

na kalou, e nai tekitekivu ni ka kecega, sa vakavuna na veilomalagi kei na vuravura. na vuravura sa sega ni vakavotukana tu, qai lala talega; na kena butobuto sa titobu sara. na yalo ni kalou sa vakaraica sobu tu mai na dela ni wai. na kalou sa tukuna, "me sa rarama mai," sa qai dua sara na rarama. na kalou sa raica na rarama, ka sa vinaka. na kalou sa wasea na rarama mai na butobuto. na kalou sa tukuna, na rarama me siga, kei na butobuto me bogi. na karobo ni yakavi ki na kida ni mataka, sai matai ni siga. na kalou sa tukuna, "me dua mada na kabukabu, me wasea na veiwai mai na veiwai." na kalou sa qai cakava na kabukabu, ka sa wasea na wai sa tiko ena ruku ni kabukabu kei na wai ena dela ni kabukabu, sa yaco me vakakina. na kalou sa vakayacana na kabukabu ni maliwa lala, na lomalagi, sa karobo na yakavi ka sa mataka tale, sai karua ni siga. na kalou sa tukuna, "na wai kece ena ruku i lomalagi, me vakasoqoni kece ena dua na vanua, ka me basika mai na vanua mamaca;" sa yaco me vakakina. na kalou sa vakayacana na vanua mamaca me vuravura, kei na wai sa vakasoqoni vata tu, me, wasawasa. na kalou sa raica oqo ni sa vinaka. na kalou sa qai tukuna, "na vanua me vakatubura mai na veico, na veisenikau kei na botebotokeoro sa vakasorena, na veivunikau sa vakavuana ena kena veimataqali sa tiko e loma na sorena," sa yaco me vakakina. sa tubu mai na veico, na veisenikau, na botebotokeoro vakasorena na kena veimataqali, na veivunikau vakavuana sa tiko e loma na sorena ena kena veimataqali. na kalou sa raica ni sa vinaka. sa karobo, ka sa mataka tale na i katolu ni siga. na kalou sa tukuna tale, "me dua na rarama me tiko mai lomalagi, me wasea na siga mai na bogi, me vakatakilakila ni veiveisau ni veitabadraki kei na veitaba-gauna, vakasiga ka vakayabakili talega; "me rarama kina na veilomalagi ka me solia mai na rarama e vuravura." sa yaco me vakakina. na kalou sa cakava e rua na rarama levu, na rarama levu me lewa na siga kei na rarama me lewa na bogi. sa bulia talega na veilokalalo. na kalou sa vakatikori ira na veirarama oqo ena veiyasana vakalomalagi, me ra solia mai na rarama ki vuravura, ka me ra lewa talega na siga kei na bogi, me ra wasea na rarama mai na butobuto. na kalou, ni sa raica oqo, sa vinaka vua. oqo na karobo ni yakavi kei na mataka, sa i ka va ni siga. na kalou sa qai tukuna, "me sa levu mai na wai, ka me levu talega mai na vei manumanu bula, me ra sa vuka mai na manumanu vuka e delai vuravura ka vukaca yani na veiyasana vakalomalagi." na kalou sa qai bulia na veimanumanu levu ni waitui kei na veika bula kecega era sinai tu mai na wailveu ena kena veimataqali, na vei manumanu kece vakatabana ena kena veimataqali. na kalou, ni sa raica oqo sa vinaka vua. na kalou sa qai vosa vakalouvinaakataka na veika oqo ka tukuna, "mo ni yagavakalevu ka vakavuqataki kemuni ka vakatawana na wai ni wasawasa kei na manumanu vuka me levu sara e vuravura." sa qai karobo na yakavi ka mataka tale ni kalima ni siga. na kalou sa qai tukuna, "o vuravura me kauta mai na veika bula me vaka na kena veimataqali na manumanu yavai va, na veimanumanu kece sa qasi voli, na veimanumanu kila ni veikau, o ira kece oqo kei na

kena veimataqali," sa yaco me vakakina. na kalou sa bulia na veimanumanu ni vuravura me vaka na kena veimataqali, na bulumakau, na veika sa qasi voli, na veimanumanu kila ni vanua, me vaka na kedra dui veimataqali. na kalou ni sa raica oqo, sa vinaka dina. na kalou sa tukuna, "medatou bulia mada na tamata me vakataki kedatou, me rairai vakataki kedatou, me ra lewa na vei ika kecega mai wai, na veimanumanu vuka e macawa kei na manumanu kecega ni vanua kei na veika kecega sa qasi voli e delai vuravura." na kalou, sa qai bulia na tamata me vakataki koya ga, e nai rairai ga e va-kalou, na kalou sa bulia kina na tamata, na tagane kei na yalewa sa bulia o koya. na kalou sa vakalouvinaakataka rau, ka sa tukuna vei rau, "mo drau yagavakalevu ka vakalevelevutaki kemudrau, me vakatawai o vuravura ka me vakarorogo vei kemudrau; drau lewa na ika mai wai, na manumanu vuka e macawa, kei na veika kecega sa lako voli e delai vuravura." na kalou sa tukuna, "raica, au sa solia vei kemudrau na veico kei na veika sa tubu mai ena qele, ka vakasorena tiko kei na vei vunika vakavuana sa tiko e loma na sorena, oqori me kakana. "na vei manumanu kece ni veikau kei na manumanu vuka ni macawa kei na veika kecega sa qasi voli e vuravura ka bula tiko, au sa solia vei ira na co kei na botebotokeoro kecega sa tubu mai me kedra kakana;" sa yaco me vakakina. na kalou, ni sa raica na veika kece sa cakava oti, io, sa dina, sa vinaka sara. sa qai karobo na yakavi ka mataka ni ka ono ni siga.

2

na veilomalagi kei na vuravura, kei na ka kecega sa tiko kina, sa buli oti. ena i kavitu ni siga, sa mai oti kina na nona cacakaka na kalou. sa vakacegu ena i kavitu ni siga na kalou mai na nona cacakaka kecega ni veibuli sa cakava oti. na kalou sa qai vakalouvinaakataka nai kavitu ni siga ka vakatabuya, baleta ni sa vakacegu mai na nona cacakaka kecega sa cakava ka bulia na kalou. oqo nai tukutuku ni veigauna kei lomalagi kei vuravura, ena gauna rau sa buli kina, ena siga sa bulia kina na lomalagi kei na vuravura na kalou o jiova, ni se bera ni tubu mai e dua na kau ena vanua se, e dua na co me tubu mai. na kalou o jiova e se bera ni vakavuna me tau mai na uca ki vuravura, ka e se bera ni tiko e dua na tamata me vakarautaka na qele; sa lako cake ga mai na tegu mai vuravura ka vakasuasutaka na qele taucoko. na kalou o jiova sa bulia na tamata mai na kuvu ni soso mai na qele ka solia nai cegu ni bula ki na ucuna; sa qai yaco me dua na ka bula na tamata. na kalou o jiova sa tea e dua nai teitei ena tokalau kei iteni, sa qai vakatikora e kea na tamata sa bulia oti. mai na qele, na kalou o jiova sa vakatubura mai kina na kau kecega sa vinaka ni laurai, ka sa vinaka talega ni laukana. na vunikaui ni bula sa tiko talega ena loma ni teitei kei na vunikaui talega sa kilai kina na vinaka kei na ca. e dua na uciwai sa drodro mai iteni me vakasuasutaka na i teitei. mai iteni ga sa wase va mai kina na uciwai oqo. nai matai ni uciwai o pisoni, sa drodro yani ena vanua taucoko o avila, na vanua sa tiko kina na koula. na koula ni vanua oqo sa rui vinaka. na vatu talei, na onikisa sa tu e kea. na yaca ni karua ni uciwai o kioni; oqo e cu-

ruma yani na vanua taucoko o kusi. nai katolu ni uciwai o itekeli, na uciwai oqo sa lako yani vaka ki asiria. na i ka va ni uciwai na uferetisi. na kalou o jiova sa kauta na tamata ka biuti koya ena i teitei mai iteni me qarava ka maroroya. na kalou o jiova sa vakarota na tamata ka vaka: "na veika kece sa tiko ena i teitei oqo mo kana mai kina; 'ia na vunikauga ni kila na ka vinaka kei na ka ca, mo kua ni kania, na siga o na kania kina na vuana, o na mate dina." na kalou o jiova sa tukuna, "sa sega ni vinaka vua na tamata me tiko duadua. au na cakava e dua na nonai i vuvevuke me vakatautauvatataki kei koya." na kalou o jiova sa bulia mai na qele na manumanu kecega ni vanua kei na manumanu vuka ni macawa ka kauta mai vei atama me raica se ena kacivi ira vakacava. na yaca ga sa kacivi ira kina o atama, sa yacadra sara ga. o atama sa vakayacani ira kece na manumanu yavai va kei na manumanu vuka kecega kei na manumanu kecega ni vanua. ia me baleti atama, sa sega ni kune e dua me tautauvata kei koya me rawa ni dau veivuke vua. na kalou o jiova sa vakavuna e dua na moce bi vei atama ka sa moce lutu sara kina. na kalou sa taura mai e dua na sui ni sarisarina ka ubia vinaka tale na lewena. na kalou o jiova sa vakayagataka na sui nei atama me bulia kina na yalewa, ka sa kauta sara mai vua na tamata. sa tukuna sara o atama: "oqo na sui mai na sui, na lewe mai na lewequ, sa na yalewa o koya, baleta ni a wasei mai vua na tagane." oqo, na vuna, ena biuta kina na tamana kei na tinana na tagane ka sema vei yalewa (watina), me rau sa yago vata. e rau sa luvawale ruarua tu na tagane kei na watina, e rau sa sega ni madua kina.

3

na gata sa dauveivakaisini sara, mai vei ira kecega na manumanu ni vanua sa bulia na kalou o jiova. na gata sa tukuna vua na yalewa ka vaka: "sa tukuna dina na kalou, 'mo drau kua ni kana mai na vunikauga kecega sa tu ena i teitei?'" sa tukuna mai na yalewa vua na gata, "keirau na kana mai na kau kecega sa tu ena i teitei; 'ia, na vuanikauga mai na vunikauga sa tiko e na loma donu ni teitei, sa tukuna na kalou, 'mo drau kakua ni kania, se mo drau tara, de drau mate.'" sa tukuna mai na gata vua na yalewa, "drau na sega dina ni mate. "ni sa kila na kalou, mai na siga drau na kania kina, ena rai na matamudrau, drau na vakatalega na kalou ena nomu-drau kila na veika vinaka kei na veika ca." na yalewa, ni sa raica na vunikauga, ni sa vinaka me kakana, ka sa vinaka talega ki na mata, sa domona talega na vunikauga me vuku kina, sa tauca sara na vuana ka kania. sa solia talega vei watina e rau sa tiko vata, sa kana talega o tagane. sa qai rai na matadrau, ka rau sa kila ni rau sa luvawale ruarua. e rau sa cula vata na drau ni lolo me nodrau i sulu. e rau sa qai rogoca na rorogo ni nona veilakoyaki voli na kalou o jiova ena loma ni teitei ena batatabata vinaka ni siga, ka rau sa vunitaki rau mai na mata ni kalou o jiova ena veivunikauga ni teitei. sa kaci yani na kalou o jiova vei atama ka vaka: "o sa tiko e vei?" sa sauma mai o atama ka vaka: "au sa rogoca na domomuni e nai teitei, ka au sa rere vakalevu baleta ni'u sa luvawale tu, au sa qai vuni." na kalou o jiova sa taro tale mai, "o cei e tukuna

ni o sa luvawale tu? o sa kana beka mai na vunikauga, au a vakarota vei iko mo kua ni kana mai kina?" sa sauma mai na tamata, "na yalewa ga o ni a solia mai vei au me keirau tiko vata, o koya ga sa solia mai vei au na vua ni vunikauga oqo, au sa kania sara." na kalou o jiova sa tukuna vua na yalewa, "na cava sara mada oqo, o sa cakava?" sa sauma na yalewa ka vaka: "sa vakaisini au na gata, ka, au sa kana sara." na kalou o jiova sa tukuna vua na gata: "baleta na veika o sa cakava oqo, o sa rukaki vakalevu cake kina mai vei ira na manumanu ni vanua; o na lako voli e ketemu, o na kania na kuvu ni qele ena veisiga kece o sa bula kina. au na vaka veimecakitaki iko kei na yalewa, o ira na nomu kawa kei na nona kawa; o koya ena vakamavoataka na ulumu, ka o na vakamavoataka na bukubuku ni yavana." na kalou o jiova sa tukuna talega vua na yalewa; "au na vakalevutaka vei iko na rarawa ena gauna ni nomu kunekune; ena mosi levu, o na vakasucuma mai kina na gone; na nomu gagadre sa na tiko ga vua na watimu, ka ena vakatulewa tiko ga vei iko o koya." na kalou o jiova sa tukuna vakaoqo vei atama, "baleta ni o sa vakarorogo ki na domo i watimu, ka o sa kana mai na vunikauga au a vakarota vei iko ka vaka, 'mo kua ni kana mai kina': "sa rukaki na qele ena vukumu; o na buno ka oca ni o sa kana mai kina, ena veisiga kece ni nomu bula, na co kei na kau vakavotona sa na basika mai ena vukumu, o na kania na botebotokeoro era na tubu mai. ena buno ni yadremu, o na qai kana madrai kina me yacova ni o sa lesu tale ki na qele, baleta ni o a kau ga mai na qele. ni o a kuvu ni soso ga, o na lesu tale ki na kuvu ni soso." o atama sa kacivi na watina me o ivi, ni sa tinadra na bula. vei atama kei watina talega, sa cakava kina na kalou o jiova na kuli ni manumanu ka vakaisulutaki rau kina. na kalou o jiova sa tukuna, "raica na tamata sa vakataki kedatou, me kila na vinaka kei na ca. oqo de qai taura talega na vua ni kau ni bula, ka kania, ena qai bula ka sega ni mudu" â€œ" o koya oqo, sa vakatalai koya tani kina na kalou mai na nona i teitei mai iteni, me la'ki cukiuki ka teitei ki na vanua sa kau kina. sa vakatalai tani na tamata mai iteni ka sa vakatikora na jerupi ena tokalau ni teitei mai iteni kei na seleiwau yameyame ni bukawaqa sa veigoleyaki voli me rau yadrava na vunikauga ni bula.

4

o atama sa curumi ivi, ka sa mani kunekune sara o ivi, ka vakasucumi keni ka tukuna, "au sa rawata e dua na tagane mai vei jiova." sa vakasucu tale, oqo sa sucu o epeli na tacina. o epeli sa dau vakaraici ira na sipi, o keni sa dau teitei ena vanua. ni sa toso tiko na gauna, sa qai yaco me kauta mai o keni e so na i soro vuata ni vanua vei jiova. o epeli talega sa kauta mai na ulumatua ni nona sipi kei na kedra uro me i soro. o jiova, sa doka vakalevu nai soro nei epeli, sa sega ni taleitaki keni kei na nona i soro. sa cudru sara vakalevu o keni ka sa duatani mai na kena i rairai. o jiova sa qai vosa vei keni ka vaka: "na cava o via cudru kina?" na cava na vuna sa duatani kina nai rairai ni matamu? "kevaka o sega ni caka vinaka, o na sega beka ni ciquomi? ia, kevaka o sega ni caka vinaka, sa wawa tiko nai valavala ca mai na mata ni katuba. sa tiko na nona

gagadre vei iko, ia, mo lewa vinaka ga ena vukuna." e rau sa dau veivosaki o keni kei epeli na tacina; sa yaco na gauna ni rau sa tiko e na vanua, sa tucake o keni ka sa yalocataki epeli na tacina ka vakamatei koya. sa taro mai o jiova vei keni, "e vei o epeli na tacimu?" sa sauma mai, "au sa sega ni kila, oi au beka na nonai vakatawa?" sa tukuna mai o jiova, "na cava o sa cakava, na domo ni dra i tacimu sa tagi tiko mai vei au mai na qele. "oqo o sa vakaloucataki mai vuravura, ni sa dolava na gusuna me ciqoma na dra i tacimu mai na ligamu. "ni o sa tea na qele, ena sega ni solia na nona taucoko vei iko. o na tamata dauvakacudrui rawarawa ka o na dau veilakoyaki tu ga e vuravura." sa tukuna mai o keni vei jiova, "na kequ i togoti sa rui levu sara ka sa rui bibi! "sa dina sara, o ni sa vakasavi au ena siga oqo mai na matamuni; au na tamata sevaki ka dauveitosoyaki tu ga e vuravura, ena yaco na tamata kecega sa raici au ena via vakamatei au." sa tukuna vua o jiova, "o koya sa vakamatei keni, ena vakasukai vua me vakavitu tale." o jiova sa vakatakilakilataki keni, de qai dua e kunei koya ka vakamatea. sa lako tani o keni mai na mata i jiova, ka la'ki tiko ena vanua o noti, ena ra kei iteni. sa curu vei watina o keni, ka sa kunekune sara o watina, ka qai vakasucumi inoke. sa tara sara e dua na koro o keni ka vakayacana na koro o ya vei luvena gaâ€"o inoke. mai vei inoke, sa basika mai kina o irati, o meujaeli, o lemeki mai vei metuisela. o lemeki sa rua na watina, e dua o ada kei na kena i karua o sila. o ada sa vakasucumi jabali, o koya oqo na tamadra na dau vakavale laca tuga ka ra dau susu manumanu talega. na tacina o jubali. o koya oqo na tamadra na dauvakatagi api kei na bitu uvuci. vei sila sa sucu kina o tubale-keni na kena dau ni matai ni varasa kei na kaukamea. sa dua na gane i tubale-keni, na yacana o naema. sa tukuna o lemeki vei rau na watina, "kemudrau o ada kei sila, drau rogoci au na wati lemeki, drau rogoca na domoqu! au dau sa vakamatea e dua na tamata ni a vakamavoataki au, io, e dua na cauravou ni a vakararawataki au. kevaka sa saumi vei keni me vakavitu, vei lemeki me vakavitusagavulu na vitu." sa curumi watina tale o atama, ka sa vakasucuma vua e dua na gone e tagane, ka sa vakayacani koya me o seci, "ni o jiova na kalou sa solia tale vei au e dua mei somi kei epeli, o koya sa vakamatea o keni." mai vei seci, sa vakasucumi vua e dua na gone ka tagane na yacana o inosi. oqo na vanua sa vakatekivu kina vei ira na tamata me ra kaciva kina na yaca i jiova.

5

oqo nai vola i tukutuku ni kawa vaka-atama. na kalou, ena siga sa bulia kina na tamata, sa cakava me veiucui vata kei na kalou. sa bulia na tagane kei na yalewa na kalou ka vosa vakalouvinaakataki rau ka vakatokai rau me tamata mai na siga rau sa buli kina. sa bula tiko o atama me dua na drau tolusagavulu na yabaki ka sa vakasucumi vua e dua na gone, e tagane sa vakataki koya ga, me rau veiucui, na yacana o seci. ni sa sucu oti o seci, sa bula tale tiko o atama me walu na drau na yabaki. sa qai sucu tale eso na luvena tagane kei na luvena yalewa. na veisiga kece nei atama, sa ciwa na drau tolusagavulu na yabaki, ka sa

qai mate yani. sa yabaki dua na drau ka lima o seci, sa qai vakasucumi vua o inosi. ni oti na sucu nei inosi, sa bula tale tiko o seci me walu na drau ka viti na yabaki. sa vakasucumi tale eso na luvena tagane kei na luvena yalewa. na veisiga taucoko nei seci sa ciwa na drau tinikarua na yabaki, ka sa qai mate yani. sa yabaki civasagavulu o inosi qai vakasucumi vua o keinana. ni sa sucu oti o keinana, sa bula tiko o inosi me walu na drau tinikalima na yabaki, ka sa sucu talega eso na luvena tagane kei na luvena yalewa. sa mate o inosi, ni sa ciwa na drau kalima na yabaki ni nona bula. sa yabaki vitusagavulu o keinana, ni sa sucu o maelalieli. sa vakasucumi vei keinana o maelalieli, sa yabaki walu na drau vasagavulu o keinana ka sa vakasucumi talega vua e so na luvena tagane kei na luvena yalewa. na yabaki ni bula taucoko nei keinani sa ciwa na drau ka tini na yabaki ka sa qai mate yani. sa yabaki onosagavulu ka lima tiko o maelalieli, sa qai vakasucumi vua o jareti. ni sa sucu oti o jareti, sa bula tiko o maelalieli me walu na drau tolusagavulu na yabaki ka sa sucu tale eso na luvena tagane kei na luvena yalewa. na yabaki ni bula nei maelalieli e walu nadrau civasagavulu ka lima na yabaki, ka sa qai mate yani. sa bula o jareti me yabaki dua na drau onosagavulu ka rua sa qai sucu o inoke na luvena. ni sa sucu oti o inoke sa bula tale tiko o jareti me walu na drau na yabaki ka sa sucu tale eso na luvena tagane kei na luvena yalewa. na veisiga kece nei jareti sa ciwa na drau onosagavulu karua na yabaki ka sa qai mate yani. o inoke, sa yabaki onosagavulu ka lima ni sa vakasucumi vua o mecusela. ni sa vakasucumi oti vua o mecusela, sa kune vua, ni rau sa daulako vata kei na kalou me tolu na drau na yabaki, ka sa vakasucumi talega vua na luvena tagane kei na luvena yalewa. na veisiga kece nei inoke sa tolu na drau onosagavulu ka lima na yabaki. sa daulako vata kei na kalou o inoke; ka sa yali eke, ni sa kauti koya na kalou. sa yabaki dua na drau walusagavulu ka viti o mecusela ni sa vakasucumi vua o lemeki. ni sa sucu oti o lemeki, sa bula tale tiko o mecusela me viti na drau walusagavulu ka rua na yabaki, ka sa sucu tale e so na luvena tagane kei na luvena yalewa. na veisiga kece ni bula nei mecusela sa ciwa na drau onosagavulu ka ciwa na yabaki, ka sa qai mate yani. o lemeki sa yabaki dua na drau walusagavulu karua ni sa vakasucumi vua e dua na luvena tagane. sa vakayacani koya me o noa, ni sa tukuni, "o koya oqo ena vakacegui keda mai na noda oca kei na kakacaka ni ligada, ena vuku ni qele sa rukaka oti o jiova." ni sa sucu oti o noa, sa bula tale tiko o lemeki me lima na drau civasagavulu ka lima na yabaki, ka sa sucu tale kina eso na luvena tagane kei na luvena yalewa. na veisiga kece nei lemeki sa viti na drau vitusagavulu kavitu na yabaki ka sa qai mate yani. sa yabaki lima na drau o noa, ni ratou sa sucu o semi, o ame, kei jevica.

6

sa qai yaco ni ra sa lewe levu mai na tamata e dela i vuravura, sa levu talega na luvedra yalewa, o ira na luve ni kalou, ni ra sa raici ira na luvedra yalewa na tamata, ni ra sa rui totoka; era sa tauri ira me watidra, o ira kecega era sa digitaka. sa qai tukuna o jiova, "na

yaloqu ena sega ni veicoqacoqa tikoga kei na tamata me sega ni mudu, baleta ni sa vakayago na tamata; na nona veisiga sa na dua na drau ruasagavulu ga na yabaki." era sa tu e vuravura ena gauna o ya, na tuwawa, era sa dau lako mai na luvu ni kalou ka vei-dauci kei ira na luvudra yalewa na tamata, era sa mani sucu kina na gone. oqo, o ira na tamata kaukauwa ka kilai ena gauna o ya. o jiova, ni sa qai raica na vaka-sisila ni tamata ni sa rui sivia e vuravura, na naki-naki kei na vakanananu ni yalo ni tamata, sa caca tikotikoga. sa veivutunitaka sara ga o jiova ena nona a bulia na tamata e vuravura, ka sa rarawa vakalevu kina na yalona. sa tukuna kina vaka oqo, o jiova, "au na vakarusa na tamata mai na delai vuravura, o koya au a bulia, kecekece, na tamata, na manumanu, na veika era qasi voli kei na manumanu vuka ni macawa, ni'u sa rarawataka sara ga, na noqu a buli ira." o noa duaduaga sa kune loloma ena mata i jiova. oqo nai tukutuku ni bula nei noa. o noa sa tamata dodonu ka sega ni cala ena nona i tabatamata. sa dau lako vata kei na kalou o noa. sa vakasucumi vei noa e tolu na luvuna tagane: o semi kei ame kei jevica. sa ca ka vakacacani vakalevu o vuravura ena mata i jiova, o vuravura sa sinai talega ena i valavala kaukauwa e ca sara. na kalou sa rai yani ki vuravura, ka raica, ni sa ca dina na kena i tuvaki, ni ra sa ca na tamata kecega kei na nodra i valavala kecega, e delai vuravura. na kalou sa qai tukuna vei noa, "nai tinitini ni ka kecega e vakayago, sa lako cake mai vei au oqo, ni ra sa vakasinaiti vuravura ena veika e kaukauwa ca; raica, au na vakarusai ira vata kei na vuravura. "mo cakava vei iko e dua na waqa kau, cakava e loma ni waqa na veirumu, botana na loma ni waqa ena kuluta, e tuba talega. "mo cakava vaka oqo: na balavu ni waqa me va na drau limasagavulu na fiti, na kena raraba me vitusagavulu ka lima na fiti kei na kena cere me vasagavulu ka lima na fiti. á²me dua na katuba leka ni waqa, me tinikawalu na idi mai na dela ni waqa. na katuba me tiko e baba ni waqa. me taba tolu taki na loma ni waqa. "mo kila, oi au na kauta mai na waluvu levu e vuravura, me vakarusai kina na yago vakalewe kece e ruku i lomalagi, sa tiko vei ira na i cegu ni bula, kei na ka kecega sa bula e vuravura, e na mate. "ia, au na tekivuna na noqu veiylalayati kei iko á²e" o na curu ki waqa, o iko, o iratou na luvemu tagane, o na watimu, kei iratou na dui watina na luvemu. "na veika bula kece, me kau mai e rua na kena mataqali ki na waqa, me ra bula tiko vata kei iko, me dua e ka tagane kei na dua na ka yalewa. "o ira na manumanu vuka na kena veimataqali, na manumanu yavaiva ena kena veimataqali, na veika sa qasi voli ena kena veimataqali, me ra lako yaya rua mai, me ra maroro'i me ra bula. "mo kauta mai vei iko na kakana kecega e laukana, mo kumuna vei iko na kakana kei na kedra talega na manumanu." sa cakava o noa, me vaka sa vakarota vua o jiova, sa cakava vaka kina.

mai na veimanumanu kecega, na ka tagane kei na ka yalewa, me rua na kena mataqali sa sega ni savasava, na ka tagane kei na ka yalewa; "me vakatalega kina na manumanu vuka, na kena ka tagane kei na kena ka yalewa, me rawa ni ra bula tiko na kena kawa e delai vuravura. "sa vo tale tiko oqo e vitu na siga, me'u na vakavuna na uca ki vuravura me vasagavulu na siga ka vasagavulu na bogi; ka au na vakawabokotaka kina mai vuravura na ka bula kecega au a bulia." sa cakava kecega o noa me vaka sa vakarota vua o jiova. sa yabaki ono na drau o noa ena gauna sa waluvu kina o vuravura. o noa kei iratou na luvuna tagane, kei na watina, kei iratou na vugona yalewa, era sa lako kece ki loma ni waqa, baleta ni sa levu mai na wai ni waluvu. na manumanu savasava kei na kena e sega ni savasava, na manumanu vuka talega kei na kena era qasi voli, era sa curu yarurua ki na waqa vei noa, na ka yalewa kei na ka tagane, me vaka sa vakarota o ni sa oti e vitu na siga na wai ni waluvu sa robota tu na vuravura. e nai ka ono na drau ni yabaki ni bula nei noa, e nai karua ni vula, nai ka tinikavitu ni siga, ena siga o ya sa kabasu mai kina nai vurevure ni wai titobu kecega, kei na katuba lalai kecega ni lomalagi sa tadola mai. sa tau tiko na uca e vuravura me vasagavulu na siga ka vasagavulu na bogi. oqori, na siga sara ga e ratou sa curu kina ki waqa, o noa kei iratou na luvuna tagane, kei watina kei iratou na vugona - o iratou, kei ira kece na manumanu na kena veimataqali, na bulumakau kece kei na kena veimataqali, na veika kece sa qasi voli e delai vuravura kei na veimataqali manumanu vuka kecega. era sa lako ki na waqa vei noa, yarurua kei na ka kecega sa tiko e ucuna nai cegu ni bula. o ira kece sa curu ki waqa, na ka tagane kei na ka yalewa á²e" era sa curu ki waqa me vaka sa vakarota vei noa na kalou; o jiova sa sogolati noa talega e loma. na waluvu sa tiko e vuravura me vasagavulu na siga. sa tubu cake tikoga na wai ka sa ciri na waqa, sa ciri sara tiko e cake mai na delai vuravura. sa tubu cake tikoga vakalevu na wai ena delai vuravura, ka sa veitosoyaki tiko na waqa ena dela ni wai. sa tubu cake tikoga na wai, ka sa vakalevu sara ni ra sa luvu kece na vei delana cecere ena ruku i lomalagi. sa tubu tikoga na wai me sivia e ruasagavulu ka rua na fiti na dela ni veiulunivanua cecere. era sa mate na ka bula kecega era sa veilakoyaki voli e vuravura: na manumanu vuka, na bulumakau, na manumanu kila tale e so, na veika kece era qasi voli, kei na tamata kecega. na veika kecega sa tiko kina nai cegu ni bula ena ucudra, na veika kece sa tiko ena vanua mamaca, era sa mate. na kalou sa vakarusa na ka bula kecega era sa tiko e delai vuravura: na tamata, na manumanu, na veika sa qasi voli, kei na manumanu vuka ni macawa. era sa vakarusai kece mai vuravura. o noa ga, kei ira kece sa tiko ena loma ni waqa, sai ira ga sa bula tiko. sa tiko ga na wai e vuravura me dua na drau limasagavulu na siga.

o jiova, sa qai vosa vei noa ka vaka: "curu mai ki waqa, o iko, kei iratou na nomu vuvale, baleta ni, au sa raica ni o sa yalododonu e mataqu e na i tabatamata oqo. "mo kauta vata kei iko e vitu na manumanu savasava

na kalou sa qai nanumi noa kei na veika bula kecega, na manumanu kecega era sa tiko vata kei noa e waqa. sa vakavuna na kalou me liwa e dua na cagi e vuravura, ka sa lutu sobu nai vakarau ni wai. nai vure-

vure mai na vei wai titobu kei na veikatuba lalai mai lomalagi era sa tasogo. sa tu vakadua na uca mai lomalagi. sa drodro tani tiko ga yani na wai mai vuravura. nai otioti ni ka dua na drau limasagavulu ni siga, sa lalali sara na wai. ena i ka tinikavitu ni siga, ni kavitu ni vula, sa mai kasa toka na waqa ena dela ni ulunivanua mai ararata. sa lutu sobu tikoga na wai ni waluvu me yacova na i katini ni vula. ena matai ni siga ni katini ni vula, era sa laurai mai na dela ni veiu-lunivanua. sa qai yaco, ni sa yacova mai na mua ni ka vakasagavulu ni siga, sa dolava o noa na vei katuba lalai ni waqa, ea tara ga o koya. sa vakatala yani o noa e dua na reveni, ka sa veivukayaki tiko ga, me yacova ni sa mamaca mai na vanua. sa vakatala talega mai vua, e dua na ruve, me raica se sa maca dina na wai mai na delai vuravura. na ruve sa sega ni raica e dua na vanua me ro kina, ka sa vuka lesu tale ki waqa vei noa, ni se luvu tiko ga o vuravura. sa dodoka yani o noa na ligana ka taura mai na ruve, sa kauta mai na ruve ki vei koya e waqa. sa wawa tale me vitu na siga, sa qai vakatala tale yani na ruve mai na waqa. sa lesu tale mai vua na ruve ena yakavi, ka sa kauta tiko mai e dua na drau ni olive e se qai beti vou, ena gusuna; oqo sa kila kina o noa ni sa oti na waluvu. sa wawa tale me vitu na siga ka vakatala tale yani na ruve, na ruve oqo sa sega tale ni lesu mai vua. ena i ka ono na drau ka dua ni yabaki, ena i matai ni siga ni matai ni vula, sa maca vakadua na wai mai na delai vuravura; sa cecega o noa na i ubi ni waqa ka rai yani, sa dina sara, sa mamaca tu o vuravura. ena i ka ruasagavulu ka vitu ni siga ni karua ni vula, sa maca sara na qele. na kalou sa vosa vei noa ka vaka, "lako tani mai na waqa, o iko, kei iratou na luvemu tagane, o watimu kei iratou na vugomu. "me ra lako tani mai vata kei iko na veika bula kece sa vakalewe, na manumanu vuka, na bulumakau kei na veika kece sa qasi voli e delai vuravura, me ra mai vakalewelevutaki ira e vuravura, me ra mai yaga vakalevu ka tubu talega me levu." sa curu ki tuba o noa kei iratou na luvana tagane, o watina kei iratou na vugona. na manumanu kece, na veika kece e qasi voli e delai vuravura, na manumanu vuka, me vaka na nodra dui kawa, era sa lako tani mai na waqa. sa tara o noa e dua nai cabocabo ni soro vei jiova, ka taura mai na veimanumanu savasava kei na veimanumanu vuka e savasava, ka vakacabora me i soro kama ena i cabocabo ni soro. o jiova, sa boica nai boi kamikamica. sa qai tukuna ga e lomana, "au na sega tale ni rukaka na qele ena vuku ni tamata, e dina mada ga ni sa cala tu na vakananana ni yalo ni tamata mai na gauna e se cauravou kina. au na sega ni vakarusa tale e dua na ka bula me vaka au sa vakayacora oti. "baleta ni se tiko ga na vuravura, na kakaburaki kei na tatamusuki, na batabata kei na katakata, na vulai lilihi kei na vulai katakata, na siga kei na bogi ena sega ni oti."

9

na kalou sa vakalouvinkatakati noa kei iratou na luvana, ka tukuna vei iratou, "mo dou yagavakalevu ka vuavuai, mo dou vakalevutaki kemudou ka vakatawai vuravura. "na manumanu kece ni vanua kei na manumanu vuka kece kei na ka kecega sa yavavala e de-

lai vuravura, kei na ika kece ni loma ni wai, era na rerevaki kemudou ka taqayataki kemudou. era sa soli kece ki na ligamudou. "na veika kecega e bula ka yavavala era na kakana vei kemudou. au sa solia vei kemudou na ka kecega wili kina na veimataqali co. "mo dou kua ga ni kania vata na lewena kei na bula, oqori na kena dra. "ena vuku ni nomu drabula, au na vakataroga; mai na ligadra na manumanu kila, mai na ligadra talega na tamata. mai na ligadra kecega na veitacini, au na taroga mai kina na bula ni dua na tamata. "o koya sa vakadavea na dra ni tamata, na tamata talega ena vakadavea na nona dra; ena veiu-cui e vakalou, na kalou sa bulia kina na tamata. io, veikemudou, mo dou yaga ga vakalevu ka vuavuai ka tubu me lewe levu; me sega o vuravura ka tubu tikoga kina." na kalou sa qai vosa vei noa kei iratou na luvana ka vaka: "ena vukuqu, au sa tauyavutaka oqo na noqu veiayalayati vata kei iko kei ira na nomu kawa era na muri mai, "kei na ka bula kecega sa tiko vata kei iko, na manumanu vuka, na bulumakau, na manumanu kecega ni vanua era sa tiko vata kei iko, o ira kecega sa lako tani mai waqa. "au na vakatauyavutaka na noqu veiayalayati vata kei iko: ena sega tale, sa na sega ni vakarusai tale o vuravura ena waluvu." na kalou sa tukuna: "oqo nai vakatakilakila ni veiayalayati au sa cakava vei kedaru, kei na veika bula kecega sa tiko vata kei iko, ki nai tabatamata e sega ni mudu: "au sa na tuvana na noqu drodrologi ena vei o, mei vakatakilakila ni veiayalayati mai vei au kei vuravura. "ni sa yaco, me'u kauta mai na vei o e delai vuravura, ka sa raici na drodrologi ena vei o; "au na nanuma na noqu veiayalayati ena kedaru maliwa kei na veika bula kece sa vakalewe; na wai ena sega tale ni waluvu me vakarusa na veikabula e vuravura. "na drodrologi ena tiko ga ena vei o, au na vakaraica yani me'u vakananuma kina na veiayalayati e sega ni mudu nona na kalou kei na veika bula kecega e vuravura." na kalou sa qai tukuna vei noa, "oqo nai vakatakilakila ni veiayalayati au sa tauyavutaka vei au kei na ka bula kecega era sa tiko e vuravura." o iratou na luvai noa sa lako tani mai na waqa, o semi, ame kei jevica. o ame sa tamadra na kai kenani. o iratou oqo na luvai e noa, sa vakatawani kina o vuravura tau-coko. o noa, sa tekivu me teivaka na vanua, sa vaka veivaini o koya. sa gunu waini o koya, sa mateni kina ka sa luvawale ni sa davo moce tu ena nona valelaca. o ame na tamadra na kai kenani, sa raici tamana ni sa luvawale tu, sa qai tukuna veirau na tacina e tautuba. o semi kei jevica, e rau sa taura e dua nai sulu ka biuta e tabadrau, e rau sa lako vakanaadaku ka ubia na luvawale nei tamadrau. e rau sa rai tani tuga â€" me rau kua ni raica kina na luvawale nei tamadrau. ni sa oti na nona mateni o noa, sa qai kila na veika sa cakava o ame vua. sa qai tukuna: "me rukaki o kenani; na nodra dauveiqaravi na dauveiqaravi, oqo o koya vei ira na tacina." sa qai tukuna tale, "me kalouvinaka o jiova na kalou i semi, ka me nona dauveiqaravi o kenani. na kalou talega me vakalevutaki jevica, ka me tiko e vale nei semi, me nona dauveiqaravi o kenani." sa bula tale tiko o noa ni sa oti na waluvu me tolu na drau limasagavulu na yabaki. na veisiga kece ni bula nei noa sa ciwa na drau limasagavulu na yabaki, ka sa qai mate yani.

oqo na veikawa nodratou na luvei noa: o semi, o ame kei jevica. o ira oqo sa sucu ni oti na waluvu. o ira na luvei jevica tagane oqo: o qoma, mekoki, madai, javana, tubali, mesake, kei tirasa. o iratou na luvei qoma tagane oqo: o asakenasa, rifaci, kei toqama. o iratou na luvei javana tagane oqo: o ilaisa, tasisi, kitimi, kei dodaniami. mai vei ira oqo, o ira na tamata ni veibaravi ni kai matanitu tani, era sa wasei tani mai na nodra vanua, o ira vakayadua me vaka na nodra dui vosavosa, me vaka na nodra dui vuvale kei na nodra dui vanua. o ira na luvei ame tagane oqo: o kusi, misirami, puti kei kenani. o ira na luvei kusi tagane oqo: o seba, avila, sebata, raema kei sabeteka; kei na luvei raema tagane, o seba kei didani. o kusi sa vakasucumi vua, o nimirote; sa tekivu me tamata qaqa mai e vuravura. sa tamata qaqa ni vakasasa ena mata i jiova; oqo sa tukuni kina, "me vakataki nimirote ena mata i jiova." nai tekitekivu ni nona matanitu sai pepeli, o ereki, o akadi kei kalanei, ena vanua o sina. mai kea, sa lako yani ki asiria ka tarai ninive cake, o reopoci uri, kela, kei riseni, ena kedrau maliwa o ninive kei kela (na koro levu). o misirami sa vakasucumi vua o ladimi, ananiami, o leabimi, o navitaimi, o pacurusimi, kei kasuluimi (era sa basika mai vei koya na filisitia kei na kapatorimi). o kenani sa vakasucumi vua o saitoni na nona ulumatua kei eci; na jepusaiti, na amoraiti, kei na kirikisaiti; na ivaiti, na arakaiti kei na sainaiti; na arivadaiti, na semaraiti kei na ametaiti. era sa qai tawase na vuvale nei kenani, ni oti oqo. nai yalayala nei kenani, sa tekivu mai saitoni, ni o sa lako yani ki kerari, me yaco sara i qasa, ka lako sara i sotoma, komora, adama kei seboimi me yaco sara ki lasa. oqo o ira na luve i ame, me vaka na nodra veivuvale, me vaka na nodra i vosavosa ena nodra vanua, ena nodra matanitu. era sa vakasucumi talega na gone vei semi, na tamadra na luvei eba, na taci jevica na qase. o ira na luvei semi oqo: o ilama, asuri, afakisati, ladi kei erami. o ira na luvei erami oqo: o usi, uli, qesa kei masi. o afakisati sa vakasucumi vua o sala kei eba sa vakasucumi vei sala. sa vakasucumi vei eba e rua na luvena tagane na yacana e dua o veleki (ni nona gauna sa tawase kina o vuravura) kei joketani na tacina. sa vakasucumi vei joketani o alemodidi, selefa, asemaveci, jera, adorami, usali, dikala, o obala, abimaele, seba, o ofiri, avila kei jobaba. o ira kece oqo na luvei joketani. na vanua era tiko kina mai mesa, ena vanua vaka ki sefara, na ulunivanua mai na tokalau. o ira oqo na luvei semi, me vaka na nodra dui vuvale, me vaka na nodra dui vosavosa, ena nodra vanua, me vaka na nodra veimatani. sai ira oqo na vuvale nei noa, me vaka na nodra dui taba-tamata ena nodra dui yasana, eke era sa dui wasei kina na veimatani e vuravura ni oti na waluvu.

na vuravura taucoko sa dua ga na kena vosa ka sa dua talega na kena i vosavosa. sa qai yaco, ni ra sa lako tiko mai na tokalau, era sa kunea sara e dua na buca ena vanua o sina, ka era sa tiko sara kina. era sa veivosaki vakai ira ka vaka, "me da sa buli vatutuvu

mada ka kuvuya vakavinaka." sa tu vei ira na veikame buli kina na vatutuvu oqo. era sa tukuna sara, "ni lako mai, meda tara mada e dua na noda koro kei na dua na vale vakaitaba, na delana me tiko mai lomalagi; me kilai kina na yacada, de, eda na qai vakasesei yani ena matai vuravura taucoko." sa lako sobu mai o jiova me raica na koro kei na vale vakaitaba, o koya era sa tara tiko na tamata. sa tukuna o jiova, "era sa dua ga na tamata, ka sa dua ga na nodra vosa. raica oqo na veikame sa tekivu mera cakava, sa sega na veikame tiko tale, me na tarova na veikame era sa nakita. "mai, medatou lako sobu ka vakasesea na nodra vosa, me ra kakua ni veikilai vosavosa kina." o jiova sa vakace-muri ira tani mai kea ki na veijaysai vuravura kece, sa mai tu vakadua na tarai cake ni koro. sa vakayacani na koro o ya me pepeli, baleta, ni o jiova sa vakasesea na nodra vosa kecega e vuravura. mai kea talega sa wase-wasei ira yani kina ki vuravura taucoko. oqo na kawa tamata i semi. o semi sa yabaki dua na drau ni sa vakasucumi vua o afakisati, oqori ni sa oti e rua na yabaki mai na waluvu. ni sa sucu oti o afakisati, sa bula tale tiko o semi me lima na drau na yabaki, ka sa so tale na luvena tagane kei na luvena yalewa. o afakisati sa yabaki tolusagavulu ka lima ni sa sucu o sala. sa sucu oti o sala, sa bula tale tiko o afakisati me yabaki va na drau ka tolu, ka sa so tale na luvena tagane kei na luvena yalewa. sa yabaki tolusagavulu o sala ni sa sucu o eba. sa bula tiko o eba me va na drau ka tolu tale na yabaki ka sa so tale na luvena tagane kei na luvena yalewa. sa yabaki tolusagavulu ka va o eba ni sa sucu o veleki. ni sa sucu oti o veleki, sa bula tale tiko o eba me va na drau tolusagavulu na yabaki ka sa so talega na luvena tagane kei na luvena yalewa. sa yabaki tolusagavulu o veleki ni sa sucu o reu. ni sa sucu oti o reu, sa bula tale tiko o veleki me rua na drau ka ciwa na yabaki ka sa sucu tale eso na luvena tagane kei na luvena yalewa. o reu sa yabaki tolusagavulu ni sa sucu o seruki. ni sa sucu oti o seruki, sa bula tale tiko o reu me rua na drau ka vitu na yabaki ka sa sucu tale eso na luvena tagane kei na luvena yalewa. sa yabaki tolusagavulu o seruki ni sa sucu o neori. ni sa sucu oti o neori, sa bula tale tiko o seruki me rua na drau na yabaki, era sa sucu talega eso na luvena tagane kei na luvena yalewa. sa yabaki ruasagavulu ka ciwa o neori, ni sa sucu o tera. ni sa sucu oti o tera, sa bula tale tiko o neori me dua na drau tinikiciwai ka sa so tale na luvena tagane kei na luvena yalewa. sa yabaki vitusagavulu o tera ni ratou sa sucu o eparama, neori kei arana. oqo na kawa nei tera: sa vakasucumi vei tera o eparama, neori kei arana. mai vei arana sa kune kina o loti. sa mate o arana ena mata i tamana o tera, ena nona vanua mai uri e kalitia. e rau sa vakawati o eparama kei neori, na yaca ni wati eparama o serai kei na wati neori o milika, na luvei arana yalewa, na tamai milika, kei isika. sa yava o serai ka sega na luvena. o tera sa kauti rau na luvena o eparama kei makubuna o loti na luvei arana, o na vugona o serai na wati eparama. e ratou sa lako tani mai kea, ka lako ki na vanua o kenani, ka e ratou sa mai tiko e arana. na veisiga taucoko nei tera sa rua na drau ka lima na yabaki, ka sa mate mai arana o tera.

o jiova sa tukuna vei eparama: "mo lako tani mai na nomu vanua, mai vei ira na wekamu, mai na vale nei tamamu, ki na vanua au na vakaraitaka vei iko." au na cakava mo matanitu levu; o iko talega na veivakalouvinakataki. "au na vakalouvinakataki ira sa vakalouvinakataki iko, au na rukaki ira sa rukaki iko; mai vei iko na veivuvale kecega e vuravura era na vakalouvinakataki." sa lako o eparama me vaka sa vosa kina vua o jiova, sa lako vata kei koya o loti. sa yabaki vitusagavulu ka lima o eparama ni sa lako tani mai arana. sa kauti serai o eparama kei loti na luvei tacina kei na veika kece e taukena era sa soqona mai kei ira na tamata era sa nona mai arana. era sa lako ki na vanua o kenani. era sa yaco mai kenani. sa lako curuma mai na vanua o eparama me yaco sara i sikemi ena vuni teribinici e more. era sa tiko ena vanua na kai kenani. o jiova sa basika mai vei eparama ka tukuna vua, "ki vei ira na nomu kawa, au sa solia kina na vanua oqo." sa tara mai kea o eparama e dua nai cabocabo ni soro vei jiova, o koya e a basika mai vua. sa lako mai kea ki na veiulunivanua ena tokalau kei peceli, sa vakaduria mai kea na nona vale-laca, e peceli ena ra kei ai ena tokalau; mai kea sa tara kina e dua nai cabocabo ni soro ka kaciava na yaca i jiova. sa lako tikoga o eparama, ka lako vakadodonu tikoga ki na ceva. sa dua na lauqa levu sa yaco ena vanua, o eparama sa lako sobu ki ijipita me la'ki tiko kina ni sa rui levu na lauqa ena vanua. sa qai yaco ni sa voleka yani ki ijipita, sa tukuna vei serai na watina, "raica, au sa kila ni o sa rui yalewa rairai totoka. "ena yaco ni ra sa raici iko na ijipita, era na tukuna ka vaka, 'oqo na watina,' era na qai vakamatei au ka mo bula ga o iko. "au kerea mo tukuna ni o iko na ganequ, me vinaka kina vei au ena vukumu, me'u bula kina baleti iko." sa vaka kina ni sa yaco yani ki ijipita o eparama, era sa raica na yalewa na kai ijipita ni sa rui totoka dina. o ira na sauturaga nei fero era sa raici serai talega ka vakatututaki koya sara vei fero. sa mai kau sara yani na yalewa oqo ki na vale nei fero. sa qaravi vinaka o eparama ena vuku ni yalewa. sa tu talega na nona sipi, na bulumakau, na asa tagane, o ira na nona dauveiqaravi tagane kei na yalewa kei na kameli. o jiova, sa vakatubura vei fero kei na nona vuvale ena mate ca levu baleti serai na wati eparama. sa kaciavi eparama mai o fero ka taroga, "na cava o sa cakava oqo vei au? na cava o sega ni tukuna kina vei au ni o koya e wati-timu? "na cava o tukuna kina ni 'o koya na ganemu? voleka sara ni'u kauti koya me watiqo. oqo, tauri koya yani ka lako ena nomu i lakolako." sa solia nai vakaro o fero me baleti koya, era sa vakatalai koya yani kei serai na watina kei na ka kecega e nona.

sa lako tani mai ijipita o eparama, kei watina kei na veika kece e nona, kei loti, mai na ceva. sa vutuniyau sara o eparama ena manumanu susu, ena siliva kei na koula. sa lako yani ena nona i lakolako mai na ceva me yaco sara ki peceli á€" sa yaco sara yani ena vanua ea tiko kina e liu, o ya ena kedrau maliwa o peceli kei ai, ki na vanua e a cakava kina nai cabocabo ni

soro. e kea sa kaciava kina o eparama na yaca i jiova. o loti talega á€" ni rau a lako vata kei eparama, sa levu sara na nona manumanu susu kei na nona bulumakau kei na nona veivale laca. sa sega ni levu na vanua me rau tiko kina, baleta ni sa rui levu na veika e rau taukena. era sa veiqrati talega na dauqaravi ira na nodrau manumanu, na nei eparama kei na nei loti. o ira na kai kenani kei ira na perisaiti era sa tiko ena vanua. sa tukuna o eparama vei loti, "raica, me daru kua ni veiqrati, se o ira na nodrau dauqaravi manumanu, ni da sa veiwekani voleka. "sa sega beka ni tu oqori e matamu na vanua taucoko? au kerea, me daru sa tawase, kevaka o sa lako ki nai mawi, au na lako ki nai matau, se o lako ki nai matau, au na lako ki nai mawi." sa rai cake o loti ka raica na buca ena joritani, ni sa tu na wai e na veiyasana kecega (oqo ni se bera ni vakarusai kina o sotoma kei komora) ka sa vaka na were nei jiova, sa vaka na vanua mai ijipita ni o lako yani vaka ki soa. sa digitaka o loti na buca ni joritani á€" sa lako ki na tokalau o loti. e rau sa veitawasei. sa tiko e kenani o eparama, ka sa tiko ena veikoro mai na buca o loti, sa la'ki birika sara na nona vale-laca e sotoma. o ira na tamata mai sotoma, era sa tamata i valavala vakasisila sara ka sinai e nai valavala ca vei jiova. o jiova sa qai tukuna vei eparama ni sa lako tani mai vua o loti: "mo rai cake mai na vanua o sa tu kina oqori á€" ki na vualiku á€" ki na ceva á€" ki na tokalau - ki na ra; "na vanua kece o sa raica oqori, au sa solia vei iko kei ira kece na nomu kawa me sega ni mudu. "au na cakava vei ira na nomu kawa me ra vaka na kuvu ni soso e vuravura; kevaka e dua na tamata e wilika rawa na kuvu ni soso á€" ena qai wiliki rawa na nomu kawa. "oqo mo tu cake, ka lakova na balavu kei na kena raraba ni vanua au sa solia vei iko." sa tucake o eparama ka lobika na nona valelaca ka lako yani ka la'ki tiko ena vuni-terebinici e mamire, oqori e epironi, sa tara maieka e dua nai cabocabo ni soro vei jiova.

sa qai yaco ena veisiga nei emarafeli na tui sina, ar-ioki na tui elasa, jadorilaoma na tui ilama, kei tidala na tui ni veimatani, era sa vala kei bera na tui sotoma á€" birisa na tui komora, o sinabe na tui atama, semeba na tui seboimi kei na tui bila (oqori o soa). o ira kece oqo era sa mai sotasota ena buca mai sidimi (oqori na waitui masima). e tinikarua na yabaki era sa qaravi jadorilaoma, ena i ka tinikatu ni yabaki, era sa via veicoqa ka talaidredre. ena i katinikava ni yabaki, o jadorilaoma kei ira na tui era sa tiko vata era sa lako mai ka valuti refaimi e esitaroci karenaimi, o ira na susimi e ame, o ira na emimi e savei kiriacaimi, kei ira na oraite ena veiulunivanua e sairi, me yaco sara ki eli-perana o ya ena vanua liwa. era sa vuki lesu tale ka lako mai ki misifata (o ya o kadesi) ka valuti ira kece na amalekaiti kei ira na amoraiti, o ira sa vakaitikotiko e asesoni tamari. na tui sotoma, na tui komora, na tui atama, na tui seboimi kei tui bela (oqori o soa) era sa lako yani ka dauvata ena i valu mai na buca o sidimi me valuti jodarilaoma na tui ilama, tidala na tui ni veimatani, amarafeale na tui saina, kei arioki na tui elasa á€" e va na tui kei ira na

lima na tui. na buca mai sidimi sa sinai kina na qara dregadregata; o ira na tui ni sotoma kei komora era sa dui dro, eso era sa lutu ki na qara ka so era dro ki na veiulunivanua. era sa taura kece nai yaya vinaka mai sotoma kei komora kei na nodra i votavota ka era sa lako yani. era sa kauti loti talega â€œ na lu-vei taci eparama, o koya sa tiki mai sotoma, kei na veika kece e nona, ka lako. e dua vei ira sa dro mai, ka mai tukuna vei eparama na iperiu, ni sa tiko o koya mai mamire ena veivunikau e amoraiti, na taci esekoli, na taci ena, era sa duavata kei eparama. ni sa rogoca o eparama, sa kau vakavesu na tacina, sa vakayaragitaki ira na tolu na drau tinikalima na nona dauveiqaravi sa vakavulici oti, o ira oqo, era sa sucu ga ena nona loma ni vale, era sa cici muri yani vaka ki tani. sa wasei ira na nona i valu ena bogi. o koya kei ira na nona tamata era cici muri ira na meca me yaco sara ki oba ena vualiku kei tamasiko. sa kauta lesu mai na vei ka kece nei loti kei loti talega, o ira na yalewa kei ira kecega na tamata. sa lako yani o tui sotoma me sotavi koya mai na buca o savei (oqori na tui ni buca) ena nona lesu mai ena nona vakadrukai o jadorilaoma kei ira na tui era sa tiko vata. o meleki-iateki na tui salemi sa kauta mai na madrai kei na waini. o koya oqo na bete nei koya na kalou cecere. sa vosa vakalouvinkatiki eparama ka vaka: "me kalouvinaka o eparama ni kalou cecere, na i taukei, ka lewa na lomalagi kei vuravura; me kalouvinaka talega na kalou sa cecere sara, o koya sa soli ira na kemu meca e ligamu." sa solia vua o eparaama nai sigana (katini) kecega. sa tukuna na tui sotoma vei eparama, "mo soli ira na tamata mai vei au ka kauta kece na veika sa tu oqori." sa sauma yani o eparama vei tui sotoma, "au sa laveta oti na ligaqu vei jiova, na kalou cecere, nai taukei kei lomalagi kei vuravura, "ni'u na sega ni kauta e dua na ka, mai nai vesu ni vava, au na sega ni kauta e dua na ka e nomu, de o na tukuna, 'au sa vaka utuniyautaki eparama â€œ" vakavo walega na veika era sa kania na cauravou, nai votavota ni tamata era sa lako vata kei au: o ana, o esikoli, kei mamire; me ratou kauta na nodratou i votavota."

15

ni sa oti oqo, sa lako mai na vosa i jiova vei eparama ena raivotu ka tukuna, "mo kua ni rere eparama, oi au na nomu i sasabai, kei na nomu i votavota e levu sara." sa tukuna mai o eparama, "i jiova na noqu kalou, na cava o ni na solia vei au, sa sega na luevu, na kawa ga ni noqu o iliesa na kai tamasiko?" sa tukuna tale o eparama, "raica o ni sa sega ni solia vei au na kawa: me dua ga e sucu e noqu vale me noqu kawa!" sa qai lako tale mai vua na vosa i jiova ka vaka: "o iliesa ena sega ni nomu kawa, e dua ga ena lako mai ena yagomu dina ena wili me nomu kawa." o jiova sa qai kauti koya i tuba ka tukuna, "mo rai mada i lomalagi ka wilika mada na veikakalo, kevaka e rawa ni o wilika ira," sa tukuna tale vua, "era na vaka oqori na nomu kawa." sa vakabauti jiova o eparama, na kalou sa wiliki eparama me yalododonu. na kalou sa vosa vei eparama ka vaka, "oi au o jiova, o koya sa kauti iko mai uri e kalitia, me'u solia vei iko na vanua oqo mo taukena." sa sauma yani o eparama, "i jiova na

kalou me'u kila vakacava ni'u na taukena?" na kalou sa sauma vei eparama, "kauta mai vei au e dua na luve ni bulumakau yabaki tolu, e dua na me yalewa yabaki tolu, e dua na luve ni sipi yabaki tolu, e dua na ruve dina kei na dua na ruve kawa vata." sa kauta kece mai oqo o eparama vei jiova musuka wase rua na manu-manu kece ka sega ga na ruve e rua oqo. ni ra sa vuka sobu mai na tuivucilevu me ra mai kana, sa cemuri ira tikoga o eparama. ni sa dromu sobu na siga, sa tarai eparame e dua na via moce levu, sa yaco mai vua e dua na rere kei na butobuto levu. na kalou sa tukuna vei eparama, "mo kila oqo â€œ" ni o ira na nomu kawa era na vulagi ena vanua oqo, o koya sa sega ni nodra, era na qaravi ira, era na vakararawataki kemuni me va na drau na yabaki. "na matanitu talega era na qarava, au na veilewaitaki ira â€œ" ni oti o ya era na qai sereki mai kei na veika era na taukena, ena levu sara. "o iko, o na lako vei ira na tamamu ena vakacegu. o na buluti ni o sa qase vinaka sara. "ena i kava ni tabatamata, era na qai lesu tale mai eke, baleta na nodra talaidredre vakasisila na amoraiti e se bera ni taucoko." sa oti oqo, sa qai dromu na matanisiga, sa butobuto sara, sa dua na lovo sa kuvu tiko, kei na yameyame sa caudre tiko, sa lako voli ena kedra maliwa na lewe ni manumanu. ena siga vata ga o ya, sa cakava kina e dua na veiyalayalati o jiova kei eparama ka vaka: "kivei ira na nomu kawa au sa solia kina na vanua oqo, mai na uciwai mai ijipita ki na uciwai levu na uferetisi â€œ" na kenaiti, na kenaseraiti kei na kadomonaiti, "na itaiti, na perisaiti kei na refaimi, "na amoraiti, na kenaninaiti, na qeviqasaiti kei na jepusaiti."

16

o serai na wati eparama, e se sega tikoga ni vakasucuma e dua na gone. sa tiko vei koya e dua na yalewa dauveiqaravi ni ijipita, na yacana o eka. sa tukuna o serai vei eparama, "raica o jiova sa tarovi au me'u vakaluvuni, au kerea mo curumi koya na noqu dauveiqaravi, me dua kina na noqu gone mai vua." sa vakao sara ga o eparama ki na vosa nei serai. o serai na wati eparama sa kauti eka mai ka solia vei eparama me rau veiwatini, oqo ni sa oti e tini na yabaki ena nona tiko e kenani o eparama. sa curumi eka o eparama, ka sa kunekune sara o eka, sa mani dokadoka kina na matana. sa tukuna o serai vei eparama, "sa baleti au ga na noqu cala, baleta ni'u soli eka ki lomaseremu, ni sa kila o koya ni sa kunekune tiko, sa beci au vakalevu na matana. me qai lewa o jiova ena vukudaru." sa tukuna o eparama vei serai, "sa tikoga e ligamu na nomu vada; mo cakava vua na veika ga o vinakata." ni sa cakakaka vakaukauwa vua o serai, sa qai yaco me sa dro yani na nona vada, mai vua. na agilosu i jiova sa raici eka ena dua na mata ni wai ena vanua liwa, oqo, ena sala vaka ki suri. sa tukuna sara, "i eka na dauveiqaravi nei serai, o lako tu mai vei, o lako tiko i vei?" sa sauma mai, "au sa dro tiko mai vua na noqu marama o serai." na agilosu i jiova sa tukuna vua, "mo lesu tale vua na nomu marama ka vakamalumalumutaki iko e ligana." na agilosu i jiova sa tukuna vua, "au na vakalewevuqataka na nomu kawa me ra na sega ni wili rawa." na agilosu i jiova sa tukuna tale vua, "raica, o sa tiko vata

kei na gone, o na vakasucuma e dua na gone tagane, mo vakayacani koya o isimeli, baleta ni sa rogoca na nomu vakararawataki o jiova. ena tamata kila o koya, na ligana ena veivala kei ira na tamata kecega, kei na ligadra na tamata kecega era na veivala kei na ligana. ena tiko o koya e matadra na tacina." sa qai masuta na yacai jiova, o koya sa vosa vua, sai-kemuni-na-kalou-sa-rai tiko ni sa tukuna, "au sa raici koya beka, o koya sa raici au talega?" sa vakayacani na mataniwai o ya me bea-laei-roi, oqo ena kedrau maliwa o ketesa kei bereti. o eka sa vakasucuma vei eparaama e dua na gone tagane, na gone sa vakasucuma oqo o eka, sa vakayacani koya o eparaama me o isimeli. sa yabaki walusagavulu ka ono o eparaama ni sa vakasucuma vua o eka, na gonetagane sa vakayacani o isimeli.

17

ena gauna sa yabaki ciwasagavulu ka ciwa sa basika vua o jiova ka tukuna vua, "oi au na kalou kaukauwa, mo lako vakadodonu e mataqu ka mo kakua ni cala. "au na cakava na noqu veiylalayalati, o au kei iko, au na vakalevutaka sara na nomu kawa." sa cuva vakatoboicu o eparaama, ka rau sa veivosaki kei na kalou ka vaka: "mai vei au, raica, na noqu veiylalayalati sa tiko vata kei iko, o na tamadra na veimatanitu. "ena sega ni yacamu tiko o eparaama, oqo sa yacamu o eparaama, ni'u sa vakavuna vei iko mo tamadra na veimatanitu. "au na vakayacora vei iko mo vuavuai; au na vakatubura mai vei iko na veimatanitu, era na tubu mai vei iko na tui. "au na vakadeitaka na noqu veiylalayalati ena kedaru maliwa kei ira na nomu kawa era na muri mai, ena nodra dui tabatamata, me veiylalayalati e sega ni mudu, me kalou vei iko kei ira kecega era na muri mai vei iko. "au sa solia talega vei iko kei ira na nomu kawa era na muri mai na vanua oqo dou sa tiko vulagi kina, na vanua kece o kenani, mo ni taukena me sega ni mudu; oi au, me'u nodra kalou talega." sa tukuna na kalou vei eparaama, "o iko, mo maroroya na noqu veiylalayalati, o iko kei ira kece na nomu kawa ki na nodra i tabatamata kecega. "oqo na noqu veiylalayalati mo na maroroya, ena kedaru maliwa kei ira na nomu kawa era na muri mai: o ira kece na gone era tagane ena kemuni maliwa, me ra cilivi; "me cilivi na yagomuni vakatagane, oqo me vakatakilakila ni veiylalayalati ena kedaru maliwa. "o ira kece sa bogi walu ena nodra sucu mai me ra na cilivi, o ira kece na gone era sucu tagane ena i tabatamata kecega, kei ira na gonetagane era voli mai ena i lavo ka sega ni mai na nomuni kawa. "o koya sucu e vale kei ira sa voli ena i lavo me ra cilivi, na noqu veiylalayalati oqo me tiko ena yagomuni (lewemuni) me veiylalayalati e sega ni mudu. "na gone tagane sa sega ni cilivi, o ira sa sega ni cilivi na lewedra, o koya oqo me qai muduki tani mai vei ira na kawa, baleta ni sa voroka na noqu veiylalayalati." na kalou sa tukuna vei eparaama, "vei serai na watimu, ena sega ni yacana o serai, me sa na yacana o sera. "au na vakalouvinakataki koya, ka au na solia talega vei iko e dua na gone tagane mai vua, o koya ena tinadra na veimatanitu ni'u sa vakalouvinakataki koya, na nodra tui na veitamata era na basika mai vua." sa cuva vakatoboicu o eparaama ka dredre ka tukuna e yalona, "me vaka-

sucumi beka e dua na gone vua e dua sa dua na drau na nona yabaki ni bula? kei sera, ni sa yabaki ciwasagavulu, me vakasucuma beka e dua na gone?" sa qai vosa o eparaama vua na kalou ka vaka: "isa, me bula talega o isimeli e matamuni!" na kalou sa tukuna mai, "e sega, o sera na watimu ena vakasucuma e dua na gone tagane, mo vakayacani koya me aisake; au na tekivuna na noqu veiylalayalati e sega ni mudu vata kei koya kei ira na nona kawa era na muri mai. "me baleti isimeli, au sa rogoci iko, raica au sa vakalouvinakataki koya, au na vakavuavuai vinakataki koya, ka au na vakalewe levu taki koya vakalevu sara. ena basika mai vua e tinikarua na ravouvou ka au na cakava me matanitu levu. "ia na noqu veiylalayalati au na tekivutaka mai vei aisake, o koya ena vakasucuma vei iko o sera ena gauna vakaqo ni yabaki vou." na kalou sa vakaotia na nona veivosaki kei eparaama, ka sa lako cake na kalou mai vei eparaama. o eparaama sa kauti isimeli na luvena, o ira kece sa sucu ena nona vale, o ira kece sa voli ena i lavo, na tagane kece ena vale nei eparaama, sa cilivi kece na lewedra, nai ubi ni yagodra vakatagane, ena siga vata ga sa vosa kina vua na kalou. sa yabaki ciwasagavulu ka ciwa o eparaama ena gauna sa cilivi kina na lewena, nai ubi ni yagona vakatagane. o isimeli sa yabaki tinikatu ena gauna sa cilivi kina na lewena, nai ubi ni yagona vakatagane. ena siga vata ga o ya, sa cilivi kina o eparaama kei isimeli na luvena; kei ira kecega na tagane ena nona vale, o ira sa sucu e vale kei ira sa voli e nai lavo, era sa cilivi vata kei koya.

18

sa basika o jiova vei eparaama ena vunikaui ni mamire, ena nona a dabe tiko ena mata ni nona vale laca, ena katakata ni siga. sa rai cake ka raica, e tolu na tamata sa tu vata kei koya; ni sa raici iratou, sa cici yani me sotavi iratou, sa cuva sobu ki na qele, ka tukuna, "noqu turaga kevaka au sa kune loloma e matamuni, mo ni kua ni lako sivia na nomuni tamata." "me kau mada mai e dua na wai me sava kina na yavamudou, ka dou vakacegu mada ena ruku ni vunikaui. "au na kauta mai eso na madrai me vakabulabulataka na yalomudou, ni oti o ya, dou na qai lako, oqo, baleta ni dou sa lako mai vua na nomudou tamata." e ratou sa tukuna mai, "mo cakava me vaka o sa tukuna." sa vakatotolo o eparaama ki na vale laca vei sera ka tukuna, "mo cakava mada vakatotolo e tolu nai vakarau falawa, bulia eso na keke." sa cici yani o eparaama ka vakarautaka e dua na luve ni bulumakau vinaka ka solia vua na nona cauravou me vakarautaka vakatotolo. sa kauta mai na bata kei na sucu kei na manu-manu sa vakarautaki, ka vakarautaka e matadratou; sa tu vakarau tuga o eparaama ena ruku ni vunikaui ni ratou sa kana tiko. e ratou sa tukuna vei eparaama, "e vei o sera na watimu?" sa sauma mai, "oqo ena vale laca." sa qai tukuna o koya, "au na lesu tale mai vei iko ena gauna ni bula, ka raica, o sera na watimu ena vakasucuma e dua na gone tagane." (sa vakarorogo tu o sera ena mata ni katuba ena dakui koya e vosa tiko.) o eparaama kei sera e rau sa qase sara ka sa levu na nodrau veiayabaki; sa sivia talega o sera na veiayabaki ni vakasucuma gone. sa cuva ka dredre ga e lomana o sera ka tukuna, "au sa qase mai oqo,

me'u na ia tale beka na veidomoni, ni sa qase talega o noqu turaga?" sa tukuna mai o jiova vei eparaama, "na cava e dredre kina, o sera ka tukuna, 'au na vakasucu beka, ni'u sa qase mai?" "e dua beka na ka e sa rui dredre vei jiova? ena gauna sa lokuci, au na lesu tale mai vei iko, me vaka na gauna ni bula, o sera ena vakasucuma mai e dua na gone tagane," sa cakaitaka o sera ka tukuna, "au a sega ni dredre," baleta talega ni sa rere. sa tukuna mai o jiova, "e sega, o iko, e a dredre dina!" e ratou sa tucake na tamata, ka rai yani ki sotoma, sa lako talega vata kei iratou o eparaama me raica na nodratou lesu yani. sa tukuna o jiova, "me'u vunitaka beka vei eparaama na veika au na cakava, 'baleta, ni o eparaama ena yaco me matanitu levu ka qaqa, na veimataniitu taucoke e vuravura era na vakalouvinakataki mai vua?" "ni'u sa kilai koya, me rawa kina vua me vakaroti ira na luvena kei ira na nona vuvale era muri koya, me ra muria na sala i jiova, me ra cakava na ka dodonu kei na lewa, me kauta mai kina o jiova vei eparaama na veika sa vosa oti kina vua." sa qai tukuna tale o jiova, "baleta na tagi me baleti sotoma kei komora sa rui levu sara, kei nai valavala ca sa rui vakasisila dina, 'au na lako sobu oqo, me'u raica, se, sa dina na veika sa lako cake mai vei au; ke sega, au na kila." e ratou sa lako tani mai kea na tamata, ka lako vaka ki sotoma, o eparaama e se tu ga ena mata i jiova. sa lako voleka mai o eparaama ka tukuna, "o ni na vakarusai ira vata na yalododonu kei ira nai valavala ca? 'kevaka mada ga era sa tiko ena koro e limasagavulu na yalododonu á€" o ni na vakarusa vata kei ira na yalododonu oqo?" "e sega ni dodonu vei kemuni oqo, mo ni vakarusai ira vata na yalododonu kei ira na i valavala ca, me ra vaka kina nai valavala ca na yalododonu á€" me yawa sara vei kemuni oqo. me kua beka ni lewa vakadodonu na turaga ni lewa levu kei vuravura?" sa tukuna mai o jiova: "kevaka au sa kunea e sotoma e limasagavulu na tamata yalododonu, au na sega ni vakarusa na koro ena vukudra na lewe limasagavulu na yalododonu oqo." sa vosa tale yani o eparaama ka vaka, "o au sa vaka ga na kuvu ni soso kei na dravusa, o cei o au me'u vosa vei jiova: 'kevaka mada ga me vasagavulu ka lima na tamata yalododonu, o ni na vakarusa tikoga na koro?" sa tukuna mai o jiova, "kevaka au sa raica kina e vasagavulu ka lima na tamata yalododonu, au na sega ni vakarusa na koro." sa vosa tale vei jiova o eparaama, "kevaka mada ga sa kune kina e vasagavulu na yalododonu?" sa sauma mai o jiova, "au na sega ni cakava ena vukudra na vasagavulu oqori." sa tukuna tale, "me kua ni cudru mada o jiova, au na qai vosa: kevaka mada ga sa kune kina e tolusagavulu na yalododonu?" sa sauma yani o jiova, "au na sega ni cakava ena vukudra na tolusagavulu na yalododonu oqori." sa tukuna tale, "oqo sa na bale ga vei au, au na vosa yani oqo vei jiova: vakacava ke ruasagavulu na tamata yalododonu era kune ena koro?" sa tukuna mai o jiova, "au na sega ni vakarusa." sa tukuna tale, "me kua ni cudru o jiova, me'u vosa tale vakadua ga, vakacava ke kune kina e tini na yalododonu?" sa tukuna mai o jiova, "au na sega ni vakarusa ena vukudra na lewe tini oqori." sa lako sara yani o jiova ena nona sala ni sa vosa oti vei eparaama á€" ka sa lesu tale o eparaama ki na nona

tikina.

19

e rua na agilosu sa lako mai sotoma ena yakavi, o loti sa dabe tiko ena matamata mai sotoma. ni sa raici rau o loti, sa lako yani me sotavi rau, sa cuva ka vakarokoroko vei rau. sa tukuna sara, "oqo, oi kemudrau na noqu turaga, drau lako mai ki na nona vale na nomuni tamata ka vakacegu mada kina ena bogi oqo, mo ni mai savata mada na yavamuni, ka qai yadra ena mataka caca ka gole yani." e rau sa tukuna, "e sega, keirau na moce tuga ena saqata." sa cikevi rau vakaukauwa, ka rau sa lako mai ki na nona vale. sa cakava veirau e dua nai vakayakavi, ka vavia veirau na madrai sega ni vakaleveni ka rau sa kana sara. ni se bera ni rau davo sobu me moce, o ira na tagane ena koro, o ira na tagane e sotoma, kece, o ira na qase kei ira na gone á€" o ira kece mai na vei tikina, era sa mai vakavolivolita na vale ka tagava. era sa kaci yani vei loti ka tukuna, "e vei oi rau na tamata e rau sa lako mai vei iko ena bogi oqo? kauti rau mai tuba me keimami mai tulevu taki rau mada." sa lako yani ki tuba o loti vei ira na tamata ka sogota na katuba mai dakuna; ka tukuna, "au kerei kemuni na taci, mo ni kua na cakava na ka vakasisila oqo! 'raica sa rua tiko na luvuqo yalewa, era se bera ni kila na tagane, me'u kauti rau mai vei kemuni ka cakava vei rau na veika ga o ni vinakata, me kua ga vei rau na noqu vulagi oqo á€" ni oqo ga na vuna e rau mai vakaruru kina ena noqu vale." era sa tukuna mai, "mo tu vakasuka," era sa tukuna tale, "o koya mada ga oqo, e se qai lako vou mai, ka sa via mai turaganilewa sara, keimami na cakava vaka ca sara vei iko, mai vei rau na rua oqori." era sa vakaukauwataki loti, me baleti rau na nona vulagi, ka sa voleka sara na kabasu mai na katuba. oi rau na tamata (agilosu) e rau sa dodoka yani na ligadrau, ka dreti loti mai ki loma ni vale ka sogota na katuba. e rau sa samuti ira na tamata ena mataboko, o ira kece sa tu ena mata ni katuba. o ira na lelevu kei ira na lalai, sa dredre kina me ra kila se e vei na katuba ni vale. e rau sa tukuna na tamata (agilosu) vei loti, "sa tiko tale e dua na wekamu eke? na vugomu, se luvemu tagane se luvemu yalewa, se o cei ga sa tiko ena koro á€" me ra kautani yani! 'ni keirau na vakarusa na vanua oqo, baleta ni sa lako cake yani vei jiova na veika ca ni vanua oqo á€" sa talai keirau mai kina o jiova me vakarusa." sa lako yani o loti me vosa vei rau na vugona tagane (oi rau na watidrau na luvu loti yalewa) "drau tucake ka dro yani á€" o jiova ena vakarusa na vanua oqo! 'vei rau na vugona á€" sa vaka ga e veiwalu tiko o loti. ni sa kida mai na mataka, e rau sa vakatotoke taki loti na agilosu ka tukuna, "tucake, taura na watimu kei rau na luvemu yalewa, de dou qai kama vata ena vakarusai ni koro oqo." ni se vakaberabera tikoga, na agilosu, sa taura na ligana, na ligai watina kei na ligadrau na luvena yalewa, ni sa rui lomani koya o jiova, e rau sa kauti koya mai ka sereki koya ena taudaku ni koro. sa qai yaco ni ratou sa kau mai ki taudaku ni koro, sa qai tukuni vua, "dro mo bula á€" kua ni rai tale i muri se mo vakacegu ena buca. dro ki na veilunivanua, de o na vakarusai talega." sa tukuna yani o loti, "isa noqu turaga, me

kua oqori! "sa kune loloma na nomuni tamata e mata-muni; o ni sa vakalevutaka na nomuni loloma o ni sa vakaraitaka, ena nomuni vakabulai au; au sa sega ni rawa ni dro ki na veikulunivanua â€" de ra qai to-boki au na ca ka vakamatei au. "sa voleka na koro oqo me'u dro kina, e koro laila ga me'u dro kina, me bula kina na yaloqu." sa tukuna mai na agilosu vua, "raica, au sa totaki iko ena vuku ni ka oqo. au na sega ni vakarusa na koro oqo, o sa digitaka mo dro kina. "to-tolo sara dro yani kina, au na sega mada ni cakava e dua na ka me yacova ni dou sa yaco kina." sa yaca ni koro o ya o soa. sa cadra na siga e vuravura ni sa curu yani ki soa o loti. sa qai vakatacu o jiova na kuvu kama, kei na bukawaqa e sotoma kei komore, mai vei jiova mai lomalagi. o jiova sa vuaviritaka na veikoro oqori, na veibuca kei ira kece na lewe ni koro kei na veika sa tubu mai na qele. o watina sa rai lesu me raici loti, ka sa yaco me duru vatu (masima). sa lako vaka mataka o eparaama, ena vanua sa tu kina o koya ena mata i jiova. sa rai yani vaka ki sotoma kei komora, kei na veivanua vaka ki na buca, ka sa raica na kubou ni vanua sa vaka na kubou ni dua na kama levu. sa qai yaco ni sa vakarusa oti na kalou na veikoro kece mai na buca, na kalou sa qai nanumi eparaama, ka sa qai vakatalai loti tani mai na nona vuaviri oqo, ni sa vuaviritaka na veikoro sa tiko kina o loti. sa lako tani mai soa o loti ka la'ki tiko ena veikulunivanua vata kei rau na luvena yalewa. ni sa rere ni tiko e soa. e ratou sa la'ki tiko ena veiqaravatu. sa tukuna o koya e qase veirau na yalewa vei koya e gone, "sa qase o tamadaru, sa sega na tagane me mai curumi kedaru me vaka na kena i valavala e vuravura. "me daru vakamatenitaki tamadaru ena waini, ka me daru curumi kina mai vua, me daru maroroya kina na kawa mai vei tamadaru." e rau sa vakagunuvi tamadrau ena waini ena bogi o ya, sa lako yani o koya e qase ka vakacurumi tamana vua. sa sega ni kila o tamana na nona lako yani kei na nona lesu mai. ena siga ka tarava, sa tukuna na qase vua na tacina gone, "au sa vakacurumi tamaqu oti vei au ena bogi, oqo me daru cakava tale na waini, me gunu ena bogi oqo, ka mo lako yani, ka vakacurumi koya vei iko me maroroi kina na kawa mai vei tamadaru." e rau sa vakagunuvi tamadrau ena bogi o ya. sa tu- cake yani o koya e gone, ka la'ki vakacurumi tamana vua. sa sega ni kila o tamana na nona lako yani kei na nona lesu mai. oi rau ruarua na luvei loti yalewa oqo, e rau sa vakagone mai vei tamadrau. sa vakasucuma e dua na gone tagane o koya e qase, ka sa vakayacani me o moape; o koya sa tamadra na moape me yacova na siga oqo. o koya talega sa gone veirau, sa vakasu- cuma e dua talega na gone tagane, ka sa vakayacani me peni-ame (peniame). o koya oqo na tamadra na amoni me yacova na siga oqo.

20

sa lako yani o eparaama mai kea vaka ki na ceva me tiko ena kedrau maliwa o ketesa kei suri ka lako sara yani ki kerari. sa tukuna o eparaama ena vuku i sera na watina, "ni o koya na ganena." sa talatala yani o apimeleki na tui kerari, me kau mai vua o sera. na kalou sa lako mai vei apimeleki ena tadra e na bogi ka tukuna vua, "mo kila ni o sa tamata mate ena vuku ni

yalewa o sa taura mai; ni sa watina e dua na tagane o koya." ia, o apimeleki e se bera ni tarai koya, ka sa tukuna kina, "i jiova, o ni na vakarusa talega e dua na matanitu yalododonu? "e sega beka ni a tukuna vei au, 'o koya na ganequ? na yalewa mada sa tukuna 'ni o koya o ya na ganena tagane.' ena dina ni yaloqu kei na savasava ni ligaqu, au sa cakava kina oqo." na kalou sa tukuna vua ena tadra, "au sa kila ni o cakava oqo ena dina ni yalomu, o au talega talega, au sa tarovi iko mo kua ni valavala ca vei au, oqori na vuna au sega ni vakatara kina mo tarai koya. "mo vakasuka tale na yalewa vua na watina, ni sa parofita o koya, ena qai masulaki iko; na o qai bula. kevaka o sa sega ni cakava oqo â€" o na mate vakaidina, o iko kei ira kecega sa nomu." sa sou o apimeleki ka kacivi ira na nona tamata, ka tukuna na veika kece oqo ni ra sa vakaro- rogo tu, era se rere na nona tamata. o apimeleki sa kacivi eparaama ka tukuna vua, "na cava o sa cakava vei keimami? na cala cava au cakava vei iko, mo kauta mai kina ki na noqu matanitu, na i valavala ca levu oqo? o sa cakava vei au na veika e sega ni dodonu me caka." sa qai tukuna o apimeleki vei eparaama, "na cava o nanuma, ena nomu cakava kina vei au na ka oqo?" sa sauma mai o eparaama, "baleta au sa kila ni sa sega eke na rerevaka na kalou, era na vakamatei au kina ena vuku i watiq. "o sa dina, e ganequ dina o koya, o koya e luvei tamaqu, ka sega ga ni luvei tinaqu, oqori sa mai watiq kina. "ni sa vakavuna na kalou, me'u lako tani mai na vale i tamaqu, au sa tukuna kina vua, 'oqo na ka vinaka mo cakava vei au; ena vanua kecega daru na lako kina, mo na tukuna ni, 'o koya na ganequ.'" sa kauta mai o apimeleki na sipi kei na bu- lumakau kei ira na dauveiqaravi tagane kei na yalewa, ka soli ira vei eparaama, ka sa soli sera lesu tale vua. sa tukuna o apimeleki, "raica na vanua sa tu oqori e matamu, mo tiko ena vanua o vinakata." sa tukuna talega vei sera, "raica au sa solia vei ganemu e dua na udolu na tiki ni siliva, oqo me vakagalalataki iko mai vei ira kecega na tamata" â€" oqo sa vakadonui kina o sera. o eparaama sa masu vua na kalou: na kalou sa vakabulai apimeleki, na watina kei ira na nona dauveiqaravi. sa tekivu me ra vakaluvuni; ni o jiova, sa sogota kece na kato ni gone ena vuvala kece nei apimeleki, baleti sera na wati eparaama.

21

o jiova, sa sikovi sera me vaka ga ea tukuna, o jiova, sa cakava vei sera me vaka ga ea tukuna. sa kunekune o sera ka vakasucuma vei eparaama e dua na luvena tagane ni sa qase sara, ena gauna lokuci ga sa vosa kina vua na kalou. sa vakayacani koya o eparaama, na luvena taganeâ€"na luvena tagane sa vakasucuma o sera â€" me o aisake. o eparaama sa cilivi na luvena o aisake ni sa bogi walu oti, me vaka sa vakarota vua na kalou. sa yabaki dua na drau o eparaama ena gauna sa sucu kina o aisake. sa tukuna o sera, "na kalou sa vakavuna me'u dredre, ni o ira kece era na rogoca, era na dredre vata kei au." sa tukuna talega, "o cei ena tukuna rawa vei eparaama, ni na mea e dua na gone o sera? ni'u sa vakasucuma vua e dua na gone vua ni sa qase sara o koya." sa tubu cake na gone ka sa kali sara. sa cakava o eparaama e dua na kakana levu ena

siga sa kali kina o aisake. o sera, sa raica na luvei eka na yalewa ni ijipita vei eparaama ni veivakalialiai tiko. sa tukuna kina vei eparaama, "mo vakagalalataki rau na yalewa bobula kei na luvena; na luvena na yalewa bobula ena sega ni mai taukei vata kei na luvequ o aisake." na veika oqo sa sega ni taleitaka o eparaama baleta na luvena o isimeli. ia, na kalou sa tukuna vei eparaama, "me kakua ni vakararawataki iko na veika me baleta na gone se o tinana na yalewa bobula. na veika sa tukuna vei iko o sera, mo rogoca na domona, baleta ena lako mai vei aisake na nomu kawa. "au na cakava talega e dua na matanitu mai vua na luve ni bobula, baleta ni sa luvemu talega." sa sou ena mataka o eparaama ka kauta na madrai kei na wai, ka biuta e domo i eka ka solia na gone vua, sa qai vakatalai rau yani. e rau sa lako yani ka lako voli ena vanua liwa e perisepa. sa maca na wai mai na kena bola, ka sa vakadabera tiko na gone ena dua na veico. sa lako yani o tinana, ka la'ki dabe veibasai tiko mai vei koya, me vaka e dua nai vana ena dakai titi, ni sa tukuna tikoga e lomana, "me'u kua ni raica na nona mate na gone." sa dabe tikoga mai vakayawa ka tagi tiko vakadomoilevu. na kalou sa rogoca na domo ni gone, ka sa kaci yani vei eka na agilosu ni kalou mai lomalagi ka tukuna vua, "na cava o sa tagi kina eka? kua ni rere, na kalou sa rogoca na domona na gone mai na vanua e tiko kina. "mo tucake, keveti na gone e ligamu, ni'u na cakava me matanitu levu o koya." na kalou sa vakaraitaka na matana, ka sa raica sara e dua na tobu wai. sa la'ki takiva sara na wai ena kena bola, ka solia vua na gone me gunu. na kalou sa tiko vata kei na gone; sa tubu cake na gone ka sa dau tiko ena vanua liwa, sa yaco talega me dauvavana. sa dautiko ena vanua liwa mai parana, sa kauta vua o tinana e dua na watina mai na vanua o ijipita. e dua na veiyalayalati vata kei apimeleki sa yaco mai e dua na gauna, o apimeleki kei fikoli, (nai liuliu ni mataivalu na apimeleki) e rau sa veivosaki kei eparaama ka vaka: "sa tiko vata kei iko na kalou ena veika kecega o cakava. "mo yalataka vei au ena kalou, ni o na sega ni cakacaka vaka i lasu vei au, vei ira na noqu kawa kei na veika au taukena; me vaka ga na veika vivinaka au sa cakava vei iko, mo cakava vaka kina vei au, ki na vanua talega o na lako kina." sa sauma o eparaama, "au na cakava vaka kina." o eparaama sa vakadodonutaki apimeleki, baleta na mataniwai era sa taura vakaukauwa na dauveiqaravi nei apimeleki. sa tukuna o apimeleki, "au sega ni kila, se o cei sa cakava na ka oqo: o iko sa sega ni tukuna vei au, se me'u rogoca me yacova na siga oqo." sa taura na sipi kei na bulumakau o eparaama ka solia vei apimeleki, ka ra sa cakava e dua na veiyalayalati. sa vakatala yani o eparaama e vitu na luve ni sipi vakataki ira ga. sa tarogi eparaama o apimeleki, "na cava na kena i balebale oqo, na lami o sa vakatalai ira oqo?" sa tukuna mai, "mo taura mai ligaqu na lami oqo, me noqu i vakadinadina ni'u sa kelia na tobu oqo." sa vakayacani kina na vanua me perisepa, baleta ni rau sa bubului ena veiyalayalati e kea. e rau sa cakava na veiyalayalati e perisepa, sa tucake o apimeleki kei fikoli (nai liuliu ni mataivalu) ka rau sa lesu tale ki na vanua o filisitia. sa tea o eparaama e dua na vu ni tamarisi e perisepa, sa sa kaciva mai kea na yaca i jiova, na kalou

sega ni mudu. sa lako voli o eparaama e lomai filisitia me vica vata na siga.

22

sa oti kece na veika oqo, na kalou sa vakatovolei eparaama, ka tukuna vua, "i eparaama," sa sauma mai, "sai au oqo." na kalou sa tukuna tale vua, "mo kauta na luvemu, na luvemu tagane e dua ga o aisake, o koya, o sa daulomana, lako ki na vanua o morai'a á€" la'ki vakacabori koya me i soro kama ena dua na ulunivanua au na tukuna vei iko." sa sou ena mataka o eparaama, sa vakarautaka na nona asa, ka kauta e rua na nona cauravou vata kei koya, kei aisake na luvena; sa taya na buka ni soro kama á€" sa tucake ka lako ki na vanua sa tukuna vua, na kalou. ena i katolu ni siga, sa rai cake o eparaama, sa raica sara na vanua vakayawa. sa tukuna o eparaama vei rau na nona cauravou, "drau tiko eke kei na asa, na gone kei au, keirau na lako yani ka lotu vei jiova ka qai lesu tale mai vei kemudrau." o, eparaama sa kauta yani na buka ni soro kama ka vakataqara vei aisake, sa taura mai na buka e waqa kei nai sele, e rau sa lako vata yani. sa taro o aisake, vei eparaama na tamana ka vaka: "tamaqu," sa sauma yani, "sai au oqo na luvequ," sa tukuna sara mai, "raica na buka e waqa kei na kau me buka sa tu oqo, e vei ga na lami me i soro kama?" sa sauma yani o eparaama, "na luvequ na kalou ena vakarautaka vei koya ga e dua na lami me i soro kama." e rau sa lako ruarua vata yani. e rau sa lako mai ki na vanua sa lesia na kalou. sa tara nai cabocabo ni soro o eparaama ka tuva na buka. sa vivigi aisake na luvena ka vakacabora ena i cabocabo ni soro ena dela ni buka sa tuvai tu. o eparaama sa dodoka na ligana ka taura nai sele, me vakamatea nai soro (luvena). na agilosu i jiova sa kaci mai lomalagi ka vaka: "paraama i paraama!" sa sauma yani, "sai au oqo." sa tukuna mai na agilosu, "kua ni vakamatea na gone, se cakava vua e dua na ka, ni oqo, au sa kila ni o sa rerevaka na kalou á€" ni o sa sega ni via maro-roya na luvemu, na luvemu tagane e dua ga, mai vei au." sa rai cake o eparaama, ka raica e dua na lami sa tacori tu na nona i leu ena dua na veico e dakuna. sa kauta mai o eparaama ka vakacabora nei sosomi kei aisake na luvena mei soro kama. o eparaama sa vakayacana na vanua o ya me, sa vakarautaka o jiova, me yacova na siga oqo. "ena ulunivanua i jiova, sa vakarautaki kina." na agilosu i jiova sa kacivi eparaama vakarua mai lomalagi, ka vaka: "vei au ga vakai au, au sa bubului kina, sa tukuna vaka oqo o jiova, ni o sa cakava na ka oqo, ka sa sega ni bureitaka na luvemu tagane e dua gaá€" "ena veivakalouvinkataki, au na vakalouvinkataki iko, ena veivakatuburi, au na vakatuburi iko vakalevu sara, me vaka na veikalokalo ni lomalagi, me vaka talega na nuku ni veimatasawa. o ira na nomu kawa era na taukena na nodra matamata na nodra meca. "mai vei iko, na matanitu kece e vuravura era na vakalouvinkataki, baleta ni o sa rogoca na domoqu." sa lesu tale o eparaama vei rau na nona cauravou, e rau sa tucake, ka ratou sa lesu vata ki periesepa; ka sa tiko mai periesepa o eparaama. sa oti na veika oqo, sa tukuni vei eparaama ka vaka, "o milika talega sa vakasucu gone vei neori na tacimu: "o

usi na ulumatua, o buse na tacina, o kemueli na tamai erami, "o keseti, o aso, o pilidosi, o jidafa kei pecueli." o pecueli sa vakasucumi vua o repeka. o ira na lewe walu oqo sa vakasucuma o milika vei neori na taci eparaama. na watina lailai o reuma, sa vakasucumi teba, qaema, taesi kei maeka.

23

sa bula tiko o sera me dua na drau ruasagavulu ka vitu na yabaki; oqo na veiyabaki ni bula nei sera. sa mate o sera mai kirijaci araba (oqori o epironi) ena vanua o kenani. sa lako mai o eparaama me lolokutaki sera ka tagicaki koya. sa tucake o eparaama mai na nona mate; ka vosa ki vei ira na luvei eci ka vaka, "o au e dua na vulagi, ka dau veitosoyaki tu ga ena kemuni maliwa. mo ni solia vei au e dua na tikina me noqu i bulubulu ena kemuni maliwa, me'u buluta tani kina na noqu mate mai mataqu." era sa sauma vei eparaama na luvei eci tagane ka vaka, "mo rogoci keimami, na neimami turaga, o sa tamata qaqa ena keimami maliwa, buluta na nomu mate ena vanua ga o sa digitaka. ena sega ni dua vei keimami ena bureitaka na nona i bulubulu, mo buluta kina na nomu mate." sa tucake o eparaama ka cuva ni vakarokoroko vei ira na tamata ni vanua, na luvei eci. sa vosa talega vei ira ka vaka: "kevaka sa nomuni gagadre me'u buluta tani na noqu mate mai mataqu â€" mo ni rogoci au, mo ni sota mada kei efironi na luvei soa ena vukuqu, "me solia mada vei au na veiqara vatu e makapila, o koya sa tiko vua, sa tiko ena mua ni were oqo. me solia vei au ena kena i sau taucooko. me taukeni kina nai bulubulu oqo ena kemuni maliwa." o efironi sa tiko ena kedra maliwa na luvei eci; sa sauma o efironi na itaiti vei eparaama ena matadra na luvei eci, o ira kece sa curu mai e nona matamata ka vaka, "e sega noqu turaga, au sa solia vei iko na veiwere kei na qara vatu sa tiko kina. au sa solia vei iko ena matadra kece na noqu tamata, au sa solia vei iko â€" buluta kina na nomu mate!" sa cuva sobu o eparaama ena matadra na tamata ni vanua; sa qai vosa vei efironi ena matadra kece na tamata ka vaka: "kevaka o sa solia vei au, mo rogoca talega oqo, au na solia vei iko nai lavo ena vuku ni vanua, taura oqo mai vei au â€" au na qai buluta na noqu mate e kea." sa sauma o efironi vei eparaama ka vaka, "mo rogoci au na noqu turaga, na vanua sa kenai sau e rua na drau onosagavulu na dola, na cava oqori ena kedaru maliwa? buluta ga yani na nomu mate." sa rogoca o eparaama na vosa nei efironi, ka sa vakarautaka na i lavo me vaka sa tukuni ena nodra vakarorogo na luvei eci, e rua na drau onosagavulu na dola, ena i lavo ni veivoli. na vanua nei efironi ena vanua e makapila sa tiko ena matai mamire, na vanua kei na qara vatu sa tiko kina, kei na vunika kece sa tiko kina kei na veika kece sa tiko vakavolivolita, sa tiko ena veivolivoli oqo vei eparaama me sa kena i taukei ena matadra kece na luvei eci, o ira kece sa lako mai ena matamata ni koro. ni sa oti oqo, sa buluti sera o eparaama ena qaravatu ni vanua e makapila e mamire (oqori o epironi) ena vanua e kenani. na vanua kei na qaravatu sa tiko kina, sa volitaki vei eparaama mai vei ira na luvei eci, me nona i bulubulu.

24

sa qase mai o eparaama ka sa levu sara na nona veiyabaki. o jiova talega sa vakalouvina kataka eparaama ena ka kecega. sa tukuna o eparaama vua na nona dauveiqaravi qase duadua â€" o koya sa lewa na nona veika kecega, "daramaka mada mai na ligamu ena ruku ni sagaqu, "me'u cakava vei iko, mo bubului vei jiova, na kalou ni lomalagi kei na kalou ni vuravura, o ya, mo kua ni taura mai e dua na yalewa ni vanua oqo o kenani, me watina na luvequ; "mo lako ga ki noqu vanua, vei ira na wekaqu ka kauta mai e dua me watina na luvequ o aisake." sa tukuna vua na nona dauveiqaravi, "de qai sega ni vinakata, na yalewa me lako mai ki na vanua oqo. me'u kauta lesu beka na luvemu ki na vanua o lako mai kina?" sa tukuna vua o eparaama, "mo qarauna mo kua ni kauta na luvequ ki kea. "na kalou o jiova, o koya sa kauti au tani mai na vale i tamaqu kei na nodra vanua na wekaqu, o koya sa vosa vei au ka yalataka vei au ka vaka: 'ki vei ira na nomu kawa au na solia kina na vanua oqo.' ena tala liu na nona agilosu vei iko, o na kauta mai e dua na watina na luvequ mai kea. "kevaka sa sega ni via lako mai na yalewa vata kei kemuni, o sa na vakagalalataki mai na bulubuli oqo; mo kua ga ni kauta na luvequ tagane ki kea." na dauveiqaravi sa daramaka na ligana ena ruku ni sagai eparaama na nona turaga, ka bubului ena vuku ni veika sa vakamacalataki. na dauveiqaravi sa kauta e tini na kameli ni nona turaga ka lako yani â€" ni sa tiko e ligana na veika kece ena vuku ni nona turaga. sa lako yani ki mesapotomia na koro nei neori. era sa tekiduru sobu na nona kameli ena taudaku ni koro ena bat ni wai, ni sa yakavi mai â€" oqo na gauna era sa dau mai taki wai kina na yalewa. sa tukuna na dauveiqaravi, "i jiova na kalou nei eparaama na noqu turaga, mo ni solia vei au na qaqa e na siga oqo, ka mo ni vakaraitaka na vinaka vua na noqu turaga o eparaama. "mo ni raica, au sa tu oqo ena mata ni wai â€" era sa lako tiko mai oqo na yalewa mai na koro me taki wai. "me yaco, vei koya na gone yalewa au sa tukuna vua, "mo biuta sobu mada na nomu saqa me'u gunu mada, 'ka me tukuna mai oqo, 'gunu, au na vakagunuva talega na nomu kameli, 'me sai koya oqo o ni sa digitaka vua na nomuni tamata o aisake. ena ka oqo au na kila kina ni o ni sa vakaraitaka na loloma vua na noqu turaga." sa yaco ni se bera ni oti na nona vosa, o rapeka na luvei petueli na luvei milika, na wati neori na taci eparaama, sa lako vata tiko mai kei na nona saqa ena vatuvatu ni tabana. na goneyalewa oqo (rapeka), sa ka ga me vakasaravi, baleta ni sa rui goneyalewa totoka ka sega ni kila na tagane. sa lako sobu ki na wai ka vakatawana na nona saqa, ka lako cake mai. sa cici yani na dauveiqaravi me sotavi koya ka tukuna, "au kerea me'u gunu mada ga mai na nomu saqa wai." sa tukuna mai na goneyalewa, "mo gunu na noqu turaga" â€" sa biuta mai vakatotolo na nona saqa ka solia yani vua me gunu. ni sa solia oti me gunu, sa tukuna tale, "au na la'ki taki wai talega me medra na kameli, me yacova ni ra sa gunu kece." sa vakatotolo yani me taki wai tikotiko ga me yacova ni ra sa gunu kece na kameli. sa vakaraici koya tikoga na dauveiqaravi, sa galu tiko ni via kila se sa lewa i jiova oqo, se sega.

ena gauna era sa gunu oti kina na kameli, na dauveiqaravi, sa taura mai e dua na mama ni ucu koula, ka dua nai kava na onisi na kena bibi kei na rua na qato ni liga koula, e lima na onisi na kena bibi, ka daramaka vua na yalewa, ka taroga na goneyalewa, "o luvei cei o iko? tukuna vei au, e tiko beka e so nai cili ena nomudou vale me keitou vakacegu kina?" sa sauma mai na goneyalewa, "oi au na luvei petueli, na luvei milika, na wati neori." sa tukuna tale vua, "sa tu vei keitou na ka e veiraurau vei kemudou kei ira na manumanu, kei na i cili mo dou vakacegu kina." sa cuva sobu na dauveiqaravi i eparaama ka lotu vei jiova. sa tukuna, "me vakalouvinakataki na kalou o jiova nei eparaama, o koya sa sega ni vakawaletaka na nona loloma kei na nona dina vua na noqu turaga. ni sa tuberi au mai o jiova ki na vale nei koya na taci noqu turaga." sa cici yani na goneyalewa ka tukuna vei ira na vale nei tinana na veika oqo. o rapeka sa dua na ganena, na yacana o lepani, sa cici yani o lepani ki vua na tamata mai na mata ni wai. sa yaco ni sa raica na mama ni ucu kei na qato e ligana na ganena, ka sa rogoci rapeka talega ni sa tukuna, "sa vosa vei au na tamata o ya," sa qai lako yani vua na dauveiqaravi i eparaama ni sa tucake tu mai na mataniwai vata kei ira na kameli. sa tukuna yani, "dou lako mai na veivakalouvinakataki i jiova! na cava dou sa tu ga kina e tuba? au sa vakarautaka oti na vale kei na vanua me ra cegu kina na kameli." sa curu yani na tamata (dauveiqaravi) ki vale, sa sereka nai colocola ni kameli ka solia na kedra kakana. sa savata na yavana kei na yavadra na nona i tokani era sa lako vata mai. sa biu mai matana na kakana me kana, ia, sa vosa mada e liu ka vaka: "au na sega mada ni kana, me'u tukuna mada e liu na ka au mai cakava." sa sauma mai o lepani, "mo vosa sara." sa tukuna mai, "oi au na tamata dauveiqaravi nei eparaama. "o jiova sa vakalouvinakataki koya vakalevu sara, ka sa tamata qaqa sara; na kalou sa solia vua na manumanu, na siliva, na koula, na tagane kei na yalewa dauveiqaravi, na kameli kei na asa e levu sara. "o sera na watina na noqu turaga, sa vakasucuma e dua na gone tagane vua na noqu turaga ni sa qase sara; sa solia vua na luvana tagane oqo na veika kecega; o koya na noqu turaga. "sa cakava na noqu turaga me'u bubului, ka vaka: 'mo kua ni kauta vua na luvuqu tagane me watina e dua na yalewa ni vanua oqo, o kenani; 'mo lako ga ki na vale nei tamata, vei ira na wekaqu, ka kauta mai e dua na yalewa me watina." au sa taroga na noqu turaga, 'de qai sega ni via muri au mai na yalewa.' "sa sauma mai vei au o jiova, 'o koya au sa lako voli e matana ena tala mai na nona agilosu vei iko, ena vakataucokotaka na nomu i lakolako, ka o na kauta mai e dua na watina na luvuqu mai vei ira na wekaqu â€" mai na vale i tamaqu." o na vakagalalataki mai na bubului oqo, kevaka o sa yaco yani vei ira na wekaqu, qai o sega ni kauta mai e dua na yalewa. o sa na galala mai na bubului oqo." ena siga oqo, ni'u sa lako mai ki na mata ni wai ka masu, 'i jiova na kalou ni noqu turaga o eparaama, kevaka e dina ni o ni na vakataucokotaka nai lakolako oqo, 'raica, au na tu ena mata ni wai, na goneyalewa ga ena lako mai me takiwai, ka au na tukuna vua â€" mo solia mai na wai me'u gunu." ka me na sauma sara mai, "oqo mo gunu, au na vakagunuvi ira talega na nomu

kameli," me sai koya oqo na yalewa sa digitaka o jiova me watina na luvu ni noqu turaga." 'ni se bera ni'u masu oti, sa lako mai o rapeka vata kei na nona saqa wai e domona â€" sa lako sobu sara ki na mata ni wai ka taki. 'au sa kerekere sara me'u gunu.' "sa vakatoto sara o koya me biuta e ra na nona saqa wai ka solia mai. me'u 'gunu â€" sa tukuna talega me vakagunuvi ira na kameli." au sa mani tarogi koya, 'o iko na luvei cei?' sa sauma mai, 'oi au na luvei petueli na luvei neori, sa vakasucuma vua o milika.' au sa vakadaramaka sara vua na mama ni ucu kei na qato ni liga, e ligana. "au sa cuva sobu ki na qele ka lotu vei jiova, ka vakalouvinakataki na kalou o jiova, na kalou ni noqu turaga o eparaama, o koya sa tuberi au mai ena sala dina me'u mai kauta na goneyalewa na luvana na tacina na noqu turaga me rau la'ki veiwatini kei na luvana tagane. "oqo, kevaka dou sa cakakaka vakadodonu vua na noqu turaga, mo dou tukuna vei au, se, me'u gole ki nai matau se ki nai mawi." o lepani kei petueli, e rau sa sauma mai ka vaka: "na veika sa lako mai vei jiova keirau sa sega ni rawa ni tukuna ni vinaka se ca. "sa tu ga oqo o rapeka, tauri koya ka drau lako yani me la'ki watina na luvana tagane na nomu turaga, me vaka sa tukuna o jiova." ni sa rogoca oqo na dauveiqaravi i eparaama, sa lotu vei jiova ka vakacuva na luvana ki na qele. na dauveiqaravi sa kauta mai na i yau talei siliva, nai yau talei koula, na i sulu, ka solia vei rapeka. sa solia talega na yau talei sara vei ganena kei tinana. na dauveiqaravi kei ira na tamata era sa kana ka gunu ka vakacegu ena bogi. era sa yadra ena mataka ka tukuna, 'laivi au mada me'u lako vua na noqu turaga.' ia, o ganei rapeka kei tinana e rau sa tukuna, "me tiko mada vata kei keitou na goneyalewa me tini tale na siga, ka me qai lako yani." sa sauma yani na dauveiqaravi, 'dou kua ni vakataotaki au, o jiova sa dolava oti na noqui lakolako; dou laivi au me'u lako â€" me'u lako yani vua na noqu turaga." e ratou sa tukuna tale, "me keitou taroga mada na goneyalewa." e ratou sa kacivi rapeka mai ka taroga, "o na lako beka vata kei na dauveiqaravi oqo?" sa sauma mai o rapeka, "au na lako." era sa vakatalai rapeka yani kei na nona nasi kei na dauveiqaravi nei eparaama kei ira na tamata. era sa vosa vakalouvinakataki rapeka ka tukuna vua: "mo yaco mo tinadra na vei udolu kei na vei tini na udolu; kei na nomu kawa mera taukena na nodra veimatamata o ira sa cati kemuni." o rapeka kei ira na nona dauveiqaravi, era sa vodoka na kameli ka muri ira yani na tamata. era sa kauti rapeka yani, ka lako sara. o aisake sa lako mai vaka ki bea-laeiroi, ni sa tiko mai na ceva. sa lako yani o aisake ki na veibuca me vakanananu mada ni sa yakavi mai. sa rai sara yani, ka raica na veikameli era sa lako tiko mai. sa rai yani o rapeka, ka sa raici aisake sara. sa sobu mai ena nona kameli; ni sa taroga oti na dauveiqaravi â€" se ocei na tagane sa lako tiko mai oqo me sotavi ira? sa tukuna yani vua, "ni oqo na luvu ni noqu turaga." sa taura o rapeka na nona i ubi ka ubi koya ga vakavinaka. na dauveiqaravi sa tukuna vei aisake na veika kece sa cakava oti. o aisake sa kauta mai na goneyalewa ki na valelaca nei sera na tinana; sa tauri rapeka, ka sa yaco me watina ka sa lomani rapeka dina sara. oqo sa vakacegu vinaka kina o aisake mai na mate nei tinana.

sa vakawati tale o eparaama, na yaca i watina o ketura, sa sucu kina o simirani, jokesani, medani, mitiani, isibaki kei sua. o jokesani sa vakasucumi vua o seba kei didani. na luvei didani o asurimi, letusimi, kei liumimi. na luvei mitiani o efa, eferi, anoti, ebida, kei eladae. o ira kece oqo na gone mai vei ketura. o eparaama sa solia na veika kece sa nona vei aisake. o eparaama sa solia talega na veika vei ira na luvena ni watina talai. ni se bula tikoga o eparaama, sa vakatalai ira tani yani oqo, mai vei aisake ki na tokalau. na vei yabaki sa bula kina o eparaama sa vaka nadrau vitusagavulu ka lima na yabaki. sa ceguva nai otioti ni nona i cegu o eparaama ka sa mate yani ni sa qase sara. sa lako yani vei ira na kai nona. e rau sa buluti koya na luvena o aisake kei isimeli ena qaravatu mai makapila, e mamire, ena veiwere nei efironi na luvei soa na itaiti; na vanua sa volia o eparaama mai vei ira na luvei eci. e rau sa bulu mai kea o eparaama kei sera na watina. sa yaco ni sa mate oti o eparaama, na kalou sa vosa vakalouvvinakataki aisake na luvena. o aisake sa tiko mai bea-laei-roi. oqo na kawa nei isimeli na luvei eparaama vei eka na yalewa dauveiqaravi ni ijipita nei sera. oqo na yacadra na luvei isimeli á€" na dui yacadra kei na nodra dui kawa: na ulumatua nei isimeli o nebajoci; sa qai kedari, adibili, mibisami, misama, duma, masa, adari, tema, jeturi, nafisi kei kedema. sai ira oqori na luvei isimeli, oqo talega na yaca ni nodra vei koro kei nai tikotiko vagalala, e tinikarua na ravouvou me vaka na nodra dui vanua. oqo na vei yabaki nei isimeli, e dua na drau tolusagavulu ka vitu na yabaki; sa ceguva nai otioti ni nona i cegu ka mate yani, sa soqoni yani vei ira na nona tamata. (era sa tiko mai avila me yaco sara ki suri, oqori ena tokalau kei ijipita ni o lako yani vaka ki asiria.) sa mate ena matadra na tacina. oqo na kawa nei aisake, na luvei eparaama. o eparaama sa vakasucumi vua o aisake. o aisake sa yabaki vasagavulu ni rau sa vei-watini kei rapeka na luvei petueli na kai siria mai padani-arami, na ganei lepani na kai siria. o aisake sa vakamamasu vei jiova ena vuku i rapeka na watina, ni sa yava (sega ni vakaluvuni), o jiova sa sauma na masu nei aisake, ka sa kunekune sara o rapeka. e rau sa yavavala vakalevu na gone e keteki tinadrau, ka sa tukuna kina á€" "kevaka sa vinaka oqo, na cava sa yaco tiko kina na yavavala e ketequ?" sa lako yani me vakatarogi jiova. sa tukuna vua o jiova, "e rua na matanitu sa tiko oqori e ketemu, e rua na tamata e rau na tawase mai yagomu; e dua ena kaukauwa mai vua tale e dua á€" o koya na qase ena qaravi koya e gone." ni sa yaco mai na nona siga ni vakasucu, sa tiko ena kato e dua na drau. o koya e liu mai e damusa, sa vaka e dua nai sulu vutivutia na yagona kece: sa vakayacani me o iso. sa qai muri mai o tacina, na ligana sa vesuka tiko mai na bukubuku ni yavai iso. sa vakayacani me o jekope. sa yabaki onosagavulu o aisake ni rau sa sucu mai na luvena drau oqo. e rau sa tubu cake na gone. sa dau vakasasa manumanu o iso ka tamata ni veiwere. o jekope sa tamata malumu tuga ka dau tiko ga e vale. o aisake sa dau lomani iso, baleta ni sa dau kania na nona manumanu ni vakasasa. ia, o rapeka sa lomani jekope vakalevu.

sa volitaka o iso na nona i tutu vakaulumatua o jekope sa vakasaga kakana vakarakara tiko ena nona lesu mai na veiwere o iso, ka sa wawale sara vakalevu. sa kerea yani o iso vei jekope me kania mada na kakana vakarakara damudamu sa vakarautaka tiko, ni sa rui wawale vakalevu. sa vakayacani sara kina me o itomi. sa tukuna yani o jekope, "mo volitaka na dodonu ni nomu ulumatua vei au ena siga oqo." sa tukuna mai o iso, "raica au sa voleka ni mate, na cava na kena yaga vei au na ulumatua oqo?" sa tukuna mai o jekope, "mo bubului vei au e dai." sa bubului o iso ena siga o ya vei jekope ka volitaka na nona dodonu vakaulumatua vei jekope. o jekope sa vakarautaka sara na kakana vakarakara damudamu kei na madrai vei iso. sa kana ka gunu o iso ka tucake ka sa lako yani. o iso sa vakawaleta na dodonu ni nona ulumatua.

26

sa yaco e dua na dausiga levu ena vanua, me vaka na dausiga ena gauna nei eparaama. o aisake sa lako vei apimeleki na tui filisitia e qarari. sa basika vei koya o jiova ka tukuna: "kua ni lako sobu ki ijipita; mo tiko ga ena vanua au na tukuna vei iko. "tiko ga ena vanua oqo, au na tiko vata kei iko ka vakalouvvinakataki iko; vei iko kei ira na nomu kawa, au na solia kina na vanua oqo, au na vakayacora kina na yalayala. au a bubului kina vei eparaama na tamamu. "au na vakavuna na nomu kawa me ra vaka na kalokalo ni lomalagi; au na solia vei ira na nomu kawa na vanua taucoko oqo; mai vei iko, ena vakalouvvinakataki kina na veivanua kece oqo; "baleta ni sa talairawarawa o eparaama ki na domoqu ka maroroya na noqu i lesilesi, na noqu i vakaro, na noqu lewa kei na noqu i vunau." o aisake sa tiko ga e qarari. o ira na tagane ni vanua o ya era sa tarogi koya me baleta na watina. sa tukuna kina, "o koya na ganeku" á€" ni sa rere o koya me tukuna, "o koya na watiq;" ni sa nanuma "ni ra na vakamatei koya ena vuku i rapeka na watina, baleta ni sa rui yalewa totoka dina ni vakasaravi." sa yaco, ni sa dede tiko na nodra tiko e kea, o apimeleki na tui filisitia, ni sa rai tiko yani ena nona katuba leka á€" sa raica ni rau sa veiwelevi tiko o aisake kei rapeka na watina. o apimeleki sa kacivi aisake yani ka tukuna, "e vaka vei au ni rapeka e watimu; o tukuna rawa vakacava vei au ni o koya e ganemu?" sa tukuna vua o aisake, "baleta ni'u sa kila, 'de ra na vakamatei au ena vuku i rapeka.'" sa tukuna mai o apimeleki, "na cava o sa cakava oqo vei keimami? vaka cava kevaka e dua sa moceri koya, o iko ga sa na kauta mai vei keimami na bula e beitaki." sa vakarota kina o apimeleki vei ira na nona tamata, "o koya sa tara na watina na tamata oqo, ena vakamatei vakaidina." sa kakaburaki ena vanua o ya o aisake, ka sa tatumuki ena yabaki vata ga o ya á€" ka sa yayadrau; sa vakalouvvinakataki koya o jiova. sa tubu cake na nona sautu, sa gumatua tikotikoga me yacova ni sa sautu vakalevu sara; ni sa taukena na qele ni manumanu, na qele ni bulumakau, ka sa levu sara na nona dauveiqaravi. era sa vuvutaki koya na kai filisitia. o ira na filisitia era sa sogota na vei mata ni wai kece era a kelia na tamata nei eparaama na tamana, era sa buluta kece ena qele. sa tukuna o apimeleki vei aisake,

"mo lako tani mai vei keimami, ni o sa rui kaukauwa mai vei keimami." sa lako tani mai kea o aisake ka la'ki tiko ena veibuca mai qerari. sa kelia tale o aisake na veimata ni wai, ea kelia e liu o eparaama na tamana, ni ra sa sogota na filisitia e na nona sa mate o eparaama. o aisake sa vakayacana tale ena yaga ea vakayacana kina e liu o tamana. o ira talega na tamata i aisake, era sa kelia e dua na mata ni wai sa drodro tu ga, mai na buca. o ira na dau susu manumanu mai qerari era sa veivala kei ira na dau susu manumanu nei aisake ka tukuna, "na wai sa neimami" sa vakayacani kina na wai o ya me eseki, baleta ni ra sa veivala kei koya. era sa kelia tale e dua na mata ni wai â€" era sa veivala tale kina. sa vakayacana o aisake na vanua o ya me sitina. sa lako tani mai kea ka kelia tale e dua na mata ni wai â€" era sa sega ni veivala kina, sa vakayacana me reopoci, ni sa tukuna "o jiova sa solia na galala vei keda, eda na vuavuai kina ena vanua." sa lako cake mai kea ki periesepa. o jiova sa basika vua ena bogi tiko ga o ya ka tukuna, "oi au na kalou nei tamamu o eparaama; kua ni rere, au sa tiko vata kei iko. au na vakalouvinakataki iko ka vakalewelevutaki iko kei ira na nomu kawa, ena vuku i eparaama." sa tara mai kea e dua nai cabocabo ni soro ka kaciva mai kea na yaca i jiova. sa tara talega e kea na nona valelaca; era sa kelia mai kea e dua na mata ni wai na dauveiqaravi nei aisake. o apimeleki sa lako mai vua mai qerari vata kei ausaci, e dua na nona i tokani kei fikoli nai liuliu ni nona mataivalu. sa tukuna vei iratou o aisake, "na cava dou sa mai cakava vei au â€" kemudou a cati au ka vakatalai au tani mai vei kemudou?" e ratou sa sauma mai, "keitou sa raica vakaidina ni sa tiko vata kei iko o jiova. keitou sa tukuna kina, me dua na nodatou veiyalayalati â€" o iko kei keitou. 'me datou cakava e dua na veiyalayalati, 'mo kua ni cakava vei keitou e dua na ka ca â€" ni keitou sa sega ni tarai iko. ni keitou sa sega ni cakava e dua na ka ca, na ka vinaka ga â€" ni keitou sa vakatalai iko ena vakacegu. o sa kalouvinaka kina i jiova." sa cakava o aisake e dua na kakana, e ratou sa kana ka gunu. e ratou sa yadra ena mataka, ka veiyalayalati, sa vakatalai iratou yani; e ratou sa lako tani mai vua ena vakacegu. ena siga tiko ga o ya, era sa lako mai na tamata nei aisake ka tukuna vua me baleta na mata ni wai era a kelia, era sa mai tukuna, "sa vure na wai." sa vakatoka ena yaca o siepa. sa yaca ni koro kina o ya o perisiepa. ni sa yabaki vasagavulu o iso, sa tauri jutia na luvei bieri na itaiti, kei vasemaca na luvei eloni na itaiti, me rau watina. e rau sa rarawa kina vakalevu o aisake kei rapeka.

27

sa yaco na gauna ni sa qase mai o aisake ka sa buwawa sara na matana â€" sa sega kina ni rai rawa, sa kacivi iso mai, na nona ulumatua ka tukuna vua, "na luvequ," sa sauma mai o iso, "sai au oqo." sa tukuna tale, "raica, au sa qase sara, au sa sega talega ni kila na noqu siga ni mate. "oqo mo kauta mada na nomu i yaragi, na taga ni gasau kei na veqa ni dakai, lako yani ka vakasasataka mada mai e dua na kequ manumanu. "mo tavuna vakaveiwaki mai, me vaka au sa dau vinakata, kauta mai, me'u mai kania, me vakalou-

vinakataki iko kina na yaloqu ni bera ni'u mate." sa vakarorogo tu o rapeka ni sa vosa tiko o aisake vei iso na luvena. sa lako yani o iso ki vanua me vavana ka me kauta lesu mai. o rapeka sa vosa vei jekope na luvena ka vaka: "au sa rogoci tamamu ni sa vosa oti vei iso na tacimu ka vaka, 'kauta mai e dua na manumanu, mo tavuna veiwaki ka kauta mai me'u kania ka vosa vakalouvinakataki iko ena mata i jiova ni bera ni'u mate.' "na luvequ mo rogoca na noqu vosa, me vaka au sa vakarota vei iko. "lako ka kauta mai e rua na luve ni me vinaka, au na tavuna veiwakitaka me kania o tamamu me vaka e dau vinakata. "mo qai kauta vei tamamu, me kania, ka vosa vakalouvinakataki iko ni bera ni mate yani." sa tukuna o jekope vei tinana â€" "raica, o iso e vutivutia na yagona, o au, e sega. "de qai vakayamoca o tamaqu na ligaqu, ka kilai au â€" ena qai tukuna ni'u tamata dauveivakaisini, oqo au na kauta ga mai kina vei au na kalouca ka sega na kalouvinaka." sa tukuna vua o tinana, "na nomu kalouca me noqu na luvequ, cakava ga na veika au sa tukuna oti vei iko, lako, kauta mai na manumanu." sa lako yani o jekope, ka kauta mai na manumanu vei tinana. sa vakarautaka o tinana me vaka sara ga sa dauleitaka o aisake. sa kauta mai o tinana nai sulu vinaka nei iso sa tiko ga vua e vale, ka sa vakasulumi jekope kina. sa vakabira tu e ligana na vuti ni me kei na domona talega. sa solia na kakana kei na madrai ea vakarautaka mai ki na ligai jekope na luvena. sa lako yani o jekope vei tamana ka tukuna, "tamaqu," sa sauma mai, "oi au oqo, o cei o iko na luvequ?" sa tukuna o jekope vei tamana, "oi au o iso, na nomu ulumatua, au sa cakava mai oqo, me vaka o sa tukuna mai, au kerea mo duri cake, mo dabe, mo kania na ka au sa vakarautaka mai. me vakalouvinakataki au kina na yalomu." sa tukuna mai o aisake vei luvena, "o sa kunea vakacava, sa rui totolo na veika o cakava?" sa sauma yani o jekope, "na kalou o jiova sa kauta mai vei au." sa tukuna tale o aisake, "toso voleka mai me'u yamoca na ligamu, se o iko dina o iso se sega." sa toso voleka yani vei tamana o jekope, ka sa yamoci koya sara o tamana ka tukuna, "na domo sa domo i jekope, ia, na ligana sa ligai iso ga." sa sega ni kilai koya baleta ni sa vutivutia na ligana me vaka na ligai iso. sa qai vosa vakalouvinakataki koya. sa qai tukuna yani, "sai iko dina oqo, iso na luvequ?" sa sauma mai o jekope, "sai au." sa tukuna o aisake, "kauta mai, me'u mai kania na ka o sa vakarautaka mai â€" me vakalouvinakataki iko kina na yaloqu." sa kauta mai o jekope, sa kana sara o aisake, sa kau talega mai vua na waini ka sa gunu talega. o aisake na tamana sa tukuna vua, "toso voleka mai ka reguci au, na luvequ." sa toso voleka mai o jekope ka reguci tamana. sa boica na nona i sulu o aisake, ka vosa vakalouvinakataki koya ka vaka: "nai boi kei na luvequ, sa vaka nai boi ni vanua sa vakalouvinakataki o jiova. o koya oqo me solia kina vei iko o jiova na tegu mai lomalagi, na vuavuai vinaka kei vuravura, me levu na sila kei na waini. me ra qaravi iko na tamata, ka cuva vei iko na veimatanitu, o na turaga vei ira na tacimu, o ira na luvei tinamu era na cuva vei iko, era na kalouca o ira era na vakaloucataki iko, era na kalouvinaka o ira era na vakalouvinakataki iko!" ni sa oti na nona vakalouvinakataki jekope o aisake ka sa curu yani ki tuba mai

vei aisake na tamana á€“ sa basika mai o iso ena nona lesu tiko mai na vakasasa. sa vakarautaka sara mai vakavinaka na nona lewe ni vakasasa ka kauta mai vei tamana ka tukuna, "me duri mada na tamaqu ka kania mada na lewe ni vakasasa na luvena, me rawa ni vakalouvinakataka kina na luvena mai na yalona." sa tarogi koya o aisake na tamana, "o cei o iko?" sa sauma mai, "o au na luvemu ulumatua, o iso." sa ki-dacala o aisake ka sautaninini, ka tukuna, "o cei? sa e vei o koya sa vakasasa oti ka liu mai, o sa kauta oti mai vei au? au sa kana oti ni se bera ni o lako mai, au sa vakalouvinakataka koya á€“ sa vakalouvinakataka dina o koya." ni sa rogoca oiso na vosa nei tamana, sa tagi vakararawa sara ka tukuna vei tamana "o au talega tamaqu, mo vakalouvinakataka au?" sa tukuna o aisake, "sa lako mai o tacimu ena veivakaisini, ka sa kauta tani na nomu vakalouvinakataka." sa tukuna tale o iso, "sa sega li ni vakayacani donu o jekope? ni sa vakaisini (jekope) au vaka rua oqo á€“ na kauta tani na noqu i tutu vakaulumatua, oqo, sa kauta talega na noqu vakalouvinakataka!" sa tukuna talega, "ka o sega ni bau biuta tu vei au edua na ka me noqu votavota?" sa sauma mai o aisake ka tukuna vei iso, "raica, au sa cakava me nomu turaga o koya, o ira kece na tacina, me ra nona i talai, na sila kei na waini me maroroi koya á€“ na cava tale me'u cakava vei iko na luvetu?" sa tukuna o iso vei tamana, "sa tu beka ga vei iko e dua na vosa ni veivakalouvinakataka? e sega ni rawa vei iko mo vakalouvinakataka au talega tamaqu!" sa tagi vakadomoilevu sara o iso, sa sauma mai o aisake na tamana ka tukuna vua, "raica na nomu i tikotiko, ena vanua vuavuai e vuravura, kei na kena tegu mai lomalagi e na lutu tiko ga mai. o na bula ena nomu i seleiwai, ka o na qaravi tacimu; ena yaco na gauna ni o sa sega ni kunea na vakacegu, - o na musuka tani na nona i vua mai na domomu." o iso sa cati jekope vakalevu ena vuku ni veivakalouvinakataka sa solia vua o tamana (aisake), sa tukuna kina e lomana o iso, "sa voleka oqo na siga ni so mate vei tamaqu, ni oti o ya, au na qai vakamatei jekope." sa tukuni vei rapeka na vosa oqo nei iso. sa kacivi jekope mai ka tukuna vua, "raica sa vakamalumalumutaki koya tiko o iso ena vukumu á€“ ni sa nakita tiko me vakamatei iko. "oqo na luvetu á€“ rogoca na noqu vosa, tucake, dro ki vei lepani na ganequ ki arana. "tiko mai kea me vica na siga, qai lesu mai ni sa oti na nona cudru, "ni sa oti na nona cudru ka sa guilecava talega, au na qai talatala yani mo lako mai. na cava me'u rarawa kina vakalevu ena dua ga na siga?" o rapeka sa tukuna vei aisake, "au sa rarawa tiko vakalevu ena vukudra na luv-ei eci yalewa; kevaka sa wati jekope e dua na luv-ei eci á€“ me vakataki ira na goneyalewa ni vanua oqo. ena vinaka vakacava na noqu bula vei au?"

28

o aisake sa kacivi jekope ka vosa vakalouvinakataka koya ka vakaroti koya ka tukuna, "mo kua ni taura e dua me watimu, ena vanua oqo o kenani. "mo lako ki na vanua o padani-erami ki na vale nei pecueli (tukamu) na tama i tinamu; ka taura mai kea e dua na watimu, mai na vale nei lepani na ganei tinamu. "na kalou kaukauwa, me vakalouvinakataka iko, ka mo

yagavakalevu ka vuavuai, mo vakalewelevutaki talega á€“ mo dua nai soqosoqo tamata; me soli talega vei iko na veivakalouvinakataka i eparaama, vei iko kei ira talega na nomu kawa era na muri iko mai á€“ mo taukena kina na vanua o tiko vulagi kina, na vanua sa solia na kalou vei eparaama." sa vakatalai jekope yani o aisake, ka sa lako sara ki padani-erami vei lepani na luv-ei petueli na kai siria na ganei rapeka na tinadrau o jekope kei iso. o iso sa raici aisake ni sa vakalouvinakataka jekope ka sa vakatala yani ki padani-erami me taura mai kea e dua na watina, ni sa tukuna, "mo kua ni taura me watimu e dua na yalewa ni kenani," ka sa talairawarawa vei tamana kei tinana o jekope ni sa lako yani ki padani-erami. sa raica talega o iso, ni sa sega ni vinakati ira na yalewa ni kenani o tamana o aisake. o iso sa lako yani vei isimeli ka tauri maelaci na luv-ei isimeli, na luv-ei eparaama, na ganei neba-toce me watina, ka sai kuri ni watina era sa tiko rawa. sa lako tani o jekope mai periesepa ka lako vaka ki arana. sa yaco ki na dua na vanua ka tiko kina ena bogi taucoke, baleta ni sa dromu na mata ni siga. sa taura e dua na vatu me nona i lolokolo ka davo sobu me moce. sa qai tadra, ka raica ni sa dua nai kabakaba sa lako yani e vuravura ka yacovi lomalagi, kei ira na agilosu ni kalou era sa veilakoyaki tiko kina á€“ lako cake ka lako sobu mai. o jiova sa tu mai cake ka tukuna: "oi au o jiova na kalou i eparaama, na kalou i aisake. na qele o davoca tiko oqori, au na solia vei iko kei ira na nomu kawa. "o ira talega na nomu kawa era na vaka na kuvu ni qele (kedra i wiliwili); o na tete vaka ki na ra, ki na tokalau, ki na vualiku ki na ceva talega. mai vei iko kei ira na nomu kawa, ena vakalouvinakataka kina o vuravura taucoke. "raica, au sa tiko vata kei iko, me'u maroroi iko ena vanua kecega o sa na lako kina ka au na kauti iko lesu tale mai ki na vanua oqo, au na sega ni laivi iko me yacova ni'u sa cakava kece na veika au sa vosa kina vei iko." sa yadra vakasauri o jekope mai na vosa moce ka tukuna, "sa dina, o jiova sa tiko eke ka au sa sega tu ni kila." sa rerevaka levu ka tukuna, "sa vanua vinaka dina oqo, sa sega tale ni dua na ka oqo á€“ na vale ni kalou ga á€“ oqo sara ga na matamata ki lomalagi!" sa yadra vakamataka lailai o jekope, sa taura na vatu (nona i lolokolo) sa vakaduria me duru, ka sa lumuta ena waiwai. sa vakatoka na yaca ni vanua o ya me peceli; na yaca ni vanua o ya e liu o luse. sa yalayala (bubului) o jekope ka vaka: "kevaka sa tiko vata kei au na kalou, ka maroroi au ena sala au sa lakova tiko oqo, ka solia vei au na kakana me'u kania kei nai sulu me'u sulumu, "me'u lesu tale mai kina ki na vale nei tamaqu ena vakacegu á€“ o jiova, sa na noqu kalou. 22"na vatu oqo au sa vakaduria me duru, sa na vale ni kalou. na veika kece o ni na solia vei au, na kena i katini (sigana) au na solia vakaidina vei kemuni."

29

o jekope sa lako ena nona i lakolako ka sa yaco ki na nodra vanua na tamata mai na tokalau. sa rai yani ka raica e dua na mata ni wai ena buca; era sa davo voleka tu kina e tolu na qele ni sipi. era sa dau gunu na sipi mai na mata ni wai oqori. e dua na vatu levu sa ubi tu kina na mata ni wai. era sa dau lako yani ki kea

na qele ni manumanu, sa dau vakaqici tani na vatu mai na gusu ni mata ni wai, era sa dau gunu na sipi ka sogu tale na mata ni wai ena vatu. sa taro yani vei ira o jekope, "kemudou na taciqa, oi kemudou sara mada mai vei?" e ratou sa sauma, "mai arana." sa qai taro tale vei iratou, "dou sa kilai lepani beka, na luvei neori?" e ratou sa sauma mai, "keitou sa kilai koya." sa vinaka tiko beka o koya se sega?" e ratou sa sauma mai, "io, sa bula vinaka o koya, raica o rajieli na luvena yalewa sa lako tiko mai oqori kei ira na sipi." sa tukuna sara o jekope, "raica e se sigalevu tutu na vanua, e se sega ni kena gauna me ra kacivi vata mai na sipi. me ra gunu na sipi ka dou vakania talega." e ratou sa tukuna mai, "keitou na sega ni cakava oqori, vakavo ke sa soqoni vata kece mai na manumanu, ka vakaqici tani na vatu mai na gusu ni mata ni wai, era na qai gunu." ni se vosa tiko ga vei ira, sa lako mai o rajieli kei na sipi nei tamana á€" ni sa dau qarava na vakatawani ni sipi. o jekope ni sa raici rajieli, na luvei lepani na ganei tinana, kei na sipi nei lepani, sa toso yani o jekope ka vakaqici tani na vatu mai na mata ni wai, ka vakagunuvi ira na sipi nei lepani. o jekope sa reguci rajieli, ka sa tagi. o jekope sa tukuna vei rajieli ni o koya na wekai lepani, ka ni sa luvei rapeka. sa cici yani o rajieli ka tukuna vei tamana. ni sa rogoca o lepani nai tukutuku kei jekope na luvei ganena, sa cici sara yani me sotavi koya. sa mokoti koya ka reguci koya ka kauti koya sara yani ki nona vale. sa tukuna o jekope na veika kece vei lepani. sa tukuna vua o lepani, "e dina, e daru sa sui vata ka lewe vata." sa tiko e kea o jekope me vula dua. sa tukuna o lepani vei jekope, "baleta ni o sa wekaqu, e dodonu beka mo cakacaka wale vei au? tukuna mada vei au, na cava me kemu i sau?" o lepani sa rua tiko na luvena yalewa: sa qase o lia ka gone o rajieli. sa mata kamica o lia, ia, o rajieli sa rui totoka qai talei na kena i rairai. o jekope e taleitaki rajieli vakalevu ka tukuna, "au na qaravi iko me vitu na yabaki ena vuku i rajieli na luvenu yalewa gone," sa sauma o lepani, "e vinaka me'u solia na luvequ vei iko á€" ka sega ni vua tale e dua na tagane. mo tiko mada vata kei au." sa cakacakataka na vitu na yabaki o jekope ena vuku i rajieli á€" sa vaka ga e vica na siga na vitu na yabaki oqori, baleta ni sa rui vinakati rajieli vakalevu. o jekope sa tukuna vei lepani, "solia vei au na watiq, ni sa oti na noqu veisiga ni vei qaravi, ni'u sa vinakata me curumi koya." sa kacivi ira kece mai na tamata o lepani, ka cakava e dua na kakana levu. ni sa yakavi bogi mai, sa tauri lia ka kauti koya mai vei jekope. sa curumi koya sara o jekope. o lepani sa soli siliva na nona dauveiqaravi me dauveiqaravi nei lia. ni sa mataka mai, sa kila o jekope ni sa i lia ka sega ni o rajieli. sa tarogi lepani sara, "na cava o sa cakava vei au? e sega beka ni au a cakacaka ena vuku i rajieli? na cava o sa vakaisini au kina?" sa sauma o lepani, "e sega ni dodonu me caka oqo, ena neimami vanua á€" me dau soli e liu na gone mai vua na qase. "mo cakacakataka talega na nona gauna, me qai soli kina vei iko." sa qai cakacakataka o jekope na vitu tale na yabaki, sa qai soli vei koya o rajieli me watina. o lepani sa soli bila na nona dauveiqaravi, me dauveiqaravi nei rajieli. sa curumi rajieli o jekope ni sa taleitaki koya vakalevu, ni sa qaravi lepani ena vitu tale na yabaki. ni sa raica o jiova ni sega ni lomani vakalevu o lia á€" na

kalou sa qai dolava na kato ni gone nei lia, qai sogota na kato nei rajieli. sa kunekune o lia ka vakasucuma e dua na tagane, ka vakayacani koya me o rupeni; ni sa tukuna, "o jiova sa raica dina na noqu rarawa. oqo ena lomani au kina o na watiq jekope." sa kunekune tale ka vakasucuma e dua na tagane ka tukuna, "o jiova sa rogoca ni'u sa sega ni lomani. oqo sa solia kina vei au e dua tale na tagane." sa yacana o simione. sa kunekune ka vakasucuma tale e dua na tagane, sa tukuna kina, "oqo sa na qai kabiti au kina o watiq (jekope), baleta ni'u sa vakasucuma vua e tolu na gone tagane." sa yacana o livai. sa kunekune tale ka vakasucuma e dua tale na tagane, sa tukuna kina, "oqo au na vakavinavinaka vua na kalou." sa vakayacana kina na gone me o juta. sa qai tu vakadua na nona vakasucu gone.

30

ni sa raica o rajieli ni sa sega tiko ni vakaluvani vei jekope, sa vuvutaki tuakana vakalevu, sa tukuna vei jekope, "solia vei au e dua na gone, de'u na qai matel!" sa cudru vakalevu o jekope ena vuku i rajieli, sa tukuna kina, "o au beka na kalou ni o koya ga e lewa na vakaluvani, ni o koya ga e sogota tiko na nomu bola ni gone?" sa tukuna mai o rajieli, "oqo o bila na noqu dauveiqaravi, vakacurumi iko vua me vakasucuma kina e dua na gone e duruqu, me dua kina na luvequ mai vua." sa soli bila vua, ka sa curumi koya sara o jekope. sa kunekune o bila, ka vakasucuma vei jekope e dua na tagane. sa tukuna o rajieli, "sa vakatulewa vei au na kalou; sa rogoca talega o koya na domoqu ka solia vei au e dua na gone." sa vakayacani koya kina me o tani. sa kunekune tale na dauveiqaravi nei rajieli, o bila, sa vakasucuma vei jekope nai karua ni luvena. sa tukuna o rajieli, "au sa vei qati vakalevu kei na tuakaqu ia, au sa toso tikoga." sa vakayacana na gone me o navitalai. o lia, ni sa sega tiko ni dua tale na luvena, sa tauri siliva na nona dauveiqaravi ka solia vei jekope me curumi koya. o siliva sa vakasucuma vei jekope e dua na tagane. sa tukuna o lia, "sa lako tiko mai na mataivalu." sa vakayacana me o kata. o siliva sa vakasucuma nai karua ni luvei jekope. sa tukuna o lia, "au sa marau, ni ra na tukuna vei au na goneyalewa na dauveivakalouvakinakataki." sa vakayacani koya kina me o aseri. o rupeni sa lako yani ena gauna ni tatamusuki, ka sa kunea mai e so na wainimate ni moce, ka sa kauta sara mai vei tinana. sa kerekere yani o rajieli vei lia ka vaka: "au kerea e so na wai ni moce nei rupeni." sa sauma mai o lia, "e se lailai vei iko o jekope na watiq? oqo, o sa vinakata tale na wai ni moce nei luvequ talega?" sa sauma yani o rajieli, "drau moce vata mada ena bogi oqo, mei somi ni wai ni moce oqori." ni sa lesu mai o jekope mai na veiwere ena yakavi, sa lako yani o lisa ka tukuna vua, "mo mai curu vei au, ni sa o saumi oti ena wai ni moce nei luvequ." e rau sa mai veimoceri ena bogi o ya. na kalou sa rogoci lia, sa kunekune ka vakasucuma vei jekope nai ka lima ni luvena tagane. sa tukuna kina o lia, "na kalou sa solia vei au na kequ i voli, ni'u sa solia na noqu dauveiqaravi vei watiq." sa vakayacani koya kina me o isakari. sa kunekune tale o lia, ka sa vakasucuma nai ka ono ni luvena vei jekope. sa tukuna o lia, "na kalou sa vakatikora vei au

na veika vivinaka, oqo sa na tikoga kina vata kei au o na watiq, baleta ni'u sa vakasucuma vua e ono na luvena tagane." sa vakayacani koya kina me o sevuloni. sa qai vakasucuma tale e dua na luvena yalewa, ka vakayacani koya me o taina. na kalou sa qai nanumi rajieli, sa rogoci koya ka dolava na nona kato ni gone. sa kunekune ka vakasucuma e dua na tagane, ka tukuna, "na kalou sa kauta tani na noqu rogorogo ca." sa vakayacani koya me o joseva ka tukuna kina, "o jiova ena solia tale vei au e dua na luevuku tagane." ni sa vakasucumi joseva oti o rajieli, sa tukuna o jekope vei lepani, "laivi au me'u lako, me'u lako ki na noqu tikina, ki na noqu vanua. "soli ira vei au na watiq, kei ira na luevuku, o ira, au sa qaravi iko kina, ka laivi keimami me keimami lako, o sa kila talega na veiqaravi au sa cakava vei iko." sa tukuna vua o lepani, "mo tiko mada, kevaka au sa kune loloma e matamu, ni'u sa kila ka vulica ni o jiova sa vakalouvinkatakaki au ena vukumu." sa qai tukuna tale yani, "tukuna vei au na kemu i sau, au na solia vei iko." sa tukuna vua o jekope, "o sa kila vinaka na noqu qaravi iko kei na qaravi ni nomu manumanu. "na veika e a tu vei iko e liu ni se bera na noqu lako mai, e lailai oqo sa levu sara; na kalou sa vakalouvinkatakaki iko mai na gauna au a lako mai kina. oqo au na vakania talega na noqu vale ena gauna cava?" sa tukuna mai o lepani, "na cava me'i solia vei iko?" sa sauma mai o jekope, "kua ni solia vei au e dua na ka, au na tiko tale me'u veiqaravi, kevaka o solia vei au na ka: "me'u lako mada yani ki na qele ni manumanu ena siga oqo, na manumanu kece sa tavutonotono me wasei mai na kena e dravu. na sipi, na lami, na me, oqori me kequ i sau. "ena saumi vei au na noqu yalododonu na veisiga ni mataka, ni sa lako mai vei iko na kequ i sau. na manumanu kece sa sega ni tavutonotono ena kedra maliwa na me, ka dravu vei ira na lami, era na kilai me sa ka butakoci, kevaka era sa kune vei au." sa tukuna o lepani, "io, oqori sa na vaka na nomu vosa!" ena siga o ya sa kauta tani na me tagane kece sa tavutonotono, kei na me yalewa kece sa tavutonotono, o ira kece sa via vulavula tiko, kei na ka dravu kece vei ira na lami, sa solia yani ki na ligadra na luvena. sa lako yani vakayawa mai vei jekope. (me vaka na yawa, ni lakovi ena tolu na siga). o jekope sa vakania tiko na vo ni manumanu i lepani. o jekope ka taura tiko na taba ni kau drokadroka mai na amodi kei na jesinati. sa vocia na kulini kau me laurai mai na vulavula ni kau e loma. na kau kece sa voci veilutuki, sa cuva tiko mai na mata ni wai ena vanua era dau lako yani kina na manumanu me ra gunu. me ra kunekune kina ni ra sa mai gunu. era sa kunekune ena mata ni kau sa voci tu. na manumanu kece era sa vakasucuma mai na ka tavutonotono. o jekope sa wasei ira na lami, na manumanu kece me ra sa raica tikoga na kau sa voci tu, o ira talega na ka dravu ena qele ni manumanu nei lepani. era sa tiko tani ga na nona manumanu mai vei ira na manumanu nei lepani. sa yaco tiko ga na gauna, ni ra sa kunekune tiko mai na manumanu, o jekope sa biuta tiko ga e matada na kau sa voci oti tu. mera kunekune tiko ena nodra vakaraica tikoga na kau sa voci oti tu. na manumanu sa malumalumu sa biu tani á€" na ka kaukauwa sa nei jekope kei na ka malumalumu sa nei lepani. o jekope sa tamata kaukauwa sara ka tamata yaco, sa

levu na nona manumanu, sa levu na nona dauveiqaravi yalewa kei na tagane, sa levu sara na nona kameli kei na nona asa.

31

sa rogoca o jekope na nodra vosa na luvei lepani ka vaka: "o jekope sa kauta kece na vei ka sa nei tamada, sa rawata na nona i yau, mai na veika ga sa nei tamada." o jekope sa raica tiko na veitokoni nei lepani vua sa vaka e sega ni vinaka mai me vaka e liu. o jiova sa tukuna vei jekope, "mo lesu tale ki nomu vanua, vei ira na wekamu, au na tiko vata kei iko." o jekope sa kacivi rajieli yani kei lia ki na buca ena vanua era sa tiko kina na manumanu, sa tukuna vei rau, "au sa raica na nona veitokoni o tamamudrau á€" ni sa sega ni vinaka me vaka e liu, ia, na kalou i tamaqu sa tiko vata kei au. "drau sa kila talega, au sa qarava na tamamudrau ena noqu kaukauwa kece. "ia, o tamamudrau sa vakaisini au ena nona veisautaka na kequ i sau vaka tini, ia, na kalou sa sega ni vakatarai koya me vakacacani au. "kevaka sa tukuna vaka oqo, 'na tavutonotono sa kemu i sau' á€" era na tavutonotono kece. kevaka sa tukuna, 'na roka veimama ena kemu i sau' á€" era na roka veimama kece. "na kalou sa kauta tani na manumanu kece i tamamudrau ka solia mai vei au. "sa yaco ena gauna era sa kunekune kina na manumanu, au sa raica ena tadra na luvu ni me era sa ladelade tiko á€" era sa veivolavolai kece tu ka tavutonotono. "na agilosi ni kalou sa vosa vei au ena tadra ka tukuna, 'jekope', sa saumi mai, 'sai au oqo.' "na agilosi sa tukuna mai, 'mo raica, na lami kecega sa rika tiko era sa volavolai ka tavutonotono, au sa raica na veika kecega sa cakava o lepani, sa caka ga ena vukumudrau. 'oi au na kalou kei peceli á€" na vanua o a lumuta kina na duru ka cakava kina na bubului vei au. mo tucake, ka lako tani mai na vanua oqo, ka lesu ki na vanua e nodra na wekamu dina.'" o rajieli kei lia e rau sa sauma vua ka vaka: "e se vo tale tiko e so nai votavota e neirau mai na vale nei tamai keirau?" "keirau sa sega beka ni vulagi mai vua, ni sa volitaki keirau ka sa kania kece na neirau i lavo?" "ni sai yau sa taura kece na kalou mai vei tamai keirau sa neirau kei ira kece na luvei keirau; oqo, na veika ga sa tukuna vei iko na kalou, mo cakava." o jekope sa vakavodoki ira na luvena kei na watina ena kameli. sa kauta talega na nona manumanu kece kei na veika kece e taukena, na veika kece e sa rawata mai padani-erami, ka lako vei aisake na tamana ena vanua o kenani. o lepani e se lako tu me kotiva na nona sipi á€" o rajieli sa butakoca mai na matakau ni vuvale e nei tamana. sa dro yani o jekope, ka sa sega ni kila o lepani na kai siria ni sa sega ni via tukuna vua. sa dro yani kei na ka kece sa tu vua, sa takosova yani na wai ka lako vaka ki na veikulunivanua e kilati. ena i katolu ni siga sa tukuni vei lepani ni sa dro o jekope. sa kauti ira na nona ka cici muri jekope me vitu na siga, sa qai yaco vei ira ena veikulunivanua mai kilati. na kalou sa lako mai vei lepani ena bogi ena tadra ka tukuna vua, "qarauti iko, mo lewa vinaka na nomu vosa vei jekope." sa yaco yani o lepani vei jekope ni se qai vakaduria tiko na nona veivale laca ena veikulunivanua e kilati. sa tukuna o lepani vei jekope, "na cava o sa cakava, ni

o sa lako vakavuni tani mai vei au, o sa kauti rau tani na luequ me vaka na bobula e na i seleiwau? "na cava o sa dro kina vakavuni ka sega ni tukuna vei au, me'u veitalatala vinaka vei iko ena marau kei na lagasere kei na tibereli na api? "o sa sega ni vakatara me'u reguci ira na luequ tagane kei na luequ yalewa. o sa cakacaka vakalialia. "sa tu vei au na kaukauwa me'u veitotogitaki, ia, na kalou i tamamu sa vosa vei au ena bogi ka tukuna, "qarauni iko vinaka, ni o sa vosa vei jekope! "o sa lako dina mai oqo, baleta ni o sa via lako ki na vale nei tamamu, ia, na cava ga o butakoka mai kina na noqu kalou-matakau?" sa sauma o jekope, "au sa rere baleta, 'de o na qai tauri rau tale vakaukauwa na luvemu yalewa.' "vei koya o sa raica vua na nomu kaloumatakau, me kua ni bula o koya. ena matadra na tamata, mo vakatakilakilataka na ka e nomu ka taura yani." o jekope sa sega ni kila ni sa kauta mai o rajieli na ka o ya. sa lako yani o lepani ki na vale laca nei jekope, nei lia, nodrau na dauveiqaravi, sa sega ga ni kunea na kalou-matakau. sa lako yani ki na vale laca nei rajieli. o rajieli sa biuta na kalou-matakau oqo ena i dabadabe ni ose ka qai dabeca yani. sa vakasaqara o lepani ena loma ni vale á€" ka sa sega ga ni kunea. sa tukuna yani vei tamana, "me kua ni ca vua na noqu turaga ni'u sa sega ni tucake rawa, ni sa se tiko na rosi me vaka sa dauyacovi ira ga na yalewa á€" sa yaco vei au oqo." sa vakasaqara, ia, sa sega ga ni kunea na kalou- matakau. sa cudru vakalevu o jekope ka sa vosa vakaukauwa vei lepani ka vaka: "na cava au cala kina vei iko, na cava na noqu i valavala ca, mo cicivi au kina vaka oqo? "o sa vakaraica kece na noqu veika au taukena, na cava e nomu o sa kunea? biuta e mataqu oqo me ra vakatulewa kina o ira kece oqo e matadaru! "e ruasagavulu na yabaki oqo au sa tiko vata kei iko, na nomu sipi kei na nomu me e se sega vakadua ni bau vakalutuka na luvena, au se sega talega ni kania e dua na luvu ni me mai na kedra bai. "o ira mada ga era sa basuraki mai vei ira na manumanu kila au sa sega ni kauta mai vei iko, au sa vakaisosomitaka ga na ka sa yali. o sa vinakata ga mai na ligaqu se era butakoci ena siga se ena bogi. "au sa tiko ga kei ira, ena siga sa kani au na katakata, ena bogi na batabata-liliwa, na noqu moce ni vakacegui sa drovaka na mataqu. "au sa tiko ena nomu vale me ruasagavulu na yabaki, au qaravi iko me tinikava na yabaki ena vukudrau na luvemu yalewa, ka ono tale na yabaki ena vukudrau na manumanu ka o sa veisautaka na kequ i sau vaka tini na gauna. "baleta ni sa tiko vata kei au na kalou i tamaqu, na kalou i eparaama, na rerevaki i aisake á€" e dina, o na vakatalai au tani ena liga lala. na kalou sa raica na noqu vakararawataki kei na cakacaka ni ligaqu, ka sa vunauci iko ena bogi." sa vosa o lepani vei jekope, "oi rau na yalewa oqo e rau sa noqu, o ira na gone oqo era sa noqu, na manumanu kece oqo sa noqu, na ka kece o raica sa noqu. ia, na cava me'u cakava vei rau na luequ yalewa oqo kei ira na luvudrau? "lako mai me daru veiyalayalati mada, o iko kei au, me i vakadinadina ena kedaru maliwa." sa vakaduria o jekope e dua na duru vatu. sa tukuna o jekope vei ira na tamata, "mo ni tomi vatu mai," era sa binia mai ka kana ena dela ni binibini vatu. o lepani sa vakayacana me jeka-saaduca, ia, o jekope sa vakayacana me kaliti. sa tukuna o lepani, "nai binibini vatu oqo sai vakadinad-

ina vei kedaru ena siga oqo." sa vakayacani kina me o kaliti, o misipa talega, baleta ni sa tukuna, "me raica tiko mai o jiova ena kedaru maliwa, ni daru sa dui tikotiko. "kevaka o sa vakararawataki rau na luequ, se o sa taura tale e so na watimu, sa sega na tamata me á€" raica na kalou ga sai vakadinadina vei kedaru!" sa tukuna o lepani vei jekope. "oqo nai binibini vatu kei na duru, sa tu oqo ena kedaru maliwa. "oqo nai vakadinadina, nai binibini vatu kei na duru, au na sega ni lako sivia nai binibini oqo ki vei iko, se, mo lako sivia mai nai binibini oqo ki vei au, me ia na veivakacacani. "na kalou nei eparaama, na kalou nei neori, na kalou nei tamadrau me mai lewa ena kedaru maliwa." o jekope sa bubului vei koya na rerevaki i aisake na tamana. sa vakacabora o jekope nai soro ena ulunivanua, ka sa kacivi ira mai na tamata me ra mai kana. era sa kana madrai ka tiko ena ulunivanua me yacova na mataka. ena mataka lailai, sa tucake o lepani ka reguci ira na gone kei rau na luvena yalewa ka vosa vakalouvinakataki ira. sa lako o lepani ka lesu tale ki nona vanua.

32

sa lako yani ena sala o jekope ka sa sota kei ira na agilosu ni kalou. ni sa raici ira o jekope, sa tukuna, "oqo nai tikotiko ni kalou," ka sa vakatoka na yaca ni vanua o ya, me maenaimi. o jekope sa vakatala eso na mata vei iso na tacina ena vanua nei sia e itomi. sa vakarota vei ira ka vaka, "mo ni vosa vei iso na noqu turaga ka vaka. 'sa tukuna na nomuni tamata o jekope, 'au a tiko mai vei lepani ka yacova oqo. "sa tu vei au na bulumakau, na asa, na sipi kei na me, na dauveiqaravi tagane kei na yalewa, au sa talatala yani me tukuni vua na noqu turaga, me'u kune loloma kina e mata-muni." era sa lesu tale mai vei jekope na i talaki ka tukuna, "keitou sa lesu mai vei iso, ka sa lako tiko mai o koya me mai sotavi iko. e va na drau na tamata sa tiko vata kei koya." sa rere ka taqaya vakalevu o jekope, ka sa wasei ira na tamata sa tiko vata kei koya, na sipi kei na bulumakau kei na kameli, me rua nai wasewase. sa tukuna sara, "kevaka sa lakova mai o iso ka valuta e dua nai wasewase, me dro yani nai wasewase ka dua." sa tukuna tale o jekope, "na kalou nei tamaqu o eparaama, na kalou nei aisake na tamaqu, na kalou o koya sa tukuna vei au, 'lesu tale ki na nomu vanua, vei ira na wekamu, ka au na cakacaka vata kei iko': 'ssa sega ni ganiti au na loloma kece kei na dina kece o ni sa vakaraitaka vei au na nomuni tamata. au a takosova mai na joritani kei na noqu i titoko á€" ia, oqo au sa yaco me rua nai vavakoso levu. "mo ni vakabulai au mai na ligai koya na taciqu, mai na ligai iso; ni'u sa rerevaki koya, de qai vala kei au kei ira na gone kei ira na tinadra. "ni kemuni sa tukuna, 'au na raica mo na vinaka, ka cakava na nomu kawa me vaka na nuku ni wasawasa, ni sa sega ni wiliki rawa na kena levu." sa moce mai kea ena bogi, ka taura na veika sa lako mai ligana á€" me ka ni loloma vei iso na tacina: e rua na drau na me yalewa, ruasagavulu na me tagane, ruanadrau na sipi yalewa kei na ruasagavulu na sipi tagane, e tolusagavulu na kameli yalewa kei na luvudra, vasagavulu na bulumakau yalewa ka tini na bulumakau tagane (yadru), ruasagavulu na asa yalewa

kei na tini na kena ka tagane. sa solia yani ki na lig-adra na nona tamata ka tukuna vei ira, "dou liu yani, ka me dua na veiyawaki ena keda maliwa." sa vakarota vei ira sa liu, "kevaka sa sotavi kemuni o iso ka tarogi kemuni, 'o ni sa nei cei? o ni na lako tiko ki vei? e nei cei na veika sa tu oqo?" "mo ni qai tukuna, 'oqo era sa nona na nomuni tamata o jekope. oqo sa soli tiko mai me nona ka ni loloma vua na noqu turaga o iso; o koya talega sa muri tiko mai." sa vakarota talega nai karua ni lawalawa kei nai katolu ka vaka: "me vaka talega oqori na veika mo ni tukuna vei iso ni kemuni sa kunei koya; "mo ni tukuna talega, 'raica na nomuni tamata o jekope sa muri tiko mai." ni sa tukuna mai o koya, "nai solisoli oqo ena vinaka vua ki na oti oqori au na raici koya e mataqu; de na qai ciqomi au kina." sa liu sara vua nai solisoli oqori, ia, o koya e se bogi dua tale ena vanua era cegu tiko kina. sa tucake o jekope ena bogi ka kauti rau na watina, rau na dauveiqaravi kei ira na luvena e tinikadua, ka takosovi japoki. sa kauti ira ka vakatalai ira yani ki tai kadua, ka vakauta talega yani na veika sa tu vua. sa tiko duadua ga o jekope, sa dua na tamata e rau sa veimulomulo kaya me yacova na kida ni mataka. na tamata oqo, ni sa raica ni sa sega ni rawa ni gumatua vei jekope, sa qai boboka na veiuturi ni sema ni sui ni dibina. oqo sa lutu kina nai sema ni dibina ni rau sa veimulomulo tiko. sa tukuna mai na tamata, "laivi au me'u lako, ni sa kida mai na mataka." sa sauma o jekope, "mo vakalouvinkataki au sara, au sa na qai laivi iko!" sa qai tarogi jekope, "o cei na yacamu?" sa sauma yani, "o jekope." "sa na sega tale ni yacamu o jekope, sa na yacamu oqo o isireli (sotia ni kalou), ni o sa sasaga tiko ga vua na kalou kei na tamata talega, ka sa gumatua kina." o jekope talega sa tarogi koya ka vaka: "o cei na yacamu?" sa sauma mai, "na cava o taroga kina na yacaku?" sa qai vakalouvinkataki koya mai kea. sa vakatoka na yaca ni vanua o ya o penieli, "au sa raica na kalou ena matana votu ka au se bula tiko ga." ni se takosovi penieli tiko á€" sa cadra vua na matanisiga ka sa gera na dibina ni lako voli. me yacova mai nikua, o ira na isireli era sa sega ni kania na lewe ni dibi. baleta na kalou sa tara na dibi i jekope, ka sa (mavule) lutu kina na sui ni dibina.

33

sa rai yani o jekope, ka raica ni sa lako tiko mai o iso vata kei na va na drau na nona tamata. sa wasewasei ira vakatotolo na gone vei ira na dui tinadra. sa liu oirau na dauveiqaravi kei ira na luvena, tarava yani o lia kei na luvena, ka muri sara o rajieli kei joseva. sa takoso yani o jekope ka cuva ki na qele vakavitu, me yacova ni sa voleka mai vei iso na tacina. ia, o iso sa cici mai ka roqoti koya ka lele yani ki domona ka reguci jekope ka tagi, ni rau sa veitagicaki ena marau. sa rai yani o iso, ka sa raici ira na yalewa kei na dui luvedra ka taroga, "o cei o ira oqo?" sa sauma yani, "o ira na gone oqo era sai solisoli ni loloma ni kalou vua na nomuni tamata." e rau na lako talega mai na dauveiqaravi kei na luvedra ka cuva sobu. sa lako talega mai o lia kei ira na luvena ka cuva sobu. ni oti oqo sa lako talega mai o joseva, kei rajieli ka cuva talega. sa taroga mai o iso, "na cava nai balebale ni

lawalawa kei oqo keimami sa sota oti?" sa tukuna yani o jekope, "oqori me ra kune loloma kina ena mata ni noqu turaga." sa tukuna tale o iso, "sa levu tu vei au na veika, taciqu; maroroya kece oqo me nomu ga." sa sauma yani o jekope, "e sega, kevaka au sa kune loloma e matamu, mo ciqoma nai solisoli mai na lig-aqu á€" ni'u sa raica na matamu ni sa vaka me ni'u raica na mata ni kalou, ni o sa vinaka vei au. "au kerea mo taura na veivakalouvinkataki sa kau mai vei kemuni, baleta na kalou sa levu dina na nona yalololoma vei au, ka sa rui leve tale vei au oqo." sa uqeti koya tikoga o jekope á€" sa mani ciqoma o iso. sa mani tukuna o iso, "mai me daru lako sara, au na liu tiko vei iko." sa sauma yani o jekope, "na noqu turaga sa kila ni ra sa malumalumu na gone, era sa malumalumu talega na manumanu, kevaka me ra na toso tale me dua na siga, era na mate kece." au kerea, me liu ga yani na noqu turaga, ka me'u na kauti ira ga yani vakamalua na manumanu kei ira na gone ena neimami toso ga, me yacova ni keimami sa yaco yani vua na noqu turaga e sia." sa tukuna mai o iso, "me'u biuta tiko mai eso na noqu tamata vata kei iko?" sa sauma mai o jekope, "ena dua beka na kedra yaga? me'u kune loloma mai na mata ni noqu turaga." sa lesu yani o iso ena siga o ya, ena sala ki sia. sa lako yani o jekope ki sakoca, sa tara e dua na nona vale, kei na vale me nodra na manumanu. sa vakayacani kina na vanua o ya me sakoca. sa yaco vinaka mai sikemi o jekope, ena vanua o kenani, ena nona lako mai padani-erami; sa vakaduria na nona valelaka ena mata ni koro. sa volia na tiki ni vanua sa mai vakaduria kina na nona vale laca, mai vei ira na luvei emori na tamai sikemi ena rua na drau na dola. sa tara mai kea e dua nai cabo-cabo ni soro, ka vakatoka me ilai-eloe isireli.

34

o taina na luvei lia, o koya sa vakasucuma vei jekope á€" sa lako yani me vakaraici ira na goneyalewa ni vanua. ni sa raici koya o sikemi, na ravouvou ni vanua o ivaiti, na luvei emori, sa kauti koya, ka moceri koya, ka vakacacani koya. na yalona sa kabiti taina na luvei jekope, sa domoni taina ka sa vosa vinaka vua. sa vosa vei emori na tamana o sikemi ka vaka, "mo kauta mai na goneyalewa oqo me watiqu." sa rogoca o jekope ni sa vakacacani taina na luvena yalewa o sikemi. o ira na luvena tagane era se tu mai na buca vata kei ira na manumanu. sa tiko ga vakamalua o jekope me yacova ni ra sa lesu mai. sa lako yani o emori na tamai sikemi vei jekope me rau veivosaki. era sa lesu mai na luvei jekope tagane mai vanua ka rogoca na ka sa yaco, era sa rarawa sara vakalevu á€" baleta ni sa cakava na tamata oqo e dua nai valavala toro sobu sara e isireli. ni sa mocera na luvei jekope, e dua na ka e sega ni dodonu me yaco. sa vosa vei ira o emori ka vaka: "na yalo i sikemi na luvequ, sa rui kabita dina na lumvudou yalewa. au kerea mo dou soli koya me watina. "me da veimusumusuki, ni taura na neimami goneyalewa, ka me keimami taura na nomuni goneyalewa. "mo ni tiko vata kei keimami, sa tu oqori na vanua. mo ni tiko kina ka veivoli kina, ka mo ni taura ga na veika o ni vinakata mai kina." o sikemi sa tukuna vei jekope kei iratou na ganena,

"me'u kune loloma mada mai vei kemudou â€" na veika ga dou sa vinakata, au na solia vei kemudou. "dou tukuna vei au na cava ga me kena i vakamalua, au na solia vei kemudou. me soli ga na goneyalewa oqo me watiqu." o iratou na luvei jekope e ratou sa sauma vei sikemi kei emori na tamana, ka vosa vakaukauwa sara baleta ni sa vakacacani na ganedratoro o taina. e ratou sa tukuna vei rau, "sa sega ni rawa oqo, me soli na neimami yalewa vei ira na sega ni cili, ni oqori sa dua nai valavala ka levu vei keimami. "ena ka ga oqo, keimami na yalovinaka kina: o ya mo ni vakataki keimami â€" na nomuni tagane kece me ra cilivi, "oqori ga keimami na soli ira kina na neimami goneyalewa vei kemuni, ka keimami na tauri ira kina na nomuni goneyalewa, keimami na tiko kina vata kei kemuni, eda na dua ga kina na tamata. "kevaka o ni sa sega ni rogoca na vosa mo ni cilivi kina, keimami na kauta na luvei keimami goneyalewa ka lako." na vosa oqo sa vinaka vei emori kei sikemi na luvena. o sikemi sa sega ni berabera tale ni cakava na ka sa tukuni vua, baleta ni sa rui domona dina na luvei jekope goneyalewa. o sikemi sa tamata dokai sara ena vale nei tamana. o emori kei sikemi na luvena tagane, e rau sa lako mai ki na matamata ni koro ka vosa vei ira na tagane kecega ka tukuna: "o ira na tamata oqo era sa dauvata kei keda me ra tiko ena noda vanua ka veivoli kina. ni sa veiraurau na vanua vei ira me da tauri ira na luvedra yalewa me watida ka soli ira na luveda yalewa me watidra. "e dua ga na ka, era vinakata me ra tiko kina vata kei keda, ka meda dua ga na tamata, o ya me da cilivi me vaka era sa cilivi. "e na sega beka ni noda na nodra manumanu kei na veika era taukena, na ka e nodra ena noda? me da vaka io ga vei ira, ka era na tiko vata kei keda." o ira kece sa lako yani ki na matamata, sa vaka io vei emori kei sikemi na luvena. era sa cilivi kece na tagane mai na koro. sa yaco ni sa oti e tolu na siga â€" ni se tarai ira tiko na mosi-vuvuca ni veicili, o simione kei livai na luvei jekope, o irau na ganei taina â€" era sa taura na nodrau i selei-wau ka lako vakadoudou ki na koro ka vakamatei ira kecega na tagane. e rau sa vakamatei emori kei sikemi talega e nai seleiwa ka vakacacana na koro ka kauti taina tani mai na vale nei sikemi ka lako tani. era sa curuma yani na koro, o ira na luvei jekope ka raica na veivakamatei, baleta na veivakacacani sa caka vei taina. era sa kauta na sipi, na bulumakau, na nodra asa â€" na veika sa tiko ena koro kei na veika sa tu mai vanua, kei na nodra i yau kecega, o ira na gone kei tinadra era sa kau vakavesu. era sa vakacacana ka kauta kece na ka sa tiko e vale. sa tukuna o jekope vei simione kei livai, "drau sa vakaleqai au, ena nomu-drau vakaboicatakai au ena kedra maliwa na leweni-vanua oqo, ena kedra maliwa na kai kenani, kei na perisahti, ni'u sa lewe vica ga, era na vakasoqoni vata mai ka vakamatei au. au na vakarusai kei na noqu vu-vale." e rau sa sauma mai na cauravou, "me vakatau-tauvatataka na tamata oqo na ganei keirau me vaka na yalewa dauvolitaki koya?"

35

na kalou sa tukuna vei jekope, "mo tucake ka lako ki peceli ka la'ki tiko kina; mo cakava mai kea e dua nai

cabocabo ni soro vei jiova â€" o koya e a basika mai vei iko, ena nomu a dro tiko mai vei iso na tacimu." o jekope sa tukuna ki na nona vuvale kei ira kece sa tiko vua, "me biu na kalou tani sa tiko vei kemuni, ni vakasavasavataki kemuni, ka veisautaka na nomuni i sulu. "ka me da sa tucake ka lako ki peceli; au na cakava mai kea e dua nai cabocabo ni soro vei jiova, o koya sa dau vakacegui au ena gauna ni veilecayaki, ka sa tiko vata kei au ena sala au lakova." era sa solia vei jekope na veikalou tani, kei na kena sau ni daliga â€" o jekope sa vunitaka ena ruku ni veikau e sikemi. era sa lako yani, ka sa kani ira na rere na veimatan-itu vakavolivoliti ira, ka era sa sega kina ni via veivala kei ira na luvei jekope. sa lako mai o jekope ki lusi (oqori o peceli) ena vanua o kenani, o koya kei ira na tamata sa tiko vata kei koya. sa tara mai kea e dua na i cabocabo ni soro ka vakatoka me eli-peceli, baleta mai kea sa basika kina vua na kalou ena nona dro mai vei iso na tacina. sa mate o tepora na dauveiqaravi nei rapeka, ka sa buluti mai peceli ena ruku ni vunika, ena tikina e ra. sa vakayacani na vanua o ya o alonibakuci. sa basika tale na kalou vei jekope ena nona lako mai padani-erami ka vakalouvinkataki koya. na kalou sa tukuna vua, "na yacamu o jekope â€" o sa na sega tale ni jekope, o isireli sa na yacamu mai ni kua." na kalou sa kaciva na yacana me isireli. na kalou sa tukuna vua, "oi au na kalou qaqa, mo vuavuai ka lewe levu mai, na matanitu kei na veimatanitu era na lako mai vei iko, na veitui era na lako mai yagomu. "na vanua au sa solia vei eparaama kei aisake, au sa solia vei iko kei ira na nomu kawa, au sa solia kina na vanua." na kalou sa lako cake mai vua, ena vanua sa vosa kina vua. sa vakaduria o jekope e dua na duru ena vanua sa vosa kina vua na kalou, na duru vatu; sa sova kina e dua nai soro liviraki sa sova/lumuta talega kina na waiwai. sa vakayacana o jekope na vanua sa vosa kina vua na kalou, me o peceli. era sa lako tani mai peceli, ka se vo vakalailai me yaco ki efiraca, sa taratara o raijeli ka sa kaukauwa sara. ni sa kaukauwa sara na nona taratara ni vakasucu, sa tukuna vua na nona nasi, "kua ni rere, ena lako mai na gone tagane oqo." sa yaco, ni sa lako tani tiko vua na yalona (sa mate), sa vakayacani koya me peni-oni, ia, o tamana sa vakayacana me penijamini. sa mate o raijeli, ka sa bulu ni ra sa lako tiko ki efiraca (oqori o peceliema). sa vakaduria e dua na duru o jekope ena kena i bulubulu me yacova na siga oqo. sa lako tiko o isireli, ka biria na nona vale-laca ni sivia na vanua ni yadra e eola. sa yaco, ni sa tiko ena vanua o isireli, o rupeni sa moceri bila na (dauveiqaravi) nei raijeli, sa rogoca o isireli na ka oqo. na luvei jekope tagane e tinikarua: na luvei lia tagane o rupeni na ulumatua, o simione, o livai, o juta, o isakari kei sevuloni; na luvei raijeli tagane o: joseva kei penijamini; na luvei bila tagane, (na dauveiqaravi) nei raijeli; o tani kei navitalai; na luvei sipa tagane, (na dauveiqaravi) nei lia; o kata kei aseri. oqo, o ira na luvei jekope tagane era sa vakasucumi vua e padani-erami. sa lako mai o jekope vei tamana o aisake e mamire kirijaci araba (oqori o epiironi), na vanua e rau mai tiko kina o eparaama kei aisake. na yabaki nei aisake e dua na drau ka mani walusagavulu na yabaki. sa ceguva nai otioi ni nona i cegu o aisake, ka sa mate, sa lako yani vei ira na wekana ni sa qase

sara ka sa levu na nona veisiga vinaka. e rau sa buluti koya na nona cauravou, o iso kei jekope.

36

oqo nai vola ni kawa nei iso, sa vakayacani talega me o itomi. o iso sa taura na watina mai vei ira na goneyalewa ni kenani: o ada na luvei eloni na itaiti; o aolibama na luvei ana, na luvei sibioni na itaiti; kei vasemaca, na luvei isimeli, na ganei nebajoci. o ada sa vakasucumi elifasi vei iso kei vasemaca sa vakasucumi rueli. o aolibama sa vakasucumi jeusi, jaelami, kei kora. sai ira oqori na luvei iso, sa vakasucumi vua ena vanua o kenani. o iso sa kauti ira na watina, ira na luvena kei ira kece ena nona vuvale, na nona bulumakau kei na nona manumanu kece kei na nona veikake kece sa rawata mai na vanua o kenani. ka sa lako ki na vanua vakayawa sara mai na matai tacina o jekope. sa ka levu sara na nodrau dui-yau, sa na dredre kina me rau na tiko vata, kei na vanua e rau tiko vulagi kina, sa dredre me tokoni rau, baleta na levu ni nodrau manumanu. o iso, sa tiko ena ulunivanua o sia. o iso, sai itomi. oqo na kawa nei iso na tamadra na itomi ena ulunivanua o sia. oqo na yacadra na luvei iso; o elifasi na luvei ada na wati iso kei rueli na luvei vasemaca na wati iso. o ira na luvei elifasi o temana, o omari, o sefo, o qatama kei kenasi. o timina na wati elifasi lailai sa vakasucumi amaleki vei elifasi. sai ira oqo na luvei ada na wati iso. sai ira oqo na luvei rueli; o naaci, o sera, o sama kei misa. oqo o ira na luvei vasemaca na wati iso. sai ira oqo na luvei aolibama, na wati iso na luvei ana yalewa, na luvei sibione yalewa. sa vakasucuma vei iso, o jeusi, o jaelami kei kora. sai ira oqo na vei turaga vei ira na luvei iso. o ira na luvei elifasi na ulumatua nei iso, o temami na turaga, o oma na turaga, o sefo na turaga, o kenasi na turaga, o kora na turaga, o qatama na turaga, o ameleki na turaga. sai ira oqo na vei turaga nei elifasi ena vanua o itomi. oqo o ira na luvei ada. sai ira oqo na luvei rueli na luvei iso. o naaci na turaga, o sera na turaga, o sama na turaga kei misa na turaga. sai ira oqo na veituraga nei rueli ena vanua o itomi. oqo o ira na luvei vasemaca na wati iso. sai ira oqo na luvei aolibama, na wati iso. o jeusi na turaga, o jaelami na turaga kei kora na turaga. sai ira oqo na vei turaga era sa lako mai vei aolibama na wati iso, na luvei ana. sai ira oqo na luvei iso, (itomi); oqori o ira na kena vei turaga. o ira oqo na luvei sia na oraite, o ira sa tawana tiko na vanua: o lotani, o sobali, o sibione, kei ana, o disioni, o esari, kei disani. sai ira oqori na turaga nodra na oraite, o ira na luvei sia ena vanua o itomi. o ira na luvei lotani, o ori kei emami, na ganei lotani o timina. sai ira oqo na luvei sobali: o elirani, o manaeci, o ibali, o sefo, kei onami. sai ira oqo na luvei sibione, o rau o aja kei anae. o anae oqo sa kunea na wai ena vanua liwa, ni a lako voli kina ka vakania tiko na asa nei tamana o sibione. sai ira oqo na luvei anae: o disioni kei aolibama na luvei anae yalewa. sai ira oqo na luvei disioni; o amedani, o esibana, o icarani, kei jerani. sai ira oqo na luvei esari, biliani, o saerani, kei akani. sai ira oqo na luvei disani, o usi kei erani. sai ira oqo na veituraga e oraite: o lotani na turaga, o sobali na turaga, o sibione na turaga, o

anae na turaga, o disioni na turaga, o esari na turaga, o disani na turaga, o ira oqo na veituraga vei ira na oraite, me vaka na nodra dui turaga ena vanua o sia. sai ira oqo na veitui sa lewa e itomi, ni se bera na tui vei ira na isireli: o bela na luvei peori, sa lewa e itomi, na yaca ni nona koro o diniaba. ni sa mate o bela, o jobaba na luvei sera e bosara sa veiliutaki ena vukuna. ni sa mate o jobaba, o usaemi ena vanua noda na temana itai sa lewa ena vukui jobaba. ni sa mate o usaemi, o etati na luvei betati, o koya sa kabai mitiani ena buca mai moape, sa lewa ena vukuna. na yaca ni koro o avici. ni sa mate o etati, o samila mai masareka sa lewa ena vukui etati. ni sa mate o samila, o saula mai reopoci ena bati ni uciwai, sa lewa ena vukuna. ni sa mate o saula, o peali-anana na luvei akebori sa lewa ena vukuna. ni sa mate o peali-anana na luvei akebori o adari sa lewa ena vukuna; na yaca ni nona koro o pau. na yaca i watina o maetabeli na luvei matereti, na luvei meseabi yalewa. sai ira oqo na veituraga nei iso, me vaka na nodra veivuvale ena nodra i tikotiko, na yacadra yadudua oqo: o timana na turaga, o alava na turaga, o jetei na turaga, o aolibama na turaga, o ela na turaga, o pironi na turaga, o kenasi na turaga, o temana na turaga o mibisa na turaga, o meqedeeli na turaga kei irami na turaga. sai ira oqo na veituraga e itomi me vaka na nodra dui tikotiko ena vanua era sa taukena. o iso sa tamadra na kai itomi.

37

o jekope sa tiko ena vanua sa vulagi kina o tamana, ena vanua o kenani. oqo na kawa i jekope. o joseva ni se qai yabaki tinikavitu, sa vaka na manumanu tiko vata kei ira na tacina. o koya sa tiko kei ira na luvei bila kei ira na luvei siliva na tui tamana. o joseva sa kauta na kedratou i tukutuku ca vei tamana. o isireli, sa lomani joseva vakalevu cake mai vei ira kece na luvena, baleta ni o koya e luvena ni sa qase sara. sa dau cula talega na nona kote balavu ka dui rokaroka. ni ratou sa dau raica na tacina ni sa dau lomani koya vakalevu o isireli mai vei iratou, e ratou sa dau cati koya ka dauvosa vakaca vua. o joseva sa tadra e dua na tadra, ka tukuna sara vei ira na tacina; e ratou sa qai cati koya ga vakalevu. sa tukuna vei iratou na tacina, "au kerea mo dou rogoca na noqu tadra: "edatou sa vau sila tiko ena were, sa duri ka tucake tu na noqui vau sila; na nomudou i vau sila talega sa tucake ka cuva kina noqu i vau sila." e ratou sa tukuna vua na tacina, "o iko, mo na mai liutaki keitou? se o mai via vakatulewa vei keitou?" e ratou sa qai cati koya ga vakalevu baleta na nona tadra kei na nona vosa. e se baci tadra tale e dua na tadra, ka tukuna vei ira na tacina ka vaka: "au sa baci tadra tale, ka sa vaka oqo, na siga, na vula kei na veikaloalo era sa cuva kece vei au." sa tukuna vei tamana kei ira na tacina, sa vunauci koya o tamana ka tukuna vua, "e tadra vakacava oqo? me lako beka mai o tinamu, o tamamu kei ira na tacimu ka mai cuva ki na qele e matamu?" era sa qai vuvutaki koya ga na tacina, ia, o tamana sa taura vuni tikoga ki yalona. era sa lako ki sikemi na tacina me ra vakania na sipi nei tamadra. sa tukuna o isireli vei joseva, "era sa sega beka ni tiko mai sikemi na tacimu? lako mai me'u talai iko vei ira. sa sauma mai o joseva,

"sai au oqo." sa tukuna sara vua, "lako ka raica se sa vakatiko e vei o ira na tacimu kei ira na manumanu, ka kauta lesu mai vei au na tukutuku." sa vakatalai koya tani yani mai na buca o epironi ka sa lako sara yani ki sikemi. e dua na tamata sa kunei koya, ni sa veilakoyaki voli ena vanua. sa tarogi koya na tamata, "na cava o sa vakasaqara tiko?" sa sauma yani, "au vakaraici iratou tiko na tuakuqu, era sa vakana manumanu tiko e vei." sa tukuna mai na tamata, "era sa lako tani eke, ia, au sa rogoci ira ga ni ra sa tukuna, 'tou lako ki tocani.'" a sa lako yani o joseva ka kunei iratou na tuakana e tocani. ni ra sa raici koya tiko mai vakayawa, era sa bosea me vakamatei koya. era sa veitukuniyaka, "raica sa lako tiko mai oqo na dau-tadra!" mai, me da sa na vakamatei koya ka viritaki koya ki na dua na qara, me noda i ulubale, 'me dua na manumanu kila sa vakamatei koya,' eda na qai raica se sa vakacava na nona tadra!" ia, ni sa rogoca o rupeni, sa vakabulai koya mai na ligadra ka tukuna, "me da kua ni vakamatei koya." sa tukuna vei ira o rupeni, "me kua ni vakadavei na dra, me viritaki ga ki na qara sa tiko mai na vanua liwi, me kua ga ni da tarai koya ena ligada" â€" ni sa nakita me vakabulai joseva mai vei ira na tacina ka kauti koya lesu vei tamadra. ni sa qai yaco mai vei ira o joseva, era sa basuraka na nona kote, na kote dui rokaroka sa dara tiko. era sa tauri koya ka viritaki koya ki na qara. sa lala tu na qara, ni sa maca tu na kena wai. era sa dabe sobu ka kana. ni ra sa rai yani, era sa lako tiko mai e dua nai lawalawa era luvei isimeli, era lako tiko mai kiliatiki kei na nodra kameli, kei na nodra i usausa ni voliciri ena nodra lako sobu tiko ki ijipita. sa tukuna o juta vei ira na tacina, "na cava na kena yaga, kevaka e da na vakamatei koya ka vunitaka na nona dra?" "me da volitaki koya vei ira na isimeli, me kua ni tarai koya kina na ligada, ni o koya e tacida ka eda lewe vata." era sa rogoca na tacina na veika oqo. era sa lako tale mai na kai mitiani dauveivoli, era sa tauri joseva mai ka volitaki koya yani vei ira na isimeli me ruasagavulu na sikele siliva. era sa kauti joseva ki ijipita. sa lesu yani o rupeni ki na qara, ka sa yali kina o joseva, sa basuraka na nona i sulu. sa lesu yani vei iratou na tacina ka tukuna, "sa yali na gone, me'u lako beka i vei?" era sa taura na kote i joseva, ka vakamatea e dua na me, sa qai toni na kote ena kena dra. era sa vakauta mai na kote vei tamadra ka tukuna, "keimami sa kunea oqo, mo raica oqo, e nei luvemu se sega?" sa kila o jekope ka tukuna, "oqo na kote nei luvemu, e dua na manumanu kila sa kani koya, sa sega ni cala, o joseva sa basuki vakalalai." sa basuraka na nona i sulu o jekope ka vakaisulu taga na tolona ka lolokutaki joseva me vica vata na siga. o ira kece na luvena era sa mai vakacegui koya, sa tukuna o jekope, "au na lako sobu ki nai bulubulu vei luvemu ena vakaloloku." sa tagi o jekope ena vukuna. o ira na mitiani era sa volitaki joseva sara ki ijipita vei potifa na vakai lesilesi i fero ka sa nodra i liuliu na mata yadra.

38

sa yaco ena dua na gauna sa lako tani mai kina o juta mai vei ira na tacina, sa sikova yani e dua mai etulama na yacana o ira. sa raica talega mai kea e dua

na goneyalewa ni kenani, na luvei sua, sa vakawati-taki koya ka curumi koya sara. sa kunekune ka vakasucuma vua e dua na luvena talega sa yacana o eri. sa kunekune tale, ka vakasucuma e dua na tagane, sa vakayacani koya o tinana me o onani. sa dua tale na luvena tagane, sa yacana o sela. sa tiko mai jesiba ena gauna sa sucu kina o sela. o juta sa kauta mai e dua na wati eri, na nona ulumatua, na yacana o tamare. ia, o eri na ulumatua i juta, sa caka ca ena mata i jiova, o jiova ga sa vakamatei koya. o juta sa tukuna vei onani, "lako vei wati tacimu, mo drau veiwatini, ka vakatubura e dua na kawa vei tacimu." sa kila o onami ni o na luvena ena sega ni nona, sa vakadrodroya kina qele, ena gauna sa curumi wati tacina tiko kina â€" de qai solia na kawa vei tacina. na veika oia sa sega ni marautaka o jiova, oqo, sa vakamatei onani talega kina. sa tukuna o juta vei vugona o tamare, "mo tiko yada mada ena vale i tamamu," me yacova ni sa cauravou mai o sela. de qai mate tale me vakataki tacina." sa lako o tamare ka tiko wawa ena vale nei tamana. sa yaco na gauna sa mate kina na wati juta, sa vakacegui ka lako cake vei ira na nona dauvakatawa sipi e timana, o koya kei na nona i tokani o ira na kai etulama. sa tukuni vei tamare, "raica o nomu momo sa lako cake i timana me raica na nona sipi." sa luvata tani na nona i sulu vaka yada, sa ubi koya ka la'ki dabe tiko ena tikina lala ena sala vaka ki timana; ni sa raici sela sa cauravou levu mai â€" ia sa sega ga ni lako yani me rau veiwatini. ni sa raici koya o juta, sa nanuma ni oqo e dua e volitaki koya tiko, baleta ni ubia tiko na matana taucoko. sa vuki yani vua ena sala ka tukuna, "au kerea me'u curumi iko mada," sa sega ni kila, o ya o na vugona. sa taroga o vugona, "na cava o na solia vei au, me rawa ni o curumi au kina?" sa sauma mai, "au na solia mai e dua na me gone." sa tukuna tale yani, "mo solia mai e dua na kena i vakadinadina?" "na cava me'u solia vei iko?" sa sauma mai na nomu i taube/mama kei na nomu i titoko." sa mani solia yani vua, ka curumi koya sara ka sa kunekune talega mai vua. sa tucake ka lako yani, sa veisautaka na nona i sulu ka dara tale na nona i sulu vakayada. sa vakauta yani o juta na me gone, ena na ligana na nona i tokani na kai etulama vua na yalewa. ia, sa sega ga ni kune. sa tarogi ira na tagane ena vanua o ya, "e vei o koya na dau volivolitaki sa tu ena sala?" era sa sauma, "sa sega eke na dauvolivolitaki sa tu ena sala." sa lesu tale yani vei juta ka tukuna, "au sa sega ni raici koya, o ira talega na tagane mai keau era sa tukuna ni sa sega na dauvolivolitaki vakaoqo ena vanua." sa tukuna o juta, "me sa taura ga yani o koya de daru na qai madua â€" ni'u sa solia yani na me, ia sa yali o koya." ni sa oti tale e tolu na vula, sa tukuni sara vei juta ka vaka: "o tamare na vugomu ea volitaki koya ena sala ka sa buketu tiko." sa tukuna yani o juta, "kauti koya mai me mai vakamai!" ni sa kau mai, sa tukuna vei nona momo, "o koya na tagane sa nona oqo, sa vakabuketetaki au," mo raica mada se nei cei oqo, nai taube, mama kei na i titoko." sa tukuna o juta, ni sa kila ka sa tukuna, "sa yalododonu cake o koya mai vei au, ni'u sa sega ni soli koya vei sela baleta ni sa tamata levu mai." sa sega ni curumi koya tale. ena gauna me sa vakasucu kina, sa tiko e ketena e rua na gone. ni sa vakasucu tiko, sa basika mai e dua na liga, o koya

na dau ni veivakasucumi sa vesuka sara e dua na wa lokaloka e ligana ka tukuna, "oqo e liu mai." na ka e yaco ni sa vakasuka lesu tale na ligana, sa basika mai o tacina vakasauri ni sega ni namaki, ka tukuna sara, "o lako mai vakacava? o takoso mai." sa yacana kina me o veresi. ni oti oqo sa qai basika mai o tacina ni sa tiko e ligana na wa lokaloka. sa yacana o sira.

39

sa kau sobu o joseva ki ijipita. o potifa nai vakalesilesi nei fero ka nodra i liuliu na mata yadra, sa voli koya mai vei ira na isimeli. sa tiko vata kei joseva o jiova. sa tamata yaco o koya; ka sa tiko ena vale ni nona turaga na kai ijipita. sa raica tiko na nona turaga ni sa tiko vata kei koya o jiova. o jiova sa vakavuna na vuavuai vinaka na veika sa tara tiko na ligana. sa taleitaki tiko vakalevu o joseva mai vua na nona turaga. sa yaco me lewa taucoko na vale ni nona turaga. sa yaco talega me vakalouvinkataka o jiova na nona vale na kai ijipita oqo, ena vuku i joseva, na kalouvinkaka oqo sa tara yani na loma ni vale kei na vei ka e tuba. sa soli na veika kecega ki na ligai joseva, sa sega ni via kila tale e dua na ka, vakavo ga na madrai ni sa taura e ligana me kana. sa tamata rairai vinaka talega o joseva. ni sa yaco tiko na veika oqo, na wati potifa sa domoni joseva vakalevu, sa mani tukuna kina vei joseva, "daru veidomoni mada." sa bese o joseva ka tukuna, "raica na noqu turaga sa sega ni kila na ka kece sa tu oqo e vale, baleta ni sa solia kece tu oqo ki na ligaqu. "sa sega ni dua e usivi vei au ena vale oqo, sa sega talega ni vakavoca vei au e dua na ka me'u lewa, au sa lewa kecega, vakavo duadua o iko, ni o sa watina. me'u cakava vakacava nai valavala ca levu oqo, nai valavala ca vua na kalou?" sa sagai joseva tikoga ena veisiga á€" sa sega ga ni via rogoci koya o joseva. sa qai yaco ni sa lako tale yani o joseva me cakava na nona cakacaka e vale á€" sa sega na tagane me kune e vale, sa vesuki joseva vata kei na nona i oro bale ka tukuna, "daru mai veicurumi mada." sa biuta tu na nona i oro bale e ligana ka dro yani ki tuba. sa qai yaco, ni sa raica ni sa biuta tu mai o joseva na nona i oro ena ligana ka dro yani ki tuba, sa kacivi ira mai na turaga ena vale ka tukuna vei ira, "raica sa kau mai vei keda e dua na iperiu oqo me vakaliliali keda. sa lako mai ka vakasagai au, ka vinakata me moceri au, au sa qai kaila vakadomoi levu. "ni sa rogoca o koya ni'u sa qoqolou, sa qai biuta tu mai na nona i oro ka dro yani ki tuba. sa taura tiko ga na nona i oro me yacova ni sa lako mai na nona turaga ki vale. sa qai vosa vua me vaka oqo: "na iperiu dauveiqaravi o a kauta mai vei keda, sa lako mai vei au me vakaliliali au; "ena gauna au sa kaikaila kina, sa biuta tu mai na nona i oro ka dro yani ki tuba." ni sa rogoca o nona turaga na veika sa tukuna vua o watina ni sa tukuna, "na nomu tamata sa cakava vaka oqo vei au," sa tubu sara na nona cudru. na turaga i joseva sa tauri koya ka biuta ki vale ni veivesu. na vanua era sa tiko kina na kaivesu ni tui. sa tiko talega kina o joseva. ia, o jiova sa tiko vata ga kei joseva, ka sa vakaraitaka tiko vua na nona loloma. sa solia tiko ga vei joseva na nona vinaka ena mata i koya na i vakatawa ni vale ni veivesu. nai vakatawa ni valeniveivesu sa solia kece ki na ligai joseva na lewa ni

nodra bula kece na kaivesu; na ka kece era cakava sa nona lewa ga. sa sega tale ni via kila mai nai vakatawa ni valeniveivesu e dua na ka, baleta ni sa tiko vata kei koya o jiova. na veika kece e caka, sa vakagugumatu-ataka o jiova.

40

sa qai yaco ena dua na gauna, o koya na dauvakarau mena waini kei koya na dau vavi kakana nei fero, e rau sa caka cala vua na nodrau turaga na tui ijipita. o fero sa cudruvi rau vakalevu na nona dauveiqaravi oqo, na i liuliu ni caka waini kei nai liuliu ni dauvavavi. sa biuti rau ena ligai koya nai liuliu ni mata yadra ni valeniveivesu. ena vanua sa vesu tiko kina o joseva. nai liuliu ni mata yadra sa beitaki joseva vata kei rau, ka sa qaravi rau. e ratou s vesu tiko vakawawa. o koya na dauvakarau waini kei koya na dauvavavi nei fero, e rau sa tadra ruarua, na nodrau tadra yadudua ena dua ga na bogi, ka duidui na kena i balebale. sa lako mai vei rau o joseva ena mataka, ka raici rau, sa raica ni rau sa rarawa sara vakalevu. sa tarogi rau sara ka vaka: "na cava drau sa rui rarawa kina vakalevu ena siga oqo?" e rau sa tukuna vua, "keirau sa dui tadra na tadra e duidui, ka sa sega na kena i vakavakadewa." sa tukuna o joseva, "sa sega beka ni nona ga na kalou na vakavakadewa? drau tukuna mai vei au." nai liuliu ni dauvakarau waini sa tukuna vei joseva na nona tadra ka vaka: "ena noqu tadra, sa tu e mataqu e dua na vaini, "na vaini oqo sa tolu na tabana, sa kubu mai, sa vakadrauna sara, sa se ka kauta mai na vuana sa dreu tu. "sa tu e ligaqu na bula nei fero, au sa taura na vaini dreu ka lobaka ena bilo nei fero, ka au sa kauta sara na bilo ka solia ena ligai fero." sa tukuna vua o joseva, "oqo na kena i vakavakadewa, na tolu na tabana sa tolu na siga. "ena tolu na siga oqo, o fero ena laveti iko cake tale, ka vakatikori iko lesu tale ki na nomu i tutu, ka o na dau soli mena gunu tale na fero me vaka ga o sa dau cakava e liu. "mo qai nanumi au mai ni o sa tiko vinaka, ka mo vakaraitaka vei au na nomu yalovinaka; mo dau tukuni au vei fero, ka mo kauti au tani mai na vale oqo. "ni sa ka dina, na noqu kau tani mai vakaukauwa mai na nodra vanua na iperiu; au sa sega talega ni cakava e dua na ka e ganita na noqu mai tu oqo." ni sa raica na i liuliu ni dau vavavi ni sa vinaka nai vakamacala nei joseva, sa tukuna sara yani, "o au talega, ena noqu tadra, sa tolu na i su vulavula e uluku. "nai su sa tiko duadua e cake, sa tiko kina na veikakana vavi me kei fero, era sa mai kania na manumanu vuka, mai na uluku." sa sauma vua o joseva ka vaka: "oqo na kena i balebale, e tolu na i su, sa tolu na siga. "ena tolu na siga oqo, o fero ena vakaliliga na domomu ena dua na vunika, mai kea, era na kania kina na lewemu na manumanu vuka." sa qai yaco ena i ka tolu ni siga, na siga talega ni vakananumi ni sucu nei fero, sa cakava kina e dua na kakana levu vei ira na nona dauveiqaravi; sa vakaturu rau cake na nona i liuliu ni daucaka waini kei koya nai liuliu ni dau vavavi e matadra na dauveiqaravi. sa vakatikora lesu na nona dau caka waini, ka sa dau biuta na waini ena ligai fero. sa vakakukunataki koya na dau vavavi, me vaka nai vakamacala nei joseva vei rau. nai liuliu ni dau vakarau waini sa sega ni nanumi joseva, ka sa

ni sa oti vinaka e rua na yabaki, sa tadra o fero; ni sa tucake tu ena dua na bati ni uciwai. vakasauri e ratou sa basika mai wai e vitu na bulumakau rairai vinaka ka levulevu, ka era sa mai kakana voli. era sa muri tale mai e vitu tale na bulumakau lila ka rairai ca, ka ra sa mai tu talega ena bati ni uciwai. o ira na ka lila rairai ca oqo, era sa kani ira na ka levulevu ka rairai vinaka oqo: sa yadra sara o fero. sa moce tale, ka tadra ena i karua ni gauna, ni sa basika e vitu na sila mai na dua ga na vuna, sa bulabula ka rairai vinaka. sa basika tale mai e vitu na sila raqosa ka matemate, ena kena liwa mai na tokalau. na vitu na sila raqosa sa tiloma na vitu na sila bulabula ka vinaka oqo. sa yadra o fero, ka qai kila, ni sa tadra walega. ena mataka o ya, sa leqa vakalevu tiko na yalo i fero, sa talatala yani me ra lako mai vua na dau caka i sausau kece e ijipita kei ira kece na tamata vuku. sa tukuna vei ira o fero na nona tadra, ia, sa sega e dua me vakamacalataka rawa na kena i balebale vei fero. sa qai vosa vei fero nai liuliu ni dauvakarau waini ka tukuna, "ena siga oqo, au sa qai kila kina na noqu cala. "ena gauna sa cudru kina o fero vei rau na nona tamata, o au kei koya na dauvavavi, ka keirau sa tu vakavesu, "keirau sa dui tadra yadudua ena dua ga na bogi. sa tu ga na i vakavakadewa ni neirau dui tadra. "sa dua na cauravou ni iperiu sa tiko vata kei keda, e nona dauveiqaravi na i liuliu ni mata yadra. keirau sa tukuna vua na neirau tadra, ka sa vakabalebaletaka vei keirau na neirau tadra. "sa yaco me vaka sa vakabalebaletaka vei keirau. au sa vakatikori lesu tale, o koya ka dua sa vakakukunataki." sa talatala o fero me kau mai o joseva, era sa kauti koya mai vakatotolo. era sa vakasavasavataki koya, toro na kumina ka veisau na nona i sulu ka kau mai vei fero. sa tukuna vua o fero, "au a tadra e dua na tadra, sa sega ni dua me tukuna vei au na kena i balebale. au sa rogoca ni o iko, e rawa ni o vakabalebaletaka na tadra." sa vosa o joseva vei fero ka vaka: "sa sega ni o au, na kalou ga, ena rawa ni sauma vei fero ena vakacegu." sa qai tukuna o fero na nona tadra vei joseva, "raica, ena noqu tadra, au sa tucake tu ena bati ni uciwai. "vakasauri, e ratou sa lako mai wai e vitu na bulumakau bulabula ka rairai vinaka, ka e ratou sa mai kakana voli. "e ratou sa lako tale mai e vitu tale na bulumakau bulabula ka rairai vinaka, ka e ratou sa mai kakana voli. "era sa kani iratou na lewe vitu bulabula rairai vinaka sa basika e liu. "ni ratou sa kana oti, e sega sara ga ni kilai ni ratou kania e dua na ka, baleta ni ratou rairai tuga vaka e liu. oqo sa vakayadrati au. "au sa raica talega ena noqu tadra, e vitu na sila vinaka ka bulabula sa basika mai na dua na vuna. "raica sa vitu talega na sila, lila ka raqosa, sa kauta mai na cagi tokalau sa basika cake talega mai. "na sila lila, raqosa malai oqo, sa tilomi ira na ka bulabula rairai vinaka. au sa vakamacalataka oqo vei ira na kila ka, sa sega ni dua e vakabalebaletaka rawa vei au." sa tukuna o joseva vei fero, "sa dua ga na tadra nei fero, na kalou sa vakaraitaka vei fero na veika sa vakarau me cakava: "na vitu na bulumakau, sa vitu na yabaki, na vitu na

sila vinaka, sa vitu na yabaki vinaka à€" sa dua ga na tadra. "na vitu na bulumakau lila matemate sa muri mai, oqori sa vitu na yabaki kei na cagi tokalau, sa vitu na yabaki ni dausiga. "oqo na veika au sa tukuna vei fero. na kalou sa vakaraitaka vei fero na veika ena vakarau cakava. "raica, ena liu mai na vitu na yabaki ni sautu ena vanua taucoko e ijipita; "ni oti o ya, ena lako mai na vitu na yabaki ni via kana. ena guilecavi na vitu na yabaki vinaka ena vanua o ijipita, na dausiga ena vakarusu na vanua. "na sautu ena guilecavi ena vanua, baleta ni sa lako mai na dausiga, ena ca vakalevu sara. "sa tokaruatiki vei fero nai balebale ni tadra, baleta na kalou sa vakadeitaka, na kalou ga ena vakayacora dina. "oqo, me qai digitaka o fero e dua na tamata vuku ka rai yawa, me qarava na ka oqo ena vanua o ijipita. "me cakava o fero oqo, me digitaki ira nai vakalesilesi ena vanua taucoko, me ra kumuna mai e dua nai kalima na vua ni qele e ijipita ena yabaki ni sautu oqo. "me ra sa kumuna mai na kakana ena vei yabaki vinaka oqo, ka biuta tiko ena i lololo ena lewa vakalawa i fero, ka me ra maroroi tiko ena vei koro lelevu. "na lololo ni kakana oqo me ra tu vakarau tu ni sa basika mai na dausiga o koya ena tarai ijipita mai, me kua ni leqa kina oijipita ni sa yaco mai na dausiga." nai vakasala mai vei joseva, sa vinaka vei fero kei ira kece nai vakalesilesi. sa tukuna o fero vei ira na dauveiqaravi, "e rawa beka ni da kunea e dua na tamata vaka oqo, na tamata sa tu vua na yalo ni kalou?" sa tukuna o fero vei joseva, "me vaka sa vakaraitaka oqo vei iko na kalou, sa sega tale e dua me rai yawa ka vuku me vakataki iko. "o na lewa na noqu vale kei ira na noqu tamata era na lewai ena nomu vosa, ena i tikotiko vakaturaga ga, au na liu tiko kina vei iko." sa tukuna o fero vei joseva, "raica au sa solia vei iko na lewa ena vanua taucoko o ijipita." sa taura na nona mama ni lewa cecere o ijipita ka vakacuruma e ligai joseva, ka vakasulumi koya ena i oro bale lini ni matailalai kei nai taube koula e domona. sa vakavodoki joseva ena i karua ni qiqi vakatui, ka era sa kaciva yani "mo ni teکیدرui" sa vakatikori koya me lewa taucoko e ijipita. sa tukuna talega o fero vei joseva, "o au o fero, ena nomu lewa ga, ena qai tara kina vua e dua me laveta na ligana se yavana ena vanua taucoko o ijipita." o fero sa vakayacani joseva me sefanaci- paenaca. sa solia vua e dua na watina, na yacana o asenaca na luvei poti-fera na bete mai oni. sa lako yani o joseva ki na vanua taucoko o ijipita. sa yabaki tolusagavulu o joseva ni sa tu ena matai fero na tui ijipita. sa lako tani mai na mata i fero ka lako yani ki ijipita taucoko. ena vitu na yabaki ni sautu, sa vuavuai dina na vanua e ijipita. sa kumuna kece mai na kakana, ena vitu na yabaki ni sautu e ijipita, ka binia ena veikoro lelevu na kakana mai na veivanua volivolita. sa kumuna mai na sila o joseva, sa vaka na nuku ni matasawa, me yacova ga ni ra sa sega ni wiliki rawa. sa vakasucumi vei joseva e rua na luvena tagane ni bera na dausiga mai vei asenaca na luvei poti-fera na bete mai oni. o joseva sa vakayacani koya na ulumatua me o manasa, "ni kalou sa vakavuna me'u guilecava na noqu oca kei na noqu vuvale." sa vakayacani koya nai karua me o ifereimi, "ni kalou sa vakavuna me'u vuavuai ena vanua ni noqu rarawa." sa mai cava na vitu na yabaki ni sautu ena vanua o ijipita,

sa tekivu me basika mai na veiyabaki ni dausiga, me vaka sa tukuna o joseva. na dausiga oqo sa tara na vanua taucoko, mai ijipita ga sa tiko kina na madrai. na vanua taucoko sa tarai ira na dausiga, ka era sa tagi vei fero me so na kedra madrai. sa tukuna vei ira o fero, "ni lako vei joseva, na veika ga sa tukuna vei kemuni mo ni qai cakava." sa tarai vuravura taucoko na dausiga oqo. o joseva sa dolava na lololo kece ka volivolitaki vei ira na ijipita. sa qai ca ga mai na dausiga e ijipita. na veivanua kece, era sa lako mai vei joseva e ijipita, me ra voli sila, baleta na dausiga sa sivia ena vanua kecega.

42

ni sa kila o jekope ni sa tu na sila mai ijipita, sa tukuna vei iratou na luvena, "na cava dou sa veiraici tiko kina?" au sa rogoca ni sa tiko na sila mai ijipita, "dou lako sobu ka volivoli mai ena vukuda me da bula kina." o iratou na lewe tini na taci joseva, e ratou sa lako sobu i ijipita me voli sila. o jekope sa sega ni vakatalai penijamini na taci joseva vata kei ira na tacina, ni sa tukuna, "de qai yacovi koya e dua na leqa." o iratou na luvei isireli e ratou sa la'ki voli sila vata kei ira na tamata, ni sa levu na dausiga e kenani. o joseva sa kovana levu ena vanua, ni sai koya ga sa volivolitaki tiko ena vanua. e ratou sa lako mai na tacina ka cuva e matana. sa raici iratou o joseva ka sa kilai iratou, sa vuki ga me vaka na vulagi vei iratou ka vosa tiko vakaukauwa vei iratou. sa mani tarogi iratou, "dou lako tiko mai vei?" e ratou sa sauma mai, "mai kenani me voli kakana." sa kilai iratou na tacina o joseva, ia, o iratou e sega e ratou sega ni kilai koya. sa nanuma sara o joseva na tadra e a tadra me baleti iratou, ka tukuna vei iratou, "dou sa yamata vuni mai! dou sa lako mai me raica na lala tu ni vanua!" e ratou sa tukuna vei joseva, "e sega neitou turaga, keitou sa lako me voli kakana ga. "keitou sa luvena kecega e dua na tamata, keitou sa tamata dina keitou sa sega ni yamata." sa tukuna tiko ga o koya, "e sega dou sa lako mai me vakaraica lo na vanua." e ratou sa tukuna, "keitou na nomuni tamata sa lewe tinikarua na veitacini, na luve ni dua na tamata ena vanua o kenani; o koya e gone duadua sa tiko ga kei tamai keitou, ia, e dua tale sa sega." sa tukuna tiko ga o joseva, "o au sa vosa tiko vei kemudou ka tukuna, 'dou sa yamata vuni!' "oqo dou sa na vakatovolei, me vaka sa bula o fero, dou na sega ni biuta na vanua vakavo, kevaka sa kau mai o koya e gone duadua. "dou vakatala e dua vei kemudou, me la'ki kauti tacina mai, na kena vo, dou na tiko e vale ni veivesu, me na kilai kina na dina sa tu vei kemudou; kevaka e sega, me vaka sa bula o fero â€" dou sa yamata vuni dina!" sa biuti iratou kece ki vale ni veivesu me tolu na siga. sa tukuna vei iratou o joseva e nai katolu ni siga, "dou cakava oqo, mo dou bula, ni'u sa rerevaka na kalou: "kevaka dou sa tamata dina, me dua vei kemudou me vesu tiko, dou lako ka kauta na kakana ni sa levu na dausiga ena nomudou vanua. "me kau mai na tacimudou gone duadua vei au: me vakadinadinataki kina na nomudou vosa, dou na sega ni mate kina." e ratou sa cakava vakakina. e ratou sa veitukunayaka, "e datou sa cala dina ena vuku i tacidatou, ni datou sa raica na via bula ena yalona,

ni sa vakamasuti kedatou, e datou sa sega ga ni via rogoci koya; o koya oqo sa lakovi kedatou mai kina na veilecayaki levu oqo." sa sauma yani vei iratou o rupeni ka vaka: "e sega beka ni'u a tukuna vei kemudou, 'mo dou kua ni valavala ca ena vuku ni gone;' ia, dou sa sega ni via vakarorogo? ia, oqo na nona dra sa tarogi mai vei kedatou." e ratou sega ni kila ni sa kila o joseva na veika oqo â€" ni sa vosa tikoga vei iratou mai vua na dau vakavakadewa. sa vuki tani mai vei iratou ka tagi. sa qai dau lesu tale mai vei iratou ka vosa tale vei iratou. sa tauri simione mai ka vesuki koya e matadratou. sa solia nai vakaro o joseva me vakatawani kece na nodra dui taga ena sila, me vakalesui tale na nodra i lavo ki na nodra dui taga, me soli tale na kedra i vaqa, e nai lakolako lesu. sa vakayacori me vakakina. era sa vakavodoka na nodra dui asa ena sila ka lako yani mai kea. ia, sa dua vei ira, sa dolava na nona taga me vakania na nona asa ena sila ena nodra mai cegu tiko, sa raica nai lavo ena gusu ni nona taga. sa tukuna sara yani vei ira na tacina, "na noqu i lavo sa vakasukai tale mai vei au, sa tu oqo ena noqu taga!" era sa rere vakalevu ka veitukuniyaka, "na cava sa cakava vei keda oqo na kalou?" era sa lako vei tamadra o jekope, ena vanua o kenani ka tukuna vua na veika sa yaco ka vaka: "na nodra turaga ena vanua, sa vosa vakaukauwa vei keitou, ka tukuna ni keitou sa lako yani me raica lo na vanua. "keitou sa tukuna vua, 'ni keitou sa vosa dina ka sega ni yamata vuni. 'keitou sa lewe tinikarua ka dua ga na tamai keitou, e dua sa oti yani kei koya e gone duadua sa tiko vata kei tamai keitou ena siga oqo, ena vanua o kenani.' "na turaga ni vanua sa tukuna vei keitou, 'ena ka oqo au na kila kina ni dou sa dina, me biu tiko mai e ke e dua vei kemudou, dou kauta yani na kakana ni dausiga me kedra na nomudou vuvala, ka lako. 'dou kauta lesu mai na tacimudou gone duadua vei au, me'u kila dina kina ni dou sa sega ni yamata vuni, ka sa tukuna na ka dina. au na qai soli tacimudou yani ka veivoli talega ena vanua." sa yaco, ni ratou sa sova yani na nodratou dui taga â€" era sa dui kurabui ni sa tu na nodra dui taga i lavo ena nodra taga ni sila yadudua. ni ra sa raica nai lavo kei tamadra talega, era sa rere vakalevu. sa tukuna vei ira o jekope, "dou sa vakayalolailaitaki au ena vuku ni levequ, sa yali o joseva, sa yali o simione, oqo dou sa via kauti penijamini tani. na veika kece oqo sa veicoqacoqa kei au." sa vosa o rupeni vei tamana ka tukuna, "vakamatei rau na levequ tagane kevaka au sega ni kauti koya lesu tale mai vei iko; biuti koya e ligaqu â€" au na kauti koya lesu tale mai vei iko." sa tukuna mai o jekope, "na levequ ena sega ni lako sobu kei kemudou, sa mate oti o tacina, sa vo duadua ga o koya. kevaka ena yacovi koya e dua na ka ena sala dou na lakova, dou na kauta sobu na ulu sika oqo ena rarawa ki nai bulubulu."

43

sa sa vakalevu sara na dausiga ena vanua. sa yaco, ni ra sa kania oti na sila sa kau mai ijipita, sa tukuna vei ira o tamadra, "dou lesu tale ka volia tale mai na kakana." sa vosa vua o juta, "raica sa vosa vei keitou na tamata, 'dou kua tale ni raica na mataqu, vakavo ke sa lako mai na tacimudou gone duadua.' "kevaka

o sa vakatala vata kei keitou na taci keitou, keitou na qai lako sobu ka voli kakana. "kevaka e sega, keitou na sega ni lako sobu: ni sa tukuna vei keitou na tamata, dou na sega ni raica na mataqu, vakavo, ke sa lako mai na tacimudou." sa tukuna o isireli, "ena cava dou sa cakacaka vakaca kina vei au, ni dou sa tukuna vua na tamata ni se tiko tale e dua na tacimudou?" e ratou sa tukuna, "na tamata sa vakatarogi keitou vakalalai kei ira talega na wekai keitou ka vaka: 'e se bula tiko o tamamudou?' e dua tale tiko na tacimudou?" keitou sa sauma vua me vaka na nona taro. keitou sa sega ni kila ni na tukuna mai, 'me kau sobu mai o tacimudou?' sa tukuna o juta vei isireli na tamana, "mo vakatalai koya vata kei au, me keitou lako me da bula kina ka sega ni mate, o iko kei ira na lalai. "o au, nai vakadei ni nona lako, mo na tarogi koya mai na ligaqu. kevaka au na sega ni kauti koya lesu mai vei iko ka biuti koya e matamu. me'u qai beitaki kina me sega ni mudu. "kevaka keitou a sega ni vakaberabera tiko, e dodonu me keitou sa lesu tale mai vakarua oqo." sa qai tukuna vei iratou o isireli na tamadratou, "kevaka sa dina oqori, dou cakava oqo á€" dou kauta na vuata vinaka duadua ni vanua ena nomudou taga ka vakacabora vua na tamata, so talega na waiwai boivinaka, vakalailai na oni, na i waki ni kakana, na pinati lalai kei na pinati lelevu. "me vakaruataki nai lavo mo dou kauta me kau lesu nai lavo e kune ena nomudou taga, de a sega ni nakiti. "dou kauti tacimudou talega, ka lako yani vua na tamata. "na kalou me vakaraitaka na yalololoma vua na tamata me rawa ni sereki tacimudou kei penijamini, kevaka me'u sa sega ni lomani, sa na vakakina ga!" e ratou sa tucake na tamata ka lako yani ki ijipita ka tu ena mata i joseva kei nai yau vakayadua e a vakarautaki. o joseva, ni sa raici penijamini vata kei iratou na tacina, sa tukuna vua na nona tamata, "kauti iratou oqo ki noqu vale. vakamatea e dua na manumanu ka vakarautaka rawa, o ira oqo era na kana vata kei au ena siga levu." era sa cakava na tamata me vaka sa vakarota o joseva. e ratou sa kau sara kina vale nei joseva. era sa rere na tamata ni ra sa kau sara ki na vale nei joseva, e ratou sa tukuna, "oqo sa baleta nai lavo sa tiko ena nodatou taga sila ena i matai ni lako mai, oqo sa vakasaqara e dua na ka, me rawa ni beitaki kedatou kina ka me qai tauri kedatou me nona bobula." ni ratou sa toso voleka yani vua na dauveiqaravi ni vale nei joseva, era sa veivosaki sara ena mata ni katuba, ka tukuna, "io, saka, keimami a lako mai ena i matai ni gauna me voli kakana; "sa yaco ni keimami sa lesu tale, keimami sa kunea na i lavo ena gusu ni neimami taga. nai lavo o ya, keimami sa kauta lesu tale tiko mai oqo e ligai keimami. "keimami sa kauta tale tikoga mai eso na i lavo me voli kakana kina á€" keimami sa sega qai ni kila se o cei e biuta nai lavo ena neimami taga." ia, sa tukuna mai, "mo dou vakacegu ka kua ni rere, na nomudou kalou kei na kalou ni tamamudou sa solia nai yau ka biuta ena nomudou taga, sa tu vei au na nomudou i lavo." sa sereki simione lesu vei iratou. na dauveiqaravi sa kauti iratou mai ki vale, solia na wai me ratou vuluvulu kina kei na yavadratou talega ka solia na ka me ra kania na asa. era sa vakarautaka sara nai solisoli, ni na basika mai o joseva ena siga levu á€" ni ra sa rogoca ni na mai kana madrai e kea. ni sa

lako mai i vale o joseva, era sa kauta mai nai solisoli loloma ena ligadra ki vale, ka era sa cuva sobu vua ki na qele. sa tarogi ira sara me baleta na nodra bula vinaka ka vaka: "e vinaka tiko beka o tamamudou, na qase dou a tukuna tiko? e se bula tiko o koya?" e ratou sa sauma mai, "na nomuni tamata na tamai keitou e se bula vinaka tiko ka bulabula talega." era sa cuva sobu ka vakarokoroko. sa rai cake ka raici penijamini, na luvei tinana ka taroga, "oqo beka na tacimudou gone dou a tukuna vei au?" sa tukuna tale, "me yalololoma vei iko na kalou na luvequ." sa luluvu na yalona ena vukui tacina, sa lako tani yani vakatotolo ka tagi e na nona rumu. sa tavoya na matana ka lako tale mai, sa tauri koya vinaka ka tukuna, "me soli yani na madrai." sa vakarautaki ga na teveli taudua nei joseva, na tikina ga me ra kana kina na tacina, na nodra tikina na ijipita era veiqaravi á€" ni o ira na ijipita era sega ni rawa ni kana vata kei ira na iepuri, ni oqo na ka toro sobu vei ira na kai ijipita. era dabe tvuai e matai joseva, mai vei koya e qaseduadua ki vei koya sara e gone duadua. e ratou sa veiraici mada ga ena kidroa na veitacini. sa kauta yani o koya na veiqaravi vei ira, mai matani. sa vakalimataki na ka vei penijamini. era sa gunu ka marau vata tiko kei joseva.

44

sa vakaroti ira na veiqaravi ena nona vale ka tukuna, "vakatawana na kakana ena nodra taga na tamata, na kena levu ga e rawa ni ra kauta, me biu tale na nodra i lavo ena gusu ni nodra taga. "me biu na noqu bilo siliva ena gusu ni nona taga o koya e gone duadua kei na nona i lavo talega ni sila." sa caka me vaka na vosa sa tukuna o joseva. ni sa kida na mataka, era sa vakatalai yani na tamata kei na nodra asa. ni ra sa lako tani yani mai na koro, ka se bera sara na nodra lako yani vakayawa, sa tukuna o joseva vua na dauveiqaravi "tu cake, cici muri ira na tamata, ni o sa toboki ira, tukuna vaka oqo, "na cava dou sa caka ca kina ena vuku ni vinaka?" 'sa sega beka ni oqo na nona ka ni gunu na noqu turaga á€" oqo talega sa dau caka i sausau kina o koya, dou sa caka ca sara ena vuku ni ka oqo." sa toboki ira sara ka cavuta na veivosaki oqori. era sa tukuna vua, "na cava na vuna sa cavuta kina na vosa oqori na noqu turaga? me kua sara vei keimami na nomuni tamata na cakava na veika oqori. "raica keimami sa kauta lesu tale mai, mai na vanua o kenani nai lavo sa kune ena neimami taga, kila rawa vakacava me keimami butakoca na siliva se koula mai na vale ni neimami turaga? "vei koya ena kune vua, me na vakamatei, ka keimami na wili me nona bobula na noqu turaga." sa tukuna na tamata, "sa na yaco me vaka na nomudou vosa, o koya sa na kune vua, ena noqu bobula, o kemudou dou na sega ni beitaki." era sa vakatotolo sara ka biuta kece ki ra na nodra dui usausa, ka dolava na nodra dui taga. sa tekivu mai vua sa qase ki vua sara sa gone: na bilo sa kune ena taga nei penijamini. era sa basuraka na nodra i sulu, ka era sa vakavodoka tale na nodra dui asa ka lesu ki na koro. o juta kei ira na tacina, era sa lako mai ki na vale nei joseva, (ni se tiko ga e vale) era sa cuva vua ki na qele. sa tukuna vei ira o joseva. "na cava dou sa cakava oqo? dou sa sega beka ni kila ni

tamata vakataki au, sa dau caka i sausu?" sa tukuna yani o juta, "na cava me keitou tukuna vua na neitou turaga? na vosa cava? se me keitou vakagalalataki keitou vakacava? na kalou sa raica na neitou cala, sai keitou oqo á€" keitou sa nona bobula na noqu turaga, oi keitou kei koya talega sa kune vua na bilo nei koya na noqu turaga." sa tukuna mai o joseva: "me kua sara vei au oqori, me'u cakava na ka vaka oqori, o koya ga sa kune vua na bilo, ena noqu bobula á€" vei kemudou, dou lako ena vakacegu vei tamamudou." sa toso voleka o juta vei joseva ka tukuna, "noqu turaga, me'u vosa mada ka mo ni vakarorogo, me kua ni katakata na nomuni cudru vua na nomuni tamata; ni kemuni sa vakataki fero ga. "na noqu turaga sa taroga na nomuni tamata ka vaka, 'edua tiko na tamamudou, e dua tiko na tacimudou?" "keitou sa sauma vua na turaga, 'sa tiko na tamai keitou ka sa qase sara, sa tiko talega na taci keitou, e luvei tamai keitou ni sa qase sara, e gone sara, sa mate o tacina, o koya ga na luvei tinana ka sa rui lomani koya vakalevu o tamana." "o ni sa tukuna vei ira na nomuni tamata, 'me kau sobu mai me raici koya na matamuni." "keimami sa tukuna vua na neimami turaga, 'na gone sa sega ni rawa ni biuti tamana, ena mate o tamana kevaka sa biuti koya na gone." "o ni sa tukuna vei ira na nomuni tamata, 'kevaka sa sega ni lako mai na gone, keimami na sega ni raici kemuni." "ni keimami sa lako vei tamai keimami, keimami sa tukuna vua na vosa nei koya na neimami turaga. "sa tukuna o tamai keimami, me keimami mai volia tale mada vakalailai na kakana." "keimami sa tukuna, 'keimami na sega ni lako na sobu, vakavo kevaka sa lako vata kei keimami na gone." "na tamadra na nomuni tamata sa tukuna, 'dou sa kila, na watiq sa vakasucuma vei au e rua na luvuqu tagane; 'o koya sa lako tani mai vei au, "sa dina sara, sa basubasuki vakalalai"á€" au sa sega ni raici koya tale mai na siga o ya. "kevaka dou sa kauti koya tale oqo, ka yacovi koya na leqa, dou sa kauta sobu na ulu sika oqo ki nai bulubulu." "o koya oqo, ni'u na lako vua na nomuni tamata na tamaqu, ka sa sega ni tiko vata kei keitou na gone, na nona bula sa vesuki vata tiko kei na nona bula na gone, "ena yaco ni sa raica sa sega vei keitou na gone, ena mate o koya. o keitou sa na beitaki ni kauta sobu ki nai bulubulu ena rarawa na ulu sika á€" na tamai keitou." "o au, na nomuni tamata, sa yalayala mei vakadei me baleta na gone vei tamana. "kevaka, au na sega ni kauta lesu mai na gone á€" sa na noqu na kena bili me sega ni mudu." "o koya oqo, me'u tiko o au na nomuni tamata ka me lako na gone, me'u nona bobula na noqu turaga á€" me lako ga yani na gone vata kei ira na tacina. "me'u lako rawa vaka-cava vei tamaqu kevaka sa sega na gone, de, au na qai raica na rarawa levu ena lako mai vei tamaqu?"

45

sa sega ni rawa ni vosoti koya tiko o joseva e matadra sa tu vata kei koya, ka sa kaci yani, "mera lako kece i tuba na tamata mai vei au!" sa sega e tu vata kei koya ni sa tukuni koya tiki vei ira na tacina. sa tagi vakadomo levu o koya, o ira na ijipita kei ira na vu-vale nei fero, era sa rogoca. sa tukuna o joseva vei ira na tacina, "o au o joseva, e se bula tiko o tamaqu?"

era sa sega ni sauma rawa na tacina, ni ra sa kidacala e matana. sa tukuna o joseva vei ira na tacina, "dou toso voleka mai vei au." sa qai tukuna tale, "o au o joseva na tacimudou, o koya dou a volitaka mai ki ijipita. "dou kua ni rarawa se cudruvi kemudou kina ni dou volitaki au mai ki ke; na kalou sa talai au mai e liu vei kemudou, me maroroi kina na bula. "ena rua na yabaki oqo sa sega kina na kakana ena vanua, ka sa tiko tale oqo e lima na yabaki ena sega kina na cukicuki se na tatamusuki. "na kalou sa talai mai liu vei kemudou me maroroi na sautu ena vuravura, ka me vakabulai kemudou ena veisereki levu. "ia, oqo sa sega ni oi kemudou sa talai au mai, na kalou ga, o koya sa cakava me'u tama vei fero, ka turaga ena nona vale taucoko ka lewa ena vanua taucoko o ijipita. "dou totolo ka lako cake vei tamaqu ka tukuna vua, 'sa tukuna vaka oqo o joseva na luvemu: "na kalou sa cakava me'u turaga levu duadua e ijipita taucoko, lako sobu mai vakatotolo á€" kua ni wawa tale. "dou na mai tiko ena vanua o koseni, dou na mai tiko volekati au, o kemudou kei ira na luvemudou kei ira na luvuena na luvemudou, na nomudou manumanu kei na ka kecega sa nomudou. "mai kea au na vakarautaka vei kemudou, de o ni na qai dravudravua o kemuni kei na nomuni vuvala kece, ni se vo tiko oqo e lima na yabaki ni dausiga." "mo dou kila, na matamudou kei na matai penijamini na taciq, sa raica na gusuqu ni sa vosa tiko. "dou tukuna vei tamaqu na noqu cecere e ijipita kei na veika kecega dou sa raica; mo dou vakatotolo kina ka kauta sobu mai na tamaqu e ke." rau sa veimokomokoti kei penijamini na tacina ka veitagicaki. sa reguci iratou kece na tacina ka veitagic, ni sa oti o ya, era sa veivosaki. nai rogorogo ni veika oqo sa yaco sara ki na loma ni vale nei fero ka vaka: "o ira na taci joseva, era sa lako mai." sa taleitaka o fero kei ira na nona tamata na ka oqo. sa tukuna o fero vei joseva, "tukuna vei ira na tacimu, 'dou vakatawana nai lakolako, ka lako ki kenani. 'dou kauti tamamudou mai kei na nomudou vu-vale ka lako mai vei au; au na soli vei kemuni na tikina vinaka duadua ena vanua o ijipita, o ni na kania na uro ni vanua. 'o ni sa vakaroti mo ni cakava oqo o mo ni kauta na qiqi vakavale me ra kau mai kina na gone kei tinadra ka mo ni kauti tamamuni talega mai. 'mo ni kua ni leqataka na veika e nomuni, baleta, ni na soli vei kemuni na vanua vinaka duadua e ijipita me nomuni." "o ira na luvei isireli era sa cakava oqo, me vaka sa tukuni vei ira, sa soli vei ira na qiqi vakavale me vaka nai vakaro i fero, sa soli talega vei ira na i vaqa ni lakolako. sa solia vei ira kece, vei ira vakayadua na veisau ni nodra i sulu; vei penijamini ga sa solia kina e tolu na drau na tiki ni siliva kei na lima nai sulu ni veisau. sa vakauta vei tamana na veika oqo, e tina na asa sa vakavodoki kina na veika vivinaka e ijipita, e tini na asa yalewa sa vakavodoki kina na sila, na madrai, kei na veikakana ni lakolako mai. sa vakatalai ira yani na tacina, ka era sa lako yani, ka sa tukuna vei ira, "dou raica me kua na leqa ena sala." era sa lako cake tani yani mai ijipita ka lako mai kina vanua o kenani vei jekope na tamadra. era sa tukuna vua, "o joseva e se bula tiko, e sa lewa tiko ena vanua taucoko o ijipita." sa kidacala o jekope baleta ni sa sega ni vakabauti ira. ia, ni ra sa tukuna vua na vosa kece i joseva, ka sa raica talega na qiqi vakavale sa soli mai

me mai vodo kina, sa vakabulabulataki tale na yaloi jekope na tamadra. Sa qai tukuna o isireli, "sa rauta, e se bula tiko o joseva na luevu. au na lako ka raici koya ni bera ni'u mate."

46

sa kauta o isireli na nona veika kece ena nona i lako-lako ka sa lako mai ki perisepa ka vakacabora nai soro vua na kalou i aisake na tamana. na kalou sa qai vosa vei isireli ena raivotu ena bogi ka tukuna: "jekope, jekope," sa sauma mai o jekope, "sai au oqo." sa tukuna mai, "oi au na kalou, na kalou i tamamu, kua ni rere ni lako sobu i ijipita, au na vakayacora mo matanitu levu mai kea. "au na lako sobu vata kei iko ki ijipita, au na kauti iko lesu tale mai vakaidina. o joseva ena biuta na ligana e mataqu." sa tucake o jekope mai perisepa, o ira na luevi isireli era sa kauti jekope, ira na nodra lalai, kei ira na watidra ena qiqi vakavale ea solia mai o fero me ra mai vodo kina. era sa kauta na nodra manumanu kei na nodra i yaya, era sa rawata ena vanua o kenani, ka lako sobu ki ijipita, o jekope kei ira kecega na nona kawa. o ira na luvuena tagane kei na luvudra tagane na luvuena, na luvudra yalewa kei na luvudra yalewa na luvuena tagane, kei ira kece na nona kawa, sa kauti ira kece ki ijipita. sai ira oqo na yacadra na luevi isireli, jekope kei na luvuena tagane, o ira sa lako sobu ki ijipita. o rupeni na ulumatua nei jekope. o ira na luevi rupeni tagane, o anoki, o palu, o esironi kei kami. o ira na luevi simione tagane: o jemueli, o jamini, o qada, o jakini, o soara, o saula na luvuena dua na yalewa ni kenani. o ira na luevi li-vai tagane: o kerisoni, o koata, kei merari. o ira na luevi juta tagane: o eri, o onani, o sela, o veresi, kei sera. (o eri kei onani e rau sa mate ena vanua o kenani). na luevi veresi o esironi kei amulu. o ira na luevi isakari tagane: o tola, o pura, o jope, o simironi. o ira na luevi sevuloni tagane: o saretu, o eloni, kei jaelieli. sai ira oqori na luevi lia tagane, sa vakasucuma vei jekope mai padani-erami kei taina na luvuena yalewa. o ira kece oqo sa lewe tolasagavulu ka tolu na tamata. o ira na luevi kata tagane: o sifioni, o aqi, o suni, o esiboni, o eri, o arodi, kei areli. o ira na luevi aseri tagane: o jimina, o isua, o beria kei sera na luvuena yalewa. o ira na luevi beria tagane, o eba kei malikieli. sai ira oqori na luevi siliva na dauveiqaravi nei lia. o ira kece oqo sa tinikaono na tamata. na luevi raijeli tagane na wati jekope: o joseva kei penijamini. vei joseva ena vanua o ijipita sa sucu kina o manasa kei ifereimi, e rau sa vakasucumi mai vei vasemaca na luevi poti-fera na bete. o ira na luevi penijamini tagane: o bela, o bikeri, o asiveli, o qera, o nemani, o ei, o rosi, o mupimi, o upimi kei areti. o ira oqori na luevi raijeli tagane, sa vakasucuma vei jekope e tinikava na tamata. na luevi tani: o usimi. o ira na luevi navitalai: o jasili, o qani, o jasa kei silemi. o ira oqori na luevi bila na dauveiqaravi nei raijeli. sa vakasucuma vei jekope e vitu na tamata. o ira kece na tamata era sa lako vata kei jekope ki ijipita á€" o ira kece sa lako mai ena yagona, sa onosagavulu ka ono na tamata. oi rau na luevi joseva sa sucu mai na vanua o ijipita, sa lewe rua. o ira kece na vuvale i jekope sa lako sobu ki ijipita sa vitusagavulu na tamata. sa vakatalai juta

yani e liu o jekope vei joseva, me dusimaka vei ira na sala ki koseni. era sa lako mai ki na vanua o koseni. sa vakarautaka o joseva na nona qiqi vakavale ka lako cake ki koseni me sota kei isireli na tamana; sa mokoti tamana yani ka rau sa veitagicaki. o isireli sa tukuna vei joseva, "mo laivi au me'u mate, ni'u sa raica tale na matamu, baleta ni o se bula tiko." o joseva sa tukuna vei ira na tacina kei ira kece na vuvale nei tamana, "au na lako cake vei fero ka tukuna vua, 'ni o ira kece na taciqu kei na vuvale kece nei tamau era sa tiko mai na vanua o kenani, era sa lako mai oqo ki vei au. 'era sa dau vakatawana na sipi, me vaka ga ni nodra cakacaka na vakania na sipi; era sa kauta talega mai na nodra manumanu kece.' "ni sa lako mai o fero me tarogi kemuni, 'se cava na nomuni cakacaka?' "mo ni qai tukuna, 'na nodra cakacaka na nomuni tamata sa tu vata ga kei ira na manumanu, mai na neimami gone ka yacova na siga oqo, oi keimami kei ira talega na tamai keimami: 'mo ni tiko kina ena vanua o koseni á€" o ira kece na vakatawa ni manumanu era sa ka vakasisila vei ira na kai ijipita."

47

sa lako o joseva ka tukuna vei fero, "o tamaqu kei ira na taciqu, na nodra manumanu kei na veika kece era taukena á€" era sa lako mai na vanua o kenani, ka era sa tiko ena vanua o koseni." sa kauta mai e lima, mai vei ira na tacina ka vakaraitaki ira vei fero. sa tarogi iratou na tacina o fero, "na cava na nomudou cakacaka?" e ratou sauma vei fero, "o ira na nomuni tamata sa dau vakatawa sipi, o keimami kei ira talega na neimami qase." era sa tukuna talega vei fero, "keimami sa lako curuma mai na vanua, ni sa sega na kakana me kedra na manumanu baleta ni sa rui levu na dausiga e kenani. me ra tiko mada na nomuni tamata ena vanua o koseni." sa vosa o fero vei joseva ka vaka: "eera sa lako mai na tamamu kei na tacimu vei iko. "sa tu e matamu na vanua o ijipita. me ra tiko na tamamu kei na tacimu ena vanua vinaka duadua e ijipita, me ra tiko e koseni. kevaka, talega o sa raica e dua na tamata vinaka vei ira, me mai qarava na noqu manumanu." o joseva sa kauti jekope mai na tamana vei fero, ka me tu ena matai fero. sa vakalouvinakataki fero o jekope. sa tarogi jekope o fero ka vaka: "o sa yabaki vica?" sa sauma o jekope, "na veisiga ni noqu bula sa dua na drau ka mani tolasagavulu na yabaki, sa lailai ka ca na veisiga ni noqu bula, sa sega ni vaka na nodra veisiga ni bula na noqu qase." sa vakalouvinakataki fero o jekope ka lako tani mai matana. o joseva sa vakatikori ira na tamana kei na tacina ena vanua o ijipita, na tikina vinaka duadua ena vanua e ramisese, me vaka sa vakarota o fero. o joseva sa vakani tamana kei ira na tacina, kei na nodra veivuvale me vaka na kedra i wiliwili. sa sega na madrai ena vanua taucoko, ni sa rui dede sara na dausiga, na vanua o ijipita kei kenani sa sega sara ga kina na ka baleta na balavu ni dausiga. o joseva sa kumuna kece nai lavo ena vanua o ijipita kei na vanua o kenani, ena vuku ni sila era sa mai volia. sa kauta kece mai na i lavo ki na lololo nei fero. ni sa oti kece nai lavo e ijipita kei kenani, era sa lako kece mai na ijipita vei joseva ka tukuna, "solia mai na kakana, me keimami mate beka e matamuni?

ni sa oti nai lavo." sa sauma yani o joseva, "ni solia mai na manumanu mei voli ni madrai, kevaka sa sega nai lavo." era sa kauta mai na nodra manumanu vei joseva, o joseva sa solia vei ira na madrai mei sosomi ni manumanu era sa kauta mai ena yabaki o ya. ni sa oti na yabaki o ya, era sa lako tale mai ena yabaki ka tarava, ka tukuna vua, "keimami na sega ni vunitaka ni sa sega vei keimami nai lavo, na neimami turaga talega sa taura na neimami manumanu. sa sega tale na ka e vo â€" na yagoi keimami ga kei na neimami vanua. "na cava me keimami mate kina ena matamuni, oi keimami kei na neimami qele? mo ni voli keimami kei na neimami vanua ena madrai. oi keimami kei na neimami vanua keimami na bobula vei fero; solia vei keimami nai tei. me keimami bula ka sega ni mate, me kua ni lala na vanua." o joseva sa volia na vanua taucoko o ijipita vei fero, ni tamata kecega e ijipita sa volitaka na nona vanua, baleta ni sa rui sivia sara ga na dauauga. sa yaco me nei fero kece na vanua. vei ira na tamata, o joseva sa tosoi ira na tamata ki na koro lelevu, mai na dua na yasana ki na dua tale na yasai ijipita. na nodra vanua ga na bete sa sega ni voli, ni o ira na bete, sa tu ga na kedra i votavota sa vakarautaka tu o fero. oqo, era sa sega ni volitaka kina na nodra vanua. sa qai tukuna o joseva vei ira na tamata, "raica au sa voli kemuni kei na vanua vei fero. oqo nai tei, mo ni tea na vanua. "ena gauna ni tatamusuki, me dua nai kalima me nei fero, kei na va nai kalima me nomuni, kei na nomuni i tei talega, ka me kemuni talega kei na nomuni vuvale kei ira na gone me ra kana kina." era sa tukuna, "o ni sa vakabulai keimami, me keimami kune loloma ena mata ni neimami turaga, ka keimami na dauveiqaravi nei fero." o joseva sa cakava, me sa dua na lawa e ijipita taucoko me yacova na siga oqo â€" o ya, o fero me nona e dua nai ka lima, me kua ga ena ka e nodra na bete, oqo sa sega ni nei fero. o isireli sa tiko ena vanua o ijipita, ena vanua o koseni; sa tu e kea na veika e nodra, ka sa tubu me levu tiko ga. sa tiko mai ijipita o jekope me tinikavitu na yabaki. na balavu ni yabaki ni bula nei jekope sa dua na drau vasagavulu ka vitu na yabaki. ni sa toso mai na gauna me mate kina o isireli, sa kacivi joseva na luvena ka tukuna vua, "kevaka, au sa kune loloma e matamu, mo biuta mada na ligamu ena ruku ni sagaqu ka cakacaka ena vinaka kei na dina vei au. au kerea mo kua ni buluti au e ijipita, "me'u la'ki davo vata ga kei ira na tamaqu, mo kauti au tani e ijipita, ka buluti au ena nodra i bulubulu." sa sauma yani o joseva, "au na cakava me vaka o sa tukuna." sa qai tukuna tale, "mo bulubui vei au," sa qai yalayala ka bubului vei tamana. sa cuva sobu ena ulu ni nona i mocemoce o isireli.

48

ia ni sa yaco sara na kena gauna, sa tukuni vei joseva, "e dina, ni sa tauvimate o tamamu"; sa kauti rau yani na luvena tagane e rua, o manasa kei ifereimi. sa tukuni sa vei jekope ka vaka, "raica sa lako tiko mai o joseva na luvemu," sa vakaukauwataki koya o jekope ka dabe ena nona i mocemoce. sa tukuna o jekope vei joseva, "na kalou kaukauwa sa rairai mai vei au e lusi, mai na vanua o kenani ka vosavakalouvinakataki

au, "ka tukuna vei au, raica au na vakavuavuai iko ka vakalewelevutaki iko, 'o na matanitu levu ka solia na vanua oqo vei ira na nomu kawa me nomuni ka sega ni mudu." 'o rau na luvemu oqo, o ifereimi kei manasa, o rau sa sucu vei iko ena vanua oqo o ijipita ni bera ni'u lako mai eke, e rau sa noqu â€" me vaka ga ni rau sa noqu o rupe ni simione. "o ira era na qai muri rau mai, era na qai nomu. era na kacivi vata kei ira na dui tacidra ena nodra duiivotavota. "ia, vei au, ena noqu lako mai padani-erani, sa mate kina o raijeli ena yasaqu ena sala mai kenani â€" e yawa vakalailai ga mai peceliema (efaraca. au sa buluti koya mai kea)." o isireli sa raici rau na luvei joseva ka taroga, "o cei oi rau oqo?" sa sauma o joseva, "oqo, oi rau na luvu sa solia vei au na kalou eke." sa tukuna yani o jekope, "kauti rau mai me'u vosa vakalouvinakataki rau." sa buwawa sara vakalevu na mata i isireli. sa kauti rau sara mai vakavoleka o joseva vei tamana. sa reguci rau ka roqoti rau o isireli. sa tukuna vei joseva, "au sega ni kila, ni'u na raica tale na matamu, na kalou sa vakaraitaka talega vei au na nomu kawa!" sa kauti rau mai o joseva, ka sa mai cuva ena vakarokoroko vei tamana. o joseva sa tauri ifereimi ena ligana i matau me donuya na liga i mawi nei tamana kei masana ena ligana i matau, me donuya na liga i mawi nei tamana. sa kauti rau sara mai vakavoleka vei isireli. sa dodoka yani na ligana i matau o isireli ka tara na ulu i ifereimi (o koya e gone) kei na ligana i mawi vei manasa. sa kila tiko o joseva ni sa nona ulumatua o manasa. sa vakalouvinakataki joseva ka vaka: "na kalou, e rau sa dau lako voli e matana o eparaama kei aisake na tamaqu. na kalou sa vakani au tiko ena noqu bula taucoko ka yacova na siga oqo, na agilosai sa vakabulai au mai na ca kecega, mo ni vakalouvinakataki rau na gone oqo, me rau vakaacani ena yacaqu. kei na yacadrau na tamaqu, o eparaama kei aisake; me rau tubu me levu sara e delai vuruvura." ni sa raica o joseva na ligai matau i tamana ena ylu i ifereimi â€" sa sega ni marautaka. sa taura mai na liga i matau nei tamana ka biuta e ului manasa. sa tukuna o joseva vei tamana â€" "me kua oqori, e qase vei rau oqo, biuta vua na ligamu i matau." sa bese ga o tamana ka tukuna, "au sa kila oqori, au sa kila â€" ena tamata qaqa talega o koya, ia, me'u tukuna ga vakaidina, ena levu o koya mai vei koya e qase, ena levu na nona kawa." sa vakalouvinakataki rau ena siga o ya ka tukuna, "ena vukumudrau ena veivakalouvinakataki o isireli ka vaka:" me cakava na kalou mo drau ifereimi kei manasa!" sa biuti ifereimi e liu vei manasa. sa tukuna o isireli vei joseva, "raica, au sa na mate, na kalou ena tiko vata kei iko ka na kauti iko lesu tale ki na vanua nodra na tamamu. "ia, au sa solia vei iko e dua nai votavota e levu cake mai vei ira na tacimu, o koya au sa taura mai vei ira na amoraiti ena i seleiwau kei na dakai."

49

sa kacivi iratou mai na luvena o jekope sa tukuna, "dou soqoni mada mai, me'u tukuna vei kemudou na veika me baleti kemudou ena veisiga ni mataka: "dou soqoni mai ka rogoca, oi kemudou na luvei jekope, ka rogoci isireli na tamamudou. "rupeni, o iko na

noqu ulumatua, na noqu qaqa, nai tekitekivu ni noqu kaukauwa, cecere ena dokai, cecere ena kaukauwa. o na yavavala me vaka na wai, o na sega ni toso cake á€" baleta ni o sa kabata cake nai mocemoce i tamamu, ka vakaduka. "o simione kei livai e rau sa veitacini, na liga ni yaloca kaukauwa ena tiko ena nodrau i tikotiko. na yaloqu me kua ni tiko ena nodrau bose; na noqu dokai me kua ni tiko ena nodrau soqoni vata; baleta ena nodrau cudru, e rau sa vakamatea kina na tamata. ena nodrau murimuri lomadrau, e rau sa vakakukunataka kina na domo ni bulumakau. sa rukaki na nodrau cudru, ni sa rui sivia; kei na nodrau cudru-katakata á€" sa rui ca sara. au na wasei rau e jekope ka dui biubiuti rau e isireli. "o juta, o iko, era na vakacerecera na tacimu; na ligamu ena kidomoka na domodra na meca; o ira na luvei tamamu era na cuva ka vakarokoroko vei iko. o juta na luve ni laione; mai na baca, na luvequ, o na tubu cake, ena cuva sobu, ena davo sobu me vaka na laione; io, me vaka na laione, ena tucake ka kuretaki koya, o cei me na vakacudrui koya? nai sala vakatui ena sega ni yali mai vei juta, se na vakatulewa mai yavana, me yacova ni sa basika mai o sailo, ka era na talairawarawa vua na tamata. sa vesuka na nona asa ena vaini kei na luve ni asa ena vaini vinaka sara. sa savata na nona i ubi ena vaini kei na nona i sulu ena dra ni vua ni vaini. sa damu buto mai na waini na yaloca ni matana, ka sa vulavula cake mai na wai ni sucu na batina. "o sevuloni ena dautiko ena vei baravi ni wasawasa; na veiwaqa, era na mai vakaruru vua, na nona i yalayala ena yaco yani e saitoni. "o isakari, sa asa kaukauwa, sa davoca tiko e rua nai colacola; sa raica na kena vosa vinaka, sa vinaka na vanua, sa cuva sobu ka vosota nai colacola, sa yaco mei lavalawa bobula. "o tani ena lewai ira na nona tamata, me vaka e dua na yavusa e isireli. o tani ena vaka na gata ena sala, sa kunei na nona weli, ka katia na bukubuku ni yava ni ose, me bale kina ki muri o koya sa vodoka tiko. au sa waraka tiko na nomuni veivakabulai jiova! "o kata, era na buturaki koya na meca, ia, e muri ena nona ga na qaqa. "na madrai mai aseri ena levu, ena basika mai vua na veika vakaturaga. "o navitalai sa dua e tasere tu, ka sa dau solia na veivosa vinaka. "o joseva sa rui ka vuavuai, ka sa vua tu ga ena mataniwai, sa ubia ga yani na bai ni koro na kena tabana. o ira na dau vavana era sa rarawataki koya vakaca sara. ia, sa kaukauwa tikoga na nona veqa ni dakai á€" na ligana sa vakaukauwatiki mai vua na liga kaukauwa ni kalou i jekope (mai vua na i vakatawa levu na vatu kei isireli), mai vua na kalou i tamamu, o koya ena vukeyi iko, ka na vakalouvinakataki iko ena veivakalouvinakataki mai lomalagi e cake, kei na veivakalouvinakataki e davo sara tu mai na boto ni sauloa, na veivakalouvinakataki ni sucu kei ni i vurevure ni tamata. na veivakalouvinakataki nei tamamu ena sivia na nodra veivakalouvinakataki o ira sa liu vei au me yacova na veilunivanua e sega ni mudu. era na tiko ga ena ului joseva, ena boto ni ului koya sa wasei mai vei ira na tacina. "o penijamini sa olifa daukata; ena mataka ena vesuka na kena, ena yakavi ena wasea nai toki ni valu. "o ira kece oqo na yavusa e tinikarua ni isireli, kei na veika oqori sa vosa kina vei ira o tamadra. sa vakalouvinakataki ira á€" sa vosa

vakalouvinakataki ira me vaka na nona veivakalouvinakataki. sa vakarota vei ira ka tukuna, "au na lako yani vei ira na noqu, mo ni buluti au vata kei ira na tamaqu ena qaravatu sa tiko ena vanua nei efironi na itaiti, "ena qaravatu mai makapila e mamire ena vanua o kenani, na vanua sa volia o eparaama mai vei efironi na itaiti, me nona i bulubulu. "e kea era sa buluti eparaama kina kei serai na watina. sa bulu talega e kea o aisake kei rapeka na watina, e kea talega au buluti lia kina. "na vanua kei na qaravatu, sa voli mai vei ira na luvei eci." ni sa oti na nona vakaroti ira tiko na luvena á€" sa biuta mai vakavinaka na yavana ki na nona i mocemoce, ka ceguva nai otioti ni nona i cegu, sa qai lako yani vei ira na nona.

50

sa tekiduru yani o joseva ena matai tamana ka tagi vakalevu, ka qai reguci koya. sa vakaroti ira na nona vuniwai o joseva, mera ovica ka vakasuluma vinaka na yagoi tamana. era sa maroroia vinaka na yagoi isireli na vuniwai. sa maroroia me vasagavulu na siga me vaka na kena i vakarau ni yago ni mate sa vakasulumi vakaoqo; o ira na ijipita era sa vakalolokutaki isireli me vitusagavulu na siga. ni sa oti na veisiga ni vakaloloku, sa veivosaki o joseva kei na vuvale nei fero ka vaka: "kevaka au sa kune loloma ena mata i fero, me da veivosaki ni sa vakarorogo tiko o fero. 'o tamaqu sa vakavuna na noqu bubului vua, ka tukuna: "raica, au na mate ena noqu i bulubulu au sa kelia oti ena vanua o kenani, mo buluti au ga mai kea."oqo, au sa kerea me'u lako cake ka buluti tamaqu, au na lesu tale mai." sa sauma mai o fero, "lako cake, ka la'ki buluti tamamu me vaka sa cakava o koya mo bubului kina." sa lako cake o joseva ka me buluti tamana, sa lako vata kei ira na tamata i fero, o ira na qase ni nona vale, kei ira kece na qase e ijipita, sa vakatalega kina na vale nei joseva, oiratou na tacina kei na vuvale kece nei tamana. o ira ga na lalai kei na manumanu susu kece, era sa tiko ga e koseni. era sa lako vata kei joseva na veiqiqi vakavale kei na kena ose. sa dua sara nai lakolako levu. era sa lako mai ki na vanua ni butu sila e etadi (ena tai ka dua ni joritani). era sa cakava e dua na so mate levu e kea. era sa tiko me vitu na siga me vakalolokutaki tamana. o ira e kenani, ni ra sa raica na so mate levu ena vanua ni butu sila oqo, era sa tukuna, "oqo na nodra so mate levu na ijipita. sa vakayacani kina me epeli misiraimi, oqo ena tai ni joritani. era sa vakayacora na luvena, me vaka ga sa vakarota vei ira o isireli na tamadra. ni o ira na luvena era sa kauti koya ki kenani ka buluti koya ena qaravatu mai makapila, e mamire, na vanua e volia o eparaama mai vei efironi na itaiti, me nona i bulubulu. ni sa buluti tamana oti, sa lesu tale ki ijipita o joseva, o koya kei iratou na tacina, kei ira kecega sa lako vata mai kei koya. ni ratou sa raica na taci joseva ni sa mate o tamadratu, e ratou sa veitalanoa ka vaka: "oqo ena cati kedatou o joseva, baleta na veika ca e datou a cakava vua."e ratou sa vakauta e dua nai tukutuku vei joseva ka vaka: "ni se bera ni mate na tamamu sa vakarota ka tukuna, 'mo dou tukuna vei joseva, 'mo vosota na nodratou caka cala na tacimu kei na nodratou i valavala ca, ni ratou sa caka cala

vei iko." mo vosota na nodratou caka cala na tamata ni kalou nei tamamu." sa tagi o joseva, ni ratou sa tukuna vua na veika oqo. e ratou sa tagi talega na tacina ka cuva e matai joseva ka tukuna, "keitou sa no-muni tamata." sa tukuna vei iratou o joseva, "dou kua ni rere, au kalou beka o au? "vei kemudou, dou sa caka ca vei au, ia, na kalou sa nakita na ka vinaka vei kemudou, me yaco kina na bula ena siga oqo, me ra vak-abulai kina e levu na tamata. "o koya oqo, mo dou kua ni rere kina, ni'u sa tu me'u vakarautaka vei kemudou kei ira na lalai." sa vakaitaukeitaki iratou; ena nona sa vosa vinaka tikoga vei iratou. sa tiko ga e ijipita o joseva kei ira na vuvale nei tamana. sa bula tiko o joseva me dua na drau ka tini na yabaki. o joseva sa raica nai katolu ni tabatamata nei ifereimi. o ira talega na luvei makiri na luvei manasa era sa dau kau mai vei joseva. sa tukuna o joseva vei iratou na tacina, "raica au sa na mate, na kalou ena sikovi kemudou mai, ka na kauti kemudou ki na vanua sa bubului kina vei eparaama, vei aisake, kei jekope talega." sa cakava o joseva vei ra na luvei isireli me ra bubului ka vaka: "ni sa sikovi ke-muni mai na kalou, mo ni qai kauta cake na suiqu ki kea." sa mate o joseva ni sa yabaki dua na drau ka tini; era vakasuluma na yagona, ka, biuti koya tiko ena dua na kato ni mate mai ijipita.

oqo na yacadra na luvei isireli era sa lako mai ki ijipita: na tamata kei na nona vuvala era sa lakovata mai kei jekope: o rupeni, simione, livai, kei juta; o isakari, sevuloni, kei penijamini; o tani, navitalai, kata kei esa. o ira kece na kawa i jekope sa vitusagavulu na tamata (ni sa tiko rawa mai ijipita o joseva). sa mate o joseva kei ira na tacina kece kei na kawa tamata o ya. ia, o ira na luvei isireli era sa vuavuai ka tubu me lewe levu, era sa tubu me lewe levu sara, ka era tamata qaqa, era sa vakasinaita talega na vanua. sa tubu cake mai e dua na tui vou e ijipita ka sa sega ni kilai joseva. sa tukuna vei ira na nona tamata, "mo ni raica oqo, o ira na luvei isireli era sa lewe levu ka kaukauwa vei keda; "me da cakacaka mada vakavuku vei ira, ni ra sa lewe levu tiko ka yaco ni sa basika mai na i valu, era sa na to vata kei ira na meca ka valuti keda tale ka lako tani mai na vanua." era sa vakavuna na cakacaka me ra vakararawataki kina ena nodra oca. era sa tara vei fero na veikoro o, picomi kei ramisesi. na levu ga ni nodra vakararawataki, sa vakavuna me ra sa tubu ga kina vakalewe levu. oqo sa vakatubura talega na nodra rere na ijipita me baleti ira na luvei isireli. o ira na ijipita era sa vakacacakataki ira na isireli vakararawa sara. oqo, sa vakavuna na nodra bula vaka dredre na isireli€"na cakacaka kecega era sa kitaka sa ka ni oca kei na veivakararawataki. sa vosa vei ira na dauvakasucu gone o tui ijipita. sa dua vei ira o sifira ka kena i karua o pua; sa tukuna vakaoqo: "ni drau sa vakasucuma e so na iperiu ka raica ni sa tagane, mo drau qai vakamatea, kevaka e yalewa me bula ga." o ira na dauveivakasucumi oqo, era sa rerevaka na kalou, era sa sega ni vakayacora me vaka e vakarota na tui, ia era sa vakabulai ira ga na gone tagane sa vakasucumi. sa kacivi ira na dauveivakasucumi na tui ka tarogi ira, "na cava sa caka kina oqo, ni ra sa vakabulai na gone tagane?" era sa tukuna vei fero, "o ira na iperiu era sa duidui mai vei ira na ijipita, ni ra sa vakasucu rawa, ni bera ni yaco yani na daunivakasucu." sa caka vinaka na kalou vei ira na dauveivakasucumi, ka era sa tubu ga me lewe levu na tamata ka era sa tamata kaukauwa sara. sa yaco tiko oqo, baleta ni ra sa rerevaka tiko na kalou o ira na dauveivakasucumi, ka sa veivakarautaki vei ira na kalou. sa solia na i vakaro vei ira na nona tamata o fero ka vaka: "me ra vakamatei kece na gone tagane era vakasucumi ka viritaki ki na uciwai, o ira ga na gone yalewa me ra vakabulai."

sa dua na tagane mai na vale i livai, sa lako ka taura me watina e dua na goneyalewa luvena e dua na livai. sa kunekune sara na goneyalewa oqo ka vakasucuma e dua na gone tagane. ni sa raica o tinana ni sa mata vinaka na gone, sa qai vunitaki koya me tolu na vula. ni sa dredre tiko na kena vunitaki na gone, sa botana vinaka e dua na sova e na drega kabi vinaka, ka biuta kina na gone, ka vakacirima yani ki uciwai. sa tu vakayawa yani o ganena me vakaraica tiko se cava ena yaco vua. sa lako mai o luvei fero goneyalewa, me mai sisili e wai. sa lako voli na nona

dauveiqaravi ena bati ni uciwai; sa raica sara na sova ni sa ciri tiko e wai ka sa kaciva na nona dauveiqaravi me kauta mai vua. ni sa dolava na sova, sa raica e dua na gone ni sa tagi tiko, sa qai lomana vakalevu, ka tukuna, "oqo sara ga e dua na luve ni ipiriu." sa tukuna sara o ganena vei luvei fero, "o vinakata me lako mai e dua vei ira na yalewa ni ipiriu me mai qarava vei iko na gone?" sa tukuna na luvei fero, "mo lako," sa lako o ganena ka kauti tinana mai. sa tukuna na luvei fero vei tinana, "kauta na gone ka qaravi koya vinaka ena vukuqu, au na solia na kemu i sau." sa kauta na gone ka susuga. sa tubu levu na gone ka sa kau lesu tale vei na luvei fero yalewa, sa yaco me luvena. sa vakayacani koya sara o mosese ka tukuna kina, "baleta ni'u sa kauti koya tani mai wai." ni sa oti na veika oqo, ena nona sa tubu cake o mosese me yalomatua mai, sa lako ki vei ira na tacina me raica na nodra vakao-cai. sa raica e dua na ijipita ni sa kuitataka tiko e dua na iperiu, e dua vei ira na tacina. sa veiraiyaki o koya, ni sa sega ni raica e dua, sa vakamatea na kai ijipita ka buluta ena veinuku. ni sa lako tale yani ena i ka rua ni siga, e rau sa veivala tiko e rua na iperiu, sa vosa sara veikoya sa vakavuna na veivala, "na cava o sa mokuta tiko kina na nomu i tokani?" sa sauma mai o koya sa veimoku tiko, "o cei sa lewa mo mai vakatulewa vei keirau?" o sa nanuma beka mo mai vakamatei au me vaka o sa vakamatea na kai ijipita o ya? sa rere o mosese ka vaka: "sa dina, sa kilai na veika oqo!" sa rogoca o fero na veika oqo, ka sa vakasaga me vakamatei mosese. sa dro o mosese mai na matai fero ka la'ki tiko ena vanua vakamitiani; sa la'ki dabe sobu ena dua na mata ni wai. na bete mai mitiani sa vitu tiko na luvena yalewa. era sa lako mai me taki wai, sa taura tiko na wai me ra gunu na manumanu nei tamadra. era sa lako mai na i vakatawa ka vakasavi ira tani; ia, o mosese sa tucake mai ka vukeyi ira na goneyalewa oqo, ena nodra vagunuvu na manumanu. ni ra sa lako mai vei rueli na tamadra, sa taro sara yani o tamadra, "sa vakacava ni oqo o ni sa lako mai vakatotolo e dai?" era sa sauma mai, "e dua na kai ijipita sa vukeyi keimami mai na ligadra na i vakatawa, o koya talega sa vukeyi keimami ena taki wai, me ra gunu kina na manumanu." sa tarogi ira na luvena yalewa ka vaka: "sai vei o koya? ena cava dou sa biuti koya kina? me kacivi mai, me mai kana madrai mada." sa vinaka na yalo i mosese me ratou tiko vata mada, sa solia na luvena yalewa o sipora vei mosese me watina. sa vakasucuma o sipora e dua na luvena tagane ka vakayacani koya o kerisoni ni sa tukuna, "au sa vulagi tiko ena dua na vanua tani." sa qai yaco ni sa toso tiko na gauna sa mate na tui mai ijipita. era sa tagi vakalevu na isireli ena vuku ni veivakabobulataki, era sa tabalaka na domodra ka sa lako yani vua na kalou na nodra tagi ena vuku ni nodra vesuki. sa rogoca na kalou na nodra tagi ka sa nanuma na kalou na nona veiyalayalati kei eparaama kei aisake kei jekope. na kalou sa rai vei ira na luvei isireli, na kalou sa rogoci ira ka vaka io kina.

o mosese sa dau vakatawa tiko na manumanu nei jajoro na vugona, na bete mai mitiani. sa kauti ira yani na sipi ki na daku ni vanua liwa, ka lako yani ki

orepi na ulu ni vanua ni kalou. sa rairai vua na agilos i jiova ena yameyame ni bukawaqa mai na loma ni vanua tubua. ni sa rai yani, sa raica ni sa caudre tu na vanua tubua oqo, sa sega ga ni kama yavu. sa tukuna e lomana o mosese, "au na lako mada vakatik-itiki me'u raica na ka levu oqo, na cava e sega ni kama yavu kina na veikau lalai oqo." ni sa raica o jiova ni sa lako mai vakatikitiki me mai raica voleka, sa kaci mai na kalou, mai na loma ni vanua sa caudre tiko mai oqo ka vaka: "i mosese, i mosese!" sa sauma yani o koya, "sai au oqo." sa qai tukuna mai o koya, "luvata nai vava mai na yavamu, ni sa tabu na vanua o sa tucake tu kina oqori." mo kila, "oi au na kalou ni nomu qase o eparaama, na kalou nei aisake, na kalou nei jekope." sa vunitaki koya o mosese ni sa rere na raica na kalou. sa tukuna mai o jiova, "au sa raica dina na nodra vakararawataki na noqu tamata era sa tiko mai ijipita, ka au sa rogoca talega na nodra tagi baleti ira na i liuliu ni cakacaka, ni'u sa kila na nodra rarawa. "au sa lako sobu mai oqo, me'u mai sereki ira tani mai na ligadra na ijipita, ka kauti ira cake mai na vanua o ya, ki na dua na vanua vinaka ka levu, na vanua sa vakadrodroi kina na sucu kei na oni, ki na nodra vanua na kenani, na itaiti, na amoraiti, na perisaiti, na ivaiti kei na jepusaiti. "mo raica oqo, na nodra tagi na luvei isireli sa lako cake mai vei au, ka'u sa raica talega na nodra vakararawataki era sa vakararawataki kina mai vei ira na ijipita. "mo lako mai, me'u talai iko vei fero, mo la'ki kauti ira mai na noqu tamata, na luvei isireli mai ijipita." sa vosa mai o mosese vua na kalou, "o cei oi au, me'u lako kina vei fero, me'u la'ki kauti ira tani mai na luvei isireli mai ijipita?" sa sauma mai o jiova, "au na tiko vata kei iko. oqo nai vakatakilakila vei iko, ni'u sa talai iko: ni o sa kauti ira tani mai na tamata mai ijipita, o na qarava na kalou ena uluni-vanua oqo." sa vosa vua na kalou o mosese ka vaka: "sa dina, ni'u sa lako yani vei ira na luvei isireli ka tukuna vei ira, 'na nodra kalou na nomuni qase sa talai au mai vei kemuni,' era na taroga mai vei au na yacana?" na cava me'u tukuna vei ira?" sa vosa na kalou vei mosese, "sai au ga vakai au." "mo qai tukuna vei ira na luvei isireli, 'oi au ga, sa talai iko yani.'" sa vosa na kalou vei mosese, "mo tukuna vei ira na luvei isireli: 'o jiova na nodra kalou na nomuni qase, na kalou i eparaama, na kalou i aisake, na kalou i jekope, sa talai au vei kemuni, oqo na yacagu dina sa sega ni mudu, oqo na kequ i vakananumi me sega ni mudu.' "mo lako ka vakasogoni ira na luvei isireli ka tukuna vei ira, 'o jiova na nodra kalou na nomuni qase, na kalou i eparaama, na kalou i aisake, na kalou i jekope, sa basika vei au ka tukuna, "au sa sikovi kemuni vakaidina oqo, ka raica talega na veika sa caka vei kemuni mai ijipita; "ka au sa tukuna oti, ni'u na kauti kemuni tani mai na veikabobulataki mai ijipita ki na vanua o kenani, na nodra vanua na itaiti, na amoraiti, na perisairi, na ivaiti, kei na jepusaiti, ki na vanua sa vakadrodroi kina na sucu kei na oni." "era sa na vakarorogo ki na domomu; o na lako mai o iko kei ira na veiliutaki vei kemuni, ka lako vei fero, ka mo ni tukuna vua, 'o jiova na nodra kalou na iperiu sa lako mai veikemimami, oqo, mo sereki keimami me tolu na siga na neimami lako ki na vanua liwa me vakacaboi soro vei jiova na neimami kalou.' "ia, au vakadinata

ni na sega ni sereki kemuni na tui ijipita oqo, se me dua na liga kaukauwa tale. "au na dodoka na ligaqu ka samuta ijipita ena noqu kaukauwa, ni oti o ya ena qai sereki kemuni mo ni lako. "au na solia na veitovaki vei ira na isireli ena matadra na ijipita; ena yaco ni kemuni sa lako, ena sega ni dua e lako ni liga lala. "o ira na yalewa kece, era na vinakata me ra kauta na siliva, na koula, na i sulu; mo ni qai vakatokara vei ira na luvemuni tagane kei na luvemuni yalewa, o ni na taura rawa vakaukauwa na veika oqo mai vei ira na ijipita."

4

sa sauma o mosese ka vaka: "vakacava kevaka era sa sega ni vakabauti au ka sega ni via rogoca na domoqu; me ra tukuna kina, 'o jiova sa sega ni rairai vei iko.'" sa vosa vua o jiova ka vaka: "na cava sa tiko oqori e ligamu?" "na i titoko," sa sauma mai o koya. "virিতaka ki na qele," sa viritaki ki na qele sa vuki me gata ka sa dro mai kea o mosese. sa vosa tale na kalou vei mosese, "mo dodoka yani na ligana ka taura na buina," (sa dodoka yani na ligana ka taura na buina ka sa vuki tale me titoko e ligana), "me ra vakabauta kina ni o jiova na nodra kalou na nomuni qase, na kalou i eparaama, na kalou i aisake, na kalou i jekope sa vakatakilai koya vei iko." sa tukuna tale vua o jiova, "biuta na ligamu e vuremu." sa cakava vaka kina o mosese, ena gauna sa kauta tani mai kina, sa seka vula ena vukavuka. sa tukuna tale vua o jiova, "biuta tale na ligamu e vuremu." sa cakava tale vaka kina, ka sa yaco me savasava me vaka ga e liu. "ena yaco dina vaka kina, kevaka era sa sega ni vakabauti iko, se era sa sega ni via kila na i tukutuku ni matai ni vakatakilakila, me ra sa vakabauta na i tukutuku ni ka sa yaco oqo e ligamu. "ena yaco kevaka era na sega ni vakabauta nai vakatakilakila e rua oqo, se vakarorogo ki na domomu, mo qai kauta mai na wai mai na uciwai ka sova ki na qele mamaca, na wai oqori ena vuki me dra ena qele mamaca." sa tukuna vei jiova o mosese, "noqu turaga au sa sakasaka ena vosa, e sega e liu ka yacova mai na nomuni sa qai vosa oqo vua na nomuni tamata; au sa berabera ni vosa ka yame kaka." sa tukuna vua o jiova, "o cei sa bulia na gusu ni tamata? se, o cei sa cakava me ra galu na tamata, me ra vara, me ra rai se mataboko? sa sega beka ni oi au, o jiova? "mo lako, ka, au na tiko vata kei na gusumu ka vakavulici iko ena ka mo tukuna." ia, sa tukuna mai o mosese, "i jiova, mo ni tala tale e dua o ni sa vinakata me tala." sa cudruvi mosese vakaukauwa o jiova ka sa tukuna kina: "sa sega beka ni tacimu o eroni na livai? au sa kila ni gusu matata ni vosa o koya. raica sa lako talega mai o koya me tavaki iko. ni sa raici iko o koya ena mamarau na yalona. "mo vosa vua ka biuta na vosa e gusuna, au na tiko vata na gusumu, au na tiko vata talega na gusuna, au na vakavulici iko ena ka mo cakava. "me nomu gusu ni vosa o koya vei ira na tamata. o koya me vaka na gusu vei iko. "mo kauta na i titoko oqo e ligamu, mo na vakayagataka me caka kina na i vakatakilakila eso." sa lesu o mosese vei nona momo o jacoro ka tukuna vua: "au kerea mo laivi au me'u lesu tale vei ira na taciqu era tiko mai ijipita, me'u la'ki raica se era se bula tiko

se sega." sa tukuna o jacoro vei mosese, "mo lako ena vakacegu." sa vosa vei mosese o jiova mai mitiani, "mo lesu tale ki ijipita; o ira kece sa vinakata mo vakamatei, era sa yali yani." sa vakavodoka na watina kei rau na luvena ki na asa, ka lesu ki na vanua o ijipita. sa taura tiko nai titoko ni kalou e ligana. sa tukuna o jiova vei mosese, "ni o sa lesu tale ki ijipita, mo raica ni caka kece nai vakatakilakila e matai fero, me vaka au sa biuta e ligamu au na vakayaloqataki koya me kua kina ni sereki ira na isireli." mo tukuna kina vei fero, "sa tukuna vaka oqo o jiova, 'o isireli sa luevuq dina, na noqu ulumatua." "au sa tukuna vei iko, laivi na luevuq me lako me mai qaravi au. kevaka o sa sega ni via sereki koya, mo kila, ni'u na vakamatei na luvemu, na nomu ulumatua." sa yaco na gauna, ni rau sa sota kei jiova, ka sa vinakata me vakamatei koya. sa taura o sipora e dua na vatū gata ka ciliva na luvena ka biuta e yavai mosese ka tukuna, "mo kila, ni o sa watiqū ena dra vei au!" sa laivi koya me lako, sa qai tukuna sipora, "o iko na tagane vakawati ni dra!" â€" baleta na leivilivi. sa vosa o jiova vei eroni, "lako ki na vanua liwa mo dra sota kei mosese." ni rau sa sota ena ulunivanua i jiova, mo reguci koya. sa tukuna o mosese vei eroni na vosa kece i jiova, o koya sa veitalai mai, kei na i vakatakilakila sa vakaroti mai vua. o mosese kei eroni e rau sa lako ka vakasoqoni ira kece mai na na qase ni isireli. o eroni sa vosataka kece na veika sa vosa kina na kalou vei mosese. sa qai cakava nai vakatakilakila ena matadra na tamata. era sa vakabauta na tamata; ni ra sa rogoca ni sa talevi ira tale na noma tamata na isireli o jiova, ka sa raica talega na nodra vakararawataki, era sa vakacuva na uludra ka lotu vua.

5

sa oti oqo, "e rau sa lako o mosese kei eroni ka vosa vei fero ka vaka: 'laivi ira na noqu tamata me ra lako ka solevu vei au ena vanua liwa, sa tukuna o jiova.'" sa sauma mai o fero, "o cei o jiova me'u rogoca na domona ka sereki ira na isireli me ra lako? au sa sega ni kilai jiova ka sega talega ni laivi ira na isireli me ra lako." e rau sa tukuna, "na nodra kalou na iperiu sa rairai oti vei keirau, me keimami lako mada me tolu na siga ki na vanua liwa me vakacaboi soro vei jiova na neimami kalou, de qai saumi keimami ena mate ka, se e na i sele i wau." sa tukuna vei rau na tui ijipita, "mosese kei eroni, na cava drau sa liva kauti ira tani kina na tamata mai na nodra cakacaka? me ra lesu tale ki na veika era sa cakava tiko." sa tukuna mai o fero, "raica era sa lewe levu mai na tamata ena vanua, drau sa qai cakava tale me ra cegu mai na nodra cakacaka!" ena siga tiko ga o ya sa vakarota o fero vei ira na i liuliu ni cakacaka kei ira na veiliutaki tiko ka vaka, "me kua tale ni soli na sasa me ra bulia kina na vatubuli me vaka e liu. me ra lako sara ga o ira me ra la'ki kumuni sasa mai. "me ra vakai colacolatiki ena i votavota ni vatubuli era sa dau cakava e liu. me kua ni vakalailaitaki, ni ra sa ka wale; era sa tagi tiko ga ka tukuna tiko, "me da lako ka vakacaboi soro ki vua na noda kalou." "me soli vakalevu vei ira na cakacaka me ra cakava tiko, me ra kua kina na veika e lasu." o ira na i liuliu ni cakacaka kei ira na veiliutaki ena caka-

caka, era sa lako ka vosa vei ira na tamata ka vaka: "sa tukuna mai o fero, 'au na sega ni soli vei kemuni na sasa. 'mo ni lako ka vakasaqara na sasa ena vanua cava ga o ni na kunea kina; ena sega ni vakamamadatiki na nomuni cakacaka.'" era sa lako yani ki na vanua o ijipita taucoko me ra vakasaqara mai kina na sasa. era sa vakatolotaki mai vei ira na i liuliu ni cakacaka ka vaka: "mo ni cakava na cakacaka o ni sa daucakava ena veisiga, me vaka ga sa sinai tu na sasa." o ira talega na luvei isireli era sa veiliutaki, me ra liutaka eso na i wasewase ni cakacaka, era sa togotitaki talega mai vei ira na veiliutaki i fero, ka ra sa tarogi, "a cava o ni sega kina ni yacova na i yalayala ni cakacaka ena dua na siga me vaka e liu?" era sa lako mai fero ka tagi o ira na isireli sa wasei tu me ra liutaka eso na cakacaka ka vaka: "ena cava o sa cakacaka kina vakaoqo vei ira na nomuni dauveiqaravi? "sa sega na sasa e soli vua na nomu tamata, ka ra tukuna vei keimami, 'cakava na vatubuli! e dina era sa kuitatiki na nomuni dauveiqaravi, ia na cala sa tiko vei ira na nomuni tamata." sa tukuna mai o koya, "o ni sa vucesa ga! o ni sa vucesa ga! o ni sa tukuna tiko kina, 'me da lako cake ka vakacaboi soro vei jiova." "o koya oqo mo ni lako ka cakacaka ni sa sega ni soli vei kemuni e dua na sasa, ia, me kau ga mai na i yalayala ni vatubuli e dodonu me caka ena dua na siga." era sa raica na luvei isireli ni sa tarai ira na leqa ni sa tukuni oti vei ira, "me kua ni lailai na i wiliwili ni nomuni vatubuli me vaka na i yalayala ni dua na siga." ni ra sa lesu mai vei fero, era sa mai sota sara kei mosese kei eroni, ni rau sa wawa tu me sotavi ira. e rau sa vosa sara vei ira, "me rai tiko vei kemuni o jiova ka lewai kemuni ni kemuni sa cakava me keimami sega ni taleitaki mai vei fero kei mai na matadra talega na noma dauveiqaravi me ra taura kina na i seleiwau me vakamatei keimami." sa vakadeitaki na nodra sereki na isireli sa lesu tale vei jiova o mosese ka tukuna, "i jiova, ena cava o ni sa kauta mai kina na leqa vei ira na tamata oqo? ena cava o ni sa talai au mai kina? "ni'u sa lako mai vei fero me'u tukuna na yacamuni, sa cakava tiko ga na ka ca vei ira oqo: ka o ni sega tiko ga ni sereki ira na nomuni tamata, ni dodonu oqo."

6

sa tukuna o jiova vei mosese, "oqo, o na raica na veika au na cakava vei fero. ena liga kaukauwa ena sereki ira kina me ra lako, ena liga kaukauwa ena vakasavi ira kina mai na noma vanua." na kalou sa vosa vei mosese ka tukuna vua: "oi au o jiova. "au sa vakatakilai au vei eparama, vei aisake, vei jekope, ni'u sa kalou kaukauwa, ia na yaca o jiova sa sega ni kilai vei ira. "au sa vakadeitaka na noqu veiyalayalati vei ira, me'u solia vei ira na vanua o kenani na vanua ni sokalou era sa vulagi kina. "au sa rogoca talega na nodra tagi na luvei isireli, o ira sa vakabobulataki tiko mai ijipita, au sa nanuma talega na noqu veiyalayalati. "o koya oqo, mo tukuna vei ira na luvei isireli, 'ni oi au o jiova, au na kauti kemuni tani mai na veivakacoi mai ijipita, au na vakabulai kemuni mai na veivakabobulataki, au na voli kemuni lesu mai ena liga sa dodo tiko ena lewa cecere. "au na tauri kemuni me vaka na noqu tamata, au na nomuni kalou. o ni na qai kila ni sai

au o jiova na nomuni kalou o koya sa kauti kemuni tani mai na veivakabobulataki mai ijipita. "ka au na kauti kemuni mai ki na vanua au sa yalataka me'u solia vei eparama, vei aisake, vei jekope, ka au na solia vei kemuni mei votavota: oi au o jiova," sa tukuna na veika oqo o mosese vei ira na isireli; ia, era sa sega ga ni via rogoci mosese baleta na kakavorovoro ni yalo kei na nodra vesuki tu ena veivakararawataki levu. sa vosa o jiova vei mosese ka vaka, "mo lako vei fero na tui ijipita, me sereki ira na luvei isireli me ra lako." sa vosa o mosese ena mata i jiova ka vaka: "era sa sega ni rogoci au na luvei isireli, me na qai rogoci au vakacava o fero, ni sa sega ni cili na tebenigusuqz?" sa vosa o jiova vei mosese kei eroni ka solia veirau e dua nai vakaro, ena vukudra na luvei isireli kei fero na tui ijipita, me ra kau tani mai na luvei isireli mai na vanua o ijipita. oqo o ira nai liuliu ni vuvale nei dui tamadra: o ira na luvei rupeni, na ulumatua nei isireli, o anoki, o palu, o esironi kei kami, oqo na vuvale nei rupeni. o ira na luvei simione oqo: jemueli, jamini, qada, jakini, soa kei saulu na luvena e dua na yalewa ni kenani. oqo o ira na luvei simione. oqo na yacadra na luvei livai, o keresoni, o loata, kei merari. na yabaki taucoko nei livai e dua na drau tolusagavulu ka vitu na yabaki. na luvei keresoni o libini kei simi me vaka na nodrau vuvale. na luvei koata o imarani, o isari, o epironi kei usaieli. na yabaki taucoko nei koata e dua na drau tolusagavulu ka tolu na yabaki. na luvei merari o maeli kei musi. o ira oqo na vuvale nei livai me vaka na nodra dui tabatamata. o amarami sa tauri jokaveti me nona, na ganei tamana me watina; o jokaveti sa vakasucumi mosese kei eroni. na yabaki ni bula taucoko nei amarami sa dua na drau tolusagavulu ka vitu na yabaki. na luvei isari o kora, o nefeki kei sikiri. na luvei usaieli o misieli, elisafani, kei siciri. sa tauri ilisapeci o eroni me watina, na luvei amenatave, na ganei nasoni. sa vakasucumi natapi, abiau, iliesa kei itamari. na luvei kora, o aseri, o elikana, o abia-safi: o ira oqo na kawa nei kora. o iliesa na luvei eroni sa taura ki vei koya e dua na luvei putieli me watina. sa sucu mai kina o finaisi. oqo o ira kece nai liuliu vakavuvale vakalivai me vaka na nodra i tuvatuva. oqo ga o eroni kei mosese, o irau sa vosa kina na kalou, "me rau kauti ira tani mai na luvei isireli mai na vanua o ijipita me vaka na nodra tamata i valu." o ira oqo sa vosa vei fero na tui ijipita, me kauti ira tani mai ijipita na luvei isireli. oi rau tiko ga oqo na mosese kei eroni. sa qai yaco ni sa vosa o jiova vei mosese ena vanua o ijipita, sa vosa o jiova vei mosese ka vaka: "oi au o jiova, mo vosa vei fero na tui ijipita, tukuna vua na veika au sa tukuna vei iko." sa vosa o mosese vei jiova, "raica au sa tebenigusu sega cili, me rogoci au vakacava o fero?"

7

sa vosa o jiova vei mosese ka vaka: "au sa buli iko oti mo vaka na kalou vei fero, kei eroni na nomu parofita. "mo tukuna kece na veika au sa vakarota vei iko. o eroni na tacimu ena vosa vei fero me vakatalai ira kece na luvei isireli me ra lako tani mai na vanua. "au na vakaukauwataka na yalo fero, ka au na vakalevutaka nai vakatakilakila kei na vei ka era kurabui kina

na kai ijipita. "o fero ena sega ni rogoci iko, me rawa ni tarai ijipita kina na ligaqu, ka kauti ira tani mai na noqui valu kei ira na noqu tamata na luvei isireli mai na vanua o ijipita ena lewa kaukauwa. "era na kila kina na ijipita ni sai au o jiova, ni'u sa dodoka yani na ligaqu vei ijipita me'u kauti ira tani mai na luvei isireli mai vei ira." e rau sa cakava vaka kina o mosese kei eroni me vaka sa vakaroti rau kina o jiova. sa yabaki walusagavulu o mosese ka sa yabaki walusagavulu ka tolu o eroni, ni rau sa la'ki vosa vei fero. na i titoko veivakurabuitaki nei eroni sa vosa vei mosese kei eroni o jiova ka vaka: "ni sa vosa vei kemudrau o fero, me tukuna kina, 'drau vakaraitaka mada e dua nai vakatakilakila,' mo qai tukuna vei eroni, 'taura na nomu i titoko ka viritaka e mata i fero, ka ena yaco me gata.'" e rau sa lako o mosese kei eroni vei fero ka e rau sa cakava me vaka sa tukuna vei rau o jiova me rau tukuna. sa viritaka o eroni na i titoko ena mata i fero kei ira na nona dauveiqaravi, ka sa vuki me gata. o fero talega sa kacivi ira na nona tamata vuku, na dauvakatevoro, na daucakamana e ijipita, era sa cakava talega na ka e rau sa cakava o mosese ena marau. era sa viritaka ki na qele na nodra i titoko ka era sa gata mai. ia, nai titoko ga i eroni sa tiloma kece na nodra i titoko. sa qai kaukauwa ga na yalo fero, ka sa sega ni via vakarorogo vei rau o mosese kei eroni me vaka sa tukuna oti o jiova. sa tukuna o jiova, vei mosese: "sa baci yalo kaukauwa tale o fero, sa bese ni laivi na tamata me ra lako. "lako vei fero ena mataka lailai, ni sa lako ki wai o koya, mo tucake tu mai bati ni wai mo sotavi koya; mo kauta tiko na i titoko e ligamu. "mo tukuna vua; 'o jiova na nodra kalou na iperiu sa talai au mai oqo vei iko me'u tukuna, 'mo laivi ira na noqu tamata me ra lako ka qaravi au ena vanua liwa," me yacova mai oqo, o se sega ga ni via rogoca e dua na ka! 'sa tukuna o jiova, "ena ka oqo o na kila kina ni sai au o jiova. au na samuta na wai ena i titoko ka ena vuki na wai me dra. "na ika era tiko ena loma ni wai era na mate kece, ena boica na wai, era na bese ni gunu wai mai kina o ira na ijipita." sa vosa vei mosese o jiova, "mo tukuna vei eroni, 'taura na i titoko e ligamu ka dodoka yani na ligamu ki na wai e ijipita kei na kena vei sala ni wai na uciwai, na tobu talega kei na vanua kecega sa tu kina na wai sa na vuki me dra; ena vanua taucoko e ijipita, ena bilo kau kei na bilo vatu.'" e rau sa cakava o mosese kei eroni me vaka na i vakaro i jiova. sa laveta na i titoko ka samuta na wai ena mata i fero kei ira na nona dauveiqaravi. sa vuki na wai kece me dra. era sa mate na ika kecega, sa bona mai na wai, era sa sega ni rawa ni gunuva na wai o ira na ijipita. sa dra kecega na wai ena vanua. era sa cakava talega vakakina na kai ijipita ena mamarau; sa qai yalo kaukauwa cake ga o fero, ka sa sega ni via vakarorogo ki vei mosese kei eroni me vaka nai vakaro i jiova. sa tucake o fero ka lesu ki nona vale ni sa sega ni via vakayavalati ena dua na ka. era sa kelikeli na ijipita me vakasagagara wai me ra gunu kina. ni ra sa sega ni gunu rawa mai na uciwai. sa oti e vitu na siga ni sa samuta na veiuciwai o jiova.

sa vosa vei mosese o jiova, "lako vei fero ka tukuna oqo vua; 'sa tukuna o jiova, 'mo laivi ira na noqu tamata me ra lako, me ra la'ki qaravi au. "kevaka o sa bese, au na samuta na vanua ena boto. "na uciwai ena kauta mai na boto ena i wiliwili e sega ni wili rawa, era na lako cake yani ki nomu vale, ena rumu ni moce, ki na nomu i mocemose sara, ki na nodra veivalevale kece na nomu dauveiqaravi, ira na nomu tamata, ki na lovo ni vakasaqa kei na kena veleti bilo kece. "era na lako cake yani vei iko na boto, vei ira na nomu tamata, vei ira na nomu veiqaravi talega."™ sa vosa o jiova vei mosese, "tukuna vei eroni, 'me dodoka yani na i titoko e ligana e na vei sala ni wai, na uciwai, na tobu ka vakavuna me ra lako cake mai na boto e ijipita taucoko."™ sa cakava vakakina o eroni, ka era sa lako cake mai na boto e ijipita taucoko. o ira na daunicakamana e ijipita era sa vakamurimuria talega na veika e rau sa cakava o mosese kei eroni ka era sa lako talega mai na boto e ijipita. o fero sa kacivi mosese kei eroni ka tukuna, "drau vakamasuti jiova me kauta tani mai vei au na boto, mai vei ira talega na noqu tamata; au na qai sereki ira na tamata me ra lako ka qaravi jiova." sa tukuna o mosese vei fero, "mo ciqoma na dina ni vosa oqo, o ya, ni'u na ia na veisorovaki vua na kalou ena vukumu, ena vukudra talega na nomu tamata kecega, me ra vakarusai na boto kecega mai vei iko kei na nomu veivale, ka me ra tiko ga mai na uciwai." sa tukuna mai o fero, "ni mataka," sa sauma o mosese, "sa na yaco me vaka na nomu vosa, o na kila talega kina ni sa sega tale e tautauvata kei jiova na neimami kalou." o ira na boto era na lako tani mai vei iko, mai na nomu vale, mai vei ira na nomu dauveiqaravi, mai vei ira na nomu tamata, era na tiko ga mai na uciwai." e rau sa lako tani mai vei fero o mosese kei eroni. sa tagi vua na kalou o mosese me baleta na boto sa tu oqo ena vuku i fero. sa vakayacora o jiova me vaka na vosa i mosese ka era sa mate na boto mai na veivale, mai na veimata ni vale, e na taudaku talega ni vale. era sa bini vata ka sa bona na vanua taucoko. ni sa raica o fero ni sa dua na veivakacegui levu, sa vakayalokaukauwataki koya ka sega ni via rogoci mosese kei eroni me vaka sa vosa kina o jiova. sa vosa vei mosese o jiova, "me tukuna vei eroni, 'dodoka yani na nomui titoko ka samuta na qele, me basika kina na kutu ena vanua taucoko o ijipita." e rau sa cakava vaka kina. sa dodoka na ligana kei ni titoko ka samuta na qele, sa basika na kutu vei ira na tamata kei ira na manumanu. na kuvunisoso kece sa vuki me kutu e na vanua taucoko e ijipita. era sa cakava vaka kina na kai ijipita ka sa sega ni yaco. sa kutu kecega na tamata kei na manumanu. era sa tukuna vei fero na dauca mana, "oqo, sa liga ga ni kalou." sa qai yalo levu ga o fero, ka sa sega ni via vakarorogo vei mosese kei eroni me vaka sa tukuna o jiova. sa tukuna o jiova vei mosese, "mo lako vei fero ena mataka lailai ni sa lako mai wai. mo tukuna vua, 'sa vosa vaka oqo o jiova: "mo laivi ira na noqu tamata me ra lako ka mai qaravi au. "kevaka e sega o jiova ena vakataki koya ena tala mai na lago vei iko, vei ira na nomu dauveiqaravi, vei ira na nomu tamata kina nomu vale. na nodra vei vale kece na kai ijipita sa na sinai ena lago kei na veivanua

kecega era tu kina. "ena siga o ya, au na tawasei koseni tani kina, na vanua era sa tiko kina na noqu tamata, ena sega ni vuka ki kea e dua na lago. me rawa kina ni o kila, ni sai au o jiova sa tiko ena loma donu ni vanua. "au na cakava me duidui o ira na noqu kei ira na nomu, ena yaco na i vakatakilakila oqo ena siga ni mataka."™ sa vakayacora vakakina o jiova. era sa lako mai na qele ni lago vavaku ki na vale i fero, ki na nodra vale na dauveiqaravi, ki na vanua taucoko o ijipita. sa vakacacani vakalevu na vanua ena vuku ni lago. sa kacivi mosese kei eroni o fero ka tukuna vei rau, "mo ni lako ka vakacaboi soro vei jiova." sa tukuna mai o mosese, "sa sega ni dodonu me caka oqori, ni keimami na vakacabora tiko na nodra ca na kai ijipita vei jiova na neimami kalou. kevaka keimami sa cakava oqo e matadra, era na sega beka ni vakaviriki keimami ena vatu?"™ keimami na lako tu, me tolu na siga ki na vanua liwa ka vakacaboi soro vei jiova na neimami kalou me vaka sa vakarota vei keimami." sa tukuna mai o fero, "au sa solia mo ni lako, mo ni lako ka vakacaboi soro vei jiova na nomuni kalou ena vanua liwa; mo ni kua ga ni lako vakayawa, drau veisorovaki talega ena vukuqu." sa tukuna tale mai o mosese, "au na lako tani vakaidina mai vei iko, au na kerei jiova me ra lako tani na lago ni mataka mai vei fero, mai vei ira talega na nona veiqaravi, kei ira na nona tamata. me kua ga ni cakacaka vakailasu o fero, me sogoti ira tale na tamata ena nodra la'ki vakacaboi soro vei jiova." sa lako tani o mosese mai vei fero ka la'ki masuti jiova. sa cakava o jiova me vaka na vosa nei mosese. sa vakayalia o jiova na lago kece mai vei fero, mai vei ira na dauveiqaravi, mai vei ira na tamata. sa sega tale ni vo e dua. o fero, sa baci vakaukauwataka na yalona; ka sega ni via laivi ira na isireli me ra lako.

9

sa vosa tale o jiova vei mosese, ka vaka: "tucake vakamataka lailai, ka tu ena mata i fero ka tukuna vua, 'sa tukuna vakaoqo o jiova na nodra kalou na iperiu. "mo laivi ira na noqu tamata me ra lako, me ra la'ki qaravi au. "kevaka o sa bese ni sereki ira, ka via vesuki ira tikoga, "rogoca, na ligai jiova ena tara na nomu bulumakau, na nomu ose, na nomu asa, na nomu kameli, na nomu bulumakau ni cakacaka kei na nomu sipiãC"™ ena dua na kedra mate ca sara. "o jiova ena cakava e dua na veivakadiuiduitaki mai na nodra manumanu susu na isireli mai na nodra na ijipita. ena sega ni dua e mate mai na nodra na luvei isireli."™ o jiova sa biuta e dua na kena gauna, "ni mataka, ena cakava o jiova na veika oqo ena vanua." sa cakava dina na veika oqo o jiova ena siga ka tarava. era sa mate na manumanu e ijipita, ia, na nodra na luvei isireli sa sega. sa vakatataro o fero, ka sa dina, ni sa sega ni mate e dua na nodra manumanu na isireli. sa qai kaukauwa ga mai na yalo i fero ka sa sega ni laivi ira na isireli me ra lako. o jiova sa vosa vei mosese kei eroni ka vaka, "drau taura na dravusa mai na lavo ka solia vei mosese me kaburaka yani ki lomalagi ena mata i fero. "ena yaco me kuvu ena vanua taucoko o ijipita, oqori ena vakavuna na bo me ra kacabote ca sara vei ira na tamata yadua kei na manumanu e ijipita." e rau sa taura na dravusa mai na lovo ka tu

ena mata i fero, sa qai kaburaka o mosese vaka ki lomalagi. sa yaco me ra bo dra kece na kai ijiipita kei na kena manumanu talega. era sa sega ni tu rawa e matai mosese o ira na daucaaka mana baleta na bo sa tu vei ira kei ira kece na ijiipita. o jiova sa vakayaloqataki fero tale, ka sa sega ni via vakarorogo, me vaka sa vosa kina vei mosese o jiova. sa vosa o jiova vei mosese, "mo yadra vakamataka ka tu ena mata i fero ka tukuna vua, 'sa tukuna vakaogo o jiova na nodra kalou na iperiu, 'laivi ira na noqu tamata me ra lako ka qaravi au, 'ena gauna kece ogo, au na tala na noqu veimate ca kecega me tara na yalomu, kei na nodra na nomu dauveiqaravi, kei ira na nomu tamata, mo kila kina ni sa sega e dua e tautauvata kei au e vuravura. "oqo, kevaka au sa dodoka na ligaqu ka tarai iko kei ira na nomu tamata ena mate ca, o ni na yali dina mai vuravura. "oqo dina na i naki ni noqu vakaturi iko cake, me vakatakilai yani na yacau e vuravura taucoko. "ia, oqo, o se vakacerecere iko tikoga vei ira na noqu tamata, ena nomu sega ni via sereki ira. "mo kila, ni mataka ena gauna vata ga oqo, au na vakatauca mai na uca cevata e se bera vakadua ni tau eke mai na gauna e dua kina na vanua, me yacova oqo. "oqo mo na vakasoqona rawa mai na manumanu era sa tu ena nomu i teitei, ni uca cevata ogo ena lutuki ira kece na manumanu kei na tamata e tu e tautuba, era na mate kina." o ira kece sa rerevaka na vosa i jiova, ena kedra maliwa na dauveiqaravi i fero kei na nona manumanu, e ra sa dro kece ki na nodra veivale. o ira kece sa beca na vosa i jiova, era sa tu ga e tuba kei na nodra manumanu. sa tukuna o jiova vei mosese, "dodoka yani na ligamu vaka ki lomalagi, me tau mai na uca cevata kei na vanua taucoko e ijiipita, vei ira na tamata, na manumanu, na veika kece sa tei e na vanua taucoko e ijiipita." sa dodoka yani na i titoko o mosese vaka ki lomalagi; o jiova sa vakatauca mai na kurukuru kei na uca cevata kei na bukawaqa ki na qele. sa vakatauca o jiova na uca cevata ena vanua o ijiipita. sa tau mai na uca cevata kei na bukawaqa, e rau sa veiwiki vata, era sa rui bibi sara, ka sa sega ni bau kune vakadua e ijiipita mai na gauna e tauyavutaki kina. sa ravata na vanua taucoko e ijiipita, o ira kece sa tiko e tuba, na tamata kei na manumanu; na vei ka talega sa tei kei na vei vunika kecega sa bula. sa sega ga e koseni, na vanua era sa tiko kina na luvei isireli. sa talatala o fero me lako mai o mosese kei eroni ka tukuna vei rau. "au sai valavala ca, ka sa dodonu o jiova, era sa caka ca sara na noqu tamata. "mo masuti jiova, me kua tale ni dua na ka vakaoqo, na kurukuru kei na uca cevata, me sa rauta, au na sereki kemuni, me kua tale ni dua e tiko." sa tukuna vua o mosese, "ni'u sa lako tani mai na vanua, au na dodoka na ligaqu vei jiova, ena mudu na kurukuru kei na uca cevata ka mo ni na kila ni sa nei jiova na vuravura. "ia, o iko kei ira na nomu dauveiqaravi, au sa kila ni o ni sa sega ni via rerevaki jiova." na vuata tau mada sa vakacacani kei na kena e tubu vou mai. na witi kei na sila vuti, sa sega ni vakacacani kei na kena e tubu vou mai. sa lako tani o mosese mai vei fero ka dodoka yani na ligana vei jiova, ka sa mudu na kurukuru kei na uca cevata, ni sa sega tale ni tau mai ki vuravura. ni sa raica o fero ni sa mudu na kurukuru kei na uca, sa qai valavala

ca vakalevu tale; sa vakaukauwataka tale na yalona o koya kei ira na nona dauveiqaravi. sa kaukauwa sara ga na yalo i fero; sa sega ni via sereki ira na luvei isireli me ra lako, me vaka sa vosa kina o jiova mai vei mosese.

10

oqo o jiova sa vosa vei mosese ka vaka: "mo lako vei fero: ni'u sa vakaukauwataka na yalona kei na yalo-dra talega na nona dauveiqaravi, me'u na vakaraitaka kina na noqu vakatakilakila e matana, 'mo rawa ni tukuna vei ira na luvemu, na luvadra na luvemu na veika lelevu. au sa cakava vei ira mai ijiipita kei nai vakatakilakila kece au a cakava vei ira, mo kila ni'u sa kalou." e rau sa lako mai o mosese kei eroni vei fero ka tukuna vua, "sa tukuna vaka oqo o jiova na nodra kalou na iperiu: 'na cava soti na dede ni nomu sega ni via vakamalumalumutaki iko kina vei au? laivi ira na noqu tamata me ra lako ka qaravi au. 'kevaka, o na sega ni sereki ira me ra lako; mo kila ena siga ni mataka au na kauta mai kina na vodre ki na nomu vanua. 'era sa ubi vuravura ka ena sega ni dua e raica rawa na vanua; era na kania na ka kecega sa vo mai na veika sa vakavoca na uca cevata, era na kania kecega na vei vunika kecega sa tubu cake mai na vanua. 'era na vakasinaita na nomu veivale, na nodra veivale na nomu dauveiqaravi, na nodra veivale na kai ijiipita oqo era se sega ni raica na tamamuni se tamadra na tamamuni se mai na siga era basika kina e vuravura me yacova mai oqo." sa vuki ka gole tani mai vei fero. sa vosa vei fero o ira na nona dauveiqaravi. "na cava soti na dede ni nodra mai voto ni moli tiko kina vei keda o ira oqo? laivi ira me ra lako, me ra la'ki qaravi jiova na nodra kalou, o sa sega tiko ni kila ni sa vakarusai oti o ijiipita?" e rau sa kau tale mai o mosese kei eroni vei fero ka tukuna vei rau, "ni lako ka qaravi jiova na nomuni kalou, ia o cei vei ira oqo ena lako?" sa sauma o mosese ka vaka, "keimami na lako vata kei ira na gone kei na qase; na luvei keimami tagane kei na yalewa, na neimami manumanu, keimami na lako ka ia na solevu vei jiova." sa tukuna vei ira o fero, "me tiko vata kei kemuni o jiova, ni'u sa laivi kemuni me lako kei ira na lalai oqo mo ni lako! mo ni qarauna na ca sa liu tiko vei kemuni. "mo ni lako oqo, oi kemuni sa tamata bula, ka qaravi jiova, ni sai koya ga oqo na ka o ni sa gadreva." era sa cemuri mai na mata i fero. sa vosa vei mosese o jiova ka vaka: "dodoka yani na ligamu vaka ki na vanua o ijiipita, me ra lako mai na vodre ki na vanua o ijiipita, ka kania na veika bula kecega ena vanuaoveika kece sa vakavoca na uca cevata." sa dodoka na i titoko o mosese vaka ki na vanua o ijiipita, sa dolava mai o jiova e dua na cagi tokalau ena vanua, ena siga ka bogi tale. ni sa mataka mai sa kauta mai na vodre na cagi tokalau oqo. era sa lako yani na vodre e ijiipita taucoko ka ro ena ka kecega sa kune ena vanua o ijiipita. era sa vakacaca sara vakalevu; sa sega ni bau vaka tu o ya e liu, ka na sega talega ni vaka o ya ena siga mai muri. era sa robota na vuravura taucoko ka sa buto kina na vuravura. era sa kania na veika kecega sa tu ena vanua, na vuata ni veivunikau sa vakavoca mai na uca cevata. sa sega tale ni vo e dua na ka me drokadroka ena vanua

o ijipita. sa kacivi rau vakatotolo o mosese kei eroni o fero ka tukuna vei rau, "au sai valavala ca vei jiova na nomudrau kalou, vei kemudrau talega. 'drau vosoti au vakadua mada ga oqo, ka mo drau masuti jiova na nomudrau kalou me kauta tani mai vei au na mate oqo." sa lako tani mai vei fero, ka sa masuti jiova. sa qai vukika o jiova e dua na cagi kaukauwa mai na ra, ka kauta tani na vodre ki na wasawasa damudamu. sa sega tale ni kune e dua na vodre e na vanua tau-coko o ijipita. o jiova, sa vakayalokaukauwataki tale, ka sa sega ni via sereki ira na luvei isireli me ra lako. sa tukuna o jiova vei mosese, "dodoka yani na ligamu vaka ki lomalagi, me dua kina na butobuto levu e na vanua tau-coko e ijipita. na butobuto oqo me vakilai." sa dodoka yani na ligana o mosese vaka ki lomalagi, ka sa dua na butobuto levu e ijipita me tolu na siga. sa sega ni dua me raica rawa tale e dua, se dua me tu-cake rawa mai nodratou me tolu na siga. o ira kece na luvei isireli era sa rarama tiko e na vanua era sa tiko kina. o fero sa kacivi mosese ka tukuna vua, "mo lako ka qaravi jiova, mo biuta tiko ga mai na nomu manumanu, me ra lako talega na gone vata kei iko." sa sauma vua o mosese, "mo solia talega vei keimami nai soro kei na i soro kama, me keimami vakacab-ora vei jiova. 'na neimami manumanu susu talega me lako vata kei keimami, me kua ni dua e vo tiko mai. me keimami kauta baleta me qaravi kina na kalou, ni keimami sa sega ni kila se cava keimami na qar-avi koya kina, ni keimami sa yaco yani ki kea." ia, o jiova sa vakaukauwataka na yalona, ka sa sega ni via sereki ira me ra lako. sa tukuna mai o fero, "mo lako tani mai vei au! mo lewai iko, mo kua tale ni raica mai na mataqu. na siga o raica mai kina na mataqu o na mate!" sa tukuna o mosese, "o sa vosa vinaka mai, au na sega ni raica tale na matamu."

11

sa tukuna o jiova vei mosese, "au na kauta tale mai e dua tale na ka ca levu vei fero kei ijipita talega. ni oti oqo ena qai sereki kemuni. ni kemuni sa lako tani eke, ena qai sereki kemuni vakaidina o koya. "mo vosa oqo, ni ra sa vakarorogo tiko na tamata, na tamata yadua, na tagane me kerea mai vua sa tiko voleka vua, na yalewa talega, na siliva kei na koula kei na vei ka era sa buli kina." o jiova sa solia vei ira na veitokoni ena matadra na ijipita. io, o mosese sa tamata dokai ena vanua o ijipita, ena matadra na dau-veiqaravi i fero, ena matadra talega na tamata. sa tukuna o mosese, "sa vosa vaka oqo o jiova: 'ena bogi levu tutu au na lako ena kedra maliwa na ijipita; 'o ira kece na ulumatua ena vanua o ijipita era na mate, mai vei koya na ulumatua nei koya na yalewa dauveiqar-avi o koya sa biu tu vakatikitiki kei na ulumatua ni manumanu. 'ena dua na veitagicaki levu e ijipita, e se sega ni se bau yaco mada ena dua na gauna ka ena sega ni yaco tale ena dua na gauna. 'vei ira na luvei isireli, ena sega mada ga ni yavala na gusuna e dua na koli vua na manumanu se tamata, mo ni kila kina ni sa cakava o jiova e dua na duidui ena kedrau maliwa na ijipita kei na isireli.' 'o ira kece na nomu dauveiqar-avi era na lako sobu mai vei au ka cuva sobu vei au ka tukuna, 'mo lako tani kei ira kece ena muri iko ni oti

oqo!' au na qai lako tani." sa qai lako tani mai vei fero ena rarawa levu. sa tukuna tale o jiova vei mosese, "ena sega ni vakarogoci iko o fero, me rawa ni vakale-vutaki kina na veika ca lelevu ena vanua o ijipita." o mosese kei eroni e rau sa cakava kece na vei ka lelevu oqo ena matai fero, o jiova sa vakaukauwataka na yaloi fero, ka se sega ni laiva me ra lako na luvei isireli tani mai na nona vanua.

12

sa vosa o jiova vei mosese kei eroni ena vanua o ijipita ka vaka, "na vula oqo me sai tekitekivu ni veivula, me sa matai ni vula ni dua na yabaki vei kemuni. "mo vosa vei ira kece na soqosoqo ni isireli ka vaka: 'e na i ka tini ni siga ni vula oqo, o ira kece na tagane me taura vua e dua na lami, me vaka na vuvale nei tamana, me dua na lami dua na vuvale. 'kevaka sa vuvale lailai, me ra qai veirairai kei na dua tale na vuvale me veiveirauti kina na lami e dua oqori. 'me lami savasava, me tagane ka yabaki dua, mo lewa ga, me sipi se me. 'mo maroroya tiko me yacova na i ka tinikava ni siga ni vula tiko ga o ya. na i soqosoqo taucoko ni isireli me ra qai vakamatea na sa dromu na matanisiga. 'me ra qai taura e so na kena dra ka boroya na duru ruarua ni katuba kei na ulu ni katuba era sa kana tiko kina. 'me ra kania na lewena ena bogi o ya ni sa tavu vinaka, kei na madrai sa sega ni vakaleveni kei na co wiwi me ra kania vata. 'me kua ni laukana droka se saqa vata na wai, me tavu ga ena bukawaqa€"na uluna na yavana kei na kena wawa. 'me kua tale ni dua na ka e vo me yacova na mataka, na veika sa vo me qai vakamai, ni sa biu ki na bukawaqa. 'mo ni kana vaka oqo: me vakaivau na tolomuni, me vakaivava rawa na yavamuni, me tiko e ligamuni nai titoko. mo ni kana sara vakatotolo, oqori na lako sivia i jiova. 'au na lako curuma yani na vanua taucoko e ijipita ena bogi ni kanavata, ka au na samuti ira kece na ulumatua ena vanua o ijipita, na tamata kei na manumanu; kei ira kecega na kalou e ijipita, au na vakatauca na noqu lewa: oi au o jiova. 'na dra sa kemuni vakatakilakila, ena veivale sa boroi tiko kina. ni'u sa raica na dra, au na lako sivia na no-muni vale, ka ena sega ni tarai kemuni na veika ca me vakarusai kemuni, ena gauna au na samuti ijipita kina. 'na siga oqo me dauvakananumi vei kemuni, mo ni maroroya me kana ni solevu vei jiova ena no-muni tabatamata kecega. mo ni maroroya me kana ni solevu ni sa kena lewa me sega ni mudu. 'me vitu na siga mo ni kania na madrai sega ni vakaleveni. ena matai ni siga me kau laivi kece na leveni mai vale. o koya sa kania na madrai vakaleveni mai na matai ni siga me yacova nai kavitu, na tamata koya me musuki tani mai isireli. 'ena matai ni siga, me dua na soqoni tabu, ena i kavitu ni siga me dua na soqo ni tabu vei kemuni. me kua kina na cacacaka ena siga oqo; me ra kana ga na tamata€"ena veika ga o ni sa vakarautaka. 'mo ni qarava talega na kana madrai sega ni vakaleveni, ni siga vata ga oqo au sa kauti kemuni tani mai na vanua o ijipita. mo ni vakananuma kina na siga oqo ena nomuni tabatamata kecega, ka me sa dua kina na kena lewa me sega ni mudu. 'ena i ka tinikava ni siga ni matai ni vula ena kena yakavi, mo

ni kana madrai kina sa sega ni vakaleveni me yacova na i ka ruasagavulu ka dua ni siga ema yakavi. 'ena vitu na siga oqo, me kua kina ni kune e dua na lev- eni ena nomuni veivale, ena gauna ga sa kune kina e dua ni sa kania tiko na ka vakaleveni, na tamata oqo ena musuki laivi mai na i soqosoqo ni isireli, veitalia ke vulagi sei taukei. 'mo ni kua ni kania e dua na ka e vakaleveni, ena nomuni i tikotiko me laukana ga kina na madrai e sega ni vakaleveni.'" sa kacivi ira kece na qase e isireli o mosese ka tukuna vei ira, "mo ni dig- itaka na lami ena vuku ni nomuni vuvale ka vaka- matei na lami ni lakosivia. "mo ni taura na isopi ka tonia ena bilo levu sa tiko kina na dra ka boroya na ulu ni katuba kei na kena duru e rua, me kua ni dua e curu ki tuba ena bogi taucoko ka yacova na mataka. "o jiova ena lako mai, me samuti ira na ijipita, ni sa raica na dra ena ulu ni katuba kei na kena duru, o jiova ena lako sivia ka sega ni vakatara na dauveivakaru- sai me lako mai ki na nomu vale me samuta. "mo ni vakananuma na lewa oqo, me nomuni kei ira na luvemuni me sega ni mudu." ena yaco na gauna ni o ni sa lako mai ki na vanua sa solia vei kemuni o jiova, me vaka sa yalataka, mo ni qai dau nanuma na vei qaravi oqo. "ni ra sa tarogi kemuni o ira na luvemuni, 'na cava na i balebale ni vei ka oqo?' "mo ni qai sauma, oqo na lako sivia i jiova, 'o koya sa lako sivia na nodra veivale na luvei isireli mai ijipita ena gauna sa veivakamatei kina vei ira na ijipita ka vak- abula na noda vuvale.'" era sa vakacua na uludra na tamata ka lotu. era sa lako na luvei isireli ka vakay- acora, me vaka sa vosa kina o jiova vei mosese kei eroni, era sa vakayacora. nai katini ni totogi: nodra mate na ulumatua sa qai yaco, ena lomalomani ni bogi, sa vakamatei ira kece na ulumatua mai ijipita o jiova, mai vua na ulumatua i fero, o koya sa lu iqi sara ki vei koya na ulumatua i koya sa muri sara, kei na ulumatua ni manumanu kecega. sa tucake o fero ena bogi, o ira kece na nona dauveiqaravi kei ira kece na ijipita, sa dua na veitagicaki levu, sa sega ni dua na vale sa vo, na mate sa tiko kece ena veivale. sa kacivi mosese o eroni mai ka tukuna, "mo ni tucake ka lako tani mai vei ira na noqu tamata, o kemudrau kei ira kece na luvei isireli, mo ni lako ka qaravi jiova me vaka o ni sa tukuna tiko. "mo ni kauta talega na nomuni manu- manu me vaka o ni sa tukuna oti, ka lako ka cavuta vei au na veivakalouvina katakai." era sa veivakamasuti na ijipita me ra lako tani vakatotolo, ni ra sa tukuna tiko, "ni vakaidina era na mate kece." era sa taura na kedra ni se bera ni vakalevenitaki, sa sega na kedra i vaqa ka colata e tabadra. era sa cakava na luvei isireli me vaka na vosa i mosese, ka era sa kerea mai vei ira na ijipita na veika sa caka ena siliva kei na koula kei na i sulu. o jiova sa solia na veitokoni vei ira na isireli ena matadra na ijipita me ra solia kina na ijipita na veika era sa vinakata mai vei ira. era sa taura mai vei ira na ijipita. era sa lako na luvei isireli mai ramise- ese ki sakoka, e ono na drau na udolu na tagane ena yavadra ka sega ni wili kina na gone. e dua talega nai lawalawa levu sa lako cake vata kei ira, na manu- manuâ€"sa ka levu na manumanu susu. era sa vavi keke sega ni vakaleveni ena falawa sa kau mai ijipita: ni sa sega ni vakaleveni baleta na nodra sa lako vaka- totolo mai ijipita, ka era sa sega ni vakarautaka vakav-

inaka kina na veika vaka o ya. na nodra i lakolako na luvei isireli era sa tiko mai ijipita sa va na drau ka to- lusagavulu na yabaki. ni sa mai cava na va na drau tolusagavulu na yabaki â€" ena siga sa mai cava ki- naâ€"era sa lako tani mai na sotia ni kalou mai na vanua o ijipita. sa dua na bogi ni vakananani kei jiova ena nona kauti ira tani mai na ijipita. oqo na bogi nei jiova, na bogi sa vakatabaki dua vei ira na lu- vei isireli ena nodra veitabagauna. sa tukuna o jiova vei mosese kei eroni, "oqo na i vakaro ni lako sivia, sa tabu ni dua na vulagi me kana kina. "o ira kece na bobula sa voli ena i lavo, ka sa cilivi ira, me ra qai kana kina. "o ira na daulako tu kei ira sa voli na nodra caka- caka me ra kua ni kana kina. "me laukana ga ena dua na vale: me kua ni kau ki tuba e dua na lewena, me kua ni kamusu na kena sui. "oqo, me ra maroroya kece o ira nai soqosoqo ni isireli. "kevaka e dua na vulagi sa lako tu vata kei kemuni, ka sa via kania na lako sivia i jiova, o ira kece na nona era tagane me ra cilivi. ka me ra qai lako voleka mai ka vakaitavi; me vaka e dua ga na i taukei ni vanua o koya. ni sa tabu me dua na sega cili me kana mai kina. "me dua ga na lewa vei ira na sucu i taukei kei ira sa daulako tu ka tiko vulagi vei kemuni." era sa caka vakakina na luvei isireli me vaka sa vakarota o jiova vei mosese kei eroni. sa qai yaco ena siga sara ga o ya, o jiova sa kauti ira tani mai na luvei isireli mai na vanua o ijipita me vaka na nodra i valu.

13

sa vosa o jiova vei mosese ka vaka, "vakasavasavataki ira kece na ulumatua, na ka kece sa dolava na kato ni tamata se manumanu vei ira na isireli; me ra sa noqu." sa tukuna o mosese vei ira na tamata: "mo ni nanuma na siga oqo, o ni sa lako tani kina mai ijipita, mai na vale ni veivakabobulataki; ni sa kaukauwa ga ni ligai jiova sa kauti kemuni tani mai na vanua o ya. me kua ni laukana na madrai sa vakaleveni. "ena siga oqo, o ni sa lako tani kina, ena vula o epipi. "ni sa kauti kemuni mai o jiova ki na nodra vanua na ke- nani, na itaiti, na amoraiti, na ivaiti kei na jepusaiti, na vanua sa yalataka vei ira na qase me solia vei kemuni, na vanua ni maroroya na vei qaravi oqo ena vula vata ga oqo. "me vitu na siga e na nomuni kania na madrai sega ni vakaleveni oqo, e na i kavitu ni siga, me dua na kanavata vei jiova. "na madrai sa sega ni vakaleveni me laukana tiko me vitu na siga. me kua ni laukune ena kemuni maliwa na madrai sa vakaleveni, se, ena nomuni i tikotiko. "mo ni tukuna talega vei ira na lu- vemuni ena siga o ya ka vaka: 'sa ca oqo, baleta na ka sa cakava vei au o jiova ena noqu lako tani mai ijipita.' "me i vakatalikilaka oqo e na ligamuni, me vakanan- umi ena maliwa ni matamuni, nai vunau i jiova, me tiko ena gusumuni; ni, ena liga kaukauwa sa kauti ke- muni tani kina mai ijipita o jiova. "mo ni maroroya na lewa oqo ena kena gauna ena veiyabaki kecega. 11" ena gauna sa na kauti kemuni mai kina o jiova ki na vanua o kenani me vaka sa yalataka vei ira na qase, ka sa solia vei kemuni, "mo ni qai vakatabui ira kece sa dolava na 'kato ni gone' me nona na kalou, oqori na i matai mai vei ira na manumanu sa nomuni, na ka tagane kece; me nei jiova. "nai matai mai vei ira na asa

me veisau kei na lami; kevaka o sa sega ni veisautaka, me qai musuka na domona. o ira kece na ulumatua tagane mai vei kemuni, mo ni vakatabuya. "ni ra sa tarogi kemuni na luvemuni ena veisiga mai muri, ka vaka: 'na cava oqo?' mo ni qai tukuna vei ira, 'ena kaukauwa ni ligai jiova, sa kauti keimami tani mai ijipita, mai na vale ni veivakabolutaki. 'ni sa yaco na gauna, sa yalo kaukauwa kina o fero me kua kina ni sereki keimami, o jiova sa vakamatei ira kecega na ulumatua ena vanua o ijipita, ruarua, na ulumatua ni tamata kei na ulumatua ni manumanu talega. o koya oqo, au sa vakacabora kina vei jiova na tagane kecega sa dolava na kato ni gone.' "me i vakatakilakila e ligamuni, ka me sa toka ga ena maliwa ni matamuni, ni ena kaukauwa ni liga i jiova sa kauti keda tani mai ijipita." sa qai yaco, ni sa sereki ira na tamata o fero me ra lako, sa sega ni vakatara o jiova me ra lako yani ena nodra vanua na filisitia, e dina ni voleka na sala o ya; ni sa tukuna o jiova, "de ra qai veisautaka na nodra rai, ka era na qai via lesu tale ki ijipita." o jiova sa liutaki ira vaka mai na vanua liwa na tamata ki na wasawasa dadumamu. o ira na luvei isireli era sa lako cake vakaituvatuva ena nodra lako tani mai ijipita. o mosese sa kauta vata talega kei koya na sui nei joseva, ni sa yalataka o koya vei ira na luvei isireli ka vaka, "ena talevi kemuni vakaidina na kalou, ka mo ni na kauta vata kei kemuni na noqu sui." era sa tekivuna na nodra i lakolako mai sakoca ka mai tiko vakalailai e ecama ena iyalayala ni vanua liwa. sa liutaki ira o jiova ena duru o ena siga me liutaki ira, kei na duru bukawaqa ena bogi me vakararamataki ira. me ra lako tiko ena siga kei na bogi. sa sega ni kauta tani na duru o kei na duru bukawaqa ena bogi.

14

sa vosa vakaoqo o jiova vei mosese ka vaka: "mo vosa vei ira na luvei isireli me ra gole ka tiko mada vakalekaleka e pi-airoci, oqori ena kedrau veimama o mikidoli kei na wasawasa veibasai kei peali seponi; mo ni tiko mada e keya mai na yasana ena wasawasa. "o fero ena tukuna ena vukudra na luvei isireli, 'ni ra sa lialia ena vuku ni vanua, ka sa sogoti ira ki loma, na vanua liwa.' "au na vakayalokaukauwataki koya, me cicivi ira muri kina; au na dokai mai fero kei ira na nona mataivalu, era na kila kina na ijipita ni sai au o jiova," ka sa vaka kina. sa tukuni mai oqo vua na tui ijipita, ni ra sa dro na tamata, na yalo i fero kei na yalodra na tamata sa cati ira na tamata, ka era sa tukuna, "na cava e da sa cakava kina oqo, ena noda sa laivi ira na isireli me ra lako tani mai na nodra qaravi keda?" sa vakarautaka na nona qiqi ni valu, ka kauti ira na nona tamata vata kei koya. sa kauta vata kei koya e ono na drau na qiqi ni valu digitaki kei na qiqi ni valu kece e ijipita kei na kedra kavetani vakayadua. o jiova sa vakaukauwataka tale na yalo i fero tui ijipita ka sa cici muri ira na luvei isireli, ka era sa lako tani ga na luvei isireli ena yalo doudou. era sa cici muri yani na ijipita, na ose kece, kei na qiqi ni valu nei fero, na i valu ose kei na i valu yava, era sa siviti ira yani ka cegu vakalailai ena wasawasa volekati pi-airoci, o peali áé" seponi e liu. ni sa voleka mai o fero, era sa rai mai na luvei isireli ka raica ni ra sa toso voleka

mai na ijipita. era sa rere vakalevu ka era sa kacivi jiova na luvei isireli. era sa tukuna vei mosese, "sa sega beka nai bulubulu mai ijipita me keimami mai mate tu kina vakaoqo ena vanua liwa? na cava o sa cakava vei keimami, mo kauti keimami tani kina mai ijipita? "sa sega beka ni koya oqo na veika ga keimami sa dau tukuna tiko mai ijipita, 'mo laivi keimami ga me keimami qaravi ira na kai ijipita? e vinaka cake me keimami qaravi ira na kai ijipita mai na neimami mai mate ena vanua liwa." sa tukuna o mosese vei ira na tamata, "mo ni kakua ni rere, ni tu vakadua, mo ni na raica na veivakabulai i jiova o koya ena cakava vei kemuni ena siga oqo, o ni na sega ni raici ira tale me sega ni mudu. "o jiova ena vala ena vukumuni, ka o ni na kunea na vakacegu ni yalomuni." sa tukuna o jiova vei mosese, "na cava o ni sa tagi tiko mai kina? tukuna vei ira na luvei isireli me ra toso ki liu. "mo laveta na nomui titoko ka dodoka yani vaka ki na wasawasa ka wasea rua. o ira na luvei isireli era na lako ena vanua mamaca ena loma ni wasawasa. "au na vakayalokaukauwataka na yalodra na ijipita ka era na muri yani. au na vakarokorokotaki mai vei fero kei ira kece na nona i valu, kei ira kece na nona qiqi ni valu kei ira na vodo ose. "era na kila na ijipita ni'u sa kalou. oi au o jiova, ni sa noqu ga na dokai, ka, au sa cecere vei fero kei na nona qiqi ni valu kei ira na nona dau vodo ose." na agilosu ni kalou sa dau liu vei ira na isireli sa lako muri ira yani; na duru o sa dau liu vei ira, sa dau muri ira talega yani. sa qai lako mai ena kedrau maliwa ira na ijipita kei ira na isireli. sa vakabutototaki ira na ijipita, ka yaco me nodra rarama na luvei isireli. sa yaco kina me sega na veiriti ena bogi. sa dodoka yani na ligana o mosese ki na wasawasa, sa qai vakavuna o jiova me lobi lesu na wai ena cagi tokalau kaukauwa ena bogi taucoko, ka sa yaco me mamaca na wai ka sa tawase. era sa lako na luvei isireli ena loma ni wasawasa ena vanua mamaca, ka sa kedra bai tale na wai, o ya na wai ga, e nai matau kei na i mawi. era sa cici muri ira tiko ga yani na ijipita ena loma ni wasawasa, na qiqi ni valu kece nei fero, na nona ose kece, kei ira na vodo ose. ni sa yaco na gauna ni veisau yadra ena mataka caca, sa rai sobu mai o jiova vei ira na ijipita mai na duru bukawaqa kei na duru o, sa qai vakaleqai ira na i valu ni ijipita. sa qai vakaleqa na yava ni qiqi ni valu, me toso kina vakadrede na qiqi; era sa veitukuna yaka na ijipita, "me da sa dro mai vei ira na isireli, ni sa vala ena vukudra o jiova vei ira na ijipita." sa tukuna o jiova vei mosese, "dodoka yani na ligamu ki wasawasa, me luvuci ira kina na ijipita na wai, me luvu talega na qiqi ni valu, kei na ose, kei ira sa vodo tiko kina." sa dodoka yani o mosese na ligana ni sa kida mai na mataka, sa lesu tale mai na wai ena kena titobu taucoko, ni ra sa veidroyaki tiko na ijipita. o jiova sa vakamalumalumutaki ira na ijipita ena loma ni wasawasa. sa lesu tale na wai ka vakaluvuci ira kece na qiqi ni valu, na ose kei ira sa vodoka tiko, na mata i valu taucoko nei fero era sa tiko e loma ni wai. era sa mate kece ka sega ni dro bula e dua. o ira na luvei isireli era sa lako voli ena mamaca kei na vanua mamaca ena loma donu ni wasawasa, ka sa vakalalagataki na wai vei ira ena i matau kei nai mawi. sa vakabulai ira na isireli o jiova ena siga o ya mai na ligadra na ijipita, o ira na isireli era sa raici ira na ijipita ni ra

sa mate tu ena matasawa. o ira na isireli era sa raica na kakacaka levu sa cakava o jiova mai ijipita. era sa rerevaki jiova na kalou, ka vakabauti jiova kei na nona tamata o mosese.

15

o mosese kei ira na luvei isireli era sa lagata na sere oqo vei jiova ka vaka: "au na sere vei jiova, ni sa qaqa vakaidina! na ose kei koya sa vodoka sa viritaki rau ki wasawasa! o jiova, sa noqu kaukauwa ka noqu sere, sa yaco me noqu kalou o koya, au na vakalevulevu koya; na tamaqu na noqu kalou, au na vakacereerei koya. o jiova sa tagane ni vala; o jiova na yacana. o fero kei na nona qiqi ni valu, kei ira na nona i valu sa viritaka e wai o koya; o ira na nona qaqa era sa vakaluvuci talega ena wasawasa damudamu. sa ubi ira na titobu; era sa lutu dromu yani vaka na vatu. "na ligamuni i matau, jiova, sa yaco me cecere na kena kaukauwa; na ligamuni i matau, jiova, era sa kasere kina vakamatailalai na meca. ena vakaitamera ni nomuni uasivi sara, o ni sa vakadrukai ira sa tubu mai me veimecaki kei kemuni; o ni sa vakatala yani na nomuni cudru katakata ka sa kani ira me vaka na yame ni i varo. nai cegu ni ucumuni sa kumuni vata kina na wai kegega; era sa tu vakadodonu na ualuvu me vaka na i vau sila; kei na titobu sa cevata mai ena loma donu ni wasawasa. sa tukuna na meca, 'au na cici muri ira, au na tabaki ira, au na wasea na i toki ni valu; na noqu gagadre ena vakacegui mai vei ira, au na taura na noqu sele i wau, na ligaqu ena vakarusai ira.' o ni sa uvuca yani na nomuni cagi, na wasawasa sa ubi ira; era sa dromu me vaka na kaukamea ena wai levu. "o cei sa vakataki kemuni, jiova, e na kedra maliwa na kalou? o cei sa vakataki kemuni, sa vakaiukuuku ena yalosavasava e vakatatabutaki. sa vakarokorokotaki ka vakacereerei kei sa dau cakava na veika e vakaqoroqoro? o ni sa dodoka yani na ligamuni i matau; sa tilomi ira. oi kemuni ena nomuni yalololoma o ni sa liutaki ira na tamata o ni sa voli ira oti; o ni sa tuberi ira ena nomuni kaukauwa ki na nomuni tikotiko tabu. "na tamata era sa rogoca ka rere; na rarawa ena vesuki ira sa tiko mai palesitaina. o ira na tui mai itomi era na yalolailai; o ira na qaqa mai moapi sa na vesuki ira na sautaninini; o ira sa tiko e kenani, era na waicala yani. na rere kei na veilecayaki era lutuki ira mai; ena kaukauwa ni ligamuni, era na tuvakadua me vaka na vatu, me yacova ni ra sa lako yani na nomuni tamata, o ni sa voli ira oti. o ni na kauti ira mai ka mai vei ira, ena ulunivanua sa nomuni votavota, ena vanua, i jiova, o ni sa cakava na ligamuni. "o jiova ena lewa me sega ni mudu ka sega ni mudu." na ose kece nei fero era sa luvu vata kei na qiqi ni valu kei ira kece sa vodo kina ena wasawasa, sa qai kauta lesu tale mai o jiova na wai ni wasawasa vei ira. o ira ga na luvei isireli era sa lako ena vanua mamacana ena loma ni wai. o miriama na parofita yalewa, na gane'i eroni, sa taura na tibereli, kei ira kece na yalewa era sa muri koya yani ka meke tiko ni ra sa sauvaika tiko na tibereli e ligadra. sa vosa vei ira na yalewa oqo o miriama ka vaka: "mo ni sere vei jiova, ni sa vakaiukuukutaki ena qaqa! na ose kei koya sa vodoka sa viritaki rau ruarua ki wai o ya!" sa kauti ira tani mai na wasawasa damudamu na isireli o mosese;

ka era sa lako ki na vanua liwa vaka ki suri. era sa lako tiko me tolu na siga ka sa sega na wai. ni ra sa yaco mai ki mara, era sa sega ni rawa ni gunuva na kena wai, ni ra sa wiwi tu. sa vakayacani kina na vanua o ya me mara. era sa kudru na tamata vei mosese ka vaka: "na cava me keimami gunuva?" sa tagi vei jiova o mosese ka sa vakatakila vua o jiova e dua na vunika; ni sa viritaka o koya ki wai na kau o ya, sa vuki sara me kamikamica na wai. sa volai mai kea e dua na lewa kei nai vakaro vei ira me nodra. ni mai kea sa vakatovolei ira kina o jiova, ka tukuna, "kevaka o ni sa vakarorogo vakavinaka ki na domo i jiova na nomuni kalou ka cakava na vei ka sa dodonu vua, ka solia na daligamuni ki na nona i vakaro ka maroroia na nona lewa, au na sega ni vakatauvimatetaki kemuni ena dua na mate sa dauveitauvi mai ijipita, ni sai au o jiova sa dauveivakabulai mai na tauvimate." era sa lako mai ki elimi, sa tiko kina e tinikarua na i vurevure ni wai ka na vitusagavulu na vu ni balabala levu. era sa mai tiko vakalailai e kea ena bati ni wai.

16

era sa lako mai elimi, o ira kece na i soqosoqo ni luvei isireli ki na vanua liwa ni valavala ca, ena kedrau veimama o elimi kei sainiai ena i ka tinikalima ni siga ni karua ni vula ena nodra lako tani mai ijipita. era sa vosa kudrukudru na i soqosoqo kece ni luvei isireli vei mosese kei eroni ena vanua liwa. era sa tukuna na luvei isireli vei rau, "me keimami mate ena ligai jiova mai ijipita ni keimami dabe ka kania na bulumakau sa sinai tu ena kuro kei na madrai ni sa sinai talega, ka mamau. ia, drau sa kauti keimami mai oqo ki na vanua liwa me keimami mai mate ena via kana." sa tukuna o jiova vei mosese, "raica au na vakatauca mai na madrai mai lomalagi vei kemuni. me ra lako na tamata ka kauta mai na kedra i vakarau ni dua ga na siga, me'u na vakatovolei ira kina, se, era na lako voli ena noqu lewa, se sega. "ena i ka ono ni siga, me ra vakarautaka na i vakarau era na kauta mai, ka me vakarautaki na i vakarau ni veisiga." e rau sa vosa o mosese kei eroni vei ira na luvei isireli, "ena yakavi, o ni na kila ni sa kauti kemuni tani mai ijipita. "ena mataka lailai o ni na raica kina na i ukuuku i jiova; ni sa rogoca o koya na nomuni vosa kudrukudrutaki jiova. na cava oi keirau, mo ni cakava kina na veika oqo vei keirau?" sa tukuna talega o mosese, "oqo na veika ena kune ena yakavi ni sa solia vei kemuni o jiova na lewe ni manumanu mo ni kania, kei na mataka na madrai me levu sara, ni sa rogoca o jiova na nomuni vosakudrukudru, o ni sa cakava tiko vua. na cava oi keirau? o ni sa cakava tiko oqo vei jiova, sega, ni vei keirau." sa vosa o mosese vei eroni, "tukuna vei ira taucoko na i soqosoqo taucoko ni luvei isireli, 'me ra toso voleka mai vei jiova, ni sa kila o koya na nomuni dau vosavosa vakacataka na ka.'" ni sa vosa tiko o eroni vei ira na i soqosoqo taucoko e isireli ka era sa rai kece tiko vaka ki na vanua liwa, sa basika mai na i ukuuku ni kalou mai na vei o. sa vosa o jiova vei ira mosese ka vaka, "au sa rogoca na nodra vosavakacaca na luvei isireli, 'vosa vei ira ka tukuna, ena yakavi o ni na kana lewe ni manumanu, ena mataka o ni na vakasinaiti ena madrai, o ni na kila kina ni sai au o

jiova na nomuni kalou." era sa vuka mai na ga ena yakavi ka robota nai tikotiko taucoko, ena mataka sa robota na vanua taucoko na tegu vavaku. ni ra sa yali yani na tegu, era sa tu mai e so na ka mokimokiti lalai ena dela ni qele. ni ra sa raica na veika oqo o ira na luvei isireli, era sa veivosakitaka, "se sa cava oqo?" ni ra sa sega ni kila na ka o ya. sa qai vosa vei ira o mosese ka vaka: "oqori na madrai sa solia vei kemuni o jiova mo ni kania. "oqori na veika sa vakarota o jiova: 'me ra dui kumuna, me vaka era sa vinakata, me dua nai vakarau me dua na tamata, me vaka na i wiliwili ni tamata era sa tiko ena vale laca.'" era sa cakava vaka kina na luvei isireli ka kumukumuni, eso e levu ka so e lailai. ni ra sa cakava na kena i vakarau, vei koya sa levu, sa sega e vo, kei koya sa lailai, sa sega e oti. era sa dui soqona, me vaka era sa vinakata. sa tukuna mai o mosese, "me kua ni vua na ka e vo ena vuku ni mataka." era sa sega ni via vakarogoci mosese e so ka era sa maroroya tiko eso ena vuku ni mataka, sa ulu mai ka bona sara. sa cudruvi ira sara vakalevu o mosese. era sa qai dau kumukumuni ga ena mataka na tamata yadua me vaka na i vakarau ni kena. ni sa katakata mai na siga, era sa waicala kece. e na i ka ono ni siga, me ra kumuna vata e rua nai votavota vei ira, na vakarau ni dua na tamata. era sa lako mai o ira na veiliutaki ka tukuna vei mosese. sa qai tukuna vei ira, "oqo na veika sa tukuna o jiova: 'ni mataka sa siga ni vakacegegu vei jiova. mo ni vavia na veika e dodonu me vavi ni kua ka me saqa talega na veika e dodonu me saqa; ka maroroya me vaka sa vaka era so me nomuni.'" era sa qai maroroya me vaka sa vakarota o mosese; sa sega ni bona se tauva na ulu. sa qai tukuna vei ira o mosese, "mo ni kania ogo e dai, ni oqo na siga ni vakacegegu vei jiova, o ni na sega talega ni raica oqo ena vanua. "e ono na siga o ni sa dau kumukumuni kina, ia, ena i ka vitu ni siga, na siga ni vakacegegu, o ni na sega ni kunea kina e dua." sa qai yaco, ena dua na siga ni vakacegegu, sa lako yani e so na tamata me kumukumuni, ia, era sa sega ni kunea kina e dua. sa vosa kina o jiova vei mosese ka vaka: "na cava soti na kena dede na nomuni sega ni via rogoca kina na noqu i vakaro kei na noqu vunau? "sa solia vei kemuni na siga ni vakacegegu o jiova; oqori sa solia kina vei kemuni e na i ka ono ni siga na madrai ni vua na siga. me ra tiko ga kina e vale na tamata me kua ni dua e lako kei tuba ena siga ni vakacegegu." era sa vakacegu na tamata ena siga ni vakacegegu. era sa vakatoka na isireli na vei ka o ya me mana. sa vaka na sore ni koriada, kei na kena i kanakana sa vaka na parile mama, boro kina na oni. sa qai tukuna o mosese, "oqo ga na veika sa vakarota o jiova, 'vakatawana e dua nai wasewase ka me maroroi vei ira na i tabatamata kece, me ra raica kina na madrai au a vakani kemuni kina mai na vanua liwa, ena noqu kauti kemuni tani mai ijipita.'" sa tukuna o mosese vei eroni, "taura na kuro ka biuta kina e dua na i vakarau mana, ka biuta tiko ena mata i jiova. me maroroi tiko ki na i tabatamata kecega." me vaka sa vakaroti mosese o jiova, sa vakayacora vaka kina o eroni ena mata ni veidinadinati, me maroroi kina. o ira na luvei isireli era sa kana mana tiko me vasagavulu na yabaki me yacova ni ra sa lako mai ki na vanua sa sega tiko; era sa kana mana tiko me yacova ni ra sa yaco ki nai yalayala ni vanua o kenani.

e dua nai vakarau ni mana me laukana vata kei na dua na bilo levu sa sega kina e rua na i vakarau wai.

17

era sa tekivu lako yani nai soqosoqo taucoko ni luvei isireli e na i lakolako mai na vanua liwa ni valavala ca, me vaka nai vakaro i jiova, ka era sa mai tikote e refidimi; ia, sa sega na wai me ra gunuva na tamata. era sa lako mai vei mosese na tamata ka vaka: "mo solia vei keimami na wai me keimami gunu." sa tukuna vei ira o mosese, "na cava o ni sa cakava kina oqo vei au? na cava o ni sa cakava kina oqo vei au? na cava o ni sa vakatovolei jiova kina?" era sa karamacataka na wai mai kea o ira na tamata, era sa vosakudrukudru vei mosese ka vaka, "na cava o sa kauti keimami kina mai ijipita, ka mo mai vakamatei keimami kina, na luvei keimami kei na neimami manumanu susu ena viagunu?" sa tagi vei jiova o mosese ka vaka: "na cava me'u cakava vei ira oqo? ni ra sa voleka sara tikoga ni vakaviriki au ena vatul!" sa vosa mai o jiova vei mosese, "mo lako ena matadra na tamata, ka kauta vata kei iko e so na nodra qase na isireli, mo kauta vata tale tiko ga kei iko na i titoko o a tawasea kina na wai. "mo kila, au na tucake e matamu mai kea ena vatu e orepi; mo samuta na vatu ka ena lako mai kina na wai, me ra gunu kina na tamata." sa vakayacora vakakina o mosese ena matadra na qase ni isireli. sa vakayacana na vanua o ni me masa kei meriba, baleta na nodra vei qati na luvei isireli, baleta talega na nodra vakatovolei jiova ena nodra tukuna tiko, "sa tiko vata kei keda o jiova se sega?" o ira na amalekaiti era sa lako mai ka mai vala kei ira na isireli e refidimi. sa tukuna o mosese vei josua, "mo digitaka vei keda eso na tamata ka lako yani me vala kei amalekaiti. ni mataka, au na tucake tu mai na delana kei na i titoko i jiova e ligaqu." sa cakava o josua me vaka sa tukuna vua o mosese, ka vala kei ira na amalekaiti. o mosese kei eroni kei uri, e ratou sa gole cake ki na delana. sa qai yaco ni sa dulaka cake tiko na ligana o mosese era sa kaukauwa mai na isireli, ni sa malumu sobu mai na ligana, era sa kaukauwa mai na amalekaiti. sa qai yaco me bibi mai na ligai mosese; sa tuva na vatu me dabe kina. e rau sa vukei mosese o eroni kei uri ena kena dulaki cake tikoga na ligana, ni rau sa yadua tu na yasana. e rau sa tauri koya matua tiko me yacova na kala ni matanisiga. sa vakadrukai ira na amalekaiti o josua ena i seleiwau. sa tukuna o jiova vei mosese, "vola oqo mei vakananumi ena i vola me wiliki me rogoca o josua, ni au na vakakawabokotaka na kedra i vakananumi na amalekaiti ena ruku i lomalagi." sa tara o mosese e dua nai cabocabo ni soro mai kea ka vakayacana, o jiova na noqu qaqa; ni sa tukuni, "me vaka sa yalataka o jiova: o jiova ena valuti ira na amalekaiti mai na tabatamata oqo, ka yacova nai tabatamata kecega."

18

o jacoro na bete mai mitiani, na momo nei mosese, sa rogoca na veika kece sa cakava na kalou vei mosese kei ira na isireli na nona tamata á€" ni sa kauti ira

tani mai na isireli mai ijipita. o jacoro na momo nei mosese, sa kauti sipora, na wati mosese, kei rau na luvena tagane, na yacana e dua o keresoni, (ni sa tukuni, "au a vulagi tu ena vanua tani") kei na yacana tale e dua o iliesa, (ni sa tukuni, "na kalou nei tamaqu sa noqu vukeyuke, ka sa vakabulai au mai nai seleiwau nei fero"); o jacoro na momo nei mosese sa lako mai kei na luvena tagane kei na watina talega vei mosese ena vanua liwa. ena vanua era sa tiko kina na ulunivanua ni kalou. sa tukuna o koya vei mosese, "oi au o jacoro na nomu momo, au sa lako mai oqo vei iko kei watimu kei rau na luvemu." sa lako yani o mosese me sota kei nona momo ka vakakoroko ka reguca na ligana. e rau sa veitarogi ena vuku ni nodrau dui tiko vinaka, ka rau sa gole sara yani ki na vale laca. o mosese sa tukuna vei jacoro na veika kece sa cakava o jiova vei fero kei ira na ijipita ena vukui isireli, kei na veika dredre kece era sa sotava ena sala kei na i valavala ni veivakabulai nei jiova vei ira. sa marautaka o jacoro na veika kece sa cakava o jiova vei ira na isireli, o ira sa vakabulai mai na ligadra na ijipita. sa tukuna o jacoro, "me cecere o jiova, o koya sa veisereki mai na ligadra na ijipita, na ligai fero, sa sereki ira na tamata mai na ligadra na kai ijipita. "oqo, au sa kila ni sa levu duadua o jiova mai vei ira na kalou kecega era sa cakava, sa cecere duadua o jiova." o jacoro sa cakava e dua na i soro kama kei na i madrali vua na kalou. sa lako mai o eroni kei ira kece na qase ni isireli me kana madrai vata kei na momo nei mosese ena mata ni kalou. sa qai yaco ena siga sa tarava, sa dabe o mosese me lewai ira na tamata; era sa tucake tu na tamata ena matai mosese mai na mataka ka yacova na karobo ni yakavi. ni sa raica o jacoro na veika sa caka vei ira na tamata, sa tukuna kina, "na cava o sa cakava tiko vei ira na tamata? na cava o dabe duadua tiko kina, ka me ra tucake tu ena matamu na tamata mai na mataka ka bogi yani?" sa tukuna o mosese vei nona momo, "era sa lako tiko mai vei au na tamata me vakataroga na kalou. "ni ra kunea e dua na ka e dredre, era sa lako mai vei au, ka au na vakatauca na lewa me baleta e dua mai vua tale e dua, au na vakaraitaka na lewa ni kalou kei na nona i vunau." sa tukuna o jacoro vei mosese ka vaka: "na ka o sa cakava tiko oqo sa sega ni vinaka. "o iko kei ira kece oqo, era sa vakaocai iko. era sa rui lewe levu, sa sega ni rawa vei iko mo qarava duadua. "vakarorogo ki na domoqu; au na solia vei iko na i vakasala, na kalou ena tiko vata kei iko: mo tu ena mata i jiova ena vukudra na tamata, mo kauta mai kina na veidredre oqori vua na kalou. "mo vakavulica vei ira na lewa kei na i vunau ka vakaraitaka vei ira na sala kei na cakacaka me ra muria. "mo raica, na nomu digitaka mai vei ira na tamata, na tamata e kila na ka, o ira sa rerevaka na kalou, tamata ni dina, cata na kokocoko; me ra mai veiliutaki vei ira na udolu, veiliutaki vei ira na drau, veiliutaki vei ira na limasagavulu, kei ira na veiliutaki vei ira e lewe tini. "me ra lewa vei ira na tamata ena veigauna kecega. na veika lelevu sara me ra qai kauta mai vei iko. na veika lalai me ra lewa ga o ira, me rawarawa kina vei iko, oqo era na colata kina na i colacola vata kei iko. "kevaka o sa cakava na veika oqo, me vaka sa vakarota vei iko na kalou, sa na rawa kina vei iko mo vosota, ka era na lako na tamata vakayadua ki na nodra i tikotiko

ena vakacegu." sa rogoca o mosese na vosa nei nona momo ka vakayacora me vaka sa tukuni vua. sa qai digitaki ira na tamata o mosese mai vei ira na isireli ka cakava me rai liuliu vei ira na tamata, liuliu ni veiyadulu, vei yadrau, vei yalimasagavulu, vei yatini. era sa lewa vei ira na tamata ena gauna kecega, na veika e dredre sara, sa qai dau kau mai vei mosese, na veika lalai ga, era sa raica o ira. sa qai laivi jacoro o mosese me lako, ka lako yani ki na nona vanua o mosese.

19

ena i katolu ni vula ena nodra sa lako tani mai ijipita na isireli, ra sa yaco mai ki na vanua liwa e sainiai ena siga vata ga era biuti ijipita mai kina. era a sa lako tani mai refidimi ka yaco mai ki na vanua liwa e sainiai, era sa mai tiko ena vanua liwa na isireli me veidonui na ulunivanua. sa lako cake vua na kalou o mosese, ka sa kaci mai vua o jiova mai na ulunivanua ka vaka: "mo tukuna vakaoqo ki na vale i jekope, mo vosa ki na nodra vale na luvai isireli: 'o ni sa raica na veika au a cakava vei ira na kai ijipita, kei na noqu roqoti kemuni me vaka na taba ni ikeli ka kauti kemuni mai ki vei au. 'oqo, kevaka ga o ni talairawarawa kina domoqu ka muri na noqu veiyalayalati, o ni na qai i yau talei sara vei au mai vei ira na tamata kecega; ni sa noqu kecega o vuravura. 'o ni na mata bete vakaturaga vei au, na matanitu tabu.' oqo na veivosa mo ni tukuna vei ira na luvai isireli." sa lako mai o mosese ka kacivi ira na qase ni isireli ka tukuna vei ira na vosa kece oqo, me vaka sa vakarota vua o jiova. era sa sauma kece mai na tamata ka vaka, "na veika kece sa tukuna o jiova, keimami na cakava." sa vakasuka kece vei jiova o mosese na ka era sa tukuna na isireli. sa qai tukuna o jiova vei mosese, "raica, au na lako mai vei kemuni ena o vavaku, me ra na rogoca kina na tamata ni au sa vosa vei iko, ka vakabauti iko me sega ni mudu." sa tukuna o mosese na nodra vosa na tamata vei jiova. sa qai tukuna o jiova vei mosese, "lako vei ira na tamata ka vakasavasavataki ira e dai, kei na siga ni mataka, raica me ra savata na nodra i sulu. "me ra vakarau tu ena i katolu ni siga. ni ena i katolu ni siga, o jiova ena lako sobu mai na ulunivanua o sainiai ena matadra kecega na tamata. "o na vauci ena vukudra kecega era sa tiko vakavoliti iko ni sa tukuni, 'mo ni qarauni kemuni, ni kemuni sa sega ni lako cake ki na ulunivanua se tara na kena yavu. o koya sa tara na ulunivanua sa na vakamatei vakaidina. 'me kua ni dua na liga me tarai koya, me vakaviriki ga ena vatu se vanai ena dua na dakai titi; se tamata se manumanu, me kakua ni vakabulai.' ni sa rogo vakabalavu na davui, me ra qai lako mai vakavoleka ki ulunivanua." sa qai lako sobu mai na ulunivanua o mosese ki vei ira na tamata ka vakasavasavataki ira, ka era sa savata na nodra i sulu. sa qai tukuna vei ira na tamata, "ni tu vakarau e na i ka tolu ni siga mo ni kua ni lako voleka vei ira na watimuni." sa qai yaco ena i katolu ni siga, ena mataka, sa kurukuru kecega na vanua ka livaliva mai, sa dua na o vavaku sa tiko ena ulunivanua; sa rorogo vakalevu na domo ni dau, o ira kece na tamata era sa sautaninini. sa qai kauti ira tani mai na tamata o mosese me ra mai sota kei jiova na kalou, era sa tu mai na rukuni ulunivanua. na ulunivanua o sainiai sa ubi taucoko tu

ena kubou, baleta ni sa lako sobu mai kina o jiova ena bukawaqa caucaudre. sa lako cake na kubou me vaka mai na lovo. sa yavavala vakalevu sara na ulunivanua. ni sa uvu tiko vakabalavu ka sa rogo levu tiko ga mai na davui, sa vosa o mosese ka sa sauma mai na kalou ena rorogo. sa lako sobu mai o jiova ki na ulunivanua sainiai. o jiova, sa kacivi mosese cake mai ki na ulunivanua. sa lako cake yani o mosese. sa tukuna o jiova vei mosese, "mo vakaroti ira na tamata, de so e via lako sivita mai na iyalayala ni ra via raici au mai, era na rusa dina. "o ira talega na bete era sa lako voleka mai vei jiova, me ra vakasavasavataki ira, de qai vakacacani ira o jiova." sa vosa o mosese vei jiova ka vaka, "era sa sega ni rawa ni lako cake mai na tamata baleta ni kemuni sa vakaroti ira, ena nomuni tukuna, 'me tiko e dua na iyalayala ena ulunivanua o sainiai ka me vakatabui." sa tukuna vua o jiova, "lako, lako sobu ka lako cake mai, o iko kei eroni. sa tabu ni dua na bete se tamata me takosova, se basuka mai na iyalayala ka lako mai vei jiova, de qai vakacacani kemuni." sa lako sobu o mosese vei ira na tamata ka tukuna vei ira na veika oqo.

20

na kalou sa vosa ka tukuna na veika kece oqo: "oi au o jiova na nomuni kalou, au sa kauti kemuni tani mai na vanua o ijipita mai na vanua ni veivakabobulataki. "me kua tale ni dua na kalou vei kemuni, oi au ga. "mo ni kua ni cakava vei kemuni e dua na i vakatakarakara ceuti o se me dua na ka e veivakatautauvataniaki ena ka mai lomalagi, se, e vuravura se, ena ruku i vuravura; mo ni kua ni cuva vei ira se qaravi ira. ni sai au o jiova na nomuni kalou, oi au na kalou vuvu, ka au dau vakabasikata yani vei ira na gone ena i katolu kei na i kava ni tabatamata, na nodra caka cala na qase, o ira sa dau cati au, ia, au sa dauvakaraitaka na loloma, ki vei ira na vakaudolu, vei ira sa lomani au ka maroroya na noqu i vakaro. "mo ni kakua ni vakawaletaka na yaca i jiova na nomuni kalou, ni na sega ni vosoti ira sa vaka kawaletaka na yacana. "mo ni nanuma na i kavitu ni siga, ka mo ni maroroya me ka tabu. me ono na siga ni cakacaka, ka me caka kina na cakacaka, ena i kavitu ni siga, sa siga ni vakacegeu i jiova na nomuni kalou. mo ni kua ni cakava kina e dua na cakacaka: kemuni se o ira na luvemuni tagane se yalewa, se o ira na dauveiqaravi tagane se yalewa, se na bulumakau se o ira na vulagi sa tiko ena nomuni loma ni bai. e ono na siga, o jiova sa bulia kina na lomalagi kei na vuravura, na wasawasa kei na ka kece sa tu kina, sa vakacegeu ena i ka vitu ni siga. o jiova sa vakalouvinnakataka na siga ni vakacegeu ka doka. "mo vakarokorokotaki rau na tamamu kei na tinamu, me balavu kina na nomuni veisiga ena vanua sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou. "mo ni kua ni laba. "mo ni kua ni cakava na veidauci. "mo ni kua ni butaka. "mo ni kua ni beitaka vakailasu na wekamuni. "mo ni kua ni kocova na vale nei wekamuni; mo ni kua ni kocova na watina na wekamuni, se na nona dauveiqaravi na wekamuni, se na nona manumanu se dua ga na ka sa nona na wekamuni." o ira na tamata kece, era, sa vakadinadinataka na kurukuru kei na yaseyase, na rorogo ni davui kei na kena

sa kubou mai na ulunivanua, ni ra sa raica na tamata na veika oqo, era sa sautaninini ka tu vakayawa. era sa tukuna vei mosese, "mo vosa mai, ni keimami na vakarorogo, me kua ga ni vosa vei keimami o jiova de keimami na qai mate." sa tukuna o mosese vei ira na tamata, "mo ni kakua ni rere: ni sa lako mai o jiova me vakatovolei kemuni, me tiko kina na rerevaki jiova vei kemuni, mo ni kua kina ni valavala ca." era sa tu vakayawa na tamata, o mosese ga sa qai toso voleka yani ki na vanua sa tu kina na kalou. sa tukuna o jiova vei mosese, "mo tukuna vaka oqo vei ira na luvei isireli; 'o ni sa raica ni, au a sa vosa vei kemuni mai lomalagi. 'mo ni kua ni cakava e dua na ka me tiko vata kei au o na kalou ni siliva se kalou ni koula, mo ni kua ni cakava vei kemuni. 'nai cabocabo ni soro qele, mo ni cakava vei au, mo ni vakacaboba kina na i soro kama kei na i soro ni veivinnakati, na nomuni sipi kei na nomuni bulumakau. ena vanua kecega sa teivaki kina na yacauq, au na lako mai kina vei kemuni ka au na vakalouvinnakati kemuni kina. 'kevaka o ni sa cakava vei au na i cabocabo ni soro vatu, mo ni kua ni cakava ena vatu sa bini oti tu. kevaka o ni sa cakava ena i yaya ni cakacaka, o ni sa vakadukadukalitaka. 'mo ni kua ni lako cake ena i kabakaba ki na noqu i cabocabo ni soro, de na qai laukune kina na nomuni luvawale.'

21

"oqo na lewa, mo vakatauca vei ira na tamata: "kevaka o sa volia e dua na iperiu sa vei qaravi, me vei qaravi o koya me ono na yabaki, ena i kavitu ni yabaki mo ni qai laiva me lako ena galala, ka me kua ni sauma e dua na ka. "kevaka sa lako lala mai, me lesu lala tale, kevaka sa lako vata mai kei watina me lesu tale vata kei watina. "kevaka sa soli vua e dua na watina, ka sa vakasucuma vua e dua na gone, tagane se yalewa ena gauna ni nona tiko vaka taukeni, na watina kei na luvana me nei koya me lako wale ga yani, me vaka ni a lako wale mai. "kevaka sa tukuna na dauveiqaravi, 'au sa lomani kequ i taukei, kei na watiq, kei na luvuq, au na sega ni via lako,' "na kena i taukei me qai kauta mai na dauveiqaravi vua na turaga ni lewa. me qai kau mai ki na mata ni katuba, ka culai na daligana ka vakatakilakilatiki, me qai qarava tiko na nona turaga me sega ni mudu. "kevaka e dua na tamata sa volitaka na luvana yalewa me dauveiqaravi, me kua ni lako o koya me vaka era sa dau cakava na dauveiqaravi tagane. "kevaka sa sega ni vakalomavinakataka na kena i taukei, o koya sa kauta mai me rau veiwa-tini, sa dodonu me vakagalalataki, me kua ni volitaka vua na vulagi, baleta ni sa cakacaka vakaveivakaisini vua. "kevaka sa musuki o koya vei luvana tagane, e dodonu me caka tiko vua na i valavala ni vei qaravi vinaka vei ira na goneyalewa. "kevaka sa taura tale e dua na yalewa na cauravou oqo, me soli tiko ga vua na dodonu ni kakana, i sulu kei na dodonu kece ni yalewa vakawati. "kevaka sa sega ni cakava na veika kece oqo vua na yalewa, me qai lako na yalewa oqo ena galala ka tabu ni sauma e dua nai lavo. "kevaka e dua sa vakamavoataka e dua tale ka vakamatea sara, me vakamatei o koya sa cakava. "kevaka sa sega ni tiko vakavuni o koya, ia, na kalou sa soli koya ki na

ligana, io, au na digitaka vua na vanua me ra dro kina. "kevaka e dua na tamata sa nakita oti me vakamatea na kai nona, mo ni kauti koya tani mai na noqu i cabocabo ni soro, me vakamatei. "o koya sa samuti tamana se tinana, me vakamatei vakaidina. "o koya sa butakoca mai na tamata ka kauta mai vakavesu, ka volitaka, se sa kune ni tiko e ligana, me vakamatei o koya. "o koya sa rukaka na tamana se tinana, me vakamatei o koya oqo. "kevaka e rau sa veivala e lewe rua ka sa samuti e dua ena vatu se ena liga ka sega ni mate, ia, sa davo tiko ga ena nona i davodavo, "kevaka sa tucake tale ka veilakoyaki voli ena nona i titoko, me qai sereki o koya sa veisamuti. me qai sauma ga vei koya sa mavoa, na nona gauna sa vakayali yani. kei na nona sotavi tiko me yacova ni sa bula vinaka sara. "kevaka e dua sa vakamavoataka na nona dauveiqaravi tagane se yalewa ena kuita, ka sa mate sara ena ligana, me totogitaki o koya sa cakava oqo. "kevaka e se bula tiko me dua se rua na siga, me kua ni qai totogitaki, ni o koya oqo sa tamata taukeni. "kevaka era sa vala na tagane ka sa laki mavoa kina e dua na yalewa sa bukete tiko, ka vakavuna na nona vakasucu dole, e dina ke sega tale ni dua na ka ca e yaco sara, me totogitaki o koya sa cakava oqo me vaka sa lewa yani o tama ni gone; me qai sauma me vaka sa lewa yani o turaga ni lewa. "kevaka e qai yaco e dua na ka ca sara, me qai soli na bula mei sau ni bula, "na mata ki na mata, na bati ki na bati, na liga ki na liga, na yava ki na yava, "na kama ki na kama, na mavoa ki na mavoa, na kuita ki na kuita. "kevaka e dua sa samuta na mata i koya ka dua se matana na dauveiqaravi ka vakarusa sara, me qai laivi o koya me galala ena vuku ni matana. "kevaka sa vakalutuma na bati koya na dauveiqaravi tagane se yalewa, me qai sereki o koya ena vuku ni batina. "kevaka sa vakamatea e dua na tamata, se tagane se yalewa, e dua na bulumakau, me qai vakaviriki ena vatu me mate ka me kua ni laukana na lewena. na i taukei ni bulumakau me sereki. "kevaka sa dauveivakamavoataki e liu na bulumakau oqo, ka sa kila vinaka na kena i taukei, ia sa sega ga ni qarauna vinaka, sa qai yaco me vakamate tamata, me qai vakaviriki ena vatu me mate na bulumakau, me vakamatei talega na kena i taukei. "kevaka sa vakatauci vua me sauma e dua nai wasewase ni i lavo, me qai sauma me vakabulai koya kina ena i lavo sa lavaki vua. "kevaka sa cumulaka vakaca e dua na gonetagane se goneyalewa, sa tau-tauvata vei ira kece na lewa oqo. "kevaka sa cumulaki e dua na dauveiqaravi tagane se yalewa, me qai soli vua na nona turaga e tolusagavulu na sikele siliva, kei na bulumakau talega me vakaviriki ena vatu me mate. "kevaka e dua sa dolava e dua na qara, se kelia e dua na qara ka qai sega ni ubia, ka sa qai lutu kina e dua na bulumakau se asa, "me qai vakavinakata na qara na kena i taukei; me qai solia na i lavo vua na i taukei ni manumanu, me qai nona na manumanu. "kevaka e dua na bulumakau sa vakamavoataka e dua tale na bulumakau ka mate sara kina, me qai volitaki na bulumakau sa bula tiko ka me rau qai wasea talega na bulumakau sa mate. "kevaka sa dau kilai ena gauna e liu, ni sa dau veivakamavoataki na bulumakau o ya, ka sa sega ni maroroya vakavinaka na kena i taukei, me qai vakasosomitaki na bulumakau

ena bulumakau, me nona ga na kena i taukei na bulumakau sa mate.

22

"kevaka e dua sa butakoca e dua na bulumakau se sipi ka vakamatea sara, se volitaka, me qai vakaisosomitaka na dua na bulumakau ena lima tale na bulumakau, kei na dua na sipi ena va tale na sipi. "kevaka sa kune dua na daubutako ni sa butako tiko, ka sa vakamatei kina, ena sega ni beitaki e dua na vuku ni dra o ya. "kevaka sa cilavi koya sa mate na siga. me dua e qai beitaki ena veivakamatei oqori. me solia na kenai sau taucoko ni veivakamatei, kevaka sa sega ni tu vua e dua na ka, me qai volitaki o koya ena vuku ni nona butako. "kevaka sa kune bulabula ni se bula tiko e ligana na ka e butakoci se bulumakau, se asa, se sipi, e dodonu me vakaruataka lesu na kena i sosomi. "kevaka e dua sa vakavuna na kena buturaki na i teitei (were ni vaini) ena nona sereka na manumanu me ra laki kana kina, me qai sauma lesu ena veikua vivinaka duadua mai na nona vei vaini. "kevaka sa tete e dua na kama ka sa kama yavu kina na sila sa bini tu kei na sila e se bera ni musuki, o koya sa vakavuna na kama koya, me qai sauma lesu na veikua sa vakacacani. "kevaka e dua sa kauta vua na wekana na i lavo se dua na ka me maroroi kina, ka sa butakoci mai na vale ni tamata o ya, kevaka sa kune na daubutako, me qai sauma lesu vakarua. "kevaka sa sega ni kune na daubutako, me qai kau mai nai taukei ni vale ki vua na turaga ni lewa, de sa tara na ligana na nona i yau na wekana. "ena ka kece ni lako vakaveitalia, se bulumakau, se asa, se sipi, se nai sulu se dua ga na ka sa yali ka sa la'ki tukuna tale e dua ni nona, oi rau nai to ruarua me rau lako mai ena matai turaga ni lewa; o koya sa beitaki mai vei turaga ni lewa, me qai sauma vakarua vua na kai nona. "kevaka e dua sa kauta vua na kai nona na asa, se bulumakau, se sipi, se dua ga na manumanu me maroroya, ka sa la'ki mate, se mavoa, se sa yali ka sega ni dua e raica. "me qai dua na bubului vei jiova me rau cakava ruarua, ni sa sega ni tara na ligana e dua na ka baleta na ka sa nei kai nona; o ya me ciqoma o koya sa nona na ka, me kua tale ni dua na ka me caka kina. "kevaka e dina ni sa butakoci, me qai sauma taucoko vua na kena i taukei. "kevaka sa basuraki vakaca sara mai vua e dua na manumanu, me qai kau mai na kena i vakadinadina, ka, ena qai sega ni sauma kina e dua ka. "kevaka e dua sa kerea e dua na ka mai vua na kai nona, ka sa mavoa se mate sara, sa sega kina ni kila kina e dua na ka o kena i taukei. e dodonu me vakavinakataki koya. "kevaka sa tiko kina o kena i taukei, me kua ni dua na ka me caka kina, kevaka sa tauri vakavilovi mai, sa qai rauta ga na kenai sau oqori. "kevaka e dua na tagane sa vinakata e dua na yalewa sa sega ni tiko vata kei na tagane, ka se bera talega ni vosaki, ka e rau sa tiko vata sara, me sauma o koya na i sau ni yalewa sa vakawatitaki, ka me sa watina sara. "kevaka sa sega ni vinakata o tama ni yalewa me solia na luvena vei tagane, me qai solia o tagane nai lavo mei sau me vaka na i sau ni goneyalewa sega ni se tiko vata kei na tagane. "me kua ni vakatarai me bula tiko e dua na dau caka i sausau. "o koya sa tiko vata kei na manumanu, me vakamatei o koya. "o koya sa vaka-

caboi soro vua e dua tale na kalou, ka sega ni ia vei jiova, me vakarusai o koya oqori. "me kua na caka ca vei ira na vulagi se vakabobulataki koya, ni kemuni a vulagi tu mai ijipita. "me ra kua ni vakacacani na yada kei ira na luveniayi. "kevaka era sa vakacacani, ka era sa tagi mai vei au, io, au na rogoci ira vakaidina; "ena katakata mai na noqu cudru katakata, au na vakamatei kemuni ena i seleiwau. era na yada na watumuni, o ira na luvemuni era na sega ni vakatamani. "kevaka o sa soli dinau vei ira na noqu tamata, o ira sa dravudravua ena kemuni maliwa, mo ni kua ni vaka e dua sa dausoli dinau vei o ya; me vakagalalataki mai na tubu ni dinau. "kevaka o sa taura na i sulu nei koya na kai nomu me ka ni yalayala, mo vakasuka tale vua ni bera ni dromu na matanisiga. "ni oqori sai vovo ga ni nona i ubi, sa sega tale nai karua ni nona i vakamamaca. me cava e vakaitutuvu kina ni moce? ni sa na tagi mai vei au, au na rogoca, ni, au sa rui yalololoma. "mo ni kua ni vosacataka na kalou, se rukaki ira na veiliutaki vei ira na tamata. "mo ni kua ni vakaberaberataka na sevutaka na i matai ni nomuni vuata dreu kei na kena wai. na nomuni ulumatua tagane me soli talega mai vei au. "me vaka talega kina na nomuni bulumakau kei na nomuni sipi, me tiko vata ga kei ira na tinadra me vitu na siga, ena i kawalu ni siga me qai kau mai vei au. "o ni na qai ka tabu vei au; mo ni kakua ni kania e dua na lewe ni manumanu sa basuraki mai vua tale e dua na manumanu ni vanua; mo ni viritaka me kena na koli.

23

"mo ni kua ni vakauta wavoki na i tukutuku lasu. mo ni kua ni solia na ligamuni vua sa caka ca mei vakadinadina sega ni dodonu. "mo ni kua ni muri ira na lewelevu me cakava na ka ca; mo ni kua talega ni solia nai vakadinadina ni dua na veiba me to vata kei ira na kena vakatanitaki na dodonu. "mo kua ni vakaraitaka na veitovaki ki na dua na veileti, ni ra sa tiko kina na dravudravua. "kevaka o ni sa raica na bulumakau se asa nei koya na kemuni meca ni sa lako sese voli, mo ni qai kauta lesu tale vua. "kevaka o ni sa raica na nona asa na tamata sa cati kemuni ni sa tacori tu, ka o ni sega ni via vukea, mo ni qai vukei koya sa cati kemuni ena kena vakacegui na asa. "mo ni kua ni vakatanitaka na nona lewa dodonu na dravudravua ena nona i le ni veileti. "mo ni lako tani vakayawa mai na ka lasu; mo ni kua ni vakamatei koya sa lecaika, kei koya sa dodonu tiko. ni au na sega ni vakadonui ira na caka ca. "mo ni kua ni taura e dua na ka e soli, me caka kina na veivesuki, na ka vakaqo e vakamatabokotaka na kila siqesiqe ni tamata ka vakatanitaka talega na nodra vosa na yalododonu. "me ra kua ni vakaocai na vulagi, ni kemuni sa kila vinaka na yalodra, ni kemuni a vulagi tu e liu mai ijipita. "me ono na yabaki mo ni teitei kina ka kumuna vata na vuana, "eena i kavitu ni yabaki, me qai vakacegui na vanua mai na kena teivaki, me rawa ni ra kana talega na dravudravua: na vei ka sa vo me ra kana kina na manumanu kila ni vanua. mo ni cakava vaka talega kina ki na nomuni veivaini kei na veiolive. "me ono na siga mo ni cakacaka kina, mo ni vakacegu ena i ka vitu ni siga, me ra vakacegu talega na nomuni bulumakau

kei na asa, o ira na nomuni dauveiqaravi kei ira na luvendra tagane, o ira talega na vulagi me ra na vakabulabulataki kina. "ena veikake au sa tukuna vei kemuni, mo ni raica, mo ni yalodina kina ka me kua ni cavuti tale e dua na yaca ni kalou, se me rogoci mai na gusumuni. "me vakatolu na nomuni maroroya na solevu vei au ena veiyabaki: "mo ni maroroya na solevu ni madrai sega ni vakaleveni (mo ni kania na madrai sega ni vakaleveni me dua na macawa/vitu na siga, me vaka au sa vakarota vei kemuni, e na gauna sa lokuci ena vula o epipi, ni oqori na gauna o ni sa lako tani mai kina na vanua o ijipita; me kua ni dua e lako wale mai vei au); "kei na solevu ni tatamusuki, nai sevu ni nomuni cakacaka o koya o ni sa teivaka kina na qele; kei na solevu ni soqoni vata ni sa mai cava na yabaki ni kemuni sa soqona kece mai na vua ni nomuni cakacaka mai na qele. "me vakatolu ena veiyabaki, me ra lako kece mai na nomuni tagane, ka vakaraitaki ira ena mata i jiova na kalou. "mo ni kua ni vakacabora na dra ni noqu i soro kei na madrai vakaleveni, se na uro ni noqu i soro me tiko me yacova na mataka lailai. "na i matai ni sevu ni nomuni vanua, mo ni kauta mai ki na vale i jiova na nomuni kalou, mo ni kua ni vakasaqara na me gone ena sucu nei tinana me kena wai. "raica, au sa tala na agilosi me liu ka maroroi kemuni ena sala, ka me kauti kemuni mai ki na vanua au sa vakaraudaka. "mo ni qaqa-rauni ena vukuna ka muria na domona; mo ni kakua ni vaka yalocataki koya, ni na sega ni vosota o koya na nomuni taliaidredre; ni yacaqu sa tiko vua. "ia, kevaka o ni sa muria na domona ka muria na veikake au sa tukuna, au na qai kedra meca na kemuni meca, ka veisaqasaga kei ira sa dau saqati kemuni. "na noqu agilosi ena liu vei kemuni ka na kauti kemuni vei ira na amoraiti, na itaiti, na perisaiti, na kai kenani, na ivaiti kei na jepusaiti; au na musuki ira tani. "mo ni kua ni cuva vei ira na nodra kalou, se qaravi ira, se cakava na veikake era sa dau cakava; mo ni vaka ira ka basuraka vakadua na nodra veiduru tabu. "mo ni qaravi jiova na nomuni kalou, ka ena vakalouvinkataki kemuni o koya, na kemuni madrai kei na memuni wai. au na kauta tani na veimate caca mai na kemuni maliwa. "ena sega ni dua e vakalutu dole se yava na nona kato ni gone ena nomuni vanua; au na sotava na nomuni veisiga yadua. "au na tala na noqu rere e matamuni, au na vakavuna na nodra veilecayaki na tamata kece, o ni sa lako tiko mai vei ira, ka na vakavuna vei ira kece na kemuni meca, me na solia na dakudra vei kemuni. "au na vakatalai ira na pi me ra liu vei kemudou, me ra laki kemuni ira na ivaiti, na kai kenani, kei ira na itaiti mai na matamuni. "au na sega ni cemuri ira tani mai na matamuni ena loma ni dua ga na yabaki, de na qai lala vakatotolo na vanua ka me ra qai levu na manumanu kila vei kemuni. "era na cemuri tani vakalalai e matamuni me yacova ni kemuni sa lewe levu mai ka taukena na vanua. "au na biuta na i yalayala mai na wasawasa damudamu, mai na vanua liwa ki na uciwai levu. au na soli ira sa tiko ena vanua ki na ligamuni, ka o ni na vakasavi ira tani mai na matamuni. "o ni sa tabu ni cakava vata kei ira e dua na veiyalayalati kei na nodra kalou. "me ra kua ni tiko tale ena nomuni vanua, de ra qai vakavuna na nomuni yalavala ca vei au. kevaka o ni sa qarava na nodra kalou oqori sa dua

24

sa vosa o jiova vei mosese ka vaka, "mo lako cake mai vei jiova, o iko, kei eroni, kei natavi, kei abaiu, kei na vitusagavulu na qase vei ira na isireli, ka qaravi au toka mai vakayawa. "o mosese duadua ga me lako cake mai vei jiova, o ira na kena vo me ra tiko vakayawa mai vei au, se o ira na tamata me ra lako cake vata kei mosese." sa lako mai o mosese ka tukuna vei ira na tamata na vosa kece i jiova kei na nona lewa kecega. era sa sauma yani na tamata kecega ena dua ga na domo, "na vosa kecega sa tukuna o jiova keimami na cakava." sa vola kece o mosese na vosa i jiova. sa tucake ena mataka lailai ka tara e dua na i cabocabo ni soro ena ruku ni ulunivanua kei na tinikarua na duru, me vaka na kedra i wiliwili na yavusa e isireli. sa tala o koya e so na cauravou ni luvei isireli, me ra la'ki vakacabora na i soro kama ka vakacabora talega nai soro ni veivinakati na bulumakau vei jiova. o mosese, sa taura e veimama ni dra ka biuta ena beseni kei na veimama ni dra sa kaburaki ki na i cabocabo ni soro. sa taura na i vola ni veiyalayalati o mosese ka wilika vei ira na tamata ni ra sa vakarorogo tiko. era sa tukuna lesu mai, "na veika kecega sa tukuna o jiova, keimami na cakava ka talairawarawa kina." sa taura o mosese na dra ka kaburaka vei ira na tamata ka tukuna, "raica na dra ni veiyalayalati sa cakava o jiova vata kei kemuni me vaka na veivosa kece oqo." sa lako cake o mosese, kei eroni, kei natavi kei abaiu kei ira na vitusagavulu na qase ni isireli, era sa raica na kalou ni isireli. ena ruku ni yavana, sa vaka e tuva tu kina na vatu safaira, sa vaka na lomalagi na kena rarama savasava. vei ira na turaga ni gone ni isireli sa sega ni tarai ira ena ligana. era sa raica na kalou ka kana ka gunu. sa tukuna o jiova vei mosese, "lako cake mai vei au ki na ulunivanua ka tiko kina: au na solia vei iko nai taba-vatu, na i vunau kei na i vakaro au sa vola oti mo vakavulica vei ira na tamata." sa tucake o mosese kei josua na nona i vukevuke, rau sa lako cake ki na ulunivanua ni kalou. sa qai tukuna vei ira na qase. "ni wawa tiko eke me yacova ni keirau sa lesu tale mai. sa tiko vata kei kemuni o eroni kei uri. kevaka sa kunea e dua na dredre ni bula, me qai lako vei rau." sa lako cake o mosese ki na ulunivanua ka sa ubia na ulunivanua e dua na o. na i ukuuku ni kalou sa toka vakadua ena ulunivanua o sainiai, ka sa ubia tiko na o me ono na siga. ena i ka vitu ni siga sa kacivi mosese o jiova mai na o. na i rairai ni ukuuku i jiova sa vaka na yameyame waqa sa kana voli ena ulunivanua ena matadra na luvei isireli. sa lako o mosese ena loma ni o, ka lako cake ki na ulunivanua. sa tiko ena ulunivanua o mosese me vasagavulu na siga ka vasagavulu na bogi.

25

sa vosa o jiova vei mosese ka vaka: "mo vosa vei ira na luvei isireli, me ra kauta mai vei au na i solisoli. me kau mai vei ira sa via solia walega, ni sa yalona kina, me tauri mai vei ira nai solisoli. "na i solisoli oqo mo

ni taura mai vei ira: na koula, na siliva, na varasa; "na i sulu karakarawa, lokaloka, kei na kena roka damudamu rarama sara, na lineni culavakamatau kei na vuti ni me; "na kuli ni luveni sipi boro damudamu, na kuli ni rapete, na kau akaia; "na waiwai ni cina, na i waki ni waiwai ni veilumuti kei na i waki ni veika boi vinaka; "na veivatu talei me vaka na onikisa, na veivatu talei ni efoti kei na veivatu talei ni tuvatuva e lomaserena na bete. "me ra cakava vei au e dua na vale ni soro, me'u tiko kina ena kedra maliwa. "me vaka na veika kece au sa vakaraitaka vei iko, oqori na kena mataqali vata na valevakacevaceva, kei na kena vakaiyayataki, me caka kece me vaka kina. "me caka e dua na kato ena kau na akaia, me tolu, tolu na i kava nafiti na kena balavu, rua, dua na i kava na fiti na kena raraba, kei na rua, dua na i kava na fiti na kena cecere. "mo qai vakataqara, me kabi e delana na koula dina, e loma e tuba talega, ena veiyasana taucoko me dregati vinaka ena koula dina. "me va na mama koula ena veitutuna vava, me rua ena tutuna ka dua, ka rua me veidonui ena tutuna tale ka dua. "mo cakava na kau balavu ena kau na akaia ka ubia na yasana kece ena koula. "mo biuta na biuta na kau balavu e rua oqori ena dela ni kato, ni curumaki yani ena mama koula, sa vakarautaki tu, ena tutu ni kato vava, me dau colati kina na kato mai vei ira. "na kau babalavu oqori me curu tikoga ena mama koula, ka me kua vakadua ni kau tani mai kina. "mo qai biuta ena loma ni kato na vosa ni vakadinadina. au na solia vei iko. "mo cakava talega e dua na i dabedabe ni yalololoma ena koula dina, me tolu, tolu na i kava na fiti na kena balavu, dua veimama na fiti na kena raraba. "mo cakava e rua na "jerupi" ena koula dina me tuki vinaka ena mua ruaru na i dabedabe ni yalololoma. "mo cakava e dua na jerupi ena dua na yasana ka dua tale ena dua tale na yasana; mo cakava na jerupi, me rau sema vata kei na i dabedabe ni yalololoma. "na jerupi oqo me rau dedeka yani na tabadrau vaka ki cake me vakaruruga tu na i "dabedabe ni yalololoma" ka me rau rai vata tu ki loma, na matadrau na "jerupi" me vakadodonu tu ga ki na i dabedabe ni yalololoma. "mo biuta na i dabedabe ni yalololoma ena dela ni "kato," ena loma ni kato mo biuta kina na vosa ni vakadinadina. au a solia vei iko. "e kea au na sota kina vata kei iko, au na vosa mai vei iko mai na dela ni dabedabe ni yalololoma, mai na kedrau maliwa na jerupi e rau sa toka ena dela ni "kato" ni vosa ni vakadinadina, ena ka kecega au na solia vei iko ena i vakaro kivei ira na luvei isireli. "mo cakava talega e dua na teveli caka ena kau na akaia, me tolu na fiti na kena balavu, dua veimama na fiti na kena raraba, ka me rua, dua naikava na fiti na kena cere. "me vakaisulu ka ubia vinaka ena koula dina, me muloci vinaka ena koula. "me vakaitatarovi vinaka na yasana taucoko, me dua na i caga na kena raba. me muloci ena koula na i tatarovi taucoko. "me caka talega kina e va na mama koula, ka me ra biu ena tutu vava ni teveli, ena vanua e coba mai kina na yavana. "na mama oqo me kabita tiko na tutu ni teveli me taura tiko na kau ni lavelave ni teveli. "mo cakava na kau i tautauri ena kau na akaia ka ubia na kau ena koula, oqori na i lavelave ni teveli. "na kena veleti, na veleti titobu, kei na beseni mei sovasova. me caka kece oqo ena koula dina. "me biu tiko kina na

madrai vakaraitaki ena veiyasana kecega me'u raica tiko kina. "mo cakava talega e dua na i tutunicina ena koula dina, na i tutunicina me cakacakataki ena i tuki. me sema vata, me dua kecega na tikina na kena duru tu donu, na veitabana, na kena bilo, na i waqawaqa kei na kena senikau. "me ono na tabana, me ra lako mai ena yasana, me tolu na tabana ni tutu ni cina ena dua na yasana, ka tolu tale ena dua tale na yasana. me ra sema kece mai na duru tu donu. "me tolu na bilo me lako mai vaka na seni amodiã€"me lako mai ena dui tabana mai na tabana e duru tu donu. "na tabana tu donu me ukutaki ena seni amodi, e va na bilo vata kei na senikau. "me toka e cake e dua kei na ono mai na veitabana yadua mai na tabana levu tu donu. "na veika kece oqo me caka mai na koula dina ka me dua-vata kecega na tikina. "mo qai cakava mai kina e vitu na cina. na cina kece oqo me solia na rarama vaka yani ki liu. "na kena i dabadabe ni cina me koula dina. "me caka kece na vei yaya oqo ena koula me dua na taledi. "oqo me caka kece me vaka nai tuvatuva sa vakaraitaki mai na ulunivanua.

26

"mo cakava talega e tini na i latilati tali vakamatau ena lineni me ka ni vale vakacevaceva, me karakarawa, me lokaloka, me damudamu rarama sara, me tu kina na jerupi sa tali vakavinaka. "na balavu ni latilati yadua me ruasagavulukawalu na kiupiti ka me va na kiupiti na kena raraba. me tautauvata kece na kedra i vakarau na latilati kece. "me ra semasema vata nai latilati e lima, ka me vakatalega kina na i karua ni lima. "me cula vakidikidi nai sulu karakarawa ena tutu ni latilati, ena kena i lobi talega ni latilati e lima sa semasema vata, me caka talega vakakina na i karua ni wasewase ni latilati e lima. "me limasagavulu na i kidi me caka e na dua na i latilati sa semasema oti, me limasagavulu talega nai kidi me caka talega ena kena i lobi. oqo me caka talega ki na i karua ni wasewase ni latilati. me veikabikabi na i lobi. "me veiqaliquali na tikina koula e limasagavulu, me veikabikabi nai latilati taucoko me dua ga kina na valevakacevaceva. "mo cakava talega e dua na laca vuti ni me, me dua na valelaka me rawa ni vakaruruga na valevakacevaceva. me tinikadua na kena levu na laca. "na balavu ni laca vakayadua me vasagavulu ka lima na fiti na kena balavu ka ono na fiti na kena raba. me tautauvata na kena levu ni veilaca yadua. "me cula vata e lima na laca, ka me cula vata e ono, me veitaqavi na i ka ono ni laca ena mata ni valevakacevaceva. "mo caka e limasagavulu nai kidi ena tutu ni laca e lutu vakayawa sara tiko yani, me limasagavulu talega na i kidi ena i karua ni wase ni laca. "mo cakava e limasagavulu nai vesu varasa, me vesu vata na i lobi ni laca kei na valevakacevaceva me duavata. "nai vovo ni laca sa vo tu, na i vovo ni veimama ni laca sa vo tu, me ubi mai kina na daku ni valevakacevaceva. "na tabana lili ni laca ena veiyasana kece, me lili ubia na valevakacevaceva ena veiyasana kece. "me ubi talega na vale ena kuli ni sipi sa toni ena i boro damudamu ka me toka talega e cake na kuli ni manumanu ni bogi. "na vale vakacevaceva me vakaduri cake na kau na akaia, me duri kina vakadodonu. "me tinikalima na fiti na kena

balavu ka me rua, dua naikava na fiti na kena raraba. (latu raraba) "me veisasa na kau kece e vesuka vata na latu kece e vakaduria tiko na valevakacevaceva. "me ruasagavulu nai sema ena yasana ki na ceva. "me caka e vasagavulu na qara siliva me curu kina na kau e veibasai tiko, o koya sa vesuka vata tiko na latu ni vale vakacevaceva. "na yasana ki na vualiki, me ruasagavulu na kau vakababa me veisasa "me caka e vasagavulu na qara siliva, me curu kina na kau e veibasai tiko, na kau sa vesuka vata tiko na latu ni vale vakacevaceva. "na yasana vakayawa ni vale vakacevaceva, na yasana vakara, mo cakava kina e ono na kau veibasai vakababa. "me rua talega na kau veibasai e vakababa ena tutu ni yasana vakara, mo cakava kina e ono na kau veibasai vakababa. "me veikabiti vinaka e ra, e cake talega ena qara siliva vakarautaki. me vaka oqo na kau veibasai ruarua. me qaravi vakavinaka na tutu ni vale ruarua. "me walu na kau sa veibasai vata kei na kena qara siliva e tinikaonome ruu na qara siliva ena dua a muao ni rua na kau veibasai kei na rua tale na qara siliva ki na mua tale kadua ni kau veibasai e rua oqori. "mo cakava na kau i tatarovi ena kau na akaia, me lima na i tatarovi ni latu raraba ena dua na yasa ni vale vakacevaceva, "me lima tale na kau i tatarovi ni latu raraba e na yasa ni vale vakacevaceva ka dua. "na kau tatarovi e loma donu me curumaki ena loma ni latu raraba, mai na yasana e dua ki na yasana kadua. "na lalaga kece oqo me vakabiti kina na koula, me vesuka kece na i sema ni latu raraba kei na kau kece me vakabiti kina na koula. "mo vakaduria cake na vale vakacevaceva me vaka sa dusimaki vei iko mai na ulunivanua. "mo cakava e dua nai ubi tali vakamatau me roka karakarawa, lokaloka kei na damudamu makare kei na i sulu lineni. me cula vakamataitaki me vaka sa caka ki na jerupi. "me vakaliligi kece oqo ena duru vava sa kabi tu kina na koula. na kena i lilili me koula, kei na mama siliva e va me ra tauri kece kina vakadua na vale. "mo vakaliliga nai ubi. mo qai kauta mai na kato ni vakadinadina ki loma, ka curu mai ena daku ni i ubi. nai ubi oqo me wasea rua vei iko na tikina tabu mai na tikina tabu sara. "mo biuta na i dabadabe ni yalololoma ena dela ni kato ni vakadinadina enatikina tabu sara. "ena daku ni i ubi oqo, mo biuta kina na teveli kei na tutu ni cina ena dua tale na yasana ena loma tikoga ni tikina tabu me veibasai kei na teveli. na cina ena yasana i ra kei na teveli ena yasana i cake. "mo cakava e dua nai lati ena mata ni katuba ni vale vakacevaceva, me tali vinaka na vuti ni sipi roka karakarawa, roka lokaloka kei na kena roka damudamu makare sesea. me tali vakamaqosa. "me duri nai lati oqo ena duru e lima sa caka ena kau akaia, ka me qai ubi ena koula dina; na kenai lilili me koula, me lima na mamavarasa me kenai tautauri.

27

"mo cakava e dua na i cabocabo ni soro ena kau akaia, me lima na kiupiti na kena balavu ka lima na kiupiti na kena rabaã€" nai cabocabo ni soro me veiraurau na yasana vavaã€"na cena cere me tolu na kiupiti. "mo cakava na kena i leu ena tutuna kece e va. me yadua kecega na i leu, ka mo ubi kece ena varasa.

"mo cakava talega na kena i dadedabe me lutu kina na dravusa, na i sivi, na kena bilo levu, na kena i cula kei na kena kuro ni buka. oqo me caka kece ena varasa. "mo cakava na i tokatoka ni qilaiso ena varasa, ka me caka talega e va na mama varasa me tauri kina na tutuna vava. "mo biuta oqori ena ruku ni cabocabo ni soro. na kedrau veimama na i cabocabo ni soro kei na vata ni qilaiso (bukawaqa) me tiko kina na lawalawa caka ena varasa. "mo cakava na kau mei tautauri ni cabocabo ni soro, na i tautauri oqo me caka ena kau akaia ka ubi ena varasa. "na i tautauri me curumaki ena mama varasa vakarautaki ka me tiko ena yasana ruarua ni cabocabo ni soro me kena i lavelave. "me vakalomana ena kau raraba, me vaka sa vakaraitaki mai na ulunivanua, mo cakava vaka kina. "mo cakava talega e dua na rara vakavolovolita na vale vakacevaceva: na yasana vaka ki na ceva me sogoti ena latilati tali vakamatau ena lineni me dua na drau limasagavulu na fiti ena dua na yasana. "na tinikarua na duru kei na tinikarua na kena bilo me caka kece ena varasa. nai qila ni vei duru kece me caka ena siliva. "me vakatalega kina na yasana ni vale vakacevaceva ki na vualiku, me tautauvata na yasana ena ceva. "na yasana vakababa ni rara (kena raba) me vitusagavulu ka lima na fiti, me tini na kena duru ka tini talega na kena bilo. "na yasana e na tokalau (kena raba), me vaka talega na ra o ya me vitusagavulu ka lima na fiti. "na vanua lili ni matamata me rusagavulu ka rua na kena latilati ka vakaliligi ena duru e tolu ka dabe tiko ena bilo e tolu. "me vakatalega kina na yasana veibasai ka dua. "na matamata ni rara me tolusagavulu na fiti na kena raba ni latilati, me tali sara vakamatau ena i sulu karakarawa, lokaloka kei na damudamu makare sara na lineni dina. me lili ena duru e va ka dabe vinaka tiko ena bilo e va. "na duru kece vakavolivolita na rara me semati ira vata na siliva dina; na i lilili ni latilati me siliva kei na kenai dadedabe na varasa. "na rara taucoko me duanadrau limasagavulu na fiti na kena balavu, vitusagavulu ka lima na fiti na kena raraba kei na latilati lalaga me vitu veimama na fiti na kena cere, sa mai na lineni muloci ka tali vakamatau. "nai yaya kece ni cakacaka ena vale vakacevaceva, era wili kina na pini, na i vako me ra lili kina nai yaya, me caka kece ena varasa. "mo vakarota vei ira kece na luvei isireli me ra kauta mai na waiwai ni olive dina me ka ni cina, me waqa tikotiko ga kina na cina. "ena loma ni vale vakacevaceva, ena taudaku ni vanua tabu sara, me biu kina na cina oqo, me raici tiko ena siga kei na bogi ena mata ni kalou, me kua ni boko. oqo me sa dua na kena i vakarau vei ira e isireli taucoko.

28

"oqo mo kauti eroni na tacimu, kei ira na luvena mai vei ira na luvei isireli, me mai veiqaravi vei au, me vaka na bete, o eroni, o ira na luvei eroni o natavi, abaiu, iliesa, kei itamari. "mo cakava nai sulu tabu vei eroni na tacimu me totoka ka vakaiukuuku. "mo vosa vei ira kece sa tiko vei ira na i solisoli ni matai maqosa sara ni veika, o ira au sa vakasinaiti ira ena yalo ni yalomatua, me ra cakava na i sulu nei eroni, me tawasei kina me veiqaravi vei au me bete. "oqo na i sulu me ra cakava: nai ubi e serena, na efoti, na

i sulu yara, na i vau ni tolo, nai sala, kei na i sulu tabu. me caka na i sulu tabu oqo vei eroni na tacimu kei ira na luvena. me veiqaravi kina vei au me bete. "me ra taura na koula kei na wa karakarawa na wa lokaloka kei na wa damudamu makare kei na lineni matailalai, "e ra sa cakava na efoti ena koula kei na wa karakarawa, na wa lokaloka kei na wa damudamu rarama sara kei na lineni tali vakarairai vinaka sara. "me rua na kena vesu vinaka ni tabana, ka sema vata na tabana. "nai culacula ni efoti, me tautauvata ga kei na i culacula ni kena lineni. "mo qai taura e rua na vatu onikisa, ka qai vola kina na yacadra na luvei isireli: "me volai e ono na yaca ena dua na vatu ka ono tale ena dua tale na vatu, ia, me volai me vaka na i tuvatuva ni nodra sulu. "me vaka na nona cakacaka na dau ceu vatu, me ceuti vaka kina na yaca oqori ki na vatu ka me botani ena koula na yaca kece sa ceuti, me koula kina na yaca. "me biu na vatu ceuti oqori ena taba ni efoti, me vatu ni vakananumi vei ira na luvei isireli. me dau colata tiko o eroni na yacadra na isireli ena mata ni kalou mei vakananumi. "mo cakava talega na koula me tuvatuva, "me caka e rua na i taube, buli ena koula oqo me kena i vesu na koula sa tuvani oti tu. "me caka na i ubi e serena ni lewa dodonu, me caka vakarairai vinaka ka matau mai vua na kena dau, o koya sa cakava talega na efoti. "me vakaruatiki na kena vavaku ka me dua nai caga na kena levu vakarivirivi. "me tuvani kina na veivatu, me ra na laini tuvani, na i matai me satiusa, na topasa kei na emerelita ena matai ni laini; "na i karua ni laini me tokuise, na sagaia kei na daimani; "na i katolu ni laini, na jakinici, na agete kei na amecesiti; "na i ka va ni laini me berili, na onikisa kei na jasipa, oqo me ra kabi kece ena koula tuvani. "na vatu me tiko kina na yacadra na luvei isireli, me tinikaru me vaka na dui yacadra me vaka ni ceuti na mama ni taba, o ira vakayadua me vaka na yacadra, me vaka ga na yavusa e tinikaru. "mo cakava talega na i taube ni ubi ni serena vesuki ena tutuna ruarua ena koula dina. "me rua na mama koula mo cakava ka biuta ena mua ni ubi ni serena. "me vakacurumi na i taube koula ena loma ni mama koula e rau sa tiko sara ena tutu ni ubi ni serena; "na mua ni taube e rua oqori, me vesuki ena rua nai tuvatuva koula sa tiko rawa, me toka ena vatuvatu ni taba me vesuki tiko ena mata ni efoti e liu. "mo cakava e rua na mama koula ka biuta toka e na bele ni ubi ni serena ena tikina e loma ni efoti. "mo cakava e rua na mama koula, ka biuta ena i vesu ena vatuvatu ni taba ena ruku ni efoti e liu, me donuya na i sema ni lobi ni efoti. me vesuki vata na mama koula ni ubi ni serena kei na mama koula ni efoti. me vesuki vata ena wa karakarawa ka me toka e cake ena vanua tali vinaka ena efoti, me kua ni luluqa kina na i ubi ni serena mai na efoti. "o eroni me colata tiko na yacadra na luvei isireli ena i ubi ni serena ni lewa dodonu e na yalona ni sa lako ki na tabu, mei vakananumi tiko vei jiova ena veigauna kece. "me biu ena loma ni i ubi ni serena na lewa dodonu na urimi kei na cumimi, me ra vakabibitaka tiko na yalo i eroni ni sa lako ena mata i jiova ena veigauna kecega. "mo cakava e dua na i sulu ubi ni efoti, ka me karakarawa taucoko. "me tadola tiko ena kena veimama mei daradara ni uluna na bete. me cula

vakamatau nai daradara ni ulu ogo me kua kina ni kabasu. "ena bele ni ubi sara e ra, me ra cula kina na pomekaraneti karakarawa, lokaloka ka damudamu makare sara, na lali koula me cula ena kedra maliwa na pomekaraneti, me sota sara na bele ni sulu taucoko: "me dua na lali koula, dua na pomekaraneti, dua na lali koula, dua na pomekaraneti, me sota sara na bele ni sulu taucoko. "me daramaka tiko o eroni ni sa cakava tiko na vei qaravi vei jiova, me rorogo tiko na ka ogo ni sa tiko ena mata ni kalou, ka me vakatakila ni se bula tiko. "mo cakava talega e dua na peleti koula ka me ceuti kina na na vakatatabu ki vei jiova. "mo vesuka ena wa karakarawa ka me toka ena mata ni ubi ni ulu. "me toka ena yadrei eroni, me colata kina o eroni na nodra caka cala ena vuku ni veika e tabu mai na i solisoli tabu sa dau vakacabori vei jiova. ogo me tiko ga ena yadrei eroni, me rawa ni ciqomi tiko ga kina mai vei jiova. "mo cula vakamatau ka vakamatailalai nai sulu balavu, na i ubi ni ulu me caka ena lineni matailalai, me vakatalega kina na i vau ni tolona. "vei ira na luvei eroni mo cakava vei ira na i ubi me yaco e tolodra, mei ukuuku ka rairai matau dina. "mo vakatokara vei eroni kei iratou na luvena, mo lumui iratou ka vakatabui iratou ka tawasei iratou, me ratou vei qaravi vei au, vakabete. "mo cakava vei iratou nai sulu e loma (taurusese) caka ena lineni, me ubia na nodratou luvavale mai na tolodratou ka ubia yani na sagadratou. "me daramaka mai o eroni kei iratou na luvena ni ratou sa lako mai ki na vale ni veitavaki, se ni ratou sa lako mai me vei qaravi ena i cabocabo ni soro ena tikina tabu. me kua ni ratou cala kina ka mate sara. ogo sai vakaro vua me sega ni mudu, vei ira talega na nona kawa era na muri mai.

29

"ogo na veika mo cakava me ratou vakatabui kina me ratou vei qaravi vei au ena cacakaka vakabete. mo taura e dua na bulumakau gone kei na rua na sipi gone, ka savasava, "kei na madrai sega ni vakaleveni, na keke sega ni vakaleveni vei waki kei na waiwai, kei na keke mamare sara vei waki ena waiwai, (me caka ena witi vinaka). "me biu oqori ena dua na sova ka me kau mai ena sova, vata kei na bulumakau kei na sipi gone e rua oqori. "kauti eroni mai kei iratou na luvena ki na katuba ni vale ni veitavaki, ka mo vakasavasavataki iratou ena wai. "mo qai taura na i sulu ka vakasulumi eroni kina kei na i ubi ni efoti, na efoti, na i ubi ni serena ka vauci koya ena i vau ni efoti. "biuta e uluna na i ubi ni ulu kei nai sala tabu ena i ubi ni ulu. "taura na waiwai ni veilumuti, sova e uluna ka lumuti koya kina. "mo qai kauti iratou mai na luvena ka vakasuluma vei iratou na i curucuru me yaco i tolodratou. "vauca na tolodratou ena i vau ni tolo, o eroni kei iratou na luvena ka qai vakaisalataki iratou. sa nodratou i tavi me cakava na cacakaka vakabete me sega ni mudu. mo vakatabui eroni kina kei iratou na luvena. "mo kauta talega mai na bulumakau ena mata ni vale ni veitavaki, o eroni kei iratou na luvena, me ratou qai tabaka na ulu ni bulumakau. "mo qai vakamatea na bulumakau ena matai jiova, ena katuba ni vale ni veitavaki. "mo qai kauta e so na dra ni bulumakau boroya na i leu ni cabocabo ni soro ena dra

ni o vakayagataka nai qaqalo ni ligamu, ka sova na vo ni dra kece ki na yavu ni cabocabo ni soro. "mo taura kece na uro ni manumanu, ka vakama ena i cabocabo ni soro. "na lewe kece ni manumanu, na kulina, kei na benu kece, mo vakama ena taudaku ni bai. oqori nai soro ni valavala ca. "mo taura talega e dua na luve ni sipi o eroni kei iratou na luvena, me ratou tabaka na uluna na luve ni sipi ogo; "mo vakamatea na luve ni sipi ogo, ka taura na kena dra ka kureitaka kece ena cabocabo ni soro. "mo qai wasewase vakalailai na luveni sipi oqori, ka savata sara vakavinaka ka biuta vata tale kei na uluna. "mo qai vakama na luveni sipi taucoko ena i cabocabo ni soro. oqori na i soro kama vei jiova; oqori na ka boi vinaka, na i soro sa caka ena bukawaqa vei jiova. "mo taura talega na luveni sipi ka dua, o eroni kei iratou na luvena me ratou tabaka na ulu ni luve ni sipi ogo. "mo qai vakamatea na luveni sipi oqori, taura eso na kena dra ka boroya na bele ni daliga i matau i eroni kei na bele talega ni daligadratou i matau na luvei eroni, ena nodratou i dovidovi ni madrai i matau talega, kei nai qaqalo levu ni yavadratou i matau, ka kureitaka na kena vo ena i cabocabo ni soro. "mo taura talega eso na dra sa tiko ena cabocabo ni soro, kei na so na waiwai ni veilumuti, mo kureitaka vei eroni, ena nona i sulu talega, me vaka talega kina ki vei iratou na luvena kei na nodratou i sulu talega, o eroni kei iratou na luvena. "mo qai taura kece na uro ni luve ni sipi, na uro kece ni gagagaca, na uro ni sagana i matau (ni sa luve ni sipi ni veivakatabui ogo), "dua na i buli madrai, dua na keke caka ena waiwai, dua na keke mamare mai na sova ni madrai sega ni vakaleveni sa tiko ena mata i jiova; "mo biuta kece ogo ena ligai eroni kei na ligadra na luvena ka yalovaka, mei soro yalovaki ena mata i jiova. "mo taura tale mai na ligadra ka vakama ena i cabocabo ni soro mei soro kama ka me ka boi vinaka ena mata i jiova. oqori na i soro sa caka vei jiova ena bukawaqa. "mo taura na sarisari ni luve ni sipi sa vakatabui kina o eroni ka yalovaka mei soro yalovaki vei jiova; o ya me kemui votavota. "na luve ni sipi sa caka kina na veivakatabui mo vakasavasavataka, na serena sa yalovaki kei na sagana sa vakalavelaveti na i soro lavelaveti me kei eroni kei iratou na luvena. "sa ka me lako mai vei ira na luvei isireli kei eroni kei iratou na luvena me vaka na i lesilesi me sega ni mudu. ni sai koya ogo nai soro lavelaveti, mei soro lavelaveti mai vei ira na luvei isireli, mai na i soro ni veivinakati, oqori na i soro lavelaveti vei jiova. "nai sulu tabu nei eroni, me nei luvena ni sa oti o koya, me lumuti vei iratou ka vakatabui vei iratou. "na luvena sa na bete me kenai sosomi me daramaka me vitu na siga, ni sa curu ki na vale ni veitavaki me vei qaravi ena tikina tabu. "mo taura talega na luve ni sipi ni veivakatabui, ka vakasaqara na lewena ena tikina tabu. "o eroni kei iratou na luvena, me ratou qai kania na lewe ni luve ni sipi kei na madrai sa tiko ena sova ena katuba ni vale ni veitavaki. "me ratou kania na veika oqori sa caka mei bulubulu, me vakatabui ka vakasavasavataki iratou; me kua ni kana kina na vulagi ni sa ka tabu. "kevaka e dua na lewe ni manumanu na i soro vakatabui, se madrai, sa vo tiko me yacova na mataka, me qai vakamai ena bukawaqa na veika oqori. me kua ni laukana ni sa ka tabu. "mo cakava vei eroni

kei iratou kece na luvena me vaka sa vakaroti vei iko. mo vakatabui iratou me vitu na siga. "mo vakacab- ora ena veisiga e dua na bulumakau tagane mei soro ni valavala ca e veibuluti. mo vakasavasavataka nai cabocabo ni soro ni o sa cakava kina na veibuluti, mo lumuta me tawasei kina. "me vitu na siga me caka kina na veibuluti ni cabocabo ni soro ka vakasavasavataki. na i cabocabo ni soro me ka tabu sara. na ka kecega sa tara na i cabocabo ni soro e dodonu me ka tabu. "oqo na veika mo cabora ena i cabocabo ni soro, me rua na lami ena matai ni yabaki, ena veisiga, ka me caka tikoga. "dua na lami ena mataka, ka me dua tale na lami ni sa karobo na yakavi. "mo vakacabora e dua na lami vata kei na dua na i katini ni vakarau falawa veiwiki vata kei na waiwai e va nai vakarau, me va talega nai vakarau waini, mei soro laugunu. "na lami tale kadua, mo vakacabora ni sa karobo na yakavi, mo vakacabora vata kei na i soro vuata kei na i soro laugunu me vaka ena mataka, me ka boi vinaka, na i madrali sa caka ena bukawaqa vua na kalou. "oqo na i soro kama me sa caka tikoga ena taba tamata kecega, ena katuba ni vale ni veitavaki ena mata i jiova, na vanua au na sotavi iko kina ka vosa vei iko. "e kea, au na sota kina kei ira na luvei isireli, ka ena tawasei na vale vakacevaceva ena noqu i ukuuku. "au na vakasavasavataka na vale ni veitavaki kei na kena i cabocabo ni soro. au na vakasavasavataki eroni kei iratou na luvena, me ratou veiqaravi vei au vakabete. "au na tiko vata kei ira na luvei isireli, ka me'u nodra kalou. "era na kila ni sai au o jiova na nodra kalou, o koya sa kauti ira tani mai na vanua o ijipita, me rawa ni'u tiko vata kei ira. sai au o jiova na nodra kalou.

30

"mo cakava e dua na i cabocabo ni soro me vakamai kina na ka boi vinaka; me caka ena kau akaia. "me dua na kiupiti na kena balavu ka dua na kiupiti na kena rabaâ€me veiraurau na yasana vavaâ€me rua na kiupiti na kena cecere. na i leu kece me ra kokotivata me dua na tikina. "me vakaisulutaki ena koula dina na vei yasana kece ni cabocabo ni soro kei na kena i leu talega. me buli na tutuna ena koula dina. "mo cakava talega kina e rua na mama koula ena ruku ni tutuna ena yasana ruarua, mei curucuru ni kenai tautauri me tuberi kina se colati kina. "na kena i tautauri me caka ena kau akaia ka boroï ena koula dina. "mo biuta oqo ena mata ni i lati sa tiko ena mata ni kato ni vakadinadina ena mata ni dabe- dabe ni yalololoma ena dela ni kato ni vakadinadina, na vanua au na sota kina kei iko. "o eroni me vakama tiko na ka boi vinaka ena veimataka; ni sa qarava tiko na tutu ni cina, me vakama talega na ka boi vinaka. "ni sa waqaca o eroni na cina ena yakavi, me vakama talega kina na ka boi vinaka ena mata i jiova ena nomudou tabatamata kecega. "mo kua ni vakacabora kina e dua tani tale na ka mai na kena sa vakaroti, se i soro kama, se i soro laukana; se mo sova kina na i soro laugunu. "o eroni talega me cakava na veibuluti ena kena i leu vakadua ena dua na yabaki ena dra ni soro ni valavala ca ni veibuluti; vakadua ena dua na yabaki me caka na veibuluti e na i taba tamata kecega. oqo sa ka tabu sara vei jiova." sa vosa vei mosese

o jiova ka vaka: "ni o sa taura na kedra i wiliwili na luvei isireli me vaka na kedra lewe levu, na tamata yadua me solia na kenai sau vei jiova, ni o sa wiliki koya, me kua kina ni dua na mate ca vei ira, ni o sa wiliki ira. "oqo na ka me ra solia o ira sa wiliki oti, me ra ya limasagavulu na sede, me soli ki na vale ni kalou vua na kalou. "o ira kece sa wiliki mai na wiliwili oqo mai na yabaki ruasagavulu ka lako cake, me ra cakava na i solisoli oqo vei jiova. "o ira na vutuniyau me ra kua ni solia vakalevu, kei ira na dravudravua me ra kua ni solia vakalaïai mai na limasagavulu na sede mei solisoli vei jiova mei bulubulu ni yalomudou. "mo qai taura nai solisoli ni veibuluti oqori me yaga ki na cakacaka ena vale vakacevaceva ni veitavaki, me ka ni vakananumi vei ira na luvei isireli ena mata i jiova me ka ni nomuni veibuluti." sa vosa vei mosese o jiova ka vaka: "mo cakava talega e dua na dari varasa, na kena i dabadabe talega me varasa, me ka ni vuivui. me biu ena veimama ni vale ni veitavaki kei na i cabocabo ni soro. mo vakatawana ena wai, "o eroni kei iratou na luvena, me ratou savata kina na ligadratou kei na yavadratou. "ni ra sa lako ki na vale ni veitavaki, se ni ra lako voleka ki na i cabocabo ni soro me ra veiqaravi, me vakama na i madrali sa caka ena bukawaqa vei jiova. me ra vuluvulu ena wai, de ra na qai mate. "me ra qai vuluvulu ka savata na yavadra, de ra qai mate, me sa dua na i lesilesi oqo me sega ni mudu vei ira â€" vei koya kei ira na nona kawa taucoko ki na nodra i taba tamata kecega." sa qai vosa tale o jiova vei mosese ka vaka: "mo kauta talega vei iko na veika boi vinaka sara â€" (me rua na drau limasagavulu na dola) na mura vinaka sara, na sinamoni boi vinaka me dua na drau rusagavulu ka lima na dola, me dua na drau ruasagavulu ka lima talega na dola na dovũ kamikamica boi vinaka, "me rua na drau limasagavulu na dola na kasia boi vinaka ka boi kamikamica, me veiraurau kei na i lavo vaka ena vale ni kalou, kei na rua veimama na qaloni na waiwai olive. "mo cakava mai na waiwai ni veilumuti oqo na i lumu sa caka vakamatau me vaka mai vua na dau caka i lumu. me sa i lumu ni veilumuti tabu. "oqo, mo lumuta kina na vale ni veitavaki, kei na kato ni "vakadinadina." "na teveli kei na kenai yaya, nai tutu ni cina kei na kenai yaya kei na i cabocabo ni soro ni ka boi vinaka; "na i cabocabo ni soro ni soro kama kei na kena i yaya kece, na dari kei na kena i dabadabe. "mo tawasei ira, me ra ka tabu sara; o koya sa tara oqo, me sa vakatabui talega. "mo lumuti eroni kei iratou na luvena ka vakatabui iratou, me ratou veiqaravi vei au ena cakacaka vakabete. "mo tukuna talega vei ira na luvei isireli ka vaka: oqo nai lumu ni veilumuti tabu vei jiova ki na nomuni i taba tamata kecega. 'me kua ni lumulumu kina na tamata, se mo cakava e dua tale me via tautauvata me vaka na veika sa veiwiki vata. sa tabu oqo, me ka tabu vei iko. 'vei koya sa cakava e dua tale me tautauvata se cakava me kauta tani kina e dua na tikina, me musuki tani o koya oqo mai vei ira na kai nona." sa tukuna o jiova vei mosese: "mo taura na i saluwaki kamikamica oqo, na sitakite, na onika, kei na kalipeno, na drega ni kau boi vinaka kei na kau boi kamikamica, me ra dui tau- tauvata na kedra i vakarau kece. "mo cakava kina na ka boi vinaka, me vaka sa cakava na dau caka wai- wai vakasaluwaki, me vakamasima, ka dina sara, ka,

ka tabu. "me natu e so me matailalai sara, me me biu e so ena mata ni kato ni "vakadinadina" ena vale ni veitavaki, na vanua au na sota kina vata kei iko, me ka tabu sara oqo vei iko. "ena vuku ni ka boi vinaka o na cakava, mo kua ni cakava e dua me nomu, me vaka na kena veiwaki kece. oqori vei iko, me ka tabu sara vei jiova. "o koya ga sa cakava e dua me vaka kina, me dau boica, me musuki tani o koya oqori, mai vei ira na kai nona."

31

sa vosa o jiova vei mosese ka vaka: "raica, au sa kacivi besalieli ena yacana na luvei urei, na luvei uri ena yavusa o juta. "au sa vakacuruma vua na yalo ni kalou, ena yalomatua, ena vuku kei na kila ka, kei na i valavala kecega ni cakacaka vakamatai, "me tuvana vakamatau na cakacaka, me vakayagataki kina na koula, na siliva kei na varasa, "na kena musumusuki na vatutalei kei na kena tuvani yani, na ceuti ni kau kei na cakacaka kecega vakamatei. "oi au, vakaidina, au sa digitaki aoliapi talega na luvei aisamaki mai na yavusa o tani, ka, au sa biuta na vuku á€" yalomatua ki na yalodra kecega na cakacaka vakamatai, me rawa ni ra na cakava kece, me vaka au sa vakarota vei iko: "na vale ni veitavaki, na kato ni vakadinadina, kei na i dabedabe ni yalololoma sa toka e dela ni kato, kei nai yaya kece ni vale ni veitavakiá€" "na teveli kei na kena i yaya, na i tutu ni cina kei na kena i yaya kece, na i cabocabo ni soro ni ka boi vinaka, "na i cabocabo ni soro ni soro kama kei na kena i yaya kece, na dari kei na kena i dabedabeá€" "na i sulu ni veigaravi, nai sulu tabu nei eroni na bete, kei na nodratou i sulu na luvana ena vuku ni cakacaka vakabete, "kei na i lumu ni veilumuti kei na ka boi kamikamica ni tikina tabu. me ra cakava me vaka au sa vakarota vei iko." sa vosa o jiova vei mosese ka vaka, "mo vosa vei ira na luvei isireli ka tukuna: 'mo ni maroroya vakaidina na noqu siga ni vakacegegu, ni sai koya oqo na i vakatakilakila ki na i taba tamata kecega, mo ni kila kina ni sai au o jiova, sa vakasavasavataki kemuni. 'mo ni maroroya na siga ni vakacegegu, ni sa tabu vei kemuni. o koya vakayadua sa vakacacana, me vakamatei, o koya sa cakacaka kina, me qai musuka tani mai vei ira na nona tamata. 'me caka na cakacaka ena ono na siga, na i kavitu ni siga, sa siga ni vakacegu, ka sa tabu vei jiova. o koya sa cakacaka ena siga ni vakacegegu, sa na vakamatei o koya oqori. 'ena vuku ni ka oqo, me ra maroroya kina na siga ni vakacegegu na isireli, me ra maroroya oqo ki na i tabatamata kecega, oqo na veiyalayalati e sega ni mudu. 'oqo nai vakatakilakila mai vei au kei ira na luvei isireli me sega ni mudu; ni ono na siga sa cakava o jiova na lomalagi kei na vuravura, e nai ka vitu ni siga sa vakacegu ka vakabulabula." ni sa oti na nona vosa tiki vei mosese ena ulunivanua o sainiai, o jiova, sa qai solia vei mosese e rua na vatu ni vakadinadina, sa volavola kina na liga ni kalou.

ni ra sa raica na tamata ni sa berabera na nona lako sobu mai o mosese mai na ulunivanua. era sa soqoni vata na tamata vei eroni ka tukuna vua, "mai cakava mada vei keimami na kalou, me liu vei keimami; na tamata oqo o mosese, na tamata sa kauti keimami tani mai ijipita, keimami sa sega ni kila se cava sa yaco vua." sa tukuna vei ira o eroni, "mo ni kauta kece mai na koula sa tiko e daligamuni, na watimuni, na luve-muni tagane, na luvemuni yalewa, mo ni kauta mai vei au." era sa kauta mai na koula sa tu vei ira, o ira na tamata kecega, ka solia vei eroni. sa ciqma na koula mai na ligadra, ka sa bulia vakavinaka ena i yaya ni tulituli, ka sa kune sara e dua na luvani bulumakau buli. era sa tukuna mai na tamata, "oqo na nomuni kalou, isireli, o koya sa kauti kemuni tani mai ijipita!" ni sa raica o eroni, sa tara e dua nai cabocabo ni soro, ka cakava e dua na vakatutu ka vaka, "ni mataka na solevu vei jiova." era sa yadra ena mataka ka dua, ka vakacabora na i soro kama, ka kauta mai nai soro ni veivinakati, era sa dabe sobu na tamata ka kana, ka gunu, ka tucake, ka veiqitori. sa vosa o jiova vei mosese, ka vaka: "lako sobu, o ira na nomu tamata o a kauti ira mai ijipita, era sa vakadukadukalitaki ira. "era sa vuki tani vakatotolo mai na sala au a vakarota vei ira. era sa cakava vei ira na luve ni bulumakau buli, era sa lotu kina ka vakacabo i soro kina, ka tukuna tiko, 'oqo na nomuni kalou, isireli, o koya sa kauti kemuni tani mai na vanua o ijipita!" sa qai tukuna vei mosese o jiova, "au sa raici ira na tamata oqo, e dina, era sa tamata domoqa! "oqo, mo laivi au mada, me vakamai ira na noqu cudru, ka me'u kani ira. au na cakava mai vei iko e dua na matanitu levu." sa vakamamasu o mosese vei jiova na nona kalou ka vaka: "i jiova ena cava sa rui katakata kina na nomuni cudru ena vukudra na nomuni tamata, o ira, o ni sa kauti ira tani mai ijipita ena kaukauwa levu kei na ligamuni qaqa? "na cava me ra vosa kina na ijipita ka tukuna, 'sa kauti ira tani mai, me mai vakamavoataki ira ka vakamatei ira ena veikulunivanua ka vakayali ira mai na matai vuravura?" mo ni vukica tani na nomuni cudru katakata, ka vakagolea tani na ca levu oqo mai vei ira na nomuni tamata. "mo ni nanumi eparama, aisake, kei isireli, na nomuni tamata o ni a yalayala ga kina vakai kemuni, ka tukuna, 'au na vakalevutaka na nomu kawa me vaka na kalokalo ni lomalagi; kei na vanua kece oqo, au na solia vei ira na nomu kawa, me ra taukena ka sega ni mudu." o jiova sa vakamamadataka na nodra cudruvi na nona tamata me vaka sa tukuna oti. sa lako sobu mai na ulunivanua o mosese kei na rua na vatu ni tukutuku sa tiko e ligana. na vatu oqo sa volai ena yasana ruarua; sa volai ena yasana ka dua kei na yasana tale ka dua. na vatu oqo sa cakava ga na kalou, na volavola sa volavola ga na kalou, ceuti ena vatu. ni sa rogoca o josua na rorogo mai vei ira na tamata ni ra sa kaikaila tiko, sa tukuna sara vei mosese, "sa tiko e dua na rorogo ni valu ena i tikotiko." sa tukuna mai o mosese: "oqori sa sega ni rorogo ni kena kailavaki na qaqa, se, na rorogo ni druka, sa rorogo ga ni lagalaga sere." ni sa lako voleka mai kina nodra i tikotiko, sa raica na luve ni bulumakau kei na veimeketi. sa katakata mai na cudru nei mosese, ka

sa viritaka na vatu sa tu e ligana ka vorolaka ena i bu-
tubutu ni ulunivanua. sa taura na luve ni bulumakau
ka vakama ena bukawaqa ka vorovorolaka vakalalai
ka kaburaka yani ki wai ka cakava me ra gunuva na
luvei isireli. sa tukuna o mosese vei eroni, "na cava
era sa cakava vei iko na tamata oqo mo cakava kina e
dua na i valavala ca vei ira?" sa sauma o eroni ka vaka:
"mo raica me kua ni yaco na cudru katakata i jiova. o
sa kilai ira na tamata ni ra sa tu oqo ena ca." "ni ra sa
tukuna vei au na tamata, 'mo cakava vei keimami na
kalou me liu tiko vei keimami; ni o mosese, na tamata
sa kauti keimami tani mai na vanua o ijipita, keimami
sa sega tiko oqo ni kila se cava sa yaco tiko vua.' au na
qai tukuna vei ira, 'me ra kauta mai na koula ki vei au,
sa qai vakamai na koula kece oqo,' ka sa basika kina
na luveni bulumakau." ni sa raica o mosese ni ra sa
sega ni tarovi rawa, (ni sa sega ni cakava rawa e dua
na ka o eroni, era na madua ga vata kei ira na meca),
sa tucake tu ena matamata ni tikotiko o mosese ka
tukuna; "o cei sa tiko ena yasa ni kalou me lako mai
ki ke." era sa lako kece mai vua na luvei livai ka so-
qoni vata kece vua. ka tukuna, "sa tukuna vaka oqo o
jiova na kalou e isireli, 'o ira na tamata oqo me ra biuta
nai seleiwau e tutudra, ka me ra lako yani ka lako mai
ena i curucuru kecega ni tikotiko, me ra vakamatea na
tamata kecega, na tacidra, na nona i tokani kei ira na
wekadra." "o ira na luvei livai era sa cakava me vaka
na vosa i mosese. era sa vakabalei ena siga tikoga
koya e lewe tolu na udolu na tamata. sa tukuna mai o
mosese, "mo ni vakasavasavataki kemuni e daidai vei
jiova, me vakalouvinnakataki kemuni kina e dai, ni sa
veivala na tamata kecega, na veiluvani, na veitacini."
sa qai yaco ena siga ka tarava sa tukuna o mosese vei
ira na tamata, "o ni sa valavala ca ena valavala ca levu
sara. au na lako cake vei jiova; me'u na cakava mada e
dua na bulubulu ena vuku ni nomuni valavala ca." sa
lesu o mosese vei jiova ka tukuna, "o ira na tamata oqo
era sa valavala ca vakalevu sara ka era sa cakava vei ira
e dua na kalou koula! 'ia oqo, kevaka o ni sa vosota
na nodra i valavala ca, kevaka e sega, au sa kerea. mo
ni bokoca laivi na yacagu mai na noqui vola ni bula o
ni sa dau vola." sa vosa o jiova vei mosese ka vaka: "o
koya vakayadua sai valavala ca vei au, au na bokoca na
yacana mai na noqui i vola ni bula. "mo lako, ka liutaki
ira na tamata ki na vanua au sa tukuna vei iko, raica,
na noqu agilosu ena liu tiko. na siga ga au na veisiko
yani kina me'u veitotogitaki, au na veitotogitaki me
vaka na nodra i valavala ca." o jiova sa vakacacani ira
na tamata baleta na veika era sa cakava ena vuku ni
luve ni bulumakau sa cakava o eroni.

33

sa qai vosa o jiova vei mosese, "mo biuta na vanua
oqo ka lako cake, o iko kei ira kecega o sa kauti ira
tani mai na vanua o ijipita, ki na vanua au sa yalay-
ala kina vei eparama, vei aisake, vei jekope ka tukuna
kina, 'au na solia oqo vei ira na nomu kawa.' au na
tala na noqu agilosu me liu vei iko, au na cemuri ira
tani na kai kenani, na amoraiti, na itaiti, na perisaiti,
na ivaiti, kei ira na jepusaiti." "lako cake ki na vanua
sa drodro kina na sucu kei na oni; au na sega ni lako
cake vata kei kemuni, de, au na qai vakarusai kemuni

ena sala, ni sai kemuni e dua na kawa tamata do-
moqa." ni ra sa rogoca na tamata na veika oqori, era
sa vakaloloku ka sega ni dua e via ukutaki koya. ni
sa tukuna oti o jiova vei mosese, "tukuna tiko vei ira
na luvei isireli, 'ni ra sa rui tamata domoqa. e rawa
ga ni lako mai ena kemuni maliwa ka vakaeqvutaki
kemuni. oqo mo ni kauti tani na kemuni ukuuku, me
rawa ni'u kila kina se cava me'u cakava vei kemuni.'" o
ira na luvei isireli, era sa luvata tani na nodra i ukuuku
ena ulunivanua o orepi. sa tara o mosese na nona
valelaka ena taudaku ni tikotiko, ka vakayacana me
vale ni veitavaki. sa qai yaco, vei koya sa via sota kei
jiova, me ra lako ki na vale ni veitavaki ena taudaku
ni tikotiko. ena veigauna sa daulako kina o mosese
ki vale ni veitavaki, era sa dau tucake na tamata,
na tamata yadua ena nodra dui katuba ka vakaraici
mosese me yacova ni sa curu ki na vale ni veitavaki.
ni sa dau curu o mosese ki na vale ni veitavaki, sa dau
lako sobu mai na duru o ka tu vakadua ena katuba
ni vale ni veitavaki, ka sa dau vosa tiko o jiova vei
mosese. ni ra sa dau raica na tamata na duru o ni
sa tu ena katuba ni veitavaki, era sa dau tu cake na
tamata vakayadua me lotu ena katuba vakayadua ni
nodra vei vale. sa vosa o jiova vei mosese ena matana
votu, me vaka sa vosa na tamata vua na nona i tokani.
sa dau lesu tale mai o mosese ki na nodra i tikotiko,
ia, o josua na nona dauveiqaravi na luvei nuni, na cau-
ravou sa tiko ga ena vale ni veitavaki. sa vosa vei jiova
o mosese ka vaka: "raica o ni sa tukuna vei au, 'me'u
kauti ira cake mai na tamata oqo,' ia, o ni sa sega ni
vakaraitaka vei au, o cei ena talai vata kei au. o ni sa
tukuna tiko ni o 'ni sa kila na yacagu ka'u sa kunea
talega na loloma e mataqu.'" "oqo au sa kerea, kevaka
au sa kunea na loloma e matamuni, mo ni vakatakila
vei au oqo na nomuni sala, me'u kilai kemuni kina ka
kune loloma talega e matamuni. ka kila ni o ira oqo
era sa nomuni tamata." sa tukuna o jiova, "na noqu i
ukuuku ena lako vata kei kemuni ka au na solia vei
kemuni na vakacegu." sa sauma o mosese vei jiova ka
vaka: "kevaka sa sega ni lako vata kei keimami na no-
muni ukuuku, mo ni kua ni kauti keimami mai ki ke.
"keimami na kilai vakaevei ni o ira na nomuni tamata
kei au sa kune loloma e matamuni, vakavo ni kemuni
sa tiko vata kei keimami? o ira na nomuni tamata kei
au, sa tawasei tu mai vei ira kecega na tamata sa tu e
delai vuravura." sa qai vosa o jiova vei mosese, "raica
au na cakava talega na ka o sa tukuna; au sa kilai iko
talega ena yacamu." sa qai kerea o mosese, "isa mo ni
vakaraitaka mada mai na nomuni ukuuku." sa tukuna
mai o koya, "au na cakava kece na noqu vinaka me liu
e matamu, au na vunautaka na yacagu e matamu, au
na yalovinaka vua au sa via yalovinaka vua ka au na
lomani koya ga au sa via lomana." o na sega ni raica
rawa na mataqu, "sa sega e bula â€" ni sa raica na
mataqu." sa tukuna mai o jiova, "o na raici au ga mai
na dua na yasana, mo tucake tu mai na vatu. "ni sa
lako yani na noqu i ukuuku, au na biuti iko ena tutu
ni vatu, au na ubi iko e ligaqu ni'u sa lako sivi iko. "au
na qai vakagalalataka na ligaqu mai vei iko, mo raica
ga na dakuqu, ia na mataqu ena sega ni raica rawa na
tamata."

sa vosa o jiova vei mosese ka vaka: "mo taya tale e rua na vatu me vaka e liu, ka au na vola tale kina na vosa sa volai ena vatu e liu o a vorolaka. "me sa vakarau tu ena mataka lailai, ka mo kauta cake mai ena ulunivanua o sainiai, mo vakaraitaki iko mai vei au ena ulunivanua. "me kua ni dua na tamata me lako cake vata mai kei iko, me kua talega ni dua na tamata me kune ena ulunivanua taucoko; me kua ni kune e dua na manumanu susu me kune, ni kakana voli ena ulunivanua." sa qai taya o koya e rua na vatu me vaka e liu. sa yadra vakamataka lailai o mosese ka lako cake ena ulunivanua o sainiai, me vaka sa vakarota vua o jiova; ka sa kauta vata tiko na taba ni vatu e rua. sa lako sobu mai o jiova ena o, ka sa mai tu vata kei mosese ka cavuta na yaca i jiova. sa lako e matana o jiova ka vakarogoya, "o jiova, o jiova, na kalou, yalololoma, daulomasoli, dauvosota vakadede, sinai sara ena cakacaka vinaka kei na dina, "sa maroroya tiko na yalololoma vei ira na vakaudolu, sa vosota na caka ca kei na caka cala kei na i valavala ca, sa sega ni vakagalalataki ira sa yalodina ena caka ca. sa togotitaki ira na qase ena vuku ni nodra caka ca me yacova na i katolu kei na ka va ni tabatamata." sa vakatoto o mosese, ka vakacava na uluna vaka ki na qele, ka lotu. ka tukuna, "kevaka au sa kune loloma e matamuni, i jiova, au kerea, me lako vata kei keimami na noqu turaga, e dina mada ga ni keimami tamata domoq; ia, o ni sa vosota na neimami caka cala kei na neimami valavala ca, ka o ni sa tauri keimami ga me nomuni votavota." sa vakavoui na veiyalayalati sa tukuna o jiova, raica, "au na cakava na veiyalayalati. ena matadra na tamata au na cakava na ka veivakurabuitaki, na veika e se bera vakadua ni yaco e vuravura, se ki na dua na vanua, o ira kece na tamata sa tiko vata kei kemuni era na raica na cakacaka ni liga ni kalou. ni, au na cakava e dua na ka levu kei kemuni. "mo ni raica na ka levu au sa vakarota vei kemuni e daidai. au na vakasevi ira tani mai matamuni na amoraiti, na kenanaiti, na itaiti na perisaiti, na ivaiti, kei ira na jepusaiti. "mo qarauni iko vinaka mosese, de o qai cakava e dua na veiyalayalati kei ira na tamata sa tiko ena vanua o sa lako tiko kina, ka o na coriti kina. "ia, mo vakarusa ga na nodra i cabocabo ni soro, musuka laivi na duru tabu keina kena matakau kau "(mo ni kua ni qarava tale e dua na kalou, o jiova duadua ga, ni sa yacana o vuvu, ni sa vuvu na kalou), "de o na qai cakava e dua na veiyalayalati kei ira sa tiko ena vanua, ka era sa veiqitori kei ira na nodra kalou, ka sa sureti iko sara e dua me kania na kena i soro, "kemuni na taura talega na luvana yalewa vei ira na luvemuni tagane, o ira na luvana yalewa era sa veiqitori kei na nodra kalou ka qai vakavuna na nodra veiqitori na nodra kalou kei ira na luvemuni tagane. "mo ni kakua ni cakava vei kemuni, e dua na kalou buli. "mo ni maroroya na solevu ni madrai sega ni vakaleveni, me vitu na siga me laukana kina na madrai sega ni vakaleveni, me vaka au sa vakarota vei kemuni, ena gauna sa lokuci oti ena vula o epipi. ni vula o epipi, o ni sa lako tani kina mai ijipita. "o ira kece sai dola ni kato ni gone i tinadra sa noqu, kei na i sevu ni manumanu susu kecega ka tagane se sipi se bulumakau. "na ulumatua

ni dua na asa mo volia ena dua na lami. kevaka o sa sega ni volia, mo qai musuka na domona. o ira kece sa ulumatua vei ira na luvemuni tagane mo voli ira. me kua kina ni dua e lako wale mai vei au. "mo cakacaka ena ono na siga, ia mo vakacegu ena i ka vitu ni siga, ena gauna ni teitei kei na gauna ni tatamusuki mo cegu kina. "mo maroroya na solevu ni veimacawa, na i sevu ni tatamusuki, kei na solevu ni kumukumuni ena gauna sa mai cava kina na yabaki. "vakatolu ena dua na yabaki, na tagane kece me ra vakaraitaki ira ena mata i jiova, na kalou kei isireli. "au na vakasevi ira na veimatanitu ka vakalevutaka na nomuni yalayala ni vanua; ena sega ni dua ena kocova yani na nomuni vanua ni kemuni sa lako cake vei jiova vakatolu ena dua na yabaki. "mo kua ni vakacabora vata na dra ni noqu i soro kei na leveni, se na solevu ni lako sivia me vakavo tu me yacova na mataka. "na i matai ni sevu ni nomuni vanua me kau mai ki na vale i jiova na nomuni kalou. me kua ni vakasagari na luve ni me ena sucu nei tinana." sa qai tukuna o jiova vei mosese, "mo vola na vosa oqo, ni rogorogo ni vosa oqo, sa tiko kina na veiyalayalati vata kei iko, kei ira talega na isireli." sa tiko o mosese kei jiova me vasagavulu na bogi ka vasagavulu na siga; sa sega ni kana se gunu. sa volavola o mosese ena vatu, sa vola na vosa ni veiyalayalati, na i vunau e tini. sa qai yaco ni sa lako sobu mai o mosese mai na ulunivanua o sainiai (sa tu e ligana ruarua na vatu ni vakadinadina) sa sega ni kila o mosese ni sa serau tu na matana ni rau sa veivosaki kei jiova. o eroni kei ira kece na isireli era sa rere na torovi mosese mai, ni ra sa raica ni sa rui serau sara na i rairai ni matana. sa qai kacivi ira yani o mosese, o eroni kei ira kece na qase ni isireli era sa gole mai vei mosese, ka era sa veivosaki tale. ni sa oti o ya, era sa lako voleka mai na isireli, sa soli vei ira na i vakaro kece sa vosa kina o jiova vei mosese ena ulunivanua o sainiai. ni sa oti na nona vosa o mosese vei ira, sa ubia na matana ena i ubi. ena veigauna kecega sa lako kina o mosese me veivosaki kei jiova, ena kauta tani na i ubi ni mata, ka sa ubi tale ni sa lako mai ka vosa vei ira na tamata ena vuku ni veika sa vakaroti koya kina o jiova. ena veigauna kecega ni ra sa dau raici mosese kina o ira na luvei isireli ni sa tu na i serau ni kalou e matana, sa dau ubia na matana ena i ubi, me yacova na gauna sa dau lako kina me veivosaki kei jiova.

35

sa vakasoqoni ira kece na i soqosoqo ni luvei isireli o mosese, ka tukuna vei ira, "oqo na veika sa vakarota o jiova vei kemuni mo ni cakava: "na cakacaka me caka ena ono na siga, na i kavitu me sa tabu vei kemuni. na siga ni vakacegu i jiova. o koya sa cakacaka ena siga oqo, me vakamatei. "me kua ni waqa e dua na buka ena nomuni tikotiko ena siga ni cegu oqo." sa vosa o mosese vei ira kece na i soqosoqo ni luvei isireli ka cavuta vei ira, "na veika sa vakarota o jiova ka vaka: "mo ni taura mai vei kemuni nai solisoli ki vei jiova, o koya sa vinakati e yalona me kauta me vaka nai solisoli ki vei jiova na koula, na siliva, na varasa; "na i sulu karakarawa, nai sulu lokaloka, na i sulu damudamu makare sara, na lineni matai lalai

tuva vakamatau kei na vuti ni me silisilika; 'na kuli ni sipi toni oti ena damudamu, na kuli vinaka sara kei na kau akaia; 'na waiwai ni cina, na veika vakaisaluwaki ni waiwai ni veilumuti kei na saluwaki ni waiwai boi kamikamica; 'na onikisa kei na veivatu me tuvani ena efoti kei na i ubi ni serena. 'o ira kece sa matai maqosa sara sa tiko vei kemuni, me ra lako mai ka mai caka-caka me vaka sa vakarota o jiova: 'na vale ni veitavaki kei na kena vale laca, na kena i ubi, na kena i vesu, na kena kau, na kena kau tautauri, na kena duru kei na kena i sema; 'na kato kei na kena i tautauri, kei na i dabadabe ni loloma, kei na i dabadabe ni loloma, kei na ubi ni sogo; 'na teveli kei na kenai tautauri, na kenai yaya kece kei na madrai vakaraitaki; 'nai tutu ni cina talega me veivakararamataki, na kena i yaya kece, na cina, na waiwai me waqa kina na cina; 'na i cabocabo ni soro ni ka boi vinaka, na kena i tautauri, na i lumu ni veilumuti, na i saluwaki boi vinaka, na i latilati lawalawa ni katuba ena i curucuru ni vale ni veitavaki; 'na i cabocabo ni soro ni soro kama, na kena i lawalawa varasa, na kena i tautauri, na kena i yaya kece, na tere kei na kena i dabadabe; 'na i vakalilili ni loma ni bai, na kena duru, na kena veisema kei na kena i lati ni matamata ena loma ni bai; 'na pini ni vale ni veitavaki, na pini ni loma ni bai kei na kena wa; 'na i sulu ni veiqaravi ni veiqaravi ena vanua tabu. na i sulu tabu me nei eroni na bete kei na i sulu nodratou na luvena, me ratou veiqaravi vakabete." sa mai soli ni solisoli ni vale ni veitavaki o ira kece nai soqosoqo ni luvei isireli era sa lako tani mai na matai mosese, o ira kece sa yavalati na yalodra kei ira kece sa vinakata ena yalodra, era sa kauta mai na i solisoli vei jiova, ki na cacakaca ni vale ni veitavaki kei na kena veiqaravi kece kei na kena i sulu kece. era sa lako mai, na tagane kei na yalewa o ira kecega sa vinakata mai ena yalodra era sa kauta mai nai ukuuku ni daligadra, na i ukuuku ni ucudra, na mama, nai taube era koula kecega, o ira na tagane kecega era sa solia na i solisoli koula vei jiova. na tagane kecega sa tu vei ira na veika karakarawa, na veika lokaloka, na veika damudamu makare sesea, na lineni cula vakamatau, na vuti ni me, na kuli ni sipi toni ena i boro damudamu kei na vei kuli ni veika yaga, era sa kauta mai. o ira kecega era sa solia rawa na siliva se na varasa era sa kauta mai nai solisoli vei jiova. o ira kece sa tu vei ira na kau akaia, sa rawa ni caka kina e dua na ka ni veiqaravi era sa kauta mai. o ira kece na yalewa sa kena dau ni cacakaca ni liga, era sa kauta mai na vei ka era sa cacakaca kina ena kena e karakarawa se lokaloka se damudamu makare sara kei na lineni matai lai. o ira kece na yalewa era sa vakauqeti ira na vuku era mulomuloca na vuti ni me ka kauta mai. o ira na veil-iutaki era sa kauta mai na onikisa na vatu talei sara, na vei vatu me mai tuva ena efoti kei na i ubi ni serena, kei na i saluwaki kei na waiwai ni cina, na waiwai ni veilumuti kei na ka ni veika boi kamikamica. o ira na luvei isireli, era sa kauta mai na i solisoli ena yalo galala ki vei jiova, o ira kece na yalewa kei na tagane, o ira sa vinakata ga mai ena yalodra era sa kauta mai na veika vei jiova me caka kina na cacakaca sa vakarota o jiova me caka ena ligai mosese. sa tukuna o mosese vei ira na luvei isireli, "raica o jiova sa kacivi baselieli na luvei urei, na luvei uri mai na yavusa o juta; "sa

vakacuruma vei koya na yalo ni kalou, ena yalomatua, ena vuku, ena kila kei na i valavala kecega ni caka-caka vakamatai, "me tuvana vakamatau na i tuvatuva ni cacakaca me cacakakataki kina na koula, na siliva kei na varasa, "me musumusuki vaka matau na vatu-talei na ceuti vinaka ni kau, kei na cacakaca vaka kena dau ni cacakaca. "sa biuta talega ena yalona me rawa ni vakatavuvulitaka vei baselieli kei aoliapi na luvei aisameki mai na yavusa o tani. "na kalou sa vakacuruma vei rau na kila matau me caka kina na cacakaca kecega ni ceuceu, tuvai ka, na culacula kei na tulituli ni veika karakarawa, ni veika lokaloka, ni veika damudamu makare sara kei na lineni matailalai sara vei ira sa culacula o o ira sa cakava na cacakaca kei ira sa tuvana na cacakaca.

36

"o baselieli kei aoliapi kei ira na kena dau ni caka-caka vakamatai ni ka kecega, vei ira oqo sa solia kina na kalou na yalomatua kei na vuku me ra kila na vei cacakaca kecega ni cacakaca kei na veiqaravi ena vale ni kalou. era sa cakava kecega me vaka sa vakarota o jiova." o mosese sa kacivi baselieli, kei aoliapi kei ira kece sa kena dau ni cacakaca, o ira sa vakacurumi ki yalodra mai vua na kalou na vuku, o ira vakayadua sa yavalati na yalodra me ra lako mai ka cakava na cacakaca. era sa taura mai vei mosese na soli kece era sa solia na luvei isireli me caka kina na cacakaca ni vale ni kalou. era sa lako tikoga mai na tamata me ra mai solia na i solisoli era sa yalovinaka kina ena veimataka. era sa lako mai na tamata era sa caka-caka tiko, mai na nodra dui cacakaca, era sa vosa vei mosese ka vaka: "era sa solia vakalevu na tamata ki na cacakaca sa vakarota o jiova me caka, ka sa levu sara." sa solia e dua na i vakaro o mosese ka era sa kacivaka ena i tikotiko taucoko ka vaka: "me kua tale ni dua na tagane se na yalewa me vakuria tale na cacakaca ni soli ka ena vuku ni vale ni kalou." era sa cegu na tamata ena nodra kauta mai na ka, ni sa veiraurau na i yaya kece ni cacakaca me caka kina na cacakaca â€"io, sa levu sara na i yaya sa tu. o ira kece na kena dau oqo ni cacakaca vakamatana, era sa cula e tini na latilati cula vakamatau ena lineni matailalai kei na i sulu karakarawa, lokaloka, kei na damudamu makare sara kei na jerupi e totoka na kena i rairai. na balavu ni latilati yadudua e vasagavulu ka rua na fiti kei na kena raba e ono na fiti, me tautauvata na lelevu ni latilati yadudua. me ratou sema vata e lima, ka vaka talega kina na lima tale ka dua. na i sulu karakarawa me lobi ena mua ni latilati e sau ruarua, ka me vakatalega kina na i wasewase ni latilati ka dua. me limasagavulu na i lobi me caka ena dua na latilati me limasagavulu tale na i lobi ena i karua ni wasewase ni latilati. na i lobi me vesuki rau vata na latilati e dua kei na i latilati tale kadua. sa cakava talega e limasagavulu na pini koula ka pinipini vata kina na i lobi ni latilati, me ka taucoko kina na vale ni veitavaki. sa cakava talega na i latilati caka ena vuti ni me, mei ubi ni vale ni veitavaki, sa caka kina e tinikadua na i latilati. na balavu ni latilati yadua oqo sa vasagavulu ka lima na fiti na kena balavu ka ono na fiti na kena raba, me ra tautauvata kece na i latilati i ubi oqo. sa cula vata e lima na i latilati oqori,

ka cula vata e ono na i karua ni wasewase ni latilati. sa cula e limasagavulu nail obi ena tutuna sara e sau ni dua na i wasewase latilati, ka me limasagavulu talega na i lobi ena tutuna sara e sau ni karua ni wasewase ni latilati. sa cakava talega e limasagavulu na pini varasa me pinitaka vata na latilati laca oqo, me dua ga. sa cakava talega nai ubi e cake ni latilati laca vuti ni me, ena kuli ni sipi, sa toni boro damudamu, oti, sa veitaqai ena i ubi kuli ni manumanu me toka e cake. na vale ni veitavaki sa caka ena kau akaia vavaku, sa vakaduri cake tu. na balavu ni kau raraba vavaku oqo sa tinikalima na fiti ka rua veimama na fiti na kena raraba. na kau kece sa toka ena veimuana na ka me veivesuki kei na kau tale ka dua me taucoo kina na vale ni veitavaki. sa caka e ruasagavulu na kau akaia raraba me toka ena ceva. me vasagavulu na i sema siliva me tiko ena ruku ni ruasagavulu na kau raraba. me rua na i sema dua na kau, na i sema siliva oqo me sema vata kina i na i sema sa tiko rawa ena kau. ena yasana ena vualiku, sa caka talega ena ruasagavulu na kau akaia raraba, nai sema siliva e vasagavulu: me rua nai sema dua na kau, rua na i sema dua na kau. na yasana vaka ki na ra, me ono ga na kau raraba. me rua na kau raraba ena tutu ruarua ni yasana e muri ni vale ni veitavaki. era sa veisemasemati vata na kau kece ena i sema, ka sa caka vakavinaka na tutuna ruarua. sa qai walu taucoo na kau rarabaâ€ƒka tinikaono na kena i sema siliva â€ƒ rua na i sema ena ruku ni vei kau raraba kece. na kau vakababa caka ena akaia, me lima me duri kina na kau raraba ena dua na yasana ni vale ni veitavaki, me lima tale na kau vakababa me duri kina na kau raraba ena dua tale na yasana ni vale ni veitavaki, kei na lima tale na kau vakababa me duri ki na na kau raraba ni vale ni veitavaki ena yasana vakayawa sara. (yasana vakara) nai katolu ni kau vakababa (lomadonu) me vakacurumi ena loma ni kau raraba, mai na yasa kadua ki na yasana tale ka dua. sai ubi, ni boro na kau raraba ena koula, na i tautauri ni kau vakababa sa caka ena koula. sa caka e dua na i sulu lobi karakarawa, lokaloka, kei na damudamu makare sara kei na lineni matai lalai, sa cula vakamatau kina na jerupi. sa va na duru kau akaia, sa boro vinaka ena koula, na kena i tautauri e koula, sa tiko vata e va na i sema siliva me ra veitauri vata. sa cakava talega na i ubi ni katuba ni vale ni veitavaki, sa tali vata na i sulu karakarawa, lokaloka kei na i sulu damudamu makare sara kei na lineni matai lalai, sa caka e dua na dau talitali, sa lima na kena duru sa tiko vata na kenai ruberube sa boro na kena ka kece ena koula, ia, na kena i sema e lima sa caka ena varasa.

37

o baselieli sa cakava na kato ena kau akaia; e tolu, tolu na i kava na fiti na kena balavu, rua, dua na i kava na fiti na kena cere. sa boroya ena koula dina na lomana kei na kena e tuba. sa cakava na koula me veimulomuloci e taudaku. sa va na i tautauri koula ena veitutuna vava. sa rua ena dua na yasana ka rua tale ena yasana kadua. sa caka na kau akaia mei vua ka boroya ena koula dina. sa vakacurumi nai vua oqori ki na i tautauri koula sa toka ena tutu ni kato me colati kina na kato. sa caka talega na i dabadabe ni yalololoma ena

koula dina, me tolu, tolu na i kava na fiti na kena balavu ka rua, dua na i kava na fiti na kena raraba. sa rua na kena jerupi caka ena koula dina ka me dua ga na tikina, ka me rau dabe veiqaravi tiko ena i dabadabe ni yalololoma: dua na jerupi ena dua na yasana ka dua tale na jerupi ena dua tale na yasa. sa dua ga na tikina e rau veiqaravi tiko ena dela ni dabadabe ni yalololoma. na jerupi e rau sa vakateteve yani na tabadrau ka vakaruruga na i dabadabe ni yalololoma ni kalou. na jerupi e rau sa veitadravi tiko ka rai tiko vaka ki na i dabadabe ni yalololoma. sa caka na teveli ni madrai ena kau akaia, sa tolu na fiti na kena balavu, dua veimama na fiti na kena raba, rua, dua nai kava na fiti na kena cere. sa boro e cake na koula dina, ka sa caka vakavolivolita na koula muloci. sa caka talega na i tatarovi vakavolivolita na teveli me vaka na raba ni liga, ka sa muloci talega kina na koula. sa biu ena tutu vava ni teveli na i tautauri koula e yavana yadua. oqo sa tiko voleka ki nai tatarovi, mei curucuru ni i vua me colati kina na teveli. nai vua sa caka ena kau akaia ka boro ena koula me colati kina na teveli. na veiyaya kece ni teveli sa caka ena koula dina; na tere, na bilo na dari lalai kei na bilo titobu mei sovasova. sa caka talega na i tutu ni cina ena koula dina; oqo sa caka ena i tukituki, na tolona, na tabana, na kena bilo, na kena i vesu kei na kena senikau sa dua vata kecega. sa lako e na yasana e ono na tabana, e tolu na tabana ena dua na yasana, ka tolu tale ena dua na yasana. sa tolu na bilo sa vaka na seni amodi, e dua na i ukuuku mokimokiti, dua na senikau ena dua na tabanaosa vaka kina na tabana onono. na i tutu ni cina, sa va na bilo vaka na se ni amodi na kena i ukuuku kei na kena senikau. sa veitaqataqai vakatolu na i ukuuku mokimokiti, me vei raurau vakatautavata kei na taba onono sa basika oti mai. sa tau-tavata na kedra i ukuuku ka era sa tuki vata kecega mai na dua na tiki ni koula dina. sa vitu na kena cina ka koti vinaka na kena vauvau, na kena i dabadabe sa koula dina. sa caka kece oqo era koula dina e dua na taledi. sa caka nai cabocabo ni ka boi vinaka ena kau akaia. na kena balavu e dua na kiupiti, na kena raba e dua na kiupitiâ€ƒ e veiraurau na yasana vavaâ€ƒrua na kiupiti na kena cere na kedrai leu sa cokotivata me dua na tikina. sa boro ena koula dina na lomana e taudaku talega kei na i leu e tutuna. ena yasana taucoo sa muloci kina na koula. e rua nai tautauri koula sa toka ena dua na yasana ka rua tale ena dua tale na yasana, oqo mei curucuru ni kau i tautauri me laveti kina na i cabocabo, sa boro oqo ena koula dina. sa caka na kau i tautauri (vua) ena kau akaia mei lavelave ni kato. sa caka talega na waiwai tabu ni veilumuti, sa ka boi vinaka sara, me vaka na nodra cakacaka na dau caka saluwaki.

38

sa cakava na i cabocabo ni soro kama ena kau akaia; lima na kiupiti na kena balavu ka lima na kiupiti na kena rabaâ€ƒka veiraurau na yasana vavaâ€ƒka tolu na kiupiti na kena cere. sa toka na i leu ena tutuna vava, sa duavata ga na tikina ni i leu, ka ubi ka boro ena varasa. sa cakava talega nai yaya kecega ni cabocabo ni soro; na sedre, na i sivi ni dravusa, na dari,

na i cula ni leweni manumanu kei na tere ni qilaiso, sa caka kece oqo ena varasa. sa cakava na lawalawa varasa me dau tu ena veimama ni cabocabo ni soro. sa cakava e va na i tautauri ena tutu ni cabocabo, rua ena dua na yasana ka rua tale ena yasana ka dua. sa caka ena varasa mei curucuru ni i vua. nai vua oqo sa caka ena kau akaia ka sa boroi ena varasa. sa vakacurumi nai vua ena i tautauri sa toka ena yasa ni cabocabo me colati kina. na boto ni cabocabo sa botani ena kau raraba. sa caka talega e dua na dari varasa levu ka yavana talega na varasa, sa caka mai na nodra iloilo na marama sa dau veiqaravi era sa dau wawa tu ena katuba ni vale ni veitavaki. sa caka na varada ena yasana vaka ki na ceva; sa vakabaitaki na varada ena lineni tali vakamatau me limasagavulu na i yate. sa ruasagavulu na kena duru, ka ruasagavulu talega na kena i sema caka ena varasa, ka sa siliva na i ruberube kece ena duru. ena yasana ki cake sa limasagavulu talega na i yate na kena balavu, sa ruasagavulu na kena duru vata kei na kena i sema caka ena varasa e ruasagavulu talega. na i ruberube ena duru sa caka ena siliva. na varada ena yasana vaka ki na ra, sa ruasagavulu ka lima na i yate na kena balavu, ka sa tini na kena duru. sa tini talega na kena i sema kei na i ruberube kina duru kei na kena i vesu sa caka ena siliva. sa vaka talega kina na yasana e na tokalau ni sa ruasagavulu ka lima na i yate. na varada vaka ki na matamata sa vitu veimama nai yate, na kena balavu, sa tolu na kena duru kei na tolu na i sema, sa vaka talega kina na varada dakuna, ena dakuna oqo sa vitu veimama na i yate na kena balavu, sa tolu na kena duru, sa tolu na kena i sema. na varada kece vakavolivolita na vale sa tali vakamatau kina na lineni. na i sema ni duru kece oqo sa varasa, na i ruberube ena duru kece sa siliva kei na kena i vesu, ena uluna kece sa caka ena siliva kece kei na veika kece e loma sa siliva. nai tatarovi ena matamata sa tuvani vakavina ka tali vakamatau ena i sulu karakarawa, sulu lokaloka, kei na i sulu damudamu makare sara kei na lineni matai lai sara. na kena balavu sa tolusagavulu na i yate ka rua veimama na i yate na kena cere kei na kena raraba. sa va na kena duru ka va na kena i sema caka ena varasa, na i ruberube ena duru sa caka ena siliva kei na kena i vesu talega sa siliva. na pini kece ni vale ni veitavaki kei na kena varada wavoki sa caka ena varasa. oqo nai wiliwili vakayaya ena vale ni kalou, o ya na vale ni veitavaki sa tu kina na i vakadinadina, sa wili me vaka na i vakaro i mosese, ena nodra veiqaravi na livai, mai na liga i icamari na luve ieroni na bete levu. o basileli na luvei urei na luve iuri mai na yavusa o juta, sa cakava kece me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa tiko vata kei koya o aoliapi na luvei aisameki mai na yavusa o tani na daua⁶ ceuceu ka dau-droini na dau-talitali ena karakarawa, lokaloka kei na sulu damudamu makare sara kei na lineni matailalai. na koula sa vakayagataki ena cakacaka ni vanua tabu, sa koula e soli mai e tolu na udolu walu na drau na paudi bibi. na siliva me vaka na i wiliwili ni tamata sa tinikarua na udolu na paudi bibi: o ira na ono na drau ka tolu na udolu, lima na drau lima sagavulu na tagane yabaki ruasagavulu ka lako cake era sa solia ya limasagavulu na sede. na i sema qara kece ena vale tabu sa tinikadua na udolu,

ono na drau na paudi bibi na siliva, koya me dua na drau tinikaono na paudi bibi dua na i sema qara. mai na vo ni va na drau na paudi bibi na siliva, sa cakava kina o koya nai ruberube ena duru, kei na wa ni veivauci. na i solisoli varasa sa volekata sara me tolu na tani. sa caka kina na i sema qara kecega, na katuba ni vale tabu ni veitavaki, na i cabocabo varasa, na tere lawalawa ni qilaiso kei na yaya taucoko ni cabocabo ni soro, nai sema qara ni varada taucoko, na yavu ni matamata ni varada, na pini taucoko ni vale kei na pini taucoko ni varada.

39

na i sulu karakarawa, lokaloka, kei na damudamu makare sara, sa caka kina na i sulu ni veiqaravi, na veiqaravi ena vanua tabu, na i sulu tabu me nei eroni, me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa cula na efoti sa caka na efoti ena koula kei na i sulu karakarawa, lokaloka, kei na i sulu damudamu makare sara, kei na lineni matailalai. sa tuki na koula me raraba, mamare, ka musumusu vakalalai, vakabalavu, me tali veicurumaki kei na i sulu karakarawa, lokaloka kei na i sulu damudamu makare sara, me vaka e dua na droini rairai vinaka. me caka na i vesu ni taba me vesuka vata na efoti, me vaka talega kina na muana tale e rua, kei koya sa dara tiko. na i vesu me vesuka na efoti kei koya sa dara tiko, sa tali talega vakamatau mai vua na dautilitali, me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa vakabiri yani na vatutalei na onikisa ena koula sa tiko rawa, ka sa ceuti oti tu. sa ceuti talega kina na yacadra na luvei isireli. me tiko oqori ena dela ni efoti me vatu ni vakananumi vei ira na luvei isireli me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa caka na i ubi ni serena ena maqosa taucoko ena kena tali me vaka ni sa caka na efoti ena koula, kei na i sulu karakarawa lokaloka, kei na damudamu makare sara kei na lineni tali vakamatailalai. sa caka na i ubi ni serena vakatautauvata ka taqavi rua; sa dua na i caga vakarivirivi ni sa taqavi rua taki. sa qai tuva kina e va na i tuvatuva vatu talei, sa dua na yatu na topasa, na satiusa, na emerelita; na i karua ni yatu, na tukoiso, na safaia, kei na daimani; na i katolu ni yatu, na jacinii, na akaite, kei na amecetise; na i kava ni yatu, na berili, na onikisi kei na jasipa. era sa vakabiti yani ena koula dina ena kena i tuvatuva. e tinikarua taucoko na vatu talei me vaka na yacadra kece na luve i isireli. sa ceuti talega na yacadra vakayadua me vaka na nodra dui yavusa. sa qai caka na va vakatuitui ena mua ni i ubi ni serena, na wa koula. sa rua talega na yavuyavu koula kei na rua na mama koula oqo ena mua sara ni i ubi ni serena oqo. sa vakacurumi na wa koula vakatuitui oqo ena mama ena mua ni i ubi ni serena. na mua ni wa koula vakatuitui oqo sa vesuki ena i tuvatuva vatu talei, ka biu ena i vesu ni taba ni efoti ena matana. e rua na mama koula sa caka me toka ena yasa ni ubi ni serena, ena tutuna sara, ena yasana e loma ni efoti. sa caka talega e rua na mama koula ka biu ena vatuvatu ni taba ena ruku ni efoti ena matana e liu, ena i sema ni vanua cula vakamatau ni efoti. sa qai vesuvata nai ubi ni serena kei na efoti ena mama koula sa veiqaravi tiko mai na i ubi ni serena kei na efoti ena i vesu karakarawa,

me toka ga ena dela ni vanua sa tali vakamatau ni efoti, me kua ni tasere kina na i ubi ni serena mai na efoti, me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa cakava e dua na i sulu ubi ni efoti tali vakamatau ka karakarawa kece. sa tadola tu e loma donu ni i sulu ubi oqo me vaka na i sulu ni valu, sa cula vinaka na bele ni vanua e tadola tiko me kua ni kadresu kina. na pomekareneti sa cula ena bele ni sulu ni ubi ena roka karakarawa, lokaloka kei na damudamu makare sara kei na lineni matailalai. sa caka na lali ena koula dina, ka sa cula ena kedrau maliwa e rua na pomekareneti ena bele ni i sulu ni i ubi taucoko: dua na lali dua na pomekareneti, me vakatiko oqori me yacova ni sa sota na bele ni sulu kece, me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa caka talega na i sulu levu cula vakamatau ena lineni matailalai vei eroni kei iratou na luvena, na i ubi ni ulu cula ena lineni matailalai, nai sala vakabete ena lineni matailalai, na tarause ena lineni matailalai, kei na i vau ni tolonga ena lineni matai lalai, kei na i sulu karakarawa, lokaloka kei na damudamu makare sara me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa caka e dua na i sala vakaturaga ena koula dina ka sa ceuti kina "sa tabu me nei jiova". sa vesuki ena wa karakarawa ki na i ubi ni ulu me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. na cakacaka kece ni vale ni kalou, na vale ni veitavaki sa vakaoti, o ira na luvei isireli era sa cakava kece me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. era sa kauta mai na vale ni veitavaki vei mosese, na vale laca kei na kena i yaya kece; na i vesu, na kau raraba, na kau vakababa, na duru kei na kena i sema kece; na laca kuli ni sipi boro damudamu, na laca kuli ni manumanu tale eso, kei na i latilati mei ubi; na kato ni vakadinadina kei na kena i vua kei na i dabedabe ni yalololoma; na teveli kei na madrai vakaraitaki kei na kena yaya kece; na i tutu ni cina kei na yaya kece kei na waiwai ni cina; na i cabocabo ni soro koula, na i lumu ni veilumuti, na veika boi kamikamica, na i lati ni katuba ni vale ni veitavaki; na i cabocabo ni soro varasa, na kena i vua kei na kena i yaya kece, na dari kei na kena i dabedabe; na varada kei na kena duru kece, na i sema kece, na i lati ni matamata, na kena i vesu, na kena pini, na i yaya kece ni veiqaravi ena vale ni veitavaki na vale ni kalou; na i sulu ni veiqaravi, na i sulu ni veiqaravi ena tikina tabu, na i sulu nodratou na luvena, me cakacaka vakabete talega. me vaka na ka kecega sa vakarota o jiova vei mosese, era sa cakava na cakacaka kecega na luvei isireli. sa vakaraica kece na cakacaka o mosese, io, era sa cakava kece; me vaka sa vakarota o jiova, era sa cakava vaka kina, ka sa vakalouvina kataka ira o mosese.

40

sa qai vosa vei mosese o jiova ka vaka: "ena matai ni siga ni matai ni vula, mo sa vakaduria na vale vakacevaceva, na vale ni veitavaki. "mo biuta e loma na kato ni veidinadinati, ka latia na vanua e tiko kina na kato ena dua na i ubi latilati. "mo kauta mai na teveli ka vakarautaka kina na veika e dodonu me tiko vata; mo kauta talega mai na i tutu ni cina kei na kena cina. mo kauta talega mai na i cabocabo ni soro koula ni veika boi vinaka me toka yani ena mata ni kato ni vakadinadina, me qai dua na i latilati me wasea na rumu

e rua oqori, mai na katuba ni vale ni veitavaki. "mo qai tuvana na i cabocabo ni soro kama ena mata ni katuba ni vale ni veitavaki "me biu na dari ni vuluvulu ena maliwa ni vale ni veitavaki kei na i cabocabo ni soro kama, me vakatawani ena wai. "mo vakarautaka na varada ni vale ni veitavaki ena yasana kece, ka me vivi cake na i ubi ena matamata ni veiqaravi. "mo taura na waiwai ni veilumuti ka lumuta na vale ni veitavaki kei na veika kece sa tu kina. mo vakatabuya na kena i yaya kece, me ka tabu. "mo lumuta talega na i cabocabo ni soro kama kei na kena yaya kece ni veiqaravi, ka vakatabuya na i cabocabo ni soro. me ka tabu sara na i cabocabo ni soro. "mo lumuta talega na dari ni vuluvulu kei na kena i dabedabe ka vakatabuya. "mo qai kauti eroni mai vei iratou na luvena ki na katuba ni vale ni veitavaki ka vakasilimi iratou ena wai. "mo vakasulumi eroni ena i sulu tabu ka lumuti koya ka vakatabui koya, me veiqaravi vei au ena veiqaravi vakabete. "mo kauti iratou mai na luvena ka vakasulumi iratou ena i sulu balavu. "mo lumuti iratou me vaka o sa lumuti tamadrato, me ratou veiqaravi vei au vakabete; na nodratou lumuti sa ka me sega ni mudu na nodratou veiqaravi vakabete ena i tabatamata kecega." sa cakava o mosese me vaka sa vakarota vua o jiova. sa qai yaco ni sa matai ni vula ena i karua ni yabaki, ena i matai ni siga ni vula, sa vakaduri cake na vale ni veitavaki. sa vakaduria cake na vale ni veitavaki o mosese, vakaukauwataki na kena i sema, na kau vakababa sa cobacoba me veitauri kei na duru sa vakaduri. sa vakataqari na kena laca ka sa ubi yani ena kena i ubi, me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa sega na i vola ni vakadinadina ka biuta ena loma ni kato, ka vakacuruma na i tautauri ni kato ena kena mama, ka biuta na i dabedabe ni yalololoma ena dela ni kato. sa qai kauta mai na kato ki na vale ni veitavaki, sa vakaliliga cake na i ubi, ka sa latia tani na kato ni vakadinadina me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa kauta na teveli ki na vale ni veitavaki ena yasana e cake ni vale ni veitavaki ena taudaku ni i ubi; sa biuta na madrai ena dela ni teveli ena matai jiova, me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa biuta na i tutu ni cina kei na cina ena vale ni veitavaki me veidonui kei na teveli ni madrai ena dua na yasana, o ya na yasana ki ra; sa waqa tiko na cina ena mata i jiova me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa biuta na i cabocabo ni soro koula ena loma ni vale ni veitavaki ena mata ni ubi ki na tikina tabu sara; sa vakama na veika boi kamikamica ena i cabocabo ni soro koula me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa qai vakaliliga cake na i latilati ena katuba ni vale ni veitavaki, sa qai biuta na i cabocabo ni soro kama ena mata ni katuba ni vale ni veitavaki ka vakacab-ora kina na i soro kama kei na i soro laukana me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa biu na dari ni vuluvulu ena loma ni vale ni veitavaki veidonui tikoga kei na i cabocabo ni soro kama, ka sa vakatawani ena wai me ia kina na vuluvulu; o mosese kei eroni kei ira na luvena era sa vuluvulu ka savata na yavadra mai na wai o ya. ni ra sa lako ki na vale ni veitavaki, ka lako voleka ki na i cabocabo ni soro, me ra vuluvulu ka vuivui me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa vakaduri cake na veika kece me baleta na vale ni veitavaki. sa vakaotia o mosese na cakacaka. sa ubia

tu na vale ni veitavaki na vei o, ka sa vakasinaita na vale ni veitavaki na i serau ni kalou. sa sega ni rawa ni curuma na vale ni veitavaki o mosese, baleta ni sa vakaruruga tu na vale na veio kei na i serau ni kalou sa vakasinaita tale tu ga na vale ni veitavaki oqo. ni sa kau tani mai na vale ni veitavaki na vei o, era sa toso ena nodra i lakolako na luvei isireli. kevaka sa sega ni toso na veio, era sa sega talega ni toso na isireli, me yacova na siga sa toso kina na vei o. na vei o nei jiova sa ubia na vale ni veitavaki ena siga, ka sa tu na veiduru o bukawaqa ena bogi, ena matadra na vuvale kecega e isireli, ena nodra i lakolako kecega.

ia oqo sa kacivi mosese o jiova, ka vosa vua mai na vale ni veitavaki, ka tukuna, "mo vosa vei ira na isireli, ka tukuna vei ira: 'kevaka e dua vei kemudou sa vakacababora nai madrali vei jiova, dou kauta mai na nomudou qele ni manumanu á€" na bulumakau se sipi se na me. 'kevaka sa nonai madrali na bulumakau mei soro kama, me vakacabora o koya na ka tagane sa sega na kena ca; me vakacabora ena yalo e galala mai na katuba ni vale ni veitavaki e na mata i jiova. 'me qai tabaka o koya na ulu ni soro kama e na ligana, ka na ciqomi nai soro me vinakati kina o koya ka me nonai bulubulu. 'me na vakamatea o koya na bulumakau e na mata i jiova; ia o ira na bete, na luve i eroni, me ra kauta na dra ka kureitaka wavokita nai cabocabo ni soro sa tu mai na katuba ni vale ni veitavaki. 'ia me drudruga o koya nai soro kama ka tava vakalalai na lewena. 'o ira na luve i eroni na bete me ra vakawaqaca na buka waqa e na dela ni cabocabo ni soro, ka tuva vakavinaka na buka e dela ni buka waqa. 'ia o ira na bete, na luve i eroni, me ra qai tuva vakavinaka na veitikina, na uluna, kei na kena uro, e na dela ni buka sa toka e na cabo-ni-soro; 'ia na kena gagacaga kei na yavana me vuya e na wai. me qai vakama kecega na bete e na dela ni cabocabo ni soro mei soro kama, sa vakacabori e na buka waqa, me ka boi vinaka vei jiova. 'kevaka e nonai madrali á€" na sipi se na me á€" mei soro kama, me na vakacabora o koya na ka tagane sa sega na kena ca. 'me na vakamatea o koya e na yasa ni cabocabo ni soro vaka ki na vualiku e na mata i jiova; ia o ira na bete, na luve i eroni, me ra kureitaka na kena dra wavokita nai cabocabo ni soro. 'me tava talega vakalalai, io na uluna kei na kena uro; me qai tuva vakavinaka na bete e na dela ni kau sa toka e dela ni buka waqa mai na dela ni cabocabo ni soro; 'ia na gagacaga kei na yavana me vuya e na wai. me qai kauta kecega na bete ka vakama e na dela ni cabocabo ni soro; oqo nai soro kama, sa vakacabori e na buka waqa, me ka boi vinaka vei jiova. 'ia kevaka sa nonai madrali na manumanu vuka mei soro kama vei jiova, me qai cabora o koya na soqe se na luve ni ruve me nonai madrali. 'me kauta na bete ki nai cabocabo ni soro, ka wirica na domona, ka vakama e na dela ni cabocabo ni soro; ia me sova yani na kena dra ki na yasa ni cabocabo ni soro. 'me qai tunaka ka vutia ka biuta ki na yasa ni cabocabo ni soro vaka ki na tokalau, e na tikina sa biu kina na dravusa. 'ka me tava na tabana, ia me kakua ni tawasea laivi; me qai vakama na bete e na dela ni cabocabo ni soro, e na dela ni kau sa toka e dela ni buka waqa. oqo nai soro kama, sa vakacabori e na buka waqa, me ka boi vinaka vei jiova.

'ia ni sa vakacabora e dua na tamata nai soro laukana vei jiova, me valawa qaqi vinaka na nona i madrali. ia me livia kina o koya na waiwai, ka biuta kina na ka boi vinaka me vakamai. 'me qai kauta vei ira na bete, na luve i eroni, e dua me taura mai kina na valawa qaqi vinaka sa yakuta rawa e ligana, e veiwaki kei na waiwai, kei na ka boi vinaka me vakamai.

ia na bete me vakama eso e na dela ni cabocabo ni soro mei vakananumi, na ka sa vakacabori e na buka waqa, me ka boi vinaka vei jiova. 'na kena vo ni soro laukana ena kei eroni kei iratou na luvena. oqo na ka tabu sara e nai soro sa vakacabori e na buka waqa vei jiova. 'ia kevaka o kauta mai me i soro laukana na madrai sa vavi e na lovo, na keke me caka e na valawa qaqi vinaka e sega ni vakaivakatubu sa veiwaki vata kei na waiwai, se me keke mamare sara e sega ni vakaivakatubu sa boro e na waiwai. 'ia kevaka sa nomui madrali nai soro laukana sa tavu e nai tavuteke kaukamea, me valawa, e sega ni vakaivakatubu, sa veiwaki vata kei na waiwai. 'mo dovía vakalalai ka livia kina na waiwai; oqori na i soro laukana. 'ia kevaka sa nomui madrali nai soro laukana mai nai tavuteke, me caka e na valawa qaqi vinaka kei na waiwai. 'ia mo kauta nai soro laukana sa caka e na ka oqo vei jiova. ia ni sa soli vua na bete, me kauta o koya ki nai cabocabo ni soro. 'me na qai kauta tani o koya na bete mai nai soro laukana e dua nai vakananumi, ka vakama e dela ni cabocabo ni soro. me vakacabori e na buka waqa, me boi vinaka vei jiova. 'ia na kena vo ni soro laukana ena kei eroni kei iratou na luvena. oqo na ka tabu sara e na ka sa vakacabori e na buka waqa vei jiova. 'me kakua ni dua nai soro laukana dou sa vakacabora vei jiova me vakaivakatubu, ia mo dou kakua ni vakama e dua nai vakatubu se na o ni kei nai soro kecega sa vakacabori e na buka waqa vei jiova. 'e nai soro ni sevu ga, mo dou na vakacabora vei jiova, ia me kakua ni cabori e na i cabocabo ni soro me ka boi vinaka. 'ia nai soro laukana kecega o na vakacabora mo vakamasimataka; ia mo kakua talega ni guilecava na masima ni veiyalayalati ni nomu kalou e na nomui soro laukana. mo vakacabora vata kei na masima na nomu i madrali kecega. 'ia kevaka o sa vakacabora eso nai sevu mei madrali vei jiova, mo vakacabora mei soro laukana ni nomu i sevu na sila vou sa vavi e na buka waqa, sa lautuki mai na sola vakalewena. 'ia mo livia kina na waiwai, ka biuta e delana na ka boi vinaka me vakamai. oqo nai soro laukana. 'na bete me qai vakama na kena i vakananumi: eso na kena sila sa lautuki kei na so na kena waiwai, kei na ka boi vinaka me vakamai, oqo na ka sa cabori e na buka waqa vei jiova.

'ni sa nonai madrali e dua nai soro ni veivinakati, kevaka sa vakacabora o koya e dua na bulumakau, se ka tagane se yalewa, me vakacabora e na mata i jiova e dua sa sega na kena ca. 'ia me tabaka na ulu ni nonai madrali e na ligana, ka vakamatea mai na katuba ni vale ni veitavaki; ia o ira na bete, na luve i eroni, me ra na kureitaka na dra vakavolivolita na i cabocabo ni soro. 'me qai vakacabora o koya mai nai soro ni veivinakati e dua nai madrali sa vakacabori e na buka waqa vei jiova. na uro e ubia na gagacaga, kei na uro kecega sa tu e na gagacaga, 'kei na ivi ruarua kei na uro sa tu e batibatina, kei na uro e kabita na yate e na dela ni ivi, o koya me na kauta tani; 'ia o ira na luve i eroni me ra vakama e nai cabocabo ni soro e na dela ni soro kama, e dela ni kau sa toka e dela ni buka waqa, me ka sa vakacabori e na buka waqa, me boi vinaka vei jiova.

'ia kevaka sa nona i madrali me i soro ni veivinakati vei jiova na sipi se na me, se ka tagane se yalewa, me cabora o koya e dua sa sega na kena ca. 'kevaka sa vakacabora na lami me nona i madrali, me na cabora e na mata i jiova. 'ia me tabaka o koya na ulu ni nonai madrali e na ligana, ka vakamatea e na mata ni vale ni veitavaki; ia o ira na luve i eroni me ra kureitaka na dra wavokita na i cabocabo ni soro. 'me na vakacabora o koya na i madrali ni veivinakati, nai madrali sa vakacabori e na buka waqa vei jiova, na kena uro kei na uro taucoko e buina me tava laivi o koya voleka ki na suitu. kei na uro sa ubia na gagagaca kei na uro kecega sa tu e na gagagaca, 'kei na ivi ruarua kei na uro sa tu e batibatina, na uro e kabita tu na yate e na dela ni vi, o koya me kauta tani; 'me qai vakama e na dela ni cabocabo ni soro o koya na bete me kakana, nai madrali sa vakacabori e na buka waqa vei jiova. 'ia kevaka e nonai madrali na me, me cabora o koya e na mata i jiova. 'ia me tabaka na uluna e na ligana ka vakamatea e na mata ni vale ni veitavaki; ia o ira na luve i eroni me ra kureitaka na dra wavokita nai cabocabo ni soro. 'me na vakacabora o koya eso na tikina me nonai madrali, mei soro vakacabori e na buka waqa vei jiova. na uro e ubia na gagagaca kei na uro kece sa tu e na gagagaca, 'kei na ivi ruarua kei na uro sa tu e batibatina, kei na uro e kabita tu na yate kei na ivi, o koya me na kauta tani; 'ia me qai vakama e dela ni cabocabo ni soro na bete me kakana, nai madrali e vakacabori e na buka waqa me ka boi vinaka; sa nei jiova na uro kecega. 'oqo sa kenai lesilesi me sega ni mudu e na nomudou veitabatamata e na nomudou i tikotiko kecega: mo dou kakua ni kania na uro se na dra."

4

ia oqo sa vosa vei mosese o jiova, ka tukuna, "mo vosa vei ira na isireli, ka vaka: 'kevaka sa cala e dua na tamata ni sega ni nakita ka sa cakava e dua na ka sa vakarota o jiova me kakua ni caka, ia sa cakava e na nona lecava, 'kevaka sa vakacalaka na bete sa lumuti, ka vakavuna me ra beitaki e na ca na tamata, me qai vakacabora vei jiova e na vuku ni nona i valavala ca sa cala kina o koya e dua na luve ni bulumakau sa sega na kena ca me i soro ni valavala ca. 'ia me kauta na bulumakau ki na katuba ni vale ni veitavaki e na mata i jiova, ka tabaka na ulu ni bulumakau e na ligana, ka vakamatea na bulumakau e na mata i jiova. 'ia na bete sa lumuti me kauta e dua nai wase ni dra ni bulumakau ki na vale ni veitavaki. 'me qai tonia na nonai qaalo na bete e na dra ka kureitaka vakavitu na dra e na mata i jiova, e na mata ni lati ni vale tabu. 'ia na bete me na boroya na dra e na tutuna balavu cake ni cabocabo ni ka boi kamikamica e tu e na mata i jiova, ka sa tu e na vale ni veitavaki; ka me sova na kena vo ni dra kecega ni bulumakau ki na yavu ni cabocabo ni soro kama, mai na katuba ni vale ni veitavaki. 'me kauta laivi maikina o koya na uro kecega ni bulumakau mei soro ni valavala ca. na uro e ubia na gagagaca kei na uro kecega sa tu e na gagagaca, 'kei na ivi ruarua kei na uro sa tu e batibatina, kei na uro e kabita tu na yate e na dela ni ivi, o koya me na kauta tani, 'me vaka sa kau laivi mai na bulumakau sa vaka-

cabori mei soro ni veivinakati; ka me na vakama na bete e na dela ni cabocabo ni soro kama. 'ia na kuli ni bulumakau kei na lewena kecega, kei na uluna kei na yavana, kei na kena gagagaca kei na dena á€" 'io na bulumakau taucoko me colata yani o koya ki na dua na vanua savasava e na i bili ni tikotiko, na vanua e dausova kina na dravusa, ka me vakama e na buka waqa e dela ni buka eso; e na tikina sa dausova kina na dravusa me vakamai kina. 'ia oqo kevaka era vakacalaka nai soqosoqo taucoko ni isireli, ka sa tabonaki na cala oqo vei ira nai soqosoqo, ka ra sa kitaka eso na ka sa vakarota o jiova me kakua ni caka, era sa cala kina; 'ni sa kilai na cala era a cakava, me ra qai vakacabora e dua na luve ni bulumakau o ira na i soqosoqo me baleta na cala, ka kauta mai ki na vale ni veitavaki. 'ia o ira na qase vei ira na i soqosoqo me ra tabaka na ulu ni bulumakau e na ligadra e na mata i jiova. 'me qai vakamatei na bulumakau e na mata i jiova. 'na bete sa lumuti me na kauta e dua nai wase ni dra ni bulumakau ki na vale ni veitavaki. 'me qai tonia na nonai qaalo na bete e na dra ka kureitaka vakavitu e na mata i jiova, e na mata ni lati. 'me boroya talega e na dra na tutuna sa balavu cake e nai cabocabo ni soro sa tu e na mata i jiova, ka sa tiko e na vale ni veitavaki; ka me sova na kena vo ni dra ki na yavu ni cabocabo ni soro kama, ka tu mai na katuba ni vale ni veitavaki. 'me na kauta laivi mai na kena uro ka vakama e na dela ni cabocabo ni soro. 'ka me na cakava vua na bulumakau me vaka e cakava e liu vua na bulumakau kai soro ni valavala ca; io me cakava vakakina oqo. ka me sorovaki ira na bete, era na qai vosoti kina. 'me qai colata o koya na bulumakau ki nai bili ni tikotiko, ka vakama me vaka sa vakama na bulumakau e liu. oqo nai soro ni nodra vakacalaka na i soqosoqo. 'ni sa vakacalaka e dua na turaga, ka sa cakava e na lecava e dua na ka sa vakatabuya o jiova na nona kalou, ka sa cala kina, 'kevaka sa vakatikalai vua emuri na nona cala, me qai kauta mai o koya na nonai madrali, na me tagane sa sega na kena ca. 'ia me tabaka na ulu ni me e na ligana, ka vakamatea e na tikina sa dauvakamatei kina nai soro kama e na mata i jiova. oqo nai soro ni valavala ca. 'me na kauta o koya na bete e dua nai wase ni dra ni soro ni valavala ca e na nonai qaalo, ka boroya kina na tutuna sa balavu cake e nai cabocabo ni soro kama, ka sova na dra ki na yavu ni cabocabo ni soro kama. 'me qai vakama na kena uro kecega e na dela ni cabocabo ni soro, me vaka sa vakacabori na uro ni soro ni veivinakati. me sorovaki koya kina na bete e na vuku ni nonai valavala ca, ena qai vosoti kina o koya. 'kevaka sa vakacalaka e dua na lewe ni vanua ka kitaka e dua na ka sa vakatabuya o jiova, ka sa cala kina, 'kevaka sa qai kila emuri o koya na i valavala ca sa cakava oti, me qai kauta mai me nonai madrali e dua na luve ni me, na ka yalewa e sega na kena ca, e na vuku ni nona cala sa cakava oti o koya. 'ia me tabaka o koya na ulu ni soro ni valavala ca e na ligana, ka vakamatea nai soro ni valavala ca e na tikina sa dauvakacabori kina na i soro kama. 'ia me kauta o koya na bete e dua na i wase ni kena dra e na nonai qaalo, ka boroya kina na tutuna sa balavu cake e na i cabocabo ni soro kama, ka sova na vo ni kena dra ki na yavu ni cabocabo ni soro. 'me na kauta laivi na kena uro kecega, me vaka sa kau laivi mai na uro mai nai

soro ni veivinakati; ia me vakama o koya na bete e na dela ni cabocabo ni soro me ka boivinaka vei jiova. ia ena sorovaki koya na bete, ena qai vosoti kina o koya. 'kevaka sa kauta mai o koya e dua na lami mei soro ni nonai valavala ca, me kauta mai e dua na ka yalewa sa sega na kena ca. 'me qai tabaka o koya na ulu ni soro ni valavala ca e na ligana, ka vakamatea mei soro ni valavala ca e na tikina sa dauvakamatei kina nai soro kama. 'me na kauta e dua na i wase ni dra ni soro ni valavala ca na bete e na nona i qaalo, ka boroya kina na tutuna sa balavu cake e na i cabocabo ni soro kama, ka sova na vo ni kena dra kecega ki na yavu ni cabocabo ni soro. 'me qai kauta laivi na kena uro kecega, me vaka sa kau laivi na uro ni lami mai nai soro ni veivinakati. me qai vakama e na dela ni cabocabo ni soro o koya na bete, me vaka sa daucaka e na ka sa cabori e na buka waqa vei jiova. ia me sorovaki koya na bete e na vuku ni nona i valavala ca sa cakava, ena qai vosoti kina o koya.

5

'kevaka sai valavala ca e dua na tamata ni sa rogoca e dua na vosa bubului, ka sai vakadinadina ni sa raica se sa kila e dua na kaâ€" kevaka sa sega ni tukuna, sa qai cala kina. 'se dua na tamata sa tara na ka e sega ni savasava, se yago ni manumanu sega lasa e sega ni savasava, se na yago ni ka sa dolo e sega ni savasava, ke sega ni kila o koya, sa na sega ni savasava o koya sa na cala ga. 'se sa tara na ka e sega ni savasava kina na tamataâ€" se na ka cava ga e sega ni savasava kina na tamata, ke sega ni kila â€" ni sa qai kila ga mai, sa na cala ga. 'se dua na tamata e bubului vakailoa, me kitaka na ka ca se me kitaka na ka vinaka, se cava ga ena bubului vakailoa kina na tamata, ka sega ni kila â€" ia ni sa kila, sa na qai cala e na dua vei ira na ka oqo. 'ia, ni sa cala o koya e na dua na ka oqo, me qai vakatusa na ka sai valavala ca kina; 'ka me kauta vei jiova na nonai soro e na vuku ni nonai valavala ca sa kitaka o koya, e dua na ka yalewa mai na qele ni manumanu, e dua na luve ni sipi se na me me i soro ni valavala ca. me na sorovaki koya na bete e na vuku ni nona i valavala ca. 'kevaka e sega ni kauta rawa o koya e dua na lami, me qai kauta mai vei jiova, e na vuku ni nona i valavala ca, e rua na soqe se rua na luve ni ruve: e dua me i soro ni valavala ca kei na dua tale me i soro kama. 'ia me kauta vua na bete, ia o koya me vakacabora e liu na i soro ni valavala ca, ka wirica na uluna mai na domona, ia me kakua ga ni drutia laivi. 'me qai kureitaka na dra ni soro ni valavala ca e na yasa ni cabocabo ni soro, ia na kena vo ni dra me sova ki na yavu ni cabocabo ni soro. oqo na i soro ni valavala ca. 'me qai vakacabora nai karua mei soro kama me vaka na kena i valavala. ia me sorovaki koya na bete e na vuku ni nonai valavala ca sa cakava oti, ena qai vosoti kina. 'ia kevaka e sega ni rawata e rua na soqe se rua na luve ni ruve, me qai kauta mai o koya sai valavala ca me nonai madrali e dua nai ka tini ni dua efa na valawa qaqi vinaka mei soro ni valavala ca. me kakua ni livia kina na waiwai, me kakua talega ni biuta kina na ka boi vinaka na bete, ni sai soro ni valavala ca. 'me qai kauta o koya vua na bete, ia o

koya na bete me yakuta e ligana me kenai vakanan-umi, ka vakama e nai cabocabo ni soro me vaka na ka sa vakacabori vei jiova e na buka waqa. oqo nai soro ni valavala ca. 'me sorovaki koya na bete, e na vuku ni nonai valavala ca sa cala kina e na dua na ka oqo; ena qai vosoti kina. ia na kena vo me nona na bete me vaka nai soro laukana." sa qai vosa vei mosese o jiova, ka vaka: "kevaka sa cakava e dua na ka cala e dua na tamata, ka vakacalaka e na vuku ni ka sa tabu vei jiova, me qai kauta o koya vei jiova mei soro ni nona caka cala e dua na sipi tagane sa sega na kena ca mai na qele ni sipi, kei na nomu i vakarau ni sikeli siliva me vaka na sikeli ni vale tabu, mei soro ni caka cala. "ia me sauma na ca sa cala kina e na vuku ni ka e tabu, ka me qai vakaikuritaka e na dua na i ka lima ni wase ka solia vua na bete. ia me sorovaki koya na bete e na sipi tagane ei soro ni caka cala, ena qai vosoti kina. "kevaka sa cala e dua na tamata, ni sa kitaka e dua na ka sa vakatabui e na vunau i jiova, ke sa sega ni kila, ena cudruvi ga e na nona caka cala. "me qai kauta e dua na sipi tagane sa sega na kena ca mai na qele ni sipi, vua na bete, ni o sa lewa mada na ka sa rauta na nona cala. ia me sorovaki koya na bete e na vuku ni nona vakacalaka ka sega ni kila, ena qai vosoti kina. "oqo nai soro ni caka cala; sa cala vakaidina o koya vei jiova."

6

sa vosa tale vei mosese o jiova, ka vaka: "kevaka sai valavala ca e dua na tamata ka sa caka cala vei jiova ni sa vosa lasu vua na kai nona e na ka sa soli vua me maroroya, se na ka e veiyalayalati kina, se na ka e butakoci, se sa taura vakaukauwa e dua na ka vua na kai nona, "se sa kunea beka na ka sa yali ka lasu kina, ka bubului vakailasu â€" e na vuku ni dua na ka sa cakava na tamata kai valavala ca kina: "sa qai vakakina, ni sai valavala ca o koya ka sa beitaki kina, ena vakasuka na ka sa butakoca, se na ka sa taura vakaukauwa, se na ka sa soli vua me maroroya, se na ka e yali ka sa kunea o koya, "se dua na ka sa bubului vakailasu kina. ena sauma kece, ka vakaikuritaka e na dua nai ka lima, me solia vua na kenai taukei, e na siga sa macala kina na nona cala. "ia me kauta mai o koya nai soro ni nona caka cala vei jiova, na sipi tagane sa sega na kena ca mai na qele ni sipi, kei nai vakarau ni ka o sa lewa me rauta na nona cala, vua na bete. "ena qai sorovaki koya na bete e na mata i jiova, ena qai vosoti kina e na dua na ka sa cala kina." sa qai vosa vei mosese o jiova, ka vaka, "mo vakarota vei eroni kei iratou na luvena, ka tukuna, "oqo na lewa e na vuku ni soro kama: nai soro kama me tikoga e matadravu e na dela ni cabocabo ni soro e na bogi ka sigavaka, ka me waqa tikoga kina na buka waqa ni cabocabo ni soro. "ka me vakaisulu na bete e nonai sulu lineni, me daramaka talega na nona tarausese lineni, me qai kauta na dravusa ni soro kama mai na dela ni cabocabo ni soro, ka biuta voleka ki na i cabocabo ni soro. 'me qai luvata na nona i sulu o koya, ka vakaisulu e na i sulu tani, ka kauta yani na dravusa ki nai bili ni tikotiko ki na dua na vanua savasava. 'ia me waqa tikoga na buka e nai cabocabo ni soro; me kakua sara ni boko. ka me vakama tiko na buka o koya na bete

e na veimataka kecega, ka tuva vakavinaka kina na i soro kama; me vakama talega kina o koya na uro ni soro ni veivinakati. 'me waqa tikoga na buka e na dela ni cabocabo ni soro; me kakua sara ni boko. 'oqo nai vunau ni soro laukana: me vakacabora o ira na luvu e eroni e na i cabocabo ni soro e na mata i jiova. 'ia me yakuta o koya na valawa qaqi vinaka mai nai soro laukana, kei na kena waiwai, kei na ka boi vinaka sa tu e nai soro laukana, ka vakama e na dela ni cabocabo ni soro me ka boi vinaka, ka mei vakananumi vei jiova. 'ia na kena vo me kania o eroni kei ira na luvuena; me laukana vata kei na madrai sa sega ni vakai vakatubu e na tikina tabu; e na loma ni rara sa vakabai ni vale ni veitavaki me ra kania kina. 'me kakua ni vavi kei nai vakatubu. au sa solia me kedra i votavota mai na ka sa cabori vei au e na buka waqa; sa ka tabu sara, me vaka nai soro ni caka cala. 'me ra kania o ira kecega na tagane vei ira na luvu e eroni. oqo na vunau sa sega ni mudu e na vuku ni ka sa vakacabori vei jiova e na buka waqa, e na nomodumu veitabatamata. ena tabu ga o ira kece sa tarai ira.' sa vosa tale vei mosese o jiova, ka vaka, "oqo nai madrali nei eroni kei ira na luvuena, me ra vakacabora vei jiova, e na siga sa lumuti kina: e dua nai katini ni efa na valawa qaqi vinaka mei soro laukana ena veisiga yadua, me veimama e na mataka ka veimama e na bogi. "me vavi kei na waiwai e nai tavuteke kaukamea. ni sa buli oti, mo qai kauta mai ki loma. ni veitiki ni soro laukana sa vavi mo cabora me ka boi vinaka vei jiova. "o koya vei iratou na luvuena sa lumuti me bete, me kena i sosomi, me qai vakacabora. o ya sai lesilesi i jiova ka sega ni mudu. me na vakamai kecega. "nai soro laukana kecega ni bete me vakamai sara. me kakua ni laukana." sa vosa talega vei mosese o jiova, ka vaka, "mo vosa vei eroni kei iratou na luvuena, ka tukuna, 'oqo na vunau ni soro ni valavala ca: e na yasana sa vakamatei kina nai soro kama, me vakamatei kina nai soro ni valavala ca e na mata i jiova. oqo sa ka tabu sara. 'na bete sa cabora e na vuku ni valavala ca me kania. me laukana e na tikina tabu, e na loma ni rara sa vakabai ni vale ni veitavaki. 'na tamata kecega ena tara na yagona me ra tabu. ia ni sa kureitaki na kena dra ki na dua na i sulu, mo na savata oqori sa kureitaki kina, e na tikina tabu. 'ia na kuro qele sa riri kina me vorolaki. ia kevaka sa riri e na kuro varasa, me qai asi ka dere e na wai. 'me ra kania o ira kecega na tagane vei ira na bete. oqo sa ka tabu sara. 'ia nai soro ni valavala ca e kau mai na kena dra ki na vale ni veitavaki, me ia kina na veibulubuluti e na tikina tabu, me kakua ni laukana. me na vakamai e na buka waqa.

7

'e vaka talega oqo nai vunau ni soro ni caka cala (oqo sa ka tabu sara): 'ena yasana era sa vakamatea kina na i soro kama me ra vakamatea kina nai soro ni caka cala. ia na kena dra me kureitaki wavokita nai cabocabo ni soro. 'ka me cabora o koya na kena uro kecega. na buina uro kei na uro sa ubia na wawa, 'kei na ivi ruarua kei na uro sa tu ena batibatina, kei na uro sa kabita na yate e na dela ni ivi, oqo me kau tani; 'ka me vakama o koya na bete e na dela ni cabocabo ni soro me ka sa cabori e na buka waqa vei jiova. oqo

nai soro ni caka cala. 'o ira kecega na tagane vei ira na bete era na kania. me laukana e na tikina tabu. sa ka tabu sara. 'nai soro ni caka cala e tautauvata kei na i soro ni valavala ca; sa dua ga na kedrau i vunau: na bete sa cakava na veibulubuluti ena nona ga. 'ia na bete sa vakacabora na nonai soro ni valavala ca e dua na tamata, ena nona na bete o ya na kuli ni soro kama sa vakacabora o koya. 'kei na i soro laukana kecega sa vavi e na lovo kei na ka kece sa tavu e na i tavuteke, se nai tavuteke kaukamea, ena nona na bete sa vakacabora. 'kei nai soro laukana kecega, sa veiwiki vata kei na waiwai se mamaca, ena nodratou kecega na luvu e eroni, me ra duivota vakatautauvata. 'ia oqo na vunau ni soro ni veivinakati ena vakacabora vei jiova e dua na tamata: 'kevaka sa cabora mei madrali ni vakavinavinaka, me cabora vata, kei nai soro ni vakavinavinaka, na keke e sega ni vakai-vakatubu sa veiwiki vata kei na waiwai, kei na keke mamare sara sa boro e na waiwai, se na keke e caka e na valawa qaqi vinaka sa waki vata kei na waiwai. 'me kena i kuri ni keke, me nona i madrali me cabora talega na madrai e vakai-vakatubu kei na i madrali ni vakavinavinaka mai na nonai soro ni veivinakati. 'ia mai na ka oqori me na vakacabora o koya e dua na keke mei madrali e lavelaveti vei jiova. oqo ena nona na bete sa kureitaka na dra ni soro ni veivinakati. 'na lewe ni soro ni veivinakati e ka ni vakavinavinaka me na laukana ga e na siga e vakacabori kina. me kakua na vakavoca o koya me yacova na mataka. 'ia kevaka e ka ni bubuluti se i madrali ni yalayala, me na laukana ga e na siga e vakacabora kina o koya na nonai madrali; ia e na mataka me laukana talega na kena vo; 'na lewe ni nonai madrali ni vakavinavinaka sa vo tu e na kenai katolu ni siga me vakamai e na bukawaqa. 'ia kevaka e dua na lewe ni nonai madrali ni soro ni veivinakati sa laukana e na kenai katolu ni siga, e na sega ni vakadonui, se me na yaga vei koya e vakacabora; ena ka vakasisila vua sa vakacabora, ia na tamata e kania ena cudruvi e na nona caka ca. 'na lewena e tara e dua na ka sa sega ni savasava me kakua ni laukana. me vakamai e na bukawaqa. ia na lewena savasava sa vo, me ra kania o ira kece sa savasava. 'ia na tamata sa kania na lewe ni madrali ni soro ni veivinakati sa tabu me nei jiova, ni sa dukadukali o koya, ena muduki tani na tamata o ya mai vei ira na kai nona. 'io na tamata talega e tara e dua na ka sa sega ni savasava, na ka e sega ni savasava vua na tamata, na manumanu sega savasava, se dua na ka e sega ni savasava e vakasisilataki, se dua e kania na lewe ni madrali ni veivinakati sa tabu me nei jiova, ena muduki tani na tamata o ya mai vei ira na kai nona.' 'na uro kei na dra me na kakua ni laukana sa vosa talega vei mosese o jiova, ka tukuna, "mo vosa vei ira na luvu i isireli, ka vaka: 'dou kakua ni kania e dua na uro, ni bulumakau se sipi se me. 'ia na uro ni manumanu sa mate vakadodonuga, kei na uro ni manumanu era dresulaka na manumanu kila, e tara me vakayagataki e na ka tani eso; ia dou kakua sara ni kania. 'ni o koya ena kania na uro ni manumanu sa dau-vakacabori e na buka waqa vei jiova, io na tamata e kania ena muduki tani mai vei ira na kai nona. 'e vakakina mo dou kakua talega ni kania na dra e na nomodumu veivale kecega, se dra ni manumanu vuka se manumanu e yayai va. 'o koya ena

kania na dra, ena muduki tani na tamata o ya mai vei ira na kai nona." sa vosa talega vei mosese o jiova, ka tukuna, "mo vosa vei ira na luve i isireli, ka tukuna: 'o koya sa vakacabora na nonai madrali ni soro ni veiv-inakati vei jiova me kauta mai na nona i madrali vei jiova mai na nona i soro ni veivinakati. 'ena ligana me kauta na ka sa vakacabori e na buka waqa vei jiova. me kauta na uro kei na serena, me yalovaka na serena mei soro e yalovaki e na mata i jiova. 'ia na bete me vakama na uro e na dela ni cabocabo ni soro, ia na serena me kadratou o eroni kei na luvena. 'ia na sagana i matau mo dou solia vua na bete mei soro e lavelaveti mai na i madrali ni nomudou i soro ni veivinakati. 'o koya vei iratou na luve i eroni, sa cabora na dra ni soro ni veivinakati kei na uro, ena kena i votavota na sagana i matau. 'na serena sa yalovaki kei na sagana sa lavelaveti au sa taura mai vei ira na isireli, mai na nodra i madrali ni soro ni veivinakati, ka'u sa solia vei eroni na bete kei iratou na luvena mai vei ira na luve i isireli me kena i lesilesi ka sega ni mudu." oqo sa vakatabui me kei eroni kei iratou na luvena, mai na i madrali sa vakacabori e na buka waqa vei jiova, e na siga sa kauti iratou kina o mosese me ratou bete vei jiova. o jiova sa vakarota me ra solia vei iratou o ira na luve i isireli, e na siga sa lumuti iratou kina o koya, me kenai lesilesi me sega ni mudu e na nodra veitabatamata. sa vakaoqo na vunau ni soro kama, na i soro laukana, nai soro ni valavala ca, na i soro ni caka cala, na vei-vakatabui, kei na i soro ni veivinakati me cabori, o koya sa vakarota vei mosese o jiova mai na ulunivanua o saineai, e na siga sa vakaroti ira kina na isireli me ra vakacabora na nodra i soro vei jiova e na lekutu mai saineai.

8

sa vosa talega vei mosese o jiova, ka vaka: "mo kauti eroni kei iratou talega na luvena, kei na veisulu, na waiwai ni veilumuti, e dua na bulumakau mei soro ni valavala ca, e rua na sipi tagane, kei na dua na sova madrai e sega ni vakaivakatubu; "ka vakasoqoni ira vata nai soqosoqo taucoko ki na katuba ni vale ni veitavaki." sa mani kitaka o mosese me vaka e vakarota vua o jiova. era sa soqoni vata na i soqosoqo ki na katuba ni vale ni veitavaki. ka sa tukuna vei ira nai soqosoqo o mosese, "sa vakaoqo na ka sa vakarota o jiova me caka." sa qai kauti eroni kei iratou na luvena o mosese ka vakasilimi iratou e na wai. ka vakaisulutaki koya e nai curucuru balavu e loma, e vauci koya e nai vau ni tolona, vakasulumi koya e nai sulu balavu esau, ka vakasuluma e na efoti; qai vauci koya e nai vau e tali vakamatai ni efoti, ka vauca vua kei na efoti. sa qai taubenai koya e nai sasabai ni lomaserena, ka vonota nai sasabai e na urimi kei na cumimi. ka tokara e uluna nai sala. e nai sala talega, e na muana e liu, e vakabira kina na veleti koula, me nonai sala tabu, me vaka e vakarota vei mosese o jiova. e taura talega o mosese na waiwai ni veilumuti, ka lumuta na vale ni kalou kei na ka kece e tu kina, ka vakatabuya. ka kureitaka vakavitu o koya eso ki dela ni cabocabo ni soro, e lumuta nai cabocabo ni soro kei na kenai yaya kecega, kei na taqi kei na kena i tutu, ka me vakatabuya. e livia talega o koya eso na waiwai ni veilumuti ki na

ulu i eroni ka lumuti koya, me vakatabui koya. sa qai kauti iratou mai na luve i eroni o mosese ka vakasulumi iratou e na i curucuru balavu, e vauci iratou e nai vau ni tolodra, e vakaisalataki iratou e nai sala, me vaka e vakarota vei mosese o jiova. ka kauta na bulumakau o koya mei soro ni valavala ca. o eroni kei iratou na luvena e ratou sa qai tabaka e na ligadratou na ulu ni bulumakau me i soro ni valavala ca, ka sa vakamatea o mosese. sa qai kauta o koya na dra, e tonia na nonai qaalo ka boroya eso ki na tutuna balavu ni cabocabo ni soro, ka vakasavasavataka nai cabocabo ni soro. ka sova na dra ki na yavu ni cabocabo ni soro, ka vakatabuya, me ia nai soro ni veiluluti. sa qai taura o koya na uro kecega e ubia tu na gacagaca, na uro e kabita tu na yate, kei na ivi ruarua kei na kena uro, sa vakama o mosese e na dela ni cabocabo ni soro. ia na bulumakau, na kulina, na lewena, na dena, sa vakama o koya e na buka waqa e na i bili ni tikotiko, me vaka e vakarota vei mosese o jiova. sa qai kauta o koya na sipi tagane me i soro kama. ia o eroni kei iratou na luvena, e ratou sa tabaka na ulu ni sipi tagane e na ligadratou, ka sa vakamatea o mosese. sa qai kureitaka o mosese na dra wavokita nai cabocabo ni soro. ka sa tava vakalalai na sipi tagane o mosese; sa qai vakama o mosese na uluna, na kena veitikina lalai, kei na uro. sa qai vuya o koya na gacagaca kei na yavana e na wai. ka vakama na sipi tagane taucoko o mosese e na dela ni cabocabo ni soro. oqo nai soro kama me ka boi vinaka, nai madrali e vakacabori e na buka waqa vei jiova, me vaka e vakarota vei mosese o jiova. sa kauta talega o koya na i karua ni sipi tagane, na sipi tagane ni veivakatabui. o eroni kei iratou na luvena e ratou sa tabaka na ulu ni sipi tagane e na ligadratou, ka sa vakamatea o mosese. sa kauta talega eso na kena dra o mosese, ka boroya kina na vuso ni daliga i eroni i matau, e nai dovidovinikakana ni ligana i matau, kei nai qaalo levu ni yavana i matau. sa qai kauti iratou na luve i eroni. ka boroya o mosese na dra e na vuso ni daligadratou i matau, e nai dovidovinikakana ni ligadratou i matau, kei nai qaalo levu ni yavadratou i matau. ka sa kureitaka o mosese na dra wavokita nai cabocabo ni soro. sa qai taura o koya na uro kei na buina uro, kei na uro kecega e ubia tu na gacagaca, na uro e kabita tu na yate, na ivi ruarua kei na kena uro, kei na sagana i matau; ia mai na sova ni madrai sa sega ni vakavakatubu sa tu e na mata i jiova e kauta mai kina e dua na keke e sega ni vakavakatubu, e dua na i buli madrai e lumuti e na waiwai, kei na dua na keke mamare sara, ka biuta e na dela ni uro kei na sagana i matau; ka solia kecega o koya ki na liga i eroni kei na ligadratou na luvena, ka yalovaka mei soro e yalovaki e na mata i jiova. sa qai taura mai na ligadratou o mosese ka vakama e na dela ni cabocabo ni soro, e dela ni soro kama. era sai soro ni veivakatabui me ka boi vinaka. o ya na i madrali e vakacabori e na buka waqa vei jiova. ia sa kauta na serena o mosese ka yalovaka mei soro e yalovaki e na mata i jiova. o ya na i votavota i mosese mai na sipi tagane ni veivakatabui, me vaka e vakarota vei mosese o jiova. sa qai kauta o mosese eso na waiwai ni veilumuti kei na so na dra e tu e dela ni cabocabo ni soro, ka kureitaka vei eroni, ena nona i sulu, vei iratou na luvena, kei na nodratou i sulu na luvena; a sa vakatabui eroni, na nona i

sulu, iratou na luvena, kei na nodratoui sulu na luvena. ka sa tukuna o mosese vei eroni kei iratou na luvena, "dou vakasaqa na lewena mai na katuba ni vale ni veitavaki, ka kania vata mai kea kei na madrai e tu e na sova ni soro ni veivakatabui, me vaka au a vakarota, ka vaka, 'me kania o eroni kei iratou na luvena.' ia na kena vo ni lewena kei na madrai dou vakama e na buka waqa. "ka mo dou kakua ni curu ki tautuba mai na vale ni veitavaki me vitu na siga, me yacova ni sa oti na veisiga ni nomudou vakatabui. ni na vitu na siga na nona vakatabui kemudou tiko. "me vaka sa cakava o koya e na siga oqo, sa vakarota o jiova me caka vakakina, me sorovaki kemudou. "o koya oqo mo dou tikoga mai na katuba ni vale ni veitavaki ena siga kei na bogi me vitu na siga, ka maroroya nai vakaroi jiova, mo dou kakua ni mate; me vaka au sa vakaroti vakakina." sa cakava vakakina o eroni kei iratou na luvena na ka kecega sa vakarota o jiova e na liga i mosese.

9

ia sa yaco e na kenai kawalu ni siga sa kacivi eroni kei iratou na luvena kei ira na nodra qase na isireli o mosese. ka sa tukuna vei eroni, "mo kauta ena vukumu e dua na luve ni bulumakau tagane mei soro ni valavala ca kei na dua na sipi tagane mei soro kama, sa sega na kena ca, ka vakacabora e na mata i jiova. "ia vei ira na luve i isireli mo tukuna, ka vaka, 'mo ni kauta e dua na luveni me mei soro ni valavala ca, ka dua na luve ni bulumakau kei na lami, me yabaki yadua, ka sega na kena ca, mei sorokama, 'kei na dua na bulumakau tagane kei na sipi tagane mei soro ni veivinakati, me vakacabori e na mata i jiova, kei na i soro laukana sa veiwiki vata kei na waiwai; ni na rairai vei kemuni e na siga oqo o jiova.'" era sa kauta mai na veikae e vakarota o mosese mai na mata ni vale ni veitavaki. ka ra sa toro voleka nai soqosoqo tau-coko ka tu e na mata i jiova. sa qai tukuna o mosese, "oqo na ka sa vakarota o jiova mo ni cakava, ena qai rairai vei kemuni na serau i jiova." ka sa tukuna vei eroni o mosese, "mo lako ki nai cabocabo ni soro, vakacabora na nomui soro ni valavala ca kei na nomui soro kama, ka sorovaki iko kei ira na tamata. vakacabora na nodra i madrali na tamata, ka sorovaki ira, me vaka sa vakarota o jiova." sa lako vakakina o eroni ki nai cabocabo ni soro ka vakamatea na luve ni bulumakau mei soro ni valavala ca, e na vukuna ga. e ratou sa qai kauta vua na dra o iratou na luve i eroni. ka sa tonia o koya na nona i qaalo ki na dra, ka boroya na tutu ni cabocabo ni soro e balavu cake, ka sova na dra ki na yavu ni cabocabo ni soro. ia na uro, na ivi, kei uro kabita tu na yate mai nai soro ni valavala ca sa vakama o koya e na dela ni cabocabo ni soro, me vaka e vakarota vei mosese o jiova. na lewena kei na kulina sa vakama o koya e na buka waqa e nai bili ni tikotiko. sa vakamatea talega o koya nai soro kama; e ratou sa solia vua na dra o iratou na luve i eroni, ka sa kureitaka o koya wavokita na i cabocabo ni soro. e ratou sa qai solia vua nai soro kama, na tikina yadua kei na uluna, ka sa vakama o koya e na dela ni cabocabo ni soro. ka sa vuya o koya na gagacaga kei na yavana, ka sa vakama e dela ni soro kama e na dela ni cabo-

cabo ni soro. sa qai kauta o koya na nodra i madrali na tamata, ka taura na me, o ya na nodra i soro ni valavala ca na tamata, ka vakamatea ka vakacabora mei soro ni valavala ca, me vaka na kena e liu. ka kauta na i soro kama ka vakacabora me vaka na kena i valavala. sa qai kauta na i soro laukana, ka yakuta e ligana, ka vakama e dela ni cabocabo ni soro, ena yasa ni soro kama vakamataka. sa vakamatea talega o koya na bulumakau tagane kei na sipi tagane me i madrali ni soro ni veivinakati, e na vukudra na tamata. ka ratou sa solia vua na dra na luve i eroni, ka sa kureitaka o koya wavokita na i cabocabo ni soro, ia na uro ni bulumakau tagane kei na sipi tagane â€" na buina uro, kei na uro sa ubia na gagacaga kei na ivi, kei na uro e kabita tu na yate; ka ratou sa biuta na uro ki na serena. sa qai vakama o koya na uro e na dela ni cabocabo ni soro; ia na seredrau kei na sagadrau i matau sa yalovaka o eroni mei soro e yalovaki e na mata i jiova, me vaka e vakarota o mosese. sa qai dodoka yani na ligana o eroni vaka kivei ira na tamata, ka vosa vakalouvinnakataki ira, ka lako sobu ni sa vakacabora oti nai soro ni valavala ca, nai soro kama, kei nai soro ni veivinakati. e rau sa curu ki na vale ni veitavaki o mosese kei eroni, ka curu tale kitautuba ka vosa vakalouvinnakataki ira na tamata. sa qai rairai vei ira na tamata kecega na serau i jiova, ka sa lako mai na buka waqa mai na mata i jiova ka kania nai soro kama kei na uro e na dela ni cabocabo ni soro. ia ni ra sa raica o ira na tamata kecega, era sa kaila ka cuva vakatoboicu.

10

o netava kei avaiu, na luve i eroni, e rau sa qai dui kauta na nona miqa ni ka boi vinaka ka rau biuta kina na buka waqa, ka biuta kina na ka boi vinaka, ka cabora na bukawaqa ni veibeci e na mata i jiova, na ka e sega ni vakarota vei rau o jiova. sa mani lako yani na buka waqa mai vei jiova ka kani rau, ka rau sa ciba e na mata i jiova. ka sa tukuna vei eroni o mosese, "oqo na ka e a tukuna o jiova, ka vaka: 'vei ira era sa toro voleka vei au me'u raici me ka tabu; ia e na matadra na tamata kecega na tamata me'u vakarokorokotaki.'" sa galu ga o eroni. sa qai kacivi misaele kei ilisavani o mosese, oirau na luve i usieli na tama i eroni lailai, ka tukuna vei rau, "drau lako mai, ka colati rau tani na tacimudrau mai na mata ni vale tabu ki nai bili ni tikotiko." e rau sa lako voleka ka laveti rau e na nodrau i curucuru balavu ki nai bili ni tikotiko, me vaka e tukuna o mosese. ia sa tukuna vei eroni o mosese, vei rau talega na luvena, o iliesa kei icama, "dou kakua ni luvata nai sala mai na ulumudou kakua talega ni dresulaka na nomudou i sulu, de dou mate, de yaco talega na cudru vei ira kecega na tamata. ia dou laivi ira na wekamudou, na vuvale kecega i isireli, me ra tagicaka na kama sa vakavuna o jiova. "dou kakua ni curu yani ki tautuba mai na katuba ni vale ni veitavaki, de dou mate, ni dou sa lumuti e na waiwai i jiova." e ratou sa muria na vosa i mosese. sa qai vosa vei eroni o jiova, ka vaka: "dou kakua ni gunuva na waini se na yaqona kaukauwa, o iko, se o iratou na luvemu, ni dou sa curu ki na vale ni veitavaki, de dou mate. oqo me kenai lesilesi ka sega ni mudu vei

ira na nomudou veitabatamata, "mo dou kila na kedrau duidui na ka e tabu mai na ka e sega ni tabu, kei na ka e sega ni savasava mai na ka e savasava, "ka mo dou vakavulici ira na luvu e isireli e na vunau kecega sa vosataka o jiova vei ira e na liga i mosese," ia sa vosa o mosese vei eroni, vei iliesa kei icama, oi rau na luvuena tagane sa vo: "dou kauta nai soro laukana sa vo mai nai madrali e vakacabori e na buka waqa vei jiova, ka kania ni sega ni vakavakatubu e na yasa ni cabocabo ni soro; ni sa ka tabu sara. "mo dou kania ga e na dua na tikina tabu, ni sa nomu i votavota kei na nodrau i votavota na luvemu, mai na i madrali sa vakacabori e na buka waqa vei jiova; ni'u sa vakaroti vakaoqo. "na serena sa yalovaki kei na sagana sa lavelaveti mo dou kania e na dua na tikina savasava, o iko, oi rau na luvemu tagane, kei iratou na luvemu yalewa; ni sa nomu i votavota kei na nodra i votavota na luvemu, ka ra a soli mai na nodra i madrali ni soro ni veivinakati na luvu e isireli. "na sagana sa lavelaveti kei na serena sa yalovaki me ra kauta vata mai kei na uro sa vakacabori e na buka waqa, ka yalovaka mei soro e yalovaki e na mata i jiova. ka me sa nomu ka nodra talega na luvemu, sai lesilesi me sega ni mudu, me vaka sa vakarota o jiova." sa qai vaqaqa matua o mosese na me ni soro ni valavala ca, ka raica a€" sa kama yavu. ka sa cudru o koya vei iliesa kei icama, na luvu i eroni sa vo, ka tukuna, "na cava drau a sega ni kania kina na i soro ni valavala ca e na tikina tabu, ni sa ka tabu sara, ka a solia vei kemudou na kalou mo dou colata kina na i valavala ca ni soqosoqo, ka sorovaki ira e na mata i jiova? "raica! na kena dra e a sega ni kau mai ki loma ni tikina tabu, e dodonu mo dou kania e na tikina tabu, me vaka au a vakarota." ia sa tukuna vei mosese o eroni, "raica, era sa cabora e daidai na nodra i soro ni valavala ca kei na nodra i soro kama e na mata i jiova, ka sa yacovi au na ka vakaoqo! kevaka au a kania nai soro ni valavala ca e daidai, e na vinaka beka e na mata i jiova?" ia ni sa rogoca o mosese, sa vakadonuya.

11

ia oqo sa vosa vei mosese kei eroni o jiova, ka tukuna vei rau, "drau vosa vei ira na isireli, ka tukuna, 'oqo na manumanu e yavai va e dodonu mo ni kania vei ira kecega na manumanu e vuravura: 'na manumanu kecega, e wase na kena ququ, e tawase rua na kena ququ ka mama vakarua na kena a€" o ya mo ni kania. 'ia o ira oqo vei ira era mama vakarua na kena se o ira e wase rua kena ququ ni kakua ni kania: na kameli, ni sa mama vakarua na kena ia e sega ni wase rua na kena ququ, e sega ni savasava vei kemuni; 'na ravete ni veivatu, e mama na kena ia sa sega ni wase rua na kena ququ, e sega ni savasava vei kemuni; 'na eri, e mama na kena ia sa sega ni wase rua na kena ququ, e sega ni savasava vei kemuni; 'kei na vuaka, e dina ni wase rua na kena ququ, ia e sega ni mama vakarua na kena, e sega ni savasava vei kemuni. 'mo ni kakua ni kania na lewedra, mo ni kakua talega ni tara na yagodra ni sa mate. era sega ni savasava vei kemuni. 'oqo na ka kecega mai wai mo ni na kania: na ka kecega mai wai e vakatutuna ka vakavarina, mai na waitui se na uciwai a€" mo ni kania. 'ia na ka kecega mai na waitui

se na uciwai e sega ni vakatutuna ka sega ni vakavarina, na ka kecega e yavavala e na wai se na ka bula kecega e tiko e wai, era na ka vakasisila vei kemuni. 'me ra na ka vakasisila vei kemuni; mo ni kakua ni kania na lewedra, ia mo ni vakasisilataka na yagodra ni sa mate. 'na ka kecega mai wai e sega ni vakatutuna ka sega ni vakavarina a€" sa na ka vakasisila vei kemuni. 'oqo na manumanu vuka mo ni na vakasisilataka; me ra na kakua ni laukana, era ka vakasisila: na ikeli, na kia ikeli, na osipere, 'na kaiti, kei na veimataqali vulituri; 'na mataqali reveni kecega, 'na ositereji, na lulu daliga-leka, nai co, kei na veimataqali manulevu; 'na lulu lalai, na luluwai, na lulu dautagi; 'na lulu vulavula, na jekedoa, na ikeli ni wai; 'na veimataqali belo, na upu, kei na beka. 'na manumanu vuka kecega e qasi ena yavana e va me ka vakasisila vei kemuni. 'io oqo mai vei ira manumanu vuka kecega e qasi e na yavana vava: o ira era vakasagana ka yava balavu me daulade kina e dela i vuravura. 'oqo ga vei ira mo ni na kania: na veimataqali maka, na vudre dauvakacaca ena kena vei mataqali, na kirikiti ena kena veimataqali, kei na vudre ena kena veimataqali. 'ia na manumanu vuka lalai kecega e qasi ena yavana vava sa na ka vakasisila vei kemuni. 'e na ka oqo dou na sega kina ni savasava; o koya ga ena tara na yagodra ni sa mate ena sega ni savasava me yacova na yakavi; 'ia o koya yadua sa colata tani na yagodra ni sa mate me savata na nonai sulu ka na sega talega ni savasava o koya me yacova na yakavi: 'na yago mate ni manumanu kecega sa wase na kena ququ, ka sega ni basika na kena wase se sega ni mama na kena, e sega ni savasava vei kemuni. o koya yadua ena tara ena sega ni savasava. 'kei na ka kecega sa lako e nai qaaloqo ni ligana, vei ira na yavusa manumanu kecega era lako e na yavana vava, oqori e sega ni savasava vei kemuni. o koya ga ena tara na yagodra ni sa mate ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'o koya ena colata tani na yagodra ni sa mate me savata na nonai sulu ka na sega ni savasava me yacova na yakavi. era sa sega ni savasava vei kemuni. 'na ka talega oqo ena sega ni savasava vei kemuni mai vei ira na ka sa dauqasi e dela i vuravura: na veimataqali kalavo, na moko lelevu e na kena veimataqali; 'io na veimataqali moko kece, kei na vokai. 'era sega ni savasava na veika oqo vei kemuni mai vei ira na ka kecega sa dauqasi. o koya ena tara ni sa mate ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'kei na ka kecega sa lutuka e dua na ka oqo, ni sa mate ena sega ni savasava, se dua nai yaya kau sei sulu se kuli se taga, se nai yaya cava ga, sa caka kina e dua na ka, me toni ena wai. ena sega ni savasava me yacova na yakavi; ia ena qai savasava. 'kei na bilo qele kecega e lutu ki loma e dua na ka oqo mo dou vorolaka; kei na ka kece e tu e loma ena sega ni savasava: 'e na bilo vaka o ya, na kakana vinaka ena turuma na wai ena sega ni savasava, kei na wai e na gunuvi e na bilo o ya ena sega ni savasava. 'kei na ka kecega ena lutu kina e dua na tiki ni yagodra ni sa mate ena sega ni savasava; na ovani se sitovu ni vakasaqa, me sa basuki sobu; ni sa sega ni savasava, ka me sega ni savasava vei kemuni. 'ia na mata ni wai se na saqa, e levu tu kina na wai, ena savasava, ia na ka ga e tara na yagodra ni sa mate ena sega ni savasava. 'ia kevaka e dua na tiki ni yagodra sa lutuka e dua na sore ni kau sa la'ki kaburaki,

ena savasava tikoga. 'ia kevaka sa vakasuasutaki na sore ni kau, ka qai lutu kina na yagodra ni sa mate, ena sega ni savasava vei kemuni. 'ia kevaka e dua na manumanu e tara mo ni daukania ni sa mate, o koya ena tara na yagona ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'ia o koya ena kania e dua na tiki ni yagona ni sa mate me sava na nonai sulu, ka na sega ni savasava me yacova na yakavi. o koya talega sa colata na yagona ni sa mate me sava na nonai sulu ka na sega ni savasava talega me yacova na yakavi. 'ia na ka dauqasi kecega sa qasi e na dela i vuravura e ka vakasisila. me kakua ni laukana. 'na ka kecega e dolo e na ketena, kei na ka sa lako e na yavana vava, kei na ka kecega e vuqa na yavana e na ka dauqasi kecega sa qasi e dela i vuravura á€" oqori mo ni kakua ni kania, ni sa ka vakasisila. 'mo ni kakua ni cakava mo ni vakasisilataki ena vuku ni dua na ka sa dauqasi sa qasi volu; mo ni kakua talega ni cakava mo ni sega ni savasava e na ka oqori, de ra vakadukadukalitaki kemuni. 'ni sai au o jiova na nomuni kalou: mo ni vakatabui kemuni, mo ni savasava; ni'u sa savasava oi au. mo ni kakua ni vakadukadukalitaki kemuni e na dua na yavusa ka dauqasi sa qasi e dela i vuravura. 'ni sai au o jiova ka kauti kemuni cake mai na vanua o ijipita, me'u nomuni kalou. ia oqo mo ni savasava, ni'u sa savasava oi au. 'oqo nai vakaro e na vuku ni manumanu e yavai va kei na manumanu vuka kei na ka kecega e bula voli e na wai, kei na ka kecega sa qasi e dela i vuravura, 'me kilai kina na kedra duidui na ka e sega ni savasava kei na ka e savasava, na manumanu talega e tara me laukana kei na manumanu e tabu ni laukana."

12

sa qai vosa vei mosese o jiova, ka vaka, 2 'mo vosa vei ira na luvu i isireli, ka tukuna: 'kevaka sa kunekune e dua na yalewa, ka vakasucuma e dua na gonetaganene, ena qai sega ni savasava me siga vitu; me tau-tauvatata kei na gauna e tawase kina o koya e na vuku ni nona mate vakayalewa ena sega ni savasava kina. 3 'ia e na kenai kawalu ni siga ena cilivi na kuli ni vusona na gonetaganene. 4 'me qai tiko ga na yalewa me siga tolusagavulu ka tolu e na vuku ni dra ena vakasavasavataki mai kina. me kakua ni tara o koya e dua na ka tabu, se lako mai ki na vale tabu me oti mada na siga sa vakasavasavataki kina o koya. 5 'ia kevaka e vakasucuma e dua na goneyalewa, ena qai sega ni savasava o koya me rua na macawa, me vaka na gauna sa tawase kina, ia me qai tiko ga me baleta na dra ni nona vakasavasavataki me onosagavulu ka ono na siga. 6 'ni sa oti na veisiga ni vakasavasavataki, e na vuku ni gonetaganene se goneyalewa, me qai kauti mai o koya vua na bete e dua na lami e yabaki dua mei soro kama, kei na dua na ruve gone se na soqe mei soro ni valavala ca, ki na katuba ni vale ni veitavaki. 7 'me qai vakacabora o koya e na mata i jiova, ka sorovaki koya na yalewa. ena vakasavasavataki kina mai na nona turu dra balavu. sa vaka-oqo na lewa e na vuku i koya sa vakasucuma na tagane se yalewa. 8 'ia kevaka e sega ni rawa ni kauti mai e dua na lami, me qai kauti e rua na soqe se rua na ruve gone á€" e dua mei soro kama ka dua mei soro ni valavala ca. me na qai sorovaki

koya kina na bete, ena qai savasava o koya."

13

ia o jiova sa vosa vei mosese kei eroni, ka tukuna: "ni dua na tamata sa tauva na kulina na vuvuce, na karokaro, se na vula, ka sa tu e na kulina me vaka na vukavuka, me kau o koya vei eroni na bete se vua e dua vei ira na luvuena sa bete. "o koya na bete me na dikeva na mate e na kulina; ia kevaka sa vulavula mai na rutina e na tikina sa tauva na mate, ka sa rairai ni sa kania na lewena, sa vukavuka o ya. me qai dikevi koya na bete, ka vakaraitaki koya ni sa sega ni savasava. "ia kevaka sa vulavula mai na rama ena kuli ni yagona, ka rairai ni tauva walega na kulina, ka sega ni vulavula mai na rutina, me qai sogolati koya e tauvimate na bete me siga vitu. "me qai dikevi koya na bete e na kenai kavitu ni siga; ia kevaka sa mani laurairai ni vakatuga e liu, me qai sogolati koya na bete me siga vitu tale. "me qai dikevi koya tale na bete ni sa oti na siga i vitu; e dina ke sa seavu yani na mate, ka sega ni tete na mate e na kulina, me qai vakaraitaki koya na bete ni sa savasava; ni sa karo walega, me savata o koya na nonai sulu ka sa na savasava. "ia ke sa mani tete vakalevu na karokaro e na kulina, ni sa raici koya oti na bete me vakaraitaki koya ni sa savasava, me qai raici koya tale na bete. "ia kevaka sa raica na bete ni sa tete vakaidina na karokaro e na kulina, me qai vakaraitaki koya na bete ni sa sega ni savasava. sa vukavuka. "ni sa tauvi vukavuka e dua na tamata, me qai kau mai o koya vua na bete. "ka me dikevi koya na bete; e dina ni sa vulavula na vuvuce e na kulina, ka sa vukika me vulavula na rutina, ka sa basika e na vuvuce na leweni yago bulabula, "o ya e dua na vukavuka makawa e na kulina. me na vakaraitaka na bete ni sa sega ni savasava o koya, me kakua ni sogolati koya, ni sa sega ni savasava o koya. "ia ke sa tete sara na vukavuka e na kulina, ka sa robota kece na kuli ni yagovi koya sa tauvi vukavuka, mai na uluna ka cavaraka ki na yavana, e na tikina kecega sa dikeva na bete, "me qai vakasamataka na bete; e dina sa robota na lewena taucoko na vukavuka, me qai vakaraitaka ni sa savasava o koya sa tauvi mate. sa vulavula kece mai. sa savasava o koya. "ia ke kune vua na lewe bulabula, ena sega ni savasava o koya. "ka me dikeva na lewena bulabula na bete ka vakaraitaki koya ni sa sega ni savasava; ni sa sega ni savasava na lewena bulabula. oqo na vukavuka. "ia kevaka ena vuki tale na lewena bulabula me vulavula mai, me qai lako mai o koya vua na bete. "ka me dikevi koya na bete; kevaka e dina ni sa vulavula mai na mate, me qai vakaraitaka na bete ni sa savasava o koya ka tauvimate. sa savasava o koya. "ia ke tubu e na kulina e dua na bo, ka sa maca, "ia e na tikina ka tu kina na bo e qai kune na vuvuce vulavula se na tikina rama, e vula damu, me na la'ki vakaraitaki vua na bete; "ia kevaka, me sa raica na bete, e dina sa rairai ni sa kakana ki na lewena, ka sa vulavula mai na rutina, me qai vakaraitaki koya na bete ni sa sega ni savasava. oqo na vukavuka sa tubu mai e na bo. "ia kevaka sa dikeva na bete, e dina ni sega kina na rutina vulavula, ka tiko walega e na kulina, ka sa seavu mai, me qai sogolati koya na bete me bogi vitu; "ia kevaka sa tete vakalevu

e na kulina, me qai vakaraitaki koya na bete ni sa sega ni savasava. sa tauva na vukavuka. "ia kevaka e tu ga ena dua na tikina na rama, ka sega ni tete, sa qai macamaca ga ni bo; ia me na vakaraitaki koya na bete ni sa savasava. "se kevaka e kama na kulini yagona e na buka, ka sa tu e na lewena na bulabula na rama, e vulavula-damudamu, se vulavula ga, "me qai dikeva na bete; ia kevaka sa vulavula mai na vutina e na tikina rama, ka sa rairai ni sa kakana ki na lewena, oqo na vukavuka sa tubu mai e na tikina e kama e na buka waqa. ia oqo me na vakaraitaki koya na bete ni sa sega ni savasava. oqo na vukavuka. "ia kevaka sa dikeva na bete, e dina ni sega na vutina vulavula e na tikina rama, ka sa tu walega e na kulina, ka sa seavu mai, me qai sogolati koya na bete me siga vitu. "ka me na dikevi koya na bete e na kenai kavitu ni siga. kevaka sa tete vakalevu e na kulina, me qai vakaraitaki koya na bete ni sa sega ni savasava. oqo na vukavuka. "ia kevaka e tu ga ena dua na tikina na rama, ka sega ni tete e na kulina, ka sa seavu mai, oqo ga na vuvuce mai na kama, ia me vakaraitaki koya na bete ni sa savasava, ni sa we walega ni kama. "ia kevaka sa tauva e dua na tagane se dua na yalewa, na mate e na uluna se kumina, "me qai dikeva na mate na bete; ia kevaka e rairai ni sa kakana kina lewena, ka sa basika kina na drauna dromodromo matailalai, me qai vakaraitaki koya na bete ni sa sega ni savasava. oqo na vukavuka-varivari e na uluna se kumina. "ia kevaka sa dikeva na mate ca na bete, ka rairai me vaka e tiko walega e kulina, ka sega kina na drauna loaloa me qai sogolati koya sa tauvi varivari o koya na bete me siga vitu. "ia ena kenai kavitu ni siga me dikeva na mate na bete; e dina kevaka e sega ni tete na varivari, ka sega kina na drauna dromodromo, ka sa rairai na varivari ni tiko walega e na kulina, "me na tasi koya vakai koya, ia me kakua ga ni tasia na tikina e tauvi varivari o koya. me qai sogolati koya sa tauvi varivari na bete me siga vitu tale. "ena kenai kavitu ni siga me dikeva na varivari na bete; e dina kevaka e sega ni tete e na kulina na varivari, ka sega ni kakana ki na lewena; me qai vakaraitaki koya na bete ni sa savasava. me savata o koya na nonai sulu ka na savasava. "ia kevaka sa tete vakalevu na varivari e na kulina ni sa vakasavasavataki oti, "me na qai dikevi koya na bete; e dina kevaka sa tete na varivari e na kulina, me kakua ni qai vakasaqara na drauna dromodromo na bete. sa sega ni savasava o koya. "ia kevaka e rairai ni tu ga vakadua na varivari, ka sa tubu kina na drauna loaloa, sa mavo na varivari. sa savasava o koya, ia me na vakaraitaki koya na bete ni sa savasava. "ia kevaka e dina tagane se dua na yalewa sa tu e na kulina na tikina rama, vakabibi tikina rama e vulavula, "me na qai dikeva na bete; e dina kevaka sa vulaci mai na tikina sa rama e na kulina, oqo na tikina rama sa tubu mai e na kulina. sa savasava o koya. "kivua na tamata sa cavuru na drau ni uluna, sa ulu cou, ia o koya sa savasava ga. "o koya sa cavuru na drau ni uluna mai na yadrena, sa yadre drika o koya, ia o koya sa savasava ga. "ia kevaka sa tu e na ulu cou, se na yadre drika, e dua na vuvuce e vulavula - damudamu, oqo na vukavuka e tubu mai na ului koya sa cou, se na yadrei koya sa drika. "me na qai dikevi koya na bete; e dina kevaka sa vulavula-damudamu mai na vuvuce ni mate e na ului

koya sa cou se na yadrei koya sa drika, me vaka nai rairai ni vukavuka e na kulina, "sa tamata vukavuka o koya. sa sega ni savasava. me na vakaraitaki koya na bete ni sega ni savasava; sa tiko e na uluna na nona mate. "ia oqo o koya na vukavuka sa tauva na mate, me dresulaki na nonai sulu ka me kua ni ubi na uluna; ka me tabonaka o koya na nona sominiwai, ka kacivaka, sega ni savasava! sega ni savasava! "ena sega ni savasava o koya. ena veisiga kece e tauvi koya tu kina na mate ena sega ni savasava. sa sega ni savasava o koya, ka me na tiko ga vakai koya; me tiko ga e nai bili ni tikotiko. "nai sulu talega sa tauva na vukavuka, sei sulu vuti ni sipi sei sulu lineni, "se sa tiko e ketena se dakuna e nai sulu lineni se vuti ni sipi, se e na kuli ni manumanu se dua na ka e caka mai kina, "ia kevaka e via drokadroka se via damudamu mai na mate e nai sulu se na kuli ni manumanu, e ketena se dakuna, se dua na ka e caka mai na kuli ni manumanu, oqo na mate ni vukavuka ka me vakaraitaki vua na bete. "me na dikeva na mate na bete ka sogolatia me siga vitu. "ka me qai dikeva tale o koya na mate e na kenai kavitu ni siga. kevaka sa teteva nai sulu na mate, e na ketena se dakuna, se na kuli ni manumanu se dua na ka e caka mai kina, na mate o ya na vukavuka e bula. e sega ni savasava. "me vakama o koya nai sulu o ya ka tauva tu na mate, ke tiko e ketena se dakuna, e na vuti ni sipi sei sulu lineni, se dua na ka sa caka e na kuli ni manumanu, ni sa vukavuka e bula; me vakamai nai sulu o ya e na buka waqa. "ia kevaka sa dikeva na bete, e dina ni sega ni teteva nai sulu na mate, e ketena se dakuna, se dua na ka e caka mai na kuli ni manumanu, "me na qai vakarota na bete me ra savata na ka sa tauva tu na mate, ena qai sogolatia o koya me vitu tale na siga. "me na qai dikeva na mate na bete ni sa sava oti; ia kevaka e sega ni veisau mai na roka ni mate, e dina ga ni se sega ni tete na mate, e sega ni savasava, ka mo vakama e na buka waqa; e tete tikoga, se tiko na mate e eloma se dakuna. "kevaka sa dikeva na bete, e dina sa seavu na mate ni sa sava oti, me qai dresuka tani mai nai sulu, se mai na ketena se dakuna, se mai na kuli ni manumanu. "ia kevaka sa laurai tale e nai sulu, se ketena se dakuna, se dua na ka e caka mai na kuli ni manumanu, na mate e tete tikoga; mo qai vakama e na bukawaqa na ka sa tiko kina na mate. "ia kevaka o savata nai sulu, na ketena se dakuna, se dua na ka e caka mai na kuli ni manumanu, kevaka sa takali kina na mate, me qai sava tale e nai karua ni gauna, ena qai savasava. "oqo na lewa e na vuku ni vukavuka e nai sulu vuti ni sipi sei sulu lineni, se tiko e ketena se dakuna, se dua na ka e caka mai na kuli ni manumanu, me vakaraitaki kina ni savasava se me vakaraitaki ni sega ni savasava."

14

sa qai vosa vei mosese o jiova, ka vaka, "oqo na lewa e na vuku ni tamata vukavuka baleta na siga ni nona vaka-savasavataki: me na kau mai o koya vua na bete. "ka me na lako yani na bete ki nai bili ni tikotiko, ka me na qai dikevi koya na bete; e dina kevaka sa vakabulai na vukavuka mai vua ka tauvi vukavuka, "me qai vakarota o koya na bete me kauta mai e na vukuna o koya me mai vaka-savasavataki e rua na manumanu

vuka e savasava ka bula, na kau sitari, na ka kulakula, kei na isopa. "ka me na vakarota na bete me vakamatei e dua vei rau na manumanu, e na dua na bilo qele e dela ni wai drodro. "ia na manumanu e bula tiko, me taura o koya, na kau sitari kei na ka kulakula kei na isopa, ka tonia vata kei na manumanu bula ni dra ni manumanu ka vakamatei e dela ni wai drodro. "ka me qai kureitaka vakavitu vua me vakasavasavataki mai na vukavuka, ka vakaraitaki koya ni sa savasava, ka me qai laiva na manumanu bula me vuka yani e dela ni vanua. "o koya e mai vakasavasavataki me savata na nonai sulu, tasia na drau-ni-uluna taucoko, ka sili e na wai, me na savasava kina. ni sa oti o ya me qai lako mai ki nai tikotiko, ka me tu ga e tautuba ni nona vale laca me siga vitu. "ia e na kenai kavitu ni siga me na tasia kece na drau ni uluna kei na kumina kei na vacuna a€" na vutina kecega me tasia o koya. me qai savata o koya na nonai sulu ka sili talega e na wai, ena qai savasava o koya. "ia e na kenai kawalu ni siga me kauta e rua na lami tagane e sega na kena ca, ka dua na lami yalewa e yabaki dua ka sega na kena ca, kei na tolu nai katini ni efa na valawa qaqi sa veiwaki vata kei na waiwai mei soro laukana, kei na waiwai e lailai sobu mai na dua na paidi. "na bete ka vakasavasavataki koya, ka qai kauta na tamata me vakasavasavataki, kei na ka kecega o ya, ki na mata i jiova, mai na katuba ni vale ni veitavaki. "ka me taura e dua na lami tagane na bete ka vakacabora mei soro ni caka cala, kei na waiwai e lailai sobu mai na dua na paidi, ka yalovaka mei soro e yalovaki e na mata i jiova. "me qai vakamatea na lami e na tikina e dauvakamatei kina nai soro ni valavala ca kei nai soro kama, e na tikina tabu; ni sa nona na bete nai soro ni valavala ca, sa vaka talega kina nai soro ni caka cala. sa ka tabu sara. "na bete me na kauta eso na dra ni soro ni caka cala, ka me boroya na bete na vuso ni daligana i matau na tamata e mai vakasavasavataki, kei nai dovodovinikakana ni ligana i matau, kei nai qaqalo levu ni yavana i matau. "ka me na kauta na bete eso na waiwai e lailai sobu mai na dua na paidi, ka livia ki na qeteqete ni ligana i mawi vakai koya. "me qai tonia na bete na nonai qaqaoli matau ki na waiwai sa tu e na ligana i mawi, ka kureitaka vakavitu na waiwai e na nonai qaqalo e na mata i jiova. "ia mai na kena vo ni waiwai e tu e ligana, me lumuta kina o koya na bete na vuso ni daligana i matau na tamata e mai vakasavasavataki, kei nai dovodovinikakana ni ligana i matau, kei nai qaqalo levu ni yavana i matau, e dela ni dra ni soro ni caka cala. "na kena vo ni waiwai e tu ena ligana na bete me livia o koya ki na ulu i koya e mai vakasavasavataki. ia me sorovaki koya na bete e na mata i jiova. "na bete me qai vakacabora nai soro ni valavala ca, ka sorovaki koya e mai vakasavasavataki mai na nona sega savasava. ni sa oti o ya me qai vakamatea nai soro kama. "ka me qai cabora na bete nai soro kama kei nai madrali laukana e na dela ni cabo-cabo ni soro. ia na bete me na sorovaki koya, ena qai savasava o koya. "ia kevaka e dravudravua o koya ka sega ni rawata, me qai kauta o koya e dua na lami tagane mei soro ni caka cala e yalovaki, me sorovaki koya kina, me dua nai katini ni efa na valawa qaqi e veiwaki vata kei na waiwai mei soro laukana, na waiwai e lailai sobu mai na dua na paidi, "kei na rua na soqe se rua na ruve gone, me vaka na ka e rawata o

koya: e dua mei soro ni valavala ca, ka dua mei soro kama. "me na kauta o koya vua na bete e na kenai kawalu ni siga me ka ni nona vakasavasavataki, ki na katuba ni vale ni veitavaki, e na mata i jiova. "ka me na taura o koya na bete na lami mei soro ni caka cala kei na waiwai e lailai sobu mai na dua na paidi, me qai yalovaka na bete mei soro e yalovaki e na mata i jiova. "me na qai vakamatea o koya na lami mei soro ni caka cala, ka me kauta eso na dra ni soro ni caka cala na bete ka boroya kina na vuso ni daligana i matau na tamata e mai vakasavasavataki, e nai dovodovinikakana ni ligana i matau, kei nai qaqalo levu ni yavana i matau. "ka me qai livia eso na waiwai na bete ki na qeteqete ni ligana i mawi vakai koya. "me na qai kureitaka e nai qaqalo ni ligana i matau eso na waiwai sa tu e ligana i mawi vaka vitu e na mata i jiova. "me qai lumuta na bete e na waiwai e tu e ligana na vuso ni daligana i matau na tamata e mai vakasavasavataki, e nai dovodovinikakana ni ligana i matau, kei nai qaqalo levu ni yavana i matau, e na tikina sa boro kina na dra ni soro ni caka cala. "na kena vo ni waiwai e tu e ligana na bete me livia o koya ki na ulu i koya e mai vakasavasavataki, me sorovaki koya e na mata i jiova. "ka me qai vakacabora o koya e dua vei rau na soqe se vei rau na ruve gone, me vaka na ka e rawataa€" "me vaka na ka ga e rawata, e dua mei soro ni valavala ca ka dua mei soro kama, kei nai soro laukana. ia na bete me na sorovaki koya e mai vakasavasavataki e na mata i jiova. "oqo na lewa e na vukui koya e tauva na vukavuka, o koya e sega ni rawata na ka e lavaki e na vuku ni vakasavasavataki." ka sa vosa o jiova vei mosese kei eroni, ka vaka: "ni o ni sa yaco ki na vanua o kenani, o ya au sa solia vei kemuni mo ni taukena, ka'u sa vakatubura na vukavuka e na dua na vale e na vanua o ni sa taukena, "ka sa lako o koya nai taukei ni vale, ka tukuna vua na bete, ka vaka, 'e vaka vei au ni sa tiko e vale na ka e vaka na mate,' "me qai vakarota na bete me ratou vakalalataka mada na vale, ni bera ni qai curuma na bete me dikeva na mate, na ka kecega e tiko e vale me kakua mada ni tukuni me sega savasava; ia ni sa oti me qai curu na bete me vakadikeva na vale. "ia me na dikeva na mate o koya; ia kevaka sa tiko e lalaga ni vale na mate ka sa kabita vakaukauwa kei na kena dui roka, e via drokadroka se via damudamu, ka sa rairai titobu ki loma ni lalaga, "me qai curu kitautuba na bete, ki na katuba ni vale, ka sogota na vale me siga vitu. "ka me qai lako tale mai na bete e na kenai kavitu ni siga ka raica; e dina kevaka sa teteva na lalaga ni vale na mate, "me qai vakarota na bete me ra kauta tani na veivatu sa tu kina na mate, ka biuta laivi e na dua na yasana e sega ni savasava mai na taudaku ni koro. "ka me na vakarota o koya me kari na lalaga ni vale e loma, vakavolivolita, ia na duka kece era karia tani me ra la'ki sova ki na dua na yasana e sega ni savasava mai na taudaku ni koro. "me ra qai kauta mai eso na veivatu tani me sosomitaka na veivatu o ya; ka me kauta na lase vou ka botana na vale. "ia oqo kevaka e na lako tale mai na mate ka teteva e na vale, ni sa kau tani oti na veivatu, ni sa kari oti na vale, ka sa botani, "me na qai lako mai na bete ka raica; e dina kevaka sa tete na mate e na vale, oqo na vukavuka bula e na vale. sa sega ni savasava. "me qai basuka sobu na vale o koya, na kena veivatu, na kena

kau, kei nai botani kecega ni vale, ka me kauta tani ki taudaku ni koro, ki na yasana e sega ni savasava. "ia o koya e na curuma na vale ena gauna e sogo tu kina ena sega ni savasava o koya me yacova na yakavi. "kei koya e davo e na loma ni vale o ya me na savata na nonai sulu kei koya e kana e na loma ni vale o ya me na savata na nonai sulu. "ia kevaka sa curu kina na bete ka dikeva, ka sa sega ni tete na mate e na vale ni sa botani oti na vale, me qai vakaraitaka na bete ni sa savasava na vale o ya, ni sa takali na mate. "ia me kauta o koya, me vakasavasavataki kina na vale e rua na manumanu vuka, na kau sitari, na ka kulakula, kei na isopa. "me qai vakamatea o koya e dua vei rau na manumanu e na dua na bilo qele e tu e dela ni wai drodro; "me qai taura na kau sitari, na isopa, na ka kulakula, kei na manumanu vuka e bula, ka tonia e na dra ni manumanu sa vakamatei, kei na wai drodro, ka kureitaka vakavitu ki na vale. "ka me na vakasavasavataki o koya na vale e na dra ni manumanu kei na wai drodro kei na manumanu e bula, kei na kau sitari, na isopa, kei na ka kulakula. "me qai sereka o koya na manumanu bula me vuka yani e dela ni vanua mai na taudaku ni koro, ka me sorovaka na vale, ena qai savasava. "oqo na lewa e baleta na vukavuka kecega, kei na varivari, "e na vuku ni vukavuka e nai sulu kei na vale, "e na vuku ni yuvuce kei na karokaro kei na tikina rama, "me vakatavulica ni sa sega ni savasava se ni sa savasava. oqo na lewa me baleta na vukavuka."

15

ia o jiova sa vosa vei mosese kei eroni, ka vaka, "drau vosa vei ira na isireli, ka tukuna vei ira, 'ni sa turudra na yagona e dua na tagane, na nona turudra e sega ni savasava. 'ia oqo na ka ena sega ni savasava kina o koya e na vuku ni nona turudra o se ni sa turudra vata kei na yagona, se sega, oqo na nona sega ni savasava. 'nai davodavo kecega e davo kina o koya sa turudra, e na sega ni savasava: kei na ka kecega e na dabeca o koya e na sega ni savasava. 'o koya ga e na tara na nonai davodavo me na savata na nonai sulu ka sili e na wai, ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'o koya e na dabeca e dua na ka e a dabeca o koya sa turudra me savata na nonai sulu ka sili e na wai, ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'kei koya sa tara na yagoi koya e turudra me savata na nonai sulu ka sili e na wai, ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'ia kevaka e kasivita na tamata savasava o koya sa turudra, me qai savata na nonai sulu ka sili e na wai, ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'kei nai dabadabe kecega e dabeca o koya e turudra ena sega ni savasava. 'o koya e na tara e dua na ka e tu e na rukui koya e turudra ena sega ni savasava me yacova na yakavi. o koya e colata e dua vei ira na ka oqori me savata na nonai sulu ka sili e na wai, ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'kei koya ena tara o koya e turudra, ka sega ni vuya e na wai na ligana, me savata na nonai sulu ka sili e na wai, ia ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'kei na bilo qele e tara o koya e turudra me vorolaki, kei na bilo kau kecega me vui e na wai. 'ia ni sa savasava mai na nona sega ni savasava o koya e turudra, me qai wilika o koya vei koya e vitu na siga me vakasavasavataki kina, me sa-

vata na nonai sulu, ka sili e na wai drodro; ena qai savasava. 'e na kenai kawalu ni siga me na kauta vei koya e rua na soqe se rua na ruve gone, ka lako mai ki na mata i jiova, ki na katuba ni vale ni veitavaki, ka solia vua na bete. 'ena qai vakacabora na bete, e dua mei soro ni valavala ca ka dua mei soro kama. ia me sorovaki koya kina na bete e na mata i jiova e na vuku ni nona turudra. 'kevaka e bura loa na nona wai e dua na tagane, me qai sili kece na yagona e na wai, ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'kei nai sulu kecega kei na kuli ni manumanu kecega sa buraci wai ni tagane, me sava e na wai, ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'na yalewa talega, ni rau sa tiko vata kei na dua na tagane ka sa bura loa na nona wai, me rau sili e na wai, e rau na sega ni savasava me yacova na yakavi. 'kevaka e turudra e dua na yalewa, ia na ka sa turu mai yagona na dra, me na tawase tani o koya me vitu na siga; ia o koya e na tarai koya ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'na ka kecega e davoca o koya e na gauna ni nona sega savasava ena sega ni savasava; na ka kece talega e na dabeca o koya ena sega ni savasava. 'o koya e tara na nonai davodavo me savata na nonai sulu ka sili e na wai, ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'kei koya ena tara e dua na ka e a dabeca o koya me savata na nonai sulu ka sili e na wai, ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'ia kevaka e dua na ka e tiko ena nona i davodavo se e na dua na ka e a dabeca o koya, ni sa tara e dua na tamata, ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'ia kevaka e dua na tagane e tiko vata kei koya, ka sa tauvi koya na nona dra, ena sega ni savasava o koya me siga vitu; kei nai davodavo kecega ena davoca o koya e na sega ni savasava. 'ia kevaka e dua na yalewa sa turudra tiko e na siga e vuqa, ka sega ni vaka na kena i vakarau dodonu, se sa sivia na balavu ni kena gauna dodonu, na veisiga kecega sa turu kina dra e sa sega ni savasava, ena vaka na veisiga ni nona tawase tani. ena sega ni savasava o koya. 'nai davodavo kecega ena davoca o koya e na veisiga kece e turudra kina ena tautauvata vua kei na nonai davodavo ni sa tawase tani; kei na ka kece sa dabeca o koya ena sega ni savasava, me vaka na nona sega ni savasava ni sa tawase tani. 'o koya e tara na veikaa oqori ena sega ni savasava; me savata na nonai sulu ka sili e na wai, ena sega ni savasava me yacova na yakavi. 'ia kevaka sa savasava mai na nona turudra, me qai wilika vua e vitu na siga, ena qai savasava. 'ia e na kenai kawalu ni siga me kauta o koya e na vukuna e rua na soqe se rua na ruve gone, ka kauta mai vua na bete, ki na katuba ni vale ni veitavaki. "me qai vakacabora o koya na bete e dua mei soro ni valavala ca kei na kenai karua mei soro kama, ka me sorovaki koya na bete e na mata i jiova e na vuku ni turudra e sega ni savasava kina. 'ia dou tawasei ira tani vakaqo na isireli mai na ka era sega ni savasava kina, de ra na mate e na nodra sega ni savasava ni ra sa vakadukadukalitaka na noqu vale sa tu e na kedra maliwa. "oqo na lewa e na vuku i koya sa turudra, kei koya sa bura loa na nona wai ka sa sega ni savasava mai kina, 'kei koya na yalewa sa sega ni cakava rawa e dua na ka ni sa tauva na mate vakavula; kei koya e turudra, se tagane se yalewa; kei na tagane e mocera na yalewa e sega ni savasava."

ia oqo sa vosa vei mosese o jiova ni rau sa mate na luve i eroni, ni rau a vakacabora nai soro ni veibeci e na mata i jiova, ka mate kina; ka sa tukuna o jiova vei mosese: "tukuna vei eroni na tuakamu me kakua ni curu mai ena gauna ga e rawa ki na tikina tabu ki loma ni lati, e na mata ni cabocabo-ni-bulubulu e tu e dela ni kato, de mate kina o koya; ni'u na rairai mai na o e na dela ni cabocabo-ni-bulubulu. "me vakaoqo na nona curu o eroni ki na tikina tabu: kei na dra ni dua na bulumakau tagane e gone mei soro ni valavala ca, kei na dra ni dua na sipi tagane mei soro kama. "me daramaka o koya nai curucuru balavu lineni sa tabu, ka daramaka na tarausese lineni e na yagona, me vau na tolonga e nai vau lineni, ka vakaisala e nai sala lineni. oqo nai sulu tabu. o koya oqo me sili mada o koya e na wai, ka qai vakaisulu kina. "ka me taura mai vei ira nai soqosoqo na isireli e rua na me mei soro ni valavala ca, ka dua na sipi tagane mei soro kama. "me qai vakacabora o eroni na bulumakau tagane mei soro ni valavala ca, e na vukuna ga, ka sorovaki koya kei na nona lewe-ni-vale. "me qai kauta o koya na me ruarua ka vakacabora e na mata i jiova mai na katuba ni vale ni veitavaki. "me qai vakawiri madigi o eroni e na vukudrau na me: e dua me nei jiova ka dua me nei asasele. "ka me kauta o eroni na me ka goleva na madigi me nei jiova, ka vakacabora mei soro ni valavala ca. "ia na me e goleva na madigi me nei asasele, me qai vakacabori bula e na mata i jiova, me sorovaki o koya, me qai vakatalai tani me ka ni veibecitaki ki na vanua liwa. "ka me kauta o eroni na bulumakau tagane e i soro ni valavala ca, e na vukuna o koya, ka me sorovaki koya kei na nona lewe-ni-vale, ka vakamatea na bulumakau mei soro ni valavala ca e na vukuna. "me qai kauta o koya na miqa e sinai e na qilaiso e waqa, mai nai cabocabo ni soro sa tu e na mata i jiova, ka vakasinaita na ligana e na kau boi vinaka sa vuruvuru me matai lalai, ka kauta ki loma ni lati. "ka me viritaka na ka boi vinaka ki na buka waqa e na mata i jiova, me ruguta nai cabocaboni-bulubulu sa tu e na dela ni kato ni vuanau na o ni ka boi vinaka, de mate kina o koya. "me na kauta na dra ni bulumakau o koya, ka kureitaka e na nonai qaqalo ki dela ni cabocabo-nibulubulu vaka ki na tokalau; ka kureitaka vakavitu na dra e na nonai qaqalo ki na mata ni cabocabo-ni-bulubulu. "me qai vakamatea o koya na me mei soro ni valavala ca, e na vukudra na tamata, ka kauta na kena dra ki loma ni lati, ka cakava e na dra o ya me vaka e a cakava e na dra ni bulumakau, ka kureitaka ki dela ni cabocabo-ni-bulubulu, kei na mata ni cabocabo-ni-bulubulu. "me sorovaka vakaoqo o koya na tikina tabu, e na vuku ni nodra sega ni savasava na isireli, kei na nodra caka cala, io na nodra i valavala ca kecega; ia me cakava vakakina e na vuku ni vale ni veitavaki na ka sa vo tiko vei ira e na maliwa ni nodra sega ni savasava. "me kakua na tamata me tiko e na vale ni veitavaki ni sa curu o koya ki na tikina tabu me vakacabora nai soro, me yacova ni curu tale mai, me sa sorovaki koya oti, kei na nona lewe-ni-vale, kei nai soqosoqo taucoke ni isireli. "me na curu yani o koya ki nai cabocabo ni soro e tu e na mata i jiova, ka sorovaka; ka kauta

eso na dra ni bulumakau kei na dra ni me, ka boroya wavoki kina na tutu balavu cake ni cabocabo ni soro. "me qai kureitaka vakavitu na dra ki delana e na nonai qaqalo, me vakasavasavataka, ka vakatabuya mai na nodra sega ni savasava na isireli. "ia ni sa oti na nona sorovaka na tikina tabu, na vale ni veitavaki, kei nai cabocabo ni soro, me qai kauta mai na me bula. "me qai tabaka na ulu ni me bula o eroni e na ligana ruarua, ka vakatusa kina na nodra caka ca kecega na isireli, kei na nodra caka cala kecega, e na vuku ni nodra i valavala ca kecega, ka tauca ki na ulu ni me, ka vakatala tani ki na vanua liwa ni sa tubera yani e dua na tamata e dina. "na me ena colata na nodra cala kecega ki na vanua liwa; me qai sereka o koya na me e na vanua liwa. "me qai curu mai o eroni ki na vale ni veitavaki, ka luvata tani nai sulu lineni ka sulumaka o koya ni sa curu ki na tikina tabu, ka laiva tu mai kea. "ka me qai sili o koya e na wai e na dua na tikina tabu, daramaka na nonai sulu, curu mai, ka vakacabora na nonai soro kama, kei na nodra i soro kama na tamata, me sorovaki koya kei ira na tamata. "me na vakama o koya na uro ni soro ni valavala ca e na dela ni cabocabo ni soro. "ia o koya ka sereka na me ka sa colata na nodra cala, me savata na nonai sulu ka sili o koya e na wai, ni sa oti me qai curu mai ki nai tikotiko. "na bulumakau tagane me i soro ni valavala ca kei na me ei soro ni valavala ca, sa kau na kedrau dra ki na tikina tabu mei soro, me kau tani ki nai bili ni tikotiko. ia me vakamai e na bukawaqa na kulidrau, kei na lewedrau, kei na dedrau. "ia o koya e vakamai rau me savata na nona i sulu ka sili o koya e na wai, ni sa oti me qalako mai nai tikotiko. "oqo me kenai lesilesi ka sega ni mudu vei kemudou; e nai kavitu ni vula, e nai katini ni siga ni vula, mo dou vakarawataka na yalomudou, mo dou kakua ni cakava kina e dua na cakacaka, se i taukei ena nomudou vanua, se na kai tani e tiko vulagi kei kemudou. "e na siga dina o ya e na sorovaki kemudou kina na bete, me vakasavasavataki kemudou, mo dou na savasava kina mai na nomudou i valavala ca kecega e na mata i jiova. "ena siga ni vakacegegu mo dou vakacegu kina, ka mo dou vakamalumalumutaka na yalomudou, oqo sai lesilesi vei kemudou me sega ni mudu. "ia na bete, o koya sa lumuti ka vakatabui me bete mei sosomi kei tamana, ena vakacabora nai soro, ka sulumaka nai sulu lineni, io nai sulu tabu; "me qai sorovaka o koya na vale tabu, ka sorovaka na vale ni veitavaki kei nai cabocabo ni soro; me sorovaki ira talega na bete o koya kei ira kecega nai soqosoqo. "oqo sai lesilesi vei kemudou me sega ni mudu, ka me sorovaki ira na isireli, e na vuku ni nodra i valavala ca kecega, vakadua ga e na veiyabaki." ia sa cakava o koya me vaka e vakarota vei mosese o jiova.

17

ia sa vosa vei mosese o jiova, ka vaka, "mo vosa vei eroni kei iratou na luvena, kei ira kece na isireli, ka tukuna vei ira, 'oqo na ka sa vakarota o jiova, ka vaka: "a tamata kecega vei ira na mataqali i isireli sa vakamatea na bulumakau, se lami, se me, e loma ni tikotiko, se vakamatea e nai bili ni tikotiko, "a sa sega ni kauta ki na katuba ni vale ni veitavaki, me cabora nai madrali vei jiova, e na mata ni vale nei jiova; ena

beitaki na tamata o ya ni sa vakadave dra: sa vakadave walega na dra o koya; ia ena muduki tani na tamata o ya mai vei ira na kai nona, "ka me ra kauta ga na nodra i soro na isireli era vakacabora mai vanua, io me ra kauta vei jiova, ki na katuba ni vale ni veitavaki, vua na bete, ka vakacabora mei madrali ni veivinakati sa cabori vei jiova. "ia me kureitaka na dra na bete e na dela ni cabocabo ni soro i jiova, sa tu mai na katuba ni vale ni veitavaki, ka vakama na uro me ka boi vinaka vei jiova. "ia me ra kakua ni vakacabora tale na nodra i soro vei ira na me tagane, era sa lako tani kina me muria. na ka oqo sa kena i lesilesi ka sega ni mudu vei ira e na nodra veitabatamata." "ia mo tukuna vei ira, 'a tamata kecega vei ira na mataqali i isireli, se na kai tani sa tiko vulagi kei ira, sa vakacabora nai soro kama se dua nai soro, 'ka sega ni kauta ki na katuba ni vale ni veitavaki, me vakacabora vei jiova; na tamata o ya ena muduki tani vei ira na kai nona. "ia na tamata kecega vei ira na mataqali i isireli, se na kai tani sa tiko vulagi kei ira, sa kania e dua na dra; ena dua tani kina na mataqu vua na tamata o ya sa kana dra, ia ka'u na muduki koya tani mai vei ira na kai nona. "ni sa kena bula ni yago na dra: ia ka'u sa solia vei kemudou me sorovaka na yalomudou e na dela ni cabocabo ni soro: ia sa rawa mei soro na dra, ni sai koya na bula." "o koya au a tukuna kina vei ira na isireli, me kakua ni dua vei kemudou me kania na dra, me kakua talega ni kania na dra e dua na kai tani sa tiko vulagi kei kemudou." "kei na tamata kecega vei ira na isireli, se vei ira na kai tani sa tiko vulagi kei ira, sa vakasasa manumanu e yavai va se manumanu vuka sa tara me laukana; me livia mada ga o koya na kena dra, ka ubia e na soso; "ni sa kena bula ni yago kecega na dra sa tu e na yagona: o koya ka'u a tukuna kina vei ira na isireli, 'mo dou kakua ni kania na dra ni dua na manumanu: ni sa kena bula ni yago kecega na dra sa tu e na manumanu kecega: o ira kecega sa kania ena muduki tani.' "kei na tamata kecega sa kania na ka sa mate vakailoa, se na ka sa katilaka na manumanu, se dua vei kemudou, se sa kai tani, me sava nonai sulu o koya, ka sili e na wai, ia ena sega ni savasava ka yacova na yakavi: ena qai savasava. "ia kevaka sa sega ni sava nonai sulu, se sili e na wai, ena qai cudruvi e na nona caka ca."

18

sa qai vosa vei mosese o jiova, ka vaka, "mo vosa vei ira na isireli, ka tukuna vei ira, 'sai au o jiova na nomudou kalou. 'mo dou kakua ni muria nai valavala ni vanua o ijipita, dou a tiko kina: kei nai valavala ni vanua o kenani, au sa kauti kemudou kina, mo dou kakua ni muria; ia mo dou kakua ni muria na nodra i vunau. 'na noqu lewa ga, mo dou cakava; kei na noqui lesilesi, mo dou vakabauta, mo dou muria ga: sai au o jiova na nomudou kalou. 'o koya mo dou vakabauta kina na noqu vunau, kei na noqu lewa; o koya kevaka sa cakava ga na tamata, ena bula kina: sai au o jiova. 'me kakua ni dua vei kemudou me via mocera e dua na yalewa e wekana voleka dina, me vakaraitaka vua na nona luvawale: oi au o jiova. 'mo kakua ni mocera na tinamu, o koya e rau sa veimoceri kei tamamu; sa tinamu dina o koya: mo kakua ni moce vata tukuna. 'mo kakua ni moce vata tukuna na wati i tamamu; e

rau sa veimoceri kei tamamu o koya. 'mo kakua ni mocera na ganemu, se sa luve i tamamu, se sa luve i tinamu, se sa sucu mai nomudou, se sa sucu tani, mo kakua ni moceri ira. 'mo kakua ni mocera na makubumu, se sa luvena yalewa na luvemu tagane, se sa luvena yalewa na luvemu yalewa: ni rau a tubu vua e dua drau a moce vata tukuna. 'mo kakua ni moce vata kei na luve i tamamu ka yalewa, o koya sa vakasucuma vua o watina, sa ganemu o koya. 'mo kakua ni moce vata kei na gane i tamamu: ni sa wekana dina na tamamu o koya. 'mo kakua ni moce vata kei na taci i tinamu, se tuakana, ni sa wekana dina na tinamu o koya. 'mo kakua ni moce vata kei na wati i tamamu lailai, sa tinamu lailai o koya. 'mo kakua ni mocera na watina na luvemu tagane; mo kakua ni ca tukuna. 'mo kakua ni mocera na watina na tuakamu, se na watina na tacimu. 'mo kakua ni mocera e dua na yalewa, kei na luvena yalewa, se dua na makubuna yalewa; ni ratou sa veiwekani dina; oqo na ka ca. 'mo kakua talega ni vakawati kei na tuakana na watimu se na tacina, ni sa bula tiko o koya, mo vakararawataki koya kina. 'mo kakua talega ni mocera e dua na yalewa e na gauna sa vakatabui tu kina, ni tauvi koya na mate vakayalewa. 'mo kakua talega ni mocera na watina na kai nomu, mo vakavelavelataki iko vata tukuna. 'ia mo kakua ni vakacabora e dua na luvemu e na bukawaqa vei molohe, ia mo kakua ni vakacacana na yaca ni nomu kalou: sai au o jiova. 'mo kakua ni koto vata tukuna na tagane me vaka kei na yalewa: oqo sa ka vakasisila. 'mo kakua talega ni koto tukuna e dua na manumanu, mo vakasisilataki iko kina: me kakua talega na yalewa me tu e mata ni manumanu me koto vua: oqo na ka ni veivakamaduatiki. 'dou kakua ni vakasisilataki kemudou e na dua na ka vakaoqo: ni ra sa vakasisilataki e na ka kecega oqo o ira na veimatanitu, ka'u sa vakaseva tani e na matamudou. 'a sa dukadukali na vanua: o koya ka'u sa sauma kina na kenai valavala ca, ia na vanua sa luaraka tani na lewena. 'ia mo dou vakabauta ga na noqu vunau, kei na noqu lewa, ka mo dou kakua ni kitaka e dua na ka vakasisila oqo; se na kai nomu se na kai tani sa tiko vulagi kei kemudou ('ni ra sa kitaka na ka vakasisila kecega oqo o ira na lewe ni vanua era tiko kina e liu vei kemudou, a sa vakadukadukalitaki na vanua), 'me kakua ni luaraki kemudou talega na vanua, ni dou sa vakadukadukalitaka, me vaka ka luaraka na manatitu era tiko kina e liu vei kemudou. 'ia o ira kecega era kitaka e dua na ka vakasisila oqo, io na tamata era kitaka, era na muduki tani vei ira na kai nodra. 'o koya mo dou vakabauta kina na noqu vunau, mo dou kakua ni kitaka e dua nai valavala vakasisila oqo, sa caka e liu ni dou sa bera ni yaco kina, mo dou kakua ni vakadukadukalitaki kemudou kina: sai au o jiova na nomudou kalou."

19

sa vosa talega o jiova vei mosese, ka vaka, "mo vosa vei ira kecega nai soqosoqo ni luve i isireli, ka tukuna vei ira: 'mo ni savasava, ni'u sa savasava oi au o jiova na nomudou kalou. 'na tamata yadua me vakarokorokotaki rau na tamana kei na tinana, ka maroroya na noqu veisiga ni vakacege: oi au o jiova na nomudou kalou. 'kakua ni vuki vei ira na kalou matakau, se bu-

lia na kalou matakau mai na ka sa vakawaicalataki: oi au o jiova na nomudou kalou. 'ia ni dou sa vakacabara nai soro ni veivinakati vei jiova, mo dou cabora ena yalo e vinakata. 'me na laukana ga ena siga dou vakacabara kina, kei na siga ka tarava. ia ke sa vo tu me yacova nai katolu ni siga, me qai vakamai ena bukawaqa. 'ia kevaka sa laukana e nai katolu ni siga, sa na vakasisila. ena sega ni vakadonui. 'o koya oqo kivua ena kania ena cudruvi ena nona caka cala, baleta ni beca nai soro tabu i jiova; ia na tamata o ya me tamusuki laivi mai vei ira na wekana. 'ni dou sa tamusuka na vua ni nomudou vanua, mo dou kakua ni tamusuka na tutu kece sara ni nomodoui teitei, se mo dou tomitomika na kena vo ni nomudou vuata. 'dou kakua talega ni tamusuka vakaoiti na nomudou veivaini, se tauca kece na vua ni vaini mai na nomudou veivaini; mo dou biuta tu me kedra na dravudravua kei na vulagi: oi au o jiova na nomudou kalou. 'dou kakua ni butako, se cacakaka vakailasu, se veila-sutaki vakai kemudou. 'dou kakua talega ni bubului vakailasu e na yacaqu, se beca na yaca ni nomudou kalou: oi au o jiova na nomudou kalou. 'kakua ni lawakitaka na wekamu, se butakoci koya. na kenai sau na nomu tamata cacakaka mo kakua ni taura tiko ena bogi taucoko ka sigavaka. 'kakua ni rukaka na daligavara, se biuta e matana na mataboko na ka me tarabe kina, ia mo rerevaka na nomu kalou: oi au o jiova. 'dou kakua ni vakatulewa cala ni dou sa tauca na lewa. mo kakua ni beitaka na dravudravua se doka na tamata kaukauwa. mo vakatauca na lewa dodonu vua na kai nomu. 'mo kakua ni kauta voli nai tukutuku lasu ena kedra maliwa na wekamu; se beitaka me mate na kai nomu: oi au o jiova. 'mo kakua ni cata na wekamu ena yalomu. mo na dauvunauca na wekamu, ka kakua ni vosota nai valavala ca ena vukuna. 'mo kakua ni sauma na ca, se yaloca vei ira na luvedra na kai nomu, ia mo lomana na kai nomu me vaka na nomu lomani iko: oi au o jiova. 'mo maroroya na noqui vakaro. mo kakua ni laiva e dua na nomu manumanu me rau vakaluvuni kei na duatani na mataqali. kakua ni tea vata na veimataqali i tei. se daramaka na i sulu e cula vata na liveni kei na vutika ni sipi. 'ia o koya ena veimoceri kei na yalewa sa musuki me watina lailai e dua na tagane, ia e se bera ni voli lesu se me soli vua na nona galala, e na vuku ni ka oqo ena tau kina vei rau na cudru; ia e rau na sega vakamatei, baleta ni se sega ni galala na yalewa. 'ia me na kauta na tagane na nonai soro ni caka cala vei jiova, ki na mata ni katuba ni vale ni veitavaki, e dua na sipi tagane mei soro ni caka cala. 'na bete ena cakava na veisorovaki ena vukuna ni cabora na sipi tagane ka nona i soro ni caka cala ena mata i jiova me baleta na cala e cakava. ia sa na vosoti na cala e a cakava. 'ia ni dou sa na yacoi na vanua o ya, ka tea na veimataqali kau vuata me kemudou, mo dou qai okata na vuana me sega ni cili. me tolu na yabaki na kena sega ni cilivi vei kemudou. me kakua ni laukana. 'ia e nai kava ni yabaki ena tabu na vuata kece sara, me vakavinavinakataki kina o jiova. 'ia e nai kalima ni yabaki mo ni na qai kania na vuana, me na vakalevutaka kina na vuata e solia vei kemudou: oi au o jiova na nomudou kalou. 'mo dou kakua ni kania e dua na ka vata kei na dra, dou kakua talega ni viavia raivotu se via tukuna na ka e se

bera ni yaco mai ena veivuke ni o kei na gata. 'mo dou kakua ni toroya na tutu ni ulumudou, se vakacacana na tutu ni kumimudou. 'mo dou kakua ni tavalaka na yagomudou ena vukudra na mate, se samuqawetaka na yagomudou: oi au o jiova. 'dou kakua ni solia na lumemudou yalewa me dautagane, ka soli koya me dau veibutakoci, de sa lutu ki na bula ni veibutakoci na vanua, ka sa levu sara nai valavala ca e na vanua. 'mo dou maroroya na noqu veisiga ni vakacecegu ka vakarokorokotaka na noqu vale tabu: oi au o jiova. 'kakua ni vakabauti ira na daucurumi kei na yalo sa vakakina; dou kakua ni vakasaqarai ira, me ra vakadukadukalitaki kemudou: oi au o jiova na nomudou kalou. 'mo dou tukace e matadra na ulu sika ka doka na matana na tamata qase, ka rerevaka na nomudou kalou: oi au o jiova. 'ia kevaka sa tiko vulagi kei kemudou ena nomudou vanua e dua na kai tani, dou kakua ni vakararawataki koya. 'o koya sa tiko vulagi kei kemudou me vaka ga e dua e sucu ena kemudou maliwa, ia mo dou lomani koya me vaka dou lomani kemudou; ni dou a tiko vulagi ena vanua o ijipita: oi au o jiova na nomudou kalou. 'mo dou kakua ni tauca na lewa ca ni dou sa vakatulewa, e nai vakarau ni kena balavu, kena bibi, se kena levu. 'me tikoga vei kemudou na i vakarau dodonu, me dodonu na kena bibi, nai vakarau dodonu ni kena mamaca, kei nai vakarau dodonu ni kena suasua: oi au o jiova na nomudou kalou, o koya ka kauti kemudou tani mai na vanua o ijipita. 'o koya oqo mo dou vakabauta na noqui vakaro kei na noqu lewa kecega, ka cakava: oi au o jiova."

20

sa qai vosa vei mosese o jiova, ka vaka, "mo tukuna tale vei ira na isireli, 'na tamata yadua vei ira na isireli, se vei ira na kai tani sa tiko vulagi kei na isireli, sa solia e dua na luvena vei molohe; ena vakamatei vakaidina o koya: me ra vakaviriki koya e na vatu o ira na lewe ni vanua. 'ia au na cudruva na tamata o ya, ka muduka tani vei ira na kai nona; ni sa solia e dua na luvena vei molohe, me vakadukadukalitaka na noqu vale tabu, ka vakacacana na yacaqu tabu. 'ia kevaka sa tabonaka na matadra vua na tamata o ya o ira na lewe ni vanua, ni sa solia e dua na luvena vei molohe, ka sega ni vakamatei koya, 'au na qai cudruva na tamata o ya, kei na nona lewe-ni-vale, ka muduki koya tani, kei ira kece era sa muri koya, me gole vei molohe, mai vei ira na kai nodra. 'kei na tamata sa golevi ira sa daucurumi, kei ira na dauveinita, me muri ira, au na cudruva na tamata o ya, ka muduka tani mai vei ira na kai nona. 'o koya mo dou vakasavasavataki kemudou kina, mo dou savasava: ni sai au o jiova na nomudou kalou. 'ia dou vakabauta na noqu vunau, ka cakava: oi au o jiova, o koya sa vakasavasavataki kemudou. 'ena vakamatei vakaidina o koya yadua sa rukaka na tamana se tinana. sa rukaka na tamana se tinana o koya; sa baleti koya ga na nona mate. 'na tagane talega sa veibutakoci kei na watina na tani, io sa veibutakoci kei na wati ni kai nona, e rau na vakamatei vakaidina ruarua, na tagane sa dauyalewa kei na yalewa sa dautagane. 'kei na tagane sa mocera na wati ni tamana, sa veibutakoci kei koya e rau sa tiko

vata kei tamana; e rau na vakamatei vakaidina ruarua; sa baleti rau na nodrau mate. 'ia kevaka sa moce e dua na tagane kei na watina na luvena tagane, e rau na vakamatei vakaidina ruarua: e rau sa kitaka na ka ni veivakamaduataki; sa baleti rau ga na nodrau mate. 'ia kevaka sa moce vata kei na tagane e dua na tagane me vaka sa moce vata kei na yalewa, e rau sa kitaka ruarua na ka vakasisila: e rau na vakamatei vakaidina; sa baleti rau ga na nodrau mate. 'ia kevaka e dua na tagane sa na vakawati kei na dua na yalewa kei na tinana, sa ka ca sara: e ratou na vakamai e na bukawaqa, o koya kei rau talega; me kakua kina na ca e na kemudou maliwa. 'ia kevaka sa tiko vata kei na manumanu e dua na tagane, ena vakamatei vakaidina o koya; mo dou vakamatea talega na manumanu. 'ia kevaka sa dua na yalewa sa torova e dua na manumanu, me tiko vata tukuna, mo dou vakamatea na yalewa, kei na manumanu: e rau na vakamatei vakaidina; sa baleti rau na nodrau mate. 'ia kevaka sa dua na tagane sa vakawati kei na ganena, na luve i tamana, se na luve i tinana, ka rau sa veibutakoci, e rau sa kitaka na ka e veivakamaduataki; e rau na muduki tani e na matadra na kai nodrau: sa veibutakoci kei na ganena na tagane o ya: ena cudruvi o koya e na nona caka ca. 'ia kevaka e rau sa veimoceri na tagane kei na yalewa ni sa tauvi mate vakayalewa; sa vakarairaitaka na nona vure o koya na tagane; ia sa vakaraitaka na nona vure ni dra o koya na yalewa; e rau na muduki tani ruarua vei ira na kai nodrau. 'mo kakua talega ni veimoceri kei na taci i tinamu se na tuakana, se na gane i tamamu: ni sa veimoceri ni veiwekani dina oqo: e rau na cudruvi e na nodrau caka ca. 'ia kevaka sa veimoceri na tagane kei na wati ni tamana lailai sa veimoceri o koya kei koya e rau sa tiko vata kei tamana lailai: e rau na cudruvi e na nodrau i valavala ca; e rau na mate sa na sega na luvedrau. 'ke dua na tagane sa taura na watina na tuakana se tacina, sa ka velavela: sa veimoceri o koya kei koya e rau sa tiko vata kei tuakana se tacina; ena sega na luvedrau. 'ia dou muria na noqu vunau kecega, kei na noqu lewa kecega, ka cakava: me kakua ni luaraki kemudou kina na vanua au sa kauti kemudou kina mo dou tiko kina. 'ia dou kakua ni muria na i valavala ni matanitu, au sa vakasava tani e na matamudou: ni ra a kitaka na ka kecega oqo, era qai velavela sara vei au. 'ia au a tukuna vei kemudou, dou na taukena na nodra vanua, ia au na solia vei kemudou mo dou taukena na vanua sa dave kina na wai-ni-sucu kei na o ni: oi au o jiova na nomudou kalou, o koya sa tawasei kemudou tani mai vei ira na veimatani. 'dou vakataki-lakilataki kina na manumanu savasava kei na manumanu sa sega ni savasava, kei na manumanu vuka sa savasava kei na manumanu vuka sa sega ni savasava: mo dou kakua kina ni vakavelavelataki kemudou e na vuku ni manumanu e yayai va, se na manumanu vuka, se dua na ka sa yaqa voli e na qele, au sa wasea tani me sega ni savasava vei kemudou. 'ia dou savasava vei au: ni'u sa savasava oi au o jiova, ia au sa tawasei kemudou mai vei ira na veimatani, mo dou noqu. 'ia na tagane se yalewa sa daucurumi, se sa dauveinita, me vakamatei vakaidina: me ra vakaviriki ira e na vatu: sa baleti ira na nodra mate."

ia o jiova sa tukuna vei mosese, "mo vosa vei iratou na bete na luve i eroni, ka tukuna vei iratou, 'me kakua ni vakatawasavasavataki koya e dua e na vuku ni tamata mate vei ira na kai nona, 'ia e na vuku ni wekana dina ga, e na vuku i tinana, se tamana, se na luvena tagane, se na luvena yalewa, se na tuakana, se na tacina; 'se na ganena sa goneyalewa, sa wekana dina, o koya sa sega ni vakawati: io e na vukuna, e tara me vakatawasavasavataki koya kina. 'me kakua ni vakatawasavasavataki koya ni sa turaga vei ira na nona tamata, me sega ni savasava kina. 'me ra kakua ni tasia na uludra, se tasia na tutu ni kumidra, se tava na yagodra. 'me ra savasava vua na nodra kalou, ka kakua ni vakacacataka na yaca ni nodra kalou: ni ra sa vakacabora tiko na ka sa cabo e na buka waqa vei jiova, me kakana me nei koya na nodra kalou: o koya me ra savasava kina. 'me ra kakua ni vakawati kei na dua na yalewa sa dautagane, se sa vaqasei; me ra kakua talega ni vakawati kei na dua na yalewa sa veibiu kei na watina: ni sa savasava o koya vua na nona kalou. 'mo vakasavasavataki koya kina; ni sa vakacabora o koya na kakana me nei koya na nomu kalou: mo nanumi koya me savasava: ni'u sa savasava oi au o jiova, o koya sa vakasavasavataki kemudou. 'ia na luvena yalewa e dua na bete sa vakacacani koya ni sa dautagane, sa vakacacani tamana: ena vakamai o koya e na buka waqa. 'ia o koya na bete levu mai vei ira na wekana, sa livi ki na uluna na waiwai ni veilumuti, a sa buli me sulumaka nai sulu tabu, me kakua ni biuta na nona i sala, se dresulaka na nona i sulu; 'me kakua talega ni torova e dua na yago sa mate; me kakua ni vakatawasavasavataki koya e na vuku i tamana, se tinana; 'me kakua talega ni curu tani e na vale tabu, se vakacacana na vale tabu ni nona kalou; ni sa vakatabui oti e na waiwai ni veilumuti sa nei koya na nona kalou: oi au o jiova. 'ia me vakawati kei na dua sa goneyalewa ga. 'a yada, se yalewa sa biu, se yalewa sa vaqasei, se na dautagane, me kakua ni vakawati kei na dua sa vakaqo: ia me vakawati kei na dua sa goneyalewa ga, mai vei ira na kai nona. 'me kakua talega ni vakacacana na nona kawa e na kedra maliwa na kai nona; ni sai au o jiova, ka vakasavasavataki koya." sa vosa talega vei mosese o jiova, ka tukuna, "mo vosa vei eroni, ka tukuna, 'o koya vei ira na nomu kawa e na dua nai tabatamata, sa dua vua na tikina ka ca, me kakua ni toro o koya me vakacabora na kakana me nei koya na nona kalou. 'ia na tamata kecega sa dua na tikina ka ca, me kakua ni toro mai: a tamata mataboko, se loliloki, se ucu raraba, se dua na tikina sa vakatani, 'se sa ramusu na yavana, se ramusu na ligana, 'se sa dakupusi, se leka, se ca e dua na matana, se sa bu ca se vakanana, se ceke. 'a tamata kecega vei ira na luve i eroni na bete, sa dua na tikina e ca, me kakua ni toro mai me vakacabora na ka sa cabo vei jiova e na buka waqa; sa dua na tikina vua sa ca; me kakua kina ni toro mai o koya me vakacabora na kakana me nei koya na nona kalou. 'me kania ga o koya na kakana sa nei koya na nona kalou, se ka tabu se ka tabu sara; 'ia me kakua ga ni curu ki loma ni lati, se torova nai cabocabo ni soro, ni sa dua na tikina vua e ca; me kakua kina ni vakacacana na noqu veivale

tabu: ni sai au o jiova, ka vakasavasavataki ira." 'a sa tukuna o mosese vei eroni, kei iratou na luvena, kei ira kece na isireli.

22

sa qai vosa vei mosese o jiova, ka tukuna, "mo vosa vei eroni kei iratou na luvena, me ra tawasei ira mai na ka sa tabu vei ira na isireli, me ra kakua ni vakacacana na yacau tabu e na ka era vakatabuya me noqu: oi au o jiova. "mo tukuna vei ira, o koya vei ira kecega na nomudou kawa, 'e na nomudou veitabatamata, sa toro ki na veikata tabu era vakatabuya vei jiova na isireli, ni sa sega ni savasava, na tamata o ya sa na muduki tani e mataqu: oi au o jiova. 'a tamata kecega vei ira na luve i eroni sa vukavuka, se turi, me kakua ni kania o koya na ka tabu, ka me savasava mada o koya. kei koya sa tara na ka sa sega ni savasava e na vuku ni mate, se na tamata sa yau loa na nona wai ni tagane, 'se koya sa tara e dua na ka sa qasi, sa vakatawasavasavataki kina, se sa tara na tamata sa tu vua e dua na ka ka sa vakatawasavasavataki kinaâ€" na tamata sa tara e dua sa vakakina, ena sega ni savasava ka yacova na yakavi, ka na sega ni kania na ka tabu, kevaka sa sega ni sili mada e na wai. 'ia ni sa dromu na mata-ni-siga, ena savasava, ka me qai kania na ka tabu, ni sa kena kakana oqo. 'na ka sa mate loa, se sa katilaki, me kakua ni kania o koya me vakavelavelataki kina: oi au o jiova. 'ia me ra vakabauta na noqu vunau, de ra cudruvi e na nodra cala, ka mate kina, ni ra sa vakacacataka: oi au o jiova, ka vakasavasavataki ira. 'me kakua ni kania na ka tabu e dua na kai tani: a nona vulagi na bete, se nona tamata sa voli na nona caka-caka, me kakua ni kania na ka tabu. 'ia kevaka sa volia e dua na tamata e nai lavo o koya na bete, me kana kina o koya, kei koya sa sucu e nona vale: me ra kania na kena. 'na luvena yalewa talega na bete, o koya sa veiwatini kei na kai tani, me kakua ni kana o koya e nai madrali sa lavelaveti mai na ka tabu. 'ia kevaka sa yada na luvena yalewa na bete, se veibui kei na watina, ka sega na luvena, a sa lesu tale ki na vale nei tamana, me vaka ni sa goneyalewa, me kania ga na kei tamana: ia me kakua na kai tani me kania. 'ia kevaka sa kania loa na ka tabu e dua na tamata ni sa sega ni kila, me qai solia vua na bete na ka sa tautauvata kei na ka tabu, ka kuria e na dua na kena wase ni sa wase lima. 'ia me ra kakua ni vakacacana na nodra ka tabu na isireli, era sa vakacabora vei jiova, 'ia ni ra kania na kedra ka tabu, era vakavuna na nodra cudruvi e na nodra caka cala; ni sai au o jiova, sa vakasavasavataki ira." sa vosa talega vei mosese o jiova, ka tukuna, "mo vosa vei eroni, kei iratou na luvena, kei ira kece na isireli, ka tukuna vei ira, 'o koya yadua vei ira na mataqali i isireli, se na kai tani sa tiko kei ira na isireli, sa vakacabora na nonai madrali, e na vuku ni dua na nona bubului, kei na nona i soro kecega sa lomana me vakacabora, era via cabora vei jiova mei soro kamaâ€" 'mo dou vinakati kina, me dua na ka tagane sa sega na kena ca, se bulumakau, se sipi, se me. 'ia na ka sa dua kina na kena ca, dou kakua ni cabora: na ni sega ni ka dou na vinakati kina. 'ia o koya yadua sa vakacabora e dua nai madrali ni veivinakati vei jiova, me vakayacora na ka ka bubului kina, se nai soro sa lo-

mana ga me cabora, se bulumakau se sipi, me sega na kena ca, me vinakati; me kakua kina e dua na kena ca. 'na mataboko, se ramusu, se mudu e dua na tikina, se dabo, se sa bu ca se vakanana, dou kakua ni vakacabora oqo vei jiova, se vakacabora vei jiova e dua na ka oqo e na buka waqa, e na dela ni cabocabo ni soro. 'na bulumakau, se lami, sa dua na tikina sa vakatani se yali e dua na tikina, oqo e tara mo vakacabora ni sa lomamu ga; ia me vakayacori me ka ni bubului, ena sega ni donu kina. 'dou kakua ni vakacabora vei jiova e dua nai soro sa mavoa vakaca, se ramusu, se sa sele; ia dou kakua ni cabora e dua na ka oqo e na nomudou vanua. 'dou kakua talega ni taura vei ira na kai tani e dua na ka vakaoqo mo vakacabora me kakana me nei koya na nomudou kalou; ni sa tu kina na kena vuca, kei na kena ca: dou na sega ni vinakati kina." sa vosa talega vei mosese o jiova, ka tukuna, "ni sa sucu e dua na bulumakau, se sipi, se me, me tiko voli kei tinana ka bogi vitu; ia e na kenai kawalu ni siga, kei na veisiga emuri, ena donu ni sa cabo e na buka waqa mei soro vei jiova. "ia na bulumakau yalewa se sipi yalewa, dou kakua ni vakamatea ruarua, o koya kei na luvena, e na siga e dua. "ia ni dou sa via vakacabora e dua nai soro ni vakavinavinaka vei jiova, mo dou vakacabora mo dou vinakati kina. "e na siga o ya ga me laukana; me kakua ni vo ki na mataka: oi au o jiova. "ia dou vakabauta na noqui vakaro, ka muria: oi au o jiova. "dou kakua tale ni vakacacana na yacau tabu; ia ka'u na vakarokorokotaki ga vei ira na isireli: oi au o jiova, o koya ka vakasavasavataki kemudou, 'ka'u a kauti kemudou mai na vanua o ijipita, me'u nomudou kalou: oi au o jiova."

23

ia sa vosa vei mosese o jiova, ka tukuna, "mo vosa vei ira na isireli, ka tukuna vei ira, 'na solevu i jiova, dou na kacivaka mei soqosoqo tabu, ia oqo na noqu solevu. 'e ono na siga me caka kina na cacakaka: ia nai kavitu ni siga sa siga ni vakacecegu, nai soqosoqo tabu; dou kakua ni kitaka kina e dua na cacakaka: o koya sa siga ni vakacecegui vei jiova e na nomoudou tikotiko kecega. 'oqo sa solevu i jiova, io nai soqosoqo tabu, dou na kacivaka e na kedra veivula. 'e na kenai katinikava ni siga e na i matai ni vula, e na yakavi, ena ia na lako-sivia i jiova. 'ia e na kena i katinikalima ni siga ni vula o ya, sa na ia kina na soqoni vei jiova ni kana madrai sa sega ni vakaleveni: e vitu na siga dou kania kina na madrai sa sega ni vakaleveni. 'e na kenai matai ni siga, dou ia kina e dua nai soqosoqo tabu: dou kakua ni cakava kina e dua na cacakaka vakavuravura. 'ia dou vakacabora na i soro vei jiova e na buka waqa e na siga e vitu: e na kenai kavitu ni siga sa na dua kina nai soqosoqo tabu: dou kakua ni cakava kina e dua na cacakaka vakavuravura." sa vosa talega vei mosese o jiova, ka tukuna, "mo vosa vei ira na isireli, ka tukuna vei ira, 'ni dou sa yaco ki na vanua ka'u sa solia vei kemudou, ka sa tamusuka kina na kena vuata, dou na qai kauta e dua nai vau sila, nai sevu ni nomudou vuata, vua na bete. 'ia me qai yalovaka o koya nai vau sila e na mata i jiova, me ka dou na vinakati kina: me yalovaka na bete e na mataka sa tarava na siga ni vakacecegu. 'ia e na siga

dou sa yalovaka kina nai vau sila, dou cabora kina e dua na lami tagane sa sega na kena ca sa yabaki dua ga, mei soro kama vei jiova. 'ia nai madrali sa laukana vata tukuna me rua na omeri madrai droka vinaka sa veiwaki vata kei na waiwai, nai soro sa cabo e na buka waqa vei jiova me ka boi vinaka: ia nai madrali sa liviraki vata tukuna me waini e rua na paidi ka levu cake. 'ia dou kakua ni kania na madrai, se na sila tavu, se na sola drokadroka, ka me yaco mada na siga dou sa kauta kina nai madrali vua na nomudou kalou: oqo sai lesilesi ka sega ni mudu e na nomudou tikotiko kecega, e na nomudou veitabatamata. 'ia ni sa oti na siga ni vakacegegu, na siga dou a kauta kina nai vau sila mei soro e yalovaki, mo dou wilika vei kemudou e vitu sara na macava. 'ia me yacova na mataka ni sa oti na siga ni vakacegegu e vitu, dou wilika e limasagavulu na bogi; dou na qai cabora nai madrali laukana e na sila vou vei jiova. 'mo dou kauta mai na nomudou veivale e rua nai buli madrai sa caka e na omeri e rua, me yalovaki me madrai droka vinaka; me vavi kei na leveni; me kenai sevu vei jiova. 'ia dou cabora vata kei na madrai e vitu na lami sa sega na kena ca, sa yabaki dua ga, ka dua na bulumakau, ka rua na sipi tagane: ka me sai soro kama vei jiova, kei nai madrali laukana kei nai madrali liviraki vata kei ira, io nai soro sa cabo e na buka waqa, me ka boi vinaka vei jiova. 'dou na qai vakamatea e dua na me tagane mei soro ni valavala ca, ka rua na lami tagane sa yabaki dua ga me cabori mei madrali ni veivinakati. 'ia me yalovaka vata na bete kei na madrai sai sevu, mei soro sa yalovaki e na mata i jiova, kei na lami ruarua: era na tabu me nei jiova, me nona na bete. 'ia e na siga o ya dou kacivaka, me dua na nomudou i soqosoqo tabu; dou kakua ni cakava kina e dua na cakacaka vakavuravura: me sai lesilesi ka sega ni mudu e na nomudou i tikotiko kecega e na nomudou veitabatamata. 'ia ni dou sa tamusuka na vuata ni nomudou vanua, mo kakua ni vakaotia na bati ni nomu veiwere ni o tamusuka, mo kakua talega ni tomika na ka sa lulutu walega ni o sa tamusuka na sila: mo laiva ga me nodra na dravudravua, kei na vulagi; oi au o jiova na nomudou kalou." sa vosa talega vei mosese o jiova, ka tukuna, "mo vosa vei ira na isireli ka tukuna, 'e na kenai kavitu ni vula, e nai matai ni siga ni vula, me dua na nomudou siga ni vakacegegu, a gauna me vakananuma me uvu kina na davui, nai soqosoqo tabu. 'dou kakua ni kitaka kina na cakacaka vakavuravura, dou cabora ga nai soro e na buka waqa vei jiova." sa vosa talega vei mosese o jiova, ka tukuna, "a kenai katini talega ni siga e na kenai kavitu ni vula oqo, na siga ni veibuluti: oqo sa dua na nomudou i soqosoqo tabu; dou vakamalumalumutaki kemudou kina, ka vakacabora e dua nai soro e na buka waqa vei jiova. 'ia dou kakua ni kitaka e dua na cakacaka e na siga o ya: ni sa siga ni veibuluti, mo dou sorovaki kina e na mata i jiova na nomudou kalou. 'ia na tamata kecega sa na sega ni vakamalumalumutaki e na siga o ya, ena muduki tani o koya vei ira na kai nona. 'kei na tamata kecega sa kitaka e dua na cakacaka e na siga o ya, au na vakarusi tani na tamata o ya mai vei ira na kai nona. 'dou kakua ni kitaka e dua na cakacaka: sai lesilesi ka sega ni mudu e na nomudou i tikotiko kecega, e na nomudou veitabata-

mata. "ena sega ni vakacegegu mo dou vakacegu kina, ia dou vakamalumalumutaki kemudou: e na kena i kaciwa ni siga ni vula, e na yakavi, mai na yakavi e dua ka yacova na yakavi e dua, mo dou ia kina na nomudou i vakacegu." sa vosa talega vei mosese o jiova, ka tukuna, "mo vosa vei ira na isireli, ka tukuna, 'a kena i ka tinikalima ni siga e na kena i kavitu ni vula oqo, me ia kina na solevu ni vale taba ni kau vei jiova ka bogi vitu. 'e na kenai matai ni siga, me dua na i soqosoqo tabu; mo dou kakua ni kitaka kina e dua na cakacaka vakavuravura. 'e vitu na siga dou vakacabora kina nai soro e na buka waqa vei jiova: e na kenai kawalu ni siga, me dua na nomudou i soqosoqo tabu, ia dou na cabora e dua nai soro e na buka waqa vei jiova: sa soqoni tabu: dou kakua ni cakava kina na cakacaka vakavuravura. 'oqo sa kena solevu vei jiova, dou na kacivaka mei soqosoqo tabu, me vakacabora na i soro e na buka waqa vei jiova, nai soro kama, kei na i madrali laukana, na ka sa vakacabori, kei na i madrali liviraki, sa dui caka e na kena sigaa€" 'ia oqo sa kenai kuri ni veisiga ni vakacegegu i jiova, kei na nomudou i solisoli, kei na i madrali kecega dou sa bubului kina, kei na nomudou i soro kecega sa lomamudou mo dou cabora, o koya dou na solia vei jiova. 'e na kenai katinalima talega ni siga e na kenai kavitu ni vula, ni dou sa kumuna vata na vuata ni vanua, dou na ia kina na solevu vei jiova ka bogi vitu; nai matai ni siga ena siga ni vakacegegu, ia nai kawalu ni siga ena siga ni vakacegegu talega. 'ia e na i matai ni siga dou taura na vua ni kau vinaka, kei na taba ni niu kei na taba ni kau sa sobi na drauna, kei na wilou mai na uciwai: ia dou na reki e na mata i jiova na nomudou kalou ka bogi vitu. 'ia dou na ia na solevu oqo, na solevu vei jiova, me bogi vitu e na veiyabaki. oqo sa kena i lesilesi sega ni mudu e na nomudou veitabatamata: dou daukitaka e na kenai kavitu ni vula. 'mo dou tiko bogi vitu e na veivale taba ni kau: o ira kecega sai taukei vei ira na isireli era na tiko e na veivale taba ni kau, 'me ra kila kina na nomudou veitabatamata ni sai au era dautiko kina o ira na isireli e na veivale taba ni kau, ni u a kauti ira mai na vanua o ijipita: oi au o jiova na nomudou kalou." sa tukuna vei ira na isireli na solevu i jiova o mosese.

24

sa qai vosa vei mosese o jiova, ka tukuna: "mo vakaroti ira na isireli, me ra kauta mai vei iko na waiwai olive makare sa lautuki, me yaga ena cina, me caudre tikoga kina na cina. " mai taudaku ni lati ni kato ni vakadinadina, ena vale ni veitavaki, o eroni sa na veiqravi kina mai na yakavi me yacova na mataka, ena mata i jiova e veisiga; oqo sa kenai lesilesi ka sega ni mudu ena nomudou veitabatamata. "me vakarautaka tikoga o koya na veicina e nai tutu-ni-cina makamakalivata, e na mata i jiova. "ia mo kauta na madrai droka vinaka, ka vavia e tinikarua na keki: me rua na omeri ena dua na keki. "mo qai tuva me yatu rua, me yaono na yatu yadua, ena dela ni teveli makamakalivata ena mata i jiova. "mo qai viritura na drega dina me vakamai ena dela ni yatu kadua, me tu ki na madrai me dauveivakananumi, io nai madrali sa cabori ena buka waqa vei jiova. "me vakatura vinaka

tikoga o koya ena mata i jiova ena veisiga ni vakacegegu kecega, ena vukudra na isireli ena veiyalayalati sa sega ni mudu. "ia ena kedratou o eroni kei na luvena; me ra kania ena tikina tabu: ni sa nona ka sa tabu sara mai na vei madrali sa cabo vei jiova ena bukawaqa, oqo nai vakaro ka sega ni mudu." a sa dua na luve ni yalewa ni isireli, sa kai jipita na tamana, sa lako yani ki na kedra maliwa na isireli; ka rau a veivala e na i tikotiko, na luve ni yalewa ni isireli oqo, kei na dua na tagane ni isireli. a sa vosavakacacataka na yaca i jiova o koya na luve ni yalewa ni isireli ka ruru. a ra sa kauti koya vei mosese: (ia na yaca i tinana o silomeci, na luve i tipiri, ena mataqali i tani.) a ra sa sogolati koya mada me vakatakilai vei ira na loma i jiova. a sa vosa vei mosese o jiova, ka tukuna, "mo kauti koya sa ruru ki nai bili ni tikotiko; ia o ira kecega sa rogoci koya, me ra tabaka na uluna ena ligadra, me ra qai vakavirika ena vatu o ira nai soqosoqo taucoko. "ia mo vosa vei ira na isireli, ka vaka, "o koya yadua sa rukaka na nona kalou me cudruvi ena vuku ni nonai valavala ca. "ia o koya sa vosa vakacacataka na yaca i jiova, me sa vakamatei vakaidina; era na vakavirika vakaidina ena vatu o ira nai soqosoqo taucoko: na vulagi se nai taukei, ni sa vosavakacacataka na yaca o ya, ena vakamatei. "ia o koya sa mokuta mate e dua na tamata, me vakamatei vakaidina o koya. "kei koya sa mokuta mate na manumanu e yavai va, me sauma na manumanu o ya ena dua sa tautauvata. "ia kevaka sa vakamavoataka na kai nona e dua na tamata, ena caka vua me vaka sa kitaka o koya. "a mavoa mei sau ni mavoa, a mata mei sau ni mata, a bati mei sau ni bati: me vaka sa vakamavoataka e dua na tamata o koya, ena caka vaka talega kina vua. "io o koya sa vakamatea na manumanu e yavai va, me sauma me vakatautauvata: ia o koya sa vakamatea na tamata, me vakamatei. "me dua ga na nomudou lawa, vei koya na vulagi, vei koya nai taukei: ni sai au o jiova na nomudou kalou." a sa vosa vei ira na isireli o mosese, era qai kauti koya ka ruru ki nai bili ni koro, ka vakavirika ena vatu, a ra sa kitaka na isireli, me vaka ka vakarota vei mosese o jiova.

25

a sa vosa vei mosese o jiova mai na ulunivanua o saineai, ka vaka, "mo tukuna vei ira na isireli, 'ni dou sa yaco ki na vanua ka'u sa solia vei kemudou, me qai ia e dua na vakacegegu vei jiova na vanua. 'e ono na yabaki o na kaburaka kina na sila ena nomu veiwere, ka ono na yabaki o na samaka kina na nomu veivaini, ka kumuna na vuana: 'ia na kena yabaki me sa gauna ni vakacegegu me vakacegu kina na vanua, a vakacegegu vei jiova: mo kakua ni kaburaka na sila e na nomu veiwere, se samaka na nomu veivaini. 'a ka sa tubu mai na nomu sila ka lutu e na yabaki sa oti, mo kakua ni tamusuka, se vetia nai soso mai na nomu vaini sa sega ni samaki: sa yabaki me vakacegu kina na vanua. 'ia ena kemudou na ka sa tubu e na gauna sa vakacegu kina na vanua; a kemu, kei na kena na nomu tamata, kei na kena na nomu vada, kei na kena na nomu tamata sa voli na nona cakacaka, kei na kena na kai tani, sa tiko vulagi kei iko, 'kei na kedra na nomu manumanu e yavai va, kei na kedra na manumanu

sega lasa sa tiko e nomu vanuaa€"io ena kedra na ka kecega sa tubu kina. 'ia mo qai wilika vei iko e vitu na yabaki ni vakacegegu, me vitu vakavitu na yabaki; ia na kena dede e vitu na yabaki ni vakacegegu, o ya sa vasagavulu ka ciwa na yabaki. "mo qai vakauvaca yani na davui sa domo levu, e na kenai katini ni siga e na kenai kavitu ni vula: e na siga ni veibuluti, dou vakauvaca yani kina na davui e na nomudou vanua tau-coko. "ia dou vakatabuya na kenai kalimasagavulu ni yabaki, ka kacivaka yani na veisereki kivei ira kecega na lewe ni vanua: ena yabaki ni jupeli vei kemudou; ia dou na vakalesuya na tamata yadua ki na yasana sai taukei kina e liu, dou na vakalesuya na tamata yadua talega ki na nona mataqali. 'ena yabaki ni jupeli vei kemudou na kena i ka limasagavulu ni yabaki o ya: dou kakua ni kaburaka na sila, se tamusuka na ka sa tubu kina mai na sila sa lutu, se vetia nai soso mai na vaini sa sega ni samaki kina: 'ni sa jupeli: ena tabu vei kemudou; dou kania ga na ka sa tubu mai na were. 'e na yabaki ni jupili oqo dou na vakalesuya na tamata yadua ki na yasana sai taukei kina e liu. "ia kevaka e dua vei kemudou sa volitaka e dua na ka vua na kai nomu, se volia mai vua e dua na ka dou kakua ni domonikocotaka: 'mo volia vua na kai nomu me vaka na i wiliwili ni yabaki sa oti kina na jupeli; me volitaka vei iko o koya me vaka nai wiliwili ni yabaki ni vuata: 'ke sa vuqa na yabaki, mo vakalevutaka na kenai voli; ia ke sa vica ga na yabaki, mo vakalailaitaka na kenai voli: ni sa volitaka vei iko o koya me vaka nai wiliwili ni vuata. "ia mo dou kakua ni dui cakava vakadomonikoco, mo rerevaka ga na nomu kalou: ni sai au o jiova na nomu kalou. "ia dou cakava na noqui vakaro, ka vakabauta na noqu lewa, ka muria; dou na qai tiko vakasautu e na vanua. "ia ena vuataka na kena vuata na vanua, ia dou na kana ka mamau, ka tiko vakasautu kina. "ia de dou sa tukuna, a cava na ka me keimami kania e na kenai kavitu ni yabaki? raica, keimami na sega ni kaburaka na sila, se kumuna vata na neimami vuata?" au na vakarota mo dou vakasaututaki e na kenai kaono ni yabaki, ia ena vuataka kina na vuana me rauta e tolu na yabaki. "ia dou na kaburaka na sila e na kena i kawalu ni yabaki, ka kania na vuata makawa ka yacova nai kaciwa ni yabaki; dou na kania tiko na vuata makawa ka me kumuni mada na vuata. "me kakua ni volitaki na vanua me takali sara: ni sa noqu ga na vanua; ia oi kemudou dou sa kai tani ka tiko vulagi ga vei au. "ia e na vanua taucoko dou sa taukena, dou na solia me voli tale na vanua. "kevaka sa dravudravua mai na wekamu, a sa volitaka eso na nona vanua, me qai volia tale e dua na wekana na ka ka volitaka yani na wekana. "ia kevaka sa sega na wekana na tamata o ya me volia tale, a sa qai rawata e muri o koya me volia tale, 'me qai wilika o koya na vei yabaki sa volitaki kina, ka vakasuka na kena caca ni voli vua na tamata ka volia; ka me qai lesu o koya ki na vanua sa taukena e liu. "ia kevaka sa sega ni rawata me vakasuka vua, ena nona tiko ka volia me yaco mada na yabaki ni jupeli: ia e na jupeli, ena lutu mai vua, ena qai lesu ki na vanua o koya sa taukena e liu. "ia kevaka sa dua na tamata sa volitaka na vale sa tiko e loma ni koro vakabai, ena qai tara me volia tale e na yabaki ka volitaka kina; ni sa sega ni oti e dua na yabaki, sa tara vua me volia tale. "ia

kevaka sa oti dina e dua na yabaki, ka sa sega ni voli tale, ena qai nona tiko ka volia na vale o ya, kei na nona veitabatamata ka sega ni mudu ena sega ni suka e na yabaki ni jiupili. 'ia na veivale e na koro lalai sa sega ni vakabai, ena vakatauvatani kei na veiwere ni vanua: e tara ga me voli tale, a ra na suka e na jupeli. 'ia e na nodra veikoro na livai, na veivale e na koro era sa taukei kina, e tara me ra volia tale na livai e na veigauna kecega. 'ia kevaka sa volia tale e dua vei ira na livai; ena qai suka e na jupeli na vale ka volitaki, ka tu e na koro sai taukei kina: ni ra taukena na livai, e na kedra maliwa na veivale e na nodra veikoro na isireli. 'ia na vanua sa volita na nodra veikoro sa tabu ni volitaki; ni ra sa taukena ka sega ni mudu. 'ia kevaka sa dravudravua mai na wekamu, ka sa malumalumu mai na ligana ni drau a tiko tukuna, mo qai vukei koya; me vaka na kai tani, se vulagi; me bula vata kei iko o koya. 'mo kakua ni taura mai vei koya na kena i kere ni ka sa kerea vei iko, se nai kuri ni ka: mo rerevaka ga na nomu kalou; me bula vata kei iko na wekamu. 'mo kakua ni solia vua na nomu i lavo me dua kina na kena na tubu, se solia vua na nomu kakana me vakuria. 'oi au o jiova na nomudou kalou, ka kauti kemudou mai na vanua o ijipita, me solia vei kemudou na vanua o kenani, me'u nomudou kalou. 'ia kevaka sa dravudravua mai na wekamu ni drau a tiko tukuna, a sa volitaki koya vei iko, mo kakua ni caka vua me vaka sa bobula. 'ena tiko ga vei iko me vaka na tamata sa voli na nona cakacaka, se vaka na vulagi; me qaravi iko, ka yacova na yabaki ni jiupili. 'me qai lako tani vei iko, o koya, kei iratou vata tukuna na luvena, ka lesu ki na nona mataqali, ia me lesu ki na vanua ka ra taukena na nona qase e liu. 'ni ra sa noqu tamata, ka'u a kauta mai na vanua o ijipita: me ra kakua ni volitaki me vaka na bobula. 'mo kakua ni valavala vakaukauwa vua; mo rerevaka ga na nomu kalou. 'ia na nomu tagane bobula, kei na nomu yalewa bobula€"o na rawata mai vei ira na veimataniitu era sa tiko voleka vei kemudou, ni sa tara mo dou volia mai kina na tagane bobula kei na yalewa bobula. 'e tara talega mo dou volia mai vei ira na luve ni kai tani sa tiko vulagi kei kemudou, ka mai vei ira na nodra mataqali era sa tiko kei kemudou, o ira sa sucu vei ira e na nomudou vanua: ia dou na taukeni ira. 'ia dou na tauri ira me nodra na luvemudou era na taravi kemudou, me ra taukena tiko emuri; era na nomudou bobula ka sega ni mudu: ia vei ira ga na wekamudou na isireli, dou kakua ni valavala vakaukauwa, e dua vua e dua. 'ia kevaka sa vutuniyau mai na kai tani se na vulagi drau sa tiko tukuna, a sa dravudravua mai na wekamu e rau sa tiko vata tukuna, a sa volitaki koya o koya vua na kai tani, se vua na vulagi drau sa tiko tukuna, se vei ira na kawa ni mataqali era kai tani, 'ni sa volitaki oti, sa tara me voli tale mai; me voli koya tale e dua vei ira na wekana; 'e tara me voli koya tale na tamana lailai, se na luvena na tamana lailai; se tara me voli koya tale e dua sa wekana dina sa rau mataqali vata; ia kevaka sa rawata, me sa voli koya tale o koya. 'ia me wilika kei koya sa voli koya mai na yabaki sa volitaki oti vua, me yacova na yabaki ni jupeli: ia nai lavo me kenai voli me na vakatauvatani kei nai wilivili ni yabaki: ena vaka talega na nona yabaki na tamata sa voli na nona cakacaka. 'kevaka sa vuqa na

yabaki sa vo tiko, me solia tale o koya me vakakina nai voli ni nonai sere, mai nai lavo sa voli kina. 'ia kevaka sa vica ga na yabaki sa vo me yacova na yabaki ni jupeli, me rau qai wilika vata tukuna; ka me solia tale o koya nai lavo ni nonai sere me vaka na kena yabaki sa vo. 'ena tiko vata tukuna me vaka na tamata sa voli vakayabaki na nona cakacaka: me kakua ni valavala vakaukauwa vua o koya e matamu. 'ia kevaka sa sega ni voli tale vakakina, ena qai sereki o koya e na yabaki ni jiupili€"o koya, kei iratou vata tukuna na luvena. 'ni sa noqu tamata o ira na isireli; era sa noqu tamata, ka'u a kauta mai na vanua o ijipita: oi au o jiova na nomudou kalou.

26

'dou kakua ni cakava vei kemudou na kalou lasu, se nai vakatakarakara e ceuceu se vakaduria na matakau, se na vatu sai vakatakarakara, e na nomudou vanua, mo dou cuva kina: ni sai au o jiova na nomudou kalou. dou vakabauta na noqu veiiga ni vakacegegu, ka vakarokorokotaka na noqu vale tabu: oi au o jiova. 'kevaka dou sa muria na ka ka'u sa lesia, ka vakabauta na noqu vunau, ka cakava, au na qai vakatauca vei kemudou na uca e na kena vula, ka na vuataka na kena vuata na vanua, ka vuataka na vuana na kau ni veiwere. ia na nomudou samu sila ena yacova na vula e veti kina na vua ni vaini, ia dou na vetia tiko na vua ni vaini ka yacova na kaburaki sila, ia dou na kania na kemudou me mamau kina, ka tiko vakasautu e na nomudou vanua. ia ka'u na solia na sautu e na vanua, dou na davo sobu kina ka sega e dua me vakarereri kemudou: au na vakaoitia tani talega e na vanua na manumanu ca, ena sega talega ni lakova na nomudou vanua nai seleiwau. ia dou na vakasavi ira na nomudou meca, a ra na bale e nai seleiwau e na matamudou. ia e lewe lima vei kemudou ena vakasava rawa na lewe drau, ka dua na drau vei kemudou ena vakasava rawa e lewe tini na udolu: ia era na bale e nai seleiwau na nomudou meca e na matamudou. 'ni'u na golevi kemudou, ka vakaluveataki kemudou, ka vakalewevuqataki kemudou, ka vakataudeitaka vei kemudou na noqu veiylalayati. ia dou na kania tiko na ka sa tu dede, ka kauta kituba na ka sa tu dede me vakasomitaki e na ka vou. ia ka'u na vakaduria na noqu vale e na kemudou maliwa: ia ena sega ni cati kemudou na yaloqu. ia ka'u na lako voli e na kemudou maliwa, ia ka'u na nomudou kalou, ia dou na noqu tamata. sai au o jiova na nomudou kalou, ka'u a kauti kemudou tani mai na vanua o ijipita, mo dou kakua ni nodra bobula tiko; ia ka'u sa sereka nai vesu dou a vauci kina, ka qisi kemudou mo dou lako vakadodonu. 'ia kevaka dou sa bese ni vakarorogo vei au, ka bese ni kitaka na vunau kecega oqo, ka sa beca ga na noqui lesilesi, se sa cata na noqu lewa na lomamudou, mo dou kakua kina ni kitaka na noqu vunau kecega, ka sa vakacataka ga na noqu veiylalayati, au na qai kitaka na ka oqo vei kemudou; au na vakayacora na domobula, na lila balavu, kei na katakata, me tauvi kemudou, me kania na matamudou, ka vakararawataka na lomamudou: ia ena sega ni yaga ni dou sa kaburaka na nomudou sila, ni ra na kania na nomudou meca. ia ka'u na rai vakatani

vei kemudou, ia dou na vakamatei e na matadra na nomudou meca: a ra na lewai kemudou o ira era sa cati kemudou; ia dou na dro ni sa sega e vakasavi kemudou. 'ia kevaka dou sa bese tiko ni vakarorogo vei au, ni sa yaco na veika oqo, au na qai cudruvi kemudou vakavitu cake e na vuku ni nomudou valavala ca. ia ka'u na muduka na kaukauwa dou sa totoka kina; ka cakava na lomalagi me vaka na kaukamea vei kemudou, kei na nomudou qele me vaka na parasa. ia dou na oca walega: ni na sega ni vakalewe na nomudou vanua, ka sega ni vuataka na vuana na kau ni vanua. 'ia kevaka dou na lako vakatani vei au, ka bese ni vakarorogo vei au; au na qai vakayacora na mate ca vakavitu cake vei kemudou e na vuku ni nomudou i valavala ca. ia ka'u na vakatala na manumanu sega lasa ki na kemudou maliwa, a ra na butakoca na luvemudou, ka vakamatea na nomudou manumanu e yavai va, ka vakalewelailaitaki kemudou; ia ena sega ni lakovi na nomudou veisalatu. 'ia kevaka dou sa bese tiko ni vakavinakataki mai vei au, ni sa yaco na veika oqo, ka sai valavala vakatani tiko vei au, ka'u na qai valavala vakatani talega vei kemudou, ia ka'u na cudruvi kemudou vakavitu tale, e na vuku ni nomudou valavala ca. ia ka'u na vakayacora vei kemudou nai seleiwau, sa na cudrutaka na veiyalayalati, ka dou na soqoni vata kina e na nomudou loma ni veikoro; ia ka'u na tala na mate ca vei kemudou; ia dou na soli ki na ligadra na meca. ni'u sa vakaotia na madrai dou sa bula kina, ena qai lewe tini na yalewa sa na vavia na kemudou madrai e na dua na lovo, a ra na vakarautaka na bibi ni kemudou madrai, ni sa bera ni vota; ia dou na kana, ka sega ni mamau. 'ia kevaka dou na sega ni vakarorogo vei au, ni sa yaco na ka kece oqo, kai valavala vakatani tiko vei au, ka'u na qai valavala vakatani vei kemudou e na cudru rerevaki; ia oi au, ka'u na cudruvi kemudou vakavitu tale, e na vuku ni nomudou valavala ca. ia dou na kania na lewedra na luvemudou tagane; kei na lewedra na luvemudou yalewa. au na vakarusa talega na nomudou veitikina cecere, ka taya sobu na nomudou veimatakau e vaka na mata-ni-siga, ka biuta na yagomudou ni sa mate ki dela ni yagodra na nomudou matakau: ia ena cati kemudou na yaloqu. ia ka'u na vakalalataka na nomudou veikoro, ka vakarusa na nomudou veivale tabu, ka'u na sega ni boica na nomudou madrali boi vinaka. au na vakarusa talega na vanua: a ra na kurabui kina o ira na nomudou meca era tiko kina. ia ka'u na vakasewi kemudou ki na veimatani, ka ucuna nai seleiwau me muri kemudou: ia na nomudou vanua ena lekutu wale, ka na lala na nomudou veikoro. sa na qai marautaka na veisiga ni vakacegegu na vanua, ni sa veikau tu, ni dou sa tiko e na nodra vanua na nomudou meca; sa na qai vakacegu na vanua, ka marautaka na kena siga ni vakacegegu. e na gauna kece sa veikau kina, ena vakaceguā€ka ni sa sega ni vakacegu e na nomudou gauna ni vakacegegu, ni dou a tiko kina. 'ia ka'u na tala na rere me kania na lomadra era sa vo vei kemudou, e na vanua ni nodra meca; ia na rorogo ni drau-ni-kau sa cagina voli ena vakubutaki ira; a ra na dro, me vaka ni ra drotaka nai seleiwau; a ra na bale ni sa sega e vakasava. a ra na veibaleti, me vaka sa muri ira na i seleiwau, ni sa sega e vakasava:

ia ena sega vei kemudou na kaukauwa mo dou tu kina e na matadra na nomudou meca. ia dou na rusa e na kedra maliwa na veimatani, ia ena kani kemudou na nodra vanua na nomudou meca. ia o ira sa vo vei kemudou, ena waicala yani na yalodra, e na vuku ni nodra i valavala ca, e na nodra vanua na nomudou meca; ia e na vuku ni nodra i valavala ca na nodra qase talega, ena waicala kina na yalodra. 'ka ra na vakatusa na nodra i valavala ca, kei nai valavala ca ni nodra qase, kei na nodra caka cala era sa kitaka vei au, ka ni ra sai valavala vakatani vei au, ni'u sai valavala vakatani talega vei ira, ka kauti ira ki na vanua ni nodra meca; kevaka sa qai malumalumu mai na lomadra sa sega ni cilivi, a ra sa qai vakadonuya nai sau ni nodra i valavala caā€ au na qai nanuma na noqu veiyalayalati kei jekope; kei na noqu veiyalayalati talega kei aisake, kei na noqu veiyalayalati kei eparaama, ka'u na nanuma; ka'u na nanuma talega na vanua. era na takali mai na nodra vanua, ia na vanua ena marautaka na kena gauna ni vakacegegu, ni sa veikau mai ni ra sa takali kina: a ra na vakadonuya nai sau ni nodra i valavala ca, ni ra sa beca na noqu lewa, ka sa cata na noqui lesilesi na yalodra. ia ni sa oti kece na ka oqo, ka ra na tiko e na vanua ni nodra meca, au na sega ni biuti ira laivi, se cati ira me'u vakarusai ira sara, ka me vakacacataka na noqu veiyalayalati kei ira: ni sai au o jiova na nodra kalou. ia e na vukudra ga, ka'u na nanuma na veiyalayalati kei ira na nodra qase, o ira ka'u a kauta tani mai na vanua o iijipita e na matadra na veimatani, me'u nodra kalou: oi au o jiova." oqo nai lesilesi, kei na lewa, kei na vunau, sa cakava o jiova e na ulunivanua o saineai, e na gusu i mosese, me veiyalayalati kina o koya kei ira na isireli.

27

ia oqo sa vosa vei mosese o jiova, ka vaka, "mo vosa vei ira na isireli, ka tukuna vei ira: 'ni dua na tamata sa vakatabuya na bubului me baleta eso na tamata vei jiova, me vaka o sa lewa me kedra i voli. 'kevaka o na lewa me kena i voli ni tagane mai na yabaki ruasagavulu me yacova sara na onosagavulu, mo na qai lewa me kenai voli e limasagavulu na sikeli siliva, me vaka na sikeli ni tikina tabu. 'kevaka e yalewa, mo qai lewa me tolusagavulu na sikeli na kenai voli; 'ia kevaka mai na yabaki lima me yacova sara na yabaki ruasagavulu, mo qai lewa me ruasagavulu na sikeli me kenai voli na tagane, ka tini na sikeli me kenai voli na yalewa; 'ia kevaka mai na vula dua me yacova sara na yabaki lima, mo qai lewa me lima na sikeli siliva na kenai voli na tagane, ka tolu na sikeli siliva me kenai voli na yalewa; 'ia kevaka mai na yabaki onosagavulu se levu cake, ke tagane, mo qai lewa me tini-ka-lima na sikeli na kenai voli, ka me tini na sikeli me kenai voli na yalewa. 'ia kevaka e dravudravua o koya ka sega ni rawata na ka o sa lewa, me qai lako o koya vua na bete, ka me lewa na kenai voli na bete; me vaka na ka sa rawata o koya sa bubuluitaka, me lewa na kenai voli o koya na bete. 'kevaka e kauta mai na tamata na manumanu yavai va me vakacabori mei soro vei jiova, sa na tabu na ka kecega sa solia e dua vei jiova. 'me kakua ni vakaisosomitaka o koya se veisautaka, na ka vinaka kei na ka ca se na ka ca kei na ka vinaka; ia

kevaka sa mani veisautaka na manumanu e yavai va, ena qai tabu ruarua na manumanu o ya kei na kenai sosomi talega. 'kevaka e manumanu sega ni savasava ka sega ni dau vakacabori mei soro vei jiova, me qai vakaraitaka o koya na manumanu e na mata ni bete; 'ka me qai lewa na kenai voli na bete, se ka vinaka se ca; me vaka ni o iko, na bete, mo lewa kina, ena vakabau. 'ia kevaka sa via volia tale o koya, me qai vakaikuritaka na kenai voli e na dua nai kalima. 'ia ni sa vakatabuya na nona vale e dua na tamata me tabu vei jiova, me qai lewa na kena i voli na bete, se sa vinaka se ca; me vaka sa lewa kina na bete, me sa na vakabau. 'ia kevaka sa via volia tale na nona vale o koya ka vakatabuya, me qai vakaikuritaka e na dua na i kalima nai lavo o sa lewa me kenai voli, ena qai nona tale. 'kevaka e vakatabuya e dua na tamata me nei jiova e dua nai wase ni nona vanua, mo qai lewa na kenai voli me vaka na levu ni sila me kaburaki kina. e dua na omeri na parile e na kenai voli e limasagavulu na sikeli siliva. 'kevaka e vakatabuya na nona tiki ni vanua mai na yabaki ni juvili, ena vakabau me vaka na nomu lewa. 'ia kevaka e vakatabuya na nona tiki ni vanua ni sa oti na juvili, me qai wilika vua nai lavo o koya na bete me vaka na yabaki sa vo tiko me yacova na yabaki ni juvili, ka me na musuki sobu mai na ka o sa lewa me kenai voli. 'ia kevaka sa via volia tale o koya me nona na tiki ni vanua ka vakatabuya, me na qai vakaikuritaka e na dua nai kalima nai lavo o sa lewa me kenai voli, ena qai vakataudeitaki vua. 'ia kevaka sa sega ni via volia o koya me nona tale na tiki ni vanua, se sa volitaka oti vua na tamata tani, ena qai sega ni rawa vakadua ni voli tale; 'ia na tiki ni vanua, ni sa suka e na juvili, ena tabu me nei jiova, me vaka na tiki ni vanua vakatabui; ena taukena ga na bete. 'ia kevaka e dua na tamata sa vakatabuya me nei jiova e dua na tiki ni vanua sa volia o koya, na tiki ni vanua e a sega ni taukena o koya, 'me qai wilika vua o koya na bete na kena i voli me vaka o sa lewa, me yacova na yabaki ni juvili, ka me na solia o koya na kenai voli me vaka o sa lewa e na siga o ya mei soro tabu me nei jiova. 'e na yabaki ni juvili ena suka na tiki ni vanua vua ka volitaka, io vei koya ka taukena e liu na vanua. 'ia nai voli ni ka kecega o sa lewa sa na vaka na sikeli ni tikina tabu: e ruasagavulu na kera ki na dua na sikeli. 'ia na ulumatua ni manumanu ka dodonu me ulumatua nei jiova, me kakua na tamata me vakatabuya; na bulumakau se sipi, sa nei jiova. 'ia kevaka e manumanu sega ni savasava, me qai volia tale o koya me vaka na ka o sa lewa me kenai voli, ka me vakalevutaka cake e na dua nai kalima; se kevaka sa sega ni voli tale, me na qai volitaki me vaka na ka o sa lewa me kenai voli. 'ia me kakua ni dua nai madrali e vakatabui e sa vakacabora oti e dua na tamata me nei jiova mai na ka e taukena, na tamata se manumanu e yavai va, se tiki ni vanua e taukena; nai madrali kecega e vakatabui sa ka tabu sara vei jiova. 'me kakua ni dua na tamata sa beitaki, ka sa voleka ni vakamatei, me kakua ni voli tale; me na vakamatei vakaidina. 'ia nai katini ni vuata kecega ni vanua, na sila ni vanua se na vua ni kau, sa nei jiova. sa tabu me nei jiova. 'kevaka e dua na tamata sa via volia tale nai katini ni nona ka eso, me vakaikuritaka o koya e na dua na kena i ka lima. 'ia me baleta na kena i katini

ni qele ni bulumakau se sipi, io na ka kecega e lako e na ruku ni titoko, o koya na kenai katini, ena tabu me nei jiova. 'me kakua ni vakaqaqa se ka vinaka se ka ca, me kakua talega ni veisautaka; ia kevaka e mani veisautaka, ena qai tabu ruarua, na ka o ya kei na kenai sosomi talega me rau tabu ruarua; me kakua ni voli tale.'" oqo nai vakaro e vakarota o jiova vei mosese me tukuna vei ira na isireli, e na ulunivanua o saineai.

sa qai vosa o jiova vei mosese ena vanua liwa e saineai, ena loma ni vale ni veitavaki, e na i matai ni siga ni karua ni vula, e na i karua ni yabaki ni oti na i lakolako mai iijipita, ka tukuna: "mo cakava e dua na wili lewenivanua vei ira na isireli ena veivuvale yadudua, mai na vuvale i tamadra, me vaka na i wiliwili ni vei yaca, kei ira yadudua na tagane, "mai vei ira na yabaki ruasagavulu ka lako cakeâ€"o ira kece era rawa ni lako ki na i valu e isireli. o iko vata kei eroni mo drau na wiliki ira mai na loma ni mataivalu era lewena. "o iko kei na dua na turaga mai na veiyavusa yadua, o ira oqo era i liuliu ena loma ni vale ni nodra qase. "oqo na yacadra na turaga e ra na tucake vata kei iko. mai na yavusa 'o rupeni, o eliesa na luvei setiuri; "mai vei simione, o selunieli na luvei surisatai; "mai vei juta, o nasoni na luvei amenatave; "mai vei isakari, o necaneli na luvei sua; "mai vei sevuloni, o eliaive na luvei eloni; "mai vei ira na luvei joseva; mai vei ifereimi o ilisama na luvei amiuta; mai vei manasa, o kamelieli na luvei vatasari; "mai vei penijamini, o avitani na luvei kitione; "mai vei tani, o aiesa na luvei amisatai; "mai vei asa, o pajieli na luvei okarani; "mai vei kata o iliasafi na luvei tineli; "mai vei navitalai, o aira na luvei anani." o ira oqo era sa digitaki mai na loma ni soqosoqo, era i liuliu ena yavusa i tamadra, ka ra veiliutaki talega ena i wasewase lelevu e isireli. ia, o mosese kei eroni, e rau sa qai tauri ira na turaga oqo o ira sa kacivaki oti na yacadra, ka vakasoqoni ira vata nai soqosoqo kece e na matai ni siga ni karua ni vula; ka tekivu me vakacavuti ira na tubudra mai liu ena yaca ni nodra vuvale, ena loma ni vale i tamadra me vaka na i wiliwili ni yaca kece, o ira sa sivia na yabaki ruasagavulu, ka me ra wiliki yadudua sara ga. me vaka sa vakarota o jiova vei mosese, e sa mani wiliki ira o koya e na loma ni vanua liwa lala e saineai. o ira na luvei rupeni, na qase duadua vei ira na luvei isireli, na nodra kawa ena nodra veivuvale, ena loma ni vale i tamadra me vaka nai wiliwili ni yacadra, o ira yadudua na turaga, era sa sivia na yabaki ruasagavulu, vei ira kece era sa rawa ni lako kina i valu: o ira sa wiliki rawa mai na yavusa i rupeni, era lewe vasagavulu ka ono na udolu ka mani lima na drau. mai vei ira na luvei simione me vaka nodra vola kawabulataki vakavuvale, mai na vuvale i tamadra, mai vei ira era sa wili oti, o ira na tagane yadudua, ka ra sa sivia na yabaki ruasagavulu, o ira era sa rawa ni lako kina i valu: o ira era sa wiliki e na yavusa i simione era lewe limasagavulu ka ciwa na udolu ka mani tolu na drau. mai vei ira na luvei kata, ena nodra i vola ni kawa bula vakavuvale, mai na vuvale i tamadra, me vaka na i wiliwili ni yacadra, o ira sa sivia na yabaki ruasagavulu ka lako cake, vei ira era sa rawa ni lako kina i valu: o ira era sa wiliki ena yavusa i kata, era sa lewe vasagavulu ka lima na udolu ono na drau limasagavulu. mai vei ira na luvei juta, ena nodra vola kawabulataki vakavuvale, mai vei tamadra, me vaka na i wiliwili ni yacadra, mai na yabaki ruasagavulu ka lako cake, o ira kece era sa rawa ni lako kina i valu: o ira era sa wiliki rawa e na yavusa i juta, era lewe vitusagavulu ka va na udolu ka mani ono na drau. mai vei ira na luvei isakari. ena

nodra vola kawabulataki vakavuvale, mai na vuvale i tamadra, me vaka na i wiliwili ni yacadra, o ira era sa sivia na yabaki ruasagavulu, vei ira era sa rawa ni lako kina i valu: o ira era sa wiliki rawa ena yavusa i isakari era sa lewe limasagavulu ka va na udolu ka mani va na drau. mai vei ira na luvei sevuloni, ena nodra volakawabulataki vakavuvale, mai na vuvale i tamadra, me vaka na i wiliwili ni yacadra, o ira era sa sivia cake na yabaki ruasagavulu, vei ira era sa rawa ni lako kina i valu; o ira era sa wiliki rawa mai na yavusa i sevuloni, era sa lewe limasagavulu ka vitu na udolu ka mani va na drau. mai vei ira na luvei joseva, o ira na luvei ifereimi, ena nodra volakawabulataki vakavuvale, mai na vuvale i tamadra, me vaka na i wiliwili ni yacadra, o ira era sa sivia cake na yabaki ruasagavulu, vei ira era sa rawa ni lako kina i valu: o ira era sa wiliki rawa e na yavusa i ifereimi era sa lewe vasagavulu na udolu ka mani lima na drau. mai vei ira na luvei manasa, ena nodra volakawabulataki vakavuvale i tamadra, me vaka na i wiliwili ni yacadra, mai vei ira era sa sivia cake na yabaki ruasagavulu, o ira era sa rawa ni lako kina i valu: o ira era sa wiliki rawa ena yavusa i manasa era sa lewe tolusagavulu karua na udolu ka mani rua na drau. mai vei ira na luvei penijamini, ena nodra volakawabulataki vakavuvale, mai na vuvale i tamadra, me vaka na i wiliwili ni yacadra, mai na yabaki ruasagavulu ka lako cake, o ira kece era sa rawa ni lako kina i valu: o ira era sa wiliki rawa ena yavusa i penijamini era lewe tolusagavulu ka lima na udolu ka mani va na drau. mai vei ira na luvei tani, ena nodra volakawabulataki vakavuvale, mai na vuvale i tamadra, me vaka na i wiliwili ni yacadra, o ira era yabaki ruasagavulu ka lako cake, vei ira era sa rawa ni lako kina i valu: o ira era sa wiliki rawa ena yavusa i tani era sa lewe onosagavulu ka rua na udolu ka mani vitu na drau. mai vei ira na luvei aseri, na nodra volakawabulataki vakavuvale, ena loma ni vale i tamadra, me vaka na i wiliwili ni yacadra, o ira era sa yabaki ruasagavulu ka lako cake, vei ira kece era sa rawa ni lako kina i valu: o ira era sa wiliki rawa ena yavusa i aseri era sa lewe vasagavulu ka dua na udolu ka mani lima na drau. mai vei ira na luvei navitalai, ena nodra volakawabulataki vakavuvale, mai na vuvale i tamadra, me vaka na i wiliwili ni yacadra, o ira era sa yabaki ruasagavulu ka lako cake, vei ira era sa rawa ni lako kina i valu: o ira era sa wiliki rawa ena yavusa i navitalai era lewe limasagavulu ka tolu na udolu ka mani va na drau. sai ira oqo era sa wiliki rawa mai vei rau o mosese kei eroni, kei ira talega na i liuliu e isireli, e tinikarua na tagane, ka ra dui matataka yadudua na vuvale i tamadra. ia o ira na luvei isireli era sa wiliki rawa, me vaka na vuvale i tamadra, o ira era sa yabaki ruasagavulu ka lako cake, o ira era sa rawa ni lako kina i valu e isireliâ€"o ira kece era sa wiliki rawa era lewe ono na drau ka tolu na udolu lima na drau limasagavulu. o ira ga na livai era sa sega ni wili vata kei ira ena yavusa i tamadra; ni sa vosa vakaqo o jiova vei mosese ka tukuna: "o ira na yavusa i livai me ra kakua ni wiliki, se mo taura na kedra i wiliwili mai vei ira na luvei isireli; "ia mo digitaki ira ga na livai me ra tikoi cake mai na vale vakaceveceva ni vakadinadina me ra tikoi cake mai na kena i yaya kecega era na veiqaravi kina,

ka ra na mai vakaitikotiko vakavolivolita na vale ni veitavaki. "kevaka sa na mani toso ki liu na vale ni veitavaki, o ira ga na livai mera luvata sobu; ia kevaka ena mani vakaduri cake tale, o ira ga na livai me ra vakaduria. o ira na tamata mai tuba era na tosova voleka mai, era na vakamatei vakaidina. "o ira na luvei isireli, era na tara na nodra dui valelaca, ena nodra dui veitikotiko, kei na nodra dui vakatagedegede, me vaka na nodra veimataivalu; ia, o ira ga na livai era na keba vakavolivolita na vale ni veitavaki ni vakadinadina, me kakua kina ni cudruvi na i soqosoqo taucoko ni luvei isireli; ka ra na vakatulewa duaduaga na livai ena vale ni veitavaki ni vakadinadina." era sa vakayacora kece na isireli; me vaka sara ga na ka sa vakarota o jiova vei mosese, era sa cakava vakakina.

2

sa qai vosa o jiova vei mosese kei eroni ka tukuna: "o ira yadudua na luvei isireli me ra na dui tikoga ena nodra dui vakatagedegede, ka me ra tiko tikiva ga na drotini ni vuvale i tamadra, ka mera toka vakayawa vakalailai mai na vale ni soqo ni veitavaki. "ena yasa ni tokalau, me donuya na i cadracadra ni siga, o ira era sa okati vata kei na tagede ni mataivalu ia me ra tiko me vaka na nodra i wasewase vaka i valu; ia, o nasoni na luvei amenatave e sa na yaco o koya me nodra i liuliu na luvei juta." era sa lewe vitusagavulu ka va na udolu ono na drau na i wiliwili taucoko ni nona mataivalu. "era sa tiko tikivi koya na lewe ni yavusa i isakari, ka sa mani yaco o nicaniei na luvei sua me nodra i liuliu na luvei isakari," era sa lewe limasagavulu ka va na udolu va na drau taucoko na i wiliwili ni nona mataivalu. "era tarava sara mai na yavusa i sevuloni, ka sa mani yaco oliave na luvei eloni me nodra i liuliu na luvei sevuloni." era sa lewe limasagavulu ka vitu na udolu va na drau taucoko na i wiliwili ni nona mataivalu. "o ira kece era sa wiliki vakaivalu ena mataivalu i juta, ka kedra i wiliwili e dua na drau walusagavulu ka ono na udolu va na drauâ€"era na liu me ra lako. "ena yasa kina ceva sai ira na i wasewase vakaivalu i rupeni, me vaka na nodra mataivalu, ka sa na yaco o elisuri na luvei setiuni me nodra i liuliu na luve i rupeni." o ira na lewe ni nona mataivalu era sa lewe vasagavulu ka ono na udolu lima na drau na kedra i wiliwili. "era sa tarava sara mai o ira na yavusa i simione, ka sa yaco o selumieli na luvei surisatai me nodra i liuliu." o ira na lewe ni nona mataivalu era sa lewe limasagavulu ka ciwa na udolu tolu na drau na kedra i wiliwili. "era tarava sara mai na yavusa i kata, ka sa yaco o elisafi na luvei riueli me nodra i liuliu." na levu ni kedra i wiliwili kece vakamataivalu e vasagavulu ka lima na udolu ono na drau limasagavulu. "na levu ni kedra i wiliwili taucoko na i wasewase vakaivalu ni mataivalu i rupeni era rauta ni dua na drau limasagavulu ka dua na udolu va na drau limasagavulu, o ira oqo era sa na i karua me ra lako. "na vale ni veitavaki ni veivosaki e rau sa na lako vata tani mai kei na nodra i tikotiko na livai ena loma donu ni vanua ni keba, e na gauna era keba tiko kina, me ra qai dui toso kina nodra dui tikotiko me vaka na nodra dui tagede. "ena mua i ra e sa na nodra i wasewase vakaivalu na ifereimi, me vaka na nodra mataivalu, ka sa na yaco

o elisama na luvei amiute me nodra i liuliu na luvei ifereimi." era lewe vasagavulu na udolu lima na drau na lewe ni nona mataivalu. "e taravi koya sara mai na yavusa i manasa, ka sa yaco o kamelieli na luvei petasuri me nodra i liuliu." na levu taucoko ni wiliwili ni nona mataivalu e tolusagavulu ka rua na udolu rua na drau. "muri tarava sara mai na yavusa i penijamini, ka sa yaco o apitani na luvei kitone me nodra i liuliu." na levu taucoko ni wiliwili ni nona mataivalu e tolusagavulu ka lima na udolu va na drau. "na kedra i wiliwili vakaivalu taucoko na mataivalu e ifereimi e dua na drau walusagavulu na udolu ka mani dua na drauâ€"ka ra sa na kena i katolu ni wasewase me ra lako. "ena vualiku, era sa na tiko vakaivalu mai kina na tani, me vaka na nodra mataivalu ena yaco kina o aiesa na luvei amisatai me nodra i liuliu na luvei tani." na i wiliwili taucoko ni nona mataivalu e onosagavulu ka rua na udolu ka mani vitu na drau. "o ira na luvei aseri era sa tarava sara mai ena nodra tiko tikivi ira, ka nodra i liuliu o pakiei na luvei okarani." na i wiliwili taucoko ni nona mataivalu e rauta tiko ni vasagavulu ka dua na udolu ka mani lima na drau. "era tarava sara mai na yavusa i navitalai, ka nodra i liuliu na luvei navitalai o aira na luvei enani." na i wiliwili taucoko ni nona mataivalu e rauta tiko ni limasagavulu ka tolu na udolu ka mani va na drau. "ni ra wiliki taucoko na lewe ni mataivalu i tani, e rauta tiko ni ra lewe ni mataivalu i tani, e rauta tiko ni ra lewe dua na drau limasagavulu ka vitu na udolu ka mani ono na drau, o ira oqo era na qai i otioi ni wasewase me ra lako me vaka na nodra tagede." sai ira oqo na luvei isireli era a wiliki me va ka na veivuvale i tamadra. o ira kece era a wiliki ena i wiliwili vakaivalu me vaka na nodra mataivalu e rauta tiko ni ono na drau ka tolu na udolu lima na drau ka mani limasagavulu. ia, o ira ga na livai era sa sega ni wili vata kei ira na luvei isireli, me vaka ga sa vakaroti mosese kina o jiova. era sa vakayacora taucoko na isireli na veika kece sa vakarota o jiova vei mosese; era sa dui tikoga e na nodra i vakatagedegede ka ra sa dui lako yani me vaka na nodra veivuvale kei na nodra i yatu mai na vuvale i tamadra.

3

sai koya oqo na veika eso e volai me baleti eroni kei mosese ena nona vosa na kalou vei mosese e na ulunivanua o saineai. oqo na yacadratou na luvei eroni: o netapi na ulumatua kei apiu, o iliesa kei icama. oqo na yacadratou na luvei eroni na bete ka a lumuti, ka vakacabori koya me dauveiqaravi vakabete. e rau sa mate o netapi kei apiu ena mata i jiova e na nodrau a vakacabora na i soro dukadukali ena matai jiova ena vanua liwa mai saineai; e rau sega ni va kawa kina. e rau sa mani veisosomitaki o iliesa kei icama me rau cakava na cakacaka vakabete ena mata i eroni na tamadrau. sa vosa vei mosese o jiova, ka vaka; "mo kauti ira mai vakavoleka na yavusa i livai ka mai cabori ira ena matai eroni na bete, me rawa ni ra veiqaravi e matana. "era na tu vakarau me ra sotava na nona gagadre kei na nodra leqa nai vavakoso taucoko ena vale ni veiqaravi ka me vakayacori kina na cakacaka ni vale ni veitavaki. "e dodonu me rau na raica talega na i yaya kece ni vale ni veitavaki kei na veiqaravi, kei

na nodra leqa talega na luvei isireli, me rau cakava na cakacaka ni vale ni veitavaki. "o iko mo soli ira na livai ki vei eroni kei iratou na luvena; ka ratou sa na soli vakadua sara ga vei koya mai vei ira taucoko na gone ni isireli. "o na lumuti eroni kei iratou na luvena, ka ratou sa na qarava sara yani na nodratou cakacaka vakabete, ia o ira na tamata tani era na via toso voleka mai era na vakamatei vakaidina." sa qai vosa vei mosese o jiova ka tukuna; "mo raica oqo, oi au vakai au sa tawasei ira tani na livai mai vei ira na gone ni isireli ka sa sega ni o ira na ulumatua ka ra sucu mai e liu vei ira na gone ni isireli. ena vuku ni ka oqo, era sa na noqu vakatabakidua na liva, "me vaka ni ra sa noqu tu na ulumatua kece, ena siga au a vakamatei ira kece kina na ulumatua ni vanua o ijipita, au sa vakasavasavataki ira me noqu na ulumatua taucoko ni vanua o isireli, na tamata kei na manumanu. era sa na noqu. oi au o jiova." sa qai vosa na kalou vei mosese e na loma ni vanua liwa e saineai ka vaka: "mo wiliki ira na luvei livai ena veivuvale i tamadra, kei ira na lewe ni vuvale; ka mo na wiliki na tagane era se qai vuladua ka lako cake." sa wiliki ira o mosese me vaka na vosa i jiova sa vakaroti kina o koya. sa i koya oqo na yacadratou na luvei livai, o kerisoni. o koaci, kei merari. oqo na yacadratou na luvei kerisoni mai na nodratou veivuvale; o lipini kei sime. kei na luvei koaci e na nodra veivuvale; o amirami, iseari, epironi kei usieli. o ira na luvei merari ena nodra veivuvale; o mali kei musi. sa i ira oqo na lewe ni vuvale i livai mai na vuvale ni nodra qase. mai vei kerisoni e cavutu mai kina na nodra vuvale na lipinaiti kei na vuvale ni simeiti; sa i ira oqo era tadu mai vei kerisoni. o ira era sa wili rawa, me vaka na kedra i wiliwili taucoko na tagane mai vei ira era sa qai vula dua ka lako cakeâ€"ka ra sa wili kece e rauta tiko ni ra lewe vitu na udolu ka mani lima na drau. o ira na lewe ni vuvale i kerisoni e dodonu me ra vakaitikotiko ena daku ni vale ni veitavaki ka me donuya tiko na mua i ra. ka sa yaco o eliasava na luvei laeli me nodra i liuliu na i lawalawa i kerisoni ka ra cavutu mai na vuvale ni nodra qase. na nodra i tavi na luvei kerisoni ena vale ni veitavaki ni veivosaki sai koya na luvei ni veitavaki sara ga, na vale laca kei na kenai ubi, na i lati ni katuba ni vale ni veitavaki, nai sulu ni katuba ena raratabu, na veka era lilili tu vavolata na vale ni veitavaki kei na i cabocabo ni soro me vaka ga na cakacaka sa gadrevi vei ira. mai vei koaci era cavutu mai kina na vuvale amirami, na vuvale i isari, na vuvale i epironi, kei na vuvale i usieli, o ira kece oqo era lako mai na vuvale i koaci. na kedra i wiliwili taucoko na tagane. o ira era sa vula dua ka lako cake, e rauta tiko ni ra lewe walu na udolu ka mani ono na drau ka ra qarava vakatabakidua na vale ni veitavaki. na nodra veivuvale na luvei koaci e dodonu me ra vakaitikotiko ena ceva ni vanua ena vale ni veitavaki. sa yaco o elisavani na luvei usieli me nodra i liuliu na veivuvale ni nodra qase na luvei koaci. na nodra i tavi sai koya mera raica na kato, na teveli, i tutu ni cina, i cabocabo ni soro, i yaya e vakayagataki ena vei qaravi, na i latilati kei na veitavi tale eso, sa vakacolatani ena usouso ni domodra. ia, o iliesa na luvei eroni na bete, e sai liuliu levu duadua vei ira na livai ka me wanonovi ira tiko na dauveiqaravi e na loma ni vale ni kalou. mai

vei meravi era cavutu mai kina vaka malite kei ira na vuvale i musi, sa i ira oqo na lewe ni vuvale i merari. ia, o ira era sa wili rawa, me tekivu mai vei ira na tagane ka ra se qai vula dua ka lako cake, e rauta tiko ni ra lewe ono na udolu ka mani rua na drau. na nodra i liuliu vakaqase ni vuvale vei ira na merari sai surieli na luvei abiaili. o ira oqo me ra vakaitikotiko ena vualiku ni vale ni veitavaki. oqo na i tavi sa lesi vei ira na luvei merari na papa ni vale ni kalou, kei na kena i kolokolo, na kena duru, na kena qara, na kena i yaya kece, kei na cakacaka tale eso e vakakina, kei na duru sa volita na rara sa vakabai, kei na kedra qara, na kedra i vakadei, kei na dali. ia o ira sa tiko ena mata ni vale ni kalou e na tokalau, e na mata ni vale ni veitavaki, sa o mosese, o eroni kei rau na luvena me qarava na cakacaka ni vale tabu, me rawa ni sotavi na nodra leqa na isireli, ia, o ira na tamata tani era na via toso voleka mai era na vakamatei vakaidina. o ira taucoko na livai era sa wili rawa mai vei rau o mosese kei eroni me vaka sa vakarota o jiova, me vaka na nodra veivuvale, o ira taucoko na tagane era se qai vula dua ka lako cake, era lewe ruasagavulu ka rua na udolu. sa qai vosa vei mosese o jiova; "mo wiliki ira taucoko na ulumatua tagane mai vei ira na luvei isireli o ira sa yabaki dua ka lako cake, ka taura mai na i wiliwili ni yacadra. "mo na qai tauri ira na livai me ra noqu â€"oi au o jiova â€"ka sa na sega o ira na ulumatua mai vei ira na luvei isireli, kei na nodra manumanu na livai e sa na vakaisosomitaki kei na ulumatua ni nodra manumanu na luvei isireli." sa ia o mosese me wiliki ira taucoko na ulumatua ni luvei isireli me vaka sa vakarota vua o jiova. ia, o ira na ulumatua tagane taucoko me vaka na dui wiliwili ni yacadra me tekivu mai vei ira era se qai vula dua ka lako cake, vei ira kece era sa wili rawa era lewe ruasagavulu ka rua na udolu rua na drau vitusagavulu ka tolu. sa vosa vei mosese o jiova ka tukuna: "mo tauri ira na livai me kedra i sosomi vei ira na ulumatua taucoko ni luvei isireli, ka vaka talega kina na nodra manumanu na livai ka sega na nodra o ira, era sa na noqu o ira na livai: oi au o jiova. "o ira sa voli era lewe rua na drau vitusagavulu ka tolu na ulumatua era luvei isireli, era lewe levu cake na kedra i wiliwili mai vei ira na livai, "mo kauta e lima na sikele me ra tauyadua: ka mo kauta me vaka na i lavo sikele ni vale tabu, na sikele e rauta ni ruasagavulu na keba. "mo na qai solia na i lavo vei eroni kei rau na luvena me baleti ira era sa voli o ira sa sivia na kedra i wiliwili." sa qai taura o mosese na i lavo ni veivoli mai vei ira era sa sivia ka toka e cake mai vei ira era sa voli vei ira na livai. mai vei ira na ulumatua na luvei isireli, e sa taura mai vei ira o koya na i lavo ka rauta tiko ni dua na udolu tolu na drau onosagavulu ka lima na sikele me vaka sara ga na sikele ni vale tabu. sa mani solia o mosese na i lavo ni veivoli vei eroni kei rau na luvena, me vaka na vosa ni kalou, sa vakarota o jiova vei mosese.

4

sa qai vosa o jiova vei mosese kei eroni ka tukuna: "mo drau wiliki ira na luvei koacamai vei ira na luvei livai ena nodra veivuvale kei na vuvale ni nodra qase, "me tekivu mai vei ira era sa yabaki tolusagavulu ka lako

cake, me yaco sara vei ira na yabaki limasagavulu, o ira era curu kina cakacaka e na loma ni vale ni veitavaki. "sai koya oqo na nodra cakacaka na luvei koaca e na vale ni veitavaki ka dusimaki tiko kina na veika eso e vakatabui ka savasava: "ni ra sa vakarau biubiu na i soqosoqo me ra lako yani, o eroni kei rau na luvena me ratou lako mai ka luvata sobu na i ubi ka ubia kina na kato ni vunau. "me ratou qai ubia ena kuli ni manumanu ni wai ka me ratou qai ubia e cake e dua na i sulu me karakarawa taucoqo; ka vakarubeca kina na kena qara. "e na teveli ni madrai dauraici, me ratou qai tevuka vakararaba kina na i sulu karakarawa, mera qai tuva e delana na i yaya ni vakasaqa, na i tavuteke, na beseni, na bilo ni wai, kei na madrai me toka e cake. "me ratou na qai tevuka kina e dua na i sulu kulakula, ka me ratou na qai ubia talega e na i ubi ni kuli ni me; ka vakacuruma sara kina kena qara. "me ratou na qai ubia na i tutu ni cina ni rarama e na i sulu karakarawa, na kena vauvau, na tere, kei na qaloni taucoko ni waiwai ka ratou dau cakacaka kina. "me ratou na qai biuta vata kece kei na i yaya taucoko ni vakasaqa ena i ubi ni kuli ni manivusi ni wai ka me qai biu kina kena i vua. "ena i cabocabo ni soro koula, me ratou ubia e cake e dua na i sulu karakarawa, ka me ubia na kuli ni manumanu ni wai; ka me vakacurumi sara kina kena qara. "me ratou na qai kumuna taucoko nai yaya ni vakasaqa ka ratou dau vakayagataka e na loma ni vale ni kalou, biu e na loma ni dua na i sulu karakarawa, ubi yani e na ubi ni kuli ni manumanu ni wai, ka vakacuruma sara yani kina kena i vua. "me ratou na qai kauta laivi talega na dravusa mai na i cabocabo ni soro, ka qai ubia yani e delana ena dua na i sulu lokaloka. "me ratou na qai biuta kece yani e kea na i yaya taucoko ni nodratou cakacaka á€" na dari ni qilaíso, na i cula ni lewe ni manumanu, na i sivi, na beseni, kei na i yaya kece ni vei qaravi ena i cabocabo ni soro, ka me ratou na qai ubia yani e cake ena i ubi ni kuli ni manumanu ni wai ka me daramaka yani kina kena i vua. "ni sa mai cava na nodatou ubia na vale ni kalou o eroni kei rau na luvena kei na i yaya kece ni vei qaravi ni vale ni kalou, ena gauna era sa vakarau cavu tu kina na i soqosoqo me ra sa lako, me ra qai lako mai na luvei koaca me ra colata; me ratou kakua ga ni tara e dua na i yaya savasava tabu, de ratou na mate vakaidina. "na i tavi sa lesi kina o iliesa na luvei eroni na bete sai koya na waiwai ni cina, na i madrali boivinaka vakamai, na madrali laukana, na waiwai ni i lumu me raica ka wanonova taucoko na vale ni kalou kei na kena i yaya kece." sa qai vosa vei mosese kei eroni o jiova ka tukuna: "mo drau kakua ni vakawabokotaka na nodra veivuvale ni yavusa ni luvei koaca mai vei ira na livai; "ia na ka ga oqo mo drau cakava vei ira me vaka kina ni ra vakabulai ka sega ni ra mate ni ra sa torova yani na veika tabu ka savasava: o eroni kei rau na luvena me ratou na qai lako yani ka lesia yadudua vei ira na i tavi me ra qarava. "me ratou kakua ga ni curu e loma me ratou la'ki sarava na kena ubi tiko na i yaya tabu ka savasava, de ratou na qai mate vakaidina." na nodra i tavi na luvei keresoni tagane sa qai vosa vei mosese o jiova, ka vaka: "mo na wiliki ira talega na luvei keresoni, mai na i yatu vei tamadra kei na nodra veivuvale. "o ira era sa yabaki

tolusagavulu ka lako cake, ka vaka talega kina o ira sa yabaki limasagavulu, o na wiliki ira kece, o ira era sa curu me ra vei qaravi, ka cakacaka ena loma ni vale ni veitavaki. "sai koya oqo na nodra cakacaka na luvei keresoni ena vei qaravi kei na colacola: "era na colata na i sulu latilati ni vale ni kalou kei na i ubi taucoko ni vale ni veitavaki, na i ubi ni kuli ni manumanu ni wai talega e tiko kina, kei na i sogo ni vale ni veitavaki, "na i sulu sa bai ni rara, kei na i sogo ni katuba ni rara sa vakabai, o koya sa volita na vale ni kalou kei na i cabocabo ni soro, na kedra dali, na i yaya kece ni nodra vei qaravi, kei na ka era a buli kina, me ra na cakacaka kina. "o eroni kei rau na luvena me ratou na lesia na i tavi taucoko ni cakacaka me ratou na qarava na luvei keresoni, na nodratou cakacaka kece kei na vei qaravi. mo na qai vota vei iratou, ni cakacaka oqo e nodratou tavi vakatabakidua. "sai koya oqo na nodratou cakacaka na vuvala ni luvei keresoni ena loma ni vale ni veitavaki. e ratou na cakacaka tiko ena ruku ni nona veiutaki o icama na luvei eroni na bete. "mo na wiliki ira talega na luvei merari ena nodra veivuvale me muria mai na i yatu ni nodra qase. "o ira era sa yacova na yabaki tolusagavulu ka lako cake, kei ira talega era sa yacova na yabaki limasagavulu, mo na wiliki ira, o ira yadudua era sa curu kina vei qaravi me ra cakava na cakacaka ni vale ni veitavaki. "sai koya oqo na veika me ra na kauta tiko me wali vaka nodra i yaya ni cakacaka e na loma ni vale ni veitavaki; na lalaga ni vale ni kalou, na kena i tatarovi, na duru, kei na kena i sema, "na duru ni vale taucoko, na kedra i tatarovi, na kedra i vakadei, na kedra dali, na i yaya kece ni loma ni vale kei na ka e dau caka kina; ka mo na qai cavuta na yacadra ka vota yadudua vei ira na i yaya e dodonu me ra na colata. "sa i koya oqo na i tavi me ra qarava na vuvala ni luvei merari, na i tavi taucoko e na loma ni vale ni veitavaki, e na ruku ni nona veiutaki o icama na luvei eroni na bete." ia, o mosese, eroni, kei ira era veiutaki ena nodra i soqosoqo, era sa qai wiliki ira na luvei koaci ena nodra veivuvale kei na veivuvale ni nodra qase, o ira era sa yacova na yabaki e tolusagavulu ka lako cake, ka yaco sara kina yabaki limasagavulu, kei ira yadudua era sa cakacaka tiko ena loma ni vale ni veitavaki; o ira oqo era sa wiliki rawa ena nodra veivuvale e rauta tiko ni ra lewe rua na udolu vitu na drau limasagavulu. sa o ira oqo era sa wiliki rawa ena vuvala e koaca, o ira era rawa ni vei qaravi ena loma ni vale ni veitavaki, ka rau a wilika o mosese kei eroni me vaka na i vakaroi jiova ena liga i mosese. ia, o ira kece sa wiliki rawa ena vuvala i keresoni kei ira na nodra qase kei na nodra veivuvale. vua sa yabaki tolusagavulu ka lako cake, kei ira talega sa yacova na yabaki limasagavulu, o ira yadudua talega era sa curuma na vale ni veitavaki mera vei qaravi kina o o ira kece era sa wiliki mai na nodra veivuvale, kei na veivuvale ni nodra qase e rauta tiko ni ra lewe rua na udolu ono na drau tolusagavulu. sai ira oqo era a wiliki mai ena nodra veivuvale na luvei keresoni, kei ira era rawa ni cakacaka e na vale ni veitavaki, ka rau a wilika o mosese kei eroni me vaka na i vakaroi jiova. o ira na veivuvale i luvei merari era sa wiliki vaka matavuvale mai na i yatu ni vuvala ni nodra qase, o ira era sa yabaki tolusagavulu ka lakocake ka yacova sara na yabaki li-

masagavulu, o ira yadudua era sa curuma na yalava ni cacacaka ni veiqaravi ena loma ni vale ni veitavaki o o ira kece era a wiliki kei na nodra veivuvale e rauta taucoko ni ra lewe tolu na udolu rua na drau. sai ira kece oqo era a wiliki ena nodra veivuvale na luve i merari, ka rau a wilika o mosese kei eroni me vaka na vosa i jiova ena liga i mosese. o ira era a wili rawa mai vei ira na livai, me vaka e rau a wiliwili kina o mosese, eroni, kei ira na veiliutaki e isireli, e na nodra veivuvale kei na i yatu mai vei ira nodra qase, mai vei ira sa yacova na yabaki tolusagavulu ka lako cake, kei ira sa yabaki limasagavulu, o ira yadudua era sa lako mai me cacacaka ka veiqaravi kei na i tavi ni kena colati na nodra i colacola bibi, ena loma ni vale ni veitavaki. na kedra i wiliwili taucoko era sa wili rawa e rauta tiko ni ra lewe walu na udolu lima na drau walusagavulu. me vaka na i vakaro i jiova, era sa wili rawa e na liga i mosese, me vaka na nodra dui i tavi kei na cacacaka yadudua; ia, era sa wili rawa ga mai vei koya me vaka sa vakarota o jiova vei mosese.

5

sa qai vosa vei mosese o jiova ka vaka: "mo vakaroti ira na luve i isireli me ra biuti ira laivi na tamata vukavuka mai na nodra i tikotiko, na tauvi vidikoso, kei ira era sa tara na yago ni mate. "mo biuti ira tani sara ga na tagane se na yalewa; kauti ira vakatik-itiki mai na nodra i tikotiko, me ra kakua kina ni vakadukadukalitaka na nodra i tikotiko e na vanua au sa tiko vata kina kei ira e na kedra maliwa." era sa qai cakava sara na luve i isireli na veika o ya ka ra sa biuti ira tani mai na nodra i tikotiko; me vaka sa vakarota o jiova vei mosese, era sa vakayacora vakakina. sa qai vosa tale o jiova vei mosese ka vaka: "mo vosa vei ira na luve i isireli ka tukuna; 'kevaka sa cakava e dua ga na ka ca e dua na tagane se dua na yalewa e na nona sega ni yalodina vua na kalou, e sa na beitaki na tamata o ya, 'me na qai vakatusa o koya na ca e sa cakava. me na qai sauma lesu taucoko tale o koya na ka ca e sa cakava, ka me dua tale na kena i kalima, ka me solia lesu tale vei koya e a caka ca vua. 'ia kevaka sa sega na wekai koya ka dodonu me caka vua na veisausaumi e na vuku ni ka ca e a caka vua, na veisausaumi ni veika ca o ya me na qai kau vua na kalou ena vukuna na bete mei kuri ni luve ni me, me vakacabori ena vukuna. 'nai soro taucoko e savasava mai vei ira na luve i isireli ka ra sa kauta mai vua na bete me qai soli kece vua me nona. 'na veika savasava taucoko era taukena na tamata yadudua me soli taucoko me nona; kei na veika kecega era solia vua na bete me qai votai kece me nona." sa qai vosa na kalou vei mosese, ka tukuna, "mo vosa vei ira na luve i isireli ka tukuna vei ira: 'kevaka sa lako tiko vakatani e dua na yalewa vakawati ka sega ni yalodina tiko vei watina tagane, 'ka rau laki veimoceri ka tiko vata sara kei na dua na tagane tani, ka vunitaki koya mai vei watina dina, sa na yaco kina vua me vakadukadukalitaki koya, ka sega ni dua e i vakadinadina vua se me rau kune sara ga á€" 'kevaka sa yaco mai na yalo ni vuvu vei watina tagane me vuvutaki watina yalewa, baleta ni sa vakadukadukalitaki koya; se sa yaco mai vua na yalo ni vuvu ka mani vuvutaki watina yalewa,

dina beka ni se sega ni vakadukadukalitaki koya á€" 'me qai kauti watina yalewa mai o tagane vua na bete, me qai kauta mai o koya na i soro e gadrevi vei yalewa, me dua na i katini na i vakarau madrai droka; me kakua ni sova kina na waiwai se dua na ka boi vinaka, baleta oqori na i madrali ni veivuvutaki, kai madrali ni veivakananumi, ena kena kau mai na i valavala ca me vakananumi tiko. 'me na qai kauti koya vakavoleka mai na bete, ka vakatikora ena mata i jiova. 'me na qai taura na bete na wai ni savasava ena dua na beseni, ka kumuna vata e so na qele ena buturara ni loma nivale ni veitavaki ka biuta yani kina na wai. 'na bete me na qai vakaturi koya na yalewa ena mata i jiova, ka qai ubia na uluna, ka solia ki ligana na i madrali ni veivakananumi, sai koya na madrai droka ni veivuvutaki. esa na qai tiko e ligana na bete na wai gaga e dau kauta mai na vosa ni veicudruvi. 'e sa na qai vakayacora vua na bete me dua na nona vosa ni bubului ka tukuna vua na yalewa, "kevaka e sega ni davo vata kei iko e dua na tagane, se o sega ni lako sese kina bula dukadukali ni o se vauci tikoga vei watimu tagane, mo galala mai na wai gaga oqo e dau kauta mai na veicudruvi. 'ia kevaka o sa lako tani dina mai ni o se vauci tikoga vei watimu tagane, ka o sa mani vakadukadukalitaki iko e na nomu sa davo vata tale kei na so na tagane e sega ni watimu" á€" 'me na qai vakatikora na yalewa o koya na bete e na vuku ni vosa ni bubului ni veicudruvi ka me qai tukuna vua na yalewa á€" "sa cudruvi iko na kalou e na bubului kei ira na wekamu, ka me vuca mai na sagamu ka vuce talega na ketemu mai vei jiova; "na wai oqo ka tiko kina na cudru e na curu yani ki loma ni ketemu, ka na vakavucea mai, e na vuca talega mai na sagamu." e na qai tukuna na yalewa, "emeni, me yaco ga me vakakina." 'me qai vola na vosa ni veicudruvi oqo na bete ena dua na i vola, ka basubasuka yani kina loma ni wai gaga. 'me na qai vakavuna vua na yalewa me gunuva na wai gaga ni vosa ni cudru, ena qai curu yani na wai o ya me vagaga na lomana. 'ena qai taura na bete na madrali ni veivuvutaki mai na liga ni yalewa, ka yalovaka nai madrali ena mata i jiova, ka me qai kauta mai kina i cabocabo ni soro; 'me na qai kumuna vata me qumia e ligana e dua na i wase ni madrali, ka mei vakananumi, me qai va kama ena i cabocabo ni soro, ka me qai solia vua na yalewa me gunuva na wai. 'ni sa vagunuvu koya oti ena wai, ia ni sa na yaco, kevaka e dina ni sa vakadukadukalitaki koya oti ka sega ni yalodina vua na watina, e sa na yaco sara me wiwi vei koya, sa na qai vuca mai kina na ketena, ka tekivu me vuca sara mai na sagana, ka sa yaco o koya me cudruvi e na kedra maliwa na wekana. 'ia, kevaka e dina ni se sega ni vakadukadukalitaki koya na yalewa, ka se savasava tiko, e sa na vagalalataki o koya, ka na rawa me vakawa. 'sa i koya oqo na lawa ni veivuvutaki, ni se vauci tikoga e dua na yalewa vakawati vei watina, ia e mani digidigi me lako tani yani ka vakadukadukalitaki koya, 'se me sa yaco vua e dua na tagane na yalo ni vuvu, me sa vuvutaki watina kina, me qai vakaturi yalewa o koya e na matai jiova, ka me qai cakava taucoko na bete na lawa oqo vua na yalewa. 'esa na galala kina na tagane mai na ca o ya, ia, na yalewa e sa tauca na ka e beitaki kina."

sa qai vosa na kalou vei mosese ka tukuna, "mo vosa vei ira na luvei isireli ka vaka: 'kevaka sa vakacabora e dua na i madrali e dua na tagane se dua na yalewa, me sa vosa bubului kina me sa tawasei, me tawasei koya kina vua na kalou, 'me qai tawasei koya mai na gunu waini kei na vei yaqona tale eso, me qai gunuva ga o koya na vakabulagitaki ka caka mai na so tale na gunu; me kakua tale ga ni gunuva na wai wiwi se kania na vua ni vaini sa drokadroka se vakasigani. 'ena veisiga kece e tawasei kina, me kakua sara ga ni kania e dua na ka mai na vua ni vaini, na sorena se na kulina. 'ena veisiga yadudua ni nona bubului me sa tawasei, ena sega ni tara na uluna e dua na i koti ni ulu, me yacova ni sa vakacavari na siga e tawase kina me nona na kalou, ena savasava o koya. Me qai laiva tikoga na drau ni uluna me tubu tiko me balavu. 'ena veigauna kece e tawase tiko kina o koya me nona na kalou, me kakua sara ni torova yani e dua na yago ni mate. 'me kakua talega ni vakadukadukaliki koya e matadrau na nona i tubutubu, ena vukudrau na tacina se ganena, ke rau mani mate, baleta na nona tawase, me nona na kalou, sa toka sara ga oqori e uluna. 'na veisiga kecega ni nona tawase ena vakatabui me savasava tikoga vua na kalou. 'ia kevaka e mani mate vakasauri e dua ena yasai koya sa tawase, ka sa mani vakadukara kina na uluna sa tabu tasi, me qai tasia laivi o koya na drau ni uluna ena siga ni nona vakasavasavataki, ena kavitu ni siga me qai tasia laivi kina. 'ena i ka walu ni siga me qai kauta mai e rua na soqe se rua na ruve gone vua na bete, ki na katuba ni vale ni veitavaki; 'me na vakacabora na bete e dua mei soro ni valavala ca kei na kenai karua mei soro e vakamai, ka me vakacabori me baleti koya, ni sai valavala ca o koya e na vuku ni yago ni mate; ka na vakasavasavataka talega na uluna ena siga vata ga o ya. 'ena vakatabuya o koya vei jiova na veisiga kece e tawase tiko kina, ka me kauta mai e dua na luve ni sipi tagane ka se qai yabaki dua mei soro ni caka cala, ia na veisiga ni nona tawase, me na qai kau mai o koya kina katuba ni vale ni veitavaki. 'sai koya oqo na lawa me baleti ira sa tawasei ira, ni sa mai vakayacori oti na veisiga ni nona tawase, me na qai kau mai o koya ki na katuba ni vale ni veitavaki. 'me na qai mai vakacabora na nonai madrali vei jiova; dua na luve ni sipi tagane se qai yacova na yabaki dua ka se sega ni ca, mei soro kama, ka dua na sipi yalewa se qai yabaki dua sa sega ni ca mei soro ni valavala ca, ka dua na sipi mei soro ni veivinakati, 'me dua na kato ni madrai ka sega ni vakatubu, na keke e caka ena valawa vulavula makare ka veivaki kei na waiwai, kei na keke mamare e so ka sega ni vakatubutaki ka lumuti e na waiwai, kei na madrali e laukana kei na kena e liviraki. 'ka na qai kauta mai na bete e na matai jiova me vakacabora na nona i soro ni valavala ca kei na nona i soro kama; 'me qai vakacabora na sipi yalewa mei madrali ni veivinakati vei jiova; vata kei na kato ni madrai sega ni vakatubu; ka na vakacabora talega na bete nai madrali laukana kei koya e liviraki. 'ia, o koya sa tawase tu me qai tasia na uluna ka vakatabui tu ena mata ni katuba ni vale ni veitavaki, ka me qai kumuna na drau ni uluna tabu ka biuta yani kina bukawaqa

ena ruku ni madrali ni veivinakati. 'me qai taura na bete na vatuvatu ni taba ni sipi sa vakasaqari tu, kei na dua na keke sa sega ni vakatubutaki mai na kena kato, vata kei na dua na keke mamare sega ni vakatubu, ka biuta kina ligai koya sa tawase tu ni sa oti na nona tasia na uluna ka a tabu tu, 'ia, na bete ena qai yalovaka me wili mei soro e yalovaki e na matai jiova; era na vakatabui ka savasava vua na bete, kei na serena na i soro e yalovaki kei na saga ni madrali e lavelaveti. ni oti oqo e sa na qai rawa vua sa tawase tu me gunu waini. 'sai koya oqo na lewa e vauci koya sa tawase tu ka bubului kina vua na kalou me tawasei koya, kei na veika tale e so, e rawa ni vakaitavi kina na ligana; me vaka na bubului e a cakava, e dodonu kina vua me vakayacora me vaka sara ga na lawa ni nona tawasei. 'sa vosa tale na kalou vei mosese ka tukuna; "mo vosa vei eroni kei rau na luvena, ka vaka, 'oqo na i valavala mo dou vosa vakalouvakinakati ira kina na luvei isireli, tukuna vei ira: "me vakalouvakinakati kemuni o jiova, ka maroroi kemuni; "me cilavi kemuni nai serau ni mata i jiova, ka me yalololoma talega vei kemuni; me laveta cake o jiova na nona veivakadonui vei kemuni ka me vakacegui kemuni." "me rawa kina ni ra toqa na yacagu ena kedra maliwa na luvei isireli, ka'u na vakalouvakinakati ira."

7

sa qai yaco, ena siga sa vakaduria oti kina na vale ni kalou o mosese, sa qai lumuta ka vakatabuya na kena i yaya kece, na i cabocabo ni soro kei na i yaya ni vakasaqa; sa lumuti ira ka vakatabui ira. ia, o ira na i liuliu e isireli, o ira era veiliutaki mai na veivuale ni nodra qase, o ira na i liuliu ni nodra veimataqali kei ira kece era sa wiliki oti, era sa qai vakacabo i soro. era sa qai kauta mai na nodra i madrali vua na kalou, e ono na qiqi ni yau sa sinai vutuvutu tu kei na tinikarua na bulumakau, dua na qiqi ni yau e rau vodo kina e rua na liuliu, ka ra tau yadua na bulumakau me dua na i liuliu; era sa qai mai vakacabora e na mata ni vale ni kalou. sa qai vosa vei mosese o jiova, ka tukuna, "mo ciqoma mai vei ira na veika oqo, me rawa ni ra vakamatautaki ira ena veiqaravi ni vale ni kalou; ka mo qai votai ira kina na livai, kivei ira na tagane taucoko me kaka na nodra dui cakacaka." sa qai kauti ira na qiqi ni yau kei na bulumakau o mosese ka solia vei ira na livai. e rua na qiqi ni yau kei na va na bulumakau sa solia o koya vei ira na luvei kerisoni, me vaka na i tavi era a qarava; o ira na luvei merari e votai vei ira e va na qiqi ni yau kei na walu na bulumakau me vaka na nodra cakacaka, ena ruku ni lewa i icama na luvei eroni na bete. ia o ira ga na luvei koaci e sega ni soli vei ira e dua na caka, baleta ni rui savasava na nodra i lesilesi ni cakacaka, ka ra a colata ena vatuvatu ni tabadra. era sa qai mai vakacabora na vei liuliu na i madrali ni vakacacabo ni cabocabo ni soro ena gauna e sa lumuti oti kina; ka ra sa qai mai cabora o ira na i liuliu ena mata ni cabocabo ni soro. ni sa tukuna na kalou vei mosese, "era na mai vakacabora na nodra i madrali, dua na i liuliu ena dua na siga, me baleta na kena vakatabui na i cabocabo ni soro." ka sa kena i matai me mai cabora na nona i madrali e na i matai ni siga o nasoni na luvei amenatave, mai na yavusa i

juta. sa nona i madrali e dua na dari siliva, ka rauta na kena bibi e dua na drau tolusagavulu na sikele, kei na dua na dari siliva ka vitusagavulu na sikele, me vakadina na sikele ni vale ni kalou, ka rau sinai ruarua, oi rau ogo ena valawa makare e veiwiki vata kei na waiwai mei madrali laukana. e dua na bilo koula e tini na sikele, e sinai vutuvutu e na ka boivinaka; e dua na bulumakau gone, e dua na sipi tagane, kei na dua na luve ni sipi tagane se qai yabaki dua, mei soro kama; e dua na me gone mei soro ni valavala ca; ia na i madrali ni veivinakati; me rua na bulumakau, lima na sipi tagane, lima na luve ni sipi tagane ra se qai yabaki dua. sa i koya ogo na i madrali nei nasoni na luvei amenative. e na i karua ni siga e sa qai vakacabora o nacaniani na luvei sua, ka i liuliu vei ira na isakari e dua na madrali. e na nona i madrali e a mani vakacabora kina e dua na dari siliva, ka kena bibi e rauta ni dua na drau tolusagavulu na sikele, kei na dua na dari siliva ka rauta ni vitusagavulu na sikele, me vaka na i lavo ni vale ni kalou, ka rau sinai vutuvutu ruarua ena valawa makare veiwiki kei na waiwai mei madrali laukana; e dua na dari koula e tiko kina e tini na i lavo, sinai ena ka boi vinaka; e dua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, kei na dua na luve ni sipi tagane ka se qai yabaki dua, mei soro kama; e dua na me tagane e ka gone, mei soro ni valavala ca; ia, na i madrali ni veivinakati; e rua na bulumakau, lima na sipi tagane, lima na me tagane, ka lima na luve ni sipi tagane ra se qai yabaki dua. sai koya ogo nai madrali i nicaniani na luvei sua. e nai ka tolu ni siga sa qai vakacabora o iliavi na luvei eloni, ka nodra i liuliu na luvei sevuloni e dua na i madrali. sa nonai soro e dua na dari siliva, ka rauta ni dua na drau tolusagavulu na kena bibi na sikele, kei na dua na dari siliva e tiko kina e vitusagavulu na sikele, me vaka na i lavo ni vale ni kalou, e rau sinai vutuvutu ruarua ena valawa makare ka veiwiki vata kei na waiwai mei madrali laukana; e dua na dari koula ka tiko kina e tini na sikele, sinai e na ka boivinaka; e dua na bulumakau gone, e dua na sipi tagane, ka dua na luve ni sipi tagane ka se qai yabaki dua, mei soro kama; e dua na me gone mei soro ni valavala ca; ia na i madrali ni veivinakati; e rua na bulumakau, lima na sipi tagane, lima na me tagane, ka lima na luve ni sipi tagane ka se qai yabaki dua. sai koya ogo na i madrali i iliavi na luve i eloni. ena i ka va ni siga sa qai vakacabora o elisuri na luve i setiuri ka nodra i liuliu na luvei ruveni e dua na i madrali. sa nona i madrali e dua na dari siliva, ka kena bibi e dua na drau tolusagavulu na sikele, kei na dua tale na bilo siliva e tiko kina e vitusagavulu na sikele, me vaka ga na i vakarau bibi ni vale ni kalou, ka rau sinai vutuvutu ruarua ena witi veiwiki vata kei na waiwai kei na i madrali e laukana; e dua na i taki koula e tini na paodi, ka sinai e na ka boivinaka; e dua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, dua na luve ni sipi tagane se qai yabaki dua, me i soro kama; e dua na me gone me i soro ni valavala ca; ia na i madrali ni veivinakati; e rua na bulumakau, lima na sipi tagane, lima na me tagane, ka lima na luve ni sipi tagane ka ra se qai yabaki dua. sai koya ogo na i madrali i elisuri na luvei setiuri. ena i ka lima ni siga sa tarava mai o selumeli na luvei surisatai kai liuliu vei ira na luvei simione, sa mai vakacabora e dua na i madrali. sa

nona i madrali e dua na dari siliva, sa kena bibi e dua na drau tolusagavulu na sikele kei na dua na bilo siliva e rauta ni vitusagavulu na sikele, me vaka ga na vakarau bibi ena vale ni kalou, ka rau sinai ruarua ena witi, veiwiki kei na waiwai me i madrali e laukana; e dua na i taki koula e rauta ni tini na paodi, ka sinai ena ka boivinaka; e dua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, ka dua na luve ni sipi tagane ka se qai yabaki dua, me i soro kama. e dua na me gone me i soro ni valavala ca; ia na i madrali ni veivinakati; e rua na bulumakau, lima na sipi tagane, lima na me tagane, ka lima na luve ni sipi tagane ka ra se qai yabaki dua. sai koya ogo na i madrali i selumeli na luvei surisatai. ena i kaono ni siga o eliasava na luvei tineli kai liuliu vei ira na luvei kata sa mai cabora e dua na i madrali. e nona i madrali e dua na dari siliva, ka rauta ni dua na drau tolusagavulu na sikele na kena bibi, kei na dua na bilo siliva e rauta ni vitusagavulu na sikele, me vaka ga na vakarau bibi ena vale ni kalou, ka rau sinai ruarua ena witi, veiwiki vata kei na waiwai mei madrali laukana. dua na i taki koula e rauta ni tini na paodi, sinai ena ka boivinaka; dua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, ka dua na luve ni sipi tagane se qai yabaki dua, me i soro kama; dua na me gone me i soro ni valavala ca; ia na i madrali ni veivinakati; e rua na bulumakau, lima na sipi tagane, lima na me tagane, ka lima na luve ni sipi tagane ka ra se qai yabaki dua. sa i koya ogo na i madrali i eliasava na luvei tineli. ena i ka vitu ni siga o eliasama na luvei amiute, kai liuliu vei ira na luvei ifereimi, sa mai cabora e dua na i madrali. sa nona i madrali e dua na dari siliva, ka rauta ni dua na drau tolusagavulu na sikele na kena bibi, kei na dua na bilo siliva e rauta ni vitusagavulu na sikele, me vaka ga na vakarau bibi ena vale ni kalou, ka rau sinai ruarua ena witi, veiwiki vata kei na waiwai me i madrali laukana; e dua na i taki koula e tini na sikele, ka sinai ena ka boivinaka; e dua na bulumakau gone mei soro ni valavala ca; dua na me gone me i soro ni valavala ca; ia na i madrali ni veivinakati; e rua na bulumakau, lima na sipi tagane, lima na me tagane, ka lima na luve ni sipi tagane ka ra se qai yabaki dua. sa i koya ogo na i madrali i eliasama na luvei amiute. ena i ka walu ni siga, o kamelieli na luvei petasuri kai liuliu vei ira na luvei manasa sa mai cabora e dua na i madrali. sa nona i madrali e dua na dari siliva, ka rauta ni dua na drau tolusagavulu na sikele na kena bibi, kei na dua na bilo siliva e rauta ni vitusagavulu na sikele, me vaka ga na vakarau bibi ena vale ni kalou, ka rau sinai ruarua e na witi, veiwiki vata kei na waiwai me i madrali e laukana; dua na i taki koula e tini na sikele, ka sinai ena ka boivinaka; dua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, dua na luve ni sipi tagane ka se qai yabaki dua, me i soro kama; dua na me gone me i soro ni valavala ca; ia na i madrali ni veivinakati; e rua na bulumakau, lima na sipi tagane, lima na me tagane, ka lima na luve ni sipi tagane ka ra se qai yabaki dua. sa i koya ogo na i madrali i kamelieli na luvei petasuri. e nai ka ciwa ni siga o avitani na luvei kitioni kai liuliu vei ira na luvei penijamini, sa mai vakacabora e dua na i madrali. sa nona i madrali e dua na dari siliva, ka rauta ni dua na drau tolusagavulu na sikele na kena bibi, kei na dua na bilo siliva e rauta ni vitusagavulu na sikele, me vaka ga na vakarau bibi ena

vale ni kalou, ka rau sinai ruarua e na witi, veiwiki vata kei na waiwai me i madrali e laukana; dua na i taki koula e tini na sikele, ka sinai e na ka boivinaka; dua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, ka dua na luve ni sipi tagane ka se qai yabaki dua, me i soro kama; dua na me gone mei soro ni valavala ca; ia na i madrali ni veivinakati: e rua na bulumakau, lima na sipi tagane, lima na me tagane, ka lima sipi tagane, lima na me tagane, ka lima na luve ni sipi tagane ka ra se qai yabaki dua. sai koya oqo na i madrali i avitani na luvei kitioni. e na i katini ni siga o aisea na luvei amisatai, ei liuliu vei ira na luvei tani sa mai vakacab- ora e dua na i madrali. sa nona i madrali e dua na dari siliva, ka rauta ni dua na drau tolusagavulu na sikele na kena bibi, kei na dua na bilo siliva e rauta ni vitusagavulu na sikele, me vaka ga na vakarau bibi ena vale ni kalou, ka rau sinai ruarua e na witi, veiwiki vata kei na waiwai me i madrali e laukana; dua na i taki koula e tini na sikele, ka sinai e na ka boivinaka; dua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, ka dua na luve ni sipi tagane ka se qai yabaki dua, me i soro kama; dua na me gone mei soro ni valavala ca; ia na i madrali ni veivinakati: e rua na bulumakau, lima na sipi tagane, lima na me tagane, ka lima sipi tagane, lima na me tagane, ka lima na luve ni sipi tagane ka ra se qai yabaki dua. sa i koya oqo na i madrali i aiesa na luvei amisatai. e na i ka tinikadua ni siga o pagieli na luvei okarani, ka i liuliu vei ira na luvei aseri e sa cabora e dua nai madrali. sa nona i madrali e dua na dari siliva, ka rauta ni dua na drau tolusagavulu na sikele na kena bibi, kei na dua na bilo siliva e rauta ni vitusagavulu na sikele, me vaka ga na vakarau bibi ena vale ni kalou, ka rau sinai ruarua e na witi, vei- waki vata kei na waiwai me i madrali e laukana; dua na i taki koula e tini na sikele, ka sinai e na ka boiv- inaka; dua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, ka dua na luve ni sipi tagane ka se qai yabaki dua, me i soro kama; dua na me gone mei soro ni valavala ca; ia na i madrali ni veivinakati: e rua na bulumakau, lima na sipi tagane, lima na me tagane, ka lima sipi tagane, lima na me tagane, ka lima na luve ni sipi tagane ka ra se qai yabaki dua. sa i koya oqo na i madrali i pagieli na luvei okarani. e na i ka tinikarua ni siga o aira na luvei anani, kai liuliu vei ira na luvei navitalai, e sa mai cabora e dua na i madrali. e nona i madrali e dua na dari siliva, ka rauta ni dua na drau tolusagavulu na sikele na kena bibi, kei na dua na bilo siliva e rauta ni vitusagavulu na sikele, me vaka ga na vakarau bibi e na vale ni kalou, ka rau sinai ruarua e na witi, vei- waki vata kei na waiwai me i madrali e laukana; dua na i taki koula e tini na sikele, ka sinai e na ka boiv- inaka; dua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, ka dua na luve ni sipi tagane ka se qai yabaki dua, me i soro kama; dua na me gone mei soro ni valavala ca; ia na i soro ni veivinakati: e rua na bulumakau, lima na sipi tagane, lima na me tagane, ka lima sipi tagane, lima na me tagane, ka lima na luve ni sipi tagane ka ra se qai yabaki dua. sa i koya oqo na i madrali i aira i na luvei enani. sai koya oqo nai madrali e a vaka- cabori e na i cabocabo ni soro mai vei ira na i liuliu e isireli, ena gauna e lumuti kina, e tinikarua na dari siliva, tinikarua na bilo siliva, ka tinikarua na i taki koula. na vei dari siliva yadudua e rauta ni dua na

drau tolusagavulu na sikele kei na veibilo yadua e vi- tusagavulu na sikele. na vei dari siliva kece e rauta taucoko ni rua na udolu va na drau na sikele me vaka ga na vakarau bibi ena vale ni kalou. na tinikarua na i taki koula ka sinai kina na ka boivinaka e rauta ni tini na sikele dua na tikina, me vaka ba vakarau bibi ena vale ni kalou, ia na koula e na i taki kece e rauta ni dua na drau tolusagavulu na sikele na kedra bibi. na bu- lumakau kece e cabori me i soro kama e tinikarua na bulumakau gone, tinikarua na sipi tagane, tinikarua na luve ni sipi tagane era ka gone ka ra se qai yabaki dua, kei na nodra i madrali laukana, kei ira na luve ni me gone me i soro ni valavala ca e rauta ni ra lewe tinikarua. o ira na bulumakau kece era a ca- bori me i madrali ni veivinakati e rauta ni ra lewe ru- asagavulu ka va na bulumakau, onosagavulu na sipi tagane, onosagavulu na me tagane, ka onosagavulu talega na luve ni sipi tagane ka ra se qai yabaki dua. sai koya oqo na i madrali ea vakacabori e na i cabo- cabo ni soro ena gauna e sa lumuti oti kina. ena gauna sa lako yani kina o mosese kina loma ni vale ni kalou me veivosaki kei koya, a sa rogoca na domo i koya ka vosa tiko vua mai na dela ni cabocabo ni loloma ka toka ena kato ni vunau, e na loma ni kedrau tadrua na serafimi, sa vosa kina o koya vua.

8

sa qai vosa na kalou vei mosese, ka tukuna: "mo vosa vei eroni, ka vaka; 'ni o sa tuvani iratou na cina, e vitu na cina me ratou vakararamataka na i tutu ni cina.'" sa cakava vakakina o eroni; ni sa tuvani iratou na cina me ratou tadrava toka na kenai tutu, me vaka sa vakaroti mosese kina o jiova. na kena caka vaka- matau na i tutu ni cina oqo sa caka e na koula sa lau- tuki mai na tolonga kina sena sa tukilaki. me vaka sara ga na kena i tuvaki ka vakatakila na kalou vei mosese, sa vakayacora me vakakina. sa qai vosa o jiova vei mosese, ka tukuna: "mo kauti ira na livai mai vei ira na luvei isireli ka me muri na i tuvatuva ni veiavaravi me ra vakasavasavataki. "oqo na i valavala mo cakava mo vakasavasavataki ira kina: mo vakamirika vei ira na wai savasava, ka mo qai laivi ira me ra toroya kece na yagodra, ka me ra qai savata na nodra i sulu, ka me ra rawa ni savasava kina. "me ra qai kauta e dua na bulumakau gone vata kei na i madrali laukana ka buli e na valawa matailalai sa veiwiki kei na waiwai, ka mo na qai kauta talega e dua na bulumakau gone me i madrali ni valavala ca. "mo na qai kauti ira mai na livai kina mata ni vale ni veitavaki, ka mo na qai vakasokumuni ira kece na lewe ni vavakoso i isireli. "ka mo na qai kauti ira mai na livai e na matai jiova, ia, o ira na luvei isireli me ra na qai tabaki ira na livai e na ligadra. "ia, o eroni me na qai vakacabori ira na livai vei jiova, me vaka na i madrali e yalovaki mai vei ira na isireli, ka me rawa ni ra cakava kina na cacakaka i jiova. "ia o ira na livai me ra na qai tabaka na uludra na bulumakau gone, ia, mo na qai cabora e dua me i madrali ni valavala ca ka dua tale me i soro kama vei jiova, me ra sorovaki kina o ira na livai. "mo na qai vakaduri ira na livai e na mata i eroni kei rau na luvena, ka vakacabori ira me vaka na i madrali e yalo- vaki vua na kalou. "ia mo na tawasei ira vakaaoqo na

livai mai vei ira na luvai isireli, ka ra sa na yaco na livai me ra noqu. "ni oti oqori era sa na lako sara na livai me ra veiqaravi ena loma ni vale ni veitavaki, ia mo na vakasavasavataki ira ka vakacabori ira me vaka nai madrali e yalovaki. "ni ra sa na soli taucoko sara ga vei au mai vei ira na gone ni isireli; au sa tauri ira sara ga me noqu ka me rai sosomi vei ira na ulumatua vei ira kece na luvai isireli. "ni ra sa noqu o ira kece na ulumatua mai vei ira na luvai isireli, ruarua na tamata kei na manumanu; e na siga au a vaeqvutaki ira kina na ulumatua ni vanua oijipita au sa vakatabui ira kina oqo me ra noqu. "au sa tauri ira kina na livai me kedra i sosomi na ulumatua taucoko e isireli. "ka'u sa soli ira kina na livai vei eroni me rai solisoli kei rau talega na luvana mai vei ira taucoko na luvai isireli, me ra veiqaravi ena vukudra na isireli ena loma ni vale ni veitavaki, ka me ra vakacaboi soro talega me baleti ira na luvai isireli, ka me kakua ni ra cudruvi na isireli ni ra sa torova mai na vale ni kalou." e rau sa qai cakava o mosese vata kei eroni kei ira na i vakakoso taucoko ni luvai isireli na veika oqo vei ira na livai; me vaka sara ga e ya vakarota o jiova vei mosese me baleti ira na livai, era sa cakava vakakina na luvai isireli vei ira. era sa qai vakasavasavataki ira na livai ka ra sa savata na nodra i sulu; ia o eroni sa vakacabori ira me vaka na i madrali e yalovaki vua na kalou, sa qai vakacaboi soro o eroni e na vukudra me vakasavasavataki ira. ni oti oqo, era sa cavutu sara na livai me ra sa qarava yani na nodra cakacaka e na loma ni vale ni veitavaki ena matai eroni kei rau na luvana; me vaka ga sa vakarota oti na kalou vei mosese baleti ira na livai, e ratou sa mani kitaka vakakina vei ira. ia sa vosa o jiova vei mosese ka tukuna, "oqo na ka e baleti ira na livai: mai vei ira era sa sivia cake na yabaki ruasagavulu ka lima era sa rawa ni curu me ra veiqaravi ena cakacaka ni vale ni veitavaki; "ia ni ra sa yacova mai na yabaki limasagavulu sa dodonu me ra cegu mai na cakacaka oqo, ka me ra kakua tale ni veiqaravi. "e rawa ni ra veivuke vei ira na nodra i tokani e na loma ni vale ni veitavaki, me ra tu ka waraki ira era leqa mai, ia era sa na sega ni vakatarai me ra cakava tale na cakacaka. me vaka sara ga oqo na ka mo cakava vei ira na livai me baleta na nodra i tavi."

9

sa vosa na kalou vei mosese e na vanua liwa e saineai, e na i matai ni vula e na i karua ni yabaki ni oti na nodra biubiu mai na vanua o ijipita, ka tukuna: "mo raica me ra dau vakayacora tikoga na isireli na kana vata ni lako sivia e na gauna sa lokuci tu. "e na i ka tinikava ni siga ni vula oqo, ena kena kala na matanisivia, mo dou vakayacora e kena gauna sa lokuci. me vakayacori taucoko me vaka na kena i valavala kei na kena i qaraqaravi sa tuvani oti tu mo dou kitaka kina." sa mani tukuna vakakina o mosese vei ira na isireli me ra dau vakayacora tikoga na kana vata ni lakosivia. era sa mani dau vakayacora na kana vata ni lakosivia e na i ka tini ka va ni siga ni matai ni vula ni kala tiko na siga e na yakavi, ena loma ni vanua liwa o saineai; me vaka na veika kece sa vakarota o jiova vei mosese, era sa vakayacora vakakina na isireli. sa qai yaco ni so na tamata era sa vaka-

cacani e na yago ni tamata mate, era sa sega ni rawa kina me ra vakananuma na lakosivia ena siga o ya; ka ra sa lako mai ka mai tu e na mata i mosese kei eroni e na siga o ya. era sa qai mai tukuna vei koya, "keimami sa vakacacani e na vuku ni yago ni mate, na cava keimami sa vakatabui kina me keimami vakacabora na i madrali kivei jiova me vaka na gauna sa lokuci ena kedra maliwa na isireli;" sa qai tukuna vei ira o mosese, "dou vakadigagalu, me'u vakarogoca mada na veika e na vakarota o jiova e na vukumudou." sa qai vosa o jiova vei mosese, ka tukuna, "mo vosa vei ira na isireli, ka tukuna; 'kevaka e dua vei kemudou se na nomudou kawa ni mataka e vakadukadukali-taki e na vuku ni yago ni mate, sa lako vakayawa tu e na dua na i lakolako, e se rawa tikoga vua me vakayacora na kana vata ni lakosivia i jiova. 'e na i ka tini ka va ni siga ni karua ni vula, ni kala sobu na siga, e dodonu me ra vakayacora kina. me ra kania vata kei na madrai sa sega ni vakatubu kei na taba ni kau gaga. 'me ra kakua ni vakavoca e dua me yacova na mataka, se ra musuka e dua na kena sui. me vaka na i tuvatuva taucoko ni kana vata ni lakosivia me ra vakayacora taucoko me vakakina. 'ia na tamata e savasava tiko ka sega ni lako tiko e na dua na i lakolako, sa mai oti talega na nona dau vakayacora na lakosivia, me na tamusuki laivi mai na tamata o ya vei ira na kainona, baleta nia sega ni kauta mai na i madrali vei jiova e na gauna sa lokuci tu; e sa na tauca ga na tamata o ya na nona i valavala ca. 'kevaka e tiko e na kemudou maliwa e dua na vulagi, ka mani vakayacora tiko na kana vata ni lako sivia kei na kena i qaraqaravi kece, ka me tiko e dua na i vakaro me caka taucoko vei ira era vulagi kei ira na i taukei ni vanua." ia ena siga sa vakaduri cake kina na vale ni kalou, sa qai ubia na o na vale ni kalou, io, na vale ni vakadinadina; mai na yakavi kina mataka e sa dei toka ga ena dela ni vale ni kalou ka sa vaka na bukawaqa na kena i rairai. sa qai mani yaco; e na siga e vakarurugi e na o, ia, ena bogi e vakarurugi e na bukawaqa. e na gauna e sa dau laveti cake na o mai na dela ni vale ni kalou, era sa qai tekivutaka na nodra i lakolako na isireli, ia, e na vanua e sa la'ki toka vakadua kina na o, era sa la'ki tara vale laca talega kina na isireli. e na i vakaro ni kalou era sa lako kina na isireli, ena i vakaro talega ni kalou era sa mai tu vakadua kina; na kena na dede ga ni kena toka na o e na dela ni vale ni kalou era sa tiko ga. ia ni sa tiko bogi vuqa na o e na dela ni vale ni kalou, e ra, sa maroroya nai vakaro ni kalou na isireli ka sega ni lako. ia ni sa tiko bogi vica na o ena dela ni vale ni kalou, era sa tikoga me vaka na nona i vakaro, ia ni sa vakaroti ira na kalou me ra sa lako, era sa qai lako. ia sa qai yaco, ni sa tiko ga na o mai na yakavi ka yacova na mataka; ni sa kau cake na o ena mataka, era sa qai tekivu lako, e ena siga se na bogi, ni sa kau cake ga na o, era sa qai lako. se ra siga rua se vula dua, se mani yabaki dua na nona dei toka ga na o ena dela ni vale ni kalou, era sa dei toka talega vaka kina na isireli ka sega ni lako; ia na gauna ga e sa kau cake kina, era sa qai lako. e na i vakaro i jiova era sa toka kina, e na i vakaro talega i jiova era sa cavuti kina; era sa maroroya na i vakaro i jiova; kei na nona vosa ena liga i mosese.

sa qai vosa o jiova vei mosese, ka tukuna: "mo cakava e rua na davui siliva me nomu; ka mo cakava e na i tukituki; kei o na dau vakayagataka e na nodra kacivi me ra soqoni vata mai na i vavakoso kei na kena dusi-maki na nodra veigoleyaki e na i tikotiko. "e na gauna era sa uvuci rau ruarua kina, me ra qai soqoni vata kece mai na lewe ni vavakoso e matamu e na mata ni katuba ni vale ni veitavaki. "ia kevaka era uvuuga e dua, me ra qai soqoni mai o ira na liului, kei ira era veiilitaki ena vei wasewase e isireli, mera kumuni vata mai vei iko. "ni o sa uvuca na toso i liu, o ira na vakaitikotiko ena yasana kina tokalau mera sa tekivu cavutu yani ka lako. "ni o sa uvuca vakarua na tosoi liu, o ira era vakaitikotiko ena yasana kina ceva me ra sa tekivu cavutu yani ka lako; me ra rogoca na domo ni kaci ni sa dodonu me ra sa lako yani. "ia kevaka sa dodonu mera soqoni vata mai, o na uvuca, ia me kua ga ni rogoci na tosoi liu. "oi rau na luvei eroni, na bete, me rau uvuca na davui; ia oqo esa na dua na veiyalayalati vei iko kei ira kece na nomu kawa ka sega ni mudu. "ni o sa cavuta mo lako kina i valu e na nomu vanua mo vala vata kei ira na meca ena vakatogani iko, mo qai uvuca na davui. me rawa ni kilai, o na qai nanumi kina mai vei jiova na nomu kalou, o na qai rawa ni vakabulai mai vei ira na kemu meca. "e na veisiga talega ni nomu dau marau, e na gauna ni kana vata e so sa lokuci, e na i tekitekivu ni nomu veivula mo na dau uvuca na davui e na i soro kama kei na nomu soro kei na madrali ni veivinakati, ena dau veivakananumi vei iko e na mata ni nomu kalou." ia, ni sa yaco mai oqo ena i karuasagavulu ni siga e na i karua ni vula, e na i karua ni yabaki ena gauna e sa kau cake kina na o mai na vale ni kalou kei na vakadinadina. e ra sa qai biubiu ka cavuta mai na isireli mai na vanua liwa e sainaei me ra sa lako; sa qai toka sobu na o ena vanua liwa parana. e na i matai ni gauna e ra sa qai tekivu me ra lako yani me vaka sa vakarota vei ira o jiova ena liga i mosese. na i matai ni wasewase e na nodra tagede me tekivu mera lako yani sai ira na luvei juta me vaka na nodra i tuvatuva ni mataivalu; e na nodra mataivalu oqo sa liu kina o nasoni na luvei amenatave. vei ira na mataivalu ni yavusa nodra na luvei isikari onicanieli na luvei sua. o ira na mataivalu ena yavusa ni luvei sevuloni oiliave na luvei eloni. sa qai kau sobu mai na vale ni kalou; era sa qai lako mai na luvei keresoni kei ira na luvei merari ka ra sa cola yani na vale ni kalou. e ra sa tarava yani na i wasewase e na i tikotikoi ruveni me vaka na nodra mataivalu; sa liutaki ira mai o elisuri na luvei setiuri. ia vei ira na mataivalu ni yavusa ni luvei simione o selumiel na luvei surisatai. o ira na mataivalu e na yavusa ni luvei kata o eliesava na luvei tiueli. era sa qai lako mai na luvei koaci, ka ra cola tiko na i yaya savasava. (e sa na vakarau tu na vale ni kalou ni ra sa yaco mai.) o ira na i wasewase ni nodra i tikotiko na luvei eferiemi era sa lako mai me vaka na nodra mataivalu; ka sa i liului vei ira o elisama na luvei amiute. o ira na i wasewase ni mataivalu e na yavusa nodra na luvei manasa o kamelieli na luvei petasuri. o ira na mataivalu ni yavusa i penijamini o avitani na luvei kitione. kei na i wasewase ni tagede vei ira na livei

tani (era yadrava na mua i muri ni veitikotiko kece) era sa lako mai me vaka na nodra mataivalu o aiesa o pagieli na luvei enani. vei ira na lewe ni matavuvale ena yavusa ni luvei aseri o pagieli na luvei okarani. vei ira na lewe ni mataivalu ena yavusa ni luvei navitalai o aira na luvei enani. sai koya oqo na kena tuvani na nodra i lakolako na isireli, me vaka na nodra veimataivalu, ni sa tekivu me ra cavutu ena nodra i lakolako. sa qai vosa o mosese vei opapi na luvei riueli na kai mitiani, na vugoi mosese, ka vaka: "keimami sa lako tiko oqo kina vanua e vosa kina na kalou, 'au na solia vei iko'. mo lako vata kei keimami, keimami na maroroi iko vinaka; ni o jiova e sa yalataka na veika vinaka e isireli." sa qai tukuna vei koya, "au na sega ni lako, ia au sa na lako ga kina noqu vanua vei ra na kai noqu." sa qai tukuna o mosese, "yalovinaka mo kakua ni lako me vaka ni o sa kila ni dodonu me keimami mai tiko ena vanua liwa, o iko e rawa ni o na yadravi keimami. "ia, kevaka e mani yaco mo lako vata kei keimami" au kila ni na vakakinaa€"ia na ka vinaka cava ga e na cakava vei keimami o jiova, keimami na cakava vaka talega kina vei iko." era sa qai cavutu me ra biubiu mai na ulunivanua i jiova ka lako yani me siga tolu na nodra i lakolako, ia na kato ni veiyalayalati i jiova sa liu tiko vei ira e na siga tolu o ya, me vakasagara e dua na vanua me ra vakacegu kina. ia, na duru o i jiova e sa vakaruguti ira toka ena siga ni ra sa lako tani mai na nodra i tikotiko. sa mani yaco, ni sa lako mai na kato, sa tukuna o mosese; "ni tucake, jiova! me ra dui veiseyaki na nomuni meca, kei ira era cati kemuni me ra dro e matamuni." ia, ni sa mai vakacegu, sa tukuna: "ni lesu mai, i jiova, kivei ira na veiudolu e isireli."

11

e ra sa vosa kudrukudru na tamata, sa sega ni mautaka na kalou; ni sa rogoca o jiova na ka o ya, sa qai tubu mai na nona cudru. ia na bukawaqa i jiova sa waqa voli vei ira, ka vakamai ira ka kani ira eso e na i bili ni nodra i tikotiko. era sa qai tagici mosese na tamata, ia, ni sa masu o mosese vei jiova sa boko sara kina na bukawaqa. sa mani vakayacana na vanua o ya me o tapera ni sa kama voli e na kedra maliwa na bukawaqa i jiova. ia o ira na lewe vuqa era tiko veiwiki kei ira era sa tagi vakadomoi levu; era sa qai tagi talega na isireli ka tukuna: "o cei e na solia vei keimami na lewe ni manumanu me keimami kania? "keimami sa vakananuma na ika keimami a kania wale tu ga mai jipita, na kiukaba, meleni, na varasa kei na qaliki; "ia oqo sa mamaca mai na lomada; sa sega tale ni dua, ka sa tu ka oqo na mana e matada!" ia na mana sa vaka na sore ni koriada, na kena roka sa vaka na roka ni mataniciwa. era sa lako na tamata ka la'ki kumuna mai, ka qaqia e na kena qaqi vatu se ra mai tukilaka e na kena sedre, ka vakasagara ena kuro, ka bulia kina e so na keke, ka sa yaco na kena i kanakana e sa vaka nai kanakana ni poreti caka vata kei na waiwai. ni sa lutu mai na tegu ki na nodra i tikotiko e na bogi, sa lutu vakatalega kina na mana e delana. ia, o mosese e sa rogoci ira na tamata ni ra sa tagi lagalaga e na nodra vei matavuvale, ka ra sa mai duri tu e na mata ni nodra katuba; sa tubu

vakaaukauwa mai na cudru i jiova; ia o mosese e sega talega ni bau marautaka. sa qai vosa o mosese vei jiova, "na cava o ni sa vakararawataka vakalevu kina na nomuni tamata? kei na cava au sa sega ni kune loloma kina e matamuni, o ni sa vakataqara kina, ki na usouso ni domoqu na nodra leqa kece na tamata oqo? "au a kunekunetaki ira kece beka li na tamata oqo? au a vakatuburi ira beka, mo ni tukuna kina vei au, 'roqoti ira ena lomaseremu, me keveta tiko na luvana e dua na tamata; ki na vanua o ni sa bubuluaitaka vei ira na nodra qase? "au na kauta beka li mai vei na lewe ni manumanu me'u votai ira kina na tamata oqo? ni ra sa tagi mai vei au, ka tukuna, 'mo solia vei keimami na lewe ni manumanu, me keimami kania. "esa sega ni rawa vei au me'u colata duadua ga na nodra leqa kece na tamata oqo, ni sa rui sivia na kena bibi na nodra i colacola vei au. "kevaka mo ni sa cakava vei au vakaoqo, au kerea mo ni vakamatei au eke ena gauna sara ga oqo á€" kevaka me'u kune loloma e matamuni á€" ni kua ni vakatara me'u raica na noqu vakaleqai!" sa qai vosa o jiova vei mosese, "mo vakasokumuni ira mai vei au e lewe vitusagavulu na qase e isireli, o ira o kila ni rai liului vei ira na tamata ka ra dau veiliutaki vei ira; mo kauti ira mai kina vale ni veitavaki, ka me ra na tu vata kei iko e ke ya. "ia au na qai lako sobu mai ka veivosaki kei iko e keya, au na qai taura na yalo ka sa tiko vei iko ka vakatikora talega vei ira; era na qai colata vata kei iko na nodra i colacola na lewe vuqa, ka me rawa kina ni o kua ni colata duadua ga vakataki iko. "mo na qai tukuna vei ira na tamata, 'ni vakasavasavataki kemuni e na siga ni mataka, o ni na qai kana lewe ni manumanu kina; ni o ni a tagi, ena vuku ni vosa i jiova ka vaka, "o cei e na solia vei keimami na lewe ni manumanu me keimami kania? ni keimami a dau kania mai iijipita." o koya oqo ena solia kina o jiova na lewe ni manumanu mo ni kania. 'o ni na kana tiko, sega walega ni dua na siga, se rua na siga, se lima na siga, se tini na siga, se mani ruasagavulu sara na siga, 'ia ena dua taucoko na vula, me yacova ni ra sa curu mai ena qara ni ucumuni me yacova sara ni sa velavela se vakasisila vei kemuni, ni o ni a beci jiova ni sa tiko vata kei kemuni, ka tagi e matana, ka tukuna, "na cava e da a lako tani mai kina e na vanua o iijipita?" sa qai vosa o mosese ka tukuna, "na levu ni tamata au sa tiko maliwai ira oqo e rauta ni ra lewe ono na drau na udolu na tamata e ra taubale e yavadra; ia koni a tukuna, 'au na solia vei ira na lewe ni manumanu, me ra na kania tiko ka rauta taucoko ni vuladua. "me ra na vakamatei beka na qele ni manumanu vei ira, me rawa ni rauti ira? se o ira na ika mai waitui me ra kumuni vata mai me kedra, me rawa ni veiraurau vei ira?" sa qai vosa o jiova vei mosese, "e lekaleka beka na liga i jiova? ia, o na raica oqo na veikau au a vosa kina vei iko e na yaco beka vei iko se sega." sa qai curu yani i tuba o mosese ka tukuna vei ira na tamata na vosa ni kalou, ka sa qai la'ki vakasokumuni ira mai na nodra qase na tamata ka vakatikori ira me ra wavokita na vale ni kalou. sa qai lako sobu mai o jiova e na o, ka vosa vei koya, ka taura na yalo sa tiko vata, ka vakatikora talega vei ira na lewe vitusagavulu na qase; sa qai yaco ni sa mai tiko na yalo oqo vei ira, era sa tekivu me parofisai, ia era sega ga ni vakaruataka. a rau sa tiko ga e lewe rua

na turaga e na nodra i tikotiko; a sa yacana e dua o elitati, ka yacana tale e dua o metati. a sa yaco talega vei ira e ra a volai, ia, e rau se bera ga ni lako yani kina vale ni kalou; ka rau sa parofisai ga e na nodra i tikotiko. a sa cici yani e dua na cauravou ka la'ki tukuna vei mosese, ka vaka: "o elitati kei metati e rau sa parofisai tiko e na loma ni nodrau i tikotiko." ia, o josua na luvai nani, nai vukevuke i mosese, e dua vei ira na nona tamata digitaki, e sauma mai ka vaka; "o mosese na noqu turaga, e tarovi raul!" sa qai tukuna vua o mosese, "o sa rui lomakatakata beka e na vukuqu? isa, me ra sa parofita kece mada ga na tamata i jiova ka me rawa kina vei koya me solia vei ira na yalona!" a sa qai suka tale o mosese kina nodra i tikotiko, o koya vata kei ira na qase e isireli. sa qai vakaliwava mai o jiova e dua na cagi, ka vakauti ira mai na toa kila mai na waitui ka ra mai cakurobaroba tu volekata na nodra i tikotiko, me vaka na yawa ni lakolako e na dua na siga ena yasana oqo ka vaka talega kina na yasana ka dua, me wavokita na nodra i tikotiko, ka rauta ni rua na kiupiti mai na dela ni qele. ia, o ira na tamata e ra sa tu ena siga taucoko o ya, kei na bogi talega, e na siga taucoko ka tarava, me ra vakasokumuni ira vata na toa (o koya e kumuna e lailai e kumuna rawa e tini na omeri); ka ra sa tevuki ira yani vakararaba me kedra e na veiyasana ka volita na nodra i tikotiko. ia, ni ra se covuta tikoga na lewe ni toa e batidra, ni bera ni ra mama, sa tubu mai na cudru i jiova ena vukudra, a sa vakayacora vei ira na kalou e dua na mate levu sara. sa mani vakayacana kina o koya na vanua o ya me o kipiropi ataeva, baleta e keya era a buluti kina na tamata era soli ira kina kusikusima. mai kipiropi ataeva era sa lako yani na tamata ki eseroci ka ra sa la'ki vakaitikotiko mai kina.

12

e rau sa qai vosavakacacataki mosese o miriama kei eroni e na vuku ni nona vakawatitaka e dua na yalewa ni iciopea, ni rau vakawati kei na yalewa ni iciopea oqo. e rau sa qai tukuna, "sa vosa duadua beka ga na kalou vei mosese? e sega beka ni vosa talega vei keirau?" sa rogoca o jiova na veikau oqo. (ia, o mosese sa tamata yalomalumalumu, vei ira kece na tamata era bula tiko e vuravura). vakasauni sa vosa o jiova vei mosese, eroni, kei miriama, "dou curu mai tuba, oi kemudou na lewe tolu, kina vale ni veitavaki!" e ratou sa curu sara mai na lewe tolu oqo. sa qai lako sobu mai o jiova e na duru o ka mai tucake tu ena mata ni katuba ni vale ni kalou, ka kacivi rau sara o eroni kei miriama. e rau sa lako sara mai, sa vosa o koya ka vaka; "drau rogoca na noqu vosa oqo; kevaka sa tiko e dua na parofita ena kemudou maliwa, oi au o jiova au na vakatakilai au vei koya e na raivotu; au na vosa vua e na tadra, e sega ni vakakina vua na noqu tamata o mosese, o koya e yalodina e na noqu vale taucoko. au vosa vua ni keirau veirai mata, ena matanavotu, ka sega ga ena vanua buto; ka sa raica o koya na i yaloyalo ni kalou. drau sa sega beka ni rere ena nomudrau vosataka vakaca na noqu tamata o mosese?" sa lako mai na cudru i jiova vei rau, ka sa mani lako yani o koya. e na gauna sa tekivu me cavutu na o mai na dela ni vale ni kalou, sa kabiti

miriama vakasauri na vukavuka, sa vulavula me vaka na wai cevata vulavula. ni sa vuki yani o eroni me raici miriama, sa raici koya, ni sa tauvi vukavuka tu. sa qai vosa o eroni vei mosese, "isa, noqu turaga! au kerea vakabibi me kakua ni yaco vei keirau nai valavala ca oqo, o koya keirau sa rui sesewa kina ka keirau sai valavala ca talega kina. "au kerea me kua ni vaka e dua sa mate o koya, ni sa vakacacani tu mai vakaveimama na yagona e na nona sucu mai na kete i tinana! sa qai tagi vei jiova o mosese, ka tukuna, "au kerea mo ni vakabulali koya, na kalou, ni'u sa masuti kemuni!" sa qai vosa o jiova vei mosese, "kevaka me ya kasivita na matana o tamana, e na sega li ni madua kina o koya, me vitu na siga? me sogolati laivi mada mai na i tikotiko me vitu na siga, ni oti o ya me na qai ciqomi tale o koya." sa mani sogolati sara o miriama mai na nodra i tikotiko me vitu na siga, e ra sa sega ni cavuta yamani, na tamata me yacova ni sa kau lesu tale mai o miriama. ni oti oqo era sa lako mai eseroci na tamata ka mai tiko e na vanua liwa e parana.

13

sa vosa o jiova vei mosese, ka tukuna, "mo tala yani e so na tamata me ra la'ki raica ka vakadikeva mai na vanua o kenani, au sa solia oti tu vei ira na isireli; mai na veiyavusa ni nodra qase me digitaki mai e dua, o ira era i liuliu ena kedra maliwa." sa talai ira yani o mosese mai na vanua liwa e parana me vaka sa vakarota o jiova, o ira kece oqo erai liuliu mai vei ira na isireli. sai koya oqo na yacadra; mai na yavusa i rupeni, o samua na luvei sakuri; mai na yavusa i simione, o safati na luvei ori; mai na yavusa i juta, o kelepi na luvei jifune; mai na yavusa i isakari, o igali na luvei joseva; mai na yavusa i ifereimi, o osea na luvei nuni; mai na yavusa i penijamini, o palati na luvei rafu; mai na yavusa i sevuloni, o gadieli na luvei sodi; mai na yavusa i joseva, ka cavutu mai na yavusa i manasa, o gadi na luvei susi; mai na yavusa i tani o amieli na luvei kemali; mai na yavusa i a seri, o seturi na luvei maikeli; mai na yavusa i navitalai, o nabi na luvei vofisi; mai na yavusa i kata, geueli na luvei maki. sai koya oqo na yacadra na tagane ka talai ira yani o mosese me ra la'ki vakadikeva mai na vanua. ia, o mosese sa vakatokai osea na luvei nani, me o josua. sa qai talai ira yani o mosese me ra la'ki vakadikeva mai na vanua o kenani, ka tukuna vei ira, "mo ni muri cake ena ceva ka cabe cake kina veikulunivanua, "ka raica se vakacava sara tu na vanua; o ira na tamata era tawana tiko era tamata kaukauwa se ra malumalumu, era lewe levu se ra lewe lailai; "na vanua era taukena e vanua vinaka se vanua ca: kei na veikoro era tiko kina e vaka na i tikotiko se ra vanua ni valu; "na qele e qele bulabula se qele matemate ka vakatalega kina na veivunikau e tu se sega. mo dou kaukauwa ka qaqa. ka mo dou kauta talega mai e so na vua ni kau ni vanua." oqo e donuya tiko na vula i matua ni vua ni vaini. era sa qai lako cake me ra vakaraica yani e na vanua mai na vanua liwa e sini me yaco sara i reopi, volekata na i curucuru i amaci. era sa qai muria cake na ceva ni vanua ka ra yaco sara i epironi; aiami, sesai, kei talimai, era tiko e keya na luvei anaki. (ia o epironi oqo ea tara sara e liu e na loma ni vitu na yabaki ni bera

o soani e ijipita.) era sa yaco sara kina buca o esikoli, ka ra mani taya sara e dua nai soso vua ni vaini; era sa mani vakaivuataka yani e na dua na kau. era sa kauta talega mai e so na pomekaraneti kei na vua ni lolo. sa vakatokai na vanua o ya me buca o esikoli baleta nai soso vua ni kau era a taya sobu e keya na isireli. era sa qai lesu mai ni mai cava na nodra vakadikeva na vanua ni oti e vasagavulu na siga. ni oti oqo, era sa qai cavutu ka lesu tale mai vei mosese kei eroni kei ira kece nai vavakoso ni isireli ena vanua liwa e parana, mai ketesa; era sa vakauta lesu mai nai tukutuku kivei ira nai vavakoso ka vakatakila vei ira na vuanikau ni vanua. ka ra sa qai tukutuku vei koya, ka vaka; "keimami sa lako yani kina vanua o a talai keimami yani kina. e dina ni drodro tu kina na wai ni sucu kei na o ni, ka sa tu oqo na kena vua ni kau. "ia, o ira na tamata era taukena na vanua era tamata kaukauwa; na koro era vaka bai ka rui raba levu; ka keimami raici ira talega na luvei anaki e keya. "o ira na amalekaiti era toka mai na ceva; o ira na itaiti, na jepusaiti, kei na amoraiti era tiko e veikulunivanua; o ira na kai kenani e ra toka ena veibaravi kei na bati ni uciwai na joritani." sa tukuna vei ira na tamata o kelepi me ra tiko lo e na matai mosese, ka vaka, "me da lako cake ka vakadua me da laki taukena, ni sa rawarawa sara vei keda meda vakamalumulutaka." ia, o ira na tamata era a lako cake vata kei koya era sa tukuna, "e sega ni rawa vei keda me da lako cake ka valuti ira na tamata oqo, baleta ni ra sa rui kaukauwa mai vei keda." era sa qai solia e dua nai tukutuku ca vei ira na luvei isireli me baleta na vanua era a la'ki vakaraica mai, ka ra tukuna, "na vanua keimami a la'ki vakaraica mai, era veikanikani mada ga na tiko kina, o ira li na tamata keimami raici ira e keya, era tamata bulicaki lelevu. "keimami raici ira talega e keya na tuwawa (o ira na luvei anaki era kawa ni tuwawa); ka keimami sa vaka ga na vodre, oi keimami e matadra."

14

era sa tabalaka cake na domodra e na tagi nai soqosoqo taucoko, ka ra sa luluvu na tamata e na bogi o ya. era sa qai vosa kudrukudru na isireli vei rau o mosese kei eroni, ka ra sa tukuna vei rau nai soqosoqo taucoko, "kevaka walega me keimami mate e na vanua o ijipita! se me keimami mate e na vanua liwa oqo! "na cava e kauti keimami mai kina o jiova kina vanua oqo me keimami mai mate e na seleiwau, ka ra mai vakacacani talega kina o ira na luvei keimami kei na dui wati keimami e sega beka ni uasivi me keimami lesu tale ki ijipita." era sa qai veitukutukunitaka, "me da digitaka mada e dua na i liuliu ka lesu tale ki ijipita." e rau sa qai cuva vakatoboicu o mosese kei eroni e na matadra taucoko na isireli. ia, oi rau o josua na luvei nuni kei kelepi na luvei jifune, e rau a tomani ira na la'ki vakaraica na vanua, e rau sa basuraka na nodrau i sulu; ke rau sa vosa sara vei ira kece na i vavakoso e isireli, ka vaka: "na vanua keimami a lako curuma me vaka dikeva mai, sa vanua vinaka dina. "kevaka sa rekitaki keda o jiova, ena kauti keda yani o koya ki na vanua o ya ka na solia vei keda, na vanua sa dave kina na wai ni sucu kei na oni." ia, mo ni kua ga ni talaidredre vua na kalou se mo ni rerevaki ira

na tamata ena vanua o ya, ni ra sa keda madrai ga; sa lako tani mai vei ira na nodra kaukauwa, ka sa tiko vata kei keda o jiova. ni kakua ni rerevaki ira." ia, o ira na i soqosoqo taucoko era sa tukuna me ra vakaviriki rau ena vatu. a sa rairai mai na i serau i jiova kina vale ni veitavaki ena matadra taucoko na isireli. sa tukuna vei mosese o jiova: "na cava na kena dede me ra vakacudruai au tiko kina na tamata oqo? na cava na kena dede me ra sega ni vakabauti au tikoga kina? mai na veivakatakilakila kece au a sa cakava e na kendra maliwa? "au na yaviti ira e na mate lelevu ka'u na vakuai ira, ia, au na vaka matanitulevutaki iko, io, o na kaukauwa ka levu cake mai vei ira." sa vosa o mosese vei jiova, ka tukuna: "era na rogoca na kai ijipita e na nomuni kaukauwa o ni a kauti ira cake mai kina na tamata oqo mai vei ira. "era na qai tukuna vei ira na i taukei ni vanua oqo. era a sa rogoca oti ni o kemuni, jiova, o ni a maliwai ira mai na tamata oqo, oi kemuni, jiova, o ni a veirai mata kei na nomuni o e ya vakaruguti ira, ka o ni a liutaki ira yani e na duru o ena siga kei na duru bukawaqa ena bogi. "ia, oqo kevaka moni sa vakamatei ira me vaka era lewe dua ga, o ira na veimatanitu ka ra a sa rogoci kemuni kei na kemuni rogorogo era na tukuna, 'baleta ni sa sega ni rawa vei jiova me kauti ira yani na tamata oqo kina vanua e yalataka me solia vei ira, sa mai vakamatei ira kina ena vanua liwa." ia oqo, au sa masu, me yaco na kaukauwa ni noqu kalou me qaqa, me vaka o kemuni sa tukuna oti, ka vaka, 'sa dauvosota vakadede o jiova ka sinai e na loloma, sa dauvosota na caka cala kei na i valavala ca; ia, o ni na sega ga ni dau vakatara me kua ni cudruvi na i valavala ca, ka cudruvaka na nodra caka ca na qase vei ira na luvadra me yacova nai katolu kei na i ka va ni tabatamata." mo ni kakua mada ni sauma na nodra caka ca na tamata oqo. au sa masu, me vaka na kena levu ni nomuni yalololoma, ni kemuni sa vosoti ira na tamata oqo, me tekivu mai ijipita ka yacova mai oqo." sa qai tukuna o jiova: "au sa na sega ni sauma vei ira, me vaka na nomu vosa; "ia, me vaka au sa bula, e na sinai o vuravura e na i serau i jiova - "baleta ni o ira kece na tamata oqo era sa raica oti na noqu i serau kei na i vakatakilakila e so au a cakava mai ijipita kei na vanua liwa, ka ra sa vakatovolei au vaka ca ga ka sa tini mai oqo na gauna, ka ra sega ni rogoca na domoqu, "era sa na sega vakaidina ga ni raica na vanua au a bubului kina vei ira nodra qase ka vakatalega kina vei ira era a sega ni ciqomi au era sega talega ni raica. "ia o kelepi ga na noqu tamata, baleta ni sa tiko vua na yalo e dua tani ka sa muri au dina sara ga, au sa na kauta kina vanua sa gole kina, ia o ira na nona kawa era na taukena. "ia o ira na amalekaiti kei ira na kenaiti era sa vakoro e na buca; e na mataka mo ni vuki ka lako yani kina vanua liwa e na gaunisala kina wasa damudamu." a sa vosa o jiova vei mosese kei eroni ka vaka, "a cava na kena dede me'u vosoti ira tiko nai soqosoqo ni tamata ca ka ra sa veisagaasaq taikoga vei au? au sa rogoca na nodra vosa kudrukudru era cakava tiko na isireli vei au. "tukuna vei ira, 'me vaka au sa bula,' sa tukuna o jiova, 'me vaka na ka o ni sa vosataka, au sa rogoca tu, au sa na cakava vei kemuni: 'na nomuni yago ni mate na dau vosa kudrukudru vei au, sa na biu tu e na vanua liwa oqo, oi kemuni taucoko o ni a sa wiliki mai na kemuni i wili-

wili kece, mai na yabaki ruasagavulu ka lako cake. 'sa rau na vakavo ga o kelepi na luvei jifune kei josua na luvei nuni, o ni na sega vakadua ni butuka na vanua au sa vosa bubului oti kina mo ni taukena. 'ia, o ira na luvemuni lalai, o ira o ni a tukuna ni ra na vakale-qai, au na kauti ira mai, era sa na qai kila na vanua o ni a beca. 'ia, oi kemuni, kei na nomuni yago ni mate era na bale e na vanua liwa. 'o ira na luvemudou era na dau vakatava sipi voli e na vanua liwa me rauta ni vasagavulu na yabaki ka ra na tauca na i sau ni nomudou sega ni yalodina, me yacova ni sa bale na yagomudou e na vanua liwa. 'me vaka na i wiliwili ni siga dou a la'ki vakaraica kina vanua, vasagavulu na siga, e na veisiga yadudua e na beitaki tu na yalomudou me dua na yabaki, ka vakatokai e vasagavulu na yabaki, dou na qai kila kina na noqu a besetaki kemudou. 'oi au o jiova au sa vosataka na veika oqo. au na vakayacora vakaidina sara na veika oqo kivei ira na i vavakoso ca oqo era vakasokumuni tiko me ra veisagaasaqa kei au. e na vanua liwa oqo era na vaqevutaki, ka ra na mate talega kina." ia, o iratou na tamata ka a talai iratou o mosese me ratou la'ki vakaraica na vanua, e ratou mai vakavuna talega na nodra vosa kudrukudru na i vavakoso me baleti koya e na nodratou a vakauta mai na i tukutuku ca me baleta na vanua, o iratou sara ga na tamata ca oqo ka ratou kauta mai na i tukutuku ca baleta na vanua, e ratou sa mate e na mate ca e na mata i jiova. oi rau ga o josua na luvei nuni kei kelepi na luvei jefune e rau sa vakabulai, mai vei ira kece na tamata e ra a la'ki vakaraica vuni na vanua. sa sega ni yaco na sasaga ni kaba vakaivalu sa qai vosataka na veivosa oqo o mosese vei ira na isireli, e ra sa qai tagi vakalevu sara kina na tamata. era sa mani yadra sara kina vakamatagalailai ka ra cabeta cake yani na ulunivanua ka ra tukuna; "eda sa yaco mai oqo, eda na cabe cake sara kina vanua sa yalataka vei keda o jiova, ni da sa i valavala cal" sa qai tukuna o mosese, "ena vuku ni cava o ni sa rui voroka kina nai vakaro i jiova? ni na sega ni yaco rawa na veika oqo. "mo ni kakua ni lako cake, de o ni na qai vakadrakai mai vei ira na nomuni meca ni sa sega ni tiko vata kei kemuni o jiova. "ni ra sa tiko e matamuni oqori na amalekaiti kei ira na kai kenani, o ni na bale dina e na i seleiwau; baleta ni o ni sa vakanadakuya na kalou, e na sega ni tiko kina kei kemuni o jiova." ia, era sa doudou ga me lako cake kina ulunivanua, ia, o mosese kei na kato ni veiyalayalati i jiova e rau sa sega ni biuta na nodra i tikotiko. e rau sa qai siro sobu mai na amalekaiti kei na kenanaiti ka rau vaitikotiko e na ulunivanua o ya ka valuti ira, ka cemuri ira me yaco sara i oma.

15

sa qai vosa o jiova vei mosese, ka tukuna, "mo vosa vei ia na isireli, ka tukuna vei ira: 'ni o ni sa yaco mai kina vanua mo ni taukena sara, ni'u sa solia vei kemuni, 'mo dou qai cabora sara e dua na i madrali e na bukawaqa vei jiova, me dua na i soro kama sei madrali, me vakayacori kina e dua na vosa ni bubului, se na i soro ni yalovinaka, se na nomudou kanavata e so sa lokuci, ka mo dou cakava kina e dua na ka boi vinaka vua na kalou, mai na nomudou gele ni manumanu, 'me qai kauta mai o koya sa vakacabora

na nona i madrali vei jiova me i madrali e laukana ka rauta ni dua na i katini na i vakarau ni valawa matailalai sara ka me veiwiki vata kei na dua nai ka va na paidi waiwai; 'ka dua nai ka va ni waini mei madrali liviraki, mo qai vakarautaka vata kei na i soro kama se na i soro me yadua na lami. 'se na sipi tagane mo qai vakarautaka me i madrali laukana e rua nai katini na i vakarau ni valawa matailalai ka me veiwiki vata kei na dua nai katolu na paidi na waiwai; 'ia, na i madrali sa liviraki mo qai vakacabora e dua na i katolu na paidi na waini me ka e boivinaka vua na kalou. 'ni o sa vakarautaka e dua na bulumakau gone mei soro kama, se mai madrali me vakayacori kina e dua na bubului, se mei soro ni veivinakati vei jiova, 'me na qai vakacaboi vata kei na bulumakau gone na i madrali laukana e rauta ni tolu na i katini na i vakarau ni valawa matailalai veiwiki vata kei na dua veimama na paidi waiwai; 'mo na qai kauta mai me vaka e sai madrali liviraki e veimama na paidi waini mei madrali e cabori e na bukawaqa me ka e boivinaka vei jiova. 'oqo na ka me caka yadua vei ira na bulumakau gone, na vei sipi tagane, se na vei lami se na me gone. 'me vaka nai wiliwili kece ni ka o sa vakarautaka, mo na cakava yadua sara ga vei ira me vaka na kedra veiwiliwili. 'o ira kece ga era sucu i taukei era na vakayacori ena kena i valavala vakaaqo, e na nodra cabora e dua na i madrali, me ka e boivinaka vua na kalou. 'kevaka e tiko vei kemudou e dua na tamata vulagi, se o cei ga e tiko maliwai kemudou e na nomudou veitabatamata kece, ka qai vakacabora e dua na i madrali ena bukawaqa, me ka e boivinaka vei jiova, me vaka dou dau cakava, me qai vakayacora o koya. 'me dua na veiyalayalati me nomudou e na veisoqosoqo kei koya na vulagi e tiko maliwai kemudou, e na veiyalayalati kecega; me vaka sara ga o kemudou, e ra na vaka talega kina na vulagi e na matai jiova. 'me dua na lawa kei na dua na i tovo vakavanua me nomudou ka vaka talega kina na vulagi e tiko maliwai kemudou." sa qai vosa tale na kalou vei mosese, ka vaka, "mo vosa vei ira na isireli, ka tukuna vei ira: 'ni o ni sa lako mai kina vanua au sa kauti kemuni kina, 'e sa na vakaaqo, e na gauna o ni sa kania kina na madrai ni vanua, mo dou na qai vakacabora e dua nai madrali e lavelaveti vei jiova. 'dou na qai vakacabora e dua na keke mai na i sevu ni kakana e na qele mei soro e lavelaveti; mei soro e lavelaveti e na rara ni buturaki sila, mo dou qai vakacabora cake. 'e nai sevu ni kakana e tubu e na qele mo dou qai vakacabora vei jiova e dua na i soro e lavelaveti e na nomudou veitabatamata kecega. 'kevaka e sega ni nakiti na nomudou i valavala ca, ka sega ni vakayacora na i veivakaro sa vosa kina o jiova vei mosese. 'na veika kece sa vakarota o jiova e na liga i mosese, me tekivu mai na siga e a soli i vakaro kina o jiova kei na veisiga veitaravi i liu ena nomudou veitabatamata kecega. 'ia, e na qai vakaaqo, kevaka e sega ni bucini na kena caka, ni ra a sega ni kila nai vavakoso, me ra na qai vakacabora na lewe ni vavakoso, e dua na bulumakau gone me i soro kama, me boiboi vinaka vei jiova, kei na i madrali e laukana kei na kena e liviraki, me vaka na veiyalayalati, ka me dua talega na luve ni me me i soro ni valavala ca. 'me na qai ia na vakacaboi soro na bete me baleti ira taucoko na lewe ni vavakoso e isireli,

era na qai vosoti kina, baleta ni a sega ni bucini na kena vakayacori; era na kauta mai na nodra i madrali, nai madrali e na bukawaqa vei jiova, kei na nodra i soro ni valavala ca kina mata i jiova, me baleta nodra i valavala ca era a sega ni nakita. 'era na qai vosoti kece kina na lewe ni vavakoso e isireli kei ira na vulagi era tiko maliwai ira, baleta ni ra a cakava kece na tamata na ca o ya ka sega ni ra nakita mada e liu. 'ia, kevaka e sai valavala ca e dua na tamata ka sega ni nakita, me qai kauta mai e dua na me yalewa ka se qai yabaki dua me i soro ni valavala ca. 'me qai sorovaka na bete na tamata ka a sega ni nakita na nonai valavala ca, ni a sega ni nakita me caka ca e na mata i jiova, me ia na vakacaboi soro e na vukuna; e na qai vosoti kina o koya. 'me na dua ga na lawa me baleti koya e caka ka sega ni bucina, vei koya talega e sucu vakai taukei vei ira na isireli kei koya talega na vulagi e mai tiko maliwai ira. 'ia na tamata e cakava e dua na ka e na i valavala kaukauwa, se sucu i taukei se vulagi, na tamata o ya e na kauta mai na madua e na mata i jiova, ka sa na biu laivi o koya mai vei ira na kai nona. 'ni a sega ni vakakorokotaka na vosa i jiova, ka voroka na nonai vakaro, e na tamusuki laivi sara ga vakadua na tamata o ya, ia, na beitaki ni yalona e sa na tu ga vua." ia, ni ra sa tiko na isireli e na loma ni vanua liwa, era sa kunea e dua na tamata e caka buka tiko e na siga ni vakacegegu. era sa qai kauti koya mai sa caka buka tiko kivei mosese kei eroni, kei ira talega na lewe ni vavakoso. era sa qai mai yadravi koya tiko, baleta ni se bera ni vakamacalataki rawa na ka me na qai caka vei koya. sa qai vosa o jiova vei mosese, "e sa na vakamatei vakaidina na tamata oqori; ka me ra na vakaviriki koya e na vatu o ira na lewe ni vavakoso e nai bili ni nodra i tikotiko." ia, me vaka sa vakarota o jiova vei mosese, era sa qai kauti koya mai kina i bili ni koro ka vakaviriki koya e na vatu, ka mani mate sara kina. sa qai vosa tale na kalou vei mosese, ka vaka, "mo vosa vei ira na isireli: ka tukuna vei ira me ra cula ena bele ni nodra i sulu na i ukuuku e so ena nodra vei tabatamata kece, ka me ra cula toka e dua na i vau karakarawa e na tutu ni nodra i ukuuku ni i sulu. "mo na qai taura na i ukuuku ni i sulu, e na gauna o sa na raica kina, o na qai vakananuma na i vakaro taucoko i jiova ka mo na cakava, mo kakua kina ni vakamuria na i valavala ni dautagane ka dau veivakacalai e na yalomu kei na matamu, "ka me rawa ni o vakananuma ka cakava taucoko na noqu i vakaro, ka mo bula savasava vua na nomu kalou. "oi au o jiova na nomu kalou, ka a kauti iko tani mai na vanua o ijipita, me'u nomu kalou: oi au o jiova na nomu kalou."

16

ia, o kora na luvei isari, na luvei koaca, na luvei livai, o tacani kei avirami na luvei iliaivi, kei oni na luvei peleci, ka luvei rupeni, era sa kauti ira na tamata; era sa qai tucake, me ra saqati mosese kei na so tale vei ira na isireli, e ra lewe rua na drau limasagavulu na i liuliu ni veivavakoso, ka ra dui matataka mai na i vavakoso, na tamata era kilai levu. era sa soqoni vata mera vorati mosese kei eroni, ka tukuna vei rau, "e sa rui sivia na ka o drau kumuna ki vei kemudrau, ni ra sa savasava tu na i vavakoso, o ira vakayadua, ka sa

tiko vata kei ira o jiova. na cava drau sa rui vakalevulevu kemudrau kina mo drau cecere cake mai na i soqosoqo i jiova?" ia ni sa rogoca o mosese, sa cuva vakatoboicu e matana; ka sa vosa vei kora kei ira tau-coko na nona i lawalawa, ka vaka, "e na mataka ni mataka ena vakatakila o jiova o cei soti e nona kei cei e savasava, ka na vakayacori koya me toro volemaka mai vei koya. o koya sa digitaka o koya e na vakayacora me toro volemaka sara mai vei koya. "dou cakava oqo: dou taura e so na miqa ni ka boivinaka, o iko kora kei ira kece na nomu lawalawa; "dou biuta e loma na bukawaqa kei na ka boivinaka e na mata i jiova e na siga ni mataka, ka sa na qai yaco na tamata sa digitaka o jiova e sa na savasava: sa rui sivia na ka o ni taura vei kemuni, oi kemuni na livai!" sa qai tukuna o mosese vei kora, "dou rogoca oqo, oi kemudou na luvei livai: "e ka lailai beka vei kemudou ni o koya na kalou nei isireli e sa tawasei kemudou mai na i vavakoso e isireli, me kauti kemudou vakavolemaka mai vei koya, mo dou mai veiqaravi e na vale ni kalou, ka mo dou tu ena matadra na i vavakoso mo dou qaravi ira; "ia, sa kauti kemudou vakavolemaka mai ki vei koya, oi kemudou kei ira kece na wekamudou, o ira na luvei livai, kei kemudou? o dou sa gadreva tale tiko beka ga na i tutu vaka livai? "sa kena i balebale o ya ni o iko kei ira na nomu i tokani o ni sa soqoni vata mo ni veivala kei jiova, o cei beka o eroni, mo ni vosa kudrukudrutaki koya?" sa qai talatala o mosese me rau kacivi mai o tacani kei avirami e rau luvei iliavi, ka rau tukuna, "e rau sa na sega ni lako mai! "e ka lailai beka oqo e na nomu sa kauti keimami cake tani mai na vanua e dave kina na wai ni sucu kei na o ni, mo mai vakamatei keimami kina e na vanua liwa oqo, ka mo sa qai cecere tu vei keimami me vaka e dua na ravouvou? "e se sega mada ga ni o kauti keimami kina vanua e dave kina na wai ni sucu kei na o ni, se mo bau solia vei keimami e so nai votavota ni vanua se na veiwere ni vaini, o na leuta laivi beka na yaloka ni matadra na tamata oqo? keimami na sega ga ni lako cake!" sa cudru vakalevu o mosese, ka mani tukuna vei jiova, "mo ni kakua ni doka na nodra i madrali, au se sega ni bau taura mai vei ira e dua na asa, se me'u bau vakacacana e dua vei ira." sa qai tukuna o mosese vei kora, "e na mataka, o iko kei ira kece na nomu i lawalawa mo ni mai tu e na matai jiova à€" o iko kei ira, ka vaka talega kina o eroni. "ia me ra yadua na dui nodra miqa na tamata yadua ka biuta kina na ka boivinaka, ka mo ni dui kauta yadua mai na nomuni miqa kina matai jiova, e rua na drau limasagavulu na miqa; o iko vata kei eroni, kei na nomudrau dui miqa." era sa qai kauta yadua na tamata na nodra dui miqa, ka biuta e loma na bukawaqa, ka viritaka kina na ka boi vinaka, ka ra mai tucake tu ena mata ni katuba ni vale ni veitavaki kei rau o mosese kei eroni. ia o kora sa vakasoqoni ira vata na i vavakoso vosoti rau e na katuba ni vale ni veitavaki; a sa basika mai na i serau i jiova kivei ira na lewe ni vavakoso kece. sa qai vosa o jiova vei mosese kei eroni, ka vaka, "mo drau tawasei kemudrau tani mai vei ira na i vavakoso oqo, me rawa ni'u vakarusai ira walega oqo." a rau sa qai cuva vakatoboicu, ka tukuna, "oi kemuni na kalou, o ni sa kalou ni yalo ni tamata kecega, e na i valavala ca beka e dua na tamata, ka mo ni qai cudruvi ira e dua na i vavakoso tamata?"

sa qai vosa o jiova vei mosese, ka vaka, "mo vosa vei ira nai vavakoso, ka tukuna, 'dou lako tani mai na nodra i tikotiko na i lawalawa i kora, i tacani, kei avirami." sa tucake o mosese ka lako vei tacani kei avirami, ka ra sa muri koya yani na qase e isireli. sa qai vosa o koya vei ira na i vavakoso, ka vaka, "mo dou sa tekivu biuta sara ga oqo na nodra i tikotiko na yavu tamata ca oqo! dou kakua ni tara e dua na nodra i yaya, de dou na qai vakarusai vata kei na nodra i valavala ca." era sa qai biubiu mai na nodra i tikotiko na luvei kora, i tacani, kei avirami; a rau sa qai curu mai tubu o avirami kei tacani ka mai tucake tu e na varada ni nodrau vale laca, kei na dui watidrau, kei na luvedrau, kei ira na luvedrau lalai. sa qai tukuna o mosese: "e na vuku ni ka oqo, o ni na kila kina ni sa talai au o jiova me'u cakava na cakacaka kece oqo, ni'u sa sega ni vakayacora e na noqu lewa ga. "kevaka era sa mate na tamata oqo me vaka sa mate na tamata kecega, se ra cudruvi me vaka era dau cudruvi na tamata kecega, sa qai sega ni talai au o jiova. "ia, kevaka sa bulia o jiova e dua na ka vou, ka sa dalaga na gusuna na vanua ka tilomi ira kece kei na nodra ka kecega, ka ra sa lutu bulubula yani kina loma ni bulubulu, dou na qai kila kina ni ra sa vakacudrui jiova na tamata oqo." ia sa qai yaco, ni sa vosataka oti na vosa kecega oqo, sa qai kasei rua na vanua era tu kina, sa dalaga na gusuna na vanua ka tilomi ira kece kei na nodra veivuvale kei ira kece era a tiko vata kei kora, kei na nodra i yaya kece. o ira kei ira kece era tiko vata kei koya era sa lutu sobu bulubula kina loma ni qara, sa tasogo tale na vanua ka ra sa vakarusai mai vei ira na i soqosoqo. ia, o ira na isireli era a tiko vakavolivolita na vanua o ya era sa veidroyaki e na nodra tagi, ka ra sa tukuna, "de na lakolako e na qai tilomi keda talega na vanua!" sa qai lako mai e dua na bukawaqa mai vei jiova ka kani ira na lewe rua na drau limasagavulu na tamata era vakacabora tiko na ka boi vinaka. sa qai vosa o jiova, vei mosese, ka vaka: "mo vosa vei iliesa, na luvei eroni na bete, me kumuni ira mai na veimiqa mai na vanua era kama kina, ni ra sa ka savasava, ka kaburaki ira tani na buka vakayawa. "na nodra miqa na tamata oqo era sa vaka i valavalacataka na yalodra, ka me ra sa tukilaki me vaka na veleti mei ubi ni cabocabo ni soro. baleta ni ra sa vakaraitaki ira e na mata i jiova, ka ra sa na savasava kina; ka ra sa na i vakatakilakila tiko vei ira na isireli." sa kauta o iliesa na bete na miqa varasa, ka ra a mai vakaraitaka o ira era a sa vakamai, era sa mani tukilaki mei botani ni cabocabo ni soro, ka mei vakananumi tiko vei ira na isireli ni sega ni dodonu vua e dua mai tautuba, ka sega ni kawa mai na vuvalei eroni, e dodonu me toro mai me vakacabora na i soro e na mata i jiova, me kakua kina ni vakataki kora kei ira nona i lawalawa, me vaka na ka sa tukuna o jiova vei koya ena vukui mosese. e na siga e tarava era sa vosa kudrukudrutaki rau o mosese kei eroni o ira na i vavakoso e isireli ka vaka, "drau sa vakamatei ira na tamata i jiova." sa qai yaco, ni ra sa vosa kudrukudrutaki rau o mosese kei eroni na i vavakoso, era sa vuki yani me donuya na vale ni veitavaki; e vakasauri ka ni sa ubia yani na vale na o, ka sa basika mai nai serau i jiova. e rau sa qai lako mai o mosese kei eroni kina mata ni vale ni veitavaki. sa qai vosa o jiova vei mosese, ka tukuna, "drau lako tani mai e

na kedra maliwa nai vavakoso oqo, ka me rawa ni'u vakarusai ira e na dua ga na gauna oqo." e rau sa qai cuva sara vakatoboicu. sa qai vosa o mosese vei eroni ka vaka, "mo kauta e dua na miqa ni ka boi vinaka mo biuta kina na buka waqamai na i cabocabo ni soro, biuta tale ga kina na ka boi vinaka ka kauta vakatoto sara vei ira na lewe ni vavakoso ka vakacabora na nodra i madrali; ni sa lako tani mai na cudru vei jiova. sa qai tekivu na vei mate ca eso." sa qai taura o eroni me vaka sa vakarota o mosese ka qai cici yani kina kedra maliwa na i soqosoqo; ka sa tekivu me vakayaco ka na mate ca ena kedra maliwa. sa qai biuta kina na ka boi vinaka ka ia na vakacaboi soro e na vukudra na tamata. ka sa mai tucake tu ena kedra tadrua na mate kei na bula; ka sa tarovi sara kina na mate ca. o ira kece era a mate e na mate ca era lewe tini ka va na udolu ka mani vitu na drau, ia era sa sega ni wili vata kei ira era mose e nai lawalawa i kora. sa qai lesu tale o eroni ki vei mosese e na katuba ni vale ni veitavaki, ni sa qai mai oti na mate ca.

17

sa qai vosa o jiova vei mosese, ka vaka: "mo vosa vei ira na isireli, ka mo kauta mai vei ira e yadua na i titoko mai na nodra vei mataqali yadua, mai vei ira nodra i liuliu me vaka na veivuvale ni nodra qase á€" e tinikarua na i titoko. mo vola na yaca ni tamata yadua e na nona i titoko. "ka mo vola na yaca i eroni e na nodra i titoko na livai. me na dua na i titoko me baleti ira na i liuliu e na veivuvale ni nodra qase. "mo na qai vakatikori ira e na loma ni vale ni veitavaki e na mata ni kato ni vakadinadina, na vanua au na sota vata kina kei iko. "ia ena yaco ni na kubu mai na titoko ni tamata au sa digitaka; ia au na vakaotia me kua ni rogo tiko vei au na nodra vosa kudrukudru na isireli era didivaki kemudrau kina." sa qai vosa o mosese vei ira na isireli, ka ra sa mani solia o ira na nodra dui i liuliu na nodra dui titoko, na veiliuliu kece me vaka na veivuvale ni nodra qase, e tinikarua na i titoko, ka sa maliwai ira na i titoko i eroni. a sa mai vakatikora o mosese na vei titoko kece e na matai jiova e na loma ni vale ni vakadinadina. ia, ena siga ka tarava ni sa curu yani o mosese kina loma ni vale ni vakadinadina, ka raica, na i titokoi eroni mai vei ira na livai e sa kubu tiko, ka seraka na sena, ka vuataka e so na amodi sa matua. a sa kauti ira mai nai titoko kecega o mosese mai na mata i jiova kivei ira na isireli; era sa raica, ka ra sa dui taura yadua na nodra dui titoko. sa qai tukuna o jiova vei mosese, "mo kauta lesu tale mai na i titokoi eroni kina na mata ni vakadinadina, me maroroi mei vakatikilakila tiko vei ira na tamata era dau veivorati, mo muduka laivi kina vei au na nodra dau didi, me ra kakua ni mate kina." a sa cakava vakakina o mosese: me vaka sara ga na ka sa vakaroti koya kina o jiova, e sa cakava talega kina o koya. era sa qai vosa vei mosese na isireli, ka tukuna, "raica keimami sa mate, keimami sa kawaboko, keimami sa kawaboko kecega! "o ira kecega era sa toro voleka mai na vale ni kalou era na mate. keimami na mate kece beka li?"

18

sa qai vosa o jiova vei eroni; "o iko kei ira na luvemu kei na veivuvale ni nomu qase kei iko e sa na tauci vei kemudou na i valavala ka kecega e caka e na ka ni vale tabu, ia o iko vata kei ira na luvemu o dou na tarogi e na vuku ni cala sa caka e na nomudou cakacaka vakabete. "mo na qai kauti ira talega mai kei iko na wekamu e na mataqali i livai, na mataqali i tamamu, me ra mai tomani iko ka vei qaravi kei iko, baleta ni o iko kei ira na luvemu era sa tiko kei iko e na mata ni vale ni vakadinadina. "ia, me ra na qarauna na cakacaka o sa lesia kei na ka e gadrevi ena vale tabu; ia, me ra kakua ga ni tosova mai na i yaya ni tikina tabu kei na i cabocabo ni soro, me ra kakua ga torova mai na i yaya ni tikina tabu kei na i cabocabo ni soro, me ra kakua kina ni mate á€" o ira kei iko talega. "me ra na mai veitomani kei iko ka qarava taucoko na veika era gadrevi e na loma ni vale ni veitavaki, e na cakacaka kece ni vale tabu; ia me kakua ni dua na tamata mai taudaku me torovi kemudou mai. "dou na qarava na i tavi e na vale tabu kei nai tavi e na i cabocabo ni soro, ka me sa tarovi kina na cudru vei ira na isireli. "ka raica, oi au vakai au sa tauri ira na wekamu na livai mai vei ira na isireli; era sai solisoli vei iko, ka soli mai vei jiova, me ra cakava na cakacaka ni vale ni veitavaki. "o koya oqo o iko kei ira na luvemu kei iko mo dou qarava na nomudou cakacaka vakabete ena veika kece me baleta nai cabocabo ni soro kei na loma ni lati; dou na vei qaravi, au solia vei kemudou na cakacaka vakabete me i solisoli ni vei qaravi, ia, o ira na tamata tani era toro voleka mai era na mate." sa vosa o jiova vei eroni: "oi au vakai au sa solia talega vei iko na cakacaka ni noqu i soro sa lavelaveti; kei na veisolisoli tabu kece mai vei ira na isireli; au sa solia oqo vei iko me nomu i votavota kei ira talega na luvemu, me veiyalayalati ka sega ni mudu. "era sa na nomu na veika tabu e ra maroroi mai na bukawaqa: na nodra i madrali kece, na i madrali laukana na i madrali kece ni valavala ka kei na i soro ni caka cala era sa solia vei au, era sa na vakatabui me nomu kei ira na luvemu. "e na tikina tabu sara mo dou qai kania kina; me ra kana talega na tagane yadua, ena yaco me ka e tabu ka savasava vei kemudou. "oqo talega na ka e nomudou: na nodra i solisoli ni i soro e lavelaveti, kei na i soro e yalovaki mai vei ira na isireli; au sa soli ira vei iko kei ira na luvemu tagane kei na yalewa kei iko, me veiyalayalati e sega ni mudu. o ira kecega era sa savasava ena nomudou loma ni vale me ra qai kania. "na vei tikina vinaka kece ni waiwai, na tikina uasivi ni waini kei na sore ni kau e laukana, na kedra vei sevu taucoko ni vuata ka ra dau vakacabora vua na kalou, au sa solia vei iko. "na veivuata dreu vou taucoko ni vanua, ka ra dau kauta mai vei jiova, era na kemudou talega. o ira kece sa savasava era lewe ni nomu vuvale era na vakavotavota me ra kania. "na veika kece e vakatabui e isireli e sa na nomudou. "kei na ka kecega era ulumatua ka ra vakayagodra, ka ra dau kauta mai vua na kalou, se tamata se manumanu, era sa na nomudou; ia na ulumatua ga ni tamata mo dou voli ira, kei na ulumatua ni manumanu e sega ni savasava mo volia talega. "ia na ka sa voli oti, mai na veika e vaka tabui mo voli ira ni ra se qai vula dua tiko, me vaka

na nomu vakarautaka, me lima na paudi na siliva, me vaka na paudi ni vale tabu, e rauta ni ruasagavulu na kera. "ia na ulumatua ga ni bulumakau, na ulumatua ni sipi, se na ulumatua ni me dou na sega ni volia; ni ra sa savasava. mo kaburaka kina i cabocabo ni soro na kedra dra, ka vakama na kedra uro me i madrali e vakamai e na bukawaqa me ka e boivunaki vei jiova. "me ra kemudou kece na lewedra, kei na serena, ka dou na votai talega ena saga na i matau. "na i soro kecega e lavelaveti era savasava ka ra a vakacabora vei jiova o ira na isireli, au sa solia vei iko kei ira talega na luvemu tagane kei na luvemu yalewa ka sa veiyalayalati sega ni mudu vei iko; e veiyalayalati ni masima e sega ni mudu vua na kalou kei iko kei ira na nomu kawa vata kei iko." sa qai vosa o jiova vei eroni: "e na sega ni dua na nomu i votavota e na nodra vanua, se me na dua na tikina me nomu e na kedra maliwa; au sa nomu i votavota ka nomu tikina ena kedra maliwa na luvei isireli. "mo dou raica, ni'u sa solia vei ira na livai na i katinini taucoko e isireli me nodra i votavota me saumi kina na cakacaka ni veiqaravi e na vale ni veitavaki. "ia me ra kakua ni torova mai na vale ni veitavaki na isireli de ra na qai i valavala ca ka mate kina. "o ira ga na livai me ra qarava na cakacaka ni vale ni veitavaki, ka ra na colata na nodra i valavala ca; ia e nai vakananumi tu me sega ni mudu, ena nomudou veitabatamata kecega, ena kedra maliwa na isireli e na sega ni dua na nodra i votavota. "nai katinini mai vei ira na isireli, ka ra a vakacabora cake me i soro e lavelaveti vei jiova, au sa solia vei ira na livai me nodra i votavota; ni'u sa tukuna oti vei ira, 'e na kedra maliwa na isireli e na sega na nodra i votavota.'" sa qai vosa o jiova vei mosese, ka vaka, "mo vosa o iko vei ira na livai, ka tukuna vei ira; 'ni o ni sa taura mai vei ira na isireli na i katinini au sa solia oti vei kemuni mai vei ira me nomuni votavota, mo ni qai vakacabora cake e dua na i soro e lavelaveti vei jiova, na i katinini ni kena i katinini. 'ia na nomuni i soro e lavelaveti me okati vei kemuni, me vaka sa sila mai na vara ni buturaki sila, kei na waini sa sinai kina na i keli á€" waini. 'mo dou na vakacabora talega e dua na i soro e lavelaveti vei jiova mai na nomudou i katinini kecega ka dou taura mai vei ira na isireli, mo na qai solia vei eroni na bete na i votavota i jiova mai na i soro e lavelaveti o ya. 'mai na nomudou i solisoli kecega mo dou na dau vakacabora cake vei jiova na i soro e lavelaveti e dodonu me caka vua, mai na kena e uasivi duadua, ia na tikina sa tabu.' "ia mo na qai tukuna vei ira; 'ni dou sa laveta cake na tikina vinaka duadua, e na qai nanumi vei ira na livai, me vaka sa sila mai na rara ni buturaki sila kei na waini mai nai keli á€" waini. 'ena rawa ni dou kania e na dua ga na vanua, o iko kei ira na nomu lewe ni vale, ni sai koya oqori nai sau ni nomudou cakacaka e na vale ni veitavaki. 'ia dou na sega ni cudruvi kina e na i valavala ca, ni dou sa laveta cake na tikina e vinaka duadua. mo dou kakua ni vosa vakacacataka talega na nodra i solisoli savasava na isireli, de dou na vakamatei vakaidina."

19

"sa qai vosa o jiova vei mosese kei eroni ka vaka; "sa i koya oqo na i valavala ni vumau sa vakarota o jiova, ka

tukuna 'mo vosa vei ira na isireli, me ra kauta mai e dua na bulumakau gone e roka damudamu ka se sega talega ni vakataqari e domona e dua na i vua. 'mo qai solia vei iliesa na bete, me qai kauta o koya kina tau-daku ni tikotiko, ka me qai vakamatei e matana; 'me na qai taura o iliesa na bete e so na tiki ni dra e na nona i qaqaloi liga, ka me qai kaburaka vakavitu e so na tiki ni dra o ya kina mata ni vale ni veitavaki. 'ena vakamai e matana na bulumakau gone o ya; na kulina, na lewena, na kena dra, kei na kena gagacaga me qai vakamai. 'me na qai taura na bete na kau sitari kei na isopi, e damudamu vinaka, ka biuta yani kina loma ni bukawaqa sa kama tiko kina na bulumakau. 'ka me qai savata na nonai sulu na bete, me sisili talega e wai, ni oti o ya me qai lako mai kina loma ni tikotiko; ia e na sega ni savasava na bete ka yacova na yakavi. 'ia o koya e vakama me qai savata na nona i sulu e wai, me sisili talega, ka me sega ni savasava tiko me yacova na yakavi. 'na tamata sa savasava tiko me qai kumuna vata na dravusa ni bulumakau, ka vakotori ira tiko e na taudaku ni tikotiko e na dua na vanua savasava; ka me na maroroi tiko e na vukudra na i vakakoso e isireli me baleta na wai ni veivakasavasavataki; oqo me veivakabokoci ni valavala ca. 'o koya ka kumuna vata na dravusa ni bulumakau me qai savata nona i sulu, ka me sega ni savasava tiko me yacova na yakavi. oqo me i vakananumi tiko vei ira na isireli me sega ni mudu vei ira talega na vulagi era tiko veimaliwai kei ira. 'o koya e tara na yago ni mate i dua tale, me sega ni savasava tiko ka siga vitu. 'me qai vakasavasavataki koya e na wai e nai katolu ni siga kei na kena i kavitu ni siga; ka na yaco me savasava mai. ia kevaka e sega ni vakasavasavataki koya e na i katolu ni siga se ena i kavitu ni sega ni savasava o koya. 'o cei ga e tara na yago ni tamata mate, ka sega ni vakasavasavataki koya, sa vakadukadukalitaka na vale ni kalou. e na tamusuki tani mai vei ira na isireli na tamata o ya. e na sega tiko ni savasava o koya baleta ni sega ni kaburaki vua na wai ni veivakasavasavataki; ka se toka vinaka vua na nona dukadukali. 'sa i koya oqo na lawa me baleta na tamata e mate e na loma ni vale laca; o ira kece era curu mai kina loma ni vale laca kei ira era tiko e loma era na sega tiko ni savasava ka siga vitu; 'kei na bilo kecega sa dola tu, ka sega tu na kedra i sogo, e na sega talega ni savasava. 'o ira era tiko e taubuta kevaka era tara i koya na tamata e samuti e na i seleiwau se na tamata mate, se nai bulubulu, e na sega tiko ni savasava o koya me siga vitu. 'ia me baleti koya na tamata e sega ni savasava me ra taura e so na dravusa ni bulumakau ka vakamai me veivakasavasavataki mai nai valavala ca, ka me qai vakadrodroi yani vei ira na wai dave e na loma ni dua na beseni. 'na tamata e sa savasava me taura na isopi ka tonisua ki loma ni wai, ka kaburaka yani e vale laca, kei na veiyaya kecega, vei ira kece talega era tiko e keya, se o koya e tara na sui mate, o ira na mavo, na mate, se na i bulubulu. 'na tamata savasava me qai kaburaka vei ira era sega ni savasava e na i katolu kei nai kavitu ni siga me qai vakasavasavataki koya, savata nona i sulu, sisili e wai, ni sa yakavi mai e sa na qai savasava. 'ia na tamata e sega ni savasava ka sega ni vakasavasavataki koya, e na tamusuki tani mai o koya mai na nodra i soqosoqo, baleta ni sa vakadukadukalitaka na

vale ni kalou. e se sega ni kaburaki vei koya na wai ni veivakasavasavataki; ka sa sega kina ni savasava o koya. 'nai vakananumi oqo e na dau vakayacori tikoga vei ira. o koya e sa kaburaka na wai ni veivakasavasavataki e na sega tiko ni savasava me yacova na yakavi. 'na ka kecega e tara o koya e sega ni savasava e sa na yaco me dukadukali; kei koya na tamata talega e tara e sa na yaco me dukadukali me yacova na yakavi."

20

ia, o ira na isireli, o ira na lewe ni vavakoso kecega, era sa yaco mai na vanua liwa o sini e nai matai ni vula, ka ra sa mai tiko na tamata e katesi; a sa mai mate kina o miriama ka mani bulu talega e keya. sa qai yaco ni sa sega na medra wainigunu na lewe ni vavakoso; ka ra sa soqoni vata me ra veivorati vei eroni kei mosese. era sa tekivu me veivala kei mosese ka tukuna: ulei, na kalou, "keimami na mate tale beka ga oi keimami me vakataki ira na wekai keimami era a vakamatei mai vei jiova! "na cava o kauti keimami cake mai kina nai soqosoqo i jiova kina vanua liwa oqo, me keimami mai mate kece kina oi keimami kei na neimami manumanu? "na cava o kauti keimami tani mai kina e ijipita, mo kauti keimami mai kina ki na vanua liwa ca oqo? e sega ni vanua ni sore ni kau se na lolo se na veivaini se na pomekaraneti ka sega talega kina na wainigunu." e rau sa qai lako tani mai o mosese kei eroni mai vei ira na i vavakoso kina katuba ni vale ni veitavaki, ka rau mani vakacuva sobu na uludrau kina qele. sa basika mai vei rau na i serau i jiova. sa qai vosa o jiova vei mosese, ka vaka, "mo kauta na i titoko: o iko kei na tuakamu o eroni ka vakasoqoni ira vata na i vavakoso kei na nodra manumanu." sa taura na i titoko o mosese e na mata i jiova me vaka sa vakaroti koya kina o koya. e rau sa qai vakasoqoni ira vata nai soqosoqo o mosese kei eroni e na mata ni vatu; ka tukuna vei ira, "mo ni rogoca sara oqo, oi kemuni na tamata dau veivorati! me keirau kauta beka mai na wai e na vatu oqo me memuni?" sa laveta cake na ligana o mosese ka samuta vakarua na vatu e na nona i titoko; ka sa dave sara mai kina na wai. sa qai vosa o jiova vei mosese kei eroni, "baleta ni drau a sega ni vakabauti au e na matadra na isireli, o na sega ni kauti ira kina nai soqosoqo oqo kina vanua au sa solia vei ira." sa i koya oqo na wai e meripa, ni ra a veileti kina na isireli vata kei jiova, ka sa mani vakakorokotaki o jiova vei ira. sa tala e so na i talaki o mosese mai katesi kivei tui itomi. "sa tukuna vakaoqo na tacimu o isireli: 'o sa kila vakavinaka na veidredre sa yacovi keimami mai, 'ni ra a lako sobu ki ijipita o ira na neimami qase, ka keimami a tiko mai ijipita e na dua na gaunabalavu sara, era a mani vakacacani keimami kei ira na neimami qase o ira na kai ijipita. 'ni keimami sa tagi vei jiova, sa rogoca o koya na neimami tagi ka tala mai e dua na agilosu me kauti keimami tani cake mai ijipita; ia oqo keimami sa mai tiko e katesi, na koro ka tiko e na tutu ni yalayala ni nomu vanua. 'au kerea mo vakataru me keimami takoso e na loma ni nomuni vanua, keimami na sega ni lako e loma ni veiwere se veivaini, na sega talega ni keimami gunu wai mai na nomuni tobu wai; keimami na muria tikoga na

gaunisala levu; keimami na sega talega ni vuki kina i matau se kinai mawi me yacova ni keimami sa lako curuma rawa nai yalayala ni nomuni vanua." "sa qai tukuna vei koya o tui itomi, "o na sega ni lako curuma na loma ni noqu vanua, de'u na veivala kei iko e na i seleiwau." e ra sa qai tukuna vei koya na isireli, "keimami sa na lako ga e na gaunisala, ia kevaka, o au, se o ira na noqu manumanu me ra gunuva na nomu wai, au na sauma vei iko; io, mo vakatarai keimami ga me keimami taubale takoso e na yava i keimami, ka sega tale ni dua na na ka." sa qai tukuna o koya, "ena sega ga ni o lako curuma." a sa lako mai o itomi me vorati ira kei na lewe vuqa tale na tamata ena liga kaukauwa. sa sega ni vakataru o itomi me ra takoso na isireli e nai yalayala ni nona vanua; ka sa mani lako tani mai vei koya o isireli. ia, o ira na isireli, na lewe ni vavakoso taucoko, era sa qai tekivu lako mai katesi ka ra sa yaco sara mai na ulunivanua o ori. sa vosa o jiova vei mosese kei eroni mai na ulunivanua o ori e na i yalayala ni vanua o itomi, ka vaka: "o eroni e na soqoni vata kei ira na nona tamata, ni na sega ni butuka o koya na vanua au sa solia vei ira na isireli, baleta ni o talaidredre kina noqu vosa e na wai o meripa. "mo kauti eroni kei iliesa na luvena, ka mo kauti rau cake mai kina ulunivanua o ori; "mo qai luvata mai na i sulu i eroni ka vakadaramaka vei iliesa na luvena, ni sa lako o eroni vei ira na wekana ka na mate vakaidina mai keya." sa cakava o mosese me vaka sa vakaroti koya kina o jiova, e rau sa cabe cake kina ulunivanua o ori e na matadra taucoko na i vavakoso. sa luvata o mosese na i sulu i eroni ka vakadaramaka vei luvena oiliesa; sa mani mate e keya o eroni e na dela ni ulunivanua. e rau sa qai lako sobu mai o mosese kei iliesa mai na ulunivanua. ia, ni ra sa raica nai vavakoso ni sa mate o eroni, e ra sa lolositaki koya na vuvale taucoko e isireli ka rauta ni tolusagavulu na siga.

21

na tui arati, e kai kenani, ka vakaitikotiko e na ceva, sa rogoca ni ra sa lako tiko mai na isireli e na gaunisala mai acarimi. sa vala vata kei ira na isireli ka sa tauri ira e so me ra kaivesu. sa cakava e dua na bubului oisireli vei jiova, ka vaka, "kevaka o ni na soli ira na tamata oqo kina ligaqu, au na vaqaejutaka vakadua sara ga na nodra veikoro." sa rogoca na domo i isireli o jiova ka soli ira mai na kai kenani ka ra sa vakarusai vaka ca sara kei na nodra veikoro. Sa mani vakatokai sara na vanua o ya me o oma. e ra sa lako tani mai na vanua o ori e na sala vaka ki na wasawasa damudamu, ka me ra wavokita na vanua o itomi; sa yaco, ni ra sa yalolailai mai na tamata e na sala. era sa vosa vakacacataka na kalou kei mosese o ira na tamata; "na cava o kauti keimami tani mai kina e ijipita me keimami mai mate tu e na vanua liwa oqo? ni sa sega mai na kakana kei na wai ka sa cata na lomai keimami na madrai sega ni yaga oqo." a sa tala na gata vakabukawaqa o jiova ki vei ira na tamata, ka sa katilaki ira, ka sa mani vuqa sara na tamata e isireli era mate. era sa qai lako mai vei mosese na tamata ka tukuna, "keimami sai valavala ca, ni keimami sa vosavakacacataka na kalou kei iko;" ia mo masuti jiova me kauta tani o koya na gata vei keimami. sa qai vosa o jiova

vei mosese, "mo cakava tale e dua na gata varasa, ka vakaduria e na dua duru kau; ia e na yaco vei ira sa laukati, ni ra sa rai kina, era mai vakaitikitiko e oboca." a sa cakava sara o mosese e dua na gata varasa, ka vauca sara ki na dua na kau; a sa mani yaco, kevaka sa katia na gata e dua, ni raica ga na gata varasa, ena bula. era sa toso tale yani i liu na isireli ka mai vakaitikitiko e oboca. ni ra biubiu oti mai oboca era sa mai vakaitikitiko sara e ije abarimi, e na vanua liwa ka toka e na tokalau kei moape, me donuya ni cadracadra ni siga. mai keya era sa cavu tu ka la'ki vakaitikitiko e na buca mai sereti. era sa qai cavu tu mai keya ka la'ki tiko e na tai kadua kei anoni, ka tiko e na vanua liwa sa dodo mai na nodra i yalayala ni vanua na amoraiti; ni o anoni oqo nai yalayala kei moape, ena kedrau tadrua o moape kei ira na amoraiti. ka sa dau tukuni kina vakaqo e nai vola ni valu i jiova: "o waepi e sufa na uciwai o anoni, na veikikilo ni uciwai ka yaco sara kina i tikotiko ari ka davo koto e nai yalayala i moape." mai keya era sa cavutu ka lako sara i bia, nai vuvure ni wai ka tukuna kina o jiova vei mosese, "vakasokumuni ira vata na tamata, au na solia vei ira na wai." era sa qai lagata kina na isireli na sere oqo: "mo vure mai, nai keli wai! oi kemuni kece mo ni seretaka. nai keli wai era a kelia nai liuliu era kedra na tamata turaga ni vanua, mai vua na daunilewa, kei na nodra i doko." ia mai na vanua liwa era sa lako yani ka yaco sara i matana, mai matana ki nalieli mai nalieli ki bamoci, ia, mai bamoci, e na buca ka tiko e na vanua vaka moape, ki na dela ni vanua o pisiga ka irova sobu tu na vanua veikau. era sa qai vakau i tukutuku na isireli kivei sioni na nodra tui na amoraiti, ka vaka, "mo ni laivi keimami me keimami lako curuma na nomu vanua. keimami na sega ni lako kina veiwere se na veivaini; keimami na sega ni gunu wai mai na tobu wai. keimami na lako tikoga e na sala dodonu me yacova ni keimami lako curuma yani na nomu vanua." ia o sioni e sega ni vakatara me ra lako takoso e nona vanua o ira na isireli. a sa vakasoqoni ira vata na nona tamata o sioni ka lako yani me veivala kei isireli e na vanua liwa, ia ni sa yaco mai ki jeasi sa tekivu sara me ia na i valu kei isireli. sa vakadrukai koya o isireli e na i seleiwau, ka taukena sara na nona vanua me vakatekivu mai anoni me yaco ki japoki, me yaco sara yani vei ira na kai amoni; ni sa vakabai tu na nodra i yalayala na kai amoni. sa taura taucoko o isireli na nodra veikoro, ka sa mai vakaitikitiko o isireli e na nodra veikoro na amoraiti, ka veivala taumada kei na tui moape e liu, ka mani taura taucoko na nodra vanua mai na ligana me yaco sara ki anoni. ia, o esiponi e koro i sioni na nodra tui na amoraiti, ka a veivala taumada e liu kei koya na tui moape, ka mani taura taucoko kina nona vanua mai na ligana me yaco sara i anoni. o koya oqo o ira era dau vosa e na vosa vakaibalebale era tukuna: "lako mai ki esiponi, me tarai cake tale; me vakavinakataki na koro i sioni." ni sa lako mai esiponi na bukawaqa, e dua na yameyame ni bukawaqa mai na koro i sioni; sa vakamai ari e moape na turaga e na vanua cecere i anoni. mo cudruvi o iko moape! o sa vakarusai, oi kemudou na tamata e kimosi! sa soli ira na luvena tagane me ra dro yani, o ira na luvena yalewa me ra vakabobulataki kivei sioni na nodra tui na amoraiti. "ia, keimami sa

vanai ira: sa vakarusai o esiponi me yaco sara i nofa, ka yaco sara i metipa." ia, o isireli e sa vakoro toka e na nodra vanua na amoraiti. sa tala yani e so na tamata o mosese me ra raici jaseri; era a mani taura na nodra koro ka vakasevi ira tani na amoraiti era tiko e keya. sa vakadrukai na tui o oki e ra sa vuki ka muria cake na sala i pasani. sa veivala kei ira o oki na tui pasani, o koya kei ira vakaaduaga na nona tamata, me ra la'ki vala ki etirei. sa qai vosa o jiova vei mosese, "mo kakua ni rerevaki koya, ni'u sa soli koya oti ki ligamu kei ira kecega nona tamata, me yacova ni sa sega tale e dua me bula rawa se vo vei koya; ka ra sa qai mai taura na nodra vanua me nodra." era sa rawai koya, o ira na luvena, kei ira nona tamata, me yacova ni sa sega tale e dua me bula rawa se vo vei koya; ka ra sa qai mai taura na nodra vanua me nodra.

22

era sa cavutu na isireli, ka ra mai tiko e na veidelana e moape e na yasa ni joritani ka takosova na vanua o jeriko. ia o pelaki na luvei sipori e sa raica oti na veika e cakava o isireli vei ira na amoraiti. sa yacovi moape kina e dua na rere levu ni sa raica rawa o koya na kedra lewe levu, ka sa bikai kina vakalevu o koya e na taqaya me baleti ira na isireli. sa qai vosa o moape vei ira na qase ni vanua o mitiani, "o ira nai lawalawa oqo era na domica taucoko na veika ga e ra wavoliti keda, me vaka e domica na co ni vanua na bulumakau." a sa tui tiko vei ira na moape e na gauna o ya o pelaki na luvei sipori. sa qai tala e so na i talaki vei pelami na luvei priori mai pecori, e voleka toka e na uciwai e na vanua nodra na wekana, me kacivi koya, ka vaka: "raica, e dua na yavusa tamata era sa lako mai ijipita. e ra sa ubia na dela i vuravura, ka ra sa mai tiko tikivi au! 'au kerei iko kina mo vakusakusa mai, ka vosa rukaki ira me ra cudruvi, e na vukuqu, ni ra sa rui kakauwa sara vei au. de na rawa beka ni'u vakadrukai ira ka vakasevi ira tani e na vanua, ni'u kila deivaki tiko ni o ira o vakalouvinnakataki ira era kalouvinnaka, ia o ira o cudruvi ira era cudruvi dina." era sa qai lako na qase ni moape kei ira na qase ni mitiani ka taura e ligadra na kenai sau na daurairai, e ra sa lako sara mai vei pelami ka ra tukuna sara vua na vosa i pelaki. sa mani tukuna sara o koya vei ira, "dou moce e ke ena bogi oqo, au na qai kauta tale mai vei kemudou na vosa, me vaka e na tukuna vei au na kalou." era sa mani tiko vata kei pelami na turaga kilai ni moape. sa qai lako mai na kalou vei pelami ka tukuna, "o cei o ira na tamata oqo era tiko vata kei iko?" sa vosa vua na kalou o pelami ka vaka, "o pelaki na luvei sipori, na tui moape, sa talaki mai vei au, ka tukuna, 'raica, e dua na yavusa tamata era sa lako tani mai ijipita, ka ra sa ubia tu na dela i vuravura. 'mo lako mai, ka mai vosavakaloucataki ira mera cudruvi, ena vukuqu; de na rawa beka ni'u vakamalumalumutaki ira ka vakasevi ira tani.'" sa vosa na kalou vei pelami, "o na sega ni na lako vata kei ira; o na sega ni vosavakaloucataki ira mera cudruvi, ni o ira era kawa ni veivakalouvinnakataki." sa yadra e na mataka o pelami ka tukuna vei ira na turaga i pelaki, "dou lesu tale kina nomudou vanua, ni sa tarovi au na kalou ka sega ni solia na veivakadonui me'u lako vata kei kemudou." e ra sa tucape na turaga ni moape ka

lako vei pelaki, ka tukuna, "o pelami sa bese ni lako vata kei keitou." sa talai iratou tale na turaga o pelaki, ka ra sa lewe levu mai ka ra tamata vakaturaga sara ka kilai levu mai vei iratou e liu. e ratou sa lako mai vei pelami ka mai tukuna vei koya, "sa vosa vakaoqo o pelaki, na luvei sipori: 'au kerea me kakua ni dua na ka me tarovi iko e na nomu lako mai vei au; 'au sa dokai iko vakaidina, ka'u na cakava talega na ka kecega o na tukuna vei au. au sa kerei iko ga vakabibi mo lako mai ka vosavakaloucataki ira me ra cudruvi na tamata oqo e na vukuqu." sa qai tukuna o pelami vei ira nai talaki i pelaki, "e dina ni na solia vei au o pelaki na nona vale e sinai tu kina na siliva kei na koula, e sa na sega ga ni rawa ni'u lako sivia na vosa i jiova na noqu kalou, me'u cakava vakalaiai se vakalevu. 'au sa kerei kemudou kina vakabibi, mo dou na tiko ka moce tale e ke e na bogi oqo, me'u na kila tale mai vua na kalou na veikae e na vosa kina vei au." sa qai lako mai na kalou vei pelami e na bogi ka tukuna vua, "ke ratou sa lako mai na turaga ka kacivi iko, mo tucake ka lako vata kei iratou; ia na vosa ga au na vosataka vei iko €€" mo na qai cakava." sa yadra e na mataka o pelami, ka vakarautaka na nona asa, ka lako vata kei ira na turaga ni moape. sa waqa mai na cudru ni kalou ni sa lako, sa tu na agilosu ni kalou ena vukuna e na sala me vorati koya. sa vodoka o koya na asa, ka rau sa tomani koya na nona dauveiqaravi. sa raica na agilosu ni kalou na asa ni sa tucake tu e na sala ka qumia tu na nona i seleiwau e ligana, a sa lako vakatikitiki na asa ena sala kina veiwere. sa mokuta na asa o pelami me vagolei koya tale mai kina sala. ia, na agilosu i jiova sa tucake tu e na sala qiqo e na kedrau tadrui na veiwere ni vaini, kei na dua na bai vatu e na dua na yasana, ka dua tale na bai vatu e na yasana tale e dua. ia, ni sa raica na agilosu i jiova na asa, sa vakabiri koya kina lalaga ni bai vatu ka qaqia na yavai pelami e na bai vatu; sa baci mokuti koya tale. sa toso tale i liu na agilosu i jiova ka sa la'ki tucake tu e na dua na vanua qiqo sara ka dredre sara kina me vuki kina i matau se kina i mawi. ia, ni sa raica na agilosu i jiova na asa, sa davo sobu sara e na rukui pelami; a sa waqa mai kina na cudru i pelami, ka mani mokuta tale na asa e na nona i titoko. sa dolava na gusu ni asa o jiova, ka tukuna yani vei pelami, "na cava mada au cakava vei iko, mo mokuti au kina vakatolu?" sa vosa vua na asa o pelami, "e na vuku ni nomu vakacacani au, au diva me dua mada ga nai seleiwau me tiko e ligaqu, e na gauna sara ga oqo sa rawa me'u vakamatei iko!" sa vosa tale na asa vei pelami, "au sega beka ni nomu asa o au, o a dau vodoka, me tekivu mai na siga o a taukeni au kina me yacova sara mai oqo? au a dau kitaka beka vakaoqo vei iko? sa tukuna, "e sega." sa dolava na matai pelami o jiova, ka sa raica o koya na agilosu i jiova ni sa tucake tu e na sala ka qumia tu na nona i seleiwau e ligana; a sa vakacuvu sobu na uluna ka bale sobu vakatoboicu. sa vosa vua na agilosu i jiova, "na cava o mokuta kina vakatolu na nomu asa? raica, au sa lako mai me'u vorati iko, baleta ni sa rui ca na nomu sala e mataqu. 'na asa e ya raici au vakatolu ka lako vakatikitiki tani vei au. kevaka me a sega ni lako vakatikitiki tani vei au, ke'u a sa vakamatei iko talega e na gauna oqo, ka laivi koya me bula." sa tukuna o pelami vua na agilosu i jiova, "au sai valavala ca ni'u a sega tiko ni kila ni o kemuni o ni a

tucake tu e na sala ka vorati au. ia oqo, kevaka au sa ca vei kemuni, au sa na lesu tale." sa tukuna na agilosu i jiova vei pelami, "mo lako vata kei iratou na turaga, ia na vosa ga au na tukuna vei iko, sai koya ga o ya mo vosataka." a sa mani lako vata kei iratou na turaga i pelaki o pelami. ia ni sa rogoca o pelaki ni sa lako tiko mai o pelami, sa lako sara yani me la'ki tavaki koya e na koro o moape ka toka e na iyalayala ni vanua e anoni, kina mua ni nodra i tikotiko. sa mani tukuna o pelaki vei pelami, "au a sega beka ni talatala yani vei iko, ka kacivi iko? na cava o a sega kina ni lako mai vei au? e sega beka ni'u dokai iko?" sa tukuna o pelami vei pelaki, "raica, au sa lako mai vei iko! e tiko beka vei au oqo e dua na kaukauwa me'u tukuna e dua na ka? na vosa sa biuta e gusuqu na kalou, ka dodonu me'u vosataka." e rau sa lako vata mai o pelami kei pelaki, ka rau sa yaco mai kiriaci usoci. a sa vakacabora o pelaki e so na bulumakau kei na sipi, ka vakauta e so ki vei pelami kei ira na turaga era tiko vata tukuna. sa qai yaco, e na siga ka tarava, sa kauti pelami cake o pelaki kina vanua cecere i peali, me rawa ni raica mai keya na levu ni tamata.

23

sa qai tukuna o pelami vei pelaki, "mo tara vei au e vitu na i cabocabo ni soro e na vanua oqo, ka vakarautaka vei au e ke e vitu na bulumakau kei na vitu na sipi tagane." sa cakava o pelaki me vaka sa tukuna vua o pelami, ka rau sa vakacabora ruarua o pelaki kei pelami na bulumakau kei na sipi tagane e na i cabocabo ni soro kece o ya. sa tukuna o pelami vei pelaki, "mo tucake tu e na yasa ni nomu i madrali kama, ia au na lako; de dua, e na mai sota vata kei au o jiova." ia na ka ga e vakatakila vei au o koya, au na tukuna vei iko. a rau sa sota na kalou kei pelami, a sa tukuna vei koya, "au sa vakarautaka oti e vitu na cabocabo ni soro, ka'u sa cabora e na veicabocabo ni soro yadudua e dua na bulumakau kei na dua na sipi tagane." sa qai biuta o jiova e dua na vosa kina gusu i pelami, ka tukuna, "mo lesu tale vei pelaki, ka la'ki tukuna vua oqo." a sa lesu tale vei koya, ka sa tucake tikoga o koya e na yasa ni nona i soro, o koya kei ira kece na turaga e moape. a sa taura cake na nona vosa vakailabaleale ka vaka: "o pelaki na tui moape sa kauti au cake mai arami. mai na veiulunivanua e na tokalau, 'mo rukaki jekope, vei au. mo lako mai, ka vosacudrutaki isireli!" "au na rukaki koya vakacava o koya e sega ni rukaki koya na kalou? ka'u na vakacacani koya rawa vakacava o koya e sega ni vakacacani koya na kalou? mai na dela ni uluvatu au sa raici koya. mai na veidelana au sa kunei koya e keya, era sa tiko galili kina e dua na tamata, ka sega ni wiliki ira vata kei na veimatanitu e so. "o cei e rawa ni wilika rawa na kuvu ni sosoi jekope, se me wilika rawa e dua na i kava ni isireli? me'u mate mada e na nodra mate na yalododonu ka me tautauvata kei koya na noqui otioiti!" sa tukuna o pelaki vei pelami, "na cava o sa cakava vei au? au a kauti iko mo rukaki ira na noqu meca, raica, o sa qai vosa vakalouvunakataki ira tale vakalevu sara!" sa qai sauma mai o koya ka vaka, "e na sega beka ni'u tu me'u tukuna na ka sa biuta ki gusuqu o jiova?" sa tukuna vua o pelaki, "au kerei iko mo lako vata mada kei au

kina dua na vanua e rawa ni o na raici ira kina; o na raici ira vakalailai ga, o na sega ni raici ira taucoko; mo rukaki ira e na vukuqu mai keya." sa qai kauti koya mai kina vanua o sofimi, kina vanua cecere e pisika, ka tara sara kina e vitu nai cabocabo ni soro, ka vakacabora sara kina e yadua na bulumakau kei na sipi e na raici cabocabo ni soro kece. sa qai tukuna o koya vei pelaki, "mo tucake tiko e ke kei na nomu i soro kama me'u la'ki sota vata kei jiova e keya." sa sota vata kei jiova o pelami, a sa biuta e gusuna e dua na vosa, ka vaka; "mo lesu tale vei pelaki ka tukuna vua oqo." sa lako mai vei koya ka sa tu o koya e keya, ka tu tikiva na nonai soro kama, ka ra tiko vata kei koya na turaga ni moape. sa vosa o pelaki ka tukuna vua, "na cava e sa tukuna mai o jiova?" sa cavuta na nona vosa vakaibalebale ka vaka: "tucake, pelaki, ka rogoca! mo vakarogoci au, na luvei sipori!" "sa sega ni tamata na kalou me rawa vua me lasu se me luve ni tamata, me rawa vua me veivutuni. sa sega beka ni tukuna, ka na sega beka ni vakayacora? sa sega beka ni vosa oti, ka na sega beka ni vakavinakataka? rogoca, sa soli vei au e dua na i vakaro me'u veivakalouvinakataki; e sa veivakalouvinakataki o koya, ka sa sega ni rawa vei au me'u vakasuka tale. "sa sega ni vakaraica o koya na nodra cala na jekope. ka sega talega ni vakadikeva na nodra ca na isireli. o jiova na nodra kalou sa tiko vata kei ira. kei na kaila ni tui sa maliwai ira. na kalou e kauti ira tani mai ijipita sa tu vei koya na kaukauwa e vaka e dua na bulumakau tagane. "sa sega ni vakadraunikataki rawa o jekope se sa sega talega ni tarai rawa oisireli ena kalouvu. oqo, sa na tukuni ga kina ena vukui jekope kei isireli á€" 'o, na veika ga sa cakava na kalou! raica, sa tucake e dua na kawa tamata me vaka na laione yalewa, ka ra laveti ira cake me vaka na laione. e na sega ni davo sobu me yacova ni sa tilomi ira rawa na kena. ka gunuva na nodra dra na vakamavoataki." sa qai vosa o pelaki vei pelami, "kevaka o sa sega ni vosacudrutaki ira, ia mo vosa vakalouvinakataki ira!" sa qai sauma yani o pelami vei pelaki, "e sega li ni'u a tukuna vei iko, ka vaka; 'na ka kecega e tukuna vei au o jiova, e dodonu me'u cakava?" sa qai tukuna o pelaki kina pelami, "au kerei iko sara vakabibi mo lako mai, au na kauti iko tale kina dua na vanua; de dua e na qai vinaka beka vua na kalou mo na vosacudrutaki ira mai keya e na vukuqu." a sa kauti pelami o pelaki kina delana cecere e piori, ka raica sobu tu na vanua lala. sa qai tukuna o pelami vei pelaki, "mo tara vei au eke e vitu na i cabocabo ni soro, ka vakarautaka vei au e vitu na bulumakau kei na vitu na sipi tagane." a sa cakava o pelaki me vaka sa tukuna vua o pelami, ka vakacabora sara e yadua na bulumakau kei na sipi tagane e na veicabocabo ni soro kece.

24

ia ni sa raica o pelami ni sa vinaka vei jiova na nona vakalouvinakataki o isireli, sa sega ni qai lako tale e na so na gauna, me vakasaqara me vakayagataka na vakadraunikau, a sa vagoale na matana me donuya na vanua liwa. a sa rai yani o pelami ka raici ira na isireli ni ra sa tuvani tu me vaka na nodra dui yavusa; sa lako mai vei koya na yalo ni kalou. sa lagata o koya na nona

vosa vakaibalebale ka vaka; "na domo ni vosa i pelami na luvei piori, na domo ni vosa ni tamata sa tadola na matana, na domo ni vosa i koya e sa rogoca na vosa ni kalou o koya e raica na raivotu i koya na kaukauwa. o koya e bale sobu, ka sa tadola tu na yaloka ni matana: "sa totoka vakaidina na nomui tikotiko, o iko jekope! e vaka na veibuca e dodo yani e vaka na veiwere e bati ni uciwai, e vaka na kau ni wai gaga ka teivaki mai vei jiova. ka vaka na sitari e na bati ni wai. e na sova mai na wai e na nona vokete kei na sorena e na tiko e na veiwai lelevu "na nona tui e na cecere mai vei ekaki kei na nona matanitu e na vakalevulevui. "na kalou e kauti koya tani mai ijipita e tiko vua na kaukauwa e vaka e dua na bulumakau kila; e na tilomi ira na veimatanitu, ka ra a kena meca; ka na cokabasikataki ira e na nona dakai titi. 'e cuva sobu, e davo sobu me vaka e dua na laione; ka vaka na laione me na vakayadrati koya?" "sa kalouvinaka o koya sa vakalouvinakataki iko, ka me cudruvi o koya sa via vosa cudrutaki iko." sa qai waqa mai na cudru i pelaki vei pelami, a sa tavia vata na ligana; sa qai tukuna o pelaki vei pelami "au a kacivi iko mo vosacudrutaki ira na meca, ia raica, o sa qai vosavakalouvinakataki ira vakatolu na gauna me ra vuavuai vinaka sara ka vutuniyau! "ia oqo, mo cici kina nomu vanua, au a tukuna ni'u na dokai iko vakalevu, ka raica, o jiova e sa tarovi iko mo dokai." sa qai tukuna o pelami vei pelaki, "au a sega tale beka ga ni vosa vei iratou na nomui talaki o talai iratou mai vei au, ka vaka, 'kevaka me ya solia vei au o pelaki na nona vale ka sinai tu e na siliva kei na koula, e na sega ni rawa vei au me'u sivita na vosa ni kalou, me'u cakava na ka vinaka se na ka ca e na noqu lewa ga?" "ia oqo, au sa na lako vakaidina vei ira na wekaqu, mo lako mai, me'u na vakasalataki iko rawa e na veika era na cakava o ira na tamata oqo kivei ira na nomu tamata e na veisiga mai muri." sa qai laveta cake o koya na nona vosa vakaibalebale ka vaka: "na vosa i pelami na luvei piori na vosa ni tamata e rai tu na matana; na domo i koya sa rogoca na vosa i jiova ka kilai koya deivaki o koya sa cecere sara ka raica na raivotu koya sa kaukauwa, a sa dabe sobu i ra, ka tadola vinaka tu na matana: "au sa raici koya, ia ka sega ga e na gauna oqo au sa raici koya, ka sega ni voleka sara; ena lako mai vei jekope e dua na kalokalo; e dua na i titoko e na cadra mai vei isireli, ka na yavita na veiyalayala i moape e na qai vaqaeavutaki ira kece na luve ni dauvakacaca. "ena qai taukeni o itomi o sia, na nona meca, e na taukeni talega ia o isireli e na qai cacakaca e na qaqa. mai vei jekope e na duri mai e dua me vakatulewa ka na vaqaeavutaka mai vovo ni koro." sa qai vuki me raici amaleki, sa taura cake nona vakaibalebale ka vaka: "o amaleki e ya liu mai vei ira na veimatanitu, ia e na qai i ototiti duadua me yacova ni sa vakarusai." sa qai raici ira na kenaiti, ka taura cake na nona vakaibalebale ka vaka: "e dei na nomu i tikotiko ka sa viritu e na uluvatu na nomu sova; ia o kaini ena vakamai na cava na kena dede me qai kauti iko vakavesu o asuri?" sa qai laveta cake na nona vosa vakaibalebale ka tukuna: "ulei! o cei e na bula rawa ni sa vakayaco ka na kalou? era na lako mai na waqa mai na veibaravi mai saipurusu, ka ra na vakararawataki asuri kei iperi talega, ka na yaco talega vei amaleki, me yacova sara ni sa vakarusai." a sa qai tucake o pelami

me biubiu e keya ka lesu tale yani ki nona vanua; ka sa lako talega e na nona sala o pelaki.

25

a ra sa tiko ga mai akasia korovi o ira na isireli ka ra sa tekivu veilasami na tamata kei ira na yalewa ni moape. era sa sureti ira na tamata kina vakacaboi soro e caka vei ira na nodra kalou matakau, ka ra sa kana na tamata ka cuva kina nodra kalou matakau. sa mani rau cokovata o isireli kei peali piori, ka sa tubu sara kina na cudru i jiova vei ira na isireli. sa qai tukuna o jiova vei mosese, "mo kauti ira taucoko nai liuliu vei ira na tamata ka me ra kuna o ira sa kitaka na ka ca e na mata i jiova, me ra qai vakarubeci tu e tuba e na matanisiga, me rawa kina ni seavu na cudru katakata i jiova vei ira na isireli." sa qai vosa o mosese vei ira na turaga ni lewa e isireli, "kivei kemuni kece mo ni qai vakamatei ira na nomuni tamata era semati ira vei peali piori." a sa qai yaco, e dua vei ira na isireli e kauta mai ka mai vakatakila vei ira na wekana, e na matai mosese, kei na matadra na i vavakoso ni isireli e dua na yalewa ni mitiani, e na nodra sa tagi tiko e na katuba ni vale ni veitavaki. ia ni sa raica o finiasi na luvei iliesa, na luvei eroni na bete, sa tucake mai e na kedra maliwa nai vavakoso ka taura e ligana e dua na moto. a sa muri koya yani na tagane ni isireli e na loma ni vale laca ka coka basikataki rau ruarua na tagane ni isireli, kei na yalewa e na yago-drau; a sa muduki kina na mate ca levu vei ira na isireli. era sa lewe ruasagavulu ka va na udolu na i wiliwili ni tamata era a mate e na mate ca levu. sa qai vosa o jiova vei mosese, ka tukuna: "o finiasi na luvei iliesa, na luvei eroni na bete, e sa vakasuka lesu tale na noqu cudru vei ira na isireli, baleta ni a lomakatakataka o koya na noqu lomakatakataka ira, ka'u sa na sega kina ni vakaleqai ira na isireli e na noqu lomakatakata. "mo qai tukuna kina, 'raica, au sa solia vei koya na noqu veiyalayalati ni veivakacegui; 'vei koya kei ira taucoko na nona kawa era muri koya e dua na veiyalayalati ni bete e sega ni mudu, baleta ni a lomakatakata vua na nona kalou, ka sorovaki ira talega na isireli." sai koya ogo na yacai koya na isireli ka a vakamatei, ka rau a mate vata kei na yalewa ni mitiani, o simiri e luve i salu, e dua na i liuliu mai vei ira na qase ni vuvale i simione. na yaca i koya na yalewa ni mitiani ka vakamatei sai kosivi na luvena yalewa o suri; ka liutaki ira tiko e dua na mata tamata ka ra qase ni vuvale e na vanua o mitiani. a sa vosa o jiova vei mosese, ka tuku: "mo dou vakararawataki ira na kai mitiani, ka mokuti ira; 'ni ra a vakararawataki kemudou e na nodra i vadi ca e na nodra a vagarogaro-i kemudou vei piori ka vaka talega kina o kosivi, na luve ni dua na i liuliu e mitiani, kei na tacidra yalewa, ka mate e na siga ni taumimate levu ka baleti piori."

26

ia ni sa yaco sara na kena gauna, e na kena mai cava na veimate ca, sa qai vosa o jiova vei mosese kei iliesa na luvei eroni na bete, ka vaka: "mo wiliki ira na i vavakoso taucoko e isireli mai na yabaki ruasagavulu

ka lako cake, mai na veivuvale ni nodra qase, o ira era rawa ni lako kina i valu e isireli." a sa veivosaki vata kei rau o mosese kei iliesa na bete e na ulunivanua o moape e na yasa ni joritani, ka takosova toka na vanua o jeriko, ka vaka: "mo wiliki ira na tamata mai na yabaki ruasagavulu ka lako cake, me vaka sa vakarota o jiova vei mosese vata kei ira na isireli era a biubiu mai ijipita." o rupeni na ulumatua i isireli. o ira na luvei rupeni ogo: o anoki e na vuvale na anokaiti; o palu, e na vuvale na paluaiti; o esironi, e na vuvale na esironaiti; o kami, na vuvale na kamiati. sai ira ogo na veivuvale mai vei ira na rupenaiti ka wili rawa vei ira e lewe vasagavulu ka tolu na udolu kamani vitu na drau tolusagavulu. ia na luvei palu o iliaivi. o ira na luvei iliaivi o nemueli, tacani, kei apirami. sai ira ogo na tacani kei na apirami, ka ra matataka nai vavakoso, era a veivorati vata kei mosese kei eroni ka ra a wili vata talega kei koya, e na nodra a via vorati jiova; a sa dalaga na vanua ka tilomi ira vata kei kora ni ra sa mate na i lawalawa o ya, e na nodra vakamai e na bukawaqa era lewe rua na drau limasagavulu na turaga; ka ra sa yaco mei vakatakilika. ia era a sega ni mate na luvei kora. o ira na luvei simione me vaka na nodra veivuvale: o nemueli, mai na vuvale na nemulaiti; o jamini, mai na vuvale na jaminaiti; o jakini, mai na vuvale na jakinaiti; o serai, mai na vuvale na seraiti; o saulu, mai na vuvale na saulaiti. sa i ira ogo na lewe ni vuvale ni simionaiti, era lewe ruasagavulu ka rua na udolu rua na drau. o ira na luvei kata me vaka na nodra veivuvale; o sefoni, mai na vuvale na sefonaiti; o agi, mai na vuvale na agiaiti; o suni, mai na vuvale na sunaiti; o osini, mai na vuvale na osinaiti; o eri, mai na vuvale na erinaiti; o aroti, mai na vuvale na aroaiti; o areli, mai na vuvale na arelaiti. sai ira ogo na lewe ni vuvale mai vei ira na luvei kata me vaka na kedra i wiliwili taucoko; era lewe vasagavulu na udolu lima na drau. mai vei ira na luvei juta o eri kei onami; ka rau a mate o eri kei onani e na vanua o kenani. ia o ira na luvei juta me vaka na nodra veivuvale: o sela, mai na vuvale na selanaiti; o peresi, mai na vuvale na perisaite; o sera, mai na vuvale na seraiti. o ira na luvei peresi; o esironi, mai na vuvale na esironaiti; o amuli, mai na vuvale na amulaiti. sai ira ogo na vuvale i juta me vaka vei ira era a wiliki rawa; era lewe vitusagavulu ka ono na udolu lima na drau. mai vei ira na luvei isakari me vaka na nodra veivuvale; o tola, mai na vuvale na tolaite; o pua mai na vuvale na punaite. o jasupi, mai na vuvale na jasupaiti; o simironi, mai na vuvale na simironaiti. sai ira ogo na lewe ni vuvale i isakari o ira era sa wiliki rawa mai vei ira; era lewe onosagavulu ka va na udolu tolu na drau. o ira na luvei sevuloni me vaka na nodra veivuvale, o sereti, mai na vuvale na sereaiti; o eloni, mai na vuvale na elonaiti; o jaleili, mai na vuvale na jalelaiti. sa i ira ogo mai na vuvale na sevulonaiti o ira era sa wiliki rawa mai vei ira; era lewe onosagavulu na udolu lima na drau. o ira na luvei joseva me vaka na nodra veivuvale, mai vei manasa kei ifereimi: ogo na luvei manasa; o makiri, mai na vuvale na makiraiti; ia o makiri e tamai kiliani; e kiliani, ka kawa ni vuvale na kiliaite. ogo o ira na luvei kiliani; o jeesa, mai na vuvale na jeesaraiti; o eleki, mai na vuvale na elekaiti; o asirieli, mai na vuvale na asirelaiti; o sikemi, mai na vuvale

na sikemaiti; o semita, mai na vuvale na semidaiti; o eferi, mai na vuvale na eferaiti. ia o silofeati na luvei eferi e sega na luvena tagane, ka vakaluvani yalewa ga; ia na yacadratou na luvena yalewa o silofeati kei mala, noa, okala, o milika, kei tirisa. sai ira oqo na lewe ni vuvale i manasa; ia o ira e wili rawa vei ira era lewe limasagavulu ka rua na udolu vitu na drau. oqo o ira na luvei ifereimi me vaka na nodra veivuvale: o sucila, mai na vuvale na suclaiti; o bekeri, mai na vuvale na bekaraiti; o taani, mai na vuvale na taanaiti. oqo o ira na luvei sucila; o erani, mai na vuvale na eranaiti. sa o ira oqo na vuvale ka ra luvei ifereimi o ira era sa wiliki rawa mai vei ira: era lewe tolusagavulu ka rua na udolu lima na drau. o ira oqo na luvei joseva me vaka na nodra veivuvale. o ira na luvei penijamini me vaka na nodra veivuvale, o bela, mai na vuvale na belalaiti; o asiveli, mai na vuvale na asivelaiti; o airami, mai na vuvale na airamaiti; o sufami, mai na vuvale na sufamaiti; o ufami, mai na vuvale na ufamaiti. ia na luvei bela o arati kei nemani: o arati, mai na vuvale na arataiti; o nemani mai na vuvale na neamaiti. sai ira oqo na luvei penijamini me vaka na nodra veivuvale; ia o ira era wili rawa mai vei ira era lewe vasagavulu ka lima na udolu ono na drau. sai ira oqo na luvei tani me vaka na nodra veivuvale: o suami, mai na vuvale na suamaiti. oqo o ira na luvei tani me vaka na nodra veivuvale. na veivuvale taucoko vei ira na suamaiti, mai na kedra i wiliwili kece era sa wiliki rawa era lewe onosagavulu ka va na udolu va na drau. sa i ira oqo na luvei aseri me vaka na nodra veivuvale: o jimina, mai na vuvale na jiminaiti; o jesui, mai na vuvale na jesuiti; o peria, mai na vuvale na periaite. mai vei ira na luvei peria, o epa mai na vuvale na epaiti; o malikieli, mai na vuvale na malikieliti. ia na yaca ni luvei aseri yalewa o sera. sai ira oqo na veivuvale ni luvei aseri o ira era sa wiliki rawa mai vei ira; era sa lewe limasagavulu ka tolu na udolu va na drau. oqo o ira na luvei nafilatali me vaka na nodra veivuvale; o jasili, mai na vuvale na jasilaiti; o quni, mai na vuvale na qunaiti; o jeseri, mai na vuvale na jesiraiti; o silemi, mai na vuvale na silemaiti. sai ira oqo na veivuvale i nafilatali me vaka na nodra vuvale; ia o ira era sa wili rawa mai vei ira era lewe vasagavulu ka lima na udolu va na drau. sai ira oqo era sa wiliki rawa mai vei ira na isireli: era lewe ono na drau na udolu vitu na drau tolusagavulu. sa qai vosa o jiova vei mosese, ka vaka: "vei ira oqo e sa na votai kece na qele me nodra i votavota, me vaka na i wiliwili ni yacadra. "vei ira na mataqali era lewe levu mo vota vei ira me levu toka na nodra i votavota, kei ira na mataqali lailai me soli vei ira na i votavota e lailai. me soli yadua na nona i votavota me vaka na kedra i wiliwili era a wiliki kina. "ia na vanua me wasewasei e na vakawiri madigi; ka me votai vei ira me vaka na yaca ni nodra veimataqali ni nodra qase. "me vaka na vakawiri madigi me qai votai vei ira na nodra i votavota o koya e levu o koya talega e lailai." sai ira oqo era a wiliki mai vei ira na livai me vaka na nodra veivuvale: o kerisoni, mai na vuvale na kerisonaiti; o koaca, mai na vuvale na koaciti; o merari, mai na vuvale na meraraiti. oqo na nodra vuvale na livai; na nodra vuvale na lipinaiti, na vuvale na epironaiti, na vuvale na maliti, na vuvale na musaiti, kei na vuvale na koraiti. a sa tamai amirami o

koaca. na yaca ni wati amirami o jokaveti na luvei livai, ka a sucu mai vei livai mai iipita; ka ratou sucu mai kina na kawa i amirami vei koya, o eroni, mosese, kei miriama na ganedrau. o eroni e sucu mai kina o netava, kei apiu, iliesa kei icama. e rau a mani mate o netava kei apiu e na nodrau cabora na bukawaqa tani e na mata i jiova. o ira era sa wili rawa vei ira e rauta ni ra lewe ruasagavulu ka tolu na udolu, o ira kece na tagane era se qai vula dua ka lako cake; ka ra a sega ni wili me okati vata kei ira na isireli, baleta ni a sega ni votai vei ira me dua na nodra i votavota mai vei ira na isireli. sa ira oqo era a wiliki mai vei mosese kei iliesa na bete, ka rau a wiliki ira na isireli e na veibuca e moape e na bati ni joritani, ka takosovi jeriko. mai vei ira kece oqo e sega ni tiko kina e dua na tagane ka ra a wiliki mai vei mosese kei eroni na bete e na gauna era a wiliki kina na isireli mai na vanua liwa e saineai. ni a sa tukuna mada vei ira o jiova, "era na mate vakaidina e na vanua liwa." sa mani sega tale ni dua vei ira e vo, ka vakavo ga o kelepni na luvei jefune kei josua na luvei nuni.

27

era sa lako mai na goneyalewa na luvei silofeati na luvei efa, na luvei kiliati, na luvei makiri, na luvei manasa na luvei joseva; ka sai koya oqo na yacadra na luvena yalewa: o mala, o noa, o kala, milika kei tirisa. era sa qai mai tucake tu e na mata i mosese, kei iliesa na bete, e na matadra nai liuliu kei nai vavakoso, e na mata ni katuba ni vale ni veitavaki, ka tukuna: "era a mate na neimami qase e na loma ni vanua liwa, ia o koya e sega ni maliwai ira na i lawalawa era a tucake me ra veivorati kei jiova, me ra veitomani kei kora, ia e sa mate ga e na vuku ni nona i valavala ca ka sega na luvena tagane. "e na vuku ni cava e kau tani mai kina na yacana na tamai keitout mai vei ira nona vuvale baleta beka ni sega ni vakaluvani tagane? mo solia vei keitout e dua nai votavota mai vei ira na wekadra na neimami qase." a sa kauta mai o mosese na veika o ya kina mata i jiova. sa qai vosa o jiova vei mosese, ka vaka: "e ratou sa tukuna na ka dina na goneyalewa na luvei silofeati; mo solia vakaidina vei ira e dua na nodra i votavota mera taukena e na kedra maliwa na wekai tamadra ka me vakadewataki vei ira. "mo qai vosa vei ira na isireli ka tukuna; "kevaka sa mate e dua na turaga ka sega na luvena tagane, mo qai vakayacora me vakadewataki na nonai votavota vua na luvena yalewa. "ia kevaka e sega na luvena yalewa, mo qai solia na nona i votavota vei ira na tuakana se tacina tagane. "kevaka e sega na tuakana se tacina tagane, mo qai solia nona i votavota kivei ira na weka i tamana. "kevaka e sega na wekai tamana era tagane, mo qai solia na nona i votavota ki vua na wekana e voleka duadua vua e na nona vuvale, me na taukena o koya." oqo me dei tu vei ira na isireli e dua nai vakananumi ni lewa, me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. sa vosa o jiova vei mosese; "mo cabe cake kina ulunivanua o aparimi, ka raica yani na vanua au sa solia oti vei ira na isireli. "ia ni o sa raica oti, o na toki tale ga yani vei ira na wekamu, kina vuvale sa gole oti yani kina na tuakamu o eroni. "mai na vanua liwa e sini, ni ra sa mai veileti ka tiko yavavala na tamata,

o a vorata kina na noqu lewa mo vakarokorokotaki au e na wai e na matadra. (oqo na wai o meripa, e ketesa e na vanua liwa o sini.) sa qai vosa o mosese vei jiova, ka vaka: "me ia o jiova, na kalou ni yalo ni tamata kecega, me vakaturacake e dua na tamata me raici ira nai vavakoso, "me daucuru yani ka daucuru mai vei ira, me dau liutaki ira yani i tuba, ka kauti ira tale mai loma, me ra na yaco na lewe ni vavakoso i jiova me ra kaku ni vaka tu na sipi e sega tu na kedra i vakatawa." sa qai tukuna o jiova vei mosese: "mo kauti josua na luve nuni me lako vata kei iko, na tamata sa tiko vei koya na yalo tabu, ka mo tabaki koya e ligamu; "mo vakaturi koya ena matai iliesa na bete kei na matadra taucoko na lewe ni vavakoso ka mo buli koya e matadra kecega. "mo qai solia vei koya eso nai tutu ni nomu vakatulewa, ka me rawa ni ra vakarokoro se talairawarawa kina lewe ni vavakoso taucoko. "me na tucake o koya ka wavu tu e na matai iliesa na bete, ka me na qai vakataroga e na mata ni kalou na veika e baleti koya, e na qai vakavotukanataki mai e na lewa ni urimi. e na nona vosa era na curu yani kina, o koya kei ira taucoko na isireli o kei ira talega na lewe ni vavakoso." a sa cakava o mosese me vaka sa vakarota vua o jiova. a sa tauri josua ka vakatura e matai iliesa na bete kei na matadra kece na lewe ni vavakoso. a sa dodoka vua na ligana ka buli koya, me vaka sa vakarota o jiova e na ligai mosese.

28

sa qai vosa o jiova vei mosese, ka tukuna, "mo vakaroti ira na isireli, ka tukuna vei ira, 'na noqu i solisoli, na qau kakana me baleta na noqu i solisoli ka caka e na bukawaqa me ka e boivinaka vei au, mo na dau qarauna mo vakacabora vei au ena kena gauna donu ga sa lokuci." "mo na qai tukuna vei ira, 'sa i koya oqo na soli ka caka e na bukawaqa e donu mo dou vakacabora vei jiova; me rua na lami tagane e ka gonegone ka se qai yabaki dua ka sega vua na ca, ena siga veitaravi, mei soro kama e na dau caka tikoga. 'e na dua na lami dou na vakacabora e na mataka, kei na dua tale mo dou cabora e na yakavi, 'kei na dua na i katini na efa na valawa, makare mei madrali laukana ka me veiwiki vata kei na dua nai ka va na waiwai. 'oqo na i soro kama edau caka tikoga ka vakatabu e na ulunivanua o saineai me ka e boi vinaka, nai madrali e caka e na bukawaqa vei jiova. 'na kena i madrali liviraki me dua nai ka va me levu caka kina dua na lami; e na loqi tabu mo na liviraki yani na i madrali vei jiova. 'na lami tale e dua mo na qai vakacabora e na yakavi; mei madrali laukana e na mataka kei na madrali liviraki, mo na qai vakacabora mei madrali e caka e na bukawaqa, me ka e boivinaka vei jiova. 'ena siga ni vakacecegu me rua na lami ka se qai yabaki dua, ka sega vua na ca, ka me rua nai katini na efa ni valawa makare mei madrali laukana, veiwiki vata kei na waiwai, kei nai madrali liviraki â€" sa i koya oqo nai soro kama e na vei siga ni vakacecegu, ka na dau vakacabori vata kei na soro kama kei nai madrali e liviraki. 'ena i matai ni veivula mo ni na cabora e dua na i soro kama vei jiova; me rua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, vitu na luve ni sipi gone era se qai yabaki dua, ka se sega na kedra ca; 'tolu na katini na efa na

valawa makare mei madrali laukana, veiwiki vata kei na waiwai, me yadua na sipi; 'me dua nai katini na efa na valawa makare, veiwiki vata kei na waiwai, me i madrali e laukana ka me ra yadua na luve ni sipi gone, mei soro kama ka boi vinaka, me i madrali e vakamai e na bukawaqa vei jiova. 'na nodra i madrali e liviraki me veimama nai taki na waini vua e dua na bulumakau, dua nai katolu vua na sipi tagane, ka dua na i ka va vua na lami; oqo nai soro kama e na veivula yadudua ka me baleta na veivula kece e na dua na yabaki. 'me dua talega na luve ni me ka me i soro ni valavala ca vei jiova e dodonu me vakacabori, me okati talega vei rau na i soro kama kei nai madrali e liviraki. 'e na i ka tini ka va ni siga ni matai ni vula sai koya na siga ni lako sivia i jiova. 'e na i ka tini ka lima ni siga ni vula vata oqo na soqo ni kana vata; ka na laukana kina na madrai e sega ni vakatubu me siga vitu. 'e na i matai ni siga mo dou cakava e dua nai soqosoqo tabu. o nina sega ni cakava kina e dua na cakacaka. 'mo dou qai vakacabora kina e dua na i madrali e vakamai e na bukawaqa mei soro kama vei jiova; me rua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, ka vitu na lami era se qai yabaki dua, mo raica vinaka me ra kua sara ga ni ra tauvi duka se ca. 'na nodra i madrali laukana na valawa makare ka veiwiki vata kei na waiwai; me tolu nai katini na efa me vakacabori me baleta e dua na bulumakau; ka rua na i katini me baleta na sipi tagane; 'mo qai vakacabora e dua na i katini na efa ka me ra tau yadua kece na lami era lewe vitu; 'me dua talega na me ka mei soro ni valavala ca ka me sorovaki kemudou kina. 'mo dou vakacabora na veika oqo mei kuri ni soro kama e na veimataka, ka mei soro kama e dau caka tikoga. 'e na kena i valavala oqo mo dou qai vakacabora na kakana e na bukawaqa e na veisiga ka me vitu na siga, me ka e boivinaka vei jiova; me qai vakacabori mei kuri ni sorokama kei na kena i madrali e liviraki. 'e na i kavitu ni siga me dua na nomudou i soqosoqo tabu. dou kakua ni cakava kina e dua na cakacaka kaukauwa. 'ena siga talega sa dau ia kina na i sevu, ni o dou sa kauta mai e dua na i madrali e laukana vei jiova e na gauna ni kana vata ni veimacawa, me qai dua na nomudou i soqosoqo tabu. dou kakua ni cakava kina e dua na cakacaka kaukauwa. 'mo dou qai vakacabora e dua nai soro kama me ka e boi vinaka vei jiova; me rua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, ka vitu na lami era se qai yabaki dua, 'kei na kedra i madrali e laukana na valawa makare ka veiwiki vata kei na waiwai; tolu na i katini na efa me tau yadua na bulumakau, ka me rua na i katini me baleta na sipi tagane, 'ka dua nai katini me rauti ira yadua na vitu na lami; 'kei na dua na me gone, mo vakacabori kina o iko. 'mo raica vinaka ni ra se sega ni ca. mo qai vakacabori ira vata kei na kedra i madrali e liviraki, mei kuri ni soro kama kei na i madrali e laukana.

29

'e na i kavitu ni vula, e nai matai ni siga ni vula, me vakayacori e dua na nomudou i soqosoqo tabu. dou kakua ni cakava kina e dua na cakacaka kaukauwa. vei kemudou, oqori na siga mo dou na uvu davui kina. 'mo dou vakacabora e dua na i soro kama me ka e

boivinaka vei jiova: me dua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, ka vitu na lami era se qai yabaki dua, ka ra sega ni takavi ca. 'na kedra i madrali laukana na valawa makare e veiwiki kei na waiwai: tolu na i katini na efa me baleta na bulumakau rua na i katini me baleta na sipi tagane, 'ka me ratou yadua nai katini na lewe vitu na lami; 'me dua talega na luve ni me mei soro ni valavala ca, mo dou sorovaki kina; 'me i kuri ni soro kama kei na i madrali laukana ni vula vou, na i soro kama kei na i madrali laukana sa dau cabori tiko mai, na i madrali liviraki, me vaka na ka e veiyalayalatitaki, me ka e boivinaka, na i madrali e na buka waqa vei jiova. 'e na i katini ni siga ni kavitu ni vula oqo me qai dua na nomudou i soqosoqo tabu. mo dou vakamalumulutaka kina na yalomudou; ka dou kakua talega ni cakava kina e dua na caka-caka. 'mo dou qai vakacabora e dua na i soro kama vei jiova me boiboi vinaka; me dua na bulumakau gone, dua na sipi tagane, ka vitu na lami era se qai yabaki dua. mo raica vinaka me ra se sega sara ga ni takavi ca. 'na kedra i madrali laukana na valawa makare ka veiwiki kei na waiwai; me tolu na i katini na efa me baleta na bulumakau, rua na i katini me baleta na sipi tagane, 'ka me dua nai katini vei ira yadua na lewe vitu na lami; 'me dua talega na luve ni me me i soro ni valavala ca, me i kuri ni soro ni valavala ca e na siga ni veisorovaki, nai soro kama sa dau caka tikoga mai kei na i madrali laukana, kei na kedra i madrali e liviraki. 'e na i katini ka lima ni siga ni ka vitu ni vula me dua na nomudou i soqosoqo tabu. dou na sega ni cakava kina e dua na cakacaka kaukauwa ka dou na vakayacora e dua na kana vata vei jiova me siga vitu. 'mo dou vakacabora e dua na i soro kama, nai madrali e na bukawaqa me boiboi vinaka vei jiova; e tini ka tolu na bulumakau gone, rua na sipi tagane, ka tini ka va na lami era se qai yabaki dua. era se sega taucoko ni ra takavi ca. 'na kedra i madrali laukana na valawa makare e veiwiki kei na waiwai; e tolu na i katini na efa ka me ra tau yadua na tini ka tolu na bulumakau, rua na i katini me rau tau yadua na rua na sipi tagane. 'ka me ra tau yadua nai katini na lami era lewe tini ka va; 'me dua talega na luve ni me mei soro ni valavala ca ka mei kuri ni soro kama sa dau caka tiko mai, na kedra i madrali laukana, kei na i madrali liviraki. 'e nai karua ni siga mo dou vakacabora e tini ka rua na bulumakau gone, rua na sipi tagane, tini ka va na lami era se qai yabaki dua ka se sega ni takavi ca, 'kei na kedra i madrali laukana kei na kedra i madrali liviraki me baleta na bulumakau, na sipi tagane, kei na lami, e na kedra i wiliwili, me vaka na ka sa veiyalayalatitaki; 'me dua tale ga na luve ni me mei soro ni valavala ca, mei kuri ni soro kama sa dau caka tiko kei na kedra i madrali laukana, kei na i madrali e liviraki. 'e na i katolu ni siga mo dou vakacabora e tini ka dua na bulumakau, rua na sipi tagane, tini ka va na lami era se qai yabaki dua ka ra sega ni takavi ca, 'kei na kedra i madrali laukana kei na kedra i madrali liviraki me baleta na bulumakau, na sipi tagane, kei na lami, e na kedra i wiliwili, me vaka na ka sa veiyalayalatitaki; 'me dua talega na me me i soro ni valavala ca, me i kuri ni soro kama sa dau caka tiko, kei na i madrali laukana, kei na i madrali e liviraki. 'e na i ka va ni siga mo dou vakacabora e tini

na bulumakau, rua na sipi tagane, kei na tini ka va na lami era se qai yabaki dua ka sega ni takavi ca, 'kei na kedra i madrali laukana kei na kedra i madrali liviraki me baleta na bulumakau, na sipi tagane, kei na lami, e na kedra i wiliwili, me vaka na ka sa veiyalayalatitaki; 'me dua talega na luve ni me me i soro ni valavala ca me i kuri ni soro kama sa dau caka tiko, na kena i madrali laukana, kei na kena i madrali liviraki. 'e na i ka lima ni siga mo dou vakacabora e ciwa na bulumakau, rua na sipi tagane, kei na tini ka va na lami era se qai yabaki dua ka sega ni takavi ca, 'kei na kedra i madrali laukana kei na kedra i madrali liviraki me baleta na bulumakau, na sipi tagane, kei na lami, e na kedra i wiliwili, me vaka na ka sa veiyalayalatitaki; 'me dua talega na me me i soro ni valavala ca, mei kuri ni soro kama sa dau caka tiko mai, na kena i madrali laukana, kei na kena i madrali liviraki. 'e nai ka ono ni siga mo dou vakacabora e walu na bulumakau, rua na sipi tagane, kei na tini ka va na lami era se qai yabaki dua ka sega ni takavi ca; 'kei na kedra i madrali laukana kei na kedra i madrali liviraki me baleta na bulumakau, na sipi tagane, kei na lami, e na kedra i wiliwili, me vaka na ka sa veiyalayalatitaki; 'me dua tale ga na me mei soro ni valavala ca, me i kuri ni soro kama sa dau caka tiko mai, na kena i madrali laukana, kei na kena i madrali liviraki, 'e na i kavitu ni siga mo dou vakacabora e vitu na bulumakau, rua na sipi tagane, kei na tini ka va na lami era se qai yabaki dua ka sega ni takavi ca, 'kei na kedra i madrali laukana kei na kedra i madrali liviraki me baleta na bulumakau, na sipi tagane, kei na lami, e na kedra i wiliwili, me vaka na ka sa veiyalayalatitaki; 'me dua tale ga na me me i soro ni valavala ca, me i kuri ni soro kama sa dau caka tiko mai, na kena i madrali laukana kei na kena madrali liviraki. 'e na i ka walu ni siga me dua na nomudou i soqosoqo tabu. e na sega ni dou cakava kina e dua na cakacaka kaukauwa. 'dou na vakacabora kina e dua na i soro kama, e dua na i madrali ena buka waqa me boiboi vinaka vei jiova; e dua na bulumakau, dua na sipi tagane, vitu na lami era se qai yabaki dua ka sega ni takavi ca, 'kei na kedra i madrali laukana kei na kedra i madrali liviraki me baleta na bulumakau, na sipi tagane, kei na lami, e na kedra i wiliwili, me vaka na ka sa veiyalayalatitaki; 'me dua talega na me me i soro ni valavala ca, mei kuri ni soro kama sa dau caka tiko mai, na kena i madrali laukana, kei na kena i madrali liviraki. 'oqo na veika mo dou vakacabora vei jiova e na veigauna ni nomudou kana vata e sa lokuci (mei kuri ni nomudou i soro ni bubului kei na i soro ni yalovinaka) me nomoudoui soro kama kei na i madrali laukana, me nomudou i madrali liviraki kei na i madrali ni veivinakati." sa qai tukuna o mosesese vei ira na isireli na veika kecega oqo, me vaka sa vakarota o jiova vei mosesese.

30

sa qai vosa o mosesese vei ira na veiliutaki e na nodra yavusa na isireli, ka vaka, "sai koya oqo na veika sa vakarota o jiova: "kevaka sa yalayala vei jiova e dua na turaga me cavuta e dua na vosa ni bubului me vauci koya kina dua na veidinadinati, me kakua ni voroka tale o koya na nona vosa, me cakava kece sara ga me

vaka na ka sa talaucaka mai gusuna. "se me dua na marama e cavuta e dua na vosa ni bubului vei jiova, ka qai vauci koya kina so na veidinadinati ni se tiko voli ga e na vale i tamana e na nona gauna va goneyalewa, "ka qai rogoca o tamana na nona bubului kei na veidinadinati e sa vauci koya tiko kina, ka sa galu ga kina o tamana, e na dei tikoga na nona bubului o ya, kei na veidinadinati kece, e sa vauci koya oti tu kina era na dei tikoga. "ia kevaka sa vakadaroya o tamana e na siga e rogoca kina, e sa na qai sega ni vakadeitaki e dua na nona vosa ni bubului se na veidinadinati e sa vauci koya oti tu kina; e na sereki koya o jiova, baleta ni sa vakadaroya o tamana. "ia kevaka e mani taura o koya e dua na watina, ni se vauci tikoga e na nona bubului se me cavuta vakailoa e dua na vosa mai na gusuna e na vuku ni veika e vauci koya tiko kina, "ka qai rogoca o watina, ka qai galuvi koya e na siga e rogoca kina, e na dei tikoga na nona bubului kei na veidinadinati e vauci koya tu kina e na dei tikoga. "ia kevaka sa vakadaroya o watina e na siga e rogoca kina, e sa na vakatawayagataka o koya na nona bubului e ya cakava kei na veika e talaucaka e gusuna, ka vauci koya tu kina, e na qai sereki koya o jiova. "ia na nona bubului talega na yada se dua na yalewa sa biuta na watina, o koya e ya vauci tu kina, e na tu saqati koya. "kevaka e sa bubului oti e na vale i tagane, ka vauci koya e na dua na veidinadinati se yalayala, "ka qai rogoca o tagane ka galuvi koya ga qai sega ni vakadaroya, e ra na dei kece tikoga na nona yalayala, kei na veidinadinati kece e sa vauci koya oti tu kina era na dei tikoga. "ia kevaka me sa vakatawayagataka kece vakaidina o tagane e na siga e rogoca kina, na ka kecega e talaucaka mai gusuna me baleta na nona yalayala se na veidinadinati e vauci koya tu, e na sega ni vakadeitaki, a sa vakadaroya o watina tagane, e na qai sereki koya o jiova. "na vei yalayala taucoko kei na vei vosa ni bubului e vakamavoatoka na yalona, e na vakadeitaka o tagane, se me vakatawayagataka talega o tagane. "ia kevaka e sa galu sara kina o tagane e na veisiga e veitaravi, me sa qai vakadeitaka o koya na yalayala kece i yalewa se na veidinadinati ka vauci tu kina, me vakadeitaka o tagane, baleta ni a sega ni tukuna e dua na ka vei yalewa e na siga e ya rogoca kina. "ia kevaka e sa vakatawayagataka o koya e na gauna e rogoca oti kina, e sa na vakacolati vua na beitaki ni yalona na yalewa." sai koya oqo na veilesilei e a vakarota o jiova vei mosese, me baleta e dua na tagane kei na watina yalewa, ka vakatalega kina vua e dua na turaga kei na luvena yalewa ni se goneyalewa e na loma ni vuvale i tamana.

31

a sa vosa o jiova vei mosese, ka vaka: "mo cudruvaki ira na kai mitiani e na vukudra na isireli. ni oti o ya o sa na qai toki yani vei ira na wekamu." sa qai vosa o mosese vei ira na tamata, ka vaka, "e so vei kemudou me ra vakaiyaragitaki ira kina i valu, ka me ra kaba vakaivalu yani vei ira na kai mitiani ka ra veisausaumi e na vuku i jiova vei ira na kai mitiani. "me ra tau yadua na udolu mai na veiayavusa kece e isireli me ra talai yani kina i valu." a ra sa mani digitaki mai na veiwasewase e isireli era lewe dua na udolu mai

na veiayavusa, ka ra sa lewe tinikarua na udolu era sa vakaiyaragi tu kina i valu. a sa talai ira yani o mosese kina i valu, e na lewe dua na udolu mai na veiayavusa, sa talai ira yani vata kei finiasi na luvei iliesa na bete, kei na vosa ni veidinadinati tabu vata kei na davui ni sikinala e ligana. a ra sa qai ia na veiqedravu e na i valu kei ira na kai mitiani, me vaka a vakarota o jiova vei mosese, ka ra sa vakamatei ira taucoko na tagane. a ra sa vakamatei ira talega na tui ni vanua o mitiani ka ra wili talega kina o ira era mate e na nodra vakamatei á€" o ivi, rikemi, suri, uri, kei repa, o iratou na lewe lima na tui e mitiani. o pelami na luvei piori era sa vakamatei koya talega e nai seleiwau. ia o ira na isireli era sa qai vesuki ira bula na yalewa taucoko ni mitiani, ka ra wili talega kina na gone lalai, ka ra sa kauti ira talega na nodra bulumakau mei toki ni valu, kei na nodra manumanu, kei na veika kecega era taukena. era sa vakama e na bukawaqa na nodra veikoro era tiko kina, kei na nodra koro vakabai kecega, era kauta kece nai toki ni valu kei na ka kecega era taukena á€" na tamata kei na manumanu. era sa qai kauti ira na tamata vesu, na nodra i yau, kei nai toki ni valu vei mosese, kivei iliesa na bete, kei ira talega na i vavakoso kece e isireli, kina nodra i tikotiko e na vanua buca levu ni vanua o moape e na yasa ni joritani, ka takosovi jeriko. a sa lako yani o mosese, o iliesa na bete, kei ira taucoko nai liuliu e na nodra i vavakoso, me ra la'ki veitata kei ira e na taudaku ni nodra i tikotiko. a sa cudru o mosese vei ira era vakaitutu e na mataivalu, o ira era kavetani ni yadrau, kara se qai lesu mai e nai valu. a sa tukuna vei ira o mosese: "o ni sa vakabulai ira kece tikoga na yalewa? "raica, o ira na yalewa oqo era a vakavuna vei ira na isireli, e nai vakavuvuli vaka pelami, me ra caka ca vei jiova ena veika e yaco vei piori, sa yaco kina na mate ca e na kedra maliwa na i vavakoso i jiova. "ia oqo, mo ni vakamatei ira taucoko na tagane kei ira na gone lalai, ka vakamatei ira kecega na yalewa era sa tiko vata kei na dua na tagane. "ia mo ni maroroi ira ga me nomudou goneyalewa era se sega ni tiko vata kei na dua na tagane. "ia oi kemudou, mo dou tiko yani e na taudaku ni tikotiko me vitu na siga; o koya e sa vakamatea oti e dua ga na tamata, se o cei ga e tara e dua e vuetaki, mo dou vakasavasavataki kemudou kei ira era kau vakavesu mai e nai katolu kei nai kavitu ni siga. "me vakasavasavataki kece nai sulu, na ka kecega era buli e na leca, na veika kece era tali e na vuti ka ni me, kei na ka kecega era buli e na kau." sa qai vosa oiliesa na bete vei ira taucoko na tagane era a tiko kina i valu me ra la'ki vala, "sai koya oqo na veiyalayalati ni vunau ka vakarota o jiova vei mosese: "na koula ga, na siliva, na varasa, na kaukamea, na kava, kei na uma, "na ka kecega e sega ni kama yavu rawa e na bukawaqa, mo dou va kama e na buka, era na qai savasava; me ra na qai sava e na wai ni veivakasavasavataki. ia na ka kecega era sega ni kama yavu rawa mo na qai biuta i wai. "mo dou na qai savata na nomudou i sulu e na i ka vitu ni siga ka mo dou savasava, ia ni oti o a mo dou qai curu mai kina i tikotiko." a sa vosa o jiova vei mosese, ka vaka: "mo wilika mai na veika era a tokitaki mai á€" na tamata kei na manumanu - o iko kei iliesa na bete kei ira na turaga qase ena i soqosoqo; "ka mo wasea

rua na i toki, vei ira era a vakaitavi e na i valu, ka ra a lako mera la'ki vala, kei ira kece na i soqosoqo. "ka vota nai vakacavacava e nei jiova kivei ira na tamata i valu ka ra a lako yani me ra la'ki vala; me dua mai na vei ya lima na drau na tamata, na bulumakau, na asa, kei na sipi; "mo taura mai na kedra veimama, ka solia vei iliesa na bete mei madrali e lavelaveti vei jiova. "mai na nodra veimama na isireli mo qai taura e dua mai na limasagavulu, kau mai vei ira na tamata, na bulumakau, na asa, kei na sipi, mai na manumanu kece, ka solia vei ira na livai era vakaraica tiko na vale i jiova." e rau sa cakava vakakina o mosese kei iliesa na bete me vaka sa vakaroti mosese kina o jiova. na vo ni yau ka ra a tokitaki mai ka ra a kauta mai na tamata i valu e ono na drau vitusagavulu ka lima na udolu na sipi, vitusagavulu ka rua na udolu na asa, kei na tolusagavulu ka rua na udolu taucoko na tamata, o ira na yalewa era se sega ni tiko vata kei na tagane. ia na kena veimama, na nodra i votavota o ira era lako kina i valu, na kedra i wiliwili e tolu na drau tolusagavulu ka vitu na udolu lima na drau na sipi; ia na ka mei vakacavacava vei jiova e na sipi e ono na drau vitusagavulu ka lima. na bulumakau e tolusagavulu ka ono na udolu, ka mani vitusagavulu ka rua e i vakacavacava vei jiova. na asa e rauta ni tolusagavulu na udolu, lima na drau ia na i vakacavacava vei jiova e onosagavulu ka dua. na tamata era lewe tini ka ono na udolu ka ra i vakacavacava vei jiova era lewe tolusagavulu ka rua na tamata. a sa solia o mosese nai vakacavacava e nei jiova nai soro e lavelaveti ki vei iliesa na bete, me vaka sa vakaroti mosese kina o jiova. ia mai na kedra veimama ni tamata e isireli, ka tawasei ira mai o mosese vei ira na a laki vala - na veimama ka nodra na i soqosoqo e tolu na drau tolusagavulu ka vitu na udolu lima na drau na sipi, tolusagavulu ka ono na udolu na bulumakau, tolusagavulu na udolu lima na drau na asa, kei na tini ka ono na udolu na tamata - ia mai na kedra veimama na isireli sa kauta mai o mosese e dua mai na lewe limisagavulu, mai na tamata kei na manumanu ka solia vei ira na livai, ka ra qarava tiko na vale i jiova, me vaka sa vakaroti o jiova vei mosese. ia o ira na i liuliu era veiliutaki ena veiudolu ni mataivalu, ka kavetani ni veiudolu kei na kavetani ni yadrau, era sa toro voleka mai vei mosese; a ra sa tukuna vei mosese, "oi keitou na nomu tamata keitou sa wiliki ira oti na tamata i valu ka ra vakarurugi tiko e na ruku ni neitou veiliutaki, ka sega ni dua vei keimami me yali. "keitou sa mani kauta mai kina oqo e dua na i madrali vei jiova, na veikae kece era sa kunea na tamata yadua na koula totoka, na qato kei na i taube na mama kei na sau ni daliga, me keimami cabora e dua na i madrali vei jiova." e rau sa ciqoma o mosese kei iliesa na bete na koula mai vei ira, kei ira kece na i yau talei e so. ia na koula taucoko me ra i madrali ka ra vakacabora vei jiova, mai vei ira na kavetani ni veiudolu kei ira na kavetani ni yadrau, e rauta taucoko ni tini ka ono na udolu vitu na drau limasagavulu na uma i lavo. (o ira na tamata i valu era sa taura nai toki, me dui nodra yadudua.) ia o mosese kei iliesa na bete e rau sa ciqoma na koula mai vei ira na kavetani ni veiudolu kei na veiyadrau, ka rau sa kauta mai kina vale ni veitavaki me kedra i vakanan-

umi na isireli vei jiova.

32

a sa yaco o ira na luvei rupeni kei ira na luvei kata era sa taukena e oba vaka oba na manumanu; ia ni ra sa raica na vanua o jaseri kei na vanua o kiliani, ni rau sa vanua vinaka dina sara ga ni susu manumanu. o ira na luvei kata kei ira na luvei rupeni era sa lako mai ka mai vosa vei mosese, kei iliesa na bete, kei ira talega nai liuliu vei ira nai soqosoqo, ka tukuna, "o ataroci, tiponi, jaseri, nimirai, esiponi, iliale, sepami, nipo kei pion, "na veimatanitu ka vakadrukai ira o jiova e na matadra na i vavakoso e isireli, e vanua ni susu manumanu, ia e sa bini kasauru tu oqo vei keimami na nomu tamata na manumanu." e ra sa mani tukuna, "kevaka me keimami kune loloma e matamuni, mo ni solia mada na vanua oqo vei ira na nomu tamata me ra taukena. ni kaku ni kauti keimami ki na tai kadua ni joritani." a sa tukuna o mosese vei ira na luvei kata kei ira na luvei rupeni: "me ra lako li kina i valu na wekamu ia o iko mo dabadegese tiko ga eke? "na cava o vakayalolailaitaka kina na yalodra na isireli me ra lako yani kina vanua sa solia oti vei ira o jiova? "sai koya oqo na ka era a cakava na nomuni qase ena noqu a talai ira mai ketesa parinea me ra laki vakaraica na vanua. "e na nodra a lako cake yani kina buca o esikoli ka raica na vanua, era sa vakayalolailaitaka na yalodra na isireli, ka ra a sega ni mani lako rawa sara kina vanua sa solia oti vei ira o jiova. "a sa waqa mai kina na cudru i jiova e na siga o ya, ka mani bubului kina o koya, ka tukuna, 'e dina ni na sega ni dua na tamata ka lako cake mai ijipita, vei ira era sa sivia na yabaki ruasagavulu ka lako cake, me ra na raica na vanua au sa bubuluitaka oti vei eparama, aisake, kei jekope, baleta ni ra a sega ni vakamuri au taucoko mai na vu ni yalodra, 'e vakavo ga o kelepi na luvei jefune, na kenisaiti, kei josua na luvei nuni, ni rau sa vakamuri jiova dina sara ga. "a sa waqa na cudru i jiova vei ira na isireli, ka sa qai vakayacora me ra lako wavokita tu na vanua liwa me vasagavulu na yabaki, me yacova ni ra sa kawaboko taucoko na kawa tamata era a caka ca e na mata i jiova. "ka raica! o ni sa tubu cake mo ni baci sosomitaki ira na nomuni qase, na kawa ni tamata caka ca, ka o ni sa vakalevutaka tikoga na cudru katakata i jiova vei isireli. "kevaka o ni na vuki tani mai na nomuni muri koya, e na baci biuti ira tale vakadua o koya e na vanua liwa, ia o kemuni o ni na vaqevutaki ira taucoko na tamata oqo." era sa qai toro voleka mai vei koya ka tukuna: "keimami na tara e ke e so na bai ni sipi me baleti ira na neimami manumanu, kei na veikoro me baleti ira na luvei keimami, "ia o keimami, keimami na vakaiyaragi tu, me keimami liutaki ira yani na isireli me yacova ni keimami sa kauti ira mai kina nodra vanua; o ira na luvei keimami era na tiko e na veikoro e vakabai baleti ira na i taukei ni vanua o ya. "keimami na sega ni lesu tale kina neimami vale me yacova ni ra sa rawata taucoko na nodra i votavota o ira na isireli. "baleta ni keimami na sega ni votai vata kei ira e na yasana kadua ni joritani ka tete yani, ni neimami i votavota e sa lutu mai vei keimami e na tokalau ni vanua o joritani. " sa qai tukuna vei ira o mosese: "kevaka dou

na cakava na ka oqo, ka dou vakaiyaragitaki kemudou e na mata i jiova me baleta na i valu, "kei ira tau-coko na nomudou tamata vakaiyaragi ni ra takosova na joritani e na mata i jiova me yacova ni sa vakasavi ira tani na nona meca o koya e matana, "kei na vanua ni sa vakamalumalumutaki e na mata i jiova, ia, ni sa oti o ya, o ni na qai lesu tale mai ka o ni na sega ni cala e na mata i jiova kei na mata i isireli; e sa na qai nomuni na vanua oqo e na mata i jiova. "ia kevaka o ni na sega ni cakava vakakina, mo ni nanuma oqo, o ni sa i valavala ca vei jiova; ka mo ni kila ni na talevi kemuni tale na nomuni cala. "mo ni tara na veikoro me nodra na luvemuni kei na bai me baleta na nomuni sipi, ka mo ni cakava na ka sa vosataka na gusumuni." ia o ira na luvei kata kei ira na luvei rupeni era sa vosa vei mosese ka tukuna: "oi keimami na nomuni tamata vakarorogo keimami na cakava na ka sa tukuna vei keimami na neimami turaga i liului. "o ira na neimami lalai, na wati keimami, na neimami qele ni sipi, kei ira na neimami manumanu kecega era na tiko mai keya e na veikoro e kiliati; "ia oi keimami na nomuni tamata keimami na takoso yani ki tai kadua, o ira kece na tamata era sa vakaiyaragi tu kina i valu, e na mata i jiova mera vala, me vaka sa tukuna na noqu turaga." sa qai vakatauca o mosese na nona lewa me baleti ira kivei iliesa na bete, vei josua na luve i nuni, vata kei ira na qase i liului mai na veiyavusa e isireli. sa qai tukuna vei ira o mosese: "kevaka era sa takosova rawa na joritani kei kemudou o ira na luvei kata kei ira na luvei rupeni, o ira kece era vakaiyaragi tu kina i valu e na mata i jiova, sa na vakamalumalumutaki na vanua e matamuni, mo ni na qai solia vei ira na vanua o kiliati me ra taukena. "ia kevaka era mani sega ni takoso rawa kei kemudou ka vakaiyaragi tu, e na qai so na vanua e na kemudou maliwa me ra taukena e na vanua o kenani." era sa qai sauma yani o ira na luve i kata kei ira na luve i rupeni, ka vaka: "me vaka sa vosa o jiova vua na nona tamata, keimami na kitaka vakakina. "keimami na takoso yani ka vakaiyaragi tu e na mata i jiova kina vanua o kenani, ia na neimami i votavota keimami sa taukena e na yasa ni joritani oqo e na neimami tikoga." a sa mani solia o mosese vei ira na luvei kata, kei ira na luve i rupeni, kei na veimama ni yavusa i manasa na luve i joseva, na manaitu i sioni na nodra tui na amoraitei kei na tui o oki na tui pasani, na vanua kei na kena veikoro e na i yalayala ni vanua, na veikorokoro ka ra wavolita tu na vanua taucoko. ia o ira na luve i kata era sa tarai tiponi kei ataroci kei aroeri, o ataroci kei sofani o jaseri kei jokabea, peci nimira kei peci arani, era koro vakabai, kei vei bai ni sipi. o ira na luve i rupeni era sa tarai esiponi kei ilialei kei kirijaceimi, o nipo kei pali meoni (sa veisautaki na yacadra) kei sipima; ka ra sa vakatoka tale e so na yaca kina veikoro era sa tara. a ra sa lako na luve i makiri na luvei manasa ki kiliati ka taura, ka vakasavi ira tani na amoraitei era tiko kina. a sa mani soli kiliati o mosese vei makiri na luvei manasa, ka sa mani vakaitikotiko kina o koya. a sa lako talega o jairi na luve i manasa ka taura e so na koro lalai, ka vakatokai ira me o avoci jairi. sa qai lako yani o nopa ka tauri kenaci kei na kena veikoro, ka vakatoka me o nopa, me rau veiyacani ga.

sa vakaoqo na nodra i lakolako mai na isireli, ka ra a biubiu mai na vanua o ijipita kei na nodra veimataivalu e na ruku ni liga i mosese kei eroni. a sa vola o mosese na i tekitekivu ni nodra i lakolako me vaka sa vakarota o jiova. sa vakaoqo na nodra i lakolako me vaka na kena tekivu mai: era sa tekivu biubiu mai ramise e na i matai ni vula, e na i ka tini ka lima ni siga ni matai ni vula; ni oti e dua na siga ni kana vata ni lako sivia e ra sa lako mai na isireli e na yalododonu e na matadra taucoko na kai ijipita. o ira na kai ijipita era se buluti ira tiko na nodra ulumatua, ka a vakamatei ira o jiova e na kedra maliwa. ena nodra kalou talega sa vakatauca vei ira na cudru o jiova. era sa qai lako mai na isireli mai ramise e ka mai tiko e sukoci. era sa biubiu mai sukoci ka mai tiko e ecami, ka toka e na mua ni yalayala ni vanua liwa. era sa lako mai ecami ka mua lesu tale ki pi airoci, ka toka e na tokalau ni vanua o pali sifoni; ka ra sa mai toka e mikitoli. era sa biubiu tale mai airoci ka ra lako curuma na loma ni wasawasa kina vanua liwa, ka ra lako tiko me tolu na siga e na vanua liwa e icami, ka mai tiko sara e mara. era sa lako sara mai mara ka yaco sara ki elimi. mai elimi e tiko kina e tinikarua na i vurevure ni wai kei na vitusagavulu na vu ni balabala; ka ra sa mai tiko sara e keya. era sa toki mai elimi ka mai tiko e na wasa damudamu. era sa toki mai na wasa damudamu ka mai tiko sara e na vanua liwa e sini. era sa biubiu mai na vanua liwa e sini ka mai tiko sara e tofeka. mai tofeka era sa la'ki tiko sara ki alusi. era sa biubiu mai alusi ka mai tiko e refitimi, na vanua e sega kina na wai me ra gunu na tamata. era sa biubiu mai refitimi ka mai tiko sara e na vanua liwa e saineai. era sa biubiu mai na vanua liwa e saineai ka mai tiko sara e kipiropi atava. era sa biubiu mai kipiropi atava ka mai tiko sara e aseroci. era sa toki mai aseroci ka mai tiko sara e ricima. era sa toki tale mai ricima ka mai tiko e rimoni peresi. era sa toki mai rimoni peresi ka mai tiko sara e lipina. era sa biubiu mai lipina ka mai tiko e risa. era sa toki mai risa ka mai tiko e kelaca. era sa biubiu mai kelaca ka mai tiko e na uluni vanua o sefa. era sa toki mai na ulunivanua o sefa ka mai tiko e arata. era sa biubiu mai arata ka mai tiko e makeloci. era sa biubiu mai makeloci ka mai tiko e taaca. era sa biubiu mai taaca ka mai tiko e tera. era sa biubiu mai tera ka mai tiko e micika. era sa biubiu mai micika ka mai tiko e asimona. era sa biubiu mai asimona ka mai tiko e mosiroci. era sa biubiu mai mosiroci ka mai tiko e bini jakani. era sa biubiu mai bini jakani ka mai tiko e ori akitikati. era sa biubiu mai ori akitikati ka mai tiko e jotabaca. era sa biubiu mai jotabaca ka mai tiko e aporona. era sa biubiu mai aporona ka mai tiko e esioni kepa. era sa biubiu mai esioni kepa ka mai tiko e na vanua liwa e sini, sa i koya na vanua o katesi. era sa biubiu mai katesi ka mai tiko e na ulunivanua o ori, e na i yalayala ni vanua e itomi. a sa lako cake o eroni na bete ki na ulunivanua o ori me vaka na i vakaro i jiova, ka mani mate e keya ni oti e vasagavulu na yabaki na nodra biubiu mai na isireli i ijipita, e nai matai ni siga e na i ka lima ni vula. a sa yabaki dua na drau ruasagavulu ka tolu o eroni ena nona mai mate e na ulunivanua o ori. ia na

tui o erati, na kenanaiti, ka tiko e na ceva ni vanua o kenani, sa rogoca ni ra sa lako tiko mai na isireli. era sa biubiu sara kina mai na ulunivanua o ori ka mai tiko e salimona. era sa biubiu tale mai salimona ka mai tiko e punoni. era sa biubiu tale mai punoni ka mai tiko e opoci. era sa biubiu mai opoci ka mai tiko e iti aparimi, ena i yalayala ni vanua o moape. era sa biubiu mai itimi ka mai tiko e tiponi kata. era sa lako mai tiponi kata ka mai tiko e alimoni tipalacaimi. era sa toki mai alimoni tipalacaimi ka mai tiko e na veiu-lunivanua e aparimi, ni bera o nipo. era sa biubiu mai na veiu-lunivanua e aparimi ka mai tiko e na veidelana e moape e na yasa ni joritani, ka takosovi jeriko toka mai. era sa mai tiko e na joritani, mai peci jesimoci me yaco sara ki epeli akasia kuruvi e na veidelana e moape. a sa vosa o jiova vei mosese e na veidelana e moape e na yasa ni joritani, ka takosovi jeriko toka, ka tukuna, "mo vosa vei ira na isireli, ka tukuna vei ira: 'ni o ni sa takosova oti na joritani kina vanua o kenani, 'mo ni qai vakasavi ira tani taucoko na i taukei ni vanua e matamuni, vaeqavutaka na nodra vatui ceuti, kei na nodra veimatakau, ka vakarusu na veivanua cecere; 'mo ni vakawabokotaki ira taucoko na i taukei ni vanua ka mo ni taukena sara, ni'u sa solia oti vei kemuni na vanua mo ni taukena. 'ia mo ni qai vota na vanua e na vakawiri madigi me ra votai kina na nomuni vuvale; vei ira era vuvale levu me levu na nodra i votavota, kei ira na vuvale lailai me lailai na nodra i votavota; ena soli yadudua vua na i votavota me vaka sa dusia na vakawiri madigi. mo dou qai taukena me vaka na veiyavusa nodra na nomuni qase. 'ia kevaka o ni na sega ni vakasavi ira tani na i taukei ni vanua e matamuni, e na qai yaco o ira dou vakabulai ira tiko me ra na voto ni kau e matamudou ka ra na kau votovotoa e na sarisarimudou, ia era na vakararawataki kemudou e na vanua dou sa tiko kina. 'e sa na qai yaco ni'u na cakava vei kemudou na veika au nanuma tiko me'u cakava vei ira."

34

sa qai vosa o jiova vei mosese, ka tukuna, "mo vakaroti ira na isireli, ka tukuna vei ira: 'ni o ni sa lako mai kina vanua o kenani, sa i koya oqo na vanua e sa na lutu vei kemuni mo ni taukena a€" na vanua o kenani me yacova na kena i yalayala. 'na nomudou i yalayala mai na ceva e sa tekivu mai na vanua liwa e sini me yaco sara kina i yalayala e itomi; kei na kena i yalayala kina ceva e na tete yani kina tokalau me yaco sara kina waitui masima; 'na nomudou i yalayala e na vuki mai e na yasana kina ceva ni vanua vaka aseniti akarapimi, ka yaco sara ki sini, ka na tiko talega e na ceva kei ketesa parinea; ka na toso sara yani ki asari atari, ka yaco sara ki asimoni; 'na kena i yalayala e na vuki mai asimoni kina uciwai e ijipita, ka na mai cava toka e na wasawasa. 'ia na i yalayala kina mua i ra, e na nomudou na waitui levu me kena i yalayala, sa i koya oqo na nomudou i yalayala e na mua i ra. 'sa i koya oqo na nomudou i yalayala e na vualiku: mai na waitui levu mo dou qai makataka na laini ni nomudou i yalayala me yaco sara kina uluni vanua o ori; 'mai na ulunivanua o ori mo dou qai makataka na nomudou i yalayala kina i curucuru i amaci; kei na i vakatakilakila ni yalayala

e na donui setati; 'na i yalayala e na toso sara yani ki sifironi, ka na mai cava e asari enani. oqo na nomudou i yalayala e na vualiku. 'mo dou na qai makataka na nomudou i yalayala e na tokalau me tekivu mai asari enani ki sefami; 'na i yalayala e na lako sobu mai sefami ki ripila e na tokalau ni vanua o aini; na i yalayala e na lako sobu sara me la'ki yaco kina tokalau ni vanua e na wasawasa o kinereci; 'na i yalayala e na gole sobu vaka kina joritani, ka na la'ki cava kina waitui masima. ena nomudou vanua taucoko oqo kei na kena veiyalayala e ra wavelita." sa qai vakaroti ira na isireli o mosese, ka vaka: "sa i koya oqo na vanua mo ni taukena e na vakawiri madigi, na vanua e sa vakarota o jiova me solia kina ciwa na yavusa kei na veimama-tale ni yavusa. 'na nodra yavusa na luvei rupeni me vaka na vuvale ni nodra qase, kei na yavusa i kata me vaka na vuvale ni nodra qase, era sa ciqoma oti na nodra i votavota; kei na veimama ni yavusa i manasa era sa ciqoma oti talega na nodra i votavota. "na rua na yavusa kei na veimama ni yavusa era sa ciqoma oti na nodra i votavota e na yasa ni joritani oqo, me takosova mai na tokalau kei jeriko, me yaco sara kina i cadracadra ni siga." sa qai vosa o jiova vei mosese, ka tukuna, "oqo na yacadra na turaga e na kemudou maliwa me ra wasewasea na vanua me nomudou i votavota: o iliesa na bete kei josua na luve i nani. "mo dou qai taura na vei liuliu yadudua ena nomudou dui yavusa me ra veivotayaka na vanua mo dou taukena. "oqo na yacadra na turaga mai na yavusa i juta, o kelepi na luvei jifune; "mai na nodra yavusa na simione, o simueli na luvei amiute; "mai na yavusa i penijamini, o elitati na luve i kisiloni; "na i liuliu mai vei ira na luve i tani o puki na luve i jogili; mai vei ira na luve i joseva; e cavutu mai kina na liuliu mai vei ira na luve i manasa, o enieli na luvei efoti, "na i liuliu mai na yavusa na ifereimi, o kemueli na luve i sifitani; "na i liuliu mai vei ira na yavusa i sepuloni, o elisafani na luve i parinaki; "mai na liuliu mai vei ira na isakari, o palitiei na luvei asani; "na i liuliu mai na yavusa i aseri, o aiute na luve i selomi; "na i liuliu mai na yavusa i nafitalai, o petaeli na luve i amiute." sa i ira oqo sa vakaroti ira o jiova me ra wasewasea na i votavota vei ira na isireli e na vanua o kenani.

35

sa qai vosa o jiova vei mosese e na veidelana e moape e na yasa ni joritani ka takosovi jeriko mai, ka tukuna: "mo vakaroti ira na isireli me ra solia vei ira na livai na veikoro me ra tawana ka me ra taukena kina na nodra i votavota, mo ni qai solia talega vei ira na livai na vanua veico ka wavelita na koro. "me tiko na koro mera vakatawana, kei na vanua veico eso me kana kina nodra bulumakau, na manumanu era qele-qeleni vata, kei na nodra manumanu. "na vanua veico e na koro ni na solia vei ira na livai e na tete mai na bai ni koro ki tautaba me rauta e dua na udolu na kiupiti vakavolivolita. "mo vakarautaka na taudaku ni koro me donuya na tokalau me rua na udolu na kiupiti, e na yasa kina ceva me rua na udolu na kiupiti, kina mua i ra me rua na udolu na kiupiti, kei na yasa kina vualiku me rua na udolu na kiupiti. me tiko e na loma donu na koro. oqori me nodra kina na vanua

veico e na koro. "e na loma ni koro o ni na solia vei ira na livai mo ni qai digitaka e ono na koro ni drodro, me dro kina o koya e veivakamatei. e ke mo ni qai tomana kina e vasagavulu ka rua na koro. "e na rauta ni vasagavulu ka walu taucoko na koro mo ni na solia vei ira na livai; ka mo ni qai solia vata vei ira na vanua veico e so. "na veikoro o ni na solia me lako mai na nodra i votavota na isireli; me soli vakalevu mai na yavusa lalai. mo ni qai solia e na nomuni koro vei ira na livai, mai na tiki ni nomuni votavota e ya soli yadua vei kemuni." sa qai vosa o jiova vei mosese, ka vaka, "mo vosa vei ira na isireli, ka tukuna vei ira: 'e na gauna o ni sa takosova kina na joritani kina vanua o kenani, 'mo ni na qai lesia eso na koro mera koro ni drodro vei kemuni, me na dro kina o koya e vakacalakataka na nona mate e dua tale. 'na koro, mera koro ni drodro vei kemuni mai vei koya e via sauma lesu na veivakamatei o ya, me kakua kina ni mate o koya e veivakamatei me yacova ni sa tucake e matadra na i soqosoqo me veilewaitaki. 'ena veikoro eso dou sa solia, me tiko vei kemudou e ono na koro me ra koro ni drodro. 'mo dou lesia e tolu na koro e na tai ni joritani oqo, ka me tolu talega na koro mo dou lesia e na vanua o kenani, e ra na koro ni drodro. 'na ono na koro oqo era na i drodro vei ira na isireli, o ira na vulagi, kei ira era tiko vakalekaleka ga kei ira, ke-vaka e dua e vakamatea vakacalaka e dua me qai dro e keya. 'ia kevaka e mokuti koya e na dua na kaukamea, ka mani mate kina, e sa na okati o koya me daulaba; ia o koya e laba e sa na vakamatei ga vakaidina. 'kevaka e mokuti koya e na dua na vatu e ligana, ka rawa ni mate kina e dua, ka mani mate vakaidina, e sa na okati o koya me daulaba; o koya e laba e sa na vakamatei ga vakaidina. 'se kevaka o mokuti koya e na dua na i yaragi e buli e na kau, ka rawa ni mate kina e dua, ka mani mate vakaidina, e sa na okati o koya me daulaba; na daulaba e sa na vakamatei ga vakaidina. 'o koya e via sauma na dra e na vakamatei koya sara ga na daulaba o ya; ni rau sa na sota, e na vakamatei koya sara ga. 'kevaka e biligi koya tani e na nona cudru se, bikalawataki koya, se viriki koya e na dua na ka ka mani mate kina, 'se na nodrau veimecaki ga qai mani vacuki koya e ligana ka mani mate kina, o koya e vacuki koya e na vakamatei vakaidina. e na daulaba o koya. o koya ka dau sauma na dra e na vakamatei koya dina na daulaba o ya ena gauna rau sota kina. 'ia, kevaka e biligi koya vakasauri ka sega ni rau veimecaki, se viriki koya e na dua na ka e sega ni nakicatata, 'se vakayagataka e dua na vatu, ka rawa ni mate kina e dua, me viriki koya kina ka sega mada ni raici koya, ka mani mate sara kina, ni rau sega mada ni veimecaki se via naki ca vua, 'me ra na qai vakatulewa vei rau na i soqosoqo o koya e veivakamatei kei koya e via sauma na dra me vaka na lewa oqo. 'ia o ira na i soqosoqo mera sereki koya e veivakamatei mai na ligai koya e via sauma na dra, ka mera kauti koya tale na i soqosoqo kina koro ni drodro ka a dro mai kina, ia me tiko ga e keya o koya me yacova sara ni sa mate na bete levu ka lumuti tu e na waiwai savasava. 'ia kevaka ena dua na gauna me lako tani mai o koya e veivakamatei ka sivia na i yalayala ni koro ni drodro ka dro mai kina, 'qai kunei koya o koya e via sauma na dra ni lako sivita na i yalayala ni koro ni drodro, ka mani

vakamatei koya sara o koya e via sauma na dra, e na sega ni beitaki o koya e na dave ni dra o ya, 'baleta ni dodonu me ya tikoga o koya e na nona koro ni drodro me yacova nona mate na bete levu. ia ni sa oti na nona mate na bete levu sa na rawa vua e veivakamatei me lesu tale kina vanua e taukena. 'ia na veika oqo me i vakananumi tiko ni veilewai vei kemudou kei ira kece na nomudou kawa e na vanua kecega dou tiko kina. 'o koya e vakamatea tale e dua na tamata, na daulaba o ya e na vakamatei dina e na nodra i tukutuku na i vakadinadina; ia kevaka e lewe dua ga e vakadinadina, e na sega ni veiraurau na nona i tukutuku me baleta e dua na tamata me rawa ni tau kina vua na i totoqi mate. 'ia dou kakua ni taura e dua na ka e saumi kina o koya na daulaba ka sa beitaki tu me mate, ni sa na tau dina ga vua na i totoqi mate. 'dou kakua ni taura e dua na i sau e na vuku i koya sa dro kina nona koro ni drodro, me rawa vua ni lesu tale mai ka mai tiko e na vanua ni bera ni mate na bete. 'mo dou kakua ni vakadukadukalitaka na vanua dou sa tiko kina; ni sa vakadukadukalitaka na vanua na dra, ka na sega ni dua na ka e na rawa ni sorovaki kina na vanua, e na vuku ni dra sa dave oti kina, ka vakavo ga na dra i koya e ya vakadavea. 'e na vuku ni ka oqo dou kua kina ni vakadukadukalitaka na vanua dou sa tawana, e na maliwa ni vanua au sa tiko kina; ni sa i au o jiova au sa tiko e na kedra maliwa na isireli."

36

ia o ira era turaga e na veivuvale ni nodra qase na luve i kiliani na luve i makiri, na luve i manasa, e na vuvale vei ira na luve i joseva, era sa toro voleka mai ka vosa vei mosese kei ira na i liuliu, na turaga qase vei ira na isireli. era sa tukuna: "o jiova e sa vakarota vua na noqu turaga o mosese me solia na vanua me i votavota e na vakawiri madigi vei ira na isireli, ia o jiova e sa vakarota na noqu turaga me solia na i votavota i silofeati na taci keimami kivei ira na luvena yalewa. 'ia kevaka era mani vakawati vata kei ira na luvadra tagane na yavusa tale eso vei ira na isireli, e sa na yaco na nodra i votavota sa na kau tani mai na nodra i votavota na noda qase, ka na la'ki wili vata kei na nodra i votavota na yavusa era vakawatitaki kina; ka sa na kau tani mai na i wasewase ni neimami i votavota. 'ia ni sa na yaco mai na nodra jipili na isireli, na nodra i votavota e sa na wili vata kei na nodra i votavota na yavusa era vakawatitaki kina; e sa na yaco kina na nodra i votavota me kau tani mai na nodra i votavota na noda qase." sa qai vakaroti ira na isireli o mosese me vaka na vosa i jiova, ka tukuna: "na ka era tukuna na luve i joseva e donu vakavinaka. "sa i koya oqo na ka e vakarota o jiova me baleti ira na luve i silofeati, a sa tukuna, 'laivi ira ga mera vakawatitaka o koya e donu vua, ia mera vakawati ga e na loma ni vale ni yavusa ni nodra qase." me rawa kina ni kua ni vuki veisau e ligadra na nodra i votavota na isireli mai na dua na yavusa kina dua tale, me na tudei tikoga na nodra i votavota na isireli mai vei ira yadudua ka me baleti ira na nodra qase. "ia o ira yadudua na yalewa era taukena tiko e dua me watina e dua ga na wekana e na vuvale ni nona na i votavota e na yavusa cava ga e isireli e dodonu qase, me rawa kina vei ira na isireli

me ra taukena tikoga na i votavota ni nona qase. "e na sega kina ni yaco me vuki veisau tiko na i votavota e ligadra mai na dua na yavusa kina dua tale, ka sa na rawa kina vei ira na dui yavusa yadua vei ira na isireli, mera dui maroroya na nodra i votavota." era sa cakava vakakina na luve i silofeati, na veika kecega sa vakarota o jiova, vei mosese; mala, tirisa, okalai, milika, kei noa, sa i iratou na luve i silofeati, ka e ratou sa mani vakawati kivei iratou na luvena tagane o tamadratou lailai. e ratou sa vakawati kina vuvale vei ira na luve i manasa na luve i joseva, ka sa yaco me tikoga kei ira na i votavota mai na vuvale ni nodra yavusa. sa i koya oqo na i vakaro kei na lewa i jiova ka vakaroti ira kina na isireli e na liga i mosese e na veidelana ni vanua o moape e na yasa ni joritani, ka takosovi jeriko toka mai.

oqo na veivos sa vosa kina o mosese vei ira kecega na isireli, ena tai oqo ni joritani ena vanua liwa, ena buca veibasai kei sapu ena kedrau veimama o parana kei tolefi, lepani, asiroci kei daisabe. oqo e lakovi me tinikadua na siga mai orepi vaka ki na ulunivanua o sia ki ketesi á€“bania. sa oti oqo, ena i ka vasagavulu ni yabaki ena i kai tinikadua ni vula, ena i matai ni siga ni vula, sa vosa o mosese vei ira kecega na isireli me vaka na ka kecega sa tukuna vei koya o jiova, me vakarota vei ira kecega, ni sa oti na nona vakamatei sioni na tui mai amoraiti, sa tiko mai esiboni, kei oki na tui mai pasani, sa tiko mai esitaroci mai adrei. ena tai oqo ni joritani, ena vanua o moapi, sa vakatekivu o mosese me vakamacalataka nai vunau ka vaka, 'sa vosa vei keda o jiova na noda kalou mai orepi, ka tukuna: 'sa dede na nomuni tiko ena veiulunivanua oqo. 'dou gole ka muria nai lakolako vaka ki na veiulunivanua nodra na amoraiti, kei ira talega era sa tiko veivolekati ena buca, ena veiulunivanua ena veiqakilo talega mai na ceva kei na veibaravi talega, ki na nodra vanua talega na kai kenani, ki lepanoni sara, vakayawa sara ki na ucuiwai levu na uferetisi. 'raica, au sa vakadavora na vanua e matamudou, dou curu yani ka taukena na vanua sa yalayala kina o jiova vei ira na tamamudouá€“vei eparama, vei aisake kei jekopeá€“me solia vei ira kei ira na kena kawa kece sa muri ira.' sa digitaki nai liuliu ni veiyavusa 'au sa vosa vei kemuni ena gauna o ya, ka tukuna, 'ni'u sa sega ni rawa ni colata duadua, nai colacola oqo. 'na kalou o jiova sa vakalewevuqataki kemuni, ena siga oqo o ni sa vaka na kalokalo ni lomalagi na kemuni lewe levu. 'o jiova na kalou ni nomuni qase sa vakalevutaki kemuni vakadodu ka vakalouvinaqataki kemuni, me vaka ga sa yalataka vei kemuni! 'me'u colata rawa vakacava na nomuni dui leqa, na nomuni dui colacola kei na nomuni dauveibetaki? 'mo ni digitaka na tamata yalomatua, vuku, ka kila na ka mai vei ira na nomuni dui yavusa, me'u mai cakava, me ra nomuni liuliu! 'o ni sa sauma mai ka vaka, 'na veika o sa tukuna mai sa rui vinaka.' 'au sa qai tauri ira na nomuni i liuliu ni veiyavusa, era sa yalomatua ka vuku ka kila vinaka sara na ka, ka au sa vakatikori ira me liuliu vei kemuni, nai liuliu ni vei ya udolu, nai liuliu ni vei ya drau, nai liuliu ni vei ya sagavulu kei nai liuliu ni vei ya tini, kei ira na dauveiqaravi ni nomuni veiyavusa. 'au sa vakaroti ira na turaganilewa ena gauna o ya, ka tukuna, 'mo ni rogoca na nodra veibetaki na tacimuni ka lewa vakadodonu me baleti ira na veitacini se ki vei ira na vulagi. 'mo ni kua ni vakaraitaka na veitotaki ena nomuni vakatulewa; mo ni rogoci ira vinaka na tamata lalai kei ira talega na tamata lelevu; kua ni rerevaka se o cei ga sa tiko me vakarorogo ki na veilewai, ni sa nona ga na vakatulewa na kalou. na veibetaki kece sa dredre vei kemuni, mo ni qai kauta mai vei au, me'u mai rogoca.' 'au sa vakarota vei kemuni ena gauna o ya na veika e dodonu mo ni cakava. 'keimami sa lako tani e orepi, ka lakova na vanua liwa sa dredre ka veivakayalo-lailaitaki, o ni a raica ena sala ki na veiulunivanua nodra na amoraiti, me vaka sa vakarota vei keda na kalou o jiova, eda sa qai lako mai ki ketesa á€“bania.

'au a tukuna kina veikemuni, 'o ni sa lako mai ki na veiulunivanua nodra na amoraiti, me vaka sa solia vei keda na kalou o jiova. 'mo ni raica, na kalou o jiova sa solia vei keda na vanua, mo ni lako cake ka taukena, me vaka sa tukuna veikemuni na kalou o jiova ni nomuni qase, mo ni kua ni rere se yalolailai.' 'oi kemuni kece, 'sa lako voleka mai vei au ka tukuna, me da tala mada eso me liu vei keda, me ra raica na vanua ena vukuda, ka kauta lesu mai nai tukutuku ena gaunisala me da muria cake, kei na veikoro cava eda na donuya yani.' 'au sa marautaka nai tutuvatuva o ya, au sa qai tala e tinikarua na tagane, yadua mai na veiyavusa. "era sa lako cake ki na veiulunivanua ka yacova yani na buca mai esikoli, ka vakaraica vinaka na vanua. "era sa kauta talega mai e so na vuata ni vanua, ka era sa kauta mai nai tukutuku, ka vaka, 'sa vanua vinaka na vanua sa solia vei keda na kalou o jiova.' "o ni sa sega ni via lako cake, ka sa via veicoqacoqa kei na i vakaro nei jiova na nomuni kalou; "o ni sa vosa kua kudrukudru ena nomuni veivale laca ka tukuna tiko, 'baleta ni sa cati keda o jiova, sa kauti keda tani mai na vanua o ijipita, me mai soli keda vei ira na amoraiti, me da vakarusai kina. 'me keimami lako cake ki vei? o ira na taci keimami era sa veivakayalolailaitaki, era sa tukuna tiko, 'ni ra sa rui tamata lelevu, na nodra veika, sa yaco ki lomalagi na kena bai-ni-valu, ka vaka uasivi ni ra sa tiko kina na luvei anaki." 'au sa tukuna kina vei kemuni, 'mo ni kua ni taqaya se rere ena vukudra. 'na kalou o jiova, o koya sa liu e matamuni, ena vala ena vukumuni, me vaka sa cakava vei kemuni mai ijipita, o ni a raica kina e matamuni, 'ena vanua liwa, na vanua o ni sa raica kina na nona roqoti kemuni na kalou me vaka na tamata sa keveta na luvena, ena vanua kecega o ni sa lakova mo ni yaco kina mai ki ke.' "io, ena ka kece oqo, o ni sa sega ga ni vakabauti jiova kina na nomuni kalou, "o koya sa liu vei kemuni ena sala, me vakasaqara e dua na vanua, ena vukumuni me tei kina na nomuni vale laca, me vakatakila talega veikemuni na sala mo ni muria, ena bukawaqa ena bogi kei na o ena siga, 'sa rogoca o jiova na veika o ni sa cavuta tina, sa cudru sara kina vakalevu o koya, sa yalayala kina ka tukuna, 'e dina, sa na sega ni dua vei ira nai tabatamata ca oqo, me raica na vanua au sa yalataka oti me'u solia vei ira na tamamuni, 'vakavaga o kelepi na luvei jefunee; o koya ena raica, vei koya talega kei ira na luvena, au sa solia vua na vanua sa butuka, baleta ni sa rui taucoko na nona vakarorogo vei jiova.' "o jiova talega sa cudruvu au ena vukumuni, ka sa tukuna kina, 'ni oi au, ena sega ni lako kina. 'o josua na luvei nuni, o koya sa tukace tu e matamuni, ena lako ki kea. mo ni valayaloqataki koya, ni sai koya ena vakavuna vei isireli me ra taukena na vanua. 'sa dina, o ira na lalai kei ira na luvemuni, o ira, o ni a tukuna, ni ra na vakaleqai, ena siga oqo, era sa sega ni kila na vinaka se na ca, era na lako kina; au na solia vei ira, ka, era na taukena. 'ia, oi kemuni, mo ni vuki lesu ka gole vaka kina vanua liwa, sala ki na wasawasa damudamu.' "o ni sa sauma ka tukuna mai vei au, 'keimami sai valavala ca vei jiova; keimami na lako cake ka vala, me vaka ga sa vakarota vei keimami o jiova na noda kalou.' ena gauna o ni sa vakarautaka kina na nomuni yaragi me vala, mo ni qai lako cake ki na ulunivanua. 'sa vosa vei au o jiova ka vaka, 'tukuna

vei ira, "me ra kua ni lako cake ka vala, ni'u sa sega ni tiko vata kei ira, ni o ni na vakadrukai mai vei ira na meca." "au sa vosa vei kemuni; o ni sa sega ni via rogoca, o ni sa talaidredre me rogoca nai vakaro ni kalou, ka o ni sa sega ni dina sara ena nomuni lako cake ki na ulunivanua. "o ira na amoraite era sa tiko ena ulunivanua oqori, era sa lako mai ka cemuri kemuni me vaka na o ni ni sa cemuria na tamata, o ni sa cemuri vaka kina mai sia ki oma. "o ni sa lesu mai ka tagi vei jiova, o jiova sa sega ni via rogoca na domomuni se via solia na daligana vei kemuni. "o ni sa tiko ga mai ketesi, me vica tale na siga, me vaka ga na siga o ni sa tiko kina mai kea.

2

"era sa vuki lesu o gole ki na vanua liwa ena sala mai na wasawasa damudamu. me vaka sa vosa vei au o jiova, keimami sa wavoki tikoga ena ulunivanua o sia me vica vata na siga. "sa qai vosa vei au o jiova ka vaka: 'o ni sa tiko ena ulunivanua oqo vakabalavu; mo ni gole vaka kina vualiku. 'mo vakaroti ira na tamata ka vaka, 'sa voleka oqo moni lako curuma yani na nodra vanua na tacimuni â€"o ira na kawa nei iso, o koya sa tiko mai ia, era na rerevaki kemuni, o koya mo ni qai qarauni kemuni vakavinaka. "kua ni o ni siova yani na veika me baleti ira, ni'u na sega ni solia vei kemuni e dua na tiki ni nodra vanua, me kua mada ga na ulunivanua o sia baleta ni'u sa solia vei iso me nona. "mo ni voli kakana mai vei ira ena i lavo, mo ni kana kina, sa vaka talega kina ena wai mo ni gunu kina. "o jiova na nomuni kalou sa vakalouvinakataka na cakacaka kecega ni ligamuni. sa kila vinaka o koya na dredre ni vanua liwa. e vasagavulu na yabaki sa tiko vata kina kei kemuni o jiova na nomuni kalou, sa sega na ka mo ni vaqara." "ni keimami sa lako sivi ira mai na taci keimami era sa tiko mai sia, na kawa nei iso, keimami sa lako vakayawa sara mai na buca, mai elaca kei esioni-qiba, keimami sa gole ka lako sivia na sala vaka ki na vanua liwa mai moapi. "sa vosa vei au o jiova ka vaka: 'mo ni kua ni vakacacani moapi se dua na ka ena i valu, ni'u na sega ni solia vei kemuni e dua na tiki ni nona vanua mo ni taukena, baleta ni'u sa soli avi oti ki na kawa nei loti me nodra." (o ira na emimi era sa tiko kina e liu, era sa mataqali tamata vata kei ira na anakimi, era babalavu, levu ka lewe levu. era sa kilai talega me tuwawa me vakataki ira ga na amakimi, ia o ira na moapi era sa vakatokai ira me, emimi, o ira na oraite, era sa tiko e liu e sia, ia o ira na kawa nei iso, era qai vakaqavutaki ira, ka ra sa laki tiko sara ena nodra i tikotiko, me vaka ga vei ira na isireli, ena nodra la'ki taukena na vanua sa solia vei ira na nodra kalou.) "oqo, mo tucake ka takosova na buca o sereti.' keimami sa qai takosova na buca o sereti. "mai ketesa â€"banea ki na buca o sereti e tolusagavulu ka walu na yabaki, me yacova ni ra sa vakaoti kece nai tabatamata ni i valu mai na nodra i tikotiko, me vaka sa lewa vei ira o jiova. "e dina ni sa tarai ira tiko na liga ni kalou, me vakaoti ira tiko mai ena loma ni nodra i tikotiko. "ni ra sa vakaoti kece sara mai vei ira na tamata, "sa vosa vei au o jiova ka vaka: 'ena siga oqo mo takosovi ari mai na nodra yalayala na moapi. 'ni o sa lako

voleka mai vei ira na kai amoni, kua ni vakacacani ira, ni'u sa sega ni solia vei kemuni e dua na nodra vanua, baleta ni'u sa solia oti vei ira na kawa nei loti na vanua oqo me ra taukena." (sa kilai talega na vanua oqo, me nodra vanua na tuwawa, ni ra a tiko kina e liu. o ira na amonaiti sa dau kacivi ira na samusumimimi, o ira na tamata sa lewe levu ka lelevu qai babalavu me vakataki ira na anakimi o jiova sa vakarusai ira e matadra na amoraite, ka era sa vuaviritaki ira ka tiko ena nodra vanua, me vaka sara ga sa vakayacora vei ira na kawa nei iso o ira na oraite era sa tiko mai sia, na kalou sa vakarusai ira, ka vuaviritaka ka era sa tiko kina oqo na iso. o ira na avimi, era sa tiko ena veikorokoro me yaco sara ki qasaâ€"o ira na kapiitorimi o koya era sa lako mai kapiitori, sa vakarusai ira ka sa mai tiko ena nodra vanua.) "mo ni tucake ka lako, mo ni takosova na uciwai o amoni, raica, au sa solia ki na ligamuni, o saioni na amoraite, na tui esiboni kei na nona vanua. mo lako sara ga kina oqo ka vakaososo koya ena i valu. 'ni kua, au na tekivu biuta na rere ena veimatanitu kecega ena rukui lomalagi, o ira kecega, sa rogoca na kemuni rogorogo, era sa sautanini ena taqaya ena vukumuni.' "au sa talai ira nai talai mai na vanua liwa e kedimoci ki vei sioni na tui esiboni, ena vosa ni veivakacegui ka vaka, 'au na lako curuma yani na nomu vanua; au na tikoga ena sala ka sega ni gole ki nai mawi se ki nai matau. 'keimami na volia ena i lavo na keimami kakana kei na neimami wai, me keimami gunu kina, mo vakatara ga me keimami lako curuma na nomuni vanua ena sala, 'me vaka ga era sa cakava vei keimami mai sia kei ari na kawa nei iso kei moape, me yacova sara ni keimami sa takosova na joritani ki na vanua sa solia vei keimami o jiova na neimami kalou.' "ia, o sioni na tui esiboni sa sega ni vakatara me keimami lako sivia na nona vanua, ni sa vakaukawataka na yalona na kalou o jiova ka sa tarai koya na yaloqu, me rawa kina vua na kalou me soli koya kina ligamuni, me vaka ena siga oqo. "sa tukuna vei au o jiova, 'raica sa tekivu oqo me'u soli sioni kei na nona vanua vei kemuni, mo ni lako ka taukena ka me nomuni votavota na nodra vanua." "o sioni kei ira kece na nona, era sa lako mai me veivala kei keimami e jaesi. "na kalou o jiova, sa soli ira vei keimami, keimami sa vakadrukai ira, o ira na luvena kei ira kecega na nona tamata. "keimami sa taura kece na veikorokoro ena gauna o ya, keimami sa vakarusai ira kece na tagane, na yalewa kei ira na lalai ena veikoro kece; keimami sa sega ni vakavoca e dua na ka. "keimami sa kauta ga na veimanumanu susugi me neimami kei nai toki-ni-valu mai na veikoro kecega, keimami sa taura talega. "mai aroa ena yasa ni wai na amoni, mai na veikoro ena veiqakilo me yaco sara ki kilati, sa sega tale ni dua na koro me qaqa vei keimami; o jiova na neimami kalou sa soli ira kece vei keimami. "mo ni kua ga ni lako voleka vei ira na amoniâ€"se voleka ki na uciwai na jaboki, se na veikoro ni ulunivanua se na veivanua sa sega ni vakatara na kalou o jiova me da lako kina.

3

"keimami sa gole ka lakova cake na sala ki basani; o oki na tui basani sa lako mai me veivala kei keimami,

o koya kei ira kece na nona tamata ena i valu e idrei. "sa tukuna vei au o jiova, 'mo kua ni rerevaki ira, ni'u sa soli koya, kei ira kece na nona tamata, kei na nona vanua ki na ligamuni; o ni na cakava vei tui sioni na amoraite, o koya sa tiko mai esiboni." "na kalou o jiova sa soli oki na tui basani talega ki na liga i keimami, kei ira kece na nona tamata, keimami sa valuti ira me yacova sara ni sa sega ni dua e vo. "keimami sa taura kece na nodra veikoro ena gauna o ya, ka sa sega ni dua na koro e sega ni tauri mai vei ira: e onosagavulu na koro, na vanua taucoko o akabi, na matanitu o oki mai basani. "na veikoro kece oqo era sa tara cake ka vakabai cecere, na lalaga ni koro, na matamata kei na kena i tatarovi era sa tara cake kece vakaukauwa, vakavo na veikoro lalai ga. "keimami sa vakarusai ira sara vakaca, me vaka keimami sa vakayacora vei sioni na tui kei esiboni, era sa vakarusai kece na tagane, yalewa kecega kei ira kece na gone ena veikorokoro kece. "na manumanu susu kece kei nai toki ni valu kece ni veikorokoro keimami sa kauta kece. "ena gauna o ya keimami sa taura na vanua mai na ligadrau na tui e rua ni amoraite e rau sa tiko ena tai oqo ni joritani, mai na uciwai na (o ira na kai saitonu era sa vakayacani erimoni me sironi, vei ira na amoraite o enivi), "o ira kece na veikorokoro mai na buca, o kiliati kece kei pasani kece me yaco sara ki salika kei idrei, na koro kece ni matanitu nei oki e pasani. "o oki na tui pasani duadua ga sa vo vei ira na kawa ni tuwawa. e dina na nona loga ni moce sa caka ena kaukamea. (e sega beka ni tiko mai raba vei ira na luvei amoni?) ciwa na kiupiti na kena balavu ka va na kiupiti na kena raba me vaka na kenai vakarau. na vanua mai na tokalai ni joritani sa wasei "na vanua oqo, keimami a taukena mai liu sara mai aroa, o ya mai na uciwai o anoni, kei na veimama ni veiu-lunivanua mai kiliati kei na kena veikoro, au sa solia vei ira na rupeni kei ira na kata. "na kena vo ni kiliati kei ira kece na pasani mai na matanitu nei oki, au sa solia kivei ira na veimama ni yavusa nei manasa. (na vanua kece mai akobi kei pasani taucoko era sa vakatokai me vanua ni tuwawa. "o jairi na luvei manasa sa taura kece na vanua ko akobi me yaco sara ki na yalayala nodra na kesuraite kei na maekacate ka vakayacani me pasani, sa vakayacani ga vei koya, o evori jairi me yacova na siga oqo.) "au sa soli kiliati vei makiri. "kivei ira na rupeni kei na kata, au sa solia mai kiliati me yacova sara na uciwai o anoni na uciwai o jaboki, na nodra yalayala na kai amoni; "na buca talega mai na joritani, sa kena i yalayala, mai jainareci ka yaco sara vaka ki na tokalau ni wasawasa o araba (waitui mate) ena ruku ni veiu-lunivanua mai pisaki. "au sa vakaroti iko ena gauna o ya, ka tukuna, "na kalou o jiova sa solia vei kemuni na vanua oqo mo ni taukena. o kemuni kece na tamata i valu mo ni takoso ka vakaiyaragi tiko e mada na tacimuni, na luvei isireli. 'ia, o ira na wati-muni, o ira na lalai, na nomuni manumanu susu (au kila ni sa levu na manumanu susu) me ra tiko ga ena nomuni veikoro, o koya au sa solia veikemuni, 'me yacova ni'u sa solia na vakacegu vei ira na tacimuni me vaka vei kemuni, era sa taukena talega na vanua sa solia vei ira o jiova na nodra kalou ena tai ka dua ni joritani. mo ni qai lesu vakayadua ki na nona i votavota o koya, au sa solia vei kemuni.' "au sa vakarota vei josua

ena gauna o ya ka vaka: 'na matamu sa raica kece na ka sa cakava o jiova na nomuni kalou vei rau na tui e rua oqo: ena vakayacora talega vaka kina o jiova vei ira kece na veimatanitu o na lako siviti ira. 'mo kua ni rerevaki ira, ni sa na vala ena vukumu o jiova na nomuni kalou.' "au sa vakamamasu vei jiova ena gauna o ya ka vaka: 'na kalou o jiova, o ni sa vakatekivu me vakaraitaka vua na nomuni tamata, na nomuni cecere kei na kaukauwa ni ligamuni, o cei na kalou sa tiko mai lomalagi se e vuravura me cakava rawa na veika levu ka dredre me vaka o ni sa cakava? 'au sa kerea, me'u takoso mada ga ka la'ki raica na vanua vinaka ena taikadua ni joritani, na veiu-lunivanua vivinaka, kei lepanoni.' "sa cudruvi au o jiova ena vukumuni ka sa sega ni via rogoci au. sa tukuna kina vei au o jiova: 'sa rauta oqori! kua ni vosa tale vei au ena ka oqori. 'mo lako cake ki pisaki, ka mo rai vaka ki na ra, kina vualiku, ki na ceva, vaka ki na tokalau talega, o na raica walega ka o na sega ni takosova na joritani. 'ia mo vakaroti josua ka vakayaloqataki koya ka vakaukauwataki koya, ni na liu o koya vei ira na tamata, ena vakavuna o koya me ra taukena na vanua, o koya kona raica oqori.' "keimami sa qai tiko ena buca veibasai kei beci â€"piori.

4

"oqo moni vakarorogo mada na isireli ki nai lesilesi kei na lewa au sa vakavulica vei kemuni, mo ni cakava, mo ni bula kina, ka lako mo ni taukena na vanua sa solia vei kemuni o jiova na kalou ni nomuni qase. "mo ni kua ni vakakuritaka na vosa au sa vakarota vei kemuni, se kauta tani e dua na ka mai na ka sa tukuni oti, mo ni maroroya ga nai vakaro kece oqo, sa solia vei kemuni na kalou o jiova. "na matanitu sa raica na ka sa cakava o jiova vei peali-piori; ni o jiova na nomuni kalou sa vakarusai ira kece na nomuni sa muri peali-piori. "ia, vei kemuni sa kukube matua vei jiova na nomuni kalou, sa bula tiko me yacova na siga oqo. "sa dina, au sa vakavulica vei kemuni nai lesilesi kei na lewa, me vaka sa vakarota vei au o jiova na noqu kalou, mo ni lako ka bula vaka kina ki na vanua sa solia veikemuni mo ni taukena. "o ira sa rogoca nai vakaro oqo ka tukuna, 'sa dina, o ira na matanitu oqo era sa tamata vuku ka yalomatua.' "o cei na matanitu levu oqori, me sa rui voleka vei ira na kalou, me vaka ni sa rui voleka sara vei keda o jiova, ena cava tale me da sa kaciivi koya tikotiko ga? "na matanitu levu cava sa tiki oqori, me tu vua e dua nai lesilesi kei na lewa dodonu, me vaka sa tu kecega ena i vola ni vunau oqo, au sa biuta oqo ena siga ni kua? "mo ni qarauni kemuni vakavinaka ga ka maroroi kemuni vakavinaka, de o ni na qai guilecava na veika sa raica na matamuni ka me lako tani mai ki na yalomuni ena veisiga kece ni nomuni bula. mo ni vakavulica vei ira na luvemuni kei ira na makubumuni, "vakabibi na siga o ni a tu kina ena matai jiova mai orepi, ni sa tukuna kina vei au o jiova, 'soqoni ira mai na tamata oqo vei au, me ra mai rogoca na noqu vosa, me ra vulica kina, me ra rerevaki au, ena veisiga kece era sa bula kina e vuravura, ka mera vakavulica talega vei ira na luvedra.' "o ni sa lako voleka mai ka tu ena ruku ni ulunivanua, ka sa kama na ulunivanua

ena bukawaqa me yacova na maliwa ni lomalagi kei na o butobuto kei na butobuto vavaku. "o jiova sa vosa mai veikemuni mai na loma ni bukawaqa. o ni sa rogoca na rorogo ni vosa, o ni sa sega ni raica e dua na ka; o ni sa rogoca ga na domo. "sa vakaraitaka vei kemuni na nona veiyalayalati sa vakarota veikemuni mo ni cakava, oqori nai vakaro e tini, sa vola ena taba ni vatu e rua. "sa vakaroti au na kalou ena gauna koya me'u vakavulica vei kemuni ni lesilesi kei na lewa, mo ni cakava ena vanua o ni sa takosova tiko oqori moni taukena. "mo ni qarauni kemuni vakavinaka, o ni sa sega ni raica e dua na ka ni sa vosa vei kemuni o jiova mai orepi ena loma ni bukawaqa, "de o ni qai cakacaka vakatani ka bulia na matakau me tagane se yalewa, "se me vaka e dua na manumanu levu ni vuravura oqo, se dua na manumanu vakatabana sa vuka voli, "se me vaka e dua na ka sa qasi voli ena dela ni qele se me vaka e dua na ika sa tiko e loma ni wai ena ruku i vuravura. "mo ni qarauni kemuni talega de yaco, ni o ni sa rai ki lomalagi ka raica na matanisiga, na vula, na kalokalo, na ka kecega sa tu mai lomalagi, o ni sa vakayavalati me qaravi ira, ka cuva me lotu vei ira, ia na kalou o jiova sa solia ga oqori vei kemuni me nomuni votavota. "o jiova sa tauri kemuni ka kauti kemuni tani mai na kaukamea kama-caucaudre, mai ijipita, mo ni nona tamata, ka nona i votavota me vaka ena siga oqo. "sa cudruvi au o jiova ena vukumuni, ka sa bulubulu kina ni'u na sega ni takosova na joritani, oi kemuni ga, ena takoso ka taukena na vanua vinaka sa solia vei kemuni me nomuni votavota. "oi au o mosese, au na mate ga ena vanua oqo, au na sega ni takosova na uciwai oqo, au na sega ni curuma na vanua sa solia vei kemuni, na vanua vinaka oqori. "mo ni qarauni kemuni vinaka, de o ni guilecava na veiyalayalati ni nomuni kalou o jiova o koya sa cakava vei kemuni, de o ni cakava vei kemuni na kalou ceuti ena liga o koya sa vakatabuya vei kemuni na kalou o jiova. "ni sa bukawaqa daukama o jiova na nomuni kalou, ka sa kalou vuvu. "ni, o ni sa vakaluvuni, ka vakamakobuni, ka sa qase sara mai ena vanua, o ni sa cakacaka vakaveidabui ka cakava na kalou matakau, ka caka ca ena mata i jiova na nomuni kalou, ka vakacudruvi koya, "au sa kacivi lomalagi kei vuravura, me vakadinadina ena siga oqo, ni o ni na tiko oqo mo ni taukena, o ni na sega ni vakabalavutaka na nomuni veisiga ena vanua, o ni na vakarusai vakadinadina. "o jiova ena vakasesei kemuni ena matadra na tamata, ena vakavoca ga e vica vei kemuni ena kedra maliwa na veimataniitu ena vakagolei kemuni kina o jiova. "mai kea, o ni na qarava kina na kalou sa cakacaka ni liga ni tamata, na kau kei na vatu, era sa sega ni rai, se rogoca, se kana, se vakabobo i ucuadra. "mai kea o ni na vakasaqarai jiova, o ni na kunei koya, ke vaka o ni na vakasaqarai koya ena yalomuni taukoko kei na lomamuni taukoko. "ena gauna sara ga o ni sa vakasaqarara bula kina, ni sa lakovi kemuni mai kina na ka kecega oqo, ni o ni sa gole vei jiova na nomuni kalou ka muria na nona vosa "ni sa kalou dauloloma o jiova na nomuni kalou, ena sega ni biuti kemuni se guilecavi kemuni, se guilecava talega na veiyalayalati me baleti ira na nomuni qase, me vaka sa yalataka vei ira. "mo ni taroga oqo, me baleta na veisiga sa oti, me vaka sa tu oqo e matamuni, mai na siga sa bulia ki na

na tamata na kalou e vuravura, ka taroga mai na yasa i lomalagi ka dua, ki na yasana ka dua, se sa dua na ka vaka oqo sa bau yaco, se sa au rogoci talega e dua na ka vaka oqo. "sa bau dua mada na tamata me rogoca na domo ni kalou ni sa vosa tiko mai ena loma ni bukawaqa, me vaka o ni sa rogoca qai bula tikoga? "se sa bau lako beka na kalou me la'ki taura e dua na mataniitu me nona ena kedra maliwa na veimataniitu ena veivakatovolei, se ena i vakatakilatataka, se ena cakacaka mana, se ena i valu, se ena liga kaukauwa, se ni sa dodoka na ligana, se ena veivakarerei levu, me vaka ga na ka kece sa cakava na kalou o jiova vei kemuni mai ijipita e matamuni? "vei kemuni sa vakaraitaki kina, mo ni kila kina ni sa kalou o jiova, sa sega tale e dua, sai koya ga. "mai lomalagi, sa vakatara o koya mo rogoca na domona, me vakaroti kemuni kina; e vuravura sa vakaraitaka na bukawaqa levu, ka o ni sa rogoca na nona vosa mai na loma ni bukawaqa. "baleta ni sa lomani ira na tamamuni, sa digitaka kina o koya na nodra kawa, sa qai kauti ira tani mai ijipita, ena nona i serau kei na nona kaukauwa, "ka vakasavi ira e matamuni na mataniitu lelevu ka kaukauwa cake mai vei kemuni, me kauti kemuni mai ka solia vei kemuni na nodra vanua me nomuni votavota, me vaka ena siga oqo. "mo ni kila ena siga e dai ka vakadeitaka e yalomuni, ni o jiova vakataki koya sa kalou mai lomalagi, e cake kei vuravura e ra; sa sega tale e dua. "o koya oqo mo ni maroroya na nona i lesilesi kei na nona i vakaro o koya au sa vakarota vei kemuni e dai, me vinaka kina vei kemuni kei ira na luvemuni sa muri mai, me rawa ni dede kina na nomuni bula ena vanua sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou me nomuni vakadua." sa biuta vakatikitiki e tolu na koro ena tokalau ni joritani o mosese vaka ki nai cadracadra ni siga, me ra daudro kina o ira na daulaba ka sega ni nakiti, ni a sega ni tiko e dua na veicati e liu, me dro ki na dua na koro oqo me vaka kina: o bese ena vanua liwa ena vanua vakatautauvata me nodra na rupeni, o ramoci e kilati e nodra na kata, kei qalani e basani me nodra na manasa. sai koya oqo nai vuvu nau sa biuta e matadra na luvei isireli o mosese. oqo nai tukutuku, nai lesilesi, kei na lewa sa tukuna ka vakatauta o mosese vei ira na luvei isireli ena nodra lako tani mai ijipita, ena yasana oqo ni joritani, ena buca veibasai kei peci-piori ena vanua nei sioni na tui kei amaraite, o koya sa tiko mai esiboni, o koya era sa vakdruka ka samuta na isireli ena nodra lako mai ijipita. era sa taura na nona vanua kei na vanua nei oki na tui pasani, e rua na tui ni amaraite e rau sa tiko ena tai oqo ni joritani me donuya nai cadracadra ni matanisiga, mai aroea, ena bati ni uciwai na amoni, ki na ulunivanua o sioni (erimoni), kei na veivanua bucabuca kece ena tokalau ni joritani, me yaco sara ki na waitui levu na araba ena veiqakilo kei pisaki.

5

sa kacivi ira na isireli o mosese ka tukuna vei ira: "mo ni rogoca na isireli, nai lesilesi kei na lewa, au sa cavuta mo ni rogoca ena siga oqo, mo ni vulica ka qarauna mo ni cakava. "na kalou o jiova sa cakava na nona veiyalayalati kei keda mai orepi. "sa sega ni cakava na veiyalayalati oqo kei ira na noda qase, kei

keda ga, sa tiko oqo ena siga e dai. oi keda kece sa bula tiko. "sa veivosaki vata kei kemuni o jiova ena matana votu ena ulunivanua mai na loma ni bukawaqa. "au a tucake tu ena kemuni veimama vata kei na kalou, me'u tukuna vei kemuni na vosa ni kalou; ni kemuni sa rere sara ena vuku ni bukawaqa yameyame caudre, o ni sa sega ni lako cake ki na ulunivanua, sa tukuna kina na kalou: 'sai au na nomudou kalou o jiova, au sa kauti kemudou tani mai na vanua o ijipita na vale ni veivakabobulataki. 'me kua tale ni dua na nomudou kalou, oi au duadua ga. 'me kua ni dua e cakava vua e dua na kalou ceuti á€" se dua ga na ka e ceuti me vakatautauvatataki ki na vei ka mai lomalagi e cake, se vuruvura era, se ena rukui vuruvura; me kua ni dua e lotu kina se qarava. ni sai au o jiova na kalou vuvu, sa drodro vakayawa sara na noqu dau sauma na nodra caka cala na tama, me yacova sara na i katolu kei nai ka va ni tabatamata ni nodra era sa cati au, au na vakaraitaka na noqu yalololoma ki nai tabatamata e vakaudolu, ki vei ira sa lomani au ka maroroya na noqu i vakaro. 'mo ni kakua ni taura vakamamada na yaca ni kalou o jiova se vakawaletaka, o jiova ena beitaki ira sa beca na kalou kei na yacana. 'mo ni maroroya ka vakatabuya na siga ni vakacecegu, me vaka sa vakaroti kemuni kina o jiova. e ono na siga mo ni cakacaka kina, ia, nai kavitu ni siga, na siga ni vakacecegu nei jiova na nomuni kalou. mo ni kua ni cakava kina e dua na cakacaka, oi kemuni se o ira na luvemuni tagane se yalewa, se o ira na nomuni tamata veiqaravi, se o ira na nomuni bulumakau, se na asa se na manumanu yayai va cava ga, se me dua na vulagi cava ga sa tiko ena nomuni matamata, me ra vakacegu talega na nomuni dauveiqaravi tagane se yalewa me vakataki kemuni. mo ni nanuma, ni kemuni talega, a bobula tu mai ijipita, na kalou o jiova sa qai kauti kemuni tani mai kea, ena ligana kaukauwa sa dodo tiko yani; o koya oqo sa vakaroti kemuni kina na kalou, mo ni maroroya na siga ni vakacecegu. 'mo ni dokai ira na tamamuni kei ira na tinamuni, me vaka sa vakarota veikemuni na kalou o jiova, me balavu kina na nomuni veisiga, me vinaka kina veikemuni ena vanua sa solia o jiova na nomuni kalou mo ni taukena. 'mo ni kakua ni laba. 'mo ni kakua ni ia na veibutakoci. 'mo ni kakua ni butako. 'mo ni kakua ni beitaka vakai lasu na wekamuni. 'mo ni kakua ni butakoca se kocova na watina na wekamuni; mo ni kua ni kocova na nona vale se veiteitei se nona dauveiqaravi tagane se yalewa, se nona manumanu susu, se dua ga na ka sa nona na wekamuni. "na vosa kece i jiova oqo mo cavuta e matadra kece nai soqosoqo levu, mai na ulunivanua ena loma ni bukawaqa caucaudre mai na o kei na butobuto loaloa kei na domo rogo levu sa qai sega tale ni vakuria. sa qai vola kece oqori ena rua na vatu raraba, ka solia, mai vei au. "ni o ni sa rogoca na domo mai na loma ni butobuto ni o ni sa tiko ena ulunivanua sa kama caucaudre tiko, mo ni lako mai vei au, oi kemuni kece nai liuliu ni veiyavusa kei ira na qase. "o ni sa tukuna: 'sa dina sara na kalou o jiova sa vakaraitaka vei keimami na nona lagilagi kei na nona cecere, ka keimami sa rogoca na domona mai na loma ni bukawaqa yameyame caucaudre. keimami sa kila ena siga oqo ni vosa mai na kalou vei ira na tamata, ia, e se rawa ni na bula ga. 'o koya oqo, ena cava me

keimami mate kina? na bukawaqa levu oqo ena kani keimami kevaka keimami sa rogoca na domo ni kalou o jiova, ka keimami na mate. 'se, o cei sa tiko ena yago oqori, ni sa rogoca na kalou ni a vosa mai ena loma ni bukawaqa yameyame caucaudre me vakataki keimami, me qai bula? 'mo ni lako voleka ka rogoca na ka kecega sa via tukuna na kalou o jiova ka mai tukuna vei keimami na ka kecega sa tukuna na kalou o jiova vei kemuni me keimami rogoca ka cakava. 'o jiova sa mani rogoca na veika sa tukuna na gusumuni, ni o ni sa vosa mai vei au, sa vosa kina vei au o jiova: 'au sa rogoca na domodra na tamata oqo sa vosa tiko vei iko. sa vinaka ka dodonu taucoko na vei ka era sa tukuna. 'sa dina, sa tiko vei ira oqo na yalo sa rerevaka na kalou ka sa maroroya tikoga na noqu i vakaro, ena vinaka vei ira kei ira talega na luvedra me sega ni mudul! 'mo lako ka tukuna vei ira, "mo ni lesu, tale ki na nomuni keba." 'ia, vei iko mosese, mo tucake tu e yasaqu, au na qai tukuna vei iko na noqu i vakaro na noqu i lesilesi, kei na noqu lewa, mo na vakavulica vei ira na tamata, me ra muria ena vanua sa soli vei ira me ra taukena. 'o koya oqo mo qarauna vinaka mo cakava me vaka sa vakaroti iko kina o jiova na nomu kalou; mo kua ni lako vakatikitiki, se ki nai matau se ki nai mawi. "mo ni muri ena sala sa vakarota veikemuni o jiova na nomuni kalou, mo ni bula kina ka vinaka kina, me dede kina na nomuni bula ena vanua o ni na taukena.

6

"oqo nai vakaro kei na i lesilesi kei na lewa, sa solia o jiova na nomuni kalou mo ni vakavulici kina, mo ni muria ena vanua o ni sa na takosova mo ni taukena, "mo ni rerevaki jiova na nomuni kalou, mo ni maroroya kecega na nona i lesilesi kei na nona i vakaro au sa vakarota vei kemuni kei ira na luvemuni kei ira na makubumuni, ena veisiga kece ni nomuni bula, mo ni na bula vakadede kina. "oqo mo ni rogoca na isireli, mo ni qarauna ka muria na vosa ni kalou, me rawa ni vinaka kina veikemuni, mo ni vakalewevuqataki kina, me vaka sa yalataka oti veikemuni o jiova na nodra kalou na nomuni qase á€" ena vanua sa drodro kina na sucu kei na oni. "mo ni rogoca na isireli, o jiova na noda kalou, o jiova sa dua ga! "mo ni lomani jiova na nomuni kalou ena yalomuni taucoko, ena lomani taucoko kei na nomuni kaukauwa taucoko. "na vosa au sa vakarota vei kemuni e daidai, me tikoga ena yalomuni. "mo ni vakavulica sara vakavinaka vei ira na luvemuni, mo ni tukuna tiko vei ira ni o ni sa tiko mai vale, ni o ni sa lako talega ena sala, ni o ni sa davo koto kei na nomuni sa duri cake talega. "me vesuki talega ena liga me i vakatakitakila ena yadre talega ena maliwa ni mata. "me volai ena duru ni katuba ni nomuni veivale kei na nomuni matamata talega. "ena gauna sa na kauti kemuni kina o jiova na nomuni kalou ki na vanua sa solia vei kemuni, na vanua sa yalayala kina vei eparama, aisake kei jekope, me solia vei kemuni na vanua levu ka rairai vinaka na kena veikoro, na veikoro o ni a sega ni tara, "na veivale sa sinai kina na veika vivinaka o ni a sega ni buno kina, na vei mata ni wai vinaka, o ni a sega ni kelia, na veivaini kei na vei olive o ni a sega ni

teaã€"o ni sa kania ka mamau á€" "mo ni qarauna, de o ni qai guilecava na kalou o jiova, o koya sa kauti kemuni tani mai ijipita, mai na vale ni veivakabobulataki. "mo ni rerevaki jiova na nomuni kalou, ka qaravi koya ka yalayala tiko ena vukuni yacana. "mo ni kua ni lakovi ira na kalou tani, na nodra kalou na tamata era sa tiko vata kei kemuni "(ni sa kalou vuvu o jiova na nomuni kalou o koya sa tiko vata kei kemuni), de qai tarai kemuni na cudru ni kalou o jiova ka vakarusai kemuni mai na matai vuravura. "mo ni kakua ni vakatovelei jiova na nomuni kalou, me vaka o ni a vakayacora vua mai masa. "e dodonu mo ni qarauna ka maroroya vakavinaka nai vakaro kece i jiova na nomuni kalou, na nona i tukutuku kei na nona i lesilesi o koya sa vakaroti veikemuni. "mo ni cakava talega na veika e dodonu ka vinaka ena matai jiova, me vinaka kina veikemuni, mo ni lako kina ka taukena na vanua sa yalayala kina o jiova vei ira na tamamuni, "me ra cemuri kina na meca kece sa tu e matamuni, me vaka sa vosa kina o jiova. "ni ra sa tarogi kemuni o ira na luvemuni ena veisiga mai muri ka vaka: 'na cava nai balebale ni tukutuku, lesilesi kei na lewa sa vakarota veikemuni na kalou o jiova?' "mo ni qai tukuna vei ira: 'keimami a bobula nei fero mai ijipita, ka sa kauti keimami tani mai kea o jiova ena ligana kaukauwa; 'sa vakatakila o jiova nai vakatakilakila ena matai keimami, sa levu ka sa sara ena matadra na kai ijipita, vei fero kei na nona vuvale. 'sa kauti keimami tani mai kea, me keimami curu mai ki ke, ka solia vei keimami na vanua sa bubului kina vei ira na neimami qase. 'sa qai vakarota vei keimami o jiova me keimami muria nai lesilesi kece oqo, me keimami rerevaki jiova me keimami vinaka kina, me maroroi ka vakabulai keimami tiko, me yacova mai oqo. 'sa dodonu kina vei keda, meda qarauna vakavinaka na noda muria nai vakaro kece oqo ena mata ni kalou, me vaka sa vakarota vei keda o koya.'

7

"ni sa kauti kemuni mai o jiova na nomuni kalou ena vanua o ni lakova me taukena, ka sa vakasavi ira na veimatanitu e matamuni, o ira na itaiti, na kirikasaiti, na amoraíiti, na kenanaiti, na perisaiti, na ivaiti na jepusaiti, e vitu na matanitu lelevu ka kaukauwa mai vei kemuni. "ena gauna sa soli ira kina vei kemuni o jiova na nomuni kalou, mo ni valuti ira ka vakarusai ira. me kua ni dua na veidinadinati kei ira, se, mo ni na vakaraítaka vei ira na yalololoma. "se mo ni vakawati vata kei ira. mo ni kua ni solia vei ira na luvemuni yalewa me watidra na luvadra tagane, se o ira na luvadra yalewa me watidra na luvemuni tagane. "era na vukika na luvemuni tagane, me ra kua ni muri au, me ra qarauna na kalou tani, me tubu kina na nona cudru ka vakarusai kemuni vakasauri. "ia, mo ni raica oqo: mo ni vakarusana na nodra i cabocoba ni soro, mo ni vorolaka na nodra veiduru tabu, me vakadavori na nodra matakau kei na veika kece sa ceuti me vakamai. "ni sai kemuni na kawa ni tamata tabu vua na kalou o jiova sa digitaki kemuni, me dua na kawa tamata tabu me nona, e dua nai yau vuni ka talei, sai kemuni, ena delai vuravura oqo. "o jiova, sa sega ni lomani kemuni se digitaki kemuni baleta ni o ni sa lewe levu

mai vei ira tale eso, o ni sa tiko duadua e ra mai vei ira kece na tamata; "ia, baleta ni sa lomani kemuni o jiova, baleta ni sa maroroya tiko ga na nona veiyalayalati kei ira na nomuni qase, o jiova sa kauti kemuni mai ena ligana kaukauwa, o voli kemuni lesu mai na vale ni veivakabobulataki, mai na liga i fero na tui ijipita. "o koya oqo, mo ni kila, na kalou o jiova, sa kalou o koya, na kalou dina ka dau dina, o koya sa maroroya na nona veiyalayalati me yacova nai tabatamata e udolu, sa vakatalega kina na nona yalololoma vei ira sa lomani koya ka dau maroroya na nona i vakaro kecega; 'sa dau sauma lesu vei ira sa cati koya ki na matadra sara ga, me vakarusai ira. ena sega tale ni vakalaiva, vei ira ena matana votu. "o koya oqo, mo ni maroroya nai vunau, nai lesilesi kei na lewa kecega sa vakaroti vei kemuni ena siga oqo, ka muria. "ena yaco na veika oqo, baleta ni kemuni sa vakarorogo ki na lewa ka maroroya, ka muria me yaco talega kina me maroroya na kalou o jiova na nona veiyalayalati kei na nona yalololoma sa yalataka vei ira na nomuni qase. "e na lomani kemuni, ka vakasaututaki kemuni, ka vakalewevuqataki kemuni; ena vakalouvínakataka na vua ni ketemuni kei na vuata ni vanua, na sila kei na waini vou, na waiwai, ena vakalevutaka na bulumakau kei na vua ni nomuni manumanu yavai va kecega, ena vanua sa bubului ki na me solia vei kemuni. "o ni na vakalouvínakataka vakalevu cake mai vei ira na tamata kecega; ena sega ni dua na tagane se na yalewa ena yava ena kemudou maliwa, sa vakatalega kina na nomudou manumanu susu. "o jiova, ena kauta tani mai na kemudou maliwa na mate ca kecega, ena sega ni vakararawataki kemudou e na dua na mate ca mai ijipita; me vaka ga o ni sa kila, ia ena tala kecega na veika ca oqori vei ira sa cati kemuni. "o ni na vakarusai ira kece na tamata sa solia vei kemuni na kalou o jiova; na matamuni ena sega ni lomani ira; se, na nodra kalou mo ni qarava, oqori sa tu ga mei cori se kemuni dai mo ni vesuki kina. "kevaka o ni sa tukuna e yalomuni, 'era sa matanitu cecere o ira oqo; me keimami rawai ira vakacava? á€" "mo ni kua ni rerevaki ira, mo ni nanuma ga na cava sa cakava na kalou o jiova vei fero kei ira kece e ijipita: "na veivakatovelei levu o koya sa raica na matamuni, na vakatakilakila kei na veika lelevu, na liga kaukauwa sa dau dodo yani, o koya sa kauti kemuni tani mai kina na kalou o jiova. ena cakava talega vakakina na kalou o jiova vei ira kece o ni sa dau rerevaka. "na kalou o jiova ena vakatala vei ira na pi, me yacova ni ra sa vakarusai kece o ira sa vo, kei ira sa vunitaki ira. "mo ni kua sara ni rerevaki ira; ni sa tiko vaka kei kemuni o jiova na kalou levu ka vinaka. "na kalou o jiova ena vakasavi ira tani na veimatanitu oqo, e matamuni, vaka lailai eke ka vakalailai mai kea; o ni na sega ni rawa ni cakava ena dau ga na gauna na nodra vakarusai, de ra qai lewe levu mai na manumanu kila ni vanua vei kemuni. "ia, na kalou o jiova ena soli ira vei kemuni, o ni na vakadrukai ira me yacova sara ni ra sa vakarusai. "ena soli ira talega na nodra tui veikemuni, o ni na vakarusana na yacadra mai na ruku i lomalagi; ena sega tale ni dua e tu rawa e matamuni, me yacova ni kemuni sa vakarusai ira kece. "o ni na vakama na matakau ceuti kecega, o ni na sega ni kocova na koula se na siliva tu kina, se mo

ni na kauta vei kemuni, de o ni na qai corito ka vesuki kina; ni sa ka ca sara oqo vei jiova na nomuni kalou. "mo ni kakua ni kauta mai e dua na ka vakasisila ena nomuni vale, de o ni na vakagolei ki na rusa me vaka na ka vakasisila; mo ni sa cata sara ka besetaka, ni sa veika oqo sa ia kina veivakarusa.

8

"nai vakaro kece, au sa vakarota vei kemuni e daidai, mo ni qarauna ka muria, me rawa ni o ni bula kina ka tubu me lewevuqa, ka lako mo ni taukena na vanua sa yalataka me solia vei ira na nomuni qase. "mo ni nanuma talega oqo, ni o jiova na nomuni kalou sa litaki kemuni mai ena sala taucoko oqo mai na vanua liwa, me vakamalumulumutaki kemuni ka vakatovolei kemuni, me kila se sa cava na ka e tiko e yalomuni, se o ni sa via maroroya na nona i vakaro se sega. "sa vakamalumulumutaki kemuni o koya, sa vakatara mo ni via kana, ka qai vakani kemuni ena mana, o koya o ni sa sega ni kila se o ira talega na nomuni qase, me rawa kina vua me vakatakila vei kemuni, ni sa sega ni bula na tamata ena madrai duadua ga, mai na vosa ga sa lako mai ena gusu i jiova. "sa sega ni madra mai na nomuni i sulu mai na yagomuni, se sa bobota mai na yavamuni ena vasagavulu na yabaki sa oti oqo. "mo ni kila ga oqo ena yalomuni, o ya ke-vaka sa kuitataka e dua na tama na luvena, sa cakava vaka kina na kalou vei kemuni. "o koya oqo, e dodonu moni maroroya nai vakaro nei jiova na nomuni kalou, ka lako ena nona sala ka rerevaki koya. "ni o jiova na nomuni kalou, sa kauti kemuni mai oqo ki na dua na vanua vinaka, na vanua sa drodro kina na wai, sa vure kina na wai, sa vure tkoga na wai ka drodro yani ki na veibuca, mai na veidelana talega; "na vanua ni witi kei na parile, na vaini kei na lolo, kei na pamekareneti, na vanua ni waiwai olive kei na oni; "na vanua o na kana madrai kina ka sa sinai tu ga, na vanua ni mamau; na vanua sa kaukamea na kena vatu, ena kena veidelana sa tu kina na uma varasa. "ni o ni sa kana ka mamau, e dodonu mo ni vakacaucautaki jiova na nomuni kalou ena vuku ni vanua vinaka sa solia vei kemuni. "mo ni qarauna de o ni guilecavi jiova na nomuni kalou, ena nomuni sega ni maroroya na nona i vakaro, na nona lewa, na nona i lesilesi o koya au sa vakarota veikemuni e daidai, "baletaoni o ni sa kana ka mamau, ka tara na veivale vivinaka o ni sa tui tiko kina; "ni sa levu tikoga mai na nomuni manumanu susu, sa levu talega na nomuni siliva kei na koula, na nomuni veika kecega ena vakalevutaki; "sa na yaco mai na dokadoka ka o ni na guilecavi jiova kina na nomuni kalou o koya a kauti kemuni tani mai ijipita na vanua ni veivakabobulutaki; "sa liutaki kemuni mai ena nomuni curuma na dredre kei na rerevaki ni vanua liwa, na vanua era sa tu kina na gata daukata, na batibasaga gaga, na qele sa via gunu tu ga, qai sega tu na wai; ia na wai qai kacabote mai na veivatu qiwa; "sa vakani kemuni mai na vanua liwa ena mana, oqo era sa sega ni kila na tamamuni, me rawa kina ni vakamalumulumutaki kemuni ka vakatovolei kemuni, mo ni na vinaka kina e muri. "o ni na qai tukuna kina ena yalomuni, 'na noqu kaukauwa kei na kaukauwa ni ligaqu au sa rawata kina na veika oqo.'

"mo ni nanumi jiova na nomuni kalou, ni sai koya sa solia veikemuni na kaukauwa mo ni rawata kina nai yau, me na vakadeitaka kina o koya na nona veiyalayalati sa yalataka o koya vei ira na nomuni qase, me vaka ena siga oqo. "mo ni qarauna tikoga de qai yaco mo ni guilecavi jiova na nomuni kalou ka muri ira na kalou tani ka qaravi ira ka cuva vei ira, au sa cavuta veikemuni oqo, e ni kua, ni o ni na rusa vakaidina. "me vaka na veimatanitu sa vakarusai ira o jiova e matamuni, o ni na rusa vakakina baleta ni o ni sa sega ni talairawarawa ki na domo i jiova na nomuni kalou.

9

"mo ni rogoca na isireli: mo ni takosova na joritani ni kua, oqo ni lako ka valuta me qeavu na veimatanitu lelevu ka kaukauwa vei kemuni, na veikoro lelevu ka cecere sara ki lomalagi, "e so na tamata lelevu qai babalavu, na kawa i anaki, o ni sa kilai ira oqo, o ira oqo, o ni sa rogoca ni a tukuni kina, 'o cei ena tu rawa ena matadra na kawa i anaki?' "mo ni kila oqo, na kalou o jiova sai koya sa liu tiko e matamuni me vaka na bukawaqa caucandre sa kana voli. ena vakarusai ira o koya ka kauti ira sobu mai veikemuni; me rawa ni o ni cemuri ira ka vakarusai ira vakatotolo, me vaka sa tukuna oti veikemuni o jiova. "ni kakua ni nanuma ena yalomuni ni sa cakava na veika oqo na kalou o jiova baleta ni o ni sa yalododonu ka sa kauti kemuni mai mo ni mai taukena na vanua oqo; baleta ka na nodra dukadukali na veimatanitu oqo sa vakasavi ira kina o jiova mai matanitu. "sa sega ni baleta na nomuni yalododonu se na dodonu sara ni yalomuni o ni na lako kina ka taukena na nodra vanua, ia, baleta ga na nodra i valavala vakasisila na veimatanitu oqo sa cemuri ira kina o jiova na nomuni kalou mai na matamuni, me rawa ni vakayacora kina na nona vosa sa yalataka vei eparama, vei aisake, vei jekope na tamamuni. "mo ni kila ni sa sega ni solia vei kemuni na kalou o jiova na vanua vinaka oqo mo ni taukena baleta na nomuni yalododonu, ni sai kemuni na tamata domo qa. "mo ni nanuma ka kua ni guilecava ena nomuni vakacudrui jiova na nomuni kalou ena vanua liwa, tekivu sara ena nomuni biuti ijipita mai, me yaco sara mai ki ke o ni sa talaidredre tikoga vei jiova. "mai orepi talega o ni sa vakacudrui jiova vakaca, sara, sa cudru vakaidina kina me vakarusai kemuni. "ni'u sa lako cake ki na ulunivanua me'u la'ki kauta mai na vatu ni vnanu, na vatu ni veiyalayalati sa cakava vata kei kemuni o jiova, au a tiko mai na ulunivanua me vasagavulu na siga ka vasagavulu na bogi, au a sega ni kania e dua na madrai se gunuva e dua na wai. "o jiova sa solia mai vei au e rua na vatu sa solia ena qaqalo ni liga ni kalou, sa volai kece kina na vosa sa vosataka vei kemuni mai na ulunivanua ena loma ni bukawaqa caucandre ena siga o ni sa soqoni vata kina. "sa yaco oqo ni sa oti e vasagavulu na siga kei na vasagavulu na bogi, sa solia vei au o jiova e rua nai taba ni vatu, na taba vatu ni veiyalayalati. "sa tukuna vei au o jiova, 'tukace lako yani vakatotolo, o ira na nomu tamata o a kauti ira mai ijipita era sa cakacaka vakaca; e ra sa vuki tani vakatotolo mai na sala au a vakarota vei ira; e ra sa cakava vei ira na ka e bulia na liga.' "na kalou talega sa tukuna mai vei au ka vaka,

'au sa raici ira na tamata oqo, sa dina, era sa tamata domo qa.' 'laivi au mada, me'u vakarusai ira na tamata oqo ka bokoca na yacadra mai na ruku i lomalagi; ka au na cakava vei iko e dua na matanitu e kaukauwa ka vinaka cake mai vei ira.' 'au sa qai vuki ka gole sobu mai na ulunivanua ka sa kama tu ka yameyame na ulunivanua au sa taura tu e ligaqu nai i taba vatu ru- arua ni veiylalayati. "au a qai rai mai, ka raica ni o ni sa valavala ca tale tiko vei jiova na nomuni kaloua€"o ni sa cakava tale tiko vei kemuni e dua na bulumakau uma, o ni sa rui vuki tani vakatotolo mai na veiksa sa vakaroti mai vei jiova. "au a qai viritaki mai na vatu ni taba sa tu e ligaqu, ka sa qai ka vorovoro e mata- muni. "au a cuva vakatobuicu e mata i jiova, me vaka ga e liu, me vasagavulu na siga ka vasagavulu na bogi; au a sega ni kana se gunu baleta na nomuni valavala ca o ni sa cakava ena nomuni cacakaka vakasisila ena mata i jiova ka vakayavalati koya me cudru mai. "au sa rere vakalevu ena cudru, sa cudruvi kemuni kina o jiova me vakarusai kemuni. ia o jiova sa vakaro- rogo vei au ena gauna o ya. "o jiova sa cudruvi eroni vakalevu ka sa dodonu me vakarusai koya, au sa ma- sulaki eroni ena gauna vata ga o ya. "au sa taura na no- muni valavala ca, na matakau bulumakau o ni sa bulia, au sa vakama ena bukawaqa ve vurunania me yacova ni ra sa vaka na kuvunisoso, ka au sa qai viritaki, ki na wai drodro sa lako mai na ulunivanua. "mai tabera kei manasa kei kiboroci atara o ni sa vakacudruya na kalou me cudru vakalevu. "sa vaka kina, ni sa vakata- lai kemuni o jiova mai ketesa bania, ka vaka, 'mo ni lako cake ka taukena na vanua sa soli vei kemuni.' o ni sa qai talaidredre ki nai vakaro i jiova na nomuni kalou, o ni sa sega ni vakabauti koya, se, via rogoca na domona. "o ni sa rui talaidredre vei jiova mai na siga au sa kilai kemuni kina. "au sa vakararawataki au kina ena mata ni kalou me vasagavulu na siga kei na vasagavulu na bogi, au sa vakararawataki au tiko kina, ni sa tukuna tiko ga o jiova, ni na vakarusai ke- muni. "au sa masu vei jiova ka vaka, 'i jiova na kalou mo ni kua ni vakarusai ira na nomuni tamata na no- muni votavota, o ira o ni sa voli ira ena nomuni levu vakaidina, o ira, o ni sa kauti ira tani mai ijipita ena ligamuni kaukauwa vakaidina. 'mo ni nanumi ira na nomuni tamata, o eparama, aisake kei jekope; mo ni kua ni raica na nodra yalo kaukauwa na tamata oqo, na nodra cacakaka vakasisila se na nodra i valavala ca, 'de ra qai vosa na vanua o ni sa kauti keimami mai kina ka tukuna, "baleta ni sa sega ni rawa vua na kalou me kauti ira ki na vanua sa yalataka vei ira, sa cati ira o koya ka sa kauti ira mai oqo ki na vanua liwa me vakamatei ira kina." ia era sa nomuni tamata ga era sa nomuni votavota ga, o ni sa kauti ira mai ena liga- muni kaukauwa kei na ligamuni sa dodo tiko ga.'

10

"ena gauna o ya sa vosa vei au o jiova, 'cakava mai e rua na vatu ni taba me vaka na kena i matai, ka lako cake mai vei au ki na ulunivanua ka cakava vei iko e dua na kato kau. 'au na vola ena vatu e rua oqori na veiksa e a volai ga kina e liu, o a qai voroka, mo qai biuta oqori ki na kato.' "au sa cakava sara na kato ena kau akonia, au sa vakarautaka talega na vatu ni taba e rua me vaka

na kena i matai, ka lako cake ki na ulunivanua kei na rua na vatu oqori e ligaqu. "sa volavola o jiova ena vatu oqori me vaka ga na ka e a volai kina e liu, nai vakaro e tini, o koya e a vosataka vei kemuni o jiova mai na ulunivanua ena loma ni bukawaqa ena siga ni vakasoqoni vata; ka sa solia mai vei au o jiova. "au sa qai lako sobu mai na ulunivanua ka biuta na vatu e rua ena loma ni kato au sa cakava ga; sa yaco ga koya me vaka sa vakarota vei au o jiova." (o ira na gone ni isireli era sa lako mai na mata ni wai mai beni jakani ki masera. oqo na vanua sa qai mai mate kina o eroni ka bulu kina; eke sa mai veiqaravi kina o iliesa me vaka na bete levu me kena i sosomi. mai kea era sa gole sara yani ki qutiqota, mai qutiqota ki jotibaya na vanua ni veuciwai ni wai. o jiova ena gauna o ya sa tawasei ira na livai me ra vakatawa tiko na kato ni veiylalayati nei jiova, me ra tucake tu ena mata ni kalou ka caka- caka vua, ka vakacaucautaka tiko na yacana me ya- covu na siga oqo. o livai sa sega na nona i wasewase ni vanua se nona i votavota mai vei ira na tacina; o jiova ga sa nona i votavota, me vaka ga sa yalataka vua o jiova na nona kalou.) "me vaka na matai ni gauna, au sa tiko ga mai na ulunivanua me vasagavulu na siga ka vasagavulu na bogi, sa rogoci au talega ena gauna o ya o jiova me kua ni vakarusai kemuni. "sa vosa vei au o jiova ka vaka: 'mo tucake ka tekivu lako e matadra na tamata, me rawa ni na lako yani ka taukena na vanua au a yalataka vei ira na nodra qase me'u so- lia vei ira.' "oqo oi kemuni na isireli, na cava sara mada sa vinakata mai vei kemuni o jiova na nomuni kalou? mo ni rerevaki jiova ga na nomuni kalou, mo ni lako voli ena nona sala, mo ni lomani koya, mo ni qaravi jiova na nomuni kalou ena yalomuni taucoke kei na lomamu kecega, "ka maroroya nai vakaro ke- cega i jiova kei na nona i lesilesi au sa vakarota vei kemuni e daidai, mo ni vinaka kina? "sa dina sara, o lomalagi kei lomalagi e cake sara sa nona na kalou o jiova, o vuravura talega kei na ka kecega sa sinai kina. "o jiova sa marautaki ira ga na tamamuni, me lomani ira; sa digitaki ira na nodra kawa sa muri ira, sai ke- muni, mai vei ira kece na tamata, me vaka ena siga oqo. "o koya oqo, mo ni ciliva na mata ni yalomuni ka mo ni kakua ni vakadomoqa tale. "ni o jiova na nomuni kalou, sa kalou ni kalou, ka turaga ni turaga, na kalou qaqa, cecere ka levu, sa rui totoka, sa sega ni veivakaduiduitaki ka sa sega ni taura na ka ni vei vaqumi. "sa lewa vakadodonu vei ira na luveniyali kei ira na yada; sa lomani ira na vulagi, sa solia vei koya na kakana kei nai sulu. "o koya oqo, mo ni lomani ira na vulagi, ni o ni a tu vakavulagi mai ijipita. "mo ni rerevaki jiova na nomuni kalou; mo ni qaravi koya, sai koya ga mo ni taura matua, ka bubului ga ena ya- cana. "sai koya ga na nomuni lagilagi, ka sa nomuni kalou ga o koya, sai koya ga sa cakava vei kemuni na veiksa lelevu ka vinaka o koya sa raica oti na mata- muni. "era sa lako sobu ki ijipita na tamamuni kei na vitusagavulu na tamata, ia oqo sa vakayacora o koya mo ni vaka na kalokalo ni lomalagi na kemuni lewe levu.

"o koya oqo mo ni lomani jiova na nomuni kalou ka maroroya na nona i tukutuku, na nona i lesilesi, na nona lewa, kei na nona i vakaro kegea. "mo ni kila ena siga oqo ni'u sa sega ni vosa vei ira na luvemuni, o ira sa sega ni kila, era sa sega talega ni raica na nona veitotogitaki na kalou o jiova, na nona cecere, na nona qaqa kei na ligana kaukauwa sa dodo tiko yani á€" "na nona mana kei na nona cakacaka sa cakava mai ijipita kivei fero na tui; "na veika e cakava vei ira na mataivalu ni ijipita, na nodra ose kei na kena kareti ena nona cakava na wasawasa damudamu me vakaluvuci ira ena nodra sa cicivi kemuni tiko mai, kei na nodra vakarusai; "na veika e cakava vei kemuni mai na vanua liwa me yacova ni o ni sa tiko oqo; "kei na veika se cakava vei decani kei abirama na luvei eliapi na luvei rupeni; ena kena tadola na qele, qai tilota ira na tamata, na nodra kawa, na nodra vale laca kei na ka kece era taukena ena kedra maliwa na isireli á€" "na matamuni sa raica kece na veika lelevu sa cakava o jiova na kalou. "o koya mo ni qai maroroya nai vakaro kece au sa vakarota veikemuni ena siga oqo, mo ni kaukauwa kina, ka lako, ka taukena na vanua o ni sa takosova tiko mo ni taukena, "me rawa ni o ni bula balavu kina ena vanua sa yalayala kina o jiova me solia vei ira na nomuni qase, ki vei ira kei ira na nodra kawa, na vanua sa drodro kina na sucu kei na oni." "na vanua o ni sa lakova tiko oqori mo ni taukena, sa sega ni tautauvata kei na vanua o ijipita o ni a lako mai kina, na vanua o ni a tea kina na sila, ka vakasusuataka e yavamuni me vaka na veiorourou; "ia, o ni sa takosova oqo mo ni taukena, na vanua sa tu kina na veidelana kei na veibuca, sa gunuva tikoga na wai ni uca mai lomalagi, "na vanua sa rui kauwaitaka vakalevu na kalou o jiova; sa tiko ga kina na matai jiova na kalou mai nai vakatekivu ni yabaki me yacova ni sa cava na yabaki. 'ena yaco kevaka o ni sa qarauna mo ni muria ka talairawarawa ki na noqu vosa ka'u sa vakarota veikemuni e daidai, o ya mo ni lomani jiova na nomuni kalou ka qaravi koya ena yalomuni kei na lomamuni taucoko. 'au na solia na uca ena kena gauna dodonu, na uca sa liu kei na uca qai tau e muri, me rawa ni o ni tamusuka kina na sila, na waini kei na waiwai. 'au na vakatubura na co ena nomuni vanua me ra kana kina na manumanu, me rawa ni o ni kana ka mamau tiko.' "mo ni qarauni kemuni vinaka ga, de qai vakaisini na yalomuni ka vuki tani me qarava na vei ka sa sega ni kalou, "de na qai tubu na cudru ni kalou vei kemuni, me sogota na lomalagi me kua ni tau kina na uca, me kua ni solia na qele na vuana, me rawa ki na ni o ni rusa vakatotolo mai na vanua vinaka sa solia veikemuni o jiova. "mo ni maroroya sara na vosa oqo ena yalomuni kei na lomamuni, mo ni vaca mei vakatakilakila ena ligamuni, me dua talega me vaka na i ubi e maliwa ni matamuni. "mo ni vakavulica vei ira na luvemuni, mo ni dauveivosaki kina ni kemuni sa dabe tiko e lomani-vale, ni kemuni sa lako tiko ena sala, ni, ni kemuni sa davo tiko, ni kemuni sa duri cake talega. "mo ni vola talega ena duru ni katuba ni nomuni vale, ena matamata ni nomuni vale talega, "me vakalevutaki kina na nomuni veisiga kei na nodra veisiga na luvemuni ena

vanua sa yalataka vei ira na tamamuni, me solia vei ira, me vaka na veisiga vakalomalagi e vuravura. "kevaka o ni sa maroroya vakavinaka mai vakaro kece au sa vakarota veikemuni mo ni cakava á€" "mo ni lomani jiova na nomuni kalou ka lako e nona sala ka mo ni kukube matua vuaá€" "na kalou ena cemuri ira kece na veimataniitu mai matamuni, ka o ni na vakasesea na veimataniitu lelevu ka qaqa oqo mai vei kemuni. "na vanua kece sa butuka na yavamuni sa na nomuni, mai na vanua liwa ki lepanoni, mai na uciwai levu na uferetisi, me yaco sara ki na wasawasa mai na ra nai yalayala ni nomuni vanua. "e na sega ni dua e tagane me tu rawa e matamuni, na kalou o jiova ena biuta na kemuni rogorogo kei na dua na rere levu ena vanua kecega o ni sa butuka, me vaka ga sa vosa kina vei kemuni o koya. "au sa tauca e matamuni na kalouvinaka kei na kalouca: "na kalouvinaka kevaka o ni sa vakarorogo ka muria nai vakaro kece i jiova na nomuni kalou, au sa vakarota e daidai; "na kalouca kevaka o ni sa bese ni talairawarawa ki nai vakaro i jiova na nomuni kalou sa tauci veikemuni e daidai ka muria na kalou tani eso, o ni a sega tu ni kila. "ena qai yaco ni sa kauti kemuni mai o jiova na nomuni kalou kina vanua o ni sa lakova tiko oqori me taukena, mo ni biuta na kalouvinaka ena ulunivanua o kerisimi kei na kalouca ena ulunivanua o ipali. "era sa sega beka ni tiko mai na tai kadua ni joritani me vaka ki na dromudromu ni matanisiga, ena nodra vanua na kai keni era sa tiko ena veibasai ni buca mai kilikali; ena yasa ni veivunikau mai more? "o ni na takosova na joritani ka o ni na lako me taukena na vanua sa solia veikemuni o jiova na nomuni kalou, o ni na taukena ka tiko kina. "o ni na qarauna kina me maroroya nai lesilesi kece kei na lewa kece, au sa biuta veikemuni ena siga oqo.

12

"oqo nai lesilesi kei na lewa, sa soli tiko mai moni maroroya vakavinaka ena vanua sa solia vei kemuni na kalou o jiova ni nomuni qase mo ni taukena, ena veisiga kece o ni sa bula kina e vuravura. "mo ni vakarusaka kece na veivanua era sa dau qaravi kalou kina na veimataniitu oqo, ena veikulunivanua, ena veidelana se ena ruku ni veivunikau. "mo ni vakarusaka na nodra veicabocabo ni soro, me musuki na nodra veiduru tabu ka vakamai na nodra matakau, me laulauta na nodra veika kece sa ceuti, ka me me vakarusai talega na yacadra mai kea. "mo ni kua ni lotu vei jiova na nomuni kalou ena veika oqo. "mo ni vakasaqara ga na vanua sa digitaka o jiova, mai na nomuni veiyavusa kece, me biuta kina na yacana ena nona i tikotiko, e kea mo ni lako kina. "mo ni kauti ki kea na nomuni i soro kama kece, nai madrali, nai katini kei nai soro ni vakavelaveti ena ligamuni, na nomuni yalayala, na soli ka vakayalovinaka kei nai seu kecega ni nomuni manumanu susu. "mo ni kana kina ena matai jiova na nomuni kalou, mo ni marau kina ena veika sa kauta mai na ligamuni, oi kemuni kei ira na nomuni vuvala, me vaka sa vakasaututaki kemuni kina o jiova. "mo ni kua ni cakava me vaka o ni sa cakava tiko oqo á€" o ya, na tamata yadua sa cakava tiko ga na veika e dodonu e matana á€" "me vaka ni o ni se

bera ni lako yani ki nai vakavakacegu, ki nai votavota sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou. "mo ni ni sa takosova na joritani ka tiko ena vanua sa solia veikemuni o jiova na kalou mo ni taukena, ka ena solia veikemuni na vakacegu mai vei ira kece na kemuni meca vakavolivoliti kemuni, mo ni tiko vinaka kina, "me dua kina na vanua sa digitaka na kalou o jiova me tiko vakadua kina na yacana, mo ni kauta kece mai kea na nomuni madrali kei nai soro au sa vakarota veikemuni, nai soro kama, nai katini, nai soro ni vakalavelaveti e ligamuni kei nai soro kece o ni sa yalataka vei jiova. "mo ni reki tiko ena matai i jiova na nomuni kalou, oi kemuni kei ira na luvemuni tagane kei na luvemuni yalewa, kei ira na nomuni dauveiqaravi tagane kei na yalewa, kei ira na livai era sa tiko ena nomuni lomanibai, ni sa sega na nona i votavota ena kemuni maliwa. "mo ni qarauni kemuni vinaka, ka me kua na vakacaboi soro kama ena vanua sa rawa o ni sa raica; "ena vanua ga sa digitaki o jiova, ena dua ga vei ira na yavusa, mai kea mo ni vakacabora ki na nomuni i soro kama, mai kea mo ni cakava kina na vei ka au sa vakarota vei kemuni. "io, e rawa ni o ni vakamatea na manumanu ka kania ena loma ni bai, na cava sa gadreva na lomamuni, me vaka na nona veivakalouvakinakataki na kalou o jiova sa solia vei kemuni; o ira sa savasava kei ira sa sega ni savasava me ra kana kina, na me tagane kei na me kila. mo ni kua ga ni kania na dra me sova kina qele me vaka na wai. "mo ni kua ni kania ena loma ni bai na i katini ni sila, se waini, se waiwai, se nai sevu ni nomuni manumanu, se na veika o ni sa yalataka me vakacabora, se dua na solisoli ka ni loloma, se nai madrali sa laveti e ligamuni. "ia, mo ni kania ga ena matai jiova na kalou ena vanua sa digitaka o koya, oi kemuni kei ira na luvemuni tagane kei na yalewa, o ira na nomuni dauveiqaravi, o ira na livai sa tiko ena nomuni loma ni bai; mo ni marau tiko ena matai jiova na nomuni kalou kei na vei ka kecega sa tara na ligamuni. "mo ni qarauna vakavinaka sara, o ya mo ni kua ni guilecavi se biuti ira na livai ena veisiga kece o ni sa bula kina ena vanua. "ni sa vakalevutaka na nomuni yalayala ni vanua, me vaka sa yalayala ki na vei kemuni, o ni na tukuna ki na, me'u kana leweni manumanu mada, baleta ni o ni sa via kana lewe ni manumanu, mo ni kania sara vakalevu na lewe ni manumanu. "kevaka sa rui yawa veikemuni na vanua sa digitaki me vakatikora kina na yacana, mo ni qai vakamatea na nomuni manumanu sa solia vei kemuni o jiova, me vaka au sa vakarota vei kemuni, mo ni qai kana ga ena loma ni nomuni bai na kena levu ga o ni via kania. "me vaka ni sa laukana na me tagane kei na me kila, me ra kana talega na savasava kei na sega savasava. "mo ni kila deivaki ni sa tabu na kana dra, ni sa ka bula na dra, mo ni kua ni kania na bula kei na lewena. "mo ni sova ki na qele na dra me vaka na wai, ni sa tabu ni laukana. "mo ni kua ni kania, me vinaka kina vei kemuni kei ira na luvemuni sa muri kemuni, ni o ni sa cakava na veika e dina ka dodonu ena mata i jiova. "na veika tabu ga sa tu vei kemuni, kei nai soro ni veika o ni sa yalataka, mo ni taura ka lako ki na vanua sa digitaka o jiova. "mo ni vakacabora na nomuni soro kama, na lewe ni manumanu kei na kena dra ena cabocabo ni soro nei jiova

na nomuni kalou, ka mo ni kania na lewe ni manu-manu. "mo ni vakarorogo ka muria na vosa kecega au sa vakarota vei kemuni, me vinaka kina vei kemuni kei ira na luvemuni me sega ni mudu, ni kemuni sa cakava na veika e vinaka ka dodonu ena matai jiova na nomuni kalou. "o jiova na nomuni kalou sa musuki ira laiwi na veimatanitu mai na matamuni o ni sa lako tiko kina oqori me vakasesea ka vuaviritaka, mo ni taukena ka tiko ena nodra vanua, "mo ni qarauni kemuni vinaka, mo ni kua ni vesuki me muri ira, ni oti na nodra sa vakarusai mai na matamuni, mo ni kakua ni vakataroga na nodra kalou ka tukuna, 'era sa qarava vakacava na nodra kalou na veimatanitu oqo? au na cakava talega oi au.' "sa tabu ni o ni qaravi jiova na nomuni kalou me vaka o ya; sa ka vakasisila kece vei jiova, ka sa cata talega vakalevu na nodra i valavala ni qaravi kalou, ni sa yaco me ra sai soro kama na luvudra tagane kei na luvudra yalewa ki na nodra kalou. "na veika au sa vakarota vei kemuni moni qarauna ka maroroya, mo ni kua ni vakuria se kauta tani na veika sa tu kina.

13

"kevaka sa mani tubu mai veikemuni e dua na parofita se dua na daudadra ka sa vakaraitaka e so na i vakatakilakila se na ka mana, "ka sa yaco tiko na veika e daudtukuna vei kemuni, me qai tukuna, 'me da lakovi, ira na veikalous oqo' o eda sa sega ni kila o 'ka me da qaravi ira,' "mo ni kua ni rogoca na vosa sa tukuna na parofita o ya, se na daudadra oqori, ni sa vakatovolei kemuni tiko na kalou o jiova, se, o ni sa lomani koya dina tiko ena yalomuni kei na lomamuni tautoko, se sega. "mo ni sa muri jiova dina tiko na nomuni kalou ka rerevaki koya, ka maroroya na nona, vakaro, ka rogoca na domona ka qaravi koya, ka tauri koya matua. "na parofita se na daudadra oqori me vakamatei, baleta ni sa vosa tiko o koya me vukici kemuni tani mai vua na kalou o jiova, o koya sa kauti kemuni tani mai jipita ka voli kemuni tani mai na vale ni veivakabobulataki, me vakavulica veikemuni nai valavala vakalou mo ni lako kina. mo ni biuta tani kina na veika ka mai na kemuni maliwa. "kevaka, o tacimu na luvei tinamā° dina, na luvemu tagane se yalewa, o watimu dina o sa daumarautaka, se dua na nomui tau vinaka sa vecei iko vakavuni ka tukuna, 'me daru lako mada ka qaravi ira na kalou tani eso,' o ira na kalou o ni a sega tu ni kila, oi kemuni kei ira na nomuni qase, "na nodra kalou na veitamata era sa tiko volivoliti kemuni, e ra voleka se era sa yawa sara, mai na dua na yasai vuravura ki na dua tale na yasai vuravura, "mo ni kua ni vaka io vua se rogoci koya se na matamuni me via lomani koya se vosoti koya se via taqomaki koya; "ia, mo ni vakamatei koya dina; me tau sara ga e liu na ligamuni vei koya me mate kina, ni oti koya na ligadra kece na tamata. "mo ni vakaviriki koya ena vatu me yacova sara ni sa mate, baleta ni sa vinakata me vecei kemuni mai vei jiova na nomuni kalou, o koya sa kauti kemuni tani mai jipita, mai na vale ni veivakabobulataki. "me rogoca ka rere o isireli tautoko, me kua tale ni dua e cakava na ka lolovira vaka oqo ena kemuni maliwa. "kevaka e dua veikemuni na rogoca e dua ena nomuni veikoro, sa solia

veikemuni o jiova na nomuni kalou mo ni tiko kina, me tukuna tiko, 'sa so na tamata dauveivakaisini sa lako mai veikemuni ka ra sa lako yani ki na veikorokoro me ra veivecei ka tukuna, "me da lako yani ka qaravi ira na kalou tale e so" o na veikalous o ni a sega tu ni kila. "mo ni qai vakaqaga, vakasaqara ka vakataroga, kevaka me sa ka dina ni sa caka ena kemudou maliwa na cakacaka torosobu oqo, "me sa vakamatei vakaidina na lewenivanua oqo ena i seleiwau à€". me vakarusai vakaidina, o koya kei na veika e taukena kei na manumanu susu kece sa nona, ena yame ni seleiwau. "mo ni qai kumuna mai na veika kece sa butakoci mai ki na loma ni sala donu, ka me vakamai vakatabaki dua na koro o ia kei na veika sa butakoci, vei jiova na nomuni kalou, me sa benu tu ka sega ni mudu. me kua ni tarai cake tale, "me kua ni dua na ka sa vakarusai tu me tiko ena ligamudou, me vakaraitaka tikoga kina o jiova na nona yalololoma veikemuni ka sega ni nona cudru katakata, me lomanani kemuni ka vakalewevuqataki kemuni, me vaka sa yalataka vei ira na nomuni qase, "baleta ni o ni sa vakarorogo ki na domo i jiova na nomuni kalou, mo ni maroroya kina na nona i vakaro, au sa vakarota vei kemuni ena siga oqo, mo ni cakava na k a sa dodonu ena matai jiova na nomuni kalou.

14

"sai kemuni na luve ni kalou o jiova; sa tabu veikemuni na veitarai se tasia na ulumuni ena vukudra na mate. "ni o ni sa ka tabu vua na kalou o jiova, o jiova sa digitiki kemuni me nona, ka i yau talei vua na kalou mai vei ira kece na tamata e vuravura. savasava "mo ni kakua ni kania e dua na ka sa sega ni taleitaki. "oqo na veimanumanu mo ni dau kania: na bulumakau tagane, na sipi, na me. "na dia, na dia ni veikau, na dia lalai, na me kila, na me ni ulunivanua, na dia dravu kei na sipi ni ulunivanua. "kei na manumanu yavai va sa wasei rua na kena ququ, ka mama vakarua na kena. "mo ni kua ni kania na manumanu sa mama vakarua na kena ka sa sega wasei rua na kena ququ, me vaka na, kameli, na ose; ni ra sa sega ni savasava vei kemuni. "na vuaka sa sega ni savasava vei kemuni, sa wasei rua na kena ququ ia sa sega ni mama vakarua na kena, mo ni kua ni kania na lewena se tara na yagona ni sa mate tu. "oqo mo ni kania ena vei ka sa tu e wai: na ika kece sa vakatutuna ka vakavarina. "ia, na ika kece sa sega ni vakatutuna kei na ika kece sa sega ni vakavarina, mo ni kua ni kania, ni sa sega ni savasava vei kemuni. "na manumanu vuka savasava kece mo ni kania. "oqo ga mo ni kua ni kania: na ikeli, na kena mataqali kece e tolu, "na tuivuci levu kei na kena mataqali vata; "na reveni kei na kena mataqali vata; "na ositeriti, na lulu kei na kasaqa, na manulevu kei na kena mataqali vata; "na lulu lalai, na lulu dautagi kei na lulu vulavula, "na mataqali vata na tuivuci, na mataqali vata na lulu, "na belo kei na kena mataqali vata kei na beka kecega. "na veika kecega sa qasi voli sa vakatabana me vuka kina, sa sega ni savasava oqori veikemuni; me ra kakua ni laukana. "me ra laukana kecega na manumanu vuka savasava. "mo ni kakua ni kania e dua na ka sa mate oti tu; e rawa ni o ni solia yani vei ira na vulagi era sa tiko voleka vei kemuni, se mo ni volitaka vei ira

na kai tani; ni sai kemuni na ka tabu vua na kalou o jiova. mo ni kua ni vakasaqara na me gone ena wainisucu nei tinana. "e dodonu moni solia vakaidina nai katinini ni nomuni vuata kecega sa solia veikemuni na nomuni veiteitei ena veiyabaki kecega. "mo ni kana e matai jiova na nomuni kalou ena vanua sa digitaka o koya me tiko kina na yacana, nai katinini ni nomuni sila kei na nomuni waini vou kei na nomuni waiwai, na ulumatua ni nomuni bulumakau kei na manumanu kecega ni loma ni bai, mo ni vulica kina na rerevaki jiova na nomuni kalou. "kevaka sa balavu nai lakolako vei kemuni, me sa dredre kina veikemuni na kauta tiko nai katinini ni vei ka kecega ena i lakolako, "mo ni qai veisautaka mei lavo, taura nai lavo e ligamuni ka lako kina vanua sa digitaka o jiova. "nai lavo me qai voli kina na veika ga sa vinaka veikemuni, na bulumakau, na sipi, na waini, na veika e vaka kina, mo ni kana ena matai jiova na nomuni kalou, mo ni marau kina kei ira na nomuni matavuvale. "me ra kua ni guilecavi na livai era sa tiko vata kei kemuni, ni ra sa sega ni vakaivotavota vata kei kemuni. ni cava na veiyatolu na yabaki, mo ni qai kauta mai nai katinini ni ka kecega me mai biu ki nai lololo. "o ira na livai, o ira na vulagi, o ira na luveniylai, o ira na yada, o ira oqo sa tiko ena loma ni nomuni bai, me ra lako mai ka kana ka mamau me vakasaututaki kemuni o jiova ka vakavuvuatata na cakacaka ni ligamuni.

15

"ni sa mai cava e vitu na yabaki, mo ni qai vakataru me sa boko kece na dinau. "me vaka oqo na kenai vakarau: o ira kece sa solia na dinau vei ira na wekana me ra solia na veivakagalalataki; me kua tale ni taroga mai vua na wekana se tacina, ni sa vakatokai oqo, na veivakagalalataki i jiova. "mai vei ira na vulagi e rawa ni kemuni taura; ia, mai vei ira na tacimuni e dodonu mo vakagalalataki ira, "vakavo ga, ke sa sega na dravudravua ena kemuni maliwa; ni o jiova sa veivakasaututaki oti ena vanua sa solia veikemuni mo ni taukena me vaka na nomuni votavota à€". "ni kemuni sa vakarorogo vakavinaka ga ki na domo i jiova na nomuni kalou, ka qarauna moni maroroya vakavinaka na i vakaro kecega sa vakaroti vei kemuni e daidai. "na kalou o jiova ena vakalouvina kataki kemuni, mo ni vaka sa yalataka vei kemuni; mo ni dau solia vei ira na veimatanitu, mo ni kua ga ni taura mai vei ira; mo ni lewa vei ira na veimatanitu, me kua ga ni ra lewa mai veikemuni e dua na ka. "kevaka sa tiko veikemuni e dua na dravudravua mai vei ira na tacimuni ena nomuni tikotiko sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou, mo ni kua ni yalo ca vei ira se bese ni dodoka na ligamuni mai ki vei ira na tacimuni dravudravua oqo, mo ni dolava ga na ligamuni vakalevu vei ira, ka gadreva vakalevu me vukea na nodra leqa se leqa cava ga. "mo ni qarauna ga de so na vakanananu ca e lako mai veikemuni mo ni tukuna kina, nai ka vitu ni yabaki na yabaki ni veisereki, ka sa tekivu me ca mai kina na yalomuni vua na tacimuni dravudravua ka sega ni solia vua e dua na ka, sa na qai tagi vua na kalou o koya ena vukumuni, sa na qai dina kina nai valavala ca ena kemuni maliwa. "e dodonu mo ni solia dina vua, me kua na

yaloa mai veikemuni ni o ni sa solia e dua na ka, baleta ena veika kece oqo sa dauveivakalouvinakataki kina o jiova, ena nomuni cakacaka kei na ka kece sa tara na ligamuni. "era na sega ni yali na dravudravua mai na vanua; au sa vakarota kina, 'mo ni dolava na ligamuni vei ira na tacimuni, vei ira na dravudravua vei ira talega era gadreva na veivuke ena vanua.' "kevaka sa dua na tacimuni, yalewa se tagane e iperiu, sa volitaki veikemuni, ka sa qaravi kemuni me ono na yabaki ena i ka vitu ni yabaki mo ni qai sereki koya me lako ena galala. "ni kemuni sa sereki koya, me kua ni lako ena liga lala; "mo ni solia vei koya na veika mai na nomuni loma ni bai, na veika mai na rara ni butu sila, na veika mai na i vurevure ni waini. na veika sa vakasaututaki kemuni kina na kalou mo ni solia vakayalovinaka vei ira. "mo ni kila ga ni o ni a tiko vakabobula mai ijipita, sa qai voli kemuni lesu mai na kalou o jiova; o koya oqo au sa vakarota ki na veikemuni na ka oqo. "kevaka sa mani yaco me sa tukuna mai, au na sega ni lako tani mai veikemuni baleta ni'u sa lomani kemuni kei na nomuni vale, ni'u sa bula vinaka talega mai vei kemuni. "mo ni qai cula na daligana me i vakatakilakila ni sa nomuni tamata me sega ni mudu. me caka talega vaka o ya vei ira na yalewa. ena sega ni dredre mo ni vakatalai koya wale tu ga; ni sa vaka tu ga e lewe rua o koya ena loma ni ono na yabaki. na kalou ena vakasaututaki iko ena ka kecega o cakava. "na ulumatua ni manumanu kecega e ka tagane me vakatabui vua na kalou; me kua ni vakacacakakataki se koti na vitidra. "oi kemuni kei ira na nomuni vuale mo ni kana tiko ena matani kalou o jiova ena yabaki kei na veiyabaki ena vanua sa digitaki oti o jiova. "kevaka sa kune kina e dua na ka ka, kevaka sa lokiloki se mataboko se dua sa ca sara kina vakalevu, mo ni qai kua ni vakacabora vei jiova na nomuni kalou. "mo ni qai kania ga ena loma ni nomuni bai; o ira sa tawasavasava kei na savasava na dia ni veikau lalai se na dia ni vanua. "mo ni kakua ga ni kania na kena dra; me sova laivi yani ena qele me vaka na wai.

16

"mo ni maroroya na vula o epipi ka vakayacora na lako sivia vei jiova na nomuni kalou, ni vula o epipi sa kauti kemuni tani kina mai ijipita o jiova na nomuni kalou ena bogi. "mo ni qai vakacabora kina na lako sivia vei jiova na nomuni kalou na veika mai na nomuni loma ni bai kei na vei sipi mai na qele ni sipi ena vanua sa digitaka o koya me tiko kina na yavana. "mo ni kua ni kania na madrai sa tu kina na leveni me vitu na siga mo ni kania kina na madrai sa sega ni vakaleveni kei na madrai ni rarawa, (ni kemuni sa lako tani mai vakatotolo mai ijipita), mo ni nanuma ena veisiga kecega o ni sa bula kina ena nomuni lako tani mai ijipita. "me kua ni dua na ka vakaleveni, me kune ena kemuni maliwa ena loma ni vitu na siga, se me dua na leweni manumanu sa vakacabori mai na matai ni siga, me tiko vulagi me yacova na siga ka tarava. "mo ni kua ni vakacabora na lako sivia ena nomuni loma ni bai sa solia veikemuni o jiova na nomuni kalou; "ena vanua ga se digitaka o jiova me tiko kina na yacana, mo ni vakacabora na lako sivia mai

kea, ena gauna sa dromu kina na matanisiga, na gauna ka o ni sa lako tani kina mai ijipita. "mo ni tavuna ka kania ena vanua sa digitaki o jiova na kalou, ena mataka mo ni qai tucake ka dui gole ki na nomuni vale laca. "me ono na siga mo ni kania na madrai sa sega ni vakaleveni, ena i ka vitu ni siga me qai dua nai soqosoqo tabu ki vua na kalou. me kua ni dua e cakacaka kina. "mo ni wilika e vitu na macawa vei kemuni; tekivu ena i ka vitu ni macawa, mai na gauna sa tekivu musuki kina na sila ena i sele takelo. "mo ni maroroya na solevu ni veimacawa kivei jiova na nomuni kalou me sala vata na soli ka me vaka sa yalomuni kina mai na ligamuni, mo ni na solia me vaka sa vakasaututaki kemuni kina o jiova na nomuni kalou. "mo ni reki vakalevu tiko ena matai jiova na nomuni kalou kei ira na luvemuni tagane kei na yalewa, kei ira na nomuni dau ni veiqaravi tagane kei na yalewa, kei ira na livai ena nomuni lomanibai, kei ira na vulagi, na sega ni vakatamani kei ira na yada era sa tiko vata kei kemuni ena vanua sa digitaka na kalou o jiova me tiko kina na yacana. "mo ni kila ka vakananuma ga, ni o ni a tiko vakabobula mai ijipita, mo ni qarauna kina mo ni maroroya ka qarava nai lesilesi oqo. "mo ni qarava na solevu ni valevakacevaceva me vitu na siga, ni kemuni sa soqona mai na veika mai na vanua ni butu sila kei na veika mai na i vurevure ni waini. "mo ni rekitaka na solevu oqo kei ira na luvemuni tagane kei na yalewa kei ira na nomuni dauniveiqaravi tagane kei na yalewa, kei ira na livai na vulagi kei ira sa sega na tamadra kei na yada era sa tiko ena loma ni nomuni bai. "me vitu na siga mo ni maroroya na solevu tabu oqo ki vua na kalou o jiova ena vanua sa digitaka o koya, baleta ni kalou o jiova ena vakasaututaka na nomuni vuata kecega kei na veicakaca kecega ni ligamuni, mo ni reki dina tiko kina. "me vakatolu ena dua na yabaki, me ra rairai kece na nomuni tagane ena matai jiova na nomuni kalou ena vanua sa digitaka o koya: ena solevu ni madrai sega ni vakaleveni, ena solevu ni veimacawaena kei na solevu ni valevakacevaceva; sa tabu ni dua e lako liga lala mai ena mata ni kalou. "me ra solia na tagane yadua me vaka sa rawata o koya, me vaka na veivakasaututaki sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou. me soli na lewa ni cakacaka vakadodonu "mo ni digitaka na daunilewa kei ira mera cakacaka vata ena nomuni matamata kece, sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou, me vaka na nomuni dui yavusa ka me ra lewa vei ira na tamata ena lewa dodonu. "me kua ni vakavevei na lewa, me kua na veitovaki, se me caka tiko na veivakaqumi, na veivakaqumi e vakamatatokata na tamata yalomatua, e moica ka vakavevea talega na vosa dina ka dodonu. "mo ni muria na ka kecega e dina ka dodonu, me rawa ni o ni bula ka taukena na vanua sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou. "mo ni kua ni tea e dua na vunika me nomuni, me vaka e dua na kau mei vakarakarakara, volekata nai cabocabo ni soro o ni sa tara vua na kalou o jiova me nomuni. "mo ni kua ni vakaduria e so na duru tabu, me vaka ni sa cata sara na kalou o jiova.

"mo ni kua ni vakacabora vei jiova na nomuni kalou e dua na bulumakau se sipi sa ca tu se sa tauvimate tu, ni sa ka vakasisila sara vei jiova na nomuni kalou na veika vakaoqori. "kevaka sa kune e dua veikemuni ena loma ni nomuni bai sa solia veikemuni o jiova na nomuni kalou, e dua na tagane se yalewa sa valavala vakasisila vakalevu ena mata i jiova na nomuni kalou ni sa basuka na nona veiylalayati, "o koya sa lako me qaravi ira ka lotu vei ira na kalou tani, se na vula se na matanisiga se dua na ka sa tu mai lomalagi au sa sega ni vakarota, "e sa mai tukuni, ka o ni sa rogoca mo ni qai vakataroga vakavinaka sara, ke vaka sa ka vakaidina ni sa caka na ka vakasisila oqo e isireli, "me qai kau mai na tagane se yalewa sa cakava na ka oqo ena matamata ni koro, me qai vakaviriki ena vatu na tamata o ya me mate sara. "o koya sa dodonu sara me mate, me vakamatei sara ni sa tiko nai vakadinadina, me rua se tolu, ia, me kua ni vakamatei kevaka e dua ga nai vakadinadina. "na ligadra nai vakadinadina me liu sara ga vei koya sa dodonu me vakamatei ka qai muri na ligadra na tamata kecega. mo ni biuti ira tani na tamata ca mai na kemuni maliwa. "kevaka sa basika vei kemuni e dua na ka sa dredre mo ni vakatulewa kina, na vakadave dra, na veilewa sa vakatauci oti, se me baleta na veivakatotogitaki, na veika e dauveibakati ena nomuni matamata, mo ni qai tucake ka lako ki na vanua sa digitaka o jiova na nomuni kalou, "mo ni qai lako mai vei ira na bete, na livai kei ira, era na vakatauca mai na i totogi vakadodonu. "e dodonu mo ni cakava vakakina me vaka na lewa era sa vakatauca ena vanua sa digitaka o jiova. mo ni qai cakava vakavinaka me vaka era sa vakatauca vei kemuni. "me vaka na totogi sa volai ena vunau, o ni sa vakaroti kina, me vaka na lewa sa vakatauci, mo ni cakava ga; mo ni kua ni vuki ki nai matau se ki nai mawi mai nai totogi sa vakatauci vei kemuni. "na tamata sa cakakaka vakaviavialevu ka sa sega ni via rogoci ira na bete, o ira sa cakakaka ena vuku ni kalou, se vei ira na daunilewai, me mate na tamata o ya. mo ni qai kauti ira tani na tamata ca oqori mai isireli. "me ra rogoca kece na tamata ka rere ka me kua tale na cakakaka vakaveitalia. "ni kemuni sa lako mai ki na vanua sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou ka taukena ka tiko talega kina, o ni qai tukuna, 'keimami na bulia e dua na tui me vakataki ira na veimataniitu era sa tu oqo.' "mo ni vakatura vakaidina e dua me tui me vaka e dua sa digitaka o jiova, e dua ga mai vei ira na tacimuni, mo ni bulia me tui, me kua ni tui e dua na vulagi, o koya sa sega ni tacimu. "me kua ni dua e dauvakalevutaka ga vakai koya na nona ose, se me dua e kauti ira lesu na tamata ki jipita me ra laki vakalevutaki ose mai ni sa tukuna oti vei kemuni o jiova, 'ni sa sega ni dodonu mo ni muria tale.' 'sa sega ni dodonu me vakalevutaka vei koya na watina de qai vuki tani na yalona; sa vakatalega kina, me kua ni vakalevutaka vei koya na siliva se koula, de qai vuki tani na yalona. "ni sa dabe tiko ena i dabadabe vakatui ni nona mataniitu, ena qai vola, me nona ga, e dua nai lavelave ni vunau oqo mai na kena sa tiko vei ira na bete kei na livai. "me tiko ga vei koya, ka me wilika tiko ena veisiga kece sa bula kina, me rawa ni vulica

kina me rerevaka na kalou o jiova ka muria na vosa kece ni vunau kei nai lesilesi, "me kua ni viavialevu kina na yalona mai vei ira na tacina, me kua ni vuki tani mai nai vakaro kece, se ki nai matau se ki nai mawi, me rawa ni balavu kina na nona bula ena nona mataniitu, o koya kei ira na luvena ena kedra maliwa na isireli.

18

"o ira na bete kei ira na livai, io, o ira na kawa vaka livai, sa sega na nodra i votavota se na nodra tikina vata kei ira na isireli; me ra na kania nai madrali sa vakacabori vei jiova ena bukawaqa kei nai votavota i jiova. "sa sega na nodra tikina vei ira na tacidra, o jiova ga sa nodra tikina ka nodra i votavota, me vaka sa tukuna vei ira o koya. "oqo na nodra i votavota na bete mai vei ira na tamata ena nodra vakacabora nai soro, se bulumakau, se sipi, me ra solia na tabana, na babana kei na ketena. "nai seu ni nomuni veiteitei kei nai seu ni nomuni waini kei nai seu ni waiwai, mo ni solia vei koya nai seu ni sipi me soli vei koya. "o jiova na nomuni kalou sa digitaki koya mai vei ira kece na nomuni yavusa me tucake tu, ka veiqaravi ena yaca i jiova o koya kei ira na luvena me sega ni mudu. "kevaka e dua na livai sa lako mai ki vei kemuni, ena nona lako tiko mai vei ira na isireli, ka sa lako tiko mai ena yalona dina ki na vanua sa digitaka o jiova, "me qai veiqaravi, o koya ena yaca i jiova na nona kalou, me vaka era sa dau vakayacora na tacina o ira na livai, o ira sa dau tu ena mata ni kalou o jiova. "me vakatautauvata na kedra i votavota ni ra kana me kuria nai sau ni vei ka era sa dau votai kina. "ni o ni sa lako mai ki na vanua sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou, mo ni kua ni muria se vulica me muria na nodra i valavala na veimataniitu oqo. "me kua ni kune ena kemuni maliwa e dua na luvemuni tagane se yalewa me lako curuma na bukawaqa, se me dua e dauvakatevoro, se dua e muria na parofita vakailasu, se daumuri ira na dau-rairai, se o ira na daucaikausausau, "se dua sa muri ira na daulawaki, se dua sa lako vua na daucurumi, se dua sa muria na dauveinita, se dua sa dau taroga na mate. "o ira kece sa cakava na veika oqo era sa ka vakasisila vei jiova na kalou, oqo talega na vuna era sa vakasavi tani kina na veimataniitu oqo mai matamuni mai vua na kalou o jiova. "mo ni sega ni cala ena mata ni kalou o jiova. "o ira na veimataniitu oqo era sa dau vakarorogo vei ira na lasulatu, vei ira na viavia vakalou, ia oi kemuni, na kalou o jiova sa sega ni digitaka na veika vakaoqo vei kemuni. "na kalou o jiova ena vakatubura e dua na parofita me vakataki au mai na kemuni maliwa, mai vei ira na tacimuni o koya oqo mo ni qai vakarogoca, "me vaka na nomuni gadreva na kalou o jiova mai orepi ena siga ni soqoni levu ka tukuna, 'me keimami kua tale ni rogoca na domo i jiova, me kakua talega ni raica na bukawaqa levu oqo, de keimami mate kina.' "sa qai tukuna vei au o jiova, 'sa dina na ka era sa tukuna. 'au na vakatubura e dua na parofita me vakataki iko ena kemuni maliwa, au na biuta na noqu vosa e gusuna, ena tukuna o koya vei kemuni, na veika kece au sa vakarota vua. 'ena yaco o koya sa sega ni via rogoca na noqu vosa sa lako mai

gusuna ena yacaqu, au na taroga mai vua. 'na parofita sa nanuma ni vosa tiko ena yacaqu, o koya au sa sega ni vakarota me cavuta, se sa vosa tiko ena vukudra e so tale na kalou, ena mate vakaidina na parofita o ya.' "kevaka o ni sa tukuna e lomamuni, 'keimami na kila vaka cava ni sa sega ni vosa vei keimami o jiova?' â€" "kevaka sa vosa e dua na parofita ena yaca i jiova, ia sa qai sega ni yaco na veika e tukuna â€" sa sega ni vosa i jiova oqori. sa vosa ga vakaveitalia na tamata oqori ka mo ni kua ni rerevaki koya.

19

"ni sa tamusuka na kalou o jiova na veimatanitu, na nodra vanua ena soli vei kemuni, o ni na vakasesei ira ka tiko ena nodra veikoro ena nodra veivale, "mo ni vakatikitikitaka e tolu na koro vei kemuni ena nomuni vanua o koya sa solia veikemuni na kalou o jiova mo ni taukena. "mo ni vakarautaka na kena gaunisala, ka wasea vakatolu na tikina ena nomuni vanua o koya sa solia veikemuni o jiova na nomuni kalou mo ni taukena, o koya sa vakamatea e dua na tamata me dro kina. "na tamata laba oqo, ena bula kevaka sa veivakamatei ni a sega ni nakita, ni a sega ni cata na wekana oqo e liu. "me vaka sa lako yani ki veikau e dua na tamata kei na wekana me ta kau, ka sa taura e ligana nai matau me taya na vunika, qai cadruti mai ligana nai matau qai taya na wekana, ka mani mate saraoni sa dro ki na dua na koro ni drodro oqo, ena bula; "de qai yaco na veisaisaumi ena dra ni se tiko na cudru katakata ena vuku ni mate kei na gaunisala talega ni sa rui yawa, sa tobo ka vakamatei na tamata o ya, e dina ga ni a sega ni nakita na nona veivakamatei. "o ni sa vakaroti kina oqo, 'mo ni wasea e tolu na koro ni drodro vei kemuni. "kevaka sa vakalevutaka o jiova na nomuni kalou na nomuni yasana, me vaka sa bubuluaitaka vei ira na qase, ka solia vei kemuni na vanua sa yalataka me solia vei ira na nomuni qase, "kevaka o ni sa muria na i vakaro kece ni kalou ka cakava, me vaka au sa vakarota vei kemuni ena siga oqo, o ya mo ni lomani jiova na nomuni kalou, ka lako tikoga ena nona sala, mo ni qai vakuria tale ena tolu na koro ni drodro me kuria na tolu sa tiko rawa, "de na qai vakadavea tikoga na dra sega cala ena vanua sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou me nomuni votavota ka me beitaki tiko ga vei kemuni na vakadave dra. "ia, kevaka ga e dua sa cata sara na wekana, ka sa toka vuni me vakamatei koya, ni sa mate oti, qai dro kina dua na koro oqo, "o ira na qase ni koro o ya, me ra qai kauti koya mai kea ka soli koya ki vei ira na wekana o koya sa mate, me vakamatei kina. "me kua ni vakaloloku na matamuni, mo ni kauta tani e isireli na yalo sa beitaiki ni vakadave dra, me rawa ni vinaka kina vei kemuni. "mo ni kua ni tosoya nai yalayala ni vanua o koya era sa biuta tu na qase ena nomuni votavota o koya o ni na taukena ena vanua sa solia o jiova na nomuni kalou. "e dua nai vakadinadina me kua ni tukace me beitaka e dua na tamata ena vuku ni caka cala se i valavala ca sa cakava, me rua se tolu nai vakadinadina me vakadeitaka na veibeitaki. "kevaka sa tukace e dua nai vakadinadina lasu me vakadinadinata e dua na caka cala, "me rau qai tukace ruaru e na mata ni kalou na lewe rua oqo, ena mata

ni bete kei na turaga ni lewa talega, o ira sa veiqaravi ena gauna o ya. "na turaganilewa me cakava e dua na vakataro vakatotolu, kevaka sa lasu nai vakadinadina, o koya sa solia tiko nai vakadinadina lasu vua na tacina. "me qai caka vua me vaka sa vinakata o koya me cakava vei tacina, mo ni qai biuta tani kina na tamata ca mai veikemuni. "o ira sa vo tiko me ra rogoca ka rere, me kua tale kina ni dua e cakava na ka ca ena kemuni maliwa. "me kua ni rai vakalomaloma tiko na matamuni, na bula ki na bula ga, na mata kina mata ga, na bati ki na bati, na liga ki na liga kei na yava ki na yava.

20

"ni o ni sa lako me vala kei ira na kemuni meca, ka o ni sa raica ni ra sa lewe levu na nodra ose, na nodra kareti kei ira na kena tamata mai vei kemuni, mo ni kua ni rerevaki ira, ni sa tiko vata kei kemuni o jiova na nomuni kalou, o koya sa kauti kemuni cake mai na vanua o ijipita. "ni sa yaco me sa voleka mai nai valu me lako mai na bete ka vosa vei ira na tamata, "me na qai vosa vei ira ka vaka: 'mo ni rogoca na isireli, ena siga oqo, sa voleka nai valu kei ira na kemuni meca, mo ni kua ni yalo lailai, mo ni kua ni rere mo ni kua ni sautanini se vakarerei ena vukudra; 'ni sa kalou o jiova na nomuni kalou o koya sa lako vata tiko kei kemuni, me valuti ira na meca ena vukumuni, me vakabulai kemuni. "me ra qai vosa na turaga vei ira na tamata ka vaka: 'o cei sa tiko oqori sa tara e dua na vale vou ka sa sega ni vakacabora vua na kalou? me lako o koya ka lesu tale ki nona vale, de qai mai mate ena i valu oqo ka dua tale na tamata e la'ki vakacabora na vale. 'o cei talega sa tiko oqori sa tea oti e dua na were ni vaini ka se sega ni kania na vuana? me lesu tale o koya oqo, de qai lako ki nai valu ka mate me qai dua tale e kania na vaini. 'o cei talega sa tiko oqori, sa vosaka oti e dua na goneyalewa ka e se bera ga ni rau vakawati? me lako o koya ka lesu ki vale, de qai mate e nai valu ka qai dua tale na tagane e veiwatini kei na goneyalewa o ya. "me ra qai vosa tale na turaga vei ira na tamata ka vaka: 'o cei sa tiko oqori vei kemuni e sa tamata rerere ka yalolailai, me lesu tale o koya ki na nona vale de qai kabiti ira na kena vo na rere kei na yalolailai. "ni ra sa vosa oti na turaga vei ira na tamata, me ra qai digitaka e so nai liuliu me veiliutaki ena i valu. "ni kemuni sa lako voleka ena dua na koro mo ni valuta, ka sa yaco mai na veiyalayalati ni veivakasaututaki. "me yaco me vaka na nomuni lewa ni veivakasaututaki, me dolavi vei kemuni, o ira kecega na tamata era sa kune ni ra tiko kina me ra sauma tiko nai vakacavacava vei kemuni ka qaravi kemuni. "kevaka sa bese na koro oqo me cakava na eisaututaki ka sa vinakata ga nai valu vata kei kemuni, mo ni sa tuva nai valu vei ira. "ni sa soli ira o jiova na nomuni kalou ki na ligamuni, mo ni qai vakamatei ira kece na tagane ena i seleiwau. "o ira na yalewa, na lalai, na manumanu kece kei ira kece sa tiko ena koro kei nai toki ni valu kece mo ni taura vakaukauwa me nomuni mo ni kania talega na veika sa nodra na meca me vaka sa solia vei kemuni o jiova na kalou. "mo ni cakava kece vaka oqo ki vei ira kece na veikorokoro era sa tiko vakayawa mai veikemuni,

ka era sa sega ni veikoro ni matanitu kece oqo. "ia, na veikoro kece ni veimatanitu sa solia vei kemuni o jiova me nomuni votavota, mo ni kua ni vakavoca e dua na ka sa vakacegu me bula tiko, "mo ni vakarusai ira kece: na ilaiti, na amoraiti, na kenanaiti, na itaiti kei ira na jepusaiti, me vaka ga sa vakaroti kemuni kina o jiova na nomuni kalou, "de ra qai vakavulici kemuni me vaka ga na nodra daucakacaka vakasisila era sa dau cakava vua na nodra kalou, mo ni na valavala ca kina vua na kalou o jiova. "ni o ni sa tuva i valu ena vuku ni dua na koro, ka valuta tiko me nomuni, mo ni kua ni vakamatea na kena veikau kei na vunika, me kua ni vakayagataki na i matau, ni kemuni sa kana tiko mai kina, mo ni kua ni musuka, ni ra sa yaga vei ira na tamata na veivunikau ni vanua. "na veivunikau ga sa sega ni kakana, mo ni qai taya laivi ka vakarusaka vakayagataka me tara kina nai sasabai vei koya na koro sa via vala vata kei kemuni me yacova ni sa vakamalumalumutaka.

21

"kevaka sa kune e dua sa davo matemate tu ena dua na vanua sa solia vei kemuni o jiova mo ni taukena, ka sa sega ni kilai se mate vakacava, "o ira na nomuni qase kei ira na nomuni turaganilewa, me ra lako yani ka vakarautaka na kena balavu mai na koro voleka ki na vanua sa kune kina na mate. "o ira kece na qase ena koro sa voleka duadua ki na yago ni mate, me ra taura mai e dua na bulumakau gone sara e se bera ni vakacakacakataki, se me sa colata nai vua e domona. "me ra qai kauta mai na bulumakau oqo o ira na qase ni koro ki na dua na buca sa drodro vinaka kina na wai ka se bera talega ni siviyrataki se tei, me ra qai musuka na domo ni bulumakau gone oqo ena buca o ya. "o ira na bete kei ira na luvei li-vai me ra qai lako voleka mai, ni sa digitaki ira na kalou me ra cakava na cakacaka ni veiqaravi vua, ka veivakalouvinkataki ena yaca i jiova, ena nodra vosa, na veibeitaki se dredre kece se veivala kece, sa na vakaoti kina. "o ira kece na qase ena buca sa voleka ki na vanua ni mate me savata na ligadra ena dela ni bulumakau gone sa musuki oti na domona ena buca. "me ra qai vosa ka vaka: 'na ligai keimami sa sega ni vakadavea na dra oqo, se sa raica na matai keimami. 'mo ni vakarautaka na veisorosorovi, i jiova me baleti ira na nomuni tamata na isireli, o ira o ni sa volia, mo ni kua ni vakatara na dra sega kala oqo vei ira na isireli na nomuni tamata.' e dua nai soro ni veibuluti oqo sa caka tiko ena vukudra, ena vuku ni dra sa vakadavei oti. "mo ni biuta tani kina na yalo beitaki ena vuku ni dra sega cala o ya mai vei kemuni, ni o ni sa cakava na veika e dodonu ena mata i jiova. "ni kemuni sa lako ka ia nai valu kei ira na meca, ka sa soli ira ki na ligamuni o jiova na nomuni kalou, ka era sa nomuni kaivesu, "ka o sa raica mai vei ira na vesu e dua na yalewa rairai vinaka, ka o sa gadrevi koya ka vinakata me sa watimu, "mo qai kauti koya mai ki na nomu vale, me qai tasi na uluna ka kotiva nai taukuku ni ligana. "me qai kau laivi nai sulu ni kaivesu, me qai vakalolokutaki tamana kei tinana me dua na vula; ni oti o ya mo qai moceri koya ka mo sa watina tagane ka me watimu yalewa o koya. "kevaka o

sa mani sega ni taleitaki koya, mo qai sereki koya, mo kua ni volitaki koya ena i lavo; mo kakua ni cakacaka vakaca vei koya, baleta ni o sa vakamalumalumitaki koya. "kevaka e dua na tagane sa rua na watina, e dua sa lomani vakalevu ka dua e lomani vakalailai, ka e rau sa vakaluvuni ruarua vei koya, kevaka sa sucu na ulumatua mai vua sa lomani vakalailai, "ni sa yaco na gauna me sa wasei kina nai votavota vei ira na luvena tagane, me kua ni soli nai votavota ni ulumatua vua na luvei na watina sa rui lomana vakalevu. "me soli ga vua na luvena ulumatua dina mai vua na watina sa lomana ga vakalailai ni sa soli vua e rua nai votavota ena veika kece sa taukena, ni sai koya ga nai tekitekivu ni nona kaukauwa; na dodonu ni ulumatua sa nona ga. "kevaka e dua na tamata sa dua tiko na luvena e dau-talaidredre ka dau vakadrecike. o koya sa dau bese ni rogoga na vosa i tamana, se na domo i tinana, o koya ni sa vunauci qai bese ga ni vakarogoro vei rau, "me rau qai tauri koya na tamana kei na tinana ka kauti koya mai vei ira na qase ni koro, ena matamata ni koro. "me rau qai tukuna vei ira na qase ena koro, 'oqo na luvei keirau sa dau talaidredre ka vakadrecike, sa bese ni via vakarogoga na domo i keirau, sa gone daukana ka daumateni.' "o ira na qase kece ena koro, me ra qai vakaviriki o ya ena vatu me mate sara. mo ni qai biuta tani kina na tamata ca mai veikemuni, me ra rogoga kece na isireli ka rere. "kevaka sai valavala ca e dua na tamata e dodonu me vakamatei kina, ka sa vakamatei, ni kemuni sa vakaliligi koya ki na vunika, "me kua ni dua na bogi taucoke ena nona lili tu ena vunika, mo ni buluti koya ga ena siga tikoga o ya, mo ni kua kina ni vakadukadukalitaka na vanua sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou me nomuni votavota; ni o koya sa vakaliligi sa vakaloucataki mai vua na kalou.

22

"ni kemuni sa raica na nona bulumakau kei na nona sipi na tacimuni ni sa lako sese tiko, ka o ni qai via sega ni kila, mo ni kila ni dodonu mo ni kauta lesu mai vua. "kevaka sa sega ni tiko voleka veikemuni o tacimuni, se o ni sa sega beka ni kilai koya, mo ni qai kauta mai ki na nomuni vale me tiko ga vei kemuni me yacova ni sa vakasaqara mai o tacimuni, mo ni qai solia lesu vua. "me vaka talega kina na nona asa kei na nona i sulu talega. na veika kecega i tacimuni sa yali, ka o ni sa kunea, mo ni qai vakasuka vua ka kakua ni vunitaka. "kevaka sa lutu na nona asa se bulumakau ena sala, ka o ni qai vunitaki kemuni, e dodonu mo ni vukei koya ena kena vakagalalataki. "sa tabu vua na yalewa me daramaka e dua na ka e vakatakilalilataki na tagane, se me dua na tagane me daramaka e dua nai sulu e vakatakilalilataki ki na na yalewa, o ira kece sa cakava oqo, era sa cakacaka vakasisila vua na kalou o jiova. "kevaka o ni sa mani sotava e dua na sova ni manumanu vuka ena sala, ni sa toka ena vunika se ena dela ni qele, ka sa sega tiko na yaloka se luvena, ka sa dabe toka e delana na tinana, mo ni kakua ni taura ruarua na tinana kei na luvena; "mo ni laiva na tinana me lako, ka kauta ga na luvena, me vinaka kina vei kemuni, ka me balavu talega kina na nomuni bula. "ni kemuni sa tara e dua na vale vou, mo

ni qai cakava nai cavacava tatarovi ena dela ni vale mo ni kua ni beitaki kina ena vakadave dra kevaka e dua sa lutu mai dela ni vale. "mo ni kua ni cavaruka na nomuni sore ni vaini vata kei soreni kau tale eso, de ra na qai vakacacani na vua ni nomuni vaini. "mo ni kua ni vakayagataka na siviyara ni rau sa vesu me cakacaka vata e dua na bulumakau kei na dua na asa. "mo ni kua ni daramaka nai sulu e duidui na kena mataqali, me vaka ni veiwiki na vutinisipi kei na lini. "mo ni bukia na tutu ni sulu vava, o ni sa dau ubi kemuni kina. "kevaka e dua na tagane sa taura e dua na yalewa, ka rau sa tiko vata sara ka sa qai cati koya tale. "ka sa qai beitaka na goneyalewa e nai valavala vakamadua ka vakarogorogocataka na yacana ka tukuna tiko, 'au sa taura na yalewa oqo, ka keirau sa tiko vata, au sa qai kunea ni sa vakacacani oti tu o koya,' 'oi rau na tamana kei tinana na goneyalewa oqo, e rau sa kauta mai nai vakadinadina ni lasu na veibitaki o ya vei ira na qase e na matamata ni koro. "sa vosa vei ira na qase o tama ni goneyalewa ka vaka, au sa solia na luvequ goneyalewa oqo vua na tagane oqo me watina, ia oqo sa qai cati koya ni sa mocera oti. 'oqo sa beitaki na goneyalewa oqo ena i valavala e veimaduataki ka tukuna, "au sa kunea na luvemu goneyalewa oqo ni sa veikilai oti kei na tagane." oqo nai vakadinadina ni lasu na tagane na luvequ goneyalewa oqo.' e rau sa qai tevuka nai sulu mei vakadinadina vei ira na qase ni koro. "o ira na qase ni koro o ya, me ra qai kauta na tagane o ya, ka totogitaka; "me ra totogitaka ena noda sauma e dua na drau na dola vua na tama ni goneyalewa, baleta ni sa vakarogorogocataka e dua na goneyalewa dina ni isireli. me taura talega me watina ni nona bula taucoko ka tabu ni solia vua nai vola ni veibiu se veisere. "kevaka sa dina, ni sa sega ni kune vua na goneyalewa nai vakatakilakila ni se tabu tagane dina, "me ra qai kauta mai na goneyalewa ki na matanikataba nei tamana, ka me ra vakaviriki o ya ena vatu o ira na tagane ni koro o ya me mate, baleta ni sa cakava na goneyalewa oqo e dua na ka vakamadua levu e isireli. me sa dau tagane tiko ena loma ni vale nei tamana, mo ni qai biuta laivi kina na tamata ca mai vei kemuni. "kevaka sa dina, ni sa sega ni rau sa veimoceri tiko kei na dua na yalewa vakawati, me rau qai vakamatei ruaruao koya na tagane sa mocera na yalewa kei na yalewa sa moceri; me kautani kina na ka ca e isireli. "kevaka sa vosaki oti e dua na goneyalewa mai vua e dua na tagane, qai dua tale na tagane e raici koya ena koro ka moceri koya, "mo ni qai kauti rau tani mai na koro ki na matamata ni koro, mo ni qai vakaviriki rau ena vatu me rau mate sara, na goneyalewa baleta ni sega ni kaila se tagi me kilai e nakoro, na tagane baleta ni vakamalumalumutaka na watina e dua tale na tagane; oqo mo ni qai biuta tani kina na tamata ca vaka oqo mai vei kemuni. "ia, kevaka ga sa kunea na goneyalewa sa vosaki oti vaka oqo, mai na taudaku ni koro, ka qai vakaukauwataka na goneyalewa ka curumi koya, na tagane duadua ga me vakamatei. "mo ni kua ni cakava vua na goneyalewa e dua na ka, ni sa sega na ka e tiko vua me beitaki kina me vakamatei, me vaka e dua sa tucake ka vakamatea na tacina, sa vaka kina na tikina oqo. "ni sa kunei koya na goneyalewa sa qai vosaki tiko mai na taudaku ni koro ka vakaukauwataki koya,

sa tagi ka kaila na goneyalewa, ia, sa sega ni dua e raica se rogoca me vakabulai koya. "kevaka e dua na tagane sa kunea e dua na goneyalewa sa sega ni kila na tagane ka se sega talega ni vosaki, ka sa taura na yalewa o moceri koya ka era sa kila na tamata, "na tagane sa mocera na goneyalewa oqo me solia vei tama ni yalewa e limasagavulu na dola, ka me qai tauri koya me watina baleta ni sa vakamalumalumutaki koya, ka sa tabu talega ni solia vua nai vola ni veibiu se veisereki ena nona gauna taucoko ni bula. "sa tabu ni dua na tagane me taura na wati tamana se cega nai davodavo nei tamana.

23

"o koya sa sega ni bula na yagona vakatagane ni sa vakalewai vaka ca sara me kua ni tiko e nai soqosoqo levu i jiova. "me ra kua talega ni curu mai ki nai soqosoqo i jiova o ira na luve ni veibutakoci, me yacova nai ka tini ni taba tamata, sa tabu sara ni dua na nona kawa me curu ki nai soqosoqo levu i jiova. "me kua ni dua na amoraiti se moapaiti me curu mai ki nai soqosoqo levu i jiova me yacova nai katini ni tabatamata, sa tabu ni dua na nodrau kawa me curu mai ki nai soqosoqo levu i jiova me sega ni mudu, "baleta ni ra sa sega ni via sotavi kemuni ena madrai kei na wai ena sala ena nomuni lako tani tiko mai ijipita, baleta talega ena noda saumi pelami na luvei piori mai mesopotamia me vakaloucataki kemuni. "na kalou o jiova sa sega dina ni via rogoci pelami, ia, na kalou o jiova sa veisautaka na kalouca ki na kalouvinaka vei kemuni baleta ni sa rui lomani kemuni. "mo ni kua ni goleva na nodra vakacegu se na nodra tiko vinaka ena nomuni bula taucoko. "mo ni kua ni besetaka e dua na kai itomi, ni sa tacimuni dina, mo ni kua ni besetaka talega e dua na kai ijipita baleta ni o ni a tiko vulagi mai kina. "o ira na luvedra ena i katolu ni taba tamata sa tara vei ira mera curu ki na i soqosoqo ni kalou. "kevaka era sa lako yani na nomuni mataivalu me sota kei ira na meca, mo ni qai maroroi kemuni mai na ka kecega e vakasisila. "kevaka sa dua na tagane ena kemuni maliwa sa yaco me dukadukali ena veika sa dauyaco ena bogi, me lako ena taudaku ni nomuni tikotiko; me kua tale ni curu mai ena nomuni tikotiko. "me yaco, ni sa qai karobo mai, me qai vakasavasavataki koya ena wai, ni sa dromu na matanisa, me qai lako mai ki na loma ni tikotiko. "me tiko talega e dua nai tikotiko ena taudaku ni nomuni tikotiko, mo ni dau lako kina; "me tiko talega e dua nai sivi lailai vata kei na nomuni yaya ni cakacaka, ni veigauna kece mo ni lako kina ka lolo e tau-tuba, mo ni qai kelua ka buluta tale ena gauna o ni sa benu oti kina. "ni sa veilakoyalei voli o jiova ena nomuni tikotiko me vakabulai kemuni ka soli ira na kemuni meca vei kemuni, o koya oqo me savasava ka tabu na nomuni i tikotiko, me kua ni raica kina o koya e dua na ka dukaduka ena kemuni maliwa, de qai vuki tani o koya mai vei kemuni. "mo ni kakua ni vakalesui ira lesu tale na bobula era sa dro mai vei ira na nodra turaga ki vei kemuni. "me tiko o koya ena kemuni maliwa, ena vanua sa vinaka vua, mo ni kakua ni vakaocai koya. "sa tabu me vakacabori e dua me dau tagane vei ira na goneyalewa ni isireli, se me

dua na gonetagan e ni isireli me sa vakacacani. "mo ni kua ni kauta mai ki na vale i jiova na nomuni kalou, e dua nai lavo, sai sau ni dua na dautagan e ni na kena i sau e dua na koli, me i soro ni yalayala, ni rau sa ka vakasisila ruarua ena na mata ni kalou o jiova. "mo ni kakua ni lavaka na tubu vua e dua na tacimuni, na tubu ni i lavo€" se kakana, se dua ga na ka o ni sa dau solia yani vakadinau ka me vakatubu lesu mai. "ki vua e dua na kai tani, e dodonu mo ni lavaka vua na tubu. ia ki vei ira na tacimuni, sa tabu ni lavalaki na tubu vei ira, me vakalouvinkataki kemuni kina o jiova na nomuni kalou ena veika kecega sa tara na ligamuni ena vanua o ni sa lako tiko kina me taukena. "ni kemuni sa bubuluni vei jiova na nomuni kalou, me kua ni bera na nomuni sauma, ni sa gadreva dina mai veikemuni o jiova, kevaka sa sega, sai valavala ca oqori. "kevaka o ni sa sega ni yalataka e dua na ka, sa sega ni valavala ca oqori. "na veika kece sa lako mai na gusumuni mo ni maroroya ka vakayacora, ni kemuni sa yalayala vakadodonu vei jiova na nomuni kalou ena vei ka o ni sa cavuta ena gusumuni. "ni kemuni sa lako mai kina nona veivere na wekamuni, mo ni qai kania vakalevu na vaini, me kua ni dua e biuta e dua na ka ki na nona bola. "ni kemuni sa lako mai ki na nona veisila na wekamuni, mo ni qai tomitomi ga ena ligamuni, me kua ni dua e vakayagataka nai sele takelo ena veisila e se bera ni tamusuki.

24

"ni sa taura e dua na yalewa e dua na tagane me watina ka sa vakamautaka, ka sa qai yaco tale me sega ni taleitaki koya, baleta ni sa raica e so na ka dukadukali mai vua, ka sa vola e dua nai vola ni veisere vua na yalewa, sa biuta sara e ligana ka vakatalai koya tani mai vale, "ni sa lako tani mai vale o koya, ka sa lako me la'ki watina tale e dua na tagane, "kevaka sa sega ni taleitaki koya, o koya nai karua ni watina ka sa solia vua nai vola ni veisere ki na ligana ka vakatala tani mai vale, se, kevaka sa mani mate nai karua ni watina, o koya e a kauti koya mai, "o koya na matai ni watina sa tabu ni tauri koya tale, baleta ni sa vakacacani koya oti, oqo e dua na ka tabu ena mata i jiova, mo ni kua gona kina ni kauta mai nai valavala ca ena vanua sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou me nomuni votavota. "ni sa taura e dua na yalewa e dua na tagane me watina, sa tabu sara me lako ki nai valu, se me soli tale vua e dua na ka me cakava, me vakagalalataki o koya me dua na yabaki, ka me tiko mada ga e vale me vakamarautaka tiko kina na watina ena veisiga. "sa tabu ni dua e taura na vatu ni qaqi sila me veiyalayalati kina, ni vatu oqori sa nona bula na kena i taukei. "kevaka sa kune ni dua e taura vakavesu e dua vei ira na tacina na isireli, qai cakacaka vakaca vua se volitaki koya, me vakamatei na tamata o ya, mo ni qai kauta tani na ka ca o ya ena kemuni maliwa. "mo ni qarauna na tete ni vukavuka, mo ni qarauna mo ni vakamuria kece ka cakava na veika kecega era sa vakavuvulitaka na bete kei na livai, me vaka au sa vakarota vei ira, mo ni qarauna, mo ni muria. "mo ni nanuma na veika e cakava na kalou vei miriama ena sala ena nomuni lako tani tiko mai ijipita! "ni kemuni sa solia tiko vei tacimuni e dua na ka, mo ni kua ni lako ki na nona

vale me solia mai vei kemuni e dua na yalayala. "kevaka o ni sa tucake tu e tuba, ka sa lako mai na tamata o ni a soli ka vua, me kauta mai na ka sa yalayala kina vei kemuni. "kevaka sa dravudravua na tamata o ya, me kua ni tiko vakadede vei kemuni na ka sa yalataka. "me vakasukai tale vei koya na ka sa yalataka ni se bera ni dromu na matanisiga me moce vata kei na nonai sulu ka vosa vinakataki kemuni, ka ena dodonu kina vei kemuni ena mata ni kalou o jiova. "mo ni kua ni vakaicolacolataki koya e dua na bobula sa voli ni sa dravudravua ka vakaloloma, se sa tacimuni se vulagi sa tiko ena vanua ena loma ni nomuni bai. "ena veisiga kece, mo ni solia vua na kena i sau, ka me sa soli vua ni bera ni dromu na matanisiga, ni sa dravudravua o koya ka sa vakanamata tuga ki na kena i sau, de qai tagi vua na kalou o koya, qai wili veikemuni mei valavala ca. "sa tabu ni vakamatei na tama ena vuku ni luvedra, se o ira na gone ena vuku ni tamadra, ni sa dodonu me mate ga na tamata ena vuku ni nona i valavala ca. "mo ni kua ni vakatanitaka na lewa ena vukudra na vulagi kei ira na luve ni yali, se mo ni taura na nona i sulu na yada me ia kina na veiyalayalati. "mo ni nanuma ga ni o ni a bobula tu mai ijipita, ka qai voli kemuni mai kea na kalou o jiova, o ni sa vakaroti kina mo ni cakava oqo. "ni kemuni sa tamusuka na nomuni were ka guilecava e dua nai binibini mai kea, mo ni kua ni lesuva tale, me sa tu ga me kedra na luveniyali, na yada kei ira na vulagi, me vakasaututaka kina o jiova na cakacaka kecega ni ligamuni. "ni kemuni sa tauca na nomuni vei olive, mo ni qai biuta tu na kena vo, me kedra na vulagi, na luveniyali kei ira na yada. "ni kemuni sa kumuna na nomuni vaini mai na kena were, mo ni kua ni kauta kece, na kena vo me medra na vulagi, na luveniyali kei ira na yada. "mo ni nanuma ga, ni kemuni a bobula tu mai na vanua o ijipita; o koya oqo au sa vakaroti kemuni kina mo ni cakava oqo.

25

"kevaka sa kune e dua na duidui ena kemuni maliwa, ka sa yaco sara ki na mataveilewai, sa rawa ni vakatulewa na turaganilewa, me vaka donui na dodonu ka me vakacalai na cala, "me sa yaco, kevaka sa dodonu me kuitataki na cala, na turaganilewa me sa lewa me vakadavori na cala ka me kuitataki e matai turaganilewa me vaka na nona beitaki, me vakatau ki nai wiliwili ni kuita. "sa rauta me kuita vakavasagavulu, ka me kua tale ni siviva, de qai siviva tale, qai yaco me vakamalumalumutaki vaka ca sara e matamuni. "mo ni kua ni vauca na bulumakau ni sa butu sila tiko. "kevaka era sa tiko vata na veitacini, ka sa mate e dua vei ira, qai sega tu na luvena tagane, me kua tale ni vakawati ena taudaku ni nuvale na yalewa sa mate o watina, me lako vua e dua na taci watina ka kauta me watina, ka vakayacora vua na veika e dodonu me cakava o tacina sa mate. "nai matai ni luvedrau tagane me sa taura ka tosoya na veika e nona o koya na tamana sa mate oti, me kua kina ni bokoci na yacana e isireli. "kevaka sa bese na tagane ni taura na wati tacina sa mate, me lako cake na yalewa ena nodra matamata na qase ka tukuna, "o taci watiq sa bese ni cakava na cakacaka e dodonu me cakava o tacina sa

mate. sa bese ni vakatubura na yacai tacina sa mate e isireli. "me ra qai kacivi koya o ira na qase ni koro ka vosa vua, ia kevaka sa dei tikoga vei koya ena nona tukuna, 'au sa sega ni via taura na yalewa oqo,' "me qai lako mai o wati tacina vei koya ena matadra na qase, ka kauta tani nai yava mai yavana ka kasivita na matana, ka vosa me vaka: 'me caka vaka kina vei ira vakayadua ena bese ni susuga cake na vale i tacidra sa mate.' "me qai kacivaki na yacana e isireli, 'na yacai koya sa kautani mai yavana na nona i yava.' "ke-vaka e rau sa veivala e rua na tagane ka sa lako mai na watina e dua me vukea na watina mai vei koya tale ka dua, ni sa dodoka yani na ligana me boboka na yag-ona vakatagane, "me kua tale ni lomani o koya, ni sa dodonu me musu laivi na ligana. "me kua ni dautiko ena nomuni bola na veika e bibi kei na veika e mameda. "me kua ni tiko ena nomuni vale e dua na ka e duidui na kena bibi me levu se lailai. "me tiko veikemuni nai vakarau e dodonu ka vinaka taucoke, kei na bibi e dodonu ka taucoke, me rawa ni dede kina nomuni bula ena vanua sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou. "o ira sa cakava na veika oqo, o ira kece sa sega ni dodonu na nodra i valavala era sa ka vakasisila ena mata ni kalou o jiova. "mo ni nanuma na veika era cakava veikemuni na amalakaite ena nomuni i lakolako lesu mai ijipita, "ena nona sotavi kemuni ena sala ka ra valuti kemuni ena veiyasana kecega ni kemuni sa wawale ka malumalumu sara; ka sa sega ni via rerevaka na kalou o koya. "o koya oqo ni sa solia veikemuni na vakacegu na kalou o jiova mai vei ira kece na meca, ena vanua sa solia vei kemuni na kalou o jiova me nomuni votavota ka taukena, mo ni qai nanuma mo ni bokoca laivi na kedra i vakananumi na amalakaite ena ruku i lomalagi. mo ni kua ni guilecava na ka oqo.

26

"me vakayacori oqo, ni kemuni sa lako mai kina vanua sa solia veikemuni o jiova na nomuni kalou mo ni taukena, o ni sa vakaivotavota kina ka tiko kina, "ka mo ni na taura e so nai sevu ni nomuni veiwere mai na vanua o ni sa tiko kina ka solia veikemuni na kalou o jiova moni taukena ka biuta ena sova ka qai lako ki na vanua sa digitaka o jiova na nomuni kalou me tiko kina na yacana. "mo ni qai lako vua na bete levu ka tukuna vua, 'au sa yalataka ena siga oqo vua na kalou o jiova, ni au sa lako mai ki na vanua sa yalayala kina na kalou ki vei ira na qase me solia vei kemuni.' "me qai taura na sova o koya na bete mai na ligamuni ka biuta e mata ni cabocabo ni soro nei jiova na nomuni kalou. "mo ni qai sauma ka vaka vei jiova na nomuni kalou, 'o tamaqu na kai siria ka sa vakarau tu me rusa, sa qai lako sobu ki ijipita ka tiko kina, era lewe vica ga, mai kea a sa yaco me matanitu levu, ka era sa lewe levu sara ka tamata qaqa. 'o ira na ijipita era sa i tovo ca vei keimami era sa vakacacani keimami ka era sa vakabobulataki keimami. 'keimami sa qai tagi vei jiova na nodra kalou na neimami qase, o jiova sa rogoci keimami ka raica na neimami vakararawataki, kei na neimami oca kei na neimami vakalolomataki. 'o jiova sa qai kauti keimami tani mai ijipita ena ligana kaukauwa, ena nona cakava nai vakatakilakila kei na

ka e veivakadrukai. 'sa kauti keimami mai ki na vanua oqo ka solia vei keimami na vanua "na vanua sa drodro kina na sucu kei na oni;" 'oqo, keimami sa kauta mai nai sevu ni vuata ni vanua, o koya, kemuni jiova, o ni sa solia mai, 'mo ni qai biuta ena mata i jiova na nomuni kalou ka lotu vua. "e dodonu moni rekitaka na veika kecega sa solia veikemuni o jiova na nomuni kalou, ki na nomuni vale, oi kemuni kei ira na livai kei ira na vulagi sa tiko kei kemuni. "ni kemuni sa biuta vakatikitiki na i katini ni nomuni tubu kecega ena i katolu ni yabaki âc" na yabaki ni katini âc" ka solia vei ira na livai, na vulagi, na luveniyali kei ira na yada, me ra kana ena nomuni lomanibai ka mamau, "mo ni qai tukuna kina vei jiova na nomuni kalou, 'keimami sa kauta mai nai katini tabu mai na neimami vale ka keimami sa solia vei ira na livai, na vulagi, na luveniyali, kei ira na yada me vaka na nomuni vakaro kecega o ni sa vakaroti keimami kina, keimami sa sega ni lako sivia se guilecava nai vakaro oqo. 'au sa sega ni kania ena gauna ni vakaloloku se au sa vakayagataka ena dua na ka e dukadukali, se vakayagataka vei ira na mate, ka au sa cakava me vaka sa vakarota vei au o koya. 'mo ni rai sobu mai ena nomuni tikotiko tabu mai lomalagi, ka vakalouvinaakataki ira na nomuni tamata na isireli kei na vanua o ni sa solia veikemami, me vaka o ni a bubului kina vei ira na neimami qase, na "vanua sa drodro kina na sucu kei na oni." "na siga oqo, na kalou o jiova sa vakaroti kemuni mo ni muria nai lesilesi kei na lewa; o koya oqo mo ni qarauna mo ni muria ena yalomuni taucoke kei na lomamuni kecega. "ena siga oqo, o ni sa cavuta, ni o jiova sa nomuni kalou, o ni na lako ena nona sala ka maroroya na nona i lesilesi, na nona i vakaro kei na nona lewa, ka o ni na talairawarawa ki na domona. "ena siga talega oqo, o jiova sa vakaraitaka ni sai kemuni na nona tamata vakamareqeti, me vaka sa yalataka vei kemuni, ni sa dodonu mo ni maroroya kece na nona i vakaro, "ka ena vakaturi kemuni cake me siviti ira na matanitu kecega sa bulia o koya, ena yacana kei na nona dokai talega, mo ni yaco kina mo ni nona tamata tabu, kivei jiova na nomuni kalou, me vaka sara ga sa cavuta o koya."

27

oqo, o mosese kei ira na qase ni isireli sa vakaroti ira na tamata ka vaka: "mo ni maroroya kece nai vakaro au sa vakarota vei kemuni e daidai. "me vakayacori oqo, na siga kemuni sa na takosova kina na uciwai na joritani ki na vanua sa na solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou, mo ni binia kina veikemuni na vatu lelevu, ka me ra boro ena wai vulavula (lase). "mo ni vola kina na vosa kece ni vunau, ni kemuni sa takoso, mo ni curu kina ki na vanua sa solia vei kemuni o jiova nomuni kalou, 'na vanua sa drodro kina na sucu kei na oni,' me vaka ga sa yalataka vei kemuni o jiova na kalou ni nomuni qase. "o koya oqo, ni kemuni sa takosova na joritani, ena ulunivanua o ipati, mo ni tuvana na vatu kece oqo, au sa vakaroti kemuni kina oqo, ka boroya ena wai vulavula (lase). mai kea talega mo ni tara kina e dua nai cabocabo ni soro vei jiova na nomuni kalou, na cabocabo ni soro e vatu, me kua ni tara nai cabocabo ni soro ena dua nai yaya

kaukamea. "me tara ena vatu taucoko nai cabocabo ni soro nei jiova na nomuni kalou ka me vakacabori kina nai soro kama ki vei jiova na nomuni kalou. "mo ni vakacabora na i soro ni veivinakati, ka kana mai nai cabocabo ni soro ka reki tiko ena mata i jiova na nomuni kalou. "mo ni vola vakavinaka ka vakamatailevu ena dela ni vatu na vosa kece ni vunau." o mosese kei ira na bete kei ira na livai era sa vosa vei ira na isireli ka vaka: "mo ni qarauni kemuni ka vakarorogo na isireli; ena siga oqo, ka mo ni sa nona tamata na kalou. "o koya oqo, mo ni vakarorogo ka talairawarawa ki na domo i jiova na nomuni kalou ka maroroya na nona i vakaro kei na nona i lesilesi au sa vakarota vei kemuni e daidai." sa vakaroti ira na tamata o mosese ena siga o ya ka vaka, "oqo sa tucake tu ena ulunivanua o kerisimi ka vakalouvinakataki ira na tamata ni kemuni sa takosova oti na joritani: o simione, o livai, o juta, o isakari, o joseva kei penijamini; "ena ulunivanua o ipali me rukaka (vakalou-cataka) na tamata: o rupeni, o kata, esa, sevuloni, o taniela kei navitalai. "o ira na livai, me ra vosa vakarogolevu, ka vosa vei ira na kece na tagane e isireli: 'ena kalouca o koya sa cakava e dua na ka sa ceuti se dua na ka sa buli, ka vakasisila vei jiova na cacakaka ni liga ni tamata, ka vakaduria ena vanua vuni.' "me ra tukuna na tamata kecega 'emeni!' 'sa kalouca o koya sa i valavala vakaviavalevu veiranu na nona i tubutubu tamana kei tinana." "me ra na tukuna na tamata kecega, 'emeni!' "sa kalouca o koya sa vakavuna na nona lako sese na mataboko ena sala." "me ra tukuna na tamata kecega, 'emeni!' 'sa kalouca o koya sa vakavuna na nona lako sese na mataboko ena sala. me ra na tukuna na tamata kecega, 'emeni!' 'sa kalouca o koya sa vakatanitaka na lewa dodonu me nodra na vulagi, na luveniyali, na yada." "me ra na tukuna na tamata kecega, 'emeni!' 'sa kalouca o koya sa moce vata na wati tamana baleta ni sa cega nai davodavoi tamana." "me ra na tukuna na tamata kecega, 'emeni!' 'sa kalouca o koya sa tiko vata kei na dua na manumanu." "me ra na tukuna na tamata kecega, 'emeni!' 'sa kalouca o koya sa tiko vata kei na ganena na luvei tamana se luvei tinana." "me ra na tukuna na tamata kecega, 'emeni!' 'sa kalouca o koya sa tiko vata kei na tinai waitina." "me ra na tukuna na tamata kecega, 'emeni!' 'sa kalouca o koya sa veivala vuni kei na wekana." "me ra na tukuna kecega, 'emeni!' 'sa kalouca na tamata sa taura vuni nai lavo me vakamatea kina e dua na sega cala." "me ra na tukuna kece na tamata kecega, 'emeni!' 'sa kalouca o koya sa sega ni muria na vosa kece ni vunau oqo." "me ra na tukuna na tamata kecega, 'emeni!'

28

"o koya oqo, kevaka o ni sa vakarorogo vinaka ka talairawarawa ki na domo i jiova na nomuni kalou, mo ni vakamuria vinaka na nona i vakaro kecega, au sa vakarota vei kemuni ena siga oqo, e na laveti kemuni cake kina o jiova na nomuni kalou mai vei ira na veimataniitu kecega e vuravura. "na veivakalouvinakataki kecega oqo era na lakovi kemuni mai, ka lako siviti kemuni, baleta ni o ni sa talairawarawa ki na domo i jiova na nomuni kalou: "o ni na kalou-

vinaka ena koro, o ni na kalouvinaki na vanua. "ena vakalouvinakataki na vua ni yagomuni, na vua ni nomuni qele, ena tubu na nomuni manumanu ena bai, na nomuni bulumakau kei na manumanu susu kecega. "ena vakalouvinakataki na nomuni basikete kecega kei na nomudou tere kecega. "o ni na kalouvinaka ena nomuni curu mai kei na nomuni lako yani. "na kalou ena vakadrukai ira na kemuni meca e matamuni; era na lako mai ena dua na sala ka na veitau lesu ena vitu tale na sala. "na kalou ena vakarota na sautu vei kemuni ena nomuni lololo, ena ka kecega sa tara na ligamuni ka ena vakalouvinakataki ena vanua sa solia vei kemuni na kalou o jiova. "na kalou o jiova ena vakataudeitaki kemuni; mo ni tamata tabu vua me vaka sa yalataka vei kemuni. kevaka o ni sa maroroya na i vakaroi jiova na nomuni kalou ka lako ena nona sala. "o ira na tamata kece e vuravura era na raica ni kemuni sa kacivi ena yaca i jiova, ka era na rerevaki kemuni. "na kalou ena solia vei kemuni na veika vivinaka ena vua ni yagomuni, ena levu ni nomuni manumanu susu, ena vua ni nomuni qele, ena vanua sa yalataka o jiova na nomuni kalou vei ira na nomuni qase, me solia vei kemuni. "o jiova ena dolava vei kemuni na nona lololo kecega mai lomalagi, me solia na uca ki na nomuni vanua ena kena gauna dodonu ka me vakalouvinakataki na cacakaka ni ligamuni. o ni na dau veivuke ki vei ira na veimataniitu ka o ni na sega ni daukerekeke. "o jiova ena cakava mo ni uluna ka sega ni buina, o ni na tiko ga e cake ka sega ni tiko e ra, kevaka o ni sa rogoca nai vakaroi jiova na nomuni kalou, au sa vakarota veikemuni ena siga oqo, ka qarauna me muria. "o koya oqo mo ni kua ni vuki tani mai na vosa au sa vakarota vei kemuni ena siga oqo, ki nai mawi se ki nai matau, mo ni muri ira kina na kalou tale eso ka qaravi ira. "ena yaco oqo kevaka o ni sa sega ni via rogoca na domo i jiova na nomuni kalou, ka sega ni via maroroya na nona i vakaro kecega kei na nona i lesilesi au sa vakarota vei kemuni ni kua, me lako mai ki na veikemuni na veikalousa kecega oqo, ena toboki kemuni ka siviti kemuni: "o ni na kalouca ena koro, ka kalouca talega ena vanua. "ena kalouca na nomuni bola kei na nomuni tere. "ena vakaloucataka na vua ni yagomuni, na vua ni nomuni qele, na nomuni bulumakau kei na nomuni qele ni sipi. "o ni na kalouca ena nomuni curu mai kei na nomuni lako yani. "o jiova ena tala veikemuni na kalouca, na veilecayaki kei na cudruvi ena veika kecega sa tara na ligamuni, me yacova ni kemuni sa vakarusai, me yacova ni kemuni sa yali yani vakatotolo sara, baleta na ca ni nomuni valavala ni kemuni sa biuta na kalou. "na kalou ena cakava na veimate ca oqo me kabiti kemuni me yacova ni sa kani kemuni kece mai na vanua sa solia vei kemuni mo ni taukena. "o jiova ena samuti kemuni ena mate ni gacagaca, ena katakata, ena mate dewa, ena tubu na mate cuqa, ena i seleiwau kei katakata sivia kei na mate ni suasua ca, oqo ena cicivi kemuni mai me yacova ni o ni sa vakarusai ka yali yani. "na lomalagi sa tu oqo ena ulumuni ena varasa mai kei na vuravura sa tu oqori e yavamuni ena kaukamea mai. "ena veisautaka o jiova na uca ni nomuni vanua me pauta kei na kuvu ni soso; ka na lako sobu mai lomalagi vei kemuni me yacova ni o ni sa vakarusai kece. "o jiova ena vakavuna na no-

muni vakadrukai mai vei ira na nomuni meca o ni na lako yani ena dua na sala, ka o ni na veidroyaki mai ena sala e vitu mai matadra. o ni na dauvakavu leqa, ki vei ira kece na veimatanitu e vuravura. "na yagomuni sa mate tu, sa na yaco me kedra na manumanu vuka ni macawa, kei na manumanu yavai vai ni vuravura ka na sega e cemuri ira tani. "o jiova ena samuti kemuni ena bo ni ijipita, na bo dra, na karokaro kei na milamila, na veika oqo, o ni na sega ni vakabulai rawa kina. "o jiova ena samuti kemuni ena lialia, ena mataboko kei veilecayaki ni bula. "o ni na vakayayamo ena siga levu, me vaka sa vakayayamo na mataboko ena butobuto, o ni na sega ni tamata yaco ena nomuni lakolako; o ni na yakaocai ka vakacacani tikotiko ga ka sega ni dua e rawa ni vakabulai kemuni. "o ni na vosaka e dua me watimuni, ia, e rau na veimoceri tale kei na dua na tagane tani; o ni na tara e dua na vale, ia, e dua tani tale na mai taukena. o ni na tea e dua na were ni vaine, ia, o ni na sega ni tauca na vuana. "ena vakamatei e matamuni na bulumakau, ia, o ni na sega ni kana kina, na nomuni asa ena tauri vakaukauwa mai vei kemuni ka ena sega ni vakasosomitaki tale vei kemuni, na nomuni sipi ena soli vei ira na kemuni meca, ka ena sega vei kemuni ena vakabulai ira rawa. "na luvemuni tagane kei na luvemuni yalewa era na soli vei ira na so tale na tamata, ka ena raica na matamuni ka sega ga ni cakava rawa e dua na ka, ni sa sega na kaukauwa ena ligamuni. "na veimatanitu o ni sa sega ni kila era na kania na vuata ni nomuni vanua kei na vua ni nomuni cakacaka, o ni na valuti ka vakacacani tikotiko ga. o ni na vakagolei vakalialia baleta na rai sa rai tiko kina na matamuni. "o jiova ena samuta na durumuni kei na yavamuni ena bo ca sara ka o ni na sega ni vakabulai kina, mai na botoboto ni yavamuni kina buradelamuni. "ena kauti kemuni mai o jiova, oi kemuni kei ira na tui o ni sa sega ni kila se me ra kila o ira na nomuni qase, mai kea ki ni na qaravi ira kina na kalouosa buli ena kau kei na vatu. "o ni na yaco me ka e veivakidacalataki, a i vakabalebale, e ka ga ni veitalanoa vei ira na veimatanitu ena vanua sa vakasevi kemuni kina o jiova. "o ni na kauta ka cavaraka vakalevu na sila, ia, o ni na kauta ga mai vakalailai, ni ra na kania ga na vodre. "o ni na tea na veivaine ka qarava vinaka, ia o ni sega ga ni gunuva na kena waini se kania na vuana; era na kania ga na vuana na ulu. "o ni na raica na veioive ena nomuni veiyasana kecega, ia o ni na sega ni lumuta na kena waiwai, baleta ni ra na drodro tani na kena waiwai. "era na sucu mai vei kemuni na gone-tagane kei na goneyalewa, ia era na sega ni wili vei kemuni; baleta ni ra na kau vakabobula "era na kania kece na nomuni veikau na vodre kei na ka kecega sa tubu mai na qele. "o ira na kai tani era na tubu siviti kemuni, ia, oi kemuni, o ni na lutu sobu tikoga. "era na solia vei kemuni, ia, o ni na sega ni solia vei ira, era na uluna ka o ni na buina tikoga. "e dina, na kalouca kece oqo era na lakovi kemuni mai, ka cici muri kemuni, ka lako siviti kemuni me yacova ni kemuni sa vakarusai, ni kemuni sa sega ni via rogoca na domo i jiova na nomuni kalou, ka maroroya na nona i vakaro kei na nona i lesilesi sa vakarota vei kemuni. "oqo o ni na vakatakilakilataki tani kina kei ira na nomuni kawa me sega ni mudu. "baleta ni kemuni sa sega ni qarava na kalou o jiova ena reki kei na marau ni yalomuni

ni sa levu na veika e sa tu, "o ni na qaravi ira na kemuni meca o ira ena talai ira mai o jiova ena viakana kei na viagunu kei na luvawale, ka era sa vinakata na ka kecega, ena biuta talega o jiova e dua nai vua e domomuni me yacova ni sa vakarusai kemuni o koya. "o jiova ena kauta mai vakayawa e dua na matanitu me vorati kemuni mai na yasai vuravura ka dua, ka na tubu vakatotolo me vaka sa vuka na i keli, e dua na matanitu o ni sa sega ni kila na nodra vosa, "e dua na matanitu sa ca sara, sa sega vei ira na veidokai vei ira na qase se na nodra taleitaki ira na gone. "era na kania na tubu ni nomuni manumanu kei na vuata ni nomuni vanua, me yacova ni o sa vakarusai, ena sega ni vakavoci vei kemuni na sila, na waini, kei na waiwai kei na veika vivinaka ni nomuni bulumakau na veika vivinaka ni nomuni sipi, me yacova ni o ni sa vakarusai kece. "era na tagavi kemuni ena nomuni matamata kecega, me yacova ni sa kabasu kecega na nomuni bai ni valu o ni sa dau vakararavi kina, o koya sa solia veikemuni o jiova na nomuni kalou. "o ni na kania na vua ni yagomuni na lewedra na luvemuni tagane kei na lewedra na luvemuni yalewa o ira sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou, ni sa buku talega na druadrue ena vuku ni leqa era sa veivakaleqai kina na kemuni meca. "na tagane ena kemuni maliwa sa dau kidakida ka dau digidigi, ena dua tani na matana vua na wekana, vei koya talega na watina sa daulomana sara, vei ira talega na luvana era sa vo tiko vua, "ni sa sega ni via solia vei ira na lewei luvana ena kania, baleta ni sa sega tale na ka e vo ena kena buku mai na druadrue o koya era sa veivakaleqai mai kina na meca ena nomuni matamata ni koro. "na yalewa vinaka ka totoka sa tiko vei kemuni, o ira sa sega mada ga ni via butuka na qele ena yavadra baleta na nodra viavia ga, ena sega ni via solia vei watina dina se vei luvana tagane se luvana yalewa. "na kato ni gone sa lutu mai na maliwa ni yavana kei na lewe ni ketena dina, o ira sa vakasucuma o koya, ni na kinia lo ga o koya ni sa sega na kakana ena vuku ni veivakaleqai mai kina na meca ena nomuni matamata. "kevaka o ni sa sega ni qarauna mo ni maroroya na vosa kece ni vunau oqo, sa volai ena i vola oqo, sa volai ena i vola oqo, mo ni rerevaka kina na yaca lagilagi ka talei na yaca i jiova na nomuni kalou, "o jiova ga ena kauta mai vei kemuni kei ira na nomuni kawa na veimate cacaona mate lelevu ka vakasisila€" kei na veimate lelevu tale eso ka dau tu vakadede. "ena kauta lesu tale mai vei kemuni o jiova na veimate caca kece mai ijipita o ni dau rerevaka, era na kabiti kemuni. "na vei mate caca kecega sa sega ni volai ena i vola ni vunau, ena kauta mai vei kemuni o jiova, me tarai kemuni me yacova ni kemuni sa rusa kecega. "ena vo e vica ga veikemuni, me vaka ni kemuni sa vaka na kalokalo ni lomalagi na kemuni lewe levu, baleta ni kemuni sa sega ni via rogoca na domo i jiova na nomuni kalou. "ena yaco ga, me vaka ni sa dau marautaki kemuni o jiova ka daucaivinaka veikemuni ka dau vakalevutaki kemuni, ena marautaka o jiova me vakarusai kemuni, ka vakayali kemuni ka mo ni kau tani mai na vanua o ni sa lako tiko yani kina mo ni taukena. "ena vakasesei kemuni o jiova ena matadra na tamata kecega, mai na dua na yasana kei vuravura ki na dua tale na yasana, mai kea o ni na qarava kina na kalou

lasu, na kalou o ni sa sega ni kila se o ira na nomuni qaseosa buli ena kau kei na vatu. "ena kedra maliwa na veimataniitu oqori o ni na sega ni kune vakacegu kina, se me vakacegu kina na yavamuni, ia, o jiova e solia veikemuni mai kea na yalo sa rere tikoga, na mata sa sega ni rai rawa kei na loma sa mosi vakalevu. "na nomuni bula sa lili tu vakaveimama e matamuni, o ni na rere tikoga, siga kei na bogi, ka sa sega nai vakadei ni bula. "ena veimatata o ni na tukuna, 'oqo sa yakavi mai!' ena veiyakavi o ni na tukuna, 'ni sa mataka mai oqo!' baleta na rere sa vakataqayataki kemuni tiko, kei na veika sa raica tiko na matamuni. "o jiova ena kauti kemudoru lesu tale ki ijipita ena waqa, ena sala e sa tukuni oti veikemuni, 'ni o ni na sega ni raica tale.' mai kea o ni na volitaki kina ki vei ira na kemuni meca, me bobula yalewa se bobula tagane, ia, ena sega ni dua e via voli kemuni."

29

oqo na vosa ni veiyalayalati sa vakarota o jiova vei mosese me cakava vei ira na luvei isireli ena vanua o moapi, me kuria na veiyalayalati sa cakava vei ira mai orepi. o mosese sa kacivi ira kece na isireli ka tukuna vei ira: "o ni sa raica kece e matamuni na veika sa cakava o jiova ena vanua o ijipita, ki vei fero ke ira kece na nona tamata, kei na nona vanua kecegaâ€" "na veika lelevu sa raica na matamuni, nai vakatak-ilakila kei na ka e veivakakurabuitaki. "ia, na kalou sa sega tikoga ni solia veikemuni, na yalo me kila, na mata me raica, na daliga me rogoca, me yacova na siga oqo. "oi au, sa liutaki kemuni mai oqo me vasagavulu na yabaki ena vanua liwa. sa sega ni madra mai na nomuni sulu ena yagomuni, se na nomuni vava mai na yavamuni. "o ni sa sega ni kana madrai, o ni sa sega ni gunu waini; mo ni kila kina ni sai au jiova na nomuni kalou. "ni kemuni sa lako mai ki ke, o sailo na tui esiboni kei oki na tui pasani era sa lako mai me valuti keimami, ka keimami sa ravuti ira. "keimami sa taura na nodrau vanua ka solia mei votavota nei ru-peni kei kata kei na veimama ni yavusa o manasa. "mo ni maroroya na vosa ni veiyalayalati oqo, ka muria, mo ni tamata yaco ki na ena veika kece o ni na cakava. "oi kemuni kece sa tucake tu e daidai ena matai jiova na nomuni kalou. oi kemuni nai liuliu ni veiyavusa, na qase kei ira na vakaitutu, kei ira kece na tagane e isireli, "o ira na nomuni lalai kei ira na watiwitiâ€" o ira na vulagi sa tiko vata kei kemuni, o ira sa daucaka buka vei kemuni kei ira na dauitaki waiâ€" "mo ni mai veiyalayalati vata kei jiova na nomuni kalou kei na nona bubului, sa cakava vei kemuni o jiova na nomuni kalou e daidai, "mo ni vakadeitaki kina mai vei koya e daidai, mo ni nona tamata, me kalou kina veikemuni o koya, me vaka ga sa dau tukuna tiko o koya veikemuni, me vaka sara ga sa yalataka vei ira na nomuni qase, vei eparama, vei aisaice, vei jekope. "au sa sega ni cakava na veiyalayalati kei na bubului oqo, vei kemuni duadua ga, "vei koya talega sa tiko eke e daidai ena mata ni kalou o jiova, sa vakatalega kina o koya sa sega ni tiko e daidai (ni o ni sa kila vinaka ni da a tiko mai ijipita, ka eda sa lako curuma mai na veimataniitu oqo, o ni sa raica na nodra vakasisila kei na nodra matakau sa tiko kei ira â€" na kau, na vatu, sa siliva

kei na koula); "me yaco kina me kua ni dua veikemuni, se tagane se yalewa se vuvale, se yavusa, me vuki tani na yalona ena siga oqo mai vei jiova na kalou, me lako ka qaravi ira na kalou ni veimataniitu oqo, ka me kua ni dua veikemuni e vakavuna na veiyalocataki se veivakawiwitaki; "me kua talega ni yaco, kevaka e dua sa rogoca na vosa ni veiyakaloucataki oqo, ka vakalouvinakataka ga na yalona ka tukuna tiko, 'au na tiko vinaka tikoga, veitalia mada ga kevaka au lako tiko ena vakanananu ni yaloqu' â€" me vaka ga, ni ra sa wili vata na daumateni kei ira na sega ni daumateni. "o jiova, ena sega ni vosoti koya; ia, na nona cudru o jiova kei na nona ruru ena vakama na tamata koya, kei na ruru kece sa volai ena i vola oqo ena yaco vua, o jiova talega ena bokoca laivi na yacana mai na rukui lomalagi. "o jiova ena vakatikitikitaki koya mai vei ira na yavusa kece ni isireli, me nona na rarawa me vaka na kalouca kece sa volai ena i vola ni vunau oqo, "ni ra na yaco mai nai tabatamata sa muri kemuni mai, kei ira na vulagi sa lako vakayawa mai, era na tukuna, ni ra sa raica na veikacaca sa yaco ena vanua kei na veimate caca sa biuta kina o jiova: 'na vanua taucoke sa veivatu-masima ka sa kama tiko; sa sega ni teivaki, sa sega na ka e vua, sa sega na ka e tubu mai, sa vaka ga na sotoma kei komora, adama kei sepoimi, sa vuaviritaka o jiova ena nona cudru kei na cudru katakata.' "era sa tukuna na veimataniitu kecega, 'na cava sa cakava kina o jiova na ka oqo? na cava na balebale ni cudru katakata oqo?' "era na tukuna na kena tagane: 'baleta ni ra sa biuta na veiyalayalati ni nodra kalou o jiova, na kalou ni nodra qase, sa cakava o koya vata kei ira ena nodra lako tani mai ijipita; 'ni ra sa lako ka qarava na kalou tani e so, o koya era a sega ni kila, ia, e se sega ga ni via biuti ira o koya. 'na cudru i jiova sa kania na nodra vanua, me kauta mai kina na veikalouca kecega sa volai ena i vola oqo. 'o jiova sa cavuraki ira tani mai na nodra vanua ena cudru levu, ena cudru katakata, era sa vakacudrui jiova tikoga kina, ka sa ceburaki ira kina ki na dua tale na vanua me vaka ena siga oqo.' "na veika vuni sa nei jiova na noda kalou, na veika sa vakatakilai sa noda kei ira na luveta me sega ni mudu, me rawa ni da bulataka na vosa kece ena i vunau oqo.

30

"ni sa tarai kemuni mai na kalouvinaka kei na kalouca au sa biuta tu oqo e matamuni ka o ni sa vakananuma na veivanua kece sa kauti kemuni kina o jiova na nomuni kalou, "o ni qai lesu vei jiova na nomuni kalou ka rogoca na domona me vaka au sa vakarota vei kemuni e daidai, oi kemuni kei ira na luvemuni ena yalomuni taucoke kei na lomamuni taucoke, "me na kauti kemuni lesu tale mai kina o jiova na nomuni kalou mai na vesuki ka sa lomani kemuni tikoga ka sa vakasogoni kemuni tale mai na veimataniitu sa vakasavi kemuni kina na kalou o jiova. "kevaka sa vakasavi e dua ki na vanua yawa sara ena rukui lomalagi, mai kea ena kauti kemuni tale mai kina na kalou o jiova. "o jiova na nomuni kalou ena kauti kemuni tale mai ki na vanua era a taukena na nomuni qase, mo ni taukena tale, e na vakatamata yaco taki kemuni ka vakalewevuqataki kemuni mai vei ira na tamamuni o

koya. "o jiova, na nomuni kalou ena ciliva na mata ni yalomuni kei na yalodra na nomuni kawa, me ra lomana na kalou o jiova ena yalodra taucokei kei na lomadra kecega me ra bula kina. "na kalou o jiova ena biuta na kalouca kece oqo ki vei ira na meca, vei ira talega sa cati kemuni ka daubeitaki kemuni: "o ni na talairawarawa tale kina na domo i jiova na nomuni kalou ka cakava na nona i vakaro kecega, me vaka au sa vakarota veikemuni e daidai. "na kalou o jiova ena vakalevutaka na cakacaka ni ligamuni kecega, na vua ni yagomuni, na vua ni nomuni manumanu susu kei na vuata ni nomuni vanua me vinaka cake. o jiova ena rekitaki kemuni vakalevu cake me vaka sa daurekitaki ira na nomuni qase, "kevaka o ni sa talairawarawa ki na domo i jiova na nomuni kalou, ka maroroya na nona i vakaro kei na nona i lesilesi sa volai ena i vola ni vunau, ka gole vua na kalou o jiova ena yalomuni kei na lomamuni kecega. "nai vakaro oqo, au sa vakarota veikemuni e daidai, sa sega ni dredre se me sa tiko sara vakayawa, "sa sega ni tiko sara mai lomalagi me tukuni kina, 'o cei ena lako cake me kauta sobu mai vei keda me da mai rogoca ka cakava?' "se sa tiko mai na wasawasa kadua me tukuni kina, 'o cei me lakova na wasawasa ena vukuda ka kauta mai na vosa ni kalou me da rogoca ka cakava?' "sa voleka sara veikemuni na vosa ni kalou ena gusumuni, ena yalomuni, mo ni bula kina. "raica au sa biuta e matamuni na bula kei na vinaka, na mate kei na ca, "ena veika sa vakaroti veikemuni e daidai, mo ni lomani jiova na nomuni kalou ka lako ena nona sala ka maroroya na nona i vakaro, na nona i lesilesi, na nona lewa, mo ni bula kina ka lewe levu, ka mo ni kalouvinaka kina ena vanua o ni sa la'ki taukena. "kevaka sa vuki tani na yalomuni, mo ni kua kina ni via rogoca ka kau vakatani ka qarava na kalou tani ka lotu vei ira, "au sa vakarogotaka veikemuni e daidai, ni kemuni na rusa ena sega ni vakalevutaki na nomuni veisiga ena vanua o ni na takosova kina na joritani mo ni lako kina ka taukena. "au sa kacivi lomalagi kei vuravura mei vakadinadina e daidai, ni'u sa tuvana e matamuni na bula kei na mate, na kalouvinaka kei na kalouca; mo ni qai digitaka na bula mo ni bula kina, oi kemuni kei ira na nomuni kawa; "mo ni lomani jiova na nomuni kalou, mo ni talairawarawa ki na domona, mo ni kabiti koya, ni sa nomuni bula o koya, ka sa balavu talega kina na nomuni bula, mo ni tiko talega kina ena vanua sa bubului ki na o jiova vei ira na nomuni qase, kivei eparama, vei aisake kei jeko pe me solia vei ira."

31

sa qai lako o mosese ka tukuna na veivosa oqo vei ira na isireli. sa tukuna vei ira: "au sa yabaki dua na drau ka ruasagavulu e daidai. au sa sega ni rawata na lako yani kei na lako mai, sa tukuna talega vei au na kalou, 'ni'u na sega ni takosova na joritani.' "o jiova na nomuni kalou vakataki koya ena takoso e liu ni bera oi kemuni; ena vakarusai ira na veimatanitu oqo ena matamuni, o ni na vakasesei ira. o josua vakataki koya ena takoso e liu ni bera oi kemuni, me vaka ga sa tukuna o jiova. "ena vakayacora vei ira o jiova me vaka sa cakava vei sioni kei oki, na tui ni amoraiti kei na nodra vanua, ni sa vakarusai ira. "o jiova ena

solia ira vei kemuni, mo ni cakava vei ira me vaka na veivakaro kecega au sa vakarota vei kemuni. "mo ni kaukauwa ga ka qaqa, mo ni kua ni rere se vakataqay-ataki ena vukudra, ni sa i jiova na nomuni kalou, sai koya ga sa lako vata kei kemuni. ena sega ni laivi kemuni se biuti kemuni o koya." sa qai kacivi josua o mosese ena matadra kece na isireli ka tukuna vua, "mo kaukauwa ka yaloqaqa, mo lako vata kei ira na tamata oqo ki na vanua sa yalataka o jiova vei ira na qase me solia vei ira, mo vakavuna na nodra taukena. "o jiova, sai koya duadua ga ena lako tiko e liu vei kemuni, ena tiko vata kei kemuni o koya, ena sega ni biuti kemuni o koya, se weletaki kemuni, mo ni kua ni rere kina se taqaya." sa vola nai vunau oqo o mosese ka solia vei ira na bete na luvei livai, o ira sa dau colata na kato ni veiyalayalati i jiova ki vei ira na qase ni isireli. sa vakaroti ira o mosese ka vaka, "ni sa mai cava na veiyavitu na yabaki, na gauna sa digitaki me dua na gauna ni veisereki ena solevu ni vale vakacevaceva, "ni ra sa lako mai na isireli me ra mai tu ena mata i jiova na nodra kalou ena vanua sa digitaka o koya, mo ni qai wilika nai vola ni vunau oqo ena matadra kece na isireli me ra rogoca. "vakasoqoni ira mai na tamata kecega, na tagane kei na yalewa, o ira na lalai kei ira na vulagi era sa tiko ena kemuni maliwa, me ra mai rogoca, me ra mai vulica me rerevaki jiova na nomuni kalou, ka qarauna me muria na vosa kecega ni vunau oqo, "me yaco kina vei ira na luvedra era se bera ni kila, me ra rogoca ka vulica me ra rerevaki jiova na nomuni kalou ena gauna kece era bula kina ena vanua o ni na takoso kina oqo mo ni taukena." sa qai vosa o jiova vei mosese, "sa roro tiko mai na siga o na mate kina, kacivi josua ka mo ni tiko ena vale vakacevaceva ni veivosaki me'u vakatikori koya kina." e rau sa lako o mosese kei josua ki na vanua ni veivosaki. sa basika na kalou o jiova ena vanua ni veivosaki ena duru o, ka sa mai tu ena dela ni katuba ni vale vakacevaceva ni veivosaki. sa tukuna o jiova vei mosese; "o na la'ki vakacegu kei ira na tamamu, o ira oqo era na tucake ka vakaqitora na tamata volitaki kei ira na nodra kalou na vulagi ena vanua, era sa lako ka tiko vata kei ira, era na qai biuti au kina, (kalou o jiova) ka voroka na noqu veiyalayalati, au a cakava vata kei ira. "na noqu cudru ena tubu baleti ira ena siga o ya, au na biuti ira, au na vunitaka na mataqu vei ira, era na vakayali. ena levu na ka kei na leqa ena rurugi ira, era na tukuna kina ena siga o ya, 'sa tarai keda tiko li na dredre oqo baleta ni sa sega ni tiko kei keda o jiova na noda kalou?' "au na vunitaka dina na mataqu ena siga o ya, baleta na ka ca era sa cakava, ena ka oqo era sa vuki kina ki na kalou tani. "mo ni vola na sere oqo me nomuni, ka vakavulica vei ira na luvei isireli; me biu sara ga ki na gusudra, me yaco kina na sere oqo mei vakadinadina ki vei au ena vukudra na isireli. "ni'u sa kauti ira mai ki na vanua sa drodro kina na sucu kei na oni, o koya au sa yalataka vei ira na nomuni qase, ka era sa kana ka vakasinaiti ira, era sa levulevu, era na vuki ki vei ira na kalou tani ka qaravi ira; era na vakacudrui au ka basuka na noqu veiyalayalati. "ena yaco, ni sa levu na ka kei na leqa era tarai ira, na sere oqo sa tu mei vakadinadina ka beitaki ira, me ra kakua ni guilecavi ena gusudra na nomuni kawa, ni'u sa kila na lutu sobu ni nodra i tovo e daidai sa

vakakina, ni bera ni'u kauti ira mai ki na vanua au sa yalataka me'u solia vei ira." sa qai vola o mosese na sere ena siga o ya ka vakavulica vei ira na luvei isireli. sa qai vakatikori josua o koya na luvei nuni ka tukuna, "mo kaukauwa ka qaqa, ni o na kauti ira na luvei isireli ki na vanua au sa yalataka vei ira, ka au na tiko vata kei iko." sa qai yaco ni sa vola oti o mosese nai vunau ena dua nai vola, ni sa oti sara, o mosese sa vakaroti ira na livai, o ira sa dau laveta na kato ni veiyalayalati i jiova na nodra kalou, ka tukuna; "taura na i vola ni vunau oqo ka biuta ena loma ni kato ni veiyalayalati, me toka mai kea ka beitaki kemuni tiko; "ni'u sa kila na nomuni talaidredre ka yaloqa, ni'u se bula vata tiko kei kemuni, o ni sa talaidredre vei jiova, qai vakacava li kevaka au sa mate?" me ra soqoni vata mai o ira na qase ni veiyavusa kei ira na vakai lesilesi, me'u vosa vei ira ka rogoca oqo ka kacivi lomalagi kei vuravura me vakadinadina vei ira. "ni'u sa kila ni sa na ca vakalevu sara na nomuni bula ena gauna au sa na mate oti kina, ka vuki tani mai na sala au sa vakarota oti veikemuni, ka na muri kemuni na veika ca ena veisiga mai muri. ni o ni na caka ka ca ena mata i jiova me vakacudrui koya kina ena cakacaka ni ligamuni." era sa vakarorogo kece na isireli ni sa vosa o mosese me tukuna kece na veiqaqqa ni nona sere me yacova ni sa oti:

32

"mo vakarorogo o iko lomalagi, au na qai vosa; vakarorogo o iko vuravura ki na vosa ni gusuqu. na noqu i vakavuvuli me tau me vaka na uca. na vosa ni gusuqu me lutu me vaka na tegu, me vaka sa tau na uca ena dela ni veico malumu, me vaka na veiuca ena veico. au sa tukuna tiko na yaca i jiova: mo ni vakacerecerea, me vakalevulevui na noda kalou. sa uluvatu o koya, sa taucoko na nona cakacaka; sa dodonu kecega na nona i valavala. sa kalou ni dina ka sa sega vua na i valavala sa sega ni dodonu; sa dodonu ka yalododonu o koya. "era sa vakadukadukalitaki ira vakai ira era sa sega ni luve ni kalou, baleta ni ra sa sega ni vinaka: ai tabatamata sa vuki tani ka tatakkeloke. sa dua beka na nomuni veidinadinati kei jiova, oi kemuni na tamata lialia ka yalowai? sa sega beka ni tamamuni o koya, ka sa voli kemuni oti? sa sega beka ni buli kemuni o koya ka vakadeitaki kemuni? "mo ni vakananuma mada na veisiga sa oti, na veiyabaki ni veigauna sa oti, taroga na tamamu, ena vakaraitaka vei iko, o ira na nomuni qase, era na tukuna veikemuni: ena gauna sa wasea kina o koya sa cecere sara na nodra i votavota ki vei ira na veimatani, ni sa wasei ira na luvei atama, sa biuta nai yalayala vei ira na tamata, me vaka nai wiliwili vei ira na luvei isireli. ni sa i votavota i jiova o ira ga na nona tamata; o jekope sa vanua ni nona i votavota. "sa kunei koya ena vanua dravui-siga kei na vanua sai vovo tu ga ni vanua, na vanua liwa sa lala tu ga; sa vakavolivoliti koya o jiova ka vakasalataki; sa maroroi koya me vaka na loa ni mata. me vaka sa vakayavalata na nona sova na ikeli ka vakaraici ira na luvena, sa qai tevuka na tabana ka kauti ira cake mai, ni sa kauti ira tiko mai ena tabana, o jiova ga sa liutaki koya ka sa sega na kalou tani vua. "o jiova sa vakavuna vua me vodoka na ve-

icecere kei vuravura, me kania kina na vuata ni vanua, sa vakavuna na nona kauta mai na oni mai na veilaka ni vatu, kei na waiwai mai na veivatu qiwa; na kirimu ni sucu ni bulumakau, na sucu ni sipi na uro ni lami kei na luve ni sipi mai pasani kei na me, kei na witi digitaki, ka o ni gunuva na waini, na wai dina ni vaini. "sa levulevu mai o jesuruni ka caqecaqe, o ni sa levulevu, o ni sa vavaku, o ni ubi ena uro, sa qai guilecava na kalou o koya sa veibuli, ka sa vakacacani koya na uluvatu ni nona vakabulai. era sa vakayavalati koya me vuvutaki ira na kalou tani, ena ka vakasisila era sa vakayavalati koya me cudru. era sa vakacaboisoro vua na tevoro ka sega vua na kalou, vei ira na kalou era sa sega ni kila, vei ira na kalou qai basika vou tu ga mai, na vei kalou era sa sega ni rerevaka o ira na nomuni qase. ia, na uluvatu sa vakatuburi kemuni, o ni sa sega ni via kila, ka o ni sa guilecava na kalou na tamamuni. "ni sa raica o jiova na veika oqo, sa qai sega ni taleitaki ira, baleta na veivakacudrui era sa kitaka vua na luvena tagane kei ira na luvena yalewa. sa qai tukuna o koya, 'au na vunitaki au mai vei ira, au na via raica na nodra i cavacava, ni ra sa dua nai tabatamata dauvuki tani, era sa gone sega vei ira na vakabauta. era sa vakacudrui au, me'u vuvu ena veika sa sega ni kalou; era sa yavalati au me'u cudru ena vuku ni nodra matakau lialia. au na vakayavalati ira talega me na vuvutaki ira sa sega ni dua na matanitu; au na yavalati ira mera cudru ena vuku ni matanitu lialia. na noqu cudru sa vakawaqaca na buka, ka ena kama sobu ki eli, ena kania na vuravura kei na veika sa sinai kina, ka sa kama talega na yavu ni veilunivanua. 'au na vakatubura ka binia vei ira na veilaka lelevu; au na vakayagataka na moto ni dakai vei ira. era na vakat-awayagataki ena via kana, ena kani ira na veimate ca kecega kei na veivakarusa i sa wiwi sara; au na tala vei ira na bati gaga ni manumanu kila, na paisoni gaga ni gata mai na soso. nai seleiwau ena veivakarusa i e taudaku; ena basika e loma na veivakarerei vei ira na cauravou, vei ira na goneyalewa, vei ira na gone era mei tiko mai vei ira na turaga era sa ulu sika. me'u a tukuna kina, "ni'u na vakadasilataki ira, au na cakava me ra kua tale ni vakananumi mai vei ira na tamata," kevaka, au a sega ni rerevaka na nodra cudru katakata na meca, de ra qai nanuma vakatani na dauveisaqa, me ra na tukuna kina, "sa qaqa na ligada; sa sega ni cakava o jiova na veika oqo." "ni ra sa dua na matanitu sa sega vei ira nai vakasala, ka sa sega vei ira na kila. io, era sa yalomatua ni ra sa kila oqo, ni sa dodonu me ra raica ka kila na nodra i cavacava! me cemuria rawa vakacava na udolu e dua ga na tamata, kei na lewe rua me rau vakavuna na nodra veidroyaki na lewe tini na udolu, vaka vo ga kevaka sa volitaki ira na nodra uluvatu, ka sa soli ira mai o jiova. na nodra vatu sa sega ni tautauvata kei na noda uluvatu, o ira mada ga na keda meca era rawa ni vakalewa. na nodra waini sa waini ga ni sotoma kei na vanua o komora; na kena waini, sa waini wiwi ga, sa wiwi talega na kena soso. na nodra waini sa paisoni ga ni gata kei na cudru gaga ni gata gaga. sa sega ni bini tiko oqo ena lololo me noqu, me dregati vata kei na noqu i yau talei? sa noqu na veisausaumi kei na veitotaki, ena tacaqe na yavadra ena gauna dodonu baleta na siga ni nodra rarawa sa tu oqo, kei na veika me lako mai vakatotolo vei ira."

"o jiova ena lewai ira na nona tamata ka na lomani ira na nona dauveiqaravi, ni sa raica o koya ni sa lako tani na nodra kaukauwa, ka sa sega ni dua e vo, o ira na vesuki se o ira na galala. ena tukuna o koya, 'sa i vei na nodra kalou, na vatu era sa vakasaaqara kina me vakarurugi ira? o cei sa kania na uro ni nodra i soro ka gunuva na waini ni nodra i soro lau gunu? me ra tucake ka vukei kemuni ka me nomuni drodro. 'mo ni raica oqo, oi au, io, oi au ga, sai koya, sa sega tale na kalou, oi au ga; au sa vakamatea, au sa vakabula; au sa vakamavoataka, au sa vakabula tale; sa sega tale e dua me veisereki mai na ligaqu. ni'u sa dodoka na ligaqu ki lomalagi, ka tukuna, 'ni'u sa bula ka sega ni mudu, ni'u sa vakagata na noqu i seleiwau, ka au sa taura na lewa, au na sauma vakadodonu vei ira na kequ meca ka sauma vei ira sa cati au. na noqu moto ni dakai ena mateni ena dra, kei na noqu i sele ena kana lewe, ena nodra dra na vakamatei kei na nodra na vesuki, mai na uludra na veiliutaki vei ira na meca.'" mo ni reki na kai matanitu tani kei ira na nona tamata, ni na sauma na nodra dra na nona dauveiqaravi ka sauma vei ira na kena meca; ena solia ka vakarautaka na veibiluti kei na veisorovi me baleta na nona vanua kei ira na nona tamata." sa lako mai o mosese kei josua na lu-vei nuni ka vosataka na vosa ni sere oqo ena nodra vakarorogo ka rogoca kece na tamata. sa qai oti na nona vosataka kei na nona tukuna na veivosa oqo o mosese vei ira na isireli, ka sa vaka oqo: mo ni vagolea na yalomuni ki na veika kece au sa cavuta veikemuni e daidai, "mo ni vakarota vei ira na luvemuni me ra qarauna sara ka maroroya na veivosa kece ni vunau oqo. "ni sa sega ni ka wale oqo veikemuni, ni oqo ga na bula veikemuni, na veivosa talega oqo ena vakabalavutaka na nomuni bula ena vanua o ni sa na takosova kina na joritani mo ni laki taukena." ena mate o mosese ena ulunivanua o nipo sa qai vosa o jiova vei mosese ena siga vata tikoga o ya ka tukuna: "lako cake ki na veiu-lunivanua oqo o eparimi, na ulunivanua o nipo, ena vanua o moapi, veibasai kei jeriko, raica na vanua o kenani na vanua au na solia vei ira na gone ni isireli me ra taukena; "o na mate mai na ulunivanua o sa kabata cake oqori, mo tiko vata mada kei ira na nomu tamata, me vaka sa mate o eroni na tacimu ena uluni-vanua o ori, ka sa lako yani vei ira na tamata; "baleta ni o sa cala vei au ena kedra maliwa na isireli ena wai mai meriba e ketesa, mai na vanua liwa o sini, ni o sa sega ni vakarokorokotaki au ena kedra maliwa na isireli. "o na raica na vanua e matamu, e dina ga ni o na sega ni lako ki kea, na vanua au sa solia vei ira na luvei isireli."

33

oqo na veivakalouvinakataki sa vosataka o mosese na tamata ni kalou vei ira na isireli ni bera ni mate. ka tukuna: "o jiova sa lako mai sainiai, ka sa cadra mai sia vei ira sa lako vata mai e levu mai parana, ka sa lako vata mai e tini na udolu na nona tamata; ena ligana i matau sa lako mai kina na i vunau katakata me nodra na isireli. io, sa lomani ira na tamata o koya, o ira kece na nona tamata era sa tiko ga ena ligana; era sa dabe ena yavamuni, era sa taura kece na nomuni vosa. o mosese sa vakarota nai vunau

vei keda na nodra i votavota nai soqosoqo levu nei jekope. sa kalou ka turaga o koya e jeserumi ni ra sa soqoni vata mai nai liuliu ni tamata kecega e isireli. "me bula o rupeni, me kua ni mate, me ra kua ni lewe lailai." sa tukuna oqo ena vuku i juta: "mo ni rogoca jiova, na domo i juta ka kauti koya mai ki vei ira na nona tamata; me yaga vua na ligana, ka mo ni veivuke ena vuku ni nodra meca." vei ira na livai, sa tukuna kina, "na nomuni cumimi kei na nomuni urimi me tiko vata kei ira na nomuni ka tabu, o ira o ni a vaka-tovolea mai masa, o ira o ni a lomavinaka kina ena wai mai meriba. e a tukuna kina ena vuku i tamana kei tinana, 'au a sega ni raici rau;' se sa kilai ira na tacina, se kilai ira na luvena dina, ni ra sa vakarorogo ki na nomuni vosa ka maroroya na nomuni veiyalay-alati. era na vakavulici jekope ena nomuni lewa, kei isireli ena nomuni vunau. era na biuta na ka boi vinaka e matamuni kei nai soro taucock e vakamai ena nomuni cabocabo ni soro. jiova mo ni vakalou-vinakataka na nona veika kece ka ciqoma na caka-caka kece ni ligana; me kuitataki na toloi koya sa via veimecaki vata kei koya kei ira sa cati koya me ra kua ni tucake tale." vei penijamini sa tukuna kina: "o ira sa lomani mai vei jiova era sa tiko ena nona veimaro-roi, o koya sa veivakarurugi ena siga taucoko; ena tiko o koya ena maliwa ni vatuvatu ni tabana." vei jo-seva sa tukuna kina: "na nona vanua sa vakasaututaki mai vei jiova, ena veika vivinaka mai lomalagi, ena tegu, kei na titobu sa koto e ra, na veivuata vivinaka ni matanisiga na vuata vinaka ni veivula, na veika ua-sivi mai na veiu-lunivanua e liu kei na veika vivinaka ena veiu-lunivanua sa sega ni mudu, na veika vivinaka ena ka ni vuravura kei na ka sa sinai tu kina, kei na nona veitokoni o koya sa tiko mai veikau, me lako mai na veivakalouvinakataki 'ki na ului joseva, ena buradelai koya sa tawasei tani mai vei ira na tacina." na nona i ukuuku sa vaka nai matai ni dua na bulumakau tagane kila; ruarua oqo sa veibiligi kina o koya, sa biligi ira na tamata ki nai yalayala kei vuravura; o ira oqo na tini na udolu na iferaimi kei ira talega na veiu-dolu ni manasa." vei sevuloni sa tukuna kina: "mo reki sevuloni ena nomu lako yani kei isakari ena loma ni nomu valealaca! era na kaciya na tamata ki na ulu-nivanua, mai kea era na vakacabora kina nai soro ni yalododonu; era na vakai votavota ena veika sa sinai kina na wasawasa kei nai yau levu sa vunitaki tu ena veinuku." vei kata sa tukuna kina: "sa kalouvinaka o koya sa vakalevutaki kata; sa tiko me vaka na laioni ka sa dresuka na ligana kei na buradelana ni uluna. sa vakarautaka na matai ni tikina me nona ga, baleta na kenai votavota na daunivunau sa maroroi mai kea sa lako vata mai kei ira nai liuliu ni tamata; sa vakatauca na lewa e vakalou kei na nona lewa e isireli." vei tani sa tukuna kina: "sa luve ni laioni o tani, sa rika mai pasani." ena vuku i navitalai, sa tukuna kina: "sa so-tavi o navitalai ena vuku ni veitotaki, ka sa sinai ena veivakalouvinakataki nei jiova, sa taukena kina na ra kei na ceva." vei esa sa tukuna kina: "o esa sa kalou-vinaka duadua vei ira na luvena, me ra totaki koya o tacina, me toni sua na yavana ena waiwai. na nomu i vava sa kaukamea kei na varasa ena vakakina na nomu kaukauwa ena veisiga. "sa sega e tautauvata

kei na kalou e jesuruni, sa vodo mai ena lomalagi me mai vukei iko kei na nona cecere ena vei o. na kalou sega ni mudu oqo sa nomuni drodro, era sa tu kina na ligana sa dodo me sega ni mudu, ena ceburaki ira na meca e matamuni, ka ena tukuna, 'na vakarusa!' ena tiko vinaka o isireli, nai vurevure kei jekope, ena vanua ni siliva kei na waini, na nona lomalagi talega ena vakalutuma mai na tegu. sa kalou-vinaka o iko isireli! o cei sa tautauvata kei kemuni, na kawa tamata sa vakabulai mai vei jiova, na maroroi ni nomuni vukei kei nai seleiwau ni nomuni cecere! era na cuva vei kemuni o ira kece na kemuni meca, ka o ni na basuraka na nodra veivanua cecere."

34

sa lako cake mai na vanua o moapi o mosese ki na ulunivanua o nipo, ki na delana o pisika, o jeriko ena tai kadua. sa vakaraitaka vua o jiova na vanua o kiliati me yaco sara ki tani, o navitalai kece, na vanua o ifereimi kei manasa, na vanua kece o juta me yaco sara ki na wasawasa mai na ra, mai na ceva kei na bucabuca o jeriko, na koro ni veiniusawa lelevu, me yaco sara ki soa. sa qai tukuna vua o jiova, "oqo na vanua au sa yalataka me'u solia vei eparama, aisake kei jekope ka tukuna, 'au na solia oqo vei ira na nomu kawa.' au sa vakavuna oqo mo raica e matamu, o na sega ga ni takoso ki kea." o mosese na tamata i jiova sa qai mate ena vanua o moapi, me vaka na vosa i jiova. sa qai buluti koya o jiova ena dua na qakilo ena vanua o moapi veibasai kei peci-piori, sa sega na tamata sa kila na nona i bulubulu me yacova na siga oqo. sa yabaki dua na drau ka mani ruasagavulu na yabaki i mosese ena gauna ea mate kina. sa sega ni malumu na matana se na yagona, e se tu donu sara tu ga na nona bula vakayago ni sa mate. o ira na luvei isireli era sa tagicaki mosese me tolusagavulu na siga mai na bucabuca e moapi, sa qai oti na vakaloloku me baleti mosese. oqo o josua na luvei nuni sa sinai ena yalo ni vuku kei na yalomatua, ni sa tabaki koya oti o mosese, era sa vakarorogo vua o ira na isireli ka cakava me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. e se sega ni tubu e isireli ena gauna o ya e dua na parofita me vakataki mosese, o koya sa veikilai kei jiova ena matana votu, ena veivakatakilakila kece kei na veika e yaco kece sa talai koya kina o jiova me cakava ena vanua o ijipita, ena matai fero, ena matadra kece na nona tamata kei na nona vanua taucoko, ena veika kece oqori, na qaqa kei na veivakarisayate, sa vakayacora o mosese ena matadra kece na isireli.

ni sa oti na mate i mosese na dauveiqaravi nei jiova, sa qai yaco ni sa vosa vei josua na luvei nuni nai vukevuke i mosese o jiova ka vaka oqo: "sa mate o mosese na noqu tamata, mo tucake ka takosova na joritani oqo, o iko kei ira na tamata kece oqo, ki na vanua au sa solia vei iraâ€" na luvei isireli. "na vanua kece sa butuka na qeteqete ni yavamu, au sa solia vei iko, me vaka au sa tukuna vei mosese. "mai na vanua liwa ni lepanoni oqo, me yaco sara kina uciwai levu na uciwai na uferetisi, ki na itaiti, me yaco ki na wasawasa levu ki nai dromudromu ni matanisiga, ena nomu i yalayala. "ena sega ni dua na tamata me tu rawa e matamu ena veisiga kece o sa bula kina; me vaka au sa tiko vata kei mosese, au na tiko vata talega kei iko, au na sega ni biuti iko se laivi iko. "mo kaukauwa ka doudou, ni o na wasea na nodra i votavota ni vanua na tamata oqo me vaka au sa bubului kina vei ira na nomuni qase, me'u solia vei ira. "mo kaukauwa ga, ka mo tamata doudou sara, mo qarauna mo cakava nai vunau kecega sa vakarota vei kemuni o mosese na noqu tamata, mo kakua ni lako tani mai kina, ki nai mawi se ki nai matau, mo tamata yaco kina ena veivanua kecega o lakova. "nai vola ni vunau oqo me kua ni lako tani mai na gusumu, mo vakanananu tiko kina ena siga kei na bogi, mo vakabauta ka cakava me vaka na ka kecega sa volai kina; o na qai tamata yaco a ena nomu i lakolako kecega, ka vuavuai vinaka. "au sa sega li ni vakarota vei iko? mo kaukauwa ka doudou sara; mo kua ni dau rere se yalolailai, ni sa tiko vata kei iko o jiova na nomu kalou ena vanua kecega o lako kina." sa lewai me sa takosovi na joritani sa vakaroti ira na nodra vakaisilesi na tamata o josua ka vaka, "mo ni lakova na veitikitiko kece, sa nodra na isireli ka vakaroti ira na tamata ka tukuna, 'mo ni vakavakarau me baleti kemuni, ena tolu na siga mai oqo, mo ni takosova kina na joritani, mo ni lako ka curuma na vanua sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou mo ni taukena.'" kivei ira na rupeni, na kata kei na veimama ni yavusa o manasa sa vosa kina o josua ka tukuna, "mo ni vakananuma na vei vosa kece i mosese na tamata ni kalou ni sa vakarota vei kemuni ka tukuna, 'na kalou o jiova sa solia vei kemuni na vakacegu, ka sa solia vei kemuni na vanua oqo.' "o ira na watimuni, o ira na luvemuni, kei ira na nomuni manumanu susugi, me ra na tiko ga ena vanua sa solia vei kemuni o mosese ena tai oqo ni joritani, ia oi kemuni mo ni liu vei ira na tacimuni ni kemuni sa vakayaragi tiko, kei ira kece na nomuni tamata qaqa, ka vukei ira, "me yacova ni sa solia o jiova na vakacegu vei ira na tacimuni, me vaka sa solia o koya vei kemuni, ka ra sa taukena talega na vanua sa solia vei ira o jiova na nomuni kalou. mo ni qai lesu ki na vanua sa solia vei kemuni mo ni taukena ka marautaka, o koya sa solia vei kemuni o mosese na tamata i jiova ena tai oqo ni joritani vaka ki na i cadracadra ni siga." era sa sauma vei josua ka tukuna, "keimami na cakava, na ka kecega o ni sa vakarota vei keimami na vanua kece o ni na talai keimami kina, keimami na lakova. "me vaka ni keimami sa vakarorogo vei mosese ena ka kecega, keimami na vakarorogo vakakina vei iko, o jiova na kalou duadua ga me tiko vata kei iko me

vaka nona tiko vata kei mosese. "o koya vakayadua sa talaidredre kina nomu i vakaro ka sega ni vakarorogoro kina nomu vosa ena ka kecega o sa vakarota, me sa vakamatei o koya. o iko mo kaukauwa ga ka tamata doudou sara."

2

o josua na luvei nuni sa vakatala e rua na tagane mai na veikau o akakaia, me rau yamata vuni ka tukuna, "drau lako ka vakaraica mada na vanua, vakabibi o jeriko." e rau sa lako ka curu ki na nona vale o reapi na yalewa dautagane ka tiko kina. sa tukuni vua na tui jeriko ka vaka, "e rau sa lako mai ki ke ena bogi erua na gone ni isireli, me mai vakadikava na vanua." sa talatala na tui jeriko vei reapi ka vaka: "mo kauti rau mai na tagane e rau sa lako mai vei iko ka tiko ena nomu vale, ni rau sa lako tiko mai me mai vakadikava na vanua." sa vunitaki rau na tagane oqo, na yalewa ka tukuna, "io, e rau sa lako mai vei au na tagane, ia, au sa sega ni kila se rau lako mai vei. "sa qai yaco ni sa sogo na matamata ni sa buto mai, e rau sa qai lako ki tuba na tamata. na vanua e rau lako kina, au sa sega ni kila, cicivi rau vakatotolo mo ni toboki rau kina." (ia, sa kauti rau cake o koya kina dela ni vale ka vunitaki rau ena i binibini co madu sa tuva tu ena dela ni vale.) era sa cicivi rau na sotia ena sala ki na joritani, ni ra sa lako oti na sotia sa qai sogo na katuba, ni bera ni rau davo sobu, sa lako cake mai o reapi kina dela ni vale, sa vosa vei rau: "au sa kila ni sa solia na vanua vei kemuni o jiova, kei na kemuni rogorogo sa vakarerei keimami tiko oqo, ka ra sa yalolailai kecega na tamata ni vanua ena vukumuni. "keimami sa rogo-goca na nona vakamaca na wasa damudamu o jiova vei kemuni, ena nomuni lako tani mai iijipita kei na veika o ni sa cakava vei rau na tui ni amoraiti oi rau sa tiko mai na tai kadua ni joritani, o sioni kei oki oi rau oqo o ni sa vakarusa sara vakaca. "ena gauna keimami sa rogoca kina na veika oqo, sa waicala sara na yalo keimami; sa sega sara ga ni kune vei keimami na doudou baleti kemuni, ni sai jiova ga na kalou, sa kalou mai lomalagi e cake kei vuravura era. "o koya oqo, au sa kerei kemudrau, mo drau bubului vei au ena kalou, me vaka ni'u sa vakaraitaka vei kemudrau na vinaka, mo drau vakaraitaka vakatalega kina na vinaka ki na vuvala nei tamaqu, ka mo drau solia vei au na loloma e dina, "me bula o tamaqu, o tinaqu, o ira na ganequ, o ira na taciqu, kei na ka kece era taukena ka sereki keimami mai na mate." e rau sa sauma vua na yalewa, "na neirau bula sa nomuni, kevaka sa sega ni dua e tukuna na ka keirau mai cakava. ena yaco ga, ni sa solia vei keimami o jiova na vanua oqo, keimami na caka vinaka vakaidina vei iko." sa qai biuti rau sobu mai katuba leka ena dali, sa vakai tikotiko o reapi ena veivata ni lalaga ni koro. sa qai tukuna vei rau, "drau lako kina ulunivanua, de ra qai toboki kemudrau o ira sa talai yani, drau vuni tiko mai kea me tolu na siga, me yacova ni ra sa lesu tale mai na talai yani me vesuki kemudrau. drau qai lako yani ena nomudrau sala." e rau sa tukuna na tamata vua na yalewa "keirau na sega ni cala ena yalayala o koya keirau sa bubului kina, "mo vesuka nai sulu lokaloka oqo ena nomu katuba leka, o koya keirau sa lako sobu mai kina, ka me ra-

tou tiko kece vei iko na tamamu, tinamu, ratou kece na ganemu kei ira kece na wekamu voleka ena nomu vale. "o koya vakayadua sa curu tale ki tuba mai na katuba ni nomu vale me lako kina sala, sa na tau ga ki uluna na nona dra, ka keimami na sega ni beitaki kina. sa na bale ga vei keimami ke dua sa mate e loma ni vale. "kevaka o sa tukuna na veika keirau mai cakava, keirau na galala mai na yalayala o sa cakava me keirau bubului kina." sa qai tukuna o reapi, "me yaco ga me vaka kina na nomudrau vosa." sa qai vakatalai rau yani ka rau sa lako yani. sa qai vesuka nai sulu lokaloka o reapi ena katuba leka. e rau sa lako kina ulunivanua me oti e tolu na siga, ni ra sa lesu tale mai na dau vakasaqacara ka talai yani. era sa sega ni kunei rau rawa e dua vei ira sa talai yani me vakasaqacara. e rau sa lesu yani na yamata ni rau sa siro sobu mai na ulunivanua, ka takoso yani; ka lako mai ki vei josua na luvei nuni ka tukuna vua na veika kece sa yaco vei rau. e rau sa tukuna vei josua, "sa dina o jiova sa solia vei keda na vanua kece oqo ni ra sa rere ka yalolailai na tamata kece ena vukuda."

3

sa tucake o josua ena mataka caca; ka era sa lako tani mai na veikau mai akakaia ka lako mai kina joritani, o koya kei ira kece na isireli, ka tiko mai kea ni bera na takoso. ni sa oti e tolu na siga, era sa lako yani na vakalesilesi ena nodra i tikotiko; era sa vakaroti ira na tamata ka tukuna, "ena gauna o ni sa raica kina na kato ni veiyalayalati nei jiova na nomuni kalou kei ira na bete, kei na livai ni ra sa colata tiko, mo ni qai tucake mai na nomuni tikotiko ka muria. "me dua na maliwa, e rua na udolu na kiupiti na kemuni veiyawaki, mo ni kua ni lako voleka ki na kato, mo ni kila kina na sala mo ni muria, baleta ni o ni se sega ni lako kina e liu." sa tukuna vei ira na tamata o josua, "mo ni vakasavasavataki kemuni, baleta ni mataka, o jiova, ena cakava na veika lelevu ena kemuni maliwa." sa tukuna vei ira na bete o josua, "mo ni colata na kato ni veiyalayalati ka takoso ena matadra na tamata." era sa colata na kato ka lako e matadra na tamata. sa vosa o jiova vei josua, "ena siga oqo au na laveti iko ena matadra kece na isireli, me ra na kila kina ni au a tiko vata kei mosese, au na tiko talega vata kei iko. "mo vakaroti ira na bete, o ira sa colata na kato ni veiyalayalati ka tukuna, 'ni o ni sa yaco yani ki na bati ni wai ena joritani, mo ni qai tucake tu ena loma ni joritani.'" sa vosa vei ira na luvei isireli o josua, "ni lako mai ki ke, ka rogoca na vosa i jiova na nomuni kalou." sa tukuna o josua, ena ka oqo, "o ni na kila kina ni sa tiko vata kei kemuni na kalou bula oqo, ena sega ni vakataratutu ni na cemuri ira na veitamata oqo e matamuni, o ira na kai kenani, na itaiti, na ivaiti, na perisaiti, na kirakasaiti, na amoraiti kei ira na jepusaiti: "mo ni raica, sa takoso tiko oqori na kato ni veiyalayalati i jiova ni vuravura ena joritani. "oqo mo taura vei iko e tinikarua mai vei ira na isireli, dua mai na veiyavusa. "ena yaco ni ra sa butuka yani na wai o ira na bete era sa colata tiko na kato ni veiyalayalati i jiova, na kalou ni vuravura, sa na tu vakadua na wai ena joritani ka na cavuka na wai drodro tiko mai, ka na tubu cake me lesu tale ka veibinibini cake." era sa

biubiu mai na nodra i tikotiko na tamata me takosova na joritani ni ra liu tiko na bete ena nodra colata tiko na kato ni veiyalayalati, ni ra sa yacova mai na joritani o ira sa colata tiko na kato ni veiyalayalati, ka ra sa butuka yani na wai o ira na bete sa colata tiko na kato, (oqo talega sa dau gauna me sinai kina na joritani ena wai baleta na tatamusuki), sa tu vakadua na wai sa drodro sobu tiko mai, ka sa veibinibini cake mai atama ki sevitanu, na wai sa drodro sobu ki na waitui masima, (na wasawasa araba) sa tu vakadua ka mamaca; era sa takoso na tamata me donui jeriko. era sa tucake tu na bete sa colata tiko na kato ni veiyalayalati ena vanua mamaca ena loma donu ni joritani, era sa takoso tiko na isireli ena vanua mamaca me yacova ni ra sa takosova kece na joritani o ira na tamata.

4

ni sa yaco mera takosova kece na joritani na tamata, sa vosa o jiova vei josua ka vaka: "mo kauta mai e tinikarua na tagane mai vei ira na tamata, e dua mai na veiyavusa, "ka vakaroti ira, 'me ra kauta mai e tinikarua na vatu mai na loma ni uciwai na joritani ena vanua era sa tu kina na bete, ni ra sa cola tu na kato ena loma donu ni joritani, mo ni qai kauta mai ka biuta ena vanua o ni sa cegu kina ena bogi oqo." era sa qai digitaki mai o ira na tagane yadua mai na veiyavusa yadua, ka sa kacivi ira mai o josua; ka sa tukuna vei ira, "dou takosova na mata ni ra sa taroga vei kemuni o ira na luvemuni ena veisiga mai muri. 'se sa cava nai balebale ni veivatu oqo?' "mo ni qai tukuna vei ira ni a tu vakadua na wai ena joritani ni sa takoso na kato ni veiyalayalati ni kalou; oqo na veivatu sa tu me kena i vakananumi vei ira na luvei isireli me sega ni mudu." era sa cakava vakakina na isireli, me vaka nai vakaro i josua, era sa tomika mai e tinikarua na vatu mai na joritani me vaka na vosa i jiova vei josua, me vaka nai wiliwili ni veiyavusa yadua ni isireli, era sa colata yani ena vatuvatu ni tabadra ki na vanua era na tiko kina ena bogi koya. sa biuta talega o josua e tinikarua na vatu ena loma donu ni joritani, ena vanua e ratou sa tucake tu kina na bete sa colata tiko na kato mei vakananumi me yacova na siga oqo. era sa colata tu na kato o ira na bete ena loma donu ni joritani me yacova ni sa vakayacori oti na veika kece sa vakarota o jiova vei josua me tukuna vei ira na tamata, me vaka na ka kecega sa vakarota o mosese vei josua; era sa vakatotolo na tamata ka takoso. sa qai yaco oqo, ni ra sa takoso kece na tamata, era sa qai takoso mai na kato ni veiyalayalati ni kalou kei ira na bete ena matadra kece na tamata. o ira na tagane mai vei rupeni kei kata kei ira na veimame kei manasa era sa takoso mai kei na nodra i yaragi ni vala ena matadra na isireli, me vaka sa tukuna o mosese. e vasagavulu na udolu na tamata i valu vakarautaki oti, era sa takoso ena mata ni kalou me ia nai vala ena buca mai jeriko. ena siga o ya sa laveti josua o jiova ena matadra na isireli kecega; era sa revrevaki josua ena veisiga kece sa bula kina, me vaka ga na nodra

rerevaki mosese. sa vosa o jiova vei josua ka vaka, "vakaroti ira na bete, o ira sa colata tiko na kato ni vakadinadina me ra lako cake mai na joritani." sa qai vakaroti ira na bete o josua ka vaka: "mo ni lako tani mai na joritani." sa qai yaco ni ra sa lako tani mai na bete sa colata tiko na kato ni veiyalayalati ka butuka na qele mamaca, sa lesu tale na wai ena joritani me vaka na kena i tutu makawa, ka sa drodro vinaka tale. era sa lako tani mai na joritani na tamata ena i katini ni siga ni matai ni vula, ka ra sa mai tiko e kilikali ena tokalau kei jeriko. na veivatu e tinikarua era sa kauta mai na joritani, sa mai tuva o josua e kilikali. sa qai vosa vei ira na luvei isireli ka vaka: "kevaka era sa taro na gone vei tamadra ena veigauna sa na lako mai, 'na cava na veivatu oqo?' "mo ni qai tukuna vei ira na luvemuni me ra kila, 'ni o ira na isireli era takosova na joritani ena qele mamaca'; 23" ni o jiova na nomuni kalou sa vakamaca na wai ena joritani e matamuni me yacova ni o ni sa takoso kece, me vaka sa vakayacora ena wasawasa damudamu o jiova na nomuni kalou, ni sa vakamacacata me yacova ni kemuni sa takoso kece, "me ra kila kina na tamata kecega e vuravura ni sa kaukauwa sara na ligai jiova na nomuni kalou, mo ni rerevaka kina na kalou me sega ni mudu."

5

sa vakaoqo: o ira kece na tui ni amoraiti ena ra ni wai na joritani kei ira kece na tui ni kenani sa tiko voleka ena wasawasa, era sa rogoca ni o jiova sa vakamaca na wai ena joritani ena matadra na luvei isireli, me yacova ni ra sa takoso kece, sa waicala kina na yalodra; ka sa sega ni tu vata kina kei ira na yalodra ena vukudra na luvei isireli. ena gauna o ya sa tukuna kina vei josua o jiova, "cakava eso nai sele vatu kaukauwa ka cilivi ira tale na luvei isireli ena i karua ni gauna." sa cakava o josua nai sele ka cilivi ira na luvei isireli ena sovuna ni kuli ni yagodra. oqo na vuna sa cilivi ira kina o josua: o ira kece sa lako mai ijipita ka tagane, o ira kece na tamata i valu, era sa mate kece ena vanua liwa ena nodra lako tiko mai, ni ra sa lako tani tiko mai ijipita. o ira kece sa lako tani mai ijipita, era sa cilivi oti, o ira kecega sa sucu ena vanua liwa ena nodra lako tani mai ijipita. ni ra sa lako tiko mai na isireli me vasagavulu na yabaki ena vanua liwa, me yacova ni ra sa vakayali kece na tamata i valu o ira sa lako mai ijipita baleta ni ra sa sega ni via rogoca na domo i jiova€€" o ira oqo sa yalayala kina na kalou me solia vei ira na tamadra, "na vanua sa drodro ki na na sucu kei na oni." sa cilivi ira na dui luvedra o josua, o ira ga era sa vakatuburi mai vua, era a sega ni cilivi baleta nai lakolako ena sala. ni ra sa cilivi oti na tamata kecega, era sa tiko ga ena nodra i tikotiko me yacova ni sa maca kece sara na we ni i sele. sa qai vosa ko jiova vei josua ka vaka; ""ena siga oqo, au sa vakaqigica tani kina na ca kece mai ijipita mai vei iko. o koya oqo sa vakayacani kina na vanua koya o kilikali me yacova na siga oqo. era sa tiko ga na luvei isireli e kilikali ka maroroya na lako sivia e nai ka tinikarua ni siga ni vula ni sa dromu na matanisiga ena buca mai jeriko. era sa kania na vua ni qele ena siga sa oti kina na lako sivia, na madrai sega ni vakaleveni, kei na sila ena siga vata ga o ya. sa mai cegu na mana ena siga era sa kania

kina na vua ni qele; o ira na luvei isireli sa oti vei ira na nodra kania tiko na mana, ka ra sa kania ga na kakana e kenani ena yabaki o ya. sa yaco ni sa voleka mai ki jeriko o josua, ka sa rai cake, sa raica sa tucake tu e dua na tamata e matana, ka sa taura tu nai sele e ligana. sa lako vua o josua ka taroga, "o sa to vata kei keimami se kei ira na meca?" sa tukuna mai o koya, "sa sega, au sa nona na kalou," au sa lako mai kina oqo. sa cuva vakatobuicu kina qele o josua ka tukuna, "na cava o ni sa via tukuna vua na nomuni tamata?" sa tukuna mai na turaga ni mataivalu nei jiova ka vaka: "josua, luvata na nomu i vava, ni sa qele tabu o sa tu kina oqo." sa vakayacora vakakina o josua.

6

sa yadravi vakavinaka o jeriko ena vukudra na isireli, sa sega e curu ki tuba, sa sega talega e curu mai ki loma. o jiova sa tukuna vei josua: "raica au sa soli jeriko kina ligamu, na kena tui talega kei ira na kena tamata qaqa ni valu. "mo ni lako vakavolivolita na koro, oi kemuni kece na tamata i valu, mo ni lakova vakavolita vakadua na koro. mo ni cakava oqo me ono na siga. "me vitu vei ira na bete, me ra taura tiko e vitu na davui caka ena i leu ni sipi tagane ena mata ni kato ni veiyalayalati. e nai kavitu ni siga, mo ni qai lako vakavolivolita na koro vakavitu, ena kena i kavitu mera qai uvuca na davui o ira na bete. "ena qai yaco, ni ra sa uvuca na davui na bete, ka o ni sa rogoca kece na domo ni davui, mo ni qai kaila ena dua na kaikaila levu, ena qai kabasu na bai ni koro. era na qai veilakoyaki voli na tamata." sa qai kacivi ira na bete o josua ka tukuna vei ira, "mo ni colata na kato ni veiyalayalati, me vitu na bete me ra taura tiko na davui sa caka ena i leu ni sipi tagane, ka liu tiko ena mata ni kato ni kalou." sa qai tukuna vei ira na tamata kece, "me sa tekiyu oqo, mo ni lako vakavolivolita na koro, o koya sa vakayaragi tiko mera sa liu, me qai muri tiko yani na kato ni kalou." sa qai yaco ni sa vosa oti o josua vei ira na tamata, o iratou na bete lewe vitu ka sa taura tiko na davui i leu ni sipi tagane ena mata i jiova, era sa liu ka uvuca tiko na davui, ka sa qai muri ira yani na kato ni veiyalayalati i jiova. o ira na cola i yaragi era sa liu tiko vei ira na bete ka ra uvu davui, sa tarava yani na cola kato ni kalou, o ira na bete era sa toso ni uvu tiko na davui. sa vakaroti ira na tamata o josua ka vaka: "mo ni kua ni kaila se me rorogo mai na domomuni, ka me kua sara ga ni dua e rogo mai e dua na vosa mai na gusuna me yacova ni'u sa tukuna, 'kaila!' mo ni qai kaila." sa qai raica o josua me wavokitaka na koro na kato ni kalou, me wavoki vakadua, era sa qai lesu tale mai me mai cegu ena nodra i tikotiko. sa tucake vakamatakailai o josua, o ira na bete era sa colata na kato ni kalou. o ira na lewe vitu na bete era sa taura tiko na davui, era sa liu tiko ena mata ni kato ni kalou ka uvuca tiko na davui. era sa liu tikoga na tamata vakayaragi ni valu. era sa muria tale tiko ga yani na kato ni kalou o ira na vakayaragi ni valu, ni ra sa uvuca tikoga na davui o ira na bete. ena i karua ni siga era sa lako volivolita na koro vakadua, ka ra sa lesu tale kina koro vakadua, ka ra sa lesu tale kina nodra i tikotiko. sa caka tiko oqo me ono na siga. 15sa yaco oqo ena i kavitu ni siga,

era sa yadra sara vakamataka lailai ni se qai kida na mataka. ena kena i kavitu ni gauna, me vaka sa yaco, ni ra sa uvuca tiko na nodra davui o ira na bete, sa tukuna o josua vei ira na tamata: "mo ni kaila ni sa solia vei kemuni na koro oqo o jiova!" "oqo, na koro sa vakarusai o jiova ena veivakarusai, o reapi, duadua ena bula, o koya kei ira vakayadua sa tiko vata kei koya ena vale, baleta ni sa vunitaki rau nai talai eda sa tala yani. "koi kemuni, ena nomuni veika kece, mo ni maroroi kemuni mai na veika e dauveivakarusai de ko ni vakarusai ni kemuni sa taura na veika e dauveivakarusai, ka qai vakavuna me vakarusai na nodrai tikotiko na isireli ka vakacacana sara. "na siliva kece, na koula kece, nai yaya kece vakavarasa kei na kena e kaukamea, sa vakatabui me nona na kalou; me ra kau mai ki na nona i lololo na kalou." era sa kaila kecega na tamata ni ra sa uvuca na biukila na bete, sa yaco ni ra sa rogoca na tamata na domo ni biukila kei na nodra kaila vakadomoilevu, sa kabasu ka lutu vakadua ki ra na bai lalaga. era sa curu ki na koro na tamata. era sa curu yani na tamata yadua ga ka taura na koro. era sa vakarusai kecega na ka sa tu ena loma ni koro, o ira na qase, na gone, na tagane, na yalewa, na bulumakau, na sipi, na asa ena i seleiwau. o josua sa tukuna oti vei rau na yamata vuni, "drau lako ka kauta mai na yalewa dauvolitaki koya, kei ira kecega sa tiko vata kei koya, me vaka ga drau sa yalayala oti kina vei koya." rau sa lako sara na cauravou oqo ka kauti reapi mai, o tamana kei tinana, kei ira na ganena vata kei ira kecega sa tiko vata kei koya. e rau sa kauti koya mai kei ira kece na wekana, ka ra sa mai vakai tikotiko ena taudaku ni nodra i tikotiko na isireli. era sa qai vakama na koro kei na ka kecega sa tu kina, na siliva ga, na koula kei na veika vaka varasa kei na kaukamea era sa kau mai ka biu ki nai lololo vakalou. sa vakabulai reapi o josua kei na vuvala kece nei tamana kei na veika kece sa nona. sa tiko e isireli o koya me yacova na siga oqo, baleta ni sa vakabulai rau na isireli e rau sa talai yani me yamata ki na vanua. sa qai lewa vei ira o josua ena gauna o ya ka tukuna kina, "ni sa na kalouca na tamata ena matai jiova o koya sa via tucake me tarai jeriko cake tale, ena yavu ni koro o ira na nona ulumatua, kei ira na luvena lalai era bini cake me matamata." sa tiko vata kei josua o jiova, ka sa rogovaki na kena i rogorogo ena vei vanua kecega.

7

o ira na luvei isireli era sa vakayacora e dua na talaidredre levu me baleta tiko na veika e dauveivakarusai, ni o ekani na luvei kami, na luvei sabidi, na luvei sera mai na yavusa o juta, sa taura e dua na ka sa dau ia kina na veivakarusai, oqo sa tubu kina na cudru ni kalou ka waqa vakalevu vei ira na luvei isireli. o josua sa tala eso na tagane mai jeriko ki ai, na vanua sa voleka kece e peci-aveni ena tokalau kei peceli, ka tukuna vei ira, "dou lako cake ka vakaraica mada na vanua." era sa lako cake oqo ka vakaraica na vanua o ai. era sa lesu mai ka tukutuku vei josua, "me ra kua ni lako cake kece na tamata, mera lako cake ga e rua se tolu na udolu na tamata ka kabati ai. me ra kua ni vakaocai na tamata, ni ra sa lewe lailai ga." era sa lako cake e tolu na udolu na tagane mai vei

ira na tamata, ia era sa dro mai vei ira na kai ai. o ira na kai ai era sa vakamatea e tolusagavulu ka ono na tamata, vei ira na isireli ni ra sa vakacemuri mai na matamata me yaco sara ki sebarimi ka ra sa vakamatei oqo ena i sirosiro; o koya oqo sa waicala kina na yalodra na tamata me vaka na wai. sa dresulaka na nona i sulu o josua, ka sa cuva vakatoboicu ki na qele ena mata ni kato ni kalou, me yacova na yakavi, o koya kei ira na qase ni isireli, era sa boro dravusa ki na uludra. sa vosa o josua ka vaka: "i jiova na kalou ena cava o ni sa vakatakosovi ira kina na tamata oqo mai na joritania mo ni soli keimami ki na ligadra na amoraiti me vakarusai keimami? e vinaka cake me keimami tikoga mai na tai ka dua ni joritani!" "i jiova, na cava me'u tukuna, ni ra sa dro na isireli mai vei ira na meca? o ira na kai kenani kei ira kece sa tiko ena vanua era na rogoca ka tu vata mai me vakayalia na yacai keimami mai na delai vuruvura. na cava o ni sa cakava ena vuku ni yacamuni sa rogovaki yani?" sa vosa o jiova vei josua ka vaka; "tucake na cava o sa davo vakatoboicu ka vakanamata tiko kina ki na qele?" "sai valavala ca o isireli, ka ra sa vakacacana na noqu veiyalayalati, au sa vakarota vei ira. sa yaco sara mera taura eso na veika sa dau ia kina na veivakarusai dou sa butakoca ka veivakaisini kina, era sa biuta vata kei na veika sa nodra vakadodonu. "oqo era sa sega ni tu rawa kina na isireli ena matadra na kedra meca, era sa dro ga mai vei ira na meca, baleta ni ra sa soli tu mera vakarusai. au na sega ni tiko vata kei kemuni, vakavo ga kevaka o ni sa na kauta tani na veika ni veivakarusai sa maroroya tiko. "tucake, vakasavasavataki ira na tamata ka tukuna, 'mo ni vakasavasavataki kemuni ni mataka, baleta ni sa tukuna o jiova na kalou ni isireli: 'e dua na ka ni veivakarusai sa tiko ena kemuni maliwa, kemuni na isireli, o ni na sega ni tu rawa e matadra na meca vakavo, kevaka sa kau tani na ka e veivakarusai mai na kemuni maliwa." ena mataka mo ni lako mai me vaka na nomuni dui yavusa, na yavusa yadua mera lako mai vakaveiwekani e taucoko, na veiwekani e taucoko mera lako mai vakavuvale, na vuvala yadua mera lako yadudua mai na kena tamata. 'ena qai qao o koya sa taura na ka ni veivakarusai oqo me qai vakamai ena bukawaqa caucaudre, o koya kei na ka kece sa tu vua, baleta ni sa talaidredre ki na veiyalayalati i jiova, ka ni sa cakava talega o koya e dua na ka veivakamaduatiki levu e isireli." sa tucake vakamataka o josua ka kauti isireli mai me vaka na nodra dui yavusa, ka sa tauri na yavusa o juta. sa kauta mai na mataqali i juta ka tauri ira na vuvala nei sera, sa kauti ira mai vakayadudua na tagane ka sa dusi o sabidi. era sa kau mai na tagane vakayadudua ka sa dusi o ekani na luvei kami, na luvei sabidi, na luvei sera, na luvei juta. sa vosa o josua vei ekani, "na luvu, au kerei iko, solia na vakarokoro vei jiova na kalou ni isireli, ka cakava na vakatutusa vua, ka tukuna vei au oqo na ka o sa cakava, kua ni vunitaka vei au." sa sauma vei josua o ekani ka vaka: "sa dina sara, au sai valavala ca vei jiova na nodra kalou na isireli, oqo na veika au sa cakava: "au sa raica ena kedra maliwa nai toki ni valu e dua nai sulu vakapapiloni, e ruanadrau na sikele siliva, e dua na tiki ni koula sa limasagavulu na sikele. au sa kocova ka taura me noqu. sa tu ga oqori, ka vunitaki tu ni sa bulu tu ena

loma donu ni vale, sa tiko era na siliva." sa talai ira na tamata o josua ki na vale nei ekani, ka ra sa raica na veikaa sa vunitaki tu kei na siliva. era sa kauta mai ki vei josua ki vei ira kece na luvei isireli, ka tukuna vei ira ena mata ni kalou. o josua kei ira kece na isireli, era sa tauri ekani na luvei sera, na siliva, nai sulu, na tiki ni koula, na luvena tagane kei na yalewa, nona bulumakau, na nona asa, na nona sipi, na nona vale laca kei na veikaa kece sa tu vua, era sa kauta mai ki na buca o akori. "ena cava o sa vakaleqai keimami kina?" sa taroga o josua, "o jiova ena vakaleqai iko ena siga oqo." era sa vakaviriki koya kece na isireli ena vatu, ka vakamai iratou kece ena bukawaqa caucaudre, ni ra sa vakaviriki oti ena vatu. era sa binia vata e dua nai binibini vatu levu me tu ka yacova na siga oqo. sa qai tamoi mai na nona cudru levu na kalou mai na ka koya. sa vakayacani na vanua koya me na buca o akori me yacova na siga oqo.

8

sa qai vosa vei josua o jiova, "mo kua ni rere se yalo-lailai, tauri ira kece na tamata i valu oqo, tucake ka lako ki ai. au sa solia na tui ai kina ligamuni, o ira na nona tamata, na nona koro kei na nona vanua. "mo ni cakava vei ai kei na kena tui me vaka o ni sa cakava vei jeriko kei na kena tui, nai drodro ni valu kei na kena bulumakau sa tara mo ni kauta, mo ni lawavaka na koro mai dakuna." sa tucake o josua kei ira kece na tamata i valu, me ra sa lakovi cake na kai ai, sa digitaki ira e tolusagavulu na udolu na tamata i valu o josua, ka sa vakatalai ira yani ena bogi. sa vakaroti ira o josua, mo ni kila, "mo ni wawa vakavuni ena vuku ni koro mai na daku ni koro. mo ni kua ni lako vakayawa mai na koro, ia mo ni vakarau kece tu ga." oi au kei ira kecega na tamata sa tiko kei au, keimami na torova yani na koro, ena yaco ni ra sa lakovi keimami mai me vaka na kenai matai, keimami na dro e matadra. "era na cicivi keimami mai me yacova ni ra sa lako kece mai ena taudaku ni koro, ni ra na tukuna, 'era sa dro e matada me vaka na kena i matai.' eda na dro kina e matadra. "mo ni qai tucake mai na nomuni vunivuni ka taura na koro, o jiova na nomuni kalou ena soli ira ki na ligamuni. "ena yaco ni kemuni sa taura na koro, mo ni qai vakama na koro taucoko. mo ni cakava me vaka nai vakaro kecega i jiova, mo ni raica au sa vakaroti kemuni." sa vakatalai ira o josua, era sa lako ka toka vakavuni, era sa tiko ena kedra maliwa o peceli kei ai ena ra kei ai; ia o josua sa tiko vata kei ira na tamata ena bogi koya. sa tucake o josua ena mataka caca, ka sa tuvai ira na tamata, ka lako cake, o koya kei ira na qase kei isireli, ena matadra na tamata ki ai. o ira kece na tamata i valu era sa lako cake mai ka toso voleka mai ena koro, ka mai tiko vakalailai ena yasana e cake kei ai. sa dua ga na buca e wasei ira, mai vei ai. sa kauta o josua e lima na udolu na tamata me ra laki toka vuni ena kedrau maliwa o peceli kei ai, na yasana ena ra ni koro. ni ra sa tuva oti na tamata, o ira kece na tamata i valu ena vualiku ni koro kei ira sa tiko e muri ena ra ni koro, sa lako o josua ena bogi o ya ena loma donu ni buca. sa qai yaco ni sa raica na tui ai na veikaa oqo, o ira na tamata e na koro era sa tucake ena mataka ka lako yani me vala kei ira na isireli, o koya kei ira na nona

tamata, ena vanua sa digitaki ena buca. era sa sega ni kila ni ra sa tu vakavuni me ra valuti koya ena daku ni koro. o josua kei ira na isireli era sa vuki me vaka era sa vakadrukai oti, ka ra sa dro vaka ki na vanua liwa. era sa kacivi kece mai na tamata mai ai, me ra cicivi ira, era sa vakayarayarataki tani mai na koro. sa sega tale ni dua na tagane e vo mai peceli kei ai me sega ni cicimuri ira na isireli. sa vosa o jiova vei josua, "mo dodoka yani na moto, sa tiko oqori e ligamu vaka ki ai, ni'u sa na solia ki na ligamu." sa qai dodoka yani na moto o josua sa tiko e ligana vaka ki na koro. o ira sa tiko vakavuni sa lako mai, era sa cici mai vakatotolo ni sa dusivaki yani na moto mai vei josua. era sa curu ena koro ka taura ka vakatotolotaka me vakama. ni ra sa nai vuki mai na kai ai, era sa raica na kubou ni buka mai na koro sa tarai lomalagi. sa sega vei ira na kaukauwa me ra dro ki liu se ki muri ni ra sa cici lesu tiko mai na isireli me valuti ira. ni ra sa raica na isireli, ni ra sa taura na koro o ira na tu vakavuni tu kei na kubou sa tubu cake, era sa vuki lesu mai ka samuti ira na kai ai. o ira era sa lako tani mai na koro era sa mai tao ena kedra maliwa na isireli, era sa sega ni kila me dro ki vei, vaka se vaka. era sa vakamatei kece ka sa sega e vakavo me dro bula. ia, era sa taura bula na tui ai, ka kauta mai vei josua. sa qai yaco ni sa oti na nodra vakamatei na tiko mai ai vei ira na isireli ena vanua mai na vanua liwa era sa cemuri kina, ni ra sa mate kecega ena i sele i wau me yacova ni ra sa qeyavu kece, era sa lesu kece na isireli ki ai ka vakamatei ira ena i seleiwau. o ira kece sa vakamatei ena siga o ya na tagane kei na yalewa, era lewe tinikarua na udolu a€€ o ira kecega na tagane mai ai. o josua sa sega ni vakasuka tale na ligana ni sa dodoka yani na moto, me yacova ni ra sa vakamatei kece na tiko e ai. na manumanu susu ga kei nai toki ni valu era sa kauta na isireli me nodra, me vaka na vosa i jiova sa vakarota vei josua. sa vakamai ai o josua ka cakava me bini tu kina na rusa me yacova na siga oqo. na tui mai ai sa vakakukunataki ena dua na vunika ena yakavi ga o ya. ni sa dromu na siga, sa vakarota o josua me kau sobu mai na yago mai na vunika ka viritaki yani ki na matamata ni koro, ka me buluti yani ena vatu me binibini levu me yacova na siga oqo. sa vakavouia na veiyalayalati o josua sa tara cake e dua nai cabo-cabo ni soro o josua vua na kalou o jiova ni isireli ena ulunivanua o ipali, me vaka sa vakarota o mosese na tamata ni kalou vei ira na luvei isireli, me vaka ena i vola ni vunau i mosese: "nai cabocabo ni soro sa tara ga ena vatu ka sega na tamata me vakayagataka kina nai tuki se nai vako." me ra vakacabora kina nai soro kama vei jiova kei nai madrali ni veivinakati. mai kea, ena matadra kece na luvei isireli, sa vola o josua ena vatu e dua nai lavelave ni vunau i mosese, sa vola oti o koya. o ira kece na isireli, o ira na qase, na vakailsilesili, na daunilewa era sa tucake tu ena yasa ni kato ruarua ena matadra na bete kei ira na livai, o ira sa dau colata na kato ni veiyalayalati ni kalou, o ira na kaitani, o ira talega sa mai sucu vei ira. e veimama vei ira era sa tiko rawa ena ulunivanua o kirisimi ka veimama vei ira sa tiko ena ulunivanua o ipali, me vaka sa vakarota o mosese na tamata ni kalou me na dau vosa vakalouvinkataki ira na tamata na isireli. sa qai wilika kece vei ira nai vola ni vunau, na kalou-

vinaka kei na kaloua, me vaka na ka kecega sa volai e nai vola ni vunau. sa sega na vosa sa vakarota o mosese, me sega ni wilika o josua ena matadra nai soqosoqo levu ni isireli, o ira na yalewa kei ira na gone, kei ira na gone lalai, o ira na kaitani sa tiko vata kei ira.

9

sa qai yaco na gauna, o ira kece na tui era sa tiko ena tai oqo ni joritani, mai na ulunivanua ki na veibuca, na veibaravi ni wasawasa levu vaka ki lepanoni o na itaiti, na amoraiti, na kenanaiti, na perisaiti, na ivaiti kei ira na jebusaiti o era sa rogoca, era sa soqoni vata me veivala kei josua kei ira na isireli, ena dua ga na yalo. ni ra sa rogoca o ira na kai kipioni na ka oqo, ka ra sa kila na veika sa cakava o josua vei jeriko kei ai, era sa cakacaka vakaqaseqase, ka ra sa lako mai vakayawa mai vanua tani, sa vodo tu mai ena nodra asa na taga makawa ka tauvi duka, na kato ni waini sa makawa sara ka kakadresudresu, na nodra i vava sa culai vakalevu baleta ni sa rui makawa sara na kena daramaki tu, era sa vakaisulu tu ena i sulu makawa sara kei na kedra madrai sa mamaca ka bulagi vakaca sara. era sa lako cake vei josua ki kilikali, ka tukuna vei koya kei ira kece na isireli ka vaka: "keimami sa lako mai ena vanua yawa, oqo meda veiyalayalati mada." era sa tukuna na isireli vei ira na ivaiti, "o ni sa tiko vakadede kei keimami, meda veiyalayalati vakacava?" era sa tukuna vei josua, "keimami sa nomuni dauveiqaravi," sa vosa vei ira o josua, "o cei oi kemuni, o ni sa lako mai vei?" era sa sauma, "o ira na nomuni tamata era sa lako mai ena vanua yawa sara, baleta na yaca i jiova na nomuni kalou, keimami sa rogoca na kena i rogorogo kei na veika kecega sa cakava mai ijipita, "kei na ka kecega sa cakava vei rau na tui amoraiti mai na tai kadua ni joritani vei sioni talega na tui esiboni kei oki na tui pasani o koya sa tiko mai asitaroci. "o ira na neimami qase kei ira kece sa tiko kei keimami era sa mai vosa vei keimami ka vaka: 'taura nai solisoli kei nai vaqa mo ni lako ka sotavi ira ka tukuna, 'keimami sa nomuni tamata, oqo, me dua na noda veiyalayalati.'" "na madrai oqo, keimami kauta mai ni se katakata me keimami vaqa. mo ni raica oqo sa mamaca ka bulagi makawa sara. "na kato ni waini oqo e se ka vou, oqo sa kabasu ka makawa sara, sa vaka kina na neimami vava, sa vuki cula ga ni sa kabasu tikoga ena vuku ni lakolako ni rui yawa sara." era sa taura nai solisoli o ira na isireli, io, era se sega ni taroga nai vakasala mai vei jiova. o josua sa veiwekani kei ira ka cakava na veiyalayalati mera bula; era sa yalayala kina nai liuliu ni soqosoqo. ni sa oti e tolu na siga ni veiyalayalati, era sa qai kila, ni ra tamata voleka ga ena vanua era tiko kina. era sa qai lako mai na isireli kina vanua era a lako yani kina na kai kipioni, ka yaco yani ni oti e tolu na siga. na nodra veikoro o kipioni, o kifira. o pieroci, kei kiriaci-jiarimi. era sa sega ni valuti ira o ira na isireli, baleta ni sa caka oti na veiyalayalati mai vei ira na nodra i liuliu na isireli ena yaca i jiova na nodra kalou. sa vosa kudrukudru ga o ira nai soqosoqo ena vukudra na veiliutaki. era sa vosa na veiliutaki vei ira na isireli, "keimami sa bubului vei ira

ena yaca i jiova na kalou ni isireli; o koya oqo eda na sega ni tarai ira kina. "oqo eda na cakava vei ira, eda na vakatarua mera bula, de qai tarai keda na cudru katakata ni kalou, baleta na yalayala eda sa bubului kina vei ira." era sa vosa o ira na veiliutaki ka vaka, "mera vakabulai, ia, mera sa yaco ga me ra dau taya mai na noda buka ka takiva mai na me da wai me vaka era sa yalataka na veiliutaki." sa qai kacivi ira na kai kipioni o josua ka vosa vei ira ka vaka: "ena cava o ni sa lasutaki keimami kina ena nomuni tukuna ni 'o ni sa lako mai vakayawa,' ia, na kena dina ga ni o ni sa tiko voleka ga?" "oqo, o ni sa vakakaloucataki kina, ka sega vei kemuni ena sereki mai na nona veivakabobulatakiome dau ta buka ka dau taki wai ena vale ni noqu kalou." era sa sauma vei josua ka tukuna, "sa vakaidina ni tukuni vei ira na nomuni tamata, ni o jiova na nomuni kalou sa vakarota na nona tamata o mosese me solia vei kemuni na vanua taucoke oqo, o ni na vakarusai ira kece na tamata ena vanua era sa tu e matamuni; keimami sa rere kina vakalevu baleti kemuni, o ya na vuna keimami sa cakava kina na veika oqo. "oqo, keimami sa tu e ligamuni, mo ni cakava vei keimami na veika e vinaka ka dodonu vei kemuni, mo ni cakava vei keimami." sa cakava o koya mera sereki ka vakabulai mai na ligadra na isireli, ka ra sa sega ni vakamatei. mai na siga o ya, o josua sa cakava me ra dau caka buka ka dau cola wai vei ira nai soqosoqo levu ni kalou kei nai cabocabo ni soro i jiova, ki na vanua sa digitaka o koya me yacova na veisiga oqo.

10

sa qai yaco ena gauna sa tui kina e jerusalemi o adonisateki, sa rogoca o koya ni sa samuti ai sara vakaca o josuaa€"me vaka ga e a vakayacora vei jeriko kei ira na kena tui kei ira talega na tui aiã€"kei na nodra la'ki veiyalayalati na kai kipioni kei ira na isireli, era sa rere vakalevu baleta ni o kipioni sa rui koro levu me vaka e dua na koro turaga, baleta talega ni sa levu cake mai vei ai, o ira talega na kena tamata era sa tamata qaqa. o koya oqo sa talatala kina o adoni-sateki na tui jerusalemi, kivei tui epirani, tui jamuci, kei jafia na tui lakisi kei debiri na tui ekiloni, ka tukuna, "dou lako mada mai vei au ka vukei au, me datou valuti kipioni mada ni sa ia na veivinakati kei josua kei ira na luvei isireli." o koya oqo, o iratou na tui ni amoraiti, tui jerusalemi, tui epirani, tui jamuci, tui lakisi kei tui ekiloni, era sa soqoni vata ka lako cake ka wawa tiko, o ira kece na tamata i valu ena matai kipioni, me valuti koya. sa talatala talega o ira na kipioni vei josua mai kilikali ka vaka: "kakua ni biuti ira na nomuni dauveiqaravi; lako mai vakatotolo vei keimami, vakabulai keimami ka vukei keimami, ni o ira kece na tui ni amoraiti, o ira sa tiko ena veilunivanua, era sa soqoni vata me valuti keimami." sa lako cake mai kilikali o josua o koya kei ira kece na tamata i valu kei ira kece na tamata qaqa. sa vosa o jiova vei josua ka vaka: "mo kakua ni rerevaki ira, ni'u sa soli ira oti ki na ligamu, ena sega ni dua na tagane vei ira me tu rawa e matamu." sa basika vakasauri vei ira o josua, ni se lako mai kilikali ena bogi. sa ravuti ira o jiova ena matadra na isireli, sa vakamatei ira ena veivakamatei levu mai kipioni, ka cemuri ira. sa yaco, ni ra sa dro

mai vei ira na isireli, ka ra lako sobu ki beci-roni, o jiova sa vakalutuka e dua na cagi uca cevata lelevu mai lomalagi me yaco sara ki aseka ka ra sa mate kina. sa levu era sa vakamatei e na cagi uca cevata ka lailai era vakamatei mai vei ira na luvei isireli ena i selei-wau. sa vosa o josua vei jiova ena siga sa soli ira kina na amoraiti ena ligadra na luvei isireli, sa tukuna ena matadra kece na isireli, "matanisiga mo tu vakadua e kipioni, vula mo tu vakadua ena buca o aijaloni." sa tu vakadua na matanisiga kei na vula me yacova ni ra sa valuti oti kece na meca. sa sega li ni volai oqo ena i vola nei jasa? sa tu vakadua na siga mai lomalagi ka sega ni via lako sobu me dua na siga taucoko. sa sega tale ni dua na gauna vaka o ya sa oti se me muri mai, me rogoca kina o jiova na domo ni tamata, baleta ni sa vala ena vukui isireli o jiova. era sa lesu kece mai o josua kei ira na isireli ka mai tiko tale e kilikali. o ira na tui e lima oqo, era sa dro ka vunitaki ira ena qara mai makida. sa tukuni vei josua, "ni ratou sa laukune na tui e lima oqo, ni ratou vunitaki iratou tu ena loma ni qara mai makida." sa tukuna o josua, "dou vakaqiciqici tani na vatu mai na gusu ni qara, me ra biu kina eso na sotia me ra yadrava. "oi kemuni na kena vo mo ni cicivi ira yani na meca ka valuti ira mai liu. me ra kua ni vakatarai me ra curu yani ki na nodra koro, ni o jiova na nomuni kalou sa soli ira oti ki na ligamuni." sa qai yaco, o josua kei ira na isireli, ni ra sa vakaotia na nodra samuti ira na tamata ena veivakamatei levu, o ira sa dro bula era sa curu yani ki na koro ni drodro ni valu. era sa lesu kece na tamata ki na nodra i tikotiko vei josua e makida ena vakacegu sa sega ni dua e via vosa vakaca ena vukudra na isireli. sa qai kaci mai o josua, "me dolavi na gusu ni qara, ka me ratou kau mai na tui e lima ki vua." era sa cakava ka kauti iratou mai na tui e lima oqo ki vua mai na qara: na tui jerusalemi, na tui epironi, na tui jamuci, na tui lakisi, na tui ekiloni. ni ra sa kau mai na tui oqo vei josua, sa qai kacivi ira kece na isireli o josua, ka tukuna vei ira na kavetani ni valu era sa lako vata kei koya, "mo ni lako voleka mai ka butuka na domodra na tui oqo," era sa lako voleka mai ka butuka na domodra. sa tukuna vei ira o josua, "mo ni kakua ni rere se yalolailai, mo ni kaukauwa ga ka doudou sara, ni na cakava kece vaka oqo na kalou vei ira kece na kemuni meca o ni sa veivala vata tukuna." sa qai samuti ira ka vakamatei iratou na tui o josua ka vakalliligi iratou vaka yadudua ki na vunika yadua. e ratou sa lili tu me yacova ni sa karobo mai na vanua. ni sa karobo mai ka lako sobu na siga me vaka na i vakaro i josua, era sa qai kau sobu mai na vunika ka biu yani ki na qara era sa vuni tiko kina, ka sogo na gusu ni qara ena dua na vatu levu, ka sa tu ga me yacova na siga oqo. ena siga o ya, o josua sa tauri makida ka samuti ira vata na kena tui e nai selei-wau. sa vakarusai ira sara vakaca â€" kei ira kece sa tiko kina. sa sega ni vakavoci e dua. sa caka vei tui makida me vaka sa caka vei tui jeriko. sa lako tani mai makida o josua kei ira kece na isireli ki libina ka valuti libina. o jiova talega sa soli ira kei na kena tui ki na ligadra na isireli. sa samuti ira o koya kei ira na tamata kece sa tiko kina ena i selei-wau. sa sega ni vakavoci e dua, sa caka vei nodra tui na veikasa caka vei tui jeriko. sa lako siviti libina o josua kei ira kece na isireli ki lakisi. era sa mai tiko

kina ka valuti ira. o jiova sa soli lakisi ki na ligadra na isireli, ni ra sa taura na koro ena i karua ni siga, era sa samuti na tamata kecega era sa tiko kina ena i selei-wau me vaka ga sa vakayacora vei libina. o orami na tui qasa sa lako cake mai me vukei lakisi, sa samuti koya o josua kei ira na nona tamata, me yaco ni sa sega ni vo e dua na tamata. mai lakisi, sa lako sara ki ekiloni o josua, era sa tiko kina ka valuta talega. era sa taura na koro ena siga o ya ka samuta ena i selei-wau; o ira kece na tamata sa tiko kina era sa samuti ena siga o ya me vaka na ka kecega sa caka mai lakisi. sa lako cake mai ekiloni o josua kei ira kece na isireli ki epironi, ka ra sa vala kei ira. era sa taura ka samuta ena i selei-wau, na kena tui, na veikoro kei ira kecega sa tiko kina, sa sega ni vakavoci e dua. me vaka ga sa vakayacori vei ekiloni, ni sa sega tale na ka e vo, kei ira talega na tamata sa tiko kina. sa lesu tale mai o josua kei ira kece sa tiko vata kei koya ki tipiri, ka ra sa valuta. sa taura na ka o ya na kena tui, na veikorokoro, era sa samuti ena i selei-wau ka vakarusai ira vakaca na kena tamata era sa tiko kina. sa sega ni vakavoca o koya e dua me vaka ga sa vakayacora vei epironi, sa caka vaka kina vei tipiri kei na kena tui, me vaka sa cakava talega vei libina kei na kena tui. sa ravuta o josua na vanua taucoko; na veilunivanua, na ceva na vanua lolovira, na veivanua kece ena vanua liwa kei ira na kena tui, sa sega ni vakavoci e dua. era sa vakarusi na ka kecega sa tu kina na i cegu me vaka sa vakarota o jiova na nodra kalou na isireli. o josua sa vakamalalumutaka na vanua, tekivu mai ketesa â€" bania me yaco sara ki qasa kei na veivanua kece vaka koseni me yaco sara ki kipioni. o ira kece na tui oqo kei na nodra vanua sa taura o josua ena dua vata tikoga na gauna, baleta ni sa vala o jiova na nodra kalou ena vukudra. sa qai lesu tale o josua kei ira kece na isireli ki na nodra i tikotiko mai kilikali.

11

sa qai yaco, ni sa rogoca o jabinia na tui asori na veikasa oqo, sa qai talatala vei jobaba na tui madoni, vei tui simironi, vei tui akifasi, kei ira na vei tui mai na vualiku, mai na veilunivanua kei na veibuca ni kineroci ena veivanua e ra, kei na veivanua cecere mai dori ki na ra, vei ira na kai kenani ki na tokalau kei na ra talega, na amoraiti, na itaiti, na perisaiti, na jepusaiti ena ulunivanua, na ivaiti ena ruku i erimoni, e na veivanua vaka misipa. era sa lako yani kei ira kece na sotia vata kei ira, na kedra i wiliwili sa vaka na nuku ni matasawa, ka sa levu sara na ose kei na kareti. ni ra sa sota kece na vei tui oqo, era sa lako mai ka tiko ena mata ni wai mai meromi, me valuti ira na isireli. ia, o jiova sa vosa vei josua ka vaka: "kua ni o rere ena vukudra, ena gauna vata oqo ni mataka. au na soli ira mera mate kece vei ira na isireli. o na tuyu kece na nodra ose ka vakama kece na nodra kareti ena bukawaqa." o josua kei ira kece na tamata i valu sa tiko vata kei koya, era sa lako mai vakasauri vei ira na meca mai na wai o meromi ka samuti ira. o jiova sa soli ira ki na ligadra era sa druka na meca ka cemuri vaka ki wai mai saitoni levu, ki na mata ni wai mai misirepoci kei na buca na misipa ena tokalau. era sa samuti me yacova ni sa sega ni dua e vo tale. sa cakava

vei ira o josua me vaka sa vosa kina vua o jiova, sa tuya na ucu ni nodra ose, ka vakama na nodra karetu. sa vuki lesu tale o josua ka tauri esori, ka samuta na kena tui e nai seleiwau, ni sai liuliu tiko ni veimatanitu o koya. era sa samuti na tamata kecega e nai seleiwau ka ra sa vakarusai vaka ca sara. sa qai vakamai na koro o esori. o ira kece na veikoro kei na kedra tui, sa tauri ira o josua ka samuti ira e nai seleiwau. sa vakarusai ira vakaca sara, me vaka sa vakarota o mosese na tamata ni kalou. o ira kece na veikoro sa toka na kena yavu sa vakamai ira o josua, ia, o esori ga, era sa vakama na isireli. nai toki ni valu mai na veikoro kece oqo, kei na manumanu susu, era sa kauta na isireli mei toki ni valu, ia, era sa vakamatea na tagane kecega ena i seleiwau me yacova ni ra sa vakamatei kece ka sega tale e cegu rawa. me vaka sa vakaroti mosese o jiova, sa vakaroti josua vakakina o mosese, ka sa muria kece o josua. sa sega ni vakavoca e dua na ka sa vakarota o jiova mai vei mosese. sa taura kece o josua na vanua oqo: na vanua veikulunivanua, na vanua kece mai na ceva, na vanua kece vaka koseni, na vanua lolovira kece, na buca kece ena joritana veikulunivanua e isireli kei na kena buca, mai na ulunivanua o alaki kei na yasana o sia, me vaka sara ki peali qata ena buca kei lepanoni ena rukui ulunivanua o erimoni. sa vuaviritaki ira kece na kena tui, sa samuti ira ka vakamatei ira. sa dua na gauna balavu sara sa veivala tiko kei ira na tui oqo o josua. sa sega ni dua na veikoro oqo sa vinakata me veiyalayalati kei ira na isireli, o ira na ivaiti duadua era sa tiko mai kipioni. o ira kece na kena vo, era sa vinakata ga na vala. o jiova ga sa vakayaloqataki ira, me lako mai kina me valuti isireli. ena gauna o ya sa lako mai o josua ka musuki ira laivi na anakimi mai na veikulunivanua: mai epironi, mai tapiri, mai anabi, mai na veikulunivanua talega e isireli; o josua sa vakarusai ira kecega kei na nodra veikoro. sa sega ni vo tale e dua na anakimi ena nodra vanua na luvei isireli; era sa tiko ga mai qasa e kaca kei asitoti. sa ravuta kece ka taura na vanua taucoke o josua me vaka nai vakaro kece i jiova vei mosese; sa solia o josua me nodra i votavota na isireli, me vaka nai wasewase ni veiavusa yadua. sa qai vakacegui na vanua mai nai valu.

12

o ira oqo na tui ni vanua era sa valuti ka vakadrukai mai vei ira na luvei isireli, na nodra vanua era sa taukena ena tai ni joritani donuya nai cadracadra ni matanisiga, mai na uciwai o anoniki na vei ulunivanua mai erimoni kei na buca kece ena tokalau ni joritani: o sioni na tui ni amoraiti, o koya sa tiko mai esiboni ka sa lewa tiko na veimama kei kilati, mai aroea ena bati ni uciwai na anoni, mai na loma donu ni uciwai, me yaco sara ki na uciwai o jaboki, na kedra iyalayala na amoraiti, ena tokalau ni joritani ena buca mai na wai o kineroci, me yaco sara ki na wai o arapa (na waitui masima) na sala ki beci-jesimoci, ki na ceva ena ruku ni veikulunivanua mai piseki. o oki na tui pasani kei na nona yalayala o koya sa dua mai vei ira na kawa ni tuwawa, era sa tiko e esitaroci mai etirei, sa lewa mai na veikulunivanua mai erimoni, mai salika, mai pasani, ki na nodra yalay-

ala sara na kesuraite kei na maeki-kaite, kei na kedra veimama na kiliaite, me yacova sara nai yalayala nei sioni na tui esiboni. oqo sa taura o mosese nai talai nei jiova kei ira na luvei isireli, o mosese nai talai i jiova sa solia na vanua oqo me ra taukena na rupeni, kata kei na veimama ni yavusai manasa. o ira oqo na tui ni vanua sa ravuti ira o josua ena tai oqo ni joritani, mai na ra, mai peali kadi ena buca mai lepanoni ki na ulunivanua mai alaki kei na veiqakilo mai sia, sa solia o josua ki na veiavusa ni isireli me ra taukena me vaka na nodra i wasewase, ena veikulunivanua kei na veibuca, na veibuca mai na joritani kei na veiqakilo, na veivanua liwa mai na ceva â€œ na itaiti, na amoraiti, na kenanaiti, na perisaiti, na ivaiti kei ira na jepusaiti: na tui jeriko, e dua, na tui ai sa volekati peceli e dua; na tui jerusalemi, e dua, na tui epironi, e dua; na tui jamuci, e dua, na tui lakisi e dua; na tui ekiloni, e dua, na tui qasa, e dua; na tui tipiri, e dua, na tui keteri, e dua; na tui oma, e dua, na tui arati, e dua; na tui libina, e dua, na tui adalama, e dua; na tui makida, e dua, na tui peceli, e dua; na tui tapua, e dua, na tui eteri, e dua; na tui eteki, e dua, na tui leseroni, e dua; na tui madoni, e dua, na tui asori, e dua; na tui simironi, meroni, e dua, na tui akisafi, e dua; na tui tenaki, e dua, na tui mekito, e dua; na tui ketesi, e dua, na tui jokiniami, e dua mai kameli; na tui mai dori ena veidelana mai dori e dua, kei na tui mai kilikali, e dua; na tui tirisa, e dua, na kedra i wiliwili kece e tolusagavulu ka dua.

13

o josua ni sa qase mai, ka tubu na nona veiabaki, sa tukuna vua o jiova: "o sa qase mai, sa levu na nomu veiabaki, se levu tu ga na vanua me taukeni. "oqo na veimama se vo tiko; na nodra vanua kece na kai filisitia, na nodra vanua kece na kesuraiti, "mai siori, ena tokalau mai ijipita, me yacova sara yani nai yalayala kei ekironi ena vualiku (sa wili tu ki kenani); e lima na turaga mai filisitia o na kai qasa, na kai asitoti, na kai asekeloni, kitaiti, na kai ekeroni, kei na avaiti; "mai na ceva, na nodra vanua kece na kai kenani, mai miera sa nodra na kai saitoni me yaco sara ki apekti, kina nodra iyalayala na amoraiti; "na vanua sa nodra na kipali kei lepanoni taucoke, vaka ki nai cabecabe ni siga, mai palikati ena rukuni ulunivanua o erimoni me yaco sara ki nai curucuru mai emaci; "o ira sa tiko ena veikulunivanua mai lepanoni, vaka ki na matanivai o mesirifoci kei ira kece mai saitoni â€œ o ira kece oqo au na vakasevi ira mai na matadra na luvei isireli; mo vota ga vakaiwasewase vei ira na isireli me nodra i votavota me vaka au sa vakarota. "mo wasea na vanua oqo me nodra i votavota na ciwa na yavusa kei na veimama ni yavusa nei manasa." na vanua sa wasei ena tokalau ni joritani na veimama tale ni yavusa na rupeni kei na kata era sa taura na nodra i votavota me vaka sa solia vei ira o mosese, ena tokalau ni joritani, me vaka sa solia vei ira o mosese na talai ni kalou: mai aroeci ena bati ni uciwai na anoni, na koro sa toka ena tadrua kei na buca kece mai medeba me yaco sara ki diboni; na veikoro kece nei tui sioni na amoraiti, o koya sa liutaki esiboni me yacova sara na nodra yalayala na luvei amoni; o kilati, kei nai yalay-

ala vaka kesuraite, mekataite, na ulunivanua taucoko o erimoni, o pasani taucoko me yaco sara ki salika; na matanitu kece o oki mai pasani, o koya sa veilitaki mai asitaroci kei edrei, o koya sa tiko vata ga kei ira na tuwawa; ni o mosese sa vakadrukai ira ka biuti ira laivi. sa dina ga, o ira na luvei isireli era sa sega ni vakasavi ira na kesuraite se na mekataite, ni ra sa tiko vata kei ira na isireli na tamata oqo me yacova mai ni kua. na yavusa livai ga era sa sega ni wasei ena i votavota vanua; nai soro ga sa vakacabori ena bukawaqa vei jiova na kalou ni isireli sa nodra i votavota, me vaka sa tukuna o koya vei ira. o mosese sa solia vei ira na yavusa ni luvei rupeni nai votavota ena dui nodra vuvala. na nodra i yalayala sa lako mai na aroea mai na bati ni uciwai na anoni, kei na koro sa tiko ena tadruga kei na buca kece mai medeba; mai esiboni kei ira kece na koro era sa tiko ena buca o dibani, o bamoci, o peali, o beci-peali-meoni, o jaasa, o kedemoci, o mefaca, o kirijacaimi, o sibima, o sareci sara ena ulunivanua mai na buca, o beci-piori, na veiqakilo mai piseki kei beci-jesomocio o ira kece na veikoro ena buca kei na veimatanitu kece nei sioni na tui amoraiti o koya sa lewa tiko mai esiboni, sai koya sa samuta o mosese kei koya na turaga ni mitiani: o eri, o rekimi, o suri, o uri, kei reba o ira na turaga ni sioni era sa tiko ena vanua. o ira na luvei isireli era sa vakamatei pelami na luvei priori ena i seleiwau, na gusunivosa vata kei ira sa vakamatei. na nodra i yalayala na luvei rupeni mai na bati ni joritani. oqo na nodra i wasewase na luvei rupeni me vaka na nodra veivuvale na veikoro kei na nodra i tikotiko. sa solia talega o mosese nai votavota ki na yavusa o kata vei ira na luvei kata me vaka na nodra dui vuvala. na nodra yalayala o jasa kei na veikoro kece e kiliasi, kei na veimama ni vanua o amoraiti, me yaco sara vaka ki aroea sa tiko e liu vei raba, mai esiboni ki raba, misipa kei betonimi, mai maenaimi ki nai yalayala kei debiri, ena buca o beci arana, o sakoca kei safoni, kei na vo ni veimatanitu nei sioni na tui esiboni, ka sa kenai yalayala mai na joritani, ka lako sara yani ki na wai o sina reci, ena yasa ka dua tale ni joritani ena tokalau. oqo na nodra i wasewase na luvei kata me vaka na nodra veivuvale, na vei koro kei na veitikitiko. sa solia talega o mosese nai votavota ki na veimama ni yavusa manasa; oqo e veimama ga ni yavusa manasa me vaka na nodra veivuvale: na nodra i yalayala sa mai maenaimi, o pasani taucoko, na matanitu kece nei oki na tui pasani kei na veikoro kece e jairi era sa tiko e pasani, e onosagavulu na koro; e veimama o kiliasi kei asitaroci kei adrei, na veikoro ni matanitu nei oki na tui pasani, me nodra kece na luvei makiri na luvei manasa, me veimama na luvei makiri me vaka na nodra veivuvale. oqo na veivanua sa wasea o mosese nei votavota ena vanua o moapiena tai kadua ni joritani, mai jeriko ki na tokalau. ki na yavusa o livai, sa sega ni wasea o mosese nai votavota, o jiova na kalou ni isireli ga sa nodra i votavota, me vaka sa tukuna vei ira o koya.

14

oqo na veivanua era sa taukena na luvei isireli e kenani, me vaka era sa wasea na luvei isireli me nodra i

votavota mai vei iliesa na bete levu kei josua na luvei nuni kei ira na qase, nai liuliu, na tama ni veiyavusa. nai votavota oqo sa wasewasei, me vaka sa vakarota o jiova vei mosese vei ira na ciwa na yavusa kei na veimama tale na yavusa. o mosese sa solia talega nai votavota kina rua na yavusa kei na veimama tale na yavusa ena tai ka dua ni joritani, ki vei ira na livai sa sega nai votavota. o joseva sa rua nai votavota, o manasa kei ifereimi, sa sega ga nai votavota vei livai, ni sa tiko ga na nodra i votavota ena veikoro me ra susu manumanu kina kei na veikata tale eso me nodra. me vaka sa vakaroti mosese o jiova, era sa cakava vakakina o ira na luvei isireli ka wasea na vanua. era sa lako mai na luvei juta ki vei josua e kilikali. o kelepi na luvei jefune na kenasaiti sa tukuna vua, "o iko, sa kila na vosa sa cavuta o jiova vei mosese na tamata ni kalou ena vukumu kei na vukuqu talega mai ketesaa" bania. "au sa yabaki vasagavulu ena gauna sa veitalai mai kina o mosese na tamata ni kalou mai ketesaa" bania, me'u vakaraica na vanua, au sa kauta lesu mai vua na vosa me vaka sa lako mai yaloqu. "e dina ga ni o ira na taciqa sa lako cake vata kei au, era sa vakavuna na waicala ni yalodra, ia oi au sa muri jiova ga na noqu kalou. "sa yalayala o mosese ena siga o ya ka vaka: 'io, na vanua sa butuka na yavamu ena nomu kei na luvemu me sega ni mudu, baleta ni o sa muri jiova ena yalomu taucoko.' "oqo, o jiova sa vakabulai au tiko, me vaka sa tukuna o koya ena vasagavulu ka lima na yabaki oqo, mai na gauna sa vosataka kina na vosa oqo vei mosese, ena gauna era se yali tiko kina na isireli ena vanua liwa; ia, sai au oqo, e daidai, au sa yabaki walusagavulu ka lima. "oqo, au se kaukauwa tiko e daidai, me vaka ena siga ea talai au kina o mosese; me vaka na noqu kaukauwa ena gauna o ya, sa vaka kina na noqu kaukauwa oqo me vala, ruarua, na lako yani se na lako mai, ena gauna oqo. "mo solia vei au na ulunivanua oqo, me vaka sa tukuna o jiova ena gauna o ya, me vaka ni o a rogoca ena gauna o ya, ena nodra tiko mai kea na anakimi, ka sa levu na koro ka taqomaki vakavinaka. me vaka ni sa tiko vata kei au o jiova, au na vakadrukai ira me vaka sa tukuna o jiova." sa vosa vakalouvinkataki koya o josua ka soli epironi vei kelepi na luvei jefune me nona i votavota. sa taukeni epironi o kelepi na luvei jefune na kenasaraite me nona i votavota me yacova na siga oqo, baleta ni sa muri jiova na kalou ni isireli ena yalona taucoko. na yaca na epironi e a kirijaci araba e liu, o araba (na tamata qaqa duadua ena kedra maliwa na anakimi). sa qai cegu na vanua e nai valu.

15

sai koya oqo na nodra i wasewase na luvei juta me vaka na nodra dui vei vuvala: nai yalayala kei itomi ena vanua liwa mai sini ka lako sobu ki na ceva e ra sara nai yalayala. nai yalayala ena ceva sa tekivu ena matasawa ni wasawasa masima, mai na yasana sa donuya na yasana sobu, ki ra. sa qai lako yani ki na ceva, vaka ki na delana o arabarimi me donui sini kei na ceva kei ketesaa" bania, siviti esironi, lako sobu ki adari ka wavokiti karika. mai kea me lako sara ki asimoni ka lako yani ki na mataniwai mai ijipita ka me

yaco sara ki na wasawasa. oqo na nomu yalayala mai na ceva. nai yalayala ena tokalau sa tekivu ena wasawasa masima, mai na gusu sara ni joritani, ena vualiku sa tekivu ena matasawa ni wasawasa ena gusu ni joritani. nai yalayala sa lako cake ki beciâ€ okila ka lako cake ki beciâ€ araba; nai yalayala sa lako cake ki na vatu o boani na luvei रुपeni. sa lako cake nai yalayala me yaco ki debiri, mai na buca o akori, ka vuki cake tikoga me donui kilikali, o koya sa tiko ena mua i cake ni adumimi o koya sa tiko ena ceva ni veibuca. nai yalayala sa cici tikoga ki na wai o eniâ€ semesi ka yaco sara ki eniâ€ rokeli. nai yalayala sa lako cake vaka ki na buca nei ininomi me yaco ki na ceva ni nodra veiqakilo na jepusaiti, sai koya o jerusalemi. nai yalayala sa lako cake ki na colo ni veulunivanua sa vakababa tiko mai me donuya na buca o refaimi mai cake. sa lako wavoki nai yalayala mai na colo ni veidelana ki nai vurevure ni wai o nefitoa, ka toso yani ki na veikoro mai efironi, nai yalayala sa wavokiti bala (o kirijaci jiarimi) nai yalayala sa qai gole vaka ki na ra mai bala ki na veulunivanua mai sia, sa toso yani vaka ki na yasa ni ulunivanua o jiarimi ena vualiku ka gole sobu ki beciâ€ semesi ka yacovi timina sara yani. sa lako talega yani nai yalayala me tarai ekiromi yani mai cake. sa lako wavoki ki sekironi, me cici muria yani na ulunivanua o bala, toso sara yani ki jabinili me yaco sara yani ki na waitui. na yasayasa vaka ra sa baravi ga ni wasawasa levu. oqo na nodra i wasewase na luvei juta me vaka na nodra dui veivuvale. o kelepi sa vakatawani epironi kei tepiri o kelepi na luvei jefune, sa solia o koya nai votavota vata kei ira na juta me vaka nai vakaro nei jiova vei josua, o epironi. (epironi = araba = tamai anaki). o kelepi sa vakasevi iratou na tolu na luvei anaki mai kea, o sesai, o aimani, kei talemai, o iratou na luvei anaki. sa lako cake mai kea o koya ki vei ira sa tawani tepiri tiko (kirijaci sefa). sa tukuna o kelepi, "o koya sa valuti kirijaci sefa ka kauta ki vei koya ni sa vakamalumalumatuki, au na solia vei koya na luvequ goneyalewa me watina." o ocanieli na luvei kanesi na taci kelepi sa rawata, ka sa soli kina vua o etasa na luvei kelepi me watina. ni sa lako mai o koya vei ocanieli, sa vakauqeti ocanieli o etasa me kerea vei kelepi na tamana e dua na were. sa lako sobu mai o etasa mai na nona asa, sa vosa yani o kelepi ka vaka: "na cava o sa vinakata?" sa tukuna mai o koya, "mo solia mai vei au e dua na veivakalouvinkatakaki, o sa solia oti na vanua mai na ceva, sa solia talega vei au na vurevure ni wai," sa qai soli talega vua nai vurevure mai cake kei nai vurevure talega e ra. oqo na nodra i votavota na yavusa ni luvei juta me vaka na nodra dui vei vuvale: na veikoro e nai yacoyaco ni yavusa nodra na luvei juta vaka ki nai yalayala kei itomi ki na ceva, o kabasili o ada, o jakuri, o kina, dimona, adada, o ketesi, asari, itinana, sipi, telemi, beloci, o asori, adata, keriochi, esironi, (asari), o amami, sima, molada, o asari â€ katita, keriochi, esironi asari â€ suali, perisepa, bisijocija, o bala, ijimi, esemi, o elitoladi, tesili, orima, o sikilaki, madimana, sanasanana, o libaochi, silimi, ayini, kei rimoni, na koro kece sa rusagavulu ka ciwa kece kei na kena veitikitiko lalai. ena vanua lolovira: o esetaolo, sora, kei asana, o sanoa, ena-qanimi, tapua, enama, o jamuci, atulama, soko, aseka, saraimi, adi-taimi, qedera, kei qederocaimi: e tinikava na veikoro

lelevu kei na koro lalai; o senana, adasia, miqiqali â€ kata, o dilini, misipa, jokitili, o lakisi, bosakaci, ekiloni, o kaboni, lamasii, kitilisi, qederoci, beci â€ daqoni, neama, kei makeda: e tinikaono na veikoro lelevu kei na veikoro lalai; o libina, eca, asani, o jipita, asana, nesibe, o keila, atesibe, maresa: e ciwa na koro lelevu kei na koro lalai; o ekironi kei ira kece na kena veikoro lelevu kei na veikoro lalai; mai ekironi ki na wasawasa, o ira kece sa tiko voleka e asitoti kei na kena veikoro; o asitoti kei na kena veikoro lelevu kei na kena veikoro lalai, o qasa kei na kena koro lelevu kei na veikoro lalai o me yaco sara ki na mataniwai mai ijipita kei na wasawasa levu kei na kena mata-sawa. mai na veulunivanua: o samiri, jatiri kei soko, o dana, kirijaci, sana, (tepiri), o arabi, esetomo, an-imi, o koseni, oloni, kei qiloni; e tinikadua na koro lelevu kei na koro lalai; o araba, duma, esini, o jan-umi, beci â€ tapua, afeka, o amuta, kirijaci â€ aba (epironi) kei siori e ciwa na koro lelevu kei na koro lalai; o maoni, kameli, sipa, jutita, o jesireli, jokedi-ami, sanoa, o kaini, kipea, timina; o aluula, beci â€ suri, qedori, maeraci, beci â€ anoci, kei eletekoni: e ono na koro lelevu kei na koro lalai; o kirijaci peali (o kirijaci jiarimi) kei raba: e rua na koro lelevu kei na koro lalai. ena vanua liwa; o beci â€ araba, medini kei sekaka, o nibisani na koro ni masima, kei eni â€ qidi: e ono na koro lelevu kei na koro lalai. vei ira na jepusaiti nai taukei kei jerusalemi, era sa sega ni cemuri tani mai vei juta, era sa tiko vata ga kei ira na juta me yacova na siga oqo.

16

na veivotai sa caka vei ira na luvei joseva mai na jori-tani e jeriko, mai jeriko ena tokalau ki na vanua liwa mai jeriko me lakova yani na veulunivanua ki peceli, ka cici muria yani nai yalayala kei akaiti e ataroci, ka lako sobu vaka ki na ra ki na i yalayala kei jafe-litaite, me yacova sara yani nai yalayala ni mua i ra ni beci â€ oroni, ki qasa, ki na waitui sara. o ira na luvei joseva, o manasa kei iferaimi era sa taura na nodra i votavota. nai yalayala ni nodra vanua na lu-vei iferaimi, me vaka na nodra dui veivuvale sa vaka oqo: nai yalayala ni nodra i wasewase ena tokalau, o ataroci adari, me yaco sara ki beci â€ oroni ena yasana e cake. na yasana sa lako yani ki na waitui ena vualiku kei mekimecaci; sa qai lako wavokita na yasana vaka tokalau nai yalayala kei tanaci â€ sailo ka gole sara yani ki na tokalau kei janoa. sa lako sobu mai janoa ki ataroci kei neara, ki jeriko sara, ka lako ki na joritani tale. nai yalayala sa lako mai tapapua vaka ki na ra ki na mataniwai mai kana ka yaco sara yani ki na waitui. oqo na nodra i votavota na yavusa ni luvei iferaimi me vaka na nodra dui veivuvale. na veikoro lelevu me nodra na luvei iferaimi, sa tiko vata na nodra i votavota na luvei manasa, na veikoro lelevu kei na veikoro lalai. era sa sega ni cemuri ira rawa na kai kenani era sa tiko mai qasa; o ira na kai kenani era sa tiko vata ga kei ira na iferaimi me yacova sara na siga oqo, ka ra sa yaco me dau vakabobulatakai.

sa tiko talega e dua nai wasewase me nei manasa, ni sa i koya na ulumatua nei joseva, ka vakatokai o makiri na ulumatua i manasa, na tamai kiliasi, baleta ni sa tamata qaqa ni valu o koya oqo sa soli kina vua o kiliasi kei pasani. sa tiko talega nai wasewase me nodra na kena vo ni luvei manasa, me vaka na nodra dui veivuvale; o ira na luvei abiesa, na luvei eliki, na luvei asireli, na luvei sekimi, na luvei epa, kei ira na luvei semida; o ira oqo na luvei manasa tagane, na luvei joseva me vaka na nodra dui veivuvale. ia, o selofiadi na luvei epa, na luvei kiliasi, na luvei makiri na luvei manasa, sa sega na luvena tagane, sa vakaluvuni yalewa ga. sai ira oqo na yaca ni luvena yalewa: o maala, o noa, o okila, o milika, o tirisa. era sa lako mai vei iliesa na bete levu, ena matai josua na luvei nuni, ena matadra talega na veiliutaki ka vaka: o jiova sa vakaroti mosese me solia vei keimami nai votavota me nodra na ganei keimami. o koya oqo me vaka na i vakaroti jiova sa solia vei ira nai votavota vata kei ira na taci tamadra. e tini nai wasewase sa gole vei manasa ena yasa ni vanua mai kiliasi kei pasani, oi rau sa tiko mai na tai kadua ni joritani, baleta ni o iratou na luvei manasa yalewa, e ratou sa vakawasewase talega vata kei ira na luvei manasa tagane, kei ira na kena vo ni luvena tagane ena vanua o kiliasi. na vanua nei manasa sa tekivu mai vei esa ki mitimecaci, ena tokalau kei sikemi, ka sa lako sara nai yalayala ki na ceva ki vei ira sa tiko mai tapapua. o manasa sa nona na vanua o tapapua, ia o tapapua ena i yalayala kei manasa sa nodra na luvei iferaimi. nai yalayala sa lako sobu ki na mataniwai mai kama, lako sobu sara ki na mataniwai. na veikoro oqo nei iferaimi sa tiko vata na veikoro nei manasa. na ceva sa nei iferaimi, na vualiku sa nei manasa ka sa kena i yalayala na waitui. nai yalayala kei manasa sa sema vata kei esa ena vualiku kei isakari ena tokalau. mai isakari kei esa talega, o manasa sa nona o beci-siani kei na kena veikoro lalai, o ira sa tiko mai ena á€"dori kei na kena veikoro lalai, o ira sa tiko mai teanaki kei na kena veikoro lalai, kei ira sa tiko mai mekito kei na kena veikoro lalai, oqo e tolu na vanua vakaveidelana. ia, o ira na luvei manasa, era sa sega ni vakasavi ira rawa na vakaitikotiko ena veikoro kece oqori, o ira na kai kenani era sa gu tikoga vakaukauwa me ra tiko ga ena vanua. sa qai yaco ni ra sa kaukauwa mai na luvei isireli, era sa vakayagataki ira na kai kenani vakabobula ka ra sega ga ni cemuri ira tani. eso tale na vanua nei ifereimi kei manasa era sa vosa na luvei joseva vei josua ka vaka: "ena cava o sa solia kina vei keimami e dua nai wasewase kei na dua nai votavota me keimami taukena, ni keimami sa tamata yaga vakalevu, me vaka ni sa vakalouvinaakataki keimami tiko na kalou me yacova mai oqo?" sa sauma o josua ka vaka, "kevaka o ni sa tamata yaga sara, mo ni lako cake ki na veikau ka samaka na vanua me nomuni ena nodra vanua na perisaiti kei ira na tuwawa, kevaka sa sega ni rauti kemuni na veilunivanua o iferaimi." ia, o ira na luvei joseva era sa tukuna, "na veilunivanua oqo sa sega ni rauti keimami, o ira kece na kenani ena vanua kei na veibuca era sa taukeni kareti kaukamea, o ira sa tiko mai beci á€" siani kei na kena veikoro lalai, kei ira sa

tiko ena buca o jesireli." sa vosa vei ira na joseva o josua á€" i fereimi kei manasa á€" ka tukuna vaka oqo, "o ni sa tamata yaga sara ka tamata kaukauwa; ena sega ni dua ga na nomuni votavota, na veilunivanua oqo sa na nomuni vanua. e dina ga ni veikaukau tu, mo ni na taya sobu ga, na kena yawa sa na nomuni ga; o ni na vakasavi ira tani na kai kenani, veitalia kevaka era sa vaka kareti kaukamea ka tamata kaukauwa."

18

era sa soqoni vata nai soqosoqo levu ni luvei isireli e sailo, ka vakaduria na vale vakacevaceva ni bose, ka sa tu na vanua e matadra. ia, sa vo tiko vei ira na luvei isireli e vitu na yavusa, era sa bera ni taura na nodra i votavota vanua. sa tukuna o josua vei ira na luvei isireli: "me cava soti na kena dede, dou wele tiko kina, mo dou lako cake ka taukena na vanua sa solia na kalou o jiova ni nomuni qase. "me digitaki mai e tolu na tagane mai na tolu na yavusa, me'u talai ira; me ra tucake ka lakova na vanua, vakaraica vinaka me vaka na veiweise sa oti, ka lesu mai vei au. "me ra qai wasea vakavitu, o juta me tiko ga mai na ceva kei ira na luvei joseva me ra tiko ga mai na vualiku. "mo ni qai vakaraica vinaka na vanua ena kena i wasewase e vitu, ka kauta mai vei au oqori, me'u viritaka kina na madigi eke ena vukumudou vua na noda kalou o jiova. "o ira na livai sa sega ni vakai votavota vata kei kemuni, sa nodra i votavota ga na cakacaka vakabete vei jiova. o kata kei rupeni kei na veimama ni yavusa o manasa era sa taura na nodra i votavota ena tai kadua ni joritani, ena tokalau, me vaka sa solia vei ira o mosese nai talai ni kalou." era sa tucake na tamata ka lako yani; sa vakaroti ira o josua vei ira na laki yamata ka vaka, "dou lako, ka laki butuka na vanua, ka vakaraica vinaka, ka lesu mai vei au ka me'u vakawiri madigi ena vukudra ena mata ni kalou e sailo." era sa lako na tamata ka lako curuma na vanua kecega ka vola na ka era sa raica ena i vola wasei vakavitu na kena veikoro lelevu; era sa lesu mai vei josua ena i tikotiko e sailo. sa cakava o josua na vakawirimadigi ena vukudra e sailo ena matai jiova, e kea talega sa wasea kina o josua na vanua ki vei ira na luvei isireli me vaka na nodra dui wasewase. na nodra i wasewase na yavusa ni luvei penijamini sa lako mai me vaka na nodra veivuvale, na yasana sa wasei, sa tiko ena kedra veimama o juta kei joseva. nai yalayala mai na vualiku, sa tekivu ena joritani, ka lako cake vaka ki jeriko, ka lakova cake na veilunivanua vaka ki na ra: me yacova na vanua liwa o beci á€" aveni. sa lako mai kea nai yalayala ki lasai kei pecefi ena ceva; sa lako mai kea ki ataroci ada, volekata na veidelana sa davo toka mai na ceva kei beci á€" oroni. sa qai toso tale yani nai yalayala mai na ra ki na ceva, mai na veidelana kei beci á€" oroni mai na ceva; ka laki cava ki kirijaci pealina (koya o ya o kirijaci jerimi) nodra koro levu na luvei juta. oqo ena yasayasa vaka ra. mai na ceva sa tekivu ena i cavacava kei kirijaci peali ena i yalayala toso yani kina ra ka lako sara yani ki na i vuvure ni wai mai nefatua. sa lako sobu mai nai yalayala ena i cavacava ni veidelana sa davo toka ena buca ni luvei inomi, na buca sa tiko ena buca kei refaimi ena vualiku, ka lako sobu ki na buca o inomi, ena yasadra na jepusaiti na

koro ena ceva ka gole sobu ki ena â€“ rokeli. sa lako wavoki mai na vualiku, ka lako yani ki enaâ€“ semesi ka vakuria me donui qeliloci sa tiko ena matani delana o adumimi ka lako sobu ki na vatu mai boani na luvei rupeni tagane. sa lako sara yani vaka ki na vualiku kei araba ka lako sobu mai ki araba. nai yalayala ni vanua sa cici vaka ki na yasana e cake kei beci â€“ okila ka qai mai cava ena yasana e cake ni wasawasa masima, ena yasana sara e ra ni joritani. oqo nai yalayala mai na ceva. sa kenai yalayala na joritani ena tokalau. oqo na nodra i votavota na luvei penijamini, me vaka na kena i wasewase kece, me vaka na nodra veivuvale. oqo na veikoro lelevu nodra na luvei penijamini me vaka na nodra veivuvale, o jeriko, o beci â€“ okila, o ameke â€“ kesisi, o beci â€“ araba, o semaraimi, o peceli, o arimi, para, ofara, o kifa, o aemoni, o ofina kei kaba, e tinikarua na koro lelevu kei na kena lalai; o kipioni, o rama, o bieroci, o misapa, o jefira, o mosa, rikemi, oiripeli, o tarala, o sela, o elefa, o jebusu (jerusalemi) o kibeaci, kei kirijaci, e tini ka va na koro lelevu kei na koro lalai. oqo na nodra i votavota na luvei penijamini me vaka na nodra veivuvale.

19

nai karua ni votavota sa lako mai vei simione, me nodra na yavusa ni luvei simione me vaka na nodra veivuvale. era sa vakaiivotavota ena vanua sa vakaiivotavota oti kina na luvei juta. sa tiko ena nodra i votavota o perisapa, o molada, o esa â€“ suali, o bala, o esemi, eletolada, o becule, o oma, o sikilaki, o beci â€“ mekaboce, o esa - susa o beci- lebaoce, o saru- eni, e tinikitolu na koro lelevu kei na koro lalai; o aini, o rimoni, o eta, kei asani, e va na koro lelevu kei na koro lalai; na veikoro lalai kece sa tiko volita na veikoro lelevu, me yaco sara ki baleci â€“ bea, rama mai na ceva. oqo na nodra i votavota na yavusa ni luvei simione me vaka na nodra veivuvale. na nodra i votavota na luvei simione sa wili kina nodra i votavota na luvei juta, ni nodra i votavota na luvei juta sa rui levu vei ira. o koya oqo, o ira na luvei simione era sa vakaiivotavotataki mai na nodra i votavota na luvei juta. nai katolu ni wasewase sa lako vei ira na luvei sevuloni me vaka na nodra veivuvale, nai yalayala ni nodra i votavota sa yaco sara ki sariti. na nodra i yalayala ki na ra, sa lako vaka ki marala, ki dabaseci ka toso sara yani ki na mataniwai e tiko mai na tokalau kei jokimi. mai sariti sa gole vaka kina tokalau me donuya nai cadracadra ni siga, me salavata nai yalayala kei kisiloko tabu, ka lako yani ki dabereci ni lako sivi jafia. mai kea sa lako vaka ki na tokalau kei kaca â€“ efa, me donui eci â€“ kasini ka toso sara yani ki rimoni sa veiyalayala kei nea. nai yalayala sa lako wavoki ki na yasana e cake kei anaconi ka yaco sara ki na buca mai jivaca â€“ ilai. sa wili kina o kitaci, naelala, simironi, idala, kei peceliema; e tinikarua na koro lelevu kei na koro lalai. oqori nai votavota nodra na luvei sevuloni me vaka na nodra dui veivuvale, na koro lelevu oqo kei na koro lalai. sa lako mai vei isakari nai ka va ni wasewase, vei ira na luvei isakari me vaka na nodra veivuvale yadua. na nodra vanua sa lako yani ki jesireli e wili kina o kesu-

loca, o sunemi, o afaraimi, o sioni, o ana raca rabici, o kisioni, o abesi, o rameci, o eni â€“ qanimi, o eni â€“ adade kei beci pasase. nai yalayala sa yaco ki tabori, ki saesima kei beci â€“ semesi; na nodra i yalayala sa yaco ga ki na joritani, e tinikaono na koro lelevu kei na koro lalai. oqo na nodra i votavota na yavusa ni luvei isakari me vaka na nodra dui veivuvale, na veikoro lelevu kei na koro lalai. nai kalima ni wasewase sa soli ki na yavusa ni luvei esa, me vaka na nodra veivuvale. na nodra vanua sa wili kina o elikaca, o alei, o beteni, o akisafa, o alameleci, o amada, kei miseli, e yacova sara na ulunivanua o kameli e na ra, vakamuria na mataniwai na siori â€“ libinaca. sa gole vaka ki nai cabecabe ni siga, ki beci â€“ dakoni; ka yacovi sevuloni yani ki na buca o jipica â€“ ilai, ka lako cake me sivi beci â€“ emeki, kei nieli, ka lako sivi kabulu ena yasana i mawi, wili talega o epironi, reobi, o amoni kei kana, me yacovi saitoni raraba sara yani. sa gole mai ki rama nai yalayala kina koro ni valu mai taia, sa qai gole vaka ki osa ka yaco sara ki wasawasa ena vanua vaka akisibe. o umaki, o apeki, kei reabi sa wili tale tiko ga kina: e ruasagavulu na koro lelevu kei na koro lalai. oqo na nodra i votavota na yavusa ni luvei esa me vaka na nodra veivuvale; na veikoro lelevu oqo kei na koro lalai. nai ka ono ni wasewase sa lako mai ki na yavusa ni luvei navitalai, o ira na luvei navitalai me vaka na nodra veivuvale. sa tekivu na nodra i yalayala e elepi, volekata yani na vanua mai na vunikau terebinici e saenananimi, o adami â€“ nekeba kei jabinili, vakayawa sara ki lakumi; ka mai cava ena joritani. mai elepi, sa lako yani nai yalayala vaka ki na ra ki asonaci tabori, sa lako tani mai kea, vaka ki uloki, sa sema yani vei sevuloni ena yasana e ra kei esa ena yasana vakara me yaco sara yani ki juta mai na joritani kina i cadracadra ni siga. kei na veikoro ni valu o sidimi, o seri, o amaca, o rekaci kei cinareci, o adama, o rama, o asori, kadesi, o edrei, o ena â€“ asori, o aironi, o mikidali â€“ ilai, o oremi, o beci â€“ anaca, kei beci â€“ semesi; e tinikaciwa na veikoro lelevu kei na koro lalai. oqo na nodra i votavota na yavusa ni luvei navitalai me vaka na nodra veivuvale. nai kavitu ni wasewase sa lako yani ki na yavusa ni luvei tani me vaka na nodra veivuvale, na vanua sa nodra i votavota o sora, o esitaolo, o iri â€“ semesi, o saelabini, o aijaloni, jecila, o eloni, o timina, o ekironi, o eletekei, o kibeconi, o balaci, o jeuti, o bene â€“ bareki, o kaca â€“ rimoni, o me â€“ jakoni, kei rakoni kei na veivanua sa volekati jopa. na nodra vanua na luvei tani sa lako sivia yani oqo, baleta ni ra sa lako cake na tani me vala kei lesime ka taura na vanua, era sa samuta na vanua e nai seleiwau, taukena na vanua ka tiko kina. era sa vakayacana me lesime, tani, na yacai tani na tamadra. oqo na nodra i votavota na luvei tani me vaka na nodra veivuvale, na veikoro lelevu oqo kei na koro lalai. ni sa mai oti na nodra wasea na vanua me nodra dui votavota me vaka na kena yalayala, o ira na luvei isireli era sa solia nai votavota mai vei ira ki vei josua na luvei nuni. me vaka na vosa i jiova, era sa solia vua na korolevu ea kerea, o timinaca sera, ena veikulunivanua mai ifereimi; sa tara na koro ka tiko kina. oqo na vei votavota sa wasea o iliesa na bete, o josua na luvei nuni, kei ira na veiliului ni tama ni veiyavusa ni luvei isireli me nodra i votavota

mai sailo ena mata i jiova, ena mata ni katuba ni vale vakaceveceva ni bose. sa qai oti na nodra wasea na vanua.

20

sa vosa talega o jiova vei josua ka vaka, "vosa vei ira na luvei isireli ka tukuna, 'mo ni digitaka ga vei kemuni eso na koro ni drodro, au a vosa kina vei kemuni vei mosese, 'baleta ke dua e vakamatea vakacalaka e dua, se, ni sega ni nakita, me qai dro kina, me nona i drodro mai vei koya sa via sauma na vakadave dra. 'kevaka sa dro ki na dua na veikoro oqo, ka la'ki tu cake tu ena matamata ni koro, ka tukuna na nona cala ena nodra vakarorogo na qase ni koro o ya, me na qai tauri koya, me vaka ga e dua vei ira, ka solia vua na tikina me tiko kina, ka me sa tiko vata kei ira. 'kevaka sa cici mai o koya sa via sauma na dra, me kakua ni soli yani o koya, baleta ni a sega ni nakita na nona vakamatei koya, ni a sega ni cati koya e liu. 'me tiko o koya ena koro o ya, me yacova ni sa tu ena matadra nai soqosoqo levu me lewai, ni sa mate sara o koya na bete levu, me qai lesu tale o koya sa veivakamatei ki na nona koro, ki na nona vale, na koro sa dro mai kina o koya." era sa digitaki kadesi e kalili, ena veikulunivanua e navitalai, sikemi na veikulunivanua e ifereimi kei kirijaci á€" araba (epironi) ena veikulunivanua e juta. ena tai kadua ni joritani, ena tokalau kei jeriko, sa digitaki o besa ena buca ni vanua liwa, ena yavusa o rupeni, ramoci e kilati mai na yavusa o kata kei qalani e pasani ena yavusa o manasa. oqo na veikoro sa digitaki vei ira na luvei isireli kei ira na vulagi talega kei ira sa lako tu vata kei ira, ni kevaka sa ia na veivakamatei vakacalaka me ra qai dro kina, ka me kakua ni mate ena ligana sa via sauma na mate o ya, me yacova ni sa tu o koya sa veivakamatei e matadra nai soqosoqo levu.

21

na nodra i liuliu na tamadra na livai era sa lako voleka mai vei iliesa na bete, vei josua na luvei nuni, kei ira nai liuliu ni tamadra na yavusa ni luvei isireli. era sa vosa vei ira mai sailo ena vanua o kenani ka vaka: "sa vakarota o jiova vei mosese, me soli vei keimami na veikoro lelevu me keimami tiko kina, kei na kena vanua me susu kina na manumanu laukana." era sa qai solia na luvei isireli vei ira na livai mai na nodra i votavota, me vaka nai vakaro i jiova, na veikoro lelevu oqo kei na kena vanua: sa lako nai wasewase ki na vuvale na koata kei na luvei eroni na bete mai vei ira na livai, e tinikatolu na koro lelevu nai wasewase mai na yavusa juta, mai na yavusa simione, kei na yavusa penijamini talega. na kena vo ni luvei koata sa nodra e tini na koro lelevu mai vei ira na yavusa ifereimi, na yavusa tani, kei na veimama ni yavusa manasa. o ira na luvei keresoni sa nodra e tinikatolu na koro lelevu, nai wasewase mai na yavusa isakari, na yavusa esa, na yavusa o navitalai kei na yavusa veimama nei manasa e pasani. o ira na luvei meravi me vaka na nodra dui vuvale, sa nodra e tinikarua na koro lelevu mai na yavusa o rupeni, na yavusa o kata kei na yavusa o se-

vuloni. o ira na isireli, era sa solia na veikoro oqo kei na kena vanua vakai wasewase kivei ira na livai, me vaka sa vakarota o jiova vei mosese. era sa solia mai vei ira na yavusa ni luvei juta, mai vei ira na yavusa ni luvei simione, na veikoro oqo sa cavuti e na yacadra, oqo me nodra na luvei eroni, na luvei koata mai vei ira talega na luvei livai, ni sa nodra nai wasewase sa liu. sa soli vei ira o kirijaci araba, (na tamai anaki) oqori o epironi, ena veikulunivanua e juta kei na kena vanua volivolita. ia na kena buca kei na kena veikoro lalai sa soli me nei kelepi na luvei jefune me nona. ki vei ira na luvei eroni na bete, era sa soli epironi kei na kena vanua (na koro ni drodro nodra na daulaba), o libina kei na kena vanua, jatiri kei na kena vanua, o oloni kei na kena vanua, o tipiri kei na kena vanua, o ayini kei na kena vanua, o jutaya kei na kena vanua, kei beci á€" semesi kei na kena vanua: e ciwa na koro lelevu mai vei rau na yavusa e rua oqo; mai na yavusa o penijamini, o kipioni kei na kena vanua, o kipa kei na kena vanua, o anacoci kei na kena vanua, o alimoni kei na kena vanua: e va na koro lelevu. na veikoro kece nei eroni na bete sa tinikatolu na koro lelevu kei na kena vanua. kei ira na vuvale ni luvei koata, na livai, na kena vo ni vuvale o koata era sa vanakoro lelevu ena nodra i wasewase mai na yavusa o ifereimi. sa soli vei ira o sikemi kei na kena vanua ena veikulunivanua e ifereimi (na koro ni drodro vei ira na daulaba), o qasa kei na kena vanua, o kibisaimi kei na kena vanua kei beci á€" oroni kei na kena vanua: e va na koro lelevu; mai na yavusa o tani, o elitekea kei na kena vanua, o kibeconi kei na kena vanua, o aijaloni kei na kena vanua kei kaca á€" rimoni kei na kena vanua: e va na koro lelevu; mai na veimama ni yavusa o manasa, o tanaka kei na kena vanua kei kaca á€" rimoni kei na kena vanua; e rua na koro lelevu. o ira kece na tini na koro lelevu oqo kei na kena vanua, sa nodra na kena vo ni vuvale ni luvei koata. ki vei ira na luvei keresoni mai na vuvale vaka livai, mai vei ira tale na veimama ni yavusa manasa, era sa soli kolani mai pesani kei na kena vanua (na koro ni drodro vei ira na daulaba) kei be - esitera kei na kena vanua; e rua na koro lelevu; mai na yavusa o isakari, o kisioni kei na kena vanua, o daberaci kei na kena vanua, o jamuci kei na kena vanua kei ena á€" qanimi kei na kena vanua; e va na koro lelevu; mai na yavusa nei esa, o miseli kei na kena vanua, o apitomi kei na kena vanua, o elikaci kei na kena vanua kei reobi kei na kena vanua: e va na koro lelevu; mai na yavusa o navitalai, ketesa e kalili kei na kena vanua, (na koro ni drodro vei ira na dauveivakamatei). o amoci dovi kei na kena vanua, o katani kei na kena vanua, e tolu na koro lelevu. na veikoro kece nei keresomi me vaka na nodra veivu-vale kece sa tinikatolu na veikoro lelevu kei na kena vanua kece. ki na vuvale kece ni luvei meravi, o ira kece na kena vo ni livai mai na yavusa nei sevuloni, o jokenimi kei na kena vanua, kei karita kei na kena vanua, o dimina kei na kena vanua kei naelai kei na kena vanua, e va na koro lelevu; mai na yavusa o rupeni, o besa kei na kena vanua, o jaeca kei na kena vanua, o kedemoci kei na kena vanua kei mepaaci kei na kena vanua, e va na koro lelevu; mai na yavusa o kata, o ramoci e kilati kei na kena vanua, (na koro ni drodro nodra na dauveivakamatei), o maenaimi kei

na kena vanua, o esiboni kei na kena vanua, kei jasa kei na kena vanua: e va taucoko na koro lelevu. o ira kece na luvei meravi me vaka na nodra dui vu-vuale kei na nodra koro, na kena vo ni vuvala vaka livai, me vaka na nodra i wasewase, e tinikarua na veikoro lelevu. na koro kece nodra na livai ena nodra vanua kece na isireli e vasagavulu ka walu na koro lelevu kei na kena vanua. na veikoro kece oqo, sa tu ga na kena vanua vakavolivolita, sa vaka kina oqo. o jiova sa solia ki vei ira na isireli, na vanua kecega sa bubului kina o koya me solia vei ira na nodra qase, era sa taukena ka tiko kina. sa solia vei ira o jiova na vakacegu me vaka sa yalataka vei ira na tamadra. sa sega na tamata mai vei ira kece na meca me tu rawa e matadra: o jiova sa soli ira kece na meca ki na ligadra na isireli. sa sega ni vo tale e dua na vosa, ni sa cakava kece na ka vinaka vei ira na vuvala ni isireli o jiova, me vaka na ka kece sa vosa kina. sa vakayacori kece.

22

o josua sa kacivi ira na rupeni, na kata kei na veimama ni yavusa i manasa, ka tukuna vei ira: "o ni sa maroroya na veika kece sa vakarota o mosese na tamata ni kalou vei kemuni, o ni sa talairawarawa talega ki nai vakaro au a sa solia vei kemuni. "o ni sa sega ni biuti ira na tacimuni me yacova mai na veisiga oqo, o ni sa maroroya ga nai vakaro i jiova na nomuni kalou." o jiova na nomuni kalou sa solia na vakacegu vei ira na tacimuni me vaka sa yalataka vei ira; oqo mo ni lesu tale ki na nomuni vanua sa solia vei kemuni o mosese na tamata ni kalou ena tai kadua ni joritani. "mo ni maroroya vinaka ga nai vakaro kei nai vunau i mosese na tamata ni kalou me vaka sa solia vei kemuni, o koya, mo ni lomani jiova na nomuni kalou, mo ni lako ena nona sala, ka maroroya na nona i vakaro ka tauri koya matua tiko, mo ni qaravi koya ena yalomuni taucoko kei na lomamuni kecega." sa vakatabui ira ka vakatalai ira yani o josua, ka ra sa lako yani ki na nodra i tikotiko. ki vei ira na veimama ni yavusa o manasa sa soli pasani vei ira o josua, na veimama ni yavusa, sa nodra ga mai na tai kadua ni joritani mai na ra. ni sa vakatalai ira o josua, sa vakalouvinkataki ira, sa vosa vei ira ka tukuna, "mo ni lesu e nai yau e levu sara ki na nomuni i tikotiko, me levu na manumanu susu, na siliva, na koula, na varasa, na kaukamea, kei nai sulu talega sa levu. me wasei nai toki ni valu mai vei ira na meca ki vei ira na veitacini." o ira na luvei rupeni, na luvei kata, kei na veimama ni yavusa o manasa era sa lesu yani mai vei ira na luvei isireli mai sailo e kenani, me ra lako ki na vanua o kiliasi, na nodra i votavota, era sa taukena me vaka na vosa i jiova ena ligai mosese. ni ra sa lako mai ena joritani ena vanua o kenani, o ira na rupeni, na kata kei na veimama ni yavusa o manasa, era sa tara e dua nai cabocabo ni soro ena joritani o e i cabocabo ni soro levu dina, e rairai to-toka ka veirawai. o ira na luvei isireli era sa rogoca e dua ni sa tukuna tiko, "o ira na luvei rupeni, na luvei kata, kei ira na luvedra na veimama ni yavusa manasa, era sa tara e dua nai cabocabo ni soro ena iyalayala e kenani donuya na joritani sa nodra tiko na luvei isireli." ni ra sa rogoca na luvei isireli na veika oqo,

sa lomadra nai soqosoqo taucoko me ra soqoni mai e sailo, ka valuti iratou oqo. era sa talai finiasi na luvei eroni ki vei iratou na rua veimama na yavusa oqori ki na vanua o kiliasi, sa lako vata o iratou e lewe tini nai liuliu ni yavusa vakayadua ni isireli. era sa lako mai vei iratou na yavusa e rua veimama oqo ki na vanua o kiliasi ka veivosaki ka vaka, "era sa tukuna nai soqosoqo taucoko i jiova, 'sa dua na vakaduduile levu o ni sa cakava oqo vei jiova na nodra kalou na isireli, ena nomuni sa gole tani mai vei koya, ka o ni sa cakava tale e dua nai cabocabo ni soro vou, ka sa talai-dredre mai vei jiova? 'sa sega beka ni rauti keda na talaidredre nei piori, o koya eda sa sega ni vakasavasavataki mai kina me yacova na siga oqo, e dina ga ni a sa dua na mate ka levu ena i soqosoqo levu i jiova, 'ia, o ni sa vuki tani mai kina ena siga oqo mai na nomuni muri jiova? mo ni kila, kevaka o ni sa vuki tani ena siga oqo mai na nomuni muri jiova, ena siga ni mataka, ena cudruva o jiova nai soqosoqo taucoko ni isireli. 'kevaka sa sega ni savasava na nomuni vanua, mo ni takoso mai ki na vanua sa nei jiova, ena vanua sa tiko kina na nona vale vakaceveceva ka mai vakaitavi vata kei keimami, mo ni kaku ga ni vuki tani mai vei jiova, se vuki tani mai vei keimami ena nomuni tara cake tale e dua nai cabocabo ni soro mai nai cabocabo ni soro dina ga i jiova na noda kalou. 'sa sega beka ni talaidredre o ekani na luvei sira ena nona vakatara na veika e tabu, ka sa qai lutuki ira kina nai soqosoqo taucoko e isireli na cudru katakata i jiova? na tamata o ya sa sega ni mate duadua ga ena vuku ni nona caka kala." o ira na rupeni, na kata kei ira veimama ni yavusa o manasa era sa sauma mai vei ira nai liuliu talai mai oqo ka vaka: "o jiova na kalou ni veikalo, o jiova na kalou ni veikalo, sa kila o koya, ka me kila talega o ira na isireli, kevaka sa vuki tani oqo, se vakaduduile vei jiova oqo, mo ni kua ni vakabulai keimami ena siga oqo. "kevaka keimami sa cakava e dua nai cabocabo ni soro me vuki tani kina mai vei jiova, kevaka keimami sa vakacabora kina nai soro kama se i soro laukana se i soro ni veivinakati, o jiova vakataki koya me na qai tarogi keimami kina. "keimami sa cakava oqo ena rere, 'ena i naki levu, o ya kevaka ena gauna mai muri o ira na nomuni kawa era sa veivosaki kei ira na neimami kawa ka vaka, "na cava oi kemuni vei jiova na kalou ni isireli? "ni sa cakava o jiova nai yalayala na joritani, mai vei kemuni kei keimami, kemuni na luvei rupeni, na luvei kata, sa sega na nomuni tikina vei jiova." o ira na nomuni kawa era na cakava me ra kua ni rerevaki jiova, 'na neimami kawa." oqori keimami sa tukuna kina, 'me da sa cakava ga vei keda e dua nai cabocabo ni soro, e sega ga ni caka kina nai soro kama se vakacabori kina na manumanu, 'me dua kina nai vakadinadina vei kemuni kei keimami kei ira na neimami kawa ena muri mai, ni keimami na cakava na veiqaravi vei jiova ena i soro kama, kei nai soro, nai soro ni veivinakati, me ra kua ni tukuna kina o ira na nomuni kawa vei ira na neimami kawa ena veigauna sa bera mai, "sa sega na nomuni tikina vei jiova." oqori keimami sa tukuna kina, ni ra sa tukuna oqo vei keimami se ki vei ira nai tabatamata ena lako tiko mai ni keimami sa tukuna, 'oqo nai vakatakarakara ni cabocabo ni soro i jiova era sa cakava na tamai keimami, e dina ga ni sega

ni cabocabo ni soro kama, se ka ni madrali, ia, oqo nai vakadinadina ga ena keda maliwa, oi kemuni kei keimami." me yawa sara, me tabu sara vei keimami na vuki tani mai vei jiova, ka lako me qaravi ira na kalou tani ena siga oqo, me tara e dua nai cabocabo ni soro me caka kina nai soro kama, nai soro laukana, nai madrali, mai nai cabocabo ni soro i jiova na noda kalou o koya sa tiko ena nona vale vakacevaceva." ni ra sa rogoca o finaisi kei ira nai liuliu ni veiyavusa, kei ira nai liuliu ni wasewase e isireli na nodra vosa na luve-i rupeni, na luvei kata kei ira na veimama ni yavusa o manasa, era sa loma vinaka kina. o finaisi na luvei iliesa na bete sa tukuna vei ira na luvei rupeni, na luve-i kata, na veimama ni yavusa o manasa. "ena siga oqo, keimami sa kila kina ni sa tiko eke o jiova baleta ni kemuni sa sega ni vuki tani mai vua, oqo o ni sa sereki ira na luvei isireli mai na liga i jiova." o finaisi na luvei eroni na bete, kei ira na veiliutaki, era sa lesu tani mai vei ira na rupeni, na kata, kei ira na veimama ni yavusa o manasa mai na vanua o kiliasi ki na vanua o kenani ki vei ira na luvei isireli; ka kauta lesu mai vei ira na vosa. era sa loma vinaka na luvei isireli, ka ra sa vakalouvinakataka na kalou na luvei isireli; era sa sega tale ni via cakava e dua na ka me ra veivala kina se via vakarusa na nodra vanua era sa tiko kina. o ira na luvei rupeni, na luvei kata era sa vakayacana nai cabocabo ni soro o ya me vakadinadina, "ni sa i vakadinadinataka vei keimami ni sa kalou o jiova."

23

sa qai yaco oqo, ni sa vakacegui ira vakadede na isireli o jiova mai vei ira na kedra meca, sa qase mai o josua, ka sa levu sara na nona veiyabaki. sa qai kacivi ira kece na isireli o josua, o ira na qase, o ira nai liuliu, o ira na daulewa, o ira nai vakalesilesi, ka tukuna vei ira: "sa levu sara na noqu veiyabaki." o ni sa raica kece na veika sa cakava o jiova na nomuni kalou vei ira kece na matanitu oqo, ena vukumuni, ni sa vala ena vukumuni o jiova na nomuni kalou. "au sa wasea vei kemuni mei votavota na veimatanitu kece oqo. o ni sa vakai votavotataki vakayavusa mai na joritani ka yaco sara ki na wasawasa levu ki na ra." na kalou o jiova ena vakasukai ira mai matamuni. mo ni taukena kina na nodra vanua, me vaka sa yalataka vei kemuni o jiova na nomuni kalou, "o koya oqo mo ni qai kaukauwa ka yaloqaqa ena nomuni maroroya ka muria na veika kece sa volai ena i vola ni vunau i mosese, de o ni qai vuki tani mai kina, ki nai mawi se ki nai matau, "ka lako ki na veivanua oqo sa tiko vata kei kemuni. mo ni kakua ni cavuta na yaca ni nodra kalou se vakavuna e dua me bubului vei ira, mo ni kua ni qaravi ira se cuva vei ira, "ia, mo ni kukube matua ga vei jiova na nomuni kalou, me vaka o ni sa daucakava me yacova na siga oqo. "ni o jiova sa cemuri ira mai matamuni na veimatanitu lelevu ka kaukauwa; ia, oi kemuni, sa sega e dua sa tu rawa e matamuni me yacova na siga oqo. "e dua vei kemuni ena cemuria e udolu vei ira, ni sa vala ena vukumuni na kalou o jiova me vaka sa yalataka vei kemuni. "o koya oqo, mo ni raici kemuni vinaka ka lomani jiova na nomuni kalou. "de o ni na qai lesu tale me muria na vei vo ni matanitu oqoo o ira sa tiko vata kei kemuni o ka vei watini kei ira ka

lakovi ira, ka me ra lakovi kemuni talega mai, "mo ni kila ga oqo, ni o jiova na nomuni kalou ena sega tale ni vakasavi ira na veimatanitu oqo mai na matamuni. era na vaka na dai sa biri vei kemuni, era na dau vakatonoki kemuni, era na voto ni moli ena matamuni, me yacova ni o ni sa yali mai na vanua vinaka oqo, sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou. "mo ni kila ena siga oqo, au sa lakovi vuravura taucoko. o ni sa kila ena yalomuni kei na lomamuni, ni sega tale ni dua na ka vinaka sa vo me sega ni cakava vei kemuni o jiova na nomuni kalou, me vaka sa vosa-taka ena vukumuni. sa cakava kece o koya, ka sa sega tale na ka e vo. "sa na yaco oqo, na veika vivinaka sa lakovi kemuni mai me vaka na nona vosa ni yalay-ala na kalou vei kemuni, ena kauta mai vei kemuni na veika caca kecega me yacova ni sa vakarusai kemuni mai na vanua vinaka oqo, sa solia vei kemuni o jiova na nomuni kalou. "ni o ni sa talaidredre ki na vosa ni veiyalayalati i jiova na nomuni kalou, o koya sa vakarota vei kemuni, ka lako me qarava na kalou tani ka cuva vei ira, ena qai waqa mai na cudru i jiova vei kemuni, ka o ni na vakarusai vakatotolo mai na vanua vinaka sa solia vei kemuni o koya."

24

sa qai vakasoqoni ira kece mai na yavusa isireli o josua e sikemi, ka kacivi ira na qase, nai liuliu, o ira na daunilewa, o ira na vakalesilesi; era sa kauti ira mai ka vakaraitaki ira ena mata i jiova na nodra kalou. sa qai tukuna o josua vei ira kece na tamata ka vaka: "sa tukuna vakaoqo o jiova na nodra kalou na isireli; 'na tamamuni, wili kina o tira na tamai eparama kei na tamai neori, era sa tiko mai na tai kadua ni uciwai ena veigauna sa oti ka qarava na kalou tani. 'au a qai kauti eparama na tamamuni mai na tai kadua ni uciwai, ka kauti koya mai ena vanua o kenani ka vakavuqataka na nona kawa ka soli aisake vei koya. 'vei aisake, au sa solji jekope kei iso. ki vei iso au sa solia vua na uluni-vanua o sia me taukena, ia o jekope kei ira na luvena sa lako sobu ki ijipita. 'au sa talai mosese kei eroni, au sa vakararawataki ijipita ena veika au sa vakayacora vei ira. ni oti o ya, au sa kauti kemuni tani mai. 'au sa kauti ira tani mai na tamamuni mai ijipita, o ni sa lako mai ki na wasawasa; era sa cicivi kemuni mai na kai ijipita ena kareti ni valu kei na kena ose ena wasawasa damudamu. 'era sa qai tagi vei jiova, o jiova sa qai bi-uta na butobuto ena kemuni maliwa kei ira na ijipita. sa qai kauta mai vei ira na waitui ka ubi ira kina. na matamuni sa raica na veika oqo mai ijipita. o ni sa tiko ena vanua liwa me dede sara. 'au sa kauti kemuni mai ki na nodra vanua na amoraiti, era sa tiko mai na tai kadua ni joritani, era sa vala kei kemuni. ia au sa soli ira vei kemuni, mo ni taukena kina na nodra vanua, au sa vakarusai ira kina e matamuni. 'o pelaki na luve-i sipori na tui moapi, sa tucake me vala kei isireli, sa talai pelani na luvei peori me rukaki kemuni. 'au sa sega ni vakarorogo vei pelami, sa vakuria ga o koya me vakalouvinakataki kemuni. au sa sereki kemuni mai na ligana. 'o ni sa qai takosova na joritani ka lako mai ki jeriko. era sa vala kei kemuni na kai jeriko, o ira talega na amoraiti, na perisaiti, na kai kenani, na itaiti, na kirisaqaiti, na ivaiti kei ira na jepusaiti. ia,

au sa soli ira ki na ligamuni. 'au sa tala na o ni me liu vei kemuni, me cemuri ira tani mai vei kemuni, oi rau talega na tui ni amoraiti, ia ka sega ga ena nomuni i seleiwau se na nomuni dakai titi. 'au sa solia vei kemuni e dua na vanua o ni sa sega ni oca kina, kei na veikoro o ni sa sega ni tara, ka o ni sa tiko kina; o ni sa kana mai na veivaini kei na veiolive o ni sa sega ni tea.' "o koya oqo, mo ni rerevaki jiova, ka qaravi koya ena yalovinaka kei na yalodina, mo ni biuta tani na kalou era sa qarava na nomuni qase mai na tai kadua ni uciwai, mai ijipita talega. mo ni qaravi jiova! "kevaka sa ca vei kemuni, mo ni qaravi jiova, mo ni qai digitaka e daidai se o cei mo ni qarava, o ira na kalou era sa qarava na nomuni qase mai na tai kadua ni uciwai, se na nodra kalou na amoraiti ena vanua o ni sa tiko kina. ia, oi au kei na noqu vuvale, keitou na qaravi jiova ga." era sa sauma lesu kece na tamata ka vaka: "me yawa sara vei keimami me keimami biuti jiova ka qarava na kalou tani; "o jiova na neimami kalou, sai koya na kalou sa kauti keimami mai kei ira na tamai keimami mai na veivakabobulataki mai ijipita, sai koya sa cakava na veika lelevu e matai keimami ka maroroi keimami ena sala ka vakavuna na neimami lako siviti ira kece mai sa tu ena sala. "o jiova sa cemuri ira tani mai na matai keimami, o ira talega na amoraiti era sa tiko ena vanua. keimami na qaravi jiova ga, ni sa neimami kalou o koya." o josua sa tukuna vei ira na tamata, "o ni sa sega ni qaravi jiova rawa ni sa ka tabu o koya, sa kalou vuvu o koya. ena sega ni rawa ni vosota na nomuni caka cala kei na nomuni valavala ca. "kevaka o ni sa biuti jiova ka qarava na kalou tani, o jiova ena vuki mai ka tarai kemuni vakaca sara ka vakaqevutaki kemuni, mai na nona daucaka vinaka vei kemuni." era sa sauma lesu vei josua ka vaka: "e sega keimami na qaravi jiova ga!" sa vosa vei ira na tamata o josua ka vaka: "o ni sa vakadinadinataki kemuni, ni o ni sa digitaki jiova me nomuni, ka qaravi koya." era sa tukuna kece mai, "keimami sa kenai vakadinadina!" "o koya oqo," sa tukuna o josua, "mo ni biuta tani na veikalous tani sa tiko vei kemuni, mo ni vagolea ga na nomuni bula vei jiova na nodra kalou na isireli." era sa tukuna vei josua na tamata, "o jiova na neimami kalou, keimami na qarava ga!" sa cakava o josua na veiyalayalati kei ira na tamata ena siga ga o ya, ka cakava vei ira nai lesilesi kei na lewa mai sikemi. sa qai vola o josua na vosa kece oqo ena i vola ni vunau ni kalou. sa qai taura e dua na vatu levu ka tuva toka mai kea ena ruku ni oki sa tiko ena yasa ni vale ni kalou. sa tukuna o josua vei ira na tamata kecega, "na vatu oqo sai vakadinadina vei keda, ni sa keda o koya. sai vakadinadina kina vei kemuni, de o ni vakalasuya na kalou." sa qai sereki ira o josua mera dui lako ki na nodra dui votavota. ni sa oti oqo, o josua na luvei nuni, na dauveiqaravi i jiova, sa qai mate, ni sa yabaki dua na drau ka tini. era sa buluti koya ena i yalayala ni nona vanua mai timinaca â€" sera, ena vei ulunivanua nei ifereimi ena vualiku kei qeasi. o ira na isireli era sa qaravi jiova ena gauna taucoko nei josua kei na nodra gauna na qase, era sa qai mate e muri vei josua o ira kece sa kila na cakacaka i jiova sa cakava vei ira na isireli. na sui nei joseva era sa kauta mai na luvei isireli ena nodra lako mai ijipita, era sa mai buluta e sikemi ena vanua sa volia o jekope mai vei ira na

luvei emori na tamai sikemi ena dua na drau na tiki ni siliva, sa yaco kina me nodra i votavota na luvei joseva. o iliesa na luvei eroni sa mate; era sa buluti koya ena delana sa nei finaisi na luvena, sa soli vua mai na veiulunivanua nei ifereimi.

ni sa mate oti o josua, sa qai yaco mera taroga na kalou o ira na isireli ka vaka: "o cei me liu, me lako cake ka valuti ira na kenani?" sa tukuna o jiova, "me liu cake o juta, io, au sa solia na vanua ki na ligana." sa tukuna o juta vei simione na tacina, "lako cake vata mai kei au ki na vanua sa soli vei au, me daru vala vata kei ira na kai kenani; au na qai lako vata kei iko ki na nomu vanua." sa lako vata kei koya o simione. sa lako cake o juta, ka soli ira na kai kenani kei ira na perisaiti o jiova ki na ligadra; era sa vakamatea e tini na udolu na tamata mai beseki. era sa kunei atonai â€" beseki mai beseki ka valuti koya; era sa vakadrukai ira na kenani kei na perisaiti. sa dro o atonai â€" beseki, era sa cici muri koya ka toboki koya ka musuka laivi nai dovidovi ni kakana mai na ligana kei na qaqalo ni yavana levu ruarua. sa vosa mai o atonai â€" beseki ka vaka: "e vitusagavulu na tui sa musu laivi oti na nodra taukuku levu ruarua kei na nodra i dovidovi ni kakana ruarua, era sa dau kumuna na kedra kakana ena ruku ni noqu teveli; me vaka au sa dau lewa me ra cakava, na kalou sa sauma lesu vei au." era sa kauti koya mai ki jerusalemi, ka sa mate mai kea. o ira na luvei juta era sa valuti jerusalemi, ka taura. era sa samuta na koro ena i seleiwau ka vakama. ni oti oqo, era sa lako sobu na luvei juta me valuti ira na kai kenani era sa tiko ena veilunivanua mai na ceva kei na vanua lolovira. era sa valuti talega na kenani era sa tiko mai epironi o (kirijaciâ€" araba). era sa vakamatei sesai, amani, kei talimai. mai kea era sa valuti ira nai taukei kei tepiri. (na yaca tepiri e dau kilai me o kirijaci â€" sefa e liu.) sa tukuna o kelepi, "o koya sa valuti kirijasi â€" sefa, vua, au na solia na luvequ yalewa me watina." o ocianieli na luvei kenasi na taci kelepi sa gone, sa valuti kirijaci â€" sefa ka sa tauri akesa na luvei kelepi me watina. sa qai yaco, ni sa lako mai o akesa vei ocianieli, sa vakauqeti akesa o ocianieli me kerea vei kelepi e dua na vanua. ni sa lako sobu mai na nona asa sa vodoka tiko, sa taro yani o kelepi na tamana, "na cava o sa vinakata?" sa tukuna yani vua o akesa, "mo solia vei au na veivakalouvinaakataki, e vaka ni o sa solia oti vei au na vanua mai na ceva, mo solia talega mai vei au e dua na mata ni wai." sa solia vua o kelepi na mataniwai mai cake, e ra talega. o ira na gone ni kenaiti, na momo nei mosese, sa lako cake mai na koro ni veibalabala kei ira na luvei juta ki na vanua liwa nei juta, sa tiko ena vanua voleka ki arada mai na ceva, era sa lako ka tikovata kei ira na tamata. sa lako cake o juta kei simione na tacina, e rau sa valuti ira na kai kenani, o ira sa tiko mai sefaci, ka ra sa vakarusai vakaca sara. sa vakayacani kina na koro o ya me o oma. o juta sa tauri qasa talega kei na veivanua voleka talega, o asekeloni, kei ekironi kei na kedra veivanua voleka talega. o jiova sa tiko vata kei juta, ka rau sa vakakubutaki ira na tiko ena vanua ni veilunivanua, ia, era sa sega ga ni rawa ni ra cemuri ira na tiko ena vanua lolovira, baleta ni tiko vei ira na qiqi ni valu kaukamea. era sa soli epironi vei kelepi me vaka sa tukuna o mosese, sa vakatalai iratou tani mai keya na luvei anaki e tolu. o ira na luvei penijamini era sa sega ni vakatalai ira tani rawa na jepusaiti, o ira sa tiko e jerusalemi; era sa tiko vata na

jerupasaiti kei ira na penijamini e jerusalemi me yacova na siga oqo. na vale talega nei joseva era sa lako cake me valuti peceli, ni sa tiko vata kei ira o jiova. na vale i joseva sa tala e so me ra vakadikeva na koro o peceli. (na yaca ni koro e liu o lusa,) ni ratou sa raica na yamata e dua na tamata ni sa lako tani mai na koro, e ratou sa tukuna vua, "mo vakaraitaka mada vei keitou nai curucuru ki na koro, keitou na vakaraitaka vei iko na yalololoma." sa qai vakarautaka o koya nai curucuru, e ratou sa samuta na koro ena i seleiwau; ia, e ratou sa laiva na tamata kei na nona vuvale kece me lako. sa lako na tamata oqo ki na nodra vanua na ifaiti, sa tara e dua na koro levu ka vakayacana me o lusa. o manasa sa sega ni vakasavi ira tani na lewe ni vanua mai beci-siana kei na kena veikoro, se o tanaki kei na kena veikoro se o ira na kai dovi kei na kena veikoro, o ira sa tiko mai ibiliemi kei na kena veikoro, o ira sa tiko mai mekito kei na kena veikoro, ni o ira na kai kenani era sa gu ga me tiko ena vanua. sa qai yaco oqo, ni ra sa kaukauwa mai na isireli, era sa vakamalumalumu mutaki na kenani, ia era sa sega ga ni vakasavi tani kece na kenani mai na vanua. o ira na efiraimi era sa sega ni vakasavi ira na kenani era sa tiko mai kesa era sa tiko vata na kenani kei ira na isireli e kesa. o sevuloni talega sa sega ni vakasevi ira sa tiko e kitioni se o ira sa tiko mai naaloli; o koya oqo era sa tiko ga vata kina kei ira na kai kenani, sa vakatauci vei ira na kai kenani me ra soli vakacavacava vei isireli. o esa talega sa sega ni vakasavi ira kece na tiko e ako, o ira na tiko mai saitari, kei ira mai alabi, akisibi, eleba, apieki kei reabi. o ira na esa, era sa tiko vata kei ira na kenani nai taukei ni vanua, ni ra sa sega ni vakasavi ira tani rawa. o navitalai talega sa sega ni vakasavi ira tani rawa na tiko mai beci-anaci; era sa tiko vata ga kei ira na kenani nai taukei ni vanua. o ira nai taukei kei beci-semesi kei beci-anaci era sa saumi vakacavacava vei ira na isireli. o ira na amoraiti era sa biligi ira na tani ki na veilunivanua, ni ra sa sega ni vinakata me ra lako mai ki na nodra veibuca; era sa nakita na amoraiti me ra tiko ena vei ulunivanua e eresi e ajaloni kei salibini; ia ni sa kaukauwa mai na ligai joseva, era sa vakaukauwatataki na moraiti me solivakacavacava vei isireli. na nodra yalayala na amoraiti sa tekivu mai na vanua cecelevu o akarabimi mai sela ka cici cake.

2

na agilos i jiova sa lako cake mai kilikali ki bokimi ka tukuna: "au a liutaki kemuni mai ijipita ka kauti kemuni mai ki na vanua au a yalayala kina vei ira na nomuni qase; ka tukuna, 'au na sega ni voroka na noqu veiyalayalati kei kemuni.' mo ni kua ni cakava e dua na veiyalayalati kei ira sa tiko ena vanua; mo ni vakarusa na nodra i cabocabo ni soro, o ni sa sega tikoga ni talairawarawa ki na noqu vosa." ena cava o ni sa cakava kina oqo? "au sa tukuna talega, 'au na sega ni vakasavi ira tani mai matamuni, era na voto ni moli vei kemuni kei na nodra kalou e vaka e dua na dai vei kemuni, mo ni vesuki kina.'" sa yaco ni sa cavuta na veika oqo na agilos i jiova ki vei ira na luvei isireli, era sa laveta cake na domodra ka tagi vakalevu vei jiova. era sa vakayacana na vanua o ya o

bokimi; mai kea, era sa vakacabora mai kea nai soro vei jiova. ni sa vakasukai ira na tamata o josua, era sa dui lako ga na luvei isireli ki na nodra dui vanua era sa taukena. era sa qaravi jiova na tamata ena gauna i josua kei na nodra gauna na qase era sa bula balavu mai vei josua, o ira era sa raica kecega na vei ka lelevu sa cakava o jiova vei ira na isireli. o josua na luvei nuni, na tamata ni kalou, sa qai mate ni sa yabaki dua na drau ka tini na yabaki. era sa buluti koya ena iyalayala ni nona vanua mai timinaca eresi, ena veilulu ni vanua e ifereimi, ena vualiku ni ulunivanua o qasi. ni ra sa soqoni yani nai tabatamata kece ki vei ira na nodra qase, sa qai tubu tale mai e dua nai taba tamata era sa sega ni kila na kalou se na veika sa cakava o koya vei ira na isireli. era sa cakava na ka ca ena mata i jiova o ira na isireli ka qaravi peali; era sa vuki tani mai vei jiova na nodra kalou, o koya sa kauti ira tani mai na vanua o ijipita; era sa muria na kalou mai vei ra na veikalou ni vanua era sa tiko veimaliwai kina ka cuva vei ira, ka ra sa vakacudrui jiova na kalou. era sa vuku tani mai vei jiova ka qaravi peali kei astoreci. na cudru i jiova sa katakata sara vei ira na isireli ka sa soli ira ki vei ira na daubutako me ra vakacacani ira, ka ra sa volitaki talega ki na ligadra na kedra meca era sa tiko vakavolivoliti ira, me ra kua ni tucake rawa e matadra na kedra meca. ena vanua kecega era sa lakova, sa tu mai kina na ligai jiova me saqati ira me vakacacani ira, me vaka sa tukuna ka yalataka o jiova. era sa taqaya vakalevu sara. o jiova sa vakaturi ira cake na turaganilewa, me sereki ira mai na ligadra sa dau vakalolomataki ira. ia, era sa sega ni dau via vakarorogo vei ira na turaganilewa, ka era sa dauveibutakoci kei ira na kalou tani ka cuva vei ira. sa rui totolo na nodra vuki tani mai na sala era a muria mai na nodra qase ena nodra talairawara vei jiova; oqo era sa sega. ni sa vakatuburi ira cake na turaganilewa vei ira o jiova, sa dau sereki ira o jiova mai na ligadra na meca, ena vukudra na turaganilewa, o jiova sa dauyavalati ena nona yalololoma ena vuku ni nodra dautagi yaso, ni ra sa dauvakacacani ka vakararawataki. sa qai yaco ni sa mate na turaganilewa, era sa dauvuki tale, ka sa ca sara na nodra i valavala mai vei ira na tamadra, ni ra sa muri ira na kalou tani me qaravi ira ka cuva vei ira. era sa sega ni muduka nai valavala oqo, ni ra sa vakalecalecava tu ga. sa qai daukatakata ga na cudru i jiova vei ira na isireli; ka sa tukuna kina, "baleta na matanitu oqo sa talaidredre ki na noqu veiyalayalati au sa vakarota vei ira na tamadra, ka ra sa sega ni via rogo ca domoqu, "oi au talega, au na sega ni vakasavi ira tani na veimatani tu sa vo tu ni sa mate o josua, "mai vei ira, au na vakatovolei ira kina na isireli, se, ena rawa ni ra maroroya na sala i jiova, me ra lako kina me vaka era sa maroroya na tamadra, se sega." o koya oqo, sa biuti ira tu ga kina na veimatani tu oqo o jiova, ni sa sega ni vakasavi ira vakatotolo; se me soli ira ki na ligai josua.

3

sai ira oqo na vo ni veimatani tu sa tiko ena vanua, me vakatovolei ira kina na isireli ena vukudra o jiova, oqo, vei ira kece sa sega ni kila e dua nai valu e kenani

(oqo me baleti ira nai tabatamata ni luvei isireli, me ra kila kina na vala vei ira e se bera sara ga ni lakova na i valu), sai ira oqo: e lima na turaga nai filisitia, o kenani kece, o ira na saitoni, o ira na ivaiti era sa tiko mai lepanoni, mai erimoni ki amaci. era sa vakavoca, me vakatovolei ira kina na isireli, me kilai kina se sa ta-lairawara ki nai vakaro i jiova se sega. nai vakaro era sa vakaroti kina na tamadra mai vei mosese. era sa tiko vata na luvei isireli kei ira na kenani, na itaiti, na amoraiti, na perisaiti, na iraiti kei ira na jepusaiti. era sa tauri ira na luvadra yalewa me watidra ka soli ira na luvadra yalewa vei ira na nodra cauravou, ka ra sa qarava na nodra kalou. era sa caka ca ena matai jiova o ira na luvei isireli. era sa guilecavi jiova na nodra kalou ka qaravi peali kei aserasi. o koya oqo sa katakata kina na cudru jiova vei ira na isireli, ka sa volitaki ira o jiova ki na ligai kusani â€" risataimi na tui mesapotomia; o ira na isireli era sa qaravi kusani â€" risataimi me walu taucoo na yabaki. ni ra sa tagi na luvei isireli vei jiova, o jiova ga sa qai vakatubura vei ira e dua na dauveisereki me sereki ira: o ocanieli na luvei kenesi, na taci kelepi ka gone. sa lako mai vua na yalo i jiova, ka sa lewai isireli o koya. sa lako yani me ia na vala, o jiova sa soli tui mesapotomia ki na ligana, ka sa qaqa na ligana vei kusani risataimi. sa cegu na vanua me vasagavulu na yabaki. sa qai mate o ocanieli na luvei kenesi. era sa caka ca tale na luvei isireli ena mata i jiova, sa qai vakaukauwataki ekiloni na tui moapi o jiova vei ira na isireli, baleta ni ra sa cakava na ka ca ena mata i jiova. sa kauti ira mai na amani kei ira na amaleki vua ka vakadrukai ira na isireli ka taura vakaukauwa na koro ni veibalabala. o ira na isireli era sa qaravi ekiloni na tui moapi, me tini ka mani walu na yabaki. era sa qai tagi vei jiova na luvei isireli sa qai vakatubura e dua na dau ni veisereki vei ira o jiova: o euti na luvei qera na peni-jamini, na qaqa ligai mawi. o koya, sa vakavuna na nodra kauta na isireli na ka ni vakarokoroko vei ekiloni na tui moapi. o euti sa vakarautaka vua e dua nai sele leka, (sa gata ruarua na yamena) ka sa vesuka toka e sagana i matau ena ruku ni nona i sulu. era sa kauta mai na ka ni vakarokoroko vei ekiloni, na tui moapi. (o ekitori sa rui tamata levulevu.) ni sa oti na nona vakacabora na veika ni vakarokoroko, sa qai vakatalai ira tani na kauta mai na ka ni vakarokoroko. ia, o koya sa lesu tale ki na vatu ni vakananumi, sa tu e kilikali ka tukuna, "sa tiko vei au, e dua nai tukutuku vuni me baleti kemuni, na tui." sa qai tukuna o koya, "mo ni vakagagalu kece!" era sa lako kece vakatikitiki na dauveiqaravi mai vua na tui. sa qai lako mai vua na tui o euti, (sa dabe toka ena tikina e cake ni vanua ni vakabatabata ni tui). sa tukuna o euti, "sa tiko vei au e dua nai tukutuku mai vua na kalou me baleti kemuni na tui." sa tucake sara mai na nona idabedabe. sa taura na nona i sele leka mai na sagana o euti ka cobaraka yani ena ketei ekiloni. nai sele leka kei na kena i tautauri sa curu kece ki na ketei ekiloni, ka ni sa sega ni rawa ni kau tani tale mai, ni sa ubia kece na uro ni ketena, a sa lako mai ki tuba na nona wawa. o euti sa curu yani ki tuba ena tikina tani, sogota na katuba ka lokataka ena taba vale e cake. ni sa lako oti ki tuba, era sa qai lako mai na dauveiqaravi, era sa kurabui ni sa loka tu na katuba, era sa tukuna, "e se

vakacegu tiko beka ena vanua ni vakabatabata." era sa wawa tikoga me yacova ni ra sa madua mai, e se bera tikoga ni dolava na nona katuba na tui. era sa taura e dua tale na ki ka dolava na katuba. sa davo mate-mate tu na nodra turaga ena buturara. o euti sa dro ena gauna era se waraka tiko kina na nodra turaga, sa lako sivita na vatu ni vakananumi ka dro sara ki seira. ni sa yaco kina, sa uvuca na biukila ena veiulunivanua nai ifereimi, o ira na luvei isireli era sa lako sobu vata mai kei koya mai na ulunivanua; ka sa li-utaki ira. sa tukuna vei ira "mo ni muri au mai, ni o jiova sa soli ira na moapi na kemuni meca ki na ligamuni." era sa muri koya sobu, ka taura nai curucuru mai na jioritani ki vei ira na moapi, ka ra sa sega ni vakatara e dua me takoso mai. ena gauna o ya era sa vakamatea e tini na udolu vei ira na moapi, na tamata qaqa kece ni valu; sa sega e dua me dro rawa. sa vakamalumalumutaki o moapi ena ligadra na isireli, ka sa cegu nai valu me walusagavulu na yabaki. samikari ni oti o euti sa basika o samikari na luvei anaci o koya sa vakamatei ira e ono na drau na tagane mai vei ira na filisitia ena dua na galelgale ni bulumakau, ka sa vakagalalataki ira talega na isireli.

4

ni sa mate o euti, o ira na luvei isireli era sa cakava na ka ca ena mata i jiova. o jiova sa volitaki ira ki na ligai jabini na tui kenani, sa veiliutaki tiko mai eseri. nai liuliu ni nona mataivalu o sisera o koya sa tiko mai anasieci akoimi. era sa tagi vei jiova o ira na luvei isireli; sa ciwa na drau na levu ni nona qiqi ni valu kaukamea, ni ena loma ni ruasagavulu na yabaki sa dau vakalolomataki ira tiko na isireli o koya. o tepora na parofita yalewa na wati lepadoci, sa turaga-ni-lewa tiko e isireli ena gauna o ya. sa dau dabe tiko ena ruku ni vunibalabala o tepora, ena kedrau veimama o roma kei peceli ena veiulunivanua o ifereimi. era sa dau lako cake mai vua na luvei isireli me lewai mai vei koya. sa talatala yani me lako mi vei koya o peraki na luvei abinoami mai ketesa e nafitalai, ka tukuna vua, "sa sega beka ni vakarota tiko na kalou o jiova nona tukuna tiko," mo ni vakauta na mataivalu kina ulunivanua o tepori, "mo kauta e tini na udolu na tagane mai vei navitalai kei ira na luvei sevuloni; 'na kemuni meca, au na vakarautaki sisara na turaga ni valu nei jabini, kei na nona qiqi ni valu kei ira na nona i valu ena uciwai o kisoni; au na soli koya ki na ligamu?'" sa sauma vua o peraki, "kevaka o na lako mai vata kei au, au na lako talega; au na sega ni lako kevaka o sa sega ni lako!" sa tukuna o tepora, "au lako vata kei iko; ena sega na lagilagi vei iko ena i lakolako o sa lako tiko kina oqori, ni o jiova ena volitaki sisara kina ligana e dua na yalewa." sa tucake o tepora ka lako vata kei peraki ki ketesi. o peraki sa kacivi sevuloni kei navitalai ki ketesi; sa lako cake vata kei ira e tini na udolu na tagane ena ruku ni nona veiliutaki ga, sa lako cake vata kei koya o tepora. o epa na kai kenani, mai vei ira na luvei obaba na momo nei mosese, sa tawasei koya tani mai vei ira na kai kenani, sa mai birika na nona vale laca voleka e sanaimi e ketesi ga. era sa tukuna vei sisera ni o peraki na luvei abinoami sa lako cake ki na ulunivanua o tabori. sa qai vakasoqona kece o

sisera na nona qiqi ni valu, e ciwa taucoko na drau na qiqi kaukamea, kei ira kece na tamata sa tiko vata kei koya, mai na ososoci akoimi kin a uciwai o kisoni. sa tukuna o tepora vei peraki, "tucake oqo na siga sa solia o jiova mo tauri sisera kina ena ligamu, sa sega beka ni liu tiko vei iko o jiova?" sa qai lako sobu mai na ulunivanua o tabori kei na tini na udolu na tagane era sa muri koya voli. sa vakadrukai sisera o jiova kei na nona qiqi ni valu kei na nona mataivalu kecega na i seleiwau nei peraki; o sisera sa biuta na qiqi ni valu ka dro e yavana. o peraki sa cici muria na qiqi ni valu kecega me yaco sara ki aroseci akoimi, era sa vakamatei kece e na i seleiwau na mataivalu i sisera; sa sega ni vo tale e dua na tamata. o sisera sa dro kina vale nei joeli na wati epa na kai kenani; ni sa tiko e dua na veiwekani vinaka vei jabina na tui esori kei na vuvala nei epa na kai kenani. o joeli sa lako yani me sotavi sisera ka tukuna vua, "mo gole mai vei au, mo gole mai, kua ni rere." ni rau sa gole kina vale laca, sa ubi koya sara o joeli, ena dua nai tutuvi. sa tukuna vei joeli, "mo solia vei au na wai me'u gunu madu, ni'u sa via gunu." sa qai dolava e dua na joke ni sucu ka solia vua me gunu, ka qai ubi koya tale ena i tutuvi. sa vosa o sisera vei joeli ka vaka; "mo tucake tu ena katuba, kevaka sa lako mai e dua me tarogi iko ka vaka, 'sa tiko beka e ke e dua na tagane?' mo qai tukuna, 'ni sa sega.'" o joeli na wait epa, sa taura e dua nai vako ni valelaca kei na dua nai tuki ka lako yani vakamalua ka tukia sobu nai vako ena buradelai sisera, sa lutu sobu kina qele ni a moce lutu tu. sa qai mate o sisera. ni sa vakasaqarai sisera tiko mai o peraki, sa lako mai o joeli me mai sotavi koya ka vaka, "lako mai au na vakaraitaka vei iko na tamata o sa vakasaqara tiko." ni rau sa curu yani kina vale laca nei joeli, sa davo mate-mate tu o sisera kei nai vako e buradelana. ena siga o ya sa vakamalumalumutaki jabina kina o jiova ena matadra na luvei isireli. na ligadra na luvei isireli sa kaukauwa cake tiko ga mai vei jabini na tui kenani me yacova ni sa vakarusai vakadua o jabini na tui kenani.

5

o tepora kei peraki na luvei abinoami e rau sa lagasere ena siga koya ka vaka: "o ira na veiliutaki ni ra sa li-utaki isireli, ni ra sa soli ira mai ena yalo e galala, me vakacaucautaki o jiova! 'vakarorogo, o iko na tui! solia mai na daligamu o iko na ravouvo! oi au, io, au na vakavinavinaka kivei jiova na kalou ni isireli.' i jiova, ni o ni sa lako tani mai sia, ni o ni sa cavu tu mai na buca o itomi, sa yavavala o vuravura ka tasova mai o lomalagi, era sa sova mai na wai na vei o; na veiulunivanua sa tacoka mai kina na wai ena mata i jiova. na sainiai oqo ena mata i jiova na kalou ni isireli. 'ena veisiga nei samikari na luvei anaci, ena veisiga nei jaeci, era sa lala na veisalatu, o ira sa veitosoyaki era sa vakayagataka na sala takoso. sa sega na bula mai nakoro, sa sega e isireli, me yacova ni'u sa basika mai, oi, au o tepora, sa tucake e dua na tina e isireli. era sa digitaki na veikalou vovou e isireli; sa qai basika nai valu ena matamata; sa sega nai sasabai se na moto me laukune vei ira na vasagavulu na udolu e isireli. na yaloqu sa tiko vata kei ira na veiliutaki e isireli, vei ira sa soli ira ena galal!" mo ni vosa, oi kemuni sa

vodoka tiko na asa vulavula vaka daulewa, ka sa lako voli ena sala. sa yawa sara ni na kedra rorogo na dauvavana, na vanua ni veivakasusuataki, mai kea era na vakananuma na cakacaka dodonu i jiova, na cakacaka dodonu vei ira na nona veikoro e isireli; era na qai lako sobu na tamata i jiova kina matamata ni koro. "mo yadra, mo yadra mai tepora! mo yadra, mo yadra, lagata na sere! mo yadra, peraki, ka kauti ira tani na bobula, o iko na luvei apinoami!" era sa qai lako sobu mai na dro bula, o ira na tamata, era dauveisaqa vei ira na vakaturaga; o jiova sa lako mai ena vukuqu ka sega ena vukudra na kaukauwa. e ifereimi sa tiko kina o ira eso era sa vu mai vei ira na ameleki. o iko talega penijamini kei ira na nomu tamata, mai makiri, era sa lako mai kina na veliutaki, mai vei sevuloni era sa tiko kina na dautaura nai titoko ni veivakacurumi mai. o ira na turaga lalai e isikari era sa tiko vata kei tepora, me vakataki isakari sa vaka kina o peraki ni sa talai kina buca ena nona veliutaki; ena kedra maliwa nai wasewase kei rupeni. sa veiqaliqali na yalodra. na cava o sa laki dabe tiko kina ena kedra maliwa na qele ni sipi, mo laki rogoca tiko kina na nodra tagi na sipi? nai wasewase i rupeni, sa solia e dua na vakatataro levu ki na yalo. o kiliati sa tiko mai na tai ka dua ni joritani, na cava na vuna sa tiko ga kina e waqa o tani? o esa sa tiko ga ena veibaravi, ka sa tiko ga ena kena i curucuru. o sevuloni na tamata era sa dau solia vakarawarawa na nodra bula, ka so, sa voleka sara na mate, o navitalai talega sa tiko ena vanua cecere ni valu. "era sa lako mai na tui ka vala, sa vala tale tikoga o tui kenani, mai tenaka ena wai mai mekito; era sa sega ni taura na siliva mei toki ni valu. era sa vala mai lomalagi, na kalokalo mai na sala sa vala vata kei sisera. na kui mai kisoni sa kuitaki rau! sa rorogo mai na domo ni yava ni ose, sa cici mai, sa cici mai na nona ose. 'mo vakalolomataki merosi,' sa tukuna na agilos i jiova, 'me ra vakalolomataki vakaca sara baleta ni ra sa sega ni lako mai kina veivuke i jiova, me ra valuti na kaukauwa.' 'sa kalouvinaka duadua vei ira kece na yalewa o joeli na wati epa na tui kenani, sa kalouvinaka o koya ena kedra maliwa na yalewa sa tiko e vale. sa kerea na wai, ia, sa solia na sucu; sa kauta mai na kirimu ena bilo vakaturaga. sa dodo yani na ligana ki nai vako ni valelaca, na ligana i matau kina i tuki nodra na daucakacaka; sa tuki sisera, sa coba nai vako ki uluna, sa wasea ka samuta na buradelana. sa davo galugalu toka ena ruku ni yavana; ena ruku ni yavana sa lutu ka davo kina; na vanua ga sa lutu kina, sa davo matemate toka kina. "o tinai sisera sa rai tiko mai ena katuba leka, ka sa tagi lagalaga, 'e na cava sa rui berabera tiko mai na kareti? na cava sa rui berabera tiko mai na rorogo ni kareti?' sa sauma vua o ira na marama vuku, io, sa sauma sara tiko ga o koya na nona taro, 'era sa sega beka ni kunea ka wasea tiko nai toki ni valu: ki na tagane yadua sa dua se rua na nona goneyalewa, vei sisera, nai sulu butakoci, e rua na tiki ni sulu sa biu ki na domo i koya sa butakoca?" 'me ra sa rusa kece na meca, i jiova! ia o ira kece sa lomani koya me ra vaka na matanisiga ni sa lako mai ena nodra kaukauwa kece." sa cegu na vanua me vasagavulu na yabaki.

6

o ira na luvei isireli era sa cakava na ka ca ena mata i jiova. sa soli ira kina o jiova ki na ligadra na mitiani me vitu na yabaki, sa kaukauwa tiko na ligadra na mitiani vei ira na isireli. o ira na luvei isireli era sa kelia na veiqara kei na veiqaravatu ka tara na veibai ni valu kaukauwa ena vei ulunivanua. sa qai yaco na veika kece era teivaka na isireli, era sa lako mai na mitiani kei ira na amalekaiti kei ira na tamata mai na tokalau me veicoqacoqa. era sa dau mai vaka keba voleka ga vei ira na isireli, me ra vakacacana kina na veika kece era tea, me yaco sara ki na vanua vaka qasa. e ra sa sega ni dau vakavoca e dua na ka sa tei se manu-manu. era sa dau lako mai vata kei na nodra manu-manu, na vale laca ka ra sa rui lewe vuqa me vaka na vodre. na tamata na kameli sa sega ni wili rawa. era sa dau lako mai me ra mai vakarusa na vanua. era sa dravudravua vakalevu na isireli baleti ira na mitiani. era sa qai tagi vei jiova o ira na isireli. sa qai yaco ni ra sa tagi vei jiova o ira na isireli, baleti ira na mitiani, sa tala mai e dua na parofita o jiova vei ira na isireli ka tukuna, "sa tukuna vaka oqo o jiova na kalou e isireli, 'au sa kauti kemuni tani mai ijipita ka kauti kemuni tani mai na vale ni veivakabobulataki; 'ka au sa sereki kemuni tani mai na liga ni veivakabobulataki mai vei ira na ijipita, ka cemuri ira tani mai matamuni ka solia vei kemuni na nodra qele. 'au sa tukuna talega vei kemudou, 'oi au o jiova na nomudou kalou; mo ni kua ni rerevaka na nodra kalou na amoraiti na nodra vanua o ni sa tiko kina." o ni sa sega ni talairawarawa ki na domoqu." sa lako mai na agilos i jiova ka mai dabe toka ena ruku ni vu ni oki mai ofira, sa nei joasi na epiesari, ia na luvena o kitione sa samu sila tiko ena vanua ni caka waini me vunitaki koya kina mai vei ira na mitiani. sa basika vua na agilos i jiova ka tukuna vua, "sa tiko vata kei iko o jiova, o iko na tamata qaqa ni vala!" sa vosa vua o kitione, "noqu turaga kevaka sa tiko vata kei keda o jiova, na cava ga sa yaco tiko kina oqo vei keda? sa e vei kece na nona veivakurabuitaki era sa tukuna vei keimami na qase ena nodra tukuna, 'sa sega beka ni kauti keda tani mai ijipita o jiova?' ia oqo sa qai biuti keda tu ka soli keda yani ki na ligadra na mitiani." sa vuki vua o jiova ka vaka, "mo lako ena kaukauwa sa nomu, o na vakabulai ira kina na isireli mai na ligadra na mitiani me vaka ga e dua na tamata?" sa vosa lesu o kitione ka vaka, "noqu turaga, me'u na vakabulai isireli vakacava? na noqu yavusa sa malumalumu duadua vei ira na manasa ka au tamata lailai duadua ena vale nei tamaqu." sa tukuna vua o jiova, "sa dina sara au na tiko vata kei iko, o na vakadrukai ira na mitiani me vaka e dua ga na tamata." sa qai tukuna lesu vua o kitione, "kevaka kau sa totaki mai na matamuni, mo ni solia e dua nai vakatakilakila ni sai kemuni sa vosa tiko vei au. "mo ni kua ni lako tani eke me yacova ni'u sa kauta mai vei kemuni nai soro ka biuta e matamuni, au kerea." sa vosa o jiova ka vaka, "au na waraki iko me yacova ni o sa lesu mai." sa lako o kitione ka vakarautaka e dua na luve ni me, na madrai sa sega ni vakaleveni. sa vakarautaka oqo ka kauta mai ena bola kei na kena kuro; sa kauta sara mai vei jiova ena ruku ni vuni oki ka vakacabora. sa vosa vua na agilos

i jiova ka vaka, "kauta na madrai kei na leweni manu-mamu ka biuta e dela ni vatu, sova yani na tikina lalai." sa vakayacora o koya. na agilos i jiova sa dodoka yani na kau sa tiko e ligana ka tara yani nai soro sa tiko ena dela ni vatu; sa lako mai na yameyame ni buka mai na vatu ka kania kece nai soro, sa lako tani na agilos i jiova mai matana. sa qai kila o kitione ni oqo na agilos i jiova, sa tukuna, "io na kalou o jiova, ni'u sa raica e mataqu na agilos i jiova." sa tukuna vua o jiova, "me tiko vei iko na vakacegu, kua ni rere, ni o na sega ni mate." sa tara mai kea e dua nai cabocabo ni soro vei jiova o kitione ka vakayacana o jiova-sa-dauniveivakacegui (salomi). ena siga oqo e se ofara ni episeraita. ena bogi tiko ga o ya sa tukuna vua o jiova, "kauta na bulumakau gonegone oqori vei tamamu, na kena i karua e sa yabaki vitu tiko, basuka sobu nai cabocabo ni soro nei peali sa nei tamamu ka taya sobu na matakau sa tiko voleka kina; ka mo tara e dua nai cabocabo ni soro ena dela ni vatu oqo ena kena i valavala dina, taura nai karua ni bulumakau gonegone oqori ka vakacabora mei soro kama ka me kena buka na matakau kau o sa taya sobu oti." ia o kitione sa kauta e tini na tagane mai vei ira na nona dauveiqaravi ka cakava me vaka sa tukuna vua o jiova, ia, baleta ni rerevaka na vuvala nei tamana kei ira na tagane ena koro, sa dredre vua me cakava ena siga, sa qai vakayacora ga ena bogi. ni ra sa yadra ena mataka na tagane ena koro, sa basuraki oti tu na i cabocabo ni soro nei peali, ka sa davo oti tu na matakau kau, ka sa vakacabori oti tu na bulumakau gonegone oqori ki nai cabocabo ni soro e se qai tara vou. era sa veivosaki vakai ira, "o cei sa cakava oqo?" ni ra sa vakatataro tiko, era sa tukuna eso, "o kitione na luvei joasi sa cakava oqo." era sa tukuna vei joasi na tagane ena koro, "kauta mai na luvemu me mai vakamatei baleta ni sa basuka sobu na i cabocabo ni soro nei peali, sa taya sobu talega na matakau kau." sa vosa o joasi vei ira kecega sa tu voleka vua ka vaka: "o ni na totaki peali li? o ni na vakabulai koya li? o koya sa totaki peali me vakamatei ni se mataka lailai, kevaka sa kalou o peali me totaki koya mada, ni sa basuki sobu na nonai cabocabo ni soro!" sa vakayacani koya ena siga koya kojerupeali, ni sa tukuni kina, "me tokoni koya ga o peali, ni sai koya ga sa tavalaka na nona cabocabo ni soro." era sa soqoni vata kece mai na ka mitiani na kai amalekaiti kei ira mai na tokalau, era sa takoso ka laki vakaitikitiko ena buca mai jeserieli. ia, na yalo i jiova sa lako mai vei kitione, ka sa uvuca na davui ka ra sa vakasoqoni vata mai vua o ira na luvei epieseri, me ra tu mai dakuna. sa vakauta nai tukutuku vei ira kece na manasa, era sa tu talega mai dakuna o ira na manasa. sa vakau talega nai tukutuku vei ira na esa, na sevuloni, na navitalai. era sa lako mai me ra mai sota ka to vata. sa vosa vua na kalou o kitione ka vaka: "kevaka o ni sa vakabulai ira na isireli ena ligaqu, me vaka o ni sa tukuna oti a€" "au na biuta tiko na vuti ni sipi ena vanua ni samu sila, kevaka sa tiko ga na tegu ena vuti ni sipi ka sega ena qele a€" oqori au na kila kina ni o ni na vakabulai isireli ena ligaqu me vaka ga o ni sa tukuna." sa qai yaco me vaka kina ena mataka lailai ni siga ka dua ni sa loba na vuti ni sipi, sa sinai sara e dua na bilo ena tegu. sa vosa tale vua na kalou o kitione ka vaka: "mo ni kua ni cudruvi au, me'u kerekere tale mada

vakadua: me vakadua tale, na vuti ni sipi me mamaca ka me suasua ga na qele ena tegu." sa qai vakayacora vaka kina na kalou ena bogi o ya, sa mamaca duadua ga na vuti ni sipi ka sa suasua kece na qele ena tegu.

7

o kitione (jerupeali) kei ira na tamata sa tiko vata kei koya era yadra vakamataka lailai ka laki vakaitikitiko ena i keli wai nei aroti, sa tiko o ira na kai mitiani ena vualiku ena delana mai more ki na buca. sa tukuna o jiova vei kitione, "o ira na tamata sa tiko vata kei iko, era sa rui lewe levu, me rawa kina ni soli ira na mitiani ki na ligadra, de, era na qai tukuni ira ga ka sega ni oi au, me ra na tukuna kina, 'na ligaqu ga sa vakabulai au.' o koya oqo mo tukuna kina ena nodra rogoca kece na tamata 'o koya sa tamata rerere, me lesu tale ki vale mai na ulunivanua o kiliati.'" e ru-asagavulu ka rua na udolu na tamata era sa lesu yani ka ra sa vo ga e lewe tini na udolu. sa vosa na kalou vei kitione ka vaka: "era se lewe levu tiko ga na tamata; kauti ira sobu ki wai, au na la'ki vakatovolei ira mai kea ena vukumu, 'o ira kece, au sa lewa me lako me ra qai lako; 'o ira au sa lewa me ra kua ni lako me na qai kua ni lako." era sa qai kau sobu mai na kena vo ni tamata ki na wai. sa vosa na kalou vei kitione ka vaka: "o ira sa gunu, ni ra sa takiva na wai mai ligadra ka gunu me vaka na koli mo qai wasei ira tani, sa vaka kina o ira sa tekiduru sobu me ra todrou mai wai." o ira sa gunu ga mai ligadra era sa lewe tolu na drau na tagane, o ira kece na kena vo era sa tekiduru ka todrou mai wai. sa vosa o jiova vei kitione ka vaka: "mai vei ira na tolu na drau na tagane oqo, au na vakabulai iko kina ka soli ira na kai mitiani oqo ki na ligamu. laivi ira na kena vo oqori me ra lako ki nodra dui vale." o ira oqo era sa vakavakarau ka taura na davui, ka ra sa vakatalai yani na kena vo ni tagane ki na nodra dui vale, ka ra sa maroroi ga na lewe tolu na drau oqo. sa qai yaco ena bogi vata ga o ya, sa vosa kina na kalou vei kitione, "tucake mo lako sobu kina nodra i tikotiko, ni'u sa solia oti ki na ligamu." kevaka o sa rere ni lako sobu, drau lako sobu vata kei pura na nomu i talai, "o na rogoca na veika era na talanoataka tiko; ena na qai vakaukauwatiki na ligamu mo ravu-laka yani na nodra i tikotiko." a rau sa qai lako sobu sara yani vata kei pura na nona dauveiqaravi ki na vanua era sa tu kina na sofia vakayaragi. o ira na kai mitiani kei na amalekaiti kei ira kece mai na tokalau era sa davo tu mai na buca ka ra sa sega ni wili rawa me vaka na yavusa vodre kei na nodra kameli sa vaka na mata ni nuku ni matasawa. ni sa lako mai o kitione, sa talanoataka tiko e dua na tamata na nona tadra vei ira na wekana. sa tukuna kina, "au se qai raica ga oqo e dua na tadra: ena noqu kidacala ni sa qiqi yani e dua nai buli madrai ki na nodra keba na mitiani; sa coqa yani e dua na valelaka, sa lutu vakatoboicu na vale ka sa kakabasubasu sara." era sa sauma mai na nona i tokani ka vaka "sa sega tale ni dua na ka oqo, sa i selei-wau ga nei kitione na luvei joasi, na tagane kei isireli; na kalou sa solia e ligana na nodra i tikotiko kece na mitiani kei ira na lewena." ni sa rogoca o kitione na tadra kei na kena i vakamacala, sa lotu vei jiova. sa lesu tale vei ira na isireli ka tukuna vei ira, "mo ni tu-

cake ni sa solia o jiova na nodra i tikotiko na mitiani vei kemuni, io, ki na ligamuni." sa wasei ira vakatolu na tolu na drau na tagane oqo, ka solia vei ira yadua na davui ki na ligadra, na bilo lala kei na veika sa waqa tu ena loma ni bilo lala sa tu vei ira. sa tukuna vei ira, "mo ni raici au mai, ka cakava vaka oqo; ni'u sa yaco ki na yasa ni nodra keba, mo ni qai vakamurimuria na veika au na cakava: "ni'u sa uvuca na davui kei ira kece sa tiko vata kei au, mo ni qai uvuca talega na davui ena vei yasa taucoko ni keba ka kailavaka oqo; 'nai seleiwau i jiova kei kitione talega!" o kitione kei ira na dua na drau sa tiko vata kei koya, era sa lako mai ki na taudaku ni bai e nai karua ni wasewase ni yadra ena bogi, ni ra se qai veisau tiko na yadra, era sa uvuca na davui ka vorovoroka na bilo sa tiko e ligadra. o ira nai wasewase e tolu oqo, era sa uvuca na davui ka vorovorolaka na bilo sa tu e ligadra na cina ena ligadra i mawi kei na davui ena ligadra i matau ni ra sa uvuvu tikoâ€"ka kailavakaâ€" 'nai seleiwau i jiova kei kitione!" era sa dui tu vaka dua na tamata ena vanua era sa tu kina. nai valu kece nei mitiani era sa veiciciyaki ka dro yani. ni ra sa uvuca na lewe tolu na drau oqo na davui, o jiova sa vakarautaka nai seleiwau ni tamata yadua vei ira na wekadra ga, ena loma ni tikotiko taucoko; o ira na mataivalu era sa dro ki beci akakia, vaka ki serera me yacova sara nai yalayala kei abele meola e tabace. o ira na tagane ni isireli era sa soqoni vata mai vei navitalai, esa kei ira na manasa kece ka ra sa cici muri ira na mitiani. sa vakauta o kitione nai tukutuku ki na veiulunivanua kece vaka ifereimi ka vaka: "lako mai me daru kabai mitiani ka taura mai vei ira na vanua ni wai me yaco sara ki beci-bara kei na joritani. era sa vakasoqoni kece mai na ifereimi ka taura na vanua ni wai mai beci-bara me yaco sara ki na joritani. era sa qai kauta mai vakabobula e rua na turaga lalai ni mitiani, o orepi kei sibe. era sa vakamatei orepi ena vatu nei orepi, o sibe era sa vakamatea ena vanua ni butu waini kei sibe. era sa cicimuri ira na kai mitiani ka ra sa kauta mai na ului orepi kei na ului sibe vei kitione ena yasa ka dua ni joritani.

8

o ira na ifereimi era sa tukuna vei kitione ka vaka; "na cava o sa cakava kina na ka oqo ka sega ni kacivi keimami ni kemuni sa lako cake me valuti ira na mitiani?" era sa vunauci koya sara vaka kaukauwa. sa qai vosa vei ira o koya, "na cava au sa cakava me'u vakatautauvatataki kemuni? sa sega beka ni vinaka cake na nomuni tomitomi vaini wale na ifereimi, mai na nodra tatamusuki na epieseri? "na kalou sa solia ki na ligamuni, oi rau na turaga lalai ni mitiani, o orepi, kei siepi. na cava au sa cakava me vakatautauvatataki mai na kena o ya?" sa qai oti na nodra cudru ni ra sa rogoca na vosa o ya. ni sa lako mai ki na joritani o kitione, o koya kei ira na tolu na drau sa tiko vata kei koya era sa takoso sara, era sa oca vakalevu, ia, era se toso ga. sa qai tukuna vei ira na tamata mai sakoca, "au kerekere mo ni solia na madrai vei ira sa muri au tiko oqo, ni ra sa oca ka wawale vakalevu ena neimami cici muria tiko oqo na tui e rua ni mitiani, o seba kei salamuna." era sa vosa na

veiliutaki mai sakoca, "sa tiko beka e ligamuni na ligai seba kei salamuna me keimami solia kina na madrai vei ira na nomu sotia?" sa vosa o kitione ka vaka: "ni sa soli seba kei salamuna o jiova ki na ligaqu, au na qai mai basuraka na lewemuni ena kau vakavotona kecega ni vanua liwa!" na cake cake mai kea o koya ki penueli, ka tukuna vei ira na veika vata ga o ya. o ira mai penueli era sauma lesu vua me vaka ga era sa tukuna mai sakoca. sa tukuna lesu vei iratou mai penueli, "ni'u sa lesu mai ena vakacegu, au na mai basuka sobu na vale cecere oqo!" o seba kei salamuna e rau sa tiko mai kakori kei ira vata na nona mataivalu, era lewe tinikalima na udolu taucoko na kedra i wilwili o ira sa vo mai vei ira kece na mataivalu mai na tokalau; era lewe dua na drau ruasagavulu na udolu taucoko era sa vakamatei oti. sa lako cake o kitione ki vei ira sa tiko ena valelaca ena tokalau kei nopa kei jokeba ka valuta na mataivalu, ena vakasama, ni ra sa bula vinaka tiko. e rau sa dro o seba kei salamuna, ka sa cici muri rau o kitione; sa tauci rau na tui ka vakadruga vaka ca sara na nodra mataivalu. sa lesu mai o kitione na luvei joasi ena i valu mai na delana o eres. sa toboka e dua na cauravou mai vei ira na sakoca ka sa mani vakatarogi; sa qai vola o koya na veiliutaki mai sakoca kei ira na qase, e vitusagavulu ka vitu na turaga. sa qai lako mai o kitione ki vei ira e sakoca ka tukuna; "oqo o seba kei salamuna, 'oi rau oqo o ni a vosa beci au kina ka tukuna, rau sa tiko beka e ligamuni o seba kei salamuna me keimami soli madrai vaka nomu tamata e ra sa wawale ka oca tu oqo?" sa qai tauri ira na qase ni koro kei na kau kecega sa vakavotona. era sa moku ena kau vakavotona me ra vakavulici kina na kai sakoca. sa basuka sobu na koro cecere kei penueli ka vakamatei ira na tamata mai nakoro. sa qai vosa vei seba kei salamuna ka vaka, "era sa tamata vakacava o ira o ni a vakamatei ira mai teporiz?" e rau sa sauma mai, "me vakataki kemuni ga, sa vakakina o ira. o ira vakayadua era sa vaka ga na luve ni tui." sa vosa kina o koya, "era sa taciqi, era sa luvei tinaqu, me vaka sa bula na kalou, kevaka o ni a vakabulai ira, au na sega ni via vakamatei kemuni." sa qai tukuna vua na nona ulumatua o jeca, "vakamatei rau!" sa sega ni via drete na nona i seleiwau na cauravou; ni sa rere ni se gone ga o koya. rau sa vosa mai o seba kei salamuna, "tucake ga mai o iko ka vakamatei keirau; me vaka ni o sa tagane sa vakakina na nomu kaukauwa." sa tucake o kitione ka vakamatei seba kei salamuna ka taura nai ukuuku sa vesu toka ena domo ni nodrau kameli. era sa lako mai na isireli ka tukuna vei kitione. "mo liutaki keimami o iko, kei na luvemu, kei na luvena na luvemu; ni o sa sereki keimami mai na ligadra na kai mitiani." sa tukuna vei ira o kitione, "au na sega ni lewai kemuni se na luvequ me lewai kemuni; o jiova ga me na lewai kemuni." sa vosa o kitione vei ira ka vaka, "mo ni rogoci au mada, na ka au kerea vei kemuni oqo. kevaka e rawa ni o ni solia yadua vei au na i taube mai na nomuni toki ni valu." ni sa tiko vei ira nai taube koula baleta ni ra a kawa i isimeli. era sa tukuna kecega, "sa ka ni marau vei keimami me keimami solia," era sa tevuka nai sulu ka biuta kina na nodra ka ni ukuuku era sa dui kauta vakaukauwa mai. na bibi ni koula era sa solia e dua na udolu vitu na drau na sikele na koula, nai kuri

ni veikavakaiukuuku, nai taube, nai sulu lokaloka e rau sa vakasulu kina na tui mitiani kei nai ukuuku e a vesuki tu ena domo ni kameli. a sa cakava kina e dua na efoti o kitione ka vakatikora ena nona koro mai ofara. era sa vakaqitora mai kea o ira na isireli. sa vaka nai cori vei kitione kei ira na nona mataqali. sa vakamalumalumutaki o mitiani e matadra na luvei isireli ka sa oti kina vakadua na nodra dokadoka kei na viavialevu. sa vakacegui na vanua me vasagavulu na yabaki ena gauna i kitione. o jerupeali na luvei joasi, sa lako ka tiko mai nona vale. sa vitusagavulu vakadodonu na luvei kitione, ni sa rui levu na watina. o na watina lai sa tiko mai sikemi sa vakasucuma vua e dua na gonetagan, na yacana o apimeleki. o kitione na luvei joasi sa mate ni sa qase sara ka sa buluti ena i bulubulu nei joasi na tamana mai ofera e epieseri. sa qai yaco, ni sa mate o kitione, era veiqitori tale na luvei isireli ka bula vata kei peali, ka vakaturi peali-biresi me nodra kalou. era sa sega ni nanumi jiova na nodra kalou o ira na luvei isireli, na kalou a vakabulai ira mai na ligadra na meca ena veiyasana kecega; era sa sega ni vakaraitaka na vinaka ki na vale nei kitione (jerupeali) me vaka na vinaka sa cakava o koya vei ira na isireli.

9

o apimeleki na luvei jerupeali sa lako yani ki sikemi vei ira na nona momo, ka veitalanoa vata kei ira na wekana mai yasai tinana ka vaka, "mo ni vosa me ra kila na tamata kecega e sikemi, 'o cei e vinaka vei kemuni, me ra veiliutaki vei kemuni o ira kece na lewe vitusagavulu na luvei jerupeali oqo, se, me dua ga e liutaki kemuni?" mo ni kila ni oi au na nomuni dra dina, na lewemuni kei na suimuni dina." o ira na nona momo, era sa tukuna kecega na veika me baleti kitione vei ira taucoko na tamata sa gole kece me muri apimeleki ni ra sa tukuna "ni o koya e tacida ga." era sa solia vua e vitusagavulu na sikele siliva mai na valenisoro nei peali paerici, me ra voli kina na tamata vucesa ka dauvakacaca me ra muri koya. sa lako o koya ki na vale nei tamana e ofara ka vakamatei ira na tacina, e vitusagavulu na luvei jerupeali e gone duadua, sa qai vo, baleta ni a vunitaki koya. o ira kece na tagane e sikemi, era sa soqoni vata, o ira kece e beci-milo, era sa lako ka buli apimeleki me tui, ena ruku ni vuni oki ena duru sa tu mai sikemi. ni ra sa tukuna vei jocame na vei ka oqo, sa lako o koya ka la'ki tu ena ulunivanua o kerisimi, sa kaci sara vakadomoilevu ka tukuna vei ira: "ni vakarorogo vei au oi kemuni e sikemi, me vakarorogo kina vei kemuni na kalou! na vunika sa lako yani me lumuta na tui vei ira, era sa tukuna vua na vuni olive, 'mo liutaki keimami!' sa tukuna vei ira na vuni olive, 'me'u sa muduka beka na noqu solia tiko na noqu waiwai, o koya era sa doka kina na kalou kei ira na tamata, ka lako me vakaqara na veitokoni ni veivunikau?" "era sa qai tukuna na veivunikau vua na vuni lolo, 'mo lako mai ka liutaki keimami!' sa qai tukuna vei ira na vuni lolo, 'me'u sa muduka beka na kequ kamikamica kei na vuaqu vinaka, ka me'u lako ka vaqara na veitokoni ni veivunikau?" "era sa tukuna na veivunikau vua na vaini, 'lako mai mo mai liutaki keimami!'

sa tukuna vei ira na vaini, 'me'u sa muduka beka na noqu waini vou, o koya sa vakamarautaka na kalou kei na tamata?" "era sa tukuna kecega na veivunikau vua na vuni soni, 'lako mai mo mai liutaki keimami.' sa tukuna na soni vei ira na veivunikau, 'kevaka sa vakaidina ni o ni sa lumuti au me'u nomuni tui, mo ni lako mai ka mai vakaruru ena noqu rurugu; kevaka sa sega me lako mai na bukawaqa mai na soni ka kania kece na sitari mai lepanoni!" "o koya oqo, kevaka o ni sa cakacaka vakaidina ena yalovinaka ena nomuni cakava me tui o apimeleki, ka o ni sa cakava vakavinaka ki na vuvale ei jerupeali, ka cakava vua me vaka sa yaga me caka vua o "ni o tamaqu sa vala ena vukumuni, solia na nona bula, ka sereki kemuni mai na ligadra na kai mitiani; 'ia, o ni sa tubu cake ena siga oqo me coqai tamaqu tale kei na nona vuvale ka vakamatea e vitusagavulu na luvena ena dua na vatu, ka vakaturi apimeleki na luve ni nona dauveiqaravi me tui vei ira na tagane e sikemi baleta ni tacimuni o koya o "kevaka o ni sa cakacaka vakaidina ka vaka yalovinaka vata kei jerupeali kei na nona vale ena siga oqo, mo ni qai marautaki apimeleki, ka me marautaki kemuni talega o koya. "kevaka sa sega me lako mai na bukawaqa mai vei apimeleki ka kani ira kece na tagane mai sikemi kei beci-milo, ka qai kani apimeleki talega na bukawaqa mai vei ira na tagane mai sikemi kei beci-milo!" a sa cici yani o jonacani ka dro sara; a sa lako ki bia ka tiko mai kina, ni sa rerevaki apimeleki kei ira na tacina. sa liutaki isireli tiko o apimeleki me tolu na yabaki, na kalou sa vakatala e dua na veivakayalocataki ena maliwa kei apimeleki kei ira na sikemi; o ira na tagane ni sikemi era sa cakacaka vata kei apimeleki, na cala kece sa caka vei ira na vitusagavulu na luvei jerupeali me sa vakadodonutaki kei na nodra dra me sa tau vei apimeleki ga kei ira na tacina o ira sa veivakamatei kei ira kecega mai sikemi era sa veivuke ena nodra vakamatei. o ira mai sikemi era sa toka vuni mai na ulunivanua me ra butakoci ira kece era sa lako yani ena sala o ya; oqo, sa tukuni kece vei apimeleki. o kali na luvei epeti sa lako mai kei ira na tacina ki sikemi; o ira mai sikemi era sa solia na nodra veivakabauti vei koya. era sa lako yani ki na veiwere, era sa tomika mai na vaini ka cakava na waini me ra marau kina. era sa lako ki na vale ni nodra kalou ka kana ka gunu ka rukaki apimeleki. sa tukuna o kali na luvei epeti, "o cei o apimeleki, o cei o sikemi me rawa ni da qaravi koya kina? sa sega beka ni o koya na luvei serupeali kei sepulu na nona dauveivakasala? mo ni qaravi ira na tamata i amori ka tama i sikemi na cava na vuna me da qaravi apimeleki kina?" kevaka ga era sa tiko e ligaqu na tamata oqo! au na qai kauti apimeleki tani, sa tukuna o koya vei apimeleki, "mo vakakuritaka na nomuni sotia ka lako mai!" o sepulu sa veiliutaki mai na koro levu, ni sa rogoca na vosa nei kali na luvei epeti, sa tubu sara na nona cudru. sa vakauta vuni nai tukutuku vei apimeleki, "mo kila, o kali na luvei epeti kei ira na tacina era sa lako mai ki sikemi, eke era sa taura vakaukauwa na koro mai vei kemuni. "oqo mo qai tucake ni sa bogi, o iko kei ira era sa tiko vata kei iko ka la'ki wawa tiko mai na veiwere. "ena qai yaco ni sa caba cake na matanisiga, mo ni na duri cake vakatotolo ka toso yani ki na koro, me yacova ni sa lako mai

na tamata sa tiko vata kei koya, me ra lako mai vei kemuni, mo ni qai vakayacora vei ira na veika o ni sa vinakati, ni sa dua na kena gauna vinaka." o apimeleki kei ira kece sa tiko vata kei koya, e ra sa duricake ni se bogi ka waraki ira na kai sikemi ni ra sa wase vaka va tiko. ni sa lako yani o kali na luvei epeti ka laki tucake tu e nai curucuru ni matamata ni koro. o apimeleki kei ira sa tiko vata kei koya nira wawa tiko, era sa tucake mai. ni sa raici ira na tamata o kali, sa qai vosa vei sepulu, "raica era sa lako sobu mai na tamata mai na ulunivanua," ia, o sepulu sa tukuna vua, "o na raica tikoga nai yaloyalo ni ulunivanua me vaka ga na tamata." sa vosa tale o kali ka vaka, "raica na tamata era sa lako vaka dodonu tiko mai oqori, kei na dua tale nai lawalawa sa lako tiko mai na vunioki vakalou." sa tukuna vua o sepulu, "e vei sara mada na gusumu o a tukuna kina, o cei o apimeleki, e dodonu kina meda qaravi koya? o ira beka oqo na tamata eda a beci ira? mo lako yani kevaka o sa vinakata mo valuti ira oqo." sa lako yani o kali kei ira e sikemi, ka vala kei apimeleki. sa cemuri koya o apimeleki, ka sa dro yani, era sa bale eso ka mavoa, ena matamata sara mada ga ni koro. sa tiko e aruma o apimeleki, o sepulu sa cemuri kali kei ira na tacina me ra kua tale ni tiko e sikemi. sa qai yaco ena siga ka tarava ni ra sa lako mai kina buca ena were, era sa tukuna vei apimeleki. sa qai tauri ira na nona o apimeleki ka wasei ira vakatolu nai lawalawa ka la'ki wawa tiko ena buca. ka raica ni ra sa lako tiko mai na tamata mai na koro; sa tucake ka valuti ira. o apimeleki kei ira sa tiko vata kei koya, era sa cici vakatotolo ka laki tu ena matamata ni koro; era sa cici yani vakatotolo e rua tale nai lawalawa ki na veiwere ka vakamatei ira sa tiko kina. o apimeleki sa valuta na koro ena siga taucoke, sa taura na koro ka vakamatei ira kece na tamata era sa tiko kina. sa vakarusa sara na koro ka viritaka ki na na masima. ni sa rogoca kece na tagane ena vale cecere kei sikemi na ka oqo, era sa curu yani ki nai drodro ni vale ni soro ni kalou o berici. sa qai tukuni vei apimeleki na vanua era sa tiko kece kina na tagane era a tiko mai na vale cecere kei sikemi. sa lako cake kina ulunivanua o salimoni, o koya kei ira kece sa tiko vata kei koya o apimeleki sa taura e dua na i matau ena ligana ka taya sobu e dua na taba ni kau ka taura cake ka vakataqara e domona; sa qai tukuna vei ira na tamata era sa tiko vata kei koya, "na veika o ni sa raica ena noqu cakava, mo ni vakatotolo sara, mo ni cakava me vaka au sa cakava." era sa muria vakayadua na tamata na veika sa cakava o apimeleki, era sa biuta ki nai drodro ni valu ka ra sa vakama nai drodro me yacova ni ra sa mate kece na tamata ena bai ni koro kaukauwa mai sikemi, era sa lewe dua na udolu kece, na tagane kei na yalewa. sa qai lako ki tibesi o apimeleki ka valuti tibesi ka taura. ia sa dua na bai ni koro kaukauwa, o ira kece na tagane kei na yalewa€"o ira kece na tamata ena koroa€"era sa dro ka sogoti ira kecega kina; ka ra lako sara ki na tikina e cake. sa toso voleka mai kina o apimeleki me valuta; sa toso voleka mai kina katuba ka me vakama. sa dua na marama sa viritaka sobu mai e dua na vatulu ni qaqi sila ka lutuka donu na ului apimeleki, ka voroka na nona qavokavoka. sa kaciva mai vakatotolo na nona daucola yaragi, "mo vakamatei au vaka-

totolo de ra qai talanoataka ni vakamatei au, 'e dua na marama sa vakamatei koya." sa qai suaki koya na nona cauravou, ka sa mate yani. ia, ni ra sa raica na luvei isireli ni sa mate o apimeleki, era sa dui lesu tale na tamata yadua kina nona i tikotiko. sa qai sauma na ca nei apimeleki na kalou, me vaka e a vakayacora vei tamana, ena nona a vakamatei ira na vitusagavulu na tacina. na ka ca kece era sa cakava na tamata nai sikemi, sa qai sauma lesu na kalou ki na uludra, ka sa lakovi ira mai kina na ruru ca nei jocame na luvei jerupeali.

10

ni sa oti o apimeleki, sa tucake tale mai e dua me vakabulai isireli, na yacana o tola na luvei pua, na luvei do, mai vei isakari; ka sa tiko mai samiri ena veitulunivanua e ifereimi. sa vakatulewa e isireli me ruasagavulu ka tolu na yabaki; sa qai mate ka sa buluti mai samiri. sa qai tubu cake tale mai o jairi, na kai kiliasi, sa vakatulewa e isireli me ruasagavulu ka rua na yabaki. sa tolusagavulu na luvena, era sa vodoka tiko e tolusagavulu na asa; sa tiko talega, vei ira e tolusagavulu na veikoro lai, ka yacana o "avoti-jairi" me yacova na siga oqo, ka ra sa tiko mai na vanua o kiliasi. sa mate o jairi, ka sa buluti mai kamoni. era sa caka ca tale na isireli ena mata i jiova, ka qaravi peali kei asitoroci na nodra kalou mai asiria kei na kalou ni saitoni, na kalou ni moapi, na nodra kalou na tamata mai amoni, kei na nodra kalou na filisitia, era sa besetaki jiova ka sega ni via qaravi koya. sa katakata sara na cudru i jiova vei ira na isireli, ka sa volitaki ira ki na ligadra na filisitia kei na ligadra talega na amoni. mai na gauna o ya era sa vakacacani ka vakararawataki na isireli me tinikawalu na yabaki o o ira kece na luvei isireli ena tai kadua ni joritani ena nodra vanua na amoraiti mai kiliasi. era sa takoso talega na amoni mai na joritani me vaka kei juta kei penijamini talega kei na vuvale talega nei ifereimi. era sa vakaleqai vakaca sara na isireli. era sa tagi na luvei isireli vei jiova ka vaka: "keimami sai valavala ca vei kemuni, ni keimami biuti jiova na neimami kalou ka qaravi peali!" sa tukuna kina vaka oqo o jiova vei ira na luvei isireli, "sa sega beka ni'u a sereki kemuni mai vei ira na kai jipita kei ira na amoraiti, mai vei ira na amoni kei ira talega na filisitia?" o ira talega na saitoni, amalekaiti, na maonaiti, o ira sa dauvakayalolailaitaki kemuni; o ni a qai tagi mai vei au, au sa qai vakabulai kemuni mai na ligadra. "ia o ni sa vuki tani ga, qarava ga na kalou tani. o koya oqo au na sega ni sereki kemuni tale." mo ni qai lako ka tagi vei ira na kalou o ni sa digitaka; laivi ira me ra na vakabulai kemuni ena veikadrede o ni sa sotava tiko." era sa tukuna na luvei isireli vei jiova, "keimami sai valavala ca! mo ni cakava vei keimami na veika o ni nanuma ni vinaka vei kemuni; mo ni vakabulai keimami oqo, keimami sa kerea." era sa biuta tani na kalou tani mai vei ira ka qaravi jiova. na yalona sa sega ni rawa ni vosota na nodra rarawa na isireli. o ira na amoni era sa soqoni vata mai vakai tikotiko e kiliani. era sa vakasoqoni vata talega na luvei isireli ka mai tiko e misipa. o ira na tamata, na nodra i liuliu e kiliasi; era sa veivosaki, vakai ira, "o cei na tamata e rawa ni tekivuna na vala

vata kei ira na amoni? o koya oqo ena i liuliu vei ira na vakaitikitiko e kiliati."

11

o jefica sa tamata qaqa ni valu, ia sa luve ni yalewa dautagane; o kiliati sa maroroi jefica. na wati kiliati sa vakasucumi ira na luvena tagane; ni ra sa qase cake mai era sa vakasavi jefica tani ka tukuna vua, "ena sega na nomu i votavota ena vale nei tamada, ni o sa luvena tale e dua na yalewa." sa lako tani o jefica ka la'ki tiko ena vanua o tobi; o jefica sa tiko vata kei ira eso na tamata dauvakasausa, ka ra sa dau lako vata ena vakasasa. sa qai yaco, ni ra sa lako mai na amoni me veivala kei ira na isireli. o ira na qase ni iliatu era sa lako me kauti jefica mai na vanua o tobi. era sa tukuna vei jefica, "mo lako mai ka mo mai neimami liuliu vakaivalu, me da valuti ira kina na kai amoni." sa tarogi ira na qase o jefica, "o ni sa sega beka ni cati au, ka cemuri au tani mai na vale nei tamaqu? ena cava o ni sa lakovi au mai kina oqo ni sa tarai kemuni na leqa?" era sa tukuna vei jefica na qase ni kiliati, "oqori sara ga na vuna keimami sa lakovi iko mai kina oqo, mo lako vata mai kei keimami ka vala kei ira na amoni, ka mo sa mai liuliu vei keimami kece sa tiko e kiliati." sa vosa o jefica vei ira na qase ni kiliati ka vaka: "kevaka o ni sa kauti au oqo me vala kei ira na amoni, ka sa soli ira o jiova kina lig-aqu, au na liutaki kemuni beka?" o ira na qase ni kiliati era sa tukuna vei jefica, "o jiova sai vakadinadina ena keda maliwa, kevaka sa sega ni caka me vaka na nomu vosa." sa lako vata kei ira na qase ni kiliati o jefica, ka ra sa cakava na tamata me nodra i liuliu ka sai liuliu talega vakaivalu; ka sa vosataka kece na nona vosa ena mata i jiova mai misipa. sa vakauta o jefica eso nai talai ki vua na tui amoni ka me la'ki tukuna, "na cava o sa cati au kina, mo via lako mai kina mo valuti au ena noqu vanua?" sa sauma lesu na tui amoni vei ira nai talai nei jefica, "baleta ni o ira na isireli era sa mai kovea na noqu vanua ena nodra lako tani mai jipita, mai amoni ka vakayawa sara ki japoki kei na joritani talega, o koya oqo me soli lesu tale na vanua oqo vakavinaka." sa vakauta lesu tale nai tukutuku o jefica ki vei ira na tamata kei na tui amoni talega, ka tukuna vua, "sa tukuna vakaqo o jefica: 'sa sega ni kauta tani o isireli na vanua e moapi se o amoni talega; 'o isireli, ni sa lako tani mai jipita, era sa lako curuma mai na vanua liwa, mai na waitui damudamu me yaco mai ki ketesi. 'sa qai vakau nai tukutuku vei tui itomi ka vaka: 'me keimami lakova curuma mada na nomu vanua." sa sega ga ni vakatara o tui itomi, sa vakakina vei tui moapi, o ira na isireli era sa tiko ga mai ketesi. 'era sa lako curuma tikoga na vanua liwa, era sa vakatikikitaki itomi kei na vanua o moapi, era sa lakova mai na tokalau nivanua o moapi ka ra sa mai vakaitikitiko ena yasai amoni ka dua, era sa sega ga ni curuma yani nai yalayala kei moapi, o anoni sai yalayala kei moapi. 'o isireli sa vakau i tukutuku vei sioni na tui amoraiti ka tui esiboni; sa tukuna vua o isireli, "me keimami lako sivia yani na nomuni vanua kina neimami vanua." 'o sioni sa sega ni vakabauti ira na isireli, me ra curuma yani na nodra vanua, sa vakasoqoni ira vata na nona o tui saioni ka mai tiko e jaesa

ka vala kei isireli. 'o jiova na nodra kalou na isireli sa soli sioni kei ira kece na nona tamata kina ligai isireli ka ra sa vakadrukai. era sa taura kece na vanua mai vei ira na amoraiti, o ira era tiko ena vanua o ya. 'era sa taura kece na nodra i yalayala na amoraiti, mai anoni ki japoki, mai na vanua liwa ni joritani talega. 'oqo, na kalou o jiova ni isireli sa vakavaletaki ira na amoraiti e matadra na isireli na nona tamata; e dodonu li me ra taukena? 'o ni na sega beka ni taukena na ka sa solia veikemuni o kimosi na nomuni kalou mo ni taukena? ia, oqo na veika sa solia veikemami o jiova na neimami kalou, keimami na taukena. 'oqo talega, koni sa vinaka cake beka vei pelaki na luvei sipori na tui moapi? e a sega beka ni via veiqati kei isireli? e a vala beka kei ira? 'ni sa tiko o isireli mai esiboni kei na kena veikoro lalai; mai aroeri kei na kena veikoro lalai kei na veikoro lelevu ena batini uciwai mai anoni, me tolunadrau na yabaki, ena cava o sa sega kina ni taura ena gauna o ya? 'o koya qo au sa sega kina ni cala vei iko, o iko ga me sa cala ni mai via valuti au, o jiova ga me sa vakatulewa ena siga oqo ena kedra maliwa na luvei isireli kei ira na kai anoni." o koya na tui ni tamata mai anoni sa sega ni via rogoca na vosa sa tala vua o jefica. na nona yalayala kei na nona qaqa o jefica sa qai lako mai na yaloi jiova vei jefica, ka sa lako sara yani o jefica e lomai kiliati kei manasa, ka sa lako yani e lomai misipa e kiliati, ka sa toso sara yani ki vei ira na amoni. sa cakava o jefica e dua na yalayala vei jiova, ka tukuna, "kevaka o ni sa soli ira na amoni kina ligaqu, "na ka ga e curu mai na noqu katuba me mai tavaki au, ni'u sa lesu mai ena vakacegu mai vei ira na amoni, ena nei jiova dina ga, ka au na vakacabora me i soro kama." sa lako yani o jefica vei ira na amoni me valuti ira, o jiova sa soli ira na amoni kina ligana. a sa vakadrukai ira mai aroeri me yaco sara yani ki minici, o e ru-asagavulu na koro lelevu o ki epeli karamimi, e dua na kaba vakavailevu levu. era sa vakamalumalumutaki na amoni ena matadra na isireli. ni sa yaco mai ki nona vale o jefica e misipa, sa cici mai katuba na luvena yalewa me tavaki koya ena tibereli e ligana ka meke mai ena mamarau; o koya duadua ga na gone ni vale, sa sega tale ni dua na tacina, yalewa se tagane. ena gauna sa raici koya kina o jefica sa dresulaka na nona i sulu ka tukuna, "noqu goneyalewa!, o sa vakayalo-lailaitaki au!, o sa dua tale sa vakaleqai au! ni'u sa vosa oti vei jiova, ka'u sa sega tale ni rawa ni vakasuka na noqu vosa." sa vosa mai o koya vei tamana, "i tamaqu, kevaka o sa vosa oti vei jiova, mo cakava vei au, me vaka o sa vosa kina mai na gusumu, ni o jiova sa vala ena vukumu me baleti ira na kemu meca, na amoni." sa qai tukuna vei tamana, "me yaco mada ga vei au na veika oqo, ia mo solia walega me rua na vula me'u lako mada ki na veiulunivanua me'u laki tagiyaso taka na noqu goneyalewa dina, oi au kei ira na noqui caba." sa tukuna o tamana, "mo lako ga." sa qai talai me rua na vula na nona lako vata kei ira na nona i caba ka tagicaka na nona sega cala ena veiulunivanua. sa qai yaco ni sa oti na vula rua, sa qai lesu, mai vei tamana, ka sa vakayacora o tamana me vaka na nona vosa ni yalayala. sa sega ni kila e dua na tagane o koya. sa qai yaco me dua nai tovo kai vakarau e isireli me ra dau lako me va na siga na goneyalewa ni isireli, ena veiyabaki

me tagicaka na luvei jefica oqo, na kai kiliati.

12

o ira na ifereimi era sa soqoni vata ka takoso yani me donui safoni ka tukuna vei jefica, "ena cava o sa takoso mai kina ka valuti ira na amoni ka sega mada ga ni kacivi keimami me lako vata kei iko? keimami na vakama sobu na nomu vale vei iko ena yameyame!" sa tukuna vei ira o jefica, "o ira na noqu tamata kei au, keimami sa sasaga dina vakadredre me valuti ira na amoni, keimami sa kacivi kemuni, o ni sa sega ni sereki keimami mai na ligadra. "ni'u sa raica ni kemuni sa sega ni rawa ni kauta mai na veisereki vei au, au sa vakararavi ga ki na ligaqu ka takoso ki vei ira na amoni, o jiova ga sa soli ira kina ligaqu. ena cava o ni lako cake mai kina oqo ka via valuti au ena siga oqo?" sa soqoni ira vata na tamata e kiliati o jefica me vala kei ifereimi. era sa vakadrukai ira na ifereimi na kiliati baleta ni ra sa tukuna tiko, "oi kemudou na kai kiliati, sai vakaraitaki ga kei ifereimi ena kedra maliwa na ifereimi, ena kedra maliwa talega na manasa." o ira na kai kiliati era sa taura nai tatakoso ena joritani ni bera ni ra yaco mai na ifereimi, ke-vaka sa dro bula e dua na ifereimi kai mai tukuna, "me'u takoso mada," me na qai tukuna vua e dua na kiliati; "o sa lako beka mai vei ira na ifereimi,?" ke-vaka sa tukuna mai, "e sega," me ra qai tukuna vua, "mo tukuna mada 'shibo leca'" ka me sauma mai vaka oqo "sibo leca", ni sa vakaoqo na kenai cavucavuti vei ira na ifereimi. ke-vaka sa vaka o ya me na qai kau o koya ki nai tatakoso ka vakamatei koya kina. era sa bale mate mai kea e vasagavulu ka rua na udolu na ifereimi. sa vakatulewa e isireli o jefica me ono na yabaki. sa qai mate o jefica na kiliati ka sa buluti ena dua na koro levu e kiliati. sa taravi koya o ipisani mai peceliema sa vakatulewa e isireli. sa tolusagavulu na luvena tagane, ka sa soli ira yani na tolusagavulu na luvena yalewa me ra vakawatitaki, ka kauti ira mai e tolusagavulu na goneyalewa me vakawati kei ira na luvena tagane. sa vakatulewa e isireli me viti na yabaki. sa mate o ipisani ka sa buluti mai peceliema. sa taravi koya mai o eloni mai vei ira na sevuloni. ka sa vakatulewa e isireli me tini na yabaki. sa mate o eloni na luvei sevuloni, ka sa buluti mai aijaloni, ena vanua o sevuloni. sa taravi koya mai o apitoni na luvei ileli na piraconi, sa vakatulewa e isireli. sa vasagavulu na luvena tagane ka tolusagavulu na makubuna tagane, ka, ra sa vodo tiko ena vitusagavulu na luve ni asa. sa lewai isireli tiko me walu na yabaki. o apitoni na luvei ileli na piraconi sa mate ka bulu ena dua na koro levu mai kiliati.

13

era sa caka ca na luvei isireli ena mata i jiova, ka sa soli ira o jiova ki na ligadra na kai filisitia me vasagavulu na yabaki. sa dua na tamata mai sora, ena mataqali nei tani, na yacana o manoa; ka sa yava na watina ka sa sega ni vakaluvuni. sa rairai na agilos i jiova vua na yalewa ka tukuna vua, "o sa yava ka sega ni vakaluvuni, ia, o na kunekune. "mo qarauna vinaka mo kua

ni gunuva na waini se na veigunu sa vaka kina, ka mo kua talega ni kania na veika dukadukali. "mo kila ni o na kunekune ka vakasucuma e dua na gonetaganene. sa tabu ni na koti na uluna, ni sa tabu vei jiova na gone oqo, mai na kete i tinana; sa na tekivu o koya me sereki ira na isireli mai na ligadra na filisitia." sa lako mai na yalewa ka tukuna vua na watina ka vaka "sa lako mai vei au e dua ka sa vaka nai rairai ni agilos i ni kalou, ka sa serau sara; au sa sega ni tarogi koya se sa lako, mai vei, ka sa sega tale ni tukuna vei au na yacana. "sa tukuna vei au, raica o na kunekune ka vakasucuma e dua na gonetaganene, oqo mo kua ni gunu waini, se me dua na ka e vaka kina, mo kua talega ni kania e dua na ka e dukadukali, ni sa vakatabui na gone me nei jiova mai na ketei tinane me yacova na mate." sa masu o manoa vei jiova ka vaka: "i jiova na noqu turaga, me lesu tale mada mai veikairau na tamata ni kalou o ni a tala mai, me mai vakavulici keirau ena veika me caka vua na gone sa na vakarau sucu." sa vakarorogo na kalou ki na domo i manoa ka sa lako tale mai vua na yalewa na agilos i ni kalou ena nona sa dabe tiko ena were; sa sega ni tiko vata kei koya o manoa na watina. sa cici vakatotolu na yalewa me tukuna vei watina, ka vaka: "raica sa dua na tamata sa rairai vei au, oqo, o koya sa rairai vei au ena siga o ya!" sa tucake o manoa ka muri watina, ni sa yaco vua na tamata, sa tarogi koya, "sai iko beka na tamata ka vosa vua na yalewa?" sa sauma o koya, io, "oi au." sa vosa o manoa ka vaka: "me sa yaco na nomu vosa! na cava me sai vakarau ni nona bula kei na nona cakacaka talega?" sa vosa vei manoa na agilos i jiova ka vaka: "me sa qarauna na yalewa na veika kece au sa tukuna vua. "me kua ni kania e dua na ka sa lako mai na waini, se gunuva na waini se na veigunu vata tukuna, se kania e dua na ka sa dukadukali. na veika kece au sa tukuna vua me qarauna vinaka." sa vosa mai o manoa vua na agilos i jiova ka vaka: "au vakamamasu mo ni wawa mada, me keitou vakarautaka mada dua na me vei kemuni." sa vosa na agilos i ni kalou vei manoa, "e dina ni o na vesuki au tiko, au na sega ga ni kania na ka o na vakarautaka, ke-vaka ga o na vakarautaka e dua nai soro kama, mo vakacabora ga vei jiova." (ni sa sega ni kila o manoa ni sa agilos i jiova.) "sa taro yani o manoa vua na agilos i jiova, o cei na yacamuni, baleta ni sa yaco na nomuni vosa, me keirau mai vakarokoroko vei kemuni?" ena cava o sa taroga kina na yacagu, baleta ni sa rui vinaka?" sa sauma lesu mai na agilos i jiova?" sa taura o manoa na luve ni me kei nai soro sila, ka vakacabora ena dela ni vatu vei jiova, sa cakava na agilos i na veika e vakarorogoro i ni rau sa rai tu o manoa kei watina - - ni sa lako cake ki lomalagi na yameyame mai nai cabocabo ni soro - sa qai yaco ni sa lako cake na agilos i jiova ena yameyame mai nai cabocabo ni soro! ni rau sa raica o manoa kei watina, e rau sa cuva ki na qele. ni sa lako yani na agilos i jiova ka sa sega ni kune tale, sa qai kila o manoa kei watina ni sai koya ga oqo na agilos i jiova. sa tukuna o manoa vei watina, "daru na mate vakaidina, ni daru sa raica na kalou!" sa tukuna vua o watina, "kevaka sa vinakata o jiova me daru mate, ena sega ni vinakata na nodaru i soro daru sa vakama vua ena ligadaru, ena sega talega ni vakaraitaka vei kedaru na veika kece oqo, se na sega talega ni via tukuna na

ka kece oqo ena gauna oqo." sa vakasucuma e dua na gone na yalewa ka vakayacana o samisoni; sa tubu cake na gone ka sa vakalouvina kataka koya o jiova. sa tekivu me vakayavalati samisoni na yalo i jiova e mane e tani, ena kedrau veimama o sora kei esetaolo.

14

sa lako sobu o samisoni ki timinaca ka kunea e dua na yalewa mai kea, na luve ni kai filisitia. sa lako cake o koya sa tukuna vei rau na nona i tubutubu ka vaka: "au sa raica e dua na yalewa mai timinaca ka luve ni kai filisitia, mo drau qai kauta mai vei au me watiq." rau sa tukuna vua na nona i tubutubu, "sa sega beka na yalewa vei ira na yalewa ni kai nomu, mo lako kina ka kauta mai e dua na yalewa ka luve ni filisitia?" sa sauma o samisoni vei tamana, "kauta mai na yalewa oqo, ni sa vakacegui au vinaka o koya." e rau sa sega ni kila na nona i tubutubu ni sa mai vei jiova na veika oqo o ni sa vakasagara tiko na sala me samuta ira kina na filisitia, ni gauna o ya era sa lewai ira na isireli o ira na filisitia. sa lako sobu ki timinaca o samisoni kei rau na nona i tubutubu, ka yaco yani ki na were ni vaini mai timinaca. sa kidacala ni sa cicivi koya mai e dua na laione ka sa tagi ni via vala mai. sa curumi samisoni vakaukauwa na yalo i jiova, ka sa basuraka na laione o koya me vaka e dua na laione sa basuraka e dua na me gone sara, sa sega mada ga ni dua na ka me tu e ligana. sa sega ni tukuna vei rau na nona i tubutubu na veika sa cakava oqo. sa lako sobu ka veivosaki kei na yalewa; sa vakacegui samisoni vinaka na yalewa oqo. ni sa oti e vica na gauna, ni sa lesu mai o samisoni, me mai kauta na yalewa, sa vuki me raica mada na yago ni laione sa mate oti. sa raica na o ni ni ra sa veivukayaki tu kina ka sa sinai tale tu ga ena oni na vuca ni laione. sa kelisa sobu kina na ligana ka kania ni sa lako tiko ena sala. ni sa lako mai vei tamana kei tinana, sa solia talega vei rau me rau kana kina, ka rau sa kana sara. sa sega ni tukuna vei rau ni deni o ni o ya e kau mai na yago ni laione sa mate tu. sa lako sobu ki vua na yalewa o tamana, o samisoni sa cakava na magiti levu me ra kana kina, ni sa dau kena i vakarau vei ira oqori. sa qai vaka oqo, ni ra sa raici koya, era sa kauta tale mai e tolusagavulu na nona i tokani me tiko vata kei koya. sa tukuna vei ira o samisoni, "me'u solia mada vei kemuni e dua na "kilakila mada. kevaka sa donu na kena i sau ena vitu na siga eda kana magiti vata tiko kina, au na solia yani veikemuni e tolusagavulu nai sulu lineni kei na tolusagavulu nai sulu ni veisau. "kevaka sa sega ni dua e sauma vei au na kilakila mada oqo, me qai solia vei au, na vei ka au sa yalayala kina me'u solia yani." era sa tukuna kece, "solia mai na kilakila mada oqori." sa qai tukuna vei ira "sa lako mai vua na daukana e dua na ka me laukana, sa lako mai vua na kaukauwa e dua na ka kamikamica." me yacova e tolu na siga era se sega ga ni vakamacalataka rawa nai ba oqo. ena i ka vitu ni siga, era sa lako mai vei wati samisoni ka tukuna vua, "mo bacani watimu mada, me tukuna vei keimami na kilakila mada, oqo. kevaka e sega, keimami na vakamai iko kei na vale nei tamamu. drau sa sureti keimami mo drau mai taura tale na veika sa neimami? e sega beka ni o ya?" sa tagi vei samisoni o watina ka vaka: "o sa

cati au! o sa sega ni lomani au! o sa cakava na kilakila mada oqo vei ira na luve ni kai noqu, ia, o sa sega mada ga ni vakamacalataka vei au." raica, sa vosa vei watina o samisoni, "au sa sega ni vakaraitaka oqo vei tamaqu kei tinaqu; me'u qai vakamacala li vei iko?" sa tagici samisoni tiko me vitu na siga me yacova ni sa oti na kana magiti. ni sa yacova nai ka vitu ni siga, sa qai vakamacala vei watina a€" baleta ni sa rui dauvakasosataki koya. sa qai vakamacalataka na kilakila mada oqo vei ira na tamata o wati samisoni. era sa qai vakamacala vua na tamata mai na koro ena i kavitu ni siga ni se bera ni dromu na matanisiga. "na cava e kamikamica cake mai na oni? na cava e kaukauwa cake mai na laione?" sa qai tukuna vei ira: "kevaka dou a sega ni sivivara ena noqu pea bulumakau, ke dou a sega ni kila na noqu kilakila mada!" sa qai lako mai vakaukauwa na yalo i jiova vei samisoni ka sa lako sobu ki esikeloni ka vakamatea e tolusagavulu na kena tamata, taura na nodra i sulu ka solia vei ira sa tukuna mai na kilakila mada. sa qai cudru vakalevu o koya, ka sa lesu tale ki na vale i tamana. sa qai soli na wati samisoni vei ira na nona i tokani, vei koya na nona i tokani voleka duadua.

15

ni sa qai yaco mai na gauna ni tatamusuki, sa veisiko yani o samisoni, me sikovi watina, ena dua na me gone. sa tukuna, "me'u lako mada yani vei watiq, ki na nona rumu sara." sa sega ni vakatara o tamana me curu ki na rumu nei watina. sa tukuna vua o tamai watina, "au nanuma ga ni o sa besetaki koya; oqori na vuna au sa soli koya kina vua na nomu i tokani. e sega beka ni vinaka cake vei koya na tacina e gone vua?; au kerea mo tauri koya, ka gone oqo." sa qai tukuna vei ira o samisoni, "oqo sara ga, au sa na sega ni cala kina ena vukudra na filisitia, kevaka au sa na samuti ira!" sa qai lako o samisoni ka toboka e tolu na drau na fokise, vesuka yaru na buidra, ka vakama na buidra. era sa qai veiciciyaki na fokise, ki na veivanua kecega ni sa kama tu na buidra. era sa kama yani na veisila bula kei na sila sa musu oti; na vei vaini kei na olive talega. era sa taroga na filisitia na veika oqo, era sa tukuna kece, "o samisoni ga na vugoi timinite, baleta ni sa taura na watina ka solia vua na nona i tokani me watina." era sa lako mai na filisitia ka vakamai yalewa kei tamana o timinite ena bukawaqa. sa vosa vei ira o samisoni, "ni o ni sa cakava na veika oqo, au na sauma dina vei kemuni, ni sa oti, au na qai cegu." sa qai vakamatei ira ena dua na veivakamatei levu; sa qai lako sobu ka la'ki vakaitikotiko ena veiqara vatu e itama. era sa lako cake na filisitia ka ra laki toka vakawawa e juta, ka ra sa tuvani ira me valuti lei. era sa vosa na juta ka vaka: "ena cava o ni sa lako mai kina me valuti keimami?" era sa sauma mai; "keimami sa lako tiko mai oqo, me mai vesu o samisoni, me keimami cakava vua me vaka sa cakava vei keimami." era sa lako sobu mai e tolu na udolu na juta ki itama ena bari ni veivatu ka tukuna vei samisoni, "o sa sega beka ni kila ni ra sa lewai keda o ira na filisitia?" na cava oqo o sa kitaka vei keda?" sa qai tukuna vei ira. "na vaka ga na veika era sa kitaka vei au, au sa kitaka tiko oqo vei ira." era sa tukuna vua, "keimami sa lako tiko mai oqo me

vesuki iko ka soli iko ki na ligadra na filisitia." sa qai tukuna vei ira o koya, "mo ni yalataka oqo, ni o ni na sega ni vakamatei au." era sa sauma lesu vua ka vaka: "e sega sara, keimami na vesuki iko ga ka soli iko yani kina ligadra, keimai na sega ni vakamatei iko." era sa vesuki koya ena rua na dali vovou, ka kauti koya mai ki na bari ni vatu. ni sa yaco mai ki lei, e ra sa kaikaila mai vei koya na filisitia. sa qai lako mai vua na yaloi jiova, ka lako mai vakaukauwa sara. ka sa malumu sobu mai nai vesu e ligana me vaka sa kama waicala yani na drega, ka sa tasere sara nai vesu e ligana. sa kunea sa ra e dua na sui galegale ni asa, sa taura sara e dua e ligana ka vakamatea kina e dua na udolu na tamata. sa tukuna o samisoni: "ena sui ni galegale ni asa, era sa veibinibini tu, ena sui ni galegale ni asa, au sa vakamatea kina e dua na udolu na tamata!" ni sa oti na nona vosa, sa viritaka laivi na sui ni galegale ni asa mai ligana ka vakatoka na yaca ni vanua o ya o ramaci-lei. sa qai karamaca vakalevu: ka kaci yani vei jiova ka vaka: "o ni sa cakava na veisereki levu ena ligana na nomuni tamata, ia oqo me'u na mate beka ena via gunu, kei na ligadra talega na sega cili oqo?" sa vida rua na vatu mai lei na kalou ka sa lako mai kina na wai, ka sa gunu kina o samisoni, ka sa bula tale mai na yalona. sa vakayacani na vanua o ya me eniakori mai lei me yacova na siga oqo. sa vakatulewa e isireli o samisoni me ruasagavulu na yabaki, ena nodra gauna na filisitia.

16

sa lako o samisoni ki qasa ka raica e dua na yalewa ni gaunisala ka rau sa tiko vata sara. ni sa rogovaki yani e qasa, "sa yaco mai o samisoni!" era sa vakavolivolita na vanua ka toka vuni ena bogi taucoke ka wawa tiko ena matamata ni koro. era sa tiko vakanomodi ka tukuna tiko, "ni sa kida mai na rarama ni mataka, meda na vakamatei koya." sa toka malua o samisoni me yacova na bogi levu tutu, saqai taura na katuba ni matamata ni koro kei na kena duru ruarua ka basuka, ka colata e domona, ka colata ki na ulunivanua donui epiro. sa oti oqo, sa tekivu me lako na nona dodomo ki vua e dua na goneyalewa ena buca mai soreki, ka yacana o tilaila. era sa lako mai vua na veiliutaki e filisitia ka tukuna vua, "temaki koya mo kila rawa na vu ni nona kaukauwa kei na kena sala kece me vakamalumalumutaki kina, me rawa ni da vesuki koya ka vakararawutaki koya; keimami na solia vakayadua vei iko e tinikadua na drau na tiki ni siliva." o tilaila sa vakamasuti samisoni, "mo tukuna mada vei au se sa tiko e vei na vu ni nona kaukauwa, kei na ka mo vesuki kina mo kune rarawa." sa tukuna vua o samisoni, "kevaka era sa vesuki au ena vitu na wa ni dakai titi e se bera ni vaka mamacataki, oqori au na malumalumu kina ka vaka ga e dua tale na tamata." era sa kauta mai vua o ira na veiliutaki e vitu na wa era se bera ni mamaca, ka sa vesu kina o samisoni. era sa tiko talega e kea e so na tamata era sa vuni tiko ena rumu nei tilaila. sa kaci yani o tilaila, "era sa lako mai oqo na filisitia me ra samuti iko, samisoni!" sa vakacavukataka kece na kena i vesu o koya me vaka na wa sa kama. sa sega tikoga ni kilai na nona kaukauwa. sa tukuna vua o tilaila, "raica o sa

vakalialiai au ka lasutaki au." mo tukuna mada vei au na ka mo vesuki kina." sa tukuna tale vua, "kevaka era sa vesuki au ena dali vovou e se bera ni vakayagataki, au sa na qai malumalumu ka vaka ga e dua na tamata." sa qai vesuki samisoni o tilaila ena wa vovou ka kaila yani, "era sa tu oqo na filisitia, samisoni!" era sa tu oti e ke na tamata ia o samisoni sa vakamavoataki ira vakaca sara me vaka na wa sa cacavukavuka. sa tukuna tale vei samisoni o tilaila, "me yacova mai oqo o sa vakalialiai au ka lasutaki au tikoga. tukuna vei au na cava mo vesuki kina." sa qai tukuna vua o samisoni, "na noqu tobe vituvitu me tali vata na vulovulo". sa talia vata vakaukauwa na uluna kei na vulovulo kina kau o tilaila, ka kaci yani "era sa tu oqo na filisitia samisoni!" ni sa yadra mai na moce o koya, sa tacavu kecega mai na veika sa tali ka vesu vata tu kina na uluna. sa vosa tale o tilaila vei koya, "o sa tukuna rawa vakacava, 'au sa domoni iko,' ni sa sega ni tiko na yalomu vei au? o sa vakalialiai au vakatolu oqo ka o sa cakava tiko e dua na lasu kaukauwa." sa qai yaco ni sa levu tiko ga na cikecike nei tilaila vei samisoni ena veisiga kei na vosa ni veivakayavalati, sa vaka ni sa yali vua na yalona, sa qai dolava na yalona taucoke vei tilaila ka tukuna vua, "e se sega vakadua ni bau koti modri na uluku, ni'u sa vakatabui me'u nona na kalou mai na ketei tinaqu kevaka sa tasivori na uluku taucoke, ena qai biuti au na noqu kaukauwa, au na qai malumalumu me vaka ga e dua na tamata." ni sa raica o tilaila ni sa vosa dina tiko mai vu ni yalona, sa qai kacivi ira na veiliutaki ni filisitia ka vaka, "mo ni lako kece tale mada mai ni sa qai tukuna kece o koya mai na vuniyalona." sa ra qai lako kece mai vua na veiliutaki ni filisitia ena nodra kauta vata mai nai lavo. sa qai vakamoceri samisoni ena duruna, ka kaciva mai e dua na tagane me mai kotiva na nona tobe e vitu. sa vakatekivu me vakararawutaki koya ni sa biuti koya na kaukauwa. sa tukuna o koya, "era sa tu oqo na filisitia, samisoni!" sa yadra mai na moce, ka tukuna, "au na lako mada yani me vaka e liu ka kureitaki au mada." sa sega ni kila ni sa biuti koya ko jiova. era sa tauri koya na filisitia, ka ceuta laivi na yaloka ni matana ka kauti koya sobu ki qasa. era sa vesuki koya vata kei na bai varasa ka sa vakararawutaki vakaca sara e valenisoro. sa tubu tale na dra ni uluna mai na gauna sa tasivori kina. era sa soqoni vata mai na turaga veiliutaki e filisitia, me ra vakacabora na soro levu vei tekoni na nodra kalou ena marau. era sa tukuna; "na noda kalou sa soli samisoni na keda meca ki na ligada!" ni ra sa raici koya na tamata, e ra sa vakacerecerea na nodra kalou ni ra sa tukuna: "na noda kalou sa solia na keda meca kina ligada, na dauveivakarusai ni noda vanua, kei koya sa vakalevutaka na mate ni noda vanua." sa qai yaco ni ra sa marau tiko vakalevu, era sa kaci yani, "me kau mai vakatotolo o samisoni, me mai vakaraitaki koya vei keda." sa qai kau mai o samisoni mai valeniveivesu me vakaraitaki koya vei ira. era sa vesuki koya tu ena kedrau veimama na duru lelevu. sa vosa o samisoni vei koya sa tiko ena yasana ka dua, "me'u tara mada na duru sa taura tiko na vale taucoke oqo, e rawa ni'u ravi tiko kina." na vale levu oqo era sa sinai tu kina na tagane kei na yalewa, o ira kece talega na veiliutaki era sa tiko kina. era sa lewe tolu na udolu na tagane kei na yalewa era sa tiko

e dela ni vale me saravi samisoni ni sa vakaraitaki koya tiko. sa kacivi jiova tale o samisoni ka vaka: "i jiova na kalou, mo ni nanumi au, au kerea! mo ni vakaukauwataki au tale vakadua au kerea, na kalou, ena dua ga nai cegu me'u sauma lesu kina vei ira na filisitia na ka era cakava kina mataqu!" sa qai taura o samisoni na duru ruarua ena loma ni vale, sa ravita vakaukauwa, dua ena ligana i mawi ka dua tale ena liganai matau. sa tukuna mai o samisoni, "me'u mate vata kei ira na filisitia!" ka sa biliga na duru ena nona kaukauwa taucoko, ka sa kasura mai na vale taucoko vei ira na veilutaki kei ira na tamata era sa tiko kina. sa levu sa vakamatea o koya ena nona mate mai nai wil-iwili ni mate ni sa bula tiko o koya. era sa lako mai na tacina kei ira kece na wekai tamana ka kauti koya ka buluta ena kedrau veimama o sova kei esitaroci ena i bulubulu nei manoa na tamana, sa vakatulewa e isireli o samisoni me ruasagavulu na yabaki.

17

sa dua na tamata mai na veilunivanua nei ifereimi na yacana o maika. sa tukuna vei tinana, "na tini kadua na drau na sikele siliva sa tauri mai vei iko, o a vosa ca kina, ka tukuna tale e daligaqaâ€"sa tiko ga oqo na siliva vei au; au sa taura." sa tukuna mai o tinana, "mo vakalouvinaakataki mai vei jiova na luvequ!" ni sa vakasuka na tinakadua na drau na sikele siliva ki vei tinana, sa qai tukuna mai o tinana, "au sa solia taucoko na siliva kina liga ni kalou me nei luvequ, me ceuta ka bulia nai vakatakarakara; ia oqo, au sa vakalesuya yani vei iko." sa vakasuka na tiki ni siliva vei tinana. sa taura e rua na drau na sikele siliva ka solia vua na dautulituli, sa qai cakava kina nai vakatakarakara; ka sa biu tiko ena vale nei maika. o maika sa dua tiko na nona i cabocabo ni soro, sa cakava e dua na efoti kei na dua nai vakatakarakara ni vuvala. sa vakatabuya e dua na luvena me sa mate. sa sega na tui e isireli ena gauna o ya; e ra sa dui cakava ga na tamata na veika sa vinaka vei ira. sa dua na cauavou mai peceliema e juta, ena vuvala nei juta; e livai o koya, ka sa veilakoyaki voli mai juta. sa lako tani o koya mai peceliema e juta, ka sa lako voli me kunea na vanua me tiko kina. sa yaco sara kina veilunivanua e ifereimi kina vale nei maika, ena nona lako mai. sa tarogi koya o maika, "o sa lako sara tiko mai vei?" sa sauma lesu ka vaka, "oi au e dua na livai mai peceliema e juta. au sa lako tiko mai me'u kunea e dua na vanua me'u tiko kina." sa tukuna vua o maika, "mo tiko e ke vata kei au mo tama ka bete talega vei au, au na solia vei iko e tini na sikele siliva me dua na yabaki, nai sulu e vakaraautaki, kei na kakana vakaraautaki." sa vakadonuya na livai ka sa laki tiko ki na. sa marau na livai ni tiko vata kei na tamata; na cauravou oqo sa yaco me vaka sara ga e dua na lewe ni vale vei maika. o maika sa vakatabuya na livai, ka sa yaco na cauravou oqo me nona bete, ka tiko ga ena vale nei maika. sa vosa ka maika ka vaka, "oqo au sa kila ni na vinaka vei au o jiova, ni sa tiko vei au e dua na livai me bete!"

18

ena gauna koya sa sega na tui e isireli. o ira na yavusa tani era sa vakasaqara e dua nai votavota me ra tiko kina, ena gauna koya e se bera ni wasei vei ira e dua nai votavota me vaka vei ira na luvei isireli. o ira na tani era sa tala yani e lima na nodra tamata qaqā mai sova kei esitaoli me vakaraica ka vakadikeva na vanua. era sa tukuna vei iratou, "dou lako ka vakaraica na vanua." e ratou sa lako ki na veilunivanua nei ifereimi, ki na vale nei maika ka tiko kina. ni ratou sa tiko ena vale nei maika, e ratou sa kila na domo i koya na luvei livai oqo. e ratou sa lako vakatik-itiki ka tarogi koya, "o cei sa kauti iko mai ki ke? na cava o cakava tiko eke? na cava e tiko eke e nomu?" sa sauma vei iratou, "na ka oqo kei na ka o ya sa cakava vei au o maika. sa saumi au o koya, ka'u sa nona bete." e ratou sa kerei koya, "mo tarogi jiova mada me keitou kila, se, na vuavuai vinaka nai lakolako keitou lako tiko kina oqo se sega? sa sauma vei iratou na bete ka vaka: "dou lako ena vakacegu. ena vakaraitaki koya tiko na kalou vei kemudou kei nai lakolako talega ena sala." e ratou sa lako na lewe lima oqo ki laisi. e ratou sa raici ira na tamata era sa tiko mai kea ni ra sa tiko vinaka, me vakataki ira ga na kai saitoni, e vakagagalu ka malumu yani. sa sega na vakaveiliutaki ena vanua me rawa ni ratou vakamaduataki kina ena dua na ka. e ratou sa yawa sara mai vei ira na kai saitoni ka ratou sa sega ni vesuki vua e dua. e ratou sa lesu tale mai na daunivakasaqara oqo ki vei ira na wekadra-tou e sova e esataoli ka ratou sa tarogi sara, "sa cava na nomudou i tukutuku?" e ratou sa sauma yani, "me da tucake ka lako yani ka veivorati kei ira, keitou sa raica na vanua, io, sa dina sara, sa vanua vinaka. ena sega beka ni caka e dua na ka? me kua na vakariri na lako, me da lako yani ka taukena na vanua. "ni kemuni sa lako, o ni yaco ki vei ira eso na tamata vinaka kei na vanua e levu. na kalou sa solia ki na ligamuni na vanua sa sinai tu kina na ka kecega sa sinai tu e vu-ravura." era sa lako mai e ono na drau na tagane mai vei ira na tani mai sova kei esitaoli ka vakaiyaragi ni valu. era sa lako cake ka la'ki tiko vakawawa e kirijaci â€"jaerimi e juta. sa vakayacani na vanua o ya me maena-tani me yacova na siga oqo. (oqori na ra kei kirijaci â€"jaerimi.) era sa lako mai kea ki na veilunivanua e ifereimi ka lako mai ki na vale nei maika. o iratou na lewe-lima sa lako mai e liu me vakaraica na vanua, sa vosa yani vei ira, "o ni sa kila beka ni sa tiko ena vale oqo e dua na matakau sa buli? mo ni lewa mada na veika mo ni cakava." e ratou sa gole mai kea ki na vale sa tiko ki na na livai gone oqooqori na vale nei maikaoka vakabula vua. o ira na ono na drau na tagane sa vakaiyaragi tu ena i yaragi ni valu, o ira na luvei tani, era sa tucake ka wawa tu ena mata-mata ni koro. ni ratou sa curu yani ki vale, e ratou sa taura na ka ceuti oqo, na efoti, na matakau ni vuvala, na matakau veiivaki. sa tucake tu na bete gone oqo kei ira na ono na drau na tamata vakaiyaragi. ni ra sa lako oqo ki na vale nei maika ka sa taura tiko na matakau ceuti oqo, na efoti, na matakau ni vuvala, na matakau sa buli ena ka veiivaki, sa vosa vei iratou na bete ka vaka: "na cava dou sa cakava?" e ratou sa tukuna vua, "mo galu ga, tabonaka na gusumu ena ligamu, ka lako

vata mai kei keitou, e vinaka mo bete ga ni dua na yavusa e isireli?" sa marau na yalona na bete oqo, ka sa taura na efoti, na matakau ni vuvale oqo ka sa taura na nonai tutu ena kedra maliwa na tamata. era sa vuki ka lesu yani, ka ra sa biuti ira na gone, na manumanu kei na nodra i yaya me liu tiko ka ra sa qai muri yani. ni ra sa yawa sara mai na vale mei maika, o ira sa tiko volekati maika, era sa soqoni vata ka cici muri ira ka toboki ira. era sa kaci yani vei ira na luvei tani. era sa vuki mai ka vosa vei maika, "na cava sa yacovi io mo kauti ira kina mai oqo?" sa sauma mai, "o ni sa kauta tani mai na noqu kalou o koya au sa bulia kei na kena bete, ka sa lako tani. na cava sa qai vo tu vei au? o ni sa tukuna vakacava, 'na cava au sa leqa kina?'" era sa sauma vua na luvei tani ka vaka, "me kua ni rorogo na domomu ena keda maliwa, de era qai samuti iko na tamata oqo ka yali na nomu bula, kei ira na nomu vuvalu!" era sa lako ga yani na luvei tani. ni sa raica o maika na kedra lewe levu, sa lesu tale ki nona vale. era sa kauta na veika sa bulia o maika kei na kena bete ka lako ki laisi, na kena tamata era sa dau tiko malua ga, era sa vakamatei ira ena i seleiwau ka vakama na nodra koro. sa sega e dua me vakabulai ira rawa, ni ra sa veiwekani kei na dua tale. oqo na buca sa nei beci-reobi. era sa tara na koro levu oqo ka tiko kina. era sa vakatoka na koro o ya me o tani, ka vakayacani ga vei tani na tamadra o koya sa vakasucumi vei isireli. na yaca ni koro o ya e liu o laisi. o ira na tani era sa vakaduria vei ira nai vakatakarakara oqo; o jonacani na luvei keresomi, na luvei manasa kei ira na luvena era a bete tu ena yavusa o tani me yacova na veisiga ni veivakabobulataki ena vanua. era sa vakaduria vei ira na vakatakarakara sa ceuti, ena gauna sa tiko kina na vale nei kalou mai sailo.

19

sa qai yaco ena veisiga o ya, ni sa leqa na tui i isireli, sa dua na livai sa veilakoyaki voli ena veilunivanua e ifereimi. sa taura vua e dua na watina lailai mai peceliema e juta. sa qito ka taka na watina na yalewa oqo ni sa dau volitaki koya vei ira na tagane, ni sa lako ki na vale nei tamana e peceliema me va taucoko na vula ena nona biuta tu na watina. sa tucake o watina me muri koya ka vosa vinaka vua, ka kauti koya lesu mai, sa lako o koya kei ira na nona dauveiqaravi kei na so tale na asa. sa lako mai o watina ka kauti koya sara yani kina vale nei tamana; ni sa raici na vugona o tama i yalewa, sa marau sara ni rau sa sota. o nona momo sa tukuna me tiko tale mada. sa tolu na siga ena nona tiko e kea, ka kana, ka gunu ka moce talega. sa qai yaco ena i ka va ni siga, era sa yadra vakamataka lailai, sa tu caka o koya ka lako; ia, o nona momo sa tukuna vei na vugona, "mo vakaukauwataki iko mada ena madrai ka qai lako." e ratou sa dabe sobu, ka kana ka gunu vata, sa vosa o nona momo, "yalovinaka mo tiko tale mada ena bogi, me vakamarautaki tale mada na yalomu." ni sa tucake me lako yani, sa kerei koya tale o nona momo me tiko tale mada, a sa tiko tale. sa tucake tale ena i ka lima ni siga me lako yani, sa vosa mai o nona momo, "mo vakabulabulataki tale mada na yalomu," e ratou sa tiko tale me yacova na yakavi ka kana tiko. ni sa tucake na tamata me lako yani o koya

kei watina lailai kei na nona dauveiqaraviosa tukuna mai o nona momo, "sa totolo mai na yakavi; dou tiko tale mada. sa vakarau oti na siga, dou tiko tale me marau mada na yalomudou. ni sa mataka, mo dou qai lako yani vakatotolo ki na nomudou vale." sa bese ni tiko tale o vugona; sa tucake ka lako yani, sa lako yani ki na dua na vanua veibasai kei jebusa (jerusalem). sa lako vata kei koya e rua na asa vakavodoki vinaka, vata kei na watina lailai. e ratou sa voleka yani ki jebusa, ka sa balavu sara mai na siga; sa tukuna na dauveiqaravi vua na nona turaga, "lako mai, tou gole kina koro oqo o jebusa ka vakacegu kina." sa tukuna vua na nona turaga, "edatou na sega ni gole vakatik-itiki kina nodra koro na vulagi, ni ra sa sega ni luvei isireli, edatou na lako sara ki kipea." sa tukuna sara vua na nona dauveiqaravi, "medatou lako voleka kina dua na vanua oqo, medatou vakayagataka na bogi e kipea se rama." e ratou sa lako yani, ka sa lako sobu na matanisiga ni ratou sa voleka e kipea e penijamini. e ratou sa gole yani ka la'ki vakacegu e kipea, e ratou sa lako ka vakacegu tiko ena loma ni koro, ena vanua ni wawa, ka ra dau dabe ka veitalanoa tu kina ena sigalevu. ni sa sega e dua sa via kauti iratou kina nona vale. sa qai lako mai vei iratou e dua sa qase sara, ena nona lesu tiko mai ena cakacaka mai na nona i teitei. o koya talega sa dua vei ira mai na veilunivanua mai ifereimi; sa lako tiko ki kipea, ni ra sa kai penijamini. ni sa rai yani, sa raici iratou na lako tiko yani ena buturara ni loma ni koro; sa tarogi iratou sara, "dou lako tiko ki vei, dou lako tale tikoga mai vei?" sa tukuna vua na tamata, "keitou sa lako tiko mai peceliema e juta, ka lako sara tiko kina veilunivanua e ifereimi; oi au mai kea, au a lako ki peceliema e juta, ia oqo au sa lesu tale tiko kina vale ni kalou, "e dina ga ni sa tiko na kedrau kakana na asa, na kequ madrai kei na mequ waini, na kenai votavota talega na dauveiqaravi yalewa, na kena i votavota talega nai dauveiqaravi tagane, o koya sa tiko kei au, sa sega na i ka e sega." sa tukuna mai na qase, "mo vakacegu! sa na noqu i tavi kece na veika o vakaogai iko tiko kina, lako mai ka mo kua ga ni tiko ena vanua lala oqo." sa qai kauti iratou mai kina nona vale, sa solia na kedrau kakana na asa. e ratou sa savata na yavadrato ka kana ka gunu. ni ratou sa vakamarautaki iratou tiko, vakasauri eso na tagane e na koro, o ira sa dau yalovakatasi, era sa vakavolivilota na vale ka tukia yani na katuba. era sa vosa vua nai taukei ni vale, na qase ka vaka: "kauta mai tuba na tamata sa tiko oqori vei iko, me keimami mai veimoceri vata!" ia, na qase nai taukei ni vale, sa lako vei ira ki tautuba ka tukuna: "e sega kemuni na taciqu! au kerea me kua na caka ca vaka oqo, na tamata oqo sa lako mai o koya ki na noqu vale, me kua ni caka na veika ca vaka oqo. "raica, oqo na luevugoneyalewa savasava kei na watina lailai na noqu vulagi, me'u kauti rau mai ki vei kemuni, ka moni veidomoni kei rau. mo ni cakava vei rau na veika o ni sa vinakata, me kua ga ni caka vua na tagane oqo na veika vakasisila oqori!" era sa sega ga ni via vakarorogo, na tamata sa qai solia yani na watina lailai kivei ira. era sa curumi koya vakalewe levu ena bogi taucoko ka yacova na mataka, era sa qai biuta yani me lako ena rarama ni mataka. sa qai lako mai na yalewa ni sa mataka ka sa mai davo sobu ena mata ni katuba e

a soli mai kina, me yacova ni sa rarama levu mai. ni sa yadra mai ena mataka na nona turaga ka la'ki dolava na katuba me lako yani, sa davo toka ena katuba na watina lailai, na ligana sa kukube toka ena i lago ni katuba. sa tukuna sara vua, "tucake me tou lako yani." sa sega ni sauma lesu mai na vosa. sa laveti koya cake ki na asa, ka sa kauta yani ki na nona vale. ni sa yaco yani ki vale, sa taura sara e dua nai sele, sa vakadavora vinaka na watina lailai ka wasei koya vaka tinikarua ka vakauta yani na veitikina yadua oqo ki vei ira kece na yavusa e tinikarua ni isireli kei na kena i tukutuku. o ira kece sa raica oqo, era sa tukuna kece, "sa sega ni caka e dua na ka vakaoqo mai na gauna era lako mai kina na luvei isireli mai ijipita ka yacova na siga oqo, mo ni raica, mo ni veivosaki kina ka vosa mai!"

20

era sa lako kece mai na luvei isireli mai tani ki periseqa, mai na vanua talega o kilati, era sa soqoni kece vata mai me vaka ga e dua na tamata ena mata i jiova mai misipa. o ira nai liului kece ni tamata, na yavusa kece e isireli, era sa vakaraitaki ira ena i soqosoqo ni tamata ni kalou, e va na drau na udolu na sotia sa tauri i sele. (o ira na luvei penijamini era sa rogoca ni ra sa lako cake na luvei isireli ki misipa). era sa taro na luvei isireli, "tukuna mai sa yaco vakacava na veika oqo?" na livai, o koya na watina lailai sa vakamatei sa sauma mai ka vaka, "keirau sa lako kei watiqu ki kipea e penijamini me moce kina ena bogi. "era sa vakatubu vala vei au na kai kipea, ka vakavolivolita na vale baleti au. era sa via vakamatei au, ia, era sa golevi watiqu ka curumi koya vakaukauwa, ka vakalewelevu me yacova ni sa mate. "au sa tauri koya, ka wasei koya ka vakauta yani ki na veiyasana kecega e isireli, baleta ni ra sa cakava e dua na ka torosobu duadua e isireli. "mo ni raica! o ni sa luvei isireli kece; mo ni solia na nomuni vakasala kei na nomuni lewa vinaka ena gauna sara ga oqo!" era sa tucake na tamata kecega me vaka ga e dua a ra sa tukuna, "ena sega ni lesu tale ki nona vale laca se ki vale; "oqo na veika keimami sa cakava vei kipea, keimami na valuti koya vaka i wasewase. "ena digitaki mai e lewe tini mai na veiyayadrau, na drau mai na veiyayaudolu, na udolu mai na veiya tini na udolu, me solia na galala vei ira na tamata ni ra sa lako mai ki kipea e penijamini. me ra sauma ki na vei ka caka kece era sa cakava e isireli." era sa vakarau kece na isireli me valuta na koro, era sa yalovata me vaka ga e dua na tamata. o ira na isireli era sa tala yani na tamata ki penijamini taucoko me taroga, "na cava na ka vakasisila oqo sa yaco ena kemuni maliwa? "oqo mo ni soli ira mai na tamata ca oqo, o ira na tamata vakasisila oqo era sa tiko e kipea, me keimami vakamatei ira ka kauta tani na ca oqo e isireli." o ira na tacidra, na luvei isireli. era sa soqoni vata kece mai na penijamini mai na nodra veikoro ki kipea, me ra vala kei ira na luvei isireli. mai na nodra veikoro ena gauna o ya, o ira na luvei penijamini era sa ruasagavulu ka ono na udolu ka sega ni wili kina o kipea, era sa tauri sele ni vala, o kipea sa solia e vitu na drau na tamata digitaki. mai vei ira kece oqo, era sa tiko ga e vitu na drau na tamata digitaki e ra sa liga i mawi kece; ira

vaka yadua oqo e rawa ni ra vanataka na vatu ka sega vakadua ni rawa ni cala. mai vei penijamini, o ira na isireli era sa lewe va na drau na udolu na tauri i sele ni vala, o ira kece oqo era sa tamata ni vala. o ira na luvei isireli era sa yadra vakamataka ka lako cake ki na vale ni kalou me kere i vakasala mai vua na kalou. era sa taroga, "o cei vei keimami e dodonu me liu ena kena valuti o penijamini?" sa tukuna mai o jiova, "me liu vei kemuni o juta!" era sa yadra ena mataka na isireli ka la'ki tiko wawa me vala kei kipea. era sa lako yani na isireli me vala kei ira na penijamini; era sa vakarautaki ira vakavalu na isireli me vala kei ira na penijamini e kipea. era sa lako mai na penijamini mai kipea ka vakadavora e ruasagavulu ka rua na udolu na sotia ni isireli. era sa veivakananumi tale na isireli ka veivakaloqoqataki me ra vakavinakataka na nodra malumalumu ena i matai ni siga. era sa lako cake ka tagi ena mata i jiova me yacova ni sa karobu, era sa taroga nai vakasala i jiova, "me keimami lako voleka tale yani ka vala kei penijamini?" sa vosa o jiova ka vaka, "mo ni lako cake ka valuti ira." era sa lako cake na isireli vei ira na penijamini e nai karua ni siga. era sa lako mai na penijamini mai kipea ena i karua ni siga ka vakabalea e tini ka walu na udolu na isireli. o ira kece na luvei isireli, ira kece na tamata, era sa lako cake ki na vale ni kalou ka tagi. era sa dabe tiko ena mata ni kalou ka lolo tiko me yacova na yakavi; era sa vakacabora nai soro kama kei nai soro ni veivinakati vua na kalou. era sa vakatataro vua na kalou na luvei isireli, (ni sa tiko vata kei ira na kato ni veiyalayalati ena gauna o ya, o finiasi na luvei iliesa, na luvei eroni sa tucake tu ena mata ni kato ka taroga), "me'u lako tale beka me vala kei ira na luvei taciqu o penijamini, se me'u kua?" sa tukuna o jiova, "lako cake ni mataka au na soli ira ki na ligamu." o isireli sa tuvani ira vuni na nona tamata vakavolivoliti kipea. era sa qai lako cake na luvei isireli me valuti penijamini e nai katolu ni siga, era sa vala kei kipea me vaka ga na veisiga sa oti. era sa lako mai na penijamini vei ira na isireli ka ra sa cemuri mai kipea. era sa tekivu me veivakabalei ka vakamatei ira eso me vaka na veisiga sa oti, ena veisalatatu vaka ki pececi kei kipea talega, e tolusagavulu beka na tamata. o ira na penijamini era sa tukuna tiko "era sa davo e matada me vaka e liu." era sa tukuna tikoga na isireli, "me da saga tikoga me ra dreti rawa tani mai na koro ki na salatu." era sa tucake mai na isireli mai na vanua era vuni tu kina ka ia na vala e peali-tamari. oqo sa vakasauritaka na katakata ni vala ena buca mai kiba. e tini na udolu na tamata nei isireli era digitaki, era sa kabai kipea. sa katakata tiko nai valu ka sa sega ni kila o penijamini na veika sa yaco tiko. sa vakadrukai penijamini o jiova e matai isireli. ena siga o ya o ira na luvei isireli, era sa vakarusa e ruasagavulu ka lima na udolu ka dua na drau tale na penijamini ni sa taura rawa na i sele. o ira na luvei penijamini era sa raica rawa ni ra sa druka. o ira na isireli era sa solia na vanua me ra vesuki kina na penijamini ni ra sa biuti ira vuni tiko na tamata me valuti kipea. era sa cici yani vakatotolo na sotia era vuni tu, ka toso vakararaba ka samuta na koro taucoko ena i seleiwa. nai vakatakilakila era sa kila vata tiko o ira na isireli kei ira na sotia toka vuni, o ya me sa laurai levu mai na kubou ni vakamakama

mai na koro o kipea, e kea, mera qai vuki lesu yani na isireli ena nodra dro tiko ka cicivi ira yani. o ira na penijamini era sa tukuna tikoga, "era sa druka ka dro tiko me vaka ga na kena i matai." ni sa tubu cake mai na o kubou mai na koro ka sa kubou levu mai, era sa rai lesu na penijamini, ka sa kuvu cake ki lomalagi na kubou ni kama. ni ra sa vuki lesu yani na isireli, era sa veilecayaki na penijamini ni ra sa raica na leqa levu sa lakovi ira mai. era sa qai vuki vakanaadaku ka dro vaka ki na vanua liwa; sa toboki ira nai valu ka siviti ira, o ira kece sa biuta mai na koro era sa vakamatei kece. era sa tagavi na penijamini ka cemuri ka ra sa butubuturaki me yaco sara yani ki na matamata kei kipea vaka ki na tokalau. era sa mate e lewe tini ka walu na udolu na penijamini; era tamata qaqa ena i valu. era sa vuki tale ka dro ki na vanua liwa ki na veivatu mai rimoni; era sa vakamatei ira e lima na udolu ena salatu. era sa vakacemuri tikoga me yaco sara ki kitomi ka ra sa mate tale e rua na udolu. o ira kece sa mate vei ira na penijamini ena siga o ya e ruasagavulu ka lima na udolu, o ira sa tauri i seleiwau; o ira kece oqo era sa tamata qaqa. ia, e ono na drau na tamata era sa dro vaka ki na vanua liwa ki na veivatu mai rimoni, ka ra sa tiko mai kea me vula va. era sa vuki mai na isireli ka samuti ira na luvei penijamini, ka ra sa mate ena i seleiwauna tamata na manumanu ena veikoro vaka penijamini kecega era sa curuma yani ka kunea. era sa vakamai na veikoro talega era sa donuya yani.

21

era sa yalayala na isireli mai misipa ka vaka: "me kua ni dua vei keda me solia na luvena yalewa vei ira na penijamini me vakawati kina." era sa lako mai na tamata ki na vale ni kalou ka tiko ena mata ni kalou me yacova ni sa karobo mai na vanua. era sa kaci vakadomoi levu ka tagi vakaca sara, ka vaka: "i jiova na kalou ni isireli, na cava sa yaco kina oqo e isireli, ni siga oqo sa yali kina e dua na yavusa e isireli?" sa qai yaco ena mataka ka tarava, era sa yadra vakamataka na isireli ka tara e dua na i cabocabo ni soro mai kea, ka vakacabora nai soro kama kei nai soro ni veivinakati. era sa tukuna mai na luvei isireli, "o cei sa tiko oqori ena kemuni maliwa ena veiavusa e isireli sa sega ni lako cake vata kei ira nai soqosoqo e isireli ki vua na kalou?" ni ra sa cakava e dua na veiylalayati levu me baleti ira sa sega ni lako cake mai ki misipa vua na kalou me vaka na ka sa tukuni "me vakamatei o koya oqo." era sa qai rarawa vakalevu na isireli ena vukui penijamini, ka ra sa tukuna, "sa yali e dua na yavusa e isireli ena siga sara ga oqo. "na cava me da cakava vei ira na yalewa vakawati era sa tu oqo, ni da sa yalataka oti me da kua ni solia na luvena yalewa ki vei ra me watidra?" era sa qai tukuna, "o cei sa tiko oqori mai na veiavusa e isireli, era sa sega ni lako cake mai ki misipa ki vei jiova?" sa sega tale ga ni dua e lako mai jabesi kiliati ki nai soqosoqo. ni ra sa wili-iki na tamata, sa sega dina ni dua na tamata mai jabesi kiliati sa tiko kina. sa vakatala nai soqosoqo levu, e tinikarua na udolu na tamata qaqa ka vakaroti vei ira, "mo ni lako ka vakamatei ira nai taukei kei jabesi e kiliati ena yame ni sele me ra wili kina na yalewa kei na gone. oqo na veikoa mo ni cakava; "me ra vakarusai

na tagane kecega kei na yalewa talega, o ira sa kila oti na tagane." era sa kunea e jabesi kiliati e va na drau na goneyalewa dina sega ni tara tagane) era sa kau mai ki nai tikotiko e sailo ena vanua o kenani. sa qai vakau nai tukutuku ki vei ira na penijamini sa vo era sa vuni tu ena veiqara vatu e rimoni, ka sa vakauti vei ira nai tukutuku ni veivinakakati. era sa qai lesu tale mai na penijamini ena gauna o ya. sa soli vei ira na goneyalewa era sa vakabulai mai oqo mai jabesi e kiliati, ia e se votu e levu vei ira me dua na watina. era sa rarawa ka nanumi ira vakalevu na penijamini o ira na vo ni veiavusa e isireli baleta ni o jiova sa vakavuna e dua na luluka ena veiavusa e isireli. o ira na qase e nai soqosoqo levu era sa tukuna, "na cava meda cakava vei ira sa vo tu oqo me ra vakawatitaki, ni ra sa vakarusai kece na yalewa e penijamini?" era sa tukuna, "e dodonu me dua nai votavota vei ira na penijamini sa dro bula, me kua kina ni yali vakadua na yavusa oqo e isireli. "e dina, ni sa sega ni rawa vei keda me da solia na luveda yalewa me watidra, ni ra sa yalayala ka bubului oti kina na isireli ni ra sa tukuna, 'sa na ca vei koya na yalewa sa veiwatini kei ira na penijamini.'" era sa qai tukuna, "sa tiko e dua na solevu ena veiavabaki mai sailo ena vualiku kei peceli, na solevu vei jiova, ena tokalau ni salatu mai peceli ki sikemi kei na ra kei lepanoni." era sa vakasalataki na luvei penijamin, "me ra lako ka laki wawa tiko ena veivaini, "ka vakararai tiko; ni ra sa lako mai na goneyalewa ni sailo me ra mai meke, mo ni qai lako mai na veivaini ka mo ni toboka yadua na watimuni mai vei ira na goneyalewa ni sailo. ni oti oqori mo ni qai lako ki na nomuni vanua na penijamini. "ena qai yaco ni ra sa lako mai na tamadra kei na ganedra ki vei keimami me ra mai vakauaca, keimami sa tukuna vei ira, 'mo ni vinaka vei ira ena vukui keimami, baleta ni keimami sa sega ni kauta e dua na watina vei ira ena gauna oqo, oqo me baleta ni sa beitaki kemuni na nomuni yalayala.'" era sa cakava vakakina na luvei penijamini, era sa taura na watidra me veirauti vei ira mai vei ira sa meke tiko. era sa lako ka lesu tale ki na nodra i votavota ka tara cake na koro ka tiko tale kina. era sa lako tani mai kea na isireli ena gauna o ya, na tamata yadua ki na nodra dui yavusa kei na nodra vu-vale; era sa lako tani mai kea ki na nodra dui votavota. ena gauna o ya sa sega na tui e isireli; era sa dui cakava ga na tamata na veikoa sa dodonu ga e matana.

sa dua na tamata mai na vanua o ramacaimi â€“ sofimi ena veilunivanua e ifereimi, na tamata oqo o ilikena na luvei jeroimi, na luvei ilaiu, na luvei tou, na luvei supi, na kai ifereimi. sa rua na watina, o venina kei ana. o venina sa vakaluvani, sa sega ga o ana. na tamata oqo sa lako cake mai na nona koro ena veiyabaki me lotu ka vaka caboi soro nei jiova ni lewevuqa e sailo. oi rau talega na luvei ilai, o ovini kei vanaisi na bete ni kalou o jiova, e rau sa tiko mai kea. ni sa dauyaco mai na gauna me dau laki vakacaboi soro kina o ilikena, sa dau solia na i votavota vei venina kei iratou na luvena tagane kei na luvena yalewa talega. vei ana ga, sa dau vakaruatata nai votavotani sa lomani ana vakalevu cake, e dina ga ni sogota tiko na kalou na nona kato ni gone. sa dau vakararawataki ana vakalevu o venina, sa qai dau ca ga vakalevu ni sogota tiko o jiova na nona kato ni gone. sa dau veiyabaki ni sa lako tiko o koya ki na vale ni kalou ka sa dau vakararawataki vakalevu, sa qai dautagi tikotikoga ka sega ni kana. sa tukuna o ilikena vei ana na watina, "na cava o sa tagi tiko kina? na cava o sa sega ni kana tiko kina? na cava o sa rui rarawa tiko kina? au sa sega beka ni vinaka cake mai vei iratou na lewe tini na luvemu tagane?" sa tucake o ana ni ratou sa kana ka gunu oti mai sailo. o ilai na bete, sa dabe tiko ena i dadedabe voleka ki katuba ni valeniveitavaki i jiova. sa bibi vakalevu na yaloi ana ka sa masu vakalevu vei jiova ka tagi vakararawa sara. sa cakava e dua na yalayala ka tukuna, "i jiova na kalou ni lewevuqa, kevaka o ni sa raica dina na rarawa ni nomuni vada ka nanumi au, ka sega ni guilecavi au, ia, ka solia vua na nomuni vada e dua na gone tagane, au na soli koya lesu vei jiova ena veisiga kece ni nona bula ka ena sega ni tara na yame ni toro na nona qavokavoka." sa qai yaco, ni sa masu tiko ena mata i jiova â€“ o ilai na bete sa vakaraica tiko na gusuna. sa vosa tikoga e yalona o ana, ka sa yavala tikoga na gusuna, na domona sa sega ni rorogo. oqo sa nanuma kina o ilai ni sa mateni tiko. sa tarogi koya o ilai, "me cava soti na dede ni nomu mateni tiko? kauta tani na waini mai vei iko!" sa sauma vua o ana ka vaka: "sa sega na noqu turaga, oi au na yalewa sa dau rarawa vakalevu na yaloqu, au sa sega ni mateni ena waini se yaqona, ia au sa sova tiko na yaloqu vei jiova. "kakua ni raica na vada oqo me vaka e dua na yalewa ca, mai na levu ni noqu vakatakeke kei na vutugu, au sa qai vosa sara ga oqo." sa vosa mai o ilai ka vaka: "mo lako ena vakacegu, na nodra kalou na isireli ena solia na veika sa gadreva na yalomu, me vaka o sa kerea vua." sa sauma mai o ana, "me kune loloma na vada oqo ena matamuni." sa qai lako yani o koya ka kana ka sa sega tale ni kune na rarawa e matana. e ratou sa yadra vakamatata lailai ka lotu ena mata i jiova ka lesu tale ki nodratou e rama. sa moceri ana o ilikena â€“ sa qai nanumi koya o jiova. ni sa qai oti e dua na gauna lekaleka, sa qai kunekune o ana ka vakasucuma e dua na luvena tagane ka vakayacani koya o samuela â€“ "baleta ni'u sa kerei koya mai vei jiova." o ilikena kei na nona vuvale kece, e ratou sa lako cake me vakacab- ora vei jiova nai soro vakayabaki kei na nona yalayala. sa sega ni lako cake o ana, ni sa tukuna vei watina,

"au na sega ni lako cake me yacova ni sa kali oti na gone; au na qai kauti koya me basika ena mata i jiova ka me tiko kina ka sega ni mudu." sa tukuna vua o ilikena, "cakava na ka e vinaka vei iko â€“ waraka me kali mada. laiva vua na kalou me vakayacora na nona vosa." sa wawa tiko na yalewa ka susuga tiko na gone me yacova ni sa kali oti. ni sa kali oti na gone, sa kauti koya cake kei na tolu na bulumakau, dua nai vakarau falawa, dua na i vakarau waini, ka kauti koya mai ki na vale ni kalou e sailo. sa tubu cake na gone. era sa vakamatea e dua na bulumakau ka kauta mai na gone vei ilai. ka sa tukuna, "noqu turaga! me vaka sa bula na yalomu, oi au na yalewa e a tucake tu eke vei kemuni, ka masu tiko vei jiova. "na gone oqo au a masulaka, ka sa solia vei au o jiova me vaka au a kerea vua. "o koya oqo, au sa soli koya kina vei jiova; ena nona bula tau- coko sa na soli tiko vei jiova o koya." e ratou sa qaravi jiova mai kea.

2

sa masu o ana ka tukuna: "na yaloqu sa reki tiko vei jiova, na noqu kaukauwa sa laveti cake vei jiova, au sa dredrevaki ira na kequ meca, ni'u sa rekataka tiko na nomuni veivakabulai. "sa sega tale e vakatatabutaki me vakataki jiova, ni sa sega tale, oi kemuni duadua ga. sa sega tale na vatudei me vaka na noda kalou. "me kua tale na vosa vakadokadoka; me kua na viavialevu me lako mai na gusumuni, ni o jiova, sa kalou ni kila na ka; sa vakarautaka o koya nai valavala kecega. "na veqa ni dakai nodra na tamata qaqa sa musuki tani, o ira sa tacaqe era sa vauci ena kaukauwa. o ira sa mamau, era volitaki ira ena vuku ni madrai kei ira sa viakana era sa mudu tale ni viakana. o koya mada ga sa yava sa vakasucuma e vitu na gone, kei koya sa levu na luvena sa yaco me malumalumu ka ninini mai. "sa veivakamatei ka veivakabulai o jiova; sa kauta sobu ki nai bulubulu ka sa veivakaturi cake mai nai bulubulu. sa veivakadravudravuatataki, sa veivakavutuniyautaki talega, sa veivakalolovirataki, sa veilaveti cake talega. sa vakaturi ira cake na dravudravua mai na soso, ka laveti ira cake na daukerekeke mai nai binibini dravusa. me ra tu vata kei ira na ravouvou, me ra taukena vata nai ukuuku vakaturaga. "na vei- duru e vuruvura sa nei jiova, ka vakatuvana kina na vuruvura. ena yadrava ka maroroya na yavadra na nona tamata. o ira ga na tamata ca era na vagalui ena butobuto. "ena vuku ni kaukauwa ena sega ni dua e qaqa. o ira na meca i jiova era na vakavurumeataki, na lomalagi ena kurukuru mai vei ira. "ena solia na kaukauwa vei ira na nona veitui, ka vakacerecere na nona tu na nona lumuti." sa qai lako o ilikena ki na nona vale ki rama, ia na gone sa veiqaravi tikoga vei jiova ena matai ilai na bete. e rau sa gone ca sara na luvei ilai, ni rau sa sega ni kilai jiova. sa dau i tovo vakabete vei ira na tamata, o ya ni sa dua e mai vakacabora e dua nai soro, na nona dauveiqaravi na bete sa dau kauta mai nai cula matai tolu e ligana ni sa saga tiko na lewe ni manumanu. ena cula yani na lewe ni manumanu ke sa tiko ena tavuteke, se e na kuro ni wai, se ena beseni, se ena kuro levu; ena taura me kena na bete ns veika kece sa cabo mai ena i cula. era sa dau cakava oqo mai sailo vei ira kece na

isireli sa dau lako mai kina. ni se bera talega ni dau tavu na uro, sa dau lako mai na nona dauveiqaravi na bete ka tukuna vua sa vakacabora, na lewena mei soro, "mo solia mai e so na lewena me la'ki tavu me kena na bete â€" ni na sega ni taura o koya na kena sa buta oti, ena taura na kena e se droka." kevaka sa tukuna mai na tamata, "me tavu mada e liu na uro; oti oqo, mo qai taura ga na kena levu o vinakata." sa qai dau saumi mai vakaoqo, "e sega, mo solia ga mai oqori, ke sega, au na taura vakaukauwa." o koya oqo, na nodrau i valavala ca na gone, sa rui levu sara ena mate i jiova â€" ni sa vakaveitaliatata na tamata nai soro vei jiova. sa veiqaravi tiko o samuela ena mata i jiova ni se gone lailai ga, ka sa dau dara tiko na efoti lineni. sa vakarautaka talega vua o tinana nai oro, sa dau kau mai vua ena veiyabaki, ni rau sa daulako mai kei watina me vakacabora nai soro vakayabaki. o ilai sa dau vakalouvinaakati ilikena kei watina ka tukuna, "o jiova me solia vei iko na veikawa mai vua na yalewa oqo ena vuku ni votavota sa dau soli vei jiova." ni sa oti oqo e rau sa dau qai gole lesu ki vale. sa qai sikovi ana o jiova me kunekune kina ka vakasucuma e tolu na luvena tagane kei na rua na luvena yalewa. a sa tubu cake na gone o samuela ena mata i jiova. sa qase sara o ilai, ka sa dau rogoca na veika e rau sa dau cakava na luvena vei ira na isireli kei na nodrau dau moceri ira na yalewa era sa dau mai tiko ena mata ni katuba ni vale ni veitavaki. sa tukuna vei rau na luvena, "ena cava drau sa dau cakava kina na veika ca oqo? au sa rogoca na nomudrau cakacaka ca mai vei ira kece na tamata oqo. "e sega, kemudrau na luequ, sa sega ni tukutuku vinaka au sa rogoca. drau sa vakavuna na nodra lako sese na tamata i jiova. "kevaka sai valavala ca e dua vua tale e dua â€" me qai lewai koya na kalou. ia, kevaka sai valavala ca, e dua vua na kalou, o cei me na qai sorovaki koya?" e dina ni ra sega ni rogoca na nodra vosa na qase ni sa nakita ni jiova me vakamatei ira. sa tubu me levu na gone o samuela ka sa taleitaki koya vakalevu o jiova kei ira talega na tamata. sa lako mai e dua na tamata ni kalou ki vei ilai ka tukuna vua, "sa tukuna na kalou o jiova, 'au sa sega beka ni vakaraitaki au vakavinaka kina vuvale nei tamamu ni ra a tiko mai ijipita ena vale nei fero? 'au sa sega beka ni digitaki koya mai vei ira na isireli me noqu bete, me vakacabora nai soro ena i cabocabo ni soro, me vakama na ka boi vinaka, me dara tiko na efoti e mataqu? au sa sega beka ni solia ki na vuvale nei tamamu nai soro kece nodra na isireli sa vakamai ena bukawaqa? 'na cava dou sa dau vakacaqeta kina na i soro kei na noqu madrali, o koya au sa vakarota ena noqu i tikotiko, ka o sa dokai rau vakalevu cake na luvemu mai vei au, mo tara kina na veika vivinaka mai nai soro me nomu nai madrali kece era sa kauta mai na isireli na noqu tamata: "oqo, sa tukuna kina o jiova na nodra kalou na isireli, 'au sa tukuna vakaidina, ni nomu vuvale kei na vuvale nei tamamu me dau lako voli e mataqu me sega ni mudu.' ia, oqo sa tukuna kina o jiova: 'me yawa sara vei au, o ira sa dokai au, au na dokai ira â€" o ira sa vakawale-taki au, era na vakawaletaki talega. 'mo kila, sa lako tiko mai na siga au na musuka kina na ligamu kei na liga ni vale nei tamamu, me kua kina ni dua na tagane e matua ena nomu vale. 'o na raica na meca ena noqu

i tikotiko, veitalia na veika vivinaka sa cakava o jiova vei ira na isireli. ena sega na tagane matua ena nomu vale me sega ni mudu. 'kevaka e dua na nomu tamata au sa sega ni musuka tani mai na noqu cabocabo ni soro â€" ena vakaleqa na matamu ka vakararawataka na yalomu. o ira kece na nomu kawa era na mate ga ni se qai seraka mai na nodra bula. 'oqo mei vakatak-ilakila vei iko, oi rau na luvemu tagane, o ovini kei vanaisi â€" ni na dua ga na siga e rau na mate ruarua kina. 'au na vakatubura cake ga vei au e dua na bete yalodina me muria na veika sa tiko e yaloqu, kei na veika sa tiko e noqu mona. au na tara cake e dua na vale vua, ka me lako voli e mata i noqu lumuti me sega ni mudu. 'ena yaco mai na gauna, ni o ira kece sa vo e vale, era na lako mai ka cuva vei koya me dua kina na tiki ni siliva kei na tiki ni madrai, ka tukuna, "au kerea me'u biu yani kina dua nai tutu vaka bete â€" me'u kania kina e dua na tiki ni madrai.""

3

sa qaravi jiova tiko o samuela ena matai ilai, sa kune vakadrede na vosa i jiova ena gauna koya, ka sa sega talega ni basika tiko vakalevu nai vakatakila. sa yaco ena gauna o ya ni sa davo toka o ilai ena nona i davo-davo, ka sa malumalumu sara na nona rai, ni se bera talega ni bokoca na cina ni vale ni veitavaki â€" ena vanua sa tiko kina na kato ni kalou ka sa davo sobu talega o samuela me vakarau moce, sa kacivi samuel o jiova, ka sa sauma yani, "sai au oqo!" sa cici sara vei ilai ka vaka: "sai au oqo, ni o sa kacivi au mai." sa tukuna mai lako ka davo tale." sa lako ka davo tale. sa kaci tale o jiova, "samuela!" sa tucake o samuela ka lako vei ilai ka vaka: "sai au oqo, ni o sa kacivi au." sa sauma o ilai, "au sa sega ni kacivi iko na luequ, lako ka davo tale." (e se sega mada ni veikilai, kei na kalou o samuela se me sa bau vakaraitaki vua na vosa ni kalou.) sa kacivi samuela tale ena i katolu ni gauna o jiova. sa tucake ka lako vei ilai ka tukuna yani, "sai au oqo ni o a kacivi au mai." sa kila o ilai ni sa kaci na gone o jiova. sa tukuna o ilai vei samuela, "lako ka davo tale, kevaka me yaco ni sa kaci tale mo qai tukuna, 'mo ni vosa jiova ni sa vakarorogo na nomuni tamata." sa lako tale o samuela ka davo sobu. sa lako mai o jiova ka tucake tu ka kaci me vaka sa dau cakava e liu, "samuela! samuela!" sa sauma mai o samuela, "mo ni vosa ni sa vakarorogo na nomuni tamata." sa tukuna o jiova vei samuela: "raica au na cakava e dua na ka e isireli, na daliga ruarua ni tamata kece, era na rogoca. "ena siga o ya au na cakava kina vale nei ilai na veika kece au sa tukuna oti me baleta na nona vale mai na i matai me yacova nai otio. "ni'u sa tukuna oti vua, ni'u sa na lewa na nona vuvale me sega ni mudu ena vuku ni caka cala sa kila oti tu â€" baleta ni rau sa cakacaka vakaveitalia na luvena, ia, sa sega ni tarovi rau. "oqo, au sa bubului me baleta na vuvale nei ilai, baleta na caka cala ni vuvale oqo sa sega ni rawa ni bokoci ena dua nai soro cava ga sa caka me sega ni mudu." sa davo tikoga o samuela me yacova na mataka, ka sa dolava na katuba ni vale nei jiova. sa rere o samuela ni tukuna vei ilai na veika sa vakatakilai vua. sa kacivi samuela mai o ilai ka tukuna, "samuela na luequ!" sa sauma mai o samuela, "sai au oqo." sa tukuna o koya,

"na cava sa tukuna vei iko o jiova? mo kua ni vunitaka mai vei au. me na cakava vei iko na kalou á€" kevaka o sa vunitaka vei au na vei ka kece sa vosa kina vei iko o koya." sa tukuna vua o samuela na veika kecega á€" o ka sa sega ni vunitaka vua e dua na ka. ka sa tukuna, "o jiova ga, me cakava na veika sa vinaka ga vua." sa tubu cake o samuela ka sa tiko vata kei koya na kalou, ka sa sega ni vakatara me vakalutuma na vosa ni kalou ki na qele. o ira kece na isireli mai tani ki perisepa, era sa kila ni sa vakatikori me parofita i jiova o samuela. sa rairai tale mai sailo o jiova. ni sa vakatakilali koya o jiova vei samuela mai sailo ena vosa i jiova.

4

sa yaco mai na vosa i samuela vei ira na isireli. era sa lako yani na isireli me vala kei ira na filisitia ka mai vaka i tikotiko volekati apenisa; o ira na filisitia era sa mai tiko e epeki. era sa vakarautaki ira na filisitia me vala kei ira na isireli; ni sa ia na veivaluvaluti era sa vakadrukai na isireli mai vei ira na filisitia ka era sa vakamatei kina e va na udolu na sotia. ni ra sa lesu mai na nodra i tikotiko, era sa tukuna na nodra qase na isireli, "ena cava sa vakadrukai keimami kina na kalou ena matadra na filisitia? me da kauta mai na kato ni kalou mai sailo kivei keda eke, ni sa tiko vata kei keda á€" ena rawa ni vakabulai keda mai na ligadra na meca." era sa lako ki sailo, me ra la'ki kauta mai na kato ni veiyalayalati i jiova ni lewevuqa o koya sa tiko ena kedra maliwa na jerupi. oi rau na luvei ilai o ovini kei vanaisi e rau sa tiko mai kea vata kei na kato ni veiyalayalati ni kalou. ni sa kau mai ki na nodra i tikotiko na kato ni veiyalayalati i jiova, era sa kaila vakadomoi levu na isireli ka sa yavavala na vanua. ni ra sa rogoca na domo ni kaila oqo o ira na filisitia, era sa tukuna, "na rorogo levu cava oqo sa lako tiko mai ena nodra i tikotiko na iperiu?" era sa qai kila, ni sa tiko vata kei ira na kato ni kalou. era sa rere na kai filisitia ka tukuna "sa lako mai na kalou ena nodra i tikotiko!" e ra sa tukuna tale, "eda na leqa! ni sa sega ni yaco na veika vaka oqo e liu. "eda na leqa! o cei ena vakabulai keda mai na liga kaukauwa ni kalou oqo? oqo na kalou e a vakaleqai ira na kai ijipita ena mate ca kecega mai na vanua liwa. "mo ni kaukauwa ka tu vakatagane, oi kemuni na kai filisitia, mo ni kua ni nodra tamata cakacaka kina na iperiu oqo, me vakataki ira veikemuni. mo ni tu mai vakatagane ka vala!" era sa mai vala na filisitia ka sa vakadrukai o ira na isireli ka dro ki na nodra i tikotiko. sa dua na veivakamatei levu ni ra sa bale e tolusagavulu na udolu na sotia vei ira na isireli. sa vesuki talega na kato ni kalou kei rau na luvei ilai o ovini kei vanaisi e rau sa mate talega. e dua na tagane ni penijamini sa cici mai nai valu ena siga o ya ka lako mai ki sailo, sa kakabasubasu na nona i sulu ka soso vakalevu na uluna. ni sa yaco yani, sa dabe tiko o ilai ena nona i dadedabe ka vakararai tiko, ni sa yavavala vakalevu tiko na yalona ena vuku ni kato ni kalou. ni sa rogoca o ilai na tagi levu oqo, sa taroga sara, "na cava sa rorogo levu mai oqo?" sa lako vakatotolo mai na tagane ka tukuna vei ilai. sa yabaki ciwasagavulu ka walu o ilai ka sa buwawa talega na matana. sa tukuna vei ilai na tagane ka vaka: "au sa lako mai ena i valu,

ka dro mai ena i matai ni yatu i valu ena mataka oqo." sa taro o ilai, "sa vakacava oi rau na luvequ?" sa saumi vua ka vaka: "era sa dro na isireli mai vei ira na filisitia ka sa dua na mate levu vei ia na tamata. e rau sa mate talega o ovini kei vanaisi kei na kato ni kalou sa kau talega vakavesu." ni sa tukuni vei ilai me baleta na kato ni kalou, sa lutu vakanadaku mai na nona i dadedabe o ilai mai na matamata, ka sa ramusu sara na domona ka mate, ni sa qase ka rui bibi sara o koya. sa lewai isireli o koya me vasagavulu na yabaki. na wati vanaisi, na vugoi ilai, sa bukete tiko ka sa vakarau vakasucu tiko; ni sa rogoca o koya nai tukutuku ni sa tauri vakavesu na kato ni kalou, ka rau sa mate talega o ilai na nona momo kei vanaisi na watina, sa cuva ka vakasucu, baleta ni sa tarai koya mai na mosi ni taratara. sa mate na yalewa ena nona vakasucu, ia, ni sa vakarau mate sa tukuna mai vua na nona dauveiqaravi, "kua ni rere o sa vakasucuma e dua na gone tagane." sa sega ni sauma lesu mai o koya. sa vakayacana na gone o koya na dauveiqaravi me ikapote kenai balebale. "sa lako tani e isireli nai ukuuku ni kalou!" baleta na kato ni kalou sa tauri vakavesu kei na nodrau mate o ilai kei vanaisi. sa tukuna na dauveiqaravi, "nai ukuuku ni kalou sa lako tani e isireli, ni sa tauri vakavesu na kato ni kalou.

5

era sa kauta na kato ni kalou mai apenisa ki asitoti o ira na filisitia. era sa kauta mai na kato ni kalou, ki na vale nei takoni a sa mai tu vata kei takoni. ni ra sa yadra mai ena mataka na kai asitoti, era sa raica ni sa cuva vakatobuicu tu o takoni ena mata ni kato ni kalou. era sa vakaduri takoni cake tale ena kena i tutu makawa na tamata. ni ra sa yadra tale mai ena mataka ka tarava, sa cuva vakatobuicu tale tu o takoni ena mata ni kato ni kalou. oqo ga sa kamusu sara na uluna mai na yagona kei na ligana ruarua. sa tu duadua ga na yagona. o koya oqo, o ira na bete levu vei takoni kei ira na dauilako mai ki na vale nei takoni, era sa sega ni butuka tale na vanua o ya me yacova na siga oqo. sa tarai ira tiko vakabibi na kai asitoti na liga i jiova. sa ravuti ira ka vakatauva vei ira na soso ca. vei ira e asitoti kei na veivanua vakavolivolita. ni ra sa raica na kai asitoti oqo. era sa tukuna: "na kato ni kalou me kua ni tiko vata kei keda. na liga ni kalou sa rui tarai keda kina na ka e ca sara, sa vaka talega kina vei takoni na nodra kalou." era sa vakasqoni vata na turaga kece e filisitia ka tukuna, "na cava me da cakava ki na kato ni nodra kalou na isireli?" era sa tukuna, "me kau na kato ni kalou ki kaka." era sa qai kauta tani na "kato ni kalou" ni isireli. sa yaco ni ra sa kauta tani na kato ni kalou, na liga i jiova sa tara yani na koro ka sa yaco kina e dua na veivakarusai levu; era sa samuti na tagane ena koro, ruarua na qase kei na gone, sa tarai ira talega na bo ca ka boi ca. era sa vakauta sara na kato ni kalou ki ekironi, sa qai yaco me kau ki ekironi na kato ni kalou. era sa tagi vakalevu na kai ekironi ka tukuna, "era sa kauta mai na kato ni kalou ni isireli" me mai vakamatei keimami kei ira kece na tamata!" era sa lako ka vakasqoni ira kece na turaga ni filisitia ka tukuna, "me vakau lesu na kato ni kalou ni isireli ki na kena vanua, me kakua kina ni vakamatei keimami

kei ira kece oqo," sa dua na veivakarusa levu sa yaco ena veikorokoro; sa kaukauwa sara na liga ni kalou vei ira. o ira sa sega ni mate, sa tarai ira na vidikoso lelevu, ka sa lako cake tikoga ki lomalagi na nodra tagi na tamata.

6

sa tiko na kato ni kalou e filisitia me vitu na vula. era sa kacivi mai na bete kei ira na daunikila na ka vakalou mai vei ira na kai filisitia, ka tarogi vei ira, "na cava me da cakava ki na kato ni kalou ni isireli oqo?" tukuna mai me da vakauta lesu vakacava ki na kena vanua?" era sa tukuna mai, "kevaka o ni sa kauta lesu, me kua ni vakau lesu wale. me vakalesui tale vua na kalou vata kei na i soro ni "caka cala." o ni na qai vakabulai kina, ka ena kalai talega ena kemuni maliwa na vuna e sega ni lako tani kina na ligana mai vei kemuni." era sa tukuna na filisitia, "na cava na i soro ni caka cala me keimami vakalesua vua?" sa saumi mai ka vaka, "me lima nai bulibuli koula vakailavo me vaka na kedra i wiliwili na turaga ni filisitia. ni sa tarai kemuni kece na mate ca oqori kei ira talega na nomuni turaga. mo ni cakava gona kina nai vakatakarakara ni bo kei na kalavo ena koula ea ravuti kina na vanua, ka mo ni solia vua na kalou ni isireli na vakarokoroko: de na qai vakagalalataka na ligana mai vei kemuni vei ira na nomuni kalou kei na nomuni vanua. "ena cava o ni sa yalokaukauwa tiko kina me vakataki ira na ijipita kei fero? ni sa cakava vei ira na ka lelevu a€" era se bese ga ni vakagalalataki ira na tamata me ra lako a€" me ra vakagalalataki yani? "mo ni cakava e dua na qiqi vodoki vou, me rua na bulumakau yalewa e se bera ni vaka i vuataki a€" me rau vesuki kina qiqi vodoki me kau tani mai vei rau na luvedrau. "na kato ni kalou me biu yani ki na qiqi vodoki kei nai soro ni caka cala sa buli oti ena koula, me biu toka e yasa ni kato me vakatalai yani me rau lako. "mo ni vakaraica, me rau lako yani ki na nodra yasana ki beciã€"sesemi, sa qai koya dina sa cakava vei keda na ka ka levu oqo. kevaka e sega, ena sa kila ni sa sega ni koya oqo sa tarai keda tiko ena liganaã€"sa yaco tikoga mai vei keda na veika oqo." sa vakayacori sara na veika oqo; sa kau sara mai na bulumakau yalewa e rua oqo ka vesu vata kei na qiqi vodoki, ka rau sa kautani yani na luvedrau. sa biu sara na kato ni kalou ena qiqi vodoki kei na kato sa tiko kina nai soro ni caka cala buli ena koula. sa lako vakadodonu yani na bulumakau ki na sala vaka ki beciã€"sesemi, ka lako sara yani ki na salatu, e rau sa sega tale ni gole ki na i mawi se ki nai matau, era sa muri tiko yani na turaga ni filisitia me yaco sara ki nai yalayala kei beci- sesemi. o ira mai beci-sesemi era sa tatamusuki tiko mai na veiwiti ena buca, era sa rai yani ka raica na "kato ni kalou", era sa mamarau vakalevu ni ra sa raica. sa lako mai na qiqi vodoki ki na veiwere nei josua e beci-sesemi ka mai tu vakadua; sa tu e kea e dua na vatu levu, era sa basuka na qiqi vodoki ka vakacabora na bulumakau e rua oqori mei soro kama vei jiova. era sa kauta mai ki ra na "kato ni kalou" o ira na livai kei na veika sa tiko vata ena qiqi vodoki. era sa vakacabora na i sorokama kei na i soro ni veivakati ena siga vata ga o ya vei jiova. ni ra sa raica na lima na

turaga ni filisitia na veika oqo era sa lesu tale ki ekoroni ena siga tiko ga o ya. na buli koula era sa kauta mai na filisita me baleta nai soro ni caka cala vei jiova, sa dua me nei asitoti, dua vei qasa, dua vei esekiloni, dua vei kaca ka dua vei ekironi, nai bulibuli kalavo koula me vaka nai wiliwili ni veikorokoro nodra na filisitia sa lewai mai vei ira na veituraga, na veikoro tauri kei na veikoro mai vanua, me yaco sara ki na vatu levu o epeli na vanua era sa biuta kina na "kato ni kalou" na vatu sa tiko, me yacova na siga oqo ena buca nei josua mai beci-sesemi. sa vakamatei ira mai beci-sesemi, baleta ni ra sa rai ena loma ni "kato ni kalou". sa vakamatei ira e limasagavulu na udolu ka mani vitusagavulu na tagane. era sa tagi na tamata baleta ni sa veivakamatei o jiova ena dua na veivakamatei levu. era sa tukuna na kai bevi-sesemi, "o cei sa na tu rawa ena mata i jiova na kalou tabu oqo? o cei ena lako cake mai vei keda?" era sa talatala ki kirijaci jaerimi ka vaka: "o ira na filisitia era sa kauta lesu mai na kato i jiova; mo ni lako sobu mai ka mai kauta cake yani vei kemuni."

7

era sa lako mai na kai kirijaci jaerimi ka taura na kato ni kalou ka kauta mai ki na vale nei apinatave; sa vakatabui na luvena o iliesa me maroroya na kato ni kalou. sa tiko vakade e kirijaci jaerimi na kato ni kalou, sa tiko e kea me ruasagavulu na yabaki ka era sa tagici jiova vakalevu na isireli. sa vosa vei ira kece na isireli o samuela ka vaka: "kevaka o ni sa lesu vei jiova ena yalomuni taucoko ka biuta laivi na veikalou ni veivanua oqo kei esitaroci mai vei kemuni, ka vakarautaka na yalomuni vei jiova, ka qaravi koya ga; ena qai vakabulai kemuni mai na ligadra na filisitia." sa yaco me ra biuti peali kei esiteroci laivi na isireli ka qaravi jiova duadua ga. sa tukuna yani o samuela, "mo ni vakasoqoni vata kece mai na isireli e misipa, au na masulaki kemuni vei jiova." era sa vakasoqoni vata mai e misipa, era sa takiva mai na wai ka sova yani ena mata i jiova. era sa lolo ena siga o ya ka tukuna, "keimami sai valavala ca vei jiova." sa lewa vei ira na isireli o samuela mai misipa ena siga o ya. ni ra sa rogoca na filisitia na nodra sa soqoni vata na isireli mai misipa, o ira na turaga e filisitia era sa lako cake me vala kei isireli. ni ra sa rogoca oqo na isireli, era sa rerevaki ira na filisitia. era sa tukuna mai vei samuela, "me kua ni cegu na nomu kacivi jiova na nomuni kalou ena vukuda, sa taura e dua na lami o samuela ka vakacabora me i soro kama taucoko vei jiova. sa tagi talega vei jiova me baleti ira na isireli, ka sa sauma mai vua o jiova. ni sa vakacabora tiko nai soro kama o samuela a€" era sa toso voleka mai na filisitia me vala kei isireli. sa kurukuru mai o jiova ena dua na kurukuru levu vei ira na filisitia ena siga o ya. era sa yatayata ka veilecayaki na filisitia ka era sa vakamalumulumutaki mai vei ira na isireli. o ira na isireli era sa lako mai misipa ka cicivi ira na filisitia ka cemuri ira me yaco sara ki beci- kara. sa taura o samuela e dua na vatu levu ka vakatikora ena kedrau maliwa o misipa kei seni ka vakatoka me yacana o apenisa, kena i balebale, "sa veivuke o jiova me yacova mai na siga oqo." era sa vakamalumulumutaki na

filisitia, ka era sa sega tale ni torova mai nai yalayala kei isireli. na liga i jiova sa veivala tiko kei ira na filisitia ena gauna kece i samuela. na veikoro kece era sa taura na filisitia mai vei ira na isireli, era sa vakasuka tale vei ira na isireli, mai ekironi ki kaca; o isireli sa taura tale na nona veivanua mai vei ira na filisitia. sa yaco talega na veisaututaki vei ira na isireli kei ira na amoraiti. o samuela sa lewa e isireli ena nona bula taucoke. ena veiyabaki sa dau veilakoyaki ki peceli, ki kilikali kei misipa, ka sa lewa e isireli mai na veivanua kece o ya. ia, sa dau lesu ga ki rama ni sa tiko kina na nona vale. mai kea sa lewa tiko kina e isireli ka sa tara talega e kea e dua nai cabocabo ni soro vei jiova.

8

sa yaco ni sa qase mai o samuela, sa cakava me ra lewa e isireli na luvana. na yaca i koya na ulumatua o joeli, na i karua o apaitia; e rau sa lewa tiko mai pieri-sepa. e rau sa sega ni muria na we ni yavana na luvana. e rau sa dau vuki tani ki na veikoro e rawa vakailawaki, e rau sa taura na veika ni veivakabuto-utotaki ka rau sa vakatanitaka na lewa e dodonu. era sa vakasoqoni kece mai na qase e isireli ka lako mai vei samuela ki rama. ka tukuna vua, "raica o sa qase mai, oi rau na luvemu, e rau sega ni muri iko. oqo mo cakava mada vei keimami e dua na tui me lewa vei keimami me vakataki ira na veimatani." na ka oqo sa vakararawataki samuela, ni ra sa tukuna mai, "solia vei keimami e dua na tui me lewa vei keimami." sa masu vei jiova o samuela. sa sauma mai vei samuela o jiova, "rogoca na domodra na tamata ena veika kece era na tukuna vei iko; ni ra sa sega ni cati iko, ia, era sa cati au ga, ni ra sa sega ni vinakata me'u lewa vei ira. "me vaka na cakacaka era sa cakava mai na siga au sa kauti ira mai kina mai jipita, me yacova na siga oqo áe" era sa biuti au kina ka qarava na veikalo tani, era sa cakava talega oqo vei iko. "oqo mo rogoca na domodra, ia, mo vakasalataki ira rawa ka vakaraitaka vei ira na nodra i vakarau na tui ena lewa vei ira." sa tukuna kece vei ira na tamata o samuela na veika sa vakarota o jiova, me baleti ira na tui. sa tukuna kina; "ena vaka oqo na nodra i tovo na tui, o ira ena lewa ena vukumuni; era na tauri ira na luvemuni tagane ka digitaki ira mera nona qiqi ni valu, ka so me ra nona dauvodo ose, ka so me ra dau cici tiko ena matadra na qiqi ni valu. "ena digitaki ira nai liuliu ni veuidolu kei nai liuliu ni vei limasagavulu, eso me ra dau sivi-yara ka dau tatamusuki, eso me ra dau caka yaragi ni vala kei na veiyaya ni qiqi ni valu. "ena tauri ira na nomuni goneyalewa me ra nona ka boivinaka, dauvakasaqa, ka dauvavavi. "ena taura na nomuni veika-vivinaka mai na were, mai na veivaini kei na veiolive ka solia vei ira na nona tamata. "ena taura nai katini ni nomuni vuata kei na vaini ka solia vei ira na nona tamata cakacaka kei ira na dauveiqaravi. "ena tauri ira na tagane kei na nomuni yalewa dauca-caka kei ira na nomuni cauravou momoqaqa, kei na nomuni yasa digitaki, me ra cakacaka ena vukuna. "ena taura nai katini ni nomuni sipi, ka o ni na nona tamata ni veiqaravi. "o ni na qai tagi ena gauna o ya, me baleta na tui o ni sa digitaka me nomuni, o jiova ena sega ni via rogoci kemuni ena siga o ya." o ira na

tamata era sa sega ga ni via rogoca na domo i samuela ka tukuna, "sega, me dua ga na tui vei keimami, "me keimami vakataki ira ga na veimatani me lewa na tui vei keimami ka me liu vei keimami ka valataka na neimami i valu." ni sa rogoca o samuela na nodra vosa na tamata, sa la'ki cavuta sara ena daligai jiova. sa tukuna mai o jiova vei samuela, "rogoca na domodra ka solia vei ira e dua na tui." sa tukuna o samuela vei ira na isireli, "me lako na tamata yadua ki na nona koro."

9

sa dua na tamata mai vei ira na penijamini na yacana o kisi na luvei epeli; na luvei seroa, na luvei piko-raci, na luvei afia, na penijamini, na tamata qaqa ka kaukauwa. sa dua na luvana o saula, e cauravou to-toka ka kilai tani. sa sega ni dua tale e isireli me sivia na taucoke ni cauravou oqo. sa vatukai vinaka ka tudonu. e a yali na asa nei kisi na tama i saula ena gauna o ya. o kisi sa tatai vei luvana, "kauta e dua na dauveiqaravi, drau tu ka lako me vakasaqarai na asa." ni sa lako yani ki na veilunivanua e ifereimi ena loma ni vanua o salisa, e rau sa sega ni kunea kina. e rau sa lako yani ki salimi, e rau sa sega ni kunea kina. e rau sa lako curuma na vanua vaka penijamini ka sa sega ga ni kune. ni rau sa lako mai ki na vanua vaka sipi, sa tukuna o saula vua na nona dauveiqar-avi, "daru lesu tale, o tamagu sa na guilecava na asa, ka sa na leqataki kedaru tiko." sa tukuna sara vua na dauveiqaravi, "raica, ena koro o ya sa tiko kina e dua na tamata ni kalou ka sa tamata vakaturaga; sa dauyaco kece na veika e dautukuna se vosa kina. me daru lako vua, de vakaraitaka vei kedaru na sala me daru lako kina." sa tukuna tale o saula vua na nona dauveiqar-avi, "kevaka daru sa lako vua na tamata ni kalou, na cava me daru kauta vua? sa oti na madrai, sa sega na ka me daru kauta vua na tamata ni kalou, na cava me daru cakava?" sa sauma mai na dauveiqaravi vei saula ka vaka: "raica sa tiko oqo vei au e dua na dola me'u solia vua na tamata ni kalou me vakaraitaka kina vei kedaru na sala." (ena gauna o ya e isireli, ni sa lako e dua me taroga na kalou, sa dau tukuna vaka oqo: "me da mai lako mada vua na daurairai"; ni sa parofita tiko o samuela ena gauna o ya áe" sa dau kacivi e liu me daurai.) sa tukuna o saula vua na nona dauveiqaravi, "o sa caka vinaka, daru lako sara yani." e rau sa lako sara ki na koro sa tiko kina na tamata ni kalou. ni rau sa cabeta na delana ki na koro, e rau sa sota kei na so na yalewa era sa mai taki wai, ka rau sa taro yani, "sa tiko beka e ke na daurai?" era sa sauma mai, "io, sa tiko eke na daurai, sa tiko ga e liu oqori. drau totolo, ena lako mai o koya ki na koro, ni sa tiko na nodra vakacaboi soro o ira na tamata e na koro ena yasana cecere. "ni drau sa lako ga mai kina koro, drau na kunei koya ni bera ni lako cake ki na yasana cecere me kana kina. era na sega ni kana na tamata me yacova ni sa lako mai o koya, baleta me vakalou-vinakataka o koya nai soro áe" ni oti koya era na qai kana o ira sa sureti mai. drau lako cake, ni gauna sara ga oqo, ena laukune kina o koya." e rau sa lako cake ki na koro, ni rau sa lako tiko mai, sa lako donui rau tiko mai o samuela, ni lako cake tiko ki na vanua ce-

cere. sa tukuna oti e daligai samuela o jiova na siga ena lako mai kina o saula ka tukuna, "ena mataka, na gauna vata ga oqo, au na vakatala mai vei iko e dua na tamata mai na vanua i penijamini, mo lumuti koya me nodra i liuliu na noqu tamata, na isireli, o koya oqo ena vakabulai ira na noqu tamata mai na ligadra na filisitia. ni'u sa rai tiko vei ira na noqu tamata, baleta ni sa lako cake tiko mai vei au na nodra tagi." ni sa raici saula o samuela, sa tukuna vua o jiova, "sai koya oqori na tamata au sa tukuna tiko vei iko. o koya oqo ena liu vei ira na noqu tamata." sa torovi samuela tiko mai o saula ena matamata ka taroga, "au kerea, mo ni vakaraitaka vei au na nona vale na daurai?" sa sauma yani vei saula o samuela, "oi au ga na daurai á€" mo liu yani vei au kina yasana cecere, ni o na kana vata kei au e daidai; ni mataka, au na qai laivi iko mo lako ena mataka ni'u sa tukuna oti vei iko na veiksa sa tu e lomamu. "me vaka na nomu asa sa yali oti oqo me tolu na siga, mo kua ni leqa taka baleta ni sa kune oti. sa tiko beka vei cei na ka era gadreva na isireli? e sega beka ni tiko vei iko kei ira na vale nei tamamu?" sa sauma o saula ka vaka: "au sa sega beka ni dua na penijamini, mai na yavusa lailai duadua e isireli, na noqu vuvala na vuvala murimuri duadua vei ira na penijamini? ena cava o sa vosa kina vaka oqo vei au?" sa kauti saula o samuela kei na nona dauveiqaravi ka kauti rau mai ki na vale ni soqo, ka vakadaberi rau ena vanua daudokai nodra sa dau sureti mai; era sa lewe tolusagavulu na tamata. sa tukuna o samuela vua na dauvakasaga, "kauta mai na tikina au sa solia vei iko, na kena au a tukuna, 'me biu tiko vakatikitiki.'" na daunivakasaga sa taura mai na lewe ni manumanu ka vakarautaka e matai saula. sa tukuna o samuela, "sai koya sara ga oqo, na veiksa sa maroroi tu, sa qai vakrautaki oqo vei iko. mo kana baleta ni sa vakarautaki oqo vei iko baleta ni'u sa dau sureti ira mai na tamata." sa kana vata o saula kei samuela ena siga o ya. ni rau sa lako sobu mai na tikina cecere ki na koro, e rau sa veivosaki tiko o saula kei samuela ena tabana e cake ni vale. e rau sa yadra vakamatata lailai ni sa kida mai na mataka, sa kaciva saula o samuela kei na dela ni vale ka tukuna, "mo tucake me'u talai iko yani ki na nomu sala." sa tucake o saula e rau sa lako yani ki tuba vata kei samuela. ni rau sa lako yani ki na taudaku ni koro sa tukuna sara o samuela vei saula, "mo tukuna vua na nomu dauveiqaravi me liu yani vei kedaru. sa lako sara yani. "o iko mo tiko mada eke, me'u tukuna kina vei iko na nona vosa na kalou."

10

sa taura o samuela na tavaya waiwai ka sova yani ki na ului saula, ka reguci koya ka tukuna "sa sega li ni o jiova sa lumuti iko mo nodra i liuliu na nona i votavota?" ni o sa lako tani mai vei au e dai, o na raica e rua na tamata ena i bulubulu nei rajieli ena vanua vaka penijamini e selesa ka rau na tukuna vei iko, 'na asa o a la'ki vakasagara sa kune. o tamamu sa oti na nona leqataka na asa ka oqo sa leqataki iko vakalevu, ni sa taroga tiko, "na cava mada me'u cakava me baleti na luevuq?" "mo na qai lako yani vakadodonu mai kea ki na vunika teribinici e tepori. mai kea e lewe tolu na tamata e ratou sa lako cake tiko vua na kalou

e peceli me mai sotavi iko. e dua e kauta tiko mai e tolu na lue ni me, e dua tale sa taura tiko e tolu nai buli madrai kei na dua tale sa taura tiko e dua na saqa waiwai. "e ratou na kidavaki iko ka solia vei iko e rua nai buli madrai, ka o na taura mai na ligadrato. "ni oti oqori, o na lako mai ki na ulunivanua ni kalou, na vanua sa tiko kina na nodra yavusa i valu na filisitia. ena yaco ni o sa lako mai kea ki na koro, o na sotavi ira e dua nai lawalawa parofita ni ra sa lako sobu tiko mai na vanua cecere vata kei nai yaya ni vakatagi, na tibereli, na sici bitu, na api sa liu tiko e matadra; era na parofisai tiko. "na yalo ni kalou ena curumi iko mai, ka o na parofisai vata kei ira, o na vuki me dua tani tale na tamata. "ni sa yaco na veiksa oqo vei iko, mo cakava me vaka sa gadrevi vei iko; ni sa tiko vata kei iko na kalou. "o na liu vei au ki kilikali; au na lako dina mai vei iko me'u vakacabora nai soro kama kei nai soro ni veivinakati. mo na wawa me vitu na siga me yacova ni'u sa lako mai vei iko ka vakatakila na ka mo cakava." sa yaco ni sa lako tani mai vei samuela, na kalou sa solia tale vua e dua na yalo; na veiksa kece sa yaco ena siga o ya. ni rau sa lako mai ki na ulunivanua, era sa tu e kea na parofita me sotavi koya, sa curumi koya mai na yalo ni kalou ka sa vakatekivu sara me parofisai vata kei ira na parofita. sa yaco, vei ira kece sa kilai koya e liu era sa raica ni sa parofisai tiko vata kei ira na parofita á€" era sa veitukuni yaka, "na cava oqo sa yaco tiko vua na luevi kisi? sa parofita talega o saula?" sa dua na tamata mai kea sa sauma mai, "ia, o cei na tamadra?" sa yaco me sa dua na vakabalebale, "sa dua talega vei ira na parofita o saula?" ni sa oti na nona parofisai tiko, sa lako cake ki na vanua cecere. sa vosa vei saula kei koya na nona dauveiqaravi o nona momo, "drau a lako i vei?" sa sauma sara yani, "me vakaraica na asa. ni keirau sa sega ni kunea rawa, keirau sa mani lako sara vei samuela." "drau tukuna mada mai vei au se cava sara e tukuna o samuela, au kerea á€" sa vosa mai kina o momo nei saula." sa sauma yani o saula ka vaka: "sa tukuna vakadodonu ga ni sa kune na asa." ena vuku ni matanitu, sa sega ni via vakaraitaka na veiksa sa vosa kina o samuela. sa kacivi ira kece na tamata ki vei jiova o samuela mai misipa, ka sa vosa vei ira na luevi isireli, "sa tukuna o jiova na nodra kalou na isireli, 'au sa kauti ira mai na luevi isireli mai iijipita ka vakabulai kemuni mai na vanua o ya kei na ligadra na veimataniitu kei ira talega sa dau vakabobulataki kemuni.' "ena siga oqo, o ni sa cati jiova na nomuni kalou, o koya sa vakabulai kemuni mai na kemuni meca kecega kei na nomuni vakararawataki kecega, ka o ni sa tukuna vua, 'e sega me sa dua ga na neimami tui.' o koya oqo, mo ni vakaraitaki kemuni ena mata ni kalou vakayavusa ka vakamataqali." sa vakavuna o samuela me ra toso mai vakavoleka na yavusa kece e isireli, ka sa digitaki na yavusa i penijamini. ni sa vakavuna tiko na nodra toso voleka mai na yavusa i penijamini ena nodra dui veivuvala, sa digitaki na vuvala i matiri. o saula na luevi kisi sa digitaki. ni ra sa vakasagarai koya, era sa sega ni kunea. era sa vakatarogi jiova, "se sa lako mai na tamata se sega?" sa sauma mai o jiova, "sa tiko e kea o koya, ni sa vunui tiko ena vanua era sa tu kina na i yaya." era sa cici yani ka kauti koya mai kea; ni sa tucake tu ena kedra maliwa á€" sa balavu cake o

koya mai vei ira kecega mai na tabadra ka lako cake. sa tukuna o samuela vei ira kecega na tamata, "o ni sa raica na tamata sa digitaka o jiova, ni sa sega ni dua e vakataki koya mai vei ira kece na tamata?" era sa kaila kece na tamata ka vaka: "me bula balavu na tui!" sa vakamacalataka o samuela na nodra i valavala na tui ka vola sara ena dua nai vola ka biuta yani ena mata i jiova. sa vakatalai ira yani o samuela, na tagane vakayadua ki na nodra veivale. sa lako talega ki vale o saula ki kipea; era sa lako vata kei koya na tamata qaqa, o ira sa tara oti na yalodra na kalou. o ira sa vukitani era sa tukuna, "ena vakabulai keda vakacava na tamata oqo?" era sa cati saula, ka sega ni via kauta mai vua e dua na ka ni loloma. ia sa tauri koya tikoga vakamalua o saula.

11

o naesi na amoni sa lako cake mai ka mai toka vaka i valu me vala kei selesa kiliani; o ira kece na tamata ni sepesa era sa tukuna vei naesi, "cakava vei keimami e dua na veidinadinati, keimami na qai qaravi iko." sa sauma mai o naesi na amoni, "au na cakava na veidinadinati kevaka sa caka oqo, o ya me'u kauta tani na yaloka ni matamu i matau, me ra madua kina na isireli kecega." o ira na qase ni sepesa era sa tukuna vua "wawa mada me vitu na siga, me keimami na tukutuku mada vei ira kece na isireli. kevaka sa sega me vakabulai keimami, keimami na qai lako mai vei iko." sa lako mai na dua nai talai ki vei saula e kipea ka tukuna nai tukutuku ni ra sa vakarorogo tu na tamata. era sa qoqolou na tamata ka tagi. sa muri mai o saula ni lesu tiko mai na veiwere ka taroga, "na cava na leqa, ni ra sa tagi tiko na tamata?" era sa tukuna vua na nodra vosa na tamata ni sepesa. sa lako mai vei saula na yalo i jiova ni sa rogoca oqo, ka sa katakata mai na nona cudru. sa taura nai vua ni bulumakau ka musuka vakalalai ka vakauta yani ki na nodra vanua kece na isireli ena ligana nai talai ka tukuna, o koya sa sega ni lako vata kei saula kei samuela ki na i valu; ena caka vaka oqo ki na nona manumanu. na rerevaki jiova sa tarai ira na tamata kecega ka era sa lako mai ena dua ga na veivakadonui. ni ra sa mai wili e beseki, era sa lewe tolu na drau na udolu na luvei isireli ka era sa lewe tinikato lu na udolu na tamata e juta. era sa tukuna vua sa dautalai, "mo tukuna vei ira na tamata ni sepesa kiliani: 'ni mataka ena gauna sa katakata kina na siga, ena yaco yani na veivuke.'" sa lako yani nai talai ka tukuna vei ira na tamata ni sepesa, ka era sa marau. era sa tukuna na tamata i sepesa, "ni mataka keimami na lako mai vei kemuni o mo ni cakava vei keimami na veika sa vinaka vei kemuni." sa qai yaco ena siga ka tarava, sa wasea me tolu nai wasewase o saula, ka era sa lako mai ena loma donu ni tikotiko ena i matai ni wasewase ni yadra, ka vakamatei ira na amonaiti me yacova na siga levu katakata. era sa rere vakalevu o ira sa dro bula ka era sa veiseyaki, ka sa yaco me ra dui lakolako na tamata kecega. era sa tukuna vei samuela na tamata "o cei sa tukuna 'me neimami tui o saula?' me ra kau mai na tamata oqo; me ra mai vakamatei." sa tukuna o saula, "me kua ni dua e vakamatei ena siga oqo, ni siga e dai sa vakayacora kina na kalou na nodra vakabulai na

isireli." sa tukuna vei ira na tamata o samuela, "me da mai lako ki kilikali ka me la'ki vakavouia na matanitu mai kea." era sa lako na tamata ki kilikali, era sa vakatikori saula mai kea me nodra tui â€" ena matai jiova e kilikali. era sa vakacabora mai kea nai soro ni veivinakati ena mata i jiova, o saula kei ira kecega na luvei isireli era sa marau vakalevu sara.

12

sa tukuna o samuela vei ira kece na luvei isireli, "mo ni kila ni'u sa rogoca na domomuni ena veika o ni sa tukuna vei au, ka sa caka me dua na nomuni tui. "oqo, sa tu na tui ka sa lako voli e matamuni. au sa qase mai ka sa sika na uluqu, ka raica â€" sa tiko vata kei kemuni o iratou na luvequ. au sa lako tiko e matamuni ni'u a se gone me yacova e dai. "sai au oqo, sa vakadinadinataki au ena mata i jiova, ena matana talega na nona i lumuti; na bulumakau i cei au sa kovea? se na asa nei cei au sa kovea talega? o cei au sa vakaisina? o cei au sa vakacolacolataki se mai na liga i cei au sa taura kina e dua na veivakataulotaki me vakamatabokotaki au? au na vakasuka lesu tale vei iko." era sa tukuna mai, "o sa sega ni vakaisina se vakabititaki e dua, se o sa taura e dua na ka mai na ligana e dua." sa qai tukuna vei ira, "sa i vakadinadina o jiova vei kemuni, na nona i lumuti talega sai vakadinadina e dai, ni kemuni sa sega ni kunea e dua na ka e ligauq." era sa tukuna kece, "sai vakadinadina na kalou." sa tukuna tale o samuela vei ira na tamata, "o jiova ga sa vakatuburi mosese kei eroni, o koya talega sa kauti ira tani mai na tamamuni mai ijipita. "mo ni tu vakadua me'u vakamacala mada vei kemuni ena mata i jiova ena vuku ni cakacaka dodonu sa cakava o jiova vei kemuni kei ira na nomuni qase: "ni sa lako o jekope ki ijipita, ena sa tagi na tamamuni vei jiova, sa qai talai mosese kei eroni, oi rau sa kauti ira tani mai ijipita ka vakavuna na nomuni sa mai tiko ena vanua oqo. "era sa qai guilecavi jiova na nodra kalou, o jiova sa qai volitaki ira ki na ligai sisaria nai liuliu ni mataivalu na esa ki na ligadra na filisitia, ki na ligadra tale na moapi; ka ra sa veivaluti kina. "era sa tagi tale vei jiova ka tukuna, 'keimami sai valavala ca, ni keimami sa biuti jiova ka qaravi peali kei esitaroci, ia, oqo mo ni sereki keimami mai na ligadra na meca, me keimami qaravi kemuni.' "o jiova sa talai serupepeli, bidani, jevica, kei samuela me vakabulai ira mai na ligadra na meca ena veiyasana kecega, ka o ni na tiko vinaka. "ni o ni sa raici naesi na tui amoni ni tuva i valu vei kemuni, o ni sa qai tukuna mai vei au, 'e segai, me dua ga na tui me liutaki keimami' â€" ni sa liutaki kemuni tiko ga o jiova na nomuni kalou ka nomuni tui. "oqo, sa tu oqo na nomuni tui, o koya o ni sa digitaka ka gadreva. mo ni kila, o jiova sa vakatikora na tui vei kemuni. "kevaka o ni sa rerevaki jiova ka rogoca na domona, ka mo ni kua ni vuki tani mai na nona i vakaro, oi kemuni kei koya na tui ena liutaki kemuni, o ni na muri jiova tikoga me nomuni kalou. "ia, kevaka o ni sa talaidredre ki na domo i jiova, ka vuki tani mai na nona i vakaro, na liga i jiova ena kemuni meca tale, me vaka ea cakava vei ira na nomuni qase. "mo ni tucake ka raica na veika lelevu ena cakava vei kemuni o jiova ena matamuni sara ga:

"sa sega beka ni siga ni tatamusuki oqo? au na kacivi jiova ka ena tala mai na kurukuru kei na uca o koya mo ni kila ka raica kina ni sa rui levu sara na nomuni valavala ca o ni sa cakava ena mata i jiova á€" ni kemuni sa vinakata ga me dua e tui vei kemuni." sa qai kacivi jiova o samuela ka sa tala mai na kurukuru kei na uca o jiova ena siga o ya. era sa rerevaki jiova kei samuela vakalevu na tamata kecega. era sa tukuna vei samuela na tamata kecega, "mo masulaki ira na nomuni tamata vei jiova na nomuni kalou, me kakua ni keimami mate; ni keimami sa vakuria na neimami valavala ca, na ca levu, ni keimami sa vinakata e dua me tui vei keimami." sa tukuna vei ira na tamata o samuela, "mo ni kua ni rere, o ni sa cakava na veikavakasisila oqo, ia, oqo, mo ni kakua ni vuki tani mai na nomuni muri jiova. mo ni qaravi jiova ena yalomuni taucoko. "mo ni kua ni vuki tani; oqori o ni na ciciva kina na ka wale, na veika e sega ni yaga, sa sega talega ni veisereki ni sa ka wale ga. "o jiova ena sega ni biuti ira na nona tamata ena vuku ni yacana baleta ni sa taleitaka o jiova mo ni wili me nona tamata. "ia oi au, me yawa sara vei au me'u i valavala ca vei jiova á€" ni'u sa sega tiko ni masulaki kemuni; ia au na vakavulica vei kemuni na sala vinaka ka dodonu. "mo ni rerevaki jiova ga ka qaravi koya vakaidina ena yalomuni taucoko; ni o ni sa raica vakavinaka na veika lelevu sa cakava o koya vei kemuni. "ia, kevaka o ni se valavala ca tikoga, o ni na kuitaki yani, oi kemuni kei na nomuni tui talega."

13

sa lewa o saula me dua na yabaki; ni sa lewa tiko me rua na yabaki e isireli, sa digitaka o saula me nona e tolu na udolu na isireli. e rua na udolu sa tiko vata kei saula mai mitimasi kei na veiulunivanua kei peceli, kei na dua na udolu era sa tiko vata kei jonacani mai kipea e penijamini. na kena vo ni tamata sa vakatala lesu o saula ki na nodra dui tikotiko. sa valuta na nodra i tikotiko na filisitia o jonacani e kipa, ka e ra rogoca na filisitia. sa uvuca o saula na davui ena vanua taucoko e isireli ka vakarogoya, "me ra rogoca na iperiu!" era sa rogoca kece na isireli ni o saula sa valuta na nodra i tikotiko na filisitia ka sa yaco me ra ca na isireli vei ira na filisitia. era sa kacivi kece na tamata ki vei saula mai kilikali. era sa soqoni vata na filisitia me vala kei ira na isireli, e tolusagavulu na udolu na qiqi ni valu, e ono na udolu na vodo ose kei ira na tamata sa vaka na mata ni nuku na kedra i wiliwili. era sa lako cake mai ki mitimasi ena tokalau kei beki-aveni. ni ra sa raica na ka oqo o ira na isireli ka kila ni ra na leqa, (ni ra sa taqaya) era sa vuni na tamata ena vei qara vatu kei na vei lalaga kecega sa kune ena veivatu. eso vei ira na iperiu era sa takosova sara na joritani ki na vanua nei kata kei kiliati. o saula e se tiko ga e kilikali kei ira kece sa muri koya era sa sautaninini tikoga. era sa wawa tiko me vitu na siga me vaka na vosa i samuela. e se sega tikoga ni yaco mai o samuela. sa sega ni lako mai ki kilikali o samuela ka era sa veidroyaki na tamata mai vua. sa tukuna o saula, "me kau mai vei au nai soro kama kei nai soro ni veivinakati." sa vakacabora sara nai soro kama. sa qai yaco ni sa vakacabora oti nai soro kama, sa qai yaco mai o samuela ka sa lako

sara yani o saula me sotavi koya ka me kidavaki koya. sa vosa mai o samuela, "na cava o sa cakava?" sa sauma mai o saula, "ni'u sa raici ira na tamata ni ra sa veidroyaki ka ni o sa sega talega ni lako mai ena gauna sa lokuci, era sa soqoni vata talega mai na filisitia e mitimasi, "au sa tukuna kina, 'ni o ira na filisitia era na lako sobu mai vei au e kilikali, ka au se sega talega ni vakamamasu vei jiova,' oqo sa vesuki au me'u vakacabora nai soro kama." sa vosa o samuela vei saula, "o sa cakacaka vaka na lialia. o sa sega ni maroroya nai vakaro ni kalou o jiova, me vaka ni sa solia oti vei iko. oqo na kalou sa dodonu me vakadeitaka na nomu matanitu e isireli me sega ni mudu. "oqo, na nomu vakatulewa sa na mai cava. o jiova sa vakasaqara oti e dua me vaka sara ga na yalona, ka sa vakaroti koya o jiova me sa noda i liuliu na nona tamata, baleta ni o sa sega ni maroroya na veika sa vakarota vei iko o jiova." sa tucake o samuela ka lako cake mai kilikali ki kipea e penijamini. sa wiliki ira na tamata o saula, era sa tiko vata kei koya e ono na drau na tamata. o saula kei jonacani kei ira sa vo tiko mai kipea e penijamini. o ira na filisitia era sa tiko e mitimasi. era sa lako mai na meca ena nodra i tikotiko na filisitia ena tolu nai lawalawa. dua nai lawalawa era sa muria na sala ki ofana ki na vanua nei sueli, e dua tale nai lawalawa era sa muria na sala ki beci-oroni ka dua tale nai lawalawa era sa muri na sala ki nai yalayala ni vanua e raica sobu yani na buca kei sebolimi vaka ki na vanua liwa. sa sega na dau ni kaukamea me kune e isireli taucoko á€" ni ra sa tukuna tiko na filisitia "de ra qai yavala na iperiu ka bulia nai sele kei na moto." ia, o ira kece na isireli, era sa dau lako sobu ki filisitia me vakagatari na nodra i sele kei na siviya, nai matau kei nai sele i koti; sa dau kena i sau ni vagatai ni yaya e onosagavulu na sede nai yaya lelevu ka tolusagavulu na sede nai yaya lailai. ni sa yaco mai na siga ni valu á€" sa sega tu ni sa sele se moto ena ligadra na tamata i saula kei jonacani, sa tiko ga vei saula kei jonacani na luvena. o ira nai valu nei filisitia era sa lako yani ki nai tatakoso kei mitimasi.

14

sa qai yaco ena dua na siga o jonacani na luvei saula sa tukuna vua na nona cauravou daucola yaragi, "lako mai, daru lako mada ki na nodra i tikotiko na filisitia ena yasana ka dua." ia sa sega ga ni tukuna vei tamana. o saula sa dabe tiko ena yasa ka dua mai kipea ena ruku ni dua na vuni ponekaraneti sa tiko mai mikoroni. era sa tiko vata kei koya e rauta ni ono na drau na tamata. o eia na luvei aitubu na tuakai ikapote, na luvei vanaisi na luvei ilai na bete i jiova mai sailo, sa dara tiko na efoti. era sa sega ga ni kila ni sa lako o jonacani. ena veimama ni tatakoso, na vanua sa vinakata o jonacani me lako yani kina vei ira na filisitia, sa tiko kina na vatu momoto ena yasana ruarua, na yacana e dua o bosesa ka yacana ka dua tale o senei. e dua na vatu sa qara vaka ki na vualiku me veibasai kei mitimasi kei na dua tale sa qara vaka ki na ceva ka veibasai kei kipea. sa tukuna sara o jonacani vua na nona cauravou sa daucolata na nona yaragi, "lako mai, me daru mai lako ki na nodra i tikotiko na sega ni cili oqo, de na cakacaka vata kei kedaru o jiova. ni sa sega

na ka ena tarovi jiova me veivakabulai, se lewe levu se lewe lailai." sa tukuna vua o nona daucola yaragi, "mo cakava kece na veika sa tiko oqori e lomamu. mo lako yani; au sa tiko oqo vata kei iko, me vaka sa yalomu kina." sa tukuna o jonacani, "vinaka, me daru sa takoso sara yani ki vei ira na tamata oqo, ka me daru vakaraitaki kedaru vei ira. "kevaka era sa tukuna vakaoqo vei kedaru, 'drau wawa me keimami na lako mai vei kemudrau, 'daru na tu ka sega ni lako vei ira. "kevaka era sa tukuna mai, 'drau lako mai.' daru lako cake ni sa soli ira o jiova kina ligadru ni sai koya oqo na kena i vakatakilakila." e rau sa vakatakilai rau ki vei ira na filisitia, era sa tukuna â€" "raica era sa lako mai na iperiu mai na veiqara era sa vuni tiko kina" era sa kaci yani na filisitia ki vei jonacani kei na nona cauravou, "lako sobu mai me keimami vakaraitaka e dua na ka." sa tukuna o jonacani vua na nona cauravou, "muri au mai, o jiova sa soli ira oqo ki na ligadru na isireli." sa kaba cake o jonacani kei na nona daucola yaragi sa muri tiko yani; ka era sa bale e matai jonacani. sa vei vakabalei talega na nona cauravou. nai matai ni veivakamatei e rau sa cakava o jonacani, sa rauta e ruasagavulu na tamata, ena loma ni dua na vanua lailai ga. sa dua na sautaninini levu sa yaco ena nodra i tikotiko na filisitia. na i tikotiko vakaivalu kei ira na daukaba vakaivalu era sa sautaninini kecega. sa uneune na vanua, ka sa dua na sautaninini levu. o ira na dauyadra nei saula mai kipea e penijamini, era sa raica e dua nai wiliwili levu ni tamata e ra sa veidroyaki ka veiseseyaki. sa tukuna o saula vei ira sa tiko vata kei koya, "me da kaci yaca mada me kilai se o cei sa sega ni tiko vata kei keda," ni ra sa cakava oqo, era sa qai kila ni rau sa yali tiko o jonacani kei na nona cauravou daucola yaragi. sa tukuna o saula vei eaitia, "kauta mai na kato ni kalou eke," (ni sa tiko vata kei ira na isireli na kato ni kalou.) sa yaco tiko ni sa vosa tiko vei ira na bete o saula, sa yaco me sa rogolevu tiko ga mai na domodra na filisitia. sa tukuna o saula vei ira na bete â€" "mo ni vakasuka na ligamuni." era sa vakasoqoni vata mai vei saula na tamata kecega ka lako yani ki nai valu â€" sa dina era sa veivakamatei vaka i ira ga na filisitia, ka sa tiko e dua na veilecayaki levu vei ira. o ira na iperiu era sa tiko vata kei ira na filisitia mai liu sara, era sa to vata mai kei saula kei jonacani. o ira kece na isireli era sa vuni tu ena vei qara vatu mai iferemi â€" ni ra sa rogoca na nodra sa veidroyaki na filisitia, era sa cici talega mai ka veitokoni ena nodra valuti na meca. sa vakabulai isireli ena siga o ya o jiova, ka sa toso sara na i valu ki beci-aveni. era sa wawale vakalevu na isireli ena siga o ya, ka sa vakayavalati ira na tamata o saula mera bubului, ena nona tukuna, "me vakaloucataki na tamata sa kana mai na mataka me yacova ni sa karobo mai, ni bera na noqu cudruvi ira na meca." era sa sega ni tara sara na tamata na kakana. o ira kece na tamata era sa lako mai ki na veikau; era sa lutu tu na oni ena qele. ni ra sa yaco mai ki veikau na tamata, era sa lutu tu na oni, sa sega ni dua e via kania baleta ni ra sa rerevaka tiko na bubului. ia, o jonacani, sa sega ni rogoca na vosa nei tamana me baleta na bubului, sa dodoka yani na nona moto ki na oni ka kauta mai ligana ka kania sara, ka sa laukune me vinaka cake mai na kena i rairai. e dua vei ira na tamata sa tukuna mai, "o

tamamuni sa yalayala vei ira na tamata me ra bubului ka tukuna, 'sa kalouca o koya sa kana ena siga oqo.'" era sa malumalumu sara na tamata. sa tukuna mai o jonacani, "o tamaqu sa vakaleqa na vanua. mo ni raica mai ni sa vinaka mai na kequ i rairai ni'u sa kania na oni oqo. 'sa na vinaka sara kevaqa o ni sa kana ga ena nomuni lewe nikua ni sa tu oqo nai toki ni valu! ni sa sega ni levu na nodra vakamatei na filisitia?" era sa cemuri na filisitia ena siga o ya mai mitimasi ki ajaloni. era sa malumalumu sara ga na tamata. era sa cici yani na tamata, ka taura nai toki ni valu ka vakamatea ka kania vata na kena dra. era sa tukuna vei saula, "raica era sai valavala ca na tamata vei jiova ni ra sa kania vata na dra na tamata!" sa tukuna o saula, "o ni sa cakacaka vakaca sara; mo ni vakaqigica mai vei au e dua na vatu levu e nikua sara ga." sa tukuna yani o saula, "mo ni dui lako yani ka tukuna vei ira na tamata, 'me ra kauta mai na bulumakau ni tamata vakayadua ga, na sipi talega, me ra vakamatei ka laukana; mo ni kua ga ni valavala ca vei jiova ena nomuni kania vata kei na dra." era sa dui kauta mai na veika e gadrevi ka era sa vakamatei. sa tara o saula e dua nai cabocabo ni soro ki vei jiova. oqo na kena i matai sa tara vei jiova. sa tukuna o saula, "me da lakovi ira sobu na filisitia; ka butuki ira ena bogi taucoke me yacova na mataka ka me kakua ni dua e drobula." era sa tukuna kece, "me caka na veika o sa nanuma ni vinaka vei iko." era sa tukuna na bete, "eke, me da sa toso voleka kina vua na kalou." o saula, sa taroga nai vakasala mai vua na kalou, "me'u cici muri ira beka na filisitia? o ni na soli ira beka e ligadra na isireli?" ia, na kalou sa sega ni sauma vua ena siga o ya. sa tukuna o saula, "mo ni lako kece mai ki kea oi kemuni na nodra turaga na veitamata, mo ni kila mada ka raica se cava sa tu kina nai valavala ca oqo e daidai. "me vaka sa bula o jiova, o koya sa vakabulai isireli, kevaka mada ga ke sai jonacani na luevuq, ena mate vakaidina." ia, sa sega na tamata sa sauma vua. sa qai tukuna vei ira kece na isireli, "mo ni tu ena dua na yasana kei jonacani na luevuq, au na tiko ena dua tale na yasana." era sa tukuna na tamata, vei saula, "mo cakava na veika sa vinaka vei iko." sa qai tukuna o saula vei jiova na nodra kalou na isireli, "mo ni solia e dua na wirimadigi e dodonu sara," e rau sa tauri o saula kei jonacani â€" era sa dro na tamata kecega. sa tukuna o saula, "me viritaki na wirimadigi baleti au kei jonacani na luevuq" â€" sa qai tauri o jonacani. sa tukuna o saula vei jonacani, "tukuna mai, na cava o sa cakava," sa tukuna vua o jonacani, "au tovelea ga na oni lailai sa tiko ena mua ni moto sa tiko e ligavu. oqo mo vakamatei au!" sa sauma o saula, "me cakava na kalou, me levu vakaidina; ni o na mate vakaidina, jonacani." era sa tukuna vei saula na tamata, "me mate o jonacani, o koya ga sa cakava na veivakabulai levu e isireli? me tabu sara! me vaka sa bula o jiova, sa tabu ni lutu e dua na drau ni uluna ki na qele, ni sa cakacaka o koya vata kei na kalou me yacova e daidai." era sa vakabulai jonacani na tamata ka sa sega ni vakamatei. sa lesu mai o saula ena nona muri ira na filisitia. era sa dui lako na filisitia ki na nodra dui tikotiko. sa vakadeitaka na nona veilitaki e isireli o saula, ka sa valuti ira na kena meca ena veiyasana kece â€" o ira na moapi, na amoni, na itomi, o ira na tui mai sopa kei ira na filisitia. na vanua

ga sa vuki kina, sa vakararawataki ira. sa vakasoqoni ira mai na mataivalu ka valuti ira na amelekaiti, ka vakabulai ira na isireli mai na ligadra na dauveivaka-sosataki. o iratou na luvei saula, o jonacani, kei tisui kei malakisua. na yacadrau na luvena yalewa o, merabe na qase kei maikili na gone. na yaca i wati saula o ainoami na luvei aimorasi. na yaca i koya nai liuliu ni nona mataivalu o apana na luvei neri na momo nei saula. na tama i saula o kisi kei neri na apana sa luvei apieli. sa dau ia nai valu katakata kei ira na filisitia ena gauna i saula. ni sa dau raici ira na tamata kaukauwa ka qaqa o saula á€" sa dau kauti ira vei koya.

15

sa tukuna vei saula o samuela, "sa talai au mai o jiova me'u lumuti iko mo tu vei ira na nona tamata, na isireli. oqo mo rogoca na domo ni vosa i jiova. "sa tukuna o jiova ni lewevuqa: 'au na totogitaki ameleki ena vuku ni ka sa cakava vei isireli, ena nona toka vakavuni ka waraki koya tiko ena nona lako tani mai ijipita. 'mo lako ka kabati koya vaka i valu ka vakarusa na ka kece ka kua ni vakavoca e dua na ka. mo vakamatei ira kece na tagane kei na yalewa, na gone kei ira se qai sucu tiko, na bulumakau, na sipi, na kameli kei na asa." sa soqoni ira na tamata o saula ka wiliki ira mai telaimi, e rua na drau na udolu na sotia kei na tini na udolu na tagane qaqa mai juta. sa lako mai o saula ena dua na koro e ameleki ka waraki ira tiko mai na buca. sa tukuna o saula vei ira na kenani, "mo ni lako tani mai vei ira na amelekaiti, de'u na vakarusai iko vata kei ira. ni o sa vakaraitaka na ka vinaka vei ira na isireli ena nodra lako tiko mai ijipita." era sa lako tani mai na kenani mai vei ira na amelekaiti. sa kabai ira na amelekaiti o saula mai avila me yaco sara ki suri ena tokalau kei ijipita. sa tauri ekaki bula na nodra tui na amelekaiti, ka sa vakamatei ira na tamata kecega ena i seleiwau. ekaki, na sipi vivinaka duadua, sa vakakina na bulumakau kei na lami urouro kei na kena vivinaka kecega á€" era sa sega ni via vakarusa. na ka kecega sa ca ka vakasisila ka sega ni yaga era sa vakarusa. sa lako mai vei samuela na vosa i jiova ka vaka, "au sa veivutunitaka na noqu vakatikori saula me tui ni sa vuki tani mai na nona muri au, ka sa sega ni muria na noqui vakaro." sa yalo luvulu o samuela ka sa tagi tiko vei jiova ena bogi taucoko. ni sa tacake yani vakamataka o samuela me sotavi saula, sa tukuni sara mai vei samuela "sa lako cake ki kameli o saula me vakaduria vua e dua na i vakananumi; sa veilakoyaki voli ka lako sobu sara ki kilikali." sa lako vei saula o samuela, ka sa vosa mai o saula ka vaka, "mo ni vakalouvvinakataki mai vei jiova! au sa vakayacora nai vakaro i jiova." sa vosa yani o samuela, "na tagi ni sipi cava ga sa rorogo tiko oqo e daligaqu kei na domodra talega na bulumakau au sa rogoca talega?" sa tukuna mai o saula, "era sa kauta mai oqori mai vei ira na amelekaiti, o ira na tamata era sa maroroya mai na sipi kei na bulumakau vinaka duadua me vakacabori vei jiova na nomuni kalou; ka keimami sa vakarusa na kena vo kecega." sa tukuna o samuela vei saula, "tiko lo! au na tukuna vei iko na veikaa sa vosa kina vei au o jiova ena bogi." sa vosa mai o saula á€" "tukuna sara mai." sa tukuna o saula, "ni o a se lailai e matamu ga,

o a sega beka ni nodra i liuliu na veiyavusa e isireli? e sega beka ni a lumuti iko o jiova mo nodra tui na isireli? "oqo, o jiova sa talai iko ki na dua nai naki ka tukuna kina, 'lako ka vakarusai ira kece nai valavala ca, o ira na amelekaiti, ka valuti ira me yacova ni ra sa yali yani.' "ena cava o sa sega ni via rogoca kina na domo i jiova? ena cava o sa raica sobu kina nai toki ni valu ka cakava na ka ca ena mata i jiova?" sa sauma mai o saula vei samuela, "au sa muria na domo i jiova ka lakova nai naki sa talai au kina o jiova ka kauti ekaki na nodra tui na amelekaiti lesu mai; au sa vakarusai ira na amelekaiti. "o ira na tamata era sa taura na ka butakoci, na sipi, na bulumakau, na veikaa vivinaka duadua o koya e dodonu me vakarusai, me vakacabora vei jiova na nomu kalou e kilikali." sa qai tukuna o samuela: "sa rekitaka vakalevu beka o jiova na i soro kama kei nai madrali mai na talairawarawa ki na domo i jiova? mo kila, na talairawarawa sa vinaka cake mai nai soro kama kei na vakarorogo mai na uro ni lami. ni sa tautauvata na talaidredre kei na vakadranikau: na vakalecalecava se vakilakila sa tautauvata na qaravi matakau. baleta ni o sa besetaka na vosa i jiova, sa besetaka talega kina o koya mo dua na tui." sa tukuna o saula vei samuela, "au sai valavala ca, ni'u sa sega ni muria nai vakaroi jiova kei na nomu vosa á€" ni'u sa rerevaki ira na tamata ka muria na nodra vosa. "o koya oqo, au sa kerea me vosoti na noqu i valavala ca, ka lesu vata kei au, me'u la'ki lotu vei jiova." sa sauma o samuela vei saula, "au na sega ni lesu vata kei iko, ni o sa besetaka na vosa i jiova, o jiova talega sa besetaki iko mo tui vei ira na isireli." ni sa vuki me lako yani o samuela, sa dreta na tutu ni nona i sulu yara o saula, ka sa kadresu sara. sa tukuna vua o samuela, "o jiova sa dresuka tani mai vei iko na matanitu o isireli ena siga oqo, ka sa solia vua e dua na wekamu e vinaka cake mai vei iko. "na kaukauwa kei isireli ena sega ni davo se malumalumumu mai. ni sa sega ni tamata o koya me malumalumumu." sa qai tukuna tale o saula, "au sai valavala ca, ia, mo dokai au mada ga, e matadra na qase ni noqu tamata, e matadra na isireli e na nomu lesu vata kei au, me'u la'ki lotu vei jiova na nomu kalou." sa qai lesu vata kei saula o samuela, ka sa lotu vei jiova o saula. sa tukuna mai o samuela, "me kau mai o ekaki na nodra tui na amelekaiti eke vei au." sa lako mai o ekaki ena qaqarauni. sa tukuna sara mai, "sa dina na gaga ni mate sa oti." sa tukuna o samuela, "na nomu i seleiwau sa cakava me ra kua ni vakaluvuni na yalewa o tinamu ena sega ni vakaluvuni vata kei ira na yalewa." o samuela sa tatalaki ekaki vakalalai ena matai jiova e kilikali. o samuela sa lako sobu ki rama kei saula sa lako cake ki nona vale e kipea i saula. sa oti vakadua na nona raici saula o samuela me yacova na nona mate. e dina ga ni a tagicaki saula, ia, o jiova sa lomani koya vakai koya ena nona cakava vei saula me tui e isireli.

16

sa tukuna vei samuela o jiova, "me cava soti na dede ni nomu tagicaki saula tiko, mo raica ni'u sa sega ni vinakata me liutaki isireli? tawana na nomu tavaya, ena waiwai ka lako; au sa talai iko ki vei jese na kai peceliema, ni'u sa vakarautaka oti e dua na luvena vei

au me tui." sa tukuna o samuela, "me'u na lako rawa vakacava? kevaka sa na rogoca oqo o saula, ena vakamatei au." sa tukuna mai o jiova, "kauta e dua na bulumakau yalewa vata kei iko ka tukuna, 'au sa lako mai me vakacaboi soro vei jiova.' 'mo sureti jese ki na vakacaboi soro, au na qai vakaraitaka vei iko na ka mo cakava, mo lumuta vei au o koya au na cavuta na yacana vei iko." sa cakava o samuela na veika sa tukuna vua o jiova ka lako ki peceliema. era sa sautaninini na qase ni koro o ya ena nona lako mai ka taroga sara, "o sa lako tiko mai ena veivinakati?" sa sauma mai, ena veivinakati, au sa lako tiko mai kina me vakacaboi soro vei jiova. mo ni vakasavasavataki kemuni ka lako mai vei au ki na vakacaboi soro." sa vakasavasavataki jese kei iratou na luvena ka sureti iratou ki na vakacaboi soro. sa qai yaco, ni ratou sa lako mai, sa raici iliapi, sa tukuna sara, "sa dua, na i lumuti i jiova sa tu oqo e matana!" ia, o jiova sa vosa vei samuela ka vaka: "kua ni raica na kena i rairai se na kena balavu, baleta ni'u sega ni vinakati koya. o jiova sa sega ni raica me vaka sa raica na tamata; na tamata sa raica na veika e taudaku, o jiova sa raica na yalona." sa kacivi amenatave mai o jese ka sa lako ena matai samuela ka sa tukuna kina, "o jiova talega sa sega ni digitaki koya oqo." o jese sa kacivi sama mai, sa tukuna o samuela, "o jiova talega sa sega ni digitaki koya oqo." sa vakavuna o jese me ratou lako e matai samuela e vitu na luvena. sa tukuna mai o samuela, "o jiova sa sega ni digitaka e dua vei ira oqo." sa taroga mai o samuela vei jese, "era sa tiko kece beka oqo na luvemu?" sa sauma mai, "sa voga o koya e gone duadua, o koya oqori sa vakatawana tiko na sipi." sa tukuna mai o samuela vei jese, "me kau mai o koya, ni da na sega ni dabe vakavo ni sa basika mai." sa qai kau mai o koya. sa rui damusa, ka serau na yaloka ni matana, qai tagane vinaka dina. sa tukuna mai o jiova, "tucake ka lumuti koya, ni sai koya sara ga oqo!" sa taura na waiwai o samuela ka lumuti koya ena kedratou maliwa na tacina, sa lako mai na yalo i jiova vei tevita mai na siga o ya ka lako yani. sa tucake o samuela ka lako ki rama. sa lako tani mai vei saula na yalo i jiova ka sa vakasosataki koya tiko e dua na yalo ca mai vei jiova. era sa tukuna vei saula na nona dauveiqaravi "sa dina, e dua na yalo ca mai vei jiova sa vakaleqai iko tiko. "mo ni vakaroti ira mada na nomuni tamata era sa tiko e matamuni, me vakasaqarai mai e dua na tamata sa matai sara ena api, me dau vakatagi vei kemuni ni sa dau lako mai na yalo ni veivakasosataki mai vei jiova me tarai kemuni, me rawa ni o ni na vinaka kina." sa qai tukuna o saula vei ira na nona tamata, "me kau mai vei au e dua na dau qiriquiri vinaka, me vakasaqarai mai." e dua vei ira na dauveiqaravi sa sauma mai, "raica, au sa kunea e dua na luvei jese na kai peceliema sa matau sara ena vakatagi, e tamata qaqe, e tamata ni valu, e dauvosa vakaqaseqase, e tamata rairai vinaka ka sa tiko vata kei koya o jiova." sa vakau i tukutuku o saula vei jese ka tukuna, "me kau mai o tevita na luvemu o koya sa dauvakana sipi tiko." o jese sa taura e dua na asa, ka vakavodoka kina na madrai kei na saqa waini kei na luve ni me ka sa vakauta yani vei tevita ki vei saula. sa lako mai o tevita vei saula ka tu e matana. sa lomani koya sara vakalevu o tevita ka sa dau cola i yaragi talega vei saula. sa vakauitukutuku tale o saula vei

jese ka tukuna, "au kerea me tiko ga o tevita e mataqu, ni'u sa taleitaki koya vakaidina." sa qai yaco oqori, ni sa tarai saula tiko na yalo ca mai vei jiova, sa dau qiria nai vakatagi e ligana o tevita. oqo sa dau vakabulabulataki saula ka sa dau vinaka kina. sa qai dau yali yani na yalo e dauveivakasosataki e tiko vua.

17

era sa soqoni vata mai na mataivalu ni filisitia me ia nai valu. era sa soqoni vata mai e soko na vanua nei juta. era sa mai tiko ena kedrau maliwa o soko kei aseka e efese á€ demimi. o saula kei ira na isireli era sa soqoni vata ka mai tiko ena buca o ela, ka sa tu vakarau me vale kei ira na filisitia. o ira na filisitia era sa tu ena dua na delana kei ira na isireli ena dua na delana ka sa qai wasei rau tiko e dua na buca. sa lako mai e dua na qaqa mai na nodra i tikotiko na filisitia, na yacana o koliaci mai kaka, na kena balavu sa ciwa na fiti. sa vakaisala varasa na uluna, sa vaka kote ni valu, na kena bibi sa rua na drau na paudi bibi. sa vakaivava varasa, ka sa cola tiko e dua na moto balavu ena vatuvatu ni tabana. na ulutoa ni nona moto sa ruasagavulu ka lima na paudi bibi, kei na dua sa colata tiko e liu vua na nona i sasabai. sa tucake tu ka kaila yani vei ira na isireli ka tukuna, "na cava o ni sa mai via vala kina? au sa sega beka ni kai filisitia, ka o ni sa dauveiqaravi i saula? ni digitaka mai e dua vei kemuni ka me lako sobu mai vei au. "kevaka sa rawata me vala ka vakamatei au, keimami sa na wili me nomuni tamata, kevaka au sa na qaqa ka vakamatei koya, o ni na wili me neimami ka o ni na qaravi keimami." sa tukuna mai na kai filisitia oqo, "au sa bolela nai valu ni isireli ena siga oqo; solia mai vei au e dua, me keirau vala mada." ni sa rogoca o saula kei ira kece na isireli na nona vosa na kai filisitia, era sa taqaya ka rere vakalevu. o tevita sa luvena e dua na eparaca e peceliema, e juta, na yacana o jese, o koya sa walu na luvena tagane. sa matua ka qase sara ena nona veiyabaki ni veiliutaki i saula. e tolu na luvei jese qase, e ratou sa lako me muri saula ki nai valu. na yacadratou o iliapi na ulumatua, o epinatave tarava na ulumatua kei sama. sa gone duadua o tevita, o iratou na qase e ratou sa muri saula. sa dau vagauna ga na nona muri saula o tevita baleta ni sa dauvakani ira tiko na sipi nei tamana mai peceliema. sa dau toso voleka mai na kai filisitia oqo me vakaraitaki koya tiko ena mataka kei na yakavi. sa tukuna o jese vei luvena o tevita, "mo kauta mada vei iratou na tuakamu eso na kakana tavu oqo, kei na tini na i buli madrai, ka cicivaka vakatotolo vei iratou. "e tini na madrai jisi oqo mo solia vei nodra turaganivalu ka taroga se sa vaka e vei oiratou na tuakamu. kauta lesu vakatotolo mai vei au na kedratou i tukutuku." o saula kei ira kece na isireli era sa vala tiko kei ira na filisitia ena buca mai ela. sa sou vakamataka o tevita ka biuta tiko na sipi vua e dua me vakatawana tiko. sa kauta na veika sa vakaroti koya kina o jese. sa yaco ki na nodra i tikotiko vakaivalu á€ era sa lako yani me kailavaka ka vala ena i valu. o isireli kei filisitia era sa tuva tu me ia nai valu. o tevita sa biuta tu na nona i kaukau vua e dua na dauveiqaravi, ka sa cici yani vei ira na sotia, sa lako yani ka kidavaki iratou na tuakana. ni ratou

sa veivosaki tiko, sa lako mai na qaqa, na kai kaca e filisitia, na yacana o koliaci, sa lako cake mai vei ira na filisitia; sa dau vosa me vaka ga e liu. sa rogoca o tevita na ka oqo. o ira kece na tagane ni isireli ni ra sa raici koliaci, era sa veidroyaki ka rere vakalevu sara. era sa tukuna mai na isireli, "sa ni raica na tamata oqo? sa lako mai me bolel ira na isireli; o koya sa na vakamatei koliaci, me rogoca oqo, na tui ena vakavutuniyautaki koya, ena solia vua na luvena yalewa me watina, ena sega ni soli vakacavacava na nona vuvale e isireli." sa vosa o tevita vei ira kece sa tiko vata kei koya, "na cava ena caka vua na tamata sa vakamatea na kai filisitia oqo, me kautani kina nai rogorogi ca e isireli? o cei o koya na sega cili ni filisitia me mai bolela na mataivalu ni "kalou bula?" (isireli á€"mataivalu ni kalou bula) era sa sauma vua na isireli, ka vaka: "me caka vua oqo, vua sa vakamatei koya." o iliapi na tukuna sa rogoca mai na nona vosa vei ira na tamata; sa tubu sara na nona cudru ena vuku i tevita, ka sa tukuna mai, "na cava o mai cakava eke? vei cei o sa solia kina na sipi mai na vanua liwa? au sa kila na nomu dokadoka kei na siosio ni yalomu, baleta ni o sa lako mai oqo mo mai raica ga na i valu." "na cava au sa cakava?" sa taroga yani o tevita, "sa sega beka ni dua na kena i naki?" sa vuki tani mai vua o tevita ka tukuna tale vua e dua na ka vata ga o ya; era sa sauma vua me vaka ga na kena i matai. sa rogovaki yani na veika sa tukuna o tevita; sa tukuni sara vei saula á€" sa kacivi sara vei saula o tevita. sa tukuna o tevita vei saula, "me kua ni dua na yalo e rere me baleti koya; na nomuni tamata ena lako me vala vata kei na kai filisitia oqo." sa sauma o saula vei tevita, "o sa sega ni rawata na vala kei na kai filisitia oqo á€" ni o se cauravou lailai ga, o koya na filisitia sa dauvala sara baleta ni se cakava mai ni se lailai sara." sa sauma o tevita vei saula, "na nomuni tamata sa dau qarava na sipi nei tamana, ni sa dau lako mai na laione se bea: me kauta tani na lami mai na bai, "au sa dau lako yani ka vakamatea ka vakabula na lami mai na gusuna; kevaka sa cicivi au mai, au sa dautaura na kumidra ka samulaka ki na baivalu ka vakamatea. "na nomuni tamata sa vakamatea oti na laione kei na bea, o koya na kai filisitia sega ni cili oqo ena vaka ga e dua vei rau, baleta ni sa via bolela na i valu levu ni kalou bula." sa tukuna tale o tevita, "o jiova sa vakabulai au mai na i taukuku ni laione kei na bea, o koya talega ena vakabulai au mai na ligai koya na kai filisitia oqo." sa tukuna mai o saula vei tevita "mo lako ga, sa tiko vata kei iko o jiova!" sa vakaisulutaki tevita o saula ena nona i sulu vaka i valu ka vakaisalataki koya ena i sala varasa, kei nai sulu vakaivalu tale eso. sa daramaka o tevita na nona i seleiwau ka tovolea me lako, sa tukuna yani vei saula, "au sa sega ni rawata oqo, baleta ni'u se sega vakadua ni tovolea," sa mani luvata o tevita. sa taura na nona i titoko, ka tomika e lima na vatu dravia mai na uciwai ka biuta ena nona bola vakaivakatawa, sa tiko talega na nona i rabo cawiri e ligana. sa toso sara yani vua na kai filisitia oqo. sa toso talega mai na kai filisitia vei tevita, sa liu tiko vua o koya sa taura tiko na nona i sasabai. ni sa rai mai na kai filisitia ka raici tevita sa beci koya sara vakalevu ni sa cauravou lailai walega, damusa qai rairai vinaka. sa tukuna mai na kai filisitia vei tevita, "au koli beka oi au, mo kauta mai kina

na kau ni o sa lako mai vei au?" ka sa rukaki tevita mai kina, e na nona kalou. sa tukuna yani vei tevita, "lako mai me'u solia na lewemu vei ira na manumanu vuka ni macawa, vei ira talega na manumanu kila ni vanua!" sa sauma yani o tevita vua na kai filisitia, "o sa lako mai vei au ena i seleiwau kei na moto kei na moto ni coka botea. au sa lako mai vei iko oqo ena yaca i jiova ni lewewuqa, na kalou ni i valu kei isireli o koya o sa beca. "ena siga oqo, sa na soli iko kina o jiova ki na ligaqu, au na samuti iko ka musuka na domomu mai vei iko. ena siga oqo, au na solia na vovo ni nodra i tikotiko na filisitia vei ira na manumanu vuka, vei ira na manumanu kila ni vanua, me kila kina o vuravura ni sa tiko e dua na kalou e isireli. "era na kila nai soqosoqo kecega, ni o jiova sa sega ni veivakabulai walega ena i seleiwau kei na moto; ni sa nei jiova nai valu ka ena soli iko ki na ligai keimami." sa qai yaco ni ra sa toso voleka mai na filisitia vei tevita, sa vakatoto o tevita ka cici yani vei ira na filisitia. sa taura mai o tevita e dua na vatu mai na nona bola, biuta e nai rabo-vakawiri ka viritaka yani ka coba sara vua na kai filisitia ena yadrena donu ka lobo sara ga ena nona mona. sa davo sara ga vakatoboicu ki na qele. sa qaqa o tevita vua na kai filisitia ena i rabo kei na vatu ni coba donu vua na kai filisitia ka sa mate kina. e sega ni dua nai seleiwau e tiko ena ligai tevita. sa cici yani o tevita ka butuka tu na kai filisitia oqo. sa taura na nona i seleiwau ka musuka na domona, ni ra sa raica na ka oqo o ira na filisitia, ni sa mate talega na nodra qaqa á€" era sa dro kece. era sa tucake na isireli kei ira na juta ka kaikaila ka cemuri ira na filisitia me yaco sara ki na buca ena matamata kei ekironi. era sa davo ena sala na mavoa vei ira na filisitia e saeraimi me yaco sara ki kaka kei ekironi. era sa lesu mai na isireli ena nodra cemuri ira na filisitia. sa kauta mai na ulu ni kai filisitia o tevita ki jeruselemi, na nona yaragi sa tikoga e nona vale laca. ni sa raica o saula na nona cicivi ira na filisitia o tevita, sa tukuna sara vei epana na i liuliu ni mataivalu, "na cauravou oqo e luvei cei?" sa sauma mai o epana, "me vaka sa bula na yalomuni kemuni na tui, au sa sega ni kila." sa tukuna yani na tui, "vakataroga mai, se luvei cei o koya oqo." sa lesu mai o tevita na valuti ira na filisitia. sa kauti koya mai o epana vei saula kei na uluni kai filisitia e ligana. sa tukuna o saula vei tevita, "o iko na luvei cei, cauravou?" sa sauma yani o tevita, "oi au na luvena na nomuni tamata o jese na kai peceliema."

18

sa qai yaco ni rau sa veivosaki oti tiko kei saula, na yalo i jonacani sa kabita na yalo i tevita, ka sa lomani koya o jonacani me vaka ga na yalona dina. sa kauti koya o saula, ka sa sega tale ni laiva me lesu ki nodratou vei tamana. o jonacani kei tevita e rau sa cakava e dua na veiyalayalati á€" baleta ni sa lomani tevita vakalevu o jonacani, me vaka ga na nona lomani koya. sa taura ga na nona i oro ka vakaiorotaki tevita kina kei na nona i sulu vaka i valu kei na nona yaragi talega ni valu á€" nai seleiwau, na dakai kei na kena beleti. sa dau lako o tevita ki na vanua cava ga sa talai koya kina o saula, sa dau vakayalomatuataka na nonai valavala. sa biuti ira vata na qaqa ni vala, ka

sa ciqomi mai vei ira kecega na tamata, vei ira talega na dauveiqaravi i saula. sa yaco ni ra sa lako tiko mai ki vale, ni sa lesu tiko mai e nai valu o tevita, era sa lako mai na marama kecega e isireli ena nodra sere ka meke tiko mai, me sotavi saula na tui, vata kei na bitu ni vakatagi kei na reki kei na veiyoga ni qiriqiri tale eso. era sa meke ka lagata tiko - "sa vakamatea o saula na veiudolu ia o tevita na veitini na udolu." sa cudru sara vakalevu o saula, ka sa yaloca ena veika sa rogoca, "ni ra sa lagataka tiko na veitini na udolu vei tevita, ia, vei au, na veiudolu ga. na cava tale, sa rawa ni nona na matanitu?" mai na siga o ya, sa vakaraici tevita tiko o saula. sa yaco ena siga ka tarava, sa lako mai vei saula na yalo ni veivakacalai mai vua na kalou ka sa parofisai e loma ni vale. sa qiria nai vakatagi e ligana o tevita me vaka sa dau cakava, ia, sa dua na moto sa taura tiko o saula e ligana. sa cokataka yani na moto o saula ni sa tukuna tiko, "au na vakoti tevita vata kei na lalaga ena moto oqo." ia, o tevita sa dro me vaka e liu. o saula sa rerevaki tevita tiko, baleta ni sa tiko vata kei koya o jiova, ka sa lako tani mai vei saula. sa kauti tevita tani mai matana o saula ka sa biuti koya me liutaki ira na mata i valu e veiudolu; sa dau lako yani ka lako mai e matadra na tamata. sa dauqarauni koya o tevita ka bula vakayalomatua ena veika kecega, sa tiko vata kei koya o jiova. ni sa dau-raica o saula na nona i valavala vakayalomatua; sa dau rerevaki koya. o ira kece na isireli kei na juta era sa taleitaki tevita baleta ni sa dauloka yani ka lako mai e matadra. rau sa veivatini o tevita kei mikeli sa tukuna mai o saula vei tevita, "oqo na luvequ yalewa qase yacana o merape; au na soli koya vei iko me watimu, mo noqu qaqa ka vala ena i valu i jiova." ni sa nanuma o saula, "me kua ni tarai koya na ligaqu â€" me ra tarai koya ga na filisitia. sa tukuna mai o tevita vei saula, o cei mada o tevita, na cava o au kei na vuva e tamaqu e isireli, me'u wili kina me vugona na tui?" sa yaco na gauna me sa soli kina o merepa vei tevita, sa qai soli vei adreli na kai meolati me watina. o mikeli na lu-vei saula yalewa sa domoni tevita, sa tukuni vei saula ka sa marau kina o koya. sa tukuna o saula, "au na soli mikeli vei tevita, me tagavi kina ka me na tarai koya na ligadra na filisitia. sa tukuna vei tevita o saula ena i karua ni gauna, "o sa na vugoqu ena siga oqo." sa vakaroti ira na nona dauveiqaravi o saula, "veivosaki vata kei tevita vakavuni ka tukuna, "raica sa rui marautaki iko na tui kei ira kece na nona dauveiqaravi era sa lomani iko. oqo mo sa mai veivugoni kei na tui." sa cavuti na vosa nei saula ni sa vakarorogo o tevita. sa sauma mai o tevita, "o ni sa nanuma beka ni sa ka rawarawa me dua e rau veivugoni kei na tui, ni'u sa dravudravua ka tamata lolovira sara?" sa tukuni vei saula ni sa vosa mai vaka o ya o tevita. sa sauma yani o saula, "dou tukuna vei tevita ni sa sega ni vinakata na tui nai sau ni yalewa, me dua ga na drau na kuli ni yagodra vakatagane na kai filisitia me cudruvaki kina na tui vei ira na nona meca. sa nanuma tiko ga o saula me mate o tevita ena ligadra na kai filisitia. ni ra sa mai tukuna vei tevita na vosa oqo o ira na dauveiqaravi â€" sa marau kina o koya me rau veivugoni kei na tui. e se bera tiko ni oti na gauna yalataki; sa tucake o tevita ka lako yani, o koya kei ira na nona tamata. era sa vakamatea e rua na drau na kai filisitia. sa kauta

mai o tevita na kuli ni yagodra vakatagane ka soli nai wiliwili taucoko vua na tui me rawa ni wili kina me vugona na tui. sa qai soli mikeli o saula me rau veivatini. sa raica ka kila o saula ni sa tiko vata kei tevita o jiova ka sa domoni tevita talega o mikeli; e se rerevaki tevita tiko ga o saula, sa meca levu tikoga i saula o tevita. era sa lako ki valu na veituraga lalai ni filisitia. sa yaco ena veigauna kecega era lako kina, sa kilikili ka vuku tikoga o tevita mai vei ira kece na tamata i saula. sa raici cake duadua tiko ga o tevita.

19

sa vosa o saula vei jonacani na luvena kei ira kece na nona dauveiqaravi me ra vakamatei tevita; o jonacani na luvei saula sa taleitaki tevita vakalevu. o jonacani sa tukuna vei tevita ka vaka: "na tamaqu o saula sa vinakata me vakamatei iko. mo qarauni iko tiko me yacova na mataka, mo tiko lo ka vunitaki iko tiko. "au na la'ki tu e yasai tamaqu mai na buca â€" na vanua o tiko kina, au na vosa tiko vei tamaqu me baleti iko. na veika au na kila, au na mai tukuna vei iko." sa vosa vinaka o jonacani vei tamana me baleti tevita ka tukuna vua, "me kua ni valavala ca na tui ena vuku ni nona tamata, ena vukui tevita, baleta ni sa sega ni valavala ca vei iko â€" na nona cakacaka sa rui vinaka vei iko. "sa solia na nona bula me vakamatei ira na filisitia, sa qai kauta mai o jiova e dua na veivakabulai levu vei ira na isireli. o iko sara ga o sa raica ka taleitaki â€" na cava o sa via vakamatea kina e dua na dra e sega ni cala, mo via vakamatei tevita kina?" sa rogoca na domo i jonacani o saula ka yalataka, "me vaka sa bula o jiova ena sega ni vakamatei." sa kaciivi tevita mai o jonacani ka tukuna vua na veika kece oqo. sa qai kauti tevita mai ki vei saula o jonacani, ni sa dau tiko ga e matana ena veigauna e liu. sa dua tale nai valu; sa lako yani o tevita me vala kei ira na filisitia, sa samuti ira ena dua na veisamuti levu â€" ka era sa dro mai matana. sa lako mai na yalo ni veivakaleqai mai vei jiova ki vei saula ni sa dabe tiko e nona vale ka tiko e ligana na nona moto levu. sa vakatagi tiko o tevita e ligana. sa nakita o saula me cokai tevita vata kei na lalaga ni vale ena nona moto, ia, sa tasiri yani o tevita mai na matai saula. sa cokataka o saula na moto ki lalaga. sa dro o tevita ena bogi o ya. sa vakatala o saula e so na i talaki ki na vale nei tevita me vakaraici koya ka vakamatei koya ena kena mataka. o mikeli na wati tevita sa tukuna vua, "kevaka o na sega ni qarauni iko ena bogi oqo, o na mate ena mataka." sa biuti tevita sobu mai na katubaleka o mikeli na watina, sa lako yani ka cici ka dro sara. sa taura e dua na matakau o mikeli ka tutuvitaka ena i davodavo nei tevita ena vuti ni me ki uluna, kei na so nai sulu. ni sa talatala mai o saula me kau yani o tevita, sa tukuna mai o mikeli "ni sa tauvimate tiko." sa talai ira tale yani o saula me ra raici tevita ka kauti koya mai vata kei nai davodavo, "me'u mai vakamatei koya." ni ra sa lako yani nai talaki, sa tu na matakau e nai davodavo, ka sa ubi tu na uluna ena vuti ni me, sa tukuna mai o saula vei mikeli, "na cava o sa vakaisini au kina vaka oqo, me lako tani kina na kequ meca, me dro tani kina?" sa sauma yani vei saula o mikeli, "sa tukuna vei au o koya, 'mo laivi au me'u lako â€" na cava me'u vakamatei iko kina?"

sa dro o tevita ka lako ki rama vei samuela, ka tukuna vua na veika kece sa cakava vua o saula. e rau sa lako kei samuela ka la'ki tiko e naioci. sa mai tukuni vei saula, "mo kila ni sa tiko mai naioci e rama o tevita!" sa veitalai o saula me la'ki kau mai o tevita, ni ra sa raica nai lawalawa parofita ni ra sa parofisai tiko, ka sa liutaki ira tiko o samuela, sa lako mai na yalo ni kalou vei ira nai talaki nei saula ka era sa parofisai talega. ni sa tukuni oqo vei saula, sa talai ira tale eso nai talaki ka era sa parofisai talega. sa veitalai tale o saula ena i ka tolu ni gauna, era sa parofisai talega. sa lako mai ki rama o saula ki na i keli ni wai levu e seku, sa taroga sara, "e vei o samuela kei tevita?" sa sauma mai e dua, "e rau sa tiko mai naioci e rama." e sa lako sara ki naioci e rama, sa lako mai vua na yalo ni kalou, sa laki tiko yani o saula ka parofisai tiko me yaco sara ni sa yacovi naioci yani e rama. sa luvata tani na nona i sulu e cake ka parofisai tiko e matai samuela, ka sa davo wale tiko ena siga taucoke ka bogi talega. era sa tukuna kina, "sa tiko talega vata kei ira na parofita o saula?"

20

sa dro tani mai naioci e rama o tevita, ka lako ka tukuna vei jonacani, "na cava au sa cakava? na cava au sa cala kina? na cava au sai valavalala ka kina vei tamamu, baleta ni vinakata tiko me yali na noqu bula?" sa tukuna vua o jonacani, "e sega sara, o na sega ni mate! ena sega ni cakava e dua na ka o tamaqu, na ka lelevu se lai, ena tukuna mada e liu vei au. o tamaqu e sega ni dua na ka e vunitaka vei au e sega sara!" sa bubului tale o tevita ka tukuna, "sa kila o tamamu ni'u kune loloma mai vei iko ni sa tukuna, 'me kua ni kila o jonacani na veika oqo, de qai rarawa kina.' ia me vaka sa bula o jiova, ka sa bula talega na yalomu, sa dua ga nai kalawa mai vei au ki na mate." sa tukuna o jonacani vei tevita, "na veika ga o sa gadreva, au na vakayacora vei iko." sa sauma mai o tevita vei jonacani, "ni mataka sa na vulavou, au na dabe vata na tui me keirau kanavata. mo laivi au me'u lako mada ka vuni mai veikau me yacova ni sa karobo nai ka tolu ni siga. 'kevaka sa kawai o tamamu ena noqu yali, 'mo qai tukuna ni sa kerea oti o tevita me cici sobu mada ki peceliema na nona koro ni sa caka mai kea e dua nai soro ni veiyabaki ni vuvale taucoke.' 'kevaka sa mani tukuna, 'sa vinaka oqori, sa na qai bula na nomu tamata.' ia kevaka sa cudru, mo kila ga ni sa nakita o koya na ka e ca. 'mo qai caka vinaka vua na nomu tamata, ni o sa kauta mai na nomu tamata ki na veiyalayalati vei jiova vata kei iko. kevaka sa dua na cala sa tu vei au, mo vakamatei au ga o iko, na cava o sa via kauti au kina vei tamamu?' sa sauma o jonacani, "me yawa sara vei iko, ni kevaka au sa kila ni sa bucina o tamaqu na ka me lako yani vei iko, me'u qai sega ni tukuna vei iko?" sa vosa o tevita vei jonacani, "o cei me na qai tukuna vei au, se vakacava kevaka sa sauma vakaukauwa vei iko o tamamu?" sa tukuna mai o jonacani vei tevita, "daru lako mada ki na tauaku ni koro." e rau sa lako yani. sa tukuna tale o jonacani vei tevita; "o jiova na kalou e isireli sai vakadinadina e daidai. kevaka au sa na kila vinaka na loma i tamaqu ni mataka se nai ka-

tolu ni siga á€" ni sa na vinaka o tevita, au na sega ni tala mai nai talai me tukuna vei iko, "me cakava vakalevu o jiova vei jonacani. kevaka sa vinakata o tamaqu me cakava na ka ca, au na tukutuku mai vei iko ka mo sa dro yani, mo lako ka bula. me tiko vata kei iko o jiova me vaka ni a tiko vata kei tamaqu. "mo kua ga ni vakaraitaka vei au na yalololoma i jiova ni'u se bula tiko, me'u kua ni mate kina; "ia, mo kakua ni musuka laivi na yalololoma mai na noqu vale me sega ni mudu, e segai ena nona musuka laivi o jiova na veimeca kece i tevita ena delai vuravura kece." sa cakava o jonacani e dua na veiyalayalati kei na vuvale vei tevita ka tukuna, "me taura mai o jiova e na ligadra na meca i tevita." sa vakavuna o jonacani me yalalala tale o tevita baleta ni sa rui taleitaki koya vakalevu; sa lomani tevita me vaka sa lomani koya ga vakai koya. sa tukuna o jonacani vei tevita, "sa vula vou na siga ni mataka, ona dauidivi vakalevu baleta ni sa na lala tiko na nomu i dabadabe. 'ni o sa tiko me tolu na siga, lako sobu vakatototo ka lako mai ki na vanua o a vuni tiko kina ena siga ni nodaru veiyalayalati. mo tiko ga ena vatu o eseli. 'au na vanataka yani e tolu na dakai titi ki na yasa ni vatu, me vaka ga au vana tiko yani e dua na take; 'mai kea au na tala yani kina e dua nai talai ni sa tukuni vua, 'lako ka vakaraica mai na gasau ni dakai' á€" au sa na tukuna yani vua, 'kevaka sa tiko na gasau ena yasamu oqo, tomika ka lako mai' á€" me vaka sa bula o jiova á€" o sa na bula ka sega na ka mo leqa kina. "ia, kevaka au sa tukuna vua nai talai, 'raica na gasau sa siviti iko' á€" mo qai lako tani, ni sa vakatalai iko tani o jiova. "me vaka na veika o sa tukuna tiko, io, me tiko ena kedaru veimama o jiova me sega ni mudu." sa vuni tiko o tevita, ia, ni sa lako mai na vula vou, sa dabe na tui me kana ena kana magiti vakarautaki. sa dabe tiko na tui ena nona i dabadabe ena yasa ni lalaga, sa tucake o jonacani ka sa dabe ena yasa ni tui o epana, ka sa lala tiko nai dabadabe i tevita. sa sega ni tukuna o saula e dua na ka ena siga o ya, "ni sa kila, sa dua na ka sa yacovi tevita; sa dukadukali o koya, io sa dukadukali dina." sa qai yaco ena siga ka tarava, nai karua ni siga ni vula, sa lala tiko nai dabadabe i tevita. sa tarogi jonacani na luvena o saula, "na cava e sega ni lako tiko mai kina na luvei jese me mai kana, e sega e na noa ka sega tale ni kua?" sa sauma vei saula o jonacani, "sa kerei au o tevita me lako ki peceliema. "sa tukuna, laivi au me'u lako, 'ni ratou sa vakacaboi soro tiko na matavuvale mai na koro, ni ratou sa vakaroti au na tuakaqu me'u tiko kina. oqo kevaka au sa kune loloma mai vei iko á€" mo laivi au me'u lako ka raici iratou na taciqu." oqori na vuna e sega ni kune kina ena teveli ni tui." sa tubu na cudru i saula vei jonacani, ka tukuna vua, "o iko na luve ni yalewa dauveivakacalai ka dauvukitani!, au sa sega beka ni kila ni o sa digitaka na luvei jese ki na nomu madua kei na madua ni luvawale nei tinamu? "na balavu ga ni nona bula na luvei jese ena delai vuravura, o na sega ni vakadeitaki, se na nomu matanitu. oqo mo lako ka kauti koya mai vei au, ni sa dodonu me mate." sa sauma yani o jonacani vei saula na tamana ka vaka: "na cava na vuna me vakamatei kina? na cava e cakava?" sa cokai koya yani o saula ena moto me vakamatei koya á€" oqo sa kila kina o jonacani ni sa nakita o saula me vakamatei tevita. sa

tucake mai o jonacani ena cudru levu mai na teveli ni kana, sa sega ni kana ena i karua ni siga ni vula, ni sa luluvu vakalevu ena vuku i tevita, ena vuku ni cakacaka veivakamaduataki levu sa cakava vua o tamana. sa qai yaco ena matakā, sa lako yani o jonacani ki na were ena gauna sa lokuci oti vei tevita, sa tiko vata kei koya e dua na cauravou laiāi. sa tukuna vua na nona cauravou, "mo cici ka vakasaqara mai na gasau au na vanatakā." sa cici yani na cauravou ni sa vanatakā na dakai titi me siviti koya. ni sa yaco yani na cauravou, ena vanua sa vanatakā kina, sa kaci yani o jonacani vua na cauravou, "e sega beka ni siviti iko na gasau?" sa kaci yani vua na cauravou o jonacani, "vakatotolo mo kua ni vakaberabera!" sa tomika mai na gasau na cauravou ka lesu tale mai. sa sega ni kila e dua na ka na cauravou, ni rau sa kila ga na ka koya o jonacani kei tevita. sa solia o jonacani na nona yaragi vei koya na cauravou ka tukuna vua, "lako kauta oqo ki na koro." ni sa lako ga na cauravou, sa tucake mai o tevita ena vanua e vuni tiko kina, ka cuva ki na qele vakatolu. e rau sa veikidavaki ka veitagicaki ā€" vakalevu ga o tevita. sa tukuna o jonacani vei tevita, "mo lako ena vakacegu ni daru sa veiyalayati oti ena yaca i jiova ka vaka: 'me tiko vata kei iko o jiova, vaka talega kina vei au, vei ira na nomu kawa ka vakatālega kina vei ira na noqu kawa me sega ni mudu.'" sa tucake o tevita ka lako yani, sa lesu tale ki na koro o jonacani.

21

sa lako mai ki nopi o tevita vei apimeleki na bete. sa rere o apimeleki ni rau sa sota kei tevita, ka tarogi koya sara, "na cava o lako duadua mai kina, ka tarogi tale kina ni dau me lako vata mai kei iko?" sa sauma o tevita vei apimeleki na bete, "sa vakaroti au na tui ena so na cakacaka ka tukuna, 'me kua tale ni dua e kila na cakacaka au sa talai iko kina oqo, se na veikau au sa vakarota vei iko.' au sa dusimaki ira na noqu cauravou me ra lako vaka ka vaka. "na cava sa tiko vei iko oqori, mo solia vei au e lima na madrai kei na veikau ga e rawa ni kune." sa sauma mai na bete vei tevita ka vaka: "e dina, keimami sa maroroi mai na yalewa me tolu na siga ena neimami lako mai. sa savasava na yagodra na cauravou, sa na tara kina na madrai oqori, e dina ga ni sa vakatabui ena siga oqo." sa tukuna yani vua na bete o tevita, "e dina, keimami sa maroroi mai na yalewa me sava na yagodra na cauravou, sa na tara kina na madrai oqori, e dina ga ni sa vakatabui ena siga oqo." sa solia kina na madrai tabu na bete vei tevita, ni sa sega tale na madrai e tiko, na madrai vakarautaki ga vei jiova; sa dau kau mai na madrai katakata mei sosome ni madrai sa tauri. sa tiko mai kea ena siga o ya e dua nai tokani i saula, sa tiko ena mata i jiova. na yacana o deoki na kai itomi nai liuliu ni vakatawa ni manumanu sa taukena o saula. sa tukuna o tevita vei apimeleki, "sa sega beka ni tiko eke e dua na moto se i seleiwau? ni'u sa sega ni kauta mai e dua nai yaragi baleta ni sa vinakata vakatotolo na tui me caka na cakacaka oqo." sa tukuna mai na bete, "nai sele ga i koliaci na kai filisitia o koya o sa vakamatea mai na buca o ela, oqori, sa olo tiko ena i sulu ena daku ni efoti. kevaka o sa via taura, mo taura ga. ni sa sega tale ā€" o koya ga oqo." sa tukuna o tevita, "sa sega e

tautauvata, solia mai." sa tucake o tevita mai na siga o ya ka dro mai na mata i saula, sa lako yani vei akisi na tui kaka. sa tukuna vei tevita o ira na veiqaravi nei akisi, "sa sega beka ni o koya oqo o tevita na tui ni vanua? era sa sega beka ni dauseretaki koya ena gauna ni meke ka vaka: 'sa vakamatea o saula na veidolou, ia, o tevita sa vakamatea na vei tini na udolu?'" sa kauta ki yalona na veivosa oqo o tevita, ka sa rerevaki akisi na tui kaka vakalevu. sa veisautaka na nona i valavala e matadra o tevita, ka sa vuki tiko me vaka na lialia, sa kadrukadru tiko kina duru ni matamata kei na nona laiāi tiko na nona weli me drodro tiko ga e kumina. sa tukuna o akisi vei ira na nona tamata, "raica sa lialia na tamata oqo, na cava dou sa kauti koya mai kina vei au? "au gadreva beka e dua na tamata lialia, mo ni kauta mai kina na lialia oqo me mai tiko e mataqu? me lako beka mai na tamata oqo ki noqu vale?"

22

sa lako tani mai kea o tevita ka dro yani ki na qara vatu mai etulama. ni ratou sa rogoca na tacina kei tamana, e ratou sa lako sobu vua. o ira kece era sa leqa tu, o ira kece sa dinau tu ka dredre ni sauma, kei ira kece era sa sega ni marautaka na veikau sa yaco tiko, era sa lako kece mai vua. sa mai nodra i liuliu o tevita. sa va na drau na tagane sa tiko vata kei koya. sa lako tani mai kea ki misipa e moapi o tevita ka tukuna vua na tui moapi, "au kerea me rau tiko e ke o tamaqu kei tinaqu, me yacova ni'u sa kila na lewa ni kalou vei au." sa qai kauti rau mai o tamana kei tinana vei tui moapi me rau tiko kina, ni sa tiko o tevita ena vanua ni vakavakaraui. na parofita o kata sa tukuna vei tevita, "kua ni o tiko ena vanua ni vakavakaraui oqori, lako kina vanua o juta." sa lako o tevita ki na veikau mai ereci. ni sa rogoca o saula ni sa kilai o tevita kei ira sa tiko vata kei koya ā€" o saula sa tiko mai kipea ena vunika tamarisi e rama, na moto e ligana kei ira na nona tamata ni ra sa vakavoliti koyaā€" sa tukuna yani o saula vua sa tu e yasana, "rogoca oqo, io kemuni na penijamini! ena solia beka vei kemuni na luvei jese oqo na veiwere na veivaini, ka vakayacora mo ni liuliu ni vei yaudolu kai i liuliu ni vei yadrau? "o ni sa cakacaka vakavuni kece vei au, ni sa sega e tukuna vei au ni o jonacani na luvuqa sa cakava na veiyalayati kei koya na luvei jese; sa sega mada ni dua e nanumi au se to vata kei au, ni o na luvuqa sa vakauqeta na noqu tamata me coqai au, me daro vakawawa tiko me vaka na siga oqo." sa sauma o deoki na kai itomi, o koya sa dauraici ira na dauveiqaravi i saula ka vaka: "au sa raica na luvei jese ni sa lako ki nopi vei apimeleki na luvei aitubu." sa vakatarogi jiova ena vukuna, sa solia talega vua nai vaqa ka sa solia talega vua nai seleiwau nei koliaci na kai filisitia." sa talatala na tui me kau mai o apimeleki na bete na luvei aitubu, kei ira kece na vale nei tamana ā€" na bete kece sa tiko mai nopi. era sa lako kece mai vua na tui. sa tukuna yani o saula, "mo rogoca oqo na luvei aitubu!" sa sauma mai, "sai au oqo noqu turaga." sa tukuna mai o saula, "na cava o ni sa bosei au kina vakaca, o iko kei na luvei jese, mo solia kina vua na madrai kei nai seleiwau ka vakataroga na kalou ena vukuna, me veicoqacoqa kei au ā€" me laki toka mai vakavuni me vaka na siga oqo." sa sauma

vua na tui o apimeleki, "o cei vei ira na nona tamata sa dina me vakatiki tevita na vugona na tui, o koya sa lako ena nomu lewa ka sa vakarokorokotaki ena nomu vale? au sa tekivuna beka me'u tarogi jiova ena vukuna? me kua sara vei au! me kua ni vaka o ya na nona vakanananu na tui vua na nona tamata se ki na vale nei tamaqu. ni sa sega ni kila na ka oqo na nomuni tamata, na ka lelevu kei na veika lalai." sa tukuna mai na tui, "o na mate vakaidina apimeleki, o iko kei ira kece na vuvale nei tamamu!" sa tukuna sara vei ira na yadra sa tu e yasana, "ni vuki yani ka vakamatea na bete i jiova, baleta na ligadra sa tiko vei tevita ni ra sa kila talega na dro nei tevita ka sega ni tukuna vei au." era sa sega ni rawata na tamata me vakamatea na bete i jiova. sa tukuna na tui vei deoki, "vuki yani ka vakamatea na bete!" sa vuki o deoki na itomi ka samuti ira na bete." sa vakamatea ena siga o ya e walisagavulu ka lima na tamata era dara tiko na efoti. e nopi talega na nodra koro na bete sa vakamatei ira talga e nai selei-wau na tagane, na yalewa, na gone, kei ira na dramidrami, na bulumakau, na asa, na sipiâ€"ena i seleiwau. sa dua vei ira na luvei apimeleki na luvei aituva na yacana o abiata sa dro ka cici muri tevita. sa tukuna vei tevita ni o saula sa vakamatei ira na bete i jiova. sa tukuna o tevita vei abiata, "au sa kila sara ga na siga sa tiko kina mai kea o deoki na itomi, ni na tukuna vei saula. au sa vakavuna na nodra mate na bete ena vale nei tamamu. "mo tiko eke, kua ni rere; o koya sa vakasaqara na noqu bula sa vakasaqara talega na nomu bula! o na bula ni o tiko vata kei au."

23

sa tukuni vei tevita vaka oqo: "raica o ira na filisitia era sa valuti keila tiko, era sa butakoca tiko nai qaqi ni sila." sa vakatarogi jiova o tevita, "me'u lako beka ka valuti filisitia?" sa tukuna vei tevita o jiova, "mo lako ka valuti ira na filisitia me bula kina o keila." era sa tukuna vei tevita na nona tamata, "raica keimami sa rere e juta, qai vakacava ni keimami sa lako i keila me vale kei ira na filisitia?" sa vakatarogi jiova tale o tevita, sa sauma mai vua o jiova, "tucake ka lako sobu ki kela, ni'u na soli ia na filisitia ki na ligamu." era sa lako sobu ki keila o tevita kei ira na nona tamata ka vale kei ira na filisitia, era sa valuti ka samuti vakaukauwa, ka kauta na nodra manumanu susu, sa vakabulai ira mai keila o tevita. sa yaco, o abiata na luvei apimeleki ni sa dro vei tevita ki keila, sa kauta tiko e dua na efoti e ligana. sa tukuni vei saula ni sa lako sobu ki keila o tevita. sa tukuna o saula, "na kalou sa soli koya ki na ligaqu, ni sa curu o koya ki na dua na koro e vakabai ka vakamatamata." e sa kacivi ira kece na tamata o saula ki nai valu, me ra lako sobu ki keila ka vesuki tevita kei ira na nona tamata. ni sa kila o tevita sa naki ka tiko o saula vei koya, sa tukuna vei abiata na bete, "kauta mai keia na efoti." sa tukuna yani o tevita, "jiova na kalou e isireli, sa rogoca na nomuni tamata ni sa na lako mai o saula ki keila me vakarusa, ena vukuqu. "era na soli au beka na kai keila ki na ligana? ena lako beka mai o saula me vaka sa rogoca tiko na nomuni tamata? i jiova na kalou ni isireli, au masuta mo ni tukuna vua na nomuni tamata." sa tukuna mai o jiova, "ena lako mai o koya." sa taro tale

o tevita, "era na soli au beka kei ira na noqu tamata o ira na kai keila ki na ligai saula?" sa tukuna mai o jiova, "era na soli kemuni." o tevita kei ira na ono na drau na nona tamata era sa lako tani e keila ka lako ki na vanua e rawa ni ra lako kina. sa tukuni tale vei saula ni sa lako tani e keila o tevita, sa mani tu vakadua na nona lako sobu. sa tiko mai na vanua liwa o tevita ka sa tiko ga mai na vanua liwa o sipi. sa sagai koya o saula ena veisiga kece, o jiova ga sa sega ni soli tevita ki na ligana. sa raica o tevita ni sa lako mai o saula me vakasaqarai koya, sa tiko mai na vanua liwa o sipi o tevita ena veikau. o jonacani na luvei saula sa lako vei tevita ki na veikau me vakaukauwataki koya ena kalou. sa tukuna vua, "mo kua ni rere, ni na sega ni kunei iko na ligai saula na tamaqu. o na tui e isireli ka au na tiko e yasamu. o tamaqu mada ga sa kila tiko oqori." e rau sa cakava e dua na veiayalayati ena mata i jiova. sa tiko ga o tevita ena veikau ka sa lesu tale o jonacani ki nona vale. era sa lako mai na kai sipi vei saula e kipea ka mai tukuna, "sa sega beka ni vuni tiko vata kei keimami mai na veikau e ajila ena ceva kei jesimoni o tevita?" oqo mo lako sobu mai na tui, me vaka na gagadre sa tu oqori e lomamu, sa na neimami i tavi me soli koya ki na ligamuni, na tui." sa tukuna o saula, "mo ni kalouvinaka mai vei jiova ni o ni sa loloma vakalevu vei au. "mo ni lako ka vakaraica vinaka na vanua sa vuni tiko kina, kei koya sa raici koya tiko mai kea. sa mai tukuni vei au ni sa rui tamata qaseqase o koya. "mo ni raica ka kila vinaka na veivanua e dauvuni tiko kina; ka lesu tale mai vei au ena tukutuku e dina, au na lako vata kei kemuni. sa na yaco, kevaka sa tiko ena vanua, au na vakasaqarai koya ena veiayavusa taucoko e juta." era sa tucake ka lesu tale ki sipi ena matai saula. o tevita kei ira na nona tamata era sa tiko mai na vanua liwa o maoni, ena ceva kei jesimoni. ni ra lako o saula kei ira na nona tamata me vakasaqarai koya, sa dau tukuni vei tevita. sa dau lako sobu ki na veivatu ka tiko mai na vanua liwa o maoni. ni sa daurogoca o saula, sa daulako vaka ki maoni. sa daulako o saula ki na yasa ka dua ni ulunivanua o tevita ki na yasana ka dua. sa dau vakatotolo o tevita me lako tani mai vei saula, era sa dau tuva wavoki na tamata nei saula me tauri tevita. sa qai dau kau mai nai tukutuku vei saula, "mo vakatotolo mai, ni ra sa dau kaba vanua tiko mai na filisitia!" sa dau suka vakatotolo tale o saula mai na nona cicivi tevita tiko me lakovi ira na filisitia. era sa vakayacana kina na vanua koya na vatu ni dro. sa lako cake mai kea o tevita ka mai tiko ena koro ni valu e ena-keti.

24

sa yaco ni sa lesu tiko mai o saula ena nona muri ira na filisitia, sa tukuni vua. "mo kila! o tevita sa tiko mai na vanua liwa o ena-keti." sa kauta mai o saula e tolu na udolu na tamata digitaki mai isireli taucoko me ra lako ka vakasaqarai tevita kei ira na nona tamata ena veivatu ni me kila. sa lako mai ki na nodra i vakaruru na sipi ena sala, sa tiko kina e dua na qara vatu; sa curu ki loma o saula me vakavalelailai. (era sa tiko iti mai loma sara o tevita kei ira na nona tamata). era sa tukuna vei tevita na nona tamata "oqo sara ga na siga sa tukuna vei iko o jiova ka vaka, 'raica au na

soli ira na kemu meca ki na ligamu, mo cakava me vaka o sa vinakata." sa tucake o tevita ka kotiva na tutu ni i sulu nei saula. sa qai yaco, ni sa leqa tiko vakalevu na yaloi tevita ena nona kotiva na tutu ni i sulu nei saula. sa mani tukuna vei ira na nona tamata, "sa sega ni vakatarata o jiova me'u cakava na ka oqo vua na noqu turaga, nai lumuti i jiova, me'u dodoka na ligau vua á€" ni'u sa kila, ni sai koya nai lumuti i jiova." sa vakaroti ira na nona tamata ena veivosa vaka oqori, ka sa sega ni vakatarata me ra tarai saula. sa lako tani o saula mai na qara vatu ka sa lako sara yani. sa tucake talega o tevita ka lako tani mai na qara vatu ka kacivi saula yani ka vaka: "noqu turaga na tui!" ni sa rai vuki mai o saula, sa vakacava na uluna o tevita ka cuva ni sa vakarokoroko. sa tukuna mai o tevita vei saula, "na cava o sa dauvakarogoca kina na nodra vosa na tamata me ra tukuna tiko, 'sa vinakata o tevita mo vakaleqai?' "raica, ena siga oqo sa raica na matamu ni sa vakabulai iko o jiova mai na ligau ena loma ni qara vatu á€" e dua sa vakauqeti au me'u vakamatei iko. na mataqu ga sa vakatarata mo bula, ni'u sa tukuna, 'au na sega ni dodoka na ligau vua na noqu turaga, ni sai koya nai lumuti ni kalou." o koya oqo, tamaqu, raica!, io, raica na tutu ni nomu i sulu e ligaqu! e loma o ya, au a musuka kina na tutu ni nomu i sulu ka sega ni vakamatei iko, mo raica ka kila ni sa sega na talaidredre e ligaqu ka au sa sega talega ni valavala ca vei iko. ia o sa vakasaqara ga mo taura na noqu bula. "na kalou ga me lewa ena kedaru maliwa ka me sauma vei au na kalou ena vukumu ia, na ligau ena sega ni via tarai iko. "me vaka nai vakabalebale ni veigauna makawa, 'nai valavala e ca ena lako ga mai nai valavala e ca.' ia na ligau ena sega ni lako mai vei iko. "o koya sa sasaga tiko kina na tui isireli me vakasaqara?e koli mate? na kutu? "me qai lewa ga o jiova, ka lewa ga vei iko kei au, me raica ka vakadonuya na noqu vakatutu ka vakabulai au mai na ligamu." ni sa vosataka oti tiko na veivosa oqo o tevita vei saula, sa tukuna mai o saula, "sa domomo beka oqo, tevita na luvequ?" sa tagi vakadomoi levu o saula. sa tukuna tale mai vei tevita, "o sa yalododonu cake mai vei au; ni o sa sauma vei au ena i valavala vinaka, ia, oi au sa sauma vei iko ena ca. "o sa vakaraitaka vei au ena siga oqo, na nomu caka vinaka vei au á€" ni sa soli au o jiova ki na ligamu, o sa sega ni vakamatei au. "kevaka e dua sa raica na kena meca, ena laiva beka me dro bula yani? o koya oqo, me sauma vakavinaka vei iko o jiova ena vuku ni ka o sa cakava vei au ena siga oqo. "oqo, au sa kila vaka i dina kina, ni o sa na tui á€" ka ena vakadeitaki na matanitu o isireli e ligamu. "o koya mo yalayala kina vei au ena vuku i jiova ni o na sega ni musuka ira na noqu kawa á€" ni'u sa oti oi au, o na sega talega ni vakarusana na yacauqeti mai na vale i tamaqu." sa qai yalayala o tevita vei saula. sa lako ki nodratou o saula á€" o tevita kei ira na nona era sa lako cake ki na nona koronivalu.

25

sa qai mate o samuela; era sa soqoni vata na isireli me lolositaki koya, ka buluti koya ga mai nodratou e rama. sa tucake o tevita ka lako yani ki na vanua liwa o parana. sa dua na tamata mai maoni, sa cakava tiko

na nona veivakatorocaketaki e kameli, ka tamata vutuniyau sara. sa tolu na udolu na nona sipi, sa dua na udolu na nona me, ka sa dau kotiva tiko na nona sipi mai kameli. na yacana o nepali, na yacai watina o avikali. sa yalewa yalomatua ka totoka na kena i rairai; o nepali sa rui cudrucudru ka ca na nonai valavala. sa kawa mai vei kelevi o koya. sa rogoca o tevita mai na vanua liwa ni sa kotivi ira tiko na nona sipi o nepali, sa talai ira yani e tini na nona cauravou o tevita ka tukuna á€" "dou lako cake ki kameli, ka lako vei nepali, dou vakabula vua ena yacauqeti. "dou tukuna vaka oqo vua, ni sa tiko vinaka o koya: 'me tiko vei iko na vakacegu, me tiko e nomu vale na vakacegu, me tiko vei ira kecega sa nomu na vakacegu! 'oqo, au sa rogoca ni ra sa tiko na nomu daunikotikoti. o ira na nomu i vakatawa era sa tiko kei keimami, ka keimami sa sega ni vakaleqai ira, se me dua na ka e yali mai vei ira ena nodra tiko e kameli. 'tarogi ira na nomuni cauravou, ka era na tukuna vei iko. me ra kune loloma na noqu cauravou e matamu, ni keimami sa lako tiko mai ena kana magiti. au kerea mo solia na veika ga sa tiko vei iko vei ira na nomuni tamata kei tevita talega." ni ra sa lako mai na cauravou nei tevita, era sa tukuna kece me vaka sa tukuna mai o tevita vei nepali, ka wawa tiko. sa sauma o nepali vei ira na nei tevita, "o cei o tevita, o cei na luvei jese? sa levu na tamata ena gauna oqo, sa rawarawa na nodra vuki tani mai vei ira na nodra turaga. "e dodonu li me'u taura na madrai, na wai, na lewe ni manumanu au sa vakamatea me kedra na daukotikoti, ka solia vei ira na tamata au sa sega ni kila se era sa lako mai vei?" era sa vuki lesu mai na cauravou i tevita, ka era sa mai tukuna kece vua na nona vosa. sa tukuna o tevita vei ira na nona cauravou, "na tamata kece me dara na nona i seleiwau." era sa dara kece na nodra i sele kei tevita talega. era sa lako vata kei tevita e va na drau na tamata qaqa. e rua na drau na tamata sa vakatawana tiko na nodra i yaya. e dua vei ira na cauravou sa mai tukuna vei avikali na wati nepali, "raica, era sa lako mai nai talaki nei tevita me vakabula vua na noqu turaga; sa qai cati ira o koya. "o ira na tamata o ya era sa caka vinaka vei keimami, keimami a sega ni vakamavoataki se me dua na ka e yali vei keimami ni keimami sa tiko vata ena buca. "era sa vaka e dua na lalaga levu me maroro keimami ena bogi kei na siga ena gauna kecega sa tiko vata kina kei ira ena vakatawa sipi. "oqo, mo raica ka kila na ka mo cakava, na ca sa goleva tiko mai na noqu turaga kei na nona vuvale. ni sa tamata lialia o koya á€" ni sa sega ni dua e vosa rawa vua." sa lako vakatotolo o avikali kei na rua na drau nai buli madrai, e rua na saqa waini, e lima na sipi sa vakarautaki oti, e lima na i vakarau sila tavu, e dua na drau nai soso vaini kei na rua na drau nai soso lolo ka vakavodoki ira ki na asa. sa tukuna vua na nona veiqaravi, "mo liu tiko yani vei au; raica au sa muri tiko yani." sa sega ni tukuna oqo vei nepali o watina. ni sa lako tiko yani ka vodoka tiko na asa, sa lako vakavuni na asa ki delana; sa tu mai o tevita kei ira na nona tamata á€" era sa lako vakadodonu tiko mai vua, ka sa sotavi ira sara. sa tukuna mai o tevita, "sa dina, au sa maroro ya na veika kece sa nona na tamata oqo ena vanua liwa, ka sa sega ni yali e dua na ka e taukena. sa sauma vei au ena ca, na vinaka sa caka vua. "me cakava na kalou

vua, ka vakalevu vua na meca i tevita, kevaka au na vakabula e dua na tagane vua ena rarama ni mataka." ni sa raici tevita o avikali, sa lako sobu vakatotolo mai na nona asa, ka cuva e matai tevita ni sa vakanamata ki na qele. sa cuva e yavai tevita ka tukuna, "me tau vei au noqu turaga, me tau vei au na caka ca oqo, me vosa ma da na nomuni vada e daligamuni, mo ni ro-goca kina na nona vosa. "isa, me kua ni kawaitaka na tamata lialia oqo o nepali, na noqu turaga. me vaka ga na yacana sa vakakina o koya, o nepali na yacana ka sa tiko vei koya na lialia. o au na nomuni vada sa sega ni raici iratou na nomuni cauravou o ni a tala yani. "o koya oqo, noqu turaga, me vaka sa bula o jiova, sa bula talega na yalomu, me vaka ni sa vukei iko o jiova mo kua ni vakadavea na dra, se na nomu sauma lesu ena ligamu na veika sa yaco, o ira na kemu meca kei ira sa vinakata me vakamavoataka na noqu turaga, me ra vakataki nepali. "nai solisoli loloma oqo, o koya sa kauta tiko mai na nomuni vada vua na nona turaga, me soli vei ira na cauravou era sa muria tiko mai na noqu turaga. "au kerea mo ni vosota na nona cala na nomuni vada. o jiova ena cakava e dua na vale e tudei vua na noqu turaga, baleta na noqu turaga e dau vala ena i valu nei jiova, ka sa sega talega ni kune vei kemuni e dua na cala. "ia, e dua na tamata sa tucake me vakasaqara na nomuni bula, ia, na nona bula na noqu turaga sa tiko vata kei ira na bula vei jiova na kalou. na nodra bula na meca ena rabotaka tani, me vaka e dua nai rabo vakataga. "ena yaco, me vaka sa na vakayacora o jiova vua na noqu turaga, me vaka na vinaka kecega sa vosataka oti o jiova vei kemuni â€" ka sa digitaki kemuni mo ni lewai isireli, "oqo ena sega ni ca vei kemuni, se me vakaleqa na yalona na noqu turaga, vakavo kevaka sa vakadavea vakailoa na dra, se, na noqu turaga sa via sauma ga na ka sa caka vua. ia ena gauna sa na caka vinaka kina o jiova vua na noqu turaga â€" mo ni qai nanuma na nomuni vada." sa tukuna o tevita vei avikali, "sa kalouvinaka o jiova na kalou ni isireli, o koya sa talai iko mai mo mai sotavi au! "sa vinaka talega na nomu i vakasala, mo kalouvinaka talega o iko, baleta ni o sa maroro-i au mai na siga oqo ena vakadave dra ena noqu veisausaumi lesu ena ligaqu ga. "mo kila, me vaka sa bula o jiova na kalou e isireli, o koya sa tarovi au mai na noqu vakararawataki iko, vakavo, ena nomu sa totolu mai mo sotavi au, sa dina sara, ni qai kida na mataka oqo, sa na sega na tagane e vo vei nepali!" sa taura o tevita mai ligana na veika sa kauta tiko mai, ka tukuna vua, "mo lako cake ena vakacegu ki nomu vale. raica, au sa rogoca na nomu vosa ka dokai iko." sa lako yani o avikali vei nepali, sa tiko o koya, ka sa vakay-aco solevu tiko ni kana e nona vale â€" sa vaka sara ga na solevu ni kana mai vua na tui. sa mamarau tiko e nepali ka sa mateni vakalevu; sa sega ni tukuna vua o avikali e dua na ka me yacova ni sa mataka tale. sa qai yaco ena mataka, ni sa yali yani na kaukauwa ni waini mai vei nepali, ka sa tukuna vua o avikali na veika sa yaco, sa mate na yalona e lomana ka sa vaka na vatu o koya. ni sa oti e tini na siga, sa samuti nepali o jiova, ka sa mate yani. ni sa rogoca o tevita ni sa mate o nepali, sa tukuna, "me kalouvinaka o jiova o koya sa sauma na noqu vakalialiai mai na ligai nepali, ka sa maroroya na nona tamata mai na ca. ni sa sauma na caka cala nei

nepali ki na uluna ga." sa vakauta e dua na vakatutu o tevita vei avikali me sa rau vei watini. ni sa lako mai vei avikali na dauveiqaravi nei tevita e kameli, era sa vosa vua ka vaka: "sa veitalai mai o tevita me tukuni vei iko mo drau vei watini." sa tucake o avikali ka cuva ki na qele ka tukuna, "oqo na nomuni vada, na vada me savata na yavadra na tamata ni noqu turaga." sa tu-cake vakatotolo o avikali ka vodoka e dua na asa vei ira na veiqaravi ni lima na dauveiqaravi, ka muri ira yani na dauveiqaravi nei tevita. sa yaco me rau vei-watini. o tevita sa tauri ainoami talega na jeserili. e rau sa watina ruarua. o saula sa soli mikila na luvena yalewa, na wati tevita vei paliti na luvei laisi, mai qal-imi.

26

o ira na kai sipi era sa lako mai vei saula e kipea ka tukuna, "sa sega beka ni vuni tiko o tevita ena vei-delana mai akila veibasai kei jesimoni?" sa tucake o saula ka lako sobu ki na vanua liwa mai sipi, sa tiko vata kei koya e tolu na udolu na tamata digitaki vei ira na isireli; me ra vaksaqarai tevita ena vanua lala mai sipi. sa mai tiko o saula ena delana mai akila veibasai kei jesimoni ena sala. sa tiko o tevita mai na vanua lala oqo, ka sa raici saula ni sa lako tiko mai me vakasaqarai koya. sa vakatala yani o tevita eso na tamata, ka sa vakadeitaka ni sa lako dina tiko mai o saula. sa tucake o tevita ka lako mai ki na vanua sa tiko kina o saula â€" sa raica talega o tevita na vanua sa davo tiko kina o saula kei epana na luvei neri na li-uliuli ni mataivalu. sa davo tiko o saula e loma ka era sa vakavolivoliti koya o ira na tamata. sa vosa o tevita ka tukuna vei aimeleki na itaiti kei apisai na luvei serua na taci joape ka vaka: "o cei me lako vata kei au kivei saula ki na keba?" sa sauma mai o apisai, "au na lako sobu vata kei iko." e rau sa lako mai o tevita kei api-sai ena bogi; sa moce tu o saula ena loma ni tikotiko sa coba tu na nona moto ena qele voleka e uluna. o epana kei ira kece era sa moce vakavolivoliti koya. sa tukuna mai o apisai vei tevita, "na kalou sa soli koya na kemu meca ki na ligamu ena siga oqo, mo solia vei au na galala me'u cokai koya ga vakadua vata kei na qele ena moto, au na sega ni cokai koya vakarua!" sa tukuna o tevita vei apisai, "kua ni vakarusai koya; o cei e rawa ni dodoka na ligana vua nai lumuti i jiova me qai sega ni cala?" sa tukuna tale o tevita, "me vaka sa bula o jiova, o jiova ga ena vakarusai koya, se ena mate mai na nona veisiga, se ena lako yani nai valu ka na rusa kina. "sa vakatabuya o jiova me'u dodoka na ligaqu vua nai lumuti i jiova. au kerea mo taura na moto kei na joke ni wai sa toka voleka e uluna, ka me daru lako yani." sa taura mai o tevita na moto kei na joke ni wai sa toka voleka e uluna, ka rau sa lako yani; sa sega ni dua e raica se kila se me bau yadra mada ga. ni sa dua na moce levu mai vei jiova sa tarai ira. sa lako yani o tevita ki na yasana ka dua ka tucake tu ena dua na delana lailai, sa yawa toka mai vei ira. sa kaci yani o tevita vei epana na luvei neri kei ira talega na tamata ka tukuna, "o sa sega ni sauma mai epana?" sa vosa yani o epana, "o cei o iko mo kaci tiko mai vaka oqori vua na tui?" sa sauma yani o tevita vei epana, "o tagane beka o iko? o cei e vakataki iko e isireli? na

cava o sa sega kina ni yadrava na nomu turaga na tui? ni sa lako mai e dua me vakamatea na tui. "na ka o sa cakava oqo sa sega ni vinaka me vaka sa bula na tui á€" sa dodonu mo mate baleta ni o sa sega ni yadrava na nomu turaga, nai lumuti ni kalou. mo vakaraica mada sa tiko e vei na nona moto na tui kei na joke ni wai sa toka voleka e uluna." sa kila o saula ni sa domo i tevita oqo, sa tukuna mai, "sai koya beka oqori na domomu, tevita na luvequ?" sa sauma yani o tevita, "sa domoqu ga oqo, noqu turaga, noqu tui." sa tukuna tale yani; "e cava na vuna e saga tiko kina na nona bula na nona tamata? na cava au sa cakava, na cala cava sa tiko e ligaqu?" o koya oqo, au kerea na noqu turaga na tui, me rogoca na domona na nona tamata: kevaka sa yavalaiti kemuni tiko na kalou ena vukuqu, me ciqoma mada nai soro. ia, kevaka ga era sa cakava tiko na luve ni tamata á€" mera rukaki ena mata i jiova, ni ra sa cemuri au tiko mai na noqu tiko ena mata i jiova o koya na noqu i votavota, ni ra sa tukuna tiko, "lako ka qaravi ira na kalou tani." o koya oqo, me kua ni turu na noqu dra ki na qele ena mata i jiova. ni sa lako tiko mai na tui isireli me vakasaqara e dua na kutu á€" me vaka sa vakasaqarai e dua na toa ena loma ni veikau." sa tukuna mai o saula, "au sa i valavala ca, mo lesu mai na luvequ, ni'u na sega tale ni tarai iko baleta ni sa rui ka taleitaki na noqu bula e mataqu." au sa cakacaka vakalialia ka cala vakalevu sara." sa sauma mai o tevita ka vaka: "oqo na nona moto na tui. me dua e lako cake mai ka mai kauta yani. "o jiova me na sauma vua na tamata na nona yalododonu kei na nona yalodina; ni sa soli iko ki na ligaqu o jiova ena siga oqo á€" ia, au sa sega ga ni dodoka na ligaqu vua nai lumuti ni kalou. "me vaka ni sa rui sau levu na nomu bula e mataqu, me sa rui ka taleitaki vakakina na noqu bula ena mata i jiova, ka me vakabulai au o koya mai na veivakararawataki levu kece oqo." sa tukuna mai o saula vei tevita, "mo kalouvinaka na luvequ, tevita! o na cakava na veika lelevu, ka ona qaqa tikoga." sa lako yani o tevita ka sa lesu tale ki nodratou o saula.

27

sa tukuna e lomana o tevita, "ena dua na siga au na leqa ena ligai saula. sa sega tale ni dua na ka e vinaka cake vei au, me'u sa dro vakatotolo ga yani vei ira na filisitia; oqori ena bese kina o saula ni vakasaqarai au, sa na oti kina vakadua na nona vakasaqarai au ena vanua oisireli. au na dro kina mai ligana." sa tucake o tevita ka lako vata kei ira na nona tamata e ono na drau vei akisi na luvei maoki na tui kaca. sa tiko vata kei akisi o tevita mai kaca, o koya kei ira na nona tamata kei na nodra dui vuvala. o tevita kei rau na watina, o ainoami mai jesereli kei avikali na wati nepali e liu. sa tukuni vei saula ni sa dro ki kaca o tevita, ka sa sega tale ni via vakasaqarai koya. sa tukuna o tevita vei akisi, "kevaka au sa kune loloma e matamu, me soli vei au e so na vanua e nomu koro ena vanua, me'u tiko kina. na cava me'u tiko kina vata kei iko ena koro vakaturaga oqo?" o akisi sa solia na vanua o sikilaki ena siga o ya. sa nei tui juta kina na vanua o sikilaki me yacova na siga oqo. sa dua na yabaki ka vula va taucoko na dede ni nona tiko vata kei ira na filisitia o tevita. sa lako cake o tevita kei

ira na nona tamata ka valuti ira na kesuraiti, na kerusaiti kei ira na amelakaiti. sai ira oqo sa tiko ena vanua mai na gauna makawa sara me vaka mai suri ka yacovi ijipita sara yani. ena veigauna kece sa kaba vakaivalu kina o tevita, era sa vakamatei kecega na tagane kei na yalewa, sa vakabulai ga na sipi, na bulumakau, na asa na kameli ka lesu tale vei akisi. sa dau taroga o akisi, "o sa valuti cei e nikua?" sa sauma o tevita, "na ceva ga kei juta se ceva kei jirameli, se na ceva kei kenaiti." sa sega ni vakabula e dua o tevita, na tagane se yalewa ni sa kau mai nai tukutuku ki kaca, ka vaka: "de ra qai tukutuku vakacataki keimami me ra tukuna, 'sa cakava vakaoqo o tevita.'" sa vaka tiko o ya na nona i valavala ni tiko e na vanua vaka filisitia. sa vakabauti tevita o akisi ka tukuna, "o tevita sa cakava vei ira na nona tamata na isireli mera cati koya; o koya oqo sa na noqu tamata o koya me sega ni mudu."

28

sa yaco ena vei siga o ya ni ra sa vakasoqoni vata na filisitia me ia nai valu kei ira na isireli. sa tukuna kina o akisi vei tevita, "o sa kila vakaidina ni o na lako vata kei au ki nai valu, o iko kei ira na nomu tamata." sa sauma mai o tevita vei akisi, "io, o sa tala vakaidina na veika e rawa ni cakava na nomuni tamata." sa tukuna mai o akisi vei tevita, "au na cakava mo nodra i liluli na daumaroroi au, me sega ni mudu." sa mate o samuela, era sa vakalolokutaki koya na isireli ka buluti koya e rama, na nona koro ga. o saula sa cemuri ira tani na dauvakacuru kei ira na daurairai e na vanua. era sa soqoni vata mai na filisitia ka mai vakaitikotiko e sunimi. sa soqoni ira talega na isireli o saula ka mai tiko e kiliboa. ni sa raica o saula na nodra mataivalu na filisitia, sa rere ka sautaninini vakalevu. ni sa vakatarogi jiova o saula, sa sega ni sauma mai vua o jiova, mai na tadra se na urimi se mai vua na parofita. sa tukuna o saula vei ira na nona dauveiqaravi, "vaqara mai na yalewa dauvakacuru, me'u lako vua ka vakatarogi koya." era sa tukuna vua, "sa dua na yalewa dauvakacuru sa tiko mai ena-dori." sa vakaisulu vakalawaki o saula ka daramaka eso nai sulu tani ka lako yani vata kei na rua tale na tamata; e ratou sa yaco yani vua na yalewa ena bogi. sa tukuna sara, "au kerea mo vakacuru mada ena vukuqu ka kauta cake mai, o koya au na cavuta vei iko." sa tukuna vua na yalewa, "raica o sa kila na ka sa cakava o saula, ena nona sa muduka tani na vakacuru kei na daurairai ena vanua. na cava dou sa via vakaleqa kina na noqu bula, mo dou vakavuna kina na noqu mate?" sa bubului vua o saula ena yaca i jiova, ka tukuna, "me vaka sa bula o jiova, ena sega nai togoti ena lako mai vei iko ena vuku ni ka oqo." sa taroga mai na yalewa, "o cei me'u kauta cake mai vei iko?" sa tukuna mai o saula, "kauti samuela cake mai vei au." ni sa raici samuela na yalewa, sa kaci yani vakadomo levu. sa vosa vei saula ka vaka: "na cava o sa vakaisini au kina? sai iko ga o saula!" sa tukuna vua o saula, "kua ni rere, na cava o sa raica?" sa sauma na yalewa vei saula, "au sa raica e dua na yalo sa lako cake mai vuruvura." sa tukuna vua na yalewa o saula, "e vakacava tu na kena i tuvaki?" sa tukuna mai na yalewa, "sa lako cake mai oqo e dua na qase ka sa ubi tu e nai sulu," sa nanuma o

saula ni oqo sai samuela, sa vakacuva na uluna ki na qele, ka sa cava sobu tu. sa tukuna mai o samuela vei saula, "na cava na vuna o sa vakayavalati au kina, mo kauti au cake mai?" sa sauma o saula, "au sa yavavala tiko ena vukudra na filisitia ena nodra sa na mai vala kei au, na kalou sa lako tani mai vei au ka sa sega ni vosa mai vei au, mai vei ira na parofita se ena tadra. oqori, au sa kacivi iko kina, mo tukuna vei au na cava me'u cakava." sa tukuna mai o samuela: "na cava o sa tarogi au kina, o jiova sa lako tani mai vei iko, ka sa kemu meca mai? "o jiova sa cakava ga vua m e vaka sa vosa kina vei au. o jiova sa kauta tani na matanitu mai ligamu, ka sa solia vua na wekamu na yacana o tevita. baleta ni o sa sega ni rogoca na domo i jiova se mo vakayacora na nona cudru katakata vei ameleki, oqori sa cakava kina vei iko o jiova na ka oqo e daidai. "o jiova ena soli ira na isireli kei iko ki na ligadra na filisitia. ena mataka o iko kei iratou na luvemu dou na mai tiko vata kei au. o jiova talega ena soli ira na isireli ki na ligadra na filisitia." vakasauri, sa dodo vakasasa ki na qele o saula, ka sa rere vakalevu ena vuku ni vosa i samuela. sa sega vua na kaukauwa, ni sa sega tiko ni kana ena siga taucoko vakatalega kina ena bogi taucoko. sa lako mai na yalewa ka raica ni sa leqa vakalevu o saula, ka tukuna vua, "raica na nomuni vada sa cakava ga na veika o ni sa tukuna vua, au sa biuta e ligaqu na noqu bula ka taura ga na veika o ni sa tukuna vei au. "oqo mo ni rogoca talega na nona vosa na nomuni vada, me'u vakarautaka mada e dua na madrai vei kemuni, moni kana ka kaukauwa ka lako yani ena nomuni sala." sa bese o saula ka tukuna, "au na sega ni kana." o ira na nona tamata kei na yalewa era sa vakauqeti koya me kana; sa qai rogoca na nodra vosa, sa qai tucake mai ka dabe sobu. na yalewa oqo sa tiko vua e dua na bulumakau levulevu e vale, ka vakamatea vakatotolo, sa vakarautaka talega na madrai sega ni vakaleveni. sa qai kauta mai vei saula kei ira na nona tamata, era sa kana sara. era sa tucake ka lako yani ena bogi o ya.

29

era sa vakasoqoni kece mai na sotia ni filisitia e apeki, kei ira na isireli era sa tiko ena mataniwai mai jeserili. o ira na turaga ni filisitia era sa tuvatuva i yadrau mai ka ya udolu mai, o tevita kei ira na nona tamata, era sa tiko ga ena mata i akisi. era sa tukuna na turaga ni filisitia, "na cava era sa cakava tiko eke na iperiu oqo?" sa sauma vei ira o akisi, "sa sega beka ni o tevita oqo na tamata nei saula na tui isireli; sa tiko o koya vata kei au ena siga oqo? au sa sega ni kunea vua e dua na cala mai na gauna sa lako mai kina vei au." era sa cudru vakalevu na filisitia ena vukuna; era sa tukuna kina vua, "me lesu tale na tamata oqo ki na vanua o sa lesia me tiko kina, me kua ni lako sobu vata kei keda ki nai valu, de qai keda meca tale ni sa ia tiko nai valu. me vakavinakataki koya vakacava vua na nona i liuliu, kevaka e sega ni solia yani na uludra na tamata oqo? "e sega beka ni o tevita oqo áe?" o koya era sa dau-lagataka tiko ka tukuna, "sa vakamatea o saula na veiudolu ia o tevita na veitininaudolu?" sa kacivi tevita o akisi ka tukuna vua, "sa dina, me vaka sa bula o jiova, o sa cakacaka vakaidina, na nomu lako yani

kei na nomu lako mai ena i valu sa vinaka e mataqu. ena siga oqo, au se sega ni raica na ca mai vei iko, mai na siga o se qai lako mai kina vei au. o ira na veituraga oqo era sega ni tokoni iko. "mo lesu tale, ka lako ena vakacegu, mo kua ni vakayalocataki ira na veituraga ni filisitia oqo." sa tukuna vei akisi o tevita, "na cava keimami sa cakava? me yacova na siga oqo, na cava o sa raica vua na nomu tamata ena gauna kece au sa tiko kina kei iko, me'u kua kina ni vala vata kei ira na meca ni noqu turaga na tui?" sa sauma o akisi vei tevita, "au sa kila ni o sa rui vinaka e mataqu me vaka na agilosu ni kalou; ia, o ira na veituraga lalai ni filisitia era sa tukuna, me kua ni lako vata kei keda o koya ki nai valu." o koya mo yadra vakamataka kei ira na dauveiqaravi ni nomu turaga; o ira sa lako vata mai kei iko. ni sa kida ga na rarama, mo ni lako sara." o tevita kei ira na nona era sa sou ena mataka ka lesu yani ki na nodra vanua na filisitia. era sa lako cake na filisitia ki jeserili.

30

sa yaco, ena gauna sa lako mai kina o tevita ki sikilaki e nai katolu ni siga, o ira na amelakaiti era sa curuma yani na ceva kei sikilaki talega. era sa kabai sikilaki ka vakama talega, era sa kau vakavesu na yalewa kei ira sa tiko vata tukuna, na gone kei na qase; era sa sega ga ni vakamatei; ia, era sa kau bula yani, ni ra sa lako yani. sa lako mai o tevita ki na koro, sa kama tu na koro ka era sa kau yani na watidra na luvadra yalewa kei na luvadra tagane; ni ra sa kau yani vakavesu. o tevita kei ira na nona era sa qoqolou me yacova sara ni sa sega na kena i cegu. oi rau na wati tevita, o ainoami kei avikali era sa kau vakavesu talega. sa yavavala vakalevu o tevita ni ra sa veivosaki na tamata me vakaviriki koya ena vatu, ni sa rarawa vakalevu na yalo ni tamata kecega ena vuku ni luvadra tagane kei na luvadra yalewa. ia, o tevita sa vakaukauwataki koya vei jiova na nona kalou. sa tukuna o tevita vei agaiata na bete na luvai aimeleki, "kauta mai ki ke na efoti au kerea." sa kau sara mai na efoti vei tevita. sa vakatarogi jiova o tevita ka vaka: "me'u muri ira? au na toboki ira beka?" sa saumi mai vua, "mo cici muri ira ka o na tobokoiri dina, ka o na sega ni vakataratutu, o na kauti ira lesu kece tale mai." sa lako o tevita kei ira na ono na drau na tamata era sa tiko vata, ki na mata ni wai e bisori, na vanua era sa biu wawa tiko kina na kena vo. o tevita sa cici muri ira tiko ga, sa tiko vua e va na drau na tamata qaqa, era sa tiko wawa mai e rua na drau na tamata. o ira oqo era sa malumalumu ka sega ni takosova rawa na wai na bisori. ni oti oqo, era sa kunea e dua na jipita ena buca, era sa kauta mai vei tevita; era sa vakani koya ena madra ka vakagunuvu koya ena wai. sa soli talega vua nai soso lolo kei nai soso vaini, ni sa kania oti, sa lesu tale vua na yalona kei na nona kaukauwa, ni sa sega tu ni kana me tolu na siga kei na tolu na bogi. sa tukuna vua o tevita, "o sa nei cei, ka o lako tiko mai vei?" sa sauma mai o koya, "oi au na kai jipita ka au nona bobula na kai amalekaite; sa biuti au tu na noqu turaga ena tolu na siga sa oti ni'u a tauvaimte tu. "keimami a kabavaka ki na ceva ki kirisi ena vanua sa nei juta, na vanua nei kelepi ki na ceva; keimami sa

vakamai sikilaki." sa tukuna vua o tevita, "e rawa ni o kauti au sobu ki na i soqosoqo?" sa sauma mai o koya, "m o bubului vei au ena kalou ni o na sega ni vakamatei au se soli au vua na noqu turaga, au na qai kauti iko ki nai soqosoqo oqo." ni sa kauti tevita sobu mai, era sa kune ni ra sa tu ena veiyasana kecega ni vanua, era sa kana tiko ka ganu ka veimeketi tiko, ena vuku ni toki ni valu levu era sa kauta mai na vanua o filisitia kei na vanua e juta. sa kabai ira yani vakaivalu o tevita mai na mataka lailai me yacova ni sa karobo ena siga ka tarava. sa sega ni dua vei ira e dro bula, vakavo e va na drau na cauravou era vodo kameli yani ka dro. sa vakasoqona tale mai o tevita na veika kece era a butakoca mai na amelekaiti, ka sa vakabulai rau talega mai na watina. sa sega ni dua na ka e yali, se lalai se lelevu, se gonetaganane se goneyalewa se dua tale na ka sa tauri mai vei ira. sa taura lesu kece o tevita. sa taura kece o tevita na manumanu sa kau mai e liu kei na vei manumanu susu kecega ka tukuna, "oqo sai toki ni valu kece nei tevita." sa qai lako mai o tevita ki vei ira na rua na udolu na malumalumu ka sega ni muri tevita rawa, o ira sa tiko ga ena wai mai bisori. era sa lako mai me sota kei tevita kei ira na tamata. ni sa lako mai o tevita â€" sa vakabula sara vei ira. o ira kece na tamata yaloca ka sega ni yaga era a lako vata kei tevita, era sa tukuna, "baleta ni ra sa sega ni lako vata kei keda, era na sega ni wasei ena i toki ni valu, eda sa kauta mai, vakavo ga meda solia vei ira na watidra kei na luvedra me ra mai taura ka lako tani yani." sa vosa yani o tevita, "kemuni na taciqu, me kakua ni caka vaka oqori na veika sa solia mai o jiova vei keda, o koya ga sa maroroi keda ka vakabulai keda mai na ligadra nai valu oqo me mai valuti keda. "o cei ena rogoci kemuni ena veika oqo? na nona i votavota o koya sa lako ki na i valu, sa nona i votavota talega o koya sa tiko mai â€" era na tautauvata kece." sa qai yaco, mai na siga o ya ka lako yani, sa cakava o tevita e dua nai lesilesi ka sa lewai e isireli me yacova oqo. ni sa lako mai o tevita ki sikilaki, sa vakauta eso nai toki ni valu ki vei ira na qase e juta, ki vei ira na nona i tokani ka tukuna, "oqo nai solisoli me nomuni, mai nai toki ni valu vei ira na meca i jiova". ki vei ira sa tiko e peceli, vei ira sa tiko e ramoci ena ceva, vei ira sa tiko e jatiri, vei ira sa tiko e aroe, vei ira sa tiko e sipimoci, vei ira talega e esetimoa, o ira sa tiko mai rajela, o ira sa tiko ena veikoro e jeramaili, vei ira talega sa tiko ena nodra veikoro na kenaiti, o ira sa tiko mai oma, o ira tiko mai korasami, o ira mai otaki, o ira sa tiko mai epironi kei na veivanua kecega sa dau matau vei tevita kei ira na nona tamata mera lakova.

31

era sa vala vakaukauwa na filisita kei ira na isireli; era sa dro na isireli mai na matadra na filisitia, era sa davo mate ena ulunivanua o kiliboa. era sa cicivi muri saula kei iratou na luvena o ira na filisitia, era sa vakamatei jonacani, apinatave, malakisiau, o iratou na luvei saula. sa tosovi saula yani vakaukauwa nai valu; o ira na dauvana era sa vanai saula ka sa mavoa sara vaka ca. sa tukuna o saula vua na nona daucola yaragi, "mo suaki au mai ena nomu i sele, de ra qai lako mai na sega ni cili oqo ka suasualaki au ka vakacacani au

vakaca sara." sa bese o nona daucolayaragi â€" ni sa rere vakalevu. sa taura ga na nona i sele o saula ka davoca yani. ni sa raica na nona daucola yaragi na ka sa cakava o saula â€" sa davoca talega na nona i sele ka mate vata kei saula. o saula, oiratou na luvena tolutolu, na nona daunicola yaragi kei ira kece na nona sotia, era sa mate kece ena siga o ya. ni ra sa rogoca na isireli ena yasa ka dua ni buca kei ira sa tiko ena yasa kadua ni joritani ka raica talega ni ra sa dro na isireli ka sa mate talega o saula kei iratou na luvena; era sa dui biuta talega na nodra koro ka dro; era sa qai lako mai na filisitia ka taukena. sa qai yaco ena siga ka tarava, ni ra sa lako mai na filisitia me ra kauta nai toki ni valu, era sa raici saula kei iratou na luvena i ratou sa mate tu ena ulunivanua o kiliboa. era sa musuka na uluna ka taura na nona i yaragi ni valu ka vakauta nai tukutuku e filisitia taucoko, me ra tukuna ena nodra valenilotu ni matakau vei ira kece talega na tamata. era sa biuta tu nai yaragi nei saula ena valenisoro nei asitoreci, ka era sa vesuka tu na yagona ena lalaga kei beci-sani. ni ra sa rogoca na tiko e jabesi-kiliati na veika era cakava na filisitia vei saula, era sa tucake na tamata qaqa ka lako ena bogi taucoko, ka kauta tani na yago i saula kei iratou na luvena mai na lalaga e beci-sani â€" ka era sa kauta mai e jabesa ka vakama e kea. era sa kauta na suidratou ka buluta ena vuni tamarisi e jabesi ka lolo tiko me vitu na siga.

oqo sa qai yaco ni sa mate oti o saula, ni sa lesu mai o tevita ena nona valuti ira na amalekaite, sa tiko mai sikiladi o tevita me rua na siga, ena i katolu ni siga, sa lako mai e dua na tamata nai to nei saula. sa kakaba-subasu tu mai na nona i sulu ka sa kuvu levu talega na uluna. ni sa yaco mai vei tevita sa lutu kina qele ka vakalolomataki koya. sa tarogi koya o tevita, "o lako tiko mai vei?" sa sauma mai, "au sa dro mai na nodra i valu na isireli." sa tarogi koya tale o tevita, "sa vakacava tiko nai valu, tukuna mai vei au." sa sauma mai, "era sa dro na tamata mai nai valu ka e levu era sa davo ka mate sara, o saula kei jonacani na luvena e rau sa mate talega." sa vosa o tevita vua na tamata ka taroga, "o kila vakacava ni rau sa mate o saula kei jonacani?" sa tukuna mai na cauravou oqo, "sa yaco mai na ulunivanua o kiliboa ni sa tautauri tiko o saula ena nona moto, era sa muri koya tiko na ose kei na qiqi ni valu. "ni sa rai lesu mai sa raici au, ka kacivi au sara. au sa sauma yani, 'sai au oqo.' "sa tukuna mai vei au o saula, 'ocei o iko?' au sa sauma vua, 'oi au e dua na amalekaite." sa tukuna tale mai vei au, 'tu mai ka vakamatei au. sa tarai au na veilecayaki á€ia, au se bula tikoga." au sa qai butuki koya ka vakamatea, ni'u sa kila ni na sega ni bula tale mai na nona bale sobu. au sa taura nai sala mai na uluna, na qato mai ligana ka kauta mai oqo vua na noqu turaga." sa basuraka na nona i sulu o tevita kei ira kece sa tiko vata kei koya. era sa vakaloloku ka lolo ka tagi me yacova na yakavi ena vuku i saula kei jonacani na luvena, ena vukudra talega na tamata ni kalou kei na vuvale na isireli, baleta ni ra sa bale e nai seleiwau. sa vosa o tevita vua na cauravou, "o lako mai vei?" sa sauma mai, "oi au na vulagi mai vei ira na amalekaite." sa tukuna vua o tevita, "o sa sega ni rere vakacava ena nomu dodoka na ligamu mo vakamatea nai lumuti ni kalou?" sa kacivi mai e dua na tagane ka tukuna vua, "lako volekati koya ka vakamatea!" sa samuti koya ka sa mate talega. sa tukuna vua o tevita, "sa tara na ulumu na nomu dra, ni sa vakatusa na gusumu ena vukumu, ni'u sa vakamatea na lumuti ni kalou." sa tagi lagalaga o tevita ka sametaka na tagi ena vukui saula kei jonacani na luvena, ka tukuna me vakavuluci e juta na sere ni dakaititi ka sa volai ena i vola nei jasa: "sa labati na toтока kei isireli ena nomuni tikina cecere! era bale vakacava na qaqa! kua ni tukuna e kaca me kua ni cavuti ena veisalatu e esikiloni de ra qai rekireki na goneyalewa ni filisitia de ra qai qaqa na goneyalewa mai vei ira na sega ni cili. "o iko na ulunivanua o kiliboa, me kua vei iko na tegu, me kua na uca vei iko, me kua ni solia e dua na ka na buca ni sa viritaki mai kea nai sasabai ni qaqa! nai sasabai nei saula sa sega ni lumuti ena waiwai! mai na nodra dra na vakamatei, mai na nodra uro na qaqa, na dakai nei jonacani sa sega ni lesu tale, na i seleiwau nei saula sa sega ni lesu lala. "o saula kei jonacani sa lomani ka taleitaki ena nodra bula, ena nodrau mate, e rau sa sega ni tawase; e rau sa tasiri me vaka na ikeli, e rau sa kaukauwa cake mai na laioni. "kemuni na goneyalewa ni isireli, mo ni tagicaki saula o koya sa vakaisulutaki kemuni ena lokaloka kei na ka vivinaka; sa biuta o koya na koula ena nomuni kote. "era sa bale vaka-

cava na qaqa ena loma ni i valu! o jonacani sa samuti ena tikina cecere. au sa rarawa ena vukumu, na taciqu jonacani; o sa rui vinaka vei au, na nomu loloma vei au sa rui vinaka sa sivia sara na loloma ni yalewa. "era sa bale vakacava na tamata qaqa kei na yaragi ni valu me rusa!"

2

sa yaco me vakatataro vei jiova o tevita ka vaka, "me'u lako cake beka ki na dua na koro e juta?" sa tukuna vua o jiova, "lako cake." sa taroga o tevita, "me'u lako cake i vei?" sa saumi mai, "i epironi." sa lako cake ki kea o tevita kei rau talega na watina o ainoami na jesereli kei avikali na wati nepali mai kameli. o tevita sa kauti ira cake na tamata era sa tiko vata kei koya, na tamata vakayadua kei na nodra vuvale. era sa tiko ena veikoro mai epironi. era sa qai lako mai na tamata mai juta, era sa lumuti tevita me tui ena yavusa o juta. era sa tukuna vei tevita ka vaka, "o ira na tamata oqo mai jabesi-kiliati, era sa buluti saula," sa vakauta o tevita nai tukutuku ki jabesi kiliati ka vaka, "sa vakalou-vinakataki kemuni o jiova ni kemuni sa vakaraitaka na ka vinaka oqo ki na nomuni turaga o saula, ni kemuni sa buluti koya. "oqo me vakaraitaka vei kemuni o jiova na yalovinaka kei na yalodina. au na sauma talega vei kemuni na yalovinaka oqo ena vuku ni ka o ni sa cakava. "me vakaukauwataki na ligamuni, mo ni tamata qaqa; ni sa mate o saula, ka era sa lumuti tevita talega na yavusa o juta me nodra tui." o epana na luvei neri, nai liuliu ni mataivalu nei saula sa tauri isi-poseci na luvei saula ka kauti koya mai ki maanaimi; ka buli koya me tui e kilati vei ira na asurati, vei ira na jesereli, vei ira na ifereimi, vei ira na penijamini, vei ira na isireli taucoke. sa yabaki vasagavulu o isi-poseci na luvei saula ni tekivu na nona tui e isireli. sa veiliutaki me rua ga na yabaki. na vale ga i juta sa muri tevita. ena gauna sa tui tiko kina e epironi o tevita ena nodra yavusa na juta, sa vitu na yabaki ka ono na vula. o epana na luvei neri na tamata i isi-poseci na luvei saula sa lako mai maanaimi ki kipioni. o joape na luvei seruia kei na dauveiqaravi i tevita á€sa lako yani me sotavi epana ena mata ni wai mai kipioni. era sa yadua na tai ni wai e kipioni. sa tukuna mai o epana vei joape, "me ra tucake na cauravou ka veisisivi ena matadaru." sa sauma mai o joape, "me ra sa tucake." era sa tucake ka lako yani yatinikarua mai vei penijamini nai to nei isi-poseci kei na tinikarua nai to nei tevita. era sa veitauri ka veisua ena i seleiwau. era sa lutu vata kece ga. sa vakatokai na yaca ni vanua o ya me "vanua ni seleiwau gata, ena rawa o kipioni. sa dua nai valu kaukauwa ena siga o ya, era sa vakadrukai nai to nei epana kei isireli mai vei ira na juta na tamata i tevita. o iratou na luvei seruia tolutolu e ratou sa tiko e kea, o joape kei apisai kei aseli. o aseli sa tamata totolu sara me vaka na me kila. sa cicivi epana o aseli, sa sega tale ni gole ki nai matau se ki nai mawi ena nona cicivi epana. sa vuki mai o epana ka taroga, "o iko beka o aseli?" sa sauma yani, "sai au oqo." sa tukuna mai o epana, "vuki ki na yasamu i matau se ki nai mawi e dua na nomu cauravou ka taura na nona i yaragi me nomu." sa sega ni via kauwaitaka o ya o aseli. sa tukuna tale yani o

epana, "mo gole tani mai na nomu muri au tiko, na cava me'u samuti iko kina ki na qele? me'u na sotavi joape na tacimu vakacava?" sa sega tikoga ni via gole tani o aseli. sa suaki koya o epana ena nona moto ka sa basika ki dakuna; sa lutu ki ra ka sa mate sara. sa yaco, vei ira kece sa lako mai ki na vanua sa mate kina o aseli, sa tu vakadua mada. o joape kei apisai e rau sa cicivi muri epana talega. sa dromu tiko na matanisiga ni rau sa yaco yani ki na delana o ama, sa tiko e liu vei kia ena sala ki na vanua liwa kei kipioni. o ira na luvev penijami era sa tu kece e dakui epana. era sa dua nai to ka tucake tu ena delana. sa kacivi joape yani o epana, "me sa kana tikoga nai seleiwau me sega ni mudu? o sa kila ni na gaga ni sa oti na siga? me cava soti na kena dede mo na qai tukuna kina me sa rauta na nomuni cici muri ira tiko na tacimuni?" sa tukuna o joape, "me vaka sa bula na kalou, o sa vosa dina, ena mataka era na tuvakadua kece na tamata mai na nodra cici muri ira na tacidra." sa uvuca na davui o joape, ka era sa tuvakadua na tamata mai na nodra cici muri ira tiko na isireli, ka sa oti vakadua nai valu. o epana kei ira na nona, era sa lako ena bogi taucoko ena buca ka takosova na joritani ka lako curumi bitiro ka yaco yani ki maanaimi. sa lesu yani o joape mai na nona cici muri epana. ni sa soqoni ira kece mai na tamata, era sa yali yani e tinikaciwa na tamata i tevita kei aseli. o ira na tamata nei tevita era sa samuta mate e tolu na drau onosagavulu na penijamini, na tamata nei epana. era sa tauri aseli ka buluti koya e nai bu-lubulu nei tamana e peceliwa. o joape kei ira na nona tamata era sa lako ena bogi taucoko, ka era sa yaco yani kei epironi ni sa kida na mataka.

3

oqo, sa qai dua nai valu balavu ena kedrau maliwa na vale nei saula kei na vale nei tevita. sa kaukauwa cake tikoga o tevita, ka sa malumalumu tiko ga mai o saula. sa sucu vei tevita na gonetaganai mai epironi. na ulumatua o amoni, mai vei ainoami na jesereli; nai karua o kiliape mai vei apikali na yada mai vei nepali na kai kameli; nai ka tolu o apisalome na luvei maika na luvei talimai yalewa na tui kesure; nai kava o atonaija na luvei aqici; nai kalima o sefatia na luvei abitoli; nai kaona oicerimi na luvei ekila na wati tevita. oqo era sa sucu vei tevita mai epironi. sa qai yaco, ni rau se vala tiko na vale nei saula kei na vale nei tevita, sa kukube kaukauwa tikoga o epana vei saula. sa dua tiko na wati saula lailai, na yacana o risipa na luvei aia. sa tukuna o isiposeci vei epana, "na cava o sa laki mo-cera kina na watina lailai na tamaq?" sa cudru sara ga vakalevu o epana ena vuku ni vosa nei isiposeci ka qai tukuna, "o au beka e dua na ulu ni koli e taukena o juta? ena siga oqo au sa solia tiko na noqu veitokoni ki na vale i saula na tamamu, vei ira na tacina kei ira na nona i tokani, ka sega ni soli kemuni ki na liga i tevita; o sa dusi au ena siga oqo ena dua na cala me baleta na yalewa oqo? "me cakava talega na kalou vei epana, ka vakalevu, kevaka au na sega ni cakava ena vuku i tevita, me vaka sa yalayala vua na kalou o jio-vaac?" "me solia na matanitu mai na vale i saula ki na vale i tevita, ka tara cake na nona i tikotiko vakaturaga e isireli kei juta talega, mai tani ki perisepa." sa sega

ni sauma rawa tale e dua na vosa vei epana, baleta ni rerevaki koya. sa vakauta na i tukutuku o epana ena vukuna vei tevita ka tukuna, "e nei cei na vanua?" sa tukuna talega, "mo cakava vakatotolo e dua na veidinadinati vata kei au, ena qai tiko vakaidina kei iko na ligaqu me ra kau kece mai na isireli vei iko." sa qai tukuna o tevita, "vinaka, au na cakava e dua na veidinadinati kei iko, ia e dua na ka au gadreva vei iko: o na sega ni raica na mataqu me yacova ni o sa kauti mikeli mada mai e liu, na luvei saula, ni o sa lako mai me raica na mataqu." sa vakauta nai tukutuku o tevita vei isiposeci, na luvei saula ka tukuna, "mo soli mikeli na watiq mai, o koya au a musuka me watiq ena duanadrau na vusodra na kai filisitia." o isiposeci, sa talatala ka tauri mai o mikeli mai vua na tagane e rau sa tiko vata, mai vei palatieli na luvei laisi. sa lako vata kei koya na tagane oqo ki baurimi, ka tagi muri koya tiko. sa tukuna vua o epana, "mo lesu tale!" a sa lesu tale. o epana sa veivosaki kei ira na qase e isireli ka tukuna, "ena veigauna sa oti, o ni sa dauvakasaqarai tevita me tui vei kemuni. "oqo mo ni cakava sara, ni sa vosa o jiova vei tevita ka vaka: 'ena ligana na noqu tamata o tevita, au na vakabulai ira kina na noqu tamata na isireli mai na ligadra na filisitia kei na ligadra kecega na meca." sa vosa tiko o epana ena nodra vakarorogo na penijamini. sa vosa talega o epana ni vakarorogo tiko o tevita mai epironi, na veika kece me vinaka kina o isireli kei penijamini. o epana kei na ruasagavulu na nona tamata era sa lako mai vei tevita e epironi. sa cakava e dua na solevu o tevita vei epana kei ira sa tiko vata kei koya. sa tukuna o epana vei tevita, "au na tucake ka lako me'u soqoni ira kece mai na isireli vua na noqu turaga na tui, me ira mai cakava e dua na veidinadinati kei kemuni, mo ni na lewa kina vei ira kecega o ni sa vinakata e yalo-muni." sa vakatalai epana yani o tevita, ka sa lako ena vakacegu. ena gauna o ya, o ira na tamata nei tevita kei joape era sa lesu mai ena dua na kaba vakaivalu ka era sa kauta mai e levu sara nai toki ni valu. sa sega ni tiko vata kei tevita e epironi o epana, ni sa vakatalai yani, ka lako ena vakacegu. ni sa lako mai o joape kei ira kece na nona i valu, sa tukuni sara vua ka vaka, "o epana sa lako mai vua na tui, ka sa vakatalai yani, ka sa lako talega ena vakacegu." sa lako mai vua na tui o joape ka tukuna, "na cava o sa cakava? raica sa lako mai vei iko o epana, na cava o sa vakatalai koya yani kina, ka sa mani lako? "o sa kila vakaidina ni sa lako mai o epana na luvei neri me vakaisini iko a€" me kila kecega na veika o sa cakava tiko." sa lako tani mai na matai tevita o joape, ka sa vakatala nai talai me muri epana, ka sa laki kau lesu mai ena wai mai sira. sa sega ni kila o tevita. ni sa lesu mai kei epironi o epana, sa kauti koya vakatikitiki mai na matamata o joape ka vosa duadua vua. sa suaka na ketena, ka sa mate ena vuku ni dra nei aseli na taci joape. ni sa oti oqo, sa qai rogoga o tevita, sa tukuna sara, "na noqu matanitu kei au sa sega ni beitaki ena mata i jiova me sega ni mudu ena vuku ni dra nei epana na luvei neri. "me toka ga ena ului joape kei na vuvale nei tamana; me kakua ni yali mai na nona vale, na vale nei joape na turi dra, na vuvavuka, na kukuna kei na via kana." o joape kei apisai na tacina, e rau sa vakamatei epana,

baleta ni sa vakamatea na tacidrau o aseli mai kipironi ena i valu. sa tukuna o tevita vei joape kei ira kecega na tamata sa tiko vata kei koya, "mo ni basuraka na nomuni i sulu ka daramaka nai sulu taga, ka tagicaki epana," sa muria na kato ni mate o tevita. era sa buluti epana mai epironi, sa tagi vakadomo i levu o tevita ena i bulubulu i epana, ka era sa tagi kecega na tamata. sa dua na tagi i tevita na tui sa vaka: "me mate o epana me vaka e dua na lialia? sa sega ni vesu na ligamu, se me vesuki na yavamu; me vaka sa vakamatei e dua mai vei ira na daucaaka ca, o sa mata vakakina," era sa tagicaki koya na tamata kecega. ni ra sa lako mai na tamata me vakauqeti tevita me kana ni se siga tiko. sa bubului o tevita ka tukuna, "me vakayacora na kalou vei tevita ka vakalevu kevaka au sa tovolea na madrai se dua tale na ka, me yacova na lako sobu ni matanisiga!" era sa kila na tamata kecega ka era sa yalovinaka kina, ni veika ga e cakava na tui sa rui vinaka vei ira na tamata. ni ra sa kila na tamata kecega kei ira kecega na isireli ni sa sega ni i naki ni tui me vakamatei epana na luvei neri. sa tukuna na tui vei ira na nona tamata, "o ni sa sega beka ni kila ni dua? au sa malumalumu sara e daidai, e dina ni'u tui lumuti; kei na tamata oqo na luvei seruia, sa rui kaukauwa vei au. o jiova ena sauma vua na daucaaka ca me vaka na nona ca."

4

ni sa rogoca na luvei saula ni sa mate o epana mai epironi, sa yalolailai ka sa leqa vakalevu o isireli. na luvei saula, sa rua tiko na nona tamata, e rau sai liuliu tiko ni mataivalu. na yaca i koya e dua vei rau o bana kei na yaca ka dua tale o rekapi, e rau luvei rimoni na kai biroci vei ira na luvei penijamini. (o biroci sa dua talega na kawa ni penijamini, baleta ni ra a dro na kai biroci ki kitaimi, era sa tiko kina mai kea me yacova na siga oqo.) o jonacani na luvei saula, sa dua tiko na luvena tagane, sa malai ruarua tiko na yavana. e se qai yabaki lima tiko na gone ni sa yaco yani ki jesirili nai tukutuku me baleti saula kei jonacani; sa kauti koya na nona dauveiqaravi ka rau dro yani, sa lutu na gone ka yaco me malai kina na yavana. sa vakayacani kina me o mepiposeci. oi rau na luvei rimoni na kai biroci, o rekapi kei bana, e rau sa lako yani ena siga levu tutu ni sa todra tu na siga, ki na vale nei isiposeci. sa davo tu o koya ena nona i davodavo ena sigalevu. e rau sa lako mai ki na loma sara ni vale, me vaka ga ni rau mai kau witi, ka e rau sa suaki koya sara e ketena. o rekapi kei bana, e rau sa dro sara yani. ni rau sa curu yani ki vale, sa davo tu o koya ena nona i davodavo; e rau sa suaki koya ka vakamatea â€œ" e rau sa musuka na domona ka kauta na uluna, ena bogi taucoko e rau sa dro tiko yani ena buca. e rau sa kauta mai na ulu i isiposeci kivei tevita e epironi, ka tukuna vua na tui, "oqo na ului isiposeci na luvei saula na kemu meca, o koya sa vakasagasa tiko na nomu bula; ia, o jiova sa sauma vua na noqu turaga na tui ena siga oqo vei saula kei ira na nona kawa." sa sauma o tevita vei rekapi kei bana na tacina, o irau na luvei rimoni na biroci ka tukuna vei rau, "me vaka sa bula o jiova, o koya sa vakabulai au mai vei ira na meca kece, "ni dua sa tukuna vei au, 'raica sa mate o

saula,' sa nanuma ni sa kauta mai vei au na i tukutuku vinaka, au sa vesuki koya ka vakamatei koya mai sikilaki o vua na tamata sa nanuma ni kauta mai vei au nai tukutuku vinaka. "sa qai vakacava vua na tamata ca ni sa vakamatea na tamata dodonu, ena loma ni nona vale, ena nona i davodavo sara ga? me sega li ni'u gadreva na nomudrau dra mai na ligamudrau, ka mo drau yali tani mai vuravura?" sa vakaroti ira na nona tamata o tevita me rau vakamatei, me musu laivi na ligadrau kei na yavadrau ka me rau vakaliligi ena wai mai epironi. era sa kauta na ulu i isiposeci ka buluta e nai bulubulu i epana e epironi.

5

na yavusa taucoko e isireli era sa lako mai vei tevita e epironi ka tukuna, "keimami sa nomu sui ka lewemu talega. "ena veigauna sa oti ni sa tui tiko vei keimami o saula, o iko ga sa liutaki isireli yani ka kauti keimami lesu tale mai; sa tukuna vei iko o jiova, 'o na vakatawani isireli na noqu tamata ka mo na lewa e isireli." era sa lako kece mai na qase e isireli vua na tui e epironi, sa cakava o tevita na tui e dua na veiyalayalati vata kei ira e epironi ena mata i jiova. era sa lumuti tevita me tui isireli. sa yabaki tolusagavulu o tevita ni vakatekivu na nona lewa, ka sa lewa tiko e isireli me vasagavulu na yabaki. mai epironi sa lewa tiko e juta me vitu na yabaki ono na vula, mai jerusalemi sa lewa kina me tolusagavulu ka tolu na yabaki e isireli kei juta. na tui kei ira na nona tamata era sa lako ki jerusalemi me ra valuti na jepusaiti, o ira sa tiko ena vanua â€œ" o ira sa vosa oti vei tevita ka vaka: "mo kua ni lako mai ki ke; o ira na mataboko kei na wamalai era na vakasavi iko." ni sa nanuma, "ni o tevita ena sega ni lako yani ki kea." ia, o tevita sa taura na bai kaukauwa kei saioni. (oqori na koro i tevita). sa tukuna o tevita ena siga o ya, "o koya sa kaba cake mai na yasana ni wai ka vakadrukai ira na jepusaiti (na mataboko kei na wamalai â€œ" o ira sa cati vakalevu mai vei tevita) erna digitaki me i liuliu ka kavetani talega." era sa tukuna kina, "o ira na mataboko kei ira na wamalai era na sega ni lako mai ki vale." sa tiko o tevita ena vanua qaqa ka vakatoka me "na koro i tevita." sa qai taratara cake wavoki o tevita mai kea ka kauta yani ki loma. sa toso tiko o tevita ka sa yaco me levu sara. sa tiko vata kei koya o jiova sa cecere sara. o irami na tui taia, sa vakau daunitukutuku vei tevita, kei na veivuni-sitari, kei ira na dauaravale kei na dautavatu. era sa tara e dua na vale vei tevita. sa kila o tevita ni sa vakadeitaki koya o jiova me tui e isireli, ka sa vakacerecerea talega na nona matanitu ena vukudra na nona tamata na isireli. sa tauri ira na watina lalai kei na watina lelevu e jerusalemi, ena nona lako mai epironi. era sa vakasucuma vei tevita e levu na luvena tagane kei na yalewa. oqo na yacadra sa vakasucumi vua mai jerusalemi: o samua, o sobaba, o nacani, o solomoni, o ibari, o ilisua, o nefeki, o javia, o ilisama, o iliada kei iliveleti. era sa vakadrukai na filisitia era sa rogoca na filisitia ni ra sa lumuti tevita me tui isireli. era sa lako cake kece na filisitia me vakasagarai tevita. sa rogoca o tevita, ka sa lako sobu ki na bai ni koro kaukauwa. era sa lako talega na filisitia me toka wawa ena buca mai refaimi. sa vakatarogi

jiova o tevita ka vaka: "o ni na soli ira beka ki lig-aqu?" sa sauma mai o jiova, "mo lako cake, ni'u na soli ira vakaidina ki na ligamu." sa lako o tevita ki peali-perasimi, ka sa vakadrukai ira mai kea, ka tukuna, "o jiova sa musuka rua na meca e mataqu, me vaka sa curumi yani na wai." sa vakayacani kina na vanua o ya me peali-perasimi. era sa biuta tu e kea na nodra matakau, o tevita kei ira na nona tamata era sa kauta tani yani. era sa lako cake na filisitia ka tovolea me tuvani ira tale ena buca mai refaimi. ni sa vakatarogi jiova tale o tevita, sa sauma mai o jiova, "mo kua ni lako cake; mo lako wavokiti ira ga ka lako cake yani mai na veivuniberi. "ni o sa rogoca na rorogo ni tuva vakailau mai na veivunikau (beri), mo ni basuka sara yani vakatotolo. o jiova ena lako yani ena vukumuni e matamuni me samuti ira na mataivalu ni filisitia." sa cakava vakakina o tevita, me vaka sa vakaroti koya kina o jiova; sa vakasavi ira na filisitia mai kipa ka yaco sara ki qasa.

6

o tevita sa soqoni ira vata tale na tamata digitaki ni isireli e tolusagavulu na udolu. sa tucake o tevita ka lako vata kei ira na tamata mai baele e juta me kauta cake mai na kato ni kalou na yacana sa kacivi ena yaca na kalou sa cecere o koya sa tiko ena maliwa ni jerupi. era sa biuta na kato ni kalou ena dua na qiqi vou ka kauta tani mai na vale nei epinatavi o koya sa toka ena delana. o usa kei aio na luvei epinatave, e rau sa vakauta yani na qiqi. e rau sa kauta tani mai na vale nei epinatavi á€" sa toka e delana, ka lako vata mai na kato; sa liu tiko o ai. o tevita kei ira kece na isireli era sa qiria tiko nai vakatagi ena mata i jiova, ena i yaya ni vakatagi dui veimataqali caka ena kau, na api, na kena mataqali vakawa, na tibereli, na dramu kei na sibali. ni ra sa lako mai ki na vanua ni butu sila nei nakoni, sa tara yani na kato ni kalou o usa ni sa taloki na bulumakau sa tuya tiko na qiqi. na cudru i jiova sa tarai usa, ka sa samuti koya na kalou ena vuku ni nona cala; sa mate e kea ena yasa ni kato ni kalou. sa cudru vakalevu o tevita ena vuku ni veika sa cakava o jiova vei usa, sa vakatoka kina na yaca ni vanua o ya me veresi-usa me yacova na siga oqo. sa rerevaki jiova ena siga o ya o tevita; ka tukuna, "me na lako vakacava mai vei au na kato ni kalou?" sa sega ni kauta na kato i jiova o tevita vata kei koya ki na koro i tevita; sa kauta o tevita vakatikitiki ki na vale nei opeti-etomi na kitaiti. sa tiko ga na "kato i jiova" ena vale nei opeti- etomi nai kitaiti me tolu na vula. sa vakalouvinnakataki iratou o jiova kei na nodratou veika kece. sa tukuni vua na tui o tevita ka vaka: "na kalou sa vakalouvinnakataka na vale nei opet- itomi kei na ka kecega sa nona, baleta na kato ni kalou." sa lako o tevita me kauta mai na kato ni kalou mai na vale nei opeti-itomi ki na koro i tevita ena mama-rau. ni ra sa tekivu tiko nai tosotoso ni kato ni kalou, era sa tekivu me vakacabora na bulumakau kei sipi. sa tekivu me meke tiko o tevita ena mata i jiova, ena nona vinaka taucoko; sa daramaka tiko e dua na efoti lineni. o tevita, kei ira kece na isireli, era sa kauta cake mai na kato i jiova ena kaikaila kei na domo ni davui. ni sa kau cake tiko mai na kato i jiova ki na

koro i tevita, o mikeli na luvei saula sa rai tiko yani ena katuba leka, ka sa raici tevita ni sa ladelade tiko ena mamarau ena mata i jiova; na yalona sa beci tevita sara ga vakalevu. era sa kauta mai na kato i jiova, ka biuta ena loma ni vale ni veitavaki sa vakarautaka o tevita. sa vakacabora o tevita nai soro kama kei nai soro ni veivinnakati vei jiova. ni sa oti na nona vakacabora nai soro kama kei nai soro ni veivinnakati; sa vosa vakalouvinnakataki ira na tamata ena yaca i jiova ni lewevuqa. sa qai wasea vei ira na tamata kecega, vei ira na isireli taucoko, na yalewa, na tagane, e dua nai buli madrai kei na lewe ni manumanu kei na vua ni vaini. era sa lako kece na tamata ki na nodra dui veivale. sa lesu mai o tevita me vakalouvinnakataka na nona vuvale. o mikeli na luvei saula sa lako mai me sotavi tevita ka tukuna sara, "sa rui totoka na tui isireli ena siga oqo ni sa sega ni ubi koya e dai ena matadra na nona goneyalewa, me vaka e dua na tamata wale sa sega ni madua ni luva sote tui!" sa tukuna o tevita vei mikeli. "au sa cakava oqo vei jiova, o koya sa digitaki au ka sega ni o tamamu kei na nona vuvale, ka sa digitaki au me'u lewa vei ira na nona tamata e isireli. o koya oqo, au na qiria kina nai vakatagi e mata i jiova. "au na vinaka cake sara mai na kena oqo, au na vakamalumulumutaki e mataqu, vei ira na noqu goneyalewa o koya o sa vosa kina, mai vei ira ga, era na vakakorokotaki au tikoga." sa sega ni vakaluvuni o mikeli na luvei saula me yacova na nona mate.

7

sa qai yaco, ni sa tiko na tui ena nona vale, ni sa solia vua o jiova na vakacegu mai vei ira kecega na meca sa tiko volivoliti koya, sa tukuna na tui vei nacani na parofita, "raica, au sa tiko ena vale tara ena sitari ia, na kato ni kalou sa tiko ena vale laca." sa tukuna mai o nacani vua na tui, "lako ka cakava kece na ka sa tu e lomamu, ni sa tiko vata kei iko o jiova." sa qai yaco ena bogi o ya, ni sa lako mai na vosa i jiova vei nacani ka vaka, "lako ka tukuna vua na noqu tamata o tevita, 'sa tukuna vaka oqo o jiova: "o iko mo tara e dua na vale me'u tiko kina?" "au sa sega ni tiko ena vale, mai na gauna au sa kauti ira mai kina na luvei isireli mai ijipita, me yacova mai na siga oqo, ia, au sa veilakoyaki tiko ga ena vale laca kei na valevakacevaceva. "ena vanua kecega au sa lako vata tiko kina kei ira na luvei isireli, au sa vosa beka vua e dua ena yavusa e isireli, vei koya au sa vakarota me nodra i vakatawa na noqu tamata me'u tukuna kina, "na cava o sa sega ni tara kina e dua na noqu vale sitari?" "mo tukuna kina vua na noqu tamata o tevita, 'sa tukuna o jiova ni lewevuqa. "au sa kauti iko mai ena loma ni bai ni sipi, mai na nomu muri ira tiko na sipi, mo mai daunilewa sara vei ira na noqu tamata, na isireli. "au sa tiko vata kei iko ena veivanua kecega o lako kina, ka musuki ira tani na kemu meca kece mai matamu, sa rogo kina na yacamui, me vaka na yacadra na tamata rogo era sa tiko e vuravura. "mo kila, au na digitaka na vanua vei ira na noqu tamata na isireli; me nodra, me'u vakadeitaka vei ira, me ra tiko kina, ka sega ni veitosoyaki tale á€" se me ra vakasosataki tale tiko mai vua na luve ni ca me vaka e liu, "mai na veigauna au sa dau vakaroti ira kina na turaganilewa vei ira

na noqu tamata na isireli, ka vakavuna mo ni cegu mai vei ira kece na nomuni meca. o jiova talega sa tukuna vei iko ni na tara o koya e dua na nomu vale. "ni sa oti na nomu veisiga, ka o sa la'ki vakacegu vata kei ira na qase, au na vakatubura e dua na vuumu me kemu i sosomi, o koya na vua dina ni yagomu, au na vakadeitaka talega na nona matanitu. "o koya ena tara na vale ena yacaqu, ka au na vakadeitaka na i tutu ni nona matanitu me sega ni mudu. "au na yaco me'u tamana, o koya ena luevequ. kevaka sa cakava na ka ca, au na kuitataki koya ena i kuita vakatamata kei nai bili ni lue ni tamata. "na noqu loloma ena sega ni lako tani mai vua, me vaka na noqu kauta tani mai vei saula â€" o koya au sa kauta tani mai mataqu. "na nomu vale kei na nomu matanitu ena vakadeitaki me sega ni mudu e matamu. ena vakadeitaki na nomu i tikotiko vakaturaga me sega ni mudu." me vaka na veivosa kece kei na raivotu kece, sa vosa kina o nacani vei tevita. sa lako yani o tevita na tui ka dabe ena mata i jiova, ka tukuna: "o cei oi au, jiova na kalou? na cava na noqu vuvale, o ni sa kauti au mai kina me yacova oqo? "oqo sa ka lailai sara e matamuni, kemuni jiova na kalou; o ni sa vosa talega ena vuku ni nona vale na nomuni tamata ena dua na gauna sa tiko e liu oqo. sa vaka beka oqo nai valavala ni tamata, jiova na kalou? "na cava tale e rawa ni tukuna o tevita vei kemuni? ni sai kemuni jiova na kalou sa kila na nomuni tamata. "ena vuku ni nomuni vosa, me vaka na yalomuni, o ni sa cakava na ka kece oqo, me kilai kina vei ira na nomuni tamata oqo. "o koya oqo, o ni sa cecere kina jiova na kalou, ni sa sega e tautauvata kei kemuni, sa sega tale na kalou, sai kemuni ga, me vaka na ka kecega sa rogoca na daligai keimami. "ocei sa vakataki ira na nomuni tamata, me vakataki isireli, na matanitu duadua ga e vuravura sa vakabula ka volia na kalou me ra nona, me kilai kina na yacana â€" ka me cakava talega kina na veika lelevu, ena vuku ni vanua e matadra na nomuni tamata, o koya o ni sa vakabulai ira, me nomuni mai ijipita, mai na veimatanitu kei na nodra kalou? "o ni sa cakava, me, o ira na nomuni tamata, na isireli, o ira na nomuni tamata me sega ni mudu; kei kemuni, jiova, mo ni sa nodra kalou. "ia oqo, jiova na kalou, na vosa o ni sa vosataka ena vuku ni nomuni tamata kei na nona vale, mo ni vakadeitaka ka cakava me vaka o ni sa tukuna. "mo ni laiva na yacamuni me vakacererecei me sega ni mudu, ka tukuna, 'o jiova ni lewevuqa sa kalou e isireli,' ka mo ni laiva na vale ni nomuni tamata o tevita me vakadeitaki e matamuni. "ni sai kemuni, jiova ni lewevuqa, na kalou ni isireli, sa vakaraitaka oqo vua na nomuni tamata, ka tukuna, 'au na tara vei iko e dua na vale.' oqo na vuna sa kila kina e yalona na nomuni tamata, me masulaka kina na ka oqo vei kemuni. "oqo, jiova, o ni sa kalou, sa dina na nomuni vosa ka o ni sa yalataka na ka vinaka oqo vua na nomuni tamata. "oqo, mo ni yalovinaka ka vakalouvinakataka na nona vale na nomuni tamata, me tiko ga ka sega ni mudu e matamuni; ni sai kemuni jiova na kalou sa tukuna oti, kei na nomuni veivakalouvinakataka me vakalouvinakataka kina na nona vale na nomuni tamata me sega ni mudu."

8

ni sa oti oqo, sa valuti ira na filisitia o tevita ka vakamalumalumutaki ira. sa tauri meceki-ama o tevita mai na ligadra na filisitia. sa vakadrukai moaqi, ni sa valuti ira ki na qele, ka sa vakarautaki ira ena i vakarau wa. ena rua na wa sa vakarautaki kina o ira me ra vakamatei, kei na dua na wa balavu o ira mera vakabulai tiko. era sa bobula vei tevita na moapi ka dau kau i vakacavacava mai. o tevita sa vakamalumalumutaki adedisa na luevei reopi na tui soba, ni sa lako tiko me taura lesu na nona vanua mai na uciwai na uferetisi. sa taura mai vei koya o tevita e dua na udolu na qiqi ni valu, vitu na drau na tamata vodo ose kei na ruasagavulu na udolu na sotia. sa sereki ira na ose ni qiqi ni valu ka sa vakavoca ga e vica me rauta na dua na drau na qiqi ni valu. ni ra sa lako mai na kai siria me mai vukei adedisa na tui soba. sa vakamatea o tevita e ruasagavulu ka rua na udolu na kai siria. sa lesia o tevita e so nai valu vakatawa e tamasiko-siria. era sa yaco me tamata i tevita na kai siria ka kau i vakacavacava vua sa maroroi tevita na kalou ena veivanua kecega sa lako kina. sa taura o tevita na tui na veleti koula nei koya na tamata i adedisa ka kauta mai ki jerusalemi. mai bita kei biroci, na koro nei adedisa, sa taura mai kina o tevita e dua nai wiliwili varasa levu. ni sa rogoca o tou na tui amaci ni sa vakadruga kece nai valu nei adedisa o tevita, sa vakatalai jorami na luvana o tou, na tui amaci vei tevita na tui, me kidavaki koya ka yalovinaka vua, baleta ni sa vala vata kei adedisa ka vakadrukai koya; (ni rau a vala e liu o adedisa kei tou). sa kauta mai vei tevita na tui eso na koula, eso na siliva kei na varasa o jorami. sa vakacabora kece na tui ka oqo o tevita na tui vei jiova â€" me wili kina na siliva, na koula sa kau mai na veivanua kecega sa vakamalumalumutaka oti o koya. mai siria, moapi, ira na tamata mai amoni, na filisitia, na amelekaite kei nai toki mai vei adedisa na luevei reopi na tui soba. sa vakarogorogoya na yacana o tevita ena nona lesu mai na valuti ira mate e tinikawalu na udolu na kai siria ena buca ni masima. sa biuta talega nai valu vakatawa e itomi; sa tu oqo e itomi taucoko, ka era sa yaco me bobula nei tevita. sa maroroi tevita o jiova ena veivanua kecega sa lako kina. sa lewa e isireli taucoko o tevita; sa lewa vakadodonu vei ira na nona tamata. o joapi na luevei seruia sa lewa na mataivalu; o josefati na luevei aliudi sa dauvola na ka kecega; o setoki na luevei aitubi kei aimeleki na luevei abiata e rau sa bete. o sereia na vunivola ni vunau; o venaia na luevei jeoiada sa lewa e serekaite kei pelekaite; io na luevei tevita e rau sa i liuliu vakaiwasewase.

9

sa tukuna o tevita, "sa vo tiko beka e dua mai na vuvale nei saula, me'u vakaraitaka vua na noqu vinaka ena vuku i jonacani?" sa dua na dauveiqaravi mai na vale nei saula na yacana o siba. ni sa kacivi mai vei tevita, sa tarogi koya na tui, "o iko beka o siba?" sa sauma mai, "au sa tu vakarau!" sa tukuna yani na tui, "sa sega beka ni vo e dua mai na vuvale i saula, me rawa ni vakaraitaki vua na vinaka ni kalou?" sa sauma mai o

siba vua na tui, "sa dua tiko na luvei jonacani sa wamalai na yavana ruarua." sa tukuna vua na tui, "e vei o koya?" sa sauma mai o siba, "sa tiko o koya ena vale nei makiri na luvei amiel mai lo-debari." sa veitalai na tui me kau mai o koya mai na vale nei makiri na luvei amiel mai lo-debari. ni sa kau mai o mefisopeci na luvei jonacani, na luvei saula vei tevita, sa cuva sobu ka vakamalumalumutaki koya. sa tukuna yani o tevita, "mefisopeci" sa sauma mai, "oi au saka na nomuni tamata!" sa tukuna vua o tevita, "kua ni rere, ni'u na vakaraitaka vakaidina vei iko na yalovinaka ena vuku i jonacani na tamamu, au na vakalesuya vei iko na qele taucoko nei saula na tukamu; ka o na kana madrai tikotiko ga mai na noqu teveli." sa cuva o mefisopeci ka tukuna, "na cava sara mada na nomuni tamata, ni dodonu mo ni raici au, me vaka e dua na koli mate?" sa kacivi siba na tamata i saula, na tui, ka tukuna vua, "au sa solia vua na luve ni kemu i taukei, na veika kece sa nei saula kei na nona vuvale kece. "o iko kei iratou na luvemu tagane kei ira kece na nomu dauveiqaravi, mo ni cacakakataka na qele ena vukuna, mo ni kauta mai na kena tatamusuki, me dua na ka e kana kina na luvei koya na kemu i taukei. o mefisopeci na luvei kemu i taukei, me kana madrai tikoga mai na noqu teveli." o sipa sa tinikalima na luvena tagane ka ruasagavulu na nona tamata dauveiqaravi. sa tukuna o siba vua na tui, "me vaka na veika kecega sa vakarota na noqu turaga na tui vua na nona tamata, ena cakava ga o koya na nona tamata." "vei mefisopeci" sa tukuna na tui, "ena kana mai na noqu teveli me vaka e dua na luvena." o mefisopeci sa dua tiko na luvena tagane na yacana o maika, o ira kece sa tiko ena vale nei sipa era sa tamata i mefisopeci. sa tiko e jerusalemi o mefisopeci, sa kana tikotiko ga ena nona teveli ni kana na tui. sa wamalai tikoga na yavana ruarua.

10

sa yaco ni sa qai mate na nodra tui na kai amoni ka sa veiliutaki o anuni na luvena. sa qai vosa mai o tevita ka vaka: "au na vakaraitaka na vinaka vei anuni na luvei naesi, me vaka ni a vakaraitaka na vinaka vei au o tamana." sa vakadewataka vei ira na nona tamata o tevita na nona vakaloloku ena vuku i naesi. era sa lako mai na tamata i tevita ki na nodra vanua na amoni. o ira na turaga ni tamata e amoni era sa tukuna vei anuni na nodra turaga, "o sa kila dina ni sa dokai tamamu o tevita, ena nona vakauti ira mai na dauveivakacegui vei iko? sa sega beka ni vakauti ira mai oqo, me ra mai vaqacara ka vakadidike ka vuaviritaka na vanua?" sa qai tauri ira na tamata i tevita o anuni, ka toroya vakaveimama na kumidra, ka kotiva na tolo ni nodra i sulu e lomadonu e muri, ka vakatalai ira yani. ni ra sa tukuna vei tevita oqo, sa talatala o tevita me ra mai sota mada baleta ni ra sa rui madua vakalevu na i talai. "mo ni wawa mai jeriko, me yacova ni sa tubu vinaka na kumimuni ka mo ni qai lesu mai." ni ra sa kila na amoni ni ra sa cati ka veivakacudrui vei tevita, era sa talatala na amoni me so na veivuke mai vei ira na siria e beci-reapi kei ira na siria e soba, e ruasagavulu na udolu na sotia e yavadra; mai vei tui maeka e dua na udolu na tamata, ka tinikarua na

udolu na tamata mai vei isi-tobi. ni sa rogoca oqo o tevita, sa kacivi joape kei ira na tamata i valu qaqa. era sa lako vakavakarau mai na amoni e nai curucuru ni matamata ka era sa tikoga mai na buca o ira na siria mai soba, mai reapi, mai isi-tobi kei maeka. ni sa raica o joape nai valu sa kaukauwa mai vua e liu ka muri talega, sa digitaka e so na tamata qaqa mai vei ira na isireli me qaravi ira ga na kai siria. na kena vo ni tamata sa biuti ira ena ligai apisai na taci joape me ra vala ga kei ira na amoni. sa tukuna yani, "kevaka era sa kaukauwa mai na siria, mo qai vukei au mai, kevaka era sa kaukauwa mai na amoni vei iko, au na lako mai ka vukei iko. "mo ni tamata qaqa, ka me da tamata qaqa ni tamata ka na veikoro i jiova. me cakava ga o jiova na veika ga e vinaka vua." o joape kei ira na tamata era sa tikovata kei koya, era sa toso voleka yani vei ira na siria. era sa dro na kai siria e matana. ni ra sa raica na amoni, ni ra sa veidroyaki na kai siria, era sa dro talega ena matai apisai, sa lako tani mai o joape mai vei ira na amoni, ka lako yani ki jerusalemi. ni ra sa raica na kai siria ni ra sa vakadrukai e matadra na isireli; era sa vakasoqoni vata. o adedisa sa talatala yani vei ira na siria era sa tiko mai na tai kadua ni uciwai, era sa lako mai e elami. o sobaki na i liuliu ni mataivalu nei adedisa sa lako e matadra. ni sa tukuni oqo vei tevita, sa vakasoqoni ira kece na isireli, era sa takosova na joritani ka lako mai ki elami. era sa tu mai na siria ka vala kei tevita. era sa dro na siria e matai isireli; sa vakamatea o tevita e vitu na drau ena qiqi ni valu, vasagavulu na udolu na vodo ose vei ira na siria, ka vakamatei sobaki na nodra i liuliu ni mataivalu e kea. o ira kece na tui era sa vakarorogo tiko vei adedisa, ni ra sa raica na nona vakadrukai mai vei isireli. era sa cakava na vakaveisaututaki vata kei isireli ka veiqaravi vei isireli. era sa rere na siria na veivuke vei ira na amoni a'e" ka sa mai oti talega kina vakadua.

11

ni sa yaco mai na vula i tubutubu, na gauna talega era sa daulako kina na tui ki nai valu, o tevita sa vakatalai joape kei ira na nona dauveiqaravi, vata kei koya, kei ira kece na isireli; era sa vakadrukai na amoni ka vesuki raba. o tevita sa tiko ga e jerusalemi. sa qai yaco ena dua na yakavi karobo, sa tucake mai o tevita mai na nona i davodavo ka veilakoyaki voli ena dela ni vale ni tui. mai na dela ni vale o ya, sa raica kina e dua na yalewa ni sa sisili tiko, ka sa rui totoka na yalewa oqo ni vakasaravi. sa talatala o tevita me tarogi mada se o cei na yalewa o ya. sa tukuna mai e dua, "sa sega beka ni oqo o vaciseva na luvei eliami na wati uraia na itaiti?" sa talatala o tevita me kau mada mai; sa lako sara mai vua na yalewa. e rau sa veimoceri sara, ni se qai sisili oti mai ena gauna sa se oti kina na nona rosi; ka sa lesu tale ki nona vale. sa kunekune sara na yalewa; sa talatala sara na yalewa me tukuni vei tevita ka vaka: "sa tiko vei au na gone." sa talatala o tevita vei joape, "me lako mada mai o uraia na itaiti." sa talai uraia sara yani o joape vei tevita. ni sa yaco yani vei tevita o uraia, sa tarogi sara se sa vakacava tiko o joape, kei ira na tamata kei nai valu sa vakacava tiko. sa tukuna o tevita vei uraia, "lako mada i nomu vale

ka savata na yavamu." sa lako tani o uraia mai na vale ni tui, sa kau muri yani vua e dua nai lalakai kakana mai vua na tui. o uraia sa moce tiko ga ena mata-mata ni vale ni tui kei ira kece na nona tamata, ka sega ni lakoi nodratou. sa tukuni vua na tui, "o uraia sa sega ni lako ki nona vale:" sa tukuna o tevita vei uraia, "raica o sa lako mai vakabalavu, na cava o sega ni via laki moce kina e nomu vale?" sa tukuna o uraia vei tevita, "na kato kei ira na isireli kei ira na juta era sa tiko e vale laka, o joape kei ira na nona tamata era sa tiko ena vanua tadola, me'u qai lako o au ki vale me'u kana, me'u gunu ka moce vata na watiq? me vaka o ni sa bula me vaka sa bula na yalomuni, au na sega ni cakava oqo." sa tukuna sara o tevita vei uraia, "mo wawa tiko eke nikua, ka au na talai iko yani ena siga ni mataka." sa tiko ga e jerusalemi o uraia ena siga o ya kei na siga ka tarava. sa kacivi koya tale o tevita, ka kana ka gunu vata kei tevita â€" sa oti oqo, sa lako tale ka moce vata kei ira na tamata i tevita mai na mata-mata. sa sega ni lakoi nodratou. ena mataka, sa vola o tevita e dua nai vola vei joape, ka solia e ligai uraia. sa volai ena i vola oqo, "mo biuti uraia ena vanua sara ga e katakata tiko kina nai valu ka lako tani mai vua â€" me samuti kina ka vakamatei." sa qai yaco ni se kabati tikoga na koro, sa biuti uraia ena vanua sa kila ni ra tiko kina na dauvala. era sa lako mai na tamata mai na koro ka vala vata kei joape. era sa mate eso na tamata i tevita kei uraia talega na itaiti. sa tukutuku o joape vei tevita ena veika kece me baleta nai valu, ka sa vakarota na daukutuku ka vaka: "ni sa oti na nomu tukuna vua na tui na veika me baleta nai valu, "kevaka sa yaco me tubu na nona cudru na tui ka tarogi iko: 'na cava o ni sa toso voleka kina ki na koro ni sa ia tiko nai valu? o ni sa kila ni rawa ni ra vanavana mai na lalaga? 'o cei sa vanai apimeleki na luvei jerubesece? sa sega beka ni dua na yalewa sa viritebaki mai na vatui mai na lalaga, ka sa mate kina mai tebesi? na cava o ni sa lako voleka kina ki na lalaga, mo ni qai tukuna vua, na nomuni tamata o uraia na itaiti sa mate talega." sa lako yani na daukutuku, ka lako mai me tukuna vei tevita na veika kece sa talai koya mai kina o joape. sa tukuna vei tevita na daukutuku, "era sa lako mai na meca ka yaco sara mai ena buca, keimami sa qai kaukauwa lesu ka cicivi ira me yacova sara na nodra matamata. "era sa vanavana mai na dauvana mai na lalaga vei ira na nomuni tamata. sa mate kina eso na tamata ni tui, sa mate talega kina o uraia na itaiti." sa tukuna o tevita vua na daukutuku, "mo tukuna vei joape, ka vaka: 'me kua ni vakayalocataki iko oqo, nai sele sa vakamatea e dua kei na duatale, mo vakaukauwataka na nomu valuta na koro, ka taura sara, mo vakauqeti koya." ni sa rogoca na wati uraia ni sa mate o na watina, o uraia â€" sa vakalolokutaki watina. ni sa oti na nona vakaloloku, sa talatala o tevita me kau mai ki nona vale, ka sa yaco me watina ka vakasucuma vua e dua na luvena tagane. na ka sa cakava oti o tevita sa sega ni vakamarautaki kina o jiova.

12

o jiova sa talai nacani vei tevita â€" sa lako mai ka tukuna vua: "e rua na tamata sa tiko ena dua na koro,

dua vei rau sa vutuniyau ka dua sa dravudravua. "sa levu sara na ka sa tu vua na vutuniyau, na manumanu kei na vuata. "na dravudravua sa sega na ka vua, e dua na lami lailai ga, ea voli mai, ka me mai susugi, sa vakatuburi vata kei na nona vuvale. sa kania ga na kena ka gunuva ga na mena, ka sa dau davo e serena; sa vaka sara e dua na luvena yalewa vei koya. "sa lako mai e dua vua na tamata vutuniyau, sa bese ni taura mai na nona bai e dua na manumanu me vakarautaka vua sa lako tiko mai; ia, sa taura na nona lami na tamata dravudravua ka vakarautaka vua na nona vulagi." sa cudru vakalevu sara o tevita vua na tamata sa cakava na ka oqo â€" ka sa qai tukuna talega vei nacani, "me vaka sa bula o jiova, na tamata sa cakava na ka oqo sa dodonu me mate! "me vakasuka tale me vaka-vataki na lami baleta ni sa cakava na ka oqo. sa sega tale ga vua na yalololoma." sa qai vosa mai o nacani vei tevita, "sai iko sara ga na tamata o ya! 'sa tukuna vaka oqo o jiova na kalou e isireli, au sa lumuti iko mo tui e isireli, ka vakabulai iko mai na ligai saula. 'au sa solia vei iko na vale nei nomu turaga kei na watidra na nomu turaga me ra maroroi ka solia vei iko na vuvale i isireli kei juta. kevaka e lailai o ya; au na solia vakalevu tale vei iko! 'na cava o sa beca kina nai vakaro i jiova, mo cakava kina na veika ca oqo e matana? o sa vakamatei uraia na itaiti ena i seleiwau, ka taura na watina me watimu, ka vakamatei uraia ena nodra i seleiwau na amoni. 'mo kila, ni na sega ni yali nai seleiwau mai na nomu vale, baleta ni o sa beci au, ka taura na wati uraia na itaiti me watimu.' "sa tukuna vakaoqo o jiova, 'raica au na vakatubura na kemu meca mai na nomu vale ga; au na tauri ira na watimu mai matamui, ka soli ira ki vei ira na wekamu, ka era na veimoceri ni sa siga rarama levu tu. 'o iko sa cakava vuni na ka oqo, ia, au na cakava na ka oqo ena matadra kece na isireli; ena matanisiga." sa tukuna o tevita vei nacani, "au sai valavala ca vei jiova." sa tukuna o nacani vei tevita, "o jiova sa biuti tani na nomu i valavala ca, o na sega talega ni mate. "ia, baleta na ka o sa cakava, o sa solia kina vei ira na meca i jiova me ra vosa vakacacataki koya kina, na gone talega sa sucu vei iko ena mate." sa lako o nacani ki nona vale. o jiova sa samuta na luvei wati uraia vei tevita; sa tauvi mate vakaca sara. sa masuti jiova o tevita ena vuku ni gone. sa lolo o tevita ka sa davo tiko ena qele ena bogi taucoko. era sa lako mai na qase ni vale vei tevita; me ra vakaduri koya cake mai na qele, ia, sa bese ga o koya me tucake se kana vata kei ira. sa oti e vitu na siga, sa qai mate na gone. era sa rere na dauveiqaravi me tukuna vei tevita ni sa mate na gone. era sa tukuna, "ni se bula tiko na gone, eda se vosa tiko vua, ia e sega ni dau via rogoci keda. me da tukuna rawa vakacava vua ni sa mate na gone? de qai cakava e dua na ka!" ni sa raica o tevita ni ra sa vosa minimini tiko na nona dauveiqaravi, sa kila o tevita ni sa mate na gone. sa tukuna mai o tevita vei ira na nona tamata, "sa mate beka na gone?" era sa sauma mai, "sa mate o koya." sa tucake mai na buturara o tevita, sa sili ka lumuti koya, veisautaka na nona i sulu, sa lako ki na vale i jiova me lotu. sa qai lako ki nona vale ga, era sa vakarautaka vua na kakana. sa kana o tevita me vaka ni sa gadreva. era sa tukuna vua na nona dauveiqaravi, "na cava o sa cakava? o sa lolo ka tagi ni se bula tiko na

gone, ia oqo ni sa mate, o sa qai tucake ka kana." sa vosa mai o tevita ka vaka: "ni se bula tiko na gone, au sa lolo ka tagi, ni'u sa tukuna 'o cei e kila se ena loloma beka o jiova vei au â€"me bula kina na gone?" "oqo ni sa mate, na cava me'u lolo tale kina? e rawa beka ni'u kauti koya lesu tale mai? au na lako vua, ia, ena sega ni lesu tale mai vei au o koya." sa vakacegui vaciseva o tevita, ka lako vua, a rau sa veimoceri. sa vakasucuma e dua na tagane ka vakayacani koya o solomoni sa taleitaki solomoni o jiova. sa vakauta o jiova e dua nai tukutuku ena ligai nacani na parofita: sa vakayacani kina na gone o jetitia na kenai balebale na ka taleitaki i jiova. sa valuti raba o joape, o ira na kai amoni, ka sa tauri o raba na koro turaga. sa vakauta nai tukutuku o joape vei tevita ka vaka: "au sa valuti raba ka au sa vesuka na wai e gunu tiko mai kina na koro. "oqo mo vakasoqoni ira kece na tamata sa vo, me kabai na koro ka tauri dei, au qai taura na koro, ka qai vakayacani ga vei au." sa qai vakasoqoni ira na tamata o tevita ka lako sobu ki raba, sa valuta ka taura. sa taura nai sala ni tui mai na uluna, na kena bibi sa dua na taledi na koula ka sa tu talega kina na veiveivatu talei kecega. sa vakatokari vei tevita (uluna). sa kauta talega mai nai toki ni valu ni koro, ka sa rui levu dina. era sa kau talega mai na tamata era sa tiko kina me ra mai cakacaka ena buli vatu ena nodra vakayagataka na i varo, na piki kaukamea, nai matau kaukamea. sa caka na veika oqo vei ira na veikoro nodra na tamata na amoni. o tevita kei ira na tamata kecega, era sa lesu tale ki jerusalemi.

13

o apisalome na luvei tevita sa dua tiko na ganena rairai vinaka, na yacana o tema; o aminoni na luvei tevita sa dau domoni koya. na levu ni nona dodomo sa vakavuna kina me tauvimate, ni se goneyalewa savasava o tema. oqo na vuna e sega ni cakava rawa kina vua e dua na ka o aminoni. sa dua tiko nai tokani vinaka nei aminoni na yacana o jonatave na luvei simea, na taci tevita. sa tamata lawaki levu sara o jonatave. sa tukuna sara vei aminoni, "na cava na vuna o sa lila tikoga kina e veisiga?" o iko na luve ni tui, e sega beka ni o na tukuna mai vei au? sa qai tukuna vua o aminoni, "raica au sa rui domoni tema vakalevu na ganei apisalome na taciqu." sa tukuna vua o jonatave, "davo tiko ena nomui davodavo me vaka e dua sa tauvimate levu. ni sa lako mai o tamamu ka raici iko, tukuna vua, 'au kerea, me lako mada mai o tema na ganequ, me solia na kequ, me vakarautaka na kequ e mataqu, me'u raica ka kania mai ligana." sa davu tiko o aminoni ka vakamatematei koya sara tu, ni sa lako mai na tui ka raici koya â€" sa tukuna sara vua na tui, "au kerea me lako mada mai o tema me cakava mada e so na keke e mataqu, me'u qai kania mai ligana." sa talatala o tevita vei tema ka vaka: "lako ki na vale nei ganemu o aminoni ka vakarautaka na kakana vua." sa lako ki na vale nei aminoni o tema, sa davu tiko o aminoni. sa taura na falawa ka vakarautaka na keke e matana ka vavia. sa kauta mai na kakana ka biuta e matana me kana â€" ia, sa bese ga ni kana o aminoni. sa vosa yani o aminoni, "me lako tani kece na tamata mai mataqu." era sa lako tani kece yani. sa tukuna

o aminoni vei tema, "kauta mai na kakana ki noqu rumu ni moce me'u kana kina mai ligamu." sa kauta mai na keke o tema vei aminoni na ganena ki nona rumu ni moce. ni sa kauta mai na madrai ki vua me kana, sa vesuki koya o aminoni ka tukuna vua, "lako mai na ganequ, daru mai davo mada." sa sauma vua o tema, "sega na ganequ, kua ni tauri au vakaukauwa, sa sega ni dodonu me caka na ka oqo e isireli, kua ni cakava na ka veivakotorosobutaki oqo! "o au, me'u kauta ki vei na noqu vakamaduataki oqo? kei iko, o na vaka e dua na lilia e isireli. au kerea, mo vosa vua na tui, ni na sega ni bureitaki au vei iko o koya." sa sega ga ni via rogoca na domona; baleta ni sa kaukauwa cake, sa qai tauri tema vakaukauwa ka kucuvu koya. sa ca vakalevu na yalo i aminoni vei tema, sa levu cake na kena ca, mai na nona a domoni koya e liu. sa tukuna vua o aminoni, "mo tucake, ka lako tani!" sa tukuna o tema vua, "me kua sara, na ca ni nomu vakatalai au, ena levu cake mai na ca ni nomu kucuvu au." sa sega ga ni via rogoci koya o aminoni. sa kacivi ira mai na dauveiqaravi ka tukuna, "raica, me kautani na yalewa oqo mai vei au ka vakota na katuba ni sa lako yani." sa daramaka tiko o tema e dua nai sulu duirokaroka mei vakatakilakila ni goneyalewa savasava ka luve ni tui. era sa biuti koya e tuba ka vakota na katuba. sa boroya na dravusa e uluna o tema ka basubasuka nai sulu duirokaroka e tokara tiko ka biuta na ligana e uluna ka lako yani ni sa tagi vakararawa tiko. sa tarogi koya o apisalome na ganena, "sa moceri iko o aminoni na ganemu? mo tauri iko vakamalu na ganequ â€" o koya e ganemu, mo kua ni kauta sara e lomamu na ka oqo." sa tiko ga e vale nei apisalome o tema. sa cudru vakalevu na tui o tevita ni sa rogoca na veika oqo. o apisalome sa sega ni tukuna e dua na ka vinaka se ka ca vei aminoni na tacina, ni sa cati aminoni o apisalome baleta ni a kucuva na ganena o tema. sa oti e rua vinaka na yabaki, o apisalome sa kotivi ira tiko na sipi mai peali-asori, oqo sa voleka i ifereimi; sa sureti ira kece na luve ni tui o apisalome. sa lako mai o apisalome vua na tui ka tukuna, "mo raica ni ra sa kotiva tiko na sipi na dauveiqaravi, au kerea me lako na tui kei ira na nona tamata vata kei na nona dauveiqaravi." sa tukuna na tui vei apisalome, "sega na luvequ, me kua ni da lako kece, de keimami vakaocaoca vei iko." sa cikevi tamana tiko â€" ia, sa sega ga, sa qai vakalouvvinakataka ga. sa qai kerea o apisalome, "kevaka o sa sega ni lako, ia, me lako mai o aminoni na taciqu." sa tukuna mai na tui, "na cava me lako kina o aminoni vata kei kemuni?" sa cikecike ga o apisalome, sa qai vakatarai aminoni, na tui, me lako, kei ira kece na luve ni tui me lako vata kei koya. sa vakaroti ira oti na nona tamata o apisalome ka vaka: "mo ni raica tiko ni sa mamarau tiko vakalevu o aminoni ena waini, ka sa yaco me'u tukuna yani, 'mo ni mokuta, mo ni vakamatei koya sara!' mo ni kua ni rere, sa sega beka ni'u vakaroti kemuni? mo ni yalovakatagane ka yatedei." o ira na tamata nei apisalome era sa cakava vei aminoni me vaka sa vakarota o apisalome. era sa tucake kece na luve ni tui â€" o ira vakayadua sa ciciva na nodra meule ka dro yani. sa qai yaco, ni ra se dro tiko yani, sa yaco vei tevita nai tukutuku ka vaka: "o apisalome sa vakamatei ira kece na luve ni tui, ka sa sega ni dua e vo!" sa tucake na tui ka dresulaka na

nona i sulu ka davo ki na qele, era sa tu kece e yasana na nona tamata ka sa dresulaki talega na nodra i sulu. o jonatave na luvei simea na taci tevita sa vosa mai ka vaka: "me kua ni nanuma na noqu turaga ni ra sa mate kece oqo, na luve ni tui, ni o aminoni duadua ga sa mate. ni oqo nai vakaro nei apisalome, mai na siga e a kucuvu tema kina na ganena. "o koya oqo, me kua ni kauta sara kina ki yalona na tui, me nanuma ni ra sa mate kece na luve ni tui." sa dro o apisalome. na cauravou sa vakatawa tiko, sa rai yani á€" sa raici ira na lewevuqa era sa lako tiko mai ena sala mai delana e na nodra muri tiko yani. sa tukuna o jonatave vua na tui, "raica, era sa lako tiko mai na luve ni tui; me vaka sa tukuna na nomuni tamata, sa vaka kina." sa yaco vaka kina, ni sa oti tikoga na nona vosa vua na tui, era sa yaco dina mai na luve ni tui. era sa tabalaka na domodra ka qoqolou. era sa tagi talega na tui kei ira na nona tamata. o apisalome sa dro ka lako sara ki talemai na luvei ameutu na tui kesuri. sa tagicaki na luvena tiko o tevita ena veisiga. sa dro o apisalome ka yaco ki kesuri, sa tiko mai kea me tolu na yabaki. sa vinakata o tevitanu tui me lako vei apisalome. sa vakacegu oti o koya ena vuku i aminoni baleta ni sa mate oti.

14

o joape na luvei seruia sa nanuma ni sa rui kauwai vakalevu na yalo i tevita na tui vei apisalome. sa talatala vei tekoa, ka sa kau mai vua e dua na yalewa vuku ka tukuna vua, "mo vuki me vaka e dua sa vakaloloku tiko, daramaka na kena i sulu, kua ni lumuta e dua nai lumu, na nomu i vukivuki me vaka e dua sa vakalolokutaka tiko e dua na mate sa dede sara. "lako vua na tui ka vosa vaka oqo vua,"sa bulia sara vua o joape na vosa me vosataka. ni sa vosa na yalewa vua na tui, sa lutu sobu ki na qele ka vakamametei koya ka kaci yani, "veivuke kemuni na tui!" sa tukuna mai na tui vei koya, "na cava o leqa kina?" mo ni kila "oi au na yada sa mate oti o na watiu. "oqo na nomuni vada sa rua tiko na luvena, e rau sa veivala mai na were, ka sa sega e dua me tarovi rau, e dua sa samuta e dua, ka vakamametei koya. "oqo na vuva kece sa to me veivala kei na nomuni vada ni ra sa tukuna, "soli koya mai sa vakamatea na tacina me keimami vakamatea talega, ena vuku i tacina sa mate; me keimami vakamatei koya sa na nona nai tutu me vakawabokotaki kina na kawa sa vo." me kua ni rogo tale kina na yacana ena delai vuravura." sa tukuna na tui vua na yalewa, "mo lako ki nomu vale ka au na solia nai vakaro ena vukumu." na yalewa mai tekoa oqo, sa tukuna vua na tui, "na noqu turaga na tui, laiva na caka cala oqo me noqu ga kei na vale nei tamaqu, na tui kei na nona i tikotiko vakaturaga me galala kina." sa tukuna vei koya na tui, "o koya ga sa tukuna vei iko e dua na ka, kauti koya mai vei au, me kua tale ni tarai iko vakadua." sa qai tukuna tale mai na yalewa, "au kerea na tui me nanumi jiova na kalou, ka me kua ni vakatara na veisau samitaki ni dra me veivakarusa tale, de ra qai vakarusa na luvuqu tagane." sa tukuna mai na tui, "me vaka sa bula o jiova, ena sega ni lutu ki na qele e dua na drau ni uludratou na luvemu." sa vosa mai na yalewa ka vaka: "au kerea, me vosa tale mada

vakadua na nomuni vada vua na noqu turaga na tui." sauma mai na tui ka vaka: "vosa ga mai." sa qai vosa tale na yalewa: "na cava o ni sa bucina kina vakaoqo vei ira na tamata ni kalou? ni sa vosa vaka oqo na tui vua sa beitaki ena yalona, ena ka oqo sa sega ni kauti koya mai kina ki vale o koya sa beitaki. "ni na mate vaka i dina, me vaka na wai sa turu ki na qele, ka sega ni rawa ni kumuni tale mai. ia, na kalou sa sega ni kauta tani na bula; sa tiko ga na nona sala ni o ira sa biu tani, era sa sega ni kautani vakadua. "oqo, au sa lako mai kina me tukuna vua na tui na ka oqo, ni ra sa cakava na tamata me'u rere, ka sa tukuna kina na nomuni vada 'ni na sega ni vosa vua na tui. oqo beka ena vakayacora kina na tui na veika sa gadreva na nomuni vadadauveiqaravi. "na tui ena rogoca ka sereka na nona vada mai na ligadra na tamata ena via vakarusai au kei ira na luvuqu mai na veivakarautaki ni kalou." sa tukuna na nomuni vada, "na nona vosa na noqu turaga na tui sa veivakacegu; me vaka na agilosu ni kalou, sa vaka kina na noqu turaga na tui ena nona kila vinaka na vinaka kei na ca. me tiko vata kei kemuni na kalou o jiova." sa sauma mai na tui ka tukuna vua na yalewa. "au kerea, mo kua ni vunitaka vei au e dua na ka au na taroga vei iko." sa tukuna mai na yalewa, "me vosa ga mai na noqu turaga na tui." sa tukuna yani na tui, "sa tiko beka kei iko na ligai joape ena ka kece oqo?" sa sauma yani na yalewa, "me vaka o ni sa bula na noqu turaga na tui, sa sega tale ni dua e rawa ni vuki ki nai matau se ki nai mawi mai na vei ka sa tukuna na noqu turaga na tui. ni sai joape sa vakaroti au, ka sa biuta kece na vosa oqo ki na gusuna na nomuni vada. "me kauti tiko mai na veisau oqo, na nomuni tamata o joape sa cakava tiko na ka oqo. ia na noqu turaga sa vuku cake me vaka na vuku ni agilosu ni kalou, me kila kina na ka sa caka tiko e vuravura." sa tukuna na tui vei joape, "sa vinaka, au sa vakatara na ka oqo. lako ka kauta lesu mai na cauravou o apisalome." sa lutu ki na qele o joape ka sa cuva vakatoboicu tu, ka vakavinakinakata na tui, ka tukuna, "ena siga oqo, au sa kila ni'u sa kune loloma e matamuni na noqu turaga na tui, ni sa vakadonuya na tui na kerekere ni nona tamata." sa tukane o joape ka lako ki kesuri ka kauti apisalome mai ki jerusalemi. sa tukuna na tui, "me lesutale o koya ki na nona vale, me kua ni vakatarai me raica na mataqu." sa lesu tale o apisalome ki nona vale á€" sa sega ni raica na matana na tui. sa sega ni dua e isireli sa raici cake me vakataki apisalome ni sa rui tamata rairai vinaka. mai na qete-qete ni yavana ki na boto ni uluna, sa sega na ka me vakamelei kina. ni sa dau koti na uluna o ena veiyabaki, sa dau koti ga ni sa rui dauvakabibitaki koya na uluna. na bibi ni ulunao e sa dau kotivi e tolu na paudi bibi me vaka nai vakatagedegede ni vakaraubibi ni tui. sa sucu vei apisalome e tolu na gone tagane kei na dua na yalewa, sa vakayacani me o tema. sa goneyalewa rairai vinaka sara. sa tiko e jerusalemi o apisalome me rua na yabaki ka sega ni raica na tui. sa talatala o apisalome vei joape me lako vua na tui, sa sega ni via lako mai o joape. sa tukuna vei ira na nona tamata, "raica sa tiko na teitei nei joape volekata na noqu, ka sa tiko kina sila kamikamica. dou lako ka vakama." a ra sa lako na tamata i apisalome ka vakama. sa tukane o joape ka lako mai ki vei apisalome ka

taroga, "na cava era sa vakama kina na noqu veisila kamikamica na nomu tamata?" sa sauma o apisalome vei joape ka vaka: "au sa talatala yani, 'mo lako mai, me'u talai iko vua na tui mo taroga, "na cava au sa lako tani kina mai kesuri? e vinaka cake me'u tiko ga mai kea." o koya oqo me'u raica kina na tui; kevaka sa dua na cala vei au, me vakamatei au." sa lako o joape vua na tui ka tukuna vua. ni sa kacivi o apisalome vua na tui, sa lako mai ka cuva e matana na tui. sa reguci apisalome na tui.

15

sa oti oqo, sa vakarautaka vei koya o apisalome eso na qiqi ni valu kei na ose, kei na limasagavulu na tamata me cici tiko e matana. sa dau yadra vakamataka o apisalome me tu volekata na matamata. o koya vakayadua ga sa lewai tiko, sa dau lako mai vua na tui me tau na lewa. sa dau kacivi ira o apisalome ka taroga, "se era sa lako mai vei?" sa qai dau saumi vua, "na nomuni tamata sa lako mai na yavusa o ya kei na yavusa o ya e isireli." sa qai dau tukuna o apisalome, "raica na nomu beitaki á€" o sa sega ni cala kina, o sa vinaka. sa sega ni dua na nona i vukevuke na tui me rogoci iko." sa dau tukuna talega o apisalome, "io, me'u sa turaga mada ga ni lewa ena vanua, o ira kece ga sa veibeitaki kei ira sa beitaki me ra lako mai vei au, au na solia vei ira na lewa dodonu." sa qai yaco, ni sa lako mai e dua vua, e dau dodoka yani na ligana ka tauri koya ka reguca. sa dau cakava vaka oqo o apisalome vei ira kece na isireli sa dau lako mai vua na tui me lewai. sa qai dau vesuka na yalodra na tamata e isireli. ni sa oti e vasagavulu na yabaki, sa tukuna o apisalome vua na tui, "au kerea me'u lako mada i epironi me'u cakava mada na yalayala au a yalayala kina vei jiova. "au sa cakava e dua na yalayala ni'u a tiko mai kesuri e siria ka tukuna ka vaka: "kevaka sa kauti au lesu ki jerusalemi, au na qaravi jiova ga." sa tukuna vua na tui, "lako ena vakacegu" sa tucake ka lako ki epironi. sa vakauta na yamata vuni e isireli taucoke ka tukuna, "ena gauna ga o ni sa rogoca kina na davui, 'mo ni qai tukuna, sa veiliutaki o apisalome e epironi!" sa lako vata kei apisalome e rua na drau na tamata mai jerusalemi, era sa lako yani ena lecaika, ni ra sa sega ni kila na veika sa nakiti oti tu. sa talatala o apisalome vei eitofeli na kai kilaona dauni-vakasala nei tevita mai nona koro e kiloo ni se vakacaboi soro tiko. sa tubu kaukauwa sara na i naki ca oqo, ni sa tubu me levu tikoga era sa muri apisalome. sa lako mai vei tevita e dua na dautukutuku ka vaka: "na yalodra na tamata e isireli sa tiko vei apisalome." sa tukuna o tevita vei ira kece na nona tamata era sa tiko vata mai jerusalemi, "mo ni tucake, ka me da dro yani, de, eda na qai sega ni dro rawa mai vei apisalome. mo ni vakatotole, me da lako yani, de qai to-boki keda vakasauri ka kauta mai na leqa vei keda, ka samuta na koro ena i seleiwau." era sa tukuna na tamata ni tui vua na tui, "keimami sa nomuni tamata, ka sa tu vakarau tu me cakava na veika sa vakarota na neimami turaga na tui." sa lako yani na tui kei ira kece na nona vuvale. na tui sa biuti iratou tiko ga e tini na yalewa (na watina lalai) me ratou vakatawana tiko na vale. sa lako yani na tui kei ira kecega na tamata vata

kei koya, ka tu vakadua ena taudaku ni koro. era sa lako kece e matana na nona tamata, o ira na kireci, ira kece na pelecí kei ira kece na kiti, e ono na drau era sa muri koya mai kaca, era sa lako ena matana na tui. na tui sa tukuna vei itai na kai kiti, "na cava o sa via lako talega kina vata kei keimami? mo lesu tale ka tiko vata na tui. o sa kaitani ka tamata vesuki mai na nomu vanua. "o se qai lako mada ga mai e nana. me'u cakava beka mo veiciyaki vaka ka vaka vata kei keimami e na siga oqo, na noqu lako oqo, au sega ni kila se kivei? mo lesu ka kauti ira tale na tacimu. na loloma kei na dina me tiko vata kei iko." o itai sa sauma vua na tui ka vaka: "me vaka sa bula o jiova, ka sa bula talega na noqu turaga na tui, na veivanua kecega sa tiko kina na noqu turaga na tui, ena bula se ena mate, era na tiko talega kina na nomuni tamata." sa tukuna o tevita vei itai, "lako ka takoso." o itai na kai kiti kei ira kecega na tamata kei ira na lalai sa tiko vata kei koya, era sa takoso. era sa tagi na veivanua kecega vakadomoi levu, ka era sa takoso kecega na tamata. na tui talega sa takoso ena wai mai kitironi, era sa takoso na tamata kecega me donuya na sala ki na vanua liwa. o setoki kei ira kece na livai sa tiko vata kei koya, era sa laveta tiko na "kato ni veiylalalati ni kalou, ka biuta sobu na kato ni kalou, o avaiata sa lako cake tikoga me yacova ni ra sa takoso kece na tamata mai na koro. sa tukuna na tui vei setoki, "colata lesu tale na kato ni kalou ki na koro. "kevaka au sa kune loloma ena mata i jiova, ena kauti au lesu tale mai ka vakaraitaka vei au na kato kei na nona i tikotiko. "kevaka sa tukuna vaka oqo, 'au sa sega ni taleitaki iko,' sai au oqo, me cakava o koya vei au me vaka sa vinaka vua." na tui sa vosata talega vei setoki na beta ka vaka: "o sa sega beka ni dua na dau raica na veika? mo lesu tale ki na koro ena vakacegu kei rau na luvemu tagane ruarua, o aimasi na luvemu kei jonacani na luvai avaiata. "raica, au na wawa tiko ga mai na buca ena vanua liwa, me yacova ni sa lako mai na vosata mai vei iko, me'u vakananumi kina." o setoki kei avaiata e rau sa kauta lesu tale na kato ni kalou ki jerusalemi. sa tiko ga mai kea. o tevita sa lako ena yasana i cake ni ulunivanua ni veiolive, sa tagi vakalevu ni sa lako cake tiko, sa ubia tiko na uluna ka sa lako tiko vata kei koya, era sa ubia talega na uludra ni ra sa lako cake tiko ka era sa tagi talega. sa dua e tukuna mai vei tevita, "o eitofeli sa dua e bukivere tiko vata kei apisalome." sa masu o tevita ka vaka: "i jiova, au sa kerea mo ni vukica nai vakasala nei eitofeli me ka lialia!" ni sa yaco ki na ulunivanua o tevita, na vanua sa daulotu kina vei jiovaosa basika talega mai o usai na akiti, me mai sota kei na tui, sa kabasu tu na nona i ubi ka kuvukuvu tu na uluna. sa tukuna vua o tevita, "kevaka o na muri au mai oqo, o sa na vakaicolacola ka vakabibitaki au." kevaka mo sa lesu tale ki na koro ka tukuna vei apisalome, 'au sa na nomuni tamata na tui, me vaka au sa nona tamata na tamamuni e liu, au sa na nomuni tamata oqo.' o na vakadruka kina nai vakasala nei eitofeli ena vukuqu. "sa sega ni tiko vei iko o setoki kei avaiata na bete? na veika o na rogoca mai na vale ni tui, mo tukuna vei setoki kei avaiata na bete. "e rau sa tiko talega mai kea oi rau na luvudrau na bete, o aimasi, na luvai setoki kei jonacani na luvai avaiata á€" mo vakauta mai vei rau nai tukutuku kece o na rogoca." o usai na i tokani

nei tevita sa lako yani ki jerusalemi. sa lako talega mai ki jerusalemi o apisalome.

16

ni sa lako sivia yani na dela ni ulunivanua o tevita, sa rau sota kei sipa na dauveiqaravi nei mepifoseci, sa mai sotavi tevita kei na vica na asa. sa vakavodoki tu ena asa oqo e ruu na drau nai buli madrai, dua na drau nai soso vaini, dua na drau na vuata ni vula i katakata kei na dua na saqa waini. sa tukuna na tui vei sipa, "na cava o sa nanuma mo cakava ena ka oqo?" "na vuvale vakatui me ra vodo kina, na madrai kei na vuata me kedra na cauravou, kei na waini me ra gunuva o ira sa malumalumu ena vanua liwa." sa tukuna na tui, "sa evei ga na luvena na nomu turaga?" sa sauma o sipa vua na nona turaga, "sa tiko vakaidina mai jerusalemi o koya, ni sa tukuna, 'ena siga oqo na vuvale e isireli ena vakatikora lesu na matanitu nei tamaqu vei au.'" sa tukuna na tui vei sipa, "na veika kece sa nei mepifoseci, sa nomu." "ena yalomalumalumu au sa cuva vei kemuni, me'u kune loloma kina e matamuni, na noqu turaga na noqu tui!" sa sauma yani o sipa. ni sa lako mai ki baurimi na tui o tevita, sa dua na tamata mai na vuvale i saula, na yacana o simei na luvu i kira. sa ruru ka veirukaki tikoga ni sa lako tiko mai. sa vakaviriki tevita ena vatu kei ira kece talega na nona tamata. o ira kece na tamata era sa tu vata kei tevita kei ira na tamata qaqa e nai matau kei nai mawi. ni sa ruru tiko o simei sa tukuna tiko, "lako mai, lako mai â€" tamata daugunu dra, tamata siosio, viavialevu! "o jiova sa kauta mai vei iko na dra kece ni vale i saula, o sa mai veiliutaki tiko kina; ka sa solia kina na matanitu o jiova vei apisalome na luvemu. oqo o sa vesuki ena nomu ca, baleta ni o sa tamata dau via gunu dra!" o apisai na luvu seruia sa tukuna vua na tui, "na cava e rukaka kina na tui na koli dukalevu oqo? laivi au me'u lako yani ka musulaka laivi na domona!" "na cava me'u cakava vei iko na luvu seruia? laiva me ruru me vaka sa solia vei koya o jiova, 'rukaki tevita' â€" o cei tale me tukuna, 'na cava o sa cakava kina oqo?'" sa tukuna o tevita vei apisai kei ira kece na nona tamata, "raica na luvu sa lako mai na yagoqu dina sa vakasaqara na noqu bula. qai vakacava li na kai penijamini oqo? laivi koya â€" laiva me ruru tiko; ni sa vakaroti koya tiko na kalou. "sa rawa ni o jiova sa vinakata me raica na noqu vakararawataki â€" o jiova ga ena sauma vei au ena vinaka ena vuku ni nona ruru ca ena siga oqo." ni ra sa lako yani ena sala o tevita kei ira na nona tamata. o simei sa lako ena yasana ka dua, ka ruru ca tiko mai, ka viriviri tiko mai ena vatu, ka caqeta tiko mai na kuvu ni soso. na tui kei ira kece sa tiko vata kei koya era sa wawale. era sa vakabulabulataki ira tale e keya. o apisalome kei ira kece na isireli era sa lako mai ki jerusalemi. sa tiko vata kei ira o eitofeli. sa yaco o usaia na akiti nai tokani nei tevita sa lako mai vei apisalome ka tukuna, "me bula balavu na tui! me bula balavu na tui!" sa tukuna mai o apisalome vei usaia, "o koya beka oqo na nomu veitokoni vua na wekamu voleka? na cava o sega ni lako kina vata kei koya?" sa sauma o usai vei apisalome, "e sega, ocei era digitaka na isireli au na tiko kina, au na tiko ga kina. "me kena i kuri, o cei me'u na qarava? me'u

kua ni qarava ena mata ni luvena? me vaka ni'u sa veiqaravi ena matai tamana, ena vaka kina e matamu." sa tukuna o apisalome vei eitofeli, "solia nai vakasala ena veika meda cakava." sa tukuna o eitofeli vei apisalome, "lako vei iratou na watina lalai na tamamu, era sa biu tu mai me raica na vale â€" era na rogoca kece na isireli ni o sa cati mai vei tamamu. na ligadra kece sa tiko vata kei iko sa na qai kaukauwa mai." era sa qai vakaduria e dua na vale laca ena dela ni vale vei apisalome. sa qai dau tiko vata kina kei ira na wati tamana lalai ena matadra kece na isireli. nai vakasala nei eitofeli sa solia ena gauna o ya â€" sa vaka ga e dua sa taura mai nai vakasala mai vua na kalou. sa vakakina nai vakasala nei eitofeli vei tevita kei apisalome.

17

sa tukuna o eitofeli vei apisalome, "me'u digitaka mada e tinikarua na udolu na tagane, me'u lako ka vakasaqarai tevita ena bogi oqo. "au na lako yani vua ni sa malumalumu ka veilecayaki ka au na cakava vua me rere. o ira kece sa tiko vua, era na veidroyaki, ka au na vakamatea ga na tui. "au na kauti ira lesu mai na tamata kece vei iko. ni ra sa lesu kece mai na tamata oqo, vaka vo ga na tamata o sa vakasaqara, era na qai tiko vinaka kece na tamata." na vosa vaka oqo sa vinaka vei apisalome kei ira kece na qase e isireli. sa tukuna o apisalome, "me kacivi mai o usai na akiti, me da rogoca talega na veika me na tukuna." ni sa lako mai o usai vei apisalome, sa tukuna vua o apisalome ka vaka: "sa tukuna vaka oqo o eitofeli, me da cakava me vaka sa tukuna o koya? ke sega, tukuna mai me cava tale." sa tukuna o usai vei apisalome, "nai vakasala e solia o eitofeli, e sega ni veiraurau ena gauna oqo. sa tukuna tale o usai, "iko sa kilai tamamu kei ira na nona tamata, ni ra sa tamata qaqa ka sa dei tu ena lomadra, me vaka e dua na pera sa butakoci na luvena mai na buca; o tamamu sa tamata ni valu, ena tiko vakatikitiki ga ka sega ni via tiko vata na tamata. "sa dina ena gauna sara ga oqo, ena tiko o koya ena dua na qara vatu, se ena dua tale na vanua. ni sa kabai mai na dua na yasana, o ira era na rogoca era na tukuna, 'sa dua na veivakamatei levu vei ira sa muri apisalome.' "kevaka mada ga e dua na tamata qaqa ka yalo vakalalione, ena waicala ga o koya. ni o ira kece na isireli era sa kila ni o tamamu sa tamata qaqa kei ira sa tiko vata kei koya era sa tamata qaqa. "sa noqu i vakasala oqo, me ra vakasoaqoni kece mai na isireli vei iko, mai tani ki perisepa, me vaka na nuku ni matasawa na kedra lewelevu â€" ka mo lako sara ga o iko ki nai valu. "eda na lakovi koya yani ena vanua cava ga e tiko kina, eda na tosovi koya yani me vaka sa lutu na tiku ena vanua. me vaka vei koya kei ira sa tiko vata kei koya, ena sega ni vo e dua me vaka ga e dua. "kevaka sa dro ki na dua na koro, me na qai kauta mai na dali na isireli ki na koro o ya, ka me qai lau dre ki na uciwai na lalaga ni koro, me yacova ni sa sega ni tucake tu e dua na vatu." o apisalome kei ira kece na isireli era sa tukuna, "nai vakasala nei usai sa vinaka cake mai nai vakasala nei eitofeli." ni sa lewa na kalou me vakadrukai nai vakasala nei eitofeli, ka sa vinakata talega na kalou me sotava na leqa o apisalome. o usaia sa vakasalataki tevita me dro sa tukuna

o usai vei setoki kei avaiata na bete, "sa vakasalataki apisalome vaka oqo o eitofeli kei ira na qase e isireli, sa vaka talega oqo na noqu i vakasala. "me tukuni vakatotolo oqo vei tevita, 'me kua ni moce ena bogi oqo mai na buca de ra qai tilomi kece na tui kei ira kece sa tiko vata kei koya.'" o jonacani kei aimasi e rau sa tiko mai eni- rokel, ni rau sa sega ni vinakata me rau laurai ni rau sa lako mai kina koro; e dua na vada sa dau lako mai ka tukuna vei rau nai tukutuku me tukuni vei tevita na tui. ia, sa dua na tamata sa raici rau ka tukuna vei apisalome, ia, e rau sa lako yani vakatotolo. ka lako mai ki na nona vale e dua na tamata e baurimi, sa tiko talega na nona toevu ni wai ena buturara ka rau sa lako sobu kina. sa dua na yalewa sa ubia na gusu ni toevu oqo ka kaburaka tu e cake na sore ni sila ka sa sega ni kilai. ni ra sa lako mai na tamata i apisalome ki na vale ni yalewa oqo ka taroga, "e vei o aimasi kei jonacani?" sa tukuna na yalewa, "e rau sa lako sobu ki nai vurevure ni wai." ni ra sa vakasaqara ka sega ni kunei rau, era sa lesu tale ki jerusalemi. ni ra sa lesu yani, e rau sa lako cake mai na toevu ka lako ka tukuna vei tevita, "mo tucake ka takosova na wai vakatotolo, ni sa solia tiko nai vakasala o eitofeli me baleti iko." o tevita kei ira kece na tamata sa tiko vua era sa takosova na joritani. ni sa rarama mai na mataka era sa takosova kece na joritani. ni sa raica o eitofeli ni sa sega ni vakamuri na nona i vakasala, sa vakarautaka na nona asa, sa vodoka ka lako ki nona vale ki na nona koro. sa tuvana vinaka na nona vale, ka kunati koya vakai koya ka mate; sa la'ki buluti sara vata kei ira na qase. o tevita sa lako ki maenaimi. o apisalome sa lako ki na joritani ka takoso, o koya kei ira kece na isireli. o apisalome, sa vakaduri amasa me liuliu ni mataivalu ka sega ni o joape. o amasa oqo, sa luvena e dua na tamata na yacana o jicara e dua na isireli o koya oqo sa moceri avikali oti na luvei nasa na taci seruwaia na tinai joape. o isireli kei apisalome era sa mai tiko ena vanua o kilati. ni sa lako mai maenaimi o tevita, o sobi na luve i nasa mai rapa (era kai amoni), o makiri na luvei amieli mai lo-debara kei basilai na kai kilati mai rogelemi, era sa kau davodavo mai, na beseni na veleti, na witi na sila na vuata kei na bini, kei na veika eso e dau laukana, "na oni, na lewe ni manumanu, na jisi vei tevita kei ira na tamata sa tiko vata kei koya me ra kania. ni ra sa tukuna, era sa malumalumu ka via kana ka via gunu ena vanua liwa."

18

o tevita sa wiliki ira na tamata sa tiko vua, ka sa lesi ira nai liuliu ni vei yaudolu kei nai liuliu ni vei yadrau. sa vakatala yani o tevita e dua nai katolu ni tamata ena ligai joape, e dua tale nai katolu ena ligai apisai na luvei seruwaia na taci joape, kei na dua tale nai katolu ena ligai itai na kai kiti. sa tukuna na tui vei ira na tamata, "au na lako vata talega kei kemuni, oi au." era sa tukuna mai na tamata, "o na sega ni lako, kevaka keimami sa na dro, era na sega ni kawaitaki keimami; se me mate e veimama vei kemuni, era na sega ni via kawaitaka. o iko ga sa tautauvata kei na tini na udolu vei keimami. o iko ga sa na vukei keimami vakalevu ena koro." sa sauma vei ira na tui, "na veika ga sa

vinaka vei kemuni, au na cakava." sa tucake tu ena yasa ni matamata na tui, ka era sa lako e matana na yayadrau kei na ya yaudolu. na tui sa vakaroti joape, apisai kei itai ka vaka: "ena vukuqu, mo dou cakacaka vakavinaka vua na cauravou o apisalome." era sa ro-goca na tamata kecega nai vakaro sa solia na tui ena vuku i apisalome. era sa lako yani na tamata kecega ki nai valu ena buca vei ira na isireli. sa caka tiko na vala ena veikau mai ifereimi. era sa vakadrukai na isireli e matadra na tamata i tevita. sa dua na veivakamatei levu sa caka ena siga o ya ni rauta tiko e ruasagavulu na udolu era sa mate ena siga o ya. sa toso yani ki na yasa ni vanua kecega nai valu. na veikau sa vakamatei ira vakalevu na tamata mai nai seleiwau. sa sotavi ira na tamata i tevita o apisalome. sa vodo tiko ena dua na meule o apisalome. sa cici na meule ena vukuna ka curuma yani na vei oki vakavotona, ka sa tavesu na uluna ena dua na vunukau oqo. sa qai lili tu e na veimama ni lomalagi kei vuruvura. sa cici tiko ga yani na meule oqo. sa raica e dua na tamata ka tukuna vei joape ka vaka: "au se qai raici apisalome ni se qai lili ga ena vu ni oki vakavotona!" sa tarogi koya o joape. "ni o sa raici koya! na cava ga o sega ni vakamatei koya sara kina? e dodonu sara ga me'u solia vei iko e tini na tikini siliva kei na dua na baleti." sa tukuna vei joape na tamata, "kevaka mada e dua na udolu na tiki ni siliva, au na sega ga ni laveta na ligagu vua na luve ni tui, ni keimami sa rogoca tu a€" ni sa vakaroti kemudou na tui (joape, apisai, itai) ka vaka, 'mo dou qarauna de dua na tamata e tara na cauravou o apisalome!' "au na qarauna, me'u kua ni cakacaka vakailasu ena vuku ni noqu bula. ni sa sega na ka e vunitaki vua na tui, kei iko talega o na tu me veisaqasaqa kei au." sa tukuna o joape, "au na sega ni cakacaka vakailawaki vei iko." sa taura e tolu na moto e ligana ka cokataka ena utoi apisalome ni se lili tu ga e macawa ka se bula tiko, ena vu ni oki vakavotona. e tini na cauravou sa dau colata nai yaragi nei joape, e ratou sa tu wavokiti apisalome ka vakamatea sara. sa uvuca na davui o joape ka era sa na lesu mai na tamata ena nodra muri ira na isireli. ni sa tarovi ira na tamata o joape. era sa tauri apisalome ka viritaka na yagona ena dua na qara mai na loma ni veikau ka vakayagataka na vatuu me buluti kina na yagona. era sa dui dro na isireli, ki na nona vale na tamata yadua. o apisalome ena nona bula taucoko, sa vakaduria talega e dua na duru i vakananumi me nona, sa tiko ena buca ni tui. ni sa tukuna "sa sega na luvequ tagane me maroroya na yacaqu ni vakananumi." sa vakayacani ga vei koya na duru i vakananumi. ena siga oqo e se vakayacani tiko ga vua nai vakananumi kei apisalome. o aimasi na luvei setoki sa tukuna, "me'u cici mada ka tukuna nai tukutuku vua na tui, na nona cakava o jiova na veisausami vei ira na meca." sa tukuna vua o joape, "mo kua ni kauta nai tukutuku e daidai, me qai kau ena dua tale na siga. mo kua ni kauta e dua nai tukutuku baleta ni sa mate tiko na luve ni tui." sa tukuna o joape vua na kusaite (tamata loaloa) "lako, tukuna vua na tui na veika o raica." sa vakacuvu na uluna vei joape na kai kusi oqo ka cici yani. o aimasi na luvei setoki sa mai tukuna tale vei joape, "veitalia ga na veika ena yaco me'u lako vata na kai kusi oqo." sa tukuna o joape, "na cava mo cici kina na luvequ, sa sega vei

iko nai tukutuku?" "veitalia ga na ka ena yaco, me'u cici ga." sa qai tukuni vua, "cici ga." sa qai cici yani o aimasi vaka ki na buca ka cici siviti koya na kusaite. sa dabe tiko o tevita ena veimama ni matamata e rua. sa lako ki dela ni vale na dauyadra ka rai yani â€" sa raica sara ni dua na tamata sa cici duadua tiko mai. sa kaci yani na dauyadra ka tukuna vua na tui. sa tukuna na tui, "kevaka sa lako duadua tiko mai, sa tiko vua nai tukutuku ena gusuna." sa totolo sara mai, ka voleka sara. sa raica tale e dua o nai vakatawa ni sa cici duadua tiko mai, ka tukuna yani vua nai vakatawa ni matamata, "sa cici duadua tiko yani e dua tale na tamata!" sa tukuna mai na tui, "sa tiko talega vua nai tukutuku." sa vosa mai na i vakatawa, "nai cici ni matai ni tamata sa vaka ga nai cici nei amasi na luvei setoki." sa tukuna mai na tui, "sa tamata vinaka oqori, ka sa lako vata mai nai tukutuku vinaka." sa kaci yani o amasai vua na tui ka tukuna, "sa vinaka kece!" sa vakacuvava na uluna ki na qele e matana na tui ka tukuna tale, "me vakalouvvinakataki o jiova na kalou, o koya sa soli ira mai na tamata era sa laveta cake na ligadra me valuta na tui!" sa taro yani tui, "sa vinaka tiko beka na cauravou o apisalome? sa sauma mai o aimasi, "ena gauna sa tala mai kina nai talai ni tui o joape kei au na nomuni tamata, au sa raica e dua na ue levu â€" au sa sega ga ni kila se cava o ya." sa tukuna na tui, "toso ka tukace tu e keri," sa vuki ka tu vakatikitiki. sa curu mai ena gauna vata o ya na kusaite, ka sa tukuna mai na kai kusi oqo, "sa dua nai tukutuku vinaka, kemuni na turaga na tui! o jiova sa sauma vei ira na via valuta na tui ena siga oqo." sa tukuna na tui vua na kai kusi, "sa bula tiko beka na cauravou o apisalome?" sa sauma mai na kusaite oqo, "o ira kece na meca ni noqu turaga na tui, kei ira kece sa via vakamavoataki kemuni â€" me ra vakataki koya na cauravou oqo!" sa rarawa sara vakalevu na tui, ka sa lako cake ki na tikina tabu ena matamata, ka tagi, ka sa tukuna vakaoqo: "na luevuq apisalomeâ€"me'u a mate ga me kemu i sosomi! i apisalome na luevuq, na luevuq!"

19

sa tukuni vei joape, "raica sa tagi ka vakaloloku tiko na tui ena vuku i apisalome." na qaqa ena siga o ya sa vuki me siga ni vakaloloku vei ira na tamata. ni ra sa rogoca na tamata ni sa tukuni ena siga o ya, "sa rarawa na tui ena vuku i na luvena." era sa curu lo yani na tamata ki na koro, ni ra sa madu talega ena nodra drotaka nai valu. sa ubia na matana na tui ka tagi vakadomoi levu, "na luevuq apisalome! i apisalome, na luevuq, na luevuq!" sa lako mai ki vale vua na tui o joape ka tukuna, "e na siga oqo o sa vakayalolailaitaki ira kina na tamata, o ira sa vakabulai iko, vakabulai ira na luvemu tagane, luvemu yalewa, na nodra bula na watimu lelevu kei na watimu lalai, "o ya, o sa lo-mana kina na kemu meca ka cati ira kina na nomu i tokani. ena siga oqo, o sa vakaraitaka kina, ni o sa sega ni doka na turaga se na bobula; ni siga oqo au sa kila, kevaka ea bula o apisalome, keimami sa mate kece oqo e daidai, o ya ena qai vinaka vei iko. "mo tukace ka lako yani ka vosataka na veivakacegui vei ira na tamata. au sa cavuta oqo ena yaca i jiova, kevaka

o na sega ni lako yani, ena sega ni dua e tiko vata kei iko ena bogi oqo. o ya ena ca sara vei iko mai na veika caca kece sa tarai iko oti mai na nomu cauravou me yacova mai oqo." sa tucake na tui ka la'ki dabe tiko ena matamata. sa tukuni yani vei ira na tamata, "na tui sa dabe tiko mai na matamata." era sa lako mai na tamata kecega ena mata ni tui. ni ra sa dui dro kecega na isireli. o ira na tamata kecega mai na veiyavusa kecega e isireli era sa tukuna, "na tui sa vakabulai keda mai na ligadra na meca, sa vakabulai keda mai na ligadra na filisitia. oqo, e sa dro mai na vanua ena vuku i apisalome. "o apisalome, o koya eda lumuta vei keda, sa mate ena i valu. oqo, na cava o ni sega ni via tukuna tiko kina na kena kau lesu mai na tui?" sa talatala na tui o tevita vei setoki kei avaiata na bete ka vaka: "drau vosa vei ira na qase e juata ka tukuna, 'na cava e bera kina na nomuni kauta lesu mai na tui ki nona vale, sa lako mai na nodra vosa kece na isireli ki vua na tui, ki na nona vale sara ga? 'o ni sa taciqu, e da sa sui vata ka lewe vata, na cava o ni sai otioi kina ni tamata mo ni kauta lesu mai kina na tui?" tukuna vei amasa, 'daru sa sega beka ni sui vata ka lewe vata? me cakava vei au na kalou ka vakalevu kevaka o sa sega ni liuliu ni mataivalu e mataqu tikotikoga mei sosomi kei joape." sa vesuka na yalodra kecega e juta, me vaka na yalona e dua ga na tamata, ka era sa vakauta kina nai tukutuku oqo vua na tui: "mo lesu mai, o iko kei ira kece na nomu tamata!" sa lesu mai na tui ka lako mai ki na joritani. era sa lako mai na juta e kilikali me ra lako yani ka sotava na tui, ka kauti koya takosi mai na joritani. o simei na luvei qera na penijamini mai baurimi sa lako vakatotolo mai kei ira na juta me mai sotavi tevita na tui. sa tiko vata kei koya e dua na udolu na penijamini kei sipa na dauveiqaravi ena vale nei saula kei ira na lewe tinikalima na luvena tagane kei ira na ruasagavulu na dauveiqaravi. era sa takosova yani na joritani e matana na tui. sa lako ki tai kadua na waqa me la'ki vakavodoka mai na tui kei na nona vuvala, ka me cakava kina na veika e vinakata. sa cuva ena mata ni tui o simei na luvei qera ni sa takosova na joritani. sa tukuna vua na tui, "me kua ni cakava vei au na noqu turaga e dua na ka ca, se me nanuma tale na cala ni nomuni tamata ena siga sa biuti jerusalemi kina na tui na noqu turaga, ka me kua tale ni kauta ki yalona. "oi au na nomuni tamata, au sa kila ni'u sa i valavala ca. sai au oqo nai matai mai na vuvala kece i joseva ena siga oqo â€" me lako mai ka sota kei na tui na noqu turaga." o apisai na luvei seruia sa tukuna, "e sega beka ni dodonu me vakamatei o simei ena vuku ni ka oqo, baleta ni rukana na i lumuti i jiova." sa tukuna mai o tevita, "na cava me'u cakava vei iko na luvei seruia, mo yaco kina mo meca vei au ena siga oqo? me vakamatei e dua e isireli ena siga oqo? ni'u sa sega ni kila ni'u sa tui e isireli e daidai?" oqo sa tukuna kina na tui vei simei, "o na sega ni mate." sa yalayala vua, na tui. sa lako sobu mai o mepiposeci me rau mai sota kei na tui. sa sega ni kauwaitaka na duka ni yavana, se me kotiva na nona sominiwai, se me savata na nona i sulu, mai na siga sa lako kina na tui ka yacova na nona lesu tale mai ena vakacegu. sa qai yaco, ni sa lako mai ki jerusalemi me sota kei na tui â€" sa tukuna vua, na tui, "na cava o sega ni via lako kina vata kei au, mepiposeci?" sa sauma mai, "noqu turaga

na tui, era sa vakaisini au na noqu tamata. ni ra sa tukuna na nomuni tamata, 'au na vakarautaka e dua na asa vei au ga, me'u vodo kina ka lako vua na tui.' ni sa malumalumu na nomuni tamata. "sa lasutaka ka vakacacana na nomuni tamata vua na tui, ia na noqu turaga na tui sa vaka na agilosu ni kalou. o koya oqo mo ni cakava ga na ka sa vinaka e matamuni. "ni o ira kece na tamata ena vale nei tamaqu era sa mate kece tu ena mata ni noqu turaga na tui. io, o sa vakatara vei ira na nomu tamata me ra kana mai na nomu teveli. na dodonu cava ese tu vei au me'u tagica tale kina na tui?" sa tukuna vua na tui, "na cava o se tukuna tikoga kina na ka oqori? au sa tukuna, 'o iko kei siba drau sa wasea na vanua.'" sa qai sauma o mepiposeci vua na tui, "raica, laivi koya me taura kece, me vaka ni sa lesu tale mai na noqu turaga na tui ki na nona vale." o basilai na kai kiliasi sa lako sobu mai roqelimi ka takosova na joritani vata kei na tui, me yadravi yani vaka ki na joritani. sa tamata matua sara o basilai ka sa yabaki walusagavulu. sa vakarautaka vei tevita na tui na veika kece e gadrevi ena nona tiko mai mae-naimi, ni sa tamata vutuniyau. sa tukuna na tui vei basilai, "mo lako vata mai kei au, ni'u na vakarautaka vei iko na veika kece, ena nomu tiko e jerusalemi." sa sauma o basilai vua na tui, "sa vo tiko e vica na noqu gauna ni bula me'u lako cake vata kina kei na tui ki jerusalemi?" "au sa yabaki walusagavulu e daidai, e rawa beka ni'u se kila tiko na vinaka kei na ca? e rawa beka vua na nomuni tamata me tovela ka kila na ka au kania kei na ka au gunuvu? e rawa beka ni'u ro-goca tale na domo ni nodra lagalaga sere na tagane kei na yalewa? na cava beka me veivakabibitaki tale kina na nomuni tamata vua na noqu turaga na tui?" "na nomuni tamata e na lakova vakalailai ga na jori-tani vata kei na tui. na cava me saumi au kina vaka oqo na tui?" au kerea, mo ni vakasuka lesu na nomuni tamata, me'u la'ki mate ga e noqu koro, ka buluti ena i bulubulu nei tamaqu kei tinaqu. ia, oqo na noqu tamata o jimaema; me takoso o koya vata kei na noqu turaga na tui, mo ni cakava vua na ka ga e vinaka vei kemuni." sa sauma na tui, "jimaema sa na takoso vata kei au, au na cakava ga vua na ka e vinaka vei iko. na veika o na vinakata mai vei au, ena caka yani vei iko." era sa qai takoso kece na tamata. ni sa takoso oti na tui, sa qai reguci basilai na tui ka vakalouvinnakataki koya, ka sa lesu tale ki na nona vanua. sa lako yani ki kilikali na tui ka sa lako vata kei koya o jimaema. era sa muria yani na tui na juta kecega, kei na veimama ni isireli. era sa qai lako mai vua na tui o ira kece na tagane e isireli ka tukuna vua na tui, "na cava era sa butakoci iko kina na taci keimami na juta, ka kauta mai na tui kei na nona vuvala kei ira kece na tamata i tevita ka takosova na joritani?" o ira kece na juta era sa sauma vei ira na isireli, "baleta ni sa wekai keimami voleka na tui, na cava o ni sa cudru kina ena tikina oqo? keimami sa kania beka na nona i votavota na tui? se e sa solia beka vei keimami e dua nai solisoli?" era sa sauma yani na isireli vei ira na juta ka vaka: "sa neimami e tini nai votavota vua na tui; sa levu kina na neimami dodonu vei tevita mai vei kemuni. na cava o ni sa sega kina ni nanumi keimami o e sega beka ni keimami a tukuna nai matai ni vakasala me kau lesu mai na tui?" ia, sa gata cake na nodra vosa na juta, mai

na nodra vosa na isireli.

20

sa qai yaco e dua na vukitani, na yacana o sipa na lu-vei bikiri na penijamini. sa uvuca o koya na davui ka tukuna, "sa sega na neimami tikina vei tevita, se, me dua na neimami votavota mai vua na luvei jese; na tamata kece ki na nodra dui vale, kemuni na isireli!" era sa biuti tevita kece na isireli, era sa muri sipa na luvei bikiri. o ira kece na luvei juta mai na joritani ki jerusalemi era sa tiko dei vua na nodra tui. sa lako mai ki nona vale e jerusalemi o tevita. sa tauri tale na tini na yalewa, na watina lalai era a vakatawana tiko na vale, sa biuti ira tiko vakatikitiki ka dau tokoni ira, ia, sa sega ga ni moceri ira. era sa biu tiko ga vakatik-itiki me yacova na siga ni nodra mate, ka sa yada tiko. sa tukuna sara na tui vei amasa, "vakasoqoni ira mai na tamata e juta vei au ena tolu na siga, mo tiko talega o iko." sa lako o amasa me vakasoqoni ira mai na juta. sa bera vakalevu mai na gauna sa yalataka o tevita. sa tukuna o tevita vei apisai, "raica ena caka ka vakalevu sara o sipa na luvei bikiri vei keda mai vei apisalome. tauri ira na tamata ni nomu turaga ka cici muri koya - de na la'ki kunea e dua na nona ko-ronivalu ka dro rawa mai vei keda." o ira na tamata nei joape kei jerica na pelice kei ira kece na tamata qaqa era sa muri koya. era sa lako tani e jerusalemi ka cici muri sipa na luvei bikiri. ni ra sa yaco ki na vatulu levu e kipioni, sa lako mai o amasa e matadra. o joape sa vakaisulu tu vakaisulu, ka sa vesu vinaka tu e tolona na nona i seleiwau. ni sa lako yani sa lutu na nona i sele. sa tukuna yani o joape vei amasa, "taci-qu o bulabula vinaka tiko?" sa tarai amasa yani o joape ena ligana i matau ka reguci koya. sa sega ni raica o amasa nai sele ena liga i joape. sa suaki amasa e ketena ka sa kasabura mai na nona wawa ki na qele; sa sega ni lauta tale. sa qai mate. o joape kei apisai na tacina, e rau sa cici muri sipa na luvei bikiri. e dua vei ira na tamata nei joape sa tu volekati amasa, sa tukuna mai, "o cei ga sa via muri joape kei koya sa via muri tevita me muri joape!" sa davo dradra tu o amasa ena salatu, ni sa raica na tamata ni ra sa tu vakadua kece, sa qai dreti amasa vakatikitiki mai na salatu ka ubi koya ena dua nai sulu ni sa raica ni ra sa tu vakadua kece na tamata. ni sa kau vakatikitiki mai na salatu a€" era sa muri joape kece ena nodra cici muri sipa na luvei bikiri. sa lako curumi isireli kece yani ki epeli kei beci maeka, kei ira na beraite. era sa soqoni vata mai ka cici muri sipa. era sa mai tuva vinaka e epeli, e beci maeka ena vukui sipa. era sa tuva me basuka na bai ni koro. o ira kece na tamata vata kei joape era sa tu, me basuka sobu na lalaga ni koro. e dua na yalewa yalomatua sa kau mai, "rogoca, ro-goca, tukuna vei joape 'mo lako voleka mai me'u vosa vua.'" ni sa lako voleka vua na yalewa, sa tukuna vua na yalewa, "o iko o joape?" sa sauma yani, "sai au oqo." sa tukuna sara yani na yalewa, "mo rogoca na vosa ni nomu vada." sa sauma yani o joape, "au sa vakarorogo." "era sa dau tukuna e liu, na gauna makawa, 'me ra dau taro i vakasala e epeli,' me dau oti kina na veileti. "o au e dua na dauveivakacegui ka tamata dina e isireli. o sa vakasaqara mo vakarusu e dua na koro kei na dua

na tina e isireli. na cava o sa via tiloma kina e dua nai votavota i jiova?" sa sauma yani o joape ka vaka: "me kua sara vei au, me kua sara, ni'u tiloma se vakarusai!" "sa sega ni koya oqori, e dua na tamata mai na veiu-lunivanua e ifereimi, o sipa na luvei bikiri na yacana, sa laveta na ligana vua na tui, o tevita. me soli ga mai o koya, au na qai lako tani e na koro." sa tukuna mai na yalewa vei joape, "vakaraica, na uluna ena viritaki sobu mai vei iko ena bai ni koro." na yalewa, ena nona yalomatua taucoko, sa lako vei ira kece na tamata. era sa musuka na ului sipa na luvei bikiri, ka viritaka yani vei joape. sa uvuca na davui o joape ka era sa lesu yani, na tamata yadua ki na nodra i tikotiko. sa lesu tale o joape vua na tui, ki jerusalema. o joape sai liuliu ni mataivalu kece e isireli; o benaia, sai liuliu e jerei kei pelec; o adorami sa dauniyau levu e isireli; o josefati na luvei ailudi sa vunivola levu e isireli; o seva sa vunilawa levu, o setoki kei avaiata e rau sa bete; kei ira na jeraite sa liuliu levu ena ruku i tevita na tui.

21

sa dua na lauqa levu ena gauna nei tevita me tolu na yabaki veitarataravi, ka sa vakatataro o tevita vei jiova. ka sa sauma mai o jiova, "oqo sa baleti saula kei na nona vale daugunu dra, kei na nodra vakamatei na kai kipioni." na tui sa kacivi ira mai na kai kipioni ka vosa vei ira. o ira na kai kipioni era sa sega ni lu-vei isireli; era sa lako mai vei ira na amoraiti; era sa yalayala oti na isireli ena nodra maroroi, ia, o saula sa vinaka me vakamatei ira, ena nona lomakatakata me baleti ira na luvei isireli kei juta. sa tukuna kina o tevita vei ira na kai kipioni, "na cava me'u cakava vei kemuni? na cava me'u vakayagataka ena veisorovaki, me rawa kina ni o ni vakalouvvinakataka kina nai votavota i jiova?" era sa tukuna vua na kai kipioni, "me kua ni dua na neimami siliva se koula mai vei saula se mai na nona vale, se me vakamatei e dua na isireli ena vukui keimami." sa tukuna yani na tui, "na veika ga o ni sa tukuna, au na cakava vei kemuni." era sa sauma tale mai na kai kipioni vua na tui, "me vaka vua na tamata sa via tilomi keimami me vakayali keimami mai na nodra vanua na isireli, "me vitu na tagane mai na nona kawa me soli mai vei keimami; me keimami vakaliligi ira (kunati) ena mata ni kalou o jiova e kipea vei saula, o koya sa digitaka na kalou." sa tukuna na tui, "au na soli ira." na tui sa vakavoci mepifoseci na luvei jonacani na luvei saula, baleta na bubulu i jiova sa baleti rau, baleti tevita kei jonacani na luvei saula. na tui sa kauti amoni kei mepifoseci oi rau na luvei risipa na luvena yalewa o aia, o koya sa vakasucuma vei saula kei na lima na luvei mikeli na luvei saula yalewa sa vakatubura vei adreli na luvei basilai na kai meolati; ka sa solia yani ena ligadra na kai kipioni, ka era sa vakaliligi ka kunati ena mata i jiova. era sa mate kece na lewe vitu oqo ena siga ni tamatusuki, ena i matai ni siga ni tekivu na tamusuki sila. o risipa na luvei aia yalewa sa taura nai sulu taga ka tevuka ena dela ni vatv vei koya, mai nai tekitekivu ni tamatusuki me yacova ni sa tau mai lomalagi na uca. sa sega ni vakatara o koya me ro kina na manumanu vuka ena siga, se, me butuka na manumanu ni vanua ena bogi. sa tukuni vei tevita na ka sa cakava o risipa na luvei

aia na wati saula lailai. sa lako o tevita ka taura na sui nei saula kei na sui nei jonacani na luvena, mai vei ira na kai jabeis e kiliani o ira a butakoca yani mai na sala e beci sani, na vanua era sa vakaliligi rau kina na kai filisitia, ni oti na nodra vakamatei saula mai kiliboa. sa qai kauta cake mai na suidrau o saula kei jonacani na luvena mai kea; era sa soqona mai na suidra kece na sa kukunataki oti mai kea. era sa buluta na sui nei saula kei jonacani na luvena mai kea ena vanua o penijamini e sela, ena i bulubulu nei kisi na tamana. era sa vakayacora kecega nai vakaro ni tui. ni sa oti oqo, sa rogoca na kalou na masu ena vuku ni vanua. era sa vakarusai na tuwawa ni filisitia ni ra sa tekivu me vala tale na filisitia kei ira na isireli, o tevita kei ira na nona tamata era sa lako sobu ka vala kei ira na filisitia; sa malumalumu tiko ga mai o tevita. o bisibi-benobo, e dua vei ira na luve ni tuwawa, na bibi ni nona ulutoa ni moto varasa e tinikaru na paodi (bibi). sa tiko talega vua e dua nai seleiwau vou, lu-vei seruia, sa mai vukei tevita, ka vakamatea na kai filisitia. era sa mai yalayala vei tevita na nona tamata ka tukuna, "o na sega tale ni lako vata kei keimami ki nai valu, de o na bokoca na cina e isireli." sa qai yaco me dua tale nai valu vata kei ira na filisitia e kobi. o sibekai na kai usacati sa vakamatei safe, e dua vei ira na luve ni tuwawa. sa dua tale nai valu e kobi vata kei ira na filisitia; o elianani na luvei jaave-orekimi na kai peceliema sa vakamatea na taci koliaci na kai kaca, na tolo ni nona moto sa vaka na kau ni talitali. sa dua tale nai valu mai kaca, sa tiko kina e dua na tamata levu sara, sa ono na nona i qaalo ni ligana ruarua, ka ono talega nai qaalo ni yavana ruarua, e ruasagavulu ka va kece, sa sucu mai vei ira na tuwawa. ni sa via veicoqacoqa kei ira na isireli, o jonacani na luvei simea na taci tevita, sa vakamatei koya. o iratou na tuwawa lewe va oqo, era sa sucu mai vei ira na tuwawa mai kaca, ia, era sa vakabalei ga ena liga i tevita kei na lig-adra na tamata i tevita.

22

sa tukuna o tevita vei jiova na veivosa ni nona sere â€" ena siga sa vei sereki kina o jiova mai na ligadra na meca, kei na ligai saula. ka sa tukuna: "o jiova na noqu uluvatu, na noqu i drodro kei na noqu dauni-veisereki; na kalou ni noqu qaqa â€" o koya ga au sa nuidei tiko kina, na noqu i sasabai kei na davui ni noqu vakabulai, na noqu koro kaukauwa na noqu i drodro; na noqu i vakabula, o ni sa vakabulai au mai na ca. au na kacivi jiova â€" "ni sa lako sivi au na ua ni mate, na ualuvu ni vakavuvurava sa vakarerei au; na rarawa kei eli sa vakavolivoliti au nai cori kei mate sa bolel au. ena noqu veilecayaki, au a kakabai jiova, au tagi vua na noqu kalou, sa rogoca na domoqu mai na vale ni soro ka sa curu ki daligana na noqu tagi. "sa yavavala na vuvurava ka uneune; na yavu kei lomala-agi sa toso ka yavavala baleta ni sa cudru na kalou. na kubou sa lako cake mai ucuna, kei na bukawaqa kana voli sa lako mai gusuna; era sa kama kina na qilaiso. sa vakacuva na lomalagi, ka lako sobu mai, sa tiko e ruku ni yavana na butobuto. sa vodoka na jerupi ka vuka; sa laurai ena taba ni cagi. sa cakava na buto- buto me tu vakavolivoliti koya na wai loaloa ki na o

butobuto ni lomalagi. mai nai serau sa tu e matana sa vakacaudrevi na qilaiso waqa. "o jiova sa kurukuru mai lomalagi kei koya sa cecere sara sa vakarogoya mai na domona. sa tala yani na gasau ni dakai titi ka vakatolosevi ira sa kasere mai na yaseyase ka sa vakayali ira. sa qai laukune mai na tui ni wasawasa na yavu kei vuruvura sa laukune ena veivunaci i jiova, ka na kaukauwa ni i cegu ni ucuna. "sa veitalai mai cake ka sa tauri au, sa kauti au tani mai na wai e levu tu. sa vakabulai au mai na kequ meca kaukauwa, mai vei ira sa cati au; ni ra sa rui kaukauwa vei au. era sa veicoqacoqa mai vei au ena siga ni noqu rarawa. ia, o jiova sa noqu i sasabai. o koya talega sa kauti au mai ki na vanua rabailevu; sa vakagalalataki au, baleta ni sa rui taleitaki au. sa saumi au o jiova, me vaka na noqu yalododonu; me vaka ga na savasava ni ligaqu sa saumi au kina o koya. ni'u sa maroroya na sala i jiova, ka, au sa sega ni lako tani vakaca mai vua na noqu kalou. ni sa tu ga e matagu na nona lewa kecega; me vaka na nona i lesilesi, au sa sega ni lako tani mai kina. au sa sega talega ni cala e matana; au sa maroroi au kina mai noqu cala. oqo, sa saumi au kina o jiova me vaka na noqu yalododonu, me vaka na noqu savasava e matana. "ena yalololoma, o ni na vakatakilai kemuni ena yalololoma, vua na tamata sega ni cala, o ni na vakatakilai kemuni ena sega ni cala; ena yalosavasava â€œ" o ni na vakatakilai kemuni ena yalosavasava, vei ira sa cala, o ni na vakaraitaka ni o ni na veivorati. o ni na vakabula na yalomalumumu; ia, na matamuni sa tiko ga vei ira na dokadoka, mo ni dreti ira sobu. "o ni sa noqu cina jiova, o jiova ga ena vakararamataka na noqu butobuto. mai vei kemuni ga, sa rawa ni'u ciciva yani e dua na mataivalu; mai vua ga na noqu kalou, au rawa ni ladeva kina na bai lalaga levu. na kalou, sa taucoko na nona i valavala; sa vakadinadinataki na nona vosa; sai sasabai o koya vei ira sa vakararavi vua. "o cei na kalou? o jiova duadua ga o cei na uluvatu?, o jiova duadua ga na kalou, sa noqu kaukauwa kei na noqu qaqa, sa cakava me taucoko na noqu i valavala. sa cakava na yavaqu me vaka na yava ni dia, ka sa vakatikori au ena veitikina cecere. sa vakavulica na ligaqu me vala, sa rawa kina vua na ligaqu me loveca na veqa ni dakai varasa. "o ni sa solia talega vei au na i ubi ni nomuni veivakabulai, kei na nomuni yalovinaka sa cakava me'u cecere. o ni sa vakalevutaka na noqu sala e yavaqu â€œ" me kua ni tidara kina na yavaqu. "au a cicivi ira na kequ meca ka vakarusai ira; au sa sega ni lesu tale me yacova ni ra sa vakarusai oti kece. au sa vakarusai ira ka vakamavoataki ira, era sa sega ni tucake tale; era sa bale kece ena ruku ni yavaqu. ni o ni sa vakaiyaragitaki au ena kaukauwa ni vala; o ni sa vakamalalumumu-taki ira na kequ meca ena vukuqu. o ni sa solia talega vei au na domodra na kequ meca, au sa vakarusai ira kina sa cati au. era sa rai yani, sa sega e dua me vakabulai; vei jiova mada ga, sa sega ni sauma mai vei ira ena dua na ka. au sa qai natuki ira me vaka na kuvu ni soso, au sa butubutuki ira me vaka na soso ni gaurisala, ka au qai ceburaki ira yani. "o ni sa sereki au mai na nodra gugu ca na noqu tamata. o ni sa maroroi au me vaka nai liuliu ni dua na vanua. o ira na tamata au sega ni kila era na mai qaravi au. era sa vakarogoro vei au na kai tani; ni ra sa rogoga ga, era sa ta-

lairawarawa vei au. era sa yali yani na kai tani, era sa lako mai ena rere levu mai na nodra i vunivuni. "sa bula o jiova me vakalouvinaakataki na noqu uluvatu! me vakacerecerei o jiova na uluvatu ni noqu vakabulai! na kalou ga sa sauma oqo vei au, o koya ga sa vakamalalumutaka na tamata ena rukuqu; sa vakabulai au mai vei ira na kequ meca o ni sa laveti au cake mai vei ira na kequ meca. o ni sa vakabulai au mai vei ira na tamata vakarau kaukauwa. oqo, au na vakavinavinaka kina vei kemuni, i jiova ena kedra maliwa na matanitu tani. au na vakacerecere na yacamuni. "o koya sa vale cecere ni veivakabulai vei koya na nona tui, ka sa vakaraitaka na nona yalololoma vua na nona lumuti. vei tevita kei na nona kawa me sega ni mudu."

23

oqo nai otioti ni vosa nei tevita, ka sa vaka: sa tukuna o tevita na luvei jese, na tamata sa vakatuburi cake, nai lumuti ni kalou i jekope, na daunisame kamikamica e isireli: "na yalo ni kalou sa vosa vei au, ka sa tiko e yamequ na nona vosa. na kalou ni isireli sa tukuna mai, sa vosa vei au na uluvatu ni isireli: 'o koya sa vakatulewa vei ira na tamata, me dodonu, ka veilitutaki ena rerevaka na kalou. e dodonu me vaka na rarama ni mataka ni se qai cadra mai na matanisiga, na mataka e sega na kena o, me vaka na buroro mai ni veico era cacalivaliva mai ni se qai tauca oti na uca.' "e dina ni sega ni vakakina na noqu vale vei jiova, sa cakava vei au e dua na veiyalayalati e sega ni mudu, sa vakarautaki ena veika kecega me tudei, ni oqo na noqu vakabulai kei na noqu gagadre; ena sega beka ni na vakatubura o koya? o ira kece na gone ni talaidredre, era na vaka na voto ni kau sa musuki tani, baleta ni ra sa na sega ni tuberi rawa ena liga. ia, na tamata ena tarai ira, e dodonu me tiko e ligana na kaukamea, na kaukamea ni tolu ni moto, me ra vakamai kece sara ena bukawaqa ena vanua era dui tu kina." oqo na yacadra na tamata qaqa era sa tiko kei tevita: o josebi-basebeci na takamoni, na nodra i liuliu nai liuliu â€œ" sa yacana talega o adina na eseni, baleta ni sa vakamatea e walu na drau na tamata ena dua ga na gauna. ai karua o iliesa na luvei dodo na aoite, e dua vei iratou na lewe tolu vata kei tevita, e ratou sa boleli ira na filisitia ni ra sa lako tiko mai me vala â€œ" ni ra sa via dro tiko na isireli. sa tucake ka valuti ira na filisitia me yacova ni sa malumalumu mai na ligana, ia sa taura matua tikoga nai seleliwau. sa vakavuna e dua na qaqa levu ena siga o ya â€œ" era sa lesu mai na tamata ka taura ga vakaveitalia na ka era via taura. sa tarava yani o sama na luvei aki na araraite. era sa tuva mai na filisitia ena dua na vanua sa sinai kina na bini. era sa dro na isireli mai vei ira na filisitia. ia, o sama sa tuvakadua ena loma ni veiwere (bini), ka tataqomaki, ka vakamatei ira na filisitia. sa kauta mai kina o jiova e dua na qaqa levu. e tolu vei ira na tolusagavulu na i liuliu sa lako sobu ki na tatamusuki ka lako mai vei tevita ena qara vatu mai etulama. era sa wawa tiko na filisitia ena buca mai refaimi. sa tiko o tevita ena vanua cecere, kei ira na filisitia e peceliema. sa tukuna o tevita, "me dua mada ga e solia vei au na wai mai peceliema me'u gunu kina, mai na matamata ni koro!" e ratou sa lako na tolu na

tamata qaqa oqo ka basuka yani na nodra i tikotiko na filisitia á€“ takiva na wai mai peceliema, mai na matamata ka kauta mai vei tevita. sa sega ni gunuva, ia, sa sova yani vua na kalou o jiova. sa tukuna kina, "me kua sara vei au jiova, me'u cakava na ka oqo! sa sega beka ni oqo, na nodratou dra na tamata e ratou sa sega ni kauwaitaka na nodratou bula?" sa sega ni via gunuva o tevita. oqo na ka e ratou sa cakava na tamata qaqa oqo. o apisai na taci joape na luvei seruia sa nodratou i liuliu e tolu tale. sa laveta na ligana vei ira e tolu na drau na tamata ka vakamatei ira, ka sa liu kina na yacana mai vei iratou na lewe tolu oqo. sa sega beka ni dokai cake vei iratou na lewe tolu oqo? oqo sa nodratou i liuliu kina o koya. ia, sa sega ga ni yacovi iratou nai matai ni tolu. o penaia na luvei joata, na luve ni qaqa mai kabasili á€“ o koya sa cakava e levu na veika lelevu. sa vakamatei rau e rua na tamata qaqa me vaka na laione mai moape. sa lako sobu ka vakamatea e dua dina na laione ena loma ni dua na qara, ena dua na siga batabata sara. sa vakamatea talega e dua na kai ijipita, e tamata qaqa. sa tiko e ligana na kai ijipita e dua na moto á€“ sa lako yani o penaia vata kei na dua na i titoko. e rau sa vei mulomolu kei na kai ijipita, ka sa taura na moto mai ligana, ka vakamatea na kai ijipita oqo ena nona moto ga. na ka oqo sa cakava o penaia na luvei joata ka sa liu kina vei ira na tamata qaqa oqo. sa tamata dokai sara vei ira na tolusagavulu na tamata qaqa oqo. sa sega ga ni yacova yani na i matai ni tolu. sa digitaki koya o tevita mei liuliu ni nona mata yadra. o aseli na taci joape, sa dua vei ira na tolusagavulu. o ecanani na luvei dodo mai peceliema, o sama na arotaite, o elika na arotaite, o elesi na palataite, o ira na luvei ikesi na tekoite, o apiesa na anacoci, o meibunai na asuaite, o salimoni na aoaite, o maeraí na nefofate, o elepi na luvei baena na nefofate, o itai na luvei ribai mai kipea vei ira na luvei penijamini, o penaia na piratonaite, o idai mai na veimataniwai mai qaesí, o abi-aliboni na abataite, o asimaveci na baumaite, o eliaha na saelibone (mai vei ira na luvei jaseni) jonacani, o sama na araraite, o aiaime na luvei sarari na araraite, o alifalate na luvei asabai na luvei maekataite, o eliaime na luvei aitifeli na kilioni. o esarai na kai kameli, o paeraí na kai abi, o ikali na luvei nacani mai soba, o bani na kata, o seleki na amoni, o naeraí na biroce (na daucola yaragi nei joape na luvei seruia), o ira na iceraite, o karebí na iceraite, kei uraia na itaiti á€“ era lewe tolusagavulu ka vitu kece.

24

sa tubu na cudru i jiova vei isireli kei sa vakayavalati tevita me tukuna vei ira ka vaka: "ni lako ka wiliki isireli kei juta." sa tukuna na tui vei joape nai liuliu ni mataivalu sa tiko vua, "mo lako yani ki na yavusa taucoko e isireli mai tani ki perisepa ka wiliki ira na tamata me'u kila kina na kedra i wiliwili." sa tukuna o joape vua na tui, "me vakalevutaka o jiova na kalou me yayadrau na tamata mai na kena e liu, ka me raica talega na tui e matana. na cava beka e vinakata kina na tui na ka oqo?" ia, sa vakayacorí ga na nona vosa na tui. o joape kei ira na kavetani ni mataivalu era sa lako yani mai na matana na tui me wiliki ira na isireli.

era sa takosova na joritani ka tiko e eroari ena yasana i matau ni koro ena loma ni vanua e kata vaka ki jasa. era sa lako yani ki kiliani ki tatimi odisi; era sa lako yani ki tani-jani ka gole sara ki saitoni, era sa gole sara yani kina koro ni valu mai taia, ki na nodra koro kece na iraiti kei ira na kai kenani. era sa lako sobu sara ki na ceva i juta ki perisepa sara. era sa lakova yani na vanua taucoko ka lako mai ki jerusalemi, ni sa oti e ciwa na vula ka ruasagavulu na siga. sa solia o joape nai wiliwili ni tamata vua na tui. o isireli e walu na drau na udolu na tamata qaqa ka tauri i seleiwau, kei juta e lima na drau na udolu na tagane. sa beitaki tevita na yalona ni sa wiliki ira oti na tamata. sa tukuna o tevita vei jiova, "au sai valavala ca vakalevu sara ena vuku ni ka au sa cakava, oqo, au sa kerea, jiova mo ni kauta tani na nona caka cala na nomuni tamata, ni'u sa cacakaka vakalialia sara ga." ni sa duri cake o tevita ena mataka, sa lako mai na vosa i jiova vei kata na parofita, na daunirai nei tevita ka vaka, "lako ka tukuna vei tevita, 'sa tukuna vakaoqo o jiova: 'au na solia vei iko e tolu na ka; digitaka e dua vei iratou me'u cakava vei iko.'"" sa lako mai o kata ka tukuna vei tevita ka vaka: "me vitu na yabaki na viakana ni sega na kakana, me lakovi iko mai kei na vanua? se, mo dro tiko me tolu na vula ena nodra cemuri iko tiko na meca? se, me tolu na siga ni mate ca ena vanua." sa sauma o tevita vei kata, "au sa leqa vakalevu sara. au kerea me'u lutu ga ki na liga i jiova, ni sa levu sara na nona yalololoma; me'u kua ga ni lutu ena ligadra na tamata." sa qai vakalutuka mai o jiova na mate ca e isireli mai na mataka lailai me yacova na gauna sa lokuci. mai tani ki perisepa era sa mate kina e vitusagavulu na udolu na tamata. ni sa dodoka yani na ligana na agilosí me tarai jerusalemi, sa veisautaka na yalona o jiova ka sa tukuna yani vua na agilosí sa veivakamatei tiko, "sa rauta, me tu vakadua na ligamu." na agilosí i jiova sa tiko mai na vanua ni butu sila nei araua na kai jepusaiti." sa tukuna o tevita vei jiova ni sa raica na agilosí sa samuti ira tiko na tamata ka vaka: "sa dina, au sai valavala ca, o ira na sipi oqo á€“ na cava era sa cakava? na ligamuni, me tarai au ga kei na vale nei tamaqui." nai cabocabo ni soro ena vanua ni butu sila sa lako mai o kata vei tevita ena siga o ya ka tukuna, "mo lako cake ka cakava e dua nai cabocabo ni soro ena i butubutu ni sila nei araua na jepusaiti." sa lako cake o tevita me vaka na vosa i kata, me vaka sa vakarota o jiova. sa rai yani o araua, ka raici tevita kei ira na nona dauveiqaravi ni ra sa lako tiko yani vua. sa cici yani o araua ka cuva sobu ena matana na tui, na matana ki na qele. sa taroga mai o araua, "na cava sa lako mai kina na tui vua na nona tamata?" sa sauma o tevita, "me'u volia na vanua ni butu sila mai vei iko, ka tara nai cabocabo ni soro vei jiova á€“ me vakalesui kina na mate ca sa tarai ira tiko na tamata." sa tukuna o araua vei tevita, "me cakava ga na noqu turaga na tui na veika me vakacabora kei na veika e vinaka vua. oqo talega na bulumakau mei soro kama kei na kau kece oqo kei nai vua ni bulumakau me buka ni soro kama. "na veika kece oqo, na tui, sa solia o araua vua na tui." sa tukuna kina o araua vua na tui, "o jiova na nomu kalou me ciqomi iko." sa tukuna na tui vei araua, "e sega, au na volia vakaidina mai vei iko ena kena i voli; se me'u vakacabora beka vei

jiova na veika au na sega ni sauma?" sa volia o tevita na vanua ni butu sila kei na bulumakau me limasagavulu na dola siliva. sa tara e kea o tevita e dua nai cabo-cabo ni soro vei jiova, ka vakacabora nai soro kama kei nai soro ni veivinakati. sa rogoca o jiova na masu ena vuku ni vanua, ka sa vakasuka tani na mate ca mai isireli.

sa yaco me sa qase mai o tevita na tui, ka sa levu mai na nona veiyabaki ka sa dau sega ni tarai koya na katakata ni tutuvi. era sa tukuna mai na dauveiqaravi, "me kau mai vei kemuni e dua na goneyalewa, me mai tiko vata kei kemuni, me dauvakaraici kemuni ka me dau davo e lomaseremuni moni katakata kina." e ra sa vakasaqagara e isireli taucoko, me ra kunea e dua na goneyalewa matavinaka. sa qai kune o avisake e dua na gone yalewa ni sunemi. e ra sa kauti koya vua na tui. sa matavinaka sara o avisake, ka sa dau vakaraica na tui, ka sa dau qaravi koya talega: sa sega ga ni curumi koya, na tui. sa tekivu me vakalevulevui koya o atonaija na luvei akici ka tukuna, "au sa tui mada oi au." sa vakarautaki e so na nona qiqi vakaturaga kei na so na dauvodo ose, kei na limasagavulu na tamata me ra dau cici tiko e liu vua na qiqi vakaturaga. (sa sega mada ni vunauci koya e liu o tamana ena dua na siga me tukuna vua, "na cava o sa cakava kina na ka oqo?" sa tamata rairai vinaka talega. sa taravi apisalome o koya.) e ratou sa bose vata o atonaija kei joape kei epia na bete, sa vakabauti o atonaija mai vei rau na rua oqo, ka rau sa vukei koya, ka muri koya sara. o setoki na bete, o penaia na luvei jotia, o nacani na parofita, o semai kei rei kei ira na tamata qaqa kece i tevita, era sa sega ni via muri atonaija. sa vakacabora e so na sipi o atonaija, eso na bulumakau kei na so na manumanu uro ena vatu mai soeleci voleka e enirokeli, sa kacivi ira kece na tuakana, na tacina o atonaija, kei ira kecega e juta sa nona na tui. sa sega ga ni kacivi nacani na parofita, kei penaia, kei ira na tamata qaqa, kei solomoni na tacina. sa vosa vei vaciseva na tinai solomoni o nacani ka tukuna, "o sa sega beka ni ro-goca ni sa tui o atonaija na luvei akici, sa sega ni kila o tevita na ka oqo?" "lako mai, me'u tukuna vei iko na ka mo cakava, mo bula kina kei solomoni na lumuvu. "lako, ka tukuna vua na tui, 'o a sega beka ni yalayala vua na nomuni vada ena nomuni tukuna, 'ena taravi au vakaidina o solomoni na lumuvu me tui, ka tiko ena noqu i tikotiko vakaturaga?" ia, na cava sa tui kina o atonaija?" "raica, ni drau sa veivosaki tiko, au na muri iko yani ka vakadinadinataka na nomu vosa." sa lako vua na tui o vaciseva ki na rumu sara e loma. (sa qase sara na tui, ka sa qaravi koya tiko o avisake na yalewa ni sunemi.) sa cuva ka vakarokoroko vua na tui o vaciseva, sa tukuna mai na tui, "na cava sa tiko e yalomu?" sa sauma mai o vaciseva, "noqu turaga, o ni sa yalayala oti vua na nomuni vada ena yaca i jiova na nomuni kalou ka vaka: 'ena taravi au vakaidina o solomoni na lumuvu me tui, ka ena tiko ena noqu i tikotiko vakaturaga.' "oqo mo ni raica, sa tui o atonaija; io kemuni na noqu turaga na tui. 'sa vakacabora o koya na manumanu uro, na bulumakau, na sipi e levu sara sa kacivi ira kecega na luve ni tui, o epia na bete, o joape nai liului ni mataivalu, sa sega ga ni kacivi o solomoni. 'oi kemuni na noqu turaga na tui, sa raici kemuni tikoga na matadra na isireli, mo ni tukuna mai kina se o cei ena tarava na tui, me tiko ena nona i tikotiko vakaturaga. 'oi au kei solomoni na luvequ, keirau sa na vaka na tamata ca â€" ni sa na la'ki moce vata kei ira na qaqa na noqu turaga na tui." ni sa vosa oti o vaciseva, sa curu tale mai o nacani na

parofita. era sa tukuna vua na tui, "sa tiko saka oqo o nacani na parofita." sa lako sara vua na tui ka vakacuva na uluna vua na tui ki na qele. sa tukuna yani o nacani vua na tui, "noqu turaga na tui, o ni sa tukuna li na tui, 'me taravi kemuni o atonaija me tui, ka me tiko e na tikotiko vakaturaga?" "ni sa lako sobu e daidai o atonaija, ka sa vakacabora na bulumakau, na manumanu uro na sipi, ka sa kacivi ira na luve ni tui kei iratou na i liului ni mataivalu kei epia na bete â€" era sa kana ka gunu tiko e matana ka kailavaka tiko, 'me bula o atonaija na tui!" "sa sega ni sureti auoi au na nomu tamataâ€" kei setoki na bete kei penaia na luvei joata, kei na nomu tamata o solomoni. "o ni sa cakava na ka oqo ka sega ni vakatakila vei au na nomuni tamata se o cei ena tarava na noqu turaga, me tiko ena nona i tikotiko vakaturaga?" sa vosa yani o tevita ka tukuna: "dou kacivi vaciseva mai vei au," sa lako mai o vaciseva ka tu e matana. sa yalayala na tui ka vaka: "me vaka sa bula o jiova, o koya sa vakabulai au mai na rarawa kecega, "me vaka au a bubului vei iko ena mata i jiova na kalou ni isireli ka tukuna, 'ena taravi au vakaidina na lumuvu o solomoni me tui, ka me na tiko ena noqui tikotiko vakaturaga me kequ i sosomi.' au na cakava vakakina ena siga oqo." sa cuva ki na qele o vaciseva ka vakarokoroko vua na tui ka tukuna, "me bula ka sega ni mudu na noqu turaga o tevita na tui." sa kaci yani o tevita na tui, "me kacivi mai vei au o setoki na bete, o nacani na parofita, o penaia na luve joata" â€" e ratou sa lako mai vua na tui. sa tukuna vei iratou na tui, "dou kauti ira mai na dauveiqaravi, ka me vodo o solomoni na luvequ ki na noqu meule ka kauti koya sobu ki kioni. "me lumuti koya mai kea o setoki na bete kei nacani na parofita, me nodra tui na isireli, me ra uvuca na davui ka kailavaka, 'me bula o solomoni na tui!" "mo ni qai muri koya cake, ka me mai tiko ena noqu i tikotiko vakaturaga; ni sa tui o koya me kequ i sosomi: au na lesi koya me lewai ira na isireli kei na juta." sa vosa vua na tui o penaia na luvei joata ka tukuna, "emeni, me tukuna vakakina o jiova na kalou, na noqu turaga na tui. "me vaka ni sa tiko o jiova vata kei na noqu turaga na tui â€" me tiko talega vata kei solomoni na tui, ka me cakava na nona i tikotiko vakaturaga me uasivia nai tikotiko vakaturaga nei tevita na tui." sa lako sobu o setoki kei nacani kei penaia kei ira na kireci kei na pileci, era sa vakavodoki solomoni ena meule nei tevita na tui ka kauti koya sobu i kioni. sa kauta o setoki e dua na tavaya waiwai mai na vale ni soro ka lumuti solomoni. era sa uvuca na davui, era sa tukuna na tamata kecega, "me bula o solomoni na tui!" era sa muri solomoni cake na tamata kecega, era sa uvuca na bitu ni vakatagi, ka marau ena mamarau vakaidina, ka sa yavavala na vanua ena levu ni rogorogo. sa rogoca o atonaija kei ira kecega sa tiko vata kei koya. ni sa rogoca o joape na domo ni davui, sa tukuna, "na cava na rorogo ni ue sa rogo tiko mai nakoro oqo?" ni sa vakatataro tiko, sa lako mai o jonacani na luvei epaiaca na bete, - sa tukuna yani o atonaija, "mo curu mai, ni o sa tamata qaqa ka dau kauta mai nai tukutuku vinaka." sa vosa vei atonaija o jonacani ka vaka: "sa lesi solomoni na tui o tevita me tui. "sa talai ira vata kei setoki na bete, o nacani na parofita kei penaia, kei ira na kireci, kei ira na pileci, era sa vakavodoki

solomoni ki na nona meule na tui. "e rau sa lumuti koya me tui mai kioni o setoki na bete kei nacani na parofita, era sa lako cake mai kea ka mamarau tiko, sa mamaue na koro, oqori gona na rorogo o ni sa ro-goca tiko. "sa tiko talega o solomoni ena i tikotiko ni veiliutaki. "era sa lako talega na dauveiqaravi me vosa vakalouvina-kataka na nodra turaga o tevita na tui ka vaka: me vakalevuya na nomuni tamata o solomoni, na kalou, 'me uasivia cake na yacamuni, ka cakava me uasivi cake na nona i tikotiko vakaturaga.' sa cuva o atonaija ena nona i mocemoce. "sa tukuna talega na tui, 'me vakavinavinakataki o jiova na kalou ni isireli á€" o koya sa solia e daidai me tiko e dua ena noqu i tikotiko vakaturaga, ka sa raica tiko na mataqu!" era sa rere na tamata kecega sa tiko vata kei atonaija. era sa dui tucake ka dui lakolako ki nodra dui tikotiko. sa rere o atonaija ena vuku i solomoni á€" ka sa lako yani ka taura na tutu ni cabocabo balavu. sa tukuni vei solomoni na veika oqo ka vaka: "raica, sa rerevaki solomoni na tui o atonaija: sa taura tiko o koya na tutuna e balavu ni cabocabo ni soro ka tukuna tiko, 'me bubului vei au e daidai o solomoni na tui á€" ni ra na sega ni vakamatei au na nona tamata e nai selei-wau." sa tukuna o solomoni, "kevaka sa tamata yaga o koya, ena sega ni lutu e dua na drau ni uluna ki na qele á€" kevaka sa kune vua na ca ena mate." sa talatala o solomoni me ra kauti koya tani mai nai cabocabo ni soro, - sa lako mai o koya ka cuva ena matai solomoni, sa tukuna vua o solomoni, "lako ki nomu vale."

2

sa voleka sara tiko ni mate o tevita, sa tatau sara tiko vei luvena o solomoni ka vaka: "au sa vakarau lako yani e na sala era sa lako kece kina na kai vuravura, mo kaukauwa ka vakaraitaka ni o tagane dina. "mo vakabauta na veika sa vakarota vei iko o jiova na nomu kalou, mo lako talega ena nona sala, mo vakabauta na veika sa lesia o koya, na nona i vunau, na nona lewa kei na veika sa tukuna mai, me vaka na ka sa volai ena i vunau i mosese á€" mo vinaka kina ena veika kecega o cakava kei na veika kecega o gol-eva; "me vakadeitaka kina o jiova na veika kece e tukuna me baleti au, ni sa tukuna á€"kevaka era na raici ira vinaka na luvenu, me ra lako e mataqu ena yalodina, ena lomadra taucoko kei na yalodra taucoko, sa tukuna o koya, ena sega ni yali vei iko na tamata ena i tikotiko vakaturaga e isireli." o sa kila talega na ka e cakava vei au o joape na luvei seruia, kei na ka sa cakava vei rau nai liuliu ni mataivalu e isireli, o epineri na luvei neri, kei amasa na luvei jeca ni sa vakamatei rau. sa vakadavea na dra ena gauna ni sautu, sa boroya na dra ena i vau ni tolonga kei na nona i vava talega. "mo raica oqo me vaka na nomu vuku ka mo kua ni vakatara me lako sobu na ulu sika oqo ki nai bulubulu ena vakacegu. "mo caka vinaka vei iratou na luvei pasilia na kai kiliani, ka me ra kana tiko mai na nomu teveli. ni ratou sa mai totaki au ena gauna au a dro kina mai vei apisalome na tuakamu. "sa tiko vata kei iko o simei, o koya sa rukaki au vakaca sara ena noqu lako mai maenaimi. sa lako mai me mai sotavi au ena joritani, ka au sa yalayala vua ena yaca i jiova ka tukuna, 'au na sega ni vaka-

matei iko ena i seleiwau.' "oqo mo kua ni sereki koya me galala baleta ni o sa tamata vuku ka kila na ka mo cakava vua, mo kauta sobu mai na uluna sika oqori, ki nai bulubulu ena dra." sa vakacegu vata kei ira na tamana o tevita, ka era sa buluti koya mai na koro i tevita. sa tui o tevita vei ira na isireli me yabaki vasagavulu: sa tui mai epironi me vitu na yabaki ka tolusagavulu ka tolu na nona tui e jerusalemi. o solomoni sa dabe ena i tikotiko vakaturaga i tevita na tamana, ka sa vakataudeitaki nai tikotiko vakaturaga. sa lako o atonaija vei vaciseva na tinai solomoni. sa tukuna yani o vaciseva, "o sa lako vinaka mai se sega?" sa sauma mai o atonaija, "au sa lako vinaka mai." sa tukuna mai o atonaija, "sa dua na ka me'u tukuna vei iko." sa saumi mai, "mo vosa sara mai." sa tukuna sara yani o atonaija, "o sa kila ni sa noqu e liu na matanitu, ni ra sa muri au na isireli kecega me'u nodra tui. sa vuki oqo me nona ga na taci, ni sa na nona ga mai vei jiova. "oqo sa dua ga na ka au kerea, mo kua ni bureitaka vei au." sa sauma yani o tinai solomoni, "mo tukuna mai." sa tukuna yani o atonaija ka vaka: "vosa mada vei solomoni na tui, me soli aviseke vei au, na yalewa ni sunemi me watiq." sa tukuna o vaciseva vei atonaija, "au na tukuna dina vua." sa lako vua na tui o solomoni o vaciseva me vosa ena vuku i atonaija. sa tucake na tui ka lako yani me tavaki tinana ka cuva vua, sa dabe sobu tale ena nona i dadedabe vakaturaga ka sa dua talega nai dadedabe i tinana. sa dabe tiko ena yasana i matau. sa vosa o vaciseva, "au sa kerea e dua na ka lailai vei iko, mo kua ni bureitaka vei au." sa tukuna vua o solomoni, "cavuta mai tinaku, ni'u na sega ni bureitaka vei iko." sa tukuna mai, "me soli o aviseke na yalewa ni sunemi vei atonaija na tuakamu me watina." sa sauma mai na tui o solomoni vei tinana ka vaka: "na cava o sa kerei aviseke wale ga kina, mo kerea talega me nona na matanitu ni sa tuaku o koya. me nona, me nei apaiaca na bete kei joape talega na luvei seruia." sa yalayala oti o solomoni na tui ena yaca i jiova ka tukuna, "me cacacaka vakakina vei au na kalou ka vakaikuritaka, kevaka sa sega ni vosa nei atonaija oqo, ka sa vakaleqai koya ga kina! "me vaka sa bula o jiova, o koya sa vakadeitaki au ka vakatikori au ena i dadedabe i tevita na tamaqu, sa solia vei au na kawa, sa yalataka o koya me vakamatei o atonaija e daidai" sa talatala na tui o solomoni ena ligai penaia na luvei jotia, sa vakabalei o atonaija ka sa mate sara. sa tukuna na tui vei apaiaca na bete, "dro ki anacoci na nomu vanua, ni sa dodonu mo mate: au na sega ni vakamatei iko e daidai, ni o a dau colata tu na kato ni kalou ena matai tevita na tamaqu á€" o a vakararawataki ena ka kecega sa vakararawataki kina o tamaqu." sa cemuri apaiaca o solomoni me kua tale ni bete tiko vei jiova á€" me vakayacori kina na vosa i jiova. sa vosataka ena vuku ni mataqali i ilai mai sailo. sa yaco vei joape na kena i tukutuku: ni a muri atonaija o joape á€" sa sega ga ni muri apisalome. sa dro ki na vale ni kalou o joape ka sa la'ki kukube tu ena yasana balavu ni cabocabo ni soro. sa tukuni vei solomoni na tui, "ni sa dro ki na vale ni soro o joape ka sa la'ki kukube tu ena i cabocabo ni soro." sa talai penaia o solomoni ka tukuna, "mo la'ki vakamatei joape." sa lako ki na vale i jiova o penaia ka vosa vei joape, "sa tukuna na tui, 'mo curu mai,' sa

sauma mai o koya, "e sega, au na mate ga eke" â€" sa kau tale vua na tui na nona vosa, "ni sa vaka oqo ka vaka o ya na nona vosa i joape." sa tukuna vei penaia na tui, "mo cakava me vaka sa tukuna o koya. vakamatei koya ka buluti koya; me kau tani kina mai vei au kei na vale nei tamaqu, na dra sa sega ni cala sa vakadavea o joape. "ia, ena biuti ki na uluna o jiova na nona dra â€" ni sa vakamatea o koya e rua na tamata yalododonu ka vinaka. ni sa ca o koya sa vakamatei rau e nai seleiwau ka sa sega ni kila o tevita na tamaqu: oi rau o epeneri kei amasa na i liului ni mataivalu ni isireli kei juta. "na kedrau dra ena tu ga vei joape kei na nona kawa me sega ni mudu: ena tiko ga na vakacegu mai vei jiova vei tevita, kei na nona kawa, kei na nona mataqali kei na nona i tikotiko vakaturaga me sega ni mudu." sa lako o penaia na luvei joata ka vakamatea ka sa bulu ga na nona vale e veikau. sa lesi penaia na tui me kena i sosomi ka me lewai ira nai valu. sa lesi setoki na bete mei sosomi kei epiaca. sa talatala na tui me kau mada mai o sime i ka tukuna vua, "tara e dua na nonu vale e jerusalemi ka tiko kina â€" kua ni lako tale ki na dua na vanua, tiko vakadua. "ni o sa lako tani eke, ka takosova na wai o kitironi, mo kila oqo, ni o na mate vakaidina; ena baleti iko ga na nomu mate." sa tukuna vua na tui o sime i, "sa vinaka na vosa oqori, au na muria me vaka sa lewa na noqu turaga na tui." sa tiko vakade e jerusalemi o sime i. ni sa oti e tolu na yabaki, era sa dro e rua na tamata i sime i, vua na tui kaca o akisi na luvei maeka. sa tukuni vei sime i na ka oqo, ka vaka: "e rau sa tiko mai kaca na tamata oqo!" sa tucake o sime i ka vakarautaka na nona asa ka lako ki kaca vei akisi me qarai rau na nona tamata. sa lako o sime i ka kauti rau mai na nona tamata. sa tukuni vei solomoni ni sa biuti jerusalemi o simesi me lako ki kaca, ka sa lesu tale mai. sa talatala na tui me lako mai o sime i, ka tukuna, "au sa sega beka ni bubuluitaki iko ena yaca i jiova ka vakaroti iko, 'ni o na mate vakaidina kevaka o na biuta na vanua oqo ka lako tale kina â€" dua tale na vanua?' ia, o sa tukuna vei au, 'sa vinaka na veika au sa rogoca.' 'ia, na cava ga. o sa sega ni vakabauta kina na bubului vei jiova kei nai vakaro au sa vakarota vei iko?" sa tukuna tale vei sime i, "o sa kila na ca kecega sa tu e lomamu, o a cakava vei tevita na tamaqu: ena sauma na ca kece oqori o jiova ki na ulumu ga. "ena kalouvinaka o solomoni na tui, ka ena vakataudeitaki ena matai jiova na nona i tikotiko vakaturaga me sega ni mudu." sa vakarota na tui vei penaia na luvei joata me vakamatei o sime i â€" sa curu yani ka vakamatea. sa qai vakadeitaki na matanitu ena liga i solomoni.

3

sa cakava e dua na veiwekani o solomoni vei fero na tui jipita. sa kauta na luvena yalewa o fero ki na koro i tevita me wati tevita, me yacova ni sa tara oti na vale i tevita kei na vale i jiova kei na bai vakavolivoliti jerusalemi. era sa vakacaboi soro tiko na tamata ena tikina cecere ga, ni se bera ni tara oti na vale i jiova, me yacova na veisiga oqori. sa lomani jiova o solomoni, ka sa muria tiko nai vunau i tevita na tamana, ia, sa vakacaboi soro ka vakama na boi vinaka ena vei tikina cecere. sa lako ki kipioni na tui me vakacab-

ora nai soro; ni sa rogo levu na tikina cecere koya. sa vakacabora o solomoni e dua na udolu nai soro kama ena tikina cecere o ya. sa rairai o jiova vei solomoni mai kipioni ena tadra, sa tukuna na kalou vua, "kereka mai e dua na ka me'u solia vei iko?" sa sauma o solomoni, "o ni sa caka loloma vakalevu vei tevita na nomuni tamata na tamaqu, ni sa lako tiko o koya e matamuni ena yalodina kei nai valavala dodonu, kei na yalododonu vei kemuni. o ni sa vakayacora tikoga na loloma levu oqo ena nomuni solia vua e dua na luvena me dabe ena nona i tikotiko vakaturaga me vaka ena siga oqo. "oqo, kemuni jiova na noqu kalou, o ni sa lesi au me'u tui me i sosomi kei tevita na tamaqu: ia, oi au, se gone lailai ga, ka au sega ni kila, na noqu lako yani kei na noqu curu mai. "o au na nomuni tamata, au sa tiko ena kedra maliwa na nomuni digitaki, era sa lewe levu ka sa dredre me ra wiliki. "mo ni solia vua na nomuni tamata na yalomatua me kila rawa, ka lewai ira vinaka na nomuni tamata. me'u dikeva ka kila rawa na ka e vinaka kei na ka e ca; o cei sa rawata me lewai ira vinaka na nomuni lewe vuqa oqo?" sa vinakata o jiova na veivosas oqo â€" me vaka na kerekere nei solomoni. sa tukuna mai vua na kalou ka vaka: "ni o sa kerea na ka oqo, ka sega ni kerea na bula dede, ka sega ni kerea nai yau, ka sega ni kerea na nodra bula na kemu meca, ia, o sa kerea ga na yalomatua kei na vuku me kila na veika e dodonu, "raica, au na vakayacora me vaka na nomu vosa, au sa solia vei iko na yalo ni vuku, na yalo ni kila vinaka na veika, sa sega ni dua vei ira sa liu me tau-tauvata kei iko se me na muri mai me vakataki iko. "au sa solia talega vei iko na veika o sega ni kerea, nai yau â€" na dokai â€" me kua ni dua na tui me tau-tauvata kei iko ena nomu gauna taucoko. "kevaka o na lako ena noqu sala ka vakabauta na noqu i vunau kei na noqu i vakaro me vaka sa cakava o tevita na tamamu, au na qai vakadedetaka na nomu bula." sa yadra mai o solomoni, ka kila ni sa tadra ga. sa lako ki jerusalemi ka tu ena mata ni kato ni kalou ka vakacabora nai soro kama, nai soro ni veivinakati, ka sa caka kakana vei ira kecega na nona dauveiqaravi. e rau sa lako mai vua na tui e rua na yalewa dautagane ka tu e matana. sa tukuna mai e dua, "kemuni na noqu turaga, au sa tiko vata na yalewa oqo ena dua na vale. au sa qai vakasucuma e dua na gone. "ni sa oti e tolu na siga, sa vakasucu talega na kequ i karua. keirau sa tiko ruarua ga ena vale oqo, ka sa sega tale ni dua. "sa mate ena bogi na luvena na yalewa oqo, ni sa bika. "sa tucake o koya ena bogi ka taura na luvequ ena noqu moce tu na nomuni vada ka rau la'ki davo vata â€" ka biuta mai vei au na luvena sa mate oti tu. "ena noqu yadra ena mataka me'u vakasucuma na luvequ, raica sa mate tu. ni'u sa vakaraica vinaka ena rarama â€" sa sega ni luvequ, o koya au a vakasucuma mai." sa tukuna mai na kena i karua, "sega ni dina! o koya e bula oya na luvequ, ia na luvemu sa mate." sa tukuna mai na i matai ni yalewa, "sega, na luvemu ga oqo sa mate, na luvequ oqori se bula tiko." e rau sa vosa tiko vaka oqo e na matana na tui. sa vosa mai na tui, "sa vosa e dua ka tukuna 'na luvequ oqo sa bula tiko, na luvemu o koya sa mate'; sa tukuna o koya kadua, 'sega na luvemu o koya sa mate, na luvequ o koya se bula tiko.'" sa tukuna yani na tui, "me kau mai vei au e dua

nai seleiwau." sa kau mai vua na tui e dua nai seleiwau. sa tukuna na tui, "me wasei rua na gone sa bula tiko, me rau veimama, me dua nai wase vei koya e dua, ka dua tale nai wase vei koya ka dua." sa tukuna vua na tui, na tina ni gone dina sa bula tiko, ni sa tarai koya na loloma ena vuku ni luvena ka sa tukuna, "kemuni na tui, me soli ga vei koya na gone sa bula tiko me kua ga ni vakamatei!" ia sa tukuna o koya ka dua, "laiva ga me kua ni dua vei keirau me nona ia me wase rua." sa tukuna mai na tui, "dou solia vua na gone, ni sa tinana dina oqo â€" me kua ni vakamatei." ni ra sa rogoca na isireli kecega na ka oqo, era sa rerevaka na tui, ni ra sa raica na vuku yalomatua vakalou sa tiko vua na tui me lewa vakadodonu.

4

na tui o solomoni sa tui e isireli taucoko. sai ira oqo sa veiliutaki vata kei koya: o asaraia na luvei setoki sa bete levu; o iliofepi kei eajia na luvei sisa e rau sa vunilawa kei josefati na luvei ailuti sa univola me dauvolavola; o penaiia na luvei joata sai liuliu ni mataivalu; o setoki kei epaiaca e rau sa bete; o asaraia na luvei nacani sa i liuliu nodra na daucakacaka; o sabutu na luvei nacani sa bete ka i tokani voleka nei solomoni na tui; o aisa sai liuliu ni dauveiqaravi e vale kei adonirami sa nodra i liuliu na dauveiqaravi e tau-tuba. sa tinikarua na nona mata na tui e isireli taucoko â€" era sa dau raica na kena taenakati na kakana ni tui kei na kedra na daucakacaka, ka me ra ya dua ga na vula ena dua na yabaki. oqo na yacadra: o peniu mai na vei ulunivanua ifereimi; o penideka mai makasi, e saelabimi, beci semesi, e eloni beci anana; o peniasi mai aruboce, sa nona talega o sakoca kei na vanua kecega mai epa; o peni-apenatave mai na vanua o dori, sa watina talega o tapeci na luvei solomoni; o baena na luvei ailuti na veivanua e akobi mai masani â€" e onosagavulu na veikoro lelevu vakabainivalu-taki ka matamata varasa; o ainadabe na luvei ito mai maenaimi; o aimasi mai navitalai â€" o koya talega na wati vasesama na luvei solomoni; o bana na luvei usai mai esa kei aloci; o josefati na luvei perua mai isakari; o sime i na luvei ela mai penijamini; o keba na luvei uri mai na vanua o kilati, na veivanua nei sioni na tui mai amoraiti kei oki na tui basani â€" o koya duadua ga sa tiki ni veiliutaki sa tiko ena vanua. era sa lewe levu na juta kei na isireli, ka sa vaka na nuku ni matasawa na kedra i wiliwili. o solomoni sa lewa na matanitu kecega mai na uciwai levu ki na nodra vanua na filisitia me yaco sara kina i yalayala kei ijipita. era sa kauta mai vei solomoni na nodra veika ni cau ka qaravi solomoni ena veisiga taucoko ni nona bula. nai votavota kei solomoni kei na nona vale ena dua na siga sa tolusagavulu na taga falawa vinaka, onosagavulu na taga falawa dina, tini na bulumakau vinaka, ruasagavulu na bulumakau kana co, dua na drau na sipi â€" ka so na dia tagane, e so na kaseli, so na repuki, kei na toa uro sara. sa lewa o koya na vanua kecega ena tai oqo ni uciwai mai tipisa vaka

ki qasa â€" o ira kece na tui ena tai oqo ni uciwai, ka sa veivinakati kei ira kecega sa tiko vakavolivoliti koya. o juta kei isireli era sa tiko vinaka, na tamata yadua na nona vuni vaini kei na nona vuni lolo, mai tani vaka sara ki perisepa, ena veisiga taucoko nei solomoni. o solomoni sa vasagavulu na udolu na nona ose ni nona qiqi ni valu, sa tinikarua na udolu na tamata ni vodo ose. o ira na mata ni tui yadua oqo ena nodra veivula yadua â€" era sa vakarautaka na kakana vei solomoni kei ira vakayadua sa kana mai na nona teveli. sa sivia kecega na veika e vakarautaki. sa kau talega mai na sila kei na vunisila me keda na ose, era sa solia mai me vaka sa lesi vei ira. na kalou sa solia vei solomoni yalomatua kei vuku kila vinaka e levu sara, kei na yalona sa rui levu talega me vaka na nuku ni mata-sawa. na vuku nei solomoni sa uasivia na vuku kecega ni tamata mai na tokalau kei na vuku kecega mai ijipita. sa vuku cake mai vei ira na tamata kecega â€" sa uasivi, ecani na kai esa kei emani, kei kalikoli, kei tarita mai maoli. na kena i rogorogo sa tara na veivanua kecega. sa vakamacalataka e tolu na udolu na vosa vakaibalebale ka sa dua na udolu ka lima na nona same kei sere. sa vakamacalataka talega na veivunikau, mai na sitari kei lepanoni, na isopi talega e sa kadre mai na lalaga; sa vakamacalataka talega na veimanumanu ni vanua, na veimanumanu vuka, na veika sa qasi voli kei na ika talega. na tamata kece mai na veivanua, na tui mai na veimatanitu, o ira sa rogoca na oti na nona vuku, era sa lako mai me rogoca tikoga na nona vuku.

5

o irami na tui taia sa talai ira na nona tamata vei solomoni, ni sa rogoca e na nodra sa lumuti koya me tui me i sosomi kei tamana, ni sa dau lomani tevita talega o irami. sa vakamacala talega vei irami o solomoni ka vaka: o sa kila, ena nona sa sega ni tara rawa e dua na vale ki na yaca i jiova na nona kalou, ena vuku ni valu sa valuti kina o koya mai na veiyasana kecega â€" me yacova ga ni sa vakamalumalutaki ira kecega o jiova ki na ruku ni yavana na meca kecega. oqo, sa solia vei au o jiova na vakacegu mai na veiyasana kecega, o koya sa sega kina na meca se dua na ka ca me yaco. raica, au sa nakita oqo me'u tara e dua na vale ki na yaca i jiova na noqu kalou, me vaka sa vosa kina o jiova vei tevita na tamaqu ka tukuna, "o na luvemu, o koya au na vakadabera ena nomu i tikotiko vakaturaga, o koya oqo, ena tara na vale kina yacaqu." o koya oqo, mo solia mada nai vakaro, me ra taya na sitari mai lepanoni; o ira na noqu tamata kei ira na nomu tamata me ra cakacaka vata, ka na sauma vei iko na kedra i sau, me vaka o a tukuna. o sa kila ni sega tale e dua e tu vua na kila ni ta kau me vakataki ira na kai saitoni. ni sa rogoca o irami na vosa nei solomoni ni sa reki tiko vakalevu, sa tukuna mai, me vakalouvinkataki o jiova ena siga oqo, ni sa solia vei tevita e dua na luvena tagane vuku mai vei ira kece na lewe vuqa oqo! sa talatala tale o irami vei solomoni ka vaka: au sa mai vakalewa na i tukutuku o a vakauta mai â€" au na cakava kece na veika o gadreva me baleta na sitari kei na kau tale eso. o ira na noqu tamata era na

kauta sobu mai lepanoni ki na wasawasa levu; au na vakaciriciritaka yani ena vatavata me yaco yani ki na vanua o vinakata ka me ra qai seresere mai kea; me rawa ni o qai kauta kina. e keru talega, o na vakayacora kina na veika au gadreva á€ ena nomu na solia na kakana ena vuku ni noqu vuvale. o irami sa solia vei solomoni na sitari kei na damanu, me vaka na nona gagadre kecega. o solomoni sa solia vei irami e ruasagavulu na udolu nai vakarau witi me kakana ni vuvale kei na ruasagavulu nai vakarau waiwai. sa solia tiko o solomoni oqo vei irami, mai na dua na yabaki ki na veiyabaki. o jiova sa solia vei solomoni na vukuyalomatua, me vaka sa yalataka vua; sa tiko na veisaututaki ena kedrau maliwa o irami kei solomoni ka ni rau sa cakava e dua na veidinadinati ena kedrau maliwa. sa cakava o solomoni na tui me dua na i uma tamata daucaakaca e isireli taucoko, ka era sa lewe tolusagavulu na udolu na tagane. sa vakatalai ira yani ki lepanoni me tini na udolu ena veivula na veisau yadra á€ me dua na vula e lepanoni ka rua na vula e vale. o adonirami sai liuliu ni mata cakacaka kece oqo. sa tiko vei solomoni e vitusagavulu na udolu na tamata mera daucolata nai colacola ka walusagavulu na udolu na tamata me kau vatu mai ki na ulunivanua, sa tiko ga o ira na tolu na udolu ka mani tolu na drau mai vei ira nai liuliu veivuke, era sa daucaika na cakacaka vei ira na cakacaka tiko. sa vakarota vei ira na cakacaka tiko me kau mai na veivatu lelevu kei na veivatu i sau lelevu, kei na veivatu qivai vinaka, me vakadavori vinaka kina na yavu ni valenisoro. o ira na matai nei solomoni, na matai nei irami, na daucolacola nei qebalaite; era sa vakarautaka na kau, na vatu me tara na valenisoro.

6

sa qai yaco e nai ka va na drau walusagavulu ni yabaki ena nodra lako tani mai na isireli mai jipita, ena i ka va ni yabaki ni nona veiliutaki vakatui e isireli o solomoni, ena vula o "sivi" (oqo nai karua ni vula), sa vakatekivu me tara na vale i jiova. na vale sa tara o tui o solomoni vei jiova sa ciwasagavulu na fiti na kena balavu tolusagavulu na fiti na kena raba vasagavulu ka lima na fiti na kena cere. ena mata ni vale ni soro, sa tiko kina na varada e tolusagavulu na fiti na kena balavu, tinikalima na fiti na kena raba. sa vaka katuba leka vakavolivolita. ena lalaga ni vale ni soro sa tara kina na vei rumu lalai. sa taba tolu na veirumu lalai oqo á€ :era sa vitu ka mani veimama na fiti na kena raba, e loma sa ciwa na fiti na kena raba, e cake sa tini na fiti na kena raba, sa sema na rumu kece oqo ki na lalaga ni vale ni soro. na vale ni soro ni sa tara tiko, sa tara ga ena vatu qiva vakamatau; sa sega ni vakayagataki na i tuki, se na tisili se dua nai yaya vakaukamea, se na rorogo me rogoci ni sa tara tiko na vale ni soro. na katuba e na matai ni taba sa toka ena yasana i matau ni valenisoro. sa vakaikabakabataki me yacovi yani á€ sa lako cake sara nai kabakaba ki na i karua ni taba. sa tara na valenisoro ka sa oti sara. sa i vakaukauwa ni valenisoro e so na kau raraba caka ena sitari. sa caka oqo ena yasana tau-coko ni valenisoro, sa vitu veimama na fiti na kena cere, era sa sema yani ki na lalaga ena sitari raraba.

sa yaco mai vei solomoni na vosa i jiova ka vaka: "ena vuku ni valenisoro oqo, o sa tara, kevaka o sa lako voli ena noqu i lesilesi, ka muria na noqu lewa ka maroroya kece na noqu i vakaro ka lako kina, au na vakayacora na noqu vosa vei iko, me vaka au a vosa kina vei tevita na tamamu. "au na tiko talega ena kedra maliwa na isireli, ka, au na sega ni guilecavi ira na noqu tamata na isireli." sa tara ka vakao-tia na valenisoro o solomoni. sa tara na lalaga e loma ni valenisoro, ena sitari raraba, mai na buturara ni vale me yacova na delana. sa tara vinaka na loma ni vale ena kau sitari vinaka ka ubia na buturara ena kau damanu. sa sema vata ena yasana e muri ni valenisoro e dua na tikina e tolusagavulu na fiti mai ra ki cake ena sitari raraba, sa tara na tikina e loma me vaka na loqi tabu sara. ena mata ni valenisoro na tikina tabu sa onosagavulu na fiti. ena loma ni valenisoro sa sitari, ka sa qivai ka ceuti vakaiukuuku tu, ka vakasenikau talega. sa sitari kece ka sega ni kune kina na vatu. sa vakarautaka na tikina e loma sara ni valenisoro me biu kina na "kato ni veiyalayalati i jiova. ni tikina e loma sara oqo sa: tolusagavulu na fiti na kena balavu, tolusagavulu na fiti na kena raba, tolusagavulu na fiti na kena cere, ka sa ubi ena koula dina, kei nai cabocabo ni soro sitari. o solomoni sa ubia na tikina kece e loma ni loqi tabu sara ena koula dina sara. na senicodo koula sa dodo yani ena mata ni tikina e loma ni loqi, ka ubi tale ena koula. sa boro-ubi kece ena koula na tikina e loma ni vale ni soro me yacova ni sa oti kece. nai cabocabo ni soro talega ena tikina e loma sa ubi ena koula. ena tikina e loma sara oqo sa caka talega kina na jerupi e rua, ena kau olive ka tinikalima na fiti na kena cere. e dua na tabana na jerupi sa vitu veimama na fiti ka vitu veimama na fiti na tabana tale ka dua á€ e tinikalima na fiti mai na mua ni tabana kadua kina mua ni tabana ka dua. sa vaka kina na i karua ni jerupi á€ ni sa tautavutata na kedrau levu kei na kedrau i bulibuli. na cere ni dua na jerupi sa tinikalima na fiti á€ sa vaka talega kina na kena i karua. sa vakatikori na jerupi ena tikina e loma sara; sa dedeki na tabadrau, e dua na tabana vei rau sa tara yani na lalaga kadua kei na tabana tale dua vei rau sa tara talega na tabana na lalaga kadua. na dui tabadrau ka dua, e rau sa sota donu ena loma ni vale. sa ubia-boroya ena koula, na jerupi. sa ceuti na lalaga kece ni valenisoro, e loma, e tuba talega e nai yaloyaloi ni jerupi, na vuniniusawa kei na veisenikau. na buturara kece ni vale-ni-soro, sa boro ena koula e loma, e tuba talega. na kena katuba sa caka ena kau olive, na duru ni katuba sa dua nai kalima ni lalaga. na katuba ruarua sa caka ena kau olive; sa ceuti kina na jerupi, na vuni-niu-sawa kei na veisenikau, ka boro talegga ena koula na veika sa ceuti. na tikina e loma, sa duru ni katuba na kau olive, e dua nai kava ni lalaga. na katuba sa caka ena kau damanu, na katuba na kena mataqali e lobi rua ena dua na yasana ka lobi rua tale ena dua tale na yasana. sa qai ceuti ena katuba oqo na jerupi, na vuniniusawa kei na veisenikau, ka sa qai boro ubi yani ena koula. sa tara na tikina e loma sara ena tolu nai yatu binibini vatu kei na dua nai yatu kau sitari, mei qasiqasi ni kalavo. e nai ka va ni yabaki sa tekivu me tara na vale i jiova, ena vula o sivi. ena i ka tinikadua ni yabaki á€ nai kawalu ni vula ("bulu") sa

tara oti na vale ena kena veikā kece me vaka na kena i tuvatuva. sa vitu na yabaki na kena tara na vale.

7

sa tinikātolu na yabaki na nona tara na nona vale o solomoni, ka vakaotia kece. sa tara talega o koya na vale ni veikau ni lepanoni, sa: dua na drau limasagavulu na fiti na kena balavu, vitusagavulu ka lima na fiti na kena raraba, vasagavulu ka lima na fiti na kena cecere, sa va talega nai yatu na kena duru sitari, sa sitari talega na kena qasiqasi ni kalavo ena dela ni duru. sa sama vata na sitari ena dela ni qasiqasi ni kalavo sa taura vata tiko na vasagavulu ka lima na duru lelevu ā€” ya tinikālima dua nai yatu. sa vakakutubaleka talega ka wasewasei vakatolu nai yatu ā€” ka era veibasai ena veiyasana ruarua. na mata ni katuba kei na duru ni katuba, sa matatolu na kena i bulibuli ā€” sa veibasai kina na kena katubaleka ka yatu tolu. sa cakava talega na (vale-duru), sa: vitusagavulu ka lima na fiti na kena balavu, vasagavulu ka lima na fiti na kena raraba, sa davo toka e liu na varada sa vakaduru talega ka vaka i ubi vinaka. sa cakava talega nai tikotiko vakaturaga, nai tikotiko ni veilewai me veilewai kina, sa caka vinaka ena sitari mai na buturara ki na doka ni vale. na vale sa tiko kina o koya, sa tiko kina e dua na loma ni bai ena loma ni vale ka sa caka vakamatau. sa cakava talega o solomoni e dua na vale vakaogo me nei na luvēi fero yalewa, o koya sa kau mai me watina. era sa vatu i sau lelevu kece ogo, sivraki ka ta vakamatau e na i varo ā€” e tuba, e loma talega. mai na yavu ka yacova yani na taudaku ni loma ni bai levu. sa sau levu na vatu ni yavu, era vatu lelevu, e so e tinikālima na fiti ka so e tinikarua na fiti. na vei ka ogo sa sau levu sara, na vatu qivai kei na kau sitari. na vanua vakarautaki ogo sa yalani ena tolu nai yatu vatu bini ki na dua nai yatu ena i yalayala vakababa. sa vakakina na tikina e loma sara ni vale i jiova ki na varada wavoki ni vale. na tui o solomoni sa talatala me kau mai o irami mai taia. o koya na luvēi ni dua na yada mai na yavusa o navitalai, kei na tamana mai taia. e dua na dau caka varasa, sa vakasinaiti tu ena vuku kei na yalomatua ka sa maqosa sara ena cakacaka vakamatai. sa lako mai vei solomoni na tui ka cakava kece na nona cakacaka. na duru varasa ni vale ni soro sa vakadavora e rua na duru varasa ka ruasagavulu ka vitu na fiti na kena cere kei na kena wa e tinikawalu na fiti na kena balavu. ena ulu ni duru sa biu kina na varasa talega e ya vitu ka mani veimama na fiti na kena cere ka ono na fiti na kena raraba. na varasa vaka i ukuuku ogo ena dela ni duru sa vitu ka mani veimama na fiti na kena cere. sa caka na duru e rua ogo, kei na rua nai yatu pomekaneti me vauca na ulu ni duru ruarua ka me ubia na vei ka kece e cake. na cakacaka kece ogo sa vakaukuukutaki kina na duru ni curucuru ni vale ni soro. nai ukuuku ena dela ni duru e rua ogo sa toka e cake, sa vakavolivolita na duru erua ogo na rua na udolu na pomekaneti ena rua nai yatu. na duru e rua ogo sa tu ena mata ni valenisoro sa vakayacani me o jakini, sa vaka kina na duru ena i matau, sa vakayacani vei poasa. ena dela ni duru sa buli kina na senikau viavia. sa qai vakaoti na cakacaka ni

duru kece. na tani ni wai kei na bulumakau tagane sa cakava na tani ni wai caka ena varasa vakamokimokiti me: vitu ka mani veimama na fiti na kena cere. tinikālima na fiti na tutuna kina tutuna. vasagavulu ka lima na fiti wavoki. sa buli sara vakamatau na tani ni wai ogo, ena kena vakawaicalataki na veikā me semata vinaka nai sema ni varasa e caka kina na tani. era sa vakadreta vinaka na tani ogo, e tinikarua na bulumakau ni ra sa mu vaita e loma ka dui toso me vakaqacacotaki kina na veisema kece ni tani wai ogo. na vavaku ni tani ogo sa caga dua, ka sa sega rawa kina e rua na udolu na qaloni wai. na veiqiqi kei na kena veivatavata sa cakava talega o koya e tini na qiqi yava na yavana ka: ono na fiti na kena balavu ono na fiti na kena raraba va ka mani veimama na fiti na kena cere. sa tara ogo ka vakavatavatataki vakavinaka; sa ceuti vinaka kina na laione, na bulumakau kei na jerupi. na vatavata e cake kei na kena e ra sa caka vaka rairai vinaka. ena veiqiqi kece ogo ā€” ena tutuna vava kece sa tiko kina nai tautauri ni tani wai. nai tautauri ogo sa ukutaki sara vakamatau. sa vakalomana vinaka ka sa mokimokiti na kena i bulibuli me vaka nai bulibuli ni yavana. sa ceuti vakarairai vinaka sara na yasana e tubu. sa tiko e rukuna na kena qiqi e va. sa semati vinaka na qiqi vava ogo ena kena i sema kau. na kau sa vesuka vata na qiqi kei na kena vale. nai cakacaka ni qiqi ogo sa vaka na qiqi ni valu. era sa varasa kece na ka era semati vata kina na qiqi kei na kena vale. sa va nai vakadei ena tutuna vava ni qiqi vakavale ogo, nai vakadei ogo sa tiki sara ga ni vale ni qiqi. ena dela ni qiqi (vale) sa mokimokiti vinaka, ka sa vakabai vinaka na tutuna (yasana). sa ceuti ena yasana na jerupi, na laione, kei na vuni niusawa (balabala), sa vakarautaki vaka vinaka kecega. sa caka vakatautauvata vaka ogo na taqi ni wai. e tini na kena levu ni taqi, ka era tautauvata kecega na kedra levu kei na kedra i bulibuli. sa caka talega e tini tale na taqi ni wai varasa me sega rawa kina e tolu na drau onosagavulu na qaloni na wai ka ono na fiti na cere ni taqi. sa yadua na taqi, dua na kena i tutu. sa yalima na taqi, dua na yasa ni vale (e nai mawi kei na i matau), na ka levu duadua sa tiko ena yasa i matau ni vale me donuya na tokalaucevaceva. na vakayayataki ni valenisoro sa cakava o irami e so tale na tani ni wai, nai takitaki kei na veibilo. sa vakaotia o irami na cakacaka kece e dodonu me cakava vei solomoni na tui me baleta na vale i jiova: na duru e rua kei na i ukuuku sa buli ena dela ni duru kei na kena vakaukuukutaki na veikā kece e dela ni duru; na va na drau na pomekaneti kei na kena tuvai (me rua nai yatu tuvai vakavinaka e na dela ni duru ukutaki); na tini na qiqi kei na tini na tani wai ena dela ni qiqi; e dua na tani wai levu kei na tinikarua na bulumakau; na kuro, na takitaki kei na bilo. ogo na veikā kece sa cakava o irami vei solomoni na tui me yaya ni valenisoro, ka era sa caka e na varasa kama. mai na buca ena joritani, na tui sa lewa me ra bunia mai na qele (tete) ena kedrau maliwa o sakoca kei saretani. sa sega ni vakarautaka vakabibi o solomoni na i yaya kece ogo, baleta ni sa levu na i yaya, e sega talega ni tauri na i vakarau bibi ni varasa kece e vakayagataki. sa rawata kece o solomoni nai yaya ni vale me baleta na vale i jiova ā€” nai cabo-cabo ni soro koula, na teveli koula ni madrai; nai tutu

ni cina koula e lima ena i matau kei na lima e nai mawi ena tikina e loma, na senikau kei na cina kei na kena i vakawaqa ni cina; na beseni, nai vakawaqa, na bilo, na i taki levu, kei nai vakaboi e koula dina sara, na idi koula ni katuba, ni tikina e loma sara (na loqi tabu sara) kei na katuba kece ni vale ni soro. na cacacaka kece i solomoni na tui sa cakava ena vale i jiova sa qai oti; sa qai kauta mai o solomoni na veika kece sa vakacabora oti na tui o tevita na tamana; na siliva na koula kei na i yaya vakayagataki sa biu kece oqo ki nai lololo ni vale i jiova.

8

o solomoni sa vakasoqoni ira kece mai na qase ni isireli, nai liuliu ni veivuvale e isireli, ki vei koya e jerusalemi, me ra kauta cake mai na "kato ni veiyalayalati i jiova mai na koro i tevita o saioni. era sa soqoni kece mai vei solomoni na tamata kece e isireli ena solevu ni vula o ecanimi, na i kavitu ni vula. era sa lako kece mai na qase e isireli, ka era sa taura cake na "kato" o ira na bete. era sa kauta cake mai na "kato ni kalou" ki na vale ni veitavaki, era sa tiko kece nai yaya tabu ena vale ni veitavaki. o ira na bete kei ira na livai era sa kauta cake mai. na tui o solomoni kei ira kece na isireli era sa soqoni mai vua ka vakacabora na sipi na bulumakau ka sega ni wiliki rawa na kena levu. era sa kauta mai na bete na kato ni veiyalayalati i jiova ki na kena vanua, na tikina e loma sara, na vanua tabu sara, ena ruku ni tabadrau na jerupi. ni rau sa vakatetaba tu na jerupi ka vakaruruga tu na kato kei na kena i tautauri. sa balavu sara nai tautauri, ni sa laurai sara na muana mai na tikina tabu e liu, ia, sa sega ga ni laukune mai tautuba. sa tiko ga e kea me yacova na siga oqo. sa sega tale na ka e tiko ena loma ni kato, na vatu ga ni vunau e rua, ea biuta kina o mosesa mai orepi, ni sa cakava o jiova e dua na veiyalayalati vata kei ira na luvei isireli, ni ra sa lako tani mai na vanua o ijipita. sa qai yaco tiko, ni ra sa lako tani mai na bete mai tikina tabu, sa qai vakaruruga yani na vale i jiova na o, na bete, era sa sega ni rawa ni cacacaka tiko baleta na o, nai ukuuku ni kalou sa vakatawana kece na vale i jiova. sa qai tukuna o solomoni: "sa tukuna o jiova ni nona i tikotiko na vei o loaloa. au sa tara dina e dua na vale e vakacererevei vei kemuni, na vanua moni tiko kina me sega ni mudu." na vosa nei solomoni ni sa oti na cacacaka sa gole mai na tui ka vosa vakalouvinakataki ira nai soqosoqo ni isireli ni ra se tucake tu. sa tukuna sara: "me vakalouvinakataki na kalou o jiova, o koya sa vosa mai ena gusuna vei tevita na tamaqu, ena ligana talega sa vakayacora kina ka vaka, 'mai na siga au a kauti ira mai kina na noqu tamata mai ijipita, au a sega ni digitaka e dua na koro mai vei ira na yavusa e isireli me tara kina na vale, me tiko kina na yacagu; ia, au sa digitaki tevita me vakaraici ira na noqu tamata na isireli.' "oqo sa tiko ena lomai tamaqu o tevita me tara e dua na vale ena yaca i jiova na nodra kalou na isireli. "ia, o jiova sa tukuna vei tevita na tamaqu, me vaka sa tiko e lomamu mo tara e dua na vale me tiko kina na yacagu, o sa caka vinaka ni sa tiko oqori e lomamu. 'sa vinaka, o na sega ni tara na vale, ia na luvemu tagane ga, o koya ena vu

mai vei iko, o koya oqori ena tara na vale me vakayacana vei au.' "sa vakayacora o jiova na nona vosa e a vosataka, au sa qai vakavotukanataka na i tutu oqo nei tamaqu o tevita ka dabe ena i tikotiko vakatui e isireli, me vaka sa yalataka o jiova, au sa tara kina oqo e dua na vale ki na yaca i jiova na kalou kei isireli. "au sa cakava talega e kea e dua na tikina me tiko kina na kato, sa tiko kina na veiyalayalati nei jiova e a cakava vata kei ira na neimami qase ena nona kauti ira tani mai na vanua o ijipita." sa tucake tu o solomoni ena mata ni cabocabo ni soro i jiova ena matadra na i soqosoqo kece ni isireli, ka sa dodoka cake na ligana vaka ki lomalagi; ka tukuna, "kemuni jiova na kalou kei isireli, sa sega na kalou mai lomalagi, e cake se vuvurava e ra me tautauvata kei kemuni. oi kemuni sa maroroya tiko na nomuni tamata, o ira sa lako voli e matamuni ena yalodra taucoko. "o ni sa maroroya tikoga na veika o ni sa yalataka vua na nomuni tamata o tevita na tamaqu, sa vosa kina na gusumuni ka vakarautaka na ligamuni, me vaka ena siga oqo. "o koya oqo, jiova na kalou ni isireli, mo ni maroroya na vosa ni nomuni yalayala vua na nomuni tamata o tevita na tamaqu, ena nomuni tukuna, 'ena sega ni yali vei iko e dua na tamata me dabe e na i tikotiko vakatui e isireli. kevaka ga era sa vakarorogo na luvemu ki na noqu sala kecega, me ra lako kina e mataqu me vaka o sa lako tiko e mataqu.' "oqo, au sa kerea, na kalou ni isireli, me yaco dina na nomuni vosa, me vaka o ni a vosa kina vei tevita na tamaqu. "ia, ena tiko beka e vuvurava na kalou? raica na lomalagi kei na lomalagi ni lomalagi e sega ni rawa ni rauti kemuni, sa vakakina na vale oqo au sa tara ni sa rui lailai. "ia, moni rogoga ga na nona masu na nomuni tamata kei na nona vakamamasu, i jiova na noqu kalou, mo ni vakarorogo ki na nona tagi kei na masu ni nomuni tamata, sa masu tiko kina vei kemuni ena siga oqo: "me rai tiko kina na matamuni ki na vale ni soro oqo ena bogi kei na siga. ena vanua o ni tukuna kina, "na yacagu ena tiko e kea," mo ni na rogoga kina na masu ena vakacabora tiko yani na nomuni tamata ena vanua oqo. "mo ni rogoga na nona vakamamasu na nomuni tamata kei na nodra na nomuni tamata na isireli, ena nodra masu yani ena vanua oqo, mo ni rogoga sara mai lomalagi ena nomuni tikotiko á€" ni kemuni sa rogoga, mo ni qai ia na veivosoti. "ni sai valavala ca e dua vua na wekana, ka sa cakava kina e dua na yalayala, ka sa lako mai me cakava na yalayala oqo ena nomuni cabocabo ni soro ena vale ni soro oqo, "mo ni qai rogoga mai lomalagi, vakayacora ka lewa na nomuni tamata, me vunauci na ca ka vakalesui na nona saili ki uluna á€" me vakadonui na yalododonu me soli kina vua me vaka na nona yalododonu. "ni ra sa vakadrukai na nomuni tamata na isireli mai vei ira na meca, baleta ni ra sa valavala ca vei kemuni, ia, kevaka, e ra sa lesu tale vei kemuni ka vakatusa na yacamuni, ka masu ka vakamamasu vei kemuni ena vale ni soro oqo, "mo ni qai rogoga mai lomalagi, ka vosota na nodra i valavala ca na nomuni tamata na isireli ka kauti ira lesu mai ki na vanua o ni a solia vei ira na tamadra. "kevaka sa tasogo na lomalagi ka sa sega na uca ena vuku ni nodra i valavala ca vei kemuni, ni ra sa masu mai na vanua oqo ka vakatusa na yacamuni, ka vuku tani mai nai valavala ca baleta ni kemuni sa vakararawataki

ira, "ni kemuni sa rogoca mai lomalagi ka vosota na nodra i valavala ca na nomuni tamata na isireli ka vakavulica vei ira na sala vinaka me ra lako kina; mo ni solia talega na uca ki na nomuni vanua o ni a solia vei ira na nomuni tamata me nodra i votavota. "ni sa dua na dausiga ena vanua, se na mate ca, se na mate ni kau, se na mate ni manumanu, se na vodre ni kau kecega, se na vodre ni manumanu yavaiva; ni ra sa ravuti mai vei ira na kedra meca, na mate ca kecega se na tauvimate cava ga; "na masu cava ga kei na vakamamasu cava ga sa cakava e dua se o ira na nomuni tamata na isireli, ni ra sa kila na ca levu oqo ena vu ni yalodra, ka sa qai dodoka yani na ligana ki na vale ni soro oqo: "mo ni qai rogoca mai lomalagi na nomuni i tikotiko ka veivosoti, ka taura nai kalawa mo ni solia vei ira vakayadua me vaka na nodra i valavala, baleta na yalodra o ni sa kila á€" (ni sai kemuni, kemuni duadua ga, sa kila na yalo ni luvu ni tamata), "mera rerevaki kemuni tikoga kina, ena veisiga kece era sa bula kina, ena vanua o ni sa solia vei ira na tamai keimami. "ena vukudra na vulagi, era sa sega ni nomuni tamata na isireli, ia, era sa lako mai vakayawa sara ena vuku ni yacamuni "(ni ra na rogoca na yacamuni cecere, na kaukauwa ni ligamuni kei na ligamuni sa dodo na tikoga) ni ra sa lako mai ka masu ka vakanamata ki vale ni soro oqo, "mo ni rogoca mai lomalagi na nomuni i tikotiko, ka vakayacora me vaka sa vinakata na vulagi oqo mai vei kemuni á€" me ra kila kina na kai vuravura kecega na yacamuni ka rerevaki kemuni, me vakataki ira na nomuni tamata na isireli, me ra kila talega kina ni vale ni soro oqo au sa tara, sa vakayacani ena yacamuni. "ni ra sa lako na nomuni tamata me vala kei ira na meca, ena vanua cava ga o ni na talai ira kina, ena gauna era na masu kina vei jiova vaka ki na koro o ni sa digitaka me donuya na valenisoro au sa tara ki na yacamuni, "mo ni qai rogoca mai lomalagi na nodra masu kei na nodra vakamamasu ka vakadeitaka na nodra i lakolako. "kevaka era sai valavala ca vei kemuni, (ni sa sega ni dua e sega ni valavala ca), ka o ni sa cudru ena vukudra ka soli ira ki vei ira na meca, ka era sa kau vakabobula ki na nodra vanua na meca, voleka se yawa; "kevaka era sa qai kilai yalodra ena vanua era sa tiko bobula kina, ka veivutuni ka kerea na veivuke mai vei kemuni ena vanua era sa tiko bobula kina ka tukuna, "keimami sai valavala ca ka caka cala, ka cakava na veika vakasisila; "kevaka era sa lesu vei kemuni, ena yalodra taucoko kei na lomadra kecega ena vanua era sa tiko bobula kina, ka masu mai vei kemuni ni ra vakanamata mai ki na vanua oqo, o ni sa solia vei ira na tamadra, na koro o ni sa digitaka kei na valenisoro au sa tara ki na yacamuni: "mo ni qai rogoca mai lomalagi na nomuni i tikotiko na nodra masu kei na nodra vakamamasu ka vakadeitaka na nodra i lakolako, "ka vosoti ira na nomuni tamata o ira sa i valavala ca vei kemuni kei na nodra caka cala kece era sa cakava vei kemuni; mo ni qai solia vei ira na yalololoma ena matadra na veivakabobulataki tiko á€" me rawa ni ra yalololoma talega vei ira "(ni ra sa nomuni tamata ka nomuni votavota o ira o ni sa kauti ira tani mai ijipita, mai na kaukamea sa waqa tu), "me tadola tu na matamuni ki na vakamamasu ni nomuni tamata kei na nodra vakamamasu na nomuni tamata na isireli á€" mo ni rogoci ira ena

veigauna cava ga era kacivi kemuni kina. "ni kemuni sa tawasei ira mai vei ira na tamata kecega e vuravura me ra nomuni votavota, me vaka o ni sa vosu kina mai na ligana na nomuni tamata o mosese, ena nomuni kauti ira tani mai kina na tamai keimami mai ijipita, i jiova na kalou." sa qai yaco ni sa oti na nona masu o solomoni kei na nona vakamamasu vei jiova, sa qai tucake mai nai cabocabo ni soro ena nona a tekiduru tiko kei na nona dodoka tiko na ligana ki lomalagi, sa tucake ka vosu vakalouvvinakataki ira na i soqosoqo taucoko ni isireli ni sa vosu tiko vakadomoi levu ka vaka: "me vakalouvvinakataki o jiova, o koya sa solia na vakacegu vei ira na nona tamata na isireli, me vaka na nona vosu ni yalayala. sa sega ni yali e dua na ka mai na vosu kecega sa yalayala kina. o koya sa yalayala kina o koya mai vua na nona tamata o mosese. "me tiko vata kei keda o jiova na noda kalou, me vaka sa tiko vata kei ira na tamada. me kua ni biuti keda se guilecavi keda, "me rawa ni dreta kina na yaloda vei koya me da muria kina na nona sala, ka maroroya na nona i vakaro, na nona i lesilesi kei na nona lewa á€" me vaka sa vakarota vei ira na tamata. "me yaco mada ga na noqu vosu oqo á€" o koya au sa vakamamasu kina vei jiova, me voleka sara vei jiova na noda kalou ena siga kei na bogi á€" me vakadeitaka tiko kina na nona i lakolako na nona tamata kei na nodra i lakolako na nona tamata na isireli, me vaka sa gadrevi ena veisiga yadudua, "me ra kila kina na tamata kecega e vuravura ni o jiova sa kalou, ka sa sega tale dua. "o koya oqo, mo ni yalodina kina vei jiova na nomuni kalou ka muria na nona i lesilesi ka maroroya na nona i vakaro me vaka ena siga oqo." na tui kei ira kece na isireli era sa tiko vata kei koya, era sa vakacabora na i soro ena mata i jiova. o solomoni sa vakacabora na i soro ni veivinakati, o koya sa dau vakacabori vei jiova, e: ruasagavulu ka rua na udolu na bulumakau, dua na drau ruasagavulu na udolu na sipi. na tui kei ira kece na isireli, era sa vakacabora na vale i jiova. ena siga vata ga o ya sa vakatabuya na tikina e loma ni vale i jiova: ni sa vakacabora mai kea nai soro kama, nai soro sila, na uro ni i soro ni veivinakati á€" baleta nai cabocabo varasa ena mata i jiova, sa lailai me ciqoma rawa nai soro kama, ni sa rui levu, na i soro ni veivinakati kei na i soro sila. ena gauna o ya sa cakava o solomoni e dua na kakana levu á€" vei ira kece na isireli, o ira kece nai soqosoqo levu mai nai curucuru kei ana ki na mata ni wai mai ijipita, ena matai jiova me vitu na siga ka vitu tale na siga á€" rua na macawa ena i matai ni siga, nai kawalu ni siga, na tui sa vakatalai ira yani na tamata, era sa vosu vakalouvvinakataki na tui ka lako yani ki na nodra i tikotiko ni ra sa sinai ena reki kei na mamarau ena yalodra, ena vuku ni veika vivinaka sa cakava o jiova vua na nona tamata o tevita, vei ira talega na isireli na nona tamata.

9

sa qai yaco ni sa tara oti o solomoni na vale i jiova kei na vale ni tui, kei na veika kecega sa via cakava, sa basika o jiova vei solomoni ena i karua ni gauna á€" me vaka ni a basika vua mai kipioni. sa tukuna vua o jiova, "au sa rogoca na nomu masu kei na nomu vakamamasu o sa cakava mai vei au; au sa tawasea

vakatabakidua na vale oqo o sa tara me tiko kina na yacauq me sega ni mudu, na mataqu kei na yaloku ena tiko ga e kea, me'u kua ni guilecava kina. "oqo, ke- vaka o sa lako e mataqu, me vaka sa lako e mataqu o tevita na tamamu e na yalodina kei na yalododonu, mo cakava kina na veika kece au sa vakaroto vei iko, ka maroroya na noqu i lesilesi kei na noqu lewa, "au na vakadeitaka nai tikotiko vakaturaga ni nomu matan- itu e isireli me sega ni mudu me vaka, "au sa yalataka vei tevita na tamamu ka vaka: ena sega ni yali vei iko na tagane e nai tikotiko vakaturaga e isireli. "ia, ke- vaka o iko, se o ira na luvemu, o ni sa vuki tani mai na nomuni muri au, ka sega ni maroroya na noqu i vakaro kei na noqu i lesilesi, au sa biuta oti tu e mata- muni, ka lako me muria na kalou tani eso ka qaravi ira, "oqori, au na musuki isireli tani kina mai na vanua au sa solia vei ira; kei na vale oqo, au sa vakatabuya ki na yacauq, au na kauta tani mai mataqu. o isireli sa na ka ni veitalanoa kei na ka ni veivosaki walega vei ira na tamata. "na vale oqo sa vakacerecerei; o ira kece era na taveli vaka oqo, era na kidroa ka tukuna, 'na cava sa cakava kina na veika oqo o jiova kei na vanua kei na vale talega?' "era na sauma mai, ka vaka: 'baleta ni ra sa gole tani mai vei jiova na nodra kalou, o koya ea kauti ira tani mai ijipita, ka maroroya na kalou tani ka lotu vei ira o jiova ka qaravi ira; oqo na vuna sa kauta mai kina vei ira o jiova na veika ca oqo.'" sa qai yaco ni sa oti e ruasagavulu na yabaki ena nona tara oti na vale e rua oqo o solomoni, na vale i jiova kei na vale ni tui (o irami na tui taia sa solia vei solomoni na sitari kei na damanu kei na koula, na kena levu ga e vinakata), oqo sa vakavuna vei solomoni me solia vei irami e ruasagavulu na koro ena vanua o kalili. sa lako tani mai taia oirami me raica na veikoro sa so- lia vua o solomoni, ia, era sa sega ni vinaka vua. sa qai tukuna kina, "sa koro vakacava o sa solia vei au, taciqu?" sa vakayacana kina me vanua ni kabulu me vaka ena siga oqo. o irami, sa qai vakauta vua na tui e dua na drau ruasagavulu na taledi koula. oqo sara ga nai naki ni nona vakaduria e dua na mata caka- caka levu o solomoni; me tara na: vale i jiova, vale ni tui, na koro ni valu o milo, na bai kei jerusalemi, o esori, o mekito, o qesa. (o fero na tui ijipita sa lako cake me tauri qesa ka vakama ena bukawaqa, ka vaka- matei ira na kai kenani era sa tiko ena koro, ka sa solia mei voli kei luvana yalewa vei solomoni na watina.) o solomoni sa tarai qesa kei beci oroni, o baelaca kei tadumori ena vanua liwa ena vanua o juta, na veikoro kece ni maroroi yaya sa tiko vei solomoni, na koro ni qiqi ni valu, na koro ni i valu vodo ose, kei na veika ga sa gadreva o solomoni me tara e jerusalemi, lep- anoni kei ira kecega sa vakarorogo ena nona lewa. o ira kece sa vo vei ira na amoraiti, na itaiti, na perisaiti, na ivaiti kei ira na jepusaiti, o ira sa sega ni luvadra na isireli. o ira sa, kena kawa ni kena vovo ni tamata era sa tiko ena vanua á€" o ira oqo na kena vovo era sa sega ni vakarusai vakadua mai vei ira na isireli á€" mai vei ira oqo sa vakaduria cake kina nai lawalawa daucakacaka me vaka ena siga oqo. ia, mai vei ira na luvei isireli, sa sega ni vakacuruma o solomoni e dua ki nai lawalawa daucakacaka oqo, baleta ni ra sa tamata i valu, ka nona dauveiqaravi, era dauiraica na cakacaka, era liuliu ni i valu, era i liuliu ni i valu vodo

ose, ka i liuliu ni i valu vodo qiqi ni valu. na kena vo, era sai liuliu ni vei i liuliu lalai, na veiya limanadrau na veiya limasagavulu na cakava na cakacaka kei na lewa na cakacaka. ia, o koya na luvei fero yalewa sa lako cake mai na koro i tevita ki na nona vale sa tara vua o solomoni. sa tara talega na koro ni valu. sa vaka- tolu ena dua na yabaki sa vakacaboi soro kama kina o solomoni, nai soro talega ni veivinakati ena cabocabo ni soro sa tara vei jiova, sa vakama talega na veika boi vinaka vata tukuna e na i cabocabo ni soro vei jiova. sa vakaotia na valenisoro. sa cakava talega o solomoni e so na waqa e esioni keba sa voleka e elaci ena mata- sawa ni wasawasa damudamu, ena nodra vanua na it- omi. sa tala yani o irami na nona tamata vata kei na veiwaga oqo, o ira sa kila vinaka na wasawasa me ra cakacaka vata kei ira na tamata i solomoni. era sa qai lako ki ofiri ka kauta mai e va na drau ruasagavulu (420) na taledi koula ka kauta vei solomoni.

10

ni sa rogoca na ranadi mai sipa nai rogorogo kei solomoni me baleta na yaca i jiova, sa lako mai me vakatovolei koya ena so na veitaro dredre. sa lako mai ki jerusalemi kei na dua nai lawalawa levu, na kameli era sa dreketu tu mai e levu na veika talei, sa levu sara na koula kei na veivatu talei, ni sa lako mai vei solomoni, sa mai tukuna sara vua na veika kece sa tu e lomana. sa sauma kece vua o solomoni me vaka na nona taro; sa sega na ka e dredre vua na tui, me sega ni vakamacalataka rawa vua. ni sa raica kece na ranadi mai sipa na vuku sa tu vei solomoni, na vale sa tara, na kakana sa tu ena nona teveli, nai tuvatuva ni nodra i dabadabe na dau veiqaravi, na nodra veiqar- avi na dauveiqaravi, na nodra i sulu, o ira na dau tu taka na mena na tui, na nona i curucuru ki na vale i jiova á€" na veika oqo sa vakayalia vakadua na nona vakilakila. sa qai tukuna vua na tui, "sai tukutuku dina au a rogoca mai noqu vanua me baleta na nomu vosa kei na nomu vuku. "ia, au sega ga ni vakabauta na vosa, me yacova ni'u sa mai raica e mataqu dina; io, e dina, e veimama e a sega ni tukuni vei au, na nomu vuku kei na nomu rawa ka sa sivia na i rogorogo au sa mai rogoca. "me ra kalouvinaka na nomuni tamata kei ira na nomuni dauveiqaravi, o ira sa dau solia tu ga na nodra veitokoni vei kemuni ka rogoca na no- muni vuku! "me vakalouvinakataki o jiova na no- muni kalou, o koya sa marautaki kemuni ka vakad- aberi kemuni ena i tikotiko vakaturaga e isireli! baleta ni o jiova sa lomani isireli me sega ni mudu, oqori na vuna sa cakava kina mo tui, me caka kina na ka e dodonu ka vakadodonu." sa qai solia vua na tui e dua na drau ruasagavulu na taledi koula, na veika viv- inaka sa levu sara, kei na veivatu i yau talei. sa sega tale ni dua na gauna e basika mai kina na veika viv- inaka vaka oqo me vaka sa solia na ranadi mai sipa vei solomoni na tui. sa vakatalega kina na veiwaga nei irami, sa dau kauta mai na koula mai ofira, sa kauta talega mai na kau talei e levu sara kei na vei vatu talei mai ofira. sa cakava na tui nai kabakaba ni vale ni soro mai na vei kau talei oqo, kei nai kabak- aba ni vale ni tui talega, sa caka talega kina na bitu ni vakatagi kei na i yaya ni vakatagi vakawa me nodra

na dausere. sa sega ni basika tale na kau vinaka oqo, se me kune tale e dua e rau mataqali vata. o solomoni na tui sa solia vei ranadi mai sipa na veika kecega sa vinakata ka gadreva, na veika kecega sa kerea, oqo nai kuri ga ni veika sa solia ena i solisoli vakaturaga. sa lesu tale o koya ki na nona vanua, o koya kei ira na nona dauveiqaravi. na i vakarau bibi ni koula sa dau kau mai vei solomoni ena veiyabaki sa ono na drau onosagavulu ka ono na taledi koula, oqo sa sega ni wili kina mai vei ira na dauvoli ciri, nai vakacavacava mai vei ira na dauveivoli; mai vei ira na tui kece e arapea, kei na kena mai vei ira na kovana ni vanua. na tui o solomoni sa cakava e rua na drau na i sasabai lelevu ena koula; e ono na udolu na dola na koula dua nai sasabai. sa cakava talega e tolu na drau nai sasabai lalai ena koula; e dua na udolu walu na drau na dola na koula dua nai sasabai. sa biuta na tui nai sasabai oqo ena vale ni veikau mai lepanoni. sa cakava na tui e dua nai tikotiko vakaturaga e vaka i leu levu, ka qai boroi ena koula dina. na i tikotiko vakaturaga oqo sa ono na kena i kabakaba, na ulu ni i tikotiko oqo sa cawiri e na yasa e muri. sa tiko nai taqataqa ni liga ena yasana ruarua ni dabadaba ka rau sa yadua tu na i taqataqa ni liga oqo na laione. era sa tucake tu e tinikarua na laione, yadua ena dui yasa ni kabakaba e ono: sa sega ni bau caka oqo ena dua tale na matanitu. na vei bilo kece ni gunu nei solomoni na tui sa koula ga, kei na veiyaya kece ni vale ni veikau mai lepanoni sa koula dina sara; sa sega na ka e caka ena siliva â€œ" ni sa sega tu ni wilika o solomoni me dua na ka na siliva ena nona gauna. sa tu talega na waqa ni veivoli nei solomoni na tui e wai kei na vei waqa nei irami vakadua ena veiyatolu na yabaki sa daulako mai na waqa ni veivoli me kauta mai na koula, na siliva, nai leu ni manumanu lelevu, na maqe qase kei na maqe gone. sa sivi ira kece na tui e vuravura o solomoni na tui ena i yau kei na vuku talega. o vuravura taucoko sa vakasaqara me sota kei solomoni mera rogoca na nona vuku, me vaka sa biuta ki lomana na kalou. na tamata yadua sa kauta mai na nona i loloma: nai yaya siliva, nai yaya koula, nai sulu, nai yaragi ni valu, na veika vivinaka, na ose, na meule ena veigauna lokuci ena veiyabaki. o solomoni sa vakasoqona na qiqi ni valu kei na tamata vodo ose: sa tiko vua e dua na udolu vua na drau na qiqi ni valu tinikarua na udolu na dauvodo ose era sa tiko e jerusalemi vata kei na tui. na tui sa cakava e jerusalemi na siliva me vaka ga na vatu kei na sitari me levu sara me vaka ga na vuni lolo era sinai tu mai na buca. sa tu vei solomoni na ose era vakau sara mai ijipita kei kera, o ira na dauveivoli ni tui era sa volia mai keva ena i sau vinaka. e dua na qiqi sa voli mai ijipita e nai sau e va na drau na dola, kei na dua na ose e dua na drau limasagavulu na dola. dua na udolu va na drau na qiqi e lima na drau onosagavulu na udolu na dola, tinikarua na udolu na ose e dua na milioni walu na drau na udolu na dola.

11

na tui o solomoni sa domona e levu na yalewa vualagi, sa vakatalega kina na luvei fero goneyalewa: o ira na yalewa ni moape, amoni, itomi, saitoni kei itaitio mai vei ira na veimatanitu sa tukuna kina o

jiova vei ira na luvei isireli â€œ" "mo ni kua kina ni vakawati veicurumaki kei ira, se o ira vei kemuni. ni ra na vukica dina na yalomuni ki na nodra kalou." sa vesuki o solomoni eke, ena vuku ni nona dodomo. sa vitu na drau na watina era raluve, ka tolu na drau na watina mei vukeyuke tu ga; o ira na watina oqo, era sa vukica tani na yalona. sa yaco ni sa qase mai o solomoni, o ira na watina era sa vukica na yalona ki na veikalous tani, ka sa sega ni dina na yalona vei jiova na kalou, me vaka na yalo i tevita na tamana. sa muri asetoroci o solomoni na nodra kalou yalewa na kai saitoni kei milikomi na kalou vakasisila na luvei amoni. sa cakava na ka o solomoni ena matai jiova, ka sa sega ni taucoko na yalona ena nona muri jiova me vakataki tevita na tamana. sa qai tara o solomoni e dua na tikina cecere me nei kimosi na ka vakasisila kei moape, ena ulunivanua sa donui jerusalemi, me nodrau vata kei moleki na nodra ka vakasisila na amoni. sa caka vei ira kece na watina vulagi, ni ra sa vakama nai soro boivinaka me nodra i soro vua na nodra kalou. sa cudruvi solomoni o jiova, ni sa gole tani na yalona mai vua na kalou kei isireli, o koya sa rairai vakarua oti mai vei koya, ni sa vakaroti koya oti kina ena vuku ni veika vakaoqo, o ya me kakua ni muri ira na veikalous tani; ia, sa sega ga ni via maroroya na veika sa vakarota o jiova. sa tukuna kina vaka oqo o jiova vei solomoni, "ni o sa cakava na veika oqo, ka ni o sa sega ni maroroya na noqu veiyalayalati, na noqu lesilesi o koya au sa vakarota vei iko, au na kauta tani na matanitu mai vei iko ka solia vua e dua na dauveiqaravi. "ia mo kila ga oqo, au na sega ni cakava na veika oqo ena nomu gauna, ena vuku i tevita na tamamu; au na cakava oqo, mai na ligana na luvemu. "au na sega ni kauta tani na matanitu taucoko, au na solia e dua ga na yavusa vua na luvemu, ena vuku i tevita na noqu tamata, ena vuku talega i jerusalemi au sa digitaka." sa vakatubura e dua na meca vei solomoni o jiova, o etati na kai itomi, o koya sa dua na kawa mai vei tui itomi. sa yaco ena nona tiko mai itomi o tevita, sa lako cake o joape me buluti ira na vakamatei, oqo, ena nona sa vakamatei ira kece na tagane mai itomi (baleta, ni ono na vula sa tiko ga mai kea o joape kei ira na isireli, me yacova ni sa musuki laivi na tagane kecega e itomi), sa dro me lako sobu ki ijipita o etati, o koya kei na so na kai itomi, na tamata nei tamana vata kei koya, e se gone lailai o etati ena gauna o ya. era sa tucake mai mitiani ka lako mai ki parana; era sa kauta vata mai e so na tamata mai parana ka lako ki ijipita vei fero na tui ijipita, o koya sa solia vua na veivale, nai wase-wase ni kakana ka solia talega vua na vanua. sa kune loloma o etati ena mata i fero, ka rawata kina e dua na watina â€œ" oqo na tacina na wati fero ga, oqo na taci ranadi tavenisa. na taci tavenisa oqo sa vakasucumi kinubaca na luvena tagane. sa mai susugi kinubaca o tavenisa ena vale nei fero, ka sa mai tiko vata kei ira na luvei fero. ni sa rogoca mai ijipita o etati ni sa mate o tevita kei joape talega nai liuliu ni mataivalu, sa lako ki na noqu vanua." sa tukuna vua o fero, "na cava e leqa, ena nomu sa tukuna mo lako ki nomu vanua?" sa sauma yani o etati, "e sega, mo laivi au ga me'u lako." ia, na kalou sa vakatubura tale vua e dua na kena meca, o risoni na luvei eliatu, o koya ka dro tani

mai vua na nona turaga, mai vei etatiesa na tui soba. sa vakasoqoni ira mai na tamata vua ka sa mai nodra i liuliu, ni sa vakamatei ira na soba o tevita. era sa lako ki tamasiko ka tiko mai kea ka lewa mai tamasiko. sa meca kei isireli o koya, ena gauna kece i solomoni. (ka i kuri ni leqa ka vakavuna o etati); sa vakasisilataki ira na isireli, ka sa mai lewa sara e siria. na dauveiqaravi i solomoni, o jeropoame na luvei nepate na ifereimi mai sereta, o serua na tinana e dua na yada sa vuki tani talega mai vua na tui. oqo na vu ni nona vuki tani mai vua na tui: sa tara o solomoni e dua na bai ni koro, ka vakavinakataka na veika era sa ca tu ena koro nei tevita na tamana. o jeropoame sa dua na tamata kaukauwa ni vala: ia o solomoni sa raica ni sa dua na tamata daucakacaka vakamatau á€" sa mani lesi koya me nodra i liuliu na daucakacaka ena vale nei joseva. sa yaco ena gauna sa lako tani kina mai jerusalemi o jeropoame, na parofita o eaija sa sotavi koya ena sala; ka sa vakaisulutaki koya tu ena i sulu vinaka ka vou, ka e rau sa tiko ruarua ga ena buca. o eaija sa taura ga e dua nai sulu vou sa tiko vua ka basuka me tinikarua na tikina. sa tukuna vei jeropoame, "taura vei iko e tini, ni sa tukuna na kalou o jiova ni isireli, 'raica au na basuka na matanitu mai na ligai solomoni, ka au na solia ki na ligamu e tini na yavusa ki vei iko 'ena nona ga e dua na yavusa, ena vuku ni noqu tamata o tevita, ena vuku i jerusalemi talega na koro au digitaka mai na yavusa kecega e isireli), 'baleta ni ra sa biuti au ka qaravi asitoreci na kalou yalewa ni saitoni, o kimosi na kalou ni moape kei milikimi na kalou ni amoni, ka sega ni via muria na noqu sala á€" me ra cakava kina na veika e vinaka e mataqu ka maroroya na noqu i lesilesi kei na noqu lewa me vakataki tevita na tamana. 'ia, au na sega ga ni taura taucoko na matanitu mai vua baleta ni' au sa cakava me veiliutaki ena nona bula taucoko ena vuku i tevita na tamana, o koya au digitaka baleta ni sa maroroya na noqu i vakaro kei na noqu i lesilesi. 'au na kauta tani na matanitu mai na ligai na luvena ka solia ki na ligamuoe tini na yavusa. 'ki vua na luvena au na solia kina e dua na yavusa á€" me dua tiko kina na cina i tevita e mataqu e jerusalemi, na koro ga au sa digitaka vei au me tiko kina na yacaqu. 'au na tauri iko, o na veiliutaki me vaka o sa gadreva, ka o na tui e isireli. 'ena yako kevaka o sa na rogoca na veika kece au sa vakarota vei iko ka lako ena noqu sala ka cakava na veika e dodonu e mataqu, ka maroroya na noqu i lesilesi kei na noqu i vakaro me vakataki tevita na noqu tamata oqori, au na qai tiko vata kei iko ka tara vei iko e dua na vale tudei me vaka au sa tara vei tevita, ka au na soli isireli talega vei iko. 'au na vakararawataki ira na kawa i tevita ena vuku ni veika oqo, ia ena sega kei ni mudu." sa qai vakasaga o solomoni me vakamatei jeropoame. sa tucake ga o jeropoame ka dro ki ijipita vei sisaki na tui ijipita, ka sa tiko ga mai ijipita me yacova na mate nei solomoni. na vo ni veika kece sa vakayacora o solomoni, na veika kece e cakava, na nona vuku kecega, sa sega ni volai ena i vola ni kakacaka i solomoni? na i wiliwili ni veiyabaki sa lewa kina o solomoni e jerusalemi ena vuku i isireli taucoko sa vasagavulu na yabaki. sa vakacegu vata kei ira na nona qase o solomoni ka sa buluti ena koro nei tevita na tamana. sa veiliutaki o

reopoame na luvena.

12

sa lako ki sikemi o reopoame, ni ra sa lako kece mai na isireli ki sikemi me buli koya me tui. ni sa rogoca o jeropoame na luvei nepati na veika oqo (ni a se tiko ga mai ijipita, ena nona dro mai na mata i solomoni na tui), era sa talatala vua me lako mai. o jeropoame kei ira na lewei isireli taucoko era sa lako mai vei reopoame ka tukuna, "o tamamu sa vakabibitaka na neimami i colacola á€" mo vakamamadataka nai colacola sa veivakaoaci kina o tamamu, keimami na qai qaravi iko." sa tukuna vei ira o reopoame, "mo ni lako mada ka lesu tale mai ni oti e tolu na siga," era sa lako yani na tamata. na tui o reopoame sa taroga na nodra i vakasala na qase era sa dau tu e matai tamana o solomoni ni a se bula tiko, sa taroga, "nai vakasala cava dou na solia me'u tukuna yani vei ira na tamata?" era sa vosa vua ka vaka, "kevaka mo sa dauveiqaravi vei ira na tamata oqo e na siga e dau ka cuva vei ira ka saumi taro vei ira, keimami na qai nomu tamata me sega ni mudu." sa sega ni ciqoma nai vakasala era solia na qase, sa qai veivosaki kei ira na nona i caba era tubu vata, o ira sa tu e matana. sa qai tukuna vei ira, "nai vakasala cava o ni na solia? "na cava me'u na sauma vei ira na tamata era sa vosa oti vei au, ka vaka: "mo vakamamadataka nai colacola sa biuta vei keimami o tamamu?" era sa tukuna vua na nona i caba era i tubu vata ga mai, "mo vosa vei ira na tamata oqo, o ira sa tukuna tiko," o tamamu sa vakabibitaka nai colacola á€" o iko mo vakamamadataka vei keimami, - mo qai tukuna vaka oqo vei ira; na noqu i qaqalo lailai sa vavaku cake mai na toloi tamaqu! 'oqo, na veivanua e biuta kina o tamaqu nai colacola e bibi vei kemuni, au na vakaikuritaka nai colacola oqori. sa kuitataki kemuni o tamaqu ena va qaliqali á€" ia, oi au, ena waya vakavotona!" o jeropoame kei ira kece na tamata, era sa lako mai vei reopoame ena i katolu ni siga, me vaka sa vakarota na tui ka vaka, "mo ni lako tale mai ena i ka tolu ni siga." sa vosa vakaukauwa vei ira na tamata na tui ka sega ni via rogoca na nodra i vakasala na qase; sa vosa vei ira me vaka na nodra i vakasala na nona i caba ka vaka: "au na vakaruataka nai colacola sa solia vei kemuni o tamaqu, ka au na kuitataki kemuni e kuita waya vakavotona!" sa sega ni rogoci ira na tamata na tui; ni sa mai vei jiova na ka oqo, me rawa ni vakayacori kina na nona vosa, sa vosa oti kina o jiova vei eaija na kai silone vei jeropoame na luvei nebati. ni ra sa kila na isireli taucoko ni sa sega ni via rogoci ira na tui, era sa vosa vua na tui ka vaka: "na cava sa neimami i votavota mai vei tevita? sa sega na ka me neimami mai vua na luvei jese, mo ni lako ki na nomuni vale na isireli! mo lako talega ki na nomu vale tevita. era sa lesu yani na isireli ki na nodra i tikotiko. ia, o reopoame sa lewa vei ira na isireli era sa tiko e juta. na tui o reopoame sa talai adorami, o koya sa dau raica nai lavo, ia o ira kece na isireli era sa vakaviriki koya ena vatu, ka sa mate sara. sa mani vakasosolo vakatotolo na tui o reopoame ka dro tani ki jerusalemi. era sa vuki tani kina na isireli mai na vale i tevita me yacova na siga oqo. ni ra sa rogoca na isireli ni sa lesu mai o jeropoame, era sa ta-

latala vei koya ka sa lako mai ki nai soqosoqo levu, ka vakatikori koya me tui e isireli. sa sega ni dua e muria na vale nei tevita, o juta duadua ga. ni sa lako mai ki jerusalemi o reopoame, sa vakasoqoni ira kece na vale i juta kei na yavusa i penijamini e dua na drau walusagavulu na udolu na tamata digitaki, o ira na dauvala me ra valuti na vuvale nei isireli. oqo me ra vakalesui kina na matanitu nei reopoame ki na vuvale nei solomoni. ia, sa lako mai na vosa i jiova vei semaia na tamata ni kalou ka vaka, "mo vosa vei reopoame na luvei solomoni na tui juta, vei ira kece talega na vale i juta kei penijamini, vei ira kece talega na vo ni tamata ka tukuna, 'sa tukuna o jiova: 'mo kua ni lako cake mo vala kei ira na tacimu na luvei isireli. me ra dui lesu tale na tamata ki na nodra dui vale, (na lewa oqo sa mai vei au)."' era sa talairawarawa ki na vosa i jiova, ka vuki lesu me vaka na vosa i jiova. o jeropoame sa tarai sikemi ena veilunivanua e iferaimi ka tiko kina. sa lako talega mai kea ka tarai penueli. sa tukuna ki na yalona o jeropoame, "ena rawa ni lesu tale na matanitu ki na vale nei tevita: "kevaka era sa lesu na tamata me vakacaboi soro ena vale ni kalou mai jerusalemi â€"ka me sa lesu tale na yalodra na tamata vei jiova, o reopoame na tui juta, era na vakamatei au ka lesu vei reopoame na tui juta." sa tauri vakasala na tui, ka cakava e rua na luve ni bulumakau koula ka tukuna vei ira na tamata, "sa rui dredre mo ni lako tale ki jerusalemi. oqo na nomuni kalou, i isireli, o koya e a kauti kemuni cake mai na vanua o ijipita!" sa vakaduria o koya e dua mai peceli ka dua mai tani. oqo sa yaco mei valavala cã€"ni ra sa lako na tamata me ra cuva kina, me yaco sara i tani. sa caka e dua na kena vale ena tikina cecere, ka sa digitaka na kena bete mai vei ira na duidui kecega, ka sega ni mai vei ira na livai. sa vakatabuya o jeropoame e dua na solevu ena i ka tinikalima ni siga e nai ka walu ni vula, me vaka na solevu sa caka e juta, ka era sa vakacabora nai soro ena i cabocabo ni soro. sa cakava oqo e peceli ni sa vakacaboi soro tiko ki na bulumakau koula, e a cakava ga. e peceli sa vakatikori ira kina na bete ena tikina cecere ea cakava talega. sa vakacabora nai soro ena i cabocabo ni soro sa tara ga o koya e peceli e na i ka tinikalima ni siga e nai ka walu ni vula me vaka sa lewa ga e yalona. sa vakatabuya e dua talega na solevu me baleti ira na gone ni isireli. sa vakacabora kina na kena i soro ka vakama talega na veika boi vinaka.

13

ka raica, sa dua na tamata ni kalou sa lako mai juta ki peceli, me vaka na vosa ni kalou, o jeropoame sa tucake tu e nai cabocabo ni ka boi vinaka. sa kaci yani vaka ki nai cabocabo, me vaka me vosa i jiova ka tukuna: "nai cabocabo, nai cabocabo ni soro, sa tukuna o jiova, 'mo kila, sa na sucu e dua na gone, o josaia na yacana ena vale i tevita, vei iko, ena vakacabora o koya na bete ni tikina cecere o koya sa vakama na ka boi vinaka vei iko, na suina na tamata ena vakamai ena vukumu." sa solia talega e dua nai vakatakilakila ena siga vata ga o ya ka tukuna: "oqo nai vakatakilakila sa tukuna o jiova, ena wasei rua vakaidina na i cabocabo ni soro ka vakakabuwacarataki na kena dravusa." sa qai yaco ni sa ro-

goca o jeropoame na tui, na veika oqo, na nona vosa na tamata ni kalou o koya sa kaci yani ena i cabocabo ni soro mai peceli, ni sa dodoka yani na ligana ki nai cabocabo ni soro ka tukuna, "vesuki koya!" na ligana sa dodo yani, sa sega ni rawa me kauta lesu tale vua baleta ni sa mate mai. sa kabasu rua talega nai cabocabo ni soro ka sa tasova yani na kena dravusa, me vaka ga nai vakatakilakila sa vosa kina na tamata ni kalou mai na vosa ni kalou. sa sauma yani na tui vua na tamata ni kalou, "au kerea me vakasukai na lewa ni nomuni kalou o jiova, ka masu ena vukuqu me vakasukai lesu tale na kaukauwa ni ligaqu." sa masu vei jiova na tamata ni kalou, ka sa kaukauwa tale na liga ni tui me vakaga e liu. sa qai tukuna na tui vua na tamata ni kalou, "mo lako vata mai kei au i vale, ka'u na solia vei iko e dua nai vakavinavinaka." ia, sa tukuna mai na tamata ni kalou vua na tui, "kevaka mada ga mo solia vei au na veimama ni nomu vale â€"au na sega ni lako vata kei iko, se me'u kana madrai se gunu wai ena vanua oqo. "ni sa vakaroti mai vei au me vaka na vosa i jiova ka vaka: 'mo kua ni kana madrai se gunu wai, se mo lesu tale ena sala o lako mai kina." sa lesu tale o koya ena dua tale na sala e a lako mai kina, ena nona lako mai ki peceli. e dua na parofita matua sa tiko mai peceli, era sa lako mai na luvena ka tukuna vua na veika kece sa cakava na tamata ni kalou ena siga o ya mai peceli; era sa tukuna talega vua na vei vosa kece sa tukuna vua na tui. sa tukuna vei ira o tamadra, "sa lako ena yasana e vei o koya?" ni ratou sa raica na luvena na yasana sa lako kina na tamata ni kalou. sa tukuna tale vei iratou na luvena, "dou vakara-tataka na asa vei au," e ratou sa vakara-tataka na asa vei koya, ka sa vodo kina, sa qai ciciva yani na tamata ni kalou, ka raici koya ni vakacegu tiko ena dua na ruku ni vuni oki. sa mani tarogi koya, "o iko beka na tamata ni kalou e lako tiko mai juta?" sa sauma mai, "sai au ga." sa tukuna yani vua, "lako vata mai kei au, mo mai kana madrai mada." sa sauma yani na tamata ni kalou, "au na sega ni rawa ni lesu vata kei iko se lako vata kei iko, se me'u kana madrai ka gunu wai ena vanua oqo vata kei iko. "ni sa tukuna oti vei au na vosa ni kalou, 'o na sega ni kana madrai se gunu wai ena vanua oqo, se mo lesu tale ena sala o lako mai kina." sa tukuna yani na matua oqo, "o au talega na parofita me vakataki iko. e dua na agilosai sa vosa vei au ena vosa i jiova ka tukuna, 'mo kauti koya lesu mai ki nomu vale, me mai kana madrai ka gunu wai" (ia, sa lasu o koya.) sa lako mai na tamata ni kalou kei na parofita lasulasu oqo ka mai kana madrai ka gunu wai e nona vale. sa yaco ni rau sa dabe tiko e na teveli, sa yaco mai na vosa ni kalou vei koya, na parofita sa kauti koya lesu mai na tamata ni kalou; sa kaci tag-itagi yani vua na tamata ni kalou sa lako tiko mai juta ka tukuna, "sa tukuna vaka oqo o jiova, 'baleta ni o sa talaidredre ki na vosa ni kalou ka sega ni maroroya na i vakaro sa tukuni vei iko mai vua na kalou o jiova, 'o sa lesu mai, ka koya madrai, ka gunu wai ena vanua ka vosa kina vei iko o jiova, 'kua ni kana madrai se gunu wai," na yagomu mate ena sega ni lako ki na nodra i bulubulu na tamamu." sa yaco ni sa kana madrai oti ka gunu talega, sa vakara-tautaki talega vua na asa. ni sa lako yani, sa sotavi koya e dua na laione ena sala ka vakamatei koya. sa viritaki tu na yagona ena sala, ka

sa tucake tu e yasana na asa kei na laione talega. era sa lako yani na tamata ka raica na yago ni mate sa tu ena sala kei na laione sa tu voleka kina. era sa lako yani ki na koro ka talanoataka ena vanua sa tiko kina na parofita qase. ni sa rogoca o koya na parofita e a kauti koya lesu mai na sala, sa tukuna "oqo na tamata ni kalou sa talai dredre mai na vosa ni kalou, na kalou sa soli koya ki na laione, sa basuraki koya ka vakamatei koya, me vaka na vosa i jiova, e a vosa kina vua." sa tukuna vei luvena, "vakarautaka na asa vei au." sa vakarautaki na asa vua. sa lako yani ka raica na yagona na tamata ni kalou ni sa tu ena sala, ka rau sa tu vata na asa kei na laione e yasana. na laione sa sega ni kania na yagona se basuka na asa. na parofita sa keveata cake na yago ni tamata ni kalou ka vakadavora ena asa ka kauta lesu. sa lako yani na parofita oqo ka vakalolokutaki koya ena koro ka buluta na tamata ni kalou. sa biuta na yagona ena nona i bulubulu, ka era sa vakalolokutaki koya ka tukuna tiko "na taciql! na taciql!" ni sa buluta oti, sa tukuna vei na luvena tagane, "ni'u sa mate, ni buluti au e nai bulubulu sa bulu kina na tamata ni kalou, na suiqu me tiko tarava na suina. "na veika kece sa kacivaka yani o koya me vaka na vosa i jiova ena vuku ni cabocabo ni soro e peceli, ena vuku ni veitikitoko tabu ena tikina cecere era sa tiko ena koro mai samaria, ena yago vakaidina." ni sa oti na veika oqo o jeropoame sa sega ni lako tani mai na nona sala ca. sa caka cala tale ena nona digitaka na bete mai na vei wasewase kecega baleta na tikina cecere; o koya ga sa vinakata, sa vakatabui sara, ka sa dua vei ira na bete ni tikina cecere. oqo sara ga nai valavala ca ni vale nei jeropoame, ni sa dodonu me vakawabokotaki ka vakarusai mai na dela i vuravura.

14

ena gauna o ya o apaitia na luvei jeropoame sa tauvimate. sa tukuna o jeropoame vua na watina, "mo tucake vakaisulu mo kua ni kilai, me ra kua ni kila kina ni o wati jeropoame, ka lako ki sailo. sa tiko mai kea o eaija na parofita o koya sa tukuna vei au ni'u na tui vei ira na tamata oqo. "mo kauta e tini nai buli madrai, me so na keke, dua na tavaya oni, ka lako vua; ena tukuna mai vei iko na veika baleta na gone." sa cakava vakakina na wati jeropoame, sa tucake ka lako ki sailo, ka lako ki na vale nei eaija. sa boko tu na matai eaija ni sa qase sara. sa tukuna o jiova vei eaija, "oqo na wati jeropoame, sa lako tiko mai me tarogi iko me baleta na luvena ni sa tauvimate. mo tukuna vakaoqo vua; ni sa lako tiko mai me vaka e dua tale na yalewa." sa yaco, ni sa rogoca o eaija na rorogo ni kalawa mai na katuba, sa tukuna, "curu mai na wati jeropoame, na cava o via vaka kina e dua tale na yalewa? ni'u sa talai mai vei iko ena dua nai tukutuku ca. "lako ka tukuna vei jeropoame, 'sa tukuna o jiova na kalou ni isireli: "baleta ni'u sa vakacerecerei iko vei ira na tamata ka cakava mo lewa vei ira na noqu tamata na isireli, "ka kauta tani na matanitu mai na vale i tevita ka solia vei iko, ia, o sa sega ni vaka taki tevita na noqu tamata o koya sa maroroya na noqu i vakaro ka muri au ena yalona taucoko â€" me cakava ga kina na veika sa dodonu e mataqu; "iia, o iko sa cakava na ka ca vei ira kece sa tiko e matamu, ni sa cakava vei iko na vei

kalou ka cakava na matakau mo vakacudrui au kina, ka biuti au ki dakumu. "mo kila, au na kauta mai na veika caca ki na vale nei jeropoame, au na musuka tani na tagane kece e isireli, bobula se i taukei; au na kauta tani na kawa mai na vale nei jeropoame, me vaka e dua sa kauta tani na benu me yacova ni sa oti. "na koli ena kani ira kecega sa nei jeropoame sa mate ena koro, kei ira na manumanu vuka era na kani ira kecega sa mate ena taudaku ni koro, ni sa tukuna oqo o jiova!" "mo tucake mo lako ki nomu vale, ni o sa curu yani ki na koro, ena mate na gone. "era na tagicaki koya kece na isireli ka buluti koya, ni sai koya duadua ga mai vei jeropoame sa na lako ki nai bulubulu, baleta ni sa kune vua e dua na ka e vinaka vei jiova na kalou ni isireli mai na vale nei jeropoame. "o jiova ena vakatubura vua e dua me tui e isireli â€" o koya ena musuka tani na vale nei jeropoame: oqo na kena siga, io, oqo sara ga! "o jiova ena samuti isireli me vaka e dua na co ena loma ni wai. ena cavuti isireli tani mai na vanua vinaka e a solia vei ira na tamadra ka vakasesei ira yani ki na taudaku ni ucivai, baleta ni ra sa cakava na matakau me ra vakacudrui jiova kina. "o jiova ena soli isireli yani ena vuku ni valavala ca i jeropoame, ni sa valavala ca o koya, ka vaka valavala ca taki ira na tamata." sa tucake na wati jeropoame ka lako yani ka yaco ki tirasa. ni sa yaco yani ki na mata ni katuba ni vale, sa mate na gone. era sa buluti koya: era sa tagicaki koya na isireli kecega me vaka na vosa i jiova e a vosataka vei eaija na nona tamata na parofita. na vo ni veitukutuku kece sa cakava o jeropoame, na nona i valu kece kei na nona lewa, era sa volai ena i tukutuku ni veigauna nodra na tui e isireli, sa lewa o jeropoame me ruasagavulu ka rua na yabaki, ka sa vakacegu vata kei ira na tamana, o netava na luvena sa veiliutaki ena vukuna. o reopoame na luvei solomoni sa lewa e juta. sa yabaki vasagavulu ka dua o reopoame ni sa vakatekivu me tui kina. sa lewa me tinikavitu na yabaki e jerusalemi, na koro sa digitaka o jiova mai vei ira kece na yavusa e isireli me vakatikora kina na yacana. na yacai tinana o naema na amonaiti. sa caka ca o juta ena mata i jiova, ka era sa vakayavalati koya vaka ca sara me vuvutaki ira ena vuku ni nodra i valavala ca, ni sa ca vakalevu sara mai na nodra na tamadra. ni ra sa tara talega vei ira na tikina cecere, nai tikotiko tabu, na matakau kau ena veititina cecere kece kei na vei ruku ni vunika kece. era sa vakacala kece na tamata ena vanua. era sa cakava na ka vakasisila mai na veivanua â€" o koya sa vakacevutaka oti o jiova mai na matadra na isireli. sa yaco ena i kalima ni yabaki ni lewa nei reopoame, ni sa lako tale mai ki jerusalemi o tui sisaki mai ijipita. sa kauta tani na i yau mai vale i jiova kei na vale ni tui, sa kauta na ka kecega. sa kauta talega na bai koula e a sa cakava tu o solomoni. sa cakava o reopoame na yaya varasa me kena i sosomi ka biuta tu vei ira na veiliutaki ni vakatawa, o ira sa dauyadrava na katuba ni vale ni tui. ena veigauna sa dau curu kina ki na vale ni kalou, na tui â€" era sa dau kauta yani nai vakatawa ka kauta lesu tale mai ki na vale ni vakatawa. na kena vo ni cakacaka nei reopoame kei na veika kece e cakava, era sa sega beka ni vola ena i vola ni tukutuku ni veigauna nodra na tui e juta? e rau sa dau vala tu ga o reopoame kei jeropoame e

na nodrau veisiga kece. sa vakacegu vata kei ira na nona qase o reopoame ka sa bulu vata kei ira ena koro i tevita. na yaca i tinana o naema na amoraiti. sa veiliutaki o apijami na luvena me kena i sosomi.

15

ena i ka tinikawalu ni yabaki nei jeropoame na luvei nabati, sa tui kina e juta o apijami. sa lewa tiko e jerusalemi me tolu na yabaki. na yaca i tinana o maeka na makubui apisalome. sa muria nai valavala ca kecega nei tamana, ni sa cakava tikoga e matana; sa sega ni dina na yalona vua na kalou o jiova, me vaka na yaloi tevita na tamana. ena vuku i tevita ga sa solia kina vua na kalou o jiova e dua na cina e jerusalemi, me vakatikora kina na luvena me muri koya kei na nona vakadeitaki jerusalemi; baleta, ni sa cakava o tevita na veika e vinaka vua na kalou ka sa sega ni vuki tani mai na veika sa vakarota vua na kalou ena veisiga ni nona bula, vaka vo ga na veika me baleti uraia na itaiti. e rau sa dau vala talega o reopoame kei jeropoame ena nona bula kecega. na kena vo ni veicakacaka i apijami kei na veika kece sa cakava, era sa sega beka ni volai ena i tukutuku ni veigauna nodra na tui juta? e rau sa dau vala talega o apijami kei jeropoame. sa vakacegu o apijami vata kei ira na tamana, ka era sa buluti koya ena koro i tevita. sa veiliutaki o esa na luvena ena vukuna. ena i ka ruasagavulu ni yabaki ni veiliutaki i jeropoame e isireli, sa lewa o esa e juta. sa lewa me vasagavulu ka dua na yabaki e jerusalemi. na buna o maeka na makubui apisalome. sa cakava o esa na veika sa vinaka vei jiova me vakataki tevita na tamana. sa vakatabuya na tamata ca mai na vanua ka basuraka na matakau kecega era sa cakava na tamana. sa vakagalalataki maeka talega na buna, mai na nona i tutu vaka tinani tui, baleta ni sa bulia nai vakatakarakara vakasisila kei asera. o esa sa taya sobu nai vakatakarakara kei asera ka vakama ena bati ni wai mai kitironi. era sa sega ga na vakagalalataki na veitikina cecere. sa dina tikoga na yaloi esa ena nona veisiga taucoko vua na kalou. sa kauta lesu talega mai ki na vale ni kalou na veika kece sa vakacabori vata tukuna mai vei tamana kei na veika ga sa vakacabora o koya me vaka na siliva, na koula, kei na veiyaya tale eso. sa dua na i valu e rau sa vala kina o esa kei baesa na tui isireli ena nodrau gauna. sa lako cake mai o baesa na tui isireli ki juta, ka tarai rama me kua ni dua kina e lako yani se lako mai vei esa na tui juta. o esa sa taura kece na siliva kei na koula era sa tiko ena vale ni kalou kei na vale ni tui esa ka solia yani ki na ligadra na nona tamata. sa talai ira yani vei peni-atati na luvei tabirimoni, na luvei esioni na tui siria sa tiko mai tamasiko ka tukuna, "me dua na nodrau veiyalayalati, o iko kei au me vakataki tamamu kei tamaqu. au sa vakauta yani oqori nai solisoli na siliva kei na koula. lako mai ka tamusuka na nomu veiyalayalati kei baesa na tui isireli, me vakasuka kina mai vei au." sa rogoci tui esa o peni-atati ka vakatala na nona i valu e na veikoro e isireli. sa valuti ijoni, tani, beci, maeka kei kinaroci kece kei na vanua kece vaka navitalai. ni sa rogoca o baesa na veika oqo, sa tuvakadua na nona tarai rama cake ka sa la'ki tiko e tirisa. sa vosa e juta taucoko o esa; sa sega ni dua sa vakavoci

kina. era sa kauta tani na kau kece mai rama kei na vatu talega, sa tarai rama kina o baesa, na veiyaya oqo sa tarai kipa mai penijamini kina o tui esa kei misipa talega. na vo ni veicakacaka kece sa cakava o esa, na nona kaukauwa kece, kei na ka sa cakava, na veikoro sa tara, era sa sega beka ni volai ena i vola ni tukutuku ni veigauna nodra na tui juta? ia sa qase mai, sa tauvimate vaka ca sara na yavana. sa vakacegu vata kei ira na tamana o esa, ka sa bulu vata kei ira na tamadra ena koro i tevita na tamana, o josavate na luvena, sa veiliutaki ena vukuna. o netava na luvei jeropoame sa tui e isireli ena i karua ni yabaki nei esa na tui juta. sa lewa e isireli me rua na yabaki. sa caka ca ena mata i jiova, ka muria na sala nei tamana, kei na nona i valavala ca sa vakavalavalacataki isireli kina. o baesa na luvei eaija ena vale nei isakari sa buki vere ena vukuna. sa vakamatei koya o baesa mai kibecononi na vanua vaka filisitia, ni ra se toka vuni o netava kei ira kece na isireli me baleti kibecononi. sa vakamatei koya o baesa ena i katolu ni yabaki nei esa na tui juta, ka sa veiliutaki kina. sa qai yaco, ni sa tui kina o koya, sa vakamatea na kawa kece i jeropoame. sa sega ni vakavoca e dua mai na vale nei jeropoame me cegu tale na ucuna. era sa vakarusai kece me vaka na vosa i jiova ea vosa kina vua na nona tamata o eaija mai siloni, baleta nai valavala ca nei jeropoame sa vakavalavalacataki ira kina na isireli. ena nona veivakayalocataki oqo, sa vakayalocataki jiova kina na kalou ni isireli me cudru. na vo ni cacakaka nei netava kei na ka kece e cakava, era sa sega beka ni volai e nai vola tukutuku me baleti ira na tui isireli? e rau sa dau vala o esa kei baesa na tui isireli ena nodrau gauna. ena i katolu ni yabaki nei esa na tui juta, o baesa na luvei eaija sa tui kina e isireli taucoko mai tirisa, ka lewa me ruasagavulu ka va na yabaki. sa caka ca ena mata i jiova ka lako ena sala nei jeropoame kei na nona i valavala ca sa vakavalavalacataki isireli kina.

16

na vosa i jiova sa lako mai vei jeu na luvei anani ena vuku i baesa ka vaka: "ena noqu vinaka taucoko, au a laveti iko cake mai na kuvu ni soso ka vakatikori iko mo lewa vei ira na noqu tamata na isireli ka o sa lako ena sala nei jeropoame ka o sa vakavuna na nodra valavala ca na noqu tamata na isireli, ka o sa vakavuna na noqu cudru ena vuku ni valavala ca," e dina, au na kauta tani na bula vinaka nei baesa kei na bula vinaka ni nona vale, ka au na cakava na nomu vale me vaka na vale nei jeropoame na luvei nabati. "na koli, ena kani cei ga sa nei baesa, ka mate ena koro, kei na manumanu vuka ena kani cei ga sa mate ena taudaku ni koro." na kena vo ni cacakaka nei baesa, na ka e cakava kei na nona kaukauwa, era sa sega beka ni volai ena i vola ni tukutuku ni veigauna nodra na tui isireli? sa vakacegu vata kei ira na tamana o baesa ka era sa buluti koya e tirisa. sa lewa o ela na luvena ena vukuna. sa lako talega mai na vosa i jiova vei jeu na parofita na luvei anani ena vuku i baesa kei na nona vale. ena vuku ni ca kece sa cakava ena mata i jiova, ka vakavuna na nona cudru ena vuku ni cacakaka ni ligana, me vaka na vale nei jeropoame baleta talega na nona vakamatei ira. ena i ka ruasagavulu

ka ono ni yabaki i esa na tui juta, o ela na luvei baesa sa tui e isireli. sa lewa mai tirisa me yabaki rua. na nona tamata o simiri, nai liuliu ni veimama ni nona qiqi ni valu, sa bukiveretaki koya, ena nona mateni tiko mai tirisa oqo ena vale nei anasa, na dauveiqaravi mai nona vale. o simiri sa lako yani, ka samuti koya ka vakamatei koya ena i ka ruasagavulu ka vitu ni yabaki nei esa na tui juta, ka lewa ena vukuna. sa yaco ni sa vakatekivu tiko na nona lewa, ena nona se qai dabe tikoga ena nona i dabadabe vakaturaga, sa vakamatei ira kece na vuvale nei baesa, sa sega ni vakavoca e dua na tagane, vei ira talega na wekana se nona i tokani. o simiri sa vakamatei ira kece na kawa i baesa, me vaka na vosa i jiova, sa vosa kina ena vukui baesa mai na gusui jeu na parofita, ni valavala ca kece nei baesa kei na i valavala ca kece i ela na luvena, era sai valavala ca kina na isireli, ka vakavuna na cudru nei jiova na kalou ni isireli ena vuku ni matakau. na kena vo ni cakacaka nei ela kei na ka kece sa cakava, era sa sega beka ni volai ena i vola ni tukutuku ni veigauna nodra na tui isireli? ena i ka ruasagavulu ka vitu ni yabaki nei esa na tui juta, sa veiliutaki e tirisa o simiri me vitu na siga. era sa keba vakaivalu na tamata me baleti kibeconi na vanua vaka filisitia. era sa rogoca na tamata ni sa tukuni, "o simiri sa bukia na vere ka sa vakamatea na tui." o ira kece na isireli era sa vakatikori omiri nai liuliu ni mataivalu me tui kei isireli ena siga o ya ena nodra keba. o omiri kei ira kece na isireli era sa lako cake mai kibeconi ka tauri tirisa. sa qai yaco, ni sa raica o simiri ni sa tauri na koro, sa lako ki na vale ni tui ka vakama na vale ni tui vata kei koya, ka sa mate kina, baleta nai valavala ca sa cakava o koya sa ca sara ena mata i jiova, ni sa lakova nai lakolaki i jeropoame, kei nai valavala ca oqori sa vakaivalavalacataki ira na isireli. na vo ni cakacaka sa cakava o simiri, kei na vuaviri sa cakava o koya, era sa sega beka ni volai ena i vola ni tukutuku ni veigauna nodra na tui e isireli? era sa wase rua na lewei isireli, e dua nai wase era sa muri tibini na luvei kinaci era sa buli koya me tui, ka dua na veimama era sa muri omiri. o ira sa muri omiri era sa dei mai vei ira sa muri tibini na luvei kinaci. sa mate o tibini ka sa tui ga o omiri. e na i ka tolusagavulu ka dua ni yabaki nei esa na tui juta, sa tui kina e isireli o omiri ka sa lewa me tinikarua na yabaki e tirisa. sa volia na delana mai samaria mai vei sema me va na udolu na dola; sa tara cake na delana o ya, ka vakayacana na koro o ya me samaria, sa vakayacani ga vei sema nai taukei ni delana. o omiri sa caka ca ena mata i jiova, ka sa ca vakalevu sara mai vei ira sa liu vua. ni sa muria o koya na sala nei jeropoame na luvei nepati, kei na nona i valavala ca, sa vakavuna na nodra valavala ca na isireli taucoko ka sa vakayalo ca taka na kalou me cudruva na nodra matakau. na kena vo ni cakacaka nei omiri, sa cakava, kei na kaukauwa e vakaraitaka, era sa sega beka ni volai ena i vola tukutuku ni veigauna nodra na tui isireli? sa vakacegu o omiri kei ira na tamana ka sa bulu mai samaria. sa lewa ena vukuna o eapi na luvena. ena i ka tolusagavulu ka walu ni yabaki nei esa na tui juta, o eapi na luvei omiri sa tui e isireli; sa lewa e isireli mai samaria me ruasagavulu ka rua na yabaki. o eapi na luvei omiri sa caka ca ena mata i jiova vakalevu sara mai vei ira na sa liu vua. sa yaco ni

sa muria tiko nai valavala ca nei tamana o jeropoame na luvei nebati, sa tauri jesepele talega me watina, na luvei ecipeali na tui saitoni, ka sa lako ka lotu vei peali ka qaravi koya. sa tara talega nai cabocabo ni soro vei peali, ena vale ni soro nei peali, ea tara ga o koya mai samaria. sa cakava talega o eapi e dua na matakau. o eapi sa cakava me ca vakalevu ga na yaloi jiova na kalou me cudru vakalevu kina, mai vei ira kecega sa liu vua. ena nona gauna o ieli mai peceli sa tarai jeriko. sa vakadavora na yavu vata kei na luvena o abirami na ulumatua kei na luvena gone duadua o sekubi e rau sa vakatikora vata na matamata, me vaka ga na vosa i jiova, sa vosa kina mai vei josua na luvei nuni.

17

o ilaijia na kai tisiba o ira sa tiko mai kiliasi sa tukuna vei eapi, "me vaka sa bula o jiova na kalou kei isireli, ena matana au sa tu kina, ena sega na tegu se uca ena veiyabaki oqo, vakavo ke'u sa vosa kina." sa yaco tale mai vua na vosa i jiova ka vaka, "mo lako tani e ke ka lako vaka kina tokalau ka la'ki vuni tiko ena mata ni wai mai kirici ka sa dau drodro yani ki na joritani. "o na gunu tiko ga mai na mata ni wai mai oqori, ka au na vakatala yani na reveni me vakani iko mai kea." sa lako o koya me vaka na vosa i jiova á€" ni sa lako ka la'ki tiko ena mata ni wai mai kirici sa dau drodro yani ki na joritani. sa dau kauta mai na reveni oqo na kena madrai kei na kena lewe ni manumanu ena mataka, kei na yakavi talega; sa dau gunu talega mai na wai o kirici. sa yaco me sa maca mai na mata ni wai mai kirici á€" baleta ni sa sega ni tau na uca ena vanua. sa yaco tale mai na vosa i jiova vei ilaijia ka vaka, "tukake o ilaija ka lako ki sarifaci, ni sa yaco yani ki na matamata ni koro, sa tiko mai kea e dua na marama sa caka buka tiko. sa kaciva sara yani me vaka, "kauta mai e dua na wai me'u gunu mada." ni sa lako tiko yani na vada, sa kaci tale yani o ilaijia, "kauta talega mai e dua na madrai." sa sauma mai na yada, "me vaka sa bula o jiova, sa sega vei au na madrai, sa tiko vakalailai ga na falawa, ka vakalailai na waiwai ena tavaya, raica, au sa kauta vakalailai tiko ga oqo na buka ka la'ki vakarautaka me keirau kana kina, o au kei na luvequ tagane, ka mate yani." sa tukuna sara vua o ilaijia, "kua ni o rere, lako ka cakava me vaka o sa vosa kina, mo cakava mada ga vei au e liu e dua na keke ka kauta mai vei au, ni oti o ya mo qai cakava na kemudrau. "ni sa tukuna na kalou o jiova ni isireli: 'ni na sega ni oti na falawa mai na kena taga kei na waiwai mai na kena tavaya me yacova ni sa vakatauca na kalou na uca e vuravura.'" sa lako yani na yalewa ka cakava me vaka na vosa nei ilaijia ka e ratou sa kana tiko ga me vaka sa kena lewa. sa sega ni oti rawa na falawa kei na waiwai me vaka na vosa i jiova, sa vosa kina o ilaijia. ni sa oti na veika oqo, na luvena tagane na yada, sa tauvimate mai á€" sa bibi sara na tauvimate oqori, ka sa yaco me sa oti sara na nona i cegu. sa tukuna vei ilaijia o tinana, "na cava tale me'u cakava vei iko na tamata ni kalou? o sa lako tiko beka mai, me'u mai vakananumi e na i valavala ca ka me mate kina o na luvequ

tagane?" sa tukuna vua o ilaijia, "kauta mai eke na luvemu." sa keвета na gone ka kauti koya ki na tikini vale e cake sa tiko kina o koya, ka vakadavora na gone ena nona i davodavo. sa kaci yani vei jiova ka vaka, "i jiova na kalou. o ni sa kauta beka mai na leqa vua na yada oqo â€" o koya sa mai maroroi au tiko ena nomuni vakamatea na luvema?" sa vakaruruga yani na gone ena yagona vakatolu, ka tagici jiova tikoga ka vaka: "kemuni jiova, au kerei kemuni me lesu tale vua na gone oqo, na yalona." sa rogoci ilaijia o jiova â€" ka sa lesu tale vua na gone na yalona, ka sa bula tale. sa keveta na gone o ilaijia ka kauta sobu mai, sa solia vei tinana, ka tukuna, "sa bula na luvemu!" sa tukuna na yalewa vei ilaijia, "ena ka oqo au sa kila kina ni o sa tamata ni kalou kei na vosa ni kalou sa tiko e gusumu, sa ka dina sara."

18

ni sa oti e dua na gauna sa yaco tale mai na vosa i jiova vei ilaijia, oqo, ena i katolu ni yabaki ka vaka: "lako ka vakaraitaki iko vei eapi, au na qai tala yani ki vuravura na uca." sa lako oilaijia ka vakaraitaki koya vei eapi, ni sa dua na lauqa levu e samaria. o eapi sa kacivi opetaia mai, o koya sa dau lewa tiko na nona vale. (o opetaia sa dua e rerevaka vakalevu na kalou. ni o jesepele sa vakamatei ira vakaca sara na parofita ni kalou, i, o opetaia sa kauta e dua na drau na parofita ka 'la'ki vunitaki ira, ya limasagavulu ena dua na qara vatu, me vakani ira tiko ka vakagunuvi ira tiko mai kea.) sa tukuna o eapi vei opetaia, "lako mada yani ki na vanua taucoko ka vakaraica de dua na mata ni wai e ra sa tubu vinaka kina na co, me ra mai kana kina na ose kei na meule me ra bula tiko ga kina, me ra kua ni mate kina na manumanu susu." era sa wasewasea na vanua kece mera vakararai kina, sa lako ena dua na yasana o eapi, ka lako talega ki na dua tale na yasana o opetaia. ni sa lako yani o opetaia ena sala, e rau sa sota vakasauri kei ilaijia, sa kilai ilaijia sara ka cuva ki na ruku ni yavana ka tukuna, "sai iko dina beka oqori na noqu turaga o ilaijia?" sa sauma yani o ilaijia, "sai au oqo, lako ka tukuna vua na nomu turaga, 'ni sa tiko oqo o ilaijia.'" sa tukuna tale mai o opetaia, "me'u i valavala ca vakacava, ni o sa soli au tiko ki na ligai eapi, me vakamatei au?" "me vaka sa bula na kalou o jiova, sa sega ni dua na vanua se matanitu me sega ni vakatala kina e dua me vakaraici iko; kevaka era na tukuna, 'sa sega eke o koya,' sa dau taura e dua nai vakadei mai na veimatanitu kei na veivanua ni ra sa sega ni kunei iko dina. "oqo o sa tukuna mai, 'lako tukuna vua, na nomu turaga, 'sa tiko oqo o ilaijia'!" "ena yaco ni'u sa lako tani mai vei iko, na yalo ni kalou ena kauti iko ki na dua na vanua au sega ni kila; ni'u sa lako me tukuna vei eapi ka ena sega ni kunei iko o koya, ena qai vakamatei au. oi au na nomuni tamata sa rerevaki jiova mai na gauna ni noqu se cauravou kina. "sa sega beka ni tukuni vua na noqu turaga na veika au cakava ena gauna e vakamatei ira kina na parofita i jiova o jesepele, na noqu vunitaki ira e duanadrau na parofita i jiova, me ya limasagavulu dua na qara, kei na noqu vakani ira tiko ka vakagunuvi ira talega? "oqo, o sa tukuna, 'lako ka tukuna vua na nomu turaga, 'sa tu oqo o ilaijia'" ena qai vaka-

matei au o koya!" sa tukuna mai o ilaijia, "me vaka sa bula na kalou o jiova, o koya au sa tu e matana, au na vakaraitaki au vakaidina vei koya e ni kua." sa lako o opetaia me sota kei eapi, ka tukuna vua: sa lako mai o eapi me sota kei ilaijia. sa yaco ni sa raici ilaijia o eapi, sa tukuna vua, "sai iko dina oqori na dauvakacaca ni isireli?" sa sauma mai o ilaijia, "au sa sega ni dauvakacaca e isireli, o iko ga kei na vale nei tamamu sa dau vakacaca e isireli, o ni sa biuta kina nai vakaro nei jiova, ka o ni sa muri peali. "mo talaki ka soqoni ira kece na luvei isireli vei au ena ulunivanua mai kameli, me va na drau limasagavulu na parofita nei peali kei na va na drau na parofita nei asera, o ira sa kana tiko ena teveli nei jesepele." sa talatala o eapi vei ira na luvei isireli, ka vakasoqoni ira na parofita e na ulunivanua e kameli. sa lako mai vei ira na tamata kecega o ilaijia ka tukuna: "me cava soti na kena dede na nomuni veidre tiko ena ka e rua oqo? kevaka sa kalou o jiova, ni muri koya, kevaka sai peali â€" ni muri koya." era sa sega ni tukuna e dua na ka na tamata. sa tukuna oilaijia vei ira na tamata, "au sa parofita duadua ga i jiova sa vo tiko â€" na parofita nei peali sa va na drau limasagavulu na tamata. "me ra solia mai e rua na bulumakau, ka me ra digitaka e dua na bulumakau me nodra, me ra cebecebeta ka biuta e dela ni buka, ia me kua mada ni waqa na buka. au na vakarautaka talega e dua na bulumakau, ka me biu e dela ni buka e se boko tu. "mo ni qai kaciva na yaca ni nomuni kalou, au na kaciva na yaca i jiova, na kalou ga ena sauma mai ena bukawaga, sa kalou o koya." era sa vosa na tamata kecega ka tukuna, "sa vosa vinaka oqori." sa tukuna o ilaijia vei ira na parofita i peali â€" "mo ni digitaka e liu e dua na bulumakau ka vakarautaka, ni kemuni sa rui lewe levu, ka kaciva na yaca ni nomuni kalou, ia, mo ni kua ga ni vakawaqa na buka." era sa taura na bulumakau sa soli oti vei ira, era sa vakarautaka ka kaciva na yaca i peali, mai na mataka ki na sigalevu ka vaka: "i peali, mo ni rogoci keimami." sa sega na rorogo, sa sega ni dua e sauma mai. era sa ladeladeva nai cabocabo ni soro era sa cakava. ni sa siga levu tutu, sa vakalialiai ira o ilaijia ka tukuna, "mo ni kaci vakadomoi levu ni sa kalou o koya; ena rawa ga ni se vakanananu tiko, se, e osooso tiko beka, se, e se gade tu beka i na dua na vanua, se, e se moce tiko ni dodonu me sa vakayadrati oqo." e ra sa qai kacikaciga vakalevu ka tavatavai ira me vaka na kena i valavala ena i sele me yacova ni ra sa dradra tu. ni sa sivi na sigalevu tutu, era sa parofisai tiko me yacova na gauna ni vakacaboi soro ni yakavi. sa sega ga ni dua na rorogo, sa sega na kena i sau, sa sega talega ni dua e bau veikauwaitaki. sa tukuna yani o ilaijia vei ira kece na tamata "mo ni toso voleka mai vei au," era sa toso voleka mai na tamata vua, sa vakavinakataka nai cabocabo ni soro nei jiova e a sa kabasu tu. sa taura o ilaijia e tinikarua na vatu me vaka kedra i wiliwili na yavusa ni luvei jekope, mai vei koya sa lako mai kina na vosa i jiova ka vaka â€" "sa na yacamu o isireli." sa tara na i cabocabo ni soro ena vatu ki na yaca i jiova, ka sa kelua wavoki na i vakata ena i cabocabo ni soro me rauta e rua nai vakarau sila. sa tuvana vakavinaka na buka, ka cebecebeta na lewe ni bulumakau ka biuta ena dela ni buka ka tukuna, "mo ni vakatawana e va na vokete ena wai ka sova ena i soro kama kei na

buka talega." sa tukuna tale, "dou cakava tale vakarua" era sa vakasusuataka tale vakarua e se baci tukuna tale, "me kava tolu," era sa cakava vakatolu. sa sinai nai cabocabo ni soro kei nai vakata talega ena wai. ni sa yaco mai na gauna ni vakacaboi soro ena yakavi, sa toso voleka mai o ilaijia na parofita ka tukuna, "i jiova na kalou i eparama, aisake, kei isireli me kilai e daidai ni kemuni sa kalou e isireli, ni sai au talega na nomuni tamata, ka, au sa cakava talega na veika oqo ena nomuni vosa ga." mo ni rogoci au, i jiova, mo ni rogoca, me ra kila kina na vei tamata oqo ni sai kemuni o jiova na kalou, ni kemuni sa veisautaka tale na yalodra vei kemuni." sa lutu mai na bukawaqa mai vei jiova ka kania nai soro, na buka, na vatu, na dravusa, ka sa gunuva na wai kecega sa tu e nai vakata. ni ra sa raica na tamata kece na veika oqo, era sa cuva vakatoboicu ki na qele ka tukuna, "sa kalou ga o jiova, sa kalou ga o jiova!" sa qai tukuna vei ira o ilaijia, "me ra vesu mai na parofita i peali! me kua ni dua vei ira me dro!" era sa vesuki ira; ka sa kauti ira mai ki na mata ni wai mai kisoni ka vakamatei ira mai kea. sa tukuna o ilaijia vei eapi, "mo lako cake ka kana ka gunu, ni sa lako tiko mai oqo na rorogo ni uca levu." sa lako cake o eapi me kana ka gunu. sa lako cake o ilaijia ki na delai kameli, sa cuva sobu ki na qele ka biuta na uluna ena maliwa ni duruna, ka tukuna vei ira na nona tamata, "mo ni lako ka rai ki wasawasa," sa lako cake e dua ka rai ki wasawasa ka tukuna, "sa sega ni dua na ka." sa vakavitu na nona tukuna, "mo lako tale." sa qai yaco ena i ka vitu ni gauna, sa qai tukuna mai, "sa dua na o lailai me vaka na liga ni tamata, sa tubu cake tiko mai vakayawa sara," sa tukuna kina, "mo lako cake vei eapi ka tukuna, vakarautaka na nomu qiqi, ka lako sobu ni bera ni tarovi iko na uca." sa qai yaco, ni sa buto mai na lomalagi ena o, ka sa dua mai na uca levu. sa tucake o eapi ka sa lako yani ki jeserieli. sa lako mai vei ilaijia na liga i jiova, ka sa vaca na tolona o ilaijia ka cici siviti eapi ki na matamata mai jeserieli.

19

sa tukuna o eapi vei jesepele na veika kece sa cakava o ilaijia kei na nona vakamatei ira kece na parofita ena i seleiwau. sa tala e dua nai talai o jesepele vei ilaijia ka vaka: "me ra cakava vei au na veikalou, vakalevu kevaka au na sega ni cakava na nomu bula me vaka e dua vei ira oqo, ena gauna vata ga oqo ena siga ni mataka." ni sa raica o koya na veika oqo, sa tucake ka drovaki bula, ka yaco sara ki perisepa na koro sa nei juta, ka biuti ira tiko na nona tamata e kea. o koya, sa lakova e dua nai lakolako me dua na siga vaka ki na vanua liwa, ka yaco ni sa mai dabe sobu tiko ena dua na vunika. sa masu ena bogi o ya me mate, ka sa tukuna, "sa rauta oqo, jiova, mo ni kauta tani na noqu bula, ni'u sa sega ni uasivi vei ira na tamaqu!" ni sa davo sobu me moce ena ruku ni vuni niusawa, sa tarai koya vakasauri e dua na agilosu ka tukuna vua, "tucake mo kana." ni sa rai yani, sa toka voleka e uluna e dua na keke sa tavu oti, e dua na tavaya wai. sa kana, ka gunu, ka davo me moce tale. sa lako tale mai vakarua na agilosu i jiova ka tarai koya ka tukuna, "mo tucake ka kana, ni sa rui yawa nai lakolako vei iko." sa tucake ka kana ka gunu talega: sa lako ena kaukauwa ni ka

e kania, me vasagavulu na siga ka vasagavulu na bogi me yaco sara i orepi, na ulunivanua ni kalou. e kea sa curu sara ki na dua na qara vatu, ka moce kina ena bogi, raica sa yaco mai vua na vosa i jiova, ka tukuna vua, "na cava o cakava tiko eke, ilaijia?" sa sauma mai, "au sa rui yaloca ena vuku i jiova na kalou levu, ni o ira na luvemuni na isireli era sa biuta na nomuni veiyalayalati, ka basuka sobu na nomuni cabocabo ni soro ka vakamatei ira na nomuni parofita ena i seleiwau, oi au ga sa vo tiko, ka era sa vakasaqarai au tiko me vakamatei au." sa tukuna vua o jiova: "lako yani ka tucake tu ena ulunivanua ena mata i jiova", ena lako e matamu o jiova, ena dua na cagi kaukauwa ka levu, ena vorovorolaka na vatu vakalalai sara ena mata i jiova. sa sega ni tiko na kalou ena cagi oqori. ni oti oqori, sa dua mai na uneune, sa sega ni tiko o jiova ena uneune oqori; ni oti na uneune, sa na muri mai na bukawaqa, sa sega ni tiko o jiova ena bukawaqa â€" ni oti na bukawaqa, sa na muri mai e dua na rorogo malua ka lailai sara. sa yaco, ni sa rogoca oqo o ilaijia, sa ubia na matana ena dua nai sulu, ka lako yani ki na mata ni qara vatu. vakasauri, sa lako mai vua e dua na rorogo ka tukuna, "na cava o sa cakava tiko oqo, ilaijia?" sa sauma mai, "au sa rui yalo ca ena vuku i jiova na kalou cecere; baleta ni ra sa biuta na nomuni veiyalayalati na luvei isireli, ka era sa basuka nai cabocabo ni soro ka vakamatei ira na parofita e nai seleiwau, oi au ga sa vo tiko ka era sa vinakata me ra vakamatei au." sa tukuna vua o jiova; "lako, mo lesu vaka ki na vanua liwa e tamasiko, ni o sa yaco kina, mo lumuti aseli me tui e siria. "mo lumuti jeu talega na luvei nimisi me tui isireli, kei ilaisa na luvei savate e epeli meola mo lumuta talega me parofita me kemu i sosomi. "era yaco, vei koya sa drovaka nai seleiwa nei aseli, ena vakamatei koya o jeu; o koya ena drovaki jeu, rau na sota kei nai seleiwau nei ilaisa. "io, au se maroroya tale tiko ga e vitu na udolu na tamata e isireli, era se bera ni cuva ena duruduru vei peali kei na gusudra talega e se bera ni kisivi koya." sa lako tani mai kea ka raici ilaisa na luvei savate, o koya sa siviya tiko, ena nona muria tiko e tinikarua na pea bulumakau, ka sa tiko sara o koya e nai ka tinikarua ni pea e muri. sa siviti koya o ilaijia ka kolotaka yani vua na nona i ubi. sa biuta sara na nona bulumakau ka muri ilaijia ka tukuna, "mo laivi au mada me'u lako ka reguci tamaqu kei tinaqu, ka, au na qai mai muri kemuni." sa qai tukuna vua, "mo lesu tale ena vuku ni veika au sa cakava vei iko?" sa lako tani mai vua o ilaisa, ka taura nai vua ni bulumakau ka vakamatea na bulumakau ka vakasaqara ka solia yani vei ira na tamata, era sa kana sara, sa tucake me muri ilaijia ka qaravi koya.

20

o peniatati na tui siria sa vakasoqoni ira na nona mataivalu. era sa tu vata kei koya e tolusagavulu karua na tui vata kei na nodra ose kei na qiqinivalu. sa lako cake ka valuti samaria ka vakatubura vakalevu kina na ca. sa vakauta nai tukutuku ki na koro vei eapi na tui isireli ka tukuna vua, "sa tukuna vakaqo o peniatati: na nomu siliva kei na koula sa noqu, o ira na watimuni rairai vinaka kei ira na gone na luvemuni

sa noqu." sa sauma yani na tui isireli ka vaka: "noqu turaga na tui, me vaka ga o sa tukuna, oi au kei ira kece sa noqu, sa nomu." sa lesu tale nai talai ka tukuna: "sa tukuna vaka oqo o peniatati, 'au sa talatala vakaidina vei iko ka tukuna, "mo solia mai vei au na nomu siliva, na nomu koula, na watimuni kece kei ira na luvemuni"; 'au na vakatala yani vei iko ena gauna vata ga oqo ni mataka na noqu tamata, era na vakasaqagara ena nomu vale kei na nodra vale na nomu tamata, me sa na vaka oqo: na veika vivinaka kece o raica e matamu, mo biuta e ligadra me ra taura." na tui isireli sa kacivi ira kece mai na qase ni vanua ka tukuna: "mo ni vakaraica na nona i valavala na tamata oqo ni sa vaqara mai na veivala, ni sa vinakata mai na watiqu kece, na luvetu kece, na noqu siliva kei na koula, au sa sega ni bureitaka vua." o ira kece na qase kei ira kece na tamata era sa tukuna vua, "mo kua ni rogoca se vakadonuya." sa tukuna kina vakaoqo vua na i talaki nei peniatati, "tukuna vua na noqu turaga na tui, 'na veika kece e a tukuna mai vei au e liu, ena i matai ni gauna, au sa vaka io kina," ia na veika oqo na sega ni rawa ni caka. sa lako yani nai talai ka kauta lesu nai tukutuku vua. sa talatala lesu o peniatati ka vaka: "me ra cakava vei au na veikalou ka vakalevu kevaka e se vo na kuvu ni soso e samaria, me kumuna mai na tamata yadua era sa muri au." sa sauma na tui isireli ka vaka, "tukuna vua, 'me kua ni dua e dara na nona i yaragi me dokadokataka me vakataki koya sa luvata na nona i yaragi." sa yaco ni sa rogoca o peniatati nai tukutuku, me vaka ni ra sa gunuvata tiko kei ira na vo ni tui ena i tikotiko ni lewa, sa tukuna kina vei ira na nona tamata, "mo ni tu vakarau," era sa vakarau sara me valuta na koro. sa basika sara mai vakasauri e dua na parofita vei eapi na tui isireli ka tukuna, "sa tukuna o jiova: 'o sa raici ira na lewevuqa oqo? raica, au na soli ira oqo ki na ligamu nikua, o na kila kina ni sai au o jiova." sa taroga o eapi, "mai vei cei?" sa tukuna yani, "sa tukuna o jiova, 'mai vei ira na i liuliu gone ni veiyasana." sa tukuna tale, "o cei ena tuvana nai valu?" sa saumi mai, "o iko." sa vakarautaki ira na veiiliutaki gone ena veiyasana era lewe rua na drau tolusagavulu ka rua na kedra levu, sa oti oqori sa qai vakarautaki ira na tamata kecega, o ira kece na luvei isirelio e vitu na udolu na tamata. era sa lako yani ena siga levu tutu. o peniatati kei ira na tolusagavulu ka rua na tui me ra mai vukei koya, era sa mateni tiko ena i tikotiko ni vakatu lewa. o ira nai liuliu gone era sa lako yani e liu. sa tala talega yani e dua nai lalawala yadra o peniatati ka era sa mai tukuna vua, "era sa lako tiko mai na tamata mai samaria!" sa tukuna sara yani, "kevaka era sa lako tiko mai vakavinaka, me ra tauri bula; kevaka era sa lako tiko mai me vala, me ra tauri bula." o ira nai liuliu gone oqo ni veiyasana era sa lako tani mai na koro kei na mataivalu sa muri ira mai. era sa dui vakamatea na nodra tamata; era sa qai dro na kai siria, ka era sa cicimuri ira, o ira na isireli; sa dro o peniatati na tui siria ena dua na ose kei na kena i valu. sa lako yani o tui isireli ka valuta na i valu ose kei na kena qiqinivalu, ka vakamatei ira na siria ena dua na veivakamatei levu. sa lako mai na parofita vei tui isireli ka tukuna vua, "lako, ka vakaukauwataki iko, toka malua ka raica na cava o rawa ni cakava. ni sa tekivu tale na yabaki, na tui siria ena lako mai me

vala kei iko." o ira na tamata nei tui siria era sa tukuna vua, "na nodra kalou sa kalouga ni veidelana. oqo era sa kaukauwa kina vei keda; kevaka eda na vala kei ira ena buca, eda na kaukauwa vei ira. "na veika oqo mo ni cakava: mera vakasukai na tui, mai na nodra i tutu, ka me vakaisositaki mai vei ira na kavetani; "o na qai tuvana na mataivalu me vaka e dua na mataivalu o a druka kina, na ose ki na ose, na qiqi ni valu me vaka na qiqi ni valu. eda na kaukauwa vei ira." a sa vakarogoca na nodra i vakasala ka cakava. sa yaco ni sa tekivu na yabaki, o peniatati sa tuvai ira na siria ka sa lako cake ki apeki me vala kei ira na isireli. era sa tuvai talega na luvei isireli ka sa soli vei ira nai wase-wase, ka era sa lako yani vei ira. era sa tuva tu na luvei isireli me vaka e dua na qele ni me lailai á€" ia, o ira na siria era sa tawana kece na vanua. sa lako mai na tamata nai kalou ka vosa vua na tui isireli ka tukuna, "sa vosa vaka oqo o jiova, 'baleta ni ra tukuna sa kai siria. "o jiova sa kalou ni veidelana ka sega ni kalou ni veibuca." oqo au na solia kina na i wiliwili ni tamata levu oqo ki na ligamu, o na kila talega kina ni sai au o jiova." era sa mai tiko vakaveibasai tiko me vitu na siga. e na i kavitu ni siga, sa sema nai valu, o ira na luvei isireli era sa vakamatea rawa e dua na drau na udolu na sofia cici e yavadra mai vei ira na kai siria, ena dua ga na siga. o ira na kena vo, e ra sa droi epeki ki na loma ni koro, na lalaga ni bai ni koro sa lutuki ira e ruasagavulu ka vitu na udolu vei ira sa vo. sa dro o peniatati ki na loma ni koro, ena tikina e loma sara ni vale. era sa tukuna vua na nona tamata, "mo kila oqo, ni o ira na tui ni vale nei isireli era sa tui yalololoma. me da sa vakaisulu taga mada ka vesuka na dali e uluda ka lako yani vei tui isireli; de na qai vakabulai iko." era sa sulumaka na tolodra ena taga ka vesuka na uludra ena dali, ka lako mai vei tui isireli ka tukuna, "sa tukuna na nomuni tamata o peniatati, 'isa me'u bula." sa sauma mai na tui, "e se bula tiko o koya? keirau veitacini." era sa waraka tiko na tamata mera raica se era na raica dina na yalololoma mai vua: era sa kila dina mai na nona vosa ka tukuna, "na tacimu o peniatati," sa tukuna sara yani, "lako ka kauti koya mai." sa lako mai o peniatati vei tui isireli, ka sa lako cake ki na qiqi ni tui. sa qai tukuna vua o peniatati, "na veikoro kece sa taura o tamaqu mai vei tamamu au na vakasuka me rawa ni o tara cake na vanua ni veioli me nomu e tamasiko, me vaka sa cakava o tamaqu e samaria." sa qai tukuna mai o eapi, "au na vakatalai iko yani kei na veidinadinati. " sa cakava na veidinadinati vata kei koya ka vakatala yani. e dua na tamata mai vei ira na luve ni parofita, sa tukuna vua e dua na wekana ena vosa i jiova, "mo samuti au na wekaqu." sa bese na wekana ni samuti koya. sa qai tukuna vua, "baleta ni o sa sega ni via rogoca, mo muria na domo i jiova, sa dina sara, ena gauna ga o na lako yani kina mai vei au á€" ena vakamatei iko e dua na laione." ni sa biuti koya, sa lako mai e dua na laione ka vakamatei koya. sa kunea tale e dua na tamata ka tukuna vua, "mo samuti au, na wekaqu." sa samuti koya sara na tamata o ya, ka sa mavoa sara kina. sa lako yani na parofita ka waraka na tui e na sala, ka sa vakalecalecatakaki koya ena dua nai vadreti levu ena matana. ni sa lako mai na tui, sa kaci yani na parofita vua ka vaka: "sa lako yani na nomuni tamata e nai valu, sa lako mai

e dua, ni kauta tale tiko ga mai e dua tale na tamata vei au ka tukuna, 'mo vakatawana na tamata oqo, kevaka ena yali á€' na nomu bula ena vaka na nona bula, se, o na sauma e dua na taledi siliva.' "ni ra se osooso tiko na nomu tamata e ke, e kea talega, sa yali sa na tamata." sa tukuna vua na tui isireli, "sa i koya sara ga oqori na kemu o togoti, o iko ga sa na lewa mai." sa kauta tani sara vakatotolo na vadreti mai matana; sa qai kila na tui isireli ni sa dua vei ira na parofita. sa qai tukuna vua, "sa tukuna vaka oqo o jiova, 'baleta ni o sa vakatara me lako yani na tamata mai na ligamu, au a sa digitaka me vosataka na veivakarusa, o koya oqo na nomu bula sa nona bula kei na nomu tamata, me ra nona tamata.'" sa lako yani na tui isireli ki nona vale e samaria ni sa yalo ca ka loma ca.

21

ni sa oti na veika oqo, o nevote na kai jesereli sa dua tiko na nona veivaini voleka ki na vale vakatui nei eapi na tui samaria. sa tukuna o eapi vei nevote, "solia vei au na nomu veivaini me'u tei kakana draudrau mada kina, baleta talega ni sa voleka toka ga i na vale ni tui. au na solia talega vei iko e dua na veivaini vinaka cake mai na kena oqo, se, kevaka o vinakata, au na sauma kece oqo vaka i lavo." sa sauma o nevote vei eapi, "sa sega ni vakatara o jiova me'u solia nai votavota nodra na tamaqu vei iko!" sa lesu tale ki nona vale o eapi ka sa rarawa sara vakalevu ena vuku ni vosa nei nevote na jesereli, ni sa tukuna, "au na sega ni solia na nodra i votavota na tamaqu." sa davo tiko ena nona i mocemoce ka sa sega ni via raica e dua, ka sega talega ni via kania e dua na ka. sa lako mai o jesepeleli na watina ka vaka: "na cava o sa rui rarawa kina, ka sega ni via kana tiko kina?" sa sauma vei jesepeleli, "baleta ni'u vosa vei nevote na kai jesereli ka vaka, 'mo solia vei au na veivaini me'u volia kevaka sa vinaka vei iko, au na solia talega e dua na nomu veivaini vou,' sa kena i sau mai vei au, 'au na sega ni solia vei iko na noqu veivaini.'" sa sauma tale mai o jesepeleli na watina, "o iko sa lewa e isireli! tucake mo kana ka me mamarau tiko na yalomu; au na solia vei iko na veivaini nei nevote." sa vola nai vola ena yacai eapi, sa dregata ena drega vakatui, ka vakauta nai tukutuku vei ira kece na qase kei na vei turaga ni yavusa, era sa tiko voleka ena koro nei nevote. sa vola na veivola oqo ka tukuna kina, me dua na lolo, ka me vakadaberi o nevote ena i dabedabe cecere vata kei ira na tamata; me vakadaberi e rua na tamata ca ka lialia vata kei koya, me rau beitaki koya kina ka vaka: "o sa vosa vakacacataka na kalou kei na tui." me kau tani ka vakaviriki ena vatu me mate kina. era sa cakava oqo o ira na lewe ni koro me vaka sa vakaroti mai ena i vola nei jesepeleli vei ira na qase kei na veituraga lalai. era sa vakarogoya nai tukutuku ni lolo ka vakadaberi nevote ena vanua dokai vata kei ira na tamata. e rau sa lako mai na tamata ca, lialia oqo ka dabe sara e matana. e rau sa beitaki nevote na tamata ca-lialia oqo e matadra na tamata ka tukuna, "sa vosavakacacataka na kalou kei na tui, o nevote." era sa kauti koya ena taudaku ni koro ka vakaviriki koya ena vatu, ka sa mate sara. era sa talatala vei jesepeleli ka vaka: "sa vakaviriki ena vatu o nevote ka sa mate sara." sa qai

yaco, ni sa rogoca o jesepeleli ni vakaviriki ena vatu o nevote ka sa mate sara, sa qai tukuna vei eapi, "mo tucake ka la'ki taura na veivaini nei nevote na jesereli; ni sa bese ni solia vei iko e nai lavo; ni sa sega tale ni bula tiko o koya, sa mate oti." ni sa rogoca oqo o eapi, sa tucake, ka lako sobu me taukena na veivaini nei nevote na kai jesereli. sa lako mai na vosa i jiova vei ilaijia na kai tisibi ka vaka, "tucake ka lako mo tavaki eapi na tui isireli, o koya sa tiko mai samaria sa tiko o koya ena veivaini nei nevote, ni sa lako sobu me taura ka taukena. "mo tukuna vua ka vaka: 'sa tukuna vaka oqo o jiova, 'o sa vakamatea ka taukena talega?" mo tukuna talega vua vaka oqo, 'sa tukuna o jiova, 'ena vanua era sa dramica kina na koli na dra nei nevote, na koli ena dramica talega kina na nomu dra, na nomu sara ga.'" sa tukuna o eapi vei ilaijia, "oi, o sa kunei au bagi, o iko beka na kequ meca?" sa sauma mai o ilaijia, "au sa kunei iko, baleta ni o sa volitaki iko mo cakava na ka ca ena mata i jiova: 'raica au na cakava na veikacaca vei iko, au na kauta tani na nomu bula vinaka, ka au na musuka tani mai vei eapi na kawa tagane kecega e isireli, o ira kece na bobula kei ira talega na galala. 'au na cakava na nomu vale me vaka na vale nei jeropoame na luvei nabati, me vaka na vale nei baesa na luvei eaija, baleta na veibacani ca o a sa vakayavalati au kina me'u cudru, ka vakai valavala ca taki isireli kina.' "o jesepeleli, sa vosa talega na kalou ka vaka: 'era na kani jesepeleli na koli ena bai ni koro mai jesereli.' "na koli ena kani ira kecega sa nei eapi era mate ena koro, kei ira na manumanu vuka ena kani ira kece sa mate ena taudaku ni koro." sa sega ni dua e vakataki eapi, o koya sa volitaki koya ga me caka ca ena mata ni kalou, baleta ni sa vakauqeti koya ga kina o jesepeleli na watina. sa vaka i tovatoki koya vakaca ena nona muria na matakau me vakataki ira na amoraiti á€' o ira oqo sa kauti ira tani o jiova mai vei ira na luvei isireli. ni sa rogoca o eapi na vei vosa oqo, sa dresuka na nona i sulu ka vakaisulu taga, ka lolo ka sa veilakoyaki voli ka vakaloloku voli tiko. sa lako tale mai na vosa i jiova vei ilaijia na tisibi ka vaka, "raica mada, na nona sa vakamalumalumutaki koya o eapi e mataqu? baleta ni sa vakamalumalumutaki koya vei au, au na sega ni kauta mai na ca, dredre ena nona veisiga á€' ena veisiga ga i luvena."

22

sa oti e tolu na yabaki ena kena sega ni yaco tiko na i valu vei rau o siria kei isireli. sa qai yaco ena i ka tolu ni yabaki, o josevata na tui juta sa lako sobu me sikovi tui isireli. sa tukuna na tui isireli vei ira na nona tamata, "o ni sa kila beka ni o ramoci e kiliasi e nodra, ka eda sa vinakata tiko meda kauta tani mai vei tui siria?" ka sa qai tukuna vei josevata, "e rawa ni o lako vata kei au me vala e ramoci á€' kiliasi?" sa sauma yani o josevata vei tui isireli, "oi, au sa vakataki iko ga, kei ira na noqu tamata me vakataki ira ga na nomu tamata, na noqu me nomu ose." sa tukuna o josevata vei tui isireli, "au kerea mo vakataroga na vosa i jiova ena siga oqo." sa qai vakasoqoni ira mai na parofita o tui isireli, era lewe va na drau na parofita ka tukuna vei ira, "me'u lako cake beka ki ramoci-kiliasi ka vala, se me kua?" era sa tukuna mai, "mo lako cake

ni o jiova ena solia ki na ligana na tui." sa tukuna o josevata, "e dua tale beka na parofita e sega ni tiko oqo â€" me rawa ni da tarogi koya talega?" sa sauma yani na tui isireli vei josevata, "e dua tale e tiko oqo, o maikaia na luvei imala e rawa talega ni da tarogi jiova mai vua: ia, au sa dau cati koya baleta ni sa dau sega ni tukuna na veika vinaka baleti au â€" na ka ca ga." sa tukuna yani o josevata, "me kua ni tukuna oqori na tui!" sa kacivi ira mai na nona tamata na tui isireli ka tukuna, "me lako mai vakatotoalo o maikaia na luvei imala!" o tui isireli vei josevata na tui juta ni rau sa tokara na nodrau i ubi vakatui ka dabe ena i tikotiko vakaturaga ena vanua ni butu sila, ena i curu-curu ni matamata mai samaria. era sa parofisi kece na parofita e matadrau. o setekaia na luvei kenana, sa cakava e so na davui kaukamea me nona ga, ka sa vosa mai vaka oqo, "sa tukuna vasa oqo o jiova, 'ena ka oqo (davui kaukamea), dou na vasuarakai ira kina na kai siria me yacova ni ra sa vakarusai kece." era sa parofisi kece vaka kina na parofita ka vaka: "lako cake ki ramoci kilati, ka vakayaco ka, ni na solia o jiova ki vua na tui e ligana." o koya nai talaki me kacivi maikaia mai, sa tukuna vei maikaia ka vaka: "mo rogoca oqo, na nodra vosa kece na parofita sa duavata me vakauqeta na tui. me vakatalega kina na nomu vosa, me veivakauqeti." sa tukuna o maikaia, "me vaka sa bula o jiova â€" na veika ena tukuna vei au, au na vosataka." sa yaco mai o maikaia vua na tui, ka sa tarogi koya na tui, "maikaia, me da lako cake beka ki ramoci-kilati ka vala, se me kua?" sa sauma mai, "mo lako cake ka mo vakayaco ka, o jiova e na solia ki na ligana na tui!" sa tukuna vua na tui, "me vaka vica soti na noqu cakava mo yalataka, mo kua ni tukuna vei au e dua na ka, ia, me ka dina ga ena yaca i jiova?" sa tukuna tale o maikaia, "au sa raica ni ra sa kabuwacara tu na isireli ena ulunivanua me vaka na sipi sa sega tu na kena i vakatawa. sa qai tukuna o jiova, 'o ira oqo sa sega tu na nodra i vakatawa. me ra dui lesu ki nona vale ena vakacegu. '" sa tukuna na tui isireli vei josevata, "e sega beka ni'u a tukuna vei iko, ni na sega ni parofisaitaka na veika vinaka me baleti au, na ka ca ga?" sa tukuna mai o maikaia, "mo rogoca na vosa i jiova, au sa raici jiova ni dabe tiko ena i tikotiko vakaturaga kei ira kece na kai lomalagi era sa tu e yasana, ena yasana i matau kei na yasana i mawi. 'sa qai tukuna o jiova, 'o cei ena vakauqeti eapi me lako cake, ni na vakadrukai mai ramoci-kilati?' e dua sa tukuna oqo, ka dua sa tukuna o ya. "sa lako mai e dua na yalo ka tu ena mata i jiova, ka tukuna mai, 'au na lako ka vakauqeti koya." "sa tarogi koya o jiova, 'o na cakava vakacava?" sa tukuna mai na yalo, 'au na lako yani ka yalo lasulasu ena gusudra na nona parofita.' sa tukuna mai o jiova, 'mo lako ka vakauqeti koya, ena yaco. mo lako ka cakava sara.' "oqo, raica, o jiova sa biuta na yalo daulasulasu ena gusudra na nomu parofita kece oqo, ka sa vakaraitaka mai vei iko na leqa levu." sa lako yani o setekaia na luvei kenana vei maikaia ka vacuka na galegalena ka tukuna. "sa lako mai vakacava na yalo mai vei jiova, ena nona lako mai vei au me vosa vei iko?" sa sauma yani o maikaia, "o na raica vakaidina ena siga o na curu kina ki na nomu loqi mo vuni kina!" sa tukuna na tui isireli, "tauri maikaia ka vakalesui koya vei amoni na kovana

ni koro kei joasi na luve ni tui; "ka tukuna, 'sa lewa na tui isireli: "me biu na tamata oqo ki valeniveivesu ka vakani koya ena madrai ni veivakararawataki, me yacova ni'u sa lako mai ena vakacegu."" sa sauma yani o maikaia, "kevaka o sa lesu tale mai ena vakacegu, mo kila ni sa sega ni vosa vei au o jiova." sa vakuria tale, "mo ni qaqarauni, oi kemuni kecegal!" e rau sa lako cake ki ramoci-kilati o eapi na tui isireli kei josevata na tui juta. sa tukuna o tui isireli vei josevata, "au na lako vakalecaleca ki nai valu, o iko ga mo dara na nomu i oro vaka tui." sa vakaisulu vakalecaleca yani o tui isireli ka lako ki nai valu. o tui siria sa vakaroti ira oti e tolusagavulu karua na nona turaga ni valu ni qiqi vakaivalu ka vaka: "mo kua ni valuta e dua e lailai se levu sara, me valuti ga o tui isireli." ni ra sa raici josevata na turaga ni valu, era sa tukuna, "oqo sara ga na tui isireli!" era sa vuki yani ka vala kei josevata, sa kaci yani o josevata. sa qai yaco, ni ra sa rai yani na turaga ni valu ka kila ni sa sega ni tui isireli o koya oqo, era sa vuki tani mai vua. sa dua na tamata sa vanataka tu ga vakaveitalia na nona dakai titi, ka sa la'ki coba sara na gasau ena i sema ni sasabai nei tui isireli. sa qai tukuna vua sa cicivaka tiko na qiqi ni valu, "vakagolea lesu na qiqi ka kauti au tani mai nai valu, ni'u sa mavoa tiko." sa kaukauwa cake tikoga nai valu ena siga o ya, ka sa vakaduri cake tikoga na tui, ena nona qiqi, ni tadravi ira tiko yani na kai siria. sa mate ena yakavi o ya, ni sa maca na nona dra ena vuku ni mavoa. ni sa kala na matanisiga, sa rorogo e dua na domo mai nai valu ka vaka: "na tamata vakayadua ki na nona koro, na tamata vakayadua ki na nona vanua!" sa mate na tui, ka sa kau mai ki samaria. era sa buluta na tui e samaria. e dua sa mai savata na qiqi e samaria ka era sa dramica na dra na koli, ena gauna sa sava tiko kina na qiqi, me vaka ga na vosa i jiova, e a vosa-taka ga o jiova. na vo ni veika sa cakava o eapi kei na veika kece e caka kei na veivale e tara ena lase, kei na veikoro, era sa sega beka ni volai ena i vola tukutuku ni veigauna nodra na tui isireli? sa vakacegu vata kei ira na tamadra o eapi. sa veilitaki ena vukuna o easaia na luvena. o josevata na luvei esa sa tui e juta e na i ka va ni yabaki nei eapi na tui isireli. e sa yabaki tolusagavulu ka lima o josevata ena gauna sa tui kina. ka sa lewa tiko me ruasagavulu ka lima na yabaki mai jerusalemi. na tinana o asuba na luvei sili. sa muria nai valavala kecega i tamana o esa. sa sega ni lako tani mai kina, ni sa cakava na veika dodonu ena mata i jiova. e dina ga ni sega ni basuka na veitikina cecere â€" ni ra se vakacaboi soro tikoga ka vakama na ka boi vinaka ena veitikina cecere. o josevata talega sa cakava na veiwekani vinaka kei tui isireli. na kena vo ni veika sa cakava o josevata, na qaqa e vakaraitaka kei nai valavala ni kaba vakaivalu, era sa sega beka ni volai ena i vola tukutuku ni veigauna nodra na tui juta? o ira na kena vo ni tamata ca era sa bula mai na gauna nei esa â€" sa vakarusai ira mai na vanua. sa sega na tui e itomi â€" sa dua tiko ga kina na nona i vuvevuke na tui. sa cakava o josevata e so na waqa ni veivoli me dau lako ki ofira me kau koula mai; ia, era sa sega ni soko rawa ni ra voca kece tu ga e esioni keba. o esaia na luvei eapi sa tukuna vei josevata, "me ra lako na noqu tamata kei na nomu tamata ena waqa. ia, sa sega ni vinakata o josevata. sa vakacegu o

josevata vata kei ira na tamana, ka sa bulu vata kei ira na tamana ena koroi tevita na tamana. o jeorame na luvena sa lewa ena vukuna. o esaia na luvei eapi sa tui e isireli mai samaria, e nai ka tinikavitu ni yabaki nei josevata na tui juta. sa lewa me rua na yabaki e isireli. sa cakava na ka ca ena mata i jiova. ka sa muria ga nai valavala i tamana kei tinana, nai valavala nei jeropoame na luvei nabati, o koya sa vakavuna na nodra valavala ca na isireli; ni sa qaravi peali ka lotu vua, ka vakayalocataki jiova na kalou ni isireli me cudru kina, me vaka na veika kece sa cakava o tamana.

era sa veivorati kei isireli na moape ni oti na mate i eapi. a sa lutu sobu o esaia mai na bai ni sogo ni nona vale e cake ka mavoa sara kina, ka mani talatala yani ka tukuna; "dou lako, ka vakatarogi peali-sepupi, na nodra kalou na kai ekironi, se na vakabulai beka o koya mai na nona mavoa." sa qai tukuna na agilosu i jiova vei ilaijia na tisipaiti, "tucake, mo la'ki tavaka nai talai i tui samaria ka tukuna vei ira, 'na vu ni nomu la'ki vakatarogi peali-sepupi na nodra kalou na ekironi ni sa sega na kalou e isireli?" "o koya oqo, sa tukuna vakaoqo o jiova: 'o na sega ni siro sobu tale mai na nomui davodavo o a dau cabe cake kina, ia o na mate vakaidina ga.'" a sa cavutu o ilaijia. ia ni ra sa lesu tale vua nai talai, sa tukuna vei ira o koya, "na cava dou sa lesu tale mai kina?" era sa tukuna vua, "e a lako cake mai e dua na tamata me tavaki keimami, ka tukuna oqo vei keimami, 'dou lesu tale vua na tui ka talai kemudou mai, ka tukuna vua, 'sa vosa vakaoqo o jiova: 'e baleta ni sa sega beka na kalou e isireli o sa talatala kina me la'ki tarogi o peali-sepupi, na nodra kalou mai ekironi'" sa qai tukuna vei ira o koya, "e mataqali tamata sara vakacava o koya e lako cake mai me tavaki kemudou ka tukuna vei kemudou na veika oqori?" era sa sauma vua ka vaka, "e dua na tamata vutivutia ka vau na tolona e na beleti kuli ni manu-manu." sa qai tukuna o koya, "oqo dina o ilaijia na kai tisipaiti." sa qai vakauta vua na tui e dua na turaga i liuliu ni lewe limasagavulu vata kei na limasagavulu na nona tamata. sa mani lako cake vei koya; ia sa dabe toka o koya e na dua na delana. ka sa vosa yani vua: "tamata ni kalou, sa tukuna na tui, 'mo lako sobu mai!" a sa sauma yani o ilaijia vua na turaga nai liuliu ni lewe limasagavulu, "kevaka au sa tamata ni kalou, ia me lako sobu na bukawaqa mai lomalagi ka kani iko kei ira na lewe limasagavulu na nomu tamata." ia sa lutu dina mai na bukawaqa mai lomalagi ka vakamai koya kei ira na lewe limasagavulu na nona tamata. a sa vakatala tale yani o koya e dua nai liuliu vata kei ira era lewe limasagavulu na nona tamata. sa mani sauma yani ka tukuna sara vei koya: "tamata ni kalou, sa vakaoqo na ka e tukuna na tui, 'mo lako vakatotolo sobu mai!" sa sauma yani o ilaijia ka tukuna vei ira, "kevaka au sa tamata ni kalou me lako sobu mai lomalagi na bukawaqa ka me kani iko kei na limasagavulu na nomu tamata." a sa lako sobu vakaidina mai na bukawaqa ni kalou mai lomalagi ka kani koya kei ira na nona lewe limasagavulu. a sa baci vakatala tale o koya nai katolu ni liuliu ni limasagavulu kei ira na lewe limasagavulu na nona tamata. a sa mani lako cake na kavetani ni lewe limasagavulu, ka la'ki tekiduru sobu vei ilaijia, ka kerekere vei koya, ka vaka: "tamata ni kalou, au kerea sara vakabibi me ka e talei mada e matamuni na noqu bula kei na nodra bula na lewe limasagavulu oqo era nomuni. 'raica, sa lako sobu mai na bukawaqa mai lomalagi ka vakama nai matai ni rua na kavetani ni lewe limasagavulu kei ira na nodrau lewe limasagavulu. ia ni laiva mada na noqu bula me ka e talei e matamuni." sa qai tukuna na agilosu i jiova vei ilaijia, "mo drau lako sobu vata; ka mo kakua sara ni rerevaki koya." a sa tucake ka lako vata yani kei koya vua na tui. a sa tukuna vua, "sa

tukuna vakaoqo o jiova; 'me vaka o sa talai ira yani me ra la'ki vakatarogi peali-sepupi, na nodra kalou mai ekironi, e baleta beka ni sa sega na kalou e isireli me vakadikevi na nona vosa? o koya oqo o na sega ni siro sobu tale mai e na nomui mocemoce o a dau cabeta cake o na mate vakaidina ga.'" a sa mate dina sara o esaia me vaka na vosa i jiova sa cavuta oti o ilaijia. e sa mani tui sara o jiorami baleta ni a sega ni vakaluvuni tagane o esaia, e nai karua ni yabaki i jiorami na luve i jiosafati, na tui juta. na veika kece e cakava o esaia, e sega beka ni volai e nai vola tukutuku ni veigauna e baleti ira na tui e isireli?

2

sa mani yaco, ni sa vakarau o jiova me kauti ilaijia cake ki lomalagi e na covulaca, e rau sa lako vata mai kilikali o ilaijia kei ilaisa. sa vosa sara o ilaijia vei ilaisa, "au kerea mo tiko mada eke, ni sa vakatalai au tiko yani o jiova ki peceli." ia sa tukuna o ilaisa, "me vaka sa bula o jiova, ka sa bula vakakina na yalomu, au na sega ni biuti iko!" e rau sa lako vata ruarua yani ki peceli. era sa lako mai na luvedra na parofita ka ra tiko mai peceli me ra mai tavaki ilaisa, ka tukuna vua, "o kila tiko li ni na kauti nomu turaga tani o jiova mai vei iko e daidai?" ia sa tukuna o koya, "io au sa kila; dou tiko lo ga!" sa qai tukuna vua o ilaijia, "au kerei iko sara vakabibi ilaisa, mo tiko mada ga e ke, ni sa talai au yani o jiova ki jeriko." a sa tukuna, "me vaka sa bula o jiova, ka sa bula vakakina na yalomu, au na sega ni biuti iko!" e rau sa yaco sara mai ki jeriko. era sa lako sara na luvedra na parofita ka ra tiko mai jeriko kivei ilaisa ka tukuna vua, "o kila tiko li ni na kauti nomu turaga tani mai vei iko o jiova e daidai?" sa sauma yani o koya ka vaka, "io, au sa kila; dou tiko lo ga!" a sa tukuna vei koya o ilaijia, "mo wawa tiko eke, au kerekere vakabibi, ni sa talai au yani o jiova ki na joritani." ia sa vosa o koya ka vaka, "me vaka sa bula o jiova, ka sa bula vakakina na yalomu, au na sega ni biuti iko!" e rau sa mani lako ruarua vata yani. era lewe limasagavulu na luvedra tagane na parofita era sa lako yani ka ra vakaraici rau tu mai, ni rau sa duri tu oi rau ena bati ni joritani. a sa taura na nonai tutuvi o ilaijia, lobika cake, ka samuta na wai; ka sa tawase rua sara, e rau sa taubale takoso sara yani e na qele mamaca. ia sa yaco, ni rau sa takoso rawa ki tai kadua, sa tukuna o ilaijia vei ilaisa, "mo kerea na ka au rawa ni cakava vei iko, ni bera ni'u kau tani yani vei iko?" sa vosa o ilaisa ka vaka, "au kerea kevaka e rawa ni vakaruatiki vei au na yalo sa tiko vei iko." sa vosa o koya ka vaka, "e sa rui dredre na ka o kerea, ia kevaka ga o raica ni'u sa kau tani mai vei iko, e na qai yaco dina sara na ka oqori; ia, kevaka e sega, e na sega tale ga ni yaco." sai qai yaco, ni sa toso tikoga na nodrau i lakolako ka veitalanoa, sa basika vakasauri mai e dua na qiqi bukawaqa kei na rua na ose bukawaqa, ka tawasei rau sara na rua; ia sa kau cake o ilaijia ki lomalagi ena covulaca. ia sa raica o ilaisa, ka kacivaka yani, "na tamaqu, na tamaqu, na qiqi ni valu i isireli kei ira na kena tamata dau vodo ose!" sa sega ni qai kunei koya tale. sa qai taura na nonai sulu ka basuka rua. sa taura cake talega o koya nai tutuvi i ilaijia ka lutu sobu mai vei koya, ka sa lesu tale ka mai tucake tu e na bati

ni joritani. sa qai taura nai tutuvi i ilaijia ka a lutu mai vua, ka samuta na wai, ka tukuna, "e vei o jiova na kalou i ilaijia?" ia ni sa samuta oti na wai o koya, sa tawase rua sara yani; ka takoso sara o ilaisa i tai kadua. ia ni ra sa raici o ira na luvedra na parofita mai jeriko, era sa tukuna, "e sa kabiti ilaisa na yalo i ilaijia." era sa lako mai ka veitavaki kei koya, ka ra sa cuva sobu ki na qele e matana. era sa tukuna vua, "mo raica mada, ni ra sa tiko oqo e limasagavulu na tamata qaqa kei ira na nomu dauveiqaravi. mo ni vakatarai ira mada me ra lako yani ka vakasaqarai koya na nomu turaga, de dua e sa kauti koya cake na yalo ni kalou ka biuti koya yani kina veiulunivanua se na veibuca." sa vosa o koya ka vaka, "dou kakua ni vakatala e dua." era sa mani cikevi koya tikoga me yacova sara ni sa la'ki madua, sa mani tukuna, "dou talai ira yani!" era sa mani tala yani e limasagavulu na turaga, ka ra sa vakasaqarai koya me tolu na siga era sa sega ni kunei koya. ia ni ra sa lesu tale mai vei koya, ni sa tiko ga mai jeriko o koya, a sa vosa vei ira ka vaka, "e sega beka li ni'u a tukuna vei kemudou, 'dou kakua ni lako?'" era sa vosa na turaga e na koro kivei ilaisa ka vaka, "mo ni kila mada, ni sa daumaka tu na i tuvaki ni koro oqo, me vaka o ni sa raica noqu turaga; ia na wai ga e sa rui ca, ka sega ni bulabula vinaka tu na qele." sa mani tukuna o koya, "dou kauta mai vei au e dua na dari vou, ka biuta e loma na masima." era sa qai kauta mai kivei koya. a sa lako yani o koya kina i vurevure ni wai ka kaburaka yani kina na masima, ka tukuna, "sa tukuna vakaoqo o jiova; 'au sa vakabula na wai oqo; ena sega tale ni qai yaco kina na mate se na sega ni vuavuai.'" a sa vakabulai tiko mai na wai me yacova na siga oqo, me vaka na vosa sa cavuta o ilaisa. a sa cavutu mai keya o koya ki peceli; ia ni sa lako cake tiko e na sala, era sa lako mai na koro eso na i taba gone ka vakalialiai koya, ka tukuna vua, "lako cake tu, na ulucou!" a sa rai vuki mai o koya me raici ira, ka sa vatonaki ira e na yaca i jiova. e rau sa basika mai e loma ni veikau e rua na pera yalewa ka basuraki ira na lewe vasagavulu ka rua na i taba gone. a sa lako mai keya o koya kina ulunivanua o kameli, mai keya e sa lesu tale i samaria.

3

a sa yaco me tui e isireli o jiorami na luvei eapi mai samaria e na i ka tinikawalu ni yabaki i jiosafati na tui juta, ka mani veiiliutaki sara e keya me tinikarua na yabaki. a sa caka ca o koya e na mata i jiova, ka sega ni ucui rau o tamana kei tinana, e na nona a kauta tani na duru tabu i peali ka a bulia o tamana. ia e tomana tikoga o koya na i valavala ca i jeropoami na luvei nepati, ka vakavalavalacatiki ira na isireli; e sega ni biuta rawa o koya. ia o mesa na tui moape na daususu sipi e dau sauma vei tui isireli e na veigauna kecega e dua na drau na udolu na luve ni sipi kei na vuti ni sipi e rauta ni dua na drau na udolu na sipi tagane. sa qai yaco, e na gauna e sa mate kina o eapi, sa tekivu me vorati tui isireli o tui moape. a sa lako tani mai samaria o jeorami na tui ka vakasokumuni ira vata na isireli. a sa lako ka talatala yani vei jiosafati na tui juta, ka vaka, "o tui moape e sa veivorati tiko kei au. e rawa ni o lako vata kei au me valuti o moape?" a sa sauma o koya, "au na lako cake; o iko vata kei au

e daru dua ga, na noqu tamata era sa nomu tamata, na noqu ose e sa na nomu ose talega." a sa tukuna o koya, "ena gaunisala cava e daru na lako cake kina?" a sa sauma o koya ka vaka, "ena sala e na vanua liwa ka donui itomi." e ratou sa lako vata o tui isireli, tui juta kei tui isireli, ka muria yani na i lesu ni sala me siga vitu; a sa sega na medra wai na mataivalu, kei ira talega na manumanu era muri ira tiko. sa mani vosa o tui isireli ka vaka, "ulei! e sa kacivi iratou vata na lewe tolu na tui oqo o jiova kina ligadra na moape." a sa vosa o jiosafati ka vaka, "e sega beka ni tiko eke e dua na parofita i jiova me rawa ni keimami vakatarotarogi jiova vei koya?" e sauma sara mai e dua vei ira na dauveiqaravi i tui isireli ka vaka, "o ilaisa na luvei safati e tiko oqo, o koya e dauilivi wai ena liga i ilaijia." sa tukuna sara yani o jiosafati, "sa tiko vei koya na vosa i jiova." e ratou sa mani veikau sobu sara vei koya o tui isireli, o jiosafati kei tui itomi. sa qai vosa o ilaisa vua na tui isireli ka vaka, "na cava me'u cakava o au vei iko? mo lako vei ira na parofita i tamamu kei ira na parofita i tinamu." a sa tukuna vua o tui isireli, "e sega, ni sa kacivi iratou vata na tui tulotolu oqo o jiova me soli iratou kina ligadra na moape." sa qai tukuna o ilaisa, "me vaka sa bula o jiova ni lewe vuqa, o koya au sa tu e matana, kevaka au sega ni rokova na nona tiko o jiosafati na tui juta, au sega sara ga ni wanonovi iko, se me'u raici iko. "ia oqo mo kauta mai vei au e dua na dau ni vakatagi." sa qai yaco, ni sa qiriqiri o koya na dau ni vakatagi, a sa yaco mai vei koya na liga i jiova. sa mani tukuna o koya, "sa vosa vakaoqo o jiova: 'mo kelia e vuqa na i keli e na buca oqo.' "ni sa tukuna vakaoqo o jiova: 'o na sega ni raica na cagi, se mo na raica na uca; io na buca oqori ena sinai ena wai, me rawa kina o iko, nomu bulumakau kei ira nomu manumanu me ra gunu.' "oqo e ka rawarawa ga ena mata i jiova; ena soli ira talega na kai moape kina ligamu. "ka mo dou kabai ira talega na veikoro vakabai kei na veikoro digitaki eso, ka dou tamusuki ira sobu na veivunikau vinaka, ka vakamacara na veivurevure ni wai, qai vakacacana na veiqele vinaka kecega ena vatu." ia sa mani yaco e na matakai ni sa vakacabori tiko na i madrali laukana, sa drodro curumi itomi mai na wai ka sa sinai ka vuabale na vanua e na wai. ia ni ra sa rogoca na kai moape ni ratou sa lako cake mai na tui me valuti ira, era sa soqoni vata mai o ira vakayadua ga era sa rawa ni roqo na i yaragi kei ira era sa qase cake; ka ra sa mai tucake tu e na i yalayala ni vanua. era sa cavu tu yani e na matakai lailai, ni sa ramase tu e dela ni wai na rarama ni matanisiga, ia o ira na moape era sa raica na wai e na yasana ka dua ni sa damudamu tu me vaka na dra. era sa tukuna, "na dra oqo; era sa na veimatematei vakaidina na tui e na i seleiwau; ia oqo, tou ia moape, kina i toki ni valu!" ia ni ra sa yaco mai kina nodra keba na isireli, era sa tucake na isireli ka mokuti ira na moape, era sa dro e matadra, ka ra sa curu yani kina nodra vanua ka vakamatei ira na kai moape. era sa vaqeadrutaka na veikorokoro, ka ra sa dui kolotaka yadudua na turaga na vatu e na veiqele vinaka kece ni vanua ka vakatawana; era sa bonata kece, na veimataniwai ka tamusuki ira sobu na veivunikau vinaka. era sa vakadeitaka ga na vatu e kiriaraseci. ia o ira na dau-rabo era sa tu vakavolivolita ka rabotaka. ia ni sa raica

o tui moape na i valu ni sa rui rerevaki dina vei koya, sa kauta vata kei koya e lewe vitunadrau na tamata era vakaiseleiwa, mera curu vakaukauwa yani vua na tui itomi, ia era sa sega ni rawata. a sa taura na lu-vena tagane ulumatua ka dodonu me sosomitaki koya na i tutu vakatui, ka vakacabora e dua na i soro kama e na dela ni bai vatu, a sa ka levu na cudru vei ira na isireli. era sa biuti koya tu yani ka lesu tale kina nodra vanua dina.

4

sa dua na marama ka vakawati kivua e dua na luvu ni parofita sa mai tagi vei ilaisa, ka tukuna, "sa mate na nomu tamata na watiq, ia o ni sa kila ni sa rerevaki jiova o koya, ka ni sa lako talega mai na tamata au sa sega ni sauma rawa vua na noqu dinau, me mai kauti rau na luvu tagane me rau la'ki nona bobula." sa vosa vua o ilaisa ka vaka, "na cava me'u cakava vei iko? tukuna mai vei au, na cava e tiko vei iko e vale?" a sa tukuna vua "sa sega ni dua na ka e tu vua na nomu vada e vale e dua ga na tavaya waiwai." sa qai tukuna vua, "lako, la'ki kerea tale mai eso na saqa lala e veivanua kecega, mai vei ira na kai nomu kecegaona saqa lala; me kakua ni lailai walega o kumuna mai." ia ni o sa curu mai loma, mo qai sogota yani na katuba ka mo dra sogolati kei na luvemu; ka livia yani kina veisaqa kece oqori, ka biuta vakatikitiki mai o koya e sa sinai." a sa lako mai o koya ka sogolati rau kei na lu-vena, ka a kau saqa mai kivei koya; ka sa liviraka sara yani. ia sa qai yaco, ena gauna era sa sinai kina na saqa, sa tukuna o koya vei na luvena, "kauta tale mai vei au e dua na saqa." a sa tukuna o koya vei tinana, "sa sega ni qai dua tale na saqa." qai mudu na waiwai. a sa lako mai o koya ka mai tukuna vua na tamata ni kalou. sa qai tukuna sara o koya, "lako, la'ki volitaka na waiwai ka mo sauma kina na nomu dinau; ka mo drau qai bula o iko kei na luvemu e na kena vo." e na dua na siga sa lako yani o ilaisa ki sunemi, a sa tiko mai keya e dua na yalewa e kilai levu, ka sa kerei koya me vakayagataka eso na kakana. e sa mani yaco, ena veigauna kece e dau tavali e keya, e sa dau curu sara ki loma me la'ki kania eso na kakana. sa vosa sara o koya vua na watina, "mo raica mada oqo, au kila ni koya oqo e tamata yalosavasava ni kalou, ka dau tavali tiko e ke vei kedaru e na veigauna. "au kerea, me daru cakava mada e dua na rumu lailai e cake; ka me biu tale ga kina e dua na nona i mocemoe, dua na teveli, dua na i dabadabe, kei na dua nai tutu ni cina; me rawa kina vei koya, e na veigauna kecega e lako mai kina vei kedaru, me curu sara yani kina." e na dua na siga ni sa lako yani ki keya o koya, e curu sara yani kina rumu e cake ka mani davo no. sa tukuna sara vei keasi na nona dauveiqaravi, "mo kaciva mada mai na yalewa ni sunemi oqo. ia ni sa kacivi sa lako sara ma ka mai tucake tu e matana. a sa vosa sara vua ka vaka, "mo tukuna vakaqo vei koya, 'raica o sa rui kauwai vakalevu vei keirau e na veikauwaitaki dina. na cava sara mada au rawa ni cakava vei iko? o vinakata li me'u vosa e na vukumu vua na tui se ki vua na kavetani ni valu?" sa sauma sara yani o koya, "au sa dau tiko vata ga kei ira na wekaqu." sa tukuna sara yani o koya, "na cava sara mada me na

caka vua?" sa sauma yani o keasi ka vaka, "o koya e yada, e sega tu ni vakaluvuni, ka sa qase talega mai o watina." sa mani tukuna yani o koya, "kacivi koya mai," sa kacivi sara mai o koya ka mai tucake tu donuya na katuba. sa tukuna sara yani o koya, "ena gauna vata oqo e na yabaki e lako mai, o na roqota kina e dua na gonetagane." sa tukuna sara o koya, "sega, noqu turaga, na tamata ni kalou, mo ni kakua ni lasu vua na nomuni dauveiqaravi!" ia sa qai mani kunekune dina na yalewa, ka vakasucuma sara e dua na gone-tagane e na gauna dina ga e lokuci kina, me vaka sa tukuna oti vua o ilaisa. a sa tubu cake sara na gone. ia sa qai yaco e na dua na siga e lako sobu yani na gone vei tamana, kivei ira era tamusuki sila tiko. sa tukuna sara o koya vei tamana, "na uluqu, na uluqu!" sa tukuna sara o koya vua na nona dauveiqaravi, "mo colati koya yani kivei tinana." ena gauna sa yaco yani kina vei tinana sa keveda o koya ka tenea me yaco sara na yakavi, a sa qai mate. a sa ka keveda cake yani o koya ka la'ki vakotora e na nona i davodavo na tamata ni kalou, sogota yani vua na katuba, ka curu tale mai tuba. a sa la'ki kacivi watina tagane, ka tukuna, "au kerea mo vakatala mada mai vei au e dua na cauravou kei na dua na asa, me rawa ni cici mada ga vakatotolo vua na tamata ni kalou ka lesu tale mai." sa tukuna sara o koya, "na cava o lako kina vei koya e daidai? e se sega ni vula vou se na siga ni vakacegegu." sa tukuna sara o koya "ena daumaka ga." a sa vauca sara yani nona i vodovodo kina asa, ka tukuna vua na nona dauveiqaravi, "mo vakaciciva totolo na asa ka gutuwa yani; mo kakua ni vakaberabera me yacova ni'u sa tukuna yani vei iko." a sa biubiubiu sara o koya, ka lako kusarawa yani vua na tamata ni kalou e na ulunivanua o kameli. sa qai yaco, ni sa raici koya vakayawa mai na tamata ni kalou, sa tukuna sara vei keasi na nona dauveiqaravi, "raica, na yalewa ni sunemi! "au kerea mo cici sara ga oqo ka la'ki tavaki koya, ka tukuna vua, "vakacava o lako vakavinaka mai? e vinaka tiko beka o watimu? e vinaka tale tiko beka ga na gone?" sa tukuna sara o koya "ena daumaka ga." ia ni sa yaco mai vua na tamata ni kalou e delana, sa mokota sara na yavana, ia sa toro mai o keasi me biligi koya laivi. sa vosa yani na tamata ni kalou ka vaka, "biuti koya ga; ni sa rui rarawa vakaidina na lomana, ia sa vunia talega vei au o jiova, ka sega ni tukuna vei au." sa tukuna sara o koya, "au a kerea beka vua na noqu turaga e dua na gonetagane? e sega beka ni'u a cavuta, 'mo kakua ni vakaisini au?" a sa tukuna vei keasi, "mo vakarautaki iko, ka taura na noqu i titoko ki ligamu, ka mo lako yani e na sala. kevaka o drau sota vata kei na dua, kua ni veikidavaki kei koya; kevaka e dua e kidavaki iko, kua ni sauma; ia mo la'ki biuta ga na noqu i titoko e matana na gone." sa qai vosa o tinani gone ka vaka, "me vaka sa bula o jiova, ka sa bula vakakina na yalomu, au na sega vakadua ni biuti iko." a sa tucake sara ka muri koya yani. a sa liu sara tiko yani vei rau o keasi, ka la'ki vakotora sara na i titoko e matana na gone; ia e sega ni dua na domo se dua na rorogo e voqa mai. sa mani lesu tale o koya me rau la'ki sota, ka tukuna sara vua, "e se sega ni yadra rawa mai na gone." ia ni sa curu mai loma ni vale o ilaisa, sa davo mate mate tu na gone e na nona i davodavo. a sa curu yani ki loma, sogolatia na katuba vei rau, ka masu vei

jiova. a sa lako cake ka davoca na gone, na gusuna kina gusu ni gone, na matana kina mata ni gone, na ligana kina liga ni gone; a sa vakadre o koya e dela ni gone, ka sa yaco me katakata mai na lewe ni yagona na gone. a sa lesu mai ka mai veilakoyaki tiko e loma ni vale, e lako cake ka lako sobu, sa baci lako tale ka vakadre tale e dela ni gone; ka sa tekivu me suru mai vakavitu na gone, ka dolava rawa sara na matana. a sa kaciwi keasi ka tukuna vua, "mo kaciwa mai na yalewa ni sunemi oqo." a sa kaciwi koya sa ra o koya. ia ni sa curu mai vei koya, sa tukuna, "mo keveta cake na luvemu." a sa curu yani o koya, cuva sobu ki yavana, ka vakacuva na uluna; a sa keveta cake na luvema ka lako yani. a sa lesu tale ki kilikali o ilaisa, ka donuya sara ga e dua na gauna ni dravusiga. era a dabe tikivi koya toka na luvu ni parofita ka vosa sara o koya vua na nona dauveiqaravi, "mo vakatokara yani e dua na kuro, mo mai vakasagaa eso na rourou me kedra na luvu ni parofita." a sa lako yani e dua ki nai teitei me la'ki minika mai eso na rourou, a sa kunea e dua na wa e tubu wale ka vetia mai kina eso na timo ni veikau, ka vakasinaita kina nona i sulu, a sa lako mai ka roverokea kina loma ni kuro, ia era sega tu mada ga ni kila se na cava o ya. a sa mani takivi sara yani vei ira na turaga mera kania. ia ni ra sa kania tiko na ka o ya, e ra sa qolou mai ka vaka, "na tamata ni kalou, sa tiko vakaidina na mate ena loma ni kuro!" era sa sega ni kania rawa. sa mani tukuna o koya, "dou kauta mai eso na valawa." a sa balata yani o koya kina loma ni kuro, ka tukuna sara, "dou vota yani vei ira na tamata, me rawa ni ra kana." a sa sega ni dua na ka me gaga e na loma ni kuro. a sa lako mai e dua na tamata mai pali salisa, ka kauta mai kivua na tamata ni kalou na i sevu ni madrai, e ruasagavulu na i buli madrai parile, kei na sore ni witi dreu e na nona loma ni kato. a sa vosa ka vaka, "mo solia yani kivei ira na tamata, me ra kania." ia sa mani tukuna vakaoqo nona dauveiqaravi, "na cava? me'u vakarautaka tu oqo e matadra na lewe dua na drau na tamata?" sa tukuna tale o koya "mo solia ga vei ira oqori, me ra kana kina; ni sa tukuna vakaoqo o jiova: 'era na kana kece ka so ena vo tu ga.'" a sa vakarautaka e matadra, ka ra sa kana ka vo tu eso, me vaka na vosa i jiova.

5

ia o nemani na nodra i liuliu vakaivalu na mataivalu i tui siria, sa dua na tamata vakaturaga e na matai koya na nona turaga, baleta e na vukuna e solia kina na qaqa o jiova kivei siria. a sa tamata kaukauwa ka yalo qaqa, ia e tamata tauvi vukavuka. era sa lako yani vakaivalu e liu na kai siria, ka ra sa kauta lesu mai vakavesu e dua na goneyalewa mai na vanua o isireli. a sa dauqaravi wati nemani o koya. a sa tukuna o koya vua na nona marama, "isa, kevaka me tiko mada ga na noqu turaga kei koya na parofita mai samaria! e na rawa vua me vakabulai koya mai na nona vukavuka." sa mani lako yani o nemani ka la'ki tukuna vua na nona turaga, ka vaka, "sa vosa vakaoqo na goneyalewa mai na vanua o isireli." a sa vosa mai o tui siria ka vaka, "mo lako sara ga oqo, au sa na vakauta e dua na i vola kivua na tui isireli." a sa lako yani o koya ka kauta vata kei koya e tini na taledi siliva, ono na udolu na sikeli

na koula, kei na i sulu e rauta vakatini. a sa kauta sara mai na i vola vei tui isireli, ka vakaoqo na lewe ni vola, mo ni kila mada oqo, ni sa yaco yani vei iko na i vola oqo, ni'u sa talai nemani na noqu dauveiqaravi vei iko, mo rawa ni vakabulai koya mai na nona vukavuka. a sa qai yaco, ni sa wilika oti o tui isireli na nona i vola, sa dresulaka nona i sulu ka tukuna, "o au beka na kalou me'u veivakamatei ka ia na veivakabulai, me tala mai kina o koya oqo na tamata oqo vei au me'u vakabula na nona vukavuka?" ia mo dou kila mada ka raica ni sa via veiqedravu vata kei au o koya oqo." sa qai yaco, ni sa rogoca o ilaisa na tamata ni kalou ni sa via dresulaka nona i sulu o tui isireli, sa talatala yani vua na tui, ka vaka, "na cava o ni sa dresulaka kina nomuni sulu? au kerea me lako mada mai vei au o koya, ka na kila talega kina o koya ni sa tiko oqo e dua na parofita e isireli." sa qai lako yani o nemani kei na nona ose kei na qiqi ni valu, ka mai tucake tu ena katuba ni vale i ilaisa. sa qai tala o ilaisa e dua na i talai kivei koya, ka tukuna, "mo la'ki sili vakavitu kina joritani, e na qai vakacokotaki tale na lewemu, o na qai savasava mai." a sa cudru o nemani, ka lako tani mai keya ka tukuna, "e dina, au vosavosa i yaloqu 'ena lako vakaidina mai tuba o koya vei au, me mai tucake tu ka kaciwa na yaca i jiova na nona kalou, ka me yalovaka na ligana i cake, me vakabula kina na vukavuka.'" e sega beka ni rau uasivi cake na uciwai oqo mai tamasiko o apana kei faripari vei ira na uciwai taucoko e isireli? e sega beka ni rawa ni'u sili vei rau ka savasava mai?" a sa vuki lesu ka lako yani e na yalocudrucudru. sa qai toso volekati koya mai na nona dauveiqaravi ka vosa vua, ka vaka, "na tamaqu, kevaka me tukuna vei iko na parofita mo cakava e dua na ka vinaka, e na sega beka ni rawa ni o cakava? e sa na qai vakacava sara o ya e na nona tukuna vei iko 'la'ki sili, o na qai savasava mai?'" a sa mani lako sobu ka la'ki tonidromuci koya vakavitu e na joritani, me vaka na ka sa tukuna na tamata ni kalou; a sa yaco me vuki na yagona me vaka na yago ni goneilailai, ka sa yaco sara me savasava mai. a sa lesu tale yani vei koya na tamata ni kalou, o koya kei ira kece na nona lewe ni sala, sa lako mai ka mai tucake tu e matana; ka tukuna sara yani, "au sa qai mai kila oqo ni sa sega tale ni dua na kalou e vuravura taucoko, e isireli duadua ga; au sa kerea kina mo taura e dua na ka ni loloma mai vua na nomu tamata." sa qai tukuna o koya, "me vaka sa bula o jiova, o koya au sa tu e matana, au na sega ni taura e dua na ka." a sa cikeyi koya tikoga me taura, ia sa bese ga o koya. sa qai tukuna o nemani, "io, kevaka e sa sega, mo ni solia mada ga vua na nomuni tamata eso na qele e rawa ni vakavodoki kina rua na meule; ni'u na sega ni qai vakacabora tale na nomuni tamata na i soro kama se dua na i madrali vei ira na kalou tani, vei jiova duaduaga. 'ena veikoa me vosota mada na nomuni tamata o jiova; ni sa curu na noqu turaga kina vale ni soro i rimoni me lotu mai keya, a sa ravi mai kina e ligaqu, ka'u sa mani cuva sobu e na vale ni soroi rimoni á€" ia ni'u sa cuva sobu e na vale ni soroi rimoni, au kerea me vosota mada na nomuni tamata o jiova e na veikoa oqo." a sa qai tukuna vei koya, "mo lako e na vakacegu." a sa lako tani mai vei koya vakayawa vakalailai. ia o keasi na dauveiqaravi i ilaisa na tamata ni kalou, sa tukuna, "raica, na noqu turaga

sa vakalaivi nemani na kai siria oqo, me kua ni taura mai na ligana e dua na ka e kauta mai; ia me vaka sa bula o jiova, au sa na cicimuri koya mada me'u taura mai vei koya e so na ka." a sa cicimuri nemani o keasi. ni sa raici koya mai o nemani ni sa cici muri tiko yani, sa siro sobu mai na nona qiqi me tavaki koya, ka vaka, "e daumaka beka na veikika kece?" a sa tukuna o koya, "e daumaka tiko." sa talai au mai na noqu turaga, ka vaka, "e na dua na gauna lekaleka ga se qai oti oqo e rau a lako mai e rua na cauravou e rau luve ni parofita e rau a lako mai vei au mai na ulunivanua o ifereimi. au kerea ke rawa ni o ni solia mada vei rau e dua na taledi siliva kei nai lobi i sulu me katu rua." sa tukuna sara o nemani, "yalovinaka! mo kauta sara ga yani e rua na taledi." a sa cikevi koya, ka vauca e rua na taledi siliva e na rua na taga, kei na rua na i lobi i sulu, solia yani kina rua nona cauravou, ka rau sa kauta sara e liu vei koya. ia ni sa yaco mai kina bai ni koro o koya, sa taura sara mai na ligadrau ka mai maroroya toka e loma ni vale; ka vakatalai rau yani na cauravou, ka rau sa lako sara yani. a sa curu sara yani ki loma ka mai tucake tu e matai nona turaga, sa tarogi koya sara o ilaisa "o a lako tu kivei keasi?" sa sauma o koya ka vaka, "au sega ni lako tu kina dua na vanua na nomu tamata." sa tukuna sara vei koya, "e sega beka ni lako tiko kei iko na yaloqu e na nona suka lesu tale mai na tamata o ya me veitavaki kei iko? oqo beka na gauna ni tauri i lavo, se i sulu, na olive, veivaini, na sipi se bulumakau, o ira na tagane se na yalewa dauveiqar-avi? "raica, e sa na kabiti iko kina na vukavuka i nemani kei ira na nomu kawa tamata, ka sega ni mudu." a sa lako tani mai vua ni sa kabiti koya na vukavuka sa vaka na uca vulavula.

6

era sa tukuna vei ilaisa na luve ni parofita, "mo raica mada, na vanua eda tiko kina oqo sa rui lailai vei keda. "keimami kerea, meda lako mada yani kina joritani, ka me kauta yadua mai na tamata e dua na kau mai keya, me tauyavu kina e dua na i tikotiko meda tiko kina." sa vakadonuya o koya ka tukuna "dou lako." sa qai vosa mai e dua ka vaka, "au kerea ke rawa ni o ni lako vata kei keimami na nomu tamata." sa sauma o koya ka tukuna, "au na lako." sa mani lako vata kei ira o koya, ia ni ra sa yaco mai na joritani, sa tekivu sara na musu kau. ia ni sa taya tiko na kau e dua vei ira, sa lutu sara ki wai na ulu kaukamea ni matau, a sa tagi mai ka vaka "isa! noqu turaga! baleta ni a kerei mai." sa qai tukuna na tamata ni kalou, "e lutu e vei?" sa vakaraitaka sara yani vua na vanua e lutu kina. sa taya sara o koya e dua na kau, ka kolotaka yani ki loma; a sa nawa mai na kaukamea. sa tukuna sara yani o koya, "tomika cake vakataki iko" a sa dodoka yani na ligana ka taura sara. ia o tui siria e sa vakacibi i valu tiko vei isireli ka sa veivosaki o koya kei ira na nona tamata cakacaka ka vaka; "na noqu i tikotiko e na tiko ga e keya. a sa talatala yani na tamata ni kalou vei tui isireli ka vaka, "mo ni qaqarauni ka mo ni kakua ni takosova na vanua oqo, ni ra na lako sobu tiko mai kina na kai siria." a sa tala sara yani e dua o tui isireli kina vanua ka vosa kina vua na tamata ni kalou. ia sa vakasalataki koya ga, ka sega walega ni vakadua

se vakarua na nona wanonova vinaka tiko na vanua o ya. sa qai lomaleqa vakaca sara kina na yalo tui siria e na vuku ni ka oqo; ka kacivi ira sara mai nona dauveiqaravi ka tukuna vei ira, "o ni na sega beka ni vakatakila vei au se o cei vei keirau e totaki tui isireli?" sa qai tukuna mai e dua nona dauveiqaravi, "e sega ni dua, noqu turaga, na tui, ia o ilaisa ga na parofita e tiko oqo e isireli, e tukuna tiko vei tui isireli na veivosaka kece o cavuta tiko e na loma ni nomu rumu." sa qai vosa o koya ka vaka, "dou la'ki raica mada na vanua e tiko kina, me rawa ni'u talatala vei koya me lako mai." sa mani tukuni vua, ka raica, "e tiko sara ga mai tocani o koya." sa qai vakatala yani o koya na i valu ose na qiqi ni valu kei na dua na mataivalu levu ki keya, a ra sa lako mai e na bogi ka sa tuva na mataivalu ena koro o ya. e na mataka lailai sa tucake na nona cauravou na tamata ni kalou ka curu yani i tuba, sa vakavolivolita tu na koro o ya e dua na mataivalu, na ose kei na qiqi ni valu. sa vosa sara vua na nona cauravou ka vaka, "ulei, noqu turaga! na cava me daru cakava?" sa sauma yani o koya, "mo kakua ni rere, ni ra sa lewe levu era tiko vata kei kedaru ka lewe lailai e tiko vata kei ira." sa qai masu o ilaisa, ka vaka, "jiova, au masu mo ni dolava mada na matana me rawa ni rai kina o koya." ia o jiova sa qai dolava na matana na cauravou oqo, ka qai raica o koya ni sa sinai tu na ulunivanua o ya e na i valu ose kei na qiqi bukawaqa e ra sa wavaloti ilaisa tu. ni ra sa lako sobu mai vei koya na kai siria, sa masu o ilaisa vei jiova, ka vaka, "au sa masu, mo ni mokuti ira na tamata oqo e na mataboko." a sa vakamataboko-taki ira sara me vaka na vosa i ilaisa. sa qai tukuna vei ira o ilaisa, "e sega ni sala oqo, se na koro, dou muri au, ka'u na qai kauti kemudou vua na tamata dou sa vakasaqara." ia, a sa qai kauti ira yani ki samaria. ia, ni ra sa yaco mai samaria, sa tukuna sara o ilaisa, "kemuni jiova, ni dolava tale na matadra na tamata oqo, me rawa ni ra rai." a sa dolava o jiova na matadra, era sa qai rai; ka ra sa kila ni ra sa tiko e loma i samaria! ia ni sa raici ira o tui isireli, sa tukuna vei ilaisa, "na tamaqu, me'u vakamatei ira? me'u vakamatei ira?" sa sauma o koya ka vaka, "dou kakua ni vakamatei ira, o ni na vakamatei ira li o ira dou sa kauta vakavesu mai e na nomudou i seleiwau kei na dakai titi? dou vakarautaka e matadra na kakana kei na wainigunu, me rawa ni ra kana ka gunu ka lako yani vua na nodra i liuliu." a sa vakarautaka e dua na magiti levu vei ira, ia ni ra sa kana oti ka gunu, sa vakatalai ira yani ka ra sa lesu tale vua na nodra turaga. ni sa oti oqo sa vakasoqoni ira vata nona mataivalu o peni-etati na tui siria, ka ra sa lako cake ka wavaloti samaria vakavalu. sa dua na ka na levu ni via kana e samaria ia, era sa wavaloti tikoga me yacova ni sa volitaki e dua na ulu ni asa e na limasagavula na dola kei na dua na tavaya na de ni ruve me tolu na dola. ia, ni sa lako tiko yani vakatikitiki o tui isireli e na yasa ni bai, sa kaci mai vua e dua na marama, ka tukuna, "ni vukei au, noqu turaga, oi kemuni na tui!" sa qai tukuna yani o koya, "kevaka sa sega ni vukei iko rawa o jiova, au na kauta mai vei na ka me'u vukei iko kina? mai na rara ni sila se mai na i keli-ni-waini?" sa vosa vua na tui ka tukuna, "na cava e vakaleqai iko tiko?" sa sauma mai o koya ka vaka, "sa tukuna vei au na yalewa oqo, 'mo solia na luvemu tagane me daru kania e dai, daru na

qai kania na luevequ ni mataka.' "keirau mani vakasaqa sara na luevequ, ka kania. au sa qai tukuna vua e na siga e tarava, 'solia mai na luvemu, me rawa ni daru kania,' ia sa vunitaki luvena ga o koya." sa qai yaco, ni sa rogoca na tui na vosa ni yalewa, sa dresulaka nona i sulu; ia ni sa lako yani e na yasa ni lalaga, era sa raici koya na tamata, ka sa vakaisulu tu e na i sulu taga e rukuna. sa qai tukuna o koya, "me qai cakava vei au na kalou ka vakauasivi kevana me tiko ga vua na ulu i ilaisa na luevi safati me tiko kei koya e daidali" a sa dabe toka e nona vale o ilaisa, ka ra dabe vata toka kei koya na qase. a sa tala yani e liu vua na tui e dua na tamata ia ni se bera ni yaco mai vei koya nai talai o ya, sa tukuna o koya vei ira na qase, "dou sa raica na ka e cakava o koya na luevi ni daulaba oqo e na nona tala mai e dua me mai kauta tani na uluqu? raica, ni sa yaco mai na i talaki, sogota na katuba, ka dou vauci koya toka e katuba. e sega beka ni rorogo ni yayavi koya nona turaga e muri koya tiko mai oqo?" ni ratou se veivosaki tikoga, sa yaco mai o koya na i talaki, sa lako sobu tiko mai vei koya; sa vosa sara yani na tui ka vaka, "sa lako dina mai vei jiova na ca oqo; na cava me'u sa waraki jiova tale tiko kina?"

7

sa qai tukuna o ilaisa, "rogoca na vosa i jiova. sa tukuna vakaoqo o jiova: 'ena gauna vakaoqo ni mataka e na volitaki e dua na i luku valawa makare me dua na dola, kei na rua na i luku na witi me dua na dola, e na matamata mai samaria.'" sa dua na turaga i liuliu ka ravi tu e ligana o koya na tui sa sauma yani vua na tamata ni kalou ka tukuna, "raica, kevaka e dau cakava na kalou eso na katuba leka kei lomalagi, ena yaco rawa vakaidina beka na veika oqo?" a sa tukuna o koya, "o na raica dina ga e matamu, ia o na sega ga ni kania." ena matamata ni koro e ratou sa dabe tiko kina e lewe va na turaga vukavuka, ka ratou sa veitukutukunitaka, "na cava e datou dabe tikoga kina eke, medatou mate? "kevaka edatou tukuna, 'keitou na curuma yani na koro,' na dauisga kei na viakana e tiko kina, ka datou na mate e keya. ia kevaka e datou na dabe dagese tikoga e ke, e datou na mate tale ga. ia, sa na vakaoqo, tou lako me datou sa la'ki soro kina nodra mataivalu na kai siria. kevaka era na vakabulai kedatou, e datou na bula; ia kevaka era na vakamatei kedatou, edatou sa na mate vakaidina." e ratou sa yadra e na mataka me ratou lako yani kina nodra i tikotiko ni valu na kai siria; ia ni ratou sa yaco mai kina i bili ni nodra i tikotiko na kai siria, e ratou sa kidroa ni sega sara ga ni dua e tu e keya. ni sa vakavuna o jiova mera rogoca na mataivalu na domo ni qiqi ni valu kei na domo ni ose o na i rorogo ni dua na mataivalu levu; era sa qai veitukuniyaka, "raica, o tui isireli sa saumi ira na nodra tui na itaiti kei na nodra tui na kai ijipita mera valuti keda!" era sa qai tucake mera dro e na mataka ilailai, ka ra biuta tu ga mai e na nodra i tikotiko ni valu o na nodra vale laca, nodra ose, kei na nodra asa oka ra sa dro tototalo yani mera bula. ni ratou sa yaco mai kina i bili ni nodra i tikotiko na lewe va na vukavuka oqo, e ratou sa curu yani kina dua na loma ni vale laca ka kana ka gunu, ka ratou sa yauta mai na siliva, koula, kei

na i sulu ka la'ki vunitaki ira; e ratou sa lesu tale ka curuma tale e dua na vale laca, ka kauta talega mai eso e keya ka la'ki vunitaka. e ratou sa qai veitukuniyaka, "e sega ni dodonu na ka edatou cakava oqo. na siga oqo sai koya na siga ni tukutuku vinaka, ia e datou sa galuvaka ga. kevaka edatou wawa tiko me yacova na kida ni mataka, e na tau vei kedatou eso na i tologi. sa dodonu kina medatou lako yani ka la'ki tukuna kina vale ni tui." e ratou sa lako yani ka kacivi ira na yadrava tiko na matamata ni koro, e ratou sa vosa ka tukuna, "keitou a lako kina nodra i tikotiko na kai siria, ka keitou kurabui ni sega sara ga ni dua e tu e keya, sega mada ga ni rorogo e dua na tamata o era vesu vinaka tu ga na ose kei na asa ka tuvaki vinaka tu na vale laca." e ratou sa kaci mai na dauyadrava na matamata, ka sa lako sara na kena i tukutuku kina loma ni vale ni tui. sa tucake e na bogi na tui ka tukuna vei ira na nona tamata "me'u tukuna mada vei kemuni oqo na ka era sa cakava vei keda na kai siria. era sa kila tiko ni da sa waloloi e na viakana oya era sa biuta na nodra i tikotiko me ra la'ki vunitaki ira ki veikau, ka tukuna, 'e na gauna ga era na curu kina mai ki tuba mai na koro, eda na vesuki ira bulabula, ka curu yani kina loma ni koro.'" sa qai vosa mai e dua na nona tamata ka tukuna, "au kerea me lewe vica na turaga me ratou taura na vo ni lima na ose e na loma ni koro. raica, e rawa ni ratou yaco me vaka na lewe oba vaka oba ni lewe vuqa ni isireli era se vo tiko kina; io, kevaka e sega, au tukuna, e rawa ni ratou vakataki ira na oba vaka oba ni isireli era vo tiko mai vei ira era sa vakamatei; medatou talai iratou mada yani ka raica." era sa qai kauta e rua na qiqi ni valu kei na ose; ka sa talai iratou yani na tui kina vanua e donuya na nodra mataivalu na kai siria, ka tukuna, "lako dou la'ki raica." era sa cicimuri yani kina joritani; ka ra sa sinai walega na gaunisala e na i sulu kei na i yaragi era sa kolotaka laivi tu mai na kai siria e na nodra sa dro bula me vakatoto. sa lesu tale mai o koya e ya talai me mai tukutuku vua na tui. era sa lako yani na tamata ka ra la'ki koveraka na nodra vale laca na kai siria. a sa volitaki e dua na i luku valawa me dua na dola kei na rua na i taki witi me dua na dola me vaka na vosa i jiova. ia na tui sa digitaki koya na turaga i liuliu ka dau ravi e tabana me vakatawana na matamata. era sa butubutuki koya na tamata e na matamata, ka mani mate sara kina, me vaka sa tukuna oti na tamata ni kalou, ka vosa e na nona lako sobu mai na tui vei koya. a sa yaco me vaka na ka e tukuna na tamata ni kalou vua na tui, ka tukuna, "rua na i luku valawa me dua na dola, kei na dua na i lulu na witi me dua na dola, e na volitaki ni mataka e na gauna vata oqo e na matamata ni koro o samaria." na turaga i liuliu o ya sa sauma yani na tamata ni kalou, ka tukuna, "mo ni raica oqo," kevaka me cakava o jiova eso na katuba leka e lomalagi, e na yaco dina beka na veika oqo?" sa tukuna oti o koya, "o na raica walega e matamu, ia o na sega ga ni kania." sa qai yaco dina vei koya, ni ra sa butubutuki koya na tamata e na matamata, ka mani mate sara kina.

sa qai vosa o ilaisa vua na yalewa ka vakabula na luvena, ka tukuna, "mo tucake ka lako, o iko kei ira nomu lewe ni vale, ka dou la'ki tiko e na vanua cava ga, ni sa kaciva o jiova e dua na dausiga, ka na vakaoqo, ena robota taucoko na vanua me vitu na yabaki." sa qai tucake na yalewa ka cakava na ka kecega sa tukuna vua na tamata ni kalou, ka ratou sa lako kece vakavuvale ka la'ki tiko e na nodra vanua na kai filisitia me vitu na yabaki. sa qai yaco, ni sa mai cava na vitu na yabaki, sa biubiu tale mai na yalewa e na nodra vanua na kai filisitia; ka sa la'ki kerekere vua na tui me baleta nona vale kei na nona vanua. e rau sa qai veitalanoa na tui vata kei keasi, na nona dauveiqaravi na tamata ni kalou, ka tukuna, "au kerea, mo tukuna vei au na veika lelevu e sa cakava o ilaisa." sa qai mani yaco, ni se wasea tikoga o koya vua na tui na nona vakabula e dua mai na mate kina bula, sa tiko e keya na yalewa ka a vakabulai na luvena, sa kerekere koya vua na tui me baleta na nona vale kei na nona qele. sa qai tukuna o keasi, "noqu turaga, na tui, oqo sara ga na yalewa, kei na luvena talega oqo ka a vakabula tale o ilaisa." sa qai tarogi yalewa sara na tui, sa tukutuku o koya vua. sa qai digitaka na tui e dua na ovisa me qaravi koya, ka tukuna, "mo vakalesuya Iesu kece tale mai na ka e nona, kei na veituvatuva ni ka mai na teitei me tekivu mai na siga e biuta kina na vanua me yacova oqo." sa qai lako yani o ilaisa ki tamasiko, ia sa taumimate o peni-etati na tui siria; ka sa tukuni sara vua "sa lako tiko mai ki ke na tamata ni kalou." sa qai vosa na tui vei asaeli, "mo kauta e ligamu e dua na ka ni loloma, ka lako yani mo la'ki tavaka na tamata ni kalou, ka me vakatarogi jiova mada e na vukuna, 'au na bula dina beka mai na mate ca oqo?" e rau sa sota sara kei asaeli ka kauta vata tiko kei koya e dua na ka ni loloma vata kei koya na veika vinaka kece e tamasiko, e vasagavulu na kameli e vakausana. a sa lako mai ka mai tucake tu e matana, ka tukuna, "na luvemu o peni-etati na tui siria e sa talai au mai vei iko, ka tukuna, 'au na bula beka mai na mate oqo?" sa tukuna vua o ilaisa, "lako, la'ki tukuna vua, 'o na bula vakaidina." ia sa vakatakila vei au o jiova ni na mate vakaidina talega o koya." sa qai wanonovi koya tu e matana me yacova ni sa madua mai, a sa tagi na tamata ni kalou. sa qai tukuna o asaeli, "na cava e tagi kina na noqu turaga?" sa sauma yani o koya ka vaka, "baleta ni'u sa kila na veika ca o na cakava vei ira na isireli: o na vakama na nodra veikoronivalu, o na vakamatei ira na nodra cauravou e na i seleiwau; o na yavalati ira vakaukauwa na nodra gone, o na tavabulataki ira rua na yalewa era buketetaka tiko na gone." sa qai tukuna o asaeli, "ia na cava na nomu tamata o na koli me cakava tu na veika sukusukura vakaoqo?" sa sauma mai o ilaisa ka vaka, "sa vakaraitaka oti vei au o jiova ni o na yaco mo tui e siria." a sa biuti ilaisa, ka lako mai vua na nona turaga, ka tukuna mai vua, "na cava e tukuna vei iko o ilaisa?" sa sauma o koya, "e tukuna vei au o koya ni o na bula dina mai na nomu tauvimate." sa qai yaco e na siga ka tarava sa taura o koya e dua na i sulu vavaku tonisua kina wai, ka tevuka yani e matana ka mani mate sara; sa taura sara o asaeli mai vei koya na ulu ni veiliutaki. e na i ka

lima ni yabaki i jorami na luvei eapi, na tui isireli, e tui tale tiko ga mai kina e juta o jiosafati, sa tekivu me vakatulewa e juta o jiorami na luve i jiosafati. e sa yabaki tolusagavulu ka rua o koya e na nona cabeta cake na i tutu vakatui, ka mani walu na yabaki na nona lewa mai jerusalemi. e vakamuria o koya na i cavucavu ni yavadra na tui e isireli, me vaka ga na ka e ratou cakava na vuvala e eapi, ni watina tiko na luve i eapi; ka caka ca sara o koya e na mata i jiova. ia o jiova e sega ni rawa ni vakarusai juta e na vuku i tevita na nona tamata, ni sa yalataka oti vua ni na solia vua na cina kei ira na luvena tagane ka sega ni mudu. e na nona gauna e ya veivorati oitomi vei juta, ka ra sa bulia ga e dua na nodra tui vakataki ira. sa qai lako yani o jorami ki saire kei na nona qiqi ni valu kece. sa tucake e na bogi ka valuti ira na kai itomi ka ra sa wapoliti koya tu o ira na kavetani ni qiqi ni valu era sa dui dro yani na tamata kina nona vale laca. me tekivu mai na gauna o ya me yacova oqo, e sa dau vorati juta tu ga mai o itomi e na nona veiliutaki. ia e na gauna o ya sa dau veivorati talega kina o lipina. ia na vo ni cakacaka i jorami, kei na veika kecega e cakava o koya, era sega li ni volai tu e na i vola tukutuku ni veigauna baleti ira na tui e juta? sa moce vata o jorami kei ira na nona qase, ka sa bulu vata kei ira na qase ena koro i tevita. sa sosomitaki koya o asaia kina i tutu vakatui. e na i ka tinikarua ni yabaki i jorami na luve i eapi, na tui isireli, sa tekivu me veiliutaki mai juta o asaia na luve i jiorami. e sa yabaki ruasagavulu ka rua o asaia e na gauna e tekivu me tui kina, ka yabaki dua ga nona veiliutaki e jerusalemi. na yaca i tinana o alcala na makubuna yalewa o omiri na tui isireli. e ucuya ga na i lakolako ni vuvala e eapi, e na nona caka ca sara e na mata i jiova, me vaka ga na vuvala e eapi, ni a vugoi eapi ga o koya. e rau sa salavata kei jorami na luve i eapi me ia na i valu kei asaeli na tui siria e ramoci kilati; ka ra sa vakamavoataki jorami kina o ira na kai siria. sa mani Iesu tale oti jorami ki jesirieli me mavo mada mai na mavoa e ra vakamavoataki koya kina na kai siria mai rama, e na nona a vala vata kei asaeli na tui siria. sa qai lako sobu sara o asaia na luve i jiorami, na tui juta, me la'ki sikovi jorami na luvei eapi mai jesirieli, e na nona taumimate.

9

sa kaciva o ilaisa e dua vei ira na luve ni parofita, ka tukuna vei koya, "mo vakarautaki iko, mo kauta na tavaya waiwai oqo e ligamu, ka lako i ramoci kilati. "ni o sa yaco yani keya, mo vaqarai jeu na luve i jiosafati, na luve i nimisai, mo curu i loma ka vakaduri koya cake mai vei ira nona i tokani, ka kauti koya yani kina dua na rumu e loma sara. "mo qai taura na tavaya waiwai ka sova yani ki uluna ka tukuna, 'sa tukuna vakaoqo o jiova; 'au sa lumuti iko mo tui e isireli." ni oti o ya, mo dolava na katuba ka dro yani, mo kakua ni vakaberabera." ia na cauravou, nona dauveiqaravi na parofita sa tekivu sara yani nona i lakolako i ramoci kilati. ni sa yaco yani o koya, era sa dabe toka na kavetani ni valu; sa tukuna sara yani, "e tiko vei au oqo e dua na nomu i tukutuku, i liuliu ni mataivalu" sa vosa mai o jeu ka vaka, "o cei vei keirau?" sa tukuna yani o koya, "e baleti iko, na i liuliu ni mataivalu." sa tu-

cake sara o koya ka curu yani i vale. sa sova sara yani na waiwai ki uluna, ka tukuna vua, "sa vosa vakaoqo o jiova na kalou nei isireli: 'au sa lumuti iko mo nodra tui na tamata i jiova, e isireli. 'mo basuraka sobu na vuvale i eapi na nomu turaga, me'u na sauma kina na nodra dra na noqu tamata na parofita, kei na nodra dra kecega na tamata i jiova, e na liga i jesepele. 'ni na qeavu taucoko na vuvale i eapi; ka'u na tamusuki ira taucoko na sucu tagane mai vei eapi kei isireli, o ira era bobula kei ira era galala. 'au na cakava kina na vuvale i eapi me vakataka na vuvale i jeroпами na luve i nepati, me vaka talega na vuvale i basa na luve i aija. 'era na kani jesepele na koli ena dua na i uma qele ni vanua e jesireli, e na sega talega ni dua e buluti koya.'" sa qai dolava na katuba o koya ka dro yani. sa qai curu mai tuba o jeu vei ira na dauveiqaravi ni nona turaga, ka mani vosa sara yani vei koya e dua vei ira, "e daumaka tiko beka na ka kece? na cava e lako mai kina vei iko na tamata sese oqo?" sa tukuna yani o koya vei ira, "o ni sa kilai koya ni tamata madila ka karaki vosa." era sa mani tukuna, "na lasu! tukuna sara ga vei keimami oqo." sa mani tukuna o koya, "oqo kei na ka oqo e tukuna vei au o koya 'sa tukuna vakaoqo o jiova: 'au sa lumuti iko mo nodra tui na isireli.'" era sa taura vakusakusa na nodra i sulu na tamata yadudua ka tevuka e vukuna e na dela ni kabakaba; ka ra sa uvu davui yani, ka vaka, "sa tui o jeu!" qai bukiveretaki jorami o jeu na luve i jiosafati, na luve i nimisai. (ia o jorami e taqomaki ramoci kiliani tiko kei isireli taucoko mai vei aseli na tui siria. ia sa lesu tale tiko o jorami ki jesireli me rawa ni mavo mada mai na nona mavoa ka ra a vakamavoataki koya kina na kai siria e na nona a vala vata kei aseli na tui siria). sa qai tukuna o jeu, "kevaka mo dou vakasamataka, me kakua ni dua me dro bula mai na koro me la'ki tukutuku ki jesireli." sa qai vodoka e dua na qiqi ni valu o jeu ka lako yani ki jesireli, ni sa davo tiko mai keya o jorami; ka sa lako sobu talega mai o asia na tui juta me mai sikovi jorami. sa duri tu e dua na i vakatawa ka yadrava tiko na vale cecere e na vanua o jesireli, ka sa raici ira na i lawalawa i jeu ni ra sa lako tiko mai, ka tukuna, "au sa raica e dua na i lawalawa tamata," sa tukuna sara o jorami, "mo tala e dua na dau vodo ose ka tukuna vua me la'ki tavaki ira, ka me tukuna vei ira, 'dou mai veisaututaki?" sa mani cici sara yani na dau vodo ose me tavaki koya, ka tukuna, "sa tukuna mai oqo na tui: 'dou mai veisaututaki?" sa qai tukuna o jeu, "na cava tiko mada vei kemudou na veisaututaki? vuki ka muri au mai." sa mai tukutuku sara o na i vakatawa, "e ya sa lako vei ira o koya e talai, ia sa sega ni qai lesu tale mai." sa qai talai yani na i karua ni tamata dauvodo ose kivei ira, ka tukuna, "sa tukuna oqo na tui: 'e ka ni veisaututaki?" sa sauma yani o jeu, "na cava tiko mada vei kemudou na veisaututaki? saumaki ka muri au mai." sa qai tukutuku sara o koya na i vakatawa ka vaka, "a sa lako cake vei ira o koya, ia sa sega ni qai lesu tale mai; ia o koya e draiva tiko e vaka sara ga e dau draiva o jeu na luve i nimisai, ni dau draiva o koya vakacudrudrudru!" sa tukuna sara o jorami, "dou vakavakarau," sa vakarautaki sara na nona qiqi ni valu. e rau sa qai curu vata yani i tuba o jorami na tui isireli kei asia na tui juta kina nodra dui loma ni qiqi sara; a rau sa lako sara yani me sota kei jeu, ka ra la'ki sota sara kei

koya e na i tikotikoi nepoci na kai jesireli. sa qai yaco, ni sa raici jeu o jorami sa tukuna sara yani, "o mai veisaututaki, jeu?" sa sauma yani o koya, "na veisaututaki cava, ni sa rui sivia na dauvagane kei na vakadraudraukau i tinamu o jesepele?" sa saumaki o jorami ka dro yani, ka tukuna yani vei asia "na verevuni, asia!" sa qai taura cake na nona daka titi o jeu e na nona i gu taucoko ka vanai jiorami kina e na rukuruku ni tabana; ka curu basikataka sara na utona, ka mani lutu sobu sara o koya e na loma ni nona qiqi ni valu. sa qai tukuna o jeu vei pitikari na nona kavetani, "keveti koya cake, ka kolotaki koya yani kina sala ni were i nepoci na kai jesireli; ka nanuma, e na gauna e daru a vodo vata tiko kina e na daku i eapi na tamana, sa vakatauca o jiova na i colacola oqo vei koya: 'e dina au a raica vakaidina sara ga e nana na dra i nepoci kei na nodratou dra na luvena,' sa tukuna o jiova, 'ia au sa na sauma lesu tale vei iko e na buki vere oqo,' sa tukuna o jiova. ia oqo, mo tauri koya ka kolotaki koya yani kina i uma qele, me vaka na vosa i jiova." ia ni sa raica na veika oqo o asia na tui juta, sa dro yani e na sala i peci aqani. sa qai cicimuri koya yani o jeu, ka tukuna, "vanai koya talega e loma ni nona qiqi ni valu." e ratou sa vanai koya e na i cabecabe e quri, e na vanua vaka apilame. sa mani dro yani o koya i mekito, ka la'ki mate sara kina. era sa qai kauti koya yani na nona i tokani e na qiqi ni valu ki jerusalemi, ka buluti koya vata kei ira na nona qase e nona i bulubulu e na koro i tevita. e nai ka tinikadua ni yabaki i jorami na luve i eapi, sa qai yaco me tui juta o asia. sa qai yaco mai jesireli o jeu, sa rogoca sara mai o jesepele; a sa boroya na matana ka ukutaka na uluna, ka rai sobu sara mai katuba leka. ni se qai curu ga yani o jeu e matamata, sa tukuna mai o koya, "e i lakolako vinaka, simiri, na daulaba ni nomu turaga?" sa qai dagava cake yani na katuba leka o koya, ka tukuna, "o cei e to vata kei au? o cei?" e rau sa raici koya sobu mai e lewe rua se tolu na unikiki (matanivanua). sa qai tukuna yani o koya, "kolotaki koya sobu mai." e ratou sa qai kolotaki koya sobu, ka sa silava yani na lalaga kei na ose na nona dra; a sa butuki koya sobu e na yavana. ia ni sa curu yani i loma, sa la'ki kana sara ka gunu. sa qai tukuna, "dou lako oqo ka la'ki raica na yalewa sa cudruvi oqo, ka buluti koya, ni sa luve ni tui o koya." era sa la'ki buluti koya, ka ra sa sega ni kunea na i tuvaki dina ni dagona ka so ga na i vovo ni qavokavoka, na yavana, kei na qeteqete ni ligana. e ratou sa mani lesu tale mai ka tukuna vua, sa qai tukuna o koya, "sa i koya oqo na vosa i jiova, ka a cavuta vua na nona tamata o ilaijia na kai tisipa, ka vaka, 'e na i uma qele ni vanua e jesireli era na kania kina na yago i jesepele na koli; 'ia na yago mate i jesepele e na vaka na i sovasova ni benue na dela ni vanua, e nai uma qele e jesireli, ka ra na sega kina ni tukuna rawa, "e davo no e ke o jesepele.""

10

era sa lewe vitusagavulu taucoko na luve i eapi era tiko mai samaria. sa mani vola kina eso na i vola o jeu me vakau yani ki samaria, kivei ira na i liului mai jesireli, vei ira na qase, kei ira era sugugi ira cake mai na luvei eapi, ka vaka: "e na gauna ga e yaco yani kina vei kemuni na i vola oqo, me vaka ni ra tiko vata kei

kemuni na luvedra na nomuni turaga, ka tiko talega vei kemuni na qiqi ni valu kei na ose, na koro vakabai eso, kei na i yaragi, mo ni qai digitaki ira na tamata e uasivi cake mai na luvedra na nomuni turaga, mo ni qai vakatikori koya e na i cewacewa vakatui i tamana, ka dou vala e na vukuni vuvala ni nomudou turaga." ia sa ka vakaitamera na nodra rere, ka ra sa tukuna, "raica, e rau sega mada ga ni tucake rawa e matana e rua na tui; e na qai rawa vakacava vei keda meda tucake?" ia o koya e dauqarava na vale, kei koya e nona vakatabakidua na koro, o ira talega na qase, kei ira era a susugi ira cake mai na gone, era sa talaki vei jeu ka tukuna, "keimami sa nomu dauveiqaravi, keimami na cakava na veika kecega o ni sa tukuna vei keimami; ia keimami na sega ga ni bulia e dua me tui, mo cakava ga na ka e vinaka e matamu." sa qai vola tale o koya na i karua ni vola vei ira ka vaka: "kevaka dou totaki au ka muria na noqu vosa, mo dou taura na uludra na luvedra na nomuni turaga, ka dou lako mai vei au ki jesirieli e na gauna vata vakaoqo ni mataka." o ira na luveni tui tagane e vitusagavulu, era a tiko vata kei ira na tamata qaqa ni koro, ka ra a susugi ira mai. sa qai yaco, ni sa yaco mai vei ira na i vola, era sa tauri ira na luve ni tui ka vakamatea e lewe vitusagavulu na tamata, ka ra sa tawana na uludra kina dua na loma ni kato ka vakauta yani vei koya ki jesirieli. sa qai lako mai vua e dua na i talaki ka tukuna vei koya, "era sa kauta oti mai na uludra na luve ni tui." a sa tukuna o koya, "mo ni tuvana cake me rua na i binibini e na matamata ni koro me yacova na mataka." ia ni sa kida mai na mataka, sa curu yani i tuba o koya ka la'ki tucake tu, ka vosa vei ira kece na tamata, ka vaka, "o ni sa yalododonu, ia o au, au a naki ca vua na noqu turaga ka vakamatei koya ia, o cei ga e vakamatei ira kece oqo?" "dou kila mada oqo, ni na sega ni lutu e dua na ka ki vuravura baleta na vosa ni kalou ka sa vosa-taka oti o jiova me baleta na vuvala i eapi ni o jiova e sa cakava na ka e vosa kina vua na nona parofita o ilaijia." sa vakamatei ira taucoko o jeu na i vovo ni tamata e na vuvala i eapi mai jesirieli, kei ira nona tamata qaqa, kei ira era veikilai vakavoleka sara kei ira na nona bete me yacova sara ni sa sega ni vakavoca e dua. a sa tucake ka lako yani ka sa gole vaka ki samaria. e na nona i lakolako ena gaunisala vaka ki peci eketi ka nodra na i vakatawa, era sa sota vata kei jeu na taci asaia na tui juta, ka vaka, "o cei o kemudou?" era sa sauma, "oi keimami na taci asaia: keimami sa lako sobu mai me veitavaki ka kidavaki ira na luvedra na tui kei na luvedra na tinana na ranadi." sa qai tukuna o koya, "dou tauri ira bula!" era sa tauri ira bula, ka vakamatei ira ena mata ni wai e peci eketi, era lewe vasagavulu ka rua na tagane; ka sega ni qai vo e dua me bula. sa qai biubiu mai keya o koya, ka rau sa mai sota vata sara kei jionatapi na luvei rekapi, ka lako tiko mai me rau mai sota; rau veivakabulataki ka tukuna sara yani vua, "e dodonu tiko beka na yalomu, me vaka ni sa dodonu tu na yaloqu vei iko?" sa sauma yani o jionatapi, "io e vakakina." sa tukuna sara o jeu, "kevaka e vakakina, dodoka mai na ligamu." sa mani dodoka yani na ligana, a sa vueti koya cake vei koya kina nona qiqi ni valu. sa tukuna sara, "lako vata mada kei au ka mo mai raica na noqu lomakatakata vei jiova." e rau sa mani vodo vata sara e na nona qiqi ni valu. ni sa yaco mai

samaria o koya, sa vakamatei ira taucoko na kena vo e na vuvala i eapi e samaria, me yacova ni sa vaqea-vutaki ira taucoko, me vaka na vosa i jiova vei ilaijia. sa qai vakasoqoni ira vata taucoko na tamata o jeu, ka tukuna vei ira, "o eapi e qaravi peali vakalailai ga, ia o jeu e na qaravi koya vakalevu sara." o koya mo dou qai vakasoqoni ira taucoko mai vei au na parofita i peali, ira nona tamata dauveiqaravi, kei ira taucoko na nona bete. me kakua ni yali e dua, ni sa dua na vakacaboi soro levu me'u cakava vei peali. o koya e na yali kina e na sega ni bula rawa." ia sa cakacaka vaqaseqase vei ira o jeu, ni sa nakita voli me vaqea-vutaki ira na dauqaravi peali. sa qai tukuna o jeu, "me kacivaki yani me dua na soqoni levu vei peali." a sa kacivaki sara yani. io o jeu e sa qai vakau i tukutuku yani e loma i isireli taucoko; ka ra sa yau mai vakalewe levu na i vavakoso i peali, ka sa sega ni qai vo tale vei ira e dua na tamata e sega ni lako mai. era sa qai lako kece mai kina vale ni soro i peali, ka sa sinai vutu coqa na vale ni soro i peali mai na dua na muana kina dua tale. sa mani tukuna sara yani o koya vua na dauqarava na kovate balavu ni maroroi i sulu, "mo kauta mai ki tuba na nodra siqeleti i loma na i vavakoso taucoko i peali." sa qai kauta sara mai o koya na nodra siqeleti i loma. e rau sa qai curu sara kina vale ni soro i peali o jeu kei jionatapi na luve i rekapi, ka tukuna sara vei ira na i vavakoso peali, "mo dou vakasaqara ka raica talega me kakua sara ni tiko vata kei kemudou eke e dua na tamata i jiova o ira duaduaga na i vavakoso i peali." era sa mani curu yani me ra vakacabora na i soro kei na i madrali. ia o jeu e sa digitaka oti tu e walusagavulu na tamata e tautuba, ka sa tukuna oti tiko vei ira, "kevaka e dro bula rawa e dua vei ira na tamata au sa kauta mai kina ligamudou, o koya e vakavuna nona dro, ena saumi vakaidina vua e na nona bula." sa qai yaco, ni sa mai tinia na nona vakacaboi soro kama kei na i madrali, sa vosa sara yani o jeu vei koya na dauyadra kei ira na kavetani, "dou curu yani i loma ka vakamatei ira; me kakua ni curu mai tuba e dua!" a ra sa vakamatei ira sara e na i seleiwau; ia o ira na dauyadra kei ira na vakaillesilesi era sa kolotaki ira mai tuba, ka ra mani curu sara yani kina rumu sara eloma e na vale ni soro i peali. era sa kauta mai tuba na matakau tabu ni vale ni soro i peali ka vakama. era sa tamusulaka na matakau tabu i peali, ka basuraka sobu na vale ni soro i peali, ka cakava sara me nenubenu me yacova na siga oqo. sa vakaqea-vutaki peali vakaoqo o jeu mai vei isireli. ia o jeu, e ya sega sara ni mani vuki tani mai na i valavala ca i jeropoami na luve i nepati, o koya e vakailavala-cataki ira na isireli, mai na luve ni bulumakau koula ka tiko mai peceli kei tani. sa qai vosa o jiova vei jeu, "baleta ni o sa cakacaka vagumatua e na nomu cakava na ka e vinaka e mataqu, ka o sa cakava kina vuvala i eapi na ka kecega sa tu e yaloqu, e ra na dabeca na luve mu na i dabadabe ni vakatulewa e isireli me yacova na i ka va ni tabatamata." ia e sega ni mani vakamuria o jeu me lako ena nona i vunau o jiova na kalou i isireli e na yalona taucoko, ka sega ni vuki tani mai na i valavala ca i jeropoami, ka a vakailavala-cataki isireli taumada. e na gauna o ya sa tekivu o jiova me tamusuka laivi e so na veivanua e isireli; ka sa la'ki valuti ira o asaeli e na veitikina taucoko e isireli mai na joritani kina tokalau, na veivanua taucoko e kilati

â€“o kata, rupeni, kei manasa â€“mai aroeri, ka tiko e na bati ni ucwai na anoni, ka rau oka kina o kiliati kei pasan. ia na veika kece e cakava o jeu, na veika kece e ya cakava, kei na nona kaukauwa kece e sega li ni volai tu e na kedra i vola tukutuku ni veigauna na tui kei isireli? sa moce vata kei ira na tamana o jeu, ka ra buluti koya mai samaria. sa qai mani taura o jeoasi na luvena na vakatulewa me kena i sosomi. sa ruasagavulu ka walu taucoko na yabaki na nona lewa e isireli kei samaria o jeu.

11

ni sa raica o alcalaia na tinai asiaa na mate nei luvena, sa tucake ka vaqevutaki ira taucoko na ravouvou ni vuvale vakatui. ia o jiosipa, na luvena yalewa o tui jorami, ka ganei asiaa, sa tauri joasi na luve i asiaa, ka butakoci koya laivi mai na kedra maliwa na luvedra na tui era sa vakamatei tiko; ka ra sa vunitaki koya kei na nona nasi e na dua na rumu ni moce, mai vei alcalaia, ka sega kina ni mani vakamatei o koya. e rau sa mani vunitaki ruarua tiko o koya kei na nona nasi e na vale i jiova me ono na yabaki, ni sa vakatulewa tu o alcalaia e na vanua taucoko o ya. e na i kavitu ni yabaki e a talaki yani kina o jeoiata me ra kau mai na kavetani ni veiyadrauâ€“ka kauti ira mai vei koya kina vale i jiova. sa qai cakava vei ira e dua na veiyalayalati ka taura mai vei ira e dua na bubului e na vale i jiova, ka vakaraitaka vei ira na luve ni tui. sa qai vakaroti ira, ka vaka, "oqo na ka mo ni cakava; e lewe dua na i katolu vei kemuni ka dau mai cakacaka e na siga ni vakacegegu mera yadrava tiko na vale ni tui, "me dua tale na i katolu me ra tiko e na matamata mai suri, ka me dua na i katolu me ra tiko e na matamata e dakudra na dauyadra. mo dou yadrava tiko na vale de lakolako e na mani basuraki sobu. "na rua na i wase-wase vei kemudou ka ra sega ni cakacaka e na siga ni vakacegegu me ra yadrava tiko na vale i jiova e na vukuna na tui. "ia mo dou na qai tu wavokita na tui e na veiyasana kece, na tamata yadua me qumia tiko na nona i yaragi e na ligana; ia o koya e toro voleka mai, me na vakamatei o koya. mo dou tikotikoga vata kei na tui e na nona curu yani i tuba kei na nona curu mai i loma." era sa cakava na kavetani ni veiyadrau na veika kecega sa vakarota o jeoiata na bete. era sa dui tauri ira yadua na nona tamata e dodonu mera cakacaka e na siga ni vakacegegu, kei ira era sega ni cakacaka e na siga ni vakacegegu, ka ra sa lako mai vei jeoiata na bete. sa qai solia na bete vei ira na kavetani ni veiyadrau na moto kei na i sasabai ka ra a nona tu na tui o tevita, era tiko e na loma ni vale i jiova. era sa qai tucake na dauyadra, o ira taucoko na tamata kei na i yaragi e ligadra, era sa tu wavolita na tui, mai na yasa i matau ni vale ni soro kina yasa i mawi ni vale ni soro, e na i cabocabo ni soro kei na vale. sa qai kauta mai tuba o koya na luve ni tui, vakadabera i uluna na i sala vakatui, ka solia vei koya na i yaragi; era sa buli koya me tui ka lumuti koya, era sa vakasausau ka vaka, "me bula dede na tui" ia ni sa rogoca o alcalaia na domodra na dauyadra kei ira na tamata, sa lako sara mai vei ira era tiko e na vale ni kalou. ni sa rai yani, sa raici koya na tui ni sa tucake tu e na dua na duru me vaka na

kena i vakarau vakavanua; o ira na i liuliu kei ira na dau uvu davui era sa tiko e na yasa ni tui. era sa reki ka mamarau na lewe ni vanua taucoko ka ra sa uvu davui yani. sa qai basuraka na nona i sulu o alcalaia ka kacivaka yani, "vuaviri! vuaviri!" sa qai vakaroti ira na kavetani ni veiyadrau o jeoiata na bete, kei ira na i liuliu vakaivalu, ka tukuna vei ira, "dou kauti koya yani tuba ka yadrava, ka vakamatei ira e na i seleiwau o ira yadua e ra vakamuri koya." ni sa tukuna oti na tui, "me kua ni vakamatei o koya e na loma ni vale i jiova." era sa tauri koya vakaukauwa; ka sa muria yani o koya na nodra gaunisala na ose e na matamata kina vale ni tui ka sa vakamatei mai keya. sa qai cakava o jeoiata e dua na veiyalayalati vei jiova, vua na tui, kei ira na tamata, ni ra na tamata tikoga i jiova, ka vaka talega kina na tui kei ira talega na tamata. era sa qai lako taucoko yani na lewe ni vanua e keya kina vale ni soro i peali, ka ra sa basuraka sobu. era sa vorolako ka vakavurumemeataka vakamaitailalai na i cabocabo ni soro, kei na kena veimatakau ka vakamatei matani na bete i peali e na mata ni cabocabo ni soro. sa qai digitaka eso na i liuliu na bete mera vakaraica tiko na mata i jiova. sa qai tauri ira na kavetani ni veiyadrau, o ira na dauyadra, kei ira na i vakatawa, kei ira na tamata taucoko e na vanua o ya, ka ra sa kauti koya sobu mai na tui mai na vale i jiova, ka ra sa muria yani na matamata e dau yadravi ka yaco sara yani kina vale ni tui. sa mani la'ki dabe sara o koya kina i dabedabe vakatui. era sa reki; ka marau na lewe ni vanua taucoko, ka sa vakanomodi na koro, baleta ni ra sa vakamatei alcalaia e na i seleiwau e na loma ni vale ni tui. a se qai yabaki vitu ga o jioasi ena nona cabeta cake na i tutu vakatui.

12

e na i kavitu ni yabaki i jeu, sa mai tui kina o jioasi, ka lewa tiko e jerusalemi me rauta ni vasagavulu na yabaki. na yaca i tinana o sibia e perisepa. e cakava taucoko o jioasi na ka e dodonu e na mata i jiova e na veisiga kecega e vakasalataki koya tiko kina o jioiata na bete. ia e sega ga ni kau laivi na veivanua cecere; era se vakacaboi soro ka ra se vakama tikoga na tamata e so na ka boi vinaka e na vanua cecera o ya. sa qai tukuna o jioasi vei ira na bete, "na i lavo taucoko me baleta na soli ni vakacacabo ka ra a kau mai ki na vale i jiova o na i lavo e rawa mai na i wilwili ni tamata yadudua, na i lavo e vakarautaka e dua na tamata o kei na i lavo kece e lomasoli kina e dua na tamata e yalona me kauta mai ki na vale i jiova, "me ra qai taura mai na bete, me yadua mai na dui nodra i wasewase ni vanua; me vakavinakataki kina na veitiki ni vale e ca tu, kei na kena e sa karusa sobu." sa qai yaco vakakina, e nai ka ruasagavulu ka tolu ni yabaki i jioasi, era se sega ni vakavinakataka kina na bete na vanua eso e vakacacani e na vale ni soro. sa qai kacivi jioiata na bete o tui jioasi kei ira na vo ni bete, ka tukuna vei ira, "na cava dou se sega ni vakavinakataka kina na vanua e ca tu e na vale ni soro? ia oqo, mo dou sa muduka na nomudou tauri i lavo mai na nomoudoi wasewase ni vanua, ia dou veisoliyaka yani me rawa ni tarai cake tale vakavinaka na veivanua e vakacacani tu e na vale ni soro." era sa

mani duavata na bete me ra kua ni ciqoma tale e dua nai lavo mai vei ira na tamata, ka me ra kua talega ni vakavinakataka na vanua e sa ca tu e na vale ni soro. sa qai taura e dua na kisi kau lailai o jioiata na bete, cakava e dua na qara e dela ni kenai sogo, ka vakaravia toka e na yasa i matau ni dua e curu mai ki na vale i jiova; ia o ira na bete era vakatawana tiko na katuba era sa dau la'ki biuta e kea nai lavo taucoko e kau mai me kumuni e na vale i jiova. sa qai yaco, ni ra sa raica ni sa levu nai lavo e na loma ni kato era sa lako mai na vunivola ni tui kei na bete levu mera tawana e na taga, ka ra wilika talega nai lavo kece e kune ena vale i jiova. era sa qai solia nai lavo, o koya sa vidai mai, ki na ligadra na a cakava na cakacaka, o ira ka ra vakadigova tiko na vale i jiova, ka ra sa saumi kina na matai kei ira na dautara vale ka ra cakacaka tiko e na vale i jiova, o ira na dau tuvana ka ra dau taya talega na vatu, na kena voli mai na kau kei na ta ni vatu, me vakavinakataki kina na tikina e sa ca tu e na vale i jiova, kei na kena e sa saumi oti me vakavinakataki kina na vale ni soro. ia era a sega ni mani buli e na vale i jiova na beseni siliva, nai koti, beseni ni wai, na davui, nai yaya koula se varasa, mai nai lavo e kau mai ki na vale i jiova. era sa votai e kea o ira na dau cakacaka, ka ra sa cakava vakavinaka kina na vale i jiova. ia era sa sega ni gadreva tale e dua na tobu ni i lavo vei ira na tamata e soli yani vei ira e ligadra nai lavo me ra la'ki saumi kina na tamata cakacaka, ni ra sa yalodina ga e na kena veivotayaki. nai lavo e dau kumuni me baleta na cakacaka kei na kena e baleta nai valavala ca e sa sega ni kau mai ki na vale i jiova. era sa votai ga kina na bete. ia o asaeli na tui siria sa lako cake ka veivala kei kaca, ka taura; ka sa vakanamata yani na matana ki jerusalemi. sa qai kauta taucoko nai yaya tabu o joasi na tui juta ka ratou a vakacabora taumada na tamana o josevata, o jorami, kei asai na tui juta, kei na nonai yaya tabu ga, kei na koula kecega e kune e na kato ni yau e na vale i jiova kei na vale ni tui, ka vakauta yani vei asaeli na tui siria. e sa lako tani o koya mai jerusalemi. ia na vo ni nona cakacaka o joasi, kei na ka kecega e cakava o koya, e sega li ni volai tu e na nodra i vola tukutuku ni veigauna na tui juta? e ratou sa tucake na nona tamata ka bukia na kena vere, ka vakamatei joasi e na vale i milo, ka lako sobu ki sila. o josaka na luve i simeaci kei josevati na luve i somia, na nona tamata, e rau sa samuti koya. sa mani mate, ka ra sa buluti koya kei ira na tamana e na koro i tevita. sa qai lewa o amasaia na luvena me kenai sosomi.

13

e nai ka ruasagavulu katolu ni yabaki i joasi na luvei asai, na tui juta, e sa yaco me tui isireli mai samaria o jioeasi na luve i jeu, ka mani tinikavitu taucoko na yabaki na dede ni nona lewa. e sa dau caka ca o koya e na mata i jiova, ka ucuya nai valavala ca jeropoami na luve i nipati, o koya ka vakai-valavalacataki isireli. e a sega ni bau biuta laivi o koya. sa qai tubu cake mai na cudru i jiova vei ira na isireli, ka sa mani soli ira yani o koya ki na ligai asaeli na tui siria, kei na liga i peni-etati na luve i asaeli, e na nodra veisiga taucoko. sa qai vakamamasu o jioeasi vei jiova, ka sa ro-

goci koya o jiova; ni sa raica o koya na nodra rarawa na isireli, ni sa vakararawataki ira o tui siria. ia o jiova sa qai solia vei ira na isireli e dua na dauveisereki, ka ra sa mani dro bula mai na ligadra na kai siria; ka ra sa vakatawana tikoga na nodra vale laca na isireli me vaka ga mai liu. era sa sega ga ni biuta rawa nai valavala ca mai na vuvala i jeropoami, o koya ka vakai-valavalacataki isireli, ia era sa lako muria tikoga; ka se tiko voli ga e samaria na matakau. ni a biuta tu ga mai ki na mataivalu i jioeasi era lewe limasagavulu na dauvodo ose, tini na qiqi ni valu, kei na tini na udolu na sotia era taubale e yavadra, ni sa vaqevutaki ira oti o tui siria ka vakayacori ira me ra kuvu ni qele sa dau samulaki. na vo ni cakacaka i jioeasi, na veika kece e sa cakava o koya, kei na nona kaukauwa, era sega li ni volai ena kedra i vola tukutuku ni veigauna na tui isireli? sa mani moce vata kei ira na nona qase o jioeasi, ka ra sa buluti koya mai samaria. sa qai sosomitaki koya o joasi na luvena. e nai ka tolusagavulu kavitu ni yabaki i joasi na tui juta, sa yaco me tui mai isireli o joasi na luve i jioeasi mai samaria ka vakatulewa tiko e kea me rauta ni tini ka ono na yabaki. sa daucaica ca sara o koya e na mata i jiova, ka sega ni biuta laivi o koya nai valavala ca i jeropoami na luve i nivati, ka vakai-valavalacataki isireli, ia sa lakova ka cakava ga. ia na kena vo ni cakacaka i joasi, na ka kece e cakava, na nona kaukauwa ka vala kina o koya kei amasaia na tui juta, e sega beka ni volai e na kedra i vola tukutuku ni veigauna na tui isireli? sa qai moce vata kei ira na nona qase o joasi. sa qai dabeca na nona i dabedabe vakatui o jeropoami. sa qai bulu mai samaria o joasi kei ira na tui isireli. sa mani tauvi ilaisa e dua na mate dauveitauvi ka sa na mate kina. sa lako sobu sara mai vei koya o joasi na tui isireli ka tagicaki koya sara e matana, ka tukuna, "ulei na tamaqu, na tamaqu, na qiqi ni valu i isireli kei ira na dauvodo ose!" sa qai tukuna vei koya o ilaisa, "mo taura e dua na dakai titi kei na so na gasau." sa mani taura sara o koya e dua na dakai titi kei na so na gasau. sa qai tukuna sara o koya vei tui isireli, "mo biuta na ligamu e na dakai." sa biuta sara o koya na ligana e na dakai, ka sa biuta yani oilaisa na ligana ki na dela ni ligana na tui. sa tukuna sara o koya, "dolava na katuba leka donuya na tokalau"; ka sa dolava sara o koya. sa tukuna sara vua o ilaisa, "vanataka"; sa vanataka yani o koya. ka sa tukuna o koya, "na gasau ni veisereki i jiova kei na gasau ni veivakabulai mai vei ira na kai siria; ni dodonu mo samuti ira na kai siria mai afeki me yacova ni o sa vaqevutaki ira." sa qai tukuna o koya, "mo taura na gasau;" sa taura sara o koya. sa tukuna vei tui isireli o koya, "samuta na qele"; sa samuta vakatolu, ka qai cegu. ia sa cudruvi koya na tamata ni kalou, ka tukuna, "e dodonu mo a samuta vakalima se yakaono; o na samuti siria talega kina vakaoqo me yacova sara ni o sa vaqevutaki koya! ia oqo, o na samuti siria ga vakatolu." sa qai mai mate o ilaisa, ka ra sa buluti koya sara. donuya na vula i tubutubu ni yabaki o ya, era sa cakava mai na kai moape e dua na kaba vakaivalu. sa qai yaco, ni ra sa buluta tiko e dua na tamata; vakasauri era sa raica rawa e dua nai lawalawa batikadi; ka ra sa mani biuta ga yani na tamata o ya ki nai bulubulu i ilaisa; ia ni ra sa tukuca sobu na

yago ni tamata o ya ka tara sara na sui nei ilaia, sa bula tale ka tucake tale e yavana. era sa taura tale na isireli na veikoro mai vei siria ia o asaeli na tui siria sa vakatotogani isireli e na gauna taucokoi jioasi. o jiova sa lomani ira dina, ka sa yalololoma talega vei ira, ka kauwaitaki ira baleta na nona veiyalayalati vei eparaama, aisaake, kei jekope ka sega ni via vaqavutaki ira se vakasavi ira tani mai na nonai serau. sa qai mai mate o asaeli na tui siria. sa qai vakatulewa o peni-etati na luvena. ia o jioasi na luve i jioeasi sa taura lesu tale mai e na liga i peni-etati, na luve i asaeli, na veikoro ka a kauta tani e na liga i jioeasi na tamana e na i valu. e vakatolu na nona vakadrukai koya o jioasi ka taura lesu tale mai vua na veikoro e nei isireli.

14

e nai karua ni yabaki i jioasi na luve i jioeasi, na tui isireli, sa dabeca o amasaia na luve i joasi na tui juta nai dabedabe vakatui. e sa yabaki ruasagavulu kalima o koya e na gauna e mai tui kina, ka sa lewa tiko e jerusalemi me ruasagavulu ka ciwa na yabaki. na yaca i tinana o jioadani e jerusalemi. e cakava o koya na ka e dodonu e na mata i jiova, ia e sega ga ni tautauvata sara kei na tamana o tevita; e cakava ga o koya na ka e cakava e liu o joasi na tamana. e a sega ni mani kau laivi sara na veivanua cecere, ka ra se vakacacabo tikoga na tamata ka vakama na ka boi vinaka e na veivanua cecere. sa qai yaco, na gauna ga sa vakataudeitaki kina na matanitu e ligana, sa tekivu sara o koya me vakamatei ira na nona tamata era a vakamatei tamana na tui. ia na luvedra o ira era a laba, e a sega ni vakamatei ira me vaka na ka sa volai e nai vola ni vunau i mosese, ka a vakarota kina o jiova, ka vaka, "era na sega ni vakamatei na tamani gone e na vuku ni luvedra, ka vakatalega vei ira na gone era na sega ni vakamatei me baleti ira na tamadra; ia ena vakamatei ga na tamata e na vuku ni nona i valavala ca." sa vakamatea o koya e tini na udolu na kai itomi e na buca ni masima ka sa tauri sela e nai valu, ka vakatoka na yacana me o jokikili me yacova na siga ni kua. sa qai vakau i tukutuku o amasaia kivei jioasi na luve i jioeasi, na luve i jeu, na tui isireli, ka vaka, "lako mai, me daru mai veiqali sominiwai mada e nai valu." o jioasi na tui isireli sa talatala vei amasaia na tui juta ka tukuna, "na kau votovotoa ka tiko mai lepanoni e a kau yani ki na sitari e tiko mai lepanoni, ka vaka, 'solia mai na luvemu yalewa vua na luvequ tagane me watina,' ka sa dua na manumanu kila e tiko e lepanoni e sa taveli ka butuqaqia na kau votovotoa." e dina ni o sa vakadrukai itomi, ka sa laveti iko cake na yalomu; vakalagilagi tiko e kea, ka tiko ga e vale; na cava o via siova yani kina na ka me vakabalei iko á€" kei juta?" ia sa sega ni via vakarorogo o amasaia. sa qai curu yani ki tautuba o jioasi na tui isireli; ka rau sa qai veisotari mata kei amasaia na tui juta e peci-semesi e nei juta. sa qai vakadrukai o juta mai vei isireli, ka ra sa dui dro na tamata ki na nona vale laca. o jioasi na tui isireli sa qai vesuki amasaia na tui juta, na luve i joasi, na luve i asaeli, mai peci-semesi; ka sa lako yani o koya ki jerusalemi, ka basuka sobu na bai kei jerusalemi mai na matamata kei ifereimi ki na tutu ni matamata o va na drau na kiupiti. ka sa kauta tau-

coko o koya na koula kei na siliva, nai yaya taucoko era a kune e na vale i jiova kei na nona vale ni yau na tui, kei ira era tauri vakavesu, ka lesu ki samaria. ia na vo ni cakacaka kece i jioasi ka cakava o koyaona nona kaukauwa, kei na nona a valuti amasaia na tui juta á€" era sega li volai ena nodra i vola tukutuku ni veigauna na tui e isireli? ia sa moce vata kei ira na nona qase o jioasi, ka sa bulu mai samaria vata kei ira na tui e isireli. sa qai bula tiko o amasaia na luve i joasi na tui juta me tinikalima na yabaki mai na gauna sa mate kina o jioasi na luve i jioeasi, na tui isireli. ia na vo ni cakacaka i amasaia, era sega li ni volai tu e nai vola tukutuku ni veigauna me baleti ira na tui e juta? era sa qai bukia na kena vere e jerusalemi, ka sa dro yani kina o koya ki lakisi; ia era sa cicimuri koya tikoga ki lakisi ka vakamatei koya mai kea. era sa qai vakavodoki koya mai ena ose, ka sa qai mai bulu o koya e jerusalemi kei ira na nona qase e na k oro i tevita. o ira kece na tamata e juta era sa kauti asaraia ka se qai yabaki tinikaono ga, ka buli koya me tui ka sega ga ni o tamana o amasaia. sa tarai elaci o koya ka vakalesuya vei juta, ka sa qai mai moce vata yani na tui kei ira na nona qase. e nai katini kalima ni yabaki i amasaia na luve i joasi, na tui juta, sa mai vakatulewa e samaria o jeropoami na luve i jioasi, na tui isireli, ka vasagavulu ka dua taucoko na yabaki ni nona lewa. sa caka ca o koya e na mata i jiova ka sega ni lako tani mai o koya mai nai valavala ca taucoko i jeropoami na luve i nipati, ka a vakaivalavalacataki isireli. sa vakasuka tale o koya nai yalayala kei isireli mai nai curucuru i amaci ki na wasawasa o araba me vaka na vosa i jova na kalou i isireli, ka a vosataka vua na nona tamata o jona na luve i amitai, na parofita ka cavutu mai qaca-eferi. sa raica mai o jiova ni sa rui gaga na nodra vakararawataki na isireli; o ira na bobula kei ira na galala. ka sa sega ni dua na dauveivuke e isireli. e a sega ni tukuna o jiova ni na bokoca laivi na yacadra na isireli mai na ruku i lomalagi; kei na vakabulai ira ga o koya mai na liga i jeropoami na luve i joasi. ia na vo ni nona cakacaka o jeropoami, kei na veika kece e sa cakava o koya á€" na nona kaukauwa, nai valavala ni nona dau vakacibi-ivalu, kei na nona tauri vakavesu me baleti isireli, mai tamasiko ki amaci, na veika era taukena na juta á€" e sega beka ni volai e nai vola tukutuku ni veigauna baleti ira na tui e isireli? sa mani moce vata kei ira na nona qase o jeropoami, o ira na tui e isireli. sa qai taura na vakatulewa o sakaraia na luvena.

15

e nai ka ruasagavulu kavitu ni yabaki i jeropoami na tui isireli, sa yaco kina me tui o asaraia na luve i amasaia na tui juta. e se qai yabaki tini kaono ga e na nona sa mai tui, ka lewa tiko mai jerusalemi me li-masagavulu karua na yabaki. na yaca i tinana o jiko-laia e jerusalemi. e caka vinaka o koya e na matai jiova, me vaka ga na ka sa cakava o tamana o amasaia, e se vo tikoga na nodra vagalalataki na veivanua cecere, era se vakacaboá€"soro tikoga kina na tamata ka vakama na ka boi vinaka e na vanua cecere o ya. sa qai ia o jiova me samuti koya na tui; sa yaco kina o koya me vukavuka me yacova na siga e mate kina;

sa qai mai vakatawana tiko yani o koya e dua na vale lala. e na loma ni vale vakatui sa taukena tiko o jocame na luvena na tui ka vakatulewa tiko vei ira na lewe ni vanua. ia na vo ni cakacaka i asaraia, kei na veika kecega e sa cakava oti o koya, e sega li ni volai tu e nai vola tukutuku ni veigauna me baleti ira na tui e juta? sa qai mai moce yani o asaraia vata kei ira na nona qase, ka ra sa buluti koya kei tamana e na koroi tevita. sa qai mai tui o jocame na luvena me sosomitaki koya e na nonai tutu. sa lewa e isireli o sakaraia e nai ka tolusagavulu ka walu ni yabaki i asaraia na tui juta, sa lewa tiko e isireli kei samaria me vula ono o sakaraia na luve i jeropoami. sa cakava na ka ca o koya e na mata i jiova, ka ucuya na ka era sa cakava na nona qase; ka sega ni lako tani mai nai valavala ca i jeropoami na luve i nipati ka a vakai-valavalacataki isireli. sa qai bukiveretaki koya o salumi na luvei javesi, e na nona samuta ka vakamatei koya e na vakatulewa. ia na vo ni cakacaka i sakaraia, era sa volai vakaidina e na kedra i vola tukutuku ni veigauna na tui e isireli. sai koya oqo na vosa i jiova ka a vosataka vei jeu ka vaka, "era na dabeca na luvenu nai dabedabe ni vakatulewa e isireli me yacova nai kava ni tabatamata." sa yaco me tui o salumi na luve i japesi e nai ka tolusagavulu ka ciwa ni yabaki i usaia na tui juta ka vakatulewa tiko me vula dua taucoko e samaria. ia o minaimi na luve i gadai sa lako cake mai tisa, e lako mai ki samaria, ka samuti salumi na luve i japesi mai samaria ka vakamatei koya; ka sa vakatulewa me kenai sosomi. ia na vo ni cakacaka i salumi, kei na buki vere e a liutaka o koya, era sa volai vakaidina tu e nai vola tukutuku ni veigauna me baleti ira na tui e isireli. sa qai tekivu me valuti tifisa o minaimi mai tisa, o ira era tiko e kea, kei nai yalayala ni vanua. e na nodra a sega ni via soro, sa valuti ira kina o koya. o ira na marama era bukete tu era sa tavai bulabula. e na i ka tolusagavulu ka ciwa ni yabaki i asaraia na tui juta, sa yaco talega kina o minaimi na luve i gadai me tui e isireli taucoko, ka tini na yabaki na nona lewa e samaria. a sa dau cakava na ka ca o koya e na mata i jiova; ka sega ni lako tani mai e na nona bula e na veisiga kece mai na i valavala ca i jeropoami na luve i nipati, ka a vakai-valavalacataki isireli. sa qai lako mai o pulu na tui asiria me valuta na vanua; ka mani solia vau o minaimi e dua na udolu na taledi na siliva, me rawa kina ni tiko vata kei koya na ligana ka me vakaukauwataki kina na matanitu e na ruku ni nona vakatulewa. ia o minaimi sa vakarota me kumuni vakaukauwa na i lavo e isireli, mai vei ira na vutuniyau ka vaka vatu, kei ira na tamata yadudua me ra tauya limasagavulu na sikeli na siliva, ka me soli vua na tui asiria. sa qai vuki lesu tale o tui asiria, ka sa sega ni qai tiko e na vanua o ya. ia na vo ni cakacaka i minaimi, kei na ka kecega e cakava o koya, e sega beka ni ra volai tu e na i vola tukutuku ni veigauna me baleti ira na tui e isireli? sa qai mai moce yani o minaimi kei ira na nona qase. sa mai sosomitaki koya yani o pekaia e na nona i tutu ni vakatulewa. e nai ka limasagavulu ni yabaki i asaraia na tui juta, sa yaco o pekaia na luve i minaimi me tui e isireli mai samaria, ka rua na yabaki na dede ni nona veiliutaki. a sa cakava na ka ca o koya e na mata i jiova; ka sega ni lako tani mai na i valavala ca i jeropoami na luve i

nipati o koya ka vakai-valavalacataki isireli. ia o pika na luve i rimakia, e dua ga na nona i liuliu vakavalu, sa bukiveretaki koya ka vakamatei koya mai samaria, e na baivatu ni vale ni tui, vata kei akoba kei araia; ka tiko vata kei koya e lewe limasagavulu na turaga ni kiliani. a sa vakamatei koya ka taura na i tutu ni nona lewa. sa vakaoqo na vo ni cakacaka i pikaia, kei na ka kecega sa cakava o koya, e sa volai vakaidina tu e na nodra i vola tukutuku ni veigauna na tui e isireli. e na i ka limasagavulu ka rua ni yabaki i asaraia na tui juta, sa yaco me tui e isireli o pika na luve i remalaia ka vakaitikotiko mai samaria me ruasagavulu na yabaki. a sa cakava na ka ca o koya e na mata i jiova; ka sega ni lako tani mai na i valavala ca i jeropoami na luve i nipati, o koya ka vakai-valavalacataki isireli. e na veisiga i pika na tui isireli, sa lako mai o tikilau palisa na tui asiria ka tauri ijoni, epeli peci, maakai, janoa, kitesis, asori, kiliani, kei kalili, era vanua taucoko vaka nafilatai; ka qai kauti ira yani vakavesu ki asiria. sa qai liutaka e dua na bukivere o osea na luve i ela me coriti kina o pika na luve i rimalaia, sa samuta ka vakamatei koya sara; sa qai dabeca o koya na i dabedabe ni vakatulewa me kenai sosomi e na i ka ruasagavulu ni yabaki i jocami na luve usaia. sa vakaoqo na vo ni cakacaka i pika, kei na ka kece e cakava o koya, era sa volai tu vakaidina e na i vola tukutuku ni veigauna ka nodra na tui e isireli. e na i karua ni yabaki i pika na luve i rimalaia, na tui isireli, o jocame na luve i usaia, na tui juta, sa tekivu me vakatulewa. a sa yabaki ruasagavulu ka lima o koya e na nona sa cabeta na i tutu vakatui, ka tinikaono taucoko na yabaki na nona lewa mai jerusalemi. na yaca i tinana o jerusa na luve i setoki. sa cakava o koya na ka e vinaka ka dodonu e na mata i jiova; ka sa vakadamurimuria ga na ka e cakava o tamana o usaia. ia e sega ga ni mani kau laivi sara na veivanua cecere; era se vakacaboi soro tikoga na tamata ka va kama na ka boi vinaka e na veivanua cecere. sa mani tara o koya na matamata e cake ni vale i jiova. na vo ni cakacaka i jocame, kei na ka kece e cakava o koya, e sega li ni ra volai tu e na i vola tukutuku ni veigauna me baleti ira na tui e juta? e na veisiga o ya sa tekivu o jiova me vakatalai risini na tui siria kei pika na luve i rimalaia me veivala kei juta. a sa moce vata kei ira na nona qase o jocame, ka sa bulu vata kei ira nona qase e na koroi tevita na tamana. sa qai tui o easi na luvena me kena i sosomi.

16

e na i ka tinikavitu ni yabaki i pika na luve i rimalaia, sa tekivu me veiliutaki o easi na luve i jocame, na tui juta. sa yabaki ruasagavulu o easi e na nona sa mai tui; ka vakatulewa mai jerusalemi me tinikaono na yabaki; ka sega ni mani cakava na ka e dodonu e na mata i jiova na nona kalou, me vaka a cakava o tevita na tamana. e ya lakova talega o koya na nodra sala na tui e isireli; ni ya vakacabora sara mada ga na luvena e na bukawaqa; me vaka na ka vakasisila era a cakava tu na veimatani tu ka vakarusai ira o jiova e na matadra na isireli. a sa vakacabora ka va kama na ka boi vinaka e na veivanua cecere, e na delana, kei na veiruku ni kau drokadroka. e rau sa qai vakacibi i valu mai o risini na tui siria, kei pika na luve i ri-

malaia na tui isireli, e na nodrau sa lako cake mai ki jerusalemi ka tuva i valu wavokiti easi, ia e rau sega ga ni vakamalumalumu koya rawa. e na gauna o ya sa tauri elaci vakavesu o risini na tui siria me nei siria, ka vakasevi ira tani mai na turaga ni juta mai elaci. era sa qai lako na kai itomi ki elaci ka vakaitikotiko mai keya me yacova na siga ni kua. sa qai tala eso na tamata o easi vei tikalaci-paliseri na tui asiria, ka vaka, "au sa nomu tamata ka luvenu talega. lako cake mai ka vakabulai au mai na liga i tui siria kei na liga i tui isireli, e rau sa tucake mai me vorati au." a sa kauta o easi na siliva kei na koula ka ra a kune e na vale i jiova, kei na vale ni yau ni tui ka vakauta yani me ka ni loloma kivei tui asiria. a sa vakarorogoi vakasala vei koya o tui asiria, ni sa kabati tamasiko yani o tui asiria ka taura, ka sa kauti ira vakavesu na kena tamata ki kiri, ka vakamatei risini. sa qai lako ki tamasiko na tui o easi me rau sota e keya kei tikilaci-paliseri na tui asiria, ka raica sara e dua na i cabocabo ni soro ka tiko mai tamasiko, ka sa talaki sara o easi na tui vei uraia na bete na droini ni cabocabo ni soro kei na kena i cacakaka me vaka na kena caka vakamatau. a sa qai bulia sara e dua na i cabocabo ni soro o uraia na bete me vaka na veika e talaki mai kina na tui o easi mai tamasiko. sa cakava rawa sara na ka o ya o uraia na bete ni bera ni lesu mai tamasiko na tui o easi. ia ni sa lesu tale mai tamasiko na tui, sa raica sara o koya na i cabocabo ni soro; a sa torova sara yani na i cabocabo ni soro ka vakacabara sara kina e so na i madrali. sa va kama sara e so na i soro kama kei na i madrali laukana; ka sova yani na i madrali liviraki ka kureitaka yani na dra kei na i soro ni veivinakati e na i cabocabo ni soro. a sa kauta talega mai na i cabocabo ni soro varasa ka tiko e na mata i jiova, e na mua i liu ni vale ni soro áe" e na kedrau tadrúa na i cabocabo ni soro vou kei na vale i jiova áe" ka biuta yani kina muana ni vualiki ni cabocabo ni soro vou. sa qai vakaroti uraia na bete o easi na tui, ka vaka, "ena i cabocabo ni soro vou ka levu mo vakama kina na soro kama ni mataka lailai, na i madrali laukana ni yakavi, na nona i soro kama na tui, kei na nona i madrali laukana, ka vaka kina na i soro kama me baleti ira taucoko na leweni vanua na nodra i madrali laukana, kei na nodra i madrali liviraki; ka kureitaka kece kina na dra ni soro kama kei na dra kecega ka vakacabori. e na i cabocabo ni soro varasa au na qai mai vakadidike kina o au." sa qai cakava kece na veika e vakaroti o uraia na bete ka vakaroti mai vau na tui o easi. a sa taya laivi na batina mai na kena i tutu o easi na tui, ka laveta tani na taqi mai na deladratou ka tauca sobu na taqi levu mai na deladratou na bulumakau varasa sa tu e rukuna, ka tauca kina dua na rara vatu. sa kauta tani talega o koya na i vakaruru ni siga ni vakacecegu ka ra se qai tara oti e na vale ni soro, ka sa biuta laivi talega na i curucuru ni tui ki tuba, mai na vale i jiova, me baleti koya na tui asiria. ia na vo ni nona cacakaka o easi, ka cakava o koya, era sega beka ni volai tu e na i vola tukutuku ni veigauna baleti ira na tui e juta? sa mani moce vata o easi kei ira na nona qase e na koro i tevita. a sa lewa o esekaia na luvena me kena i sosomi.

e na i ka tinikarua ni yabaki i easi na tui juta, sa yaco o osea na luve i ela me tui e isireli mai samaria, ka sa lewa o koya me ciwa na yabaki. a sa dau cakava na ka ca e na mata i jiova, ka sega ni mani vakataki ira na tui e isireli era a liu vei koya. sa qai lako cake mai o salimanisa na tui asiria me vala kei koya ka sa yaco o osea me qali vau ka soli i lavo ni vakacavacava vei koya. a sa toboka rawa o tui asiria e dua na vere vuni mai vei osea; ni sa tala yani o koya e so na tamata kivei so, na tui ijipita, ka sega ni solia e dua na vakacavacava vei tui asiria, me vaka e dau cakava e na veiyabaki. sa qai sogolati koya o tui asiria, ka vesuki koya e vale ni veivesu. sa qai lako wavokita na vanua taucoko o tui asiria, a sa lako cake ki samaria ka voliti koya tu vakaivalu me tolu na yabaki. e na i ka ciwa ni yabaki i osea, sa tauri samaria o tui asiria ka kauti ira yani isireli ki asiria, ka vakatikori ira mai ala e na bati ni drano, na uciwai o kosani, e na nodra koro na kai mitia. sa yaco na veika oqo ni ra sa rui caka ca na isireli vei jiova na nodra kalou, o koya ka kauti ira cake tani mai na vanua o ijipita, mai na ruku ni liga i fero na tui ijipita; era sa qai rerevaki ira tale na veikalou tani lalai, ka ra vakadamurimuria na nodra i lakolako na veimatanitu ka a vakasevi ira tani o jiova e na matadra na isireli, kei ira na tui e isireli, ka ra a buli ira. o ira talega na isireli era cakava vakavuni vei jiova na nodra kalou na veika e sega ni dodoni, ka ra tara vakai ira ga na veikoro cecere e na nodra veikorokoro kecega mai na vale ni vakatawa kina veikoro vakabai. era sa vakaduria ga vakai ira na veiduru tabu, na matakau, e na veivanua cecere kei na veiruku ni kau drokadroka. ka ra sa qai vakama na ka boi vinaka e na veivanua cecere kecega, me vakataki ira na veimatanitu ka a vakasevi ira tani o jiova e matadra, ka ra cakava talega na veika toro sobu sara mera vakacudrui jiova kina, era sa qarava na matakau, na ka sara ga e sa vosa oti kina vei ira o jiova, "dou kakua ni cakava na veika oqo." ia o jiova e sa vakaroti ira na isireli kei ira na juta, vei ira kece na nona parofita, ira na daurairai, ka tukuna, "dou vuki tani mai na nomudou i valavala ca, ka maroroya na noqu i vunau kei na noqu i vakaro, me vaka na i vunau taucoko au sa vakarota vei ira nomudou qase, kei koya au sa vakauta yani vei ke-mudou e na gusudra na noqu tamata na parofita." ia era sa sega ga ni via vakarorogo, ka ra sa domoqa ga, me vakataki ira na nodra qase, ni ra a sega ni via vakabauti jiova na nodra kalou. era sa cata na nona i vakaro kei na nona veiyalayalati ka sa cakava oti mada o koya kei ira nodra qase, kei na nona i tukutuku ka vakasalataki ira kina, era sa muria ga na i vakatakarakara ni matakau, era dauqaravi matakau, ka vakamuri ira na veimatanitu tale e so ka ra wavoliti ira, o ira ka sa vosa vakaukauwa kina vei ira o jiova me ra kakua ni cakava na ka era dau kitaka. era sa biuta tani ga nona i vakaro taucoko o jiova na nodra kalou, ka bulia vei ira e dua na i vakatakarakara kei na rua na luve ni bulumakau, era sa bulia e dua na matakau ceuceu ka qaravi ira na veika kecega era tu e loma-lagi, ka qaravi peali. era sa soli ira yani na luvedra tagane kei na yalewa mera vakamai ena bukawaqa, na qaravi tevoro, tuva i mau kei na dauvaganu era

sa volitaki ira yani kina cakava na ka ca e na mata i jiova, ka vakavuna vei koya na cudru. sa qai katakata sara na nona cudru o jiova vei isireli, ka sa kauti ira tani mai matana o koya, sega ni qai vo tale e dua, na yavusa duaduaga i juta. e ya sega talega ni mai maro-roya me taqomaka o juta na i vakaro i jiova na nodra kalou, ia era sa vakamuria ga na i valavala i isireli era a bulia ga. sa qai biuti ira laivi o jiova na nodra kawa na isireli, vakararawataki ira, ka qai soli ira yani kina na ligadra na dauvakacaca, me yacova ni sa biuti ira tani mai e matana o koya. a sa basuki isireli o koya mai na vuvale i tevita, ka ra sa buli jeropoama na luvu i nipati me tui. sa qai kauti ira tani mai na isireli o jeropoama e na nodra muri jiova, ka vakavuna vei ira me ra cakava na i valavala ca e levu sara. era sa muria tikoga na isireli na i valavala ca kecega i jeropoama ka cakava o koya, era sega ni lako tani mai kina, me yacova sara ni sa kauti ira tani taucoko na isireli o jiova mai na matana, me vaka sa tukuna oti mai o koya vei ira na nona tamata na parofita, era sa kau tani mai na isireli e na nodra vanua dina ki asiria, me yaco sara mai ni kua. sa qai kauti ira mai na tamata mai papiloni o tui asiria, kuca, ava, amaci, mai sifaravaimi talega, ka mai vakatikori ira e na veikoro e samaria ka sega o ira na isireli; era sa qai taura ka taukena na veika kece e samaria ka vakaitikotiko e na kena veikorokoro. sa qai yaco, ena i tekitekivu ni nodra sa mai tauyavu e keya, era a sega ni qai rerevaki jiova; sa qai vakatala yani o jiova na laione e na kedra maliwa, ka vakamatei ira sara e so. era sa qai vosa vua na tui asiria, ka vaka, "na matanitu o a kauta tani ka mai vakatikora e na veikoro e samaria era sega ni kila na i valavala ni kena qaravi na kalou ni vanua; o ya na vuna e vakatalai ira mai kina na laione e na kedra maliwa, ka sa yaco me vakamatei ira vakaidina baleta ni ra sega ni kila na i valavala ni kalou ni vanua." sa qai solia yani na nona i vakaro o tui asiria, ka tukuna, "dou tala yani e dua na bete dou a kauti ira mai keya; ka laivi koya me lako ka la'ki vakaitikotiko kina, ka me vakavulica vei ira o koya na i valavala ni qaravi kalou ni vanua." sa qai dua na bete ka ra a kauta tani mai samaria sa lako mai ka mai tiko e peceli, ka mani vakavulici ira sara e na i valavala ni nodra rerevaka na kalou. ia na veimatanitu tale eso era sa tomana tikoga na nodra buli ira na veikalou lalai me nodra, ka vakatikori ira e loma ni nodra vale ni lotu e na veivanua cecere ka ra a se tara tu na kai samaria, mai na veimatanitu kece kei na veikorokoro era vakaitikotiko kina. o ira na turaga ni papiloni, era sa buli sukoci pinoci, o ira na turaga ni kuca era sa buli nikali, kei ira na turaga ni amaci era sa buli asima, o ira na avaiti era sa buli nibasi kei tatakai, kei ira na sefavaite era sa vakamai ira na luvudra e na bukawaqa vei arameleki nei anameleki na kalou ni sefavaime. era sa qai rerevaki jiova, ia ena vei wase-wase yadudua era sa digitaki mai vei ira eso na bete ni veivanua cecere, ka vakacaboi soro vei ira ena loma ni vale ni lotu e na veivanua cecere. era sa rerevaki jiova, ia era qaravi ira tikoga na nodra veikaloulalai áé" me vaka na i valavala ni lotu ni veimatanitu era veimaliwai ka ra a kau tani mai kina. me yaco mai na siga oqo, era se qarava tikoga na i valavala ni lotu makawa, era sega ni rerevaki jiova, era sega ni muria na i lesilesi se na nodra veiyalayalati, na i vunau se na

i vakaro sa vakarota o jiova vei ira na luvu i jekope o ira sa vakayacani ira o koya me o isireli, o ira sa vakayacora vei ira o jiova e dua na veiyalayalati ka vakaroti ira kina ka tukuna: "dou kakua ni rerevaki ira na kalou tani, se mo ni cuva vei ira se qaravi ira se vakacaboi soro vei ira; "ia o jiova, ka a kauti kemuni cake mai na vanua o ijipita e na kaukauwa levu kei na liga e dodo yani, o koya taudua ga mo ni rerevaka, o koya taudua ga mo ni qarava, kivei koya taudua ga mo dou vakacaboi soro kina. "ia na i lesilesi, na veiyalayalati, na i vunau, kei na i vakaro ka a sa vola o koya vei kemuni, mo ni qarauna mo ni vakayacora tikoga me sega ni mudu; mo ni kakua ni rerevaki ira na veikalou tani lalai. "kei na veiyalayalati au sa vakayacora vata kei kemudou, mo dou kakua ni guilecava, dou kakua ni rerevaki ira na kalou tani. "ia o jiova na nomudou kalou mo dou rerevaka; e na qai sereki kemudou mai o koya mai na ligadra taucoko na nomuni meca." ia era sa sega ga ni via vakarokoroko, ka ra sa vakamuria tikoga na i valavala ni lotu makawa. era sa rerevaki jiova na veimatanitu oqo, ia era qarava tikoga na nodra matakau ceuceu, ka vaka talega kina o ira na luvudra kei ira na makubudra era tomana tikoga na ka era a cakava mai na tamadra kei na tubudra, ka yacova na siga oqo.

18

sa qai yaco oqo e na i katolu ni yabaki i osea na luvu i ela, na tui isireli, sa tekivu me lewa mai juta o esekaia na luvu i easi na tui juta. e sa yabaki ruasagavulu ka lima o koya e na nona cabeta cake na i dabedabe vakatui, ka vakatulewa tiko e jerusalemi me ruasagavulu ka ciwa taucoko na yabaki. na yaca i tinana o elai na luvuena yalewa o sakaraia. e cakava o koya na ka e dodonu e na mata i jiova, me vaka na veika e cakava mai na tamana o tevita. e kauta tani o koya na veivanua cecere ka vorolaka na veiduru tabu e so, tamusulaka na matakau ceuceu ka vorovorolaka vakamatailalai na gata varusa ka a bulia o mosese, e na siga o ya era a vakama tiko kina na isireli na ka boi vinaka ka vakatoka me o niusitani. e vakararavi vei jiova na kalou nei isireli, ka sega tale ni dua na tui e liu vei koya e juta, se o koya e taravi koya mai me tautauvata kei koya. e tatakube matua toka o koya vei jiova; ka sega ni lako tani mai na nona muri koya, sa maro-roya ga na nona i vakaro, ka a vakarota o jiova vei mosese. sa tiko vata ga kei koya o jiova, na veivanua kecega e lako kina e vakayaco ka, ia sa vorati tui asiria o koya ka sega ni via qaravi koya. e vakatulewataki ira na kai filisitia me yaco sara i kasa kei na iyalayala ni vanua, mai na vale ni vakatawa kina veikoro vakabai. ia sa qai yaco, e na i ka va ni yabaki i esekaia na tui, ka sa i kavitu tiko ni yabaki i osea na luvu i ela, na tui isireli, sa lako cake mai o salimavusa na tui asiria i samaria ka tuva i valu wavokita. ni mai oti na tolu na yabaki era sa taura e na i ka ono ni yabaki i esekaia, ka sa i ka ciwa ni yabaki i osea na tui isireli, sa tauri o samaria. ia o tui asiria sa kauti isireli laivi vakavesu i asiria ka vakatikori ira mai ela, e na yasa i apori, na uciwai e koseni, kei na nodra veikoro na kai mitia, ni ra sa sega ni rokova na domo i jiova na nodra kalou, ka vakacacana na nona veiyalayalati kei na veika kece

e ya vakarota o mosese na tamata i jiova; e ra sega ni via rogoca se cakava tale ga. ia e na i ka tini ka va ni yabaki i esekaia na tui, sa lako cake o sinakiripi na tui asiria ka valuti ira na veikoro vakabai e juta ka tauri ira. sa qai talaki o esekaia na tui juta kivei tui asiria mai lakisi, ka vaka, ne, "au sa caka cala; mo lako tani mai vei au; na cava ga o na vakacolata vei au au na sauma." sa qai vakacolata o tui asiria vei esekaia na tui juta e ono na drau na udolu na dola e na siliva kei na ciwa na drau na udolu na dola e na koula. sa qai solia vua o esekaia na siliva taucoko e kune e na vale i jiova kei na vale ni yau nei koya na tui. a sa qai luvata tani mai o esekaia na koula mai na katuba ni vale i jiova kei na veiduru e sa tuvana oti tu o esekaia na tui juta, ka solia yani vei tui asiria. ia o tui asiria sa qai tala yani na tatani, na rapisaris, kei na rapisaki mai lakisi, kei na dua na mataivalu levu i jerusalemi vei tui esekaia. era sa lako cake ka lako mai i jerusalemi. ia ni ra sa yaco mai e ratou sa tucake tu e na yasa ni salisali ni wai na tobu wai e cake, ka toka e na bati ni sala kina rara sinai. ena gauna e ratou sa kacivi koya oti kina na tui, o iliakimi na luve i ilikaia, o koya e lewa na vale, o sipina na vunivola, kei joa na luve i esafa, na daunivolavola, e ratou sa lako mai tuba vei ira. sa qai tukuna vei ira o rapisaki, "mo tukuna oqo vei esekaia, 'sa tukuna oqo na tui levu na tui asiria: 'na nuidei cava oqo o vakararavi tiko kina? "o tukutukuna tiko ni tiko na i tuvatuva kei na kaukauwa vakaivalu, ia era ka ni vosavosa ga. o cei tale beka o vakararavi tiko vua mo via vorati au kina? 'raica 'qo! o sa vakararavi tiko kina i titoko ni gasau kavoro, o ijipita, kevaka ena ravi kina ligana e dua na tamata, ena lako yani ki ligana ka vakamavoataka. e na vaka talega o ya o fero na tui ijipita kevaka e vakararavi vua e dua. "ia kevaka o tukuna vei au, 'keimami vakararavi vei jiova na neimami kalou,' e sega beka ni o koya na nona vanua cecere kei na nona i cabocabo ni soro e sa kauta tani o esekaia, ka tukuna vei juta kei jerusalemi 'o dou na lotu e na i cabocabo ni soro oqo mai jerusalemi?'" "ena vuku ni ka oqo, au sa kerei iko, mo cakava e dua na yalayala vua na noqu turaga, na tui asiria, au na qai solia vei iko e rua na udolu na ose á€" kevaka o rawa ni rawati ira mai mera vodoka! "o na vakasuka lesu rawa vakacava e dua na kavetani mai na i veta e ra ni nona tamata na noqu turaga, ka mo qai biuta na nomu vakararavi ki ijipita me baleta na qiqi ni valu kei ira na dau vodo ose? "au sa lako cake mai oqo ka sega o jiova kina vanua oqo me'u vakarusa? sa tukuna vei au o jiova, 'mo curuma yani na vanua oqori, ka vaqevavutaka.'" e ratou sa qai tukuna vei rapisaki o iliakimi na luve i ilikaia, o sipina kei joa, "au kerea mo vosa mada vei keitou na nomu tamata e na vosa vaka ni rawa ni keitou kila, ka mo kakua ni vosa vei keitou e na vosa vaka iperiu ni ra vakarorogo tiko na tamata era tiko ena bai." era sa tukuna yani na rapisaki vei iratou, "e talai au beka mai na noqu turaga kivua na nomudou turaga vei kemudou talega me keitou tukuna na vosa oqo, ka sega vei ira na tamata era dabe tiko e na bai, e ra na kania ka gunuva talega na nodra benu vata kei kemudou?" era sa qai tucake na rapisaki ka kaci vakadomoi levu e na vosa vaka iperiu, ka vaka, "ni rogoca na nona vosa na tui levu, na tui asiria! sa tukuna na tui: 'dou kakua ni vakatara me vakaisini kemu-

dou o esekaia, ni na sega ni rawa vei koya me sereki kemudou mai na ligana; 'se mo dou vakatarai esekaia me vakayacora mo dou vakararavi vei jiova, ka tukuna, "ena sereki keda vakaidina o jiova; e na sega ni soli yani na koro oqo kina ligana na tui asiria.'" "dou kakua ni vakarorogo vei esekaia, ni sa vosa vaka oqo na tui asiria, 'dou veisaututaki vata kei au ena dua na ka ni loloma ka lako mai vei au i tuba; ka dou na kana vakayadua oi kemudou mai na nona vainei kei na veitamata yadua mai na nona lolo, ka na gunuva talega na tamata yadua na wai mai na nona i vurevure ni wai; 'me yacova na noqu lako mai ka kauti kemudou yani kina dua na vanua e vaka ga na nomudou vanua, na vanua ni kakana kei na waini vou, na vanua ni madrai kei na veivaini, na vanua ni veiolive kei na deni o ni, me rawa ni dou bula kina ka sega ni mate. ia dou kua ga ni vakarorogo vei esekaia, de na qai rawai kemudou, e na nona tukuna, "o jiova ena sereki keda." 'e dua beka na kalou ni veimataniitu cava ga e sa bau vakabula na nona vanua mai na liga i tui asiria? 'e vei o ira na kalou ni amaci, kei arapati? e vei o ira na kalou ni sifavaimi kei ina kei aiva? era sa vakabulai samaria beka mai na ligaqu? 'o cei beka na kalou mai na nodra vanua me vakabula rawa na nodra matanitu mai na ligaqu, me rawa kina vei jiova me vakabulai jerusalemi mai na ligaqu?" era sa vakadigagalu o ira kece na tamata ka sega ni sauma yani vua e dua na vosa; ni sa vakarota mai na tui oqo, "dou kakua ni sauma." e ratou sa qai lako mai o iliakimi na luve i ilikaia, o koya sa daulewa na vale, o sipina na vunivola, kei joa na luve i esafa, na dau ni volavola, kivei esekaia ka dresulaka na nodratou i sulu, ka tukuna vei koya na nodra vosa na rapisaki.

19

ia sa qai yaco, ni sa rogoca o esekaia na tui, sa basuraka nona i sulu, ubi koya e na i sulu taga, ka curu yani kina vale i jiova. sa qai talai iliakimi o koya e lewa na vale, o sipina na vunivola, kei ira na qase vei ira na bete, ka ra ubi e na i sulu taga, kivei aisea na parofita na luve i emosi. era sa tukuna vua, "oqo na ka sa tukuna o esekaia: 'e dai oqo, e siga ni ca, kei na veivunauaci, kei na vosa vakacaca, ni ra sa lako mai na gone mera sucu, ia sa sega ga na kaukauwa me kauti ira yani ki liu. 'de sa na rogoca beka o jiova na nomuni kalou na vosa kecega era sa cavuta na rapisaki, o koya ka tala mai na nona turaga o tui asiria me vosabecataka na kalou bula ka na vunauca na vosa sa rogoca o jiova na nomudou kalou. ena vuku ni ka oqo, mo dou laveta cake na nomudou masu me baleti ira na kena vo era se tiko.'" e ratou sa qai lako mai vei aisea na tamata i tui esekaia. sa qai vosa o aisea ka tukuna vei ira, "mo dou tukuna oqo vua na nomudou turaga, 'sa tukuna vaka oqo o jiova: "dou kakua ni rerevaka na vosa dou sa rogoca, ka sa vosavakacacataki au kina na tamata i tui asiria. "au na vakatala vakaidina vei koya e dua na yalo, ka na rogoca o koya e dua na i tukutuku vuka, ka na lesu tale kina nona vanua; au na qai vakayacori koya me bale e nai selevau e na nona vanua.'" sa qai lesu tale yani o rapisaki, ka kunei tui asiria ni sa valuti lipina tiko, ni sa rogoca o koya ni sa biuti lakisi mai. na tui sa qai rogoci

tiriaka na tui "raica, sa lako mai o koya me vala vata kei iko." sa qai tala tale yani o koya e dua vei eseakaia, ka vaka, "mo qai tukuna oqo vei eseakaia na tui juta, ka tukuna: 'kakua ni vakatara na nomu kalou o koya o vakararavi tiko vua me vakaisini iko, ka vaka, 'ena sega ni soli o jerusalemi kina liga i tui asiria.' 'raica! o sa na rogoca oti na ka era a cakava na vei tui eso ni asiria kina vanua taucoko e na nodra vakarusai ira; o na bula rawa beka li o iko? 'e vakabulai ira beka na kalou ni veimataniitu eso o ira sa vakarusai ira o tamaqu? o kosani, arani, kei risifa, kei ira na kai iteni ka ra tiko mai tilasari? 'e vei o tui amaci? o tui aripati, kei koya na tui ni koro levu o sifaraimi, kei aiva?" sa ciqoma sara na i vola o eseakaia mai na ligai koya na i talaki, ka wilika sara; sa qai cabe cake yani o eseakaia kina vale i jiova, ka tevuka e na mata i jiova. sa qai masu o eseakaia e na mata i jiova, ka tukuna: "oi kemuni jiova na kalou nei isireli, o koya sa tiko e na kedrau tadrua na jerupi, o ni sa kalou, oi kemuni duaduaga, e na veimataniitu kece e vuravura. o ni a bulia na lomalagi kei na vuravura. "mo ni vakala mada na daligamuni, turaga jiova ka rogoca, mo ni dolava mada na matamuni, jiova ka raica; ka rogoca na vosa i sinakiripi, ka sa vakauta oti mai me vaka na kalou bula. "e dina, jiova, o ira na tui kei asiria era sa vakacacana sara vakalevu na veimataniitu kei na nodra qele, "ka ra sa kama na nodra vei kalou matakau; ni ra a sega ga ni kalou, era cakacaka ga ni liga ni tamata âc" na kau kei na vatu. o ya era sa vakarusai kina. "o koya oqo, oi kemuni jiova na neimami kalou, au masu, mo ni vakabulai keimami mai na ligana, mera na kila kina na veimataniitu e vuravura ni sa i kemuni duaduaga o jiova na kalou, oi kemuni duaduaga." sa qai veitalai yani o aisea na lavi e emosi vei eseakaia, ka vaka, "sa i koya oqo na ka e tukuna o jiova na kalou nei isireli: 'baleta ni o sa masu mo vatonaki sinakiripi na tui asiria vei au, au sa rogoca.' "sa i koya oqo na vosa sa vosataka mai o jiova me baleti koya: 'na goneyalewa savasava ni saioni, sa raici iko sobu ka dredrevaki iko ni o ka beci. na goneyalewa ni jerusalemi sa kurea na uluna e dakumu! 'o cei o sa vakalolovirataka ka vosavakacacana? kivei cei sa voqa vakalevu kina na domomu, ka tadola yani na matamu i cake? ka vorati koya na yalosavasava ni isireli. vei ira na nomu i talai o sa raici jiova kina vaka ca. ka tukuna: "e na kena bini kasauru tu na noqu qiqi ni valu, au sa cabe cake mai kina dela ni ulunivanua, kina i yalayala kei lepanoni; au na taya sobu na kena veisitari balavu kei na kena kaukauwa digitaki: au na curuma yani na kena yawa sara ni yalayala kina kena veikau vivinaka au sa kelia ka gunuva na wai vulagi ena qeteqete ni yavaqu au sa vakamacara kece na uciwai lalai ni tataqomaki." 'e sega beka ni o rogoca e na veigauna sa oti au a cakava vakacava ena veigauna sa oti ena noqu a veibuli? au a sa vakauta tiko mai me yacova oqo, mo na yaco kina mo koro vakabai sa talaraki sobu kina i binibini ni vakacacani. ia oqo e lailai walega na kaukauwa e tiko vei ira na tiko kina. era sa rere vakalevu ka bikai; era sa vaka na co ni vanua kei na kau ni wai drokadroka sa vaka na co ni dela ni vale kei na witi sa vakacacani ni bera ni tei 'ia au sa kila na vanua o tiko kina na nomu curu yani tuba kei na nomu curu mai loma. baleta na nomu cudru katakata vei au kei na nomu veivaka-

sosataki e sa lako cake mai ki daligaqu o ya na vuna au na vakaciqira na noqu siwa e na qara ni ucumu kei na i tatarovi kina tebe ni gusumu au na qai vakasukai iko lesu tale ena sala ga o a muria mai. 'oqo e na i vakatakilakila vei iko o na kania e na yabaki oqo na ka ga e bula vakai koya e na i karua ni yabaki na veika ga e tubu cake mai na ka e tautauvata o ya. ia e na i katolu talega ni yabaki na kabukaburaki kei na tatamusuki dou tea na veivaini ka kania sara na vuana. o ira na vo ni wasewase era sa dro mai na vuvale i juta ena ti sobu tale na wakadra, ka na tubu dodonu cake na vuadra. ia mai jerusalemi e na lako mai na kena e vo tiko. kei ira era a dro mai na ulunivanua o saioni, na lomakatakata i jiova ni lewe vuqa e na cakava na ka oqo.' "ia sa tukuna vakaoqo o jiova me baleta na tui asiria: 'ena sega ni lako mai o koya kina koro oqo se me na vanataka e keya e dua na gasau se me lako mai liu e na i sasabai se me tara cake e dua na i binibini qele me vorata na mataivalu. na sala ena muria mai, na sala vata o ya e na muria lesu tale; ena sega kina ni lako mai o koya kina koro oqo.' sa tukuna oqo o jiova. 'ni'u na taqomaka na koro oqo, me'u vakabula ena vukuqu kei na vuku i tevita o koya na noqu tamata." sa qai mani yaco e na dua na bogi sa lako yani na agilos i jiova, ka vakamatea e na loma ni nodra keba na kai siria e dua na drau walusagavulu ka lima na udolu; ia ni ra sa yadra e na tatakila lailai na tamata, sa tu e keya na yagodra sa ra mate kece. ia o sinakiripi na tui asiria sa qai biubiu e na nona i lakolako lesu, me lako i vale, ka sa lai'i tiko i ninive. sa qai mani yaco, ni sa lotu tiko o koya e na loma ni vale ni soroi nisiroki na nona kalou, a rau sa vakamatei koya e na i seleiwau na luvena o ataramiliki kei sarisiri, ka rau mani dro yani i ararata. sa qai mai lewa o isaratoni e na nona i tutu.

20

sa vakabalavutaki tale na bula nei eseakaia 1 e na gauna o ya sa tauvimate o eseakaia ka mani voleka sara ni mate. sa qai lako vei koya o aisea na parofita na luvei emosi ka tukuna vua, "sa vosa vakaoqo o jiova: 'mo cokonaka vinaka na nomu vuvale, ni o na mate vakaidina ka sega ni bula." sa qai vuki o koya kina lalaga, ka masu vei jiova, ka vaka, "mo ni nanuma mada oqo, i jiova, au masu, e na noqu dau lako voli e matamuni e na dina kei na yalododonu, ka'u sa cakava ga na ka e dodonu e matamuni." sa tagi vakalevu sara o eseakaia. Sa qai yaco, ni se qai yaco tikoga o aisea e loma donu ni rara, sa yaco mai vei koya na vosa i jiova, ka tukuna mai vua, "mo lesu tale ka tukuna vei eseakaia na nodra i liuliu na noqu tamata, 'sa tukuna vakaoqo o jiova, na kalou nei tevita na tamamu: "au sa rogoca na nomu masu, au sa raica na wai ni matamu, au na vakabulai iko vakaidina. ena i katolu ni siga o na cabe cake kina vale i jiova. "au na kuria tale na nomu siga me tinikalima tale na yabaki. au na vakabulai iko kei na koro oqo mai na liga i tui asiria; ka'u na taqomaka na koro oqo e na vukuqu, kei na vukuna na noqu tamata o tevita." sa qai vosa o aisea, ka tukuna. "mo taura e dua na i buli lolo." era sa taura ka buluta kina na nona bo, ka sa bula cake sara mai o koya. sa qai tukuna o eseakaia vei aisea, "nai vakatakilakila cava e tiko ni na vakabulai au o jiova, ka'u na

lako cake talega kina ki na vale i jiova e na i katolu ni gauna?" sa qai vosa o aisea, ka tukuna, "sa i koya oqo na i vakatakilakila vei iko mai vei jiova, ni na cakava o jiova na ka e sa vosa oti kina o koya; me toso i liu na i yaloyalo me tini na i kalawa se me suka tale i muri me tini na i kalawa?" sa qai sauma yani o esekaia, "e ka rawarawa ga na kena lako sobu na i yaloyalo me tini na i kalawa; sega, laiva mada me suka i muri na i yaloyalo me tini na i kalawa." sa qai kaci yani o aisea vei jiova, ka sa vakasuka tale mai o koya na i yaloyalo me tini na i kalawa i muri, ka lako sobu kina na i vakatakilakila ni matanisiga i easi. e na gauna o ya o pirotaki-palatani na luve i palatani, na tui papiloni, sa kauta e dua na i vola kei na ka ni loloma vei esekaia, ni sa rogoca o koya ni tauvimate tiko o esekaia. Sa vakarogoci iratou vakavinaka o esekaia, ka vakatakilakila vei iratou na veivale taucoko ni nona i yau â€" na siliva kei na koula, na kaloni kei na waiwai ni lumu, kei na nona i yaragi â€" kei na ka kecega e kunei e na nona i yau. e sega tale e dua na ka me tiko e nona vale kei na nona matanitu e sega ni vakatakila vei ira o esekaia. Sa qai lako o aisea na parofita vei tui esekaia, ka tukuna vua, "na cava e ratou tukuna na tamata oqo ka ra lako talega mai vei iko mai vei?" sa tukuna sara o esekaia, "era lako mai na dua na matanitu yawa sara, mai papiloni." sa qai tukuna, "na cava so era sa kunea ena nomu vale?" sa sauma o esekaia, "era sa raica na ka kecega e tu e noqu vale; sega tale ni qai vo e dua na ka e na noqu i yau, ka'u sega ni vakatakila vei ira." sa qai tukuna o aisea, vei esekaia, "rogoca na vosa i jiova: 'raica, sa lako tiko mai na siga, na ka kece oqori e tiko ena nomu vale, kei na veika kece era a binia tiko mai na nomu qase, me yacova na siga oqo, e na kאו kece yani ki papiloni; sega ni dua tale na ka me vo,' sa tukuna oqori o jiova. 'era na kauta laivi talega e so na luvemudou tagane ka ra lako sobu mai vei kemudou, o koya dou na vakasucuma, ka ra na la'ki euniki (matanivanua) e na vale nei tui papiloni.'" sa qai tukuna o esekaia vei aisea, "sa rui vinaka na vosa i jiova o sa cavuta!" ni sa tukuna o koya, "ena sega beka na vakacegu kei na dina e na noqu veisiga?" ia na vo ni vei kakacaka kece i esekaia â€" nona kaukauwa, na nona a cakava rawa e dua na tobu wai kei na sala ni wai me vakau mai kina na wai ki na koro â€" e sega li ni ra volai tu e na i vola tukutuku ni veigauna baleti ira na tui e juta? sa qai mai moce yani o esekaia kei ira nona qase. sa mani taura o manasa na luvena na lewa me kena i sosomi.

21

e se qai yabaki tinikarua walega o manasa e na nona sa mai tui, ka lewa mai jerusalemi o koya me limasagavulu ka lima na yabaki. na yaca i tinana o ifasipa. e caka ca o koya e na mata i jiova, me vaka na nodra caka ca na veimatanitu e vakasevi ira tani o jiova e matadra na isireli. e a tara cake tale o koya na veivanua cecere a sa vakarusa mada na tamana o esekaia; e vakaduria cake tale na i cabocabo ni soro i peali, ka cakava tale e dua na matakau ceuceu, me vaka a cakava o eapi na tui isireli; ni a qaravi ira na veika buli kei lomalagi ka cuva vei ira. e tara talega na i cabocabo ni soro ena vale i jiova, ka sa vosa oti

kina o jiova, "mai jerusalemi ga au na biuta kina na yacauq." e tara talega na i cabocabo ni soro me baleti ira na veika buli kei lomalagi e na loma ni rua na rara vakabai e na vale i jiova. e vakayacora vei ira na luvena me ra vakamai e na bukawaqa, e cakava talega me daurairai, e vakatevoro, ka i lawalawa vata kei ira na daucurumi yalovelavela, kei na dau sova yaqona. e toro cake duadua na ka ca e cakava e na mata i jiova, ka vakacudrui koya kina vakaca. e ya ceuta e dua na matakau i asira ka sa cakava oti, e na vale ka sa vosa oti kina o jiova vei tevita kei solomoni na luvena, "e na vale mai jerusalemi talega au sa digitaka oti mai vei ira na yavusa e isireli, au na vakatikora kina na yacauq me sega ni mudu; "io au sa na sega ni qai vakayacora tale vei ira na isireli mera veilakoyaki mai na vanua au a sa solia oti vei ira nodra qase â€" kevaka walega mera qaqaarauni me ra cakava na ka kecega au sa vakarota vei ira, kei na lawa kecega sa vakarota vei ira na noqu tamata o mosese." ia era sega ga ni via vakarorogo, ka sa lari ira o manasa mera cakava vakalevu tale na ca me vaka na veimatanitu sa vakarusa vei ira o jiova e matadra na isireli. Sa qai vosa o jiova ena gusudra na nona tamata na parofita ka vaka, "me vaka ni sa cakava o manasa na tui juta na veika ca vakasisila oqo (e sa toro sobu sara kina na ka ca e kitaka o koya mai vei ira na amoraiti ka ra liu vei koya, ka sa vakayacori juta me i valavala ca kei na nona matakau), "sa tukuna kina vaka oqo o jiova na kalou nei isireli; 'raica, au sa kauta mai e dua na kalouca levu e jerusalemi kei juta, ia o koya ga e rogoca, e na qasikanunu kina na daligana ruarua. 'au na qai vakadreta e jerusalemi na wa ni vakarau kei samaria kei na i vakarau dodonu ni vuvala i eapi, ka'u na savati jerusalemi me vaka e dua e qusia na veleti, me qusia ka vuki vakatoboicutaki koya. 'au na qai biuti koya laivi na kena vo ni noqu i votavota ka soli ira yani kina ligadra na nodra meca; ka ra na yaco me ra tamata vakacacani ka kovei vakaukauwa mai vei ira na kedra meca, 'baleta ni ra sa cakava e mataqu na ka ca, ka ra sa vakacudrui au me tekivu mai na gauna era lako tani kina mai ijipita na nodra qase, me yacova na siga oqo.'" a sa qai vakadavea vakalevu o manasa na dra ni tamata dodonu, me yacova ni sa vakasinaiti jerusalemi mai na dua na muana kina dua tale, me vaka ni sa tu nona i valavala ca, sa vakayacori juta talega me valavala ca, mera cakava na ka ca e na mata i jiova. ia na kena vo ni veika e cakava o manasa na ka kece e cakava, na i valavala ca e a vakayacorae sega ni volai tu e na i vola tukutuku ni veigauna me baleti ira na tui e juta? sa moce vata kei ira nona qase o manasa ka sa bulu ena nona yasa ni vale, o ya e nai teitei mai usa. sa qai lewa o emoni me kena i sosomi. a se qai yabaki ruasagavulu ka rua o emoni e na nona sa mai tui, ka lewa mai jerusalemi, me rua na yabaki. na yaca i tinana o mesulemeci na luve i arusi na kai jotipa. sa dau caka ca o koya e na mata i jiova, ka ucuya ga na ka e dau cakava na tamana o manasa. e lakova talega o koya na sala e dau muria voli mai o tamana; ka qaravi ira na kalou matakau ka dau qaravi ira mai o tamana, ka lotu vei ira. e biuti jiova tani na kalou ni nodra qase ka sega ni muria na sala i jiova. era sa qai bukiveretaki emoni o ira na nona tamata, ka vakamatei koya na tui ena nona loma ni vale. ia o ira na lewe ni vanua era

sa qai vakamatei ira na i lawalawa era a bukiveretaka na tui o emoni. era sa qai buli josaia na luvena o ira na lewe ni vanua me kena i sosomi e na i tutu vakatui. ia na kena vo ni cakacaka i emoni ka cakava o koya, e sega li ni volai tu ena i vola ni kedra i tukutuku ni veigauna na tui e juta? sa qai bulu o koya e na nona i bulubulu e nai teitei e usa. sa mani lewa o josaia me sosomitaki koya.

22

a se qai yabaki walu o josaia e na nona sa cabeta cake na i tutu vakatui, ka lewa mai jerusalemi o koya me tolu sagavulu ka dua na yabaki na yaca i tinana o setita na luve i ataia na kai posikaci. sa cakava o koya na ka e dodonu e na mata i jiova, ka muria na sala kecega nei tamana o tevita; e sega ni vuki tale o koya kina yasana i matau se kina i mawi. sa qai yaco, e na i ka tinikawalu ni yabaki nei tui josaia, sa talai safani na vunivola mai na tui na luve i asalaia na luve i mesulame, kina vale i jiova ka vaka: "lako cake vei ilikaia na bete levu, me wilika mada na i lavo sa kau oti mai kina vale i jiova, ka ra a kumuna mai vei ira na tamata oiraitou na i vakatawa ni katuba. "ia me qai veisoliyaki sara yani kina ligadra era cakava tiko na cakacaka, o ira era vakaraica tiko na vale i jiova; ka me ra na qai solia yani vei ira era tiko ena loma ni vale i jiova era cakava tiko na cakacaka, me vakavinakataki kina na veitikina e ca e na vale á€" "vei ira na cakacaka vakamatai, dautara vale, dauta vatua á€" ka me voli talega mai kina na kau kei na vatu sa ta me caka vakavinaka kina na vale. "ena sega soti sara ni na gadrevi kina e dua na daunivika me wilika na i lavo e soli yani kina ligadra, baleta ni ra sa cakacaka tikoga o ira e na yalodina." sa qai tukuna o ilikaia na bete levu vei safani na vunivola, "au sa kunea na i vola ni vunau e na vale nei jiova." sa qai solia sara yani na i vola o ilikaia kivei safani, ka sa wilika sara yani o koya. sa mani lako sara yani o safani na vunivola kivua na tui, kauta tiko yani na vosa ni tui, ka tukuna, "na nomuni tamata e ra sa kumuna na i lavo ka kune e na loma ni vale, ka ra sa solia sara yani kina ligadra na cakava tiko na cakacaka, ka ra vakaraica tiko na vale nei jiova." sa tukuna sara yani o safani na vunivola vua na tui, "o ilikaia na bete e na solia vei au e dua na i vola." sa qai wilika sara yani o safani e na mata ni tui. sa qai yaco, ni sa rogoca na tui na vosa mai na i vola ni vunau, sa basuraka na nona i sulu. ia na tui sa vakaroti ilikaia na bete o eikami na lue i safani, ekibori na luve i maikaia, safani na vunivola, kei esaia na nona tamata na tui, ka vaka, "lako, la'ki vakatarogi jiova baleti au, baleti ira na tamata ka me baleti juta taucoko me baleta na vosa e na i vola ka sa qai kune oqo; ni sa rui ka levu na cudru i jiova sa tubu mai me baleti keda, ka ra a vakavuna mai na noda qase ni ra a sega ni talairawarawa ena veivosa ni vola oqo, me ra cakava me vaka na ka e volai me baleti keda." ia o ilikaia na bete, eikami, ekipari, safani, kei esaia e ratou sa lako vei ulata na parofita yalewa, na wati salumi na luve i taikava, na luvei arasi, na dauqarava na kovate ni sulu. (sa vakaitikotiko mai jerusalemi o koya, ena i karua ni wasewase). era sa veitalanoa vata kei koya. sa qai tukuna vei ira o koya, "sa i koya oqo na ka sa tukuna o jiova na kalou nei isireli, 'tukuna vua

na tamata ka talai iko mai vei au, "sa tukuna vaka oqo o jiova: 'raica, au na kauta mai e dua na ca levu e na vanua oqo kei ira na lewena á€" na veivosa taucoko ni vola ka wilika o tui juta á€" 'baleta ni ra sa guilecavi au ka ra vakacabora na ka boi vinaka ki na veikalou e so, ka ra sa vakacudruvui au kina me'u cudruvaka na ka sa kitaka na ligadra. o koya oqo ena tara na vanua oqo na noqu veicudruvi ka na sega ni bokoci rawa." "ia ena nona sa talai kemudou o tui juta mo dou mai vakamalumalumutaki kemudou ena matai jiova, 'ni sa cavuta tu na vosa i jiova: "me vaka dou sa wilika ni na vakarusa na vanua á€" "ka sa yacovi kemudou kina na yalo e lokomi kei na veivutuni ena matai jiova, ka dou dresulaka na nomudou i sulu ka tagi e mataqu ena cudru kei na rarawa ena yacovi kemudou, ka au sa rogoci kemudou," sa tukuna o jiova. "au na tokitaki kemudou rawa vei ira nomudou qase mo dou la'ki tiko vakacegu kina ena nomudou i bulubulu, ka na sega ni na raica na matamudou na ca levu au na cakava ki na vanua oqo." era sa qai kauta lesu vua na tui na i tukutuku oqo.

23

sa qai talaki yani na tui mera soqoni kece mai o ira na qase e juta kei jerusalemi vei koya. sa cabe cake sara na tui kina vale nei jiova kei ira kece na turaga ni juta, kei ira talega na lewenivanua e jerusalemi á€" o ira na bete kei na parofita kei ira kecega na tamata, o ira na lalai kei ira talega era rogo. sa qai wilika mera rogoca na veivosa kecega e tu e na i vola ni veiyalayalati ka a kune e vale nei jiova. sa tucake tu na tui e na dua na yasa ni duru ka cakava e dua na veiyalayalati e na mata i jiova, mera muri jiova ka maroroya nona i vakaro kei na nona i tukutuku kei na i nona i lesilesi, e na yalona taucoko, kei na lomana talega, me vakayacori na vosa ni veiyalayalati oqo ka volai tu e na i vola. era sa qai vakadeitaka na tamata mera sa tucake e na vuku ni veiyalayalati. sa qai vakaroti ilikaia na bete levu o koya na tui, o ira na bete e na i karua ni veta, kei ira na i vakatawa ni katuba, me ra sa kau tani mai na vale nei jiova na i yaya kece ka ra a buli me nei peali, vei asira, kei ira na veika buli kei lomalagi; ka mani vakamai ira e na taudaku kei jerusalemi e na rara mai kitironi, ka me kau yani na kedra dravusa ki peceli. sa qai biuti ira laivi na bete dauqaravi matakau ka ra a vakatabui ka vakayagataki tu mai vei tui juta mera va kama na ka boivinaka e na veivanua cecere e na veikoro e juta kei na veivanua kece ka wavoliti jerusalemi, kei ira na va kama na ka boivinaka vei peali, kina matanisiga, na vula, na veikalokalo, kei na veika buli e lomalagi. sa qai kauta mai tuba na matakau ceuceu mai na vale nei jiova kina uciwai o kitironi e na taudaku kei jerusalemi, mani vakamai ira e na uciwai e kitironi me ra dravusa ka qai kaburaka yani na kena dravusa kina nodra i bulubulu na tamata e keya. sa qai basuraka sobu na veivale ni tovo duka nodra na tamata ca ka ra tiko e loma ni vale i jiova, na we ni liga ni nodra talitali na marama kina matakau ceuceu. ka sa kauti ira kece mai na bete taucoko e veikorokoro e juta, ka vakacacana na veivanua cecere era a vakama tiko kina na ka boivinaka na bete, mai kipa ki pierisepa; a sa basuraka sobu tale ga o koya

na veivanua cecere e na matamata ka toka ravita na i curucuru ni matamata i josua na kovana ni koro, ka tiko ena yasa i mawi ni matamata ni koro. e dina ni ra sa sega ni lako cake mai na bete ni veivanua cecere kina i cabocabo ni soro i jiova mai jerusalemi, ia era sa kana madrai sega ni vakaleveni vata ga kei ira na wekadra. sa qai vakacacani topeci, ka tiko e na buca vei ira na luve i inomni, ka sega kina ni dua e rawa ni cakava na luvena tagane se luvena yalewa me vakamai e na bukawaqa vei moloke. sa vakauti ira tani na ose ka ra a vakacabora tu na tui e juta kina matanisiga, e na i curucuru kina vale i jiova, e na loma ni rumu i necani-meliki, na i liuliu ka tiko e na rumu o ya, ka vakamai ira na qiqi ni valu e na bukawaqa. na i cabocabo ni soro ka tiko ena delavuvu, na rumu e cake i easi, ka ra a tara na tui e juta, kei na i cabocabo ni soro ka a tara o manasa e na rua na rara ni vale i jiova, sa basuraka sobu na tui ka vakavurumemeataka, ka kaburaka yani na kedra kuvu kina uciwai o kitironi. sa qai vakacacana na veivanua cecere na tui ka toka e na tokalau kei jerusalemi, ka ceva tiko ni ulunivanua ni vadi ka, ka a tara mada kina o solomoni na tui me nei asitoreci na nodra ka vakasisila na tamata i amoni. ka sa vorovorolaka na veiduru eso ka taya sobu na matakau ceuceu, ka vakasoqona vata na sui ni tamata mera tu ena vanua o ya. kei na so tale na i cabocabo ni soro ka tiko mai peali, kei na vanua cecere ka a vakaivalavalacataki isireli kina o jeropoami na luve i nipati, a sa tara ruarua kina na i cabocabo ni soro kei na vanua cecere ka basuraka sobu; ka sa va kama na vanua cecere ka vakavurumemeataka, qai mai va kama yani na matakau ceuceu. ni sa vuki mai o josaia, sa raica na veibulubulu e ulunivanua. sa qai talaki yani o koya mera vakasoqoni kece mai na sui mai na i bulubulu ka qai mai vakamai ira yani e na i cabocabo ni soro ka vakadukadukalitaka sara me vaka na vosa i jiova ka vunautaka na nona tamata, o koya e talau-caka tiko na vosa oqo. sa qai tukuna o koya, "na vatuu ni bulubulu cava oqo au sa raica?" era sa qai tukuna vua na turaga e nakoro, "oqo na i bulubulu nei koya na tamata ni kalou ka lako mai jutu, ka vunautaka na veika oqo dou a sa cakava ka vorata na sui mai na i soro e peceli." sa qai tukuna, "laivi koya ga me kakua ni dua e tara na suina." era sa qai laiva tu ga na suina, kei na suidra na parofita ka kune mai samaria. sa kauta tani talega o josaia na vale ni lotu ena vanua cecere era tiko ena koro o samaria, ka ra a se tara mai na tui e isireli me ra vakacudrui jiova kina, ka qai cakava vei ira o koya na ka kecega e ya cakava ki peceli. e vakamatei ira taucoko na bete ni vanua cecere era tiko e keya, e na i cabocabo ni soro, ka va kama yani kina na suidra na tagane, ka qai lesu tale i jerusalemi. sa qai vakaroti ira na tamata taucoko na tui, ka tukuna, "ni maroroya na lako sivia kivei jiova na nomuni kalou, me vaka e volai tu e na i vola ni veiyalayalati." na lako sivia vaka koya a sa sega tu ni dau vakayacori me tekivu mai na nodra gauna na turaganilewa e ra a lewai isireli tu, se ena nodra veisiga taucoko na tui e isireli kei ira na tui e juta. e na i ka tinikawalu ni yabaki nei tui josaia sa mai vakayacori kina na lako sivia oqo e na mata i jiova mai jerusalemi. sa qai bi-uta tani o josaia o ira era dau veitaratara kei na yalo mai bulu, daucurumi, na vuva le kalou matakau, kei

na ka vakasisila kece e kunei e na vanua o juta kei jerusalemi me rawa vua me vakayacora na vosa ni vunau ka ra volai tu e nai vola e ya raica o ilikaia na bete e na vale nei jiova. e sega ni dua na tui e liu vua me tau-taavata kei koya, ni ya vuki vei jiova e na yalona tau-coko, e na lomana taucoko, kei na nona kaukauwa kecega, me vaka na vunau taucoko nei mosese; ka sega talega ni dua e vakataki koya ni oti na nona gauna. ia e ya sega ga ni lako tani mai o jiova mai na nona cudru wawaqaqqa ni veivakarusa levu, ni nona cudru sa tubu cake me baleti juta, baleta na veivakacudru e ya cakava o manasa vei koya. sa qai tukuna o jiova, "au na kauti juta tani talega e mataqu, me vaka na noqu sa kauti isireli tani, ka'u na biuta tani talega na koro oqo o jerusalemi ka'u sa digitaka, kei na vale. au a sa tukuna oti, 'ena tiko kina na yacaqu.'" ia na vo ni caka-caka i josaia, kei na ka kecega sa cakava o koya, e sega li ni volai tu e na kedra i vola tukutuku ni veigauna na tui e juta? e na nona gauna o fero niko na tui ijipita e a lako ki na nona kere veivuke o tui asiria, e na uciwai na uferetisi; ka sa valuti koya kina o tui josaia. sa mani vakamatei koya o fero niko mai mekito e na nona via vorati koya. sa qai kauta mai na yagona na nona tamata e na dua na qiqi ni valu mai mekito, ka kauti koya mai ki jerusalemi, ka buluti koya e na nonai bulubulu ga. era sa qai ia na lewe ni vanua ka tauri jioeasi na luve i josaia, ka lumuti koya, ka buli koya me tui me kenai sosomi. e sa yabaki ruasagavulu katolu o jioeasi ni sa buli me tui, ka sa lewa mai jerusalemi me vula tolu. na yaca i tinana o mutali na luve i jeremaia na kai lipina. a sa daucaaka ca o koya e na mata i jiova, me vaka ga era dau cakava mai na nona qase. sa qai biuti koya o fero nikoi vale ni veivesu mai ripila e na vanua o amaci, me rawa ni kua ni lewa o koya mai jerusalemi; ka mani vakatauca yani ena vanua na kena i totogi e rua na drau na udolu na dola na siliva kei na tolusagavulu na udolu na dola na koula. ia o fero niko sa buli iliakimi na luve i josaia me tui ka me somomitaki tamana o josaia ka veisautaka talega na yacana me o jioiakimi. sa qai kauti joasi o fero ka kauti koya ki ijipita ka mani la'ki mate i keya. a sa solia na siliva kei na koula o jioiakimi vei fero, ia sa lavaka na vanua mera soli vakacavacava kei na i lavo me vaka na i vakaro nei fero; ka lavaka na siliva kei na koula mai vei ira na tamata e na vanua, mai vei ira kece me vaka na ka e dui rauti ira, me soli vei fero niko. sa yabaki ruasagavulu ka lima o jioiakimi ena nona mai tui, ka tinikadua na yabaki na nona lewa e jerusalemi. na yaca i tinana o sibuta na luve i petaia na kai ruma. sa dau caka ca o koya e na mata i jiova ka ucuya ga na ka e dau cakava o tamana.

24

ena nona veisiga sa lako cake mai o nepukanesa na tui papiloni, ka sa yaco o jioiakimi me qali vei koya ka yabaki tolu. sa qai vuki o koya me coqati koya. sa qai vakatala yani o jiova e dua na i lawalawa tamata ni kai kalitia, dua na i lawalawa ni kai siria, dua na i lawalawa ni kai moape, kei na dua na i lawalawa mai vei ira na amoni; sa vakatalai ira yani i juta o koya me ra la'ki vakarusa, me vakayacori kina na vosa i jiova sa vosa oti kina o koya vei ira na nona tamata

na parofita. sa mani yaco vakaidina e na i vakaroi jiova sa yaco vei juta na veika oqo, mera vakawabokotaki mai matana e na vuku ni valavala ca i manasa, me vaka na ka kecega sa cakava o koya, e na vuku talega ni dra ni tamata dodonu e ya vakadavea; ka sa vakasinaiti jerusalemi kina o koya e na dra ni tamata dodonu, ka na sega ni vosota o jiova. ia na kena vo ni cakacaka i jioiakimi, kei na ka kecega sa cakava o koya, era sega beka li ni volai tu e na i vola tuku-tuku ni veigauna baleti ira na tui e juta? sa mani moce vata o jioiakimi kei ira na nona qase. sa qai lewa o jioiakini na luvena me kena i sosomi. a sa sega ni qai lako tani tale mai na nona vanua o tui ijipita, baleta ni sa kauta kece o tui papiloni na ka e taukena o tui ijipita mai na mataniwai e ijipita kina uciwai na uferetisi. na lewa i jioiakini kei na nona kau vakavesu a sa yabaki tinikawalu o jioiakini ni sa yaco me tui ka sa lewa mai jerusalemi me vula tolu. na yaca i tinana o nesusita na luve i elinacani e jerusalemi. a sa dau-caka ca o koya e na mata i jiova, ka ucuya ga na ka e dau cakava o tamana. e na gauna o ya era sa lako mai na tamata i nepukanesa na tui papiloni me kabai jerusalemi, ka sa wavokiti vakadua tu na koro o ya. sa qai lako mai o nepukanesa na tui papiloni me ia na i valu, ni ra sa tuva i valu wavokita tu na koro na nona tamata. ia o jioiakini na tui juta, kei tinana, kei ira nona tamata, nona ravouvou, kei ira nona vakaillesilesi era sa lako yani vua na tui papiloni; ia na tui papiloni, e na i ka walu ni yabaki ni nona lewa, sa kauti koya yani vakavesu. a sa kauta tani mai keya o koya na i yau taucoko e na vale nei jiova kei na i yau e na vale ni tui, sa qai musulaka vaka matailalai na i yaya koula ka bulia o solomoni na tui isireli e na vale nei jiova, me vaka na ka e tukuna o jiova. a sa kauta taucoko vakavesu na veika e jerusalemi, o ira taucoko na kavetani kei ira taucoko talega na tamata dauvala, tini na udolu na bobula kei ira kece na matai kei na dau ta kaukamea. sega ni dua e biu tu mai vakavo ga o ira na tamata dravudravua ni vanua. sa qai kauti jioiakini vakabobula i papiloni. na tinana na tui, na watidra na tui, ira nona vakaillesilesi, kei ira na tamata ni vanua sa kauti ira yani vakabobula mai jerusalemi ki papiloni. o ira na tamata qaqa, era lewe vitu na udolu, na matai kei ira na dau ta kaukamea, era lewe dua na udolu, o ira kece na tamata kaukauwa ka momo-qaqa e nai valu, o ira oqo sa kauti ira mai vakabobula o tui papiloni ki papiloni. ia o tui papiloni sa buli matanaia na tamai jioiakini lailai, me tui ka kena i sosomi, ka vukica na yacana me o setekaia. sa yabaki ruasagavulu ka dua o setekaia nona mai tui, ka lewa mai jerusalemi o koya me tini ka dua na yabaki. na yaca i tinana o emutali na luve i jeremaia na kai lipina. e caka ca talega o koya e na mata i jiova, me vaka ga na ka a dau cakava o jioiakini. sa yaco na veika oqo e jerusalemi vata kei juta, baleta ni sa cudru o jiova ka sa mani kauti ira tani mai na nona i serau. sa qai mani vorati tui papiloni o setekaia.

25

sa qai yaco e na i ka ciwa ni yabaki ni nona lewa, e na i ka tini ni vula, e na i ka tini ni siga ni vula o ya, sa lako vakaukauwa mai o nepukanesa na tui papiloni kei na

nona mataivalu kecega ka mai tuva i valu wavokita, ka ra sa tara wavoki kina e dua na bai. sa mani wavoliti tu na koro me yacova na i ka tinikadua ni yabaki nei tui setekaia. e na i ka ciwa ni siga e na i ka va ni vula sa yaco sara e dua na dausiga levu e na koro ka sega na kakana me baleti ira na lewe ni vanua. sa basuki talega yani na bai ni koro ka ra sa dro yani kina na tamata ni valu e na bogi e na matamata ka kedrau tadrue e rua na lalaga, ka donuya na nona loga senikau na tui, dina ga ni ra sa vakatawana tu na vanua o ya na kai kalitia. ka sa mani lako yani na tui e na sala kina buca. era sa qai cicimuria na tui o ira na mataivalu ni kai kalitia, ka ra mani siviti koya e na vanua buca mai jeriko. ia o ira na nona mataivalu e ra sa dui veiseyaki mai vei koya. era sa taura na tui ka kauti koya cake ki vei tui papiloni mai ripila, ka ra sa vakatauca vua na lewa. a ra sa vakamatei iratou na luvei setekaia e matana, ka ra leuta tani mai na matana, vesuki koya e na i vesu varasa, ka kauti koya yani i papiloni. e na i ka lima ni vula, e na i kavitu ni siga ni vula o ya, (ka sa i ka tini ka ciwa ni yabaki i nepukanesa na tui papiloni) o nepusaratani na nodra kavetani na dauyadra, nona tamata dauveiqaravi o tui papiloni sa lako mai i jerusalemi. sa qai va kamai na vale nei jiova kei na vale ni tui; na veivale taucoko e jerusalemi, kei na nodra vale na tamata rogo, sa va kama o koya e na bukawaqa. ia o ira kece na mataivalu ni kai kalitia ka ra a tiko vata kei na nodra kavetani ni dauyadra era sa basuraka sobu taucoko na bai kei jerusalemi. sa qai kauti ira yani o nepusaretani na nodra kavetani na tamata dauyadra o ira na bobula kei ira na vo ni tamata era se tiko e na koro kei ira era a biubiu ka dro yani vei tui papiloni, kei ira na i vovo ni tamata era lewe vuqa. ia o kavetani ni valu sa biuta tu ga e so na tamata dravudravua ni vanua mera samaka na veivaini kei ira na deuteitei. na duru varasa era tiko e na vale i jiova na qiqi kei na waitui varasa ka tiko e na vale i jiova, era sa vorolaka vakamatailalai na kai kalitia, ka kauta yani na kena varasa ki papiloni. era sa kauta talega na kuro, na i sivi, na i koti, na sevuni, kei na veiyaya varasa kecega ka ra dau vakayagataka na bete mera veiqaravi kina. na i tavuteke kei na beseni, na veika kece era koula dina sara kei na siliva dina, sa kauta tani talega na nodra kavetani na dauyadra. na duru e rua na waitui, kei na qiqi, ka se bulia o solomoni me baleta na vale i jiova, na varasa ni veiyaya kece oqo era sega ni vakamacalataki rawa. na balavu ni dua na duru e rauta ni ruasagavulu ka vitu na fiti kei na kena delana e sa varasa. na cecere ni delana e ra veimama na fiti na laina ni waya kei na pomekarani ka ra wavokita na delana era sa varasa kecega. ia na kavetani ni valu sa tauri seraia na bete levu, sevania na i karua ni bete, kei iratou na tolu na i vakatawa ni katuba. sa kauta tani talega o koya e na koro e dua na vakaillesilesi ka dauqaravi ira na tamata ni valu, e lewe lima na tamata e ratou dau volekata na tui ka ratou a kune ena koro, na dauveidigitaki vei ira na mataivalu ka ra dau vakasokumuna nodra veitokoni na lewenivanua, kei na onosagavulu na tamata ni vanua ka ra a kunei na koro. ia o nepusaratani, na nodra kavetani na dauyadra, sa kumuni ira ka kece oqo ka kauti ira yani kivei tui papiloni mai ripila. sa qai samuti ira o tui papiloni ka vakamatei ira mai ripila e na vanua

o amaci. sai koya oqo na nona kau vakabobula mai o juta mai na nona vanua dina. a sa buli ketalaia o koya na luve i eikami, na luve i safani me nodra kovana na tamata era a vo tikoga mai juta, ka biuti ira tui yani o nepukanesa na tui papiloni. ia ni ra sa rogoca o ira na kavetani ni valu, o ira kei na nodra tamata, ni sa buli ketalaia o tui papiloni me kovana, era sa lako mai vei ketalaia i misipa "o isimeli na luvei necanaia, joanani na luve i karia, seraia na luvei tenu-meci, na kai netofacite, kei jaasaraia na luvena e dua na maakacite o ira kei ira nodra tagane. sa qai cakava o ketalaia e dua na bubului e matadra kei ira nona tamata, ka tukuna vei ira, "dou kakua ni rerevaki ira na nodra tamata na kai kalitia. dou tikoga ena vanua ka qaravi tui papiloni, ka dou na vinaka kina oi kemudou." ia sa qai yaco e na i kavitu ni vula sa lako mai o isimeli na luve i necanaia, na luve i elisama, mai na vuvale vakatui kei na lewe tini na tamata ka ra samuta ka vakamatei ketalaia, na jiu, kei ira talega na kai kalitia ka ra a tiko vata kei koya mai misipa. ia o ira kece na tamata, o ira na i veta e ra kei ira na i veta e cake, o ira na kavetani ni valu era sa tucake ka lako yani ki ijipita; ni ra sa rerevaki ira na kai kalitia. a sa qai yaco e na i ka tolusagavulu ka vitu ni yabaki ni nona kau vakabobula o jioiakini na tui juta, e nai ka tini ka rua ni vula, e na i ka ruasagavulu ka vitu ni siga ni vula sa sereki jioiakini na tui juta mai vale ni veivesu o ivili-merotaki na tui papiloni, e na yabaki sa mai tekivu kina na nona lewa. sa vosa vaka yalovinaka vei koya, ka solia sara vua e dua na i dabedabe kilai levu ka cecere mai vei ira na vo ni tui era a tiko vata tukuna mai papiloni. ia sa qai veisau na i sulu mai vale ni veivesu i jioiakini, ka sa kana madrai tiko ena veigauna ena mata ni tui e na nona bula taucoko. na ka e qai vakarautaki vei koya, sa dau votai tiko mai vua e dua na i votavota kakana ka solia mai na tui, e na veisiga yadua, e na nona bula taucoko.

na raivotu nei aisea na luve i emosi, ena nona raica na veika me baleti juta kei jerusalemi ena gauna i usaia, jocame, easi, kei esekaia, ratou na tui juta. rogoca, na lomalagi, ka dolava mai na daligamu, na vuravura! ni sa vosa mai na kalou o jiova, "ka'u a veisusu ka veituberi mai vei ira na luvequ, ia o ira, era sa qai vuki tani tale mai vei au; na bulumakau e kila na kena i taukei, kei na asa na bai ni nona turaga; ia o ira na isireli, era sega tu ni kila, o ira na noqu tamata, era sega ni bau via kauwai mai vei au." ulei na matanitu sa ca na tamata sa bikai ena caka cala, sa tubu me levu na i vakarau vakasisila, era sa vakaleqai vakalevu na gone, era sa guilecavi jiova, era vakacudruya me cudru na yalosavasava i isireli, era sa vuki tani vakanadaku. cava mo do'u mokuti tale kina? dou sa na qai ca tikoga vakalevu nomudou qavokavoka sa tauvimate, na yalomudou sa tu vakadua, sa yali kina na bula. mai na qeteqete ni yavumudou me tara yani na nomudou qavokavoka sa sega ni qai dua na i vakaraitaki ni bula me kune kina, ia sa kune ga kina na mavomavoa, kei na mawe ni vakacacani; ka sega ni bau dua na veiqaravi e bau vakayacori kina se lumuti tu ena waiwai. nomudou vanua sa lala, nomudou vei koro lelevu sa vakamai ena buka; o ira na kai tani era sa mai kania na nomudou veiwere ena matamudou; sa ra qai biuta tu me lala ni ra sa mai taura ka vukica na kai tani. o ira na goneyalewa ni saioni era sa biu tu me vaka e dua na vale e tara me cegu kina vakalailai na tamata ena vei loga ni vaini, vaka talega na vale ni veimaroroi ena loga ni kiukaba, me vaka na koro sa vakacacani. vaka vo o jiova ni lewe vuqa me qai biuta mai e vica me vo tiko vei keda, oi keda eda na via tautauvata kei sotoma, eda na tau-tauvata talega kei komora. dou rogoca na vosa i jiova oi kemudou na vakatulewa tiko mai sotoma; dou rogoca vinaka na vunau ni noda kalou, oi kemudou na kai komora: "a cava sara mada na i naki ni nomudou dauvakacaboi soro mai vei au?" sa tukuna o jiova, "sa levu tu vei au na sipi tagane me i soro kama kei na uro ni bulumakau, e vakani tu vakavinaka au sega ni marautaka na dra ni bulumakau, se lami, se dra ni me. "ni dou sa lako mai mo dou mai tu e mataqu o cei sa vakadonuya vei kemudou me taura me na ciqoma na ligamudou, ni dou sa mai buturaka ka vakacacana na noqu loma ni bai? me kakua ni kau tale mai na i soro vakaveitalia na i madrali boivinaka e vakasisila vei au na vula vou, na sigatabu kei na kacivi mo dou vakasogoni vata maiā€"au sa sega ni vosota rawa na i valavala ca kei na soqosoqo tabu. na nomudou vula vou kei na nomudou solevu tabu sa cata na lomaqu, sa vakararawataki au tiko, ka sa mai vaka vu leqa vei au. ni do'u sa dodoka na ligamudou, mai vei au ka'u na tabonaka na mataqu mai vei kemudou; e dina ni dou masu mai vakavuqa, ka'u na sega ni rogoca na ligamudou sa sinai ena dra. "vakasavasavataki kemudou, me sasvasava vinaka na nomudou bula; dou biuta tani e mataqu na nomudou i tovo ca, me sa rauta na caka ca, vulica na caka vinaka; segata na lewa dodonu, cudruvi koya na tamata ka, maroroi ira na luve ni yali, dau vukei ira na yada. "dou lako mai, me tou veivosaki vata" sa tukuna o jiova, "ke sa vaka na ka kulakula na nomudou i valavala ca sa na vulavula me vaka na

vulavula ni uca cevata; ke sa mani damu vakula sara, sa na vaka ga na vuti ka ni sipi. kevaka do'u sa loma rawarawa mo dou vakarorogo, dou na kania na vuata ni vanua; ia kevaka dou cata ka talaidredre, ena tarai kemudou na i seleiwau;" ni sa vosa dina oqo mai na gusu i jiova. na kena yaco me dautagane na koro ka dauyalodina! koro daulewa dodonu, a ka dodonu ga ka dau tiko kina; ia e daidai sa tiko kina na daulaba. na nomu siliva sa vuki me veveka mai, na nomu waini sa veiwaki vata kei na wai. o ira na nomu ravouvou era sa dautalaidredre, era sa veitokani vata kei ira na daubutako: era dauvinakati ira na daurawa ka ena sala tani, ka ra muria me ra saumi lesu: era sa sega ni lewa dodonu, ena vukudra na luve ni yali kei na nodra sega ni raici vinaka na yada. o koya oqo sa tukuna kina na turaga, o jiova ni lewe vuqa, o koya na kaukauwa i isireli, "io, ka'u na vakacegui au mai vei ira na kequ meca, ka vakayacora na cudru vei ira era cati au. au na vukica vei iko na ligaqu me tarai iko ka'u na savata laivi na veveka mai na siliva, ka kauta tani kece. ka'u na vakalesui ira tale na nomu turaga ni lewa me vaka e liu, kei ira na nomu matabose me vaka na kena i tekitekivu, ka oti o na qai vakatokai, na koro daucaka dodonu, ka koro dauyalodina." ena vakabulai o saioni ena vuku ni lewa dodonu, kei ira era sa veivutuni mai ena lewa dodonu. na veivakarusai vei ira na i vakarau kaukauwa kei ira nai valavala ca ena vakayacori vata ga, kei ira era biuti jiova era na rusa. ni ra na maduataka na oki do'u sa daudomona, dou na taqaya talega ena vuku ni veiwere dou sa digitaka. ni dou na vaka na vuni oki sa malai na drauna, kei na were sa sega kina na wai. ia o koya sa kaukauwa ena vaka na wa ni cina, kei na nona cakacaka ena vaka na lidi ni yameyame me waqa mai, e rau na kama vata ruarua, ka sega ni rawa ni dua me bokoca rawa.

2

na vosa ka raica o aisea na luve emosi ena vuku i juta kei jerusalemi. na sa yaco dina sara ena siga mai muri, ni na vakataudeitaki na ulunivanua ni vale i jiova me toka ena ulunivanua cecere, ena vakaceceretaki ka me lolovira na vei ulu ni koro tale eso; ka ra na drodro yani kina na vei matanitu kecega. era na lakova na tamata e vuqa ka tukuna, "lako mai, meda lako cake kina ulunivanua i jiova, kina vale ni kalou i jekope; ena vakavulica vei keda o koya na nona i valavala, ia eda na muria na nona sala." ni na lako yani mai saioni na vunau, kei na vosa i jiova mai jerusalemi. ena ia na veilewai ena vuku ni matanitu ka na vunau ira e vuqa, ka ra na tukitukia na nodra i seleiwau me bati ni siviara, kei na nodra moto me i sele ni samaki; ena sega ni lave i seleiwau e dua na matanitu, kina dua tale na matanitu ka ra na sega ni vulica tale na i valu. vei kemudou na mataqali i jekope, meda mai lako voli tu ena rarama i jiova. ni kemuni a biuti ira na nomuni tamata na mataqali i jekope, ni ra sa vakasinaita na nodra bula ena i valavala mai na tokalau; era dauvakaraitaka na veika lasulasu me vaka e ka dina me vakataki ira na kai filisitia, ka ra lomavinaka vei ira na gone ni matanitu tani. na nodra vanua sa sinai kina na siliva kei na koula, ka sa levu na nodra i yau talei; na nodra vanua sa sinai kina na ose, ka sega ni

wili rawa na nodra qiqi ni valu. na nodra vanua sa sinai ena matakau; era cuva ka qarava na cacakaca ni ligadra, kina veikae e cakava na vakarara ni ligadra. era cuva sobu na tamata, ena nodra vakamalumalumutaki ira; o koya mo ni kakua ni vosoti rawa. mo curu kina vei ruku ni vatu ka vunitaki iko ena kuvu ni qele, mai na nona rerevaki na kalou, ena nona i serau kei na nona i ukuuku levu vaka turaga. na nona mata viavialevu e dua na tamata ena vakamalumalumutaki, kei na nodra dokadoka na tamata ena vakabalei sobu, ia ena cecere duadua o jiova ena siga o ya. ena siga i jiova ni lewe vuqa ena lako mai vei ira kecega era dokadoka ka viavialevuâ€”kei ira kecega era vakalevulevu ira era na vakamalumalumutaki â€”ni sitari ni lepanoni sa vakacerecerei ka laveti cake, kei na oki kecega ni pasani; na ulunivanua cecere kecega, kei na vei delana era sa laveti cake tiko; kei na vale ni valu, kei na bai ni valu; na waqa kecega ni tasisi, kei na i yaya rairai vinaka kecega. na viavia levu ni tamata ena vakamalumalumutaki sobu, kei na qaciqacia ena uru sobu; o jiova duadua ga ena vakacerecerei ena siga o ya, ia na matakau kece ena vakarusa laivi o koya. era na lako na tamata kina veiqara vatu, kei na qara ena loma ni qele, ena vuku ni veikae rerevaki i jiova kei na i ukuuku ni nona i sulu vakaturaga, ni sa tucake me yavalati vuravura vakalevu sara. ena siga o ya ena biuta tani na tamata na nona matakau siliva kei na nona matakau koula, era bulia me ra dauqarava, kina na kalavo kei na beka, me la'ki curu kina qara vatu, kei na vei uluvatu, ena vuku ni veikae rerevaki i jiova kei na i ukuuku ni nona i tutu vakaturaga, ni sa tucake me vakayavalati vuravura vakalevu sara. dou kua ni goleva e dua na tamata, sa tiko ena qara ni ucuna na nona i cegu; a cava mada sa bau rawata o koya?

3

raica, na turaga o jiova ni lewe vuqa, sa kauta tani e jerusalemi kei juta na veikae kece me bula tiko kina, na madrai kece kei na wai kece me bula kina; na tamata kaukauwa kei ira na tamata ni valu, na turaga ni lewa kei na parofita, kei ira na daurairai kei ira na qase; na turaga ni lewe limasagavulu kei ira era turaga tu nodra bula, ira na lewe ni bose, kei na matai vuku kei koya sa maqosa ena vosa. "au na soli ira na gone me turaga liuliu vei ira kei ira na gone se qai sucu me lewai ira. era na veivakasaurarataki na tamata, vei ira vakataki ira kei ira na kai nona; ira na gone era na beca na qase kei ira na tamata wale vei ira na turaga." na tamata ena goleva na tuakana ena vale nei tamana ka tukuna, "e tu vei iko na i sulu; mo liutaki keitou, na leqa sa tu qo me tiko ena ruku ni nomu vakatulewa," ena siga o ya ena vakabesebese, ka tukuna "au na sega ni vakabulai iko, ni sa sega na kakana kei na i sulu e noqu vale; do'u kua ni lesi au me'u nomudou i liuliu." ni sa bale sobu o jerusalemi, sa lutu o juta, baleta na yamedra kei ira na nodra bula e vakararawataka na kalou o jiova me vakacudruya e matana ena nona i tutu vakaturaga. a i rairai ni matadra sa beitaki ira ni ra sa ca, ia na nodra i valavala ca era sa vakavotuya me vakataki sotoma; era sa sega ni vunitaka rawa. ena ca na lomadra! ni ra sa vakacacani ira vakataki ira. "tukuna vua sa yalododonu ena yaco vei ira na vinaka,

ni ra na kania na vua ni nodra bula. ena ca vei koya sa i valavala ca! ena yaco ga vua na leqa, na i sau ni veikae e cakava na ligana ena saumi lesu tale vua. ira ga na gone era vakasaurarataki ira na noqu tamata, kei ira na yalewa era lewai ira. oi kemudou na noqu tamata o ira era tuberi kemudou, era vakacalai kemudou ka vakacacana na nomudou sala." sa tucake o jiova me vukei ira ka tucake talega me na lewai ira. o jiova ena curuma yani na veilewai vei ira na qase ni nona tamata kei ira na ravouvou; "ni do'u sa kania oti na loga ni vaini; kei na i yaya sa kau mai vei ira na dravudravua sa maroroi tu ena nomudou vei vale. cava na kena i balebale e buturaki kina o ira na noqu tamata ka butuqacia na matadra na dravudravua?" sa tukuna o jiova ni lewe vuqa. sa tukuna talega o jiova: "ni ra sa qaciqacia na goneyalewa ni saioni ka ra vakateqateqa nodra i lakolako ka sa veirawai na matadra, ka ra lako tu me vaka era titeqe, ka tataqiriqiri tu na vesa ni yavadra, o koya ena lewa kina na turaga me tubura na buradeladra na goneyalewa ni saioni na karokaro, ka na vakaluvaiwaletaki ira o jiova." ena siga o ya ena luvata tani o jiova na nodra i ukuuku lagilagi; kei na i ubi ni drau ni uludra kei na nodra i taube makuwaliliva; na sau ni daligadra, na qato, kei na i ubi ni mata; na i ubi ni ulu, na qato ni yava, kei na i vesu ni ulu, na kato ni ka boivinaka, kei na i vakaboi vinaka, kei na mama; na sau ni ucu, na i sulu vaka i ukuuku, sulu taube, sulu sole, na baosi, na iloilo, na i sulu lineni matailailai, na i sala, kei na i ubi levu. ena yaco na i boi totoka sa i sosomi ni boi drulua, na i vau totoka, sa i sosomi ni dali; na ulu tali vakamaqosa, sa i sosomi ni ulu pori; na i ubi levu totoka, sa i sosomi na taga; na mata totoka, sa i sosomi ni mata mawe ni mavoa. nomu tagane era na bale ena i sele, kei ira na nomu tamata qaqa ena i valu. era na tagi kei na tagiyaso ena nomu matamata ni koro, era na dabe kina qele ni sa lala tu.

4

ena gauna o ya ena lewe vitu na yalewa e ratou na taura e le dua na tagane, ka tukuna, "keitou na kania na neitou kakana ka daramaka na neitou i sulu; ia me keitou vakatokai ga ena yacamu, me kau tani kina na neitou i rogorogo." ena siga o ya na coke i jiova ena rairai vinaka ka serau; na vuata ni vanua ena matua vinaka ka bobota, me kedra na isireli era dro bula. ia ena yaco mai na gauna o koya e tiko laivi mai saioni kei koya ka tiko mai jerusalemi, ena vakatokai me savasavaâ€”kei ira kece era volai vata kei ira e bula tiko mai jerusalemi. na turaga ena qai savata laivi na nodra dukadukali na goneyalewa ni saioni, ka vuya tani na dra mai na loma ni koro, ena yalo turganilewa dodonu kei na yalo e caudre tu, ena bulia o jiova ena vanua cecere mai saioni me i tikotiko tudei, mai cake na i soqosoqo levu na o kei na kubou ena siga kei na rarama ni bukawaqa caucaudre ena bogi. ena veivakarurugi tiko e kea na i serau. ena dua na vale vakacevaceva ena i vakaruru tiko ena gauna ni siga mai na katakata, e dua na vanua me i drodro mai na cava kei na uca.

me'u lagasere mada vua na noqu daulomani na sere baleti daulomani ena vuku ni nona loga ni vaini: na were ni vaini nei koya na noqu daulomani e tiko ena dua na delana bulabula. e kelua vinaka ka biuta tani na vatu ka tea kina na vaini vinaka sara, ka tara e dua na vale cecere e loma, a sa kelua kina na i keli waini; ka sa qai nuitaka me vua mai kina na vaini vinaka, sa qai vuataka mai na vaini ca. "ia oqo oi kemudou na kai jerusalemi kei na tamata i juta, dou lewa mada mai vei au kei na noqu loga ni vaini. a cava tale me caka ena noqu loga ni vaini ka'u a sega ni cakava kina? na cava ni'u nuitaka me vuataka na vaini vinaka, sa qai vuataka tu na vaini ca? oqo ka'u na tukuna mada vei kemudou na ka au na kitaka kina noqu loga ni vaini: au na kauta tani na kena veiwa dautubu tu i sau me na qai kama; me basuki na kena bai me qera sobu. au na biuta me i benubenu ena sega ni samaki se vakatoricaketaki, me na tubura na kau votovotoa kei na soni. au na qai vakarota na o me kakua ni tauca mai na uca." ni sa loga ni vaini i jiova ni lewe vuqa na mataqali i isireli, kei na tamata i juta era nona kau talei. sa qara na lewa dodonu, ia na veivakararawataki; sa qara na bula dodonu raica sa rogoci ga na tagi ni veivuke. ena ca o ira era veisematitaka na vale kina dua tale na vale; ka kuria na teitei kina teitei, me yacova ni sa sega ni dua na vanua e vo ka okati me ra qai tiko yadua ena loma donu ni vanua! e rogoca tiko na daligaqu ni vosa tiko o jiova ni lewe vuqa, "e dina e vuqa na vei vale ena lala, na veivalevale lelevu totoka ena sega e dua me vakatawa. na loga ni vaini e tini na eka ena rawata ga e dua na ka lailai, kei na kaburaki ni vuqa na sore ni tei ena takiveiyaga sara ena rawa mai." era na ca o ira sa soutu na gunu yaqona ena mataka caka ka bogicaka me yacova ni ra sa mateni ena waini! ia na api kei na wai ni vakatagi na tiberieli kei na bitu ni vakatagi, kei na waini sa ka ni nodra soqo; ia na cakacaka i jiova era sega ni bau kauwai kina, kei na veika e cakava na ligana me ra wilika. o koya oqo era na kau vakabobula kina na noqu tamata, ni sa sega vei ira na kila ka; nodra vei turaga era na viakana kei na nodra lewe vuqa era na karamaca ena via gunu wai. o koya oqo sa vakalevutaki koya kina o bulubulu ka dolava tu vakalevu na gusuna; na kedra totoka na nodra rogo na kedra lewe levu kei na marau ena ka wale era na tini taukoko kina. era na biu sobu na tamata, ka yaco me ra vakamalumalumutaki ira, kei na mata viavialevu ena malumalum ga mai. ia ena vakacerereci o jiova ni lewe vuqa ena siga ni veilewai, na kalou ena vakarokorokotaki ena dodonu savasava. na lami ena kana ena veico drokadroka na vulagi ena kania na vanua sa biu tani vakatikitiki. ena ca o ira era kauta mai na i valavala ca ena wa ni lasu ka caka ca me vaka na dali drete na qiqi; dou tukuna, "me totolo cake ka vakusakusataka na nona cakacaka, meda raica; me toso mai ka lako mai, na lewe dua savasava ni isireli me rawa nida qai kila." era na ca o ira era vakatoka na ca me vinaka kei na vinaka me ca; era tukuna sa rarama na butobuto ka butobuto na rarama; era tukuna sa kamikamica na ka gaga ka gaga na ka kamikamica! ena ca o ira sa bau nanuma ni ra vuku, ni ra kila tiko ni ra yaloqaseqase! ena ca o ira

era daugunu waini tu ga vakasivia, kei ira na daulosea vata na waini, era vakadonuya na tamata ca me dua na kena i wase me nona, ka ra qai kauta tani mai vua na tamata dodonu na nona dodonu! o koya oqo ena kama kina na vuni sila, ena yameyame ni buka ka sa yavu sara na co, ni sa caucandre ena vuca sara vaka kina na wakadra, ia na sedra ena vuca cake me vaka na kuvu ni soso, baleta ni ra sa vakanaadukuya na i vuna nei jiova ni lewe vuqa, ka beca na vosa nei koya na le dua o koya oqo sa waqa mai kina na cudru i jiova vei ira na nona tamata; ka dodo yani na ligana ka samuti ira, e yavavala na vei delana na yagodra sa vaka na soqosoqo ena loma ni gaunisala. ni sa yaco tiko na ka oqo e sega ni oti tikoga na nona cudru, se dodo tikoga na ligana vei ira. ena qai vakarewataka o koya na kuila vei ira na matanitu tu vakayawa, ena qai kaluvi ira mai na i yalayala kei vuravura; ka raica era na vakusakusa, ka vakatotolo na nodra lako mai. ena sega ni dua vei ira me na malumalum se bale se sosovu se moce; sega ni dua me na kasere na i vau ni tolona, se na nodra i vesu ni vava me cavuka; na nodra gasau e motomoto vinaka, ka sa vakarau tu na nodra dakai titi na nodra yava ni ose sa vaka mai na vatu qiwa, kei na nodra qiqi ni valu sa vaka na covulaca. na nodra rorogo ena vaka na laione, ena vaka na rorogo ni luvu ni laione, io, era na tagi era na kudru ni ra sa toboka; era vakamareqeta vakavinaka, ni ra sa kauta ena sega ni dua me na bula. ena siga o ya sa na kacabote mai na domodra vakataki ira ga me vaka na rorogo ni vadugu ni ua mai wasawasa, kevaka me dua e qai rai mai kina vanua, ka raica, na butobuto kei na rarawa; ka sa vakabutobutotaki na rarama ena o.

6

ena yabaki sa mate kina o usia na tui, ka'u a raica na turaga ni sa tiko ena i tikotiko vaka turaga, sa cecere ka toka sara ki cake, a sa robota na vale ni soro na nona i tini yara. era sa tukace vua o ira na serafimi; o ira yadua era yaono na tabadra e rua sa tabonaka kina na matana, e rua sa tabonaka kina na yavana, ka rua sa vuka yani kina. e dua e kailavaka vua tale e dua ka tukuna e dodonu, "e dodonu, e dodonu, o jiova ni lewe vuqa; sa vakasinaita tu na vuravura taukoko na nona i seraul" a sa yavavala na duru ni katuba ena domo i koya sa kaci mai, ka sa solega tu na vale na kubou. au a qai tukuna: "o cei oi au, ni'u tamata ca! ni'u sa tamata tebe ni gusu qeleqelewa, au sa tiko vata talega kei ira na tamata tebenigusu qeleqelewa; na mataqu sa qai raica na tui, o jiova ni lewe vuqa." e dua vei ira na serafimi sa qai vuka mai vei au, sa taura tiko e ligana e dua na tiki ni koala sa waqa tu ena kena i tautauri mai na i cabocabo ni soro. sa qai vakatara ki gusuqu, ka tukuna: "raica, sa tara yani oqo na tebenigusumu; sa kautani na nomu cala kece, sa bokoci talega na nomu i valavala ca." au sa qai rogoca talega na domo ni kalou, ni sa tukuna: "o cei me'u tala, o cei me lako ena vuku i keitou?" au a qai tukuna, "oi au oqo! ni talai au." sa qai tukuna mai, "lako, ka tukuna vei ira na tamata oqo: 'dou sa daurogoca tikoga, ka sega ni bau kila; dou sa dauiraica tikoga ka sega ni kunea.' mo vaqatata na yalodra na tamata oqo, kei na daligadra me bibi ni rogoca, ka sogota na matadra, de

qai rai na matadra, ka rogo mai na daligadra, ka kila mai na yalodra, ka vuki mai me ra sa vakabulai." au a qai tukuna, "kemuni na turaga, cava na kena dede?" sa qai sauma mai: "me yacova sara ni sa lala na koro me sega ni dua e tawana, me sa lala talega na vei vale, kei na vanua me sa vakanomodi, o jiova sa vakatikitiki-taka tani na tamata kina dua na vanua yawa sara, ena levu na vanua vei ira e loma ena lala me veikau wale tu ga. ia na kena i katinini ena vo tu kina, era na lesu mai me vakarusai me vaka na paini kei na oki ni sa vakadavori sobu ena bula tikoga na vuna. na kena tubu na vuna ni tubu kina na sore ni kau tabu savasava."

7

a sa yaco na gauna i easi na luve i jocame, na luve i usaia, na tui juta, ni rau sa qai lako cake ki jeruselemi, o risina na tui siria kei peka na luve i valuta, ka dredre ni rawati. a sa tukuni kina mataqali i tevita, ka vaka, "na mataivalu i siria sa vakarau tiko mai ifereimi." ka sa yavala kina na yalona kei na yalodra na nona tamata me vaka na suaigelegele ni kau ena loma ni veikau ni sa liwava yani na cagi. sa qai vosa vei aisea o jiova, "mo lako sara ga oqo mo sota kei easi, o iko kei luvemu o siariyasupi, kina i ddrodru ni wai mai cake, ena gaunisala ena nodratou vanua na dausava i sulu, ka tukuna vua: 'kua ni rere, mo tiko malua; vakacegu ga kua ni vakadatuvutaki rau ni rau sa vakarau kama yavu ena nodratou cudru katakata o risina kei siria, kei na luve i rimalaia. 'baleti siria, o ifereimi, kei na luve i rimalaia e ratou sa bukia tiko na vere baleti iko, ka tukuna, "me datou lako cake mada ki juta ka vakatotogana, me datou basuka na kena bai me rawarawa vei kedatou, me datou bulia e dua na tui me luve i tapeli"ā€" sa tukuna na turaga o jiova: "ena sega ni rawa ni na tucake, se yaco. ni sa ulu i siria ga o tamasiko, ka ulu i tamasiko o risina. ena loma ni onosagavulukalima na yabaki ena musuki o ifereimi, me kakua ni dua na matanitu. na ulu i ifereimi o samaria, ka ulu i samaria na luve i rimalaia. kevaka do'u na sega ni vakadinata, ena sega dina sara ga ni dou na vakataudeitaki." baci vosa tale vei easi, o jiova ka tukuna, "taroga mada e dua na i vakatakilakila me baleti iko vei jiova na nomu kalou; mo taroga kina e dua na tikina e ra se dua na vanua cecere." ia sa qai sauma o easi, "au na sega sara ni kerea, se vakatovolea na kalou!" sa qai tukuna, "rogoci au, na mataqali i tevita! e sega ni dua na ka tu ga vei kemudou mo do'u dau vakaoca na tamata, ia do'u sa baci vakaoca talega na kalou? "o koya oqo o jiova ga ena solia vei kemudou e dua na i vakatakilakila: ka raica, ena dua na goneyalewa sega cala, ena yaco me kunekune me na vakasucuma e dua na gonetagan, ena vakayacani koya o imanueli. "na bata kei na o ni ena kania o koya ni sa kila me biuta na ka ca ka digitaka na ka vinaka. "ia ni bera ni kila o koya na gone me biuta na ka ca ka digitaka na vinaka, na vanua do'u rerevaka ena qai vakalala na tui e rua. "ena kauti tui asiria mai vei kemuni o jiova kei ira na nomuni tamata kei na vale nei tamamuniā€" na gauna e se bera vakadua ni yaco vaka kina mai na siga sa lako tani kina mai juto o ifereimi." ena qai yaco dina na siga o ya ena qai kaluva o jiova na lago ka tiko sara ena sovuna mai na uciwai mai iijipita,

kei na pi ka tiko mai na vanua o asiria. era na lako mai ka mai tiko kece ena vei buca sa lala kei na qara ni vei vatu, kei na kau vakavotona kece kei na veico drokadroka vinaka. ena siga vata tikoga o ya ena ia na vei toro o jiova, ena i toro sa voli mai ena tai kadua ni uciwai, kei ira vata tukuna kei tui asiria, na qavokavoka kei na vuti ni yava, ena toro laivi talega na kumi. ena yaco ena siga o ya ena dua na tagane ena maro-roya me bula e dua na bulumakau yalewa kei na rua na sipi; ena vuku ni vakaitamera ni sucu e solia sa yaco kina na kana bata; ni bata kei na o ni era na kania o ira kece se vo tiko ena vanua. na ka ena yaco ena siga o ya, na vanua kece e tu kina na vaini e udolu e na kena i sau e udolu na sikeli siliva, ena yaco ga me veikau osooso ka votovotoa. ena dakai titi kei na kena gasau era na lako kina na tamata, ena vuku ni sa veikau osoosoi tu ka votovotoa. ena vei delana daulakovu tu e liu sa na dredre ni lakovi baleta na kau votovotoa kei na osooso ni veikau sa bula tu kina; e sa na yaco me bai ni bulumakau kei na vanua ni vakana sipi.

8

sa baci vosa tale vei au o jiova, "mo taura e dua na i vola vivigi levu, mo taura mai vua e dua na tamata na peni ka vola kina na ka e baleti measalali-asi-pasi. "au na taura mai e lewe rua na tamata yalodina me vakadinadina ni tukutuku, o uraia na bete kei sakariaa na luve i jeperekaia." au a lako vua na parofita yalewa ka yaco me kunekune ka vakasucuma e dua na gonetagan. sa qai tukuna vei au o jiova "mo vakayacani koya o measalali-asi-pasi; "ni sa bera ni yacova na gone me kila na duidui ni ka ena nona kila ka me kaci "tamaqu se tinaqu", ena kautani rawa mai tamasiko na nona i yau talei kei na i toki ni valu e rawata o samaria me kauta o tui asiria." sa baci vosa tale vei au, o jiova ka tukuna: "ni ra beca tiko na waidrodro malua o sailoa o ira na tamata oqo, ka ra marautaki risina kei koya na luve i rimalaia; ia oqo, raica, na turaga ena kauta cake mai na wai ni uciwai, sa kaukauwa ka kuiona tui asiria ena nona i ukuuku kece; ena tubu cake na wai oqo ena bati ni uciwai me tabale yani ki vanua. ena lako curumi juta, ena luvuci ka vuabale sara ki domodra; ni sa dedeka na tabana ena tara na mua ni vanua e dua kei na mua ni vanua ka dua, isa imanueli. "dou lialiaci mada, oi kemudou na tamata dou kavoro mada ena yalo e raramusumu! dou rogoca mada oi kemudou na tu yawa yani. dou vauci kemudou vakaukauwa, ia dou kakavorovoro mai dou vauci kemudou, dou kakavorovoro mai. dou bose vata mada, ena sega ni vakavotukana e dua na ka; vunautaka na vosa, ena sega ni kaukauwa ni sa tiko kei keda o jiova." rerevaka na kalou ka muria na nona vosa sa bikai au na liga kaukauwa i jiova ni vosa vei au, ka vakasalataki au me'u kua ni muria na nodra sala na tamata, ka vaka: "dou kua ni tukuna na buki vere, ni ra sa tukuna tiko na tamata na 'buki vere', dou kua ni rerevaka na nodra veivakarerei, kua ni dou via lomaleqa kina. o jiova ni lewe vuqa, sa i koya mo dou doka sa i koya ga mo dou rerevaka tiko, o koya me vuni nomudou taqaya. o koya me na vale tabu ni kalou, na vatu me ra tarabe kina kei na vatu levu sara me ra daubale kina na mataqali ruarua i isireli, me kedra dai me coriti

kina o jerusalemi. ena levu vei ira era na tarabe kina, me ra bale sobu ka ramusu." mo kumuna vata me dua na kena i tukutuku tudei, ka dregata sara na vunau me nodra na noqu tisaipeli. au na qai waraki jiova, o koya sa tabonaka na matana mai na mataqali i jekope; au na qai nuitaki koya tiko. sa tu oqo oi au kei ira na gone sa solia mai vei au o jiova! kemiami tu eke me vakatakilakila kei na veivakurabutaki levu e isireli mai vei jiova ni lewe vuqa o koya sa tiko mai na uluni-vanua o saioni. ena gauna era vosa kina vei iko, "dou a vakasagara na daurairai kei na dauviacakamana lasu-lasu, me ra vakasolokakana." me kua ni dua na tamata me vakasagara na nona kalou? e dodonu li vei ira me ra tarogi ira na mate ena vukudra na bula? mai na vunau se kina i tukutuku maroroi! kevaka e dua vei ira e vosa ka sega ni salavata kei na i tukutuku e rua oqo, baleta sara ga ni sa sega na rarama vei ira. era na lako curuma yani na veivakararawataki kei na viakana; ena gauna e ra sa viakana kina, era na qai cudruva ka vosavakacacataka na nodra tui kei na nodra kalou, e ra na rai ki cake. e ra na rai sobu talega ki vuravura, e ra na raica na rarawa kei na butobuto, kei na nuiqawaqawa; era na qai vakatalai tani kina butobuto.

9

ena sega ni yaluma tiko o koya se kune rarawa, me vaka sa beci e liu o koya mai na vanua o sevuloni kei na vanua o navitalai, ia ena tabaki sobu na kena totoka ena gauna mai muri na yasayasa vakawaitui, na bati ni joritani o kaleli ni veimataniitu tani. o ira na tamata era lako tiko ena butobuto era na raica na rarama levu; o ira era tiko ena buca ni yaloyaloi ni mate, ena cilavi ira na rarama. o ni sa vakatubura na i wiliwili ni matanitu ka tosoya cake na nodra reki, e ra veimeketi e matamuni me vaka na reki ni tatamusuki, ka vaka talega ni ra dauwasea na i toki ni valu. o ni musuka sobu na nona i colacola bibi kei na ka kece e dreketa voli, na nona i vua, me vaka na siga i mitiani. na nodra i vava kece ni valu o ira na tamata i valu, ena i valu e rogo levu wale tu ga, kei na i sulu e tauva tu na dra, ena vakayagataki me vakawaqa ni buka ena vanua me vakamai kina. ni sa sucu mai e dua na gone me noda, sa soli mai vei keda e dua na gonetagane, ena tu ena ligana na kaukauwa ni matanitu, na yacana ena vakatokai o ai qoroqoro, na daunivakasala, na kalou kaukauwa, na tama ni gauna sega ni mudu, na ravouvou ni sautu. ena tubu cake tikoga na nona matanitu kei na sautu me sega ni oti rawa ena i dabe-dabe vaka tu i tevita, kei na nona matanitu ena vakamaucokonataka ka vakadeitaka ena lewa dodonu, kei na i valavala dodonu, ena veigisa ni mataka kei na veigauna e se bera mai, na gugumatua i jiova ni lewe vuqa ena vakayacora na ka oqo. na vosa me saqati kina o jekope ka sa lutuki ira na isireli mai vei jiova. e ra na qai kila kina na tamata taucokoā€"o ifereimi kei ira na kawa i samariaā€"era cavuta na nodra dokadoka kei na loma e kaukauwa: "sa qeqera sobu na vatu buli, ia eda na tara vou tale ena vatu sivi, na sikamoa sa musu sobu, ia eda na vakasosomitaka ena sitari." o koya oqo o jiova ena vakarautaka na meca i risina me valuti ira, ka na uqeti ira talega na meca, o

ira na kai siria mai liu o ira na filisitia mai muri e rau na tilomi isireli. ena sega kina ni muduki na nona cudru, ni sa dodo tikoga yani na ligana. o ira na tamata era sega ni bau via vuki lesu vei koya e vakararawataki ira, se goleva me vakasaqarai jiova ni lewe vuqa. o koya oqo ena musuka laivi na uludra kei na buidra na isireli o jiova, na taba ni niu kei na taria ena dua ga na siga. o ira na qase kei ira na turaga, sa ira oqo na uludra; o ira na parofita ka vakavuvulitaka tiko na lasu, sa ira oqo na buidra. o ira na vei liuliu ni tamata oqo ka vakavuna tiko me ra cala, kei ira e ra liutaki tiko mai vei ira era na vakarusai taucoko. o koya oqo o jiova ena sega ni rekitaki ira tiko na nodra cauravou, ena sega talega ni yalololoma tiko vei ira na luveniayali kei na yada; ni ra sa dauveivakaisini taucoko ka bula dukadukali, na gusudra sa cavuta na vosa rogo vakasisila. na veika kece oqo sa sega ni yali tikoga kina na nona cudru, ka se dodo tikoga na ligana. ni sa waqa mai na i valavala ca me vaka na buka; ena kania na kau vakavotona kei na soni, ena vakacaudreva na veikau loa ka na kuvu cake me vaka na o kubou. sa kama na vanua ena nona cudru o jiova ni lewe vuqa, o ira na tamata e ra na vakawaqa tale ni buka; ena sega ni dua me maroroya rawa na tacina. ena taura vakaukauwa na ligana i matau ena yaco na via kana; ena vakayagataki na ligana i mawi ena sega ga ni mamau rawa; era na dui kania yadua na lewe ni ligana. ena tarai ifereimi o manasa, o manasa vei ifereimi; rau ruarua oqo rau a saqati juta. na veika oqo ena sega ga ni oti kina na cudru i jiova, ka na dodo tikoga na ligana.

10

"ena ca o ira sa vakatura na lawa sa sega ni dodonu, ka vola na ka veilecayaki era sa lesia me butakoca na dodonu nodra na dravudravua ka kauta tani na nodra dodonu na vakaloloma mai vei ira na noqu tamata, ena tauri na nodra i yau na yada, e ra na qai butakoca talega na luveniayali. na cava dou na cakava ena siga ni veicudruvi, kei na veivakarusa sa lako tiko mai vakayawa? dou na dro vei cei mo dou bula? dou na solia vei cei na ka dou lagilagi tiko kina? ni'u na yali vei ira era na cuva vei ira na tauri vakabobula, e ra na bale vata kei ira na vakamatei na veika oqo ena sega ga ni oti na cudru i jiova, na ligana e se dodo tikoga vei ira." "o iko asiria na i titoko ni noqu cudru na i wau ena ligadra sa noqu cudru waqawaqa. au na talai koya kina dua na matanitu ca, kivei ira na tamata sa tiko kina na noqu cudru, me'u na vakaroti koya me kovea ka tokitaka ka buturaki ira sobu me vaka na qele dada ni butuka na tamata ena gaunisala. ia o koya ena sega ni nanuma me vaka kina, ka sa sega ni kena i naki ni lomana; sa lomana ga me ia na veivakarusa, ka vakaotia eso na matanitu. ni sa tukuna, 'e sega beka ni ra tu e keri o ira na ravouvou? sa sega ni vakataki kisimisi o kalino? sa sega ni vakataki apati o emaci? sa sega ni vakataki tamasiko o samaria? me vaka sa kunea na ligaqu na nodra matakau na veimatanitu, na nodra matakau ceuti sa roboti jerusalemi kei samaria, me vaka au sa vakarusa na nodra matakau mai samaria, au na sega beka ni vakarusa talega na nodra matakau mai jerusalemi?" ni sa qai yaco sara na kena gauna, ena nona vakayacora na nona cacakaka

kece o jiova ena ulunivanua o saioni, sa qai tukuna, "au na cudruva talega na yalo vatu ni tui asiria, kei na viavialevu ni matana." ni sa tukuna o koya; "ena kaukauwa ga ni ligaqu au sa rawata na ka oqo, ni'u sa yalomatua ni'u sa tosoya laivi na yalayala ni tamata, ka butakoca na nodra i yau talei; me vaka e dua na qaqa, ni vakamalumalumutaki ira na lewe ni vanua. ia na ligaqu sa taura na nodra i yau talei na tamata me vaka e dua sa kumuna vata na yaloka sa biu tu, au vakasokumuni vuravura taucoko; ka sega ni bau dua mada ga me bau yavalata na tabana, se dua me dalaga me vosa, ka sega mada ni dua me bau irova mai." sa bau dokai koya mada na matau vei koya e vakayagataka? se na ivaro me dokai koya vei koya e varovaro? se na i titoko vua sa laveta cake, se vaka na i wau me dokai koya ni vakaduri cake ni o koya e kau ga! o koya oqo o jiova ni lewe vuqa, ena vakatalai ira na suivotu ena kedra maliwa na levulevu sivia; ena rukuna na nona ka lagilagi ena vakawaqaqa na buka me bukawaqa caucaudre. ena yaco na nodra rarama na isireli me bukawaqa kei koya na le dua yalosavasava me yameyame ni bukawaqa; ena waqa ga ka na vakama yavu na kau votovotoa kei na soni ena dua ga na siga. ena vakama yavu o koya na kena vinaka ni veikau kei na nona veiwere bulabula na yalona kei na yagona; ena vaka ni sa suivotu mai e dua sa tauvimate. na i vovo ni kau ena nona veikau ena lailai sara na kena levu e dua mada ga na gone e rawa ni vola na kena i wiliwili. na kena vo vei ira na isireli era lesu bula ena yaco ena siga o ya o ira na lewe vica ni isireli, kei ira na mataqali i jekope, e ra dro bula e ra na sega ni vakararavi tale tiko vei koya e vakararawataki ira, e ra na vakararavi vakaidina ga vei jiova, na le dua yalosavasava e isireli. na lewe vica i jekope ka ra lesu mai vua na kalou kaukauwa. kevaka ena vaka na nuku ni wasawasa o ira na noqu tamata na isireli, ena lesu ga mai na vica e vo, ia na kawa boko sa lesi me yaco ena rairai levu kina na kena caka vakadodonu. o jiova ni lewe vuqa ena kitaka ga na ka e nanuma e vuravura taucoko. o koya sa tukuna kina o jiova ni lewe vuqa; "oi kemudou na noqu tamata, ka tiko e saioni, dou kakua ni rerevaki asiria. ena samuti iko ena i titoko ka laveta vei iko na nona i wau, me vakataki ira na kai ijipita. "ena vakalailai sara sa na oti na noqu cudru katakata ena nodra rusa." o jiova ni lewe vuqa ena uqeta na veivakanakuitataki me vaka na nodra moku na kai mitiani ena vatu levu mai orepi, na nona i titoko ena vakatauca ena dela ni wasawasa, ena dodoka tale o koya me vaka mai ijipita. ena siga dina o ya na na nona i colacola ena luvati tani mai ena vatuvatu ni tabamu, kei na nona i vua mai na domomu, kei na i vua ena vakarusai ena vuku ni veilumuti. sa lako mai o koya ki aiaci, sa lako yani ki mikironi, sa laiva tu yani ki mikimasi na nona i colacola. era sa sivia na tadrui ni veivatu, era sa moce ki kepa, ni sa rere o rama, e ra sa dro ki kipea na koroi saula. mo qoqolou, na goneyalewa ni kalimi! mo vakarogoca leisiä€"isa o anacoci! sa dro o matimena, o ira na kai kepemi era sa vaqara bula. sa bogi dua ga mai nopi o koya; ena qai kureitaka na ligana ena ulunivanua nodra na goneyalewa ni saioni mai na delana o jerusalemi. raica na turaga o jiova ni lewe vuqa, ena tamusuka vakaukauwa vakaidina na tabana, ena taya

sobu na ka kecega na viavialevu ena vakamalumalumu-tutaki sobu. ena taya sobu o koya na kau ni veikau ena matau, o lepanoni e na vakabalei mai vei koya na kaukauwa.

11

ena tubu mai e dua na coke mai na dulumi i jese, ka na tubu cake mai na wakana e dua na tabana. ena tikoga vua na yalo i jiova na yalo ni matua kei na lewa dina, na yalo ni vakavuvuli kei na kaukauwa kei na yalo ni daukila ka kei na rerevaki jiova. na nona vu ni reki e tiko ena nona rerevaki jiova, ena sega ni lewa o koya me vaka na ka sa rairai walega, se vuna na ka me vaka na ka sa rogoca e daligana; ia, ena lewai ira vakadodonu na dravudrava, ka lewa vakadodonu ena vukudra na yalomalumalmu e vuravura; ena samuti vuravura e na i titoko ni gusuna ia ena i cegu ni tebenigusuna ena vakamatei ira na i valavala ca. ena kena i vau ni tolonga na yalododonu, kei na yalodina. "na wolifa ena duavata ka tiko vata kei na lami, ka na davo vata na lepate kei na luve ni me, ena tiko vata talega na luvadratou na bulumakau kei na laione; kei na manumanu uro ena tuberi iratou ga e dua na gone lailai. ena kana vata na bulumakau kei na pera; ena davo sobu vata na luvudra; na laione ena kania na co sila me vaka na bulumakau. na gone se qasiqasi ena qito voli ena loma ni qara ni kobara, ena biuta na ligana na gone sa kali ena qara ni gata paisonu. era na sega ni vakamavotaki se vakacacani ena noqu ulunivanua tabu kecega, ni na yaco o vuravura me vakasinaita na i serau i jiova me vaka sa ubia na wasa liwa na wai. "io ena siga o ya ena dua na coke i jese, ena tu me i vakaraitaki vei ira na vei mataqali, o ira na vei matanitu tani e ra na vakasaqarai koya kei na nona i vakavaka cegu ena qai serauni." ena yaco ena siga o ya e na baci dodoka tale vakarusu na ligana o jiova, me vakabulai ira na kena vo ni nona tamata e ra se vo tiko mai asiria kei ijipita, mai pacirosi kei kusa kei ilama, saina kei emaci kei na veiyanyanu mai wasawasa. ena vakarautaka o koya e dua na drotni vei ira na vei matanitu, ka vakasoaqoni ira vata na isireli e ra tu ena boto ni tuitui, ka na vakasoaqoni ira vata na juta ka ra veiseyaki tu ena tutu vava kei vuravura. ena takali talega na loma ca nei ifereimi, ena sega talega ni vakararawataki ifereimi o juta. ia e rau na vakavukaca kina ra na nodra i yalayala na kai filisiti; rau na lomavata me rau vakacataki ira mai na tokalau; e rau na tarai itomi kei moapi; ka ra na talairawarawa vei rau o ira na luve i amoni. ena vakarusu o jiova na toba ni wasawasa o ijipita; ena nona cagi kaukauwa ena qai laveta kina na ligana ena uciwai, ka na samuta me vitu na kena i drodrodro, ka kauti ira yani na tamata ka me sega ni dua me bau suasua na yavana. ena dua na gaunisala vakarautaki totoka me baleti ira na i vovo ni nona tamata ka ra biu tu mai asiria, me vaka vei ira na isireli ena siga e ra a lako cake tani mai kina ena vanua o ijipita.

ena siga dina o ya o na qai tukuna: "i jiova, au na qai vakavinavinaka vei kemuni; e dina o ni a cudruvi au, na nomuni cudru sa yali tani yani, o ni sa qai vakacegui au. raica, sa noqu i vakabula na kalou o jiova, au na vakararavi tiko ka sega ni rere; ni sa vuni noqu kaukauwa o jiova ka vuni noqu sere ' o yawe, o jiova, ka sa yaco me noqu i vakabula." o koya ogo ena reki ni dou na takiwai mai na mata ni wai bula. ena siga o ya dou na tukuna; "vakavinavinaka vei jiova, dou kaciva na yacana; vakatakila vei ira na lewe ni vanua na nona cakacaka, ka kacivaka ni sa cecere na yacana. dou sere vei jiova ni sa cakava na ka e uasivi; me kilai yani na ka ogo e vuravura taucoko. dou kailavaka yani vakadomoilevu, na kai saioni, ni sa levu ka cecere ena nomudou i tikotiko o koya na yalosavasava ni isireli!"

na vosa ni parofisai bibi nei papiloni oqori ka raica o aisea na luve i emosi. "dou laveta cake na drotini ena ulunivanua cecere, dou tabalaka cake na domomudou vei ira; dou yaloyalo me raica na ligamudou ka curuma na nodra matamata ni koro na turaga. au sa vakaroti ira, o koya ka'u sa lumuta ia ka'u sa kacivi ira na noqu qaqa e ra liga ni noqu cudru o ira e ra marautaka na ka ka'u na rogo kina." na rorogo ni valu ni lewe vuqa ena ulunivanua, sa vaka e ra lewe vuqa! na domo ni nodra ue sa soqona vata o jiova ni lewe vuqa! sa vakasoqoni ira vata na nona mataivalu. e ra lako mai ena dua na vanua yawa, mai na i yalayala ni lomalagi o jiova kei na i yaragi ni nona cudru levu, me vakarusa na vanua taucoko. dou tagi vakararawa ni sa voleka na siga i jiova! ena yaco me vaka na dauveivakarusai mai vei koya sa kaukauwa. ena malumalumu kina na ligadra kecega, ka waicala na yalo ni tamata kecega, ena qai yacovi ira na rere. na yaluma kei na rarawa ena tarai ira; e ra na vaka na yaluma sa taratara; e ra dui kidacala e dua vua tale e dua; na matadra ena vaka na yameyame ni buka. raica, sa toro mai na siga i jiova, sa tarava tiko mai na ka rarawa kei na cudru waqawaqa, me vakarusa na vanua, ena vaqevutaka na kena tamata i valavala ca. era na sega ni cila mai na vei kalokalo kei na veikumukumuni tale eso me vaka na kena i vakarau; na matanisiga ena butobuto tu ga ni sa toso tiki, kei na vula ena sega talega ni cila mai. "au na cudruvi vuravura ena vuku ni kena ca, kei na tamata caka cala ena vuku ni nodra i valavala ca, ka'u na muduka talega na nodra yalolevu o ira na dokadoka ka uruca sobu na nodra viavia turaga o ira e ra dau via vaka rerevaki. au na cakava me dredre ka rawarawa na koula dina, ia me dredre e dua bau ga na tamata ka rawarawa na koula ni ofiri. ia ka'u na vakayavalati lomalagi, o vuravura ena veitosoyaki mai na kena tikina, ena cudru levu i jiova ni lewe vuqa ena siga ni nona cudru waqawaqa. ena vaka na teira sa vakacemuri kei na sipi sa sega ni dua me qarauna; e ra na dui lesu yadua na tamata vei ira na wekana, e ra na dui lesu kina nona vanua dina na tamata kecega. o koya yadua sa tauri ena lausua mate, kei ira kece ena vesuki e ra na

mate ena i selewau. na nodra gone ena basubasuraki vakalalai e matadra; na nodra vei vale ena yanaraki ka ra na yarataki na watidra. "raica, au na uqeti ira na kai mitia me kedra meca, e ra na sega ni kauwaitaka na siliva, ka ra na sega ni marautaka na koula. a nodra dakai titi ena vakabalei ira na cauravou kina vatu me ra vurumemea, era na sega ni lomana na vua ni kete; ena sega ni loloma na matadra vei ira na gone. o papiloni, ka rogo vei ira na vei matanitu, na nodra lagilagi e ra dokai ira kina na kai kalitia ena tautautava kei sotoma kei komora na nona taura ka boto-laka sobu na kalou. ena sega ni tawani tale, ena sega tale ni tiko kina e dua nai taba tamata kina dua tale na taba tamata; ena sega ni birika mai kea na nona vale laca na kai arapea, o ira talega e ra na sega ni vakadavora mai kea na nodra qele ni sipi. ena koto ga mai kea na manumanu kila ni veikau ena tawani na nodra veivale ena manumanu dautagi vakaloloma; ena tiko mai kea na luve ni ositerengi, na me kila e ra na qito kina. na wolifa ena tagi ena nodra vei vale, kei na koli ni veikau ena nona tikina vinaka, nona gauna sa roro mai, ena sega ni lokuyarataki na kena siga."

o jiova ena qai lomani ira na jekope, ka digitaki ira tale na isireli, ka vakasukari ira lesu kina nodra vanua. o ira na kai tani e ra na la'ki tova, kei ira ka kabiti ira na mataqali i jekope. o ira na lewe ni vanua era na kauti ira kina nodra yasana, na mataqali i isireli ena tauri ira ena vanua i jiova, me nodra tamata kei na nodra yada na tamata e ra vakabobulataki ira e liu; e ra sa qai vesuki me nodra bobula ka lewai ira na vakasaurarataki yani kina. ena yaco ena siga o ya me vakacegui iko kina o jiova mai na nomu rarawa, kei na nomu rere kei na veivakatotogani mo na qarava yani, o sa qai taura cake na vosa vakaiabalebale ogo mo cavuta vei tui papiloni, ka tukuna "e oti vakacava na dauveivakasaurarataki, na koro koula sa oti! o jiova sa musuka na i wau ni tamata i valavala ca, na nodra i titoko na daulewa; o koya ga ka samuti ira ena nona cudru ena tomana tikoga o koya na nona cudru ena matanitu, o koya ka vakacacani ka sega ni dua e bau tarova. o vuravura taucoko sa qai vakacegu ka vakanomodi; e ra sa ia mai na lagasere. e dina na damanu sa reki mai ena vukumuni, kei na sitari ni lepanoni, e ra na tukuna, 'o iko sa musuki sobu, sa sega ni qai cabe rawa mai e dua na dau ta kau me valuti iko.' "sa marautaki iko tiko o eli mai na botoi vuravura ena nomu na lako yani kina, sa vakauqeti ira na mate tu me baleti iko, sa vakaduria na veitikitiko vakaturaga vei ira kece na tui ni vei matanitu. e ra na vosa ka tukuna kece vei iko; 'o sa malumalumu talega me vakataki keitou? na kemu i rogorogo o sa biu sobu kina ki na i bulubulu, kei na rorogo ni nomu i vakatagi vakawa; era sa davo ubi iko kina na manumanu somidi lalai kei na ulo sa curumi iko.' "o lutu vakacava mai lomalagi o iko lusefa? na luve ni mataka! o musuki sobu vakacava, o dau vaka i valavala ca taka na vei matanitu! o iko o a tukuna e yalomu: 'ka'u na cabe ki lomalagi, ka'u na vakalevulevuva na noqu i tikotiko me cecere ka me tiko sobu ka lolovira na kalokalo ni kalou; au na qai dabe tiko ena nodra ulu-

na parofisai bibi me baleti moapi ni ena vakalalai vakadua o ari-moapi ena bogi, e na vakarusai baleti kiri-moapi ka vakalalai vakadua ni na vakarusai ena bogi, era sa cabe cake kina vale ni kalou nei tiponi,

mo tala na iami vua na tui ni vanua, mai sela kina veivanua dravuisiga, kina ulunivanua nodra na goneyalewa ni saioni. ena vaka e dua na manu-manu vuka sa yali na kena sova; e ra na vaka kina na goneyalewa ni moapi ena sovu ni wai o aranoni. "dou bose mada, me dua na lewa dodonu; dou cakava na kemudou i yaloyalo me vaka ena bogi me laurai ena sigalevu tutu; vunitaki ira na sega vanua, kua ni cakitaki koya sa dro. laivi ira na noqu sega vanua me tiko kei iko, moapi; mo nodra i vakarau mai muduki o ira na dauveilawakitaki vakailasu, sa malumu mai na dauvakacaca ka ra sa cemuri tani mai na vanua o ira na dauvakasaurara. na i tikotiko vakaturaga ena vakataudeitaki ena loloma; ena qai dabe kina e dua sa i koya na dina ena vale ni soro nei tevita, ena ia na lewa ka na vakasaqarai na lewa dodonu kei na vakatotolotaki ni caka dodonu." eda sa rogoca tiko na viaivalevu i moapi ena nona qaciqaciaa€€yaloyalevu kei na dokadoka kei na nona cudruvii€€ia na nona dauvosa lasu ena sega ni yali. o koya oqo ena tagicaki moapi kina o moapi; taucoko na tamata e ra na tagi, dou na tagicaki kirieresece ni sa vakarusai ka na kuitatiki vakaidina. ni sa i qai malai na veiwere mai asiponi, kei na vaini ni sipima; o ira na turaga ni vei matanitu e ra sa vakabalea sobu na tabana, talei sa laki yala ki jaseri sa lako sese ki veikau sa tete yani na tabana ka teteva na wasawasa. o koya oqo au na tagicaka na vaini ni sipima, me vaka ka'u sa tagicaki jaseri, au na vakasuasuatiki kemudrau esiponi kei elale ena wai ni mataqu, ni sa rogo na kaila ni valu mai na nomu vuata ni yabaki. sa kau laivi na lomav-inaka kei na reki, ni sa levu na kakana ena teitei; ena sega na lagasere ena loga vaini se na kaikaila; ena sega ni seraka vinaka na waini ena i keli waini au sa vagalua na nodra kaikaila. o koya oqo ena tataqiriqiri na yaloqu me vaka na rorogo ni api vei moapi kei na

utoqu sara mai loma vei kirieresecei. ena yaco na kena gauna, ni na oca mai o moapi ena vanua cecere e toka kina, e na qai lako mai ena vale ni soro me masu; ia sa na sega ga ni yaga. oqo na vosa sa cavuta o jiova ena gauna sa oti ena vuku i moapi. ia oqo sa vosa o jiova, ka vaka, "ena loma ni tolu na yabaki, me vaka na yabaki ni dua na tamata e voli me cakacaka kina, ena vakarusai o moapi ena ka e lagilagi tiko kina me ra na rusa kece, e ra na lewe vica sara ena vo ka ra na sega ga ni rawata e dua na ka."

17

na vosa ni parofisai bibi me baleti tamasiko, "raica, o tamasiko ena cavraki me kua ni koro levu tiko, na kena caca ni koro ena dua na i binibini levu sara. sa biu wale na vei koro lelevu mai aroeri, ena nodra i kanakana na sipi e ra na veidavoci kina, ka sega ni dua me na vakarerei ira. ena oti talega mai na koro ni valu i ifereimi na matanitu i tamasiko, kei ira na i vovo mai siria; e ra vakaiukuukutaki me vakatiki ira na gone ni isireli," sa tukuna o jiova ni lewe vuqa. "ena yaco dina sara ena vakalailaitaki na i ukuuku i jekope, kei na yagona lelevu me na salulu mai. ena tautauvata kei ira na dauatamusuki ni ra kumuna vata na sore ni sila, ka tamusuka na sovuna e na ligana; ena tauvata kei koya e kumuna vata na sovu ni tei ni sila ena buca o refeimi. ena vica ga na vuanikau kamikamica ena vo me vaka na yavalati ni vuni olive e rua se tolu ena vuso ni tabana ki cake e va se lima ena vo ena tabana dau vua," sa tukuna o jiova na kalou i isireli. ena siga ena golevi koya kina o koya ka bulia na tamata, na matana ena rokova na le dua yalosavasava i isireli. ena sega ni goleva na i cabocabo ni soro, ena ka sa cakava na ligana; e na sega ni rokova na ka sa buli e nona i qaqalo, se na matakau kau se na i cabocabo ni ka boivinaka. ena siga o ya ena nona koro levu kaukauwa ena vaka na kau ta vaka vo kina tabana i cake, o koya e ra sa bi-uta tu me baleti ira na gone ni isireli ena qai vakalailai tu. baleta ni dou sa guilecava na kalou sa vakabulai kemudro, ka sa sega ni nanumi koya na vatu nomu idrodro o koya o sa tea kina na kau talei ka vakatetea yani na sore ni kau mai na veivanuatani; ena siga dou sa vakatubura kina na nomudro i tei ni kau, kei na mataka lailai dou na vakamareqeta na nomudro i tei me seraka; ia ni sa tamusuki ena dua na i binibini ca kece ena dua na siga ni rarawa kei na mosi ni ulu. ena ca vei ira na lewe vuqa ni ra vakavuna na rorogo me vaka na vadugu ni wasa liwa, kei na rorogo tatomosamosa ni veimatanitu ka rorogo me vaka na wai kui kaukauwa! era na tamosa na veimatanitu me vaka na rorogo ni lutu sobu mai na wai kaukauwa, ia ena cudruvi ira o jiova ka ra na dro vakayawa, ka ra na vuka me vaka na qa ni sila ni vukaca na cagi ena vei ulunivanua, ka vaka na vakatoqiqi ni dua ena gauna ni covulaca. mo raica, ena yakavi, na rarawa! ni se bera ni kida na mataka, sa sega tale ni dua na kena o me tiko. oqo ena nodra o ira e ra vakacacani keda, kei na ka sa votai vei ira e ra butakoci keda.

18

ena ca na vanua sa vakatabana rorogo, ka rorogo sa koto ena tai kadua ni uciwai i iciopea, ka vakauta na nona mata ki wasawasa, ena waqa kuta ena dela ni wai ka tukuna, "mo lako na mata, totolo kina matanitu sa balabalavu ka yagoyago vinaka, ki vei ira na tamata sa rerevaki mai liu ka yacova na siga oqo, na matanitu kaukauwa ka dau veitabaki sobu, na nona vanua e wasewasea na vei uciwai." vei kemuni kece na lewe i vuravura kei kemuni sa tiko e na vanua ni sa vakaliliga ena ulunivanua e dua na kuila dou a raica kei na gauna sa uvuca kina na davui, dou a rogoca. ni sa vosa vaka oqo vei au o jiova, "au na vakacegu mada, au na qai rai mai ena noqu i tikotiko me vaka ni daumaka vinaka na siga, me vaka na draki katakata ni tatamusuki ni lutuka tu na o ena kabu." ni se bera na tatamusuki, sa matua tu na vaini ka seraka vinaka mai na senikau, ena qai musuki laivi ena i sele ni tatamusuki, ka tata-laka laivi me musuka sobu na veitabana. e ra na biu vata kei na manumanu vuka ni ulunivanua, kei na manumanu kila ni vanua; na manumanu vuka ena kania ena vula i katakata, kei na manumanu kila ena vula i liliwa. ena qai kau mai e dua na i loloma vei jiova ni lewe vuqa, mai vei ira na tamata balabalavu ka yagoyago vinaka, mai vei ira na tamata rerevaki mai liu me yacova mai oqo, a matanitu kaukauwa ka dauveibutuki sobu, na nona vanua e wasewasea na uciwaiâe" kina vanua sa vakatokai kivei jiova ni lewe vuqa, na ulunivanua o saioni.

19

na vosa ni parofisai bibi baleti iijipita, ka raica, o jiova sa vodo lako ena dua na o totolo ena qai lako mai ki iijipita; na matakau ni iijipita e ra na sautaninini e matana, ena waicala na yalona o iijipita ena waicala e loma. "au na cakava me rau veivala ga vaka i rau o iijipita vata kei iijipita; e ra na dui veivala ga vakaveitacini, e ra na dui veivala vakaveiwekani voleka, koro lelevu vata kei na koro lelevu, matanitu kei na matanitu. ena sega ni rawata na lomana o iijipita; au na vakarusu na nona lewe ni bose, e ra na laki taroga na kalou mate, kei ira na dauhawaki, kei ira na daucaaka mana lasu kei ira na dauairai. au na soli iijipita kina liga ni dua na turaga dauveivaka-totogani, ena dua na tui rerevaki ena liutaki ira," sa tukuna o jiova ni lewe vuqa. ena sega na wai mai wasawasa na uciwai ena mamaca ka sega ni yaga. ena bona na uciwai, ena maca talega na veidrodro lalai ni wai, ena malai na gasau kei na kuta. na veico mai na uciwai, mai na bati ni uciwai kei na loga ni sila kecega mai na uciwai, ena malai ka cagina tani yani. e ra na tagi talega na gonedau; e ra yalobibi ni ra viritaka tiko na nodra siwa, ena tarai ira tu, na veika rarawa ni ra viritaka na nodra lawa e dela ni wai. era na madua o ira e ra cakacaka laino matailalai kei ira e ra dau-tali sulu vulavula; na kena yavu ena ramusu kei ira kece e ra cakacaka baleta na kedra i sau ena rarawa kina na lomadra. e dina sara e ra yalo lialia na ravou-vou ni soana; o ira na dauvakatulewa vuku nei fero e ra solia tiko eso na i vakasala lialia. o na tukuna rawa vakacava vei fero, "au na luve ni vuku kei na

luve ni tui ena veigauna makawa?" e vei o ira oqo? e vei o ira na nomu tamata vuku? me ra tukuna rawa mai oqo, me rawa ni ra kila na cava sa nakita tiko o jiova ni lewe vuqa me vakayacora vei ijipita. o ira na ravouvou ni soana sa ra lailia mai; o ira na ravouvou ni nofi e ra sa vakaisini; ka ra sa vakacalai ijipita na duru ni veimataqali. sa solia o jiova ki lomadra na yalo vakatani; ka ra vakaleqa kecega na cakacaka mai ijipita, me vaka na nona yavavala ni dua e lualua ena levu ni mateni. ena sega ni dua na cakacaka e rawa ni caka mai ijipita, vei koya na uluna se vei koya na buina tabana se na tolona. ena siga o ya ena domobula o ijipita me vaka na yalewa ni sa raica na yavala ni liga i jiova ni lewe vuqa. na vanua vaka juta ena vaka vu rere tiko vei ijipita; o ira kece e ra na cavuta na vosa baleti juta e ra na rere vakataki ira me vaka na nona lewa o jiova ni lewe vuqa sa vakataudeitaki oti tu. ena siga o ya ena lima na koro lelevu ena vanua o ijipita, ena vosataka na vosa vaka kenani ka bubului vei jiova ni lewe vuqa; e dua e na vakatokai na koro levu ni veivakarusa. ena siga o ya ena dua na i cabo-cabo ni soro vei jiova ena loma ni vanua o ijipita, ka na dua na duru me kena i yalayala ni vanua. ena tu e kea me i vakatakilakila ka vakadinadinataka tiko vei ira na kai ijipita ni oqo o jiova ni lewe vuqa; e ra na tagi vei jiova ena vuku ni veika rarawa, ena qai tala o koya vei ira e dua nai vakabula sa kaukauwa sara, e na qai sereki ira o koya. ena qai kilai mai ijipita o jiova e ra na qai kila dina sara ena siga o ya e ra na qai vakacaboi soro kina kei na i madrali; io e ra na ia na bubului vei jiova ka vakayacora sara. ena qai taralaki ijipita o jiova, e na samuti ira ka vakabulai ira tale; e ra na qai lesu mai vei jiova, e ra na vakamasuti koya ka na vakabulai ira o koya. ena siga o ya ena dua na gaudisala vou mai ijipita ki asiria, o ira na kai asiria e ra na lako mai ijipita o ira na kai ijipita ki asiria, e ra na veiqaravi vata o ira na asiria kei ijipita. ena siga o ya o isireli ena kena i katolu vei ijipita kei asiriaa "ena vuni sautu tiko ena nodrau dui bula, sa vakasaututaka o jiova ni lewe vuqa ka tukuna, "ena sautu o ijipita na noqu tamata, kei asiria na cakacaka ni ligaqu kei isireli na noqu i votavota."

20

ena yabaki sa lako mai kina o taritani ki asitoki, ni sa talai koya o sarikoni na tui asiria ka sa vala kei asitoti ka taura, ena gauna vata o ya sa vosa kina o jiova vei aisea na luvei emosi ka vaka, "lako ka kauta tani na i sulu taga mai na yagomu, ka kauta tani talega na i vava mai na yavamu". asa kitaka vaka kina ni lako tu ka luwaiwale ka sega ni vakaiava. sa qai tukuna o jiova "me vaka na nona lako o aisea ni luwaiwale ka sega ni vakaiava me tolu na yabaki me i vakataki-lakila ka vakatakarakara baleti ijipita kei iciopea, "ena vaka kina o tui asiria ena kauti ira na kai ijipita e ra sa bobula kei na kai iciopea era vulagi, na gone kei na qase ni ra luwaiwale ka sega ni vaka ivava, ka sega ni bulukau na nodra i sulu, a ka ni veivakamaduataki ki ijipita. "e ra na qai rere ka maduataki iciopea na ka e ra vakararavi kina kei na ka e ra dokai kina. "o ira sa tiko rawa ena tai oqo e ra na qai tukuna ena siga o ya, 'raica sa i koya oqo eda vakararavi kina nida via

dro meda kere veivuke mai vei tui asiria, ena qai rawa vakacava meda sereki?"

21

na vosa ni parofisai bibi baleta na dravuisiga ni wasawasa me vaka na covulaca mai na ceva ni lako mai, e lako mai ena vanua dravuisiga, mai na dua na vanua rerevaki sara. sa vakaraitaki vei au e dua na raivotu ni rarawa; sa butako na daubutako ka vakacaca na dauvakacaca, o ikoilama! mo lako cake, o iko mitia, mo laki drasiva na kau! na nona dauveivakararawataki kecega au na muduka. o koya oqo sa mosi kina na toloqu; sa yacovi au na rarawa, me vaka na taratara ni yalewa bukete; au yaluma ni'u sa rogoca; au taqaya ni'u sa raica. sa rikou na yaloqu ena domobula ni rere, na bogi me'u marau kina sa vukica me vakarere ai au. vakarautaka na teveli lesia na i vakatawa ena vale ni yadra, mo kana ka gunu ka tucake, na ravouvou, lumuta na isasabai! ni sa tukuna vei au o jiova; "mo laki lesia e dua na i vakatawa me tukuna mai o koya na ka sa raica." ni sa kunea o koya na qiqi ni valu kei ira na mataivalu ose, na qiqi ni valu asa, kei na qiqi ni valu kameli, sa qai vakadiororo o koya me rogoca vinaka. sa qai kacivaka mai o koya, "na laione, noqu turaga! sa sega ni'u cegu me'u tikoga ena vale ni yadra ni gauna ni siga; au sa tikoga ena noqu vanua ni yadra ena vei bogi. ka raica sa lako mai oqo e dua na mataivalu ose!" sa qai vosa mai o koya ka tukuna, "sa bale o papiloni, sa bale! kei ira taucoko na nona matakau ceuti sa bale taucoko kina qele." ulei, na noqu tamata ka dau samuti, kei na noqu sila ena noqu rara ni sila na ka ka'u a rogoca mai vei jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli, ka'u sa tukuna yani vei kemudou. na i colacola bibi me baleti tuma, sa kaci mai vei au e dua mai sia, ka tukuna "na i vakatawa sa vakaeevi na bogi? na i vakatawa, sa vakaeevi na bogi?" sa tukuna mai na i vakatawa, "sa kida mai na mataka, sa toro talega mai na bogi, kevaka dou via taroga, dou taroga ga; dou lesu! tale mai!" sa vakarogoi na veika me baleti arapea na vosa ni parofisai bibi baleti arapea. dou na bogi ga mai veikau, ni arapea oi kemudou na i vavakoso ni tetanimi sa lako tu. o ira na lewe ni vanua o tima, dou kauta na wai kei vei o ya sa via gunu; e ra sa tavaki ira e ra sa dro ka solia vei ira na kedra madrai. ni ra drovaka mai na i selewau sa ucuni tu, kei na dakai sa vakarau me vanataki, kei na veika rarawa ena i valu. ni sa vosa vei au o jiova; "me dua tale na yabaki me vaka na yabaki ni tamata voli, ena qai vakaoti na nodra lagilagi na kai kitari; "na kena vo ni tamata dauvavana, na qaqa ni kitari ena lewe lailai mai, ni sa tukuna vaka kina o jiova na kalou ni lewe vuqa."

22

na vosa ni parofisai me baleta na buca ni raivotu, cava sa manati kemudou ni dou sa cabe cake kina dela ni vale, dou sa sinai ena rorogo, na koro levu dau mauve, na koro levu daumarau? o ira na nomu tamata era lausua e ra sega ni mate ena i selewau, e ra sega ni mate ena veivaluvaluti. o ira na nomu turaga

e ra sa dro vata kece; e ra sa vesu mai vei ira na dauvavana. o ira kece e ra sa kune vei iko e ra sa vauci vata; ka ra sa dro vakayawa. o koya oqo ka'u sa tukuna kina, "dou rai tani vei au, ena ka rarawa na noqu tagi, dou kakua ni gu me vakacegui au ena vuku ni kena vakacacani na nodra goneyalewa ni noqu tamata." ni sa siga ni rarawa kei na veivakanakuitaki kei na taqaya mai vua na turaga o jiova ni lewe vuqa, ena buca ni raiivotu na siga ni basu bai kei na tagi mai na ulunivanua. a sa cola taga gasau o ira na ilama ena qiqi ni valu kei na tamata sa vodo ose, o ira na kiri e ra sa ucuna nai sasabai mai na kena taga. ena yaco dina sara na gauna ni bula o digitaka ena oso ena qiqi ni valu, kei na vodo ose e ra na tuvani mai ena matamata ni koro. ena kautani na veimaroroi mai vei juta, mo qai raica ena siga o ya na i yaragi ena vale mai veikau; o sa raica vinaka talega na vakacaca ena koro i tevita, ka sa ka levu sara; ka vakasoqona vata na wai mai na tobu e ra. mo wilika tiko na vale i jerusalemi, kei na vale o basuka sobu me dei kina na bai. dou cakava e dua na tobu wai ena tadrui ni bai e rua me maroroi kina na wai mai na tobu makawa. e sega ni bau rai vei koya na dauveibuli, se mo dokai koya o koya e ukutaka ena veigauna sa oti yani. ena siga sa kaciva kina o jiova ni lewe vuqa na tagi kei na rarawa, na tasi ni ulu kei na sulu taga. ka sa ia na reki kei na marau, vakamatei na bulumakau kei na vakamate sipi, kana lewe ni manumanu kei na gunu waini: "meda kana ka gunu, ni da na mate ni mataka!" sa vakatakila ena daligaqu o jiova ni lewe vuqa; "ena sega ni bokoci na nomudou i valavala ca oqo me yacova na nomudou mate," sa tukuna o jiova ni lewe vuqa. sa tukuna o jiova ni lewe vuqa; "mo lako, vua na dauniyau oqo, vei sepinia, o koya sa lewa taucoko na vale, ka vaka: 'cava e nomu e ke, o cei e nomu o sa tiko kina eke, o sa mai tataka e dua na nomu i bulubulu eke, me vaka e dua sa biuta na nonai bulubulu ena vanua cecere, ka ceuta na nona i tikotiko ena vatu? raica o jiova ena viritaki iko vakaukauwa, o iko na tamata kaukauwa ena qaqiraki iko vakaidina. ena tauri iko vakaukauwa ka ulataki iko me vaka na polo mo laki tau kina dua na vanua vakaitamera; e kea mo na mate kina, sa na kautani talega kina na qiqi vakaturaga o daulagilagi tu kina me vu ni veivakamaduataki ena vale ni nomu turaga. au na cemuri iko tani mai na nomu vale ni volavola, ka vakasivoya na nomu i tutu. 'ena siga dina o ya, au na qai kaciva na noqu i talatala o elaiakimi na luve i ilikaia; au na vakaisulutaki koya ena nomu i sulu ubi ka vauci koya ena nomu i vau ni sulu; ka'u na lusi koya me lewa na ka o sa lewa, ia ena yaco o koya me tamadra na kai jerusalemi kei na mataqali i juta. na i dola ni vale nei tevita au na vakataqara ki tabana; ena dolava ka na sega e dua me na sogota rawa; ni sa sogota ena sega ni rawa ni dua me na dolava. ka'u na vakataudeitaki koya me vaka na i vako ena tikina sa dei sara; ena yaco me vakaiukuuku na nona i tikotiko ena vale nei tamana. 'e ra na vakaliliga vua na i ukuuku kecega ni vale nei tamana, na gone kei ira na kena kawa, kei na bilo lalai kecega, mai na bilo ni gunu ka yacova na bilo ni takitaki. 'ena siga o ya,' sa tukuna o jiova ni lewe vuqa, 'ena biu tani na i vako sa vakataudeitaki ena tikina sa dei sara, ena musuki me bale, na i yaya ka vakarubeci tiko kina ena tamusuki

laivi; sa tukuna o jiova."

23

na vosa ni parofisai bibi vei taia, dou tagi qoqolou, na waqa ni tasisi ni sa rusa koto, sa sega ni dua na vale, sa sega ni dua na toba; ni sa vakatakilai mai vei ira ena vanua o saipurusi. dou tiko malua, na lewe ni yanuyan, kemudou na dauveivoli ni saitoni vei ira na dausokota na wasawasa me ra dauveisoli. na sila ni siori mai na bati ni wai levu, na tatamusuki ena uciwai, na non i vurevure ka sa nodra vanua ni volivoli na vei matanitu. mo madua, saitoni; ni sa vosa mai na wasawasa, na kaukauwa ni wasawasa, e tukuna, "au sega ni vakasucu, au sega ni susu gone; au sega ni vakavulici ira na cauravou, se tuberi ira na goneyalewa sega cala." ni sa yacovi jipita na i tukutuku, e ra na rarawataka talega me baleti taia. dou takosovi tasisi; ka tagi qoqolou oi kemudou na lewe ni yanuyan! sa i koya beka oqo na nomu koro levu daumarau, o koya ka tubu ena gauna sara e liu, o koya sa vakauti koya na yavana vakayawa sara me la'ki tiko mai kina? o cei sa lewa oqo me baleti taia na koro levu vakairogorogo, na nona dauvakau i yaya na ravouvou, kei ira na nona duvulivoli me ra tamata rogo e vuravura? sa lewa o jiova ni lewe vuqa me uruca sobu na dokadoka ni ka e ra qoroi kina, vei ira talega na dauraici cake tu e vuravura e ra na raici sobu. mo vuabale yani ena nomu vanua me vaka na uciwai, o iko na goneyalewa ni tasisi; sa sega ni dua tale na kaukauwa. sa dodo yani na ligana kina wasawasa ka yavalata na matanitu eso; sa vakarota o jiova ena vuku i kenani me vakarusa na kena vei koro kaukauwa. ka sa tukuna, "mo kua tale ni qai marau tiko o iko o dau vakacacani ira na goneyalewa ni saitoni, tucake ka lako ki saipurusi, mai keya o na sega ni na kunea na vakacegu." raica na nodra vanua na kai kalitia, na mataqali oqori ka sega ga e liu, ka sa qai tauyavutaka o asiria me nodra na kai veikau ka ra sa qai tara na kena vei vale cecere, ka vakaduria na kena vei vale vakaturaga ka vakarusu o koya. dou qoqolou, na waqa ni tasisi! ni sa vakarusai na nomudou koro kaukauwa. ena yaco na gauna ena guilecavi kina o taia me vitusagavulu na yabaki, me vakatauvatani kei na yabaki ni dua na tui. ni sa cava na vitusagavulu na yabaki ena qai caka vei taia me vaka na sere ni yalewa dautagane: "taura na api, la'ki volita na koro levu, o iko na yalewa dautagane guilecavi; mo solia mai na rorogo vinaka, lagata mai e levu na sere, me rawa ni o bau nanumi tu kina." ni sa oti na yabaki e vitusagavulu, ena qai talevi taia tale o jiova. ena qai lesu tale mai me volitaki koya vei ira na vei matanitu e vuravura me raica na mata i vuravura kece. na ka e rawata kei na kena i sau ena tabu me nei jiova; ena sega ni maroroi na ka e rawata e nodra na tiko ena vale nei jiova, me ra kana vinaka, ka vakaisulu vinaka.

24

raica, sa vakalalai vuravura o jiova ka kitaka me ka walega, ka vukica sobu na delana ka vakatalabusesetaki ira na lewena. ena yaco me vaka kina; na bete,

me vaka sa yaco vei ira na tamata; vua na turaga, me vaka vua na nona tamata, vua na marama, me vaka vua na nona vodo; vua sa volitaka, me vaka vua sa volia, me vaka na dausoli lavo, me vaka vua sa kerea; me vaka na dausoli dinau, me vaka vei koya e dinau. ena vakalailai ka vakacacani vakadua na vanua sa cavuta na vosa oqo o jiova. ena tagi na vanua ka luca yani, o vuravura ena cegu oca ka malai yani; o ira na turaga e vuravura e ra na takali yani. e ra sa vakadukadukalitaki vuravura na lewena ni ra sa talaidredre kina i vunau, moica na ka sa lesi tu, vakatawayagataka na veiyalayalati sega ni mudu. o koya oqo era na cudruvi kina na tiko e vuravura, e ra na tu ena vanua lala, e ra na vakamai na lewe i vuravura, ena qai lewe vica ga ena vo. na waini vuo sa sega ni yaga, sa malai na vuni vaini, o ira na daumarau vakalialia e ra na vutugu mai. sa mudu na marau ena tibirieli, sa oti na kena daurorogo na marau, sa mudu na rekitaki ni api. e ra na sega ni gunu waini kei na lagasere; na yaqona kaukauwa ena gaga ni ra sa gunuva. na koro levu veilecayaki ena basuki sobu; sa sogo tau-coko na vei vale ka sega tale e dua me rawa ni curuma yani. era sa ra tagi ena veisagata ni koro, ena vuku ni waini, sa yali na reki sa sega na marau ena vanua. sa vo ga na rusa e loma ni koro, ka sa basubasuraki sara na matamata ni koro. ena vaka oqo na rairai ni vanua e na kedra maliwa na vei matanitu ena vaka ni sa kurei na vuni olive, ka vaka ni sa tomitomiki na vua ni vaini ni sa oti na kena vula e ra na tabalaka cake na domodra, e ra na sere; ena vuku ni ukuuku i jiova e ra na kailavaka mai ena loma ni wasawasa. o koya oqo mo dou vakavinavinaka vei jiova ni kida mai na mataka, na yaca i jiova na kalou i isireli ena veiyanyanu ni wasawasa. mai na i yalayala kei vuravura eda rogoca na domo ni sere: "na vakavinavinaka vua na yalododonu!" ia au sa tukuna, "au sa ca, au sa cal, isa oi au! na daubutako e ra sa butako e ra sa taura vakaveitalia na ka kecega." na rere na i keli titobu kei na i cori sa yacovi iko, na lewenivanua e vuravura. ena yaco o koya sa dro mai ena domo ni qoqolou ni rere ena lutu sara kina i keli, o koya talega sa cabe cake mai ena i keli ena coriti ena i cori; ni sa tadola na i sogo kei lomalagi, ka sa yavala na yavu kei vuravura. sa duisebaseba vakalalai na vanua ka sa tadola levu tu, sa yavavala vakalevu sara na vanua. sa yatayata me vaka na mateni, ka veisuayaki me vaka na loga lili; na nona i colacola bibi ena sega ni na colata rawa, ena qai bale sobu, ka sega ni tucake tale. ena yaco na siga o ya ena cudruvi ira na lewe vuqa e ra vakaceceretaki ira tiko, kei ira na tui ni vuravura oqo o jiova. e ra na vakasoqoni vata, me vaka na nodra sota na bobula ena i keli me ra sogolati yani kina ka waraka na nodra i totogi ena siga sa lokuci. ena madua ka taqaya na vula kei na matanisiga; ni sa vakatulewa o jiova ni lewe vuqa ena alunivanua o saioni kei jerusalemi me vakarokorokotaki e matadra nona qase.

25

kemuni jiova o ni sa noqu kalou, au na vakalevulevui kemuni, au na vakacaucautaka na yacamuni, o ni a vakayacora e levu na ka au qoroqoro tu kina;

na nomuni vakatulewa sa oti e laurai kina na dina kei na dodonu. ni kemuni sa veisautaka na koro levu me i benubenu, na koro levu kaukauwa me nodra i i kanakana na bulumakau, na nodra i gadi-gadi na vulagi e liu nikua sa yali; e na sega tale ni na vakavoui. o koya oqo e ra na rokovi kemuni kina na tamata kaukauwa, na nodra koro lelevu na vei matanitu rerevaki e ra na rerevaki kemuni. ni o ni sa vuni kaukauwa vei ira na dravudravua, o ni vuni kaukauwa talega vei koya e vakaloloma, a i drodro mai na cava, kei na i vakaruru mai na katakata; na rogorogo e vakayacora na tamata rerevaki e vaka ga na cagi ni sa roba na lalaga. kemuni na vakalailaitaka sobu na domodra na vulagi, me vaka na katakata ena vanua mamaca; me vaka na katakata ena i yaloyalo ni o, na vakamalumalumutakivaka kina na nodra sere na dauviavakarerevaki. ena alunivanua oqo o jiova ni lewe vuqa, e na vakarautaka vei ira na tamata kecega e dua na kana magiti ni kakana e lavotaki, kana ni waini makawa, kei na veika uro ni uto ni uro, ena waini makawa makare sara. ena vakarusa ena alunivanua oqo na kedra i tuvi ni mata na tamata kece, kei na i ubi e robotu tu na vei matanitu kecega. ena vakaoti mate vakadua o koya, ena tavoya kece o jiova na wai ni mata mai na mata kecega; kei na nodra vakalialiai na nona tamata ena kauta tani o koya mai na dela i vuravura taucoko; sa tukuna o jiova. ena siga o ya e ra na qai tukuna: "raica, oqo na noda kalou; e da a waraka tiko ena vakabulai keda o koya sa i koya oqo na kalou; e da waraki koya tiko; e da na kaila ka kei ni ena nona veivakabulai." ena alunivanua oqo ena tiko kina na liga i jiova, o moapi ena buturaki sobu mai vua, me vaka na kena buturaki sobu e dua na i binibini co. ena qai dodoka yani na ligana ena kedra maliwa me vaka na dauqalo ni sa dodoka na ligana me qalo, e na qai biuta sobu na nodra dokadoka kei na i naki ca ni ligadra. na vale ni valu cecere kei na nomu bai vatu ena biuta sobu o koya, me davo sobu, ka biuta sobu sara kina qele, kina kuvu ni qele sara.

26

ena siga o ya ena qai lagati ena vanua o juta na sere oqo; "sa dua na noda koro kaukauwa; o jiova ena lesia na veivakabulai me bai kei na bai ni valu. dolava na matamata ni koro, me ra curu mai na veimatanitu e ra maroroya tu na dina. o ni na maroroi koya ena vakacegu e sega yalani, ni nona vakanananu sa tu ga vei kemuni ni sa vakabauti kemuni. mo vakararavi tikoga vei jiova me kua ni mudu, vei yawe na kalou, sa sega ni yalani rawa na nona kaukauwa. ni sa daukauti ira sobu o ira e ra dauviavakaceceretaki ira, na koro levu cecere, sa biu sobu ki ra, e biu sobu kina qele, ka biu sara kina kuvu ni qele. ena butuki sobu ena yavadra io ena yavadra na dravudravua kei na nodra i kalawa na vakaloloma." na nona sala na yalododonu sa dodonu sara; vei kemuni na yalododonu sara, o ni vakarautaka na nona sala na yalododonu. io ena nomuni lewa dodonu, i jiova keimami waraki kemuni; na loma i keimami sa gadreva na yacamuni kei na ka o ni nanumi kina. ena lomaqu au sa gadrevi kemuni ena bogi, io ena yaloqu au na vakasaqarai kemuni ni se qai mataka caca; ni sa tiko e vuravura na nomuni cudru

e ra na qai vulica na dodonu na lewe ni vanua. ni lomani tiko na tamata i valavala ca, e na sega ni rawa ni vulica tiko na i valavala dodonu; e na nodra vanua na tamata dodonu o koya e na bula tu ga vakaveitalia, ka na sega ni rawa ni raica na i ukuuku i jiova. i jiova, sa laveti cake na ligamuni e ra na sega ni raica. ia ni ra na raica e ra na madua ena nodra loma ca vei ira na tamata; ia na bukawaqa nodra na nomu meca ena vakaoti sara. jiova o ni na vakadeitaka vei keimami na cakacega me yaga vei keimami. kemuni jiova o ni sa neimami kalou e ra a lewai keimami o ira na turaga tani; ia na vukumuni duadua ga keimami na vakacautaka na yacamuni. e ra sa mate, e ra na sega ni bula tale; e ra sa yali yani e ra na sega ni tucake tale. o koya kemuni sa vakarusai ira ka vakaotia na ka me ra nanumi kina. i jiova o ni sa vakatubura cake na matanitu, o ni sa rokovi o ni sa vakarabailevutaka na i yalayala kece ni vanua. i jiova, ni ra sa tiko leqa e ra sa qai lako mai vei kemuni, e ra sova na masu vuni ni kemuni sa cudruvi ira. me vaka na yalewa buketi ni tagi ka mosi, ni sa roro tiko mai na nona gauna ni vakasucu keimami a vaka kina e matamuni, jiova. keimami sa tiko vaka gone, keimami sa kune rarawa; sa vaka ni keimami a buketi ka vakasucuma na cagi; keimami a sega ni vakabula rawa na vanua, ka sega ni dua na lewe i vuravura me vakabalei. ena bula o ira na nomu mate; e ra na tucake vata kei ira na noqu mate, yadra ka sere, o iko ka vaka i tikotiko ena kuvu ni qele; ni sa vaka na tegu ena co na nomu tegu kei na qele ena biuti ira tani na mate. dou lako mai noqu tamata ka curuma nomudou yasana vuni, ka sogota na nomudou katuba; dou vunitaki kemudou vakalailai mada ga, me yacova ni sa oti na veicudruvi. ka koya, sa lako tani mai o jiova ena nona yasana me cudruvi ira na lewe i vuravura ena nodra i valavala ca; o vuravura ena sega ni rawa ni ubia tiko na nona dra, ka na sega ni vunitaki ira tiko na moku mate.

27

ena siga o ya, o jiova ena nona i seleiwau gata ka kaukauwa, ena vakarusai liviacani na gata dauveisiriyaki, o liviacani na gata dauviviraki koya; ena taya laiwi na gata levu ka tiko e loma ni wasawasa. ena siga o ya mo seretaka, "na loga vaini damudamu! oi au o jiova na kena i vakatawa, au dauvakasusuataka ena veigauna me kua ni dua e vakacacana; au qarava ena siga kei na bogi: sa yali vei au na cudru katakata. o cei me na viribai me votonikau vei au ena i valu? au na curu basikati ira, ka vakamai ira vata. me mai taura mada na noqu kaukauwa o koya, me rawa ni keirau duavata; sa na qai rawa ni keirau veivakatani" vei ira na lako mai e ra na sema e na kawa i jekope; o isireli ena se ka beta yani, e ra na vakasinaiti vuravura ena vuadra. na nona mokuti isireli ena mokuti ira vaka talega kina vei ira e ra mokuti koya? se sa vakamatei o koya me vakataki ira sa vakamatea o koya? me vaka na i vakarau ni nomu vakatalai koya tani, o sa lomavinaka kina, sa vagalalataki ena nona cagi voravora ena siga ni cagi tokalau. ena vuku ni ka oqo na i valavala ca i jekope ena bokoci; sa i koya oqo na vuana taucoko ni sa kautani na nona i valavala

ca. ni sa cakava o koya na vatu kecega ni cabocabo ni soro me tauvata kei na lase sa kakavorovoro, me sega ni tucake tale na matakau e ra bulia kei na cabocabo ni ka boivinaka ena sega ni tucake tale. ena lala na vei koro kaukauwa kei na vei tikotiko me vaka na veikau; e ra na kana kina na bulumakau ka davo kina me ra kania na tabanikau. ni sa madu na tabana ena musuki; e ra na lako mai na marama ka ra na mai vakama. ena vuku ni ra sa sega ni tamata yalomatua; o koya ka buli ira ena sega ni yalololoma vei ira, o koya ka vakataucokotaki ira ena sega ni lomani ira. ena yaco ena siga o ya, ena uvuca tani o jiova na qa ni sila mai na i tatakoso ni uciwai kina wai o ijipita; dou na qai vakasokumuna yadudua na gone ni isireli. ena qai yaco na siga o ya; na dauvi levu ena uvuci; e ra na lako mai o ira sa voleka tu ni mate mai na vanua o asiria, kei ira na vakatalai mai ena vanua o ijipita, e ra na qai mai qaravi jiova ena ulunivanua tabu o jerusalemi.

28

ena ca na i sala lagilagi ni dokadoka, nodra na daumateni ni ifereimi kei na senikau ni kena i ukuuku sa malai tiko yani, o koya ka ra vakaisala kina na tiko ena buca bulabula, vei ira sa rawai tu ena waini! raica, o jiova sa dua na nona kaukauwa ka qaqa sa vaka na uca ceveta lutu bi, ka vaka na wai ni waluvu tabale ena vanua, o cei ena rawa ni kauta sobu mai ki vuravura ena ligana. na i sala ni qaciqacia na daumateni nei ifereimi, ena buturaki sobu; na ka qoro totoka sa senikau malai ka sa vakaisala kina na ulu ni buca bulabula, e na vaka na i sevu ni vuata ni se bera na vula i katakata, o koya e raica ena sega ni bera ena kania ga. ena siga o ya ena yaco o jiova ni lewe vuqa me i sala vakai ukuuku kei na i sala talei vei ira na nona tamata sa vo. kei na yalo ni lewa vua sa tiko me lewa, kei na nodra kaukauwa e ra sa vakasava tani na i valu mai na matamata ni koro. ia o ira talega oqo sa vakacalai ira na waini, ka sa vakasesei ira talega na yaqona, na bete kei na parofita e rau sa vakacalai ena yaqona, sa rawai rau na waini, e rau sa vakasesei ena yaqona; e rau sa cala ena raivotu, e rau sa yatayata ena lewa. sa sinai ena teveli taucoko na lua kei na duka; sa sega na tikina e savasava. "o cei me vakavulica o koya me kila ka? se me vakavukui cei me kila na i tukutuku? o ira se qai kali mai na wai ni sucu? ka kautani mai na sucu i tinadra? ni sa dau kuri na i vunau ena i vunau, na vunau ena vunau, na vosa ena vosa, na vosa ena vosa, vakalailai eke vakalailai mai kea." ena tebenigusu kaka kei na vosa tani ena vosataka o koya vei ira na tamata oqo, o ira oqo sa tukuna kina o koya, "oqo na i vakavakacegu dou vakacegui ira kina sa oca." "oqo na ka ni veivakacegui," e ra sa bese ga ni rogoca. ia sa tau tikoga vei ira na vosa i jiova, "na vunau ena vunau, vunau ena vunau, na vosa, ena vosa, vosa ena vosa, vosa vakalailai eke, ka vakalailai mai kea," e ra na lako ka bale i muri, ka ramusu ka mavoa ka vesuki. o koya mo dou rogoca na vosa i jiova, oi kemudou na dauveivakalailai, sa lewai ira na tamata oqo mai jerusalemi, baleta ni dou sa tukuna, "keitou sa veiyalayalati oti kei mate, kei bulubulu keitou sa veidinadinati tu. ni sa lako mai na ca ena vuabale, ena sega ni yacovi keitou, me keitou sa cakava na lasu

me i drodro, ka vunitaki keitou ena lawaki." o koya oqo sa tukuna o jiova na kalou; "raica, au sa vakatora mai saioni na vatu me yavu. na vatu sa vakatovolei na vatu ena tutu ni vale sa talei, na yavu sa dei sara; o koya sa vakabauta ena sega ni yatayata. au na ia na lewa dodonu me wa i vakarau, kei na caka dodonu me i vatu vakarau; na uca cevata ena vakayalia sara na i drodro lasulasu, kei na i vunivuni ena luvuci ena wai. na nomudou veiyalayalati kei mate ena sega ni dei, kei na nomudou veidinadinati kei bulubulu ena sega ni vakayacori; ena gauna sa vuabale mai kina na ca dou na qai vakabalei sobu. ni sa dau lako tiko mai ena kauti kemudou; ena vei mataka kece sara ena lako tiko, ena siga kei na bogi; ena vu ni rere tiko ni da rogoca na kena i tukutuku." na i mocemoca sa rui lekaleka meda dodo kina, ka sega ni veirauti na i tutuvi meda tutuvi kina. o jiova ena tucake me vaka na ulunivanua o pirasimi, ena rarawa sara me vaka na buca mai kipioni ena qai cakava na nona cakacaka, nona cakacaka maqosa ena qai vakayacora na nona i tovo, nona i tovo ga. o koya oqo, mo dou kua ni veivakalialiai tiko, me kaukauwa tikoga na kemudou i sema; ni'u sa rogoca mai vei jiova ni lewe vuqa, e dua na veivakarusai sa nanumi iko me na tarai vuravura kece sara. dou vakatudaliga ka rogoca na domoqu, vakadiorogo ka rogoca noqu vosa. sa cucukuki tiko beka na daucuki ena siga taucoko me sa kabukaburaki sara? sa tekivu me veivukiyaka tiko beka na nona qele me malumu? ni sa vakatautauvatataka vakavinaka na delana, sa sega ni duibiubiuta kina na kumina loa ka biuta vou kina na kumina dina, ka teivaka na witi me yatuni, na parile ena tikina e vakarautaki, kei na sila vuti ena bati ni were? sa vakavulici koya ena lewa dodonu, ni sa vakavulica vua na nona kalou. ni sa samuti na kumina loa ena i samu yara, ka sega ni toqici na yava ni qiqi ni sila; ena kumina dina, na kumina loa sa samuti ena kena i ua kei na kumina dina ena i titoko. me qaqiraki na madrai falawa; sa na sega ni qaqiraki tikoga ena veigauna, me musuki ena yava ni qiqi, se me buturaka na yava ni ose. sa lako talega mai vei jiova ni lewe vuqa, o koya sa qoro i nona lewa ka totoka na nona veituberi.

29

"ulei o erieli, o erieli, na koro levu ka tiko kina o tevita! dou soqona na veiyabaki kei na veiyabaki me ia tiko na kana magiti. ka'u na vakararawataki erieli; ena yaco na lomabibi kei na rarawa, ena vakataki erieli dina vei au. au na viribaiti iko ena mataivalu, au na vakarautaka na i valu e nomu koro, ka'u na vakarautaka na mataivalu me tarova na nomu veicuruyaki. o na biu sobu, o na qai vosa tiko mai ena qele ena rogo lailai na domomu mai na kuvu ni qele, na domomu ena vaka na domo ni daucurumi, ni vosa tiko mai ena loma ni qele; io mai na kuvu ni qele ena rogo lailai na nomu tagi. "na kemu meca e ra lewe vuqa e ra na vaka na mata ni nuku lalai, e ra na vaka na qa ni sila cagina tani; o ira na i soqosoqo rerevaki ena ka vakasauri; ka vakidacala na kena yaco. o na cudruvi vei jiova ni lewevuqa ena kurukuru kei na uneune kei na rorogo rerevaki, ena cava kei na covulaca kei na yameyame sa kana voli. ena qai vaka na

tadra se na raivotu ena bogi na nodra i soqosoqo na lewe ni vei vanua, e ra valu mai erieli, io o ira kecega e ra vala tukuna kei na nona koro kaukauwa, ka sa vakararawataki koya. ena vaka e dua e viakana ni tadra, ka raica sa kana; ia sa yadra mai, ka sa lala na yalona; ka vaka sa tadra e dua sa viagunu, ka raica sa gunu, a sa yadra mai, ka raica sa malumalumu ka sa gagano na yalona; ena vaka kina na kedra lewevuqa na vei vanua, e ra na valu mai ena ulunivanua o saioni." dou tu vakadua ka lialiaki mada! dou kua ni rai ni dou sa mataboko! e ra sa mateni, ka sega ni gunu waini; e ra sa sasakurekure ia ka sega ni cakacaka ni yaqona kaukauwa. ni sa sova vei kemudou o jiova na yalo ni moce lutu, ka tabonaka na matamudou, o ira na parofita; ka ubia na ulumudou o ira na daurairai. na raivotu kece e vaka na vosa ni vola sa dregati vei kemudou, e ra sa solia vua e dua sa kila na wili vola, ka tukuna, "mo yalovinaka wilika mada oqo," a sa tukuna o koya, "au sa sega ni rawata, ni sa dregati tu." sa qai soli na i vola vua e dua e rawa ni wilika, ka vaka "mo yalovinaka wilika mada qo," a sa tukuna, "au sa sega ni kila na wilika." o koya oqo sa tukuna o jiova: "ni ra sa toro mai vei au o ira na tamata, ena gusudra e ra sa vakarokorokotaki au walega ena tebenigusudra, ia e ra sa vagolea tani na yalodra mai vei au, kei na nodra rerevaki au sa vu ga mai ena nodra i vakavuvuli na tamata, o koya oqo, raica, au na baci cakava tale e dua na cakacaka me ra qoroia ka taleitaka na tamata oqo, me ra kurabui ka liaca tu; ena vakayali na nodra yalomatua na nodra tamata vuku, kei na nodra kila ka na tamata lewa matau ena vakayali." ena ca o ira e ra vunia matua mai vei jiova na nodra bose ka, kei na nodra cakacaka ena butobuto; e ra tukuna, "o cei e raici keitou?" "o cei e kilai keitou?" e dina e so na ka mo dou veisautaka! me rau tautauvata li na dautuli kuro kei na qele; me vosa vua sa tulia o koya sa tuli tiko? "o koya e sega ni tuli au?" se me tukuna na ka sa buli vua ka bulia, "o koya e sega tu ni kila?" ena sega ni dede sara ena qai vukici o lepanoni me veiwere bulabula kei na veiwere bulabula ena okati me veikau? ena siga o ya na didivara e ra na rogoca na vosa ni vola o ya, kei na matadra na mataboko ena cecegi laivi na i tatao ni butobuto e matana me rai rawa. o ira na yalomalumalumu e ra na tosoya cake na nodra rekitaki jiova kei ira na dravudrava mai vei ira na tamata e ra na rekitaki koya na lewa yalavasava i isireli. vei koya na tamata rerevaki ena vakamalumalumu-taki me sega ni dua na ka, na dauveivakalialiai ena vakaoti laivi, e ra na musuki o ira e ra yadrava na i valavala caa€. o koya e cavuta na vosa me vakacacana e dua, ka bukuya e dua na vere vei koya na i vakatawa ni matamata, ka vakamadualaki koya na yalododonu ena vosa lialia. o koya oqo sa tukuna o jiova, o koya ka vakabulali eparama, ena vuku ni mataqali i jekope: "o jekope me kakua ni madua tiko, me kua ni rairai malumalumu na matana; ia ena gauna sa raici ira kina na luvena, na cakacaka ni ligana ena kedra maliwa e ra na qai vakarokorokotaka na yacaku, ka vakarokorokotaka na le dua i jekope, ka rerevaka na kalou i isireli. o ira na vakaleqai na yalodra e ra na qai vuku mai, kei ira na dauveileiti e ra na qai vulica na i vakavuvuli."

"ena ca o ira na gone talaidredre," sa tukuna o jiova, "era taroi vakasala cala ka sega vei au, e ra navu-navuci ka sega kina na yalouq, e ra vakaukitaka na i valavala ka kina i valavala ca; e ra lako me ra lako sobu ki ijipita, ka ra sega ni kere i vakasala vei au, me ra vakaukauwataki kina ena kaukauwa nei fero, ka ra nuitaka na i yaloualo walega kei ijipita! na kaukauwa i fero ena vaka vu madua vei kemudou, kei na vakararavi ena i yaloualo i ijipita, dou na rogo ca kina. o ira na nona ravouvou e ra tiko mai soani, kei na nona mata ki anesi. era sa madua kece vei ira na tamata ka sega ni dua na betena vei ira, se me ra vukei se lomani, ia na madua ga kei na yaluma." na vosa bibi ni parofisai baleta na manumanu rerevaki mai na ceva. ena vanua ni oca kei na rarawa, e lako mai kina na laione yalewa kei na laione daukata, na gata loa kei na gata vakabukawaqa, e ra na kauta na nodra i yau e na daku ni asa gone, kei na nodra i yau vakamareqeti ena dakudra na kameli, vei ira na tamata e sega ni dua na ka e rawa ni ra rawata; na nodra veivuke na kai ijipita e maumau walega ka sega ni yaga. o koya oqo au sa vakatokai koya kina na daubole ka dau guce. o ira na tamata talaidredre mo lako, ka vola ena vava ni volavola ka vola ena i vola vivigi me tu ka yacova na gauna mai muri, me sega ni mudu ka sega ni mudu; o ira oqo na tamata dauvuki tani, ka gone lasulasu, na gone e ra sega ni dau viti rogoca na i vunau i jiova; era tukuna vei ira na daurairai, "dou kakua ni raica," vei ira talega na parofita, "kakua ni tukuna vei keimami na ka dodonu; tukuna ga vei keimami na ka e sega ni yaga, parofisaitaka mai na ka lasu. dou lako tani ena sala, lako vakatikitiki e gaunisala me lako mai na le dua yalosavasava e isireli de tarovi na nona lako mai vei keimami." o koya oqo sa tukuna na le dua yalosavasava i isireli: "ni dou sa beca na vosa oqo, ka vakararavi kina veivakasaurarataki kei na ka verevere mo dou bula kina, o koya oqo na ca sa na tarai kemudou ena vaka e dua na bai vatu kaukauwa sa vakararai bale, ka sa vakalakala tu ena kasura ga vakasauri. ena basuka o koya me vaka na kavoro ni bilo vua na dautuli bilo, ena kakavorovoro vakamatalalai; ena sega ni dua me vo, sa sega kina ni kune na kena i caca me buka ena matadravu, me me vakayagataki me taki kina na wai ena i keli." ni sa tukuna o jiova, na le dua yalosavasava i isireli: "ni dou sa lesu mai ka loko malua dou na vakabulai; ena vakanomodi kei na lomadini me nomudou kaukauwa," ia dou sa qai bese ga, dou a tukuna, "e sega, keimami na dro ena ose"o dou sa dro ga! "keimami na vodo lako ena ose totolo"o ia e ra na totolo sara o ira e ra cemuri kemudou! ena dro e lewe dua na udolu ni dua ga e bolel ira, ni bolel kemudou e lewe lima dou na dro, me yacova ni dou sa vaka e dua na duru ena dela ni ulunivanua kei na dua na kuila ena delana. o koya oqo ena qai wawa kina o jiova me yalovinaka vei kemudou; ena ka oqo ena laveti kina o koya, me rawa ni lomani kemudou mai kina. ni sa lewa vakadodonu na kalou o jiova; e ra kalouvinaka o ira kecega e ra sa waraki koya. o ira na tamata e ra tiko mai saion i e jerusalemi; dou na sega tale ni tagi. ena lomani iko o koya ni rogoca na domo ni nomu tagi; ni sa rogoca

o koya ena sauma mai vei iko. e dina na turaga ena solia mai vei iko na madrai ni rarawa kei na wai ni veivakasaurarataki, o ira na nomu qasenivuli e ra na sega ni vunitaki tale, o na raici ira tikoga na nomu qasenivuli. na daligamudou ena rogoca na domo mai dakumudou, ka vaka, "oqo na sala, mai lako kina," ni dou sa vuki kina ligamudou i matau se kina i mawi. dou na qai vakacacana na i botani siliva ni matakau siliva, kei na i uukuuku koula ni nomudou matakau koula, o na biuta laivi me vaka na dukadukali; o na tukuna kina, "mo lako tani!" ena qai vakatauca na uca me baleta na nomu sore ni kau o sa kaburaka kina qele, na madrai na vua ni qele; ena vakalewe ka lelevu, ena siga o ya na nomu bulumakau e ra na kana ena veico drokadroka. na bulumakau talega kei na luve ni asa e ra daukakacaka ena were e ra na daukania na ka tuituina, ka sa vakasavasavataki ena i sivi ka iriva na i irinicigi. e ra na tiko ena vei ulunivanua cecere kei na vei ulu ni delana ena uciwai kei na veibasogana lalai, ena siga ni veivakamatei levu, ena bale na vale cecere. ena qai vaka na rarama ni siga na rarama ni vula, kei na rarama ni matanisiga ena qai vakavitu, me tautauvata kei na rarama ni siga e vitu, ena gauna sa vauca kina o jiova na nodra mavoa na nona tamata ka vakabula na we ni kedra kuita. raica, na yaca i jiova sa lako vakayawa mai, sa katakata tu na nona cudru, ka bibi na nona i cololaca; na tebenigusuna sa cudru vakalevu, kei na yamena sa kama voli me vaka na bukawaqa. na nona i cegu sa vaka na uciwai sa vuabale ka lako cake me yaco ki domodra, me tavulona na vei matanitu ena vulo lasu; ena dua na i tacori ena gusudra, me ra vakacalai kina. ena qai dua na nomudou sere me vaka ena bogi sa ia kina na solevu tabu, kei na reki vakayalo me vaka e dua sa uvu bitu ni sa lako tiko mai kina ulunivanua i jiova, kivei koya na kaukauwa isireli. ena vakarogoya na domona vakaturaga o koya me rogoci, ena vakaraitaki o koya na ligana ni sa tau mai, ena cudru katakata kei na yameyame ni bukawaqa sa veisebayaki kei na cava kei na uca cevata. ni qai rogo na domo i jiova, ena qai samuti asiria sobu ena nona i titoko. ena tikina kece e tau kina na titoko ni cudru, me vaka sa vakatauca vua o jiova, ena ia vata kei na tibereli kei na qiri api; ia ena i valu rerevaki ena vala tukuna o koya. ni sa vakarautaki mai e liu o tofeci, ia sa vakarautaki oqori me nona tui. sa cakava me titobu ka rabailevu; a kena i binibini bukawaqa kena buka drokadroka sa levu; a i cegu i jiova, me vaka na sulfure, sa dave tu ena vakacaudreva.

31

ena ca o ira sa lako sobu ki ijipita me kerea na veivuke, ka vakararavi kina ose, kina qiqi ni valu baleta ni ra sa rui levu, na kena tamata i valu dauvodo ose e ra sa kaukauwa sara, ia e ra sega ni bau golevi koya na le dua yalosavasava i isireli, e ra sega ni vakasaqarai jiova! sa vuku talega o koya ena kauta mai na ca, ena sega ni veisautaka na nona vosa, ia ena tucake me valuta na nodra mataqali na i valavala ca, kei ira e ra vukei ira na tamata ca. oqo o ira na ijipita e ra tamata ga, ka sega ni kalou; a nodra ose talega sa vakayago, ka sega ni vakayalo. ni sa dodo yani na liga i jiova,

ena bale sobu o koya sa veivuke; o ira taucoko e ra na rusa vata. sa qai vosa mai vei au o jiova; "me vaka na domo ni dua na laione sa tagi io na lue ni laione ni sa taura tiko na kena, (ni sa kailavaka tiko mai na i vakatawa e vuqa me mai vala tukuna, ena sega ni rerevaka na domodra se me vakamalumalumu ena vuku ni nodra kaila), ena lako sobu mai o jiova ni lewe vuqa me vala ena vuku ni ulunivanua o saioni kei na kena vei delana. me vaka na veivukayaki ni manumanu ena vaka kina o jiova ni lewe vuqa na nona taqomaki jerusalemi. ni sa vakaruru ena vakabula," ni lako sivita ena maroroya." dou lesu mai vei koya e ra sa vuki tani vakalevu vua na isireli. ena siga o ya e ra na biuta tani na tamata vakayadua ga na nona matakau siliwa kei na nona matakau koulaa€"na i valavala ca dou sa kitaka ena ligamudou ena okati vei kemudou. "o asiria ena bale sega ena i selewau nona na qaqa, ena tunaki koya ga na i selewau sega ni nona e dua na tamata. ia ena drotaka rawa o koya na i seleiwau, o ira na nona cauravou era na vesuki. ena lako kina nona koro ni valu kaukauwa ena vuku ni nona rere, kei ira na nona lue ni turaga era na rerevaka na drotini", sa tukuna o jiova, o koya sa tu mai saioni na nona bukawaqa, kei na nona lovo mai jerusalemi.

32

raica, ena dua na tui ena ia na lewa dodonu, o ira talega na lue ni tui e ra na lewa vakadodonu. ena dua na tamata ena vaka na i vunivuni mai na cagi, kei na i vakaruru mai na cava, ena vaka na uciwai ena vanua dravuisiga, ka vaka na iyaloyalo ni dua na vatu levu ena vanua dauveivakacataki. a matadra e ra na rai rawa ka sega ni buwawa, kei na daligadra ena rogo rawa ka vakarorogo. a lomadra talega na yaloriri ena kila mai na vuku, ka na vosa rawa ka macala na yamedra na kaka. na tamata lialia ena sega ni vakatokai tiko me yalo vakaturaga, se tukuni me lomasoli o koya sa kocokoco; o koya sa lialia ena vosataka na ka vakalialia, ka caka ca tiko na lomana; me ia na veivakaisini ka vosa cala vei jiova me vakavuna tikoga na nodra via kana na waloloi, ka vakayali na mena wai na tamata sa via gunu. na nona tuva ka o koya sa dau tuvatuva e butobuto; sa daubukia na vere ca me vakarusai ira kina na dravudravua ena vosa lasu, ni ra vosataka na ka dodonu na vakalololoma. ia o koya sa daulomasoli sa vakananuma na cakacaka, na nona daulomasoli ena tudei kina o koya. oi kemudou, na yalewa sa dautiko wale dou tucake ka rogoca na domoqu; oi kemudou na yalewa daunanumi kemudou, dou rogoca mada na domoqu. ena yabaki dua ka bogi vica dou na vakaleqai vakalevu oi kemudou na yalewa daunanumi koya; ni na yali na vua ni vaini, na vula i matua ena sega ni yaco. dou kidacala mada na goneyalewa daunanumi koya; dou liaci kemudou na daunanumi koya; dou luvata tani na nomudou i sulu ka vauca na i sulu madra ki tolomudou. e ra na tagi na tamata ka tara lako na lomaseredra ni sa qai ca mai na were vinaka kei na veikau bulabula. ena nodra qele na noqu tamata ena lako mai kina na soni kei na kau votovotoa, io ena dela ni vei vale daumarau kecega na koro e ra daureki; ni sa biu laivi na vale vakaturaga ka sa lala mai, na koro ka sega, na koro ni valu kei na

vei vale cecere a qai yaco me qara wale tu, ka sega ni mudu me ra rekitaka na asa kila ka kedra vanua veico na sipia€" me yacova ni qai sovaraki na yalo i koya sa cecere sara mai cake, ka sa yaco na vanua dravuisiga me teitei bulabula, ka sa wili na teitei bulabula me veikau loa. ena qai tiko na lewa dodonu mai na vanua liwa lala ka na tiko ena teitei bulabula na i valavala dodonu. na cakacaka dodonu ena tubu kina na sautu, na cakacaka dodonu ena vakatubura na vakacegu, kei na tiko dei me sega ni mudu. o ira na noqu tamata e ra na tikotiko ga ena vanua ni sautu, kei na vei vale sa dei kei na i vakavakacegu vinaka. e dina ena tau mai na uca cevata ki na veikau, na koro levu talega ena biu sobu me vakalolovirataki. sa kalouvinaka oi kemudou sa ia na kakaburaki ena bati ni wai kecega, oi kemudou sa vakauta yani kina na yavadra na bulumakau kei na asa.

33

ena ca o iko sa dauvakacaca, e dina ni o a sega ni vakacacani; o iko talega sa dauveivakaisini, e ra sa sega ni vakaisini iko! ni sa oti na nomu vakacaca tiko, o na qai vakacacani; ni sa oti na nomu veivakaisini, e ra na qai vakaisini iko. kemuni jiova, mo ni lomani keimami mai; keimami sa waraki kemuni mo ni ligadra mada ena vei mataka, mo ni neimami vakabula ena gauna ni rarawa. ni sa rogo na ue e ra na dro na tamata; ni kemuni sa tucake mai e ra sa veiseyaki na vei matanitu; na nomudou toki ni valu ena kumuni me vaka na nodra daukumuni na banuve; me vaka na nodra veiladeyaki na vodre, ena ladeva vaka kina na ka oqori. sa cecere o jiova, ni sa tiko mai cake o koya; sa vakasinaiti saioni ena lewa kei na caka dodonu. na yalomatua kei na vuku ena vakataudeitaka na nomu gauna, kei na i gu ni veivakabulai; na rerevaki jiova e nona i yau talei. e dina sara o ira na nodra qaqa e ra na kaila e tautuba, o ira na mata ni sautu e ra na tagi vakalevu sara. sa lala na salatu, sa sega ni ra lakova na dauveilakoyaki. sa vakacataka o koya na vosa ni yalayala, sa beca na vei koro lelevu, ka sega ni bau kila e dua na tamata. sa tagi na vanua ka ceguoca, sa madua o lepanoni ka sa malai yani; sa vaka na vanua talasiga o seroni, sa mimira na drauna o pasani kei kameli. "ia oqo au na qai tacake," sa tukuna o jiova. "au na qai vakalevulevu, au na qai vakaceceretaki au. dou na kunekunetaka na qa ni sila dou na qai vakasucuma na vu ni sila; a nomudou i cegu ena vaka na bukawaqa, ena qai kati kemudou. o ira na tamata e ra na vaka na lovo ni lase; me vaka na kau vakavotona sa ta e ra na vakamai ena bukawaqa. oi kemudou, sa tiko vaka yawa, dou rogoca na ka ka'u a cakava; oi kemudou sa tiko voleka, dou raica ka kila na noqu kaukauwa." sa rere mai saioni o ira na i valavala ca; sa sautanini o ira na dauveivakaisini; "o cei vei keda me na tiko ena bukawaqa daukana voli? o cei vei keda me na tiko ena bukawaqa ka kama tiko me sega boko rawa?" o koya sa dodonu na nona i lakolako, ka sa vosataka na ka dodonu, o koya sa beca na i yau sa kovei, ka sa bese na ligana, ni taura na ka e soli mai vakalaiwaki, ka sa sogota na daligana me rogoca na rorogo ni veivakamatematei, ka tabonaka na matana me kua ni raica na ca: o koya ena vakaceceretaki

na nona i tikotiko; ena viribaita na nona i tikotiko kaukauwa na vatu lelevu; ena soli vua na madrai ka na sega ni na maca rawa na mena wai. na vanua nei koya na tui vakaiukuuku ena matamu ena raici koya na tui ena nona totoka ni sa ukucavu tu; ka na raica na vanua sa yawa sara. a lomamu ena vakananuma kina ka ni veivakarerei: "sa e vei na dunivola? sa e vei na dauniyau? sa e vei na dauwilika na vei vale cere?" o na sega ni na kunea eso na tamata vakarerevaki, tamata ka daudredre ni kilai na nodra vosa, gusu kaka, sega ni macala vinaka na veika e ra daucavuta. mo raici saioni cake, na koro levu ni noda solevu tabu; a matamu ena kunei jerusalemi, na i tikotiko vinaka, na vale vakaceveceva ena sega ni kau tani na kena latu ena sega sara ni cavu tale se cavuka e dua na kena dali. ia o jiova vakaiukuuku ena yaga vei keda me vaka na yasa ni uciwai, na wai sa rabailevu vaka ka vaka, e na sega ni vocetaki kina e dua na waqa, ena sega talega e dua na waqa vakaturaga me lako voli kina (ia o jiova sa noda turaganilewa, o jiova sa noda vu ni lawa, o jiova sa noda tui; o koya ga ena vakabulai keda); sa rui malumu nomu dali, e ra dredre ni duri na i vana, e ra sega ni vakarewataka rawa na laca, sa qai votai na i yau levu sa tauri; e ra tokitaka o ira na lolokilo. kei ira na lewe ni koro e ra na sega ni rawa ni tukuna, "au sa tauvimate". o ira na tamata e ra tiko kina sa na bokoci na nodra i valavala ca.

34

dou toro mai, na vei matanitu, mo dou rogoca; ka dou vakarorogo mai na vei mata tamata! me rogoca o vuravura kei ira kece era tiko kina, na vei vanua kei na ka kece sa tubu mai kina. ni sa cudru sara o jiova vei ira kecega na vei matanitu, sa cudruvi ira talega na kena vei mataivalu; ena vakarusai ira dina o koya, sa soli ira me vakamatei. o ira na vakamatei e ra na biu tani ki tautuba; ena boi cake na bona ni yagodra, na nodra dra ena vakawaicalataka na vei ulunivanua. ena waicala yani na kalokalo kecega ni lomalagi, ka na vivigi vata na lomalagi me vaka na i vola balavu sa vivigi tu; ena lutu mai na kalokalo kecega me vaka sa mira mai na drau ni vaini, ka vaka ni sa qeqera mai na vua ni lololo. "na noqu i selewau e na quaraki mai lomalagi; ena qai lako sobu mai me tarai itomi, vei ira na tamata ka'u sa cudruva, me ra cudruvi. na i selewau i jiova sa sinai ena dra, sa lumuti tu ena uro, ena dra ni lami kei na me, ena ivi uro ni sipi tagane, ni sa dua na i madrali vei jiova mai posira, kei na veivakamatei levu mai na vanua o itomi. ena lako sobu vata mai kei ira na bulumakau kila, kei ira na bulumakau lalai vata kei na bulumakau yadru; na nodra vanua ena curuma tu na dra, na kuvu ena veiwiki vata kei na dra". ni sa kena siga ni nona veicudruvi o jiova, na yabaki ni veisausaumi ena vuku i saioni. na kena vei uciwai ena vuki me rara, kei na kena kuvu ni qele ena vuki me sulfure; na kena qele ena yaco me caudre tu kina na buka. ena sega ni bokoci rawa ena siga se bogi; ena kuvu cake na kena kubou me sega ni mudu. mai na dua na i taba tamata kina dua na i taba tamata ena biu lala tu ga; ena sega e dua me lakova rawa mai na gauna oqo kei na veigauna sa tu mai liu. ena qai kena i taukei na manumanu vuka ena tiko talega kina na

lulu kei na reveni, ena dreta e delana o koya na dali ni veilecayaki kei na vatu ni veivakalailaitaki. e ra na kacivi ira na nodra turaga kina matanitu, ena sega e dua me rairai kina, kei ira na nodra ravouvou ena sega tu ni dua na ka. ena tubu ena kena vale vakaturaga na wavakavotona, na salato kei na soni, ena kena vei koro ni valu; ena nodra i tikotiko na koli ni veikau, kei na nodra loma ni bai na ositereji. na manumanu kila ni vanua talasiga ena mai sota kina kei na koli kila, e na vakasaqara talega na me kila na kena i sa; na manumanu dau lako voli ena bogi ena lako me ra tiko kina, me kunea e dua na vanua me dau vakacegu tu kina. na gata daucoka ena vakarauteka nona sova me vakalutuka kina na nona yaloka, ena vakalutu yaloka ka soqona ena ruku ni nona i yaloyaloy; ena soqoni talega yani na manumanu vuka kaukauwa levu na tui-ivuci levu, kei kena i sa. "dou vakasaqara ena i vola i jiova, ka wilika: ena sega ni yali e dua vei ira oqo; e na sega e dua me yali na kena i sa, ni sa vakarota na gusuqu, ia na yaloqu sa vakasoqoni ira mai. a sa ia na vakawiri madigi vei ira, ka wasei ira ena ligana ena kedra maliwa, era na qai taukena ka sega ni mudu; mai na dua na i taba tamata kina dua na i taba tamata e ra na qai vakaitikotiko kina."

35

na vanua dravuisiga kei na veikau loa ena reki ena vuku ni ka oqo, na vanua liwa lala ena marau ka na se me vaka na rosi; ena se ka beta ena reki talega, ka ia vata kei na sere. na i ukuuku vaka lepanoni ena soli kina, na dokai nei kameli kei seroni. e ra na raica nai ukuuku i jiova, kei na nona dokai na noda kalou. dou vakaukauwataka na ligadra e ra malumalumu, ka vakataudeitaka na durudra na sautanini. tukuna vei ira na yalo daurene, "dou kaukauwa, dou kakua ni rere! raica na nomudou kalou ena yaco mai, na veisausaumi, sa ia na kalou; ena lako mai o koya ka vakabulai kemudou." ena qai rai na matadra na mataboko, kei na daligadra na didivara ena dolavi. ena qai ladelade na lolokilo me vaka na dia, ka na tasere na yamedra na galu. ni na vure cake mai na wai ena vanua dravuisiga, kei na vei uciwai lalai ena vanua talasiga. na vei nuku katakata ena yaco me drano, kei na qele mamaca me i vurevure ni wai; na nodra tikina na koli ni veikau e ra dau moce kina ena vanua vei gasau ka vei kuta. ena dua na sala vou ena davo kina, kei na dua na sala makawa ga, ka sa na vakatokai na gaunisala tabu. ena sega ni lakova e dua e sega ni savasava, ia e ra na lakova eso tale. o koya e lakova kevaka mada ga e lialia ena sega ga ni butusevata. ena sega ni dua na laione se dua na manumanu kila daukata me lakova cake me muria; se me ra bau kune voleka kina, o ira ga na vakabulai e ra na lako tu kina, o ira sa vakabula o jiova e ra na lesu mai ki saioni, ena domo ni sere kei na reki e sega yalani sa tu ena nodra vakasama. e ra na taukena na reki kei na vakavinavinaka, ia na rarawa kei na tagi ena dro tani yani.

io oqo ena kena i ka katinikava ni yabaki i esekaia na tui, sa qai lako cake o senikaripi na tui asiria me valuta na vei koro kecega vakabai e juta ka taura kece. o tui asiria sa talai rapisake ki na i valu levu mai lakisi ki jerusalemi. kivei esekaia na tui, ka sa la'ki tu voleka o koya kina i salisali ni drano mai cake, kina sala ena nodratou vanua na dausavaisu. a ratou sa lako yani vua o elaiakimi na luve i ilikaia o koya sa lewa na vale levu, sepina na vunivola, kei joa na luve i esafa, o koya sa dauvola na ka ni matanitu. sa tukuna vei iratou o rapisake, "tukuna vei esekaia, 'ni sa tukuna na tui levu, o tui asiria: "cava o sa nuitaka mo vakararavi kina? "au sa qai tukuna sa vosa wale na nomu vuku kei na nomu kaukauwa me ia na i valu; ia oqori e ka ga ni vosa. ia o sa vakararavi vei cei, o via vorati au kina? "raica! o sa vakararavi tiko kina i titoko gasau sa kamusu tu ijipita? o koya kevaka sa ravita e dua ena lauta na ligana ka suaka, sa vaka kina o fero na tui ijipita ki vei ira kecega e ra vakararavi vua. "ia kevaka o sa tukuna vei au, 'keimami vakabauti jiova na neimami kalou.' sa sega li ni o koya sa taukena na vei tikina cecere kei na i cabocoba ni soro ka biuta tani o esekaia, sa tukuna vei ira na juta kei ira mai jerusalemi, 'dou soro ga ena mata ni cabocoba ni soro oqo?'" "ia oqo mo yalovinaka, au sa kerei iko, mo solia mada vua na noqu turaga na tui asiria, na i vakadinadina ni'u na solia vei iko e rua na udolu na ose kevaka o sa rawata na tamata me vodo kina!" e rawa vakacava mo qai vakasuka tani, e dua na turaga ni valu lailai vei ira na tamata ni noqu turaga, mo qai laki vakararavi tu ki ijipita me so mai kina na nomu qiqi ni valu kei na nomu tamata dauvodo ose? "ka'u sa qai lako cake mai vakataki au ga ka sega o jiova me vakarusu na koro? sa tukuna vei au o jiova, 'lako cake kina vanua oqo, ka vakarusu.'" sa tukuna vei rapisake o elaiakimi, na luve ilakaia, kei sepeni, kei joa "mo vosa mada vei keitou na nomu tamata ena vosa vaka aramea ni keitou sa kila oqori, ia mo kakua ni vosa vei keitou ena vosa vaka jutia me sa rogoca na tamata e ra toka ena dela ni bai." asa tukuna o rapisake, "sa talai au beka na noqu turaga me'u tukuna na ka oqo vei kemudrau kei na nomudrau turaga? ka sega ni talai au vei ira talega na tamata e ra sa toka ena dela ni bai, me ra kania na nodra benu ka gunuva na nodra suasua vata kei kemudou?" ka sa tu o rapisake ka kaci vakadomilevu ena vosa vaka iperiu, ka tukuna, "dou rogoca mada na nona vosa na tui levu, na tui asiria! "sa vosa vaka oqo na tui, 'me kakua ni vakaisini kemudou o esekaia, ni na sega ni vakabulai kemudou rawa; 'me kakua ni rawa na yalomudou o esekaia mo dou vakararavi vei jiova, ena nona tukuna tiko, "ena vakabulai keda vakadinadina o jiova; ena sega ni soli na koro oqo kina ligana na tui asiria." "dou kakua ni vakarorogo vei esekaia; ni sa vaka o tui asiria: 'dou soro mada vei au ka lako mai ki tautuba vei au; ka me kania tiko na tamata yadua na nona vua ni vaini kei na nona vua ni lolo, ka gunuva na tamata yadua na wai mai na nona mata ni wai; 'me yacova ni lako tale mai ka kauti kemudou yani ki na vanua ni sila kei na waini, a vanua ni madrai kei na loga ni vaini. 'dou lewai kemudou vinaka de rawai kemudou o esekaia, ka tukuna, "ena vakabulai keda o

jiova," sa dua li na kalou ni vei vanua sa vakabula na nona vanua mai na liga i tui asiria? 'sa e vei na kalou i emani kei apati? sa e vei na kalou i sifaveimi? era sa vakabulai samaria li mai na ligaqu? 'o cei vei ira na kalou ni veivanua oqori e ra sa vakabula na nodra vanua mai na ligaqu me sa vakabulai jerusalemi kina o jiova mai na ligaqu?" ara sa galu ga ka ra sa sega ni cavuta vua e dua na vosa; ni sa vaka oqo na i vakaro ni tui, "dou kakua ni vosa vua." e ratou sa qai lesu vei esekaia o eleakimi na luve i ilikaia, o koya sa lewa na vale levu, kei sipina na vunivola, kei joa na luve i esafa, o koya sa dauvola na ka ni matanitu, ka sa dresulaki tu na nodratou i sulu, a ratou sa tukuna vua na vosa i rapisake.

37

ni sa rogoca o esekaia na tui, sa qai dresulaka na nona i sulu, ka ubi koya ena i sulu taga, ka laki curu ena vale i jiova. sa qai talai elaiakimi, o koya sa lewa na vale levu, kei sepina na vunivola, kei iratou na qase vei ira na bete, ka ratou sa vakaisulu ena sulu taga, kivei aisea na parofita, na luvei emosi. e ratou sa qai tukuna vua, "sa tukuna vakaoqo o esekaia, 'na siga oqo sa siga ni veivakararawati ni veivunauki kei na vosa veivakacacataki, me baleti ira na gone era vakarau sucu, ia sa sega ni qai dua na kaukauwa me vakasucumi ira mai. 'ena rogoca beka o jiova na nomu kalou na vosa kecega i rapisake, o koya sa tala mai o tui asiria na nona turaga me vosa vakacacataka na kalou bula, ka na sauma na vosa sa rogoca o jiova na nomu kalou. o koya mo qai gumatua cake ena masu ena vukudra na vica era se vo tiko." ka ratou sa qai lako vei aisea o iratou na dauniveiqaravi nei esekaia na tui. sa qai tukuna vei iratou o aisea, "dou tukuna vaka oqo vua na nomudou turaga, 'sa tukuna o jiova: "mo kakua ni rere ena vuku ni vosa o sa rogoca, ka ratou vosavakacacataki au kina o iratou na nona tamata na tui asiria. "raica oqo au na tala e dua na yalo vei koya, ena qai rogoca o koya e dua nai tukutuku lasu me vakalesui koya ki nona vanua, au na qai vakabalei koya ena i seleiwau mai nona vanua." ka sa lesu yani o rapisake, a sa kunei tui asiria ni sa vala tiko kei lipina, ni sa rogoca e liu o koya ni sa lako tani mai lakisi. ka sa rogoca o koya na tui ni sa tukuni tiko o tiraka na tui eciopea, "ni sa lako tiko mai me mai valuti koya." ni sa rogoca o koya sa tala e dua na nona i talai me lako vei esekaia, me tukuna, "mo dou vosa vakaoqo vei esekaia na tui juta, 'me kakua ni vakaisini iko na nomu kalou, o koya o sa vakararavi kina, ni sa tukuna, "o jerusalemi ena sega ni na soli kina liga i tui asiria." 'raica! o sa rogoca oti na ka era sa cakava na tui asiria ki na veivanua kecega, ni ra sa vakarusu sara; ia o iko o na vakabulai beka? 'era sa vakabula beka na kalou ni veimatani o koya sa vakarusu o ira na noqu qase, o kosani kei arani, kei resefi, kei ira na luvei iteni era tiko mai tilasari? 'sa e vei o tui emaci, kei tui apati kei na tui ni koro levu o sifaveimi, kei ena, kei iva?" sa ciqoma nai vola o esekaia mai na ligadratou na talai, ka wilika; sa lako cake o esekaia ki na vale i jiova, ka sa tevuka ena mata i jiova. sa qai masu o esekaia, ena mata i jiova: "oi kemuni o jiova ni lewe vuqa, na kalou neimami na isireli, oi kemuni o ni sa tiko ena tadrui na

jerupi, sai kemuni na kalou duaduaga ni veimatanitu kecega e vuravura, oi kemuni ka buli lomalagi kei vuravura. "mo ni vakala mai na daligamuni, i jiova, mo ni rogoca, dolava na matamuni, i jiova, mo ni raica, ka rogoca na vosa i senakaripi, o koya sa vakauta mai me vosavakacacataka na kalou bula. "e dina, jiova, o iratou na tui asiria e ratou sa vakarusa nodra vanua, kei na veimatanitu tale eso, "e ratou sa biuta ki na bukawaqa na nodratou kalou; ni ra sa sega ni kalou, na cakacaka walega ni liga ni tamataa€" na kau kei na vatu. o koya oqo e ratou sa vakarusa kina. "ia oqo, jiova na neimami kalou, vakabulai keimami mai na ligana, me ra kila na veimatanitu kece e vuravura ni sai kemuni duadua ga o jiova." a sa talai vei eseikaia o aisea na luvei emosi, ka tukuna, "sa vosa vakaoqo o jiova na noda kalou na isireli, 'na ka o sa masu kina vei au ena vuku i senakaripi na tui asiria, 'oqo na vosa sa vosataka o jiova ena vukuna: "na goneyalewa sega cala, na luvei saioni, sa beci iko, ka dredrevaki iko; era kurea na uludra i dakumu o ira na goneyalewa ni jerusalemi! "o cei o sa vakalialia ka vosataka? vei cei o tabalaka kina na domomu, ka rai caka kina na matamu? vei koya ga na le dua yalosavasava i isireli. o sa vosavakacacataki koya na turaga ena gusudra na nomu i talai, ka tukuna, 'ena noqu qiqi ni valu e vuqa au sa cabeta kina na vei ulunivanua cecere, kina yasai lepanoni; au na taya sobu na kena vei sitari balabalavu kei na kena veidamanu vivinaka; au na yacova na kena iyalayala cecere duadua, kei na kena veikau bulabula. au sa kelia ka gunuva na wai, ka vakadiva ena qeteqete ni yavaqu na ucivai kecega ni tataqomaki." o se sega beka ni rogoca ena gauna makawa na noqu a cakava, mai na gauna sa oti au a vakarautaka? ia oqo au sa qai vakayacora, sa na yaco kina mo cakava na koro levu bai vatu kaukauwa me dua nai binibini yaya vakacani. o koya oqo sa sega ni qai dua na kaukauwa me tiko vei ira na lewena; era sa yalolailai ka taqaya; era sa vaka na co ni vanua kei na co bulabula malai, na co mai na dela ni vale kei na sila sa raqosa sa sega ni tubu cake. "ia au sa kila nomui tikotiko, nomu lakoi tuba kei na nomu curu mai loma, kei na nomu rarawa katakata vei au. sa mai rogoca na daligaqu na nomu rarawa katakata kei na nomu viavialevu vei au, o koya oqo au na ciqiri ki ucumu noqu i qila ka'u na qasota ki gusumu noqu i tatarovi ni ose, au na qai vakasukai iko lesu ena sala o a muria mai." "oqo na kena i vakatakilakila vei iko, dou na kania ena yabaki oqo na ka sa tubu wale tu ga, ena kena i karua ni yabaki dou na kania na ka sa tubu walega mai kina; ena kena i katolu ni yabaki dou kakaburaki, dou tatamuskai, tea na wera ni vaini kei kania na vuana. o ira na vo era dro bula ena mataqali i juta, era na tei sobu tale, ka qai vua ki cake. era na lako tani mai jerusalemi na kena vo, kei ira na dro mai na ulunivanua o saioni. na lomakatakata ni gumatua i jiova ni lewe vuqa ena cakava na ka oqo. "o koya oqo sa vosa kina o jiova baleti tui asiria, 'ena sega ni curu mai ki na koro oqo se vanataka kina e dua na gasau se mai tu kina ka vakaisasabai me viribaita. ena sala e lakova mai, na sala vata o ya ena muria lesu ena sega tale ni qai butuka na koro levu oqo, sa tukuna o jiova. 'au na taqomaka na koro levu oqo, me'u vakabula ena vukuqu ena vuku talega i tevita na noqui talatala." ka sa lako yani na agilosu i jiova, ka vaka-

matei ira ena nodra i tikotiko ni valu na kai asiria e dua na drau walusagavulu ka lima na udolu; ni ra lako yani vakamataka na tamata era raicaa€"ni ra sa davo matemate tu. sa qai dro o senakaripi na tui asiria ka lesu ki vale, ka laki tiko mai ninive. sa qai laki lotu tiko o koya ena bure nei nisiriki na nona kalou, e rau qai vakamatei koya ena i seleiwau oi rau na luvena o etirameleki kei saresa; ka rau dro sara ki na vanua vaka ararata. sa qai buli me tui o esa-toni na luvena me kena i sosomi.

38

ena siga o ya sa tauvi mate o eseikaia ka sa voleka ni mate. sa qai lako mai vua o aisea na parofita na luvei emosi ka tukuna vua, "sa tukuna vakaoqo o jiova: 'mo tuvana vakavinaka nomu vuvale, ni o na mate ga ka sega ni bula.'" sa qai vuki na matana ki lalaga, ka masu vei jiova, ka sa tukuna, "au masuti kemuni, jiova, mo ni nanuma mada na noqu dau lako voli e matamuni ena yalodina kei na yaloqu taucoko, kei na noqu caka vinaka e matamuni." ka sa tagi vakalevu sara o eseikaia. sa qai yaco mai na vosa i jiova vei aisea, ka vaka, "mo lako vei eseikaia ka tukuna, 'sa vosa vakaoqo o jiova na kalou i tevita na nomu qase: 'au sa rogoca na nomu masu, au sa raica na wai ni matamu; ka raica au na tomana na nomu gauna ni bula me tini kalima tale na yabaki. "au na sereki iko kei na koro levu oqo mai na ligai tui asiria, au na taqomaka na koro levu oqo." "oqo nai vakatakilakila vei iko mai vei jiova, ni na vakayacora e dua na ka oqo, ena ka sa cavuta: "raica, ka'u na vakasuka tale ki muri na yaloyalo sa lako sobu ena i vakatakilakila ni matanisiga nei easi, me tini na tikina. a sa suka tale ki muri na matanisiga me tini na tikina." a tikina oqori ka sa lako sobu kina. oqo na nona volavola o eseikaia na tui juta, ena gauna ni nona tauvimate kei na nona bula tale mai na mate: au tukuna, "ena gauna e tu donu kina na noqu bula au na lako ka curuma na matamata ki etesi, sa vakayali vei au na noqu yabaki sa vo tiko." au tukuna, "au na sega ni na raici yawe, o jiova ena nodra vanua na bula, au na sega ni raica tale na tamata kei ira na lewe i vuravura. noqu gauna ni bula sa oti, e kau tani vei au me vaka na vale laca nona nai vakatawa ni sipi; au sa gutuva na noqu bula me vaka nona wa na dautali i sulu; o ni na vakaotia na noqu bula ena mataka me yacova na bogi. au a vakasama tiko me yacova ni sa mataka me vaka na laione, sa vakaramusutaka taucoko o koya na suiqu, mai na siga me yacova na bogi o ni sa vakaoitia noqu bula. au a vaka na kakabace se na belo ena noqu rorogo ni tagi vakamamakeukeu; au tagi rarawa me vaka na ruve; sa oca na mataqu ena noqu rai cake tiko. kemuni jiova, ka'u sa bitaki sara; mo ni vukei au mai! "a cava tale me'u na tukuna? sa vosa oti mai vei au o koya, ka sa vakayacora talega o koya, au na qarauna na noqui lakolako ena noqu veiayabaki ena vuku ni rarawa ni lomaqu. kemuni jiova, ena veikava oqo ena bula na tamata; ena vuku ni ka kecega oqo sa bula na yaloqu; kemuni na vakabulai au me'u sa bula kina. e dina na noqu rarawa bibi sa vakayacori au me'u vakacegu kina, o ni a vakabula na yaloqu ka vakabula mai nai keli ni rusa, ni kemuni sa biuta ki dakumuni na noqui valavala ca kecega. ena sega ni

vakavinavinaka vei kemuni nai bulubulu, se vakacaucautaki kemuni o mate; o ira sa lako sobu ki nai keli era na sega ni nuitaka na nomuni vosa ni dina. o koya sa bula, na tamata sa bula, me vakavinavinakataki kemuni, me vakataki au ena siga oqo, ena tukuna na dina me baleti kemuni o ira na qase vei ira na gone. "sa vakarau tu o jiova me vakabulai au, o koya oqo me da qai lagata vata noqu sere e nai vakatagi vakawa ena vale i jiova, ena veisiga ni noda bula." sa tukuna oti tu o aisea, "me ra kauta e dua nai buli lolo, ka ubia kina na bo ena qai bula o koya." sa tukuna talega o esekaia, "a cava nai vakatakilakila ni'u na lako cake ki na vale i jiova?"

39

ena gauna o ya ni sa rogoca o merotaki- paletani, na tui papiloni, na luvei paletani, ni sa tauvi mate o esekaia ka qai bula tale, sa qai vakauta vua nai vola kei na ka ni loloma. sa reki o esekaia ena vukudra, ka vakaraitaka vei ira na vale ni nona ka talei na siliva kei na koula, kei na ka boi vinaka kei na waiwai vinaka kei na vale taucoko ni nona i yaragiâcê"kei na nona i yau kecega sa sega e dua na ka e nona vale kei na nona matanitu taucoko, me sega ni vakaraitaka vei ira o esekaia. sa qai lako mai o aisea na parofita vei esekaia, ka tukuna vua, "na cava era mai tukuna na yavu tamata qo, e vei na vanua era lako mai kina vei iko?" sa qai tukuna o esekaia, "era lako mai vei au, mai na dua na vanua yawa sara, o ya o papiloni." sa qai tukuna o koya, "cava era sa raica e nomu vale?" sa sauma o esekaia, "na ka kecega sa tu e noqu vale era sa kunea; sa sega e dua na noqui yau ka'u sa sega ni vakaraitaka vei ira." sa tukuna o aisea vei esekaia, "dou rogoca na vosa i jiova ni lewe vuqa: 'raica, sa lako mai na gauna ena kau tani kina ki papiloni na ka kecega sa tu e nomu vale, kei na ka era sa binia na nomu qase ka yacova na siga oqo, ena sega ni vo e dua na ka,' sa tukuna o jiova. 'o ira na luvenu era sa tubu e muri mai vei iko o ira o na vakatubura era na kau tani, ka ra na matanivanua, ena vale vakaturaga i koya na tui papiloni.'" sa qai tukuna o esekaia vei aisea, "na vosa ni kalou o sa cavuta sa totoka dina!" ni sa vaka, "na sautu kei na dina sa bau yaco tu mada ga ena noqu gauna."

40

"dou vakacegui ira, vakacegui ira noqu tamata!" sa tukuna na nomudou kalou. "dou vosataka na vosa ni veivakacegui ki jerusalemi, ka kacivaka vua, ni sa oti na nona gauna ni oca, sa bokoci nona caka cala; ni sa tarai koya oti na ligai jiova me vakarau ena vuku ni nona i valavala ca." e dua na domo sa rogo ni kaci tiko mai ena vanua dravuisiga; "vakarautaka na sala i jiova, mo vakadodonutaka e dua na sala vinaka i jiova ena vanua talasiga. ena vakacerecere na veibuca kecega ka na biu sobu na veilunivanua kei na veidelana; na veivanua e veve ena vakadodonutaki, kei na tikina sukusukura ena vakalogalogavinakataki; nai ukuuku i jiova ena qai vakatakilai mai, ka ra na raica vata na tamata kecega, ni sa cavuta na gusu i jiova." tukuna o koya, "mo kacivaka yani" a sa sauma o koya, "na cava

me'u kacivaka?" na tamata kece sa vaka na co, na kedra i ukuuku totoka sa vaka na senikau ena veiloga ni senikau. sa daumalai na co, a sa dau mira na senikau, baleta ni sa uvuca tani o jiova e na nona i cegu; e dina sara sa co ga na tamata. sa dau malai na co, a sa dau mira na senikau, ia na vosa ni noda kalou ena tudei ka sega ni mudu." mo cabeta na ulunivanua cecere, o iko saioni, ka kauta mai nai rogorogo vinaka mo tabalaka vakaukauwa na domomu o iko jerusalemi, ka kauta mai nai rogorogo vinaka, mo tabalaka, kakua ni o rere; tukuna kina veikoro e juta, "raica na nomudou kalou!" ka raica, na kalou o jiova ena lako mai ena kaukauwa ni ligana, ia na ligana ena lewa ena vukuna; ka raica, na kena i sau sa tiko ga vua, kei na nona cakacaka sa tu e matana. ena vakani ira nona qele ni sipi me vaka nai vakatawa, ena roqoti ira na luve ni sipi ena ligana, ka kauti ira voli ena lomaserena, ena tuberi ira vakamalua o ira era qaravi ira na lalai. o cei sa vakarautaka na wai ena qeteqete ni ligana, ka kumukumuna vata na kuvu ni qele ena dua nai vakarau? e vakarautaka na veilunivanua ena dua nai vakarau ni bibi, kei na veidelana ena i vakarau ni vakatautauvata? o cei sa kila rawa na yalo i jiova, se o cei me nona i vakavuvuli me vakavulici koya? e rau sa bose vata mada kei cei, o cei sa vakasalataki koya, ka vakavulici ke e na sala ni lewa ka vakavulici koya me vuku, o cei sa vakaraitaka vua na sala ni kila ka? raica, na veimataniitu sa nanumi me ra vaka e dua na mata ni wai e nai takitaki, ka vaka na kuvu ni soso ena dari ni vakarau, raica, sa tomika o koya na veijanuyanu me vaka sa ka lailai sara. o lepanoni e sega ni yaga me vakamai, na kena manumanu talega e sega ni dodonu me cabori. na veimataniitu kece sa vaka e ka wale tu ga vua, ka sa wilika tu o koya na ka levu me ka lailai, ka sa ka wale sara ga. o cei dou na vakatautauvatata kina na kalou? se dou na vakatautauvatana kei cei na kena i rairai? sa cakava na matakau ceuceu e dua na matai, ka dua na matai ni koula sa botana e na koula, ka sa bulia na kena sinu codo siliva. o koya sa dravudravua a sa dredre ni caka i soro ka sa digitaka na kau sa sega ni vuca rawa, sa qai vakasaqara e dua na matai vuku, me vakaduria e dua na matakau ceuceu e na sega ni yavala. dou a sega beka ni kila? dou a sega beka ni rogoca? ea sega beka ni tukuni taumada vei kemudou mai liu? dou a sega beka ni kila mai na gauna sa tauyavu kina o vuravura? sai koya ga a tiko mai cake ka toka era o vuravura, o ira na lewe i vuravura era sa vaka na vodre, o koya ga sa tevuka na lomalagi me vaka nai ubi rairai totoka ni vale, ka birika yani me vaka na vale laca me ikitotiko. e vakayacorori ira na ravouvou me sega ni dua na ka; o ira na turaga ni lewa kei vuravura sa vakayacorori ira talega me ka wale sara. era sega ni tei dina, era sega ni kaburaki dina, sa sega ni tei sobu e dua na wakadra kina qele, ka sa uvuci ira walega o koya a ra sa malai, ia na covulaca ena kauti ira tani me vaka na qa ni sila. "o cei dou na vakatautauvatani au kina, se o cei me keirau bau tautauvata?" sa tukuna o koya na ledua yalosavasava. dou tacake ka rai yani na matamudou, ka raica o cei ka bulia na veika oqori, ka sa kauta vakamataivalu mai na kedra i vavakoso; sa kacivi ira kecega ena yacadra, ka ni sa levu na nona kaukauwa ka sa dau gumatua sara, sa sega ni dua na ka e yali. a cava o sa vosa kina, o iko

jekope, o iko talega isireli; ka tukuna, "sa vuni tu na noqu sala vei jiova, ia na noqu ka ka'u a dodonu kina sa takali tani vua na noqu kalou"? o sa sega beka ni kila? o sa sega beka ni rogoca? o koya sa kalou, ka sega ni mudu o jiova, o koya ka bulia nai yalayala kei vuravura, ena sega ni malumalumu o koya ena sega ni oca, sa sega ni dikevi rawa na nona vuku. sa dau solia na kaukauwa vei ira era sa malumalumu, kei ira e sega vei ira na yalo e gu sa vakatubura o koya na yalo qaqa. io era na malumalumu ka oca ga mai nai tabagone, era na bale sara na cauravou, ia o ira era waraki jiova era na vakaukauwataki tale; era na tubu cake me vaka era sa vakatetaba na ikeli, era na cici ka sega ni oca, era na lako tu ka sega ni bau malumalumu mai.

41

"dou vakadirorogo vei au, na veiyanuyanu, ka me ra vakavoui tale mada na lewe ni vanua na nodra kaukauwa! me ra toro voleka mai, me ra qai vosa; me da mai ia vata na veilewai. "o cei sa vakatubura e dua mai na tokalau? ena nona yalododonu e kacivi koya mai ki na yavana ka solia na veimatanitu vua, ka lesi koya me lewai ira na tui? o cei ka soli ira me vaka na kuvu ni soso kina no nai selewai ka vukataka na dakai titi me vaka na vuni sila cagina? sa vakasevi ira o koya, ka sa lako vakavinaka voli yani ena sala sa sega ni butuka na yavana? o cei sa vakaraitaka ka cakava, ka kaciva na veitabatamata mai liu sara? 'oi au o jiova nai vakatekivu; oi au talega nai vakataoti-oti." o ira ena baravi era raica ka ra qai rere, nai yalayala kei vuravura era sa domobula; era toro voleka ka lako mai. era sa vukei ira yadua na wekana, ka tukuna vei ira na tacidra, "mo yaloqaqa tiko!" na dauceuceu sa vakayaloqaqataki koya na matai ni koula; kei rau na dauvakayagovinakataka nai tukituki kei na dau-tukia e nai tuki kaukamea, e rau sa tukuna, "sa drega vinaka oqo" ka rau sa vakadeitaka e nai vako, me kakua ni yavala. "ia o iko, isireli, na noqu tamata, o iko jekope ka'u sa digitaka, na kawa i eparama na no-qu tokani vinaka. o iko ka'u a kauta mai nai yalayala kei vuravura, ka kaciva mai ena sau ka ni vanua, ka tukuna vei iko, 'o iko noqu tamata, ka'u a digitaki iko ka sega ni biuti iko: kakua ni o rere, ni'u sa tiko vata kei iko: kakua ni o taqaya ni'u sa nomu kalou. au na vakaukauwataki iko, io au na vukei iko, io au na tokoni iko ena ligaqu i matau sa dau dina." "raica, au na madua ka yaluma mai o ira kecega era yaloca vei iko; era na vaka na ka walega, era na rusa ga o ira era veileti kei iko. o na qarai ira ka sega ni kunei ira o ira€"era dau via veicudruvi kei iko. o ira era veivala kei iko era na vaka na ka walega, sa sega ni vakavotukana. ni sai au, o jiova na nomu kalou, ka'u na taura na ligamu i matau, ka tukuna, 'mo kakua ni rere, au na vukei iko.' "mo kakua ni rere, o iko jekope na wadamele kei kemudou na isireli! au na vukei iko," sa tukuna o jiova kei na nomui vakabula, na yalosavasava ni isireli. "raica, au na vakayacori iko mo vaka e dua na yava ni qiqi vou ka gata-gata na batina; o na samuta na veilunivanua ka butu-taqaya memaitailai, kei na veidelana mo vakatau-tauvatataka kei na qa ni sila. o na iriva ena qai cagina tani ena cagi, ena qai mai veibuiyaka na covulaca; o

iko mo rekitaki jiova, o na vakacaucautaki koya na yalosavasava ni isireli. "o ira na dravudravua kei na vakaloloma era vakasaqara na wai, ia sa sega, ni sa mamaca na yamedra ena via gunu, oi au, o jiova, au na rogoci ira; oi au na nodra kalou na isireli, ka'u na sega ni laivi ira. au na vakadavea na uciwai ena vanua talasiga, kei na mata ni wai ena loma ni vei buca; au na cakava na vanua dravuisiga me vei tobu ni wai, kei na vanua mamaca me vurevure ni wai. au na tea ena talasiga na sitari kei na sitimi, kei na mateli kei na olive; au na tea vata ena vanua dravuisiga na nokonoko na damanu kei na dilo, me rawa ni ra raica ka kila, ka vakasamataka me rawa ni ra kila vata, ni sa cakava na ka oqo na liga i jiova, ni sa bulia kecega o koya na yalosavasava ni isireli. "dou vakaraitaka mai nomudou kisi," sa tukuna o jiova, "dou vakamacalataka mai na nomudou i le," sa tukuna na tui i jekope. "me ra tukuna mada mai ka vakatakila vei keda na ka ena yaco, mera vakaraitaka na veika sa oti me kilai, me rawa ni da vakalewa vinaka, me da kila na kena i tini-tini; me rawa ni qai vakaraitaka vei keda na veika se bera ni yaco. dou vakaraitaka mai na ka ena yaco mai muri me keitou kila ni dou sa kalou; io ni dou cakava na ka vinaka se na ka ca, me keitou taqaya ka raica vata. e dina ga dou sa ka walega, kei na nomudou cakacaka sa ka wale; o koya sa digitaki kemudou sa tamata vakasisila dina. "au sa vakatubura e dua mai na vualiku, ena qai lako mai, mai nai cadradra ni matanisiga, ena kaciva mai na yacaqu, ena lako mai me saqati ira na vanuvou me vaka na vanatani ni dakai levu mai na rauva cecere, me vaka na dautili kuro ni babia na tete. o cei beka sa tukuna mai nai vakatekivu me keimami kila? se na gauna sa oti yani, me keimami tukuna, 'sa dodonu o koya'? e dina ni sega ni dua me vakaraitaka, e dina e sega ni dua me cavuta, e dina e sega ni dua me rogoca nomu vosa. nai matai ni gauna au tukuna vei saioni, 'raica o ira sa tu o ya!' au na qai solia ki jerualemi o koya sa kauta mai nai rogorogo vinaka. ni'u rai yani, au sega ni raica e dua na tamata, ni'u vakarai ira au sega ni kunea rawa e dua na daulewa, na gauna me'u tarogi ira kina sega e dua vei ira me vosa. sa dina sara sa ka walega, nodra cakacaka e maumau walega; na nodra matakau ceuti sa cagi walega ka veilecayaki.

42

"raica! na noqu tamata o koya au tokona, na noqu digitaki sa reki kina vakalevu na lomaqu! au sa solia na yaloqu ki vua, ena vakayacora o koya na lewa dodonu vei ira na kai matanitu tani. ena sega ni qolou vaka i cake na domona, se kaikaila se me rogo levu tu ena veisaqata ni gaunisala. ena sega ni musuka na gasau sa voleka me kamusu, se bokoca na tavaya waiwai sa kubou walega; ena kauta mai na lewa dodonu kei na dina. ena sega ni vakasuka se me yalolailai, me yacova ni sa vakadeitaka na dodonu e vuravura; era na waraka na veiyanuyanu na nonai vunau." sa vosa vakaogo na kalou o jiova, o koya ka bulia na lomalagi ena ligana maqosa, ka tevuka yani na vuravura me ra bula mai na veika bula, ka solia nai cegu vei ira na lewe i vuravura, kei na yalona vei ira ga era lako voli kina: "oi au o jiova, sa kacivi iko ena noqu

lewa dodonu, ka taura voli na ligamu; au na maroro iko ka soli iko mo veiyalayalititaki vei ira na tamata, mo rarama vei ira na matanitu tani, mo dolava na matadra na mataboko, mo sereki ira na kaivesu mai na vale ni veivesu, kei ira era vesuki tu ena butobuto mai na vale ni butobuto. oi au o jiova, sai koya oqori na yacauq; na noqu lagilagi me kua ni dua keirau lewe rua tukuna, na noqu vakavinavinaka me kua ni vagolei ki na matakau ceuti. raica, na veika sa tukuna oti sa yacova mai oqo na kena gauna, kei na ka vou au sa vakaraitaka qo; ni bera ni qai basika mai au sa tukuna rawa vei kemudou." dou seretaka vei jiova na sere vou, kei na vakavinavinaka vua mai nai yalayala kei vuruvura, oi kemudou dou sa lako sobu kina wasawasa, kei na ka kecega sa sinai kina, na veiyanyanu kei ira kecega na lewena! mera tabalaka na domodra na vanua dravuisiga kei na veika lelevu, na veikoro sa tiko kina o kitari, kei ira na lewe i sela mera lagasere, mera kaila mai ena dela ni ulunivanua. laivi ira me ra vakacaucautaki jiova, me vakaraitaki na vakavinavinaka vua ena vei yanyanu. o jiova ena lako yani me vaka na qaqa; ena vakauqeti koya vakai koya me yalo qaqa me vaka na tamata sa vakarau me valu. ena tabalaka mai na domona, io, mo kaci mai cake, ena vakamalumalumutaki ira rawa na kena meca. "au a qarauni au sara tu ga vakavinaka ena dua na gauna balavu. au tiko vakamalua ga ka tiko ga. ia oqo au na tagi me vaka na yalewa sa taratara, au na vakarusa ka tiloma sara. au na vakacataka na veiulunivanua kei na veidelana, ka vakaraqosataka na kena kakana draudrau; au na kitaka na veiuciwai me ra vovodea mai, au na vakamacara na vei tobu ni wai kece. au na kauti ira sobu na mataboko ena sala era sega ni kila; au na liutaki ira ena sala era sega ni bau vakasamataka. au na cakava na butobuto me rarama e matadra, kei na veiivanua e veve me na dodonu yani. na veika oqo au na kitaka vei ira, ni'u na sega ni biuti ira. ena qai vuki lesu, ka madua vakalevu sara, ni ra nuitaka tu na matakau ceuceu, ka ra dau tukuna kina matakau waicala rawarawa, 'oi kemudou na neimami kalou.' "dou rogoca, na didivara, ka raica, oi kemudou na mataboko, mo dou raica rawa. o cei sa mataboko o koya ga na noqu tamata, se didivara me vaka na noqui talai o koya ka'u sa tala? o cei sa mataboko me vakataki koya sa dodonu me vakataki koya na tamata i jiova? sa levu na ka o sa raica, ka sa sega ga ni o vakasama; sa dolavi na daligamu, ia se sega tiko ga ni dua na ka o rogoca rawa." dei tu ga o isireli ena talaidredre sa marautaki ira na yalododonu o jiova; ena vakalevulevuya nai vunau ka vakaturagataka. ia o ira na tamata oqo era butakoci ka tauri vakaukauwa; era sa coriti kece e nai keli, ka vunitaki ena loma ni vale ni veivesu; era sa tokitaki, ka sega e vakabula; ni ra tauri vakaukauwa, sega ni dua me tukuna, "me vakasukai lesu tale!" o cei vei kemudou me na dolava na daligana me rogoca na ka oqo? me vakarorogo ka rogoca ena gauna sa muri mai? o cei e soli ira na jekope vei ira na dau vakacaca, kei isireli vei ira na daubutako? sega beka ni o jiova, o koya eda sai valavala ca vua? ni ra sega ni muria tiko nona sala, se me ra talairawarawa ki na nona i vunau. o koya oqo sa solia ga vei koya na nona cudru waqawaqa kei na kaukauwa ni valu; ka vakamai koya ena yasana kece, e se sega tikoga ni

liaci koya; sa tarai koya vakaca sara na kama, e se sega tikoga ni vakila na yalona e dua na ka.

43

ia oqo, sa tukuna o jiova, o koya ka buli iko, jekope, kei koya sa vakacokotaki iko isireli "kakua ni o rere, ni'u sa voli iko, au a kaciwi iko ena yacamu; o sa noqu. ni o sa lako e loma ni wai, au na tiko kei iko, kei na loma ni uciwai, ena sega ni luvuci iko. ni o lakova ena loma ni bukawaqa, o na sega ni kama, ena sega ni yameci iko na yameyame ni bukawaqa. ni sai au o jiova na nomu kalou, na yalosavasava ni isireli, na nomui vakabula; au a soli ijipita me kemui voli, o iciopea kei sepa ena vukumu. o iko o sa talei sara e mataqu, o sa dokai kina, au a lomani iko; o koya oqo au na solia na tagane vei iko, kei na tamata mei sau ni nomu bula. kakua ni o rere, ni'u sa tiko vata kei iko; au na kauti ira nomu kawa mai na tokalau, ka vakasoqoni kemudou mai na ra; au na qai vosa ki na vualiku, 'soli ira mail' kei na ceva 'kakua ni o tauri ira tiko!' kauti ira mai na luvequ tagane mai na vanua yawa, kei ira na luvequ goneyalewa mai nai yalayala kei vuruvuraâ€" o ira kece era vakayacani ena yacauq, ka ra buli me laurai kina na noqu lagilagi; au a vakataucokotaki koya, io, au a buli koya." dou kauti ira mai na mataboko ka tiko na matana, kei ira na didivara ka tiko na daligadra. mera vakasoqoni vata na veimatanitu kecega; kei ira taucoko na tamata mera soqoni vata mai. o cei vei ira me na tukuna rawa na veika oqo, ka vakaraitaka vei keda na veika sa oti? mera kauti ira mai na nodra dauvakadinadina mera vakadonui kina se me ra rogoca ka tukuna "e sa ka dina." "sai kemudou na noqui vakadinadina," sa tukuna o jiova, "kei ira na noqu tamata ka'u sa digitaka, mo dou sa kunea ka vakadinati au, ka kila ni sai au o koya, sa sega na kalou ka bula e liu ka muri oi au, ka na sega e dua me na taravi au. oi au, io oi au ga o jiova, ka sa sega tale nai vakabula oi au ga. oi au ka'u a tukuna, ka ia na veivakabulai ka vakatakila ni sa sega veikemudou na kalou tani; ia sai kemudou ga dou na tukuni au, ni'u sa kalou," sa tukuna o jiova. sa dina sara mai na siga oqo, sai au ga; ka sega e dua mena vakabula rawa mai na ligaqu; au cakacaka tiko, o cei me tarova?" sa tukuna vakaqo o jiova, na nomudou i vakabula, na yalosavasava ni isireli. "ena vukumudou au na talai ki papiloni, ka vakauti ira kece mai na droâ€"kei ira na kai kalatia ka ra dau mamarau tiko na nodra waqa, na nodra marau me tagi. oi au o jiova, na nomudou le dua yalosavasava, o koya ka buli ira na isireli oi au na nomudou tui." sa tukuna vakaqo o jiova, o koya ka cakava e dua na sala e loma ni wasawasa kei na dua na gainisala totoka e na maliwa ni wai voravora, o koya ka kauta mai na qiqi ni valu kei na ose, na mataivalu kei na nona kaukauwa kece (era na davo vata kece, e ra, ka ra na sega ni tucake tale; era na vakawabokotaki, ka bokoci laivi me vaka na cina). "dou kakua ni nanuma na veika sa oti, se vakasamataka vakabibi na ka makawa. raica, au na cakava na ka vou, ena tubu ga oqo, dou na sega ni kila? au na cakava e dua na sala ena vanua dravuisiga kei na uciwai ena vanua talasiga. ena rokovi au na manumanu kila ni vanua, na koli ni veikau kei na ositereji, baleta ni'u solia na wai

ena vanua dravuisiga kei na uciwai ena vanua talasiga, me ra gunu kina o ira noqu tamata, ka'u sa digitaka. o ira na tamata ogo ka'u a bulia ka vakataucokotaki i ra me noqu, me ra na tukuna tiko na noqu lagilagi. "ia o a sega ni bau kacivi au jekope, o sa oca ni qaravi au, isireli. o sega ni kauta mai vei au na sipi mei soro kama, se mo dokai au ena caka madrali. au a sega ni kerei kemudou, mo dou veiqaravi e na witi, se me'u vakaoaci kemudou e na i madrali boivinaka. o sega ni bau volia vei au e dua na ka kamikamica e nai lavo, kosega ni vakamamautaki au ena uro ni nomui soro; ia o sa qai maivakacolati au ena nomui valavala ca, ka o vakaoacataki au ena nomu caka cala. "oi au, io, oi au ga, au sa bokoca na nomu talaidredre me sa vukuqu duaduaga, au na sega ni nanuma tale tiko na nomui valavala ca. mo dau vakananumi au; me daru mai dabe vata mada; mo vakaraitaka mai nomu cala, me rawa ni o vakadonui kina. nai matai ni tamamu e valavala ca, o ira talega na nomu dauvakavuvuli era talaidredre vei au. o koya ogo au na yaviti ira kina na ravouvou ni vale tabu, ka soli ira na jekope kina cudruvi, kei isireli me vakarogocataki.

44

"mo vakarorogo ogo, jekope na noqu tamata, o iko talega isireli ka'u sa digitaka. sa tukuna vakaoqo o jiova ka buli iko kei na nona vakataucokotaki iko mai na kete, ena vukei iko o koya: 'mo kakua ni rere, jekope na noqu tamata; kei iko talega jesuruni, o koya au sa digitaka. au na livia yani na wai vua sa via gunu, kei na wai e vuqa ena vanua mamaca; au na so-varaka na yaloqu ki vei ira nomu kawa, kei na noqu veivakalouvinakataki vei ira na nomu i sema vakadra; era na tubu cake vakatotolo ena maliwa ni co me vaka na veiwilou ena bati ni wai drodro'; ena tukuna e dua, 'oi au sa nei jiova', e dua tale ena vakatokayacataki ena yacai jekope; e dua tale ena vola ki na ligana, sa 'nei jiova', ka vakatokai koya e na yacai isireli. "sa tukuna vaka ogo o jiova, na nodra tui na isireli, o koya na nodra i vakabula, o jiova ni lewe vuqa: 'oi au nai matai oi au nai tinitini; e sega tale ni dua na kalou e taravi au. o cei beka e rawa ni kacivaka me vakataki au? ka tukuna ka tusanaka mai na ka ena yaco e na vukuqu, mai na gauna ka'u a vakatikori ira kina na tamata e liu, kei na ka se bera ni yaco, kei na ka ena yaco mai muri, me ra tukuna mai. dou kakua ni taqaya, se rere; au a sega beka ni tukuna oti vei kemudou mai na gauna o ya, ni'u sa vakaraitaka? sai kemudou na noqu i vakadinadina. e dua beka na kalou e volekati au? e dina sara ni sega tale e dua na vatua dina; au sega tale ni qai kila e dua.'" o ira era bulia na matakau, na ka kece oqori e sega na betena, kei na nodra ka talei e sega ni dua na ka vinaka e kauta mai; era sa tukuni ira tikoga, era sega ni raica se mera kila ni ra na madua mai. o cei e rawa ni bulia e dua na kalou se ceuta e dua na matakau e sega ni dua na ka ena kauta mai? e dina ni o ira na nona i lawalawa era na madua; o ira na kena matai, era tamata ga. me ra vakasoqoni vata, me ra tucake, era na domobula, era na madua vata kece. na daucauka kaukamea sa taura e dua nai qila ka taura na qilaiso sa waqa tu, ka vakayagoyagovinakataka e nai tuki, ka tulia ena

kaukauwa taucoko ni ligana. sa dreve ga, ena nona malumalumu, ni se bera tu ni kana; e sega ni bau gunu wai sa qai malumalumu sara kina. na matai ni kau sa drete na nona wai vakarau, sa vola ena peni kau; sa qai qivia ena i qivi, sa qai makataka me cowiri wavoki, sa qai bulia me vaka nai bulibuli ni tamata me vaka na rairai totoka ni dua na tamata, me tu ga e loma ni vale. sa musuka sobu na sitari me nona, ka sa kauta na nokonoko kei na oki; sa maroroya me yaga vua na kau ni veikau. sa tei e dua na vuni paini, ka sa vakabulabulataka na uca. ena qai yaga kina me vakama e dua na tamata, me qai taura mai kina e dua, me vakatakatai koya kina; io, e vakawaqa me vavi madrai kina; se me bulia e dua na kalou ka qarava; se vakaduria e dua na matakau ceuceu, ka cuva sobu kina. e vakama na kena veimama ena buka waqa; na veimama qo e kania kina na lewe ni manumanu; sa tavu ka tavu vinaka, ka sa mamau. sa talalai vinaka ka vaka, "au sa katakata dina, au sa raica na bukawaqa." na kena vo sa cakava kina e dua na kalou, e ceuta na matakau. e cuva sobu kina ka qarava, e masu kina ka tukuna, "mo sereki au, ni o sa noqu kalou!" era sega ni kila se vakasamataka, ni sa sogota na matadra o koya me ra kua ni raica, kei na yalodra me ra kua ni ciqoma rawa. e sega ni dua me bau kila rawa e yalona, sa sega na vuku se kila ka me tukuna mai, "au sa vakama na kena veimama ena buka, io, au sa vavia talega na madrai ena kena qilaiso, au sa tavuna na lewe ni manumanu ka'u sa kania; na kenai vovo me'u na qai cakava me ka e vakasila? me'u na bale sobu beka e na dua na i binibini kau?" sa kania na dravusa; na yalo dauveivakaisini sa vakacalai koya; ka sa sega ni rawa ni vakabula rawa na lomana, se me tukuna, "e sega ni tiko beka e ligaqu i matau e dua na ka lasu?" "mo nanuma na ka ogo, o iko jekope, kei isireli, ni o sa noqu tamata; au a buli iko, o iko na noqu tamata, o iko isireli, o na sega ni guilecavi mai vei au! au sa vakaseavutaka yani, me vaka na yali ni o loaloa, na nomu caka cala, kei na nomui valavala ca me vaka na o veivukayaki, mo lesu mai vei au, ni'u sa voli iko." mo lagesere mai, na lomalagi, ni sa vakayacora o jiova; dou kaila, na yasai vuravura era; dou tabalaka mai na sere, na veilunivanua, na veikau, kei na kau yadua sa tu kina! ni sa voli jekope oti o jiova, ka sa vakarokorokotaki koya ena vuku i isireli. sa tukuna vakaoqo o jiova, o koya na nomui vakabula, kei koya ka buli iko mai na kete; "oi au o jiova, sa kitaka na ka kecega, ka tevuka duadua ga na lomalagi, ka dedeka yani na vuravura vakai au ga; au a vakatawayagataka na nodra ka mana na dau rawa i lavo ena ka lasu, ka vakasesei ira na dau via rairai; ka kukici ira vakanadaku na vuku, ka veisautaka na nodra vuku me lialia; ka vakadeitaka ena vosa ni nona tamata, ka qarava na nodra i vakavuvuli ni nona i talatala; ka tukuna ki jerusalemi, "o na tawani mai; ki na veikoro e juta, 'dou na tara.' ka tara cake na kena veitikina sa ca au na vakavinakataka tale; sa vosa ki na wasa titobu, 'mo mamaca mai! au na vakadiva na nomu veiciwai'; sa vosa ena vuku i sairusi, 'o koya na noqui vakatawa, o koya ena cakava kece na ka au dau vinakata, sa tukuna ki jerusalemi, 'o na tara tale,' ki na vale tabu, 'sa na vakarau vakasoburi na nomu yavu."

"sa tukuna vakaoqo o jiova, vua na nonai lumuti, ki vei sairusi, na ligana i matau au sa taura tikoā€"me vakamalumalumutaki na veimataniitu vua ka sereka na nodra i sasabai ni valu na tui, ka dolava e matana na katuba e rua, me rawa ni kua ni sogoti na mata-mata ni koro: 'au na liutaki iko ka vakadodonutaka na veivanua sukusukura; au na basuraka vakalalai na matamata parasa, ka musuraka na kenai vesu kaukamea. au na solia vei iko na i yau kumuni ena butobuto kei nai yau talei ka vunitaki ena yasana tabu, mo rawa ni kila kina ni sai au, o jiova, o koya ka kacivi iko ena yacamu, ka'u kalou ni isireli. e na vuku i jekope na noqu tamata, kei isireli na noqu digitaki, au a kacivi iko dina ena yacamu; au a vakayacani iko, io o iko o sega ni kilai au. sai au o jiova, ka sega tale e dua; e sega tale ni dua na kalou sai au ga, au a vauci iko, ia o iko o sega tikoga ni kilai au, me ra na kila mai nai cadracadra ni siga kei na kena i dromudromu ni sega tale ni dua oi au ga, oi au o jiova ka sega tale e dua; au bulia na rarama kei na butobuto talega, au vakayacora na veisaututaki ka vakatubura na dausiga; oi au, o jiova, sa cakava na ka kecega oqo.' "me tau sobu mai na uca, mai lomalagi e cake ka me sovaraka mai na maliwa lala na dodonu; me tadola o vuravura, me basika mai na bula, ena qai vakaraitaki koya na dodonu ni rau sa tubu vata oi au o jiova sa kitaka. "ena ca o koya sa veivorati kei koya ka buli koya! nai caca ni bilo sa duavata kei nai caca ni bilo ni qele kei vuravura! me tukuna li na qele vei koya ka buli koya, a cava o bulia tiki? se na nomu cakacaka ni ligamu me tukuna, 'e sega tu na ligana?' ena ca o koya sa tukuna vei tamana, 'a cava o sa vakatubura?' se vua na yalewa, 'a cava o sa vakasucuma mai?" sa tukuna vakaoqo o jiova, na yalosavasava ni isireli, kei na nona dauveibuli: "mo tarogi au ena veika se bera mai e na vukudra na luvequ tagane; kei na cakacaka talega ni liguqu me vaka nomu i vakaro vei au. au a bulia na vuravura, kei ira talega na tamata me ra tiko kinaā€"na liguquā€"e dedeka tu na lomalagi, kei na kena vavakoso au vakaroti ira tu. au a laveti koya cake ena yalododonu, au na dusimaka vua nona sala kece; ena qai tara o koya noqu koro levu ena qai sereki ira noqu tamata era vesu tu sega e na dua na i sau se ka ni veisausaumi, " sa tukuna o jiova ni lewe vuqa. sa tukuna vakaoqo o jiova; "nai yau kei jipita kei na nona veivoli o kusa, kei ira na kai sipa era tamata vatukaivina, era na lako mai vei iko, era na nomu ga, era na muri iko, era na vesuki tu ni ra lako tu, era na cuva vei iko. era na vakamasuti iko ka vaka, 'e dina sara sa tiko kei iko o jiova, ena sega tale e dua, ena sega tale e dua na kalou.'" e dina o ni sa kalou, ka vunitaki kemuni, na kalou i isireli, nai vakabula! era na madua mai era na taqaya vata kece, era na veilecayaki vata talega, o ira na dau buli matakau. ia o isireli ena vakabulai mai vei jiova ena veivakabulai e sega ni mudu; mo kakua ni madua se yatayata me yacova na sega ni mudu ni gauna. ni sa vosa vakaoqo o jiova, ka bulia na lomalagi, sa kalou o koya ka tauyavutaka na vuravura ni bulia, ka vakataudeitaka, e sega ni bulia me qai lala tu, e bulia me tawani, "sai au o jiova, ka sega e dua tale. au sega ni dau vosa vaka vuni, ena dua na yasana

buto kei vuravura; au sega ni tukuna vei ira na kawa i jekope, 'mo dou vakasaraqari au vagumatua,' oi au, o jiova, sa dau vosa ga vakadodonu, au dau vakatakila ga na veika e dina. "dou vakasoqoni vata ka qai lako mai, dou toro veivolekati, oi kemudou ka dro mai na veimataniitu. e sega vei ira na kila ka, era colata na kau ni nodra matakau ceuceu, ka masu vua e dua na kalou ka sega ni rawa ni ia na veivakabulai. dou tukuni kemudou ka kauta mai na nomudou kisi; io, me ra veivosaki vata mada. o cei sa vakaraitaka na ka oqo ena gauna sa oti? o cei sa bau tukuna ena gauna o ya? sega beka ni o au, o jiova? e sega tale ni dua na kalou me keirau lewe rua tukuna, na kalou dodonu kai vakabula; e sega tale ni dua me torovi au. "dou raici au matua, mo dou bula, vei kemudou nai yalayala kei vuravura! ni sai au ga na kalou, ka sega tale e dua. au sa bubului ga vaka i au; na dodonu ni noqu vosa sa lako tani mai gusuqu ka sega ni na suka tale, ena tekiduru vei au na duru vakaadua, era na vosa bubului na yame kecega. ena tukuna na tamata, 'sa dina o jiova ga au na dodonu kina ka vakaukauwataki. era na lako mai vei koya na tamata kecega, era na madualaki ira ni ra caka ca vua. vei jiova o ira kece na kawa i isireli era na vakadonui, ka vakaiukuukutaki."

46

sa vakatobuicu sobu o peli, sa vakalairoro sobu talega o nipo. na nodra matakau sa tiko ena dela ni manumanu kila kei na dela ni bulumakau. sa vakasinaiti tu ena i yaya na nomudou qiqi, ka sa na colacola bibi vua na manumanu ni sa oca tu. e rau vakalairoro vata, ka cuva sobu vata, e rau na sega ni na drotaka nai colacola bibi, ia e rau na kau ga yani vakabobula. "dou vakarorogo mai vei au, na mataqali i jekope, kei ira na vo mai na mataqali i isireli. au a keveti kemudou voli ena gauna ni nomudou sucu, ka dou maroroi voli mai na kete: me yacova ni dou sa qase yani, oi au sai au tikoga, ni dou sa yacova na ulu sika au se keveti kemudou ga! au sa cakava tiko au na cakava tikoga; au a roqoti kemudou ka 'u na vakabulai kemudou. "o cei dou na vakatautauvatana kei au, me keirau tautauvata me vakataki au sara ga? era sovaraka tani na koula mai na kena taga, ka vakaraudaka na siliva ena i vakarau; era sauma e dua na matai ni koula ka bulia kina o koya e dua na kalou; era tekicuva sobu ka vakarokoroko vua. era vakatauca ki domodra, ka colata era vakaduria ena kenai tutu ka tucake tu; mai na vanua e duri tu kina e sega ni bau yavala. e dina ni ra kaciva yani ka sega ni bau sauma mai ena sega ni rawa ni na vakabulai koya mai na nona rarawa. "dou nanuma mada qo, ka vakaraitaki kemudou mai; vakalesuya tale mada mai nomudou vakasama, oi kemudou na dauvuki tani. dou nanuma mada na veika sa oti, ni sai au na kalou, ka sega ni dua tale; oi au na kalou ka sega e dua me keirau tautauvata, au sa vakaraitaka mai nai vakatekivu kina vakataotioti, kei na veigauna makawa yani au sa tukuna na ka se bera ni caka, ni tukuni, 'na noqu lewa ena dei tu ga, au na cakava na ka au vinakata me'u cakava,' au na kaciva e dua na manumanu vuka levu mai na tokalau, na tamata sa na vakayacora na noqui naki mai na vanua yawa. au sa cavuta dina, au na vakayacora dina sara. au sa nakita;

au na qai cakava talega. "dou vakarorogo vei au, oi kemudou na yaloqa, ka sa yawa sara ena caka dodonu: au sa kauta mai na noqu yalododonu me voleka mai, ena sega ni yawa sara; noqu veivakabulai ena sega ni yawa au na biuta e saioni na veivakabulai, me rogo kina o isireli na noqu lagilagi.

47

"lako sobu mai ka mai dabe ena kuvu ni qele, o iko na goneyalewa savasava ni papiloni; ka dabe sara ena qele ka sega nai dabadabe vakaturaga, o iko na goneyalewa ni kai kalatia! o na sega ni na vakatokai tale mo uasivi ka totoka. taura na vatu i qaqi ka qaqia na sila. kauta tani nomu i ubi, ka luvata nomu liku, cega me yaco ki sagamu, ka takosova na uciwai. na nomu luvawale ena laurai, io na nomudou mađu ena raici, au na sauma lesu nomudou ca, ka sega e dua na tamata me keirau na veivosovosoti." na neimami i vakabula, o jiova ni lewe vuqa na yacana, na yalo savasava ni isireli. "mo dabe ena vakanomodi, ka lako yani ena butobuto, o iko na goneyalewa ni kalatia; ni o na sega ni kaciwi tale me mrama ni veimatanitu. au a rarawataki ira tiko na noqu tamata, au a vakacacana na noqui votavota, ka soli ira kina ligamu. o sega ni bau yalololoma vei ira; vei ira na qase o sa vakabibitaka vakalevu vei ira na nomui vua. o qai tukuna, 'au sa marama dina me sega ni mudu,' o sega sara ni biuta ki yalomu na veika oqo, se vakasamataka na kena i tinitini. "mo rogoca sara na ka oqo, o iko o daumarau vakalialia, ka sa tiko vinaka, ka tukuna ena yalomu, 'o au ga, ka sega tale e dua me keirau lewe rua; au na sega ni tiko me vaka e dua na yada, au sega talega ni vakila nodra mate na gone lai!'; io ena rua na ka oqo, ena lako mai vei iko ena dua ga na siga vakakidacala, na mate ni luvemu ki na nomu tiko mo yada. ena yaco vei iko vakaukauwa sara ni sa dau levu na nomu caka mana lasu, kei na nomu i yau levu mai na nomu daukakaiausau. "o iko o sa nuitka tu ga nomui valavala ca; o tukuna, 'e sega ni bau dua e raici au,' na nomu vuku kei na ka o kila e vei cei iko tani; o tukuna e yalomu, 'oi au ga ka sega tale e dua oi au ga.' o koya qo ena tarai iko kina na butobuto; o na sega ni kila se tubu mai vei. ena yacovi iko na veika rarawa; o na sega ni rawa ni cemuria tani, ena yacovi iko vakasauri na veivakarusai, o na sega ni namaka. "mo tucake sara ga oqo kei na nomu daukakaiausau kei na veika lelevu o sa rawata, ena nomu dau caka mana lasulasu, ni o se cakava gone sara tikoga mai" se dua na ka ona rawata mai kina, se o na qai gumatua sara kina. sa vakacacai iko ga na levu ni bosa ka, o ira sara ga na dauvakarairaimata ki lomalagi, kei ira era dauvakarairai kalokalo kei ira era dau wili vula me ra tu mada mai ka vakabulai iko ena veika sa vakarau yaco yani oqo. raica, era na vaka na vunisiila, era na kama yani ena bukawaqa; era na sega ni vakabulai ira rawa mai na kaukauwa ni yameyame ni buka; ena sega ni vaka na qilaiso me da vakatakatai kina, se na bukawaqa me da dabe volekata! era na vaka kina vei iko o ira o a dau oca vei ira, era dauveivolvi kei iko o ira ni o se qai tabagone mai; era na vakasaqara e vei na vanua era tiko kina, ena sega ni dua me na vukey iko rawa.

48

"dou rogoca mada, na mataqali i jekope, oi kemudou sa kaciwi ena yacai isireli, ka sa lako mai ena mata ni wai nei juta; ka bubului ena yaca i jiova, ka daucauvata na kalou nei isireli, ia ka sega ni cavuti ena dina kei na yalododonu; era vakatokai ira tiko mera lewe ni koro tabu, ka ravita na kalou ni isireli; o jiova ni lewe vuqa na yacana: 'au sa tukuna na ka sa caka oti mai nai vakatekivu sara; e lako mai ena gusuqu ka'u vinakata me ra rogoca. au a vakayacora sara vakasauri ka sa vakavotukana sara. ni'u sa kila ni o a sega ni dua-vata kina, ni sa dali kaukamea na domomu, kei na yadremu e parasa, mo kila sara mai nai vakatekivu au sa vakaraitaka oti vei iko; ni se bera ni qai yaco mai au sa dau cavuta tiko vei iko, de o qai tukuna, 'na noqu matakau ga e cakava na ka oqo, na noqu matakau ceuceu kei na noqu matakau sa vakawaicakalataki e vakarota me yaco na ka oqo.' "o sa rogoca; ka raica kece na ka sa yaco. o na sega beka ni via kaciwaka talega? au na vakayacori iko mo dau rogoca na ka vou ena gauna sara ga oqo, na ka vuni o na sega ni rawa ni kila. era qai buli ga oqo ka sega mai nai vakatekivu; o a sega ni dau rogoca tu me yacova ni kua, de o baci tukuna, 'au sa kila oti tu.' e dina sara o a sega ni rogoca, e dina sara o a sega ni kila; e dina sara mai na gauna sara e liu na daligamu e sega tu ni rogo rawa. ni'u sa kila oti ni o dau cakacaka vakailasu ira, ni o sa vakatokai oti tu na dautalaidredre ni o se tiko sara mai na kete. "ena vuku ni yacagu au na vakadavora mada na noqu cudru, kei na noqui rogorogo au na tarovi au ga, me rawa ni'u kakua kina ni musuki iko laivi. raica, au sa vakasavasavataki iko, ia ka sega ni vaka na siliva; au a vakatovolei iko ena lovo buka waqa ni veivakararawataki. ena vukuqu, ena vukuqu ga, au na cakava; ena cava era vakadukadukalitata kina na yacagu? au na sega ni sofia vua tale e dua na noqu lagilagi. "dou rogoci au mada, na jekope, kei isireli, o koya au sa kaciwi; sai au oqo, au nai vakatekivu, au talega nai vakataotiti. na ligagu ga e vakadavora na yavu e dabe kina na vuravura, kei na ligagu i matau e dedeka na lomalagi, ni'u kaciwi ira, era na tucake vata kece. "dou soqoni vata kece mai, ka vakatudaliga! o cei vei ira e vakaraitaka na veika oqo? o jiova e lomani koya, me cakava na ka e vinakata e papiloni, kei na ligana ena vakacacani ira na kai kalatia. oi, au, sa tukuna oti; io, au a kaciwi koya, au a kauti koya mai, ena vuavuai na nona i lakolako. "dou toro mai vei au, ka rogoca, au sega ni dau vosa ena vanua vuni tekivu mai nai vakatekivu; mai nai vakatekivu au sa bula tiko, o koya sa talai au mai oqo, na kalou o jiova kei na yalona." sa vosa vaka oqo o jiova na nomudou i vakabula, na le dua yalo savasava ni isireli; "oi au o jiova na nomudou kalou, ka vakavulici iko mo vutuniyau, ka tuberi kemudou ena sala e dodonu mo dou lako tiko kina. ke o vakarorogo kina noqui vakaro! na nomu vakacegu ena drodrodu tu me vaka na uciwai malumu, kei na nomu yalododonu ena vaka na ua ni wasawasa. na nomu kawa talega era na vaka na nuku, ena sega ni tagutuvai laivi na yacana se me dua e vakacacani mai na mataqu." dou biubiu mai papiloni! ka drovaki ira na kai kalatia! ena domo ni lagalaga sere, kaciwaka ka vakaraitaka yani, vakade-

wataka kina! yalayala kei vuravura; ka vaka, "o jiova sa veivakabulai vei ira na nona tamata na jekope!" era sega ni bau via gunu ni'u liutaki ira tiko ena loma ni vanua dravuisiga; sa vakavuna me dave mai na wai mai na loma ni vatu; e samuta i rua na vatu ka dave mai kina na wai. "e sega na vakacegu," sa tukuna o jiova, "vei ira nai valavala ca."

49

"dou vakarorogo vei au, na veijanuanu, ka vakatugaliga mai oi kemudou mai na vanua yawa! o jiova sa kacivi au mai na kato ni gone ka sa vakayacani au mai na loma ni kete i tinaqu. ka sa bulia na gusuqu me vaka nai seleiwau gata; ka qai vunitaki au ena i yalayalo ni ligana, ka qai lumuti au me'u caliva tu me vaka na noqu kaukauwa ka sega ni dua na ka au taura lesu, io na kequi sau dodonu dina ga sa tu vei jiova, kei na noqu kakacaka sa tu vua na noqu kalou." oqo sa tukuna o jiova, o koya ka buli au mai na kato ni gone me'u nona tamata, me'u kauti ira na jekope lesu mai vei koya, me ra vakasoqoni vata vei koya o ira na isireli (me rawa ni'u lagilagi kina ena matai jiova, ni sa vuni noqu kaukauwa na noqu kalou.) oqo na nona vosa dina ni tukuna, 'sa ka lailai mo noqu tamata mo vueta cake na veimataqali i jekope, ka vakasuka lesu na ka maroroi nei isireli, au na soli iko talega mo nodra rarama na veimatanitu tani, mo yaco talega mo vu ni bula ena vukuqu kina i yalayala kei vuravura." sa tukuna vakaoqo o jiova, nai vakabula ni isireli, na nodra yalo savasava, era na beci koya na tamata, era na vakasisilataki koya na lewe ni vanua, o koya na tamata nodra na turaga, "o ira na tui era na raica ka tucake mai, o ira talega na ravouvou era cuva ka vakarokoroko vua, ena vuku i jiova o koya sa dau yalodina, o koya na yalosavasava ni isireli; o koya sa digitaki iko." sa tukuna vakaoqo o jiova; "ena gauna sa lokuci au a rogoci iko, kei na siga ni veivakabulai au a vukei iko; na na maroroi iko ka soli iko mo veiyalayalati kei ira na tamata, mo vakatoroicaketaki vuravura, me rawa ni tawani tale na veivanua sa lala tu; mo tukuna talega vei ira na vesuki, 'dou lako yani,' vei ira ka tiko ena butobuto, 'dou lako mai ka vakaraitaki kemudou,' era na kana ena gaunisala, na nodra veico drokadroka ena tu mai ena veiyasana cecere. era na sega ni viakana se viagunu, ena sega ni vakacacani ira na katakata se na siga, ni o koya ka lomani ira e liutaki ira tiko, ena tuberi ira talega kina mata ni wai vure. au na cakava na noqu veilunivanua me gaunisala, ena vakaceceretaki na veisala buli kece. e dina ni ra na lako vakayawa sara mai, raica o ira mai na vualiku kei na ra, kei ira vata kece mai na vanua o sainimi." mo lagasere mai, na lomalagi! ka reki, na vuravura! ka kacabote mai na lagasere, na ulunivanua! ni sa vakacegui ira na nona tamata o jiova, ena lomani ira o ira era vakaleqai. ia sa tukuna o saioni, "o jiova sa biuti au, ka sa guilecavi au talega na noqu turaga." e na rawa li vua e dua na yalewa me na guilecava na luvena se qai sucu, me kua

ni lomana na luvena na lewe ni ketena? e dina sara e rawa ni guilecava, io, oi au, au na sega sara ni rawa ni na guilecavi iko. mo raica, au sa ceuti iko tu ena qeteqete ni ligaqu; a nomu bai sa tikotiko ga e mataqu. o ira na luvemu tagane era na lako kusarawa mai; o ira na dau vakacacani iko kei ira na dau butakoci iko era na lako tani mai vei iko. mo tacake, ka veiraiyaki, o ira kecega oqo era sa soqoni vata mai, era sa lako mai vei iko me vaka na kena dina ni noqu bula," sa tukuna o jiova; "o ira kecega oqo o na vakaisulutaki iko kina, me vaka na ka ni ukuuku ka vauca vei iko me vaka sa ia na yalewa sa qai vakawati. "ena nomu vanua sa lala ka vakarusai tu, e sa na lailai ka sega ni veirauti vei ira na lewe ni vanua; kei ira era via tilomi iko era na yawa sara. o na tauri ira na gone, ni o sa vakayalia eso vei ira, era na vosa e daligamu, ka vaka 'sa lailai vei keimami na vanua oqo, mo solia vei au e dua na vanua me'u na tiko kina.' o na qai vosa e yalomu, 'o cei ka vakatuburi ira oqo me noqu, ni ra sa mai yali taucoko na luvemu ka'u sa tu wale tu ga oqo, na bobula, ka dau veilakoyaki vaka ka vaka? o cei sa susugi ira cake oqo? au a biu laivi tu; ia o ira oqo era a tiko mai vei?' sa tukuna o jiova na kalou, "raica au sa laveta cake na ligaqu me vakadinadina vei ira na veimatanitu, ka vakaduria na noqu kuila vei ira na tamata; era na keveti ira mai na luvemu tagane ena ligadra, kei na luvemu yalewa ena laveti mai e tabadra; o ira na luvemu era na susugi mai vei ira na tui, kei ira na nodra marama era na mai veiqaravi vei iko; era na mai cuva sobu e matamu ka vakanamata ki na qele, ka quraka laivi na kuvu mai na yavam. mo na kila kina ni sai au o jiova, ni ra na sega ni madua o ira era dau waraki au." me na kau tani li nai toki ni valu mai vua na qaqa, se o ira era bobula ni yalododonu me ra na sereki? ia sa tukuna o jiova; "o koya mada ga e vesuki tu vei koya na qaqa ena kautani, kei nai toki ni valu vei koya na tamata rerevaki duadua ena sereki ga, au na valuti koya o koya e vali valuti iko, au na vakabulai ira na luvemu. au na vakani ira o ira era via vakasaurarataki iko ena yagodra, era na mateni ni ra gunuva ga nodra dra, me vaka na waini kamikamica, me ra na kila na tamata kecega ni oi au o jiova na nomui vakabula, ka voli iko, sai au na kaukauwa i jekope."

50

sa tukuna vakaoqo o jiova: "sa e vei nai vola ni veibiu nei tinamu, ka'u a biuti laivi? o cei soti era a dinau tu vei au o ni a volitaki kina? e na vuku ga ni nomudou i valavala ca dou sa volitaki kemudou ga kina, kei na vuku ni nomudou dau basu lawa sa biu laivi kina o tinamudou. cava, ni'u sa lako mai ka sega ni dua na tagane me tu? cava, ni'u sa kaci ka sega e dua me sauma mai? sa lekaleka beka na ligaqu me dredre kina ni ia na veivakabulai? se sa sega ni tu vei au na kaukauwa me'u veisereki? au na vunauca kina na wasavasa me mamaca mai, au na cakava na uciwai me vaka na lauqa; ena bona na kena ika ni sa sega na wai ka ra mate talega ena viagunu. au sa vakaisulutaka na lomalagi ena butobuto, ka ubia ena i sulu taga." sa solia vei au na kalou o jiova, na yame sa vakavulici rawa, me'u rawa ni kila kina na vosa me'u rawa ni vosa kina vua sa oca, ka sa dau

vakayadrati au o koya ena veimataka, ka sa vakadiro-rogo na daligaqu, me'u vakarorogo me vakataki ira era sa vakatavulici. sa dolava na daligaqu na kalou o jiova, au a sega ni vuki tani, se me'u beca. vei ira era mokuti au, au vukica na dakuqu vei ira, kei na baluqu vei ira na dauveitoro kumi; au sega ni vunia na mataqu mai na madua kei na veikasiviti. "ni sa vukei au na turaga o jiova, o koya oqo au na sega ni taqaya kina; ka'u sa vakaukauwataka kina na mataqu me vaka e dua na vatuu mulo na noqu rai yani, ka'u sa kila ni'u sa sega ni madua. sa voleka sara mai o koya sa vakadonui au; o cei me na ia na veilewai kei au? me da tucake vata mada. o cei e tu me bolei au? me toro voleka mai vei au. e dina ena vukei au na kalou o jiova, o cei me na vakacalai au? ni na madra mai me vaka nai sulu makawa, ena kania na sarasara. "o cei vei kemudou sa rerevaki jiova? ka talairawarawa vua na nona dauveiqaravi? ka lako voli ena butobuto ka sega vua na rarama? me nuitaka ga na yacai jiova ka vakararavi vakatabaki dua ga vua na kalou. dou raica, dou sa vakawaqa kece ni buka, ka vauci kemudou ena i vakawaqa ni buka: dou lako ena rarama ni buka kei na nomudou i vakawaqa ni buka dou vakacaudreva kina a€" ena ka oqo sa tarai kemudou kina na ligaqu; dou na davo sobu ena rarawa.

51

"dou rogoci au, oi kemudou sa muria lako na yalododonu, dou vakasaqarai jiova: dou raica na vatuu dou a ta mai kina, kei na qara ni keli dou a keli cake mai kina. dou raici eparama na tamamudou, kei sera ka vakasucumi kemudou. au a kacivi koya duadua ga, au a vakalouvinnakataki koya ka vakatuburi koya." ni na vakacegui saioni o jiova, ena vakavinavinakataka na nona vanua lala; na nona vanua dravuisiga ena vukica me tautauvata kei iteni, kei na nona yanua talasiga ena tautauvata nai teitei i jiova. na reki kei na marau ena basika kina, na vakavinavinaka kei na domo ni sere. "dou vakarorogo vei au na noqu tamata; ka rogoci au mai na veimatani. ni na lako yani mai vei au nai vunau, na noqu lewa au na vakataudeitaka me nodra rarama na veimatani. sa voleka noqu lewa dodonu, sa lako yani na noqu veivakabulai, na ligaqu ena lewai ira na tamata; na veiyanyanu era na waraki au, ena ligaqu era na vakararavi kina. dou dolava mada na matamudou ki lomalagi, ka rai sobu ki vuravura. ena seavu o lomalagi me vaka na kubou, o vuravura e na yaco me vaka nai sulu madra, o ira era tiko kina era na mate vakatautauvata ga; ia na noqu veivakabulai ena sega ni mudu, kei na noqu yalododonu ena sega ni takali. "dou rogoci au oi kemudou sa kila na yalododonu, na tamata sa tiko ena lomamudou na noqu i vunau: dou kakua ni rerevaka na nodra vosa ca na tamata, se yalolailai ena nodra veivakasesewani. ena kani ira na sarasara me vaka sa kania nai sulu, kei na yavato ena kania me vaka na vuti ni sipi, ia na noqu yalododonu ena sega ni mudu, kei na noqu veivakabulai mai na dua nai taba tamata kina dua tale nai taba tamata." yadra mada, yadra mada, vakaisulu ena kaukauwa, ena liga i jiova! dou yadra me vaka na veigauna e liu, ena veitabatamata sa oti yani. e sega beka ni o iko na liga ka musuki reapi, ka

vakamavoataka talega na gata levu? sega beka ni o iko ka vakamamacataka na wasawasa, na wai ena wasa titobu; ka bulia na sala ena loma ni wasawasa me ra lakova o ira na vakabulai? o ira sa vakabula o jiova era na lesu mai, ki saioni ena domo ni sere, ena reki e sega cavuti rawa ena nodra vakasama. era na taukena na reki kei na marau na rarawa kei na tagi ena dro yawa yani. "oi au, io, oi au, au a vakacegui kemudou, o cei o iko mo rerevaka e dua na tamata e rawa ni mate, kei na luve ni tamata ena vukici ga me vaka na co? o sa guilecavi jiova na dauveibuli, o koya ka tevuka na lomalagi ka vakadava talega na yavu kei vuravura; o sa rere tikoga e vei siga ena vuku ni nodra veivakare-erei na dauvakarerevaki, e na nona sa vakarau me veivaluti. e vei na nona vakarerevaki na dauveivakare-erei? sa sasaga na tamata bobula, me sereki koya tani; me kua kina ni mate ena i qara, me kua talega ni yali na kena madrai. ia oi au o jiova na nomu kalou, ka wasea na wasawasa kei na kena yu voravora a€" o jiova ni lewe vuqa na yacana. au sa vakacuruma ki gusumu na noqu vosa; ka vakarurugi iko ena i yaloyaloi ni ligaqu, de me'u rawa ni teivaki lomalagi, ka vakadava na yavu kei vuravura, ka tukuna vei saioni, 'o iko na noqu tamata.'" dou yadra, dou yadra mai! ka tucake mai jerusalemi o iko o sa mateni ena liga i jiova, ena bilo ni nona cudru katakata o gunuva sara ga na kena duka ena bilo ni veilecayaki, o sa vakamacara sara ga vakadua. vei ira taucoko na luvena tagane e vakasucuma e sega ni bau du talega na luvena tagane e vakasucuma me taura na ligana me tubera. a ka ruarua oqo sa yacovi iko mai; o cei me na vosoti iko? a€" na veivakalalai kei na veivakacacani, dausiga kei nai seilewau a€" me'u na vakacegui rawa vakacava? na luvevu tagane era sa kolaiciba, era sa veidavoci ena vei mua ni sala, sa vaka na dia ni sa vesuki ena lawa; ni sa tarai ira vakaukauwa na cudru katakata i jiova, kei na veivunau ni nomu kalou. o koya mo dou rogoca oqo, oi kemudou sa vakaleqai tu, ni dou mateni ka sega ena waini. sa tukuna vakaoqo o jiova, o jiova o koya na nomu kalou, sa taqomaki na veika baleti ira nona tamata; 'raica au sa kauta tani mai ena ligamu na bilo ni veilecayaki, io, na kena soko ena bilo ni noqu cudru katakata; o na sega ni na gunuva tale. ia, au na biuta kina ligadra o ira era vakaleqai iko, era cavuta vei iko, 'mo davo sobu me vaka o iko na qele, ni ra lakova tiko na tamata' era nanuma tikoga ni gausisala."

52

dou yadra, dou yadra! ka vakatokara vei iko na nomu kaukauwa, saioni, mo daramaka nomu i sulu rairai totoka, i jerusalemi, na koro tabu! era na sega ni na lako mai vei iko o ira na sega ni cili kei ira na sega savasava. mo tucake, ka kureitaka na yagomu mai na kuvu, dabe sobu, jerusalemi! oi kemudou na goneyalewa bobula ni saioni, dou sereka tani nai vesu ni domomudou! sa tukuna vakaoqo o jiova: "dou a volitaki kemudou ka sega tu na kenai sau, oqo dou na voli lesu ka sega e nai lavo." ni sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "o ira na noqu tamata era lako taumada ki ijipita mera vakaitikotiko kina; o ira na kai asiria era vakayalolailaitaki ira ka sega tu na vuna. na cava

au sa tu kina eke, ena gauna oqo," sa tukuna o jiova, "o ira noqu tamata era sa kau tani ka sega ni dua na vuna? o ira era lewai ira era sa vakararawataki ira. "na yacaqu talega sa vakasewasewani tu ga ena veisiga. o koya oqo era na qai kila ga mai na yacaqu na noqu tamata; o koya talega oqo mera na qai kila ena siga o ya ni'u sa vosa vei ira: 'raica, sai au ga.'" na kena rairai totoka na veiulunivanua na yavai koya sa kauta mai nai tukutuku vinaka, sa kacivaka na tiko sautu, sa kauta mai nai rogorogo vinaka ni ka vinaka, sa vunautaka na veivakabulai, ka tukuna ki saioni, "na nomu kalou sa lewa tiko!" na nomui vakatawa era na tabalaka cake mai na domodra, ena domodra era na lagasere vata mai; ni ra na raica ena matadra dina ni sa vakalesui ira tale mai ki saioni o jiova. dou reki ena yalo e vakamuduo, ka lagasere vata mai, na vanua sa lala tu mai jerusalemi! ni sa vakacegui ira nona tamata o jiova, ka sa vakabulai jerusalemi. sa vakaraitaka ki na veimataniitu kecega na ligana sa tabu o jiova; kei nai yalayala i vuravura era na raica na veivakabulai i jiova. dou lako, dou lako! dou lako tani e keru, dou kakua ni tara na ka sa sega ni savasava; dou lako tani mai vua, dou savasava mai, oi kemudou nai yaya ni cakacaka i jiova. ena sega ni na tolo na nomudou lako, ena sega ni dou na vuka ena waqa vuka, ena liutaki kemudou o jiova, ena tu talega mai dakumudou me na maroroi kemudou. raica, na noqu tamata ena cakacaka vakavuku; ena vakalevulevu ka vakacerecerei ena levu o koya. me vaka na nodra mata sarasara na lewe vuqa ena vukumu, ni sa rui vakacacani vakalevu na matana ka vakalailai na mata ni tamata kecega, kei na yagona talega me sega ni vakataki ira na luve ni tamata; ena vakakina, ena vakamiraka e levu na veimataniitu. era qamu gusu na tui vei koya; na ka e sega ni bau tukuni tu vei ira era na raica, kei na ka era sega ni se bau rogoca vakadua era na rogoca.

53

o cei sa vakabauta na neitou i tukutuku? ka sa vakatakilai vei cei na liga i jiova? ni na tubu cake o koya me vaka na coke e matana, ka vaka na waka ni kau mai na qele mamaca. sa sega ni vinaka na matana ka sa sega ni vatukai vinaka na yagona; ni da sa raici koya, sa sega na ka e tu vua me taleitaki kina. sa beci sa sega ni taleitaki mai vei ira na tamata, sa tamata e dau rarawa na lomana ka vakasinaiti tu ena rarawa. ka vaka e dua eda sa tabonaka na matada mai vei koya; sa beci ka da na sega ni dokai koya. e dina sa colata o koya na noda rarawa ka sa colata na rarawa ni lomada, ni da kila vinaka ni a vakaleqai vakaca sara, ka vakacacani mai vua na kalou, ka kune ka rarawa. ia sa vakamavoataki o koya ena vuku ni noda talaidredre, ka sa vakadrakusitaki ena vuku ni noda caka cala, sa tau vua na cudruvi sa vuni noda veivinakati tale, ia na we ni kena kuita eda sa vakabulai kina. oi keda kece, eda sa vaka na sipi lako sese, eda sa dui lesu tani, kina noda sala, oi keda kece sara, ka sa vakataqara vua o jiova me colata na noda caka cala kecega. sa vakasaurarataki ka sa vakamalumalumutaki koya ga o koya, sa sega ni bau dolava na gusuna me vosa; ka sa tuberi me vaka na lami me laki vakamatei, ka vaka na

sipi, sa galu ena matai koya sa kotiva, sa galu vakakina o koya. sa kau tani mai o koya ki na vale ni veivesu kei na mataveilewai talega, o cei e rawa ni tusanaka nona i taba tamata? ni sa musuki koso o koya mai na nodra vanua na bula tiko, ena nodra talaidredre na noqu tamata sa vakamavoataki kina o koya. era sa buluti koya vata kei ira nai valavala caa€"ia na nona mate sa vaka e dua na vutuniyau, baleta ni sega nona cala, ka sega ni bau lako mai e na gusuna na veivakaisini. ka sa lomavina ka kina o jiova me vakamavoataki koya; ka vakararawataki koya vakalevu sara. ni o sa vakarautaki koya ena lomana mei soro ni valavala ca, ena qai raici ira na nona kawa, ena vakabalavutaki nona siga, kei na ka sa vinakata o jiova ena vakayacora ga o koya ena ligana. ena raica o koya na vua ni nona cabori koya ena lomana, ka marautaka. ia na nona kila ka na noqu tamata yalododonu ena vakadonui kina e lewe vuqa, ni na cola o koya na nodra caka cala. o koya oqo au na wasea vua nai lumu kei ira na qaqa ni vakabauta, ena wasea na nonai yau vei ira na gugumatua, baleta ni a soli koya oti tu me mate, ka sa wili vata kei ira na dautalaidredre, ka sa colata o koya na nodra i valavala ca na lewe vuqa, ka sa yaco tale o koya me dauniveisorovaki vei ira na dautalaidredre.

54

"mo laga sere, o iko na yava, sa sega ni vakasucu! tabalaka mai na laga sere, ka kaila vakadomoilevu, o iko ka sega ni bau taratara! ni sa lewe levu na gone vei koya e sega ni vakawati tiko," sa tukuna o jiova. "vakalevutaka na tikina sa tu kina na nomu vale laca, me ra qai dedeka yani nai latilati ni nomui tikotiko, me kua ni dua e vo vei iko; dodoka vakabalavu yani nomu dali, ka mo vakaukauwatata nomu duru ni bai. ni o na teteva yani vaka kina i matau kei nai mawi, kei na nomu kawa ena taukena na veimataniitu eso, ka ra na tawana na veikoro lelevu sa lala tu. "mo kakua ni o rere, ni o na sega ni madua; kakua ni yalo taqaya, ni o na sega ni vakamaduataki; o na guilecava talega na kemui rogo ca mai na gauna ni nomu gone kei na nomu rogo ca ena nomu a tiko vakayada o na sega ni nanuma tale. na nomu dauveibuli ga o koya na waimu, o jiova ni lewe vuqa na yacana; kei na nomui vakabula na le dua yalosavasava ni isireli; o koya sa vakatokai na kalou ni vuravura taucoko. ni sa kacivi iko o jiova o sa vaka tu na yalewa sa guilecavi ka dau rarawa na yalona, ka vaka na goneyalewa sa vakawati ka sega ni taleitaki," sa tukuna na nomu kalou. "e dua ga na gauna lekaleka au a guilecavi iko, ia ena loloma sega yalani au na ciqomi iko. ena noqu cudru au a tabonaka na mataqu mai vei iko ena dua ga na gauna lekaleka; ia au lomani iko tu ga ena yalovinaka e sega ni vakaiyalayala," sa tukuna o jiova na nomudou i vakabula. "vei au sa vaka na wai ena gauna i noa; me vaka na noqu bubului ena sega ni luvuci vuravura tale na wai, me vaka noqu bubului au na sega ni na cudruvi iko se karalaki iko. era na tosoi na veiulunivanua kei na veidelana ena biu vakatikitiki, ia na noqu yalololoma ena sega ni takali vei iko, ena sega ni na kau tani na noqu veiyalayalati ni tiko sautu," sa tukuna o jiova, o koya ka lomani iko. "o iko na daurarawa, ka dau veikauyaki ka sega ni bau vakacegui, raica, au na

ukutaka nomu veivatu ena vatu jasipa, ka vakayavu-taki iko ena safaia. au na cakava na nomu bai ni valu ena rupi, kei na nomu matamata ena karisitala, na nomu bai ena ceuti kina na veivatu talei sara. o jiova ena vakavulici ira na luvenu kece, ka ra na vutuniyau vakalevu ena vakacegu. o na vakatikori vakavinaka ena yalododonu; ena dro yawa mai vei iko na veika rarawa eso, o na sega sara ni rere, kei na veika rere-vaki ena sega ni na torovi iko mai. era na kumuku-muni dina me ra soqoni vata, ia ka sega ga ni vukuqu. o ira kece era via soqoni vata me ra valuti iko era na druka kece ga. "raica, au sa bulia na matai ni siliva o koya ka uvuca na qilaeso ena bukawaqa, ka sa kauta mai nai yaya kece ni nona cakacaka; oi au talega sa bulia na dauvakacaca me veivakacacani. nai yaragi kece me baleti iko mo leqa kina, era na sega ni rawata e dua na ka, kei na veiyame kece era vakasesewani iko ena veilewai o na dusimaki ira tale. oqo dina na nodra i votavota na tamata i jiova, na nodra bulataka tiko na dodonu sa vu mai vei au," sa tukuna o jiova.

55

"oi kemudou vakaaduaga sa viagunu, dou lako mai kina wai; kei koya sa sega vua nai lavo, dou lako mai, ka volia na kemudou kakana. io, mo lako mai ka volia na waini kei na sucu, sega ni o kauta mai nai lavo, e sega talega ni tu na kenai sau dodonu. cava dou sa vakayagataka kina nai lavo ena ka e sega ni madrai, kei na nomudou i sau ena veika walega? dou vakarogoci au vinaka, ka kania ga na ka vinaka, ena reki na lomamudou ena bula e rawa vakalevu sara. dou dolava na daligamudou, ka lako mai vei au, mo ro-goca, ena qai bula na lomamudou; au na qai vakayacora e dua na veiyalayalati sega ni mudu vei iko ena loloma dina i tevita. e dina au sa soli koya mei vakadinadina vei ira na tamata, mei liuliu ka turaga ni valu talega vei ira na tamata. e dina o na kaciva e dua na matanitu o sega ni kila, kei na veimatanitu era sega ni kilai iko era na cici mai vei iko, baleti jiova na nomu kalou, na le dua yalosavasava ni isireli; ni sa vakalevulevui iko o koya." dou vakasaqairai jiova ni se kune rawa tiko, dou masuti koya ni se voleka tiki. me bi-uta mada na nona i tovo na tamata ka, kei na nona vakanananu na tamata daucaica cala; laivi koya me lesu mai vei jiova, ena qai lomani o koya, vei koya na noda kalou, ena vosoti vakalevu sara o koya. "na noqu vakanananu e sega ni tautauvata kei na nomu-dou vakanananu, na nomudou i valavala e sega ni tau-tauvata kei na noqui valavala," sa tukuna o jiova. "me vaka sa cecere cake o lomalagi mai ki vuravura, sa cecere cake vakakina na noqui i valavala mai na nomu-dou i valavala. "me vaka na tau sobu ni uca, kei na uca cevata mai lomalagi, ka sega ni lesu tale yani kina, ia ka vakasuasutaka na qele, ka vakatubura me sereka mai, me rawa ni solia na kenai vei koya sa daukabukuraki, kei na madrai vei koya sa kania, ena vaka talega kina na noqu vosa ka'u sa vosataka yani ena sega ni lesu tale wale vei au, ia ena vakayacora ga na ka ka'u sa vinakata, ena sega ni lesu tale wale ena cakava na ka au tala kina. "ni dou na lako yani ena reki, ka tuberi yani ena vakacegu; na veiulunivanua kei na veidelana era na lagalaga sere e matamudou,

kei na kau kecega ni vanua era na vakasausau. e sa na i sososmi ni soni na damanu ni tubu mai, era na tubu mai na mateli mei sosomi ni salato; na ka oqo ena vakarogoya yani na yaca i jiova, me dua nai vakananumi me sega ni mudu ena sega ni takali rawa."

56

sa tukuna vakaoqo o jiova; "maroroya na lewa, ka kikitaka nai valavala dodonu, e sa vakarau yaco mai na noqu veivakabulai, kei na noqu lewa dodonu sa na vakarau vakatakilai. sa kalouvina na tamata ena cakava na ka oqo, kei na luvu ni tamata o koya e taura matua; ka maroroya me kua ni vakacacana na siga ni vakacegu, e tarova talega na ligana me kakua ni cakava e dua na ka ca." kakua ni vakatara na luvu ni kai tani ka sa semati koya vei jiova me cavuta, ka tukuna, "o jiova sa tawasei au dina mai vei ira na nona tamata," me kua talega ni ra cavuta na euniki (matanivanua) ka tukuna, "oi au oqo na kau sa madu." ni sa tukuna vakaoqo o jiova, "vei ira na euniki (matanivanua) era sa vakatabuya na noqu siga ni vakacegu, ka digitaka na ka au taleitaka, ka taura matua na noqu veiyalayalati, au na solia na noqu vale ena vukudra ga ena noqu loma ni bai, e dua na vanua kei na dua na yaca vinaka, ka uasivi sara vei ira nodra goneyalewa kei na gonetagane; au na solia vei ira e dua na yaca e sega ni mudu ka sega ni rawa me yali. "o ira talega na luvu ni kaitani ka semati ira vei jiova, me qaravi koya, ka ra lomana na yaca i jiova, ka me ra bobula ki vua vei ira taucoko ka maroroya na siga ni vakaceguoka taura matua na noqu veiyalayalati. au na kauti ira mai kina noqu ulunivanua tabu, ka vakaraotaki koya ena noqu valeni masu. a nodra i soro kama kei na nodra i madrali ena vakadonui ena noqui cabocabo ni soro; ni na vakatokai na noqu vale me nodra vale ni masu na tamata kecega." na kalou o jiova o koya ka vakasoqoni ira vata na isireli ka bobula tu, sa tukuna, "au na vakasoqoni ira vata vei koya eso tale, mai na kena era sa soqoni oti tu." era sega ni nuitaki nai liuliu kei isireli oi kemudou kece na manumanu kila ni vanua, dou mai kana, kei kemudou talega na manumanu kila ni veikau loa. na nonai vakatawa era sa mataboko, ka sega ni vuku, era sa vaka kecega na koli sa galu tu, ka sega ni bau kodrokodro; era dau moce, era veidavoci tu ga ka taleitaka vakalevu sara na moce lutu. io, era sa koli kokokoco ka sega ni bau mamau rawa. o ira oqo nai vakatawa ka sega ni kila ka rawa; era sa dui goleva ga na sala sa dodonu e matadra, era sa dui sagai ira ga me ra tiko vinaka, e na nodra dui vanua era tiko kina. "lako mai," sa tukuna mai e dua, "au na kauta mai na waini, meda na mai vakasinaiti keda mada ga ena yaqona; ni mataka e na vakaga na siga ni kua, ni na uasivi cake sara na bula."

57

sa yali na tamata yalododonu, ka sega ni bau dua me siqe e yalona, na tamata yalololoma era sa kau tani, ka sega ni dua e bau kauwai ni ra sa kautani tiko na yalododonu mai vua na vuni ca. ena curu yani ki nai vakavakacegu o koya; ka na laki davoca me

vakacegu ena nonai davodavo, era na tacake tu ni ra sa lako tu. "ia, dou lako mai ke, na luvena tagane na daucaikaisausau, oi kemudou na kawa ni dauveibutakoci kei na dautagane! o cei dou vakalialia? vei cei dou dara yame kina? dou sa sega li ni luve ni dautalaidredre, na kawa ni daulasu, dou vakacaboi soro vei ira na kalou tani ena vei ruku ni vunika tubu bulabula, ka vakamatei ira na gone ena vei buca ena vei ruku ni vatu levu? ena vatu yagoyagovinaka ni wai drodro o sa votai kina; sai o ya ga, ka nomu i votavota! ki na ka o sa sova kina nai sevu ka vakacabora nai madrali, me'u sega li ni cudru ena ka oqo? "ena dela ni ulunivanua cecere ka toka sara i cake o vakadavora kina na nomui mocemoce; ka mo dau cabe kina mo vakacaboi soro. mai na daku ni sogo kei na kena duru o sa vakaduria tu kina na kemui vakananumi; ni o sa laki vakaluvaiwaletaki iko vua e dua tani tale, ni o sa cabe cake vei ira; o sa domona vakalevu na nodra i davodavo, ena gauna o raica kina na nodra luwaiwale. mo lako vua na tui ena nomu i lumu, ka vakalevutaka vei iko na kaloni boi kamica; mo vakatalai ira vakayawa na nomui talaki, me ra volekati etesi yani. o sa oca ena nomu lako voli; o sega ni bau tukuna, 'e sega ni dua nai nuinui' o sa qai kunea na bula ka tiko ena ligamu; o koya oqo o sega kina ni yalolailai. "o cei o rerevaka, ka taqayalaka, ni o sa lasu ka sega ni bau nanunui au, ka o sega ni kauta sara ki yalomu? baleta au a galu ga mai liu sara, sai koya beka o ya o sega ni rerevaki au kina? au na tukuna na nomu yalododonu kei na nomu cakacaka, ena sega ni dua na ka vinaka ena kauta mai vei iko. ni o sa tagi mai, na matakau o sa vakasoqona tu me vakabulai iko sara. ia na cagi ena ceburaki ira tani, e dua na veiweguvi ena tarai ira. ia, o koya e vakabauti au ena taukena na vanua, ka na soli vua na noqu ulunivanua tabu." veivakabulai vei ira na lotu gogo ena qai tukuna mai e dua, "dou bulia cake! dou bulia cake! vakarautaka na sala, dou kauta tani nai tatao e dau tarovi ira tiko na noqu tamata." ni sa tukuna vakaoqo o koya sa levu ka cecere sara o koya ka lewa na sega ni mudu ka yacana na yalosavasava sara. "au tiko ena vanua tabu ka cecere sara, vei koya sa ramusu ka malumalumu na yalona, me'u vakabulabulataka na yalo i koya sa yalomalumulumu, kei na noqu vakabulabulataka talega na yaloi koya sa bikai tu. oi au na sega ni veisagaqa tiko ga me sega ni mudu, au na sega talega ni'u na cudru tiko; ena yali e mataqu na yalo ni tamata kei na tamata au sa bulia. au a cudru ka vakamavoatiki koya ena vuku ni nona ca kei na kocokoco, ka sa suka lesu tale yani o koya me muria na dodomo ni yalona. au sa raica nai valavala sa muria, au na vakabulai koya; au na tuberi koya, ka vakasuka vua na vakacegu kei ira talega sa rarawa vata. "au bulia na vua ni tebenigusu: na tiko sautu, na sautu vei koya e tiko vakayawa kei koya talega e tiko voleka," ni sa tukuna o jiova, "au na vakabulai koya." ia o ira na tamata ca era sa vaka na wasawasa voravora, sa sega ni bau cegu rawa, na kena wai sa binia vata kece mai na qele lolobo kei na duka kecega. "sa sega na vakacegu," sa tukuna na noqu kalou, "vei koya sa kitaka tiko nai valavala ca."

"mo kaci vakadomoilevu, me kua ni dua me vo; me rogoilevu yani me vaka na davui; tukuna vei ira na noqu tamata na nodra talaidredre, kei na mataqali i jekope ena nona i valavala ca. o ira era sa dau vakasaqarai au tikoga ena veisiga, ka marau ni ra kila tiko noqu i valavala, ni sa matanitu dau caka dodonu, ka ra sega ni biuta nai vakaro dodonu; era sa qai torova na kalou ena yalo e rekitaka. 'na cava keimami lolo kina, era tukuna, ka o sega ni bau raica? cava o sega ni bau kauwai mai kina, ni keimami vakararawataka na loma i keimami?' "io, na ka dina, ena siga ni nomudou lolo, dou qai veimarautaki tiko, ka vakacacacakatiki ira tiko nomudou tamata cakacaka. dou sa lolo ga me tubu kina na veivala kei na veileti, ka vakayagataka na liga sa valavala ca. mo dou kua tale ni lolo me vaka dou cakava ena siga oqo, me rawa ni rogoci kina mai cake na domomudou. me vaka ni oqo na lolo au sa digitaka, na siga me malumu mai kina na loma ni tamata? me vakacuva sobu mai na uluna me vaka na bulumakau sa manoa, ka tevuka nai sulu taga kei na dravusa? o rawa ni vakatoka oqo me lolo, se me siga sa vinakata o jiova? "sa sega ni vakaoqo na lolo au sa vinakata, me sereki nai vesu ni valavala ca, me biu sobu nai colacola bibi, ka sereki o ira o cata tu kei na nomudou musuka kece nai vua? e sega beka ni o wasea na kemu madrai vei ira era viakana, ka kauti ira mai ki nomu vale o ira na dravudravusa sa biu tu; ni o sa raica e dua ni luwaiwale, mo vakasuluma, mo kakua ni vunitaki iko mai vua na wekamu dina? ena qai kida mai na nomu rarama me vaka na mataka, ena qai yaco vakatotolo sara mai na veivakabulai vei iko, ena liutaki iko na nomu yalododonu; nai serau i jiova ena vakarurugi iko. ni o sa qai masu, ena rogoci iko o jiova; ni o tagi vua, ena tukuna mai, 'oi au oqo,' "kevaka dou biuta tani nai vua vei kemudou, na dusi qaqaalo, kei na vosatoka na ka ca, kevaka o daulomasoli vua sa viakana ka vakacegui koya e kune rarawa, ena qai kida mai nomu rarama ena vanua butobuto, kei na nomu butobuto ena rarama mai, me vaka na sigalevu tutu. o jiova ena tuberi iko tikotikoga, ka vakacegua na lomamu ena gauna ni dausiga, ka vakaukauwataka nomu sui; o na vaka e dua nai teitei bulabula kei na nomu bula ena vaka na mata ni wai, sa sega ni bau maca rawa. eso ga vei kemudou era na tara tale na vanua sa biu ka lala tu; mo na laveta cake na yavu era tara cake kina nai tabatamata e liu; o na qai vakatokai, o koya ka vakavinakataka na tikina sa kabasu, kei koya na dauvakavinakataka sala me ia kina na tiko. "kevaka mo vagolea tani na yavamu nai na siga ni vakacegu, ka mo cakava kina na ka e marautaka na yalomu, ka tukuna ni siga ni vakacegu e siga marautaki dina vei iko, na siga ni vakacegu i jiova e siga dokai, mo dokai koya kina, mo kakua ni cakava kina me nomu marau vakalialia, me kakua ni siga ni nomu veilakoyaki, se mo vosataka kina na veivosa e sega kilikili, na qai rekitaki jiova tikoga, au na qai vakayacori iko mo vodoka na veivanua cecere e vuravura, ka vakani iko e nai votavota i jekope na tamamu. ni sa cavuta dina na vosa oqo na gusu i jiova."

raica, sa sega ni lekaleka na liga i jiova, me dredre kina ni ia na veivakabulai; ka sa sega ni bibi na dali-gana, me dredre kina ni rogoca. ia na nomudou caka cala ga sa tawasei kemudou tani mai vua na nomu-dou kalou; kei na nomudou i valavala ca sa tabonaka kina na matana mai vei kemudou, me sega ni ro-goca. ni sa dukadukali na ligamudou ena dra, kei na qaqalo ni ligamudou ena caka cala; a tebeni gusumu-dou sa vosa lasu, ka sa cavuta na ka ca na yamemu-dou. e sega ni bau dua me kaciya na veilewai, ka sega e dua e vakadinadinataka na ka dina, era vakabauta ga nai lawaki kei na vosa lasu; era kunekune-taka na ca ka vakasucuma mai na ka cala. era dirika na yaloka ni gata daukata ka talia na viritalawalawa; o koya e na kania na kena yaloka ena mate, na yaloka sa diriki tu sa lako mai kina na gata daukata. ena sega ni rawa ni sulumi na kena viritalawalawa, ena sega ni rawa ni ra ubia na nodra cacakaka; na nodra cacakaka sa cacakaka ga ni ca, ka sa vakaitavi na ligadra ena i valavala kaukauwa. na yavadra sa ciciva na ca, ka ra vakadavea na dra sega cala; na nodra vakanananu sa vakanananu ga ni ca, na vakaloloma kei na rusa sa tu ena nodra sala. era sega ni bau kila tu na sala ni vakacegu, ka sega na ka dodonu ena nodra i lakolako; era sa vakarautaka ga vei ira na sala veve; o koya ena muria na sala o ya ena sega ni kila na vakacegu. o koya oqo sa yawa kina vei keda na lewa dodonu; ka sega ni rawa ni mai liutaki keda na dodonu; eda vakasaqara na veivakararamataki, ia eda sa qai lako tiko ena butobuto loaloa! eda vakayayamo ena bai me vaka na mataboko, ka da vakayayamo dina me vaka sa sega na matada; eda tarabe ena siga levu tutu me vaka talega na buto ni mataka, eda vaka na tamata mate ena vanua sega ni sega tu. eda kudrukudru kece me vaka na pera, ka tagi lako vaka na ruve; eda vakasaqara na lewa dodonu, ka da sega ni kunea, na veivakabulai, ka sa yawa kalia sara vei keda. ni sa vakalevutaki tikoga na talaidredre e matamuni, kei na neimami valavala ca sa tukuni keimami; ni sa tiko kei keimami na neimami talaidredre, na neimami caka cala, keimami sa kila ga: keimami sa talaidredre, ka lasu vei jiova, ka lako tani mai vua na neimami kalou, ka cavuta tiko na veivakasaaurataki kei na vakabesebese, ka vakananuma ka cavuta mai na vu ni yaloi keimami na vosa lasu. sa vakasukai ki muri na lewa dodonu, ka sa tu vakayawa na dodonu; ni sa vakabalei na dina e na gauni sala, ka sa sega ni curu rawa na ka dodonu. sa yali na dina, o koya sa lako tani mai nai tovo ca ena vakasaqarai. ka sa raica o jiova, sa rarawa kina ni sa yali na lewa dodonu. a sa raica o koya ni sa sega ni tiko e dua na tamata, ka liaca ni sa sega e dua me dauveisorovaki, o koya oqo na ligana ga ena ia na veivakabulai vua; kei na nona yalododonu, ena tauri koya. ka sa sulumaka o koya nai valavala dodonu me vaka nai sasabai, kei nai sala ni veivakabulai ena uluna; ka vakaisulu e nai sulu ni veisausaumi, ka sa vakatutuvitaki koya ena loma katakata. me vaka na nodra cacakaka, ena sauma vakakina o koya, na cudru katakata vei ira nodra meca, kei na veisauimi lesu vei ira era veivakacacani; kei ira na veiyanyanu ena sauma lesu. era na rerevaka na yaca i jiova o ira

mai na ra, kei nai cadracadra ni matanisiga na nonai ukuuku; era na lako mai me vaka na waluvu na meca, ena qai vakarewataki na kuila na yaloi jiova me tarovi ira. "ena qai lako mai ki saioni nai vakabula, o ira taucoko na jekope era na vuki ka veisau mai na talaidredre," sa tukuna o jiova. "ki vei au," sa tukuna o jiova, "oqo na noqu veiyalayalati vei ira. na yaloqu ka sa tiko kei kemudou kei na noqu vosa au sa biuta ena gusumudou, me kakua ni yali tani mai ena gusumudou, se mai na gusudra na nomudou kawa, se na gusudra na nomudou kawa ni veikawa," sa tukuna o jiova, "mai na siga oqo kei na veisiga me sega ni mudu."

60

mo tucake ka rarama mai; ni sa qai yaco mai na nomu rarama! kei nai serau i jiova sa cadra mai vei iko. mo raica, na butobuto ena ubi vuravura, ka vakabutobutotaki ira na tamata; ia o jiova ena cadra cake mai vei iko, kei na nona i serau ena laurai vei iko. na veimataniitu tani era na lakova mai na nomu rarama, kei ira na tui era na vakararamataki e nai serau ni nomu cadra cake mai. "tacake na matamu ka veiraiyaki mo raica; ni ra sa soqoni vata mai, ka lako mai vei iko, o ira na luvemu tagane era lako vakayawa sara mai, kei ira na luvemu yalewa era na mai veiqaravi e yasamu. o na qai raica ka marau, na yalomu ena vakamolimolimi; baleta nai yau kece ena loma ni wasawasa ena vakalesui mai vei iko, kei na nodra i yau na veiyasai vuravura ena soli vei iko. a qele ni kameli ena lako mai vei iko, na luvu ni kameli ni mitiani kei ifa; o ira kece mai sipa era na lako mai, era na kauta mai na koula kei na ka boi vinaka, era na lako tusanaka me vakavinavinakataki o jiova. a qele ni sipi kecega ni kitari ena vakasoqoni mai vei iko, na sipi tagane ni nepeioci era na qaravi iko; era na cabeta na noqu cabocabo ni soro ena yalo e taleitaka, au na qai vakalagilagia na noqu vale ni ukuuku. "o cei oqo era vuka me vaka na o, sa vaka na ruve ena taba ni kau ni nonai mocemose? e dina sara ni ra a waraki au na veiyanyanu; na waqa ni tasisi ena liu mai ni kauti ira tiko mai na luvemu tagane mai na vanua vakayawa, na nodra koula kei na siliva era kauta tiko mai, ki vua na yaca ni turaga na nomu kalou, na le dua yalosavasava i isireli, ni sa vakacerecerei iko o koya. "o ira na luvudra tagane na matanitu tani era na mai tara nomu bai, era na mai qaravi iko na nodra tui, ena gauna au cudru kina au na mokuti iko, ia e noqu loloma vei iko, au na lolololoma kina vei iko. o koya oqo me qai dau dola tikoga na nomu matamata; me kua ni sogo tiko ena siga se bogi, na tamata o ya ena rawa ni kauta mai vei iko na nodra i yau na matanitu tani, kei na nodra tui era na veituitui mai. era na rusa laivi o ira na veimataniitu kei na veivanua era bese ni qaravi iko, na veimataniitu o ya ena vaqaeutaki vakadua. "nai ukuuku kei lepanoni ena lakovi iko mai, na damanu, na paini kei na dilo, me ra na mai ukutaka na vanua ni noqu veiqaravi; kei nai butubutu ni yavaqu au na vakaiukuukutaka. o ira talega na luvudra tagane era vakacacani iko era na lako mai ka kerea na veivosoti, kei ira talega era vakasesewasewani iko era na lako mai ka cuva e yavamu. era na qai kacivi iko na koro i jiova o saioni na nona na yalosavasava ni isireli. "ena gauna

o biligi ka guilecavi tu kina, e sega ni bau dua me kauwaitaki iko, io oi au, au a qai vakayacori iko mo rogo ka vakasakiti, mo vuni reki tu vei ira na i tabatamata kecega. na sucu ni veimatanitu tani o na gunuva, kei na nodra mata ni sucu talega na tui; mo kila kina ni sai au o jiova na nomui vakabula ka dauveisereki na kaukauwa i jekope. "au na kauta mai na koula mei sosomi ni varasa, au na kauta mai na siliva mei sosomi ni kaukamea, ka mei sosomi ni kau na varasa, ka mei sosomi ni vatu na kaukamea, au na vakayacori ira nomu dauveiqaravi me ra dau vuni veivinakati, kei ira nomu dau buli lawa mera lewa dodonu. ena sega ni na rogoci tale ena nomu vanua nai vakarau kaukauwa, na nomu i yalayala ni vanua ena sega tale kina na veibasuraki se na veivakaduiduitaki; ia o na vakatoka na nomu bai me bai ni bula kei na nomu matamata ni koro me matamata ni vakavinavinaka. "na matanisiga ena sega tale ni nomu rarama ena siga, na vula talega ena sega ni cila mai me nomu rarama; o jiova ga ena vuni nomu rarama me sega ni mudu, kei na nomu kalou ena nomui ukuuku. na nomu matanisiga ena sega ni dromu, na nomu vula talega ena sega ni na dromu, ni na nomu rarama o jiova me sega ni mudu; na nomu siga ni rarawa ena vakaoti. o ira na nomu tamata era na yalododonu kece; era na taukena na vanua ka sega ni mudu, na tabana au a tea kei na cakacaka ni ligaqu meu na qoro i kina. na ka lailali me na yaco me udolu, kei koya na somidi me matanitu kaukauwa, oi au o jiova, au a vakayacora me vaka na kena gauna ga."

61

"sa tu vei au na yaloi jiova na kalou, baleta ni sa lumuti au o jiova, me'u vunautaka nai rogorogo vinaka vei ira na dravudravuva; sa talai au mai me'u vakabulai ira sa kavoro na yalodra, me'u vunautaka na galala vei ira na vesuki tu, kei na dolavi ni vale ni veivesu vei ira na sogoti tu; me'u vunautaka na yabaki vinaka i jiova, kei na siga sa na ia kina na veisausaumi na noda kalou; me'u vakacegui ira sa rarawa, me'u vakayaloqataki ira na rarawa mai saioni me'u solia vei ira na mata lumilumisa mai na mata dravukasi, na waiwai ni reki mai na rarawa bibi, nai sulu ni vakavinavinaka mai na yalo e bibi, ka ra na vakatokai na kau dau vuataka nai valavala dodonu ka sa tea o jiova, ka me vakacaucautaki kina o koya." era na tara tale na veikoro sa rusa makawa tu, ka me ra laveta cake na vanua sa vakacacani e liu, ka vakavouya na veikoro sa lala tu kei na veiyasana ka ca mai ena vei tabatamata kece yani e liu. era na lako mai na kai tani me ra mai vakania na nomudou qele ni sipi, kei na luvudra tagane na matanitu tani, era na mai nomudou dau cukiuki kei na dau samaki veivaini. ia dou na qai vakatokai me bete i jiova, era na kacivi kemudou mo dou tamata ni kalou. dou na vakamamautaki ena nodra sautu na veimatanitu tani, dou na qai vakalevulevui kemudou ena ka era dau qoro i kina. sa sega tale ni o qai madua, ni sa vakaruatiki na ka o taukena, sa sega ni o qai veilecayaki ni o sa vuabale ena reki sega cavuti rawa. o koya oqo era na taukena kina e yarusu na tiki ni qele mai na nodra qele; era na vakaiyau ena reki sega ni yalani rawa. "ni sai au, o jiova, au sa vinakata na

lewa dodonu; au cata na ka butakoci me vakacabori; au na dusimaki ira ena nodra cakacaka ena dina, au na qai vakayacora e dua na veiyalayalati sega ni mudu kei ira. na nodra kawa ena kilai mai na veimatanitu tani, kei na luvudra ena cavuisaravi mai vei ira na tamata. o ira kece era raici ira era na qoroqoro ga, ni sai ira oqo nai sausaovu sa vakalouvinnakata o jiova." au na rekitaki jiova vakaidina sara, na lomaqu ena reki tiko vua na kalou; ni sa vakasulumi au ena i sulu ni bula, ka ubi au ena i tuvi ni yalododonu, me vaka na nona lumuti e nai waiwai talei na tagane sa qai vakawati, ka vaka talega na yalewa sa qai vakawati na nona daramaka yani na veimataniciva talei sara. me vaka na kena buroro cake mai na qele na ka sa tei, ka vaka talega nai tei ni sa kadre mai ena i teitei, ena vakatubura vakakina o jiova na yalododonu kei na dau vakavinavinaka me basika cake mai ena matadra na veimatanitu kecega.

62

ena vuku i saioni au na sega ni tarovi au, kei jerusalemi talega au na sega ni na weletaka, me yacova ni sa dodonu sara me makaresese mai, kei na nodra veivakabulai ena vaka na cina drata ni waqa tiko. era na raica mai na nomu yalododonu na veimatanitu tani, kei ira na tui na nomu lagilagi. o na vakayacani ena dua na yaca vou, ena vakayacani iko o jiova. ena vakaisalataki iko ena i sala vakaiukuuku ena daramaka vei iko na ligai i jiova, ka na daramaka talega vei iko o jiova nai sala vakatui. o na sega ni vakatokai tale o koya sa guilecavi, ena sega ni na vakalalai tu na nomu vanua, ia o na vakatokai ga o koya sa taleitaki kei na nomu qele sa maroroi, ni sa rekitaki iko o jiova, ena qai vauci vata na nomu qele. me vaka na nona vakawatitaka e dua na goneyalewa savasava e dua na cauravou, ena vaka kina na lumemu tagane mera na vakawati kei iko; me vaka na nona marau na tagane sa qai vakawati vua na watina yalewa, ena vaka kina na kalou ena nona marautaki iko. o iko jerusalemi, au sa lesia eso nai vakatawa ena dela ni nomu bai, era na sega ni wele ena siga se bogi. oi kemudou sa cavuta na yaca i jiova dou kakua ni tiko lo, dou vakasosataki koya tikoga me yacova ni sa vakataudeitaki jerusalemi, mera dau lakova mai na lewe i vuravura. sa bubului o jiova ena ligana i matau kei na ligana o koya sa kaukauwa sara: "au na sega dina sara ni solia tale na nomu sila me kedra na kemu mera; kei na luvudra tagane na kai matanitu tani ena sega ni na gunuva na waini vou, o koya o sa oca kina. ia o ira era sokomuni vata era na kania, ka vakacaucautaki jiova; o ira era kauta vata mai era na mai gunuva ena noqu loma ni bai tabu." mo curu yani, ka curuma na matamata! caramaka na nodra sala na tamata; tara cake, mo tara cake na sala logaloga vinaka! me kautani na vatu, ka vakarewataka na kuila vei ira na tamata! sa kacivaka o jiova kina i yalayala kei vuravura, "tukuna kina goneyalewa ni saioni, 'sa lako dina mai na nomu vakabula; raica nai sau ena vukuna sa tiko ga vua me solia, na cakacaka sa tu e matana.'" era na vakatokai ira na tamata sa savasava, o ira sa vakabula o jiova; o na qai kacivi tu, o koya ka kune, na koro sa sega ni guilecavi.

o cei oqo sa lako mai itomi, ka daramaka tu nai sulu kesavi ni posira, o koya qo sa vakaiukuuku na nonai sulu, ka lako vata tiko mai kei na nona kaukauwa kece?â€œoi au ka dau vosa vakadodonu, sa kaukauwa na noqu veivakabulai." cava sa damudamu kina na nomu i sulu, sa vaka na kote sa bututbutuki ena i keli ni waini? "au a butulaka sobu nai keliwaini vakai au ga, e sega ni dua vei ira na lewe ni vanua me tiko kei au. ni'u a buturaka ena noqu cudru, ka butuka ena noqu cudru katakata; na kena dra e sikava mai na noqu i sulu, ka tauvi dra na noqu kote kece. na yaloqu sa kila tiko na siga me'u na veisauaumi kina, ka sa qai yaco mai oqo na yabaki nei koya noqui vakabula. au rai yani, ia ka sega sara ga ni bau tu e dua me veivuke, au kurabui ni sega ni dua me laurai; o koya oqo na ligaqu ga sa qai ia na veivakabulai vei au; ka sa maroroi au na noqu cudru katakata. au a butulaki ira sobu na tamata ena noqu cudru, ka kolotaka sobu i ra na nodra kaukauwa." au na tukuna na yalololoma i jiova kei na vakavinavinaka i jiova, me vaka na ka levu sa vakayacora vei keda, kei na nona loloma levu sa vakayacora ena mataqali i isireli, me vaka na nona lomani ira, kei na nona loloma e sega yalani. ka sa vosa dina, "o ira oqo na noqu tamata, na luevu ka sega vei ira na lasu." ka sa yaco o koya me nodra i vakabula. ena nodra veigauna rarawa, sa rarawa vata kei ira o koya, na agilosi ka dau tu e matana sa qai vakabulai ira; ena nona loloma kei na nona lomalomani ira sa vakabulai ira kina; ka soli bula ena vukudra ka keveti ira ena veigauna sa oti yani. ia o ira era talaidredre ga, ka vakararawataka na nona yalo tabu; ka sa vuki tale kina o koya me kedra meca, ka veivaluti kei ira. era sa qai nanuma na veigauna sa oti, ni tukuna o mosese kei ira na nona tamata; "e vei o koya ka kauti ira cake mai ena loma ni wasawasa kei nai vakatawa ni nona sipi? e vei o koya ka vakatikora ki yalodra na nona yalo tabu, ka liutaki ira ena veituberi ni ligai matau i mosese ena ligana vakaiukuuku, ka wasea na wai e matadra, me rawa ni vakatetea kina na kaukauwa e tu ena yacana e sega ni yalani rawa, ka tuberi ira ena vanua titobu, me vaka na ose ena vanua dravuisiga, me sega ni tarabe?" me vaka na manumanu kila ni lako sobu kina bula, sa dau vakakina na yaloi jiova ni sa dauvakacegui ira, sa dau tuberi ira vinaka nona tamata o jiova, me vakalagilagi kina na yacamuni. mo ni rai sobu mai lomalagi, ka raica mai ena nomuni tikotiko tabu vakaiukuuku, sa e vei na nomu lomakatakata kei na nomu kaukauwa, na gagadre ni yalomuni kei na nomuni loloma mai vei au? a sa sega ni vakavotui mai? sai kemuni na tamai keimami, e dina ni sega ni kilai keimami o eparama, ka sega ni bau kauwaitaki keimami o isireli, oi kemuni jiova, na tamai keimami, oi kemuni na neimami i vakabula sa sega ni mudu na yacamuni. i jiova cava o ni vakavuna kina me keimami butu sevata na nomuni sala, ka vakayalokaukauwataki keimami me keimami sega ni rere kina ni torovi kemuni? mo ni lesu mai ena vukudra na nomuni tamata, na mataqali ni nomuni votavota. era na taukena o ira na nomu tamata sa savasava ia ena vakalailai ga, na keimami meca era bu-

tuka sobu nomuni vale tabu. keimami sa qai vaka na tamata o ni sega tu ni lewai ira, mai na gauna makawa, o ira era sega ni vakayacani ena yacamuni.

64

mo ni sea mada na lomalagi! ka lako sobu mai! me ra yavala e matamuni na veilunivanuaâ€œ me vaka na kama ni kau madu, sa bue kina na wai katakataâ€œ me kilai kina na yacamuni vei ira na nomuni meca, era na domobula na veimatanitu e matamuni! o ni cakava e so na ka e sega ni rawa ni vakamacalataki, keimami a sega ni raica, ni o ni lako sobu mai, e yavavala na veilunivanua e matamuni. e nai vakatekivu kei vuruvura, a sega ni rogoci ena daliga, se me laurai e mata e dua na kalou me tautauvata kei kemuni. ni o ni dau veivuke ena gauna o ni gadrevi kina. o ni dau sotava o koya e reki tiko ka kitaka na ka dodonu, ka dau vakananani ki na nomuni i valavala. o ni a cudruvi keimami ni keimami a valavala ca â€œ keimami sa sega ni cakava tale, ka keimami gadreva na veivakabulai. ia keimami sa vaka na ka sa sega ni savasava oi keimami kecega ka sa vaka nai sulu madra na neimami valavala dodonu, keimami malai vaka na drau ni kau, kei na neimami caka cala sa vaka na cagi, na kena vukaci tani. sa sega tale e dua me masuta na yacamuni, ka vakauqeti koya ga me tatakube vei keimuni; ni o ni sa vunia na matamuni vei keimami, ka vakaoti keimami vakadua ena vuku ni neimami caka cala. ia, oqo jiova, o ni sa tamai keimami; oi keimami na tete, oi kemuni na dautili kuro; keimami na mawe ni ligamuni. mo ni kua ni cudru vakalevu, i jiova, mo ni kua ni nanuma na neimami caka cala; mo ni raica ka kila madaâ€œni keimami sa nomuni tamata oi keimami kecega! a nomuni koro lelevu sa veitalasiga, o saioni sa veitalasiga, o jerusalemi sa lala tu. na neimami vale tabu rairai totoka, na vanua era dau laveti kemuni kina na neimami qase, sa vakamai ena buka waqa, kei na neimami yaya vakamareqeti sa vakarusai kece. o ni na vosoti keimami jiova ena vuku ni ka oqo? o ni na tarovi kemuni mai kina, se vakararawataki keimami vakalevu sara?

65

"sa qarai au mai o ira era a sega ni bau tarogi au, sa kunei au o ira era a sega ni vakasaqarai au. au a qai tukuna yani, 'oi au oqo,' vua e dua na matanitu ka sega ni vakatokai ena yacaqu. au a dodoka na ligaqu ena veisiga kina dua na mataqali tamata daulaidredre, ena nodra talairawarawa tikoga kina nodra vakasama mera sega kina ni muria na gaunisala vinaka; o ira na tamata oqo era vakacudru i tu ga e mataqu e veisiga; era cabora tu ga nodra i soro ena nodra vei teitei, kei na ka boi vinaka ena vatu buli ena qele; era dau dadedabe tu ga e maliwa ni bulubulu ka ra dau moce ena bogi ena vei qara vatu; ka ra qai kania tiko na viciko ni vuaka, na waibuta ni ka vakasisila sa sega tu ena nodra bilo; era tukuna, 'mo tiko ga mai ker, kakua ni volekati au mai, ni'u sa savasava cake vei kedaru!' sa curumi kubou cake ga na ucuqu ena buka waqa sa caudre tikoga e vei siga. "raica, sa

volai tu e mataqu, au na sega ni na tiko dei, me yacova ni'u e saumaá€io, au na sauma me tara sara ga nodra ka vakamareqetiá€ na nomudou caka cala, kei na caka cala i tamamudou," sa tukuna o jiova, "ena nodra cabora nai madrali boi vinaka ena ulunivanua ka vosa vakacacataki au ena delana, o koya oqo au na sauma kina nodra cacacaka e liu me tara nodra ka vakamareqeti." sa tukuna vakaoqo o jiova, "me vaka sa kune na waini vou ena i soso vua ni vaini, ka sa tukuna e dua, 'mo kakua ni vakacacana ni sa tu kina na ka ni veivakasaututaki,' au na kitaka vakakina ena vukudra na noqu tamata, me'u kakua ni vakacacani ira kecega. au na kauta mai e dua na kawa i jekope kei juta e dua o koya ena taukena na noqu ulunivanua; na noqu digitaki era na vakaiivotavota kina kei ira na noqu tamata, era na tiko kina. o seroni ena yaco me bai ni sipi, kei na buca i aikori ena nodra i vakavakacegu na bulumakau, vei ira na noqu tamata era dau qarai au. "ia oi kemudou sa biuti jiova, ka guilecava na noqu ulunivanua tabu, ka vakarautaka na teveli vei kata, ka vakacabora na yaqona vei meni. o koya oqo sa nomudou i lesileisi kina nai seleiwau; baleta ni'u kaci yani vei kemudou, dou qai sega ni ia va rogoca, ni'u vosa yani, dou qai vakavaravarai kemudou, ia dou qai cakava tiko na ka sa dukadukali e mataqu, ka digitaka na ka au sega ni taleitaka." o koya oqo sa tukuna na kalou o jiova: "raica, ena kana na noqu tamata, ia o iko o na viakana, raica, ena gunu na noqu tamata, ia o iko o na viagunu; raica ena marau na noqu tamata, ia o iko o na matamadau; raica, o ira noqu tamata era na sere ena yalo e marau, au o iko o na tagi e na yalo e bibi, kei na tagi lagalaga ena rarama ni yalo. mo biuti mai na yacamudou me ra dau rukaka o ira na noqu digitaki, ni na vakamatei iko na kalou o jiova, ka kaci ira tale nona tamata ena dua na yaca vou; o koya sa kalouvinaka e vuravura sa kalouvinaka talega ena mata ni kalou dina, o koya sa bubului e vuravura ena bubului talega ena mata ni kalou dina; baleta ni sa guilecavi na leqa sa oti ka sa yali vakadua e mataqu. "ka raica, au sa bulia na lomalagi vou kei na vuravura vou; na vuravura makawa ena sega ni nanumi tale. ia dou reki ka marau me sega ni mudu ena ka au sa bulia; ka raica, au bulia me dau reki o jerusalemi, kei ira vata tukuna na lewena. au na marau tiko mai jerusalemi, kei na nodra reki vata na noqu tamata, e sa na yali na domo ni tagi kei na tagi qoqolou. "ena sega ni dua na gone lailai se qai siga vica ga na nona bula me tikoi kea, se dua na qase me qase ca sara; ni o koya na gone ena mate ni sa yabaki dua na udolu, ia na tamata i valavala ca ni sa yacova na yabaki e dua na drau e sa na ka ni voraki vua. mera na tara vale ka tiko kina, me ra tea na veiloga ni vaini ka kania na vuana. me kua tale ni ra tara e dua nodra i tikotiko, me ra kua tale ni tea e dua na kau me ra kania; me vaka na balavu ni bula ni dua na kau ena vakakina nodra yabaki ni bula na noqu tamata, era na qai marautaka tiko na cacacaka ni ligadra. ena ka walega na nodra oca, se vakasucuma na gone me ka ni rarawa vei ira; ni kawa e vakalouvinakataka o jiova, kei ira na luvedra era na tiko vata ga. "ni sa yaco dina sara se bera ni ra masu mai, au sa rogo yani, ni ra qai tekivu me vosa mai, au sa rogoca oti tu. na wolifa kei na lami e rau na dovía vata na kedrau, na laione ena kania na taba ni sila me

vaka na bulumakau yadru, kei na gata ena dau kania na kuvu ni qele. era na sega ni veivakamavoataki se veivakamatei ena noqu veilunivanua tabu kecega," sa tukuna o jiova.

66

sa tukuna vakaoqo o jiova: "o lomalagi sa noqu i tikotiko vakaturaga, o vuravura sai tutu ni yavaqu. a vale cava dou na tara me noqu? kei na vanua cava me'u dau cegu kina? na ka kecega oqori sa cakava na liguqu, na ka kece oqori i tu dei," sa tukuna o jiova. "ia na tamata au sa na goleva me sa dau yalomalumlumu, ka voroki rawarawa na yalona, ka sa rerevaka na noqu vosa. "o koya sa vakamatea na bulumakau e rawa ni vakamatea talega na tamata; o koya e cabora e dua na lami, e rawa ni musuka talega na domo ni koli; o koya e cabora nai madrali, e vaka talega na babori ni dra ni vuaka; o koya e cabora na ka boi vinaka e vaka talega nona vosa vinakataka na matakau. ena nodra sa digitaka ga na nodra sala mera muria, na lomadra sa marautaka na nodra vakaloloma, "o au na digitaka beka na ka era sa oca walega kina, ka vakarerei ira ena ka era rerevaka; baleta ni'u kaci yani, sega ni dua e bau rogo, ni'u vosa yani era sogota na daligadra; ia era cakava ga na ka dukadukali e mataqu, ka digitaka na ka au sega ni taleitaka." dou rogoca na vosa i jiova, oi kemudou sa rerevaka na nona vosa; "o ira na wekamudou ka cati kemudou ka biuti kemudou tani ena vuku ni yacaqu, era sa tukuna, 'me vakarokorokotaki o jiova, ena rairai ga o koya mo dou reki kina,' ka ra na madua ga o ira." na domo ni mauwe mai na roko levu! kei na rorogo mai na vale ni soro! ni sa domo i jiova, nona sausaumi lesu tiko vei ira na kena meca! "ni se bera na nona taratara, sa vakasucu o koya, ka vakasucuma e dua na gone tagane, ni se bera ni yacovi koya mai na mosi. o cei sa bau rogoca e dua na ka vakaoqo? o cei sa raica na ka vakaoqo? o vuravura e sega ni vakasucu ga vakadua ena dua na siga? se sucu vata vakadua na lewei vuravura kece? ena gauna sa taratara kina o saioni, sa vakasucumi ira na luvena. me'u vakayacora beka na taratara ka sega ni vakayacora talega na vakasucu?" sa tukuna o jiova, "se me'u vakayacora beka na vakasucu ka qai sogota tale? " sa tukuna na nomu kalou. "dou reki vata kei jerusalemi, ka marautaki koya oi kemudou kece sa lomani koya, dou reki vakalevu vata kei koya, oi kemudou ka tagicaki koya; dou na vakani ka mamau ena loma ni lomaserena, o na vagunuvi ka vuabale ena vakavinavinaka, ni sa vakasinaiti iko na nona i ukuuku." ni sa tukuna vaka oqo o jiova: "raica, au na vakadrodroya vua na vakacegu me vaka na drodro ni uciwai, kei na nodra lagilagi na veimatanitu tani me vaka na drodro ni mata ni wai lalai, o na qai vakani tiko, ena qai keveti iko o koya o na qai tenei e duruna. me vaka na nona veivakamenemenei na tina ni gone, au na vakayacora talega vaka kina, dou na maroroi vaka talega kina mai jerusalemi." ni dou sa raica na ka oqo, me reki na yalomudou, ena qai tubu me kulabula mai na nomudou sui me vaka na co, ena kilai na ligai jiova vei ira nona tamata, na cudruvi vei ira na kena meca. raica, ena lako mai vaka na buka waqa o jiova kei na nona qiqi ni

valu e vaka na covu-laca, ena nona sausaumi lesu ena cudru katakata, kei na nona vosa e vaqavutaka na ka kecega. ena yameyame ni buka waqa kei nai selewau, ena ia kina na veilewai o jiova ena tamata kecega; e levu ena mate ena veivakamatei i jiova. "o ira era vakasavasavataki ira kei ira era ukutaki ira, ena nodra lakova na matakau ena loma ni teitei, era kania na viciiko ni vuaka, kei na ka vakasisila kei na kalavo, era na vakawabokotaki vata ga," sa tukuna o jiova. "au sa kila na nodra cakacaka kei na nodra vakanananu, ni'u na vakasoqoni ira vata na duivosavosa ni veimatanitu, me ra lako mai ka raica na noqui ukuuku. "au na biuta vei ira e dua nai vakatakilakila vei ira era dro au na talai ira kina veimatanitu: ki tasisi, kei puli, kei luti o ira na dau vakadretaka na dakaititi, ki tupali kei javana, ki na veijanuyanu yawa yani era se bera ni rogoca na kequi rogorogo, se raica noqu i serau. ia e ra na qai kacivaka yani noqu lagilagi ki na veimatanitu tani. "era na kauti ira mai na mata veiwekani me ra mai vakacaboi soro vei jiova na veivanua kecega, ena ose kei na qiqi ni valu na vatavata, ena meule kei na kameli, kina noqu ulunivanua tabu o jerusalemi," sa tukuna o jiova, "me vaka nodra kauta mai na luvai isireli nai yaya savasava kina vale i jiova. "au na lesia talega eso vei ira me bete kei na livai," sa tukuna o jiova. "me vaka na lomalagi vou kei na vuravura vou au na qai vakarautaka me tu e mataqu," sa tukuna o jiova, "ena tudei vakatalega kina na nomudou kawa kei na yacamudou. ena yaco mai na gauna mai na dua na vula vou kina dua tale na vula, mai na dua na siga ni vakacegegu kina dua tale na siga ni vakacegegu, era na dui lako mai na veimataqali tamata mera mai qaravi au." sa tukuna o jiova. "ni ra sa lako mai era na qai raica na yago ni tamata mate, o ira ka ra dau vakacudru i au. e sega ni vuca na yagodra, ka sega ni boko rawa na buka waqa ka caudre tiko vei ira, ni ra raica na tamata kecega, era na vakasisilataka."

na vosa i jeremaia na luvei ilikaia, e dua vei ira na bete era tiko mai anacoci e na vanua o penijamini, sa yaco kivua na vosa i jiova ena gauna i josaia na luve i emoni na tui juta, e nai ka tinikitolu ni yabaki ni nona lewa. a sa yaco talega ena gauna i jioiakimi na luve i josaia na tui juta, ka yacova ni sa oti nai ka tinikadua ni yabaki i setekaia na luvei josaia na tui juta, me yacova na siga sa kau vakabobula kina o jerusalemi ena i kalima ni vula. sa qai yaco vei au na vosa i jiova, ka vaka, "ni'u a bera ni buli iko ena kete au sa kilai iko; ni bera ni o sucu mai au sa vakatabui iko, ka lesi iko mo parofita ki na veimatanitu." au a qai tukuna, "isa, noqu turaga jiova! raica, au sa sega ni kila vosa, ni'u sa gone ga oi au." ia sa tukuna vei au o jiova: "mo kakua ni cavuta, 'au sa gone ga oi au,' ni o na lako vei ira kecega au sa talai iko kina, ia na ka kece talega au sa vakarota vei iko, mo na tukuna. mo kakua ni rerevaka na matadra, ni'u sa tiko vata kei iko me'u na vakabulai iko," sa tukuna o jiova. sa qai dodoka mai na ligana o jiova, ka tara na gusuqu, ka sa tukuna vei au o jiova: "raica, au sa tauca na noqu vosa ki na gusumu. raica, au sa lesi iko e na siga oqo ki na veivanua kei na veimatanitu, mo cavuta laivi, ka dreta sobu, mo vakarusu, ka talaraka, mo tara, ka tea." sa yaco tale vei au na vosa i jiova, ka vaka, "i jeremaia, na cava o sa raica?" au mani tukuna, "au sa raica e dua na taba ni amodi." sa qai tukuna vei au o jiova, "o sa raica vinaka: ni'u sa tu vakarau me'u vakayacora na noqu vosa." sa yaco tale me vakarua vei au na vosa i jiova, ka vaka, "na cava o sa raica?" au a qai tukuna, "au raica e dua na kuro sa buebue tu, ia sa qara tani yani mai na vualiku." sa qai tukuna vei au o jiova, "ena kacabote mai na vualiku e dua na ca kivei ira kecega na lewe ni vanua. raica mada! ni'u sa kacivi ira tiko na veivuvale kecega ni veimatanitu mai na vualiku, sa tukuna o jiova; 'era na lako mai, ka dui vakatura na nodra i cewacewa vakaturaga e na matamata-ni-koro mai jerusalemi, volekata na kena bai kecega e vakavolivolita, kei na veikoro kecega vaka-juta. au na tukuna na noqu lewa vei ira e na vuku ni nodra ca kecega, ni ra sa biuti au, ka vakama nai madrali boi vinaka ki na kalou tani, ka soro ki na cacakaka ni ligadra. 'o koya oqo mo qai vakarautaki iko ka tu cake, ka cavuta vei ira na ka kecega au sa vakarota vei iko. kakua ni o rere e matadra, de'u vakataqayataki iko e matadra. mo raica mada, au sa lesi iko e na siga oqo mo koro kaukauwa, ka mo duru kaukamea, ka bai varasa e na vanua taukoko - vei ira na tui juta, vei ira na kena turaga, vei ira na kena bete, kei ira na lewe ni vanua. era na veivala kei iko, ka ra na sega ni gumatua vei iko. ni'u sa tiko vata kei iko," sa tukuna o jiova, "me'u vakabulai iko."

sa yaco tale vei au na vosa i jiova, ka vaka, "mo la'ki kacivaca e na daliga i jerusalemi, ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo o jiova: 'au sa nanumi iko, na nomu yalololoma ni o a gone, na loloma ni nodaru veimusuki, ni o a muri au voli e na veikau, e na vanua sa sega ni tei. sa tabu o isireli me nei jiova, nai sevu ni

nona vuata; o ira kece sa vakacacani koya, era na cala; na ca ga ena yacovi ira," sa tukuna o jiova." dou ro-goca na vosa i jiova, na mataqali i jekope kei na veivuvale kecega ni mataqali i isireli. sa tukuna vakaoqo o jiova: "na cala cava era a kunea na tamamudou vei au, me ra lako vakayawa tani kina vei au, ka muria na matakau, ka ra dausoro kina ki na matakau? era sa sega talega ni tukuna, 'e vei o jiova, o koya ka kauti keda cake mai na vanua o ijipita, ka tuberi keda e loma ni veikau, e na vanua liwa lala ka sukusukura, na vanua ni dauisiga kei na yaloyalo ni mate, na vanua sa sega e dua e lakova, ka sega na tamata e tiko kina?" au a kauti kemudou mai ki na vanua sautu, mo dou kania na vuana kei na kena ka vinaka. ia ni dou sa curu kina, dou sa vakadukadukalitaka na noqu vanua, kei na no-qu votavota me ka vakasisila. era sa sega ni tukuna na bete, 'e vei o jiova? kei ira talega na vu-ni-vunau era sa sega ni kilai au; o ira nai liuliu era sa cala vei au; o ira talega na parofita era sa parofisai e na vukui peali, ka muria na ka sa sega ni yaga. "o koya oqo au na ia kina na veilewai kei kemudou," sa tukuna o jiova, "kei ira talega na luvudra na luvemudou au na ia na veilewai. dou lako mada yani ki na veibaravi mai saipurusu, ka raica; talatala ki kitari, ka nanuma deivaki, ka raica se dua kina na ka vakaoqo. sa dua li na vanua me vakaisosomitaka na nona kalou, ena ka sa sega ni kalou? ia o ira na noqu tamata era sa vakaisosomitaki koya na nodra i ukuuku ena ka sa sega ni yaga. dou kidacala, na lomalagi, ena ka oqo, ka domobula; dou dravudravua mai," sa tukuna o jiova. "ni sa rua na ka ca era sa cakava na noqu tamata: era sa biuti au, na mata-ni-wai bula, ka ra sa taya me nodra na saqa â€" na saqa kavoro ka sa lu tikotikoga. "o isireli beka na bobula? se a sucu bobula beka o koya? na cava sa qai vakacacani kina? na luve ni laioni era sa kurauti koya, ka tabalaka na domodra; era sa vakalalataka na nona vanua; na nona veikoro sa kama, sa sega e tiko kina. o ira talega na lewe i nofi kei tapanesi era sa vorolaka na buradelamu. o a sega li ni vakayacora vei iko oqo, ni o sa biuti jiova na nomu kalou, ni a tuberi iko voli e na sala? ia oqo, na cava mo via lako kina ki ijipita, mo gunuva na wai ni siori? se cava mo via lako kina ki asiria, mo gunuva na wai ni uciwai? ena kemu kuita na nomu ca, ia na nomu vuki tani ena vunau iko; mo kila ga ka raica ni sa ka ca gaga ni o sa biuti jiova na nomu kalou, ni sa sega ni tu vei iko na rerevaki au," sa tukuna na turaga o jiova ni lewe vuqa. "ka'u a musuka mai liu na kemui vua, ka drutia na kemui vau; ia o a tukuna, 'au na sega ni talaidredre; ia e na ulu-ni-koro cecere kecega kei na ruku ni kau bulabula kecega o sa lako sese kina, ka ia na daugagane. e dina ni'u a tei iko mo vaini vakaturaga, mo sore ni kau bulabula. e vakaeevi ni o sa qai vuki e mataqu moitei ca ni vaini tani? ia kevaka o sa savai iko e na lase, ka vakalevu-taka vei iko na sovu, sa volai tu ga e mataqu na nomu caka cala," sa tukuna na turaga o jiova. "o sa tukuna vakacava, 'au sa sega ni vaeleqelewataki, au sa sega ni muri peali? mo raica na nomu valavala e na buca, kila mada na ka o sa cakava: na kameli totolo o iko sa vereverea na kenai lakolako, kei na asa kila sa daulasa mai veikau, sa boiboica na cagi ni sa gagano voli; ni sa via veimoceri, o cei me vakalesui koya tani? o ira kece era qarai koya, era na sega ni via oca wale; ena

kena vula, era na qai kunei koya. me kua mada ni sega ni vakaivava na yavam; ka tarova na nomui tilotilo, mo kakua ni viagunu. ia o a tukuna, sa sega vei au nai nuinui. sega! ni'u a lomani ira na kai tani, ka'u na muri ira ga.' me vaka sa madua na daubutako ni sa kune, sa madua vakakina na mataqali i isireli; o ira kei na nodra tui, kei na nodra taraga, kei na nodra bete, kei na nodra parofita, ni ra tukuna ki na kau, 'o iko na tamaqu,' ki na vatutalega, 'o iko o a vakasucumi au,' ka ni ra sa vakanadaku vei au, ka sega ni vakanamata mai. ia e na gauna ni nodra rarawa era na tukuna, 'mo ni tucake mai, ka vakabulai keimami.' ia sa e vei o ira na nomu kalou o sa cakava me yaga vei iko? me ra tucake mai, kevaka era sa vakabulai iko rawa e na gauna ni nomu rarawa; na nomu kalou, o iko juta sa tautauvata na kedra i wiliwili kei na nomu veikoro. "na cava dou na mai tukuna vei au? oi kemudou kecega dou sa vuki tani vei au," sa tukuna o jiova. "sa ka walega na noqu cudruvi ira na luvemudou; era sega ni ciqoma nai vakavuvuli. na nomudoui seleiwau sa kani ira na nomudou parofita me vaka na laione e dauveivakamatei. "kemudou nai tabatamata, dou kila mada na vosa i jiova. au a vaka beka na veikau e isireli; se na vanua butobuto loaloe? a cava era sa tukuna kina na noqu tamata, 'keimami sa veitalia ga; keimami na sega ni lako tale vei iko?' me guilecava li na goneyalewa na nona ka ni ukuuku, se na yalewa sa qai vakawati na nonai sulu ni vakawati? ia na noqu tamata era sa guilecavi au ka bogi vuqa sa sega ni wili rawa. "a cava o sa ia kina nai valavala vakaveiwedeve mo kere ka ni loloma kina? o koya oqo o sa vakavulica na nomu sala vei ira na yalewa ca. sa kune talega e na bui ni nomui sulu na dra ni yalodra era sa sega ni cala ka ra dravudravau: sa sega ni'u kunea ena noqu qara vuni, ia sa tu ga vei ira kecega oqo. ia o sa tukuna, e na vuku ni'u sa sega ni cala, ena suka tani ga vei au na nona cudru. raica, au na ia na veilewai kei iko, ka ni o sa tukuna, 'au sa sega ni valavala ca.' a cava o sa daulako voli kina e veivanua mo veisautaka na nomu sala? o na madu-ataki jijipta talega, me vaka o sa maduataki asiria. io, o na lako tani mai vei koya, ka na toka na ligamu ki ulumu; ni sa biuti ira o sa vakararavi kina o jiova, ia o na sega ni tamata yaco ena vukudra.

3

"sa kainaki, 'kevaka e dua na tagane sa biuta na watina, ka sa lako tani vua, ka sa yaco me nona na tagane tani, me na lesu tale beka vua o koya na tagane? ena sega beka ni sa dukadukali sara vakalevu na vanua o ya?' ia o sa veimoceri kei ira e lewe vuqa o sa domona; ia oqo mo lesu ga mai vei au," sa tukuna o jiova. "mo tacake ka rai ki na veiyasana cecere sa lala, ka raica, se dua na tikina dou a sega ni veimoceri kina? e na gau-ni-sala o a waraki ira me vaka na kai arepea mai na veikau; ia o sa vakadukadukalitaka na vanua e na nomu dautagane kei na nomu ca, sa bureitaki kina na uca, ka sa sega kina na uca taumuri. ia na yadremu sa vaka na yadrena na yalewa dautagane; o sa bese ni madua. o na sega beka ni tagici au me tekivu mai na siga oqo, ka vaka, 'na tamaqu, sai kemuni sa tuberai au ni'u a gone?' ena waqa tiko beka na nona cudru ka sega ni mudu? ena maroroya tu beka o koya me ya-

cova nai otioti?' raica, o sa vosataka ka cakava talega na ka ca, me vaka o sa rawata." na kaci ki na veivutuni a sa tukuna vei au o jiova e na gauna i josaija na tui, "o sa raica li na ka sa cakava o isireli na dauvuki? sa lako o koya ki na ulu-ni-vanua kecega kei na ruku ni kau bulabula kecega, ka sa ia kina na dautagane. "ka'u a tukuna, ni sa cakava oti na ka kecega oqori, mo lesu mai vei au.' ia sa sega ni lesu mai. ka sa raica o juta na tacina daulawaki. "au sa qai raica na veikau oqo ni o isireli na dauvuki sa cakava na veidauci, au a biuti koya tani ka solia vua na i vola ni veibi; ia sa sega ni rere kina na tacina daulawaki o juta, ia sa lako o koya ka ia talega na dautagane. "a sa yaco, e na vuku ni sa vakailoa na nona dautagane, sa vakadukadukalitaka kina na vanua, ka sa ia na dautagane kei na vatutalega na kau. "ia e na ka kece talega oqo sa sega ni lesu kina vei au na tacina daulawaki o juta e na vu ni yalona, ia sa ka vakailasu ga," sa tukuna o jiova. a sa tukuna vei au o jiova, "sa vakatakila o isireli na dauvuki ni sa yalododonu cake vei juta na daulawaki. "mo la'ki tukuna na vosa oqo vaka ki na vualiku, ka vaka, 'dou lesu mai, na isireli sa dauvuki,' sa tukuna o jiova; 'au na qai sega ni vakatauca na noqu cudru vei kemudou. ni'u sa yalololoma,' sa tukuna o jiova; 'au na sega ni cudru tikoga me sega ni mudu. mo vakatusa ga na nomu caka cala, ni o sa talaidredre kina vei jiova na nomu kalou, ka sa veibiuyaka na nomu dodomo vei ira na kalou tani e na ruku ni kau bulabula kecega, ka dou a sega ni vakarorogo ki na domoqu,' sa tukuna o jiova. "dou lesu mai, na gone dauvuki," sa tukuna o jiova; 'ni'u sa veiwatini kei kemudou. au na qai kauti kemudou, e dua mai na dua na koro, ka rua mai na dua vuvala, ka'u na kauti kemudou mai ki saioni. "au na solia vei kemudou nai vakatawa sa vinaka ki na yaloku, era na vakani kemudou ena kila ka kei na yalomatua. "ia ena yaco, ni dou sa vakaluvuni ka tubu me lewe levu e na vanua e na gauna o ya," sa tukuna o jiova, "ni ra na sega ni tukuna tale, 'na kato ni veiyalayalati i jiova.' ena sega tale ni lako mai na nodra vakasama, se mera nanuma tale, se ra sikova tale, se me na caka tale. "e na gauna o ya era na vakatoki jerusalemi mei tikotiko vakaturaga i jiova, ka ra na soqoni vata kina na lewe ni veimatanitu kecega, ki na yaca i jiova, ki jerusalemi. era na sega ni muria tale na lewa ca ni yalodra. "e na gauna o ya e rau na lako vata na mataqali i juta kei na mataqali i isireli, ka ra na lako vata mai na vanua mai na vualiku ki na vanua au a solia vei ira na nomudou qase me ra taukena. "ia au a tukuna, 'au na vakatikori iko vata vakavei kei ira na luvuku, ka solia vei iko na vanua sa vinakati sara, na nodra i votavota vinaka na lewe vuqa ni veimatanitu?' "ka'u a vaka: 'o na kacivi au, 'kemuni na tamaqu,' ka o na sega ni vuki tani vei au.' e dina, me vaka na yalewa sa biuta tani vakaca na watina, dou sa biuti au vakaca vaka talega kina, oi kemudou na mataqali i isireli," sa tukuna o jiova. e dua na domo sa rogo e na veiyasana cecere, na nodra tagi kei na nodra vakamamasu na isireli: ni ra sa vakavevetaka na nodra sala, ka ra sa guilecavi jiova na nodra kalou. "dou lesu mai, na gone sa dauvuki, ka'u na buluta na nomudou dauvuki." mo ni raica, keimami sa lako mai vei kemuni; ni sai kemuni o jiova na neimami kalou. e dina sa ka lasu na veiyasana cecere, na ulunivanua e vuqa; e dina

sa mai vei jiova na neimami kalou na neimami bula na isireli. ia na veivakamaduatiki sa kania na nodra oca na neimami qase mai na gauna keimami a cauravou kinaâ€œkei na nodra qele ni sipi kei na nodra qele ni bulumakau, na luvedra tagane kei na luvedra yalewa. keimami sa tiko sobu e na neimami madua, ka sa luvuci keimami na kidroa: ni keimami sai valavala ca vei jiova na neimami kalou, oi keimami kei ira na neimami qase, mai na gauna keimami a cauravou kina ka yacova na siga oqo, ka sega ni vakarorogo ki na domo i jiova na neimami kalou."

4

"kevaka o na lesu mai, na isireli," sa tukuna o jiova. "mo lesu mai vei au: ia kevaka o na biuta tani na nomu ka vakasasila e mataqu, o na qai sega ni lako tani. ia o na ia na bubului ka vaka, 'sa bula o jiova,' ena lomadinā, ena lewa dodonu, kei na yalododonu; era na vosavakalouvinakataki ira vakai ira vei koya na veivanua, ia o koya talega era na vakalagilagi," ni sa tukuna vakaoqo o jiova vei ira na juta kei jerusalemi, "dou kukita na nomudou qalau, ia dou kakua ni kaburaka na sila ki na veivavotovotoa. dou cilivi kemudou mo dou nei jiova, ka kauta tani na vuso ni yalomu-dou, oi kemudou na kai juta kei na lewe i jerusalemi: de lako yani me vaka na bukawaqa na noqu cudru, ka waqa me sega e dua e bokoca rawa, e na vuku ni kena ca ni nomudoui valavala." dou tukuna mai juta, ka vakarogorogoya mai jerusalemi; ka vaka, "dou uvuca na davui ena vanua; dou kaci yani, 'dou soqoni vata,' ka tukuna, 'dou soqoni vata mai, me da la'ki curuma na veikoro vakabai.' dou vakarewataka na kuila vaka ki saioni. dou dro! kakua ni berabera! ni'u na kauta mai na vualiku na ka ca kei na veivakarusa'i levu." sa lako cake mai na kena veikau e dua na laioni, io sa lako tu mai o koya sa dauvakacacana na veimataniitu. sa lako yani mai na nona yasana me vakalalataka na nomu vanua. na nomu koro ena vakalalataki, me sega e dua e tiko kina. e na vuku ni ka oqo, dou vauci kemudou e nai sulu taga, dou tagi ka qoqolou. ni sa sega ni suka tani vei keda na cudru waqawaqa i jiova. "ia e na yaco e na siga o ya," sa tukuna o jiova. "ena waicala na yalona na tui, kei na yalodra na turaga; a ra na kidacala o ira na bete, ia na parofita era na kidroa." au a qai tukuna, "ulei, na turaga o jiova! e dina o ni sa vakacalai ira vakalevu na tamata oqo, kei jerusalemi, ni o i tukuna, 'dou na tiko vakacegu,' ia ka sa lau ki na vu ni yalodra nai seleiwau." e na gauna o ya ena tukuni vei ira na tamata oqo, kei jerusalemi, "e dua na cagi todra sa liwa mai na veitiki cecere ni veikau, vaka kivua na luvena yalewa na noqu tamata oka sega me iriva na sila se vakasavasavataka o e dua na cagi sa kaukauwa cake vei ira oqo e na lako mai vei au; ia oqo au na qai tukuna talega na lewa e baleti ira." "raica, ena lako cake mai o koya me vaka na o, ka vaka na covulaca na nona qiqi-ni-valu. sa totolo na nona ose ka bera na ikeli. ulei oi keda! ni da sa vakarusai!" mo vuya tani na ca mai na lomamu, jerusalemi, mo bula kina. na cava na kena dede me tiko e lomamu na nanuma ca? sa dua na domo sa tukutuku mai tani, a sa vakarogoya na ka rarawa mai na veilunivanua o ifereimi: "mo dou tukuna vei ira na veimataniitu, io, vakaro-

goya ki jerusalemi, ni ra sa lako mai nai valu vakatawa mai na vanua vakayawa, ka ra na bolebole ki na vei koro vaka-juta. me vakataki ira nai vakatawa ni teitei era na viribaiti koya vakakina, ni sa vuki tani vei au o koya," sa tukuna o jiova. "na nomui valavala kei na nomu cakacaka sa vakayacora na ka oqo vei iko. oqo na nomu caka ca ga, ka sa gaga sara, ka sa lau sara kina vu ni yalomu." na yaloqu, na yaloqu! sa sautaribariba na vuni lomaqu; sa kudrukudru na utoqu au sa sega ni galu rawa, ni o sa rogoca, na yaloqu, na rorogo ni davui, na kaila ni valu. sa kacivaki na vei vakarusai sa tarava na veivakarusa'i, ni sa vakacacani na vanua taucoko. sa vakacacani vakasauri na noqu vale laca, ka vakidacala na noqui lati. na cava na kena dede mevu raica tiko na kuila, ka rogoca tiko na rorogo ni davui? "ni ra sa lialia na noqu tamata, era sa sega ni kilai au, era sa gone yalowai, ka sa sega vei ira na yalomatua. era sa vuku ni kitaka nai valavala ca, ia mera caka vinaka era sa sega ni kila." au a raici vuravura, ka raica sa sega ni vakarautaki, ka sa lala tu; kei na lomalagi, sa sega tu na kena rarama au a raica na veilulu â€œni-vanua, ka raica era sa sautaninini, kei na veidelana sa veitosoyaki vaka ka vaka. au a vakararai, e dina ni sa sega na tamata, ka sa dro na manumanu vuka kecega. au a vakararai, e dina sa lekutu na veiwere bulabula, ia na kena vei koro kecega sa basuraki sobu ena matai jiova, e na nona cudru waqawaqa. ni sa tukuna vaka oqo o jiova: "e na lala na vanua taucoko; ia au na sega ni vakaotia sara. ena vuku ni ka oqo ena yasovaka o vuravura, ka na loaloa mai na lomalagi ecake, baleta ni'u a tukuna, oqo na noqui naki ka'u na sega tale ni veivutunitaka, au na sega talega ni suka tani mai kina. ena dro na lewe ni koro taucoko mai na domodra era vodo ose ira era vaka dakai. era na lako ki loma ni veikau, ka kaba cake e na veivatu. ena biu na vei koro kecega, ka na sega ni dua na tamata me tiko kina. "ia ni o sa vakacacani, na cava o na cakava? kevaka o sa vakaisulutaki iko e nai sulu kulakula, kevaka o sa ukutaki iko e nai ukuuku koula, kevaka o na boroya na matamu, ena sega ni yaga na nomu vaka-matavinakataki iko; o ira na nomui tau era na beci iko; era na qara mera vakamatei iko. "ni'u sa rogoca e dua na domo sa vaka na domo ni yalewa sa taratara, na rarawa i koya sa vakasucuma na nona ulumatua, na domo ni goneyalewa ni saioni ni sa tagicaki koya ga; sa dodoka na ligana, ka tukuna, 'ulei oi au oqo! ni sa luvu na yaloqu e na vukudra na daulaba!'

5

"dou veiciciyaki e na sala ni koro o jerusalemi, ka raica mada, ka kila, ka vakasagara ena kena saqata, se dou sa kunea rawa e dua na tamata, se dua sa ia na lewa dodonu, se golewa na ka dina; ka'u na qai sega ni cudruva. ia ke ra sa tukuna, 'sa bula o jiova,' e dina ni ra sa bubului vakailasu ga." kemuni jiova, sa sega beka ni qara ki na ka dina na matamuni? o ni sa cudruvi ira, ka ra sega ni bau rarawa; o ni sa vakarusai ira, ia era sa bese ni muria nai vakavuvuli. era sa vaqaqataka na matadra ka sa malumalumu na vatu; era sa bese ni lesu mai. au a qai tukuna, "e dina ni ra sa tamata dravudravuva. era sa sesewa, ni ra sa sega ni kila na sala i jiova, se na lewa ni nodra kalou. au

na lako mada ki vei ira na turaga ka vosa vei ira, ni ra sa kila na sala i jiova, na lewa ni nodra kalou." ia o ira talega oqo era sa musuka vata nai vua ka drutia nai vau. o koya oqo ena vakamatei ira e dua na laioni mai veikau, na wolifa ni lekutu ena vakacacani ira; e dua na lepate ena yadrava na nodra vei koro. o ira kecega era sa lako ki nai bili era na basuraki, ni sa ka levu na nodra talaidredre; ka sa tubu tiko na nodra dauvuki. "me'u na sega ni cudruvi iko vakacava e na vuku ni ka oqo? na luvemu era sa biuti au ka ra sa bubului vei ira sa sega ni kalou. ni'u a vakani ira mera mamau sara, era sa qai ia na dauyalewa ka ra soqoni vakalewe levu ena vale ni yalewa dautagane. era sa vaka na ose sa vakani vinaka, era dou garova na wati ni kai nona. me'u sega beka ni sauma na veikao oqo?" sa tukuna o jiova. "ka'u na sega li ni cudruvi ira na matanitu sa vakaoqo?" dou kaba cake ki na kena bai, ka ia na veivakarusa, ia mo dou kakua ga ni vakaoitia sara. muduka tani na tabana, ni ra sa sega ni nei jiova. sa cakacaka vakailasu sara vei au na mataqali i isireli kei na mataqali i juta," sa tukuna o jiova. era sa lasutaki jiova, ka tukuna, "e sega ni o koya. ena sega ni yacovi keda e dua na ca se meda na raica nai seleiwau se na viakana. ia o ira na parofita era sa yaco me cagi, ni sa sega ni tiko vei ira na vosa. sa na caka ga vei iratou me vaka na ka oqo." o koya sa tukuna kina o jiova na kalou ni lewe vuqa: "baleta ni dou sa cavuta na vosa oqo, raica, au na cakava na noqu vosa ena gusumu me bukawaqa, kei na tamata oqo mera buka, ka me na kani ira. raica, au na kauta mai vei kemudou e dua na matanitu mai na vanua yawa, io na mataqali i isireli," sa tukuna o jiova. "sa dua na matanitu kaukauwa, sa matanitu makawa, na matanitu o sa sega ni kila na nodra vosa, se o sa sega talega ni kila na ka era tukuna. na nodra taga ni gasau sa vaka nai bulubulu sa dola tu, era sa tamata qaqa kecega. era na kania na lewe ni nomu vei were, kei na nomu madrai, na kedra na luvemu tagane kei na luvemu yalewa. era na kania na nomu qele ni sipi kei na nomu qele ni bulumakau; era na kania na nomu vaini kei na nomu lolo; era na samuta sara ena i seleiwau na nomu veikoro sa vakabai o a vakararavi kina. "ia ena veisiga o ya," sa tukuna o jiova, "au na sega ni vakaoti kemudou sara vakadua. "ia ena yaco, ni dou na tukuna, 'na cava sa cakava kina na ka kece oqo vei keda o jiova na noda kalou?' mo qai tukuna vei ira, 'me vaka ni dou sa biuti au, ka qarava na kalou tani ena nomu dou vanua, dou na qarava vakakina na kai tani ena vanua sa sega ni nomudou.' dou tukuna na ka oqo vei ira na mataqali i jekope, ka vakarogoya mai juta, ka vaka, 'dou ro-goca mada na ka oqo, oi kemudou na tamata lialia, ni sega na vuku, o cei sa vaka matana ka sega ni rai, se vakadaligana ka sega ni rogo: dou sa sega beka ni rerevaki au?' sa tukuna o jiova; 'dou na sega beka ni sautaninini e mataqu, oi au ka'u sa biuta na nuku mai matasawa me yalana na wasawasa, e na lewa e sega ni mudu ena sega ni sivia na waitui? e dina ga ni na veitubuyaki na ua, ia ena sega ga ni gumutua rawa; e dina ni na vadugu na ua, era na sega ni lako sivia. ia na tamata oqo era sa yalo dauvuki ka dautalaidredre; era sa vuki ka lako tani. era sa sega ni tukuna e lo-madra, 'me da rerevaki jiova mada na noda kalou, o koya sa solia mai na uca, na uca taumada kei na uca

taumuri, e na kena gauna. o koya sa lesia na gauna ni tatamusuki ka vakadeitaka vei keda." na nomudou caka cala sa vakadaroya na veikao oqo, ia na nomu-dou valavala ca sa tarova na ka vinaka mai vei kemudou. 'ni sa kune vei ira na noqu tamata na tamata ca eso; era sa lawa koto, me vakatiki koya sa daubiri dai; era sa birika na dai; era sa corita na tamata. me vaka na susu sa oso e na manumanu vuka, sa vakakina na nodra veivale sa sinai e nai lawaki. o koya era sa yaco kina me levu, ka vutuniyau mai. era sa yago vinaka mai, era sa lumilumisa; io, era sa uasivi ira na tani e nai valavala ca; era sa sega ni masuta na lewa dodonu, na ka e tagi kina na luveniiali; e dina era sa tamata yaco, ia na nodra dodonu na dravudravua era sa sega ni valataka. me'u sega beka ni sauma na veikao oqo?" sa tukuna o jiova: 'ia me'u sega beka ni cudruvi ira na matanitu sa vakaoqo?' "e dua na ka vakidacala ka velavela sa caka e na vanua oqo: o iratou na parofita e ratou sa parofisai vakailasu, o ira na bete era sa lewa ena nodra kaukauwa ga; ia o ira na noqu tamata era sa vinakata me vakakina. ia na cava dou na qai cakava ni sa oti oqori?

6

"oi kemudou na penijamini, dou soqoni vata ka dro mai na loma i jerusalemi! dou uvuca na davui mai tikoa, ka dou vakaduria na bukawaqa mei vakatak-ilakila mai peci-akarimi; ni sa dua na ca sa rairai mai na vualiku, ka dua na veivakarusa levu. au sa vakatauvatani koya na goneyalewa ni saioni kei na dua na yalewa matavinaka ka tabusiga. o ira nai vakatawa kei na nodra qele ni sipi era na lako vua. era na mai birika vakavolivoliti koya na nodra vale laca. era na dui kana yadua e nona tikina." dou vakarau i valu vua; dou tu, meda lako cake e na siga levu. ulei oi keda! ni sa kala na siga, ni sa balavu mai na yaloyalo ni yakavi. dou tu cake, me da lako e na bogi, ka meda vakarusu na nona veivale vakaturaga." sa vakaoqo na vosa i jiova ni lewe vuqa, "dou taya sobu na kau, ka viri suva kei jerusalemi. oqo na koro me cudruvi. sa caka e loma ni koro nai valavala vakausaurara. me vaka sa vakadavea na kena wai e dua na mataniwai, sa vakadavea vakakina o koya na nona ca. nai valavala kaukauwa kei na veivakacacani sa daurogo kina. sa tiko ga e mataqu na mate kei na vue. mo vakavulici mada, jerusalemi, de lako tani vei iko na yaloqu; de'u vakalalataki iko mo vanua e sega ni sega." sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, "era na vetia sara na kena vo ni isireli me vaka sa veti na vua ni vaini; mo vakalesuya tale na ligamu ki na tabana me vaka na dauveti vua ni vaini." me'u vosa vei cei, ka solia nai vakaro, me rawa ni ra rogoca? e dina na daligadra sa sega tu ni cilivi, ka ra sega ni rogoca rawa. raica, na vosa i jiova sai tukutuku ca vei ira; era sa sega ni vinakata. ia oqo au sa sinai e na cudru i jiova. au sa oca ni vosota. "au na sova yani vei ira na gone e taudaku, kei na nodra i soqosoqo na cauravou; ni na tauri vata na tagane kei na watina, na qase kei koya sa dede na nona bula. ia ena soli vei ira na tani na nodra veivale, na nodra veiwere kei na watidra; ni'u na dodoka na ligaqu vei ira na lewe ni vanua," sa tukuna o jiova. "ni ra sa daukocokoko kecega o ira

na tamata wale kei ira na turaga; ka ra sa cakacaka vakailasu kecega na parofita ka yacovi ira talega na bete. era sa vakaceguya talega vakatikina na nodra mavoa na noqu tamata, ni ra tukuna, 'dou vakacegu, dou vakacegu!' ni sa sega na vakacegu. era sa madua beka ni ra sa kitaka na ka vakasisila? sega! era sega sara ga ni madua vakalailai; se me ra bau kila na mata madua. o koya oqo era na bale vata kina kei ira na sa bale; ena gauna au na cudruvi ira kina era na vakabaleli sobu," sa tukuna o jiova. sa tukuna vakaoqo o jiova, "dou tu e na sala ka vakararai, ka taroga nai lakolako makawa, se sa e vei na sala vinaka, ia dou lako ga kina, dou na kunea kina na vakacegu ni yalomudou. a ra sa tukuna, 'keimami na sega ni lako kina.' au a lesia talega eso me nomudou vakatawa, ka tukuna, 'dou vakarorogo ki na rorogo ni davui.' a ra sa tukuna, 'keimami na sega ni vakarorogo.' o koya oqo dou rogoca kina, na veivanua, ka kila, oi kemudou nai soqosoqo, na ka sa tu vei ira. rogoca mada, na vuravura: raica, au na vakayacora na ca vei ira na tamata oqo, io na vua ni nodra nanuma, ni ra sa sega ni rogoca na noqu vosa, se na noqui vunau; era sa biuta ga. na cava na betena vei au ni sa kau mai na ka boi vinaka mai sipa, kei na dovu kamica mai na vanua vakayawa? na nomudou soro kama sa sega ni donu, kei na nomudou madrali sa sega ni kamikamica vei au." o koya sa tukuna kina o jiova, "raica, au sa tauca vei ira na tamata oqo na ka me ra toqi kina, ka ra na bale vata kina na qase kei na luvedra; na tamata kei na wekana e rau na rusa." sa tukuna vakaoqo o jiova, "raica, e dua na mataqali sa lako mai na vanua mai na vualiku, ia e dua na matanitu levu ena vakatari mai nai yalayala kei vuravura. era na lukuta na dakai kei na moto; era na yalokaukauwa, ka sega ni kila na loloma; na domodra ena vadugu me vaka na wasawasa; era sa vodo ose, me vaka na tamata i valu ni ra sa tuva i valu kivei iko, isa na goneyalewa ni saioni." keitou sa rogoca na kenai rogorogo; sa malumalumu mai na liga i keitou. sa tauvi keitou na rarawa, kei na yaluma me vaka na yalewa sa taratara. kakua ni o lako yani ki na were, se lakova na gau-ni-sala; e na vuku ni seleiwai ni meca, na rere sa tu e na veiyasana. isa na luvena yalewa na noqu tamata, vauci iko e nai sulu taga, ka qiqi e na dravusa! mo tagi me vaka ena vukuna na luvenu tagane e dua banga, na tagi rarawa sara; ni na vakidacala na nona lako mai vei keda na dauvakacaca. "au sa lesi iko mo vale cecere ena kedra maliwa na noqu tamata, mo vale kaukauwa, mo kila ka vakatovolea kina na nodra i valavala. era sa tamata vakaduideleti, era daulako voli me ra kakase ka vakaucaca. era sa varasa ka kaukamea, era sa dauvakacaca kecega; sa irivi vakaukauwa na bukawaqa, sa kama e na bukawaqa na uma; sa sega ni yaga na nona cakacaka na dauvakariri siliva, ni sa sega ni takivi tani na tamata ca. na tamata e na vakatokai ira me siliva biu tani, ni sa biuti ira o jiova."

7

na vosa sa yaco vei jeremaia mai vei jiova, ka vaka, "mo tu e na matamata-ni-koro ni vale i jiova, ka tukuna na vosa oqo, ka vaka, 'dou rogoca na vosa i jiova, na juta kecega sa curu ki na matamata-ni-koro

oqo me soro vei jiova!" sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli, "dou veisautaka na nomudou i lakolako kei na nomudou cakacaka, au na qai lesia mo dou tiko ga e na yasana oqo. "dou kakua ni vakararavi ki na vosa lasu, ni tukuna, 'na vale tabu i jiova, na vale tabu i jiova, na vale tabu i jiova kecega oqo.' "ia kevaka dou sa vakavinakataka sara na nomudou i lakolako kei na nomudou cakacaka; kevaka dou sa ia na lewa dodonu e na vukudra na tamata kei na kai nona, "kevaka dou sa sega ni vakasaurataka na vulagi, kei na luveniylai, kei na yada ka sega ni vakadavea na dra e sega ni cala e na yasana oqo, se muria na kalou tani mo dou mavoa kina, "au na qai lewa mo dou tiko ga e na yasana oqo, ena vanua au sa solia vei ira na nomudou qase me sega ni mudu. "raica, dou sa vakararavi ki na vosa lasu sa sega ni yaga. "mo dou butako li, laba, veidauci, bubului vakailasu, vakama na ka boi vinaka vei peali, ka muria na kalou tani dou sa sega ni kila, "ka qai lako mai ka tu e mataqu e na vale oqo, sa vakatokai e na yacagu, ka tukuna, 'keimami sa vakalagataka me cakava na ka vakasisila kece oqo?' "na vale beka oqo, o koya sa vakatokai e na yacagu, sa qai vuki beka me qara ni daubutake e matamudou? io, oi au mada ga, au sa raica ni sa vakakina," sa tukuna o jiova. "ia dou lako mada ki na noqu tikina sa tiko mai sailo, na tikina ka'u a vakatiora kina e liu na yacagu, ka raica na ka au a cakava kina e na vuku ni nodra ca na noqu tamata na isireli. "ia oqo, baleta ni dou sa cakava na cakacaka kecega oqo," sa tukuna o jiova, "ka'u a vosa vei kemudou, au sou ena mataka ka vosavosa tiko, dou a sega ga ni goleva; ia au a kaci yani, dou a sega ni rogo mai, "ia oqo au na cakava ki na vale oqo, o koya sa vakatokai e na yacagu, o koya dou sa vakararavi kina, io ki na yasana oqo ka'u a solia vei kemudou kei ira na noqu qase, me vaka au a cakava ki sailo. "ka'u na biuti kemudou tani mai mataqu, me vaka na noqu a biuti ira tani na tacimudou â€" na kawa kecega i ifereimi. "ia mo kakua ni masulaki ira na tamata oqo, se laveta cake na tagi ni masu ena vukudra, se masulaki mai vei au; ni'u na sega ni rogoci iko. "o sa sega beka ni raica na ka era cakava ena veikoro vaka-juta kei na veisalatuni koro o jerusalemi? "na gone era ca buka, na tamadra era vakawaqaca na buka, kei na tinadra era natuka na madrali, ka vavia na kena keke na ranadi ni lomalagi; ka ra sova nai soro laugunu vei ira na kalou tani, mera vakauqetiti au me'u cudru. "era sa vakauqetiti au li me'u cudru" sa taroga o jiova, "era sa sega li ni vakauqetiti ira vakatiki ira, me kune madua kina na matadra?" o koya sa tukuna kina na taroga o jiova: "raica, na noqu cudru kei na noqu cudru waqawaqa ena sova yani kina yasana oqo â€" ki na tamata kei na manumanu, ki na kau ni vanua kei na vua ni qele. ia ena kama ka sega ni bokoci." sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli: "dou vakaikuritaka na nomudou i soro e nai soro kama ka kania na lewena. "ni'u a sega ni vosa vei ira na nomudou qase, se vakaroti ira e na siga au a kauti ira kina mai na vanua o jipitita, e na vuku ni soro kama kei na madrali. "ia oqo na ka au a vakarota vei ira, ka vaka, 'dou vakarorogo ki na noqu vosa, ka'u na qai nomudou kalou, ia dou na qai noqu tamata. dou muria kece talega na sala ka'u a vakarota vei kemudou, de yaco mo dou vinaka kina.'

"ia era sa sega ni vakarorogo, se vakatu daligadra, era sa muria ga nai vakasala kei na lewa ka ni lomadra, ka ra sa suka kimuri ka sega ni lako ki liu. "mai na siga era sa lako mai kina na nomudou qase mai na vanua o ijipita ka yacova na siga oqo, au sa dautalai ira na noqu tamata na parofita vei kemudou, au dau sou e na mataka ka talai ira yani. "ia era sa sega ni vakarorogo vei au, se vakatu daligadra, era vakado-moqataki ira ga. era sivi ira na nodra qase e na caka ca. "o koya oqo mo na vosataka vei ira na vosa kecega oqo, ia era na sega ni talairawarawa vei iko. o na kaci talega yani vei ira, ia era na sega ni rogo mai vei iko. "ia mo tukuna vei ira, 'oqo na matanitu sa sega ni vakarorogo ki na vosa i jiova na nodra kalou se taura na veivunau. sa rusa na dina ka sa muduki tani mai na gusudra. 'kotiva na drau ni ulumu ka biuta tani, ka ia na tagi e na veiyasana cecere; ni o jiova sa besetaka ka biuta tani nai tabatamata oqo sa cudruva o koya.' "ni ra sa cakava na ka ca e mataqu o ira na luve i juta," sa tukuna o jiova. "era sa vakaduria na nodra ka vakasisila e na vale sa vakatokai e na yacaqu, me vakadukadukalitaka. "ka ra sa tara na veitikina cecere mai tofeti, o ya mai na buca ni luve i inomi, me ra vakama na luvedra tagane kei na luvedra yalewa e na bukawaqa, na ka ka'u a sega ni vakarota, se mea tubu mai e lomaqu. "o koya oqo raica, ena yaco mai na veisiga, sa tukuna o jiova, sa na sega ni vakatokai tiko o tofeti, se na buca ni luve i inomi, ia na buca ga ni veivakamatei; ni ra na ia na veibulu mai tofeti me yacova ni sa sega na tikina e vo. "na yagodra na tamata oqo ena kedra na manumanu vuka ni lomalagi kei na manumanu ni vanua. e na sega na tamata me kauta tani. "au na qai vagaluya e na veikoro vaka-juta kei na veisalatua ni koro o jerusalemi, na domo ni marau, kei na domo ni reki, na domo ni tagane kei na domo ni yalewa sa qai vakawati. ni na lala na vanua.

8

"e na gauna o ya," sa tukuna o jiova, "era na kauta mai na suidra na tui juta, kei na suidra na nodra turaga, kei na suidra na bete, kei na suidra na parofita, kei na suidra na kai jerusalemi, mai na nodra i bulubulu. ka ra na veibuiyaka e na mata-ni-siga kei na vula kei na veikula buli kece ni lomalagi, na veikula era sa lomana ka ra sa qarava ka ra sa muria, oqori era sa dauvakasaqara ka ra sa dausoro talega kina. era na sega ni kumuni vata tale se buluti; era na yaco me vaka na de-ni-manumanu e dela ni vanua. "sa na qai digitaki na mate ka besetaki na bula mai vei ira kecega na kedra vo vei ira na mataqali ca oqo, o ira kecega sa tiko e na veiyasana ka'u sa dui vakasavi ira kina," sa tukuna o jiova ni lewe vuqa. "mo tukuna talega vei ira, 'sa tukuna vakaoqo o jiova: "me ra bale beka ka sega ni tu cake tale? me lesu tani beka e dua ka sega ni lesu tale mai? na cava beka era sa vuki tani kina o ira oqo, jerusalemi, e na dauvuki sa sega ni mudu? era taura matua na ka lasu, era bese ni lesu mai. au a vakatu daligaqu ka vakarogoca, ia era sega ni vosa dodonu. sa sega na tamata e veivutunitaka na nona ca, ka tukuna, na cava au sa cakava? era sa dui lesu ki na nodra i lakolako, me vaka na ose sa cici ki na i valu. "io na belo mada ga e vuka voli ecake sa kila na

kena gauna yalataki; kei na ruve kila, na belo loa, kei na kakabace, e ratou sa nanuma na kedratou gauna me ratou lako mai kina. ia na noqu tamata era sa sega ni kila na lewa i jiova. "dou sa tukuna vakacava, 'keimami sa vuku, ka sa tiko vei keimami nai vunau i jiova? raica mada, na nodra peni lasu na vu-ni-vola sa volu dina ga na ka lasulasu. era sa madua mai o ira na tamata vuku, era sa taqaya ka tacori. raica, era sa besetaka nai vunau i jiova; ia na vuku cava sa tu vei ira? ena vuku ni ka oqo au na solia na watidra vei ira na tani, kei na nodra veiweve vei ira era na taukena; me tekivu mai vei ira na lolovira me yacovi ira na cecere sara, era sa soli kecega ki na daukokokoko; mai vei ira na parofita me yacovi ira na bete era sa cakacaka vakailasu kecega. ni ra vakaceguya vakatikina ga na nodra rarawa na luvena yalewa na noqu tamata, ni ra tukuna, 'dou vakacegu, dou vakacegu!' ni sega tu na vakacegu. era bau madua beka ni ra kitaka na ka vakasisila? e sega! era sega sara ga ni bau madua, era sega talega ni kila se mera mata-madua. o koya oqo era na bale vata kina kei ira era sa bale; ena gauna era na lewai kina, era na vakabalei sobu," sa tukuna o jiova. "au na kani ira vakaidina," sa tukuna o jiova. "ena sega na vua ni vaini me vo, se na vua ni lolo, ka na malai talega na drauna; kei na ka ka'u a solia vei ira ena takali tani mai vei ira."" na cava eda dabeca tiko? dou soqoni kemudou vata, meda la'ki curu ki na veikoro vakabai, ia meda tiko lo kina. ni sai jiova na noda kalou ka vagalui keda ka vagunuvi keda ena wai gaga, ni da sai valavala ca vei jiova. "eda vakasaqara na vakacegu, ia e sega na vinaka e yaco mai, kei na gauna ni bula vinaka, ia sa yaco ga na rarawa! sa rogo mai tani na kedra suru ni nona ose. sa sautaninini na vanua taucoke e na domo ni kedra suru na nona ose kaukauwa; ni ra sa lako mai ka kania na vanua kei na ka kecega sa tu kina, na koro kei ira era tiko kina." "raica mada, au na tala vei kemudou na gata, na gata daukata sa sega ni rawai rawa, ka ra na kati kemudou," sa tukuna o jiova. au na vakacegui au e na rarawa; sa malumalumu ga na yaloqu e lomaqu. rogoca! na tagi ni luvena yalewa na noqu tamata mai na vanua vakayawa: "sa sega beka ni tiko o jiova mai saioni? sa sega beka ni tiko mai kina na nona tui?" "a cava era sa vakacudruu au kina ena nodra matakau ceuceu o na nodra kalou lasu na kai tani?" "sa sivi yani na vula i matua, sa oti na vula i katakata, ia eda sa sega ni vakabulai!" ena vuku ni nona mavoa na luvena yalewa na noqu tamata au sa mavoa. au sa tiko vakaloloku; na kidroa sa tauri au vakaukauwa. sa sega beka nai lumu mai kiliasi, sa sega beka na vu-ni-wai mai kea? na cava sa qai sega kina ni vakabulai mai na nona mate na luvena yalewa na noqu tamata?

9

me sa wai mada na uluqu, kei nai vurevure ni wai na mataqu, me'u tagi kina e na siga kei na bogi ena vuku ni nodra vakamatei na luvena yalewa na noqu tamata! me tu mada mai na veikau e dua noqu bure ni vulagi; me rawa ni biuti ira tu na noqu tamata, ka lako tani vei ira! ni ra sa tamata dauveidauci kecega, nai soqosoqo ni daulawaki. "ia sa vaka nodra dakai ni ra sa loveca na yamedra ki na lasu. era sa

sega ni qaqa me ra totaka na dina e vuravura. ni ra sa lako yani mai na ca ki na ca, ka ra sa sega ni kilai au," sa tukuna o jiova. "dou dui qarauni kemudou vinaka ena vuku ni kai nona, ia mo kakua ni vakararavi vua e dua na tacimu; ni ra na dauveiqaseni vei ira kecega na veitacini, kei ira kecega na kai nomu era na daulako vata kei ira na daukakase. era na dui vakaisina kecega na kai nona, ka ra na sega ni vosataka na dina; era sa vakavulica na yamedra me vosa lasu; ia era sa dauvakacotaki ira ena caka ca. na nomu vale sa tu ena loma ni veivakaisini; ena vuku ni veivakaisini era sa bese ni kilai au," sa tukuna o jiova. o koya oqo sa tukuna kina o jiova ni lewe vuqa: "raica, au na vakarigiri ira ka vakatovelei ira; se cava me'u cakava vua na luvema yalewa ni noqu tamata? sa gasau vanataki na yamedra; sa vosataka na veivakaisini; e dua sa vosa vinaka vua na kai nona ena gusuna, ia ena vu ni yalona sa tu kina na lawaki. me'u sega ni cudruvi ira beka ena vuku ni veika oqo?" sa tukuna o jiova; "me'u sega beka ni sauma na ca ki na matanitu sa vakaoqo?" au na ia na tagi ena vuku ni veilunivanua, ia ena vuku ni veikoro mai veikau e dua na tagi lagalaga, baleta ni ra sa kama yavu, me sega e dua e takosova rawa; se me rogoci tale na tagi ni bulumakau. na manumanu vuka kei na manumanu ni vanua era sa dro; era sa yali. "au na qisi jerusalemi me dua nai binibini benu, me qara ni koli-kata. au na vakalala na veikoro vaka juta, me sega e tiko kina." o cei na tamata vuku, me yalomatua rawa ena ka oqo? ia o cei o koya sa vosa kina na gusu i jiova, me na vakatakila na ka o ya? na cava sa rusa ka kama yavu kina na vanua me vaka na vanua liwa, me sega kina ni dua e kosova rawa? ka sa tukuna o jiova, "baleta ni ra sa biuta na noqu vunau ka'u a tauca e matadra, ka ra sa sega ni talairawarawa ki na noqu vosa se vakamuraia, ia era sa muria ga na lewa ca ni yalodra, kei ira na peali, me vaka ka vakavulici ira kina o ira na nodra qase," o koya oqo sa tukuna kina vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli: "raica, au na vakani ira na tamata oqo ena kau gaga, ka vagunuvi ira ena wai gaga. "au na dui vakasavi ira talega ki na veimataniitu tani, e sega ni dua vei ira se o ira na nodra qase me kila. ka'u na tala me muri e dua nai seleiwau me yacova ni'u sa vakaoiti ira." sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa: "dou vakanananu ka kacivi ira na yalewa dau ni tagi, me ra lako mai; ka dou tukuna mera lako mai na kena daunilele. me ra kusarawa mai me ia na tagi-yaso ena vukuda, me dave yani mai na matada na wai-nimata, ka tovrue na wai mai na dreke-ni-matada. ni sa dua na domo ni tagi-yaso sa rogo mai saioni, sa tukuna, 'ulei na noda vakacacani! eda sa madua vakalevu, ni da sa biuta na vanua, baleta ni da sa vakasavi tani mai na noda i tikotiko." ia dou rogoca na vosa i jiova, oi kemudou na yalewa, ka ciqoma ena daligamudou na vosa ni gusuna; vakavulici ira na luvemudou yalewa ena tagi-yaso, kei ira yadua na kai nona na lele. ni sa curu mai e na noda katuba-leka o mate, sa curuma o koya na noda vale vakaturaga, me vakamatei ira na gone á€" mera kua ni tiko mai taudaku! kei ira na cauravou á€" mera yali mai na salatu ni koror! mo vaka, "sa tukuna vakaoqo o jiova, ia na yago mada ga ni tamata e na bale me vaka na benu e dela ni vanua, ka vaka na sila sa biuta laivi o koya na dau-

tatamusuki, ka sa sega e dua me na kumuni ira." sa tukuna vakaoqo o jiova, "me kakua ni dokai koya na vuku ena nona vuku, me kakua talega ni dokai koya na kaukauwa ena nona kaukauwa, me kakua ni dokai koya na vutuniyau ena nonai yau; ia o koya sa dokai koya me dokai koya ena ka oqo, ni sa yalomatua me kilai au, ni sai au o jiova, sa dauia na yalololoma, kei na lewa kei na cacakaka dodonu, e vuravura. ni'u sa dauvinakata na veika oqori," sa tukuna o jiova. "raica, na veigisa sa lako mai," sa tukuna o jiova, "ni'u na cudruvi ira kece kina era sa cili kei ira sa sega ni ciliá€" "o ijipita, kei juta, kei itomi, na kawa i amoni, moapi kei ira kece mai na veiyalayala, era sa tiko ga mai na veikau. ni ra sa sega ni cili o ira na veimataniitu kecega oqori, ia na mataqali kece ni isireli sa sega ni cili na yalodra."

10

dou rogoca na vosa sa tukuna o jiova vei kemudou, isa na mataqali i isireli. sa tukuna vakaoqo o jiova: "dou kakua ni vulica na nodra sala na veimataniitu tani; dou kakua talega ni taqaya ena i vakatakilalila ni lomalagi, ni ra sa taqaya kina na veimataniitu tani." ni sa sega yaga na nodra i tovo na tamata; ni sa dua sa taya e dua na vunika mai veikau, na cacakaka ni liga ni matai e nai matau. era sa vakaiukuukutaka ena siliva kei na koula; era vakadeitaka e nai vako kei nai tukituki, me kakua ni yavala. era sa wavu tu, me vaka na niusawa, ka ra sa sega ni vosa rawa; mera na dauco-lati tu, ni ra sa sega ni lako rawa. dou kakua ni rerevaka na veika oqori, ni sa sega na ca era na cakava rawa, se me ra na cakava rawa na vinaka. ni sa sega e dua me vakataki kemuni, jiova (o ni sa levu, ka sa levu na yacamuni ena kaukauwa), o cei me na sega ni rerevaki kemuni, isa na tui ni veimataniitu? ni sa kilikili ga kei kemuni oqo. ena kedra maliwa kece na vuku ena veivanua, kei na nodra veimataniitu kecega, sa sega e dua me vakataki kemuni. ia era sa yalosesa ka lialia vata ga; na matakau sai vakavuvuli sega ni yaga. na siliva sa tukitukilaki me veleti; sa kau mai tasisi, kei na koula mai ufasi, na cacakaka ni matai kei na ligai koya na matai ni koula; sa karakarawa ka lokaloka na nodra i sulu, sa nodra cacakaka kecega na tamata maqosa. ia o jiova ga na kalou dina; o koya na kalou bula kei na tui sa sega ni mudu. ni sa cudru o koya, ena sautaninini o vuravura, ia na veimataniitu era na sega ni vosota rawa na nona cudru. mo dou tukuna vei ira vakaoqo, na kalou ka ra a sega ni bulia na lomalagi kei na vuravura, era na rusa tani yani mai na delai vuravura, ka mai na rukui lomalagi talega. sa bulia na vuravura o koya ena nona kaukauwa, sa vakataudeitaki vuravura ena nona vuku, ka tevuka yani lomalagi ena nona lewa matau. ni sa tabalaka na domona, sa levu na rororo ni wai mai lomalagi: ka sa vakuvuya cake o koya na kabukabu mai nai yalayala kei vuravura. sa cakava o koya na livaliva me baleta na uca, ka sa kauta mai na cagi mai na nona lololo. sa yalo-sese na tamata kecega ni sega na kila ka; era sa vakamaduataki na matai kecega ena matakau ceuceu; ni sa ka lasu sara na nona matakau e vakawaicalataki, ka sa sega nai cegu e tiko vua. era sa sega ni yaga, na cacakaka e sinai ena cala; ena gauna era cudruvi kina

era na rusa. sa sega ni vakakina na nodra i votavota na jekope, ni sa bulia na ka kecega o koya kei isireli na yavusa sa nonai votavota; o jiova ni lewe vuqa na yacana. mo kumuna na nomui yaya ena vanua, isa o iko na lewe ni koro vakabaili ni sa tukuna vakaaoqo o jiova: raica, au na viritaki ira tani e na gauna oqo na lewe ni vanua, ka'u na vakararawataki ira, me ra vakila sara. ulei na noqu mavoa! sa ka rarawa na noqu yaviti. ia au a tukuna, e dina sa ka ni veivakararawataki oqo, ia sa dodonu me'u na vosota ga. na noqu vale laca sa vakacacani, kei na kena dali kecega sa cavuka; o ira na luvuqu era sa lako tani vei au, ka ra sa yali. sa sega e dua me birika tale na noqu vale laca, se rubeca na kenai lati. ni sa yalosese mai o ira nai vakatawa, ka ra sa sega ni qarai jiova; o koya oqo era na sega kina ni tamata yaco, ia na nodra qele ni sipi kecega ena dui vakasavi. raica, sa rogo mai na domo ni tukutuku, kei na dua na ue levu mai na vanua e na vualiku, me vakalalataki na veikoro vaka-juta, ka me qara ni koli-kata. kemuni jiova, au sa kila ni sa sega ni vu mai vua na tamata na nona sala; sa sega ni tu vua na tamata sa lako tu na lewa ni nonai lakolako. i jiova, mo ni vakanakui-tataki au, ia ena lewa dodonu; me kakua ena nomuni cudru, de o ni vakarusai au sara. mo ni sovaraka na nomuni cudru ki na veimatanitu tani, o ira era sega ni kilai kemuni, kei na veivuale era sega ni masuta na yacamuni; ni ra sa kani jekope, mama ka tilomi koya, ka vakalalataka na nona i tikotiko.

11

sa yaco vei jeremaia na vosa mai vei jiova, ka vaka, "dou rogoca mada na vosai ni veiyalayalati oqo ka tukuna vei ira na juta, kei na kai jerusalemi; 'ia mo tukuna vei ira, 'sa vosa vakaaoqo o jiova na nodra kalou na isireli: 'ena ca na tamata sa sega ni vakarogoro ki na vosai ni yalayala oqo 'ka'u a vakarota vei ira na nomudou qase ena siga au a kauti ira kina mai na vanua o ijipita, mai na lovo kaukamea, ka tukuna, 'dou vakarogoca na noqu vosa, ka muria me vaka na ka kecega ka'u sa vakarota vei kemudou; dou na qai noqu tamata, ia au na nomudou kalou,' 'ka me'u na vakadeitaka na bubului au a cavuta vei ira na nomudou qase, me'u na solia vei ira na 'vanua sa dave kina na sucu kei na de-ni-o ni' me vaka ena siga oqo.'" au a qai tukuna, "me vakakina, kemuni jiova." sa qai tukuna vei au o jiova, "mo vunautaka kecega na vosa oqo ena veikoro vaka-juta, ena saqata talega ni koro o jerusalemi, ka vaka, 'dou rogoca na vosai ni veiyalayalati oqo, ka muria. 'ni'u a vakadreta sara vei ira na nomudou qase ena siga ka'u a kauti ira cake kina mai na vanua o ijipita, ka yacova na siga oqo, au sa sou ena veimatata ka vakadreta ka vaka, 'dou talairawarawa ki na noqu vosa." 'ia era sa sega ni talairawarawa se vakatu daligadra, era sa dui muria kecega na lewa ca ni yalodra: o koya oqo au na vakayacora kina vei ira na vosa kecega ni veiyalayalati oqo, ka'u a vakarota vei ira me ra cakava, ia era sa sega ni via muria.'" sa tukuna talega vei au o jiova, "sa votu na nodra vere na juta, kei na kai jerusalemi: 'era sa lesu tani ki nai valavala ca ni nodra qase e liu, era sa bese ni vakarogoca na noqu vosa, ka ra sa muria ga na kalou tani me ra qaravi ira; na mataqali i isireli kei na mataqali

i juta sa voroka na noqu veiyalayalati o koya ka'u a cakava vei ira na nodra qase." o koya oqo sa tukuna kina o jiova, "raica, au na vakayacora vei ira na ca ka ra na sega ni drotaka rawa; e dina ni ra na qai tagi vei au, au na sega ga ni rogoci ira. "ena qai lako na veikoro i juta kei na kai jerusalemi, ka tagi vei ira na kalou era vakama kina na ka boi vinaka, ia era na sega sara ni vakabulai ira ena gauna ni nodra rarawa. "ni sa tautauvata na kenai wiliwili ni nomu veikoro kei nai wiliwili ni nomu kalou, o iko juta; ka sa tautauvata nai wiliwili ni sala ni koro mai jerusalemi kei nai wiliwili ni cabocabo ni soro dou sa vakaduria ki na ka ni veivakamadua o ya, io nai cabocabo ni soro me kama kina na ka boi vinaka vei peali. "ia mo kakua ni masulaki ira na tamata oqo, se dulaka cake na tagi se masu e na vukudra; ni'u na sega ni rogoci ira e na siga era sa tagi kina vei au ena nodra rarawa. "na cava sa mai kitaka ena noqu vale o koya na noqu daulomani, ni sa ia o koya nai valavala ca kei ira na lewe levu? ia na yago savasava sa yali sara vei iko, ni o sa caka ca, o sa qai reki. sa vakatoka na yacamuni o jiova na vu-ni-olive drokadroka, totoka ka vuavuai vinaka. ia ena rorogo ni ue levu, sa tutuvaka o koya na buka e delana, ka sa raramusumusu na tabana. "ia o jiova ni lewe vuqa, o koya ka tei iko, sa kacivaka me yacovi iko na ca ena vuku ni nodra ca na mataqali i isireli kei mataqali i juta, o koya era sa cakava vei ira me vakacudru i au ni ra sa vakama na ka boi vinaka vei peali." ia o jiova sa vakatakila vei au na ka oqori, ia au sa kila; o ni sa vakaraitaka mai vei au na nodra i naki vuni. ia au a vaka na lami e yalomalua sa kau mai me vakamatei; ia au a sega ni kila ni ra sa buki qau vere, ka vaka, "me da vakacataka na kau kei na vuana, ia me da muduki koya tani mai na nodra vanua na bula, me kakua ni nanumi tale na yacana." ia oi kemuni, jiova ni lewe vuqa, ka lewa vakadodonu, ka vakatovolea na ivi kei na loma ni tamata, me'u sa raica mada na nomuni cudruvi ira: ni'u sa tukuni au vei kemuni. "o koya oqo sa tukuna kina o jiova ena vukudra na kai anacoci, era sa saga me ra vakamatei iko, ka tukuna, 'mo kakua ni ia na parofisai ena yaca i jiova, de o mate ena ligai keimami'ae." o koya sa tukuna kina o jiova ni lewe vuqa, 'raica, au na cudruvi ira: era na mate na cauravou ena i seleiwau, era na mate ena viakana na luvudra tagane kei na luvudra yalewa; 'ka na sega na ka e vo vei ira, ni'u na kauta mai na veivakarusa i vei ira na kai anacoci, io na yabaki me ra cudruvi kina."

12

sa yalododonu oi kemuni, jiova, ni daru sa veilewai kei kemuni; ia me'u vosa mada vei kemuni ena vuku ni nomuni lewa: a cava era sa dauyaco kina o ira na tamata ca? a cava sa tiko vinaka kina o ira kecega era sa ia vakalevu na veivakaisini? o ni sa tei ira, io, sa ti sobu na wakadra: era sa tubu, io, era sa vua: sa voleka oi kemuni ena gusudra, ka yawa kina lomadra. ia oi kemuni jiova, o ni sa kilai au: o ni a raici au, ka sa vakatovolea na lomaqu vei kemuni: mo ni yarataki ira me vaka na sipi me vakamatei, ka lesi ira kina siga ni veivakamatei. na cava na kena dede me tagi tiko kina na vanua, ka malai yani na co ni veiwere kecega, ena vuku ni nodra ca era tiko kina? sa

oti na manumanu ni vanua kei na manumanu vuka ni ra sa tukuna. "ena sega ni kunea o koya na kedai otioiti." "kevaka dou sa cici vata kei ira na tamata, ka ra sa vakaocataki iko, o na qai vei qati vakaevei kei na ose? ia kevaka o sa vakacegu ena vanua sa sautu ga o na qai vakaevei ni sa vuabale na joritani? o ira talega na wekamu, kei na mataqali i tamamu, era sa ia na veivakaisini vei iko; era sa kacimuri iko vakado-moilevu talega: ni ra sa vosa vinaka vei iko, kakua ni o vakadinati ira. "au sa biuta na noqu vale, au sa vakalaiva na noqui votavota; au sa soli koya ka'u sa lomana ena vu ni yaloqu kina ligadra na nona meca. sa cakacaka vei au na noqui votavota me vaka e dua na laioni ena veikau; sa mai tagi vakacudru vei au: ka'u sa cati koya kina. sa manumanu tavukadiridiri a noqui votavota vei au, na manumanu vuka sa voliti koya era sa veivala tukuna; dou mai soqoni vata kecega na manumanu ni vanua, dou mai kania! "nai vakatawa e vuqa era sa vakacacana na noqu were-ni-vaini, era sa butuka sobu na noqui votavota, era sa cakava na noqu vanua domoni me veikau lala. era sa cakava me tikina rusa, ia ni sa lala, sa tagi mai vei au; sa lala mai na vanua taucoko, ni sa sega na tamata sa nanuma kina. era sa lako mai kina veitikina cecere kecega mai veikau o ira na dauvakacaca: ia nai selei-wau i jiova sa kana voli mai nai yalayala ni vanua e dua ki nai yalayala ni vanua kadua: ena sega e dua na tamata me vakacegu. era sa kaburaka na witi, ia era na tamusuka na wavakavotona: era sa dauvakao-cataki ira, ka na sega ni yaga: ia era na maduataka n nomudou vuata ena vuku ni cudru katakata i jiova." sa tukuna vakaoqo o jiova vei ira kecega na tamata ca era tiko volekati au, "era tara nai votavota, ka'u a solia vei ira na isireli na noqu tamata me ra taukena; raica, au na cavuti ira tani mai na nodra vanua, ia na mataqali i juta ka'u na cavuta mai na kedra maliwa. "ia ena yaco, ni'u sa cavuti ira oti, au na qai lesu mai, ka lomani ira tale, ka kauti ira tale mai, na tamata yadua kina nona vanua. "ia kevaka era na gumatua ni vulica nai valavala ni noqu tamata, me ra bubululi ena yacau, ka vaka, 'sa bula o jiova; me vaka era sa dauvakavulici ira na noqu tamata. "ia kevaka era bese ni vakarorogo mai, au na cavuta laivi sara ka vakarusa na matanitu koya," sa tukuna o jiova.

13

sa tukuna vakaoqo vei au o jiova, "mo la'ki kauta e dua na nomui vau lineni ka vauca kina na toloomu, ia mo kakua ni tonia ena wai." au sa qai kauta e dua nai vau me vaka na vosa i jiova, ka vauca kina na toloqu. sa baci yaco vakarua vei au na vosa i jiova, ka vaka, "mo kauta na nomu i vau oqori, sa vau kina na toloomu, ka cavu tu mo lako kina uferetisi, ka vunia maikea ena qaravatu." au a qai lako, ka vunia mai na uferetisi, me vaka ka tukuna vei au o jiova. sa bogi vuqa, sa qai tukuna vei au o jiova, "mo cavu tu, ka mo lako ki na uferetisi, ka kauta mai kina nai vau, o ya au a tukuna mo vunia mai kea." au a qai lako ki na uferetisi, ka kelia nai vau ka kauta mai na tikina ka'u a vunia kina: ka raica, sa ca mai nai vau, sa sega e dua na ka e yaga kina. sa qai yaco mai vei au na vosa i jiova, ka vaka, "sa tukuna o jiova: 'ka'u na vakacacana vakaoqo na

viavialevu i juta, kei na viavialevu cake i jerusalemi. 'o ira na tamata ca oqo, era bese ni rogoca na noqu vosa, era muria na lewa ca ni yalodra era muria talega na kalou tani, me qaravi ira, ka soro vei ira, era na vaka ga nai vau oqo, sa sega e dua na ka e yaga kina: 'me vaka sa kabita na tolo ni tamata nai vau, au sa vakabita vakakina vei au na mataqali kecega i juta, sa tukuna o jiova; 'me ra yaco me noqu tamata, me'u rogo kina, ka vakavinavinakataki, ka vakarokorokotaki: ia era bese ga ni vakarorogo.' "ia mo tukuna vei ira na vosa oqo: 'sa tukuna vakaoqo o jiova na nodra kalou na isireli, "na tavaya kece ena vakasinaiti ga ena waini." ka ra na tukuna vei iko, 'keimami sa sega beka ni kila ni na vakasinaiti na tavaya kecega ena waini?' "mo qai tukuna vei ira, 'sa tukuna vakaoqo o jiova, "raica, au na vakasinaiti ira kecega na lewe ni vanua oqo" "io o ira na tui era sa tiko ena i tikotiko i tevita, kei ira na bete, kei ira na parofita, kei ira kece na kai jerusalemi" "me ra mateni! "ka'u na botobotolaki ira vata na tamata kei na kai nona, io o ira vata na qase kei na luvedra, sa tukuna o jiova, ka'u na sega ni lomana, se vosota, se yalololoma kina, ka'u na vakarusai ira ga." "dou rogoca, ka vakatu daliga; dou kakua ni viavialevu ni sa vosa o jiova. dou vakarokorokotaki jiova na nomudou kalou, ni sa bera ni vakayacora na yavamudou e na veilunivanua loaloa; ka dou sa yadrava na rarama, ka sa vukiga ga o koya me yaloyalo ni mate, ka cakava me butobuto sara. ia kevaka dou na sega ni rogoca, ena tagi na yaloqu e na tikina vuni e na vuku ni nomudou viavialevu; ena tagi vakalevu na mataqu, ia ena dave mai kina na wai, ni sa vakabobulataki na qele ni sipi i jiova. mo tukuna vei rau na tui kei na ranadi, "drau vakamalumalumutaki kemudrau, drau tiko sobu; ni na lako sobu mai na kemudrau ka levu, io na nomudraui sala vakaiukuuku." na veikoro mai na mata ni ceva ena sogo tu, ka sega e dua me dolava; era na kau tani kecega na juta; era na kau vakaoti sara vakabobula. drau ta cake, ka raici ira era sa lako mai na vualiku. sa e vei na qele ni sipi ka soli vei iko, na nomu sipi matavinaka? na cava o na qai tukuna ni sa cudruvi iko o koya? ni sai iko ga ka vakavulici ira me ra nomu turaga, ka me ra liu. ena sega beka ni tauvi iko na rarawa, me vaka na yalewa sa taratara? ia kevaka o sa tukuna e lomamu, "na cava beka sa yacovi au kina na ka oqo?" ni sa levu na nomu caka cala sa luvati kina na bui ni nomui sulu, ka dresulaki tani sara mai na bukubuku-niyavamu. sa veisautaka rawa li na kai iciopea na kulina, se na lepeate na kena tavutonotono? ke vakakina dou na qai rawata mo dou caka vinaka, io kemudou ka dau-cakava ga na ka ca. "o koya oqo ka'u na dui vakasevi ira tani kina me vaka na vu-ni-sila sa cagina tani e na cagi mai veikau. sa kemu ga oqo, nai votavota au sa vakaraudaka me nomu," sa tukuna o jiova; "ni o sa guilecavi au, ka vakararavi ki na ka lasu. ka'u na cega cake kina na bui ni nomui sulu ki matamu, me votu kina na nomu luvavale, na nomu veibutakoci, kei na nomu daugagano, kei na levu ni nomu daugtagane io na nomui valavala vakasisila e na veiyasana cecere ni vanua, au sa raica oti. ena ca vei iko, jerusalemi! o na sega li ni vakasavasavataki? ena yaco ga ni naica?"

a vosa i jiova sa yaco vei jeremaia e na vuku ni dausiga. "sa tagi o juta, a kena veimatamata-ni-koro sa malumalumu; era sa loaloa ka dabe e na qele; ia sa lako cake na tagi i jeruselemi. o ira talega na nodra turaga era sa talai ira na nodra lalai ki na wai: era sa yaco ki nai keli, ka sega ni kunea na wai; era sa lesu ka maca wale na medra bilo; era sa madua ka taqaya, ka ra sa ubia na uludra. ni sa kakaca na qele, ni sa sega na uca ena vanua, era madua nai vakatau-ni-were, era sa ubia na uludra. io, na teiri talega sa vakasucu e na teitei, ka sa biuta, ni sa sega na co. na asa kila talega, era sa tu mai na talasiga, era dramica na cagi me vaka na gata lelevu; sa malumalumu na matadra, ni sa sega na co." kemuni jiova, o ni sa beitaki keimami dina e na neimami caka cala, ia mo ni cakacaka e na vuku ni yacamuni ga: ni sa ka levu na neimami dauvuki; keimami sai valavala ca vei kemuni. kemuni ga era dauvakararavi kina na isireli, na nodra i vakabula e na gauna ni rarawa. e na vuku ni cava o ni sa vaka na vulagi e na vanua, ka vaka na tamata sa daulako tu sa tiko walega me moce e na bogi? e na cava o ni sa vaka na tamata sa taqaya, ka vaka na qaqa sa sega ni ia rawa na veivakabulai? ia, oi kemuni, jiova, o ni sa tiko kei keimami, na yacamuni talega keimami sa vakayacani kina; mo ni kakua ga ni biuti keimami! sa tukuna vakaoqo o jiova vei ira na tamata oqo, "sa vaka ga oqo na nodra vinakata me ra lako sese, era sa sega ni tarova na yavadra, ia o jiova sa sega kina ni vinakati ira; ena nanuma oqo na nodra caka cala, ka cudruva na nodra i valavala ca." sa qai tukuna vei au o jiova, "mo kakua ni masulaki ira na tamata oqo me ra vinaka. "ni ra sa lolo, au na sega ni rogoca na nodra tagi, ni ra sa vakacabora nai soro kama kei nai madrali; au na sega ni vinakati ira, ia au na vakarusai ira ga e nai seleiwau, kei na viakana, kei na mate dauveiveitauvi." au sa qai tukuna, "ulei, noqu turaga jiova! raica, o ira na parofita era sa tukuna vei ira, 'dou na sega ni raica nai seleiwau, ena sega talega vei kemudou na viakana; ni'u na solia vei kemudou e na yasana oqo me sautu dina ga.'" a sa tukuna vei au o jiova, "sa ka lasu ga era parofisaitaka e na yacagu o ira na parofita. au a sega ni talai ira, au a sega ni vakaroti ira, au a sega talega ni vosa vei ira. era sa parofisaitaka ga vei kemudou na raivotu lasu, kei na vosa mana lasu, kei na ka wale, kei nai lawaki ni lomadra. "o koya sa tukuna kina o jiova e na vukudra na parofita era sa ia na parofisai ena yacagu, ia oi au, au a sega ni talai ira, ka ra sa tukuna ga, 'nai seleiwau kei na dausiga ena sega ni yaco ki na vanua oqo' â€"era na vakarusai ga na parofita o ya e nai seleiwau kei na dausiga! 'ia na tamata era sa daparofisai vei ira era na biu tu ki na saqata ni koro o jeruselemi e na vuku ni dausiga kei nai seleiwau; ena sega talega e dua me buluti ira, o ira, se na watidra, se na luvudra tagane, se na luvudra yalewa, ia au na sovaraka ga vei ira na nodra ca." "ia mo tukuna vei ira na vosa oqo; 'me dave sobu na wai mai na mataqu e na siga kei na bogi, ia me kakua ni cegu. ni sa ramusu na luvena yalewa na noqu tamata e na dua na rusa levu, ka sa yaviti vakaca sara. kevaka au sa lako yani ki na were, raica, era sa davo no o ira na vuetaki e nai seleiwau! kevaka au sa

curu yani ki na koro, raica, era sa davo no o ira na mate e na viakana! io, o ira vata na parofita kei na bete era sa lako voli ga ki na dua na vanua era sa sega ni kila." o ni sa biuti ira sara beka na juta? sa vakasilitaki ira beka na saioni na yalomuni? ena cava o ni sa cudruvi keimami, ka keimami sa sega ni vakabulai rawa tale? keimami a yadrava na vakacegu, ka sa sega ni yaco e dua na ka vinaka; keimami tukuna me yaco na gauna ni veivakabulai, ia raica, sa yaco ga na ka rarawa. kemuni jiova, keimami sa vakatusa na neimami ca, kei na caka cala ni neimami qase, ni keimami sai valavala ca vei kemuni. mo ni kakua ni cati keimami, e na vuku ni yacamuni, mo ni kakua ni vakarogocataka na nomuni tikotiko vakaiukuuku. mo ni nanuma, ka mo ni kakua ni vakatawayagataka na nomuni veiyalayalati kei keimami. sa dua beka na nodra ka lasu na veimataniitu me vakatauca rawa na uca? se sa solia rawa beka na uca o lomalagi? sai kemuni duaduaga, jiova, na neimami kalou se sega? o koya keimami na vakararavi kina vei kemuni, ni sai kemuni ga sa cakava na ka kece oqo.

15

sa qai tukuna vei au o jiova, "ke rau tu e mataqu o mosesa kei samuela, ke sega ni gole rawa kina na lomagu vei ira na tamata oqo: biuti ira tani me'u kua ni raica, me ra lako tani ga. "ia kevaka era taroga vei iko, 'me keimami lako yani kivei?' mo qai tukuna vei ira, 'sa tukuna vakaoqo o jiova; 'o ira sa lesi ki na mate, ki na mate ga; kei ira sa lesi ki nai seleiwau, ki nai seleiwau ga; kei ira sa lesi ki na viakana, ki na viakana ga; kei ira sa la'ki vakabobulataki, ki na veivakabobulataki ga.'" "ia e va na ka au na lesia me rawai ira, sa tukuna o jiova. "nai seleiwau me ia na veivakamatei, kei na koli me ia na veidresulaki, kei na manumanu vuka, kei na manumanu ni vanua, me kania ka vakarusai ira. "ia au na soli ira me ra veikauyaki ki na veimataniitu kecega e vuravura, e na vuku i manasa na luve i esekaia na tui juta, e na vuku ni ka sa cakava e jeruselemi. "ia o cei li ena lomani iko, jeusalemi? se o cei me na tagicaki iko? se o cei me na lesu tani me la'ki taroga, se sa vakaeevi na nomu tiko? o iko o sa biuti au, sa tukuna o jiova, "o sa lako ki muri: o koya oqo au na dodoka kina na ligagu vei iko, ka vakarusai iko; au sa oca e na veivutuni! ia au na irivi ira e nai iri e na matamata-nikoro ni vanua; ka'u na vakayalitati ira, ka'u na vakarusai ira na noqu tamata, ni ra sa sega ni saumaki mai na nodra i valavala. sa ka levu tu na nodra yada, ka lailai na mata ni nuku ni wasawasa; au sa vakayacora vei ira, io, vua na tinadra na cauravou e dua na dauvakacaca e na siga levu: au sa vakavuna na nona sikiti koya vakidacala, kei na ka ni veivakarerei ki na koro. "sa malumalumu mai o koya sa vakasucuma e lewe vitu, sa ciba o koya, sa dromu na nona matanisiga ni sa siga toka, sa madua ka taqaya o koya. ia na kedra vo au na solia ki nai seleiwau e na matadra na kedra meca," sa tukuna o jiova. ulei oi au, na tinaqu, ni o sa vakasucumi au me'u tamata dauveileti ka tamata dauveivala kei vuravura kecega! au a sega ni soli lavo me saumi, ka me levu talega na kenai kere. ia sa sega na tamata me cakava vakakina vei au, ia o ira kece era sa rukaki au. sa

tukuna o jiova, "e dina, na vo ni nomu bula ena vinaka ga; e dina, ni'u na vakauqeti ira na meca me ra caka vinaka vei iko e na gauna ni ca kei na gauna ni rarawa. me dua li na kaukamea me vorota na kaukamea vaka tokalau kei na varasa? na nomui yau kei na nomu ka talei au na solia ga me kautani wale, me sega na kenai voli, io e na vuku ni nomui valavala ca kecega e na nomui yalayala kecega. ia au na vakauti kemudou kei na nomudou meca ki na vanua dou sa sega ni kila, ni sa dua na buka sa tutuvaki e na noqu cudru, ena kati kemudou." oi kemuni, jiova, o ni sa kila: mo ni nanumi au, ka mai raici au, ka cudruvaki au vei ira era vakacani au; e na vuku ni nomuni dauvosota, kakua ga ni kauti au tani; ni kila ga, ni sai kemuni ka'u sa vakarogocataki kina. sa kune na nomuni vosa, ia au a kania; ka sa yaco na nomuni vosa me ka ni reki kei na ka ni marau ki na lomaqu; ni'u sa vakatokai e na yacamuni, jiova na kalou ni lewe vuqa. au a sega ni tiko e na nodra i soqosoqo na dauveivakalailai, se'u marau tiko; au a tiko duaduaga e na vuku ni ligamuni, ni kemuni sa vakasinaiti au e na cudru levu. na cava sa sega ni mudu kina na noqu rarawa, kei na noqu mavoa me sega ni bula rawa, ka sa sega ni via bula? o ni na vaka dina sara beka e dua na daulasu vei au, ka vaka na wai sa yali ga? o koya oqo sa tukuna kina o jiova, "kevaka o na saumaki mai, au na qai vakayacori iko tale, mo mai tu ga e mataqu. ia kevaka o na wasea tani na ka talei mai na ka sa sega ni yaga, o na qai vaka ga na gusuqu, me ra saumaki mai vei au o ira, ia o iko mo kakua ni saumaki vei ira. ia au na qisi iko mo bai varasa vei ira na tamata oqo. era na veivala kei iko, ka ra na sega ni gumatua vei iko, ni'u sa tiko vata kei iko me'u vakabulai iko, ka kaliraki iko," sa tukuna o jiova. "ia au na kaliraki iko mai na ligadra na tamata ca, ka vakabulai iko mai na ligadra na daurerevaki."

16

sa yaco vei au na vosa i jiova, ka vaka, "mo kakua ni kauta vei iko e dua me watimu, ia me kakua na luvemu tagane, se na luvemu yalewa e na yasana oqo." ni sa tukuna vakaoqo o jiova e na vuku ni gonetageane kei na vuku ni goneyalewa eya sa sucu e na yasana oqo, e na vuku ni tinadra sa vakasucumi ira, kei na vuku ni tamadra talega sa vakatuburi ira e na vanua oqo: "era na mate e na mate ca; era na sega ni tagicaki; era na sega talega ni bulu; era na vaka na de-ni-manumanu e dela ni soso, ena vakaoti ira sara nai seleiwau, kei na viakana; ia na yagodra ena kedra na manumanu vuka, kei na manumanu ni vanua." ni sa tukuna vakaoqo o jiova, "kakua ni o curu ki na vale ni tagi yaso, kakua talega ni la'ki tagicaki ira se vakacegui ira. ni'u sa kauta tani na noqu vakacegu mai vei ira na tamata oqo," sa tukuna o jiova. "io na yalololoma kei nai valavala loloma. "era na mate na turaga kei na tamata wale e na vanua oqo; era na sega ni buluti, ena sega e tagicaki ira, se tavalaki ira, se tasi ira e na vukudra. "era na sega talega ni ia na dovi madrai ena vukudra e na somate, me vakacegui ira e na vuku ni mate; era na sega talega ni solia vei ira na bilo ni veivakacegui me ra gunuva e na vuku ni tamadra se na tinadra. "kakua talega ni o curu ki na vale era soqoni kina, mo kana ka gunu vata kei ira." ni sa tukuna vakaoqo

o jiova ni lewe vuqa, "na kalou ni isireli; raica, au na muduka tani e na yasana oqo e na matamudu, io, e na nomudou gauna, na domo ni marau, kei na domo ni reki, na domo ni tagane kei na domo ni yalewa, sa qai vakawati. "ia ena yaco, ni o sa tukuna vei ira na tamata oqo na vosa kecega oqo, era na tukuna vei iko, 'na cava sa cavuta kina o jiova vei keimami na ka ca levu kece oqo? se cava beka na neimami caka cala? se cava na neimami valavala ca keimami sa cala kina vei jiova na neimami kalou?" "ia mo tukuna vei ira, 'e na vukudra na nomudou qase ni ra sa biuti au, sa tukuna o jiova, 'ka ra sa muria na kalou tani, ka qaravi ira, ka sorovi ira, ia era sa biuti au, ka ra sa sega ni vakabauta na noqu vunau. 'ia oi kemudou dou sa caka ca vakalevu ka vakalailai o ira na nomudou qase; ka raica, dou sa dui muria yadua na lewa ca ni yalona kei na nona loma ca, me ra kakua kina ni vakarorogo vei au. 'o koya oqo au na biuti kemudou tani kina mai na vanua oqo, ki na vanua dou sa sega ni kila, oi kemudou se o ira na nomudou qase; ia dou na qaravi ira na kalou tani mai keya e na siga kei na bogi; au na sega ni lomani kemudou mai keya.' ia sa mani tukuna vakaoqo o jiova, "raica, ena yaco na gauna, ena sega ni kainaki tale kina, 'sa bula o jiova, o koya ka kauti ira cake na isireli mai na vanua o ijipita, "ia, e na kainaki ga, 'sa bula o jiova, o koya ka kauti ira na isireli mai na vanua mai na vualiku, mai na veivanua talega sa dui vakasavi ira kina o koya.' ia au na kauti ira tale mai ki na nodra vanua ka'u a solia vei ira na nodra qase. "raica, au na talai ira e lewe vuqa na dausiwa, sa tukuna o jiova, "ka ra na siwati ira; ena oti, au na talai ira e lewe vuqa na dauvakasasa manumanu, ka ra na vakasavi ira mai na veiulunivanua kecega, kei na veiulu-nikoro kecega, kei na qaravatu. "ia na mataqu sa qarava na nodra i valavala kecega, sa sega ni vunitaki vei au, ka sa sega talega ni tabonaki na nodra caka cala, me'u kakua ni kunea. "ia au na sauma e liu me rauta vakarua na nodra caka cala kei na nodra i valavala ca; ni ra sa vakadukadukalitaka na noqu vanua e na yago mate ni nodra ka velavela, io e na nodra ka vakasisila era sa vakasinaiti kina na noqui tikotiko." kemuni jiova, na noqu kaukauwa, kei na ka lasu, kei na ka wale, kei na noqui vakaruru e na siga ni rarawa, era na lako mai kivei kemuni o ira na veimataniitu mai na veiyalayala kei vuruvura, kara na tukuna, "e dina, era sa taukena o ira na neimami qase na ka lasu, kei na ka wale, kei na ka sa sega ni yaga." sa na dua beka na tamata me cakava me nona kalou na ka sa sega ni kalou? "o koya oqo, raica, au na vakatakila kina vei ira me vakaduaga oqo, ka'u na vakatakila vei ira na ligaqu, kei na noqu kaukauwa; ka ra na kila ni sa yacaqu o jiova.

17

"na nodra i valavala ca na juta sa ceuti tu e nai ceu kaukamea, e na mata ni daimani: sa ceuti tu e na lomadra, kei na tutuna balavu cake ni nomudou i cabocabo ni soro, ni ra sa nanuma tiko o ira na luvudra na nodra i cabocabo ni soro kei na nodra kalou yalewa e ruku ni kau bulabula mai na veiulunivanua. o iko na noqu ulu-ni-vanua mai vanua, na nomui yau, kei na nomu ka talei kece au na solia me tokitaki ga, ia na nomu veiyasana cecere sa ia kina nai valavala ca,

e na nomui yalayala kecega. ia o iko talega, mo na kua so ni tiko e na nomui tikotiko ka'u a solia vei iko, ia au na lewai iko mo qaravi ira na nomu meca e na vanua o sa lecava, ni sa dua na buka dou sa tutu-vaka e na noqu cudru, ena waqa ka sega ni mudu." sa tukuna vakaqo o jiova, "ena ca na tamata sa vakararavi kivua na tamata, ka sa goleva na liga ni tamata, ka sa lako tani mai vei jiova na lomana. ni na vaka na luveniayi ni veikau o koya, ena sega talega ni kunea na vinaka ni sa yaco mai; ena tikotiko ga e na vanua dravusiga mai veikau, e na vanua masima sa sega ni sega. "sa kalouvinaka na tamata sa vakararavi vei jiova, ka sa nuitaki jiova ga. ni na vaka na kau sa tei e na bati ni wai, ia sa vakateteve na wakana ki na bati ni uciwai, ena sega ni kila ni sa yaco mai na katakata, a drauna talega ena drokadroka tu, ia e na yabaki ni dausiga ena sega ni nuigawaqawa kina, ena sega talega ni mudu ni vuavuai. "sa ka dauveivakaisini duaaduga na yalo ni tamata, ka sa dredre ni vinaka. o cei me kila rawa? oi au o jiova au sa dikeva na loma ni tamata, ka'u sa vakatovolea na kenai ivi, me'u solia vua na tamata yadua me vaka na nonai valavala, me vaka na vua ni nona cacakaka. "me vaka na toa ni veikau sa saulaka na yaloka sa sega ni vakalutuma, sa vakakina o koya sa kumuna nai yau, ka segai e nai valavala dodonu, ena laiva ga o koya e na veimama ni nona bula, ia e na kenai otioti ena tamata lialia ga." sai tikotiko vakaiukuuku ka cecere mai nai vakatekivu na yasana ni neimami vale tabu. oi kemuni jiova, era dauvakararavi kina na isireli, o ira kece era biuti kemuni era na madua ga, "o ira era lako tani vei au era na volai ga e na qele, ka ni ra sa biuti jiova na mata-ni-wai bula." mo ni tara na noqu mavoa, kemuni jiova, ena qai mavo; ni vakabulai au, ka'u na qai bula; ni sai kemuni ka'u sa vakacautaka, raica, era sa tukuna vei au, "sa evei na vosa i jiova? me yaco mada ga!" ia, oi au, au sa sega ni vakatoto ni biuta na noqui tavi ni vakatawa me'u muri kemuni; ia na siga ca au a sega ni gadreva; o ni sa kila ga na ka sa lako tani mai na gusuqu sa dodonu ga e matamuni. mo ni kakua ni vakataqayataki au; oi kemuni ga au sa vakararavi kina e na siga ca. me ra vakamaduatiki o ira era vakacacani au, ia me'u kakua ni vakamaduatiki oi au, me ra taqaya o ira, ia me'u kakua ni taqaya oi au: mo ni yakayacora vei ira na siga ca, ia mo ni vakarusai ira e na rusa vakarua! sa tukuna vakaqo vei au o jiova, "mo la'ki tu e na matamata-ni-koro ni luvedra na tamata, e ratou dauveicurryaki kina na tui juta, e na matamata-ni-koro kece talega kei jerusalemi; "ka tukuna vei ira, 'dou rogoca na vosa i jiova, oi kemudou na tui juta, kemudou kei na juta kecega, kei na kai jerusalemi kecega, sa daucuruma na veimatamata ni koro oqo. 'sa tukuna vakaqo o jiova; "dou qarauni kemudou, mo dou kakua ni colata nai kaukau e na siga tabu, se kauta mai e na veimatamata ni koro ki jerusalemi; "dou kakua talega ni colata yani nai kaukau mai na nomudou veivale e na siga tabu, se cakava e dua na cacakaka, ia dou vakatabuya ga na siga tabu, me vaka au a vakarota vei ira na nomudou qase. "ia era sega ni talairawarawa, se vakatu daligadra, era sa vakado-moqataki ira ga, me ra kakua ni vakarorogo, se me ra vakavulici. "ia ena yaco, kevaka dou na vakarorogo matua sara vei au," sa tukuna o jiova, "mo dou kakua ni

colata mai nai kaukau ki na veimatamata-ni-koro oqo e na siga tabu, ka sa vakatabuya ga na siga tabu, me kakua ni caka kina e dua na cacakaka. "ena qai curu mai ki na veimatamata-ni-koro oqo o ira na tui kei na turaga era sa tiko e nai tikotiko'i tevita, ka sa vodo e na qiqi-vakaturaga kei na ose, o ira, kei na luvedra, kei ira na juta, kei na mata ni lewe i jerusalemi: ia ena tu dei ga na koro oqo ka sega ni mudu. "ka ra na lako mai na veikoro vaka-juta, kei na yasayasa vaka-jerusalemi, kei na vanua i penijamini, kei na buca, kei na veiu-lunivanua, kei na mata ni ceva, ka kauta mai nai soro kama, kei nai soro, kei nai madrali laukana, kei na ka boi vinaka, ka kauta mai nai madrali ni vakavinav-inaka, ki na vale i jiova. "ia kevaka dou na sega ni vakarorogo vei au mo dou vakatabuya na siga tabu, ka me kakua ni colata mai nai kaukau, ka curu ki na veimatamata-ni-koro ki jerusalemi e na siga tabu, au na qai tutuvaka na buka e na kena matamata-ni-koro, ena kania na veivale vakaturaga mai jerusalemi, ena sega talega ni bokoci.""

18

na vosa e a yaco vei jeremaia mai vei jiova, ka vaka, "mo tu cake, ka lako sobu ki na nona vale na dautili bilo, ia au na tukuna vei iko mai keya na noqu vosa." au a qai lako sobu ki na nona vale na dautililituli, ka raica, sa ia tiko e dua na cacakaka e na kenai tutuwiri. a sa catakai na bilo tete sa cakava tiko, e na liga i koya na dautililituli; ka sa baci cakava tale me bilo tani, me vaka sa vinaka vua na dautililituli me cakava. sa qai yaco vei au na vosa i jiova, ka vaka: "me'u sega beka ni veitalia vei kemudou, na mataqali i isireli, me vaka taki koya na dautililituli oqo?" sa tukuna o jiova, "raica, me vaka na tete e na liga i koya na dautililituli, sa vakakina oi kemudou e na ligaqu, na mataqali i isireli!" na tiki-ni-siga au na vosa e na vuku ni dua na vanua, se dua na matanitu, me'u cavuta, ka basuka, ka vakarusa, "kevaka ena lesu na vanua o ya mai na nodra ca, au a lewa me ra ca kina, au na qai veivutunitaka na vinaka, au a tukuna me'u cakava me ra vinaka kina. "ia na tiki-ni-siga au na vosa e na vuku ni dua na vanua, se dua na matanitu, me'u tara, ka tea, "kevaka ena caka ca e mataqu, me sega ni vakarorogo ki na domoqu, au na qai veivutunitaka na vinaka, ka'u a tukuna me'u cakava me ra vinaka kina. "ia oqo, mo vosa vei ira na juta, kei na lewe i jerusalemi, ka vaka, "sa tukuna vakaqo o jiova; "raica, au sa tulia na ca kivei kemudou, ia au sa vakananuma e dua na lewa e na vukumudou, dou dui lesu mada mai na nomudou i tovo ca, ka vakavinakataka na nomudou i tovo kei na nomudou valavala."" era sa tukuna, "sa sega sara ni rawa! keimami na muria ga na neimami lewa, ia na nanuma ni lomai keimami ca keimami na dui cakava." o koya oqo sa tukuna kina o jiova; "dou vakataroga mada vei ira na veimataniitu, se o cei sa rogoca na ka vakaqo; sa dua na ka rerevaki sara sa cakava o koya na goneyalewa ni isireli." e dua li me vakalaiva na uca-vulavula ni lepanoni me kenai sosomi na wai mai na uluvatu ni vanua? se me biu beka na wai liliwa sa drodru tu me kenai sosomi na wai ni dua na tikina tani? "ka ni ra sa guilecavi au na noqu tamata, ia era sa vakama kina na ka boi vinaka ki na

ka lasu, ka ra sa vakatarabetaki ira e na nodra sala, ka sa biu ga nai lakolako makawa, me ra lako vakatiki-tiki e na sala sa sega ni buluti, me ra vakavuna na kena vakalalataki na nodra vanua, ka me vakasiusiutaki ka sega ni mudu; o ira kece era lako voli yani era na kidacalataka, ka kurea na uludra. au na vakatolosevi ira e na mata ni meca me vaka e na cagi mai na vualiku; au na vakanadakui ira e na siga ni nodra rarawa ka sega ni vakanamata vei ira." era sa qai tukuna, "me da mai bukia na vere kei jeremaia, ni na sega ni yali na vunau mai vua na bete, se nai vakavuvuli mai vua na vuku, se na vosa mai vua na parofita. me da mai vakacataki koya e na yameda, ia me da kakua ni vakarorogo ki na dua na nona vosa." ni golevi au mai, jiova, ka rogoca na domodra era veileiti kei au! me saumi beka na vinaka e na ca? ni ra a kelia nai keli me'u mate kina. mo ni nanuma ni'u a tu e matamuni me'u vosa vinaka e na vukudra, ka me'u saumaka tani na nomuni cudru mai vei ira. o koya mo ni solia kina na luvudra me ra viakana, ka vakadavea na kedra dra e na kaukauwa ni seleiwau; ia me yali vei ira na watidra na luvudra, ka me ra yada talega; ka me ra vakamatei na nodra tagane; ia ni nodra cauravou, me ra mate e nai seleiwau e nai valu. me rogo mai na nodra veivale na tagi, ni kemuni sa vakauta nai valu me sikiti ira: ni ra sa kelia nai keli me rawai au; ia era sa vunia nai cori me tacori kina na yavaqu. io, oi kemuni, jiova, o ni sa kila kece na nodra veretaki au me'u mate. mo ni kakua ni buluta na nodra caka cala, ia na nodra i valavala ca mo ni kakua ni bokoca tani mai na matamuni, ia me ra vakabalei sobu ga e matamuni; mo ni vakayacora vei ira e na gauna ni nomuni cudru.

19

sa tukuna vakaoqo o jiova, "mo la'ki kaute e dua na kena saqa qele na dautilitili, ka so vei ira na tamata era qase, kei na ka so vei ira na bete era qase. "ia dou lako vata yani ki na buca ni luvui inomi, mai nai curucuru ki na matamata-ni-koro mai na vualiku, ia mo vunautaka mai kea na vosa au na tukuna vei iko, "ka vaka, 'dou rogoca na vosai jiova, oi kemudou na tui juta, kei na kai jerusalemi; sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli; 'raica, au na vakayacora na ca ki na tikina oqo, ena qasikanunu kina na daligadra. "ka ni ra sa biuti au, ka ra sa vakacacataka na tikina oqo, ka ra sa vakama kina na ka boi vinaka vei ira na kalou tani, era sega ni kila, se o ira, se na nodra qase, se o iratou na tui juta, ka ra sa vakasinaita na yasana oqo ena kedra dra era sega ni cala "(era sa tara talega na veiyasana cecere i peali, me vakama na luvudra tagane ena bukawaqa mei soro kama vei peali, na ka au a sega ni vakarota, se vosataka, ka sa sega talega ni tubu e lomaqu), sa tukuna vakaoqo o jiova, "raica, ena vuku ni ka oqo ena yaco na gauna, ena sega ni vakatokai tale kina na yasana oqo, o tofeti, se na buca ni luvui inomi, ia, na buca ga ni veivakamatei. "ia au na vakatawayagataka na lewa i juta kei jerusalemi ena yasana oqo, au na lewa me ra bale ena i seleiwau ena matadra na nodra meca, ena ligadra talega era sa saga mera vakamatei ira: ia au na solia na yagodra me kedra na manumanu vuka, kei na manumanu ni vanua. "ia au na cakava na koro oqo me koro

rusa, ka me vakaisaisataki: o ira kece era lako voli mai kina era na kidacala ka vakaisaisa ena vuku ni kena ca levu kecega. "ia au na biuti ira me ra kania na lewe ni luvudra tagane, kei na lewe ni luvudra yalewa, ka ra na dui kania yadua na lewe ni wekana, ni sa buku matua na druadrui ni koro, ena vuku talega ni ka rarawa sa vakararawataki ira kina na kedra meca, kei ira era saga me ra vakamatei ira." "mo qai voroka na saqa ena matadra na tamata dou sa lako vata, "ka tukuna vei ira, sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa; au na vorolaki ira vakakina na tamata oqo kei na koro oqo, me vaka sa vorolaki na nona bilo na dautili bilo, sa sega ni vakavinakataki rawa tale, ka ra na ia na veibulu e tofeti, me sega na tikina e vo me veibulu kina. "au na cakacaka vakaoqo ki na yasana oqo," sa tukuna o jiova, "kivei ira talega na lewena, ia au na cakava na koro oqo me vakatoki tofeti. "ena vakasisilataki talega na veivale mai jerusalemi, kei na nodratou veivale mai jerusalemi, kei na nodratou veivale na tui juta, me vaka na kena vakasisila na tikina o tofeti, ni ra sa vakama e dela ni veivale kecega na ka boi vinaka ki na veikalokalo kecega ni lomalagi, ka livia nai sevu vei ira na kalou tani." sa qai lesu tale mai tofeti o jeremaia, ka talai koya kina o jiova me ia na parofisai; ka sa la'ki tu ena lomanibai ni vale i jiova, ka tukuna vei ira na tamata kecega, "sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli: 'raica, au na vakayacora ki na koro oqo kei na kena veikoro kecega na ca kecega au a vosa kina ena vukuna, ni ra sa vakadomoqataki ira, me ra kakua ni rogoca na noqu vosa."

20

ia o pasuri na luvui ima na bete, o koya na turaga sa liu ena vale i jiova, sa rogoca ni sa parofisaitaka na ka oqo o jeremaia. sa cudruvi jeremaia na parofita o pasuri, ka vesuki koya ena i vesu kau sa tu mai na matamata ni koro cecere i penijamini, sa volekata na vale i jiova. ia ena mataka, sa qai sereki jeremaia o pasuri mai nai vesu kau. sa qai tukuna vua o jeremaia, "o jiova sa sega ni vakatoka na yacamu o pasuri, o mekorimisapipi ga. "ni sa tukuna vakaoqo o jiova, 'raica, au a lewa mo ka rerevaki vei iko, vei ira kece talega na wekamu: ia era na bale e nai seleiwau ni kedra meca, o na raica e matamu talega, ia o ira na juta kecega au na solia ki na liga i tui papiloni, ena kauti ira vakabobula ki papiloni, ka vakamatei ira e nai seleiwau. "ia au na solia na kaukauwa kecega ni koro oqo, kei na kena cakacaka kecega, io, na nodra i yau kece talega na tui juta au na solia ki na liga ni nodra meca, era na tokitaka, ka taura, ka kauta ki papiloni. "ia o iko, pasuri, kei ira kece era tiko ena nomu vale, dou na la'ki vakabobulataki: ia dou na yaco ki papiloni, ka dou na mate talega kina, ka dou na bulu kina, o iko, kei ira kecega na wekamu, o sa parofisaitaka kina na ka lasu." kemuni jiova, o ni sa rawai au sara, ia au sa rawai dina sara kina, o ni sa kaukauwa vei kedaru, ka o ni sa gumatua mai: au sa dredrevaki ena veisiga, era sa vakalailiai au kecega. ia ni'u a qai vosa, ka'u sa qoqolou, ka'u sa kacivaka nai, "valavala kaukauwa kei na veivakacacani," ka ni sa yaco na vosa i jiova me ka au sa rogo ca kina, ka dredrevaki kina ena veisiga. au

a qai tukuna, "au na sega ni cavuti koya, se vosa tale ena yacana." ia na nona vosa, sa tu e lomaqu me vaka na bukawaqa, sa sogu tu ena suiqu, ia au sa oca ni'u kinoca, ka sega ni'u rawata. ni'u sa rogoca na nodra vosa ca na lewe vuqa, "sa vakavolivoliti au na rere!" era tukuna, "dou tukuna mai," ia keitou na qai tukuna, "o ira kece na wekaqu era sa yadrava na noqu bale, ka tukuna. "ena vecei beka o koya, keimami na qai rawai koya, ka vakayacora na neimami cudru vua." ia o jiova ga sa tiko vata kei au me vaka e dua na qaqa rerevaki. o koya oqo era na tarabe kina era sa vakacacani au, ka ra na sega ni gumatua, era na madua vakalevu; ni ra na sega ni cakacaka yaco, na nodra madua sa sega ni mudu ena sega ni guileca. ia, oi kemuni jiova ni lewe vuqa, o ni sa vakatovolea na yalododonu, ka dikeva na ivi kei na loma ni tamata, me'u raica mada na nomuni cudruvi ira ni'u sa tukuni au vei kemuni. dou sere vei jiova, dou vakavinavinaka vei jiova: ni sa vakabula na yalona na dravudrava mai na ligadra na dau-caka ca. me ca na siga au a sucu kina, me kakua ni kalouvinaka na siga sa vakasucumi au kina o tinaqu! me ca na tamata e a tukuna vei tamaqu, "sa sucu e dua na luvemu tagane!," ka vakamarautaki koya sara kina. ia na tamata o ya me sa vaka ga na veikoro e a vukica o jiova, ka sega ni veivutuni; ia me rogoca o koya ka kaila ena mataka, kei na qoqolou ena siga levu, ni sa sega ni vakamatei au o koya ena siga au sa sucu kina, me sa noqui bulubulu ga o tinaqu, io na ketena me sa colati au tikoga. na cava au sa lako mai kina mai na kete me'u kunea na oca kei na rarawa, me oti ga kina na noqu siga e na madua?

21

sa talai pasuri na luvu e malikaia, kei sefanaia na luvu i meesee na bete, kivei jeremaia, o setekaia na tui, me rau tukuna vua, "mo tarogi jiova mada e na vukuda, ni sa mai veivala kei keda o nepukatiressa na tui papiloni, de sa na cakacaka beka mai vei keda o jiova me vaka na nona cakacaka vakurabui kecega, me sa lako tani mada ga kina vei keda o koya." sa qai yaco vei jeremaia e dua na vosa mai vei jiova, ka sa tukuna kina vei rau o jeremaia, "drau tukuna vakaoqo vei setekaia, "sa tukuna vakaoqo o jiova na kalou ni isireli; "raica, au na vakalesuya tani nai yaragi ni valu e na ligamudou, dou sa veivaluti kina kei tui papiloni, kei ira na kai kalitia, era mai kabai kemudou mai daku ni bai, ia au na vakasogoni ira mai ki loma ni koro oqo. "ia au na veivala kei kemudou oi au e na ligaqu sa dodo yani, kei na ligaqu kaukauwa, io e na cudru, kei na lesa, kei na cudru levu. "ka'u na yaviti ira na lewe ni koro oqo, na tamata kei na manumanu: era na mate ga e na mate dauveiveitauvi. "ni sa oti oqori," sa tukuna o jiova, "au na soli setekaia na tui juta, kei ira na nona tamata, kei ira na lewe ni vanua, kei ira sa vo e na koro oqo mai na mate dauveiveitauvi, kei nai seleiwau, kei na viakana, ki na liga i nepukatiressa na tui papiloni, kei na ligadra na nona meca, kei na ligadra era sagai ira me ra vakamatea. ia ena yaviti ira o koya e nai seleiwau; ena sega ni vosoti ira, ena sega talega ni yalovinaka, se yalololoma." "ia vei ira na tamata oqo mo tukuna, "sa tukuna vakaoqo o jiova; "raica, au sa vakaraitaka vei kemudou na sala ni bula, kei na sala ni mate. "o koya

sa tiko ga e na koro oqo ena mate e nai seleiwau, kei na mate dauveiveitauvi: ia o koya sa curu kitautuba, ka dro vei ira na kai kalitia era mai kabai kemudou, ena bula, ena soli vua na nona bula me nonai toki ni valu. "ni sa dua tani na mataqu ki na koro oqo me sa ca ga, me kakua ni vinaka," sa tukuna o jiova. "ena soli ga ki na liga i tui papiloni, ia ena vakama e na bukawaqa o koya." "ia e na vuku ni mataqali i tui juta, mo tukuna, 'dou rogoca na vosa i jiova, 'oi kemudou na mataqali i tevita, sa tukuna vakaoqo o jiova; "dou ia na lewa dodonu e na mataka, ka vakabulai koya sa vakacacani mai na liga i koya sa vakacacana, de lako yani na noqu cudru me vaka na bukawaqa sa waqa tiko, me sega e dua e bokoca, e na vuku ni kena ca na nomudou valavala. "raica, au sa veivala kei iko, o iko sa tiko e na buca, e na uluvatu ni buca," sa tukuna o jiova; "dou a tukuna, 'o cei ena lako sobu mai me veivala kei keimami? se o cei me mai curu ki na neimami tikotiko? ia au na cudruvi kemudou me vaka na nomudou valavala," sa tukuna o jiova. "ia au na tutuvaka na buka e na kena veikau, ena kania na ka kecega sa tu vakavolivolita.""

22

sa tukuna vakaoqo o jiova; "mo lako sobu ki na vale i tui juta, ka vosataka maikina na vosa oqo, "ka vaka, 'dou rogoca na vosa i jiova, o iko na tui juta, ka tiko e nai tikotiko i tevita, o iko, kei ira na nomu tamata turaga, kei ira na nomu tamata era sa daucuru mai ki na matamata-ni-koro oqo! 'sa tukuna vakaoqo o jiova; "dou ia na lewa kei nai valavala dodonu, ka vakabulai koya sa vakacacani mai na liga i koya sa vakacacana: ia dou kakua ni vakararawataki ira na vulagi, kei na luveniyali, kei na yada, ka kakua ni dou vakadavea e na yasana oqo na dra sa sega ni cala. "ia kevaka dou sa vakabauta sara na vosa oqo, ena qai curu mai ki na matamata-ni-koro oqo o ira na tui era sa tiko e nai tikotiko i tevita, ka sa vodo e na qiqi-vakaturaga kei na ose, o koya, kei ira na nona tamata turaga, kei na nona tamata. "ia kevaka dou na sega ni rogoca na vosa oqo, au sa cavuti au ni'u sa bubului," sa tukuna o jiova, "ni na vakalalai ga na vale oqo." ni sa tukuna vakaoqo o jiova ki na vale i tui juta; "o iko o sa vakataki kiliani na ulu i lepanoni vei au: ia au na lewai iko mo veikau ga, ka mo veikoro sa sega ni sega. ia au na lesia eso na kemu dauvakacaca, era sa dui vakaiyaragi, ka ra na kaya sobu na nomu sitari vinaka, ka biuta ki na bukawaqa. "era na lako sivita na koro oqo o ira na lewe ni veivanua e vuqa, ka ra na dui veikayaka vakaiira, 'e na vuku ni cava sa cakacaka kina vakaoqo o jiova ki na koro levu oqo? "era na qai tukuna, 'ni ra sa biuta na veiyalayalati i jiova na nodra kalou, ka soro vei ira na kalou tani, ka qaravi ira." dou kakua ni tagicaki koya sa mate, se yasovaka; ia dou tagicaki koya sa lako tani yani, ni na sega ni lesu tale mai, se raica na vanua ka sucu kina o koya. ni sa tukuna vakaoqo o jiova e na vuku i salumi na luvu i josaia na tui juta, o koya sa lewa mei sosomi kei josaia na tamana, o koya sa lako tani e na yasana oqo, "ena sega ni lako tale mai kike o koya, "ni na mate ga e na yasana era sa kauti koya vakabobula kina, ia ena sega ni kunea tale na vanua oqo. "ena ca o koya sa

tara na nona vale e nai valavala e sega ni dodonu, kei na nonai taba loma ni vale e cake e na caka cala, ka sa sega ni sauma na cakacaka ni kai nona, ka sa sega ni solia vua nai voli ni nona cakacaka, ka sa tukuna, 'au na tara e dua na noqu vale levu, kei na i taba loma ni vale i cake lelevu, ka sa taya na kena katuba; ka sa botana ecake ena sitari; ka boroi e nai qumui.' "kona lewa tiko beka ena vuku ni o sa viribaiti iko e na sitari? o tamamu sa sega beka ni kana ka gunu, ka cakava na lewa kei na cakacaka dodonu, ka sa qai vinaka kina o koya. sa ia na veilewai ena vukudrau na malumalumu kei na dravudravua; ka sa qai vinaka kina o koya. sa vakaogo na kilai au, se segai?" sa tukuna o jiova. "ia na matamu kei na lomamu sa goleva ga na nomu kocokoko, kei na vakadave dra sa sega ni cala, kei na veivakasaurarataki, kei nai valavala kaukauwa mo cakava." o koya ogo sa tukuna kina o jiova ena vukui jioakimi na luvei josaia na tui juta "e ratou na sega ni tagicaki koya ka tukuna, 'ulei na tuaqaku!' se, 'ulei na ganequ!' era na sega ni yasovaki koya, ka vaka, 'ulei turaga!' se, 'ulei na nonai ukuuku!' ena buluti ga vaka na asa, ni sa yarataki ka biu kitaudaku ni matamata-ni-koro o jerusalemi. "mo cabe cake ki lepanoni, ka tagi, ka tabalaka na domomu mai pasani, ka tagi mai aparimi, ni ra sa vakarusai o ira kecega era a lomani iko. au a vosa vei iko ni o sa tiko vinaka; ia o sa tukuna, 'au na sega ni rogoca.' sa vakaogo na nomui valavala ni o sa gone ka yacova na siga ogo, ni o sa sega ni rogoca na domoqu. na cagi e na kani ira na nomui vakatawa kecega, ia o ira sa lomani iko era na la'ki vakabobulataki. o na qai madua dina ka taqaya e na vuku ni nomu ca kecega. o iko ka tiko mai lepanoni, ka cakava na nomui sova e na sitari, o na ka lomani dina sara ni sa yacovi iko na rarawa, na yaluma me vaka na yalewa sa taratara? "me vaka na dina ni noqu bula," sa tukuna o jiova, ke sa mama ni taba e na ligaqu i matau, 'i konaia na luve i jioiakimi na tui juta, ke'u sa na cavuti iko tani ga; 'ia au na soli iko ki na ligadra era sa saga me ra vakamatei iko, ki na ligadra talega o sa rerevakaâ€"io ki na liga i nepukatiresa na tui papiloni, kei na ligadra na kai kalitia. "ia au na biuti iko tani, kei na tinamu ka vakasucumi iko, ki na dua na vanua tani drau a sega ni sucu kina, ia drau na mate ga mai kea. "ia e rau na sega ni lesu yani ki na vanua e rau sa domona tiko. "sa dua beka na matakau beci ka cati na tamata ogo o konaia?â€"se dua na bilo sa sega ni vinakati? a cava era sa biu tani kina o koya kei na nona kawa, ka vakasavi ki na vanua e ratou sa sega ni kila? o iko, na vanua, na vanua, na vanua, mo rogoca na vosa i jiova! sa tukuna vakaogo o jiova, 'dou vola na tamata ogo me kua na luvena, me tamata sa sega ni yaco e na nona gauna, ni na sega ni dua na tamata e na nona kawa, me tiko e na i tikotiko i tevita, ka lewa tale mai juta."

23

"ena ca o ira nai vakatawa era vakacacana ka vakasavi ira na sipi ni noqu vanua veico," sa tukuna o jiova. o koya ogo sa tukuna kina o jiova na kalou ni isireli vei ira nai vakatawa era sa vakani ira na noqu sipi; "oi kemudou, dou sa vakatolosevi ira na noqu qele ni sipi, ka vakasavi ira tani, ka sega ni la'ki raici ira. raica,

au na cudruvi kemudou e na vuku ni ca ni nomudou i valavala," sa tukuna o jiova. "ia, au na vakasogoni ira vata mai na kena vo ni noqu qele ni sipi mai na veivanua kecega au sa dui vakasavi ira kina, au na kauti ira tale mai ki na nodra lomanibai; ka ra na luvea ka tubu. "ka'u na lesia eso me nodra i vakatawa era na vakani ira, ka ra na sega ni rere tale, se taqaya, se yali," sa tukuna o jiova. "raica, ena yaco na gauna," sa tukuna o jiova, "au na vakatubura kina vei tevita e dua na coke yalododonu, ia ena lewa e dua na tui cakacaka yaco, ena ia o koya na lewa kei na cakacaka dodonu e vuravura. e na nona gauna era na vakabulai kina na juta, ia o ira na isireli era na tiko vinaka: ia ogo na yacana ena vakatokai kina, o jiova na noda yalododonu. "o koya ogo, raica ena yaco dina kina na gauna," sa tukuna o jiova. "era na sega tale ni tukuna, 'sa bula o jiova, o koya ka kauti ira cake na isireli mai na vanua o ijipita:' "ia, 'sa bula o jiova, o koya ka kauta cake mai ka tubera na nodra kawa na mataqali i isireli mai na vanua ki na vualiku, kei na veivanua kecega au a dui vakasavi ira kina.' ka ra na tiko ga e na nodra vanua." e na vukudra na parofita sa ramusu kina na yaloqu e lomaqu; sa yavavala na suiqu kecega; au sa vaka na tamata sa mateni, ka vaka na tamata sa rawai koya na waini, e na vuku i jiova, e na vuku talega ni nona vosa tabu. ni sa oso na vanua e na dauyalewa; ni sa tagi na vanua e na vuku ni ruru; sa dravuisiga mai na veiyasana vinaka ni veikau, ka sa ca na nodra i valavala, ka sa sega ni dodonu na nodra lewa kaukauwa. "o ira na parofita kei na bete talega era sa tamata ca, io, e na noqu vale au sa kunea na nodra ca," sa tukuna o jiova. "o koya ogo ena yaco kina na nodra sala me vaka sa titidara e na butobuto, era na veibili yani, ka bale kina, ni'u na vakayacora na ca vei ira, io na yabaki me ra cudruvi kina," sa tukuna o jiova. "ia au sa kunea talega vei ira na parofita ni samaria na ka lialia; era sa ia na parofisai ka cavuti peali, ka ra sa vakasesei ira kina na noqu tamata na isireli. au sa kunea talega na ka vakasisila vei ira na parofita ni jerusalemi: era sa ia na dauyalewa ka muria na ka lasu: era sa totaki ira na daucaka ca, me sega kina e dua sa lesu mai na nona ca, era sa tautauvata kecega vei au o ira ogo kei ira na kai sotoma, kei ira na lewe ni koro ogo era sa tautauvata kei komora. "o koya ogo sa tukuna kina o jiova ni lewe vuqa e na vukudra na parofita; 'raica, au na vakani ira e na kau gaga, ka vagunuvi ira e na wai gaga: ni sa lako yani na ka ca mai vei ira na parofita ni jerusalemi ki na vanua taucoko," sa tukuna vakaogo o jiova ni lewe vuqa, "dou kakua ni vakarorogo ki na nodra vosa na parofita era sa ia na parofisai vei kemudou; era sa vakalialiai kemudou ga: era sa cavuta na raivotu wale e vu mai na lomadra ga, ka sa segai mai na gusu i jiova. era sa tukuna tikoga vei ira era beci au, 'sa tukuna o jiova, 'ena yaco ga na vakacegu vei kemudou'; ia vei ira kece era muria na kaukauwa ni lomadra era sa tukuna, 'ena sega na ca me yacovi kemudou." ia o cei ka tiko e na bose i jiova, ka kunea ka rogoca na nona vosa? o cei ka vakarorogo ki na nona vosa, ka rogoca? raica, na covulaca rerevaki i jiova sa lako yaniâ€"io na covulaca rarawa, ena lutu vakararawa sara ki na uludra na tamata ca. ena sega ni malumu na cudru i jiova, ena cakava mada ga, ka vakayacora na nanuma ni lomana, e na gauna

maimuri dou na kila deivaka sara ga kina. "au a sega ni talai ira na parofita oqo, ia era sa cici ga, au a sega ni vosa vei ira, ia era sa parofisai ga, ia kevaka era sa tiko ga e na noqu bosa, ka la'ki vakarogoya na noqu vosa vei ira na noqu tamata, ke ra sa vakalesui ira mai na nodra sala ca, mai na ca ni nodra i valavala talega. "au sa kalou beka e na tikina voleka ga," sa tukuna o jiova, "au sa sega talega ni kalou e na tikina vakayawa? me vunitaki koya rawa beka e dua e na yasana vuni, me'u kakua ni raici koya?" sa tukuna o jiova. "au sa sega li ni roboti lomalagi kei vuravura?" sa tukuna o jiova. "au sa rogoca na ka era tukuna na parofita, 'era sa parofisaitaka na ka lasu e na yacagu, ka vaka, au a tadra, io au a tadra!' "na cava na kena dede me sa tiko na ka oqo e na lomadra na parofita o ira era sa parofisaitaka na ka lasu? io era sa parofita daulawaki ga e na lomadra o ira, "era sa vakananuma me ra lawakitaki ira na noqu tamata me ra guilecava na yacagu e na nodra tadra era sa dui tukuna vua na kai nona, me vaka na nodra qase ni ra guilecava na yacagu ka ni ra golevi peali. "na parofita sa tu vua e dua na tadra, me tukuna ga na nona tadra; ia o koya sa tu vua na noqu vosa, me tukuna dina ga na noqu vosa. e tautauvata li na qana kei na witi?" sa tukuna o jiova. "sa sega beka ni vaka na bukawaqa, na noqu vosa?" sa tukuna o jiova; "ka vaka nai tukituki sa vorolaka na vatou?" sa tukuna kina o jiova, raica au sa cati ira na parofita, era sa dui butakoca na noqu vosa mai vua na kai nona. "raica, au sa veimecaki kei ira na parofita," sa tukuna o jiova, "era sa vosa walega e na yamedra ka vaka, 'sa tukuna o koya.' "raica, au sa cati ira ga era sa parofisaitaka na tadra lasu," sa tukuna o jiova, "ka ra sa tukuna, ka vakasesei ira kina na tamata e na nodra lasu, kei na nodra vosa walega; ia oi au, au a sega ni talai ira, se'u vakaroti ira. era na sega kina ni yaga vakalailai vei ira na tamata oqo," sa tukuna o jiova. "ia ni ra sa tarogi iko o ira na tamata oqo, se na parofita, se na bete, ka vaka, 'na vosa ni parofisai bibi cava sa tukuna mai o jiova?' mo qai tukuna vei ira, 'na vosa ni parofisai bibi cava?' ia ka'u na biuti kemudou ga," sa tukuna o jiova. "ia o ira na parofita, kei na bete, kei na tamata, era na tukuna, 'na vosa ni parofisai bibi mai vei jiova,' au na cudruva na tamata o ya kei na nona mataqali. "sa vaka ga oqo mo dou dui tukuna vua na kai nona, vua talega na tacina, 'na cava sa tukuna o jiova?' ia, 'na cava sa vosataka o jiova?' "ia na vosa ni parofisai mai vei jiova, mo dou kakua ni cavuta tale: ni na nonai colacola na tamata yadua na nona vosa walega; ni dou sa vakatanitaka na vosa ni kalou bula, na vosa i jiova ni lewe vuqa na noda kalou. "me vaka ga oqo na nomu vosa vua na parofita, 'na cava sa tukuna vei iko o jiova? ia, 'na cava sa vosataka o jiova?' "ia ni dou sa tukuna, 'na vosa ni parofisai bibi mai vei jiova,' o koya oqo sa tukuna kina o jiova; 'ni dou sa cavuta na vosa oqo, 'na vosa ni parofisai bibi mai vei jiova,' ia au a tala vei kemudou, ka vaka, 'dou kakua ni tukuna, 'na vosa ni parofisai bibi mai vei jiova!'" o koya oqo, raica, oi au, io oi au, au na guilecavi kemudou sara kina, ka biuti kemudou tani, kei na koro au a solia vei kemudou kei ira na nomudou qase, mai na mataqu. 'ia au na vakayacora vei kemudou na veivakalialiai sa sega ni mudu, kei na madua sa sega ni mudu, ena sega ni guileca."

24

sa vakatakila vei au o jiova, ka raica, sa rua na sova lolo ka tau sobu e na mata ni vale tabu i jiova, ni sa kauti ira vakabobula tani o nepukanesa na tui papiloni, io, o jekonaia na luve i jioakimi na tui juta, kei ira na turaga ni juta, kei ira na dauceuceu kei na matai ni kaukamea, mai jerusalemi, ka sa kauti ira ki papiloni. e dua na sova lolo sa vinaka sara, sa vaka na lolo sa dreu taumada: ia na kenai karua sa lolo ca sara, sa sega ni laukana rawa ni sa ca ga. sa taroga vei au o jiova, "na cava o sa raica, jeremaia?" au sa tukuna, "na lolo, na lolo vinaka, sa vinaka sara; ia na lolo ca, sa ca sara, ka sa sega ni laukana rawa ni sa ca ga." sa baci yaco tale vei au na vosa i jiova, ka vaka, "sa tukuna vaka oqo o jiova na kalou i isireli; me vaka na lolo vinaka oqo, au na kilai ira vakakina na juta era sa vakabobulataki, o ira au sa vakatala tani e na yasana oqo ki na nodra vanua na kai kalitia me ra vinaka kina. 'ni'u na vakaraici ira me ra vinaka kina, ka kauti ira tale mai ki na vanua oqo. ia au na tarai ira cake, ka sega ni basuka sobu; ka'u na tei ira, ka sega ni cavuta. 'au na solia vei ira na yalo me ra kilai au kina, ni sai au o jiova; ia era na yaco me ra noqu tamata, ka'u na yaco me'u nodra kalou, ni ra na lesu mai vei au e na lomadra dina. 'ia me vaka na lolo ca, sa sega ni laukana rawa ni sa ca ga;'- sa vosa dina vaka oqo o jiova a €€" 'ena vakakina au na soli setekia na tui juta, kei ira na kena turaga, kei na kedra vo ni jerusalemi, era tiko e na vanua oqo, kei ira sa tiko mai na vanua o ijipita. 'ia au na soli ira me ra kau tani me ra ca kina, ki na veimatanitu kecega kei vuravura, me ra vakalialiai, ka vakaioletaki, ka veiwalitaki, ka vosavosacati, e na veiyasana kecega au na dui vakasavi ira kina. 'ia au na vakayacora vei ira nai seleiwau, kei na viakana, kei na mate dauveiveitauvi, me ra takali mada mai na vanua au a solia vei ira, io vei ira na nodra qase."

25

e nai kava ni yabaki i jioakimi na luve i josaia na tui juta, (e na kenai matai ni yabaki i nepukanesa na tui papiloni, sa yaco vei jeremaia e dua na vosa sa baleti ira kecega na juta) ka sa vosataka o jeremaia na parofita vei ira kecega na juta, vei ira kece talega na kai jerusalemi, ka vaka: "mai nai katinikatolu ni yabaki i josaia na luve i emoni na tui juta, ka yacova na siga oqo, sa yaco tiko vei au na vosa i jiova, ia ka'u a vosa tikoga vei kemudou, ka sou e na mataka me'u vosa; ia dou a sega ni vakarorogo. "ia sa tala vei kemudou o jiova na nona i talatala kecega na parofita, ka sou e na mataka me tala; ia dou sa sega ni vakarorogo, se vakatudaligamudou mo dou rogoca. "era sa tukuna, 'dou dui lesu yadua e daidai mai na nonai tovo ca, kei na ca ni nonai valavala, ka tiko ga e na vanua sa solia o jiova vei kemudou kei ira na nomudou qase me sega ni mudu. 'ia dou kakua ni muria na kalou tani me qaravi ira, ka soro vei ira, dou kakua talega ni vakacudrui au e na cakacaka ni ligamudou; au na qai sega ni vakacacani kemudou.' "ia dou a sega ni vakarorogo vei au," sa tukuna o jiova; "mo dou sa vakacudrui au kina e na cakacaka ni ligamudou mo dou ca. "o koya oqo sa tukuna kina vaka oqo o jiova ni lewe

vuqa; 'ni dou sa sega ni rogoca na noqu vosa, 'raica, au na soqoni ira kecega na veimataqali mai na vualiku, kei nepukanesa na tui papiloni, na noqu tamata,' sa tukuna o jiova, 'ia au na kauti ira vakaivalu mai ki na vanua oqo, kei na lewena, kei na veimataniitu kecega oqo sa tiko vakavolivolita, ia au na vakarusai ira sara, ka cakavi ira me ra vakurabuitaki, ka vakasiusiutaki, ka me vanua rusa ka sega ni mudu. 'ia au na vagaluya vei ira na domo ni marau, kei na domo ni reki, na domo ni tagane kei na domo ni yalewa sa qai vakawati, na rorogo ni vatu i qaqi, kei na rarama ni cina. 'ia na vanua taucoko oqo ena lala tu ga, ka vakurabuitaki; ka ra na qaravi tui papiloni na veimataniitu oqo ka vitusagavulu na yabaki. 'ia ni sa oti na yabaki e vitusagavulu, au na qai cudruvi tui papiloni, kei na matanitu o ya, sa tukuna o jiova, 'e na vuku ni nodra caka cala, kei na nodra vanua talega na kai kalitia, ka vakalalataka ka sega ni mudu,' sa tukuna o jiova. 'ia au na vakayacora ki na vanua o ya na noqu vosa kecega au sa cavuta me yaco kina, io, na ka kecega sa volai e nai vola oqo, ka sa parofisaitaka o jeremaia me yacova na veimataniitu kecega. '(ni ra na qali talega ki na veimataniitu e vuqa vei ira talega na turaga levu e so: ia au na sauma vei ira me vaka na nodra i valavala, kei na cakacaka ni ligadra.)"' ni sa tukuna vakaoqo vei au o jiova na nodra kalou na isireli, "mo taura na bilo waini ni cudru waqawaqa oqo mai na ligaqu, ka vagunuvi ira na veimataniitu au sa talai iko kina. "me ra gunuva, ka yatayata, ka lialia, e na vuku ni seleiwau au na vakayacora vei ira." au a qai taura na bilo mai na liga i jiova, ka vagunuvi ira kina na veimataniitu, ka talai au kina o jiova; io, o jerusalemi, kei na veikoro e juta, kei na nodra tui, kei na nodra turaga, me cakava me ra lala tu, me ra vakurabuitaki, ka vakasiusiutaki, ka vosavosacati, me vaka e na siga oqo; o fero na tui ijipita, kei ira na nona tamata turaga, kei ira na kena turaga, kei ira kecega na nona tamata; kei ira kecega era duikaikai, kei ira kecega na tui ni vanua o usi, kei na tui kecega ni nodra vanua na kai filisitia, (io o asikiloni, kei kesa kei ekironi, kei na kedra vo ni asitoti); o itomi kei moapi kei ira na luve i amoni; kei ira kecega na tui mai taia, kei ira kecega na tui mai saitoni, kei ira na tui ni veiyanyanu mai na tai kadua ni wasawasa; o titana, kei tima, kei pusa, kei ira kece mai na sausau kei vuravura; kei ira kece na tui mai arepa, kei ira kece na nodra tui era duikaikai era tiko mai veikau; kei ira kece na tui mai simirai, kei ira kece na tui mai ilama, kei ira kece na nodra tui na mitia; kei ira kece na tui mai na vualiku, o ira sa tiko vakayawa, kei ira sa tiko voleka, na tamata kei na kai nona, kei ira kecega na veimataniitu kei vuravura, era sa tiko e na dela ni vanua: ia o tui sesaki ena qai gunu emuri. "o koya oqo mo tukuna kina vei ira, 'sa tukuna o jiova ni lewe vuqa na kalou i isireli: "dou gunu, mo dou mateni, ka lua, ka bale, ka kakua ni duri tale, e na vuku ni seleiwau au na vakayacora vei kemudou." "ia kevaka era bese ni taura na bilo mai na ligamu me ra gunu, mo qai tukuna vei ira, 'sa tukuna o jiova ni lewe vuqa; "dou na gunu vakaidina ga! "ia raica, na koro oqo sa vakatokai e na yacuqa, au sa qai vakatekivu me'u vakayacora kina na ca, ia oi kemudou, dou na sega li ni cudruvi? dou na cudruvi ga: ni'u na kaciva

nai seleiwau me tauci ira kecega na kai vuravura," sa tukuna o jiova ni lewe vuqa.' "ia o iko mo parofisaitaka na vosa kece oqo vei ira, ka tukuna vei ira, 'o jiova, ena kurukuru mai cake, ia mai na nonai tikotiko tabu ena vakarogoya mai na domona; ena kurukuru vakaukauwa ki na nonai tikotiko; na kaila, me vaka na nodra era sa sikaraka na vua-ni-vaini, ena rogo ga yani vei ira kece era tiko e vuravura. ena yaco yani na ue ki nai yalayala kei vuravuraâ€"ni sa dua na ka e veiletitaka o jiova, kei ira na veimataniitu, ena ia na veilewai o koya kei ira na tamata kecega; ena soli ira na tamata ca ki nai seleiwau,' sa tukuna o jiova." sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, 'raica, na ca ena lako voli yani mai na matanitu ki na matanitu, ia na cava levu ena vakatuburi mai nai yalayala kei vuravura. "ia na vuetaki kei jiova era na davo tu yani e na siga o ya mai nai yalayala kei vuravura e dua ki nai yalayala kei vuravura kadua: era na sega ni tagicaki, se kau vata mai, se buluti; era na vaka na deni-manumanu e na dela ni vanua. "dou oqolou, nai vakatawa, ka tagi! ka qiqi voli e na dravusa, oi kemudou sa liutaka na qele ni sipi: ni sa yaco sara mai na gauna mo dou vakamatei ka veisei kina; ia dou na lutu ga me vaka na bilo domoni. ia ena sega na sala me ra dro kina nai vakatawa, se me ra bula kina o ira era liutaka na qele ni sipi. a domo ni nodra tagi nai vakatawa, kei na nodra oqolou era liutaka na qele ni sipi! ni sa vakacacana o jiova na nodra vanua veico, ka sa vagalutaki nai tikotiko ni sautu e na vuku ni cudru waqawaqa i jiova. sa biuta laivi o koya, me vaka na laioni e na nonai davodavo: ni sa rusa na nodra vanua e na vuku ni nona yalokatakata na dauvakacaca, e na vuku talega ni nona cudru waqawaqa."

26

ni sa qai vakatekivu na lewa i jioiakimi na luve i josaia na tui juta, sa yaco na vosa oqo mai vei jiova, ka vaka, "sa tukuna o jiova; 'mo tu e na rara vakabai ni vale i jiova, ka vosataki ki na veikoro kecega e juta, era sa lako mai me ra soro e na vale i jiova, na vosa kecega au sa vakarota vei iko mo vosataka vei ira; kakua ni o vunia e dua na vosa. 'era na vakarorogo beka, ka lesu na tamata yadua mai na nonai tovo ca, me'u veivutunitaka na ca, ka'u sa nakita me'u cakava vei ira ni sa ca na nodra i valavala.' "ia mo tukuna vei ira, 'sa vosa vakaoqo o jiova: "kevaka dou na bese ni vakarorogo vei au, ka sega ni muria na noqu vunau, au sa vakarota vei kemudou, "ka sega ni vakarorogo ki na vosa ni noqui talatala na parofita, o ira au sa tala vei kemudou, ka sou e na mataka me'u tala, (ia dou a sega ga ni vakarorogo), "au na qai cakava na vale oqo me vakataki sailo, ia na koro oqo au na cakava me ka e vosavosacati vei ira na veimataniitu e vuravura." ia o ira na bete kei ira na parofita kei ira na tamata kece, era sa rogoci jeremaia ni sa vosataka na vosa oqo e na vale i jiova. ia ni sa tinia o jeremaia na vosa kece ka vakarota o jiova me tukuna vei ira na tamata kecega, era sa qai tauri koya o ira na bete, kei ira na parofita, kei ira na tamata kece, ka tukuna, "o na mate vakaidina! "na cava o sa ia kina na parofisai e na yaca i jiova, ka vaka, 'ena vakataki sailo na vale oqo, ia na koro oqo ena lala me sega e tiko kina?" era sa soqoni vata

vakaca vei jeremaia o ira na tamata kecega e na vale i jiova. ni ra sa rogoca na turaga ni juta na ka oqo, era sa qai lako cake mai na vale ni tui ki na vale i jiova, era tiko sobu e nai curucuru ki na matamata -ni-koro vou ni vale i jiova. era sa qai vosa o ira na bete kei ira na parofita vei ira na turaga kei ira na tamata kecega, ka vaka, "sa dodonu me mate na tamata oqo; ni sa parofisaitaka na ca ki na koro oqo, me vaka dou sa rogoca e daligamudou." sa qai vosa o jeremaia vei ira kece na turaga kei ira na tamata kecega, ka vaka, "sa talai au mai o jiova me'u parofisaitaka na ca ki na vale oqo kei na koro oqo na ka kecega dou sa rogoca. "o koya oqo, dou vakavinakataka na nomudou i tovo kei na nomudou i valavala, ka vakarorogo ki na domo i jiova na nomudou kalou; ena qai veivutunitaka o jiova na ca sa tukuna ena yacovi kemudou. "ia oi au, raica, dou sa qai tauri au: dou kitaka vei au me vaka sa vinaka ka dodonu vei kemudou. "ia mo dou kila dina ga, kevaka dou sa vakamatei au, dou na vakayacora vei kemudou, kei na koro oqo, kei na lewena na dra sa sega ni cala; ni sa dina sa talai au mai vei kemudou o jiova me'u tukuna e daligamudou na vosa kecega oqo." era sa qai tukuna o ira na turaga kei na tamata kecega vei ira na bete kei na parofita; "sa sega ni dodonu me mate na tamata oqo: ni sa vosa vei keda o koya e na yaca i jiova na noda kalou." sa qai tui cake eso vei ira na qase ni vanua, ka vosa vei ira kece na tamata era soqoni vata mai, ka vaka: "o maika na kai moreseci, sa ia na parofisai e na gauna i eseakaia na tui juta, ka sa vosa vei ira kece na juta, ka vaka, 'sa vosa vakaoqo o jiova ni lewe vuqa; "o saioni, ena kukiti me vaka na teitei; kei jeruselemi ena yaco me bukebuke walega; kei na ulu-ni-vanua ni vale tabu, ena vaka na veitikina cecere ni veikau."" sa vakamatei koya li beka o eseakaia na tui juta kei ira na juta kecega? sa sega ni rerevaki jiova beka ga o koya, ka masuti jiova, ka sa veivutuni mai o jiova e na vuku ni ca sa tukuna ena caka vei ira? ia de sa na tamata sa ia na parofisai e na yaca i jiova, o uraija na luve i semaia na kai kiriaci-jiarimi, ka sa parofisaitaka na ca me yacova na koro oqo kei na vanua oqo me vaka na vosa kecega i jeremaia. ia o jioiakimi na tui, kei ira kece na nona tamata qaqa, kei ira kece na turaga ni ra sa rogoca na nona vosa, sa qai segata o koya na tui me vakamatea: ia ni sa rogoca o uraija, sa rere, ka dro yani ki ijipita. ka sa tala o jioiakimi na tui eso na tamata ki ijipita; io o elinecani na luve i akiporti, ka so tale na tamata me ra lako tukuna ki ijipita. a ra sa lakovi uraija ki ijipita, ka kauti koya mai vei jioiakimi na tui; ka sa vakamatei koya e nai seleiwau, ka biuta na yagona ki na nodra i bulubulu na tamata wale. ia o eaikami na luve i safani sa totaki jeremaia, me ra kakua ni soli koya ki na ligadra na tamata me ra vakamatei koya.

27

ni sa qai vakatekivu na lewa i jioiakimi na luve i josaia na tui juta sa qai yaco vei jeremaia na vosa oqo mai vei jiova, ka vaka, "sa tukuna vakaoqo vei au o jiova; mo cakava eso nai nomui vesu kei nai vua, ka qai vakataqara ki domomu, 'ka vakauta vei iratou na tui itomi, kei na tui moapi, kei na nodra tui na luve

i amoni, kei tui taia, kei tui saitoni, e na ligadra na mata e ratou sa lako mai ki jeruselemi vei setekaia na tui juta; 'ka vakaroti iratou me ratou tukuna vei iratou na nodra turaga, sa tukuna o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli; dou tukuna vakaoqo vei iratou na nomudou turaga; oi au ka'u a buli vuravura, kei na tamata, kei na manumanu e dela ni vanua, e na noqu kaukauwa levu kei na ligaqu e dodo yani, ka sa solia vei ira ka'u vaka e dodonu kina. ia oi au, ka'u sa qai solia e daidai na veivanua kecega oqo ki na liga i nepukanesa na tui papiloni, na noqu tamata; ia na manumanu talega ni vanua ka'u sa solia vua me qaravi koya: ia na veivanua kecega, ena qaravi koya, kei na luvena, kei na makubuna, ka me yaco dina mada na kena gauna ni nona vanua: io o koya tale, ena qai qarava ga na veivanua e vuqa kei na tui lelevu eso. ia na vanua kei na matanitu ena bese ni qaravi nepukanesa na tui papiloni, ka bese ni vakataqara kei domodra nai vua i tui papiloni, io na vanua o ya ka'u na cudruva, sa tukuna o jiova, e nai seleiwau, kei na mate dauveiveitauvi, ka me'u vakaoti ira mada e na ligana. ia oi kemudou, dou kakua kina ni rogoci ira na nomudou parofita, se o ira na nomudou rairai, se o ira na nomudou dautadra, se o ira na nomudou daucaka mana lasu, se o ira na nomudou daucakai sausau, era sa vosa vei kemudou, ka tukuna, dou na sega ni qaravi tui papiloni: 'ni ra sa parofisaitaka vei kemudou na ka lasu, mo dou veiyawaki kina kei na nomudou vanua; ia me'u vakasevi kemudou tani, mo dou rusa. 'ia na veimatanitu sa vakataqara ki domodra nai vua i tui papiloni, me ra qaravi koya, au na laivi ira me ra tiko e na nodra vanua, sa tukuna o jiova; ka ra na wereca, ka tikotiko ga kina. ia au a cavuta vei setekaia talega na tui juta na vosa kecega oqo, ka vaka, dou vakataqara ki na domomodou nai vua i tui papiloni, ka qaravi koya kei ira na nona tamata, mo dou bula. "na cava dou sa via mate kina, o iko, kei ira na nomu tamata, e nai seleiwau, kei na viakana, kei na mate dauveiveitauvi, me vaka na ka sa tukuna o jiova ena yaco ki na matanitu sa bese ni qaravi tui papiloni? "o koya oqo dou kakua kina ni rogoca na nodra vosa na parofita era vosa vei kemudou, ka vaka, dou na sega ni qaravi tui papiloni: ni ra sa parofisaitaka vei kemudou na ka lasu: "ni'u a sega ni talai ira," sa tukuna o jiova, "ka ra sa parofisaitaka na ka lasu e na yacagu; me'u vakasevi kemudou tani kina, mo dou rusa, oi kemudou, kei ira na parofita era sa ia na parofisai vei kemudou." ia vei ira na bete talega kei ira kece na tamata oqo ka'u a vosa, ka vaka, "sa tukuna vakaoqo o jiova; "dou kakua ni vakarorogo ki na nodra vosa na nomudou parofita era ia na parofisai vei kemudou, ka tukuna, raica, nai yaya ni vale i jiova ena kau vakasarawa tale mai papiloni: ni sa ka lasu ga era sa parofisaitaka vei kemudou: 'dou kakua ni rogoci ira; dou qaravi tui papiloni ga, mo dou bula: me lala mei cava na koro oqo? 'ia kevaka era sa parofita dina, kevaka sa tiko vei ira na vosa i jiova, me ra ia mada na veimasulaki vei jiova ni lewe vuqa, me kakua ga ni kau ki papiloni nai yaya sa vo tu e na vale i jiova, kei na vale i tui juta, kei jeruselemi. "ni sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa e na vuku ni duru, kei na taqi levu, kei nai tutu varasa, kei na vo ni yaya sa tiko e na koro oqo, "o koya ka sega ni kauta tani o nepukanesa

na tui papiloni, ni sa kauti jekonaia na luvei jioiakimi na tui juta mai jeruselemi ki papiloni, kei ira kece na turaga ni juta kei jeruselemi; "io, sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli, e na vuku ni yaya sa vo tiko e na vale i jiova, kei na vale i tui juta kei jeruselemi; 'sa na kau ga ki papiloni, ka na tu ga mai kea ka yacova na siga au na talevi ira kina, sa tukuna o jiova; au na qai kauti ira cake mai, ka vakasuka tale ki na yasana oqo."

28

ia e na yabaki o ya, e nai vakatekivu ni lewa i setekaia na tui juta, e nai kava ni yabaki, e nai kalima ni vula, sa qai vosa vei au o enanaia na luve i asuri na parofita, na kai kipioni, e na vale i jiova, e na matadra na bete kei ira kece na tamata, ka vaka, "sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli, 'au sa musuka nai vua i tui papiloni. 'ni sa bera ni oti dina e rua na yabaki, au na kauta tale mai ki na yasana oqo nai yaya kece ni vale i jiova, o koya ka kauta o nepukanesa na tui papiloni mai na yasana oqo, ka sa kauta ki papiloni. 'ia o jekonaia na luve i jioiakimi na tui juta, kei ira kece na juta era bobula, era lako ki papiloni, au na kauti ira tale mai ki na yasana oqo, sa tukuna o jiova, ni'u na musuka nai vua i tui papiloni.'" sa qai vosa o jeremaia na parofita vei enanaia na parofita e na matadra na bete, kei na matadra na tamata kece era tiko e na vale i jiova, ka vakaamei kina o jeremaia na parofita, ka vaka, "me sa ia vakakina o jiova: ka me vakayacora o jiova na vosa o sa parofisaitaka, me kauta tale mai nai yaya ni vale i jiova, kei na ka kece sa kau yani, mai papiloni ki na yasana oqo. "ia mo ro-goca mada na vosa oqo au sa tukuna e daligamu, kei na daligadra kece talega na tamata; "o ira na parofita era liu vei kedaru, era sa parofisaitaka ni na yaco ki na veivanua e vuqa, kei na veimataniitu lelevu, nai valu, kei na ca, kei na mate dauveiveitauvi. "a parofita ka parofisaitaka na sautu, ni sa yaco na vosa ni parofita o ya, sa qai kilai kina na parofita oqori, ni sa talai koya dina ga o jiova." sa qai taura o enanaia na parofita nai vua mai na domo i jeremaia na parofita, ka musuka. a sa vosa o enanaia e na matadra na tamata kecega, ka vaka, "sa tukuna vakaoqo o jiova: 'au na musuka tani vakaoqo mai na domodra kece na veimataniitu nai vua i nepukanesa na tui papiloni, ni sa bera ni oti dina e rua na yabaki.'" a sa lako tani yani o jeremaia na parofita. sa qai yaco vei jeremaia na vosa i jiova, ni sa musuka tani o enanaia na parofita nai vua mai na domo i jeremaia na parofita, ka vaka, "mo la'ki tukuna vei enanaia, 'sa tukuna vakaoqo o jiova: 'nai vua kau, o sa musuka; ia o na cakava nai vua kaukamea me kenai sosomi.'" ni sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli; "nai vua kaukamea, ka'u sa qai tauca ki na domodra kecega na veimataniitu oqo, me ra qaravi nepukanesa na tui papiloni; ia era na qaravi koya ga: ia na manumanu talega ni vanua ka'u sa solia vua." sa qai tukuna o jeremaia na parofita vei enanaia na parofita, "mo rogoca mada, o iko enanaia; sa sega ni talai iko o jiova; ia o iko o sa vakaraviti ira na tamata oqo ki na lasu. "o koya oqo sa tukuna o jiova: 'raica au na biuti iko tani mai dela ni vanua: e na yabaki oqo o na mate ga, ni o sa vakavulica na vuki

tani mai vei jiova." a sa mate o enanaia na parofita e na yabaki o ya e nai kavitu ni vula.

29

ia oqo na vosa ni vola sa vakauta mai jeruselemi o jeremaia na parofita vei ira na kena vo ni qase era sa kau tani vakabobula, vei ira talega na bete, kei na parofita, kei na tamata kece sa kauta vakabobula mai jeruselemi ki papiloni o nepukanesa. (ni ra sa lako tani oti mai jeruselemi o jekonaia na tui, kei koya na ranadi, kei ira na euniki se matanivanua, kei na turaga ni juta kei jeruselemi, kei ira na matai tani.) ka sa kauta o elasa na luve i safani, kei kimaraia na luve i ilikaia, (oi rau ka tala o setekaia na tui juta ki papiloni vei nepukanesa na tui papiloni), ka sa vakane, sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli vei ira kecega era vakabobulataki, o ira ka'u a lewa me ra kau tani mai jeruselemi ki papiloni: dou tara vale, ka tiko kina; dou tea na were, ka kania na vanua. dou kawavati, mo dou vakatubura na gone-tagane kei na goneyalewa; ka kauta na yalewa eso me watidra na luvemudou tagane, ia na luvemudou yalewa dou musuka vei ira na tagane me watidra, me ra vakasucuma na luvedra tagane kei na luvedra yalewa; mo dou lewe vuqa mai kea"€"ka sega ni lewe lailai. ia dou gumatua me sautu na koro au a lewa mo dou kau vakabobula kina, ka masulaka vei jiova: ni sa sautu o ya, dou na sautu talega. ni sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli; me ra kakua ni vakacalai kemudou o ira na nomudou parofita kei na nomudou rairai, era tiko e na kemudou maliwa, dou kakua talega ni rogoca na nomudou tadra dou sa cakava me tadrataki. ni sa ka lasu na ka era sa parofisaitaka vei kemudou e na yacaku: au sa sega ni talai ira, sa tukuna o jiova. ni sa tukuna o jiova, me oti mada e vitusagavulu na yabaki mai papiloni au na qai talevi kemudou, ka vakayacora vei kemudou na noqu vosa vinaka, ni'u sa vakalesui kemudou tale mai ki na yasana oqo. ni'u sa kila oi au na lewa ni lomaqo e na vukumudou, sa tukuna o jiova, na lewa mo dou vinaka, ka sega ni ca, ka me'u solia vei kemudou nai nuinui vinaka ni gauna emuri. dou na qai tagi kivei au, ka la'ki masu vei au, ia au na rogoci kemudou. ia dou na golevi au, ka kunei au, ni dou sa golevi au sara mai na vu ni lomamudou. dou na qai kunei au, sa tukuna o jiova: ia au na vakalesui kemudou mai na nomudou veivakabobulataki, ka vakasoqoni kemudou mai na veivanua kecega, kei na veiyasana kecega au sa vakasavi kemudou kina, sa tukuna o jiova; ia au na kauti kemudou tale mai ki na yasana au a lewa mo dou kau tani mai kina. ni dou sa tukuna, "sa vakatubura vei keimami o jiova eso na parofita mai papiloni"â€"o koya oqo sa tukuna o jiova e na vuku ni tui sa tiko e nai tikotiko i tevita, ena vukudra kece talega na tamata era tiko e na koro oqo, kei na wekamudou era sa sega ni lako tani vata kei kemudouâ€"sa tukuna o jiova ni lewe vuqa; raica, au na vakayacora vei ira nai seleiwau, kei na viakana, kei na mate dauveiveitauvi, ka cakavi ira me ra vaka na lolo ca sa sega ni laukana rawa, ni sa ca. ia au na vakacacani ira e nai seleiwau, kei na viakana, kei na mate dauveiveitauvi, ka soli ira me ra kau tani

ki na veimatanitu e vuravuraâ€”me ra vosavosacati, ka vakarabuitaki, ka vakasiusutaki, ka vakalialia, e na veivanua kecega au sa dui vakasavi ira kina, ka ni ra sa sega ni rogoca na noqu vosa, sa tukuna o jiova, o koya au sa talai ira na noqui talatala na parofita me ra tukuna, au sa sou e na mataka ka tala, ia dou a sega ni vakarogoca, sa tukuna o jiova. ia dou rogoca mada na vosa i jiova, oi kemudou kece sa vakabolutaki, ka'u sa vakatala tani mai jerusalemi ki papiloni. sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli, e na vuku i eapi na luve i kolaia, kei setekaia na luve i meesea, e rau sa parofisitaka na ka lasu vei kemudou e na yacaqu: raica, au na soli rau ki na liga i nepukanesa na tui papiloni; ena vakamatei rau o koya e na matamudou. ia o ira kece na juta era vakabolutaki mai papiloni era na vatonaki rau, ka vaka, "me vakayacori iko o jiova mo tautauvata kei setekaia ka tautauvata nei eapi, sa vakamai rau o tui papiloni e na bukawaqa"; ni rau sa cakava na ka ca sara e isireli, ka sa dauyalewa kei na wati ni kai nodrau, ka sa cavuta talega na vosa lasu ga e na yacaqu, ka'u a sega ni vakarota vei rau, ia oi au au a kila, ka tukuna, sa tukuna o jiova. ia mo tukuna talega vei semaia na niilamaiti, ka vaka, sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli, ka vaka, o iko, ni o sa vakauta e na yacamui ga nai vola vei ira kece na tamata mai jerusalemi, vei sefanaia talega na luve i meesea na bete, kei ira kecega na bete, ka tukuna, "sa lesi iko o jiova mo bete mei sosomi i jioiaiti na bete, mo dou ovisa ni vale i jiova, e na vuku ni tamata yadua sa curumi, ka viavia parofita, mo vakacurumi koya ki na vale ni veivesu, kei nai vesu kau. ia na cava o sa sega kina ni vunauci jeremaia na kai anacoci, sa viavia parofita vei kemudou? ni sa ka ga o ya sa talai kina o koya vei keimami ki papiloni, ka tukuna, 'sa na dede na tiko vakabobula oqo: dou tara vale, ka tiko kina, ka tea na were, ka kania na vuana.'" a sa wilika o sefanaia na bete nai vola oqo kivei jeremaia na parofita. sa qai yaco na vosa i jiova vei jeremaia, ka vaka: mo talaki vei ira kece sa vakabolutaki, ka vaka, sa tukuna vakaoqo o jiova e na vuku i semaia na niilamaiti: ni sa ia na parofisai vei kemudou o semaia, ia oi au ka'u sa sega ni talai koya, ka sa vuna ni dou vakaraviti kemudou ki na ka lasu gaâ€”o koya oqo sa tukuna kina vakaoqo o jiova; raica, au na cudruvi semaia na niilamaiti, kei ira na nona kawa: ena sega e dua na tagane mai vua me tiko kei ira na tamata oqo; ena sega talega ni raica na ka vinaka au na cakava vei ira na noqu tamata, sa tukuna o jiova; ni sa vakatavulica na vuki tani mai vei jiova.

30

sa dua na vosa sa yaco vei jeremaia mai vei jiova, ka vaka, "sa tukuna vakaoqo o jiova na nodra kalou na isireli, 'mo vola e na dua nai vola me tu vei iko na vosa kecega ka'u sa tukuna oti vei iko. ni sa tukuna o jiova, 'raica, ena yaco mai na gauna,' ka 'au na vakalesui ira tale mai kina na noqu tamata na isireli kei na juta era a vakabolutaki," sa tukuna o jiova: 'ia au na vakalesui ira tale mai ki na vanua ka'u a solia ki na nodra qase, ka ra na taukena.'" ia oqo na vosa sa tukuna o jiova e na vukudra na isireli kei na juta. "ni

sa tukuna vakaoqo o jiova; 'na domo ni sautaninini keitou sa rogoca, sa yaco na rere, ka sega na vakacegu. dou veitarogi mada, ka vakaraica se dua na tagane sa taratara? na cava au sa raica kina na tamata yadua ni sa dui toka na ligana e tolona, me vaka na yalewa sa taratara, ka sa matacea mai na matadra kecega? ulei! sa qai dua tani na siga o ya, sa sega e dua me vakakina: io, sa kena gauna ni rarawa i jekope: ia ena vakabulai o koya mai na ka oqo. 'ni sa tukuna o jiova ni lewe vuqa, ena yaco e na siga o ya,' au na musuka tani na nonai vua mai na domomu, ia 'au na drutilaka tale ga na kemu i vesu ka ra na sega ni na vakasaurarataki koya tiko o ira na tani ia era na qaravi jiova na nodra kalou, kei tevita na nodra tui, o koya kau na vakatubura vei ira. 'ia o iko jekope na noqu tamata mo kakua ni rere,' sa tukuna o jiova, 'io kakua ni o taqaya, isireli, ni sai au, raica, ena vakabulai iko mai na vanua vakayawa, kei na nomu kawa mai na vanua era sa bobula kina; ia ena lesu mai o jekope, me tiko vinaka ka vakacegu, ka na sega e dua me vakarerei koya. ni'u sa tiko kei iko,' sa tukuna o jiova, 'me'u vakabulai iko: ni'u na vakaoitia sara na veimatanitu kecega ka'u sa vakasavi iko kina, kau na sega ni vakaoitia sara: ka'u na vakankuitaki iko vakavinaka ga, ni o na sega ni dro bula sara.' "ni sa tukuna vakaoqo o jiova, 'sa sega ni bula rawa na nomu ramusu, sa ka rarawa sara na nomu mavoa. sa sega e dua me lewai iko vinaka, mo viviraki: sa sega ni kemu i botani mo bula kina. o ira kece era lomani iko era sa guilecavi iko; era sa sega ni mai raici iko; ni'u sa vuetaki iko ena kuita ni vakatawa-loloma, me vaka au sa nomu meca ena vuku ni kena levu ni nomu caka cala: ni sa vuqa tiko na nomu i valavala ca. na cava o sa tagicaka kina na nomu mavoa? sa sega ni malumu rawa na nomu rarawa ena vuku ni kena levu ni nomu caka cala: ni sa vuqa tiko na nomu i valavala ca. 'ia o ira era tilomi iko era na tilomi; o ira talega na nomu meca era dui vakabolutaki kecega; o ira sa vakacacani iko era na vakacacani, o ira kece talega sa totaki iko, au na soli ira mera tokitaki. ni'u na vakamavotaka na nomu mavoa ia au na vakabulai iko,' sa tukuna o jiova; 'io, ka ni ra cavuti iko mo luveniyali, 'oqo o saioni ka sa sega e dua me lakova.'" sa tukuna vakaoqo o jiova; 'raica au na vakalesuya tale na nodra valelaca na jekope ka ra vakabolutaki; ia au na yalololoma ki na nodra i tikotiko; ena tara na koro ena kenu yavu dina; ia na vale vakaturaga ena toka tale me vaka na kenai valavala. ena rogo talega yani maikina na vakavinavinaka kei na domodra era marau: ia au na vakalewevuqatiki ira, ka ra na sega ni lewe lailai; au na vakalevulevui ira, ka ra na sega ni tamata wale. na luvedra talega ena vaka e liu: kei na nodra i soqosoqo e na vakataudeitaki e mataqu,' ia ka'u na cudruvi ira kecega era vakasaurarataki ira. a nodra turaga talega ena tubu mai vei ira: kei koya na nodra tui ena lako mai na kedra maliwa: ka'u na vakaugeti koya me toro voleka mai, ia ena toro voleka mai vei au: ia o cei o koya oqo sa vinakata na lomana me torovi au mai?" sa tukuna o jiova. "ia dou na yaco mo dou noqu tamata, ia oi au, au na yaco me'u nomudou kalou." raica, na cagilaba i jiova sa lako yani kei na cudrucudru, na cagilaba ni veivakarusi: ena tau tiko ki na uludra na tamata ca. ena sega ni malumu na cudru katakata i jiova, ena cakava mada ga, ka vakaya-

cora dina na ka sa nakita o koya: ena kena gauna mai muri, dou na qai vakananuma kina.

31

"e na gauna o ya," sa tukuna talega o jiova. "au na qai nodra kalou na veimataqali kecega ni isireli, ia era na qai noqu tamata." sa tukuna talega o jiova, "era sa kune loloma mai na veikau o ira na tamata era sa vo bula mai nai seleiwau, ni'u a la'ki vakacegui ira na isireli." sa rairai e liu vei au o jiova ka tukuna; "io, au sa lomani iko e na loloma sa sega ni mudu: o koya oqo au sa vakadedetaka kina na loloma vei iko. au na baci tarai iko tale, ia o na qai tara, o iko na goneyalewa ni isireli; au na baci vakaiukukutaki tale e na nomu tibereli, ia o na bau yani e na nodra meke era sa ia na marau. o na baci tea tale na veivaini e na ulu-nivanua mai samaria: era na tea o ira na dauteitei, ka kana vakailoa kina. ni na yaco e dua na siga, era na kaci-vaka kina nai vakatawa mai na ulunivanua o ifereimi, 'dou cavu tu ka me da lako cake ki saioni vei jiova na noda kalou.'" ni sa tukuna vakaoqo o jiova; "dou meke e na marau e na vuku i jekope, ka kaikaila e na vuku i koya sa liu e na veimatani: dou vakarogoya, dou vakavinavinaka, ka tukuna, 'mo ni vakabulai ira, jiova, na nomuni tamata, na isireli sa vo!' raica, au na kauti ira mai na vanua mai na vualiku, ka vakasoqoni ira mai nai yalayala kei vuravura, o ira vata kei na mataboko kei na lokiloki, kei na yalewa sa bukete kei koya sa taratara: e dua nai vavakosolevu ena lesu mai ki ke. era na lako mai ka tagi tu, ia au na tuberi ira mai ka ni ra vakamamasu tu: au na vakalakovi ira mai e na bati ni wai drodro e na sala dodonu, era na sega ni tarabe kina: ni keirau sa veitamani kei isireli, ia o ifereimi, sa noqu ulumatu. 'dou rogoca na vosa i jiova, na veimatani, ka tukuna yani ki na veiyanyanu sa yawa, ka vaka, 'o koya sa vakasevi isireli ena vakasoqoni koya tale, ka maroro koya, me vaka nai vakatawa na nona qele ni sipi.' ni sa vakabulai jekope o jiova, ka sa kaliraki koya mai na liga i koya sa kaukauwa vei rau. o koya oqo era na lako mai kina ka meke e na dela-ni-koro o saioni, ka drodro vata mai ki na loloma i jiova, e na vuku ni witi, kei na waini, kei na waiwai, kei na luvu ni sipi kei na bulumakau: ia na yalodra, ena vaka na were sa levu na kena wai; a ra na sega sara ni rarawa tale. "ena qai marau na goneyalewa e na meke, o ira vata na cauravou kei na qase: ia au na vukika na nodra tagi me ra reki, ka vakacegui ira, ka vakamarautaki ira me mudu na nodra rarawa. ia au na vakamamautaka na yalodra na bete e na ka sa uro, ia na noqu tamata era na mamarau e na noqu loloma, sa tukuna o jiova." sa tukuna vakaoqo o jiova; "sa dua na domo sa rogo mai rama, na qoqolou, kei na tagi levu; o rejeli, sa tagicaki ira na luvu, ka sa bese ni vakacegui ni ra sa yali vua o ira na luvu." sa tukuna vakaoqo o jiova; "mo kinoca na domomu, mo kakua ni tagi; ka me kakua ni vakawai na matamu: ni na saumi ga na nomu cakacaka, sa tukuna o jiova; ia era na lesu tale mai na vanua ni meca. ia sa tu na ka mo vakanuinitaka e na nomu gauna emuri sa tukuna o jiova, ni ra na lesu tale mai o ira na luvemu ki na nodra i yalayala. "au a rogoci ifereimi vakaidina ni sa tagicaki koya, ka vaka, 'o ni

sa vakanakuitataki au, ia au sa vakanakuitataki, me vaka na bulumakau sa sega ni veilasamaki kei nai vua: ni saumaki au mai, au na qai saumaki; ni sai kemuni jiova na noqu kalou. e dina ni'u sa saumaki mai, au sa qai veivutuni; ia ni'u sa qai kila, au sa sabica na sagaqu: au sa madu, io au sa taqaya, ni sa luvuci au na ka ka'u sa rogo ka kina ni'u a cauravou." sa noqu gone ni toko o ifereimi, se sega? sa gone daulomani, se sega? ni'u a vosataki koya vakaca, au sa daunanumi koya tikoga: o koya oqo sa yavala kina na utou e na vukuna; au na lomani koya sara, sa tukuna o jiova. "mo vakaduria na nomui vakatakilakila ni sala, mo cakava na nomui tuvutuvu cecere: mo vakasara na lomamu ki na salatu, na sala o a lako yani kina: mo lesu mai, na goneyalewa ni isireli, mo lesu mai ki na nomu veikoro oqo. na cava na kena dede ni nomu dauveilakoyaki tu, o iko na goneyalewa dauvuki? ni sa bulia o jiova e dua na ka vou e vuravura" ena rawa na tagane e dua na yalewa." sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na nodra kalou na isireli; "era na cavuta tale na vosa oqo e na vanua o juta kei na kena veikoro, ni'u na kauti ira tale mai era a vakabobulataki; 'me vakalouvinakataki iko o jiova, nai tikotiko ni lewa dodonu, na ulunivanua tabu!' "ia ena tiko ga e juta, kei na kena veikoro kece talega, o ira sa dau caka were, kei ira era veilakoyaki kei na qele ni sipi. "ni'u sa vakaceguja na yalodra era sa oca, ia au sa vakamamautaka na yalodra kecega sa rarawa." sa oti oqo au a qai yadra, ka vakaraica; ia na noqu moce sa kamikamica vei au. "raica, sa tukuna o jiova ena yaco na gauna, au na kaburaka kina na mataqali i isireli kei na mataqali i juta e na kawa ni tamata, kei na kawa ni manumanu. "ia ena yaco, me vaka ni'u a dauvakaraici ira, me'u cavuta, ka basuka sobu, ka talaraka, ka vakarusu, ka vakarawarawataka; ka'u na dauvakaraici ira vakakina me'u tara, ka me'u tea, sa tukuna o jiova. "e na gauna o ya era na sega ni tukuna tale, 'o ira na qase era sa kania na vua-ni-vaini wiwi, ia na batidra na luvu na rara kina.' "ni sai ira yadua, era na dui mate ga e na vuku ni dui nona cala: na tamata yadua sa kania na vua-ni-vaini wiwi, ena rara ga kina na batina o koya. "raica, sa tukuna o jiova ena yaco na gauna, au na cakava kina kei na mataqali ni isireli kei na mataqali juta e dua na veiyalayalati voue" ena sega ni vaka na veiyalayalati au a cakava kei ira na nodra qase e na siga ka'u a taura kina na ligadra me'u tuberi ira mai na vanua o jipita; ni ra sa vakacataka na noqu veiyalayalati o ya, ia oi au, au sa watidra ga, sa tukuna o jiova. "ia sa vakaoqo na veiyalayalati au na cakava kei ira na mataqali ni isireli; ni sa oti na gauna o ya, sa tukuna o jiova, au na tugana na noqu vunau ki na lomadra, ka'u na vola talega ki na yalodra: ia ka'u na yaco me'u nodra kalou, ka ra na yaco o ira me ra noqu tamata. "a ra na sega ni dui veikavatavulici tale na tamata kei na kai nona, kei na wekana, ka tukuna, 'mo kilai jiova.' ni ra na kilai au ga o ira kece, o ira sa tamata wale kei ira talega era sa turaga, sa tukuna o jiova: ni'u na bokoca na nodra caka cala, ia na nodra i valavala ca au na sega ni nanuma tale." sa tukuna vakaoqo o jiova, o koya sa solia na matanisiga me kena rarama na siga, ka lesia na vula kei na kalokalo me rarama kina na bogi, o koya sa vakamaravutaka na wasawasa ni sa vadugu na kena biau: (o jiova ni lewe vuqa na yacana): "ke sa yali e

mataqu nai lesilesi oqo, sa tukuna o jiova, ke sa qai kua ni matanitu tiko e mataqu ka sega ni mudu o ira talega na kawa i isireli." sa tukuna vakaoqo o jiova, "ke sa vakarauti rawa na lomalagi mai cake, ka vakadikevi rawa na yavu kei vuravura e ra, ke sa qai rawa talega me'u biuta tani na kawa i isireli kecega e na vuku ni ka kece era sa cakava, sa kakava o jiova. "raica, sa tukuna o jiova ena yaco na gauna, ena tara kina na koro me nei jiova, mai na valececere i ananeli ka yacova na matamata-ni-koro, mai na tutu-ni-koro. "ia ena yaco tale yani na wa i vakarau me vakadodonu ki na dela-ni-koro o karepi, ka lako voli yani ki koaca. "ia na buca kecega ni yagomate, kei na dravusa, kei na vanua kecega ka yaco ki na soniwai o kitironi, ka yaco sara ki na tutu ni matamata-ni-koro ni ose vaka ki natuicake, ena tabu me nei jiova; ena sega ni cavuti tale, se talaraki sobu e na dua na gauna."

32

a vosa sa yaco vei jeremaia mai vei jiova e nai katini ni yabaki i setekaia na tui juta, oqori nai katinkawalu ni yabaki i nepukanesa. ni sa qai vakacibi i valu ena koro mai jerusalemi e nai valu i tui papiloni; ia o jeremaia na parofita sa sogolati tiko e na lomanibai ni vale ni veivesu mai na vale i tui juta. ni sa sogolati koya kina o setekaia na tui juta, ka sa tukuna, "a cava o sa ia kina na parofisai, ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo o jiova, 'raica, au na solia na koro oqo ki na liga i tui papiloni, ka na rawa talega o koya; 'ia o setekaia na tui juta ena sega ni dro tani rawa mai na ligadra na kai kalitia, ena soli dina ga ki na liga i tui papiloni, ka rau na veivosaki vata tukuna e na matanavotu, na matana talega ena raica na matana; 'ia e na kauti setekaia o koya ki papiloni, ka na tiko ga kina o koya ka yacova na siga au na talevi koya kina," sa tukuna o jiova: "ke dou sa veivala kei ira na kai kalitia, ke dou na sega ga ni gumatua?" a sa tukuna o jeremaia, "sa yaco mai vei au na vosa i jiova, ka vaka, 'raica, o anameli na luve i salumi na tamamu lailai ena lako mai vei iko, ka tukuna, "mo volia me nomu na noqu tiki ni vanua mai anacoci, ni sa dodonu mo volia ni o sa taravi au." "a sa lako mai vei au o anameli na luve i tamaqu lailai ki na lomanibai ni vale ni veivesu me vaka na vosa i jiova, sa mai vosa vei au, "mo volia mada na noqu tiki ni vanua mai anacoci e na vanua i penijamini: ni sa dodonu mo taukena, ni sa dodonu mo volia ni o sa taravi au; mo volia mada me nomu." au sa qai kila ni sa vosa i jiova oqo. "au sa qai volia na tiki ni vanua i anameli na luve i tamaqu lailai mai anacoci, ka sa vakarauta nai lavo me nonaio e tinikavitu na sikeli siliva. "ia au a vola na kenai vola, ka dregata, ka kaciva eso na tamata me vakadinadinataka, ka sa vakarauta nai lavo e nai vakarau ni bibi. "au sa qai kauta nai vola ni veivoli, o ya sa dregati me vaka nai valavala ni lawa, o ya talega sa sega ni dregati; "ka'u sa solia nai vola ni veivoli vei peruki na luve i neraia, na luve i meesea, e na mata i anameli na luve i tamaqu lailai, e na matadra talega era a mai vakadinadina era vola na yacadra e nai vola ni veivoli, e na matadra kece talega na jiu era sa tiko e na lomanibai ni vale ni veivesu. "au sa qai vakaroti peruki e na matadra, ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na nodra kalou

na isireli; "mo kauta nai vola oqo, nai vola ni veivoli oqo sa dregati, kei nai vola oqo sa sega ni dregati; ka tugana ki na koro na kuro qele, ka me toka kina ka bogi vuqa." 'ni sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli; "ena taukeni tale na vale, kei na tiki ni vanua, kei na veiwere-ni-vaini e na vanua oqo." "ia ni'u sa solia oti nai vola ni veivoli vei peruki na luve i neraia, au sa qai masu vei jiova, ka tukuna: 'kemuni na turaga o jiova! o ni sa bulia na lomalagi kei vuravura e na nomuni kaukauwa levu kei na ligamuni e dodo yani, ka sa sega ni dredre vei kemuni e dua na ka. 'o ni sa vakatakila na loloma vei ira nai tabatamata e udolu, ka sauma na nodra caka cala na qase kivei ira na luvedra era sa taravi ira: na kalou levu, ka kaukauwa, o jiova ni lewe vuqa na yacana, 'o iko sa uasivi e na vuku, ka kaukauwa e na cakacaka: ia na matamuni sa raica tiko na nodra i valavala kecega na luve ni tamata, mo ni solia vei ira yadua me vaka na nonai valavala, ka vaka na vua ni nonai valavala. 'o ni sa cakava nai vakatakilakila kei na cakacaka mana mai na vanua o ijipita, ka yacova na siga oqo, vei ira talega na isireli, kei ira na tamata tani; o ni sa cakava na yacamuni me rogo, me vaka e na siga oqo. 'o ni sa kauti ira tani na nomuni tamata na isireli mai na vanua o ijipita, e nai vakatakilakila, kei na cakacaka mana, kei na liga kaukauwa, kei na liga e dodo yani, kei na ka rerevaki levu; 'ka sa solia vei ira na vanua oqo, o koya o ni a bubului kina vei ira na nodra qase mo ni solia vei ira, "na vanua sa dave kina na sucu kei na oni." 'ka ra sa mai curu kina, ka taukena; ia era sa sega ni vakarorogo ki na nomuni vosa, era sa sega talega ni muria na nomuni vunau; era sa sega ni cakava e dua na ka o ni sa vakarota vei ira me ra cakava: ia o ni sa vakayacora kina vei ira na ka kecega oqo. 'raica na suva, era sa mai viria ki na koro me ra kaba; ia na koro oqo sa loli ki na ligadra na kai kalitia, era mai vala kina, e na vuku ni seleiwaui, kei na viakana, kei na mate dauveiveitauvi, ia na ka o ni sa vosataka, sa yaco ga; ka raica, o ni sa kunea! 'ia oi kemuni, turaga jiova, "o ni tukuna vei au, mo volia na tiki ni vanua e nai lavo; ka kacivi ira na tamata eso me ra vakadinadinataka!" ia na koro oqo sa soli ga ki na ligadra na kai kalitia." sa qai yaco na vosa i jiova vei jeremaia, ka vaka, "raica, oi au o jiova, na nodra kalou na tamata kecega: e dredre beka vei au e dua na ka? "o koya oqo sa tukuna o jiova; raica, au na solia na koro oqo ki na ligadra na kai kalitia, kei na liga i nepukanesa na tui papiloni, ia ena rawa o koya. 'a ra na lako mai na kai kalitia eraivalu mai ki na koro oqo, ka visa na koro oqo e na buka waqa, ka vakama kei na kena veivale, era sa vakacabora kina e dela ni vale nai madrali boi vinaka vei peali, ka livia nai sevu vei ira na kalou tani, me vakacudrui au; 'ni ra sa cakava tikoga na ka e mataqu o ira na isireli kei ira na juta mai na gauna era sa gone kina: ni ra sa vakacudrui au tikoga e na cakacaka ni ligadra o ira na isireli, sa tukuna o jiova. 'ni sa vakatubura na noqu rarawa, kei na noqu cudru na koro oqo mai na siga era sa tara ka yacova na siga oqo; me'u sa kauta tani ga e mataqu 'e na vuku ni nodra ca kece na isireli kei na juta, era sa cakava me ra vakacudrui au o iraokei ira na nodra tui, kei na nodra turaga, kei na nodra bete, kei na nodra parofita, kei ira na juta, kei ira na lewe i jerusalemi. 'era sa

vakanadakui au, ka sega ni vakanamata vei au: ia au a vakavulici ira, ka sou e na mataka me'u vakavulica, a ra sa sega ni vakarologo me ra vakavulici kina. 'ia era sa vakacuruma na nodra ka vakasisila ki na vale sa vakatokai e na yacau, me ra vakavelavelataka. 'era sa tara na veiyasana cecere i peali mai na buca ni luvu i inomi tagane, me ra vakacabori ira kina na luvudra tagane kei na luvudra yalewa e loma ni buka vei moloke, na ka ka'u sa sega ni vakarota, ka sa sega ni tubu e lomaqu, me ra cakava na ka vakasisila oqo, me vakacalai ira kina na juta.' 'ia ka sa qai tukuna kina o jiova, na nodra kalou na isireli, e na vuku ni koro oqo, dou sa tukuna kina, 'e na soli ga ki na liga i tui papiloni e nai seleiwau, kei na viakana, kei na mate dauveiveitavi: 'raica, au na vakasoqoni ira mai na veivanua kecega, ka'u sa dui vakasavi ira kina e na noqu cudru, kei na noqu lesa, kei na cudru levu; ia au na kauti ira tale mai ki na yasana oqo, ka lesi ira me ra tiki vinaka. 'era na yaco me ra noqu tamata, ia, ka'u na yaco me'u nodra kalou; 'ia au na solia vei ira me ra yalovata, ka sala vata, me ra rerevaki au ka sega ni mudu, me ra vinaka kina o ira kei ira na luvudra era na taravi ira. 'ka'u na cakava talega kei ira na veiyalayalati e sega ni mudu, me'u kakua ni suka tani vei ira, me'u kua kina ni caka vinaka vei ira; ia ka'u na tugana ga ki na lomadra na rerevaki au, me ra kakua ni vuki tani vei au. 'ia au na rekitaki ira me'u caka vinaka vei ira, ka'u na tei ira vakaidina ga e na vanua oqo, mai na vu ni lomaqu, kei na vu ni yaloqu.' 'ni sa tukuna vakaoqo o jiova; 'me vaka au sa vakayacora vei ira na tamata oqo na ca levu kecega oqo, au na vakayacora vakakina vei ira na ka vinaka kecega ka'u sa yalataka vei ira. 'ia ena voli tale na veitiki ni vanua e na vanua oqo, dou sa tukuna kina, "sa lala ga ka sega kina na tamata se na manumanu; sa soli ga ki na ligadra na kai kalitia." 'era na volia na veitiki ni vanua o ira na tamata e nai lavo, ka vola na kenai vola, ka dregata, ka vakadinadinataka e na vanua i penijamini, kei na yasayasa vakaerusalemi, kei na veikoro vaka-juta, kei na veikoro mai na ulunivanua, kei na veikoro mai na buca, kei na veikoro mai na mata ni ceva: ni'u na kauti ira tale mai era sa vakabobulataki, sa tukuna o jiova."

33

a sa yaco tale me vakarua vei jeremaia na vosa i jiova, ni sa sogolati tiko o koya e na lomanibai ni vale ni veivesu, ka sa vaka, "sa tukuna vakaoqo o jiova o koya sa cakava na koro oqo, ia o jiova, o koya sa bulia, me vakataudeitaka; (o jiova na yacana): 'mo tagi mai vei au, au na rogo yani vei iko, ka vakatakila vei iko na ka levu e dredre ni kilai, o sa sega ni kila.' 'ni sa tukuna vakaoqo o jiova, na kalou ni isireli, e na vuku ni veivale ni koro oqo, kei na veivale i tui juta, sa basuki sobu e na suva kei na matau: 'era sa curu yani me veivaluti kei ira na kai kalitia, ka me ra vakasinaita na veivale oqo e na yago ni tamata sa mate, o ira ka'u sa vakamatea e na noqu cudru kei na noqu lesa, ka e na vuku ni nodra i valavala ca kecega ka'u sa vunia kina na mataqu mai na koro oqo. 'raica, au na vakamavotaki ira na nomu mate, ia au na vakabulai ira, ka vakayacora vei ira na sautu levu kei na dina. 'ia au na kauti ira tale mai na juta kei ira na isireli era

vakabobulataki, ia au na vakavinakataki ira tale me vaka e liu: 'au na vakasavasavataki ira talega mai na nodra i valavala ca era sa cala kina vei au; ia au na bokoca na nodra i valavala ca kecega, era sa cala kina ka talaidredre kina vei au. 'ia ena yaco kina me noqu na yaca rogo sa marautaki, ka vakavinavinakataki, ka vakacaucautaki, e na veimatani tu kece e vuravura, era na rogoca na ka vinaka kece ka'u sa cakava vei ira: ka ra na rere ka sautanini e na vuku ni ka vinaka kecega kei na kena tubu cake ka'u sa vakayacora kina.' "sa tukuna vakaoqo o jiova; 'ena rogoci tale e na yasana oqo, dou sa tukuna, "sa lala ga ka sega kina na tamata se na manumanu," io e na veikoro vakajuta, kei na sala ni koro o jerusalemi, sa lala tu ga, ka sega kina na tamata, se na manumanu, 'na domo ni reki, kei na domo ni marau, na domo ni tagane kei na domo ni yalewa, e rau sa qai vakawati; na domodra era sa tukuna, "dou vakavinavinaka vei jiova ni lewe vuqa: ni sa yalovinaka o jiova; ni sa sega ni mudu na nona loloma," kei na domodra talega era sa kauta mai nai madrali ni vakavinavinaka ki na vale i jiova. ni'u na kauti ira tale mai na lewe ni vanua era sa vakabobulataki, ka me ra sa vaka e liu," sa tukuna o jiova. "sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa; 'na yasana oqo, sa lala tu ga ka sega kina na tamata se na manumanu, kei na kena veikoro kece talega, ena sega tale e na nodra i tikotiko nai vakatawa era na vakotora kina na qele ni sipi. 'e na veikoro mai na veikulunivanua, kei na veikoro mai na buca, kei na veikoro mai na mata ni ceva, kei na vanua i penijamini, kei na yasayasa vaka-jerusalemi, kei na veikoro vaka-juta, ena lako voli tale yani kina na qele ni sipi e na ruku ni liga i koya sa wilika,' sa tukuna o jiova. 'raica, ena yaco na gauna,' sa tukuna o jiova, 'au na vakayacora kina na ka vinaka o ya au sa yalataka ki na mataqali i isireli, kei na mataqali i juta: 'e na veisiga o ya, kei na gauna o ya, au na vakatubura kina vei tevita na coke yalododonu; ia ena cakava o koya na lewa dodonu kei na cakacaka dodonu e na vanua. e na veisiga o ya, e na vakabulai o juta, ia o jerusalemi, ena tiko vinaka: ia oqo na yaca ena vakatokai kina: o jiova na noda yalododonu.' "ni sa tukuna vakaoqo o jiova; 'ena sega ni yali vei tevita e dua na tagane me tiko e nai tikotiko vakaturaga ni mataqali i isireli; 'o ira talega na bete na kawa i livai, ena sega ni yali vei ira e dua na tagane me tiko e mataqu me vakacabora nai soro kama, ka vakama nai madrali laukana, ka me vacaboi soro tiko e na veisiga kecega." a sa yaco vei jeremaia na vosa i jiova, ka vaka, "sa tukuna vakaoqo o jiova; 'kevaka dou sa vakacataka rawa na noqu veiyalayalati e na vuku ni siga, kei na noqu veiyalayalti e na vuku ni bogi, me kakua kina na siga kei na bogi e na kena gauna, 'ena qai vakacataka rawa na veiyalayalati ka'u sa ia vata kei tevita na noqu tamata, me sega kina na luvuna tagane me lewa tiko e na nonai tikotiko vakaturaga; kei ira talega na bete na kawa i livai, na noqui talatala. 'me vaka sa sega ni wili rawa na kalokalo mai lomalagi, se vakarauti rawa na nuku ni matasawa: ka'u na vakalewevuqataka vakakina na kawa i tevita na noqu tamata, kei na kawa i livai era sa qaravi au." a sa yaco tale vei jeremaia na vosa i jiova, ka vaka, "o sa vakananumu, se segai, na ka era vosataka na tamata oqo, ka vaka, 'na mataqali ruarua ka digitaka o jiova, sa biuta tani ga o koya?' a ra sa

beci ira kina na noqu tamata, me ra kakua ni matan-itu tiko e matadra. "sa tukuna vakaoqo o jiova; 'ke sa sega ni tuga na noqu veiyalayalati e na vuku ni siga kei na bogi, ia kevaka au sa sega ni lesia nai valavala kei lomalagi kei vuravura, 'ke sa qai rawa me'u biuta tani na kawa i jekope, kei tevita na noqu tamata me'u kakua ni lesia e dua na nona kawa me lewai ira na kawa i eparaama, kei aisake, kei jekope: ni'u na kauti ira tale mai era vakabobulataki, ka lomani ira."

34

e na gauna sa veivaluti kina kei jeruselemi, kei na kena veikoro kece, o nepukanesa, na tui papiloni, kei na nonai valu kecega, kei na veiqali kece ni nona matan-itu e vuravura, kei ira kece na tamata, sa qai yaco vei jeremaia e dua na vosa mai vei jiova, ka vaka, "sa tukuna vakaoqo o jiova, na kalou ni isireli; 'mo la'ki vosa vei setekaia na tui juta, ka tukuna vua. "sa vosa vakaoqo o jiova; 'raica, au na solia na koro oqo ki na liga i tui papiloni, ia ena vakama o koya e na bukawaqa. 'ia o iko, o na sega ni dro tani rawa mai na ligana, o na tauri vakaidina ga, ka soli ki ligana; ia drau na veirai mata kei tui papiloni, ka veivosaki sara tukuna e na gusumudrau, ia o na yaco ga ki papiloni.'" "ia mo rogoca na vosa i jiova, o iko setekai na tui juta, sa tukuna vakaoqo o jiova e na vukumu, 'o na sega ni mate e nai seleiwau. 'o na mate ga e na vakacegu: ia na kama, sa kedra i loloku na nomu qase, era tui e liu ka tarava o iko, era na vakama vakakina me kemui loloku; a ra na tagicaki iko, ka vaka, "ulei na turaga!" ia ka'u sa cavuta oi au na kena vosa, sa tukuna o jiova." a sa tukuna o jeremaia na parofita na vosa kecega oqo vei setekaia na tui juta mai jeruselemi, ni sa veivala tiko nai valu i tui papiloni kei jeruselemi, kei na veikoro vaka-juta kecega sa vo, kei lakisi kei aseka: ni sa vo duaduaga na koro vakabai oqo e na veikoro vaka-juta. oqo na vosa sa yaco vei jeremaia mai vei jiova, ni sa cakava oti o setekaia na tui na veiyalayalati kei ira na tamata kecega mai jeruselemi, me kaci-vaka vei ira na veisereki: ia me ra dui vakatala yadua na nona tamata, kei ira yadua na nona vada e rau sa iperiu, me sa sereki wale; me kakua e dua vei ira sa kai juta ka wekana me qaravi koya tiko. ia ni ra sa rogoca o ira kece na turaga, kei ira kece na tamata, era sa ia oti na veiyalayalati, me ra dui vakatala yadua na nona tamata, kei na nona vada, me sa sereki sara, ka me kakua e dua me sa qaravi tiko vei ira eso, era sa qai talairawarawa kina, ka sereki ira me ra lako. ia sa oti, sa vuki tale na lomadra, ka ra tauri ira tale na nodra tamata kei na nodra vada, era sa sereka oti me ra lako yani, a ra sa vakabobulataki ira tale me ra nodra tamata kei na nodra vada. o koya oqo sa yaco kina na vosa i jiova vei jeremaia, ka vaka, "sa tukuna vakaoqo o jiova, na kalou ni isireli; 'oi au ka'u a cakava na veiyalayalati kei ira na nomudou qase e na siga au a kauti ira tani kina mai na vanua o ijipita, mai na vale ni bobula, ka vaka, "ni sa oti e vitu na yabaki dou dui vakatala yani na wekana sa iperiu, ka sa volitaki vei iko; ia ni sa qaravi iko ka yabaki ono, mo qai sereki koya me lako tani vei iko." ia era sa sega ni vakarorogo vei au o ira na nomudou qase, se vakatu daliga mai. 'ia oi kemudou dou sa qai saumaki e daidai, ka

sa cakava na ka dodonu e mataquá€" ni dou sa dui tukuna yadua vua na kai nona na veisereki; dou a ia talega na veiyalayalati e mataqu e na vale sa vakatokai e na yacaqu. 'ia dou sa qai vuki tale ka vakacataka na yacaqu, ka dou sa dui taura tale na nona tamata, kei na tamata yadua na nona vada, o ira dou a sereka me ra dui veitalia ga, ka sa vakabobulataki ira tale, me ra nomudou tamata kei na nomudou vada. 'o koya oqo sa tukuna kina o jiova; 'oi kemudou, dou sa sega ni vakarorogo vei au, mo dou dui tukuna yadua na veisereki vua na wekana, kei na tamata yadua vua na kai nona: raica, au sa tukuna vei kemudou na veisereki, sa tukuna o jiovaá€"ki nai seleiwau, kei na mate dauveiveitauvi, kei na viakana, ia au na soli kemudou mo dou kau tani ki na veimatanitu kece e vuravura. 'ia au na soli ira na tamata era sa vakacataka na noqu veiyalayalati, ka sega ni vakayacora na vosa ni veiyalayalti era sa cakava e mataqu, ni ra a tawasea rua na luve ni bulumakau, ka lako yani e na maliwa ni kena tikinaá€" 'io o ira na turaga ni juta, kei na turaga ni jeruselemi, na matanivanua, kei na bete, kei ira kece na lewe ni vanua, era a lako yani e na maliwa ni tiki ni luve ni bulumakauá€" 'ia au na soli ira ki na ligadra na kedra meca, kei na ligadra era sa saga me ra vakamatei ira: ia na yagodra ka mate ena yaco me kedra na manumanu vuka, kei na manumanu ni vanua. 'ia o setekaia na tui juta kei ira na nona tamata turaga, au na solia ki na ligadra na kedra meca, kei na ligadra era saga me ra vakamatea, io ki na ligadra na tamata i valu i tui papiloni, era a lako tani vei kemudou. 'raica, au na vakarota, sa tukuna o jiova, 'ka vakalesui ira tale mai ki na koro oqo; ka ra na mai kaba, ka rawa, ka vakama e na bukawaqa; ia na veikoro vaka juta ka'u na vakalalataka, me sega e dua e tiko kina."

35

na vosa sa yaco vei jeremaia mai vei jiova e na gauna i jioiakimi na luvei josai na tui juta, ka vaka, "mo lako ki na nodra vale na rekavaiti, ka vosa vei ira ka kauti ira ki na vale i jiova, ki na dua na vale e loma, ka vagunuvi ira ena waini." au a qai kauti jeesanaia na luvei jeremaia, na luvei epasinaia, kei ira na wekana, kei na luvena tagane kecega, kei na mataqali kecega ni rekavaiti. ka kauti ira ki na vale i jiova, kina nodra tikina na luvei anani, na luvei ikitalaia, e dua na tamata ni kalou, ka voleka ki na nodra tikina na turaga, sa toka e ra na tikina nei meesea na luvei salumi, nai vakatawa ni katuba. ia au sa tauca e matadra na gone ni mataqali ni rekavaiti eso na saqa waini, kei na bilo ni gunu, ka tukuna vei ira, "dou gunu waini." a ra sa tukuna, "keitou na sega ni gunu waini: o jonatapi na luvei rekapi na tamai keitou, sa vakaroti keitou, ka vaka, 'dou kakua ni gunu waini, oi kemudou se o ira na luvemudou, ka sega ni mudu. 'dou kakua talega ni tara vale; dou kakua ni kaburaka na sila; kei na were-ni-vaini, dou kakua ni tea, se taukena: ia mo dou tiko ga ena vale laca ena veisiga kecega ni nomudou bula; mo dou bula vakadede e na vanua dou sa vulagi kina." "ia keitou sa vakarorogo tiko kina domo i jonatapi na luvei rekapi na tamai keitou, e na ka kecega sa vakarota vei keitou, me kakua ni gunu waini e na veisiga kece ni neitou bula, oi keitou, kei na wati keitou, kei na

luvei keitou tagane, kei na luvei keitou yalewa. "se tara vale me keitou tiko kina: ia na wereni- vaini, kei na were, kei na sila, sa sega vei keitou. "ia keitou sa tiko ga e na vale laca, ka sa vakarorogo, ka cakacaka me vaka na ka kece ka vakarota vei keitou o jonatapi na tamai keitou. "ia sa yaco ni sa lako cake mai o nepukanesa na tui papiloni kina vanua oqo, keitou sa tukuna, 'tou mai lako yani ki jerusalemi e na vuku ni nodra i valu na kai kalitia, kei na nodra talega na kai siria': ia keitou sa mai tiko kina e jerusalemi." sa qai yaco na vosa i jiova vei jeremaia, ka vaka, "sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli; 'mo la'ki tukuna vei ira na juta kei na lewe i jerusalemi, 'dou na bese li ni vakavulici mo dou vakarorogo kina noqu vosa?" sa tukuna o jiova. "sa vakayacori na vosa i jonatapi na luvei rekapi na rekavaiti, ka vakarota vei ira na luvena mera kakua ni gunu waini; ia era sega ni gunuva me yacova na siga oqo, ni ra sa vakayacora nai vakaro ni tamadra: ia i'o au, au a vosa tikoga vei kemudou, ka sou ena mataka me'u vosa; ia dou a sega ga ni vakarogoci au. "au a talai ira talega vei kemudou na noqui talatala kecega na parofita, ka sou ena mataka me'u tala, ka tukuna, 'dou dui lesu mada na tamata yadua mai nona sala ca, ka dou ia mada me vinaka na nomudou valavala, ia dou kakua ni muria na kalou tani me qaravi ira, dou na qai tikoga e na vanua ka'u sa solia vei kemudou kei ira na nomudou qase': ia dou sa sega ga ni vakatu daligamudou, se vakarorogo vei au. "ka ni ra sa vakayacora na luvei jonatapi na luvei rekapi nai vakaro ni tamadra, ka vakarota vei ira o koya; ia na tamata oqo era sa sega ni vakarorogo vei au." "o koya oqo sa tukuna kina o jiova ni lewevuqa, na kalou ni isireli: 'raica, au na vakayacora kivei ira na juta kei ira kece na kai jerusalemi na ca kecega ka'u sa cavuta me yaco vei ira: ni'u sa vosa vei ira, ka ra sa sega ni goleva; ka'u sa kacivi ira, ka ra sa sega ni rogo mai." ia ki na mataqali ni rekavaiti sa tukuna o jeremaia, "sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli: 'ni dou sa vakarorogo ki nai vakaro i jonatapi na tamamudou, ka sa vakabauta ana nona vunau kecega, ka sa cakava me vaka na ka kece sa vakarota vei kemudou, 'o koya oqo sa tukuna kina o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli: 'ena sega ni yali na tagane e na kawa i jonatapi na luvei rekapi me tu e mataqu ka sega ni mudu.""

36

e nai ka va ni yabaki i jioiakimi na luvei josaia na tui juta, sa yaco na vosa oqo vei jeremaia mai vei jiova, ka vaka: "mo taura e dua nai vola vivigi, ka vola kina na vosa kecega ka'u sa tukuna vei iko ka baleti ira na isireli, kei ira na juta, kei na veimatanitu kecega, mai na siga ka'u a vosa kina vei iko, io mai na gauna i josaia, ka yacova na siga oqo. "era na rogoca beka o ira na mataqali i juta na ca kecega ka'u sa nakita me'u cakava vei ira; mera dui lesu kina o ira yadua main a nona sala ca; ia me'u bokoca kina na nodra caka cala kei na nodra i valavala ca." ia o jeremaia, sa kacivi peruki na luvei i neraia: a sa vosa o peruki ni sa tukuna tiko o jeremaia na vosa kecega i jiova, sa vosataka vua, ki nai vola vivigi. ka sa vakaroti peruki o jeremaia, ka tukuna, "au sa sogolati tu; au sa sega ni lako rawa ki na

vale i jiova. "ia mo lako o iko, ka wilika mai nai vola vivigi, na vosa ka'u sa tukuna oti vei iko, io na vosa i jiova vei ira na tamata e na vale i jiova e na siga ni lolu: ia mo wilika talega vei ira na juta kecega era sa lako mai na nodra veikoro. "era na via vakamamasu beka e na mata i jiova, ka dui lesu yadua mai na nona sala ca: ni sa levu na cudru kei na lesa sa cavuta o jiova me yaco vei ira na tamata oqo." ka sa la'ki cakava o peruki na luve i neraia me vaka na ka kecega sa vakarota vua o jeremaia na parofita, ka sa wilika mai nai vola na vosa i jiova e na vale i jiova. ia e nai kalima ni yabaki i jioiakimi na luve i josaia na tui juta, e nai kaciwa ni vula, era sa kacivaka na lolu e na mata i jiova vei ira kece na tamata mai jerusalemi, kei ira kece na tamata era lako mai na veikoro vaka-juta ki jerusalemi. ka sa wilika o peruki mai nai vola na vosa i jeremaia e na vale i jiova, e na tiki ni vale e cake, ka nei kimaraia na luve i sefani na vonivola, e na lomanibai e cake, e na mata ni katuba vou ni vale i jiova, io sa wiliki vei ira na tamata kecega. ia ni sa rogoca o mekaia na luve i kimaraia, na luve i sefani, na vosa kecega i jiova mai nai vola, sa lako sobu o koya ki na vale ni tui, ki na nona tikina na vunivola: ka raica, sa tiko mai kea o ira kece na turagaâ€"o ilisama na vunivola, kei tilaia na luve i semaia, kei elinecani na luve i safani, kei setekaia na luve i enanaia, kei ira kece na turaga. ka sa tukuna vei ira o mekaia na vosa kecega sa rogoca o koya, ni sa wilika mai nai vola o peruki vei ira na tamata. ia o ira kece na turaga era sa talai jiutai na luve i necanaia, na luve i selemia, na luve i kusi, vei peruki, me tukuna vua, "mo taura mada nai vola vivigi o sa wilika mai kina vei ira na tamata, ka lako ga mai." ka sa taura o peruki na luve i neraia nai vola vivigi, a sa lako mai vei ira. a ra sa tukuna vua, "mo tiko sobu mada, ka wilika vei keitou." ka sa wilika o peruki vei ira. ia ni ra sa rogoca na vosa kecega, era sa dui rere na tamata yadua, ka ra tukuna vei peruki, "keitou na tukuna vakaidina vua na tui na vosa kecega oqo." ka ra sa tarogi peruki, ka vaka, "tukuna mada vei keitou, se o sa vola vakaevi na vosa kece oqo â€"mai na gusuna?" sa qai tukuna vei ira o peruki, "sa cavuta vei au o koya e na gusuna na vosa kece oqo, ia ka'u sa vola ki nai vola e na wai ni volavola." a ra sa tukuna vei peruki o ira na turaga, "drau lako, mo drau laki vunitaki kemudrau mada kei jeremaia; ia me kakua e dua na tamata e kila se drau sa tiko mai vei." ka ra sa la'ki curu yani vua na tui ki na lomanibai, ia nai vola vivigi era sa maroroya e na tiki ni vale e cake nei ilisama na vunivola, a ra sa tukuna e daligana na tui na vosa kecega oqori. a sa talai jiutai na tui me la'ki kauta mai nai vola vivigi; ka la'ki kauta mai o koya mai na tiki ni vale nei ilisama na vunivola. ka sa wilika vua na tui o jiutai, vei ira talega na turaga era tu e na mata ni tui. ia na tui, sa tiko ga e na vale ni vula i liliwa e nai kaciwa ni vula: ka sa dua na miqa e matana ka waqa kina na buka. ia ni sa wilika oti o jiutai e tolu se va na tikina, sa seleva o koya na tui e nai sele ni vuni vola, ka biuta kina bukawaqa e na miqa, ka me kama oti nai vola vivigi e na bukawaqa sa tu e na miqa. a ra sega ni rere, se dresulaka na nodra i sulu, se o koya na tui, se dua vei ira na nona talai era rogoca na vosa oqo. ia o iratou ga o elinecani kei tilai kei kimaraia, e ratou sa vakamasuta na tui me kakua ni vakama nai vola vivigi: ia sa bese ni rogoci iratou.

a sa tukuna sara na tui vei iratou o jiramieli na luve i ameleki, kei sirai na luve i asirieli, kei selemaia na luve i apitieli, me ra tauri peruki na vunivola kei jeremaia na parofita: ia sa vunitaki rau o jiova. sa qai yaco vei jeremaia na vosa i jiova, ni sa vakama oti na tui nai vola vivigi kei na vosa i jeremaia sa vola o peruki, ka vaka: "mo kauta tale vei iko e dua tale nai vola vivigi, ka vola kina na vosa kecega ka tu e nai vola vivigi e liu, oqori ka vakama o jioiakimi na tui juta. "ia mo tukuna vei jioiakimi na tui juta, 'sa tukuna vakaoqo o jiova; "o iko, o sa vakama nai vola oqo, ka taroga, 'a cava o sa vola kina, ka vaka, ena lako vakaidina mai o tui papiloni ka na vakarusana na vanua oqo, ka vakaoitia tani mai kina na tamata kei na manumanu?" "o koya oqo sa tukuna kina o jiova e na vuku i jioiakimi na tui juta; "ena sega ni dua mai vua me na tiko e nai tikotiko vakaturaga i tevita: ia na yagona sa mate ena biu tu ga kina katakata e na siga, kei na tegu cevata e na bogi. "ia ka'u na sauma vua, vei ira talega na nona kawa kei ira na nona tamata na nodra i valavala ca; ia ka'u na vakayacora vei ira, kei ira na lewe i jerusalemi, kei ira na juta, na ca kecega ka'u sa cavuta vei ira; ia era sa sega ni vakarorogo."" ia sa taura e dua tale nai vola vivigi o jeremaia, ka solia vei peruki na vunivola, na luve i neraia: ka sa vola kina o koya mai na gusu i jeremaia na vosa kecega ni vola sa vakama o jioiakimi na tui juta e na bukawaqa: a sa vakaiukuritaki e na vosa e vuqa sa vaka talega kina.

37

a sa buli o setekaia na luve i josaia nai sosomi kei konia na luve i jioiakimi, o koya ka lesia o nepukanesa me tui e na vanua o juta. ia o koya, kei ira na nona tamata, kei ira na lewe ni vanua, era sa sega ni vakarorogo ki na vosa i jiova, sa vosataka o jeremaia na parofita. ia o setekaia na tui sa talai jiukali na luve i selemaia kei sefanaia na luve i meesea na bete vei jeremaia na parofita, me tukuna, "mo masulaki keda mada vei jiova na noda kalou." ia o jeremaia sa veicuruyaki tiko vei ira na tamata: ni ra sa sega ni vakacurumi koya ki na vale ni veivesu. ia sa qai lako tu mai ijipita nai valu i fero: ia ni ra sa rogoca na kenai tukutuku o ira na kai kalitia era buku drudrura ni koro mai jerusalemi era sa cavu tu ka lako tani e jerusalemi. sa qai yaco vei jeremaia na parofita, na vosa i jiova, ka vaka, "sa tukuna vakaoqo o jiova, na kalou ni isireli; 'dou vosa vakaoqo ni tui juta, o koya ka talai kemudou vei au me mai tarogi au; "raica, nai valu i fero ka lako mai me mai vukei kemudou, ena lako tale ki ijipita kina nodra vanua. "a ra sa na lesu tale mai na kai kalitia, ka veivala kei na koro oqo, ka rawa, ka vakama e na bukawaqa." "sa tukuna vakaoqo o jiova; 'dou kakua ni vakacalai kemudou, ka tukuna, "era na lako tani vakaidina vei keda o ira na kai kalitia," ni ra na sega ni lako tani. "ia kevaka dou sa yaviti ira nai valu kecega ni kai kalitia era veivala kei kemudou, me vo ga o ira na vuetaki, ka era na dui tucake ga na tamata yadua mai na nona vale laca ka vakama na koro oqo e na bukawaqa." a sa yaco, ni sa lako tani nai valu ni kai kalitia mai jerusalemi e na vuku ni valu i fero, sa qai lako tani e jerusalemi o jeremaia me lako ki na vanua o penijamini, me takali tani o koya mai vei

ira na tamata. ia ni sa yaco o koya kina matamata ni koro i penijamini, sa tiko maikea e dua na kavetani ni valu sa vakatawa, na yacana o irija, na luve i selemaia, na luve i enanaia: a sa tauri jeremaia na parofita, ka tukuna, "o sa vuki vei ira na kai kalitia!" a sa tukuna o jeremaia, "sa lasu! au sa sega ni vuki vei ira na kai kalitia." ia sa sega ni vakadinati koya: ka sa tauri jeremaia o irija, ka kauti koya vei ira na turaga. a ra sa cudru vei jeremaia o ira na turaga, ka yaviti koya, ka biuti koya kina vale ni veivesu e na vale i jonacani na vu-ni-vola: ni ra sa lesia na vale o ya me vale ni veivesu. ia ni sa biu o jeremaia kina vale sa keli, kei na kena vei qara, ka sa tiko kina o jeremaia ka bogi vuqa, sa qai talaki o setekaia na tui, ka kauti koya tani mai kina: a sa tarogi koya lo o koya na tui e na nona vale, ka vaka, "sa dua li na vosa mai vei jiova?" ka sa tukuna o jeremaia, "sa dua:" ka sa vaka, "o na soli kina liga i tui papiloni!" sa baci tukuna tale o jeremaia vei setekaia na tui, "a cava na ka ka'u sa cala kina vei kemuni, se vei ira na tamata oqo, ni dou sa biuti au kina vale ni veivesu? "ia sa e vei na nomudou parofita era sa ia na parofisai vei kemudou, ka tukuna, "ena sega ni lako mai na tui papiloni me vala kei kemudou, kei na vanua oqo?" "ia oqo mo ni rogoca mada, noqu turaga na tui, me vakabau mada na noqu vakamamasu; ka mo ni kakua ni vakasukai au tale kina vale i jonacani na vunivola, de'u mate kina." sa qai tukuna o setekaia na tui me ra kauti jeremaia kina lomanibai ni vale ni veivesu, ka solia vua e dua nai buli madrai e na veisiga mai na nodra tiki ni koro na dauvavimadrai, ka me oti sara mada na madrai e na koro. ka sa tiko ga o jeremaia e na lomanibai ni vale ni veivesu.

38

ia o setefaia na luve i matani, kei kitalaia na luve i pasuri, kei jukali na luve i selemaia, kei pasuri na luve i malikaia, e ratou sa rogoca na vosa sa tukuna o jeremaia vei ira kece na tamata, ka vaka, "sa tukuna o jiova, o koya sa tiko e na koro oqo ena mate e nai seleiwau, kei na viakana, kei na mate dauveiveitauvi: ia o koya sa lako yani vei ira na kai kalitia ena bula; ia na nona bula e nai toki ni valu, ena bula ga o koya." "sa tukuna vakaoqo o jiova, 'ena soli vakaidina na koro oqo ki na liga ni nonai valu o tui papiloni, ka ra na rawata." a ra sa tukuna vua na tui o ira na turaga, "me vakamatei mada na tamata oqo, ni sa vakamalumalumu mutaka o koya e na vosa oqo na ligadra na tamatai valu era sa vo e na koro oqo, kei na ligadra na tamata kecega: na tamata oqo sa sega ni segata na nodra vinaka na lewe ni vanua oqo, na nodra ca ga." sa qai tukuna o setekaia na tui, "raica, sa tiko ga vei kemudou o koya: ni sa sega ni cakava rawa e dua na ka vei kemudou o koya na tui." era sa qai kauti jeremaia, ka biuta ki na dua nai keli nei malikaia na luve i ameleki mai na lomanibai ni vale ni veivesu: ka ra sa tukuci jeremaia sobu e na dali. ia sa sega na wai e nai keli, na lolobo ga: a sa tu o jeremaia e na lolobo. ia ni sa rogoca o epeti-meleki na kai iciopea, e dua vei ira na euniki (matanivanua) e na vale ni tui, ni ra sa tukuci jeremaia ki nai keli; ia sa tiko ga na tui e na matamata-ni-koro i penijamini, sa lako yani o epeti-meleki mai na vale ni tui, ka vosa vua ka vaka: "kemuni na noqu

turaga na tui, sa caka ca o ira na tamata oqo e na ka kece era sa cakava vei jeremaia na parofita, o koya era sa biuta ki nai keli; sa na mate ga maikē e na viakana: ni sa sega na madrai e na koro." sa qai tukuna na tui vei epeti-meleki na kai iciopea, "mo kauta mada e lewe tolusagavulu na tamata eke, ka mo dou la'ki vueti jeremaia na parofita mai nai keli, de sa mate sara o koya." sa qai kauti ira na tamata o epeti-meleki, a ra sa curu ki na vale ni tui ki ruku ni vale-ni-yau, ka kauta mai kina nai sulu sa kadresu nei nai sulu vuca, ka tukuca sobu e na dali ki nai keli vei jeremaia. a sa tukuna vei jeremaia o epeti-mmeleki na kai iciopea, "mo kiriwana mada nai sulu vuca e na kirikiriwamu mei tatara ni dali." a sa kitaka vakakina o jeremaia. a ra sa yavi jeremaia cake e na dali, mai nai keli: ka sa tiko ga o jeremaia e na lomanibai ni vale ni veivesu. a sa talaki o setekaia na tui, ka kauti jeremaia na parofita vua ki nai katolu ni curucuru kina valei jiova: a sa tukuna vei jeremaia o koya na tui, "au na taroga vei iko e dua na ka; ka mo kakua ni vunia vei au e dua na ka." a sa tukuna vei setekaia o jeremaia, "kevaka ka'u sa tukuna vei kemuni, o ni na sega dina li ni vakamatei au? ia kevaka ka'u sa vakavulagi kemuni, o ni na sega ni vakarorogo vei au." sa qai bubului lo vei jeremaia o setekaia na tui, ka vaka, "me vaka sa bula dina o jiova, o koya sa cakava na yalodaru oqo, au na sega ni vakamatei iko, au na sega talega ni soli iko kina ligadra na tamata oqo era segata me ra vakamatei iko." sa qai tukuna vei setekaia o jeremaia, "sa tukuna vakaoqo o jiova, na kalou ni lewe vuqa, na kalou ni isireli; kevaka o ni na lako dina yani vei ira na tamata turaga nei tui papiloni, ena qai bula na yalomuni, ia na koro oqo ena sega ni vakamai e na bukawaqa; ia o ni na bula, kei ira talega na nomuni mataqali." ia kevaka o ni na sega ni lako yani vei ira na tamata turaga nei tui papiloni, ena qai soli na koro oqo kina ligadra na kai kalitia, ka ra na vakama e na bukawaqa, ia oi kemuni ena sega ni drotani rawa mai na ligadra." a sa tukuna vei jeremaia o setekaia na tui, "au sa rerevaki ira na juta era sa vuki vei ira na kai kalitia, de ra soli au kina ligadra, ka ra vakalialiai au." sa qai tukuna o jeremaia, "era na sega ni soli kemuni. mo ni vakarorogo mada kina vosa i jiova, ka'u sa tukuna vei kemuni: o ni na qai vinaka kina, ia ena bula kina na yalomuni." ia kevaka o ni sa bese ni lako yani, sai koya oqo na vosa sa vakatakila vei au o jiova: "raica, o ira kece na yalewa era tiko e na vale i tui juta, era na kau yani vei ira na tamata turaga nei tui papiloni, era na qai tukuna na yalewa o ya, era sa vakauqeti kemuni, ka ra gumatua o ira na wekamuni: sa lutu dromu ki na lolobo na yavamuni, ka ra qai vuki tani vei kemuni." ia era na kauti ira kece na watimuni kei na luvemuni, vei ira na kai kalitia: oi kemuni talega, o ni na sega ni dro tani rawa mai na ligadra, ia ena tauri kemuni talega o tui papiloni: ia na koro oqo, o ni na vakavuna na kena vakamai e na bukawaqa." sa qai tukuna vei jeremaia o setekaia, "me kakua e dua na tamata e kila na vosa oqo, o na qai sega ni mate." ia kevaka era rogoca o ira na turaga ni daru sa veivosaki kei iko, ka ra lako mai vei iko, ka tukuna, 'tukuna mada vei keitou na ka o sa tukuna vua na tui, kakua ni o vunia vei keitou, ia keitou na sega ni vakamatei iko; ka mo tukuna talega na ka sa tukuna vei iko na tui, "mo qai

tukuna vei ira, 'au sa vakamamasu ga vua na tui, me kakua ni vakasukai au tale kina vale i jonacani, de'u mate kina." ka ra lako kece mai na turaga vei jeremaia, ka tarogi koya: a sa tukuna vei ira me vaka na vosa kecega sa vakarota na tui. a ra sa kua ni vosa tiko vua; ni sa sega ni kalai na ka oqori. ka sa tiko ga o jeremaia e na lomanibai ni vale ni veivesu ka yacova na siga sa kabai kina o jerusalemi: ka sa tiko kina ni sa rawai o jerusalemi.

39

e nai ka ciwa ni yabaki i setekaia na tui juta, e nai katini ni vula, sa lako mai o nepukanesa na tui papiloni kei na nonai valu kecega ki jerusalemi, a sa vakacibi i valu ena koro. e nai katini ni vula, e nai kaciwa ni siga ni vula, sa kabai na koro. a ra sa curu mai o ira na tamata turaga kecega nei tui papiloni, ka tiko e na matamata-ni-koro e loma, io o nakali-sarisa, kei samikarinipu, kei sasikimi, kei rapisaris, kei nakalisarisa, kei rapi-maki, kei ira kece na tamata turaga nei tui papiloni sa vo tiko. ia ni sa raici ira o setekaia na tui juta, kei ira kece na tamatai valu, era sa qai dro, ka lako tani e na koro e na bogi, e na sala ni nona were na tui, kina matamata-ni-koro e na tadrua ni bai ruaru: a sa curu yani o koya e na sala ki na buca. ka sa vakasavi ira nai valu ni kai kalitia, ka vauci setekaia e na buca mai jeriko: ia ni ra sa tauri koya, era sa kauti koya cake vei nepukanesa na tui papiloni ki ripila e na vanua o emaci, a sa lewai koya mai kea o koya. ia o tui papiloni sa qai vakamatei iratou na luve i setekaia e matana mai ripila: o ira kece talega na turaga ni juta sa vakamatei o tui papiloni. ia sa leuta tani o koya na mata i setekaia, a sa vesuki koya e na sinucodo, me kauti koya ki papiloni. ia o ira na kai kalatia era sa vakama e na bukawaqa na vale ni tui, kei na nodra vale na tamata, ka ra sa basuka sobu na bai kei jerusalemi. ia na kena vo ni tamata era tiko e na koro, kei ira era sa vuki vua, kei ira na kena vo ni tamata, sa kauti ira o nipusaretani na kapiteni ni valu i vakatawa, ki papiloni. ia eso vei ira na dravudravua, sa sega na nodra ka, sa vakalaiva tu yani e na vanua o juta o nipusaretani na kapiteni ni valu i vakatawa, a sa solia vei ira na veiwere-ni-vaini kei na veiwere e na gauna o ya. ia o nepukanesa na tui papiloni sa vakaroti nipusaretani na kapiteni ni valu i vakatawa e na vuku i jeremaia, ka vaka, "mo kauti koya, ka vakaraici koya vinaka, ka mo kakua ni cakava vua e dua na ka ca; ia mo cakava ga vua me vaka na ka sa tukuna vei iko o koya." a ra sa talaki o nipusaretani na kapiteni ni valu i vakatawa, kei nipusasipani, kei rapi-saris, kei nakalisarisa, kei rapi-maki, kei ira kece na tamata turaga nei tui papiloni; io era sa talaki, ka kauti jeremaia mai na lomanibai ni vale ni veivesu, ka soli koya vei kitalaia na luve i eaikami, na luve i safani, me kauti koya ki na nona vale: ka sa tiko vata ga o koya kei ira na tamata. ia sa yaco na vosa i jiova vei jeremaia ni sa sogolati tiko o koya e na lomanibai ni vale ni veivesu, ka vaka, "mo la'ki vosa vei epeti-meleki na kai iciopea, ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli; raica, au na vakayacora na noqu vosa ki na koro oqo me ca, me sega ni vinaka; ia ena yaco ga e matamu e na siga o

ya. "ia ka'ū na vakabulai iko e na siga o ya," sa tukuna o jiova. "io o na sega ni soli kina ligadra na tamata o sa rerevaka. "ni'ū na vakabulai iko vakaidina, ia o na sega ni bale e nai seleiwau, ia na nomu bula ga ena nomui toki ni valu: ni o sa vakararavi vei au," sa tukuna o jiova."

40

na vosa sa yaco vei jeremaia mai vei jiova, ni sa vakatalai koya yani mai rama o nipusaretani na kavetani ni valu i vakatawa, ni sa tauri koya oti ka sa vesuki vata e na sinucodo kei ira kece na kai jerusalem kei ira na juta era vakabobulataki, era sa kau vakabobula ki papiloni. ia na kavetani ni valu i vakatawa sa kauti jeremaia, ka tukuna vua: "o jiova na nomu kalou sa cavuta na ca ogo ki na yasana ogo. "ka sa vakayacora, ka sa cakava o jiova me vaka na nona vosa: ni dou sai valavala ca vei jiova, ka sega ni vakarorogo ki na domona, o koya ga sa yacovi kemudou kina na ka ogo. "ia ogo, raica, ka'ū sa sereki iko e daidai mai na sinucodo sa vauci kina na ligamu. kevaka e vinaka vei iko me daru lako ki papiloni, daru mai lako; ka'ū na vakaraici iko vinaka: ia kevaka e ca vei iko me daru mai lako ki papiloni, sa kakua ga: raica, sa tiko e matamu na vanua kecega: ia na tikina sa vinaka ka dodonu vei iko mo lako kina, mo lako ga kina." ia ni sa sega ni lako o koya, sa tukuna vua, "ia mo lesu tale yani vei ketalai na luve i eaikami na luve i safani, o koya sa lesia o tui papiloni me lewa na veikoro vaka-juta, mo dou tiko vata kei ira na tamata: se dua na tikina tani o vinakata mo lako kina, mo lako ga kina." a sa solia vua na kavetani ni valu i vakatawa e dua na kakana kei nai solisoli, ka vakatalai koya yani. a sa lako yani o jeremaia vei ketalai na luve i eaikami ki misipa; ka sa tiko vata tukuna kei ira na tamata era vo tiko e na vanua. ia ni ra sa rogoca o ira kece na kapiteni ni valu era tiko e vanua, kei na nodra tamata, ni sa lesi ketalai na luve i eaikami o tui papiloni me lewa na vanua, ka sa soli ira na tagane, kei na yalewa, kei na gone, kei ira eso na dravudravua ni vanua, era sa sega ni kau tani ki papiloni, me vakaraica o koya, era sa qai lako mai vei ketalai ki misipa. "io o isimeli na luve i necanaia, kei joenani kei jonacani oi rau na luve i karea, kei siria na luve i tanumeci, kei iratou na luve i efei na kai nitofa, kei jisanai na luvena e dua na luve i meeka, o ira vata kei na nodra tamata. a sa bubului vei ira o ketalai na luve i eaikami na luve i safani, vei ira talega na nodra tamata, ka vaka, "dou kakua ni rere ni qaravi ira na kai kalitia: dou tiko ga e na vanua, ka qaravi tui papiloni, dou na qai vinaka kina. "ia oi au, raica, au na tiko ga e misipa, me'ū qaravi ira na kai kalitia, era na lakovi keda mai: ia oi kemudou, dou kumuna na waini, kei na vuata matua, kei na waiwai, ka maroroya e na nomudou saqa, ka tiko ga e na nomudou veikoro dou sa taura." ia o ira kece na juta mai moapi, vei ira talega na luve i amoni, mai itomi talega, kei ira mai na veivanua kece, ni ra sa rogoca ni sa laiva tu yani o tui papiloni na kedra vo ni juta, ka sa lesi kitalai na luve i eaikami na luve i safani, me lewai ira, era sa qai lesu kece mai o ira na juta mai na veiyasana kecega era sa dui vakasavi kina, ka ra sa lako mai ki na vanua o juta, kivei ketalai, ki misipa, ka ra sa kumuna na waini,

kei na vuata matua, e dua na ka levu sara. ia o joenani na luve i karea, kei ira kece na kapiteni ni valu mai colo, era sa lako mai kivei ketalai ki misipa, a ra sa tukuna vua, "o sa kila dina, se segai, ni sa talai isimeli mai na luve i necanaia o pealisi na nodra tui na luve i amoni me vakamatei iko? "ia sa sega ni vakadinati ira o kitalai na luve i eaikami. ia o joenani na luve i karea sa qai tukuna lo vei kitalai e misipa, "me'ū lako mada, me'ū vakamatei isimeli na luve i necanaia, ia ena sega ni kila e dua na tamata: a cava me vakamatei iko kina o koya, me ra veiseyaki kina na kai juta era sa soqoni mai vei iko, ka rusa na kena vo ni juta?" ia sa tukuna o ketalai na luve i eaikami vei joenani na luve i karea, "mo kakua ni cakava na ka ogo: ni o sa lasutaki isimeli."

41

ia e nai kavitu ni vula, sa qai lako mai o isimeli na luve i necanaia na luve i ilisama, e na kawa ni tui, kei ira na nona tamata turaga na tui, kei ira vata tukuna e lewe tini na tamata kivei ketalai na luve i eaikami ki misipa; ka ra sa kana madrai vata mai misipa. sa qai tu o isimeli na luve i necanaia, kei ira na tamata e le tini era tiko vata tukuna, ka ra sa yaviti ketalai, na luve i eaikami na luve i safani e nai seleiwau, ka vakamatei koya, sa lesia o tui papiloni me lewa na vanua. o ira kece talega na kai juta era tiko kei ketalai mai misipa, kei ira na kai kalitia era kune mai kea, era tamatai valu, sa vakamatea o isimeli. ia e na bogi rua ni sa vakamatei oti o ketalai, ka sega na tamata e kila, sa qai lako mai eso mai sikemi, kei sailo, kei samaria, era lewe walusagavulu na tamata, sa tasi na kumidra, ka sa kadresu na nodra i sulu, ka ra tava tu, era sa taura na ka me cabori ki nai madrali boi vinaka, me kau mai kina vale i jiova. a sa lako yani e misipa o isimeli na luve i necanaia me tavaki ira, ka sa tagi lako ga: ia ni sa tavaki ira o koya sa tukuna vei ira, "me da mai lako yani kivei ketalai na luve i eaikami!" ia ni ra sa curu kina loma ni koro, sa qai vakamatei ira o isimeli na luve i necanaia, ka biuta ki loma ni keli, o koya, kei ira na tamata era tiko vata tukuna. a sa le tini na tamata ka tiko vata kei ira, a ra sa tukuna vei isimeli, "mo kakua ni vakamatei keitou: ni sa tu vei keitou eso nai yau sa vuni tu e na teitei, na witi, kei na parile, kei na waiwai, kei na oni." a sa kua kina o koya, ka sa sega ni vakamatei ira vata kei na wekadra. ia nai keli sa biuta kina o isimeli na yagodra kece na tamata sa vakamatea o koya, ka no vata kei na yagoi ketalai, sai koya sa cakava o esa na tui ni sa rerevaki pasa na tui isireli, ka sa vakasinaita ena moku o isimeli na luve i necanaia. sa qai vakabobulataki o isimeli na kena vo ni tamata mai misipa, io o iratou na luvena yalewa na tui, kei ira kece na tamata sa vo mai misipa, o ira sa solia o nipusaretani na kavetani ni valu vakatawa vei ketalai na luve i eaikami, me vakaraica: ia 'sa vakabobulataki ira o isimeli na luve i necanaia, a sa lako yani vei ira na luve i amoni. ia ni sa rogoca o joenani na luve karea, kei ira kece na kavetani ni valu era tiko tukuna, na ca kecega sa cakava o isimeli na luve i necanaia, era sa qai kauti ira kecega na tamata, ka la'ki veivala kei isimeli na luve necanaia, ka ra sa kunei koya mai na wai levu mai kipioni. ia o ira na

tamata kece era tiko kei isimeli na luvu i necanaia, ni ra sa raici joenani na luvu i karea, kei ira kece na kavetani ni valu era tiko tukuna, era sa qai reki. ia na tamata kecega sa vakabobulataka o isimeli mai misipa era sa vuki, ka lesu, ka lako yani vei joenani na luvu i karea. ia o isimeli na luvu i necanaia kei ira e lewe walu na tamata, era sa dro tani mai vei joenani, ka ra sa lako vei ira na luvu i amoni. ia o joenani na luvu i karea, kei ira kece na kavetani ni valu era tiko tukuna, era sa kauta na kena vo ni tamata sa vakabula o koya mai vei isimeli na luvu i necanaia, mai misipa, ni sa vakamatei ketalai na luvu i eaikamiâ€"io na tamata i valu era qaqa, kei ira na yalewa, kei na gone, kei na euniki (matanivanua)â€"o ira sa kauta tale mai kipiloni o koya. a ra sa lako yani, ka tiko e na bure ni vulagi i kimami, mai peci-leema, ni ra lako tu me curu ki ijipita, e na vukudra na kai kalitia: ni ra rerevaki ira, e na vuku i isimeli na luvu i necanaia, ni sa vakamatei ketalai na luvu i eaikami, o koya ka lesia o tui papiloni me kovana ni vanua.

42

era sa qai toro mai na kavetani kecega ni valu, kei joenani na luvu i karea, kei jisanai na luvu i osai, kei ira na tamata kecega, na tamata wale kei ira talega na turaga a ra sa tukuna vei jeremaia na parofita, "me vinaka mada na neimami vakamamasu e matamu, ia mo masulaki keimami vei jiova na nomu kalou, io oi keimami kecega oqo sa vo tiko; (ni o sa raici keimami ka lewe lailai sa vo vei ira na lewe vuqa), "ka me vakatakila vei keimami o jiova na nomu kalou na sala me keimami lako kina, kei na ka me keimami cakava," sa qai tukuna vei ira o jeremaia na parofita, "au sa rogoci kemudou; raica, au sa vakamasuti jiova na nomudou kalou me vaka na nomudou vosa; ia au na tukuna yani vei kemudou na ka kecega ena tukuna mai o jiova vei kemudou; au na sega ni vunia e dua na ka mai vei kemudou," era sa qai tukuna vei jeremaia, "me qai vakayacora vei keimami o jiova na lewa dina ka dodonu, kevaka keimami sa sega ni cakava na ka kecega ena talai iko kina vei keimami o jiova na nomu kalou. "se vinaka, se ca ga, keimami na vakarorogo kina vosa i jiova na noda kalou o koya keimami sa talai iko vua; me vinaka kina oi keimami ni keimami sa vakarorogo kina vosa i jiova na noda kalou." sa bogi tini sa qai yaco mai na vosa i jiova vei jeremaia. ka sa kaciwi joenani na luvu i karea, kei ira kece na kavetani ni valu era tiko vata tukuna, kei ira na tamata kecega, na tamata lalai kei ira na turaga, ka sa tukuna vei ira o koya, "sa tukuna vakaqo o jiova, na kalou ni isireli, o koya dou sa talai au vua me'u tauca vei koya na nomudou vakamamasu: "kevaka dou na tiko dina ga e na vanua oqo, au na qai tarai kemudou cake, ka sega ni talaraki kemudou sobu, au na tei kemudou, ka sega ni cavuti kemudou cake: ni'u sa veivutuni e na vuku ni ca ka'u sa cakava vei kemudou. 'dou kakua ni reevaki tui papiloni, o koya dou sa rerevaka tiko; dou kakua ni rerevaki koya,' sa tukuna o jiova: 'ni'u sa tiko vata kei kemudou me'u vakabulai kemudou, io me'u kaliraki kemudou mai na ligana. 'ia ka'u na yalololoma vei kemudou, me yalololoma talega vei kemudou o koya, ka vakalesui kemudou kina nomu-

dou vanua.' "ia kevaka dou sa tukuna, 'keimami na sega ni tiko e na vanua oqo,' ka dou sa bese kina ni vakarorogo kina vosa i jiova na nomudou kalou, "ka vaka, 'e segai; keimami na lako ga ki na vanua o ijipita keimami na sega ni raica kina nai valu, se rogoca na domo ni davui, se keimami mate e na via kana, io keimami na la'ki tiko ga ki kea'â€" "mo dou rogoca mada kina na vosa i jiova, oi kemudou na kena vo ni juta: sa tukuna vakaqo o jiova ni lewe vuqa, 'na kalou ni isireli; kevaka dou sa guta sara mo dou lako ki ijipita, ka sa la'ki tiko vulagi kikea, 'ena qai yacovi kemudou kina nai seleiwau dou sa rerevaka, kei na viakana, dou sa rerevaka, ena cicimuri kemudou ki ijipita; ka dou na mate mai kea. 'ia ena yaco vakakina vei ira kece na tamata era sa gu sara me ra lako ki ijipita me tiko kina, era na mate ga e nai seleiwau, kei na viakana, kei na mate veiveitauvi: ena sega talega e dua vei ira me vo se me dro tani mai na ca ka'u na vakayacora vei ira.' "ni sa tukuna vakaqo o jiova ni lewe vuqa, na nodra kalou na isireli; 'me vaka sa sovaraki na noqu cudru kei na noqu lesa vei ira na kai jerusalem; ena sovaraki vakakina na noqu cudru vei kemudou, ni dou sa yaco ki ijipita: ia dou na vatoniaki, ka vakurabuitaki, ka vosavosacati, ka vakalialiai; ia dou na sega ni raica tale na yasana oqo.' "sa tukuna oti o jiova e na vukumudou na kena vo ni juta; 'dou kakua ni lako ki ijipita; dou kila deivaka ni'u sa tukuna sara vei kemudou e daidai. "ni dou sa sega ni lomadina, ni dou sa talai au vei jiova na nomudou kalou, ka vaka, 'mo masulaki keimami vei jiova na noda kalou; ia na ka kece ena tukuna o jiova na noda kalou, mo tukuna vei keimami, ia keimami na qai cakava vakakina.' "ia ka'u sa tukuna vei kemudou e na siga e daidai; ia dou sa sega ga ni vakarorogo kina vosa i jiova na nomudou kalou, e na dua na ka sa talai au kina vei kemudou. "ia dou kila vinaka mada ni dou na mate e nai seleiwau, kei na viakana, kei na mate dauveiveitauvi, e na yasana dou sa via la'ki tiko vulagi kina."

43

ia ni sa tukuna vei ira kece na tamata o jeremaia na vosa kecega i jiova na nodra kalou, oqori sa talai koya kina vei ira o jiova na nodra kalou, io na vosa kecega oqo, sa qai vosa o asaraia na luvu i osai, kei joenani na luvu i karea, kei ira na tamata viaivalevu kecega, ka tukuna vei jeremaia, "e lasu na ka o sa vosatak: sa sega ni talai iko o jiova na noda kalou me tukuna, 'dou kakua ni lako yani ki ijipita me tiko vulagi ki kea.' "ia o peruki na luvu i neraia sa vakauqeti iko vakaga vei keimami, me soli keimami ki na ligadra na kai kalitia, me ra vakamatei keimami. ka kauti keimami ki papiloni." a ra sa sega ni vakarorogo o joenani na luvu i karea, kei ira kece na turaganivalu ni valu, kei na tamata kecega, ki na vosa i jiova, me tiko ga e na vanua o juta. ia o joenani na luvu i karea, kei ira na kapiteni ni valu kecega, era sa kauti ira kecega sa vo e juta, o ira era sa qai lesu mai na veivanua kece, era dui vakasevi kina, me mai tiko e na vanua o jutaâ€"o ira na tagane, kei na yalewa, kei na gone, kei na luvu yalewa na tui, kei na tamata kecega sa biuta o nipusaretani na kapiteni ni valu i vakatawa me tiko vei kitalai na luvu i eaikami na luvu i safani, kei jere-

maia na parofita, kei peruki na lue i neraia. a ra sa yaco ki na vanua o ijipita: ni ra sa sega ni vakarorogo ki na vosa i jiova: a ra sa yaco ki tapanesi. sa qai yaco na vosa i jiova vei jeremaia mai tapanesi, ka vaka, "mo taura e ligamu eso na vatu lelevu, ka la'ki vunia e na tete e na lovo ni vatu-buli, mai nai curucuru ki na vale i fero mai tapanesi, e na matadra na kai juta;" ka vosa vei ira, sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, 'na nodra kalou na isireli; 'raica, au na talaki ka kauti nepukanesa na tui papiloni, na noqu tamata, ka viritura na nonai tikitoko vakaturaga e na dela ni vatu oqo ka'u sa vunia; ia ena birika na nonai vakaruru vakaturaga e cake. 'ia ni sa lako mai o koya, ena yavita na vanua o ijipita, ka soli ira sa lesi me mate me ra mate, kei ira sa lesi me ra vakabobulataki me ra vakabobulataki, kei ira era sa lesi me ra mate e nai seleiwau me ra mate ga kina. "ia ka'u na vakawaqa na buka e na nodra bure na kalou ni ijipita, ena vakamai ira o koya, ka kauti ira vakabobula: ia ena tutuvitaki koya e na vanua o ijipita, me vaka sa tutuvitaki koya nai vakatawa ni sipi e na nonai tutuvi; ena lako tani talega mai kina e na vakacegu. "ena musuka talega na duru vatu i pecisemesi, mai na vanua o ijipita; ia ena vakama o koya na nodra bure kalou na kai ijipita.""

44

na vosa sa yaco vei jeremaia e na vukudra kece na juta era tiko e na vanua o ijipita, o ira sa tiko mai mikitolu, kei tapanesi, kei nofi, kei na tikina o pacirosi, ka vaka, "sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli; 'oi kemudou, dou sa raica na ca kece au sa vakayacora ki jerusalem, kei na veikoro vakauta kecega; ka raica, sa lala e na siga e daidai, sa sega e tiko kina, 'e na vuku ni nodra ca era sa cakava me vakacudruai au, ni ra sa la'ki vakama nai madrali boi vinaka, ka me ra qaravi ira na kalou tani, era sa sega ni kila, o ira, se oi kemudou, se o ira na nomudou qase. 'ia au a talai ira kecega na noqui talatala vei kemudou, ka sou e na mataka me'u tala, ka tukuna, 'dou kakua sara mada ni cakava na ka vakasisila oqo ka'u sa cata!'" a ra sa sega ni vakarorogo, se vakatu daligadra me ra sa saumaki mai na nodra ca, ka me ra kakua ni vakama nai madrali boi vinaka vei ira na kalou tani. 'ka sa sovaraki kina na noqu cudru kei na noqu lesa, a sa waqa e na veikoro vaka-juta kei na sala ni koro o jerusalem; ka sa rusa mai kina ka lala, me vaka e na siga oqo.' "o koya oqo sa qai tukuna kina o jiova, na kalou ni lewe vuqa, na kalou ni isireli; 'na cava dou sa cakava kina na ca levu oqo ki na yalomudou, me muduka tani kina vei kemudou na tagane kei na yalewa, na gone lalai kei ira sa sucu tiki, mai juta, ka me kakua e vo vei kemudou, 'ni dou sa vakacudruai au e na cakacaka ni ligamudou, ni dou sa vakama nai madrali boi vinaka vei ira na kalou tani e na vanua o ijipita, dou sa mai tiko kina, mo dou muduki kemudou tani, mo dou vosavosacati, ka vakalialiai e na veivanua kece e vuravura? 'dou sa guilecava li na nodra i valavala ca na nomudou qase, kei na nodra i valavala ca na tui juta, kei nai valavala ca ni watidra, kei nai valavala ca ni watimudou, era sa cakava e na vanua o juta, kei na sala ni koro o jerusalem? 'era sa sega ni yalomalumalumu mai ka yacova na siga oqo, era sa sega talega ni rere,

se muria na noqui vunau, se na noqui lesilesi, ka'u sa solia vei kemudou kei ira na nomudou qase.' "o koya sa tukuna kina o jiova ni lewe vuqa, na nodra kalou na isireli; 'raica, au na rai yani vei kemudou mo dou ca kina, me'u muduki ira kece talega na juta. 'ia au na kauta na kena vo ni juta, era sa gu sara me ra lako kina vanua o ijipita me tiko vulagi kina, a rama oti kece e na vanua o ijipita; ka bale e nai seleiwau kei na viakana: io o ira na tamata wale kei ira talega na turaga era na mate e nai seleiwau kei na viakana: a ra na vatoniaki, ka vakurabuitaki, ka vosavosacati, ka vakalialiai! 'ni'u na cudruvi ira sa tiko e na vanua o ijipita, me vaka ka'u a cudruvi jerusalemi, e nai seleiwau, kei na viakana, kei na mate dauveiveitauvi, 'kakua e dua me dro tani rawa se vo tiko vei ira na kena vo ni juta, era sa lako ki na vanua o ijipita me tiko vulagi mada kina, ka qai lesu mai ki na vanua o juta, era sa gadreva me ra lesu ka tiko tale kina: ni na sega so ena lesu tale mai, o ira ga era sa dro bula." era sa qai vosa kece vei jeremaia o ira na tagane era kila ni ra vakama nai madrali boi vinaka vei ira na kalou tani, kei ira na watidra, kei ira kece talega na yalewa era tu mai, e dua nai soqosoqo levu, io o ira kecega na tamata era tiko e na vanua o ijipita, mai pacirosi, ka ra sa tukuna: "keimami na sega ni vakarogo kina vosa o sa mai tukuna vei keimami, ena yaca i jiova! "ia keimami na cakava sara ga na ka sa tukuna na gusu i keimami, ka me keimami vakama nai madrali boi vinaka vua na ranadi ni lomalagi, ka sova nai sevu, me vaka keimami sa daucakava, oi keimami, kei ira na neimami qase, kei na neimami tui kei na neimami turaga, e na veikoro vaka-juta, kei na sala ni koro o jerusalem: ni keimami sa mamau kina e na kakana, ka bula vinaka, ia keimami sa sega ni raica kina na ca. "ia ni keimami sa kua ni vakama nai madrali boi vinaka vua na ranadi ni lomalagi, ka sega ni sova vua nai sevu, keimami sa qai dravudravua e na ka kecega, ia keimami sa vakaoti ga e nai seleiwau kei na viakana." na nodra vosa na marama ka vaka, "ia ni keimami sa vakama nai madrali boi vinaka vua na ranadi ni lomalagi, ka sova vua nai sevu, sa sega beka ni kauwai kina na wati i keimami ni keimami sa cakava na keki me sorovi koya kina, ka sova vua nai sevu?" sa qai tukuna o jeremaia vei ira na tamata kecega€"vei ira na tagane, kei ira na yalewa, kei ira kece na tamata era vosa vakaoqo€"ka vaka: "nai madrali boi vinaka dou sa vakama e na veikoro vaka-juta, kei na sala ni koro o jerusalem, oi kemudou, kei ira na nomudou qase, kei ira na nomudou tui, kei na nomudou turaga, kei na lewe ni vanua, sa sega beka ni nanuma kina o jiova, sa sega beka ni kasa kina lomana? "ia sa dredre ni vosota o jiova, ena vuku ni ca ni nomudou valavala, kei na ka vakasisila dou sa cakava; ka sa lala kina na nomudou vanua, ka kurabuitaki, ka sa vosavosacati, ka sega e tiko kina, me vaka e na siga oqo. "ia ni dou sa vakama nai madrali boi vinaka, ka dou sai valavala ca vei jiova, ka sa sega ni vakarogo kina vosa i jiova, ka sa sega ni muria na nonai vunau, kei na nonai lesilesi, kei na nonai tukutuku, sa qai yacovi kemudou kina na ca oqo, me vaka e na siga e daidai." sa tukuna tale o jeremaia vei ira kece na tamata, kei ira kece na yalewa, "dou rogoca na vosa i jiova, oi kemudou kece na juta ka tiko e na vanua o ijipita! "sa tukuna vakaoqo o

jiova ni lewe vuqa, na nodra kalou na isireli; 'oi kemudou kei na watimudou, dou sa vosa oti e na gusumudou, vakayacora e na ligamudou, ka vaka. "keimami na cakava dina ga na ka keimami sa yalayala kina, me vakama nai madrali boi vinaka vua na ranadi ni lomalagi, ka sova vua nai sevu." dou na vakayacora ga na ka dou sa yalataka, ka cakava ga na ka dou sa yalayala kina!'" o koya oqo dou rogoca kina na vosa i jiova, oi kemudou kece na juta sa tiko e na vanua o ijipita; 'raica, oi au ka'u sa bubului e na yacaqu levu,' sa tukuna o jiova, 'ena sega ni cavuti tale na yacaqu e na gusuna e dua na juta, e na vanua taucoko o ijipita ka me tukuna, "sa bula na turaga o jiova." 'raica, au na vakaraici ira me ra ca kina, me ra kakua ni vinaka: a ra na vakaoti kece na juta era tiko e na vanua o ijipita e nai seleiwau, nei na viakana, ka me ra oti dina ga. 'ia o ira era bula mai nai seleiwau, era na lesu mai na vanua o ijipita kina vanua o juta, ka lewe vica ga; ia o ira kece na kena vo ni juta, era sa yaco kin a vanua o ijipita me tiko vulagi kina, era na kila se na vosa i cei ena yaco, se na noqu, se na nodra. ia sa tukuna o jiova, 'oqo nai vakatakilakila vei kemudou, ni'u na cudruvi kemudou e na yasana oqo, mo dou kila ni na vakadinadinataki sara na noqu vosa vei kemudou mo dou ca.' "ia sa tukuna o jiova, 'raica, au na soli feroifira na tui ijipita kina ligadra na kena meca, nei na ligadra era segata me ra vakamatei koya: me vaka ka'u a soli setekaia na tui juta kina liga i nepukanesa na tui papiloni, na nona meca, o koya talega ka segata me vakamatei koya."

45

ni sa vola oti o peruki na luve i neraia, e na dua nai vola, na vosa oqo mai na gusu i jeremaia, sa qai tukuna vua o jeremaia e nai ka va ni yabaki i jioiakimi na luve i josaia na tui juta, ka vaka, "sa vosa vakaoo o jiova, na nodra kalou na isireli, vei iko, peruki; 'o sa tukuna, "ulei oi au oqo! ni sa vakaikuritaka na noqu rarawa e na yaluma o jiova; au sa oca e na noqu vutugu, ia au sa sega ni kunea na vakacegu." "mo vosa vakaoo vua, 'sa vaka o jiova; "raica; na ka ka'u sa tara au na basuka sobu, kei na ka ka'u sa tea au na na cavuta cake, io na vanua taucoko oqo. "ia o iko o sa dauqara beka eso na ka levu me nomu? mo kakua ni dauqara: raica, au na vakayacora na ca vei ira na tamata kecega," sa tukuna o jiova: "ia au na solia vei iko na nomu bula me nomui toki ni valu e na veiyasana kecega o sa lako voli kina."

46

oqo na vosa i jiova vei jeremaia na parofita ka baleti ira na veimatanitu. io sa baleti ijipita, kei ira nai valu i feroniko na tui ijipita mai na uciwai o uferetisi mai kakimisi, oqori ka yavita o nepukanesa na tui papiloni e nai kava ni yabaki i jioiakimi na luve i josaia na tui juta: "dou vakarautaka nai sasabai kei nai vakaruru, ka toro voleka me ia nai valu! vauca na kedra i yaya kina ose; ka vodo, oi kemudou sa dauvovo ose, ka dou tu yani ka vakaisala vakavalu tu; dou solota na moto, sulumaka nai sulu ni valu! a cava ka'u sa raici ira kina ka ra taqaya ka vuki vakanadaku? ia

o ira na nodra qaqa era sa moku, ka ra sa dro sara, ka ra sega ni rai kimuri: sa voliti ira na rere," sa tukuna o jiova. "me kua ni dro o koya sa yava totolo, se dro bula o koya sa qaqa; era na tarabe ka bale vaka ki na mata ni tokalau mai na uciwai o uferetisi. "o cei oqo sa lako cake mai vaka na waluvu, ka vaka na uciwai sa vakaua na kena wai? o ijipita sa tubu cake mai me vaka na waluvu ka vaka na uciwai sa vakaua na kena wai; a sa tukuna o koya, 'au na tubu cake ka luvuca na vanua; au na vakarusu na koro kei ira sa tiko kina.' dou lako cake mai, na ose; ka dou cici vakaca voli, na qiqi-nivalu; ka dou cabe mai, na qaqa; oi kemudou na kai kusi kei na kai lipea, sa dauvakasasabai; kei kemudou na kai litia, sa dauyavia na dakai. oqo na nona siga ni turaga o jiova ni lewe vuqa, na siga ni veisausaumi, me cudruvi ira kina na kena meca: ia ena kana ga nai seleiwau, ena mamau ka mateni e na kedra dra: ni sa dua na nonai madrali na turaga o jiova ni lewe vuqa mai na vanua ki na tokalau, e na bati ni uciwai o uferetisi. "mo lako cake ki kilati, ka kauta mai na memu wai-ni-mate, o iko na goneyalewa, ni ijipita: ena sega ni yaga ni sa levu mai na kemui botani; ni o na sega ni bula. era sa rogoca o ira na veivanua na nomu madua, ia na nomu qoqolou sa robota na vanua: ni rau sa veitarabe oi rau na qaqa, ka rau sa bale vata ruarua." a vosa sa tukuna o jiova vei jeremaia na parofita, e na vuku ni nona lako mai o nepukanesa na tui papiloni, me samuta na vanua o ijipita. "dou tukuna ki ijipita, ka vakarogoya ki mikitolu, kei nofi kei tapanesi: dou tukuna, 'mo tu dei ga, ka vakarau tu; ni sa kana tu nai seleiwau ka sa vakavolivoliti iko.' na cava era sa vakasavi tani kina na nomu qaqa? era sega ni tu rawa, ni sai jiova sa vakasevi ira. sa vakabalei ira na lewe vuqa o koya, io era sa dui bale ka veibikabikai: a ra tukuna, 'tu cake! me da lesu kivei ira na kai noda, ki na vanua eda a sucu kina, mai nai seleiwau ni veivakararawataki.' era a kaci mai kea, 'sa ue walega o fero na tui ijipita; sa sivia o koya na gauna ka lokuci!' "me vaka na dina ni noqu bula," sa tukuna na tui, o jiova ni lewevuqa na yacana, "ni sa vakataki tepori ni sa tu dina e na maliwa ni veiulunivanua, ka vakataki kameli ni sa tu dina e na bati ni waitui, ena lako dina ga mai o koya. o iko na goneyalewa ka tiko mai ijipita, mo vakarautaka nai yaya ni nomu lako tani vakabobula: ni na lala o nofi ka na vakamai me sega e dua e tiko kina. "sa luve ni bulumakau matavinaka sara o ijipita, ia sa lako mai na lago veikata mai na vualiku ena lako mai. o ira na nona tamata voli talega era tiko kina era sa vaka na bulumakau uro; ia o ira talega era sa lesu kimuri, era sa dro vata ga: era sa sega ni tu dei, ni sa yacovi ira na siga ni nodra ca, na gauna me ra cudruvi kina. na domona, ena rogo yani me vaka na domo ni gata: ni ra sa lako vakavalu mai era lako mai vua ka ra vakamatau tu, me vakataki ira na dauta kau. "era na taya sobu na nona veikau," sa tukuna o jiova, "ia ke dredre sara ni vakadikei; ni ra lewe vuqa ka lewe lailai na vodre, ka ra sega ni willi rawa. ena madua mai na goneyalewa ni ijipita; ena soli ga ki na ligadra na tamata mai na mata ni vualiku." sa tukuna o jiova ni lewe vuqa, "na nodra kalou na isireli; raica, au na cudruvi amoni nei no, kei fero, kei ijipita, kei ira na nodra kalou, kei na nodra tui o io o fero kei ira kecega era vakararavi vua. "ia ka'u na soli ira ki

na ligadra era sagai ira me ra vakamatea, io ki na liga i nepukanesa na tui papiloni, kei na ligadra na nona tamata: ka oti, ena sega tale me vaka e na gauna e liu," sa tukuna o jiova. "ia o iko, mo kakua ni rere, jekope na noqu tamata, io kakua ni o taqaya, na isireli: oi au, ka'u na vakabulai iko mai na vanua vakayawa, kei na nomu kawa mai na vanua era sa bobula kina; ia ena lesu mai o jekope, me tiko vakacegu ka vinaka, ka sega e dua ena vakarerea. mo kakua ni rere, o iko jekope na noqu tamata", sa tukuna o jiova; "ni'u sa tiko vata kei iko: ni'u na vakaotia sara na veimatanitu kecega ka'u sa kauti iko kina, ia o iko, au na sega ni vakaotia sara: ka'u na vakanakuitatiki iko vakavinaka ga, ni o na sega ni dro bula sara."

47

sai koya oqo na vosa i jiova vei jeremaia na parofita me baleti ira na kai filisitia, ni sa bera ni samuti kesa o fero. sa tukuna vakaoqo o jiova; "raica, sa tubu cake na wai mai na vualiku, io sa na dua na dobui levu, ena luvuca na vanua, kei na ka kecega sa tu kina; na koro, kei ira era sa tiko kina: era na qai tagi na tamata, ka ra na qoqolou o ira kecega na lewe ni vanua. e na vuku ni siga sa yaco mai me vakacacani ia kece kina na kai filisitia, ka muduka tani mai taira kei saitoni nai vukevuke kecega sa vo: ni na vakacacana na kai filisitia o jiova, o ira ka vo tiko e na vanua o kaafitori. sa tasi ulu o kesa; sa muduki laivi o asikiloni kei ira sa vo e na nodra buca: me bogi vica mada mo tavalaki iko tiko? "o iko nai seleiwau i jiova, me bogi vica mada mo qai vakacegu? mo daramaki mada ki nomu taga, mo cegu, ka tiko vakaduai! me vakacegu vakaeevi, ni sa vakarota vua o jiova me ia kivei asikiloni, kei na baravi? sa lesia o koya me ia ki ki kea."

48

na ka sa baleti moape, sa vosa kina vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli; "ena ca o nipo! ni sa vakacacani: sa vakamaduataki ka tauri o kiriaceimi: na bai cecere kaukauwa sa vakamaduataki ka domobula€" ena sega tale ni vakacaucautaki o moape. mai esiponi era sa bukia na vere ca me baleti koya: 'mai, meda muduki koya me kua ni dua na matanitu. o ni na muduki tani talega, oi kemuni na tamata ca! ena vakasavi kemuni nai seleiwau; na domo ni tagi sa rogo mai oroneimi: 'na veikoveraki kei na veivakarusa levu!' "sa rusa o moape; o ira na nona lalai era sa vakavuna me rogoci na domo ni tagi; e nai cabecabe ki luici era sa cabeta cake ni ra tagi tikoga; ia e nai sirosiro ki oroneimi era sa rogoca na meca e dua na tagi ni veivakarusa. "dou dro, maroroya nomudou bula! mo dou vaka na vuni junipa mai na veikau. me vaka ni o sa vakararavi kina nomu cacakaca kei na nomui yau, o na tauri talega. ena lako yani o kimosi kina vakabobulataki, kei ira vata na nona bete kei na tura ga. ia na dauveikoveraki ena curu vakaukauwa

yani kina veikoro kecega; e sega ni dua me dro bula. na buca ena vakacacani, kei na veivanua tautauvata ena vakarusai. me vaka sa tukuna oti na kalou. "solia vei moape na tabana, me vuka ka dro vakayawa; ni na lala na kena veikoro, ka na sega me vakatawana. ena cudruvi o koya sa cakava vakaveidabui na cacakaca i jiova, ia ena cudruvi o koya sa tarova na nonai seleiwau mai na vakadave dra. "sa dautiko vakacegu o moape mai na gauna ni nona cauravou; sa dei tikoga o koya ena nona sosoko, ka sega ni veisovayaki mai na dua na saqa ki na dua tale, ia sa bera vakadua ni bau kau vakabobula. o koya oqo e se tu ga kina vua na kenai kanakana, kei na kenai boi e se bera ni veisau. "o koya oqo raica, sa roro mai na siga" sa tukuna o jiova, "au na talai ira yani na dau-caka waini ki vua mera vukici koya, ka vakalala na nona veisaqa, ka vorolaki ira na tavaya. o moape ena maduataki kimosi, me vaka sa maduataki peceli na mataqali i isireli, o koya sa nodra vuni yalodei. "dou sa tukuna vakacava, 'keimami sa kaukauwa ka tamata qaqa e nai valu?' sa vakacacani o moape ka sa lako tani cake mai na nona veikoro; o ira na nona cauravou digitaki era sa lako sobu mera vakamatei," sa tukuna na tui, o jiova ni lewe vuqa na yacana. "na ka rerevaki me baleti moape sa voleka mai, kei na nona vakacacani sa lako mai vakatotolo. dou yasovaki koya, oi kemudou kece sa tiko vakavolivoliti koya; kei kemudou kece sa kila na yacana, dou tukuna, 'e ramusu vakacava nai titoko kaukauwa, nai titoko rairai totoka!' "isa na luvuqe yalewa sa tiko mai tiponi, mo siro sobu mai na nomu lagilagi, ka dabe sobu ena karamaca; ni sa lako mai vei iko na dau veikoveraki i moape, sa vakarusu o koya na nomui vakadei kaukauwa. isa o iko ka sa tiko mai areroi, mo tu ena sala ka vakararai; tarogi koya na tagane sa dro kei koya na yalewa sa dro; ka vaka, 'na cava sa yaco?' o moape sa vakamaduataki, ni sa talaraki sobu o koya. qoqolou ka tagi! tukuna e erinoni, ni sa vakacacani o moape. "kei na veicudruvi sa yaco e na veivanua bucabuca: mai oloni kei jasa kei mefeaci: e taiponi kei nipo kei peci-tipilaceimi, e kiriaceimi kei peci-kamuli kei peci-mioni, e kirioci kei posira, ena veikoro kecega ni vanua o moape, se vakayawa se voleka. nai leu i moape sa musuki tani, ka sa ramusu na ligana," sa tukuna o jiova. "dou vakamatenitaki koya, baleta ni sa vakalevulevui koya vei jiova. ena qiqica tiko o moape na nona luvu, ka na dredrevaki talega vakaca o koya. sa sega li ni o a daudredrevaki isireli? se sa kune beka o koya kei ira na daubutako? ena veigauna kece o cavuti koya kina, o daukureitaka na ulumu ena veivakalialiai. oi kemudou kece sa tiko mai moape, dou biuta na veikoro ka la'ki tiko ena qara-vatu, ka mo dou vaka na ruve sa tara na nona sova ena bati ni gusu ni qara. "eda sa rogoca na viavialevu i moape (sa ka vakaitamera na nona viavialevu), ena nona rewaicake kei na viaviaturaga kei na dokadoka, kei na qaciqacia ni yalona. "au sa kila na nona cudru levu," sa tukuna o jiova, "ia sa sega ga ni dodonu; na nona lasu sa sega ni cakava rawa e dua na ka me dodonu. o koya au na qoqolou kina ena vuku i moape, ka'u na tagicaki ira kece kina mai moape; au na yasovaki ira na tagane mai kiri-eresi. isa na vaini ni sipima! au na tagicaki iko ena tagi jaseri. na tabamu sa salava na wasawasa, ka yacova na wasawasa vaka-jaseri. na

dauvakacaca sa sikiraka na nomu vuata matua kei na vua ni nomu vaini. na reki kei na marau sa kau tani mai na were sa vakalewe kei na vanua o moape; au sa cakava me sega ni rawa na waini mai nai qaqi ni waini; era na sega ni buturaka ena kaikaila ni reki á€" sega na kaikaila ni reki! "mai na tagi i esiponi ka yaco ki elale kei jeasa era sa tabalaka na domodra, mai soa ki oroneimi, me vaka na luve ni bulumakau yalewa sa yabaki tolu, ena biu wale tale tu ga na wai mai nimirimi. "ia" sa tukuna o jiova, "au na muduka tani talega mai moape na tamata sa dauvakacaboi soro e na veiyasana cecere, ka vakama nai madrali boi vinaka vei ira na nona kalou. o koya oqo ena tagicaki moape kina na yaloqu me vaka na bitu-ni-vakatagi, me vaka na bitu-ni-vakatagi na yaloqu ena tagi tiko ena vukudra na tagane mai kiri-eresi. ia nai yau era a rawata sa vakarusai. "ia ena tasi kece na uludra, ka toro kece na kumidra; ena tavalaki tu na ligadra, ka ra na daramaka nai sulu taga- na tagi yasolevu e na dela ni veivale e moape, e na saqata talega ni koro; ni'u sa vorolaki moape me vaka na bilo sa sega vinakati," sa tukuna o jiova. "era na qoqolou: 'e vorolaki sobu vakacava! e vuki vakanadaku vakacava o moape ena nona madua! ia ena yaco o moape me ka e dredrevaki ka tagayataki vei ira kece era tiko vakavolivoliti koya." ni sa tukuna vakaoqo o jiova: "raica, e dua ena vuka me vaka na ikeli, ka tevuka na tabana ka ubi moape. o kirioi sa tauri, ka ra sa kidroataka na bai ni valu kaukauwa; na yalodra na tamata qaqa ni moape ena siga o ya era na vaka na yalo ni yalewa sa taratara. ka sa na vakarusai na vanua o moape, baleta ni a vakalevulevui koya vei jiova. na rere kei nai keli kei na tudai ena yacovi iko, oi kemuni na lewe i moape," sa tukuna o jiova. "o koya sa drotaka na rere ena lutu ki nai keli, ia o koya ena cabe mai nai keli ena coriti e na dai. ni'u na vakayacora vei moape na yabaki ni nodra cudruvi," sa tukuna na kalou. "o ira era dro era sa tu e ruku ni yaloyalo i esiponi ni ra sa malumalumumu. ia e dua na bukawaqa ena lako mai esiponi, na yameyame ni bukawaqa mai na loma ni koro sioni, ka na kania na vacu i moape, na buradeladra na gone dauue. ena ca vei iko, ia moape! era sa rusa na tamata mai kimosi; ni ra sa kau vakabobula na luvemu tagane, kei ira na luvemu yalewa era sa bobula. "ia au na na qai kauti ira lesu tale na moape era sa kau vakabobula ena gauna maimuri," sa tukuna o jiova. sa vaka o ya na lewa me baleti moape.

49

e na vuku i amoni, sa taro vakaoqo o jiova: "sa sega beka na luve i isireli e tagane? sa sega beka e dua na nonai sosomi? na cava sa taukeni kata kina o milikomi, ka ra sa tiko na nona tamata e na kena veikoro? raica mada oqo, sa lako mai na veisiga," sa tukuna o jiova, "ni'u na cakava me rogo na davui ni valu mai rapa e na nodra vanua na amoni; ena vakarusai ka lala, kei na nona veikoro ena kama ena bukawaqa. sa na taukena tale o isireli na nonai votavota dina," sa tukuna o jiova. "mo qoqolou, isa o iko esiponi, ni sa vakacacani o ai! dou tagi na luve i rapa yalewa, dou vauci kemudou e nai sulu taga! dou tagi yaso ka veiciyaki e na yasa ni bai ni koro; ni na

kau vakabobula o milikomi vata kei ira na nona bete kei ira na nona tamata turaga. ena cava o sa dokadoka kina e na veibuca, sa dave yani na nomu veibuca, isa na luvemu yalewa o sa vuki tani? o sa vakararavi ki na nonai yau, ka tukuna, 'o cei ena mai valuti au?' raica, au na kauta mai vei iko na domobula," sa tukuna na turaga o jiova ni lewe vuqa, "ena vukudra kece era tiko vakavolivoliti iko; dou na vakasavi tani, oi kemudou kecega, ena sega e dua me soqoni ira mai era sa lako sese. ia e muri au na kauti ira lesu tale mai na amoni" era vakabobulataki," sa tukuna o jiova. e na vukui itomi. sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa: "sa sega beka na vuku mai temani? sa yali beka nai vakavuvuli mai vua na yalomatua? sa takali beka na nodra vuku? dou dro, dou saumaki, ka la'ki tiko e na tikina titobu, isa oi kemudou na kai titana! ni'u na vakayacora vua na ka rerevaki ka yaco vei iso, ena gauna au na cudruvi koya kina. kera lako mai vei iko na dauveti vuanivaini, era na sega li laiva toka eso na vuana? se o ira na daubutako ena bogi, ena sega beka ni ra vakarusame yacova ni sa rauti ira? ia au sa vakaluvawaletaki iso, ka'u sa vakaraitaka na nonai vunivuni, ka sa na sega ni vunitaki koya rawa. sa butakoci o ira na nona kawa, o ira tacina kei na wekana, ka sa yali o koya. laivi ira na nomu gone era luveniylai, au na maroroya na nodra bula; ka na cakava me ra vakararavi vei au na nomu yada." ia sa tukuna vakaoqo o jiova: "raica, o ira sa lewai me ra kakua ni gunuva na bilo era sa gunuva vakaidina. ia o iko li o na lako ka sega ni na cudruvi? o na cudruvi ga, o na gunuva vakaidina ga. "ni'u sa bubului ga ena vukuqu," sa tukuna o jiova, ni o posira e na vanua lalaga, ka vakalialiai, ka lekutu ka vosacati. kei na kena veikoro era na lala ga ka sega ni mudu." au sa rogoca e dua nai tukutuku mai vei jiova, ka sa dua na mata sa talai yani ki veivanua: "dou soqoni vata, dou mai lako vakaivalu vua, ka tu cake me veivala tukuna! "ia raica, e dina au na vakalailaitaki iko e na kedra maliwa na veivanua, o na beci vei ira na tamata kecega. na nomu vakarerevaki sa vakacalai iko, na viavialevu ni lomamu, isa o iko o sa dautiko ena kavida ni qara-vatu, o koya sa taura tu na cecere ni vei-delana! e dina ni o sa tara na nomu sova me cecere vaka na nona sova na ikeli, au na kauti iko sobu mai kea," sa tukuna o jiova. "o itomi talega e na vakidroataki; o ira kece era lako curuma era na kidroa ka vakasiusitaka na nona vakararawataki. me vaka na veivakarusai sa yaco vei rau o sotoma kei komora kei na veikoro volekata," sa tukuna o jiova, "ena sega ni dua e vo mai kea, se dua tale na luve ni tamata me tiko kina. "raica, ena lako cake mai o koya me vaka na laione mai na vanua dauuluva na joritani ki na nodra i tikotiko o ira sa kaukauwa; ia ena vakasauri na noqu cakava me dro tani maikina. ia o cei na tamata dig-itaki me dro lesia me lewai koya? ia o cei sa vakataki au? o cei me na beitaki au? ia o cei nai vakatawa o ya o koya me na tu rawa e mataqu?" o koya oqo mo dou rogoca mai vakaroi jiova ka sa lewa o koya me baleti itomi, kei na nonai naki sa vakatarata oti o koya me baleti ira na kai temani: e dina na qele ni sipi lailai duadua ena vakasavi ira tani; io e dina ni na cakava o koya na nodra i tikotiko me lala didi. ena yavavala o vuruvura e na rorogo ni nodra lutu; ni ra tagi sa rogo yani na domodra ki na wasawasa damu-

damu. raica, ena lako cake mai o koya ka vuka me vaka na ikeli, ka sa tevuka na tabana me ubi posira; na yalodra na tamata qaqa ni itomi ena siga o ya ena vaka na yalona na yalewa taratara. sa vakatauci na lewa baleti tamasiko e na vuku i tamasiko, "o emaci kei apati e rau sa vakamaduataki, ni rau sa rogoca nai rogorogo ca. sa waicala na lomadra; sa yaco na ka vakadomobula mai wasawasa; sa sega ni galu rawa. sa wadamele mai o tamasiko; sa vuki tani me dro, ka sa kani koya na rere. na yaluma kei na rarawa sa tauri koya me vaka na yalewa sa taratara. na cava e sega ni biu tu kina me lala na koro ni veivakacaucautaki, na koro ni noqu reki? o koya oqo era na bale kina na nona cauravou e na kena veisalatu, kei ira kece na tamata i valu era na muduki tani e na siga o ya," sa tukuna o jiova ni lewe vuqa. 27" au na vakacaudreva e dua na buka e na bai i tamasiko, ka na vakama na veivale vakaturaga mai peni-etati." sa vakatauci na lewa baleti kitari kei asori e na vuku i kitari, ena vuku talega ni veimatanitu vaka-asori, o ira ka na yavita o nepukanesa na tui papiloni, sa tukuna vakaoqo o jiova; "dou cavutu, dou lako cake ki kitari, ka vakarusai ira na tagane mai na tokalau! na nodra vale laca kei na nodra qele ni sipi era na kauta tani, era na kauta me nodra na nodra i latilati, kei nai yaya kecega, kei na nodra kameli; ka ra na kailavaka yani vei ira, 'na rere sa tu ena veiyasana kecega!" "dou dro, dou se tani vakayawa! la'ki tiko e na tikina titobu, oi kemudou na kai asori!" sa tukuna o jiova. "ni o nepukanesa na tui papiloni sa ciqoma nai vakasala me baleti kemudou, ka sa kunekunetaka e dua nai naki ca me baleti kemudou. "dou cavu tu, dou lako cake kina matanitu vutuniyau ka bula sautu," sa tukuna o jiova, "sa sega ni vakaisogo na kena matamata se vakabai, na veivale ga. na nodra kameli ena yaco mei toki ni valu, kei na nodra bulumakau e vuqa ena butakoci. au na vakasavi ira era tiko e na veiyasana vakayawa ki na mata ni cagi kecega, ka'u na kauta yani na nodra rarawa mai na kena veiyasana kecega," sa tukuna o jiova. "o asori ena nodra i tikotiko na koli kila, ena lala tu ka sega ni mudu; ena sega ni dua me na tiko kina, se dua na lue ni tamata me na tiko vakadua kina." sa koya oqo na vosa i jiova ka yaco vei jeremaia na parofita ka baleti ilama, e nai vakatekivu ni lewa i setekaia na tui juta, ka vaka, "sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa; 'raica, au na musuka na nodra dakai na ilama, na vu ni nodra kaukauwa. ia au na vakayacora vei ira na ilama na cagi e va mai nai yalayala vava ni lomalagi, ka dui cagina tani yani ki na mata ni cagi kecega o ya; ena sega na matanitu me na sega ni yaco kina na ilama era vakasavi. ni'u na vakataqayataki ira na ilama e na matadra na nodra meca, kei na matadra era saga me ra vakamatei ira: ia ka'u na vakayacora vei ira na ca, io na noqu cudru waqawaqa," sa tukuna o jiova; 'ia au na vakayacora vei ira nai seleiwau, ka me'u vakaoti ira sara. ia ka'u na viritura na noqui tikotiko katuraga mai ilama, ka vakaotia mai kina na tui kei na turaga, sa tukuna o jiova. 'ia ena gauna mai muri, au na kauti ira tale mai na ilama' era vakabobulataki, sa tukuna o jiova."

sai koya oqo na vosa sa vosataka o jiova me baleti papiloni kei na vanua ni kai kalitia, ia o jeremaia na parofita sa tukuna. "dou tukuna ki na veimatanitu, ka vakarogoya, ka vakarewataka na kuila; dou vakarogoyaâ€"kakua ni vuniaâ€"dou tukuna, sa kabai o papiloni, sa taqaya o peli, sa ramusu sara o mero-taki; sa taqaya na nona kalou lasu, sa ramusu sara na nona matakau.' ni sa lako cake mai vei koya e dua na matanitu mai na vualiku, ka na vakalalataka o koya na vanua, ia ena sega e dua me tiko kina: o ira na tamata kei na manumanu talega era na yavalati, era na lako tani yani. "e na veisiga o ya, kei na gauna o ya," sa tukuna o jiova, "era na lako mai na isireli, o ira vata kei na juta, era na lako tu mai ka tagi lako, ia era na goleivi jiova na nodra kalou. era na taroga na sala ki saioni, ni ra vakanamata kina, ka tukuna, 'me da mai la'ki ia na veiyalayalati kei jiova ena veiyalayalati e sega ni mudu ka na sega ni guileca.'" o ira na noqu tamata era sa sipi ka yali; o ira na nodra i vakatawa era sa vakasesei ira, era sa vakalesui ira tani ki na veikulunivanua, era sa guilecava na nodra i vakavakacegu. o ira sa kunei ira, era sa kani ira ga: ia na nodra meca era sa tukuna, 'keimami sa sega ni cala! ni sa sai valavala ca vei jiova, nai tikotiko ni lewa dodonu, io, vei jiova o koya era a vakararavi kina o ira na nodra qase.'" dou dro tani mai na loma i papiloni, ka mo dou lako tani mai na nodra vanua na kai kalitia, mo dou vaka ga na me tagane sa liutaka na qele ni me. ni sai au, raica, ena vakauqeti ira me ra lako cake ki papiloni e dua nai vavakoso matanitu lelevu mai na vanua ki na vualiku: a ra na tuvai valu vua, ka la'ki kaba sara: a nodra gasau, ena vaka na nona na kena dau sa qaqa; ena sega sara ni cala e dua. ia o kalitia, sa na kenai toki ni valu: o ira kece era tokitaki koya, era na vakamamautaki ga;" sa tukuna o jiova. "ni dou a marau, ni dou a reki, oi kemudou sa vakacacana na noqui votavota, ni dou sa tubu me levu me vaka na lue ni bulumakau e na loma ni co, ka tagi me vaka na bulumakau tagane, na tinamudou sa na taqaya vakalevu; ena madua o koya ka vakasucumi kemudou: sa kenai murimuri ni veimatanitu o koya ni sa na lekutu, ka vanua dravuisiga, ka veikau. e na vuku ni cudru i jiova ena sega kina ni sega, ena lala sara ga o koya: o ira kece era lako siviti papiloni, era na kidacala ga ka vakasiusiu e na vuku ni kena ca levu kecega. "dou tuvai valu ki papiloni ka vakavolivilota: oi kemudou kece sa dauyavia na dakai, dou vanai koya, kakua ni maninitaka na gasau: ni sai valavala ca vei jiova o koya. dou kailataki koya mai na veiyasana: sa gu ca mai o koya sa bale na kena bai kaukauwa; sa talaraki sobu na kena bai: ni sa ia na veisauasumi o jiova; dou saumi koya; me vaka na ka sa cakava o koya, dou cakava vakakina. dou muduka tani mai papiloni na dauveikiburaki, kei koya sa dau-taura nai seleiwau ni veivakararawaataki, era na dui gole yadua vei ira na kai nona, ka dui dro yadua ki na nona vanua. "o isireli na sipi dauvakasavi; o ira na laione era sa vakasavi koya: sa liu o tui asiria ka sa kani koya; a sa muri o nepukanesa na tui papiloni oqo ka sa musuka na suina." o koya sa tukuna kina o jiova ni lewe vuqa, na kalou ni isireli; "raica, au na cudruvi tui papiloni kei na nona vanua, me vaka ka'u a cud-

ruvi tui asiria. ia au na kauti isireli tale mai ki na nonai tikotiko, ena kana o koya mai kameli kei pasani, ka na vakamamautaki na yalona ena ulunivanua o ifereimi kei kilikali. e na veisiga o ya, kei na gauna o ya," sa tukuna o jiova, "ena qaqa na nodra caka cala na isireli, ia ena sega ga; kei na nodra i valavala ca na juta, ia ena sega ni kune: ni'u na sega ni cudruvi ira ka'u sa vakavoca. "ia mo lako cake vakaivalu ki mereceimi, o koya kei na lewe i pekoti: mo vakarusu ka vakawabokotaka sara, sa tukuna o jiova, "ia mo cakava ga me vaka au sa vakarota vei iko. na ue kei na veivakarusa levu sa rorogo levu e na vanua. sa tamusuki vakaidina, ia sa musuki nai tukituki kei vuravura taucoko! sa vakalalataki vakaidina mai o papiloni e na kedra maliwa na veimatani! au a cakava na kemui cori, ia o sa coriti talega, o iko papiloni, ia o a sega ni kila: o sa kune, ka sa tauri talega, ni o sa bole i jiova. sa dolava o jiova na vale ni noai yaragi, a sa kauta mai nai yaragi ni nona cudru: oqo na cakacaka ni turaga o jiova ni lewe vuqa, e na nodra vanua na kai kalitia. dou lako vakaivalu mai vei koya mai na veiyalayala, dolava na nona lololo: binia me vaka nai binibini, ka vakawabkotaki koya sara: me kakua na nona ka e vo. vakamatea kece na nona bulumakau; me ra lako vakamatei: ulei o ira! ni sa yaco mai na kedra siga, na gauna me ra cudruvi kina. na domodra era sa dro ka se tani mai na vanua vaka-papiloni, me tukuna yani ki saioni na veisausaumi ka ia o jiova na noda kalou, na veisausaumi ni nona vale tabu. "kacivi ira vata mai na dauvavana ki papiloni. oi kemudou kece sa loveca na dakai, dou mai viribaiti koya; me kau ni dua e dro bula. dou sauma vua me vaka na nona cakacaka; me vaka kece na ka sa cakava, dou cakava vakakina vua; ni sa yaloviavalevu vei jiova o koya, io vei koya na yalosavasava e isireli. o koya oqo era na bale kina na cauravou e na saqata ni koro, ia o ira kece na nona tamatai valu era na muduki tani e na siga koya," sa tukuna o jiova. "raica, e daru sa veimecaki kei iko na yaloviavalevu," sa tukuna na turaga o jiova ni lewe vuqa: "ni sa yaco mai na nomu siga, na gauna ka'u na cudruvi iko kina. ia ena toqi o koya na yaloviavalevu, ka bale, ka na sega e dua me vakaduri koya cake tale: ia ka'u na vakawaqaca na buka e na nona veikoro, ena kani ira kece era tiko voliti koya." sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa; "era a vakasaurarataki vata na isireli kei na juta: ia o ira kece era a vakabobulataki ira era sa tauri ira matua; era a bese ni laivi ira me ra lako. sa kaukauwa na nodra i vakabula; o jiova ni lewe vuqa na yacana: ena ia vakaidina o koya na veilewai e na vukudra, me vakasaututaka na vanua, ka vakayavalataki ira na kai papiloni. "sa tau nai seleiwau vei ira na kai kalitia," sa tukuna o jiova, "vei ira talega na kai papiloni, kei ira na kena turaga, kei ira na kena tamata vuku. sa tau nai seleiwau vei ira na daulasu; a ra na lialia mai: sa tau nai seleiwau vei ira na kena tamata qaqa; a ra na taqaya. sa tau nai seleiwau ki na nodra ose, kei na nodra qiqi-ni-valu, kei ira kece na tamata era dui kaikai era tiko tukuna; a ra na yalovakayalewa mai: sa tau nai seleiwau ki na nonai yau; ia era na vakayanaka. a mena wai kece ena di sara mai: ni sa vanua ni matakau ceuceu o ya ia na nodra ka veivakarerei era sa lialia kina. "o koya oqo ena tiko vata kina na manumanu ni lekutu kei na fokise, ena

tiko talega kina na ositereji: ena sega sara ni sega tale e na dua na gauna; ena sega sara ni tiko tale kina e dua nai tabatamata. me vaka sa vakarusai sotoma kei komora na kalou, kei na veikoro ka tu voleka kina," sa tukuna o jiova, "ena vakakina, ena sega ni tiko tale mai kea e dua na tamata, ena sega talega ni tiko vulagi kina e dua na luvu ni tamata. "raica, ena lako mai na mata ni tokalau e dua na mataqali; ia e dua na matanitu levu, kei na tui e lewe vuqa, ena vakaturi cake mai nai yalayala kei vuravura. a nodra i yaragi na dakai kei na moto; era sa yalokaukauwa, a ra na sega ni yalololoma: a domodra, ena vadugu me vaka na wasawasa; era na vodo ose, ka tuva vakaivalu, me ia nai valu vei iko, na goneyalewa ni papiloni. "sa rogoca o tui papiloni na kedra i rogorogo, a sa malumalumu mai na ligana: sa kani koya na rarawa, kei na yaluma, me vaka na yalewa sa taratara. "raica, ena lako cake mai o koya, me vaka na laioni mai na joritani ni sa vuabale, ki nai tikotiko i koya sa kaukauwa: ia ka'u na sauriva walega ka vakasevi ira me ra dro tani maikina: ia o cei na tamata digitaki me'u lesia me kena turaga? o cei me sa tautauvata kei au? se o cei me na lokuca vei au na kena gauna? se o cei nai vakatawa o ya ena mai tu e mataqu?" o koya oqo dou rogoca kina na lewa i jiova, sa bosea o koya me yacovi papiloni; kei na ka sa nakita, o koya me yacova na nodra vanua na kai kalitia: o ira era na yarataki ira dina era lailai sara e na qele ni sipi: ena cakavi ira dina o koya me vakalalataka na nodra i tikotiko. ni sa rogo sa kabai o papiloni, sa yavavala o vuravura; ia na nodra tagi, sa rogo yani ki na veimatani.

51

sa tukuna vakaoqo o jiova; "raica, au na vakayacora ki papiloni, vei ira talega era sa tiko e lepi kamai, e dua na cagi ni veivakarusa. ia ka'u na tala ki papiloni eso na dauiri sila, a ra na irivi koya, ka vakalalataka na nona vanua: ni ra na vakavolivoliti koya vakaivalu e na siga sa ca kina. me yavia na nona dakai o koya na dauvanavana vua sa yavia na dakai, vei koya talega sa tu cake e nonai sulu ni valu: ia dou kakua ni lomani ira na nona cauravou; dou vakawabokotaka sara na nonai valu kecega. ia era na bale ga na moku e na vanua ni kai kalitia; kei ira era lausua, e na saqata ni koro. ni sa sega ni biuti ira na isireli, se o ira na juta o koya na nodra kalou, o jiova ni lewe vuqa; ia sa dina sa sinai na nodra vanua e na nodra caka cala vei koya na yalosavasava nei isireli." dou dro tani mai na loma i papiloni, ia dou dui drotaka yadua na nona bula: dou kakua ni muduki tani e na vuku ni nona caka cala; ni sa gauna oqo ni nona cudru o jiova; ena ia vua o koya na veisausaumi. a bilo kolu o papiloni e na liga i jiova, sa mateni maikina o vuravura kecega; era sa gunuva na nona waini na veimatani; o koya oqo era sa lialia kina na veimatani. sa vakasauri na kena bale o papiloni, ka sa rusa: dou qolouvaki koya; ia dou kauta na mena wai ni vutu, de sa na bula beka kina. ia eda a via vakabulai papiloni, ka sa sega ni bula rawa: dou laiva ga, me da dui lako yadua ki na noda vanua: ni sa yala ki lomalagi na nona cudruvi, ia sa laveti cake sara ki na o ni lomalagi. sa vakavotuya mai o jiova na noda yalododonu: me da mai la'ki tukuna ki saioni

na cacacaka i jiova na noda kalou. dou vagatara na gasau; kumuna vata nai sasabai: sa vakauqeta o jiova na yalodra na tui mitia: ni sa nanumi papiloni o koya, me vakarusa; ni sa kena veisausaumi i jiova oqo, na nona cudrutaka na nona vale tabu. dou vakarewataka na kuila e dela ni bai kei papiloni, vakaukauwataka na mataivakatawa, lesi ira nai vakatawa, vakarautaka na lawa ni valu: ni sa nakita o jiova ka cakava talega na ka sa vosataka me yacovi ira na kai papiloni. o iko sa tiko e dela ni wai levu, ka sa vutuniyau, sa qai yaco na kemui otioi, sa yalani na nomu cocokoco. sa bubului o jiova ni lewe vuqa ka sa cavuti koya, ka tukuna, "e dina au na vakaosoosi iko e na tamata, me vaka na nuve; a ra na kailataki iko vakaivalu." sa bulia na vanua o koya e na nona kaukauwa, ka vakataudeitaki vuravura e na nona vuku, ka tevuka yani na lomalagi e na nona yalomatua. ni sa tabalaka cake na domona, sa levu na rorogo ni wai mai lomalagi€" a sa vakuvuya cake o koya na kabukabu mai nai yalayala kei vuravura: sa cakava na livaliva kei na uca, a sa kauta mai na cagi mai na lololo." sa vakasesei tani na tamata kecega mai na vuku; sa vakamaduataki na matai kecega e na matakau ceuceu: ni sa ka lasu sara na nona matakau e vakawaicalataki, a sa sega nai cege e lomadra. sa ka lasu ga oqori, na cacacaka dauveivakalialia: e na gauna era na cudruvi kina era na rusa. sa sega ni vakakina na nodra i votavota na jekope; ni sa bulia na ka kecega o koya: ia o ira na isireli, era sa mataqali sa taukena o koya: o jiova ni lewe vuqa na yacana. "sai iko na noqu matauiwau kei nai yaragi ni valu: ia sai iko ka'u na vorolaki ira kina na veivanua, ka sai iko ka'u na vakarusa kina na veimatanitu; sai iko talega ka'u na basuraka kina na ose kei koya sa vodoka; ka sai iko ka'u na basuraka kina na qiqi-ni-valu kei koya sa vodo kina; sai iko ka'u na basuraka kina na tagane kei na yalewa; ka sai iko ka'u na basuraka kina na qase kei na gone; sai iko ka'u na basuraka kina na cauravoue kei na goneyalewa; ka sai iko ka'u na basuraka kina nai vakatawa kei na nona qele ni sipi; ka sai iko ka'u na basuraka kina nai vakatau-ni-were kei na nona pulumokau ruarua; ka sai iko talega ka'u na basuraki ira kina na kapiteni ni valu kei na turaga ni lewa. "ia ka'u na qai sauma ki papiloni, vei ira kece talega na kai kalitia na nodra ca kecega era sa cakava ki saioni e na matamudou," sa tukuna o jiova. "raica, edaru sa veimecaki kei iko, na uluni vanua dauveivakarusa, sa vakarusai vuravura kecega," sa tukuna o jiova: "ia ka'u na dodoka na ligau vei iko, ka vaqiqici iko sobu tani mai na uluvatu, ka cakava mo ulu-ni-vanua caudrade. a ra na sega ni kauta tani mai vei iko e dua na vatu me vatu ni tutuni-vale, se vatu ni yavu; ia o na lala sara ga ka sega ni mudu," sa tukuna o jiova. dou vakarewataka na kuila e na vanua, uvuca na davui e na veivanua, vakarautaka na veivanua me ra vala tukuna, kacivi ira na lewe n veimatanitu ni ararati, kei mini, kei asikenasi, me ra mai la'ki kabai koya; lesia e dua me kena kapiteni ni valu; me vakauti ira cake mai na ose me vaka na nuve cocogaigai. vakarauai valu tukuna e na veimatanitu, io na nodra tui na kai mitia, kei na nodra kapiteni ni valu, kei ira kece na nodra turaga, kei ira kece na lewe ni nodra qali. ia ena sautaninini na vanua, ka na vutugu: ni na yaco ga ki papiloni na ka kece sa

nakita o jiova, me vakalalataki papiloni me kakua na tamata e tiko kina. era sa sega ni vala na qaqa ni papiloni era sa tiko ga e nodra loma ni bai ni valu: sa yali ga na nodra kaukauwa, era sa yalovakayalewa mai: era sa vakama na nodra i tikotiko; sa musuki mai nai vakadei ni koro. e dua na dauici ena sota tukuna e dua tale na dauici, ka dua na dauitukutuku ena sota tukuna e dua tale na dauitukutuku, me tukuna vei tui papiloni ni sa kabai na nona koro e na kena veiyasana, ia na gau ni sala, sa rawa tu: kei na veigasau, sa kama e na bukawaqa; kei ira na tamatai valu, era sa kidroa. ni sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa, "na kalou ni isireli; o koya na goneyalewa ni papiloni sa tautauvata kei na rara ni sila, sa kena gauna oqo me buturaki koya kina; sa vo e lailai, ena qai yaco mai na kena vula i matua." "sa kani au, sa vakacacani au o nepukanesa na tui papiloni, sa cakavi au me'u bilo maca ga, sa tilomi au me vaka na gata levu, sa vakamamautaka na ketena e na noqu kakana vinaka, ka sa biuti au tani. me na saumi vei papiloni." na noqu vakacacani kei na vakacacani ni lewequ, ena tukuna na kai saioni; "kei na noqu dra ena tarogi vei ira na kai kalitia!" ena tukuna o jerusalemi. o koya oqo sa tukuna kina o jiova; "raica, au na totaki iko e na veilewai ka sauma lesu na ca sa caka vei iko. au na vakadiva na nona wasawasa, ka cakava me mamaca mai na nona mataniwai. o papiloni ena yaco me dua nai binibini benu, ena nodra qara na koli-kata, na vanua e kidroataki ka vakasiusiutaki, sa sega e tiko kina. era na tagi vata me vaka na laione, era na kudrukudru me vaka na luve ni laione. ni ra sa mauve au na qai vakarautaka na kedra magiti; au na vakamatenitaki ira, me rawa ni ra marau, ka moce vakadua ka sega ni yadra tale, sa tukuna o jiova. "au na kauti ira sobu me vaka na lami me vakamatei, me vaka na sipi tagane kei na me tagane. "isa na kena tauri o sesaki! isa na kena rawai o vuravura tauoko! ni sa yaco o papiloni me vanua lala e na kedra malivu na veimatanitu! sa luvuci papiloni na waitui; sa dromu o koya e na levu ni kena biau lelevu. na kena veikoro era sa rusa, era sa vanua mamaca ka veikau, sa sega e tiko kina, ka sa sega talega na luve ni tamata me lako kosova. au na cudruvi peli mai papiloni, ka'u na kauta tani mai na gusuna na ka sa tiloma; ka ra na sega ni drodru vata tale vei koya na veivanua. io na bai kei papiloni ena karusa. "dou lako tani mai vua, oi kemudou na noqu tamata! ka mo dou dui drotaka yadua na nona bula mai na cudru katakata i jiova. ia de dou na mani yalolailai, se rere e na vuku ni rogorogo ena rogoci e na vanua (e dua nai rogorogo e na yaco mai e na dua na yabaki, ia ni sa oti, e na dua tani tale na yabaki ena tale mai e dua nai rogorogo), o koya oqo, raica, sa roro mai na veisiga me'u na cudruva kina na veimatakau ceuceu ni papiloni; na kena veivanua tauoko ena madua, ka ra na bale kecega e matana na kena tamata moku. o lomalagi kei vuravura kei ira kecega sa tiko kina, era na sere ena reki ena vukui papiloni; ni ra na lako mai vua na daubutako mai na vualiku," sa tukuna o jiova. me vaka ni a vakavuna o papiloni na vakabalei sobu kei na rusa i isireli, era na vakabalei kece talega mai papiloni o ira na kai vuravura kecega. oi kemudou sa dro bula rawa mai nai seleiwau, dou lako tani! kakua ni tu vakadua! vakananuma na kalou sa tiko

vakayawa, ka vakasamataki jerusalemi talega. eda sa madua baleta ni da sa rogoca na veibeitaki. sa ubia na matada na madua, ni ra sa curu mai o ira na kaitani ki na yasana tabu ni vale i jiova. "o koya oqo, raica sa roro mai na veisiga," sa tukuna o jiova, "au na cudruva kina na kena veimatakau ceuceu, ka ra na vutugu na vuetaki e na nona veivanua kecega. kevaka me na cabe cake ki lomalagi o papiloni, ia kevaka ena vakaukauwataka na nona vanua cecere sa kaukauwa, io, ena lako ga yani mai vei au o ira na dauvakacaca," sa tukuna o jiova. sa rogo e dua na domo ni tagi mai papiloni, kei na veivakarusai levu mai na nodra vanua na kai kalitia. ni sa vakacacani papiloni o jiova ka vagaluya na domona sa rogo levu, ke sa vaka na ro-rogo ni wai levu na domo ni ken biau, ka sa rogo levu na kena vosataki, baleta ni sa lako mai vua o koya a dauvakacaca, kivei papiloni, ka sa tauri vakaukauwa o ira na nona qaqa, ka sa ramusu kecega na nodra dakai; ni o jiova sa kalou dauveisausau, ena sauma dina ga o koya. "ia au na vakamatenitaki ira na nona turaga kei na tamata vuku, nona kovana, nona ovisa kei ira na nona qaqa. era na moce vakadua ka sega ni yadra tale," sa tukuna na tui, o jiova ni lewe vuqa na yacana. sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa: "na bai raraba ni papiloni ena kakavorovoro vakaca sara ga, kei nai sogo cecere ni kena matamata era na vakamai ena bukawaqa; na tamata era na oca wale, kei ira na veimatani, e na vuku ni bukawaqa; ka ra na oca sara." na vosa sa vakarota o jeremaia na parofita vei seraia na luve i neraia, na luve i maseia, ni sa lako vata o koya kei setekaia na tui juta ki papiloni e nai ka va ni yabaki ni nona lewa. ia o seraia sa lewa na vale ni moce ni tui. sa mani vola o jeremaia ena dua nai vola na ka ca kecega e na yacovi papiloni, io na vosa kece oqo sa volai me baleti papiloni. sa tukuna o jeremaia kivei seraia, "ni o sa yaco ki papiloni ka raica, ka wilika na veivosa kece oqo, "mo qai tukuna, 'kemuni jiova, o ni sa vosataka na vanua oqo ni o ni na muduka laivi, me kakua tale ni dua e vo kina, se tamata se manumanu, ia me sa lala tu ga me sega ni mudu.' "ia e na yaco, ni sa oti na nomu wilika nai vola oqo, mo qai vauca vata kei na dua na vatu ka viritaka ki na loma ni uferetisi. "mo na qai tukuna, 'o papiloni e na lutu dromu ka sega ni na lamata rawa tale mai na ca au na kauta yani vua kara na oca wale.'" sai koya oqori na veivosa i jeremaia.

52

sa ruasagavulu na yabaki i setekaia ni sa buli o koya me tui, ka sa lewa e jerusalemi me tinikarua na yabaki. na yaca i tinana o emutali na luve i jeremaia na kai lipina. sa cakava talega na ka ca e na mata i jiova, me vaka na ka kecega sa cakava o jioiakimi. e na vuku ni cudrui jiova sa yaco kina na ka oqo e jerusalemi kei juta, me yacova ni sa biuti ira tani mai na matana. sa qai talaidredre o setekaia vei tui papiloni. ia e nai ka ciwa ni yabaki ni nona lewa, e nai ka tini ni vula, kei nai ka tini ni siga ni vula, sa lako mai o nepukanesa na tui papiloni kei na nona mataivalu kecega ki jerusalemi ka ra mai tuvai valu kina; ka ra sa tara ka vakavolivolita na kena vale ni valu. sa mani buku tu na druadrui ni koro me yacova nai katini

kadua ni yabaki i setekaia na tui. e nai ka va ni vula, e nai ka ciwa ni siga ni vula, sa ka levu sara na dausiga e na koro ka sa sega na kakana me ra kania na lewe ni vanua. sa qai karusa sobu na bai ni koro, era sa dro kece na tamatai valu ka lako tani yani mai na koro e na bogi ena sala mai na matamata e na kedrau maliwa na bai e rua, ena yasa ni nona teitei na tui, i dina ga ni ra sa tu wavokita na koro o ira na kai kalitia. ia na nodra mataivalu na kai kalitia sa cimimuria na tui, ka vauci setekaia ena buca mai jeriko; era sa veiseyaki tani mai vua na nonai valu kecega. era sa qai tauri koya na tui ka kauti koya cake mai kivei tui papiloni mai ripila e na vanua o emaci, ka sa tauca na nona lewa ki vua. ia o nepukanesa sa qai vakamatei iratou na luve i setekaia e matana. ka sa vakamatei ira kecega na turaga ni juta mai ripila. sa leuta talega o koya na mata i setekaia; ka sa vesuki koya o tui papiloni ena sinucodo varasa, ka kauti koya ki papiloni, ka biuti koya ki na vale ni veivesu me yacova na siga ni nona mate. ia oqo e nai ka lima ni vula, e nai katini ni siga ni vula (ni sa kenai katini kaciwa ni yabaki ni lewa i nepukanesa na tui papiloni), o nepusaretani, na kavetani ni valu vakatawa, ka sa qaravi tui papiloni, sa lako mai ki jerusalemi. sa vakama o koya na vale i jiova kei na vale ni tui; na nodra veivale kece na turaga, sa vakama e na bukawaqa. ia na nodra i valu kece na kai kalitia era tiko vata tukuna na kavetani ni valu i vakatawa, era sa basuka sobu na bai kei jerusalemi kecega e na veiyasana. o nepusaretani na kavetani ni valu i vakatawa sa qai kauta vakabobula eso na tamata dravudravua, kei na kena vo ni tamata era tiko e na koro, o ira kece era sa vuki ka gole vua na tui papiloni, kei na kena vo ni lewe vuqa. ia o nepusaretani na kavetani ni valu i vakatawa sa maroroira eso na tamata dravudravua, me ra dausamaka na veivaini ka daucake were. na duru varasa ka tu e na vale i jiova, kei na kenai tutu kei na taqi levu varasa sa tu e na vale i jiova, sa voroka ga o ira na kai kalitia, ka kauta na kena varasa kecega ki papiloni. era sa kauta talega na kuro, kei nai sivi, kei nai koti ni cina, kei na beseni, kei nai taki, kei nai yaya varasa kecega, era sa daucakacaka kina na bete. ia na beseni, kei na sedre ni dravusa, kei na dari, kei na kuro, kei nai tutu-ni-cina, kei nai taki, kei na bilo, na kena koula ni yaya koula, kei na kena siliva ni yaya siliva, sa kauta tani o koya na kavetani ni valu i vakatawa. a duru ruaru, e dua na taqi levu, ka tinikarua na bulumakau varasa sa toka e na vu ni tutuna, ka cakava o tui o solomoni e na vale i jiova ia sa sega ni kilai rawa na kena bibi ni parasa ni yaya kece oqo. ia sa tini kawalu na kiupiti na kena cecere e dua na duru; ia na wa sa tinikarua na kiupiti sa kena vakavolivolita ka dua na afa kiupiti na kena vakavu: a sa vakalomalomana. a sa dua na kena domodomo varasa e delana; ia na kena balavu e dua na domodomo sa lima na kiupiti, a sa vaka na lawa kei na vua ni pomekaraneti. ia na vua ni pomekaraneti e na yasana vava sa ciwasagavulu ka ono; na vua ni pomekaraneti kecega e volita na daku ni lawa sa dua na drau. era sa kau vakavesu na tamata ki papilonia na kavetani ni valu i vakatawa sa kauti seraia na bete levu, kei sefanaia nai karua ni bete, kei iratou tolotolu nai vakatavu ni katuba. sa kauta tani talega o koya mai na koro e dua nai liuliu

sa lesi me lewai ira na tamata i valu, e lewe vitu na tamata vei ira na nonai tokani na tui, e ratou sa kune e na koro, kei na nodra vu-ni-vola liu na maataivalu, o koya sa dauvakasoqona na lewe ni vanua, kei na lewe onosagavulu na tagane vei ira na lewe ni vanua era sa kune e loma ni koro. ia o nepusaretani na kavetani ni valu i vakatawa a sa kauti ira kivei tui papiloni mai ripila. sa qai mokuti ira o tui papiloni ka vakamatei ira mai ripila e na vanua o emaci. sa kau tani vakabobula vakaoqo o ira na juta mai na nodra vanua. o ira na tamata oqo sa kauta tani vakabobula o nepukanesa: e nai kavitu ni yabaki, e lewe tolu na udolu ka ruasagavulu ka tolu na jiu; e nai katinikawalu ni yabaki i nepukanesa sa kauta tani vakabobula mai jerusalemi o koya e lewe walu na drau ka tolusagavulu ka rua; e nai karuasagavulu ka tolu ni yabaki i nepukanesa sa kauta tani vakabobula o nepusaretani na kavetani ni valu i vakatawa e lewe vitu na drau ka vasagavulu ka lima vei ira na jiu. o ira na tamata kecega oqo era lewe va na udolu ka ono na drau. ia e nai katulusagavulu ka vitu ni yabaki ni nona vakabobulataki o jioiakini na tui juta, e nai katini karua ni vula, e nai karuasagavulu ka lima ni siga ni vula, sa qai vueti jioiakini na tui juta o iveli-merotaki na tui papiloni, e nai matai ni yabaki ni nona lewa, ka kauti koya mai na vale ni veivesu. ka sa vosa vinaka vua ka solia vua e dua nai cewacewa e cecere cake mai na nodra i cewacewa na tui tale eso era tiko tukuna mai papiloni. ia o jioiakini sa veisautaka na nonai sulu mai nai sulu ni kaivesu, ka sa daukana madrai tiko ena mata ni tui ena veisiga kecega ni nona bula. ia ena vuku ni kenai votavota kakana, sa dausolia vua o tui papiloni e dua na kenai votavota, e votai e na veisiga yadua me yacova sara na siga e na mate kina, e na veisiga kecega ni nona bula.

ia sa oti oqo e nai katolusagavulu ni yabaki, e nai kava ni vula, e nai kalima ni siga ni vula, ni'u a tiko vata kei ira na bobula mai na uciwai o keba, sa qai tadola o lomalagi, ia au a raica na raivotu ni kalou. e nai kalima ni siga ni vula, o ya nai kalima ni yabaki ni nona vosa i jiova sa lako mai vakamatata vei isikeli na bete, na luve i pusi, e na nodra vanua na nai kalitia mai na uciwai o keba; a sa tiko vua maikea na liga i jiova. au a qai vakaraica, ka raica, e dua na covulaca sa lako mai na vualiku, e dua na o levu kei na bukawaqa cudrucudru e vakavolivolita; ia na kena rarama sa vakavolivolita ka serau mai e loma me vaka na ka duiroka matavinaka, mai na loma ni bukawaqa. e ratou sa basika talega mai e loma e va na ka bula. ia e vakaoqo na kedratou i rairai: e ratou sa rairai me vaka na tamata. e ya-va na matadrato, ka ya-va na tabadrato. e dodonu na yavadrato, kei na qeteqete ni yavadrato sa tautauvata kei na qeteqete ni yava ni luve ni bulumaka; sa tatibi tu me vaka na varasa sa soloti. na liga ni tamata sa tu e ruku ni tabadrato e na sarisaridratou vava; ka ratou dui vakamatana ka dui vakatabana. sa dui veituri na tabadrato. e ratou sa sega ni vuki lesu ni ratou sa lako, e ratou sa dui lako vakadodonu ga yani. ia me baleta nai rairai ni matadrato, e ratou sa dui mata vakamatata; ka ratou dui mata vakalaioni e nai matau, e ratou sa dui mata vakabulumakau e nai mawi, ka ratou sa dui mata vakaikeli o iratou vava. ia sa vakaoqo na matadrato. na tabadrato sa dodo cake; e rua na tabadrato yadua sa dui veituri, ka rua na tabadrato yadua sa dui ubia na yagodratou. e ratou sa dui lako vakadodonu ga yani; e ratou lakova na vanua e via lako kina na yalo, ka ratou sega ni vuki lesu tale ni ratou sa lako. ia na kedratou i rairai na ka bula, e ratou sa vaka na qilaiso sa waqa tu, sa vaka na veicina caucadre sa veilakoyaki tu e na kedratou maliwa na ka bula. sa caudre tu na buka, ia sa tibi na livaliva mai na loma ni bukawaqa. ka ratou sa veiciciyaki voli na ka bula, ka sa rairai me vaka na tibi ni livaliva. ia oqo ni'u sa vakaraica na ka bula, raica, sa yadua na yava ni qiqi ka tu e dela ni vanua e na yasadrato na ka bula e ratou dui ya va na matadrato. na kedratou i rairai na yava ni qiqi kei na kedratou i cakacaka sa vaka na roka ni perili, ka ratou sa tautauvata na lewe va. nai rairai kei na kedratou i cakacaka sa vaka e dua na yava ni qiqi e na loma ni dua tani na yava ni qiqi. ni ratou sa toso, e ratou sa lakova e dua vei iratou na yasana e va; e ratou sega ni gole tani ni ratou sa lako. ia na batidratou, sa cecere ka vakadomobula; ia na batidratou sa ka levu sara na matana, vakavolivoliti ratou vava. ni ratou sa lako na ka bula, sa lako talega na qiqi e tu e yasadrato; ia ni ratou sa laveti cake mai vuravura na ka bula, sa laveti cake talega na qiqi. na vanua e via lako kina na yalo, e ratou lako kina, baleta na vanua o ya e lako kina na yalo; ka sa laveti cake vata kei iratou na qiqi, ni sa tiko na yalodratou na ka bula e na qiqi. ni sa lako oiratou oqori, sa lako oiratou oqo; ni ratou sa tu oqori, sa tu oiratou oqo; ni ratou sa laveti cake mai vuravura, sa laveti vata kei iratou na qiqi, ni sa tiko na yalodratou na ka bula e na qiqi. na maliwa e dela ni uludratou na ka bula sa vaka na roka ni ukuuku to-

toka, sa tevuki e dela ni uludratou ki cake. kei na ruku ni maliwa e tevuki vakadodonu tu na tabadrato, e dua ki na dua tale. e ratou tauyarua me ubia e dua na yasa, ka tauyarua e dui ubia na yasa ni yagodratou kadua. ni ratou sa lako, au sa rogoca na caroba ni tabadrato, sa vaka na vadugu ni wai levu, ka vaka na domo i koya sa kaukauwa, na ue me vaka na domo ni mataivalu, ia ni ratou sa tu vakadua, e ratou sa uruca na tabadrato. e dua na domo sa lako mai na dela ni maliwa e toka e uludratou, ni ratou sa tucake, e ratou sa uruca na tabadrato. kei na dela ni maliwa e e dela ni uludratou sa votu e dua nai vakatakarakara ni cewacewa vakaturaga, sa rairai me vaka na vatu safaia; e nai vakatakarakara ni cewacewa vakaturaga e dabe toka kina e dua sa rairai me vaka na tamata mai cake sara. ena kenai rairai talega mai tolona me lako cake au raica, me vaka o ya, na roka ni ukuuku totoka e vaka nai rairai ni bukawaqa ni volita na lomana; ia mai na tolona ka lako sobu au raica, me vaka o ya, sa rairai me vaka na bukawaqa sa volita tu na kenai serau. me vaka nai rairai ni dua na drodrolagi e na o e na siga ni uca, sa vakakina na kenai serau e vakavolivolita. sa vakaoqo na raivotu ni vakatakarakara ni serau i jiova. ia ni'u sa raica, au sa cuva vakatoboicu, ka rogoca na domona e dua sa vosa mai.

2

sa tukuna vei au o koya, "luve ni tamata, mo tu cake e na yavamu, au na qai vosa vei iko." sa qai curumi au na yalo ni sa vosa vei au o koya, ka vakaturi au e na yavaqu; au a qai rogoci koya sa vosa vei au. sa tukuna vei au o koya, "luve ni tamata, au sa talai iko vei ira na isireli, ki na dua na matanitu dauvuki sa vuki tani vei au; o ira kei na nodra qase era sa talaidredre vei au me yacova mai na siga oqo. "ni ra sa gone vosalevu ka yalokaikauwa. au sa talai iko vei ira, ia mo tukuna vei ira, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova.' ia vei ira, se ra na vakarorogo se ra na bese - ni ra sa vuvala dautalaidredre - ia era na kila ga ni dua na parofita e tiko e na kedra maliwa. "kei iko, luve ni tamata, mo kakua ni rerevaki ira se rerevaka na nodra vosa, e dina ga ni tu vata kei iko na kau vakavotona kei na soni ka o tiko talega ena kedra maliwa na batibasaga; mo kakua ni rerevaka na nodra vosa se taqaya e nai rairai ni matadra, e dina ga ni ra vuvala dautalaidredre. "mo na tukuna ga vei ira na noqu vosa, se ra na vakarorogo se ra na bese, ni ra sa talaidredre vakalevu. "ia o iko, na luve ni tamata, mo rogoca na ka au sa tukuna vei iko. mo kakua ni talaidredre me vaka na vuvala dautalaidredre o ya; mo dalaga ka kania na ka au sa solia vei iko." ia oqo ni'u a raica, e dua na liga sa dodo mai vei au; ka raica, sa taura e dua nai vola vivigi. sa qai tevuka o koya e mataqu; sa volai tu e loma e dakuna talega, ka sa volai kina na tagi kei na tagi yaso kei na vakaulei.

3

sa tukuna tale vei au o koya, "luve ni tamata, mo kania na ka o sa kunea; kania nai vola vivigi oqo, ka lako, la'ki vosa vei ira na vuvala i isireli." au a mani

dalaga, ka sa vakavuna o koya me'u kania nai vola vivigi o ya. ka tukuna vei au o koya, "luve ni tamata, mo vakania na ketemu, ka mo vakamamautaka na ketemu e nai vola vivigi oqo au sa solia vei iko." au a mani kania, ka sa vaka na oni na kena kamikamica e na gusuqu. sa qai tukuna vei au o koya, "luve ni tamata, mo lako vei ira na vuvale i isireli ka tukuna na noqu vosa vei ira. "ni o sega ni talai vei ira na tamata e sega ni kilai se dredre na nodra vosa, vei ira ga na vuvale i isireli, "e sega talega vei ira na lewe vuqa e sega ni kilai se dredre na nodra vosa, o sega ni kila rawa. e dina, ke'u a talai iko vei ira, era na rawa ni rogoci iko. "ia na vuvale i isireli ena sega ni vakarorogo vei iko, baleta ni ra na sega ni vakarorogo vei au; baleta ni ra sa viavialevu ga ka yalokaukauwa o ira kecega na vuvale i isireli. "raica, au sa cakava na matamu me kaukauwa cake ki na matadra, kei na yadremu me kaukauwa cake ki na yadredra. "me vaka na vatu qaqa, e kaukauwa cake ki na vatu e daulidi, au sa cakava na yadremu me vakakina; kakua ni o rerevaki ira, se taqayataka na matadra, e dina ga ni ra sa vuvale daulaladredre." sa tukuna talega vei au o koya, "luve ni tamata, mo tugana ki na yalomu na noqu vosa kece au sa tukuna vei iko, ka rogoca e daligamu. "ka lako, mo lako sara vei ira era vakabobulataki, kivei ira na luvudra na wekamu, ka vosa vei ira ka tukuna, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova,' se ra na vakarorogo, se ra na bese ga." sa qai laveti au cake na yalo, ia au a rogoca mai dakuqu na vakuru ni dua na domo e vosa: "me vakavinavinakataki nai serau i jiova mai na nona yasana!" au a rogoca talega na cacarobaroba ni tabadratou na ka bula ni ra veitaratara, kei na rorogo ni yava ni qiqi e yasadrato, kei na vakuru ni rorogo levu. sa mani laveti au cake na yalo ka kauti au tani yani, ia au sa lako e na yaloca, ena katakata ni yaloqu; ia na liga i jiova sa kaukauwa ga vei au. au a qai yaco vei ira na bobula mai tela-avivi, era tiko mai na uciwai o kibari, ka'u a dabe e na vanua era dabe kina, au a mani tiko maieka ka kurabui e na kedra maliwa me siga vitu. ia oqo ni sa oti na siga e vitu sa qai yaco vei au na vosa i jiova, ka vaka, "luve ni tamata, au sa lesi iko mo nodra i vakatawa na vuvale i isireli; o koya oqo mo rogoca na vosa mai gusuqu, ka vakasalataki ira mai vei au: 'ni'u sa tukuna vua na tamata ca, 'o na mate vakaidina', ka o a sega ni solia vua nai vakasala, se vosa vua na tamata ca mo vakasalataki koya me biuta na nona sala ca, me vakabulai koya, na tamata ca ga o ya ena mate ena nona caka cala; ia na nona dra au na taroga mai ligamu. "ia, kevaka o sa vakasalataki na tamata ca, ka sa sega ga ni lesu mai na nona ca, se mai na nona sala cala, ena mate ga o koya ena nona caka cala; ia o sa sereka ga na yalomu. "oqo talega, ni sa vuki tani na tamata yalododonu mai na nonai valavala dodonu ka sa caka cala, ka'u sa tauca e matana na ka me tarabe kina, ena mate o koya; baleta ni o a sega ni vakasalataki koya, ena mate ga ena nonai valavala ca, ia ena sega ni nanumi na nonai valavala dodonu sa cakava o koya; ia na nona dra au na taroga mai ligamu. "ia kevaka o sa vakasalataki na tamata yalododonu ni sega ni dodonu me i valavala ca na tamata yalododonu, ka sa sega ni valavala ca o koya, ena bula vakaidina o koya, ka ni a ciqoma nai vakasala; o iko talega o sa na sereka

na yalomu." sa qai tu vei au maieka na liga i jiova, ka sa tukuna vei au o koya, "mo tucake mo lako yani ki na buca, ia maieka au na veivosaki kei iko." au sa qai cavu tu ka lako yani ki na buca, ka raica, sa tu mai kina nai serau i jiova, me vaka nai serau au a raica mai na uciwai o keba; ia au sa bale vakatoboicu. sa qai curumi ai lako rawa ki na vakaturu au ena yavaqu, a sa vevosaki kei au ka vaka vei au, "lako, la'ki sogolati iko ena nomu loma ni vale. "ia o iko, luve ni tamata, e dina era na vesuki iko ena dali ka ra na vaudi iko kina, mo kakua ni lako rawa ki taubuta ena kedra maliwa. "au na vakabira na yamemu ki na loma ni gusumu e cake, mo galu kina ka sega ni dauvunauci ira tiko, ni ra sa vuvale daulaladredre. "ia ni'u sa veivosaki kei iko, au na qai dolava na gusumu, ia o na qai tukuna vei ira, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova.' o koya sa rogoca, me rogoca ga; ia o koya sa bese ni rogoca, me kakua ga; ni ra sa vuvale daulaladredre.

4

"o iko talega, luve ni tamata, mo kauta mai na qele, ka binia e matamu, ka binia me vaka e dua na koro, o jerusalemi. "tuva me vaka na koro ni valu, tara na kena bai ni valu, ka tuva cake na kena bai qele; tara talega na veivale ni valu e matana, ka vakarautaka na kenai tukituki-ni-bai me vakavolivolita. "mo taura talega e dua na kaukamea raraba, ka cakava me lalaga kaukamea ena kemudrau maliwa kei na koro. mo raica tiko, me vaka sa kabati mai, ka na buku na kena druadrui, ka mo na qai kaba. oqo me i vakatakilakila ki na vale i isireli. "mo davo na yasamu i mawi, ka davoca kina na nodra caka cala na vale i isireli, me vaka nai wiliwili ni siga o na davoca tiko kina, ena tarai iko tiko kina na nodra caka cala. "au sa vakacolata vei iko na yabaki ni nodra caka cala, me vaka nai wiliwili ni veisiga, e tolu na drau ciwasagavulu na siga; ena tarai iko tiko kina na nodra caka cala na vale i isireli. "ni o sa cakava oti, mo qai davo na yasamu i matau; o sa na qai colata na nodra caka cala na vale i juta me vasagavulu na siga. au sa vakacolata vei iko e dua na siga me baleta e dua na yabaki. "mo raica tiko na kabai kei jerusalemi; e na cegai nai ubi ni ligamu, ka o na parofisaitaka na kena ca. "e dina, au na vesuki iko me dredre kina ni veivukiyaki vaka ka vaka me yacova ni o sa vakaotia na veisiga ni nomu tuva i valu. "mo kauta talega me kemu na witi, na bali, na vini, na vini damudamu, na sila, kei na vini dromodromo; ka biuti ira ki na dua na dari, ka bulia kina na kemu madrai. e nai wiliwili kece ni siga o davoca tu kina na yasamu, e tolu na drau ciwa-saga-vulu na siga, mo na kania tiko. "kei na kemu kakana o na kania e na vakarautaki na kena bibi, e na ruasagavulu na sikele dua na siga; mai na dua na gauna ki na dua tale na gauna na nomu kania. "o na gunuva talega na wai sa vakarautaki oti, me rua na paidi nai vakarau ni wai, mo gunuva mai na dua na gauna ki na dua tale. "ka mo na kania na keke bali; ka mo vavia ni o vakayagataka na de ni tamata me kena buka ni ra raica tiko." sa qai tukuna o jiova, "ena vakaoqo na nodra kania na kedra madrai sa sega ni savasava na isireli ena kedra maliwa na veimatantitu tani, au na vakasavi ira kina." au a qai tukuna, "ulei i jiova na kalou! e dina, au se sega ni vakadukadukali-

taka na yaloqu mai na gauna ni noqu gone me yacova mai oqo; au se sega ni bau kania e dua na ka sa mate se dresulaki mai vei ira na manumanu kila, se dua na lewe ni manumanu vakasisila me'u vakacuruma ki gusuqu." sa qai tukuna vei au o koya, "raica, au sa solia vei iko na de ni bulumakau mei sosomi ni de ni tamata, me mo vakarautaka na kemu madrai e delana," sa tukuna tale vei au o koya, "luve ni tamata, e dina, au na muduka nai vurevure ni madrai mai jerusalemi; era na kania na madrai e vakarautaki na kena bibi kei na nuiqawaqawa, ka ra na gunuva na medra wai e vakarautaki kei na dredre. "me ra dravudravua ena madrai kei na wai, ka dui taqaya e na vukuna tale e dua, ka seavu yani e na vuku ni nodra caka cala.

5

"o iko, luve ni tamata, taura e dua nai seleiwau gata, io, me vaka nai toro ni dauveitoro, toroya kina na ulumu kei na kumimu: taura na kena bibi, ka wasea na drauniulu. "e dua nai katolu mo qai vakama ena buka waqa ena loma ni koro, ni sa oti na veibogi ni tuva i valu: mo taura e dua nai katolu, ka vakataviavia e nai sele: na kenai katolu ni wase mo kaburaka ki na mata ni cagi; ia ka'u na ucuna nai seleiwau me muri ira. "mo taura mai kina e vica walega, ka vauca ki na tutu ni nomui sulu. "mo qai taura eso tale, ka biuta ki na loma ni buka waqa, ka vakama ena bukawaqa; ni na lako mai kina na bukawaqa kivei ira na mataqali kecega ni isireli. "sa tukuna na kalou o jiova: 'oqo o jerusalemi; au sa vakatikori koya ena loma ni veimatanitu, me tu vakavolivoliti koya na veivanua. 'sa coqa vakalevu na noqu lewa, ka ni levu cake e na ka vakasisila mai na veimatanitu, sa coqa vakalevu talega na noqu i lesilesi o koya, ka vakalailai na veivanua sa vakavolivoliti koya: ni ra sa besetaka na noqu lewa, ka ra sa sega ni lako ena noqui lesilesi.' "o koya sa tukuna kina o jiova na kalou; 'baleta ni dou sa vakalevutaka na talaidredre mai vei ira na veimatanitu sa vakavolivoliti kemudou, dou a sega talega ni muria na noqui lesilesi, se maroroya na noqu lewa, se cakava me vaka na nodra lewa dodonu na veimatanitu sa vakavolivoliti kemudou' á€" "o koya oqo sa tukuna o jiova na kalou: 'raica, oi au, au sa kemu meca, au na cakava e na kemudou maliwa na veivunauci ni ra rai tu na veimatanitu. 'au na cakava vei iko na ka au e se sega ni cakava, au na sega ni cakava tale, e na vuku ni nomui valavala vakasisila. 'o ira na tama ni gone era na kania na luvedra e na kemudou maliwa, o ira talega na gone era na kania na tamadra; au na vunauci iko, na kena vo au na kaburaka ki na mata ni cagi kecega. 'me vaka au sa bula,' sa tukuna na kalou o jiova; 'o sa vakadukadukalitaka na noqu vale tabu e na nomu ka velavela kecega, kei na nomu ka vakasisila kecega, o au talega au na vakalewevicitaki iko; na mataqu ena sega ni vosoti iko, au na sega talega ni lomani iko. 'e dua nai katolu ena mate e na mate dauveiveitauvi, era na vakayali ga e na dausiga e na kemudou maliwa, e dua tale nai katolu era na bale e nai seleiwau sa na vakavolivoliti iko, e dua tale nai katolu au na kaburaka ki na mata ni cagi kecega, au na ucuna nai seleiwau me muri ira. 'sa na vakayacori vakaoqo na noqu cudru, au na vakavuna na noqu cudru katakata vei

ira, au sa na qai sauma: era na qai kila ni sai au, o jiova, sa vosa e na noqu lomakatakata, ni'u sa cakacatakata na noqu cudru levu vei ira. 'au na cakava mo benu, ka vakalialiai e na kedra maliwa na veimatanitu, e na matadra kece era na lako siviti iko. 'o na yaco mo ka ni veivakalialiai ka ni veivakayavalati, me ka ni vuli ka veivakakidroaktaki ki na veimatanitu sa tiko voliti iko, ni'u sa cakava na noqu lewa e na cudru, kei na cudru katakata, kei na veivunauci katakata, o au o jiova au sa tukuna. 'ni'u sa tala na gasau ca ni dausiga vei ira, na ka era na rusa kina, na ka au na tala me vakarusai kemudou: ia au na vakaikuritaka na dausiga vei kemudou, ka muduka na kemudou kakana, io na madrai. 'ia au na vakayacora vei kemudou na dausiga kei na manumanu kila, ka ra na vakamatei ira na nomudou; ia na mate dauveiveitauvi kei na veilabati ena ia voli e na kemudou maliwa; kei nai seleiwau au na vakayacora vei iko. oi au o jiova au sa vosa."

6

na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka: "na luve ni tamata, mo rai vaka ki na veilunivanua ni isireli, ka parofisaitaki ira: 'ka vaka, 'oi kemudou na veilunivanua ni isireli, dou rogoca na vosa ni kalou o jiova; sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova ki na veilunivanua, kei na veidelana, ki na veiciwai, kei na veibuca: 'raica, io au, au na kauta mai vei kemudou nai seleiwau, ia au na vakarusai na nomudou veitikina cecere. "na nomudou i cabocabo ni soro ena vakacacani, kei na nomudou i boi vinaka talega: au na viri-taki ira sobu na nomudou tamata mate e matadra na nomudou matakau. "au na vakadavora na yagodra mate na isireli e matadra na nodra matakau; ka veibuyaya na suimudou me volita na nomudou cabocabo ni soro. "e na nomudou tikotiko kecega ena rusa kina na veikoro; na veitikina cecere, ena sega ni sega; me rusa ka me vakacacani kina na nomudou cabocabo ni soro, ka na musuki me mudu na nomudou matakau, ka me lauta sobu na nomudou i cabocabo ni ka boi vinaka me vakayali sara na nomudou cakacaka; "era na bale o ira sa vakamatei e na kemudou maliwa, ia dou na kila ni sai au o jiova. "au na vakavoca eso vei kemudou me ra bula mai nai seleiwau e na veimatanitu, ni dou na dui vakasevi ki na veivanua. "ia o ira vei kemudou sa bula, era na nani au mai veimatanitu era na kau vakabobula kina, ni'u na musuka na lomadra dauyalewa, sa lako tani vei au, kei na matadra, sa dau gole vakaca ki na nodra matakau; ka ra na vakasisilataki ira e na vuku ni ka ca era sa cakava e na nodra i valavala vakasisila kecega. "era na kila, ni sai au o jiova, ka ni'u sa sega ni tukuna wale ni'u na cakava vei ira na ka ca oqo." 'sa tukuna vakaoqo na turaga o jiova; 'mo qumia na ligamu, ka vakabutubutu e na yavamu, ka vaka, 'ulei na nodra i valavala vakasisila kece na mataqali i isireli! ni ra na bale e nai seleiwau, kei na dausiga, kei na mate dauveiveitauvi. 'o koya sa tiko vakayawa, ena mate e na mate dauveiveitauvi; kei koya sa tiko voleka, ena bale e nai seleiwau; kei koya sa vo tiko ni sa caka na tuva i valu ni koro, ena mate e na dausiga: au na vakao-tia na noqu cudru katakata vei ira. 'dou na qai kila

ni sai au o jiova, ni sa tiko vata na nodra tamata mate kei na nodra matakau ka volita na nodra i cabocabo ni soro, e na veidelana kecega, kei na veiulunivanua kecega, kei na ruku ni veikau bulabula kecega, kei na ruku ni vei oki kecega, na yasana era sa vakacabora kina na ka boi vinaka ki na nodra veimatakau. 'au na dodoka na ligaqu vei ira, ka vakalala na vanua, io, me lala vakalevu ka vakalailai na veikau mai dibila, e na nodra i tikotiko kecega. era na kila ni sai au o jiova.'""

7

na vosa i jiova sa lako tale mai vei au, ka vaka, "ia o iko, na luve ni tamata, sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova ki na vanua vaka-isireli: 'nai otioti! sa yaco mai nai otioti ki nai yalayala vava ni vanua. sa qai yaco vei iko na kemui otioti, ia au na tala yani na noqu cudru vei iko; ka na lewai iko me vaka na nomui valavala, ka na sauma vei iko ena vuku ni nomui valavala vakasisila kecega. na mataqu ena sega ni vosoti iko, au na sega talega ni yalololoma vei iko; ni'u na sauma vei iko na nomui valavala, ia na nomui valavala vakasisila sa na tu ga vei iko; ia dou na kila ni sai au o jiova!' "sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: 'na ca, e dua ga na ca; raica, sa yaco mai! sa yaco mai nai otioti, sa yaco mai nai otioti; sa kida mai vei iko; raica, sa yaco mai! na rusa sa lako mai vei iko, o iko sa tiko e na vanua; sa yaco mai na gauna, e dua na siga ni rarawa sa voleka mai, ka sega ni ka ni reki e na veiulunivanua. ia oqo au sa na vakarau sova yani na noqu cudru vei iko, ka vakayacora na noqu rarawa vei iko. au na lewai iko me vaka na nomui valavala, ka na sauma vei iko na nomui vakarau vakasisila kecega. 'na mataqu ena sega ni veivosoti, se me'u na yalololoma talega; au na sauma vei iko me vaka na nomui valavala, ia na nomui vakarau vakasisila ena tu ga ena kemudou maliwa. dou na qai kila ni sai au o jiova sa ia na veimoku. 'raica, na kena siga! raica, sa yaco mai! o rusa sa lako tani yani; sa kubu mai na tabana, sa kubu mai na viavialevu. nai vakarau kaukauwa sa tubu cake me kau ni ka ca sara; ena sega ni dua vei ira me vo, se dua vei ira na lewe vuqa, ena sega ni dua; ena sega talega na tagi yaso e na vukudra. sa yaco mai na gauna, sa toso voleka mai na siga. 'me kakua ni marau o koya sa volia, me kakua talega ni tagi o koya sa volitaka, ni sa cudruvi kecega na lewe vuqa. sa na sega ni lesuva tale na ka e volitaki o koya sa volitaka, e dina ga ke se bula tiko; ni sa baleti ira kecega na lewe vuqa na raivotu oqo, ena sega ni lesu tale; ena sega talega ni vakaukauwataki o koya sa caka cala tiko. 'era sa uvuca na davui me ra vakarau kina na tamata kecega, sa sega ni dua e lako ki nai valu; ni sa tiko na noqu cudru vei ira na lewe vuqa. nai seleiwau sa tu e tuba, ka sa tu e loma na mate dauveiveitauvi kei na dausiga. o koya sa tiko mai na were ena mate e nai seleiwau; o koya talega sa tiko e na loma ni koro, na dausiga kei na mate dauveiveitauvi, ena tilomi koya. 'era na dro o ira sa dro bula, era na tiko e na veiulunivanua me vaka na ruve ni veibuca, ka dui tagi yadua e na vuku ni nonai valavala ca. na ligadra kece ena wadamele, na durudra kece talega ena vaka na wai. era na ubi e nai sulu taga, na domobula ena ubi ira ena madua na mata kecega, ena cou na ulu kecega. 'era na viritaka

na siliva ena sala; na nodra koula ena vaka na benu; na nodra siliva kei na nodra koula, ena sega ni vakabulai ira rawa ena siga ni cudru i jiova: ena sega ni sotavi na yalodra; na ketedra talega, era sa vakataotaki ga ena nodra caka cala. 'na nona ka totoka ni ukuuku, sa vakaduria o koya me ka vakaturaga, era sa cakava kina na matakau ni nodra ka vakasisila, o koya oqo au sa cakava kina me benu vei ira. au na solia ki na ligadra na vulagi; vei ira talega na tamata ca kei vuravura, mei toki ni valu; me ra na vakacacana. au na vagolea tani na mataqu vei ira, ka ra na vakacacana na noqu tikina tabu; ni ra na curu kina na daubutako, ka vakacacana. 'mo cakava na sinucodo, ni sa sinai na vanua ena vakadavedra; kei na koro sa sinai tu e nai valavala kaukauwa. o koya oqo, au na kauti ira mai sa ca sara vei ira na matanitu tani, era na taukena na nodra veivale; au na vakaotia na nodra vakaturaga na kaukauwa, ena vakacacani talega na nodra tikina tabu. sa yaco mai na veivakarusi, era na vakasaqara na veivinakati, sa na sega ga. na ca ena veitaravi kei na ca, nai rogorogo talega kei nai rogorogo; era na qai vakasaqara na raivotu mai vua na parofita; ia na vunau, ena yali mai vua na bete; kei na i vakasala, mai vei ira na qase. 'na tui ena tagi, io, o koya na turaga ena vakaisulu e na vakaloloma; na ligadra na lewe ni vanua, ena sautaninini; au na cakava vei ira me vaka na nodra i valavala; ia au na lewa vakadodonu vei ira; era na kila ni sai au o jiova!"

8

sa yaco e nai kaono ni yabaki, e nai kaono ni vula, e nai kalima ni siga ni vula, ni'u a tiko e noqu vale, kei ira na qase e juta, era sa tiko e mataqu, na liga ni kalou o jiova sa tarai au mai kea. au a qai raica, sa dua na ka me vaka nai rairai ni bukawaqa: na kenai rairai ni tolonga ka lako sobu, sa bukawaqa; mai na tolonga talega ka lako cake, sa rairai me vaka na rarama taliva, me vaka na varasa e caudre tu. sa dodo mai na yaloyalo ni dua na liga, ka taura e na tobe ni uluku; sa laveti au cake na yalo e na maliwa kei vuravura kei lomalagi, ka sa kauti au e na raivotu ni kalou ki jerusalemi, ki na katuba ni matamata e cake ni tikina e loma ni valesoro sa tu maikina nai tikotiko nei vuvu, sa vakatubura na veivakavuvutaki. ka raica, sa tu maiketa nai ukuuku ni kalou i isireli, me vaka na raivotu au a raica e na buca. sa qai tukuna vei au o koya, "luve ni tamata, mo rai cake mada ki na sala vaka ki na vualiku." au a qai rai cake ki na sala vaka ki na vualiku, ka raica, sa tu mai na mata ni vualiku mai na matamata-ni-koro ni cabocabo ni soro na tikotiko koya na vuvu mai nai curucuru. sa tukuna tale vei au o koya, "luve ni tamata, o sa raica na ka era cakava? io, na ka vakasisila levu era sa cakava eke o ira na mataqali i isireli, me'u lako tani vakayawa kina mai na noqu vale tabu? ia mo lesu tale, mo mai raica na ka vakasisila levu cake." sa kauti au o koya ki na mata ni bai; ia ni'u a vakaraica sa kune e dua na qara e na lagala. sa qai tukuna vei au o koya, "luve ni tamata, mo kelikeli mada ki na lagala oqo." ni'u sa kelia tiko na bai, raica, sa dua na katuba. sa tukuna vei au o koya, "mo curu mada, mo raica na ka vakasisila sara era sa cakava e kea." au a qai curu kina ka vakaraica;

au sa kunea e kea á€“ na yavusa manumanu kece sa dauqasi voli, na manumanu yavai va vakasisila, kei na nodra matakau kece na mataqali i isireli, sa volai tu e na lalaga taucoko. e kea era sa tu e matana e lewe vitusagavulu na tagane mai vei ira na qase ni vuvala i isireli, ia sa tu e na kedra maliwa o jeasanaia na luvu i safani, ka ra dui taura e ligana na nona miqa ni ka boi vinaka; ka sa dua na o loaloa ni ka boi vinaka sa kuvu cake tu. sa qai tukuna vei au o koya, "o sa kunea li, o iko na luvu ni tamata, na ka era sa dui cakava o ira na qase ni veiyavusa i isireli e na butobuto, na tamata yadua e na bure ni nona matakau? ni ra sa tukuna, 'sa sega ni raici keda o jiova; sa biuti vuravura o jiova.'" sa tukuna tale vei au o koya, "mo lesu tale, mo mai raica na ka vakasisila levu cake era sa cakava." sa qai kauti au o koya ki na matamata-ni-koro ni vale i jiova ki na vualiku; ka raica, era sa tiko maikea eso na yalewa, era sa tagicaki tamusi tiko. sa qai tukuna vei au o koya, "o sa raica li na ka oqo, o iko na luvu ni tamata? mo lesu tale, mo mai raica na ka e vakasisila vakalevu cake e na kena oqo." sa baci kauti au o koya ki na lomanibai eloma ni vale i jiova, ka raica, e tiko mai na mata ni vale i jiova, e na tadrui ni curucuru kei nai cabocabo ni soro, e lewe ruasagavulu ka lima beka na tagane, era sa vakanadaku ki na vale i jiova, ka vakanamata ki na tu-i-cake; a ra sa cuva ki na mata-ni-siga vaka ki na tokalau. sa qai tukuna vei au o koya, "o sa raica li na ka oqo, o iko na luvu ni tamata? sa ka wale beka vei ira na mataqali i juta, ni ra cakava na ka vakasisila era sa cakava tiko eke? ni ra sa vakasinaita na vanua e nai valavala kaukauwa, era qai lesu tale me ra mai vakacudrui au; ka raica, era sa kauta na taba ni kau ki na ucudra. "o koya oqo au na cakacaka kina e na cudru, ena sega na vosota e mataqu, au na sega talega ni yaloloma; ia ke ra tagi vakadomoilevu e na daligaqu, au na sega ni rogoci ira."

9

sa kaci mai vakarogolevu o koya, ka vaka, "me ra toso mai nai vakatawa ni koro, me kauta mai nai yaragi ni mate e ligana." vakasauri e ono na tamata e ratou sa lako mai na sala vaka mai na matamata-ni-koro eake, sa donuya na vualiku, e ratou sa yadua mai na matau ni vala e ligadratou; ia e dua vei iratou na tamata sa vakaisulu lineni, ka sa tu vua e dua na tavaya wai ni volavola: e ratou sa curu ki loma, ka tu voleka ki nai cabocabo ni soro varasa. ia nai ukuuku ni kalou i isireli sa lako cake mai na jerupi, ka tu kina, ki nai curucuru ki vale. sa kaci o koya vua na tamata sa vakaisulu e na lineni, sa tu vua e dua na tavaya wai ni volavola; sa tukuna vua o jiova, "mo lako yani e na loma ni koro, e na loma i jerusalemi, ka vola nai vakatakilakila e na yadredra na tamata era sa vutugu ka tagi tiko e na vuku ni ka vakasisila kecega sa caka e na loma ni koro." ia vei iratou tale eso sa tukuna o koya ni'u rogoca tiko, "dou muri koya yani e loma ni koro, ka ravuravu: me kua ni vakavoci e dua e matamudou, kakua talega ni dou lomana e dua. "me ra vakamatei sara ga na qase, kei na cauravou: na goneyalewa kei na gone lalai, kei na yalewa talega, ia dou kakua ni toso voleka yani vua e dua na tamata sa vakataki-lakilataki tu; ka mo dou vakatekivu mada e na noqu

vale tabu." e ratou sa tekivu vei ira na qase era tu e na mata ni valenisoro. sa tukuna vei iratou o koya, "dou vakadukadukalitaka na vale, ka vakaosoosoya na lomanibai e na moku: dou lako yani." e ratou sa lako yani ka ia na veivakamatei e na koro. sa yaco, ni ratou sa veivakamatei tiko, au sa tiko duaduaga, au sa qai cuva vakatoboicu, ka tagi, ka tukuna, "isa, i jiova na noqu kalou! o ni na vakarusai ira kecega na vo ni isireli ni o ni sa sovaraka na nomuni cudru ki jerusalemi?" sa qai tukuna vei au o koya, "na nodra caka cala na mataqali i isireli kei juta sa ka levu dina sara, sa robota na vanua na vakadave dra, na koro sa sinai tu e na veivakamatalia: ni ra sa tukuna, 'o jiova sa biuta na vanua, o jiova sa sega ni raica!' "oi au talega, na mataqu ena sega ni vakavoca e dua, au na sega talega ni yalololoma, na nodra i valavala au na sauma sara ga ki na uludra." ka raica, na tamata sa vakaisulu e na lineni, ka sa dua na nona tavaya wai ni volavola e na tolona, sa mai tukutuku ka vaka, "au sa cakava me vaka na ka o sa vakarota vei au."

10

au sa qai raica e dua na kabukabu, ka kunea mai na maliwa e na dela ni uludratou na jerupi sa vaka na vatu safaia, ka me vaka nai rairai ni tikotiko vakaturaga. sa vosa o koya vua na tamata sa vakaisulu e na lineni, ka vaka, "mo curu mada ki na maliwa ni yava ni qiqi e ruku ni jerupi, ka yakuta e na ligamu na qilaiiso sa waqa tu mai na kedratou maliwa na jerupi, ka kaburaka ki na koro." sa curu kina o koya ni'u sa raica tiko. ia na jerupi e ratou sa tu e na yasa ni vale ki na ceva, ni sa curu kina na tamata; ia sa sinai na tikina eloma e na o. sa lako mai nai ukuuku i jiova mai na jerupi, ka tuvakadua ena katuba ni vale: sa sinai na vale e na o, ia na lomanibai sa sinai e nai serau ni ukuuku i jiova. na rorogo ni tabadratou na jerupi sa rogo yani ki na tikina ki tuba, me vaka na domo ni kalou kaukauwa ni sa vosa mai. sa vakarota o koya na tamata sa vakaisulu e na lineni, ka vaka, "mo taura na bukawaqa mai na maliwa ni yava ni qiqi, mai na maliwa ni jerupi; sa qai curu o koya, ka tu voleka ki na yava ni qiqi. sa dodoka na ligana e dua na jerupi mai na kedratou maliwa na jerupi, ki na bukawaqa e na maliwa ni jerupi, ka taura, ka tauca ki na liga i koya sa vakaisulu e na lineni: ka sa taura o koya, ka curu ki tautuba. sa basika mai na liga ni tamata e na ruku ni tabadratou na jerupi. au sa raica, e va na yava ni qiqi sa tu vata kei iratou na jerupi, e dua na yava ni qiqi sa tu vata kei na dua na jerupi, ka dua tale na yava ni qiqi sa tu kei na dua tale na jerupi: ia na kedratou i rairai na yava ni qiqi sa vaka na roka ni vatu perili. ia na kedratou i rairai, sa tautauvataá€“ ka sa vaka e tu e dua na yava ni qiqi e na veimama ni dua na yava ni qiqi. ni ratou sa lako, e ratou sa dui lako ga vakadodonu; e ratou sa sega ni veigoleyaki ni ratou sa lako, ia na yasana sa rai kina na uludratou e ratou sa muri kina; e ratou sa sega ni veigoleyaki ni ratou sa lako tu. ia na yagodratou taucoko, kei na dakudratou, kei na ligadratou, kei na tabadratou, kei na yava ni qiqi, sa sinai ena yaloka ni mata ena yasana taucoko. na qiqi oqo, e ratou sa vakayacani, ni'u rogo tu, "qiqi". sa ya va na matadratou: na kenai matai ni mata

na mata ni jerupi, na kenai karua na mata tamata, na kenai katolu na mata ni laioni, na kenai kava na mata ni ikeli. e ratou sa laveti cake na jerupi. oqo na ka bula au a raica mai na uciwai o kibari. ia ni ratou sa lako na jerupi, sa lako vata talega na yava ni qiqi ka tu vata: ka ni ra sa vakatetaba o iratou na jerupi me vuka cake tani e vuravura, sa sega talega ni vuki tani na yava ni qiqi o ya vei iratou. ni sa tu vakadua na jerupi, sa tu talega na qiqi; ni sa laveti cake oqori, sa laveti cake talega oqo: ni sa tiko vei ira na yalo ni ka bula. sa qai lako tani nai ukuuku i jiova mai na katuba ni vale, ka tu ke dela ni jerupi. e ratou sa vakatetaba o iratou na jerupi, a sa vuka cake tani e vuravura e mataqu: ni ratou sa lako yani, sa lako vata kei iratou na yava ni qiqi, ka ratou sa la'ki tu ki na matamata-ni-koro ni vale i jiova vaka ki na tokalau; ia nai serau ni kalou i isireli sa donui iratou. oqo na ka bula au a raica e ruku ni kalou ni isireli mai na uciwai o kibari; au sa kila ni sai iratou oqo na jerupi. sa ya va na matadratou, ka ya va na tabadratou; sa dua na ka e vaka na liga ni tamata sa tiko e ruku ni tabadratou. ia nai tovo ni matadratou, sai koya ga au a raica mai na uciwai o kibari, na kedratou i rairai talega kei iratou dina: e ratou sa dui lako vakadodonu ga ki liu.

11

sa qai laveti au cake na yalo, ka kauti au ki na matamata-ni-koro ni vale i jiova ki na tokalau, o koya sa donuya na tokalau; ka raica, sa tu mai na matamata-ni-koro e lewe ruasagavulu ka lima na tamata; ia au a raica e dua vei ira o jesanaia na luve i asuri, kei pilataia na luve i pinaia, e rau turaga vei ira na tamata. sa tukuna vei au o koya, "luve ni tamata, oi rau na tamata oqo e rau bosea na caka ca, ka vakavuvulitaka nai vakavuvuli ca e na koro oqo, "e rau sa tukuna, 'sa sega ni voleka mai na gauna me da tara vale kina; na koro oqo na kuro, ia oi keda na lewena.' "o koya oqo mo parofisaitaki ira, parofisaitaka ga, na luve ni tamata!" sa tarai au na yalo i jiova, ka tukuna vei au, "vosa! 'sa tukuna vakaoqo o jiova, 'dou sa tukuna na vuvala i isireli: ni'u sa kila na ka sa tubu e na lomamudou. "dou sa vakalevutaka na nomudou mate e na koro oqo, ka vakasinaita na kena sala e na yago ni mate." o koya oqo sa tukuna kina na kalou o jiova; "na nomudou mate dou sa biuta e loma ni koro, sai ira na lewena, ia na koro oqo na kena kuro: ia ka'u na kauti kemudou tani mai kina. "dou a rerevaka nai seleiwai, ia nai seleiwai au na kauta mai vei kemudou," sa tukuna na kalou o jiova. "ia ka'u na kauti kemudou tani maikina, ka soli kemudou ki na ligadra na vulagi, ka vakatauca na lewa vei kemudou. "dou na bale e nai seleiwai; ia au na lewai kemudou e nai yalayala nei isireli; ia dou na kila ni sai au o jiova. "na koro oqo, ena sega ni kemudou kuro; ia oi kemudou, dou na sega ni lewena; ia au na lewai kemudou e nai yalayala ga nei isireli. "ia dou na kila ni sai au o jiova: ni dou sa sega ni muria na noqu vunau, ka dou sa sega ni muria na noqu lewa, ia dou sa muria na nodra i tovo na veimatani tu sa tiko voliti kemudou."" ia ni'u sa parofisai tiko, sa mate o pilataia na luve i penaia. au sa qai cuva vakatoboicu, ka tagi vakado-moilevu, ka tukuna, "isa lei, noqu kalou i jiova! o ni

na qai vakaotia sara na kedra vo na isireli?" na kalou ena vakatikori isireli tale na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, o ira na tacimu, io na wekamu, na kai nomu dina, kei ira kece sara na mataqali i isireli, sai ira oqo sa tukuna kina ki na lewe i jerusalemi, 'dou lako tani vakayawa vei jiova: ia sa soli ga vei keimami na vanua oqo me keimami taukena.' "o koya oqo mo tukuna kina, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova; "ke'u sa biuti ira tani vakayawa ki na veimatani tu, ka dui vakasevi ira ki na veivanua, ke'u na yaco ga me nodra vale tabu lailai e na veivanua era na yaco kina." o koya oqo mo tukuna kina, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova; "io au na vakasoqoni kemudou mai vei ira na veimataqali, ka vakasoqoni kemudou mai na veivanua dou sa dui vakasavi kina, ia au na solia vei kemudou na vanua o isireli." "era na yaco yani kikea, ka kauta tani maikina na kena ka velavela kecega, kei na kena ka vakasisila kecega. "ia, au na solia vei ira me ra loma vata, au na tugana talega ki na lomamudou na yalo vou; ia au na kauta tani na yalo vatu mai na lomadra, ka solia vei ira na yalo vakalewe, me ra muria kina na noqu vunau, ka vakabauta na noqu lewa, ka cakava: ka ra na qai noqu matatu, au na qai nodra kalou. "ia o ira sa lomadra ga me ra muria na nodra i valavela velavela kei na nodra ka vakasisila ka'u na sauma ga ki na uludra," sa tukuna na kalou o jiova. ia na jerupi e ratou sa qai vakatetaba, kei na yava ni qiqi sa tu vata kei iratou; ia nai serau ni kalou i isireli sa donui iratou mai cake: sa lako tani nai serau i jiova mai na loma ni koro, ka la'ki tiko ki na veilunivanua ki na tokalau ni koro. ia na yalo, sa qai laveti au cake, ka kauti au ki kalitia, vei ira na bobula, e na raivotu ni yalo ni kalou. ka sa lako cake tani vei au na raivotu au a raica. au a qai tukuna vei ira na bobula na vosa kece i jiova sa vakaraitaka vei au o koya.

12

na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka: "luve ni tamata, o sa tiko e na kedra maliwa na vuvala dauvukitani, era vakamatana me ra raica, ka ra sega ni raica, era sa vakadaligana me ra rogoca, ka ra sega ni rogoca; ni ra sa vuvala dauvukitani. "ia oqo, luve ni tamata, mo vakarautaka na nomui yaya ni kau vakavesu, ka la'ki vesu tu vakasiga e matadra. o na lako vakavesu ki na duatani na vanua e matadra. de ra na vakanananu beka kina, e dina ga ni ra vuvala dauvukitani. "ena siga mo na kauta kituba na nomui yaya e matadra, me vaka o sa la'ki kaivesu; kei na yakavi mo lako e matadra, me vakataki ira era sa la'ki kaivesu. "mo kelia basikataka na lalaga e matadra, ka curumaka kina kituba na nomui yaya. "e matadra mo colata yani e tabamu na nomui yaya ni sa karobo; mo ubia na matamu, mo kakua kina ni raica na qele, ni'u sa vakayacora moi vakatakilakila ki na vuvala ni isireli." au a mani cakava me vaka sa vakaroti vei au. au a kauta mai na noqui yaya e na siga, me vaka na kau vakavesu, ia e na yakavi bogi au a kelibasikataka na lalaga e ligaqu. au a kauta kece mai kituba sa karobo, au a colata yani e tabaqu e na matadra. ia e na mataka sa yaco vei au na vosa i jiova, ka vaka, "luve ni tamata, e sega beka ni tukuna vei iko, na vuvala i isireli, na vuvala dautalaidredre o ya, 'na cava

o sa cakava?" "tukuna vei ira, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "nai colacola oqo e baleti koya na turaga mai jerusalemi kei ira kece talega na vuvale i isireli ka ra tiko kei ira." "tukuna, 'oi au e dua nai vakatakilakila vei kemudou. me vaka na ka au a cakava, ena caka vakakina vei ira; era na kau tani yani vakavesu." "ia na turaga e tiko vata kei ira ena colata na nonai yaya e na karobo ka curu kituba. era na kelibasikataka na lalaga me ra curumaka kece yani kina ki kituba. ena ubia na matana, me kakua ni raica na qele o koya e matana. "au na tevuka talega vua na noqu lawa, ena coriti talega e na noqui cori. au na kauti koya ki papiloni ki na nodra vanua na kai kalitia; ena mate mai kea o koya, ia ena sega ga ni raica. "ia o ira kece era tiko vata tukuna me vukei koya, kei ira kece na nonai valu, au na dui vakasavi ira ki na mata ni cagi kecega; ia ka'u na ucuna nai seleiwau me muri ira. "era na qai kila ni sai au o jiova, ni'u sa dui vakasavi ira ki na veimatanitu, ka diuibubuti ira ki na veivanua. "ia au na vakavoca vei ira e lewe vica na tamata mai nai seleiwau, kei na dausiga, ke na mate dauveiveitauvi; me ra tukuna na nodra i valavala vakasisila kecega ki na veimatanitu era na dui yaco kina. era na qai kila ni sai au o jiova." na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo kania vata na kemu madrai kei na kidroa, ka mo gunuva na memu wai e na sautaninini kei na nuiqawaqawa. "ka tukuna vei ira na lewe ni vanua, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova e na vukudra na lewe i jerusalemi, kei na vanua o isireli: "era na kania na kedra madrai e na nuiqawaqawa, ka gunuva na medra wai e na domobula, me yaco me ra vakalala vakadua na nona vanua na tamata era a tiko kina, e na vuku ni nodra i valavala kaukauwa o ira kecega era tiko kina. "ena qai lala na veikoro e a sega, ka na rusa na vanua; ka dou na kila ni sai au o jiova." sa yaco tale vei au na vosa i jiova, ka vaka, "luve ni tamata, na cava na vosa vakabalebale o ya sa tu vei kemudou e na vuku i isireli, ka tukuna, 'sa vakadedetaki na gauna, kei na raivotu kecega sa sega ni yaco?" "o koya mo tukuna oqo vei ira, 'sa vosa vakaoqo na kalou o jiova: "au na muduka na vosa vakabalebale o ya, era na sega ni cavuta tale me vosa vakabalebale e isireli." ia mo tukuna ga vei ira, "sa voleka mai na kena gauna, kei na vakayacori na raivotu kecega. "ni na sega tale na raivotu lasu se na vosa mana vecavilaki vei ira mataqali i isireli. "ni sai au o jiova, au sa vosa, kei na vosa au sa vosataka ena yaco; ena sega ni vakaberabertaki tale; e na nomudou veisiga ga, oi kemudou na vuvale dau talaidredre, au na cavuta na vosa ka vakayacora, sa tukuna na kalou o jiova." na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, raica, na vuvale i isireli sa tukuna tiko, 'na raivotu sa raica tiko o koya e baleta na veisiga maimuri, ka sa parofisaitaka o koya na gauna e se bera ni yaco mai." "o koya oqo mo tukuna vei ira, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "ena sega tale ni dua na noqu vosa me vakaberabertaki, ia na vosa ga au na cavuta ena vakayacori," sa tukuna na kalou o jiova."

isireli era ia tiko na parofisai, ka mo tukuna vei ira era ia na parofisai sa vu ga mai lomadra, 'dou rogoca na vosa i jiova!" sa tukuna vakaoqo o jiova na kalou: "ena ca o ira na parofita lialia, era muria na yalodra ka segai na ka era raica! "isa i isireli, na nomu parofita era sa vaka fokisi ni vanua dravuisiga. "dou a sega ni cabe cake ki na tikina mo dou tara kina e dua na bai ni vale i isireli me na tudei rawa ni sa ia nai valu e na siga i jiova. "era sa raica na ka wale kei na vosa mana lasu, ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo o jiova! ia o jiova e a sega ni talai ira; ia era a nuitaka ni na vakadinadinati na vosa. "dou a sega beka ni raica na raivotu wale, ka dou a sega beka ni vosataka na vosa mana lasu? dou sa tukuna, 'sa tukuna o jiova,' ia au a se bera ni vosa." o koya oqo sa tukuna kina vakaoqo na kalou o jiova: "baleta ni dou sa cavuta na vosa lialia ka raivotutaka na lasu, o koya oqo au sa mecaki kemudou kina," sa tukuna na kalou o jiova. "na ligaqu ena tarai ira na parofita era sa raivotutaka na ka wale, ka vosataka na vosa mana lasu; era na sega ni tiko ena nodra i soqosoqo na noqu tamata, se me ra na volai e nai vola ni vuvale i isireli, se me ra na curu ki na nodra vanua na isireli. dou na qai kila ni sai au o jiova na kalou. "baleta, e dina, baleta ni ra sa vakacalai ira na noqu tamata, ka tukuna, 'vakacegu!' ni sega ni vakacegu a€" ia e dua sa tara na bai vatu, ka ra sa dregata vata ena drega e uli vakaca a€" mo tukuna vei ira era dregata e na drega e uli vakaca, ni na bale ga. ena tau bi mai na uci ni ualuvu, ia o iko, uca cevata mata lelevu, mo na tau mai; ka na dua na cava levu ena basuraka. "e dina, ni sa bale na bai vatu, ena sega beka ni kainaki vei kemudou, 'sa evei na drega dou a dregata kina?" o koya na vosa kina vakaoqo o jiova na kalou: "au na vakavuna e dua na cava levu me liwa yani vakaukauwa ena noqu cudru; kei na dua uca levu ni ualuvu ena noqu rarawa, kei na uca cevata mata lelevu ena noqu cudru levu me vakaotia. "au na basuraka sobu na bai vatu dou sa dregata ena drega uli vakaca, ka basuka sobu ki na qele, me na sega kina ni tabonaki na kena yavu; ena bale ga, ka dou na vakarusai e loma. dou na qai kila ni sai au o jiova. "au na vakayacora vakaoqo na noqu cudru ki na bai vatu vei ira talega era dregata e na drega uli vakaca; au na tukuna vei kemudou, 'sa yali na bai vatu, kei ira talega ka ra dregata, o ya, o ira na parofita ni isireli era parofisaitaki jerusalemi, ka ra raica na raivotu ni vakacegu e na vukuna ni sega na vakacegu," sa tukuna o jiova na kalou. "e vaka kina, na luve ni tamata, mo vaqara na matamu vei ira na goneyalewa ni kai nomu, era parofisai mai na lomadra ga; mo parofisaitaka na ca vei ira, "ka kainaka, 'sa tukuna vakaoqo o jiova na kalou, "ena ca o ira na yalewa era daucula nai vakatakilakila ni dau-vakadraunikau e na liga ni nodra i sulu, ka cakava nai sala ni ulu vei ira na tamata kecega e na kedra dui balavu me ra vakasasa yalo kina! dou na vakasasataka li na yalodra na noqu tamata, ka dou na maroro kemudou mo dou bula?" "dou na vakacacani au beka ena kedra maliwa na noqu tamata e na vuku ni dua nai qaluku parile kei na so na tiki ni madrai, ka vakamatei ira na tamata e sega ni dodonu me ra mate, ka vakabulai na tamata e sega ni dodonu me ra bula, e na nomudou lasutaki ira na noqu tamata ka ra vakarorogo ki na lasu?" 'o koya oqo sa tukuna

kina o jiova na kalou: "raica, au sa cata na nomudoui vakatakilakila ni vakadraunikau dou sa vakasasa yalo kina maikē me vaka na manumanu vuka. au na dresuka tani mai na ligamudou, ka sereki ira na yalo me ra lako, na yalodra dou sa vakasasataka me vaka na manumanu vuka. "au na dresulaka talega na nomudoui sala, ia oi au, ka'u a sega ni vakararawataka; ka dou sa vakaukauwataka na ligana na tamata ca, me kakua ni lesu mai o koya mai na nonai valavala ca, ni dou sa yalataka vua na bula. "ia dou na sega kina ni raica tale na ka wale; ka dou na sega talega ni cakava na ka mana lasu: ni'u na kaliraki ira na noqu tamata mai na ligamudou: ia dou na kila ni sai au o jiova.""

14

ia oqo era sa lako mai vei au eso vei ira na qase ni isireli ka mai dabe e mataqu. na vosa i jiova sa lako mai vei, ka vaka, "luve ni tamata, o ira na tamata oqo era dui vakaduria na nodra matakau e lomadra, ka ra dui biuta e matadra na ka e vakavuna na nodra tarabe ki na caka cala. me'u na vakatara beka me ra tarogi au e na ka oqo? "o koya oqo mo vosa vei ira, ka tukuna vei ira, 'sa tukuna vakaoqo o jiova na kalou; "na tamata yadua ni vuvale i isireli sa vakaduria na nona matakau e na lomana, ka biuta e matana na ka e vu ni nona tarabe ki na caka cala, ka qai lako vua na parofita, oi au o jiova au na sauma vua sa lako mai, me vaka na levu ni nona matakau, "ka me'u na vesuka na vuvale i isireli e na yalodra, ni ra sa vuki vei au o ira kecega e na vuku ni nodra matakau." "o koya oqo mo tukuna vei ira na vuvale i isireli, 'sa tukuna vakaoqo o jiova na kalou; "dou veivutuni, vuki tani mai na nomudou matakau, ka mo dou vagolea tani na matamudou mai na nomudou ka vakasisila kecega. "ni dua e na vuvale i isireli, se dua na vulagi sa tiko voli e isireli, o koya sa tawasei koya tani vei au ka vakaduria na nona matakau e yalona ka biuta e matana na ka e vunni nona tarabe ki na caka cala, ka qai lako vua na parofita me tarogi au vua, oi au o jiova au na sauma vua vakai au ga. "au na vaqara na mataqu vua na tamata o ya ka cakava mei vakatakilakila kei nai bole, au na muduki koya tani mai vei ira na noqu tamata.dou na qai kila, ni sai au o jiova. "ia ke sa veretaki na parofita me tukuna e dua na ka, sai au o jiova au a vakacala na parofita o ya, au na dodoka yani vua na ligaqu ka vakarusai koya tani mai e na kedra maliwa na noqu tamata na isireli. "era na dui colata nai sau ni nodra caka cala; na kenai togoti na parofita e na tautauvata kei na kenai togoti o koya sa taroga vua, "me kakua kina ni lako sese tale vei au na vuvale i isireli, se vakadukadukalitaki tale e na nodra talaidredre kecega, ia me ra na yaco ga me noqu tamata me'u na nodra kalou," sa tukuna o jiova na kalou." na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka: "luve ni tamata, ni sai valavala ca vei au e dua na vanua ni sa gumatua e na talaidredre, au na dodoka yani kina na ligaqu; au na muduka nai vurevure ni madrai, vakatala kina na dausiga, ka muduka tani maikina na tamata kei na

manumanu. "ke ratou tiko mada ga kina na tamata e tolu oqo, o noa, taniela, kei jope, e ratou na dui vakabulai iratou ga vakai ratou e na nodratou yalododonu," sa tukuna o jiova na kalou. "kevaka au vakatala na manumanu kila me ra curuma na vanua, ka me ra vakalala, ka vakaotia vakadua me sega tale na tamata e curuma rawa e na vuku ni manumanu kila, "ke ratou tiko mada ga kina na tamata tolutolu oqo, me vaka au sa bula," sa tukuna na kalou o jiova, "e ratou na sega ni vakabula na luvedratou tagane se na luvedratou yalewa; e ratou na vakabulai ga oiratou, ia ena lala ga na vanua. "se me'u tala yani e dua nai seleiwau ki na vanua, ka tukuna, 'nai seleiwau, mo lako curuma na loma ni vanua,' me'u muduka tani maikina na tamata kei na manumanu, "ke ratou tiko mada ga kina na tamata tolutolu oqo, me vaka au sa bula," e tukuna na kalou o jiova, "e ratou na sega ni vakabula na luvedratou tagane se na luvedratou yalewa, ie, e ratou na vakabulai ga, o iratou. "se kevaka au na vakatala yani ki na vanua o ya na mate dauveiveitauvi ka sovaraka kina na noqu cudru e na dra, ka muduka tani mai kina na tamata kei na manumanu, "ke ratou tiko mada ga kina o noa, taniela, kei jope, me vaka au sa bula," sa tukuna na kalou o jiova, "e ratou na sega ni vakabula na luvedratou tagane se na luvedratou yalewa; e ratou na vakabulai iratou ga e na nodratou yalododonu." ni sa tukuna vakaoqo na turaga o jiova: "e na vaka beka evei na kena levu cake ni'u sa na vakatala na noqu veivakararawataki e va ki jerusalemi o nai seleiwau kei na dausiga kei na manumanu kila kei na mate dauveiveitauvi o me'u muduka tani mai kina na tamata kei na manumanu? "ia raica, ena vo e kea e dua na kenai wase era na kau tani mai, na gonetaganē kei na goneyalewa; e dina era na lako mai kivei kemudou, ia dou na raica na nodra i valavala kei na nodra cakacaka. dou na qai vakacegui e na vuku ni ca au sa vakayacora ki jerusalemi, na ka kece au sa vakayacora kina. "ka ra na vakacegui kemudou, ni dou sa raica na nodra i valavala kei na nodra cakacaka; ka dou na kila ni'u sega ni cakava e dua na ka e sega ni dua na vuna," sa tukuna na kalou o jiova.

15

na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, e vakacava na kena yaga cake na vu ni vaini ki na kau eso, na taba ni vaini e na kedra maliwa na vei vunikaqo mai veikau? "e kau beka e dua na tikina me ta kina eso nai yaya? sse na kau beka e dua na tikina mei vako me rube kina e dua nai yaya? "e sega, e viritaki ga ki na buka waqa me kenai vakawaqa; sa kania na muana ruarua na bukawaqa, ka sa kama yavu na tolonā. e na yaga li e na dua na cakacaka? "e dina, ni se taucoko tu, e a sega ni dua nai yaya e buli rawa maikina. ena vakacava na lailai ni kena sega ni yaga ki na dua na cakacaka ni sa kania na bukawaqa, ka sa kama yavu? "o koya oqo sa tukuna kina na kalou o jiova: 'me vaka na vu ni vaini e na kedra maliwa na vu ni kau ni veikau, au a solia ki na bukawaqa me kena buka, au na soli ira vakakina na kai jerusalemi; 'ia au na vakaukauwataka na mataqu vei ira. era na lako tani mai na dua na bukawaqa, ia ena kani ira e dua tani tale na bukawaqa tani. dou na qai kila ni sai au

o jiova, ni'u sa vakaukauwataka na mataqu vei ira. 8 'au na vakalolomataka sara vakaoqo na vanua, baleta ni ra gumatua vakalevu ena talaidredre,'sa tukuna na kalou o jiova."

16

na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo vakavuna e jerusalemi me kila na nonai valavala vakasisila, 'ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova ki jerusalemi: 'na nomui tubutubu kei na nomu sucu sa vu mai na vanua o kenani; o tamamu na amoriati, ia o tinamu na itaiti. 'ia e na vuku ni nomu sucu, e na siga o a sucu kina e a sega ni koti na nomu vicovico, o a sega talega ni vui e na wai mo savasava, o a sega talega ni eka e na masima, e a sega talega ni viviraki vei iko nai sulu ni gone. "e sega ni dua na mata me lomani iko, me cakava kina vei iko e dua na ka vakaoqo, me yalovinaka vei iko, ia o a biu tani ga ki nai bili ni koro e na siga o a sucu kina ni o a vakasisilataki. 'ia ni'u a lako voli yani vei iko ka raici iko ni o a moqe tu e na nomu dra, au a tukuna vei iko ni o sa davo e na nomu dra, 'mo bula!' io, au a tukuna vei iko ena nomu dra, 'mo bula!' au a vakalewevuqataki iko mo vaka na buroro ni vanua, ia o a tubu cake, matua, ka yaco mo rairai vinaka vakalevu. na sucumu sa levu vinaka mai, ka sa tubu na drau ni ulumu, ia o a luvawale ga ka sega ni vakaisulu. 'ni'u a tavali tale e yasamu ka raici iko, e dina na nomu gauna e a gauna ni loloma; au a mani tevuka yani vei iko na tabaqu ka ubia na nomu luvawale. io, au a cavuta na noqu bubului vei iko ka ia na veiyalayalati kei iko, o sa yaco me noqu," sa tukuna na kalou o jiova. "au a qai vakasilimi iko e na wai; io, au a savata laivi vakavinaka vei iko na nomu dra, ia au a lumuti iko e na waiwai. "au a vakaisulutaki iko e nai sulu tali ka solia vei iko nai vava kulini babale; au a vakasulumi e na lineni matailalai ka ubi iko e nai ubi silika. "au a ukutaki iko e nai ukuuku talei, ka daramaka na qato ki na ligamu, ka vakaitaubetaki iko e na sinucodo. "au a daramaka vei iko na sau ni ucu, kei na sau ki daligamu, kei nai sala totoka e ulumu. "ia oqo o a ukutaki e na koula kei na siliva, kei na nomui sulu na lineni matailalai, na silika kei nai sulu tali. o a kania na madrai sa caka e na valawa qaqi vakamatailalai, na oni, kei na waiwai. o a matavinaka vakaidina, ka o sa yaco talega mo turaga. "na kemui rogorogo sa yaco yani vei ira na veimataniitu e na vuku ni nomu matavinaka, baleta ni sa taucoko sara e na vuku ni noqui ukuuku au a solia vei iko," sa tukuna na kalou o jiova. na dautagane nei jerusalemi "ia o a vakararavi ga e na nomu matavinaka, ka ia na dautagane e na vuku ni kemui rogorogo, ka ia vakalevu na nomu dautagane kei ira kecega era a lako voli yani o ira era a via taura. "o a kauta eso na nomui sulu ka ukutaka me duiroka na veivanua cecere me nomu, ka sa ia kina na dautagane. na veikaoqori e a sega ni dodonu me yaco, se me na yaco tale. "o a kauta talega na nomui ukuuku talei mai na noqu koula kei na noqu siliva, au a solia vei iko, ka cakava kina vei iko nai vakatakarakara ni tagane, ka ia kei ira na dautagane. "o a kauta na nomui sulu tali ka vakaisulutaki ira, o a biuta talega e matadra na noqu waiwai kei na noqu ka boi vinaka. "kei na noqu

kakana talega au a solia vei iko a€" na madrai qaqi vakamatailalai, na waiwai, kei na o ni au a vakani iko kina a€" o a biuta e matadra me ka boi vinaka; ka sa yaco vaka kina," sa tukuna na kalou o jiova. "ia o a kauta talega na luvemu tagane kei na luvemu yalewa, o ira o a vakasucuma vei au, ka vakacabora vei ira me ra kania. e ka lailai beka na nomu cakacaka vakadautagane, "mo vakamatei ira kina na luvemu ka vakacabora vei ira ni ra lako curuma na loma ni bukawaqa? "ia e na nomui valavala vakasisila kecega kei na nomu dautagane o a sega ni nanuma na gauna o a gone kina, ni o a luvawale ka sega ni vakaisulu, ka moqe tu e na nomu dra. "sa qai yaco, ni sa oti na nomu caka cala kecega a€" 'ena ca, ena ca o iko!' sa tukuna na kalou o jiova a€" 'ni o a tara na nomu bure cecere, ka cakava na nomu veivanua cecere e na saqata ni koro kecega. "o a tara na nomu veivanua cecere e na mua ni sala kecega, ka vakacacana na nomu matavinaka me cati. o a soli iko vakarawarawa vei ira yadua sa lako voli yani, ka vakalevutaka na nomu dautagane. "o a ia talega na dautagane kei ira na kai iijipita, na wekamu yago lelevu, ka vakalevutaka na nomu dautagane mo vakacudrui au. "raica, oqo, au sa dodoka yani na ligaqu vei iko, ka vakaotia na nomui votavota, ka soli iko ki na nodra veitalia o ira era cati iko, na goneyalewa ni filisitia, era sa maduataka sara na nomui valavala ca. "o a ia talega na dautagane kei ira na kai asiria, ni o a sega ni mamau rawa; e dina o a ia na dautagane kei ira ia o a sega ga ni mamau kina. "ia oqo o sa vakalevutaka na nomu dautagane me yacova sara na nodra vanua na dau veivoli, o kalitia; ka sega talega ni o mamau kina. "e vakaevei na leqa ni yalomu!, sa tukuna na kalou o jiova, "ni laurai ni o a cakava na ka kece oqo, nai valavala ni yalewa dautagane. na veidauci nei jerusalemi "o a tara na nomu bure cecere e na mua ni sala kecega, ka tara na nomu veivanua cecere e na saqata ni koro kecega. ia o a sega ni vakataki ira na yalewa dautagane, baleta ni o a beca ga nai sau. "o iko na yalewa dau veibutakoci, mocera na kai tani mei sosomi ni watimu. "era dausolia na tagane nai sau vei ira kecega na dautagane, ia o iko o solia na i sau vei ira kecega na nomui tau, ka voli ira me ra lako mai vei iko mai na veiyasana kecega me ra ia na veibutakoci kei iko. "o iko na veibasai ni yalewa kecega e na nomu dautagane, baleta ni sega ni dua e vakasaurarataki iko mo dautagane. e na ka o ya o solia kina na kenai sau ka sega ni soli vei iko na kemui sau, o koya oqo o duatani kina." era na vakacacani jerusalemi na nona daulomani 'o koya oqo, o iko na dautagane, mo rogoca na vosa i jiova! "sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "baleta ni sa sovaraki yani na nomu velavela, ka vakaraitaka na nomu luvawale e na nomu dautagane kei ira na nomui tau, kei na nomu matakau vakasisila kecega, e na vuku talega ni nodra dra na luvemu o a solia vei ira, "raica, o koya oqo, au na vakasoqoni ira kece kina na nomui tau o a taleitaka, o ira kece o a lomana, kei ira kecega o a cata; au na vakasoqoni ira kecega mai na veiyasana vei iko ia o na vakavotuya vei ira na nomu luvawale, me ra raica na nomu luvawale. "au na lewai iko me vakataki ira na yalewa era voroka na veiyalayalati se ra vakadave dra; au na sova vei iko na dra e na noqu cudra kei na vuvu. "au na soli iko talega ki na ligadra, ka ra na

talaraka sobu na nomu bure cecere, ka basuka sobu na nomu veivanua cecere. era na luvata tani talega vei iko na nomui sulu, kauta tani na nomui yaya ni uku, ka biuti iko mo luvawale tu ka sega ni vakaisulu. "era na kauta cake mai e dua nai soqosoqo levu me valuti iko, ka ra na vakaviriki iko e na vatu, ka suaki iko e na nodra i seleiwau. "era na vakama na nomu veivale e na bukawaqa, ka cudruvi iko e matadra na yalewa e lewe vuqa; ia au na vakaotia sara na nomu dautagane, ia o na sega tale ni saumi ira na nomu daulomani. "ia au na vakaceguya kina na noqu cudru vei iko, kei na noqu vuvu talega e lako tani vei iko. au na galu, ka sega ni cudru tale. "baleta ni o sega ni nanuma na gauna o a gone kina, ia o a vakararawataki au ena ka kece ogo, e dina au na sauma talega na nomui valavala ki na ulumu," sa tukuna na na kalou o jiova. "ia o na sega ni cakava tale na ca ogo mei kuri ni nomui valavala vakasisila kecega. sa ca vakalevu cake vei samaria kei sotoma "raica, o ira kece era daucauvata nai bole era na tukuna vei iko nai bole ogo: 'me vakataki tinana, ena vakataki luvena yalewa!' "o iko na luve i tinamu yalewa, e cata na watina kei na luvena; o iko talega na tacidra na tacimu yalewa, e cata na watidra kei na luvadra; na tinamu e dua na itaiti, na tamamu e dua na amoraiti. "na tuakamu o samaria, o koya e tiko kei na luvena yalewa vaka ki na vualiku vei iko; kei na tacimu e gone, e tiko ena ceva vei iko, o sotoma kei ira na luvena yalewa. "ia o a sega ni muria na nodra i valavala se cakava me vaka na nodra i valavala vakasisila; ia ni vaka sa ka lailai ga o ya, o sa vakacataki iko vakalevu e na nomui valavala kecega ka vakalailai ga o ira. "me vaka au sa bula," sa tukuna na kalou o jiova, "e sega ni cakava o sotoma na tacimu, se o ira na luvena yalewa, me vaka na ka dou sa cakava, o iko kei ira na luvemu yalewa. "raica, ogo na caka cala i sotoma na tacimu: na viavialevu, na sautu e na kakana, na dau-tiko vakacegu wale; ka tu vua kei ira na luvena yalewa, sa sega ni vakaukauwataka rawa o koya na ligadra na malumalumu kei na dravudravua. "era viaviamarama talega, ka ra cakava na ka vakasisila e mataqu; o koya ogo au a kauti ira tani kina me vaka sa donu vei au. "ia o samaria e sega ni yacova na veimama ni nomu caka cala na nonai valavala ca; ia o sa vakalevutaka na nomui valavala vakasisila me levu cake vei ira, ka vakadonui ira na tacimu e na nomui valavala vakasisila kecega o sa cakava. "o iko o a vakalewa na tacimu, mo colata na nomu madua e na vuku ni nomui valavala ca o a cakava, baleta nai valavala o a cakava e vakasisila vakalevu cake e na nodra; era sa dodonu cake vei kemudou. io, mo vakaloloma, ka mo luvuci e na madua, ni o sa vakadonui ira na tacimu. "ni'u na kauti ira lesu mai na nodra era vakabobulataki, na bobula i sotoma kei ira na luvena yalewa, kei na bobula i samaria kei ira na luvena yalewa, au na qai kauti ira tale mai na nomu bobula era sa vakabobulataki e na kedra maliwa, "mo luvuci kina e na nomu madua, ka mo vakataqayataki e na ka kecega o sa cakava ni o sa vakacegui ira. "ni ra na lesu tale na tacimu, o sotoma kei ira na luvena yalewa, me ra mai tiko me vaka e liu, ka sa lesu o samaria kei na luvena yalewa, me ra mai tiko me vaka e liu, dou na qai lesu talega kei ira na luvemu yalewa mo dou mai tiko me vaka e liu. "ni o sotoma na tacimu sa sega ni ka ni vosa

walega e na siga ni nomu viavialevu, "ni se bera ni vakavotui na nomu ca. e a vaka e na gauna era vakarogocataki iko kina o ira na goneyalewa ni siria kei ira kece era tiko voliti koya, kei ira na goneyalewa ni filisitia, ka ra beci iko e na veiyasana kecega. "sa saumi vei iko na nomui valavala ca kei na nomui valavala vakasisila," sa tukuna o jiova. "ni sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "au na cakava vei iko me vaka na ka o sa cakava, ni o sa beca na bubului e na nomu voroka na veiyalayalati. na veiyalayalati e sega ni mudu "ia au na nanuma na noqu veiyalayalati kei iko e na gauna o gone kina, au na vakataudeitaka vei iko na veiyalayalati sega ni mudu. "o na qai nanuma na nomui valavala ka madua sara kina, ni o na ciquomi ira na tacimu kei ira na tuakamu yalewa; ia au na soli ira vei iko me ra luvemu yalewa, ia e sega e na vuku ni noqu veiyalayalati kei iko. "ia au na vakataudeitaka na noqu veiyalayalati kei iko. o na qai kila ni sai au o jiova, "mo nanuma kina, ka madua, ka sega ni rawa tale ni dalaga e na vuku ni nomu madua, ni'u sa vakav-inakataka kecega na ka ca o sa cakava oti, sa tukuna na kalou o jiova."

17

na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, cavuta e dua na vosa vakaiabalebale, ka tukuna e dua na vosa vakatautautava ki na vuvale i isireli, "ka tukuna, 'sa vosa vakaoqo na kalou o jiova: 'e dua na ikeli levu, ka vakatabana lelevu, ka vakatabana balavu, e levu na lawena ka duiroka, sa lako mai ki lep-anoni, ka kauta tani na vuso ni dua na taba ni sitari. sa cova o koya na ulu ni tabana lalai, ka kauta ki na dua na vanua dauveivoli; ka sa tea o koya e na dua na koro ni tamata dauveivoli. sa kauta talega eso na sore ni kau ni vanua ka tea e na dua na were bulabula; sa kauta o koya ki na bati ni wai levu, ka tea me vaka na vu ni kuta. ka sa tubu ka yaco me vaine leka e dautete yani; sa golevi koya na kena tubucoke, ia na wakana sa tu e rukuna. ka sa yaco me vaine, ka vakatabana mai, ka tubu na tabana lalai. "ia sa dua tani tale na ikeli levu e vakatabana lelevu ka levu na vutina; ka raica, na vaine ogo sa vaqara yani na wakana vua, ia na tabana sa tete yani vua, mai na qakilo ni teitei, me vaka-suasutaka o koya. sa tei e na qele vinaka e na bati ni wai levu, me tubu na tabana, vuataka na vuana, me yaco me vaine vinaka." "tukuna, 'sa vosa vakaoqo na kalou o jiova: "enu tubu vinaka beka? ena sega beka ni cavuta na wakana o koya, cebeta laivi beka na vuana, ka laiva tu me malai? ena malai ga na drauna kece e qai tubu, ena sega ni gadrevi na kaukauwa levu se na kedra lewe levu na tamata me cavuvuvutaki kina. raica, sa tei, ena tubu vinaka beka? ena sega beka ni malai ni sa liwavi koya na cagi ni tokalau? ena malai ga e na tova ka tubu kina." "ia, na vosa ni kalou sa lako mai vei au, ka vaka, "mo tukuna mada ki na vu-vale dauvukitan: 'dou sa sega beka ni kila nai balebale ni ka ogo?' mo tukuna vei ira, 'raica, sa lako mai ki jerusalemi o tui papiloni, ka sa tauri koya na kena tui kei ira na kena turaga, ka kauti ira vata tukuna ki papiloni. 'ka kauta o koya e dua vei ira na kawu ni tui, ka ia na veiyalayalati tukuna, ka vakabubuluitaki koya. e kauti ira talega na qaqa ni vanua, 'me tabaki sobu me

matanitu malumalumu, me kakua ni vueti koya cake tale, ia me vaka na nona maroroya na veiyalayalati me na tudei kina. 'ia sa vuki tani vua o koya ni sa talai ira na nona mata ki ijipita, me ra na solia vua na ose kei na lewe levu talega na tamata. ena rawata beka o koya? ena doru bula beka o koya sa cakava na ka vakaoqo? se me voroka beka o koya na veiyalayalati ka vakabulai ga? 'me vaka au sa bula,' sa tukuna na kalou o jiova, 'e dina e na vanua e tiko kina na tui ka buli koya me tui, o koya ka beca o koya na nona bubului, ka voroka na nona veiyalayalati á€€" ena mate o koya e na loma i papiloni. 'ena sega talega ni rawata o fero kei na nonai valu kaukauwa kei na nonai vavakosolevu e dua na ka e nai valu, ni ra viri suva, ka tara na bai ni valu me muduka laivi kina na tamata e lewe vuqa. 'baleta ni beca o koya na bubului e na nona voroka na veiyalayalati, io ni a solia na ligana ka cakava tikoga na ka kece oqo, ena sega ni bula o koya.'" o koya oqo sa tukuna kina na kalou o jiova: "me vaka au sa bula, ni sa beca o koya na noqu bubului o ya, ka sa voroka na noqu veiyalayalati o ya, au na sauma dina ga e uluna. "ia ka'u na tevuka vua na noqu lawa, ena coriti talega e na noqui cori, ia ka'u na kauti koya ki papiloni, ka ia na veilewai tukuna maikea e na vuku ni nona lasu sa lasu kina vei au. "o ira kecega era doru vata tukuna kei ira kecega na nonai valu era na mate e nai seleiwau, kei ira sa vo era na dui vakasavi ki na mata ni cagi kecega; ka dou na qai kila ni sai au o jiova, sa vosa." sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "au na kauta na vuso ni sitari cecere ka tea. au na cova mai na ulu ni tabana lalai e dua sa malumalumu, ia au na tea e na dua na ulunivanua cecere ka rewai cake. "ena ulunivanua cecere nei isireli au tea kina; ka na tubu cake na tabana, ka vuataka na vuana, me sa vu ni sitari vinaka sara. ena tiko talega e rukuna na yavusa manumanu vuka kecega; ka ra na tiko ga e na rurugu ni tabana. "ka ra na kila kecega na kau ni vanua ni sai au o jiova, au a vakalolovirataka na vu ni kau cecere ka vakaceretaka na vu ni kau lekaleka, vakamala itaka na kau bulabula ka vakabulabulataka na kau malai; oi au, o jiova, au sa vosa ka cakava talega."

18

na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "na cava dou tukuna tiko ni dou vakayagataka na vosa vakaibalebale oqo, e na vuku i isireli ka vaka: 'o ira na qase era a kania na vua-ni-vaini wiwi, ka sa kaukauwa kina na batidra na luvadra?' "me vaka au sa bula, sa tukuna na kalou o jiova, dou na sega tale ni vakayagataka na vosa vakaibalebale oqo e isireli. "raica, sa noqu na yalo kecega; na yalo ni qase kei na yalo ni luvana sa noqu ga; na yalo ga sai valavala ca ena mate. ia kevaka sa yalododonu e dua na tamata, ka sa cakava na ka sa dodonu ka vinaka; ke sega ni kana e na veulunivanua, se ta cake ki na nodra matakau na vuvala i isireli, se vakacacana na wati ni kai nona, se torova e dua na yalewa sa tauva na nona mate vakavula; ke sega ni vakasaurarataka e dua, ia sa vakasuka na kenai vakadinadina vua sa kerea e dua na ka; sa sega ni butakoca vakaukauwa o koya e dua, ia sa soli kakana vua sa viakana, ka sa vakaisulutaki koya sa luvawale; ke sega ni soli ka me saumi vakatawadodonu kina,

se taura na kenai kere, ia sa tarova na ligana mai na caka cala, ka sa lewa vakadodonu vei ira na tamata; ke muria tiko ga na noqu vunau o koya, ka yalododina ena maroroya na noqu lewa o e yalododonu o koya; ena bula vakaidina o koya!" sa tukuna na kalou o jiova. "kevaka ena sucu e dua na luvana tagane e daubutako, se daulaba, o koya e cakava e dua na ka vakaoqo ka sega ni cakava o koya e dua nai tavi o ya, ia sa kana e na veulunivanua, ka vakacacana na wati ni kai nona; ke vakasaurarataka na dravudravua kei na luvunyi, ke daubutako e nai valavala kaukauwa, ke sega ni vakasuka na kenai vakadinadina, sa ta cake ki na matakau se cakava na ka vakasisila; ke solia nai yau me saumi vakatawadodonu, ke taura ga na kenai kere o ena mate vakaidina o koya; na nona dra e na tu ga vua. "ka raica, kevaka ena sucu e dua na luvana tagane, ka sa raica kecega nai valavala ca sa cakava o tamana, ka sa veinanuyaka, ka sega ni cakava na ka e vakakina; ke sega ni kana e na veulunivanua, se ta cake ki na nodra matakau na vuvala i isireli, se vakacacana na wati ni kai nona; se vakasaurarataka e dua, se bureitaka nai vakadinadina, se ia na butako e nai vakarau kaukauwa, ia sa soli kakana vua sa viakana, ka vakaisulutaki koya sa luvawale; sa tarova na ligana mai vua sa dravudravua, sa sega ni taura nai voli ni ka e kerei kei nai yau e tubu kina; sa cakava ga na noqu lewa, ka sa muria na noqu vunau o ena sega ni mate o koya oqo e na vuku ni caka cala i tamana, ena bula vakaidina o koya! "ia na tamana, ni sa dauia na veivakasaurarataki, daubutakoci ira na wekana e nai vakarau kaukauwa, e a cakava na ka sa sega ni vinaka e na kedra maliwa na kai nona, raica, ena mate ga o koya e na nona caka cala. "ia dou sa tukuna, 'na cava e sega ni cudruvi kina na gone e na vuku ni caka cala ni tamana?' ke cakava na luvana na ka sa dodonu ka vinaka, ka vakabauta kecega na noqu vunau ka cakava, ena bula vakaidina ga o koya. "na yalo sai valavala ca, ena mate ga, ena sega ni cudruvi na gone e na caka cala i tamana, a tamana talega ena sega ni cudruvi e na caka cala ni luvana. na nona caka dodonu na yalododonu ena tu ga vua, kei na nona ca na tamata ca ena tu ga vua. "ia kevaka ena saumaki mai na tamata ca mai na nonai valavala ca kecega sa kitaka, ka vakabauta kecega na noqu vunau, ka cakava na ka e dodonu ka vinaka, ena bula vakaidina o koya, ena sega ni mate. "na nona talaidredre kecega ena sega ni cavuti vua: ena bula ga o koya e na nonai valavala dodonu. "au vinakata beka vakalailai na nona mate na tamata ca, sa tukuna na kalou o jiova, "ka sega ni dodonu li me saumaki o koya mai na nona sala ca, ka me bula? "ia ni sa suka tani na tamata yalododonu, mai na nona caka dodonu, ka kitaka na ka ca, ka cakava me vaka nai valavala vakasisila kecega sa cakava na tamata ca, ena bula li o koya? a nonai valavala dodonu kece sa cakava oti ena sega ni nanumi tale; na nona talaidredre sa talaidredre kina, kei na nonai valavala ca sai valavala ca kina, ena mate ga kina o koya. "ia dou sa tukuna, 'sa sega ni dodonu na lewa ni turaga.' dou rogoca mada, na vuvala i isireli, e sega li ni noqu lewa e dodonu, ia na nomodu lewa ga e sega ni dodonu? "ni sa vuki na tamata yalododonu mai na nona caka dodonu, ka la'ki cakava na ka ca, ka mate kina, ena mate e na vuku

ni nona ca sa cakava. "oqo talega, ni sa saumaki mai na tamata ca mai na nona ca sa kitaka, ka cakava na ka sa dodonu ka vinaka, ena vakabula na yalona o koya. "ni sa vakananuma, ka saumaki mai na nonai valavala ca kecega, ena bula vakaidina o koya, ena sega ni mate. "ia sa tukuna na vuvale i isireli, 'sa sega ni dodonu na lewa ni turaga.' isa na vuvale i isireli, e sega li ni dodonu na noqui valavala, ia na nomudou i valavala ga sa sega ni dodonu? "o koya oqo au na lewai kemudou yadua kina, na vuvale i isireli, me vaka na nomudou i valavala yadua, sa tukuna na kalou o jiova. dou veivutuni, ka saumaki mada mai na nomudou i valavala ca kecega, me kakua kina ni vu ni nomudou rusa na caka ca. "dou biuta tani vei kemudou na nomudou i valavala ca kecega dou sa daucala kina, ka taura me nomudou na yalo e vou kei na uto e vou. e na cava dou sa via mate kina oi kemudou na vuvale i isireli? "ni'u sa sega ni marautaka na nona mate e dua na tamata sa mate," sa tukuna na kalou o jiova: "o koya oqo mo dou saumaki mada mai, mo dou bula!"

19

"ia oqo mo cakava e dua na tagi e na vukudra na turaga ni isireli, "ka tukuna: 'na cava o tinamu? e dua na laione yalewa; sa davo sobu o koya e na kedra maliwa na laione; e na kedra maliwa na luve ni laione sa vakani ira na luvena. sa susuga vinaka e dua na luvena, ka sa tubu cake me dua na laione gone; sa vulica o koya me toboka na kena, ka sa daukana tamata. era sa rogoca talega na veivanua na kenai rogorogo; sa vesuki e na nodra dai, ka ra kauti koya ni sa vesu tu ena sinucodo ki na vanua o ijipita. 'ia ni sa raica na laione yalewa ni sa wawa tiko o koya, ka sa yali na ka e nuitaka. sa qai kauta e dua tale na luvena ka maroro i koya me laioni gone ka kaukauwa. sa veilakoyaki tu e na kedra maliwa na laione, ka sa tubu cake me laioni kakauwa; sa vulica o koya me toboka na kena; sa daukana tamata o koya. ka sa kunea o koya na nodra vale sa lala tu," sa lala na nodra veikoro; sa rusa na vanua kei na ka kece sa tu kina e na vuku ni rorogo ni nona tagi. era sa qai mai vala kei koya na veimatani tu mai na veiyasana, ka ra tevuka vua na nodra lawa; sa vesuki e na nodra dai. era sa sogolati koya ni sa vesuki e na sinucodo, ka kauti koya vei tui papiloni; era kauti koya ena lawa, me kakua ni rogo tale na domona e na veilunivanua e isireli. 'o tinamu e vaka na vaini e na nomu veiwekani vakadra, sa tei e bati ni wai, sa vuavuai vinaka ka sa levu na drauna e na vuku ni levu ni wai. sa vakatabana kaukauwa me nodra i titoko masei era ia na lewa. ka sa cecere vakaidina o koya e loma ni taba ni kagurugugua, sa rairai vakacecere o koya ni sa vuqa na tabana. ia sa cavuivuvutaki o koya e na cudru, sa biu sobu ki na qele, ia na cagi mai na tokalau sa vakamala itaka na vuana. sa raramusumusu na tabana kaukauwa ka sa malai; ka sa yavu e na bukawaqa. ia sa qai tei o koya e na veikau, e na vanua mamaca ka dausiga. sa lako tani na bukawaqa mai na dua na tabana lailai ni tabana sa kama kina na vuana, ka sa qai sega kina na tabana kaukauwaâ€"me caka kina nai titoko ni veilutaki me ia kina na lewa." sa vakaqo na tagi, ia ena yaco me ka e tagiacaki.

sa yaco e nai kavitu ni yabaki, e nai kalima ni vula, e nai katini ni siga ni vula, era sa lako mai eso na qase ni isireli me tarogi jiova, era sa mai tiko e mataqu. na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo vosa vei ira na qase ni isireli, ka tukuna vei ira, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova; 'dou sa lako mai me tarogi au, ne? me vaka au sa bula," sa tukuna na kalou o jiova, "au na sega ni tarogi mai vei kemudou." "o na sega li ni lewai ira, luve ni tamata? mo vakatakila vei ira nai valavala vakasisila ni nodra qase. "tukuna vei ira, 'sa vosa vakaqo na kalou o jiova: "e na siga au a digitaki ira kina na isireli, ka laveta cake na ligaqu e na vukudra na kawa i jekope, ka vakatakilai au vei ira e na vanua o ijipita, ni'u a laveta cake na ligaqu vei ira, ka tukuna, 'oi au o jiova na nomudou kalou.' "ena siga au a laveta cake kina na ligaqu vei ira, me'u kauti ira tani mai na vanua o ijipita ki na dua na vanua au a vakaraica me nodra, 'sa dave kina na sucu kei na o ni.' na vanua vakaiukuuku vei ira na veivanua kecega. "au a qai tukuna vei ira, 'mo dou dui biuta tani na ka vakasisila ni matamudou, ia mo dou kakua ni vakadukadukalitaki kemudou e na matakau ni ijipita. oi au o jiova na nomudou kalou.' ia era sa vuki tani vei au ka ra bese ni vakarorogo vei au. era sega ni dui biuta tani na ka vakasisila ni matadra, ka ra sega ni biuta na matakau ni ijipita. au a qai tukuna, 'au na sovaraka na noqu cudru vei ira, me'u vakayacora na noqu cudru vei ira e loma ni vanua o ijipita.' ia ka'u a cakacaka ga e na vuku ni yacagu, me kakua ni vakacacani e matadra na veimatani tu era sa tiko kina kei ira, ka'u a vakatakilai au vei ira e matadra, ni'u a kauti ira tani mai na vanua o ijipita. "o koya oqo au a cakava me ra lako tani mai na vanua o ijipita ka kauti ira ki na vanua liwa. "au a solia talega vei ira na noqu vunau, ka vakatakila vei ira na noqu lewa, 'o koya, ke cakava e dua na tamata, ena bula kina.' ia au a solia talega vei ira na noqu siga ni vakacecegu, me noqui vakatakilakila vei ira, me ra kila ni sai au o jiova ka vakatabui ira. "ia sa vuki tani vei au na vuvale ni isireli mai na vanua liwa; ka ra sega ni muria na noqu vunau; ka ra beca na noqu lewa, 'o koya, ke cakava e dua na tamata, ena bula kina; ka ra vakacacana sara na noqu siga ni vakacecegu. au a qai tukuna ni'u na sovaraka na noqu cudru vei ira e na vanua liwa, me'u vakarusai ira. "ia au a cakacaka ga e na vuku ni yacagu, me kakua ni vakacacani e matadra na veimatani tu tani, au a kauti ira tani mai e matadra. "au a mani laveta cake talega na ligaqu vei ira mai na vanua liwa, me'u kakua ni kauti ira ki na vanua au a solia, 'ka sa dave kina na sucu kei na oni,' oqo e uasivi cake ki na veivanua kecega, 'baleta ni ra beca na noqu lewa ka ra sega ni muria na noqu vunau, ka ra vakacacana na noqu siga ni vakacecegu; ia e na lomadra era sa goleva na nodra matakau. "ia sa vosoti ira na mataqu me'u kakua ni vakarusai ira. au a sega kina ni vakaoti ira mai na vanua liwa. "ia au a tukuna vei ira na luvedra e na vanua liwa lala, 'mo dou kakua ni muria na nodra vunau na nomudou qase, kakua ni vakabauta na nodra lewa, kakua talega ni vakadukadukalitaki kemudou e na nodra matakau. 'oi au o jiova na nomudou kalou: dou muria na noqu vunau, mo dou vak-

abauta na noqu lewa, ka cakava; 'dou vakatabuya na noqu siga ni vakacegegu, ka ra nai vakatakilakila vei au kei kemudou, mo dou kila ni sai au o jiova na nomudou kalou.' "e sega ni dina, ka ni ra sa vuki tani vei au o ira na luvedra; era sega ni muria na noqu vunau, ka ra sega ni yalomatua mera maroroya na noqu lewa, 'ia, ke sa cakava e dua na tamata, ena bula kina'; ia era sa vakacacana talega na noqu siga ni vakacegegu. au a qai tukuna, au na sovaraka na noqu cudru vei ira, me'u vakayacora na noqu cudru vei ira e na vanua liwa. "ia au a tarova na ligaqu ka cakacaka e na vuku ni yacaqu, me kakua ni vakacacani e matadra na veimatanitu tani, au a kauti ira tani mai e matadra. "au a laveta cake talega na ligaqu vei ira e na vanua liwa, me'u dui vakasavi ira ki na veimatanitu tani ka duibiubiuti ira ki na veivanua, "ka ni ra sega ni muria na noqu lewa, ka ra beca na noqu vunau, ka ra vakacacana na noqu siga ni vakacegegu, ka golveva na matakau ni nodra qase na matadra. "o koya oqo au a solia kina vei ira na vunau e sega ni vinaka, kei na lewa era na sega ni bula kina; "au na vakatokai ira me dukadukali, beleta na ka era vakacabora, ni ra sa vakacabora kecega na ulumatua e loma ni bukawaqa, me'u vakasavi ira, me ra kila kina ni sai au o jiova." "o koya oqo, luve ni tamata, mo vosa vei ira na vuvale i isireli, ka tukuna vei ira, 'sa vosa vakaoqo na kalou o jiova: "na ka talega oqo era sa vosavakacacataki au kina o ira na nomudou qase, ni ra sa talaidredre vakalevu vei au. "ni'u a kauti ira ki na vanua au a dulaka cake kina na ligaqu me'u solia vei ira, era sa qai raica na veiuulu-ni-koro cecere kecega, kei na kau rugurugua kecega, era vakacabora maikea na nodra i soro kei na nodra i madrali talega me ra vakacadrui au kina. era sa tauca maikea na nodra ka boi vinaka ka sova maikea na nodra i soro laugunu. "au a qai tukuna vei ira, 'na vanua cecere cava oqo dou sa lakova?' ia sa vakatokai na yacana o pama ka yacova na siga oqo." "o koya oqo mo vosa ki na vuvale i isireli, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "dou sa vakadukadukalitaki talega e na nodra i valavala na nomudou qase ka dou sa ia talega na veibutakoci ka muria na nodra ka vakasisila, ne? "ka ni dou sa cabora na nomudou i solisoli, ni dou vakacabori ira na luve-mudou e loma ni bukawaqa, dou sa vakadukadukalitaki e na nomudou matakau kecega, ka yacova sara na siga oqo. ia me'u tarogi li oi au vei kemudou, na vuvale i isireli? me vaka au sa bula," sa tukuna na kalou o jiova, "au na sega ni tarogi mai vei kemudou. "ia na ka dou vakananuma e na lomamudou ena sega sara ni yaco, ni dou sa tukuna, 'keimami na vakataki ira na lewe ni veimatanitu tani, kei na veimataqali ni veivanua me keimami qarava na kau kei na vatu." "me vaka au sa bula," sa tukuna na kalou o jiova, "e dina e na liga kaukauwa, kei na liga e dodo yani, kei na cudru sa sovaraki yani, au na lewai kemudou. "au na kauti kemudou tani mai na veimata tamata ka vaka soqoni kemudou mai na veivanua dou a dui vakasavi kina, e na liga kaukauwa, kei na liga e dodo yani, kei na cudru sa sovaraki. "ia au na kauti kemudou mai ki na vanua ni veimata-tamata, mai kea au na ia kina na veilewai kei kemudou ni da veirai mata. "me vaka na noqu a veilewai kei ira na nomudou qase e na vanua liwa mai na vanua o ijipita, au na veilewai vakakina kei kemu-

dou," sa tukuna na kalou o jiova. "au na cakava mo dou takosova nai titoko, ka kauti kemudou mai mo dou vauci e na veiyalayalati; "au na wasei ira tani na daube mai na kemudou maliwa, kei ira era talaidredre vei au; au na kauti ira tani mai na veivanua era sa dui tiko kina, ia era na sega ni curuma na vanua o isireli. dou na qai kila ni sai au o jiova. "ia vei kemudou, na vuvale i isireli," sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "dou dui la'ki qarava yadua na nona matakau á€" emuri talega á€" kevaka dou na sega ni vakarogov vei au; ka dou kakua ni vakacacana tale na yacaqu tabu e na nomudou i solisoli, kei na nomudou matakau. "mai na noqu ulunivanua tabu, e na ulunivanua cecere i isireli," sa tukuna na kalou o jiova, "mai kea na vuvale kece i isireli, o ira kece era sa tiko e na vanua, era na qaravi au; mai kea au na vinakati ira, maikea talega au na gadreva na nomudou i soro kei nai seu ni nomudou soro, vata kei na veika kecega e vakatabui. "au na ciquimi kemudou e na nomudou i madrali boi vinaka ni'u na kauti kemudou mai vei ira na veimata-tamata ka vakasoqoni kemudou mai na veivanua dou a dui vakasavi kina; au na vakarokorokotaki vei kemudou e matadra na veimatanitu tani. "dou na kila ni sai au o jiova, ni'u na kauti kemudou ki na vanua oisireli, ki na vanua au a dulaka cake kina na ligaqu me'u solia vei ira na nomudou qase. "ia mai kea dou na nanuma na nomudou i valavala kei na nomudou cakacaka kecega dou a vakadukadukalitaki kina; ka dou na beci kemudou vakataki kemudou e na vuku ni nomudou ca kecega dou sa cakava. "dou na kila ni sai au o jiova, ni'u a lewa vei kemudou e na vuku ni yacaqu, ka sega e na vuku ni nomudou i tovo ca, se ena vuku ni cakacaka ca, oi kemudou na vuvale i isireli," sa tukuna na kalou o jiova." sa baci yaco tale vei au na vosa i jiova, ka vaka, "luve ni tamata, mo rai mada vaka ki na ceva; vunau ki na ceva, ka parofisai ki na vanua veikau, na ceva, "ka tukuna ki na veikau mai na ceva, "mo rogoca na vosa i jiova! sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "raica, au na tutuvaka na buka vei iko, ia ena kama kina na nomu veikau bulabula kei na kau madu kecega e tu vei iko; ena sega ni bokoci rawa na yameyame ni bukawaqa, ia ena kama kina na matadra kecega mai na ceva me yacova na vualiku. "era na raica na ka bula kecega ni o au, o jiova, ka vakawaqaca na buka; ena sega talega ni bokoci."" au a qai tukuna, "ulei jiova na kalou! ia ena tukuna vei au, 'e sega beka ni cavuta o koya na vosa vakatautautavata?"

21

na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo rai mada vaka ki jerusalemi, vunau ki na veiyasana tabu, ka parofisai ki na vanua o isireli; "ka tukuna ki na vanua o isireli, 'sa tukuna vakaoqo o jiova: "raica, oi au na nomu meca, au na ucuna na noqui seleiwau mai na kena taga, ka muduki ira tani na yalododonu kei ira na tamata ca era tiko vei iko. "ia ni'u na muduka tani vei iko na yalododonu kei na tamata ca, ena ucu kina na noqui seleiwau mai na kena taga me taya na tamata kecega mai na ceva ka yacova na vualiku, "me ra kila na tamata kecega ni sai au o jiova, au sa ucuna na noqui seleiwau mai na kena

taga; ka na sega ni dara tale kina.” mo vutugu mada, na luve ni tamata, ena yalo e ramusu, ka mo vutugu e na rarawa e matadra. "ia ni ra sa tukuna vei iko, 'na cava o sa vutugu kina?' mo qai vaka, 'e na vuku ni dua nai rogorogo; ni sa na yaco mai, ena waicala na uto ni tamata kecega, ena wadamele na ligadra kecega, ena veilecayaki na yalodra kecega, ka na vaka na wai na durudra kecega. raica, sa lako tiko mai ka na vakayacoroi,' sa tukuna na kalou o jiova." na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo parofisai mada, ka tukuna: 'sa vosa vakaoqo o jiova!' tukuna: 'nai seleiwau, nai seleiwau sa vagatari tu, sa caliva talega! sa vagata tu me ia kina na veivakamatei vakadomobula, sa qusi oti me tatibi me vaka na liva! meda qai marautaka li? e beca na kuita nei luevugu, me vaka ki na kau kecega. e a solia o koya me quaraki, me na rawa ni tauri; nai seleiwau oqo sa vagatari, ka sa qusi me soli ki na ligai koya dauveivakamatei.' "mo tagi ka qoqolou, na luve ni tamata; ni na tauci ira na noqu tamata, ena tauci ira kecega na turaga ni isireli: ena tauci ira na noqu tamata na rerevaka nai seleiwau: o koya oqo mo sabica kina na dibimu. "ni oqo na veivakatovolei, ka na vakaeevi kevaka ena beca talega na kuita? ena sega tale na kuita, " sa tukuna na kalou o jiova. "ia o iko, na luve ni tamata, mo ia kina na parofisai, ka tavia vata na ligamu. e nai katolu ni gauna laiva nai seleiwau me vakaruatata na nona vakacaca. nai seleiwau e vakamatei ira na turaga lelevu, e curu yani ki na nodra loqi. au sa vaqara nai seleiwau rerevaki ki na nodra matamata-ni-koro kecega me waicala kina na lomadra, ka me vakalevutaki na kedra veivakarusai. io, sa caka me tatibi; sa tauri me ia kina na veivakamatei: 'era sa vakarau tu nai seleiwau! sua ki nai matau! vakarautaka na yamenal sua ki nai mawi á€" se ki vei ga e lewai me gole kinal "ia oi au talega, au na tavia vata na ligaqu, ka vakao-tia mai na noqu cudru; oi au, o jiova, sa tukuna." sa yaco tale vei au na vosa i jiova, ka vaka: "o iko na luve ni tamata, mo lesia vei iko e rua na sala me lakova nai seleiwau i tui papiloni; me rau lako ruarua mai na dua ga na vanua. cakava e dua nai vakatalakilala; biuta e na ulu ni sala ki na koro. "mo lesia e dua na sala me lako kina nai seleiwau ki raba na nodra koro na amonaiti, ki juta talega, ki jerusalemi na koro vak-abai. "ni sa tu o tui papiloni e na vanua e tawase kina na sala, e na basoga ni sala e ruarua, me vakayagataka na raivotu: sa kureitaka o koya na gasau, sa taroga na matakau, sa dikeva na yate. "e na ligana i matau na madigi kei jerusalemi: me vakarautaka nai voro ni lalaga, me kaciava na veivakamatei, me tabalaka na domo ni kaila, me tukia na matamata e nai voro ni lalaga, me tarova na veivuke, ka viria na bai. "ka na yaco me dua na madigi lasu e matadra esa sa bubu-lui oti vata kei ira; ia ena kauta lesu mai o koya ki na nodra vakanananu na nodra caka cala, me ra sa na tauri. "o koya sa tukuna kina vakaoqo na kalou o jiova: 'ni dou sa vakavuna me nanumi na nomu-dou caka cala, ni sa vakavotui mai na nomudou la-laidredre, ka sa basika na nomudou i valavala ca e na nomudou cakacaka kecega o baleta ni sa yaco mo dou nanuma, dou na tauri kina e na liga. 'ia vei iko, isa na dauvakacaca, na turaga ca ni isireli, vei iko sa yaco mai na kemu siga, o iko sa na muduki na nomucaka

cala, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "mo lu-vata tani nai vau ni ulu, ka kauta tani nai sala vaka-tui; e sega ni dua me i koyakoya tikoga. laveti koya cake sa malumalumumu, ka vakamalumalumutaki koya sa cecere. vuaviritaka, vuaviritaka, au na cakava na veivuaviritaki! ena sega ni tu tale, me yacova ni sa lako mai o koya sa dodonu me nona, ia au na solia vua." "ia o iko, na luve ni tamata, mo parofisai ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova e na vukudra na kawa i amoni kei na nodra veivakalialiai,' ka tukuna: 'nai seleiwau, nai seleiwau sa ucu tu me ia na veivaka-matei, me veitilomi, me tatibi. ni ra raica tiko na raiv-otu lasu e na vukumumu, ni ra tukuna na caka mana lasu vei iko, me ra vakabalei iko ki na domodra na tamata ca, o ira na moku sa yaco mai na nodra siga, o ira e na muduki na nodra caka cala. 'vakasuka ki na kena taga. au na lewai ena yasana o a buli kina, e na vanua o a sucu kina. au na sovaraka vei iko na noqu cudru; au na uvuci iko e na bukawaqa ni noqu cudru, ka soli iko ki na ligadra na tamata i vakarau kaukauwa era kena dau ena veivakarusai. o na kenai vakawaqa ni bukawaqa; na nomu dra ena tu ga e na loma ni vanua. o na sega ni nanumi tale, ni sai au o jiova au sa tukuna."

22

na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "oqo, luve ni tamata, o na sega li ni lewa, o na sega li ni lewa na koro oqo sa dauvakadave dra? io, vakaraitaka vua na nonai valavala vakasisila kecega! "mo qai vaka, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "na koro oqo sa vakadave na dra e kena maliwa, ni na yaco mai na nona gauna; ka na cakava o koya na vei-matakau e na kena maliwa me vakadukadukalitaki koya vakai koya. "o sa cala e na vuku ni dra o sa vakadavea, ka o sa vakadukadukalitaki iko e na nomu matakau o sa bulia. o sa vakavuna me toso voleka mai nomu veisiga, ka o sa yacova nai otioi ni nomu veiyabaki; o koya oqo au sa soli iko kina mo vakalialiai e na veimataniitu tani, ka mo dredrevaki e na veivanua kecega. "o ira era voleka kei ira era yawa vei iko era na dredrevaki iko me vaka e dua sa sega ni yaga ka sinai ena veilecayaki. "raica, o ira kecega na turaga ni isireli: era sa dui vakayagataka na nodra kaukauwa me ra vakadave dra vei kemudou. "o ira era tiko vei iko era sa beca na tamadra kei na tinadra; ka ra sa vaka-saurarataki ira na nomu vulagi e na kemudou maliwa; ka ra vakararawataka na luveni-yali kei na yada era tiko vei iko. "o sa beca na noqu ka tabu ka vakacacana na noqu siga ni vakacecegu. "era sa tiko vei iko na tamata daukakea mera vakadavea na dra; ka ra tiko vei iko o ira sa daukana e na veikulunivanua; e na kemudou maliwa era cakava nai valavala vakavelavela. "na tamata era tiko vei iko era sa vakaluvawaletaka na tamadra; e na kemudou maliwa era sa vakasaurarataki ira na yalewa era tawasei tani e na gauna ni nodra sega ni savasava. "e dua sa cakava na vakasisila kei na wati ni kai nona; ka dua tale e vaka-dukadukalitaka vakaca na vug-ona yalewa; ka dua tani tale e na kemudou maliwa sa vakasaurarataki na ganena, na luve i tamana yalewa. "era tiko vei iko na dau taura nai lavo ni veivaqumi

mei sau ni nodra vakadave dra; ka o sa taura na ka e kerei vata kei na kenai kere e sivia; o sa rawata mai vua na wekamu na tubu ena nomu taura vakaukauwa na nodra i yau, ka o sa guilecavi au," sa tukuna na kalou o jiova. "raica, o koya oqo, au sa tavia vata na ligaqu e na vuku ni nomui yau ni kocokoco o sa rawata, e na vuku talega ni vakadave dra e na kemu maliwa. "ena rawa beka ni vosota na lomamu, se kaukauwa tikoga na ligamu, e na veisiga au na tarai iko kina? oi au, o jiova, au sa cavuta, au na cakava talega. "au na vakasavi kemudou ki na veimatanitu, ka duibiubiuti kemudou ki na veivanua, ka vakaotia tani na nomu dukadukali mai vei iko. "o na vakadukadukalitaki iko e matadra na veimatanitu; ia o na qai kila ni sai au o jiova."" na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, sa yaco na vuvale i isireli me veveka ni kaukamea vei au; era sa varasa kecega, kava, kaukamea, kei na uma, e na loma ni lovo; io era sa veveka ga mai na siliva. "o koya sa tukuna kina vakaoqo na kalou o jiova; 'ni sa yaco mo dou veveka kecega ni kaukamea, o koya oqo raica, au na soqoni kemudou kina ki na loma i jerusalemi. 'me vaka era sa kumuna vata na siliva, na varasa, na kaukamea, na uma, kei na kava, ki na loma ni lovo, me uvuca kina na bukawaqa, me vakawaicalataki; au na soqoni kemudou vakakina e na noqu cudru kei na noqu cudru katakata, au na qai biuti kemudou kina, ka vakawaicalataki kemudou. 'io, au na vakasoqoni kemudou, ka uvuci kemudou e na bukawaqa ni noqu cudru, mo dou vakawaicalataki kina. 'me vaka na siliva sa vakawaicalataki e na loma ni lovo, dou na vakawaicalataki vakakina; dou na qai kila ni o au, o jiova, ka sovaraka na noqu cudru vei kemudou." na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo tukuna vei koya: 'o iko na vanua e sega ni vakasavasavataki se tau kina na uca e na siga ni cudru.' "na nodra vere na parofita e na kena maliwa ena vaka na laione sa tagi ni sa dresulaka na kena; era sa kani ira na tamata; era sa taura nai yau kei na ka talei; era sa cakava me lewe levu na yada ena kena maliwa. "o ira na nona bete era sa vakacataka na noqu vunau, ka vakacacana na noqu ka tabu; era sega ni vakaduiduitaki na ka e tabu kei na ka e sega ni tabu, se me ra vakatakila na kena duidui na ka e sega ni savasava kei na ka e savasava; ka ra sa tabonaka talega na matadra mai na noqu siga ni vakacegegu, au sa vosavakacacataki vei ira. "na nona turaga e na kena maliwa era sa vaka na oliva e dresulaka na kedra, me ra vakadave dra, me vakarusa na tamata, ka me rawa ka e nai vakarau vaka- veidabui. "na nona parofita era boroi ira e nai boro ca, ni ra raica na raiyotu lasu, ka caka mana lasu vei ira, ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova,' ni a sega dina ni vosa o jiova. "era sai valavala vakaukauwa na lewe ni vanua, era butako, ka ra vakalolomataki ira talega na dravudravua kei na luveniyali; ka ra vakasaurarataki ira vaka- sega- dodonu na vulagi. "au a mani qara vei ira e dua na tamata o koya me na tara e dua na bai, ka me tu e na maliwa e mataqu e na vuku ni vanua, me'u na kakua kina ni vakarusa; ia au sa sega ni kunea e dua. "o koya oqo au sa sovaraka kina vei ira na noqu cudru; au sa vakarusai ira e na bukawaqa ni noqu cudru; au sa sauma kivei ira na nodra i valavala ena uludra," sa tukuna na kalou o jiova. e rua na veitacini dautagane

na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka: "luve ni tamata, e lewe rua na yalewa, e rau tina vata. e rau sa dautagane e ijipita, e rau sa dautagane e na gauna ni nodrau goneyalewa; na sucudrau sa mokoti, e rau sa veiavalati ena nodrau goneyalewa. na yacadrau: o ola e qase, kei oliva na tacina; e rau a noqu, ka rau vakasucuma na luvedrau tagane kei na luvedrau yalewa. me vaka na yacadrau, samaria o aola, kei jerusalemi o oliva. "sa ia na dautagane o ola e dina ga ni a noqu; ka sa garovi ira na nonai tau, na kai asiria era tiko voleka, era vakaisulu e nai sulu lokaloka, na kavetani ni valu kei na turaga era lewa, era cauravou vinaka kecega, ka dauvodo ose. ia sa soli koya me ia na veibutakoci kei ira, era gone digitaki kecega ni asiria, kei ira kece talega sa dodomo kina o koya: sa vakadukadukalitaki koya kei na nodra matakau kecega. e sega ga ni biuta tani o koya na nona dautagane e kauta mai ijipita, ni ra a moce vata kei koya ni se goneyalewa, ka ra tabaka na lomaserena, ka sova vua na nodra dauyalewa. "o koya oqo au sa soli koya kina ki na ligadra na nonai tau, ki na ligadra na kai asiria, o ira sa dodomo kina o koya. era a vakaraitaka na nona luvawale, era kauta tani na luvana tagane kei na luvana yalewa, ka ra vakamatei koya e nai seleiwau; sa ka ni veitalanoa wale o koya vei ira na yalewa, ni ra sa vakatulewa oti e na vukuna. "sa raica na tacina o oliva, sa qai ca vakalevu cake vei rau o koya e na nona daugagano, ia na nona dautagane sa qai levu mai ka lailai na nona dautagane na tuakana. "sa daudomoni ira na gone ni asiria o koya, na kavetani ni valu kei na turaga era lewa, era sa vakaisulu e nai sulu vakaiukuuku, era dauvodo ose, ka ra cauravou vinaka kecega. au a qai raica ni sa vakadukadukalitaki o koya, ni rau sai valavala vata ga. ia sa vakaiuritaki o koya na nona dautagane; sa raica o koya nai taba ni tagane era tu e na lalaga ni vale, na kedra i vakatakarakara na kai kalitia era boro tu e nai roka damudamu, e vauci na tolodra e nai vau, e vau na uludra e nai vau duiroka, o ira kecega era rairai vaka na kavetani, me vakataki ira na kai papiloni mai kalitia, na vanua era a sucu kina. ni sa raici ira na matana, sa dodomo vei ira ka vakatala eso na dauni tukutuku vei ira ki kalitia. "era sa qai lako mai vua o ira na kai papiloni ki nai moce- moce ni veidomoni, ka vakadukadukalitaki koya e na nodra dauyalewa, sa vakadukadukalitaki kina o koya, ka sa vuki tani mai vei ira na lomana. sa vakaraitaka vakaoqo o koya na nona dautagane ka vakatakila na nona luvawale. au sa qai vuki tani mai vua, me vaka au a vuki tani mai vua na tuakana. "ia sa vakalevutaka tiko na nona dautagane, ni sa vakananuma o koya na gauna ni nona goneyalewa, ni sa dautagane mai na vanua o ijipita. ni sa domoni ira o koya era nonai tau, na lewedra e vaka na lewe ni asa, kei na nodra buraki mi e vaka na buraki mi ni ose. ia o a vakananuma lesu ki na nomui valavala velavela ni o a gone, ni ra tabaka na lomaseremu mai ijipita e na vuku ni sucumu vagoneyalewa. "o koya oqo, oliva, sa tukuna na kalou o jiova: 'raica, au na vakauqeti ira na nomui tau me ra vala kei iko, o ira o sa vuki tani mai kina, au na kauti ira mai na veiyasana kece me ra vala kei iko: o ira na kai papiloni, ira kece na kai kalitia,

o pikote, soa, koa, kei ira kecega na kai asiria ka ra tu vata tukuna, era cauravou vinaka kecega, na kovana kei na turaga era lewa, kavetani kei na turaga rogo, era vodo ose kecega. era na lako mai me valuti iko e na qiqi-nivalu, na qiqi-ni-yaya, kei na ose-ni-vala, kei nai vavakoso e lewe vuqa. era na tuvai ira vakaivalu vei iko, nai sasabai, nai vakaruru, na sala ni valu. 'au na solia vei ira me ra lewa, ka ra na lewai iko me vaka na nodra lewa. au na vakaraitaka na noqu vuvu vei iko, ka ra nai valavala vakaukauwa sara vei iko; era na cebeta laivi na ucumu kei na daligamu, kei na nomu kawa sa vo era na bale e nai seleiwau; era na kauti ira na luvemu tagane kei na luvemu yalewa, kei na nomu kawa e vo era na vakamai e na bukawaqa. era na luvata tani talega vei iko na nomui sulu, ka kauta tani na nomui ukuuku totoka. 'ia oqo au na vakaotia kina vei iko na nomui valavala velavela kei na nomu dautagane e kau mai na vanua o ijipita, mo na sega kina ni ta cake vei ira, se mo na nanumi ijipita tale.' ni sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: 'e dina au na soli iko ki na ligadra na tamata o sa cata, ki na ligadra o sa vuki tani mai kina. 'era na kitaki iko e na yaloca, kauta tani na ka kece o a oca kina, ka laivi iko mo luvawale ka kune votu. na luvawale ni nomu dautagane e na vakaraitaki, oi ruarua na nomui valavala velavela kei na nomu dautagane. 'au na cakava vei iko na ka oqo ni o sa muri ira me vaka na dautagane na veimatanitu tani, baleta ni o sa vakadukadukalitaki e na nodra matakau. 'o sa muria ga nai valavala ni tuakamu; o koya oqo au na solia kina na mena bilo ki na ligamu.' "sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: 'o na gunu mai na bilo nei tuakamu, o koya sa titobu ka raba; o na dredrevaki ena veibeci ka vakalialiai; e sinai vinaka tu. o na vakasinaiti e na mateni kei na rarawa, na bilo ni domobula kei na veivakarusai, na mena bilo na tuakamu o samaria. o na gunuva ka vakamaca sara, o na vorolaka talega na kenai caca, ka tava na sucumu; ni'u sa vosa', sa tukuna na kalou o jiova. "o koya sa tukuna kina vakaoqo na kalou o jiova: 'ni o sa guilecavi au, ka vakanadakui au, me yaco vei iko na kenai sau ni nomui valavala velavela kei na nomu dautagane.'" sa tukuna tale vei au o jiova: "luve ni tamata, o na sega beka ni lewai ola kei oliva? mo qai tukuna vei rau na nodraui valavala vakasisila. "ni rau sa ia na dautagane, ka sa tu na dra e na ligadrau. e rau sa ia talega na dautagane kei na nodrau matakau, ka vakacabora talega na luvedrau e rau a vakasucuma vei au, e rau a biuta e loma ni bukawaqa me kani ira. "o koya oqo na ka e rau sa cakava vei au: e rau sa vakavelavelataka na noqu vale tabu e na siga vata e rau vakacacana kina na noqu siga ni vakacegegu. "ka ni rau sa vakacabori ira oti na luvedrau ki na nodrau matakau, ena siga vata ga o ya e rau sa lako mai ki na noqu vale tabu me vakavelavelataka; e dina sa vakaoqo na ka e rau sa cakava e na noqu loma ni vale. "o koya talega oqo dou a tukutuku kina me ra lako mai na tamata era tiko vakayawa, o ira sa vakau kina nai tukutuku; ka raica era sa lako mai. o sa vakasilimi iko e na vukudra, boroya na matamu, ka ukutaki iko e nai ukuuku talei kecega. "o a dabe toka ena dadedabe vakaturaga, kei na dua na teveli sa vakarau tu kina, o sa biuta tu kina na noqu ka boi vinaka kei na noqu waiwai. "na domodra talega na lewe vuqa era wele voli sa tu vata

kei koya, kei ira na sabini era sa kau mai na veikau vata kei ira na tamata wale, ka ra daramaka na qato ki na ligadra kei nai sala vakaiukuuku e uludra. "au a qai tukuna e na vuku i koya sa qase vata kei na dautagane, 'era na ia li kei koya na veibutakoci e na gauna oqo, o koya talega vata kei ira?' "ia era sa curu vua, me vaka era curu vua na yalewa na dautagane; sa vakaoqo na nodra curu vei ola kei oliva, oi rau na yalewa velavela. "ia o ira na tamata yalododonu, era na lewai rau me vaka era lewai o ira na yalewa dautagane, kei na kenai valavala vei ira na yalewa sa vakadave dra, ni rau yalewa dautagane, ka tu talega e ligadrau na dra. "ni sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: 'kauta cake mai e dua nai vavakoso me veivala kei rau, soli rau me rau vakacacani ka cavu laivi. 'era na vakaviriki rau talega e na vatu nai vavakoso ka suaki rau e na nodra i seleiwau; era na vakamatea talega na luvedrau tagane kei na luvedrau yalewa ka ra na vakama na nodrau veivale. 'au na muduka tani vakaoqo nai valavala velavela mai na vanua, me ra vakavulici kece kina na yalewa kecega me ra kakua ni muria na nomudraui valavala velavela. 'era na sauma vei kemudrau na nomudrau i valavala velavela, ena tau talega vei kemudrau nai sau ni valavala ca. drau na qai kila ni sai au na kalou o jiova."

24

na vosa i jiova sa lako mai vei au na nai kaciwa ni yabaki, e nai katini ni vula, e nai katini ni siga ni vula, ka vaka, "luve ni tamata, mo vola na yaca ni siga oqo, na siga dina oqo"e' o tui papiloni sa tuvai valu vei jerusalemi e na siga dina oqo. "mo cavuta na vosa vakatautauvata ki na vuvale dauvukitani, ka tukuna vei ira, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "mo biuta kina e dua na kuro, vakadabera e delana, ka sova ki loma na wai. mo biuta kina na lewena kecega, na tikina vinaka kecega, na sagana kei na tabana. vakasinaita ena sui digitaki; mo kauta na sipi digitaki ka uro. vakama talega na suina e rukuna, laiva me kere vakavinaka sara, me ra vakabuta vinaka talega na kena sui e loma ni kuro." 'o koya oqo sa tukuna kina na kalou o jiova: "ena ca na koro sa vakadavedra, na kuro sa tu kina na kena de-ni-kuro sa sega ni takali mai kina! me kau vakatikina mai na lewena; me kakua kina na vakawiri madigi. ena vuku ni kena dra ni sa tu ga vua; sa tauca o koya ena delani vatu; sa sega ni livia kina qele, me ubia na kuvu-ni-soso. me na vakatubura kina na cudru me ia na veicudruvi; au sa tauca na kena dra ena dela ni vatu, me kakua kina ni tabonaki." 'o koya oqo sa tukuna kina na kalou o jiova: "ena ca na koro sa vakadave dra! io oi au, au na binia me levu nai kekeleke buka. kelea na buka, vakawaqa na buka, mo vakabuta vakavinaka na lewe ni kuro, ka vakaboivakataka ena boro, me kama talega na sui. "me qai toka ni sa lala na kuro ena kena qilaisosa waqa, me katakata, ka kama na kuro, ka vakawaicalataka e loma ni kuro na kena duka, me yavu na kena de-ni-kuro. sa vakaoacaci koya ena lasulasu, a sa sega ni takali tani vua na nona dukalevu: me tiko ga ena bukawaqa na nona dukalevu! sa sakulevu na nomu dukadukali: ni ka'u a vakasavasavataki iko, ia o sa sega ga ni savasava, o na sega kina ni vakasavasavataki

tale mai na nomu dukadukali, me yacova ni sa tarai iko mada na noqu cudru katakata. oi au, o jiova, sa vosa; ena yaco ga, ni'u sa cakava, au na sega ni vakasuka kimuri, au na sega talega ni vakavoca, au na sega talega ni veisautaka; me vaka na nomu i tovo, ka vaka na nomui valavala, era na lewai iko,"^{""} sa tukuna na kalou o jiova." na vosa i jiova sa lako tale mai vei au, ka vaka, "o iko luveni tamata, raica, au sa kauta tani vakasauri mai vei iko na gagadre ni matamu ena dua nai toqa; ia mo kakua ni vakaloloku se tagicaka, me kakua talega ni drodro na vei ni matamu. "mo tagi lo, mo kakua talega ni tagicaka na mate, mo vakaisala ga, ka daramaka vei iko na nomu i vava, kakua ni ubia na tebenigusumu, ka mo kakua ni kania na madrai ni rarawa." ia au a vosa vei ira na tamata ena mataka, sa mate na watiq ena yakavi; ia au sa cakava ena mataka ka tarava me vaka na ka sa vakaroti vei au. era sa tukuna vei au o ira na tamata, "o na sega li ni tukuna vei keimami se cava nai balebale ni ka oqo, na cava na ka oqo, o sa cakava?" au a qai tukuna vei ira, sa yaco mai vei au na vosa i jiova, "ka vaka, 'mo tukuna vei ira na vuvale i isireli. "sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: 'raica, au na vakacacana na noqu vale tabu, o koya na nomudou kaukauwa dou sa dokai kemudou kina, ka sa gadreva tikoga na matamudou, ka sa daulomana talega na yalomudou; ia na luvemudou tagane kei na luvemudou yalewa, o ira dou a laiva yani, era na bale ena i seleiwau. 'ia dou na kitaka me vaka na ka ka'u sa kitaka: dou na sega ni ubia na tebenigusumudou, ka dou na sega ni kania na madrai ni rarawa. 'ena vakaisala talega na ulumudou, ka vakaivava na yavamudou: dou na sega ni yaso se tagi, ia sa na lutu sobu na yagomudou ena vuku ni nomudoui valavala ca, ka dou na dui vutugu vakataki kemudou. 'ia o isikeli, ena kemudoui vakatakilakila: na ka kece ka cakava o koya dou na cakava vakakina: ia ni sa yaco na ka oqo, dou na kila ni sai au na kalou o jiova."^{""} o iko talega, lue ni tamataa^e "ena sega beka na yaco ena siga au na kauta tani kina vei ira na nodra kaukauwa, kei na nodra marau lagilagi, na ka era sa matalau kina, kei na ka sa lasa kina na yalodra, na luvendra tagane kei na luvendra yalewa: 'ena siga o ya o koya sa dro ena lako mai me vakarogoya ki na daligamu? 'ena siga o ya o na vosa vei koya sa dro; o na vosa ka na sega ni galu. ena yaco moi vakatakilakila vei ira, ka ra na kila ni sai au o jiova."

25

na vosa i jiova, sa lako tale mai vei au ka vaka: "luve ni tamata, mo vakanamata mada vei ira na amonaiti ka parofisai vei ira. "tukuna vei ira na amonaiti, 'mo rogoca na vosa ni kalou o jiova! sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: 'ni o ni sa tukuna, 'ulei!' ki na noqu vale tabu, ni sa vakacacani, kei na vanua o isireli ni sa lala, kei na vuvale i juta ni ra sa kau vakavesu, "e dina, o koya oqo au na soli iko kina vei ira na tamata mai na tokalau me ra taukeni iko, ka ra na vakatura na nodra vale vakaturaga e na kemudou maliwa ka cakava na nodra i tikotiko e tikimu; era na kania na vuata ni nomu vanua, ka gunuva na memu wai-nisucu. "ia au na cakavi rapa me bai ni kameli, kei na nodra vanua na amonaiti mei davodavo ni qele ni

sipi. dou na qai kila ni sai au o jiova." 'ni sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova; 'ni sa vakasausau na ligamu, vaka butubutu na yavamu, ka reki ni o sa beca sara e na vu ni yalomu na vanua i isireli, "o koya oqo, mo kila, au na dodoka yani na ligaqu vei iko, ka soli iko mo nodra i toki ni valu na veimatinitu tani; au na muduki iko tani mai vei ira na veiyavusa, au na vakavuna na nomu vakarusai mai na veivanua; au na vakawabokotaki iko, o na kila ni sai o jiova." vakarogoi nai tukutuku baleti moape 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: 'ni sa tukuna o moape kei sia, 'raica! na vuvale i juta sa vakataki ira kece na veimatinitu, "o koya oqo, raica, au na dolava kina nai yalayala i moapi mai na veikoro, na nona veikoro mai na nonai yalayala, nai ukuuku ni vanua taucoko, o peci-jesimoci, peali-mione kei kiriaceimi. "vei ira na tamata mai na tokalau au na solia me nodra i votavota, vata kei ira na amonaiti, me ra kakua ni nanumi tale na amonaiti e na veivanua. "ia au na vakayacora na veicudruvi vei moapi, ka ra na kila ni sai au o jiova." 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "baleta na ka sa cakava oitomi ki na vuvale i juta ni ra sa ia na veisausaumi, ka sa caka cala vakalevu vei ira ni sa saumi na ca sa caka vua," 'o koya oqo sa tukuna kina na kalou o jiova: "au na dodoka talega na ligaqu vei itomi, muduka tani mai kina na tamata kei na manumanu, ka cakava me vanua lala mai temani; o dedani e na bale e nai seleiwau. "au na vakayacora na noqu cudru vei itomi e na ligadra na noqu tamata na isireli, me ra na cakacaka mai itomi me vaka na noqu cudru ka vaka na noqu lesa; ka ra na kila na noqu cudru waqawaqa," sa tukuna na kalou o jiova. 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "baleta ni ra ia na veisausaumi na kai filisitia ka ra ia na veisausaumi e na yaloca, me ra vakarusa e na vuku ni veicati makawa," 'o koya oqo sa tukuna kina na kalou o jiova: "au na dodoka na ligaqu vei ira na kai filisitia, ka muduki ira tani na kai kireci, ka vakarusai ira era vo mai baravi. "au na vakayacora vei ira na veisausaumi levu kei na veivunaci vakacudrucudru; ka ra na kila kina ni sai au o jiova, ni'u sa vakatauca vei ira na noqu cudru."^{""}

26

ia e nai katinikadua ni yabaki, e nai matai ni siga ni vula, na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, baleta ni sa vosataki jerusalemi o taia, ka vaka, 'sai koya! sa ramusu o koya ka nodra matamata-ni-koro na vei-mata tamata; ia oqo sa vukici lesu mai vei au o koya; au na vakasinaiti; sa davo lala no o koya." "o koya oqo sa tukuna kina na kalou o jiova: 'raica, au sa veimeceki kei iko, isa taia, ka na vakavuna mai vala kei iko na veimatinitu e vuqa, me vaka na ua ni sa se mai ki na wasawasa. 'era na vakarusa na bai kei taia ka basuka sobu na kena veivale cecere; au na taviraka tani na kena kuvu-ni-soso, ka vakatautauvataki koya kei na dela ni vatu. "ka na yaco mei sasau ni lawa e loma ni wasawasa, ni'u a cavuta,' sa tukuna na kalou o jiova: 'ena yaco o koya me nodra i toki ni valu na veimatinitu. 'na nona veikoro lalai talega mai taleivu era na mate e nai seleiwau, ka ra na kila ni sai au o jiova.' "ni sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: 'raica, au na kauta mai me valuti taia

mai na vualiku o nepukanesa na tui papiloni, nodra tui na tui, kei na ose, kei na qiqi-ni-valu, kei ira na dauvodo ose, kei na mataivalu ni tamata e lewe levu. 'na nomu veikoro lalai ena vakamatea o koya e nai seleiwau; ia ena tuvai valu vei iko, ka viria na kemu bai, ka vakaduria na kemui vakaruru. 'ena vakarota o koya na nonai voro ni lalaga me voroka na nomu bai vatu; ka na voroka sobu na nomu vale ni valu cecere e na nona matau. 'baleta na levu ni nona ose, na nodra kuvu-nisoso ena ubi iko; na nomu bai vatu e na sautakurekure e na vuku ni domo ni valu sa vodo ose, na qiqi-ni-yaya, kei na qiqi-ni-valu, ni sa curu o koya ki na nomu matamata-ni-koro, e vaka ni ra curuma na tamata na koro sa kabasu. 'e na ququ ni nona ose ena buturaka kece kina na nomu sala; ena vakamatei ira na nomu tamata e nai seleiwau, kei na nomu bai ni valu kaukauwa ena bale sobu ga ki na qele. 'era na tokitaka na nomui yau ka butakoca na nomui yau ni veivoli; era na basuka sobu na nomu bai ka vakarusa na nomu veivale vivinaka; era na viritaka na nomu veivatu, na nomu kau ni vale, kei na nomu qele ki loma ni wai. 'au na vakaotia na domo ni nomu sere, kei na domo ni nomu api ena sega tale ni rogo. 'au na cakava mo tautauvata kei na dela ni vatu; o na yaco me vanua e dau tevuki kina na lawa, o na sega ni tara cake tale, ni sai au o jiova ka sa vosa,' e tukuna na kalou o jiova. "sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova ki taia: 'ena sega beka ni yavavala na veivanua mai baravi ena rorogo na nomu bale, ni ra vutugu o ira na mavoa, ni sa yaco na veivakamatei e na kemu maliwa? 'era na qai siro sobu mai nodra i tikotiko vakaturaga na turaga kece ni wasawasa, biuta tani na nodra i ubi balavu, era na luvata tani na nodra i sulu tali; era na vakaisulu e na sautaninini; era na dabe sobu e na qele, ni ra sautaninini tikoga, ka kidacalataki iko. 'ka ra na tagi lagalaga e na vukumumu, ka tukuna vei iko: "e vakaevei na nomu rusa, isa e dua era tiko kina na kai wai, isa na koro rogo, o koya sa kaukauwa mai wasawasa, o koya kei na ira na lewena, o koya sa dauveivakarerei vei ira kecega era tiko kina! ia oqo era sa sautaninini na veivanua e baravi e na siga ni nomu bale; io, na veivanua e baravi era sa kidroa ni o sa lako tani." "ni sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: 'ni'u na cakava mo koro lala, me vaka na veikoro sa sega tu ni sega, ni'u na kauta cake mai vei iko na wasa titobu, ka me luvuci iko na wai levu, 'au na qai kauti iko sobu kei ira era lako sobu ki nai keli, vei ira na tamata ni gauna makawa, au na cakava mo tiko e na vanua lolovira duadua e vuravura, e na veitikina sa lala ni sa rui makawa, kei ira era lako sobu ki nai keli, me yaco mo na kakua ni sega tale; au na qai vakadeitaka tale nai ukuuku e na nodra vanua na bula. 'au na cakava mo ka rerevaki, o na yali vakadua sara; kevaka o na vakasaqarai, o na sega ni qai kune tale; sa tukuna na kalou o jiova."

27

na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "ia oqo, luvu ni tamata, moia na tagi lagalaga e na vuku i taia, "ka tukuna ki taia, 'o iko ka toka mai na toba, ka nodra koro dauveivoli na tamata mai na veivanuayanu e vuqa, sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "isa taia,

o a tukuna, 'au sa taucoko ka lagilagi,' sa tu mai na loma ni wasawasa na nomui yalayala, o ira na nomu matai era a irai iko mo koro lagilagi duadua. Era a cakava kece na kau kabi ni nomu waqa e na paini ni seniri; era sa taura na sitari ni lepanoni me caka kina na nomu i vana. na oki ni pasani era a taya kina na nomui voce; o ira nei asuri era vakadavora na kena kau kabi e vono e nai leu ni elevadi mai na veivanua baravi kei saipurusu. na lineni tali matailalai ni ijipita o sa vakarewataka me nomu laca; nai sulu karakarawa kei na lokaloka e kau mai na veivanua baravi i ilaisa sa nomui ubi. "o ira na kai saidoni kei na kai arivade era a nomu daunivoce; o ira na nomu vuku, isa taia, era tiko vei iko; era nomu pailate. o ira na qase ni keballi kei ira na kena tamata vuku era a tiko vei iko me ra nomu dausaubulu; na waqa kecega ni wasawasa kei ira na kena daunivoce era a tiko vei iko me ra dauvolitaka na nomui yau. "o ira na kai perisia, laidia, kei libia era a tiko e na nomu mataivalu me ra nomu tamatai valu; era vakarubeca nai sasabai kei nai sala ni valu vei iko; era solia vei iko na kemui ukuuku. o ira na kai arivade kei na nomu mataivalu me tu e dela ni nomu bai e na veiyasana kece, kei ira na kai qamadi era a tiko e na nomu veivalececece; era vakarubeca na nodra i sasabai e na nomu lalaga kecega; era a cakava na nomu lagilagi me taucoko sara. "o tasisi e nomu dauveivoli e na vuku ni levu ni nomui yau kecega. era solia vei iko na siliva, kaukamea, kava, kei na uma e na vuku ni nomu i yau. "o javana, tubali, meseki era mai veivoli kei iko. era volitaka na tamata kei nai yaya varasa me veisau kei na nomui yau talei. "o ira mai na vuvale i toqama era sa veivolitaka na nomui yaya kei na ose, kei na ose ni valu, kei na meule. "o ira na kai dedana era dauveivoli kei iko; na yanuanu e vuqa era makete ni veika o rawata. era kauta mai nai leu tabua kei na evoni vei iko me kenai voli. "o siria e a dauveivoli kei iko e na vuku ni levu ni yaya o sa cakava. era volia na nomui yau ena emeralita, nai sulu lokaloka, nai sulu tali, na lineni matailalai, na lase damudamu, kei na rupi. "o juta kei na vanua o isireli era a dauveivoli kei iko. era volia na nomui yau e na witi ni minici, mileti, o ni, waiwai, kei na drega. "o tamasiko e a dauveivoli kei iko me vaka na levu ni yaya o a cakava, baleta na levu ni i yau talei e tu vei iko, e na waini ni eliboni kei na vutika ni sipi vulavula. "o tani kei javana era volia na nomui yau ni ra voli ciri vaka ki liu ki muri talega. na kaukamea ni ukuuku, nai lumu kasia, kei nai titoko era wili vata kei na nomui yau ni veivoli. "o dedana e a dauveivoli kei iko e nai sulu ni vodo ose. "o arepea kei na turaga kecega ni kedari, era nomu dauveivoli tudei. era volitaka vei iko na lami, na sipi tagane, kei na me. "o ira na dauveivoli mai sipa kei reama era a dauveivoli kei iko. era volia na nomui yau e nai vakaboi vinaka kecega, na veimataqali vatu talei kecega, kei na koula. "o karana, kane, iteni, ira na dauveivoli mai sipa, asuri, kei kilimada era a dauveivoli kei iko. "o ira oqo era a dauveivoli kei iko e nai yaya digitaki kecega e nai sulu lokaloka, nai sulu tali, na kato i sulu duiroka, era tali ena dali mulo, ka ra tiko ena nomu makete ni veivoli. "na waqa ni tasisi era a dau usa na nomui yau veivoli. o a vakavutuniyautaki ka rogo sara e loma ni wasawasa. era a kauti iko ki na vuqa na wasa levu o

ira na nomu dauvoce, ia na cagi mai na tokalau o sa kasere kina e loma ni wasawasa. "na nomui yau, nai yaya, kei nai voli, na nomu dausoko kei na pailate, na nomu dausaubulu kei na dauveivoli, na nomu tamatai valu kecega era tiko vei iko, kei nai soqosoqo taucoko e tiko e na kemu maliwa, era na lutu dromu e loma ni wasawasa e na siga o sa rusa kina. ena yavala na vanua taucoko ni sa rogo na nodra tagi na nomu pailate. "o ira kece era taura nai voce, na dausoko, na pailate kece ni wasawasa era na sobu mai na nodra waqa ka mai tu e baravi. era na tabalaka na domodra me ro-goci e na vukumui; era na tagi vakararawa ka kabu-raka ki uludra na kuvu-ni-soso; era na veiqiqiyaki voli e na dravusa; era na tasia vakadua sara na ulu-dra e na vukumu, era na vauci ira e nai sulu taga ka tagicaki iko, ena rarawa na lomadra kei na qoqolou e na rarawa. ena nodra qolouvaki iko era na ia ena tagi lagalaga, ena dua na tagi lagalaga, ka vaka, "na koro cava e na tauvata kei taia, me vakarusai mai na loma ni wasawasa? 'ni sa usa yani e loma ni wasawasa ki na veivanua na nomui yaya, o a vaka-saututaki ira kina e lewe vuqa; o a vakavutuniyautaki ira na tui kei vu-ravura e na kena levu ni nomui yau talei kei na nomui voli. ia o sa kasere e na ua e na loma ni wai titobu; na nomui voli kei nai soqosoqo kecega era bale e na kemu maliwa. o ira kece na lewe ni veiyanyanu era na kidacalataki iko; na nodra tui era na rere vakalevu sara, ka ra na vakaveveku mata. o ira na dauveivoli e na kedra maliwa na tamata kecega era na vakatasisi-taki iko; na na yaco moi vakarere, ka na yali sara me sega ni mudu."'''

28

na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo tukuna vei tui taia, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: 'ni sa viavialevu na lomamu, ka ni o sa tukuna talega, 'oi au e dua na kalou, au sa tiko e na nodra i tikotiko na kalou, e na loma ni wasawasa, 'ia o sa tamata ga, o sega ni dua na kalou, e dina ga ni o sa nanuma e lomamu me vaka na loma ni dua na kalou. (raica, o sa vuku cake vei taniela! e sega ni dua na ka vuni me vunitaki rawa vei iko! e na nomu vuku kei na nomu yalomatua o sa rawata kina na nomui yau, ka o sa binia na koula kei na siliva ki na nomu vale ni yau; ena nomu vuku levu ena veivoli o sa vakalevu-taka kina na nomui yau, ka sa viavialevu na lomamu e na vuku ni nomui yau)," o koya oqo sa tukuna kina na kalou o jiova: "ni o sa nanuma e lomamu ni sa loma ni dua na kalou, raica, o koya oqo au na kauti ira maik-ina vei iko na kai tani, na nodra qaqa vakarerevaki na veimatani; ka ra na ucuna na nodra i seleiwau me cudruva kina na nomu vuku lagilagi, ka ra na vaka-cacana na nomu matavinaka. era na biuti iko sobu ki na qara, ka o na mate me vakataki ira era vakamatei e na loma ni wasawasa. "o na tukuna tiko beka ga e na mata i koya sa vakamatei iko, 'oi au e dua na kalou? ia e dodonu mo tamata ga, ka sega ni kalou, e na liga i koya sa vakamatei iko. o na mate ena mate ni sega cili e na ligadra na kai tani; ni'u sa cavuta, sa tukuna na kalou o jiova." na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo tagi lagalagataki tui taia, ka vaka vau, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "o iko

o a vakaotia sara na kenai vakarau, o sinai e na vuku ka taucoko na nomu rairai vinaka. o a tiko mai iteni, na were ni kalou; na vatu talei kecega sa kemui ubi: na satiusa, na topasa, na taiamodi, na perili, na onikisa, kei na jasipa, na safaia, na emeralita, kei na rupi, kei na koula. na cakacaka ni ligadra na matai ni nomu tibereli kei na nomu bitu-ni-vakatagi era sa vaka-rautaki oti tu e na siga o a buli kina. "o iko na jerupi lumuti o koya e a veivakarurugi; au a vakadeitaki iko; o a tiko e na ulunivanua tabu ni kalou; o a veilakoyaki tu vaka ki liu ki muri talega e na loma ni vatu waqa. o sa dodonu sara e na nomui valavala mai na siga o a buli kina, me yacova sara ni kune vei iko na caka cala. "ena levu ni nomu veivoli era sa vakasinaiti iko e nai valavala kaukauwa e loma, o sai valavala ca; o koya oqo au sa biuti iko tani kina me vaka e dua na sa vakacacani mai na ulunivanua ni kalou; au a vakarusai iko, isa o koya na jerupi kai vakaruru, mai na loma ni vatu waqa. "sa laveti cake na lomamu e na vuku ni nomu totoka; o sa vakacacana na nomu vuku e na vuku ni kemui rairai; au a viritaki iko ki na qele, au a tevuki iko e matadra na tui, de ra mani wanonovi iko. "o sa vakacacana na nomu vale tabu e na levu ni nomu caka cala, ena nodra caka cala na nomu dauveivoli; o koya oqo au a kauta mai kina na bukawaqa mai na kemu maliwa; e a kani iko, au a vakamai iko me yacova ni o sa dravusa e dela i vuravura e matadra kece era raici iko. o ira era kilai iko e na kedra maliwa na tamata kecega era kidacalataki iko; o sa yaco mo ka ni veivakarerei, o na yali sara ka sega ni mudu."''' na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo vaqara na matamu ki saidoni, ka parofisai vei koya, ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "raica, au sa veimecaki kei iko, isa saidoni; au na vakacaucautaki e na kemu maliwa; ka ra na kila ni sai au o jiova, ni'u sa vakayacora na noqu lewa vau ka vakarokorokotaki mai vau. ni'u na tala vau na mate dauveiveitauvi, kei na dra e na nona sala ni koro; o ira na mavoa era na lewai e na kena maliwa e nai seleiwau sa coba vau e na vei-yasana; era na qai kila ni sai au o jiova. "ena sega tale ni dua na soni se wa vakavotona e na vuvale i isireli mai vei ira era voliti ira, era beci ira. era na qai kila ni sai au na kalou o jiova." 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "ni'u sa na vakasoqoni ira oti na vu-vale i isireli mai na kedra maliwa na tamata era a dui veiseyaki kina, au a vakarokorokotaki kina vei ira e matadra na veimatani, era na qai tiko ga e na nodra vanua au a solia vei jekope na noqu tamata. "ka ra na tiko vakacegu e kea, era tara vale, tea na veiwere ni vaini; io, era na tiko sautu, ni'u sa na cudruvi ira oti kece na tiko vakavolivoliti ira era beci ira. era na qai kila ni sai au o jiova na nodra kalou."'''

29

e nai katini ni yabaki, e nai katini ni vula, e nai ka-tinikarua ni siga ni vula, na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo vaqara na matamu vei fero na tui ijipita, ka parofisai ki vau, kei ijipita taucoko. "mo vosa, ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "raica, au sa kemu meca, isa fero na tui ijipita, isa na gata levu sa davo no e na kedra maliwa na nona uciwai, o koya ka tukuna, 'na noqu uciwai e

noqu ga; au a cakava me baleti au ga.' ia au na vakacoba na bati ni siwa ki na nomu galegale, ka vakabita na ika e na nomu uciwai ki na varimu, au na yarataki iko cake mai na loma ni nomu uciwai, na ika kecega e na nomu uciwai ena kabita na varimu. au na biuti iko laivi tu e na veikau, o iko kei na ika kecega e na nomu uciwai; o na lutu ki na dela ni vanua; dou na sega ni tomiki cake se kumuni vata. au sa soli kemudou me kakana vei ira na manumanu kila ni vanua kei na manumanu vuka. "era na qai kila na kai ijipita kecega ni sai au o jiova, ni ra sa nodra i titoko gasau na vuvale i isireli. ni ra sa tauri iko e na ligadra, o a qai musuka ka cavuta sara na tabadra; ni ra raviti iko o musuka ka vakavuna me sautaninini kecega na dakudra." 'o koya oqo sa tukuna kina na kalou o jiova: "e dina au na kauta mai vei iko nai seleiwau ka taya laivi mai vei iko na tamata kei na manumanu. "ka na yaco vanua o ijipita me lala ka biu wale; era na qai kila ni sai au o jiova, baleta ni a tukuna o koya, 'na uciwai e noqu, au a cakava ga.'" e dina, o koya oqo, au sa veimecaki kina kei iko kei na nomu uciwai, au na cakava me vanua lala ka biu wale o ijipita, mai miki-doli ki saiene me yaco sara ki iciopea. "ena sega tale ni lako sivia na yava ni tamata se na yava ni manumanu, ka na sega talega ni sega me vasagavulu na yabaki. "au na cakava me vanua lala o ijipita e na maliwa ni veivanua lala, kei na maliwa ni veikoro lala, na nona veikoro e na lala tu me vasagavulu na yabaki; au na qai vakasavi ira na kai ijipita ki na veimatanitu ka veibiuyaki ira ki na veivanua." ia, sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "ni sa oti na vasagavulu na yabaki au na qai vakasoqoni ira na kai ijipita mai vei ira na tamata e na maliwa ni veivanua era dui veiseyaki kina. "au na kauti ira tale mai na kai ijipita era a kau vakavesu ka vakalesui ira tale ki na vanua o pacirosi, ki na vanua era a sucu kina, maieka era na matanitu lolovira. "ena matanitu lolovira sara vei ira na vematanitu; ena sega tale ni vakalevulevu i koya cake vei ira na veimatanitu, ni'u na vakalolovirataki ira me ra kakua ni lewa tale vei ira na veimatanitu. "ena sega tale ni vuni nodra nui dei na vuvale i isireli, ia ena vakananumi ga e na nodra caka cala ni ra sa vuki me ra muri ira. era na qai kila ni sai au na kalou o jiova." "ka sa yaco e nai karuasagavulu ka vitu ni yabaki, e nai matai ni vula, e nai matai ni siga ni vula, na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, o nukanesa na tui papiloni sa vakavuna vei ira na nona mataivalu e dua na cakacaka kaukauwa e na vuku i taia; na ulu kece sa tasi me cou, kei na tabadra kece sa drakulu; ia e sega ni sauma vua se vei ira na nonai mataivalu o taia, na cakacaka levu era a cakava. "o koya oqo sa tukuna kina na kalou o jiova: 'e dina, au na solia na vanua o ijipita vei nepukanesa na tui papiloni; ena kauta o koya na nonai yau, tokitaka na nonai toki ni valu, ka kovea na ka kecega e taukena; oqori me kedra i sau na nona mataivalu. 'au sa solia vua na vanua o ijipita e na vuku ni cakacaka sa cakava o koya, baleta ni ra cakacaka vei au,' sa tukuna na kalou o jiova. 'e na siga o ya au na vakavuna me tubu cake nai leu ni vuvale i isireli, au na dolava talega na gusumu mo vosa e na kedra maliwa. era na qai kila ni sai au o jiova."

na vosa ni kalou sa lako tale mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo parofisai ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "dou qoqolou, 'e na ca na siga o ya!' ni sa voleka mai na siga, e dina sa voleka mai na siga i jiova; e na dua siga ni o loaloa, na nodra gauna na veimatanitu. nai seleiwau ena lako mai ki ijipita, kei na rarawa levu ena tarai iciopea, ni ra sa bale mate na moku e ijipita, ka ra kauta tani na nodra i yau, ka sa talaraki sobu na nona yavu. "o iciopea, libia, kei lidia, na tamata kece era veimaliwai, o kupi, kei ira na na tamata ni veivanua era nodra i to, era na bale vata kei ira e nai seleiwau." 'sa tukuna vakaoqo o jiova: "o ira era totaki ijipita era na bale, kei na viavialevu e vuku ni nona kaukauwa ena vakamalumulamutaki sobu mai. mai miki-doli ki saieni o ira era tiko kina era na bale e nai seleiwau," e tukuna o jiova na kalou. "era na lala tu e na kedra maliwa na veivanua lala, kei na nona veikoro ena tu e na maliwa ni veikoro sa biu wale. era na qai kila ni sai au o jiova, ni'u a waqaca e dua na bukawaqa mai ijipita, ka ra sa vakarusai kece era dau vukei koya. e na siga o ya na dau tukutuku era na lako yani mai vei au e na waqa me vaka-reerei ira na kai iciopea vakawelewele, kei na rarawa levu ena yaco vei ira, me vaka e na siga i ijipita; e dina sa lako tiko mai!" sa tukuna vakaoqo na na kalou o jiova, "au na vakaotia talega na lewe vuqa mai ijipita e na liga i nepukanesa na tui papiloni. o koya vata kei ira na nona tamata, e vakadomobula duadua vei ira na veimatanitu, ena kau mai me vakarusai na vanua; era na ucuna na nodra i seleiwau me yaviti ijipita, ka vakasinaita na vanua e na tamata mate. au na vakadiva na uciwai, ka volitaka na vanua ki na ligadra na tamata ca; au na cakava me biu wale na vanua, kei na ka kecega e tu kina, e na ligadra na vulagi. oi au, o jiova, au a vosa." sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "au na vakarusai talega na matakau, ka vakavuna me tarovi nai vakatakarakara mai nofi; ena sega tale turaga mai na vanua o ijipita; au na vakatubura na rere e na vanua o ijipita. au na cakava me vanua lala o pacirosi, vakamai soani, ka vakayacora na veicudruvi e no. au sovaraka na noqu cudru ki sini, na vu ni kaukauwa i ijipita; ka muduki ira laivi na lewe vuqa mai no, ka vakamai ijipita; o sini ena rarawa vakalevu, o no ena basuraki, kei nofi ena sotava na rarawa e na veisiga. o ira na cauravou ni eveni kei pi-beseci era na bale e nai seleiwau, ka ra na kau vakavesu na veikoro oqo me ra vakabobulataki. mai tapanesi na siga ena butobuto talega, ni'u sa na musuka maieka nai vua i ijipita. kei na nona kaukauwa viavialevu ena muduki ga vua; ia vei koya, e dua na o ena tabonaki koya, o ira talega na luvena yalewa era na vakabobulataki. au na cakava vakaoqo na veicudruvi vei ijipita; era na qai kila ni sai au o jiova." "ka sa oti oqo e nai ka tinikadua ni yabaki, e nai matai ni vula, e nai kavitu ni siga ni vula, na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, au sa musuka na liga i fero na tui ijipita; ka raica, e a sega ni vadretitaki me mavo, se viviraki kina e dua na koya, me kaukauwa ka rawa ni taura nai seleiwau. "o koya e tukuna kina na kalou o jiova: 'e dina, au na mecaki fero na tui ijipita, ka na musuka na ligana ruarua, o koya e kaukauwa kei koya e sa ramusu;

au na kakava talega me lutu tani mai ligana nai selei-wau. 'au na dui vakasavi ira na kai ijipita e na maliwa ni veimatanitu, ka veibiuyaki ira e na veivanua. 'au na vakaukauwataka na liga i tui papiloni ka solia na noqui seleiwau ki na ligana; ia au na musuka na liga i fero, ka na vutugu o koya e matana e na vutugu ni tamata sa mavoa vakaca sara. 'au na vakaukauwataka vakaoqo na liga i tui papiloni, ia na liga i fero ena lutu sobu; ka ra na kila ni sai au o jiova, e na gauna solia kina na noqui seleiwau ki na liga i tui papiloni ka sa dodoka yani o koya ki na vanua o ijipita. 'au na dui vakasavi ira na kai ijipita e na maliwa ni veimatanitu, ka veibiuyaki ira ki na veivanua. era na qai kila ni sai au o jiova."

31

ia oqo sa yaco e nai katinikadua ni yabaki, e nai katolu ni vula, e nai matai ni siga ni vula, na vosa i jiova sa lako tale mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, vosa vei fero na tui ijipita kei ira talega na nona lewe vuqa, 'o sa vakataki cei beka e na cecere? e dina o asiria e dua na vuni sitari mai lepanoni, na tabana sa vakaruguta na veikau taucoko, ka cecere sara; kei na sovuna sa tu vata na veitabana lelevu. na wai sa vakatubura, na wai titobu sa cecere kina, na uciwai sa drodro volita na vanua sa tei kina, sa tala yani na kena soniwai kina kau kecega ni were. 'e na vuku ni ka oqo sa cecere cake sara kina o koya e na kau kecega ni were, ka sa vakalevutaki na tabana, ka babalavu na tabana e na vuku ni sa daulevu na wai, sa drodro yani. era sa caka nodra sova na manumanu vuka kecega e na tabana, era sa vakasucu talega na manumanu e ruku ni tabana, ena yaloyaloni na tabana era sa vakavale kina na veimatanitu. 'sa rairai vinaka na kena cecere kei na babalavu ni tabana, ka ni sa ti sobu na wakana ki na bati ni wai levu. na sitari e na were ni kalou sa sega ni vunitaki koya rawa: na vuni damanu, sa sega ni tau-tauvatata kei na tabana, na vuni vuto talega, sa sega ni tautauvatata kei na tabana lai; sa sega e dua na kau e na were ni kalou me tautauvatata tukuna e na kena rairai vinaka. au sa vakarairai vinakataka ena levu ni tabana: era sa vuvutaki koya kina na kau kece ni iteni, sa tu e na were ni kalou. "o koya oqo sa tukuna kina na kalou o jiova: 'ni o sa tubu balavu sara, ka sa cecere mai na tabana lelevu kecega sa dokadoka na loma-na ni sa cecere o koya, 'o koya oqo au sa soli koya kina ki na liga i koya na nodra qaqa na veimatanitu, ena cakava dina o koya; au sa vakasavi koya tani ni sa ca sara. 'o ira na kai tani, na nodra tamata rerevaki na veimatanitu, sa biuti koya tani; sa lutu sobu na tabana e na veilunivanua kei na veibuca kecega; ka sa musuki laiivi tu na tabana e na uciwai kecega ni vanua; o ira kece na kai vuravura, era a lako tu ena yaloyalona, era sa biuti koya. "na kena caca sa tu ga, o ira na manumanu vuka kecega, na manumanu kila ni vanua, era na lako mai ki na tabadra. 'me kakua kina ni vakalevulevu koya cake ni sa cecere e dua vei ira kece na kau e na bati ni wai, se vakatura cake na tabana e na maliwa ni taba ni kau, se me tu vakace-cere na kau eso, vei ira era gunuva na wai: 'ni ra sa soli kece yani ki na mate, me ra la'ki koto ki na ruku i vuravura, kei ira na luve ni tamata, era sa lako sobu

ki nai keli.' "sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: 'e na siga ka lako sobu kina o koya ki bulu au a cakava na somate. au a tabonaka na wai titobu me kenai loloku, ka tarova na kena uciwai, ka vakatuvakaduataka na wai levu. au a vakauqeti lepanoni me tagicaki koya, ka sa waicala kecega na kau kece ni were ena vukuna. 'au a vakayavalataka na veimatanitu e na rorogo ni nona bale, ni'u sa biuti koya sobu ki bulu kei ira era sa lako sobu ki nai keli; kei na vunika kecega ni iteni, na kau digitaki ni lepanoni, o ira kece era gunu wai, era sa vakacegui kecega e na ruku i vuravura. 'era sa lako sobu vata tukuna ki eli, kei ira era vakamatei e nai seleiwau; kei ira era sa ligana kaukauwa era tiko e ruku ni yaloyalona e na kedra maliwa na veivanua. 'o sa qai vakataki cei beka vei ira na kau ni iteni e nai ukuuku kei na kena cecere? ia dou na sobu vata ga kei ira na kau ni iteni ki na ruku i vuravura; dou na davo vata ga kei ira sa sega ni cili, kei ira era vakamatei e nai seleiwau. oqo o fero kei ira kecega na nona lewe vuqa, sa tukuna na kalou o jiova."

32

ia oqo sa yaco e nai katinikarua ni yabaki, e nai katinikarua ni vula, e nai matai ni siga ni vula, na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka: "luve ni tamata, mo tagi lagalaga e na vuku i fero na tui ijipita, ka tukuna vua: 'o sa tautauvata kei na dua na luve ni laione e na maliwa ni veimatanitu, ka vaka e dua na tavutu mai na wasawasa, o a yavala vakaukauwa mai na nomu uciwai, ka vakayavalata na wai e na yavamu, ka vakavuvuya na nodra uciwai.' "sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: 'au na tevuka na noqu lawa me ubi iko kei nai vavakoso tamata e lewe vuqa, ka ra na yarataki iko mai e na noqu lawa. au na qai laiivi iko e na vanua; au na biuti iko sara ki na dela ni vanua lalaga, ka lewa me ra mai ro e delamu na manumanu vuka kecega ni lomalagi. ia vei iko, au na vakamamautaki ira kece na manumanu kila e vuravura. au na laiva na lewemu ena veilunivanua, ka vakasinaita na veibuca e na suimu kei na lewemu. 'au na vakasuasuatata talega na vanua e na nomu dra, me yaco sara ki na veilunivanua; kei na boto ni uciwai era na sinai mai vei kemuni. ni'u sa bokoca na nomu cina, au na tabonaka na lomalagi, ka vakabutobutotaka na kena kalokalo; au na tabonaka na matanisiga e na o, kei na vula ena sega ni solia na nona rarama. na rarama kecega ni lomalagi au na vakabutobutotaka vei iko, ka kauta mai na butobuto ki na nomu vanua, sa tukuna na kalou o jiova. 'au na vakayavalata talega na yalodra e lewe vuqa na tamata, ni'u sa kauta mai na nomu rusa e na kedra maliwa na veimatanitu, ki na veivanua o a sega ni kila. 'io, au na cakava me ra kidroa e na vukumu e vuqa na tamata, kei na nodra tui era na rerevaki iko vakalevu ni'u na laveta cake na noqui seleiwau e matadra; ka ra na sautaninini tikoga, na tamata yadua e na vuku ni nona bula ga, e na siga o na bale kina. "ni sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: 'nai seleiwau i tui papiloni ena lako mai iko. 'ena nodra i seleiwau na mataivalu qaqa, o ira kecega era rerevaki vakalevu cake vei ira na veimatanitu, au na vakavuna me bale na nomu lewe vuqa. 'era na butakoca nai yau talei i ijipita, kei ira na lewena e vuqa era na vakawaboko-

taki. au na vakarusa talega na kena manumanu kecega mai na bati ni kena wai levu; na yava ni tamata e na sega ni vakasosotaka tale, se dua na ququ ni manumanu me vakasosotaka. au na qai vakamakaretaka na nodra wai, ka na cakava me drodro me vaka na waiwai na nodra uciwai,' e tukuna na kalou o jiova. 'ni'u sa cakava me lala na vanua o ijipita, ka sa dravuisiga mai na vanua e na ka e a sinai tu kina, ni'u sa yaviti ira kecega era tiko kina, era na qai kila ni sai au o jiova. 'sai koya oqo na tagilagalaga era tagicaki koya kina; na luvedra goneyalewa na veimatinitu era na tagicaki koya, kei ijipita, kei ira kecega na kena lewe vuqa sa tiko kina,' sa tukuna na turaga o jiova. 'sa yaco e nai katinikarua ni yabaki, e nai katinikalima ni siga ni vula, na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka: "luve ni tamata, mo tagicaki ira na lewe vuqa ni ijipita, ka biuti ira sobu ki na botoi vuravura, o koya, kei ira na luvedra goneyalewa na veimatinitu rogo, kei ira era lako sobu ki nai keli: 'o cei, o uasivia e na kemu rairai vinaka? mo lako sobu, ka vata kei ira na sega ni cilivi.' era na bale ga e na kedra maliwa, era vakamatei e nai seleiwau; sa soli o koya ki nai seleiwau; sa ucu yani vei koya kei ira kece na nona lewe vuqa. o ira era kaukauwa vei ira na tamata qaqa era na vosa vua mai na loma i eli vata kei ira era vukei koya: 'era sa lako sobu ga, era sa davo vata kei ira era sega ni cilivi, era vakamatei e nai seleiwau.' "o asiria e tu mai kea, kei na nonai soqosoqo taucoko, kei na nodra i bulubulu e tu wavokiti koya, era vakamatei taucoko, era mate e nai seleiwau. na nonai bulubulu sa vakarautaki tu e na maliwa ni keli, kei na nonai soqosoqo e tuva ena yasa ni nonai bulubulu, era vakamatei kece, era mate kecega e nai seleiwau, era sa vu ni taqaya levu e na nodra vanua na bula. "sa tiko e kea o elama kei ira na nona lewe vuqa, era vakavolivolita na nonai bulubulu, era sa vakamatei kece, era mate e nai seleiwau, era sa lako sobu ka sega ni cilivi ki na vanua lolovira kei vuravura, era sa vu ni taqaya levu e na nodra vanua na bula; ia oqo era sa colata na nodra madua vata kei ira era lako sobu ki nai keli. era sa vakarautaka na nonai davodavo e na kedra maliwa na vakamatei, kei na nonai soqosoqo, kei na nonai bulubulu era vakavolivolita, era sega ni cilivi kecega, era vakamatei kecega e nai seleiwau; e dina ni nodra taqaya levu e vu mai na nodra vanua na bula, ia era sa colata na nodra madua vata kei ira era lako sobu ki nai keli; o koya sa biu tu e na kedra maliwa era vakamatei. "e rau tu e kea o meseki kei tubali kei ira na nodrau lewe vuqa, vata kei na nodrau i bulubulu era ni vakavolivolita, era sega ni cilivi kecega, era vakamatei e nai seleiwau, e dina era sa vu ni nodra taqaya levu e na nodra vanua na bula. era sega ni davo vata kei ira na qaqa era bale mai vei ira era sega ni cilivi; era a lako sobu ki eli kei na nodra i yaragi-ni-valu; era vakadavora na nodra i seleiwau e ruku ni uludra, ia na nodra caka cala ena tiko ga e na suidra, e na vuku ni nodra taqaya levu na qaqa e na nodra vanua na bula. io, o na musuki e na kedra maliwa na sega ni cili, ka davo vata kei ira era vakamatei e nai seleiwau. "e tiko e kea o itomi, na nona tui kei na nona turaga kecega, veitalia na nodra kaukauwa era sa davo e yasadra era vakamatei e nai seleiwau; era na davo vata kei ira era sa sega ni cili, kei ira era sa lako ki nai keli. era tiko e kea

na turaga mai na vualiku, o ira kece, kei ira kece na kai saidoni, o ira era lako sobu vata kei ira era vakamatei e na madua e na vuku taqaya levu era vakavuna e na nodra kaukauwa; era davo ka sega ni cili kei ira era vakamatei e nai seleiwau, ka ra colata na nodra madua vata kei ira era lako sobu ki nai keli. "ena raici ira o fero, ka na vakacegiki mai e na vukudra na nona lewe vuqa, o fero kei na nona mataivalu taucoko, era vakamatei e nai seleiwau," sa tukuna na kalou o jiova. "ni'u a vakavuna na noqu veivakarerei levu e na nodra vanua na bula; ka vakatikori o koya e na kedra maliwa na sega ni cilivi vata kei ira era vakamatei e nai seleiwau, o fero kei na nona lewe vuqa kecega," sa tukuna na kalou o jiova.

33

na vosa i jiova sa lako tale mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo vosa vei ira na luvedra na nomu tamata, ka tukuna vei ira: 'ni'u sa kauta mai nai seleiwau ki na dua na vanua, ka ra kauta o ira na lewe ni vanua e dua na tamata mai na nodra yasana ka lesi koya me nodra i vakatawa, 'ni sa raica o koya nai seleiwau ni sa lako tiko mai ki na vanua, ke sa uvuca na davui ka vakasalataki ira na tamata, 'o koya ga na tamata sa rogoca na domo ni davui ka sega ni via ciqoma nai vakasala, ke mani lako mai nai seleiwau ka kauti koya tani, na nona dra e na tu ga e uluna. 'sa rogoca o koya na domo ni davui ka sega ni ciqoma nai vakasala; na nona dra e na tarogi ga vua. ia o koya e ciqoma nai vakasala e na vakabula na yalona. 'ia kevaka sa raica o koya nai vakatawa ni sa lako tiko mai nai seleiwau ka sega ni uvuca na davui, ka ra sega ni vakasalataki na tamata, kevaka sa lako mai nai seleiwau, ka kauta tani e dua na tamata mai na kedra maliwa, sa kau tani o koya e na nonai valavala ca; ia na nona dra au na taroga ena ligana nai vakatawa. "ia o iko, luve ni tamata: au sa lesi iko moi vakatawa e na vukudra na vuvale i isireli; o koya oqo o na rogoca kina na vosa sa tau mai na gusuqu ka vakasala vei ira e na vukuqu. "ni'u sa tukuna vua na tamata ca, 'isa na tamata ca, o na mate vakaidina! kevaka o na sega ni vakasala vua na tamata ca me lesu tani mai na nonai tovo ca, e na mate ga na tamata ca o ya e na nonai valavala ca; ia na nona dra au na taroga e na ligamu. "ia, kevaka o sa vakasalataka na tamata ca me lesu tani mai na nonai tovo ca, ke sega ni biuta o koya na nonai tovo, ena mate ga o koya e na nonai tovo ca; ia o sa vakabula na yalomu. "o koya oqo o iko, na luve ni tamata, tukuna ki na vuvale i isireli: 'dou vosa vakaoqo, "kevaka sa tu ga vei keda na noda talaidredre kei na noda ii valavala ca, ka da sa tauvimate kina, eka na qai bula rawa vakavevei i keda?" tukuna vei ira: 'me vaka au sa bula,' sa tukuna na kalou o jiova, 'au sega ni marautaka na nona mate na tamata ca; ia me lesu ga mai na tamata ca mai na nonai tovo me bula. vuki, dou vuki tani mai na nomudou tovo ca! ena vuku ni cava mo dou mate kina, isa na vuvale i isireli? "o koya oqo o iko, na luve ni tamata, tukuna vei ira na luvedra na nomu tamata: 'na nonai valavala dodonu na yalododonu ena sega ni vakabulai koya e na siga ni nona talaidredre; me vaka na nona ca na tamata ca, ena sega ni mate kina o koya e na siga sa lesu kina mai

na nona ca; se me na bula o koya na yalododonu baleta na nona yalododonu e na siga sai valavala ca kina o koya." ni'u sa tukuna vua na tamata yalododonu ni na bula vakaidina o koya, ia sa vakararavi o koya ki na nona yalododonu ka vakayacora nai valavala ca, ena sega ni dua na nonai valavala dodonu me nanumi; ia e na vuku ni valavala ca e vakayacora, ena mate kina o koya. "oqo tale, ni'u sa tukuna vua na tamata ca, 'o na mate vakaidina,' kebaka ena lesu mai o koya mai na nona i valavala ca, ka cakava na ka e dodonu ka dina, "ke vakasuka tale na tamata ca na yalayala, vakasuka talega na ka e butakoca, ka muria na vunau ni bula ka sega ni cakava na ka ca; ena bula vakaidina o koya, ena sega ni mate. "ena sega ni dua na nonai valavala ca e a cakava me na nanumi me baleti koya; sa cakava o koya na ka e dodonu ka dina; ena bula vakaidina o koya. "ia era tukuna o ira na luvu ni nomu tamata, 'nai valavala i jiova e sega ni vinaka.' ia na nodra i valavala ga sa sega ni dodonu! 'ni sa lesu tani na yalododonu mai na nonai valavala dodonu ka sa cakava na ka ca, ena mate kina o koya. "ia ni sa lesu na tamata ca mai na nona ca ka cakava na ka e dodonu ka vinaka, ena bula kina o koya. "ia dou sa tukuna, 'nai valavala i jiova e sega ni vinaka.' isa na vuva le i isireli, au na lewai kemudou yadua me vaka na dui nomudoui valavala." ka sa yaco e nai katinikarua ni yabaki ni neimami tiko vakabobula, e nai katini ni vula, e nai kalima ni siga ni vula, e dua e a dro mai jerusalemi sa lako mai vei au ka tukuna, "sa vesuki na koro!" ia oqo na liga i jiova e a tu vei au e na yakavi ni se bera ni yaco mai na tamata dro o ya. ka sa dolava na gusuqu o koya; ka ni qai lako mai vei au o koya ena mataka, sa dalaga na gusuqu, au sa qai sega tale ni galu. na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka: "luve ni tamata, o ira era vakatawa tu na veitikina vakarusai e na vanua o isireli era sa tukuna, 'o eparaama e le dua ga, ka sa taukena na vanua. ia eda sa lewe vuqa; na vanua e a soli vei keda me da taukena.' "o koya oqo mo tukuna vei ira, 'sa vosa vakaoqo na kalou o jiova: "dou sa kania na lewe ni manumanu kei na kena dra, dou sa vaqara cake na matamudou ki na nomudou matakau, ka vakadave dra. mo dou na qai taukena li na vanua? "dou sa vakararavi ki na nomudou sei leiwau, dou cakava na ka vakasisila, ka dou dui vakacacana na watina na wekamudou. mo dou na qai taukena li na vanua?" "mo tukuna vakaoqo vei ira, 'sa vosa vakaoqo na kalou o jiova: "me vaka au sa bula, e dina o ira era tiko e na veivanua vakarusai era na mate ga e nai sei leiwau, kei koya e tu mai na vanua lalaga au na soli koya vei ira na manumanu kila me ra kania, kei ira era tiko e na veivanua vakabai kei na qaravatu era na mate e na mate dauveiveitauvi. "ni'u na vakayacora na vanua me laladidi, na nona kaukauwa viavialevu ena muduki, kei na veilunivanua i isireli ena laladidi me sega ni dua na tamata e na lakova. "era na qai kila ni sai au o jiova, ni'u a cakava me laladidi sara na vanua e na vuku ni nodra i valavala vakasisila kecega era a cakava." "ia vei iko, na luvu ni tamata, na luvudra na wekamu era sa veivosakitaki iko tiko e na yasa ni lalaga kei na katuba talega ni veivale, ka ra veivosaki vakai ira, na tamata yadua vua na tacina, 'yalovinaka mo dou lako mai ka mai rogoca na vosa cava e lako mai vei jiova." era sa mani lako mai vei iko me vaka era dau vakayacora na tamata, ka mai dabe e

matamu me vaka ni ra noqu tamata, ka ra vakarogoca na nomu vosa, ia era sega ga ni cakava; ni ena gusudra era vakaraitaka na levu ni loloma, ia na yalodra e vakasaqara na ka me nona ga. "e dina o sa vaka vei ira na nona sere rogo vinaka e dua e domo vinaka ka rawa talega ni qiria vakavinaka nai vakatagi; ni ra sa rogoca na nomu vosa, ia era sega ga ni cakava. "ka ni sa na yaco oti na ka oqo â€" e dina ena yaco mai â€" era na qai kila ni sa tiko e dua na parofita ena kedra maliwa."

34

na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo parofisai vei ira nai vakatawa e isireli, mo parofisai ka tukuna vei ira, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova vei ira nai vakatawa: "ena ca o ira nai vakatawa e isireli era vakani ira ga vakataki ira! e sega li ni dodonu me ra vakania na qele ni sipi o ira nai vakatawa? "dou kania na uro ka vakasulumi kemudou e na vuti ni sipi; dou vakamatea na sipi uro, ia dou sega ga ni vakania na qele ni sipi. "o ira na malumalumu dou a sega ni vakaukauwataka, se mo dou a vakabulai ira era a tauvimate, se vadretitaki ira na ramusu, se kauta lesu tale mai na ka e a vakasavi tani, se vakasaqara na ka sa yali; ia ena veivakasaurarataki kei nai valavala e sega ni loloma dou a lewa kina vei ira. "sa yaco me ra dui veiseyaki baleta ni sa sega nai vakatawa; ka sa yaco me ra kakana vei ira na manumanu kila ni vanua ni ra sa dui veiseyaki. "na noqu sipi era sa sese voli e na veilunivanua kecega, kei na veidelana yadua; io, na noqu qele ni sipi era sa veiseyaki e dela i vuruvura tau-coko, ka sega ni dua me vakataroga se vakasaqarai ira." o koya oqo, oi kemudou nai vakatawa, dou rogoca na vosa i jiova: "me vaka au sa bula," sa tukuna o jiova na kalou, "e dina ni sa yaco na noqu qele ni sipi me kakana vei ira na manumanu kila kecega ni vanua, baleta ni sa sega ni dua nai vakatawa, se me ra vakasaqara na noqu qele ni sipi o ira na noqu vakatawa, ia era sa vakani ira vakataki ira ga nai vakatawa ka sega ni vakania na noqu qele ni sipi"â€" o koya oqo, isa nai vakatawa, dou rogoca na vosa i jiova! "sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "raica, au sa veimecaki kei ira nai vakatawa, ia au na taroga na noqu sipi e na ligadra; au na vakavuna me ra kakua ni vakania tiko na sipi, ka ra na sega talega ni vakani ira tiko vakataki ira o ira nai vakatawa; ni'u na kaliraka na noqu qele ni sipi mai na gusudra, me kakua ni ra kakana tiko vei ira." ni sa tukuna vakaoqo o jiova na kalou: "e dina oi au duaduaga au na vakatarogi ira na noqu sipi ka vakasaqarai ira yadua. "me vaka nai vakatawa sa vakasaqara na nona qele ni sipi e na siga sa tiko kina e na kedra maliwa na nona sipi veiseyaki, au na vakasaqarai ira vakakina na noqu sipi ka kaliraki ira mai na veiyasana kecega era sa dui veiseyaki kina e na dua na siga lolaoa ka butobuto. "au na kauti ira tani mai vei ira na veimatatamata ka vakasoqoni ira mai na veivanua, ka na kauti ira mai ki na nodra vanua; au na vakani ira e na veilunivanua i isireli, e na veibuca kei na veivanua kecega sa tawani tu e na vanua. "au na vakani ira e na vanua veico vinaka, kei na kedra kakana e na tiko e na veilunivanua ce-

cere i isireli. e kea era na davo sobu e na lomanibai vinaka ka kana mai na veico bulabula e na dela ni veikulunivanua i isireli. "au na vakania na noqu qele ni sipi, au na cakava talega me ra davo sobu," sa tukuna o jiova na kalou. "au na vakasaqara na ka sa yali ka kauti ira lesu mai era sa vakasavi, vadretitaka na ramusui, ka vakaukauwataki koya e tauvimate; ia au na vakarusai ira sa urouro kei ira na kaukauwa, ka na vakani ira e na cudru." ka me vaka vei kemudou, isa na noqu qele ni sipi, sa tukuna vakaoqo o jiova na kalou: "raica, au na vakatulewa e na kedra maliwa na sipi kei na sipi, e na maliwa ni sipi tagane kei na me tagane. "e lailai beka vei kemudou na nomudou sa kania oti na veico vinaka, mo dou buturaka kina e na yavamudou na vo ni nomudou vanua veico â€" ka dou a gunu mai na wai makare, dou qai vakavuvuya na kena vo e na yavamudou? "ka me vaka ki na noqu qele ni sipi, era kania na ka dou sa butuka e yavamudou, ka ra gunuva na ka dou sa vakavuvuya e na yavamudou." o koya sa tukuna kina vakaoqo na kalou o jiova vei ira: "raica, oi au ga au na vakatulewa e na maliwa ni sipi levulevu kei na sipi lila. "baleta ni dou sa veibili e na sarisarimudou kei na tabamudou, ka cumuti ira era malumalumu e na nomudou i leu, ka vakasavi ira vakayawa. "o koya oqo au na vakabulai na noqu qele ni sipi, ka ra na sega tale ni biu wale tiko; au na vakatulewa e na maliwa ni sipi kei na sipi. "au na vakataudeitaka e dua nai vakatawa me nodra, ka na vakani ira o koya â€" na noqu tamata o tevita. ena vakani ira o koya ka na nodra i vakatawa. "oi au, o jiova, au na nodra kalou, kei na noqu tamata o tevita e na turaga e na kedra maliwa; oi au o jiova, sa kainaka. "au na cakava e dua na veiyalayalati ni veivinakati kei ira, ka vakavuna me ra lako tani na manumanu kila e na vanua; ka ra na qai tiko vinaka mai na vanua liwa lala ka moce e na veikau. "au na vakayacorori ira kei na veivanua vakavolivolita na noqu delana me ka ni veivakalouvinkataki; au na vakavuna me tau mai na uca e na kena gauna; ena tau mai na uca ni veivakalouvinkataki. "na vu-ni-kau ni vanua era na qai vuataka na vuana, ia o vuravura ena vuataka vakalevu na kena vuata. era na tiko vinaka e na nodra vanua; ka ra na kila ni sai au o jiova, ni'u sa gutuva nai vau ni kedra i vua ka sereki ira mai na ligadra era a vakabobulataki ira. "ka ra na sega ni yaco tale me kedra kakana na veimataniitu, se me ra tilomi ira o ira na manumanu kila ni vanua; ia era na tiko vinaka ga, ka na sega ni dua me vakarerei ira. "au na vakatubura vei ira e dua na were e na rogo, ka na sega tale ni kani ira na viakana levu e na vanua, se vakamaduataki tale vei ira na veimataniitu tani. "era na kila vakaoqo ni sai au, o jiova na nodra kalou, au sa tiko vata kei ira, kei ira, na vuvale i isireli, era sa noqu tamata," sa tukuna na kalou o jiova." "oi kemudou na noqu qele ni sipi, na qele ni sipi ni noqu vanua veico, dou sa tamata ga, ia au sa nomudou kalou," sa tukuna na kalou o jiova.

35

na vosa i jiova sa lako tale mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo vaqara na matamu ki na ulunivanua o sia, ka parofisai vei koya, 'ka tukuna vei koya, 'sa vosa vakaoqo na kalou o jiova: "raica mada, isa na ulu-ni-

vanua o sia, au sa mecaki iko; au na dodoka yani na ligaqu me tarai iko, ka na cakava mo laladidi sara; au na vakayacora me ra biu wale na nomu veikoro, ia o na rusa sara. o na qai kila ni sai au o jiova. "baleta ni tikoga e dua na yaloca makawa, ka vakadavea na nodra dra na luve i isireli e na kaukauwa ni seleiwau e na gauna ni nodra rarawa, e na gauna mai cava kina na nodra i valavala ca, "o koya oqo, me vaka au sa bula," sa tukuna na kalou o jiova, "au na vaka-rautaki iko ki na dra, ia na dra ena vakasavi iko; e na vuku ni o a sega ni cata na dra, o koya oqo ena vakasavi iko kina na dra. "au na cakava vakaoqo me laladidi sara na ulu-ni-vanua o sia, ka muduka tani mai kina na tamata e lako yani kei koya talega e lako tale mai. "au na vakasinaita talega na kena veikulunivanua e na tamata vakamatei; e na nomu veidelana kei na nomu veibuca kei na nomu veivanua qakilo, o ira sa kani ira nai seleiwau era na bale kina. "au na cakava mo vanua laladidi me sega ni mudu, kei na nomu veikoro ena sega ni sega tale; dou na qai kila ni sai au o jiova. "baleta ni o a tukuna, 'na mataniitu ruarua oqo kei na vanua ruarua oqo ena noqu ga, ka keimami na taukena,' e dina ga ni a tiko kina o jiova, "o koya oqo, me vaka au sa bula," sa tukuna na kalou o jiova, "au na cakava me vaka na nomu cudru ka me vaka talega na nomu kocokoco o a vakaraitaka e na nomu cati ira; au na cakava talega me'u kilai vei ira ni'u sa na lewai iko. "o na qai kila ni sai au o jiova. au a rogoca na nomu vosa vakacaca o a cavutaki na na veikulunivanua i isireli, ka vaka, 'era sa laladidi, era sa soli vei keda me da kania.' "ena gusumudou dou sa bolei au kina, ka vakalevutaka na nomudou vosa ca vei au; au a rogoca kecega." 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "o vuravura tau-coko e na reki ni'u sa cakava mo laladidi sara. "me vaka ni o a reki ni sa vakacacani na veika e taukena o isireli, au na cakava vakakina vei iko; o na laladidi sara, isa na ulunivanua o sia, kei itomi taucoko â€" taucoko sara ga! era na qai kila ni sai au o jiova."

36

"kei iko, luve ni tamata, parofisai ki na veikulunivanua i isireli, ka vaka, 'na veikulunivanua ni isireli, dou rogoca na vosa i jiova! 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "baleta ni sa tukuna e na vukumu o koya na meca, 'sai koya ga! na vanua-cecere makawa sa yaco me noda i votavota.'" "o koya oqo mo parofisai, ka tukuna, 'sa vosa vakaoqo na kalou o jiova: "baleta ni ra sa cakava mo dou laladidi, ka tilomi kemudou e na veitikina kecega, mo dou nodra i votavota kina na vo ni veimataniitu, ni dou sa cavuti tiko e na gusudra na dauvosa ka kaseti mai vei ira na tamata". 'o koya oqo, isa na veikulunivanua i isireli, dou rogoca na vosa ni kalou o jiova! sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova ki na veikulunivanua, na veidelana, na veiciwai, na veibuca, na veitikina sa laladidi, kei na veikoro sa biu wale, na ka sa kovei ka sa ka ni veivakalialiai vei ira na vo ni veimataniitu ka ra tiko vakavolivoliti kemudou. 'o koya sa tukuna kina vakaoqo na kalou o jiova: "e dina au sa vosataka na ka ca e na dela ni noqu vuvu katakata e na vukudra na vo ni veimataniitu kei na vuku i itomi taucoko, o ira era a solia na noqu vanua me nodra ga, kei na reki e na vu ni yalodra ka veibeci

e na nanuma ni lomadra, me ra kovea kina na vanua lalaga." "o koya oqo mo parofisai e na vuku ni vanua o isireli, ka tukuna ki na veiulunivanua, na veidelana, kei na veiuciwai, kei na veibuca, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "raica, au a vosa e na dela ni noqu vuvu kei na noqu cudru, baleta ni dou a colata madua ni veimatani." 'o koya sa tukuna kina vakaoqo na kalou o jiova: "au a laveta cake na ligaqu e na bubului ni sa dina o ira na veimataniitu era tu vakavolivoliti kemudou era na colata ga na nodra madua. "ia oi kemudou, na veiulunivanua i isireli, dou na vakatubura yani na taba-mudou ka vuataka na vuata vei ira na noqu tamata na isireli, ni ra sa voleka ni lako mai. "ni sa dina au sa to vata kei kemudou, au na vuki lesu tale vei kemudou, dou na cukiraki ka teivaki. "au na vakaikuritaka na tagane vei kemudou, na vuvale kecega i isireli, taucoko sara; kei na veikoro kece e na sega ka tara cake tale na veika e a vakarusai. "au na vakaikuritaka vei kemudou na tamata kei na manu-manu; era na lewe levu ka vakaluvuni; au na vakavuna mo tawani tale me vaka e na veiguna e liu, ka cakava vei kemudou na ka e vinaka cake mai na nomudou i tekitekivu. dou na qai kila ni sai au o jiova. "io, au na vakavuna me ra lakovi kemudou na tamata, oi kemudou na noqu tamata na isireli; era na taukeni iko, o na nodra i votavota talega; o na sega tale ni o tagimate-taki ira e na vukudra na gone." sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "baleta ni ra tukuna vei iko, 'o a kani ira na tamata, ka a tagimatetaka na nomu matanitu e na vukudra na gone." "o koya oqo o na sega tale ni kania na tamata, se tagimatetaka tale na nomu matanitu," sa tukuna na kalou o jiova. se me'u na vakatara mo rogoca tale na nodra veivakalialiai na veimataniitu, se mo na colata tale na nodra veibeitaki na tamata, se mo na vakavuna tale na tarabe ni nomu matanitu," sa tukuna na kalou o jiova." na vosa i jiova sa lako tale mai vei au, ka vaka: "luve ni tamata, ni ra a tiko na vuvale i isireli e na nodra vanua, era a vakadukadukalitaka e na nodra i valavala kei na nodra cakacaka; kivei au na nodra i valavala sa vaka na nona dukadukali na yalewa e na gauna ni nona tawasei. "o koya oqo au a sovaraka kina na noqu cudru vei ira e na vuku ni dra era a vakadavea e na vanua, kei na vuku talega ni nodra matakau era sa vaka-dukadukalitaka kina. "au a mani vakasavi ira kina e na maliwa ni veimataniitu, ka ra veiuiyaki e na veivanua; au a lewai mai me vaka na nodra i valavala kei na nodra cakacaka. "ni ra yaco yani ki na vematanitu, me vaka era dui lakova, era a vakacacana na yacagu tabu o ni sa tukuni e na vukudra, 'o ira oqo na tamata i jiova, ia era sa lako tani mai na nona vanua.' "ia au a kauwai e na vuku ni yacagu tabu, o koya era a vakacacana na vuvale i isireli e na maliwa ni veimataniitu tani era a dui lako kina. "o koya oqo mo vosa ki na vuvale i isireli, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "au sega ni cakava oqo e na vukumudou, isa na vuvale i isireli, ia e na vuku ga ni yacagu tabu, o koya dou a vakacacana e na veimataniitu tani dou a dui lako kina. "au na vakatabuya na yacagu levu, o koya e a vakacacani e na maliwa ni veimataniitu, o koya dou a vakacacana e na kedra maliwa; ka ra na kila na veimataniitu ni sai au o jiova," sa tukuna na kalou o jiova, "ni'u sa vakarokorokotaki vei kemudou e matadra. "ni'u na kauti kemudou mai na ke-

dra maliwa na veimataniitu, soqoni kemudou vata mai na veivanua kecega, ka kauti kemudou mai ki na nomudou vanua. "au na qai kureitaka na wai savasava vei kemudou, ka dou na savasava; au na vakasavasavataki kemudou mai na nomudou dukadukali kecega kei na nomudou matakau kecega. "au na solia vei kemudou e dua na uto vou ka vakacuruma ki lomamudou e dua na yalo vou; au na kauta tani na uto e vatu mai na yagomudou ka solia na uto vakalewe vei kemudou. "au na vakacuruma ki na lomamudou na yalogu, ka cakava mo dou muria na noqu vunau, ka dou na maroroya na noqu lewa ka cakava. "dou na qai tiko ga e na vanua au a solia vei ira na nomudou qase; dou na noqu tamata, au na qai nomudou kalou. "au na vakasavasavataki kemudou mai na nomudou dukadukali kecega. au na kaci e na vuku ni sila ka vakaikuritaka, ka sega ni kauta tale mai vei kemudou na dausiga. "au na vakalevutaka talega na vua ni nomudou veivunika, kei na nomudou vua ni qele, me yaco mo dou kakua tale ni colata na veibeitaki ni dausiga e na maliwa ni veimataniitu. "dou na qai nanuma na nomudou i valavala e ca kei na nomudou cakacaka e sega ni vinaka; ka dou na vakasisilataki kemudou e matamudou, e na vuku ni nomudou caka ca kei na nomudou i valavala vakasisila. "e sega ni vukumudou au cakava kina na ka oqo," sa tukuna na kalou o jiova. "me kilai mada oqo vei kemudou. dou madua ka taqaya e na vuku ni nomudou i valavala, isa na vuvale i isireli!" sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "e na siga o ya au na vakasavasavataki kemudou mai na nomudou i valavala ca kecega, au na vakarawarawataka talega vei kemudou na nomudou tawana na veikoro, ka na tara cake tale na veitikina e vakarusai. "na vanua lala ena cuki tale me kakua ni biu tu ga me lala e matadra kece era lakova. "era na mani tukuna, 'na vanua oqo ka lala sa qai yaco me vaka na were o iteni; kei na veikoro sa biu wale tu, lala, ka rusa sa qai yaco me koro vakabai ni valu ka sega tale.' "era na qai kila na veimataniitu sa vo tu e yasamu ni oi au, o jiova, sa tara cake tale na veitikina sa rusa ka tea tale na veivanua lala. oi au, o jiova, sa tukuna, ka'u na cakava talega." sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "au na vakatara talega ki na vuvale i isireli me ra masuti au me'u cakava vei ira na ka oqo: au na vakalewevuqataka na nodra tamata me vaka na qele ni sipi. "me vaka na qele ni sipi e vakacabori mei soro tabu, me vaka na qele ni sipi e jeruselemi e na kena veisiga ni solevu tabu, e na yaco na veikoro lala me sinai e nai soqosoqo levu ni tamata. era na qai kila ni sai au o jiova.""

37

na liga i jiova sa tauri au ka kauti au tani mai e na yalo i jiova, ka vakadaberi au sobu e na loma ni dua na buca; ka sa sinai tu e na sui. sa qai laiva o koya me'u lako siviti ki ka wavokita vinaka na vanua taucoko, ka raica, sa dua na ka na kena levu e na buca o ya; e dina ni ra sa mamaca sara. ka sa tukuna vei au o koya, "luve ni tamata, era na bula rawa tale beka na sui oqo?" au a mani tukuna, "isa kemuni jiova na kalou, o ni sa kila ga." sa tukuna tale vei au o koya, "parofisai vei ira na sui oqo, ka tukuna vei ira, 'oi ke-

mudou na sui mamaca, dou rogoca na vosa i jiova! 'sa tukuna na kalou o jiova ki na sui oqo: "e dina au na vakavuna me curumi kemudou nai cegu, ka dou na bula. "au na biuta vei kemudou na ua ka kauta mai vei kemudou na lewe, ubi kemudou e na kuli ka vakacuruma vei kemudou nai cegu; ka dou na bula. dou na qai kila ni sai au o jiova." au a mani parofisai me vaka e vakaroti vei au; ia ni'u sa parofisai tiko, sa dua na rorogo, ka vakasauri na tataqirigiri; ka ra sa toso vata mai na sui, ka veituri na sui ki na sui. e dina, ni'u a vakaraica tiko, sa tubu cake mai na kena ua kei na lewena, ka sa vakasulumi taucoko e na kulina; ia e sega nai cegu vei ira. e tukuna tale vei au o koya, "parofisai ki nai cegu, parofisai, ka tukuna ki nai cegu, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "lako mai na mata ni cagi vava, nai cegu, ka ceguvi ira na mate tu oqo, me ra bula mada." au a mani parofisai me vaka e vakaroti vei au, ka sa curumi ira nai cegu, ka ra sa bula, ka wavu tu e na yavadra, e dua na mataivalu levu sara. e qai tukuna vei au o koya, "luve ni tamata, na sui kece oqo sai koya na vuvale taucoko i isireli. e dina era sa tukuna vakaoqo, 'na suida sa mamaca, sa yali na noda i nuinui, ka da sa muduki oi kedal! "o koya oqo mo parofisai kina ka tukuna vei ira, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "raica, isa oi kemudou na noqu tamata, au na dolava na nomudou bulubulu ka vakavuna mo dou lako cake mai na nomudou bulubulu, ka kauti. "dou na qai kila ni sai au o jiova, ni'u a dolava na nomudou bulubulu, oi kemudou na noqu tamata, ka kauti kemudou cake mai na nomudou bulubulu. "au na vakacuruma na yaloqu ki lomamudou, ka dou na bula, au na vakatikori kemudou talega e na nomudou vanua. dou na qai kila ni oi au, o jiova, sa tukuna ka cakava talega," sa tukuna o jiova." na vosa i jiova sa lako tale mai vei au, ka vaka, "me vaka vei iko, luve ni tamata, mo taura e dua nai titoko ka vola kina: 'vei juta kei ira talega na luve i isireli, era nonai tokani.' mo qai taura e dua tale nai titoko ka vola kina, 'vei jeseva, nai titoko i ifereimi, kei na veivuvale taucoko e isireli, era nonai tokani.' "mo qai semati rau vata vei iko me dua ga nai titoko, ka rau na yaco me dua ga e na ligamu. "ka ni ra na vosa vei iko o ira na luve ni nomu tamata, ka tukuna, 'o na sega beka ni vakaraitaka vei keimami nai balebale ni ka oqori?' â€" "tukuna vei ira, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "e dina au na taura nai titoko i jeseva, o koya e tiko e na liga i ifereimi, kei na veiyavusa i isireli era nonai tokani; au na semati rau vata, vata kei nai titoko i juta, ka cakava me dua ga nai titoko, ka rau na dua bau ga e na ligaqu." "kei nai titoko o a volavola kina ena tu ga e na ligamu e matadra. "mo qai tukuna vei ira, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "e dina au na kauti ira na isireli mai kedra maliwa na veimataniitu, e vei ga era a dui yaco yani kina, au na vakasoqoni ira mai na veiyasana, ka kauti ira mai ki na nodra vanua; "ia au na cakava me rau dua ga na mataniitu e na vanua, e na veikulunivanua i isireli; ka dua na tui me na tui vei ira kecega; ena sega tale ni rua na mataniitu, se me rau tawase tale me rua na mataniitu. "era na sega tale ni vakadukadukalitaki ira e na nodra matakau, se na nodra ka vakasisila, se e na dua na nodra talaidredre; ia au na vakabulai ira mai na nodra i tikotiko kece era sai valavala ca kina, ka vakasavasavataki ira. era na

qai noqu tamata, ka'u na nodra kalou. "o tevita na noqu tamata ena tui vei ira, ena dua ga nai vakatamua vei ira kece; era na lako tu e na noqu lewa ka muria na noqu vunau, ka cakava. "era na tiko ga e na vanua au a solia vei jekope na noqu tamata, ena vanua era a tiko kina na nomudou qase; ka ra na tiko kina, o ira, kei ira na luvedra, kei ira e na makubudra, me sega ni mudu; kei tevita na noqu tamata, ena nodra turaga me sega ni mudu. "ia au na cakava e dua na veiyalayalati ni veivinakati kei ira, ka na veiyalayalati e sega ni mudu vei ira; au na vakataudeitaki ira ka vakalewelevutaki ira, ka vakadeitaka na noqu vale tabu e na kedra maliwa me sega ni mudu. "na noqu valenisoro talega e na tu vata kei ira; e dina au na nodra kalou, ka ra na noqu tamata. "na veimataniitu talega era na kila ni oi au o jiova, sa vakatabui isireli, ni sa tiko ga na noqu vale tabu e na kedra maliwa me sega ni mudu."

38

na vosa i jiova sa lako mai vei au, ka vaka, "luve ni tamata, mo vagolea na matamu ki koki, e na vanua i mekoki, na nodra turaga na rosi, mesekei, kei tubali, ka parofisai vei ira, "ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "raica, ua sa mecaki iko, o iko koki, na nodra turaga na rosi, mesekei, kei na tubali. "au na vukici iko kimuri, vakacobara na bati ni siwa ki na galegalemu, ka kauti iko ki tautuba, vata kei na nomu mataivalu kece, na ose, kei na dauvodo ose, era dui vakaisulu vakamata, e dua nai vakakosolevu era vakaisala ni valu kei nai sasabai, o ira kece era vakai seleiwau. "o perisia, iciopea, kei libia era sa to vata, era vakaisasabai ka vakaisala ni valu kecega; "o komera, kei na nona mataivalu kecega; na vuvale i tokama e tiko vakayawa mai na vualiku kei na nona mataivalu kecega â€"ira levu na tamata sa tu vata kei iko. "mo vakarautaki iko ka tu vakarau, o iko kei na nomui soqosoqo kecega era sa soqoni e yasamu; ka mo dua na dauyadra vei ira. "ni sa oti na veisiga eso o na mai sikovi. ena veiyabaki emuri o na lako mai ki na nodra vanua era kau lesu mai nai seleiwau ka vakasoqoni mai vei ira e vuqa na tamata e na dela ni veikulunivanua i isireli, o koya sa lala tu vakadede; era sa kau tani mai na veimataniitu, ia oqo era sa tiko vinaka kecega. "o na cabe cake, o na lako mai me vaka na cava, mo ubia na vanua me vaka na o, o iko kei na nomu mataivalu kecega kei na lewe levu na tamata vata kei iko." 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "e na siga o ya e na yaco me na tubu mai na nanuma eso ni lomamu, o na bucina e dua nai naki ca: "o na tukuna, 'au na lako cake yani ki na vanua ka ra tu kina na veikoro e sega ni vakabai; au na lako vei ira era tiko vakacegu, era tiko sautu, o ira era tiko wale ka sega na nodra bai, e sega na nodra bai se na matamata' â€" "me'u kauta nai toki ni valu ka butakoca na nodra ka vakamareqeti, mo dodoka yani na ligamu ki na veiyasana lala ka sa sega tale, kivei ira na tamata era a vakasoqoni mai na veimataniitu, era sa mai taukena na manu manu kei nai yau, era tiko voli e na loma ni vanua. "o seba, dedana, kei ira na dauveivoli mai tasisi, kei ira na nodra luve ni laioni, era na tukuna vei iko, 'o sa lako mai, mo kovea nai toki ni valu? o sa vakasoqoni ira li na nomu mo mai butakoca nai yau, mo kauta tani

yani na siliva kei na koula, mo kauta tani na manumanu kei nai yaya, mo kauta e dua nai toki ni valu levu?" "o koya oqo, luve ni tamata, mo parofisai ka tukuna vei koki, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "e na siga o ya ni ra sa tiko vinaka na noqu tamata na isireli, o na sega beka ni kila?" "o na qai lako mai na nomu yasana vakayawa mai vualiki, o iko vata kei ira na lewe vuqa na tamata, era vodo ose kece, e dua nai vavakosolevu kei na mataivalu qaqa. "o na lako cake mai ki vei ira na noqu tamata na isireli me vaka na o, ka ubia na vanua. ena yaco e na gauna emuri sara, au na qai kauti iko mai ki na noqu vanua, me ra na kilai au kina na veimatanitu, ni'u sa vakarokorokotaki vei iko, i koki, e matadra." sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "o iko li au a vosa kina e na veisiga e liu e na gusudra na noqu tamata na parofita e isireli, era a parofisai me vuqa na yabaki e na gauna makawa o ya ni'u na qai kauti iko mai mo valuti ira? "ka na yaco e na gauna taleqalo o ya, ni sa lako vakavalu mai o koki ki na vanua o isireli," e tukuna o jiova na kalou, "na noqu cudru e na rairai e mataqu. "e na vuku ni noqu vuvu kei na noqu cudru waqawaqa au sa kainaka: 'e dina e na siga o ya ena dua uneune levu e na vanua o isireli, 'ena yaco kina na ika ni waitui, na manumanu vuka, na manumanu kila ni vanua, na ka kecega sa qasi voli e na qele, kei na tamata kecega era tiko e na dela i vuravura era na sautaninini e mataqu. na veilunivanua e na talaraki sobu, na vei uluvatu e na lutu, kei na bai kecega ena bale ki na qele.' "au na kaciva mai e dua nai seleiwau me kei koki e na noqu veilunivanua kecega," sa tukuna na kalou o jiova. "na nodra dui seleiwau yadua e na kei tacina. "au na kauti koya ki na veilewai e na mate dauveiveitauvi kei na vakadave dra; au na vakatauca ki vua, ki na nona mataivalu, kei ira na lewe vuqa sa tiko kei koya, na uca tau bi, uca cevata, buka waqa, kei na sulifure. "au na vakalevulevu i au vakaoqo ka vakatabui au, ka'u na kilai e matadra na veimatanitu e vuqa. era na qai kila ni sai au o jiova."

39

"ia o iko, luve ni tamata, mo parofisai vei koki, ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova: "raica, au sa kemu meca, i koki, na nodra turaga levu na rosi, meseki kei na tubali; "au na vukici iko ki muri ka liutaki iko tani yani, au a vakavuna na nomu lako cake mai na vanua vakayawa mai na vualiki, ka kauti iko mai ki na veilunivanua ni isireli. "au na vakalutuma na nomu dakai mai na ligamu i mawi, ka vakavuna me lutu tani na nomu gasau mai na ligamu i matau. "dou na bale e na veilunivanua i isireli, o iko kei na nomu mataivalu kece kei na tamata kecega era tiko kei iko; au na soli iko ki na manumanu vuka kecega e dauveikata kei na manumanu kila ni vanua mo laukana. "o na bale e dela ni vanua galala; ni sai au ka vosa," sa tukuna na kalou o jiova. "ia au na tala na bukawaqa ki mekoki kei ira talega era sa tiko vakacegu e na vei baravi. era na qai kila ni sai au o jiova. "au na cakava me kilai na yacagu tabu e na kedra maliwa na noqu tamata na isireli, au na sega tale ni vakatara me ra vakacacana na yacagu tabu. era na qai kila na veimatanitu ni sai au o jiova, na le dua yalosavasava e isireli. "e dina sa lako tiko mai, ka na vakayacori

talega," sa tukuna na kalou o jiova. "oqo na siga au a vosa kina. "era na qai lako yani o ira era tiko e na veikoro vakaisireli ka vakacaudreva na buka ka vakama nai yaragi ni valu, nai sasabai kei nai sala ni valu, na dakai titi kei na gasau, na moto mama kei na moto bi; era na vakama e na bukawaqa me vitu na yabaki. "era na sega ni ca buka mai na were se taya sobu na kau mai veikau, baleta ni ra vakama nai yaragi ni valu me nodra buka; ka ra na tokitaki ira na tamata era a tokitaki ira e liu, ka butakoca na tamata ka butakoci ira e liu," sa tukuna na kalou o jiova. "ia e na siga o ya, au na solia vei koki e dua na nona tikina mai isireli mei bulubulu, na nodra buka na dauiloko tu e na tokalau ni bati ni waitui; ka na vakalatilati vei ira na dau veilakoyaki, ni ra na buluti koki mai kea kei na nonai soqosoqo levu. o koya oqo era na vakatoka kinana buca o ya o emoni á€" koki. "e na vitu taucoko na vula na nodra veibulu tiko vei ira o ira na vuvale i isireli, me na vakasavasavataki kina na vanua. "e dina era na oga e na veibulu o ira kece na lewe ni vanua, ia era na rogo tale kina e na siga au na vakarokorokotaki kina," sa tukuna na kalou o jiova. "era na tawasea eso na tamata cakacaka, e na nodra veivuke na dauveivaqarai, me ra lako voli yani e na loma ni vanua me buluta na yago era vo tu e dela ni vanua, me vakasavasavataki kina na vanua. ni sa oti e vitu na vula era sa qai tekivu vakasaqagara. "era na lako voli na dauveivaqarai e na vanua; ke dua e raica e dua na sui ni tamata, me qai biuta kina e dua nai vakatakilatiki, me yacova ni ra sa buluta o ira na dauveibulu e na buca i emoni á€" koki. "e na yaca talega ni koro o ya o emona. era na vakasavasavataki vakaoqo na vanua." "ia vei iko, luve ni tamata, sa tukuna vakaoqo na kalou o jiova, "mo vosa vei ira na vei mataqali manumanu vuka kecega kei na manumanu kila kecega ni vanua: "dou soqoni vata ka lako mai; dou soqoni vata mai na vei yasana kecega ki na noqui madrali laukana, au sa vakacabora vei kemudou, e dua nai madrali levu e na veilunivanua ni isireli, mo dou kania na lewe ka gunuva dra. dou na kania na lewe ni tamata qaqa, gunuva na nodra dra na turaga kei vuravura, na sipi tagane kei na lami, na me kei na bulumakau, era manumanu uro kecega ni pasan. dou na kania tiko na uro me yacova ni dou sa mamau, ka gunu dra me yacova ni dou sa mateni, e na noqui madrali laukana au sa vakacabora vei kemudou. dou na vakamamautaki e na noqu teveli e na ose kei ira na dauvoda, ena tamata qaqa kei na tamatai valu kecega," sa tukuna na kalou o jiova. sa vakatikori lesu ki na vanua o isireli "au na qai vakadeitaka na noqui ukuuku e na maliwa ni veimatanitu; na veimatanitu era na raica na noqu lewa dodonu au a cakava, kei na noqu tarai ira e na ligaqu. "era na qai kila na vuvale i isireli ni sai au o jiova na nodra kalou mai na siga o ya ka lako mai. "na veimatanitu era na kila ni ra a vakabobulataki na vuvale i isireli e na vuku ni nodra caka cala; ka ni ra a sega ni yalodina vei au, o koya oqo au a tabonaka kina na mataqu vei ira. au soli ira yani ki na liga ni nodra meca, ka ra a bale kece kina e nai seleiwau. "e na vuku ni nodra dukadukali kei na nodra talaidredre au a cakava vakakina vei ira, ka tabonaki vei ira na mataqu." "o koya sa vosa kina vakaoqo na kalou o jiova: 'ia oqo au na qai kauti ira

tale mai na jekope era vakabobulatakai, ka yalololoma vei ira kece na vuvale i isireli; au na vuvu e na vuku ni yacaqu tabu. 'ni ra sa vakamaduatakai oti, kei na nodra segani yalodina era a sega kina ni yalo dina vei au, ni ra a tiko vinaka e na nodra vanua ka sega ni dua me vakarerei ira. 'ni'u a kauti ira tale mai vei ira na tamata, ka vakasoqoni ira tani mai na vei vanua ni nodra meca, ka'u sa vakarokorokotaki kina vei ira e na matadra na veimataniitu e vuqa, 'era na qai kila ni sai au o jiova na nodra kalou, au vakauti ira tani me ra vaka bobulatakai ki na veimataniitu, ia au a qai vakasoqoni ira tale mai ki na nodra vanua, ka sega ni vakalaiva tale e dua vei ira me bobula. 'au na sega tale ni qai vunia na mataqu mai vei ira; 'ni'u na sovaraka na yaloqu ki na vuvale i isireli,' sa tukuna na kalou o jiova."

40

e nai karuasagavulu ka lima ni yabaki ni neimami tiko vakabobula, e nai tekivu ni yabaki, e nai katinini ni siga ni vula, e nai katinikava ni yabaki ni kena tauri vakaukauwa na koro, e na siga sara ga o ya sa tarai au kina na liga i jiova, ka kauti au ki kea. e na raivotu ni kalou sa kauti au mai o koya ki na vanua i isireli ka vakatikori au e na dua na dela ni ulunivanua cecere sara; e tiko e kea vaka ki na ceva e dua na ka e vaka nai rairai ni dua na koro. e kauti au kikea o koya, ka raica, e tu maikaea e dua na tamata sa rairai me vaka nai rairai ni varasa. e taura tu e dua na dali kei na dua na gasau i vakarau e na ligana, ka wavu tu o koya e na matamata-ni-koro. e a tukuna vei au na tamata, "luve ni tamata, vakaraica e na matamu ka vakarogoca e na daligamu, ka maroroya e lomamu na ka kecega au na vakaraitaka vei iko; ni o a kau mai kike me'u na vakaraitaka vei iko. vakatakila ki na vuvale i isireli na veikae kece o raica." ia oqo e dua na bai e vakavolivolita na vale ni soro e taudaku. e taura tu na tamata e ligana e dua na kau ni vakarau e ono na kiupiti na kena balavu, na kenai vakarau yadua e dua na kiupiti kei na dua na raba ni liga; ka varautaka o koya na raba ni bai, e dua nai vakarau kau; kei na kena cecere, e dua na kau. sa qai lako o koya ki na matamata e qara kei na tokalau; ka cabeta cake o koya na kenai kabakaba ka vakarautaka na buturara ni matamata-ni-koro, e dua ga nai vakarau kau na kena raraba, kei nai lago kadua talega e dua ga na kau. na veivale kece e na matamata e dui yadua nai vakarau kau na kena balavu ka dua na kau na kena raraba; na maliwa ni veivale e lima na kiupiti; kei na buturara ni matamata e na katuba ki na matamata e loma e dua nai vakarau kau. e vakarauta talega o koya na katuba ni matamata ki loma, e dua na kau. sa qai vakarautaka o koya na katuba ni matamata, e walu na kiupiti; kei na duru ni matamata, e rua na kiupiti. na katuba ni matamata e tu e loma. e na matamata-ni-koro ki na tokalau e tolu na veivale ni matamata e na dua na yasana ka tolu ena yasana kadua; e ratou tautauvata e kedratou i vakarau; e vaka talega kina kedratou i vakarau na duru ni matata ni tautauvata e na yasana ruarua. e vakarautaka o koya na raba ni i curucuru ki na matamata, e tini kiupiti; kei na balavu ni matamata, e tinikatolu na kiupiti. e na rara ni veivale ni matamata, e dua na kiupiti e yasana

oqo ka dua na kiupiti e na yasana o ya; na veivale kece e ono na kiupiti e na yasana oqo, ka ono na kiupiti e na yasana o ya. sa qai vakarautaka o koya na matamata-nikoro mai na dela ni dua vale ki na dela ni dua tale; na kena raraba e ruasagavulu ka lima na kiupiti, ni sa veiqaravi na katuba kei na katuba. e vakarautaka o koya na duru ni matamata, e onosagavulu na kiupiti na kena cecere, kei na rara sa tu volita na matamata e yacova sara na duru ni matamata. mai na mata ni matamata-ni-koro me yaco ki na katuba ni matamata e loma e limasagavulu na kiupiti. era tautauvata na lelevu ni katuba leka ni veivale kei na kena sala e loma ni matamata, ka vaka talega kina e na kena mata ni katuba ki loma. e va-katuba leleka kece e loma me vakavolivolita. e na veiduru kece sara era tu kina na vuni niusawa. sa qai kauti au mai o koya ki na rara e tautuba; ka tu e kea na veivale kei na sala-vatu e caka tu me volita na rara; e tolusagavulu na vale era qara tu ki na sala-vatu. na sala-vatu e tiko e na yasa ni curucuru ni matamata-ni-koro, e tautauvata kei na balavu ni curucuru ni matamata balavu; oqo na sala-vatu e ra. sa qai vakarautaka o koya na kena raraba mai na mata ni curucuru ni matamata e ra ka yaco ki na mata ni taudaku ni rara e loma, e dua na drau na kiupiti vaka ki na tokalau kei na vualiku. e na rara e tautuba e tiko talega kina e dua nai curucuru ka qara ki na vualiku, ka vakarautaka o koya na kena balavu kei na kena raraba. na kena veivale ni matamata, e tolu ena yasana oqo ka tolu ki na yasana o ya, na kena duru ni matamata kei na kena sala e tautauvata na kenai vakarau kei nai matai ni matamata; na kena balavu e limasagavulu na kiupiti kei na kena raba e ruasagavulu kalima na kiupiti. na kena katuba leleka kei na katuba leleka talega ni sala e loma, kei na kena vei- vuni niusawa, e tautauvata kei nai vakarau mai na matamata-ni-koro e qara ki na tokalau; na kenai kabakaba e vitu na kenai kalawa, kei na kena sala e loma sa tu ga e matana. e dua na matamata ki na rara e loma sa veibasai kei na matamata ki na vualiku, me vaka ga na matamata ki na tokalau; ka sa vakarautaka o koya mai na matamata-ni-koro ki na matamata-nikoro, e dua na drau na kiupiti. ni sa oti o ya sa qai kauti au o koya me donuya na ceva, ka sa dua na matamata-ni-koro e qara ki na ceva; ka vakarautaka o koya na kena duru kei na sala e loma me vaka nai vakarau kecega ga o ya. era tu e kea na kena katuba leleka ka vaka talega kina e na sala e loma e volita me vakatakai ira na katuba leleka o ya; na kena balavu e limasagavulu na kiupiti kei na kena raba e ruasagavulu kalima na kiupiti. nai kabakaba e vitu na kenai kalawa e cabeti cake kina, kei na kena sala e loma e tu e matadra; ka ra tu talega na vuni niusawa e na duru kecega ni matamata, e dua e na yasana oqo ka dua mai na yasana o ya. e dua talega na matamata e na rara e loma, e qara ki na ceva; ka vakarautaka o koya mai na matamata-ni-koro ki na matamata-ni-koro vaka ki na ceva, e dua na drau na kiupiti. sa qai kauti au mai o koya ki na rara e loma ka curuma mai na matamata-ni-koro ki na ceva; e vakarautaka o koya na matamata-ni-koro ki na ceva me vaka nai kenai vakarau kecega. na veivale ni matamata talega, na kena duru, kei na kena sala e loma me vaka na kenai vakarau kecega; era tu na kena katuba leleka ka

vaka talega kina e na kena sala e loma; e limasagavulu na kiupiti na kena balavu ka ruasagavulu ka lima na kiupiti na kena raba. e tu volita e loma na kena sala, e ruasagavulu kalima kiupiti na kena dui balavu ka lima na kiupiti na kena raba. na kena sala e loma era qara ki na rara e tautuba, na vuni niusawa era tu e na kena duru kecega, ka cabeti cake kina nai kabakaba e walu na kenai nai kalawa. ka sa kauti au mai o koya ki na rara eloma e qara ki na tokalau; e vakarautaka na matamata-nikoro me vaka nai vakarau kecega o ya. na kena veivale ni matamata talega, na kena duru, kei na sala e loma e vaka nai vakarau kecega o ya; ka tu na kena katuba leleka, ka vakakina e na kena sala e loma e volita; e limasagavulu na kiupiti na kena balavu ka sa ruasagavulu ka lima na kena raba. na kena sala e loma e qara ki na rara e tautuba, kei na vuni niusawa e tu e na kena duru kecega e na yasana oyo kei na yasana o ya; ka cabeti cake kina e walu nai kalawa ni kenai kabakaba. sa qai kauti au mai o koya ki na matamata-nikoro mai na vualiku, ka vakarautaka o koya me vaka nai vakarau kecega o ya €€ na kena veivale talega ni matamata, na kena duru, kei na kena sala e loma. na kena katuba leleka era volita; na kena balavu e limasagavulu na kiupiti kei na kena raba e ruasagavulu ka lima na kiupiti. na kena duru era qara ki na rara e tautuba, na vuni niusawa era tu e na kena duru e na yasana oyo kei na yasana o ya, ka cabeti cake e na walu nai kalawa ni kenai kabakaba. e dua na vale e loma kei na kena katuba e tiko e na yasa ni duru ni matamata, e na vanua era dau savata kina nai soro kama. e na tikina e loma ni curucuru ni matamata e tu kina e rua na teveli e na yasana oyo kei na rua na teveli e na yasana o ya, me ra dau vakamatei kina nai soro kama, kei nai soro ni valavala ka, kei nai soro ni caka cala. e na taudaku ni tikina e loma ni curucuru ni matamata, ke dua e lako cake ki nai curucuru ki na matamata mai na vualiku, e tiko kina e rua na teveli; ka tiko e na yasana kadua ni tikina e loma ni matamata e rua na teveli. e va na teveli e tu e na yasana oyo ka va na teveli e na yasana o ya, e na yasa ni curucuru ni matamata, e walu na teveli era dau vakamatea kina nai soro. e va tale na teveli e caka mai na vatu e ta me baleta nai soro kama, e dua na kiupiti ka veimama na kena balavu, e dua na kiupiti ka veimama na kena raba, kei na dua na kiupiti na kena cecere; era dau vakataqara kina nai yaya era dau vakamatea kina nai soro kama kei nai soro. e loma era tu kina nai qila, e vaka na raba ni liga na kena raraba, e vau sara vakavinaka; kei na lewe ni soro e tu e na dela ni teveli. e na taudaku ni matamata eloma era tu kina na veivale e nodra na daunisere e na rara eloma, e dua e qara ki na ceva mai na yasa ni matamata e na vualiku, kei na kenai karua e qara ki na vualiku mai na yasa ni matamata e na ceva. sa qai tukuna vei au o koya, "na vale oyo e qara ki na ceva e nodra na bete era vei qaravi tiko e na vale-ni-soro. "na vale oyo e qara ki na vualiku e nodra na bete era vei qaravi e nai cabocabo ni soro; o ira oyo na luvei setoki, mai vei ira na luvei li-vai, era dau lako voleka mai vei jiova me ra vei qaravi vei koya." sa vakarautaka talega o koya na rara, e dua na drau na kiupiti na kena balavu, dua na drau na kiupiti na kena raraba, e tautauvata na tutuna vava. nai cabocabo ni soro e tu e na mata ni valeni- soro. sa qai

41

sa qai kauti au mai o koya ki na vale tabu, ka vakarautaka kena duru ni katuba, e ono na kiupiti na kena raba e na yasana oyo ka ono na kiupiti na kena raba e na yasana o ya €€ na raba ni vale ni soro. na raba ni katuba e tini na kiupiti, kei na kena lalaga e lima na kiupiti e na yasana oyo ka lima na kiupiti e na yasana o ya: ka vakarautaka o koya na kena balavu, e vasagavulu na kiupiti, kei na kena raba, e ruasagavulu na kiupiti. e curu talega o koya i loma ka vakarautaka na duru ni katuba, e rua na kiupiti; kei nai curucuru, e ono na kiupiti na kena cecere; kei na raba ni katuba, e vitu na kiupiti.. e vakarautaka o koya na kena balavu, e ruasagavulu na kiupiti; na kena raba, e ruasagavulu na kiupiti, sivia yani na vale tabu; ka tukuna vei au o koya, "o koya oyo na tikina tabu sara." e tarava, sa vakarautaka o koya na lalaga ni vale ni soro, e ono na kiupiti. na raba ni rumu yadua e na tutu ni vale vakavolivolita e va na kiupiti e na vei yasana kecega. na veirumu esau e taba tolu, e veitakaqai, e tolusagavulu na rumu e na dua nai taba vale; era dabe toka e na dui vata ni rumu yadua me taura na kena bi, ia e sega ni kabi ki na lalaga ni vale ni soro. ni dua e cabe cake mai na dua nai taba vale ki na dua tale, e toso cake na raba ni veirumu kecega, baleta na kena vata e na lalaga e cabeti cake me vaka nai kabakaba; o koya oyo na raba ni vale e levu cake tikoga ni dua e cabe cake mai nai taba vale e ra ni curuma na kena e loma. au a raica talega na kenai vakacere ni vale vakavolivolita na vale ni soro; o koya na yavu ni veirumu esau, e dua na rabana taucoko, o ya, e ono na kiupiti na kena cecere. na vavaku ni lalaga e tautuba ni rumu esau e lima na kiupiti, ka vaka talega kina na vo ni lomanibai ni veirumu esau ni vale ni soro. e na kedrau maliwa kei na veirumu e lalaga e ruasagavulu na kiupiti vaka-volivolita na vale ni soro e na veiyasane kece. na katuba ni veirumu esau e dola donuya na rara vatu, e dua na katuba e qara ki na vualiku kei na dua tale ki na ceva; kei na raba ni rara vatu e lima na kiupiti vakavolivolita. na vale e qara ki na rara e tawase rua mai na ra e vitusagavulu na kiupiti na kena raba; na lalaga ni vale e lima na kiupiti na kena vavaku e na yasane kece, kei na kena balavu e ciwasagavulu na kiupiti. nai vakarau kei na tuvai ni vale ni soro sa mani vakarautaka o koya na vale ni soro, e dua na drau na kiupiti na kena balavu; kei na rara e tawasei vata kei na vale kei na kena lalaga e dua na drau na kiupiti na kena balavu; na raba talega ni mata ni vale ni soro e na yasane ki na tokalau, e dua na drau na kiupiti. e vakarautaka o koya na balavu ni vale e dakuna, e qara ki na rara e tawasei, kei na kena varada e na dua na yasane kei na yasane kadua, e dua

na drau na kiupiti, e vaka talega kina e na vale tabu e loma kei na varada ni rara, na duru ni sogo kei na katuba leleka. kei na varada vakavolivolita nai taba vale e tolu ka donuya na buturara botani tu e na kau mai na qele ki na katuba leleka â€" na katuba leleka lati tu â€" mai na ulu ni katuba, me yaco ki na rumu e loma, e vakakina e tautuba, kei na lalaga e na yasana kece, e loma e tuba talega, ni vakarautraki. e a caka e na jerubimi kei na niusawa, e dua na vuni niusawa e na maliwa ni dua na jerubimi kei na dua tale. na jerubimi kece e yaru na matana, na mata vakatamata e qara ki na niusawa e na dua na yasa, kei na mata vaka luvu ni laione e qara ki nai karua ni niusawa; e caka vakaoqo me volita na vale ni soro taucoko. mai na buturara ki na ulu ni katuba, kei na lalaga ni vale tabu, sa vu mai na qele ka yala ki na tikina e dela ni katuba e ceuti kina na jerubimi kei na niusawa. na duru ni sogo ni vale ni soro e viriviri, e vaka talega kina mata ni vale tabu; e tautauvata na kedrau i rairai. nai cabo-cabo ni soro e caka e na kau, e tolu na kiupiti na kena cecere, ka rua na kiupiti na kena balavu. na tutuna, na kena balavu, kei na rabana e caka e na kau; ka sa tukuna vei au o koya, "oqo na teveli sa tu e na mata i jiova." na vale ni soro kei na vale tabu e rau yaru na katuba. na katuba kece e rua na kenai sogo, era rua nai sogo lobi: e rua nai sogo e na katuba e dua ka rua na e katuba kadua. na jerubimi kei na vu-ni-niusawa era ceuti tu e na katuba ni vale ni soro me vaka ga era ceuti tu e na lalaga. e dua nai ubi kau e tu ena mata ni curucuru mai tautuba. era tu e na dua na yasa na katuba leleka kei na vuni niusawa kei na yasana kadua, ena yasa ni curucuru â€" kei na veirumu esau talega ni vale ni soro kei na kenai ubi.

42

sa qai kauti au yani o koya ki na loma ni rara e tautuba, e na sala vaka ki na vualiku; ka kauti au ki na veivale e veibasai kei na rara e tawasei, ka veibasai talega kei na vale e tiko vaka ki na vualiku. vakaraica na kena balavu, o koya e dua na drau na kiupiti (na kena raba e lima-sagavulu na kiupiti), e tiko kina na katuba ki na vualiku. e veibasai kei na rara eloma ka ruasagavulu na kiupiti, ka veibasai kei na raravatu ni rara e taudaku, na varada era veitaravi ena veitaba vale e tolu. e na mata ni veivale, vaka ki loma, e dua nai gagade e tini na kiupiti na kena raba, me vaka na kena yawa e dua na kiupiti; kei na kena katuba e qara vaka ki na vualiku. ia oqo nai taba loma ni vale ecake e rabailailai sobu, baleta na varada e taura vakalevu cake na vanua e nai taba vale e cake mai nai taba vale e ra kei na kena e loma. ni ra taba tolu ka sega ni vakaduru e lona me vaka na duru e na rara; o koya o ya e vakalekalekataki kina mai na kena e ra kei na kena veimama mai na buturara ki cake. kei na dua na lalaga e taudaku e rau cici vata kei na veivale, e na mata ni veivale ki na rara e tautuba; na kena balavu e limasagavulu na kiupiti. na balavu na veivale vaka ki na rara e tautuba e limasagavulu na kiupiti, ia na kena e qara ki na vale ni soro e dua na drau na kiupiti. e nai taba vale e ra e tiko kina nai curucuru ki na yasana e na tokalau, ni dua e via lako yani kina mai na rara e tautuba. era tu talega na veivale e na tikina vavaku ni lalaga ni rara vaka ki

na tokalau, veibasai kei na rara e tawasei ka veibasai kei na vale. e dua nai gagade e matadra talega, kei na kedra i rairai e tautauvata kei na veivale vaka ki vualiku; e tautauvata na kedra balavu kei na kedra raba kei ira na kena vo, kei na kedra katuba kece ni curu yani ka curu mai e vaka na kena lewa. ka veitikivi kei ira na katuba ni veivale era qara ki na ceva, ni dua e curuma, e dua na katuba e na mata ni gagade, na sala e tu donuya na mata ni lalaga vaka ki na tokalau. sa qai tukuna vei au o koya, "a veivale e na vualiku kei na veivale e na ceva, o ira sa veibasai kei na rara e tawasei, era veivale tabu me ra na dau kania kina nai soro tabu sara o ira na bete era dau torovi jiova. e kea era na dau biuta kina nai soro tabu sara â€" nai soro laukana, nai soro ni valavala ca, kei nai soro ni caka cala â€" ni sa tikina tabu o ya. "ni ra curu kina na bete, me ra kakua ni lako tani mai na tikina tabu ki na rara e tautuba; ia maikea me ra luvata kina na nodra i sulu ni veigaravi, ni ra sa tabu. me ra na daramaka nai sulu tani; me ra na qai torova yani na ka e baleti ira na tamata." ia oqo ni sa oti na nona vakarautaka na vale ni soro e loma, sa kauti mai ki tuba ena sala e qara ki na tokalau, ka vakarautaka kece talega. sa vakarautaka na yasana ki na tokalau e nai vakarau kau, e lima na drau na kau e na kenai vakarau. e vakarautaka o koya na yasana ki na vualiku, e lima na drau nai vakarau kau mai na kenai vakarau. e vakarautaka o koya na yasana ki na ceva, e lima na drau nai vakarau kau mai na kenai vakarau. sa lako mai o koya vaka ki na ra ka vakarautaka me lima na drau nai vakarau mai na kenai vakarau. sa vakarautaka o koya e na yasana vava; e lalaga wavoki, e lima na drau na kiupiti na keina balavu ka lima na drau na kena raba, me tawasea na tikina tabu mai na tikina wale.

43

sa qai kauti au o koya ki na matamata-nikoro, io na matamata-ni-koro e qara ki na tokalau. ka raica, na serau ni kalou ni isireli sa lako mai e na sala mai na tokalau. na domona sa vaka na keba; au a cuva vakato-boicu. ia na serau i jiova sa curuma na vale mai na sala ni matamata-ni-koro sa qara ki na tokalau. sa tuberi au cake na yalo ka kauti au ki loma ni bai eloma; ka raica, sa curuoso na serau i jiova e na loma ni vale. au a qai rogoci koya sa vosa vei au mai na loma ni vale, ia sa dua na tamata keirau sa tu vata tukuna. e tukuna vei au o koya, "luve ni tamata, oqo na tikina ni noqui tikotiko kei nai tutu ni qeteqete ni yavaqu, au na tiko kina e na kedra maliwa na isireli ka sega ni mudu. era na sega ni vakacacana tale na mataqali i isireli na yacagu tabu, o ira se na nodra tui, e na nodra dauyalewa se na yagodra mate na nodra tui e na nodra veiyasana cecere. "ni ra viritaka vata na nodra i lako kei na noqui lako, kei na nodra duru ni sogo kei na noqu duru ni sogo, ia na lalaga ga ka tu e na keimami maliwa, ka ra sa vakacacana na yacagu tabu e nai valavala vakasisila era sa kitaka; au na vakarusai ira kina e na noqu cudru. "ia me ra biuta tani mada na nodra dauyalewa

kei na yago mate ni nodra tui me yawa vei au, au na qai tiko vata kei ira ka sega ni mudu. "o iko na luve ni tamata, mo vakatakila na vale ki na mataqali i isireli, me ra maduataka na nodra caka cala; ia me ra vakarauta na kenai vakarau. 'ia kevaka era sa maduataka na ka kece era sa cakava, mo qai vakatakila vei ira na kenai vakarau ni vale, kei na kenai valavala, kei na kenai curucuru kituba kei na kenai curucuru kiloma, kei na kenai vakarau kecega kei na kenai lesilesi kecega, kei na kenai vakarau kecega kei na kena vunau kecega. ka vola e matadra, me ra vakabauta taukoco na kenai vakarau kei na kenai lesilesi kecega, ka cakava ga. "oqo na vunau ni vale: e dela ni ulu-ni-vanua sa tabu sara na kenai yalayala kecega e na veitikina kecega. raica, sai koya oqo na vunau sa baleta na vale. "ka sa vakaqo na kenai vakarau ni cabocabo ni soro e na kiupiti (ia na kena kiupiti e dua sa kiupiti e dua ka dua na tikina): ia na botona me rua na kiupiti na kena cecere ka dua na kiupiti na kena raraba, kei nai yalayala ni bati ni botona me dua na veimama ni kiupiti. ia me vakaqo na boto ni cabocabo-ni soro: "ia mai na botona e na qele ka yala ki na kena rara lailai, me rua na kiupiti; ka afa kiupiti na kena raraba, ia mai na kena rara lailai ki na kena rara levu, me va na kiupiti; ka dua na kiupiti, na kena raraba. "ia na delana dina sa na va na kiupiti, ia me vu mai tutuna ka yaco kicake e va na tutuna sa balavu cake e nai cabocabo ni soro. "ia nai cabocabo ni soro me tinikarua na kiupiti na kena balavu, ka tinikarua na kiupiti na kena raraba, me veiraurau na kena veiyasana vava; "ia na kena rara, me tinikava na kiupiti na kena balavu ka tinikava na kiupiti na kena raraba e na kena veiyasana vava, ia na belena e volita me dua na afa kiupiti; ia na rara e botona, me dua na kiupiti e na veiyasana; ia na kenai kabakaba me qaradonu ga ki natuicake." sa tukuna vei au o koya, "luve ni tamata, sa tukuna vakaqo na kalou o jiova: 'me vakaqo nai valavala ni cabocabo ni soro e na siga era na cakava, me ra vakacabora kina nai soro kama, ka kureitaka ki delana na dra. 'mo so-lia vei ira na bete, o ira na livai, era kawa i setoki, era dautorovi au me ra ia na cakacaka vei au, e dua na luve ni bulumakau mei soro ni valavala ca, sa tukuna na kalou o jiova. 'ia mo kauta eso na kena dra ka boroya kina na tutuna balavu cake vava, kei na muana vava ni rara, kei na kenai yalayala e na veiyasana; ia mo sa vakasavasavataka ka sorovaka. 'mo kauta talega na bulumakau sa kenai soro ni valavala ca, ka na vakama o koya e na kena tikina dodonu ni vale, mai taudaku ni vale tabu. 'ia e nai karua ni siga mo vakacabora e dua na luve ni me e sega na kena ca mei soro ni valavala ca; ka ra na vakasavasavataka nai cabocabo ni soro, me vaka era sa vakasavasavataka e na bulumakau. 'ia ni sa oti na nomu vakasavasavataka, mo qai cabora e dua na luve ni bulumakau sa sega na kena ca, kei na dua na sipi tagane mai na qele ni sipi e dua sa sega na kena ca. 'mo mani vakacabora e na mata i jiova, ia o ira na bete me ra kureitaka eso na masima ki na yagodrau, ka qai vakacabora vei jiova mei soro kama. 'me bogi vitu mo cakava tiko e na veisiga e dua na me me kenai soro ni valavala ca; e dua na luve ni bulumakau ka dua na sipi tagane mai na qele ni sipi, sa sega na kena ca ka cakava vaka talega kina. 'me bogi vitu me ra sorovaka tiko nai cabocabo ni soro ka vakasava-

vataka, ka vakatabui ira. 'ia ni sa oti na veibogi o ya, ka yaco nai kawalu ni siga, me ra qai vakacabora tiko na bete e nai cabocabo ni soro na nomudou soro kama kei na nomudou soro ni veivinakati; ka'u na vinakati kemudou, sa tukuna na kalou o jiova."

44

sa qai kauti au tale o koya ki na matamata ni-koro ni tikina tabu etaudaku sa qara ki na tokalau, ka sa sogo tu. sa qai tukuna vei au o jiova, "na matamatani-koro oqo me sogo tu ga; me kakua ni dolavi, ia me kakua e dua na tamata me curu kina, ni sa curu kina o jiova na kalou ni isireli; o koya oqo ena sogo tu kina. "sa nona na turaga, io na turaga, ena tiko kina o koya me kana madrai e na mata i jiova; ena curu mai o koya e na sala ni curucuru ni matamata-nikoro o ya, e na sala talega o ya ena curu yani kina ki tautuba." sa qai kauti au o koya e na sala ni matamata ni-koro ki na vualiku ki na mata ni vale tabu; au a vakaraica, ka raica, nai serau i jiova sa vakasinaita na vale i jiova; ka'u a cuva vakatoboicu. sa tukuna vei au o jiova, "luve ni tamata, mo taura matua, mo raica e na matamu ka rogoca e na daligamu, na ka kecega au sa tukuna vei iko e na vuku ni lesilesi kecega ni vale i jiova kei na kena vunau kecega. mo tauri ira matua era curu mai ki na vale kei ira kece era lako tani mai na tikina tabu. "ia oqo mo vosa vei ira na dautalaidredre, ki na vuvala i isireli, 'sa tukuna vaka-oqo na kalou o jiova: 'oi kemudou na vuvala i isireli, me sa yala eke na kena yaco mai vei keitou na nomudou valavala vakasisila kecega. "ni dou a kauti ira mai na kai tani, sa sega ni cilivi na yalodra ka sega ni cilivi na yagodra, me mai tiko e na noqu tikina tabu me vakacacana a€€ na noqu vale a€€" ni dou a vakacabora tiko na noqu madrai, kei na uro kei na dra, ka ra sa voroka na noqu veiyalayalati e na vuku ni nomudou valavala vakasisila kecega. "ka dou a sega ni maroroya noqu ka tabu, ia dou a lesia na tani me ra vakaitavi e na noqu tikina tabu me kemudou sosomei." sa tukuna vakaqo na kalou o jiova: 'me kakua e dua na kai tani, e sega ni cilivi na yalona ka sega ni cilivi na yagona, me curuma na noqu vale tabu, io e dua vei ira na kai tani sa tiko vata kei ira na isireli. "ia o ira na livai era sa lako tani vakayawa vei au, ni ra sa lako sese na isireli, ka lako sese tani vei au me ra muria na nodra matakau, era na colata dina ga na nodra caka cala. "ia era na tiko ga e na noqu tikina tabu me ia na veiqaravi, me vakatawa na matamatani-koro ni vale ka qarava na vale; era na vakamatea nai soro kama kei na nodra i soro na tamata, ka ra na tu e matadra me ra qaravi ira. "ka ni ra sa qaravi ira e na mata ni nodra matakau ka vakacalai ira na vuvala i isireli, o koya oqo au sa dulaka cake kina na ligaqu vei ira," sa tukuna na kalou o jiova, "e na baleti ira ga nodra caka cala. "ka ra na sega ni toro mai vei au me ia vei au nai tavi vakabete, se torova e dua na noqu ka tabu, e na tikina tabu sara; ia ena kani ira ga na nodra madua kei na nodra i valavala vakasisila era a kitaka. "au na lesi ira me ra ia na cakacaka ni vale, me ra ia na kena dauveiqaravi kecega, kei na ka kece sa dau-caka kina. "ia o ira na bete, na livai, na luvei setoki, era na vakaitavi tikoga e na cakacaka ni noqu tikina tabu e na gauna era lako sese tani vei au o ira na isireli,

o ira ga era na toro mai vei au me ra qaravi au; ka ra na mai tu e mataqu me ra vakacabora vei au na uro kei na dra," sa tukuna na kalou o jiova. "era na curuma na noqu vale tabu, ka torova na noqu teveli me ra qaravi au kina, era na vakaitavi e na noqu cakacaka. "ka na yaco, ni ra sa curuma na matamata ki na rara eloma, me ra vakaisulu e nai sulu liseni ga; me ra kakua ni vakaisulu e na vutika ni sipi ni ra ia na cakacaka e na matamata ni rara eloma se e loma ni vale talega. "me ra vakaisala e nai sala liseni ga e uludra ka vakatarause liseni e yagodra; me ra kakua ni sulumaka vei ira e dua na ka era na bunobunua kina. "ni ra sa curu yani ki na rara e tautuba, vei ira na tamata, me ra qai luvata tani na nodra i sulu era ia kina na nodra i tavi, ka biuta tu e na veitikina tabu, ka me ra qai vakaisulu e nai sulu tani; me ra kakua ni vakatabui ira na tamata e na nodra i sulu. "me ra kakua ni tasia na uludra ka me kakua ni balavu na drau ni uludra, ia ni ra kotiva me ra kotiva vakavinaka. "me kakua talega ni gunu waini e dua na bete ni sa curu ki na rara e loma. "me ra kakua ni veivatinini kei na dua na yada se dua sa veibiu kei na watina, me ra vakawati ga kei na goneyalewa e na kawa ni yavusa i isireli, se dua na yada e a watina e dua na bete sa mate. "ka me ra vakavulici ira na noqu tamata e na duidui ni ka e tabu mai na ka e sega ni tabu, ka vukei ira me ra kila na duidui ni ka e savasava mai na ka e sega ni savasava. "e na vuku ni veileti era na tu me ra dau ni lewa, ka vakatulewa me vaka na noqu lewa. me ra na noqui vunau kei na noqui lesilesi e na noqu soqoni vakarautaki kece, ka ra na vakatabuya na noqu siga ni vakacegegu. "me ra na kakua ni vakadukadukalitaki ira ni ra torova na tamata mate. ia e na vuku ni tamadra se na tinadra, se na luvedra tagane se na luvedra yalewa, se na tacidra se na ganedra sa sega ni vakawati sa tara me ra vakadukadukalitaki ira ga kina. "ia ni sa vakasavasavataki oti o koya, me ra wilika e vitu na siga vua. "ia e na siga sa curu tale kina o koya ki na tikina tabu ki na lomanibai kiloma me ia na nonai tavi e na tikina tabu, me qai vakacabora o koya na nonai soro ni valavala ca," sa tukuna na turaga o jiova. "ia, sa na dua na nodra i votavota, oi au na nodra i votavota. dou kakua ni solia vei ira e dua nai votavota vanua e isireli, oi au ga na nodra i votavota. "era na kania nai madrali laukana, kei nai soro ni valavala ca, kei nai soro ni caka cala; kei na ka kece sa vakacabori me nei jiova e isireli ena nodra ga. "ia me nodra talega na bete, na vetana kece ni sevu kece kei na ka kecega, kei nai madrali kece ni vuata kece e na nomudoui madrali kecega; kei na veta ni nomudou madrai droka kece mo dou solia ga vua na bete, me vatonaka o koya na nomu vale me vakalouvina kataka kina. "me ra kakua ni kania o ira na bete, e dua na ka sa mate walega se dresulaki, se manumanu vuka se manumanu ni vanua.

45

"ni dou sa wasea na vanua vaka i wasewase, dou vakatabuya e dua nai wasewase me nei jiova (vanua ni cakacaka), me ruasagavulu ka lima na udolu na kiupiti na kena balavu ka ruasagavulu na udolu na kiupiti na kena raraba. "nai wasewase vakatabui

oqo, me lima na drau na kiupiti vakarivirivi, me tara kina, na valeni- veitavaki, me limasagavulu na kiupiti vakavolivoliti me vanua tadola tu ga. "na i wasewase vakatabui oqo, me wasei vakaveimama vakabalavu â€" ruasagavulu ka lima na udolu na kiupiti vaka tini na udolu na kiupiti (ruasagavulu ka lima na udolu vaka tini na udolu), me tara e loma na valeni-veitavaki (na tikina tabu sara). "me ra tiko talega kina na bete, o ira sa dau veiqaravi ena vale-ni-soro, ka tu voleka me veiqaravi vei jiova. me tiko vata na nodra veivale kei na tikina tabu ni vale-ni-soro. "na kena veimama tale ni wasewase vakatabui (ruasagavulu ka lima na udolu vaka tini na udolu) me nodra na livai, na dauveiqaravi ena vale-ni-soro, me vakakina na veikoro era sa dau tiko kina. "me soli ki na koro me nodra na vanua e lima na udolu vaka ruasagavulu ka lima na udolu na kiupiti na kena balavu me sema tikoga yani ki nai wasewase vakatabui, me nodra na vuvale nei isireli. "na ravouvou me sa dua na nona i wasewase ena yasana ruarua sa vakatabui kei na yasana talega sa nodra na koro. me tete yani ki na ra mai na yasana vaka ra, ki na tokalau, ena yasana vakatokalau, me toso vakabalavu â€" ena kenai yalayala ni dua tale na yavusa. "na vanua oqo me nona i wasewase na ravouvou. o ira na ravouvou, era na sega ni veivakasaurarataki ira na noqu tamata, au na vakatara vei ira na yavusa oisireli, me ra taukena talega na i wasewase ni vanua vakayavusa." 'oqo na veika sa tukuna na kalou cecere: "sa rui sivia na veika o sa cakava, oi kemudou na veiravouvou ni isireli! me muduki nai valavala kaukauwa kei na veivakasaurarataki â€" dou cakava na veika e dodonu ka dina. dou kua ni viafia lewalewai ira na noqu tamata," sa tukuna na kalou cecere. "dou vakayagataka nai vakarau e dina, nai vakarau ni kakana kei nai vakarau ni wai kei na waiwai. (vakarau mamaca kei na vakarau suasua/wai) "nai vakarau ni ka e mamaca kei nai vakarau ni wai me tautauvata â€" na ka e mamaca kei na ka e wai me dua nai ka tini ruarua na kena bibi â€" nai vakarau ga e dodonu. "nai vakarau bibi e dodonu, me veimama na onisi. na veimama na onisi soqona vata e veimama na onisi, soqoni vata na dua nai katolu na onisi sa na dua na mina. "oqo nai solisoli mo dou solia vei ira na ravouvou, me dua na qaloni na witi, dua na qaloni na bali. "nai vakaro me baleta na waiwai me dua na paidi. "me dua na lami mai na veiya rua na drau na lami mai na vei kanakana kece e isireli, oqo me ka ni soro kakana, soro kama, soro ni veivinakati me i bulubulu nodra na tamata, sa tukuna na kalou o jiova. "o ira kece na isireli me ra solia oqo vei ira na ravouvou e isireli. "sa qai nodra i tavi na ravouvou, me ra solia na i soro kama, nai soro laukana, nai soro gunuvi, na solevu, na vula vou, na siga tabu kei na veisolevu kecega e na nodra isireli." 'sa tukuna vakaoqo na turaga o jiova: "e nai matai ni vula, e nai matai ni siga ni vula, mo qai kauta e dua na luve ni bulumakau sa sega na kena ca ka vakasavasavataka na vale ni soro. "na bete me kauta eso na dra ni soro ni valavala ca ka biuta ki na duru ni sogo ni vale ni soro, kei na tutuna vava ni cabocabo ni soro, kei na duru ni matamata-ni-koro ni tikina e loma. "ia mo kitaka vaka talega kina e nai kavitu ni siga ni vula e na vukudra yadua sa caka cala ka sega ni nakita. dou

na sorovaka vakaoqo na vale ni soro. "e nai matai ni vula, e nai katinikava ni siga ni vula, mo dou qai ia na kana vata ni lako sivia, na solevu bogi vitu; na madrai sa sega ni vakaleveni me na laukana kina. "ena sega o ya, na ravouvou ena vakarautaka vua, e na vukudra kece talega na lewe ni vanua e dua na bulumakau mei soro ni valavala ca. "ena kenai kavitu ni siga me vakarautaka o koya e dua nai soro kama vei jiova, e vitu na bulumakau ka vitu na sipi tagane e sega na kena ca, e na veisiga yadua ka me bogi vitu, ka dua talega na luvu ni me e na kena veisiga mei soro ni valavala ca. "me vakarautaka nai madrali laukana e dua nai vakarau mamaca me ia vata kei na dua na bulumakau ka dua na vakarau mamaca me ia vata kei na dua na sipi tagane, ka tini na paidi waiwai me ia vata kei na dua na vakarau mamaca. "e nai kavitu ni vula, e nai katinikalima ni siga ni vula, e na kena solevu me bogi vitu, me vaka nai soro ni valavala ca, ka vaka nai soro kama, ka vaka nai madrali laukana, ka vaka na waiwai."

46

'sa tukuna vakaoqo na turaga o jiova: "a matamata-ni-koro ni lomanibai e loma sa donuya na tokalau me sogo tu e na bogi ono sa ia kina na cakacaka; ia me qai dolavi e na siga tabu, ka me dola talega e na siga ni vula vou. "na ravouvou me curu mai na sala ni curucuru ni matamata-ni-koro o ya maitautuba, me mai tu o koya mai na duru ni matamata-nikoro. na bete ena vakarautaka na nonai soro kama kei na nonai madrali ni veivinakati. ka me lotu tiko o koya mai nai lago ni matamata-ni-koro. me qai lesu yani o koya, ia me kakua ni sogo na matamata-ni-koro me yacova na yakavi. "me ra mai lotu talega o ira na lewe ni vanua mai na katuba ni matamata-ni-koro oqo e na mata i jiova e na veisiga tabu kei na vei vula vou. "ia nai soro kama ena vakacabora na ravouvou vei jiova e na siga tabu me ono na lami sa sega na kena ca, ka dua na sipi tagane sa sega na kena ca; "kei nai madrali laukana e dua na i vakarau mamaca me ia vata kei na dua na sipi tagane, ia na kedra i madrali laukana na lami, me vaka na ka sa rawa vua me solia, ka tini na paidi waiwai me ia vata kei na dua na i vakarau mamaca. "ia e na siga ni vula vou me dua kina na luvu ni bulumakau sa sega na kena ca, ka ono na lami, ka dua na sipi tagane; me sa sega na kena ca. "me vakarautaka o koya e dua na i soro laukana ena i vakarau mamaca, dua na bulumakau, dua nai vakarau mamaca dua na me gone, na kena levu ga e via solia me baleta na lami, kei na dua na paidi waiwai ena veivakarau mamaca kece. "ia ni sa curu mai na ravouvou, me curu ga o koya mai na sala ni curucuru ni matamata-ni-koro, ka lako ki tuba ena sala vata ga o ya. "ni ra sa lako mai na tamata ena mata i jiova e na gauna ni solevu, o koya sa curu mai na sala ni matamata-ni-koro mai na vualiku me mai lotu me curu yani o koya e na sala ni matamata-ni-koro ki na ceva; kei koya sa curu mai na sala ni matamata-ni-koro mai na ceva me curu yani o koya e na sala ni matamata-ni-koro ki na vualiku. me kakua ni lesu yani o koya e na sala ni matamata-ni-koro ka curu mai kina, me curu ga yani o koya e na sala sa donuya. "na ravouvou ena tiko ena kedra maliwa, ni

ra sa curu yani á€" sa curu talega yani o koya. ni ra sa curu ki tuba, sa curu talega ki tuba. "na solevu kei na kana vata e digitaki, nai soro laukana me dua nai vakarau mamaca vata kei na dua na bulumakau, dua nai vakarau mamaca kei na luvu ni me, kei na lami ena kena levu ga e rawa vata kei na dua na paidi na waiwai me vaka nai wiliwili ni vakarau mamaca ni soro laukana. "na ravouvou ni sa vakarautaka nai soro soli vei jiova á€" nai soro kama á€" se i soro ni veivinakati, me dola vua na matamata ki na tokalau. me vakacabora o koya na nona i soro kama se i soro ni veivinakati, me vaka sa daucakava o koya ena siga ni vakacegu. me qai lako i tuba, ka me qai sogo na matamata. "ena veisiga mo vakarautaka e dua na lami yabaki dua ka sega ni ca me i soro kama vei jiova, me caka tiko oqo ena veimataka. "me caka tiko oqo ena veimataka yadua, nai soro laukana me dua nai kaono nai vakarau mamaca vata kei na dua nai katolu ni paidi waiwai me vakasusautaka na witi. na vakacabori ni soro laukana oqo vei jiova mei leslesi e sega ni mudu. "na lami kei na i soro laukana kei na waiwai me vakarautaki ena veimataka yadua me vaka na kena i vakarau ni soro kama." oqo na veiksa sa tukuna na kalou cecere: "kevaka sa cakava na ravouvou e dua na i soro ena vuku ni luvuena tagane, ena nodra talega na nona kawa. era na taukena talega na nona kawa. "kevaka sa cakava o koya e dua nai soro mai vei ira na nona kawa ki vua e dua na nona tamata, na tamata oqo me maroroya me yacova na yabaki ni veisereki, me qai vakasuka lesu tale vua na ravouvou. na veiksa e nona sa nodra na luvuena tagane ga. "na ravouvou sa tabu ni taura e dua nai votavota mai vei ira na tamata, ena nona cemuri ira mai na nodra i votavota, me kua ni dua vei ira na noqu tamata me tawasei mai na nona i votavota."" sa qai kauti au mai na tamata ki nai curucuru ena matamata ni tikina tabu ena yasana vaka ki na vualiku, na tikina sa nodra na bete, ka qai vakaraitaka vei au na yasana vaka ki na ra, sa tukuna vei au, "oqo na vanua era na vakasaqara kina na bete nai soro ni veibitaki kei nai soro ni valavala ca ka vavia nai soro laukana, me tarova na kedra kau mai ki na tikina e tuba ka vakatabui kina na tamata." sa qai kauti au tale mai ena tikina e tuba ka tuberi au yani ki na tutu vava, ka au raica ena vei tutu yadua vava oqo, sa tiko kina e yadua na tikina. na vei tutu vava oqo sa sogoti na kena tikina. na tikina oqo sa vasagavulu na kiupiti na kena balavu ka tolusagavulu na kiupiti na kena raba, ka era sa tautauvata kece na levu ni tikina vava oqo. ena loma ni tikina vava oqo, sa tiko kina na vatavata vatu kei na vanua ni bukawa vaka volivolita e ra. sa qai tukuna vei au, "oqo na vale ni kuro era dau vakasaqa kina na veiqaravi ena vale ni soro, me kedra na tamata."

47

na tamata sa qai kauti au lesu tale ki nai curucuru ni vale-ni-soro, au sa raica na wai sa drodro tiko mai ena ruku ni butubutu ni katuba ni vale-ni-soro vaka ki na tokalau (vale-ni-soro sa qara tu ki na tokalau). na wai sa lako tiko mai ena ruku ni cabocabo ni soro ena ceva á€" na ceva ni vale-ni-soro. sa qai kauti au mai ki tuba ena matamata ni vualiku, ka sa liutaki au yani

ki tuba vakavolivolita na matamata e tuba e gole tu ki na tokalau, na wai sa drodro tiko mai na yasana ki na ceva. na tamata sa gole vaka ki na tokalau vata kei na wa ni vakarau e ligana, sa vakarautaka yani e dua na udolu na kiupiti, ka sa liutaki au yani ki wai me yaco ki na qurulasawa. sa vakarautaka tale me dua na udolu na kiupiti ka liutaki au yani ki na loma ni wai, ka sa yaco ki na duruqu. sa vakarautaka tale e dua na udolu na kiupiti ka liutaki au yani ki na loma ni wai, ka sa yaco sara i toloqu. sa vakarautaka tale me dua na udolu na kiupiti, ia, oqo na wai sa sega ni rawa ni takosovi, baleta ni sa titobu, ka sa rawa ga ni qalovi á€" sa sega ni takosovi rawa. sa tarogi au, "luve ni tamata, o sa raica oqo?" sa qai liutaki au lesu tale ki na bati ni uciwai. ni'u sa yaco yani, au sa raica na veivunikau ena bati ni uciwai ruarua. sa tukuna vei au, "na waiwai oqo sa drodro yani vaka ki na tokalau, ka lako yani vaka ki na araba, na vanua me rau sota kina kei na wasawasa. ni sa yaco yani ki na wasawasa, na wai sa vuki me wai droka. "na veika bula kecega era na bula ena vanua e drodro yani kina na wai oqo. e na dua nai wiliwili ni ika levu era na bula, baleta ni sa drodro yani kina na wai, ka sa wai droka kina na wai tui, na vanua sa drodro yani kina na wai, sa vakabula na ka kecega á€" sa bula kina na ka kecega. "era na tu ena bati ni wai na dauqoli, mai ena- qedi ki ena ekilaimi, ena viritaki e kea na lawa ni qoli. ena levu na kena veimataqali ika, na ika ni waitui levu. "na vanua lolobo ena sega ni curuma yani na wai droka me bula kina, ena waitui tu ga. "na kau vuata, ena kena veimataqali kece era na bula ena bati ni wai ruarua. ena sega ni malai na drau ni vunika vuata oqo, se me mudu ni vua mai (ena vua tu ga). era na vua tu ga, baleta na wai sa drodro tiko mai na valenisoro sa drodro tiko ga yani vei ira. na vuadra ena kakana kei na drauna ena ka ni veivakabulai." o jiova sa cecere sara sa tukuna oqo, "oqo na veiwasease ni vanua mo ni wasea me nomuni votavota na veiyavusa e isireli, me rua nai wasease vei joseva. "me wasei vakatautauvata vei kemuni. baleta ni'u sa laveta na ligaqu ka yalataka vei ira na nomuni qase, ni vanua oqo, o ni na vakaiavotavota kina. "oqo nai yalayala ni vanua: ena vualiku me cici mai na waitui levu ki na sala e eciloni me sivi o lepo-amaci ki sidadi sara, "mai beroca kei siberaimi (ena kedrau tadrua o tamasiko kei emaci) me yaco sara yani ki esa- atikoni, (oqori nai yalayala kei aurana). "nai yalayala ena lako mai na waitui levu ki esa-enani, oqori nai yalayala ena vualiku mai tamasiko kei amaci. oqori nai yalayala ena vualiku. "ena tokalau, me cici mai na kedrau tadrua o aurana kei tamasiko, ciciva mai na joritani ena kedrau veimama o kilati kei isireli ki na wai ena tokalau ka yaco sara ki tama. oqo, nai yalayala ena tokalau. "ena yasana mai na ceva, ena cici mai tama me yaco sara ki na wai mai meriba e ketesi, mai na veivatuvalu e ijipita, ki na waitui levu sara. oqo na i yalayala mai na ceva. "ena yasana vaka ra, na waitui levu sa kena i yalayala me yaco sara ki nai dusidusi kei lepo-amaci. oqo nai yalayala ena yasayasa vaka ra. "mo ni qai wasewasea na vanua ena kemuni maliwa, me vaka na veiyavusa e isireli. "mo ni qai vota mei votavota vei kemuni kei ira na lako tu era sa mai tiko vei kemuni ka era sa vakaluvuni. mo ni wiliki ira me ra sa i taukei

vata kei kemuni, me ra vaka i votavota talega vata kei kemuni. "ena yavusa cava ga era sa tiko kina na lako tu, mo ni solia vua nai votavota," sa tukuna oqo o jiova sa cecere sara.

48

"sai koya oqo na yacadra na veiyavusa: mai na vualiku; mai na eciloni na sala ki emaci, mai esa-enani nai yalayala ni vualiku kei tamasiko, mai na tokalau ki na ra, sa nei tani, e dua nai wasewase; "o aseri ena dua na nona i wasewase, rau na veiyalayala kei tani mai na tokalau ki na ra; "o navitalai, ena dua na nona i wasewase, e na taravi aseri mai na tokalau ki na ra; "o manasa, ena dua na nona i wasewase, ena taravi navitalai mai na tokalau ki na ra; "o ifereimi, ena dua na nona i wasewase, ena taravi manasa mai na tokalau ki na ra; "o rupeni, ena dua na nona i wasewase, ena taravi ifereimi mai na tokalau ki na ra; "o juta ena dua na nona i wasewase, ena taravi rupeni mai na tokalau kina ra; "nai yalayala kei juta mai na tokalau ki na ra, oqo nai wasewase ni tikina tabu (vakatabui). me ruasagavulu ka lima na udolu na kiupiti, me vaka nai wasewase ni dua na yavusa, oqo na tikina ni valenisoro. "na tikina tabu oqo mo ni vakacabora vei jiova e ruasagavulu ka lima na udolu na kiupiti na kena balavu ka tini na udolu na kiupiti na kena raba. "oqoomo nodra tikina na bete me ruasagavulu ka lima na udolu na kiupiti vaka kina vualiku na kena balavu ka tini na udolu na kiupiti na kena raba, vaka kina ra, me tini na udolu na kiupiti na kena raba vaka kina tokalau ka ruasagavulu ka lima na udolu na kiupiti na kena balavu vaka ki jiova. "oqo me nodra na bete sa vakatabui (tawasei), na nei setoki, o ira sa dau dina ni ra qaravi au, ka sega ni dau lako sese me vakataki ira na livai sa dau muri ira na isireli lako sese. "oqo nai solisoli (vakaloloma) vei ira, mai na i wasease vakatabui, na tikina tabu sara, na nodra i yalayala na livai. "ena yasadra na bete, sa tiko talega na nodra na livai me ruasagavulu ka lima na udolu na kiupiti na kena balavu ka tini na udolu na kiupiti na kena raraba. "me ra kakua ni volitaka se veisoliyaka ena veisau (veiveisau). oqo na tikina vanua vinaka duadua ka me kua ni soli ki na dua tale na liga, ni sa ka tabu sara oqo vei jiova. "na kena vo ni vanua e lima na udolu na kiupiti na kena raba kei na ruasagavulu ka lima na udolu na kiupiti na kena balavu, me ra vakayagataka na tamata e na koro, me ra tara vale kina ka vakana manumanu talega. na koro me tiko e loma donu. "me vaka oqo na kena i vakarau: na yasana ki na vualiku me va na drau lima na udolu na kiupiti, na yasana ki na ceva me va na drau lima na udolu na kiupiti, na yasana ki na tokalau me va na drau lima na udolu na kiupiti kei na yasana ki na ra me va na drau lima na udolu na kiupiti. "na vanua ni vakana manumanu ni koro me rua na drau limasagavulu na kiupiti kina vualiku, rua na drau limasagavulu na kiupiti ki na ceva, rua na drau limasagavulu na kiupiti ki na tokalau kei na rua na drau limasagavulu na kiupiti ki na ra. "na vo ni vanua vakavolivolita na tikina vakatabui, me tini na udolu na kiupiti ena yasana i na tokalau ka tini na udolu na kiupiti ena yasana vakara. na kena kakana, me ra kana kina o ira sa cacakaka ena koro.

"o ira na tamata cakacaka ena koro, era na teitei e kea, me ra lako ga mai na veiyavusa e isireli. "na vanua taucoke me ruasagavulu ka lima na udolu na kiupiti vakarivirivi (yasava vava kece), oqo me ka ni loloma me biu vakatabaki dua ni tikina tabu, vata kei na veika sa nona na koro. "na veika sa vo mai na yasana ruarua ni tikina tabu kei na veika e nona na koro, sa na wili me nona na ravouvou. ena toso yani vaka ki na tokalau na ruasagavulu ka lima na udolu na kiupiti ni tikina tabu ena i yalayala ena tokalau, me ruasagavulu ka lima na udolu na kiupiti ki na ra talega. na vanua ruarua oqo e ciciva na balavu ni vanua, me nona na ravouvou. me tu ena kena loma donu na tikina tabu kei na valenisoro. "na veika e nodra na livai kei na veika e nodra na koro, me tiko ena loma donu ni vanua e nona na ravouvou. na vanua e nona na ravouvou me tiko e nai yalayala nei juta kei penijamini. "na vo kece ni yavusa: o penijamini, ena dua na nona i wasewase, mai na tokalau ki na ra; "o simione, ena dua na nona i wasewase, mai nai yalayala kei penijamini, mai na tokalau ki na ra; "o isakari, ena dua na nona i wasewase, oqo mai nai yalayala kei simione mai na tokalau ki na ra; "o sevuloni, ena dua na nona i wasewase, mai nai yalayala kei isakari, mai na tokalau ki na ra; "o kata, ena dua na nona i wasewase, mai na i yalayala kei sevuloni mai na tokalau ki na ra; "na ceva ni yalayala nei kata ena cici yani vaka ki na ceva mai tama ki na wai mai meriba e ketesa ka lako yani kei na veivatu mai ijipita ki na waitui levu sara. "oqo na vanua me wasei me nodra i votavota na veiyavusa ni isireli, me ra taukena, sa tukuna na kalou cecere sara. "oqo nai curucuru ki tuba ni koro: tekivu mai na yasana ena vualiku, sa va na drau lima na udolu na kiupiti na kena balavu "(na veimatamata ni koro ena vakayacani vei ira na yavusa ni isireli). na matamata e tolu ena vualiku, sa vakayacani vei rupeni, na matamata i juta kei na matamata i livai; "ena yasana i na tokalau: sa va na drau lima na udolu na kiupiti na kena balavu, e tolu na kena matamata â€œ na matamata i joseva, na matamata i penijamini, na matamata i tani; "ena yasana ki na ceva, sa va na drau lima na udolu na kiupiti na kena balavu, sa tolu talega na kena matamata, na matamata i simione, na matamata i isakari, kei na matamata i sevuloni; "ena yasana ki na ra, sa va na udolu lima na drau na kiupiti na kena balavu, sa tolu talega na kena matamata, na nei kata, na matamata nei aseri kei na matamata nei navitalai. "na balavu ni vanua vakavolivolita oqo sa tinikawalu na udolu na kiupiti: sa tiko kina na kalou."

1

a vosa i jiova sa yaco vei osea na luvei pieri, ena gauna i usaia, kei jocame kei easi, kei esekaia, o iratou na tui juta, kei na gauna i jeroпами na luvei joasi na tui isireli. oqo nai vakatekivu ni vosa i jiova vei osea, sa tukuna o jiova vei osea: "mo laki kauta e dua na yalewa dautagane me watimu, kei iratou na luve ni dautagane me luvemu, ni sa dautagane vakalevu na lewe ni vanua ka ni ra sa vuki tani vei jiova." sa qai lako o koya ka kauti komera na luvei tipiliemi, a sa kunekune o koya ka vakasucuma e dua na luvena tagane. a sa vosa vua o jiova, "mo vakatoka me yacana o jesirieli, ni na dua na gauna lekaleka ga oqo, au na qai cudruvaka na dra i jesirieli kina mataqali i jeu ka vakaotia na matanitu ni mataqali i isireli. ena yaco ena siga o ya, au na musuka na dakai i isireli ena buca o jesirieli." ena kunekune tale o koya, ka na vakasucuma e dua na luvena yalewa. sa tukuna tale vua o jiova: "mo vakatoka me yacana o loruama, ni'u na sega ni lomani ira tale na mataqali i isireli, ia au na kauti ira laiwi sara ga. au na lomani ira ga na mataqalii juta, ena vakabulai ira na liga i jiova na nodra kalou, au na sega ni vakabulai ira ena dakai, se nai seleiwau, se nai valu, se na ose, se vei ira era dauvodo ose." ni sa yaco na gauna me sa kali kina o loruama, sa tekivu kunekune tale o koya ka vakasucuma e dua na luvena tagane. sa vosa vua o jiova, "mo vakatoka na yacana o lo-ami, ni o kemudou sa sega ni noqu tamata, oi au talega sa sega ni nomudou kalou. "io na kedra i wiliwili na isireli ena vaka na mata ni nuku ni waitui, ena sega ni vakarautaki, se wiliki rawa. ena qai yaco dina mai, na vanua era a rogoca kina, 'ni o kemudou dou sa sega ni noqu tamata,' na vanua vata o ya, era na rogoca kina, 'ni o kemudou sa luve ni kalou bula.' era na qai soqoni vata mai na juta kei na isireli, mera na lesia e dua me na liutaki ira, era na qai lako cake tani mai kina, ni na ka levu sara na siga i jesirieli!

2

dou tukuna vei ira na tuakamudou, 'noqu tamata,' kei ira na ganemudou, 'sa basika na loloma.' ira na tamata ni kalou sega na yalodina 'dou vakaroti koya na tinamudou, dou vakaroti koya; ni o koya e sega ni watiqu, me biuta laiwi mada o koya na nona dautagane, kei na nona vei butakoci ena maliwa ni sucuna; me'u vakailuvawaletaki koya, ka vakaraitaki koya tu, me vaka na siga ka sucu kina, ka solia vua na bula ni dravuisiga, ka tuli koya ena bula ni gogo ka mate-mate, ka me dau tarai koya tu na karamaca ni sega na wai. "au na sega ni lomani ira na luvena, ni ra sa luve ni dautagane. ni sa dau ia na dautagane o tinadra; sa ia nai valavala e veivakamaduataki o koya ka kunekunetaki, ni sa tukuna o koya, 'au na lakovi ira tale na noqu veilasa makawa, o ira ka dau solia vei au na kequ madrai kei na mequ wai, na noqui tutuvi vuti ni sipi kei na noqu lineni, na noqu waiwai kei na mequ gunu.' o koya oqo, raica au na latia kina na nomu sala ena soni, ka sogolati koya kina, me sega ni kunea rawa na nona gaunisala. ena cici muri ira na nona veilasa makawa, ia ka na sega ni toboki ira rawa, io, ena vakasaqarai ira, ka sega ni kunei ira. ena qai

tukuna o koya, 'au na ia ka lesu tale vua na watiqu e liu, ni vinaka cake sara na noqu tiko kei koya e liu, mai na noqu bula oqo.' e sega ni keila o koya, ni sai au ka solia vua na sila, na waini vou, kei na waiwai, ka vakalevutaka vua na siliva, kei na koula o ka ra la'ki vakayagataka vei peali. "o koya oqo au na lesu mai ka taura tani na noqu sila ena kena gauna, kei na noqu waini vou ena kena gauna, ka kauta tani na noqui tutuvi vuti ni sipi, kei na noqu lineni, o koya ka ubi tiko kina na nona luvaiwale. oqo au na vakaraitaka na nona seseraurau e matadra na nona veilasa makawa, ena sega tale ni dua mena kaliraki koya tani mai ena ligaqu. au na vakaotia kecega na noda marau, kei na noda solevu, nona vula vou, nona siga ni vakaceceguokei na noda solevu tabu kecega. "au na vakarusu na nona veivaini, kei na nona veilolo, ni sa dau tukuna o koya, 'oqo na kequi sau era a solia vei au noqu veilasa e liu, au na vakatubura kina na kau me veikau, era na lako mai na manumanu kila ka kania. au na cudruvaka talega vua na nona dau vakama tiko na ka boi vinaka vei peali. ka dau vakaiukuukutaki koya ena mama ni ucuna, kei na nona ka ni ukuuku, ka muri ira na nona veilasa; ia sa guilecavi au," sa tukuna o jiova. "o koya oqo, raica, au na rawai koya, ka kauti koya kina vanua dravuisiga, ka vosa vakayalovinaka vua. au na solia lesu vua na nona veiloga ni vaini mai kea, kei na buca taucoko o akori, me dolavi kina vua na katuba me raica, ni sa tu na ka me nuinui kina; ena laga sere mai kea o koya, me vaka nona gauna ni se goneyalewa kina, ka vaka ena gauna ka lako cake mai kina o koya mai na vanua o ijipita. "ni sa qai yaco mai, na siga dina o ya," sa tukuna o jiova, "o na kacivi au kina, 'i na watiqu,' ka sega ni o na kacivi tale, 'noqu turaga,' au na kauta tani mai na gusuna na veiyaca kece i peali, ena sega tale ni nanumi tu na yacadra. ena siga o ya au na ia na veiyalayalati kei ira vata kei na manumanu kila ni vanua, kei na manumanu vuka, kei na ka sa qasi voli ena qele. au na vakavurumemetaaka vaka lalai mai na vanua, na dakai kei nai seleiwau ni valu, me rawa ni ra davo tu ena vakacegu. "au na tauri iko mo watiqu ka sega ni mudu; io, au na tauri iko mo noqu ena yalododonu, kei na lewa dodonu, kei na yalovinaka, kei na yalololoma; au na tauri iko mo noqu ena lomadina, o na qai kilai jiova. "ena yaco ena siga o ya ni'u na rogo yani." sa tukuna o jiova, "au na rogo yani vaka ki na lomalagi, o ira era na rogo vaka ki vuravura. o vuravura ena rogo vata mai kei na sila, kei na waitui vou, kei na waiwai; o jesirieli ena rogoca talega. au na kaburaka e vuravura na ka me nona, au na lomani koya ni sa sega ni lomani; au na qai tukuna vei ira na sega ni noqu tamata, 'oi kemudou na noqu tamata!' era na qai tukuna, 'oi kemuni na noqu kalou!'"

3

sa qai tukuna tale vei au o jiova, "mo lako tale, mo la'ki lomana na yalewa sa lomani vua e dua nona lasa makawa ka sa vakayacora sara ga me dautagane, me vaka na loloma i jiova vei ira na isireli; era vinakata na kalou tani ka vinakata na medra bilo waini." au a qai voli koya me noqu ena tinikalima na dola kei na tinikalima nai vakarau parile. au a qai tukuna vua,

"mo tiko vata kei au me dua mada na gauna balavu; mo kakua ni o dautagane tale, se me dua vei iko na taganeooi au sa dei tuga vei iko." ena vica vata na siga mo kila ni na sega ni tiko vata kei ira na isireli na nodra tui, se dua nodra ravouvou, se nai soro, se na matakau, se na efoti, se na terafimi. ni oti o ya era na qai lesu mai ka vakasaqarai jiova na nodra kalou kei tevita na tui. era na rerevaki jiova kei na nona yalovina ena veisiga mai muri.

4

dou rogoca na vosa i jiova, oi kemudou na isireli, ni sa kauta mai o jiova e dua nai vakaro me baleti ira na lewe ni vanua: "ni sa sega na dina kei na loloma se na kila na kalou ena vanua. sa vakayacori na veivosacataki kei na vosa lasu, na veivakamatei, na butako, na veibutakoci, era sa sega ni tarovi rawa, ni sa caka tikoga na vakadavedra. o koya oqo ena tagi kina na vanua; o ira kece era tiko kina, kei ira na manumanu kila, kei na manumanu vuka era na vakacemuri tani, na ika talega ni wasawasa ena biu tani. "me kua ni dua vei kemudou me veileti se me ia na vei vunauci; o ira na kai nomudou era sa vaka taki ira o ira era dau veileti kei na bete. o koya oqo o na tacaqe kina ena siga; o ira talega na parofita era na tacaqe vata kei iko ena bogi; au na vakarusai tinamā^o talega. era sa rusa na noqu tamata ni sega na kila ka, baleta ni ra biliga tani na kila ka, au na biligi iko tani talega mo kakua ni bete tiko vei au. ni o sa guilecava nai vunau ni nomu kalou, au na guilecavi ira talega na luvemuni. "ni ra sa tubu me lewe levu, sa tubu talega na nodra i valavala ca vei au; au na vukica na nodra lagilagi me ra na madua kina. era sa kania nai soro ni nodra i valavala ca na noqu tamata ka ra sa gadreva ena vu ni yalodra na nodra caka cala. ena qai vaka: ucuya na tamata, ucuya na bete. au na cudruvi ira ena nodra i valavala, ka saumi ira me vaka na nodra caka-caka. era na kana, ia era na sega ni mamau; era na ia na dautagane, ka sa sega ni toso cake me vaka e liu; baleta ni sa mai oti nodra talairawarawa vei jiova. "na dauyalewa, na waini, kei na waini vou sa vakatotogana na yalo ni tamata. era sa kerei vakasala na noqu tamata vua na nodra matakau ceuti, sa qai vakade-wataki mai vei ira nodra matai lawalawa vata, o ya na yalo ni dautagane sa vakavuna tiko nodra lako sese, ka ra sa veisaqasaqa tiko kei na nodra kalou ena bula ni dautagane. era vakacaboisoro ena dela ni ulunivanua, ka cabora na ka boi vinaka ena delana, kei na ruku ni oki, kei na ivi, kei na paini ni sa vinaka na kena rugu-rugua. o koya oqo era na kitaka na dautagane o ira na luvemu dou yalewa, kei ira na vugomudou era na ia na veibutakoci. "au na sega ni cudruvi ira na luvemu-dou yalewa ni ra dautagane, se o ira na vugomudou ni ra veibutakoci; ni o kemudou na tagane o dou lako vata tiko kei ira na dautagane, ka caka i soro vata kei ira, o koya oqo era na rusa o ira na tamata sa sega ni yalomatua. "e dina o iko, isireli, o sa dautarabe, me kakua ni oka kina e dua na juti. dou kakua ni cabe ki kilikali, se lako cake ki peci-aveni, se mo dou bubu-lui, ka tukuna, 'me vaka sa bula o jiova' o "me vaka na kila ni bulumakau sa vaka kina o isireli nona sa rui kila vakalevu, ena vakani ira o jiova. me vaka na lami

bula ena loma ni bai rabailevu. "o ifereimi sa soli koya vua na matakau, mo laivi koya ga. na medra wai e solia na yalo ni vuki tani, ka ra kitaka tikoga na dautagane, kei ira na nodra turaga era sa vinakata na ka e veivakamaduatiki. sa vauci ira na cagi ena tabana, ka ra na madua ena vuku ni nodra i soro.

5

"dou rogoca oqo, na bete! ka vakarorogo na mataqali i isireli! dou vakatudaliga mai, na mataqali ni tui! ni sa nomudou na lewa sa tau, ni dou sa i cori mai misipa kei na lawa sa tevuki mai tepori. ni ra sa veikokoni taka vata na dauvakacaca mera ia tiko na veivakamatei; oi au sa vunauci ira vata taucoko. au kilai ifereimi, o isireli e sega ni rawa ni vuni vei au; oqo o ifereimi, o sa dautagane tiko, oisireli sa vakadukadukali taki. "era sega ni lewa rawa nodra i tovo, ka sega kina ni rawa mera lesu vua na kalou, ni sa tiko na yalo ni dautagane kei na dauyalewa vei ira, sa yali kina vei ira na kilai jiova. na dokadoka i isireli sa laurai votu tu e matadra; o koya oqo sa nei isireli kei ifereimi nai samu ni dawa ni nodra caka cala; ena tarai juta talega na leqa vata oqo. "era na lako vata kei na nodra sipi, kei na nodra manumanu tale eso, me ra laki qaravi jiova. ia era na sega ni kunei jiova, ni sa vakasuka tani mai vei ira o koya. era sa vakacudruvi jiova vakalevu, ni ra sa mai vakatubura eso na gone i valavala vakatani. ena dua na vula vou ena vakaoti ira vata kei na nodra i votavota. "dou uvuca na koneti mai kipea kei na davui mai rama, ka kaila vakado-moilevu mai peci-aveni, 'o iko penijamini mo rai vuki e dakumu!' o ifereimi ena vakalalai ena siga ni veicudruvi; vei ira na mataqali i isireli au na vakatakila na ka dina vei ira. "ena vakilai sara vakalevu kevaka mera kautani na vei ravouvou ni juta; au na sovaraka vei ira me vaka na wai na noqu cudru. sa vakasaurarataki ka tagi ni sa lewai o ifereimi, baleta ni vinakata me vakamuria na vakasama vakatamata. o koya oqo, au na vaka na di sa dauvuka voli ena bogi vei ira na ifereimi, kei ira na mataqali i juta, au na vakatubura me yaco na ka boica. "ni sa raica o ifereimi na nona tauvimate, kei juta na nona mavoa, sa qai lako oifereimi ki asiria vei tui jerepi me kere bula, ia, ena sega ni rawa ni na vakabulai se mavo nona mavoa. au na vaka e dua na laione vei ira na ifereimi, ka vaka e dua na luve ni laione ena mataqali i juta. oi au, io oi au, au na basub-asuraki ira ka lako tani yani, au na kauti ira tani, ka sega e dua me na kaliraka tani mai vei au. au na lesuva tale mai na noqui tikotiko ni ra sa kilai yalodra tale. ena veika rarawa e yacovi ira, sa qai rawa kina mera golevi au mai; ka vakasaqarai au vakagumatua sara."

6

dou lako mai, meda mai lesu vei jiova; ni o koya ga e ia na veibasuraki, ia o koya duadua talega ena ia na veivakabulai, o koya e vei vakamavotaiki, o koya duadua talega ena ia na vei vadretitaki. ni oti e rua na siga ena tekivu me vakabulai keda; ena i katolu ni siga ena vakaturi keda cake, me rawa ni da bula ki vua. meda kilai koya, ka sasaga yani meda kilai jiova sara.

na nona lako mai sa vakataudeitaki oti tu, me vaka e dua na kida ni mataka; na nona lako mai sa vaka na uca taumada kei na uca taumuri, sa dau vakatubu bula e vuravura. "a cava me'u cakava vei kemudou na ifereimi? a cava me'u cakava vei kemudou na juta? ni nomudou yalodina sa vaka ga na o kei na tegu ni mataka ena kena dau seavu tototalo ka sega ni tudei. o koya ogo ka'u sa musuki ira kina vei ira na parofita, ka vakamatei ira ena vosa ni gusuqu; kei na nomu veilewai ena vakayacori vaka rarama. au vinakata na loloma, ka sega na vakacaboisoro, kei na veikilai kei na kalou ka sega nai soro kama. "ia me vaka na bula ni tamata era sa dau beca na veiyalalayati; o ya sara ga era sa dau vakacudrui au kina vakalevu. o kilati na korolevu sa dau ia kina na veikai ca, ka sa vakadukadukali taki ena dra. me vaka nodra i naki vuni na daubutako me ra la'ki butako, ena sala vaka ki sikemi era sa veilabalabati talega kina nai lawalawa ni bete; era sa vakayacora na ka sa ca sara. au sa qai raica e dua na ka vakadomobula ena mataqali i isireli: na nodra lasa ni veibutakoci na ifereimi; oisireli sa qai dukadukali sara. vei kemuni na juta, sa vakarauteki vei kemudou na tatamusuki, ni'u na vakasukai ira tale mai na noqu tamata era bobula.

7

"ni'u sa via vakabulai ira na isireli, sa qai sega ni tabonaki rawa tu na caka cala i ifereimi, kei na valavala ca i samaria. ni ra sa vakayacora tiko na veilasutaki; kei na nodra curu mai eso nai lawalawa dau butako ka kauta na ka era sa rawata ki tautuba. era sega ni bau taroga mada e yalodra ni'u nanuma kece tiko nodra caka cala; na noda caka cala sa vakavolivoliti ira; ka sa yaco mai mataqu. era cakava me marau na tui ena nodra i valavala ca, kei na ravouvou ena nodra lasulasu. "era sa dauveibutakoci kece, sa vaka na vakatakatai ni lovo vei koya na dauvavavi o sa cegu ni utura tiko na buka me yacova ni sa buta na lewe ni lovo. sa tauvi mate na noda tui ena nona gauna, ni sa vakavuna na luvana ravouvou ni mateni tu ga ena waini, ka dauvakailala vata kei ira na dauveivakaisini. ena noda dau davo meda dau wawa, sa lako vata tiko kei na katakata ni yalodra; e dau moce ena bogi, nodra dau ni vavavi; ni yadra mai ena mataka, e yadra vata mai ena nona rarawa katakata. era dau katakata tototalo me vaka na lovo na nodra dau ni lewa era vakamatea taucoko; sa sega na nodra tui, ka sega ni bau dua vei ira me golevi au mai. "sa vakailalavata kei ira na tamata eso o ifereimi. o koya sa vaka na keke sa dredre ni vukici. era sega tiko ni kila ni o ira na tamata tani o ya; era sa vakamalumalutaki ira tiko ka sa yali tiko mai nodra kaukauwa. io, sa vulavula tiko mai na uluna kece, se sega tikoga ni kila ka rawa. na dokadoka i isireli sa laurai tu e matana, ia era sega ni via golevi jiova na nodra kalou se masuti koya ena veikae kece ogo. "o ifereimi sa vaka e dua na ruve lialia ka sega ni vakayalo o era rai ga ki ijipita, ka lako tikoga ki asiria. ena vanua era lako kina, au na tagavi ira ena noqu lawa; au na kauti ira sobu mai me vaka na manumanu vuka; au na qai kanakuitaki ira ena vuku ni nodra vakarorogo cala. "ena ca vei ira, ni ra sa dro tani vei au! na veivakarusai vei ira, baleta ni ra ta-

laidredre vei au! e dina au a vakabulai ira, io era se vosa lasutaki au tikoga. era sega ni masuti au dina mai na vuni yalodra, ni ra dau tagi ena nodra i vododavo. "era dau soqoni vata ga ena vuku ni sila kei na gunu yaqona, era vuki tani sara ga vei au; au vakavulici ira me kaukauwa mai na ligadra, io era se bucina tikoga na ka ka me baleti au; era lesu mai, ia ka sega ki vua sa cecere sara, era sa vaka na dakai rerevaki. ena vuku ni vosa ca ni yamedra. na ka ogo era na i vakalasa kina ena vanua o ijipita.

8

"mo uvuca na davui e gusumu! ena lako mai o koya me vaka na ikeli ena vale i jiova, ni ra sa vakacacana na noqu veiyalatalati ka talaidredre kina noqu i vunau. era na qai tagi vei au na isireli, 'noqu kalou keimami kilai kemuni!' o isireli e cata na ka vinaka, ena gumatua kina vei koya na liga ni meca. "era bulia ga nodra tui, ia ka sega kina noqu veivakadonui mai na nodra siliva kei na koulaopera bulia kina na nodra matakau mera musuki ira tani mai kina. e sega ni vakadonui nomu luve ni bulumakau, samaria! sa tubu cake ga na noqu rarawataki ira o ena vakacava mada na kena dede mera qai savasava mai? e tekivu mai isireli na ka ogo. era cakava na nona tamata ka sega ni kalou; ia na luve ni bulumakau nei samaria ena vakavurumemeataki. "ni ra sa kaburaka na cagi, era na tamusuka na covulaca. na tabana ena sega ni vua rawa me rawa kina na kana. kevaka ena vua rawa, era na kania na kai tani. sa vakaoti vakadua o isireli; ka ra sa la'ki bula vata kei ira na kai matanitu tani ka ra sa vaka tu ga nai tutu ni senikau, ni sa yali na senikau. era lako cake ki asiria vaka na asa ni sega ni dua me tubera; sa volitaki koya kina dodomo ca o ifereimi. io, e dina ni ra veivoli kei ira na vei matanitu eso, au na vakasoqoni ira tale; ka ra na rarawa vakailaila mada ena vuku ni colacola bibi vua na nodra tui na turaga. "baleta ni levu nonai cabocabo ni soro ni ka ca o ifereimi, ka sa cabocabo ni soro ni valavala ca nodra i cabocabo ni soro. au a vola vei ira na ka bibi duadua ena noqu i vunau, ia era sa qai rokataka tale e dua tani na bula. ena nodra vakacaboisoro era kania tale na lewe ni manumanu, ia ka sa sega ni vakadonua o jiova. sa qai nanuma na nodra caka cala ka cudruvaka nodra i valavala ca. era na lesu tale ki ijipita. "o isireli sa guilecavi koya ka buli ira, era tara vale ni soro; o juta sa vakalevutaka tiko nona veikoro ni valu; ia au na tala na bukawaga ki na nona koro lelevu me kama yavu kina na nona vei vale vakatui."

9

dou kakua ni marau, na isireli, se reki me vakataka ira na veimataniitu eso, ni dou sa vakararawataki na nomudou kalou ena bula ni dautagane. dou sa soli kemudou mo dou volitaki ena veisaqata ena nomudou dodomo. na veisaqata oqori kei na vale ni yaqona ena sega ni solia na mamau vei kemudou, ena vakailialiai kemudou ga na yaqona. ena sega ni nodra na qele i jiova, ia o ifereimi ena lesu ki ijipita, era na kania na ka e sega ni savasava mai asiria. era na sega ni rawa

ni cabora na waini vei jiova, ena sega ni marautaka nodra i madrali. ena vaka na madrai ni rarawa vei ira, era na dukadukali kece o ira ena kania. na nodra ca sa baleti ira ga; ena sega ni rawa ni vakayagataki ena vale i jiova. cava o na cakava ena siga sa lokuci, na siga ni solevu tabu vei jiova? era sa lako ena vuku ni veivakarusa. ena maroroi ira o ijipita; o memifesi ena buluti ira na nodra i yau siliva ena taukena na cogadrogadro; ena curuma nodra vei laca na soni. sa yaco mai na siga ni veicudruvi; sa yaco mai na siga ni vei sausaumi, era na kila kina na isireli ni sa lialia na parofita; na tamata vakayalo e vosa kudrukudru, ena vuku ni nomudou caka cala kei na veicati levu. nai vakatawa i ifereimi sa dua vata kei na noqu kalou. o koya na parofita sa nonai i cori na daubiri dai ena nona i valavala kecegao na vu ni veicati ena vale ni nona kalou. era sa ca vakalevu sara, me vaka na siga i kipea. ena nanumi na nodra i valavala ca, ena sauma o koya. "au kunei isireli, sa vaka na waini ena vanua dravuisiga; au raici ira na tamamudou sa vaka nai sevuni lolo ena kena vula. ni ra yaco ki pealipiori, era wiliki ira kina ka e veivakamaduatiki; ka ra yaco mera vakasisila me vaka na ka era sa domona. na nodra lagilagi na ifereimi ena vukici tani me vaka na manumanu vuka o ena sega na kunekune, sega na buketu, sega na vakasucu! ni ra susuga cake na gone au na tamusuki ira me yacova yani nai otioti ni tamata, io. ena ca vei ira ni'u sa biuti ira! o ifereimi e vakatiki taia, ena nona dabe toka ena dua na vanua totoka, ena gauna au raici koya kina. o ifereimi ena tuberi ira tikoga na luvena ki na ligana na dau veimakamatei." mo ni solia vei ira, jiova o cava mo ni na solia? solia vua na bola ni gone sa dauvakalutu kei na sucu sega ni toi "era vakasinaiti kilikali ena bula i valavala ca, ka'u sa cudruvi ira sara ga kina, ena vuku ni nodra i tovo vakatevoro au na vakatalai ira tani kina mai na noqu vale; au na sega ni na lomani ira tale. sa vuca na wakana o ifereimi ni sa vakacacani; ena sega tale ni na vua, io, kevaka ena tiko na gone. au na vakamatea na nona ka talei mai na ketena." ena cemuri ira tani na noqu kalou, ni ra sa sega ni talai rawarawa vua; era na qai dui veiseyaki ki na veivanua.

10

sa tauca kece na nona vua ni vaini o isireli; ka vakayagataka ga me vaka na levu ni ka e rawata mai na nona vuata. e tara cake kina o koya nonai cabocabo ni soro; me vaka na ka e rawata nodra qele e conaka vinaka kina nona i vakatakarakara ni vatu buli. sa duiidui na yalodra; ka sa beitaki tu na yalodra. ena vorolaka nodra i cabocabo ni soro; ka vakacacana vakadua nodra i vakatakarakara ni vatu buli. era na qai tukuna, "sa sega na neimami tui, ena vuku ni keimami sa sega ni rerevaki jiova. ke sa dua na tui, na cava ena cakava me yaga vei keimami?" era vosa-taka na vosa lasulasu, ena nodra bubululi tiko kina nodra veiyalayalati. ena qai vakatubura ga na nodra na lewai, me vaka na co gaga e tubu cake ena qele sa cuki oti. ena rere na kai samaria ena vuku ni luve ni bulumakau ni peci-aveni. era na tagicaka kina, kei ira na bete era na kailavaka yani o ni sa biuti ira na nodra lagilagi. ena colati ki asiria na matakau me i

loloma vei tui jerupi. ena tarai ifereimi mai na madua, kei na nodra vakatulewa na isireli era na mata madua tale kina. ena musu laivi na tui kei samaria ka ciri yani me vaka na malamala ni kau e dela ni wai. ena vakarusai talega na veiyasana cecere kei eveni, ka vu ni nodra i valavala ca tiko na isireli; a kau votovotoa kei na soni ena tubu ena nodra i cabocabo ni soro; ka ra na tukuna ki na ulunivanua, "ubi keimami mai!" kei na veidelana, "lutuki keimami mai!" "oi kemudou na isireli, dou sa i valavala ca mai na siga i kipea, dou a bula tiko mai nai valu mai kipea baleti ira na dau-cakacala ka sega ni tarai kemudou. ni'u sa gadreva, me ra na kuitalaki era na tuvaivalu vei ira na tamata, era na vesuki mai ena vuku ni nodra caka cala tiko vakarua. o ifereimi sa bulumakau vakavulici ka dau vinakata me dau buturaka na sila; ia au na biuta nai qaso ki domona, me drete nai sivi yara o ifereimi. o juta me cucikuci; o jekope mena vorolaka na qele lelevu." dou kaburaka yani nai valavala dodonu; ka dou na tamusuka na loloma; dou yanaraka vinaka na qele sa cuki oti, ni sa gauna oqo mo dou vakasagarai jiova kina, me yaco ni sa lako mai me vakatauca vei kemudou nai valavala dodonu. dou a dau cucikukita tiko na bula ni valavala ca; dou na tamusuka kina na caka cala. dou dau kania tiko na vua ni kau na lasulasu, baleti ni dou sa nuitaki kemudou tikoga, ni ra sa lewe levu na nomudou tamata i valu qaqa. o koya oqo ena tubu na ue vei ira na nomudou mataqali, na nomudou koro kaukauwa kecega ena vakacacani me vaka sa vakacacani peci - aripeli o salamani ena siga ni valu o na tina ni gone ena basubasuraki na luvena e matana. ena vakayacori oqo vei iko, i peceli, ena vuku ni nomui valavala ca levu. ni qai kida mai na mataka me sa na musuki laivi kina na tui isireli.

11

"ni se gone o isireli, au a dau lomani koya, au a vakatokai koya me luvequ ena noqu kacivi koya tani mai ijipita. ni ra sa tamata kacivi tani, era sa qai lako tani mai ena nodra kacivi; era vakacaboi soro vei peali, ka cabora nai soro kama vei ira na matakau buli. "au vakavulica vei ifereimi me lako, ka tubera tiko na ligana; ia era sega tikoga ni kila ni'u a vakabulai ira. au viritaka vei ira na dali e malumu, mera vesuki ena loloma, ka'u kauta tani mai domodra nai vua, kei na noqu dau sotava nodra via kana. "ena sega ni ra lesuvi ijipita tale; ia o asiria ga ena nona tui, ni ra sega ni via veivutuni. ena vakayaco ka nai seleiwau ena nona veikoro lelevu, vakacacana na nona veiyasana, ka vakamai ira ena vuku ni nodra lewa. na noqu tamata era sa guta tikoga mera vuki tani vei au. e dina ni ra masuti koya tiko sa cecere sara, ka sega ni bau dua me vakacerecerei koya. "au na laivi iko vakaeevi, ifereimi? me'u na soli iko vakaeevi isireli? me'u na soli iko vakaeevi mo tautauvata kei atima? me'u vakatautauvatataki iko vakaeevi kei sepoimi? na yaloqu sa luvuci au; ni sa yavalati au noqu yalololoma. au na sega ni cakava noqu cudru katakata; au na sega ni na vakarusai ifereimi tale. ni'u sa kalou, ka sega ni tamata, au na sega ni lako mai vei kemudou vakareevaki; ni sa tiko kei kemudou na le dua yalosavasava. "era na qai muria lako na yavai jiova, ena qai tagi mai

me vaka na laione o koya. ni sa tagi, era na lako mai ena sautanini na luvena mai na ra; era na lako mai me vaka na manumanu vuka ni ijipita au na qai solia na nodra veivale mera tawana tale", sa tukuna o jiova. "o ifereimi sa vakavolivoliti au ena lasu, kei na mataqali i isireli ena veivakaisini; ia o juta e se lako vata tikoga kei na kalou ena yalodina, vei koya na le dua yalosavasava.

12

"sa kana cagi, ka toso tiko kina tokalau o ifereimi; sa toso cake tikoga nodra dau lasu kei na nodra veivakacacani. era sa ia na veiyalatalati kei asiria ka ra kauta nai lumu ki ijipita. "o jiova sa kauta mai nai vakaro baleti juta, ena vakararawataki jekope ena vuku ni nona i valavala; ena saumi lesu vua me vaka na i vakarau e cakava. mai na kete i tinana sa taura o koya na bukubuku ni yava i tuakana, ka nona i gu kece e saga me veivorati kei na kalou. io, sa veivorati kei na agilosu ka sa gumatua vua; e tagi ka kere veivosoti vua. e rau sota mai peceli, mai kea sa vosa mai kina o koyao o ya, o jiova na kalou ni lewe vuqa, o jiova na yaca e dau kilai kina. o iko, ena loloma ni kalou mo lesu mai, ka taura na loloma kei na lewa dodonu, ka dau waraki jiova tikotikoga. "a kai kenani qaseqase! nai vakarau ni veivakaisini sa tu e ligana: e taleitaka me dau veivakasaurataki. sa tukuna o ifereimi, 'au sa vutuniyau mai, au sa qai vakaiyau ena noqu cacakaka, era na sega ni kunea vei au e dua na caka cala me i valavala ca.' "ia oi au o jiova na nomudou kalou mai na gauna sara ni nomudou tiko mai ijipita; au na biuti kemuni tale ena vei vale laca, me vaka na siga ni nomudou solevu tabu. o ira na parofita era dau cavuti au kei na vei raivotu lelevu; ena ligadra na parofita au dau vakaraitaka e levu na i vakaraitaki." e tiko mai kiliani na matakau á€" sa ka walega á€" era cabora na bulumakau mai kilikali, na nodra vanua ni vakacaboisoro sa vaka nai binibini duka ni qele ena vei loga ni teitei. sa dro o jekope ki siria, sa cakava oisireli me dua kina na watina, sa vakatawa sipi o koya me rawa kina na watina. ena liga ni dua na parofita, o jiova sa kauti ira tani kina na isireli mai ijipita. era maroroi ena vuku ni parofita. sa vakacudrui koya me cudru vakalevu o ifereimi; o koya oqo o jiova ena beitaki ira tikoga ena vuku ni nodra vakadave dra, ka na tukuna tikoga vei ira nodra caka cala.

13

ni sa vosa tiko o ifereimi, ka sautanini, ka vakalevulevui koya e isireli, ia ena nona qaravi peali e mate kina. oqo era sa qai valavala ca tikoga vakalevu, ka ra bulia vei ira na matakau buli, ena cacakaka ni ligadra mai na nodra siliva; era tukuna oqo na cacakaka taucoko ni neimami matai. "ka me reguci na bulumakau ena gauna ni vakacaboisoro!" o koya oqo era na vaka kina na o vuka ni mataka kei na tegu sa yali rawarawa, kei na qa ni sila sa cagina tani ka vaka talega na kubou mai na kena i kuvukuvu. "oi au o jiova na nomudou kalou. tekivu mai na vanua o ijipita, me kakua tale ni dua na kalou tani mo dou kila oi au duadua ga; ni

sega tale ni dua nai vakabula. au kilai kemudou mai na vanua dausiga, ena vanua ni oca kei na tagi. ni o ni viakana o ni vakani; ni o ni mamau sa yaco na marau; o koya oqo o ni dau guilecavi au tiko kina. "au na vaka kina na laione vei ira; au na vaka na lepate me'u waraki ira e gaunisala; au na tarai ira me vaka na pera nona vakasaqara na kakana kei na luvena; au na basuraka nodra sarisari, ka kanalaki ira me vaka na laione, kei ira na manumanu kila era na veivaseyaka. "isa isireli, o sa vakarusai, ia na nomu vukey tale sa tikoga vei au. oi au na nomu tui; ka sega tale e dua, au na vakabulai kemudou ena vei koro kecega? kei ira nomudou dau ni lewa era tukuna 'me soli mai e dua na kei na tui kena ravouvou?' au na solia vei kemudou e dua na tui ena noqu rarawa, ka kauti koya tani mai ena noqu cudru. "nona caka cala o ifereimi sa veitubutuburi cake mai ka sega ni tabonaki rawa. ena tarai koya na rawa ni mosi me vaka na yalewa taratara. ni sa rui seseua o koya ni sega ni rawa ni tiko dei ena vanua ni sucu ni gone. "au na vakabulai ira mai na kaukauwa ni bulubulu; ka vakabulai ira na mate. o iko mate, ena nomu dauveivakararawataki! o iko bulubulu e vei nomu dauveivakarusai! ena yali na loloma mai mataqu." ena valuti o koya vei ira na wekana, ena lako mai na cagi tokalau; ena lako mai na cagi i jiova mai na vanua dravuisiga, ena mamaca kina nonai keli wai, ena vakamacara vakadua na i vurevure ni wai. ena vakacacana o koya na vale ni yaya kecega sa daudomoni. o samaria ena vakacacani, ni sa dau talaidredre vua na nona kalou. era na mate ena i seleiwau, nodra gone se qai sucu ena viritaki me dasila ena vatu, kei na nodra yalewa sa bukete ena tunaki me biutani mai tuba na gone.

14

o iko isireli, mo lesu tale vei jiova na nomu kalou, ni o sa mai bale sobu ena nomu caka cala; vakarautaka vinaka nomu vosa, ka lesu vei jiova. tukuna vua "mo ni kauta tani noqu caka cala kece; mo ni ciqomi keimami ena loloma, ni keimami na cabora na vua ni tebe ni gusui keimami. ena sega ni vakabulai keimami o asiria, keimami na sega ni vodoka na ose, keimami na sega ni na tukuna tale kina cacakaka ni ligai keimami, 'ni kemuni sa neimami kalou.' ni o kemuni ga ena kune loloma tiko kina na luveni yali." "au na vakabulai ira mai na nodra dau vuki tani, au na lomani ira tikoga, na noqu cudruvi ira au sa vakasuka tani. au na vaka na tegu vei isireli, ena tubu o koya me vaka na viavia, ka ti na wakana me vakataki lepanoni; ena duitete na tabana; me vaka na vuni olive na kena totoka, kei na kenai boi kamica ena vakataki lepanoni. era na lesu mai ka tiko sobu mera vakaruru ena yaloyalona; era na bula cake mai me vaka na sila, ka tubu cake me vaka na vaini. na kenai boi yawa ena vaka na waini ni lepanoni. "ena tukuna o ifereimi, 'cava tale na kena yaga vei au na matakau?' au sa rogoga ka'u sa vakadikeva tiko na noqu bula sa vaka mai na vuni damanu drokadroka vinaka; ka sa basika tu na vuana vei au." o cei sa vuku? me macala vua na ka oqo. o cei sa qaseqase? me kila sara. ni sa dodonu vinaka na sala i jiova; ka ra muria tiko na yalododonu, ia o ira na talaidredre era na bale kina.

na vosa i jiova sa lako mai vei joeli na luve i pecueli. dou rogoca mada oi kemudou na qase, ka vakatugaliga mai na lewe ni vanua! sa dua na ka vakaoqo sa bau yaco mada ena nomudou gauna, se na nodra gauna na nomudou qase e liu? dou tukuna vei ira na luvemudou, o ira na luvemudou vei ira na luvendra, kei na luvendra vei ira nai taba tale e tarava mai. na ka e vakavoca na vodre daukana, era na qai kania mai na i vavakoso vodre; ena ka e vakavoca na vavakoso vodre, ena qai kania mai na vodre dauqasi, kei na ka e vakavoca na vodre dauqasi, ena qai kania mai na vodre dau kana yavuta. dou yadra mada, na daumateni, ka tagi; ka tagi yaso oi kemudou na daugunu waini, ena vuku ni waini vou, ni na tamusuki koso mai na gusumudou. ni sa dua na matanitu sa lako cake mai kina noqu vanua, e kaukauwa sa sega ni wili rawa; a batidra sa vaka na bati ni laione, ka sa gata na batina me vaka na laione dau vala. e cavuraka laivi na noqu vei loga vaini, ka vakarusa laivi noqu vuni lolo; e sivi-raka na kulina ka biuta tani na veitabane me madu mai. mo tagi rarawa ka vakaisulu taga me vaka na goneyalewa vua na watina ena nona sa mai takali. nai madrali laukana kei na madrali gunuvi sa mai yalani ena vale i jiova; na bete ka ra dau veiqaravi tu vei jiova era sa tabalaka na tagi vakararawa. sa vakalalai na veiwere, era sa tagi na lewe ni vanua; ni sa vakacacani na sila, sega na waini vou, sa sega talega na waiwai. dou madua, na dauteitei, ka qoqolou na dausamaki vaini; ena vuku ni witi kei na parile; ni sa vakacacani na lewe ni teitei mai na were. sa tekivu mira sobu na vaini; na vuni lolo sa malai; na vuni pomekareneti, na vuni balabala, kei na wi áe" na kau ni vanua kece sa malai sobu; ka na yali talega na reki vei ira na luve ni tamata. oi kemudou na bete, dou vakaisulu taga, ka tagi lako; vei kemudou na qarava nai cabocabo ni soro dou tagi qoqolou; dou lako mai, ka davo vata kei nai sulu taga, vei kemudou nai vota mate ni noqu kalou, ni sa mai tarovi tu nai madrali laukana kei na madrali gunuvi mai na vale ni nomuni kalou. dou vakarautaka e dua na siga ni lolo, kaciva me dua nomuni lotu vata; vakasoqoni ira na qase kei ira na lewe ni vanua, kina vale i jiova na nomudou kalou, ka dou masuti jiova. ulei na siga o ya! ni sa voleka na siga i jiova; ena vakayacori kina na veivakarusa mai vei koya sa kaukauwa sara. e sega ni na kautani mai matada na kakana, na reki kei na marau mai na vale ni noda kalou? sa vuca na sore ni sila ena loma ni qele, na vale ni maroroi yayya sa dukaveluvelu; sa kasura na vatavata ka sa raqosa ka luca na sila. era dau kudru vakacava na manumanu! era sa veiseseyaki na bulumakau, ni sa sega na veico bulabula; o ira taga na sipi sa mai yacovi ira taga na cudru oqo. vei kemuni jiova, au tagici kemuni, ni sa mai vakarusa na veico bulabula na kama kei na kena yameyame, e vakamatea vakadua na kena vei vunika. era tagi taga vei kemuni na manumanu ni vanua ni sa maca kece na vei wai drodro, na veico bulabula ena taudaku ni koro era sa vakacacani taga ena buka waqa.

na siga i jiova 1 dou uvuca na davui e saioni; ka kaci-vaka nai valu ena noqu ulunivanua tabu? me ra rere na lewe ni vanua; ni sa lako mai na siga. jiova, sa voleka dina mai: e dua na siga butobuto ka loaloa, a siga ni o loaloa ka vavaku, vaka na o ni mataka ni solega na veikulunivanua. era na lako mai na tamata kaukauwa ka ra lewe levu, se bera vakadua ni ra laurai; ena sega ni dua me na tautauvata kei ira mai na gauna oqo kei na veisiga sa tu mai liu. ena tiko mai matadra na bukawaqa; mai dakudra ena caudre tiko mai kina na yameyame, ena vaka na were o iteni nai rairai ni vanua e matadra, mai dakudra era na biuta mai e dua na dravuisiga; ena sega ni dua na ka me na dro bula mai matadra ni sa lako mai. na kedra i rairai ni ra sa lako tiko mai e vaka e dua nai valu ose levu; e totolo sara nodra veitosoyaki. vaka na rorogo ni qiqi ni valu ena dela ni ulunivanua ni ra sa toso ni veiladeyaki; sa vaka na rorogo ni yameyame ni sa yameca na vunisila, ka vaka na tamata i valu qaqa ni sa ukucavu tu me vala ena rara ni vala. ena sega ni dua me tu rawa e matadra; ena vulaci na mata ena rere ni ra sa veisotavi kei na dua. era cici me vaka na qaqa, era ladeva na bai vaka na sotia ni valu; era tayabe ni muri nai tuvatuva, e sega vei ira na veivakaisini. era sega ni dau veibilibili; era vala ena vanua era kacivi kina mera vala kina. e dina ni so e laugasau e sega ga ni vakamalumalutaki ira. era veiciciyaki ena veisaqata ni koro, era ciciva na bai; era ladeva na veivalevale, era curuma na katuba leka me vaka na daubutako. e yavala na vuravura vei ira, o lomalagi talega e sakure; na siga kei na vula e vuki me buto, ena yali nai serau ni kalokalo. ena solia nai vakaro vei ira, nona sotia o jiova, ni sa kaukauwa sara nona mataivalu; ena qaqa o koya e muria na nona vosa. ni sa vakadomobula ka vakarerevaki na siga i jiova; o cei me na tudei rawa kina? "o koya oqo", sa tukuna o jiova, "dou lesu mai vei au ena yalomudou taucoke, dou lolo, dou tagi dula kei na nomudou tagi rarawa." dou kavoro me kadresu na yalomudou, me kua ni dou dresuka nomudou i sulu; dou lesu vei jiova nomudou kalou, ni sa yalovinaka ka yalololoma, ni sa berabera ni cudru, ka sinal ena yalovinaka; ka rawa ni veisautaka na ka sa navuca oti tu me cakava. o cei e kila de na qai veisau me veivutuni, ka biuta me muri koya na veivakasaututaki o na i madrali lau kana kei na madrali gunuvi vei jiova na nomu kalou? dou uvuca na davui mai saioni, vakaraitaka yani me dua na lolo, me vakayacori e dua na lotu vei jiova; vakasoqoni ira vata na tamata, ka cakava na vei vakasavasavataki vei ira, kacivi ira vata na qase, mera kacivi vata talega mai na gone kei ira na gone se ra qarau; vakatalai koya tani mai tuba na tagane se qai vakawati, kei na yalewa sa vakawati mai na rumu ni nona sasau. o ira na bete ka ra dau vakaitavi ena cacacaka ni kalou, me ra mai tagi vakamamasu ena tadrua ni loma ni vale kei nai cabocabo ni soro; ka mera tukuna mai, "vakabulai ira nomuni tamata, i jiova, ni kua ni soli ira na nomuni votavota me vakacacani, me lewai ira e dua tale na matanitu tani, mera qai vakadewataka vei ira na vo ni matanitu 'e vei na nodra kalou?" o jiova ena vuvu ena vuku ni vanua, ka lomani ira nona tamata. ena vosa mai o

jiova me sauma vei ira nona tamata, "raica, au na solia vei kemudou na sila, na waini vou kei na waiwai, dou na vakamamautaki kina; au na sega ni na biuti kemudou mo dou vakaboicatakai mai vei ira na matanitu tani. "ia au na kauta tani mai vei kemudou na mata sotia mai na vualiku, au na qai biuta kina e dua na vanua lala ka sega ni tawani, me na qarava yani na wasawasa ena tokalau, me vakanadakua na wasawasa ena ra; ena basika mai na kena i boi vakasisila, kei na i boi ni ka mate mai vua, ena vuku ni nona vakayacora na i tovo lolovira." dou kua ni rere, na vanua; dou reki ka marau, ni sa cakava na ka e veivakurabitaki o jiova! dou kua ni rere, na manumanu ni vanua; sa tubu tale mai na veico bulabula ka ra sa drokadroka vinaka tu; na vei vuni kau era sa solia tale mai na vanua totoka; na vuni vaini kei na vuni lolo e rau sa qai seraka vinaka mai. mo marau tiko, oi kemudou na gone ni saioni; ka rekitaki jiova na nomudou kalou; ni na vakatauca vakaidina tale vei kemudou na uca taumada, ena vakatara o koya na uca me tauci kemudou sara ga mai o na uca taumada kei na uca taumuri, me vaka sara ga ena kena vula dina. ena sinai ka vutucoqa na vei vanua ena siga, ena sinai ka vuabale na tani ni waini vou kei na waiwai. "au na vakasuka lesu tale vei kemudou na vei ka era mai kanilaka na i soqosoqo vodre, o koya na noqu mataivalu au tala mai vei kemudou. dou na kana ka marau ka vo tale, dou na vakacaucautaki jiova na nomudou kalou, o koya sa cakava na ka e veivakurabitaki vei kemudou; mera sega ni rogoca tiko na noqu tamata. mo dou kila au sa dautiko vata kei kemudou na isireli: oi au o jiova na nomudou kalou ka sega tale e dua. o ira noqu tamata era na sega ni na vakamaduataki tale. "ena qai yaco ena gauna mai muri au na sovaraka na yaloqu kivei ira na tamata kecega; o ira nomudou gone tagane kei ira nomudou gone yalewa era na parofisai, o ira nomudou qase era na tadrataka eso na tadra, o ira nomudou cauravou era na raica na raivotu. o ira talega na dauveiqaravi tagane kei na yalewa au na sovaraka na yaloqu vei ira ena gauna o ya. "au na vakaraitaka eso na ka veivakurabitaki e lomalagi kei vuravura: na dra, na bukawaqa kei na duru kubou. ena vakabutobutotaki na matanisiga, na vula me vaka na dra, o ya na veika ena yaco ni se bera na siga vakadomola ka rerevaki na siga i jiova. ena qai yaco mai o koya ga e masuta na yaca i jiova ena vakabulai. mai na ulunivanua o saioni kei jerusalemi ena yaco kina na veisereki, me vaka sa tukuna o jiova, sa kacivi ira oti tu eso vei kemudou ka sega tu ni kilai.

3

na kalou sa vakatauca na lewa ki na veimatanitu "ka raica, ena kena siga kei na kena gauna, ni'u na vakasuka tale mai ki jerusalemi kei juta, o ira na nona era a kau vakabobula, au na vakasoqoni ira na veimatanitu ka kauti ira sobu kina buca i jiosafati, me na dua na veilewai me baleti ira ena vukudra na noqu tamata kei ira noqu i votavota na isireli; ka ra dui veiseyaki tu ena veiyasai vuravura; era sa dui veiseyaka talega na noqu vanua. era vakawiri madigi vei ira noqu tamata, era solia na gone tagane mei sau ni yalewa dautagane, ka solia na goneyalewa me volitaki me rawa na i sau

ni gunu waini. "ena cava mo dou na cakava mai vei au, oi kemudou mai taia kei saitoni, kei na yasayasa vaka filisitia? dou na via sauma lesu vei au? ia kevaka dou via sauma lesu vei au, au na moi vakatotolo me'u sauma lesu yani, ka taura na nomudou dui qavokavoka; ni dou sa taura na noqu siliva kei na noqu koura, ka dou kauta kina nomudou bure kalou, na i yau talei ni noqu vale. o ira talega na kai juta kei ira na kai jerusalemi dou a volitaki ira ki vei ira na kai kirisi, dou qai tosoya laivi na yalayala ni nodra vanua. "raica, au na kauti ira tani mai vei ira dou a volitaki ira kina, ka sauma lesu tale vei kemudou ena nomudou qavokavoka na nomudou via vala lesu tiko mai. au na volitaki ira nomudou gone tagane kei na nomudou gone yalewa ena ligadra na juta. era na qai volitaki ira vei ira na kai sapina, e dua na vanua vakayawa, ni sa tukuna o jiova." dou kacivaka yani kina veimatanitu; "dou vakarau ena i valu! dou yadra mai na tamata qaqa, mera toso voleka mai na tamata i valu, me ra toso mai. dou vakayagataka nomudou yame ni sivi-yara me i seleiwau kei na nomudou i sele balavu ni sasamaki me nomudou moto; me tukuna o koya sa daudadatavu rawarawa, oi au na qaqa". dou soqoni vata ka lako mai, na veimatanitu, ka soqoni vata mai. me lako sobu na tamata qaqa kece, i jiova. "me ra yadra na veimatanitu, ka lako mai ena buca i jiosafati, mai kea au na ia na veilewai vei ira na veimatanitu vakavolivolita. mo taura nai sele ni tatamusuki, ni sa matua na vuata. lako mai, mo lako sobu; ni sa sinai na tani ni waini, ka sa vuabale mai" ena sa levu sara na nodra caka ca. "lewe vuqa, lewe vuqa ena buca ni vakatulewa! ni sa voleka sara na siga i jiova ena buca ni vakatulewa. na matanisiga kei na vula ena vakabutobutotaki, na kalokalo ena kau tani na kena i serau. o jiova ena rogo vaka na kurukuru mai saioni, ka na kaci vakadomoilevu mai jerusalemi; ena yavavala o lomalagi kei na vuravura; ia o jiova ena i vakaruru vei ira na nona tamata, ena vuni kaukauwa vei ira na gone i isireli. "mo dou kila ni sai au o jiova na nomudou kalou, ka tiko e saioni ena noqu ulunivanua tabu. o jerusalemi me savasava, ena sega ni dua na kai tani me na mai liutaki ira tale." ena yaco ena siga dina o ya, na veilunivanua era na drodro mai kina na waini vou, na veidelana ena vakadrodroya sobu na sucu; na veimataniwai e vure ena vuabale ena wai ena dua na wai tovere ena vute mai ena vale i jiova, me drodro mai ka mai vakasuasutaka na buca o akacia. "o ijipita ena i kanakana ni manumanu, o itomi ena vanua lala dravuisiga, ni ra vakayaco tovo kaukauwa vei ira noqu tamata na juta, ni ra vakadavea na dra sega cala ena nodra vanua. ia o juta ena tudei tu ga ka sega ni mudu, o jerusalemi talega, mai na dua na taba tamata, kina dua tale, kina dua tale. au na sega ni na cudruvi ira ena cala ni nodra vakadave dra, au na sega ni na lewai ira; "ni sa tiko e saioni o jiova."

na vosa i emosi e dua vei ira nai vakatawa ni sipi mai tikoa, na ka sa raica ka sa baleti ira na isireli, ena gauna i usaia na tui juta, kei na gauna i jeropoami na luvei joasi, na tui isireli, ni sa vo e rua na yabaki me yaco na uneune. a sa tukuna o koya: "ena ro-rogo vadugu mai saioni o jiova, ena tabalaka cake na domona mai jerusalemi, era na tagi nai vakatawa ni sipi mai na nodra i tikotiko, kei na delai kameli ena malai ka mate." sa vakatauci na lewa vei ira na veimatanitu sa tukuna vaka oqo o jiova, "ni sa vakatolu, ka vakava na talaidredre i tamasiko, au na sega ni na vaka suka na nodra na cudruvi, baleta ni ra mokumokulaki kiliati ena vei tikitiki ni kaukamea. ia au na vakatawa na bukawaqa kina vale i eseeli, mena vakarusa na veitikina mai peni-etati. au na musuraka na bai ni matamata mai tamasiko, ka vakaoti ira laivi na lewe ni koro ena buca o aveni. kei koya sa taura nai titoko vakaturaga mai peci-iteni. era na kau vakabobula na kai siria ki kiri," sa tukuna o jiova. sa tukuna vakaoqo o jiova: "ni sa vakatolu, ka vaka va na talaidredre i qasa, au na sega ni na vakasuka na nomu na cudruvi, baleta ni ra sa tauri kece na tamata me ra kau vakabobula ki itomi. ia au na vakatauca ena bai ni koro e qasa na bukawaqa, me na vakarusa kece na vanua. au na musuki ira tani na lewe i asitoti, kei koya sa taura nai titoko vakaturaga mai asikiloni; au na qai dodoka na ligaqu ki ekironi, ka ra na rusa na kena vo ni kai filisitia," sa tukuna na turaga o jiova. sa tukuna o jiova: "ni sa vakatolu, ka vakava na talaidredre i taia, au na sega ni na vakasuka na nodra na cudruvi. ena vuku ni ra solia taucoko na bobula ki itomi, ka ra sega ni bau vakasamataka na veiyalayalati ni loloma vakaveitacini. ia au na vakatauca na bukawaqa ena bai ni koro mai taia, me na vakarusa na kena vei tikina." sa tukuna vakaoqo o jiova: "ni sa vakatolu ka vakava na talaidredre i itomi, au na sega ni na vakasuka na nodra na cudruvi, ena vuku ni via vakamatei tuakana ena i seleiwau, ka sega ni via loloma; ka na dauveibasuraki tiko ena nona cudru ka dau tu ga vua na nona cudru me sega ni mudu. ia au na vakatauca ki temani na bukawaqa, me na vakarusa na veivanua mai posira." sa tukuna o jiova: "ni sa vakatolu, ka vakava na talaidredre i amoni, au na sega ni na vakasuka na nona na cudruvi, ena vuku ni nodra tunaka bulabula na yalewa bukete mai kiliati, ka ra tosoa tiko nai yalayala ni nodra vanua. ia au na vakacaudreva na buka ena bai mai rapa, mena vakarusa na kena veitikina, era na kaikaila, ena siga ni valu, kei na cagi kaukauwa ena siga ni covulaca. nodra tui ena kau vakabobula, kei ira nodra vei turaga," sa tukuna o jiova.

sa tukuna o jiova: "ni sa qai vakatolu, ka vakava na talaidredre i maopi, au na sega ni na vakasuka na nodra na cudruvi, ka ni sa vakama o koya na sui i tui itomi me dravusa. ia au na vakatauca ki maopi na bukawaqa, me na vakarusa na veitikina e kirioici; o maopi ena mate ga ena ue, na kaila kei na rorogo ni davui. au na musuki koya na turaga ni lewa, ka vaka-

matei ira vata kece kei na nona turaga ni mataqali, sa tukuna o jiova. sa tukuna vakaoqo o jiova: "ni sa qai vakatolu, vakava na talaidredre i juta, au na sega ni na vakasuka na nodra na cudruvi, ni ra sa rui beca na vunau i jiova, ka sega ni ra maroroa na nonai vakaro. na lasu era dau kitaka na tamadra sa mai kauti ira vakatani. ia au na vakatala e juta na bukawaqa, me vakarusa na veitikina e jerusalemi." sa tukuna vakaoqo o jiova: "ni sa qai vakatolu, ka vakava na talaidredre i isireli, au na sega ni na vakasuka na nodra na cudruvi, ni ra sa volitaka na tamata yalododonu me kenai voli ni siliva, kei na dravudravua me kenai voli e rua nai vava. sa vakaceguoca taki ira na kuvu ni qele ena uludra na dravudravua, era vakasea na sala nona na yalomalumalumu, na tamana kei luvena e rau lasama e dua tiko ga na goneyalewa, era sa vakarogocataka na yacaqu tabu. era davoca na veicabocabo ni soro ena i sulu kerei, ka gunuva na mena waini na tamata ca ena vale ni nodra kalou. "oi au ga ka vakamatei ira na amoraiti e matadra, ka vaka na balavu ni sitari na kena balabalavu, ka sa kaukauwa me vaka na oki; io au na vakarusa na vanua kece, kei na wakana kece. oi au talega ka kauti kemudou mai ena vanua o ijipita, ka liutaki kemudou me na yabaki ena vanua dravuisiga, mo dou tawana na nodra vanua na amoraiti. au vakatubura eso na luvemudou me ra parofita, ka so nomudou cauravou mera tamata tawasei: dou sa sega ni vaka kina oi kemudou na gone i isireli?" sa tukuna o jiova. "ia dou solia vua na tamata tawasei na yaqona me gunuva, ka vakarota vua na parofita, 'me kua ni parofisai!' "raica, dou sa tabaki au sobu, sa vaka na qiqi ni yaya sa turese sobu ena kena tabikai sobu tiko ena i yaya e usana. o koya oqo ena gauna e tubu cake kina, e lako sobu, ena yali vua na tamata qaqa na kaukauwa, ena sega ni rawa ni veivakabulai na tamata qaqa; ena sega ni rawa ni drotaka na gasau ni dakai, na yava totolo ena sega ni rawa ni leve, na tamata vodo ose ena sega ni rawa ni dro bula. na tamata yalo kaukauwa ka dauvala ena dro vaki bula ni luvaiale tu ena siga o ya" sa tukuna o jiova.

dou rogoca na vosa i jiova, sa vosataka me baleti kemudou na isireli ka baleta na mataqali kecega, au a kauta cake mai na vanua o ijipita, ka vaka: "oi kemudou duadua au kila mai na veimataqali tale eso e vuravura; o koya oqo au na cudruvi kemudou ena nomudou caka cala." e rawa li vei rau e lewe rua me rau lako vata, kevaka e rau sega tu ni yalovata? e rawa li ni tagi na laione mai veikau, ni sa sega ni dua na kena? ena tagi li na luve ni laione mai na nona qara ni sa sega na kena? e rawa li ni vesuki e dua na manu-manu vuka kevaka me sega na kena dai? e rawa li ni cariba na dai kevaka me sega ni dua na manumanu e koko kina? kevaka me uvuci na davui ena koro, e rawa li ni ra rere kina na tamata? kevaka me dua na rogorogo ca e yaco, e sega beka ni a vakavuna o jiova? e dina sara ni sega ni dua na ka me vakayacora na kalou o jiova. e dau qai vakatakila tikoga nona ka vuni vei ira nona tamata na parofita. ni sa tagi mai na laione! o cei me sega ni rere? ni sa vosa na kalou o jiova! o cei e rawa ni ia na parofisai? "dou kacivaka

ena veivanua mai asitoti, kei na veivanua mai ijipita, ka vaka, 'dou vakasoqoni vata mai ena ulunivanua o samaria; sa toso tiko mai e dua na rorogo kosakosa, ka levu era sa vakasaurarataki tiko kina. ni ra sa sega ni kila na caka dodonu,' sa tukuna o jiova, 'era vakayaco i tovo kaukauwa kei na butako ena nodra vei tikotiko.'" o koya oqo sa tukuna o jiova: "ena dua na meca ena vakayacora ena vanua taucoko; ena kauta tani nomu kaukauwa, na nomudou vei vale ena ravubasuki." sa tukuna o jiova: "me vaka nona kaliraka tani mai ena gusu ni laione nai vakatawa, e rua na yava se dua na tiki ni daliga, ena vaka kina na mataqali i isireli ena nodra kau tani ka vakatikori samaria o kina tutu ni davodau kei na bati ni mocemoce balavu! mo rogoca ka tusanaka na mataqali i jekope," sa tukuna na kalou o jiova, na kalou ni lewe vuqa, "ena siga dina o ya au na cudruvi isireli ena vuku ni nona talaidredre, au na la'ki vakaraica na vakacacani ni cabocabo ni soro mai peceli; na i leu balavu ena i cabocabo ni soro ena musu laivi me bale sobu kina qele. au na vakarusa laivi na vale ni draki katakata, kei na vale ni draki batabata; na vale ni qaravi kalou matakau ena vakarusai, kei na veivale dau dokai ena talaraki sobu," sa tukuna o jiova.

4

dou rogoca na vosa oqo, oi kemudou na bulumakau ni pasani, ka tiko ena ulunivanua o samaria, o koya ka vakasaurarataki ira na dravudravua, ka vakalolo-mataki ira na luveniyali, ka dau tukuna vua na waimu, "mo kauta mai na yaqona, meda mai gunu!" sa bubului na turaga o jiova ka sa cavuta na nona yalododonu: "raica, ena yaco na gauna ena kauti kemuni tani kina o koya ena bati ni siwa, na nomudou kawa era na siwati talega. dou na curuma na bai sa kasura tu, dou na veituitui veitaravi yani, dou na laki biu sara ki amoni," sa tukuna o jiova. "dou lako mai peceli ka mai murimuria na lomamudou ki kilikali dou tosoa cake sara, na talaidredre, dou kauta mai nomudou i soro ena vei mataka, kei na nomudou i katini ena vei katolu ni siga. dou vakacabora talega nai soro ni vakavinavinaka sa vakatubutaki, mo kavicaka ka vunautaka na soli ni madrali ni vakavinavinaka; mo dou vakaraitaka kina nomudou loloma, oi kemudou na mataqali i isireli!" sa tukuna na kalou o jiova. "au solia vei kemudou na masi ni bati e nomudou veikoro lelevu. ni oti koso na kemudou madrai dou sega ni bau via lesu mai vei au." sa tukuna o jiova. "au sa tarova vei kemudou na uca, ni se vo e tolu na vula me ia na tatamusuki. au vakatauca na uca ena dua na yasa ni koro, au tarova tu na uca me kua ni tau ena dua na yasa ni koro. ni dua na yasana e tau kina na uca, e dua na yasana e laua ni sega ni tau kina na uca. ena rua na koro se tolu, era na vakasaqacara mera gunu wai, ia era na sega ni gunu rawa; dou a sega tikoga ni via lesu mai vei au," sa tukuna o jiova. "au na ceburaka vei kemudou na manumanu ni kau kei na vila kevaka sa levu mai nomudou i teitei. nomudou were ni vaini, nomudou vei lolo, kei na nomudou vei vuni olive era na kanilaka na vodre; dou se sega tikoga ni via lesu mai vei au," sa tukuna o jiova. "au a tala vei kemudou na mate dauveitauvi vaka e^u ijipita; au a vakamatei ira nomudou cauravou ena i seleiwau, kei

ira vata tukuna nomudou ose ka ra a vesuki tale tu ga ena veivakabobulataki; au vakatubura cake nai boi gaga mai na nomudou keba me curuma na ucumudou; io dou qai sega tikoga ni via lesu mai vei au," sa tukuna o jiova. "au a taura vakaukauwa eso mai vei kemudou, me vaka na kena tauri sotoma kei komora vakaukauwa na kalou, dou a vaka tu na kau ni sa kama oti, io dou se sega tikoga ni via lesu mai vei au," sa tukuna o jiova. "o koya oqo au na kitika kina vaka oqo, isireli, vei iko au na vakayacora, mo vakarautaki iko, mo drau na sota kei na nomu kalou, o iko isireli!" mo raica, ni sai koya ka bulia na veikulunivanua, ka vakatubura na cagi, ka sa tukuna vua na tamata na ka sa dau vakanananu kina, o koya sa cakava na mataka ni vakarau kida me butobuto mada, ka dau lakova na veiyasana cecere kei vuravura ona yacana o jiova, na kalou ni lewe vuqa.

5

dou rogoca na vosa au tukuna vei kemudou, na tagi vakararawa, na mataqali i isireli: era sa bale sobu na goneyalewa savasava ni isireli; era na sega ni tucake tale, ena sega ni dua me vakatura cake tale, ena vanua e bale koto kina. ni sa vosa vaka oqo o jiova: "na koro dau lewena tu e dua na udolu, ena vo ga kina e dua na drau, mai na dua na drau e vo era na qai kau tani me vo ga e lewe tini." sa tukuna vaka oqo o jiova kina mataqali i isireli: "dou vakasaqara au mo dou bula kina; dou kua ni vakasaqacara ki peceli, se curumi kilikali, se lako ki pieri-sepa o kilikali ena kau vakabobula, o peceli ena vakadravuisigataki. dou vakasaqara jiova mo dou bula, de qai caudre mai vaka na buka nona cudru ena vale i joseva, ka veivakarusai, ni sega ni rawa me dua e bokoca mai peceli e^u oi kemudou sa vukica na lewa dodonu me ka walega, ka buluta kina qele na i valavala e dodonu!" o koya e buli pelead i oraioni; e vukica na i yaloyalo ni mate me dua na mataka vinaka, e bulia na siga ni buto me bogi; e kaciva na wai ni wasawasa me drodroma yani na vanua mamaca; o jiova na yacana. e vakamalumu mutaki ira na tamata qaqa, me vakarusai rawa kina na koro kaukauwa. era cata na veivunauca e matana votu, ka ra sevaki koya edau vosa vakadodonu. ni dou sega ni kauwaitaka na dravudravua ka beci koya, ena nomudou kovea mai vua, nai sau ni kena sila me bula kina, e dina ni dou tara vale tiko ena vatu dou taya, dou na sega ni na tudei kina; dou na tea na veiwere ni vaini, ia dou na sega ga ni na gunuva na kena waini. niu sa kila na nomudou dau talaidredre kei na bibi ni nomudou i valavala ca: dou vakasesewani ira na lotu dina, ka taura nai lavo ena sala tani; ka vakauti ira cala na vakaloloma me kua ni ra kila na ka dodonu. o koya oqo era na sogota kina na gusudra na yalomatua, ni ra kila ni sega ni vakalou na veika sa yaco tiko. dou vakasaqara na vinaka ka sega na ka ca, mo dou bula kina; me rawa ni tiko kina kei kemudou o jiova na kalou ni lewe vuqa, me vaka na nona vosa. dou cata sara na ka ca, ka taleitaka na ka vinaka; dou vakataudeitaki kemudou ena nomudou i tikotiko, de na qai yalololoma mai vei kemudou na mataqali i joseva na kena e vo tiko, o jiova na kalou ni lewe vuqa. o koya oqo, sa tukuna kina o jiova na kalou ni lewevuqa:

"ena vakayacorini na veitagicaki ena vei tutu ni sala, era na vaka'oilile! oilile! ni ra lako tu ena sauka ni sala era dau muria, era na tukuna vei ira na dauitei mera tagi talega, kei ira na dauveiqaravi vei ira na mate me ra na tagi vakararawa talega. mai na veiloga vaini me yaco tiko na tagi vakararawa, ni'u na lako yani kina" sa tukuna o jiova. ena ca vei kemudou ni dou gadreva na siga i jiova! na vinaka cava ni siga i jiova vei kemuni? ena yaco na buto rerevaki, ka sega na rarama. ena vaka noda drotaka na laione e dua na tamata, ka waraki koya tu e dua na pera! se me curu kina dua na loma ni vale, ka tatabaki na ligana ki lalaga, qai katia mai na ligana e dua na gata daukata gaga! e sega li ni siga i jiova e butobuto ka sega na rarawa? e sega li ni butobuto ka sega kina na rarama? "au cata, au vakasisilataka nomudou siga ni solevu, au sega talega ni taleitaka na nomudou dau vakasoqoni vata ena lotu. dina ni dou cabora vei au nai soro kama kei na nomudou i sevu ni vuata, au na sega ni vakadonua, au na sega talega ni ciqoma nomudou i soro ni veivinakati o koya sa uro. dou kakua ni laga sere mai vei au, ni'u sega ni via rogoca nai rorogo ni nomudou yaya ni qiriqiri. ia dou vakatara mada me drodoro yani na lewa dodonu me vaka na wai, kei nai valavala dodonu me vaka na drodoro ni wai kui kaukauwa. "vei kemuni na mataqali i isireli, dou a dau cabora tiko vei au, nai soro tabu kei nai soro ni vakavinavinaka ena loma ni vasagavulu na yabaki ena vanua dravuisiga? dou a colati sekutu na nomudou tui kei kaiuni na nomudou matakau, oi rau nomudou ka domoni vei ira taucoko nomudou kalou, dou a cakava ga ena ligamudou. o koya qo au na biuti kemudou mo dou kau vakabobula me sivi mai o tamasiko." sa tukuna o jiova, na yacana na kalou ni lewe vuqa.

6

ena ca vei ira sa tu vinaka e saioni, ka vakararavi tiko kina ulunivanua e samaria, era tamata dokai ni matanitu, ka lako mai kina na mataqali i isireli! dou lako mada ki kaline mo dou raica; mai kea dou lako ki emaci na koro levu; ka lako sobu tale ki kaca na nodra koro na kai filisitia. vakacava dou vinaka cake li mai vei ira na matanitu oqo? se na nodra iyalayala ni vanua e levu cake li mai vei kemudou? ena ca o koya e biuta vakatikitiki tani na siga ni veivakamatei, ka vakayavalata nai tikotiko ni valavala vakaukauwa me yavala mai; ka davo ena i mocemoce sa ceuti, ka dodoka tu na yavana ni davo tu, dau kania na sipi e kau mai ena kena bai, kei na luve ni bulumakau e kau talega mai ena kena bai; ka dau laga sere ni ia vata tiko kei nai vakatagi, ka dauvakayagataka nai vakatagi ka tautauvata na nei tevita; era gunuva na waini ni vakayagataka na tanoa, ka lumuti tu ena waiwai talei eso, ka sega ni bau kauwai ena nona leqa tu o joseva. o koya oqo era na kau kina vakabobula, ni se bera ni ra kau na kena vo mera bobula, kei ira na dau vakaogai ira tu ga ena kana magiti, era na kautani. o jiova na kalou ni lewe vuqa e tukuna, ena nona bubului ni cavuti koya ga, "au rarawataka na dokadoka i jekope, au sega ni taleitaka nodra veivale totoka; o koya oqo au na solia na nodra vei koro, kei ira kece era tiko kina me vakacacani." ena yaco mai

na gauna, kevaka me tiko ena dua na loma ni vale era lewe tini, era na vakamatei taucoko. na wekai koya sa mate, me lako yani ki loma ni vale, me taura mai na yagoi koya sa mate me la'ki vakama, ena tukuna mada vei koya sa tiko e vale, "se vo tiko eso vei kemudou?" ena qai tukuna mai e dua, "e sega." sa qai tukuna o koya "mo taura vakadua nomu vosa! me da kua ni dau cavuta vakaveitalia na yaca i jiova." ka raica, sa solia nai vakaro o jiova: ni na vorolaka na vei vale lelevu me kakavorovoro, kei na veivale lalai me tikitikina vakalalali sara. na ose e rawa ni ciciva na veivatuvalu? e rawa ni siviyara na bulumakau lelevu me sega nai siviyara? dou sa vukica na lewa dodonu kina veibeitaki, kei na vua ni valavala dodonu kina ka lasu, oi kemudou dou a marautaki lodebara, ka vaka, "eda sa sega ni tauri kaneimi me noda ena noda kaukauwa?" "ia, mo raica, au na vakatubura e dua na matanitu me valuti iko, na mataqali i isireli," sa tukuna o jiova na kalou ni lewe vuqa; "era na ravuti kemudou ena mata ni curucuru ki emati me yacova na buca o arapa."

7

oqo sa vakaraitaka vei au na kalou o jiova. ka raica sa vakarautaka tu o koya na vodre me ra na curu mai ni se qai tekivu ga na teiteivaki ni kakana; 'o ya na teiteivaki ni kakana ni oti nona sasamaki na tui. ni oti nodra kania na co ni vanua, au qai tukuna: "vei kemuni jiova na kalou, au masuti kemuni mo ni vosota mada! o jekope me maroroi, ni sa rui lailai!" sa qai tukuna o jiova, "au na sega ni na vakatara," me na yaco mai na veika oqo. sa vakaoqo na ka sa vakaraitaki vei au mai vei jiova, raica, sa kaciva na bukawaqa me yaco kina na tiko vakaca, sa vakama yavu na veiyautalei, ka teteve yani na vei yalayala ni vanua. au qai tukuna: "i jiova noqu kalou, au masuti kemuni mo ni yalololoma mai! me maroroi o jekope ni sa rui lailai!" sa qai tukuna o jiova, "au na sega ni na vakatara, me na yaco na vei ka oqo. sa vakaoqo na ka e vakaraitaka vei au o koya; ka raica sa tucake tu o jiova ena dela ni bai; ka sa tu vakadodonu, ka sa dua na vatu i vakarau ena ligana. a sa tukuna vei au o jiova, "emosi, a cava o sa raica?" au a tukuna, "e dua na vatu i vakarau." sa qai tukuna o jiova: "ka raica, au sa biuta tu na vatu i vakarau vei ira na noqu tamata na isireli; me kua kina ni ra lako siviti au tale vakadua. na veiyasana cecere nei aisake ena vakalalai vakadua, ka na talaraki sobu talega na nodra vanua ni so kalou na isireli. au na qai tucake vata yani kei nai seleiwau me'u na vakamatei ira na mataqali i jerepoami." sa talai o amasaia na bete mai peceli vei jerepoami na tui isireli, ka vaka, "sa bukia tiko na kemu vere o emosi vei ira na mataqali i isireli. sa sega ni vosota rawa na lewe ni vanua na nona vosa kecega. "ni sa tukuna vaka oqo o emosi: 'ena vakamatei ena i seleiwau o jerepoami, o ira na isireli era na kau vakabobula tani mai ena nodra vanua." sa qai tukuna o amasaia vei emosi: "mo lako, o iko na dau-rairai! ka dro kina vanua o jutia. mo la'ki kana madrai kina, ka la'ki parofisai talega kina. ia mo kakua tale ni mai parofisai vakadua e peceli, na vanua ni nona so kalou na tui, ka nona i tikotiko vakaturaga talega." sa vosa o emosi vei amasaia: "au sa sega ni parofita, au

sega talega ni luve ni prarofita, ia oi au na dau susu sipi kei na dausamaki lolo. ka sa kauti au o jiova ni'u vakamuri ira tiko na qele ni sipi, sa tukuna vei au o jiova, 'mo lako, ka parofisai vei ira noqu tamata na isireli.' oqo, mo rogoca na vosa i jiova. ka vaka, 'mo kua ni parofisaitaki isireli, ka me kua ni vosacataki na mataqali i aisake.' "sa tukuna vaka oqo o jiova: 'na waimu ena dautagane wavoki ena loma ni koro levu; na nona cauravou kei na nona goneyalewa era na mate ena i seleiwau; na nona tiki ni qele ena wasewasei me votai ena kaukauwa mai vei ira e taudaku; o na la'ki mate ena dua na vanua sa vakadukadukali taki oti tu; o isireli ena kau tani mai ena nona vanua me vakabobulataki."

8

sa vakaoqo na ka e vakaraitaka vei au na kalou o jiova: raica e dua na sova vuata ni draki katakata. sa qai tukuna, "emosi, cava o sa raica?" au a qai tukuna, "e dua na sova ni draki katakata". sa qai tukuna vei au o jiova; "sa vakarau mai cava na nodra siga ni noqu tamata na isireli; au na sega ni lesuvi ira tale. ena vuki na lagalagasere ena vale ni soro, me domo ni veitigagici vakararawa," sa tukuna o jiova a€" "era na veidavoci na yago ni tamata mate ena vei yasana kecega, ka sega e dua me kauwaitaka." dou rogoca oqo, oi kemudou ka beitaki ira na dravudravua, ka vakadatuvu taki ira na vakalololoma tu, ka vaka: "ena oti na gauna cava na vula vou, me da na volitaki sila kina? kei na sigatabu me da na ia kina na veivoli witi? me vakalailaitaki na efa ka vakalevutaki na sikeli, ka veivakaisini ena i vakarau ni yaya sa leqa tu, me da voli ira na dravudravua ena siliva, kei ira na luveniyali ena i vava o se volitaki na witi ca?" na dokadoka i jekope sa bubului kina o jiova: "au na sega ni guilecava vaka kina na nodra cakacaka. ena sega beka ni ra tagi na lewe ni vanua ni sa yavavala na vanua era na vakatuburi cake me vaka na uciwai, tubu cake ka lutu sobu tale me vaka na uciwai o ijipita. ena qai yaco ena siga o ya" sa tukuna o jiova, "me yaco na matanisiga me qai tu donu au na vakadromuya sobu yani, au na qai vakabutobutotaki vuravura ni siga levu tutu na vanua; au na veisautaka nomudou siga ni solevu me siga ni tagi, na luvemudou era na veiyasovaki ena tagi; au na vakasulumi kemudou ena i sulu taga, ena tasi na qavokavoka kece; au na cakava me vaka na rarawataki ni sa mate e dua bulu na cauravou ena dua na vuvale, nai otioi ni siga oqori, sa na siga dina ni rarawa. "raica, sa lako tiko mai na siga," sa tukuna, na kalou o jiova, "au na vakayacora e dua na dausiga kina vanua, sega ni dausiga ena kakana, se viagunu ni sega na wai, ia na dausiga ni via rogoca na vosa i jiova. era na vakasaqacara mai na mua ni wasawasa e dua kina mua ni wasawasa e dua, mai na vualiku ki na tokalau; era na veiciyaki vaka ka vaka mera vakasaqara na vosa i jiova, ia era na sega ni kunea. "era na kolaiciba ena siga o ya na goneyalewa savasava kei ira na cauravou qaqa ena via gunu wai. o ira era bubului ena vuku ni valavala ca i samaria, ka vaka, 'o iko tani, me vaka sa bula na nomu kalou!' 'kei na kena vakabulai tiko na bula vaka pieri-sepa!' era na mate dina ka sega ni tucake tale."

9

au a raici jiova ni sa tu ena i cabocabo ni soro, ka tukuna mai; "mo samuta na duru ni katuba me rawa ni yavala na kena i tatarovi, ka mokulaka na vei uludra kecega. na kena i otioi vei ira au na vakamatea ena i seleiwau. o ira na dro mai kina era na sega ni bula rawa, kei ira na bula mai kina era na sega ni na dro rawa. "era via dro sobu i eli kina botoi vuravura, ena kauti ra cake mai kea na ligaqu; era na via cabeti lomalagi cake au na kauti ira sobu mai; era na vunitaki ira ena delana o kameli, mai kea au na vakasaqarai ira ka kauti ira; e dina ni ra vunitaki au mera dro kina boto ni wasawasa, mai kea au na tala e dua na gata levu, me katilaki ira; era na kau vakabobula ena ligadra na nodra meca, mai kea au na vakarota na i seleiwau me na vakamatei ira. au na wanonovi ira tiko, me kua ni dua na ka vinaka me yacovi ira, me ka ca ga." o jiova na kalou ni lewe vuqa, o koya ka qumia na vuravura ka sa waicala, era na rarawa tu ga o ira era tiko kina; era na vaka na uciwai ni luvuci mai ena ca, ka lutu sobu tale yani me vaka tiko na uciwai o ijipita. o koya ka bulia na veitarataravi ni lati ni lomalagi; ka nona i tutu o vuravura; ka kaciva na wai ni wasawasa, ka sovaraki yani ena dela i vuravura o o jiova na yacana. "dou sa sega li ni vakataki ira na kai iciopea vei au oi kemudou na isireli?" sa tukuna o jiova, "au a sega beka ni kauti ira mai na isireli mai ijipita, na kai filisitia mai kafitori, kei ira na kai siria mai kiri? "raica, na mata i jiova sa rai tiko kina matanitu i valavala ca, au na vakarusa laivi mai ena dela i vuravura: au na sega ni na vakarusa na mataqali i jekope." sa tukuna o jiova. "au na vakarota vaka i dina, me na maroroi tiko o isireli mai na veimatani e vuravura, me vaka na maroroi ni sila ena kena lawalawa; ka sega ni dua na tikina lailai me yali tani. o ira tau-coko na noqu tamata era i valavala ca, era na mate taucoko ena i seleiwau, me cavuti, 'na kaukauwa ni ca ena sega ni rawa ni na mai vakatulewa tiko vei keda.' "ena siga o ya au na vakatura cake tale na vale vakacevaceva i tevita, o koya sa davo sobu tu. au na vakavinakataka na vanua sa vakacacani; ka vakaduria na veitikina sa duitutu, ka tara vinaka me vaka na kena i rairai e liu; me ra na mai tawana na biu tu mai itomi, kei ira na vei mataqali tani era vakatokai ena yaqacu, sa tukuna o jiova ka cakava na vei ka oqo. "raica ena yaco mai na siga." sa tukuna o jiova, "ena liutaki koya na daubetibeti o koya na daucukicuki, o koya na dau samaki vaini ena liutaki koya na daukabukaburaki; ena vakasinaiti na veilunivianua na waini kamikamica, me na curuma ka drodro yani kina veidelana. au na vakalesui ira tale mai na noqu tamata era bobula tu; era na mai tea na loga vaini ka ra gunu waini mai kina; era na teitei ka kania na kena vuata. au na teivaki ira ena nodra vanua dina, ka na sega e dua mena cavaraki ira tani mai ena vanua sa soli vei ira, "sa tukuna na kalou o jiova.

a raivotu i opetaia. sa tukuna vaka oqo na kalou o jiova me baleti itomi (keimami sa rogoca e dua na i tukutuku, sa tukuna, "dou tucake, meda valuti koya ena veivaluvaluti"): "raica, au na vakalailaitaki iko ena kedra maliwa na veimatanitu; o na beci vakalevu. na viavialevu ni yalomu sa vakacalai iko tale, o iko ka dau tiko ena qara ni ulunivanua, ka sa cecere na nomu i tikotiko; o sa tukuna e yalomu, 'o cei me kauti au sobu kina qele?' e dina o toka sara ki cake me vaka na ikeli, o vakadabera nomu sova ena kedra maliwa na vei kalokalo, mai keri au na kolotaki iko sobu i ra", sa tukuna o jiova. "kevaka era lakovi iko mai na daubutako, kei ira na dauvakasaurara ena bogiâ€"isa na nomu na vakalolomataki!â€" era na butako tiko li me yaco ni sa cegu na lomadra? kevaka era lako mai vei iko na dau veti vaini, era na sega li ni vakavoca eso na vua ni vaini? "e rawa vakacava me kunei o iso! ena rawa li me laurai na nona i yau talei! o ira kece nomu lewe ni matanitu era na kauti iko vakaukauwa kina i yalayala ni vanua; o ira na tamata o ni dau veiyaloni era na vakaisini iko ka vakasaurarataki iko. o ira o ni dau kakana vata era na bukia tale na kemu vere. ka sega ni bau dua vei kemuni me kila rawa. "me'u na sega li ni vakarusai ira na tamata vuku mai itomi, kei na nodra kila ka ena ulunivanua i iso?' sa tukuna o jiova? oi kemudou na tamata qaqa e emani, dou na taqaya, ni sa yaco na tamata kecega ena ulunivanua i iso, era na musuki laivi ena veivakamatei. "oi valavala vakaukauwa vua na tacimu o jekope, ena yacovi iko kina na madua, o na vaqevutaki vakadua mai vuravura. ena siga o vakatikitiki taki iko tani mai kinaâ€" mo qai sarava tiko mai na nodra kau vakabobula na nona mataivalu, o ira na veimataivalu era curumi jerusalemiâ€"o iko o sa qai tu me vaka o wili vata kei ira. "ia o iko mo kakua ni vakaraica ka vakadodorairaitaka tiko mai na siga i tacimu ena nona a kau vakabobulataki; o qai mamarau ena nodra sa ravuti tiko na gone i juta ena nodra siga ni vakararawataki; o qai vosa vakadokadoka tu ena siga ni nodra kune ka rarawa. mo kakua ni curuma na nodra matamata ni koro na noqu tamata ena siga era rarawa kina; mo kakua ni vakaraica na nodra rarawa ena siga era leqa kina, mo kakua ni kocova na nodra i yau ena siga era vakararawataki kina. mo kua ni tu ena basoga ni sala; mo qai vakamatei ira na dro yani; mo kua talega ni soli ira mera vesuki ena gauna era vakacacani tiko kina. "ni sa toro voleka na siga i jiova kina veimatanitu; na ka o vakayacora ena vakayacori lesu tale vei iko; ena saumi lesu me tara na nomu ka vakamareqeti. me vaka na nomu gunu tiko mai ena noqu ulunivanua tabu, era na gunuva talega na veimatanitu; io era na gunuva ka gunuva era na qai duatani mai ka sega ni vaka e liu. "ia ena ulunivanua o saioni ena yaco kina na veisereki, kei na veivakasavasavataki; na mataqali i jekope era na taura lesu tale na nodra vanua. na mataqali i jekope ena vaka na bukawaqa, kei na mataqali i joseva ena vaka na yameyame; ia na mataqali i iso ena vaka na qa ni sila; era na vakawaqa ni buka me caudre vinaka na kena yameyame, ena sega ni vo e dua era na dravusa taucoko sa tukuna o jiova. o ira mai na ceva era na

tawana na ulunivanua i iso, na vanua lolovira era na tawana na kai filisitia. era na taura na qele i ifereimi, kei na qele o samaria o penijamini ena taukeni kilati â€" talega o koya. o ira na gone i isireli ka ra kau vakabobula, era na taukena na vanua o kenani ka yacovi sarifaci. na kai jerusalemi era bobula ka ra tiko mai sifarati era na taukena na koro levu ka tiko mai ena ceva. era na butuka mai na ulunivanua o saioni o ira ka kauta lako mai na veivakabulai, me ra mai lewa na ulunivanua o iso, o jiova ena liutaka na matanitu.

oqo na vosa i jiova vei jona na luvei amitai, ka vaka, "mo tucake, ka lako ki ninive, na koro levu o ya, ka vunautaka vei ira, ni sa lako cake mai ki mataqu na nodra ca." ia o jona sa qai lako me dro ki tasisi mai na mata i jiova. a sa qai lako sobu sara ki jopa, me kunea kina e dua na waqa me lako ki tasisi; sa la'ki sauma na nona i vodovodo, ka vodo yani e loma ni waqa, me lako vata kei ira ki tasisi ena nona dro tiko mai vei jiova. ia o jiova sa vakatubura e dua na cagi kaukauwa ena wasawasa, ka sa liwa sara ga ena kena kaukauwa taucoko, ka sa voleka me vakaseretaka na waqa. o ira na lewe ni waqa era sa rere; ka ra sa dui masuta na nodra dui kalou, era viritaki kece i wai nai usana ni waqa, me rawa ni bau mamada kina na waqa. ia o jona e siro sobu kina boto ni dreke, ka davo sobu, me moce lutu sara yani. a sa lako vua na kavetani ni waqa, ka vosa vua, "a cava o moce tikoga kina, o iko? tucake, ka masuta na nomu kalou; de na rawa vua na nomu kalou me na vukei keda meda kakua ni mate kina." era sa qai bosesa. "me ra lakovata mai, ka vakawiri madigi, meda rawa ni kila, se o cei vei keda sa vakavuna na leqa oqo." era sa qai vakawiri madigi, ka sa dusi jona tu. era sa tukuna vua, "yalovinaka mo tukuna mada vei keimami! cava na vuna e yaco kina na leqa oqo vei keda? a cava nomu cakacaka? e vei na vanua o lako mai kina? na matanitu cava o vola kawa bula kina? o cei na wekamu?" sa qai tukuna o koya vei ira, "oi au na iperiu; au a rerevaki jiova, na kalou ni lomalagi, o koya ka bulia na waitui kei na vanua mamaca." sa tarai ira na lewe ni waqa na rere, ka ra tukuna vua, "na cava o cakava kina na ka oqo?" ni ra sa kila sa dro o koya mai na mata i jiova, ni sa tukuna vei ira o koya. a ra sa vosa vua, "na cava me keimami vakayacora vei iko me maravu kina na wasawasa?" oni sa toso cake tikoga na kaukauwa ni cagi kei na ua lelevu. sa tukuna vei ira o koya, "dou tauri au i cake, ka viritaki au i wai; ena qai maravu vei kemudou na wasawasa. ni'u sa kila sa baleti au ga na leqa kece oqo." era saga vakaukauwa me ra vocetaka na waqa ki vanua, ia era sa sega ni rawata, ni sa rui voravora vakalevu na wasawasa ena cagi kei na ua. o koya oqo era sa qai tagi kina vei jiova ka vaka, "keimami masuti, kemuni kina jiova, mo ni yalovinaka me kakua ni keimami mate na vuku ni tamata qo, me kakua ni beitaki vei keitou na dra sega cala; ni o kemuni ga jiova sa cakava me vaka na ka o ni vinakata." era sa qai tauri jona ki cake ka viritaki koya i wai, ka sa maravu vakasauri na wasawasa. na lewe ni waqa taucoko era sa rerevaki jiova vakalevu sara, ka ra sa cabora e dua nai soro vei jiova ka salavata ena nodra vosa bubului vua. a sa vakarautaka o jiova e dua na ika levu me mai tilomi jona. a sa tiko ena kete ni ika o jona, me tolu na siga ka tolu na bogi.

ni sa tiko ena loma ni kete ni ika, sa qai masu vei jiova, na nona kalou, o jona. ka vaka: "au a tagi vei jiova ena vuku ni noqu rarawa, a sa rogoci au o koya. "mai na loma i etesi au a tagi, o ni qai rogoca na domoqu. ni kemuni a biuti au kina boto ni sauloa, ki

na loma donu ni wasawasa, sa vakavolivoliti au na ua; na nomuni biau lelevu ni wasawasa era ubitaki au. au vosavosa i yaloqu, ka vaka, 'au sa vakatalai tani mai matamuni; au na tovolea tale me'u na raica na nomuni valetabu.' sa vakavolivoliti au na wai, ka sa yacova na lomaqu; au sa tu ena boto ni sauloa; era sa vaka viviraka na uluku na lumilumi. au lako sobu sara ki ra kina veiulunivanua me'u tu kina; ka sa tasogo kece mai vei au o vuravura; io, o ni qai vuetai au cake mai ena vanua ni mate au a tu kina, oi kemuni jiova, na noqu kalou. "sa yacova mai na gauna, me sa sega vei au na noqu kaukauwa, au sa qai nanumi jiova; ka'u vagolea cake yani na noqu masu vei kemuni, kina nomuni vale tabu. "o ira era vakaliuca nai vakatakarakara, era vakamadaku tiko na loloma ki vei ira. ia, au na cabora vei kemuni na domo ni noqu vakavinavinaka; au sa na cakava na ka au sa bubului oti kina, na veivakabulai sa nei jiova." sa qai vosa kina ika o jiova, ka sa luaraki jona kina vanua mamaca.

oqo nai karua ni gauna vei jona me vosa vua o jiova, ka vaka, "tucake, ka lako ki ninive, na koro levu o ya, ka laki vunautaka kina nai tukutuku au tukuna vei iko." a sa tucake o jona ka lako ki ninive, me vaka nona vosa vua o jiova, o ninive e dua na koro vakaitam- era, ena tolu na siga kevaka me da taubale wavokita. e curuma yani na loma ni koro ena i matai ga ni nona siga. ka tabalaka yani na domona ka vaka, "ena siga vagasavulu mai oqo, ena vuaviritaki kina o ninive!" a ra sa vakabauta na kalou na kai ninive, ka sa kaci- vaki mera loto, ka vakaisulu taga tekivu sara ga mai vei ira na qase me yacovi ira sara na gone. ni sa rogo yani vei tui ninive na vosa oqori, sa tucake mai o koya ena nonai tikotiko vakatui, ka la'ki vakaisulutaki koya ena i sulu taga, ka la'ki tiko ena dravusa. a sa kaci- vaki yani, me tukuni raraba e ninive, ni sa vakarota na tui kei ira na kena vei turaga bale eso, ka vaka, me kakua ni dua na tamata se manumanu yava i va, bulumakau se sipi, me kania e dua na ka; me kua sara ga ni dua me kana se gunu wai. ia na tamata kece kei na manu- manu mera vakaisulu ena i sulu taga, ka mera tagica na kalou; ka veisau me biu laivi nai tovo ca, kei na vakayaco vakarau kaukauwa ni ligadra. o cei e kila de veisau lesu na kalou ka veivutuni, ka kauta tani vua na nona cudru waqawaqa, me da kakua ni mate kina? ni sa raica na kalou na ka era sa cakava, nodra veisautaki ira sara ga mai na nodra i tovo ca; na kalou sa qai vakasuka tale na veika rarawa sa tukuna oti tu me na yacovi ira, ka sega ni vakayacora dina na kalou.

ia sa sega ni vinakata sara ga o jona, ka cudru sara vakalevu. sa masu kina o koya vei jiova, ka vaka, sega ni o koya oqo jiova, na ka au tukuna niu se tiko mai noqu vanua? o koya oqo au dro kina ki tasisi; ni'u sa kila ni o ni kalou vinaka sa dauloloma, ni dau cudru vakamalua ka vutu ni yalololoma, ka dau ciqomi ira na daucaka ca. "o koya oqo, jiova, mo ni kauta tani ga na noqu bula, ni sa vinaka cake vei au me'u mate ka ca

me'u bula tiko!" sa vosa vua o jiova, "sa donu li vei iko mo cudru?" a sa qai lako kina sau ka ni koro o jona, ka laki tiko ena yasa ni koro vaka kina tokalau. ka vakaduria kina e dua na nona vale bolabola ka dabe sobu e rukuna me vakaruru kina, ka me raica mada kina na ka ena yacova na koro oqo. ia na kalou o jiova sa qai vakarautaka e dua na kau, ka vakatubura me vakarurugi jona, me rawa ni vakarurugi koya tu, ka me vakaseavutaka na nona cudru. a sa marautaka na kau oqo o jona. ia ni qai kida mai na mataka ni siga ka dua, na kalou sa vakarautaka e dua na yavato, mena kania na kau me rawa ni malai sobu kina. e a qai vakayacori, ni cadra cake mai na matanisiga, na kalou e vakarautaka e dua na cagi tokalau kaukauwa sara; ka tara mai na ulu i jona na katakata ni matanisiga, ka sa yacovi koya e dua na malumalumu levu, ka sa vinakata sara ga o koya me sa mate, sa tukuna, "sa vinaka cake ga vei au me'u mate, ka ca me'u bula tiko." a sa vosa vei jona na kalou, "e dodonu vei iko mo cudruvaka na kau o ya?" sa sauma o jona, "sa lomaqu dina me'u cudru, ka me'u mate sara!" ia sa cavuta vua o jiova, "o iko o sa lomana vakalevu na kau, ena ka o sega ni bau oca kina, se mo rawa ni vakatubura, sa tubu cake ga mai ena bogi ka mate tale yani ena dua na bogi. "oi au me'u kua ni lomani ninive, na koro levu, ka ra tiko kina na lewe dua na drau ka ruasagavulu na udolu na tamata, ka ra sega ni kila rawa tiko na duidui ni ligadra i matau kei na ligadra i mawi á€" ka levu talega kina era susu manumanu?"

1

a vosa sa yaco vei maika na kai moreseci ena gauna i jocame, easi kei esekaia e ratou tui juta, e raica o ya na ka me baleti samaria kei jerusalemi. dou rogoca mai, na mataqali i isireli! na vuravura, kei na ka ke- cega sa tu kina! me na vakadinadina vei kemudou o jiova, o jiova mai na nona vale tabu. dou raica, o jova sa biuta mai na nona tikina; ka lako sobu mai; ena lakova na vei vanua cecere kei vuravura. ena waicala ena rukuna na veilunivanua, ena tatawasewase na vei buca ena vaka na kau ni sa mamaca me kama, ka vaka na wai ni drodrova na vei vanua e baba sobu. e yaco ena vuku ni talaidredre i jekope kei nai valavala ca ena mataqali i isireli. cava na talaidredre i jekope? sega beka ni o samaria? cava na veivanua cecere i juta? sega beka ni o jerusalemi? "o koya oqo au na vakayacora vei samaria me vaka nai binibini caca ni yaya ena loma ni rara, na vanua ni teivaki vaini: au na viritaka sobu na kena vatu, au na qai vorolaka nona yavu. na nona matakau ceuti me vorolaki vakalalai, na i lavo ni nona sauma mai na vei ka me vaka- mai laivi, me rusa nona matakau, ni sa taura mai ena nona saumi na dautagane, me vakasukai kece nai lavo ni dautagane." o koya oqo au na tagi ka qoqolou, au na lako ni'u luvata noqu i sulu meu luvavale; au na qoqolou me vaka na koli ni veikau ka tagi yaso me vaka na ositereji, ni sega ni maca rawa na nona mavoa. sa dewavi juta mai; ka curuma mai na matamata ni koro nodra na noqu tamata i jerusalemi. mo kua ni tukuna i kaca, me kua sara na tagi; ka vakatoqiqi yani ena qele ni o sa yaco ki peciafira. vei kemudou na kai sefiri dou na vakaluvaiwaletaki. mo dou madua ni dou lako tiko; o ira na kai senani era na sega ni lako rawa, o peci-eseli ena tagi yaso, ni oi kemudou sa kauta tani na nona veika kece. o ira na kai maroci era vinakata na tiko vinaka, ia sa yaco mai kina matamata i jerusalemi na veivakaleqai mai vei jiova. vei kemuni na kai lakisi, mo dou vesuka vakaukauwa na qiqi ni valu ena dua na manumanu totolo, (ni dou kauta mai nai valavala ca vei ira na goneyalewa ni saioni). sa yaco kina vei isireli me vakacalai mai vei iko. o koya oqo mo solia, e dua na i yau vei moreseci-kaca; ni mataqali ekisipi sa mai talanoa lasu tiko vua na tui isireli. au na kauta mai e dua na kemu i sosomei vei kemudou na kai maresa; na lagilagi i isireli ena lako mai ki etulama. dou tagica sara na ulumudou, ena vuku- dra nomudou gone vakasamemeni; me toro taucoko na vuti ni yago me vaka na ikeli, mo dou druluu tu ni dou sa kau vakabobula.

2

ena ca vei ira sa nakita me ra caka ca, ka navuca na ka ca ena nodra i mocemoci ni sa kida na mataka era sa cakava sara ga, baleta ni ra nuitaka tu na kaukauwa ni ligadra. era kocova na vei vanua me ra taura, ena i tovo kaukauwa, era yanaraka na veivale, ka vakasaurarataka na kenai taukei, kei ira kece na veiwekani vata. o koya oqo sa tukuna o jiova: "raica, au na vakayacora e dua na ka rarawa vei ira na mataqali oqo, ena sega ni rawa ni dua mena dro bula mai kina; ena sega ni rawa e dua me doudou me lakova rawa,

ni oqo ena gauna ni ca. ena dua ena vosa kamikam- ica vei kemudou mo dou leqa kina, dou na tagi yaso ka tagi lagalaga, ka vaka: 'keimami sa vakararawataki dina! sa veisautaki na neimami votavota, e rawa vaka- cava me cakava vei keimami! ka sa laki volitaka na neimami qele kina dua na tamata dauveivakaisini.'" o koya oqo ena sega kina ni rawa ni dua me vakat- ulewataka ga vaka i koya, nai yalayala ni vanua ni soqosoqo i jiova. dou tukuna vei ira na dau parofi- sai, "me kua na vosa vakayalowai." me mudu kina na nodra dau mai parofisai tiko; me kua ni ra mai vosa veivakasesewani me yaco kina na veicacati. vei ke- mudou na mataqali i jekope: "sa dredre sara me rawati na yalo i jiova? o koya beka oqo nona cakacaka; sa sega ni rawa beka vua sa lako vakadodonu me vakay- aco ka vua na noqu vosa? "se qai oti ga oqo era yaco tale na noqu tamata me kequ meca o ni luvati sobu na nodra i sulu era dara tiko, ka mai vei ira era dau lomani iko, era vaka na i rairai ni lesu mai nai valu. o ira na yalewa ka noqu tamata era sa kautani mai na nodra i tikotiko; mai vei ira na luvadra ka sa kautani na noqu lagilagi me sega ni mudu. "mo tucake ka lako, ni oqo e sega ni vanua ni nomu gagade; baleta ni sa vakaca- cani tu, ena vakarusai iko ena veivakarusai levu. ke- vaka e dua na tamata e liutaki tiko ena yalo ni veivaka- calai ka vosataka tiko na ka lasu, me tukuna, 'au rawa ni parofisitaka vei kemudou na yaqona kei na kena gunuvi,' na vosa vaka oqo na vosa vakayalowai vei ira na tamata. "au na vakasoqoni kemudou vakaidina kece sara, na jekope, au na vakasoqoni ira talega na vo tu e isireli; au na maroro'i ira vata vaka na sipi ena kena bai, me vaka na qele ni sipi ni ra kana voli ena veico bulabula, era na tabalaka i cake na domodra ena vuku ni lewe levu ni tamata. o koya ka sereki ira ena lakovi ira tale mai; era na sereki tani mai na kena bai; era na lako sivita na matamata ni bai, ka lako yani ena galala; na nodra tui ena liutaki ira tiko, ena vakaru- rugi ira na veimaroro'i i jiova."

3

au a qai tukuna: "dou vakarorogo mada, na veiliu- taki i jekope, kei kemudou na veiliutaki ena mataqali i isireli. cava na betena vei kemudou mo dou vau kila na lewa? oi kemudou dou a cata na ka vinaka, ka vinakata na ka ca; dou a drudrugi ira na noqu tamata, ka kauta tani na lewe mai na suidra; dou a kania talega na lewedra, kei na kulidra, ka dou musulaka na nodra sui, vakamatalailai me vaka na bulumakau me saqa, ka vaka na lewe ni sui kina kuro levu." era na qai kaci vei jiova, ia ena sega ni rogoci ira o koya; ena vuni- taka na matana mai vei ira, ena vuku ni nodra caka cala vei koya. sa vosa vakaoqo o jiova baleti ira na parofita ena vuku ni nodra veivakacalai; era vunau- taka tiko na "vakacegu" na gusudra, e sinai tu kina na kakana, ia era marau ni dua nai valu, ka ra sega ni bau kauwai ena vinaka: "o koya oqo ena yacovi ke- mudou kina na bogi, ni sa sega na raivotu, kei na bu- tobuto loaloa, ni sa yali na daucaka mana lasu; ena dromu sobu na nona manisnisa na parofita, ka ena sega na rarama vei koya. era na madua ga mai na dau- rairai, kei ira talega na dautuvaimau; era na sogota mai na gusudra; ni sa sega ni rogo mai na kalou." ia e

dina ni'u sa vakasinaiti tu ena kaukauwa mai vua na yalo i jiova, ena lewa kei na qaqa, me'u tukuna kina vei jekope kei isireli na nodrau i valavala ca. oqo mo dou rogoci au, na veiliutaki ena mataqali i jekope kei kemudou talega na liuliu ena mataqali i isireli, dou a cata na lewa dodonu kece sara, dou a tarai saioni cake ena veivakamatemei kei jerusalemi ena cakava na ka ca: o ira na veiliutaki era vakadavora nodra lewa ena kaukauwa ni veivaqumi, o ira na bete era kerea me saumi me ra qai vakatavuvuli, o ira na parofita era cakacaka vakailawaki me rawa kina na i lavo. era vakararavi vua na kalou, ka tukuna, "sa yali na kalou vei keda? ena sega ni dua na leqa ena yacovi keda". o koya oqo ena vukumudou ga ena cukiraki o saioni me vaka e dua na i teitei, o jerusalemi ena basuraki vakaca sara, na ulunivanua ni so kalou ena vaka na veidelana sigasiga.

4

ena yaco ena gauna mai muri na ulunivanua ni vale i jiova ena vakataudeitaki ena dela ni ulunivanua, ena vakacerecerei mai na veidelana kece, era na ciciva yani na veimata tamata. era na lako kina na veimatani-tu ka ra tukuna, "lako mai meda mai lako cake kina ulunivanua i jiova, kina vale ni kalou i jekope; ena vakavulica vei keda na nona i valavala, eda na qai muria na nona sala". ena lako mai saioni na vunau i jiova, kei na vosa i jiova mai jerusalemi. ena lewai ira e lewe vuqa, ka ena cudruva na veimatani-tu kaukauwa ena veivanua yawa; na i seleiwau me nodra i siviara ni cucikuci, na nodra moto me sele ni sasamaki; me kua ni veivala na veimatani-tu me kua ni ra qai via kila tale e dua nai valu. ia na tamata kece me dabe tiko ena nona dui loga vaini kei na lolu, ena sega ni dua ena vakarerei ira tiko; ni sa vosa dina mai na gusu i jiova na kalou ni lewe vuqa. na tamata kece era na muria ka lako voli mera vakaraitaka nodra dui kalou, ia oi keda meda na lako ka vakaraitaka na noda kalou o koya sa sega ni mudu ka sega ni mudu. "ena siga o ya", sa tukuna o jiova, "au na soqoni ira na lokiloki kei ira na tamata biligi, kei ira au a vakamavoataka; au na vakayacori ira na lokiloki mera tawana na vanua, o ira na tamata biligi mera matani-tu kaukauwa, o jiova ena lewai ira mai na ulunivanua o saioni mai na gauna oqo kei na veigauna sa tu mai liu. o iko na nodra vale cecere na qele ni sipi, na nodra koro ni valu na goneyalewa ni saioni, ena vukumu ena yaco kina, o ira ka ra lewa tu e liu. era na lako mai, o ira na goneyalewa ni matani-tu, era tiko e jerusalemi." cava o tagi vakadomoilevu kina? e sega beka ni dua na tui e tiko vata kei iko? se e ra sa mate beka na nomudou matabose e cake? ni sa yacovi iko na rarawa ni mosi vaka na yalewa sa taratara. mo mosi mada, ka rarawa me qai rawa ni basika mai na ka o gadreva, oi kemudou na goneyalewa ni saioni, me vaka na yalewa ni taratara mo lako tani mai ena koro, ka la'ki tiko e veikau, o na yaco sara yani ki papiloni, o na qai vakagalalataki mai kea; ena vakabulai iko o jiova mai na ligadra na kemu meca. era na vala kei iko na veimatani-tu eso, era na tukuna, "me vakacacani o koya, me da rai yani ki saioni." ia era a sega ni kila na nona vakanananu na kalou, era sega ni

vakasamataka na cava sa lewai oti tu; ni na soqoni ira vata o koya, me vaka na kena vakasoqoni na sila mai na kena vanua ni qaqaqi. "mo tucake ka butuqaia o iko na goneyalewa ni saioni; au na cakava na nomu i leu me vaka na kaukamea, na taukuku ni yavamu me vaka na parasa; mo na qaqiraka e levu na tamata vaka matailailai; au na cabora vei jiova o koya na kalou ni vuravura taucoko kei na ka era rawata".

5

dou soqoni mai vakamataivalu oi kemudou na goneyalewa; era sa tuvaivalu mai vei keda; era na mokuta na i liuliu ni isireli ena dua na kaukamea me tara na baluna. "ia o iko, peciliema efiraca, e dina ni o ka lailai sara vei ira na lewe udolu e juta, ia mai vei iko ena lako mai vei au o koya ena lewai ira na isireli, na nona lako mai sa ka mai liu sara, ni se bera nai vakatekivu." o koya oqo ena soli ira yani o koya, me yacova ni sa sucu o koya e mosi tiko; o ira na tacina ka se vo tu mai era na lesu vei ira na gone ni isireli. ena qai tucake ka vakani ira na nona qele ni sipi, ena kaukauwa i jiova, ena yaca vakaturaga i jiova na nona kalou; era na vauci vata me dua, ni sa levu o koya me yacova yani nai yalayala kei vuravura; o koya na dau ni veisaututaki. vakatulewa baleti ira na meca kei isireli ni ra butuka mai na noda vanua na kai asiria, ka curuma na noda dui veivalevale, eda na biuta vei ira mera vala e lewe vitu nai vakatawa ni sipi, kei na lewe walu na turaga momo qaqa vinaka. era na vakarusa na vanua o asiria ena i seleiwau, kei na i curucuru ni koro o nimiroti; ena vakabulai keda o koya mai na ligadra na kai asiria ni sa butuka mai na noda qele, kei na nona kalawala na noda i yalayala. era na tu maliwai ira na veimata tamata na tamata i jekope era vo tu, me vaka na tegu i jiova, kei na uca ni tau ena dela ni co, sa sega ni ra qai via waraka vakadeda na nona yaco mai na luve ni tamata. o ira na jekope era vo tu, era na tu vata kei ira na matani-tu tani ena veivanua, mera bula veimaliwai kei ira, vaka na laione ena kedra maliwa na manumunu kila ni veikau, vaka nona lako voli ena kedra maliwa na qele ni sipi e dua na luve ni laione, ke sa lako yani o koya ena basuraki rau vakalalai, ka sega e dua me na tarova rawa. ena qai laveti cake na ligamu ni sa qaqa vei ira kece era a cati iko, kei ira talega na kemu meca era na vakaoti laivi. "ena qai yaco ena siga o ya". sa tukuna o jiova, "au na vakaoti ira taucoko na nomudou ose mai vei kemudou ka vakarusa na nomudou qiqi ni valu. au na vakaotia taucoko na nomu veikoro lelevu, ka viritaka sobu na nomudou koro ni valu kaukauwa. au na kauti ira tani na dauvagunu mai na ligamudou kei ira na dau parofisai vakailasu. au na muduki ira taucoko na nomu matakau ceuceu, kei na matakau levu dau duri tu, dou na sega ni na vakaliuca tale na cakacaka ni ligamudou; au na talaraka laivi na nomudou matakau kau vakaitamera, kei na nomudou koro levu talega au na vakarusa. vei ira na matani-tu ka sega ni via vakarorogo ena ka au sa tukuna, ka au na vakayacora vakaidina me'u sauma ve ira, ena noqu cudru katakata sara."

dou rogoca oqo, na vosa i jiova: "dou tucake, ka ma-suta na vei ulunivanua ena vuku ni nomudou cala, me ra rogoca mai na veidelana na nomudou vakama-masu. dou rogoca, na veulunivanua na ka sa veileti-taka o jiova, me rogoca talega mai na botoi vuravura; ni sa vosa baleti ira na nona tamata o jiova, ena veile-wai kei ira o jiova. "oi kemudou na noqu tamata, cava au vakayacora vei kemudou? se au a vakacai ke-mudou vakacava? dou tukuna mai vei au. ni ka'u a kauti kemudou tani mai ena vanua o ijipita, ka'u sereki kemudou ena vanua ni veivakabulataki; au talai mosese, eroni kei miriama yani vei kemudou. vei kemudou na noqu tamata, dou nanuma mada, na ka e vakatulewa taka o pelaki na tui moapi, kei na nona duavata yani kina o pelami na luvei piori, mai akaia me yaco ki kilikali dou na kila kina na yalododonu i jiova." ena cava me'u lako mai kina ena mata i jiova, ka cuva sobu vei koya sa cecere sara? me'u na kauta li mai vua na noqu i soro, na bulumakau e se qai sucu? ena yalovinaka beka o jiova ena sipi tagane era udolu. se me tini na udolu na vei uciwai ena waiwai? se meu solia na noqu ulumatua mei sau ni noqu caka cala, o koya na vua mai na yagomu me bokoca nai valavala ca ni lomaqu? e sa dusimaka oti vei kemudou, na ka sa vinaka sara; kei na ka e gadreva vei kemudou o jiova ia mo dou kitaka vakadodonu, dou taleitaka na yalololoma, ka lako voli ena yalomalumumu kei na nomu kalou? a sa kaci kina koro o jiova á€" o vuku ena raica na yacamuni: "rogoca nai kuita! o cei sa lewa? se vo tiko li na nona i yau na tamata ca ena nona vale, kei nai vakarau lasulasu dau vei vaka-calai? e rawa mera tamata vinaka o ira e tiko vei ira na i vakarau ca, kei na taga sa sinai tu ena yaya ni veivakaisini? o ira na nona vutuniyau era rawata ena i valavala kaukauwa, o ira na lewe ni vanua era sa tamata lasulasu, kei na yamedra sa vei vakaisini ena gusuna. "o koya oqo au na vakacacani kemudou kina, ena vakalalai na nomudou i tikotiko ena vuku ni no-mudou i valavala ca. dou na kana, ka sega na mamau; dou na dau walolokai tu ga. dou na rawata eso na ka, ia ena sega ga ni dou maroroya rawa e dua na ka; na ka dou sa taura mai au na tatalaka ena i seleiwau. "dou na kakaburaki, ia dou na sega ga ni tatamusuki; dou na tea na vuni olive, dou na sega ga ni lumuta na kena waiwai. dou na vakarautaka na waini kamikam-ica, dou na sega ga ni gunuva na waini kamikamica. ka ni dou vakamareqeta tiko na i vunui o mirai; ka dou cakava na ka kece e lavaka mai na mataqali i epi, ka dou muria na nodra i vakavuvuli, o koya oqo au na vakayacora mo dou vakalolomataki, ka ena nodra kina na rogo ca na nomudou kawa. ka ena kemudou kina na i samu ni dawa ena vukudra na noqu tamata".

isa oi au! ni'u sa vaka na tamata dau beti vuanikau ena vula i katataka, ka vaka nai rairai ni dua na dau tamusuki vuni vaini, ni sa sega ni dua na i kau lolo me laukana rawa ena ka sa gadreva na lomana me kania. ni sa takali mai vuravura na tamata yalodina, sa sega tale ni qai kune e dua na tamata lomadina ka era sa

tamata lasulasu ka dau vakadave dra; ka era vakasasa taka na tacidra ni ra vakayagataka na lawa. era gu-matua ni caka ca ena ligadra o o ira na veiliutaki era vinakata na i sau ni nodra cacakaka, me ra qai caka-caka, o ira na dau ni lewa era vinakata nai lavo ena sala ni veivaqumi, kei ira na turaga bale era bulataka tu ga na i valavala vakabutobuto; ka era sa qai dua vata mera cacakaka ena i tovo oqo. na tamata e vinaka toka vei ira, na nona bula sa vaka tale na co gadro-gadro; o koya sa bau dodonu tu, na nona bula sa vaka nai sele gata ruarua na muana; na sa roro tiko mai na siga mo na vakarusai kina, ka mo ni na veilecayaki ka yatayata tu kina. kakua ni o vakabauti koya na nomui tokani, kua ni o nuitaka e dua drau dau veivolekati; mo qarauna ga na ka e cavuta mai na gusumu vei koya e davo volekati iko. na gone tagane sa sega ni bau dokai tamana, na goneyalewa sa daubeci tinana, oi rau na veivugoni yalewa sa sega ni rau bau veilomani vakadua; na kedra meca sai ira ga na nodra lewe ni matavuvuale. o koya oqo, au sa na rai ga vei jiova; au na waraki koya na kalou ka noqu i vakabula; ena rogoci au na noqu kalou. o iko na kequ meca, mo kakua ni marau ena vuku ni noqu bula; ka ni'u sa davo sobu, au na tucake tale; ni'u tiko ena vanua butobuto, ena noqu rarama o jiova. au na ciqoma na cudru ena vakatauca mai vei au o jiova, ena vuku ni noqu i valavala ca vua, au na vakaraitaka na noqu cala me vukei au ena nona lewa dodonu, ka tuberi au kina veivakararawataki; me'u na raica kina na nona yalododonu. me na qai raica kina o koya na kequ meca, ka madua o koya ka dau tukuna vei au, "e vei o jiova na nomu kalou?" na mataqu ena raici koya; ni sa butubuturaki sobu me vaka na qele malumu ena gausinala. ena siga me sa tara cake kina na nomu bai vatu, ena qai vakatauci kina e dua na lewa ka mena vakauti ena vei tutu vava ni vuravura. ena siga o ya era na lakovi iko mai o ira mai asiria kei na vei vanua lelevu tale eso, o ira mai na loma ni vanua me yacova na uciwai, mai na wasawasa e dua kina mua ni ulunivanua ki na dua na mua ni ulu-nivanua. ena vaka matematetaki na qele ena vuku-dra na tawana tiko, me i sau ni nodra i valavala. mo vakatawai ira na nomu tamata ena nomu i titoko, o ira na nomu i votavota, ka era dau vakatawana tu ga na veikau, ena vanua o kameli; me ra vakani tale mada mai pasani kei kiliani, me vaka e dau caka tu e liu. "me vaka na siga au kauti kemudou tani kina mai ijipita, au a qai vakaraitaka eso na vei ka e veivakurabuitaki." o ira na veimataniitu era na raica ka madua ena vuku ni nodra kaukauwa; era na sogota sara na gusudra; kei na daligadra mera kua ni rogoca. era na ceguva na kuvu ni qele me vaka na gata; ka dolo e ketedra, era na rerevaki jiova na noda kalou, ka era na rere dina ni ra raici kemudou. o cei li na kalou me vakataki ke-muni, me vosota na caka cala, ka sa buluta na nodra talaidredre na kena e vo ni nona i votavota? ka sega ni dau cudru tiko me sega ni mudu, baleta ni dau marautaka me yalololoma tiko. ena yalololoma tale mai vei keda o koya, ena guilecava na noda caka cala. na neimami valavala ca o ni na viritaka kina boto ni wasawasa. o ni na vakatakila vei jekope na dina, kei na yalololoma vei eparama, ka me vaka na nomuni a bubului vei ira na neimami qase ena gauna sara yani e liu.

na vosa ni parofisai bibi ka baleti ninive, oqo nai vola ni raivotu i neumi na kai elikosi. sa kalou vuvu, ka dau veisauaumi o jiova; ka e vakadomobula o jiova ni veisauaumi vei ira edau via saqati koya, ka sa dau-cudrucudru vakamalua vei ira na kena meca; o jiova sa dau cudru vakamalua, ka sa ka levu vakaidina na nona kaukauwa, ena sega ni ciqomi ira na tamata ca. ka sa dau tiko na sala i jiova ena gauna ni covulaca kei na cava kaukauwa, kei na o na kuvu ni yavana. ka e dau cudruva na wasawasa ka rawa ni vakamacara, ka rawa ni vakadiva na veuciwai, ena raqosa o pasani kei kameli, kei na senikau ni lepanoni ena malai. na veiu-lunivanua e yavavala ni sa butuka, kei na veidelana era waicala, ka tavuki sobu o vuravura kei ira talega era tiko kina. o cei me yatedei me tu ena gauna ni nona cudru? o cei me vorata rawa na vakarevaki ni nona cudru? ka e waqa na nona cudru me vaka na bukawaqa, ka dau vaqera sobu na veivatu loa lelevu. sa yalovinaka o jiova, ka sai vakaruru kaukauwa ena gauna ni leqa; ka sa kilai ira era sa vakararavi vua. ia ena gauna ni waluvu levu e cakava kina o koya e dua na ka vei ira na kena meca me rawa ni ra mate kina. a cava dou sa nanuma vaka ca kina vei jiova? sa oti na ka e via cakava. ena sega ni vakarua taki tale na ka rarawa. se mani votovotoa sara vaka na soni, se yatayata vaka na daumateni, era na vakaoti ga vaka na sila sa matua. ena lako mai vei iko o koya sa bukia tiko na vere vei jiova, e dua na dau ni lewa ca sara. sa tukuna vaka oqo o jiova: "e dina ni ra sa mai maroroi vakataki ira eso tale, ena sega ga ni na kauta tani na mate me na muri ira tiko. e dina ni'u a vakararawataki kemudou, ka'u na sega ni na cakava tale vei kemudou; ia oqo au na musuka tani na nonai vua mai vei kemudou, ka tawasea tani na kemudou i sema." o jiova sa solia e dua nai vakaro me baleti kemudou: "na yacamudou me na kua tale ni qai nanumi ena dua na gauna. ena vei vale ni nomudou kalou, au na vorovorolaka na nomudou matakau ceuceu. ka au na kelia na kemudou i bulubulu ni dou sa vakasisila vei au." raica, ena ulunivanua na yava i koya sa kauta lako mai na rogorogo vinaka, ka vunautaka na tiko sautu! dou ia tikoga na solevu tabu na juta, kei na nomudou soqo ni bulubui. era na sega ni lako tale mai vei kemudou na tamata ca; ni ra sa vakaoti taucoko sara.

sa lako mai vei iko o koya, na dauveivakarusa: dou tu vakarau! yadrava na sala! vauca vinaka na tolumudou! dou vakaukauwataka na nomudou matai valu. ena vakasuka tale o jiova na nona lagilagi o jekope kei na nodra dau lagilagi na isireli, ena nodra a vakacacani ira na dauvakacaca, era qai tamusuka laivi na nodra kaukauwa ni rawa ka. na nona i sasabai na tamata qaqa ena vuki me damudamu, o ira na tamata i valu era na tokara nai sulu damudamu butobuto. era na tatibi mai na qiqi ni valu me vaka na cina ramasese, ena siga ni nona lako mai; kei na moto ena taliva vinaka tu. na qiqi ni valu era na osota na veigaunisala, era na veituitui ena vei sala lalai, kei na sala lelevu; ena

cavuisaravi na kedra totolo ni ra sa toso. e nanumi ira nona turaga; ni ra sa tarabe kece ena nodra lako tu; ka ra tatabaki kina bai me ra vakarautaki ira kina. era dolava nai lati ni veuciwai; me kuitaka na vale vakamareqeti. sa vakatauci na lewa: ni na kau vakabobula o koya, me yacova ni suka lesu tale mai; era na liutaki ira nodra marama dauveiqaravi, ena voqa tu na domodra vaka na ruve, kei na nodra tavia tiko na lomaseredra. ka mai liu o ninive e vaka e dua na tobu sinai tu ena wai, oqo era sa dro yawa tiko. era kacivaka tiko yani, "ni tu vakadua!" ni tu vakadua! ia ka sega ni bau dua me rai vuki mai. dou taura nodra siliva! kei na nodra koula! na noda i yau talei e sega ni oti rawa, kei na vei yaya sau lelevu. sa vakalalai, ka vakacacani; ka ravuti vakadua! sa waicala na yalo, ka sautanini na duru; ka sa rogoci ga na domo ni tagi mai na vei saqata, ka laurai e matadra na yalumai kei na veilecayaki. e dau tiko e vei na nona i tikotiko na laione, kei na vanua e dau kana kina na luve ni laione, na vanua edau lakova na laione, na laione yalewa kei na luve ni laione, ka sega ni dua me dau vakarere? na laione sa dresudresulaka na kedra na luvena, ka vakamatea eso me kena na laione yalewa, ka biuta ki na nona qara na ka esa vakamatea. "raica, au na ravuti iko" sa tukuna o jiova na kalou ni lewe vuqa, "au na vakarusa na nomu qiqi ni valu me kama yavu kei na nomu luve ni laione ena vakamatei ena i selewai; au na vakaoti kece mai vuravura na ka o rawata, kei ira o dau talai ira tiko ena sega tale ni rogoci na domodra."

ena ca na koro dauvakadavedra! ka sinai ena dau lasu kei na butako. ka sa sega ni rawa ni oti na leqa e tiko kina. a sa rorogo ni veivakanakuitataki kei na rorogo vavadugudugu ni qiqi ni valu, na rorogo ni yava ni ose ena nona drete tiko na qiqi ni valu! era sa ukutu na mataivalu ose ni tatalivaliva nai seleiwai kei na moto, ka sega ni wili rawa na tamata era matea€"ka vakasinaita na vanua na yago ni tamataa€" ena vuku ni kena sa levu na dautagane kei koya e tiko vinaka me dautagane talega. kei na so talega vei ira na marama era vakayaco ka mana ena sala butobuto. ka era volitaka kina na vanua vei ira na vulagi ena sala ni dautagane kei na vuvala mera vakacalai tu ena daucaka mana lasu. "raica, au na vakacacani iko," sa tukuna o jiova na kalou ni lewe vuqa, "au na luvata taucoko na nomu i sulu mai yagomu, me'u vakaraitaka ki vuravura kece na nomu luwaiwale, mo vakamaduataki kina ki na veimatanitu. au na vakatauva vei iko na mate ni yago rairaica mo rairai tu kina vakaduatanu. me na yacova na gauna, o ira era raici iko me ra dro ena domobula, ka tukuna, sa vakacacani vakalevu sara o ninive! 'o cei me rawa ni mai wasea vata na nona rarawa?' ka me'u la'ki raica li mai vei e dua me vakacegui iko?" o uasivi cake beka mai vei noamoni ka dabe toka ena bati ni uciwai, ni wawolivolitu koya tu na wai, ka nona i drodro kei na nona bai na wasawasa? o iciopea kei jipita e rau dau vakararavi kina, ka ni vutucoqa tu na nodrau i yau ka sega ni yalani rawa; o ira na kai puti kei ira na kai lupiu era dau tokoni iko. io sa kau tani ga yani o koya ka me vakabobulataki;

o ira na nona gone lalai era basubasuraki vakalalai, era vakawiri madigi ena vei tutu ni sala ena vukudra nona tamata turaga, o ira nodra tamata kaukauwa era na vesuki ena senidodo. o iko ena yacovi iko na mateni," o na qai vunitaki iko ena vei qara mai vei ira na kemu meca. a nomu koro ni valu sa vaka na vu ni lolo sa matua tu na vuana: kevaka me dua e yavalata, era na lutu kina gusu sa tadola tu me kania. o ira na tamata vei iko era sa yalewa kece ga! na matamata ni nomu koro sa dolavi tu ga me ra curuma na meca; ka ena kama yavu na duru kaukauwa ni nomu matamata. takiva rawa na wai mai na tobu! ni sa tuvaivalutaki na nomu koro kaukauwa! taura na kuro sa buli oti ka vakayagoyagotaka vinaka! ka vakaukauwataka ena vatu sa tavu! ka ena vakaleqai iko na kama, kei nai seleiwau; era na kanikani laki iko vaka na vodre. ka mo vakalewelevu taki ikoâ€"me vaka nai wiliwili ni vodre! ka mo vakalewelevu taki ikoâ€"me vaka na vodre dau veivukayaki! o sa vakalewevuqataka na nomu dau veivoli me vaka na kalokalo ni lomalagi. era na vuka mai vaka na vodre ka lesu tale yani. o ira na nomu turaga ni valu era sa vaka nai wiliwili ni vodre vei vukayaki, kei ira na nomu turaga lelevu cake ni valu era sa vaka nai wiliwili ni yavusa vodre, ka ra mai vakavale vaka voleka ena gauna ni batabata, ni cadra na siga era na dro yawa, ka sega ni kilai nodra i tikotiko. tui asiria, o ira nomu i vakatawa era sa moce; nomu qaqa era sa bale sobu kina qele, o ira nomu tamata era sa dui veiseyaki kina veiulunivanua, ka sega e dua me kauti ira mai. ena sega ni o na vakabulai rawa mai na nomu mate, ka o sa mavoa sara vaka ca. o ira kece era na rogoca na kemu i rogorogo, era na vakasausau, ka ni sega ni dua me tarai koya na ka e yacovi iko?

na veika e veivakaocai sa raica o apakuki na parofita. i jiova, a cava na kena dede me'u tagi tiko kina, ka mo ni qai sega ni rogoca tiko? au a vakaraitaka yani vei kemuni na levu ni "valavala kaukauwa!" ka o ni sega ni bau via veivuke mai. a cava mo ni vakaraitaka kina vei au na levu ni caka cala, ka mai vakavuna vei au me'u raica kina na leqa? ka sa tu ga e mataqu na veika rarawa kei na vakayacoi tovo kaukauwa; ka sa levu tikoga mai na veileiti kei na veitawasei. o koya oqo sa malumalumu kina nai vunau, ka sa sega ni vakayacori vakadodonu na lewa dodonu ka ni lewe lailai na tamata dodonu, ka e lewe levu na tamata i valavala ca; ka e sa na vakamuri na lewa ca ni ra lewe levu na kena i to. "mo raici ira vakavinaka sara na veimatanitu â€"ka o na kidacala kina! au na cakava e dua na cacacaka ena nomudou gauna, ka o na sega ni vakabauta, dina ni o sa rogoca oti ni tukuni vei iko. oqo dina au na vakauqeti ira na kai kalitia, na matanitu dau veivakararawataki ka sega ni dau soro, ka era lakova na veiyasa ni vanua e vuravura ka taura vakaukauwa na veivanua e sega ni nodra. era vakarerevaki ka kaukauwa; na nodra lewa kei na nodra kaukauwa era rawata ga mai vei ira. na nodra ose e totolu ka bera na lepace, ka era kata gaga ka rerevaki mai na wolifa. ni ra sa cici mai e sega tale ni dua na ka me dro bula; era sega ni via kila na yawa ni vanua; ka e sega ni rawa ni vakadaroi na nodra i naki ni ra sa lako mai; ka vaka nai keli ni via kana me vakasaqara kakana me kania. "ni ra sa lako mai era vinakata na vala; ka e sa vakarau tu kina na yagodra taucoko me vaka na cagi tokalau. era taura na tamata me vaka na sokumuni ni nuku. ka era vakalialiai ira na veitui eso, ka vakasesewani na kena vei mata turaga. na veikoro ni valu kaukauwa e ka walega vei ira â€"ka era cavuta ka kumuna vata ka vakarusa sara. sa qai veisau na lomanana me viavialevu ka caka kala kina, ka vakalevulevui kina na nona kalou ni sa vuni nona qaqa." kemuni jiova na noqu kalou na noqu le dua yalovasava, o ni a sega beka ni bula tiko mai ni se bera nai vakatekivu? keimami na sega ni mate kemuni jiova o ni a lesi ira me ia na veicudrui; oi kemuni na uluvatu, o ni a vakauqeti ira mera kitaka na veivunauci. sa savasava na matamuni; ka sa dredre kina mo ni vakaraica na ca, na cava o ni vakayacora kina na rarawa vei ira na tamata ca. o ni qai galu ena gauna era kune ka rarawa tiko kina na tamata, ka bau vinaka cake kina nodra na bula mai vei koya e veivakamatei tiko? a cava koni vakatara kina na tamata me vaka na ika ni wasawasa, ka vaka na manumanu sa sega ni lewai koya rawa? era vesuki taucoko mai vaka na siwati ni ika, ka tobo me vaka na ka e rawati ni coko ena lawa, ka era qai yarataki vata i loma vaka na ika ena lawa, ka era marau vakalevu sara ena vuku ni ka oqo. o koya oqo era sa qarava ga kina na nodra lawa ena veika era vakayacora, ka vakacabora nai soro kama kina nodra lawa ni taga. baleta ni a vakaiyautaki ira ka vakani ira. era na ceburaka ka vakasavasavataka na nodra lawa, ka tomana tikoga na veivakamatei kina veimatanitu eso ka sega ni bau via loloma?

ena noqu i tutu vaka i vakatawa au na tu ga, ka au na tikoga ena dela ni bai kaukauwa; ka au na vakatawa tiko me'u raica na ka ena tukuna mai vei au o koya, kei na ka me'u tukuna yani niu sa vakadodonutaki. a sa tukuna mai vei au o jiova: "mo vola na raivotu me macala ena vava ni volavola, ka me matata vinaka vei koya e wilika. ka ni sega ni vakataudeitaki vinaka na siga sa lokuci ena vuku ni raivotu; ia na kena i cavacava ena qai tukuni koya ga mai ka sega ni na lasu. e dina ni na bera vakalailai, ia mo waraka ga; ena vakayacori dina ga. "raica o koya sa viavialevu sa sega ni dodonu na yalona e lomana; ia o koya ga sa yalododonu ena bula ena nona vakabauta. "sa basika na dokadoka vei koya na tamata ca, ka ni sa vakacalai koya tu na waini, ka sega kina ni rawa vua me dabe dei e vale. a sa guta vakalevu na yalona na veika vakasisisila, ka sa tautauvata kei mate ni sega ni vakacegu rawa, sa vakasoqona na veimatanitu kei ira kece na veimata tamata. "era na sega beka ni cavuta mai e dua na vosa vaka i balebale, ka me dua na kena vosa ni veitabaki sobu, me tukuna vaka oqo, 'ena ca o koya sa vakalevutaka na ka sa sega ni nona - a cava sara na kena dede? kei koya ka dau yalayala lasu? ena sega beka ni tucake mai vakasauri o koya sa dau solia nai yau? kei koya talega na dauveivakasaurarataki me tauri kemudou? dou na qai yaco me nodra bobula ka tauri kemudou? ka dou na qai yaco me nodra bobula. ena vuku ni nomu vakasaurarataki ira na veimatanitu, era na mai yanaraki iko o ira era vo mai na vei mataqali, ena vuku ni vakadavedra kei na vakayaco tovo kaukauwa ena vanua, kei na veikoro, kei ira era tiko kina. "ena ca o koya sa kocova nai yau me rawa kina na nona tiko vinaka, ka me laveti cake kina na nona i tikotiko, ka me rawa ni taqomaki koya ena siga ni veika rarawa! o sa vakatura tiko e dua na ka mera na madua kina na nomu vuvala, o sa vakaleqai ira tiko kina, o sai valavala ca mo vakaivalavala ca taka kina na yalomu. na vatu ena kaci mai ena lalaga e tu kina, kei na kau ka taura tu nai vakadei ni vale ena rogoci koya yani. "ena ca o koya e tara cake na i tokatoka ena vakadavedra kei na koro ena caka ca! raica, e sega ni dau vaka kina o jiova ni lewe vuva me dau vakaocai ira vakararawa na tamata, kei na nodra vakaocai na veimatanitu ena ka e sega ni dua na kena yaga? ena vakasinaiti o vuravura ena nodra kila nai ukuuku i jiova, me vaka na kena vakasinaita na wasawasa na wai. "ena ca o koya e solia na waini vua na kai nona, ka vakasaurarataki koya me taura na tavaya ka gunuva maca sara, ka me rawa ni raica kina na nona luvaivale! o sa luvuci tu ena madua ka dodonu mo vakasinaiti tu ena lagilagi ni kalou. e rairai o a - gunu! o vakaraitaka kina na nomu sega cili! na bilo ena ligai matau i jiova ena sovaraki vei iko, na nomu lagilagi ena vuni nomu madua. ena tarai iko mai nai vakarau kaukauwa ka a yaco mai lepanoni; ena nodra vakarerei ira na manumanu kila ena vuku ni dra ni tamata ni ra sa boica, kei na i tovo kaukauwa ka yacovi ira, mai vei ira na dauvakasaurara. "a cava mada e kauta mai na matakau ka me ceuti kina vei koya na dauceuceu? na matakau kai vakatakarakara e ka lalusasu, me dau vakabauti tiko ena kena dau qaravi, ka

o koya mada ga e sega ni rawa ni vosa mai? ena ca o koya e dau vosa tiko kina ka mate o ya, 'mo yadra mai!' ka dau vosa tale tikoga kina vatu, 'mo tucake! ka vunaui' e vutucoqa na domo kei na liga ni matakau ena i ukuuku talei sara, ia ka e sega mada ga ni cegu rawa. "ia o jiova sa dau tiko ena nona vale tabu. ka me cuva ena vakarokoroko vua o vuravura kecega."

3

na masu i apakuki na parofita, me baleti sikinoce. i jiova, au a rogoca na domomuni au a qai rere; i jiova, mo ni vakabulabulataka mada na nomuni cakacaka ena veimama ni gauna oqo! ena veimama ni gauna oqo mo ni vakatakila me kilai; ka ni kemuni sa na cudru mo ni kua ni guilecava ga mo ni yalololoma tiko. sa lako mai temani na kalou, o koya na yalosavasava mai na ulunivanua o perana-sela. sa ubia na loma-lagi na nona i ukuuku, kei na vuravura sa sinai ena vakavinavinaka. na nona i serau sa ka e rarama sara; ka vakatakilai mai na i serau ena ligana, ka ni vuni tu kina na nona kaukauwa. e liu tiko vua na mate dau-veidewavi ka muri koya tale tikoga mai. e tu o koya ka vakarautaki vuravura; me raica me vakayavalata. era na qeqera sobu kina na veiulunivanua lelevu, era na vakalolovirataki sobu na veidelana na nona cakacaka e sega ni rawa e dua me tarova. au raica na vale laca mai kusani ni sa basuraki sobu; nai rairai totoka kei mitiani sa vakacacani. i jiova kemuni sa sega ni taleitaka na veiuciwai, o ni sa cudruva na uciwai kei na wasawasa, mo ni vodoka lako kina na ose kei na qiqi ni valu dau veivakabulai? o ni sa vakarautaka oti tu na nomuni dakai titi; ka o ni sa bubului oti tu kina nomuni gasau. kemuni a wasea na vuravura mera veiucuwai. sela ni ra raici kemuni na veiulunivanua era sa sautanini ga; kei na kena kui kaukauwa na wai. e voqa yawa sara na kena rorogo ka vakayacora me laveti cake ga kina na liga. na matanisiga kei na vula e rau sega ni toso rawa ena vanua e rau cila tiko mai kina; ka rau qai toso ga ni sa cilavi rau yani na kaukauwa ni rarama e tiko ena nomu gasau; kei na nomu moto ni rau sa vukayani. o ni lakova yani na vuravura ena yalokatakata; ka yavalata na veimatanitu ena nomuni rarawa. o ni a lako talega yani ena vukudra na nomuni tamata mera vakabulai, kei ira o ni a lumuta. o ni a vakamatei ira na nodra i liuliu na mataqali dauvuki vaka tani, ka ena nomuni vakamalumalumutaka na vanua edau kaukauwa kina. sela. o ni vukica lesu tale na gasau me vuka lesu tale vei ira na nodra i liuliu ni mataqali. ka era qai lako mai vaka na covulaca mera vakarerei au; na nodra marau mai sa qai vuki me vakaloloku. o ni a lako ena loma ni wasawasa kei na nomuni ose, ena maliwa ni ua lelevu. au a rogoca, ka rise na bati ni ketequ; ka sega ni matata na gusuqu ena kena rorogo; ka sa vaka na sui vuca na noqu sui ni sa sega ni taura rawa na levu ni sautaninini, io au na vakacegu ga ena siga ni veika rarawa, ena nona na lako mai vei ira na lewe ni vanua, ena vakayagataka o koya na nona mataivalu. e dina ni ra na sega ni seraki na lolo, ka sega ni vua mai na vaini, ka sega ni solia mai na vuni olive na kena i lumu talei; kei na qele sa sega ni vakalewe vinaka kina na kakana; ka sa yali eso na sipi

vei ira na qele ni sipi, kei na bulumakau e ra sa yali taucoko ena kena bai. io, au na rekitaki jiova tikoga, au na marautaki koya ni o koya ga na noqu kalou ka noqu i vakabula. na kalou o jiova sa vuni noqu kaukauwa; ka ena vakayacora na yavaqu me vaka na yava ni dia, ka ena keveti au o koya me'u lakova na noqu veidelana cecere. kivei koya na dauniserelevu ka'u na kauta kina na noqu i yaya ni vakatagi.

na vosa i jiova ka yaco vei sefanaia na luve i kusi, na luvei kitalaia, na luve i amaraia, na luve i esekaia, ena gauna i josaia na luve i emoni na tui juta. "au na vakarusa na ka kecega e tiko ena dela ni qele," sa tukuna o jiova; "au na vakarusa na tamata kei na manumanu yava i va; au na vakarusa na manumanu vuka, kei na ika kece ni waitui, na ka kece edau kauta mai na manumanu kei ira na i valavala ca. au na vakarusa na tamata mai na vanua e tiko kina", sa tukuna o jiova. "na ligaqu ena tarai ira na juta kei ira na lewe i jeruselemi. au na musuki ira sobu na dau qaravi peali, kei ira taucoko na kena bete ni qaravi kalou matakau - o ira na dau qarava na i vakakoso yaloca ni lomalgai ena vei tikina cecere; kei ira na dau bubului vakailasu vei jiova, ia ka dau bubului ga vei milikamo; kei ira na vuki tani mai vei jiova, ka ra sega ni bau masuti jiova se gadrevi koya." mo vakanomodi ena mata ni kalou o jiova; ni sa roro tiko mai na nona siga, ni sa vakarautaka tiko o jiova e dua nai soro; ena ia kina o koya na veisureti vei ira sa kila tiko o koya. "ena siga dina ni nona vakacabora nai soro, ena cudruvi ira kina na ravouvu kei ira na luvedra lalai na tui, kei ira kece era dau sulumaka tiko na nodra i sulu na matanitu tani eso. ena siga vata tiko o ya au na cudruvi ira talega na dau veikawaci ena veibeci, ka vakakuritaka nai vakarau kaukauwa kei na veivakaisini ena nodra veivale na i liuliu ni yavusa. "ena qai yaco ena siga o ya, "sa tukuna o jiova, "ena rorogo mai ena matamata ni ika na veitagicaki kei na tagi qoqolou ena kena i karua ni gauna, kei na rorogo tatamosamosa mai na veidelana. dou tagi qoqolou na lewei makitesa! ni ra sa vakamatei taucoko na nomudou liga ni kakacaka; kei ira na nomudou dau ni bisinisi. "ena yaco mai na siga o ya, me'u na tutuvaka kina e dua na cina me'u vakasaqara yani e jeruselemi, me'u na cudruvi ira o ira era vakawelewele ka sega ni kauwai, ka ra tukuna tu e yalodrau 'na kalou ena sega ni rawa ni cakava na ka vinaka, kei na sega talega ni cakava e dua na ka ca.' o koya oqo na nodra i yau talei era na taura na meca, era na qai vakaveitiatika na dauvakaca na nodra veivale; ni ra sa tara tale na nodra vei vale, era na sega ni tawana; era na tea na vaini, era na sega ni gunuva ga na kena waini." sa roro mai na siga i jiova e levu ka rerevaki; ka sa voleka ka ena yaco vakatoto. na kena rorogo mada ga ni rogo mai ena veivakararawataki sara; ni ra rogoca na tamata i valu qaqa era na domobula ka tagi. na siga o ya ena siga ni cudru, ena siga ni rarawa kei na yaluma, ena siga ni veivakarusa kei na veivakalolomataki, ena siga ni buto leka, na siga ni o loaloka ka butobuto, na siga ni rogo ni davui kei na kaila, me baleta na veikoro lelevu kei na vei vale ni valu cecere. "au a kauta mai na veivakararawataki vei ira na tamata, mera na vaka kina na mataboko, ni ra sai valavala ca vei jiova; na nodra dra ni sa liviraki sa vaka ga na kuvu ni qele, kei na lewe ni yagodra sa vaka na dravusa." ena sega ni rawa me vakabulai ira na siliva se koula ena siga ni cudru i jiova; ia ena vakarusai me vakamai vakadua na vanua taucoko ena nona vuvu, ka vakasauri me ra kidacala ena veikae ena yaco na lewe ni vanua.

dou vakasoqoni kemudou vata, io, mo dou sota vata mada, na matanitu dau veivukiyaki, ni se bera ni vakaturi e dua na lawa, me yaco vakatoto. mai kina na kena siga, ni se bera talega ni yaco kina na cudru waqawaqa i jiova, ni se bera ni tarai kemudou kina na nona veivakararawataki o jiova! dou vakasaqarai jiova, oi kemudou kece sa yalomalumumu e vuravura, ka dou maroroya na lewa dodonu. vakasaqara na yalododonu, vakasaqara na yalomalumumu. me rawa ni maroroi kemudou mai na siga ni nona cudru o jiova. o qasa kei asikiloni e rau na vakarusai; o asitoti ena yaco vua ena siga levu tutu, kei ekironi ena cavaraki laivi mai na vanua e dabe tiko kina. ena ca vei ira sa tawana tiko na veibaravi, na matanitu vaka kireci! sa baleti kemudou tiko na vosa i jiova, kemudou na kai kenani kei kemudou na kai filisitia: "au na vakarusai kemudou; me sega ni dua tale e vo tiko vei kemudou." na veibaravi era na qai buca drokadroka, me ra na vakavale kina nai vakatawa ni sipi, kei ira talega na qele ni sipi mera na dau tiko kina. na vei yasa ni vanua me ra na mai tiko kina na votu mai na mataqali i juta; era na vakania kina nodra manumanu; me ra na dau qai la'ki dabe vata ena veiyakavi ena vei vale e asikiloni. o jiova na nodra kalou ena rogoci ira mai kea, ka me vakasukai ira lesu tale mai na kau tu vakabobula. "au sa rogoca tiko na nodra veivakasewasewani na moapi, kei na nodra veivakacudru i amoni, era sa vakasewasewani ira vakaca sara na noqu tamata, ka ra veivakarerei tiko ena i yalayala ni nodrau vanua vei ira noqu tamata. o koya oqo, ena noqu bula vaka i au", sa tukuna o jiova ni lewe vuqa na kalou i isireli, "ena vakarusai vakaidina o moapi me vataki sotoma, kei ira na kai amoni era na tautauvata kei komora á€". me robota tu na vanua ena i binibini masima kei na kau votovoto, ka sega ni dua na tamata me tawana. ena qai yaco na gauna me ra qai laki tawana na noqu tamata kei ira talega era a vo tu." oqo mei sau ni nodra dokadoka ka viavialevu, baleta ni ra veivakasewasewani ka veivakacudru vei ira nona tamata o jiova ni lewe vuqa. o jiova era na qai rerevaki koya, ni na vakatawayaga taka o koya, na nodra kaukauwa na vei kalou kece e tu e vuravura; era na qaravi koya na tamata kece mai na veivanua lelevu kei na kena veiyanyanu. "oi kemudou talega na kai iciopea, dou na vakamatei ena noqu i seleiwau." ena qai dodoka na ligana vaka kina vualiku, me vakarusai kina o asiria, me talaraka sobu kina na koro levu o ninive, ka me sega ni dua na ka e tu kina me vaka na vanua dravuisiga. era na vukaca mai na qele ni manumanu vuka, kei ira na manumanu yavai va ni vanua. na belo kei na manu levu e rau na mai ro tiko ena i vovo ni duru ni koro; me na qai dau rogo tiko mai na domodra ena vanua ni nodra dau cegu; ni sa vakanomodi tu na koro levu oqo, ni sa mai yali na kena rairai totoka ka a dau divi tu kina e liu. oqo na koro levu e dau kilai ena kena marau, ka rawati koya tu vakavinaka, era dau tukuna tu e yalodra, "oi au oqo, ka sega tale e dua e yacovi au." e rawa vakacava tale me nodra vanua ni gadigadi na vei manumanu! ni o ira kece era dau raica era na qoroqoro ka kureitaki liga ga.

ena ca o koya e dau vakacaca kei koya e vakayacora tiko nai tovo lolovira kina koro levu! ka sega ni bau muria vakadua na nona vosa, se me yaco vua e dua na veivakadodonutaki; ka e sega ni bau vakabauti jiova, ka sega ni bau toro voleka vua nona kalou. o ira nodra turaga ka tiko kei ira era vaka tu ga na laione dau tagi, kei ira nodra daunilewa era vaka tiko na olifa dau butako ka kanilaka tiko na sui me yacova yani na mataka lailai. nodra parofita era tamata vakarau kaukauwa ka vakarerevaki; o ira na bete era sa dau vakadukadukalitaka tu ga na tikina tabu, ka era sega ni doka na i vunau, era beca tu ga. o jiova sa yalododonu sara vei ira, ka sega ni bau cakava e dua na ka e tawadodonu. sa dau vakatakila na nona yalododonu ena veimataka; o koya e sega ni bau bera vakadua, ia o ira ga na tawadodonu era sega ni kila na madua. "au musuki ira laivi na veimatanitu, ka vakacacani nodra bai ni valu kaukauwa; nodra gaudisala au yanaraka laivi, me sega ni dua e lakova rawa. sa vakarusai nodra vei koro me sega ni qai dua me tawana tale. au tukuna, 'o na qai rerevaki au vakaidina, mo ni qai rogoca nai vunau' â€" me kakua kina ni o talaraki tani mai na nomu i tikotiko, ka ena veika ca kece au vakayacora vei ira. ia era sega ni bau veivutuni ka era kitaka tikoga na nodra i valavala me ca vakalevu sara. "o koya oqo mo dou waraki au", sa tukuna o jiova, "me yacova sara na siga me'u sa tucake me'u na la'ki veivueti mai; ka sa noqu sasaga me'u vakasoqoni ira vata na veimatanitu kina noqui soqosoqo tabu, me'u na vakaotia vei ira na noqu rarawa kei na noqu cudruv katakata, o vuravura era na vakila na katakata ni noqu vuvu. "ia ena yaco, au na qai vakacuruma vei ira na tamata mera vosataka na vosa savasava, me ra na yaco taucoko me ra na qai kaciva na yaca i jiova, ka qaravi koya ena yalo e lomavata. mai na tai kadua ni veiuciwai ni iciopea o ira era dau qaravi au, kei na luvedra goneyalewa na noqu tamata ka ra dui veiseyaki tu, era na kauta mai na noqu i madrali. ena siga o ya o na sega ni madua ena vuku ni nomu i valavala vakasisila o a vakayacora vei au; au na kauti ira tani o ira ka ra dau boletaki ira tiko, ka o na sega ni na vakatautaukeni iko tale ena noqu ulunivanua tabu. au na qai solia vei iko eso na tamata yalomalua ka yalomalumalumu, ka era tamata vakabauta na yaca i jiova. o ira era vo tu e isireli era sega ni rawa ni cakava na ka e tawadodonu ka sega ni ra dau vosalevu, ka e sega ni rawa ni veivakaisini na yamedra; ni ra vakania oti nodra qele ni sipi, era davo sobu ka sega ni rawa ni dua me na vakarerei ira." mo lagasere, na goneyalewa ni saioni! dou kaila, na isireli! dou reki ka marau mai na vuni yalomudou, oi kemudou na goneyalewa ni jerusalemi! o jiova sa kauta tani na nona cudruvi kemudou, sa vakatala tani na kemudou meca. na tui isireli, o jiova sa tiko vata kei kemudou; dou na sega tale ni na raica na veika rarawa me yacovi kemudou. ena siga o ya ena cavuti vei jerusalemi: "mo kua ni rere; o iko saioni, me kua ni malumalumu tiko na ligamu. o jiova na nomu kalou sa tiko vata kei kemudou, o koya sa kaukauwa sara ena veivakabulai; ka ena rekitaki kemudou ena yalo e vakavinavinaka, ka ena soburi kemudou na nona loloma, ka ena ma-

rautaki kemudou ena domo ni lagalaga sere." "au na vakasoqoni ira mai o ira era dau vakalolokutaka na veisoqoni tabu, ka ra tiko maliwai kemudou ka tarai ira tu vakabibi na veivakasesewani e yaco vei kemuni. raica, ena gauna o ya au na qai sota kei ira era a vakacacani iko, au na vakabulai ira na lokiloki, ka vakakumuni ira tale na veiseyaki tu; au na vakayacori ira me ra vakacaucautaki ka dokai ena vei vanua kece era a vakamaduataki tu kina. au na qai kauti kemudou lesu tale mai ena gauna sa lokuci, me vaka na gauna au sa nanuma tu; au na vakayacori kemudou mo dou na laveti cake ka mo dou rogo mai vei ira kece na lewe i vuravura, au na vakasukai ira lesu tale mai, o ira era a kau tu vakabobula mera lesu mai vei kemudou" sa tukuna o jiova.

e nai karua ni yabaki nei taraiasi na tui, e na i ka ono ni vula, ena matai ni siga ni vula, sa yaco mai na vosa i jiova vei akeai na parofita me baleti serupepeli na luvei sialitili na kovana kei juta, kei josua na luvei josateki na bete levu ka tukuna mai, "sa vosa o jiova, ka vaka, 'era sa tukuna na tamata oqo, "se sega ni kena gauna oqo me tara kina na vale i jiova.""" a sa yaco mai na vosa i jiova vei akeai na parofita ka vaka, "sa kena gauna beka mo dou tiko ena veivale vivinaka, ia na noqu vale me sa rusa laivi ga?" o koya oqo sa tukuna o jiova ni lewe vuqa: "dou raica mada na nomudou i valavala! "dou sa kaburaka vakalevu, ia dou sa kumuna vakalailai ga; dou sa kana ia sa sega ni levu na kakana; dou sa gunu, sa lailai ga na ka me gunuvi; dou sa vakaisulu, sa sega ga na katakata; vei kemudou sa vaka i lavo tiko, dou sa biuta tikoga ki na taga sa kabasu tu." sa tukuna vaka oqo o jiova ni lewe vuqa, "dou raica mada na nomudou i valavala! "dou lako cake ki na ulunivanua ka kauta sobu mai na kau ka tara na noqu vale, me'u marau kina ka vakacereerei kina," sa tukuna o jiova. "dou sa vakasaqara me levu, ia e lailai ga sa kune, ni dou sa kauta mai vale na ka sa kune, ka au sa uvuca tani, baleta li na cava." sa tukuna o jiova ni lewe vuqa, "ni sa rusa tiko na noqu vale, ka dou sa dui cici ga ki na nona dui veivale. "o koya oqo sa tasogo kina o lomalagi ena kena tegu, kei vuravura sa tasogo tu ena kena vuata. "ka au sa kaciva na lauca me lako mai, ka me tara na qele, na veilunivanua, na sila, na waini vou, na waiwai, kei na veika kecega sa kauta mai na qele, na tamata, na manumanu kecega kei na veika kecega sa oca kina na ligamu." o serupepeli na luvei sialitili kei josua na luvei josateki na bete levu kei ira kece na tamata sa vo, e ra sa talairawarawa ki na domo i jiova na nodra kalou, kei na vosa i akeai na parofita, me vaka sa talai koya mai kina na kalou o jiova. era sa rere na tamata ena i serau i jiova. o akeai nai talai ni kalou, sa tukuna ga na veika e a talai kina, ka vaka, "au sa tiko vata kei kemuni, sa tukuna oqo o jiova na kalou." ka sa yavalata na yaloi serupepeli na luvei sialitili na kovana kei juta kei na yaloi josua na luvei josateki na bete levu kei na yalodra kece sa vo vei ira na tamata; ka era sa qai lako mai ka cacacaka ena kena tara na vale i jiova ni lewe vuqa na nodra kalou, e nai ka ruasagavulu ka va ni siga e nai ka ono ni vula, ka i ka rua ni yabaki nei taraiasi na tui.

ena i ka vitu ni vula, nai ka ruasagavulu ka dua ni siga ni vula, sa yaco mai na vosa i jiova vei akeai na parofita ka vaka: mo vosa vei serupepeli na luvei sialitili na kovana e juta kei josua na luvei josateki na bete levu, ki vei ira talega na kena vo vei ira na tamata, ka vaka: 'o cei sa vo veikemuni, e a raica na totoka ni vale oqo ena gauna e liu? kei na kena duidui ena gauna oqo? ni o ni sa raica, sa sega beka ni dua na ka veikemuni oqo? 'ia, oqo mo kaukauwa serupepeli,' sa tukuna o jiova; 'mo kaukauwa josua na luvei josateki na bete levu; mo ni kaukauwa na tamata kecega ena vanua,' sa tukuna o jiova, 'mo ni cacacaka ka tara na vale, ni'u sa tiko vata kei kemuni,' sa tukuna o jiova ni lewe vuqa.

'me vaka na vosa ka'u a veiyalayalati kina kei kemudou ena gauna dou a lako tani mai kina i ijipita, sa vaka kina, na yaloqu sa tiko vata ga kei kemudou, sa tukuna o jiova ni lewe ni vuqa! "sa tukuna o jiova ni lewe vuqa, 'vakadua tale (ena dua na gauna lekaleka mai oqo) au na vakayavalati lomalagi kei vuravura, na wasawasa kei na vanua mamaca; 'au na vakayavalata na ka sa dau vinakati ena veimatanitu kecega, au na vakasinaita kina na vale oqo ena i ukuuku ni kalou,' sa tukuna oqo o jiova ni lewe vuqa. "sa noqu na siliva, na koula sa noqu talega, sa tukuna o jiova ni lewe vuqa. 'nai ukuuku ni vale oqo e muri ena uasivi sara mai ena kena e liu sa tukuna o jiova ni lewe vuqa, 'ka ena vanua oqo au na ia kina na veivakasaututaki,' sa tukuna o jiova ni lewe vuqa." ena i ka ruasagavulu ka va ni siga nai ka ciwa ni vula, ena i ka rua ni yabaki ni lewa i taraiasi na tui, sa yaco mai vei akeai na parofita na vosa i jiova ka vaka, "sa tukuna o jiova ni lewe vuqa: 'mo tarogi ira na bete me baleta na i vunau sa tukuni kina, 'kevaka e dua sa kauta vuni na i soro tabu lewe ni manumanu ena i lobi ni nona i sulu, ka sa tara na madrai se, na vakarakara, se na waini, se na waiwai, se dua tale na kakana, e na savasava beka me ka tabu tikoga?" sa sauma mai na bete ka vaka "sa sega". sa taro o akeai ka vaka, "kevaka sa tauvi duka e dua ka ni sa tara na yago mate na veika oqori, e na sega ni savasava li?" sa sauma na parofita ka vaka, "ena sega ni savasava." sa qai sauma tale o akeai ka vaka, "sa vaka kina na matanitu kei ira na lewena e mataqu,' na cacacaka kece ni ligadra kei na ka kece era vakacab-ora se sega ni savasava. 'oqo mo dou qararua vaka vinaka, dou vakananuma mai na gauna oqo ka lako yani: ni se bera na kena veitaqataqari na vatu ena vatu ni vale i jiova â€" 'mai na siga o ya, dou veidutaitaka mada, ni dua sa lakova mai e ruasagavulu nai vakarau sila sa sega ga e tini, sa vaka kina na waini, me limasagavulu nai vakarau sa ruasagavulu ga. 'au a samuti kemudou ena cagi todra kei na bokata kei na cavulaca ena cacacaka kecega ni ligamudou, ia dou a sega ga ni lesu mai vei au, 'sa tukuna o jiova. 'dou vakananuma mada mai na gauna oqo ka lako yani. nai ka ruasagavulu ka va ni siga ni ka ciwa ni vula, mai na siga sa tekivu kina na yavu ni vale i jiova â€" vakananuma tiko o ya: 'se tiko beka nai tei ena lololo? na vaini, na lolo, na pomekaraneti kei na olive era sa sega ni vua. ia, mai na siga oqo ka lako yani, au na vakalouvinkataki kemudou." sa qai yaco tale mai na vosa i jiova vei akeai, ena i ka ruasagavulu ka va ni siga ni vula, ka vaka, "vosa vei serupepeli na kovana e juta ka tukuna. 'au na yavalati lomalagi kei vuravura au na vuaviritaka na veiliutaki ni matanitu, au na vakarusa na nodra kaukauwa na matanitu tani au na vuaviritaka na qiqi ni valu kei ira sa vodo tiko kina, na ose kei ira sa vodoka, kei ira kecega ena i seleiwai i tacina. 'ena siga o ya sa tukuna o jiova ni lewe vuqa,' au na kauti iko serupepeli, na noqu tamata, na luvei sialitili, sa tukuna o jiova, 'au na buli iko mo vaka nai vakatakilakila e veivakatakilakilatiki, ka ni'u sa digitaki iko,' sa lewa oqo o jiova ni lewe vuqa."

ena i ka walu ni vula ni karua ni yabaki nei taraiasi, sa yaco mai na vosa i jiova vei sakaraia na parofita na luvei parakaia na luvei ito ka vaka, "sa cudru vakalevu sara o jiova vei ira na nomudou qase. "mo tukuna vei ira, 'sa cavuta oqo o jiova ni lewe vuqa: "dou lesu mai vei au," me vaka sa dau tukuna o jiova, "au na qai lesu yani vei kemudou," sa tukuna oqo, o jiova ni lewe vuqa. "dou kakua ni vakataki ira na tamamudou, era sa dau vosa kina o ira na parofita e liu ka vaka, 'sa tukuna o jiova ni lewe vuqa: "dou lako tani mai na nomudou i tovo ca kei na nomudou cakacaka ca." ia era sa bese ni rogoca se via kila i au," sa tukuna o jiova. "o ira na tamamuni, sai vei o ira? kei ira na parofita, era sa bula tikoga me sega ni mudu? io, sa ka dina, na noqu vosa, na noqu i lesilesi o koya au sa vakarota vei ira na noqu tamata na parofita, era sa sega beka ni ra cici siviti ira na tamudou? "era sa lesu mai ka cavuta tikoga: 'me vaka ga sa nakita tiko o jiova ni lewe vuqa me cakacaka vei keimami, me vaka na neimami valavala kei na neimami cakacaka, sa cakava dina ga me vakakina.'" ena i ka ruasagavulu ka va ni siga ni ka tinikadua ni vula, na vula o sepate, ena i karua ni yabaki nei taraiasi, sa yaco mai na vosa i jiova vei sakaraia na parofita, na luvei parakaia na luvei ito: e na bogi, io, au a raica e dua na tamata sa vodoka tiko e dua na ose damudamu, sa tu cake tu ena kedra maliwa na veimateli ena buca; ena dakuna era sa tu kina na veiose damudamu, dravudravu kei na vulavula. au a qai taroga, "na noqu turaga, na cava sara mada oqo?" na agilosu o koya keirau a veivosaki, sa vosa vei au ka vaka, "au na vakaraitaka vei iko na cava oqo." na tamata sa tu ena kedra maliwa na veimateli sa vosa mai ka vaka, "sa i ira oqori era vakatalai tiko mai vei jiova me ra veilakoyaki voli e vuravura." era sa taroga na agilosu i jiova, o koya sa tucake tu ena kedra maliwa na veimateli ka vaka, "keimami sa veilakoyaki voli e vuravura, ka raica o vuravura taucoke sa tiko malua." na agilosu i jiova sa vosa ka vaka, "i jiova ni lewe vuqa, me vakacava soti na dede ni nomuni sega ni yalololoma vei jerusalemi kei na vei koro e juta, o ira o ni sa cudruva tiko ena vitusagavulu na yabaki sa oti oqo?" o jiova sa sauma vua na agilosu sa tarogi au tiko ena vosa vinaka kei na vosa ni veivakacegui. sa vosa vei au na agilosu ka vaka, "mo vakarogotaka vaka oqo, 'sa cavuta oqo o jiova ni lewe vuqa: 'au sa vuvutaki jerusalemi kei saioni ena loma katakata levu. au sa rui cudru vakalevu vei ira na matanitu wale; au a cudru vakalailai ga, era sa veivukeoia ena i naki cala ga.'" o koya oqo sa vosa kina o jiova ka vaka: "au sa lesu tale ki jerusalemi ena loloma levu; sa na tara tale na noqu vasa," sa tukuna vaka oqo o jiova ni lewe vuqa, "e dua na wa ni vakarau e na vakadreti e jerusalemi taucoke mai vua na daunivakarau." "mo vakarogotaka talega oqo ka vaka, 'sa cavuta oqo o jiova ni lewe vuqa: "sa na vakatetei tale yani na noqu veikoro na tiko sautu, ena vakacegui saioni tale o jiova, ena digitaki jerusalemi tale o koya.'" au sa rai cake ka raica e va na i leu davui. au a vosa vua na agilosu e a vosa vei au, "na cava oqo?" sa tukuna mai vei au. "oqo na i leu e a vakatolosevi ira na juta, na isireli, kei jerusalemi." sa qai vakaraitaka vei au o jiova e va na liga ni matai.

au a vakaraitaka yani ka vaka, "na cava me ratou mai cakava oqo?" sa sauma mai o koya ka vaka, "sai iratou na i leu oqo, e ratou a vakatolosevi juta, ka sega ni dua e bau vakaduri ulu cake; e ratou sa lako mai me vakarerei ira, ka vakadruka na veileu ni veimatanitu e ra sa vakaduria cake na nodra dui i leu me veivala kei juta me vakatoloseva talega."

2

au a rai cake ka raica, e dua na tamata sa taura tiko e dua na wa i vakarau e ligana. au a taro yani, "o lako tiko ki vei?" sa sauma mai ka vaka, "me'u vakarautaki jerusalemi, me'u raica ka kila na kena raraba kei na kena balavu." e dua na agilosu e a vosa vei au, sa lako yani; sa lako tale mai e dua me mai sotavi koya, sa tukuna tale mai, "vakatotolo, tukuna vua na cauravou, 'o jerusalemi ena sega me vaka, e dua na koro sa sega na kena bai, baleta ni sa levu na tamata kei na manumanu. 'oi au,' sa tukuna o jiova, 'au na bai bukawaqa vakavolivoliti jerusalemi, oi au talega na kena i ukuuku ena kedra maliwa.'" "tucake, tucake! dou dro tani mai na vualiku," sa tukuna o jiova; "ni'u a cavuraki kemudou tani yani me vaka na mata ni cagi vava ni lomalagi," sa tukuna o jiova. "tucake, saioni, dro tani, oi kemudou sa tiko vata kei ira na goneyalewa ni papiloni." sa tukuna o jiova ni lewe vuqa, "sa talai au mai o koya ni oti na i ukuuku, ki vei ira na veimatanitu era a valalolomataki iko; o koya sa tarai iko, sa tara tiko na loa ni yaloka ni matana. "e dina, au na kuretaka na ligaqu vei ira. era sai toki ni valu vei ira na nodra dauveiqaravi, dou na qai kila kina ni sa talai au mai o jiova ni lewe vuqa. "dou sere ka reki oi kemudou na goneyalewa ni saioni! au sa lako tiko mai me'u mai tiko ena kemudou maliwa," sa tukuna o jiova. "e levu na veimatanitu era na gole ki vua, ena siga o ya, era na yaco me noqu tamata. au na tiko ena kedra maliwa. dou na qai kila ena siga o ya, ni sa talai au mai o jiova ni lewe vuqa. "o jiova, ena taukeni juta me nona i votavota ena vanua tabu, ka na digitaki jerusalemi talega. "mo ni tiko lo na tamata talega e na mata i jiova, sa vakayadrati o koya mai na nona i tikotiko tabu!"

3

sa vakaraitaki vei au o josua na bete levu ni tucake tu ena mata ni agilosu i jiova kei setani sa tu cake tu ena yasana i matau me boleli koya. sa vosa o jiova vei setani, "sa vunauci iko o jiova, setani! o jiova, o koya sa digitaki jerusalemi sa vunauci iko! sa sega ni o koya oqo na tabana sa kau tani mai na bukawaqa?" o josua sa vakasulumu tu ena i sulu duka, ka sa tucake tu ena mata ni agilosu. sa vosa o jiova ka tukuna vei ira sa tu vata kei josua, "dou kauta tani na i sulu duka mai vei koya." sa gole vei josua ka vaka, "raica au sa kauta tani na nomu i valavala ca au sa vakaisulutaki iko ena i sulu sau levu." au a tukuna, "me ra vakaisalataki koya ena i sala savasava ki na uluna." era sa vakaisalataki koya ena i sala savasava, ki na uluna, era sa vakaisulutaki koya ena i sulu vou. na agilosu i jiova sa tucake tu vakavoleka. na agilosu i jiova sa vakadreti jo-

sua ka vaka, "sa tukuna o jiova ni lewevuqa: 'kevaka o na lako tiko ena noqu sala, kevaka o na maroroya tiko na noqu i vakaro, o na lewa na noqu vale, o na lewa talega na noqu loma ni bai; au na solia vei iko na vanua mo lako kina ena kedra maliwa sa tu kina. 'mo rogoca josua na bete levu, o iko kei ira talega sa tiko kei iko, o ira oqo sa i vakatakilakila vinaka; mo kila, au na kauta mai na noqu tamata na tabana. e dina, na vatu au a biuta ena mata i josua: ena vatu o ya sa tiko kina e vitu na mata, au na ceuta kina na vei vosa,' sa tukuna o jiova ni lewe vuqa, 'au na kauta tani na nodra i valavala ca na lewe ni vanua, ena dua na siga oqo. e na siga o ya,' sa tukuna o jiova i lewevuqa, 'na tamata yadua ena sureta na wekana ena ruku ni nona vaini kei na vuku ni nona vu ni lolo."

4

na agilosu e a vosa vei au, sa lesu tale mai ka vakayadrati au, me vaka e dua na tamata sa vakayadrati mai na nona moce. sa tukuna mai vei au, "na cava o sa raica?" au a vakararai tiko, sa dua nai tutu ni cina koula vinaka sara vata kei na bilo e delana, ena kena i tutu sa vitu na cina ena vitu na paipo ki na veicina. "sa tu ena yasana e rua na viti olive, dua kina dua na yasana, ena i matau kei na yasana i mawi." au sa vosa vua na agilosu sa vosa vei au ka vaka, "na cava oqo noqu turaga?" sa sauma vei au na agilosu ka vaka, "o sa sega ni kila oqo?" au sa sauma, "e sega, au sa sega ni kila." sa tukuna vei au o koya: "oqo na vosa i jiova vei serupepeli: 'sa sega ena kaukauwa, sa sega ena qaqa, ena yaloqu ga,' sa tukuna o jiova ni lewevuqa. 'o cei o iko na ulunivanua, ena matai serupepeli mo lolovira mai! ena kauta mai o koya na vatu mei vakadei kei na kena kailavaki kina, na loloma! na loloma!'" sa yaco tale mai vei au na vosa i jiova ka vaka: "na liga i serupepeli sa vakadavara na yavu ni vale ni soro oqo; ena ligana talega ena vakaoti kina na vale oqo. dou na qai kila kina, ni sa talai au mai vei kemudou, o jiova ni lewe vuqa. o cei sa beca na veisiga ni ka lalai oqo? o iratou na matani cina e vitu oqo, e ratou sa reki ni ratou sa raica na paipo mai na liga i serupepeli. na cina e vitu oqo sa mata ni kalou sa veiciciyaki e vuravura taucoko." au a vosa vei koya ka vaka, "na cava na vuniole e rua oqoodua ena yasana i matau ni tutu ni cina ka dua ena i mawi?" na cava talega na taba ni olive e rua oqo, "ka rau sema tiko yani ki na paipo koula ka vakadrodroi tiko yani kina na waiwai koula?" a sa tarogi au mai o koya, "o sa sega dina ni kila se sa cava dina oqo?" sa sega na noqu turaga, au a sauma yani." sa qai tukuna mai o koya, "sai rau oqo nai i lumuti ni kalou ni vuravura taucoko, sa tu voleka sara vua."

5

au a vuki ka veiraiyaki tiko, au a qai raica e dua nai vola vivigi sa veivukayaki voli. sa qai vosa mai vei au, ka taroga, "na cava o sa raica?" au sa sauma ka vaka, "e dua nai vola vivigi sa veivukayaki tiko." sa qai tukuna mai vei au. "oqo na ka ca ena lako yani ki vuravura taucoko: 'o ira kece na daubutako, era na vakatalai tani,' me vaka na veika sa tiko ena yasa ni vola vivigi

oqo; 'o ira kece sa cavuta na ka lasu, era na vakatalai tani,' me vaka na veika kece sa volai ena tiki ni vola vivigi ka dua." au na tala yani na veika caca oqo," sa vakaraitaka o jiova ni lewe vuqa; "ena curuma yani na nona vale na daubutako kei koya sa vosa vakai lasu ena vuku ni yacaqu. ena tiko ena loma ni nona vale, ka na kani koya tiko, vata kei na kau kei na vatu." na agilosu keirau dau veivosaki tiko sa vosa mai vei au ka vaka, "mo vakararai yani ka raica na cava sa yaco oqo." au a taro yani, "na cava?" sa sauma mai ka vaka, "e dua na sova sa veitosoyaki voli." "oqo nai vakaraitaki e vuravura taucoko: "oqo nai sogo sa dolavi ka sa tiko e loma ni sova e dua na yalewa sa dabe tiko"; sa tukuna mai vei au, "oqo nai valavala ca levu!" sa qai sosomaka na yalewa ena loma ni sova, sa qai sogota na sova ena i sogo kaukamea. au a qai raica, e rua na yalewa e rau sa lako vata mai na cagi ena tabadrau; ni sa rui ka levu na tabadrau, e rau sa vukataka cake na sova ki na veimama kei vuravura kei lomalagi. au a taroga na agilosu ka vaka, "e rau sa kauta tiko ki vei na sova?" sa sauma mai vei au o koya, "me la'ki tara na vale me tiko kina e na vanua o saina: ni sa oti, na sova ena vakaitikitoko mai kea."

6

au a vuki me'u rai, au sa raica e va na qiqi ni ratou sa lako tiko mai na tadrui ni ulunivanua e rua, na ulunivanua sa ulunivanua ni vei varasa. na i matai ni qiqi sa muria na ose damudamu, na i karua na qiqi sa muria na ose loaloa, na i katolu ni qiqi, na ose vulavula. na i ka va ni qiqi na ose veivolavolaioqai kaukauwa. au a vosa vua na agilosu ka taroga, "na cava oqo, na noqu turaga?" sa sauma mai na agilosu, "sai iratou oqo na va na yalo vakalomalagi, ka ratou sa lako mai na nodratou i tikotiko mai vua na kalou kei vuravura taucoko. "na qiqi kei na ose loaloa sa lako vaka ki na veivanua vakavualiku, sa muri koya na vulavula ia, na kena volavola i, sa lako vaka ki na veivanua vaka ki na ceva." na ose kaukauwa sa lako yani ka nanamaki, ka me ratou sa veilaikoyaki yani ki vuravura taucoko. sa tukuna mai na agilosu, "lako mo veilaikoyaki yani ki vuravura taucoko, era sa veilaikoyaki yani ki vuravura taucoko. sa qai kacivi au mai, ka tukuna, "raica o iratou sa gole yani ki na vualiku, e ratou sa vakaceguia na yaloqu ena veivanua vaka ki na vualiku." sa yaco mai vei au na vosa i jiova ka vaka: "mo taura nai loloma, na i solisoli mai vei ira na bobulaomai elitai, mai topaisa, mai jita o ira sa lako mai papilionioena siga vata ga o ya e ra sa la'ki curuma na vale nei josaia, na luve i sefanaia. "taura na siliva kei na koula, ka cakava e dua nai sala me vaka na kena i vakarau, ka vakaisalataki josua kina na luvei josateki na bete levu. "mo vosa vei josua ka vaka, 'sa tukuna vaka oqo o jiova ni lewe vuqa: 'na tamata sa vakayacani na tabana! mai na nona i tikotiko sa vakatabana yani, ena tara o koya na vale i jiova; io, ena tara o koya na vale i jiova. ena vakavuna o koya na kena lagilagi ena dabe ka lewa mai na nona i tikotiko vakaturaga. ena bete levu talega ena nona i tikotiko vakaturaga, nai vakavuvuli ni veisaututaki ena tiko ena kedrau maliwa.'" nai sala vakaturaga me sa dua nai vakananumi ena vale ni kalou vei iratou o elimi, o topaisa kei

jitaia kei eni na luve i sefanaia. "o ira mada ga sa tiko vakayawa, era na lako mai ka tara na vale i jiova.dou na qai kila ni sa talai au mai o jiova ni lewe vuqa ki vei kemudou. oqo, e na yaco dina ga, kevaka dou sa talairawarawa ki na domo i jiova na nomudou kalou."

7

nai ka va ni yabaki nei taraiasi na tui, sa yaco sara mai vei sakaraia na vosa i jiova ena i ka va ni siga ka ciwa ni vula, na vula o kisiliu, e rau sa talai o saresa kei ro-gemi meleki kei ira na tamata ki na vale ni kalou me ra masu ena mata i jiova, ka me tarogi talega se o cei e sa tiko ena vale i jiova, sa vosa mai na parofita ka vaka, "e dodonu beka me'u tagi ka lolo ena i ka lima ni vula me vaka au sa dau cakava ena gauna sa oti?" sa yaco mai vei au na vosa i jiova ka vaka, "tukuna vei ira na tamata ena vanua, kei ira na bete: 'ni dou sa lolo ka vakaloloku ena i ka lima kei nai ka vitu ni vula ena loma ni vitusagavulu na yabaki, dou sa lolo dina tiko li vei au?' 'ena gauna dou sa kana ka gunu kina, dou sa sega beka ni kana ka gunu ena vukumu-dou ga?' 'e dodonu mo dou a rogoca ka talairawarawa ki na vosa ni kalou ena gusudra na parofita ena gauna se sega tiko kina o jerusalemi kei na vo ni veikoro era se vuavuai kina, na veivanua talega ena ceva kei na vanua lolovira era sa sega tu?" sa yaco tale mai vei sakaraia na vosa i jiova ka vaka, "sa tukuna o jiova ni lewe vuqa: 'dou vakadavora na lewa dodonu, dou vakaraitaka na yalololoma kei na veilomani na tamata yadua vua na tacina. 'me ra kua ni vakasaurarataki na vada, na luveniyali, na kaitani, na dravudravua, me kua ni dua e bucina na ca vua na kai nona.' "e ra bese ni rogoca na vosa, e ra vuki vakanadaku ka tabonaka na daligadra me ra kua ni rogoca. "io, era sa vakaukauwataka na yalodra, era sa bese ni rogoca na i vunua, na vosa sa tala mai o jiova ena yalona mai vei ira na parofita e liu, sa lako mai kina na cudru katakata mai vei jiova. "sa yaco kina me vaka ga sa tukuna", era sa sega ni rogoca, e ra sa qai kaci mai, au sa sega ni via rogo yani, sa cavuta oqo o jiova ni lewe vuqa. "au a talabusesetaki ira tani yani ena covulaca ki na veimatanitu era sa sega ni kila e liu. sa lala mai na vanua ena vukudra, sa sega kina ni dua e lako yani se dua me lako mai; ni ra sa vakalala na vanua vinaka."

8

sa yaco tale mai na vosa i jiova ka vaka, "sa tukuna vaka oqo o jiova ni lewe vuqa, 'au sa loma katakata vakalevu ena vuku i saioni, ena gagadre titobu, au sa loma katakata e na vukuna.' "sa vosa kina o jiova ka vaka: 'au na lesu tale ki saioni, ka tiko sara ga ena loma i jerusalemi. o jerusalemi ena vakatokai me koro ni dina, na ulunivanua i jiova ni lewe vuqa, na uluni-vanua tabu.' "sa tukuna vaka oqo o jiova ni lewe vuqa, 'o ira na turaga kei ira na marama e ra na dabe tale, ena veisalatu e jerusalemi, era na yadua nai titoko e ligadra ni sa levu mai na veiyabaki. na veisala e na koro era na sinai ena gone lalai, ni ra sa qito voli ena veisala.' "sa tukuna o jiova ni lewevuqa; 'kevaka sa vinaka ki na matadra o ira sa vo ena siga oqo, ena

vinaka beka, talega ki na mataqu?' sa vosa vaka oqo o jiova ni lewevuqa. "sa tukuna o jiova ni lewevuqa; 'io, au na vakabulai ira na noqu tamata mai na tokalau, mai na ra talega; au na kauti ira lesu mai, era na mai tiko e loma i jerusalemi. era na noqu tamata, au na nodra kalou ena dina kei na yalododonu.' "sa tukuna vaka oqo o jiova ni lewevuqa; 'me kaukauwa tiko na ligamudou, oi kemudou sa vakarorogo tiko ena siga oqo, na vosa sa lako mai ena gusu ni parofita, o ira sa tiko ena siga sa yavutaki kina na vale i jiova ni lewe vuqa, me sa tara kina na vale. ni se bera na veisiga oqo, era sa sega tu ni saumi na tamata caka-caka, sa sega talega ni saumi na manumanu ka caka-caka; sa sega talega na vakacegu vei ira na meca sa lako yani se lako mai; ni'u sa biuta ki na tamata kecega me veimecaki kei na kai nona. 'ia, oqo, au na sega ni cakava vaka oqo, vei ira sa vo mai vei ira na juta me vaka e liu,' sa tukuna o jiova ni lewe vuqa. 'ena vuavuai mai na sila, na vaini ena solia mai na vuana na qele ena solia mai na ka sa levu, o loma-lagi ena vakalutuma mai na teguoau sa lewa me ra na taukena na i vovo ni bula vei ira na juta na vei ka kece oqo. e na yaco mai na veika oqo, me vaka ni dou a vakaloucataki ena kedra maliwa na veimatanitu, na vale i juta kei na vale i isireli, au na vakabulai kemudou, dou na vakalouvinkataki. dou kua ni rere, dou vakaukauwataka ga na ligamudou.' "sa cavuta oqo o jiova ni lewevuqa, 'ni'u sa nakita me'u totogitaki kemudou, ni ra a vakacudrui au na nomudou qase me'u rarawa kina, 'sa tukuna o jiova ni lewe vuqa. 'au na sega ni veisautaka na dina o ya, oqo talega ena siga e dai, au sa nakita me'u caka vinaka vei jerusalemi, ki vei juta talega. dou kua ni rere. oqo na ka mo dou cakava, me vosa dina tiko na tamata vua na wekana, dou solia na lewa ena nomudou matamata, me dina, me dodonu, me veivakacegui. me kua ni dua e vakanananucataka na kai nona e yalona; kua ni lomana na bubului vakailasu. na veika kece oqori, au sa cata,' sa tukuna o jiova ni lewe vuqa." sa yaco tale mai vei au na vosa i jiova ni lewe vuqa ka vaka, "oqo na vosa i jiova ni lewevuqa: 'na lolo ni ka va ni vula na lolo ni ka lima ni vula na lolo ni ka vitu ni vula na lolo ni ka tini ni vula, ena ka ni reki ka marautaki, o sa kana magiti e taleitaki vei ira na juta. mo dou lomana na dina kei na vakacegu.' "sa tukuna o jiova ni lewevuqa, 'na tamata era na lako mai, nai taukei mai na veikoro levu; o ira nai taukei ni dua na koro, era na lako ki na dua tale na koro, ka tukuna tiko, "me da lako cake ka masu vei jiova, e matana, me da vakasaqarai koya, oi au talega, au na lako cake." io, sa levu na tamata kei ira na veimatanitu kaukauwa, era na lako mai ka vakasaqara na kalou e jerusalemi ka masu vua na kalou o jiova.' "ena siga o ya, 'era na lewe tini na tamata mai na divivosava kecega e vuravura era na mai taura na liga ni nona sote e dua na jiu ka vaka, "me keitou lako vata kei iko, ni keimami sa rogoca ni sa tiko vata kei kemuni na kalou.""

9

na bibi ni vosa ni kalou me baleta na vanua o atereki, kei tamasiko na vanua ni nona vakacegu (na matadra kecega na tamata kei ira kece na isireli sa rai tikoga vei

jiova); o emaca talega sa voleka kina, o taia kei saitoni, e dina ga ni rau sa vuku sara. o taia sa tara voleka toka vua e dua na vale ni vakatawa. sa binia na siliva me vaka na kuvu ni soso; kei na koula me vaka na soso ni gaunisala. na kalou ena vakatikitikitaki koya, ena vakarusu na nona kaukauwa mai wai. ena kani koya na bukawaqa. ena raica o asekiloni, ka na rere. o kasa talega ena rarawa vakalevu. o ikironi, sa vakaotia na nona nanamaki na tui, ena rusa mai kasa o asekiloni ena sega tale. "e dua na kawa tamata sa veiwaki kina na kena dra sa tiko mai asitoti au na musuka tani na viavialevu mai filisitia. au na kauta tani na dra mai na gusuna. kei na ka ca mai na maliwa ni batina ia, o koya ena tiko, ena tiko vua na kalou. ka na vaka e dua nai liuliu e juta, kei ekironi ena vakataki jepusaiti. au na tiko volivolita ga na noqu vale, baleti ira na noqu mataivalu, baleti koya ga sa lako kei koya e lesu tale mai. ena sega tale ni dua na dauveivakasaurarataki ena lakovi ira, ni oqo, au sa raica raka e mataqu. "dou reki vakalevu na goneyalewa ni saioni! dou kaila na goneyalewa ni jerusalemi! dou raica, na nomudou tui sa lako tiko mai vei kemudou; sa dodonu o koya ka sa tiko vua na veivakabulai sa yalomalumumu ka vodo lako ena yasa, na luveni yasa, io, na luveni yasa. au na musuka na qiqi mai iferaimi, na ose mai jerusalemi; na dai ni dakai ena musuka laivi ena vosataka na veivakacegui ki na veimatani; na nona lewa ena lako mai 'ki na wasawasa ka dua ki na wasawasa ka dua, mai na uciwai ki nai yalayala kei vuruvura.' "ia o iko, ena vuku ni nomu dra ni veiyalayalati, au na sereki ira kina na nomu kaivesu mai na qara sa sega kina na wai. dou lesu mai ki na koro vakabai oi kemudou sa vakanuini tiko, ena siga oqo, me vaka au sa tukuna oti, au na solia vei iko e rua nai votavota. au sa loveci juta me noqu dai ni dakai, o ifereimi me kena gasau, me'u vakatuburi ira na luvenu, i saioni, o iko kirisi, au na cakava mo vaka nai seleiwau vua na tamata qaqa." ena qai laukune na kalou ena kedra maliwa, kei na gasau ni nona dakai ena lako yani me vaka na livaliva. na kalou ena uvuca na biukila ka na lako me vaka na covulaca ki na ceva. o jiova ni lewe vuqa ena taqomaki ira na nona tamata: era na vei vakalolomataki e nai rabo vatu. era na vakasinaiti ena dra me vaka ena dari, me vaka ena tutu ni cabo-cabo ni soro. o jiova na nodra kalou ena vakabulai ira ena siga o ya, me vaka ni ra sa nona qele ni tamata, era sa vaka na vatu talei ena i sala vakauti, sa laveti cake me na drotini ni dua na vanua. sa rui cecere na nodra vinaka sa rui cecere na nodra totoka! na sila ena vakayacora na gonetaganu me ra gusesugu qase, sa vakatalega kina na waini vei ira na goneyalewa.

10

kerei jiova me solia na uca, na gauna ni uca tau e muri. o jiova e na cakava na veio; ena solia mai na tau ni uca, na co ena vanua me nodra kecega. na matakau sa vosataka na ka lasu, o ira na daurairai era sa raica na raivotu lasu. ka tukuna na tadra lasulasu; sa vakailasu na nodra veivakacegui era sa lako sese me vaka na sipi; era sa leqa ga, ni sa sega na nodra i vakatawa. "na noqu cudru sa lakovi ira ga nai vakatawa, au na totogitaki ira na qele ni me. ni na sikovi ira yani na

nona o jiova lewevuqa, na vuvale i juta, ena vakayacori ira mera nona ose vakatui ni valu. mai vei koya sa lako mai kina vatu ni tutu ni vale, mai vei koya sa dei kina na vale laca, mai vei koya sa cuva nai valu, mai vei koya era sa duavata na veilitaki. era na vaka na tamata qaqa, era na butuka sobu na meca, e nai valu ena soso ni gaunisala, era na vala baleta ni sa tiko vata kei ira o jiova, o ira na dauvodo ose, era na vakamaduatiki. "au na vakukauwataka na vale i juta, au na vakabula na vale i joseva, au na kauti ira lesu mai, baleta ni'u sa lomani ira. era na vaka ga e dua, a sega ni caka vua e dua na ka. ni sai au o jiova na nodra kalou, o koya ena rogoci ira. o ira na ifereimi era na vaka na qaqa era na reki me vaka ena waini io, era na raica o ira na luveda ka ra na marau, na yalodra ena marau tiko vei jiova. au na kalu ena vukudra ka soqoni ira vata au na vakabulai ira; era na vakatuburi ni ra sa vakatuburi mada e liu. "au na vakaraitaki ira ena kedra maliwa na tamata, era na bula, o ira talega na luveda, era na lesu tale mai. au na kauti ira lesu mai na vanua o ijipita, au na kauti ira mai na vanua o asiria au na kauti ira mai ki na vanua o kiliasi kei lepanoni, me yacova ni sa sega tale na vanua e vo vei ira. ena lako mai o koya ena wasawasa vata kei veivakararawataki, ena samuta na ua ni wasawasa na veititobu kece ni uciwai ena mamaca mai. na dokadoka nei asiria ena vakacuvai sobu, na qoro kei ijipita ena yali. "vei jiova era na vakakauwataki kina, era na lako cake ka lako sobu ena yaca i jiova," sa tukuna o jiova.

11

o iko lepanoni, dolava na nomu katuba, na bukawaqa ena kania na nomu sitari. dou tagi na vei damanu ni ra sa bale na vei sitari, era sa vakacacani na veivunikau. kemudou na oki mai pasani, na veivunikau vavaku era sa davo. sa rorogo na domo ni nodra tagi na i vakatawa! na nodra lagilagi sa vakacacani. sa rorogo na nodra tagikudru na laioni! ni sa vakacacani na nodra dokadoka na joritani. sa tukuna o jiova na noqu kalou, "vakani ira na qele ni sipi me ra vakamatei, "era sa vakamatei mai vei ira na kena i taukei, ka ra sa vakalecalecava tu ga; era sa tukuna tikoga, 'me vakalouvinateki o jiova ni ra sa volitaki sipi tiko, e ra sa vutuniyau,' o ira na i vakatawa era sa sega ni via kawaitaka. "au na sega ni via kawaitaki ira sa vakatawa tiko, na vanua," sa tukuna tale o jiova ni lewe vuqa, "ia, au na soli ira yani ki vei ira na kai tani, ki vei ira na kena tui. era na valuta na kena vanua, au na sega ni vakabulai ira mai na ligadra." au sa vakani ira na qele ni sipi me ra vakamatei, vakabibi o ira na dravudravua. au sa taura e rua na kau: e dua sa vakatoki o matavinaka, na kena i karua o veivesuki. au sa vakania na qele ni sipi. e na loma ni dua na vula, au sa vakasukai iratou e tolu na i vakatawa. na yaloqu sa cudruvi ira kei ira talega sa cati au. au sa tukuna kina, "au na sega ni vakani kemudou. me mate na ka e dodonu me mate ka me rusa na ka e dodonu me rusa, o ira sa vo mera veikani vaka taki ira." au sa qai taura na noqu i titoko o matavinaka ka musuka rua, me rawa kina ni'u musuka rua na veiyalayalati au sa vakayacora vei ira na tamata. sa qai voroki ena siga o ya. o ira na dravudravua ni noqu tamata e ra sa

vakaraici au tiko, era sa kila, ni oqo na vosa ga i jiova. au sa qai tukuna vei ira, "kevaka sa dodonu mai keri, solia mai na kequ i sau, kevaka sa sega mo suka yani." era sa qai vakarautaka na kequ i sau e tolusagavulu na tiki ni siliva. sa tukuna mai vei au o jiova, "viritaka na ka oqori vei koya na dau buli bilo" onai sau sa vakarautaki vei au, au sa qai taura na tolusagavulu na tiki ni siliva ka viritaka yani ki na loma ni vale ni kalou me nona na dau buli bilo. au sa musuka rua tale na karua ni titoko o veivesuki, me'u voroka kina nai vau ni veitacini nei juta kei isireli. sa tukuna mai vei au o jiova, "taura mada oqo vei iko, mo kila mada ke sa dua nai vakatawa lialia. "io, au na vakatura cake e dua nai vakatawa ena vanua, o koya era sega ni kauwaitaki ira sa yali, se, nodra maroroi, se na nodra vakani na kena vovo ni bula. ia, era sa dau kania ga na lewedra, kania na kena uro, ka basubasuraka vakalalai na yavadra kei na ka kecega. "dou na ca nai vakatawa sega yaga, ni dou sa dau biuti ira na qele ni sipi! nai sele ena kania na matamu i matau kei na ligamu talega; na ligamu ena malai mai kei na matamu ena boko mai."

12

na kena bibi na vosa i jiova vei ira na isireli, oqo na vosa i jiova, o koya sa dedeka na lomalagi, sa vakadavora na yavu kei vuravura ka bulia vua na tamata na yalona sa tiko e lomana: "raica, au na vukici jerusalemi me nodra bilo ni mateni na tamata vakavolivoliti koya, ni ra sa tu vakarau me valuti juta kei jerusalemi. "ena siga o ya au na vakayacori jerusalemi me vaka e dua na vatubibi vei ira na tamata kece; o ira kece era via laveta laivi era sa tovata mai na matanitu kece e vuravura. "ena siga o ya, sa tukuna tiko o jiova, au na vakasesei ira kece na ose, era na lialia mai na dauvodo ose; au na rai tiko ki na vale i juta, au na samuti ira kece na ose me ra mataboko. "o ira kece na kovana e juta era na tukuna ki lomadra, 'o ira kece na kai jerusalemi era sa noqu kaukauwa ena turaga o jiova ni lewe vuqa na nodra kalou." "ena siga o ya, au na cakava vei ira na kovana e juta me ra vaka na tavuteke ena dela ni buka, era sa vaka na cina waqawaqa ena kau sa davo tu, era na kani ira kece na tamata tu volivolita ena yasana i matau kei nai mawi talega, o jerusalemi ena taura tale, ena kena vanua ga, - jerusalemi. "o jiova ena vakabula e liu na vei vale laca e juta, me kilai kina ni lagilagi na kai jerusalemi ena sega ni levu mai vei juta. "ena siga o ya o jiova ena taqomaki ira na kai jerusalemi, o koya sa malumalumumu ena vakataki tevita, na vale nei tevita era vaka na kalou, ena vaka na agilosu ni kalou e matadra. "ena siga o ya, au na raica na nodra vakarusai na matanitu kecega sa via veivala kei jerusalemi. "au na sovaraka ki na vale i tevita, kivei ira na i taukei e jerusalemi na yalo ni yalololoma kei na yalomalumumu; era na qai rai mai vei au, o koya ga era a coka, era na tagicaki koya me vaka sara ga na nodra tagicaka na nodra ulumatua sa mate. "e na siga o ya ena dua na veitagicaki levu e jerusalemi, me vaka na veitagicaki levu e etati rimoni mai na bula o mikitoni. "era na tagi vakararawa kecega na vuvale, na vuvale i tevita, o ira na dui watidra, na vuvale nei nacani kei ira na dui watidra; "o ira na kawa ni vuvale vaka livai,

o ira na dui watidra, o ira na vuvale nei semei, kei ira na dui watidra; "o ira kece na vuvale sa vo, o ira kece vakayadua kei ira na dui watidra.

13

"ena siga o ya, ena dola e dua nai vurevure ki na vale i tevita, ki vei ira talega nai taukei e jerusalemi, me baleta nai valavala ca kei na dukadukali. 2 "ena siga o ya," sa tukuna o jiova ni lewe vuqa, "au na musuka laivi na yacadra na matakau kecega ena vanua, era na sega ni nanumi tale, au na vakavuna vei ira na parofita kei ira na yalo ca, me ra lako tani mai na vanua. 3 "ena yaco mai na gauna, ke vaka e se parofisai tiko ga e dua, oi rau na tamata kei na tinana e rau vakatuburi koya, e rau na tukuna vua, 'sa sega ni dodonu mo bula, baleta ni o sa vosataka tiko na lasu ena yaca i jiova,' e rau na viritaki koya ena gauna sa na parofisai kina. 4 "ena siga o ya, o ira na parofita kece era na maduataka na nodra dui raivotu ni ra sa parofisai mai: era na sega ni daramaka tale mai na nodra i sulu ni veivakaisini. 5 "era na tukuna dina mai, 'au sa sega ni parofita, o au e dua ga na dauteitei; au a vakavulici me'u raica na manumanu, mai na gauna au se cauravou kina.' 6 "e dua ena tarogi koya, 'na mavoa cava sa tiko oqori e ligamu?' ena sauma o koya, 'oqo na mavoa mai na nodra vale na noqu i tokani.' 7 "mo yadra mai, nai seleiwau, ena vuku i koya na noqu vakatawa, ena vuku i koya na noqu i tokani," sa tukuna jiova ni lewe vuqa, "samuta nai vakatawa, era na qai kabuwacara na sipi; au na qai vuki ka vakatauca na ligaqu vei ira na lalai. 8 ena yaco oqo ki na vanua taucoko," sa tukuna o jiova ni lewe vuqa, "ni rua nai ka tolu ena vanua, era na musuki laivi ka vakamatei, era na biu tiko ga e dua nai ka tolu: 9 au na kauti ira mai na dua nai katolu oqo ena bukawaqa, au na vakasavasavataki ira me vaka sa vakasavasavataki na siliva, ka vakatovolei ira me vaka sa vakatovolei na koula. era na kaciva mai na yacaqu, au na qai rogo yani, au na tukuna 'ni o ira oqo na noqu tamata,' ka ra na tukuna talega, 'o jiova sa neimami kalou."

14

dou raica na siga i jiova sa lako tiko mai, nai toki ni valu ena wasei ena kemudou maliwa. au na vakasoqoni ira mai na veimatani me ra veivala kei jerusalemi; na koro ena tauri, na veivale ena butakoci, o ira na marama era na vakacacani. na veimama ni tamata era na kau vakavesu, o ira ga na kena vo ni tamata, era na sega ni kau tani mai na koro. Ena lako yani o jiova ka valuti ira na veimatani, me vaka ni na vala o koya ena gauna ni valu. ena siga o ya na yavana ena tucake tu ena ulunivanua ni veiolive, na yasana sa donu i jerusalemi ena tokalau na ulunivanua ni veiolive ena tawase rua mai na tokalau ki na ra, ena bulia e dua na buca levu; veimama ni ulunivanua ena lako vaka ki na vualiku, veimama vaka ki na ceva. dou na qai dro ki na buca levu ni ulunivanua wasei oqo, na buca oqo ena yaco sara ki asali. io, dou na dro, dou na dro mai na tavuki ni vanua levu oqo, ena gauna i usiaa na tui juta. ena qai lako mai o jiova na noqu kalou, kei

ira kecega na nona tamata digitaki vata kei kemuni. ni sa oti na veisiga o ya, ena dro na rarama na rarama ena sega sara. ena dua na siga sa kila ga o jiova ena sega na siga se na bogi, ni sa yakavi mai, sa na yaco me raramasese tikotikoga. ena siga o ya, sa na yaco me drodro tiko ga mai na wai ni bula mai jerusalemi, veimama ki na wasawasa ena tokalau, ka veimama ki na wasawasa vaka ra. o jiova sa na tui e vuravura taucoko, ena siga o ya "sa na dua ga na kalou," sa na dua talega na yacana, o jiova ga. na vanua kece sa na vuki me dua na buca levu, mai kipa ki ramoni na ceva kei jerusalemi. o jerusalemi ena vakaceceretaki, ka na tawani mai na matamata nei penijamini ki na matai ni matamata, na matamata ena tutu talega, mai na vale cecere nei ananeli, ki na vanua ni butu waini. era na tiko kina na tamata, ena sega tale na ka e veivakacacani. e ra na tiko dei na tamata e jerusalemi. sa dua na ka ca levu oqo, ni samuti ira kece na tamata sa veivala kei jerusalemi o jiova. sa luca mai na yagodra ni ra se tucake tu ena yavadra, na yaloka ni matadra sa kino yani ki loma ka sa yali yani, na yamedra sa yali ka waicala ga e gusudra. ena yaco mai na veisiga oqo, e dua na veilecayaki levu sa tala mai na kalou vei ira oqo. na tamata yadua ena vesuka na ligai na wekana, ka laveta na ligana vakai koya vua na wekana na vesuki tu; o juta talega ena vala e jerusalemi. ena kumuni vata na nodra i yau na veimatanitu kecega, era na kumuna vata na koula, na siliva na i sulu sa rui levu sara. na ca levu ena tarai ira talega na ose, na meule, na kameli kei na asa kei ira kecega na bulumakau era sa tiko ena vanua. e na tarai ira na na ca levu oqo. ena yaco mai na gauna vei ira sa vo mai na veimatanitu ena nodra veivala kei jerusalemi, era na lako cake ena veiyabaki me lotu vua na tui o jiova ni lewe vuqa ka maroroya na solevu ni vale vakacevaceva. o ira vakayadua na vuvale sa sega ni lako cake ki jerusalemi me lotu vua na tui, o jiova ni lewevuqa, sa na sega ni tau vei ira na uca. kevaka era sa sega ni curu mai na vuvale mai ijipita, ena sega ni tau vei ira na uca. e na basika vei ira na dauvakacaca ena vei samuti kina o jiova vei ira na veimatanitu ni ra sa sega ni maroroya na kana vata ni vale vakacevaceva. oqo nai tohogi ena soli vei ijipita kei ira na veimatanitu, ni ra sa sega ni lako cake mai me maroroya na kana vata ni vale vakacevaceva. ena siga o ya "sa ka tabu o jiova" ena ceuti ena ketedra na ose kece. na kuro kece ena vale i jiova ena vaka na bilo e nai cabocabo ni soro. io, na bilo kece e jerusalemi kei juta era na ka tabu kece vei jiova ni lewevuqa, o ira kece sa mai vakacaboi soro era na mai taura ka vakasaqa. ena siga o ya, ena sega na kai kenani ena vale i jiova ni lewe vuqa.

na veivakananumi bibi nei jiova vei ira na isireli mai vei malakai. "au sa lomani iko" sa tukuna o jiova, "ia, o sa tukuna, 'o ni sa lomani keimami vakacava?' sa sega beka ni taci iso o jekope? "io, au sa lomani jekope ga; o iso au sa cata, au sa vaka lala na nona veiulunivanua kei na nona i votavota, me nodra na koli kila ni vanua liwa." e dina ga sa tukuna o itomi, "keimami sa vakadravudravuataki, keimami na lesu ga," sa tukuna o jiova ni lewevuqa: "era na tara caka ia, au na basuka sobu; era na cavuti me yasana sa dau caka kina na caka ca, kei ira na kena tamata sa cudruvi ira o jiova me sega ni mudu. na matamuni ena raica, o ni na tukuna kina, 'sa laurai talega na kalou ena tau-daku kei isireli.' "na gone sa vakarokorokotaka na tamana kei na dauveiqaravi vua na nona turaga, kevaka au sa tamamudou, e vei na noqu vakarokoroko? kevaka au sa nomudou turaga, e vei na noqu dokai? sa tukuna na turaga o jiova. oi kemudou na bete, dou sa beca na yacuqu. dou sa tukuna, 'keimami beca vaka e vei na yacamuni?' "ni dou sa vakacabora na kakana duka ena noqu i cabocabo ni soro, dou sa tukuna, 'keimami sa vosa vakacacataki kemuni vakaevei?' ni dou sa tukuna, 'na teveli i jiova sa ka mate sara.' ni dou sa vakacabora nai soro, era sa mataboko, sa sega beka ni ca o ya? ni dou sa vakacabora na ka wamalai kei na ka tauvimate, sa sega beka ni ca o ya? dou vakacabora mada oqori vua na nomudou kovana, ena marautaki kemudou beka o koya? ena ciqomi kemudou beka vakayalovinaka?" sa tukuna na turaga o jiova. "o koya oqo, au sa dau masuta na yalovinaka i jiova me rawa ni vinaka tikoga mai vei keda. ni sa cakava na ka oqo na ligamudou, dou na ciqomi tiko beka mai vua na kalou?" sa tukuna o jiova ni lewevuqa. "o cei sa tiko vei kemudou oqori, e rawa ni sogota na katuba, me kua kina ni waqa na buka ena i cabocabo ni soro. au sa sega ni taleitaki kemudou," sa tukuna o jiova ni lewevuqa, "se me'u ciqoma e dua na ka mai na ligamudou. mai na cabe ni matanisiga ki na kena i dromudromu. na yacuqu sa cecere vei ira na matanitu tani; ena veivanua kecega, ena vakacabori ki na yacuqu na ka boi vinaka, kei na yacuqu ena cecere ki na veiyasana kecega," sa tukuna na kalou ni lewevuqa. "dou sa vakacacana, dou sa tukuna kina, 'sa vakadukadukali na teveli i jiova, na vuana kei na kena kakana sa sega na betena.' dou sa tukuna talega, 'sa ka ni vei vakaocai oqo!' dou sa beca kina," sa tukuna o jiova ni lewe vuqa. "dou sa kauta mai na ka sa vakamavoataki vakaca, na ka lokiloki, na ka tauvimate, dou sa kauta mai mei madrali; me'u vakadonuya li na ka vaka oqo?" sa tukuna o jiova. "ia me cudruvi o koya sa dau veivakaisini, ni sa yalataka me vakacabora na ka vinaka qai vakacabora na ka o ka ni'u sa kalou levu," sa tukuna na kalou ni lewe vuqa, "ka me na rerevaki na yacuqu ki na veimataniitu.

"oi kemudou na bete, nai vakaro oqo sa nomudou. kevaka dou sa sega ni via rogoca, kevaka dou sa sega ni via rogoca sara, mo dou vakarokorokotaka na yacuqu sa tukuna o jiova ni lewevuqa au na tala na cudruvi

vei kemudou, io, au sa cudruvi kemudou baleta ni sa sega veikemudou na yalo e vinakata sara. "raica, au sa cudruvi ira na nomudou kawa ka boroya na nomudou benu e matamudou, ena nomudou benu ni magiti levu; ka dua ena kauti kemudou tani vata tukuna. dou na qai kila ni sai au, sa tala nai vakaro oqo veikemudou. mo dou kila, na noqu veiyalayalati vata kei livai sa tikoga," sa tukuna o jiova ni lewevuqa. "na noqu veiyalayalati sa tiko vata kei koya, na veiyalayalati ni bula kei na vakacegu. au sa solia vua, me rawa ni rerevaki au kina, ka sa qai rerevaki au kei na yacuqu talega. nai vunau dina sa tiko e gusuna, sa sega na cala sa kune e tebenigusuna, sa lako vata kei au ena yalododonu kei na veivnakati. sa vukici ira tani e vuqa mai na caka cala. "na tebenigusuna na bete sa maroroi kina na vuku, o ira na tamata me ra vakasaqara na i vunau mai na gusuna; ni sai koya na daunitukutuku nei jiova ni lewe vuqa. ia, dou sa lako tani mai na sala; dou sa vakavuna me ra bale e vuqa mai nai vunau. dou sa vakacacana na veiyalayalati kei livai", sa tukuna o jiova ni lewe vuqa. "o koya oqo au sa cakava kina mo dou vakamaduatiki ka beci ena matadra na tamata, ni dou sa sega ni maroroya na noqu vosa ka sa veitovaki ena i vunau" sa sega beka ni dua na tamada kecega? sa sega beka ni dua na kalou sa buli keda kece? na cava na vuna sa rui levu kina na veivakaisini ka sa basuki kina na nodra veiyalayalati na tamada? sa cakacaka vakaca sara o juta, na ca levu sa caka e isireli, e jerusalemi, o juta sa vakawale-taka nai tikotiki tabu i jiova, o koya sa daulomana vakalevu o koya: ni sa la'ki vakawati tale kei na luvena yalewa na kalou tani. o jiova me musuka tani mai na vale i jekope na tamata sa cakava oqo, ni sa yadra ka lila tiko, ia, e se vakacaboisoro tikoga vei jiova ni lewe vuqa! oqo nai karua ni ka dou sa cakava: dou sa vakasinaita nai cabocabo ni soroi jiova ena wai ni mata. dou sa tagi ka tagi vakalevu sara; ka sa sega ni ciqoma na nomudou i soro o koya, sa sega ni taura nai solisoli vinaka mai na ligamudou. dou sa taroga kina, "se na cava sa vakavuna?" o jiova, sai vakadinadina vei iko kei na watimu ni o se cauravou. o koya o sa vakaisina; e dina ga ni se watimu tiko, ka watimu ni veiyalayalati. sa sega beka ni cakava me rau duabau? ia sa tiko ga vua na yaca ni bula? na cava ga me dua kina? sa vakasaqara o jiova, na kawa tabu, dou qarauna na yalomudou, me kua ni dua e cakacaka vakaca vua na watina ni se qai cauravou. "o jiova na kalou kei isireli sa tukuna ni cata na veisere, ni sa ubi kina na nona i sulu e dua ena i valavala kaukauwa," sa tukuna oqo o jiova ni lewe vuqa. dou sa beca na kalou ena nomudou vosa; ia, dou sa tukuna ga, "keitou sa beci koya vakacava?" ni dou sa tukuna, "o ira kece sa caka ca, sa vinaka oqo ena matai jiova, ka sa marautaki ira o koya, se e vei na kalou ni caka dodonu oqo?"

"dou raica, au sa tala na noqu dau ni tukutuku, ena vakarautaka na sala o koya e mataqu. ia o jiova, o koya dou sa vakaraica, era lako vakasauri mai ki na nona vale, io, na daunitukutuku ni veiyalayalati, o koya, dou sa rekitaka, dou raica, sa lako mai o koya."

sa tukuna o jiova ni lewevuqa. "o cei sa rawa ni tu, ena siga ni nona lako mai? kei cei sa rawata me tu, ena gauna sa lako mai kina?" sa vaka na bukawaqa ni veivakasavasavataki o koya, sa vaka na sovu vei koya sa dausavasava. sa dabe tiko me vakavinakataka ka vakasavasavataki na siliva; ena vakasavasavataki ira na luvei livai, me ra caliva me vaka na koula kei na siliva, me ra vakacabora kina vei jiova nai soro ni yalododonu. "nai soro nei juta kei jerusalemi, ena vinaka vei jiova, me vaka ga na veisiga sa oti kei na vei'yabaki sa oti. au na lako voleka mai vei iko me'u ia na veilewai; sai au ga nai vakadinadina me baleti ira na dauvakatevoro, na dauveibutakoci, na vakadinadina vakailasu, kei ira na yada kei ira na luveni'yali, kei ira sa dau cemuri ira vakaloloma sa sega na nodra i tikotiko, - baleta ni ra sa sega ni rerevaki au," o jiova ni lewevuqa. "ni sai au o jiova, au sa sega ni veisau; o koya dou sa sega kina ni vakaoti, oi kemudou na luvei jekope. mai na nodra siga na tamamudou dou a sa lako tani kina mai na noqu lewa, dou a sega ni maroroya, dou lesu mai vei au, au na qai lesu yani vei kemudou," sa tukuna o jiova ni lewevuqa, ia, dou sa tukuna mai, 'me keitou lesu yani vakacava?' 'e rawa beka vua na tamata me butako mai vua na kalou? io, dou sa butakoci au! dou sa tukuna, 'keitou sa butako vakacava mai vei kemuni?' e na i katini ni ka kecega kei na nomudou i soro kecega. dou sa cudruvi ka rukaki ni dou sa butako mai vua na kalou oi kemudou na matanitu taucoko. dou kauta mai nai katini kecega ki nai lololo, me so kina na kakana ena noqu vale, "dou vakatovolei au mada ena ka oqo, sa tukuna o jiova ni lewevuqa". "ka au na dolavi lomalagi me sovaraka veikemudou na veivakalouvinakataki, me yacova ni sa sega na tikina mo dou kumuna kina. "au na vunauca na dauveivakarusa me tabu ni tara na vuata ni nomudou vanua, ka me sa vuavuai tu ga na vuata ni vanua, sa tukuna oqo o jiova ni lewevuqa; "era sa cavuta na veivakalouvinakataki na veivanua vei kemudou," ena vanua taleitaki na nomudou vanua sa tukuna o jiova ni lewevuqa. "dou sa dauvosa vakaukauwa vei au," sa tukuna o jiova ni lewevuqa, "dou sa tukuna, 'na cava keitou sa cavuta?' dou sa tukuna, 'ni sa sega ni yaga na lotu, sa sega na kena yaga na muria na nona lewa, e da sa lako tiko me vaka na so mate ena mata ni kalou? oqo eda sa kacivi ira na tamata dokadoka me ra kalouvinaka, ni ra sa laveti cake na daucaka ca, ka era sa vakatovolea na kalou, ka dro bula rawa." era sa veivosaki na tamata sa rerevaki jiova. sa vakarorogo na kalou ka rogoci ira, sa tu e matana nai vola ni veivakananumi, me nodra o ira sa rerevaka na kalou, kei ira sa vakanananu tiko ki na yacana. "era sa noqu ga," sa tukuna o jiova ni lewevuqa, "ena siga o ya, au na cakava me ra noqu ka talei, au na maroroi ira me vaka na tamata sa maroroya na luvena mena qaravi koya." dou na qai kila na duidui ni caka dodonu kei na caka ca, o ira sa qarava na kalou kei ira sa sega ni qarava na kalou.

tiko mai oqo, ena vakamai ira, sa tukuna oqo o jiova ni lewe vuqa, "ena sega ni vakavoca, e dua na tabana se wakana. io, vei kemudou sa rerevaka na yacagu, na matanisiga ni yalododonu ena cadra mai vei kemudou, sa tiko e tabana na veivakabulai, dou na vakani vakavinaka ni dou sa lako yani, ka dou na levulevu me vaka na luve ni bulumakau sa qaravi vinaka. dou na butuki ira na daucaka ca, era na dravusa ena ruku ni yavamudou, ena siga, au sa na cakava kina oqo" sa tukuna o jiova ni lewevuqa. "dou nanuma nai vunau i mosese na noqu tamata, au a solia vua mai orepi, me baleti ira na isireli. sa tiko vata nai lesilesi kei na lewa. mo dou kila, au na talai ilaijia na parofita vei kemudou, ni se bera na siga e levu ka rerevaki i jiova sa lako tiko mai. e na vukica o koya na yalodina ni tama me gole vei ira na luvedra, na yalo ni gone ki vei ira na tamadra, de'u lako mai, ka cudruva na vanua ka me'u vakarusa."

"dou kila oqo, sa lako tiko mai na siga, sa waqa tiko mai me vaka na lovo, o ira kece na dokadoka, o ira kece sa daucaka ca, era na bale kina. na siga sa lako

sa kalouvinaka na tamata sa sega ni muria tiko na nodra i vakasala na tamata ca, se tu ena nodra tikina nai valavala ca, se tiko e na nodra i tikotiko na dauveivakalialiai; ia, sa marau tikoga ena vosa ni kalou, sa tikoga ena i vunau i jiova na nona vakananau e na siga kei na bogi. ena vaka na vunika sa tei e na bati ni uciwai, ena kauta mai na vuana ena kena gauna dina, na drauna ena drokadroka; kei na ka kecega ena cakava o koya ena yaco. ena sega ni vakakina na tamata ca, ena vaka ga na qa ni sila sa daucagina tani yani. o koya oqo, era sa sega kina ni tudei o ira na tamata ca, ni ra sa lewai, se o ira nai valavala ca, e na nodra i soqosoqo nai valavala dodonu. ni sa kila na kalou na nodra i valavala na yalododonu, ia, na nodra i valavala na tamata ca, era na rusa vata.

na nona qaqa na mesaia kei na nona matanitu 1 na cava era sa daucudru kina na veimatanitu, ka era sa daubuki vere kina na kena tamata? o ira na tui kei ira na veiuitaki, era sa bosea vata me ra veicoqacoqa kei na turaga o jiova kei koya na nona i lumuti, ka tukuna, "me da musuka ka viritaka vakayawa na kedrau i vesu kei na kedrau i vau mai vei keda." o koya sa tiko mai lomalagi sa dredre; o jiova ena vakasesei ira. e vosa vei ira ena nona cudru katakata: ka vakarawataki ira ena yalo sa sega dina ni marautaka: "io, au na vakatikora na noqu tui ena ulunivanua tabu o saioni." "au na kaciava na lewa, sa tukuna vei au o jiova, 'o iko ga na luvuqu, ena siga oqo au sa vakatuburi iko kina. kerea mai, au na solia vei iko, na veimatanitu me nomui votavota, kei nai yalayala kei vuravura me taukena. e nai titoko kaukamea, o na vorolaki ira kina; era na vorolaki me vaka na bilo e ligana sa daubulia na bilo." o koya oqo, mo ni vuku mada na tui kei vuravura; mo ni vakasalataki mada na daulewa e vuravura. mo ni qarava na kalou ena rere, ka reki ena reki vakaidina. reguca na luvana nai lumuti, de qai cudru o koya, dou na qai rusa dina. sa vakalailai ga na nona cudru katakata, ia sa vakalouvinakataki o koya sa vakararavi vei jiova.

i jiova, sa tubu tikoga na dredre au sa vakaleqai tiko kina! era sa lewe levu sa tubu me veivala kei au. era sa tukuna tiko, "sa sega ni vukey koya tiko na kalou." sela. ia, oi kemuni na kalou na noqu i sasabai, na noqu i ukuuku, oi kemuni sa daukeveva cake na uluqu. au sa daukaci vei kemuni ena yaloqu dina, o ni sa daurogoci au mai na nomuni ulunivanua tabu. sela. au a davo ka moce; au sa yadra tale, sa maroroi au tikoga na kalou. au na sega ni rerevaki ira na tini vakaudolu na tamata, era sa tuva vakaivalu vei au. ni tu-cake jiova, ni vakabulai au na noqu kalou; o ni sa yaviti ira kecega ka musuka na batidra na tamata ca. na veivakabulai sa nona duadua na kalou, jiova na nomuni veivakasaututaki, me tu ga vei ira na nomuni tamata.

mo ni rogoci au ni'u sa dau kaci yani, na kalou, ni noqu yalododonu! o ni sa vakacegui au ena gauna dredre; mo ni yaloloma mai ka rogoca na noqu masu. oi kemudou na luvu ni tamata, sa cava soti na kena dede ni nomudou vukica tiko nai ukuuku ni kalou, me ka e veivakamaduataki? sa cava soti na dede ni nomudou lomana tiko kina na ka wale? kei na nomudou vakasaqara tiko na ka lasu? sela ia, mo dou kila oqo, sa tawasei ira na yalododonu na kalou me ra nona: na kalou o jiova sa daurogoci au, ni'u sa dau kaci yani vua. dou cudru, ia, dou kakua ga ni valavala ca kina, vakananau kina lomamu ena nomu i momemoce, ka tiko vakamalua. sela vakacabora nai soro ni yalododonu, ka vakararavi tiko ga vei jiova. lewe vuqa era tukuna, "o cei ena vakaraitaka vei keda e dua na ka vinaka?" i, jiova, mo ni veivakararamataki tikoga vei keimami. o ni sa vakatikora ki na yaloqu na marau. sa uasivi na marau ena gauna ni tatamusuki. 8 au sa davo ena vakacegu, ka moce talega, ni sai kemuni duadua ga jiova, na vuni noqu tiko vinaka.

kemuni jiova, ni rogoca na noqu vosa, ni vakadonuya na vakananau ni lomaqu. mo ni vakarorogo ki na noqu tagi, na noqu tui, na noqu kalou, vei kemuni au sa masu kina. i, jiova, ena veimataka, mo ni dau rogoca na domoqu; au sa dau tacake ena veimataka, ka masu tiko vei kemuni. na kalou, o ni sa sega ni dau rekitaka na ka ca, sa tabu vei kemuni na ka kecega e ca. na dokadoka ena sega ni tu rawa e matamuni. o ni sa cati ira kecega nai valavala ca. o ni na vakarusai ira na lasulasu, na vakadavedra kei na veivakaisini o ni sa cata sara. au na lako mai ki na nomuni vale, ena vuku ni nomuni yalololoma; ena vakarokoroko, au na lotu veikemuni, ni au sa vakanamata tikoga ki na nomuni vale tabu. i jiova, ni tuberi au ena nomuni yalododonu, baleti ira na kequ meca. me dodonu tiko na nomuni sala e mataqu. sa sega na dina ena gusudra; na veivakarusa sa tu e lomadra, nai bulubulu sa tadola tu ena nodra i tikotiko; na yamedra sa ka ga ni veivakacacani. na kalou, era sa cala, me ra bale ga ena nodra i vakasala; me ra sa biu tani, ni sa rui levu na nodra talaidredre, vei kemuni era sa daube kina. ia, me ra reki ga o ira sa vakararavi veikemuni: me ra kaila ena reki, ni kemuni sa maroroi ira; me ra rekitaki kemuni o ira sa maroroya na yacamuni. ni sa i kemuni jiova, sa vakalouvinakata na yalododonu; o ni sa viribaiti koya me vaka nai sasabai ni veitovaki.

i jiova, ni kakua ni vunauici au ena nomuni cudru, ni kakua talega ni cudruvi au ena nomuni rarawa katakata. mo ni yalololoma mai jiova, ni'u au sa tamata malumalumu; mo ni vakabulai au, ni sa malumalumu na noqu sui. na yaloqu talega sa leqa vakalevu. i jiova o cava soti na kena dede? ni lesu tale mai ka vakabula na yaloqu. i jiova, ena vuku ga ni nomuni yalololoma, ni vakabulai au! sa sega na

vakanananu veikemuni, kevaka sa mate e dua, o cei ena vakavinavinaka veikemuni mai nai bulubulu? au sa vutugu tiko ka oca mai: sa nawa na noqui mocamoce ena bogi taucoko: na wai ni mataqu sa vaka-suasuatata na noqu i mocemoce. au sa wamalai mai ka rairai qase, ena vukudra na kequ meca. dou lako tani vei au o kemudou sa dau kitaka na ka ca; sa ro-goca na noqu tagi o jiova. sa rogoca o jiova na noqu kerekere, sa vakabauta, ka ciqoma na noqu masu. me ra madua kece na kequ meca ka vakaleqai; me ra madua vakasauri, ka lesu tale.

7

jiova na noqu kalou, vei kemuni au sa vakararavi kina; ni vakabulai au mai vei ira kecega na via veilewaitaki au; ka mo ni vakagalalataki au, de ra basuraki au me vaka sa daucakava na laioni vakamatailalai sara, io sa sega e dua sa vakagalalataki au. jiova na noqu kalou, kevaka au sa vakayacora na ka oqo, kevaka sa tu e lig-aqu na ka oqo, kevaka, au sa sauma na ca vei koya sa caka vinaka vei au, se vakalolomataka na tamata ni sa sega na vuna, laivi ira na meca me ra toboki au, ka siviti au; io, me butuki au sobu ki na qele, kei na noqu dokai ki na kuvu ni soso. ni tucake ena nomuni cudru jiova? o ni sa cecere, ka levu ena vukudra na meca; mo ni yadravi au tiko ena vuku ni lewa o ni sa vakatauca! o ira nai soqosoqo levu ni tamata, era sa vakavolivoliti kemuni; ena vukudra, mo ni lesu talke ki na nomuni tikotiko vakaturaga. o jiova ena lewai ira na tamata, mo ni lewai au mai jiova, me vaka na nomuni yalododonu, me vaka na dina sa tu vei au. o jiova ena lewai ira na tamata ca, i yaragi ni veivakamatei; ena vakatovolea na yalo kei na vakanananu kecega ni tamata na kalou dodonu. na noqu taqomaki, sa mai vuna na kalou, sa vakabulai koya sa dodonu sara ena yalona. na kalou, sa turaganilewa dodonu, ka sa dau-cudruvi ira nai valavala ca e veisiga. kevaka sa sega ni lesu tale mai o koya, na kalou ena vakagata na nona i sele; na kalou ena vakarautaka na nona dakai. ena vakarautaka talega na nona i yaragi ni veivakamatei; ena cakava talega na nona gasau me kama voli. raica, sa yavala na tamata ca ena ca, sa kunekunetaka na leqa, ka sa vakasucuma na lasulasu. sa kelua e dua na qara, sa kelua tiko ga, sa lutu ga kina o koya. sa lesuvi koya tale na nona leqa, kei na nona i valavala kaukauwa ena lutuka tale na uluna. au na vakavinavinaka vua na kalou, ena vuku ni nona yalododonu, au na sere-taka na vakavinavinaka ki na yaca i jiova, sa cecere sara.

8

i jiova na neimami kalou, sa talei vakaidina na yacamuni e vuravura, o ni sa vakatikora na nomuni ukuuku ena veiyasana vakalomalagi! mai na gusudra na lalai kei ira se qai sucu tiko, o ni sa vakadeitaka na kaukauwa, o ira kece na kemuni meca, era sa vakaga-lugi, o ira kece na daubole, e ra sa vakadrukai. ni'u a vakaraica na nomuni lomalagi, na cakacaka ni lig-amuni, na vula, na kalokalo o ni sa vakataudeitaka, o cei, na tamata mo ni daunanumi koya kina? kei

na luveni tamata mo ni dautalevi koya kina? o ni sa buli koya me lailai sobu mai vei ira na agilosu; o ni sa vakaisalataki koya ena i ukuuku kei na vakarokoroko. o ni sa lesi koya me lewa na cakacaka ni ligamuni; o ni sa biuta e na vuku ni ligamuni; o ni sa biuta ena ruku ni yavana na ka kecega, na sipi kecegaona bu-lumakau kei na manumanu kila kecega ni vanua, na manumanu vuka, kei na ika kecega ni waitui sa lako voli e na sala ni wasawasa. i jiova na neimami turaga, sa ka talei dina na yacamuni e vuravura taucoko!

9

au na vakavinavinakataki kemuni jiova ena yaloqu taucoko ka na tukuna kecega na veivakakurabuitaki ni ka o ni dau cakava. au na marau ka reki tikoga vei kemuni, au na serebaka na vakavinavinaka ki na yacamuni, na kalou cecere. ni ra sa lesu tale mai na kequ meca, era sa na lutu ka rusa e matamuni. o ni sa maroroya tiko na noqu dodonu kei na noqu i toso-toso, o ni sa dabe tiko e na i tikotiko vakaturaga, ka lewa vakadodonu tiko. o ni sa cudruva na veimatan-itu. o ni sa vakarusu na tamata ca, o ni sa bokoca na yacadra, me sega ni mudu. oi kemudou na meca, sa oti tu na nomudou vakarusai, me sega ni mudu! dou sa vakacacana na veikoro kei na kedra i vakananumi sa yali. na kalou o jiova, sa tudei ka sega ni mudu, sa vakarautaka na nona i tikotiko vakaturaga me ia kina na veilewai. e na lewai vuravura ena dodonu, ka na vakatauca na nona lewa vei ira sa dodonu sara. ai drodro o jiova vei ira sa vakararawataki, ai dro-dro talega vei ira sa vakacacani. kei ira talega, era sa kila na yacamuni ka vakararavi vei kemuni; ni sa i kemuni jiova sa sega ni guilecavi ira sa vakasaqarai kemuni. dou lagasere ka vakacecerei jiova, sa tiko mai saioni! dou tukuna na nona cakacaka vinaka vei ira na tamata. sa sega ni guilecava na nodra tagi na malumalumu sa nanuma ka sauma vakadodonu na vakadave dra. i jiova mo ni yalololoma mai! o ni sa kila na nodra vakaleqai o ira sa cati au o ni sa keveti au cake mai na matamata ni mate, me'u na tukuna ga kina na vakavinavinaka vei kemuni, e na matadra na goneyalewa ni saioni. au na rekitaka na nomuni veivakabulai levu. na veimataniitu, era sa lutu ga kina qara era sa kelua; sa coriti na yavadra, e na dai ga era sa biuta vakavuni tu. sa kilai o jiova, ena lewa sa vaka-davora; na tamata ca ena vesuki ga ena kena i cori. sela era na vakagolei kece ki eli na tamata ca kei na veimataniitu sa guilecava na kalou. e ra na sega ni guilecavi tiko ga na vakaloloma kei na nodra nana-maki na dravudravua ena oti mai. ni tucake mai jiova, me kua ni vakayaco lomana na tamata; me ra lewai talega na veimataniitu e matamuni. i jiova, me ra vaka-datuvutaki: me ra kila na lewe ni veimataniitu, ni ra sa ka wale ga. sela

10

i jiova o ni sa tu vakayawa ena vuku ni cava? o ni sa tu vakavuni ena gauna ni dredre ena vuku ni cava? e na nona dokadoka na tamata ca, sa vakalolo-mataki kina na dravudravua; me vesuki ira ga na

nodra dauveivakalolomataki era sa dau kitaka. sa dau dokadokataka na gagadre ni yalona na tamata ca, sa dau vosavinakataka na kocokoco, ia sa beca na kalou. na tamata ca, na dokadoka ni kena i rairai sa sega ni vakasaqara kina na kalou; sa sega na kalou ena nona vakanananu kecega. na veivakararawataki sa nona i valavala ena veisiga kecega, na nomuni lewa jiova sa yawa sivita cake na ka sa raica na matana; me vaka vei ira na kena meca, sa vakalialiai ira o koya. sa tukuna ki na lomana, "au na sega sara ni vakayavalati; au na sega ni vakamavoataki." na gusuna sa sinai ena vosa ni cudru, na veivakaisini kei na veitabaki sobu; na yamena sa sinai ena ruru kei na veivakacacani. sa dabe vakavuni toka ena veikoro; sa labati ira vuni na sega cala; sa coba vuni toka na matana vei ira na dau rawai vakarawarawa. sa wawa tiko vakavuni, me vaka na laioni ena nona qara; sa wawa tiko me to-boka na dravudravua ni sa vakayarayarataki koya ki na nona dai. sa qasi o koya, ka tiko sobu, me vesuki koya sa malumalu, mai na nona kaukauwa. sa tukuna e lomana, "na kalou sa guilecava; sa vunitaki koya; ena sega ni raica rawa." mo ni tucake jiova! na kalou ni laveta cake na ligamuni, kua ni guilecavi ira na malumalumu. e na cava era sa bese kina ni qarava na kalou o ira na tamata ca? ka tukuna e lomana, "sa sega na kena yaga." ia, oi kemuni o ni sa raica oti na leqa kei na rarawa kecega, na ligamuni ena sauma kecega oqo. sa vakararavi vei kemuni o ira na malumalumu; o ni sa dauvukei ira na luveniyali. me raramusumu na ligadra na tamata ca kai tovo ca; me kilai vakayadudua sara na nodra i valavala e ca, me oti sara. o jiova, sa tui ka sega ni mudu; na veimataniitu sa rusa ena nona vanua. i jiova o ni sa rogoca na nodra gagadre na yalomalalumu; o ni sa vakarautaka na yalodra; o ni na rogoca vakaidina, mo ni lewa vakadodonu vei ira na luveniyali kei na vakalolovirataki, me ra kila na tamata kecega e vu-ravura ni tabu na veivakalolovirataki.

11

kivei jiova, au sa vakararavi kina; o sa tukuna vakacava ki na yaloqu, "dro ki na ulunivanua me vaka na manumanu vuka?" raica na tamata ca sa vakarautaka na nona dakai titi, na moto ni dakai sa taura tu, me ra lauvana vakailoa na tamata yalododonu sara. kevaka sa talaraki na yavu, na cava era na kitaka rawa na yalododonu? o jiova sa tiko ena nona vale tabu, o lomalagi sai tikotiko tabu nei jiova, sa rai tiko na matana, na bekabeka ni matana sa vakatovolei ira na luve ni tamata. o jiova sa vakatovolei ira na yalododonu, ia, o ira na tamata ca kei ira sa vinakata nai valavala kaukauwa, sa cati ira o jiova. sa vakatauca na kalou vei ira na tamata ca na qilaiso sa waqa tu e na bukawaqa, kei na cagi kama katakata tu, me kedra i votavota ena medra bilou. o jiova sa dodonu sara, sa lomana na ka dodonu, na nona yalo vinaka, sa dauvakaraici ira sa dodonu na yalodra.

12

mo ni veivuke jiova, e ra sa sega ni kune na tamata lotu dina: era sa yali na daudina mai vei ira na luveni tamata. o ira na veiwekani era sa dau veivosakitaka na ka wale; era sa dau veivosaki ena tebenigusu veivakaisini kei na lomalomarua. i jiova mo ni tamusuka na tebenigusu e veivakaisini kei na yame sa cavuta na vosa dokadoka, o koya sa cavuta tiko na yame oqo ena toso ga; "na tebe ni gusu oqo sa noqu ga; ocei o jiova vei keda?" "na nodra vakalolomataki na dravudravua, na nodra vutugu na malumalumu, au na tucake," sa tukuna o jiova. "au na maroroi koya mai vei ira kece sa dauveivakasataki." na vosa i jiova sa savasava sara, me vaka na siliva sa saqa vakavitu ena kuro qele. i jiova mo ni maroroi ira oqo; mo ni taqomaki ira mai na i taba tamata oqo, ka sega ni mudu. ni ra sa vakalevulevui na tamata vakasisila mai vei ira na luve ni tamata, era sa lako vakaveitalia na tamata ca.

13

i jiova, sa vakaavei, o ni sa guilecavi au beka me sega ni mudu? me dede tiko vaka oqo na nomuni vuni tiko? au sa vakataroga tiko na yaloqu, me'u sa rarawa tiko li ena veisiga? me dede tiko vaka oqo na nodra laveti na meca e mataqu? jiova na noqu kalou: mo ni nanumi au ka rogoci au, ni vakararamataka na mataqu, de'u moce, ka moce vakadua; de ra qai tukuna na kequ meca, "au sa vakadrukai koya." de ra qai marau na dau vakaleqai au, ni'u sa yavalati. ia, au sa vakararavi ga ki na nomuni yalololoma; ena reki vakalevu na yaloqu ena nomuni veivakabulai. au na sere vei jiova, ni sa rui levu na nona vinaka vei au.

14

sa tukuna e lomana na tamata lialia, "e sega na kalou." e ra sa tamata vakasisila, era sa sega ni yaga ena dua na cakacaka vinaka, ka era sa sinai e nai valavala e ca. o jiova, sa rai mai lomalagi, ka vakaraici ira na luve ni tamata, me raica, ke sa dua na luve ni tamata sa kila ka, me vakasaqara na kalou. era sa vuki kecega, era sa dauveivesuki kecega, sa sega sara e dua sa cakava na ka vinaka, io, sa sega sara. era sa sega beka ni vuku o ira nai valavala ca? era sa kana tamata me vaka na kana madrai, sa sega e kaciva na kalou? e ra sa rere vakalevu, ni sa tiko na kalou kei ira nai tabatamata yalododonu. dou sa vakamaduataka na nodra vakasala na dravudravua, ia sa nona i drodro na kalou o jiova. io, na vakabulai nei isireli, ena lako mai saioni! ni sa vakalesuya mai o jiova na nona tamata era sa vakabobulataki tu, me reki o jekope, me marau o isireli.

15

i jiova, o cei sa tiko vakadua ena nomuni vale tabu? o cei sa tiko ena nomuni ulunivanua tabu? o koya sa lako vakadodonu, ka cakava na ka dodonu, ka sa vosa dina tiko mai na yalona; o koya sa sega ni vosa

veicavilaki tiko, sa sega ni caka ca vua na wekana, a sega talega ni ia na veivakacacani; na matana sa sega ni via raica na tamata ca, ia, sa dokai ira ga na tamata sa rerevaka na kalou; sa sega ni veivutuni ni sa bubu-lui oti; o koya sa sega ni solia nai lavo me levu na kena tubu, sa sega talega ni vakatara me ra vakalolomataki na lako vakadodonu. o koya sa cakava na ka oqo, sa tudei sara.

16

mo ni maroro'i au na kalou: ni'u sa vakararavi vei kemuni. au sa tukuna oti vei jiova, "oi kemuni na noqu kalou: na noqu vinaka tu oqo, sa vu ga mai vei kemuni." o ira na yalosavasava e vuravura, "era sa tamata vinaka sara, ka'u sa rekitaki ira duadua ga." na rarawa sa na vakalevutaki vei ira sa ciciva na kalou tani: au na sega ni vakacabora na nodra i soro, se cavuti ira ena tebenigusuqu. oi kemuni jiova na i votavota ni noqu i tikotiko kei, na mequ bilo, o ni sa vakadeitaka na noqu iyalayala. na noqu i votavota sa rui vinaka, ni sa vakalutumi vei au na yalayala vinaka. au na vakalou-vinakataki jiova o koya sa solia vei au nai vakasala; na yaloqu talega sa vakasalataki au ena bogi taucoko. sa tu ga e mataqu o jiova ena gauna kecega; ni sa ligaqu i matau o koya, ka'u na sega ni yavalati rawa. o koya oqo, sa marau tikoga kina na yaloqu, ka sa reki vakalevu tiko na utoqu mai loma; sa vakacegu tiko na yagoqu ena i nuinui. o ni na sega ni vakarusai au se vakatara meu raica na veivakacacani, ni'u sa nanumi ka tabu. o ni sa vakaraitaka vei au na sala ni bula; na kemuni ukuuku sa sinai sara ena reki; na ligamuni matau sa tu kina na malaude e sega ni mudu.

17

i jiova, mo ni rogoca e dua na ka dina ka dodonu oqo, mo ni goleva mai na tagi oqo; ni rogoca na masu oqo, ni sa sega ni lako mai na tebenigusu veivakaisini. na noqu veivakadonui, me lako mai na kemuni serau; na matamuni me raica ga na ka sa dodonu sara. o ni sa vakatovelea oti na yaloqu; o ni sa dau sikovi au ena bogi; o ni sa dikevi au oti ka sega ni kunea e dua na ka; au sa nakita oti me kua ni cala na gusunu. me vaka na cakacaka ni tamata, me vaka na vosa ni gusumi, au sa maroro'i au mai na nona sala na dauveivakarusa. mo ni vakadeitaka na noqu i kalawa ena nomuni sala, me'u kaku ni sikalutu. au a daukaci yani vei kemuni, baleta, ni o ni dau vakarorogo mai, noqu kalou ni rogoci au mai, mo ni rogoca na ka au sa cavuta oti yani. mo ni vakaraitaka na nomuni loloma vakaidina ena ligamuni i matau, o ni sa dauvakabulai ira sa vakararavi vei kemuni, mai vei ira sa tu me ra veivala vata. mo ni maroro'i au me vaka na loa ni mata; mo ni vunitaki au ena ruku ni tabamuni, mai vei ira na tamata ca sa dauveivakasagai, mai vei ira na meca gaga sa dau vakavolivoliti au. e ra sa sogota oti na yalodra levulevu; na gusudra sa vosa vakadokadoka tiko. era sa tu oqo ena noqui kabakaba ni vale, sa vakararai tiko na matadra e vuravura, sa vaka na laioni ena vanua vuni, sa vaka na laioni sa vakarau me basuraka na kena. mo ni tucake jiova, me ra bolei, ka vakadavori,

vakabulai au mai vei ira na tamata ca ena nomuni i se-leiwau, na ligamuni mai vei ira na tamata, i jiova mai vei ira na liga ni tamata e vuravura, o ira sa vakaiv-otavota ena bula oqo, na ketedra o ni sa vakatawana ena nomuni yau vuni. era sa mamau ni ra sa vakagone, vei ira na gone dramidrami. io, vei au, au sa raica na matamuni ena yalododonu; au na vakataucokotaki, ni'u sa yadra me'u vakataki kemuni.

18

au na lomani kemuni, jiova, na noqu kaukauwa. o jiova na noqu vatudei, na noqu i drodro, na noqu dauniveisereki, na noqu kalou, noqu kaukauwa, sasabai, na davui ni noqu vakabulai, na noqu bai kaukauwa. au na kacivi jiova, o koya e dodonu me vakacaucautaki; au sa vakabulai, mai vei ira na kequ meca. na gaga ni mate sa siviti au, sa vakarerei au, ni sa luvu mai na vakavuravura. na rarawa kei bulu sa vakavoliti au; na i cori ni mate sa bolei au. ni'u sa vakayavalati, au sa qai kacivi jiova, au sa kaci cake vua na kalou; sa qai rogoci au mai na nona vale tabu, sa lako mai matana na noqu tagi, io, ki nadaligana. sa qai uneune o vuravura, ka yavavala na yavu ni veidelana, ni sa cudru mai o koya. sa kubou mai na ucuna, sa bukawaqa mai na gusuna, sa caudre kina na koala. sa lobika talega na lomalagi ka siro sobu mai ni sa tu, na butobuto sa tu ena ruku ni yavana. sa vodo ena jerupi, ka vuka, sa vuka yani ena ruku ni yavana. sa cakava o koya na butobuto me nona tikina vuni; na nona i ubi na wai butobuto kei na o vavaku ni lomalagi. mai na rarama sa tu e matana, era sa takoso mai na nona o vavaku kei na uca cevata kei na koala sa caudre tu. o jiova sa kurukuru mai lomalagi, sa rorogo mai na domo i koya sa cecere sara, na uca cevata kei na koala sa caudre tu. sa tala yani na nona gasau, ka vakasavi ira na meca. sa levu mai na livaliva, sa qai vakayalia tale yani. era sa basika mai nai davodavo ni wai ka ra laukune, na yavu kei vuravura sa vakaraitaki, e na nomuni veivunauci jiova, ena rorogo ni i cegu ni ucumuni. sa talai mai cake, sa kauti au, sa kauti au tani mai na wai e vuqa. sa vakabulai au mai vei ira na kequ meca kaukauwa, mai vei ira era cati au, ni ra sa kaukauwa cake vei au. era sa vakaogai au ena sigi ni noqu rarawa. ia, o jiova sa noqu i tokani. sa kauti au mai ki na vanua rabailevu; sa vakabulai au ni sa rui taleitaki au. sa saumi au o jiova me vaka na noqu yalododonu, me vaka na savasava ni ligaqu, sa savai au kina o koya. ni'u maroro'ya na sala i jiova, ka sega ni lako tani vakaka mai vua na noqu kalou. na nona lewa kecega sa tu e mataqu, na nona i lesilesi kecega au sa sega ni biuta tani. sa sega na ka me'u beitaki kina mai vua, au sa maroro'i au mai na ca. o koya oqo sa saumi au kina o jiova, me vaka na savasava ni ligaqu e matana. vei ira na dauyalololoma, o ni na vakaraitaka na nomuni yalololoma; vei ira na sega cala, o na vakaraitaka na nomuni sega ni cala; vei ira na yalosavasava, o na vakaraitaka na nomuni yalosavasava; vei ira na lawaki ca o ni na vakaraitaka na nomuni yalomatua. o ni na vakabulai ira na yalomalumalum, ka na vakarusa na viavia levu. o ni na vakawaqaca na noqu cina, na kalou o jiova ena vakararamataka na noqu butobuto. ena vukumuni, au na bolea kina na mataivalu, ena vuku ni noqu

kalou, au na ladeva kina na bai ni valu. ni sa kalou ga o jiova, sa taucoko ga na nona sala: na vosa i jiova sa vakadinadinataki; o koya nai sasabai vei ira sa vakararavi vua. o cei sa kalou" o jiova duadua ga? o cei tale na vatū dina, o jiova duadua ga? na kalou ga sa vakayaragitaki au ena kaukauwa, ka sa cakava me taucoko na noqu i lakolako. sa cakava na yavaqu me vaka na yava ni me kila, ka sa vakatikori au ena vanua cecere. sa vakavulica na ligaqu me vala, na ligaqu sa rawa ni loveca na dakai titi varasa. o ni sa solia talega vei au na i sasabai ni nomuni veivakabulai; sa laveti au cake na ligamuni i matau, na nomuni yalovinaka sa vakaceretaki au. o ni sa vakarabailevutaka na noqu sala e mataqu, au na sega ni tidara kina. au sa cici ka sivi ira na kequ meca, au sa vakarusai ira kece, ka'u sa qai lesu tale. au sa vakamavotaki ira, me ra sa sega ni tucake rawa; era sa davo kecega e na ruku ni yavaqu. sai kemuni ga sa vakakaukawataki au e nai vauqu; o ni sa vakamalumatuki ira, sa tu, me veivorati kei au. o ni sa solia talega vei au na domodra na kequ meca, au sa vakarusai ira sa cati au. era sa kaci vakadomolevu, sa sega e dua me na vukei ira, na kalou mada ga sa sega ni via rogoci ira. au sa vakadrukai ira, me vaka na kuvu ni soso e na cagi; au sa viviraki ira me vaka na duka ena sala. o ni sa vakabulai au mai na nodra veiqati na tamata, o ni sa cakava me'u ulu ni veimatanitu, era sa qaravi au o ira au sega ni kilai ira. era sa talairawarawa ga ni ra sa rogoci au; era sa cuva ga vei au na kai tani. era sa dro talega na kai tani, ka yali yali, era sa rere vakalevu, ka dro mai na nodra i vunivuni. sa bula o jiova! me vakacaucautaki na noda vatudei! na kalou, na noqu i vakabula, me vakacerereci. na kalou ga sa vala ena vukuqu, ka vakamalumatuka na tamata e yavaqu; sa vakabulai au mai vei ira na kequ meca, o ni sa laveti au cake, mai vei ira sa tu me tuva i valu vei au; o ni sa vakabulai au mai vei ira na dauveivakasaurarataki. o koya oqo, au na vakavinavinaka tikoga kina vei kemuni, jiova, ena kedra maliwa na sega ni cili. au na vakacererece na yacamuni. sa solia na veivakabulai levu vei koya na nona tui, sa cakava na loloma levu vei koya sa lumuta o koya, io, vei tevita kei ira kece na nona kawa.

19

na lomalagi sa tukuna na lagilagi ni kalou; na maliwa lala sa vakaraitaka na cakacaka ni kalou. na veisiga yadudua sa vosa tiko, na veibogi sa vakaraitaka na kila ka. sa sega ni dua e vosa, se, na domo e rorogo. na nodra i vakarau ga, sa lako yali ni vuravura taucoko, kei na nodra vosa ki nai yalayala kei vuravura. sa cakava na ka buli oqo, me valenisoro ni matanisiga, sa vaka na tagane sa qai vakawati ni sa lako mai na nona loqi, ka sa reki me vaka na qaqa ni sa ciciva na cere. sa vakatekivu na kena cadra mai na dua na yasa ni lomalagi, ia sa la'ki dromu sobu ki na yasana e dua tani; sa sega na ka e vuni rawa mai na kena katakata. na i vakaro i jiova sa dodonu sara, sa saumaka na yalo ni tamata me vinaka; nai tukutuku i jiova sa tudei, sa veivakavukui; na i lesilei i jiova, sa dina, sa vakarekitaka na yalo. na rerevaki jiova, sa savasava, sa tudei ka sega ni mudu; na lewa i jiova, sa dina ka savasava taucoko. me gadrevi vakalevu cake na vosa ni kalou,

mai na koula, io, na koula vinaka sara, sa kamikamica cake sara mai na oni, io mai na i soso oni. ena ka oqo, sa vakasalataki kina na nomuni tamata, ia ni sa maroro-roya ena sautu kina. o cei ena kila rawa na nona cala? mo ni vakasavasavataki au mai nai valavala ca kecega au vunitaka tu. na nomuni tamata mai na garova nai valavala ca; ka me ra kakua vakatuleva vei au. ia au sa na qai sega ni beitaki rawa, au sa na galala mai nai valavala ca kecega. mo ni vakatara na vosa ni gusuqu kei na vakanananu ni yaloqu, me ciqomi e matamuni, i jiova, na noqu kaukauwa, na noqui vakabula.

20

me rogoci iko mada o jiova, ena gauna ni leqa; me totaki iko na yaca ni kalou i jekope; me tala mada yali na nona veivuke, mai na nona vale tabu, ka vakakaukawataki iko mai saioni; me nanuma mada na ka kecega o sa dau vakacabora vua, ka me ciqoma talega na nomu i soro kama. sela me solia mada vei iko, me vaka sa gadreva na yalomu, ka sotava taucoko na nomui naki. keimami na reki ena nomuni veivakabulai, ena yaca ni noda kalou, keimami na vakarewataka na drotini! me vakayacora mada ga o jiova na nomuni vakatutu. oqo, au sa kila, ni sa vakabula na nona lumuti na kalou; sa vaka io mai o koya mai lomalagi, e na ligana i matau sa daudina. e so era sa vakararavi ki na kareti; e so era vakararavi ki na ose; io, oi keda me da nanuma na yaca ni noda kalou o jiova. e ra sa cuva ka bale eso; io, oi keda eda sa tucake ka tu vakadodonu. 9 ni veivakabulai jiova! me vaka io na tui, ni keimami sa kaci vua.

21

ena reki tiko na tui ena nomuni kaukauwa, jiova; ena nomuni veivakabulai sa ka levu sara na nona reki! o ni sa solia vua na ka sa gadreva na yalona, ka o ni sa sega ni bureitaka vua na kerekere ni gusuna. sela. o ni sa sotavi koya ena ka vinaka e veivakasaututaki; na uluna sa vakaisalataki ena koula dina. sa kerea na bulao ni sa solia vua na bula balavu e sega ni mudu. sa levu na nona qoro ena nomuni veivakabulai; na dokai kei na lagilagi o ni sa vakatikora vua. o ni sa vakayacori koya me vakarokorokotaki ka sega ni mudu; o ni sa vakayacori koya me nona na marau ena kemuni serau. na tui sa vakararavi vei jiova, sa sega ni yavalati rawa o koya, e na vuku ni yalololoma i koya sa cecere sara. na ligamuni ena kunei koya na kemuni meca; na ligamuni i matau ena kunei koya sa cati kemuni. o ni na cakava me ra vaka na lovo sa caudre tu, e na gauna ni nomuni cudru o jiova ena tilomi ira ena nona cudru katakata, na bukawaqa ena cemuri ira. o ni na vakarusa na nodra kawa mai vuravura, na i tabatamata mai vei ira na luve ni tamata. ni ra sa nakita na ca vei kemuni, era sa bukia na vere sa dredre me ra vakayacori. o koya oqo, o ni na vukici ira vakanadaku; o ni na vakarautaka na gasau ki na kena vua, me vakadodonu ki matadra. mo ni vakacerereci jiova, e na nomuni kaukauwa! keimami na sere ka vakalagilagia na nomuni kaukauwa.

noqu kalou, noqu kalou, o ni sa biuti au ena vuku ni cava? na cava sa rui yawa kina vei au na nomuni veivuke? noqu kalou, au sa taga ena siga kei na bogi talega, o ni galu ga ka sega ni rogoca na noqu vosa kei na noqu vutugu. ia, o ni sa ka tabu, o ni sa tiko ena nodra veivakalavelaveti na isireli. era sa vakararavi vei kemuni o ira na tamai keimami, era sa vakararavi, ia o ni sa vakabulai ira. era tagi vei kemuni, ka, ra sa vakabulai; era sa vakararavi vei kemuni, ka, era sa sega ni madua. io, oi au na bacaniqe, au sega ni tamata, era sa beci au na tamata ka vakasewase-wani au. e ra sa vakalialiai au ka dredrevaki au; era sa vakaveve gusu vei au ka kureta na uludra ka tukuna, sa vakararavi o koya vua na kalou, "me vakabulai koya sara mada: me sereki koya mada, ni sa dau rekitaka na kalou o koya!" ia, oi kemuni na kalou sa kauti au mai na kete, o ni sa solia vei au nai nuinui, ni'u se sucu tiko vei tinaqu. au sa soli vei kemuni ni'u se qai sucu. o ni sa noqu kalou mai na kete i tinaqu. mo ni voleka mai, ni sa kabiti au mai na leqa, sa sega e dua sa tu me veivuke. sa levu na bulumakau tagane sa wavokiti au; na bulumakau tagane mai pasani era sa vakavoliti au. e ra sa dalaga me vaka na laioni sa tagi ni via kana se via vala. au sa ceburaki yani me vaka na wai, sa veivisi kece na i sema ni noqu sui; sa waicala e lomaqu na yaloqu. sa mamaca mai na noqu i cegu me vaka na qele sa kavuru mai, sa kabi na yamequ ena ruku ni gadroqu, o ni sa kauti au ki na kuvu ni soso ni mate. era sa voliti au na koli; na nodra i soqosoqo na tamata ca sa raviti au, era sa sualaka na liguqu kei na yavaqu. au sa rawa ni wilika kece na sui. era sa rai ka wadravi au matua. era sa wasewasea, na noqu i ubi, ka ra sa vakawirimadigitaka na noqu i sulu. ia, oi kemuni jiova, mo ni kakua ni vakayawayawa mai vei au; na noqu kaukauwa, mo ni totolo mai mo ni vukei au! me'u vakabulai mai nai seleiwau, me'u vakabulai mai vei ira na koli. me'u vakabulai mai na gusu ni laioni, me'u vakabulai mai na leu ni bulumakau kila. au na cavuta na yacamuni vei ira na taci, ena kedra maliwa nai soqosoqo levu, au sa laveti kemuni. oi kemudou sa rerevaka na kalou dou laveti koya, oi kemudou na kawa i tevita dou vakalagilagi koya ka rerevaki koya! sa sega ni besetaki kemudou se cati kemudou o koya ena vuku ni veivakararawataki levu, se sa vunitaka na matana mai vei kemudou; ia sa daurogoci kemudou ga ni dou sa dau kacivi koya, na noqu vakavinavinaka sa tu ga vei kemuni ena kedra maliwa nai soqosoqo levu. au na vakacabora na noqu yalayala: ena matadra sa rerevaki kemuni. e ra sa kana na dravudravua ka mamau; o ira sa vakasaqara na kalou, e ra na laveti koya. me bula ka sega ni mudu na yalomu! na i yalayala kei vuravura e dodonu me ra vakanananu, ka gole tale vua na kalou. na matavuvale kece e vuravura me ra cuva e matamuni. sa nei jiova na mataniti, ka sa vaka tulewa e vuravura taucoko. o ira sa vuavuai e vuravura, era sa kana ka qarava na kalou; o ira na kuvu ni soso era sa cuva e matana kei ira talega era sa sega ni maroro'i ira. o ira nai tabatamata vou era sa qaravi koya, era na wili vua na kalou me yacova nai tabatamata ka dua, era na lako mai ka tukuna na nona dodonu, kei na dua tale nai taba se

qai sucu, ni sai koya sa vakayacora na ka oqo.

23

o jiova sa noqui vakatawa. au sa sega ni gadreva tale e dua na ka. sa cakava me'u davo sobu ena veivanua drokadroka; sa liutaki au ki na wai sa drodro vakamalu. sa vakalesuya tale na yaloqu vua na kalou, sa liutaki au ena sala dodonu, ena vuku ni yacana. e dina ni'u sa lako ena buca ni yaloyalo ni mate, au na sega ni rerevaka na ca; ni kemuni sa tiko vata kei au, ena vakacegui au na nomuni titoko kei na nomuni matana ki lagi. o ni sa vakarautaka vei au na teveli, e matadra na kequ meca, o ni lumuta na uluqu e nai lumu, sa vuabale ga na mequ bilo. e dina, na vinaka, kei na yalololoma, ena muri au ena veisiga kece au sa bula kina; au na tikoga ena vale nei jiova ka sega ni mudu.

24

sa nei jiova o vuravura kei na ka kecega sa sinai kina, na veivanua kei ira sa tiko kina. sa tauyavutaki vuravura ena dela ni wasawasa ka vakadeitaka ena dela ni wai e levu. o cei me cabe cake ki nai tikotikoi jiova? se, o cei me tucake tu e na nona vanua tabu? o ira ga sa liga savasava ka yalo savasava, o ira sa sega ni gole tiko na yalodra ki na matakau, se cavuta tiko na veivakaisini. e na taura na veivakalouvinkataki mai vei jiova, kei na yalododonu mai vua na kalou nai vakabula. oqo o jekope, nai tabatamata sa vakasaqara na kalou, o ira sa vakasaqarai kemuni jiova. dou tacake oi kemudou na matamata! kemudou na katuba sega ni mudu, dou ta cake! ena curu mai na tui vakaiukuuku. o cei na tui vakaiukuuku? o jiova na kaukauwa ka qaqa, o jiova na qaqa mai nai valu. dou ta cake na matamata! dou ta cake na katuba sega ni mudu! ena curu mai na tui vakaiukuuku. o cei na tui vakaiukuuku? o jiova sa tiko, sai koya ga na tui vakaiukuuku.

25

kivei kemuni jiova, au sa laveta cake na yaloqu. noqu kalou; au sa vakadinati kemuni: me kua vei au na madua; me kua ni ra qaqa vei au na meca. e dina me kua ni dua e waraki kemuni me madua; me ra madua ga o ira sa dauca ca. jiova mo ni vakaraitaka vei au na nomuni sala, ka vakavulici au kina. liutaki au ki na nomuni dina ka vakavulici au kina. ni sa i kemuni na kalou, na noqu i vakabula; kemuni ga, au sa waraka tiko ena veisiga. i jiova, mo ni nanuma na nomuni yalololoma kei na nomuni yalovinaka, ni sa ka mai liu sara. mo ni guilecava na noqu i valavala ca, ni'u a se cauravou kina, se na noqu lako tani e matamuni; me vaka na nomuni yalololoma levu ni nanumi au mai, i jiova, me vakatale na nomuni yalovinaka. na vinaka kei na dodonu sa nei jiova; o koya oqo sa vakavulici ira kina nai valavala ca o koya, ena sala. o ira na yalomalumumu sa tuberi ira ena lewa dodonu, sa vakavulici ira na yalomalu ena nona sala. na sala kecega i jiova na yalololoma kei na dina, o koya oqori, au sa maroroya me noqu na veiyalayalati kei

na nona i tukutuku. e na vuku ni yacamuni, jiova, ni vosota na noqu cala, ni sa rui ka levu. o cei na tamata sa rerevaka na kalou? me vakavulici o koya ena sala sa digitaki. o koya ena tiko vinaka, na nona kawa era na taukena na vanua. na ka vuni i jiova, sa tu vei ira sa rerevaki koya. ia ena vakatakila vei ira o koya na nona veiyalayalati. na vakata sa rai tikoga vei jiova, ni sai koya ga ena kauti au tani mai na lawa sa veitarovi. mo ni vaka namata mai vei au jiova, ka yalololoma mai, ni'u sa rui vakalolomataki. sa levu ga mai na leqa ni yaloqu; isa, ni kauti au tani mai nai colacola oqo! mo ni raica mada na rarawa kei na mosi oqo, ka vosota kece na noqu i valavala ca. mo ni raici ira na kequ meca, ni ra sa rui lewe vuqa; e ra sa rui cati au vakaukauwa sara. ni maroroya na yaloqu ka vakabulai au; me kua ni dua e vakamaduataki au, ni'u sa vakararavi vei kemuni. na dina kei na dodonu me rau maroroi au, ni'u sa waraki kemuni. me ra vakabulai na isireli, na kalou! mai na nodra leqa kece!

26

ni vakadodonutaki au jiova, ni'u sa muria tiko na dina. au sa vakararavi talega vei jiova, au na sega ni tidara kina. ni vakaraici au jiova, ka vakadinadinataki; ni vakatovolea na lomaqu kei na yaloqu. na nomuni yalololoma vinaka sa tu e mataqu, ka'u sa lako voli ena nomuni dina. au na sega ni, dabe vata kei ira na dauqaravi matakau, se, lakovata kei ira na dauveivakasewasewani. au sa cata nai soqosoqo ni tamata ca, kei na nodra i tikotiko na vakasisila. au sa vuluvulu oti, me'u sa lako ga ki na nomuni cabocabo ni soro jiova, me rawa ni'u na tukuna yani na domo ni vakavinavinaka, ka tukuna na nomuni cakacaka sa rui veivakadrukai. jiova, au sa rui domona ka lomana nai tikotiko ni nomuni vale tabu, kei nai tikotiko ni nomuni ukuuku. me kua ni tiko na yaloqu kei ira nai valavala ca, se na noqu bula, vata kei ira na dau via gunu dra, na ligadra sa sinai ena buki vere, na liga sa sinai ena veivakauqumi. ia, oi au, au na lako ena noqu dina; mo ni vakabulai au, mo ni yalololoma vei au. sa tu na yavaqu ena vanua tautauvata; e nai soqosoqo levu au na vakavinavinaka vei jiova.

27

o jiova na noqu rarama kei na noqu bula talega; o, cei me'u rerevaka? o jiova sa kaukauwa ni noqu bula; o cei me'u taqayataka? ni ra sa lako mai na tamata ca me veivala kei au, me ra kani au, o ira na kequ meca, era na tacaqe ka davo. kevaka sa tuva i valu vei au e dua na mataivalu, na yaloqu ena sega, ni rere; kevaka sa ia mai na kaba vakaivalu me'u valuti kina, e na ka ga oqo au sa na nui dei kina. e dua ga na ka au sa gadreva vakalevu, o koya au na vakasaqara; me'u tiko ga ena vale i jiova, ena veisiga au sa bula kina, me'u vakasarava na nona i ukuuku, ka me'u vakatataro tiko e na nona vale tabu. e na gauna dredre, o jiova ena vunitaki au ena nona vale cecere; ena tikina vuni ni nona vale, ena vunitaki au, ka vakatikori au ena uluvatu. ia oqo sa laveti cake na uluqu me cecere cake vei ira na kequ meca era vakavolivoliti au; o koya au na vaka-

cabora kina nai soro ni reki ena nona vale tabu; au na sere, io, au na seretaka na vakavinavinaka kivei jiova. mo ni rogoca, jiova, na tagi ni domoqu! mo ni lomani au mai, ni rogoci au mai. o ni sa tukuna, "vakasaqara mai na mataqu," sa tukuna yani na yaloqu, "na mata-muni au na vakasaqara." mo ni kakua ni vunitaki kemuni mai vei au; mo ni kua ni vuni tani ena cudru; o ni sa dau vukei au tiko; mo ni ka kua ni biuti au se laivi au' na kalou ni noqu vakabulai. ni rau sa biuti au na tamaqu kei na tinaqu, o jiova sa qai keveti au. jiova, ni vakavulica vei au na nomuni sala, mo ni tuberi au ena sala vinaka, ena vukudra ga na kequ meca. ni kakua ni soli au ki na nodra veitalia na meca; ni sa tubu cake tikoga na veibeitaki vakailasu me baleti au. ia sa vaka ni sa uvucaki mai nai valavala kaukauwa. e rawa ni yali vakadua na yaloqu, kevaka me'u a sega ni yalovinaka vei jiova e na nodra vanua na bula. waraki jiova ga mo tamata qaqa, e na qai vakaukauwataka na yalomu, mo wawa, au sa tukuna!

28

au sa tagi vei kemuni, i jiova na noqu vatudei: mo ni kakua ni galuvi au, ke o ni galuvi au, au sa vaka ga e dua sa lutu ki na qara. ni rogoca na domo ni noqu kerekere, ni'u tagi tiko vei kemuni, ni'u sa laveta tiko na ligaqu vaka ki na nomuni vale tabu. me'u kua ni kau tani vata kei ira na tamata ca kei ira sa dau cakava na ka ca, era sa dau vosa vinaka vei ira na kai nona, ia na ca sa tu ga e lomadra. mo ni solia vei ira me vaka na nodra i valavala, me vaka na vakasisila ni nodra i kalawa; me soli vei ira me vaka na cakacaka ni ligadra; me vakarautaki vei ira me vaka era vakarautaka. baleta ni sa sega ni qarauna na cakacaka i jiova, se na cakacaka ni ligana. e na vakarusai ira o koya, ka sega ni tarai cake tale. me vakacaucataki o jiova, baleta ni sa rogoca o koya na domo ni noqu kerekere! o jiova na noqu kaukauwa, na noqu i sasabai; au sa vukei, baleta sa kabiti koya na yaloqu. o koya oqo, au sa reki kina vakalevu, au na sere ka rekitaki koya vakalevu. o jiova sa noqu kaukauwa, sa i koya nai vakadei ni nona vakabulai na nona i lumuti. mo ni vakabulai ira na nomuni tamata. mo ni vakasaututaka na nomuni votavota. mo ni vakatawai ira vinaka. mo ni keveti ira cake ka sega ni mudu.

29

oi kemudou na tamata qaqa, dou solia vei jiova, dou solia vei jiova, nai ukuuku kei na kaukauwa. dou solia vei jiova na cecere e dodonu ga, me caka ki na yacana tabu, qarava na kalou ena totoka ni nona savasava. na domo i jiova sa robota na wai; na kalou vaka i ukuuku sa kurukuru; o jiova sa robota na wai levu. na domo i jiova sa kaukauwa; na domo i jiova sa sinai ena vakaturaga. io, o jiova sa musuka rua na sitari ni lepanoni. o koya talega sa cakava na sitari me ra rika me vaka na luve ni bulumakau kila. na domo i jiova sa wase-wasea na yameyame ni buka. na domo i jiova sa kure-taka na vanua liwa; o jiova sa kuretake na vanua liwa o ketesi. na domo i jiova, sa vakavuna me vakasucu na me kila. sa vakavuna me druka na veikau levu;

e na loma ni nona vale era sa tukuna kecega, "lagi-lagi!" sa dabe vakatui o jiova ena waluvu levu, o jiova sa dabe vaka tui me sega ni mudu. o jiova ena solia na kaukauwa vei ira na nona tamata; o jiova ena vakalouvina-kataki ira na nona tamata ena vakacegu.

30

i jiova, au na vakalavelaveti kemuni, ni kemuni sa laveti au cake, ka sega ni vakatara me ra marau na kequ meca, ena vukuqu. i jiova na noqu kalou, au a tagi yani vei kemuni, o ni sa vakabulai au. i jiova, o ni sa vakabula na yaloqu mai nai bulubulu; o ni sa vakabulai au tiko, me'u kua ni lako sobu ki na qara. dou lagata na vakavinavinaka vei jiova, oi kemudou na nona tamata, ka vakavinavinakataka ni dou vakanananu tiko ki na yacana tabu. na nona cudru sa lekaleka walega, ia na nona veitovaki sa ka ni bula taucoko; na tagi ena rawa ni vosota na bogi, ia na reki ena yaco ni sa kida na mataka. oqo na noqu tiko vinaka au sa tukuna, "au na sega ni vakayavalati." i jiova, na nomuni vinaka sa vakavuna na dei ni noqu ulunivanua; ni o ni a vuni, au sa leqa vakalevu. au sa kaci yani vei kemuni, jiova, vei kemuni jiova au sa vakacabora na noqu kerekere: "na vinaka cava e tiko ena noqu dra, ni'u sa lako sobu ki na qara? ena rawa beka ni vakavinavinaka vei au na kuvu ni soso? ena rawa beka ni kailavaka na nomuni dina? mo ni rogoca, jiova, ka mo ni yalololoma mai vei au; jiova na noqu dauniveivukei!" o ni sa vukica na noqu vei mataka me sa ka ni marau, kei na meke; kei nai sulu taga sa vukici me'u marau vakalevu kina, na kena i otioti ni reki oqo, o ya na vakavinavinaka vei kemuni, au na sega ni tiko lo kina. i jiova na noqu kalou, au na vakavinavinaka tikoga vei kemuni me sega ni mudu.

31

vei kemuni jiova, au sa vakararavi kina; me'u kakua ni madua; mo ni vakabulai au ena nomuni yalododonu. me kala mai na daligamuni ki vei au, ni sereki au vakatoto; na noqu vatudei ni drodro, nai vakaruru e veitaqomaki me vakabulai au. oi kemuni na noqu vatudei kei na noqu i vakaruru, o koya oqo, ena vuku ni yacamuni, mo ni liutaki au ka tuberi au. me'u kau tani mai na lawa sa biu vuni tu me coriti au, ni sai kemuni na noqu kaukauwa. ka na ligamuni, au sa vakacabora kina na yaloqu; o ni sa vakabulai au, i jiova na kalou dina. au sa cati ira e ra sa guta na ka wale; ia oi au, sa vakararavi ga vei jiova. au na marau ka reki ena nomuni yalololoma, ni kemuni sa raica na noqu leqa; o ni sa kila na yaloqu ena gauna drede, o ni sa sega talega ni sogoti au, ena ligadra na meca; o ni sa vakatari au ena vanua galala. i jiova, mo ni yalololoma mai ena gauna ni noqu leqa; sa mamaca mai na mataqu ena noqu rarawa, io na yaloqu kei na yagoqu talega! sa levu na noqu rarawa, na vejyabaki ni vutugu; sa yali na noqu kaukauwa ena vuku ni ca. au sa rogorogo ca vei ira na kequ meca kecega, vakauasivi vei ira na noqu i tokani voleka, era sa dro o ira sa kilai au voleka, kei ira sa kilai mai taudaku. au sa guilecavi me vaka na tamata mate sa sega ni kilai koya; au sa vaka na bilo

sa kakavorovoro. au sa rogoca na nodra veivakacacani; na rere sa tu ena veiyasana kecega, ni ra sa daubose me baleti au, era sa tuvatuva me ra kauta tani na noqu bula. ia, oi au, au sa vakararavi vei kemuni jiova, au sa tukuna oti, "oi kemuni na noqu kalou." na noqu gauna, sa tiko kecega ena ligamuni, mo ni sereki au mai na ligadra na meca, mai vei ira sa via vesuki au. na matamuni me rai tiko yani vua na nomuni tamata; me ra madua na ca; me ra galu vakadua e nai bulubulu. i jiova, me'u kua ni madua; ni'u sa kaci tiko yani vei kemuni; me ra madua na ca; me ra galu vakadua ena i bulubulu. me ra vagalui na gusu lasulasu, ni ra sa dauvosalevu, vosaviavialevu, vosa ni veivakalialia vei ira na yalododonu. sa rui levu na nomuni yalovinaka, o ni sa dausolia vei ira sa rerevaki kemuni, o ni sa vakarautaka talega vei ira sa vakararavi vei kemuni, ena matadra na luvu ni tamata! o ni na vunitaki ira ena nomuni tikina vuni ni noqu i tikotiko mai na nodra vere na tamata; o ni na vunitaki ira e na nomuni vale levu, mai na veivakacacani ni yame. me vakacaucacani o jiova, ni sa vakatakila mai vei au na totoka ni nona yalovinaka mai na koro kaukauwa! au a tukuna vakatoto, "au sa tamusuki mai na matamuni;" ia, o ni sa rogoca na domo ni noqu kerekere, ni'u sa tagi tiko yani e matamuni. io, mo ni lomani jiova, oi kemuni kece na nona tamata! ni sa dau maroroi ira sa dinati koya o jiova, sa dausaumi ira yalododonu nai valavala dokadoka. mo ni yaloqaqa, ni na vakaukauwatata na yalomuni o koya, oi kemuni kece sa vakanuinui vei jiova.

32

sa kalouvinaka o koya sa vosoti na nona caka cala, ka sa ubi na nona i valavala ca. sa kalouvinaka na tamata, sa sega ni wilika vua na kalou na nona cakacaka ca, kei ko ya sa sega na ka sa beitaki kina ena yalona. ni'u sa galu ga, sa qase mai na suiqu, ena vuku ni noqu vutugu tiko ena siga taucoko. e na siga kei na bogi sa rui bibi vei au na ligamuni, sa mamaca mai na noqu gacagaca me vaka na mamaca ena gauna ni dausiga. sela au sa vakadinadinakata na noqui valavala ca vei kemuni, au sa sega ni vunitaka na noqu ca, au sa tukuna, "au na vakatusa na noqu talaidredre vei jiova," ka o ni sa vosota nai valavala e ca. sela e na tikina oqo, o ira kece sa vakalou na nodra bula, era na masu. e na gauna o ni sa kune kina; io ena waluvu levu, era na sega ni lako voleka mai vua. oi kemuni na noqu i vuniuni. o ni na veimaroroi mai na noqu leqa; o ni sa dauvoliti au ena sere ni veisereki. sela au na vakarota vei iko ka vakavulica vei iko ena sala mo ni lako kina; na yaloka ni mataqu ena tuberi iko. mo kua ni vakataka na ose se meule, e sega na ka kila. me vesuki na gusudra e nai vesu, era na qai sega ni lako tani mai vei iko. na rarawa ena levu vei ira na tamata ca, ia na yalololoma ena vakavoliti koya sa vakararavi vei jiova. oi kemudou na yalododonu, dou marau ka rekitaki jiova, dou kaila ka reki, oi kemudou sa dodonu sara na yalomudou!

dou rekitaki jiova oi kemudou na yalododonu! sa rui totoka na vakavinavinaka mai vua na yalododonu. dou vakavinavinaka vei jiova ena api, dou cakava na rorogo vei koya ena i yaya ni vakatagi e tini na kena wa. dou seretaka vua na sere vou; qiria vakamatau na rorogo ni reki. baleta na vosa i jiova sa dodonu, na nona cakacaka kecega sa caka ena dina. o jiova sa lomana na dodonu kei na lewa; sa sinai o vuruvura ena yalovinaka i jiova. e na vosa i jiova sa buli kina o lomalagi, kei ira kece ga sa tiko kina e nai cegu ni gusuna. sa kumuna kecega na wai ni waitui me vaka na i kovukovu; sa biuta na titobu ena vale ni maroro. me rerevaki jiova o vuruvura kecega; me ra vakaqoroqoro koya o vuruvura taucoke. baleta ni sa vosa o koya sa yaco na ka kecega, sa vakarota o koya sa tu na ka kecega. o jiova sa vakatawayagataka na nodra i vakasala na veimatanitu; sa sega ni yaco na nodra i tuvatuva na tamata. nai vakasala i jiova sa tudei ka sega ni mudu, nai tuvatuva ni yalona, ki nai tabatamata kecega. sa kalouvinaka na matanitu sa nodra kalou o jiova, kei ira sa digitaki koya me nona i votavota. sa rai mai lomalagi o jiova ka raici ira na luve ni tamata. mai na nona i tikotiko, sa vakaraici ira kece na lewe i vuruvura; sa bulia vakamatua na yalodra yadudua, sa vakaraica vinaka na nodra cakacaka. sa sega ni bula na tui ena levu ni nona mataivalu; se na tamata qaqa mai na nona kaukauwa. sa ka wale na vakanuinui ki na ose me ra bula kina; se ki na kena kaukauwa me veivakabulai. raica, na mata i jiova sa tiko ga vei ira sa rerevaki koya, vei ira sa vakanuinui tiko ki na nona yalololoma, me vakabulai na yalodra mai na mate, ka vakabulai ira tiko mai na dausiga. sa waraki jiova tiko na yaloi keimami; o koya na neimami i vukevuke kei na neimami i sasabai. na yaloi keimami ena marautaki jiova ni keimami sa vakararavi ki na yacana tabu. i jiova na nomuni yalololoma me sa tiko ga kei keimami me vaka ni keimami vakanuinui tiko vei kemuni.

34

au na vakacaucautaki jiova ena gauna kecega; na nona vakavinavinaka ena tiko ga ena gusuqu. na yaloqu sa boletaki jiova; ni ra sa rogoca na yalomalumalu era na reki. me daru mai seretaki jiova, me daru mai laveta cake vata na yacana. au a vakasaqarai jiova, ka sa rogoci au o koya, ka vakabulai au mai na noqu rere kecega. era sa rai tiko ga ki vua ka sigege tiko, ka sa sega ve ira na madu. sa tagi na dravudravua, o jiova sa rogoci koya ka sa vakabulai koya mai na nona leqa. na agilos i jiova, sa dauvoliti ira sa rerevaki koya me vakabulai ira. mai tovolea ka raica ni sa vinaka o jiova, sa kalouvinaka o koya sa vakararavi vua! dou rerevaki jiova, oi kemudou na nona tamata! sa sega na ka e yali vei ira sa rerevaki koya. e na via kana na luve ni laioni; ia o ira sa vakasaqarai jiova, ena sega ni yali vei ira e dua na ka vinaka. ragone, dou lako mai ka vakarorogo vei au, na na vakavulica vei kemudou na rerevaki jiova. o cei na tamata sa via raica na bula kei na veigauna vinaka? qarauna na yamemu mai na ca, kei na tebenigusumu mai na vosataka na

ka lasu. lako tani mai na ca, caka vinaka, vakasaqara na veivinakati ka ciciva sara. na mata i jiova sa tiko vei ira na yalododonu, sa vakarorogo tu na daligana ki na nodra tagi. sa duatani na mata i jiova vei ira sa dau kitaka na ka ca, me musuka laivi kina na kedra i vakananumi e vuruvura. era na tagi na yalododonu, o jiova e na rogoci ira, ka vakabulai ira sa dasila na yalodra. sa voleka o jiova vei ira sa ramusu na yalodra, sa vakabulai ira sa dasila na yalodra. sa levu na nona vakararawataki na yalododonu, o jiova sa vakabulai ira mai na drede rece ogo. sa maroroya kece na suidra, ka sa sega e dua me ramusu. na ca ena vakabalea na tamata ca, kei ira sa cati ira na yalododonu era na vakacacani. o jiova ena vakabula na yalodra na nona tamata, sa sega ni dua e vakararavi vua me na vakacacani.

35

mo ni raica na noqu i tuvatuva jiova, vata kei ira sa via veivala kei au; mo ni veivala kei ira sa via veivala kei au. mo ni tucake ena vukuqu, mo ni taura na i sasabai levu kei nai sasabai lailai. mo ni vakaraitaka na moto, ka tarovi ira sa tu me cicivi au. mo ni tukuna ki na yaloqu. "oi au na nomu i vakabula." me ra vakamad-uataki ka vakadrukai o ira sa vakasaqarai au; me ra sa vakasukai ka vakatawayagataki ena nodra vere me baleti au. me ra vaka na qa ni sila ena cagi, me ra sa cemuri mai vua na agilos i jiova. na nodra sala me sa butobuto ka titidara. o ira na agilos i jiova me ra cici muri ira. era sa tagavi au vuni me'u lutu ki na qara, sa sega ni dua na vuna. me lako mai vei koya na veivakarusai sega namaki, me tagavi ga o koya ena nona lawa ga. me lutu ga o koya ena veivakarusai oqori. e na reki lako na yaloqu vei jiova; ena rekitaka na nona veivakabulai. era na tukuna kece na suiqu, "jiova, o cei sa vakatiki kemuni, me vakabulai ira na dravudravua mai vei ira sa kaukauwa vei koya, io na dravudravua, na vakaloloma mai vei koya sa dauveivakalolomataki?" era tubu mai nai vakadinadina lasulasu, era sa taroga na ka au sa sega ni kila. e ra sa saumi au ena ca mai na vinaka, me vakauwakuwataka na yaloqu. io, oi au, ni ra sa tauvimate, na noqui sulu, me nodra taga; au sa vakamalumalumutaki au ena lolo, na noqu masu me lesu mada kina yaloqu. au toso me vaka sa noqu i tokani dina o koya, sa taciqu dina, au sa cuva sobu vakabibi me vaka vei koya na tinaqu dina. e na noqu rarawa, era sa reki tiko, era sa soqoni vata mera veicoqacoqa kei au. ia, oi au, au sa sega ni kila; era sa dresulaki au ka sega ni cegu; e nai valavala e sega ni vakalotu, era sa vakasequruqu bati vei au. i jiova, me dede tiko vakaqo na nomuni wanono tiko? me'u vakabulai mai vei ira na laioni. au na vakavinavinaka vei kemuni ena i soqosoqo levu, ena matadra na tamata. me ra kua ni rekitaki au, o ira sa sega ni kequ meca; se me ra bobo matai dua o ira sa cati au ni sega na kena dina. era sa sega ni veivosakitaka na veivinakati, na veivakaisini ga, kei na veivakacacani vei ira sa tiko malua ena vanua. era sa dolava vakalevu na gusudra ena vukuqu, ka tukuna, "io, io, na matai keimami sa raica." na ka oqo o ni sa raica, jiova. mo ni kakua ni galu, i jiova mo ni kakua ni yawa mai vei au. mo ni

yavalati kemuni mai ka yadrava na ka oqo. na noqu i tuvatuva, na noqu kalou o jiova. mo ni vakasavasa-taki au, jiova na noqu kalou. me vaka na nomuni yalododonu, me ra kua tiko ni marau ena vukuqu. me ra kakua ni tukuna e lomadra, "io eda sa rawata!" me ra kakua ni tukuna "keimami sa tilomi koya oti." me ra kune madua ka vakasesei, o ira sa marauraka na noqu vakamavoataki, me ra sa vakaisulu ena madua kei na beci o ira sa daukututukuni ira. me ra kaila ena reki kei na marau o ira sa totaka nai dusidusi dodonu ka dina; me ra sere tikoga. "me vakacerecerei o jiova. o koya sa marautaka na nodra bula vinaka na nona tamata." na yamequ ena tukuna na nomuni yalododonu kei na nomuni vinaka ena veisiga kecega.

36

nai tukutuku mai na vu ni yaloqu baleta na nona ca na tamata ca: na rerevaka na kalou sa sega ni kune e matana. sa dodonu ga vua na ka sa tu e matana, ni sa raica ga na nona ca kei na ka sa cata o koya. na vosa ni gusuna sa ca kecega ka veivakaisini; sa oti na nona yalomatua kei na nona daucaka vinaka. sa nakita na ca mai na nona i davodavo; sa vakarautaki koya ena ka sa sega ni vinaka; sa sega ni cata na ca. na nomuni yalololoma jiova, sa tiko mai lomalagi kei na nomuni daudina, sa sivia na o. na nomuni yalododonu sa vaka na ulunivanua levu; na nomuni lewa sa rui ka titobu sara; i jiova, o ni sa maroroya na tamata kei na manumanu. i jiova sa rui ka taleitaki na totoka ni nomuni yalovinaka, o koya oqo era sa biuta kina na nodra vakararavi na tamata ena yaloyalo ni tabamuni. era sa vakasinaiti ena totoka ni veivakacegui e taucoko ni nomuni vale. ka o ni sa vakagunuvi ira mai na uciwai ni nomuni veivakamarautaki. ni sa mai vei kemuni nai vurevure ni bula, ena nomuni cina keimani sa raica na rarama. mo ni dolava tiko ga na nomuni yalovinaka vei ira sa kilai kemuni, kei na nomuni yalododonu vei ira sa dodonu sara ena yalodra. me kakua ni tosovi au mai na yavana na tamata dokadoka, me kakua talega ni tosoi au tani na ligai koya na dau caka ca. e ra sa bale na daucaka ca; era sa vakabalei vakadua ka sega ni rawa ni tucake tale.

37

kakua ni yalocataki koya sa kitaka na ka ca, se, vuvutaki koya sa ia nai valavala ca. era na tamusuki me vaka na co, me ra malai sara yani. vakararavi vei jiova ka caka vinaka; tiko voli e na vanua ka kana mai na nona yalodina. vakamarautaki iko tiko e na kalou o jiova, ena qai solia vei iko o koya na ka sa gadreva na yalomu. vakadeitaka na nomui lakolako vei jiova, vakararavi vei koya, ena vakayacora sara o koya. ena kauta mai na nomu yalododonu me vaka na rarama kei na nomu dodonu me vaka na sigalevu. mo vakacegu tiko vei jiova, waraki koya tiko vakamalu; mo kakua ni yaloca, ena vukui koya sa tiko vinaka, ena vuku ni nakinaki ca sa cakava o koya. mo kakua ni cudru, mo biuta talega na cudru katakata; kakua ni yalo caa€"oqori ena vakavuna na mavoa. era na tamusuki na daucaka ca, o ira ga sa waraki jiova,

era na taukena na vanua. wawa vakalailai ga, era na yali yani na tamata ca, sa dina, dou sa qai vakasaqara na nonai tikotiko, ia sa lala tu. o ira na yalomalumu, era na taukena na vanua, era na marautaka na levu ni sautu. o ira na tamata ca era na bukiwere-taki ira na tamata yalododonu, la era na vakakatibati vua. ena dredrevaki koya o jiova, ni sa raica sa to-tolo tiko mai na nona siga. sa laveta na nona i selei-wau na tamata ca ka loveca na nona dakai, me vakadavora na dravudravua kei na vakaloloma, me vakamatei ira sa dodonu na nodra i valavala. era sa suaka ga na yalodra ena nodra i selewau, kei na nodra dakai ena musuki. na ka lailai sa tu vua na yalododonu sa uasivi mai na yau levu sa tu vei ira na tamata ca. na ligadra na tamata ca ena musuki, ia, o jiova sa laveti ira na yalododonu. o jiova, sa kila na nodra siga na yalododonu, kei na nodra i votavota ena sega oti rawa. era sa sega ni madua rawa ena veigauna ca ka ra na marau tu ga ena gauna ni dausiga. o ira na tamata ca, kei na meca ni kalou era na rusa laivi, me vaka na veika rairai vinaka sa dau yali ni sa ubia yani na kubou, e ra na yali vaka kina. era sa dau kerekere na tamata ca ka sega ni sauma tale, ia o ira na yalododonu era sa vakaraitaka na yalololoma ka solia. o ira sa vakalouvinkataki mai vei koya, era na taukena na vanua, ia o ira sa cudruvi mai vei koya, era na muduki tani. o jiova, sa vakarautaka na nodra i kalawa na tamata vinaka, ka sa taleitaka na nodra i valavala. e dina ena lutu o koya, ena sega ga ni lutu vakadua sara; ni na keveti koya cake tale o jiova. au a gone, ka sa qase tale oqo; au se sega ni raica na nodra biu wale tu na yalododonu, se o ira na nona kawa, me ra kere madrai. e se yaloloma tikoga ka dau-solisoli; o ira na nona kawa era sa vakalouvinkataki. lako tani mai na ca, cakava na ka vinaka, bula tiko me sega ni mudu. o jiova sa lomana na ka dina, ka sega ni dau biuti ira na nona; era sa maroroi tiko me sega ni mudu, ia, o ira na kawa ni tamata ca, era na muduki vakadua. o ira na yalododonu era na taukena na vanua, ka tiko kina me sega ni mudu. na gusuna na yalododonu sa vosa vaka na yalomatua kei na yamena sa tukuna na lewa dodonu. nai vunau ni nona kalou, sa tiko e lomana: na nona i kalawa kece, ena sega kina na sikalutu. sa vakaraici ira na yalododonu na tamata ca, ka vakalewa vinaka tiko me vakamatei koya. o jiova ena sega ni biuti koya ki na liga ni tamata ca, se vakacacani koya ni sa lewai. waraki jiova tikoga, maroroya na nona vosa, ena laveti iko cake mo taukena na vanua. ni ra sa musuki laivi na tamata ca, o na raica e matamu. au sa raica na tamata ca ena nona kaukauwa levu, ka sa tevuki koya me vaka na kau drokadroka. sa lako yani o koya, ka sa yali vakadua, au vakasaqarai koya, sa dredre ni kune tale. dau vakaraica na tamata sega cala, vakadikevi ira na tamata dina sara; na nona veisiga ni mataka, ena vakacegui. o ira na daubasu lawa, era na vakarusai; na mataka nei koya na tamata ca, ena muduki laivi. na nodra vakabulai na yalododonu, sa ka, e mai vua na kalou; sa nodra kaukauwa o koya ena gauna ni leqa. o jiova, ena vukei ira ka vakabulai ira; ena sereki ira mai vei ira na tamata ca, sa vakabulai ira baleta ni ra vakararavi vei jiova.

i jiova, ni kua ni vunauci au ena nomuni rarawa, ni kua ni vakavulici au ena nomuni cudru! na nomuni gasau sa cokai au e loma sara, sa tabaki au sobu na ligamuni. sa dadaga na yagoqu ena vuku ni nomuni cudru, sa sega na bula vinaka vei au, ena vuku ni noqu i valavala ca. na noqu caka cala, sa ula baleta na uluqu, sa rui bibi me vaka nai colacola bibi. na noqu mavoa sa rui bona ka nana, baleta na noqu lialia. au sa leqa vakalevu, au sa vakacuvavi sobu vakaukauwa, ena siga taucoko au sa rarawa tiko. sa tutubu vakalevu mai na toloqu, sa dadaga na lewequ. au sa sautanini vakalevu ka sega ni toso rawa. au sa vutugu vakalevu ena vuku ni yavavala ni yaloqu. jiova, na noqu gagadre kece sa tu vei kemuni: kei na ka au daucegulevutaka sa sega ni ka vuni vei kemuni. sa tavatukituki na utoqu, sa yali noqu kaukauwa; na rai talega ni mataqu sa buwawa, ni ra sa lako tani vei au. o ira na noqu daulomani kei ira na noqu i tokani era sa tu vakayawa vei au. o ira sa vakasaqara me'u ca, era sa viria na kequ dai, o ira sa vakasaqara me'u vakacacani era sa veivakasesewani tiko. era sa nakita tiko na veivakacalai ena veisiga. ia, oi au, au sa vaka e dua na daliga vara, au sa sega ni rogoca; au sa vaka talega e dua na galu sa sega ni dola gusu. io, au sa vaka e dua sa daliga vara, kei koya sa galu ka sega ni vosa rawa. io, oi kemuni ga jiova, au sa vakanuinui kina; o ni na rogoca, jiova na noqu kalou. ni'u sa tukuna, "mo ni rogoci au, de ra qai marau, de qai sisi na yavaqu, me ra qai vakacerecerei ira vakai ira me veicoqa kei au." au sa vakarau me'u bale, na noqu rarawa sa tu ga e mataqu ena gauna kecega. au na tukuna na noqu cala, sa vakararawataki au na noqu i valavala ca. ia, o ira na meca era sa ca ka kaukauwa, o ira sa cati au era sa vakalevutaki ira vakatawadodonu. o ira sa sauma na vinaka ena ca, era sa kequ meca, baleta ni'u sa muria na ka e vinaka. i jiova, mo ni kua ni biuti au; noqu kalou mo ni kua ni yawa mai vei au! mo ni toতোলা kua vukei au mai, jiova na noqu i vakabula!

39

au sa tukuna, "au na qarauna na noqu i valavala, de'u qai valavala ca ena yamequ; au na vesuka na gusuqu ni'u sa tiko vata kei ira na tamata ca." au sa vakagagalu tiko ka sega ni vosa, au sa tauri au vinaka tiko, na noqu rarawa sa vakayavalati au vakalevu. sa katakata e lomaqu na yaloqu; ni'u sa vakananani tiko, sa qai waqa na buka. au sa qai vosa ena yamequ: "jiova, ni cakava me'u kila na noqu i cavacava, ena vakacava na balavu ni noqu bula, me'u rawa ni kila kina na noqu malumalu. sa dina, o ni sa vakarautaka na noqu bula me caga dua ga, kei na noqu veiyabaki sa ka walega vei kemuni; e dina na bula vinaka ni dua na tamata sa vaka ga na cawa. sela. sa dina, era vaka ga na yalo na tamata ni ra sa veilakoyaki tu; e dina, sa ka wale na nodra oca; sa kumuna ka binia nai yau, ka sa sega ni kila se o cei ena qai kauta mai. "ia, oqo, jiova, na cava au sa waraka tiko? na noqu i nuinui sa tu vei kemuni. mo ni sereki au mai na noqu vakaveitalia; me'u kakua ni nodra i vakalasa na lialia. au a galu, au sa sega ni vosa, oi kemuni ga o ni sa vakatara o

ya. mo ni kauta tani na rarawa mai vei au, sa kani au nai roba ni ligamuni. ni'u tiko vata na veivunauci, o ni vakadodonutaka na tamata ena vuku ni caka cala, o ni sa vakawaicalataka na nona totoka sa dina sara, sa dina sara ni sa kaukauwa walega na tamata. sela "i jiova, mo ni rogoca na noqu masu, mo ni vaqara na daligamuni ki na noqu tagi; mo ni kakua ni galu ena vuku ni wai ni mataqu; ni'u sa vulagi sara vei kemuni ka sa kawa ni tamta lako voli, me vakataki ira na tamaqu. mo ni kua ni wanonovi au vakabalavu, me rawa ni'u kaukauwa tale, ni bera ni'u lako yani ka yali tale."

40

sa golevi au mai o jiova, ni'u sa waraki koya tiko; ka sa rogoca na noqu tagi. sa kauti au cake mai o koya, mai na qara rerevaki, mai na qele lolobo, sa qai vakatucaketaki au ena dela ni vatu, qai vakadeitaka na noqu i kalawa. sa biuta na sere vou ki na gusuqu, na vakavinavinaka ki vua na noda kalou, e lewe levu era na raica ka rere, au na vakararavi ga vei jiova. sa kalouvinaka na tamata sa vakararavi vei jiova, sa sega ni dokai ira na dokadoka, se sa lesu tale ki na lasu. i jiova na noqu kalou; sa rui totoka ka levu na nomuni cakacaka, o koya o ni sa cakava; kei na nomuni vakanananu me baleti keimami, sa sega ni rawa ni tuvani yani. kevaka ena tukuna se vosa kina, sa levu qai sega ni wili rawa; kevaka me'u na tukuna se vosa kina, sa rui levu ka sega ni wili rawa. nai soro kei na i madrali, o ni sa sega ni vinakata; o ni sa dolava na daligaqu; nai soro kama kei na i soro ni valavala ca o ni sa sega ni vakadonuya. au sa qai tukuna, "raica au sa lako mai; e nai vola vivigi sa volai au. au sa marautaka na cakava na lomamuni, noqu kalou, kei na nomuni vunau sa tiko e lomaqu." au sa vunautaka nai tukutuku vinaka vei ira na yalododonu, e nai soqosoqo levu, sa dina, au na sega ni vakagaluya na gusuqu; i jiova, oi kemuni ga o ni sa kila. au sa sega ni vunitaka na nomuni yalododonu e lomaqu. au sa vunautaka tiko na nomuni yalodina kei na nomuni veivakabulai. au sa sega ni via ubia na nomuni dina, mai vei ira nai soqosoqo levu. jiova, mo ni kua ni tarova na nomuni yalololoma dina mai vei au; na nomuni yalovinaka kei na nomuni yalodina me maroroi au tikotiko ga. sa vakavuqa na ca sa vakavolivoliti au; na noqu ca sa ulabaleti au, o koya, au sa sega kina ni rawa ni rai cake; era sa levu mai na drau ni uluqu; o koya oqo, au sa druka ena vuku ni yaloqu. mo ni yalovinaka jiova, ni sereki au, mo ni toতোলা kua vukei au! me ra vakamaduatiki, vakasesei, me ra vakasukai tale o ira sa via mai sagai au. me ra vakasukasuka ka vakamaduatiki, o ira kecega era sa vinakata me'u ca. me ra sa vakamaduatiki, o ira kecega sa tukuna mai vei au "ue! ue!" o ira kecega sa vakasaqarai kemuni, me ra reki ka marautaki kemuni. o ira kecega sa taleitaka na nomuni veivakabulai, me ra tukuna, tikoga, "me vakacerecerei o jiova!" au sa dravudravua ka vakaloloma; oi kemuni na noqui vukevuke, oi kemuni na dauniveisereki mo ni kakua ni vakaberabera, na noqu kalou.

sa kalouvinaka o ira sa dau nanumi ira na dravu-dravua. o jiova ena vakabulai koya ena gauna ni leqa. o jiova, ena taqomaki koya, maroroi koya me bula tiko, ena vakalouvinakataki e vuruvura; oi kemuni, o ni sa sega ni soli koya ki na nodra veitalia na kena meca. o jiova ena vakaukauwataki koya mai na nona i davodavo ni tauvimate; ka na vakabulai koya mai na nona i davodavo ni tauvimate. au sa tukuna, jiova "mo ni yalodina tikoga mai vei au; mo ni vakabula na yaloqu, ni'u sa valavala ca vei kemuni." era sa vosacataki au na kequ meca: "e na mate ena gauna cava o koya, ka na yali yani na yacana?" kevaka sa lako mai o koya me raici au, sa vosa ca tikoga, e yalona sa kumuna tikoga na ka ca, ni sa lako yani, sa talanoa yarayara ga. o ira kece era cati au, era sa vakasolokakanataki au, ka veitukunayaka na ka me'u ca kina. era sa tukuna, "sa dua na mate ca, sa tauvi koya tiko. ia oqo ni sa davo no, ena sega ni tucake tale." o koya mada ga na noqu i tokani voleka dina, o koya au dauvakabauta, e dau kania na kequ madrai sa vorati au tale. ia oi kemuni ga jiova, mo ni yalololoma mai, ka vakaturi au cake, me'u sauma vei ira. ena ka oqo, au sa kila kina ni o ni sa dau rekitaki au, baleta ni ra na sega ni qaqa vei au na kequ meca. mo ni toro mai, o ni sa laveti au cake ena vuku ni noqu dina, ka biuti au tiko e matamuni me sega ni mudu. me vakaucautaki o jiova na kalou kei isireli, mai na sega ni mudu kina sega ni mudu! emeni, emeni.

me vaka sa vakaboica na mataniwai na me kila, sa vakaboboi vaka kina na yaloqu vei kemuni na noqu kalou. sa via gunu na yaloqu vua na kalou, vua na kalou bula. na gauna cava beka, me'u na tu kina ena mata ni kalou? e na siga kei na bogi, sa kequ kakana tu ga na wai ni mataqu. e ra sa tukuna tikoga mai vei au, "e vei na nomu kakou?" ni'u sa nanuma na vei ka oqo, au sa sova na yaloqu ki lomaqu; ni'u a dau lako vata kei ira ki na vale ni kalou, ena domo ni reki kei na vakavinavinaka, kei nai soqosoqo levu sa dau maroroya na nona solevu tabu. na yaloqu, ena cava o sa yalo lailai kina? ena vuku ni cava o sa vakatatara kina e lomamu? mo nuitaka na kalou, au na vakavinavinaka vua na kalou ni sa vukei au na matana. noqu kalou, sa vakayalolailaitaki na yaloqu e lomaqu, au na vakananumi kemuni mai na vanua o joritani, mai na vanua cecere o erimoni, mai na delana e maisa. mai na domo ni savu sa kaciva kina na titobu. sa mai luvuci au na nomuni ua lalai kei na ua lelevu. na kalou ena vakarota na nona yalovinaka ena siga levu, ena bogi na nona sere ena tiko vata kei au€"na masu vua na kalou ni noqu bula. au na tukuna vua na noqu kalou, "na noqu vatulevu. ena cava o sa guilecavi kina? e na cava ka'u sa tagi vakararawa kina ena vukudra na meca dau veivakacacani?" sa ramusu na suiqu, au sa vakacalai mai vei ira na meca ka ra tukuna, "e vei na nomu kalou?" ena cava o sa yalolailai kina na lomaqu? mo nuitaka na kalou. au na vakavinavinaka vua, na rai vinaka ni mataqu vua, kei na noqu kalou.

noqu kalou, mo ni vakadodonutaki au, mo ni raica na noqu i lakolako mai vei ira na veimataniitu era sega ni kilai kemuni, mo ni vakabulai au mai vei ira na dauveivakaisini kei ira na tamata sega ni dodonu! oi kemuni na kalou na noqu kaukauwa; o ni sa biuti au ena vuku ni cava? mo ni tala yani na nomuni rarama kei na nomuni dina, me ra liutaki au, me ra kauti au ki na nomuni delana tabu, ki na nomuni valevakaceveva talega. au na qai lako ki na nomuni cabocabo ni soro, ki vua na kalou, na noqu reki sa vuabale; ena api au na vakavelaveti kemuni, na kalou, na noqu kalou. e na cava o sa yalolailai kina, na yaloqu? ena cava o sa vakatarotara kina na yaloqu? mo nuitaka na kalou. au na vakavinavinaka vei koya. sa veivuke na rai ni mataqu vua, io na noqu kalou.

keimami sa rogoca, na kalou, ni ra sa tukuna vei keimami o ira na neimami qase, na veika o ni sa cakava, ena nodra veigauna, ena veisiga e liu: na nomuni cemuri ira na veimataniitu, ena ligamuni, o ira o ni sa tei ira; ia o ni sa vakamavoatiki ira ka biuti ira laivi. era sega ni taukena na vanua, ena nodra i seleiwau, se ni sa vakabulai ira na ligadra; na ligamuni i matau ga, na ligamuni ga, kei na rarama ni kemuni rairai, io, baleta ni o ni sa totaki ira. o ni sa noqu tui, na noqu kalou: o ni sa vakarota na qaqa vei jekope. mai vei kemuni ga era na biligi sobu kina na meca, mai na yacamuni ga keimami na butubutuki ira, o ira sa tu meimecaki kei keimami. ni oi au, au na sega ni vakararavi ki na dakai se ki nai seleiwau me vakabulai au. oi kemuni ga sa vakabulai keimami mai vei ira na meca, ka vakamaduataki ira sa via cati keimami. na kalou, keimami sa boletaka ena siga kecega, ka vakavinavinakataka sega ni mudu. sela ia, o ni, sa biuti keimami ka vakamaduataki keimami. o ni sa sega ni lakovata kei ira na neimami mataivalu. o ni sa vakavuna me keimami dro mai vei ira na meca, o ira sa cati keimami era sa kauta nai toki ni valu. o ni sa soli keimami me vaka na sipi me laukana. ka vakasavi keimami ki na veimataniitu. o ni sa volitaki ira na nomuni tamata ka sega ni saumi, era sa sega ni vakaiyalevutaki ena kedra i sau. o ni sa cakava me ra cati keimami o ira na weka i keimami, vosacataki, vakalolomataki mai vei ira kecega sa tu vakagoliviliti keimami. o ni sa cakava me keimami sa ka ga ni vosa wale vei ira na veimataniitu, era sa kuretaki ulu na tamata. na noqu beci sa tu e mataqu ena gauna kecega, na madua ni mataqu sa ubi au, baleta na domona na dauvosavakacaca, na dauveivakalewai, baleta na meca kei koya na dauveivala. na ka kece oqo sa lutuki keimami; ia keimami sa sega ni guilecavi kemuni, se vakalasuya na nomuni veiyalyalati. na yaloi keimami e se sega ni vuki tani, se na neimami kalawa me lako tani mai na nomuni sala; o ni sa vakadatuvutaki keimami ena nodra vanua na koli ni veikau, ka ubi keimami ena i yaloyalo ni mate. kevaka keimami sa guilecava na yaca ni neimami kalou, se goleva na veikolou tani, ena sega beka ni na vakadikeva oqo na kalou? sa kila o koya na ka vuni ni yalo. ia, ena vuku ni

keimami sa vakamatei tiko ena siga taucoko; keimami sa vaka na sipi sa votai me vakamatei. mo ni yadra mai, na cava o ni sa moce kina, jiova? mo ni tucake, me keimami kua ni biu laivi vakadua. ena cava o ni sa vunitaka kina na matamuni, ka guilecava kina na neimami vakararawataki kei na neimami vakabobulataki? na yaloi keimami sa vakanamata ki na kuvu ni soso, kei na yagoi keimami ki na qele. mo ni tucake ka veivuke ka vakabulai keimami ena vuku ni nomuni yalololoma ga.

45

sa luvuci na yaloqu e nai ulutaga vinaka oqo; au sa cavuqaqataka na lewena me baleta na tui; na yamequ sa peni ni volavola sa vakarau tu me volalvola. o sa matavinaka sara mai vei ira na luve ni tamata; sa sovaraki ki na tebenigusumuni na loloma; o koya oqo sa vakalovinakataki iko tiko kina na kalou me sega ni mudu. vauca na nomuni i sele ena sagamuni, oi kemuni na le duabau ga, ena nomuni ukuuku kei na nomuni lagilagi. ena nomuni cecere, o ni sa vodo vaka vutuniyau baleta na dina, yalomalumalumu kei na yalododonu; na ligamuni matau ena vakavulici keimuni ena ka e veivakurabuitaki. na nomuni gasau ni dakai sa gata ena lomana na meca ni tui; era sa cuva ena ruku ni yavamuni. na nomuni tikotiko vakaturaga sa sega ni mudu; nai vakatakilakila ni yalododonu sa vakatakila na nomuni matanitu. o ni sa lomana na yalododonu. ia o ni sa cata na caka cala; ia o koya na kalou, na nomuni kalou, sa lumuti kemuni, ena waiwai ni reki, e uasivi mai na nodra na nomuni tokani. na nomuni ubi kece era sa vakaboivinakataki ena mura, ena yasi kei na kasi mai na nomuni vale tabu, na vanua ni nomuni marau. o ira na raluve era sa maliwai ira na nomuni vada yalovakarama; ena ligamuni matau sa wavutu na ranadi ena koula mai ofira. mo vakarorogo na raluve, rogoca ka vakatudaliga mai; guilecavi ira na nomu tamata kei na vale nei tamamu; me rawa vua na tui me gadreva vakalevu sara, na kemuni totoka, baleta ni o koya, e nomu turaga, lotu vua. era sa lako mai na goneyalewa ni taia vata na nodra i loloma; o ira na vutuniyau mai vei ira na tamata era na vakasaqara na nomuni veitokoni. na raluve sa vakaiukuukutaki ena loma ni vale ni tui; sa vakaisulu ena koula sa tali. e na kau mai o koya vua na tui ena i ubi sa dui rokaroka; o ira na goneyalewa kei ira na nonai tokani sega cala era sa muria na raluve, era na kau mai vei kemuni. ena marau kei na reki, era sa kau mai kina; e ra na curu ki na vale ni tui. e ra na vuki me luvena na tamamuni, o ni na vakayacori ira me ra ravouvou ena vuravura taucoko. na yacamuni ena nanumi ena i tabatamata kecega; o koya oqo era na vakacaucautaki kemuni kina na tamata mai na gauna oqo ka lako yani me sega ni mudu.

46

na kalou sa noda i drodro kei na noda kaukauwa sa tu vakarau me vukei keda ena gauna ni leqa. o koya oqo eda na sega kina ni rere. kevaka mada ga sa kautani

o vuravura, se sa kautani yani na veilunivanua ki na wasawasa titobu; kevaka sa vadugu mai na wasawasa qai veivakarekei; kevaka sa yavala mai na ulunivanua. sela sa dua na uciwai, na kena so ni wai sa vakamarautaka na koro ni kalou, na vanua tabu nei koya sa cecere sara. sa tiko kina na kalou, o koya oqo eda na sega kina ni yavalati, na kalou ena vukei keda ni se qai kabu vakayawa mai na mataka. e ra sa cudru mai na veimatani, era sa yavavala mai na veivanua; sa vosa yani o koya, era sa waicala. sa tiko vata kei keda o jiova ni lewevuqa; na kalou i jekope sa noda i drodro. sela dou mai raica na cakacaka i jiova, o koya sa vakacacana na vuravura. sa vakatuvakaduataka nai valu e vuravura, sa musuka na veqa ni dakai titi, sa musuka vua na kena moto; ka sa vakama nai sema ni qiqi ni valu. dou tu vakadua, mo dou kila ni sai au na kalou; au na vakacerecerei e vuravura taucoko ena kedra maliwa na veimatani! sa tiko vata kei keda o jiova ni lewevuqa, na kalou i jekope sa noda i drodro. sela.

47

mo ni vakacocoboco oi kemuni na tamata kecega! mo ni kaikaila e na domo ni biukila! o jiova sa cecere sara rui totoka; sa rui cecere o koya e vuravura taucoko. o koya ena vakamalumulumutaki ira na tamata vei keda, na veimatamani era na cuva ki na yavada. e na digitaka o koya vei keda nai votavota, na vakaturaga i jekope, sa daulomana o koya. sela. sa lako cake na kalou ena kaila, o jiova ena domo ni biukila. dou vakavinavinaka vei jiova, mo ni vakavinavinaka, lagata na vakavinavinaka vua na noda tui. mo ni vakavinavinaka vua! na kalou sa tui e vuravura taucoko; dou lagata na vakavinavinaka ena yalomatua. sa veiliutaki na kalou e vuravura taucoko; sa dabe tiko e na nona i dadedabe tabu ka cecere, na kalou. o ira na luve ni tamata era sa soqoni vata, o ira na tamata sa nona na kalou i eparama. nai ubi kei vuravura, sa nona na kalou; sa vakacerecerei vakalevu sara o koya.

48

sa cecere o jiova, ka me vakacerecerei na kalou ena koro ni kalou, e na nona ulunivanua tabu. na koro e totoka na kena i tikotiko, e rekitaka o vuravura taucoko, na ulunivanua o saioni, na yasana ki na vuailiku, na koro nei koya na kalou levu. sa tiko na kalou ena kena veivale cecere, sa kilai o koya me nonai drodro. era na soqoni vata mai na tui, ka e ra sa lako vata mai. era sa raica ka qoroqoro, era sa vakayavalati ka vakatotolo tani yani. sa tauri ira na rere mai kea, na mosi, me vaka na yalewa sa taratara, me vaka na nomuni vakavoca na waqa mai tasisi ena cagi ni tokalau. me vaka keimami a rogoca, ia, oqo keimami sa raica, ena koro nei jiova ni lewevuqa, na koro ni kalou: na kalou ena vakadeitaka ka sega ni mudu. sela keimami sa nanuma ga, na kalou, na nomuni yalovinaka, ena loma ni nomuni vale tabu. me vaka kina na yacamuni, na kalou, sa vaka kina na nomuni vakacerecerei ki nai yalayala kei vuravura; na ligamuni matau sa sinai ena yalo dodonu. me reki na ulunivanua o saioni. me ra

marau na goneyalewa nei juta, ena vuku ni nomuni lewa. moni lako volivoliti saioni, mo ni vakavoliti koya, mo ni wilika na kena vale cecere; vakatakilakilataka na kena bai ni valu; nanuma na veivale lelevu; me rawa ni o talanoataka vakavinaka vei ira nai taba tamata sa muri tiko mai. oqo na kalou, na noda kalou ka sega ni mudu; sa dauveituberi o koya me yacova nai bulubulu.

49

mo ni rogoca oqo oi kemuni na tamata, dolava mai na daligamuni oi kemuni na kai vuravura, oi kemuni e ra, kei kemuni e cake, vutuniyau se dravudravua, kemuni taucoko. na gusuqu ena kauta mai na yalo matua kei na vakanananu ni lomaqu ena kauta mai na kila ka. au na dolavi au ki na vakaibalebale; au na vakaraitaka na noqu vosa vuni ena api. na cava me'u rere kina ena gauna ca ni ra sa voliti au nai valavala ca era tu e ruku ni yavaqu? o ira sa dau vakararavi ki nai yau, ka dokadoka ena vuku ni nodra i yau levu, e na sega ni dua vei ira oqo, ena rawa ni volia lesu na tacina se solia vua na kalou na kenai sauo me baleta nai voli ni yalodra me ra bula kina, sa rui sivia, ena sega ni rawa vakaduaoo me bula tikoga ka sega ni mudu ka sega ni raica na i bulubulu. ni sa raici ira na tamata vuku era mate o ira na lailai ka lecaika, era sa rusa, ia, era sa biuta tu na nodra i yau vei ira tale eso. ena vakanananu, era nanuma ni ra tu ga ka sega ni mudu, na nodra i tikotiko ki nai taba tamata kecega; era sa vakayacani ira ga ki na nodra vanua. ia, na tamata, e dina ni vakarokorokotaki, ena sega ga ni tiko tale; o koya sa vaka na manumanu ena rusa. oqo na nodra i sala na lialia, kei na nodra veimataka o ira sa vakarorogo vua, me vaka na sipi era sa vakadavori e nai bulubulu; o mate e na kani ira, o ira sa dododu sara era na vakatulewa vua ena mataka; kei na nodra totoka ena tilomi mai nai bulubulu, me yawa mai na nodra i tikotiko. ia, na kalou ena vakabula na yaloqu mai na kaukauwa ni bulubulu, ni na tauri au o koya - sela. kakua ni leqa kevaka e dua sa vutuniyau, se, kevaka sa vakatuburi cake nai ukuuku ni nona vale; ni sa mate o koya, sa sega ni kauta e dua na ka; se muri koya na nona veika qoroi. e dina ni se bula tiko, sa vakasaututaki koya, (ni tamata, era na laveti iko ni o caka vinaka vei ira), e na lako o koya ki na nodra kawa na nona qase; era na sega ni raica na rarama. na tamata sa dokai, ia ka sa sega vua na yalomatua, sa vaka ga na manumanu ena rusa yani.

50

na kalou, io, o jiova, na qaqa e lewe dua bauga sa vosa oti, ka kaci yani ki vuravura, mai na cadracadra ki nai dromudromu ni siga. mai saioni, ena taucoko ni totoka, na kalou, ena serau yani. na noda kalou ena lako yani, ka na sega ni tiko lo; ena lako yani na bukawaqa me kana voli e matana, ka na voravora ena veiyasana kecega sa voliti koya. ena kacivi lomalagi mai cake kei vuravura talega me lewai ira mada na nona tamata: "mo ni soqoni mai na noqu tamata ki vei au, o ira kece sa cakava na veiyalayalati vei au

ena i soro." o lomalagi me tukuni ira mai na nona yalododonu. ni sa, turaga ni lewa ga na kalou. sela "mo ni vakarorogo na noqu tamata, au na vosa, isireli, au na vakadinadina me baleti iko. o au na kalou, na nomu kalou! au na sega ni vunauci iko ena vuku ni nomuni i soro se na nomuni i soro kama, o koya sa tu e mataqu ena veisiga kecega. au na sega ni taura e dua na bulumakau mai na nomu vale se na me mai na nomu bai. na manumanu kecega ni veikau sa noqu, kei na bulumakau kecega ni vanua e udolu. au sa kila na manumanu vuka kecega ni vanua, kei na manumanu kecega sa noqu. "kevaka au sa via kana, au na sega ni tarogi iko; ni sa noqu kecega o vuravura kei na ka kecega sa tu kina. au na kania beka na lewe ni bulumakau se gunuva na dra ni me? vakacabora vei jova na vakavinavinaka, ka sauma na nomu yalayala kecega ki vei koya sa cecere sara. kacivi au mai ena siga ni nomu leqa; au na sereki iko, o na qai vakacerereci au." ia, kivei ira na tamata ca, sa vosa na kalou ka tukuna: "na dodonu cava sa tu vei iko mo tukuna kina na noqu vosa kei na noqu veiyalayalati me cavuta mai na gusumu, o sa cata na noqu i vakasala ka biuta na noqu vosa ki dakumu? ni o sa raica na daubutako, o sa vaka io vua, o sa vakaitavi vata kei ira na dauveibutakoci. o sa solia na gusumu ki na ca, na yamemu sa tuvana na veikavakaisini. o sa dabe ka veitalanoa vakacataka na tacimu; o sa vosacataka na luvei tinamu dina. ni o sa cakava tiko oqo, au sa galu tikoga; o sa nanuma tiko beka, oi au na kalou sa vakataki iko; ia au na vunauci iko, ka tuvana vakadodonu e matamu na ka. "nanuma mada na veika oqo, o iko sa dau guilecava na kalou, de'u qai basuraki iko vakalalai, qai sega ni dua me na sereki iko: o koya ga sa vakacabora na vakavinavinaka sa vakacerereci au; kei koya sa vakadodonutaka na nonai valavala, au na vakaraitaka vua na veivakabulai sa mai vua na kalou."

51

mo ni yaloloma mai vei au, na noqu kalou, me vaka na nomuni yalovinaka; me vaka na nomuni yalololoma, mo ni bokoca na noqu caka cala. mo ni silisavai au sara mai na noqu cakacaka vakasisila, ka vakasavasavataki au mai na noqu valavala ca. au sa vakadinadinataka na noqu caka cala, ka sa tu ga e mataqu na noqu i valavala ca. vei kemuni, vei kemuni duadua ga au sai valavala ca kina, au sa cakava na ka ca oqo e matamuni e "mo ni kune kina ni o ni sa vosa, ka sega ni beitaki ni o ni sa lewa. e dina, au sa vakatuburi e nai valavala vakasisila, io, ena i valavala ca sa kunekune-taki au mai kina o tinaqu. io, o ni sa vinakata na dina mai na vu ni yalo, kei na ka vuni sara, o ni na vakatakila kina vei au na yalomatua. me'u vakasavasavataki ena sovu, au na qai savasava; me'u silisavai, au na qai vulavula cake sara mai na uca cevata. me'u vakarautaki me'u rogoca na reki kei na marau, me ra marau tale kina na sui sa ramusu oti. mo ni ubia na matamuni mai na noqu i valavala ca, ka qusia laivi na noqu cakacaka vakasisila kecega. mo ni bulia vou tale e lomaqu e dua na yalo savasava, na kalou, ka mo ni vakavouia tikoga na yalo oqo sa dei tiko e lomaqu. me'u kua ni kautani mai matamuni, kua talega

ni kauta tani na nomuni yalo tabu mai vei au. me vakalesui tale vei au, na reki ni noqu sa vakabulai; ka me'u tarai cake tikoga ena yalomuni na yalo tabu vinaka. au na qai vakatavulica vei ira na daucaaka cala na nomuni sala, kei ira nai valavala ca era na vakabulai. na kalou, mo ni vakabulai au mai na veibeitaki ni vakadave dra, na noqu i vakabula. na yamequ ena lagata vakarogolevu na nomuni yalododonu. i jiova, me dolavi na tebenigusuqu, me'u dalaga vakalevu ni'u seretaka ka vakatakila na nomuni cecere. o ni sa sega ni gadreva nai soro kei nai soro kama, o ni sa sega ni marautaka, de na rawarawa vei au me'u solia. nai soro vei jiova na yalo sa bibivoro ka kakavorovoro nai soro vaka oqôa€"na kalou, o ni na sega sara ni beca. cakava na ka vinaka, ena nomuni marautaki saioni; tara tale na bai kei jeruselemi. o ni na qai marautaka nai soro ni yalododonu, nai soro kama kei nai soro e taucoko; era na vakacabora na bulumakau e taucoko mei soro, ena nomuni i cabocoba ni soro.

52

e na cava dou sa boletaka kina na ca, oi kemudou, na tamata kaukauwa? na vinaka ni kalou sa tudei tikotikoga. na yamemu sa cavuta tiko na veivakarusa, me vaka na yamenitoro gata sa cakava tiko na veivakacalai. o sa lomana vakalevu na ca mai na vinaka, kei na lasulasu mai na dina e dodonu. sela o sa lomana vakalevu na vosa e veivakalolomataki kei na yame dauveivakaisini. na kalou ena vakarusai iko me sega ni mudu; ena kauti iko tani ka cavuti iko tani mai na nomui tikotiko, qai cavu i vuvutaki iko tani mai na vanua ni bula. sela na yalododonu ena raica ka rere, ena qai dredre ka tukuna, "na tamata oqo, sa sega ni vinakata me nona kaukauwa na kalou, ia, sa vakayacani ga ena levu ni nonai yau, ka vakaukauwataki koya ena nona caka cala kecega." ia oi au sa vaka na vuni olive bulabula ena vale ni kalou: au sa vakayacani ki na nona yalololoma mai na gauna oqo ki na gauna kecega. au na vakacerecerei kemuni me sega ni mudu baleta ni o ni sa cakava oqo; ia ena matadra na nomuni tamata, au na waraka tikoga na yacamuni, ni sa rui vinaka ga oqo.

53

sa tukuna e lomana na lialia ni "sa sega na kalou." era sa tamata boica. sina ena ka kecega e ca; sa sega e dua me cakava na ka vinaka. sa rai sobu mai na kalou ka raici ira na luveni tamata, me raica, se sa dua na tamata me matua ka vakasaqara na kalou. o ira kecega, era sa vuki tani; ka ra sa tamata boica mai; sa sega e dua sa caka vinaka, io, sa sega sara. sa sega beka vei ira na daucaaka ca na kila ka? era sa kana tamata me vaka na kana madrai, ka, ra sa sega ni kaciva na kalou? sa qai dua mai na veivakarerei levu, ena vanua sa sega kina na rere, ni sa kaburaka yani na kalou na suidra, era sa via veivala kei iko; o sa vakarautaki ira, baleta na kalou e na biuti ira. io, na nodra vakabulai na isireli ena lako mai saioni! ni sa kauta lesu mai na kalou na nona tamata era sa tu vakavesu tu, ena reki o jekope ka na mamarau o isireli.

54

ni vakabulai au na kalou, ena yacamuni, me'u vakagalalataki enanomuni kaukauwa. mo ni rogoca na noqu masu na kalou; mo ni vakatudaligamuni mai ki na vosa ni gusuqu. e ra sa bolebole mai na tamata au sega ni kila, o ira na dau veivakasaurarataki era sa via labati au; era sa sega ni biuta na kalou e matadra. sela mo ni kila, sa noqu dauniveivukei na kalou; na kalou sa tiko vata kei ira sa dau tokoni au. ena saumi ira na kequ meca ena ka ca. mo ni musuki ira vakadua ena nomuni dina. e na yalo galala au na vakacaboi soro vei kemuni; au na vakacerecere na yacamuni, i jiova, ni sa rui vinaka oqo. sa i koya, sa vakabulai au mai na leqa kece oqo; na mataqu sa raica na ka e gadreva vei ira na kequ meca.

55

mo ni rogoca na noqu masu, na kalou, mo ni kakua ni vunitaki kemuni mai na noqu vakananau. mo ni tu mai ka rogoci au; au sa tagitagi ka sega ni vakacegu ena noqu vakaiulubale tiko, ena vuku ni domodra na kequ meca, ena vuku ni nodra veivakasaurarataki na tamata ca; ni ra sa kauta sobu mai na leqa ki vei au, ena cudru katakata era sa cati au. sa mosi vakalevu na yaloqu e lomaqu, kei na rarawa ni mate sa lutuki au tiko. na rere levu kei na sautanini sa tarai au mai, na veivakarerei levu sa vesuki au. au sa qai tukuna, "io, au sa vakatabana me vaka na ruve! au na vuka tani ka vakacegui tiko. io, au na lako vakayawa sara, ka la'ki tiko ga ena vanua sa lala tu. - sela. au na vakatolotolaka na noqu dro mai na cagi kaukauwa kei na cagi voravora." i jiova, mo ni vakarusai ka wasea na yamedra, ni'u sa raica na veivakamavoataki kei na veiba e na loma ni koro. ena siga kei na bogi era sa lako voli e na bai ni koro; na ca kei na leqa sa tiko ena kedra maliwa. sa tiko e loma na veivakarusa; na veivakaisini, kei na ka vakaisi sa sega ni yali e na nodra sala. sa sega ni o koya na meca sa vakacacani au. ia, sai iko ga, e dua sa tautauvata kei au, o koya ga au sa kila. keitou sa veivakasalatiki vakataki keitou vakavinaka sara, keimami sa lako vaka lewe levu ki na vale ni soro. me vesuki ira na mate, me ra lako bulabula ki eli; ni sa tiko vata kei ira na ca ena nodra i tikotiko. io, vei au, au na kaci vua na kalou, ka na vakabulai au na kalou. ena yakavi kei na mataka kei na siga levu. au na masu, ka kaci vakalevu, ena rogoca o koya na domoqu. sa vakabula na yaloqu o koya e na vakacegu mai nai valu sa caka me baleti au. ni ra sa lewe vuqa era sa cati au. na kalou ena rogoca ka vakararawataki ira, ia o koya sa bula mai liu sara. sela. baleta ni ra sega ni veisau, o ira era sa sega ni rerevaka na kalou. sa dodoka na ligana me vorati ira sa via vakacegu vua; sa voroka o koya na nona veiyalayalati. na vosa ni gusuna sa vinaka cake mai na bata, ia na veivala sa tu e lomana, na nona vosa sa malumu mai na waiwai, io, sai seleiwau ga sa vakarau tu. biuta na nomui colacola vei jiova, ena tokoni iko o koya. ena sega ni vakataru me ra yavalati na yalododonu. ia, sai kemuni ga na kalou, o ni na kauti ira sobu mai ki na qara ni veivakarusa; na tamata dau gunu dra ka veivakaisini, ena sega ni bulataka na veimama ni

56

na kalou, me levu mai na nomuni yalololoma vei au, ni ra sa via tilomi au na tamata; e na siga taucoko sa vala tiko mai ka vakasaurarataki au. ena siga taucoko era sa vakasasataki au na kequ meca, sa lewe levu sa veivala kei au, oi kemuni sa cecere sara. au sa vakararavi vei kemuni ena gauna kece e tarai au kina na rere. ki vua ga na kalou, au sa biuta kina na noqu vakararavi, au na sega ni rere. na cava ena rawa ni cakava vei au na tamata? ena siga taucoko, era sa moica na noqu vosa, era sa vakananuma na ca baleti au. era sa vakasoqoni ira, era sa vuni, era sa vaka raica na noqu i kalawa kece, ni ra sa no ka waraki au tiko. era na dro bula beka ena vuku ni ka ca era bukia? na kalou, ena nomuni cudru, me ra vakabalei na tamata oqo! o ni sa wilika na noqu lako voli; na wai ni mataqu kece, o ni sa vakasoqona ena nomuni tavaya; e ra sa tiko beka ena nomuni i vola? ni'u sa tagi vei kemuni, era na lesu tale na kequ meca; oqo, au sa kila kina, ni sa tovaki au na kalou. ki vua na kalou, (au na vakacerecerea na nona vosa), ki vei jiova, (au na vakacerecerea na nona vosa), ki vua na kalou, au sa biuta kina na noqu vakararavi, au na sega ni rere, na cava ena cakava rawa vei au na tamata? na yalayala sa caka vei kemuni sa vesuki au talega, na noqu kalou; au na vakacabora na veivakacerecerei vei kemuni, o ni sa vakabula na yaloqu, mai na mate. o ni sa sega beka ni tarova na yavaqu me'u kua ni tacaqe, me'u lako voli kina ena mata ni noqu kalou ena rarama ni bula?

57

mo ni yalololoma mai, na kalou, mo ni yalololoma mai! na yaloqu sa vakararavi vei kemuni; ena i yaloyalo ni tabamuni au na cakava me noqui drodro, me yacova ni sa lako sivi au na dredre oqo. au na kaci yani vua na kalou cecere oqo, ki vua na kalou o koya sa cakava na ka kecega oqo vei au. na kalou, ena veitalai mai lomalagi, me vakabulai au; ena sega ni vakatara e dua me mai tilomi au. sela. sa vakatala mai na kalou na nona yalololoma kei na nona dina. sa tiko vata kei ira na laioni na yaloqu; au sa davo vata kei ira na luve ni tamata era sa bukawaqa rawa tu, na batidra sa moto lelevu ka moto lalai, na yamedra sai seleiwau gata sara. mo ni cecere na kalou, ena veiysana vakalomalagi; na nomuni ukuuku me ubia na vuravura. e ra sa vakarautaka e dua na dai me'u tacori kina; au sa cuva vakatobuicu; era sa kelia e dua na qara me baleti au; era sa lutu ga kina o ira. sela sa tudei na yaloqu, na kalou, sa tudei na yaloqu, au na laga sere vei kemuni ka vakacaucautaki kemuni. mo yadra mai, na noqui ukuuku! mo yadra mai na wa ni vakatagi kei na api! au na vakayadrata na kida ni mataka. au na vakacerecerei kemuni jiova ena kedra maliwa na tamata; au na sere vei kemuni ena kedra maliwa na veimatanitu. na nomuni yalololoma e yacova na lomalagi kei na nomuni dina ena yacova na o. mo ni cecere, na kalou me uasivia na lomalagi na nomuni ukuuku me roboti vuravura.

dou sa veivosakitaka tiko li na yalododonu oi kemudou sa dau tiko lo? dou sa lewa vakadodonu tiko li na luve ni tamata? e sega, dou sa daucakava na ka ca mai na vu ni yalomudou; na ligamudou sa kaukauwa e vuravura. o ira na tamata ca era sa susugi vata na ca mai na kete; e ra sa lako vakasese ni ra se qai vakasucumi mai, era sa tamata lasulasu. na kedra gaga sa vaka na gaga ni gata; era sa vaka na gata divivara, ni ra sa vakavaravarai ira, e ra na sega ni vakarorogo vei ira na dauvakacuru, veitalia na nona maqosa na dauvakacuru. me vakaramusutaki na batidra e lomadra, na kalou! me vakaramusutaki na batidra gaga na luve ni laioni, i jiova! me ra sa vakadrodroi yani me vaka na wai sa dau drodro tikoga; ni sa loveca na nona dakai titi, na kena gasau me sa musumusua vaka matai lalai. me ra sa vaka na "la" sa waicala yani ni sa lako tiko, me vaka e dua sa mate ni sucu dole, ni sa sega ni raica na siga. ni bera ni vakila na kama culacula na kuro, ena kauta tani, me vaka na covulaca, ena nona cudru katakata ke vo na bula. o ira na yalododonu era na marau ka reki ni ra raica na veisaisaumi; ena savata na yavana ena nodra dra na daucaaka cala, era na tukuna na tamata, sa dina sa dua dina nai votavota ni yalododonu; "sa dina sara, sa kalou o koya, ni sa lewai vuravura."

59

mo ni vakabulai au ka sereki au mai vei ira na kequ meca, na noqu kalou; mo ni taqomaki au mai vei ira sa tu me veivala kei au. mo ni vakabulai au mai vei ira sa dau cakava na ka ca; me'u vakabulai talega mai vei ira na daugunu dra. raica, era sa waraki au tikoga; o ira na kaukauwa era sa soqoni vata vei au, sega ni baleta na noqu cala se i valavala ca, jiova. e ra sa cici ka vakarautaki ira, sa sega ena vuku ni noqu cala. moni yadra ka vukei au, io, oqo sara ga! kemuni, oqo, i jiova na kalou cecere, na kalou ni isireli, mo ni yadra me ra togotitaki na veimatanitu; mo ni kua ni yalododonu vua e dua sa dau cakacaka vakasisila vakaaoqo. sela ena yakavi, era sa cegu mai, era sa kodro me vaka na koli, ka lakova vakavolita na koro. io, era sa cegu vakalevu ena gusudra, mai sele i wau sa tu ena tebenigusudra ni ra sa kana "o cei me na rogoca?" ia, oi kemuni jiova, o ni na dredrevaki ira; o ni na vakayacori ira na matanitu oqo me na ka wale. oi kemuni na nona kaukauwa, au na waraki kemuni. mo ni kakua ni vakabalei ira de ra na qai guilecava; kaburaki ira ena nomuni kaukauwa, ka vakabalei ira, i jiova na neimami sasabai. nai valavala ca ni gusudra kei na vosa ni tebeni gusudra, me ra vesuki ena nodra dokadoka kei na vosa ni cudru kei na lasulasu era sa dau cavuta. me ra sa tilomi ena nomuni cudru katakata, me ra sa vakayali. me ra kua kina ni dua na ka; me ra kila tikoga ni kalou sa na lewa tiko vei ira na jekope ki nai yalayala kei vuravura. sela ni sa yakavi, era sa lesu mai, era sa kodro mai me vaka na koli, ka lako vakavolivilita na koro. era sa lako cake ka lako sobu, era sa tagi lolo tiko kevaka era sega ni mamau. ia, au na seretaka ga na nomuni kaukauwa, io, au na seretaka vakadomo levu na nomuni yalololoma ena

mataka; ni sai kemuni na noqu dau ni veimaroroi kai ddrodro talega ni gauna dredre. kivei kemuni na noqu kaukauwa, au na lagata na veivakacerecerei, ni sa daumaroroi au na kalou, na kalou ni yalololoma.

60

na kalou, o ni sa biuti keimami; o ni sa musuki keimami sobu; o ni sa yalocataki keimami; mo ni vakalesui keimami tale mai! o ni sa vakayavalati vuravura; o ni sa musuka; mo ni vakabula na nodra talaidredre, ni sa yavavala tiko vakalevu. o ni sa vakaraitaka vei ira na nomuni tamata na ka kaukauwa; o ni sa cakava me keimami gunuva na waini ni veilecayaki. o ni sa solia nai bole vei ira sa rerevaki kemuni, me rawa ni vakaraitaka nai bole me baleta na dina. me vakabulai kina na nomuni daulomani, ni vei vakabulai ena ligamuni matau ka rogoci au. sa vosa na kalou ena nona savasava: "au na reki, au na wasei sikemi ka vakarautaka na buca o sakoca. sa noqu o kiliati. sa noqu o manasa, o ifereimi sa noqui sala ni uluqu; o juta sa noqu dau ni vakasasa. o moapi na noqu daunisava kuro. e itomi au na viritaka na noqui vava; sa kaila ena marau o filisititi, baleti au." o cei ena kauti au ki na koro kaukauwa? o cei ena litaki au ki itomi? e sega beka ni oi kemuni na kalou, o koya sa vakabalei keimami? sai kemuni na kalou, o koya sa sega ni lako vata na mataivalu? mo ni solia na veivuke mai na leqa, ni sa ka wale na veivuke ni tamata. e na vuku ni kalou, keimami na qaqa, ni sai koya ga, sa butuki ira na meca.

61

mo ni rogoca na noqu tagi, na kalou; ni goleva mai na noqu masu. mai nai yalayala kei vuravura au na tagi yani vei kemuni, sa sinai na yaloqu; mo ni tuberi au ki na vatu sa cecere mai vei au. ni kemuni sai vakaruru vei au, ka koro ni vakatawa kaukauwa vei ira na meca. au na tikoga vakadua ena nomuni vale vakacevaceva; au na vakadinata na veivakarurugi ni tabamuni. sela ni sai kemuni na kalou, sa rogoca na noqu yalayala; o ni sa solia vei au nai votavota sa nodra o ira sa rerevaki kemuni. o ni na vakamarautaka na nona bula na tui, na nona veiyabaki ena veitaba tamata. e na tiko vakadua o koya ena mata ni kalou. io, mo ni vakarautaka na yalololoma kei na dina me rawa ni maroroya na tui! au na seretaka na vakavinavina ki na yacamuni me sega ni mudu, me'u na vakayacora kina ena veisiga na noqu yalayala.

62

e dina, na yaloqu sa waraka kemuni tikoga na kalou; mai vei koya ga sa lako mai kina na noqu vakabulai. sai koya ga na noqu vatudei kei na noqu i vakabula; sai koya na noqui sasabai, au na sega ni vakayavalati vakalevu kina. na cava soti na dede ni nomudou via valuta na tamata? dou na vakabalei kecega, me vaka e dua na lalaga sa ravi wale tu kei na wai sa yavavala vakalevu. era sa bosa mera vakabalei koya mai na nonai tikotiko cecere; era sa marautaka na

lasu; era sa veivosakitaka ena gusudra, ia, na lomadra sa vuvu ga. sela na yaloqu sa waraka lo tikoga na kalou, na noqu nanamaki sa lako mai vua. sai koya ga na noqu vatudei kei na noqu i vakabula; o koya na noqui sasabai; au na sega ni yavalati rawa. sa tiko vua na kalou, na noqu vakabulai kei na noqui serau; na vatu ni noqu kaukauwa, sa noqui ddrodro na kalou. oi kemudou na tamata, dou vakadinati koya ena gauna kecega; dou sovaraka na yalomudou. sa nodra i ddrodro na kalou. sela sa dina na tamata lolovira, sa cawa ga, na tamata sa tu e cake sa ka lasu, kevaka era sa vakarautaki, era sa mamada sara me vaka mai na cawa. kua ni vakabauta na veivakalolomataki se veivakarusai kei na butako ena valavala kaukauwa. ke sa levu nai yau, kua ni vakagolea kina na yalomu. sa vosa oti na kalou, au sa rogoca vakarua, sa nona na kalou na kaukauwa. io, sa nomuni talega na kalou, na yalololoma, o ni sa solia ga vua na tamata me vaka na nonai valavala.

63

na kalou, o ni sa noqu kalou; au na sou me'u vakasagarai kemuni; na yaloqu sa via gunu vei kemuni na yaloqu sa gagadre vei kemuni, ena vanua ka sa mamaca tu, na vanua sa sega kina na wai. au a vakaraici kemuni ena vale ni soro, me'u vakaraica na nomuni kaukauwa kei na nomuni ukuuku. baleta na nomuni loloma, sa uasivi ka sa na bula, na tebenigusuqu e na seretaki kemuni tiko. au na vakacautaki kemuni ni'u sa bula tiko. au na laveta na ligau ki na yacamuni tabu. sa na vakacegui na yaloqu e na ka uro, na gusuqu ena vakavinavinakataki kemuni tiko. ni'u sa vakananumi kemuni ena noqui mocemoce, na yaloqu sa yadravi kemuni me vaka na yadravi ni bogi. baleta ni kemuni sa dau vukei au tu ga, o koya oqo au na rekitaka tikoga nai vakarau ena ruku ni tabamuni. na yaloqu sa muri kemuni vakamalu tiko yani; na ligamuni i matau sa laveti au cake tiko. era sa vakasagara na noqu vakarusai, era na lako ki na rukui vuravura. era na vakabalei, ena i seleiwau; era na soli me ra vakaiivotavota kina na koli ni veikau. io, na tui ena rekitaka tikoga na kalou; o ira kece na gusu sa vosataka na ka lasulasu era na vakatuvakaduataki.

64

na tamata ca, ia sa rekitaki tikoga na kalou. 1 mo ni rogoci au, na kalou, ena noqu vakanananu; me'u maroroi mai na rerevaki ira na meca. me'u vunitaki mai na nodra buki vere na tamata ca, mai na nodra vakaduiduile na tamata vakasisila, o ira sa vakagata na yamedra me vaka nai seleiwau, na vosa gagaá€me vaka sa vanataki na dakai titi, me ra sa vanai ira vuni na tamata sega cala, e vakasauri na nodra vanai koya ka sega vei ira na rere. e ra sa vakauqeti ena caka ca, ra sa tukuna tiko na kena biu vuni tiko na dai, ka tukuna, "o cei ena raica?" e ra sa tuvana kina na caka ca, "ka era sa vakataucokotaka na lawaki ca." na yalodra kei na lomadra ena tikina vuni e loma. ia, na kalou, ena vanai ira vakasauri sara, ka era na mavoa. na kalou

ena vakavuna na nodra vakabalei ena vosa ga ni gusudra. era na dro kece o ira era sa raica. na tamata kece era na rere, ka ra na vakatusa na ka sa cakava na kalou. era na rekitaka na kalou o ira na yalododonu ka vakadinati koya kei ira kecega sa dodonu na yalodra, era na vakaukauwataki.

65

sa waraki kemuni na veivakacerecerei, na kalou, mai saioni; kivei kemuni sa vakayacori kina na vosa ni yalayala. vei kemuni, o ni sa rogoca na masu, vei kemuni era sa lako kece mai kina na tamata. sa vakayaco lomana vei au na ca; me vaka na neimami talaidredre, o ni na vakarautaka e dua na veivakadonui vei ira. sa kalouvinaka na tamata o ni sa digitaka, ka vakavuna na nona toso mai vei kemuni, me mai tiko ena nomuni loma ni bai. keimami na vakacaucautaki ena nomuni vale tabu. na totoka ni cakacaka dodonu, o ni na sauma vei keimami, na kalou ni neimami vakabulai; sai kemuni na nodra dei nai yalayala kei vuravura, kei na wasawasa vakayawa sara; na veilunivanua sa vakadeitaki ena nona kaukauwa, ni sa vakasaututaki ena lewa cecere; oi kemuni o ni sa vakabolea na rorogo ni wasawasa, na rorogo ni kena veibiau, kei na ue ni tamata. o ira sa tiko vakayawa sara, era sa rerevaka na nomuni vakatakilakila; o ni sa vakayacora na veitosoyaki ni mataka kei na yakavi me ka ni reki. o ni sa sikova na vuravura ka vakasusuataka, o ni sa vakavutuniyautaka vakalevu; na uciwai ni kalou, sa sinai sara ena wai; o ni sa solia na kenai tei, ni o ni sa vakarautaka talega. o ni sa vakasusuataka vakalevu na kenai buke, o ni sa vakadavora na kenai drodro ni wai, ka vakamalumutaka vei koya sa kaburaka. o ni sa vakalouvinakataka ka vakatubura. o ni sa vakaisalataka na veiyabaki ena lomavinaka kei na nomuni sala sa drodro kina na vuavuai vinaka. na vanua levu ena vakatuburi kina na co drokadroka, na veiyasana kecega ena vakamarautaka. na veico drokadroka era na vakaisulutaki ena qele ni manumanu; na vei buca era sa sinai ena vuata; era na lagasere ka kaila ena marau.

66

dou kaila ena mamarau vua na kalou, na vuravura taucoko! seretaka yani na dokai ni yacana; dou vakacerecere na nonai ukuuku. tukuna vua na kalou, "sa ka vakaqoroqoro ni nomuni cakacaka! na cecere ni nomuni kaukauwa levu, era na cuva ga vei kemuni na meca. o vuravura kece era na lotu vei kemuni ka lagata na sere o ni na vakacaucautaki kina; era na vakacaucautaka na yacamuni." ni lako mai ka mai raica na cakacaka ni kalou; sa talei dina o koya ena vuku ni ka sa cakava vei ira na luve ni tamata. sa vukika na wasawasa me vanua mamaca; era sa lakova na loma ni uciwai ena yavadra, mai kea eda na rekitaki koya kina. sa veilitaki o koya ena nona kaukauwa levu me sega ni mudu. na matana sa vakaraica tiko na vei vanua; me kua ni vakatarai na dauvakaduiduile mera laveti ira. me vakacaucautaki na noda kalou, oi kemudou na tamata! na domo ni nona vakacaucautaki

me rogo yani, o koya sa maroroya na yalodra ena kedra maliwa na bula, sa sega ni vakatarai me yavalati na yavada. ni oi kemuni na kalou sa vakadinadinatiki kemuni; o ni sa vakataucokotaki keimami me vaka sa vakataucokotaki na siliva. o ni sa kauti keimami mai ki na lawa ni qoli; o ni sa vakararawataka na dakui keimami. o ni sa vakavuna me ra kalawaca na ulu keimami o ira na tamata; keimami sa lako ena loma ni bukawaqa ena loma talega ni wai; io, o ni sa kauti keimami mai ki na veivakasaututaki. au na kauta mai nai soro kama ki na nomuni vale; au na solia vei kemuni na noqu yalayala, na ka oqo, au a sa dalaga kina, ka tukuna ena gusuqu ena gauna ni noqu leqa. au na vakacabora vei kemuni nai soro kama ni uro ni manumanu, vata kei na veika boi vinaka ni luve ni me; au na vakacabora vata na bulumakau tagane kei na me. sela. mo ni lako mai ka rogoca, oi kemuni kece sa rerevaka na kalou, au na vakatusa na ka sa cakava ena vuku ni yaloqu. au a tagi vua ena gusuqu, ka sa laveti o koya ena yamequ. kevaka au sa maroroya na ca ena yaloqu, na kalou ena sega ni rogoci au. sa dina sara, na kalou, sa rogoci au; sa dau sotava o koya na domo ni noqu masu. me vakacaucautaki na kalou, ni sa sega ni biliga tani mai na noqu masu, se vakagolea tani na nona yalololoma!

67

na kalou mo ni yalololoma vakalevu vei keimami ka vakasaututaki keimami, sela me kilai kina na nomuni sala e vuravura kei na nomuni veivakabulai ki na vei vanua. na kalou, me ra vakacerecerei kemuni na tamata; na tamata me na vakacerecerei kemuni. io, me ra marau ka sere ena reki na vei vanua! ni sai kemuni, sa lewai ira vakadodonu na tamata, ka liutaki ira na veimataniitu e vuravura. sela na tamata me ra vakacerecerei kemuni, na kalou; na tamata me ra vakacerecerei kemuni. o vuravura ena qai solia mai na nona vuata; na kalou na noda kalou, ena vakasaututaki keda. na kalou ena vakasaututaki keda, o vuravura taucoko ena rerevaki koya.

68

mo ni tucake na kalou, me ra veiseyaki na meca; o ira talega sa cata na kalou, era na dro e matana. me vaka sa vagolei tani na kubou, me ra sa vakagolei tani, me vaka sa waicala na drega ni sa kama, me ra rusa talega na tamata ca ena mata ni kalou. io, mera marau ga na yalododonu; me ra reki tiko ena mata ni kalou; io, me sa levu sara na nodra reki. sere vua na kalou, seretaka na vakalevulevui ni yacana; me vakalevulevui o koya sa vodo tiko ena veio, na yacana o yah, reki tikoga e matana. na kalou, ena nonai tikotiko vakaturaga, sa tamadra na sega ni vakatamani, sa dau maroroi ira na yada. na kalou sa vakavuna na duavata ni veiwekani; o ira sa vesuki tu, era sa vakasaututaki; ia, o ira na vakaduiduile, era sa tikoga ena vanua talasiga. ia, na kalou, ni o ni sa lako yani ena matadra na nomuni tamata; ena nomuni sa yabeta yani na vanua levu, sela. sa yavavala na vanua, sa vakatauca na uca o lomalagi e matamuni; na kalou; o sainiai e toso e mata-

muni na kalou, na kalou ni isireli. kemuni na kalou, ni tala mai vakalevu na uca, o ni sa vakadeitaka na nomuni votavota, ena gauna sa oca kina na tamata. na nomuni soqosoqo levu sa tiko kina. sai kemuni na kalou, o ni sa vakarautaka mai na nomuni yalovinaka me baleti ira na dravudravua. na kalou sa solia na vosa; sa levu sara, o ira sa veitukuniyaka yani: "o ira na turaga ni valu, era sa veidroyaki, era sa veidroyaki yani, o koya na yalewa sa tiko e vale sa wasea nai toki ni valu. e dina, ni o na davo no ena kedra maliwa na sipi, o na vaka ga na taba ni ruve sa botani ena siliva, kei na rutina era koula dromodromo sara." ia, na kalou, ni sa kaburaki ira na tui, sa vaka na uca vulavula mai salimoni. na ulunivanua ni kalou, sa ulunivanua o pasani; o pasani, na ulunivanua sa levu na kena veidelana. ena cava dau sa vakavuna kina na yaloca oi kemudou na veidelana mai pasani? oqo na ulunivanua sa nakita na kalou me tiko kina. io, ena tiko kina na kalou me sega ni mudu. na qiqi ni valu ni kalou e ruasagavulu na udolu, io e udolu vaka udolu; sa tiko kina na kalou, me vaka mai saioni ena vanua tabu. o ni sa tiko e cake, o ni sa vakabobulataki ira na bobula; o ni sa taura nai solisoli mai vei ira na tamata, io mai vei ira talega na dau vakaduduike sa tiko talega mai kina na kalou. me vakacaucautaki na kalou, o koya ena veisiga sa vakasinaiti keda ena ka vivinaka, e veiraurau kei keda. na kalou ni noda vakabulai! sela na noda kalou, sa kalou ni veivakabulai, ki vua na kalou o jiova, sa nona na dro mai na mate. io, na kalou ena vakamavoataka na uludra na nona meca, ena a vakamavoataka talega na uludra sa talaidredre tikoga. sa tukuna o jiova, era na kautani mai pasani, era na kautani mai na boto ni sauloa, na yavamu e vakadasilataki ira ena dra, na yamedra talega na koli, ena dua na kedra votavota mai vei ira na meca." era sa raica na nomuni tosotoso, na kalou, nai tosotoso ni noqu kalou, na noqu tui, ki na loma ni valenisoro. era sa liu na daulaga sere, era muri yani na taura nai yaya ni vakatagi; ena kedra maliwa, era tiko kina na goneyalewa tauri tibereli. me vakacaucautaki na kalou ena i soqosoqo levu, o jiova, mai nai vurevure kei isireli. o penijamini lailai sa nodra i liuliu, na turaga lalai kei juta kei ira na nona, na turaga lalai kei sevuloni kei na turaga lalai kei navitalai. na kalou sa vakarota na nomu kaukauwa; me vakaukauwataki, na kalou, na ka o ni sa vakayacora tiko vei keimami. ena vuku ni nomuni valenisoro mai jerusaleni, o ira na tui era sa kauta mai nai solisoli vei kemuni. me ra vunauci na manumanu kila ni veico, na qele ni bulumakau kei ira na luvana, mai vei ira na tamata. nai lakolako ni veiliutaki era na lako mai jijipita, mai iciopia era na dodoka vakatotolo mai na ligadra vua na kalou. dou sere vua na kalou oi kemudou na veimataniitu e vuravura, dou seretaka na vakavinavinaka vei jiova, sela vei koya sa vodoka tiko na lomalagi ena veiyasana vakalomalagi, o koya sa mai liu sara! sa dina, sa tala yani na domona na domo e kaukauwa. dou solia na kaukauwa vua na kalou; na nona qoroai sa sinai e isireli, kei na nona kaukauwa ena veio. na kalou, o ni sa uasivi ena nomuni vanua tabu. na kalou ni isireli, sai koya ga sa solia nai cegu ni kaukauwa kei na kaukauwa vakaidina vei ira na nona tamata, me vakacaucautaki na kalou!

me'u bula, na kalou! sa yaco na wai e domoqu. au sa luvu tu oqo ena lolobo, e sega ni tu rawa na yavaqu, au sa tu oqo ena wai titobu, sa vakaluvuci au na waluvu levu. au sa oca ena tagi; sa mamaca na noqui tilotilo, sa malumu mai na mataqu ena noqu waraka tiko na kalou. o ira sa cati au ni sa sega na ka e vakavuna, era na sivia nai wiliwili ni drau ni uluqu; era sa kaukauwa ka rawa ni vakarusai au. ni ra sa kequ meca vakacalai; e dina ni sega na ka au butakoca, e dodonu ga me'u sauma. o ni sa kila na noqu lialia, na kalou; sa sega ni vunitaki na noqu lialia mai vei kemuni. me ra kakua ni madua o ira sa dau waraki kemuni na kalou o jiova, ena vukuqu. o ira sa waraki kemuni, me kua ni dua e vakalesui ena vukuqu, na kalou ni isireli. io, ena vukumuni au sa dau beitaki kina, na noqu madua sa ubia na mataqu. au sa vulagi vei iratou na taciqu, ka kai tani vei ira na luvai tinaqu; na lomakatakata ni nomuni vale sa kani au, kei na veibeitaki me baleti kemuni, sa tau vei au. ni sa vakawai na mataqu, ka'u sa via totogitaki au ena lolo, sa vakavuna tale na noqu beitaki. au sa vakaisulu taga talega, au sa vu ni nodra veitalanoa tale; au sa ka ni veitalanoa vei ira. o ira sa tiko ena matamata ni koro, era sa vosa vakacataki au, au sa nodra qaqa ni sere na daumateni. io, vei au, oi kemuni ga, au sa masu kina, i jiova ena gauna ni veiciqomi; na kalou, ena levu ni nomuni yalololoma, mo ni rogoci au vakaidina ena nomuni veivakabulai. me'u kau tani mai na lolobo, me'u kua talega ni luvu, me'u sa sereki mai vei ira sa cati au, io, mai na wai titobu talega. me kua ni luvuci au na waluvu, me kua talega ni tilomi au na titobu; me kua talega ni buluti au na qara titobu. mo ni rogoci au jiova, ni sa rui vinaka na nomuni yalovinaka. mo ni golevi au mai me vaka na vakavuvu ni nomuni yalololoma. mo ni kakua ni vunitaka na matamuni mai vua na nomuni tamata, au sa leqa tu oqo; me vakatotolo na nomuni rogoci au. mo ni volekata mai na yaloqu, ka volia lesu tale; me'u vakabulai, baleti ira na meca. o ni sa kila na noqu beitaki, na noqu madua kei na noqu beci; o ira kece na kequ meca, era sa tu e matamuni. na veibeitaki, sa voroka na yaloqu, au sa vakabibitaki; au a qara e dua me lomani au, ia, sa sega ga; o ira talega na dauveivakacegui, io, sa sega ga. era sa solia na ka gaga me kequ kakana. era vakacegui au ena wai wiwi. na nodra teveli ni kana me kedra dai, kei na nodra tiko vinaka me kedra i cori. me ra mataboko ka sega ni rai rawa. na vure ni ketedra, me sa ninini tu ga. mo ni sova yani na nomuni cudru vei ira, na nomuni cudru katakata me vesuki ira. me sa vakacacani sara na nodra i tikotiko; me kua ni dua e tiko ena nodra vale laka. era sa beitaki koya o ni sa kuitataka, ka ra veitalanoataka na nona rarawa o koya ni sa vakamavoataka. mo ni vakaukuritaka na ca ki na nodra ca, me ra kakua ni lako mai ki na nomuni yalododonu. me ra boko laivi mai nai vola ni bula, ka me ra kua sara ga ni volai vata kei ira sa yalododonu. ia, oi, au sa dravudravua ka rarawa vakalevu sara; na kalou, me laveti au cake sara na nomuni veivakabulai. au na laveta na yaca ni kalou ena sere, au na vakadokadokataki koya ena vakavinavinaka. oqo ena vakalomavinakataka na kalou, me vinaka cake mai na

bulumakau se bulumakau kila, o koya sa vakailleu ka vaka i vava. o ira na yalomalumalu, era na raica ka marau; kei kemuni sa vakasaqara na kalou, ena bula na yalomuni. ni sa rogoci ira na dravudravua o jiova, ka sega ni guilecavi ira na vesu tu. me vakacerecerei kemuni o lomalagi kei vuravura, na wasawasa kei na ka kecega sa tu kina. na kalou ena vakabulai saioni, ena tara tale na vei koro e juta, me ra tiko kina ka taukena. o ira talega na kawa nei koya na nona tamata era na taukena, o ira talega sa lomana na yacana, era na tiko kina.

70

mo ni vakatotolo na noqu kalou, ni sereki au! mo ni vakatotolo ka vukei au, i jiova! me ra sa vakamaduatiki ka vakataqayataki o ira sa vakasaqarai au; me ra sa vakasukai lesu ena nodra kune madua, o ira sa tukuna tiko, "ae! ae! ae!" o ira kece sa vakasaqarai kemuni, me ra reki ka marau tiko vei kemuni. o ira sa marautaka na nomuni veivakabulai, era sa tukuna tiko, "me vakacaucautaki tikoga na kalou!" ia oi au, au sa dravudravua ka vakaloloma; mo ni vakatotolo mai na noqu kalou! sai kemuni ga na noqui vukevukei kei na noqu dau ni veisereki; i jiova mo ni vakatotolo.

71

vei kemuni jiova, au sa vakararavi kina; me'u kakua ni vakamaduatiki. mo ni vakabulai au ena nomuni yalododonu, me'u dro rawa; mo ni vakarorogo tiko ga mai vei au ka vakabulai au. mo ni sa noqui tikotiko kaukauwa, me rawa ni'u ravi tikoga kina ena vei gauna; o ni sa solia nai vakaro ni noqu vakabulai; ni sai kemuni na noqu vatudei ka kaukauwa. mo ni sereki au na kalou, mai na ligadra na tamata ca, mai na ligadra na tamata sega ni vakabulai kei ira na tamata i valavala kaukauwa. sai kemuni ga na noqui nuinui, jiova na kalou; sai kemuni nai vakadei ni noqu bula ni'u sa cauravou. ni'u se qai sucu, sa tiko vei au na nomuni veitokoni; sai kemuni ga, sa kauti au tani mai na ketei tinaqu, na noqu veivakacerecei me sa tiko ga vei kemuni. au sa vaka ga na ka wale vei ira e so, io, oi kemuni sa noqui drodro kaukauwa. me sa sinai tikoga na gusuqu ena nomuni vakacerecerei kei na nomuni vakaiukuutaki ena siga taucoke. me'u kakua ni'u biu tani ni'u sa qase mai, me'u kakua ni guilecavi ni sa malumalumu mai na noqui cegu. era sa vosacataki au na kequ meca; kei ira na vuni tiko me vesuki au, era sa bosebose vata tiko, e ra sa tukuna tiko "na kalou sa biuti koya; ciciva ka kauti koya, ni sa sega e dua me vukei koya." na kalou, mo ni kakua ni yawa mai vei au; na noqu kalou, mo ni totolo mai ka vukei au! me ra sa vakataqayataki, ka vakayali, o ira na meca, ni noqu bula, me ra sa ubi ena veibeitaki kei na madua o ira sa vinakata na noqu vakamavoataki. io, au na vakanuinui tikoga vei kemuni ka mo ni vakacerecerei tikotikoga. na gusuqu ena tukuna tikoga na nomuni yalododonu, kei na nomuni veivakabulai ena veisiga kece, ni'u sa sega ni kila na kenai yalayala. au na lako ena kaukauwa i jiova na kalou; au na cavuta tikoga na nomuni yalododonu, io na nomuni yalododonu.

na kalou, o ni sa vakavoliti au mai na gauna ni cauravou; ka yacova na siga oqo, au se tukuna tikoga na nomuni cakacaka vinaka. oqo au sa qase mai ka sikoa na uluqu, na kalou, mo ni kua ni biuti au, me yacova ni'u sa tukuna na nomuni kaukauwa ki na i matai ni taba tamata, na nomuni kaukauwa ki vei ira kecega era na lako tiko mai. na nomuni yalododonu talega, na kalou, sa rui cecere, o ni sa cakava na vei ka lelevu; na kalou, o cei sa tauyavutaka kei kemuni? o ni sa vakaraitaka vei au na leqa lelevu ka bibi, o ni na vakabulalataki au tale, ka kauti au cake tale mai na boto ni sauloa kei vuravura. o ni na vakatubura na noqu dokai, ka vakacegui au ena veiyasana kecega. ena wa ni vaka tagi, au na vakacerecei kemunio kei na nomuni daudina, na noqu kalou! vei kemuni au na sere ena api, ia na lewe duabau ni isireli. na tebenigusuqu ena reki vakalevu, ni'u sa sere vei kemuni, kei na yaloqu o ni sa vakabula lesu mai. na yamequ ena tukuna tikoga na nomuni yalododonu ena siga taucoke; ni ra sa veivakamaduatiki ka veivakarogorogocataki o ira sa qara na noqu ca.

72

na kalou, mo ni solia vua na tui na nomuni lewa, na nomuni yalododonu vua na luveni tui. e na lewai ira na nomuni tamata ena yalododonu, kei ira na nomuni dravudravua e na lewa dodonu. na veiulunivanua ena kauta mai na sautu vei ira na tamata kei ni vei delana na dodonu. e na kauta mai na lewa dodonu mai vei ira na dravudravua; ena vakabulai ira na luvudra na vakaloloma, ena vakamavoataka vaka ca sara na dauveivakaisini. era na rerevaki kemuni, ena gauna kecega e tiko kina na siga kei na vula, ena i taba tamata kecega. ena lako sobu mai o koya me vaka na uca ena co sa wereci oti, me vaka na uca tau vakamalia sa vakasuasuatika na qele. ena nona veisiga, o ira na yalododonu era na sereki, ena levu talega na sautu, me yacova ni sa sega na vula. ena lewa mai na wasawasa e dua ki na wasawasa ka dua, mai na uciwai ki nai yalayala kei vuravura. o ira sa lako ena nona lewa, era na cuva vua, o ira na meca, era na kania na kuvu ni soso. o ira na tui mai tasisi, kei na veiyanuyanua era na tiko, o ira na tui mai seba kei siba, era na solia nai loloma. io, o ira na tui kecega era na cuva e matana; na veivanua era na qaravi koya. ena veivakataucokotaki vei ira na vakaloloma sa dau tagi, na dravudravua, kei ira talega sa sega vei ira na veivukei. ena vakavotaki ira na dravudravua kei ira na vakaloloma; ena vakabula na yalodra sa vakalolomataki. ena vakabula na yalodra mai na vakararawataki kei nai valavala kaukauwa; ena ka taleitaki na nodra dra e matana. ena bula o koya, na koula mai seba ena soli vei koya, na masu talega ena caka tikoga vua, ka na vakacerecerei tikoga o koya ena veisiga. ena levu sara na vuata e vuravura. ena yaloyalo mai na vuata ni ulunivanua me vakataki lepanoni; kei ira sa tiko ena koro era na bulabula tu ga me vaka na co e vuravura. na yacana sa tudei tu ga ka sega ni mudu. sa tu ga na yacana, me vaka na siga. na vei vanua kecega, era na kaci vua ka tukuna, na dauniveivakalouvakinakataki. me vakacaucautaki na kalou o jiova, na kalou ni isireli, o koya sa cakava ga na ka vinaka sara! me vakacaucautaki

na yacana vakaiukuukutaki me sega ni mudu! o vuravura taucoko me sa sinai ena nonai ukuuku. emeni, emeni. na masu nei tevita na luvei jese, sa mai cava.

73

sa dina, na kalou sa rui vinaka vei ira na isireli; vei ira sa savasava sara na yalodra. io, vei au, sa voleka ni sikalutu na yavaqu; na noqui kalawa sa voleka sara tiko ni sisi yani. ni'u sa lomacataki ira tiko na dokadoka, ni'u sa raica talega na nodra yaco tiko na tamata ca. ni sa sega na i vesu ni nodra mate, sa dei tikoga na nodra kaukauwa. e ra sa sega ni vakaleqai me vakataki ira eso na tamata. sa nodra salusalu na dokadoka, nai valavala kaukauwa, era sa ubi ira kina. sa tu ga e matadra na ka me levu; sa levu na ka sa tu vei ira, mai na ka era gadreva. e ra sa vosa vakalialia ka vosataka na ka ca, ka vosa vakadomoi levu tu. na gusudra sa veivala kei lomalagi, kei na yamedra sa veilakoyaki voli e vuravura. era sa lesu mai na nona tamata, era sa vakadrodroya tani na wai mai na bilo sa sinai tu. era sa tukuna, "sa kila vakacava na kalou? sa tu beka na kila vei koya sa cecere sara?" mo ni kila sai ira oqo na tamata vakayago, era sa tauri ira vakamalu; era sa vakalevutaka na nodra i yau. sa dina, sa sega ni yaga na noqu savata na yaloqu, ka savata na ligaqu ena lecaika. e siga taucoko au sa vakatauvimatetaki, ka cudruvi tiko ena veimataka. kevaka, me'u na tukuna, "au na vosa oi au," au na sega ni kune me'u tamata dina vei ira na i taba tamata e muri mai. ia, ni'u sa vakananuma me'u kila na ka kece oqo, sa ka mosimosi dinaa€" ia ni'u sa lako ga ki na vale ni kalou; au sa qai kila kina na nodra i cavacava. sa dina, o ni sa vakatikori ira ena vanua titidara; o ni sa viritaki ira ki na veivakarusa. io, era sa vakacataki sara vakasauri, era sa vakayali ena ka e veivakarerei. me vaka na tadra vei koya sa yadra mai, i jiova, mo ni yadra mai ka vakatawayagataka na ka era nanuma. sa rarawa na yaloqu, sa cudru na lomaqu. au sa lialia ka lecaika, au sa vaka na manumanu e matamuni. veitalia ga oqori, au sa tikotiko ga kei kemuni, o ni sa tauri au ena ligamuni i matau. o ni na tuberi au ena nomuni i vakasala ni oti o ya, o ni na ciqomi au ena vanua vakaiukuuku. o cei tale mai lomalagi? oi kemuni duadua ga, sa sega e dua e vuravura oi kemuni ga. na yagoqu kei na yaloqu sa malumu mai, ia, na kalou, sa kaukauwa ni noqu bula e loma, na noqui votavota me sega ni mudu. sa dina sara, o ira sa yawa mai vei kemuni, era na rusa. o ni na vakarusai ira kece era na lako tani mai vei kemuni ka muria na veidauci. io, oi au e yaga vei au me'u toro voleka vua na kalou; au sa solia vei jiova na kalou na noqu vakararavi dina, me'u tukuna kina na nomuni cacakaca vinaka.

74

na kalou o ni sa biuti keimami ena vuku ni cava? ena cava sa rui kubou levu kina na nomuni cudru vei ira na sipi ni nomuni lomanibai? mo ni nanumi ira na nomuni soqosoqo, o ni sa voli ira oti mai na gauna makawa sara. o ira na kawa ni nomuni votavota, o koya o ni a voli ira lesu na ulunivau o saioni, na

vanua o ni sa tiko kina. mo ni laveta na yavamuni ki na veivakarusa, o ira na meca era sa vakacacana na ka sa tu ena nomuni vale tabu. o ira na meca, era sa tagi vakadomoi levu ena kedra maliwa nai soqosoqo levu; na nodra drotini sa tiko me i vakatakilakila. era sa vaka na lave matau ena vu ni kau vavaku. oqo era sa biuta na ceuceu, na matau kei na i tukituki. era sa vakama na nomuni vale tabu. era sa vakacacana nai tikotiko tabu ni yacamuni ki na qele. era sa tukuna e lomadra, "me da sa vakarusai ira vakadua." era sa vakama kece vakadua na vanua ni qaravi kalou ena vanua. keimami sa sega ni raica nai vakatakilakila; era sa yali na parofita, sa sega e dua e kila ena keimami maliwa, se, sa vaka e vei na kena dede. i jiova, sa vakaevi soti na dede ni vakalololomataki sa caka tiko oqo? me ra vosa vakacaca tiko na meca me sega ni mudu? ena cava sa yali tiko kina na ligamuni? io, na ligamuni i matau? mo ni taura mai ena tolomuni ka vakarusai ira. ni sa i kemuni na noqu tui sa mai liu sara ka sa dau cakava ga na veivakabulai e vuravura. o ni sa wasea na wasawasa ena nomuni kaukauwa; o ni sa voroka na ulu ni gata ena loma ni wai. o ni sa voroka na uluna na manumanu levu vakamatailalai sara, ka solia me kedra na tamata sa tiko ena vanua liwa. o ni sa dolava nai vurevure kei na waluvu, o ni sa vakamamacataka na veiciwai lelevu. sa nomuni na siga, sa nomuni na bogi talega. o ni sa vakarautaka na rarama kei na siga. o ni sa vakarautaka nai yalayala kei vuravura; na draki katakata kei na draki batataba. mo ni nanuma jiova, o ira na daubeitaki kei ira na lialia, era sa vosavakacacataka na yacamuni. io mo ni kakua ni solia na nodra bula na nomuni ruve ki vei ira na manumanu kila! me na kua ni guilecavi na dravudravua. mo ni doka na nomuni veiyalayalati; na vanua butobuto e vuravura sa sinal ena yaloca. me kua ni lesu mai ena madua o ira na dravudravua kei na vakaloloma, me na mai vakacerecerei kemuni. mo ni tucake na kalou, mo ni tukuna ga na nomuni lakolako. mo ni nanuma na tamata lialia, sa veibeitaki tiko ga ena veisiga. mo ni kua ni guilecava na domo i koya na kemuni meca na nodra ue o ira na meca, o ni sa tubu ka rogo levu tikoga.

75

keimami sa vakavinavinaka vei kemuni, na kalou, keimami sa vakavinavinaka! na nomuni cacakaca vinaka sa tukuna ni sa voleka sara na yacamuni. "ni'u sa digitaka na gauna dodonu, au na veilewai vakadodonu. o vuravura kei ira na lewena sa vakaoti yani; au sa vakaduria na kena duru. sela "au sa tukuna oti vua na dokadoka, 'kua ni valavala vakadokadoka,' vei koya talega na tamata ca. 'kua ni laveta nai leu ki cake. kua ni laveta cake na nomu i leu kua ni vosa vakadomo leka." na veilaveti cake e sega ni lako mai na tokalau se mai na ra se mai na ceva. na kalou ga sa turaga ni lewa, sa vakasivoya e dua, sa laveta cake e dua. sa tiko ena ligai jiova e dua na bilo, sa damudamu na kena waini; sa qaqi vakavinaka ka sova yani; sa dina sara, na kena ca sara era na kumuna na tamata ca e vuravura ka vakayagataka. io, au na tukuna tikoga me sega ni mudu; au na seretaka ka vakacaucautaka na kalou i jekope oqo. "na nodra i leu kece na tamata

ca ena musuki tani; io, na nodra i leu na yalododonu ena vakavelaveti."

76

na kalou, sa kilai e juta; sa cecere na yacana e isireli. e salemi talega sa tiko kina na nona vale tabu, kei na nona tikotiko sa tiko e saioni. mai ke'a sa musuka kina na dakai kei na kena gasau, nai sasabai kei na i selei-wau á€" sela. o ni sa vakaqoroqoro ki totoka mai na ulunivanua ni veibacani, o ira na yalokaukauwa era sa vakamalumalutaki; era sa vakamocelututaki; ka ra sa sega ni kila na vakayagataka na ligadra na tamata qaqa. e na nomuni cudru na kalou i jekope, na ose kei na qiqinivalu era sa vakamocelututaki. oi kemuni duadua ga me rerevaki, o cei me tu rawa e matamuni ena gauna ni nomuni cudru? o ni sa vakavuna me rogoci mai lomalagi na veilewai, ni sa tucake na kalou, me ia na veilewai, me vakabulai ira na vakasaurarataki e vuravura á€" sela. sa dina sara, na cudru katakata ni tamata ena vakacecere kemuni; na vo ni cudru katakata, o ni na ubi kemuni kina. mo yalayala vua na kalou ka sauma mada; o ira kece sa tiko voleka vua, me ra kau ka ni loloma mai vua, o koya ga e dodonu me rerevaki. e na musuka laivi na yalodra na lue ni tui. sa rui vinaka o koya vei ira na tui e vuravura.

77

au a tagi yani vakadomoi levu vua na kalou á€" vua na kalou vakadomoi levu. e na gauna dredre, au sa qarai jiova, sa dodo tiko yani na ligaqu ena bogi tau-coko ka sega ni cegu; na yaloqu sa bese ni vakacegui. au sa nanuma na kalou, ka vakayavalati; au sa vakaiu-lubale, na yaloqu sa vakadrukai. sela o ni sa dolava tiko na bekabeka ni mataqu; au sa sega ni vosa rawa. au sa vakananuma na veisiga sa oti, na veiyabaki sa oti yani. au vakananuma na noqu sere ena vei bogi; au vakananuma ki na yaloqu, na yaloqu sa vakasaqara tikoga. sa na vakayalia, vakadua na ka o jiova? sa na sega beka ni veinanumi tale? sa oti beka na nona yalololoma? sa oti beka na nona yalayala? sa guilecava beka na kalou na nona yalovinaka? na nona cudru beka sa sogota yani na nona dauyalololoma? sela au sa tukuna, "sa rui mosi vakalevu na ka oqo; au na nanuma ga na veiyabaki ni ligana i matau na kalou cecere oqo." au na nanuma na cakacaka i jiova, sa dina, au na nanuma na vakaqoroqoro ni nomuni gauna sa oti. au na vakananuma tikoga ki na nomuni cakacaka kecega, ka veivosaki ena nomuni valavala ni cakacaka vinaka. na nomuni valavala, na kalou, sa tu ena vale tabu; o cei sa kalou levu me vakataki kemuni? sa i kemuni ga na kalou sa cakava na ka lelevu kece oqo; o ni sa vakaraitaka na nomuni kaukauwa ki vei ira na tamata. e na ligamuni, o ni sa voli ira lesu kina na nomuni tamata, na luvei joseva, na luvei jekope. sela io, na kalou, sa raici kemuni na wai; sa raici kemuni na wai, era sa rere; sa sautanini na titobu. o ira na o, era sa dolava mai na wai, na lomalagi, sa tala mai na rorogo. na domo ni nomuni kurukuru sa tiko ena covulaca; na livaliva sa vakararamataka na vuravura.

na nomuni sala sa tiko ena wasawasa, nai lakolako ni yavamuni sa tiko ena wai levu, na nomuni kalawa sa sega ni kilai. o ni sa liutaki ira na nomuni tamata me vaka na qele ni sipi ena ligai mosesa kei eroni.

78

mo ni vakatudaliga mai, na noqu tamata ki na noqu vunau; mo ni dolava na daligamuni ki na vosa ni gusuqu. au na vosa ena vosa vakatautauvata; au na cavuta na vosa sa vuni tu mai na gauna sa oti, o koya, keimami sa rogoca ka kila, era sa tukuna talega vei keimami o ira na tamai keimami. keimami na sega ni vunitaka vei ira na gone, me tukuni vei ira nai tabatamamta sa bera mai na cecere ni kalou, na nona kaukauwa, na nona cakacaka sa cakava oti o koya. sa tauyavutaka nai tukutuku e jekope, sa lesia na lewa e isireli, o koya sa vota vei ira na tamai keimami, me ra vakatakila vei ira na luvedra; me ra kila nai tabatamata sa lako tiko mai; o ira na gone ena sucu mai, me ra dautukuna ka vakatuburi ira kina na luvedra, me ra na vakanuinui kina vua na kalou, ka sega ni guilecava na cakacaka ni kalou, ka maroroya na nona i vakaro; me ra kakua ni vakataki ira na tamadra, nai tabatamata yalo vakavatu ka talaidredre, nai tabatamata e sega ni biuta donu na yalodra, na yalodra talega sa sega ni dina tiko vua na kalou. o ira na luvei efer-eimi era vakaiyaragi ena dakai titi, era lesu tale ena siga ni vala. e ra sa sega ni maroroya na veiyalayalati ni kalou; era sa bese ga ni muria na nonai vunau, e ra guilecava na cakacaka ni kalou, kei na nona i valavala, e sa vakaraitaka vei ira. na veika lelevu sa vakaraitaka ka cakava ena matadra na qase mai ijipita kei na vanua mai boa. sa wasea na wasawasa, ka sa vakavuna na nodra lako yani; sa vakatucaketaka na wai me vaka e dua na i vesu sila. ena siga talega, sa liutaki ira ena o, ena bogi tau-coko era sa lako voli. sa vida rua na vatugiwa mai na vanua liwa, sa solia na waini-gunu me vaka na wai titobu sa tovuve tiko. sa kauta talega mai, ena vatugiwa nai davedave ni wai, na wai sa drodro me vaka na uciwai. era valavala ka vakalevu ga vei koya, mai na nodra talaidredre ena vanua liwa vei koya sa cecere sara. era sa vakatovolea vaka ca na kalou ena yalodra, ena nodra kerea vakadokadoka na kakana. io, era vosa vakacacataka na kalou, ena nodra tukuna, "ena rawa beka vua na kalou me vakarautaka e dua na teveli ni kana ena vanua liwa? sa dina, sa samuta na vatu, io, sa lako mai kina na wai, sa vuabale na so ni wai. era rawa beka ni solia talega na madrai? vakaeei ena vakarautaki talega na lewe ni manumanu vei ira na tamata?" o koya oqo, na kalou, sa rogoca ka cudru vakalevu; sa lako mai na bukawaqa vei jekope na rarawa katakata sa lakovi isireli talega, baleta ni sa sega ni vakabauta na kalou, ka sega ni nutaka na veivakabulai i jiova. sa vakarota na o ni lomalagi e cake, me sa dolavi talega na katuba kei lomalagi, sa vakatauca mai na mana mera kania kei na madrai mai lomalagi. era sa kania na kedra kakana na agilosu; ka sa tala vei ira na kakana me ra sinai sara. sa vakavuna na liwa ni tokalau mai lomalagi; e na nona kaukauwa sa liwa mai na ceva. sa vakatauca mai na lewe ni manumanu me vaka na kuvu ni soso vei ira, na toa sa vaka na nuku ni matasawa; sa vakavuna me

lutu ena kedra maliwa nai soqosoqo, vakavolivolita na nodra i tikotiko. era sa kana ka mamau, ni sa solia o koya me vaka na ka era gadreva. sa sega ni kautani na nodra kusikusima; ia, ni se tikoga na kakana e gusudra, na cudru katakata ni kalou sa lako mai vei ira, sa ravuti ira, ka era sa vakabalei sobu, na tamata digitaki nei isireli. ni sa yaco na veika oqo, era se i valavala ca ga, ka sega ni vakabauta na veika sa cakava na kalou. o koya oqo, sa yaco kina na nodra veisiga me ka wale kei na nodra veiyabaki me ra sa rere tu ga. e na gauna era sa vakamavoataki kina, sa lesu mai ka vakasaqara vakaidina na kalou. era sa qai kila ni sa nodra vatudei na kalou, kei koya na kalou sa cecere sara na nodra i vakabula. era sa vakaisina na kalou ena gusudra, na yamedra sa lasu tiko vei koya; na yalodra sa sega ni dina tiko vua, era sa sega ni dinata tiko na nona veiyalayalati. ia, o koya, ni sa sinai sara ena loloma, sa vosota na nodra caka cala, sa sega ni vakarusai ira, io, sa vakavuqa na nona vakagolea tani na nona cudruvi ira, ni sa sega ni vakayavalata na nona cudru; ni sa kila, ni ra sa vakayago ga, nai cegu sa lako tani yani, ka sa sega ni lesu tale mai. sa vakavuqa na nodra vakacudrui koya mai na vanua liwa, era sa dauvakararawataki koya mai na lekutuli, io, sa vakavuqa sara na nodra temaka na kalou, ka yalani koya na ka tabu ni isireli. era sa guilecava na nona kaukauwa, na siga sa vakabulai ira kina mai vei ira na meca, na nona cakacaka e veivakurabuiitaki mai ijiipita, kei na veika e yaco mai soa; veisautaka na uciwale me dra, na wai drodro, sa sega ni rawa ni gunuvi. e ra sa talai yani na yavusa lago kei na boto me vakarusai ira. sa soli talega na nodra i teitei vei ira na ruve, na nodra oca vei ira na vodre. na vaini sa vakarusai ena cagi kaukauwa ka batabata kei na vu ni lolo ena uca cevata. na manumanu ni bai era sa soli ki na cagi batabata kei na livaliva sa waqa tu. sa viritaka vei ira, ena nona cudru katakata na rarawa levu, na veivakararawataki kei na leqa, ena nona tala na agilosu ni veivakarusai kivei ira. sa cakava e dua na sala ni nona cudru, sa sega ni vakavoca e dua na yalo mai na mate, sa solia na nodra bula ki na ka e dauveivakamatei, sa vakarusai ira na ulumutua mai ijiipita, nai matai ni nodra kaukauwa mai na vaelaca nei ame. sa cakava o koya vei ira na nona tamata me ra lako me vaka na sipi, era sa tuberi vinaka ena loma ni lekutuli; era sa liutaki vakavinaka, era sa sega ni rere, na wasawasa sa ubi ira na meca. sa qai kauti ira mai ki na nona vanua tabu, na ulunivanua sa rawata ena ligana i matau. sa vakasavi ira na veimataniitu e matadra, sa solia vei ira nai votavota me ra taukena, nai yalayala, ka vakavuna na yavusa i isireli mera tiko ena veivale laca. io, era se vakatovelea vaka ca ga na kalou cecere sara oqo, era sa sega ni muria na nona lewa, era sa vuki tani, ka muria na sega veivakabauti me vakataki ira na tamadra. era sa biu vakatikitiki, me vaka na dauveivakaisini. era sa vakacudruya na kalou me rarawa ena nodra tikina cecere, era sa vakavuvutaki koya ena nodra i vakatakarakara. ni sa rogoca na kalou na ka oqo, sa cudru vakalevu sara, ka sa cati isireli vakalevu sara, me sa besetaka na vale vakacevaceva mai sailo, na vaelaca sa biuta tiko ena kedra maliwa na tamata, ka solia na nona kaukauwa me kau vakavesu, kei na nona i ukuuku ki na ligadra na

meca. sa soli ira talega na nona tamata ki nai seleiwau, ka sa rui cudruvaka vakalevu na nona i votavota. na bukawaga sa kani ira na gonetagane. o ira na nodra bete era mate ena i seleiwau, na watidra era sa sega ni tagi. o jiova sa yadra, me vaka mai na moce, sa vaka na tamata qaqa sa kaila baleta na waini. sa vakatolosevi ira na nona meca; ka sa vakamađuataki ira vakalevu sara. sa besetaka na vale nei joseva, sa sega ni digitaka na yavusa i eferaimi, sa digitaka na yavusa i juta, na ulunivanua o saioni, sa lomana o koya. sa tara na nona vale tabu me cecere sara, me vaka na vuravura sa vakatikora me sega ni oti rawa. sa digitaki tevita talega na nona tamata o koya, sa kauti koya mai na nona qele ni sipi; sa kali koya tani mai vei tinana, me mai vakatawani jekope na nona tamata kei isireli na nona i votavota. sa qai vakatawani ira o koya me vaka na dina ni yalona, ka sa tuberi ira o koya ena maqosa ni ligana.

79

kemuni na kalou era sa lakova mai na nomuni i votavota; o ira na veimataniitu; sa vakadukadukalitaki na nomuni valetabu; era sa veitataqai tu e jerusalemi. na yagodra na nomuni tamata, era sa solia me kedra na manumanu vuka ni lomalagi, na lewedra na nomuni tamata me kedra na manumanu kila ni vanua. na nodra dra era sa vakadavea me vaka na wai e jerusalemi taucoko. sa sega ni dua e tu me buluti ira. keimami sa yaco me vakarogocataki, dredrevaki ka vakalialiai mai vei ira na wekai keimami kei ira sa tiko voleka vei keimami. me vakaeevi soti na kena dede jiova? o ni na cudru tiko ga ka sega ni oti rawa? o ni na vuvu tiko me vaka na buka sa caudre? mo ni sovaraka yani na nomuni cudru katakata ki vei ira na veimataniitu sa sega ni kilai kemuni, kei ira na veimataniitu era sa sega ni kila na yacamuni. era sa vakacacani jekope ka ra sa vakacacana vakadua na nona i tikotiko. mo ni guilecava mana na veika caca me baleti keimami! a nomuni yalololoma me totolo mai ka sotavi keimami, ni keimami sa rui vakalolomataki. mo ni vukei keimami, na kalou ni neimami bula, na vinaka ni yacamuni; ni vakabulai keimami, ka vakavoutaka nai soro ni neimami valavala ca, ena vuku ni yacamuni! ena cava, me ra tukuna kina na veivanua, "sa e vei na nodra kalou?" me ra kila tiko na veimataniitu kece oqo na kena saumi, na vakadave ni dra ni nomuni tamata. me lako yani vei kemuni na nona vakaoilei na kaivesu, me vaka na kena levu ni nomuni kaukauwa. mera sa maroro i ira kece sa vagolei tu me ra na vakamatei; me sa saumi vakavitu lesu vei ira na ca era sa vakacacani kemuni kina, ki na lomaseredra sara. oi keimami na nomuni tamata kei na sipi ni nomuni lomanibai, keimami na solia vei kemuni na vakavinavinaka me sega ni mudu. keimami na vakaraitaka na nomuni vakacaucautaki ki nai tabatamata kecega.

mo ni vakarorogo mai nai vakatawa kei isireli, oi kemuni sa liutaki isireli me vaka na qele ni sipi; oi kemuni sa tiko ena kedrau maliwa na serafimi, sa serau yani! e na matai ifereimi, benijamini, kei manasa me yavavala mai na nomuni kaukauwa, mo ni lako mai ka vakabulai keimami! na kalou, me keimami vakatikori lesu; na matamuni me rai tiko ga mai; me keimami bula kina! i jiova, na kalou cecere, me cava soti na kena dede na nomuni cudruva tiko na nodra masu na nomuni tamata? o ni sa vakani ira ena madrai ni tagi o ni sa vakagunuvi ira ena wai ni mata sa rui levu. o ni sa vakavuna na nodra bolebole na tiko volekati keimami; ka sa ka ni veidredrevaki vei ira. na kalou, me keimami vakatikori lesu; na matamuni me rai tikoga mai, me keimami bula kina! o ni sa kauta mai e dua na vaini mai ijipita; o ni sa vakayali ira tani na veimatanitu, ka tea na vaini. o ni sa vakarautaka na kena vanua. ka vakavuna me tu sobu na wakana, ka vakatawana na vanua taucoko. na kenai yaloyalalo sa vakaruruga na veidelana, na luveni tabana sa vaka mai na sitari. na tabana lelevu sa yacova yani na wasawasa. kei na tabana lalai sa yacova yani na uciwai. ena cava sa basuki kina na kena bai, me ra tauca kina na vuana na tamata sa lako tu? na vuaka ni veikau sa cavuta kei ira na manumanu kila era sa kania. mo ni lesu mai, keimami sa kerei kemuni, na kalou cecere; mo ni rai sobu mai lomalagi ka sikova mada na vaini na ligamuni i matau sa tea na were ni vaini kei na tabana o ni sa vakaukauwataka me nomuni. sa vakamai, sa musuki sobu; era sa rusa ena nomuni veivunauci kei na nomuni veivakadonui. na ligamuni me tiko vua na nomuni liga i matau, vua na luveni tamata o koya o ni sa vakayacora me kaukauwa ena vukumuni. keimami na sega ni gole tani mai vei kemuni; vakabulabulataki keimami, keimami na kaciva tikoga na yacamuni. mo ni vakatikori keimami lesu na kalou cecere; na matamuni me rai tikoga mai, me keimami bula kina!

sere vakadomoi levu vua na kalou, na noda kaukauwa. kaila ena reki vua na kalou i jekope. laveta na sere ka samuta na tibereli, na api e taleitaki kei na bitu ni vakatagi. uvuca na biukila ni vula vou, ni vula e taucoko, kei na biukila ni solevu. oqo na ka sa lesi vei ira na isireli, oqo talega nai vunau ni kalou i jekope. oqo sa tauyavutaka o koya e joseva mei vakadinadina, ni sa lako yani o koya e na vanua o ijipita, na vanua au sa rogoca kina e dua na vosa, au sa sega ni kila. "au sa kauta tani nai colacola mai na domona; sa vakagalalataka na ligana mai na bola. ni o a kaci mai ena leqa au a vakagalalataki iko; au a sauma yani ena tikina vuni ni curucuru; au sa vakadinadinataka ena wai mai meripa. á€" sela. "dou vakarorogo na noqu tamata, au na vakadodonutaki kemudou! isireli, mo vakarorogo mada ga vei au! me kua na kalou tani ena kemudou maliwa; se mo dou qarava na kalou tani. oi au o jiova na nomudou kalou, au sa kauti kemudou tani mai ijipita; dolava vakalevu na gusumu, me'u vakatawana yani. "o ira na noqu tamata era sa sega ni rogoca na domoqu

kei isireli era sa besetaki au. au sa soli ira yani me vaka na yalodra kaukauwa, me ra muria na ka era sa lewa. "me ra vakarorogo mada ga vei au na noqu tamata, o isireli me lako mada ga ena noqu sala! au na vakatotolotaka na nodra vakamalumalumutaki na kedra meca, na ligaqu ena coqai ira, sa tu me veisaqasaqa. o ira sa cati jiova, era na viavia cuva ga, ia na nodra leqa sa tudei tu ga na sega ni mudu. ni dodonu, me ra a vakani ena witi vinaka sara kei na oni mai na veivatu me ra vakacegui kina."

sa tucake na kalou ena i soqosoqo ni qaqa; sa veilewaitaki ira na veikalous. me vakaevi na dede ni nomu lewa tiko vakatawadodonu, ka vakaraitaka tiko na veitovaki vei ira na tamata ca? sela maroroi ira na dravudravua kei ira na luveniyali cakava na ka dodonu vei ira na vakaleqai ka vakaloloma. sereki ira na dravudravua kei na vakaloloma vakagalalataki ira mai na ligadra na tamata ca. era sa sega ni kila, era sa sega talega ni kila vinaka sara; era sa veilakoyaki voli ena butobuto; na yavu kei vuravura sa sega ni tudei. au sa qai tukuna, "dou sa nona na kalou, kemudou kece sa luvei ni kalou cecere. ia, dou na mate me vaka na tamata, ka bale me vaka na ravouvou." 8 mo ni tucake na kalou, mo ni lewai vuravura; sa nomuni na veivanua kecega.

mo ni kakua ni galu na kalou! mo ni kakua ni vesuka na nomuni tu, mo ni kakua ni tiko wale na kalou! o ira na nomuni meca, era sa yavavala vakalevu o ira sa cati kemuni, era sa vakararai voli. era sa bosebosa vakailawaki, vakavuni, ena vukudra na nomuni tamata, era sa bukia vata na vere me baleti ira na nomuni ka maroroi. era sa tukuna, "mai, me tarovi, me ra kua ni dua na matanitu, me ra kua ni nanuma tale na yaca i isireli." era bosebosa vata ka vakadonuya; me ra sa dua nai to tani, mai vei kemuni: na vale laca nei itomi: kei ismeli; moapi, kei akiri; o kibali, kei amoni kei ameleki, na kai filisitia kei ira mai na vanua o taia; o asiria talega sa to vata kei ira; era sa vukei ira na luvei loti me ra to mai. sela mo ni tarai ira me vaka vei mitiani, me vaka vei sisaria, me vaka vei jabini ena matai ni wai mai kisoni, o koya sa vakarusai mai enatovi, era sa na benu ena vanua. o ira na nodra turaga, me vakataki orepa, me vakataki sipa, io, na turaga lailai, me vakataki isipana, kei salimuna, era sa tukuna, "tou taura na were ni kalou, me nodatou, me tou taukena." noqu kalou, mo ni cakava me na vaka na curu ni covulaca, me vaka na qani sila ena cagi kaukauwa! me vaka sa kama na veikau, kei na yameyame ni buka sa vakama na ulunivanua, me ra vakacivici ena nomuni cagi e veivakasaurarataki, me ra vakarerei ena cava kaukauwa, me sova ki matadra na madu, me ra na vakasaqara kina na yacamuni, jiova. me ra sa vakasesei ka vakataqayataki vakadua, io me ra madu ka vakarusai, me ra kila kina na tamata, ni sai kemuni, na yacamuni duadua ga, sai jiova, sa cecere duadua ga e vuravura taucoko.

sa rui taleitaki vakaidina na nomuni vale, i jiova ni lewe vuqa! sa taleitaka na yaloqu, ia sa guta vakalevu na lomaqu na via tiko ena nomuni loma ni bai, jiova; na uto ni yaloqu kei na lewequ sa tagica na kalou bula. na separo mada ga, sa kunea na nona vale, na kakabace, sa kunea nai su me vakalutu yaloka kina ka diridiri kinaosa vakakina na yaloqu ena nomuni cabocabo ni soro, jiova ni lewe vuqa, na noqu tui, na noqu kalou. sa kalouvinaka o ira sa tiko ena nomuni vale; era na vakacaucautaki kemuni tikoga â€“ sela. sa kalouvinaka na tamata sa tiko vei kemuni na nona kaukauwa. na yalona sa lakova nai lakolako vakalou. ni ra sa lako curuma na buca ni wai ni mata ka cakava na mataniwai; na uca sa vakasinata ena wai. era na lako mai na kaukauwa ki na kaukauwa e levu sara; ni ra sa basika tiko ena matai koya na kalou e saioni. i jiova, na kalou ni lewe vuqa, mo ni rogoca na noqu masu; era na vakatudaliga mai, na kalou i jekope! sela. io, na kalou, na noda i sasabai, mo ni raica mada na matai koya na nomuni lumuti. e dua na siga ena na nomuni loma ni bai sa uasivia na siga e udolu. e vinaka cake vei au me'u i vakatawa ni vale ni kalou mai na tiko ena nodra vale na tamata ca. na kalou o jiova, na matanisiga kai sasabai; o jiova ena solia nai tovo rairai vinaka kei nai ukuuku; ena sega ni bure-itaka e dua na ka vinaka vei ira sa lako vakadodonu e matana. i jiova ni lewe vuqa; sa kalouvinaka na tamata sa vakadinati kemuni!

85

jiova, o ni sa rui vinaka ki na nomuni vanua. o ni sa vakalesui ira tale mai na bobula mai vei jekope. o ni sa vosota na nodra caka cala na nomuni tamata. o ni sa ubia kece na nodra i valavala ca. sela o ni sa kauta tani kece na nomuni cudru katakata; o ni sa vuki tani mai na rerevaki ni nomuni lomakatakata. mo ni vakatikori keimami lesu, na kalou ni neimami vakabulai; me sa oti mada na nomuni rarawataki keimami. mo ni sa rarawa tiko beka vakaoqo me sega ni mudu? o ni na vakabalavutaka tiko beka na nomuni rarawa ki nai tabatamata kecega? o ni na sega beka ni vakabolutaki keimami, me rawa ni ra rekitaki kemuni na nomuni tamata? mo ni vakaraitaka mai na nomuni yalololoma ka solia mai na nomuni veivakabulai. au na rogoca na cava ena tukuna na kalou o jiova, ena tukuna na veivakacegui vei ira na nona tamata kei ira na nona yalosavasava; me ra kakua ni lesu tale ki na ka lialia. sa dina sara, na nona veivakabulai sa voleka sara vei ira sa rerevaki koya, me tiko ga kina nai ukuuku ena noda vanua. na yalololoma kei na dina, e rau sa sota; na yalododonu kei na vakacegu e rau sa veireguci. na dina ena kadre cake mai vuravura, na yalododonu ena rai sobu mai lomalagi. io, o jiova ena solia ga na ka sa vinaka; na vanua ena vakatubura ka solia mai vakalevu na lewena vinaka. na yalododonu ena lako e matana, ka cakava na nona i kalawa me noda sala meda muria.

86

mo ni vagolea mai na daligamuni, jiova, ka rogoci au, ni'u sa dravudravua ka vakaloloma. me'u sa maroroi, ni'u sa yalosavasava, oi kemuni na noqu kalou; mo ni vakabula na nomuni tamata o koya sa rui vakadinati kemuni! mo ni yalololoma mai vei au jiova, au sa tagi tiko vei kemuni ena siga taucoko. me vakarekitaki na yaloi koya na nomuni tamata. io, kivei kemuni jiova, sa vakavinavinaka tiko kina na yaloqu. o ni sa rui vinaka jiova, ka rawarawa ni veivosoti, sa rui levu na nomuni yalololoma kivei ira kecega sa kaci yani vei kemuni. mo ni vakarorogo jiova, ki na noqu masu, mo ni goleva mai na domo ni noqu kerekere. ena gauna ni noqu leqa, au na kacivi kemuni oi kemuni ga, ena sauma vei au. sa sega na kalou e vakataki kemuni; jiova sa sega na cakacaka me vaka taka na nomuni cakacaka. na veivanua kecega o ni sa bulia, ena lako mai ka lotu vei kemuni, jiova, ka era na vakalagilagi kemuni. o ni sa rui levu, ka cakava na veika lelevu, sai kemuni duadua ga sa kalou. mo ni vakavulica vei au na nomuni valavala, i jiova, au na lako ena nomuni dina; vakaduavatataka na yaloqu me rerevaka na yacamuni. au na vakacaucautaki kemuni, jiova na noqu kalou, ena yaloqu taucoko, au na vakalagilagia na yacamuni me sega ni oti rawa. ni sa rui levu na nomuni yalololoma vei au, o ni sa vakabula na yaloqu mai na titobu kei eli. na kalou, o ira na dokadoka, era sa tubu vakalevu mai kei ira na i valavala kaukauwa, era sa vakasagarai au; era sega ni biuti kemuni e matadra. ia, oi kemuni, jiova, na kalou sa sinal ena loloma kei na vakayalololoma, na vosota vakadede, ka levu sara ena yalololoma kei na dina. mo ni gole mai vei au, ka yalololoma mai! mo ni solia na nomuni kaukauwa vua na nomuni tamata, mo ni vakabula na luvei koya na nomuni vada. ni solia mai e dua na vakatakilakila ni vinaka, me ra raica o ira era cati au, me na kune madua, baleta ni sai kemuni jiova, sa vukei au ka vakacegui au.

87

na nona yavu sa tu mai na ulunivanua tabu. o jiova sa rui taleitaka na matamata kei saioni mai vei ira kece nai tikitiko nei jekope. na ka lagilagi sa cavuti me baleti iko, na koro ni kalou! â€“ sela. "au na cavuti reapi, kei papiloni vei ira sa tukuni au. sa dina sara, o filisitia, o taia, kei iciopea: 'o ira oqo, sa sucu eke.'" io, vei saioni, ena tukuni vaka oqo, "o koya oqo kei koya o ya, e rau sa sucu mai vua; o koya sa cecere sara, ena vakataudeitaki koya." o jiova sa vakadeitaka, e na gauna sa na volai ira kina na nona tamata; "o koya oqo sa sucu mai keya." sela. oi rau na daunisere kei na daunivakatagi e rau na tukuna, "na neirau i vurevure kece sa tiko vei iko."

88

i jiova na kalou ni noqu vakabulai, au sa dautagi vei kemuni ena siga kei na bogi. me lako mai matamuni na noqu masu; me gole mai na daligamuni ki na noqu tagi. sa sinal na yaloqu ena leqa, ka sa voleka tikoga

na noqu bula ki nai bulubulu. au sa wili vata kei ira sa lako sobu ki na qara; au sa vaka na tamata sa sega vua na kaukauwa, au sa ciri vata tiko kei ira na mate, me vaka taki ira sa vakamatei ka tu mai nai bulubulu, o koya era sa sega ni nanumi tale, o ira sa kau tani mai na ligamuni. o ni sa vakadavori au ena qara lolovira sara, ena butobuto, ena titobu talega. na nomuni cudru katakata sa tarai au vakabibi, o ni sa vakamavoatiki au ena nomuni ka kecega. sela. o ni sa biuta tani sara na noqu kila, vakayawa sara mai vei au; o ni sa vakayacora me'u ca sara vei ira; au sa sogota ka sega ni rawa na dro. na mataqu sa malumu sobu ga, baleta na veivakararamataki i jiova, au sa kaci tiko yani ena veisiga; sa dodo tiko yani na ligaqu vei kemuni. o ni na cakava beka na ka vovou vei ira na mate? era na tucake beka na mate ka vakacaucautaki kemuni? áċ" sela. na nomuni yalololoma vinaka sara, ena rawa beka ni tukuni tikoga ena i bulubulu? se na nomuni yalodina ena vanua ni veivakarusa? ena kilai beka na veika vovou o ni kilai kina ena vanua butobuto? kei na nomuni yalododonu ena vanua sa sega ni nanumi kina e dua na ka? io, ki vei kemuni, au sa kaci yani kina jiova, kei na veimataka, sa dauloka yani vei kemuni na noqu masu. i jiova, o ni sa biuti au, ena vuku ni cava? ena cava o ni sa vunitaki au kina? au sa vakararawataki; ka tu vakarau me'u mate mai na noqu cauravou; au sa sotava na veika dredre au sa vakalialiai. na nomuni cudru katakata sa ubi au mai, kei na nomuni ganisala dredre sa sogoti au. e ra sa lakovi au mai me vaka na wai ena siga taucoko, era sa kani au kece. o ni sa biuti ira tani mai vei au na noqu i tokani kei ira na noqu daulomani, na noqu kila na butobuto.

89

au na seretaka na yalololoma i jiova me sega ni mudu; e na gusuqu, au na vakaraitaka na nomuni yalodina ki nai tabatamata kecega. me vaka au sa tukuna oti, "ena tarai cake na yalololoma me sega ni mudu; na nomuni yalodina o ni na vakadeitaka ena veiyasana vakalomalagi." "au sa cakava na veiyalayalati kei ira na noqu digitaki, au sa yalataka vei tevita na noqu tamata: 'na vuumu, au na vakataudeitaka me sega ni mudu, na nomu i tikotiko vakaturaga me na yacova nai tabatamata kecega. sela." na lomalagi ena vakacaucautaka na nomuni totoka, i jiova; na nomuni dau dina talega, ena kedra maliwa nai soqosoqo ni nomuni digitaki. o cei sa tiko mai lomalagi me vakatautauvatataki vei jiova? se, o cei vei ira na lue ni qaqa, e rau sa tautauvata kei jiova? na kalou me rerevaki vakalevu sara e nai soqosoqo ni nona digitaki, ka me vakakorokotaki vei ira sa tiko vakavolekati koya. i jiova na kalou ni lewevuqa, o cei sa qaqa me vakataki kemuni, i jiova? sa vakavolivoliti kemuni na nomuni yalodina. o ni sa lewa na wasawasa cudrucudru, ni sa tubu mai na kena bia, oi kemuni ga sa vakamaravutaka. o ni sa vorolaki reapi sara vakalalai, me vaka e dua sa vakamatei; o ni sa vakasesei ira na kemuni meca ena ligamuni kaukauwa. sa nomuni o lomalagi, o vuravura talega sa nomuni, o vuravura kei na ka kecega sa tu kina o ni sa tauyavutaka. na vualiku kei na ceva o ni sa tauyavutaka; o tepori kei

erimoni, e rau sa rekitaka na yacamuni. sa tiko vei kemuni na liga sa kaukauwa sara, sa rui kaukauwa na ligamuni, sa rui cecere na ligamuni i matau. na dodonu kei na lewa donu sai koya na yavu ni nomuni i tikotiko vakaturaga; na yalololoma kei na dina sa lako voli e matamuni. sa kalouvinaka o ira na tamata era sa kila na rorogo vinaka oqo! i jiova, era sa lako voli ena rarama kei na i serau ni matamuni. na yacamuni, era na rekitaka ena siga taucoko kei na nomuni yalododonu, era sa laveti cake kina. ni sai kemuni nai ukuuku ni nodra kaukauwa kei na nomuni veitokoni, sa laveti cake kina na neimami kaukauwa. sa nona na kalou na neimami sasabai, na neimami tui na ka tabu ni isireli. o ni sa vosa ena raivotu vei koya na nomuni ka tabu ka tukuna, "au a vukei koya sa kaukauwa sara; au sa vakacerereya e dua sa digitaki mai vei ira na tamata. au sa kunea na noqu tamata o tevita; ena noqu waiwai tabu, au sa lumuti koya kina, vei koya, ena vakadeitaka na ligaqu; na ligaqu talega ena vakaukauwataki koya. e na sega ni rawa ni qaqa vua na meca, se, me ra vakamavoatiki koya rawa na meca. au na vakadavori ira kece na kena meca e matana, ka vakatu vakaduataki ira sa cati o ya. "na noqu dau dina kei na noqu yalololoma ena tiko vata kei koya, ia, ena yacaqu ena laveti kina na nona kaukauwa. au na dodoka na ligana ki na wasawasa, ena ligani i matau ki na veuciwai. ena tagi mai vei au o koya, 'oi kemuni na tamaqu, na noqu kalou, kei na vatudei ni noqu vakabulai.' au na vakayacori koya na noqu ulumatua, me cecere duadua vei ira na tui e vuravura. na noqu yalololoma, au na maroroa vua me kua ni mudu, na noqu veiyalayalati sa tudei tikoga vei koya. na nona kawa ena tudei tikoga me sega ni mudu, kei na nona i tikotiko vakaturaga me vaka na veisiga vakalomalagi. "kevaka era sa besetaka na luvana na noqu i vunau ka ra sa sega ni muria na noqu lewa, kevaka era sa voroka na noqu i lesilesi ka sega ni maroroa na noqu i vunau, io, au na togotitaka na nodra talaidredre ena kuita, kei na nodra caka cala e nai wau. sa dina sara na noqu yalovinaka, au na sega sara ni kauta tani mai vua, se vakatara na noqu yalodina me yali vua. au na sega ni voroka na noqu veiyalayalati se veisautaka na vosa sa lako oti mai na gusuqu. na ka au sa yalayala oti kina ena noqu savasava e tabu sara; au na sega ni lasu vei tevita. na nona kawa ena tudei ka sega ni mudu, na nona i tikotiko vakaturaga, ena vaka na matanisiga e mataqu; e na vakataudeitaki me sega ni mudu me vaka na vula, ia me vaka nai vakadinadina daudina ni lomalagi." sela ia, o ni sa biuti au ka sega ni taleitaki au, o ni sa cudruva na nomuni lumuti. o ni sa cata na veiyalayalati kei koya na nomuni tamata; o ni sa vakawaletaka na nona i sala vaka tui, ena nomuni viritaka ki na qele. o ni sa basuka kece na nona bai kei na nona bai vakavalu kaukauwa o ni sa vakacana kece. o ira kece sa lako sivia, e ra sa butakoci koya, e sa ka ni veiuali o koya vei ira na kai nona. o ni sa laveta cake na ligadra i matau na kena meca; o ni sa vakamarautaki ira na meca. o ni sa vukica lesu na nona i seleiwau ka sega ni vukei koya e nai valu. o ni sa vakaotia na nona lagilagi, na nona i sala vakatui, o ni sa viritaka ki na qele. o ni sa vakalekalekataka na nona yabaki vakacauravou; o ni sa ubi koya ena madua. sela. me cava soti na kena dede, jiova? mo

ni vunitaki kemuni tiko me sega ni mudu? me kama tiko li, vakabukawaqa na nomuni cudru? o ni sa kila, sa lekaleka na noqu bula, sa ka wale beka na nodra bula na luve ni tamata? na tamata cava e rawa ni bula me sega ni raica na mate? e rawa beka vua me drotaka na kaukauwa ni bulubulu? sela. i jiova, sa e vei na nomuni yalovinaka sa dau tu e liu? o koya o ni yalataka vei tevita ena nomuni yalodina? mo ni nanuma jiova, na nodra sa beitaki vakaca na nomuni tamata o ena noqu vosota na kena mosi na nodra veivakacacani o ira na tamata kece oqo, o koya era sa veibeitaki vakaca tiko kina na kemuni meca, i jiova, ka ra sa vakacacana na kalawa ni nomuni lumuti e duabau ga. me vakacaucautaki na turaga o jiova me sega ni mudu! emeni. emeni.

90

i jiova, o ni sa neimami tikotiko ena i tabatamata kecega. ni se bera ni toso mai na veiulunivanua ni se bera ni buli na vuravura mai na sega ni mudu ki na sega ni mudu, o ni sa bula, o ni sa kalou. o ni sa vakarusa na tamata, ka tukuna, "lesu mai oi kemudou na luve ni tamata." na dua na udolu na yabaki e matamuni, sa vaka ga ena noa ni sa oti yani, sa vaka ga na yadra ena dua na tiki ni bogi. o ni sa kauti ira yani me vaka e dua na ualuvu; era sa vaka ga e dua sa moce, ena mataka era sa vaka na co sa tubu cake; ena mataka sa bulabula ka tubu cake; ena yakavi sa lauta ka malai. sa kani keimami na nomuni yalo katakata ena nomuni cudru katakata keimami sa rere vakalevu. na neimami caka cala sa tu e matamuni. na neimami valavala ca se vuni tu sa tu ena rarama ni matamuni. na neimami veisiga kece sa lako yani ena nomuni cudru; keimami sa vakayalia na neimami veiyabaki me vaka ga e dua na tadra. na veisiga ni neimami bula, sa vitusagavulu ga na yabaki; sa ka ga ni kaukauwa kevaka sa walusagavulu na yabaki, io, na nodra dokadokataka sa basika ga kina na oca kei na rarawa; vakasauri sa oti yani, eda sa yali yani. o cei sa kila na kaukauwa ni nomuni cudru? me vaka na rere vei kemuni sa vaka kina na nomuni cudru. mo ni vakavulici veikeimami ena wilika na neimami veisiga, me tubu kina na neimami yalomatua. mo ni lesu mai jiova! e sa cava soti na kena dede? mo ni lomani ira mai na nomuni tamata. io, mo ni vakacegui keimami vakatotolo ena nomuni yalololoma, me keimami reki kina ka marau ena veisiga kece! mo ni vakamarautaki keimami me vaka na levu ni siga keimami vakararawataki tiko kina, me vaka na veiyabaki keimami raica tiko kina na ca. me basika mai na nomuni cakacaka vei ira na nomuni tamata, kei na nomuni lagilagi vei ira na luvedra. na totoka kei nai taucoko ni kalou me sa tu vei keda, me vakataucokotaka na cakacaka ni ligada vei keda; io, me vakataucokotaki na cakacaka ni ligada.

91

o koya sa tiko ena yasana vuni nei koya sa cecere sara, ena vakarurugi tikoga ena yaloyalo i koya sa kaukauwa. au sa tukuna ena vuku i jiova, "na noqu

i drodro kei na noqu bai ni valu; na noqu kalou, sai koya ga au sa vakadinata." sa dina, ena vakabulai iko mai na nodra vere kece na dauveiveretaki kei na veitauvi ni mate ca kecega. ena vakarurugi iko ena tabana, ena nomu i drodro na ruku ni tabana; na nona dina, ena nomu i sasabai. o na sega ni rerevaka na ka dauveivakarerei ena bogi, se na gasau sa vuka voli ena siga, se na mate ca sa lako voli ena butobuto, se na veivakarusa sa toka vuni ena sigalevu. e udolu era na bale e yasamu, ka tini na udolu ena ligamu i matau. ena sega e dua me na torovi iko mai. ena matamu dina ga, o na raica nai sau ni nodra i valavala na tamata ca. baleta ni o sa vakatara me nomu i drodro o jiova kei koya sa cecere sara me nomuni tikotiko, ena sega i tarai iko na ca se dua na mate ca me torova mai na nomu i tikotiko; ni na soli ira na nona agilosu me ra lewa ena vukumu, ka maroroi iko ena gauna kecega. era na keveti iko cake ena ligadra, de qai mavoa na yavamu ena vatu. o na butuki ira na laioni kei gata, o ira na luve ni laioni kei na gata, o na butu qaia. "baleta ni sa vagoalea mai vei au na nona loloma, o koya oqo, au na vakabulai koya ka vakacerecerei koya, ni sa kila na yacaqu. ena qai kaci mai, au, na qai rogo yani vei koya; au na laki tiko vata kei koya ena gauna ni leqa, me'u vakabulai koya ka dokai koya. au na sotavi koya ena bula balavu, ka vakaraitaka vua na noqu veivakabulai."

92

sa ka vinaka na vakavinavinakataka na kalou kei na lagata na sere vinaka ki na yacana tabu, oi kemuni sa cecere sara; me tukuni na nomuni yalovinaka ena vei mataka, kei na nomuni dau dina ena bogi, e nai yaya ni vakatagi e tini na kena wa, na bitu ni vakatagi kei na api o koya sa rogo vinaka sara. oi kemuni jiova, sa vakamarautaki au tiko ena vuku ni nomuni cakacaka, au na gumatua ena cakacaka ni ligamuni. i jiova, sa rui cecere na nomuni cakacaka? ka sa rui titobu talega na nomuni vakananau. na tamata lecai ka sa sega ni kila, se na lialia me kila deivaka. ni sa tubu bulabula mai me vaka na co na lialia, ka seraka mai na tamata dau caka ca, sa ka ga me rau vakarusai vakadua. sai kemuni ga jiova sa cecere ka sega ni mudu. sa dina, o ira na kemuni meca, jiova. sa dina o ira na kemuni meca, ira na rusa; o ira kece na dauca ca era na vakasesei. ia, na noqu i leu, o ni sa laveta me vaka na bulumakau kila; au sa lumuti ena waiwai vou. na mataqu talega sa raica na noqu gagadre ena vukudra na kequ meca; na daligaqu sa rogoca na noqu gagadre ena vukudra na tamata ca, o ira sa tu me veivala kei au. na yalododonu era na seraka ka bulabula tu ga, me vaka na sitari mai lepanoni. o ira kece sa tei ena vale ni kalou, era na seraka tu ga ena loma ni bai ni kalou. e ra na vuavuai tu ga ni ra sa qase mai; era na bulabula ka lumilumisa, me tukuna ni sa rui dodonu sara na kalou; o koya na vatudei, ka sa sega vua na caka cala.

sa veiliutaki o jiova, sa vaka i sulu vakatui, sa vauci koya ena kaukauwa, sa dina, sa tauyavutaki o vuravura ka sa sega ni yavalati rawa. na nomuni tikotiko vakaturaga sa ka mai liu sara, o ni sa lako mai na sega ni mudu. i jiova, sa tubu cake na ualuvu, na ualuvu sa tubu cake mai vakadomoilevu, na ualuvu sa vaka ua levu mai. o jiova sa cecere sara, sa rui kaukauwa mai na rorogo ni wai e vadugu, mai na veiua kaukauwa sara ni wasawasa. sa ka dina sara na nomuni tuku-tuku. na vakatatabu e ganita duadua ga na nomuni vale tabu me sega ni mudu.

i jiova na kalou, sa nomuni na lewa ni veisausaumi, sa kilai yani na kalou, o koya sa nona na veisausaumi! mo ni tucake, na turaga ni lewa kei vuravura; me ra sa togotitaki na dokadoka. i jiova, me cava soti na kena dede, o ira na daucaaka ca, me cava soti na kena dede ni nodra vakacola mua tiko? era sa tukuna tiko nai tukutuku, ka vosataka na veivakacacani; o ira kece na daucaaka ca era sa dau tukutukuni ira. i jiova, era sa wasewasei ira vakalalai na nomuni tamata, ka vakamavoataki ira na nomuni votavota. e ra sa vakamatei na yada kei ira na vulagi, era sa labati na luve ni yali. e ra sa tukuna tiko ga, "o jiova sa sega ni raica, se o koya na kalou i jekope me kila." oi kemudou na tamata lialia ena kedra maliwa na tamata, mo dou kila, oi kemudou talega dou na qai vuku e ni naica? o koya sa tea na daliga, me qai sega ni rogoca? o koya sa bulia na mata, me qai sega ni raica? o koya sa vakasalataka na matanitu, me qai sega ni vakadodonutaka? o koya sa vakavulica na tamata me yalomatua? o jiova, sa kila na vakanananu ni tamata, ni ra sa ka wale. sa kalouvinaka na tamata o ni sa vakasalataka jiova, ka vakavulica mai na nomuni vunau, mo ni solia kina vua na vakacegu ena veisiga ni rarawa, me yacova ni sa keli oti na qara me nodra na tamata ca. o jiova ena sega ni biuti ira na nona tamata, se guilecavi ira na nona i votavota. ia na lewa ena lesu vei ira na yalododonu, o ira sa dodonu sara ena yalodra era na muria. o cei me na tucake ena vukuqu vei ira na daucaaka ca? o cei ena tucake ena vukuqu vei ira sa daucaaka na ka vakasisila? kevaka ga sa vukei au o jiova, na yaloqu sa na tiko vakamalu. kevaka me'u tukuna mada, "au sa sika lutu," na nomuni loloma, jiova, sa na qai tauri au cake. ena loma ni noqu lomaocaoca, na nomuni veivakacegui sa vakamarautaka na yaloqu. me cakacaka yaco tiko beka na kaukauwa ni valavala ca, o koya sa vakasesea nai vakaro vinaka kecega ena nona veitokani kei iko? era sa to vata ka bolea na nona bula na yalododonu, ka vakacacani ira na dra sega ni cala. ia, o jiova sa noqu i sasabai, na noqu kalou na vatudei ni noqu i drodro. o koya, ena kauta mai vei ira na nodra cala, ka musuki ira laivi mai na nodra caka cala, o jiova na noda kalou, ena musuki ira tani.

mo ni lako mai me da mai lagasere vei jiova! me da kaila ena reki ki vua na vatudei ni noda vakabulai. me da lako mai e matana ena vakavinavinaka, me da kaila ena reki vei koya ena same. ni sai jiova ga na kalou cecere, sa tui cecere vei ira na via via kalou. sa tu e ligana na vanua titobu kecega e vuravura; sa tu talega e ligana na ulunivanua cecere kecega e vuravura. sa nona na wasawasa kecega, ni sa bulia ga o koya; na ligana sa bulia na vanua mamama. mo ni lako mai, me da mai lotu vua ka cuva sobu vua; me da mai cuva vei jiova, o koya sa buli keda. ni sai koya na noda kalou, eda sa tamata ni nona veiwere, ka sipi ena ligana. ni kua kevaka o sa via rogoca na domona: kakua ni vakaukauwataka na yalomu, me vakataki ira na talaidredre, me vaka na veisiga ni vakatovotovo ena vanua liwa. ena gauna era sa via vakatovolei au kina o ira na tamamuni, era sa vakadinadinataki au, e dina ga ni ra sa raica na noqu cakacaka. ena vasagavulu na yabaki, au sa rarawataki ira nai tabatamata ogo, au a tukuna, 'o ira na tamata era sa lako sese ena yalodra, era sa sega ni kila na noqu sala.' au sa bubului ena noqu cudru, 'era na sega ni curu kina noqu i vakavakacegu."

dou sere vei jiova ena sere vou! me sere vei jiova o vuravura kecega. dou sere vei jiova, vakacaucautaka na yacana; kacivaka nai tukutuku vinaka ni nona veivakabulai ena veisiga yadudua. tukuna na nona lagilagi vei ira na veivanua, na nona veivakurabuitaki vei ira na tamata. sa levu o jiova, me vakacerecerei vakalevu. me rerevaki ena kedra maliwa na kalou. na matakau, sa kalou vei ira na tamata, io, na kalou sa bulia na lomalagi. na vakarokoroko kei na vakaturaga sa tu ga e matana, na qaqa kei na totoka sa tu ena nona vale tabu. dou solia vei jiova, oi kemudou na nona tamata, dou solia vei jiova na lagilagi kei na kaukauwa. dou solia vei jiova na lagilagi sa ganita na yacana, dou kauta mai nai soro ka lako mai ki na nona loma ni bai. dou lotu vei jiova ena totoka ni nona savasava tabu, me sautanini vua o vuravura taucoko. tukuna vei ira na veimatani, "sa veiliutaki o jiova; sa vakadeitaki talega o vuravura, ena sega ni yavalati rawa; sa na lewai ira vakadodonu na tamata o jiova." me reki o lomalagi, me marau o vuravura me rorogo mai na wasawasa, ena kena levu e taucoko; me reki kecega na vanua kei na ka kece sa tu kina. era na rekireki na veivunikau ni veikau ena matai jiova. ni sa lako tiko mai o koya, ni sa lako tiko mai o koya me lewai vuravura. ena lewai vuravura ena dodonu ena lewai ira na tamata ena dina.

sa veiliutaki o jiova, me reki o vuravura taucoko, me ra marau na veivanuana kecega! na o kei na butobuto sa vakavolivoliti koya, na dodonu kei na dina, sa yavu ni nona i tikotiko vakaturaga. sa lako mai matana na bukawaqa, ka vakamai ira kece na meca, sa

tu vakavolivoliti koya. na nona livaliva sa vakararamataki vuravura; sa sautanini na vanua ni sa raica na rarama. sa waicala na veilunivanua ena matai jiova ena matai jiova, o koya sa lewa na vuravura taucoko. na lomalagi sa tukuna na nona dodonu na kalou, ka ra sa raica na nona i ukuuku na tamata. me ra sa vakamaduatiki o ira sa qarava na matakau ceuceu, mo ni qaravi jiova, oi kemuni na veikalou lalai. sa rogoca o saioni ka sa marau; era sa reki na goneyalewa ni juta, baleta na nomuni lewa jiova. sai kemuni jiova, sa cecere sara, sa sega tale e vuravura; o ni sa cecere duadua mai vei ira kecega oqo. vei kemuni sa lomani jiova, mo ni cata na ca! sa vakamareqeta na yalodra na nona tamata o koya; sa vakabulai ira mai na ligadra na tamata ca. na rarama sa cila vua na yalododonu, kei na marau sa nodra o ira sa dodonu sara ena yalodra. dou rekitaki jiova na yalododonu, ka vakavinavinakataka ni dou sa vakananuma na yacana tabu.

98

dou lagata vei jiova na sere vou! ni sa cakava na veika vivinaka kecega, na ligana i matau kei na ligana tabu sa rawata vua na qaqa. sa vakaraitaka o jiova na nona veivakabulai; sa vakaraitaka ki na veimatanitu ena matana votu na nona yalododonu. sa vakananuma na nona yalololoma kei na nona yalodina me aleti isireli; na nona veivakabulai na kalou. dou kaikaila ena reki vei jiova; seretaka na sere, reki vakalevu ka laga sere tikotikoga. sere vei jiova ena api, na api kei na domo ni same, na biukila kei na domo ni koneti; dou kaila ena reki ena mata i jiova na tui. me rogo vakadomoilevu mai na wasawasa, kei na ka kece sa tu kina; me ra vakasausau mai na veiuciwai ena ligadra, o ira na veidelana me ra reki vata ena mata i jiova ni sa lako tiko mai o koya me lewai vuravura, kei ira na kena tamata ena lewa dodonu.

99

sa veiliutaki o jiova; me ra sautanini na tamata! sa tiko o koya ena maliwa ni jerupi. me yavavala o vuravura! sa cecere o jiova e saioni, ka levu o koya mai vei ira kecega na tamata. me ra vakacerececei kemuni kei na nomuni cecere kei na yacamuni taleioi ni sa tabu. na kaukauwa ni tui e lomana talega na ka dodonu, o ni sa vakadeitaka na lewa vinaka; o ni sa vakatulewa vakaidina ka vakadodonu e jekope. me laveti o jiova na noda kalou, me da cuva ena ruku ni yavanaoni sa tabu ka savasava o koya. o mosese kei eroni, e rau sa nona bete, o samuela sa dua vei ira sa kaciya na yacana; era sa kaciya jiova, ka sa rogoci ira o koya. sa vosa vei ira ena duru o; era sa maroroya na nona i tukutuku kei na nona lewa sa soli vei ira. o ni sa sauma vei ira, jiova na neimami kalou; o ni sa kaloudauveivosoti vei ira, e dina ga ni o ni sauma vei ira me vaka na ka era cakava. laveti jiova na noda kalou, lotu vua ena nona ulunivanua tabu ni sa ka tabu o jiova na noda kalou.

100

dou kaila ena reki vei jiova oi kemudou na vanua kecega! dou qaravi jiova ena marau, dou lako mai e matana ena sere. mo kila ni sa kalou o jiova sai koya ga sa buli keda, sa sega ni oi keda ga, e da sa nona tamata ka sipi ni nona bai. dou curu ki na nona matamata, ena vakavinavinaka, io, ki na nona loma ni bai ena sere vou, dou vakavinavinaka vua ka vakacaucautaka na yacana. ni sa vinaka o jiova, sa sega ni mudu na nona yalololoma kei na nona dina sa tu ga kina i taba tamata kecega.

101

au na seretaka na yalololoma kei na lewa dodonu, vei kemuni jiova au na seretaka na vakavinavinaka. na noqu i tovo, e na matau, me totoka sara, o ni na lako mai vei au e naica? au na lako voli ena noqu loma ni vale ena yalo e taucoko. au na sega ni tuvana e dua na ca e mataqu; au sa cata na nodra cakacaka na sa lutu oti; ena sega ni kabiti au. na yalo vakatani ena lako tani vei au; au na sega ni kila na ka vakasisila. o koya sa cakacaka vakai loa vua na wekana, au na vakarusa; o koya sa viavialevu na matana ka sa dokadoka na yalona, au na sega ni vosota. na mataqu ena tikoga vei ira sa yalodina tiko e vuravura, me ra tiko vata kei au; o koya sa lako vakadodonu tiko, ena qaravi au. o koya sa dauveivakaisini, ena sega ni tiko ena noqu vale; o koya sa lasulasu tiko, ena sega ni tiko e mataqu. vakatotolo sara, au na vakarusai ira na vakasisila ena vanua, me'u muduka vakadua na caka ca mai na koro nei jiova.

102

mo ni rogoca na noqu masu jiova, na noqu tagi me lako yani vei kemuni. mo ni kua ni vunitaki kemuni mai vei au ena siga ni noqu rarawa; mo ni vakarorogo mai ena siga au kaci yani kina, mo ni rogoci au mai vakatotolo. na noqu veisiga sa vesuki oti me vaka na kubou, na noqu sui kece sa kama oti me vaka na matadravu, sa valuti oti na yaloqu ka sa vaka na co sa malai mai, au sa guilecava kina me'u kania na kequ madrai. sa rui rogo levu na noqu vutugu, sa lili tiko na suiqu ena kuliqu. au sa vaka na belo ena vanua lala, sa vaka talega na lulu ena vanua mamaca. au sa davo ka yadra tiko, sa vaka na kakabace ena dela ni vale. era sa torovi au mai na meca ena siga taucoko, o ira na dauveibutakoci, era sa yalayala mera caka ca vei au. au sa kania tiko na dravusa me vaka na madrai. sa veiwaki na mequ gunu vata kei na wai ni mata, baleta na nomuni rarawataka na ca kei na nomuni cudru katakata, o ni sa laveti au ka viritaki au tani. na noqu veisiga sa vaka na yaloyalo sa vakabalavutaki ka sa malai tani me vaka na co. oi kemuni jiova sa tudei ka sega ni mudu, kei na nanumi ni yacamuni ki nai taba tamata kecega. mo ni tucake ka yalololoma vei saioni; ni sa kena gauna me tokoni ka totaki, io, sa kena gauna sara ga oqo. o ira na nomuni tamata era sa marautaka na kena veivatu, ka ra sa tokona na kena kuvu ni soso. me ra rerevaka kina

na yaca i jiova na veimatani, kei ira kece na tui ni veivanua mera rerevaka na nomuni ukuuku. o jiova ena tarai saionu cake tale. o saionu ena basika ena i ukuuku i jiova. ena rogoca o koya na nodra masu na dravudravua, ena sega ni vakawaletaka na nodra masu. ogo ena volai tu me baleti ira nai taba tamata ena muri mai, me ra vakacerecerea kina na kalou, o ira nai taba tamata era na qai basika mai. ni sa rai sobu mai o koya mai na dela ni nona vale tabu, mai lomalagi sa vakaraici vuruvura sobu mai na kalou, me rogoca na domodra na kaiavesu sa vutugu tiko, me ra sereki o ira sa lesi oti tu me ra vakamatei, me kaci-vaki yani na yaca i jiova e saionu kei na nona vakacautaki e jerusalemi, ni ra sa vakasoqoni mai o ira na tamata kei ira na veimatani me ra qaravi jiova. sa vakamalumalumutaka o koya na noqu kaukauwa ena sala, sa vakalekalekataka na noqu veisiga. au sa tukuna kina, "na noqu kalou, me'u kakua ni kautani mai na loma ni noqu veisiga. na nomuni veiyabaki sa yacova nai taba tamata kecega. mai liu sara o ni sa biuta na yavu kei vuruvura, kei na lomalagi sa cakacaka ga ni ligamuni. era na rusa kece, ia oi kemuni o ni na tudei ga, na ka kece era na qase mai me vaka nai sulu, o ni na veisautaki ira, era na qai veisau. o ni sai koya koya tikoga, na nomuni veiyabaki ena sega ni oti. na luvedra na nomuni tamata era na vakakuria kei ira na nodra kawa ena vakadeitaki e matamuni."

103

vakacautaki jiova, na yaloqu, kei na ka kecega sa tu e lomamu, mo vakacautaka na yacana tabu! vakacautaki jiova, na yaloqu, kakua ni guilecava na ka vivinaka kecega sa cakava vei iko o koya: sa vosota na nomu caka cala kecega, sa vakabulai iko mai na kemu mate kecega, sa vakabulai iko mai na veivakarusa, sa vakaisalataki iko ena yalovinaka kei na nona yalololoma kecega, sa vakamamautaka na gusumu ena ka vinaka kecega, o koya ogo sa vakavoutaki tale kina na nomu tubu cake me vaka na ikeli. sa cakava na ka dodonu o jiova kei na lewa dodonu vei ira sa vakabobulataki. sa vakatakila vei mosese na nona sala, kei na nonai valavala vei ira na luvei isireli. o jiova sa rui yalololoma ka yalovinaka sa cudru vakamalua, sa levu na nona yalololoma. ena sega ni veivala tiko vata kei keda, se cudruvi keda tiko me sega ni mudu. sa sega ni cakacaka vei keda me vaka na noda i valavala ca, se vunauici keda me vaka na noda caka cala. me vaka sa rui cecere o lomalagi mai ki vuruvura, sa vaka kina na nona yalololoma vei ira sa rerevaki koya; me vaka mai nai cabecabe ki nai dromudromu sa vaka kina, na nona yakayawataka na noda caka cala mai vei keda. me vaka sa lomana na luvena e dua na tama, sa lomani ira vakakina o ira sa rerevaki koya. sa kila vinaka o koya na keda i bulibuli sa kila o koya ni da sa kuvu ni soso ga. io, na tamata, na nona siga na vaka ga na veisiga ni co; sa vaka ga na vei senikau ni vanua, era seraka tu. sa liwa ga yani na cagi, sa yali tale, sa guilecavi tale na vanua e toka kina. ia, na yalololoma i jiova sa ka mai na sega ni mudu ki na sega ni mudu ki vei ira sa rerevaki koya, kei na nona yalododonu vei ira na luvedra na luvedra, vei ira sa maroroya na nona veiyalayalati, vei ira talega

sa nanuma ka cakava sara na nona i vakaro. o jiova sa vakadeitaka na nona i tikotiko vakaturaga mai lomalagi, na nona matanitu sa veilitaki ena ka kecega. dou vakacautaki jiova, oi kemudou na nona agilosu, oi kemudou sa levu sara na nomudou kaukauwa, dou sa muria na nona vosa, dou sa vakao kina domo ni nona vosa. dou vakacautaki jiova, oi kemudou na nona soqoni levu, kemudou na nona daukakacaka, oi kemudou sa dau vakalomavinakataki koya. mo ni vakacautaki jiova, oi kemuni kece na nona cakacaka ena vanua kecega ni nona matanitu. na yaloqu mo vakacautaki jiova!

104

mo vakacautaki jiova, na yaloqu! jiova na noqu kalou, o ni sa rui levu o ni sa vakaisulu ena vakaturaga kei na dokai. o ni sa ubi kemuni ena rarama me vaka ena i sulu, o ni sa dodoka yani na lomalagi me vaka nai sulu latilati. o ni sa vakadavora na i kaso ni nomuni taba ni vale e cake ena wai; o ni sa cakava na veio me nomuni kareti, o ni sa lako voli ena veitaba ni cagi, o ni sa cakava me yalo na agilosu, o ira na nomuni, era sa bukawaqa caucandre. o ni sa vakadavora na yavu kei vuruvura me kua ni yavalati rawa ka sega ni mudu, o ni sa ubia ena titobu me vaka nai sulu, na wai era sa tukace tu ena dela ni ulu ni vanua. e na nomuni veivunauici era sa dro yani, e na domo ni nomuni kurukuru era dro yani kina vakatoto. era sa lako sivia yani na veilunivanua; era lakova sobu na veibuca, ki na vanua o ni sa yavutaka vei ira. o ni sa biuta na iyalayala me ra kakua ni lakova sivia, me ra kakua ni lesu tale ka ubi vuruvura. sa tala nai vurevure ki na veibuca, ka sa drodro yani ki na vei delana. e ra sa solia na wai ni gunu vei ira kece na manumanu ni vanua; sa sotavi na nodra kanakana kece na asa era kila tu. mai vei ira, era sa vakatikotiko kina na manumanu vuka; era sa sere tiko ena veitabanikau. sa vakasuataka o koya na veidelana main na tabana e cake ni nona i tikotiko; o vuruvura sa vakamarautaki ena vua ni nomuni cakacaka. sa vakavuna na co me tubu, me baleti ira na bulumakau kei na kakana draudrau me baleta na tamata cakacaka, me rawa ni kauta mai kina na kakana mai na qele, na waini talega me vakamarautaka na tamata, na waiwai me vakalumisataka na matana, na madrai me vakataucokotaka na yalo ni tamata. na veivunika i jiova sa sinai ena wai, na sitari ni lepanoni e a tea o jiova, e ra sa vakasova kina na manumanu vuka; e ra sa vakavale kina na tui-uci levu. na veidelana cecere, sa nodra na me kila; na kena bari ni savu, sa nodra i vakaruru na manumanu ni veivatu. sa lesia na veigauna me nona na vula, na mananisiga talega na gauna me dromu kina. o ni sa cakava na butobuto, ena veibogi, me ra dauveilakoyaki kina na manumanu. sa tagica na laione gone na kena kakana, ka vakasaqara na kena mai vua na kalou. ni sa cadra na siga, era sa vakasoqoni vata mai ka davu ena nodra dui qara. e ra sa dui lako na tamata, me ra cakava na nodra cakacaka me yacova ni sa karobo mai. i jiova, sa vakavuqa na nomuni cakacaka, sa caka kece ogo ena nomuni yalomatua. sa sinai o vuruvura ena ka o ni taukenao na wasawasa levu ka raba ogo, sa tu kina e levu na ka, na veika bula e lelevu kei na

veika e lalai. era sa soko voli kina na vei waqa lelevu, era sa dau qito talega kina na tovuto. o ni a bulia ga. e ra sa waraki kemuni, mo ni solia vei ira na kedra ena kena gauna dina. e ra sa kumuna na ka o ni solia vei ira o ni sa dolavi kemuni kei na ligamuni, era sa sinai ena veikavivinaka. kevaka, o ni sa na vuni tiko, era na leqa; kevaka o ni na kauta tani na kuvu ni soso. o ni sa tala yani na yalomuni, era sa buli; ka o ni sa vakavouia nai rairai kei vuravura. me tudei ka sega ni mudu nai ukuuku i jiova; me rekitaka tikoga o jiova na nona cakacaka. ni sa rai yani o koya ki vuravura, sa yavavala; ni sa tara yani na veidelana, sa kubou mai. au na sere vei jiova ena noqu gauna kece ni bula; au na vakavinavinaka tikoga vua na noqu kalou ena noqu veika kece. me kamikamica vei koya na noqu vakanananu; au na marautaki jiova. me ra vakayali nai valavala ca e vuravura, ka me na yali vakadua na dauca ka. na yaloqu! mo vakacaucautaki jiova, me vakavinavinakataki o jiova!.

105

io, solia na vakavinavinaka vei jiova! kaciva na yacana; vakaraitaka na nona cakacaka vinaka vei ira na tamata kecega! sere vua, lagata vua na same; veitalanoataka kei ira kecega na totoka ni nona cakacaka! nai ukuuku ni yacana tabu; o ira sa vakaraici koya, me reki tiko na yalodra! vakaraici jiova kei na nona kaukauwa; vakaraica vakalevu na matana! vakananuma na cakacaka vinaka sa cakava o koya. na nona vakaqoroqoro kei na lewa sa tauca na gusuna, kemudou na kawa i eparama na nona tamata. kemudou na luvei jekope na nona digitaki! sai koya ga o jiova na noda kalou; na nona lewa sa tu e vuravura taucoke. sa nanuma tikoga na nona veiyalayalati ka sega ni mudu, na vosa sa vakarota oti, ki nai taba tamata e udolu, na veiyalayalati sa cakava vei eparama kei na nona bubului vei aisake, sa vakadeitaka vei jekope mei lesilesi, vei isireli me veiyalayalati e sega ni mudu, sa tukuna kina vei iko, "au na solia na vanua o kenani, me nodra i votavota na nomu kawa," ni ra se lewe lailai tikoga, e lewe lailai sara, ka ra se vulagi kina. ni ra sa lako mai na dua na vanua ki na dua tani tale, mai na dua na matanitu ki na dua tale, sa sega ni vakatara, me dua e vakacalai ira se vunauci ira ena vukudra, ni sa tukuna, "me kua ni dua e tarai ira ka'u sa lumuta, se, mo vakaleqai ira na noqu parofita." sa kaciva e dua na dauisiga levu ni vanua; sa vakarusa kece nai vurevure ni madrai. sa vakatala e dua me liu vei irao o josevao o koya sa volitaki vakabobula. era sa vesuki koya vakaukauwa ena senicodo ka vakadavori koya ena vata kaukamea. me yacova na gauna sa vakayacori kina na nona vosa, sa vakatovolei koya na vosa i jiova. sa talatala na tui me sereki o koya, na nodra kovana na tamata sa sereki koya me lako. sa vakayacori koya me turaga ni nona vale, ka me lewa talega na veika kece e taukena, me vakasalataki ira na turaga lalai, ka vakavulica vei ira na nona qase na yalomatua. o isireli talega sa lako mai ijipita, kei jekope talega sa lako voli ena vanua nei ame. na kalou sa vakalewevuqataki ira na nona tamata, ka era sa cakacaka kaukauwa cake mai vei ira na kedra meca. na kalou sa vukica na yalodra me ra cati ira na nona

tamata, ka me cakacaka vakaveivakaisini vei ira. sa talai mosese na nona tamata kei eroni, e sa digitaka. era usa cakava na nona veivakurabuitaki vei ira, kei nai vakatakilakila lelevu ena vanua nei ame. na kalou sa tala yani na butobuto me vakabuto butotaka, ka era sa sega ni vuki tani mai na nona vosa. na kalou sa vukica na nodra wai me dra, ka vakamatea na kena ika. sa sinai na nodra vanua enaboto, era sa kune sara ena nodra vale na tui. sa vosa o koya, era sa vuka mai na yavusa lago kei na kutu ena nodra vanua taucoke. sa vakavuna vei ira i na auca matalelevu ka tau bi kei na bukawaqa ena nodra vanua. sa ravuta na nodra vei vaini kei na nodra veiloilo, ka era sa tabalesi kecega na taba ni veivunikau ena vanua. sa vosa, era sa lako mai na vodre, na vodre gone era sa sega ni wili rawa, era sa kania kece na veidraunikau ni vanua ka vakacacana na vuata kecega. na kalou talega sa vakarusa na ulumatua ni ka kecega ni vanua, na ulumatua ni nodra kaukauwa kecega. sa kauti ira vata mai, kei na koula kei na siliva, ka sa sega ni dua vei ira e malumalumu ena kedra maliwa na nona tamata. sa marau oiipita ni ra sa lako tani, baleta ni sa tarai na ijipita na rerevaki ira. na kalou sa vakarurugi ira ena o, kei na bukawaqa me vakararamataki ira ena bogi. era sa kerekere na tamata, na kalou sa qai tala mai vei ira na toa, ka vakamamautaki ira ena madrai mai lomalagi. na kalou sa vosa ki na vatu, ka sa tacoma mai na wai; sa drodro yani ki na vanua mamaca me vaka na uciwai. ni sa nanuma na kalou na nona vosa ni yalayala savasava, kei eparaama na nona tamata. sa kauti ira tani mai na nona tamata ena reki, o ira na nona digitaki ena mamarau. sa solia vei ira na nodra vanua na kai matanitu tani, ka era sa taukena talega na nodra buno na veimatanitu, me rawa ni ra muria kina na nona i lesilesi ka maroroya na nona lewa. me vakacerecerei o jiova!

106

vakavinavinaka vei jiova mo vakavinavinakataki jiova, ni sa rui vinaka o koya! sa sega ni mudu na nona yalololoma. o cei e rawa ni tukuna na cakacaka levu i jiova? se, o cei e rawa ni cavuta na nona vinaka kece? sa kalouvinaka o ira sa maroroya na dodonu kei koya sa cakacaka vakadodonu tiko ena gauna kecega! mo ni nanumi au, jiova, e na veitotaki o ni dauvakayacora vei ira na nomuni tamata; mo ni sikovi au mai, me rawa ni'u raica na vinaka vei ira na nomuni digitaki, me rawa ni'u rekitaka ka marautaka na nomuni matanitu, me rawa ni'u marau vata kei ira na nomuni i votavota. keimami sa i valavala ca vata kei ira na tamai keimami, keimami sa cakava na ka ca kecega, keimami sa kitaka tiko ga na ka vakasisila. o ira na tamai keimami mai ijipita, era sa sega ni kila na kemuni qoro; era sa sega ni nanuma na levu ni nomuni yalololoma; era sa talaidredre e wasawasaoa wasawasa damudamu. e dina sa vakabulai ira ena vuku ni yacana me rawa ni kilai kina na nona kaukauwa levu. sa vunauca na wasawasa damudamu, ka sa mamaca mai, sa qai liutaki ira ena vanua titobu me vaka ga ena vanua liwa. sa vakabulai ira mai na ligai koya sa cati ira, ka voli ira lesu mai na ligadra na kedra meca. sa luvuci ira na meca na wai,

ka sa sega ni dua e bula rawa. e ra sa qai vakabauta na nona vosa; ka lagata na vakavinavinaka vua. era sa qai guilecava tale na nona cakacaka, era sa sega ni waraka na nona i vakasala! na nodra dodomo ca sa levu ena vanua liwa, era sa vakatovolea vaka ca na kalou ena vanua dravuisiga. sa solia vei ira na ka era sa vinakata, ia, sa tala na lila ki na yalodra. ni ra sa lomacataki mosese ena nodra keba, kei eroni na tamata ni kalou. sa dalaga na qele, ka sa tilomi deceni, ka sa ubi ira nai to nei epirami. sa waqa vakasauri na buka ena kedra maliwa, na yameyame sa vakamai ira na tamata vakasisila. sa vakacabori na luve ni bulumakau mai orepi ka cuva ki na matakau. e ra sa veisautaka nai ukuuku ki na bulumakau sa kana co. era sa guilecava na kalou na nodra i vakabula. o koya sa cakava na veika lelevu mai ijipita, na cakacaka mana ena vanua o ame kei na veika matalia ena wasawasa damudamu. sa tukuna kina o koya ni na vakarusai ira, me a sega ni tucake o mosese na nona digitaki ena vuku ni duidui, me vakagolea tani na nona cudru, ke a vakarusai ira dina. era sa cata na vanua vinaka; era sa sega ni vakabauta na nona vosa, era sa vosa kudrukudru ena nodra vale lalai, era bese ni rogoca na domo i jiova. sa laveta na ligana ena bubului me vuaviritaki ira ena vanua liwa, me tauri vakaukauwa na luvedra mai na veivanua, ka me na vakasei ena vanua. era sa laki tu vata kei peali mai peori, ka kania nai madrali ni vei ka sa mate oti. era sa vakacudrui koya, ena nodra i valavala, ka sa tarai ira kina na mate ca. sa tucake o finaisi me vukei ira, ka sa tu vakadua na mate. sa wili kina vei koya me yalo dodonu ki nai tabatamata kecega. era sa vakacudrui koya talega ena wai ni veileti, ka sa vaka yalocataki mosese ena vukudra; baleta, ni ra sa vuki tani mai vua na yalo ni kalou, o koya oqo sa vosa kina vakaukauwa vei ira ena gusuna. era sa sega ni vakarusai ira na tamata, me vaka sa vakarota vei ira o koya, era sa veimaliwai vata kei ira na matanitu tani ka vulica na nodra i valavala; era sa qarouna na nodra matakau, ka ra sa vesuki kina. sa yaco sara me ra vakacabora na luvedra tagane kei na luvedra yalewa vua na tevoro, era sa vakadavea na dra sa sega cala. na dra ni luvedra tagane kei na luvedra yalewa, o koya era a vakacabora vua na matakau mai kenani; sa vakacacani kina na vanua ena dra. era sa vakacalai ga ena ka era sa kitaka. era sa volitaki ira ga ena nodra i valavala. sa waqa kina na cudru ni kalou, vei ira na nona tamata, ka sa cati ira na nona i votavota. era sa soli ki na ligadra na kai matanitu tani ka ra sa lewai mai vei ira na kedra meca. era sa vakasaurarataki ka vakabobulataki ena ligadra na meca. sa vakavua na nodra lomani mai vua na kalou, era sa vuki tani ga mai vua ena nodra dau bese, era sa vakamalumu-mutaki ga ena vuku ni nodra ca. sa dina, sa nanumi ira ena nodra rarawa, ni sa rogoca na nodra masu vua; ena vukudra sa nanuma kina na kalou na nona vosa ni veiyalayalati, ka sa kabiti ira me vaka na levu ni nona yalololoma. era sa dau vakamenemenei mai vei ira sa vakasaurarataki ira. mo ni vakabulai keimami jiova, na neimami kalou, me keimami kautani mai vei ira na matanitu tani, me keimami la'ki solia na vakavinavinaka ki na yacamuni tabu, ka qaqa ena vakacerecerei kemuni. me vakacaucautaki o jiova na kalou kei isireli, mai na sega ni mudu ki na sega ni mudu! me

ra tukuna kece na tamata emeni! sa cecere o jiova!

107

mo vakavinavinaka vei jiova, ni sa rui vinaka o koya! na nona yalololoma sa tudei ka sega ni mudu. me ra tukuna na veivakabula i jiova, o ira sa vakabulai ira mai na liga ni meca, o ira sa vakasoqoni vata mai ki na vanua, mai na tokalau ki na ra, mai na valiliku talega ki na ceva. e ra sa vakasaqagara ena vanua liwa; era sa sega ni kunea e dua na koro me ra tiko kina. era viakana ka viagunu, sa ciba na yalodra e lomadra. era sa tagi vua na kalou ena nodra rarawa, sa vakabulai ira mai na nodra dredre. sa qai liutaki ira vakadodonu ena sala me ra lako ki na koro me ra tiko kina. me ra vakavinavinaka kina vei jiova o ira na tamata ena vuku ni nona vinaka, kei na nona cakacaka vinaka, vei ira na luve ni tamata! ni sa sotava na yalo sa gagadre tiko, ka vakatawa na yalo sa viakania tiko na veika vivinaka. o ira sa tiko ena butobuto, ena yaloyalo ni mate, ka vesuki vakararawa ena senidomo. baleta ni ra vuki tani, mai na vosa ni kalou, ka bese ni muria na nona i vakasala o koya sa cecere sarao o koya oqo, sa vakabobulataki na yalodra ena oca ni cakacaka. era sa bale sobu ka sa sega e dua me veivuke. era sa qai kaci vua na kalou ena nodra rarawa. sa qai vakabulai ira ena nodra leqa. sa kauti ira tani mai na butobuto kei na i yaloyalo ni mate sa musuka na kedra i vesu valakalai. me vakavinavinaka kina na tamata vei jiova ena vuku ni nona vinaka kei na nona cakacaka vinaka vei ira na luve ni tamata! o jiova sa basuka na matamata varasa, ka taya rua na bai kaukamea. era sa lialia ena vuku ni nodra talaidredre, era sa vakacacani ena vuku ni nodra ka vakasisila. na yalodra sa gadreva na kakana kecega, ka sa kauti ira voleka ga ki na matamata ni mate. era sa qai tagi vei jiova mai na nodra rarawa, sa qai vakabulai ira o koya mai na nodra leqa kecega. sa tala na nona vosa, ka sa vakabulai ira ka vakagalalataki ira mai na veivakarusai. me ra vakavinavinaka kina na tamata vei jiova ena vuku ni nona vinaka kei na nona cakacaka vinaka vei ira na luve ni tamata! me ra vakacabora nai soro ni vakavinavinaka, ka tukuna na vinaka ni nona cakacaka vinaka ena reki vakaidina. o ira sa veilakoyaki ena waqa, ka caka bisinisi ena wasawasa levu, era sa raica na cakacaka i jiova kei na nona vinaka ena vanua titobu. sa vakarota me tubu mai na cagi kaukauwa, me vakatubura mai na ua ni wasawasa. era tubu cake ki lomalagi, era lako sobu tale ki na titobu; sa waicala na yalodra baleta na nodra leqa. era lako vaka ka vaka, ena ceba me vaka na tagane mateni, era sa yacova sara na kenai yacoyaco. era sa qai tagi vei jiova mai na nodra leqa, sa qai kauti ira tani mai na nodra leqa o koya. sa vakamaravutaka na cagi, me sa malumu kina na kena ua. era sa qai marau baleta ni ra sa tiko malua; sa qai tuberi ira o koya ki na vanua era sa gadreva. io, me ra vakavinavinaka kina vei jiova o ira na tamata, ena vuku ni nona vinaka, kei na totoka ni nona cakacaka! me ra laveti koya talega ena i soqosoqo levu ni tamata, ka vakacerecerei koya ena nodra soqoni vata na qase. sa vukica o koya na veiciwai me vanua dravuisiga, kei na veimataniwai me vanua mamaca; na vanua vuavuai me vanua lala ena vukudra na vaka-

sisila sa tiko kina. sa vukica tale na vanua dravuisiga, me sinai kina na wai, kei na vanua mamaca me mata ni wai vinaka. sa biuti ira kina na via kana me ra tiko kina. ka tara e dua na koro me nodra i tikotiko, me ra kakaburaki ka tea na were ni vaini, me vuavuai kina na tamamusuki. sa vakasaututaki ira, ka vakalewevuqataki ira sara; sa sega ni vakatara me lailai na kena manumanu. ni ra sa vakalewelailaitaki ka vakalolovirataki ena veivakasaaurataki, veivakamavoataki kei na rarawa, sa sova na beci vei ira na kena cauravou, ka vakavuna na nodra veilakoyaki ka sese voli ena lekutu; io, sa vakatikori ira e cake na dravudravua, me ra yawa mai na veika rarawa, ka sa vakayacoroi ira na veiwekani mera lako vata. e ra sa raica o ira na yalododonu, ka ra sa marau, era sa galu ga na tamata vakasisila. o ira sa yalomatua, era na vakaraica na ka oqo, ka era na kila deivaki ni sa yalovinaka o jiova.

108

na kalou, na yaloqu sa dei tiko: au na sere ka vakavinavinaka tiko, io, ena noqu i ukuuku. dou yadra mai, na soliteri, na api! au na vakayadrata na kida ni mataka. au na vakacerecerei kemuni jiova, ena kedra maliwa na tamata, au na seretaka na vakavinavinaka vei kemuni ena kedra maliwa na veimataniitu. na nomuni yalololoma sa rui cecere ka sivia sara na lomalagi, na nomuni dina sa sivia sara na vei o. o ni sa cecere jiova, sa sivia na lomalagi. na nomuni ukuuku sa uasivia na vuravura; me rawa ni vakagalalataki na nomuni daulomani mo ni rogoci au, na ligamuni i matau me ia tiko na veivakabulai. sa vosa na kalou ena nona savasava tabu; au na reki tikoga; au na wasei sikeni, au na vakarautaka na buca mai sakoca. sa noqu o kiliasi; sa noqu o manasa; o efereimi nai sala ni uluku; o juta sa dau solia na noqu lewa. o moapi sa dau savata na noqu kuro; kei itomi me raica na noqu i vava; au na qaqa ena vuku i filisitia." o cei ena kauti au ki na koro kaukauwa? o cei ena liutaki au ki itomi? sa sega beka ni oi kemuni ga, na kalou? oi kemuni ga, na kalou, sa sega ni lako vata kei ira na mataivalu? mo ni solia vei keimami na veivuke, ni sa ka wale na veivuke ni tamata. ena vuku ni kalou, eda na gugumatua ni sai koya ga sa butuki ira sobu na keda meca.

109

mo ni kakua ni galu tiko, na kalou ni noqu vakavinavinaka! era sa vosa tiko na tamata vakasisila, era sa vosa tiko na tamata dauveivakaisini. era sa vosa vakacacataki au tiko ena yame lasulasu. era sa vakavolivoliiti au tiko ena vosa ni veicati, era sa veivala tiko kei au, ni sa sega na vuna. mei sau ni noqu loloma, era sa beitaki au, io, au sa soli au tikoga, ki na masu. o koya oqo, era sa sauma vei au na ca mai na vinaka, na veicati mai na veilomani. me lewai koya e dua na tamata ca, me dua na dauveibeitaki me tu ena yasana i matau. ni sa lewai, me kilai ni sa cala, me sa valavala ca tale na nona masu. me lekaleka na nona veisiga, ka me dua tale e taura na nona i tutu. me ra luveniyali na luvena, ka me sa yada na watina. o ira na luvena, me ra sa gone vakaloloma ka daukerekere;

me ra sa dauvakasaqacara ena vanua sa sega kina. me sa vesuki kece na nona i yaya mai vei ira na dauveivoli, kei ira sa lako tu, me ra tauca na vua ni ka sa oca kina o koya. me kua ni dua e solia na loloma vei koya se me dua e totaki ira na luvena era luveni yali. me ra musuki tani na nona kawa, mai na veibatamata kecega ka me bokoci tani talega na yacadra. me nanuma tikoga o jiova na nodra caka cala kece na nodra qase, nai valavala ca talega nei tinana me kua ni boko laivi. me ra sa tiko ga ena matai jiova, ka me sa tagutava vakadua o koya na kena vakanananu e delai vuravura; baleta ni sa sega ni vinakata me vakaraitaka na yalololoma, ia, sa vakasaaurataki ira ga na dravudravua kei na vakaloloma, me yacova mada ga na nodra vakamatei na yalomalumumu. me vaka ni sa rekitaka o koya na ruru me lako tale mai vei koya; ni sa sega ni rekitaka nai veivakalouvinakataki, io, me sa ka e yawa sara mai vua. ni sa vakaisulutaki koya ena ruru me vaka na kote, io, me sa curuma na yagona me vaka na wai, io, me vaka na waiwai ki na nona sui. me vakakina vei koya, me vaka na kote sa ubi koya taucoko, me vakatalega na beleti sa vesuki koya dina tiko ga. me sai koya oqo na nona veisauaumi o jiova vei ira sa dau ruru vei au, kei ira sa dau vosavosa ca vei au. ia, vei kemuni na kalou o jiova, mo ni cakacaka vei au ena vuku ni yacamuni; sa rui vinaka na nomuni yalololoma, mo ni sereki au. au sa rui dravudravua ka vakaloloma, sa mavoa tiko na yaloqu e lomaqu. au sa yali me vaka e dua nai yaloyalo ni tamata ni sa kala na siga: au sa cagina yani me vaka na vodre. sa malumalumu na duruqu ena lolo, ka'u sa lila mai. au sa vakalialiai mai vei ira sa raici au, era sa kuretake na uludra. mo ni vukei au jiova na noqu kalou! mo ni vakabulai au me vaka na nomuni yalololoma, me ra kila, ni sa cakacaka tiko oqo na ligamuni a€“ ni sai kemuni jiova sa cakava oqo! me ra ruru o ira, ia oi kemuni mo ni veivakalouvinakataki; ni ra sa tucake, me ra kune madua, ia, me reki tiko ga na nomuni tamata. o ira sa beitaki au tiko, me ra vakaisulu ena madua, me ra sa vakaisulutaki ira ena ka beci, me vaka na salusalu. na gusuqu ena vakavinavinaka tiko ga vakalevu vei jiova, io, au na vakavinavinaka tikoga vua ena kedra maliwa na lewevuqa. e na tucake tu o koya ena ligana i matau na dravudravua. me vakabulai koya.

110

sa tukuna o jiova, vua na noqu turaga, "mai dabe ena ligaqu i matau, me yacova ni ra sa i butubutu ni yavamua na kemu meca." e na vakatala o jiova nai titoko ni nomuni kaukauwa mai saioni. vakatulewena ena kedra maliwa na kemu meca! o ira na nomuni tamata era sa soli ira mai ena siga ni nomuni veil-iutaki; ena totoka ni nomuni savasava, mai na kete sa vakasucuma e dua na mataka. sa yalataka o jiova, ena sega ni vakadredretaka, "o ni sa bete levu, me sega ni mudu, me vaka nai lesilesi i melekisateki." o jiova sa tiko e ligamuni i matau; ena vakamatei ira na tui ena siga ni nona cudru. ena lewai ira na veimataniitu, ena vakasinaita na vanua ena yago ni tamata mate ena vakamatei ira nai liuliu ni vei mataniitu. ena gunu ena mata ni wai ena tutu ni sala; o koya oqo ena laveta

cake o koya na i liuliu.

111

me vakavinavinakataki o jiova! au na vakavinavinakataki jiova ena yaloqu taucoko, ena noda soqo na dodonu sara e lomadra, e nai soqosoqo levu. sa levu na cakacaka i jiova, era sa vakasaqara o ira kecega sa taleitaka. sa dokai ka qoro'i na nona cakacaka, na nona yalododonu sa tudei ka sega ni mudu. sa cakava na nona cakacaka vinaka, me dau nanumi; sa rui vinaka na kalou ka sa sinai ena yalovinaka. sa solia na kakana vei ira sa rerevaki koya; ka sa dau nanuma tikoga na nona vosa ni yalayala. sa vakaraitaka vei ira na nona tamata na kaukauwa ni nona cakacaka, ni sa solia vei ira nai votavota ni veimatanitu. na cakacaka ni ligana sa dina ka dodonu; sa dina kecega na nona i vakaro. e ra sa tudei, me tu ga ka sega ni mudu. era sa caka ena dina kei na dodonu sara. sa vakatala na vei vakabulai vei ira na nona tamata; na tabu kei na taleitaki sa yacana dina. na rerevaka na kalou sa vuni vuku; na yalomatua sa nodra o ira sa muria na nona vosa. na nona cecere sa tudei ka sega ni mudu.

112

dou vakavinavinaka vei jiova! sa kalouvinaka na tamata sa rerevaki jiova, o koya sa rekitaka vakalevu tiko na nona vosa. era na gugumatua na nona kawa e vuravura; era na vakasaututaki na nodra kawa na tamata sa dodonu sara. na i yau kei na sautu, ena tu ga e nona vale, na nona yalododonu ena tu ga ka sega ni mudu. ena cadra na rarama mai na butobuto vei ira na yalododonu; sa dau lomasoli, ka yalovinaka ka sa dau caka dodonu. na tamata vinaka sa dau caka vinaka ka dau solia na ka; sa dau raica vakamatau na ka e cakava. sa dina, ena sega ni yavalati rawa; era na nanumi tikoga na yalododonu me sega ni mudu. ena sega ni rerevaka na ca ni sa yaco mai; sa dei tiko na yalona, ni sa vakararavi tiko vei jiova. sa taucoko na yalona, sa sega ni rere, me yacova ni sa raica na ka sa gadreva na yalona vei ira na kena meca. sa dui biu-biuta o koya, sa dau solisoli vei ira na dravudravua; sa tudei ka sega ni mudu na nona yalododonu; ena basika cake na nona totoka kei na nona dokai. era na raica na tamata ca, ka na rarawa kina; ena vakase bati ka yali yani; na ka e gadreva na tamata ca ena sega ni yaco.

113

dou vakavinavinaka vei jiova! oi kemudou na nona tamata; dou vakavinavinaka vua, dou vakavinavinakataka na yaca i jiova! dou vakacaucautaka na yaca i jiova, mai na gauna oqo ka yacova na gauna kecega! mai na cadra ni siga ki na kena dromu me vakavinavinakataki tikoga na yaca i jiova. sa levu o koya mai vei ira kecega na veimatanitu, na nona i ukuuku sa sivia na lomalagi. o cei sa tautauvata kei jiova na noda kalou? o koya sa tiko ena vanua cecere, o cei sa vakamalumalumutaki koya me rawa ni raica na ka sa tu mai lomalagi kei vuravura talega? sa vakaturi ira cake

na dravudravua mai na kuvu ni soso, sa kauti ira cake mai na vakaloloma mai na dravusa, me mai dabe vata kei ira na ravouvouona ravouvou ni nona tamata. sa vakatara me dua na nona vale na marama yada, me vaka e dua na tina sa reki tiko ni sa levu na luvena. me vakavinavinakataki o jiova!

114

ni sa lako tani mai ijpita o isireli, na vuvala i jekope mai vei ira na tamata sa duatani na nodra vosa, sa nona i tikotiko o juta, sa nona o isireli. sa raica na wasawasa ka dro yani; sa sika lesu tale na joritani. sa rika na veiulunivanua me vaka na luve ni me, na vei-delana lalai me vaka na luve ni sipi. na cava e yavalati iko wasawasa, me rawa ni o dro kina? o iko joritani, ena nomu vuki lesu tale? o iko ulunivanua e na nomu rika me vaka na luve ni me? kei iko delana lailai me vaka na luve ni sipi? mo sautanini vuravura ena mata i jiova, ena mata ni kalou i jekope, o koya sa vukica na veivatu me tobu wai, na veivatu qiwa me i vurevure ni wai.

115

me kua vei keimami, jiova, me kua vei keimami, ki na yacamuni ga, me soli kina na lagilagi, me baleta na nomuni yalololoma, kei na nomuni dina. e na cava me ra taroga kina na kai tani, "e vei na nodra kalou?" na neimami kalou sa tiko mai lomalagi; sa cakava ga na ka sa vinakata. ia, na nodra matakau e siliva ka koula, e ka ga sa bulia na tamata. era vakagusuna, ia era sega ni vosa rawa; era vakamatana, ia era sega ni rai rawa; era vakadaligana, ia era sega ni rogo rawa; era vakaucuna, ia era sa sega ni boi rawa; era sa vakaligadra, ia era sa sega ni taura rawa; era vakayavadra, ia era sa sega ni lako rawa; se me rorogo na vosa mai na nodra i tagitagi. o ira sa buli ira, sa vakataki ira ga; sa vaka kina o ira sa vakabauti ira. isireli, mo ni vakararavi vei jiova, sa nodra i vukevuke, sa nodra i sasabai. na vale nei eroni, vakadinati jiova, sa nona i vukevuke, sa nona i sasabai. oi kemudou sa rerevaka na kalou, vakadinati jiova, o koya na nomuni vukevuke kei na nomuni sasabai. sa dau nanumi keda o jiova; ena vakalouvinakataki keda; ena vakalouvinakataki isireli; ena vakalouvinakataka na vale i eroni. ena vakalouvinakataki ira sa rerevaki jiova, io, o ira na qase kei ira na gone. me vakalewevuqataki kemuni o jiova oi kemuni kei ira na luvemuni. me vakavinavinakataki kemuni o jiova, o koya sa bulia na lomalagi kei vuravura. na lomalagi kei na lomalagi e cake sa nei jiova, ia, na vuravura, sa solia vei ira na luve ni tamata. na mate era na sega ni vakavinavinakataki jiova, se dua sa lako vei ira na galu. ia, oi keda, eda na vakacaucautaki jiova, mai na gauna oqo, ka yacova na gauna kecega. me vakavinavinakataki o jiova!

116

au sa taleitaki jiova, ni sa rogoca na domoqu, na domo ni noqu kerekere. e na nona sa vakarogoca, au na

masuti koya tikoga ena noqu bula taucoko. na rerevaki ni mate sa lako siviti au, na mosi vakararawa kei bulu sa vesuki au; au sa kune leqa kei na rarawa. au sa qai masuta na yaca i jiova: "i jiova, au sa kerei kemuni, mo ni vakabulai au!" sa rui vinaka o jiova, ka yalododonu; ia, sa yalololoma na noda kalou. o jiova, sa maroroi ira na yalodina; au a vakamalumalumutaki, ka sa vakabulai au o koya. na yaloqu, mo lesu ki na nomu i vakavakacequ. na kalou sa rui levu na nona vinaka vei iko o ni sa vakabula na yaloqu mai na mate; na mataqu mai na wai ni mata, na yavaqu me kakua ni bale. au na lako voli ena mata ni kalou ena vanua ni bula. au sa vakadinata, au sa qai vosa, "au sa vakararawataki vakalevu." au sa tukuna ena noqu vakatotolo, "sa lasulusu kecega na tamata." na cava me'u cakava vei jiova, ena vuku ni cakacaka vinaka sa cakava vei au? au na taura na bilo ni bula, ka masuta na yaca i jiova. au na cakava mada na ka au sa yalayala kina vei jiova, oqo, ena matadra na tamata kecega. sa ka taleitaki ena mata i jiova, na nodra mate na nona tamata. sa dina jiova, au sa nomuni tamata; au sa nomuni tamata, na luvena na nomuni vada; o ni sa sereka na kequ i vesu. au na vakacabora vei kemuni nei soro ni vakavinavinaka, au na masuta talega na yaca i jiova. au na cakava mada na ka au sa yalayala kina vei jiova, oqo, ena matadra na tamata kecega, e na loma ni bai ni vale i jiova, ena loma ni koro, io, e jerusalemi. mo ni vakavinavinaka vei jiova!

117

mo ni vakavinavinaka vei jiova, oi kemuni na kai tani kecega! mo ni vakavinavinakataki koya, oi kemuni na tamata kecega! na nona yalololoma levu kei na dina i jiova sa rui talei vei keda, kei na dina i jiova sa tudei ka sega ni mudu. mo ni vakavinavinaka vei jiova!

118

me vakavinavinakataki o jiova, ni sa vinaka o koya! kei na nona yalololoma sa tudei ka sega ni mudu. me ra tukuna tikoga na isireli, "ni sa tudei ka sega ni mudu na nona yalololoma." me ra tukuna tikoga na vale nei eroni, "ni sa tudei ka sega ni mudu na nona yalololoma." me ra tukuna o ira sa rerevaki jiova, "ni sa tudei ka sega ni mudu na nona yalololoma." au a kacivi jiova ena gauna dredre, sa rogoci au o jiova, ka sa vakadaberi au ena vanua vinaka. sa totaki au o jiova, au na sega ni rere, na cava ena rawa ni cakava vei au na tamata? na kalou sa tiko ena kedra maliwa sa dau vukei au; o koya oqo au na raica na ka au gadreva vei ira sa cati au. sa vinaka na vakararavi vei jiova, ka ca vei ira na tamata. sa vinaka na vakararavi vei jiova, ka ca, vei ira na ravouvou. e ra sa vakavolivoliti au na veimatanitu, ia, ena yaca i jiova, au na vakarusai ira. e ra sa vakavolivoliti au, io, era sa vakavolivoliti au, io, ena yaca i jiova, au na vakarusai ira. e ra sa vakavolivoliti au me vaka na oni era sa vakayali me vaka sa kama na vei co; ena yaca i jiova, au sa vakarusai ira kina. au sa biligi vakaukauwa, me'u bale kina, ia, o jiova sa vukei au. o jiova sa noqu kaukauwa, ka noqu sere talega, ka sa yaco me noqu i vakabula.

na domo ni reki kei na bula sa tiko ena nodra vale laca na yalododonu; na liga matau i jiova sa cakacaka vakadodonu tiko. sa laveti na liga i matau i jiova, na liga i jiova sa cakacaka vakadoudou tiko. au na sega ni mate, au na bula tikoga, au na tukuna na cakacaka i jiova. sa vakavulici au vakararawa o jiova, ia sa sega ni soli au ki na mate. dolava vei au na matamata ni yalododonu; au na curu kina, au na vakavinavinaka vei jiova. oqo na matamata i jiova, era na curu kina na tamata yalododonu. au na vakavinavinaka vei kemuni, ni sai kemuni ga sa rogoci au mai, ka o ni sa noqu i vakabula. na vatu era a cata na matai ni vale, sa yaco mei vakadei ena tutu ni vale. oqo na ka ga e cakava o jiova, ka sa rui vakaqoroqoro e matada. oqo na siga sa bulia o jiova, eda na reki na marau kina. i jiova, mo ni veivakabulai oqo, au kerea, i jiova, mo ni veivakasaututaki oqo, au kerea. sa kalouvinaka o koya sa lako mai ena yaca i jiova! keimami sa vakalouvinakataki iko mai na vale i jiova. sa kalou o jiova, sa solia vei keda na rarama, dou vauca na i soro ena dali, ena tutu e cake ni cabocabo ni soro. sai kemuni na noqu kalou, au na vakavinavinaka vei kemuni; sai kemuni na noqu kalou, au na vakacerecerei kemuni. solia na vakavinavinaka vei jiova, ni sa vinaka ga o koya! "ni sa sega talega ni mudu na nona loloma."

119

sa kalouvinaka o ira sa sega ni cala ena sala, ni ra sa lako tiko ena vunau i jiova! sa kalouvinaka o ira sa maroroya na nona vosa, ka qarai koya ena yalodra taucoko! era sa sega ni cakava e dua na ka ca; ni ra sa lako tiko ena nona sala. o ni sa vakaroti keimami, me keimami maroroya na nomuni lesilesi. me vakadodonutaki mada na noqu i lakolako me'u maroroya kina na nomuni lesilesi! au na sega ni madua kina, ni'u sa vakaraica kece na nomuni vakaro. au na vakacerecerei kemuni ena yalo e dodonu sara, ni'u sa vulica na dodonu ni nomuni vakatulewa. au na maroroya na nomuni lesilesi; mo ni kakua ni biuti au laivi! me vakasavasavataka vakacava na nona sala e dua na gonetaganu? ni sa qarauni koya me maroroya na nomuni vosa. au sa qarai kemuni ena yaloqu taucoko, io, me'u sa kakua ga ni lako tani mai na nomuni vakaro! na nomuni vosa au sa vunia ki na lomaqu, me'u kua ni valavala ca kina vei kemuni. mo ni vakacautakati jiova! mo ni vakavulica vei au na nomuni lesilesi. ena tebenigusuqu au sa tukuna oti na veika kece sa lewa na gusumuni. au sa reki tiko e nai valavala ni nomuni lesilesi, me vaka sa tu vei au nai yau kecega. au na vakanananu ki na nomuni vosa ka na sega ni vakaqitora na nomuni sala. au na vakamarautaki au ena nomuni lesilesi; au na sega ni guilecava na nomuni vosa. mo ni caka vinaka vua na nomuni tamata, me'u bula kina ka maroroya na nomuni vosa. mo ni dolava na mataqu me'u raica rawa kina na veika veivakurubitaki sa tu ena nomuni vunau. au sa rui vulagi ena vuravura oqo, mo ni kakua ni vunitaka vei au na nomuni veivakaro. na yaloqu sa kavoro ena gadreva dina, ena veigauna kecega, na nomuni lewa dodonu. mo ni vunauci ira na dokadoka kei ira sa rukaki oti, o ira sa lako sese mai na nomuni vakaro. mo ni kauta tani vei au na veivakalialiai kei na

veibeci, ni'u sa maroroya tiko na nomuni tukutuku. o ira na turaga lalai era sa dabe ka vosacataki au; ia, na nomuni tamata, sa vakanananu tu ga ki na nomuni vakaro. na nomuni tukutuku sa vu ni noqu marau. ka sa noqu daunivakasala talega. na yaloqu sa kabita na kuvunisoso; mo ni vakabulabulataki au me vaka na nomuni vosa. au sa vakaraitaka na noqui lakolako, ka o ni sa sauma vei au; mo ni vakavulica vei au na nomuni lesilesi. mo ni vakavulici au me'u kila vinaka na nomuni vunau; me'u dau vakanananu tu ki na talei ni nomuni cakacaka. sa waicala na yaloqu ena vuku ni colacola bibi; mo ni vakaukauwataki au me vaka na nomuni vosa. mo ni kauta tani vei au nai valavala ni lasulasu, ka dolava vei au vakayalovinaka na nomuni vunau. au sa digitaka na sala ni dina; na nomuni lewa dodonu, au sa biuta tu oqo e mataqu. au sa kabita na nomuni tukutuku; i jiova, mo ni kakua ni vakamaduataki au! au na ciciva na sala ni nomuni vakaro, ni oi kemuni sa na vakalevutaka ga na yaloqu. mo ni vakavulica vei au jiova nai valavala ni nomuni lesilesi, me'u maroroya kina me yacova nai vakataotiti. mo ni solia vei au na kila vinaka, au na qai maroroya kina vaka vinaka na nomuni vunau; io, au na muria e yaloqu taucoko. mo ni bulia vei au na sala me'u lako voli kina ena nomuni vakaro, ni'u sa rui taleitaka vakalevu. mo ni vakota na yaloqu ki na nomuni tukutuku, ka me kakua ki na kokokoco. mo ni vukica tani na mataqu me kakua ni raica tiko na veika e sega ni yaga, ka vakabulabulataki au ga ki na nomuni sala. mo ni vakadeitaka na nomuni vosa vua na nomuni tamata, ni sa musuki koya oti tu ki na rerevaki kemuni. mo ni kauta tani na kequ i rogorogo ca ni'u sa sega ni taleitaka, ni sa dina ga na nomuni lewa dodonu. mo ni kila, ni'u sa gadreva dina na nomuni vakavuvuli; mo ni vakabulabulataki au me vaka na nomuni yalododonu. me lako talega mai vei au na nomuni yalololoma jiovaona nomuni veivakabulai me vaka na nomuni vosa. me dua kina na i sau ni taro vua sa dauveivakalialiai vei au, ni'u sa vakararavi ki na nomuni vosa. mo ni kua nai kauta tani na vosa dina mai na gusuqu, ni'u sa vakanuiniui tiko ki na nomuni vakaro. au na maroroya tikotikoga na nomuni vunau me sega ni mudu. au na lako ena galala, ni'u sa vakasaqara tiko ga na nomuni vunau. au na tukuna tikoga na nomuni tukutuku ena matadra na tui, ka'u na sega ni madua kina. au na vakamarautaki au ena nomuni vakaro, o koya au sa dau lomana. au na laveta cake na ligaqu ki na nomuni vakaro, o koya au sa dau lomana, au na vakanananu tu ga ki na nomuni lesilesi. mo ni nanuma na vosa ni nomuni tamata, o koya o ni sa vakavuna kina vei au na vakanuiniui. oqo na noqu vakacegui ena gauna ni rarawa, ni nomuni vosa sa solia vei au na bula. o ira na dokadoka era sa vakavuna na noqu dau vakalialiai, ia, au sa dau sega ni vuki tani mai na nomuni vunau. au sa dau nanuma na nomuni lewa dodonu mai liu sara, i jiova, oqo ga au sa dau vakacegui au kina. sa tarai au na taqaya, ni ra sa sega ni via muria na nomuni vunau na tamata ca. sa dau noqu sere na nomuni lesilesi, ena loma ni vale au sa vulagi kina. ena veibogi au sa dau nanuma na yacamuni jiova, au dau maroroya ga na nomuni vunau. sa noqu tiko oqo, baleta ni'u sa maroroya na nomuni vunau. i jiova, oi kemuni sa noqu i votavota; au sa

tukuna oti, ni'u na maroroya na nomuni vosa. au sa masuta na nomuni veitokoni ena yaloqu taucoko; mo ni yalololoma vei au me vaka na nomuni vosa. au sa dau vakananuma na noqu i lakolako, au sa vakagolea ga na yavaqu ki na nomuni tukutuku. au sa vakatoto la ka sega ni vakaberabera me'u maroroya ga na nomuni vakaro. na kedra i vesu nai valavala ca sa vauci au, au sa sega ga ni guilecava na nomuni vunau. ena lomalama ni bogi, au na tucake ka vakavinavinaka vei kemuni, ena vuku ga ni nomuni lewa dodonu. au sa nodra i tokani, o ira kecega sa rerevaki kemuni, kei ira era sa dau maroroya na nomuni vakavuvuli. sa sinai o vuravura ena nomuni loloma, jiova; mo ni vakavulica vei au na nomuni lesilesi. o ni sa caka vinaka vua na nomuni tamata, i jiova, me vaka na nomuni vosa. mo ni vakavulica vei au na lewa vinaka kei na kila ka, ni'u sa vakabauta na nomuni vakaro. ni se bera ni dau tarai au na dredre ni bula, au sa dau lewalewai au tu ga, oqo au sa qai maroroya na nomuni vosa. o ni sa rui vinaka ka dau caka vinaka, mo ni vakavulica vei au na nomuni tukutuku o ira na dokadoka era sa tukuna na lasu me baleti au. ia, au na maroroya na nomuni vakaro ena yaloqu taucoko. o ira sa uouro na yalodra, ia, oi au, au sa taleitaka ga na nomuni vakaro. sa yaga ka vinaka me tarai au na dredre ni bula, me rawa ni'u vulica kina na nomuni lewa dodonu. nai vunau mai na gusumuni e vinaka cake vei au mai na dua na udolu na tikini koula kei na siliva. na ligamuni sa buli au ka tuli au, mo ni solia vei au na loma kasa, me'u vulica kina na nomuni vakaro. o ira sa rerevaki kemuni era na marau ni raici au, baleta ni'u sa nuitaka tikoga na nomuni vosa. i jiova, au sa kila ni sa dodonu dina ga na nomuni lewa, kei na nomuni dau dina o ni sa vakatovolei au kina ena karawa. na nomuni yalololoma kei na nomuni yalovinaka sa yaco me'u vinaka kina, me vaka na nomuni vosa vua na nomuni tamata. me lako mai vei au na nomuni yalololoma dina, me'u bula kina; ni'u sa rui taleitaka dina na nomuni vunau. me ra vakamaduataki na daubeitaki au vakailasu ka cala talega; au sa dau vakanananu tu ga ki na nomuni vakaro. o ira sa rerevaki kemuni, me ra gole mai vei au, o ira sa kila na nomuni tukutuku. me sa sega ni cala na yaloqu me vaka na nomuni lesilesi, me'u kua ni madua kina. sa malumalumua na lomaqu ki na nomuni veivakabulai, ia au sa vakanananu tu ga ki na nomuni vosa. na mataqu sa malumu mai ni vakasaqara tiko na nomuni vosa, au sa taroga kina, ni naica o ni na vakacegui au kina?" au sa vaka na taga ni waini ena kubou ni kama, ia, au sa sega ga ni guilecava na nomuni lesilesi. sa vo beka e vica na veisiga ni nomuni tamata? o ni na vakayacora na nomuni vosa vei ira sa vakacacani au? o ira na dokadoka era sa ke-lia na kequ qara, oqori sa sega ni vaka nai vunau. na nomuni vakaro kecega sa dau dina; o ira oqo era sa vakacacani au vakailasu; mo ni vukeyi au! sa voleka sara ni ra vakaoti au mai vuravura, raica, au na sega ga ni lako tani mai na nomuni vakasala. mo ni vakabulabulataki au me vaka na nomuni yalololoma vakaidina, me rawa ni'u maroroya tiko ga kina nai tukutuku mai na gusumuni. sa tudei ka sega ni mudu jiova, sa vakadeitaki mai lomalagi na nomuni vosa. na nomuni dau dina sa tudei ki nai tabatamata kecega; o ni sa tauyavutaki vuravura ka sa vakarorogo. era sa

vakarorogo tikoga me vaka na nomuni veivakaroti, era sa nomuni dauveiqaravi kecega. baleta ga ni'u sa rui taleitaka na nomuni vunau, e dodonu me'u a sa rusa sara ena noqu vakararawataki. au na sega ni guilecava na nomuni vakaro, ni kemuni a solia kina vei au na bula. au sa nomuni, mo ni vakabulai au, ni'u sa vakasaqara na nomuni vunau. era sa waraki au na tamata ca me ra vakarusai au, ia au sa nanuma ga na nomuni tukutuku. au sa raica na vakataudeitaki ni veika kece e taucoko, ia, na nomuni vakaro sa uasivia na veika kece. au sa lomana dina na nomuni vunau! sa dau noqu vakanananu ena siga taucoko. oi kemuni, ena nomuni vakaro, sa vakavuna na noqu yalomatua cake mai vei ira na meca, ni ra sa tiko ga kei au. sa levu na noqu kila vinaka sara mai vei ira kece na qasenivuli; baleta na nomuni tukutuku sa veika ga au dau vakanananu kina. au sa kila na veika sa oti, na veika mai liu sara, baleta ni'u sa maroroya tikoga na nomuni tukutuku. au sa tarova na yavaqu mai na veika kecega e ca, me'u maroroya ga kina na nomuni vosa. au sa sega ni lako tani mai na nomuni lewa, baleta ni oi kemuni ga sa vakavulica au. au sa tovo-olea oti na nomuni vosa ka sa kamikamica dina, sa kamikamica cake mai na oni ena gusuqu! mai na nomuni vosa, au sa rawata kina na kena kilai deivaki na ka; o koya oqo au sa besetaka kina na veika kecega e lasu. na nomuni vosa sa cina ki na yavaqu ka sa rarama ki na noqu gaunisala. au sa yalataka ka vakadeitaka ni'u na maroroya na nomuni lewa dodonu. au sa vakararawataki vakalevu; mo ni vakabulabulataki au, jiova, me vaka na nomuni vosa. i jiova, mo ni ciqoma na vakavinavinaka ni gusuqu, ka mo ni vakavulica vei au na nomuni vunau. sa tikotiko ga e ligaqu na noqu bula, io, au sa sega ga ni guilecava na nomuni vunau. o ira na tamata ca era sa birika na kequ dai, ia, au sa sega ga ni lako tani mai na nomuni lesilesi. na nomuni tukutuku au sa taura me noqui votavota me sega ni mudu, ni ra sa ka ni reki dina ki na yaloqu. au sa nakita e yaloqu me'u vakayacora na nomuni lesilesi, vakadua me sega ni oti rawa. au sa cati ira na lomalomana rua, au sa lomana ka taleitaka ga na nomuni vunau. oi kemuni na noqu i univuni kei na noqu i sasabai; au sa nuitaka na nomuni vosa. dou lako tani vei au oi kemudou sa dau cakava na ka ca, ni'u na maroroya ga na i vakaro ni kalou! mo ni kua ni vakataru me'u madua ena vuku ni veika au sa nuitaka. mo ni tauri au cake, au na qai taqomaki tiko, au na qai muria tiko na nomuni lesilesi. o ni sa cati ira kece sa lako tani mai na nomuni lesilesi, ni nodra ka ni veivakaisini na lasulusu. o ni sa biuti ira tani kece na tamata ca e vuravura me vaka na benu; o koya oqo au sa lomana ga kina na nomuni tukutuku. sa sautanini na lewequ ena vuku ni rerevaki kemuni, ni'u sa rerevaka na nomuni lewa dodonu. au sa cakava na veika e dina ka dodonu; mo ni kua ni biuti au tu vei ira na dau veitabaki sobu. mo sai vakadei vei ira na wekamu me me vakadua sara. me kua ni ra vakabibitaki au o ira na dokadoka. na mataqu sa sega ni rawata me vakasaqara tiko na bula mai vei kemuni kei na nomuni vosa vakadodonu. mo ni tara na nomuni tamata me vaka na nomuni yalololoma, ka vakavulica vei au na nomuni lesilesi. au sa nomuni tamata, mo ni solia vei au na loma kasa me'u kila kina

na nomuni tukutuku. i jiova, oqo mo ni qai cakacaka, ni ra sa taura na nomuni vunau me vaka e dua na ka wale. au sa lomana na nomuni vakaro me uasivi mai na koula, io, na koula dina! na nomuni vakaro me baleta na veika kecega, au sa raica ni sa dina ka dodonu; au sa sega ni taleitaka kina na veika kecega sa lasulusu. sa rui taleitaki na nomuni tukutuku; oqo sa vinakata ga kina na yaloqu me maroroya. ni sa curu yani na nomuni vosa, sa solia na rarama; sa solia na kila deivaki vei ira na tamata wale. au sa dalaga ka cegu mada, ni'u sa gadreva dina na nomuni vakaro. mo ni raici au mai ka yalololoma mai, ni sa nomuni i valavala mo ni dau lomani ira sa dau lomana na yacamuni. mo ni vakagolea na noqu i kalawa ena nomuni vosa, me kua ni lewai au kina nai valavala ca. mo ni vakabulai au mai na nodra veivakabobulataki na tamata, me'u maroroya kina na nomuni vakaro. na matamuni me serau tiki yani vua na nomuni tamata, mo ni vakavulica vei au na nomuni lesilesi. na veuciwai ni wai sa drodro sobu ga mai mataqu baleta ni o ira na tamata era sa sega ni via maroroya na nomuni vunau. o ni sa dodonu sara, jiova, na nomuni lewa sa dodonu dina. na nomuni tukutuku, o ni sa vakarota, sa dodonu sara qai dau dina. na noqu sasaga sa vesuki au, ni o ira na kequ meca era sa guilecava na nomuni vosa. sa savasava sara na nomuni vosa; na nomuni tamata sa rui lomana vakalevu. au sa rui lailai ka beci, au sa sega ga ni guilecava na nomuni vakaro. na nomuni yalododonu, sa dodonu ka sega ni mudu, kei na nomuni vunau sa ka dina sara. na leqa kei na rarawa sa siviti au sara, ia, na nomuni vakaro sa ka ni reki dina vei au. na dodonu ni nomuni tukutuku sa sega ni mudu; mo ni solia vei au na kila dina me'u bula kina. au sa tagi yani ena yaloqu taucoko; mo ni rogoci au, jiova! au na maroroya na nomuni lesilesi. au sa tagi yani vei kemuni; mo ni vakabulai au, au na maroroya na nomuni tukutuku. au sa duri cake ni bera ni kida na mataka ka tagica na veivuke; au sa nuitaka na nomuni vosa. sa yadra tiko na mataqu ena noqu yadrava tiko na bogi, me'u cavuqataka tiko kina na nomuni vosa. mo ni rogoca na domoqu me vaka na nomuni yalololoma. i jiova mo ni vakabulabulataki au me vaka na nomuni lewa dodonu. era sa toso voleka mai o ira sa muria nai valavala ca; era sa yawa mai na nomuni vunau. o ni sa rui voleka jiova, na nomuni vakaro kece sa dina. me baleta na nomuni tukutuku, au sa kila makawa sara, ni sa i kemuni ga sa tauyavutaka me sega ni mudu. mo ni raica na noqu vakararawataki ka sereki au, ni'u sa sega ni guilecava na nomuni vunau. mo ni nanuma na noqu i lakolako ka vakabulai au; mo ni vakabulabulataki au me vaka na nomuni vosa. na vakabulai sa yawa sara mai vei ira na dauca ca, ni ra sa sega ni vakasaqara na ka o ni sa lesia. sa rui levu na nomuni yalololoma, jiova; mo ni vakabulabulataki au me vaka na nomuni lewa dodonu. sa levu sa daubeitaki au ka ra sa kequ meca talega, au sa sega ga ni gole tani mai na nomuni tukutuku. au sa raica na veivakaisini ka'u sa rarawa kina vakalevu, baleta ni ra sa sega ni maroroya na nomuni vosa. mo ni kila mada na levu ni noqu lomana na nomuni vakaro, mo ni vakabulabulataki au me vaka na nomuni loloma levu. nai soqoni taucoko ni nomuni vosa na dina, na

nomuni lewa dodonu sa tudei ka sega ni mudu. era sa vakasaurarataki au na turaga ka sa sega na vuna, ia, na yaloqu sa tu ga ena nomuni vosa. au sa reki-taka na nomuni vosa, me vaka e dua sa kunea nai yau levu e talei sara. au sa besetaka ni maroroya na lasu, au sa lomana ga na nomuni vunau. vakavitu ena dua na siga, au sa dau vakacererei kemuni, baleta na nomuni lewa dodonu. na vakacegu levu sa nodra o ira sa dau lomana na nomuni vunau, ni sa sega na ka e tu me ra tarabe kina. i jiova, au sa nuitaka ga na nomuni veivakabulai, ka'u na cakava ga na ka o ni sa vakarota. na yaloqu sa maroroya na nomuni i tukutuku, ka au sa lomana dina sara vakalevu. au sa maroroya na nomuni vakaro kei na nomuni tukutuku, ni sa tu kecega e matamuni na noqu i valavala. me lako cake yani ki vei kemuni jiova na noqui tagi; mo ni solia vei au na kila ka me vaka na nomuni vosa. me lako cake yani ki vei kemuni na noqu vakatakerekere; mo ni sereki au me vaka na nomuni vosa. na tebenigusu ena vakacererei kemuni, ni kemuni sa vakavulica vei au na nomuni lesilesi. na yamequ ena tukuna ga na nomuni vosa, ni sa dodonu kecega na nomuni vakaro. na ligamuni me sa noqu i vukevuke, ni'u sa digitaka na nomuni vakaro. au sa gadreva na bula mai vei kemuni jiova, ni'u sa taleitaka na nomuni vunau. me bula na yaloqu, ka'u na vakavinavinaka vei kemuni; me vukei au na nomuni lewa dodonu. au sa lako sese me vaka e dua na sipi; mo ni vakasaqara na nomuni tamata, ni'u sa sega ni guilecava na nomuni vakaro.

120

ena noqu rarawa, au sa tagi vei jiova, ka sa rogoci au o koya. mo ni vakabula na yaloqu, mai vei ira na tebenigusu lasulasu, mai vei ira talega na yame dauveivakaisini. na cava me soli vei iko, se na cava me caka vei iko, o iko na yame lasulasu? na gasau momoto ni vala, kei na qilaiso ni vunikau sasa! au na leqa, ke'u sa lako voli vakavulagi e meseke, me'u la'ki tiko ena veivale laca mai kitari! na yaloqu sa tiko vakadede kei koya sa cata na veisaututaki. 7 au sa vinakata na veivakasaututaki; ia, ni; usa vosa, era sa vinakata na vala.

121

au na rai cake ki na veidelanaona vanua sa lako mai kina na noqui vukevuke? na noqui vukevuke sa lako ga mai vei jiova, o koya sa bulia na lomalagi kei vuravura. ena sega ni vakatara o koya me yavalati na yavam; o koya sa maroroi iko ena sega ni sosovu. mo raica, o koya sa maroroi isireli, sa sega ni sosovu se moce. sa nomu dauveimaroroi o jiova; o jiova sa nomu i vakaruru ena ligamu i matau. ena sega ni kati iko na siga ena siga, se na vula ena bogi. ena maroroi iko o jiova mai na ca kecega; ena maroroya na yalomu. ena veimaroroi o jiova ena nomu lako yani kei na nomu lako mai, mai na gauna oqo ki na gauna kecega.

122

au sa marau ni ra sa mai tukuna, "tou mai lako ki na vale i jiova." jerusalemi, na yavai keimami sa tu oqo ena loma ni nomu matamata ni koro! sa tara o jerusalemi me vaka na koro sa tali vata, era sa lako cake vua o ira na veiyavusa, na yavusa ni kalou, na i lesilesi vei isireli, me ra ia na vakavinavinaka vei jiova. nai tikotiko vakaturaga sa tiko mai kea me ia kina na veilewai, nai tikotiko vakaturaga ni vale i tevita. masulaka na veisaututaki e jerusalemi: "me ra vuavuai o ira sa lomani iko. mo sautu jerusalemi, me vuavuai na nomu i tikotiko vakaturaga." ena vukudra na taciqu kei ira na noqu i tokani, au na tukuna kina oqo, "mo vakacegu tiko." e na vuku ni vale ni kalou o jiova, au na vakaraica na nomuni tiko vinaka.

123

vei kemuni, au sa rai cake kina, vei kemuni sa tiko mai lomalagi. io, me vaka na matana na dauveiqaravi vua na nona turaga, kei na matana na vada ki na liga ni nona marama; sa rai vakakina na matai keimami vei kemuni jiova na neimami kalou, me yacova ni o ni sa yalololoma mai vei keimami. mo ni yalololoma mai, jiova mo ni yalololoma mai! keimami sa beci vakalevu sara. na yalo i keimami sa vakasinaiti vakalevu ena nodra veivakalialiai na tamata sa bula tu ga vakarawarawa, kei na nodra veibeci na tamata dokadoka.

124

"ke a sega beka ni totaki keda o jiova," era sa tukuna na isireliá€ "ke a sega beka ni totaki keda o jiova, ni ra sa tucake mai na tamata me boleki keda, ke ra sa tilomi keda bulabula, ni sa waqa mai na nodra cudru vei keda; ke sa luvuci keda na wai, na wai drodro sa ua baleta na yaloda; ke sa vakaluvuca na yaloda na wai levu." me vakacautaki o jiova, ni sa sega ni soli keda me da baca ki na batidra. na yaloda sa dro bula me vaka na manumanu vuka, mai na nona dai na daubiri dai. e na yaca i jiova keimami sa vukei kina, o koya sa bulia na lomalagi kei vuravura.

125

o ira sa vakararavi vei jiova; era sa vaka na ulunivanua o saioni, sa sega ni yavalati rawa, ia, sa tudei ka sega ni mudu. me vaka sa voliti jerusalemi na ulunivanua sa voliti ira vaka kina na nona tamata o jiova, mai na gauna oqo, ka yacova na gauna kecega. era na sega ni cegu na tamata ca ena veivakayavalati ena nodra vanua na yalododonu, me ra tara kina na yalododonu na ka ca. mo ni caka vinaka jiova, vei ira sa caka vinaka ke ira sa dodonu sara na yalodra. ki vei ira sa vuki ki na nodra i valavala takelo, ena kauti ira tani na kalou kei ira sa dau cakava na ka ca!

sa vaka ga na tadra, ena nona sa vakalesui ira tale ki saioni na vakabobulataki o jiova. na gusui keimami sa sinai ena veidredrevaki, na yamei keimami sa sinai ena lagasere era sa tukuna kina na veimatanitu, "ni sa cakava na veika lelevu vei ira o jiova." sa cakava na veika lelevu vei keimami o jiova, oqo keimami sa reki kina. me ra vakalesui mai jiova, o ira sa vakabobulataki, me vaka na vei uciwai mai na ceva. o ira sa kakaburaki ena tagi, era na tatamusuki ena reki. o koya sa lako tikoga ki liu ka tagi vakalevu ni sa kakaburaki tiko, ena sega ni vakataratutu, ni na lesu mai ena reki vakaidina, ni sa kauta lesu mai na veivau sila.

127

kevaka sa sega ni tara na vale o jiova, era sa oca wale na tara; kevaka sa sega ni vakatawa na koro o jiova, era sa yadra wale nai vakatawa. e na sega ni yaga na nomudou yadra ena mataka, ka cakacaka tiko me bogi sara, ka kania na kakana ni oca; ni sa solia ga na kalou, na moce vinaka, vei ira sa lomana. sa dina, o ira na gone sa i votavota mai vua na kalou, na vua ni kato ni gone sa ka ni veisaumi mai vua na kalou. me vaka na gasau ena ligana na sotia, me vaka kina na gone ni sa tubu me cauravou mai. sa ka ni marau vua na tamata sa sinai na nona taga ena gasau; era na sega ni madua, ena rawarawa ni veivosaki kei ira na kena meca mai na matamata.

128

sa kalouvina o ira yadua sa rerevaki jiova, ka lako voli ena nona sala. o na marau, ni o sa kania na vua ni cakacaka ni ligamuni, ena vinaka talega na nomu tiko. na watimu ena vaka na vaini vuavuai, ena loma ni nomu vale, o ira na luvemu era na vaka na vuni olive volivolita na nomu teveli. sa na vaka kina vua na tamata sa rerevaki jiova. me vakalouvinaakataki iko mai saioni o jiova, o na raica tiko na vinaka e jerusalemi ena veisiga kece o sa bula tiko kina. io, o na raica talega na luvadra na luvemu, me tiko ga e isireli na vakacegu!

129

me ra tukuna na isireli oqo, "sa levu na gauna au sa vakararawataki kina mai na noqu cauravou." "sa levu na noqu vakararawataki mai na gauna ni noqu cauravou; era sa sega ga ni qaqa vei au. era sa cukita na dakuqu o ira na daucukicuki, era sa kelia vakabalavu." sa yalododonu o jiova, sa musuka vakalalai na kedra i vesu na daucaaka ca. o ira kece sa cati saioni me ra vakamaduataki ka vakadrukai. me ra vaka na co ena dela ni vale era sa malai ni bera ni ra tubu mai, sa sega ni taura rawa e ligana daulatamusuki, se ena ligana me vaua rawa. se me ra tukuna o ira sa lako tu, "na veivakalouvinaakataki ni kalou sa tiko vei iko; keimami sa vakalouvinaakataki iko ena yaca i jiova!"

mai na vanua titobu, au sa kaci yani vei kemuni jiova; mo ni rogoca na domoqu! jiova, na daligamuni me gole mai ki na domo ni noqu vakatakerekere. jiova kevaka o ni sa vakatakilalitataki nai valavala ca, jiova, o cei me na tu rawa? io, sa tu vei kemuni na veivosoti, mo ni na rerevaki kina. au sa waraki jiova tiko, na yaloqu sa wawa tiko vua, au sa vakanuinui tiko ki na nona vosa. sa wawa tiko na yaloqu vei jiova me sivi ira sa dauwaraka na matakao au sa tukuna tale, e sivi ira na dau waraka na mataka. isireli, mo nuitaki jiova; sa tiko na yalololoma vei jiova, vei koya talega sa tiko kina na bula e rawa vakalevu sara. ena vakabulai isireli mai na nona i valavala ca kecega.

131

i jiova, sa sega ni viavalevu na yaloqu, na mataqu talega sa sega ni qaciqacia. au sa sega talega ni qara na ka lelevu, se na veika au sa sega ni rawata. io, au sa vakamalumulutaka me tiko lo na yaloqu, me vaka sa kali tiko na gone veitinana; sa vaka e dua na gone e se qai kali tiko, na yaloqu e lomaqu. i isireli, mo nuitaki jiova, mai na gauna oqo ka yacova na gauna kecega.

132

jiova, mo ni nanumi tevita kei na nona rarawa kecega; ena nona bubului vei jiova ka yalayala vua na kalou cecere i jekope: "sa tukuna, au na sega ni cabe cake ki vale, se me'u laki davo, me'u moce mada; au na sega mada ni moce, se vakatara me'u sosovu, me dua mada e liu na nona tikina o koya sa cecere sara, me nona i tikotiko na kalou cecere i jekope." e da sa rogoca mai efraca, eda sa kunea ena vanua mai veikau. me da lako ki na nona vale; me da cuva ka lotu ena yavana. mo ni tucake, jiova, ki na nomuni vakavakacegu, oi kemuni kei na nomuni kato ni kaukauwa. me ra vakaisulu na nomuni bete ena yalododonu, ke ira na nomuni tamata me ra kaila ena reki. ena vuku i tevita, mo ni kua ni vuki tani mai vua o ni sa lumuta. sa bubului vakaidina o jiova vei tevita, ena sega ni vuki tani mai kina, "au na vakatikora ena nomu i tikotiko vakaturaga na vua dina ga ni yagomu. kevaka era sa maroroya na luvemu na noqu veiyalayati kei na noqu i lesilesi au sa vakavulica vei kemudou, na luvadra talega era na dabe ena nomu i tikotiko vakaturaga me sega ni mudu." ni sa digitaki saioni o jiova, ka sa gadreva me vakaitikotiko kina: "oqo na vanua ni noqu vakacegu me sega ni mudu, e ke, au na tiko kina, ni'u sa vinakata vakalevu. au na vakasaututaka vakalevu sara na kena kakana; au na vakamamautaki ira na kena dravudravua ena madrai. au na vakaisulutaki ira na kena bete ena veivakabulai kei ira na kena tamata era na kaila ena reki. mai kea, ena tubu mai kina e dua na i leu nei tevita; au na vakarautaka e dua na cina me nei koya na noqu i lumuti. o ira na meca, au na vakaisulutaki ira ena madua, io vei koya na nona i sala ena seraka yani."

raica na kena vinaka kei na kena talei ni ra sa tiko vaka yalovata na veiwekani! sa vaka na waiwai talei ki na uluna, drodro sobu ki na kumina, na kumi eroni; drodro sobu ki na tutu ni nona i ubi. sa vaka na tegu mai erimoni, sa lutu sobu ki na ulunivanua o saioni; mai kea sa vosataka kina, ka vakarota na veivakalou-vinakataki me lako yani kei na bula e sega ni mudu.

134

dou vakacautaki jiova, oi kemudou kece na tamata i jiova, oi kemudou kece sa tu ena nona vale na bogi! dou laveta na ligamudou ka dodoka vaka ki na yasana tabu, ka vakacautaki jiova. me vakasautaki iko mai saioni! o jiova, o koya sa bulia na lomalagi kei na vuravura!

135

dou vakavinavinaka vei jiova, dou vakavinavinaka ki na yacana; dou vakavinavinaka vua, oi kemudou na tamata i jiova! oi kemudou sa tiko ena vale i jiova, ena loma ni bai ni vale ni kalou, dou vakavinavinaka vei jiova, ni sa rui vinaka o koya. dou lagata na vakavinavinaka vei koya, ki na yacana talega, ni sa dodonu oqo. sa digitaki jekope o jiova me nona, o isireli me nona i yau talei. au sa kila ni sa levu vakaidina o jiova. ni sa levu duadua vei ira kecega o jiova. sa cakava o jiova, na ka ga sa via cakava mai lomalagi, e vuravura, e wasawasa kei na vanua kecega sa titobu. sa cakava na kabu me tubu cake ki nai yalayala kei vuravura; sa cakava na livaliva mai na uca; sa kauta mai na cagi mai na nona lololo. sa vakamatei ira na ulumatua mai ijipita, na luvu ni tamata kei na luvu ni manumanu. sa vakaraitaka nai vakatakilakila mai na nomu vanua ijipita, vei fero kei ira na nona tamata. sa vakadruka na veimataniitu, ka vakamatei ira na kena tuio o sailo na nodra tui na amoraiti o oki na nodra tui na pasani kei ira kece na mataniitu mai kenani. sa solia na nodra qele mei votavota vei isireli na nona tamata. na yacamuni i jiova, sa tudei ka sega ni mudu, na kemuni rogorogo jiova, ki nai taba tamata kecega. ena lewai ira na nona tamata o jiova ena lomani ira na nona dauveiqaravi. na matakau ni veimataniitu sa siliva kei na koula, ka sa cacacaka ga ni liga ni tamata. era vakagusuna, ia era sa sega ni vosi rawa; era sa vakamatana, ia era sa sega ni rai rawa; era sa vakadali-gana, ia era sa sega ni rogo rawa; sa sega talega nai cegu e gusudra. o ira sa buli ira, era sa vakataki ira, sa vaka kina o ira sa vakararavi kina. dou vakacautaki jiova, oi kemudou na vale i isireli! dou vakacautaki jiova, oi kemudou na vale nei eroni! dou vakacautaki jiova oi kemudou na vale nei livai! oi kemudou kece sa rerevaki jiova, dou vakacautaki koya! me vakacautaki o jiova mai saioni, o koya sa tiko e jerusalemi! me vakavinavinakataki o jiova!

dou vakavinavinaka vei jiova, ni sa rui vinaka o koya! ni sa sega ni mudu na nona yalololoma. dou vakavinavinaka vua na kalou ni veikalous! ni sa sega ni mudu na nona yalololoma. dou vakavinavinaka vei jiova na turaga ni veituraga! ni sa sega ni mudu na nona yalololoma: vei koya duadua ga sa cakava na ka lelevu, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; vei koya ena nona vuku sa bulia kina na lomalagi kei na vuravura, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; vei koya sa vakadavora na vanua mamaca ena dela ni wai, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; vei koya sa cakava na rarama levu, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma na mata ni siga me lewa ena siga, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; na vula kei na kalokalo me lewa ena bogi, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma. vei koya sa samuta na ulumatua mai ijipita ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; sa qai kauti ira tani na isireli mai kea, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; ena liga kaukauwa kei na liga sa dodo yani, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; vei koya sa wasea rua na wasawasa damudamu, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; era sa lako kina na isireli ena vanua mamaca, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; sa vuaviritaki fero kei na nona mataivalu mai na wasa damudamu, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; vei koya sa vakamalumulutaki ira na tui qaqa, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; kivei koya sa vakadavori ira na tui lelevu, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; sa vakamatei ira na tui rogo, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; sailo na tui ni amorai, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; o oki na tui pasani, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma â€œ sa solia na nodra vanua mei votavota, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; nai votavota vei isireli na nona tamata, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma. sa nanumi keda, ena noda vakaloloma tu, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; sa vakabulai keda mai vei ira na meca, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma; sa solia na kakana ki vei ira kecega na bula, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma. io, vakavinavinaka vua na kalou ni lomalagi! ni sa sega ni mudu na nona yalololoma.

137

ena bati ni uciwai mai papiloni, keimami a dabe tiko kina, ka tagi, keimami qai nanumi saioni. keimami vakaliliga tu kina na neimami api ena loma ni vei wilou. mai kea, o ira sa kauti keimami vakavesu, era kerea me dua na sere, kei ira sa vakalolomataki keimami tiko, era sa vinakata na marau, ka tukuna, "mo ni lagata mada mai e dua na sere kei saioni!" me keimami lagata vakacava na sere i jiova ena vanua tani? kevaka, au sa guilecavi jerusalemi, me qai guilecava na ligaqu i matau na ka e dodonu me caka! kevaka, au sa guilecavi iko, jerusalemi me qai kabi na yamequ e lomaqu â€œ kevaka au sa sega ni vakacerecerei jerusalemi na usutu ni noqu reki. mo ni nanuma jiova ena vukudra na luvu itomi, na siga kei jerusalemi, era sa tukuna, "dou basuka dou basuka, na kena yavu talega!" oi kemudou na goneyalewa ni

papiloni, dou na vakarusai, ena marau o koya ena na veisaisaumi vei kemudou me vaka ga sa dau cakava vei keimami! sa ka ni marau vei koya ena tauri kemudou ka viritaki kemudou kei ira na nomudou lalai ki na veivatu!

138

au na vakacerecerei kemuni ena yaloqu taucoko; ena matadra kecega na veikalous au na lagata na vakavinavinaka vei kemuni. au na cuva vaka ki na nomuni vale tabu, ka vakavinavinaka vei kemuni, ena vuku ni nomuni yalovinaka kei na nomuni yalodina; ni kemuni sa vakacerecere na nomuni vosa me uasivia na yacamuni. ena siga au a tagi yani kina, o ni sa rogoci au, ka cakava me'u doudou ka kaukauwa ena yaloqu. o ira kece na tui e vuruvura era na vakavinavinaka vei kemuni jiova, ni ra sa rogoca na vosa mai na gusumuni. io, era na lagata na sala i jiova, ni sa levu ga nai ukuuku i jiova. e dina ni sa tiko e cake o jiova, ia, sa dau nanumi ira na tiko e ra. o ira na dokadoka sa dau raici ira vakayawa o koya. e dina ni'u na lakova na loma ni leqa, o ni na vakabulabulataki au; o ni na dodoka na ligamuni me veivorati kei na nodra cudru na kequ meca, kei na ligamuni i matau ena vakabulai au. o jiova ena vakataucokotaka na ka kece e baleti au; na nomuni yalololoma jiova sa sega ni mudu. mo ni kua ni vakamaumautaka na cakacaka ni ligamuni.

139

i jiova o ni sa dikevi au ka kilai au. o ni sa kila na noqu tiko sobu kei na noqu tucake; o ni sa kila na lomaqu, ni sa yawa tiko. o ni sa vakaraica vinaka na noqu i lakolako kei na noqu davo sobu, o ni sa kila deivaki na noqu i valavala kecega. sa sega ni dua na vosa ni yamequ, jiova, o ni sa sega ni kila, o ni sa kila kecega. o ni sa tiko e liu, o ni sa tiko talega e dakuqu, sa tabaki au tikoga na ligamuni. na vuku vaka o ya sa rui dua tani sara, sa rui cecere, au sa sega ni yacova rawa. me'u lako tani vakacava mai na yalomuni? me'u dro tani vakacava mai na matamuni? kevaka, au sa lako cake ki lomalagi, o ni sa tiko mai kina; kevaka, au sa kauta sobu na noqui mocemoce ki eli, o ni sa tiko mai kina. kevaka au sa vakatabana me vaka e dua na mataka ka me'u la'ki tiko vakayawa sara ena taba ni wasawasa ka dua, mai kea, na ligamuni ena litutaki au kei na ligamuni i matau ena tauri au. kevaka, au sa tukuna, sa dina, na butobuto ena ubi au, na bogi sa na qai noqu rarama sara; io, na butobuto ena sega ni vuni mai vei kemuni, na bogi mada ga ena rarama me vaka na siga; na butobuto kei na rarama sa tau-tauvata vei kemuni. o ni sa buli au e loma ka ubi au ena loma ni ketei tinaqu. au na vakavinavinaka vei kemuni, ni'u sa buli vakavinaka ka vakamatau. sa totoka na cakacaka ni ligamuni na yaloqu sa kila vinaka na ka o ya. na kequ i bulibuli sa sega ni vuni vei kemuni, ni'u sa buli vakavuni tiko, ka buli tiko vakamatau mai na ruku i vuruvura. na matamuni sa raica rawa tiko na veikau au na buli mai kina, era sa volai kece ena nomuni i vola, me caka tiko veisiga, e dina ga ni ra se bera ni buli. sa ka taleitaki talega vei au na nomuni

vakanananu, noqu kalou! sa sivia na kenai wiliwili kece! kevaka me'u na wilika, ena levu cake ka lailai na mata ni nuku; ni'u sa yadra mai, au sa tikoga kei kemuni. e dina, ni o ni na vakamatei ira na tamata ca, na kalou! dou lako tani vei au, oqo, oi kemudou na tamata sa dauvinakata na veivakamatei. ni ra sa vosataki kemuni vakaca; o ira na kemuni meca era sa vakawalena na yacamuni. e sega li ni'u cati ira, i jiova, o ira era cati kemuni? ia, e sega li ni'u vakasilitaki ira era sa tu caka me veivala kei kemuni? au sa cati ira ena veicati e taucoko; au wiliki ira me kequ meca. mo ni vakadikevi au, na kalou, ka kila na yaloqu; mo ni vakatovolei au, ka kila na noqu niuqawaqawa; ka raica, se sa dua nai valavala e ca vei au, ka tuberi au ena sala ni bula sega ni mudu.

140

i jiova, mo ni vakabulai au mai vei ira na tamata ca; mo ni maroroi au mai vei ira na tamata i valavala kaukauwa, o ira sa nakita na ka ca ena yalodra; era sa soqoni vata tikoga, me ia nai valu. era sa vakagata tiko na yamedra me vaka na gata; sa tiko e tebenigusuna na weli gaga. sela. i jiova, mo ni maroroi au mai na ligadra na tamata ca; o ira sa nakita me ra vakadruka na noqu i kalawa kecega. o ira na dokadoka, era sa birika vuni na kequ dai kei na kequ i vesu; era sa tevuka na lawa ena bati ni sala; era sa via coriti au. sela. au sa tukuna vei jiova: "oi kemuni na noqu kalou; mo ni rogoca na domo ni noqu kerekere, i jiova. jiova na kalou, na kaukauwa ni noqu vakabulai, o ni sa vakaruruga na uluqu ena siga ni valu. i jiova, mo ni kua ni vakatara me yaco na ka era gadreva na tamata ca; me kua ni vakuria na veikau era sa tuvana, de ra qai vakalevulevui. sela. "na uludra o ira sa volivoliti au, me ra ubi ena ca ni gusudra; na koala sa kama tu me lutuki ira; me ra viritaki ki na bukawaqa, ki na qara titobu, me ra viritaki kina ka sega ni tu tale. me kua ni tiko tale e vuruvura e dua sa dauvosataka na veivakacacani; na ca me vakasaqara na koala sa kama tu me qai vuaviritaki koya." au sa kila ni o jiova ga ena maroroya na nodra i tosotoso na vakacacani; kei na lewa vinaka vei ira na dravudravuva. io, o ira na yalododonu era na vakavinavinaka tikoga ki na yacamuni' o ira sa dodonu sara ena yalodra era na tiko ga e matamuni.

141

jiova, au sa tagi yani vei kemuni; mo ni vakatotolo mai! mo ni rogoci au ni'u sa tagi yani vei kemuni. me sa ka boi vinaka e matamuni na noqu masu, kei na noqu laveta cake tiko na ligaqu me vaka nai soro sa cabo ena yakavi. i jiova, me dua nai vakatawa ni gusuqu; me vakaraica tiko na katuba ni tebenigusuqu. me kakua ni dreti na yaloqu ki na dua na ka e ca, se vakaitavi ena cakacaka ca vata kei ira sa dau cakava na ka ca; me'u kakua ni kania na kedra kakana sa veiwakitaki. me kuititaki au na yalododonu; ena kauta mai na ka vinaka laivi koya me vunauci au; ena vaka na waiwai vinaka; me kua ni cata na uluqu na ka o ya. ni'u sa masulaka tikoga, me kau tani na nodra cakava

na ka ca, na tamata ca. na nodra turaga ni lewa, era sa viritaka ki na baranisavu, era sa rogoca na noqu vosa ni sa kamikamica. na keda sui sa kaburaki ena bati ni bulubulu, me vaka e dua na i siviyara sa musuka na qele. io, na mataqu sa tiko ga vei kemuni, i jiova na kalou; vei kemuni ga au sa vakaruru kina; me kua ni vakalolomataki na yaloqu. me'u maroroi mai na dai era sa tulia vei au, mai na nodra vere talega na tamata ca. me ra sa coriti tale na tamata ca ena nodra lawa, oi au, me'u sa dro bula.

142

au sa tagi vei jiova, ena domoqu; ena domoqu au sa vakamamasu vei jiova. au sa sova na noqu vakau-caca vua; au sa tukuna vua na noqu leqa. ni sa marau vakalevu na yaloqu e lomaqu, o ni sa kila na sala au sa muria tiko, era sa biuta vakavuni tiko na dai, me baleti au. mo ni rai kina yasaqu i matau ka raica, ni sa sega ni dua e via kilai au; nai ddrodro, au sa sega ni nuitaka; sa sega e kauveibetaki, ni ra sa kaukauwa vei au. me vakabulai na yaloqu mai na veivesuki, me rawa ni'u vakavinavinakataka tikoga na yacamuni; na yalododonu era na vakavolivoliti au, ni kemuni sa vakalevutaka tikoga na vinaka vei au."

143

i jiova, mo ni rogoca na noqu masu, vakatudaligamuni ki na noqu kerekere! ena nomuni yalodina, mo ni sauma na noqu masu. mo ni kakua ni ia na veilewai kei koya na nomuni tamata, ena nomuni rai, sa sega sara e dua me dodonu e matamuni. era sa beitaka vakaca na yaloqu o ira na meca; sa butuki sobu na noqu bula ki na qele; sa vakavuna me'u tiko ga ena butobutu, me vakataki ira sa mate tu vakadede. sa luvuci vakalevu na yaloqu e lomaqu sa mai leqa vakalevu kina na yaloqu. au vakananuma na veisiga sa oti; au qai vakananuni ki na ka kece o ni sa cakava. au vakatitobutaka na noqu nanuma na cakacaka ni ligamuni. au dedeka na ligaqu vei kemuni; na yaloqu sa gadrevi kemuni, me vaka na qele sa via gunu tu. sela i jiova, mo ni totolo mai, sa malumu mai na bula ni yaloqu! mo ni kua ni vuni tiko, de'u qai vaka e dua sa lako sobu tiko ki nai bulubulu. au via rogoca na nomuni loloma vakayalovinaka ena veimataka, ni sai kemuni ga au sa vakadinata; vukei au me'u, kila na sala me'u dau lako tikoga kina, ni'u sa laveta cake tikoga na yaloqu vei kemuni. sereki au, i jiova, mai vei ira na kequ meca; vei kemuni ga au sa vakaruru kina. mo ni vakavulici au, me'u cakava na lomamuni, ni sai kemuni na noqu kalou; na yalomuni sa rui vinaka. ni tuberi au ki na vanua ni dodonu sara. mo ni vakabululataki au, jiova, ena vuku ni yacamuni! ena vuku ni nomuni yalododonu mo ni kauta tani na yaloqu mai na leqa kece. ena nomuni yalololoma, mo ni vakatuvakaduataki ira na kequ meca. mo ni vakarusai ira sa vakacacana na yaloqu; ni sai au na nomuni tamata.

144

me vakacaucautaki o jiova na noqu vatudei, o koya sa vakavulica na ligaqu me vala, kei na i qaqalo ni ligaqu me ia nai valuo na noqu dauloloma dina, kei na noqu koro ni valu, na noqu vale cecere kei na noqu dauniveisereki, na noqu i sasabai sai koya na noqu i ddrodro, ka sa vakamalumulutaki ira na noqu tamata vei au. jiova, a cava mada na tamata, mo ni dau via kilai koya kina? se na luve ni tamata mo ni dau nanumi koya kina? sa vaka na cagi na tamata; na nona veisiga, sa vaka ga na i yaloyalo. me cuva sobu na nomuni lomalagi, i jiova, ka lako sobu mai; mo ni tara na veiu-lunivanua, ka ra na kubou mai. mo ni vakawaqaca na livaliva ka kaburaka yani; mo ni vanataka na dakai titi ka vakamatei ira. mo ni dodoka mai na ligamuni mai cake; vueti au ka vakabulai au mai na wai levu, mai na ligadra na kai tani. na gusudra sa vosataka na ka ca na ligadra i matau, sa liga i matau ga ni lasulasu. au na seretaka na sere vou vua na kalou ena api e tini na kena wa, au na vakavinavinaka kina vei kemuni. o koya na le dua sa solia na bula vei ira na tui, o koya sa vakabulai tevita na nona tamata mai nai sele ni veivakamatei. ni vueti au ka vakabulai au mai na ligadra na kai tani, na gusudra sa vosataka na ka kei na ligadra i matau sa liga i matau ga ni lasulasu na neimami gonetagane me ra tubu ka cauravou mai, me vaka na kau sa tei. na neimami goneyalewa talega, me na ka vakamareqeti me vaka na duru ki na i tutu ni vale vakaturaga; me ra sinai na neimami lololo ena ka kece e laukana, na sipi me ra vakasucuma na udolu vakatini ena nodra loma ni bai; me ra kaukauwa na neimami bulumakau, me ra kakua na basu bai me ra kakua na tiki yaso e na salatu. me ra marau tiko o ira sa vaka ogo. me ra marau talega o ira sa nodra kalou o jiova!

145

au na vakacaucautaki kemuni na noqu kalou, na noqu tui; ena sega ni mudu na noqu vakavinavinaka ki na yacamuni. ena veisiga kece au na vakacaucautaki kemuni, ena sega ni mudu na noqu vakavinavinakataki na yacamuni. sa levu o jiova, e dodonu me vakavinavinakataki vakalevu; sa sega ni kilai rawa na kena levu. era na seretaka na nomuni cakacaka na i taba tamata sa veitaravi, ka tukuna na nomuni kaukauwa. au na tukuna tikoga na lagilagi ni kemuni i rogorogo e vakaturaga, kei na kemuni i rogorogo e vakaqoroqoro. na tamata era na veitalanoataka na qaqa kei na totoka ni nomuni cakacaka. au na tukuna na nomuni cecere. era na tukuna tikoga na veika me nanumi kina na nomuni loloma, ka seretaka na nomuni daucaka dodonu. sa dauloma soli o jiova, sa dauberabera ni cudru, sa rui levu na nona loloma. sa yalovinaka o jiova vei ira na tamata kecega; sa yacova na nona cakacaka kecega na nona yalololoma. na nomuni cakacaka kecega era na vakavinavinaka vei kemuni, jiova, o ira na nomuni tamata era na vakacaucautaki kemuni. era na tukuna na lagilagi ni nomuni matanitu, ka veivosakitaka na nomuni kaukauwa, ena vakatakilai vei ira na luve ni tamata na vinaka ni ka sa cakava o koya kei na lagilagi ni nona matan-

itu. na nomuni matanitu e matanitu sa sega ni mudu. kei na nomuni lewa sa tudei ke nai tabatamata kecega. o jiova sa dau keveti ira sa malumalumu ka sa dauvakaturi ira cake na tamata sa vakacuvai sobu. na mata kece sa nanamaki vei kemuni, ka o ni sa solia na kakana ena kena gauna donu ga. o ni sa dedeka na ligamuni, ka vakamaumautaka na gagadre ni ka bula kecega. sa dodonu sara o jiova ena nona veika kecega. sa vakayalovinakataka na cakacaka ni ligana kecega. sa voleka sara o jiova vei ira sa dau masuti koya; vei ira sa dau masuti koya vakaidina. ena sotava na nodra gagadre o ira sa rerevaki koya; ena rogoca tale ga na nodra tagi ka vakacegui ira. o jiova sa daumaroroi ira sa lomani koya, o ira na tamata ca, era na vakarusai. na gusuqu ena tukuna na vinaka nei jiova, me ra vakacautaki koya na ka bula kecega, mai na gauna oqo ki na gauna kecega.

146

dou vakavinavinakataki jiova, na yaloqu, mo vakavinavinaka vei jiova! au na vakavinavinaka vei jiova, ni'u se bula tiko. ena noqu bula taucoko au na vakavinavinaka vua na noqu kalou. kua ni vakararavi vei ira na lue ni tui, se ki vei ira na lue ni tamata, ni sa sega vei ira na veivuke. na yalona ena lako tani vua, sa lesu tale o koya ki na qele; na siga vata ga o ya, sa oti vakadua na nona tuvatuva. me marau o koya sa taura tiko na kalou i jekope me nonai vukevuke, o koya sa vakanuinui tiko vei jiova na kalou, o koya sa bulia na lomalagi kei na vuravura, na wasawasa kei na ka kecega sa tu kina, o koya sa maroroya na dina me sega ni mudu, o koya sa laka vakadodonu ena vukudra era sa vakasaurarataki: sa vakani ira sa via kana. sa vakamataraitaki ira na mataboko o jiova: sa vakadodonutaki ira na vakalairoro o jiova: sa lomani ira na yalododonu o jiova. o jiova, sa maroroi ira na vulagi, sa vakabulai ira na luveniyali kei na yada: ia, na nodra i valavala na tamata ca, sa vakatoboicutaki. sa vakatulewa o jiova me sega ni muduo na nomu kalou i saioni, ki nai tabatamata kecega. mo vakavinavinaka vei jiova!

147

dou vakavinavinaka vei jiova! ni sa vinaka na sere vei jiova, sa taleitaki ka rairai vinaka na vakavinavinaka. o jiova a tarai jerusalemi cake; o koya talega sa vakasoqoni ira mai na isireli era sa vakasavi. sa vakabulai ira sa ramusu na yalodra ka vauca na nodra mavoa. sa wilika na kalokalo kecega, ka kacivi ira ena yacadra. sa levu o jiova, sa levu na nona kaukauwa na nona kila sa sega ni yalani. o jiova sa laveti ira cake na yalomalumalumu; sa butuki ira ki na qele na tamata ca. dou sere vei jiova ena vakavinavinaka, seretaka na vakavinavinaka ena api vua na kalou, o koya sa ubia na lomalagi ena o, sa vakarautaka na uca ki na qele, sa vakatubura na co ki na veiulunivanua. sa solia vei ira na manumanu na kedra, sa vakani ira talega na lue ni reveni ni ra tagi. sa sega ni marautaka o koya na kaukauwa ni ose; se taleitaka na yava ni tamata. sa marautaka ga o jiova, na tamata sa rere-

vaki koya ka nuitaka tiko na nona yalololoma. dou vakavinavinaka vei jiova, jerusalemi! vakavinavinaka vua na kalou, saioni! sa vakaukauwataki na bai ni nomu matamata sa vakalouvinakataki ira na gone sa tiko kina. sa cakava na veivakasaututaki ena nomu i yalayala, ka vakasinaita ena kakana. sa vakatala na nona i vakaro ki vuravura, na nona vosa sa cici yani vakatotolo. sa solia na uca vulavula me vaka na vuti ni sipi: sa kaburaka na tegu me vaka na dravusa; sa vakatauca na wai cevata me vaka na meme ni kakana: o cei sa na vosota rawa na nona batabata? sa tala na nona vosa ka sa wakawaicalataki ira; sa vakaliwava na nona cagi, sa drodro yani na wai. sa tukuna na nona vosa vei jekope, na nona i vunau kei na nona lewa vei isireli. sa sega ni cakava vakaoqo ki na dua tale na matanitu; era sa sega talega ni kila na nona lewa. me vakavinavinakataki o jiova!

148

vakavinavinaka vei jiova! vakavinavinaka vei jiova mai lomalagi; vakavinavinaka vei koya mai cake! vakavinavinaka vei koya oi kemuni na nona agilos; vakavinavinaka vei koya oi kemuni kece na nona! vakavinavinaka vei koya o iko matanisiga kei na vula; vakavinavinaka vei koya oi kemuni kece na kalokalo ni rarama! vakavinavinaka vei koya na lomalagi ni lomalagi; oi kemuni talega na wai mai lomalagi e cake! me ra vakavinavinakataka na yaca i jiova, ni sa vosa o koya, sa buli na ka kecega. sa vakadeitaki na ka kecega, me sega ni mudu; sa cakava e dua nai lesilesi, me kua ni kautani. vakavinavinaka vei jiova mai vuravura, kemudou na manumanu mai wasawasa kei na vanua titobu; bukawaqa, uca cevata, uca vulavula kei na kabukabu, cagi kaukauwa, sa vakayacora tikoga na nona vosa; uunivanua, na veidelana, vunika vuavuai kei na sitari; manumanu kila, manumanu taukeni, manumanu qasi, manumanu vuka; tui ni vuravura kei ira na kena tamata; na ravouvou kei ira na daulewa na vuravura; na gonetaganena na goneyalewa, qase kei na gone. me ra vakavinavinaka kina yaca i jiova, sa talei duadua na yacana, na nona lagilagi sa sivia na lomalagi kei na vuravura. sa vueta cake o koya na nodra dokai na tamata, na nodra vakavinavinaka na tamata yalosavasava kecega ioo na nodra na isireli, kei ira na matanitu voleka vua. dou ia vei jiova na vakavinavinaka.

149

vakavinavinaka vei jiova! seretaka vei jiova na sere vou, kei na nona vakavinavinaka e nai soqosoqo levu ni nona tamata. o isireli me ra rekitaki koya sa buli ira; o ira na luevi saioni mera rekitaka na nodra tui. me ra vakavinavinaka ki na yacana e na meke; me ra laga sere ena vakavinavinaka ki vua ena tibereli kei na api. o jiova sa daurekitaki ira na nona tamata; ena ukutaki ira na yalomalumalumu ena bula. me ra reki tiko na nona tamata e nai ukuuku; me ra sere vakadomoilevu ena nodra i mocemoce. na vakacerecere ni kalou me tiko ga e gusudra, kei nai seleiwau bati rua ena ligadra, me ra lewai kina na veimatan-

itu, kei nai totogi vei ira na kena tamata; me ra vesuki na kena tui ena sinucodo, kei ira na kena turaga e nai vesu kaukamea; me vakayacori vei ira na lewa sa volai â€œ era na dokai o ira na nona tamata me vakavinav-inakataki o jiova!

150

vakacerecerei jiova! vakacerecerea na kalou ena nona vale tabu vakacerecerei koya, ena nona loma-lagi kaukauwa! vakacerecerei koya ena vuku ni nona cakacaka kaukauwa; vakacerecerei koya me vaka na kena levu ni nona vinaka! vakacerecerei koya ena ro-rogo ni biukila; vakacerecerei koya ena soliteri kei na api! vakacerecerei koya ena tibareli kei na meke; vakacerecerei koya ena qita kei na bitu uvuci! vakacerecerei koya ena sibali rogo levu; vakacerecerei koya ena sibali rogo vinaka! na ka kecega sa cegu rawa, me vakacerecerei jiova me vakacerecerei o jiova!

na kena yaga na vakabalebale i solomoni na luvei tevita, na tui isireli: me kilai kina na vuku kei nai vakavuvuli; me kune kina na vosa vakayalomatua, me rawa kina nai vakavuvuli ni vuku. me rawa kina nai vakavuvuli ni yalododonu, me rawa kina nai vakavuvuli ni lewa, me rawa kina nai vakavuvuli ni cakacaka dodonu; me soli kina na yalomatua vei ira na yalowai, na kila ka kei na lomavuku vua na cauravou. ena vakarorogo na lomavuku, ka sa tubu kina nona vuku, kei na tamata lomakasa ena rawata nai vakasala ni yalomatua, me kila sara na vakabalebale kei na kena vakamacala, na vosa ni vuku kei na vosa vakatautavata. na rerevaka na kalou sai vakatekivu ni vuku kei na kila ka, o ira na lialia, era sa cata na vuku kei nai vakavuvuli. na luvequ, rogoca nai vakavuvuli i tamamu kakua ni biuta nai vunau nei tinamā; e ra na rairai vinaka me vaka nai ukuuku ena ulumu kei nai taube ena domomu. na luvequ, kevaka sa temaki iko e dua mo bese ga. kevaka era sa tukuna, "tou mai wawa vakamuni mada, medatou vakadavea na dra sega ni cala oqori; me ra tilomi bulabula vaka nai bulubulu, o ira kece me vaka ki na qara; e da na kunea nai yau talei kecega, eda na vakasinaita na noda vale ena i toki ni valu; me da sa kumukumi ga, ka, me sa dua ga na noda taga ni i lavo". na luvequ, kua ni lako vata kei ira, tarova na yavamu mai na nodra sala; sa ciciva na ca na yavadra, ka ra sa kusarawa ni vakadavea na dra. e dina sa sega ni yaga na biri dai e matadra na manumanu vuka; e ra sa cakava ga na ka me vakaleqai ira ga, e ra sa toka vuni me ra coko tale ena nodra vere. sa vakakina, na nodra i valavala kecega me ra kocova na ka sa sega vei ira. sa dau kacikaci vakadomoilevu o vuku e tautuba, e na veisaqata sa dau kaci vakarogolevu sara. sa kaci vakarogolevu ena vanua era sa soqoni kina na tamata, ka tukuna yani: "oi kemudou na yalowai, sa vaka soti e vei na nomudou vinakata tiko na yalowai? dou marau tiko ena nomudou veivakalialiai, dou sa cata na vuku. dou lesu mai ki na noqu i vunau, raica au na sovaraka na yaloqu vei kemudou, ka vakatakila na noqu vosa vei kemudou. ni'u a daukaci, dou a bese ga, ni'u a dau dodoka yani na ligaqu, dou sa sega ni kauwaitaka, dou a dauvakawaletaka na noqu i vakavuvuli, ka sega ni vinakata na noqu vunau, oi au talega, au na dredrevaka na nomudou vakaloloma; ni sa yaco mai na nomudou rere, au na vakalialiai kemudou, ni sa yacovi kemudou mai na rere, me vaka na cagi leca, ni sa yacovi kemudou mai na ca, me vaka na covulaca, ni sa yacovi kemudou mai na rarawa kei na yaluma. "era na qai kaci mai, au na sega ni rogo yani; era na qai vakasaqarai au, era na sega ni kunei au. ni ra sa cata na vuku, era sa sega ni digitaka na rerevaki jiova, era sa besetaka ga na noqu i vakavuvuli: ka beca na noqu vunau kecega. era na kania kina na vua ni nodra i valavala, era na mamau talega ena nodra lewa. na nodra vuki tani na yalowai era na mate kina, kei na nodra sautu na lialia era na rusa kina; ia, o koya sa vakarorogo vua na kalou ena tiko vinaka, ka vakacegu tiko, ka sega ni rerevaka e dua na ka ca."

na luvequ, mo taura na noqu vosa, vakamareqeta na noqu i vakaro, mo vakarorogo ki na yalomatua ka me kabita na yalomu na vuku; io, mo tagica na kila na ka, tagica vakalevu na kilai deivaki ni ka, vakasaqarai koya me vaka na siliva, se qara vakaukauwa me vaka nai yau vuni; o na qai kila dina na rerevaki jiova, ka kunea na kila ka vakalou. ni sa solia na kalou na yalomatua; mai na gusuna sa lako mai kina na kila na ka kei na kila sara na ka; sa kumuna tiko na yalomatua e titobu me nodra o ira sa dodonu sara; sai sasabai o koya vei ira sa lako vakadodonu tiko; sa vakatawa na gaunisala ni lewa dodonu, ka sa maroroya na nodra i lakolako na nona tamata. o na qai kila dina na yalododonu kei na lewa dodonu, kei na lewa vinaka io, na sala vinaka kecega. ni sa curuma na yalomu na yalomatua sa ka kamikamica ki lomamu na kila na ka, na vuku dina ena taqomaki iko, na kila ka dina ena maroroi iko, me vakabulai iko mai na sala kecega e ca, mai vei ira talega na tamata sa dau cavuta na ka kecega e ca, mai vei ira kecega sa biuta na sala dodonu, ka lakova na sala ni butobuto; mai vei ira kecega sa marautaka na cakava na ka ka gadreva tikoga na nodra i valavala na tamata ca; o ira talega sa yaloveve ka sa ca sara ena sala; me vakabulai iko mai vei ira na yalewa ca, o ira sa dauveitemaki gaga ena gusudra, o koya sa biuta na nona i tokani dina mai na gone, sa yali talega vua na veiyalayalati ni kalou. sa liutaki na nona vale ki na mate, na nona sala vei ira na mate; sa sega ni dua e lako vua me lesu bula mai se me kunea tale na sala ki na bula. mo lakova na sala vinaka ka maroroya na sala dina ni yalododonu. o ira na dodonu sara era na tiko ena vanua, kei ira na sega ni cala era na tikoga; o ira na tamata ca, era na musuki tani mai vuravura, kei ira na tamata sega ni dina, era na cavuti tani mai.

na luvequ mo kua ni guilecava na noqu vosa, na yalomu me maroroya na noqu i vakaro; ni na vakaiuritaki kina vei iko na veisiga, na bula balavu kei na sautu. me kua ni yali vei iko na yalololoma kei na dina, mo vakaisalusala kina, vola sara ki na vu ni yalomu, o na qai kunea na veitokoni kei na rogo vinaka, ena mata ni kalou kei ira talega na tamata. nunitaki jiova ena yalomu taucoko, ka kua ni nuitka na ka o kila; ena veika kecega, vakaliuci koya, ena qai vakadodonutaka na nomu i lakolako o koya. mo kua ni raici iko ena nomu vuku; mo rerevaka ga na kalou ka lako tani mai na ca kecega. ena bulabula kina na yagomu, na nomu sui talega ena kaukauwa mai. doka na kalou ena ka o taukena, kei nai sevu ni nomu vuata kei na i yau e vuqa e tu vei iko; ena qai sinai sara na nomu lololo, kei na saqa ena sinai ena waini vou. na luvequ, kua ni o beca ni sa vakavulici iko o jiova, se mo cata na nona veivakadodonutaki; o jiova sa lomani ira ga, sa soli ira me ra vakadodonutaki, me vaka na tama ni gone vua na luvena. sa ka ni marau vua e dua na tamata ni sa kunea na yalomatua ka sa rawata na kila ka; na nona cakacaka ena uasivi mai na kena e rawa mai na siliva kei na tubu e rawa mai na koula. ai

yau levu o koya mai na rupi, ka rau na sega ni vakatau-
vatani kei na ka talei kecega o nanuma rawa. e na lig-
ana i matau sa tiko kina na bula balavu, e nai mawi sa
tiko kina nai yau kei na vakarokoroko. sa vinaka ke-
cega na nona sala, ka sa veivakacegui na nona i lako-
lako kecega. sa kau ni bula vei ira sa taura matua tiko,
sa vu ni marau sara vei ira sa dei tiko vua. o jiova
sa tauyavutaki vuravura ena yalomatua: ena vuku sa
vakadeitaki kina o lomalagi; ena nona kila sa basuka
kina na titobu, ka sa vakalutuka kina na tegu, na vei
o. na luevequ me ra kakua ni yali mai matamuo maro-
roya na yalomatua dina kei na lewa maqosa; era na
ka ni bula ki na yalomu ka sai salusalu ni domomu. o
na qai lako vakavinaka ena nomu sala, ka na sega ni
tacaqe na yavamu. ni o sa davo sobu o na sega ni rere,
io, ena kamikamica sara na nomu moce. kua ni rere-
vaka na ka e dauveivakarerei, se na nodra veivakale-
qai na tamata ca; e na nomu i vakadei o jiova, ka na
sega ni vakatara me vesuki na yavamu. kua ni tarova
na vinaka e dodonu me nona e dua tale, ni se tiko e lig-
amu na kena kaukauwa, cakava sara. kua ni tukuna
vua na wekamu, "wawa mada, ni mataka au na qai
solia vei iko cakava oqo." ni se tiko e ligamu. kua
ni cakava na ka ca vua na kai nomu, ni sa maroroi
tiko o koya, ena nomudrau tiko vata. kua ni veileiti
kei na dua, ni sega na vuna kevaka e sega ni cakava
vei iko e dua na ka. kakua ni vakatara me rawai iko
na nona i valavala na tamata kaukauwa, kua talega
ni digitaka na nona sala; sa ka vakasisila vei jiova na
yalovakatani, ia, na nona vosa vuni sa tu ga vei ira
sa dodonu sara. na nona veirukaki na kalou sa tu
ena nodra vale na tamata ca, ia, sa vakalouvina katata
na nodra i tikotiko na dodonu. sa dau vakalialiai ira
na dauveivakalialiai o jiova, ia, sa solia na loloma vei
ira na yalomalumalumu. o ira na yalomatua era na
taukena na ka vakaiukuuku, ia, na madua sa nodra ga
na tamata lailia.

4

dou rogoca na luevequ, na nona i vakavuvuli na tama-
mudou, vakanamata kina mo kila deivaki sara; au sa
solia vei iko na i vakavuvuli vinaka, kakua ni biuta
tani nai vunau. oi au na luevi tamaqu duabau, o tinaqu
sa dau vakamenemei au, ni'u sa nona gone ni toko,
sa dauvakavulici au ka tukuna tiko, "na yalomu me
maroroya na noqu vosa, mo bula ni o sa dabe dei ena
noqu i vakaro. mo yalomatua, mo kila deivaki sara!
kua ni guilecava se vuki tani mai na vosa ni gusuqu.
kua ni vuki tani mai vei koya, e na qai maroroi iko
dina o koya. sa ka levu dina na yalomatua, o koya
oqo mo rawata mada na yalomatua, ena ka kece mo
rawata, mo rawata na kila na ka. vakacerecerea na
yalomatua, ena qai laveti iko cake o koya; ena kauta
mai vei iko na dokai kevaka o sa vakamareqeta na
yalomatua. ena vakaisalataki iko ena i rairai ni bula
totoka; nai sala vakaiukuuku ena solia vei iko." rogoca
na luevequ, taura na ka au sa tukuna, ena levu kina
na veiyabaki ni nomu bula. au sa vakavulica vei iko
nai valavala ni yalomatua, au sa tuberi iko ki na sala
vinaka. ni o sa lako kina, o na sega ni vakataotaki, ni
o sa cici, o na sega ni tacaqe. taura matua nai vakavu-
vuli, kua ni biuta, maroroya, ni sa nomu bula o koya.

kua ni curuma na nodra sala na tamata ca, kua talega
ni muria na nodra i valavala. tu vakadua ka vuki tani
mai kina, ka lako sara yani. era na sega ni moce, me
yacova ni ra sa cakava e dua na ka ca; era na sega ni
moce me yacova ni ra sa vakabalea rawa e dua. era
sa kania na madrai ni ca, ka gunuva talega na wai ni
vakacaca. na nodra sala na dina sa vaka na siga e serau
tu, sa rarama cake tiko ga, me vaka na siga e taucoko.
na nodra i valavala na tamata ca, sa butobuto ga; era
sa sega ni kila na cava e vakatarabetaki ira. na luevequ,
mo vakanamata ki na noqu vosa; vakatu daligamu ki
na ka au sa tukuna. me ra kakua ni yali mai matamu,
maroroya ena vu ni yalomu; sa ka ni bula vei ira sa
kunea, sa bula talega ki na yagodra taucoko. maro-
roya vinaka na yalomu, ni sa lako mai kina na i vure-
vure ni bula. biuta tani na gusu tatakelokelo, na tebe-
nigusu veve mo biuta tani sara mai vei iko. me rai tiko
vakadodonu na matamu kei na yaloka ni matamu me
rai tiko ki liu. lewa vinaka nai lakolako ni yavamu, ka
me vakadeitaki talega na sala o muria. kua ni gole ki
nai matau se ki nai mawi; kalawa tani na yavamu mai
na sala ca.

5

na luevequ, mo vakanamata ki na noqu yalomatua; mo
vakarorogo, kina ka au sa kila, mo taqomaka vinaka
kina na lewa vinaka, ka maroroya na kila ka, na tebe
ni gusumu. na tebenigusunua na yalewa i valavala ca,
sa drodro ka kamikamica me vaka na oni, na gusuna
sa sivia na kena dravidravia mai na waiwai dina; na
kena i otioi sa gaga me vaka na duva, sa gata me
vaka nai seieliwai bati rua. sa lako sobu ki na mate
na yavana, ka sa tatakube matua toka ki eli na nona i
kalawa. kevaka o vakasamataka na nona bulaosa sega
ni tudei o koya, ka o sa sega ni kila. mo dou rogoci
au mada ragone, kakua ni gole tani mai na vosa ni
gusuqu. lako tani vakayawa mai vua, kakua ni lako
voleka ki na katuba ni nona vale, de, o qai solia na
nomu dokai vua tale e dua; kei na nomu veiyabaki vei
ira na tamata ca. de ra qai mamau na vulagi ena nomu
i yau kei na nomu oca me nodra na kai tani; o na qai
tagi e muri, ni sa vesuki na yalomu kei na yagomu. o
na tukuna, "au a cata nai vakavuvuli, na yaloqu talega
sa bese ni vakadodonutaki! au sa sega ni via rogoca
na vosa ni noqu qasenivuli, se me'u rogoca na vosa
au a vakasalataki kina! au sa volekata sara na i cava-
cava ni ca, ena kedra maliwa nai soqosoqo levu." mo
gunu wai ga mai na nomu i keli wai kei nai wai drodro
mai na nomu mata ni wai. e dodonu li, me wasei yani
na nomu mata ni wai, me drodro yani kina na wai
ena veisalatuz rogoca, me nomu duadua ga, me kua
ni nodra talega na vulagi. me vuavuai na nomu mata
ni wai, ka mo rekitaka na watimu ni cauravou. me
ka taleitaki ka matavinaka duadua vei iko o koya, na
sucuna me sa vakamamautaki iko tikoga, ka mo rib-
ariba tikoga ena nona veivakamareqeti. na cava tale
mo vakamalaudetaki kina mai vua e dua na yalewa,
se mokoti tale mai vua e dua tani na dauveicoriti? na
nona i valavala kece e dua na tagane sa tu ena mata
i jiova, ka sa vakaraica vinaka na nona i lakolako. sa
soli ga vua na tamata me vaka na nona i valavala. ena
mate na tamata me vaka na nona lecaika, na levu ni

6

kevaka o sa yalayala ena vuku ni kai nomu, ka sa veiyalayalati kei na kai tani, o sa na coriti ga ena vosa ni gusumu, o sa tauri ga ena vosa ni gusumu. cakava oqo na luvequ, ka mo sereki iko kina; o sa vesuki tu ena ligadra na nomu i tokani: lako ka vakamalumalumu-tutaki iko, ka vakamamasu vei ira. mo kua ni moce, se, me bobo na matamu. mo vakabulai iko me vaka e dua na luve ni me ena ligai koya na dauvakasasa, me vaka e dua na luve ni manumanu vuka ena ligai koya na dau tudai. lako mada vei ira na qasivi o iko na vucesa, vulica na nodra i valavala mo yalomatua kina, sa sega na nodra i liuliu. sa vakarautaka na kena ena vula i katakata, sa kumuna na kena ena gauna ni tatamusuki. me cava soti mada na dede ni nomu moce, o iko na vucesa? o na yadra mai ena gauna cava? na moce, na sosovu, na roqo liga, na moce vakalevu. e na kauta mai vei iko na dravudravua me vaka na daubutako kei na nomu vinakata na ka me vaka na tamata i valu sa via vala. na tamata sega ni yaga, na tamata ca, sa lako tu ka gusu ca tikoga; sa bobo vakamatai dua, sa vosa tiko na yavana, sa veidusi tiko ena nona i qaalo; sa veve tiko na yalona ka sa ca talega na lomana, sa kaburaka talega na veileti. e na lako vakasauri mai vua na ka, vakasauri talega ena lako mai na drede, ka sega e dua me vakabulai koya rawa. e ono na ka sa cata o jiova, io e vitu na ka sa vakasisila e yalona: na mataviavialevu, na yame lasulasu, na liga sa vakadave dra tiko, na yalo sa nakita tiko na ka ca kei na yalo sa ciciva tiko na ca, na dautukutuku lasu kei koya sa kaburaka tiko na veileti. na luvequ, maroroya na i vakaro nei tamamu, kua ni biuta nai vunau nei tinamã. vauca tikoga e lomamu, vesuka ki na domomu. ni o sa dau gade, ena tuberi iko; ni o sa moce, ena maroroi iko; ni o sa yadra, ena dau vosa vei iko. nai vakaro sa cina nai vunau sa rarama na vakadodonutaki ni vakavuvuli sai vakasala ni bula, mo maroroi mai na yalewa ca kei na nona vosa dauveitemaki. kakua ni kauta ki yalomu na kena i rairai vinaka se mo vesuki ena rai ni matana. vua na yalewa dautagane, na tagane sa vaka ga e dua na tiki ni madrai; na yalewa oqo ena vakacacana na nona ka kecega e vinaka na tagane. e rawa beka ni dua na tagane me biuta e lomaserena e dua na bukawaqa, me sega ni kama na nona sote? e rawa beka ni dua e butuka na qilaiso sa waqa tu me sega ni qesa na yavana? sa vakakina o koya sa veimoceri kei na watina e dua tale; o koya sa tara na yalewa o ya ena beitaki koya tiko na yalona. e na sega ni cudruvi vakalevu o koya sa butako ni sa via kana dina, qai tobo; ia, ni sa tobo dina, e dodonu me vakavitutaka lesu na kenai sau ni ka sa kania, ena rawa sara ga ni yali kina na nona ka kece. o koya sa kune vata kei na yalewa tani sa sega vua na kila ka dina; sa vakarusu tiko ga na yalona. na mavoa kei na veibeci ena lakovi koya yani, kei na kena i rogorogo ena sega ni yali; na vuvu sa vakavuna na cudru katakata kei na cudru kaukauwa ni dua na tagane vakawati; sa sega vua na veivosoti. e na sega ni vakadonuya e dua na ka ni veibuluti, se, me vakacegu ni sa mai soli vua nai solisoli loloma.

na luvequ, maroroya na noqu vosa, mei yau talei vei iko na noqu i vakaro. maroroya nai vakaro mo bula, kei na noqu i vunau me vaka na loa ni mata. vesuka e na nomu i qaalo, vola sara e lomamu. tukuna vua na yalomatua, "o iko na ganequ," tukuna vua na vuku, o iko na wekaqu voleka, me rawa ni rau maroroi iko mai vua na yalewa ca, mai vua talega na yalewa sa veidreiti vakalevu na yamena. mai na katuba leka ni noqu vale, ni'u sa vakararai yani, ni'u sa rai yani mai na katuba cicila, au sa raica e dua na cauravou, sa yalowai, sa sega talega ni vakayalo. sa lako voleka ki nona tikina na dautagane oqo, sa muria sara na sala ki na nona vale ni sa yakavi mai, sa bogi, sa loaloa, ka sa butobuto. e rau sa sota kei na yalewa oqo, sa vakaisulu ena kena i sulu, ka sa qaseqase sara na yalona. sa domolevu ka murimuri lomana, sa sega ni tiko dei na yavana e vale. sa dau tu vakalevu e tuba, ena saqata talega ni koro, sa wawa tu e na veitutu ni sala kecega. sa toboki koya, ka kisivi koya, na matana sa veivakaisini tiko, sa tukuna mai: "sa tu oqo vei au na veivinakati, ena siga oqo, au sa vakaio oti ki na ka kecega. au sa lako mai oqo, me daru mai sota, au sa vakasaqarai iko tiko mai, oqo, daru sa sota sara. au sa samaka oti tu na noqu i davodavo, sa vakaisulutaki oti ena lineni mai iijipita. sa tu kina na ka boi vinaka, na mura, na aloi, na sinamoni. mai, daru mai lako ka veivakamarautaki, me yacova na mataka, me daru ia mada na veidomoni. e yali mai vale o watiq; e lako sara tu vakayawa; e kauta tu vakalevu nai lavo, ena qai lesu mai ena gauna sa lokuci oti." e na vosa kamikamica koya, sa vaka io kina o koya, ena vosa veicavilaki sa rawati koya kina. vakatotolo, sa muri koya sara, me vaka na bulumakau sa kau me laki vakamatei, se, me vaka na lialia ki na kena vale, me yacova ni sa coba vua na gasau ni dakai, me vaka ga na nona marautaka na curuma na dai na manumanu vuka, sa sega ni kila, ni na kau tani kina na nona bula. o koya oqo mo ni vakarorogo kina vei au na luvequ, vakanamata ki na vosa ni gusuqu: na yalomu me kua ni gole ki na nona sala mo kua ni sese kina ena nonai lakolako; sa vakamavoataki ira e levu na tagane o koya, o ira kecega sa vakamavoataki mai vei koya, era sa tagane kaukauwa ka rogo. na nona vale sa gaunisala ki eli, sa lutu sobu tiko ga ki nai wasewase ni mate.

8

sa sega beka ni kaci tiko o yalomatua se kaila tiko o vuku? sa tucake tu ena nona i tutu, ena vanua cecere, ena vanua sa sota kina na vei salatu. sa cakikaci mai matamata, ena i curucuru ni koro; ena i curucuru ni katuba: "o iko, na tagane, au sa kaci, na kaci oqo ki vei ira na luvemuni. o iko na yalowai, mo yalomatua mai, o iko na lialia, mo vuku ka kila ka mai. vakarorogo, au na cavuta na ka dina, ni'u sa dolava na gusuqu, ena lako mai kina na ka dina; na gusuqu ena tukuna na dina; na ca kecega, me yali sara mai gusuqu. na vosa kecega ni gusuqu sa dodonu sara, sa sega kina na ca kei na veivakasesei. sa vinaka kecega vei ira sa vuku ka dodonu kecega vei ira na dau kila sara na ka. e vinaka cake nai vakavuvuli mai na

siliva, e vinaka cake na vuku mai na koula; na yalomatua e vinaka cake mai na rupi, kei na ka kecega e vinakati, e sega ni vakatauvatani rawa kei koya. "oi au na yalomatua kei rau sa tiko vata na yaloqaseqase, au sa kila na ka e dau vakananumi. na rerevaki jiova sai koya na cata na ca, na dokadoka, na viaivalevu kei na sala ca kei na gusu ka, au sa cata. sa noqu nai vakasala, kei na yalomatua e taucoko; oi au na vuku, sa tu vei au na kaukauva levu. ena vukuqu, era veiliutaki kina na tui ka ra lewa kina na dau ni lewa. ena vukuqu, era veiliutaki kina na veiliutaki ka era lewa e vuravura. au sa lomani ira era sa lomani au, ka kunei, mai vei ira sa vakasaqarai au. na sautu kei na dokai sa tiko vata kei au, nai yau e levu sara kei na yalododonu. na vuaqu e vinaka cake mai na koula, na noqu i yau e vinaka sara, mai na siliva. au sa liu tiko mai na sala ni yalododonu, au tu talega ena sala ni lewa dodonu, me'u vakavuna kina na nodra vutuniyau o ira sa lomani au, me'u vakatawana tikoga kina na nodra i lololo. "au sa nei jiova ni se qai tekivu na nona i lakolako. ni se bera mada ga ni tekivu na nona cakacaka. au sa vakadeitaki mai na sega ni mudu, mai na i vakatekivu, ni se bera ni dua na vuravura. ni se bera na titobu, au sa kau cake mai, ni se bera talega nai vurevure sa sinai ena wai, au sa tiko oti. ni se bera na veilunivanua, na veidelana au sa tiko oti; ni se bera na vanua kei na kena buca, na curu ni soso, ni sa vakarautaka na lomalagi, au sa tiko mai kina, ni sa vakatikora na vei o ni lomalagi, au sa tiko mai kina, sa vakaukauwataka talega nai vurevure ni titobu, sa biuta nai yalayala ni wai, sa sega ni sivia nai yalayala na wai ena vuku ni nona lewa, sa makataka talega na yavu kei vuravura, au sa tiko e yasana me vaka na dau tulituli vinaka, au sa nona ka rekitaki ena veisiga, ka mamarau tiko e matana, reki tikoga ena nona vuravura sa lala tu, na noqu marau sa tikoga vei ira na luve ni tamata. "o koya oqo, dou vakarorogo kina vei au na luevuq, sa kalouvinaka o koya sa maroroya na noqu sala. rogoca nai vakavuvuli mo yalomatua, kua ni besetaka. sa kalouvinaka o koya sa vakarorogo vei au, sa vakararai tiko ena noqu matamata ena veisiga, sa wawa tiko ena mata ni noqu katuba. o koya sa kunei au, sa kunea na bula, ka sa taleitaki koya o jiova; o koya sa cala vei au, sa vakacacana na yalona, o ira sa cati au, era sa lomana na mate."

9

na yalomatua sa tara cake na nona vale, sa taya oti na kena duru e vitu; sa vakamatea na kena manu-manu, sa ulia oti na kena waini, sa vakarautaka oti talega na kena teveli. sa talai ira yani na dauveiqaravi, sa daukaci ena vanua cecere ni veikoro, "o koya sa yalowai, gole mai ki ke!" vei koya sa sega vua na kila ka, tukuna vua, "lako mai, mai kana madrai mai gunuva na waini au sa vakarautaka. biuta na lialia mo bula, lakova na sala ni vuku. "o koya sa vakadodonutaka na lialia, ena vakamaduataki: kei koya sa vunauca na tamata ca sa vakacacani koya ga. kua ni vunauca na dauveivakalialiai, e qai cati iko; vakadodonutaka na tamata yalomatua, ena lomani iko. solia nai vakasala vua na tamata yalomatua, ena yalomatua sara.vakavulica na tamata dina, ena

tubu cake na nona kila ka. "na rerevaka na kalou, sai vakatekivu ni yalomatua, na kila na ka tabu sai koya na vuku. e na vukuqu, ena levu kina na nomu veisiga kei na yabaki ni nomu bula ena vuqa mai. kevaka o sa yalomatua, sa nomu ga, kevaka o sa lialia, o na tauca ga o iko." na nona sala na yalowai na yalewa lialia sa domolevu; sa yalowai ka sega na ka e kila. sa dabe tiko ena katuba ni nona vale, ena i dadedabe e cere i cake ena veiyasa ni koro, me dau kacivi ira sa lako tu, sa lako tu vakadodonu ena nodra i lakolako; "o koya sa yalowai me lako mai ki ke," vei koya sa sega na ka e kila, sa tukuna vua, "sa kamikamica na wai butakoci, na kana vuni sa rui vinaka." sa sega ni kila o koya na yalowai, ni ra sa tu mai kea na tamata sa mate oti, kei ira kecega sa lako tiko yani kina, era sa tiko ena titobu kei eli.

10

na gone yalomatua sa vakamarautaka na tamana, ia, na gone lialia sa ka ni rarawa vei tinana. na nodra i yau na tamata ca, sa sega ni yaga ena dua na ka, ia, na yalododonu sa veisereki mai na mate. o jiova sa sega ni vakatara me ra via kana na yalododonu, ia, sa kauta tani na nodra gagadre na tamata ca. o koya sa cakacaka vata na tamata vucesa ena dravudravua mai, ia na ligana na gugumatua ena vutuniyau kina. o koya sa kumukumuni ena vula i katakata sa tamata yalomatua, o koya sa moce ena gauna ni tatamusuki sa tamata dauveivakamaduataki. na veivakalouvinakataki sa tiko e uludra na yalododonu, ia, na veivakasaurataki sa sogota na gusudra na tamata ca. na nodra vakananumi na yalododonu sa veivakavinakataki, ia, na yacadra na tamata ca ena yali yani. na yalomatua ena ciqoma nai vakaro, na tamata vakagonegonea ena bale. o koya sa lako vakadodonu tiko sa doudou, o koya sa lako vakaveve ena kilai. o koya sa daubobo mataidua, sa dau vakavuvula, o koya sa vakagonegonea ena bale. na gusudra na yalododonu sai vurevure ni bula, na ca kecega sa sinai ena gusudra na tamata ca. na yalo ca sa vakavuna na veileti, na loloma sa ubia nai valavala ca kecega. na yalomatua sa kune ena tebe ni gunusa na vuku, na kuita sa tau ki dakuna na yalowai. na yalomatua sa binia cake na vuku, na gusuna na lialia sa voleka kina veivakarusai. na nona i yau na vutuniyau, sa nona koro kaukauwa; na dravudravua sa vakarusai ena nona dravudravua. na nona oca na yalododonu sa kauti koya ki na bula, nai sau ni tamata ca nai valavala ca o koya sa maroroya nai vakavuvuli, sa tiko ena sala ni bula, o koya sa bese ni vakavulici, sa lako sese tikoga. o koya sa vunia tiko na ca, sa tamata lasulusu, o koya sa vakauacaca tiko, sa tamata lialia. ni sa levu na vosa, sa sega ni yali na i valavala ca, o koya sa qarauna na gusuna, sa yalomatua. na yamena na yalododonu, sai yau talei, na yalona na tamata ca, sa sega ni yaga. na tebe ni gusuna na yalododonu sa vakania na lewe vuqa, era sa mate ga na lialia ni sa sega na yalomatua. na veivakalouvinakataki i jiova sa veivakavutuniyau-taki, sa sega ni vakuria na rarawa. na caka ca sa vaka na qito vua na lialia, ia, na tamata sa kila na ka sa yalomatua. na nona rere na tamata ca ena lakovi koya mai, na nona gagadre na yalododonu, e na vakadonui.

ni sa lako mai na covulaca, ena yali na tamata ca, na yalododonu sa dua na nona yavu sa sega ni mudu. me vaka na wai wiwi ki na bati kei na kubou ki na mata, sa vaka kina na vucesa vei ira sa veitalai. na rerevaki jiova, sa vakabalavutaka na veisiga ni bula. na nodra yabaki na tamata ca e na vakalekalekataki. na vakanuini ni yalododonu sai koya na nona marau, na nodra nanamaki na tamata ca sa rusa laivi. na sala nei jiova sa kaukauwa vei ira na dodonu sara, na veivakarusai vei ira sa dau cakava na ka ca. e na sega ni yavalati na yalododonu, o ira na tamata ca era na sega ni taukena na vanua. na gusuna na yalododonu sa kauta mai na yalomatua, ia na gusu daveivakaisini ena musuki tani. na tebenigusuna na yalododonu e na kila na ka sa ciquomi, ia, na gusuna na tamata ca sa tukuna ga na ka ca.

11

nai vakarau e lasulasu, sa ka vakasisila vei jiova: nai vakarau e donu, sa ka e taleitaka vakalevu o koya. na viavalevu kei na madua, e rau sala vata, ia, na yalomatua sa nodra na yalomalumalumu. na nodra dina na yalododonu, ena tuberi ira, na nodra sega ni dina na talaidredre ena vakarusai ira. sa sega ni yaga nai yau, ena siga ni cudru, ia na yalododonu sa veivakabulai mai na mate. na nodra dodonu na sega/cala ena tuberi ira ena sala, ia na tamata ca ena bale ga, ena vuku ni nona malumalumu. na nodra yalododonu na dodonu ena vakabulai ira, o ira na tamata sega ni dina ena tauri ira ga na nodra gagadre ca. ni sa mate na tamata ca, na nona nanamaki kece ena vakarusai, kei na ka e nuitaka, ena yali yani. sa vakabulai mai na nona leqa na yalododonu, na leqa o ya, sa lako vua na tamata ca. na gusu dau veivakaisini sa vakacacana na wekana, ia na vuku ga, sa vakabulai koya na yalododonu. ni sa lako vakavinaka tiko vei ira na yalododonu, sa marau na koro taucoko; ni ra sa bale na tamata ca, sa levu na kaikaila. na nodra veivakalouvinkataki na yalododonu sa laveti kina na koro, ia, sa vuaviritaki tale na koro ena gusudra na tamata ca. o koya sa sega vua na yalomatua, sa vakacacana na wekana, ia, na tamata vuku ena qarauni koya. na tamata dautalanoo, ena tukuna na ka kecega e vunitaki, o ira na tamata yalodina era na vunia na ka. era na bale na tamata kevaka era sa sega ni vakasalataki; ia, ni sa levu na daunivakasala, era na vinaka na tamata. o koya sa yalataki koya vua na kai tani, ena vakacacani koya vakai koya, sa maroroi koya, o koya sa bese na veiyalayalati. na marama yalovinaka sa maroroya na nona dokai, na turaga kaukauwa sa tu vua nai yau. na tamata yalovinaka, sa caka vinaka ki na yalona, na tamata cudrucudru, sa vakacacana na yagona. na tamata ca sa cakava na cakacaka ni veivakaisini, na tamata sa kaburaka na yalododonu, sa na dua dina na kenai sau vinaka. na yalododonu sa veiliutaki ki na bula, o koya sa ciciva na ca, sa ciciva tiko na mate. na yalovakatani, sa cata na kalou, na sega ni cala, sa ka e taleitaka na kalou. e dina ni ra sa to vata na tamata ca, era na togitaki vakaidina ga, na nodra kawa ni mataka na yalododonu ena vakabulai. me vaka na mama koula ena ucu ni vuaka, sa vakakina na yalewa vinaka sa

sega vua na yalomatua. na gagadre ni yalododonu sa vinaka ga, ia, na nanamaki ni tamata ca sa ca ga. sa dua na tamata sa veisoliyaka na ka, io, sa levu cake ga na ka e tu vua. sa dua tale na tamata sa maninitaka na ka, io, sa levu cake ga na nona dravudravua. na yalo sa dausolisoli, sa na vakavutuniyautaki, o koya sa vakabulabulataka, ena vakabulabulataki talega. na tamata, era na rukaki koya sa yalocataka me solia nai tei, na kalouvinaka sa lako kina ului koya sa volitaka. o koya sa vakasaqara matua na ka vinaka, ena kunea na veitokoni, na leqa ga ena lakovi koya sa golewa na ca. o koya sa vakararavi ki na nona i yau, ena bale, o ira na yalododonu era na seraka ka vuavuai me vaka na kau bulabula. o koya sa dau vakatubu leqa ena loma ni nona vale ena tamusuka na cagi, o ira na lialia, era na bobula nei koya sa yalomatua ena yalodra. na vua ni yalododonu sa vunika ni bula, kei koya sa siwata rawa na yalo sa tamata yalomatua. kevaka era sa saumi vakadodonu na yalododonu e vuravuru oqo, qai vakacava li, o ira na tamata ca kei ira na tamata i valavala ca.

12

o koya sa lomana nai vakasala, sa lomana na vuku, o koya sa cata na veivakadodonutaki, sa tamata lialia. na tamata vinaka, sa tokoni tiko mai vua na kalou, na tama sa vaka vu ca tiko, ena sogoti koya o jiova. na tamata sa sega ni tauyavutaki ena caka ca, na wakadra na yalododonu, ena sega ni yavalati rawa. na yalewa vinaka, sai sala talei i watina, na yalewa sa kauta mai na madua, sa vaka nai vakavucu ni sui vei watina. na nodra nanuma na yalododonu sa dina sara, ia na nodra i vakasala na tamata ca, sa ka ga ni veivakacalai. na nodra vosa na tamata ca sa vaka, "vuni lo me vakadavedra," ia na gusudra na dodonu sara sa ka e veivakabulai. e ra sa vuaviritaki na tamata ca, ka, ra sa yali yani, sa tudei ga na nodra vale na yalododonu. e na vakalavelaveti na tamata me vaka na nona yalomatua, na tamata yalo ca, ena beci. sa vinaka o koya sa beci ka sa dua tiko na nona veiqaravi, sa ca o koya sa dau vakadokadokai ka sa sega na kena kakana. sa daunanuma na nona manumanu na yalododonu, na nona yalo loloma na tamata ca na yalo ca. o koya sa daucakacakatana na nona qele sa kune kakana o koya sa daulako tu ga sa sega na ka e kila. na tamata ca sa kocova na ka sa rawata na tamata yaloca. na waka tu ni yalododonu sa solia mai na vuana. na tamata ca sa vesuki koya na ca ni gusuna, na tamata yalododonu ena lako sivia na leqa kecega. e na mamau na tamata ena ka vinaka, mai na vua ni gusuna, na vua ni cakacaka ni ligana, ena saumi ga vua. na sala ni tamata lialia, sa dodonu ga e matana, o koya sa rogoca nai vakasala sa yalomatua. na cudru ni tamata lialia sa kilai vakarawarawa, na yalo qaseqase sa ubia na ka kece ga. o koya sa tukuna na ka dina, sa vakaraitaka na ka dodonu. sa veivakaisini nai vakadinadina lasu. sa vosa e dua me vaka sa veisua ena i sele, na yamedra na yalomatua sa vakadewataka na bula. na tebenigusu dina sa vakadeitaki vakadua, na yame lasulasu sa ka ga ni gauna lekaleka. na veivakaisini sa tu e lomadra na daukava na ka ca, o ira na dauni-veivakasalataki ki na sautu, e ra sa reki tikoga. sa sega

na leqa levu me lako siviti ira na yalododonu, o ira na yaloca, era na vakasinaiti ena ca. na tebenigusu lasulasu sa cata o jiova, o ira sa cakacaka vakadodonu sa ka rekitaki vei koya. na tamata yaloqaseqase, sa vunitaka na ka e kila, na tamata lialia sa tukuna ga na nona lialia. na ligadra na yalomatua ena veiliutaki na tamata vucesa ena vakaukauwataki me cakava na ka. na oca sa vakavuna na loma ocaoca, na vosa vinaka sa vakavuna na marau. na yalododonu me digitaka vakavinaka na nona i tokani, na nona i valavala na tamata ca e dau veivakacalai. na tamata vucesa sa sega ni tavuna na ka sa vakasasataka mai. na mamakutu sai tokani vinaka sara. na nodra sala na yalododonu na bula sa sega na mate ena nodra sala.

13

na gone yalomatua sa rogoca na vosa i tamana, na gone lialia sa sega ni via kila na veivunauci. e na kana vinaka na tamata ena vuku ni vosa ni gusuna, sa vakania na i valavala kaukauwa, na yalo ni tamata sa sega ni dina. o koya sa qarauna na gusuna, sa maroroya na yalona, o koya sa gusu levu, sa lako kina nona rusa. na tamata daukana, sa sega ni mamau, ni sa sega na ka e rawata, na yalona na tamata makamutu, ena vakavutuniyautaki. na tamata yalododonu sa cata na lasu, na tamata ca sa vakasisila ka sa dau kune madua. na yalododonu sa maroroya na nodra sala na sega cala, na caka ca sa vuaviritaka na tamata i valavala ca. sa dua sa vakavutuniyautaki koya, ia sa sega vua na ka. nai vesu ni nona bula na tamata, o ya nai yau sa tu vua, na dravudravua sa sega ni via rogoca na veivunauci. na rarama ni yalododonu na reki. na cina ni tamata ca e na boko laivi. na dokadoka ena vakavuna na veileti, na veirogorogoci e tukuna na yalomatua. na i yau e rawa vakailawaki, e na yali yani, o koya sa rawata na i yau ni sa cakacaka vakaukauwa, e na rawata sara vakalevu nai yau. sa tauvimate na yalo ni sa berabera tiko mai na ka sa nuiitaki, sa vunika ni bula ni sa sotavi na gagadre. e na vakarusai o koya sa cata na vosa, ena sautu o koya sa rerevaki nai vakaro. na nona i vunau na yalomatua sa i vurevure ni bula, mo lako tani kina mai nai cori ni mate. na veikilai vinaka sa rawa kina na veitokoni, na nona sala na tamata sega ni dina sa rui dredre. na yalo qaseqase e na cakacaka me vaka na nona vuku, na lialia ena vakaraitaka ga na nona lialia. nai talai ca, ena vakaleqai ena nona leqa, nai talai vinaka, sa kauta mai na bula. na dravudravua, na madua, ena lako mai vei koya sa cata ni vakadodonutaki, o koya sa tiko malua, ni sa vunauci, e na dokai. ni sa vakayacori na ka sa vinakati, sa kamikamica ki na lomada, sa ka ca vua na lialia, me lako tani mai na ca. o koya sa i tokani kei na yalomatua, ena yalomatua mai, o koya sai tokani kei na lialia, e na vakarusai. na ca sa ciciva nai valavala ca, na vinaka e na saumi vei koya na yalododonu. na tamata vinaka sa vakarautaka nai votavota vei ira na makubuna, nai yau ni tamata ca, sa maroroi ga me nodra na yalododonu. sa levu na kakana sa tu ena nodra qele sega ni teivaki na dravudravua, sa levu ga na benu, ni sa sega na lewa vinaka. o koya sa sega ni vakayagataka na kuita, sa cata na luvena o koya sa lomana na luvena, sa kuitataka ni vakavulica. sa kana na yalododonu, ka sa vakacegui

na yalona, sa kana na tamata ca, sa qai lala ga vakalevu na ketena.

14

na yalewa yalomatua sa tara cake na nona vale, na yalewa yalowai sa basuka sobu ena ligana. o koya sa lako vakadodonu tiko, sa rerevaki jiova, o koya sa sese na nona i lakolako, sa cati jiova. na gusuna na lialia sa nona kau ni veikuitataki na dokadoka, na gusuna na yalomatua sa veimaroroi. sa savasava na loma ni bai, kevaka sa sega na bulumakau, sa levu na vuata ena kaukauwa ni bulumakau. nai vakadinadina sa sega ni lasu, sa lasu nai vakadinadina dau lasu. na lialia sa vakasaqara na yalomatua, ka sa sega ni kunea, na kila ka sa rawarawa veikoya sa vakasaqara. lako tani mai vua na tamata lialia, ni o sa sega ni raica mai vua na vosa me kilai kina na ka. na yalomatua ni yaloqaseqase, o ya mo kila vinaka na nona i valavala, na yalowai ni liallia na veivakaisini. na lialia sa vakaqitora nai valavala ca, vei ira na dodonu sara sa tu kina na veitokoni. na yalo sa kila vakai koya ga na nona leqa, na vulagi sa sega ni wasea na ka e rekitaka. na nona vale na tamata ca ena vuaviritaki, na nona vale laca na yalododonu ena seraka tu ga. sa dua na sala sa rairai dodonu vua na tamata, na kena i tinitini na sala ni mate. sa marau tiko e tuba, ia, sa rarawa tiko e loma. sai tinitini ni marau, na rarawa. o koya sa vakasukasuka tiko na lomana, ena vakasinati koya ga vakai koya. o koya sa vinaka ka toso tiko ga ki liu, ena vakasinaiti ka vakacegui mai cake. na yalowai sa vakabauta na vosa kecega, na yaloqaseqase sa vakaraica vinaka na nona i kalawa. na yalomatua sa rere, ka lako tani mai na ca, na yalowai sa cudru, ka sa via vakaraitaki koya. o koya sa totoo ni cudru, ka sa vuki vakalialia, o koya sa ca na nona i naki, sa cati vakalevu. na yalowai sa taukena na lialia, na yaloqaseqase sa vakaisala ena vuku. na ca ena cuva e matana na vinaka, na tamata ca ena cuva e matana na tamata dodonu. sa cati vakalevu na dravudravua, mai vei ira sara mada ga na tiko vata kei koya, sa vinakati vakalevu ga na vutuniyau, ka sa lewa na nona i tokani. o koya sa cata na wekana, sa valavala ca, o koya sa lomana na dravudravua, sa marau vakalevu. e sega li ni ra dau lako sese na tamata sa nakita na ka ca? sa yaga na daukakacaka, ia na vucesa sa veituberi ga ki na dravudravua. na nodra i sala na yalomatua, nai yau, na nodra i sakisaki na lialia na yalowai. nai vakadinadina daudina e vakabula na yalo, nai vakadinadina dauveivakaisini, sa lasulasu. na rerevaki jiova, sa tu kina na vakararavi e tudei, sa dua kina na nodra i drodro na luvena. na rerevaki jiova, sai koya nai vurevure ni bula, me da dro tani mai nai cori ni mate. na tui sa dokai ena soqoni levu ni tamata, na ravouvou sa sega ni kilai ni sa sega na tamata. sa tamata vuku o koya sa berabera ni cudru, sa tamata yalowai o koya sa yalo totoo. na yalovinaka sa ka e bula kina na yago, na yalo ca sa vuca kina na sui. o koya sa vakasaurataka na dravudravua sa beca ka viaivalevu vei koya na dauniveibuli. o koya sa yalololoma vua na dravudravua sa dokai koya sa dauniveibuli. na tamata ca sa kau tani ena vuku ni nona caka ca, na tamata yalododonu sa dua na nona i drodro mai na mate. na yalomatua sa

kune vakacegu tiko kina o koya sa tu vua na vuku. na veika sa tiko e lomana na tamata lialia ena kilai ga. na yalododonu sa vueti cake na vanua. na i valavala ca sa cemuria tani na ka vinaka. na nona veitokoni na kalou sa tu ga vei ira nona tamata na cudru e vakalou sa nona na tamata e dauvakavuna na madua.

15

na vosa vakamalua sa cemuria tani na cudru katakata, na vosa vakaukauwa sa vakacaudreva na cudru. na yamedra na yalomatua sa vakayagataki vakavuku, na gusudra na yalawai sa sovaraka na lialia. na mata i jiova sa tiko ena veiyasana kecega, sa vakaraica tiko na vinaka kei na ca. na vosa vinaka sa vunika ni bula, na vosa vakatani sa voroka na yalo. na lialia sa cata nai vakasala i tamana, o koya sa ciqoma na veivakadodonutaki sa yaloqaseqase. ena nodra vale na yalododonu sa tu kina nai yau, na nodra i lavo na tamata ca sa tu kina na leqa. na tebenigusuna na yalomatua sa kaburaka na vuku, sa sega ni vaka koya na yalodra na lialia. na i soro ni tamata ca sa ka vakasisila ena mata i jiova, na nodra masu na yalododonu sa ka taleitaki vua. na nodra sala na tamata ca sa ka vakasisila ena mata i jiova, sa lomani ira ga sa muria na yalododonu. e ra na kuita vakararawa o ira sa biuta na sala, e ra na mate, o ira sa cata ni vakadodonutaki. o eli kei na veivakarusa i rau sa tu ruarua ena mata i jiova, sa qai vaka cava li na yalodra na luve ni tamata. na lialia sa cata me vakadodonutaki koya e dua, se me na lako o koya ki na nodra tikina na vuku. na yalo mamarau sa vakarairavinakataka nai rairai ni tamata, na yalo rarawa sa vakavorotaka na yalo. na yaloi koya sa vuku ena vakasaqara na kila ka, na gusu i koya na lialia sa kana tiko ena dauveivakalialiai. na nodra siga kece na vakararawataki sa ca ga, o koya sa marau tiko na yalona, sa kana ka marau tu. sa vinaka ni lailai na ka, ni sa tu vata na rerevaki jiova, sa ca nai yau levu ni sa tu vata na veileti. sa vinaka na kana rourou ena vanua sa tiko kina na veilomani, sa ca na kana bulumakau ena vanua sa tiko kina na veileti. na tamata cudrucudru sa vakauqeta na veileti; na tamata malua ka berabera ni cudru sa vakadaroya na veileti. na nodra sala na vucesa sa vaka na vanua sonisoni, na nodra sala na yalododonu sa dodonu sara na kena salatu. na gone yalomatua sa vakamarautaka na tamana, na gone yalawai sa vakararawataki tinana. na reki, sa ka lialia vua sa sega ni vakayalo na nona rai, na tamata vuku sa lako vakadodonu tiko. ni sa sega na bose, sa sega ni yaco na ka. sa dau yaco na ka ni ra sa lewe levu na daubose. sa vakamarautaka na tamata na i sau ni taro ni gusuna, sa vinaka ga na vosa e vosataki taundoni! na sala ni bula sa liwavi koya cake na yalomatua, me rawa ni gole tani mai eli sa tu mai ra. o jiova ena vakarusa na nodra vale na dokadoka, ena vakadeitaka na nodra i yalayala na yada. na nodra vakanananu na tamata ca sa ka vakasisila, na nodra vosa na savasava sa ka e veivakacegui. o koya sa kovecova nai yau sa vakacacana na nona vale vakataki koya. o koya sa cata na veivakumi ena bula. na yalo i koya na yalododonu, sa vulica me dau sauma vakacava, na gusu i koya na tamata ca, sa vosa ca tikoga. o jiova sa yawa mai vei ira na tamata ca, o jiova sa

rogoca na nodra masu na yalododonu. na rarama ni mata sa vakamarautaka na yalo, nai tukutuku vinaka sa vakabulabulataka na uto ni sui. na daliga sa rogoca na veivakadodonutaki kina bula, e na tiko vata kei ira na yalomatua. o koya sa bese ni vakavulici, sa bese-taka na yalona dina. na rerevaki jiova sai koya nai vakavuvuli ki na yalomatua, ni se bera na dokai, sa liu na yalomalumalumu.

16

na vakarautaki ni yalo sa nona na tamata, ia, nai sau ni taro mai na yame ni tamata sa mai vei jiova. na sala kece ni tamata sa dodonu sara e matana, ia, na kalou sa vakarautaka na yalo ni tamata. biuta vei jiova na nomu cakacaka kecega, ena vakadeitaki na nomu vakanananu kecega. sa cakava o jiova na ka kecega o jiova me nona, ia, o ira mada ga nai valavala ca, era na rusa laivi yani. o ira vakayadua na tamata dokadoka, era sa ka ca sara vei jiova; e dina nira na veitovaki, ia sa sega ga ni dua ena dro bula. ena yalododonu kei na dina, na bulubulu sa dau caka ni sa dua tiko na caka cala; na rerevaki jiova, sa dro tani kina na tamata mai na ca. na tamata e na vakalomavinataka na kalou, ni sa cakava na tamata na ka me rau veiv-inakati kina kei na nona meca. sa vinaka na ka e lailai ni tiko vata na yalododonu mai na i lavo levu sa sega kina na dodonu. na yalo ni tamata sa tuvana na nona i lakolako, ia o jiova sa dusimaka na nona i kalawa. e dina mada ga ke sa tiko e gusuna na tui na ka e vakalou, na gusuna e sega ni dodonu me basuka na lewa. na i vakarau bibi kei na i vakarau e veiraurau sa nei jiova, nai vakarau kece sa tiko ena taga, sa nona cakacaka. sa dua na ca levu kevaka era sa caka ca na tui baleta na i tikitiko vakaturaga sa tarai cake ena i valavala dodonu. na gusu ni valavala dodonu sa ka marautaki vei ira na tui, e ra marautaki koya sa dau vosataka na ka dina. nai tukutuku ni mate sa dau vakacudruya na tui, na tamata vuku ena vakamarautaki koya. na rarama sa tiko e matana na tui sa dua na bula, na nona veitokoni sa vaka na vei o ni uca tau e muri. e vinaka cake na yalomatua mai na koula! na vuku me digitaki, mai na siliva. na sala rabailevu nodra na yalododonu sa i koya na dro tani mai na ka ca; o koya sa qarauna na nona i lakolako sa maroroya na yalona. ni liu na dokadoka, sa muri koya yani na rusa, na yalo dauveibeci sa muri koya yani na beci. sa vinaka na yalomatua ka malumalumumu; ka ca na mamarau ena dokadoka. o ira sa rogoca vakamalua na vosa, e ra na kunea na vinaka kei koya sa vakararavi vei jiova sa kune marau tiko. na yalo sa matua tiko, e na vakatokai me qaseqase, na kamikamica ni tebenigusu sa vakatubura na kila ka. na vuku sa i vurevure ni bula vei koya sa tiko vua. na nodra vakadodonutaki na lialia sa ka lialia. na yalodra na yalomatua sa vakavulica na gusuna ka sa vakuria na vuli ki na tebenigusuna. na vosa vinaka sa vaka nai soso oni, sa kamikamica ki na yalo ka bula vinaka kina na yago. na sala sa nanuma na tamata ni sa vinaka, na kena i cavacava na sala ki na mate. na tamata sa daucakacaka, sa cakacaka ga me baleti koya, na gusuna daukana sa vakacicivi koya tiko. na tamata sa sega ni vakalou, sa kelika cake tiko ga mai na veika

vakatevoro, na tebenigusuna sa buka caucaudre. na tamata yalo vakatani sa kaburaka na veileti, kei na vakasolokakana sa tawase kina na veiwekani dina. na tamata i valavala kaukauwa sa drete na wekana, kina sala e ca. sa bobo mataidua me veilari ki na ka sa sega ni vinaka, sa dolava kina na gusuna ka sa kauta ga mai na ka ca. na ulu sika sai sala vakaiukuuku, ke- vaka sa kune ena nodra sala na yalododonu. o koya sa berabera ni cudru, sa vinaka cake mai vua na tamata qaqa kei koya sa lewa vinaka na yalona sa vinaka cake mai vei koya sa lewa na koro. sa viritaki na madigi, ia na lewa ga sa mai vua na kalou.

17

sa vinaka na kana vakamamada ka tiko malua, mai na solevu ni kana magiti e tiko kina na veiqati. na dauveiqaravi yalomatua sa susuga na gone sa vakamaduataki, ena wasei vua nai votavota sa biu tu ga me nodratou na veitacini. ena kuro sa vakatovolei kina na siliva, ena lovo katakata sa vakatovolei kina na koula, na kalou duadua ga sa vakatovolea na yalo. o ira na daucaqa ca, sa dau vakarorogo ga ki tebe ni gusu lasulasu: na lasulasu ena vakarorogo ga vua na yame sa dauveicavilaki. o koya sa vakacacana na dravudravua sa vakacacani koya sa veibuli; o koya sa marautaka na veivakalolomataki ena sega ni galala mai na i totogi. na vakamakobuni, oqori na nodra i sala vakaiukuuku na qase, kei na nodra i ukuuku na gone sai ira na tamadra. nai tukutuku e vosa- taki vakamatua sa sega ni yaga vua na lialia, sa vaka talega kina na nona lasu na lasulasu sa sega ni yaga vua na turaga. nai solisoli loloma sa vatu taleitaki ki na matana o koya sa nona, ena vanua ga sa lako kina o koya, ena vuavuai. o koya sa ubia na nona caka cala, sa vakasaqara me lomani, o koya sa vakaru- ataka na ca sa cakava, sa wasea na veiwekani dina. na veivunauci sa vinaka vua na tamata yalomatua, mai na drau na i vacu vua na lialia. na tamata vakatevoro sa vakasaqara na talaidredre, o koya oqo na dau ni tukutuku ca, ena talai vei koya. sa vinaka me sotava na pera sa yali na luvena, ka ca na lialia ena nona lialia. o koya sa sauma vakaca na vinaka sa caka vua, ena sega ni yali mai nona vale na ca. na tekivu ni veivala sa vaka ga na kena sova yani na wai; o koya oqo mo kua ni vakavuna na veiba de qaã tasova yani na veivala. o koya sa vakadonuya na caka cala, o koya sa vakacala na caka dodonu, e rau sa ka vakasisila ruarua vei jiova. ena ligana na lialia sa tiko kina nai sau ni yalomatua, ena vuku ni cava? baleta ni sa sega ni kauwaitaka. nai tokani sa loloma ena gauna keqega, ia, sa sucu na tacimu me vakadredretaka na loloma. na tamata lialia sa solia na ligana me ia na veiylalayalti, sa yaco mei vakadei o koya, vua na wekana. o koya sa vinakata na talaidredre sa vinakata na veiba, kei koya sa vakace- ceretaka na nona matamata sa vakasaqara na ka ke- cega e ca ka veivakarusai. o koya sa tiko vua na yalo e dauveivakaisini, ena sega ni kunea na vinaka, o koya sa tiko vua na yame vosavosa ca, ena lutu ki na ka ke- cega e ca. o koya sa vakasucuma e dua na dauveivaka- cacani, sa vakayacora ga na nona rarawa, kei koya na tama ni dua na lialia, ena yali vua na reki. na yalo sa marau tiko sa ka vinaka, ka sa vaka na wainimate e

solia na bula. na tamata ca sa ciqoma nai solisoli ni veivaqumi e dakuna, me vakagolea tani kina na ka e dodonu. na yalomatua sa raica rawa tiko o koya sa tiko vua na vuku, io, na matana na tamata lialia sa tiko ena iyalayala kei vuravura. na gone lialia sa ka ni rarawa vei tamana ka sa ka ni veivakamaduataki vei tinana. sa ka ca ni ra totogitaki na yalododonu, se me vakamavoataki e dua na turaga ena nona dinata na yalodina. o koya sa vuku sa qarauna na nona vosa, kei koya sa vuku sara sa tiko malua ga. na lialia mada ga, sa wiliki vua me yalomatua kevaka sa tiko vaka malua.

18

na tamata dau murimuri lomana ena lako taudua tikoga; ka na dau cata na lewa vakayalomatua keqega. na lialia ena sega ni rekitaka na vuku, sa vakaraitaka tiko ga na ka sa tiko e lomana. ni ra sa lako mai na tamata ca, sa lako vata mai na veicoqacoqa; na veibeci sa salavata na vakabebe. na vosa mai na gusu ni tamata sa wai titobu; nai vurevure ni yalomatua sa mataniwai drodro tikoga. sa sega ni ka vinaka na nodra vakaduiduitaki na tamata ca, se, na nodra vuaviritaki na yalododonu ena lewa. na tebenigusu- dra na lialia ena basika ga kina na veiba, na gusuna ena kaciva tikoga na i vacu. na gusuna na lialia, sa nona vakarusai, kei na tebenigusuna sai cori ni yalona. na nona vosa na daunivosa sa kanakana vaka na niuniu, sa kakana ki loma sara. o koya sa vucesa vakalevu, e rau sa veitacini kei na dauveivakarusai. na yaca i jiova sa kaukauwa ka cecere; era cici kina o ira na yalododonu ka ra sa vakabulai. na nona i yau na vutuniyau sa nona koro kaukauwa, sa nanuma ga o koya ni sa bai cecere. na yalo viavialevu sa muri koya na rusa, na yalo vinaka sa muri koya na veidokai. o koya sa sauma na taro ni se bera na taro, sa ka lialia ka veivakamaduataki vei koya. na yalo ni tamata sa dauveimaroro i ena gauna ni tauvimate, o cei beka sa rawa ni vosota na yalo sa kavoro oti? na yalodra na yaloqaseqase sa rawata na vuku kei na daligadra na yalomatua sa vakasaqara na kila ka. na nona i solisoli e dua na tamata, sa dolava vua na katuba, ka sa kauti koya mai ki vei ira na tamata rogo. na i matai ni tamata sa lako mai me vakamacalataki koya sa rairai dodonu sara, me yacova ni sa lako mai e dua tale me vakadikevi koya. na vakawirimadigi sa vakamalumu- taka na veisei, ka wasei ira vakayawa na qaqa. na tacida sa vakamavoataki na yalona sa dredre sara me rawai lesu ka rawarawa mo rawa lesu e dua na koro. sa vakamamautaki na tamata mai na vua ni gusuna; mai na vua ni tebenigusuna sa vakasinaiti kina o koya. na mate kei na bula sa rawa mai na kaukauwa ni yamemu, o ira sa taleitaka, era na kania na vuana. o koya sa kunea na watina, sa kunea e dua na ka vinaka, sa rawata na veitokoni mai vei jiova. na tamata dravu- dravua sa dauvakamamasu, na tamata vutuniyau sa dau vosa vakaukauwa. na tamata sa vakaveiwekani me vinaka sara na nona veiwekani, sa tiko ga e so era sa veiwekani vinaka sara mai vei ira.

sa vinaka na dravudravua sa vosa ka lako vakadodonu tiko, mai vei koya sa dauveicavilaki na tebenigusuna, ni sa lialia. sa sega talega ni vinaka vua e dua me sega vua na kila na ka, sai valavala ca o koya sa vakatolotoka na yavana. na lialia ni tamata sa vukica na nona i valavala ka sa yali tiko mai vakamalua na yalona vua na kalou. nai yau sa vakavuna na veiwekani levu, ia na dravudravua sa wasea na tamata mai vua na wekana. na i vakadinadina lasu ena sotava dina na kenai totoqi, o koya sa vosa lasu tiko ena sega ni dro bula. e lewe levu era sa vakanamata ki na nodra veitokoni na turaga, na tamata era sa veiwekani ga kei ira sa dausolisoli. o ira kece na tacina na dravudravua, era sa cati koya, sa vaka talega kina o ira na wekana ena nodra lako vakayawa mai vua! ena tosovi ira yani ena vosa, era sa biuti koya ga. o koya sa rawata na kila na ka sa lomana na yalona; kei koya sa maroroya na vuku sa kunea na vinaka. nai vakadinadina lasu sa waraki koya tikoga na kena i totoqi, kei koya sa lasulasu ena rusa. na tiko vinaka sa sega ni yaga vua sa lialia, kei koya na bobula me liutaki ira na turaga. na nona vakagalalataki e dua na tamata sa vakavuna na berabera ni cudru. na nona vinaka sara sa raica sivia kina na caka cala. na nona cudru na tui sa vaka na nona tagi vakadomoi levu na laioni. na nona veitokoni na tui sa vaka na tegu ki na were. na gone lialia sa i vakavuca vei tamana, na yalewa dauveiba sa vakatuturutaka na bula. na vale kei nai yau sa i votavota mai vua na tama, ia na yalewa qaseqase sa mai vua na kalou. na vucesa sa veivakamocelututaki kei na tamata sa tu wale tu ga ena vakararawataki koya na via kana. o koya sa maroroya nai vunau sa maroroya na yalona, o koya sa vakawaletaka na nona i lakolako ena mate. o koya sa dau kauwaitaki ira na dravudravua sa soli ka tiko vua na kalou, io, na kalou ena solia lesu vua na ka sa dausolia. kuitataka na luvemu ni se tiko na vakanuinui, kua ni dolavi iko ki na nona vakaloloma. na tamata dau cudru katakata ena togotitaki vakararawa, kevaka mo vakabulai koya, o na cakava tale. rogoca nai vakasala ka taura na kena i vakamacala, mo yalomatua kina ena veisiga ni mataka. sa levu nai tuvutava sa tu ena loma ni tamataoeni tudei ga nai vakasala va kalou. na cava e vinakati ena nona yalovinaka na tamata, ni sa vinaka na dravudravua mai na lasulasu. na rerevaka na kalou sa liutaki keda ki na bula, o koya sa tiko vua ena mamau tikoga, ka na sega ni sikovi koya na ka ca. na tamata vucesa sa tonia kece na ligana ki na veleti ni kakana, ka na lailai ga ena biuta ki gusuna. kuitataka na lialia, era na qaqaaruni kina na tamata, vunauca na vuku ena kila kina e levu na ka. o koya sa vakalolomatiki tamana ka cemuria na tinana, sa luve ni veivakamaduatiki ka sa dau kauta mai na veivala. ni sa tu vakadua na nomu rogoca nai vakasala na luvetu, o na lako sese mai na vosa e kilai kina na ka. nai vakadinadina sa sega ni doka na lewa ka sa vakawaletaka, na gusuna na dauca ka sa kania nai valavala ca. na lewa dodonu sa vakarautaki vei ira na dauvosavakacaca, kei na kuita sa tau ki dakudra na lialia.

na waini sa ka ni marau, na gunu e veiwalkitaki sa kauta mai na veivala, o koya sa vakasesei kina sa sega ni yalomatua. na nona cudru katakata na tui sa vaka na laioni sa tagi vakadomoilevu; o koya sa vakavuna na nona cudru na tui, sa vakaivalavacataki koya ga vakaikoya. sa ka vinaka vua na tamata me kua ni veiqati tiko, ni sa rawarawa na kena tekivutaki na veivala. na daukana ena sega ni cucikuci ena vula i babataba, o koya oqo ena daukerekeke kina ena gauna ni tatamusuki ka na sega ni rawata e dua na ka. nai veivakasalataki ki na yalo ni tamata sa vaka na wai titobu, na tamata vuku ena yavita mai. e levu na tamata era na tukuna na nodra vinaka, ia, o cei ena kunea rawa na tamata dina? na tamata yalododonu sa lako voli ena nona yalodina; era sa vakalouvinkataki na luvana sa muri koya. na tui sa dabe tiko ena nona i tikotiko vakaturaga ni lewa, sa ceburaki ira na ca ena yaloka ni matana. o cei sa rawa ni tukuna, "au sa vakasavasavataka na yaloqu, au sa savasava sara mai nai valavala ca?" nai vakarau bibi lasu, kei nai vakarau cala sa ca ruarua vei jiova. na gone mada ga sa kilai ena ka e cakava, se sa savasava ka dina. na daliga sa vakarorogo kei na mata sa rai tiko, sa buli rau ruarua o jiova. mo cata na dau moce de o na dravudravua kina, mo dau cakacaka ga, na mamau kina ena madrai. "sa sega ni vinaka ena dua na ka," sa tukuna na dauveivoli, ni sa lako yani o koya, sa ia na ka e dokadoka kina. sa levu na koula kei na rupi, ia na gusuna na tamata vuku sa veivatu talei sara. nai sulu sa veiyalayalatitaki kina na vulagi, sa vaka kina na nona yalayala na dauveitemaki. sa kamikamica na madrai sa rawa ena veivakaisini, ni sa oti koya, sa sinai na gusuna ena kerekere. sa dau yaco na ka sa nakiti ni sa caka na bosebose vata, na bosebose vata vakayalomatua sa valuti kina nai valu. o koya sa dauveilikoyaki ka daulatanoa sa tukuna na ka vuni, mo kakua kina ni to vata kei koya sa sega ni tarova rawa na tebenigusuna. o koya sa rulaki tamana kei tinana, ena boko na nona cina ena butobuto loaloa. nai votavota sa rawati vakatotolo ena i vakatekivu, sa sega ni kalouvinaka ena kena i cavacava. kakua ni tukuna, "ni o na sauma na ca"; waraki jiova, ena vakabulai iko o koya. na i vakarau lasulasu sa ka ca sara vei jiova, na lasulasu ni vakarau sa sega ni vinaka. na nona i kalawa na tamata sa mai vua na kalou; ena kila rawa vakacava na tamata na nona i lakolako? sa dua na i cori levu kevaka sa okata na ka wale na tamata me ka tabu, ni sa oti o ya me qai taroga lesu na ka sa yalayala kina. na tui yalomatua sa biligi ira ki tuba na tamata ca ka qai vakaqigica e deladra na qiqi ni butu sila. na yalo ni tamata â€" sa nona cina na kalou o jiova. sa vakasaqara na vei ka titobu e na loma ni tamata. na yalololoma kei na dina sa maroroya na tui, na yalovinaka sa veimaroroi talega kina nai tikotiko vakaturaga. na nodra i ukuuku na gone tagane sa i koya na nodra kaukauwa; na kedra totoka na qase, sai koya na ulu sika. na kuita e mosi, sa vakasavasavataka na ka kece e vakatevoro, sa vaka kina nai totoqi, sa vakasavasavataka na yaloda sara e loma.

na yalona na tui sa tiko ena liga ni kalou, me vaka na wai ena uciwai; sa vukica ga o koya ena gauna sa vinakata. na nona i valavala na tamata sa vinaka ga vua, ia, o jiova sa taura na ka sa nakita na yalomu. me da caka dodonu ka vakadodonu e ciqoma vakalevu na kalou mai na i soro. na veibeci, na dokadoka kei na nodra veivakalolomataki na tamata ca, sai valavala ca kecega. na nodra i tuvatuva na yalodina sa yaco dina ga kina sautu, o ira kecega sa dauvakatotolotaka na ka, sa yaco kina na dravudravua. na rawati ni yau ena yame lasulasu, sa vaka tu ga na tadra vei ira sa vakasaqara na mate. na nodra kaukauwa na tamata ca ena vakarusai ira ga, baleta ni ra besetaka na cakava na ka dodonu. na nona sala na tamata beitaki, sa cala kecega; ia, o ira sa savasava, sa dodonu na nona cakacaka. sa vinaka me da vakavale ena tutu ni vale e cake, mai na noda vale vata kei na yalewa dauveivala. na lomadra na dauca ca sa gadreva tu ga na ka e ca; na wekana sa sega ni raica na veitokoni mai na matana. ni sa totogitaki na dauveivakacacani, era na qai yalomatua na tamata wale; na kalou yalododonu sa raica vakayalomatua na nodra vale na tamata ca, era na vuaviritaki na tamata ca ena vuku ni nodra cakacaka ca. o koya sa sogota na daligana mai na nodra tagi na dravudravua, ena tagi talega ka sega ni dua e via rogoci koya. nai loloma soli vakavuni sa vakamalumutaka na cudru kei na veivauqumi, e vakaukauwataka na cudru. sa ka ni reki vei ira na dodonu me ra cakava na ka dodonu, ia, na veivakarusai ena lakovi ira sa daucakava na ka ca. na tamata sa yawa mai na vuku, ena cegu ena nodra i soqosoqo na mate. o koya sa lomana na marau, ena dravudravua; na tamata ca sa i sau ni nona veivoli na yalododonu, sa vaka kina na yalewa dauveivala ka daucudrucudru. sa vinaka mo tiko mai na vanua dravuisiga mai na tiko vata na yalewa dauveivala ka daucudrucudru. nai yau e taleitaki kei na waiwai sa tiko ena nona vale na yalomatua. na lialia sa vakacacana. o koya sa muria na yalododonu kei na yalololoma sa kunea na bula, na dodonu kei na dokai. na tamata yalomatua sa kabata na koro ni qaqa, ka kauta sobu mai na ka era vakararavi kina. o koya sa maroroya na gusuna kei na yamena, sa maroroi koya mai na leqa kecega. na dauveivakalialiai â€œ sa vakayacani kina na "tamata dokadoka" kei na dauveibeci, na nona i valavala sa kune kina na viavialevu. na nona gagadre na vucesa sa vakamatei koya ga, ni sa sega ni via cakacaka na ligana. na kocokoco sa kocokoco ga, ia na tamata yalododonu sa dau solia me oti sara. na nona i soro na tamata ca sa ka ca ga; sa qai ca vakalevu ga ni sa kauta mai ena i naki e ca! nai vakadinadina lasu ena rusa, ia na tamata sa rogoci koya, ena vosa tikoga. na tamata ca sa vakaukauwataka na matana, ia na tamata dina, sa vakadeitaka na nona i lakolako. sa sega na yalomatua, sa sega na vuku sa sega nai vakamacala me caka vei jiova. sa vakarautaki na ose ki na siga ni valu, ia, na veivakabulai kei na qaqa sa nei jiova.

na yaca vinaka me digitaki mai na i yau levu, na loloma sa vinaka mai na siliva kei na koula. na vutuniyau kei na dravudravua, e rau sa tautauvata ena ka ogo, o jiova sa buli rau ruarua. na yaloqaseqase sa raica rawa e liu na leqa, sa qai vunitaki koya, ia, na tamata wale, sa lako ga yani ka sa totogitaki. na yalomalunalumu kei na reravaka na kalou sa veivakavutuniyautaki, kune kina na dokai kei na bula. nai cori kei na voto ni moli e rau na sota kei koya sa muri lomana, o koya sa qarauni koya ena lako vakavinaka. tubera na gone ena sala dodonu me lako kina, ni sa qase mai, ena sega ni lako tani mai kina. na vutuniyau sa lewai koya na dravudravua, sa vakakina na daukerekeke vei koya sa solia vua. o koya sa kaburaka na ca, ena tamusuka na rarawa kei na i titoko ni nona cudru ena yali. o koya sa levu na ka e raica ena vakasaututaki, ni sa solia na madrai vei ira na dravudravua. ni sa cemuri na veivakalialiai, na veiba ena yali, io, na veileti kei na veibeitaki ena oti. o koya sa vinakata na yalo savasava ka sa tiko e gusuna na loloma, e na nona i tokani vinaka na tui. na mata i jiova sa maroroya na vuku, sa vuaviritaka na nona vosa na sega vakabauta. na tamata vucesa sa tukuna tikoga, "sa tiko e tuba na laioni! au na vakamatei kevakava, au na lako e gaunisala!" na gusuna na yalewa ca sa qara titobu, o koya sa cala vei jiova sa lutu kina. na lialia sa vauci e lomana na gone, na kuita ni veivakadodonutaki ena cemuria tani mai vua. o koya sa vakasaurarataki na dravudravua me vutuniyau kina, kei koya sa soli ka vua na vutuniyau, ena lako dina ga vei ira na dravudravua. vakatudaliga mai mo rogoca na nodra vosa na yalomatua. solia mai na yalomu ki na noqu vuku; ni sa dua na ka vinaka kevakava o sa maroroya ogo ki na yalomu; me ra sa kabita sara na tebenigusumu, me rawa kina ni tiko na nomu vakararavi vei jiova; au sa vakasalataki iko ni kua, io, o iko. e sega beka, ni au a vola vei iko na ka vivinaka ni vakasala kei na kila ka, mo kila kina na taucoko ni vosa ni dina ki vei ira sa talai vei iko? kua ni butakoca na dravudravua baleta ni sa dravudravua. mo kua ni vakasaurarataki ira na mavoa e na matamata; o jiova ena raica na nodra i lakolako, ka na butuka sobu na yalodra na dauveibutuki. kua ni veiwekani kei na tamata cudrucudru kua ni lako vua na tamata dau vakavu vala, de o qai vulica na nona i valavala ka birika na kemu dai vakai iko. mo kua ni dua vei ira sa yalayala ka vakadeitaki ena lululu, e dua ga oqori, nai vakadei ni dinau; kevaka sa sega na ka mo sauma, na cava na vuna me mai kau tani kina na nomui davodavo mai vei iko? mo kua ni kisiva na i yalayala ni nomu vanua, era sa biuta oti tu na qase. o sa raica beka e dua na tamata sa uasivi sara ena nona cakacaka, ena tucake e matadra na tui, ena sega ni tucake e matadra na tamata sa sega ni kilai.

ni o sa dabe mo kana vata kei ira na veiliutaki, mo qarauta na veika sa tu e matamu; o sa biuta tiko nai sele ki domomu, kevaka o sa tamata daukana. kua ni domona na vakatitiweli ni kakana koya e veivaka-

calai. mo kua ni vakaocai iko me rawa ni o vutuniyau kina, ni o sa yalomatua tiko, qarauni iko! o na vakananamata tiko beka ki na ka sa sega? na i yau era sa dau vakaivukavuka; era sa vuka cake me vaka na ikeli ki lomalagi. mo kua ni kisiva na madrai ni mamaqi, se domona na kena kakana vakaisaluwakitaki; baleta, me vaka na vakanananu ki na yalona sa vaka kina o koya. "mo kana ka gunu!" sa tukuna mai vei iko, ia, na yalona sa sega ni tiko vata kei iko. na kakana lalai o sa kania, o na luaraka tale, o na vakatawayagataka na nomu vosa vinaka. kua ni vosa me rogoca na lialia, ena ka wale vua na matua ni nomu vosa. mo kua ni kisiva se tosoya nai yalayala ni vanua, se mo curuma yani na nodratou i yalayala na luveniyali; sa rui kaukauwa ka qaqa na nodratou i vakabula, ena raica o koya na nodratou maroroi. vagolea na yalomu ki na i vakasala, kei na daligamu ki na vosa ni vuku. mo kua ni tarova na nona vakadodonutaki e dua na gone, kevaka o sa kuitataki koya, ena sega ni mate. mo kuitataki koya ka o na vakabula na yalona mai eli. na luvequ, kevaka sa yalomatua na yalomu. na yaloqu ena marautaki iko vakalevu au sa marau sara ga; io, sa reki sara vakalevu na noqu bula e loma, ni o sa vosataka na ka dina. mo kua ni vuvutaka se lomacataka nai valavala ca, na rerevaka na kalou me sa ia tikoga; sa dina sara, ni sa dua dina nai cavacava, ena sega ni cala, ni na dua dina nai nuinui. mo rogoca na luvequ, mo yalomatua, tubera na yalomu ki na sala. kua ni sala vata kei ira na daugunu waini se o ira talega na daukana; o ira na daugunu kei ira na daukana, sa muri ira ga na dravudravua, na vucesa ena vakaisulutaki iko ena taga. vakarogoci tamamu, ni a vakatuburi iko, kua ni guilecavi tinamu, ni sa qase mai. volia me nomu na dina, na yalomatua, na i vakasala vinaka, na vuku, kua ni volitaka na ka oqo. na tama ni yalododonu ena reki vakalevu sara, o koya sa vakatubura e dua na gone vuku ena marautaki koya. me rau marau na tamamu kei na tinamu, ka me reki vakalevu o koya sa vakasucumi iko. na luvequ solia mai vei au na yalomu, na matamu me muria na noqu sala. na yalewa dautagane sa i keli titobu, na yalewa dauveitemaki sa i keli qiqo. sa davo wawa tiko me toboka e dua, sa vakatubura me levu na tagane sega ni dina. o cei sa vakaulei? o cei sa rarawa? o cei sa veileiti? o cei sa vakauacaca? o cei sa mavoa ni sega na vuna? o cei sa dadumadam na matana? o ira sa vesuki vakabalavu ena waini, o ira sa vakasaqara tiko ga na waini veiwiki. kua ni raica na damusa ni waini, ni sa buburu mai ena bilo, ni sa drodoro vinaka na kena livi mai; ni sa oti, ena kata me vaka na gata, ka kati gaga me vaka na gata gaga. na matamu ena raica na veika vovou kei na yalomu ena basika mai kina na veika kecega e veicalati. o na vaka e dua na tamata sa davo tu ena loma ni wasawasa se sa vaka e dua sa davo tiko ena dela ni vana ka tukuna: "era sa samuti au, ia, au sa sega ni mavoa, era sa mokuti au, ia, au sa sega ni vakila ena gauna cava me'u yadra kina, me'u vaqara tale e dua?"

24

kakua ni vuvutaki ira na tamata ca, se mo taleitaka na tiko vata kei ira; na yalodra sa nakita nai valavala

kaukauwa kei na gusudra sa vosataki ga kina na vakauacaca. na yalomatua, sa tarai cake kina na vale, sa tauyavutaki ena vuku; na kila ka, sa vakatawani kina na kena vei rumu ena veiyau vinaka ka talei. sa kaukauwa na tamata yalomatua, io, na tamata vuku sa vakuria na nona kaukauwa; nai vakasala vakayalomatua o na valuta kina na nomu i valu, ni sa levu na dau ni vakasala, sa kune na tiko vinaka. na yalomatua sa rui dredre me yacova na lialia; na yalomatua sa sega ni dolava na gusuna mai na matamata. o koya sa bucina me caka ca, ena vakatokai me dautuvutavaca. na bucibucini ni tamata lialia sai valavala ca, na daiveivakalialiai sa ka ca vua na tamata. kevaka o sa ciba ena siga ni rarawa, sa ka lailai sara na nomu kaukauwa. vakabulai ira sa gole tiko ki na mate, ka vesuki ira lesu mai, sa kau tiko me vakamatei. kevaka dou sa tukuna, "keitou sa sega dina ni kila oqo;" sa sega beka ni kila o koya sa kila na yalo? o koya sa maroroya na yalo, sa sega beka ni kila? ena sega ni sauma vei ira yadua me vaka na nodra i valavala? na luvequ mo kana oni baleta ni sa vinaka, na soso oni sa rui kamikamica na kena i kanakana; ena vakakina na kila ka ni yalomatua ki na yalomu; kevaka o sa kunea, sa dua sara na toso vinaka ka na dei kina na ka o sa nuitaka. kua ni wawa tiko vakalawaki ca o iko na tamata ca, ena vukudra na yalododonu; kua ni vakacacana na nona vanua ni vakacegu; ena rawa ni bale vakavitu na yalododonu ka tucale tale, na tamata ca ena vakabalei vakadua ena draki ca. mo kua ni rekitaka ni sa bale na kemu meca, se mo marautaki na nona tacaqe; de qai raica o jiova, qai sega ni marautaka, qai vukica tani na nona cudru mai vei koya. kua ni taqaya ena vukudra na dauca ca se me vuvutaki ira na tamata ca. ena sega na toso vinaka vua na tamata ca; na nona cina na tamata ca ena kau tani. na luvequ, mo rerevaka na kalou kei ira na tui; kua ni veiwekani kei ira sa dau rawai vakarawarawa; na nodra vakaloloma ena tubu vakasauri, o cei e kila na rusa ca e rau na kauta mai? e so tale na vosa ni yalomatua oqo talega sa nodra na yalomatua: sa sega ni vinaka, na nomu vakaraitaka na veitovaki ena gauna ni veilewai. o koya sa tukuna vua na tamata ca, "o sa yalododonu" na tamata era sa dau rukaka, ka sa cati mai vei ira na lewe ni vanua. o koya sa vunauca na tamata ca, ena reki vakalevu, ena lako mai vua na sautu. o koya sa sauma vakavinaka na taro sa reguca na tebenigusuna. vakarautaka na nomu cakacaka e tuba, cakava me veiraurau kei iko ena were; ni oti oqori, tara na nomu vale. mo kua ni vakadinadina ena dua na ka e sega ni dina, ena cava o liva kaisini iko ga kina e gusumu? mo kua ni tukuna, "au na cakava ga vua me vaka e cakava vei au; na kalou ena sauma vua na tamata me vaka na nona i valavala." au sa lako ena yasa ni nona were na tamata vucesa kei na were ni vaini na tamata sa besetaka na vuku; sa tubua levu ena co gadrogadro, sa ubi tu ena ka tubu vakaveitalia, na bai vatu sa loloka kecega. ni'u sa raica, au sa kila vinaka, au sa vakaraica vinaka ka taura nai vakasala: vakalailai na moce, vakalailai na moce lutu, vakalailai na roqoliga ni vakacegu; na nomu dravudravua ena lako mai me vaka na tamata sa vakasaqara tiko ka sega ni kunea, kei na nomu gagadre sa vaka e dua na dauvakasasa.

oqo talega na vosa vakaibalebale i solomoni, o koya era sa vakamurimuria na tamata i esekaia na tui kei juta: sa ka lagilagi vua na kalou na kena maroroi na ka, na nodra lagilagi na tui, sai koya na kena vakasaqarai na ka. me vaka na cecere kei lomalagi kei na titobu kei vuravura, sa vaka kina na yalona na tui ni sa sega ni kilai rawa. kauta tani na duka mai na siliva ena qai kune na siliva dina. kauti ira tani na tamata ca mai na matana na tui, ena vakadeitaki ena i tikotiko vakaturaga na yalododonu. kua ni laveti iko cake na mata ni tui, mo kua talega ni tu ena nodra i tutu na turaga; ni vinaka cake me tukuna vei iko na tui, "lako cake mai ke", mai na nomu vakalailaitaki e matadra na turaga, o ira o sa veiraimata tiko vakalevu kei ira. kua ni lako vakatotolo ki na mataveilewai, se na cava o na cakava ena gauna mai muri ni ra na vakamaduatiki iko na wekamu? drau veivosakitaka kei na wekamu na nomu leqa, kua ni tukuna na nomu ka vuni vua e dua tale na tamata; de qai talanoataki iko vakaca ka qai vakacacani na kemu i rogorogo. na vosa dodonu vosataki ena gauna taudonu sa vaka nai bulibuli koula ena tere siliva. me vaka na sau koula kei na i ukuuku koula vinaka sara, na dauvunau yalomatua ki na daliga dau vakarorogo. me vaka na uca cevata ena gauna ni tatamusuki, sa vaka kina na i talai vakabauti vei koya sa veitalai, ni sa dau vakabulabulataka na yalona na nona turaga. o koya sa yalayala ka lasu tale sa vaka na o kei na cagi sa sega na kena uca. na veiliutaki sa vakananumi ena vosota, kei na vosa vakaturaga sa tara ga na sui. o sa kunea na de ni oni? kania ga vakarauta, ni o sa kania vakalevu, o na lua tale. me vakagauna ga na nomu lako ki na vale nei koya na wekamu, de qai sosa tale, o na wekamu qai cati iko. na tamata sa beitaka vakailasu na wekana, sa vaka e dua nai wau, e dua nai seleiwau, sa vaka e dua na gasau momoto. nomu vakabauta e dua na tamata sega ni dina ena gauna dredre, sa vaka e dua na batimu sa ca tiko, sa vaka talega na yavamu i ra sa sega ni sema tiko. sa vaka e dua sa luvata e dua na i sulu ena vula i batabata, sa vaka kina o koya sa lagasere tiko vua na yalobibi. kevaka sa via kana na kemu meca, solia vua na madrai me kania, kevaka sa via gunu vakagunuvu koya ena wai; o sa binia tiko kina e uluna na qilaiso waqa, ka o na saumi vinaka kina mai vei jiova. na cagi mai na vualiku sa kauta ga mai na uca kei na dauveikaseti sa vakavuna ga na veivala. sa vinaka na tiko ena tutu ni vale e cake ka ca na tiko vata na yalewa dauveivala. me vaka na wai batabata ki na loma karamaca sa vaka kina nai tukutuku vinaka mai na vanua vakayawa. na tamata yalododonu sa veivakabekabei, ena matadra na tamata ca sa vaka nai vurevure vuni kei na wai veiwaki. sa sega ni vinaka mo kania vakalevu na deni oni; na lagilagi e vakasaqarai, oqori, sa sega ni lagilagi. o koya sa sega ni lewa na yalona, sa vaka na koro ka basuraki sobu ka sega na kena bai.

me vaka na uca cevata ena vula i katakata kei na uca ena gauna ni tatamusuki sa vaka kina na dokai vei

ira na lialia. me vaka na nodra wacece na separo kei na nodra veivukayaki na kakabace, sa vaka kina na nodra veirilaki ni na sega ni yaco, ni sega na kena dina. na kuita vua na ose, nai tatarovi vua na asa, nai waro ena dakuna na lialia. kua ni sauma vua na lialia me vaka na nona lialia, qarauna mo kua ni vakataki koya. sauma na lialia me vaka na nona lialia, me rawa ni yalomatua mai na nona rai. o koya sa vakauta nai tukutuku ena ligana na lialia, sa musuka laivi na yavana vakai koya, ka sa gunuva na wai ni veivakasaurarataki. me vaka na yavana na lolikoliki sa vakalili yava, oqori na vosa vakaibalebale ena gusuna na lialia. me vaka e dua sa biuta na vatu ena i vakawiri me viritaka, sa vaka kina o koya sa doka na lialia. me vaka ni sa coba e dua na voto ni kau ki na ligana na daumateni, sa vaka kina na vosa vakabalebale ena gusuna na lialia. na kalou levu o koya sa lewa na ka kecega sa solia vua na lialia na nona i votavota kei na talaidredre na kena i sau. me vaka sa lesu tale na koli ki na nona lua sa vakakina na lialia ki na nona lialia. o sa raica mada e dua na tamata sa dodonu ga vua na rai ni matana? ena levu cake na ka e nuitaka na tamata lialia mai vei koya. sa tukuna na tamata vucesa, "sa tiko e dua na laioni e gaunisala. e dua na laioni cudrucudru sa tiko ena salatu!" me vaka na kena veitosoyaki na katuba, sa vaka kina na vucesa ena nona i mocemoce. na tamata vucesa sa tonia kece na ligana ki na loma ni tere kakana, ka sa qai vakaleqai koya ena nona biuta e gusuna. na tamata vucesa sa vuku ga e matana mai vei ira e lewe vitu na gusu matau. na tamata somisise ka siosio sa vaka ga e dua sa taura cake na koli e daligana. me vaka e dua na tamata lialia sa veiviri ena bukawaqa, moto, kei na mate, sa iko oqo na tamata sa vakaisina na wekana, ka qai tukuna, "au a qito tiko ga!" ni sa sega na kau, sa boko na buka; ni sa sega na dau vakauvosa, sa oti na veivala. me vaka na qilaiso kina koala waqa kei na kau kina yameyame, sa vaka kina na tamata dau vakatubu ca sa vakawaqara na veileti. na nona vosa na dauvakauvosa sa gasagasa me vaka na ka wale, ka sa curuma sara ga na lomada. na tebenigusu dauveitemaki sa lako mai na yalo e ca, sa vaka nai bulibuli qele, sa boro ena wai siliva. o koya sa yalo ca ka sa qai ubia ena gusuna, sa binia tiko ga vua na veivakaisini; ni sa vosa mai vakavinaka, kua ni vakabauta ni sa vitu tale na ka sa ta tu e lomana; e dina ni sa ubia na yalona ca na veivakaisini, na nona caka ca ena sereke e matadra na tamata kecega. o koya sa kelua na qara ena lutu ga kina. o koya sa vakaqiqica na vatu ena qiqici koya lesu tale na vatu. na yame lasulasu sa cati ira, o ira sa lasutaki oti, kei na gusu veicavilaki sa veivakarusa.

kua ni boletaka na siga ni mataka, ni o sa sega ni kila na cava ena kauta mai. me dua tale na tamata me laveti iko, me kua ni gusumu ga; me vulagi, ka me kua ni tebenigusumu ga. sa bibi na vatu kei na nuku sa bibi talega, na nona cudru na tamata lialia sa bibi cake vei rau oqo. na cudru katakata sa veivakararawataki, na cudru sa wai drodro ga, o cei sa rawa me tu ena matana na dauvuvu? na veivunauci votu sa vinaka cake mai na loloma vunitaki vakamatau. sa dina na

nona mavoa e dua nai tokani, ka ca na nona i regu e dua na meca dauveivakaisini. na yalo sa mamau, sa cata na de ni oni, na yalo sa via kana sa kamikamica kecega vua na ka gaga. me vaka na manumanu sa vuka tani mai na nona sova, sa vaka talega kina na tamata sa dauveilakoyaki. na waiwai vakaisalutaki kei na lumu talei sa vakamarautaka na yalo, sa vaka kina nai vakasala vinaka mai vua na wekada gusu kamikamica. kakua ni biuti ira na nono i tokani se na nodra i tokani na tamata, se mo lako kina na nona vale na tacimu ena siga ni nomu rarawa; ni sa vinaka na nomu i tokani sa tiko voleka mai vei tacimu sa tiko sara vakayawa. na luequ mo yalomatua, ka vakamarautaka na yaloqu, me dua kina nai sau ni taro vei koya sa via vakacacani au. na tamata qaseqase, sa raica e liu na ca qai lako vakatikitiki; o koya sa yalowai, sa lako ga yani ka sa vakamavootaki. taura na nona i curucuru, o koya sai vesu vua na kaitani, ka taura tiko me ka ni yalaya ni sai vesu o koya vua na dautagane. o koya sa vosavinakataka na wekana vakadomo levu, ena nona yadra mai vakamataka, ena wili vua me rurur. ni sa lako tiko ga na turu ena gauna ni uca, sa tautauvata kei na yalewa sa dauveivala; o koya sa via tarovi koya, sa tarova tiko na cagi, ka sa via toboka na waiwai e ligana. me vaka ni sa vakagata na kaukamea na kaukamea, sa vakagata na tamata nai rairai ni matana na tamata vua na tamata. o koya sa maroroya na vunilolo. ena kania na vuana, o koya sa waraka na nona turaga, ena dokai. me vaka ni sa kilai na mata ni tamata ena wai, sa kilai vakakina na yalo ni tamata ena tamata. o eli kei rusa e rau sa sega ni sinai rawa, sa vaka kina na mata ni tamata sa sega ni mamau rawa. na kuro katakata sa ka ni siliva, na lovo katakata sa ka ni koula, sa kilai na tamata ena ka era sa tukuna na tamata. kevaka sa natu ena sedre e dua na tamata lialia ena vatu ni vei natu, ena sega ni kauta tani vua na nona lialia. mo dinata ka kila nai tuvaki ni nomu manumanu, vakaraica vinaka na qele ni manumanu; sa sega ni tudei na i yau, sa sega talega ni tudei nai sala vakaturaga ki nai taba tamata kecega. ni sa kau tani na qa ni sila, sa qai tubu mai na co ka buroro mai na boro, na boro ni vei ulunivanua sa tubu mai, na lami ena kauta mai na nomu i sulu, na me era na solia mai nai sau ni nomu vanua; ena levu na sucu ni me mei coi ni kemu madrai, me levu na kakana e vale, me ra vakani na nomu dauveiqaravi.

28

era a dro na tamata ca ni sa sega e dua me cemuria, ia, na yalododonu era sa doudou me vaka na laioni. ena vuku ni nodra talaidredre na lewenivanua, sa levu kina na turaga lalai; ena vuku ni tamata sa yalomatua ka vuku, na dina ena cici balavu. na dravudravua sa vakalolomataka na dravudravua, sa vaka na uca bi sa sega ni biuta tu mai na kakana. o ira na dau basuka na lewa, era sa dau laveti ira na dau caka ca, o ira sa dau maroroya nai vunau sa veisisivi kei ira na dau basu lawa o ira na tamata ca era sa sega ni kila na lewa dodonu, o ira sa dau gu vei jiova era sa kila na ka kecega. sa vinaka na dravudravua ni lako tiko vakadodonu, sa ca na vutuniyau ni sa lako tiko vakaveve. o koya sa dau maroroya

nai vunau sa gone e kila na duidui ni ka, o koya sai tokani ni tamata daukana, sa vakamaduatiki tamana. o koya sa vakatubura me levu na ka e taukena ena sala veivakalolomataki kei na sala e veivakaukauwataki, sa kumuna tikoga me nona o koya sa daulomai ira na dravudravua. o koya sa vakagolea tani na daligana me kua ni rogoca na i vunau, sa ka vakasisila sara na nona masu. o koya sa vakavuna na yalododonu me lako sese mai na sala dina, o koya ga vakai koya, ena lutu kina qara ga e kelii; ia, na tamata sa sega ni beitaki ena dua na ka sa taukena na ka vivinaka kecega. na vutuniyau sa vuku ga e matana, na dravudravua sa tu vua na yalomatua, sa vakaraici koya vinaka. ni ra sa reki tiko na yalododonu, sa dua na ka cecere; ni ra sa tubu mai na tamata daukaka ca, e ra na vunitaki ira na tamata. o koya sa ubia na nona i valavala ca, sa sega ni vuavuai vinaka, o koya sa vakatusa ka biuta na nona caka cala ena bula ka kune loloma. sa vinaka na tamata sa dau vakarokoroko, ia, o koya sa yalokaukauwa sa lutu ki na veivakacacani. me vaka na laioni sa tagi voli ni via kana, kei na pera sa ciciva na kena, sa vaka kina na dau veiliutaki ca vei ira na dravudravua. na i liuliu sa sega vua na yalomatua, sa dauveivakaocai, o koya sa cata na kocokoco, sa bula vakadeide. na tamata sa vakalomaocacataki ena vakadeve dra, sa dro tiko ki na qara sa sega e dua me vukei koya kina. o koya sa lako voli ka sega ni beitaki ena dua na ka ena bula, o koya sa lako tiko vakaveve ena sala ena bale vakasauri. o koya sa teivaka na qele, sa levu na kena madrai, o koya sa veimurimuri tiko, ena levu na nona dravudravua! na tamata dina sa levu na nona sautu, o koya sa vakatotolotaka na nona vutuniyau e na cicivi koya na kena i tologi. sa sega ni vinaka na veitavaki, baleta, ni ra caka cala na tamata ena dua ga na tiki ni madrai. na tamata sa ca tiko na nona rai sa vakatotolotaka me vutuniyau. sa guilecava ni na lakovi koya ga mai na dravudravua. o koya sa vunauca vakadodonu na tamata ena kunea na veitokoni mai vua sa vunauci, o koya sa veivakaisini ena yamena, sa yali vua na veitokoni. o koya sa butakoca na tamana se tinana, o qai tukuna, "sa sega ni cala," sai koya ogo na i tokani ni dauveivakarusi. o koya na tamata dokadoka sa dau vakatubura na veisei, ia, o koya sa gu tikoga vei jiova ena vakatuburi ka vakasaututaki. o koya sa nuitkai koya ga, sa tamata lialia o koya sa lako vakayalomatua ena sereki ka kune bula. o koya sa soli ka vua na dravudravua, ena tu ga vua na ka, o koya sa vunitaki koya mai vua na dravudravua ena lulaki. ni ra sa tucake na tamata ca, era na vunitaki ira na yalododonu, ni ra sa yali yani, ena tubu na yalododonu.

29

o koya sa dauvunauci vakavua ka vakaukauwataki tikoga na domona, ena vakarusai vakasauri, ka sa sega na ka me vakabulai koya rawa. ni ra sa veiliutaki na yalododonu, era na marau na tamata; ni ra sa veiliutaki na tamata ca, era na vutugu na tamata. o koya sa vinakata na yalomatua sa vakamarautaki tamana, o koya sa vinakata na yalewa volitaki, sa vakamaumataka na nona i yau. sa vakadeitaka na vanua na tui ena lewa dodonu, o koya sa taura na ka ni veivakaqumi

sa vuaviritaka na lewa dodonu. o koya sa vakaisina na wekana, sa viritaka na lawa me vesuki koya ga. na nona talaidredre na tamata ca sa coriti koya ga. na yalododonu sa lagasere ka marau vakalevu. na yalododonu sa dau vakaraica na nodra i tosotoso na dravudravua. na dauvosa vakalialia sa corita na koro, na tamata yalomatua sa vukica tani na cudru, kevaka sa veisisivi na yalomatua kei na lialia, ena dredre ga se cudru na lialia, ia e na sega na vakacegu. na dau-gunu dra ena cata na tamata sega na nona cala na tamata dina sa gutu ga na tiko vinaka. na lialia sa ceburaka kece na ka sa tu e lomana, na yalomatua sa vesuki koya vakamalu. kevaka sa vakarorogo na veiliutaki ki na lasu, era na caka cala kece na nona dauveiqaravi. na dravudravua kei na dauveivakao-cai e rau sa tautauvata ena dua na ka oqo; na kalou sa vakararamataka na matadrau ruarua. na tui sa lewai ira vakadodonu na dravudravua ena dina, ena vakadeitaki na nona i tikotiko vakaturaga me tudei vakadua. na kuita kei na veivakadodonutaki e solia na yalomatua. na gone sa biu wale tu ga, sa kauta mai na maduwa vei tinana. ni sa vakallevutaki na caka ca, sa levu talega na caka cala, o ira na yalododonu era na raica na nodra bale. vakadodonutaka na luvemu, ena vakacegui iko, o koya. io ena vakamarautaka na yalomu. ni sa sega na ka e vakatakilai mai vua na parofita, era sa tu vakadua na tamata; sa ka ni marau me maroroi nai vunau. na dauveiqaravi ena sega ni rawa ni vakadodonutaki ena vosa ga; e dina ni sa kila na ka e tukuni, ia ena sega ga ni via cakava e dua na ka. o sa raica beka e dua na tamata sa dau tolotu ni vosa, sa rawa ni nuitaki cake na lialia mai vei koya. o koya sa qarava vinaka na nona dauveiqaravi ni se gone mai, ena yaco, na gone, me sa gone e vale e muri. na tamata daucudru sa vakavuna na veivala. na tamata daucudru katakata sa sinal ena talaidredre. na dokadoka ni tamata ena kauti koya sobu, na malumalumu ni yalo ena maroroya tikoga na dokai. o koya sa veitokani kei na daubutako sa cati koya vakai koya; sa yalayala me tukuna na ka dina, sa basika ga na ka wale. na rerevaka na tamata sa kauta mai nai cori, o koya sa vakararavi vei jiova, sa na tiko vinaka. e levu era sa gutu na nona veitokoni nai liuliu, na veivakadonui duadua ga sa lako mai vei jiova. na tamata sega ni dina sa ka boica vua na yalododonu, na tamata dina ena sala sa ka vakasisila sara vei koya na tamata ca.

30

na vosa nei akuri na luvei jeke, kei na ka e a vosa kina: na tamata oqo sa vosa vei icelirovei iceli kei ukali. sa dina, au sa lialia vakalevu sara mai vei ira na tamata, sa sega vei au na kila ka vakatamata au sega ni vulica na yalomatua ka sa sega vei au na kila me baleta na ka tabu. o cei sa lako cake ki lomalagi se lako sobu? o cei sa soqona na cagi e ligana? o cei sa vesuka na wai ena nonai sulu? o cei na yacana? o cei na yacai na luvena, ke o sa kila? na vosa kece ni kalou sa savasava makare sese; o koya na sasabai ki vei ira sa vakadinati koya. kua ni vakuria na nona vosa, de qai vunauici iko o koya, ka o na kune mo tamata lasulasu. e rua na ka au sa kerea vei kemuni (ni bera ni'u mate, moni kua ni bureitaka vei au): me vakayawataki vei

au na ka lasu kei na lasulasu; me'u kua ni dravudravua se tutuniyauo mo ni vakani au ena kakana koni sa lewa me'u kania; de'u qai mamau, ka cakitaki kemuni, ka tukuna, "o cei o jiova"? se, kevaka au sa dravudravua, ka butako, ka vakaboicataka na yaca i koya na noqu kalou. kua ni vakauacataka e dua na dauveiqaravi vua na nona turaga, de qai cudruvi iko ka beitaki sara kina na yalomu. sa dua nai tabatamata sa dau rukaka na tamadra ka sega ni vosa vinakataka na tinadra. sa dua nai tabatamata sa dau dodonu ga e matadra na ka, ia era sa sega ga ni vakasavasavataki mai na nodra dukadukali. sa dua nai tabatamata, era sa rui mata balavu, sa rai cake se lobi cake na bekabeka ni matadra. sa dua na i tabatamata sa vaka nai selei-wau na batidra. na batidra gaga sa vaka nai sele, me kani ira na dravudravua tani mai vuravura, kei ira na vakaloloma mai vei ira na tamata. na cikinovu sa rua na luvena yalewa, rau sa tagi ka tukuna tiko, solia mai! solia mai! sa tolu na ka sa sega ni mamau rawa, sa va na ka sa sega ni tukuna tiko, "sa rauta, sa rauta!" nai bulubulu, na kete yava, na qele sa sega tiko ni mamau ni sa tauca tikoga na ucao kei na bukawaqa me tukuna mai, "sa rauta, sa rauta!" na mata sa cati tamana ka bese ni talairawarawa vei tinana, na reveni ni veiwere ena tomika cake, na ikeli ena kania. e tolu na ka e sa rui totoka dina me da kila, io, e va na ka au sega ni kila: na gaunisala ni ikeli ena macawa, na gaunisala ni gata ena dela ni vatu, na gaunisala ni waqa ena wasawasa na nona i valavala na tagane vua na goneyalewa tabu. oqo na nona i valavala na yalewa dautagane: sa kana ka qusia na gusuna, ka tukuna tiko, "au sa sega ni cakava e dua na ka ca." sa tolu na ka e veibasai e vuravura, io, e va na ka au sega ni rawa ni ciqoma: ni sa veiliutaki na bobula, ni sa mamau na lialia, ni sa vakawati na yalewa sa dauveivala, kei na yalewa dauveiqaravi, me sa lako ka ranadi ni vale. sa va na ka sa ka lailai sara e vuravura, ia, sa sivia sara na nodra vuku: na qasivi ni sa sega ni ra kaukauwa, io, era sa vakarautaka na kedra kakana ena vula i katakata; na kalavo ni veivatu ni ra sa ka malumalumu sara, ia, era sa vakagara ena veivatu; na vodre ni ra sa sega ni vakailiuliu, ia, era sa toso ga vakaituvatuva; na viritatalawalawa ni sa lako tiko vaka matau ka sa tiko talega ena vale ni tui. e tolu ga na ka sa vakaturaga na nodra i tosotoso, io e va na ka sa toso dina vakaqaga: na laioni sa qaga vei ira na manumanu ka sa sega ni kila na suka i muri; na koli dauvala sa toso tu ga, na me tagane, kei na tui ni sa lako vata kei ira na nona mataivalu. kevaka o a yalowaitaka e so na ka, o a vakacerereci iko ga se sa vakavuna e levu na ca, mo tabonaka na gusumu ena ligamu. ni sa vakayavalati na wai ni sucu sa kune na bata, sa tubu na dra ni sa boboki na ucu: sa tubu vakakina na veileti ni sa levu na cudru.

31

na vosa nei tui lemueli me vaka e a vosa kina vua o tinana: na cava, na luvequ? na cava, na lewe ni ketequ? na cava, na luve ni noqu yalayala? kua ni solia na nomu kaukauwa ki vei ira na yalewa, se, ki nai valavala era sa vakarusai kina na tui. sa sega ni dodonu vua na tui, i lemueli, sa sega ni dodonu vua na tui me gunu waini, se ki vei ira na turaga lalai me ra

gunuva na gunu veiwaki; de ra qai gunu ka guilecava na lawa ni vanua ka vakatanitaka na lewa dodonu ena vukudra na vakararawataki. solia na gunu veiwaki kaukauwa vei koya sa na rusa tiko kei na waini vei ira sa ca tiko na yalodra. me gunu ka guilecava na nona dravudravua, ka me kua tale ni nanuma na veikidredre e dau sotava e liu. mo vosa ena vukudra na dau galu, ena vukudra o ira kecega sa lako tiko ki nai bulubulu. mo dalaga, mo veilewai vakadodonu, mo vakabibitaka na nodra i tosotoso na dravudravua kei ira na vakaloloma. o cei sa rawa ni kunea na yalewa vinaka sara? me sa i sau levu o koya ka lailai na rupi. sa dei na veivakabauti nei watina vua; ka sa tubu tikoga na ka sa tu vua. sa caka vinaka vei watina ena veisiga kecega sa bula kina. sa vakasaqara na vuti ni sipi kei nai sulu, sa marautaka na cakacaka ena ligana. sa vaka na waqa ni voli ciri, ni sa kauta mai vakayawa na kena kakana. sa dau yadra ni se bogibogi me vakarautaka na kedratou vakavuvale, kei na kena i votavota na goneyalewa dauveiqaravi. ni sa raica e dua na qele ni sa volitaki tu, sa volia mai; na nona tubu sa tea kina e dua na were ni vaini. sa vauca na tolonga ena kaukauwa, ka sa vakakaukauwataka talega na ligana. sa kila o koya ni sa vinaka na nona veivoli, ka sa sega ni boko na nona cina ena bogi. sa dodoka vakamatau na ligana ena vuku ni kau ni culacula, kei na ligana sa taura na tutu ni i sulu. sa dodoka na ligana vei ira na dravudravua, io, sa yaco sara na ligana vei ira na vakaloloma. sa sega ni rerevaka na vulai liliwa ena vuku ni nona vuvale, ni ra sa vakaisulu ni katakata. sa cula vakamatau na nona i sulu. na nona i sulu lineni rairai vinaka qai roka vinaka. sa kilai vinaka o watina ni curu mai ena matamata ni koro, ni sa mai tiko vata kei ira na turaga ni vanua. sa cula ka talia vakavinaka na i sulu ka sa dauvolitaka, sa vakarautaka vinaka nai ubi ni sulu qai volitaka vei ira na dauveivoli. na veivakaukauwataki kei na veidokai sa nona i sulu; e na marautaka na nona veisiga ni mataka. sa dauvosa vakayalomatua, ena yamena sa tu kina na lewa ni yalovinaka. sa vakaraica vinaka nai valavala ni nona loma ni vale, ka sa sega ni kania na kakana ni vakawelewele. era na yadra mai na luvena ka kacivi koya ena veivakalouvinakataki; na watina talega ena vakaqoroqoro koya: "sa levu na yalewa era sa caka vinaka ia, o iko sa uasivi sara." nai ukuuku sa veivakaisini, na rairai vinaka sa sega ni yaga, na yalewa sa rerevaki jiova sa vakacaucautaki. solia vua na vua ni nona cakacaka na nona cakacaka ga, ena vakaqoroqoro koya ena matamata ni koro.

sa dua na tamata mai na vanua o usi, na yacana o jope; ia na tamata o ya sa sega na ka e beitaki rawa vua, ka yalododonu, e sa dau rerevaka tiko na kalou ka cata na ca. era sucu e lewe vitu na luvena tagane ka lewe tolu na luvena yalewa. na nonai yau talega e vitu na udolu na sipi, tolu na udolu na kameli, dua na udolu na bulumakau, lima na drau na asa yalewa, ka sa levu na nona lewe ni vale, sa yaco kina na tamata oqo me uasivi vei ira kecega na lewe ni vanua mai na tokalau. e ratou sa dau lako na luvena tagane ka ia na kana vata e na nodratou veivale yadua, me vaka sa lesi yadua na nona siga, ka ratou dau sureti talega na ganedratou tolutolu me mai kana ka gunu vata kei iratou. ia oqo, ni sa oti na veisiga ni kana magiti, sa qai dau kacivi iratou mai o jope ka vakasavasavataki iratou, ka sou ena mataka me vakacabora nai soro kama me vaka na kedratou i wiliwili kecega. ni sa tukuna o jope, "de ratou mani kala na luequ, ka vosavakacacataka lo na kalou e na yalodratou." ia sa daukitaka vakaoqo o jope ena veigauna. ia, ena dua na siga ni ra sa lako vata mai na luve ni kalou me vakaraitaki ira e na mata i jiova, ka sa lako talega mai e na kedra maliwa o setani. ka sa tukuna vei setani o jiova, "o a lako mai vei?" e a sauma o setani ka vaka, "au a veilakoyaki voli ga e vuravura, ka lako vaka ki liu ki muri talega." sa qai tukuna vei setani o jiova, "o bau vakanananu tu beka vua na noqu tamata o jope, ni sega ni dua me rau tautauvata e vuravura, e tamata yalododonu ka sega na ka e beitaki rawa vua, e dua, sa rerevaka na kalou, ka cata na ca?" ia sa tukuna o setani vei jiova, "e yaga li vei jope na nona rerevaka na kalou?" "o ni sega beka ni viria tiko e dua na bai me voliti koya, volita na nona vuvale, ka volita na nona ka kece e na veiyasana kecega?" o ni sa vakalouvinakataka na cakacaka ni ligana, ka sa tubu kina me levu na nonai yau e na vanua. "ia oqo, ni dodoka mada na ligamuni ka tara na nona ka kecega, ena qai vosavakacacataki kemuni e matamuni!" sa mani tukuna vei setani o jiova, "raica, na nona ka kecega sa soli vei iko na kena kaukauwa; ia mo kakua ni dodoka na ligamu mo tarai koya." sa mani lako tani o setani mai na mata i jiova. ia oqo, e na dua na siga ni ratou sa kana ka gunu waini tiko na luvena tagane kei na luvena yalewa e na vale nei tuakadtratou tagane; sa dua na dautukutuku sa lako mai vei jope, ka tukuna, "era a siviara tiko na bulumakau ka ra kana voleka tu kina na asa, "donumaka na nodra valuti ira mai o ira na kai sabini ka kauti ira tani â€" io, era a vakamatei ira na cauravou e nai seleiwau; ia, oi au duaduaga au a dro bula me'u mai tukuna vei iko!" ni se vosa tiko ga o koya, sa lako talega mai e dua ka tukuna, "na bukawaqa ni kalou e a lutu mai lomalagi ka vakama na sipi kei ira na cauravou, ka kani ira; ia oi au duaduaga au a dro bula me'u mai tukuna vei iko!" ni se vosa tiko ga o koya, sa lako tale mai e dua ka tukuna, "era a lesia e tolu na mataivalu o ira na kai kalitia, era tauri ira vakaukauwa na kameli ka kauta tani, io, ka ra vakamatei ira na cauravou e nai seleiwau; ia, oi au duaduaga au a dro bula me'u mai tukuna vei iko!" ni se vosa tikoga o koya, sa lako talega mai e dua ka tukuna, "era a kana ka gunu waini tiko na luvemu tagane kei na luvemu yalewa mai na vale

nei tuakadtratou, "ka vakasauri sa liwa e dua na cagi kaukauwa mai na lekutu, ka roba na tutu ni vale vava, ka baleti ira na gone, ka ra sa mate; ia, oi au duaduaga au a dro bula me'u mai tukuna vei iko!" sa qai tucake o jope, dresulaka na nonai sulu, ka tasia na uluna; ka cuva ki na qele ka lotu, ka tukuna o koya: "au a luvawale e na noqu sucu mai na kete i tinaqu, au na lesu luvawale talega ni'u sa suka ki kea. sa solia o jiova, ka sa kauta tani o jiova; me vakavinavinakataki ga na yaca i jiova." e na ka kecega oqo e a sega ni cala kina o jope, se beitaka o koya ni cala na kalou.

2

ena dua tale na siga ni ra sa lako mai na luve ni kalou me vakaraitaki ira e na mata i jiova, sa lako talega mai o setani e na kedra maliwa me vakaraitaki koya e na mata i jiova. ka sa tukuna o jiova vei setani, "o a lako tu mai vei?" sa sauma vei jiova o setani, ka vaka, "au a veilakoyaki tu ga e vuravura." sa qai tukuna vei setani o jiova, "o bau vakanananu beka vua na noqu tamata o jope, ni sega ni dua me rau tautauvata e vuravura, e tamata yalododonu ka sega na ka me beitaki rawa kina, e rerevaka na kalou ka cata na ca?" ia e maroroya tikoga na nona yalodina, e dina ga ni o mai uqeti au me'u vuki tani mai vua, ka vakarusai koya walega ni sega na vuna." sa mani vosa o setani vei jiova, ka vaka, "nai sau ni kuli na kuli! io, na ka kecega e taukena na tamata ena solia mei sau ni nona bula. "ia mo ni dodoka mada na ligamuni, ka tara na suina kei na lewena, ena qai vosavakacacataki kemuni dina e matamuni!" ia o jiova sa tukuna vei setani, "raica, sa tu ga o koya e ligamu, ia mo vakavoca ga na nona bula." sa mani lako yani o setani mai na mata i jiova, ka yaviti jope ena vidikoso, mai na qeteqete ni yavana me yaco sara ki buradelana. ka sa taura o koya nai caca ni bilo me kari koya kina ni dabe voli e na dela ni dravusa. sa qai tukuna vua o watina, "o sa dei tiko beka ga e na nomu yalodina? vosavakacacataka na kalou, mo mate ga!" ia sa tukuna vua o koya, "o iko o sa vosa me vaka e dua na yalewa lialia. me da na ciqoma beka ga na vinaka mai vua na kalou, me da kakua talega ni ciqoma na ca?" e na ka kecega oqo e sega kina ni cala o jope ena gusuna. ia ni ratou sa rogoca nai tokani i jope e lewe tolu na ka rarawa kecega oqo sa yaco vua, e ratou sa qai dui lako yadua mai ki na nonai tikotiko: o ilivasi na temanaiti, kei vilitati na suaiti, kei sofa na neamataiti. ni ratou sa lokuca vata na siga me ratou lako mai kina ka tagi vata ka vakaceguya. ia ni ratou sa raici koya vakayawa, ka sega ni kilai koya, e ratou sa tagi vakadomoilevu; ka ratou sa dui dresulaka na nonai sulu, ka kaburaka na kuvu-ni-soso ki na uludratou vaka ki lomalagi. e ratou sa mani dabe sobu kei koya ena qele me vitu na siga ka vitu na bogi, ka sega ni dua e vosa rawa vua, ni ratou sa raica ni sa ka levu sara na nona rarawa.

3

sa oti oqo sa qai vosavakacacataka na siga ni nona sucu o jope. ia sa vosa o jope, ka vaka: "me rusa na siga au a sucu kina, kei na bogi sa tukuni kina, 'sa

sucu e dua na gonetaganē.' me butobuto na siga o ya; me kakua ni vakasaqara na kalou mai cake, se me cilava talega na rarama. me rau na tukuna ni nodrau o butobuto kei na yaloyalō ni mate; me dua na o e na ubia voli; me vakarerei koya sara ga na butobuto ni siga o ya. ia ena bogi oqori, me taura ga na butobuto loaloa; me kakua ni reki vata kei na veisiga ni yabaki, me kakua ni lako mai ki nai wiliwili ni veivula. raica, me tu duadua ga na bogi oqori! me kakua ni rogo kina na kaila ni reki! me ra vosavakacacataka o ira era vosavakacacataka na siga, o ira era vakarau tu me vakayadrata na livaiacani. me yaco na kena kalokalo ni mataka lailai; me na qara na rarama, ka sega ni kunea, me kakua talega ni raica na kida ni mataka; baleta ni a sega ni sogota na katuba ni kete i tinaqu, ka sega ni vunia na rarawa mai na mataqu. "na cava au a sega kina ni mate ni'u sa qai sucu mai? na cava au a sega kina ni rusa ni'u sa lako mai na kete? na cava e a ciqomi au kina na duruna? se na matanisucu, e dodonu me'u sucuma? ia oqo ke'u a davo malua no ka galu ga, ke'u a moce ga; ka'u a qai vakacegu talega kei ira na tui kei ira na daunivakasala e vuravura, o ira era tara na ka sa rusa me nodra, se kei ira na turaga era sa vakoula, era vakasinaita na nodra vale ena siliva; se ena vuku ni cava au sega kina ni vunitaki me vaka na gone lutudole; me vaka na gone lalai era se sega ni bau raica na rarama? mai kea na tamata ca sa na cegu ni veivakararawataki, ia maikea era sa vakacegu o ira era oca. mai kea era sa vakacegu vata o ira na vesuki; era sega ni rogoca na vosa ni dauveivakasaurarataki. na lalai kei na lelevu era sa tu maikea, ka sa sereki na bobula maivua na nona turaga. "na cava e soli kina na rarama vei koya sa rarawa, kei na bula vei koya e gaga na yalona, o koya e gadreva me mate, ia e sega ga ni yaco mai, sa vakasaqara vakalevu ka vakalailai nai yau sa vuni tu; o koya sa reki vakalevu, ka marau ni sa rawa ni kunea nai bulubulu? na cava e soli kina na rarama vua na tamata sa vuni tu na nona sala, o koya sa viribaita na kalou? ni sa liu mai na noqu ceguoca ni bera ni'u kana, kei na noqu vutugu sa tasova yani me vaka na wai. na ka au a rerevaka vakalevu sa yaco mai vei au, kei na ka au a taqayataka sa yaco vei au. au sa sega ni tiko dei, se galu voli; au sa sega ni tiko vakacegu, ni sa lako mai na ka rarawa."

4

sa qai vosa o ilivasi na temanaiti, ka vaka: "kevaka sa vakatovolea e dua me vosa vei iko, o na oca beka? ia, o cei me na tarovi koya rawa vakai koya me kakua ni vosa? e dina o a vakavulici ira e lewe vuqa, ia o a dauvakaukauwataka na liga malumalumu. na nomu vosa sa dauatokoni koya sa voleka ni bale, o a dauvakaukauwataka na duru malumalumu; ia oqo ni sa yacovi iko, ka o sa oca; ni sa tarai iko, ka o sa kidroa. e sega beka ni nomu vakarokorokotaki sa vuni nomu yalodei? kei na nomu yalodina ena nomui valavala sa vu ni nomu nuidei? "mo nanuma mada oqo, o cei mada me na vakarusai ni sega na nona cala? se mai vei e na tamusuki kina na yalododonu? me vaka ga na ka au a dauraca, o ira era sa daucikita na caka ca ka kaburaka nai valavala ca era na tamusuka ga na ka o ya. mai na cagi kaukauwa ni kalou era sa rusa

kina, ia mai nai cegu ni nona cudru era sa tilomi kina. na tagi ni laione, na domo ni laione vakarerevaki, kei na batidra na luve ni laione sa vorolaki. sa mate na laione qase ni sa lailai na kena, ka ra sa dui veiseyaki na luve ni laione yalewa. "ia oqo e dua nai tukutuku sa kau lo mai vei au, ia na daligaqu sa rogoca e dua na vakasolokakana. ena sosa ni vakanananu me baleta na raivotu ni bogi, ni sa bikai ira na tamata na moce lutu, sa yacovi au mai na rere, kei na sautaninini, sa vakavuna me yavavala na suiqa kecega. sa qai tavali e mataqu e dua na yalo; sa se kina na votou. sa tu vakadua, ia au a sega ni kila rawa na kenai rairai. sa tu e mataqu na vatukana; sa vagagalu ga; au a qai rogoca e dua na domo ni tukuna: 'e na rawa li me uasivi cake na nona yalododonu na tamata vua na kalou? se savasava cake beka na tamata vua ka buli koya? kevaka e sega ni na vakadinati ira na nona tamata, kevaka e na beitaki ira na nona agilose e na cala, ena qai vakavevei o ira era tiko ena veivale qele, o ira e nodra yavu na kuvu-ni-soso, o ira era butuqaqi e matadra na bebe? era sa vorolaki vakamatailalai tiko mai na mataka me yacova na yavaki; era sa rusa me sega ni mudu, ka sega e nanumi ira. ena sega li ni takali yani na nodra vinaka? era na mate ga, e dina mada ga ke sega vei ira na vuku.'

5

"mo kaci mada ni kua; de dua beka me na via rogo mai vei iko? ia o cei vei ira na yalosavasava mo na goleva? ni sa vakamatea na tamata lialia na cudru kaukauwa, ia sa vakarusai koya sa sega ni vuku na vuvu. au sa kunea na lialia ni sa vakawakana tu; ia e vakasauri ga au sa vosacataka na nonai tikotiko. e ratou sa yawa mai na tiko vinaka oiratou na luvena, e ratou sa butuqaqi mai na matamata ni koro, ia e sega ni dua me vakabulai iratou. baleta ni sa kania na kena vuata o ira sa viakana, era sa kauta tani talega mai na loma ni ka votovotoa, kei na nodra i yau sa kovea o koya na dautudai. e dina sa sega ni tubu na ca mai na kuvu-nisoso, sa sega ni tubu mai na qele na rarawa. sa sucu ga na tamata me rarawa, me vaka ni sa dauvuka cake na lidi-ni-buka. "ia vei au, au na vakasaqara na kalou, kei na noqui tuvatuva kecega au na vakalaiva vua na kalou. o koya sa cakava tiko na ka levu ka sa sega ni kilai rawa; na ka e veivakurabuitaki sa sega ni wili rawa. o koya sa vakatauca na uca ki vuravura, ka solia na wai ki na veiwere: me vakatikori ira kicake era tiko e ra; me ra vueti cake me ra tiko vinaka o ira sa dautagi. sa vukica o koya na nodra i lawaki na tamata qaseqase, ka sa sega kina ni kitaka rawa na ligadra na ka era vakasaga tiko. sa coriti ira na vuku ena nodra qaseqase, kei na nodra i vakasala na tamata lawaki ca e na lesuvi ira tale vakatotolo. era sotava na butobuto ena sigalevu, ka ra vakayayamo voli ena siga levu me vaka ena bogi. ia sa vakabula o koya na dravudravua mai nai seleiwa; mai na gusudra na kaukauwa, kei na ligadra. e na ka oqo sa nuidei kina o koya na dravudravua, ia sa sogorubu na gusui koya sa sega ni lewa dodonu. "raica, sa kalouvinaka na tamata e vunauci koya na kalou; o koya oqo mo kakua ni beca ni sa vakanakuitataki iko o koya sa kaukauwa. ni sa butuqaqi o koya, ia sa qai vauca tale; sa vakamavoatoka,

ia na ligana sa vakataucokotaka. o koya ena sereki iko mai na ka rarawa e ono, io, ena kenai ka vitu, ena sega na ca me tarai iko. ni sa dausiga ena vakabulai iko mai na mate, ia e nai valu mai na kaukauwa ni seleiwau. o na vunitaki mai na kaukauwa ni vosa, o na sega ni rerevaka ni sa lako mai na veivakarusa. o na dredrevaka na veivakarusa kei na dausiga, o na sega talega ni rerevaka na manumanu kila ni vanua. ni o na cakava e dua na veiyalayalati kei na veivatu ni vanua, ia era na veivakaitaki kei iko na manumanu kila ni vanua. ia o na kila talega ni na sautu na nomu vale; ia o na taleva na nomui tikotiko ka kunea ni sega na ka e yali kina. o na kila talega ni ra na lewe vuqa na luvemu, kei na nomu kawa ena vaka na co e vuravura. o na yaco ki na nomui bulubulu ni o sa qase sara mai, me vaka nai vau sila sa matua ena kena gauna. raica, na ka oqo keitou sa vaqaga; sa ka dina: mo rogoca, ka mo kila talega vakai iko."

6

sa qai vosa o jope, ka vaka: "sobo, me bau vakarautaki mada na bibi ni noqu rarawa, me bau vakatauvatani vata e nai vakarau ni bibi kei na ka e yacovi au! ni sa bau bibi vakalevu sara ka mameda na nuku ni wasawasa æ" o koya oqo sa rui totolo kina na noqu vosa. ni sa lau ki lomaqu na gasau i koya sa kaukauwa; sa gunuva na yaloqu na kena gaga; sa tuvai valu kivei au na ka rerevaki mai vau na kalou. me tagi beka na asa kila ni sa tu na kena co, se me via tagi na bulumakau ni sa kana tiko? e na laukana rawa beka na kakana velavela e sega ni vakamasina? se kamikamica beka na weli ni yaloka? na yaloqu e bese ni tara na veika oqori; era sa vaka na kakana velavela vei au. "oi, me dua mada na noqu kerekere, me bau solia mada vei au na kalou na ka au sa gadreva! me bau vinaka mada vau na kalou me qaqiraki au! me dodoka na ligana ka tagutuvu au laivi! au na vakacegui tiko ga; e dina ga ni'u na qai vakaukauwataki au e na rarawa levu sara, ena sega ni vosota o koya; ni'u a sega ni vunia na vosa i koya sa yalosavasava. "na kaukauwa cava e tu vei au, me'u nuitaka? se cava na noqui cavacava, me'u via vakabalavutaka kina na noqu bula? e noqu kaukauwa beka na kaukauwa ni vatu? se lewequ beka na varasa? e sega beka ni tu ga e lomaqu na noqu i vukevuke? se sa vakasavi tani li vei au na gumatua? "vei koya e vakararawataki, na loloma e dodonu me vakaraitaka o koya e wekana, veitalia mada ga ke bitu o koya na rerevaki koya sa kaukauwa. e ratou sai valavala vakailasu na wekaqu me vaka na soniwai, me vaka ni sa drodro tani yani na wai mai na soniwai, sa buto ena vuku ni wai cevata, ka sa takali yani kina na uca-cevata. ni sa katakata vakalailai, sa mudu na kena drodro; ni sa katakata vakalevu, sa takali sara mai na kena yasana. nai lakolako ni nodra sala sa gole tani, e sega ni dua na vanua me ra cava kina ka ra sa rusa. na qiqi ni tamata mai tema era vakaraica, o ira na daulakova na sala mai sipa era sa vakanuinui tiko ena vukudra. era sa lomaleqa baleta ni ra a yalodei; era sa lako yani kina ka ra sa veilecayaki. ia oqo dou sa ka walega, dou sa raica na ka vakademobula ia dou sa rere. au a tukuna beka, 'dou kauta mai vei au e dua na ka?' se, 'dou solia nai solisoli ni veivaqumi e

na vukuqu mai na nomudou yau?' se, 'dou vakabulai au mai na liga ni meca?' se, 'dou voli au mai na liga ni dauveivakasaurataki?' "vakavulici au, ka'u na tarova na yamequ; vakaraitaka vei au me'u kila na vanua au cala kina. e vakavei na kaukauwa ni vosa dodonu! ia na cava beka e betena na nomudou veiba? dou nanuma beka mo dou vunauca na noqu vosa, kei na nona vosa e dua e lomaleqa tu, ni sa vaka na cagi? io, dou sa vakamalumalumutaki koya na luveniayali, ka vakalolovirataki koya na nomudou tau. ia oqo me vinaka mada vei kemudou ni dou raici au; ni'u na sega ni lasutaki kemudou. dou rogoca oqo, me kakua tiko na lewa vaka sega ni dodonu! io, dou ciqoma ni noqu yalododonu ena tudei ga! sa tiko beka na lewa vaka sega ni dodonu e yamequ? au na sega beka ni vakila rawa na velavela ni ka au tovolea?

7

"e sega beka na siga ni nona cakacaka vakararawa na tamata e vuravura? e sega beka ni tautauvata na nona siga kei na siga ni tamata sa voli? me vaka na tamata dauveiqaravi e gadreva vakaidina na rurugu, ka tau-tauvata talega kei na tamata cakacaka ni namaka voli na kenai sau, sa votai vakakina vei au na veivula wale, kei na veibogi ni vutugu sa lesi vei au. ni'u davo sobu, au sa tukuna, 'au na duri ninaica, ni sa oti kina na bogi?' ni'u a kila talega na ca ni veivukiyaki voli me yacova na kida ni mataka. "sa vakaisulu na lewequ ena baca kei na kuvu ni qele, sa kakaca na kuliqu ka sa boi ca mai. "na noqu veisiga sa totolo cake mai na nona tali na dautali sulu, ka sa vakaiti ga ka sega nai nuinui. mo nanuma ni noqu bula sa cagi walega! ena sega ni kunea tale na ka vinaka na mataqu. na matai koya sa raici au ena sega ni qai raici au tale; ni sa vakaraici au tiko na matamuni, au sa sega ni qai kune. me vaka ni sa seavu na ca kiko lako tani yani, sa vakakina o koya sa lako sobu ki nai bulubulu ni na sega ni lako cake tale mai. ena sega ni lesu tale mai ki nona vale, se me kilai koya tale na nona yasana. "o koya oqo au na sega kina ni tarova na gusuqu; au na vosa ena rarawa bibi ni yaloqu; au na didi e na gaga ni lomaqu. oi au beka e dua na wasawasa, se dua na gata ni wasawasa, o ni sa lesia kina e dua me vakatawai au? ni'u sa tukuna, 'ena vakacegui au na noqui mocemoce, na noqui davodavo e na vakaceguya na noqu didi,' o ni sa qai vakarerei au ena tadra ka vakadomobulatiki au ena raivotu, sa mani digitaka kina na yaloqu na kukuna kei na mate ni vinaka cake ka ca na yagoqu. au sa vakasisilataka na noqu bula; au na sega ni bula tikoga me sega ni mudu. mo ni laivi au ga, ni sa cagi walega na noqu veisiga. "na cava na tamata, mo ni vakalevulevu koya kina, mo ni vagoale kina kivua na yalomuni, mo ni sikovi koya kina ena veimataka, ka vakatovolei koya ena veigauna kecega? me vakacava na kena dede? mo ni na sega ni vagoale tani na matamuni mai vei au, ka laivi au tu me yacova ni'u sa tiloma na noqu weli? au sai valavala ca li? na cava au a cakava vei kemuni, oi kemuni sa dau-wanonova na tamata? na cava o ni a digitaki au kina me ni'u nomuni takete, au sa yaco kina me'u ka ni oca vei au ga? ena vuku ni cava o ni sega kina ni bokoca na noqu caka cala, ka kauta tani na noqui valavala ca? ia oqo

au na qai davo sobu ena kuvu-ni-soso, ka o ni na qai vakasaqarai au vagumatua, ia au sa sega ga ni kune."

8

sa qai vosa o vilitati na suaiti, ka vaka: "ena vakacava na dede ni nomu na tukuna tiko na veika oqo, kei na vosa ni gusumu me vaka na cagi kaukauwa? na kalou beka e via vakacataka na lewa? se sa via vukica beka o koya sa kaukauwa na lewa dodonu? kevaka era sai valavala ca vua o ira na luvemu, sa biuti ira tani o koya ena vuku ni nodra talaidredre. kevaka o na vakasaqara taudonu na kalou, ka vakacabora na nomu kerekere vei koya sa kaukauwa, kevaka o sa savasava ka dodonu, e dina sara ni na yadra mai ena vukumu o koya, ka na vakasaututaka tale na nomui tikotiko dodonu. e dina ga ni a lailai na nomui tekitekivu, ia na nomui cavacava ena tubu me levu sara. "ia mo taroga mada, yalo vinaka, me baleti ira nai tabatamata mai liu, ka mo nanuma na ka era a kunea na nodra qase; ni da a qai sucu walega e nanao, ka sega ni dua na ka eda se kila, ni se vaka walega na yaloyalo na noda siga e vuravura. era na sega beka ni vakavulici iko, ka tukuna vei iko, ka cavuta na vosa mai na lomadra? "ena tubu li na tiri ke sega na lolobo? ena bulabula beka na kuta ke sega na wai? ka ni se drokadroka tu ka sega ni tamusuki, ena malai totolo vei ira na o kecega. sa vakakina na nodra sala o ira kecega sa guilecava na kalou; ia ena rusa kece na ka era nuitaka na dauveivakaisini, na nodra nuidei e muduki laivi, kei na nodra vakararavi e viritalawalawa. e ravita na nona vale, ia ena sega ni tu. ena taura matua, ia ena sega ni dei. sa tubu drokadroka o koya ena siga, ka vakateteve na tabana e nona were. na wakana e ubia na veivatu, ka vakasaqara e dua na tikina e loma ni vatu. kevaka e vakarusai o koya mai na nona yasana, ena qai cakitaki koya, ka vaka, 'au a sega ni kunei iko.' raica, oqo na reki ena nona sala, ia e na dela ni qele era tubu tale kina eso. raica, na kalou ena sega ni biuti ira laivi na sega ni cala, se maroroi ira nai valavala ca. ena vakasinaita mada na gusumu ena dredre, kei na tebenigusumu ena reki. o ira era cati iko era na vakaisulutaki ena madua, kei na nodra i tikotiko nai valavala ca ena vakarusai."

9

jope: e sega ni dua na dautataro 1 sa qai vosa o jope, ka vaka: "e dina au kila ni sa vakakina, ia ena dodonu rawa vakavevei na tamata ena mata ni kalou? kevaka e dua sa via veileti kei koya, ena sega ni sauma rawa e dua na ka mai na taro e udolu. na kalou sa vuku e lomanaka sa kaukauwa vakaidina. o cei mada me bau yalo kaukauwa vua ka qai tubu vakalevu? o koya e kauta tani na veilunivanua, ka ra sa sega ni kila ni sa vukici ira ena nona cudru; o koya e yavalati vuravura tani mai na kena yasana, ka ra sa sautaninini na kena duru; o koya e vakarota na mata-ni-siga, ka sa sega ni cadra; e sogolati ira na kalokalo; o koya e tevuka vakai koya ga na lomalagi, ka butuka na dela ni ua ni wawasawa; o koya e bulia na bea, oraioni, kei na peleiatisi,

kei na veiyasana vuni ena ceva; o koya e cakava na ka lelevu e sega ni kilai rawa, io, na ka e veivakurabuitaki e sega ni wiliki rawa. kevaka e lako volekati au, au sega ni raici koya; ke sa siviti au, au sega ga ni kunei koya; kevaka sa kauta tani o koya, ia o cei me tarovi koya? o cei me tukuna vua, 'na cava o ni sa kitaka?' na kalou ena sega ni vakasuka na nona cudru, o ira era totaki ira na viavialevu era na davo vakatobuicu ga e matana. "au na sauma rawa vakacava na nona vosa, se digitaka vakacava na noqu vosa me'u tukuna vua? e dina ga me'u a yalododonu, au na sega ga ni vosa rawa vua; au na kerea ga na loloma vei koya sa lewai au. kevaka au a kaci, ka rogo mai vei au o koya, au na sega ga ni vakabauta ni sa rogoca o koya na domoqu. ni sa qaqiraki au o koya ena cava, ka vakakuritaka na noqu mavoa ni sega na vuna. o koya ena sega ni laivi au me'u cegu rawa, ia sa vakasinaiti au ena yaloca. kevaka e ka ni kaukauwa, ia sa kaukauwa dina ga o koya; ia ke ka ni lewa dodonu, o cei me na lokuca na noqu siga ena vale ni veilewai? e dina me'u a yalododonu, na gusuqu ga ena vakacalai au; e dina me'u a sega ni beitaki rawa, ena vakadinadinatiki ni'u yalovakatani. "e sega na noqu cala, ia au sega ni kilai au vinaka; au sa cata na noqu bula. na ka kece oqori e dua ga; o koya oqo au sa tukuna kina, 'o koya e vakarusai ira vata na yalododonu kei nai valavala ca.' kevaka e veivakamatei vakasauri na kuita, e dredrevaka o koya na ka era vakatovolei kina na sega cala. sa soli o vuravura ki na ligadra nai valavala ca. sa tabonaka o koya na matadra na kena turaganilewa. kevaka e sega ni o koya, o cei tale beka? 'sa qai totolo na noqu siga ka bera na daucici; era sa dro tani, era sa sega ni kunea na vinaka. sa lako siviti keda me vaka na waqa totolo, me vaka na ikeli sa vukaca na kena. kevaka au sa tukuna, 'au na guilecava na noqu didi, au na biuta na noqu mataveveku, ka matadredredre mai,' au sa rerevaka na noqu rarawa kecega; au sa kila ni o ni na sega ni vagalalataki au. ke'u sa vakacalai ga, me'u qai oca wale ena vuku ni cava? kevaka au sa vuvuvulu ena wai ni uca-cevata, ka savata na ligaqu e na sovu, ia o ni na vakanunuvu au ena tobu, ena qai vakasisilataki au na noqu silu. "ni o koya e sega ni tamata me vakataki au, me'u vosa rawa vua, se me keirau lako vata rawa ki na vale ni veilewai. se me dua na dautataro ena keirau maliwa, o koya me rawa ni tabaki keirau ruarua ena ligana. me kauta tani mada vei au o koya na nona kuita, ia me kakua ni vakarerei au ena nona veivakarerei. au na qai vosa ka sega ni rerevaki koya, ia e sega ni vakakina vei au.

10

"na yaloqu sa cata sara na noqu bula; au na soli au me'u didi walega, au na vosa ga ena gaga ni yaloqu. au na tukuna vua na kalou, 'mo ni kakua ni vakacalai au; mo ni vakatakila vei au se cava o ni sa veileti kina kei au. e vinaka beka vei kemuni mo ni ia na veivakararawataki, mo ni beca talega na cakacaka ni ligamuni, ka matadredredre ni ra bese nai valavala ca? sa vakaleve beka na matamuni? se o ni raica beka na ka me vaka na rai ni tamata? e tautauvata beka na nomuni siga kei na nodra siga na tamata? se tautauvata na nomuni veiyabaki kei na veisiga ni tamata

kaukauwa, mo ni vakataroga kina na noqu cala ka vakasagara na noqui valavala ca, e dina ga ni o ni kila ni'u sega ni tamata ca, ka sega e dua me veivakabulai rawa mai na ligamuni? 'na ligamuni sa buli au ka ukutaki au, sa cakava kece na tikiq me duavata; ia o ni sa vakarusai au ga. mo ni nanuma mada, au masu, o ni sa buli au me vaka na qele. ia o ni na vakalesui au tale beka me'u kuvu-ni-soso? o ni a sega beka ni livi au yani me vaka na wai ni sucu, ka buli au me vaka nai buli bata, ka vakaisulutaki au ena kuliqui kei na lewequ, ka semati au ena suiqu kei na ua? o ni a solia vei au na bula kei na loloma, ia na nomuni dauraici au sa maroroi kina na yaloqu. 'ia na ka kece oqo o ni sa vunia e lomamuni; au sa kila ni sa tiko vei kemuni na ka oqo: kevaka au sai valavala ca, o ni sa qai nanuma tiko, o ni na sega talega ni vakadonui au mai na noqu caka ca. kevaka au sai valavala ca, ena ca vei au; ia kevaka au sa caka dodonu, au na sega ni laveta cake rawa na uluqu. au sa luvu ena madua; raica na noqu vakaloloma! kevaka au sa vakalevulevui, o ni sa vakasavi au me vaka na laioni daukata, ia o ni sa vakaraitaki kemuni ni o ni uasivi cake vei au. o ni sa lesia na nomuni i vakadinadina vou me ra beitaki au, o ni sa vakalevutaka na nomuni cudru vei au; na veisau vovou kei nai valu sa yaco vei au. 'na cava na vunua o ni a kauti au kina mai na kete? io, ni'u sa rusa ga ka sega na mata me raici au! au sa qai vaka ni'u sa sega ga, ena qai vaka ga ni'u sa colati mai na kete ki nai bulubulu. sa sega beka ni vica walega na noqu siga? sa rauta! ni laivi au ga, me'u vakacegu vakalailai mada, ni bera ni'u qai lako yani ki na vanua sa sega tale kina na lesu mai, io ki na vanua butobuto kei na yaloyalo ni mate, e dua na vanua butobuto me vaka na butobuto lolao, me vaka na yaloyalo ni mate, sa sega kina nai tuvatuva, mai kea na rarama mada ga sa vaka na butobuto."

11

sa qai vosa o sofa na neamataiti, ka vaka: "me sega beka ni saumi na vosa e vuqa? se me na vakadonui beka na tamata dauvosa? me ra tiko lo beka na tamata ena vuku ni nomu vosa sega ni yaga? ia me sega beka ni vunauici iko e dua ni o sa ia na veivakalialiai? ni o sa tukuna, 'sa savasava na noqui vakavuvuli, au sa savasava talega e matamuni.' ia oqo me vosa mada na kalou, ka dalaga me sereki iko, me na qai vakaraitaka vei iko o koya na ka vuni me baleta na vuku! ni na vakaruataka na nomu maqosa. mo qai kila ni lailai na ka e gadreva vei iko na kalou, e lailai sobu mai na ka e dodonu mei sau ni nomu caka cala. "e rawa beka ni o vakasagara na ka titobu ni kalou? o na kunea rawa beka nai yalayala ni nona kaukauwa? sa yawa siviti lomalagi na kena cecere â€œ na cava o na kitaka rawa? sa yawa siviti etesi na kena titobu - na cava o na kila rawa? na kedra i vakarau sa balavu cake ki na vuravura, ka rabailevu cake ki na wasawasa. "kevaka sa lako sivita o koya, vesuka, ka soqona vata me ra lewai, o cei me na tarovi koya rawa? ni sa kilai ira na tamata lasulusa; sa raica talega na caka ca. ena sega beka ni kauwaitaka? na tamata e lala nona qavokavoka ena qai vuku, ni sa sucu me tamata na luvu ni asa kila. "kevaka o na vakarautaka na yalomu, ka

dodoka na ligamu vei koya; ke sa tu na ca e ligamu, ia o sa biuta laivi vakayawa, ka sega ni maroroya tiko nai valavala ca ena nomu veivale laca; o na qai ta cake ka na sega ni tauvi duka na matamu; io, e rawa ni o na tiko dei, ka sega ni rere; baleta ni o na guilecava na nomu vakaloloma, o na nanuma ga me vaka na wai sa drodro tani yani; kei na nomu bula ena qai serau cake mai na rarama ni siga levu. kevaka mada ga o butobuto o na qai vaka na mataka. ia o na qai nuidei, baleta ni sa tu nai nuinui; io, o na vakekeli voli, ka tiko sobu ena vakacegu. o na dabe sobu talega, ka na sega ni dua me vakarerei iko; io, e lewe vuqa era na kerea na nomu veitokoni. ia na matadra nai valavala ca e na oca, ka ra na sega ni dro rawa, kei na nodra i nuinui â€œ na bula sa yali!"

12

sa qai sauma o jope, ka vaka: "e dina ni dou sa tamata ga, ia na vuku ena mate vata kei kemudou! ia e tu talega vei au na lomavuku me vaka sa tu vei kemudou; au sa sega ni ca sobu vei kemudou. e dina, o cei e sega ni kila na ka vakaoqori? "oi au e dua era sa vakalialia na nonai tokani, e dua e masu vua na kalou, ka sa rogoci koya o koya, na tamata yalododonu ka sega ni cala era sa vakalialia. na cina e beci ena nona vakanananu e dua sa tiko vakacegu; e vakarautaki ga me baleti koya sa voleka ni tidara na yavana. na nodra veivale laca na daubutoko sa sautu, kei ira na dau vakacudruya na kalou era sa tiko dei â€œ ena ka sa dausolia vei ira na kalou. "ia oqo mo tarogi ira mada na manumanu kila, era na vakavulici iko; kei ira na manumanu vuka, ia era na tukuna vei iko; se vosa ki na vanua, ia ena vakavulici iko; kei na ika ni waitui ena vakamacalataka vei iko. o cei vei ira oqori me sega ni kila ni sa cakava na ka oqo na liga i jiova, sa tiko e ligana na nodra bula na ka kecega sa bula, kei nai cegu ni tamata kecega? e sega li ni vakatovolea na vosa na daliga ka tovolea talega na kena kakana na gusu? sa tu na vuku vei ira na qase, kei na yalomatua vei ira sa vua na nodra siga. "sa tu vei koya na vuku kei na kaukauwa, sa nona na lewa dina kei na yalomatua. kevaka sa basuka sobu o koya e dua na ka, ena dredre me tara cake tale; kevaka sa vesuka o koya e dua na tamata, ena sega ni sereki rawa tale. kevaka sa tarova o koya na wai, ena mamaca na vanua; kevaka sa vakadrodroya tale o koya na wai, ena luvuci vuravura. sa tu vei koya na kaukauwa kei na vuku. e nona o koya sa vakacalai kei koya sa veivakacalai. sa kauti ira tani vakabobula na daunivakasala, ka vakasesei ira na daunilewa. sa sereka na kedra i vesu na tui, ka vauca na tolodra ena i vau. sa kauti ira tani vakabobula na turaga, ka vakabalei ira na qaqa. sa tabaki ira sobu na tamata dina me ra kua ni vosa, ka kauta tani na nodra yalomatua na qase. sa sovaraka na nona veibeci vei ira na turaga, ka kauta tani na nodra i yaragi na qaqa. sa vakarairaitaka na veikua titobu mai na butobuto, ka kauta mai na yaloyalo ni mate ki na rarama. sa vakalewevuqatiki ira na veimatani, ka sa vakarusai ira tale; sa vakalevutaka na veimatani, ka sa tuberi ira. sa kauta tani na nodra yalomatua na turaga ni kai vuravura, ka sa vakasesei ira voli ena lekutu sa sega kina na sala. era vakayayamo voli ena butobuto ka sa

sega na rarama, ka cakava o koya mera tatabalebale tu me vaka na tamata mateni.

13

"raica, na mataqu sa raica na ka kecega oqo, sa rogoca na daligaqu ka sa kila. na ka dou kila, au kila talega; au sega ni ka sobu vei kemudou. ia au na viavosa vei koya sa kaukauwa, au na vinakata me keirau veitarogi kei na kalou. ia oi kemudou sa daubulia na lasu, dou sa vuniwai e sega walega na betena. oi, ke dou tiko lo mada, ena qai nomudou vuku sara ga oqori! dou rogoca mada na noqu vakatutusa, ka vakarorogo ki na vakatakekere ni tebenigusuqu. dou na vosa ca beka ena vuku ni kalou, ka vosa vakaveivakaisini ena vukuna? dou na vakaraitaka beka na nomudou totaki koya? dou na ia li na veileti ena vuku ni kalou? ena vinaka beka ni sa vakasaqarai kemudou o koya? se rawa beka vei kemudou mo dou vakalialiai koya, me vaka sa ia e dua vua na tamata? ena vunauci kemudou vakaidina o koya, kevaka dou sa vakadonui ira lo na tamata. ena sega beka ni vakarerei kemudou na nona i tovo vakaturaga, se na sega ni kani kemudou na rerevaki koya? na nomudou vosa vakaibalebale sa dravusa au o koya, ia au na vakararavi ga vua. e vaka kina, au na vakadinadinataka na noqui valavala e matana. o koya talega me noqui vakabula, ni sega na tamata dauveivakaisini me toro rawa vua. dou rogoca vakavinaka na noqu vosa, kei na noqui tukutuku ena daligamudou. raica, oqo au sa vakarau tu ki na veilewai, au sa kila ni'u na vakadonui. o cei o koya ena veilewai kei au? ke'u na galu ga oqo, au na rusa. "e rua ga na ka mo ni kakua ni cakava vei au, au na qai sega ni vunitaki au vei kemuni; mo ni kauta vakayawa tani vei au na ligamuni, me kakua talega ni vakarerei au na nomuni rerevaki. mo ni kaci, au na qai rogo yani; se me'u vosa mada, mo ni qai rogo mai vei au. e vica beka na noqu caka cala, kei na noqui valavala ca? mo ni vakatakila vei au na noqui talaidredre kei na noqui valavala ca. na cava o ni vunia kina na matamuni, ka kilakasamataki au me'u kemuni meca? o ni na vakareree beka na drau-ni-kau sa cagina vaka ka vaka? ka vakasaga na vu-ni-sila malai? ni o ni sa vola na kequi vola gaga, ka vota me noqu na noqui valavala ca ni'u a cauravou. o ni sa vesuka talega na yavaqu e nai vesu kau, ka vakaraica matua na noqui lakolako kecega. ka biuta nai yalayala ni qeteqete ni yavaqu. "na tamata sa luca mai me vaka na ka sa vuca, me vaka nai sulu sa kania na sarasara.

14

"na tamata e sucu mai vua na yalewa sa vica walega na nona siga, ka sa levu na nona leqa. sa tubu mai o koya me vaka na se ni kau, ka sa malai tale yani; sa dro talega me vaka na yaloyalo, ka sa sega ni tomana tikoga. ia o ni sa yadrava beka e dua e vakaoqo, ka kauti au mai me daru veilewai kei kemuni? o cei e

na kauta rawa mai e dua na ka savasava mai na ka e sega ni savasava? e sega ni dua! me vaka ni sa lokuti tu na nona siga, nai wiliwili ni nona veivula sa tu vei kemuni, o ni sa lesia na nonai yalayala me kakua ni lako sivia. mo ni rai tani mada mai vua me rawa ni vakacegu o koya, me vakaotia mada na nona siga, me vaka na tamata e saumi na nona cakacaka. "ni sa nunitaka na vunika, kevaka sa ta sobu, ena tubu tale, ia na kadre mai ni wakana malumu ena sega ni oti. ke sa qase mai na wakana ena qele, ka sa mate na vuna ena loma ni qele, ni sa boica ga na wai ena tubu mai ka na vakatubura na tabana me vaka na vunika. ia sa mate na tamata, ka sa bulu yani; io ni sa solia nai otioiti ni nonai cegu, ka sa e vei o koya? e vaka ni sa yali na wai mai na wasawasa, ka sa yaco me di ka mamaca na uciwai, sa davo sobu vakakina na tamata ka sega ni tu cake tale. me yacova ni sa yali o lomalagi, era na sega ni yadra se vakaturi cake mai na nodra moce. "oi, mo ni vunitaki au mada ena i bulubulu, ka tabonaki au me oti mada na nomuni cudru, ka lokuca vei au e dua na siga, ka nanumi au! kevaka sa mate na tamata, ena bula tale li o koya? na noqu veisiga kece ni veiqravi kaukauwa au na wawa, me yaco mada na veisau vei au. o ni na kaci mai, au na rogo yani vei kemuni; o ni na vinakata na cakacaka ni ligamuni. ia oqo o ni sa wilika na noqui kalawa kecega, ia mo ni kakua ni yadrava na noqui valavala ca, sa dregati e loma ni taga na noqui talaidredre, ia o ni sa ubia na noqui valavala ca. "ia me vaka sa lutu e dua na ulunivanua qeqera yani, se me vaka na vatu sa kau tani mai na kena tikina; me vaka sa solota na vatu na wai, kei na dobui ni sa kuitaka laivi na qele mai na delai vuravura; sa vakakina ni o ni sa vakarusu nai nuinui ni tamata. o ni sa gumatua tikoga vua ka sega ni mudu, ka sa takali yani o koya, o ni sa veisautaka nai rairai ni matana, ka vakatalai koya tani yani. e ratou sa vakarokorokotaki mai na luvena, ka sa sega ni qai kila o koya; e ratou sa vakasivoi, ka sa sega ni raica o koya. ia ena rarawa ga na lewena ena ka o ya, ena tagi talega kina na lomana."

15

sa qai vosa o ilivasi na temanaiti, ka vaka: "me sega li na betena na vosa ni kila ka ni tamata vuku, ka vakamamautaki koya ena cagi ni tokalau? ena vakadeitaki koya beka ena vosa e sega ni yaga, se e nai vakamacala sa sega na betena? io, o sa biuta tani na rere, ka tarova na masu ena mata ni kalou. na nomui valavala ca sa vakavulica na gusumu, ka o sa digitaka na yame ni daulawaki. na gusumu ga sa vakacalai iko, ka sega ni oi au, io, na tebenigusumu ga sa beitaki iko. "o iko beka nai matai ni tamata ka sucu? se o a buli e liu ka qai buli emuri na veiulunivanua? o a rogoca beka na bose vuni ni kalou? se o yalana li na vuku me nomu ga? na cava o kila e sega ni keitou kila talega? se cava o yalomatuataka ni sega ni tiko vei keitou? oi rau ruarua na ulu sika kei na qase sara e rau tiko talega vei keitou, era qase cake sara vei tamamu. e lailai beka vei iko na veivakacegui ni kalou, kei na vosa malumu e cavuti vei iko? na cava sa kauti iko vakatani kina na yalomu? se ki na cava o bobo matai-dua kina, mo vakatanitaka kina na yalomu vua na kalou, ka vakatara me lako mai gusumu na vosa vakaoqori? "na

cava na tamata, me rawa ni savasava o koya? se o koya sa sucu mai vua na yalewa, me rawa ni yalododonu o koya? kevaka sa sega ni vakadinati ira na nona era yalosavasava na kalou, ka sa sega ni savasava na lomalagi e matana, sa qai vakaeei na tamata, o koya sa vakasisila ka dukadukali, o koya sa daugunuva na ca me vaka na wai! "au na tukuna vei iko, rogoci au; na ka kecega au a raica au na vakatakila, na ka era a tukuna na vuku, era sega vunia e dua na ka e ciqomi mai vei ira na nodra qase, kivei koya ga sa soli tu vua na vanua, ka sega na tamata tani me lako siviti ira: sa kana rarawa na tamata ca ena nona siga kecega, ka sa vunitaki vua na dauivalavala kaukauwa na levu ni nona veiyabaki. sa rorogo tu e daligana na ka rerevaki; ni sa sautu tiko sa yacovi koya na dauveivakarusai. sa sega ni vakabauta ni na lesu tale mai na butobuto, ni sa waraki koya tu nai seleiwau. sa vakasagara voli na madrai, ka tukuna, 'sa e vei?' sa kila o koya ni sa voleka sara vua na siga ni butobuto. sa vakarerei koya na rarawa kei na yaluma; era gumatua vua, me vaka na tui sa vakarau ki nai valu. ni sa dodoka o koya na ligana vua na kalou, ka sa vakaukauwataki koya me veivala kei koya sa kaukauwa, sa cici vakadomoqa vei koya ena nonai sasabai kaukauwa, ka sukuksukura. "e dina ga ni sa ubia na matana e nona uro, ka sa vakabibitaka na tolona ena uro, sa tiko ga o koya ena veikoro lala, ena veivale sa sega e vakatawana, ka sa nakiti tu me ra rusa. ena sega ni vutuniyau o koya, ena sega talega ni tomani tiko na nona rawa ka, ena sega talega ni roboti vuravura na nonai yau. ena sega ni lako tani mai na butobuto; ena raqosa na tabana ena yameyame-ni-buka, ka na takali talega o koya e nai cegu ni gusuna. me kakua ni vakararavi ena ka e sega na betena, ka vakaisini koya, ni na nonai covi na ka e sega na betena. ni na rawati ni se bera na nona gauna, ka na sega ni na drokadroka mai na tabana. ena kuretaka sobu o koya na vuana vou me vaka na vaini, ka na mimira na sena me vaka na olive. ni na lala na nodra i soqosoqo na dauveivakaisini, ia na buka waqa ena kania na nodra veivale na dauveivaqumi. era sa buketetaka na ca ka vakasucuma na lasu; na ketedra sa vakarautaka tu na veivakaisini."

16

sa qai sauma o jope ka vaka: "e vuqa na ka vakaoqo au sa rogoca; na dauveivakacegui vakaloloma oi kemudou kecega! ena oti rawa beka na vosa wale? se na cava beka e vakauqeti kemudou mo dou vosa mai? au rawa talega ni vosa me vakataki kemudou, kevaka sa sosomitaka na yaloqu na yalomudou. au rawa ni binia me levu na vosa e coqai kemudou, ka kurea na uluku vei kemudou; ia au na qai vakaukauwataki kemudou ga ena gusuqu, kei na veivakacegui ni tebenigusuqu ena vakaoti na nomudou rarawa. "ke'u mani vosa, ena sega ni vakacegui kina na noqu rarawa; kevaka au na galu ga, au na qai vakacegui vakacava? ia, oqo sa qai vakaocataki au o koya; o ni sa vakayafia na wekaqu kecega. ia, o ni sa vakasalulutaki au, oqori sai vakadinadina vei au; ia, na noqu suivotu sa rairai mai ka sa vakadinadina e mataqu. sa dresulaki au na nona cudru, ka sa cati au; sa quruta na batina vei au; na kequ meca sa mata cudrucudru mai vei au.

sa dalaga vei au na gusudra, era sa sabica na baluqu ena veivakalialiai, era sa soqoni vata mera coqai au. sa kauti au yani na kalou vei ira na tamata ca, ka soli au yani ki na ligadra nai valavala ca. au a tiko vakacegu, ia sa qai voroki au o koya; sa taura talega na domoqu, ka vorovorolaki au; sa vakaturi au me'u nona takete, o ira na nona dalavanavana era sa vakavolivoliti au. sa suaka na utoqu o koya ka sega ni loloma; sa sovaraka yani na wai ki na qele. sa vakamavoataki au wasoma; sa cicivi au mai me vaka na tamata i valu. "au a cula nai sulu taga me ubia na kuliqu, ka vakadavora sobu na uluku ena kuvu-ni-soso. na mataqu sa dukaveluvulu mai na tagi, ka sa toka ena bekabekani-mataqu na yaloyalo ni mate; e dina ga ni sa sega ni tu e ligaqu nai valavala kaukauwa, kei na noqu masu e savasava. "isa qele, kakua ni gunuva na noqu dra, me kakua talega na vanua me cegu kina na noqu tagi! e dina oqo ni sa tiko mai lomalagi o koya sa dautukuni au, kei na noqui vakadinadina sa tiko mai cake. e ratou sa vakalialiai au na noqui tokani; sa tuturu na wai ni mataqu vua na kalou. sobo, me dua mada ga e kerekere ena vukuna e dua tale na tamata vua na kalou, me vaka sa kerekere e dua na tamata ena vuku ni wekana! ni sa na oti mada e vica ga na yabaki, au na qai lako yani ena sala au na sega ni lesuva tale mai.

17

"sa kavoro na utoqu, sa oti na noqu siga, sa waraki au tu nai bulubulu. e sega li ni ra tiko kei au na dauveivakalialiai? ka sega li ni qara tiko na mataqu ki nodra veivakacudru? "ia oqo mo ni biuta mada e dua na veiyalayalati vei au kei kemuni. o cei mada o koya ena lululu kei au? ni o ni sa tabonaka na lomadra me ra kakua ni vuku; o koya oqo o ni na sega kina ni vakalevulevui ira. o koya e vosaveicavilaki vei ira na wekana, ena boko na matadratou na luvena. "ia sa cakava o koya mera vosabeci au na tamata, ka'u sa vaka e dua era sa kasivita na matana o ira na tamata. sa buwawa talega na mataqu ena vuku ni rarawa, ka sa vaka na yaloyalo na tikiqo kecega. ena kurabui o ira na yalododonu e na ka oqo, ena yavala o koya na sega cala me vorati koya na dauveivakaisini. io na yalododonu ena lako dei tiko e nona sala, kei koya talega sa liga savasava ena kaukauwa cake tikoga. "dou yalovinaka, dou lesu tale mai, oi kemudou kecega, ni'u sa sega ni kunea vei kemudou e dua na tamata vuku. sa oti yani na noqu siga, sa muduki tani na noqui naki, e vaka kina na nanuma ni lomaqu. era sa vukica na bogi me siga; 'sa voleka na rarama, 'era kainaka ki na mata ni butobuto. ke'u sa waraka nai bulubulu me noqu vale, ke'u sa cakava na noqui mocemoce ena butobuto, ke'u sa tukuna ki na vuca, 'o iko na tamaqu,' se ki na baca-ni-qele, 'o iko na tinaqu kei na ganequ,' sa qai e vei na noqui nuinui? ia na noqui nuinui, o cei ena raica rawa? era na lako sobu li ki na matamata kei etesi? eda na kunea vata beka na vakacegu ena kuvu-nisososo?"

sa qai sauma o vilitati na suaiti, ka vaka: "o na tinia ni-naica na vosa? mo yalomatua mada, ia e muri keitou na qai vosa. na cava keitou sa okati kina me manu-manu kila; ka raici sobu me yalowai e matamu? o iko ka dresulaki iko ena nomu cudru, ena biu laivi beka o vuravura ena vukumu? se na kau laivi beka na veivatu mai na kena tikina? "ia na nodra rarama nai valavala ca ena boko laivi, ena sega talega ni serau na lidi ni nona bukawaqa. e na butobuto na rarama e na nona valelaca, ena bokoci talega na cina e toka e tikina. nai kalawa ni nona kaukauwa ena vakalekalekatakai, kei ira na nona daunivakasala era na vakabalei koya sobu. ni sa vuni nona biu ki na lawa na yavana, ka sa lakowa yani o koya nai cori. ena coriti koya e na bukubuku ni yavana na tudai, ka sa vesuki koya nai cori. sa vuni e na qele na kenai cori, kei na kena soki e na sala. ena vakarerei koya na ka rerevaki e na veiyasana, ka na cicimuria na yavana. ena kania na nona kaukauwa na viakana, ena volekata sara na sarisarina na rusa. ena kania na kaukauwa ni kulina; na ulumatua kei mate ena kania na tikina. sa cavuivuvutaki o koya mai na veitaqomaki ni nona vale, era vakauti koya vua na tui dauveivakarerei. era tiko e na nona vale o ira era sega ni nona; ena vakamiraka na sulfure kina nonai tikotiko. ena madu na wakana e ra, ka sa malai na tabana e cake. ena yali na nona nanumi e vuravura, ena sega ni kune na yacana vei ira na yaca e rogo. ena vakasavi o koya mai na rarama ki na butobuto, ena vakasesei tani e vuravura. ena sega na luvena se nona kawa vei ira na nona tamata, ena sega talega e vo tiko e na nonai tikotiko. era na kurabitaka na nona gauna o ira mai na ra, ka sa kani ira mai na tokalau na rere. sa vaka dina ga oqo na nodra i tikotiko na tamata ca, ka sa vakaoqo na yasana nei koya sa sega ni kila na kalou."

sa qai sauma o jope, ka vaka: "ena vakacava na dede ni nomudou vakararawataka na yaloqu, ka vorolaki au vakalalai ena vosa? sa vakatini na nomudou vosavakacacataki au; dou sega ni bau madua ni dou sa cala vei au. ia ke dina ni'u a cala dina ga, e na tu ga vei au na noqu cala. kevaka e dina ni dou sa via vakalevulevu kemudou vei au, ka beitaki au e na ka au rogo ca kina, dou kila oqo ni koya na kalou sa vakacalai au, ka coriti au e na nona lawa. "raica, ke'u sa qo-qolou e na vuku ni cala, au sega ga ni rogoci. ke'u tagi vakadomoilevu, e sega ga ni yaco na lewa dodonu. sa viribaita na noqu sala o koya, me'u dredre ni lako, ka sa vakabutobutotaka na noqui lakolako. sa luvata tani vei au na noqui ukuuku, ka sa kauta tani nai sala mai na uluqu. sa basuraki au sobu e na veitikiqu, ia au sa yali; na ka au nuitaka sa cavuraka o koya me vaka na kau. sa vakawaqa talega vei au o koya na nona cudru, ka sa wiliki au o koya me vaka e dua vei ira na kena meca. sa lako vata mai o ira na nonai valu, ka bulia na nodra sala me rawai au; era sa vakavolivilita vakaivalu na noqui tikotiko. "sa vakayawataki ira na wekaqu vei au, ka ra sa qai muduki tani vei au o ira na kai noqu. era sa lasu na wekaqu, ka ra sa guilecavi au

o ira na noqui tokani voleka. o ira era tiko e na noqu vale, kei ira na noqu vada, era sa okati au me'u vulagi; au sa kai tani e matadra. au kaciva na noqu tamata, ka sega ni rogo mai o koya; au vakamasuti koya e na gusuqu. sa boi ca vua na watiqo na noqui cegu, ka ra sa vakasisilataki au o ira na luve ni yagoqu. o ira mada ga na lalai era sa beci au; au a tu cake, ka ra sa vosacataki au. era vakasisilataki au kecega na noqui tokani voleka, kei ira au sa lomana era sa vuki tani vei au. na suiqu e kabita matua na kuliqu kei na lewequ, ka'u a dro bula ga e na kuli ni batiqu. "dou lomani au mai, dou lomani au mai, oi kemudou na wekaqu; ni sa tarai au na liga ni kalou! na cava dou sa vakacacani au kina me vaka sa cakava na kalou, ka sega ni maulau e na lewequ? "oi, me volai mada na noqu vosa! oi, me volai mada e nai vola! me ceuti na vatu e na peni kaukamea kei na uma, me sega ni mudu! ni'u sa kila sa bula na noqui vakabula, ni na tu dina talega o koya e vuravura e na siga mai muri; ka ni sa vakarusai oti na kuliqu, oqo ga au sa kila, au na raica na kalou e na yago oqo, o koya au na raica dina sara oi au, e na raica dina na mataqu, ka sega ni dua tani. sa ka levu na gagadre ni yaloqu e lomaqu! kevaka mo dou tukuna, 'keitou na vakacacani koya vakacava?' â€" baleta na dina ni ka o y e kune vei au, mo dou rerevaka nai seleiwau e na vukumudou; ni cudru ena kauta mai na veivakarusa mai nai seleiwau, mo dou kila kina ni na dua na lewa."

sa qai sauma o sofa na neamataiti, ka vaka: "o koya oqo sa uqeti au kina na nanuma ni lomaqu me'u vosa, ka'u sa kusarawa e na vuku ni ka oqo. au sa rogo ca na vunau me'u madua kina: a sa uqeti au matua na yaloqu me'u sauma yani. "o a sega beka ni kila makawa na ka oqo, mai na gauna e vakatikori kina na tamata e vuravura, ni dau lekaleka ga na nodra marau ni qaqa nai valavala ca, kei na nodra reki na dauveivakaisini e vakalailai walega? e dina ke yacovi lomalagi mada ga na nona totoka, ka yaco ki na o na uluna, ia o koya ena rusa laivi ga me vaka na nona benu; o ira era a raici koya era na tukuna, 'e vei o koya?' o koya ena vuka tani yani me vaka na tadra, ka na sega ni kune tale; io, o koya ena vakasavi tani me vaka na raivotu e na bogi. na mata e a raici koya ena sega ni kunei koya tale, se me na kunei koya tale na nona vanua. na luvena era na qara na nodra veitokoni na dravudravua, kei na ligana ena vakasuka tale mai na nonai yau. na suina e sinai tu e na nona i valavala kaukauwa vakacauravou, ia ena davo sobu kei koya e na kuvu-ni-soso. "e dina ga ni kamikamica e gusuna nai valavala ca, ka vunia tu o koya e ruku ni yamena, e dina ga ni maroroya tu o koya, ka sega ni cakitaka, ka se kubuta tu ga e na gusuna, ia sa gaga mai na kena kakana e ketena; ka sa weli gaga ni gata mai e lomana. sa tiloma sobu nai yau, ka luaraka cake tale; na kalou e biuta tani mai na ketena. ena domica o koya na weli gaga ni gata; na yame ni gata ena vakamatei koya. o koya ena sega ni raica na wai drodro, na uciwai e drodro tu kina na o ni kei na uro ni wainisucu. o koya ena vakasuka tale na vua ni nona buno, ka na sega ni tiloma; mai nai yau e rawa ena bisin-

isi o koya ena sega ni rekitaka. ni sa vakasaurarataka ka biuta na dravudravua o koya, e kovea o koya na vale e a sega ni tara. "baleta ni sega kila o koya na malumalumu ni yalona, ena sega ni maroroya o koya e dua na ka e domona. e sega ni vo e dua na ka vua me kania; o koya oqo ena sega kina ni tudei na ka e rawata. ena nona rawati koya vinaka ena veilecayaki kina; na liga kecega ni vakaloloma ena tarai koya. ni sa vakarau me vakatawana na ketena, ena sova vua na kalou na nona cudru katakata, ka na vakatauca vua ni sa kana tiko. ena dro tani o koya mai nai yaragi kaukamea, ia na gasau ni dakai varasa ena laubasikati koya. sa vanataki, ka sa laubasikataka na yagona; io, na matana makamakalivia ena laubasikataka na mina. sa kani koya na domobula; na butobuto e tau-coko e vakarautaki tu me baleta na nonai yau. na bukawaqa e sega ni irivi ena kati koya; ena ca vei koya sa vo tiko e nona vale. o lomalagi ena vakaraitaka na nonai valavala ca, ena tucake me veivala kei koya o vuravura. ena lako tani na ka e tubu e nona vale, kei na nonai yau ena drodro laivi e na siga ni nona cudruvi. oqo nai votavota mai vua na kalou me nona na tamata i valavala ca, nai votavota sa lesia na kalou me nona."

21

sa qai sauma o jope, ka vaka: "dou vakarorogo vakavinaka ki na noqu vosa, ka laiva me nomudou veivakacegui na ka ga oqo. dou vosoti au mada me'u vosa, ia ni'u sa vosa oti, dou qai ia tiko na veivakalialiai. "ia vei au, na noqu didi beka e baleta na tamata? ia ke a vakakina, na cava me sega kina ni rarawa na yaloqu? dou raici au mada ka kurabui; dou tabaka na gusumudou ena ligamudou. ia ni'u sa vakananuma mada ga au sa taqaya, ka sa sautaninini na lewequ. na cava era bula tiko kina nai valavala ca ka yacova ni ra qase, io, e yaco me ra kaukauwa vakalevu? era sa vakataudeitaki vata kei na nodra kawa e matadra, kei na luvedra talega e matadra. sa galala mai na rere na nodra veivale, se me tau vei ira na kuita ni kalou. na nodra bulumakau tagane sa vakawa tikoga; sa vakasucu vinaka ga na nodra bulumakau yalewa sa sega ni vakalutu. era vakatala yani na nodra lalai me vaka na qele ni sipi, ka ra meke voli na luvedra. era sere kei na domo ni tibereli kei na api, ka rekitaka na domo ni kove. era vakayagataka na nodra veisiga kei nai yau, ia e vakalailai ga era sa lako sobu ki nai bulubulu. ia era a tukuna vua na kalou, 'lako tani vei keitou, ni keitou sega ni gadreva na kena kilai na nomuni sala. o cei o koya na kaukauwa, me keitou qaravi koya? kei na cava keitou na rawata ke-vaka keitou masu vua?' e dina ni nodra rawa ka e sega ni tiko e ligadra; na nodra i vakasala nai valavala ca e yawa vei au. "e dau bokoci beka vakavica na nodra cina nai valavala ca? e vakavica na kena dau yacovi ira na veivakarusa, na rarawa e vota na kalou e na nona cudru? era sa vaka na vu-ni-sila e na mata ni cagi, ka vaka na qa-ni-sila sa kauta tani na cava. era tukuna, 'na kalou sa maroroya na nonai valavala ca e dua me nei luvena'; me sauma o koya vua, me na kila talega o koya. me na raica na matana na nona rusa, ka me na gunuva o koya na cudru i koya sa kaukauwa.

se na cava me na kauwaitaka o koya ena nona vuvala ka ra bula e muri vua, ni sa yalani me veimama nai wiliwili ni nona veivula? "ena dua li me vakatavulica vua na kalou na kila ka, me vaka ni sa daulewai ira era sa cecere o koya? sa mate e dua ena nona kaukauwa taucoo, ni tu donu ena nona vinaka ka vakacegu; na nona saqa sa sinai e na sucu, ka sa suasua na uto ni suina. e dua tale na tamata sa mate ena ca ni yalona, e sega ni bau kana ena marau. e rau sa davo vata no e na kuvu ni soso, ka ra ubi rau na baca ni qele. "raica, au sa kila na nomudou nanuma, kei na vere dou a nakita mo dou vakacalai au kina. ni dou sa tukuna, 'sa evei na nona vale na turaga? ka sa e vei na vale laca, na nonai tikotiko nai valavala ca?' dou a sega beka ni tarogi ira era sa lako tu e na sala? dou sega beka ni kila na nodra i vakatakilakila? ni sa maroroi ki na siga ni rusa na tamata ca; era na tuberi yani e na siga ni veicudruvi. o cei me beitaka vua e matana na nonai valavala? ia o cei me sauma vua na ka sa cakava o koya? ia o koya ena colati yani ki nai bulubulu, ka ra na yadrava na nonai bulubulu. na qele e na buca ena kamikamica vua; ena muri koya na tamata kecega, me vaka ni sega ni wili rawa o ira era sa liu vua. dou na vakacegui vakaevei e na vosa wale, me vaka ni tu na lasu e na nomudoui sau ni taro?"

22

sa qai sauma o ilivasi na temanaiti, ka vaka: "e dua beka na tamata me yaga vua na kalou, e dina ga ni o koya sa vuku e na rawa ni yaga ga ki vua vakai koya? e na ka marautaki beka vei koya sa kaukauwa ni o yalododonu? se vakaiyai li kina o koya ni o vakadodonutaka na nomu sala? "e baleta beka na nomu rerevaki koya e vunauici iko kina o koya, ka ia na veilewai kei iko? e sega beka ni ka levu na nomu ca? ka sega ni muduki rawa na nomui valavala ca? ni o sa taura nai solisoli maivua na wekamu ka sega na vuna, ka luvata tani mai vei ira era luvawale na nodra i sulu. o sega ni solia vei ira era oca na wai me ra gunu, o bureitaka talega na madrai vei ira era viakana. ia o koya na tamata qaqa e taukena na vanua, ka sa tiko kina o koya na tamata dokai. o a vakatalai ira lala yani na yada, kei na nodra kaukauwa na luvu ni yali sa qaquiraki. o koya oqo sa voliti iko kina nai cori, kei na rere e vakasauri sa vakaleqai iko, se na butobuto mo kakua ni rai rawa; ka sa luvuci iko na wai levu. "e sega li ni tiko na kalou ena vanua cecere mai lomalagi? ka mo raici ira na kalokalo yawa ki cake, e vakaevei na kedra cecere! ia o tukuna, 'na cava e kila na kalou? e rawa beka vua me lewa mai na loma ni butobuto loaloa? sa tabonaki koya na o loaloa, ka sega ni rai rawa kina o koya, ka lako voli tu e na dela ni mokomokiti kei lomalagi.' o na muria tiko beka ga na sala makawa o koya era a daukalo kina na tamata ca, o ira era ta sobu ni se bera na nodra gauna, o ira e kuitaki tani na nodra yavu ena waluvu? era a tukuna vua na kalou, 'mo ni lako tani vei keimami! na cava beka e rawa ni cakava vei ira o koya sa kaukauwa?' ia e vakasinaita na nodra veivale e na ka vinaka; ia na nodra i vakasala na tamata ca e yawa sara vei au. "era raica o ira na yalododonu ka ra marau, ka ra dredrevaki ira o ira e sega na nodra cala: 'e dina ni ra sa ta sobu na

keda meca, ka sa vakamai e na buka waqa na ka kecega e vo tu vei ira.' 'ia oqo mo vakaveiwekanitaki iko mada kei koya, ka mo vakacegu; oqori ena qai lako mai kina vei iko na vinaka. mo ciqoma, yalo vinaka, nai vakaro mai na gusuna, ka binia na nona vosa ki yalomu. kevaka o sa lesu mai vei koya sa kaukauwa, o na tara cake; o na kauta tani vakayawa nai valavala ca mai na nomu vale laca. o na qai vakadavora na nomu koula ena qele, kei na koula ni ofira e na maliwa ni veivatu ni wai drodro, io, o koya sa kaukauwa ena nomu koula kei na nomu siliva talei talega; ena gauna o ya o na qai rekitaki koya sa kaukauwa, ka tacake vua na kalou. o na qai vakacabora na nomu masu vua, ena rogoci iko o koya, ia o na qai vakayacora talega na ka o a yalatakaka. o na vakaraitaka talega e dua na ka, ena vakataudeitaki vei iko; ia na rarama ena cilava na nomu sala. ni ra sa tabaki iko sobu, ka o qai tukuna, 'na veilaveti cake e na lako ga mai!' ena qai vakabula na yalomalumumu o koya. o koya ena vakabulai koya vakaidina sa cala; io, ena vakabulai o koya ena savasava ni ligamu."

23

sa qai vosa o jope, ka vaka: 'ena siga tale ga oqo na noqu kudru e sa gaga; sa wadamele mai na ligaqu e na vuku ni noqu vutugu. sobo! me'u kila mada ga na vanua me'u kunei koya kina, me'u bau torova sara na nona i tikotiko! au na vakatakila vua na ka e baleti au, ka vakasinata na gusuqu ena noqu i vakamacala. au na kila na vosa ena tukuna mai vei au, ka yalomatutataka na ka ena tukuna vei au. ena veivorati li kei au o koya e na nona kaukauwa levu? sega! ia ena nanumi au ga o koya. mai kea na yalododonu ena veilewai rawa kei koya, ia au na qai vakabulai me sega ni mudu mai vua na noqu turaga-ni-lewa. "raica, au sa lako i liu, ia sa sega kina o koya, ki muri talega, ia au sa sega ni raici koya kina; ni sa cakacaka o koya e na liga i mawi, au sa sega ni kunei koya rawa; ni sa vuki o koya ki na liga i matau, au sa sega ni raici koya rawa kina. ia sa kila o koya na sala au sa muria; ia ena vakatovolei au oti o koya, au na qai lako mai me vaka na koula. sa muria dina na nona i lakolako na yavaqu; au a tudei e na nona sala, ka sega ni vuki tani. au a sega ni biuta na vunau ni tebenigusuna; au a karona na vosa ni gusuna me uasivi cake mai na qau kakana. "ia o koya sa dei tu ga, o cei ena veisautaki koya rawa? kei na ka sa vinakata na yalona, sa kitaka ga. ni sa kitaka o koya na ka sa lesia vei au, ka sa vuqa na ka vakaoqo sa tiko vua. o koya oqo au sa kidroa kina e matana; ni'u sa vakananuma na ka oqo, au sa rerevaki koya. ni sa vakamalumalumutaka na yaloqu na kalou, ka sa vakarerei au o koya sa kaukauwa; baleta ni'u a sega ni muduki tani mai na mata ni butobuto, ka sa sega ni tabonaka o koya na butobuto loaloa mai na mataqu.

24

"me vaka ni sega ni vuni na veigauna vei koya sa kaukauwa, na cava era sega kina ni kunea na nona siga o ira era kilai koya? "eso na tamata era tosoya nai yalayala ni vanua; era kovea vakaukauwa na qele ni

sipi, ka la'ki vakania; era vakasava tani na nodra asa na luveniylal; era taura na nona bulumakau na yada mei vakadinadina. era biuti ira tani na dravudravua mai na sala; era vakasaurarataki me ra vuni o ira na dravudravua kei vuravura. raica, me vaka na asa kila mai na vanua dravuisiga, era sa lako ki na nodra cakacaka; ka vakasaqara matua na kakana. sa rawa mai lekutu na kedra kei na kedra talega na luvedra. era dui tamusuka na kedra mai nai i teitei. ka ra vetia na nodra vaini nai valavala ca. era davo luvawale ena bogi, ka sega ni vakaisulu, ka sega ni vakaitutuvi ni sa batataba. era sa suasua ena uca mai na veilulunivanua, era sa mokota na vatu ni ra gadreva nai vakaruru. "eso era kaliraka tani na luveniylali mai na mata-ni-sucu, ka ra taura nai vakadinadina mai vei ira na dravudravua. era vakavuna me ra lako luvawale na dravudravua; ka kauta tani nai vau sila mai vei ira sa viakana. era caka waiwai e nodra loma ni bai, ka butuqaqia na waini, ia era mate ga ena viagunu. era vutugu na tamata mai loma ni koro, ka sa qoqolou na yalo koya sa mavoa; ia e sega ga ni beitaki ira na kalou ena nodra cala. "era sa tu o ira era besetaka na rarama; era sega ni kila na kena sala, se muria tiko na kenai lakolako. na daulaba sa duri cake kei na rarama; sa vakamatea na dravudravua kei na luveniylali; ia o koya sa vaka na daubutako ena bogi. na matana na dauyalewa sa waraka na yakavi, e tukuna, 'ena sega ni dua na tamata me kunei au'; ka sa veisautaka nai rairai ni matana. ena butobuto era curu butako ki na veivale era a digitaka rawa ena siga me ra curuma; era sega ni kila na rarama. ni sa tautavuta vei ira na mataka kei na yaloyalo ni mate; ke mani dua e kilai ira rawa, era sa tiko ena kena rerevaki na yaloyalo ni mate. "e dodonu me ra totolo ena dela ni wai, e dodonu me vakarusai na nodra i votavote e vuravura, me kakua ni dua e goleva na sala ki na nodra veiwere-ni-vaini. me vaka e rau sa wai ni uca cevata na siga kei na kakataka, nai bulubulu sa tilomi ira vakakina nai valavala ca. e dodonu me guilecavi koya na kete, me na kani koya ena marau na baca; me na kakua ni nanumi tale, kei na caka ca me na raramusumusu me vaka na vunika. ni vakamavotaaki o koya na yava e sega ni vakasucu gone, ka sega talega ni caka vinaka vua na yada. "ia na kalou sa yarataki ira tani na qaqa ena nona kaukauwa; sa tucake o koya, ia e sega natamata me vakataudeitaka na bula. e solia vei ira o koya na vakacegu, ka ra vakararavi kina; ia na matana e yadrava tu na nodra sala. era vakalevulevu ena gauna lekaleka ga, era sa qai yali, era tabaki sobu; era sa kau tani vakatikitiki me vakataki ira kecega na se; era sa malai me vaka na vuni sila. "ia oqo kevaka e sega ni vakakina, o cei me vakadinadinataka ni'u tamata lasulasu, ka vakat-awayagataka na noqu vosa?"

25

sa qai sauma o vilitati na suaiti, ka vaka: "na lewa kei na rere e nona; e cakava na veivakasaututaki e nona vanua cecere. e tu beka nai wiliwili ni nona mataivalu? o cei e sega ni cadra vua na nona rarama? ena qai dodonu rawa vakaeevi na tamata vua na kalou? se me savasava rawa vakaeevi o koya sa sucu mai vua na yalewa? kevaka mada ga ena sega ni cila

na vula, ka ra sega ni savasava na kalokalo e matana, ena vakaeevi na nona lailai sobu na tamata, o koya e baca ga, kei na luve ni tamata, e baca walega?"

26

ia sa sauma o jope ka tukuna: "o a vukei koya vakacava sa sega ni tu vua na kaukauwa? o a vakabula vakacava na liga e sega ni kaukauwa? o a vakavulica vakacava e dua sa sega vua na vuku? ka o a vakaraitaka vakacava nai vakasala dodonu vei ira na lewe vuqa? o a cavuta vei cei na vosa? ia na yaloi cei e a lako mai vei iko? na mate era sautaninini, o ira e loma ni wai kei ira era taukena. o etesi e luvawale e matana, kei rusa sa sega na kenai ubi. e tevuka yani o koya na vualiku e na dela ni vanua lala; e vakarubeci vuravura o koya ena ka e sega. e vauca na wai ena nona o vavaku, ia na o e sega ni cavuka e rukuna. e ubia o koya na mata ni nona i tikotiko vaka-turaga, ka tevuka na nona o e delana. sa toqa o koya e dua nai yalayala e na dela ni wai, e nai yalayala ni rarama kei na butobuto. na duru kei lomalagi era sautaninini, ka ra sa kidrotaka na nona veivunau. e vakayavalata o koya na wasawasa ena nona kaukauwa, kei na nona yalomatua e musumusuka kina o koya na cava. ena nona yalo tabu e vakaiukuukutaka kina o koya na lomalagi; ena ligana e suaka kina o koya na gata e via dro. e dina ni oqo na veitiki ni nona i valavala eso, ka vakaeevi na rogo lailai ni vakasolokakana eda rogoci koya kina! ia na kurukuru ni nona kaukauwa, o cei e na kila rawa?"

27

ia e vakuria o jope na nona vosa vakaibalebale, ka vaka: "me vaka sa bula na kalou, o koya sa kauta laivi na lewa dodonu vei au, kei koya sa kaukauwa, o koya sa vakararawataka na yaloqu, me vaka na dede ni kena tiko e lomaqu na noqu i cegu, kei nai cegu ni kalou ena qara ni ucuqu, ena sega ni vosataka na ka ca na tebenigusuqu, se cavuta na veivakaisini na yamequ. me yawa sara vei au me'u tukuna ni dou dina; me yacova ni'u mate au na sega ni biuta tani vei au na noqu yalododonu. na noqu yalododonu au sa taura matua, ka'u na sega ni biuta; ena sega ni beitaki au na yaloqu e na veisiga kece ni noqu bula. "me na tautauvata na kequ meca kei na tamata ca, kei koya talega e na vorati au me vakataki ira na sega dodonu. ia na cava me nuitka o koya na dau-veivakaisini, kevaka e sa rawata eso na ka, kevaka sa kauta tani na nona bula na kalou? ena rogoca beka na kalou na nona tagi ni sa yacovi koya na ka rarawa? ena vakamarautaki koya beka vakai koya vei koya sa kaukauwa? ena dau masu beka vua na kalou e na gauna kecega? "au na vakavulici kemudou ena vuku ni liga ni kalou; na cava e tu vei koya sa kaukauwa au na sega ni vunia. e dina oi kemudou kecega dou sa raica oti; na cava dou qai vakaitovotaki kemudou kina e na ka lialia? "oqo na nonai votavota na tamata ca mai vua na kalou, kei na nodra i votavota na tamata i valavala kaukauwa, era rawata mai vei koya sa kaukauwa; kevaka sa vakalevutaki nai wiliwili ni luvena, era na mate ena seleiwa; era na sega talega

ni mamau ena madrai o ira na nona kawa. o ira era vo tiko vua era na buluti ni ra sa mate, o ira talega na nodra yada era na sega ni tagi, kevaka mada ga e binia vata na siliva me vaka na kuvu-ni-soso, ka binia vata nai sulu me vaka na qeleê" ena binia vata ga o koya, ia na yalododonu ga ena daramaka, kei ira e sega na nodra cala era na wasea na siliva. e tara o koya na nona vale me vaka na nuve, me vaka na vale ni yadra sa cakava nai vakatawa. ena davo sobu na tamata vutuniyau, ia ena sega ni vakaturi cake, sa dolava o koya na matana, ka sa yali o koya. na domobula sa lako siviti koya me vaka na waluvu; e dua na cava sa butakoci koya tani ena bogi. sa kauti koya tani na cagi ni tokalau, ka sa yali o koya; sa kuitaki koya tani mai nona yasana. ena biliraki koya ka sega ni lomana; sa dro tani o koya ena domobula mai na ligana. era na vakasausautaki koya na tamata. ka vakasiusiutaki koya tani mai na nona yasana.

28

"e dina sa dua na qara ni siliva, ka sa dua na vanua ni vakasavasavataki koula. na kaukamea e kau mai na qele, kei na kopa e vakawaicalataki mai na vatu. na tamata sa vakaotia na butobuto, ka vakasaqara e na vanua buto kecega na vatu e na butobuto kei na yaloyalo ni mate. sa dolava o koya ni basuka e dua na sala me yawa mai vei ira na tamata; ena vanua sa guilecava na yava era rube vakayawa mai vua na tamata; era lilili ki liu ki muri talega. ia ena qele, sa tubu maikina na madrai, ia e rukuna sa vukici me vaka ena bukawaqa; na kena veivatu sa vu maikina na safaia, ka sa tu kina na kuvu ni koula. na sala o ya era sega ni kila na manumanu vuka, se me bau raica na mata ni tuivuci levu. na laione qaqa e se bera vakadua ni bau butuka, se mea lako sivita na laione rerevaki daukata. o koya sa tabaka e ligana na vatu; o koya sa vukica na veiulunivanua mai na vuna. sa taya o koya na sala ni wai ena loma ni veivatu; kei na matana sa raica na ka talei kecega. sa bonota na uciwai o koya me kakua ni vuabale; na ka e vuni sa kauta mai o koya ki na rarama. "ia ena kune e vei na vuku? ka sa e vei na yasana ni yalomatua? na tamata e sega ni kila na kena bibi, se me kunei e na nodra vanua na bula. e tukuna na vanua titobu, 'e sega ni tiko vei au; ka tukuna na wasawasa, 'e sega ni tiko kei au.' ena sega ni voli rawa ena koula, se vakarautaki na siliva me kenai voli. ena sega ni vakarautaki na kenai voli mai na koula ni ofira, se na onikisa talei kei na safaia. na koula se na karisitala e na sega ni tautauvata tukuna, se me na rawa ni veisautaki kei nai ukuuku koula talei. ena sega ni cavuti na lase se na karisitala, ni sa levu cake nai sau ni vuku mai na rupi. na topasa ni iciopea e sega ni tautauvata rawa, ena sega talega ni vakarautaki e na koula dina. "sa na qai vu ga mai vei na vuku? ia e vei ga na vanua ni yalomatua? e vunitaki mai na matadra na ka bula kecega, ka tabonaki mai vei ira na manumanu vuka. o rusa kei mate e rau tukuna, 'keirau a rogoca na kenai tukutuku ena daligai keirau.' na kalou e kila na kena sala, ka kila o koya na kena vanua. ni sa rai yani o koya ki na i yalayala kei vuravura, ka raica na veiyasana kecega e rukui lomalagi, me vakadeitaka e dua nai vakarau ni cagi, ka wasea na vei wai ena kena i

vakarau. 26, ni sa bulia o koya e dua na lawa me baleta na uca, kei na sala ni livaliva ni kurukuru, sa qai kunea o koya na vuku ka tukuna; sa vakarautaka o koya, e dina, o koya sa vakadikeva talega. kivua na tamata sa tukuna o koya, 'raica mada, na rerevaki jiova, sai koya na vuku, kei na lako tani mai na ka ca, sai koya na yalomatua."

29

sa tomana tikoga na nona vosa vakaibalebale o jope, ka vaka: "oi! ke me vaka mada ena veivula e liu na noqu tiko oqo, me vaka ena gauna sa vakatawai au kina na kalou; ni sa cilava na uluku na nona cina, ni'u a lakova na butobuto ena nona rarama; me vakataki au ena gauna ka se vue kina na noqu totoka, ni se tiko ena noqu vale nai vakasala loloma ni kalou; ni se dau tiko ga kei au o koya sa kaukauwa, ni ratou tu voli e yasaqu na luevequ; ni se dau sili tu na noqui kalawa ena uro ni sucu, kei na vatu ni dau sova mai vei au na uciwai waiwai! "ni'u a lako yani ki na matamata mai na koro, ni'u dabeca na noqui dabedabe ena rara ni koro, era a raici au na cauravou ka vuni, ka ra tu cake na qase ka wavu tu; era sega ni via vosa na turaga, ka ra tabonaka na gusudra ena ligadra; na domodra na turaga sa vagalui, kei na yamedra sa kabita na loma ni gusudra e cake. ni sa ro-goca na daliga, sa qai vosavakalouvinakataki au, ka ni sa raica na mata, sa qai vakadonui au; baleta ni'u a vakabula na dravudravua e tagi mai, na luveniyali kei koya talega e sega na nonai vuvevuke. na veivakalouvinakataki i koya sa voleka ni rusa sa yaco mai vei au, ka'u a vakavuna me sere ena reki na yalona na yada. au a sulumaka na yalododonu, ka sa noqui sulu voli; na noqu lewa dodonu sa vaka nai ubi balavu kei nai ubi ni ulu. au a tamadra na mataboko, ka yavadra na lokiloki. au a tama vei ira na dravudravua, ka'u a vakasaqara na ka e veiletitaki au a sega ni kila. au a vorolaka na galegaledra na sega dodonu, ka kaliraka tani mai na batidra na ka era sa toboka vakaukauwa. "au a qai tukuna, 'au na mate ena noqu vale, ka na vakavuqataka na noqu siga me vaka na nuku. sa teteva na wai na wakaqu, ka sa taqa no e tabaqu na tegu ena bogi taucoko. sa vakavou tikoga na noqui ukuuku, ka sa vakaukauwatiki tu e ligaqu na noqu dakai." era vakarorogo vei au na tamata ka wawa tiko, ka tiko lo e na noqu vei vakatavulici. ni sa oti na noqu vosa era sega ni vosa tale, ka sa tarai ira na noqu vosa me vaka na tegu. era waraki au me vaka era waraka na uca, ka ra dolava vakalevu na gusudra me vaka ki na uca tau emuri. ke'u a vakalialiai ira, era a sega ga ni vakadinata, kei nai rairai ni mataqu era na sega ni tabaka sobu. au a digitaka na sala me nodra, ka dabe sobu me vaka na turaga; ia au a tiko me vaka na tui e na mataivalu. me vaka e dua sa vakacegui ira era tagi.

30

"ia e daidai era sa vakalialiai au o ira era gone vei au, na tamadra au a nanuma me wili vata kei na koli ni noqu qele ni sipi. e dina, e vakacava na ka e na rawata

na kaukauwa ni ligadra vei au? na nodra kaukauwa sa rusa. era sa sui votu ena vuku ni viakana kei na dausiga, era dro bera ki na lekutu, sa lala ka biu wale, era vetia na co gaga mai veikau, kei na waka ni kau me kedra kakana. era vakasavi tani mai na kedra maliwa na tamata. era kailavaki ira me vaka vua na daubutako. sa yaco me ra buli voli e na maliwa ni vaivatu, ena veiqara e vuravura, kei na vaivatu. era a dredre velavela e loma ni veikau lalai, era davo sobu e ruku ni kau votovotoa. era luve ni lialia, io, era luve ni tamata vakasisila; era a vakasavi tani mai na vanua. "ia oqo oi au na nodra sere ni veivakacudrui, io, au sa nodra vosa vakatautauvata. era vakasisilataki au, era dro vakayawa vei au; era sa sega ni wawa ni kasivita na mataqu. ni sa sereka o koya na wa ni noqu dakai ka vakararawataki au, era sa biuta talega nai tarovi e mataqu. ena ligaqu i matau sa tubu cake na mau; era biliraka tani na yavaqu, ka ra laveta cake vei au na nodra sala ni veivakarusa. era vakacacana na noqu sala, era vinakata na noqu rarawa; e sega na nodra i vuvevuke. era lako mai me vaka na daubasu ba; era sa qiqi voli ena ruku ni cagilaba. na veivakarese sa vagolei mai vei au; era vakasava na noqu dokai me vaka na cagi, kei na noqu rawa ka sa seavu me vaka na o. "ia oqo na yaloqu sa qai sova yani e na vuku ni noqu rarawa; sa vesuki au matua na veisiga rarawa. sa laucoka na suiqu ena yagoqu e na bogi; ka sega ni vakacegui rawa na momosi ni noqu ua. sa seavu na roka ni noqui sulu ena vuku veivakasaurarataki kaukauwa; sa vauci au me vaka na kola ni noqu kote. sa viritaki au o koya ki na lolobo, ia au sa qai vaka na kuvu-ni-soso kei na dravusa. "au tagi vei kemuni, ia o ni sega ni sauma mai; au tu cake, o ni sa kauwaitaki au. ia o ni sa vuki mo ni sega ni yalo loloma vei au, ena kaukauwa ni ligamuni o ni sa vorati au. o ni laveti au cake ki na cagi ka vakavodoki au kina; o ni vakacacana na noqu rawa ka. ni'u sa kila o ni na kauti au mai ki na mate, kei na vale sa lesi me nodra kecega era bula tiko. "e dina ena sega ni dodoka o koya na ligana ki nai binibini ka sa rusa, kevaka era tagi cake mai ni sa vakarusa o koya. au a sega beka ni tagicaki koya e sotava na leqa? e a sega beka ni bibi na yaloqu ena vukui koya na dravudravua? ia ni'u vakasaqara na vinaka, e lako mai vei au na ca; ia ni'u waraka na rarama, sa qai lako mai na butobuto. au sega ni vakacegu rawa ena veilecayaki ni yaloqu; na veisiga ni rarawa e vakasosataki au. au lako voli ga kei na tagi, ia e sega ena cila ni siga; au tu cake ena i soqosogo ka tagica na veivuke. au sa tacidra na koli kila, ka nodra i tokani na ositereji. sa loaloa na kuli ni yagoqu ka sa dravoci; sa kama na suiqu ena katakata. na noqu api sa vuki me tagiyaso, kei na noqu kove me domo ni dautagi.

31

"au a cakava oti na veiyalayalati kei na mataqu; na cava na vuna me'u qai via raica kina e dua na goneyalewa? na cava nai votavota mai vua na kalou mai cake, kei na ka e taukena o koya sa kaukauwa mai cake? e sega beka ni veivakarusa vei ira na tamata ca, kei na ka rarawa vei ira na dau cakava nai valavala ca? e sega beka ni raica o koya na noqui lakolako, ka wili-ka kecega nai cavucavu ni yavaqu? "kevaka au a

lako voli kei na ka lasu, se kusarawa na yavaqu me'u veivakaisini, me'u qai vakavakatovolei mada ena i vakarau dodonu, me kila kina na kalou na noqu yalodina. kevaka sa butu cala na yavaqu mai na sala, se muria na yaloqu na rai ni mataqu, se kabita na ligaqu e dua na ka qeleqelewa, me'u qai teitei oi au, ka dua tani me kania; io, laiva na noqu vua ni qele me cavuraki. kevaka sa veretaka na yaloqu e dua na yalewa, se'u wawa vakavuni toka mai na nona mata ni katuba wekaqu, me qai laiva na watiq me qaqi sila vua e dua tani, ka laivi ira na tamata tani me ra cuva sobu vua. ni oqori nai tovo ca; io, oqori nai valavala ca e dodonu me na lewai. ni oqori na buka waqa ena kana voli ki na rusa, ka na cavaraka laivi kecega na ka me'u tubu kina. "kevaka au a beca na noqu dauveiqaravi tagane se yalewa ni rau sa vosa kudrukudru e na vukuqu, na cava au na qai cakava ni sa tucake na kalou? ni sa veivakanakuitakati o koya, au na sauma rawa vakacava vua? e sega li ni o koya e a buli au ena kete e buli ira talega? e sega beka o koya dua bau ga e a buli keda ena kete? "kevaka au a tarovi ira na dravudravua mai na ka era gadreva, se'u vakavuna me raisara na matana na yada, se'u kania duadua ga na qau kakana, me kakua ni kana maikina na luveniyali (ia mai na gauna ni noqu cauravou au a sustugi koya me vaka na tama, ia mai na ketei tinaqu au a tubera na yada); kevaka au sa kunea ni dua e rusa ni sega na nonai sulu, se dua na tamata dravudravua e sega na nonai tutuvi; ke a sega ni vosavakalouvina kataka ki au na yalona, ke a sega talega ni kataka ki o koya ena vutika ni noqu sipi; ke'u a dodoka cake na ligaqu me vorati ira na luveniyali, ni'u sa kila sa tiko na noqui vukevuke mai na matamata-ni-koro; qai laiva me lutu tani na ligaqu mai na tabaqu, laiva na ligaqu me taluva tani mai na veisema ni sui. ni veivakarusa mai vua na kalou e ka vakadomobula vei au, ia baleta na nona cecere au sa sega ni vosota rawa. "ke'u a cakava me noqui nuinui na koula, se tukuna ki na koula talei, 'o iko au sa nuidei kina'; ke'u a reki ni'u sa vutuniyau sara, baleta ni rawata nai yau levu na ligaqu; ke'u a vakaraica voli na mata-ni-siga ni sa cila mai, se na vula ni toso voli kei na kena ramase, se sa dauveretaki lo na lomaqu, ka sa reguca na ligaqu na gusuqu; oqo talega nai valavala ca e dodonu me tau kina nai totogi, ni'u na qai cakitaka na kalou o koya sa tiko mai mai cake. "ke'u a reki ni sa rusa o koya sa cati au, se vakalevulevui au ni sa kunei koya na ca (e dina au a sega ni laiva na gusuqu me valavala ca me'u a kerea me yaco ki na yalona na ca); kevaka era sega ni tukuna o ira e na noqu vale, 'o cei e tiko oqori ka sega ni mamau tiko ena kena lewe ni manumanu?' (ia e sega vulagi me moce e na gaunisala, ni'u a dolava na katuba ni noqu vale vua vulagi); ke'u a ubia na noqu talaidredre me vakataki atama, ena noqu a vunia na noqui valavala ca e lomaserequ, ni'u a rerevaki ira na lewe vuqa, ka domobula e na nodra be na veivuvale, me'u tiko lo ga ka kakua ni curu yani ki tautuba á€" sobo, me dua mada ga e rogoci au! oqo na noqui vakadinadina. oi, me bau sauma mada na noqu vosa o koya sa kaukauwa, ni a vola talega e dua nai vola o koya sa beitaki au! e dina au na qai colata e na noqui i colocola, ka vauca vei au me vaka nai sala vakaturaga; au na qai tukuna vua nai wiliwili ni noqu

cavui kalawa; me vaka e dua turaga au na qai toro voleka vua. "kevaka sa beitaki au na noqu qele, ka tagi vata kei na mawe ni sivivara; kevaka au sa kania na vuana ni sega nai lavo, se vakavuna me ra mate na kenai taukei; 'qai laiva me tubu na kau votovotoa mei sosomi ni witi, kei na co ca mei sosomi ni parile." sa oti na vosa i jope.

32

e ratou sa qai cegu ni vosa vei jope o iratou na lewe tolu, ni sa vakadonui koya tikoga e matana. na cudru i ilaiu na luve i barakeli na busaiti, mai na vuvale i rami, sa qai waqa mai vei jope; sa waqa na nona cudru vei jope baleta ni vakadonui koya ka sega ni vakadonuya na kalou. sa waqa talega na nona cudru vei iratou na wekana tolutolu, ni ratou sega ni kunea rawa e dua nai sau ni taro, ia e ratou vakacalai jope tikoga. ia baleta ni ratou sa qase cake vua, sa wawa o ilaiu me qai vosa vua. ni sa kunea o ilaiu ni sega nai sau ni vosa e gusudratou na tamata tolutolu o ya, sa qai waqa mai na nona cudru. ia o ilaiu, na luve i barakeli na busaiti, ka vaka: "au sa gone ena yabaki ni noqu bula, ia oi kemudou dou sa qase sara; o koya oqo au a rere kina, ka sega ni via vakatakila vei kemudou na nanuma ni lomaqu. au a tukuna, 'me vosa mada na bula dede, ka me vakatavuvulitaka na vuku o koya sa yabaki vuqa.' ia sa tiko e dua na yalo e na loma ni tamata, kei nai cegu i koya sa kaukauwa e solia vua na yalomatua. era sega ni na vuku kece na turaga, se me ra yalomatuataka na lewa dodonu o ira ga sa qase. 'o koya oqo au sa tukuna, 'dou vakarorogo vei au, au na vakaraitaka talega na lomaqu.' e dina ga ni'u a waraka na nomudou vosa, au a vakatu daliga ki na nomudou vakamacala, ni dou a qara na ka mo dou tukuna. au a vakarorogo matua vei kemudou; ka raica, e sega ni dua vei kemudou me vakacegui jope rawa, se sauma rawa tale na nona vosa á€" de dou tukuna, 'keitou sa kunea na vuku'; na kalou ena vakayali koya, sega ni tamata. ia oqo sa sega ni vagolea na nona vei au; ka'u na sega ni sauma vua na nomudou vosa. "e ratou sa kidroa ka sega ni vosa tale; sa lala na nodratou kato ni vosa. au a wawa, baleta ni ratou a sega ni vosa, baleta ni ratou a tu vakadua ka sega ni sauma tale. au na sauma talega na vosa; au na vakaraitaka talega na nanuma ni lomaqu. ni'u sa sinai tu ena vosa; na yalo e tiko e lomaqu sa uqeti au. e dina na ketequ sa vaka na waini e sogo deivaki; sa voleka ni kacabote me vaka na tavaya vou. au na vosa, me'u na vakacegu rawa; au na dalaga me'u sauma mada. me'u kakua mada, au kerea, ni vakaraitaka na veitotaki vua e dua, me'u kakua talega ni vosa vakaveicavilaki vua e dua na tamata. ni'u sega ni kila na veicavilaki, de qai kauti au tani vakasauri o koya ka buli au.

33

"mo yalo vinaka, jope, rogoca mada na noqu vosa, ka vakatu daligamu ki na vosa kecega ni gusuqu. raica, oqo au sa qai dalaga; sa vosa tiko e gusuqu na yamequ. na noqu vosa e lako mai na yaloqu e dodonu; na tebe ni gusuqu e tukuna na kila ka. na yalo ni kalou e buli

au, kei nai cegu i koya sa kaukauwa e solia vei au na bula. kevaka o rawata mo sauma na noqu vosa, mo tuva vakavinaka na nomu vosa e mataqu; mo tauri iko vinaka. e dina, au sa vakai koya e dau vosa ena vukumu e na mata ni kalou; au a buli talega mai na qele. e vakakina ena sega ni vakarerei iko na rerevaki, se me na bibi vei iko na ligaqu. "e dina ni o sa vosa oti ena noqu vakarorogo, au a rogoca talega na domo ni nomu vosa, ni tukuna, 'au sa savasava, ka sega ni valavala ca; au sa sega ni cala, ka sega vei au na caka cala. ia, sa kunea o koya na veikae eso au ca kina, sa wiliki au o koya me'u kena meca; sa qamuta o koya na yavaqu e nai vesu kau, sa yadrava na noqu sala kecega.' 'raica, e na ka oqo o sa sega kina ni dodonu. au na sauma vei iko, ni levu cake na kalou vua na tamata. na cava o sa veivala kina kei koya? ni sega ni mai soli tukutuku o koya e na vuku ni dua na nona vosa. ni na vosa na kalou ena kenai valavala e dua, se duatan tale, ia na tamata ena sega ni kila rawa. ena dua na tadra, ena dua na raivotu e na bogi, ni sa bikai ira na tamata na moce lutu, ni ra sa moce no e nodra i davodavo, sa qai basuka o koya na daliga ni tamata, ka vakadeitaka vei ira nai vakaro, me rawa ni vagolea tani kina na tamata mai na nonai valavala, ka tabonaka na dokadoka mai vua na tamata, e tarova o koya na yalona mai nai keli, kei na nona me kakua ni mate e nai seleiwau. "na tamata sa vakararawataki talega e na nona i davodavo, kei na mosi levu e na vuqa na suina, ia na nona bula sa besetaka na madrai, kei na yalona na kakana vinaka. na lewena sa malai yani me sega ni laurai, kei na suina sa votu ka sega ni rairai e liu. io, na yalona sa toro voleka ki nai keli, kei na nona bula vei ira na dau-veivakamatei. "kevaka e tiko vua e dua nai talai, e dua dautataro, e le dua ga vei ira na lewe udolu, me vakaraitaka vua na tamata na nona yalododonu, ena qai yalololoma vua o koya, ka tukuna, 'vakabulai koya mai na nona lako ki nai keli; au sa kunea e dua na kenai voli'; na lewena ena vaka tale na lewe ni gone, ena suka tale o koya ki na nona gauna vaka cauravou. ena masu vua na kalou, ka na marautaki koya o koya, ena raica na matana ena reki, ni sa vakalesuya vua na tamata na nona yalododonu. sa raici ira na tamata o koya, ka sa tukuna, 'au sai valavala ca, ka vakatanitaka na ka e dodonu, a sa sega ni yaga vei au.' o koya ena volia lesu na yalona me kakua ni lako sobu ki nai keli, ia na nona bula ena kunea na rarama ni bula. "raica, na kalou e daucakava na ka kecega oqo, vakarua, e dina, e vakatolu vua e dua na tamata, me vakalesui koya tani mai nai keli, me na vakararamataki talega e na rarama ni bula. "mo vakatu daliga, jope, vakarorogo vei au; mo tiko lo mada, au na qai vosa. kevaka e dua na vosa o via cavuta, tukuna mai vei au; mo vosa mai, ni'u sa gadreva me'u vakadodonutaki iko. ke sega, mo vakarorogo vei au; mo tiko lo, au na qai vakavulica vei iko na vuku."

34

sa tomana na vosa oilaiu, ka vaka: "dou rogoca na noqu vosa, oi kemudou na tamata vuku; vakatu daligamudou vei au, oi kemudou na kila ka. ni sa vakalewa na vosa na daliga, me vaka sa tovolea na

kakana na gusu. tou digitaka me nodatou na lewa dodonu: me tou kila vakataki kedatou na ka e vinaka. "ni sa tukuna o jope, 'au sa yalododonu, ia sa lewai au vakatani na kalou; me'u lasu beka e na ka au lewai kina? na noqu mavoa sa na sega ni bula rawa, ia ka sega na ka ca e vuna.' o cei na tamata e vakataki jope, me gunuva na veivakalilalai me vaka na gunu wai, o cei sa sala vata kei ira na daucakava na ka ca, ka lako voli kei ira na tamata ca? ni sa tukuna o koya, 'sa sega ni yaga vua na tamata, me marautaki koya na kalou.' "o koya oqo mo dou vakarorogo kina vei au, oi kemudou na tamata yalomatua; me yawa vua na kalou, me caka ca; me yawa talega vua sa kaukauwa, me sega ni dodonu. ni na solia vua na tamata me vaka na nona cakacaka, ena kitaka talega me ra kunea na tamata yadua me tautauvata kei na nodra i valavala. e dina ga ni na sega ni caka ca na kalou, ena sega talega ni kauta vakatani na lewa o koya sa kaukauwa. o cei sa lesi koya me lewai vuravura? se o cei e solia vua na vuravura taucoko me maroroya? ke sa nanuma na tamata o koya, ke sa kauta tale vua na yalona kei na nonai cegu, ke sa na qai ciba vata kecega na tamata, ka na lesu tale na tamata me kuvu-ni-qele. "ia kevaka o sa vuku, mo rogoca oqo: mo vakarorogo ki na noqu vosa: me lewa beka o koya sa cata na ka dodonu? o na vakacalai koya beka sa yalododonu sara? "me dua beka e tukuna vua e dua na tui, 'kemuni sa ca? se vei ira na turaga, 'dou sai valavala ca?' me qai tukuna vakacava vei koya sa sega ni vinakati ira loa na turaga, ka sega ni nanumi ira vakalevu na vutuniyau, ka vakalailai na dravudravua? ni ra sa cakacaka ni ligana o ira kecega. era na mate vakasauri sara, ka ra na kidroa na tamata ena lomalomani-bogi, ka lako tani yani: era na kau tani na qaqa ka sega na liga e kauta. "ni sa rai tiko na matana ki nai valavala ni tamata, ka sa raica kecega na nonai lakolako. sa sega na butobuto, se na yaloyalo ni mate, me ra vunitaki ira kina na daukaca ca. ni na sega ni tauca o koya vua na tamata na ka e sega ni dodonu; me rau ia kina na veilewai kei na kalou. ena vorolaki ira ga na tamata qaqa ka na sega ni tarogi, ka na lesi ira na tani eso me kedra i sosomi. ni sa kila na nodra cakacaka o koya, ka sa vukici ira ena bogi, a ra sa rusa kina. sa yaviti ira ena matanavotu, me vaka era tamata ca, ni ra lesu tani me ra kua ni muri koya. ka sega ni via nanuma na nona sala, ia ena vukudra sa yaco kina vua na nodra tagi na dravudravua: ka sa rogoca o koya na nodra tagi era sa rarawa. ni sa solia na vakacegu o koya, o cei me qai ia na veivakararawataki? ni sa vunia na matana o koya, o cei me qai raici koya? "me kakua ni lewa na dauveivakaisini, de ra sa coriti o ira na tamata. "sa dodonu me da tukuna vua na kalou, 'au sa vosota ga: au na sega ni ia tale na ca; na ka au sa sega ni kila, mo ni vakavulica vei au: kevaka au sa caka ca au na sega ni cakava tale? me caka beka vua me vaka na lomamu? ena sauma ga o koya, se o besetaka, se o vinakata; ka sega oi au: ia mo tusanaka na ka o kila. "me ra tukuna vei au o ira na tamata yalomatua, me vakarorogo talega vei au o koya sa vuku: 'sa vosataka o jope na ka sa sega ni kila, ka sa sega ni vuku na nona vosa.' au sa vinakata me vakatovolei vakaoti mada o jope, ka ni sa totaki ira na tamata ca! ni sa kuria o koya na nonai valavala ena be: sa vakasausau ena keda-

tou maliwa, ka ia vakalevu na nona vosacataki koya na kalou."

35

sa ia tiko na vosa o ilaiu, ka vaka: "o nanuma beka ni ka dodonu oqo, mo tukuna, 'sa uasivi cake na noqu yalododonu, sa uasivi sobu na nona yalododonu na kalou?' ni o sa taroga, 'na cava na betena vei au ke sa sega vei au nai valavala ca?' "au na tukuna vei iko, vei iratou talega na nomui tokani ka tiko vata kei iko. mo ta cake mada ki na lomalagi, ka raica: ka vakaraica na o o sa cecere cake vei iko. kevaka o sai valavala ca, na cava o sa cakava vua? ia kevaka sa vakalevutaki na nomu talaidredre, na cava o sa kitaka vua? kevaka o sa caka dodonu, na cava o sa solia vua: se cava sa rawata mai vei iko o koya? ena ca beka ena nomui valavala ca e dua na tamata vakataki iko: ka na yaga beka na nomu caka dodonu vua e dua na luve ni tamata. "ni sa levu na veivakasaurarataki, era sa tagi kina o ira era sa vakasaurarataki: era sa qoqolou ena vuku ni ligadra na kaukauwa. ia sa sega ni dua e tukuna, 'sa e vei na kalou ka buli au, o koya sa solia na sere ena bogi, o koya sa vakavulici keda vakalevu, ka vakavulici ira vakalailai na manumanu ni vanua; ka sa qisi keda me da vuku cake vei ira na manumanu vuka?' era tagi mai kea ka sega ni dua e vosa mai, ena vuku ni nodra viavialevu na tamata ca. e dina ena sega ni vakarogoca na ka wale na kalou, ena sega talega ni golewa o koya sa kaukauwa. ia ni o sa tukuna o na sega ni kunei koya rawa, sa tiko ga vua na lewa dodonu: o koya oqo mo vakararavi kina vua. ia oqo, ni sa sega ni nanuma vakalevu na viavialevu, sa dalaga wale kina o jope, sa vakalevutaka na vosa sa sega ni vuku."

36

sa ia tiko o ilaiu, ka tukuna: "mo vosoti au mada vakalailai, au na vakatakila vei iko, ni sa vo tiko vei au na vosa me'u totaka kina na kalou. au na kauta vakayawa mai na noqu vuku, ia ka'u na vakadonui koya ka buli au. ni na sega dina ni lasu na noqu vosa: o koya sa tiko vata kei iko, sa vinaka duaduaga na nona vuku. "raica, sa kaukauwa na kalou, ka sa sega ni beca e dua: sa levu na nona kaukauwa kei na nona vuku. sa sega ni maroro'i ira tiko na valavala ca: ka sa ia na ka dodonu vei ira na dravudravua. sa rai tikoga vei ira na yalododonu: era tiko ga kei ira na tui e nai tikotiko vakaturaga: io, sa vakataudeitaki ira tiko ka sega ni mudu, a ra sa vakalevulevu. ia ke sa vauci e nai vesu, ka tauri e nai vau ni rarawa, ke sa qai vakatakila vei ira na nodra cakacakaâ€"kei na nodra i valavala ca ni ra sa uasivi. sa basuka talega na daligadra ki nai vakavuvuli, sa vakarota vei ira me ra saumaki mai na ca. kevaka era vakarorogo, ka qaravi koya, era na vakaoitia na nodra siga ni ra tiko vinaka, kei na nodra yabaki ni ra marau tiko. ia kevaka era na sega ni vakarorogo, era na mate e nai seleiwa, ka mate ni ra lialia tiko. "ia o ira na yalo dauveivakaisini era sa binia tiko na cudru; era sa sega ni tagi vua ni ra sa vauci ira. era sa mate gone kecega, era sa tiko vata kei ira sa sega ni savasava. sa vakabula na dravudravua o koya e na nona rarawa,

ka sa basuka na daligadra ni ra vasaaurarataki. "ka sa via kauti iko talega mai na vanua ni rarawa ki na vanua rabaraba, sa sega kina na osooso; ka me uro talega na ka sa viritu ki na nomu teveli. ia o sa vakayacora na nodra lewa nai valavala ca: ena tauri iko na kena lewa kei na kenai sau dodonu. ni sa tu na cudru, mo qarauni iko de yaviti iko o koya o qai takali yani; ena qai sega ni vakabulai iko rawa e dua nai soro levu. ena vinakata beka o koya na nomui yau? e sega, se na koula, se na vu ni nomu kaukauwa kecega? mo kakua ni gadreva na bogi, e dau yali kina na tamata mai na nodra yasana. mo qarauni iko, mo kakua ni golewa na ka sa sega ni dodonu: ni o a digitaka oqo, ka cata na rarawa. "raica, sa vueti keda cake na kalou e na nona kaukauwa; o cei e vakatavuvuli me vakataki koya? o cei sa lesia na nonai lakolako? se o cei me tukuna, 'o sa caka cala?' "mo nanuma mo vakalevulevu na nona cakacaka, era sa dauraica na tamata. era sa raica rawa na tamata kecega. e rawarawa me raica vakayawa na tamata. "raica, sa levu na kalou, ia eda sa sega ni kilai koya; sa sega ni kilai rawa nai wiliwili ni nona yabaki. ni sa vakavuya cake na wai o koya: sa tau mai kina na uca me vaka na kena bewabewa, sa tau mai na o ka miriki ira na lewe vuqa. sa dua beka me kila rawa nai tevutevu ni o, se na kurukuru mai na nona vale? raica, sa tevuka o koya na nona rarama e delana, ka sa ubia na dreke ni wasawasa. ni sa lewai ira na veivanua e na ka oqo; sa solia vakalevu na kakana. sa tabonaka na livaliva e na ligana: ka lewa na vanua me se kina. na kena rorogo sa tukutuku e na vukuna, kei na bulumakau e na vukuna ka lako cake.

37

"na ka talega oqo sa sautaninini kina na utoqu, ka sa lade tani mai na kena tikina. dou rogoca sara na domona ni sa se mai, kei na rorogo sa lako mai na gusuna. sa vakatala yani o koya ki na ruku i lomalagi taucoko, kei na nona livaliva ki nai yalayala kei vuravura. sa qai vadugu mai emuri na domona, sa kurukuru o koya e na domona vakaturaga: ia ni sa rorogo tu na domona, ena sega ni tarova o koya. sa kurukuru vakurabui na kalou e na domona; sa cakava na ka levu o koya eda sa sega ni kila rawa. ni sa tukuna ki na uca vulavula, 'mo tau ki vuravura.' ki na uca wale talega, kei na uca levu ni nona kaukauwa. sa qamuta dregata na ligadra na tamata kecega; me ra kila na nona cakacaka na tamata kecega. era sa qai la'ki curu ki na nodra qara na manumanu, ka tiko ga e na nodra tikina. sa lako mai na covulaca mai na ceva: kei na liliwa mai na vualiku. sa cevata na tegu e nai cegu ni kalou: ka sa cevata sara na wai levu. ka sa vakatawa na o loaloa e na kena uca: sa vakaseavutaka na o lumilumisa. sa veikauyaki voli e na nona vosa: me ra kitaka kina na ka kecega sa vakarota o koya, e na veivanua e vuravura sa sega. sa vakayacora mai o koya, me nona kuita, se e na vuku ni nona vanua, se me ka ni loloma. "mo vakatudaliga, jope, ki na ka oqo: mo tu vakadua, ka vakanananu ki na cakacaka e veivakurabitaki ni kalou. o sa kila beka na siga lesia kina na ka oqori na kalou, ka lewa talega kina livaliva ni nona o me tibi mai? o sa kila beka se sa lili vakavinaka vakaevei na o, na nona cakacaka e veivakurabuiaki o koya sa

vinaka duaduaga na nona vuku? se sa katakata vakavinaka vakaevei na nomui sulu, ni sa vakacegui vuravura o koya ni sa mudre mai na ceva? drau sa tevuka vata tukuna beka na lomalagi, o koya sa kaukauwa, ka vaka na iloilo vakawaicalataki? "mo vakatakila vei keitou na vosa me keitou tukuna vua: ni keitou sa sega ni tukuna vakadodonu rawa e na vuku ni butobuto. me na tukuni beka vua ni'u sa vosa? kevaka sa vosa na tamata, ena qai tilomi dina ga o koya. ia oqo, sa dredre vei ira na tamata me raica na rarama sa serau mai lomalagi; ka sa liwa yani na cagi, ka vakasavasavataka. sa lako mai na vualiku o koya e na nonai ukuuku e vaka na koula; sa tu vua na kalou na lagilagi rerevaki. o koya sa kaukauwa, eda sa sega ni kilai koya rawa; sa uasivi o koya e na kaukauwa. kei na caka dodonu, ka ni sa vutu ni valavala dodonu; e na sega ni ia na veivakasaurarataki. o koya oqo era sa rerevaki koya kina na tamata: sa sega ni vinakati ira loa era lomavuku."

38

sa qai vosa mai vei jope o jiova mai na covulaca, ka vaka: "o cei oqo sa vakabutobutotaka na lewa, e na vosa sa sega kina na kila ka? mo vauca vakatagane na toloomu; ni'u na vakatarogi iko, ia mo sauma mai vei au. "o a tu mai vei ni'u a tauyavutaki vuravura? mo tukuna mai, kevaka o sa kila. o cei e lewa na kenai vakarau, kevaka o sa kila? se o cei sa dreta na dali ni kenai vakarau? sa vakadeitaki e na cava na kena yavu? se o cei e a tea na kena vatu i tutu, ni ra sa sere vata na kalokalo volasiga, ka ra kaila e na reki o ira kecega na luvu ni kalou? "se o cei e a sogolatia na wasawasa e nai sogo, ni sa loka, me vaka ni sa curu mai na kete; ni'u a cakava na o me kenai sulu, kei na butobuto loaloa me kenai vau; ni'u a vakarauta na kenai yalayala, ka cakava na kenai vakadei kei na kenai sogo; ka tukuna, 'mo yaco mai kike, kakua ni sivia, ia me yala ga eke na nomu ua me kakua ni sivia! "o vakarota beka na mataka e nai tekivu ni nomu siga, ka vakatakila ki na mataka na vanua me kida kina, me na taura nai yalayala kei vuravura, me ra kuretaki tani kina o ira nai valavala ca? sa rairai oqori me vaka na tete ki na ka sa tabaki kina; sa kune votu me vaka nai sulu. sa bureitaki vei ira nai valavala ca na kedra rarama, ia ena ramusu na liga sa viavialevu. "o sa curuma beka nai vurevure ni waitui? se o sa lako voli e na dreke ni wasawasa? se sa dola oti vei iko na katuba kei mate? se o sa kunea na kenai sogo ni yaloyalo ni mate? se o kila beka na kena raraba ni vuravura? tukuna mai kevaka o sa kila na kecega oqo. "e vei na gaunisala sa tiko kina na rarama? ia na butobuto e vei na kena vanua, mo kauta kina ki na kenai yalayala, mo kila talega kina na sala ki na kena vale? o sa kila beka ni o a qai sucu? se ni sa vuqa nai wiliwili ni nomu siga? "o sa curuma beka na lololo ni uca-vulavula? se o sa raica na lololo ni uca-cevata, au sa maroroya ki na gauna ni rarawa, ki na siga ni tuvai valu kei nai valu? na sala cava sa wase kina na rarama, sa veibiyaki kina na cagi mai na tokalau kei vuravura? o cei e wasea na sala ni wai me tau mai kina ni sa vuabale, se na sala me sei kina na kurukuru; me tau kina na uca ki na vanua sa sega kina na tamata; kei na lekutu, sa sega

kina na tamata; ka me vakamamautaka na vanua sa lala ka sega ni teivaki; me vakatubura talega na mata ni co malumalumu me rovu mai? sa vakatamani beka na uca? se o cei beka e vakatubura na mata ni tegu? na kete i cei e lako maikina na waicevata? na tegu cevata talega ni lomalagi, o cei e vakasucuma? sa tabogo na wai me vaka e na vatu, ka sa cevata na dela ni wai titobu. o na vauca vata rawa na veikalokalo o peliatisi, sa sereka nai vau kei oraioni? "o na kauti masaroci beka mai e na kena gauna? se tuberi akituoro yani kei ira na luvena? o kila beka nai valavala ni kena lewai na lomalagi? o sa vakayacora rawa, mai na kena lewa ki vuravura? "o sa tabalaka rawa beka na domomu ki na o, me tauci iko na wai levu? o na vakatala rawa beka na livaliwa, me lako yani, me mai tukuna vei iko, 'oi keitou ga oqo!?' o cei e vakacuruma na vuku ki na lomada? se o cei e vakayalomatuataka na tamata? o cei sa wilika rawa na o kei lomalagi e na nona vuku? se o cei e livia rawa na wai mai na tavaya kei lomalagi, ni sa kaukauwa mai na kuvu-ni-soso, ka veikabiti sara na qele qa? "o na vakasasa beka me kena kakana na laione? se vakamamautakai ira na luvu ni laioni ni ra sa viakana, ni ra sa davo sobu e na nodra i davodavo, ka tiko ga e na tikina vuni ni ra lawa koto? o cei e solia na kena na reveni, ni sa tagi na luvena vua na kalou, era sa lako sese voli ni sa sega na kedra?

39

"o sa kila beka na gauna sa vakasucu kina na me kila ni veiulunivanua? se o sa kila rawa na gauna sa vakasucu kina na teira? se o sa wilika rawa na vula era sa yacova? se o kila na gauna era vakasucu kina? era davo no e ra, era kauta mai na nodra lalai, era vakasucuma na luvadra. sa yagovinaka na luvadra, era tubu kaukauwa ni levu na sila; era lako tani ka sega ni lesu tale vei ira. "o cei sa sereka na asa kila me veitalia voli, se o cei sa sereka nai vesu ni asa kila? au sa cakava na lekutu me nona vale, kei na vanua dravuisiga me nonai tikotiko? sa beci ira na lewe vuqa e na koro, ka sa sega ni vakarorogi ki na nona kaila na draiva. na nonai kanakana na veiulunivanua, ka sa qara na co drokadroka kecega. "ena via qaravi iko beka na iunikoni? se na via tiko beka e na nomu lomanibai? o na vauca rawa beka na iunikoni e na kena dali ki nai siviyara? se na yara beka nai siviyara o koya ka muri iko? o na vakararavi beka vua ni sa levu na nona kaukauwa? se o na vakatautaka beka vua na nomu cakacaka kecega? o na nuiitaki koya beka me kauta mai ki vale na nomu sila, ka yauta mai ki na nomu vatu ni i qaqi? "sa vakadokadokai koya na ositeriji ni sa yalovaka na tabana, ia e rau sa yaga li na tabana kei na ligana vua na luvena? sa vakalutuma na kena yaloka ki na qele, ka vakatakataka e na kuvu ni soso; ka sa sega ni nanuma de na butuka na tamata, se na vorolaka na manumanu kila. sa loma kaukauwa vei ira na luvena, me vaka era sega ni nona; na nona cakacaka sa ka wale, ka sa sega e kauwai kina, baleta na kalou e bureitaka vua na vuku, ka sega talega ni ukutaki koya ena yalomatua. ni sa wavu tu vakadodonu o koya, ena beca na ose kei koya sa vodoka. "o sa solia beka vua na ose na kaukauwa? o sa vakasuluma beka na domona ena kurukuru? e rawa beka ni o vakar-

erei koya me vaka na vodre? na suru ni ucuna sa ka rerevaki. sa qeva na buca e na yavana, ka reki e na nona kaukauwa; sa ciciva yani na vanua ni veirar-avui. sa dredrevaka na rere, ka sa sega ni taqaya; sa sega talega ni dro tani mai nai seleiwau. sa tataqiriqiri ka yavavala na ka kecega, na moto makamakalivata kei nai sua ni tavuto. sa ciciva na vanua vakayawa e na nona lomakatakata kei na cudru; ka sa sega ni tu vakadua ni sa qai uvu na davui. ena rorogo ni domo ni davui sa tukuna kina o koya, 'ae! sa boica nai valu ni sa yawa tu, kei na nodra kurukuru na kavetani kei na kaikaila. "sa vuka cake beka na ikeli e na nomu vuku, ka vakatetaba me vuka ki na mata ni ceva? sa vuka beka na ikeli ni o sa vakaroti koya, ka tara na nona sova e na vanua cecere? sa tiko mai na uluvatu ka sa tudei kina, e na bati ni uluvatu, kei na tikina dredre. mai na yasana o ya sa qara na kena; sa irova vakayawa na matana. na luvena talega sa dauunu dra; ia e na vanua sa no kina na mate, sa tiko kina o koya."

40

sa vosa tiko vei jope o jiova, ka vaka: "sa rawa beka vua sa veileti kei na kalou me vakadodonutaki koya? o koya sa vunauca na kalou, me vosa mada kina." sa vosa lesu o jopevua na kalou sa qai vosa vei jiova o jope, ka vaka: "ni raica ga, ni'u sa ka walega; na cava me'u tukuna vei kemuni? au sa tabonaka na gusuqu e na ligaqu. au sa vosa oti vakadua, ia au na sega ni vosa tale; io, sa vakarua, ia au na sega ga ni kuria." na kalou sa boleji jope sa qai vosa tale vei jope o jiova mai na covulaca, ka vaka: "mo vauca mada vakatagane na tolongu; au na vakatarogi iko, ia mo na sauma na noqu taro: "o na viavakatawayagataka beka na noqu lewa? o sa viavakacalai au mo dodonu kina o iko? na ligamu beka sa vaka na liga ni kalou? se rawa beka ni o kuruvaka na domomu me vakataki koya? mo vakaiukuukutaki iko mada e na ka vakaturaga kei na vakarokoroko, ka vakaisulutaki iko e nai ukuuku kei na lagilagi. mo duibiubiuta na katakata ni nomu cudru; vakaraici ira yadua era viavialevu, ka vakamalumalumutaki ira. mo raici ira kecega era viavialevu, ka ka tabaki ira sobu; ka buturaki ira nai valavala ca e na nodra i tikotiki. mo vunitaki ira vata e na kuvu-ni-soso, vauca na matadra ena buto vuni. ia au na qai vakatasa vei iko, ni sa rawa ni vakabulai iko na ligamu i matau. "mo raica mada na beamoci, o koya au a bulia vata kei iko; sa daukana co me vaka na bulumakau. mo raica mada, sa tiko e tolonga na nona gumatua, kei na nona kaukauwa sa tu e na ua ni ketena. sa kureitaka na buina me vaka na sitari; na dali ni saganā sa tobe vata. a suina sa vaka nai coka varasa, a suina sa vaka na uma kaukamea. o koya sai sevu ni sala ni kalou; o koya ga ka buli koya e rawa ni kauta voleka na nonai seleiwau. e dina ni veiulunivanua sa vakatubura na kena kakana, era sa dauqito mai kea na manumanu kecega ni vanua. sa davo no o koya ena ruku ni kau rugurugua, ena ruku ni gasau kei na lolobo. sa vakarurugi koya na yaloyalo ni kau rugurugua; sa tu voliti koya na veikau mai na wai drodro; raica, ni sa vuabale na uciwai, ia e sega ni rere o koya; sa yatedei ga, ke mani drodro sara mai na joritani ki na gusuna, ena rawai koya beka e dua ni sa rai

tiko? se na cula rawa na ucuna ena i cori.

41

"o sa yavia rawa beka mai na livaiacani ena siwa? se vauca na yamena ena dali o sa vakatukuca sobu? o na daramaka beka e dua na dali ki na ucuna? se cula basika na galegalena ena i qila? ena masuti iko vakalevu beka? ena vosa beka vakamaluva vei iko? ena ia beka na veiylalayalati kei iko? o na kauti koya li me nomu tamata dauveiqaravi ka sega ni mudu? o na vaqitori koya beka me vaka vua na manumanu vuka? se o na vauca beka me nodra na nomu vada? era na cakava beka na nomui tokani me magiti ni solevu? era na vota beka vei ira na dauveivoli? o na vakasinaita rawa beka ena kulina moto leleka? se na uluna ena moto ni ika? ni o tarai koya ena ligamu; nanuma nai valu €€"kakua ni cakava tale! e dina, na vakaniuinui kece ni rawa ni vesu o koya e lasu kecega; ena sega beka ni domobula e dua ni sa raica walega? sa sega e dua sa doudou me via vakacudruya. ia o cei ena yatedei me tu rawa e mataqu? o cei mada sa liu mai vei au, e dodonu me'u saumi koya? na ka kecega sa tu e ruku ni lomalagi sa noqu. "au na sega ni vunia na veitiki ni yagona, na nona kaukauwa, se nona vatukai vinaka. o cei sa luvata rawa na nonai sulu esau? se o cei me na rawa ni vesuki koya e nai tarovi sa taqarua? o cei e rawa ni basuka nai sogo ni matana? ni sa volita tu na batina vakarerevaki? sa vu ni nona dokadoka na varina, sa sogodregati matua vata sara; era sa rui veikabiti voleka me dredre kina ni curu ena kedra maliwa na cagi; era sa dui sema vata e dua ki na kenai sa, sa veikabiti ga me dredre kina ni tawase. ni sa suru o koya, sa cila mai vua na rarama, ia na matana sa vaka ni sa kida na mataka. sa lako mai na gusuna na cina caucaudre, sa lidi maikina na mata ni buka waqa. sa kuvu mai na ucuna na kubou, me vaka mai na kuro sa kere, se na co malai sa kama. na nonai cegu sa vakawaqaca na qilaio, ka sa lako mai na gusuna na yameyame-ni-buka. na kaukauwa sa tiko e domona, ka sa meke e matana na rarawa. nai sema ni lewena sa veikabiti vata; sa kabiti koya vakaukauwa ka sega ni yavalati rawa. sa kaukauwa na yalona me vaka na vatu, io, sa kaukauwa me vaka na vatu ni qaqi sila. ni sa tucake o koya, era sa rere na qaqa; ni sa yavavala, sa yali na yalodra. e dina ga ni yacovi koya nai seleiwau, ia e sega ni yaga; sa vakakina na moto, na saisai, se nai sua ni tavuto. sa nanuma o koya me co malai na kaukamea, kei na varasa me kau vuca. ena sega ni vakasavi koya rawa na gasau; na vatu sa rabotaki sa vaka na vuni sila ki vua. na moto leka sa nanuma o koya me kau-nisila madu; sa dredrevaka na rorogo ni isua ni tavuto. na ketena sa vaka nai caca ni kuro gagata; sa teteva yani na lolobo na kena gagata. sa cakava o koya na wai titobu me kere vaka na kuro; sa cakava o koya na waitui me vaka na kuro i lumu. na we ni nonai lakolako sa caucaudre; e rawa ni nanumi me sa ulu vula na wai titobu. sa sega na ka e vuvavura me rau tautauvata, o koya sa buli me sega ni rere rawa. sa raica mada o koya na ka cecere kecega; sa tui o koya vei ira kecega na luve ni viavialevu."

sa qai vosa vei jiova o jope, ka vaka: "au sa kila ni kemuni sa rawata na ka kecega, ka sa sega ni tarovi rawa e dua na ka o ni sa nakita. o ni sa taroga, 'o cei oqo sa vunitaka na lewa e sega kina na vuku?' o koya au a cavuta kina na ka au a lecava, na ka e veivakurabuitaki vei au, ka'u a sega ni kila. mo ni rogoci au, yalovinaka, me'u vosa mada; o ni a tukuna, 'au na tarogi iko, ia mo na sauma mai vei au.' "au a rogoci kemuni ena daligaqu walega, ia oqo na mataqu sa qai raici kemuni. o koya oqo au sa beci au sara kina, ka veivutuni ena kuvu-ni-soso kei na dravusa." ia ni sa vosa-taka oti o jiova na vosa oqo vei jope, sa qai tukuna vei ilivasi na temanaiti o jiova, "sa waqa na noqu cudru vei iko kei rau talega na nomui tokani ruarua, ni dou sa sega ni tukuni au vakadodonu, me vakataki jope na noqu tamata. "ia oqo, mo dou kauta mada e vitu na bulumakau kei na vitu na sipi tagane, ka lako vua na noqu tamata o jope, ka vakacabora na i soro kama ena vukumudou; ena qai masulaki kemudou o jope na noqu tamata. au na ciqomi koya ga, de'u na sauma vei kemudou me vaka na nomudou lialia, ni dou a sega ni tukuni au vakadodonu me vakataki jope na noqu tamata." e ratou sa qai lako o ilivasi na temanaiti, kei vilitati na suaiti, kei sofa na neamataiti, ka cakava me vaka sa vakarota vei iratou o jiova; ni sa vakadonui jope o jiova. ia na kalou sa vakasuka tale vei jope na veika sa vakayalia ni sa masulaki iratou na wekana. e dina sa vakaruataka o jiova vei jope nai votavota ni ka ka tu vua e liu. ia o iratou na tacina kecega, kei iratou na ganena kecega, kei ira kece sa nona i tokani e liu, era sa qai lako mai vua ka mai kana vata ena nona vale; a ra sa vakamarautaki koya, ka vakacegui koya ena vuku ni ka rarawa kecega sa vakayacora vua o jiova. era sa dui solia yadua vua e dua na tiki ni siliva ka yadua na mama koula. ia o jiova sa vakalouvinakataka vakalevu cake na veisiga i jope sa muri mai na nona veisiga e liu; ni sa tinikava na udolu na nona sipi, ka ono na udolu na kameli, dua na udolu na bulumakau tagane kei na dua na udolu na asa tagane. ka sa le vitu talega na luvena tagane kei na lewe tolu na luvena yalewa. sa vakayacana na kenai matai o jimaima, kei na yacana nai karua o kesaia, kei na yacana nai katolu o kereni-apuka. ka sa sega ni kune ena vanua tau-coko o ya na yalewa sa matavinaka me vaka na luvu i jope; a sa vota vei iratou o tamadratou nai votavota ena kedra maliwa na ganedratou. sa oti oqo sa bula tiko o jope ka dua na drau ka vasagavulu na yabaki, ka raici iratou na luvena kei ira na makubuna me va nai tabatamata. sa qai mate o jope, ni sa qase mai ka vuqa na nona yabaki.

1

na sere ni veisere sa nei solomoni na kana magiti. na sulamaiti me reguci au o koya ena i regu ni gusuna á€" ni sa vinaka o iko mai na waini. baleta ni sa boiboiki kaloni na nomu i lumu, na yacamu sa i lumu sareguregu: o koya oqo, era sa domoni iko kina na goneyalewa. tuberi au yani! keimami na cici muri iko yani. na sulamaiti na tui sa kauti au mai ki na nona loqi. keimami na marau ka rekitaki iko. keimami na nanuma ga na nomu loloma ni vinaka cake mai na waini. na sulamaiti dina taucoko, era sa vinakati iko. au sa baloa ka matavinaka, oi kemudou na goneyalewa ni jerusalemi, me vaka na vale laca mai kitari, me vaka na vale latilati i solomoni. kakua ni raici au mai, baleta ni'u sa dabuloo ni sa kati au na matanisiga. o ira na ganequ, era sa cudruvi au; era sa cakava me'u vakatawa ni were ni vaini, au sa sega kina ni vakatawa rawa na noqu were ga vakai au. tukuna mai, o iko au sa lomana, o sa vakani ira tiko e vei na gelenisipi? era sa dauvakacegu e vei ena sigalevu? ena cava, me'u dau ubi au tiko kina, me vaka na kena vo ni qele ni sipi? na daulomani kevaka o sega tiko ni kila, o sa rui totoka mai vei ira kecega na yalewa, o sa muria tikoga nai kalawa ni qele ni sipi ka vakani ira tiko na luveni me, ena yasa ni nona vale nai vakatawa. au sa vakatautauvatani iko, noqu daulomani, me vaka na noqu ose yalewa gone ena kedra maliwa na karetini fero. na balumu sa dravia ka vakai ukuukutaki, na domomu sa vakaitaube ena wa koula. keimami na cakava vei iko nai ukuuku koula tuvani vinaka ena siliva. na sulamaiti ni sa dabe tiko na tui ena nona teveli na noqu vunika dauboi, sa solia mai na kena i boi vinaka. ai vau mura na noqu daulomani ki vei au, ena bogi taucoko, sa davo koto ena maliwa ni sucuqu. na noqu daulomani ki vei au, sa vaka nai vutu senikau totoka ena veiwere ni vaini mai enaketi. na daulomani o sa rui totoka na noqu daulomani! o sa rui totoka! sa tu vei iko na yaloka ni mata ni ruve. na sulamaiti o sa rui mata vinaka, na noqu daulomani! io, sa rui vinaka! na noqui davodavo sa rui ka vou. na sitari sa i coka ni vale, sa i sa ni vale na damanu.

2

oi au na rosi ni saroni, na viafia ni buca. na daulomani me vaka na viafia ena kedra maliwa na soni sa vakakina o koya ka'u sa lomana ena kedra maliwa na goneyalewa. na sulamaiti me vaka na vu ni apolo ena kedra maliwa na veikau, sa vakakina na noqu daulomani e na kedra maliwa na cauravou. au sa dabe sobu ena vanua rurugu ena reki vakaidina. na vuna sa kamikamica ki na yamequ. sa kauti au mai o koya ki na vale ni magiti, sa ukutaki ga kina na veilomani. maroro'i au vata na i soso vuata, vakavou'i au vata na apolo, ni'u sa tagica na loloma. sa vakalokoloko na uluku ena ligana i mawi, na ligana i matau sa mokoti au. au sa vakarota veikemudou na goneyalewa ni jerusalemi, me vaka na me kila ni vanua, dou kua ni yavalata, se vakayadrata, sa na basika ga mai. na sulamaiti na domo i koya ka'u sa lomana! sa lako mai o koya, sa ladeva mai na veitokaitua, sa ciciva mai na veidelana. na noqu daulomani sa vaka na me kila, sa

vaka na teira gonetaganena, sa tu cake tu mai na lalaga ni vale; sa vakararai tiko mai ena katuba leka, ka sa vakairoiro tiko mai. sa vosa mai na noqu daulomani, ka sa tukuna, "mo tucake mai na noqu ka lomani, na mata vinaka, lako tani mai. sa oti na vula i batabata sa oti na uca, sa cila mai na siga. era sa basika mai na veisenikau ni vanua, oqo sa gauna ni lagalaga sere, na domo ni ruve sa rogo mai ena noda vanua. na vuni lolo era sa solia mai na kedra drokadroka dina, na veivaini era sa solia mai na veivua ni vaini vinaka, solia mai nai boi vinaka. mo tucake, na noqu ka lomani, ka mata vinaka, mo lako tani mai! "na noqu ruve, ena laqa ni veivatu, ena vanua vuni ni barivatu, me'u raica ga na nomu matavinaka, me'u rogoga ka na domomu, ni sa rui kamica na domomu ka sa rui ka domoni na matamu rairai vinaka." vesuka mai na fokisi, na fokisi lalai sa vakacacana na were ni vaini, ni sa tekivu vua mai na vaini. na sulamaiti na noqu daulomani sa noqu, oi au sa nona. sa vakani ira na nona qele ni sipi ena kedra maliwa na viafia. me yacova na kida ni mataka sa dro yani nai yaloyalo vuki mai na noqu ka lomani mo vaka na me kila kei na teira gonetaganena veiulunivanua o peca.

3

na sulamaiti 1 ena bogi ena noqu i davodavo, au sa qarai koya ka'u sa lomana; au sa qarai koya, ia, au sa sega ni kunei koya. au sa tukuna, "au na tucake oqo," "au na lakova na koro; na veisalatuni veitikitiko me'u vakasaqarai koya kau sa lomana." au sa qarai koya, au sa sega ga ni kunei koya. nai vakatawa sa veilakoyaki voli ena koro, sa kunei au; "au sa tarogi koya, o sa raici koya beka, o koya au sa lomana?" sa kune vakadrede o koya, ni'u sa raici koya ka'u sa lomana, au na vesuki koya me kua ni yali tale mai vei au, me yacova ni'u sa kauti koya mai ki na vale nei tinaqu, e na nona loqi sara o koya sa kunekunetaki au. au sa vakaroti kemudou, na goneyalewa ni jerusalemi, kemudou na me kila, kemudou na luveni me ni vanua, dou kua ni veivakayavalati se veivakayadrati, me yacova ni sa oti na veivakacegui. na sulamaiti6 o cei oqo sa lako tiko mai ena vanua liwa, sa vaka na o kubou, sa vakaboivinakataki ena mura kei na asi, kei na noda ka boi vinaka kece na dauveivoli? io, oqo nai lakolako nei solomoni kei ira na onosagavulu na nona tamata qaqa sa vakavolivoliti koya, mai vei ira na qaqa ni isireli. era sa tauri i sele kece, ni ra sa tamata qaqa ni valu sa dui kabiti ira tu ga na nodra i sele, baleta na rerevaki ni bogi. na kau mai lep-anoni, sa cakava kina o solomoni na nona karetini. na kena duru e siliva ka tokoni ena koula, nai dabadabe e lokaloka, na lomana sa boro ga ena veilomani. dou lako yani na goneyalewa ni saioni ka raici solomoni na tui kei nai sala vakatui, sa vakaisalataki koya kina o tinana ena siga ni nona vakamau, na siga sa marau kina na yalona.

4

o sa matavinaka, na noqu daulomani! raica, o sa matavinaka dina! sa tu vei iko na mataniruve, ena

ruku ni nomu i ubi, na ulumu sa vaka na qeleni me, era sa lako sobu tiko mai na ulunivanua o kiliati. na batimu sa vaka na qele ni sipi sa koti oti ena nodra cabe mai na sili, o ira kecega sa vaka na drua, sa sega na vanua e lala. na tebenigusumu sa ka kulakula kei na gusumu sa domoni vakaidina. na balumu sa vaka na pomekaraneti musu vakaveimama ena daku ni nomu i ubi. na domomu sa vaka na vale cecere nei tevita sa tara tu me ia na veimaroroi, era sa lili tu kina nai sasabai e vakaudolu. na sucumu ruarua sa vaka na luve ni me kila e drua ni rau sa kana voli ena vei viavia ni buca. ni sa kida sara na mataka, ka sa dro yani na butobuto, au na kauti au ki na veikulunivanua ni mura kei na yasi. o sa rui matavinaka noqu ka domoni, sa sega na ka mo vakamelei kina. lako vata mai kei au mai lepanoni, na watiq; lako vata mai kei au mai lepanoni. biuta mai na vanua cecere o amana mai na vanua cecere o seneri kei erimoni, mai na nodra ulunivanua na lepati mai na nodra qara na laioni. o sa vakaleqa na yaloqu, na ganequ, na watiq! kei na vatu talei ena domomu. sa rui kamikamica na nomu loloma, na ganequ na watiq! na nomu loloma sa vinaka mai na waini nai boi ni nomu i lumu sa uasivi sara! na tebenigumu sai vurevure ni kamikamica na watiq: na oni kei na sucu sa tiko ena ruku ni yamemu; na boi ni nomu i sulu sa vaka nai vakaboi mai lepanoni. na were vakarautaki sai iko na ganequ, na watiq, na mata ni wai vakatabui, nai vurevure dregati. nai tei ni nomu were sa veivuata kecega, na vuata digitaki ga, na kamifai, na narita, na narita, na safaroni, na drova kei na sinamoni, kei na kau drega boi vinaka kecega; na mura kei na yasi kei na kau kece e boi vinaka sara. sai iko na mataniwai ena veiwere, na i keli ni wainibula kei na uciwai mai lepanoni. na sulamaiti mo yadra mai na cagi ni vuuliku mo lako mai na cagi ni ceva! mo liwa yani ki na noqu veiwere me boi vinaka yani na kena i boi lako mai kina nomu were, noqu daulomani, ka mai kania na vuata vinaka dina.

5

au sa lako mai ki na noqu were, na ganequ na watiq, au sa mai kumuna na noqu mura kei na noqu ka boi vinaka, au sa kania na oni kei na kena kamikamica, au sa gunuva na mequ waini kei na mequ sucu. au sa moce, ia, sa yadra tiko na yaloqu; au sa rogoca na domo i koya au sa lomana! sa tukituki mai ka tukuna, "dolava vei au, noqu daulomani, na noqu ruve, na noqu ka talei; sa sinaitu na uluqu ena tegu, na drauniuluqu sa suasua vakalevu ena tegu." au sa luvata oti na noqu kote, me'u daramaka tale vakacava? au sa savata oti na yavaqu, me'u vakaduka tale ena vuku ni cava? sa tara mai nai dola ni katuba o koya au sa vinakata, sa malaude mai na yaloqu ena vukuna. au sa tucake me'u dolavi koya au sa lomana, sa tuturu tani mai ligagu na mura boi vinaka, sa drodrova sobu na qaqalo ni ligaqu ki nai dola sara ni katuba au taura tiko. ni'u sa dolava na katuba vei koya au sa lomana, sa yali, ni sa lako tani yani: sa yali na yaloqu ni a vosa vei au o koya au a qarai koya, ia, au sa sega ni kunei koya, au a kacikacivi koya, ia sa sega ni rogo mai. o ira nai vakatawa ni koro, era sa raici au, era sa kuitataki au

ka vakamavoataki au; o ira na dauraica na bai ni koro era sa kauta tani na noqu i ubi. noqu kerekere oqo veikemuni na goneyalewa ni jerusalemi, kevaka e dua sa raici koya ka'u sa lomana, dou tukuna vua, au sa tauvimate sara ga ena noqu via raici koya! na cava sa uasivi kina o koya oqo, mai vei ira kece sa daulomani? o sa matavinaka mai vei ira kecega na goneyalewa. na cava sa uasivi kina o koya oqo mai vei ira kecega sa daulomani, mo vakaroti keitou kina vakaqo? na sulamaiti o koya au sa lomana, sa rarama ka damusa ka sa vinaka duadua mai vei ira na tini na udolu. na uluna sa vaka na koula talei na drauniuluna sa loaloa taliva me vaka na reveni. na matana sa vaka na ruve, ena bati ni uciwai, sa vakasilimi oti ena sucu ka sa sega ni vakamelei. na baluna sa dravia ka boi vinaka, na tebenigusuna sa viavia ni buca ga sa tuturu tiko mai kina nai boi me vaka nai boi ni mura. na ligana sa koula ga ka sa tu vata na veivatutalei. na yagona sa lumilumisa ka buli vakamatau me vaka na safaia. na yavana sa vaka na duru vatu sa yavutaki ena vatutalei. na kena i rairai sa vaka na sitari digitaki mai lepanoni. na vosa ni gusuna sa rui kamikamica, io, sa domoni dina o koya, o koya oqo au sa vinakata sara, na noqu lomani, na wekaqu, oi kemudou na goneyalewa ni jerusalemi!

6

e vei o koya o sa lomana? na goneyalewa matavinaka? ena yasana ki vei sa gole kina o koya, me keimami lako mai ka vukei iko ena vakaqara? na sulamaiti sa lako sobu o koya au sa lomana ki na nona veiwere, ki na nona vei senikau boi vinaka, me vakani ira na nona sipi ena were, ka me kauta talega mai e so na viavia. au sa nona na noqu daulomani, na noqu daulomani sa noqu; sa vakani ira na sipi ena kedra maliwa na viavia. na daulomani noqu daulomani, o sa rui totoka me vakataki tisira, ka rairai vinaka me vakataki jerusalemi. o sa saravi me vaka nai yatu sotia era sa colata tiko na nodra drotini. au sa mai vesuki tu oqo, ena vuku ni nomu sa wanonovi au tikoga mai, na ulumu sa vaka na qele ni me, ni ra sa muria sobu mai na veiqakilo mai kiliati. na batimu sa tuva vinaka me vaka na qele ni sipi ena nodra cabe mai ni ra sa vakasavasavataki oti; ena nodra lako yarurua mai. na balumu sa vaka na pomekaraneti sa veimamataki, ena buradelamu ena daku ni nomu i ubi. era sa lewe ono sagavulu na ranadi, era sa lewe walusagavulu na dauveiqaravi, era sa sega ni wiliki rawa na goneyalewa sega cala; na noqu ruve, na noqu ka talei, sa duatani duadua vei ira kece oqo, sai koya duadua ga mai veitinana, sa ka taleitaki duadua nei tinana; era sa raici koya na goneyalewa ka kacivi koya me vakacaucautaki, o ira na ranadi kei ira na dauveiqaravi era sa vakavinavinakataki koya. o cei o koya oqo sa rairai vinaka me vaka na kida ni mataka, matavinaka me vaka na vula, mata rarama me vaka na siga rairai vinaka me vaka sa tuva mai na mataivalu vata na nodra drotini? na sulamaiti au sa lako sobu ki na veiwere, me'u laki raica na vuata, me'u raica na veivaini sa se mai se sega, na veipomekaraneti sa kubu mai se sega. ni se bera ni'u kila, sa vakauqeti na yaloqu me'u vodo ena kareti, ka dabe ena yasa i koya na noqu

turaga. mo lesu mai, mo lesu mai na sulamaiti! mo lesu mai, me keitou sa rai ga vei iko; na sulamaiti na cava mo dou raica vua na sulamaiti. na mataivalu sa dua ga, ni a rua tiko?

7

o sa rairai vinaka ni sa vakaivava na yavamu na goneyalewa sa na ranadi! nai lobi ni sagamu sa vaka nai ukuuku sa tali vakamatai mai vua na kena matai. na nomu vicovico sa vaka na bilo sa sinai tu ga ena waini: na ketemu sa vaka na liku sa taqa kina na viavia tali vakavinaka. na sucumu sa vaka na luve ni me kila e drua. na domomu sa vaka na tabua dromdromoa qai caliva; na matamu sa vaka na tobu ni sili mai esiboni. na ucumu sa vaka na vale cecere mai lepanoni ni da rai sobu ki tamasiko. sa vakaisalataki na ulumu me vaka na ulunivanua o kameli, ka sa lokaloka na drau-niulumu. o sa rui matavinaka, o sa rui veivakayavalati vakalevu! o sa rui wadrovu me vaka na balabala, na sucumu me vaka na soso vaini. sa tukuna, "au sa lako mada ki na veibalabala, ka'u na taura na tabana," na sucumu me vaka na soso vaini vei au, na nomu i cegu me sa ka boi vinaka duadua, na loma ni gusumu sa vaka nai vurevure ni waini vinaka duadua. na sulamaiti me sa drodro vakamalu ya ni waini vei koya au sa lomana, me toso kina vakavinaka na tebenigusui koya sa via moce tiko. au sa nona na noqu daulomani, na nona gagadre sa vagolei ga mai vei au. mo lako mai na noqu ka lomani, daru lako mada ki na buca. daru lako vakamataka ki na were ni vaini; daru raica mada se sa tubu mai na vaini, se era sa se mai na vaini? se na pomekaraneti sa lavouvou mai mai kea au na solia kina vei iko na noqu vinaka taucoko. sa boi vinaka mai na ka e a sega tu ni dauboici, ena mata ni katuba sa tu kina na vuata digitaki, kena mataqali kece, ka vou kei na ka makawa, na ka kece sa biu oti tu me nomu, na noqu daulomani.

8

o sa vakataka na ganequ sa sucuma tiko na sucu i tinaqu! kevaka au sa raici iko, au na reguci iko, au na sega ni maduataka e dua. au na tuberi iko ka kauti iko mai ki na vale i tinaqu, sa vakabauti au dina o tinaqu au na vakagunuvi iko ena waini vinaka sara. mai na wai ni pomekaraneti. au sa vakailokoloko tiko ena ligana i mawi, na ligana i matau sa mokoti au vakaukauwa. au sa vakaroti kemudou na goneyalewa ni jerusalemi. dou kua ni vakayavalata se vakasaga na neirau veilomani me yacova ni sa vakacegui vinaka. dua na wekana o cei oqo sa lako tiko mai na vanua liwa, ka sa kabita tiko mai na nona daulomani? au sa vakayadrati iko ena ruku ni vunika, mai kea sa susugi iko mai kina o tinamu; mai kea, o sa kau mai kina mai vei tinamu. na sulamaiti ki vua na nona daulomani me vaka nai vakatakilakila ki na ligamu; na veilomani sa ka kaukauwa me vaka na mate, na vuvu sa ca me vaka nai bulubulu; sa vakacaudreva vakalevu na yameyame ni bukawaqa, na bukawaqa i jiova. na wai sa sega ni rawa ni sotava na karamaca ni veivinakati, se na ualuvu me vakaluvuca na veiv-

inakati, ni sa solia na nona veivinakati e dua na tagane nai yau kece ni nona vale ena sega ni tarovi koya. sa dua tiko na gane'i keitou, ka se lailai sara na sucuna, na cava me keitou cakaka vua ena siga sa vosaki kina o koya? kevaka sa lalaga ni vale o koya, keitou na sogota ena kau sitari. na sulamaiti oi au na lalaga ni vale, na sucuqu sa vale cecere; au sa tiko ena yaloka ni matana me vaka e dua sa kunea na vakacegu. o solomoni sa dua tiko na nona were ni vaini e peali amoni; sa solia na veivaini oqo vei ira na dauveiqaravi, o ira vakayadua me ra kauta mai na vuana, kumuni me rauta e yadua na udolu na tiki ni siliva. na noqu were ni vaini sa tu oqo e mataqu o iko solomoni, ena tu beka vei iko e udolu, kei ira na veiqaravi e rua na drau. na daulomani o iko sa dau tiko ena vei senikau, sa nodra i tokani na dau vakarorogo kina domomu'a€"me'u rogoca sara mada! na sulamaiti mo vakatotolo na noqu ka lomani, ka mo vaka e dua na me kila ena ulunivanua ni veika boi vinaka.

ena nodra gauna na turaganilewa, sa yaco e dua na dauisga levu ena vanua. sa dua na tamata mai peceliema e juta, sa lako cake kina vanua o moapi, o koya kei na watina kei rau na luvena tagane. na yaca ni tamata oqo o elimeleki, na watina o naomi, oi rau na luvena o maloni kei kilionio e ratou kai efiraca mai peceliema e juta. e ratou sa lako ki na vanua o moapi, ka la'ki tiko kina. sa qai mate o elimeleki na wati naomi, sa qai bula tiko o koya keirau na luvena tagane. oqo, e rau sa qai vakawati kei na yalewa ni moapi, na yacana e dua o oripa kei na yacana nai karua o ruci. e ratou sa tiko mai kea me tini na yabaki. rau sa qai mate ruarua o maloni kei kilioni, sa qai bula tikoga o naomi kei rau na vugona yalewa. sa tucake o koya kei rau na vugona, me lako tani mai moapi, ni sa rogoca o koya ni sa sikovi ira tiko na nona tamata o jiova ka sa solia tiko na kedra madrai. o koya oqo, sa lako tani kina o koya mai na vanua sa tiko kina, o koya, kei rau na vugona, e ratou sa lesu tale ki na vanua o juta. sa qai vosa o naomi veirau na vugona, "drau lesu tale ki na vale nei tinamudrau. me caka vinaka vei kemudrau o jiova, me vaka drau sa caka vinaka veirau na mate kei au talega. "o jiova me solia vei kemudrau na vakacegu mai na vale ni watimudrau vou". sa qai reguci rau, ka rau sa tagi sara vakadomoilevu. e rau sa tukuna vua, "keirau na lesu vakaidina kei iko ki vei ira na nomu tamata." sa tukuna o naomi, "drau lesu tale na vugogu, na cava drau sa via lako kina kei au? "drau lesu tale na vugogu, drau lako ena nomudrau salaou sa qase sara, sa sega ni rawa me'u vakawatini tale. kevaka mada ga me'u tukuna me sa dua na watiq ena bogi ni kua me'u vakasucuma kina na gonetagan, "drau na wawa beka me rau cauravou mai? drau na sega beka ni vakawati vakatoto? e sega sara, kemudrau na vugogu, au sa rui lomabibi ena vukumudrau, ni sa lako siviti au tiko na liga ni kalou!" e ratou sa veitagicaki vakalevu, o oripa, sa qai reguci naomi na vugona, o ruci sa kabiti na vugona tiko ga. sa tukuna o naomi, "raica sa lesu tale o oripa vei ira na kai nona, vei ira na nona kalou, o koya oqo mo muri koya talega o iko." sa tukuna o ruci, "mo kua ni vakatara me'u laivi iko, me'u kua ni muri iko kina; na vanua o na lako kina, au na lako kina, na vanua o na tiko kina, au na tiko kina, o ira na nomu tamata era na noqu tamata, na nomu kalou ena noqu kalou. na vanua o na mate kina, au na mate kina, mai kea talega au na bulu kina. o jiova me cakava vei au, ka me vakalevu, kevaka me dua na ka me tawasei kedaru? na mate duadua ga." ni sa raica o naomi ni sa dei tiko ga na nona i le o ruci, sa qai sega tale ni vosa. e rau sa lako sara na lewe rua oqo, ka yaco ki peceliema. a sa yaco, ni rau sa lako mai ki peceliema, na koro taucoko sa ue ena vukudrau, era sa vei tukuna yaka na marama, "o naomi beka oqo?" sa tukuna vei ira ka tukuna, "dou kua ni kacivi au naomi, dou kacivi au ga mara. ni sa cakacaka vakaca sara vei au o koya sa kaukauwa sara. "au a lako ni'u a sinai tu, ia, oqo o jiova sa kauti au tale mai oqo ki vale ena lala. na cava dou sa kacivi au kina naomi ni o jiova sa vakadinadinataka vei kemudou, ka sa vakararawataki au?" sa lesu mai o naomi, kei ruci na kai moapi e rau sa lesu mai na vanua o moapi, oqo e rau sa lako ki

o naomi sa wekana voleka o poasa e dua na wekai elimeleki voleka duadua, ka sa rui levu na nona i yau. sa vosa kina o ruci vei naomi, "laivi au mada me'u lako ki na veiwere me'u tomitomi sola ni sila mada vei koya, au na kune loloma kina." sa tukuna o naomi, "lako sara na vugogu." a sa lako o koya ka la'ki tomitomi muri ira tiko na tatamusuki. a sa yaco me lako mai o ruci ki na yasana sa nei poasa, o koya sa wekai elimeleki dina. sa lako mai o poasa ka sa vosa vei ira na tatamusuki ka tukuna vei ira, "me sa tiko kei kemuni o jiova," era sa sauma lesu vua, "me vakalou-vinakataki kemuni o jiova!" sa taro o poasa vei koya nai liului ni tatamusuki, "o cei na goneyalewa oqo?" sa sauma lesu na dauveiqaravi, "sai koya ga oqo na goneyalewa ni moapi e a lako vata mai kei naomi, ena nona lesu mai moapi. "sa kerekere o ruci vei poasa, me'u tomitomi ka kukumukumi muri ira tiko na tatamusuki. sa tomitomi tiko o koya mai na mataka ka yacova mai oqo. sa cegu vakalailai ga mai vale." sa vosa vei ruci o poasa, "mo vakarorogo mada, mo kakua ni lako tale ki na dua na were, tomitomi tiko ga eke, mo tiko voleka ga vei ira na noqu goneyalewa. "na matamu me tiko ga ena vanua era sa tomitomi tiko kina ka lako vata tikoga kei ira. au sa vakaroti ira oti na gonetagan me kua ni dua e tarai iko. kevaka o sa via gunu, la'ki gunu ga ki na wai era sa vakarautaka oti na gonetagan." a sa dabe sobu o ruci ka vakacuva na uluna ki na qele ka tukuna vei poasa, ena cava au sa rui kune loloma kina mai vei iko, "na cava o sa rui kauwaitaki au kina vakalevu, ni'u sa kai matanitu tani?" sa sauma vua o poasa, "sa mai tukuni kece vei au na ka o cakava vua na vugomu ena gauna sa mate oti kina o na watimu. o sa biuta na tamamu kei na tinamã, na nomu vanua o a sucu kina, ka o sa via lako ga mai ki vei ira na tamata o a sega ni kila e liu. "me sauma o jiova na nomu cakacaka, nai sau e tau-coko me soli vei iko mai vua na kalou o jiova na nodra kalou na isireli, o koya o sa mai vakarurugi iko kina ena ruku ni tabana." me'u kune loloma e matamuni na noqu turaga, sa cavuta mai o ruci, sai kemuni ga sa vakacegi au, ka sa vosataka na vosa ni veiciqomi vua na nomuni vada, e dina ga ni sega ni wili vata kei ira na nomuni vada." sa vosa vei ruci o poasa ena gauna ni kana, "lako mai ki ke, kania na madrai, tonia vata na kemu madrai vata kei na miti. sa dabe o koya ena yasadra na tatamusuki, sa solia yani vua na kakana o poasa; sa kana, sa mamau ka sa maroroya na kena vo. sa tucake o koya me tomitomi sila, sa qai vosa o poasa vei ira na cauravou, me ra kakua ni vakatatabui koya ena vanua sa tomitomi tiko kina. "me vakanakiti na kena vakalutumi tiko vua na sila, me rawa ni tomika ka maroroya e so me kakua ni cudruvi." sa tomitomi tiko ka sa yakavi mai, sa samuta e so na nona tomitomi, ka sa kune e dua nai vakarauru vinaka. sa kauta na nona sila ka lako yani ki na koro, sa raici koya o nona nei ka sa raica talega na ka sa kauta mai. sa tukuna mai ka vakaraitaka vua na veika sa maroroya mai, ni sa vakamamautaki oti. sa tarogi koya o na vugona, "o sa tomitomi e vei ni kua?

o cakacaka mai vei? "me vakalouvínakataki o koya sa kauwaitaki iko." sa tukuna o koya vei na vugona, kei koya rau a cakacaka vata, "na yaca i koya na tagane ka i taukei ni cakacaka o poasa." sa vosa vei na vugona o naomi ka vaka, "me vakalouvínakataki o jiova o koya sa sega ni vunitaka na nona vinaka vei ira na bula kei ira talega na matel." sa qai tukuna o naomi vua, "na tamata oqo sa wekadaru dina, ka wekadaru voleka duadua." sa tukuna o ruci, sa vosa oti vei au o koya, 'me'u tiko voleka ga vei ira na nona cauravou me yacova ni sa oti na tatamusuki." sa vosa o naomi vei ruci, "e vinaka mo lako vata kei ira na goneyalewa, me ra kua tale ni sotavi iko o ira na tamata ena dua tale na were." sa qai tiko voleka ga o ruci kei ira na goneyalewa nei poasa me yacova ni sa oti na tatamusuki.

3

sa vosa o naomi vei ruci na vugona, "na vugoqu, sa sega beka ni dodonu me'u raica na nomu maroroi, na nomu maroroi vinaka?" o poasa, na nona goneyalewa o a tiko vata kei ira, sa sega li ni wekadaru voleka o koya? ena bogi ni kua sa butu sila tiko o koya ena vanua ni butu sila. "mo sisili vakavinaka, lumuti iko vinaka ka daramaka na i sulu vinaka duadua, ka lako sobu ki na vanua ni butu sila. kua ni vakatara me kilai iko o koya, me yacova ni sa kana ka gunu oti. ena gauna sa yaco kina me la'ki davo, mo kila na vanua e la'ki davo kina; mo lako yani, cega na yavana ka davo sobu; ena tukuna vei iko na cava e dodonu mo cakava." na ka kece o sa tukuna vei au, "au na cakava." sa lako sobu o koya ka cakava kece na veika sa vakasalataki koya kina o na vugona. o poasa ni sa kana ka gunu oti, sa marau vakalevu, sa lako ka davo sobu ena vanua sa bini tu kina na sila, sa qai lako talega mai o ruci ka cega na yavai poasa ka davo sobu e ruku ni yavana. ni sa bogi levu tutu sa kidacala o poasa ni sa vuki, sa raica ni dua na yalewa sa davo tiko e yavana. sa taro mai, "o cei o iko?" "oi au o ruci na nomuni vada, mo ni taura na nomuni vada ka vakarugugi koya ena tabamuni ni sai kemuni nai sosomi kei kilioni." sa tukuna mai o poasa, "sa kalouvínaka o iko ena mata i jiova, na luevu! ni o sa vakaraitaka na nomu loloma levu ena i cavacava, mai nai vakatekivu, ni o sa sega ni via lakovi ira na cauravou. "oqo na luevu, kua ni rere, au na cakava vei iko me vaka o sa gadreva, era sa kila kece na kai vanua oqo, ni o sa dua na yalewa dina. "sa dina sara ni'u sa wekamu voleka sara oi au, ia sa tiko tale e dua sa voleka sara mai vei au. "mo tiko mada ena bogi oqo, ena mataka kevaka sa cakava o koya me vaka na kena i valavala me vaka vua na wekana, vei ikoá€ vinaka; me cakava vei iko. kevaka sa sega ni cakava vei iko me vaka vua na wekana, au na cakava na ka o ya vei iko, me vaka sa bula na kalou! davo sobu mada me yacova na mataka." sa davo sobu o koya e yavai poasa me yacova na mataka, sa yadra o koya ni se kabukabu ka sega ni dua e raica. sa tukuna vua o poasa, "me kua ni dua tale e kila ni lako mai ki na vanua ni butu sila e dua na yalewa." sa tukuna o poasa, "me kauta mai na nona taga, sa qai sega kina vakalevu na sila, ka solia vua." sa qai lako o ruci ki na koro. ni sa lako mai vei nona nei, sa vosa

mai o nona nei ka vaka, "sai iko dina oqo na vugoqu?" sa qai tukuna kece na ka sa cakava vua o poasa. sa tukuna o ruci "ni sa ono nai vakarau oqo sa solia mai o poasa, ni sa tukuna mai o koya 'mo kakua ni lako wale vei na vugomu." sa vosa o naomi ka tukuna, "mo tiko vakamalua na luevu, me yacova ni sa matata mai e dua na ka; ena sega ni vakacegu o poasa me yacova ni sa vakaoti kece na kena veivosaki e daidai."

4

sa lako cake o poasa ka la'ki dabe toka ena matamata ni koro; ka raica, sa lako mai na wekana sa vosa kina o koya. sa kacivi koya o poasa, ka tukuna "dabe sobu na wekaqi" sa qai lako mai vakatikitiki okoya ka dabe sobu. sa kaciva tale mai o koya e tini tale na qase ena koro, ka tukuna "mo ni dabe eke." era sa dabe sara era. sa qai vosa vei koya na wekana voleka, "o naomi ena nona lesu mai ena vanua o moapi, sa volitaka na tikini qele e nei elimeleki na tacidaru. "au sa nanuma me'u tukuna vei iko, 'mo volia ena matadra na qase ni tamata, mo volia ga; kevaka o sa via volia. kevaka sa sega, mo qai tukuna; me'u volia oi au." au sa tarogi iko kevaka o sa sega, "au na volia oi au." sa vosa o poasa, "na siga o sa volia kina na qele mai na ligai naomi, mo volia talega na yalewa ni moapi o ruci, sa mate na watina, mo vakatubura e dua me wili veikoya nai votavota." sa tukuna na wekana voleka, "au sa sega ni rawa ni volia oqo, de'u qai vakacacana na noqu i votavota. mo volia ga o iko, poasa, na ka sa noqu vakadodonu, ni'u sa sega ni rawa ni volia" oqo sa kena i vakarau vei ira na isireli me baleta na veivoli kei na veisau ni ka, me vakadetiaki oqo: me luvata na nona i vava e dua ka solia yani vei koya ka dua. sa vaka oqo na kenai vakarau vei ira na isireli. sa vosa vaka oqo na wekana voleka vei poasa, "mo volia ga o iko," sa qai luvata na nonai vava. sa qai vosa o poasa, vei ira na qase kei ira kecega na tamata, "o ni sa vakadinadina e daidai ni'u sa volia na ka kecega sa nei elimeleki kei na ka kece sa nei kilioni kei maloni mai na ligai naomi. "oqo, o ruci na kai moapi na wati maloni, au sa taura me watiq, me vakatura na yacadra na mate ena nona i votavota, me kua ni yali kina na yacadra mai vei ira na wekana ena matamata ni nona i tikotiko, o ni sa kena i vakadinadina e daidai." era sa tukuna kece na tamata era sa tu ena matamata kei ira na qase, "keimami sa kena i vakadinadina. jiova me cakava vua na yalewa sa lako mai ki na nomu vale me vaka sa cakava vei raijilei kei lia oi rau oqo e rau sa tara cake na vale nei isireli; mo tamata yaco e efiraca, ka mo tamata rogo e peceleliema. "me yaco na nomu vale me vaka na nei feresi, o koya sa vakasucuma o tamari vei juta, me vakakina nai vurevure ena solia vei iko o jiova mai vua na yalewa oqo." sa tauri ruci o poasa me watina; sa curu vua ka sa kunekune sara, sa vakatubura e dua na gonetagan e mai vei jiova. era sa tukuna vei naomi na marama, "me vakacaucautaki o jiova," ni sa sega ni vakatara me sega na wekamu voleka; me levu ka cecere na yacana e isireli! "o koya me solia lesu vei iko na bula, me dau vakani iko ena nomu veigauna ni qase; ni sa vakasucuma mai e dua na gonetagan e vei koya na vugomu daulomani ka uasivi cake vei iratou na luvemu tagane e vitu." sa taura

na gone o naomi, sa biuti koya e lomaserena, ka sa
susugi koya. o ira kece na yalewa ni vanua o ya era
sa solia vei koya na yaca ka ra tukuna, "sa sucu vei
naomi e dua na gonetagane." era sa vakatoka me ya-
cana o opeti. sai koya na tamai jese, na tamai tevita.
oqo na kawa i veresi, o veresi na tama i eseroma; o es-
eroma na tama i rami, kei rami na tamai amenatave; o
amenatave na tama i nasoni, kei nasoni na tama i sal-
imoni; o salimoni na tamai poasa, kei poasa na tama i
opeti; o opeti na tama i jese, kei jese na tama i tevita.

sa dabe galili tiko na koro e a sinai kina na tamata e liu! sa vaka na yada o koya e a kilai levu vei ira na veimatani! na raluve ena nodra vei yasana sa yaco me bobula! sa tagi vakararawa ena bogi, na wai ni matana sa tiriva na baluna; ena kedra maliwa sa vinakati koya sa sega, me vakacegui koya; era sa kena meca kecega. sa kau vakabobula o juta, sa vakararawataki, ka sa lewai na nona cakacaka; sa sega ni kunea na vakacegu; o ira kece sa beitaki koya, era sa siviti koya ena vanua dredre ka qiqo. na gawnisala ki saioni sa tagi ni sa sega e dua sa lako mai ki na solevu, era sa lala kece na kena matamata; era sa cegulevu na kena bete, era sa vakasaurataki na kena goneyalewa, ka sa vakasewasewani vakalevu sara. o ira na kena meca, era sa yaco me nona turaga o ira na kena meca, era sa tamata yaco mai; ni sa vakararawataki ira o jiova, ena vuku ni sa rui levu na nodra talaidredre. era sa kau vakavesu na luvadra ena matadra na meca. vau na goneyalewa ni saioni, na kena i rairai vinaka kece sa yali, o ira na ravouvou sa yaco me ra vaka na me kila sa sega ni kunea na kena. era sa dro, ia, era sa malumalumu ga e matadra na dauvakasasa. ena veisiga kece ni nona vakararawataki kei na nona veikaucayaki, sa dau nanuma o jerusalemi na nona veika vivinaka kece sa dau tu vua ena veisiga sa oti, ni ra sa vesuki na nona tamata ena ligadra na meca, mai vei raici koya na meca ka era sa vakalialiai koya, ena nona sa vesuki. sa rui sivia nai valavala ca nei jerusalemi ka sa yaco me boi ca sara, o ira na dau rokovi koya, era sa cati koya, baleta ni ra sa raica na nona luvaiwale; sa tagi ga o koya ka gole tani. sa duka sara vakalevu na nona liku, sa sega ni raica rawa na vanua e lako tiko kina; sa ka vakaloloma na nona mai tavutu; sa sega ni dua e mai vakacegui koya, "i jiova, moni raica na noqu vakalolomataki sa vakacerereci na meca!" sa dodoka na ligana na meca me tara na nona ka vivinaka kecega; ni sa raica o koya na nodra sa curu mai ki na vale tabu, o ira sara ga o a ni tukuna kina, sa tabu ni dua e curu kina" ki na nomuni soqosoqo tabu. era sa vakararai kece na tamata, era sa vakarai madrai; era sa solia na nodra i yau talei me voli kina na madrai, me ra bula kina i jiova, "moni raica ka vakalewa ni'u sa sega ni ciqomi." "sa sega dina beka ni dua na ka vei kemuni oqo? oqo, moni raica mada, ke sa dua na rarawa me vaka na noqu rarawa, sa kau mai oqo vei au, o koya sa vakataro o jiova ena siga ni nona cudru katakata. "mai cake, sa tala mai o koya na bukawaqa ki na suiqa, ka sa vakamalumulumutaki ira; sa tevuka o koya na lawa me corita na yavaqa, sa vukici au lesu; sa cakava me ka wale, ka au sa rawai ena siga taucoko. "nai vua ni noqu talaidredre sa vauci, era sa tali vata ka viri-taki mai ki na domoqu, sa cakava oqo na liga i jiova. sa vakamalumulumutaki au o koya; o jiova, sa soli au ki na ligadra o ira au sa sega ni veivorati tukuna. "o jiova sa butuki ira sobu na noqu tamata qaqa ena ruku ni yavana; sa kaciva o koya e dua nai soqosoqo me vala kei au, me qaqi ira na noqu tamata bula. o jiova sa butuki ira sobu na goneyalewa sega cala ni juta me vaka mai na vale ni vaini. "ena vuku ni ka oqo, au sa tagi kina, sa drodro vakalevu na wai ni

mataqu; baleti koya na noqu dauveivakacegui, o koya e dodonu me solia vei au na bula, sa yawa mai vei au. e ra sa dui dro na luvuqa, baleta ni ra sa kaukauwa mai na meca." sa dedeka na ligana o saioni, ia, sa sega e dua me vakacegui koya; sa vakarota o jiova ena vuku i jekope, ni o ira kece sa tiko voliti koya me ra kena meca; sa ka dukadukali sara o jerusalemi ena kedra maliwa. "sa dodonu o jiova, au sa vuki tani mai na nona i vakaro. dou rogoca, oi kemuni kece na tamata, ka raica na noqu rarawa o ira na noqu goneyalewa sega cala, o ira na noqu gonetaganega qaqa, era sa kau vakabobula. "au sa kacivi ira na noqu daulomani, era sa vakaisini au; o ira na noqu bete kei ira na noqu qase, era sa ceguva tiko nai ototi ni nodra i cegu mai na koro ni ra sa vakasaqara kakana tiko, me ra bula kina. "i jiova, moni raica, au sa veilecayaki tiko, sa leqa vakalevu na yaloqu; sa veisautaki e lomaqu na yaloqu, au sa rui tamata murimuri lomaqu, au sa tu e tautaba e vale sa vaka ga na mate. "era sa rogoca na noqu cegu levu sa sega ga ni dua e mai vakacegui au o ira kece na kequ meca era sa rogoca na noqu leqa; era sa marau ni kemuni sa cakava oqo ni kauta mai na siga o ni sa yalataka, me rawa kina ni ra vakataki au talega. "me ra lako kece mai e matamuni na nodra caka cala, mo ni cakava vei ira na ka era cakava vei au na noqu talaidredre kece; au sa cegu oca, sa malumu talega na yaloqu."

2

o jiova sa vakarurugi ira na goneyalewa ni saioni ena o ni nona cudru! sa viritaka sobu mai lomalagi ki vuravura na totoka kei isireli, sa sega ni nanuma nai butubutu ni yavana ena siga ni nona cudru. sa tiloma oti o jiova ka sega ni kauwaitaka nai tikotiko kecega i jekope sa viritaka sobu ena nona cudru katakata na bai ni valu cecere nodra na goneyalewa e juta; sa kauti ira sobu ki ra; sa vakacataka na nodra matanitu na turaga lalai. sa musuka laivi o koya ena nona cudru katakata nai leu kece e isireli; sa vakadaroya na cakacaka ni ligana i matau mai vei ira na meca sa vakamai jekope me vaka na buka caucaudre sa veikamayaki. sa tucake tu me vaka na meca, sa loveca na nona dakai; ena ligana i matau, me vaka e dua na meca, sa vakamatei ira kecega o koya, me vaka sa vinakata e matana; ki na nodra vale na gonetaganega ni saioni, sa sova yani na nona cudru me vaka na bukawaqa. o jiova sa vaka na meca, sa tilomi isireli sa tiloma kece na vale vakatui; sa vakacacana na bai ni valu, sa vakalevutaka na tagi kei na tagi yaso vei ira na goneyalewa e juta. sa cakava vakaukauwa na ka ni vale ni veitavaki me vaka ki nai teitei; sa vakarusa na nona vale ni soqoni vata; o jiova sa vakavuna me ra guilecava na solevu e saioni e na nona cudru katakata, sa besetaki ira kina na tui kei na bete. o jiova sa cata na nona i cabocabo ni soro, sa biuta na nona vale tabu; sa laiva tu na bai ni vale ni tui ki na ligadra na meca era sa vakatubu ue ena vale i jiova me vaka na siga ni solevu. sa nakita o jiova me vakarusa na bai e nodra na goneyalewa e saioni sa dodoka yani e dua na wa; e se sega tikoga ni vakasuka na ligana mai na veivakarusa: na bai kei na i keli e rau sa ceguoca ka tagi vata. sa buluti na kena

matamata ni bai ni koro sa musumusuka ka vakarusas na kena bai kau; na kena tui kei na kena turaga sa wili vata kei ira na veikamatanitu; sa sega nai vunau, ka sa sega na raivotu vei ira na parofita mai vua na kalou. na nodra qase na goneyalewa ni saioni, era sa dabe tu e ra ka, era sa galu tu; era sa biuta na soso ki na uludra era sa vakaisulu ena sulu taga, o ira na goneyalewa sega cala ni jerusalemi era sa cuva ki na qele. na wai ni mataqu sa vakavuna me'u bobo tu ga, sa yavavala na yaloqu; sa sega na yate dei ni ra sa vakacacani na neimami goneyalewa, e na veisalat tu era sa ciba tu na gone kei ira na dramidrami. e ra sa kaci tiko vei tinadra, 'e vei na madrai kei na waini?' e ra sa malumalumu me vaka e dua sa vakamavoataki vakaca sara ena veisalat ni koro, ni ra sa liu yani ena lomaserei tinadra. me'u lomani iko beka vakacava? me'u vakatauvatataki iko beka kei na cava, o iko na goneyalewa ni jerusalemi? me'u vakatautauvatataki iko kei cei, me rawa ni vakacegui iko kina, na goneyalewa sega ni cala ni saioni? na nomu vuca mai sa tete me vaka na wasawasa; o cei ena vakabulai iko rawa? na nomudou parofita era sa raica vei kemudou na raivotu e lasu ka veivakacalai; era sa sega ni vakaraitaka na nomudou caka cala, me ra kau lesu mai na nomudou bobula, era raica tikoga na veika e veivakacalai kei na parofisai lasutaki kei na tadra ni kana levu. o ira kecega sa lako sivia na vanua oqo, era sa kuretaki liga ga, era sa kuretaki ulu ga vei ira na goneyalewa ni jerusalemi: "sai koya beka dina oqo na koro 'sa dau cavuti kina na totoka kei na sega ni vakamelei, na reki ni vuravura taucoko?" o ira kece na kemu meca era sa dolava na gusudra vakaca vei iko; era sa vakasequruquru bati. era sa tukuna, "keimami sa tilomi ira oti! sa dina, oqo sara ga na siga keimami sa waraka tiko; keimami sa qai kunea, keimami sa qai raica!" o jiova sa cakava na ka sa nakita oti; sa vakayacora oti na nona vosa sa dau vakarota o koya ena veigauna sa oti, sa viritaka sobu o koya, ka sa sega ni yalolailai kina, sa vakavuna o koya me reki na meca ena vukumu. era sa kacivi jiova ena yalodina, "oi kemudou na lalaga ni nodra na goneyalewa ni saioni, me ra veicivivi sobu na wai ni mata ena siga kei na bogi; mo kua ni vakacegui tiko; mo kua ni kune vakacegu tiko. sa vakacerecerea na nodra kaukauwa na meca, "tucake ka kaci tagitagi yani ena bogi taucoko, mai nai vakatekivu ni yadrayadra; sova yani na yalomu ki veikoya, ena vuku ni nodra bula na nomudou gone lalai era sa ciba tu ena via kana ena veisalat tu." "raici jiova, ka vakanananu mada! o ni sa cakava oqo vei cei? me ra laukana beka na gone mai vei tinadra, o ira na gone era sa keveta tiko? me ra sa vakamatei beka na bete kei ira na parofita ena vale tabu i jiova? "o ira na gone kei ira na qase era sa veidavori tu ena sala; o ira na goneyalewa kei ira na gonetagane era sa vakamatei ena seleiwau; o ni sa vakamatei ira ena siga ni nomuni cudru, sa sega tale na lomalomua rua, ena nomuni sa veivakamatei. "o ni sa sureti me vaka ki na kana magiti na ka rerevaki sa vakavolivoliti au, ena siga ni cudru i jiova sa sega e dro bula o ira kece au sa vakatubura ka susuga cake, era sa vakarusai kecega mai vei ira na meca."

sai au na tamata sa raica na veivakararawataki sa vakayacora na kalou ena nona i titoko ni rarawa katakata. sa liutaki au o koya ka sa cakava me'u lako ena butobuto ka sega ena rarama. io, na ligana sa veicoqacoqa tale kei au ena veigauna kecega ena siga taucoko. sa qase mai na yagoqu, na kuliqu talega, sa musuka na siqu. sa tagavi au me vesuki au, ka sa vakavoliti ena veivakaisini kei na ca. sa biuti au o koya ena vanua butobuto me vaka e dua sa mate makawa tu. sa sogoti au o koya me'u kua ni dro bula: sa cakava o koya me vakabibitaki na kequ i vesu. ni'u sa tagi mada ga ka kaila, sa sogota o jiova na noqu masu. sa sogota na noqu sala ena vatu; sa vakavevea na noqu i lakolako. sa cakava me'u vaka e dua na manumanu kila sa davo tiko me waraka na kena, sa vaka na laioni sa toka vakarau. sa vukica tani o koya na noqu sala, ka sa basubasuki au vakalalai. sa loveca na nona dakai, ka sa dodoka na nona gasau me vakadodonu mai vei au, sa vakayacora me lako mai vakadodonu na nona gasau titi me basuka na ketequ. au sa yaco me nodra i vakalasa na tamataa€" me'u nodra sere ni veivakalialiai ena siga taucoko. sa vakasinaiti au ena yaloqu, sa vakagunuvi au ena kau wiwi. sa vakaramusutaka na batiq ena vatu ka sa buluti au ena dravusa. sa vakayawataki na yaloqu mai na vakacegu, au sa sega ni nanuma kina na vinaka ni siga ni mataka. au sa tukuna kina, "na noqu kaukauwa kei na noqu vakanuinui sa vakayali mai vua na kalou." mo ni nanuma na noqu vakararawataki ena noqu veilakoyaki tiko kei na kau wiwi e tubu cala. na yaloqu e se nanuma tikoga ka sa luvu talega e lomaqu. au sa qai nanuma tale oqo, ka au sa kila ni se tiko vei au na vakanuinui. e na vuku ni loloma vakavuqa ni kalou, eda sa sega kina ni vakaoti ni sa sega ni mudu na nona loloma. era sa vou tiko ga ena veimataka; sa rui levu ka cecere na nomuni yalodina. "sa noqu i votavota o jiova sa tukuna na yaloqu," o koya oqo au sa nuitaki koya kina!" sa vinaka na kalou vei ira sa waraki koya, ki na yalo ga sa vakasaqarai koya. sa vinaka vua na tamata me waraka tikoga vakamalua na veivakabulai i jiova. sa vinaka vua na tamata me colata nai vua ni se cauravou tiko. me tiko duadua ka tiko vakamalua, ni sa vakatikora oti vua o jiova; me biuta na gusuna kina kuvu ni sosoaa€" me dua beka kina nai nuini. me solia na baluna ka dua vua sa sabici koya, ni sa sinai ena sega ni veiciqumi. o jiova ena sega ni biuta vakadua sara, e dina ni sa vakaraitaka na rarawa, ia ena vakaraitaka tale na loloma me vaka na kena sa rui levu na nona yalololoma. sa sega ni dau veivakamavoataki vakailoa o koya, se dauveivakayalobibitaki vei ira na luve ni tamata. me butu qaqi ira ena ruku ni yavana, o ira kece na kaivesu e vuravura, me vukica tani na lewa dodonu me nodra na tamata, ena matai koya sa cecere sara, me vakagolea tani na tamata mai na nona i lakolakoaa€" sa sega ni vakadonuya o jiova. o cei oqo sa vosa tiko ka sa yaco, ni se bera ni vakatarame yaco o jiova? sa sega beka ni lako mai na gusu i jiova na ka kei na vinaka talega? ena cava era sa dau vakaulubale kina na tamata bula, na tamata sa togoti ga me baleta na nona i valavala ca? me da lako mada

ka vakaraica tale na noda i lakolako, ka me da lesu tale vua na kalou; me da laveta cake na ligada kei na yaloda vua na kalou sa tiko mai lomalagi. keimami sa talaidredre ka lako tani; o na sega ni vosota. o ni sa ubi kemuni ena cudru ka vakasagarai keimami; o ni sa veivakametei ka sega ni loloma. o ni sa ubi kemuni ena o, me kua kina ni lako vei kemuni na masu. o ni sa cakava me keimami sa dukalevu kai benubenu e matadra na tamata. era sa dolava na gusudra vei keimami na meca. na rere, na veicoriti, na veivakacacani kei na veivakarusa i lako mai vei kemuni. sa drodro vakalevu na wai ni mataqu, me baleta na nodra sa vakarusai tiko na goneyalewa ni noqu tamata. sa drodro tu ga na wai ni mataqu, sa sega ni muduki rawa, me yacova sara ni sa rai sobu mai na kalou me kila. na wai ni mataqu sa vakaleqa vakalevu na yaloqu me baleti ira na goneyalewa ni noqu koro. o ira na meca era sa vakasasataki au me vaka e dua na manumanu vuka ni sa sega na vuna. era sa vakagalui au tiko ena loma ni qara, ka vakaviriki au ena vatu. sa vakadrodroi mai uluqu na wai, au sa tukuna kina "ni'u sa oti vakadual!" i jiova, au sa kaciva yani na yacumuni, mai na boto ni qara. o ni sa rogoca na domoqu, "mo ni kua ni vakadidi vara ki na noqu tagi, na noqu tagica na veivuke." o ni sa voleka sara ena noqu tagi yani, o ni a tukuna kina, "me'u kua ni rere!" i jiova, o ni sa cakacaka vakaukauwa ena vuku ni yaloqu; o ni sa kauta lesu tale mai vei au na bula. i jiova, o ni sa kila se'u a leqa vakacava; mo ni raica ka lewa ga. o ni sa raica kece na nodra yaloca, na nodra nakinaki me baleti au. i jiova, o ni sa rogoca na nodra veivakacacani na ka kece era tuvana me baleti au, na tebenigusudra na meca, kei na nodra vakasolokakana ena vukuqu ena siga tacoko. mo ni raica ga na nodra dabe kei na nodra tucake; era sa seretaki au ena nodra sere ni veivakacudrui. i jiova, mo ni sauma lesu vei ira me vaka na cakacaka ni ligadra. mo ni solia vei ira na yalo sa ubi tu. na nomuni veivakaloucataki me sa tu vei ira! e na nomuni cudru, me sa cici muri ira, ka vakarusai ira, ena ruku i lomalagi i jiova.

4

na kena buwawa mai na koula! na kena veisau na koula dina! na veivatu ni vale tabu sa vakakabuwacarataki á€" ena vei tutu kece ni sala. o ira na gonetagane digitaki ni saioni era sa sau levu me vaka na koula dina. era wili ga me vaka na kuro qele, na cakacaka ga ni dua na dau tuli kuro! o ira mada ga na koli ni veikau, era sa vakaraitaka na sucudra vei ira na luvedra; o ira na goneyalewa era sa ca sara, me vaka na toa ni veikau ni vanua liwa. na yamedra sa gone lalai sa kabita na lomadra ena tagi. era sa tagica na madrai na gone, ia sa sega e basuka vei ira. o ira sa dau kana ka kusikusima, era sa yali ena sala o ira era sa kaucake mai ena lokaloka era sa roqoroqo binibini dravusa. na i togoti ni cakacaka ca era sa cakava na goneyalewa mai noqu koro sa levu cake mai nai togoti ni valavala ca mai sotoma o o koya sa vakacacani kina vakasauri ka sa sega tale na tamata me veivuke rawa! o ira sa biuti ira vakatikitiki me ra sa nona na kalou, era sa serau me vaka na uca vulavula, vulavula sivia mai na sucu; era sa damusa sivia me vaka na rupi era

sa vaka na safaia o na kedra i rairai. na kedra i rairai sa loaloa sivia mai cake. era sa sega ni kilai ni ra sa lako tu ena sala. sa kabi na kulidra ena nodra sui era sa vaka na buka mamaca. era sa vinaka cake o ira sa vakamatei ena i seleiwau, mai vei ira sa mate ena viakana; era sa saiwaruta, vakaleqai vakalevu ni sa sega na vuata ni vanua. na ligadra na marama vinaka, era sa vakasagara na luvedra me kakana. oqo gona na nodra vakarusai na goneyalewa ni noqu koro. o jiova sa vakayacora ga na nona cudru katakata, sa sovaraka na nona cudru, na bukawaqa mai saioni, sa vakarusi na kena yavu. o ira na tui e vuravura kei ira na lewei vuravura era sa sega sara ga ni vakabauta, ni rawa ni ra curuma rawa na matamata kei jerusalemio ena vuku ni nodra i valavala ca na bete kei na parofita, sa vakadavei kina na nodra dra nai valavala dodonu ena kedra maliwa. era sa mataboko ka vakayayamo voli ena vei gaunisala. era sa vakadukadukali-taki ira ena dra sa sega kina ni dua e via tarai ira. era sa kacivaka yani, "mo lako tani, dukalevu! lako tani, lako tani, kua ni tarai keimami mai!" ni ra sa dro ka veilakoyaki voli o ira na kai tani era sa tukuna, "me ra kakua ni tiko vata kei keda." na mata i jiova sa vakasei ira; sa sega tale ni via wiliki ira, na tamata era sa sega ni via doka na bete se me vakarokorokotaki ira na qase. sa sega yaga na matai keimami ni keimami sa sega ni raica rawa na veivuke. era sa vakaraica tiko na neimami kalawa me keimami kua ni lako rawa ena gaunisala. sa voleka na neimami cavacava; sa oti na neimami veisiga, sa lako mai na neimami cavacava. o ira na meca, era sa matai sara mai vei ira na ikeli ni veiyasana vakalomalagi, era sa lako mai na veiulunivanua ka siro mai ki na vanua liwa me waraki keimami. nai cegu ena ucui keimami, nai lumuti ni kalou, era sa vesuki ena qara, o koya keimami sa tukuna kina, "ena ruku ni yaloyalona keimami na bula kina ena kedra maliwa na veimatani." reki ka marau tiko, o iko na goneyalewa ni itomi, o iko sa tiko mai usi! na bilo ena soli yani vei iko o na mateni ka vakaluvawaletaki. na vakatotogitaki ni nomu caka cala, sa vakaoti oi kemudou na goneyalewa ni saioni ena sega tale ni vakatalai kemudou o jiova me vakabobulataki tale. era totogitaka na nomudou caka cala na goneyalewa ni itomi; era vakaraitaka na nomudou i valavala cal.

5

i jiova, mo ni nanuma na ka sa yacovi keimami; mo ni raica, io, na neimami vakacacani! na neimami votavota sa soli vei ira na vulagi kei na neimami veivale sa soli vei ira na kai tani. keimami sa luveniyali kei ira na tinai keimami era sa yada. keimami sa sauma na wai keimami gunuva kei na neimami kau talega sa volitaki. keimami sa cemuri ka cakacaka tiko ka sega ni vakacegu. keimami sa solia na ligai keimami vei ira na kai jipita kei ira talega na kai asiria, me keimami vakamamautaki kina ena madrai. o ira na tamai keimami era sa i valavala ca, ka era sa yali tani, keimami sa mai colata na kena ca. era sa mai lewai keimami na dauveiqaravi, sa sega e tu me vakabulai keimami mai na ligadra. keimami rawata vakadredre na keimami madrai, baleta nai seleiwau mai na vanua liwa. sa katakata na yagoi keimami me

vaka na lovo, e baleta na tauvimate ni via kana. e ra sa rawai vakaukauwa na yalewa ni saioni, o ira na vada talega ni veikoro e juta. era sa vakaliligi tu na turaga ena ligadra kei ira na qase era sa sega ni dokai. o ira na cauravou era sa tala vatv kei ira na gone-tagane era sa taceba ena cola kau. o ira na qase, sa mai oti na nodra dau mai sotasota ena matamata ni koro, o ira talega na cauravou, sa mai oti na nodra dau mai qiriqiri. na reki ni yalo keimami sa mai oti; na neimami dau meke sa vuki me so mate. sa lutu tani mai ului keimami nai sala ni veiliutaki, na ca levu veikeimami ni keimami sai valavala ca! oqo na vuna, keimami sa yalolailai kina, ka sa malumu sobu na rai ni matai keimami; sa lala na ulunivanua o saioni ka era lako tu kina vakaveitalia na fokisi. io, sai kemuni jiova, sa tudei ka sega ni mudu; na nomuni tikotiko vakaturaga sa ka mai na dua nai taba tamata kina dua tale nai tabatamata. ena cava o ni sa guilecavi keimami kina, ka biuti keimami vakadede kina? mo ni vakalesui keimami tale vei kemuni, jiova, keimami na qai vakatikori lesu tale; me vakavoui tale na neimami veisiga me vaka e liu, vakavo ga kevaka o ni sa besetaki keimami vakadua. ka cudruvi keimami vaka ca sara!

1

na nona vosa na dauvunau, na luvei tevita, na tui isireli. "sa ka wale, sa ka wale," sa tukuna na dauvunau, "sa ka wale, sa ka wale, sa ka wale na ka kecega." na cava na kena yaga vua na tamata ena nona oca kecega, o koya sa vakaogai koya kina ena ruku ni mata ni siga oqo? sa lako mai e dua nai tabatamata, sa lako yani e dua tale nai tabatamata, na vuravura sai koya, koya tikoga. sa cadra na siga, sa dromu tale na siga, sa cici ga yani vakatotoi ki na vanua me cadra tale mai kina. sa liwa na cagi ki na ceva, sa vuki cake ki na vualiku, sa veitosoyaki tikoga na cagi ka sa tekivu tale na nona i lakolako. e ra sa drodro kece ga yani kina wasawasa na veuciwai; io, sa sega ni sinai na wasawasa; era sa lesu tale ki na veuciwai era a drodro mai kina. e ra sa cakacaka na ka kecega, sa sega ni vakamcalataki rawa, na mate sa sega ni raica rawa se me rogoca rawa na daliga. na ka sa tiko oti, sa tiko oqo, ka sa na tiko ga, na ka sa caka oti, sa caka tiko oqo, ka sa na caka tiko ga. sa sega ni dua na ka vou sa caka ena ruku ni matanisiga oqo. sa dua beka na ka me rawa ni tukuni kina, "raica oqo na ka vou"? oqo, e se tu sara mai na gauna e liu sara. sa sega na vakanananu ena ka sa oti sa sega talega na vakanananu ena ka ena lako tiko mai vei ira ena muri mai. oi au na dauvunau, au a tui kei isireli mai jerusalemi. au a sa vakarautaka na yaloqu me'u vakasaqara ka qara matua sara ena yalomatua me baleta na ka kecega ena rukui lomalagi oqo; e ka levu oqo, sa solia na kalou vei ira na luve ni tamata, me ra cakacaka kina. au sa raica kece na ka sa caka ena ruku ni matanisiga oqo, io, e dina, sa ka wale sara ka sa vaka ga na tobo cagi. na ka sa veve, sa sega ni rawa ni vakadodonutaki, kei na ka sa sega sa sega ni rawa me wiliki tale. au sa veivosaki kei na yaloqu ka tukuna vua, "raica, au sa rawata na cecere, sa levu sara vei au na vuku mai vei ira kecega sa liu vei au e jerusalemi. na yaloqu sa rawata na vuku, na yalomatua kei na kila na ka kece." sa vakarautaki na yaloqu me kila na ka kecega, na ka ca kecega, na lialia kecega. au sa qai kila, ni sa vaka na tobo cagi walega. ni sa levu na yalomatua, sa levu talega na rarawa, o koya sa vakalevutaka na vuku, sa vakalevutaka talega na tagi yaso.

2

au sa tukuna ki na yaloqu, "lako mai, me'u vakatovolei iko mada ena marau; oqo mo marau mada"; io, sa dina, sa ka wale talega. au sa tukuna na kaikaila ena marau€" oqo sa "ka ca sara," "na cava ena kauta mai vei keda?" au sa qara matua ena yaloqu, me'u vakamarautaka na yaloqu ena waini, ni'u sa tubera tiko na yaloqu ena yalomatua kei na noqu taura matua talega na yalowai, me rawa ni'u raica rawa kina na cava e vinaka vei ira na luve ni tamata, me ra cakava ena ruku i lomalagi ena veisiga kecega era sa bula kina. au sa cakava na noqu cakacaka me levu, au sa tara na noqu vale, au sa tea na veivaini. au sa cakava nai teitei, au tea na okiti, au sa tea talega na kau vuata kecega. au sa cakava na vei drano, me'u vakasuasutaka kina na ka kecega sa tei. era sa tu na dauveiqaravi, tagane kei na yalewa o ira sa sucu ga e loma kei ira era sucu e tuba. sa tu vei au e levu na manumanu, e levu talega

era sa tu rawa ni bera ni'u lako mai ki jerusalemi. au sa kumuna talega vei au na koula kei na siliva, na nodra i yau talei na tui kei nai yau ni veiyasana, au sa rawa na dauveiqaravi tagane kei na yalewa daulaga sere, na nodra marau na luve ni tamata kei na i yaya ni vakatagi kecega. au sa levu ka cecere vei ira kecega sa liu vei au e jerusalemi. sa tiko vata ga kei au na noqu yalomatua. na ka kecega sa gadreva na mataqu, au sa sega ni maroroi au mai kina, au sa sega ni maroroya na yaloqu mai na ka ni marau ni sa marautaka na yaloqu na noqu oca kecega, oqo na i sau ni noqu oca kecega. au sa qai raica na cakacaka kecega sa cakava na ligaqu kei na oca kecega au sa vakaocai au kina, io, sa ka wale kecega, ka sa vaka ga na tobo cagi, sa sega na kena yaga ena ruku ni matanisiga. nai cavacava ni yalomatua kei na yalowai au sa qai vuki me'u goleva na yalomatua kei na lialia kei na yalowai; na cava ena rawa ni cakava na tamata me rawa ni tui kina?â€" na ka ga sa cakava oti o koya. au sa qai raica ni yalomatua e vinaka vei yalowai sa vaka kina na rarama mai na butobuto. na mata ni tamata sa tiko e uluna. sa lako na lialia ena butobuto, io, au sa kila, na ka vaka oqo sa yaco vei ira kecega. au sa tukuna kina ki na yaloqu, "na ka sa yaco vua na lialia, sa yaco talega vei au na cava au sa yalomatua cake kina?" oqo sa ka wale talega." era sa sega ni nanumi tale na yalomatua mai vei ira na lialia me sega ni mudu. na ka kece oqo era na guilecavi talega ena siga sa lako tiko mai. era mate vakacava na tamata yalomatua? me vaka ga na lialia! o koya oqo au sa cata kina na bula ena vuku ni cakacaka sa caka oti ena ruku ni matanisiga, sa veivakararawataki, sa ka wale kecega ka sa vaka ga na tobo cagi. au sa cata na noqu cakacaka kecega, o koya au sa vakaocai au kina ena ruku ni matanisiga baleta ni'u na laiva kece vei koya ena muri au mai. o cei ena kila se na tamata yalomatua o koya se tamata yalowai? io, ena lewa kece o koya na ka au sa buno oti kina. au a cakava o ya ena noqu yalomatua. oqo sa ka wale kecega. o koya oqo, au sa vukica kina na yaloqu ka sega ni via kauwaitaka na cakacaka kece au sa vakaocai au kina ena ruku ni matanisiga oqo. na cava me nona na tamata ena vuku ni nona cakacaka sa oca kina, ena yalomatua ena vuku kei na maqosa, ia, sa qai biuta na nona i votavota vua e dua sa sega ni oga kina. oqo sa ka wale talega ka sa rui ca vakalevu. na cava na tamata ena nona cakacaka kece, kei na gu ni lomana, kei na nona oca kece ena ruku ni matanisiga oqo? sa rarawa ga ena nona veisiga kece, ena bogi sa sega ni cegu. ni sa ka wale na ka kecega. sa sega kina na ka e vinaka cake me kana ka gunu ga, me vakacegu kina me marautaka na yalona na cakacaka ni ligana. oqo talega au sa raica ni sa cakacaka ga ni liga ni kalou. o cei e rawa ni kana, se o cei ena rawa ni marau cake mai vei au? na kalou sa solia na yalomatua kei na vuku kei na reki vua na tamata sa vinaka e matana; vua nai valavala ca, sa soli vua na cakacaka me kumuna ka vakasoqona vata, me soli kina vua sa vinaka vua na kalou. oqo talega sa ka wale sara ka sa vaka ga na tobo cagi.

3

ki na veika kecega sa tu na kena gauna, na gauna kei nai naki ena ruku i lomalagi: na gauna me sucu kina e

dua, na gauna me mate kina e dua; na gauna ni teitei, na gauna me tamusuki kina na ka sa tei; na gauna ni veivakamatei, na gauna ni veivakabulai; na gauna ni basubasu na gauna ni tara cake; na gauna ni tagi, na gauna ni dredre na gauna ni tagi vakararawa na gauna ni veimeketi; na gauna ni bini vatu, na gauna ni tala vatu, na gauna ni veimokoti na gauna me oti kina na veimokoti; na gauna ni solia; na gauna ni kumuna na gauna ni maroroya, na gauna ni kena kau tani na ka sa maroroi; na gauna ni dresudresu, na gauna ni culacula; na gauna ni veigaluvu na gauna ni veivosaki; na gauna ni veilomani, na gauna ni vecitati; na gauna ni valu, na gauna ni sautu, na cava na kena yaga vua na tamata na ka sa dau cakacaka kina o koya? au sa raica oti na ka sa dausolia na kalou me na vakacegui ira kina na luve ni tamata. na kalou sa cakava vakarairavinaka na ka kecega, ena kena gauna talega. sa biuta na sega ni mudu ki na yalo ni tamata, sa sega kina na tamata sa raica rawa na ka sa cakava na kalou mai na i vakatekivu ka yacova nai vakataotioti. au sa kila, ni sa sega tale na ka e vinaka cake ena kena oqo, o ya me reki tikoga na tamata ka caka vinaka ni se bula tiko, kei na tamata talega me gunu ka kana, ka rekitaka na vinaka ni nona cakacaka â€œoqori sai solisoli ga ni kalou. au sa kila ni veika kece e cakava na kalou, sa talega ka sega ni mudu. sa sega na ka me vakuri kina sa sega talega na ka me kautani mai kina. sa cakava kecega oqo, me rere tiko kina vei koya na tamata. na veika sa oti, kei na veika sa vo tu me vakaoti, na kalou sa vinakata me raica nai tukutuku ni veika sa caka oti. sa yaco tikoga na veika sa sega ni dodonu me yaco au sa raica ena ruku i matanisiga oqo; ena i tikotiko ni veilewai, sa tiko talega kina nai valavala e ca; ena vanua ni cakacaka dodonu, sa tiko talega kina na cakacaka e ca. au sa tukuna ki na yaloqu, "na kalou ena lewai ira na dodonu kei ira na ca, ni sa na dua na gauna ni vei i naki kecega kei na vei cakacaka kecega." au sa tukuna ki na yaloqu, "baleta na ka era sa taukena na luve ni tamata, sa vakatovolei ira na kalou, me rawa ni ra raica, me ra kila talega, ni ra sa vaka ga na manumanu." na ka sa dau yaco vei ira na tamata, sa yaco talega vei ira na manumanu; sa mate e dua, sa mate talega o koya ka dua. e rau sa cegu ruarua. sa sega kina ni uasivi na tamata mai na manumanu, sa ka wale na ka kecega. e ra sa lako kecega kina dua na vanua: era sa lako kecega mai na soso era na lesu tale ki na soso. o cei sa kila rawa na yalo ni luve ni tamata ni sa lako cake, kei na yalo ni manumanu ni sa lako sobu? au sa kila ni sa sega tale na ka e vinaka vua na tamata, me marautaka ga na nona cakacaka, oqori na nona i votavota. o cei ena rawata me kauti koya tale mai me mai raica na ka sa cakava oti?

4

au sa lesu tale mai ka vakaraica na ka ni veivakaocai ena ruku ni matanisiga: ka raica, na wai ni mata vei ira sa vakaocai, sa sega vei ira na veivakaceguioena yasana vei ira na dauveivakaocai, sa tu kina na kaukauwa, ia, sa sega vei ira na dauveivakacegui. o koya oqo, au sa vakacereei ira kina na mate, ni ra sa mate oti, mai vei ira na bula, era sa bula tiko. io, sa vinaka vei rau ruarua oqori, o koya se sega ni basika

mai me bula. o koya e se sega ni raica na caka ca ena ruku ni matanisiga oqo. sa ka wale na oca oqo tale, au sa raica na nona oca, na nona cakacaka vakamatau e dua na tamata, sa ka ni nona vuvu e dua tale na tamata. oqo sa ka wale sara, ka sa vaka ga na tobo cagi. na lialia sa roqo liga; ka sa kania ga na yagona. sa vinaka ni sinai tiko na ligamu ka galu tiko, ka ca ni sinai ruarua tiko na ligamu ka oca tiko, oqori na tobo cagi wale ga. au sa lesu mai ka raica, sa ka wale na ka kecega: sa dua, sa tiko duadua ga, sa sega na nona i tokani, sa sega na luvena se tacina, ia, sa sega ni vakaiyalayala na nona cakacaka, sa sega ni mamau ena i yau na matana. io, sa sega ni vakatataro me taroga, "au oca tiko oqo ena vuku i cei?" oqo sa ka wale talega ka veivakalolomataki. rua sa vinaka mai na dua, baleta ni rau rawata na kena i sau ni nodrau cakacaka. kevaka sa lutu e dua, e dua tale ena keveta cake na wekana. e na ca vei koya sa tiko duadua ni sa lutu, ni sa sega e dua me vukei koya cake. kevaka e rau sa davo vata e rua, e rau na katakata; e na katakata vaka cava e dua ni sa tiko duadua? e dina, ena vakamalumulutaki e dua mai vua tale e dua, ke rua, e rau sa kaukauwa cake mai vua, ena cavuka vakadredre na wa e tolu sa tali vata. sa yali na nona kilai levu sa vinaka na dravudravua kei na cauravou yalomatua mai vei koya na tui sa qase ka yalowai ka sa sega ni nanumi tale. ni sa lako mai o koya mai na valeniveivesu me mai buli me tui, e dina ni a sucu dravudravua mai na nona matanitu. au sa raica na ka bula kece ena ruku ni matanisiga; e rau sa tiko vata kei nai karua ni cauravou, o koya ena tu ena vukuna. sa sega ni oti ki vei ira kece na tamata o koya sa buli me tui; o ira kece ena muri koya mai era na sega ni marautaki koya. oqo talega sa ka wale ka sa vaka ga na tobo cagi.

5

mo yaloqaseqase, ni o sa lako ki na vale ni kalou; mo kusarawa ni vakarorogo ka berabera ni vakacabora nai soro ni tamata lialia, ni ra sa sega ni ra kila ni ra sa dau caka ca. mo kakua ni vakatotolo ni vosa, se na yalomu me cavuta vakariri e dua na ka ena mata ni kalou. sa tiko mai lomalagi na kalou, o iko e vuravura; o koya oqo me lailai kina na nomu vosa. na tadra e dau basika ni sa levu tiko na ka e daucaka, na domo ni lialia sa daukilai ni sa levu na nona vosa. ni o sa cakava na yalayala vua na kalou, mo cakava sara vakatotolo; sa sega ni dau marautaki ira na lialia o koya. cakava vakatotolo na ka o sa yalayala kina - sa vinaka cake mo kua ni yalayala ka ca ni o sa yalayala, qai sega ni vakayacora. kua ni vakatara na vosa ni gusumu me valavala ka kina na yagomu, se mo tukuna vua na talai ni kalou ni o ya e dua na cala lailai. na cava me cudru kina na kalou ena vuku ni nomu ulubale ka vakacacana kina na cakacaka ni ligamu? sa levu na tadra sa levu talega na vosa, oqo sa ka wale kecega. mo rerevaka na kalou. kevaka o sa raica nodra vakalolomataki na dravudravua, na veivaka saurarataki, na vakagolei cala ni lewa kei na dodonu ena vanua, kua ni yavavala kina; ni sa tiko e dua sa levu cake me vakaraici ira na veiliutaki ka lewai ira. na vuata ni vanua sa noda kece, na tui vakatiki koya sa qaravi mai

na vanua; o koya sa lomana na siliva, ena sega ni mamau mai na siliva; se, saga me vakalevu ni yau. oqo sa ka wale talega. ni sa levu na lakana, sa levu talega o ira na kana; sa qai vaka e vei na tubu me nona nai taukei o koya eda vei rai mata vata tiko? na nona moce na tamata daucakacaka sa rui kamikamica, ke sa kana vakalailai se kana vakalevu; ia, na levu ni nona i yau ena sega ni vakatarai koya me moce. sa dua na ka ca levu, au sa raica ena ruku ni matanisiga: na i yau sa maroroi me vakamavoataki ira na kena i taukei sa rusa na vutuniyau ena vuku ni vakacalaka; ni sa vakasucuma na luvena sa sega na ka e tu e ligana. me vaka na nona lako mai ketei tinana, ena lesu luwaiwale tale, me lako, me vaka na nona lako mai; e na sega ni kauta e dua na ka sa cakava, se na ka me taura rawa na ligana. oqo talega e dua na ca levu - me vaka sara ga na nona lako mai, ena vakatalega kina, na nona lako yani; sa qai cava na kena yaga, ni sa vaka ga na cagi na oca kecega? e na nona veisiga kece, sa kana ena butobuto, sa levu mai na rarawa na tauvimate kei na cudru. oqo na ka, au sa raica: sa vinaka vua e dua me kana ka gunu ka marautaka na nona cakacaka kei na nona oca ena ruku ni matanisiga sa solia vei koya na kalou, ni sai koya ga o ya na nona i votavota. ki vei ira kece na tamata sa soli vei ira mai vua na kalou na vutuniyau kei nai yau, kei na kaukauwa me kana kina, me taura na nona i votavota ka marau tiko ena nona cakaka €“ oqo nai solisoli ga ni kalou. ni na sega ni tiko vata na lecaika ena veisiga ni nona bula, baleta ni sa maroroi koya tiko na kalou me osooso tiko ena marau ni yalona.

6

sa dua na ka ca au sa dau raica vakalevu ena ruku ni matanisiga, ka e ra sa dau vakamatautaki ira kina na tamata: na tamata ka soli vua nai yau kei na vutuniyau kei na dokai, me kua ni yali kina vua e dua na ka sa gadreva, ia na kalou sa sega ni solia vua na kaukauwa me kana mai kina, sa mai kana ga kina na kaitani, oqo talega sa ka wale ka veivakararawataki vaka ca sara. kevaka e dua na tamata sa sucu vua e dua na drau na gone, ka levu na nona veiyabaki ni bula, ia na yalona sa sega ni mamau ena dua na ka vinaka, se, me kua mada ga ni caka na nona veibulu, au sa tukuna tiko ga, ni vinaka cake vua e dua sa sucu qai mate doleo ni sa lako wale mai o koya ka lesu ena butobuto, kei na yacana sa ubia na butobuto. e dina ni sa sega ni raica na matanisiga se kila e dua na ka, o koya oqo sa levu na nona vakacegu mai vei koya na tamata vutuniyau oqo, kevaka mada ga, sa bula me vakaruataki na yabaki e udoluoa sa sega beka ni da na lako kecega ki na dua na vanua? na cakacaka kecega ni tamata sa ka ga ni gusuna, ia, na yalo sa sega ni vakacegu tiko. na cava tale e vinaka kina o koya na yalomatua mai vei koya na yalowai? na cava sa tiko vua na dravudravua, o koya sa kila na nona i lakolako ena kedra maliwa na bula? sa vinaka na ka sa raica na matamu, mai na vakanananu ni nomu gagadre. oqo talega sa ka wale sara ka sa vaka tikoga na vakatobo cagi. na cava ga sa vakayacani oti kina na tamata, sa kilai oti tu ni sa tamata; sa sega kina ni rawa vua me sivi koya sa levu ka kaukauwa mai vua. me vaka ni sa levu na

ka me vakatubura na ka wale ga, me uasivi vakacava na tamata? o cei sa kila na ka e vinaka vua na tamata ena bula oqo, na nona veisiga wale kece o koya sa vaka ga na yaloyalo? o cei sa rawa ni tukuna vua na tamata, na cava ena yaco vua ena ruku ni matanisiga oqo?

7

na yaca vinaka sa vinaka cake mai na waiwai boi vinaka, na siga ni mate sa vinaka cake mai na siga ni sucu; e vinaka cake mo lako ki na vale ni vakaloloku mai na lako ki na vale ni kana magiti, ni o ya nai cavacava ni tamata kecega, ka sa ka bibi vua na tamata. na rarawa sa vinaka cake mai na veidredrevaki, ni sa rarawa na bula sa vakavukui kina na yalo. na yalodra na yalomatua sa tiko ena vanua ni so mate, na yalo ni tamata lialia sa tiko ena vanua ni marau vakalialia. sa vinaka mo rogoca na nodra veivakadodonutaki na yalomatua mai na nodra lagasere na lialia. me vaka na cacalidilidi ni buka ena ruku ni kuro, sa vakakina na nodra dredre na lialia, oqo talega sa ka wale sara. sa dina sara, na veivakasaurarataki sa vakayalia na nona i naki na yalomatua. na veivakaquumi sa veivakayalolailaitaki. nai cavacava ni dua na ka sa vinaka cake mai nai tekitekivu ni ka, na yalomalua sa vinaka mai na yalo dokadoka. mo kua ni vakatotolotaka na yalomu, mo cudru kina, na cudru sa dau roqota tiko o koya na lialia. mo kua ni tukuna "ni sa vinaka na siga ena noa mai na siga ni kua?" ni o sa sega ni vakaqaqamutua na ka oqo. na yalomatua sa vinaka ni sa tiko vata nai votavota, ka sa yaga vakalevu vei ira sa bula tiko. sa veitaqomaki na yalomatua me vaka sa veitaqomaki talega nai lavo, na uasivi ni kila ka, sai koya, ni sa yalomatua, sa solia na bula vei ira ga sa tiko vei ira. dou vakaraica mada na cakacaka i jiova: o cei ena rawa ni vakadodonutaka na ka sa vakaveve o koya? ena gauna ni sautu, mo reki tiko, ena gauna dredre, mo vakararai vinaka: na kalou sa lesia oqo, sa lesia talega o ya, me kila kina na tamata ni na sega ni rawa ni kila na ka ena yacovi koya ni sa oti o koya. au sa raica kece na veika kece ena veisiga ni noqu tu wale. sa dua na tamata ca, sa bula balavu ena nona ca. mo kakua ni yalododonu sara se mo kua ni yalomatua sara: ena vuku ni cava o sa via vakarusai iko kina? mo kakua ni ca sara se mo kakua ni lialia sara: e na vuku ni cava o sa via mate dole kina? sa ka vinaka mo taura oqo, mo kakua talega ni kauta tani na ligamu mai vua tale e dua; ni o ira ga sa rerevaki jiova. sa dro bula mai na ka kece oqo, na yalomatua sa vei vakayalomatuataki, sa uasivi cake mai vei ira na lewe tini na veiliutaki ena koro. sa sega ni dua na tamata dina e vuravura me caka vinaka, sa sega ni valavala ca. mo kakua talega ni biuta ki lomamu na ka kecega era tukuna na tamata, de o rogoca kece, qai kila ni sa vosacataki iko na nomu dauveiqaravi. sa vuqa talega na gauna, na yalomu sa kila, ni o dau vosacataki ira talega na tamata. ena ka kece oqo, au sa vakadinadinataka ena yalomatua, au sa tukuna, "au sa vuku," io, sa yawa dina mai vei au. ena vuku ni ka o ya, sa yawa sara mai vei au ka sa rui titobu sara, o cei ena rawa ni kunea? au sa saga me'u vakasaqara me'u kunea na yalomatua kei nai balebale ni ka, me'u kila na ca ni lialia, na yalowai, io na nodra lialia na lialia sara. au sa qai kunea ni sa levu na gaga

ni mate. na yalewa sa i cori ka dau kaukauwa, na ligana sa veivesu, o koya sa vinaka vei jiova, sa dro tani mai vei koya, kei ira nai valavala ca era na vesuki mai vei koya. "oqo na ka, kau sa raica", sa tukuna na dauvunau, "na vakuri ni dua na ka, ki na dua tale me kilai kina na vuna, o koya oqo sa vakasaqara tiko na yaloqu sa sega ni kunea; e dua na tagane vei ira na udolu, au sa kunea, ia, me dua na yalewa mai vei ira oqo au sa sega ni kunea. sa dina, oqo ga au sa kunea, na kalou sa bulia na tamata me yalododonu, ia era sa vakasaqara ga na veika vovou e vuqa."

8

o cei sa vuku? me kila nai vakavakadewa ni ka? na yalomatua ni tamata sa vakararamataka na matana, na ca ni matana sa veisau. au sa vakasalataki iko, "maroroya na nona i vakaro na tui, ena vuku ni nomu yalayala vua na kalou. "mo kua ni lako vakatotolo mai matana. mo kua ni tu ena ka e ca, ni sa cakava ga o koya na ka sa vinaka vua." sa tiko na kaukauwa ena vanua sa tiko kina na nona vosa na tui. o cei me na tukuna vua, "na cava o sa cakava tiko?" o koya sa muria na nona vosa, sa tiko vinaka tiko, na tamata vuku sa kila vinaka na gauna kei na lewa, e na veika kece, sa tu na gauna, sa tu talega na lewa. e dina sa qai levu ga na leqa ni tamata. sa sega ni kila o koya na cava ena yaco; o cei ena tukuna vua na ka ena yaco? sa sega e dua sa tu vua na kaukauwa me lewa na yalo ka taura tiko na yalo, sa sega e dua me lewa na siga ni mate. sa sega na veisereki e nai valu o ya, na caka ca ena sega ni sereki ira rawa nai lawalawa sa soli yani vei koya. au sa raica na ka kece oqo, au sa biuta ki na yaloqu na cakacaka kece sa caka ena ruku ni matanisiga oqo: sa dua na gauna sa soli lewa kina e dua vua tale e dua, a sa mavoa ga kina o koya sa solia na lewa. au sa raica ni ra sa buluti na tamata ca, o ira sa dau lako mai, ka lako yani ki na vanua tabu, e ra sa guilecavi mai na koro era sa tiko kina, oqo talega sa ka wale. na totogi ena vukui koya sa cakava na ka ca, sa sega ni caka vakatotolo, o koya oqo sa gole tiko ga kina na yalodra na tamata ki na cakava na ka ca. e dina, sa caka ca tikoga na tamata ca, na nona veisiga sa vakabalavutaki tiko ga, ia au sa kila ga, na vinaka ena nodra o ira sa rerevaka na kalou, ka sa rere tiko e matana. ena sega ni vinaka vei ira na tamata ca, se me vakabalavutaki tiko ga na nodra veisiga sa yaloyalo walega, ni sa sega vei ira na rerevaka na kalou. sa dua na ka wale sa yaco tiko e vuravura, sa yaco tiko vua na tamata dodonu na ka sa dauyaco tiko vua na sega dodonu, na ka sa yaco vua na tamata sega yaga sa yaco talega vua na tamata dodonu, au sa tukuna kina ni sa ka wale na ka kecega oqo. au sa laveta kina na marau, ni sa sega na ka e vinaka vua na tamata ena ruku ni matanisiga oqo, me kana ga ka gunu ka marau tiko, oqo ga, ena vo tiko vua ena vuku ni nona cakacaka sa solia vua na kalou ena ruku ni matanisiga oqo. ni'u sa vakaraica ena yaloqu, me'u kila na yalomatua, me'u raica na cakacaka sa caka ena vuravura oqo, sa sega ni rawa na moce ena bogi se ena siga. au sa raica ga na cakacaka kece ni kalou, ni sa sega ni rawa ni kila na tamata na cakacaka sa caka ena ruku ni matanisiga oqo. kevaka sa vakasaqara na tamata me kunea, sa sega ni rawa; na

tamata vuku sa saga me kunea, sa sega ni rawa.

9

sa vakananuma na ka kece oqo ena lomaqu, me rawa ni'u na vakaraitaka yani, ni o ira na yalododonu kei ira na yalomatua kei na nodra cakacaka kecega sa tiko ena liga ni kalou. na tamata sa sega ni kila na loloma se na veicati, ena vuku ni ka sa tu e matadra. 2 sa yaco na ka e vakatautauvata vei ira kecega: na ka sa yaco vua na yalododonu sa yaco talega vua na yaloca; na ka sa yaco vua sa savasava sa yaco talega vua sa sega ni savasava; na ka sa yaco vua sa vakacaboi soro yaco talega vua sa sega ni vakacaboisoro, vua sa vinaka, vua talega sa ca vua sa bubului, vua talega sa sega ni bubului. 3 sa dua na ka ca sa caka tiko ena ruku ni matanisiga oqo: ni sa dua ga na ka sa yacovi ira kece tiko na tamata. sa dina, na yalodra kece na tamata sa sinai ena ka ca; na lialia sa tu e lomadra ni ra sa bula tiko, ni oti o ya era sa lako ki na mate. 4 ia, o koya sa sema ki vei ira na bula, sa dua nai nuinui vei koya, ni sa vinaka cake na koli sa bula tiko mai vei koya na laione sa mate tu. 5 o ira na bula era sa kila tiko ni ra na mate; o ira na mate era sa sega ni kila, sa sega na ka me ra saumi tale kina, e ra sa guilecavi vakadua. 6 na nodra loloma, na nodra veicati, na nodra vuvu sa oti vakadua; sa sega tale na ka e nodra ena ruku ni matanisiga oqo. 7 lako, kania na kemu madrai ena marau, gunuva na memu waini ena reki; ni sa raica oti na nomu cakacaka na kalou. 8 me vulavula tiko na nomu i sulu, ka me lumuti tikoga na ulumu. 9 mo marautaki watimu tikoga, o koya o sa lomana ena veisiga kece ni nomu bula wale oqo, o koya sa solia vei iko na kalou ena ruku ni matanisiga oqo, oqori sa nomui votavota ni bula ena vuku ni cakacaka o sa cakava ena ruku ni matanisiga oqo. na ka sa kunea na ligamu mo cakava, cakava ena nomu kaukauwa kece, ni sa sega na cakacaka, se na kila, se na yalomatua ena i bulubulu, eda sa lako tiko kina oqo. au sa lesu mai ka raica, ni sa sega ni ra cici na daucici se ra vala na kaukauwa, se ra kana na yalomatua, se era vutuniyau ga na yalomatua, se era sa cakacaka ga na kena dau; sa yaco na gauna kei na veisau vei ira kecega. ni sa sega ni kila na nona gauna na tamata, me vaka na ika sa coko ena lawa, me vaka na manumanu sa biriki ena dai, sa vaka kina o ira na luvu ni tamata ena nodra coriti ena gauna ca oqo, ni sa lutuki ira vakasauri. au sa raica talega na yalomatua ena ruku ni matanisiga, ka sa vinaka sara vei au: sa dua na koro lailai ka sa tiko kina e vica ga na tamata; sa dua na tui sa mai valuta ka taura vakaukauwa, sa cakava sara na dai me vakavolivolita. sa kunei e kea e dua na tamata yalomatua ia sa dravudravua, o koya oqo ena nona yalomatua sa vakabula kina na koro. io, sa sega ni dua e nanuma na tamata o ya. au sa qai tukuna: "na yalomatua sa vinaka cake, mai na kaukauwa, e dina ga sa vakawaletaki na yalomatua ni tamata, kei na nona vosa sa sega ni rogoci. na vosa ni yalomatua sa vosataki vakamalua me rogoci, mai na nodra kailaka na veilitaki lialia. na yalomatua sa vinaka cake mai na i yaragi ni valu; ia e dua na tamata i valavala ca, sa vakacacana e vuqa na ka vinaka."

na lago mate sa vakaboicataka na waiwai boi vinaka sara, sa qai vakavuna na kena boica, sa vaka kina na nona lialia na yalowai ki vua na yalomatua e dokai ka vakarokorokotaki. na yalona na tamata yalomatua sa tiko ena ligana i matau, na yalona na lialia sa tiko ena ligana i mawi. kevaka sa lako tu ena sala na lialia, sa sega vua na yalomatua, sa vakaraitaka vei ira kecega ni sa tamata lialia. kevaka sa cati iko na yalona na i liuliu, kua ni biuta na nomu i tutu, ni sa bokoca na ka kecega e cala na veivinakati. sa dua na ca levu au sa raica ena ruku ni matanisiga oqo, ni sa tekivu na cala mai vei ira na veiliutaki; sa laveti cake na lialia ka sa tiko e ra na vutuniyau. au sa raici ira na bobula ni ra sa vodo ose tiko, kei ira na turaga era sa taubale tiko me vaka na bobula. o koya sa kelua na qara, sa lutu ga kina, kei ira sa basuka na lalaga sa kati ira na gata. o koya sa voroka na vatu, sa rawa ni mavoa kina, kei koya sa kola na kau sa ka me qaqa-rauni kina. na malumalumu ni dua na i matau, sa sega ni gata kina, sa ka ni veivakaocai, ia na yalomatua sa rawa kina na kau. na gata ena kati kevaka sa sega ni vakamenemenei, sa vakakina na lialia. na vosa mai vua na tamata yalomatua sa rui rogorogo vinaka, ia na lomadra na lialia sa veitilomi; na vosa ni gusuna sa tekivu ena lialia ka vakacavari ena veivakalialiai. sa levu na nona vosa na lialia, sa sega ni dua e kila: o cei ena rawa ni tukuna vua na ka ena yaco vua ena siga mai muri? na nodra cakacaka na lialia ena vakaocai ira, ni ra sega mada ga ni kila na sala ki na koro! e na ca ki vei iko na vanua, kevaka sa nomu tui na gone lailai, ka era sa dau vakani cala na kena ravouvou! sa kalouvinaka o iko na vanua ni sa nomu tui na luvu ni turaga, ka era sa kana ena kena gauna dodonu o ira na ravouvoume ra kaukauwa ka sega ni ka me ra dau-mateni kina! na vucesa era vuca kina na veivale, kei na vakasavu liga sa turu kina na vale. na kana magiti sa ka ga ni veidredrevaki, na waini sa ka ni marau: io, na i lavo sai sau ni ka kecega. kakua ni o rulaka na tui, me kua mada ga mai na nomu vakanananu; kakua ni rulaka na vutuniyau, me kua mada ga mai na nomu i mocemoce; ni sa rawa vei ira na manumanu vuka me ra kauta na rorogo ni domomu, se na manumanu sa vuka tu ga, me tukuna na ka.

11

biuta na sore ni sila ena wai, o na raica ni sa tubu mai, ni sa oti e vica na siga. solia na i vakarau e vitu, io me walu talega, ni o sa sega ni kila na ca cava ena yaco e vuravura me vakacacana nai vakarau. kevaka sa levu na vei o ni uca, e ra na tau mai ki vuravura; kevaka sa bale na vunika ki na ceva se ki na vualiku, na yasana sa bale kina ena tiko ga kina. o koya sa vakaraica na draki, ena sega ni kakaburaki, o koya sa raica na vei o ena sega ni tamusuka. ni o sa sega ni kila na sala ni cagi, se sa tubu vakacava na sui mai vua na gone ena kete i tinana, o sa sega ni kila vakakina na cakacaka ni kalou o koya sa cakava na ka kece oqo. e na matakaka mo cavaraka na sore ni sila, ni sa yakavi mai, mo kua ni guce, ni o sa sega ni kila o cei ena vinaka, o koya oqo se o ya, se oi rau ruarua. sa dina, na rarama

sa rui vinaka, ka sa ka talei ki na matada me da raica na matanisiga; kevaka sa balavu na nona bula e dua na tamata ka sa marautaka kece, me nanuma talega na veisiga butobuto, ni sa levu talega. sa kena i soqoni kece oqo, me sa ka wale sara. o iko na cauravou, mo reki tiko ena veisiga ni nomu cauravou, me sa dau vakauqeti iko tiko na yalomu, kei na ka sa raica na matamu, ia, mo kila ga, na kalou ena tarogi iko ena veika kece oqo. mo kauta tani na rarawa mai na yalomu, mo kauta tani na ca mai na yagomu, na gone kei na cauravou sa ka wale sara.

12

mo nanumi koya ka buli iko ena veigauna ni nomu tubu cake. mo tamata bula mai. ni se bera ni yaco mai na veisiga dredre mo tukuna kina vaka oqo, "au sa sega ni vinakata": ni se cila tiko na siga, na vula, na kalokalo, ni se bera talega ni lesu mai na o ni sa tau oti na uca; e na siga sa sautanini kina nai vakatawa ni vale, na tamata kaukauwa ena cuva; sa cegu mai na qaqi sila ni ra sa lewe lailai, sa buwawa mai na rai; ni sa sogo mai na katuba ni veigaunisala, na rorogo ni qaqi sila sa lailai mai; ni sa tucake mai e dua ena rorogo ni manumanu, o ira kece na goneyalewa dau lagasere era sa cuva mai. ni ra sa rerevaka na cecere kei na veika dauveivakarerei; ni sa lavouvou mai na amodi, sa veivakaocai na vodre, sa sega ni rawa na ka e gadrevi, ni sa lako na tamata ki na nona vale me sega ni mudu, kei na nodra sereki ka vakagalalataki na daugiti â€œ me ra sa lako ena sala. mo nanumi koya ka buli iko, ni se bera ni sereki nai vesu siliva, ni se bera ni voroki na bilo koula, ni se bera ni katebe na bilo mai nai vurevure, ni se bera ni musuki na ka me vaka mai nai keli ni wai. ena qai lesu na soso kina soso, na yalo ena lesu vua na kalou o koya ga e solia. "sa ka wale sa ka wale," sa tukuna na dauvunau. "sa ka wale na ka kecega." nai tavi e taucoko ni tamata ni sa yalomatua o koya na dauvunau, e se vakavulici ira tikoga na tamata ena vuku, sa vakasama tiko, ka qara matua, ka veidutaitaka na vosa e vuqa. na dauvunau sa vakasagara na vosa donu, na ka sa volai, sa dina ka sa dodonu sara na vosa dina. na nona vosa na yalomatua sa vaka na yava ni me sa vesuki na veivatu, na nona vosa na vuku sa vaka nai vako sa vakoti vakavinaka mai vua nai vakatawa. mo kila talega oqo na luvu, mo vakasalataki vakavinaka ena ka oqo, na vola nai vola ena sega ni oti, na vulica nai vola ena ka ni oca ki na yago taucoko. me da rogoca sara nai cavacava ni ka kecega oqo. mo rerevaka na kalou, ka maroroya na nona i vakaro. ni sai koya oqo na i tavi taucoko ni dua na tamata. na kalou ena qai vakalewa vinaka na cakacaka kecega sa caka; kei na veika kecega sa caka vuni, se vinaka se ca.

sa qai yaco na gauna ena veisiga nei esiroi na tui (o koya sa lewa mai idia kei eciopea, oqo era wili kina e dua na drau ruasagavulu ka vitu na veiyasana), ena veisiga o ya nei esiroi na tui, ni sa dabe tiko ena nona i tikotiko vakatui mai susani ena vanua maroroi, ena i katolu ni yabaki ni nona veiilitaki, sa vakayacora o koya e dua na kana magiti me baleti ira na nona vakalesilesi kei ira na dauveiqaravi o na kaukauwa mai perisia kei mitia, o ira na turaga lelevu kei ira na turaga lalai ni veiyasana sa tu e matana. ni sa vakaraitaka nai yau ni nona matanitu kei na totoka ni nonai ukuuku ena dua na drau walusagavulu na siga ni veiqaravi. ni sa oti na veisiga oqo, sa qai caka tale e dua na kana magiti me vitu na siga me nodra o ira kece sa tiko e susani ena vanua maroroi, mai vei koya e levu ki vei koya e lailai duadua ena loma ni bai ni vale ni tui. sa ukutaki na vanua ni soqoni e nai latalati lineni vulavula karakarawa ka vesu vata ena wa lineni lokaloka ka daramaki ena duru lalai siliva ka vakamapolotaki; nai dabadabe sa koula kei na siliva, vakabuturarataki ena alapasita kei na mapolo loaloa vulavula. na gunu era sa gunuva tiko ena bilo koula, ka duidui na kena mataqali ka sa levu na waini me vaka na nona lomasoli na tui. me vaka na lawa, sega ni vakaveitaliataki na waini; sa solia na lewa na tui vei ira na dauniveiqaravi, me ra solia ga na gunu vei koya sa vinakata. sa vakarautaka talega o vasiti na ranadi e dua na magiti vei ira na marama, ena loma talega ni tikotiko vakatui nei tui esiroi. ena i ka vitu ni siga ni sa marau tiko na yaloi koya na tui ena waini, sa vakaroti meumani, bisica, abona, bukica, abaqaca, seca kei kakasi na vitu na euniki (matanivanua) oqo, e ratou sa dau veiqaravi ena matana na tui o esiroi, me kau mai o vasiti na ranadi ena matai koya na tui, me dara mai na nona i sala vakaranadi, me vakaraitaka na kena rairai vinaka vei ira na tamata kei ira na vakaitutu vakamatanitu, ni sa rui marama totoka me saravi. sa sega ni via lako mai o vasiti na ranadi me vaka na nona i vakaro na tui vei iratou na euniki (matanivanua); sa rarawa vakalevu sara na tui, ka sa kama e lomana na nona cudru. sa vosa na tui vei ira na vuku ka yalomatua ka kila na veiigauna (ni sai koya ga oqo na nona i valavala na tui kivei ira era sa kila na lawa kei na kena dodonu, o ira sa voleka sara vua o kasena, o setari, o amaca, o tarisi, o meresi, o masena, o iratou oqo na turaga lalai ni perisia, metia, o ira sa tadola tu ga vei ira na veitaratara kei na tui, era sa tiko sara e cake ena matanitu): "na cava me caka vei vasiti na ranadi, me vaka na lawa, ni sa sega ni via rogoca nai vakaro mai vua na tui esiroi, era sa talai kina na euniki (matanivanua)?" sa sauma o memukani vua na tui kei ira na turaga lalai: "sa sega walega ni cala vua na tui o vasiti na ranadi, kivei ira talega na turaga lalai kei ira na tamata era sa tiko ena vanua taucoko nei tui esiroi. "na nona i valavala na ranadi ena kilai kece vei ira na marama, sa na rawa kina vei ira me ra besetaki ira na dui watidra ena matana votu, ni ra sa solia na nodrai tukutuku, 'sa vakarota o esiroi na tui me kau mai o vasiti na ranadi, a sa sega ni lako mai o koya.' "ena siga oqo, o ira kece na marama e na yasana o perisia o mitia, mera tukuna vei ira kecega na veil-

iutaki ni ra sa rogoca na nonai valavala na ranadi: o koya oqo ena levu kina na veibeci kei na veicudruvi. "kevaka sa vinakata na tui, me dua mai na nona lewa, me lako yani ka me sa vakalawataki e perisia kei mitia, ka me kua tale ni veisautaki, me kua ni lako tale mai o vasiti vei esiroi na tui; ka me sa soli na nona i tutu vua tale e dua sa vinaka vua na tui, ke me vinaka cake mai vei vasiti. "ni sa vakadonui na lewa vakatui oqo ka me sa vakarogoi yani ena nona matanitu taucoko, (ni sa ka levu), o ira kece na yalewa vakawati mera na doka na dui watidra se ra cecere se lolovira." sa vinaka vua na tui kei ira na nona matabose na veika oqori, sa qai vakayacora na tui na vosa nei memukani. sa qai vakau nai vola ki na veiyasana kece, ki na veiyasana yadua ena kedra i vola tukutuku, ki vei ira na tamata ena nodra dui vosa, ni o ira na tagane yadua me sai liliu ni nona vale, ka me vosataka talega na nodra vosa na kena tamata.

2

ni sa oti na veika oqo, ni sa malumu sobu mai na cudru nei esiroi na tui, sa qai nanumi vasiti tale, na ka e cakava kei na veika sa lewai me baleti koya. sa lako mai na nona dauveiqaravi na tui ka tukuna, "me ra lako mai na goneyalewa matavinaka ka sega ni cala, me qarai e dua vua na tui; 'me sa digitaka na tui eso na vakalesilesi e na veiyasana kece me ra vaqara mai na goneyalewa matavinaka ka sega ni cala ka me ra kau mai ki na nodra bure na yalewa ena nona veiqaravi o eqai na euniki (matanivanua) ni tui, o koya sa dau vakaraici ira na yalewa me soli vei ira na veivakarautaki ni totoka. "o koya na goneyalewa sa vakalomavinakataka na tui, me ranadi mei sosomi kei vasiti". na ka oqo sa vakalomavinakataka na tui, ka sa cakava o koya. e susani, sa tiko kina e dua na iperiu na yacana o motekai na luvei jaire, na luvei simei, na luvei kisi, na luvei penijamini. sa kau vakabobula o kisi mai jerusalemi, o ira vata kei jekonaia na tui juta, o koya oqo sa kauta mai vakabobula o nepukanesa na tui papiloni. o motekai sa susugi etasa cake mai (oqori o eseta), na luvei na vugona, ni sa sega o tamana kei tinana. sa matavinaka ka sega cala o eseta. ni rau sa mate o tamana kei tinana, sa susugi koya mai o motekai me vaka na luvena. ni sa rogovaki yani nai rogorogo mai vua na tui, sa levu sara na gone yalewa sa lako mai ki susani ena veivakarurugi nei eqai, o eseta talega sa kau mai ki na vale ni tui ena veivakarurugi nei eqai na nodra dauniveiqaravi na marama. sa vakalomavinakataka na tui o eseta, sa vesuka na nona veivakadonui, sa solia vakarawarawa na veiqaravi ni veivakarautaki na tui vei eseta sa vakatalega kina na nona i votavota. e vitu na dauveiqaravi uasivi duadua sa vakarautaki vua mai na vale ni tui, sa soli talega vua na tikina vinaka duadua me vakarautaki koya tiko kina ena nodra vale na marama. o eseta e se sega ni via vakatakilai koya tiko vei ira na tamata se vei ira na wekana, ni sa vakasalataki koya oti tiko o motekai me kua ni vakaraitaki koya. o motekai ena veisiga kece, sa dau veilakoyaki voli vakamalua ena mata ni nodra bure na yalewa me kila se sa vakacava tiko o eseta kei na veika kece me baleti koya. sa dau tu na gauna me ra dau lako yadudua yani kina na goneyalewa e na mata

ni tui ni sa oti na nodra gauna ni vakavakarautaki, me vaka nai vola vakarautaki ena vuku ni vakavakarautaki, me ono na vula ni lumu mura ka ono na vula ni lumu ka boi vinaka kecega kei na vakavakaurau ni veivakarairiavinakataki. ni ra sa vakarautaki oti, era sa qai dau lako yadudua vua na tui. sa dau soli vakayadua vei ira na ka ga era dui gadreva mai na nodra i tikotiko na marama mera kauta ni ra sa lako yani ki vua na tui. ena yakavi sa dau lako yani na goneyalewa vua na tui ka sa dau qai lesu tale mai ena mataki ki na nodra bure na marama ena veiqaravi nei sasaqasi na euniki (matanivanua), o koya sa dau qaravi ira na watina lalai na tui. ena sega ni lesu tale vua na tui e dua na goneyalewa e vakavo kevaka sa vakamarautaka vinaka na tui, ka sa na kacivi koya na tui ena yacana. ni sa nona gauna me sa lako yani kina o eseta na luvei apieli na vugoi motekai, o koya sa maroroi eseta me luvena, me lako vua na tui, sa sega na ra e kerea se vinakata, na nona i vakasala ga na dauniveiqaravi ni tui, o eqai. o eseta sa vesuka na yalodra o ira kecega sa raici koya. sa kau vua na tui o eseta kina vale vakatui ena i ka tini ni vula o tebeci e nai ka vitu ni yabaki ni veiliutaki nei esiroi na tui. sa vinakati eseta vakalevu cake duadua ga na tui mai vei ira kece na vo ni yalewa, sa kune loloma kei na taleitaki ena mata ni tui o eseta mai vei ira kece na vo ni goneyalewa; sa vakaisalataki eseta o esiroi na tui ena i sala ni ranadi mei sosomi kei vasiti. na tui sa vakarautaka e dua na solevu ni kana, na solevu ni kana nei eseta, na solevu me nodra na vakaisilesi kei ira na dauniveiqaravi; sa kacivaki e dua na siga ni cegu ena yasana taucoko, sa soli talega kina nai loloma me vaka na nona yalovinaka na tui. ni ra sa soqoni vata ena i karua ni gauna na goneyalewa, sa dabe tiko o motekai e na matamata ni tui, o eseta e se bera tiko ni vakatakilai koya kei ira na wekana me vaka ga nai vakasala nei motekai vua, sa dau vakarorogo ga o eseta vei motekai ni a susugi koya. ena veisiga o ya ni dau dabe tiko o motekai e na matamata ni vale ni tui, e rua na euniki (matanivanua) ni tui, o bikacani kei teresi, na dauqarava na katuba e rau sa cudru sara vakalevu ka rau sa vinakata me rau tara na tui ena ligadrau. sa kila o motekai na ka oqo ka vakadewataka vei ranadi eseta, sa tukuni na ka oqo vua na tui ka sa cavuti kina na yacai motekai. ni sa caka na vakatataro ena vuku ni ka oqo, sa vakadinadinataki, ka rau sa laki kunati na dauveiqaravi oqo. sa volai nai tukutuku e nai vola ni veigauna nai tukutuku oqo ena mata ni tui.

3

ni oti na nona tosoya cake nai tutu i amani na tui o esiroi, sa laveti koya tale me nodra i liuliu nai vakalesilesi ena vale ni tui. o ira kece na dauveiqaravi ni tui ena matamata ni vale ni tui, era sa dau cuva ka vakarokoroko vei amani, me vaka sa vakarota na tui me dau caka ena vukuna, ia o motekai sa dau bese ni vakayacora. era sa dau vosa na veiqaravi ena matamata vei motekai ka vaka, "na cava o sa dau talaidredre kina ki nai vakaro ni tui?" sa dau yaco ni ra sa dauvosa tiko vaka oqo vua ena veisiga, sa sega ga ni via rogoci ira, era sa dau vakatukutuku vei amani me ra raica se dei tikoga ena nona vosa, ni a tukuna

vei ira ni sa iperiu o koya. ni sa raica o amani ni sega ni via cuva ka vakarokoroko vua o motekai, sa cudru sara vakalevu. sa qai vosota me kua ni tarai motekai duadua ga, ia sa vakasagara o amani me vakarusai ira kece na jiu ena vanua taucoko i esiroi na tuiâ€œo ira kece na tamata i motekai. na matai ni vula na vula o nisan, ena i ka tinikarua ni yabaki nei tui esiroi, era sa viritaka na pura (na vakawirimadigi) e matai amani me lewa na siga kei na vula, me yacova ga ni sa bale ki nai ka tinikarua ni vula na vula o ada. sa vosa vei tui esiroi o amani ka vaka, "sa dua na mataqali tamata era sa sinai tiko ena veiyasana ena nomuni matanitu; na nodra lawa ni bula sa duatani, era sa sega ni muria na nomuni lawa ni bula, na tui. sa sega ni yaga kina vua na tui me raica me ra tiko ga ena vanua. "kevaka sa vinaka vua na tui, me volai e dua nai vakaro mai vua na tui me ra vakarusai kina, au na sauma e tini na udolu na taledi siliva (ruasagavulu na milioni na dola) ki vua sa cakava na cakacaka oqo, me rawa ni qai kau mai ki na nona i yau na tui." sa taura mai na nona mama ni vakadinadina ka solia vei amani na luvei amedata na aqquite, na kedra meca na iperiu. sa qai vosa na tui vei amani ka vaka, "sa soli vei iko nai lavo kei na tamata, mo cakava ga na ka o sa kila ni dodonu ka vinaka vei iko." era sa kacivi mai na vuni-vola ni tui ena i ka tinikatolu ni siga ni matai ni vula, sa volai e dua nai vakaro me vaka na ka sa vinakata o amaniâ€œ" vei ira na nona tamata turaga na tui, vei ira na kovana ni veiyasana, kei ira na vakaisilesi kece ni tamata e na veiyasana, me vaka nai vola, kei ira na tamata era dui vosavosa. ena yaca i tui esiroi sa volai kina ka sa dregati ena mama ni tui. sa vakau nai vola ki na veiyasana mai vei ira na dauveiqaravi, me ra vakarusai, vakamatei, ka yakayali o ira kece na iperiu, qase kei ira talega na gone, na gone lalai kei ira na marama, ena dua ga na siga, ena i ka tinikatolu ni siga ni ka tinikarua ni vula, na vula o adari, me tauri talega na ka era taukena. me dua nai lavelave ni tui, me soli me vaka na lewa vakalawa ki na veiyasana kece, me tabaki vei ira kece na tamata, me ra tu vakarau ena vuku ni siga o ya. era sa lako na daunivakaitukutuku, era sa vakatotolo ka vakarogoya nai tukutuku e susani. na tui kei amani e rau sa cegu me rau gunu, ia na koro o susani sa veilecayaki tu.

4

ni sa rogoca o motekai na ka kece oqo, sa basuka na nona i sulu ka vaka i sulu taga ka davo ena dravusa, ka lako ki na loma donu ni koro. sa tagi sara vakadomoi levu ka vakadomo ca. sa toso sara yani ki na loma ni bai ni tui ena matamata levu, ni sa tabu sara na toso yani vua na tui ni sa vakaisulu tu e nai sulu taga. ena veiyasana kecega sa yaco kina nai tukutuku oqo sa yaco tale tikoga kina na tagi kei na veitagicaki ena kedra maliwa na iperiu, era sa lolu, era sa tagi lo, era sa vakaisulu taga ka davo ena dravusa. era sa lako mai na vada kei na euniki nei eseta na ranadi ka tukuna vua na ka sa yaco tiko, ka sa vakayalobibitaka na ranadi. sa vakauta nai sulu me vakaisulu kina o motekai â€œ" ni sa vakaisulu taga tiko â€œ" sa bese ga o motekai. sa kacivi atasi o eseta, e dua vei ira na matanivanua ni tui, o koya sa dau veiqaravi vei eseta, sa soli vua e dua

nai vakaro me baleti motekai me kila na cava sa yaco tiko, ena vuku ni cava talega. sa lako vei motekai o atasi ena loma ni bai ni tui donuya na katuba ni matamata. sa tukuna vua o motekai na ka kece sa yaco tiko vua kei na levu ni lavo ena soli kina lololo ni yau ni tui kevaka era sa vakarusai kece na iperiu. sa soli talega e dua nai lavelave ni vola tukutuku me baleta na nodra vakarusai na iperiu me rawa ni laki vakaraitaka vei eseta na ranadi, me kila talega, me rawa ni tukuna vei eseta me lako vua na tui ka vakatakekere vua na tui ena vukudra na nona tamata. sa lesu tale o atasi ka tukutuku vei eseta me vaka nai vakamacala nei motekai. sa vosa tale o eseta vei atasi ka talai koya me kauta nai vakaro vei motekai: o ira kece na nona dauveiqaravi na tui kei na nona tamata e na veiyasana kece na tui era sa kila tiko kevaka e dua na tagane se yalewa e via lako vua na tui ki na nona tikina tabu, me soli mai vei koya na veivakadonui mai vua na tui. sa dua ga na lewa vakalawa o ya me mate o koya sa lako mai vakaveitalia, vakavo ga kevaka sa dulaka yani na nonai titoko koula na tui me bula kina. oi au mada ga, au se bera ni kacivi tale me'u lako vua na tui, sa oti oqo e tolusagavulu na siga." sa vakadewataki sara vei motekai na vosa nei eseta. sa sauma o motekai vei eseta, "kua ni nanuma ni o na bula mai vei ira na iperiu ena vuku ni nomu sa tiko oqori e na vale ni tui. "kevaka o na galu tikoga ena gauna oqo, na veivakacegui kei na veisereki vei ira na iperiu ena lako mai, na dua tani tale na vanua. o ira kece na vuvale nei tamamu era na vakarusai. o cei sa kila na nomu lako mai ki na matanitu ena gauna vaka oqo?" sa sauma lesu o eseta vei motekai ka vaka: "lako vei ira kecega na iperiu sa tiko e susani ka lolo ena vukuq; me kua na kana se gunu me tolu na siga, me siga se bogi. oi au talega kei iratou na noqu vada, keitou na lolo talega, au na qai lako vua na tui, me'u basuka kina na lewa vakalawa; ia ke'u sa mate, me'u sa mate ga!" sa lako o motekai ka cakava me vaka sa vakarota mai vua o eseta.

5

sa yaco oqo ena i ka tolu ni siga, sa dara o eseta na nona i sulu vakaranadi ka sa la'ki tucake tu ena buturara ni vale ni tui me veidonui kei na vale ni tui, ena gauna sara ga sa dabe tiko kina na tui ena nona i dadedabe vakatui me veidonui nai curucuru mai ki vale ni tui. sa raica na tui ni sa tucake tu mai na butu rara o eseta. sa kune loloma o koya mai vua na tui, ni sa dodoka yani vua na tui, na nona i titoko koula sa tiko e ligana. sa lako yani o eseta ka tara na ulu ni titoko koula oqo. sa vosa vei eseta na tui ka vaka: "na cava o sa vinakata eseta na ranadi? na cava na nomu kerekere? ena soli vei iko e rawa mada ga ni veimama sara ga na noqu matanitu!" sa vosa o eseta, "kevaka sa vinaka vua na tui, me lako mai na tui kei amani ni kua ki na kanavata sa vakarautaki vua na tui." sa qai tukuna na tui, "dou kauti amani totolu mai, me rawa ni vakayacora o koya na kerekere i eseta na ranadi." e rau sa mani lako na tui vata kei amani ki na kanavata sa vakarautaka o koya. ni sa gunuvi tiko na waini, sa vosa na tui vei eseta, "na cava o sa vinakata? ena soli vei iko, na cava o via kerea, na veimama ni noqu matanitu? ena vakayacori!" sa vosa o eseta ka vaka:

"na noqu vakatutu kei na noqu kerekere sa vaka oqo: "kevaka au sa kune loloma ena mata ni tui, sa yalovinaka na tui me solia na ka au gadreva, me lako mai na tui kei amani ki na kanavata au na vakarautaka." sa lako o amani e na siga o ya ena marau kei na reki ni yalona: ni sa raici motekai ga e na matamata ni tui, ka sega ni tucake me vakarokoroko e matana, sa vakasinaiti ena yaloca levu ena vukui motekai. sa vosota ga o amani ka gole ki vale, ka kaciva mai e dua na nona i tokani kei na watina o serei. o amani sa tukuna vei rau na nonai yau levu, na levu ni luvena, sa tosoya cake tikoga na tui na i tutu me yacova sara ni sai matai mai vua na tui. sa tukuna o amani, "vakauasivi ni sa sureti koya na ranadi o eseta ka sega ni dua tale vata kei na tui ga ki na kanavata sa vakarautaka na ranadi. ena mataka tale sa dua tale na veisureti mai vua na ranadi. "na ka kece oqo sa sega ni dua na ka vei au, ni'u sa raici motekai ni dabe tikoga ena matamata ni vale ni tui." sa tukuna vua o serei kei ira na kena vo "me caka e dua na kau vatavata me limasagavulu na kiupiti na kena cecere, ka ena mataka tukuna vua na tui me lili kina o motekai, drau qai lako ena marau kei na tui kina kana vata." sa vinaka sara vei amani na ka ko ya, ka sa tara sara na vatavata.

6

ena bogi o ya sa drovaka na tui na via moce. sa soli nai vakaro me kau mai nai vola ni veigauna; ka sa mai wiliki e matana na tui. sa kunei kina nai tukutuku nei motekai me baleti bikicana kei teresi na matanivanua ni tui, na vakatawa ni katuba, oi rau sa segata me vakacacana na tui o esiroi. "na veidokai cava sa caka vei motekai ena vuku ni ka oqo? sa vakataroga na tui. sa tukuna mai na nona dauveiqaravi, 'ni sega na ka e caka vua.' sa taro mai na tui, 'o cei sa tiko ena loma ni bai?' e se qai curu tiko mai o amani mai na tikina e tuba ni vale ni tui, me mai vakamacala vua na tui, me vakamatei o motekai ena vatavata sa tara oti o koya, me baleti motekai. sa vosa mai na dauveiqaravi ka vaka, 'o amani sa tucake tu oqo ena loma ni bai.'sa talatala na tui, me curu mai o amani.' sa lako mai o amani, ka sa taro yani na tui vei koya, ka vaka: 'na cava me caka vua na tamata o koya sa vinakata na tui me vakacerecerea?' sa nanuma e yalona o amani, 'o cei beka me vakacerecerei cake mai vei au?' sa sauma o amani ka vaka: me caka vua oqo, 'me kau mai nai sulu vakaturaga sa daudara na tui, kei na ose sa dau vodoka na tui ka sa dau vakatakilakilataki ena ka vakaturaga e yadrena. "me soli na veika kece oqo vua e dua na nona tamata dokai na tui, me laki vakasuluma oqo vua sa vinakata me vakacerecerea na tui. me vakavodoki ena ose ka vakaraitaki ki na veikoro kece 'i sai koya oqo na veitotaki mai vua na tui.'" sa vosa na tui vei amani, "vakatotolo, vakarautaka na i sulu kei na ose me vaka sara ga o a cavuta, ka cakava vei motekai na iperiu ka sa dau dabe tiko ena matamata ni vale ni tui! me kua sara ni dua na ka e vo me vaka kece sara ga o a cavuta." sa cakava vakakina o amani vei motekai, sa vakaisulutaki koya, vakavodoka ena ose ka vakaraitaki koya ka kailavaki koya ena veikoro, "sa caka oqo vei koya sa vinakata na tui me vakacerecerea!" sa oti oqo sa lesu tale o motekai ki na mata-

mata ni tui, ia o amani sa vakatotolo ki nona vale ka vakaloloka ke ubi koya me kua ni laurai. o amani sa talanoataka vei serei na watina na veikake kece sa yaco oti ogo, sa vosa na nona daunivakasala kei serei na watina ka vaka: "kevaka o motekai, o koya o sa tekivu lutu kina mai matana, sa kawa mai vei ira na iperiu, o na sega ni qaqa rawa vua, o na vakamalumalumutaki vakaidina e matana." ni ratou sa veivosaki tikoga, sa lako mai na matanivanua ni tui, me mai lako vakatoto o amani ki na kanavata sa veisureti kina o eseta.

7

e rau sa lako o esiroso na tui kei amani ki na kanavata sa vakarautaka o eseta. e nai ka rua ni siga, ena gauna ni gunu waini, sa vosa na tui vei eseta, "na cava sa nomu vakatutu eseta na ranadi? ena vakayacori vei iko, na cava o sa vinakata, na veimama ni noqu matanitu? ena vakayacori vei iko!" sa sauma o eseta na ranadi ka vaka: "kevaka kau sa kune loloma e matamuni na tui, me yalovinaka na tui, me soli lesu tale vei au na noqu bula kei na nodra bula na noqu tamata, au kerea. "keimami sa volitaki oti, o ira na noqu tamata kei au me vakarusai, me vakamatei ka vakakawabokotaki. kevaka ga me keimami volitaki me bobula, ke'u sa galu ga, e dina ni na sega ni sauma rawa na meca na veikake sa vakayalia na tui." sa vosa na tui o esiroso vei eseta na ranadi ka vaka: "o cei ogo, e vei o koya, o cei sa rawa ni bulia e lomana me cakava na ka ogo?" sa sauma mai o eseta ka vaka: "na vunika ka meca levu ogo o amani ga na tamata vakasisila!" sa rere vakalevu sara ena mata ni tui kei na ranadi o amani. sa tucake mai ena nona cudru levu na tui ka sa lako ki na buturara ni veisenikau; sa tucake tu ga o amani ena mata i eseta na ranadi me vakamasuta na nona bula, ni sa raica na nakinaki ca sa tiko vua na tui me baleti koya. ni sa lesu mai na tui ena buturara ni veisenikau ki na vanua ni gunu waini, sa davo vakababa tu o amani e na dadedabe sa tu kina o eseta. sa vosa mai na tui ka vaka, "me tara talega na ranadi ni'u se tiko ogo e loma ni vale?" ni sa oti ga na nona vosa na tui, e ra sa ubia na ului amani. o obona e dua vei ira na euniki (matanivanua) sa tukuna vua na tui, "raica! na vatavata kau e limasagavulu na kiupiti na kena cecere sa vakarautaka o amani me nei motekai, o koya sa vosa vinaka ena vuku ni tui, sa tu ogo ena vale nei amani." sa tukuna mai na tui, "vakaliligi koya kina!" era sa vakaliligi amani ena vatavata sa vakarautaki me nei motekai. sa qai yali yani vakamalua na nona cudru na tui.

8

ena siga o ya, na tui o esiroso sa solia vei eseta na ranadi, na vale nei amani na kedra meca na iperiu. sa lako mai o motekai ena mata ni tui, ni sa vakamacalataka oti na nodrau veiwekani. sa luvata na nona mama ni taba na tui, ka solia vei motekai, na mama vata ga e a tiko vei amani; sa lesi motekai o eseta me lewa na vale nei amani. sa vosa tale vua na tui o eseta, ka cuva sobu e yavana, ka vakamasuti koya ena wai ni mata me cakava e dua na ka me baleta na nakica

sa cakava o amani na aqaqaite kei na kenai valavala ni veivakaleqai me baleti ira na iperiu. sa dodoka yani nai titoko koula vei eseta ka sa tucake mai e mata ni tui o eseta, ka tukuna, "kevaka sa vinaka vua na tui, kevaka talega au sa kune loloma e matana, me sa dodonu talega vua, ni'u sa vinaka e matana, me volai e dua nai vola me vakasukai kina na lewa sa biuta oti tu o amani na luvei amedaca na aqaqaite, e a volai me ra a vakayali kina vakadua na kawa tamata na iperiu á€" mai na nona veiyasana kece na tui. "me rawa vakacava ni'u sa vosota tiko na noqu raica na ca ena lakovi ira mai na noqu tamata? se me'u na vosota rawa vakacava na nodra vakarusai na kai noqu?" sa qai vosa mai o esiroso na tui kivei eseta na ranadi kei motekai na iperiu ka vaka: "au sa solia vei eseta na vale nei amani, era sa vakamatei koya ena vatavata baleta ni sa via vakatauca na ligana vei ira na iperiu. "mo vola e dua na lewa vakalawa ena vukudra na iperiu, me vaka ga o sa vinakata ena yaca ni tui ka dregata ena mama ni taba ni tui; nai vola kece sa volai ena yaca ni tui ka dregati ena mama ni taba sa tabu ni dua e vakacala." era sa kacivi mai na vunivola ni tui, e nai ka tolu ni vula, na vula o sivani, e na i ka ruasagavulu ka tolu ni siga; sa volai na veikake kece me vaka nai vakaro nei motekai, vei ira na iperiu, na vakaisilesi vakamatani, na kovana, na turaga ni veiyasana, mai idia ki eciopea, dua na drau ruasagavulu ka vitu na yasana kece, na veiyasana e na nodra i vola tukutuku, na vei tamata yadua e na nodra dui vosa, na iperiu ena nodra i vola tukutuku kei na nodra vosa. sa vola na yaca i esiroso na tui, sa dregata ena mama ni taba ni tui ka vakauta nai vola ena ligadra na dau ni vakauitukutuku era vodo ose, era vodo ena ose vakaturaga era susugi. e nai vola ogo, era vakadonui kina na iperiu era sa tiko e na veikoro kece me ra tiko vata ka taqomaka na nodra bula o me ra vakarusai, vakamatea, vakaqevutaka na kaukauwa ni tamata, matanitu se cava ga e via tarai ira yani, o ira na gone, na yalewa se na ka era taukena, e dua ga na siga ena yasana tau-coko nei esiroso na tui, nai ka tinikatolu ni siga ni ka tinikarua ni vula na vula o adari. sa soli nai vola tabaki ka sa vakalawataki ki na veiyasana ka volai vei ira na tamata kecega, ni ra sa vakarau tu na iperiu ena siga koya me ra vala lesu vei ira na kedra meca. o ira na kauta nai tukutuku, era sa vodo ena ose vakaturaga ka lako yani vakatotolo ka vakaqaqatiki e nai vakalevu vakalawa ogo mai susani na vanua cecere. sa lako tani o motekai mai na mata i esiroso na tui e nai sulu vakaturaga e karakarawa kei na vulavula, nai sala koula kei na lineni vinaka ka lokaloka; sa reki vakalevu na koro o susani ka era sa mamarau. o ira na iperiu era sa vakaramataki, era marau ka reki ka vakarokorokotaki. ena veiyasana kece, na veikoro kece sa lako yani kina nai vakaro kei nai vakasala vakalawa kece ni tui, era sa mamarau na iperiu ka reki vakalevu, era sa vakarautaka na kena magiti, kei na siga ni vakacegu. sa levu sara na tamata ena vanua era sa vuki me ra wili vei ira na iperiu baleta ni ra sa rerevaki ira vakalevu na iperiu.

e nai ka tinikarua ni vula o adari, ena i ka tinikato-
lu ni siga, sa yaco na gauna me sa vakayacori kina na
nona i vakaro vakalawa na tui. ena siga era sa na-
maka kina o ira na kedra meca na iperiu me ra sa tauri
ira, sa qai yaco na kena veibasai, o ira na iperiu era sa
kaukauwa mai vei ira na meca. era sa soqoni vata mai
na iperiu ena veikoro ena vanua taucoko nei esirosi
na tui me ra tarai ira ka vakamalumalumutaki ira kece
na meca. sa sega e dua sa rawa ni tarovi ira baleta ni
sa tarai ira kece na rere. o ira kece na vakaisilesili ni
veiyasana, na vunivola, na kovana kei ira kece sa dau
cakava na cakacaka ni tui, era sa vukeyi ira na iperiu
ena vuku ni ra sa rui rerevaki motekai. sa rui levu o
motekai ena vale ni tui, na kena i rogorogo sa robota
na yasana taucoko; na tamata oqo o motekai sa tubu
vakalevu na nona nuitaki. o ira na iperiu era sa vaka-
malumalumutaka na kedra meca kecega e nai selei-
wau kei na veivakamatei vakaca, ka ra sa cakava ga na
ka era vinakata vei ira na meca. e susani era sa vaka-
matei kina e lima na drau na tagane. o parasanadaca,
o dalifoni, o asipaca, o poraca, o adalia, o aridaca, o
parimasata, o arisai, o aridai kei vajesacaá€” na tini
na luvei amani oqo na kedra meca na iperiu era sa
vakamateaá€” era sa sega ga ni taura e dua na ka. ena
siga o ya sa kau mai vua na tui nai wiliwili ni tamata
era sa vakamatei e susani. sa tukuna na tui vei eseta,
"o ira na iperiu era sa vakamatea e lima na udolu na
tagane e susani na cecere kei iratou na luvei amani. na
cava sa caka e na kena vo ni veiyasana? ena vakadonui
vei iko, se cava o sa vinakata? ena vakayacori vei iko."
sa tukuna mai o eseta, "kevaka sa vinaka vua na tui,
me vakadonui vei ira na iperiu sa tiko e susani, me
mataka tale me vaka ga na lewa ni siga ni kua me ra
vakaliligi tale na luvei amani ena vatavata." sa lewa
tale na tui me vakayacori oqo, sa soli na lewa ka ratou
sa vakaliligi na luvei amani e tini oqo. era sa soqoni
tale mai na iperiu e susani e nai ka tinikava ni siga ni
vula o adari, era sa vakamatea e tolu na drau na turaga
e susani ka ra sa sega ga ni taura e dua na ka e taukeni.
o ira kece na vo ni iperiu ena veiyasana era sa soqoni
vata me ra na taqomaki ira, era sa galala mai vei ira
na kedra meca, era sa vakamatea e vitusagavulu ka
lima na udolu na kedra meca; era sa sega ga ni taura
e dua na ka e taukeni. oqo nai ka tinikato-
lu ni siga ni vula o adari. e nai ka tinikarua ni siga ni vula era
sa vakacegu, ka me sa nodra siga ga ni kana kei na
marau. o ira na iperiu e susani sa cecere, era sa so-
qoni vata e nai ka tinikato-
lu ni siga, nai ka tinikava
ni siga, nai ka tinikalima ni siga ni vula o adari era sa
vakacegu tiko kana ka marau tiko. o ira kece na iperiu
sa tiko ena veikoro lalai sa sega ni vakabai, era sa dau-
marautaka nai ka tinikava ni siga ni vula o adari me
siga ni kana marau kei na vakacegu, ka vakau i loloma
mai vua e dua ki na dua tale. sa vola oqo o motekai
ka vakauta vei ira na iperiu na veika oqo, vei ira kece
sa tiko ena veiyasana nei esirosi na tui, vakavoleka
se vakayawa, me vakadeitaka vei ira ni oqo na soqo
ni veiyabaki ka me dauca e nai ka tinikava kei na
tinikalima ni siga ni vula o adari, ena veisiga ni ra sa
vakacegu tiko na iperiu mai vei ira na kedra meca, me
vaka na vula sa veisau mai na veivakararawataki ki na

marau vei ira, na tagi vakararawa ki na vakacegu; me
ra cakava vei ira na kana kei na marau kei na vakau
i loloma vei ira na dravudravua. era sa ciqoma na
iperiu nai tovo oqo o koya era sa tekivutaka, me vaka
sa vakadeitaka o motekai ni sa vola vei ira, baleta ni o
amani na luvei amedaca na aqaqite na kedra meca na
iperiu, e a bucina me ra vakarusai na iperiu ka caka na
kena vakawirimadigi me ra sa vakarusai; ia ni sa lako
ki vua na tui o eseta, sa vola nai vakaro e nai vola ni
buki vere sa cakava o amani, e na vukudra na iperiu,
e dodonu me vakalesui tale ki vei koya, o koya kei ira
kece na luvena me ratou vakaliligi ena vatavata. era
sa vakatoka na siga o ya me purimi, e vakatoka yaca
mai na puri. nai vola oqo, mo ni kila kina na ka sa
yaco kei na ka sa vakayacori vei iratou, o ira na iperiu
era sa vakadeitaka ka vakaukauwataka vei ira kei ira
na nodra kawa kei ira na sa sema mai vei ira, me kua
tale ni tao na kena marautaki na rua na siga oqo ena
veiyabaki me vaka nai vakamacala sa volai oti yani
me vaka na veika me caka, na siga oqo e dodonu me
vakananumi ka maroro e nai tabagauna kecega, ki na
vuvale kecega, na yasana kecega, na koro kecega, ni
siga oqo ni purimi me kua ni mudu na kena vakaya-
cori tiko e na kedra maliwa nai tabatamata. o eseta na
ranadi na luvei abiali, kei motekai na iperiu, sa vola
nai vola, na vakatulewa me vakadeitaka na lewa ni
purimi. sa vakauta o motekai nai vola ki vei ira kece
na iperiu, ki na dua na drau ruasagavulu ka vitu kece
na yasana e na matanitu nei esirosi na tui vata kei na
vosa ni veivakacegui kei na dina, me vakadeitaki na
veisiga vakaoqo ni purimi kei na kena gauna me vaka
sa lewai mai vei motekai kei eseta na ranadi. sa tau
na lewa oqo vei rau kei ira kece na kawa vaka iperiu
me baleta tiko na nodra lolo kei na nodra vutugu tiko.
na lewa nei eseta sa vakadeitaka na ka oqo na vuku ni
purimi, ka sa volai e na dua nai vola.

10

o esirosi na tui sa vakaukauwataka na vakaraitaki
ni veidokai ena vanua mamaca na veiyanyanu kei
na wasawasa. na kaukauwa kece ni cakacaka kei na
kena vakaqatataki ni veika sa vakayacora o motekai,
o koya sa laveti koya kina na tui, sa sega beka ni volai
e nai vola ni veigauna sa nodra na tui mai mitia kei
perisia? o motekai na iperiu sai karua mai vei esirosi
na tui, ka sa taleitaki mai vei ira na kai nona, o ira
na tacina, ni sa vakasaqara na nodra vinaka na nona
tamata ka sa vosataka na vosa ni veivakacegui vei ira
na kai nona.

ena i katolu ni yabaki ni lewa i jokimi na tui juta, sa lako mai o nepukanesa na tui papiloni ki jerusalemi, me vakacibi i valu kina. sa qai soli jokimi na tui juta o jiova ki na ligana, kei na so nai yaya ena vale ni kalou, ka sa kauta o koya ki na vanua o saina ki na nona bure kalou, ka sa kauta kina nai yaya ni vale i jiova, ki na lololo ni nona bure kalou. a sa tukuna na tui vei asipinasi na turaga ni nona euniki (matanivanua), me kauti ira eso na isireli ka so era kawa ni tui ka so era tamata turaga, na cauravou sa sega ni dua na tikidra e ca; sa matavinaka ka yalomatua ena vuku kecega, ka daukila ka, ka rawa ni vakamacala talega vaka vinaka, ka tamata e kilikili me mai tu ena vale ni tui, ka me rawa ni mai vakavulici ena wili vola, na volavola, kei na vosa vaka kalatia. a sa lewa na tui, me dua na kedra i votavota ena veisiga mai na nona kakana ka dua na medra waini mai na waini sa gunu kina o koya, ka me vakani ira tiko ka yabaki tolu ka oti me ra qai mai tu ena mata ni tui. ka sa kune mai vei ira na juta, o taniela, kei enanaia, kei misaeli kei asaraia. a sa vakayacani iratou na turaga ni matanivanua: sa vakayacani taniela o pelitisasari, kei enanaia o setareki, misaeli o mesaki kei asaraia o apeti-niko. ia sa lewa oti tu e yalona o taniela me kakua ni vakadukadukalitaki koya ena i votavota ni kakana ni tui, se ena waini e dau gunuva; sa kerea gona kina vua na nodra i liuliu, na euniki (matanivanua) me kua ni vakadukadukalitaki koya kina. sa qai vagolea na yalona na turaga ni euniki (matanivanua) na kalou, me taleitaki taniela ka lomani koya sara. a sa tukuna vei taniela na turaga ni euniki (matanivanua), "au sa rerevaka na noqu turaga na tui; o koya sa lewa na kemudou kei na memudou; de raica o koya na matamudou ni sa ca ka vinaka na matadra na cauravou dou sa i taba vata, dou na vakavuna kina na noqu na cala vua na tui me'u na vakamatei kina." sa qai tukuna o taniela vua na dauveiqaravi, o koya ka lesia na turaga ni euniki (matanivanua) me vakaraici taniela, kei enanaia, kei misaeli, kei asaraia, "keitou kerea mo ni yalovinaka, ka mo ni vakatovolei keitou mada na nomuni tamata me siga tini, me soli tikoga vei keitou na kakana draudrau mai na i teitei me keitou kania, kei na waidroka me keitou gunuva." mo qai raica na mata i keitou, kei na matadra na cauravou era kania nai votavota mai na kakana ni tui, ka me vaka na ka o sa raica, mo qai lewa vakakina kivei keitou na nomu tamata." a sa vakarorogo vei iratou o koya ena ka ogo, ka vakatovolei iratou me siga tini. ni sa oti na siga tini, na i rairai ni matadratou sa bobota vinaka ka serau, ka ca na matadra na cauravou kecega era kania nai votavota mai na kakana ni tui. sa qai kauta tani na dauveiqaravi na kedratou i votavota ni kakana, kei na medratou waini ka sa solia vei iratou na kakana mai nai teitei. sa qai solia na kalou vei iratou na cauravou lewe va ogo, na vuku kei na kila ka; ka sa vuku o taniela ka sa rawata me vakamacalataka nai balebale ni raivotu kecega kei na tadra. ni sa oti na gauna lokuci vua na tui mera kau kina vua, sa qai kauti ira yani na turaga ni euniki (matanivanua) kivei nepukanesa. sa qai vakatarogi ratou o koya na tui; ni sega tale e dua na tamata me kunei me tautauvata kei iratou o

taniela, o enanaia, o misaeli kei asaraia; o koya ogo e ratou sa na mai veiqaravi kina vua na tui. ena vuku kecega kei na kila ka sa tarogi ratou kina na tui, a sa raica ni ratou sa vuku cake vakatini vei ira kecega na daucauka mana, kei ira na dauvakarai mata ki lomalagi era tiko ena nona matanitu taucoko. a sa tomana tikoga o taniela na nona veiqaravi ka yacova nai matai ni yabaki i sairusi na tui.

2

ena i karua ni yabaki ni lewa i nepukanesa sa tadra e dua na tadra o nepukanesa, sa rui lomaleqataka vakalevu na yalona ka sa sega ni moce rawa kina. sa qai vakarota na tui mera kacivi mai na daucauka mana, kei ira na dauvakarai mata ki lomalagi, kei ira na daukila ka vakatevoro, kei na kai kalatia, me ra mai vakatakila vua na tui na nona tadra. era sa qai lako mai ka mai tu ena mata ni tui. sa qai tukuna vei ira o koya na tui, "au a tadra e dua na tadra ka sa rui ririko kina vakalevu na yaloqu, kei au via kila na tadra ogo." era sa qai tukuna vua na tui o ira na kai kalatia ena vosa vaka aramea, "mo ni bula na tui, ka sega ni mudu! mo ni tukuna mai na tadra vei keimami na nomuni tamata, keimami na qai vakatakila yani na kena i balebale." sa qai tukuna na tui vei ira na kai kalatia, "ena sega ni veisau noqu lewa: kevaka dou sega ni vakatakila vei au na tadra, kei na kena i balebale, dou na musumusuki vakalalai, kei na nomudou veivale ena benuci mei benubenu. "ke dou na tukuna vei au na tadra kei na kenai balebale, dou na ciqoma mai vei au eso na nomudou i loloma, kei nai lavo ka na soli vei kemudou eso nai tutu dokai: o koya ogo mo dou tukuna vei au na tadra kei na kena i balebale." era sauma lesu tale vua na tui, ka vaka, "oi ke-muni na tui mo ni tukuna mai vei keimami na nomuni tamata na tadra, keimami na qai rawa ni vakatakila na kena i balebale." sa qai tukuna na tui, "au sa qai kila dina ni o kemudou dou sa via vakabalavutaka ga na gauna, baleta ni dou sa raica na noqu vakatulewa e sega ni veisau: "kevaka dou sega ni vakatakila vei au na tadra, sa dua na lawa sa vakaturi baleti kemudou! ni dou sa vakarautaka na vosa lasu ka ca mo dou tukuna vei au, me yacova ni sa veisau na gauna. o koya ogo mo dou tukuna mada mai na tadra, au sa na kila kina ni dou rawa ni vakamacalataka na kena i balebale." era sa qai tukuna tale na kai kalatia, "sa sega ni rawa ni dua na tamata e vuravura me rawa ni vakamacalataka na ka o ni gadreva; o koya ogo ena sega ni rawa ni dua na tui, se dua na turaga, se dua na dau lewa me taroga tu e dua na mataqali taro vakaoqo vua e dua na daucauka mana, se dua na dauvai mata ki lomalagi, se dua vei ira na kai kalatia. "sa dua na taro dredre o ni taroga tiko na tui, ena sega ni dua me na rawa ni sauma vei kemuni na tui, vakavo ga vei ira na veikalou, ni ra sega ni tautauvata kei na tamata." ni sa rogoca na tui, sa qai cudru ka katakata vakalevu sara, ka solia nai vakaro me ra sa vakamatei taucoko na tamata vuku e papiloni. sa vakau yani na lewa ogo ka sa tekivu mera sa vakamatei na tamata vuku; ka ra sa lako me ratou la'ki laurai mai o taniela kei iratou nona i lawalawa, me ratou sa na mai vakamatei talega. na kalou sa vakatakila na tadra i nepukanesa

sa qai vosa vakamalua ka vakayalomatua o taniela vei erikoki na kapiteni ni valu ni tui, o koya ka talai tiko yani me vakamatei ira na tamata vuku e papiloni; ka tukuna vei erikoki na kapiteni ni valu ni tui, "a cava sa rui totolo kina na lawa vakaturai mai vua na tui?" sa qai lako vakamatatataka na lewa o erikoki vei taniela. sa qai lako o taniela vua na tui ka kerea me solia tale mada ga vei koya e dua na gauna, me rawa kina vua me na vakamacalataka vua na tui nai balebale ni tadra. sa qai lako o taniela ki na nona vale ka tukuna na veika oqo vei enanaia, kei misaeli kei asaraia, ratou na nona i tokani, ka me ratou kere loloma talega vua na kalou ni lomalagi ena vuku ni ka vuni oqo, me ratou kakua ni mate vata, kei ira kece na tamata vuku e papiloni. sa qai vakatakilai na ka vuni oqo vei taniela ena raivotu ena bogi. ka sa vakavinavinaka vua na kalou ni lomalagi o taniela. sa qai tukuna o taniela: "me vakalagilagi tikoga na yaca ni kalou me sega ni mudu, ni sa nona ga na vuku kei na kaukauwa. sa veisautaki na gauna kei na yabaki; e veiveisautaki ira na tui ena nodra veiliutaki; e solia na yalomatua vei koya sa vuku kei na kila ka vei koya sa rawa ni vulica na ka. e dau vakatakila na veika titobu ka vuni tu; ka kila o koya na ka e vakayacori ena butobuto, o koya na vuni rarama. "au vakavinavinakataki kemuni ka vakacerecerei kemuni ni o kemuni na nodra kalou na neimami qase; o ni solia vei au na yalomatua kei na kaukauwa, ka o ni vakaraitaka vei au naka keitou kerea vei kemuni, kei na nomuni vakatakila mai vei keitou na ka sa gadreva na tui." sa yacova mai na gauna me sa lako kina o taniela vei erikoki, o koya sa lesia na tui me vakamatei ira na tamata vuku e papiloni. sa lako ka tukuna vua: "mo kakua ni vakamatei ira na tamata vuku e papiloni; mo kauti au ga vua na tui, au na la'ki vakamacalataka vua nai balebale dina ni nona tadra." e rau sa qai cavu tu ka lako vua na tui, sa qai vosa o erikoki ka vaka, "au sa kunea e dua na tamata mai vei ira na bobula ni juta, o koya e rawa ni vakamacalataka vua na tui na i balebale ni tadra." sa qai tukuna na tui vei taniela, "na yacana talega o pelitisasari, o iko o rawa ni vakamacalataka vei au na noqu tadra, kei na kena i balebale?" sa qai tukuna o taniela ni tucake tu ena mata ni tui, "na ka vuni o ni taroga na tui, o ira na tamata vuku, o ira na dauvakarai mata ki lomalagi, o ira na daucaaka mana, kei ira na daukila ka vakatevoro era na sega ni vakamacalataka rawa. "ia sa dua na kalou mai lomalagi e dau vakatakila na veika vuni, sa vakaraitaka oti o koya vei tui nepukanesa na veika ena yaco mai muri. na nomuni tadra, kei na nomuni raivotu o ni a raica ena nomuni mocemoce, sa vaka oqo: "na ka e yavalata nomuni vakasama kemuni na tui, ena nomuni mocemoce sa bale ki na ka ena yaco mai muri; ia o koya sa vakaraitaka na ka vuni, sa vakatakila vei kemuni na ka ena yaco mai muri. "ia vei au, sa sega ni vakaraitaki vei au na ka vuni oqo baleta ni'u sa vuku cake vei ira kecega na tamata, ia sa vu ga vua na kalou me vakaraitaka vei kemuni na tui na kena i balebale ni tadra, ka mo ni kila rawa na tui na nanuma ni lomamuni. "oi kemuni, na tui, kemuni a sarava tiko; ka raica, e dua na matakau levu! na matakau levu oqo, na kena i rairai sa bau totoka dina, ka sa duri tu e matamuni; na kena i bulibuli e vakadobobula. "na ulu ni matakau oqo sa koula dina sara, na

serena kei na ligana sa siliva, na ketena kei na sagana sa varasa, "na yavana sa kaukamea ka veimama e qele. "na gauna o ni vakasarava tiko kina, qai lutu mai e dua na vatu sa sega ni ta ena dua na liga, ka lutuka na qete-qete ni yava ni matakau, na kaukamea kei na qele, ka vorovorolaka vaka matai lalai. "na vatu levu oqo qai vorolaka talega na kaukamea, na qele, na varasa, na siliva kei na koula dina sara, ka sa yaco me tautauvata kei na qa ni sila ena rara ni sila ena vula i matua; ka sa dui cagina tani yani me sega ni qai kune tale, ia na vatu ka lutuka na matakau levu oqo, sa qai tubu cake me ulunivanua levu ka roboti vuravura taucoko. "oqo na tadra keitou na vakamacalataka vei kemuni na tui na kena i balebale. "sai kemuni na tui, na nodra tui na veitui. o koya na kalou ni lomalagi sa solia vei kemuni e dua na matanitu, na kaukauwa, na gumatua kei na lagilagi; na vanua kecega era tiko kina na luve ni tamata, na manumanu yava i va, kei na manumanu vuka sa solia o koya ki na ligamuni, a sa lesi kemuni mo ni lewai ira kecega o sai kemuni na ulu koula oqo. "ia ena taravi kemuni mai e dua na matanitu e sa na lailai sobu mai vei kemuni; ena qai dua tale nai katolu ni matanitu o koya ka varasa, ena lewai vuravura taucoko. "nai kava ni matanitu ena kaukauwa ga me vaka na kaukamea, na kaukamea sai koya sa vorolaka ka vurumemeataka na ka kecega; me vaka sa vorolaka na ka kecega oqo na kaukamea sai koya ena vurumemeataka vakakina ka vorolaka. "o ni raica talega na qeteqete ni yavana kei na i qaqalo ni yavana, ni veimama e qele ka veimama e kaukamea, na matanitu oqo ena tawase; ena tikoga kina na kaukauwa mai na kaukamea, me vaka nomuni raica tiko ena kena vei-waki vata tiko kei na qele dregadregata. "me vaka sa kaukamea e dua na tiki ni qaqalo ni yavana, ka qele e dua na tikina, sa na vakakina na matanitu o ya ena dua na tikina ena kaukauwa ka dua na tikina ena voroki rawarawa. "ena nomuni a raica na kaukamea ni vei-waki vata tiko kei na qele dregadregata ena veicurumaki kina o ira kece na tamata; ia era na sega ga ni veikabiti rawa, me vaka na kena sega ni rawa ni veikabiti na kaukamea kei na qele. "ena nodra gauna na veitui oqo na kalou ni lomalagi ena vakatara cake e dua na matanitu ka na sega ni rawa me vakarusai; ena matanitu o ya ena sega ni biu me nodra na tamata tani; ena vorovorolaka ka vakaotia vakadua na veimatani-tui oqo, ka na tu ga me sega ni mudu. "ena nomuni a raica tiko qai kavida mai na vatu o ya ka sega ni ta ena liga ena dua na ulunivanua, ka vorolaka vaka mata-lailai na kaukamea, na varasa, na qele, na siliva kei na koula e€€ na kalou levu sa vakaraitaka kina vua na tui na veika ena yaco mai muri. e dina na tadra, na kena i balebale ena vakayacori dina." sa qai cuva vakatoboicu o nepukanesa na tui, ka vakarokoroko vei taniela, ka sa vakarota o koya me ra cabora vua e dua nai madrali, kei na ka boi vinaka. sa tukuna na tui vei taniela, "sa dina na nomu kalou sa kalou ni vei kalou eso, ka sa nodra turaga na tui, ka sa dau vakatakila na ka vuni, ni o sa vakatakila rawa na ka vuni." sa qai tosoi taniela cake na tui ka solia ki vua e levu sara nona i loloma lelevu; ka solia vei taniela na kaukauwa me lewa na yasana taucoko vaka papiloni ka i liuliu ni dauveiqaravi vei ira kece na tamata vuku e papiloni. sa qai kerekere o taniela vua na tui,

me ratou qarava na cacacaka vakamanitu ena yasana vaka papiloni o setareki, o mesaki kei apete- niko; ia o taniela sa dabeca tiko nai cewacewa ni veiuitaki ena vukuna na tui.

3

nepukanesa na tui sa cakava e dua na matakau koula, na kena cecere sa onosagavulu na kiupiti, na kena raba sa ono na kiupiti ka sa vakaduria o koya ena buca o tura, ena yasana vaka papiloni. sa qai vakauta o nepukanesa na tui e dua nai tukutuku mera soqoni vata mai na turaga bale, o ira na kovana, o ira na daunilewa, o ira na tabana ni lavo, o ira na liuliu ni veitabana, o ira taucoko era vaka i tutu mera lako mai, ka mai tiko ena kena vakatabui na matakau ka vakaduria o nepukanesa na tui. era sa qai yaco vata mai na veituraga bale, o ira na kovana, o ira na daunilewa, o ira mai na tabana ni lavo, o ira nai liuliu ni veitabana, o ira na tabana ni lawa ni matanitu, kei ira taucoko era vaka i tutu cecere, ena kena vakatabui na matakau sa vakaduria oqo o nepukanesa na tui; era sa qai mai duri tu ena mata ni matakau levu oqo. sa qai kacivaka mai vakadomoilevu nona matanivanua na tui: "vei kemuni kece sai vakaro oqo, kemuni kece na lewe ni vanua oqo, kei kemuni mai na veimatanitu ka vakarurugi tiko eke, kei kemuni kece na duidui vosavosa ka tu eke, "ena gauna dou sa rogoca kina na domo ni biukila, na bitu ni vakatagi, na api, na lali e vakawa, na soliteri e rorogo vata, na pakipaipi, kei na ka kecega sa rogo vinaka, mo ni qai cuva sobu ka vakarokoroko ki na matakau sa vakaduria tu oqo o nepukanesa na tui; "o koya ena sega ni cuva me vakarokoroko vua ena siga tikoga o ya ena biu ki na loma ni lovo bukawaqa." ni sa yacova mai na siga o ya, me sa rogoci kina na domo ni biukila, na bitu ni vakatagi, na api, na lali vakawa, na soliteri, kei na ka kecega sa rogo vinaka, na lewe ni vanua kece, na veimatanitu kece era tu vakavolivolita, kei na dui vosavosa, me ra cuva sobu ki na qele ka vakarokoroko vua na matakau sa vakaduria o nepukanesa na tui. o koya oqo ena siga o ya, eso vei ira na kai kalatia era lako mai ka beitaki ira na jiu. era tukuna vua na tui o nepukanesa, "mo ni bula na tui, ka sega ni mudu! "oi kemuni na tui o ni a vakarota vei ira kece na tamata ni ra rogoca na domo ni biukila, na bitu ni vakatagi, na api, na lali vakawa, na soliteri, na pakipaipi kei na ka kecega sa rogo vinaka, me ra cuva sobu ka vakarokoroko ena matakau koula; "o koya ena sega ni cuva ka vakarokoroko me na biu kina lovo bukawaqa. "e tiko eke eso na jiu o ni a lesia me ra qarava na cacacaka ni yasana o papiloni: o setareki, mesaki kei apeti-niko; oiratau na tamata oqo, kemuni na tui, ratou sega ni bau dokai kemuni. e ratou sega ni bau via qarava nomuni kalou, ratou sega ni via vakarokoroko vua na matakau koula o ni vakaduria." sa qai curumi nepukanesa e dua na cudru katakata, ka vakarota me ratou kau mai vua o setareki, mesaki kei apeti-niko. era sa qai kauti iratau mai vua na tui. sa vosa vei iratau o nepukanesa, ka vaka, "e dina na ka au rogoca baleti kemudou, setareki, mesaki kei apeti-niko, ni dou sega ni via qarava na noqu kalou, kei na nomudou sega ni via vakarokoroko talega vua na matakau

koula au vakaduria? "dou rogoca mada, kevaka dou na vakarau tu ena tiki ni siga dou na rogoca kina na domo ni biukila, na bitu ni vakatagi, na api, na lali vakawa, na soliteri, na pakipaipi, kei na ka kecega sa rogo vinaka mo dou na qai cuva sobu, ka vakarokorokotaka na matakau ka'u sa cakava oqo ena vinaka! ia kevaka dou na bese ni vakarokorokotaka ena tiki ni siga o ya, dou na biu ki na loma ni lovo bukawaqa. o cei na kalou me na vakabulai kemudou mai na ligau: "o setareki, mesaki kei apeti-niko e ratou sa qai vosa vua na tui, "kemuni nepukanesa, sa sega tale na betena vei keitou me keitou na vakamacala vei kemuni ena vuku ni ka oqo. "ke sa vakaoqori, o koya na neitou kalou keitou qarava sa rawata me vakabulai keitou mai na ligamuni, na tui. "ia kevaka e sega, mo ni kila, oi kemuni na tui, keitou na sega ni na qarava nomuni kalou, se me keitou vakarokoroko vua na matakau koula o ni sa vakaduria." sa qai cudru vakalevu sara o nepukanesa, ka sa damudamu vakalevu na matana ni raici iratau o setareki, mesaki kei apeti-niko ka sa vakarota me vakatakataki vata vitu na lovo, me toso cake na kena katakata mai na kena dau waqa e liu. sa vakarota vei ira nona tamata kaukauwa ni vala ka ra lewena tu nona mata sotia me ra vesuki setareki, mesaki kei apeti-niko, me ratou qai biu ena loma ni lovo bukawaqa. e ratou sa qai vesuki vata kei na nodratou i sulu e sau, nodratou i sulu e loma kei na nodratou i sulu tale so, e ratou sa qai biu ki na lovo bukawaqa. ena vuku ni nona i vakaro na tui sa rui kaukauwa, kei na kena vakatakataki vakavitu na lovo, na yameyame ni buka kei na katakata ni lovo e vakamatei ira tale na sotia era biuti iratau o setareki, mesaki kei apeti-niko ki na loma ni lovo. e ratou sa qai biu sobu ki na lovo bukawaqa na lewe tolu oqo o setareki, mesaki kei apeti-niko ni ratou vesuki tu vakaukauwa. ni dabe tiko na tui o nepukanesa ena nona i dadedabe, e kurabui na matana ka tukace, ka tukuna vei ira na nona lewe ni matabose cecere, "eda a sega beka ni biuta e lewe tolu ena loma ni lovo?" era tukuna vua na tui, "e dina e ratou lewe tolu." "dou raica mada!" e tukuna, "au raica e lewe va na tamata e ratou sa sereki tu, ka lako voli ena loma ni lovo bukawaqa; e sega ni bau vakacacani na yagodratou, na kena i rairai nai ka va ni tamata sa vaka na luvu ni kalou." sa qai toro mai o nepukanesa ki na gusu ni lovo ni bukawaqa, ka tukuna i setareki, mesaki, kei apeti-niko. "oi kemudou na tamata ni kalou cecere, dou lako mai tuba, ka lako mai ki ke." e ratou sa qai lako tani mai ena loma ni lovo bukawaqa. era sa qai soqoni vata mai na turaga bale, na kovana, kei ira na daunilewa, na tabana ni lavo, tabana ni lawa, kei ira nai liuliu ni veitabana, ka ra sa vakadivei iratau na lewe tolu oqo, sa sega ni kama na yagodratou ena bukawaqa, se boi qesaqesa na uludratou, se me kama e dua na tiki ni nodratou i sulu, se me boi kamakama na yagodratou. sa qai tukuna o nepukanesa, "me vakacaucautaki na kalou i setareki, mesaki, kei apeti-niko, o koya sa tala mai nona agilosu ka vakabulai iratau nona tamata e ratou vakararavi vua, e ratou coqa nai vakaro ni tui, meratou solia na yagodratou se vakarokoroko vua e dua tale na kalou, na nodratou kalou duadua ga! "o koya oqo au sa vakatura e dua na lawa, kevaka e dua na lewe ni vanua eke se mai

na veimatanitu, se na duidui vosavosa me vosa vakacataka na kalou i setareki, mesaki, kei apeti- niko ena musuki vakalalai, kei na nona vale ena vukici mei benubenu baleta ni sega tale ni dua na kalou me rawa ni veivakabulai mai na vanua vaka oqo." na tui sa qai tosoya cake na nodratou i tutu o setareki, mesaki kei apeti-niko ena yasana o papiloni.

4

o nepukanesa na tui, vei ira kece na tamata, na vei matanitu, kei na duidui vosavosa era tiko e vuravura taucoko: me vakalevutaki vei kemuni na vakacegu. au nanuma ni vinaka cake me vakaraitaki yani nai vakatakilakila e veivakakurabuitaki e vakayacora vei au na kalou cecere sara. sa rui ka cecere na nona i vakatakilakila, ka sega ni vakamacalataki rawa na nona veivakurabuitaki na nona matanitu e sega ni mudu, kei na nona lewa mai na dua nai tabatamata ki na dua na i taba tamata. oi au, o nepukanesa, au a dau tiko vakacegu ena noqu vale, ka vakasaututaki tiko ena noqu i tikotiko vakatui. au raica e dua na tadra ka vakarerei au vakalevu, na noqu vakanananu ena noqu i mocemoce kei na raivotu au a raica sa vakararawataki au sara vakalevu. o koya oqo au sa vakatura kina e dua na lewa, me ra kau taucoko mai vei au na tamata vuku e papiloni, de rawa me ra kila ka vakamacalataka nai balebale ni tadra. era sa qai lako mai na daucaka mana, na dau vakarai mata ki lomalagi, o ira na kai kalatia, kei ira na dauparofisai lasu ka'u vakamacalataka na tadra; ia na kena i balebale ga e sega ni dua me vakamacalataka rawa. ia, ni ra sa oti kece sa qai lako mai vei au o taniela na yacana o pelitisasari, me vaka na yaca ni noqu kalou; (e tiko vua na yalo ni kalou tabu) au qai cavuta vua na noqu tadra ka vaka: "pelitisasari, na nodra turaga na daucaka mana, au sa kila sa tiko kei iko na yalo ni kalou tabu, ka sa sega ni dua na ka vuni me dredre vei iko, mo vakamacalataka mada vei au na raivotu ni noqu tadra au a raica, kei na kena i balebale. "sa vakaoqo na raivotu ka'u a raica ena noqu i mocemoce: 'au a vakararai tiko, ka raica, e dua na vunika sa tu donu ena loma i vuravura, na kena balavu sa ka vakaitamera. sa tubu na vunika me kaukauwa sara; na kena balavu sa tarai lomalagi yani, na yasai vuravura cava ga era na rawa ga ni raica. na drauna sa bau rairai totoka dina, ka sega ni wili rawa na vuana, ka tiko vua na kakana e rauta taucoko na tamata; era vakaruru tu e rukuna na manumanu yava i va ni vanua, na manumanu vuka ni maliwa lala e ra ro e na vei tabana, na tamata kece kei na ka bula kece era kana tiko mai kina. "au a raica ena noqu raivotu ena noqu i mocemoce, ka raica sa dua nai vakatawa yalosavasava sa lako sobu mai lomalagi. a sa kaci vakadomoilevu ka vaka: 'musuka sobu na vunika ka taya laivi na veitabana kece, me kurei laivi na drauna ka viritaki laivi na vuana kece, me kua tale ni dua na manumanu yava i va kei na manumanu vuka me tiko kina. me biu laivi tu ga na vu ni wakana kina qele, me vesuki ena dua na wa kaukamea ka varasa, ka me biu tu ena veico drokadroka vinaka ka me vakasusua tu ena tegu ni lomalagi, ka me kania vata kei na manumanu yava i va na co ni vanua. me kakua ni tiko vua na yalo ni tamata, me soli vua na yalo

ni manumanu yava i va, ka me na lako curuma oti e vitu na gauna. 'ni sa nodra lewa oqo nai vakatawa, kei na veivosa era cavuta o ira na yalosavasava, me rawa ni ra kila o ira na bula ni o koya sa cecere sara e lewa na matanitu ni tamata, ka sa solia vua sa lomana kina, ka kitaka me rauta na tamata kecega. "na tadra oqo, oi au o nepukanesa na tui, au raica oqo pelitisasari, mo vakamacalataka na kenai balebale, ni o ira kece na tamata vuku ena noqu matanitu era sega ni rawa ni vakatakila vei au nai balebale ni tadra; ia o iko o na rawata, ni sa tiko kei iko na yalo ni kalou tabu." o taniela, na yacana o pelitisasari, e a kurabui vakalailai mada, e veiba nona vakasama. Sa qai vosa mai na tui, ka vaka, "i pelitisasari me kua ni vakaleqai iko na tadra se na kena i balebale." e qai sauma o pelitisasari ka vaka, "noqu turaga, me yacovi ira ga sa cati kemuni na tadra oqo, kei na kena i balebale vei ira ga na kemuni meca! na vunika o ni a raica sa tubu ka kaukauwa, ka yacovi lomalagi na kena balavu ka rawa me raica kece mai o vuravura. na drauna e totoka vakaoti kei na vuana e sega ni wili rawa, ka sa tiko kina na kakana e rauta kece na tamata, ka ra dau vakacegu e rukuna na manumanu vuka kecega. sai kemuni, na tui, ka sa tubu me kaukauwa mai; na nomuni cecere sa levu ka robota na lomalagi, kei na nomuni lewa sa yacova nai yalayala kei vuravura. o ni sa raica na tui ni sa dua nai vakatawa, ka yalosavasava sa lako sobu mai lomalagi, ka tukuna, 'musuka sobu na vunika ka vakarusa sara, ia mo laiva tu ga na wakana kina qele, mo vauca ena i vesu kaukamea kei na varasa ka biu tu ena veico drokadroka; ka me tauca tu na tegu ni lomalagi, ka me tautauvata kei na manumanu yava i va ni vanua, me yacova ni sa curuma oti e vitu na gauna'; oqo na kenai balebale kemuni na tui, ia na ka oqo sa vakarota sara ga o koya sa cecere sara, ni na yacovi kemuni noqu turaga na tui: oi kemuni o ni na biu tani mai vei na tamata, o ni na dau tiko vata kei na manumanu yava i va ni vanua, ka ra na vakani kemuni ena co me vaka o ni sa bulumakau. e na vakasusuatiki kemuni na tegu ni lomalagi, me oti mada e vitu na yabaki, me yacova ni o ni sa qai kila ni sa lewa o koya sa cecere sara na matanitu ni tamata, ka sa solia vua sa digitaka. ni sa vakarota me laivi tu ga na waka ni vunika, ena vakasukai tale vei kemuni na nomuni matanitu, ni o ni sa qai rawa ni kila ni o lomalagi e lewa na ka kecega. o koya oqo, kemuni na tui, mo ni rogoca mada na noqu i vakasala vei kemuni; mo ni muduka laivi na nomuni i valavala ca ka kitaka ga na i valavala dodonu, kei na nomuni cakacaka ena nomuni vakaraitaka na yalololoma vei ira na dravudravua. ena rawa talega ni vakabalavutaki kina na nomuni tubu cake." sa yaco kece na ka oqo vei nepukanesa na tui, ni oti e tinikarua na vula sa qai gade ka tayabe voli o koya ena vale levu vakatui e papiloni. ka sa tukuna na tui, "sa sega beka ni o papiloni levu oqo, ka'u sa tara ga oi au me vale levu vakaturaga ni matanitu ena noqu kaukauwa ka me sa rogo kina na yacauqo?" ni se vosa tikoga o koya na tui, sa rogo mai lomalagi e dua na domo: "i nepukanesa na tui, mo rogoca oqo: na matanitu sa na kau tani mai vei iko! o na biu tani mai vei ira na tamata, o na qai la'ki tiko vata kei ira na manumanu yava i va ni vanua. era na vakani iko me vaka na bulumakau; me yacova

ni sa oti e vitu na yabaki, me yacova ni o sa qai kila o koya sa cecere sara sa lewa na matanitu ni tamata; ka solia vua e digitaka o koya." ena gauna vata tikoga o ya, sa vakayacori kina vei nepukanesa na vosa mai lomalagi; sa biu tani mai vei ira na tamata ka la'ki kana co me tautavuta kei na bulumakau; na yagona sa suasua ena tegu mai lomalagi, kei na uluna sa tubu cake me vaka na vuti ni ikeli, kei na i taukuku ni ligana kei na yavana sa vaka nai taukuku ni manumanu vuka lelevu. ni sa qai oti na gauna, oi au o nepukanesa, au sa qai tacake ki lomalagi, ni'u sa qai vakilai au tale mai; au sa qai vakavinavinakataki koya sa cecere sara, au laveti koya ka vakalagilagi koya ni sa bula ka sega ni mudu: na nona lewa sa sega ni yalani rawa, kei na nona matanitu mai na dua nai taba tamata ki na dua nai taba tamata. o ira na lewe i vuravura e ka wale tu ga vua; na veika e cakava me vaka ga nona lewa vei ira mai lomalagi, kei ira talega e vuravura. e sega ni dua me na tarova na ligana se tukuna vua, "a cava o sa cakava kina?" ena gauna vata tikoga o ya sa qai lesu mai noqu vakasama kei na lagilagi ni noqu matanitu, sa lesu tale mai na noqu i ukuuku vakatui, kei ira noqu lewe ni bose era sa mai qaravi au tale, kei ira noqu daunivakasala; sa vakataudeitaki tale noqu matanitu, ka sa vakaikuritaka vei au na veika au taukena. oi au, o nepukanesa, au vakacaucautaka, au rokova ka'u doka na tui kei lomalagi, na nona cakacake e laurai ga kina na dina, na nonai valavala e dodonu. o ira era dau via vakaraitaka nodra dokadoka, o koya e rawa ni vakamalumalumutaki ira sobu.

5

o pelisari na tui sa cakava na magiti levu vei ira nona tamata turaga e lewe dua na udolu, ka sa gunu waini ena matadra na lewe udolu o koya. ni sa to-volea na waini, sa qai vakarota o pelisari, me kau mai na bilo koula kei na bilo siliva ka kauta mai na vale tabu mai jerusalemi o nepukanesa na tamana; ka me ra gunu mai kina na tui, na nona tamata turaga, kei ira na watina dina, kei na watina lalai. era sa qai kauta mai na bilo koula ka kau mai na vale tabu ni vale ni kalou mai jerusalemi, ka sa gunu kina na tui, kei na nona vei turaga bale, kei na watina dina, kei na watina lalai. era gunuva na waini, ka vakavinavinakataki nodra kalou koula, na kalou siliva, na kalou varasa, na kalou kaukamea, na kalou kau, kei na kalou vatu. ena gauna vata tikoga o ya sa rairai nai qaqalo ni liga ni tamata sa volavola ki nai botani lase ni lalaga ni vale levu ni tui ka me donua nai tutu ni cina; e raica o koya na tui ni dua ga na tiki ni liga e volavola. sa veilecayaki mai na matana na tui, ka sa leqa mai na lomana, sa malumalumu mai nai sema ni nona sui tau-coko, ka sa sega ni tarova rawa kina na sautanini ni duruna. sa qai kacivaka yani e cake na tui, mera la'ki kau mai na dauvakarai mata ki lomalagi, na kai kalatia, na parofita vakailasu, sa tukuna na tui vei ira na tamata vuku e papiloni, "o koya ena wilika rawa na volavola oqo, ka tukuna vei au na kena i balebale ena vakaisulutaki ena i sulu lokaloka ka na vakaitaube-taki e domona na i taube koula; ena lesi talega me kenai katolu ni lewa na matanitu." era sa qai lako kece mai nona tamata vuku na tui, ia e sega ni bau dua vei

ira me wilika rawa na ka sa volai, se me vakamacalataka vua na tui na kena i balebale. sa qai toso cake ga na nona rere o pelisari na tui, ka sa qai veilecayaki vakalevu sa ra na matana, kei ira nona turaga bale ra sa wanono balavu. ena vuku ni nona vosa na tui kei na nona turaga bale, sa curu mai kina o koya na ranadi ki na kana magiti oqo. sa tukuna na ranadi, "vua na tui, mo ni bula na tui, ka sega ni mudu! mo kakua ni yalolailai, se mo rere. "sa tiko e dua na tamata ena nomu matanitu sa tiko kei koya na yalo ni kalou tabu. ena gauna i tamamu sa kune vua na rarama, na yalomatua, na kila ka me vaka nodra lesi koya me nodra i liuliu na dau caka mana, na dauvakarai mata ki lomalagi, na kai kalatia kei ira na parofita vakailasu. "ka ni sa tiko vua e dua na yalo e uasivi cake, kei na vuku kei na yalomatua, kei na vakamacalataka na tadra, na tamata ka tiko vua na ka oqo, ka yacana talega o pelitisari me kacivi mada mai o koya, me mai vakamacalataka na volavola oqo." sa qai kau mai vua na tui o taniela. sa tukuna vua na tui, "o iko o taniela e dua vei ira na juta ka kauta mai vakabobula o tamau na tui o nepukanesa? "au sa rogoca na kemu i tukutuku ni dau tiko vei iko na yalo ni kalou, na kena rarama, na yalo ni kila ka kei na yalomatua e uasivi sara. "o ira na dauvakarai mata ki lomalagi, na tamata vuku, era lako mai ki vei au, me ra mai vakamacalataka nai balebale ni volavola oqo ka sega sara ga ni bau dua vei ira me kila, me rawa ni vakamacalataka vei au. "au sa dau rogoca na kemu i rogorogo, ni o dau rawa ni vakamacalataka na tadra kei na veivosas drede oqo kevaka mo rawa ni vakamacalataka na volavola, ka rawa talega mo wilika vei au, o na vakaisulutaki ena i sulu lokaloka, ka vakaitaube na domomu ena i taube koula, ka rawa talega mo dua vei iratou na lewe tolu e ratou lewa na matanitu." sa qai tukuna o taniela vua na tui, "nai loloma oqori me nomuni ga, se mo ni solia vua tale e dua ia na volavola oqo au na wilika vei kemuni, ni oti au na qai vakamacalataka na kena i balebale. "oi kemuni na tui, na kalou cecere sara sa solia vei nepukanesa na tamamuni e dua na matanitu vakatui lagilagi ka dokai. "ena vuku ni tutu vakatui e soli vua, era rerevaki koya kina na lewe ni vanua, na veimatanitu, kei na dui vosavosa. o koya e vinakata me vakamatea e vakamatea, o koya ga e vinakata me vakabula; o koya ga e vinakata me lesia e lesia; o koya ga e vinakata me vakasivoya e vakasivoya. "ia ni sa via vakalevulevu koya o koya, ka sa yacovi koya mai na dokadoka, sa qai yaco vua me kau tani mai ena nona i tutu vakatui, ka ra kauta tani mai vua na veika edau lagilagi tu kina. "sa qai vakatalai tani mai vei ira na tamata, ka sa soli talega vua na yalo vakamanu-manu, ka sa dau laki tiko vata kei ira na asa kila. era vakani koya me vaka na bulumakau, ka sa suasua na yagona ena tegu ni lomalagi, me yacova ni sa qai kila o koya na kalou cecere sara, sa lewa na matanitu ni tamata, ka solia vua na digitaki o koya. "ia oi kemuni na luvena, pelisari, o ni sega ni bau via yalomalumalumu, e dina mada ga ni o ni kila kece tiko na veika oqo. "ka o ni sa rui vakacecerei kemuni cake mai vei koya na kalou ni lomalagi. o ni qai kauta mai nai yaya mai na vale tabu mai jerusalemi mo ni mai gunu waini kina kei ira na nomu turaga bale, na wati-mu dina, kei na watimu ni lalai, ka o ni qai vaka-

caucautaka na kalou siliva, kalou koula, kalou varasa, kalou kaukamea, kalou kau, kei na kalou vatu ka ra sega ni bau rogo se rai se kila na ka; ia na kalou ka taura tiko nomu i cegu, ka lewa nomu bula, o qai sega mada ga ni bau dokai koya se laveti koya. "na i qaqalo ni liga sa vola na ka sa volai, tu oqo, e talai mai vua. "oqo na vosa sa volai: mini, mini, tikeli, ufasini. "oqo nai balebale ni veivosa, mini: na kalou sa wilika tiko nomuni matanitu, ena vakaotia; "tikeli: o ni sa vakarautaki e nai vakarau ni bibi, ka o ni sa kune mo ka mamada sara; "piresi: na nomuni matanitu ena wasei, ka sa soli vei ira na kai mitia kei ira na kai perisia." sa qai vakarota o pelisasari; me vakaisulutaki o taniela ena i sulu lokaloka ka me vakaitaube na domona e nai taube koula, ka kacivaka ni o taniela ena dua vei iratou ena lewa na matanitu. ena bogi tikoga o ya e vakamatei kina o pelisasari, na nodra tui na kalatia. ka sa taura o taraiasi na kai mitia, ka vakabauti ni sa yabaki onosagavulu ka rua.

6

sa vinakata o taraiasi me lesia e le dua na drau ka ruasagavulu era turaga, me ra lewa na matanitu taucoko; mai vei ira kece oqori sa qai lesi e lewe tolu, me ra na vakarorogo kece kina vei turaga ni matanitu; o iratou na lewe tolu oqo me ratou na monataka na cicivaki ni matanitu, e dua gona vei iratou na lewe tolu o taniela. o taniela e kilai tani mai vei ira kece na veituraga ka ra i liuliu ni matanitu, ena vuku ni sa tiko vua na yalo e uasivi cake; ka sa nanuma na tui me sa lesi koya me sa lewa na matanitu taucoko. era sa qai vakasaqara na turaga lelevu kei ira na turaga lalai e dua na vanua me cala kina ena ka ni matanitu me rawa ni ra vesuki koya kina; ia ka ra sega sara ga ni bau kunea e dua na vanua me cala kina, ni sa rui yalodina; e sega sara ga ni laurai vua me dua nona malumalumu, se me cala me rawa ni ra beitaki koya kina. era sa qai bose ka tukuna, "ena sega ni rawa ni da beitaki taniela me dua nona cala, na vanua ga eda rawa ni beitaki koya kina o ya na nona qarava tiko nona kalou." era sa qai lako kece vua na tui o ira na turaga lelevu kei ira na turaga lalai, ka ra tukuna vua: "mo ni bula natui taraiasi, ka sega ni mudu!" o ira kece nomuni turaga lelevu ni matanitu, kei ira nai liuliu ni veitabana, kei ira na lewe ni matabose e cake, kei ira na vu ni lawa bibi vakatui, ka mo ni tabaka ena nomuni mama tabu, o koya ena kerea e dua na ka vua e dua na kalou se vua e dua na tamata ka siga tolusagavulu, vakavo ga vei kemuni na tui, me sa biu sara ga ki na qara ni laione. "oqo sara ga, kemuni na tui, mo ni sa vakatura na lawa oqo ka dregata nai vola e nai toqa ni yacamuni, me kakua kina ni veisautaki tale, me vaka ga noda lawa na kai mitia kei na kai perisia, sa sega ni dau bokoci rawa." o koya oqo sa vakatura kina o taraiasi na tui, nai vakaro bibi ni tui e na nona tabaka e nai vola na nonai vakatakilakila. sa kila o taniela ni sa tabaki oti nai vola mai vua na tui, sa lako o koya ki nona vale. ena nona rumu e cake, sa dolava na katuba leka ka qara vaka ki jerusalemi ka sa tekiduru me masu vakatolu e na siga o ya, e masu ka vakavinavinakataka na nona kalou, me vaka sai vakarau tu ga ni nona bula mai liu. ena nodra soqoni vata

na tamata oqori, era qai raici taniela ni masu tiko ka kere veivuke vua nona kalou. era sa qai lako vua na tui ka vakaraitaka vua ena vuku ni nona lawa vakatui sa vakatura oti tu: era tukuna na lawa oqo me kakua tale ni dua me kerekere vua na nona kalou, se vua e dua na turaga vei kemuni ga na tui, "me oti e tolu sagavulu na siga, o koya e saqata me biu kina qara ni laione, kemuni saka na tui;" e tucake na tui ka tukuna, "e dina taucoko na ka oqori, me vaka na lawa ni kai mitia kei perisia ka sega ni bokoci rawa." era sa qai tukuna vua na tui, "o taniela, ka dua vei ira na juta ka kau mai vakabobula, e sega ni bau via rokova nomuni lewa, kemuni na tui, me vaka nomuni lawa o ni sa vatura oti, o koya e qai voroka tiko, ena nona dau masu tikoga vakatolu vua na nona kalou e veisiga." ni sa rogoca na vosa oqo na tui, sa qai rarawataka na ka e vakayacora, sa gu na yalona me vakabulai taniela, me la'ki yacova ni sa dromu na siga sa sega ga ni rawa ni vakabulai taniela. era lako tale mai vua na tui nai lala oqo, ka tukuna, vua na tui, "mo ni kila, na tui, na lawa ni kai mitia kei perisia kevaka o ni sa tabaka oti ena nomuni vakatakilakila, ena dredre sara me dua e veisautaki rawa." sa qai vakarota yani na tui, me tauri mai o taniela ka me biu sobu sara ki na qara ni laione, ia sa tukuna na tui vei taniela, "na nomu kalou, o sa dau qarava ena vakabulai iko mai na gusu ni laione." sa qai kau mai e dua na vatu levu ka biu ena gusu ni qara, sa qai dregata na tui ena nona mama me i vakatakilakila kei na nodra mama i vakatakilakila na vei turaga lelevu, me rawa ni vakadeitaka na lewa baleti taniela ena sega ni rawa ni veisau. e lako ki na nona i tikotiko na tui ka la'ki lolo ena bogi taucoko o ya; ka sega ni dua na dauveivakamarautaki me vakatagi vua ka sa sega talega ni moce rawa. ni se qai malamalawa mai na mataka sa tucake na tui ka lako ki na qara ni laione. ni sa la'ki wavu tu e na gusu ni qara ni laione, sa qai kaci yani i cake vakamamakeukeu vei taniela. sa vosa yani na tui, vei taniela, "i taniela, na tamata ni kalou bula, sa rawa beka vua na nomu kalou, o a dau qaravi koya me vakabulai iko mai vei ira na laione?" sa qai tukuna cake mai o taniela, "mo ni bula na tui, ka sega ni mudu!" na noqu kalou e tala mai nona agilosu me sogota na gusu ni laione, me ra kakua ni basuraki au, ni'u sa sega ni cala e matana; vei kemuni talega na tui au sega ni cakava e dua na ka cala e matamuni." na ka oqo, sa marau vakalevu kina na tui ena vukuna, sa vakarota me kau cake mai o taniela ena qara ni laione. sa qai kau cake mai o taniela ena loma ni qara ka sega ni bau dua na drakusi lailai me kunei e yagona, ena vuku ni sa vakabauta na kalou. sa qai vakarota yani na tui, me ra kau kece mai na tamata era a beitaki taniela, me ra biu ena qara ni laioneo ira, na watidra, luvudra, ka era basubasuraka na yagodra kei na nodra sui na laione ni ra se bera ni tau ki na boto ni qara. sa qai vola e dua nai vola o taraiasi na tui: vei ira kece na tamata, vei matanitu, kei na duidui vosavosa era tiko e vuravura: me vakalevutaki vei kemuni na vakacegu. au sa vakatura qo e dua na lawa ki na veivanua kece ka qali vei au kei na tamata kece me ra rokova ka rerevaka tiko na kalou i taniela. ni sa kalou bula o koya, ka tudei me sega ni mudu; na nona matanitu ena sega ni dua me vakarusa rawa, kei na nona lewa ena yacova nai vakataotioti. e dau veivakabulai ka dau veis-

ereki, e dau cakava na ka e veivakurabuitaki mai lomalagi, kei vuravura, o koya ka vakabulai taniela mai na nodra kaukauwa na laione. e uasivi cake tikoga na bula i taniela, ena gauna i taraiasi kei na nona gauna i sairusi na kai perisia.

7

ena i matai ni yabaki i pelisari na tui papiloni, e a tadra ka raica eso na raivotu o taniela ena nona i momeoce. sa qai vola o koya na tadra me tukuna na ka dina ena yaco kina. e tukuna o taniela, "au raica ena noqu raivotu ena bogi, ka raica, na mata ni cagi e va mai lomalagi e vaka yavalata na wasawasa bula. "ka lako cake mai e na loma ni wasawasa, e va na manumanu lelevu, era duidui kece. "nai matai sa vaka na laione, ka sa vakatabana vaka ikeli, au vakaraica me yacova ni sa dui veicaginayaki na vuti ni tabana; ka sa duri cake mai ka tucake tu ena yavana ruarua me vaka na tamata, ka sa soli vua na yalo vakatamata. "vakasauri e dua tale na manumanu, na kenai karua, e vaka na pera. e duri cake mai e na dua na yasana, ka sa tu mai gusuna ni katia tiko mai e tolu na sui ni sarisari. era cavuta mai vakaoqo: 'mo tucake, ka kania vakalevu na lewe ni tamata!' 'ni oti o ya au raica tale, e dua sa vaka na lepate, e tiko e dakuna e va na taba ni manumanu vuka. na manumanu qo e va nona qavokavoka, sa soli tu vua na lewa kece. "ni oti oqori au raica tale e na noqu raivotu e na bogi, ka raica, na i ka va ni manumanu, e vakadomobula, ka vakarerevaki e qai kaukauwa na kena i bulibuli. na batina na kaukamea lelevu; e vorolaka vakalalai na veika e kania, ka buturaka sobu na ka e vakababa e matana. e duidui sara vakalevu o koya mai vei ratou na manumanu e ratou liu mai, e toka e uluna e tini nai leu. "au vaqaqa tiko nai leu, au qai raica tale e dua nai leu, e i leu lalai ga, e tubu cake mai ena kedra maliwa nai leu, e qai cavu laivi mai ena vanua e toka kina e tolu nai leu mai na matai ni leu au raica. nai leu oqo e toka kina na mata vaka na mata ni tamata, kei na gusuna sa vosa vakaveibeci. "au vakaraica tiko me yacova ni sa vakadodonutaki e so nai tikotiko vakatui, ka vakadaberi e na nonai tikotiko o koya sa bula mai liu sara; nona i sulu sa vaka na uca vulavula, na drau ni uluna sa vaka na vuti ni sipi dina. na nona i tikotiko na yameyame cacaudreudre na yavana sa vaka na bukawaqa; e kaukauwa sara na veika e vakadavea mai. e udolu vaka udolu era qaravi koya, ka oba vaka oba na tamata era tu e matana. ka sa vakarau me vakayacori na veilewai, sa qai dolavi mai nai vola. "au vakaraica baleta na domo ni vosa veibeci e cavuta tiko na i leu; au sarava me yacova ni sa vakamatei na manumanu, ka vakarusai na yagona me biu yani ena bukawaqa sa caudre tu. "vei ira na vo ni manumanu, e kautani mai vei ira nodra kaukauwa, ka tososi ga vakalailai me yacova e dua na gauna lekaleka nodra bula. "ni'u raica tiko na raivotu ena bogi, ka raica, a sa lako mai e dua e vaka na luve ni tamata, ka lako mai ena vei o ni lomalagi! e lako mai vei koya sa bula mai liu sara, ka ra kauta mai me mai tu e matana. sa qai soli vua na lewa, na lagilagi kei na matanitu, me ra na cuva vua na tamata kece, na veimataniitu, kei na duiduiivosavosa. na nona lewa

me lewa sega ni mudu, me sega ni oti rawa, kei na nona matanitu ena sega ni rawa ni vakarusai. "oi au, o taniela, sa rarawa na yaloqu ena yagoqu, ena vuku ni raivotu au raica. "au lako mai ka taroga e dua e tu voleka e kea, me'u kila kina na dina nai veika oqo. sa qai tukuna vei au me'u kila nai balebale dina nai veika oqo: 'na manumanu, e ratou lewe va, oqori e lewe va na tui, e ratou na tubu mai vuravura. 'ia o ira ga na yalosavasava i koya sa cecere sara, era na taukena na matanitu, era na taukena na matanitu me sega ni mudu, io me sega sara ni mudu.' "au via kila sara ga nai ka va ni manumanu. o koya qo e duidui sara ga mai vei ratou na lewe tolu, e vakarerevaki na kenai rairai, na batina e kaukamea kei na nona i taukuku e varasa, e vorolaka vakamatailalai na ka kecega ka buturaka sobu e yavana me dasila; "na tini nai leu ka toka e uluna, kei na vo tale ni leu era tubu cake mai, e qai mai bale sobu e tolu nai leu, na i leu o ya e vakamatana kei na gusuna e vosataka tiko na vosa veibeci, na kena i rairai e rui vakarerevaki sara mai vei ira na kena vo. "ena noqu rai tiko; nai leu vata tikoga o ya sa vakatubura e dua nai valu, vei ira na yalosavasava, ka sa kaukauwa vei ira o koya, "me yacova ni qai basika mai o koya sa bula mai liu sara, me vukei ira na nona yalosavasava i koya sa cecere sara, sa qai yaco me ra taukena na matanitu na yalosavasava. "sa tukuna vaka oqo o koya: 'na i ka va ni manumanu ena yaco me i kava ni matanitu e vuravura, ena duidui sara mai vei ira na vo ni matanitu, ena ravuta na vuravura taucoko me vakamalumalumutaka ka buturaka sobu me matailalai. na tini nai leu ena tini na tui era na tubu cake mai ena matanitu oqo, ena dua tale ena tubu me taravi ira; o koya ena duidui mai na kena i matai, ena vakamalumalumutaka o koya e tolu na tui. ena vosavakacacataki koya sa cecere sara, ena vakatotogani ira na yalosavasava i koya sa cecere sara, ena vinakata me veisautaki nai vakarau ni bula kei na kena lewa. ena lewai ira na yalosavasava ena dua na gauna me yacova tale e dua na gauna ka me yacova e dua tale na veimama ni gauna. 'ia ena tiko ena nona i tikotiko na daulewa, me na kautani kina nona kaukasava na dauvakasaurara, me na vakarusai ka vaqevutaki vakadua. na matanitu kei na kena lewa, kei na kena vakaitamera na matanitu oqo ena ruku i lomalagi, ena soli vei ira na tamata, kei ira na yalosavasava i koya sa cecere sara. nona matanitu e sega ni mudu, kei ira taucoko na lewena era na qaravi koya ka muri koya.' "sa mai yala eke na ka e vakaraitaki vei au, na ka e yacovi au, o taniela, e mai vakaleqa noqu vakasama, ka veisautaki na kequ i rairai; ia au sa biuta vuni ga ki yaloqu na veika oqo."

8

ena i katolu ni yabaki ni lewa i pelisari na tui sa dua na raivotu e rairai vei auoqi au o taniela oqo ni oti nai matai ni noqu raivotu. au raica ena noqu raivotu, ni'u a rai tiko, au tiko mai susani na vale vakaturaga, ena yasana vaka ilama; au qai raica ena raivotu niu a tiko ena bati ni uciwai o ulai. au sa qai dolava na mataqu me'u rai yani, au mani raica ni tu ena bati ni uciwai, e dua na sipi tagane ka rua na kena i leu, sa bau balavu dina na i leu oqo; e dua vei rau nai leu e

balavu tiko mai vua e dua, o koya ka balavu tiko e qai tubu ga mai e muri. au raica na sipi tagane ni veicunuyaki tiko vaka ki na ra, ki na vualiku, ki na ceva, me kua kina ni dua na manumanu me rau lewe rua tukuna; ka sega ni rawa ni dua me bula e matana, ia sa cakava o koya me vaka nona lewa ka sa tubu me levu. ni'u vakasama tiko, vakasauri sa lako mai e dua na me tagane mai na ra, ka takosova mai na dela i vuravura, ka sega ni bau tara na qele na yavana, ka dua na i leu vakaitamera e toka e na kedrau maliwa na matana. sa qai vakadodonu mai vei koya na sipi tagane ka rua na kena i leu, ka tucake tu ena bati ni uciwai, ka sa kaukauwa mai na nona cici. au raica ni sa mai bolela tu na sipi tagane; ka sa katakata na nona cudru vua, e ladeva yani na sipi tagane ka musuka ruarua na kena i leu. sa sega ni dua na kaukauwa vua na sipi tagane me vorati koya kina, sa vakadavora ka buturaka ka sa sega ni rawa e dua me taura mai na sipi tagane mai na ligana. ia sa tubu na me tagane ogo me levu sara mai; ia ni sa kaukauwa mai, sa qai ramusu na nona i leu levu, ka tubu cake tale mai kina e va na i leu vivinaka, ka tadrava tu na mata ni cagi e va. mai vei ratou na i leu qai tubu mai kina e dua, e tubu levu ka balavu ka qarava tu yani na ceva, na tokalau kei na nona tadrava tale ga yani na vanua lagilagi. e tubu cake me yacovi ira nai vavakoso kei lomalagi; e viritaki sobu mai eso vei ira, kei na so na kalokalo, ka butubuturaka sara. sa qai vakalevulevu koya me tautauvata kei na turaga ni vavakoso kei lomalagi, sa kauta tani na vakacabori ni soro e veisiga, kei na vanua ni nona vakacaboi soro e vakacacani. e na vuku ni talaidredre, sa soli yani kina e dua na mataivalu ki na i leu me tarova na kena dau vakacabori e veisiga nai soro; e buturaka sobu na dina. e cakava kece na ka sa nakita ka sa gumatua kina. au a qai rogoca na domo ni le dua yalosavasava; sa qai vosa tale dua na le dua yalosavasava ka sega ni o koya e vosa tiko e liu, "me vakacava sara na balavu ni raivotu, me baleta na vakacaboi soro e veisiga kei na talaidredre ni tamata, na kena soli tu na galala me rau buturaki sobu na vale tabu kei nai vavakoso?" sa qai tukuna mai vei au, "me rua na udolu ka tolu na drau na siga; ena qai vakasavasavataki na vale tabu." ena noqu a raica na raivotu, oi au, o taniela, au sa qai gadreva me'u kila na kena i balebale, ka vakasauri sa tucake tu e mataqu e dua sa vaka na i rairai ni tamata. au a qai rogoca sara e dua na domo ni tamata ni kaci tiko mai ena bati ni uciwai o ulai, sa tukuna mai, "i keverieli, mo vakamacalataka vua na tamata ogo na raivotu." sa qai lako mai ki na vanua au tucake tu yani kina, ni sa volekati au mai au qai rere, au qai tekiduru ka cuva sobu ki na qele; ia sa cavuta vei au, "mo kila sara, o iko na luve ni tamata, na raivotu sa baleta tiko nai vakataotioti ni gauna." ena gauna e vosa tiko kina vei au, sa yacovi au mai e dua na moce lutu bibi, ka sa uluqu sobu tu kina qele; ia sa tauri au o koya, ka vakaduri au cake. a sa tukuna, "mo raica qo, au na vakatakila vei iko na ka ena yaco e nai otioti ni cudru; ni na yaco ga na kena i otioti ena gauna sa lokuci." na sipi tagane o a raica, ka tiko vua e rua na i leu o ogo oi rau na tui mitia kei perisia. "kei na me levu o ya na matanitu o kirisi. na i leu levu ka toka ena maliwa ni matana oqori nai matai ni tui. "nai leu ka ramusu kei na va tale

e ratou veisosomitaki, ena va na matanitu e ratou na tubu mai ena taudaku ni matanitu oqori, ia ena sega ni dua na kaukauwa me tu vei iratou. "ena gauna sa na veiliutaki kina na matanitu oqori, kei na kena sa na sega ni tarovi rawa na talaidredre, ena qai basika mai e dua na tui, ena vakarerevaki na kenai rairai ka dau bukia na vere vuni. ena tu vua e dua na kaukauwa levu, ia e sega ni nona kaukauwa vakataki koya; ena veivakamatei vakaveitalia, ena tubu kaukauwa sara vakatoto; ena vakamatei ira na qaqa kei ira talega na yalosavasava. "ena nona i lawaki qaseqase ena ia kina na veivakacalai me rawa ni lewe levu era lewena nona matanitu; ena qai vaqoroqoro koya e yalona. ena levu ena vakarusa o koya mai na nodra vakanuinui cala. ena valuti ira na turaga ni vei matanitu; ia na nona musuki tani ena sega ni dua e kila. "na raivotu ni yabaki kei na mataka e tukuni ni ka dina; o koya ogo mo dregata sara na raivotu e nai vola, ni vakaraitaka na veika ena yaco ena siga mai muri." oi au, o taniela ka cakava eso na cakacaka vua na tui; au se kurabui tu ga ena raivotu, ka sega e dua me kila.

9

e nai matai ni yabaki i taraiasi na luvei esiroso, na kawa ni kai mitia, o koya ka buli me tui ni matanitu ni kai kalitia. ena i matai ni yabaki ni nona lewa, oi au, o taniela, au sa kila mai nai vola nai wiliwili ni yabaki sa yaco kina na vosa vei jeremaia na parofita, ni na vitusagavulu mada na yabaki na kena lala tu o jerusalemi. au sa qai vagolea na mataqu vei jiova na kalou me'u kerekere vua ena masu, na lolo, nai sulu taga, kei na dravusa. au sa qai masu vei jiova na noqu kalou, ka vakatusai au ka vaka, "oi kemuni jiova na kalou levu ka rerevaki, o ni sa dau maroroya na nomuni veiyalayalati vei ira era lomani kemuni, kei ira era muria nomuni vunau, "keimami sa i valavala ka ka caka cala, keimami sa cakava nai tovo vakasisila ka talaidredre, keimami sa vuki tani mai na nomuni vunau kei na nomuni lewa. "keimami sa sega talega ni via rogoci ira nomuni parofita, o ira era vunautaki kemuni tiko vei ira neimami tui kei ira neimami turaga, vei ira neimami qase kei ira talega na lewe ni vanua taucoo. "i jiova, sa nomuni na yalododonu, ia keimami sa vakamaduatiki keimami tikoga me vaka ena siga ogo o vei ira na juta, na lewe ni vanua o jerusalemi kei isireli taucoo, o ira na tu voleka kei ira na tu vakayawa e na vei matanitu, era a vakatalai kina, ena vuku ni nodra sega ni yalodina vei kemuni. "i jiova, sa yacovi keimami na madua, vei ira neimami tui, kei ira neimami turaga, kei ira neimami qase, ena vuku ni neimami i valavala ka vei kemuni. "i jiova, na kalou, oi kemuni sa dauloloma, ka dauveivosoti, e dina ni keimami a talaidredre vei kemuni. "keimami a sega ni rogoca na domo i jiova na neimami dusimaka vei keimami o ira nomuni tamata na parofita. "e dina ni o ira na isireli era sa talaidredre ena nomuni vunau, ka lako vakatikitiki me ra kua ni rogoca na domomuni; o koya ogo sa tarai keimami kina na cudru kei na vosa ni bubului sa volai tu e nai vunau i mosese na tamata ni kalou, ni keimami sa i valavala e matamuni. "ni sa vakadinadinataka o koya na nona vosa, o koya sa vosataka o koya me baleti keimami

kei ira neimami daunilewa ka ra daunilewa tiko vei keimami, ni na vakayacora vei keimami e dua na ka rarawa levu; ena yacovi jerusalemi na veika e se sega ni bau tarai vuravura vakadua. "me vaka sa volai tu e nai vunau i mosese, na veika rarawa oqo ena yacovi keimami; keimami se sega ga ni via masuti jiova na neimami kalou, se biuta na neimami tovo ca ka kila sara nomuni vunau. "o koya oqo ena sega ni na vakadaroa o jiova na veika rarawa oqo, ena vakatauca ga vei keimami; ni sa yalododonu o jiova neimami kalou ena nona cakacaka kece, me vaka na neimami sega ni via rogoca na domona. "oqo, i jiova, na neimami kalou, o ni a kauti keimami na nomuni tamata mai na vanua o ijipita ena ligamuni kaukauwa, ka vakarogoca kina na yacamuni, me vaka ena siga oqo o keimami sa valavala ca, ka i tovo vakasisila! "i jiova me vaka nomuni yalododonu, au masuti kemuni, mo ni kauta tani e jerusalemi na nomuni ulunivanua tabu, na nomuni cudru wagaqawa, ena vuku ni neimami valavala ca, kei na nodra caka cala na neimami qase, o jerusalemi kei ira nomuni tamata era vakaraici tu mai vei ira na tu waveloti keimami. "o koya oqo, neimami kalou, mo ni rogoca nona masu kei na nona kere loloma na nomuni tamata, ena vuku i jiova, me cila mada mai na rarama ni matamuni ki na nomuni tikotiko tabu, o koya sa lala tu. "kemuni na noqu kalou, mo ni vakalakala daligamuni mo ni rogoca; ka dolava na matamuni mo ni raica na neimami sa yaluyalu lala tu, kei na koro levu e vakatokai ena yacamuni sa lala tu; mi keimami sega ni cabora e matamuni neimami ka ni loloma ena vuku ni neimami vakadonui keimami, ia ena vuku ni nomuni loloma levu. "i jiova, mo ni rogoca! i jiova, mo ni vosota! i jiova, mo ni rogoca ka cakava! mo ni kua ni tarova ena vukumuni ga, noqu kalou, ena vukudra na nomuni koro levu, kei ira nomuni tamata era vakayacani ena yacamuni." au a vosa tiko, au masu, ka vakatutusa ena vuku ni noqu i valavala ca kei na nodra ivalavala ca na wekaqu na isireli, ka kerea na loloma i jiova na noqu kalou ena vuku ni ulunivanua tabu ni noqu kalou, ena gauna au cavuta tiko kina noqu vosa ni masu, na tamata o keperieli, o koya ka'u a raica ena noqu matai ni raivotu, sa vakatateba sobu mai ena nona vuka mai, e qai yaco mai vei au ena gauna edau cabori kina nai soro ni yakavi. e mai tukutuku vei au, ka keirau veivosaki ena nona cavuta, "i taniela, au sa lako mai oqo me'u solia vei iko na maqosa ni dau kila. "e tekivu sara ga ena nomu kerea na loloma, sa yaco mai vei au nai vakaro, o koya au sa tu kina oqo me'u tukuna vei iko, ni o sa rui lomani sara vakalevu; o koya oqo mo vakasamataka na ka o ya, ka mo kila sara na raivotu: "e vitusagavulu na macawa sa vakadeitaki oti vei ira na wekamu kei na nomu koro tabu, me vakaoti kina na talaidredre, ka me sa muduki kina nai valavala ca, me yaco na veivakad-uavatataki ena vuku ni caka cala, ka kau mai na yalododonu e sega ni mudu, ka dregati sara na raivotu kei na parofisai, ka me lumuti o koya na yalosavasa. "mo kila oqo ka yalomatuataka, ni sa yaco oti nai vakaro me tara ka vakavoutaki tale o jerusalemi me yacova na mesaia na ravouvou, ena vitu na macawa kei na onosagavulu ka rua na macawa; ena tara vou na bai ni koro kei na veigaunisala, me yacova na gauna ni

veivakararawataki. "ni oti e onosagavulu na macawa ena musuki koso na mesaia, ia ena sega ni vukuna ga; o ira nona tamata na ravouvou ka dodonu mera na lako mai era na vakarusa na vale tabu kei na koro levu, ena kena i otioiti ena dua na waluvu, ni sa oti nai valu ena qai vakadeitaki kina na veivakararawataki. ena qai vakadeitaka o koya e dua na veiyalayalati kei ira e lewe vuqa me dua na macawa; ia ena veimama ni macawa ena vakaotia o koya na i soro kei nai madrali. ni vakarau mai cava na veika rarawa, ena lako mai o koya na dauveivakarusa, ena ravuravu tikoga me yacova na gauna sa lokuci oti tu vua, me na qai vakaoti kina vakadua nona veivakarusa."

10

ena i ka tolu ni yabaki i sairusi na tui perisia e dua nai tukutuku e vakatakilai vei taniela, na yacana talega o pelitisasari. nai tukutuku o ya e dina, ia na gauna ga sa vakataudeitaki oti tu sa bau balavu dina; sa taura rawa o koya nai tukutuku, ka sa kila vinaka na raivotu. ena veisiga o ya, oi au, o taniela, au a tiko vakaloloku me tolu na macawa taucoko. au sega ni bau kania e dua na kakana vinaka, se dua na lewe ni manumanu se waini me tara na gusuqu, se me'u lumuti au ena waiwai, me yacova ni sa oti vinaka e tolu na macawa. e nai karuasagavulu ka va ni siga e nai matai ni vula, ni'u a tiko ena bati ni uciwai levu, o taikarisi, au tucake ka rai yani, ka raica, e dua na tamata e vakaisulu tu ena i sulu lineni, ka i vau ni tolona na koula dina ni ufasi! na yagona sa vaka na perili, na matana sa serau me vaka na tibi ni liva, na yaloka ni matana sa vaka na cina rarama sese, na ligana kei na yavana sa vaka na varasa tadibi cacalivaliva, kei na rorogo ni domona sa vaka na domo ni lewe levu. oi au, o taniela, au raica duadua ga na raivotu, o ira na tamata era tiko vata kei au era sega ni raica na raivotu; ia e dua na rere levu e qai yacovi ira, era dro sara ga kina me ra vunitaki ira. o koya au sa mani tiko duadua sara ga ena gauna au raica kina na raivotu levu oqo, ka sa sega ni qai dua na kaukauwa me tu vei au; na kaukauwa vakata-mata vei au sa yali, au saga me'u vakaukauwataki au, sa sega sara ga ni rawa. io, na domona ga au sa qai rogoca; ni'u rogoca na voqa ni domona, e qai tuburi au e dua na moce lutu bibi ka'u moce kina, ka mataqu sobu tu kina qele. ka vakasauri, e dua na liga e tarai au, e sautanini sara ga kina na duruqu kei na ligaqu. e qai cavuta vei au, "i taniela, na daulomani, mo kila na vosa au vosatake vei iko, mo tucake ka duri vakadodonu, ni'u sa talai mai oqo vei iko." ena gauna e vosa tiko kina vei au, au tucake tu ena sautanini. sa qai cavuta tale vei au, "mo kakua ni rere, taniela, mai nai matai ni siga o a sasaga kina mai vuni yalomu mo kila, ka o vakamalumalumutaki iko ena mata ni turaga, na nomu masu sa rogoci; au sa talai mai kina me'u lako mai vei iko ena vuku ni nomu kerekere. "ia na turaga ni matanitu o perisia e mai veivorati kei au me siga rusagavulu ka dua; ka raica, o maikeli, na nodra turaga na vei turaga, sa qai lako mai ka vukeyi au, ni sa sega tale ni dua e tu e kea me vukeyi au mai vei tui perisia. "au sa lako mai oqo, me'u vakatakila vei iko na veika ena yacovi ira na wekamu, ena veisiga sa tu mai liu." ni cavuta tiko vei au na veivosa oqo, au vukici au sobu

na nona i tikitiko ni valu ka bolebole tiko. "na tui mai na ceva ena tuburi koya e dua na yalo kakataka, ena lako me rau na vala kei koya na tui ni vualiku, ka tiko vua e dua na mataivalu levu; ia na kedra lewe levu, era na soli ga ki na ligadra na meca. "e na gauna ena kauti ira tani kina na nona mataivalu e lewe levu, na yalona ena laveti cake; ni na vakamatea e udolu vaka udolu, ia ena sega ga ni na qaqa. "ni na lesu tale mai na tui mai na vualiku ka vakarautaka na mataivalu e levu cake mai na kena e liu, ena veiyabaki mai liu ena kaukauwa sara na nona mataivalu kei na nona i yarag ena levu sara. "ena gauna o ya e levu era na tubu mera valuta na tui mai na ceva. ena so talega nomu tamata i vakarau kaukauwa era na via vakaraitaka na nodra kaukauwa, ia era na sega ga ni rawata e dua na ka. "o koya na tui mai na vualiku ena lako mai ka tara e dua na nona i tikitiko ni valu, me rawa ni taura kina na koro ni valu kaukauwa; na mataivalu mai na ceva ena sega ni rawa ni rawati koya. o ira mada ga na nona sotia dau vala era na sega ni vorati rawa. "ia o koya ena qai valuti koya ena vala ga me vaka na nona lewa, ena sega ni dua me tu rawa e matana. ena mai tucake ena qele tabu vakaiukuuku ena veivakarusai ena nona kaukauwa. "sa vakanamata tale tu ga na matana me na lako vata kei kaukauwa ni nona manatinitu, kei ira vata na yalododonu; ena vakayacora qo o koya. ena qai solia o koya e dua na yalewa me na vakarusai; ia ena sega ga ni na to vata kei koya. "ni oti qo sa na qai rai yani na matana ki na veiyanyuan, me taura mai kina e lewe levu. a ena dua na tui ena lako mai ena qai mai vakaotia na nodra vakasesewani, ni sa oti nodra vakasesewani, sa na qai vuki tale o koya ki vua. "sa qai vagolea na matana me rai yani ki na nona koro ni valu dina; ia ena tarabe ka davo, ka sega tale ni dua na kena o me qai laurai. "ena qai dua na kena i sosomi ena vakasaurarataka me ia na soli vakacavacava ki na manatinitu vakaiukuuku; ia ena loma ni vica walega na siga ena vakarusai kina o koya, sega ni mate ena i valu, se buki vere. "ia ena kena i sosomi e dua na tamata vakasisala ka lolovira, era na sega ni dokai koya ena nona i tutu vakaveiliutaki, e malumu tu ga nona lewa, ena qai taura vakaukauwa na manatinitu ena gaunisala butobuto. "me vaka na kaukauwa ni kuitaki ena waluvu, era na kau tani kina mai matana, ni ra sa kakasesere tu, kei koya na turaga ni veiyalayalati. "ni sa vakayacori oti na veidinadinati vata kei koya, sa qai kakacaka vakailawaki o koya me veirawai kina, ena tubu cake me kaukauwa, ena sega so ni levu na tamata ena muri koya. "ena vakayacora na veisautu-taki; me tara yani na yasana era vutuniyau tu; ena cakava na ka e sega ni cakava o tamana, se o ira na tukana yani e liu; ena veiwaseyaka vei ira na ka e butakoca, nai yau talei, nai lavo, ena vukica vaqaseqase nona i tuvatuva me baleta na koro ni valu kaukauwa, ia ena dua ga na loma ni gauna lekaleka. "ena tosoya cake nona kaukauwa kei na nona i gu ni ravuravu me valuta kina na tui mai na ceva kei na nona mataivalu levu. ena bale mai na tui mai na ceva me na vala kei na mataivalu levu ka kaukauwa sara; ia ena sega ni rawa me na qaqa, ni ra na vukica vaqaseqase nodra i lawaki ni vala vei koya. "io, o ira era kania na kakana totoka ena nona teveli ni kakana era na vakamatei koya; na nona mataivalu era na veidrovaki, ka levu

era na vakamatei. "na yalodrau na tui ruarua oqo ena goleva nai valavala vakatevoro, ena dua ga na teveli e rau na wasea tiko yani kina nai tukutuku lasu; ia e rau na sega ni rawata e dua na ka, ni sa vakataudeitaki oti tu nai vakataotioti ni gauna. "ni sa lesu ki na nona vanua ena kauta vata nai yau levu sa rawata, na yalona ena cata na veiyalayalati tabu; ena levu na ka ca ena kitaka ni oti sa na qai lesu tale ki na nona vanua. vosa vakacacataka na kalou na tui ni vualiku "ena qai lesu tale mai ena gauna sa lokumi me lako sara ki na ceva; ia e sa na sega ni tautauvata na kena e liu. "na waqa mai saipurusi era na mai valuti koya; ena bikai koya kina na veika rarawa, ena qai vuki me vakasaqara vakaukauwa na veiyalayalati tabu, me ravuravu kina. ena lesu tale mai ka vakasaqarai ira na vakanaadaku na veiyalayalati tabu. "ena qai vakasoqoni vata o koya na veimatanivalu, me ra na vakadukadukalitaka nai tikotiko tabu; me ra na kauta tani na veika edau cabori ena veisiga, ka vakaisosomitaka ena ka vakasisila. "o ira era vakatani taka na veiyalayalati ena vakaleqai ira o koya me ra vakasesei tu; ia o ira na tamata era kila na nodra kalou e ra na kaukauwa ka vakayacora na veika lelevu. "o ira e tu vei ira na kila ka era na dauveivakavulici, ena sega ni dede era na vakamatei e nai seleiwau kei na yameyame ni bukawaqa, ena nodra vakabobulataki kei na vakacacani. "ni ra sa vakamalumalumutaki, ena lailai na veivuke ena yaco vei ira; ia ena levu ena duavata mai kei ira ena sala ni veicavilaki. "ena so vei ira na tamata vuku era na vuki tani, me ra vakatovolei kina, me ra vakasavasavataki kina, me rawa ni ra vulavula, me yacova nai otioti ni gauna; baleta na gauna sa yalataka oti tu ena sega ni veisau. "na tui ena vakayacora ga na lomana: e na dokadokai koya ka viavialevu vei ira kecega na vei kalou, ena dau vosavakacacataka na nodra kalou na vei kalou, ena vakavutunuiyautaki me yacova ni sa cava na gauna ni veicudruvi; me dina tikoga kina na ka sa tukuni oti tu. "ena sega ni via wilika na kalou ni nodra qase se me domona e dua na marama, e sega ni qai wilika tale e dua na kalou; ena wiliki koya me cecere mai vei ira kecega. "ia ena qai rerevaka o koya e dua na kalou kaukauwa na kalou era sega mada ga ni bau kila o ira nodra qase, ena cabora o koya na koula, siliva, na veivatu talei kei naka matamata vinaka. "ena vakaliuca o koya na kalou tani, me valuta kina na koro kaukauwa ni valu, ena vakacaucautaka o koya na kaukauwa ni nona i serau; ena qai solia vei ira me ra lewa na veivanua eso, ka vidavida e levu na vanua me nona. "ni vakarau mai cava nai vakataotioti na tui mai na ceva ena mai valuti koya; ena qai vala lesu na tui ni vualiku me vaka na covulaca kaukauwa, ena qiqi ni valu, nai valu ose, kei na waqa lelevu ni valu; era na curuma mai na vanua, ka vakamalumalumutaka, me lako baleti ira sara. "ena curuma talega na vanua vakaiukuuku, ena levu na matanitu ena tauri vakaukauwa; ia o ira oqo era na bula mai na ligana: o ira na itomi, moapi, kei ira na turaga lelevu ni amoni. "ena dodoka na ligana ki na veimataniitu, o ijipita ena sega ni rawa ni dro bula mai vua. "ena tu vua na kaukauwa ni yau talei, na koula, na siliva, kei na veiyau vakamareqeti ni ijipita; o libia, kei iciopea e rau na muri koya. "ia nai tukutuku mai na tokalau kei na vualiku ena vakaleqai koya; o

koya oqo ena lako yani kina ena cudru katakata me vakarusae e levu na tamata. "ena tevuki nona valelaca me vakaduria ena kedrau tadrui na waitui levu kei na ulunivanua tabu ka lagilagi; ni sa yacova na gauna me sa cava kina, ena sega ni dua ena vukei koya.

12

"ena siga o ya ena tucake o maikeli, na ravouvou kaukauwa me qarauni ira na luvadra na wekamu; ena yaco e dua na gauna ni rarawa, se bera vakadua ni ra donumaka o ira na wekamu, o ira taucoko e volai tu e nai vola. e lewe levu era moce tu e nai bulubulu era na yadra, eso ki na bula sega ni mudu, eso ki na yaluma kei na vakararawataki. o ira na vuku era na serau mai, vaka na rarama kei lomalagi, kei ira na dau rawa yalo vua na kalou, era na tudei ka sega ni mudu me vaka na kalokalo. "ia, o iko, taniela, mo maroroya na vosa, ka dregata nai vola me yacova nai vakataotioti ni gauna; ena levu era na cici vaka ka vaka, ena vakalevutaki na vuku." oi au, o taniela au sa qai rai yani, ka raica e lewe rua tale, e dua ena bati ni uciwai oqo, e dua ena bati ni uciwai mai tai kadua. sa qai vosa e dua vei rau vua na tamata ka vakaisulu lineni ka duri tu ena dela ni uciwai; "ena vakacava na dede ni kena vakayacori tiko na veika vakadomobula oqo." au qai rogoca nona vosa o koya ka vakaisulu ena lineni, ka tucake tu ena dela ni wai, ni sa laveta cake na ligana i matau kei na ligana i mawi ki lomalagi, ka bubului ena vukui koya sa bula ka sega ni mudu, ni na dua na gauna, na veigauna ena qai dua tale na veimama ni gauna; me sa na qai vakaoti kina vakadua nodra kaukauwa na tamata ni kalou, ena vakayacori kece na veika oqo. e dina ni'u rogoca, au sega ga ni'u kila. au sa qai cavuta, "noqu turaga, a cava nai vakataotioti ni veika oqo?" qai cavuta lesu mai, "mo lako ga yani taniela, ni sa maroroi tu na vosa ka dregati oti me yacova nai vakataotioti ni gauna. "ena lewe levu ena vakasavasavataki, ka vakaserautaki, ka vakavoui tale, ia o ira nai valavala ca era na bula i valavala ca tikoga; ena sega ni dua vei ira nai valavala ca me na kidava rawa, ia o ira na vuku era sa kila rawa tiko. "ena gauna me sa na kau laivi kina na i soro e dau cabori e veisiga, ka vakaisosomitaki ena ka vakasisila kei na ka dau veivakarusai, ena siga e dua na udolu ka rua na drau ka ciwasagavulu. "ena kalouvinaka o koya e wawa, me yacova na dua na udolu tolu na drau ka tolusagavulu kalima na siga. "ia o iko, mo lakova ga nomu sala me yacova sara nai vakataotioti ni gauna, o na moce mo vakacegu, o na qai tucake mai, me baleti ira nomu i votavota ena i otioti ni gauna o ya."

1

oqo ena matai ni yabaki i sairusi na tui perisia, na vosa ni kalou sa lako mai na gusu i jeremaia, sa na vakayacorī, sa vakayavalata na yaloi sairusi na tui - jiova, me vakarogotaka ena nona matanitu taucoko, sa vola talega ka vaka, sa tukuna vakaoqo o sairusi na tui perisia: sa solia vei au o jiova na matanitu kecega e vuravura, sa vakaroti au me'u tara vua e dua na nona vale mai jerusalemi e jutia. o cei sa tiko oqori kei kemuni, sa tiko vata kei koya na kalou? me lako cake ki jerusalemi e juta ka tara na vale i jiova na nodra kalou na isireli: (sa kalou o koya), ka sa tiko o koya mai jerusalemi. o koya sa tiko ena vanua, me ra vukei koya na tamata, me ra solia vei koya na siliva, kei na koula, na ka vinaka kecega, kei na manumanu kecega ni vale kei na i solisoli ni loloma kecega me baleta na vale ni kalou mai jerusalemi. o ira nai liului ni vale nei juta kei penijamini kei ira na bete kei na livai kei ira kecega sa yavalati ira na yalo i jiova ni lewe vuqa, era sa tucake ka lako cake me tara na vale ni kalou mai jerusalemi. o ira kece era sa tiko vata, era sa veivakauqeti ena ka era solia, na siliva na koula, na ka vinaka kecega, na manumanu ni vale, na ka taleitaki kecega era sa solia vaka yalovinaka. o sairusi na tui, sa kauta talega mai ka solia na veikalei sa taura vakaukauwa mai o nepukanesa mai na vale ni soro, mai jerusalemi; o sairusi na tui perisia sa kauta kece mai, na i yaya oqo mai na ligana sa dau maroroia nai yau ni tui, ka sa solia yani vei sesipasa e dua na turaga ni juta. oqo na kena i wiliwili, tolusagavulu na tere koula dua na udolu na tere siliva ruasagavulu ka ciwa nai sele ni kuro, e tolusagavulu na kuro koula dina va na drau ka tini na kuro siliva duimataqali dua na udolu na veikaleitaki. na koula kei na siliva taucoko e lima na udolu va na drau na kena levu. oqo kece na veikalei sa tiko e liga i sesipasa kei ira sa sereki mai papiloni, me lesu tale ki jerusalemi.

2

o ira oqo na tamata mai vei ira na iperiu, era sa lesu mai na bobula, o ira sa kauti ira ki papiloni o nepukanesa na tui, o ira oqo era sa lesu tale ki jerusalemi kei jutia, o ira yadua ki na nodra vanua. era sa lako vata mai kei serupepeli, kei josua kei ni-umaia kei seraia kei rilaila, kei motekai kei bilasani, kei misipa kei pikavai kei reumi kei bana. na kedra i wiliwili na tagane na tamata ni isireli: o ira mai parosi e rua na udolu dua na drau vitusagavulu ka rua na tamata; o ira mai sefatia e tolu na drau vitusagavulu ka rua na tamata; o ira mai ara e vitu na drau vitusagavulu ka lima na tamata; o ira mai paaci moape, na tamata i josua kei moapi e rua na udolu walu na drau tinikarua na tamata; o ira mai ilama e dua na udolu rua na drau limasagavulu ka va na tamata; o ira mai satu e ciwa na drau vasagavulu ka lima na tamata; o ira mai sakai e vitu na drau onosagavulu na tamata; o ira mai bani e ono na drau vasagavulu ka rua na tamata; o ira mai bebai e ono na drau ruasagavulu ka tolu na tamata; o ira mai asakati e dua na udolu rua na drau ruasagavulu ka rua na tamata; o ira mai adonikama e ono na drau

onosagavulu ka ono na tamata; o ira mai bikivai e rua na udolu ka mani limasagavulu ka ono na tamata; o ira mai adini e va na drau limasagavulu ka va na tamata; o ira mai ata mai vei esekaia e ciwasagavulu ka walu na tamata; o ira mai besai e tolu na drau ruasagavulu ka tolu na tamata; o ira mai jora e dua na drau tinikarua na tamata; o ira mai asumu e rua na drau ruasagavulu ka tolu na tamata; o ira mai qipa e ciwasagavulu ka lima na tamata; o ira mai peceliema e dua na drau ruasagavulu ka tolu na tamata; o ira mai netofa e limasagavulu ka ono na tamata; o ira mai enacoci e dua na drau ruasagavulu ka walu na tagane; o ira mai asimaveci e vasagavulu ka rua na tamata; o ira mai kojaci, na arimi, sepira, na biroci e vitu na drau vasagavulu ka tolu na tamata; o ira mai rama kei ira na kipa e ono na drau ruasagavulu ka dua na tamata; o ira mai mitimasi e dua na drau ruasagavulu ka rua na tagane; o ira mai peceli kei ai e rua na drau ruasagavulu ka tolu na tagane; o ira mai nipo e limasagavulu ka rua na tamata; o ira mai makibisi e dua na drau limasagavulu ka ono na tamata; o ira mai ilama ka dua tale e dua na udolu rua na drau limasagavulu ka va na tamata; o ira mai arimi e tolu na drau ruasagavulu na tamata; o ira mai loti, etiti kei ono e vitu na drau ruasagavulu ka lima na tamata; o ira mai jeriko e tolu na drau vasagavulu ka lima na tamata; o ira mai sina e tolu na udolu ono na drau tolusagavulu na tamata. o ira na bete: na luvei jitaia ena vale nei josua e ciwa na drau vitusagavulu ka tolu na tamata; o ira na luvei ima e dua na udolu ka mani limasagavulu ka rua na tamata; o ira na luvei pasuri e dua na udolu rua na drau vasagavulu ka vitu na tamata; o ira na luvei arimi e dua na udolu ka mani tinikavitu na tamata. o ira na livai: na luvei josua kei kadimeli, na luvei odiva e vitusagavulu ka va na tamata. o ira na daunisere: na luvei esava e dua na drau ruasagavulu ka walu na tamata. o ira na luve ni vakatawa ni matamata: o ira na luvei salumi, na luvei ata, na luvei talimeci; na luvei akubu, na luvei atita, na luvei sobai e dua na drau tolusagavulu ka ciwa na kedra lewe levu. o ira na nacinini: na luvei asupa, na luvei tabaoa, na luvei kerosi, na luvei siyaya, na luvei padoni; na luvei lebana, na luvei haqoba, na luvei akubu, na luvei aqabe, na luvei saimai na luvei anana, na luvei qidele, na luvei rama na luvei reaia, na luvei resini, na luvei nekoda, na luvei qasama, na luvei usa, na luvei pasea, na luvei besai, na luvei asena, na luvei meunima, na luvei nefusimi, na luvei bakebuke, na luvei akupe, na luvei abu, na luvei baseiluce, na luvei meida, na luvei asasa, na luvei bakoso, na luvei sisera, na luvei tamari, na luvei nasia, na luvei hatifa. na luvena na dauveiqaravi i solomoni, na luvei sotai, na luvei soperece, na luvei peruda, na luvei jala, na luvei dakoni, na luvei kideli, na luvei sefatia, na luvei atili, na luvei posereci mai sebami, kei ira na luvei ami. o ira kece na necinimi kei ira na luveni dauveiqaravi i solomoni e tolu na drau ciwasagavulu ka rua na tamata. sai ira oqo na lako cake mai tele mala, tele asa, jerupi, adani, kei ima, ia, era sa sega ni rawa ni vakatakilakilatata na vale nei tamadra se na nodra kawa e isireli: o ira na luvei delai, na luvei tobia, na luvei nekoda, e ra lewe ono na drau limasagavulu ka rua na tamata; o ira na luveni bete: na luvei abaia, na

luvei koso, na luvei parisilai, o koya e taura e dua vei ira na goneyalewa i parisilai na kai kiliani ka sa kacivi ena yacadra. o ira oqo era sa vakasagara na yacadra mai vei ira sa volai tu ena i vola ni kawa, era sa sega ga ni kunea; o koya oqo era sa biutani kina mai nai tutu vakabete me vaka e dua sa vakacalai. sa tukuna vei ira na kovana, me ra kua ni kana mai na madrai tabu me yacova ni sa vakasalataki oti ena urimi kei na cumimi na bete levu. na kedra lewe levu kece nai soqosoqo taucoko sa vasagavulu ka rua na udolu tolu na drau onosagavulu na tamata, o ira na dauveiqaravi tagane kei na yalewa sa vitu na udolu tolu na drau tolusagavulu ka vitu ka era sa lewe rua na drau na tagane kei na yalewa daulagasere. na nodra ose sa vitu na drau tolusagavulu ka ono, na nodra meule sa rua na drau vasagavulu ka lima na kena levu, na nodra kameli sa va na drau tolusagavulu ka lima, kei na nodra asa ono na udolu vitu na drau ruasagavulu na kena levu. eso vei ira nai liuliu ni yavusa, ni ra sa lako mai ki na vale i jiova e jerusalemi, era sa soli ka vakalevu me tarai cake na vale ni kalou: me vaka na ka era sa dui rawata, era sa solia ki na lololo ni yau e onosagavulu ka dua na udolu nai lavo koula, (tolu na milioni na dola), e lima na udolu na paudi siliva (dua na drau vitusagavulu na udolu na dola), kei na dua na drau na nodra i sulu na bete. o ira na bete, na livai, e so na tamata, na daunisere, na vakatawa, na necinimi era sa tiko e veikoro lelevu, kei ira na isireli ena nodra veikoro.

3

ni sa qai yaco sara mai nai ka vitu ni vula, ka era sa tiko kece ena veikoro na luvei isireli, era sa soqoni vata me vaka e dua ga na tamata e jerusalemi. o josua na luvei josateki kei ira na tacina na bete kei serupepeli na luvei sialitili kei ira na tacina, era sa tucake ka tara nai cabocabo ni soro vua na kalou ni isireli, ka me caka kina na vakacaboi soro, me vaka na ka sa volai ena i vunau i mosese na tamata ni kalou. e dina ga ni sa tarai ira tiko na rere me baleti ira na tamata ni vanua o ya, era sa vakarautaka ga nai cabocabo ni soro, na kena yavu; era sa vakacabora nai soro vei jiova, ena mataka kei na yakavi talega nai soro kama. era sa vakarautaka talega nai soro ni kana vata ni vale vakacevaceva, me vaka na ka sa volai, ka vakacabora nai soro kama ni veisiga ena i wiliwili sa gadrevi me vaka sa volai e na dua na siga. sa oti o ya era sa dau vakacabora nai soro kama dina ga kei na kena ena vulavou, kei na vei kana magiti kece ga i jiova o koya sa dau vakayacori, kei ira vakayadua ga sa loma-soli me vakacabora nai solisoli vakaloma vinaka vei jiova. mai nai matai ni siga ni ka vitu ni vula, era sa vakatekivu me vakacabora nai soro kama vei jiova, ia na yavu ni vale vakacevaceva e se bera ni tauyavutaki. era sa solia talega nai lavo ki na kena tara na vale vei ira talega na tara na vale, na kakana na wai ni gunu na waiwai ki vei ira na kai saitoni kei taia mera kauta mai na sitari mai lepanoni me muri wai taki mai ki jopa, me vaka na veivakadonui sa solia mai o sairusi na tui perisia. ena i ka rua ni vula ni karua ni yabaki ena nodra lako mai ki na vale ni kalou e jerusalemi, o serupepeli na luvei sialitili, o josua na luvei josateki

kei na kena vo vei ira na tamata, na bete, na livai kei ira kece sa lako mai ena veivakabobulataki ki jerusalemi, sa vakatekivuna na cakacaka ka lesi ira na livai mai na yabaki ruasagavulu ka lako cake, me ra liutaka ka raica na kena tara na vale i jiova. o josua kei ira na luvena kei na tacina, o kadimeli kei ira na luvena kei ira na luvei juta, era sa tucake me vaka ga e dua me ra vakaraici ira vinaka sa cakacaka tiko e na vale i jiova: o ira na luvei enatati kei ira na dui luvedra kei ira na dui tacidra na livai. ena gauna era sa vakadavora kina na yavu ni valenisoro na matai, era sa tucake tu o ira na bete ena nodra i sulu kei na nodra biukila, o ira na livai na luvei esafa kei na nodra sibili, me ra vakacerecerei jiova me vaka na ka sa volai ena i vakaro i tevita na tui isireli. era sa lagata vakavinaka na veivakacerecerei kei na vakavinavinaka vei jiova: "ni sa rui vinaka o koya kei na nona yalololoma sa tudei ka sega ni mudu e isireli." era sa kaila na tamata kecega ka kaila vakarogolevu ni ra sa vakadavora oti na yavu ni valenisoro i jiova. sa levu vei ira na bete, na livai, ira nai liuliu ni veivuvale era sa matua sara, o ira era a raica nai matai ni valenisoro, era sa tagi vakadomoilevu, ni sa vakadavori na yavu ni valenisoro e matadra, e levu era kaikaila ga ena marau. o ira na tamata era sa sega ni kila se oqo na domo ni marau se domo ni tagi, ni ra sa tabalaka kecega e cake na domodra o ira na tamata, kei na rorogo sa rogo vakayawa sara.

4

o ira na kedra meca na juta kei na penijamini, era sa rogoca ni o ira na nodra kawa na kau vakabobula era sa tara tiko na valenisoro ni kalou, o jiova ni isireli, era sa lako mai vei serupepeli vei ira talega na qase ni veivuvale ka tukuna vei ira, "me da mai tara vata kei kemuni na valenisoro, ni vakamuni sa vakasaqara na nomuni kalou me vaka o ni sa dau cakava; keimami sa dau vakacabo i soro vua ena veigauna i esaradoni na tui asiria, o koya sa kauti keimami mai ki ke." ia, o serupepeli kei josua kei ira na vo ni liuliu ni veivuvale e isireli, era sa tukuna vei ira, "dou na sega ni mai tara vata kei kemami na vale ni soro ni neimami kalou: oi keimami ga, ni na tara cake na vale oqo me vaka sa vakarota na kalou vei sairusi na tui perisia me vakaroti keimami kina." o ira na tamata ena vanua era sa vakatekivu me ra veivakayalolailaitaki vei ira na juta. era sa vakaleqai ena tara vale, era sa saumi na daunivakasala me ra vakaleqa nai naki ni tara vale ena gauna kece nei sairusi na tui ka yacova na gauna i taraiaisi na tui perisia. ena gauna i asiv-orosi, ena i vakatekivu ni nona veiliutaki, sa volai nai vola ni veibeitaki me baleti ira sa tiko e juta kei jerusalemi. ena veisiga talega nei atekisekise, o bisilami, micredaci kei tabeci kei ira kecega na kena vo, era sa volavola vei atekisekise na tui perisia, nai vola sa volai ena vosa vaka "aremi" mai na aremiki dina. o reumi nai liuliu levu kei simisai na vunivola e rau sa vola nai vola ni veivakacacani me baleti jerusalemi vei atekisekise me vaka oqo: mai vei reumi nai liuliu levu, simisai talega na vunivola kei ira na kena vo o na nodra mata na dinaiti, na afarasatiati, na tepilaite, na tamata mai perisia kei ereki kei papiloni, kei su-

sani, na deavaite, na elemaiti, kei ira na kena vo ni veimatani tu o koya sa taura o osinapa ka vakabobulataki ira ka tiko e na veikoro mai samaria kei ira na veivanua sivia na uciwaioka lako yani. (oqo sara ga nai vola era sa vakauta vua), kivei atekisekise na tui, mai vei ira na nomuni dauveiqaravi na tamata mai na veivanua sivia na uciwai ka lako yani: me kila na tui ni o ira na iperiu era sa lako cake mai vei kemuni ka lako mai ki jerusalemi, era sa tara cake tiko na koro ca ka talaidredre oqo, era sa vakaoti tiko na kena talaga, ka vakavinakataka tiko na kena yavu. me kila oqo na tui, kevaka sa tara oti na koro ka sa vakaoti talega na kena talaga, era na sega ni saumi vakacavacava, era na sega ni cakava na ka vakavanua, e sa na lailai na veika e dau kumuni ki na nona i lololo na tui. me vaka ni keimami sa dau vakaiivotavota tiko mai vua na tui, keimami sa sega sara ga ni rawata me raica ni beci nai tikotiko vakaturaga, oqo na vuna e volai kina nai vola oqo vei kemuni, me caka mada e dua na vakadidike ena i vola era sa volai tu mai vei ira na tamamuni. o ni na kunea kina nai tukutuku ni koro oqo e sa dua dina na koro talaidredre, e veivakaleqai vakalevu vei ira na tui kei na veiyasana, era sa dau vakavuna na vakaduduile ena vanua ena veigauna e liu, sa mai vakavuna na kena rusa koto na koro oqo. keimami sa dau vakananuma na tui kevaka sa tarai cake tale na koro ka sa vakaoti na talaga, ena yaco me na sega ni dua na nomuni lewa ena vanua kece me sivia sara yani na uciwai. sa qai sauma mai na tui ka vaka, kivei reumi nai liuliu levu, vei simisai na vunivola, vei ira na vo ni veiwekani sa tiko mai samaria kei ira na kena vo sa tiko ena vanua vakayawa sara mai na uciwai: na vakacegu kei na veika tale eso, nai vola e a vakau mai, sa mai wiliki sara vakavinaka e mataqu. au sa solia nai vakaro, sa vakayacori talega na vakadidike, sa qai kilai ni koro oqo ena gauna e liu, era sa dautalaidredre vua na tui, na talaidredre kei na vakaduduile sa dau vakakauwataki me caka. sa tu talega e so na tui kaukauwa e liu, era sa lewai jeusalemi, na vei yasana ulubaleta na uciwai; na vakacavacava, nai solisoli kei na kamunaga vakavanua sa dau saumi vei ira. oqo me soli nai vakaro vei ira oqo me muduka na toso ni cakacaka, me tu vakadua na cakacaka kece me yacova ni'u sa vakarota me qai toso tale. mo ni vakarorogo ka cakava oqo, na cava me levu kina na nona vakamavoataki na tui? ena gauna sa wiliki kina nai vola nei atekisekise na tui vei reumi, samisai na vunivola kei ira na kena vo, e ra sa lako vakatotolo ki jerusalemi, vei ira na iperiu, ka sa caka vakakauwa na nodra tarovi me kua ni tara na vale. sa qai tu vakadua na cakacaka ni vale ni kalou e jerusalemi, sa qai tu vakadua na cakacaka me yacova na gauna i taraiasi na tui perisia, nai karua ni yabaki ni nona veiiliutaki.

5

oi rau na parofita o akeai kei sakaraia na luvei ito, e rau sa parofisai vei ira na iperiu era sa tiko mai juta kei jerusalemi ena yaca ni kalou sa tiko mai jerusalemi, kei ira talega na parofita sa tiko vata kei ira me vukei ira. o serupepele na luvei sialitilei kei josua na luvei josateki e rau sa tucake ka tekivuna na tara tale ni

vale ni kalou sa tiko mai jerusalemi; o ira na parofita ni kalou sa tiko vata kei ira ka vukei ira. e na gauna vata o ya o tatinai na kovana ena vanua vaka ki na uciwai levu kei seca-bosanai kei ira na nonai tokani sa lako cake mai vei ira ka tukuna vaka oqo, "o cei sa tukuna vei kemuni mo ni tara na vale ni soro oqo ka vakaotia na kena talaga?" keimami sa tukuna vei ira na yacadra sa tara tiko na vale. ia na mata i jiova sa vakaraici ira tikoga na nodra qase na iperiu, me ra kua ni tarovi kina, e dina ga ni sa lako vei taraiasi nai tukutuku. sa kau lesu mai e dua na kena i sau. oqo na lewe ni vola sa vola lesu mai o tatinai na kovana: na kovana mai na veivanua me sivia yani na uciwai levu o seca-bosanai kei ira na nonai tokani, o perisia era sa tiko ena vanua sivia na uciwai levu, kivei taraiasi na tui. (era sa vakauta vua nai vola ka sa volai vaka oqo); kivei taraiasi na tui; mo ni vakacegu tiko. mo ni kila tiko na tui ni keimami i lako ki na yasana vaka jutia, ki na vale ni soro ni kalou levu, o koya sa tara tiko ena vatu lelevu, sa vakadavori talega na kau me kena kalaga; sa caka vakavinaka sara tikoga ka sa uasivi cake tiko ga na ligadra. keimami sa tarogi ira na qase ka vosa vaka oqo vei ira, "o cei sa vakaroti kemuni mo ni tara na vale oqo kei na kena talaga talega?" keimami sa taroga talega na yacadra me rawa ni o ni kila, keimami sa vola talega na yacadra nai liuliu. era sa vakauta lesu mai e dua na kenai sau ni vola ka vaka: "keimami sa nona tamata na kalou levu kei lomalagi kei vuruvura, keimami sa tara tale tiko oqo na vale ni soro e a tara ena dua na gauna sa oti, me vaka ni a tara ka vakaotia na tui kei isireli. "baleta ga ni ra sa vakacadruya na kalou kei lomalagi na neimami qase, na kalou sa qai soli ira kina ligai nepukanesa na tui papiloni na kalitia, o koya sa vakarusa na valenisoro oqo ka qai kauti ira na tamata ki papiloni. "io, ena matai ni yabaki i sairusi na tui papiloni, sa solia o sairusi na tui e dua na lewa, o ya me tarai tale na vale ni kalou oqo. "na siliva, na koula, kei nai yaya kece ni vale ni kalou, e a kauta tani o nepukanesa mai na valenisoro mai jerusalemi ka kauta ki na vale ni soro mai papiloni, sa qai soli vei sesibasari na kovana. "sa qai tukuna vua, 'kauta na veika kece oqo, lako, kauta na veika oqo ki na valenisoro mai jerusalemi ka tara na vale ni kalou me tara tale ena kenai tutu makawa.' "o sesibasari sa lako mai ka vakadavora na yavu ni vale ni kalou mai jerusalemi, mai na siga o ya me yacova na siga oqo, sa tara tikoga ka e se bera ni oti." o koya oqo, kevaka sa vinaka vei kemuni na tui, me caka e dua na vakasaqagara ena vale ni yau ni tui papiloni se sa dua nai vakaro vakaqo sa solia o sairusi na tui me baleta na kena tara tale na vale ni kalou e jerusalemi, ka me qai vakauta mai na tui na lewa ena vuku ni ka oqo.

6

na tui o taraiasi sa vakarautaka e dua nai vakaro kei na vakasaqagara ena vale ni tukutuku makawa na vanua sa maroroi kina nai yau kei papiloni. sa kune e dua nai vola vivigi mai alameca ena vale ni tui ena vanua o mitia, ka volai kina oqo: ena i matai ni yabaki nei sairusi na tui, sa solia kina e dua nai vakaro me baleta na vale ni kalou mai jerusalemi, "me tarai tale na vale sa dau vakacabori kina nai soro; na kena yavu me vakada-

vori vakavinaka, na kena cecere me onosagavulu na kiupiti ka me onosagavulu talega na kiupiti na kena raba, me tolu nai yatu vatu bibi, me dua nai yatu kau vovou, na kena i sau me lako mai na nonai yau na tui. na siliva, na koula kei na ka kecega ni vale ni kalou sa kauta tani o nepukanesa mai na vale ni kalou mai jerusalemi, me qai vakasukai lesu kece mai papiloni, me ra qai biu ki na kenai tutu mai jerusalemi, ki na kedra i tutu dina ena vale ni kalou". o koya oqo, tatinai na kovana ni veivanua e na taudaku ni uciwai, sica-bocana, kei ira kece na nona i lawalawa na kai peresia ena taudaku ni uciwai, mo dou tu tani vakayawa mai kea. dou laivi ira ga me ra tara na vale ni kalou me ra cakava ga na cakacaka ena kena vanua o ira na kovana kei ira na qase ni isireli. au sa vakarota talega na veika mo dou cakava vei ira me baleta na kena tara cake na vale ni kalou: na kenai sau ni veika kece me lako mai na nona i votavota na tui mai na veivanua me sivia yani na uciwai levu. oqo me soli yani vakatotolo vei ira sa cakava tiko na cakacaka me kua kina ni dua na ka e vakataotaki. na veika kecega era vinakata na luve ni bulumakau, na luve ni sipi, na lami mei soro kama ki vua na kalou ni lomalagi, na witi, na masima, na waini kei na waiwai me vaka na nodra kerekere na bete mai jerusalemi, me sa soli vei ira e na veisiga, ka me kua sara ni vakataotaki, me rawa ni ra vakacabora nai soro sa boi vinaka sara vua na kalou ni lomalagi, me ra masulaka kina na tui kei ira na luvena tagane. au sa vola talega nai vakaro, o koya vakayadua sa via veisautaka nai vakaro oqo, na kau ga e via basuka mai na vale oqo, me qai vakaduri ka vakukunataki kina kei na nona vale me sa caka mei benubenu e na vuku ni sa beca nai vakaro oqo. na kalou o koya sa vakavuna me tiko na yacana mai kea, me vakarusa o cei ga na tui se tamata sa via vakagolea tani ena lewa sa biu yani se sa via basuka tani na lewa sa biu yani oqo. oi au o sairusi, sa solia tiko yani na lewa oqo á€" me vakatotolotaki na cakacaka oqo. o koya oqo, tatinai na kovana ni veivanua e na taudaku ni uciwai, sica-bocana, kei ira kece na nona i lawalawa era sa cakava vakaidina me vaka sa lewa mai o taraiaisi na tui. era sa cakacaka na nodra qase na iperiu ka era sa vakavotukana e na cakacaka me vaka na nodra parofitsai o akeai kei sakaraia na parofita na luvei ito. era sa tara ka vakaoita, me vaka nai vakaro i jiova na kalou kei isireli me vaka talega nai vakaro i sairusi, taraiaisi kei atekisekise na tui perisia. sa vakacavari na valenisoro e nai ka tolu ni siga ni vula o eta nai ka ono ni yabaki ni veiliutaki nei sairusi na tui. o ira na luvei isireli kei ira na bete kei ira na livai kei ira na kena vo ni kawa mai na veivakabobulataki, era solevutaka na kena vakacabori na vale ni kalou ena reki. era sa vakacabora nai soro ena kena soli tiko na vale ni kalou, e dua na drau na bulumakau, rua na drau na sipi, va na drau na lami kei nai soro ni valavala ca vei ira kece na isireli e tinikarua na me tagane, me vaka ga nai wiliwili ni yavusa e isireli. era sa wasei ira na bete ena nodra i tokatoka, o ira na livai ena nodra i tokatoka, me baleta na vei qaravi vua na kalou e jerusalemi, me vaka sa volai ena i vola i mosese. o ira na kawa mai na veivakabobulataki era sa maroroya na lako sivia ena i ka tinikarua ni siga ni matai ni vula. ni ra sa vakasavasavataki ira o ira na bete kei na livai, o

ira kece era sa vakatabui ni ra sa vakasavasavataki, era sa vakamatea na lami ni lako sivia me baleti ira kece na kawa sa vo mai na veivakabobulataki, me baleti ira na dui tacidra o ira na bete, kei ira talega. o ira na luvei isireli era sa lesu mai na veivakabobulataki era sa kana vata kei ira vakayadua ga sa wasei koya mai na dukadukali kecega ni vanua ni veimataniitu me rawa ni ra sa vakasaqara kina na kalou kei isireli. era sa maroroya na kanavata ni madrai sega ni vakaleveni me vitu na siga ena reki, ni sa vakayacora tiko vei ira na kalou na reki levu, ka vagolea na yalona na tui asiria me golevi ira mai, me vakaukauwataka na ligadra ena cakava na cakacaka ni vale i jiova na kalou nei isireli.

7

ni sa oti na veika oqo ena gauna nei atekisekise na tui perisia, o esera na luvei seraia, na luvei asaraia na luvei ilikaia, na luvei salumi, na luvei setoki, na luvei aitubu, na luvei amaraia, na luvei asaraia, na luvei meraioici, na luvei seraia, na luvei usi, na luvei buki, na luvei abisua, na luvei finaisi, na luvei iliesa, na luvei eroni na bete levuá€" o esera oqo sa lako cake mai papiloni, sa dua na vu ni vunau ni i vola i mosese vuku ka matau, me vaka sa solia o jiova, na kalou kei isireli. na tui sa solia vua na ka kecega sa kerea, me vaka na ligai jiova sa tiko ga vua. eso vei ira na luvei isireli, na bete, na livai, o ira na dauлага sere, na dau vakatawa ni matamata kei ira na necenimi era sa lako cake mai jerusalemi e nai ka vitu ni yabaki nei tui atekisekise. sa lako mai o esera ki jerusalemi e nai ka lima ni vula e nai ka vitu ni yabaki nei atekisekise na tui. e nai matai ni siga ni matai ni vula sa tekivu nai lakolako mai papiloni, ena matai ni siga ni kalima ni vula sa lako mai ki jerusalemi, me vaka na liga vinaka ni kalou sa tiko vua. ni sa vakaraütaka oti na lomana o esera me dauvakasaqara e nai vunau ni kalou, me cakava talega ka me dau vakatavuvullitaka na vosa ni kalou vei ira na isireli. oqo nai vola nei atekisekise vei esera na bete, na vu ni vunau, ka sa kena dau ena vosa sa vakarota o jiova kei na nona lewa e isireli: oi au o atekisekise na nodra tui na tui, kivei esera na bete, na vu ni vunau, na kena dau ni vosa ni kalou ni lomalagi: na taucoke ni vakacegu ka lako yani. au sa solia e dua nai vakaro vei ira kece na isireli, na bete, na livai kei ira era sa tiko ena vanua au sa lewa, o ira kece era sa soli ira me ra lako cake ki jerusalemi, me ra sa lako vata kei iko. ena vanua o sa talai kina mai vua na tui kei iratou na nona lewe vitu na daunivakasala me vakataroga me baleti juta kei jerusalemi ena vuku ni kalou kei nai vunau ni kalou sa tiko oqori e ligamu; ena vuku ni siliva kecega kei na koula o koya sa soli wale tu ga mai vua na tui kei iratou na nona daunivakasala, ki vua na kalou ni isireli o koya sa tiko mai jerusalemi; ena vuku ni siliva kei na koula o rawa ni kunea mai na yasana taucoke o papiloni vata kei na solisoli loloma kecega mai vei ira na tamata kei ira na bete, me ra solia wale yani ki na vale ni nodra kalou mai jerusalemiá€" o koya oqo, mo qarauna, mo volia e nai lavo oqo na bulumakau yadru kei na sipi tagane, na lami, nai soro sila, nai soro laugunu me ra vakacabora oqori, e nai cabocabo ni soro ena vale ni nomu

kalou mai jerusalemi. na veika ga sa vinaka vei iko kei ira na tacimu mo dou cakava ena siliva kei na koula, dou cakava me vaka ga na lewa ni nomudou kalou. na veika kecega sa soli vei kemudou ena vuku ni veiqaravi ni nomudou kalou ena vale ni kalou, dou cakava taucoko ena mata ni kalou kei jerusalemi. na veika kece dou gadreva sa vo me baleta na vale ni nomudou kalou, o koya dou sa rawa ni sauma ga, dou sauma oqori mai na nona i votavota na tui. oi au mada ga o atekisekise na tui, au sa solia nai vakaro vei ira kece na dauniyau sa tiko ena vanua ka sivia yani na uciwai, me kila, na veika kece sa vinakata o esera na bete, na vu ni vunau, ena vosa ni kalou ni lomalagi me vinakata mai vei kemudou, me sa caka vakavinaka vua, me rua na drau na udolu na dola na siliva, me dua na udolu rua na drau ruasagavulu ka lima nai vakarau witi, me ciwa na drau ciwasagavulu na qaloni na waini, me levu sara na masima, me drau talega na qaloni waiwai. na veika sa lewa mai na kalou ni lomalagi, me sa caka vakavinaka yani ki na vale ni kalou ni lomalagi. ena cava me na cudruvi kina na tui kei ira na luvena? o ni sa vakananumi yani ni sa tabu me ra saumi vakacavacava se ka vakavanua se soli cava ga o ira na bete, livai, na daunisere, vakatawa, na necinimi se o ira na dauniveiqaravi e na vale ni kalou. vei iko esera, me vaka na nomu kalou sa dau solia na vuku kei na yalomatua, mo tuvana na mataveilewai kei na kena turaganilewa, me ra lewa vei ira kecega na tamata sa tiko ena vanua kei na vanua vakayawa mai na uciwai levu, o ira kece sa kila na lewa ni kalou, ka me ra vakavulici talega o ira sa lecaika. o ira vakayadua sa sega ni via rogoca na lewa ni kalou kei na nona lewa talega na tui, me lewai vakatotolo o koya oqo, me vakamatei, se biu ki valeniveivesu, se tauri vakaukauwa na nona veika sa volia oti se vakautani. me vakacautaki o jiova na kalou ni neimami qase o koya sa biuta na veika vaka oqo ki na yalona na tui me vakaukukutaka kina na vale ni kalou sa tiko mai jerusalemi, ka sa vakatetea na nona yalololoma ki vei au ena matana na tui kei ira na nona daunivakasala kei ira kece na nona bati na tui. au sa vakayaloqagataki kina, me vaka na ligai jiova na noqu kalou sa tiko ga vei au; kei na nodra vakasoqoni vata mai na turaga e isireli me ra lako cake vata mai kei au.

8

o ira oqo nai liuliu ni vuvala nei tamadra, ka sai ira oqo na kawa tamata era sa lako cake vata mai kei au mai papiloni ena gauna nei atekisekise na tui: o ira na luvei finaisi, o kerisomi mai vei ira na luvei itamari, o taniela mai vei ira na luvei tevita, hatusi; mai vei ira na luvei sekanaia mai vei ira na luvei parosi, sakarai; ka era sa volai vata kei koya e dua na drau limasagavulu na tagane; mai vei ira na luvei paaci—moapi, elionai na luvei seraia kei ira vata tukuna e rua na drau na tagane; mai vei ira na luvei sekanaia, peni á€“ jaasieli kei ira vata tukuna e tolu na drau na tagane; mai vei ira na luvei adini, epeti na luvei jonacani kei ira vata e limasagavulu na tagane. mai vei ira na luvei ilama, jesaia na luvei atalaia kei ira vata kei koya e vitusagavulu na tagane; mai vei ira na luvei sefatia, sebatia na luvei maikeli vata kei koya e walusagavulu na tagane;

mai vei ira na luvei joape, opetaia na luvei jieli vata kei koya e rua na drau tinikawalu na tagane; mai vei ira na luvei selomici, peni á€“ josifia vata kei koya e dua na drau onosagavulu na tagane; mai vei ira na luvei bebai, sakaraia na luvei bebai vata kei koya e ruasagavulu ka walu na tagane; mai vei ira na luvei asikari, joenani na luvei akatani vata kei koya e dua na drau ka tini na tagane; mai vei ira na luvei atonikami, sai koya oqo na yacadra o oliveleti, jieli, semaiokei ira tale e onosagavulu na tagane; kei iratou talega na luvei bikivai, utai kei sabudu vata kei ira tale e vitusagavulu na tagane. oqo, au sa qai vakasoqoni ira vata mai na uciwai sa drodro vaka ki aera, ka keimami sa tiko e kea me bogi tolu. au sa vakaraici ira na tamata kei ira na bete, au sa sega ni raica e dua vei ira na luvei livai. au sa qai kacivi ira mai, oiliesa, areli, semaia, elenacani, jaribi, nacani, sakaraia kei mesulame, o ira talega nai liuliu kei joaribi, elenacani, o ira na vuku ka kila ka. au sa solia vei ira nai vakaro me baleti ito na turaga ni vale ni kasifia, au sa tukuna vei ira na ka me tukuni vei ito kei ira na tacina na necinimi e na vanua o kasifia á€“ me ra kauti ira mai na dauniveiqaravi ni vale ni kalou. me vaka na liga vinaka ni kalou sa tiko vei keimami, era sa kauta mai e dua na tamata sa vuku sara mai vei ira na luvei mali na luvei livai na luvei isireli o serebia, kei ira na luvena kei na tacina e tinikawalu na tagane; kei asabia, o jesaia talega na luvei merari kei ira na tacina kei na luvena e ruasagavulu na tagane; mai vei ira na necinimi, o koya sa digitaki mai vei tevita kei ira na veiliutaki ena vuku ni veiqaravi vei ira na livai e rua na drau ruasagavulu na necinimi. o ira kece oqo era sa digitaki me vaka na yacadra. au a vakarota na lolo mai kea ena uciwai o aera me keimami vakamalumalumutaki keimami kina ena mata i jiova, me keimami kunea mai vua na sala dina me baleti keimami o ira na neimami lalai kei na ka keimami taukena. ni, ka'ua sa madua me kerea tale vua na tui na veivuke ena nodra veitokoni na sotia kei na mataivalu ose ena nodra veivuke ena vukudra na meca ena gaunisala, ni keimami sa vosa oti vua na tui ka vaka, "na liga ni kalou sa tiko vei ira kecega sa vinaka ka vakasaqarai koya kei na nona kaukauwa ni cudru vei ira kecega sa biuti koya." keimami sa lolo ka masuta na kalou ena tikina oqo, ka sa sauma na neimami masu. nai solisoli ena vuku ni valenisoro au sa wasei ira tani e tinikarua nai liuliu vei ira na bete á€“ serebia kei asabia kei na tini tale na veitacini vata kei ira. sa vakarautaki vei ira na siliva, na koula, na veika kecega, na soli me baleta na vale ni noda kalou o koya era sa solia na tui kei ira na nona daunivakasala, o ira na nona turaga lalai kei ira kece na isireli. au sa vakarautaka mada ga e ligadra e ono na drau limasagavulu na taledi siliva, na veiyaya siliva me dua na drau na taledi, me dua na drau talega na taledi koula, e ruasagavulu na beseni koula ka kenai sau vakailavo e lima na udolu na dola, e rua na beseni na varasa ka rairai vinaka vaka sara ga na koula. au sa qai vosa vei ira, "o ni sa ka tabu vei jiova, na veika kece oqo sa ka tabu talega, na siliva, na koula sai solisoli ka ni loloma mai vei ira na nomuni qase. "mo ni raica ka maroro me ra vakarautaki e matadra nai liuliu ni bete kei na livai kei ira nai liuliu ni veivuvala e isireli e jerusalemi ena tikina e loma ni vale ni

kalou." era sa taura na bete kei ira na livai na siliva kei na koula kei na ka kece sa vakarautaki oti, me ra kauta mai ki jerusalemi ki na vale ni kalou. keimami sa lako tani mai na uciwai o aera ena i ka tinikarua ni siga ni matai ni vula, me lako ki jerusalemi. sa tiko vata kei keimami na liga ni kalou, ka sa vakabulai keimami mai na ligadra na meca kei na vei sikabotei kece ena gaunisala. keimami sa lako mai ki jerusalemi, ka tiko kina me tolu na siga. ena i ka va ni siga era sa vakarautaki kina na siliva, na koula kei na ka kece ena vale ni kalou ena ligai meremoci na luvei uraia na bete, sa tiko vata kei koya o iliesa na luvei finaisi, kei ira na livai, o josapati na luvei josua kei noadia na luvei binui, nai wiliwili kei nai vakarau ni ka kece, ni sa volai nai vakarau ni ka kece ena gauna o ya. na luvedra o ira sa kau vakabobula kei ira sa lesu mai na veivakabobulataki era sa vakacabora nai soro kama vua na kalou nei isireli e ciwasagavulu ka ono na sipi tagane, vitusagavulu ka vitu na lami, e tinikarua na me tagane mei soro ni valavala ca. oqo sai soro kama kece vei jiova. era sa vakauta nai vakaro ni tui kei vei ira na nona turaga lalai na tui, vei ira talega na kovana ena vanua kei na vanua vakayawa mai na uciwai. era sa solia na veitokoni ki vei ira na tamata, ki na vale talega ni kalou.

9

ni sa vakayacori oti na veika oqo, era sa lako mai vei au na veiliutaka ka vaka, "o ira na isireli, o ira na bete na livai, era sa sega ni tawasei ira tani mai vei ira na tamata ni vanua, era sa dokai ira na kai kenani, na itaiti, na perisaiti, na jepusaiti, na amonaiti, na moapi, o ira na ijipita kei na amoraiti. "ni ra sa taura eso vei ira na nodra goneyalewa me watidra vei ira talega na luvedra, oqo sa veiwaki kina na ka tabu kei ira na kai tani. o ira sara ga na veiliutaki era sa vesuki ena cala oqo." ni'u sa rogoca na veika oqo, au sa dresuka na noqui sulu kei na noqui oro ka'u cavuraka na drau ni uluku kei na kumiqu, ka'u sa dabe ga ka vakatataro tiko. o ira kece sa dau rerevaka na vosa ni kalou kei isireli era sa soqoni kece mai vei au me baleta na nodra talaidredre na kena vo ni kau vakabobula, au sa vakatataro tikoga me yacova na vakacaboi soro ena yakavi. ena vakacaboisoro oqo, au a tucake mai na noqu lolo, ni oti na noqu dresulaka na noqu i sulu kei na noqu i ubi, au sa tekiduru ka dodoka cake na ligaqu vei jiova na noqu kalou. ka tukuna vua, na noqu kalou, "au sa rui madua vakalevu ka rui yalolailai me'u rai yani vei kemuni na noqu kalou, ni sa tubu cake na ului keimami kei na neimami vakadinadinataka sa tubu yani ki lomalagi. "mai na nodra veisiga na tamai keimami ka yacova mai na siga oqo, keimami sa rui malumalumu sara ni keimami sa kila na neimami cala, oi keimami, o ira na tui, o ira na bete ka keimami sa soli ki na ligadra na tui ni veivanua, ki nai seleiwau ni veivakabobulataki me veivakamavoataki ka veivakalolomataki keimami me vaka sa yaco tiko oqo. "ia, oqo, na kalou o jiova sa vakaraitaka mai na loloma, me vakatara vei keimami na kena vo ni dro bula, ka solia vei keimami nai vesu ni nona vanua tabu, me rawa kina vua na kalou me vakararamataka na matai keimami ka solia e dua

na toso ni veivakabulabulataki mai na bula vesuki. "keimami a bobula tu, ia na kalou sa sega ni guilecavi keimami ena neimami vesuki; sa vakatetea mai na nona loloma ki vei keimami ena matai koya na tui perisia, me vakananumi keimami ena kena vakavou ni vale ni kalou, me tarai cake na kena sa rusa koto, me solia vei keimami na galala e juta kei jerusalemi. "oqo na kalou, na cava tale me keimami tukuna ena ka oqo? keimami sa biuta na nomuni vakaro, "nai vakaro o ni a vakarota mai vua na nomuni tamata na parofita, me tukuna, na vanua o ni sa curuma yani mo ni taukena sa vanua duka ka era sa dukalevu talega na kena tamata kei na nodra caka ca sa vakasinaita na yasana ka dua kei na nodra sega sasava. 'oqo mo ni kua ni solia na luvemuni yalewa me watidra na luvedra tagane se na luvedra yalewa me watidra na luvemuni tagane; mo ni kua ni vakasagara na nodra vinaka kei na nodra sautu, mo ni kaukauwa ga ka kana mai na vinaka sa tu ena qele, ka mo ni biuta tu vei ira na luvemuni me sega ni mudu me nodra i votavota.' "na veika kece sa lako mai vei keda ena vuku ni nodra caka cala, kei na nodra vakaiotaka na nodra malumalumu, ni kemuni sa totogitaki keimami vakalailai ga mai na levu ni neimami caka cala ka o ni sa vakagalalataki keimami me vaka oqo, "me keimami coqa tale na nomuni vakaro, ka duavata tale ena vakawati vata kei ira na tamata caka ca oqo? o ni na sega beka ni cudruvi keimami me yacova ni o ni sa vakaoti keimami me kua tale ni dua e vo? "i jiova na kalou ni isireli, o ni sa rui dodonu, sai keimami na vovo ni dro bula ena siga oqo. keimami sa tu oqo e matamuni. sa dina na ka keimami beitaki kina, sa sega e dua e rawa ni tu e matamuni ena vuku ni cala vakaoqo!"

10

oqo, ni se masu tiko o esera, ka vakatutusa tiko, tagi ka cuva vakatobuicu tiko ena mata ni vale ni kalou, e dua nai soqosoqo levu mai vei ira na tagane, yalewa kei ira na gone ni isireli taucoko, era sa lako mai vua ka tagi vakadomoilevu sara. o sakaraia na luvei jieli e dua vei ira na luvei ilama sa vosa cake mai ka tukuna vei esera, "keimami sa cala vua na neimami kalou, keimami sa veiwatini kei ira sa sega vei ira na kalou ena vanua, ia, oqo, keimami sa qai kila ni se tiko na vakanuini ni bula e isireli. "oqo me keimami sa cakava mada e dua na veiyalayalati kei na nodra kalou, me ra biu tani kece na yalewa oqo kei ira kece sa sucu mai vei ira, me vaka nai vakasala mai vei esera kei ira sa rerevaka nai vakaro ni noda kalou, ka me caka me vaka sa tukuna nai vunua. "mo tucake esera, ni sai koya oqo na nomu i tavi, keimami sa na tokoni iko, mo qaqa ka vakayacora mada oqo." sa qai tucake o esera ka cakava me ra yalayala na nodra i liuliu na bete, na livai kei na nodra i liuliu na tamata. era sa yalayala ka bubului me caka na ka sa volai. sa tucake o esera mai na vale ni kalou ka lako kina tikina nei joanani na luvei eliasibi. ni sa lako mai ki kea, sa sega ni kania e dua na madrai se gunuva e dua na wai, ni sa vakalolokutaki. era sa vakaduria e dua nai tukutuku kacivaki e juta kei jerusalemi taucoko vei ira na kawa taucoko ni dro bula me ra soqoni mai e jeru-

alemi, o koya yadua sa sega ni basika mai ena loma ni tolu na siga oqo, me vaka na nodra i vakasala nai liuliu kei ira na qase, ena mai vesu kece na nodra ka taukeni kei ira yadua era sa kau tani mai nai soqosoqo levu, mai vei ira sa dro bula mai. oi ira kece na juta kei na penijamini, era sa soqoni mai ki jerusalemi ena loma ni tolu na siga. oqo nai ka tinikarua ni siga ni ka ciwa ni vula era sa soqoni vata mai na tamata ena vanua sa lokuci ena vale ni kalou, era sa sautaninini vakalevu baleta na veika oqo kei na kena tau bi talega na uca. sa qai tucake o esera na bete ka qai tukuna vei ira, "o ni sa veibeci vakalevu, o ni sa vakawati vata kei ira sa sega vei ira na kalou, me kuria na nomuni beitaki vakaidina na isireli. "oqo mo ni vakatutusa vei jiova na kalou ni nomuni qase, ka muria na loma, dou tawasei kemudou mai vei ira na tamata ni vanua, mai vei ira talega na yalewa vakawati sega ni kila na kalou." era sa sauma kece mai nai soqosoqo ka vaka, "io! me vaka o ni sa tukuna, keimami na cakava, era sa sauma mai vakadomoilevu. "era sa lewe levu na tamata; sa gauna tiko mai ni uca tau bi, sa sega ni rawa kina na tucake tu e tautuba, se me caka na cakacaka oqo me dua serua na siga ni sa levu vei keda sa cala ena ka oqo. "mo ni tucake mada ga nai liuliu ni soqosoqo ka me ra lako o ira vakayadua sa taura na yalewa sega ni kila na kalou me ra lako mai ena gauna sa lokuci, vata kei ira na nodra qase kei na turganilewa ni vei koro, me yacova ni sa yali yani na nona cudru katakata na kalou ena ka oqo." o jonacani ga na luvei asaeli kei jaesia na luvei tikava e rau sa coqa na ka oqo, o mesulame kei sabetai na livai e rau sa solia na nodrau veitokoni vei rau oqo. o ira na kawa mai na veivakabobulataki era sa muria talega. o esera na bete kei ira eso nai liuliu ni veivuvale, o ira yadua ena yacadra; ena sa dabe sobu ena i matai ni siga e nai ka tini ni vula me ra vakaraica matua na veika oqo. ni yacova na matai ni siga ni matai ni vula, e ratou sa vakaoitia na nodra tarogi kece na tamata era sa vakawati kei ira na yalewa sega ni kila na kalou. vei ira na luve ni bete sa kune me vakawati kei ira sa sega ni kila na kalou, sai ira oqo, o ira na luvei josua na luvei josateki kei ira na tacina, o masaia, o iliesa, o jarubi kei ketalia. era sa solia na nodra yalayala ni ra na biuta na watidra, ni ra sa kila na nodra cala, era sa vakacabora e dua na sipi tagane mai na qele ni sipi me nodra i soro ni caka cala. o ira talega na luvei ima: anani kei sebadia; mai vei ira na luvei arima: maoseia, ilaijia, semana, jieli kei usaia. mai vei ira na luvei pasuri: elionai, maoseia, isimeli, nacanieli, josabeti kei elasa. mai vei ira talega na livai: o josabeti, o simeli, o kelaia (kelita), o pecaia, o juta kei iliesa. mai vei ira talega na daunisere: o eliasibi mai vei ira nai vakatawa ni matamata: o salami o telemi kei uri, o ira na kena vo e isireli: mai vei ira na luvei parosi: o ramaia, o jeseia, o malakaia, o mijamini, o iliesa, o malajia kei veraia; mai vei ira na luvei ilama: o matania, o sakaraia, o jieli, o abidi, o jeremoci, o ilaia; mai vei ira na luvei satu: o elionai, o eliasibi, o matania, o jeremoci o sabedi kei asisa; mai vei ira na luvei bebai: o jeonana, o anania, o sabai kei atalai; mai vei ira na luvei bani: o mesulame, o maluka, o adaia, o jesubi, o sili kei ramoci, mai vei ira na luvei paaci-moapi: o adana, o selala, o benaia, o maoseia, o matania o besalele, o binui kei manasa; mai vei ira na luvei

arima: o iliesa, o isita, o malikija, o semana, o simione, o penijamini, o malakai kei samaria; mai vei ira na luvei asumi, metenai, matata, o sabedi, o iliveleti, o jere-maia, o manasa kei sime; mai vei ira na luvei bani; o mada, o amirama, o uele, o benaia, o bedala, o jelua, o vania, o meremoci, o eliasibi, o matania, o matenai, jesai o bani, o binui, o sime, o selemia, o nacani, o adaia, o makanadebai, o sasai, o sarai, o asareli, o selemia, o semaria, o salami, o amaria kei jeseva; mai vei ira na luvei nibo: o jieli, o malicia, o sabedi, o sabina, o jada, o joeli kei benaia. o ira kece oqo sa taura na yalewa sega ni kila na kalou o jiova me watidra, ka so vei ira era vakaluvuni sara kina.

na vosa nei niemaia na luvei akalaia. ena vula o kisilevi, e nai karuasagavulu ni yabaki, ena noqu tiko mai susani na vanua cecere, o anani na taciqu, e a lako mai juta, kei ira e so na turaga; au sa vakataroga me baleti ira na iperiu era sa dro bula yani, era sa lako curuma yani na veivakabobulataki kei na veika me baleti jerusalemi. era sa tukuna vei au, "o ira kece era sa dro mai na veivakabobulataki, e ra sa oca vakalevu ka yalolailai. na bai kei jerusalemi sa basuki kei na kena matamata sa kama talega." ni'u sa rogoca na veika oqo, au sa dabe ka tagi ka vakama-makeukeu, ka lolo, ka masu vakalevu vua na kalou ni lomalagi me vica vata na siga. au masu vaka oqo: "i jiova na kalou ni lomalagi, na kalou cecere ka vinaka, o ni sa maroroya tikoga na nomuni veiyalayalati kei na nomuni yalololoma vei ira sa lomani kemuni ka muria na nomuni vakaro, "ni dolava tiko na daligamuni kei na matamuni me rai tiko mai, mo ni rogoca kina na nona masu na nomuni tamata o koya sa masu tiko yani oqo, ena siga kei na bogi me baleti ira na isireli na nomuni tamata, ka vakatasa tiko na nodra i valavala ca na isireli o koya sa caka tiko vei kemuni. na vale nei tamaqu kei au keimami sai valavala ca vei kemuni. "keimami sa cacakaka kaukaca sara vei kemuni, keimami sa sega ni maroroya na nomuni vakaro, na nomuni lesilesi se na lewa o ni sa vakarota vei mosese. "moni nanuma, au kerea, na vosa o ni vakarota vua na nomuni tamata o mosese ka vaka: "kevaka o ni sa sega ni yalodina tiko, au na vakatolosevi kemuni ena kedra maliwa na veimatanitu; 'ia, kevaka o ni sa lesu mai vei au, ka maroroya na noqu i vakaro ka muria, e dina ga ni dou sa vakatolosevi vakayawa sara, au na vakasoqoni ira mai kea, ka kauti ira lesu ki na vanua au a digitaka me tiko kina na yacaku." "o ira oqo era sa nomuni tamata ka nomuni dauniveiqaravi, o ira o ni sa voli ira lesu ena nomuni kaukauwa levu kei na ligamuni qaqa. "i jiova au sa masu, me vakarorogo mada na daligamuni ki na nona masu na nomuni tamata, o koya sa gadreva tikoga me rerevaka na yacamuni; ka me vuavuai vinaka, au sa masulaka tiko oqo, mo ni solia talega vua na nomuni yalololoma ena matadra na tamata." ni sa dua ga na dau tutaki mena bilo na tui.

sa qai yaco oqo, ena vula o nisani, e nai ka ruasagavulu ni yabaki nei atekisekise na tui, ni sa tu e matana na waini, au sa qai taura na bilo waini ka solia vua na tui. oqo me'u tukuna mada, se sega vakadua, me'u rarawa ena mata ni tui. sa vosa mai na tui ka vaka: "na cava o sa rui mata rarawa kina vakalevu, o a sega ni tauvimate? oqo sa vakaraitaka ga na rarawa ni yalo." sa tubu vei au e dua na rere levu, au tukuna vua na tui "me bula na tui ka sega ni mudu! me kua ni rarawa vakacava na mataqu, ni koro oqo, na vanua era sa davo tiko kina o ira na tamaqu, sa rusa koto, ka sa kama yavu na kena matamata." sa sauma mai na tui ka vaka, "na cava o sa vinakata?" au sa masu vua na kalou ni lomalagi. au sa tukuna vua na tui, "kevaka sa vinaka vei kemuni, kevaka sa kune loloma na nomuni tamata

e matamuni, au sa kerea mo ni talai au ki juta, ki na koro era sa bulu tiko kina na tamai keimami, me'u tara cake tale." sa tukuna mai vei au na tui (ni dabe tiko na ranadi e yasana), "ena vakacava na dede ni nomu lako? o na lesu tale mai ena gauna cava?" sa vinaka vua na tui me talai au ka'u sa tuva vua na kena gauna. au sa tukuna talega vua na tui, "kevaka sa vinaka vua na tui, me soli vei au nai vola ena vukudra na kovana, ena veivanua me sivia yani na uciwai levu, me ra solia vei au na galala me'u lako sivia na vanua me yacova ni'u sa yaco ki juta. "me dua talega nai vola vei esava nai vakatawa ni nona veikau na tui, me solia na kau me caka kina na matamata ni vanua cecere sa gole ki na vale ni soro, me caka talega kina na bai ni koro, na vale talega au tiko kina." sa vakadonuya vei au na tui, me vaka na liga ni kalou sa tiko ga vei au. au sa lako vei ira na kovana ena veivanua sivia na uciwai levu, ka solia vei ira na nona i vola na tui. na tui sa talai ira tiko mai na kavetani ni valu kei ira na mataivalu ose me ra sala vata tiko mai kei au. o senivalati na oranaiti kei topaia na amonaiti na vakailesilesi ni tui, ni rau sa rogoca, e rau sa yavalati vakalevu, ni sa lako mai e dua me raica na nodra tiko vinaka na luvei isireli. au sa lako mai ki jerusalemi ka tiko kina me tolu na siga. au sa duri cake ena bogi oi au kei na so tale na turaga, au sega ni via tukuna vua e dua na cava sa biuta tiko e lomaqu na kalou me caka e jerusalemi. sa sega talega na manumanu sa tu vata kei au, vakavo ga na ose au dau vodoka tiko. au sa curu ki tuba ena bogi mai na matamata ena buca me donuya na keli ni wai gata kei na matamata ni benu, ka vakaraica na bai ni koro kei jerusalemi o koya sa kabasu tu, ka sa kama tale tu ga na kena matamata. au sa lako sara ki na matamata ni tobu ni wai kei na tobu ni wai levu ni tui, sa sega ni dua na tikina me nona na ose au sa vodoka tiko. au sa lako yani ena bogi mai na buca ka vakaraica na bai ni koro, ka'u sa lesu tale me'u la'ki curu mai ena matamata mai na buca, ka'u sa lesu tale. era sa sega ni kila na vakai lesilesi, se'u sa lako kivei, se, na cava au sa cakava tiko: au se bera tiko ni tukuna vei ira na isireli, vei ira na bete, vei ira na turaga, vei ira na vakailesilesi, kei ira na kena vo o ira era a cakava na cacakaka. au sa qai tukuna vei ira, "o ni sa raica na vakaloloma eda sa tiko kina, sa ca vakalevu sara nai tuvaki kei jerusalemi, sa kama tu na matamata, mo ni lako mai me da tarai jerusalemi cake tale, me sa mudu mada na noda vakalolomataki tiko." au sa tukuna vei ira na liga ni kalou sa rui vinaka vei au kei na nona vosa na tui, sa vosa kina vei au. era sa tukuna kecega-"meda tucake ka tara tale na bai." era sa dodoka yani na ligadra ka tekivuna na cacakaka vinaka oqo. o senivalati na oranaiti, o topaia na amonaiti kei kesemi na arapea, ni ratou sa rogoca na ka oqo, e ratou sa dredre ka veivakalialiai ka beci keimami sara ka tukuna, "na cava oqo o ni sa cakava tiko? e dodonu li mo ni veicoqacoqa kei na tui?" au sa sauma vei iratou ka tukuna, "na kalou ni lomalagi vakataki koya ena tokona ka vakataucokotaki keimami. o koya oqo era na tucake kina na nona tamata ka tara na bai, sa sega na nomuni votavota, se na dodonu, se na i vakananumi e jerusalemi. "

o eliasipi na bete levu, kei ira na nona i tokani na bete, era sa tucake ka tara na matamata ni koro ni sipi, era sa vakatabuya ka vakaduria na kena katuba. era sa tara me yaco sara ki na vale cecere ni veiduanadrau, ka vakatabuya, me yaco sara ki na vale cecere ni anianieli. taravi eliasipi o ira na kai jeriko era sa tara na bai. taravi ira na jeriko na sakuri na luvei irimi. o ira talega na luvei asena era sa tara na matamata ni ika; era sa vakadavora nai coka ka vakaduria na katuba e nai vako kei na kenai sasabai. taravi ira o miamoce na luvei uraia, na luvei kosi, era sa vakavinakataka na bai. taravi ira sai mesulame na luvei berikaia na luvei mesesabielei, era sa vakavinakataka na bai, sa taravi ira sara o setoki na luvei bana ka sa veikune ena kena vakavinakataka na bai. sa tarava sara yani o tekoites, o ira na turaga, era sa sega ni via kauwaitaka na cakacaka ni kalou. o jekoiada na luvei pasea kei mesulame na luvei besodeia, era sa vakavinakataka na matamata makawa, sa vakadavori na kena i coka, sa vakaduri na kena katuba ka vakoti e nai vako ka vakatatarovitaki. tarava sara o melatia na kipionaiti, o jadoni na meronoci, o ira na kipioni kei na mesipa era sa vakavinakataka nai tikotiko ni kovana ena vanua sivia na uciwai levu. tarava sara yani o usieli na luvei arai e dua vei ira na matai ni koura, sa cakava na vakavinakataka ni bai. sa taravi koya o ananaia na dau ni ka vakaboivina o koya sa tara vakavina cake; ka ra tarai jerusalemi cake tale vakaqaga me yacova sara na yasana rabailevu ni bai. sa tarava sara yani o rafaia na luvei uri, nai liuliu ni veimama ni yasana o jerusalemi, sa cakacaka tiko ena vakavinakataka ni bai. sa tarava sara yani o jedai na luvei arumapi, sa cakava na vakavinakataka ni bai ena mata ni nona vale. sa taravi koya sara yani o atusi na luvei asabanaia sa cakava na vakavinakataka ni bai. o malakijani na luvei arimi kei asubi na luvei paeci-moape rau sa vakavinakataka e dua tale na yasana ka wili kina na vale cecere ni ovani. sa tarava sara yani o salumi na luvei aluesi nai liuliu ni dua tale na veimama kei jerusalemi. o koya kei ira na luvena yalewa era sa cakava na cakacaka ni vakavinakataka ni bai. o anumi kei ira sa tiko mai sanoa, era sa vakavinakataka na bai mai na matamata ni buca. era sa tara cake, vakaduria na kena katuba, era vakota ka vakatatarovitaka, ka vakavinakataka ni rauta e dua na udolu na kiupiti na bai me yaco sara ki na matamata ni benubenu. o malakija na luvei rekapi na nodra i liuliu ena yasana o beci aseremi, era sa vakavinakataka na matamata ki nai benubenu; sa vakaduria na kena katuba ka vakaivakotaka ka vakatatarovitaka. o salumi na luvei koliosa nai liuliu ni yasana o misipa sa vakavinakataka na matamata e nai vurevure ni wai. sa tara cake, vakaiubitaka, vakaduria na kena katuba, vakota e nai vako, vakatatarovitaka, sa vakavinakataka mai na lalaga ni tobu o sela. mai na nona were na tui, me yacova sara nai kabakaba sa lako sobu mai na koroi tevita. sa tarava sara yani o niemaia na luvei asubuki, nai liuliu ni veimama ni yasana o beci suri sa cakava na vakavinakataka ni bai me yacova sara nai bulubulu kei tevita ki na sisili sa keli ena liga, ka yacova sara na nona vale na qaga. sa taravi koya o

ira na livai ena veiliutaki nei reumi na luvei bani, era sa cakava na cakacaka. sa taravi koya sara o asabia nai liuliu ni veimama na yasana o kela sa cakava na cakacaka ni vakavinakataka bai ena nona yasana. sa tarava sara yani o ira na tacidra ena veiliutaki nei bavai na luvei anadadi nai liuliu ni dua na veimama ni yasana o keila era sa vakavinakataka na bai. sa tarava sara o esa na luvei josua nai liuliu ni yasana o misipa, era sa vakavinakataka e dua tale na yasana e mata ni kabakaba ni tikina cecere ni vale ni yaragi mai na tutu ni bai. sa tarava sara yani o peruki na luvei sabai, sa cakava sara vakavina o koya na cakacaka mai na tutu ni katuba ni vale nei eliasibi na bete levu. sa taravi koya tale yani o meremoce na luvei uraia na luvei kosi, sa vakavinakataka e dua tale nai wasewase mai na katuba ni nona vale na bete levu ki nai cavacava ni yalayala ni vale nei eliasibi. sa tarava sara yani o ira na bete, o ira mai na buca, era sa cakacaka. sai rau sara yani o penijamini kei asubu, e rau sa cakava na cakacaka veibasai ga ki na nodrau vale. sa tarava sara yani o asaraia na luvei maseia na luvei ananaia sa cakava na cakacaka voleka ga e nona vale. sa tarava sara yani o binui na luvei enatati, sa cakacaka talega ena dua tale na yasana, mai na vale nei asaraia ki na tutu ni vanua voleka ki nai gole. o palali na luvei usai sa tara nai vakaukauwa ni bai, na vale cecere talega me duri cake mai na vale ni tui mai na loma ni bai ni vale ni veivesu. sa tarava sara yani o pedaia na luvei parosi sa cakava na vakavina na cakacaka ni vakavinakataka bai. ia, o ira na necinimi o ira sa tiko mai opeli era sa cakava na vakavinakataka bai me yacova sara na matamata ni bai vaka kina tokalau, kei na vanua ni vale cecere dodonu. era sa tarava sara yani na tekoite, ka ra cakacaka ena dua tale na yasana voleka ki na vale cecere dodonu, ka toso vaka ki na bai kei opeli. sivia yani na matamata ni ose, era sa cakacaka tiko na bete e na dui nodra mata ni vale ga. sa tarava sara yani o setoki na luvei ima sa cakacaka ga ena mata ni nona vale o semaia na luvei sekanai nai vakatawa ni matamata mai na tokalau sa cakava na vakavinakataka ni bai. sa tarava sara yani o ananaia na luvei selemaia kei anuni nai ka ono ni luvei salafi sa vakavinakataka e dua tale na yasana. sa tarava sara yani o mesulame na luvei berekaia sa cakacaka ga ena mata ni nona vale. sa taravi koya sara yani o malakita e dua vei ira na matai ni koura, sa cakacaka yani me yaco sara ki na vale nei necinimi kei ira talega na dauveivoli ena mata ni matamata nei mipakadi, me yaco sara kina veirumu e cake e nai gole. ena kedrau veimama na rumu e cake e nai gole, me yaco sara ki na matamata ni sipi, na matai ni koura kei ira talega na dauveivoli era sa cakacaka.

4

sa qai yaco ni sa kila o senivalati ni keimami sa vakavinakataka tiko na bai, sa cudru vakalevu, ka yalo ca, ka sa vakaliiiaia ira na iperiu. sa qai vosa vei ira na veiwekani, vei ira talega nai valu mai samaria ka sa tukuna, "na cava era sa cakava tiko na tamata oqo? era sa via tarai ira cake? era na vakacabori i soro li? e rawa li ni na vakaoti na cakacaka ena dua na siga? e rawa li ni na tomika cake na veivatu sa benuci tu? ona vatu sa kama otu?" o topaia na amonaiti sa tu voleka

vei senivalati, sa tukuna vua, "na veika era sa tara tiko oqo, kevaka mada ga me lako kina e dua na fokisi ena bale sobu ga." mo ni rogoca na neimami kalou, keimami sa vakacacani, me vuki lesu vei ira na nodra veivakalolomataki kina uludra, me vakalesui vei ira me vaka era sa daucakava mai na vanua ni veivakabobulataki! me kua ni ubi na nodra caka cala kei na nodra i valavala ca me kua ni boko laivi mai vei kemuni; ni ra sa vakacudrui kemuni e matadra na caka-caka tiko. keimami sa tara na bai ka sa sema vata na bai taucoke, ka sa yacova na veimama na kena cere, ni sa dua ga na nodra vakanananu me tara na bai. sa yaco ni ra sa rogoca o senivalati, o topaia, o ira na arapea, na amonaiti ni sa vakatikori lesu na bai lalaga kei jerusalemi kei na vanua kabasu sa botani tale, era sa qai cudru ga vakalevu, era sa qai bosebose me ra sa valuti jerusalemi ka vakaveilecayakitaki ira. keimami sa masulaki ira ga vua na kalou, ka keimami sa veivuke yadra ga ena siga kei na bogi ena vukudra. sa vosa mai o juta, "na nodra kaukauwa na daucakacaka sa malumu mai, sa rui levu talega na benu, sa sega ni rawa kina na cakacaka." era sa vosa mai na meca, "era na sega ni kila se raica e dua na ka me yacova ni da sa tu ka vakamatei ira ka tarova na toso ni cakacaka." sa yaco me ra sa mai vosa na wekai keimami, sa tiko voleka vei ira, ka tukuna vakatini, "ni sa sega tale ni rawa na toso, ni ra na toso mai ka keimami na vakadrukai." au sa tuvai ira na tamata ena vanua e ra ni bai-lalaga na vanua sa tadola tu, au sa tuvai ira me vaka na nodra vuvala, na nodra i selewau, na nodra moto kei na nodra dakaititi. au sa veiraiyaki ka tucake ka tukuna vei ira na turaga, vei ira na veiliutaki, kei ira kece na vo ni tamata, "mo ni kua ni rerevaka e dua na tamata, mo ni nanumi jiova na nomuni qaqa vaka i dina, ka vala ena vukudra na tacimuni, na luvemuni, na watimuni, kei na nomuni vale." ni ra sa rogoca na keimami meca ni keimami sa kila na veika oqo, na kalou talega sa vakatawayagataka na nodra i tuvatuva, ni keimami sa lesu tale ki na i tuvatuva ka sa toso ga na cakacaka. mai na gauna o ya ka toso yani era sa wase, veimama era sa cakava na cakacaka ni vakavinakataki ni bai ka veimama me ra taura nai yaragi, na moto, na i selewau nai sasabai kei na dakaititi; o ira na veiliutaki era sa tu yani ena dakudra na yavusa i juta. o ira era sa cakacaka era sa cakacaka vakaukauwa, ena dua na ligadra nai yaya ni cakacaka ka dua na ligadra nai yaragi ni vala. o ira kece na cakacaka sa vesu tiko e tutudra nai selewau ni ra sa cakacaka tiko. o koya sa uvu biukila sa tiko voleka e yasaqu. au sa vosa vei ira na turaga, na veiliutaki kei ira kece na tamata, "sa rui levu ka bibi na cakacaka, e da sa rui veiyawaki, e dua mai vua tale ka dua e na bai á€" lalaga. "o koya oqo, ni kemuni sa rogoca na domo ni biukila, mo ni solia mai na nomuni veitokoni, ni na vala ena vukuda na kalou." keimami sa cakacaka vakaukauwa, ka veimama vei keimami era sa taura tu na nodra moto, mai na cadra ni siga me yacova na cila ni kalokalo. au sa tukuna talega vei ira na tamata, "o ira na tamata yadua kei ira na nona dauveiqaravi ni sa bogi me ra tiko ga e jerusalemi, me ra dauyadra ena bogi ka cakacaka ena siga." sa sega kina ni dua, oi au, se taciqu, se dauveiqaravi, se o ira na dauyadra sa muri au, me luvata na nona i sulu, vakavo,

ke luva me laki sava.

5

sa dua na vosakudrukudru levu sa yaco tiko ena kedra maliwa na iperiu, mai vei ira ga na turaga kei na dui watidra kei ira na veiwekani. eso era sa tukuna, "ni o ira kei ira na dui luvedra tagane kei na luvedra yalewa era sa rui lewe levu; me kau mai na sila me ra kana ka bula." eso tale era sa tukuna mai, "keimami sa volitaka vakadinau na neimami qele, veivaini, kei na neimami vale, me keimami voli sila kina baleta na dausiga." eso tale era sa tukuna tiko, "ni ra sa kere i lavo, me rawa ni ra solia kina nai vakacavacava vua na tui me baleta na nodra qele kei na nodra veivaini. "oqo, keimami sa tautauvata ga kei ira na taci keimami, o ira na luvei keimami kei na luvedra, oqo era sa vakaukauwataki na luvei keimami me ra la'ki cakacaka vakabobula ka so vei ira na luvei keimami yalewa era sa vakabobulataki oti tu. keimami sa sega ni rawa ni voli ira lesu tale mai, ni sa vesuki oti tu na neimami qele kei na veiwere ni vaini." au sa rarawa sara vakalevu ni'u sa rogoca na veika oqo. au sa vakanananu vakabibi sara na veika oqo, au sa vunauci ira na turaga kei ira na veiliutaki ka cavuta vaka oqo vei ira, "oi kemuni vakayadudua sa taura tiko vakatawadodonu nai yau mai vua na tacina." o koya oqo au sa kaciva kina e dua na soqoni levu. au sa tukuna vei ira, "me vaka na veika era sa dui rawata era voli ira lesu kina na wekadra era sa volitaki oti tu ki na veimatani tu. ia, oqo mo ni qai volitaki ira tale na tacimuni? se e dodonu me ra volitaki mai vei keda?" era sa galu ka sega ni tukuna e dua na ka. au a qai tukuna, "na ka o sa cakava tiko sa sega ni vinaka, e sega beka ni dodonu mo lako tiko ena rerevaka na kalou, me baleta na nodra veivakalolomataki na veimatani tu, na keda meca?" "o au kei ira na taci qu kei ira na noqu dauveiqaravi, keimami sa solia tiko vei ira na taci keimami nai lavo kei na sila. au kerea me da sa muduka na veivakalolomataki oqo! "me vakalesui oqo vei ira, nikua sara ga, na nodra qele, na nodra were ni vaini, na nodra veiolive kei na nodra vale, me soli lesu talega vei ira nai vakatubu ni lavo, ni sila, ni waini, ni waiwai o ni a taura mai vei ira." era sa tukuna kece mai, "keimami na vakalesuya kece vei ira ka sega ni via taroga tale e dua na ka mai vei ira; keimami na cakava me vaka o sa tukuna mai." au sa qai kacivi ira na bete, me caka mada e dua na bubului mai vei ira ka me caka me vaka era sa yalayala kina. au sa kuretaka nai lobi ni noqu i sulu ka tukuna, "me yavalata na kalou na tamata yadua mai nodratou, mai na nodra i tikotiko, o koya yadua sa sega ni vakayacora na veiyalayalati oqo, me vakayavalati, ka vakalalai." era sa tukuna kece mai na i soqosoqo levu, "emeni" ka ra sa vakavinavinakataka na kalou. e sa cakava na tamata me vaka na yalayala. mai na gauna au sa digitaki kina me'u nodra kovana e na vanua o juta mai nai karuasagavulu ka yacova nai katolusagavulu ka rua ni yabaki ni veiliutaki nei atekisekise na tui, e tinikarua na yabaki oi au se o ira na taci qu, keimami sega ni bau kania na kena i votavota na tui. o ira na kovana sa liu vei au, era sa vakalomaocaocataki ira na tamata ka taura mai vei ira na madrai kei na waini mei kuri ni vasagavulu

na sikele na sivila, io, o ira mada ga na nodra dauniveiqaravi era sa bulia na lawa vei ira na tamata. au sa sega ni cakava oqo baleta ni'u sa rerevaka na kalou. au sa vakuria tale ga na cakacaka ni bailalaga ni koro, keimami sa sega talega ni volia e dua na qele. era sa lako kece mai na dauniveiqaravi me cakava na cakacaka. era sa dabe tiko ena noqu teveli e dua na drau na iperiu kei ira na veiliutaki kei ira talega sa lako mai vei keimami mai na veimataniitu volivoliti keimami. na ka sa vakarautaki vei au ena dua ga na siga sa dua na bulumakau, ono na sipi digitaki vinaka, na toa talega sa vakarautaki, vakadua ena vei ya tini na siga sa vakalevu sara na waini ena kena veimataqali; e dina mada ga ni'u se sega ni kerea nai votavota me nona na kovana baleta ni ra se vesuki tu e na dinau na tamata. mo ni nanumi au na noqu kalou, ena vinaka me vaka na ka kecega au sa cakava vei ira oqo.

6

sa qai yaco ni ratou sa rogoca o senivalati, o topaia kei kesemi na arapea kei ira kece na meca, ni sa tarai cake tale na bai-lalaga ka sa sega na ka e vakataotaka, (oqo na gauna e se bera ni vakakutubataki kina na matamata) e rau sa talatala mai vei au o senivalati kei kesemi ka vaka, 'lako mada mai me datou mai sota mada ena dua na koro lailai ena buca o ono.' e rau sa nanuma tiko mai me rau mai vakaleqai au. au sa sauma nai tukutuku ka vaka, 'sa dua na cakacaka levu au sa cakava tiko oqo, au na sega ni lako sobu yani. na cava me tu vakadua kina na cakacaka ka me'u lako mada yani vei kemudrau?' e rau sa vakauta mai vakava nai tukutuku ka sa saumi lesu talega vakakina. sa vakatala tale mai o senivalati na nona i talai e na kena i kalima ni gauna ena dua nai vola dolavi sa taura tiko e ligana. sa vakaoqo na ka sa volai kina: sa yaco mai nai tukutuku mai na veivunua kecega, sa tukuna kina o kesemi ni o iko kei ira kecega na iperiu sa nakita tiko me vakabebe, nai tukutuku talega oqo, sa tukuna tiko ni o ni sa tara tiko na bai-lalaga oqo kei jerusalemi, mo kena tui kina o iko. o iko talega sa lesia eso na parofita me ra sa kacivaka tiko nai tukutuku e jerusalemi me baleti iko. era sa kacivaka tiko, "sa tiko e dua na tui e juta!" nai tukutuku oqo sa na vakau cake vua na tui. lako mai, me daru mai veitalanoa mada ena vuku ni ka oqo. au sa sauma vua ka vaka, "sa sega na ka, me vaka o sa vola tiko mai sa caka tiko eke, oqori o sa bulia tikoga e lomamu." era sa saga tikoga me ra vakarerei keimami, era sa tukuna tiko "sa malumalumu na ligadra ni ra sa cakacaka tiko, ena sega ni rawa ni caka." o koya oqo, oi kemuni na kalou, mo ni vakaukauwataka na ligaqu. sa oti oqo, au sa lako sobu mai ki na vale nei semaia na luvei delaia na luvei maetabili, e dua sa dau solia nai tukutuku vuni; a sa tukuna mai, "me daru la' ki sota mada ena vale ni kalou, ena loma ni vale ni soro, me daru sogota na katuba ni vale ni soro, ni ra sa lako tiko mai me vakamatei iko; io sa dina, ena bogi era na lako mai me vakamatei iko." au sa vosa ka vaka: 'me dua na tamata vakataki au me dro?' o cei sa tiko mai keru me vakataki au, me lako ki na vale ni soro me vakabulai koya kina? au na sega ni lako yani ki loma! au sa kila ni sa sega ni talai koya mai na kalou, sa tukuna

ga o koya na veika oqo baleta ni rau sa saumi koya mai o topaia kei senivalati. sa saumi o koya oqo, me vakarerei au ka muria na sala cala ka me'u valavala ca kina, me rawa ni dua kina na nodra i tukutuku ca, me rawa ni'u vakalialiai kina. na noqu kalou, mo ni nanumi topaia kei senivalati, me vaka na nodrau i valavala kei na parofita yalewa o noadia kei ira kece na vo ni parofita o ira era via vakarerei au. sa vakaoti na tara ni bai-lalaga oqo, ena i ka ruasagavulu ka lima ni siga ni vula o elulu, ena limasagavulu karua na siga. sa yaco mera rogoca kece, kei ira kece na matanitu voliti keimami era sa keimami meca, sa raica na veika kece oqo, era sa taqaya ka yalolailai, ni ra sa kila na cakacaka oqo sa sega tale e dua, na liga duadua ga ni kalou sa cakava oqo. ena siga o ya o ira na turaga e juta, era sa volavola vei topaia, sa lako talega mai vei ira nai vola nei topaia. sa levu vei ira e juta sa yalayala tu vei topaia, baleta ni sa vugoi sekonaia na luvei arapa kei na luvei jecanana sa vakawatitaka na luvei mesulame na luvei berekaia. era sa vakamacalataka na nona cakacaka vinaka me'u kila, ka tukuna talega na noqu vosa vua. sa vakauta ga mai o topaia nai vola vei au me vakarerei au kina.

7

sa vaka oqo, ni sa tara oti na bai-lalaga, sa coba oti na katuba, era sa digitaki ka lesi nai vakatawa ni matamata, o ira na daunisere kei ira na livai, au sa solia nai vakaro e jerusalemi vua na taciqu o anani kei anania nai liuliu ni tikina cecere, ni sa tamata dina sara ka sa rerevaka vakalevu na kalou o koya mai vei ira na lewe vuqa. au sa tukuna vei ira me kua ni dolavi na katuba me yacova ni sa siga levu tutu; "ni ra sa yadra tiko, me ra sogota na katuba ka vakalatia, ka lesi nai vakatawa mai vei ira na lewe i jerusalemi, me dua ena nona vale ni yadra, ka dua ena mata ni nona vale ga." na koro o jerusalemi sa rui levu ka rabailevu, na tamata era tiko kina sa lewe lailai, na veivale era sa sega ni vakav-inakataki. sa biuta e lomaqu na kalou me'u vakasogoni ira mai na turaga, na veiliutaki kei ira na tamata me ra mai volai e nai vola tuvatuva ni nodra dui kawa. au sa kunea talega nai vola ni nodra kawa o ira e ra a lako mai e nai matai ni lakolako, ka sa kune kina oqo: oqo o ira kece era sa lesu mai ena veivakabobulataki, o ira era a mai kau vakavesu mai vei nepukanesa na tui papiloni, kei ira era sa lesu mai ki jerusalemi, e juta o ira yadua ki na nona koro. o ira oqo sa lesu vata mai kei serupepeli, o josua, niemaia, asaria, raamaia, neamani, motekai, bilisani, misipereci, bikivai, neumi kei baena. na kedra i wiliwili na tagane mai vei ira na isireli: o ira na luvei parosi e rua na udolu dua na drau vitusagavulu ka rua; o ira na luvei sevataia e tolu na drau vitusagavulu ka rua; o ira na luvei ara e ono na drau limasagavulu ka rua; o ira na luvei paaci a€ moapi, na luvei josua kei joapi e rua na udolu walu na drau tinikawalu; o ira na luvei ilama e dua na udolu rua na drau limasagavulu ka va; o ira na luvei satu e walu na drau vasagavulu ka lima; o ira na luvei sakai e vitu na drau onosagavulu; o ira na luvei binui e ono na drau vasagavulu ka walu; o ira na luvei bebai e ono na drau ruasagavulu ka walu; o ira na luvei asiqati e rua na udolu tolu na drau ru-

asagavulu ka rua; o ira na luevei adonikama e ono na drau onosagavulu ka vitu; o ira na luevei bikivai e rua na udolu onosagavulu ka vitu; o ira na luevei adini e ono na drau limasagavulu ka lima; o ira na luevei ata mai esekaia e ciwasagavulu ka walu; o ira na luevei asumi e tolu na drau ruasagavulu ka walu; o ira na luevei besai e tolu na drau ruasagavulu ka walu; o ira na luevei arifi e dua na drau tinikarua; o ira na luevei kipioni e ciwasagavulu ka lima; na tagane mai peceliema kei nitofa e dua na drau tinikawalu; na tagane mai anacoci e dua na drau ruasagavulu ka walu; na tagane mai beci asamaveci e vasagavulu ka rua; na tagane mai kirijaci-jearimi, jepina kei biroci e vitu na drau vasagavulu ka tolu; o ira na tagane mai rama kei kipa e ono na drau ruasagavulu ka dua; o ira na tagane mai mitimasi e dua na drau ruasagavulu ka rua; o ira na tagane mai peceli kei ai e dua na drau ruasagavulu ka tolu; o ira na tagane mai vei nipo ka dua e limasagavulu ka rua; o ira na ilama (e dua tani tale) e dua na udolu rua na drau limasagavulu ka va; o ira na luevei arimi e tolu na drau ruasagavulu; o ira na luevei jeriko e tolu na drau vasagavulu ka lima; o ira na luevei lodi kei adidi kei ono e vitu na drau ruasagavulu ka dua; o ira na luevei sena e tolu na udolu ciwa na drau tolusagavulu. o ira na bete kei ira na luevei jedaia ena vuvale nei josua e ciwa na drau vitusagavulu ka tolu; o ira na luevei ima e dua na udolu limasagavulu ka rua; o ira na luevei pasuri e dua na udolu rua na drau vasagavulu ka vitu; o ira na luevei arimi e dua na udolu tinikavitu. o ira na livai: o ira na luevei josua na kadimieli kei ira na luevei odeva e vitusagavulu ka va. o ira na daunisere: na luevei esafa e dua na drau vasagavulu ka walu. o ira nai vakatawa ni matamata: na luevei salumi, na luevei ata, na luevei talimoni, na luevei akubu, na luevei atita, na luevei sobai e dua na drau tolusagavulu ka walu. o ira na necinimi: na luevei sia, na luevei asupa, na luevei tabaoici, o ira na luevei kerosi, na luevei sia, na luevei padoni, o ira na luevei lebana, o ira na luevei aqaba, na luevei salimai, o ira na luevei anani, o ira na luevei qideli, o ira na luevei qaeri, o ira na luevei reaia, o ira na luevei rasini, na luevei nekoda, o ira na luevei qasama, o ira na luevei usa, o ira na luevei pasea, o ira na luevei besai, o ira na luevei meunimi, o ira na luevei nefisesimi, o ira na luevei bakabuku, o ira na luevei akupa, o ira na luevei aruri, o ira na luevei basilici, o ira na luevei meida, o ira na luevei asa, o ira na luevei bakoso, o ira na luevei sisera, o ira na luevei tama, o ira na luevei nesia kei ira na luevei atifa. o ira na luevadra na dauniveiqaravi i solomoni: o ira na luevei so-tai, o ira na luevei sofereci, o ira na luevei perida, o ira na luevei jaela, o ira na luevei dakoni, kei ira na luevei qideli, o ira na luevei sefatia, o ira na luevei atili, na luevei posereci mai sebaimi kei ira na luevei amoni. o ira kece na necinimi, kei ira na luevei dauveiqaravi nei solomoni e tolu na drau ciwasagavulu ka rua. o ira oqo era sa lako cake mai teli mela, teli asa, kei jerupi, adoni kei ima, ia era sa sega ga ni rawa ni ra kila na vale i tamadra se na nodra kawa, se era isireli se sega: o ira na luevei delaia na luevei tobia na luevei nekoda, e ono na drau vasagavulu ka rua; kei ira mai vei ira na bete: o ira na luevei abaia, o ira na luevei kosi, o ira na luevei basilaii o koya sa taura e yalewa vei ira na basilaii na kai kiliati era sa kacivi ena yacadra. o ira oqo

era sa saga me ra kila e na yaca sa tu rawa mai nai vola ni kawa, sa sega ga ni kunei, era sa biu tani mai kina i tutu vakabete ka ra sa dukadukali. sa vosa vei ira na kovana ka tukuna mera kua ni kana mai na ka tabu sara me yacova ni sa vakasala na bete e na urimi kei na cumimi. nai soqosoqo taucoko sa vasagavulu ka rua na udolu tolu na drau onosagavulu, o ira na dauveiqaravi tagane kei na yalewa era lewe vitu na udolu tolu na drau tolusagavulu ka vitu, ka ra sa lewe rua na drau vasagavulu ka lima na daunisere yalewa kei na tagane. na ose e vitu na drau tolusagavulu ka ono kei na meule e rua na drau vasagavulu ka lima, na kameli e va na drau tolusagavulu ka lima, na asa e ono na udolu vitu na drau ruasagavulu. e so nai liuliu ni vuvale era sa soli ka ki na ka ni cacakaka. na kovana sa solia e lima na udolu na dola na koula, limasagavulu na beseni koula kei na lima na drau tolusagavulu nai lobi sulu vakabete. o ira na liuliu ni yavusa (vuvale), e so vei ira sa solia e dua na drau na udolu na dola na koula, vitusagavulu ka vitu na udolu na dola na siliva. o ira na kena vo ni tamata era sa solia e dua na drau na udolu na dola na koula, vitusagavulu na udolu na dola na siliva kei na onosagavulu ka vitu nai sulu vakabete. o ira na bete, na livai, nai vakatawa ni matamata, o ira na daulagasere eso na necinimi kei ira kece na isireli era sa dui tiko ena nodra veikoro. ni sa yaco mai na kavitu ni vula, o ira na luevei isireli era sa tiko ena nodra dui koro.

8

oqo era sa soqoni vata kece mai na tamata me vaka ga e dua na tamata e na mata ni matamata ni wai; era sa tukuna vei esera na vunivola me kauta mai nai vola ni vunau i mosese sa solia o jiova me ra vakaroti kina na isireli. o esera na bete sa kauta mai nai vunau ena matadra nai soqosoqo levu, na tagane kei na yalewa kei ira kecega sa rawa ni vakarorogo vinaka me kila, e na i matai ni siga ni kavitu ni vula. sa wilika o koya e na vanua era sa soqoni kina mai na matamata ni wai, tekivu ena mataka me yacova na sigalevu tutu, ena matadra na tagane kei na yalewa kei ira era sa dauvakarorogo me ra kila vinaka. na nodra vakarorogo kece sa vakanamata ga ki nai vola ni vunau. o esera na vunivola sa tucake tu ena i tutu vakaraautaki ena kau, sa caka oqo me baleta ga na soqoni oqo. ena yasai esera, e nai matau, sa tucake tu kina o matati-taia, o sema, o aniaia, o uraia, o ilikaia, kei maesia; e nai mawi o pedaia, o misaeli, o malakija, o asumi, o asabadana o sakaraia kei mesulame. sa dolava o esera nai vola e matadra kecega na tamata, ni sa cecere na vatavata sa tucake tu kina o koya, ni sa cega nai vola o koya, era sa tucake kece o ira na tamata. sa vakaucautaki jiova na kalou levu o esera. era sa tukuna kecega na tamata ka sauma lesu, "emeni, emeni!" ni ra sa laveta cake tu na ligadra ka vakacuvu na uludra ka lotu vei jiova, na matadra sa tara sara tu ga na qele. o josua, o bani, o serebaia, o jamini, o akubu, o sabatai, o odaia, o maseia, o kelita, o asaraia, o josabeti, o anani, o pilaia, kei ira na livai, era sa vukeyi ira na tamata ena nodra kila vinaka na vosa ni vunau; ni ra sa dui tucake tu ena nodra dui tikina. era sa wilika tale vakav-inaka, ka vakamacalataka na kena i balebale me vaka

na vosa ni vunau ni kalou, me kilai vakavinaka na ka sa wiliki tiko. o niemaia na kovana, o esera na bete kei na vunivola ni vunau i jiova, kei ira na livai era sa vakavulici ira tiko na tamata, era sa tukuna mai, "na siga oqo sa tabu me nei jiova na noda kalou, me kua na tagi se rarawa," ni ra sa tagi kecega na tamata ni ra sa rogoca na vosa ni vunau. sa qai vosa vei ira na tamata, "mo ni lako ka kania na kena uro ka gunuva na kena kamikamica, ka vakauta nai votavota vei ira sa sega ni votai vei ira; ni sa tabu na siga oqo me nei jiova, me kua ni dua e rarawa baleta na marautaki ni turaga o jiova sa vu ni noda kaukauwa." era sa tucake na livai ka vakatabataba yani ka tukuna vei ira na tamata, "mo ni tiko lo, ni sa tabu na siga oqo; me kua ni dua e rarawa." era sa lako na tamata ka kana, ka gunu, ka veivotai, ka reki vakalevu, ni ra sa qai kila na vosa kecega sa vakamacalataki vei ira. e nai ka rua ni siga, o ira nai liuliu mai na yavusa vuvale kece ni tamata, o ira na bete kei na livai, era sa soqoni yani vei esera na vunivola, me rawa ni ra kila vakavinaka sara na vosa ni vunau. era sa kunea ni sa volai tu e nai vunau me vaka nai vakaro nei jiova vei mosese, ni dodonu me ra tiko na gone ni isireli ena vei vale lalai ena gauna ni solevu ni kavitu ni vula, sa dodonu me vakarogoi ka kacivaki yani ena veikoro kece kei jerusalemi talega, "me ra lako yani ki na ulunivanua ka kauta sobu mai na taba ni olive, na taba ni kau waiwai, na taba ni mateli, na taba ni bala-bala, kei na taba ni kau draulevu, me mai tara kina na vale lalailai me vaka sa volai." era sa lako na tamata ka kauta sobu mai na tabanikau ka tara na vale lalai ena dela ni nodra vale, se ena buturara ni loma ni bai ni vale ni kalou ena loma ni bai levu talega mai na mata-mata ni wai, ena loma talega ni bai levu mai na mata-mata i ifereimi. o ira kece nai soqosoqo levu ka ra sa lesu mai na vakabobulataki, era sa tara na veivale lalai ka tiko kina; me tekivu sara mai na veisiga i josua na luvei nuni me yacova mai na siga oqo, sa sega ni dau-caka tu e isireli na ka oqo. o koya oqo sa yaco kina e dua na veimarautaki levu. ena veisiga yadudua talega, mai nai na matai ni siga ka yacova nai otioi ni siga, sa wilika tiko o esera nai vola ni vunau ni kalou. era sa cakava tiko na solevu oqo me vitu ni siga, sa dua sara nai soqosoqo tabu me vaka na kena i valavala sa volai.

9

ena i ka ruasagavulu ka va ni siga ni ka vitu ni vula, era sa vakasoqoni vata mai na luvei isireli me ra lolo, ka vakaisulu taga, ka boro dravusa na uludra. o ira na isireli dina era sa tawasei ira mai vei ira na vulagi, ka ra sa tucake ka vakatusa na nodra i valavala ka kei na nodra cala cala na nodra qase. era sa tucake ka wilika na vosa mai nai vola ni vunau i jiova na nodra kalou me dua nai ka va ni siga, ena dua tale nai ka va ni siga me ra vakatusa tiko kina na nodra i valavala ka lotu vei jiova na nodra kalou. o josua, o bani, o kadimeli, o sebanai, o buni, serebaia, o bani kei senani e ratou sa tucake ena yasana ni livai ka tagi vakadomoilevu vua na kalou o jiova. o ira na livai, o josua, o kadimeli, o bani, o asabania, o serebia, o odaijia, o sebania kei pecaia, era sa tukuna, "mo ni tucake ka vakacaucautaki jiova na nomuni kalou ka sega ni mudu! "me

vakalagilagi na yacamuni tabu, sa vakacerecerei ka cecere sara na nona sautu kei na nona qoro! sai kemuni na kalou, o ni sa bulia na lomalagi, na lomalagi ni lomalagi kei ira kece sa tiko kina, o vuravura kei na ka kece. na wasawasa kei na ka kece sa tu kina, o ni sa maroroi ira kecega, o ira nai taukei kei lomalagi era sa qaravi kemuni ka lotu vei kemuni. "sai kemuni na kalou o jiova o koya sa kacivi eparama ka kauti koya tani mai uri e kalatia, ka solia vua na yaca eparama; o ni sa raica na nona yalodina e matamuni ka cakava na veiyalayalati vata kei koya me solia na noda vanua na kenanaiti, na itaiti, na amoraiti, na perisaiti, na jepusaiti, qiriqasaiti â€" me solia vei ira na nodra kawa, ni kemuni sa vakayacora ga na nomuni vosa, ni sa dodonu oi kemuni. "o ni sa raica na nodra vakararawataki na neimami qase mai ijipita, ka rogoca na nodra tagi mai na wasawasa damudamu. o ni sa vakaraitaka na ka veivakurabitaki vei fero, kei ira kecega na tamata ni nona vanua. o ni sa kila ni ra sai valavala vakaviavialevu ka vakadokadoka vei ira na neimami, ka o ni sa cakava na yacamuni me nomuni, me vaka ki na siga oqo. o ni sa wasea rua na wasawasa e mataadra, era sa lakova na wasawasa ena qele mamaca; o ira na nodra dauveivakalolomataki, o ni sa viritaka ki na wai titobu me vaka na vatu ki na loma ni wai. o ni sa liutaki ira ena duru o ena siga kei na duru bukawaqa ena bogi, me soli vei ira na rarama ena gaunisala era sa muria tiko. "o ni sa lako sobu mai ena ulunivanua o sainiai, ka vosa vei ira mai lomalagi, ka solia vei ira na lewa dina, nai vunau dina, nai lesilesi dina ka vinaka kei nai vakaro. o ni sa vakaraitaka vei ira na nomuni siga ni vakacecegu dina, ka vakarota vei ira na sala, nai lesilesi kei nai vunau, ena ligai mosese na nomuni tamata. ena nodra via kana, o ni sa solia na madrai mai lomalagi, ni ra sa via gunu, o ni sa vakadrodroya na wai mai na vatu ka tukuna vei ira, me ra lako ka taukena na vanua, o ni a bubululi kina me soli vei ira. "ia, o ira kei ira na tamai keimami sa cakacaka vakadokadoka, era sa vakaukauwataka na domodra ka sega ni via rogoca na ka o ni sa vakarota. era sa bese ni vakarorogo, sa yali mai vei ira na nomuni veivakurabitaki o ni a cakava ena kedra maliwa, era sa vakaukauwataka ga na domodra, ena nodra talaidredre era sa digitaka ga e dua na nodra i liuliu me ra lesu tale ki na nodra vesuki, sai kemuni na kalou, sa vakarau tu me veivosoti, sa yalovinaka ka yalololoma sa berabera ni cudru ka sa sinai tu ena yalovinaka ka sa sega ni via biuti ira. "e dina mada ga, era sa bulia na matakau vaka na bulumakau, era sa tukuna, 'oqo na nomuni kalou sa kauti kemuni mai ijipita,' ka ra sa cakava tiko na veika e veivotoki, io, ena nomuni loloma vakavuqa, o ni sa sega ni biuti ira mai na vanua liwa, sa sega ni biuti ira na duru o ena siga me liutaki ira ena gaunisala: na duru bukawaqa ena bogi me solia vei ira na rarama ena sala era sa lakova. o ni sa solia talega vei ira na yalomuni vinaka me vakavulici ira, ka o ni sa sega talega ni bureitaka na mana mai na gusudra ka vakagunuvi ira ena wai me oti kina na nodra karamaca. e vasagavulu na yabaki o ni sa maroroi ira tiko mai na vanua liwa, sa sega ni yali vei ira e dua na ka; sa sega ni kabasu na nodra i sulu, sa sega talega ni bota na yavadra. "ia o ni sa solia vei ira na veimatani kei

na veivanua, o ni sa wasewasea na nodra veiyasana, era sa taukena na vanua o sione, na vanua nei tui esibone, kei na vanua nei oki na tui basani. o ni sa vakalevutaka na luvedra me vaka na kalokalo ni lomalagi, ka kauti ira mai ki na vanua, o ni sa vosi kina vei ira na nodra qase. me ra lakova yani ka taukena. era sa lako yani ka taukena na vanua; o ni sa vakamalumalumutaka e matadra nai taukei ni vanua, o ira na kenanaiti ka soli ira ki na ligadra kei ira na kena tui kei ira na kena tamata, me ra cakava ga vei ira na veika era vinakata. era sa taura na veikoro kaukauwa kei na kena veivanua bulabula ka taukena na veika sa sinai kina na veika e daugadreivi, nai keli sa keli oti tui, na veiolive, na veivaini, na veikau vuata sa sinai ka levu, era sa kana ka marau ka levulevu. era sa reki tiko vakalevu ena nomuni yalovinaka. "ia, era sa talaidredre ga ka vuki tani mai vei kemuni, era sa biuta na nomuni vunau e dakudra ka vakamatei ira na nomuni parofita, o ira sa dusia tiko na nodra cala ka me ra lesu tale vei kemuni; era sa cakava tikoga na ka ni veivakacudrui. o koya oqo, o ni sa soli ira kina ena ligadra na kedra meca, era sa tabaki ira sobu, ia ena nodra veigauna dredre, ni ra sa tagi vei kemuni, o ni sa rogoca mai lomalagi; ia me vaka na levu ni nomuni yalololoma o ni sa solia vei ira na dauniveisereki. me ra vakabula ira mai na ligadra na kedra meca. "ia, ni ra sa kune vakacegu tiko, era sa tekivu tale me caka ca e matamuni, o koya oqo o ni sa biuti ira kina ena ligadra na kedra meca. era sa lewai mai vei ira; io, ni ra sa lesu mai ka tagi yani vei kemuni, o ni sa rogoca mai lomalagi, ka sa levu na gauna o ni sa vakabulai ira ga ena vuku ni nomuni yalololoma, o ni sa vakadinadinataka vei ira, ni oi kemuni ga sa na rawa ni kauti ira lesu tale mai ki na nomuni vunau. io, era sa dokadoka mai ka sega ni via rogoca na nomuni vakaro, era sai valavala ca mai na nomuni lewa, 'o koya kevaka sa dua e muria sa na bula kina,' era sa kurekata na tabadra, ka vakaukauwataka na domodra ka bese ni vakarogoro. sa levu na veiyabaki o ni sa vosoti ira tikoga ka vakadinadinataka tiko na nodra talaidredre ena yalomuni sa tiko vei ira na nomuni parofita. ia, era sa sega ga ni via vakarogoro; o koya oqo era sa soli kina ki na ligadra na tamata ena vanua. ia, oi kemuni ena nomuni yalololoma levu o ni sa sega ni vakarusai ira se biuti ira; ni kemuni na kalou sa sinai ena yalovinaka kei na yalololoma. "o koya oqo, na neimami kalou, na kalou cecere, na kalou qaqa, ka sega ni vakamacalataki rawa na nomuni vinaka, o ni sa maroroya na veiyalayalati kei na yalololoma; mo ni kua ni raica me ka lailai na vei leqa kece sa tarai keimami, na neimami tui, na neimami turaga, na neimami bete, na neimami parofita, na tamai keimami kei ira kecega na nomuni tamata, mai na nodra veisiga na tui siria me yacova na siga oqo. e dina, o ni sa dodonu era ka kecega sa tarai keimami tiko; o ni sa cakacaka ga vakayalodina, ia, oi keimami sa dau caka ca ga. sa sega vei ira na neimami tui, se o ira na turaga, se o ira na bete, se o ira na tamai keimami sa maroroya na nomuni lesilesi o ni sa vakadinadinataka tiko ena vukudra. era sa sega ni qaravi kemuni ena nodra matanitu, se, ena veika vivinaka, o ni sa cakava vei ira, se ena veivanua bulabula ka levu o ni sa vakarautaka e matadra; era sa sega ni vuki tani mai na nodra caka ca. "keimami sa tu oqo,

na dauveiqaravi e daidai, kei na vanua o ni sa solia vei ira na neimami qase, me keimami kania na vuana kei na kena veika vivinaka, oqo keimami sa kena dauveiqaravi tiko kina! sa levu na ka sa nodra na tui, o ni sa solia vei keimami, baleta na neimami valavala ca; era sa lewa vakaveitalia na yagoi keimami kei na neimami manumanu, ka keimami sa vakaloloma sara. "ena vuku ni ka kece oqo, keimami sa cakava e dua na veiyalayalati e dei ka volai; o ira nai liuliu, o ira na livai kei ira na bete era sa dregata."

10

o ira oqo era sa biuta na nodra i vakatakilakila (drega) e nai vola ni veiyalayalati sa volai: o niemaia na luvei akalaia na kovana kei setekaia, o seraia, o asaraia, o jeremaia, o pasuri, o amaraia, o malakija, o atusi, o sebanaia, o maluki, o arimi, o miamoci, o obadaia, o taniela, o qineconi, o baruki, o mesulame, o apaijia, o mijamini, o masia, o biliqai, kei semaia, o ira oqori na bete. o ira na livai: o josua na luvei asania o binu mai vei ira na luvei enatati kei kadimieli. o ira na veitacini; o sebanaia, o otaija, o kelita, o pelaia, o anani, o mika, o reobo, o asabia, o sakuri, o serebia, o sebanaia, o otaijia, o bani, beninu. na nodra i liuliu na tamata: o parosi, o paeci- moapi, o ilama, o satu, o bani, o buni, asikati, o bebai, o atonija, o bikivai, o adini, o eta, esekaia, o asuri, o otaijia, o asumi, o besai, o ariva, o anacoci, o nebai, o makipaisi, o mesulame, o esira, o mesesabeli, o setoki, o jadia, o pelataia, o anani, o anaia, o osea, o ananaia, o asubi, o aluesi, o pila, o sobeki, o reumi, o asabana, o maeseia, o aeijia, o anani, o enani, o maluaki, o arimi kei baena. o ira na kena vo (mai vei ira na bete, na livai, nai vakatawa, na daunisere, na necinimi kei ira kecega sa tawasei ira mai vei ira na tamata ena vanua ki na vunau ni kalou, na watidra, na luvedra tagane, na luvedra yalewa, o ira kecega era sa kila, ka kila vinaka sara. era sa duavata vakaveiwekani kei ira na turaga veiliutaki, ka me dua na veivakadonui vakabubului me baleta na kalouca kei na kalouvinaka ni kena muri na vunau i jiova, sa soli vei mosese na tamata ni kalou me ra vakabouta ka muria nai vakaro kece i jiova kei na nona lewa kei na nonai lesilesi: me keimami kua ni soli ira na luvei keimami yalewa me watidra na tamata ni vanua se na luvedra yalewa me veiwatini kei ira na luvei keimami tagane; kevaka sa mai volitaki vei keimami ena siga ni vakacegegu e dua na ka taleitaki, me kua ni keimami volia, ni sa siga ni vakacegegu ka siga tabu; keimami na laiva ga nai ka vitu ni yabaki ka sega talega ni via taroga na tubu ni i lavo sa mai tauri vei keimami. keimami sa biuta e dua na lewa volai ena vukui keimami, me keimami dau solia e dua ni wasewase ni lavo ena veiyabaki, me baleta na cakacaka ni vale ni kalou: me baleta na madrai sa dauvakaraitaki, na madrai sa daulaukana ena veisiga, nai soro kama ena veisiga, me baleta na siga ni vakacegegu, na vula vou, na veika tabu, nai soro ni valavala ca, kei na cakacaka kecega ni vale ni noda kalou. keimami sa vakawirimadigi me baleti ira na bete, na livai kei ira na tamata me baleta na kena kau mai na buka ni vakacaboi soro ki na vale ni noda kalou, ena gauna sa dig-itaki ena veiyabaki, me vakamai kina nai cabocabo ni

soro nei jiova na noda kalou, me vaka sa volai ena vunau. sa volai talega na lewa me dau kau mai nai matai ni vuata ni vanua kei nai matai ni vuata mai na vuata ni vunika kecega ena veiyabaki yadudua ki na vale ni kalou. me ra kau mai na neimami dui ulumatua kei na ulumatua ni manumanu, me vaka na ka sa volai e nai vunau, kei na ulumatua ni manumanu kecega ni loma ni bai, ki na vale ni kalou, ki vei ira na bete sa cakacaka ena loma ni vale ni kalou; me kau talega mai nai sevuni madrai droka, na neimami i soro, na vuata ni kau kecega, na waini vou kei na waiwai, ki vei ira na bete, ki na lololo talega ni vale ni noda kalou; me kau talega mai nai ka tini ni ka kecega ena vanua ki vei ira na livai, ni o ira na livai e dodonu me ra taura nai katinini ni ka kecega ena noda i tikotiko. o ira na bete mai na kawa i eroni era sa tiko vata kei ira na livai, ni ra sa taura na livai nai katinini, me ra qai kauta mai na katinini ni katinini ki na vale ni kalou ki na lololo. o ira na luvei isireli kei ira na luvei livai, me ra kauta mai nai soro, na sila, na waini vou, na waiwai ki na lololo, na vanua sa tiko kina nai yaya ni e vale ni kalou, na vanua era sa dau cakacaka kina na bete, nai vakatawa, kei ira na daunisere, keimami na sega ni vakawelewetetaka na vale ni kalou.

11

o ira nai liuliu ni tamata sa tiko e jerusalemi; era sa vakawirimadigi na tamata me ra kauta mai e dua mai vei ira na tini na tamata me mai tiko e jerusalemi, na koro tabu, kei ira na lewe ciwa me ra laki tiko ga ena nodra dui koro. o ira na tamata era sa vosa vinakataka na tamata sa soli koya mai, me mai tiko e jerusalemi. oqo o ira nai liuliu ni yavusa era sa tiko e jerusalemi. (ena veikoro e juta, era sa dui tiko ga ena nodra dui votavota ga ni yasana ni nodra koroâc"o ira na isireli, na bete, na livai, na necinimi kei ira na kawa ni dauveiqaravi nei solomoni na tui.) e jerusalemi talega era sa tiko kina eso na luvei juta kei na so na luvei penijamini. oqo o ira na luvei juta: o acalaia na luvevei usaia, na luvei sakaraia, na luvei amaraia, na luvei sefataia, na luvei sakaraia, na luvei mealabeli, na luvevei peresi; kei maseia na luvei baruki, na luvei koliose, na luvei asai, na luvei adaia, na luvei joaribi, na luvei sakaraia, na siloni. o ira kece na luvei peresi e vanadrau onosagavulu ka walu na tamata qaqa ni valu era sa tiko e jerusalemi. o ira oqo na luvei penijamini: o salu na luvei mesulame, na luvei joedi, na luvei pidiaa na luvei kolaia, na luvei maseia, na luvei iceli, na luvei jesaia; sa qai taravi koya o qabai kei salai, e ciwa na drau ruasagavulu ka walu na tamata. o joeli na luvei sikiri sa nodra i liuliu, kei juta na luvei senua sai karua ni liuliu e na koro. vei ira na bete: o jetaia na luvei joaribi kei jekini; o seraia na luvei ilikaia, na luvei mesulame, na luvei setoki, na luvei meraioici, na luvei aitubu o koya sai liuliu ni vale ni kalou. o ira na tacidra sa cakava na cakacaka na cakacaka ni vale ni kalou e ra lewe walu na drau ruasagavulu ka rua na tamata; kei adaia na luvei jeroame, na luvei pelalia, na luvei amesi, na luvei sakaraia, na luvei pasuri, na luvevei malakija, kei ira na tacina nai liuliu ni dui vale nei tamadra sa lewe rua na drau vasagavulu ka rua; kei amasai na luvei asareli, na luvei asai, na luvei mesil-

imeci, na luvei ima, kei ira na veitacini, na tamata qaqa ni valu, era sa lewe dua na drau ruasagavulu ka walu. na nodra i liuliu o sabideli na luve ni dua na qaqa. mai vei ira talega na livai: o semaia na luvevei asubi, na luvei asirikami, na luvei asabia, na luvei buni; o sabetai kei josabeti mai vei ira na liuliu vaka livai, e rau sa liutaka na cakacaka ena taudaku ni vale ni kalou; kei matania na luvei maika, na luvei sabidi na luvei esafa, o koya nai liuliu, sa liutaka na vakavinavinaka kei na masu, o bakebukia nai karua vei ira kecega na tacina kei ada na luvei samua, na luvei qalala, na luvei jeducuni. o ira kece na livai ena koro tabu sa rua na drau walusagavulu ka va na kena levu. ia, o ira nai vakatawa, o akubu, o talimoni, kei ira na tacina sa vakatawa na matamata sa dua na drau vitusagavulu ka rua na kedra levu. o ira kece na isireli sa vo, na bete, na livai, era sa tiko kece ena veikoro e juta, o ira yadua ena nodra dui kawa. o ira na necinimi era sa tiko e opeli. o sia kei qisipa e rau sa lewe vei necinimi. o ira na veiliutaki vei ira na livai e jerusalemi, o usi na luvei bani, na luvei asabia, na luvei matania, na luvei maika, na luvei esafa, o ira na daulaga sere ena vale ni kalou, era sa veiqaravi kina. ni sa nona i vakaro na tui me baleti ira, me sa dua nai wasewase me na votai kina na daulagasere ena veisiga yadudua. o petaia na luvei mesesabeli, mai vei ira na luvei sera na luvei juta sa nona i vukevuke na tui ena veika kecega me baleti ira na tamata. o ira na veikoro kei na nodra veiwere, eso vei ira na luvei juta era sa tiko mai kirijaci kei araba kei na kena veikoro, o jekebasili kei na kena veikoro, o diboni kei na kena veikoro; e jesua, e molado, e beci-peleti; e asa suali, e perisepa kei na kena veikoro; e sikilaki kei mecona kei na kena veikoro; e ena-rimoni, e sora, e jaremuci, e sanoa, e edulama kei na kena veikoro, e lakisi kei na kena vei were; e aseka kei na kena veikoro. era sa tiko mai perisepa ki na buca o inomi. o ira talega na luvei penijamini mai qipa era sa tiko mai mitimasi, aija kei peceli kei na kena veikoro; e anacoci, e nobi, anania; e eso, e roma, e qitaimi; e addidi, seboimi, nebalati; e lodi, e ono, kei na buca ni daukakacaka. eso vei ira na wasewase vei ira na juta era livai era sa tiko mai penijamini.

12

o ira oqo na bete kei na livai era sa lako cake vata mai kei serupepli na luvei sialitili kei josua: o seraia, o jeremaia, o esera, o amaraia, o maluki, o atusi, o sekanaia, o reumi, o meamoci, o ito, o qineoci, o apaitia, o mitiami, o maedaia, o biliqa, o semaia, o joaribi, o jedaia, o salu, o amoki, o ilikaia kei jedaia. o ira oqo era sai liuliu ni vei mata bete kei ira na dui tacidra ena gauna i josua. o ira na livai o josua, biniu, kadimieli, serebia, juta, matania, o koya sa liutaka na vakavinavinaka ena same, o koya kei ira na tacina. o bakabukia kei uni, o ira na tacidrau, era sa tucake tu me veidonui kei ira, ni ra sa vakayacora tiko na nodra i tavi. o josua sa vakatuburi joiakimi, o joiakimi sa vakatuburi eliasibi, o eliasibi sa vakatuburi joia, o joia sa vakatuburi jonacani, o jonacani sa vakatuburi jadua. ena gauna nei joiakimi na bete, oqo o ira nai liuliu ni matavuvale i tamadra, vei ira na seraia o meraia; vei ira na jeremaia o

ananaia; vei ira na esera o mesulame, vei ira na amaraia o jeonana; vei ira na meliqu o jonacani; vei ira na sebanai o joseva; vei ira na arimi o adana; vei ira na meraioci o elikai; vei ira na ido o sakaraia; vei ira na qineconi o mesulame; vei ira na apaijia o sikiri na luvei minijamini; vei ira na moadaia o pilitali; vei ira na biliga o samua; vei ira na semaia o jeonacani; vei ira na joiaribi o matenai; vei ira na jedaia o usi; vei ira na salai o kalai; vei ira na amoki o eka; vei ira na ilikia o asabia; vei ira na jedaia o nacanieli. ena gauna nei taraiaisi na tui perisia, sa maroroi tale tu ga e dua nai vola tukutuku ni veigauna me baleti ira na livai kei na bete, o ira sa dau liutaka na vuvale nei dui tamadra me yacova na siga nei eliasibi, joiaa, joanana kei jadudua. o ira na luvei livai, o ira nai liuliu ni dui veivuvale nei tamadra me yacova na gauna nei joanana na luvei eliasibi, era sa volai tu ena i vola ni tukutuku ni veigauna. o ira na nodra i liuliu na livai o asabia, o serebia kei josua na luvei kadimieli, kei ira na dui tacidra ena tai kadua mai vei ira, me ra ia na veivakacerereci kei na vakavinavinaka vua na kalou, vakailawalawa, me tuva vakaveitaravi me vaka nai vakaro nei tevita na tamata ni kalou. o matania, bakabukia, obadaia, mesulame, talimoni kei akubu, era sa vakatawana tiko na matamata, ka yadrava tiko na lololo ni matamata. o ira oqo, era sa bula tiko ena veisiga nei joiakimi na luvei josua, na luvei josateki, kei na veisiga nei niemaia na kovana kei esera na bete na vunivola. na kena vakacabori na bai-lalaga kei jerusalemi, era sa vakasaqarai kina na livai ena nodra veivanua kecega, me ra kau mai ki jerusalemi, ka mai marautaka na vakacabori ni bai-lalaga oqo ena marau levu, sa ia ena vakavinavinaka kei na lalalaga sere ena sibali kei na yaya ni vakatagi sa wakawa kei na api. o ira na luvedra na daulagasere, era sa soqoni vata mai, ena veivanua kecega ena taudaku kei jerusalemi, mai na veikoro ena vanua vaka netafataite, mai na vale nei kilikali kei na veiwere mai kipa kei asemaveci; ni o ira na daulagasere era sa tara na nodra veikoro vakavoliti jerusalemi. o ira na bete kei ira na livai era sa vakasavasavataki ira, era sa vakasavasavataki na tamata, na matamata kei na lalaga talega. au sa kauti ira mai nai liuliu e juta ena dela ni bai-lalaga, ka lesia e rua na matasere levu ni vakavinavinaka, e dua ena yasa i matau ni bailalaga, vakadodonu ki na matamata ni benu. sa muri ira o osaiia kei na veimama vei ira na veiliutaki e juta, o asaraia, o esera, o mesulame talega, o juta, o penijamini, o semaia, o jeremaia, kei ira eso na luve ni bete era sa vakabiukila me vakatakio sakaraia na luvei jonacani, na luvei semaia, na luvei matania, na luvei maikaia, na luvei saku, na luvei esafa, kei ira na tacina, o semaia, asareli, melalai, qilalai, maei, necanieli, juta kei anani, kei nai yaya ni vakatagi nei tevita na tamata ni kalou; kei esera na vunivola sa liu vua. mai na matamata ni vurevure ni wai, ena matadra, era sa lako cake ena i kabakaba ni koro i tevita, e nai kabakaba ki na bai-lalaga e na daku ni vale i tevita, me yaco sara ki na matamata ni wai ena tokalau. nai karua ni matasere, sa muria na veibasai ni sala ni kena i matai, au sa tiko e dakudra kei ira na veimama ni tamata era sa tiko ena bai-lalaga oqo, ka lako sivia na vale cecere ni lovo, me yacova sara na vanua sa raraba kina

na bai-lalaga, ena yasana e cake mai na matamata i ifereimi, vakatalega kina na matamata makawa, na yasana e cake, na yasana e cake ni matamata ni ika, ki na vale cecere i ananieli, na vale cecere ni yadrau, me yaco sara ki na matamata ni sipi, era sa qai tu vakadua ena matamata ni valeniveivesu. e rau sa tu cake tu na matasere ruarua oqo ni vakavinavinaka ena vale ni kalou, oi au, kei ira talega na veimama ni veiliutaki vata kei au; kei ira na bete, o eliakimi, maesaia, minijamini, maikaia, elionai, sakaraia, kei ananaia na na biukila; o maesaia talega, o semaia, iliesia, usi, jeonana, malakita, ilama, kei esa. era sa lagasere vakadomoilevu na daulagasere vata kei jerseraia na nodra i liuliu. ena siga o ya era sa vakacabora talega e dua nai soro levu, ka reki vakalevu ena mamarau; o ira na marama kei ira na gone era sa reki talega vakalevu, o koya oqo sa rogo vakayawa sara yani kina na rekireki sa caka tiki e jerusalemi. na dui i tavi ena valenisoro ena gauna vata koya, era sa digitaki eso ena vuku ni veiqaravi ena vale ni maroroi yaya ni ka sa vakacabori, nai sevu, nai ka tini, me kumuni mai vei ira na tamata, mai na veiwere ena veikoro, nai votavota sa vakaroti tu e nai vunau me nodra na bete kei na livai, o ira sa dauveiqaravi. o ira na daulagasere kei ira nai vakatawa era sa vakaraica tiko na ka ni kalou kei na ka ni veivakasavasavataki, me vaka nai vakaro i tevita vei solomoni na luvana. ni, ena veisiga i tevita, sa qase sara o esafa, era sa tiko nai liuliu ni matasere; kei na veisere ni niemaia 442 veivakacerereci kei na vakavinavinaka vua na kalou. ena veisiga nei serupepeli kei na veisiga i niemaia, o ira kece na isireli era sa solia nai votavota me nodra nai vakatawa kei ira na daulagasere, nai votavota ni veisiga yadua. era sa vakatabuya talega na veika tabu me nodra na livai, era sa vakatabui ira talega na livai ena vukudra na luvei eroni. nai dusidusi ni bula tawasei

13

mai na siga o ya, sa wiliki vei ira mai nai vola i mosese ena matadra kecega na tamata, ka sa kunei kina ni sa volai ni tabu ni dua na amonaiti se moapaiti me lako mai ki nai soqosoqo levu ni kalou, baleta ni ra sa sega ni vakacegui ira na isireli ena madrai kei na wai, ia era sa qai saumi pelami me rulaka nai soqosoqo ni kalou. na kalou sa vukica na ruru o ya me kalouvina. sa vakakina, ni ra sa rogoca nai vunau, era sa tawasei ira na veiwekani veiwaki mai isireli. na veisau sa yaco mai vei niemaia ni se bera oqo, na bete o eliasibi, o koya sa tu vua na lewa me baleta na vale ni maroroi yaya ena vale ni kalou, sa veiwekani vinaka kei topaia. sa vakarautaki vua e dua na rumu levu, na rumu sa dau biu tu kina e liu nai soro vuata kei nai soro sila, nai soro boi vinaka, na veika tale eso, nai katinini ni sila, na waini vou kei na waiwai, na veika sa vakaroti me dau soli kivei ira na livai, na daulagasere, ira nai vakatawa ni matamata kei nai soro me nodra na bete. ni sa yaco na veika oqo, au a sega ni tiko e jerusalemi, ni'u a lesu tale ki vua na tui o atekisekise e nai ka tolusagavulu karua ni yabaki ni nona veiliutaki. ni sa oti e vica na gauna, au sa qai dau kerea na gade mai vua na tui, ni'u sa lako mai ki jerusalemi, au

sa qai raica na ka ca sa cakava o eliasibi, me solia vei topaia na tikina ena loma ni bai ni vale ni kalou. sa vakagagai au sara ga na veika oqo; au sa qai talaraka kece ki tautuba na veika kece nei topaia sa tu ena loma ni tikina ena vale ni kalou. au sa qai vakaroti ira me ra vakasavasavataka na veitikina sa dau biu tu kina nai yaya maroroi e liu ni vale ni kalou, nai madrali vuata kei nai madrali ka boi vinaka. au sa qai kila talega ni sa sega tiko ni soli vei ira na livai na kedra i votavota; ni o ira yadua na livai kei ira na daunisere era sa daucakacaka tiko, era sa dui lesu tale ki na nodra veiwere. au sa bose vata kei ira na veiliutaki ka tukuna, "ena cava sa vakatikikitikaki kina na vale ni kalou?" au sa qai vakasoqoni ira vata na tamata dauveiqaravi ka vakalesui ira tale ki na nodra i tikotiko. o ira kece na juta era sa kauta mai nai katini ni veika kecega ki na vale vakarautaki. sa qai digitaki o ira na dauuiyau, ni vale ni maroroi yau o selemaia na bete kei setoki na vunivola kei ira na livai, o pedaia, tarava yani o anana na luvei saku, na luvei matania, ni ra sa raici me ra tamata dina, sa nodra cakacaka me ra wasea nai votavota vei ira na dui tacidra. mo ni nanumi au, na noqu kalou, ena vuku ni ka oqo, mo ni kua ni qai laivi na noqu caka vinaka, au sa cakava oqo ena vuku ni vale ni noqu kalou kei na kena cakacaka! ena gauna o ya, au sa raica kina eso ena vanua o juta, ni ra sa butu waini tiko ena siga ni vakacegegu, era sa kauta talega mai nai vau sila, era sa vakavodoka tiko na asa ena waini, vaini, na lolo, kei na ka kecega era sa oca kina, era sa kauta mai ki jerusalemi ena siga ni vakacegegu. au sa vunauci ira me baleta na siga era sa veivoli tiko kina. era sa tiko talega e kea na kai taia, era sa kauta mai na ika kei na ka kecega, me ra mai veivoli ena siga ni vakacegegu vei ira na luvei juta e jerusalemi. au sa qai veivosaki kei ira na turaga e juta ka'u tukuna vei ira, "na ka ca o ni sa kitaka oqo, o ni sa vakacacana kina na siga ni vakacegegu?" era sa sega beka ni kitaka oqo o ira na nomuni qase, sa sega beka ni cakava na kalou na veivakalolomataki levu oqo sa tarai keda tiko kei na koro talega? dou sa kauta mai na rarawa e vakaikuritaki e isireli ni dou sa vakacacana na siga ni vakacegegu." sa qai yaco, ena matamata ni koro o jerusalemi, ni sa tekivu me buto mai na bogi ni bera na siga ni vakacegegu, au sa solia nai vakaro me sa sogo kece na matamata, me ra kua tale ni dola me yacova ni sa oti na siga ni vakacegegu. o ira kece na dauveivoli ena kena veimataqali kece, era sa mai tiko rawa ena taudaku kei jerusalemi vakadua se vakarua. au sa vakananumi ira, ka tukuna, "na cava o ni sa tiko bogi kina, vakavolita na bai-lalaga? kevaka o ni na cakava tale, au na tarai kemuni!" mai na gauna o ya ka lako yani, era sa sega tale ni dau lako mai ena siga ni vakacegegu. au sa vakaroti ira na livai me ra vakasavasavataki ira, ka me ra lako ka yadrava na matamata kece, ka vakatabuya na siga ni vakacegegu! ni nanumi au na noqu kalou, me baleta na veika oqo, ka vakabulai au ena nomuni loloma levu. ena veisiga talega o ya, au sa dau raici ira na luvei isireli era sa vakawati tiko kei ira na yalewa ni asitoti, amoni kei moapi. e veimama ni luvedra era sa vosa tiko vaka asitoti, ka ra sa sega ni rawa ni vosataka na vosa vaka juta, era sa vosa ga vakaoqo se na nodra vosa na veitamata tale eso. au a veivosaki kei ira ka rulaki ira, kui-

tataka eso vei ira, ka drete na uludra, ka au sa cakava vei ira, me ra bubului vua na kalou ka tukuna, "o ni na sega ni solia na luvemuni yalewa me watidra na luvedra tagane se na luvemuni tagane me watidra na luvedra yalewa se oi kemuni sara ga. "e sega beka ni valavala ca o solomoni na tui isireli ena ka oqo? e dina ga ni sega tale na tui e vakataki koya, o koya sa lomani koya vakalevu na kalou; na kalou sa cakava me tui e isireli taucoko. ia o ira na yalewa tani era sa vakavuna me valavala ca. "me keimami rogoca li na veika ca o ni sa cakava, mo ni veicoqacoqa kina kei na noda kalou, e na nomuni vakawati kina kei ira na yalewa sa sega ni kila na kalou?" sa dua na tamata na luvei joiaida, na luvei eliasibi na bete levu, na vugoi senivalati na oronaita; au sa cemuri koya tani mai vei au. mo ni naumi ira, na noqu kalou, baleta ni ra sa vakadukadukalitaka na cakacaka vakabete kei na veiyalayalati e nodra na bete kei na livai. au sa vakasavasavataki ira mai na ka kecega sa sega ni vakalou. au sa lesia talega vei ira na bete kei ira na livai na nodra cakacaka me ra cakava, me ra kauta mai na ka vakacabori kei nai seu ena kena gauna digitaki. mo ni nanumi au na noqu kalou, me'u vinaka kina!

o atama, o seci, o inosi, o keinani, o mealaleli, o jareti, o inoke, o mecusela, o lemeki, o noa, o semi, o ame, o jefeca. o iratou na luve i jefeca tagane, o komera, o mekoki, o matai, o javana, o tubali, o mesekei kei tirasa. o iratou na luve i komera tagane o asekinasa, difaca kei tokama. o iratou na luve i javana tagane, oilasa, tarasisa, kitimi kei rodanimi. o iratou na luve i ame tagane, o kusi, misereimi, puti kei kenani. o iratou na luve i kusi tagane, o seba, avila, sabeta, reama kei sabiteka. oi rau na luve i reama tagane, o seba kei dedani. sa tamai nimorete o kusi; sa tekivu me dua na tamata qaqa o koya e vuravura. o misireimi na tamadratou o lutimi, anamimi, lea bimi, navituumi, pacirusimi, kasiluimi, (o koya sa vu mai kina o ira na kai filisitia kei ira na kapatorimi.) o kenani na tamai satoni, na nona ulumatua, kei eci; na jebusaiti, na amoraiti, kei na qaqaasaiti; na aivaiti, akaiti, kei na sinaiti; arivadaiti, na semaraiti, kei na amataiti. o iratou na luve i semi, o ilami, asuri, arivasade, luti, erami, usi, uli, keceri, kei mesekei. sa tamai sela o arivasade, ka sa tamai iperi o sela. sa sucu e rua na luve i iperi tagane: e dua e yacana o peleki, baleta ni sa wase rua o vuravura e na nona gauna; ka sa yacai tacina o jeketani. o jeketani sa tamadratou o alimotati, selefi, esamaveci, jera, edorami, usali, dikila, ipali, apimaeli, seba, opira, avila, kei jobaba. o iratou kece oqori na luve i jeketani. o semi, arivasade, sela, iperi, peleki, riu, seruki, neori, tera, kei eparama, o ya o eparaama. na luve i eparaama o aisake kei isimeli. oqo na kedra i vola ni kawa: na ulumatua i isimeli o nebaajoci; kei kitari, adibieli, mibi sami, misima, duma, masa, etati, tema, jeturi, nafisi, kei ketema. oqori o iratou na luve i isimeli. o iratou oqo na tagane ka vakasucuma o ketura, o koya ka qai wati eparaama e muri, o simirani, jokesani, medani, mitiani, isibaki, kei sua. na luve i jokesai tagane o seba kei dedani. o iratou na luve i mitiani tagane, o efa, eferi, enoke, apaia, kei elida. o ira kece oqori na luve i ketura. sa tamai aisake o eparaama. na luve i aisake tagane o iso kei isireli. o iratou na luve i iso tagane, o ilivasi, riueli, jeusi, jealamei kei kora. kei iratou na luve i ilivasi tagane o temani, omari, sefi, qatami, kei kenasi; kei ameleki, o koya ka vakasucuma o timina. o iratou na luve i riueli tagane, o neaca, sira, sama, kei misa. o iratou na luve i seira tagane, o lotani, sobali, sipione, ena, disoni, esa, kei disani. ia oi rau na luve i lotani tagane, o ori kei omami; na ganei lotani o timina. o iratou na luve i sobali tagane, o eliani, maneaca, ibali, sefi, kei o nami. na luve i sipione tagane o eja kei ena. na luve i ena tagane o disoni. o iratou na luve i disoni tagane o emirani, esabani, icirani, kei jerani. na luve i esa era tagane o bilani, sevani, kei jekani. oi rau na luve i disani o usi, kei arani. o ira na tui kei itomi sai ira oqo na tui era a lewa tu mai na vanua o itomi ni se bera ni lewa e dua na tui vei ra na luve i isireli: bela na luve i beori, kei na yaca ni nona koro turaga o diainaba. ia ni sa mate o bela, sa tui me kenai sosomi o jobaba na luve i bosira. ia sa mate o jobaba, o usami mai na nodra vanua na temanaiti sa tui me kenai sosomi. ia sa mate o usami, o etati na luve i betati, o koya ka ravuti mitiani e na vanua nei moape, sa lewa

me kenai sosomi. na yaca ni nona koro turaga o evici. ni sa mate o etati, sa lewa o semila na kai masereka me kenai sosomi. ia ni sa mate o semila, o saula na kai riopoci e na bati ni uciwai sa lewa me kenai sosomi. ni sa mate o saula, o peali-anani na luve i kipora sa lewa me kenai sosomi. ia ni sa mate o peali-anani, sa tui me kenai sosomi o etati; ka sa yaca ni nona koro turaga o pai; ia na yaca i watina o meatapeli na luve i matereti yalewa, na luve i meseaba yalewa. sa mate taleda o etati. ia o ira na turaga e itomi o timina, eia, jececi, o aolibama, ela, pinoni, kenasi, temani, mibisari, makitieli, irami. o ira oqori na turaga mai itomi.

2

sai ira oqo na luve i isireli tagane, o ruveni, simione, livai, juta, isakari, sevuloni, tani, joseva, penijamini, navitalai, kata kei aseri. o iratou na luve i juta tagane o eri, onani, kei sela. o iratou oqo ka vakasucuma vua o koya na yalewa ka luve i sua na kai kenani. o eri, na ulumatua i juta, sa caka ca e na mata ni kalou; sa mani vakamatei koya na kalou. ia o tema, na vugona, sa vakasucumi rau o veresi kei sira kivua. na luve i juta tagane taucoko e lima. oi rau na luve i veresi tagane o esironi kei emuli. o iratou na luve i sira tagane o simiri, ecani, emani, kalikoli, kei tara â€” e lewe lima taucoko. na luve i karimi tagane o ekari, o koya sa dau-vakavu e isireli, o koya sa caka cala e na ka vakatubu. na luve i ecani tagane o asaraia. o iratou taleda na luve i esironi tagane o jeramieli, rami, kei kelubai. sa tamai amenatave o rami, ia o amenatave na tamai nasoni, na nodra i liuliu na luve i juta; o nasoni na tamai salima, ia o salima na tamai poasa; sa tamai opeti o poasa, ka tamai jese o opeti; o jese na tamai iliaivi na nona ulumatua, apinatave na kena i karua, simea na kenai katolu, necaneli na kenai kava, radai na kenai kalima, o semi na kenai kaono, kei tevita na kenai kavitu. ia na ganedratou o seruwaia kei avikali. kei na luve i seruwaia tagane o avisai, joave, kei asaeli â€” e tolu. o avikali e vakasucumi amasa; kei na tamai amasa o jeca na kawa i isimeli. o kelevi na luve i esironi e vakaluvuni vei asuba na watina, kei jerioci. ia oqo o iratou na luvena: jeseri, sobaba, kei aridoni. ni sa mate o asuba, sa kauti efiraca o kelevi me watina, o koya ka vakasucumi ura. ia o ura sa tamai uri, o uri sa tamai besaleli. ni sa oti oqori sa qai curu o esironi kivua na yalewa, na luve i makiri, na tamai kiliasi, o koya sa vakawatitaka o koya ni sa yabaki onosagavulu; ka sa vakasucumi sekubu na luvedrau. o sekupi sa tamai jairi, o koya sa ruasagavulu katolu na nona koro lelevu e na vanua i kiliasi. (e rau sa kovea o kesura kei siria mai vei ira na veikoro vaka-jairi, kei kenaca kei na kena veikoroâ€”e onosagavulu taucoko na koro.) na veikoro kece oqori e nodra na luve i makiri na tamai kiliasi. ni sa mate o esironi mai kelevi-efiraca, o apaija na wati esironi sa vakasucumi asuri na luvedrau, o koya na tamai tekoa. o iratou na luve i jeramieli tagane, na ulumatua i esironi, o rami na ulumatua, kei buna, oreni, osemi, kei eaija. e dua tale na wati jeramieli, na yacana o atara; o koya na tinai onami. o iratou na luve i rami tagane, na ulumatua i jeramieli, o measi, jamini kei ekari. oi rau na luve i onami tagane o samai kei

jada. oi rau na luve i samai tagane o netava kei avisuri. ia na yaca i na wati avisuri o aviylai, ka vakasucuma na luvedrau o abani kei molita. oi rau na luve i netava tagane o seleti kei apaimi; sa mate o seleti ka sega na luvena. na luve i apaimi tagane o isi, na luve i isi tagane o sesani, kei na luve i sesani tagane o alai. oi rau na luve i jada tagane, na taci samai, o jeca kei jonacani; sa mate o jeca ka sega na luvena. na luve i jonacani tagane o peleci kei sasa. oqori o iratou na luve i jeramieli. ia oqo o sesani e sega na luvena tagane, na luvena yalewa ga. ia sa dua na tamata caka-caka i sesani e kai ijipita na yacana o jaria. sa solia e dua na luvena yalewa o sesani vei jaria na nona tamata me watina, ka sa vakasucumi atai na luvedrau. o atai na tamai necani, ia o necani na tamai savati; o savati na tamai evilali, kei evilali na tamai opeti; o opeti na tamai jeu, ia o jeu na tamai asaraia; o asaraia na tamai elesi, ia o elesi na tamai iliesa; o iliesa na tamai sisi-mai, ia o sisi-mai na tamai salumi; o salumi na tamai jekamaia, ia o jekamaia na tamai elisama. o ira oqo na kawa i kelevi na taci jeramieli, o mesa na nona ulumatua, o koya na tama i sifa, kei ira na luvei maresa na tama i epironi. o ira na luve i epironi tagane o kora, tapua, rekemi, kei sema. o sema na tamai reama na tamai jorokoama, ia o rekemi na tamai samai. ia na luvei samai tagane o maoni, ia o maoni na tamai beci-suri. o ira, na watina lailai o kelevi sa vakasucumi erani, mosa, kei kasese; ia o erani na tamai kasese. ia o iratou na luve i jada i rekemi, jocame, kesani, peleti, efa, kei seafa. o meaka, na watina lailai o kelevi, e vakasucumi sipera kei tirana. e vakasucumi seafa talega na tamai madamana, seva na tamai makibena kei kipea. ia na luve i kelevi yalewa o akesa. oqo o ira na kawa i kelevi: o ira na luve i ura, na ulumatua i efiraca, o sobali na tamai kirijaci jearimi, salima na tamai peceliema, kei arefi na tamai beci-kaderi. ia o sobali na tamai kirijaci-jearimi era tu na nona kawa: aroe, kei na veimama ni vuvale nei manuoci. na vuvale i kiriaci jearimi sai ira na iceraiti, na putaiti, na sumataiti, kei na misiraiti. sa tubu mai vei ira oqori o ira na soraiti. o iratou na luve i salima tagane o peceliema, nitofataiti, ataroci mai na vuvale nei joave, e dua nai wase ni manaetaiti, kei na soraiti. kei na nodra vuvale na dau-ni-vola tabu era tiko mai jepesi o ira na tirataiti, na simeataiti, kei na sukataiti. o ira oqo na kenaiti ka ra tubu mai vei emaci, na tamadra na vuvale i rekapi.

3

ia oqo o iratou na luve i tevita tagane e ratou a sucu mai epironi: na ulumatua o emironi, mai vei ain-oami na yalewa ni jeseriel; nai karua o taniela, mai vei avikali na yalewa ni kameli; na kenai katolu, o apisalome na luve i meaka, na luve i talemai yalewa, na tui kesuri; nai kava, o atonaija na luve i akici; na kenai kalima, o sefataia, mai vei avitale; kaono, oicereama, mai vua na watina o eqela. o iratou na lewe ono oqo e ratou a sucu mai epironi. sa lewa mai kea o koya me vitu na yabaki kei na vula ono, ka lewa mai jerusalemi me tolusagavulu ka tolu na yabaki. o iratou oqo e ratou sucu mai jerusalemi: o simea, o sobaba, necani, kei solomoni á€" e va mai

vei pacisua (paciseva) na luve i amieli yalewa. o iba talega, o elisama, elifeleti, noqa, nefeki, jefia, elisama, eliada, kei elifeleti á€" era lewe ciwa taucoko. o ira kece oqo na luve i tevita, era sega ni wili kina na luve ni watina lalai, kei tema na ganedra. na vuvale i solomoni na luve i solomoni tagane o riopooma; o apaijia na luve i riopooma, o esa na luve i apaijia, o jiosafati na luve i esa, o jorami na luve i jiosafati, o easaia na luve i jorami, o joasi na luve i easaia, o amasaia na luve i joasi, o asaraia na luve i amasaia, o jocame na luve i asaraia, o easi na luve i jocame, o esekaia na luve i easi, o manasa na luve i esekaia, o emoni na luve i manasa, kei josaia na luve i emoni. o iratou na luve i josaia o joenani na ulumatua, nai karua o jioiakimi, na kenai katolu o setekaia, kei na kenai kava o salumi. na luve i jioiakimi tagane o jekonaia kei setekaia. o iratou na luve i jekonaia o esira, o selatieli na luvena tagane, kei malakirama, petaia, senasari, jecamaia, osama, nedabaia. na luve i petaia tagane o serupepeli kei sime. na luve i serupepeli tagane mesulame, ananaia, kei selomaica na ganedrau, kei asuba, oeli, berekaia, asadaia, kei jusabi- eseti á€" e lewe lima taucoko. na luve i ananaia tagane o pelataia kei jesaia, na luve i refaia tagane, na luve i arenani tagane, na luve i opataia tagane, kei iratou na luve i sekanaia. na luve i sekanaia tagane o semaia. o iratou na luve i semaia o atusi, ikali, baraia, nearaia, kei safati á€" era lewe ono taucoko. na luve i nearaia tagane o elioenai, esekaia, kei asirikama á€" e ratou lewe tolu taucoko. na luve i elioenai tagane o odavaia, eliasipi, pelaia, akuku, joanani, delaia, kei anani á€" e ratou lewe vitu taucoko.

4

o iratou na luve i juta o veresi, esironi, karimi, ura, kei sobali. kei reaia na luve i sobali e tamai jeaci, ka tamai aumai kei leati o jeaci. oqo na nodratou vuvale na sorataiti. o iratou oqo na luve i tamai etama; jesi-eriel, isima, idabasi; kei na yacai ganedratou o aselelaponi; kei penueli na tamai kedore, kei esa na tamai usa. oqo o ira na luve i ura, na ulumatua o efiraca na tamai peceliema. kei asuri na tamai tekoa e rua na watina, o ela kei neara. sa vakasucumi ausami, efa, temeni, kei easitari. o iratou oqo na luve i neara. na luve i ela o sereci, soari, kei ecenani; kei kosa na tamai anupi, sobeba, kei na vuvale i earaeli na luve i arumi. ia oqo o jepesi sa dokai vakalevu cake mai vei iratou na tacina, ka sa vakayacani koya o tinana me o jepesi, ka tukuna, "baleta ni'u a vakasucumi koya e na rarawa." ia sa kaciva o jepesi na kalou nei isireli ka vaka, "isa, mo ni vakalouvinakataki au vakaidina, ka vakarabalevutaka na noqu yasana, ia me tiko vata kei au na ligamuni, ka mo ni taqomaki au mai na ca, ka me'u kakua ni vakavuna na rarawa!" sa mani soalia na kalou kivua na ka e kerea. o kelupi na taci sua sa tamai meiri, o koya na tamai esitoni. ia o esitoni na tamai peci-rafa, pasea, kei teina na tamai irineasi. oqo o ira na kai reka. oi rau na luve kenasi tagane o ocieneli kei seraia. na luve i ocieneli tagane o ecaci, kei meonoci o koya na tamai ofira. o seraia na tamai joape na tamai qe-arasimi, ni ra sa matai. o iratou na luve i kelepi tagane na luve i jefune o iru, ela, kei

neama. na luve i ela o kenasi. o iratou luve i jealeleli tagane o sifi, sifa, tiria, kei asareli. o iratou na luve i esira tagane o jeca, mereti, efa, kei jaloni. ia na wati mereti sa vakasucumi miriama, samai, kei isiba na tamai esitemoa. (na watina o jeudaia sa vakasucumi jereti na tamai kedore, epa na tamai soko, kei jekucielu na tamai sanoa.) sai ira oqo na luve i bicia tagane, o koya na luve i fero yalewa, o koya sa kauta o mereti. oi rau na luve i na wati otaia era tagane, o koya na ganei neama, e rau sa tamai keila na qamaite kei esiteoma na meakataite. kei na luve i saimone tagane eminoni, raina, beni- anani, kei tailoni. na luve i sela era tagane, o koya luve i juta tagane o eri, na tamai leka, leada na tamai maresa, kei na vuvale era matai ni caka liseni e na vale i asibeai; o jokimi talega, o ira na tamata mai koseba, kei joasi;sarafi, o koya ka lewa mai moape, kei jasubi-liemi. ia nai vola tukutuku oqo sa makawa. sai ira oqo na dau- tulikuro ka ra tiko voli mai netaimiki ketera; era sa tiko maikae kei koya na tui me baleta na nona cakacaka. o iratou na luve i simione tagane o nemueli, jamini, jarivi, sera, kei saula, o salumi na luvena tagane, o mipisama na luvena tagane, o misima na luvena tagane. ia oiratou na luve misima tagane o emueli na luvena tagane, sakuri na luvena tagane, kei sime i na luvena tagane. o sime i e tinikaono na luvena tagane ka ono na luvena yalewa; ia e sega ni levu na luvedratou na tacina, e sega talega ni ra vakatubu kawa vakalevu me vakataki ira na luve i juta. era sa tiko mai pierisepa, molada, esauuali, bilita, esemi, tolada, pecueli, oma, sikilaki, pecimakapoci, esa-susimi, peci-biri, kei searaimi. oqo na nodra veikoro me yacova na gauna i tevita na tui. kei na nodra veikoro o etama, aine, raimoni, tokeni, kei asani á€” e lima na koro á€” kei na veikoro kecega era vakavolivolita na veikoro oqori me yaco sara yani ki peali. oqo na nodra veitikitoko, ka ra maroroya tu na nodra i vola ni kawa: o mesobaba, jameleki, kei josa na luve i amasia tagane; o joeli, kei jee na luve i josibia, na luve i seraia tagane, na luve i asieli tagane; o elioenai, jeakoba, jesoia, asai, atieli, jesimieli, kei penai; o sisa na luve i sifi tagane, na luve i simeri tagane, na luve i semaia tagane á€” o ira e cavuti oqo na yacadra era i liuliu ena nodra dui vuvale, kei na lewe ni vale i tamadra sa tubu vakalevu sara. era sa mani lako ki na matamata ni koro o ketori, me vaka ki na tokalau ni buca, ka vakasagara na co me kedra na nodra qele ni manumanu. era sa kunea na veico bula-bula, ka uro, sa rabailevu vinaka na vanua, ka vanua ni vakacegu kei na galala; ni ra sa dau tiko voli e kea e liu o ira na amaiti. o ira e volai tu oqo na yacadra era lako mai e na gauna i esekaia na tui juta; ka ra sa samuta na nodra veivale laca kei ira na meunaiti era kune e kea, ka vakarusai ira sara vakaka, sa tu oqori me yacova mai na siga oqo. era sa tiko ena nodra i vanua, ni sa tu maikae na kedra veico na nodra manumanu. ia e so vei ira, era lewe lima na drau na tagane mai vei ira na luve i simione, era sa lako cake ki na ulunivanua o sia, ka sa nodra kavetani o pelatia, nearia, refaia, kei usieli, o iratou na luve i isi ka tagane. era sa vakadrukai na amalekaiti era a dro. era sa tiko voli mai kea me yacova na siga oqo.

sai iratou oqo na luve i rupeni tagane na ulumatua i isireli á€” o koya dina na ulumatua, ia me vaka ni a vakadukadukalitaka nai davodavoi tamana, sa soli kina nai tutu vakaulumatua vei rau na luve i joseva, na luve i isireli tagane, sa mani sega kina volai na kawa me vaka na veitaravi ni nodra sucu; ia sa gumatua vei ira na tacina o juta, ka sa lako mai vei koya e dua na tui, e dina ga ni sa nei joseva nai tutu vakaulumatua á€” o iratou na luve i rupeni tagane na ulumatua i isireli o anoke, palu, esirioni, kei karimi. na luve i joeli tagane o semaia, koki, sime i, maika, reaia, peali, kei biera, o koya ka kauta vakavesu o tikilaci- pileseri na tui asiria. o koya na nodra i liuliu na luve i rupeni. kei ira na luvena ena nodra dui vuvale, ni sa volai nai tukutuku ni nodra kawa: sa turaga o jieli, kei sakaraia, kei bela na luve i asasi tagane, na luve i sema tagane, na luve i joeli tagane, o koya ka tiko mai aroeri, me yaco sara ki nepo kei peali-meoni. era sa tiko mai na tokalau e na matamata vaka ki na veikau ena yasana oqo ni uciwai na uferetisi, baleta ni sa vakakuritaki tikoga na levu ni nodra bulumakau e na vanua o kiliani. ia oqo ena gauna i saula era a vala kei ira na akiraiti, o ira era sa mate e ligadra; ka ra sa tiko e na nodra veivale laca e na vanua taucoko mai na tokalau ni vanua o kiliani. o ira na vuvale i kata era vakaitikitoko volekati ira e na vanua o pasani vaka ki salika: o joeli sa turaga, o safaimi e tarava, ka tarava yani o jeanai kei safati mai pasani, kei ira na tacidra ena vale i tamadra: o maikali, mesulame, seva, jorai, jakani, sia, kei ebari á€” e lewe vitu taucoko. o ira oqo na luve i apieli na luve i ura tagane, na luve i jaroa tagane, na luve i kiliani tagane, na luve i maikali tagane, na luve i jesisai tagane, na luve i jado tagane, na luve i busa tagane; o ai na luve i apetieli tagane, na luve i kuni, sa turaga vei ira na lewe ni vale i tamana. ka ra sa tiko mai kiliani, mai pasanikei na kena veikoro o ira na kawa i kata, kei na veivanua rawarawa mai saroni e na loma ni kenai yalayala. o ira kece oqo era sa volai e nai vola ni kawa e na gauna i jocame na tui juta, kei na gauna i jeropoama na tui isireli. o ira na luve i rupeni, na luve i kata, ka veimama na kawa i manasa e vasagavulu kava na udolu, vitu na drau, onosagavulu na tamatai valu qaqa, o ira era taura rawa na nodra i seleiwau kei nai sasabai, era vanataka rawa na dakaititi, era kena dau e nai valu, era lako ki nai valu. era sa vala vata kei ira na akiraiti, na jeturi, nafisi, kei na nodabi. ia era sa vukei e na nodra vala kei ira, ka ra soli na akiraiti ki na ligadra, kei ira kecega era sa tiko vata tukuna, ni ra tagi vua na kalou ena gauna ni veivala. sa rogoca na nodra masu o koya, baleta ni ra sa vakararavi vua. era sa qai kauta tani na nodra manumanu á€” e limasagavulu na udolu na kameli, rua na drau limasagavulu na udolu na sipi, rua na udolu na asa á€” kei na dua na drau na udolu talega na nodra tamata i valu; e lewe lewe era mate, baleta nai valu e nona na kalou. ka ra sa tiko ga e na vale me yacova na veivakabobulataki. o ira na luvedra e veimama ni yavusa i manasa era sa tiko e na vanua. sa tubu na kedra i wiliwili me tekivu mai pasani me yaco ki peali- erimoni, o ya mai senira, se na ulu-ni-vanua o erimoni. oqo o ira nai liuliu ena veivale i

tamadra: eferi, isi, elieli, asirieli, jeremaia, odavia, kei jadieli. era sa tamata qaqa ni valu, tamata rogo, ka ulu ni veivale i tamadra. ia era sa sega ni dina vua na nodra kalou na tamadra, ka ra sa cakava nai valavala ni yalewa ca vei ira na nodra kalou na tamata ni vanua o ya, o koya ka vakarusi oti e matadra na kalou. ia na kalou sa qai vakauqeta na yalo'i puli na tui asiria, o ya o tikelaci-pileseri na tui asiria. sa kauti ira na luve i rupeni, na luve i kata, kei na veimama ni yavusa i manasa mera bula. sa kauti ira ki aleli, apora, ara, kei na ucivai mai kosani me yacova na siga oqo.

6

o iratou na luve i livai o keresoni, koaca, kei merari. o iratou na luve i koaca o amirami, isari, epironi, kei usieli. o iratou na luve i amirai o eroni, mosese, kei miriama. ia o iratou na luve i eroni tagane o netava, apa'iu, iliesa, kei icamari. o iliesa na tamai fineasi, kei fineasi na tamai avisua; o avisua na tamai buki, ia o buki na tamai usi; o usi na tamai seraia, ia o seraia na tamai meraioci; o meraioci na tamai amaraia, ia o amaraia na tamai aitubi; o aitubi na tamai sadoki, ia o sadoki na tamai aimeasi; o aimeasi na tamai asaraia, ia o asaraia na tamai joanani; o joanani na tamai asaraia (o koya ea vei qaravi vakabete e na vale ni soro ka tara o solomoni mai jerusalemi); o asaraia na tamai amaraia, ia o amaraia na tamai aitubi; o aitubi na tamai sadoki, ia o sadoki na tamai salumi; o salumi na tamai ilikaia, ia oilikaia na tamai asaraia; o asaraia na tamai seraia, ia o seraia na tamai jiosataki. o jiosataki e a kau vakabobula e na gauna sa kauti ira kina vakabobula na juta kei jerusalemi o jiova ena ligai nepukanesa. o iratou na luve i livai tagane o keresoni, koaca, kei merari. oqo na yacadrau na luve i keresoni: o livinai kei sime'i. o iratou na luve i koaca tagane o amirai, isari, epironi, kei usieli. oi rau na luve merari tagane mali kei musi. ia oqo o ira na vei vuvale i livai mai vei ira na tamadra: mai vei keresoni livinai na luvena tagane, jeaca na luvena tagane, kei sima na luvena tagane, o joana luvena tagane, ido na luvena tagane, sera na luvena tagane, kei jeacerai na luvena tagane. na luve i koaca o amenatave na luvena tagane, kora na luvena tagane, asira na luvena tagane, o elikana na luvena tagane, e biasafa na luvena tagane, asira na luvena tagane, o teaca na luvena tagane, urieli na luvena tagane, usaia na luvena tagane, kei saula na luvena tagane. na luve i elikana tagane o amasai kei aimoci. ia vei elikana, na luvena tagane o sofai na luvena tagane, necani na luvena tagane, eliaivi na luvena tagane, jeroama na luvena tagane, kei elikana na luvena tagane. na luve i samuela tagane o joeli na ulumatua, kei apaija na kenai karua. o iratou na luve i merari tagane o mali, o livinai na luvena tagane, sime'i na luvena tagane, o usa na luvena tagane, o simea na luvena tagane, akaia na luvena tagane, kei asia na luvena tagane. o ira na daunivakatagi ena vale i jiova ia oqo o ira na tagane sa lesia o tevita mera dau qarava na sere e na vale i jiova, ni sa mai tiko vakadua na kato. era sa dauqarava tiko na sere kei nai vakatagi e na vale ni soro, me yacova ni sa tara oti o solomoni na vale i jiova mai jerusalemi, ka ra sa qarava na nodra i tavi me vaka na nodra i tutu. ka sai ira oqo era sa

dauveiqaravi vata kei ira na luvedra tagane: mai vei ira na luve i koaca tagane o emani na daunisere, na luve i joeli tagane, na luve i samuela tagane, na luve i elikana tagane, na luve i jeroama, na luve i elieli tagane, na luve i toa tagane, na luve i sufa tagane, na luve i elikana tagane, na luve i meaca tagane, na luvei amasai tagane, na luve i elikana tagane, na luvei joeli tagane, na luve i asaraia tagane, na luvei sefanaia tagane, na luve i teaca tagane, na luve i asira tagane, na luve i e biasava tagane, na luve i kora tagane, na luve i isa tagane, na luve i koaca tagane, na luve i livai tagane, na luvei isireli tagane. kei na tacina o esava, o koya sa tu ki na ligana i matau, o esava na luve i berakaia tagane, na luve i simea tagane, na luve i maikali tagane, na luve i beaseia tagane, na luve i malakia tagane, na luve i eceni tagane, na luve i sera tagane, na luve i adaia tagane, na luve i ecani tagane, na luve i sima tagane, na luve i simea tagane, na luve i jeaca tagane, na luve i keresoni tagane, na luve i livai tagane. o ira na tacidra, na luve i merari era tagane, ki na ligana i mawi, o ecani na luve i kisi tagane, na luve i apeti tagane, na luve i maluki tagane, na luve i asabaia tagane, na luve i amasaia tagane, na luve i ilikaia tagane, na luve i amasi tagane, na luve i bani tagane, na luve i sameri tagane, na luve i mali tagane, na luve i musi tagane, na luve i merari tagane, na luve i livai tagane. kei ira na tacidra, na livaiti, era sa lesi ki na vei tavi kecega ena vale ni soro ni vale ni kalou. ia o eroni kei ira na luvena era sa dau vakacabora nai soro e na cabocabo ni soro kama kei nai cabocabo ni ka boi vinaka, na cakacaka kecega ena tikina tabu sara, ka me ra sorovaki ira na isireli, me vaka na ka kecega sa vakarota vei ira o mosese na tamata ni kalou. ia oqo oiratou na luve i eroni tagane: o eliesa na luvena tagane, o fineasi na luvena tagane, abiusa na luvena tagane, o buki na luvena tagane, usi na luvena tagane, seraia na luvena tagane, meraioci na luvena tagane, amaraia na luvena tagane, aitubi na luvena tagane, setoki na luvena tagane, kei aimeasi na luvena tagane. nodra i tikotiko na livai ia sai ira oqo na nodra i tikotiko ena nodra veikoro kecega kei na nodra iyalayala, sa soli ni ra sa rawata ena vakawiri madigi me i votavota vei ira na luve i eroni tagane, kivei ira na vuvale i koaca: sa soli vei ira o epironi e na vanua i juta, vata na kena vei vanua ra taukena vata. ia na veikoro vata na kena vanua ra taukena vata sa soli vei kelevi na luve i jefune. ia era sa solia vei ira na luve i eroni e dua na koro ni drodoro, o epironi; o livinai talega vata na kena vanua ra taukena vata, jatiri, esetimeoa vata na kena vanua ra taukena vata, o ileni vata na kena vanua ra taukena vata, debiri vata na kena vanua ra taukena vata, asani vata na kena vanua ra taukena vata, kei peci-semesi vata na kena vanua ra taukena vata. ia mai vei ira na yavusa i penijamini: keba vata na kena vanua ra taukena vata, alemeci vata na kena vanua ra taukena vata, kei anacoci vata na kena vanua ra taukena vata. na veikoro e votai vei ira na vuvale kecega e tinikitolu. kivei ira na vo ni vuvale ni yavusa i koaca era sa rawata ena vakawiri madigi e tini na koro mai na veimama ni yavusa i manasa. kivei ira talega na luve i keresoni tagane, vei ira taukoko na vei vuvale, era solia e tinikitolu na koro mai na yavusa i isakari, na yavusa i aseri, na yavusa i nav-

italai, kei na yavusa i manasa mai pasani. kivei ira na luve merari tagane, vei ira taucoko na vei vuvala, era sa solia e tinikarua na koro mai vei ira na yavusa i rupeni, na yavusa kata, na yavusa i sevuloni. e ra sa solia na luve i isireli na veikoro oqori, vata kei na kena veivanua ra taukena vata kivei ira na livai. ka ra sa solia e na vakawiri madigi mai vei ira na luve i juta, mai na yavusa ni luve i simione, kei na yavusa ni luve i penijamini, na veikoro oqori ka sa vakayacani tu vei ira. ia oqo eso vei ira na vuvala ni luve i koaca e soli vei ira na veikoro me nodra mai vei ira na ifereimi. ka sa soli vei ira e dua na koro ni drodro, o sikemi vata na kena veivanua ra taukena vata, e na vei ulunivanua na ifereimi, o keseri talega vata na kena vanua ra taukena vata, o joemeama vata na kena vanua ra taukena vata, peci-oroni vata na kena vanua ra taukena vata, aijaloni vata na kena vanua ra taukena vata, kei kacarimoni vata na kena vanua ra taukena vata. ia mai na veimama ni yavusa i manasa: aneri vata na kena vanua ra taukena vata kei vileama vata na kena vanua ra taukena vata, me nodra na vo ni vuvala ni luve i koaca. mai na veimama ni yavusa i manasa: sa soli vei ira na luve i keresoni o qolani mai pasani vata na kena vanua ra taukena vata kei asitaroci vata na kena vanua ra taukena vata. mai na yavusa talega i isakari: o kedesi vata na kena vanua ra taukena vata, daveraca vata na kena vanua ra taukena vata, ramoci vata na kena vanua ra taukena vata, kei anemi vata na kena vanua ra taukena vata. mai na yavusa talega i aseri: o masali kei na kena vanua ra taukena vata, avitoni vata na kena vanua ra taukena vata, ukoki vata na kena vanua ra taukena vata, kei reopi vata na kena vanua ra taukena vata. mai na yavusa talega i navitalai: o kedesi mai kalili vata na kena vanua ra taukena vata, amoni vata na kena vanua ra taukena vata, kei kirijaceimi vata na kena vanua ra taukena vata. mai na yavusa i sevuloni: sa soli vei ira na vo ni luve i merari o rimoni vata na kena vanua ra taukena vata kei tabori vata na kena vanua ra taukena vata. ia mai na tai kadua ni joritani, takoso me yacoi jeriko, e na yasana ki na tokalau ni joritani, sa soli vei ira mai na yavusa i rupeni; o besera e na veikau vata na kena vanua ra taukena vata, jasa vata na kena vanua ra taukena vata, ketemoce vata na kena vanua ra taukena vata, kei mepaca vata na kena vanua ra taukena vata. mai vei ira talega na yavusa i kata: ramoci mai kilati vata na kena vanua ra taukena vata, meanaimi vata na kena vanua bula, esiponi vata na kena vanua ra taukena vata, kei jaseri vata na kena vanua ra taukena vata.

7

na luve i isakari tagane o tola, pua, jasuba, kei simironi á€“ e lewe va taucoko. o iratou na luve i tola tagane o usi, refaia, jerieli, jeamai, jivisama, kei semuela, e ratou ulu ni vuvala i tamadrato. era tamata qaqa ni valu na luve i tola ena nodra i tabatamata, na kedra i wiliwili e na gauna i tevita e ruasagavulu ka rua na udolu ka ono na drau. na luve i usi tagane o isiraia, ia na luve i isiraia tagane o maikali, opetaia, joeli, kei isaia. e ratou turaga kece na lima oqo. ia sa wili vata kei iratou, ena nodra tabatamata, me vaka na dui vuvala i tamadra, e tolusagavulu kaono na mataivalu era

sa vakarau tu ki nai valu; ni sa levu na watidra kei na luvedra tagane. ia oqo o ira na veitacini ena kedra maliwa na luve i isakari era sa tamata qaqa ni valu, sa volai e nai vola ni nodra kawa, e walusagavulu kavitu na udolu taucoko. o iratou na luve i penijamini tagane o vela, bikari, kei jetiaeli á€“ e tolu taucoko. o iratou na luve i vela tagane o esiboni, usi, usieli, jerimoce, kei iri á€“ e lima taucoko. e ratou sa ulu ni vuvala i tamadrato, ka ratou sa volai me vaka na nodra i tabatamata, e ruasagavulu ka rua na udolu ka tolusagavulu kava na tamata qaqa ni valu. o iratou na luve i bikari tagane o semirai, joasi, eliesa, elioenai, omeri, jerimoce, apaija, anacoci, kei alemeci. o iratou kece oqo na luve i bikari tagane. ka ratou sa volai e na kedra i vola tukutuku me vaka na nodra dui tabatamata, e ratou ulu ni vuvala i tamadrato, e ruasagavulu na udolu ka rua na drau na tamata qaqa ni valu. na luve i jetiaeli o viliana, kei na luve i viliana o jeusi, penijamini, eude, keneana, secani, arisisi, kei aiseara. o iratou kece na luve i jetiaeli oqo na ulu ni vuvala i tamadrato; era sa lewe tini ka vitu na udolu ka rua na drau na tamata qaqa ni valu era sa vakarau me lako ki nai valu ka vala. o supimi kei upimi e rau luve i iri, kei usimi na luve i aeri. o iratou na luve i navitalai tagane o jasieli, kuni, jesari, kei salumi, o iratou na luve i vilia tagane. na vuvala i manasa (ra) o ira na kawa i manasa: sa vakasucuma na yalewa ni siria ka watina lailai na luvena tagane o makiri na tamai kilati, na tamai asirieli. sa kauta o makiri me watina na ganedrau o upimi kei upimi, na yacana o meaka. na yaca i makubui kilati tagane o siloveta, ia o siloveta e vakaluvuni yalewa ga. (o meaka na wati makiri sa vakasucuma e dua na luvena tagane, ka sa kaciva me yacana o veresi. na yaca i tacina o seresi, ka rau luvena tagane o ulama kei rakema. na luve i ulama tagane o vetani.) oqo na kawa i kilati na luve i makiri tagane, na luve i manasa tagane. na ganena o amolekeci sa vakasucumi isoti, aviesa, kei mala. kei na luve i semida tagane o aiana, sekemi, liki, kei aniamia. o iratou na luve i ifereimi tagane o sucela, bereti na luvena tagane, teaci na luvena tagane, elada na luvena tagane, teaci na luvena tagane, savati na luvena tagane, sucela na luvena tagane, esari na luvena tagane, kei iliada na luvena tagane. o ira na kai kaka ka ra a sucu e na vanua o ya era a vakamatei iratou baleta ni ratou a lako sobu mai ka kauta tani na nodra bulumakau. sa qai tagicaki iratou o ifreimi na tamadrato me vuqa na siga, ka ra sa lako mai na wekana me vakacegui koya. ia ni sa curu vua na watina, sa buketi o koya ka vakasucuma e dua na luvena tagane; ka sa vakayacana o koya me o veraia, baleta ni sa yacova na nona vuvala na ka ca. ia oqo na luvena yalewa o siera, o koya ka tara cake na yasana i ra kei na yasana i cake ni vanua erua o beci-oroni kei useni-siera; ia o refa na luvena tagane, o risefa talega, kei tela na luvena tagane, o teana na luvena tagane, o leatani na luvena tagane, amiute na luvena tagane, elisama na luvena tagane, nuni na luvena tagane, kei josua na luvena tagane. ia oqo na nodra i yau kei na nodra i tikotiko o peceli kei na kena veikoro: vaka ki na tokalau ki nearani, ki na ra ni kesari kei na kena veikoro, kei sikemi kei na kena veikoro, me yaco sara ki aia kei na kena veikoro; ia mai na nodra i yalayala na luve i

manasa o beci-seani kei na kena veikoro, teanaka kei na kena veikoro, meqido kei na kena veikoro, dora kei na kena veikoro. e na veivanua oqo era tiko kona na luve i joseva, na luve i isireli. o iratou na luve i aseri tagane oimena, iseva, isevi, veraia, kei na ganedratou o sera. na luve i veraia tagane o everi kei malakieli, o koya na tamai virisaici. ia o everi na tamai jafeleti, soma, otame, kei na ganedratou o sua. na luvei jafeleti tagane o pasaki, vimiale, kei asavaci. oqo o iratou na luve i jafeleti. na luve i semari tagane o ai, roqa, jeuba, kei erami. kei na luvei elemi na tacina o sofa, imina, selesa, kei amale. o iratou na luve i sofa o sua, arinefa, suali, veri, amira, veseri, ote, sama, silisa, jicirana, kei viera. o iratou na luve i jeceri o jefune, pisipa, kei ara. na luve i ula o ara, aniela, kei risia. o ira oqo na luve i aseri, era ulu ni vei vuvala i tamadra, era tamata digitaki, tamata qaqa ni valu, ka turaga i liuliu. era sa volai e nai tukutuku ni nodra i taba tamata ni ra wili vata kei ira na mataivalu ka ra sa tu vakarau me vala; na kedra i wiliwili e ruasagavulu kaono na udolu.

8

ia o penijamini na tamai vela na nona ulumatua, o asiveli na kenai karua, o ara na kenai katolu, o noa na kenai kava, kei rafa na kenai kalima. o iratou na luve i vela tagane o adari, qera, aviuta, avisua, neamani, aoa, qera, sefufene, kei urama. oqo o iratou na luve i eude, e ratou ulu ni vei vuvala i tamadratou era sai taukei mai keba, ka ra a vakasaurarataki ira mera toki ki maneaci: o neamani, aija, kei qera e ratou a vakasaurarataki ira mera toki. sa tamai usa kei aiudi o koya. o searaimi talega e vakaluvani e na vanua o moape, ni sa vakasavi rau oti na watina o usimi kei beara. ia o odesa na watina sa qai vakasucumi jobaba, sivia, mesa, melicama, jeusi, sakia, kei mirima. oqo o ira na luvena ka ra ulu ni vuvala i tamadra. ia na luvena vei usimi o avitube kei elipeali. na luve i elipeali tagane o evari, misama, kei simede, o koya ka tarai ono kei lota vata na kena veikoro; kei rau o veraia kei sema, e rau ulu ni vuvala i tamadra ka rau i taukei e aijaloni, ka rau a vakasavi ira nai taukei e kaca. o aio, sasake, jeremoce, savataia, aradi, eta, maikali, isipa, kei joa e ratou luve i veraia tagane. o sevataia, mesulame, isiki, evari, isimerai, jisilaia, kei jobaba e ratou luve i elipeali tagane. o jakimi, sikiri, savedi, elienai, siletai, elieli, adaia, veraia, kei simiraca e ratou luve i simeitaga. o isipani, ebari, elieli, abadoni, sikiri, enani, ananaia, ilama, anatotia, ifedeia, kei penueli e ratou luve i sasake. o samaserai, searaia, atalaia, jear-esia, ilaia, kei sikiri e ratou luve i jeroama. o ira oqo na ulu ni vei vuvala i tamadra e na nodra dui tabatamata, era turaga. era vakaitikitiko e jerusalemi. ia na tamai kipione, o koya e yaca i watina o maeka, e tiko voli e kipione. ia na nona ulumatua o avitoni, sa qai sucu o suri, kisi, peali, netava, kidore, aio, sekari, kei mikiloli, o koya ka tamai simea. era tiko voleka talega vei ira na wekadra e jerusalemi, vata kei ira na veiwekani. o nira na tamai kisi, o kisi na tamai saula, ia o saula na tamai jonacani, malikisua, avinatave, kei esi-peali. na luve i jonacani tagane o meriba-peali, ia sa tamai maika o meriba-peali. na luve i maika tagane o paiconi, meleki, tarea, kei easi. ka sa tamai jioada o

easi; o jioada na tamai alemeki, asamaveci, kei simiri; ia o simiri na tamai mosa. o mosa na tamai vinea, rafa na luvena tagane, iliesa na luvena tagane, kei aseli na luvena tagane. o aseli e ono na luvena tagane ia oqo na yacadra: asirikama, bokeru, isimeli, seraia, opetaia, kei enani. o ira kece oqo na luve i aseli. ia o ira na luve i eseki na tacina o ulami na nona ulumatua, jeusi na kenai karua, kei elifeleti na kenai katolu. na luve i ulami era tamata qaqa ni valu o dauvanataki dakaititi. e levu na luvedra tagane kei na makubudra tagane, e dua na drau ka limasagavulu taucocko. oqo o ira kecega na luve i penijamini.

9

ia sa volai tu o ira kecega na isireli me vaka na dui nodra i tabatamata, ka sa dina sara, ni sa volai kece tu oqori ena kedra i vola tukutuku na tui e isireli. ia o juta sa kau tani yani vakabobula ki papiloni baleta na nodra talaidredre. ia o ira nai matai ni tamata mera taura na nodra i votavota ena nodra veikoro o ira na isireli, o ira na bete, livai kei na necinimi. ia era sa tiko e jerusalemi na luve i juta, kei na so na luve i penijamini, kei na so talega na luve ifereimi kei manasa; o ucei na luve i amiude tagane, na luve i omiri tagane, na luve i imeri tagane, na luve i bani tagane, mai vei ira na kawa i veresi, na luve i juta tagane. vei ira na sailon-aite: asai na ulumatua kei ira na luvena tagane. vei ira na luve i sera tagane: jeueli, kei ira veiwekani â€” e ono na drau ka ciwasagavulu. vei ira na luve i penijamini tagane: salu na luve i mesulame tagane, na luve i odavia tagane, na luve i asenua tagane; o iveneia na luve i jeroama tagane; ela na luve i usi tagane, na luve i mikeri tagane; mesulame na luve i sevataia tagane, na luve i rueli tagane, na luve i ivenaia tagane; kei ira na veiwekani, me vaka na nodra i tabatamata â€” e ciwa na drau ka limasagavulu ka ono. o ira kece oqo na ulu ni vei vuvala i tamadra ena loma ni veivale i tamadra. vei ira na bete: jedaiia, jioarivi, kei jakini; o asaraia na luve i ilikaia tagane, na luve i mesulame tagane, na luve i setoki tagane, na luve i meraioci tagane, na luve i aituvi tagane, na vunivola ni vale ni kalou; o adaia na luve i jeroama tagane, na luve i pasuri tagane, na luve i malakia tagane; o measai na luve i adiela tagane, na luve i jasera tagane, na luve i mesulame tagane, na luve i misilemecai tagane, na luve i imera tagane; kei ira na wekadra, era ulu ni vei vuvala i tamadra â€” e dua na udolu, vitu na drau ka onosagavulu. era tamata gugumatua e na cakakaka ni veiqravi e na vale ni kalou. vei ira na livai: o semaiia na luve i asuvi tagane, na luve i aserikama tagane, na luve i asavaia tagane mai vei ira na luve i merari tagane. o vakebakara, eresi, kalala, kei matanaia na luve i maika tagane, na luve i sikiri tagane, na luve i esava tagane. o opetaia na luve i semaiia tagane, na luve i kalala tagane, na luve i jetucuni tagane; kei berekaia na luve i esa, na luve i elikana tagane, o koya e bula voli e na veikoro vaka nitofa. o ira na livai era i vakatawa ni matamata o ira nai vakatawa ni matamata o salumi, akubu, talimoni, aimani, kei ira na wekadratou. e nodra turaga o salumi. me yacova mai o ya era sa dau vakatawa na matamata ni nodra keba na luve i livai ena matamata ni tui mai na tokalau. o salumi na luve i kore

tagane, na luve i ebiasava tagane, na luve i kora tagane, kei ira na wekana, mai na vale i tamana, na koraiti, era sa liutaka na cakacaka ni vei qaravi, nai vakatawa ni matamata ni vale ni soro. o ira na tamadra era sa dau i vakatawa ni matamata ki na vale i jiova. ia o fineasi na luve i iliesa tagane sa nodra univola tu mai ena veigauna sa oti; o jiova sa dau tiko vata kei koya. o sakaraia na luve i miselemaia tagane sai vakatawa ni katuba ni vale ni soro. o ira kecega sa digitaki me ra i vakatawa ni matamata era lewe rua na drau ka tinikarua. era sa volai tu me vaka na dui nodra i tabatamata, ena nodra veikoro. e rau a digitaki ira ki na nodra i tutu dokai oqo otevitaki kei samuela na parofita. io o ira kei ira na luvedra era sa lewa na matamata kecega ki na vale ni kalou, na vale ni soro, sa nodra i lesilesi. o ira nai vakatawa ni matamata era sa lesi ki na matanicagi e va: na tokalau, ra, vualiku, kei na ceva. ia o ira na wekadra mai na loma ni koro era na dau lako vata mai kei ira ena veigauna eso me vitu na siga. ia nai tutu dokai oqori e ratou taura tu e lewe va nai vakatawa i liului; e ratou kawa i livai. ka ratou lewa na veirumu kecega kei nai yau ni vale ni kalou. ka ra sa tiko vakavolivolita ga na vale ni kalou baleta ni sa nodra i tavi, ka ra sa lewa na kena dola ena veimataka. ia oqo eso vei ira era lewa nai yaya ni vei qaravi, ni ra sa dau wilika na levu ni yaya ena kena kau mai ki loma kei na kena kau lesu yani ki tuba. eso vei ira sa lesi me vakaraica nai yaya kecega ni vale vakaturaga e wili kina na kena e lelevu kei na ka lalai, kei na valawa matailalai, kei na waini, kei na waiwai kei na ka boi vinaka kei nai saluwaki. kei na so vei ira na luve ni bete era daucakava nai lumu vakai saluwaki. o maticia na livai, na ulumatua i salumi na luve i kora, sa nonai tavi me lewa na ka kecega sa tavu e nai tavuteke. kei na so vei ira na veiwekani na luve i koaca, era lewa na kena vakarautaki na madrai dau-raici me baleta na veisiga ni vakacegegu. o ira oqo na daunisere, era ulu ni nodra vei vuvale na livai, era tiko e na vei rumu e loma, ka ra sa vakalalagataki mai nai tavi tale eso; ni ra sa digitaki ki na cakacaka o ya e na siga kei na bogi. o ira na ulu ni nodra vei vuvale na livai oqo era sa ulu tiko ena nodra i tabatamata kecega. era vakaitikotiko e jerusalemi. o jeieli na tamai kipioni, na yaca i watina o maeka, e tiko mai kipioni. na luvena ulumatua tagane o avitoni, qai o suri, kisi, peali, neri, netava, kedora, aio, sakaraia, kei mikiloci. ia o mikiloci na tamai semeama. e ratou tiko volekati ira talega na wekadra e jerusalemi, kei ira na veiwekani. o neri na tamai kisi, o kisi na tamai saula, ia o saula na tamai jonacani, malekisua, avinatave, kei esi-peali. na luvei jonacani tagane o meriba-peali, ia o meriba-peali na tamai maika. o iratou na luvei maika tagane o paiconi, meleki, tarea, kei easi. ia o easi na tamai jara; o jara na tamai alemeci, asimaveci, kei simiri; kei simiri na tamai mosa; o mosa na tamai vinea, o refaia na luvena tagane, eliasa na luvena tagane, kei aseli na luvena tagane. o aseli e ono na luvena tagane kei na yacadratou oqo: asirikama, bokeru, isimeli, searaia, ovetaia, kei ena; oqo o iratou na luve i aseli tagane. nai cavacava vakaciriloloma i saula kei iratou

10

ia oqo era sa mai vala o ira na kai filisitia kei ira na isireli; ia era sa dro na isireli e matadra na kai filisitia, ka ra sa vakamatei mai na ulunivanua o kiliboa. era sa qai vakacemuri saula kei iratou na luvena vakaukauwa o ira na kai filisitia. ia o ira na kai filisitia era sa vakamatei jonacani, avinatave, kei malek-isua, oiratou na luve i saula tagane. sa kaukauwa cake vei saula nai valu. sa vanai koya o ira na dauvanavana, ka sa mavoa o koya ena gasau ni nodra dakai na dauvanavana. sa qai tukuna o saula vua sa daucolata na nonai yaragi, "ucuna na nomui seleiwau, ka suaki au kina, de ra lako mai na tamata sega ni cili oqori ka vakacacani au." ia sa sega ni rawa vua sa daucolata na nonai yaragi, baleta ni sa rere vakalevu. sa mani vakaduria e dua nai seleiwau o saula ka bale yani kina. ia ni sa raici saula na cauravou sa daucolata na nonai yaragi ni sa mate, sa baleta talega o koya na nonai seleiwau ka mate. sa mani mate o saula kei iratou na luvena tagane tolutolu, kei ira kece na nona lewe ni vale era sa mate vata kecega. ia ni ra sa raica o ira na isireli kecega era sa tiko e na buca ni ra sa dro kecega ka sa mate talega o saula kei iratou na luvena, era sa biuta tani tu na nodra veikoro ka dro; era sa qai lako mai na kai filisitia ka vakatawani ira. ia sa yaco ena siga ka tarava, ni ra sa lako mai na kai filisitia mera luvata na nodra i sulu na mate, era sa kunei saula kei iratou na luvena ni ratou sa mate toka mai na ulunivanua o kiliboa. era sa luvata na nonai sulu ka kauta na uluna kei na nonai yaragi, ka vakauta nai tukutuku ki na veivanu kece e filisitia mera kacivaka nai tukutuku ena vei vale-ni-soro ni nodra veikalous matakau kei ira kece talega na tamata. era sa qai biuta na nonai yaragi ena loma ni nodra bure kalou, ka vakarubeca na uluna ena bure kalou i tekoni. ia ni ra sa rogoca kecega mai jepesi-kiliati na ka kecega era sa cakava na kai filisitia kivei saula, era sa duri cake na tamata qaqa ni valu kecega ka kauta na yago i saula kei na yagodratou na luvena; ka ra sa kauta mai ki jepesi, ka buluta na suidratou e na ruku ni vuni oki mai jepesi, ka lolo me vitu na siga. ia sa mate o saula e na nona talaidredre ka cakava vei jiova, baleta ni a sega ni maroroya na vosa i jiova, ka ni a vakarorogo talega kina nonai vakasala e dua na dauvakacuru. ia e a sega ni taroga na kalou; sa mani vakamatei koya kina o koya, ka solia na matanitu vei tevita na luve i jese.

11

era sa qai lako kece mai na isireli vei tevita ki epironi, ka tukuna, "e dina ga ni keimami sa suimu ka lewemu." ena gauna talega sa oti, ni sa tui tiko o saula, oi kemuni ga o ni a liutaki ira yani na isireli ki tuba ka kauti ira lesu tale mai ki loma; ka sa tukuna vei kemuni o jiova na nomuni kalou, "o na vakatawai ira na noqu tamata na isireli, ka lewa vei ira na noqu tamata na isireli." o koya oqo era sa lako kece mai kina na qase ki vua na tui ki epironi, ka sa cakava o tevita e dua na veiylalayalati vata kei ira ena mata i jiova mai epironi. ia era sa lumuti tevita me tui e isireli tau-coko, me vaka na vosa i jiova e na gusui samuela. sa

qai lako o tevita kei ira kecega na isireli ki jerusalemi, e kilai tu me o jevusa, na koro era tiko kina na jevusa, o ira nai taukei ni vanua. ia era sa tukuna nai taukei ni vanua vei tevita, "mo kakua ni lako mai ki ke!" ia o tevita sa rawa na koro ni valu o saioni (o ya, na koro i tevita). ia ogo sa tukuna o tevita, "o koya ena kabai ira e liu na jevusaite ena turaga ka kavetani." ia o joave na luve i seruwaia sa liu taumada, ka sa yaco me turaga. sa qai tiko o tevita ena koro qaqa; ia ogo era sa vakayacana me koro i tevita. ka sa tara o koya na kena veikoro vakavolivolita, mai mailo ki na vanua vakavolivolita. sa vakavinakataka o joave na vo ni veikoro. ia sa tubu cake voli o tevita me rogo levu, ka ni sa tiko vata kei koya o jiova ni lewe vuqa. ia ogo o ira sa liu vei ira na tamata qaqa i tevita, era sa vakaukauwataki ira vata kei koya e na nona matanitu, kei ira kecega na isireli, me ra buli koya me tui, me vaka na vosa i jiova ena vuku i isireli. sai koya ogo na kedra i wiliwili na tamata qaqa sa tu vei tevita: jasoviamia na luve i akimonaiti tagane, sa liu vei ira na kavetani; e a laveta cake na nona moto vei ira e lewe tolu na drau, e vakamatei ira vata kece e na dua ga na gauna. e taravi koya o iliesa na luve i toto tagane, na aoaite, o koya e dua vei iratou na lewe tolu na tamata qaqa. o koya e a tiko vata kei tevita mai pasidemimi. ia ogo era sa soqoni vata na kai filisitia me veivala, ka sa dua na tiki ni qele sa tubu tu kina na witi. ia ogo era sa dro na tamata mai vei ira na kai filisitia. ia era sa la'ki tu vakadua ena loma donu ni veiwiiti, era taqomaka, ka vakamatei ira na kai filisitia. ia o jiova sa vakavuna e dua na qaqa levu. ia ogo e le tolu vei ira na lewe tolusagavulu na turaga ni valu e ratou a lako sobu ki na vatu vei tevita, ki na qaravatu mai adulama; ka ra sa keba vakaivalu mai na bucu o refeimi o ira na kai filisitia. o tevita sa tiko e na gauna o ya mai na koro ni valu, ka sa tiko na mataivalu ni filisita mai peceliema. ka sa tukuna ena nona gagadre dina o tevita, "isa, ke dua mada ga me bau vagunuvi au ena wai mai na matani-wai mai peceliema, o koya e tiko e na yasa ni matamata!" e ratou a curuma vakaukauwa na nodra keba na kai filisitia, ratou takiva na wai mai na matani-wai e peceliema ka tiko mai na matamata, ka kauta mai kivei tevita. ia sa sega ni gunuva o tevita, sa sova ga yani kivei jiova. ka sa tukuna, "me vakayawa sara vei au, oi kemuni na noqu kalou, me'u cakava na ka ogo! me'u gunuva li na nodratou dra na tamata ogo ni ratou a douvaka na mate? ni ratou a bolea na mate me ratou kauta mai na wai." o koya ogo sa bese kina ni gunuva. na veika ogo e ratou a cakava na lewe tolu na tamata qaqa. o avaisi na taci joave sai liuliu vei iratou e lewe tolu tale. sa laveta cake o koya na nona moto vei ira e le tolu na drau na tamata ni valu, vakamatei ira, ka sa rawata e dua na yaca rogo vei iratou tolotolu ogo. sa dokai vakalevu cake o koya mai vei rau na lewe rua na nonai tokani. sa yaco kina o koya me nodratou kavetani. ia e sega ga ni rawata me liutaka na i matai ni tolu. o penaia na luve i jioiada tagane, na luvena e dua na tamata qaqa mai kabasili, o koya sa cakava oti e vuqa na ka vinaka. e a vakamatei rau e rua na tamata yate vakalaione ni moape. sa lako sobu talega o koya ka vakamatea e dua na laione ena loma ni dua nai keli ena dua na siga ni uca cevata. ka sa vakamatea talega e dua na kai ijipita, e tamata

levu, ka vitu veimama na fiti na kena balavu. e ligana na kai ijipita o ya e taura tu na nona moto ka vaka tu na kaukamea ni vakadei i koya na daulatitali; ka sa lako sobu yani vua kei na dua nai titoko, ka kaliraka tani mai ligana na kai filisitia na nona moto, ka vakamatei koya ena nona moto ga. na veika ogo e a vakayacora o penaia na luve i jioiada, ka sa rawata kina na yaca e rogo vei iratou na tamata qaqa e tolu ogo. e dina ni sa dokai cake o koya vei ira na lewe tolusagavulu, ia e a sega ga ni rawata me uasivi cake vei iratou nai matai ni tolu. ka sa digitaki koya o tevita me liutaki ira na nona mata-yadra. e ratou tamata qaqa talega ni valu o asaeli na taci joave, o elanani na taci toto na kai peceliema, o samoci na aroraite, elesi na pelonaite, na luve i ikesi na tekoite, aviesa na kai anacoci, sivekai na luve i usa, ilai na aoaite, mearai na kai netofa, eledi na luve i peana na kai netofa, icei na luve i ribai na kai kipea, mai vei ira na luve i penijamini, penaia na piraonaite, o urai mai na veimata ni wai drodro e keasi, avieli na kai araba, asamaveci na bearumaite, eliaiva na sealibonaite, iratou na luve i aseme tagane na kisonaite, jonacani na luve i sake tagane na araraite, o ayame na luve i sakari tagane na araraite, elifali na luve i uri, eferi na kai mekera, aija na pelonaite, esiro na kamelaite, nearai na luve i esibai, joeli na taci necani, miveri na luve i akiri, seleki na amonaite, nearai na peroci (o koya sa daucolata nai yaragi i joave na luve i seruwaia tagane), ira na iciraita, karevi na iciraita, uraia na itaite, savati na luve alai tagane, adina na luve i sisa tagane na luve i rupeni (e dua na turaga vei ira na kawa i rupeni) ka lewe tolusagavulu era tu vata kei koya, anani na luve i maeka tagane, josafati na micinaite, usaia na kai asiteraca, sama kei jielei rau na luve i ocami tagane na aroraite, jetiaeli na luve i simiri tagane, kei joa na tacina, na tisaite, elieli na meavaite, jeribai kei josavaia rau na luve i eliniama tagane, icima na kai moape, elieli, opeti, kei jiasieli na mesovaite.

12

ia ogo o ira era a lako mai kivei tevita ki sikilaki ni se dro voli o koya mai vei saula na luve kisi tagane; era maliwai ira na tamata qaqa, era sa veivuke e nai valu, e nodra i yaragi na dakai titi, e kaukauwa ruarua na ligadra i matau kei nai mawi ena viritaki vatu kei na vanataki gasau ni dakai. o ira ogo mai vei penijamini, era wekai saula. sa nodra i liuliu o aisare, tarava o joasi, o irau na luve i semea na kai kipea; o jesieli kei peleti e rau luve i asimaveci; biraka, kei jeu na kai anacoci; isimaia na kipionaite, e tamata qaqa vei ira na lewe tolusagavulu; ka uasivi cake vei ira na lewe tolusagavulu; jeremaia, jesieli, joanani, kei josavati na ketera; elusai, jerimoca, pealaia, semaraia, kei sefataia na kai arupi; elikana, jisaia, asareli, joesa, kei jasobimi, na koraite; kei joela kei sevataia e rau luve i jeroama tagane na kai kedori. eso na luve i kata era sa la'ki to vata kei tevita mai na koro ni valu mai veikau, era tamata qaqa ni valu, era sa vuluci tu mera vala, era kila na taura nai sasabai kei na moto, na matadra sa vaka na mata ni laione, ka ra sa totolo sara me vaka na me kila ni vei ulu-ni-vanua: sa liu o esera, nai karua o opetaia, o iliaivi na kenai katolu,

misimana na kenai kava, jeremaia nai kalima, atai nai kaono, elieli nai kavitu, joanani nai kawalu, elisavati na kenai kaciwa, jeremaia nai ka tini, kei makibana na kenai ka tinikadua. o ira oqo mai vei ira na luvu e kata, era kavetani ni valu; nai wiliwili lailai duadua e dua na drau, kei nai wiliwili levu duadua e sivia na dua na udolu. oqo o ira era a kosova na joritani e nai matai ni vula, ni sa vuabale na uciwai; ka ra sa vakasavi ira kecega era tiko ena buca, vaka ki na tokalau ka vaka ki na ra. era sa qai lako mai eso na luvu i penijamini tagane kivei tevita ena koro ni valu. ka sa la'ki tavaki ira o tevita, ka vosa vei ira, ka vaka, "kevaka dou sa kauta mai ena yalo vinaka vei au mo dou mai vukei au, na yaloqu ena sema vata kei kemudou; ia kevaka dou sa via mai volitaki au vei ira na kequ meca, me vaka ni sa sega na cala ena ligaqu, me na qai raica ga ka lewa vei kemudou na nodra kalou na tamada." sa qai curumi amesai na yalo, o koya sa liu vei ira na kavetani, ka sa tukuna: "keimami sa nomuni, i tevita; keimami sa to vata kei kemuni, na luvu i jese tagane! na vakacegu, na vakacegu me nomuni, me ra vakacegu talega o ira sa vukei kemuni! ni sa vukei kemuni na nomuni kalou." sa mani ciqomi ira o tevita, ka lesi ira me ra kavetani ni vei mataivalu. ka so vei ira na kawa i manasa era sa la'ki to vata kei tevita ni sa lako vata o koya kei ira na kai filisitia me ra veivala kei saula; ia era a sega ni vukei koya, ni ra sa vakatalai koya tani yani o ira sa turaga vei ira na kai filisitia me vaka era sa duavata kina, ka vaka, "ena qai la'ki to vata tale kei na nona turaga o saula ka na rawa ni tamusuka na uluda." ni sa lako o koya ki sikilaki, o iratou mai vei manasa ka ratou a sa lako mai vua o atina, josavati, jediaeli, maikali, josavati, ilaiu, kei siletai, e ratou kavetani ni vei udolu ka ratou a lako mai vei manasa. ka ra sa vukei tevita me vala kei ira na mataivalu daubutako, ni ra sa tamata qaqa kecega ni valu, ka ra kavetani talega ni mataivalu. e na gauna o ya era sa dau lako mai vei tevita e na veisiga kecega me ra vukei koya, me yacova ni sa dua na matai valu levu, me vaka na mataivalu ni kalou. ia oqo nai wiliwili ni veiwasewase kecega sa vakaiyaragitaki ki nai valu, ka ra sa lako mai vei tevita ki epironi me ra solia na matanitu i saula kivei koya, me vaka na vosa i jiova: mai vei ira na luvu i juta tagane era vakai sasabai kei na moto, era lewe ono na udolu ka walu na drau era vakaiyaragi ki nai valu; mai vei ira na luvu i simione tagane, na tamata qaqa era sa vakarau tu ki nai valu, e vitu na udolu dua na drau; mai vei ira na luvu i livai e va na udolu ono na drau; jioiada, o koya sa liu vei ira na luvu i eroni tagane, e lewe tolu na udolu vitu na drau era tu vata kei koya; o setoki, e dua na cauravou, e tamata qaqa ni valu, kei na ruasagavulu ka rua na kavetani mai na vale i tamana; mai vei ira na luvu i penijamini tagane, era wekai saula, e tolu na udolu (me yacova mai na gauna o ya e dua nai wase levu era se dina tikoga ki na vuvala i saula); mai vei ira na luvu i ifereimi tagane e lewe rusagavulu na udolu walu na drau, era tamata qaqa ni valu, era tamata rogo e na vuvala i tamadra; mai na veimama ni yavusa i manasa e tinikawalu na udolu, era a kacivi e na yacadra me ra lako mai ka buli tevita me tui; mai vei ira na luvu i isakari tagane ka sa matata vinaka tu vei ira na veigauna, mera kila na ka e dodonu me cakava o

isireli, e rua na drau na nodra turaga; ka ra lewa vei ira kecega na wekadra; mai vei sevuloni era lewe limasagavulu na udolu ka ra lako ki nai valu, era kena dau ni valu kei nai yaragi kecega ni valu, era tamata yalodina ka dauvakarorogo; mai vei navitalai e dua na udolu na kavetani, kei na tolusagavulu ka vitu na udolu era vakai sasabai kei na moto; mai vei tani na tamata era rawa ni tuvai ira nai valu, e ruasagavulu na udolu ono na drau; mai vei aseri, o ira era rawa ni lako i nai valu, ka e rawa ni ra tuvai ira e nai valu, e vasagavulu na udolu; mai vei ira na rupeni kei na kata kei na veimama ni yavusa i manasa, mai na tai kadua ni joritani, e dua na drau ruasagavulu era sa vakaiyaragi ni valu e na veimataqali yaragi kecega ni valu. o ira kecega na tamata ni valu oqo, ka ra rawa ni maro-roya nai tutu, era lako mai ki epironi ena yalo dina, me ra buli tevita me tui isireli; kei ira kecega na isireli era sa yalovata me ra tolu tevita me tui. ka ra sa tu vata kei tevita mai kea me bulu na siga, era kana ka gunu, ni ra sa vakarautaka vei ira o ira na wekadra. ia oqo o ira era tu volekati ira, me tekivu mai na vanua yawa vakataki isakari ki sevuloni kei navitalai, era sa kau kakana ni ra vakavodoka mai e na asa kei na kameli, e na meule kei na bulumakau á€€ na valawa kei na keke vuanikau kei na keke sulutana, na waini kei na waiwai kei na bulumakau kei na sipi e sa levu sara, ni sa yaco na reki e isireli.

13

sa qai bose o tevita vata kei ira na kavetani ni lewe udolu kei na yadrau, vata kei ira talega nai liulu kecega. ia sa tukuna o tevita ki vei ira nai soqosoqo kecega e isireli, "kevaka sa vinaka vei kemuni, ia kevaka talega sa vu mai vei jiova na noda kalou, meda vakatadu mata vei ira na wekada kecega sa vo e na vanua taucoko o isireli, kivei ira talega na bete kei na livai era sa tiko ena nodra veikoro kei na vanua bulabula, mera na soqoni vata mai kike vei keda; "ka da kauta lesu tale mai na kato ni noda kalou vei keda, ni da se sega mada ni bau taroga tale me tekivu mai na gauna i saula." era sa qai tukuna nai soqosoqo taucoko ni ra na cakava vakakina, ni sa dodonu na ka o ya e na matadra na tamata kecega. sa mani vakasoqoni ira kece mai na isireli o tevita, mai siori e ijipita me yaco vaka ki nai curucuru mai emaci, me ra kauta lesu na kato ni kalou mai na vanua o kiriaci-jearimi. ka sa lako cake o tevita kei ira kecega na isireli ki peala, ki kiriaci-jearimi, ka sa nei juta, me ra kauta yani mai kea na kato ni kalou o jiova, o koya sa tiko ena kedrau maliwa na jerubimi, na vanua sa cavu kina na yacana. era sa mani kauta na kato ni kalou ena dua na qiqi vou mai na vale i avinatave, ia o usa kei aio e rau liutaka na qiqi. sa qai qiria nai vakatagi o tevita kei ira na isireli ena mata ni kalou ena nodra i gu taucoko, era lagasere, qiri api, nai vakatagi vakawa, na tibereli, na sibili, kei na dauvi. ia ni ra sa yaco ki na vanua ni butu sila i kidoni, sa dodoka na ligana o usa me taura na kato, ni sa tarabe na bulumakau. sa qai waqa vakalevu na cudru ni kalou vei usa, sa mokuti koya ni sa dodoka na ligana me tara na kato; ka sa mate mai kea o koya ena mata ni kalou. ia sa rarawa sara o tevita baleta ni sa vakamatei usa o jiova; sa mani

vakatokai kina na vanua o ya o veresi-usa me yacova mai na siga oqo. sa rerevaka na kalou o tevita e na siga o ya, ka tukuna, "e rawa vakacava ni'u kauta mai na kato ni kalou kivei au?" sa mani sega ni kauta vei koya o tevita na kato ni kalou ki na koro i tevita, ia sa kauta vakatikitiki ki na vale i opeti-itomi na kitaitae. sa tiko ga na kato kei iratou na vuvale i opeti-itomi mai na loma ni nodratou vale me vula tolu. ka sa vakalouvinnakataka o jiova na vale i opeti-itomi kei na ka kece e tu vua.

14

ia oqo o irami na tui taira sa talai ira na dau-tukutuku kivei tevita, kei na kau na sitari, kei ira na matai ni valu kei na matai ni kau, mera tara vua e dua na vale. io sa kila o tevita ni o jiova sa vakadeitaki koya me tui e isireli, ka ni sa vakalevulevui cake na nona matanitu e na vukudra na nona tamata na isireli. sa qai taura o tevita eso tale na watina e jerusalemi, ka sa so tale na luvena tagane kei na luvena yalewa o tevita. ia oqo na yacadra na luvena ka vakatubura mai jerusalemi: samua, sobaba, necani, solomoni, iveri, ilaisua, ilipeleti, noka, nefeki, jafia, ilisama, bieliada, kei iliveleti. ia oqo ni ra sa rogoca na kai filisitia ni sa lumuti o tevita me tui e isireli, era sa lako taucoko na kai filisitia mera vakasaqarai tevita. ka sa rogoca o tevita na ka o ya ka lako yani i tautuba me veivala kei ira. era sa qai lako na kai filisita ka la'ki kaba na buca o refeimi. sa taroga na kalou o tevita, ka vaka, "me'u lako cake li ka veivala kei ira na kai filisitia? o ni na soli ira beka ki na ligaqu?" sa tukuna o jiova kivei koya, "lako cake, ni'u na soli ira ki na ligamu." era sa mani lako ki peali-perasimi, ka sa vakadrukai ira o tevita maikea. sa qai tukuna o tevita, "na kalou sa curu basikati ira na kequ meca ena ligaqu me vaka ni sa kabasu nai vakaso ni wai." sa mani vakayacani kina na vanua o ya opeali-perasimi. ia ni sa biuta tu maikea na nodra kalou matakau, sa vakarota o tevita me ra vakamai e na bukawaqa. era sa baci kaba vakaivalu tale e na buca o ira na kai filisitia. sa taroga tale na kalou o tevita, ia sa tukuna vua na kalou, "mo kakua ni lako cake vei ira; vakavolivoliti ira ga, ka sikiti ira mai na mata ni vei vuni malaberi. "ia ena yaco, ni dou sa rogoca na domo ni lako vakasotia ena tuvuka ni vei vuni malaberi oqori, dou qai lako ki nai valu, ni sa liu na kalou vei kemudou me ravuta na keba ni kai filisitia." sa mani cakava o tevita me vaka sa vakarota na kalou vei koya, ka ra vakasavi ira lesu na mataivalu ni filisitia mai kipione me yaco sara ki keseri. sa qai kuruseti na vanua taucoko nai rogorogo kei tevita, ka sa vakavuna o jiova me ra rerevaki koya na veimatanitu kecega.

15

a sa tara o tevita na veivale me nona ena koro i tevita; ka sa vakarautaka e dua na vanua me tiko kina na kato ni kalou, ka vakaduria e dua na kena vale laca. sa qai tukuna o tevita, "me kakua ni dua me laveta na kato ni kalou o ira ga na livai, ni sa digitaki ira o jiova me ra kauta na kato ni kalou ka veiqaravi e

matana me sega ni mudu." ia o tevita sa vakasoqoni ira vata mai na isireli kecega ki jerusalemi, mera kauta cake mai na kato ni kalou ki na kena vale, o koya sa vakarautaka oti tu o koya. sa qai vakasoqoni ira vata na luve i eroni kei ira na livai o tevita: mai vei ira luve i koaca tagane, sa liu o urieli, kei na lewe dua na drau ruasagavulu na wekana; mai vei ira na luve i merari tagane, sa liu o asaia, kei na lewe rua na drau ruasagavulu na wekana; mai vei ira na luve i keresomi tagane, sa liu o joeli, kei na lewe dua na drau tolusagavulu na wekana; mai vei ira na luve i ilisavani, sa liu o semaia, kei na lewe rua na drau na wekana; mai vei ira na luve i epironi tagane, sa liu o elieli, kei na lewe walusagavulu na wekana; mai vei ira na luve i usieli tagane, sa liu o amenatave, kei na lewe dua na drau tinikarua na wekana. ka sa kacivi rau o setoki kei aviaca na bete, vei ira talega na livai: vei urieli, asaia, joeli, semaia, elieli, kei amenatave. sa tukuna o koya kivei ira, "oi kemudou na ulu ni veivu-vale i livai na tamamudou; dou vakasavasavataki kemudou, kei ira talega na wekamudou, ka mo dou na kauta cake mai na kato i jiova na kalou i isireli ki na vanua au sa vakarautaka oti tu. "me baleta ni dou a sega ni cakava oqo e liu, sa tawasei koya tani kina mai vei keda o jiova na noda kalou, baleta ni da a sega ni tarogi koya ena kenai tuvatuva dodonu." ia oqo era sa vakasavasavataki ira o ira na bete kei ira na livai me ra kauta cake na kato i jiova na kalou ni isireli. era sa colata na luve i livai e domodra na kato ni kalou, ena kenai vua, me vaka nai vakaro i mosese e tukuna na vosa i jiova. sa qai tukuna o tevita vei ira na nodra i liuliu na livai me ra digitaka eso na wekadra mera dauni- sere ka ra salavata kei nai vakatagi, vakatagi vakawa, na api, sibali, e na nodra tabalaka na domodra ena reki. ia o ira na livai era sa qai digitaki emani na luve i joeli tagane; mai vei ira na wekana o asafa na luve i verekaia tagane; mai vei ira na wekana, o ira na luve i merari, o ecani na luve i kusaia tagane; ka sa tiko vata kei ira o ira na wekadra e nai karua ni vakatagedegede: sakaraia, peni, jeasieli, semiramoce, jeieli, uni, iliavi, penaia, measeia, maticia, elifele, mikinea, opeti-itomi, kei jeieli, o ira nai vakatawa ni matamata; na daunisere, o emani, asafa, kei ecani, me ratou tukia na sibali varasa; sakaraia, asieli, semiramoci, jeieli, uni, iliavi, measeia, kei penaia, e nai vakatagi vakawa vakataki alamoci; o maticia, elifele, mikinea, opeti-itomi, jeieli, kei asasia, mera liuataka ena api sa tiko ena semini; o kenanaia, na nodra i liuliu na livai, sa qasenivili liu ni sere kei nai vakatagi, baleta ni matai dina; o verekaia kei elikana e rau i vakatawa ni katuba ni kato ni kalou; o sevanaia, josafati, necaneli, amasai, sakaraia, penaia, kei iliesa, o iratou na bete, e ratou na uvuca na biukila ena mata ni kato ni kalou; ia o opeti-itomi kei jeiaia nai vakatawa ni katuba ni kato. ia o tevita, o ira na qase e isireli, kei ira na kavetani ni lewe udolu era sa lako ka kauta mai na kato ni veiyalayalati i jiova, mai na vale i opeti-itomi ena marau. sa qai yaco ena gauna sa vukei ira kina na livai o ira sa dau colata na kato ni veiyalayalati i jiova, na kalou, era sa qai vakacabora e vitu na bulumakau tagane kei na vitu na sipi tagane. o tevita e sulumaka tu e dua nai ubi lineni matailalai, vakatalega kina o ira na livai era colata tiko na kato,

o ira na daunisere, kei kenanaiti na qasenivuli ni sere vata kei ira na matasere. sa vakaefoti lineni talega o tevita. o koya oqo o ira na isireli era sa kauta cake mai na kato ni veiyalayalati i jiova e na kaikaila kei na domo ni davui, na biukila kei na sibili, ni ra qiria nai vakatagi vakawa kei na api. ia sa yaco, ni sa kau mai na kato i jiova ki na koro i tevita, sa iro yani mai na mata ni katuba leka o maikali, na luve i saula yalewa, ka raici tevita ni sa meke katagi; ka sa beci koya sara e lomana.

16

era sa kauta mai na kato ni kalou, ka vakadabera e na loma donu ni vale ni soro sa birika o tevita. era sa qai cabora nai soro kama kei nai soro ni veivinakati e na mata ni kalou. ia ni sa oti na nona vakacabora nai soro kama kei nai soro ni veivinakati o tevita, sa vosa vakalouvvinakataki ira na tamata o koya e na yaca i jiova. sa qai wasea vei ira kecega na isireli, na tagane kei na yalewa, vei ira yadua e dua nai buli madrai, dua na tiki ni lewe ni manu-manu, kei na dua nai buli keke vua ni kau. ka sa lesia eso na livai me ra veiqaravi e na mata ni kato i jiova, mera veivakananumi, vakavinavinaka, ka vakalavelaveti jiova na kalou nei isireli: o esava sa liu, e tarava o sakaraia, qai o jeieli, semiramoci, jeieli, maticia, iliavi, penaia, kei opeti-itomi: o jeieli e qiria nai vakatagi vakawa kei na api, ia o esava e vakatagitaka na sibili; o penaia kei jeasieli na bete e rau uvuca na biukila ena mata ni kato ni veiyalayalati ni kalou. na sere ni vakavinavinaka i tevita ena siga o ya sa solia kina o tevita nai matai ni same oqo vei esava kei ira na wekana, mera vakavinavinakataki jiova: o, me soli na vakavinavinaka vei jiova! masuta na yacana; vakatakila na nona cakacaka ena kedra maliwa na nona tamata! sere vua, seretaka na same ki vua; tukuna na nona cakacaka veivakurabuitaki kecega! me vaqoroqoro ena yacana tabu; mera cakava na yalo sa reki o ira sa vakasaqarai jiova! vakasaqarai jiova kei na nona kaukauwa; vakasaqara tikoga na matana! vakananuma na nona cakacaka taleitaki sa cakava oti, na nona cakacaka veivakurabuitaki, kei na vakatulewa ni gusuna, oi kemudou na kawa i isireli na nona tamata, oi kemudou na luve i jekope, na nona tamata digitaki! o koya o jiova na noda kalou; na nona vakatulewa sa tu e vuravura taucoko. vakananuma na nona veiyalayalati sega ni mudu, na vosa sa vakarota o koya, me baleta nai tabatamata e dua na udolu, na veiyalayalati sa cakava vata kei eparaama, kei na nona vosa bubului vei aisake, ka sa vakadeitaka vei jekope mei lesilesi, kivei isireli me veiyalayalati e sega ni mudu, e tukuna, "au na solia vei iko na vanua o kenani me nodra i votavota na nomu kawa," ni dou a se lewe vica walega, sa dina ni dou se lewe vica ga, ka tiki vulagi kina. ni ra sa lako mai na dua na vanua ki na dua tale, mai na dua talega na matanitu ki na dua na mata tamata, e sega ni vakatara o koya vua e dua na tamata me cakava vei ira na ka ca; io, e vunauci ira na tui e na vukudra, ka vaka, "kakua ni tarai ira na noqu i lumuti, ka kakua ni vakamavoataki ira na noqu parofita." sere vei jiova, na vuravura kecega; dou tukuna nai tukutuku vinaka ni nona veivakabu-

lai mai na siga e dua ki na siga ka tarava. vakatakila na nona lagilagi e na kedra maliwa na veivanua, na nona veivakurabuitaki ena kedra maliwa na tamata kecega. ni sa levu o jiova ka sa dodonu me vakalevulevu na nona levu; e dodonu talega o koya me rerevaki vakalevu cake mai vei ira na kalou tani kecega. ni ra sa matakau ceuceu walega na nodra kalou na tamata kecega, ia o jiova sa bulia na lomalagi. na vakarokoroko kei na vakaturaga sa tu ga e matana; na kaukauwa kei na marau sa tiko e na nona i tikotiko. solia vei jiova, oi kemudou na vei vuvale ni tamata, solia vei jiova na lagilagi kei na kaukauwa. dou solia vei jiova na vakarokoroko e kilikili kei na yacana; kauta mai nai soro, ka lako mai ki na nonai serau. io, dou lotu vei jiova ena totoka ni yalosavasava! dou sautaninini e matana, na vuravura kecega. o vuravura talega sa vakadeitaki tu, e na sega ni yavalati rawa. me reki o lomalagi, ka me marau o vuravura; ka me ra tukuna ena kedra maliwa na veivanua, "me vakatulewa o jiova." me vadugu na wasawasa, kei na ka kecega e tu kina; me reki na vei-were, kei na ka kecega sa bula kina. era sa na qai reki na vei vunika mai veikau ena mata i jiova, ni sa lako tiko mai o koya me mai lewai vuravura. io, dou vakavinavinaka vei jiova, ni sa vinaka o koya! ni sa sega ni mudu na nona yalololoma. ka tukuna, "mo ni vakabulai keimami, na kalou ni neimami vakabulai; ni vakasoqoni keimami vata, ka vakabulai keimami mai vei ira na kai matanitu tani, me keimami vakavinavinakataki na yacamuni sasavasava, me keimami qaqa ena nomuni vakavinavinakataki." me lagilagi na yacai jiova na kalou ni isireli mai na sga ni mudu ki na sega ni mudu! ka ra sa tukuna na tamata kecega, "emeni!" ka vakavinavinakataki jiova. sa vakayacori tikoga na lotu ena veigauna sa mani laivi esava tiko kei iratou na tacina e kea ena mata ni kato ni veiyalayalati i jiova me ratou veiqaravi voli ena mata ni kato e na veigauna kecega, me vaka na cakacaka ni veisiga e gadrevi; ia o opeti-itomi vata kei iratou na wekana e lewe onosagavulu ka wale, e wili kina o opeti-itomi na luve i jeducuni tagane, kei osa, me ratou i vakatawa ni matamata; ia o setoki na bete kei ira na veitacini vaka matabete, me ra tiko ena mata ni vale ni soroi jiova ena veivanua cecere e tiko mai kipioni, mera vakacabora nai soro kama vei jiova e nai cabocabo ni soro kama ena veimatata kei na veiyakavi, ka me ra cakava me vaka na ka kecega sa volai e nai vunau i jiova ka a vakarota vei isireli; sa tiko vata kei ira o emani kei jeducuni kei ira na kena vo era sa digitaki, era sa kacivi ena dui yacadra, mera vakavinavinakataki jiova, ni sa sega ni mudu na nona yalo loloma; ia sa tu vata kei ira o emani kei jeducuni, me rau uvuca na biukila ka qiria na sibili kei nai yaya kece ni vakatagi vua na kalou. ia oqo e ratou sai vakatawa ni matamata na luve i jeducuni. era sa qai dui lako na tamata kecega, o ira yadua ki na nodra dui vale; ka sa lesu talega o tevita ki nodratou me la'ki vosa vakalouvvinakataki.

17

ia ni sa oti o ya, ni sa tiko o tevita e na nona vale, sa tukuna o tevita vei necani na parofita, "raica oqo, au sa tiko ena vale sitari, ia na kato ni veiyalayalati i jiova

sa tiko ena loma ni vale laca." sa qai tukuna o necani vei tevita, "cakava na ka kecega sa tiko e yalomu, ni sa tiko vata kei iko na kalou." ia sa yaco ena bogi ga o ya ni sa rogo mai na vosa ni kalou vei necani, ka vaka, "lako ka la'ki tukuna vei tevita na noqu tamata, 'sa vakaoqo na ka sa tukuna o jiova: "o na sega ni tara vei au e dua na vale me'u tiko kina. "ni'u a sega tale ni bau tiko e na dua na vale me tekivu mai na gauna au vakatuburi isireli cake kina, me yacova mai na siga oqo, ia au a lako voli ga mai na vale laca ki na vale laca, mai na dua na valenisoro ki na dua tale. "na veivanua kece au lakova vata kei ira na isireli, au bau cavuta li e dua na vosa vua e dua na turaganilewa e isireli, o ira au sa lesia me ra vakatawai ira na noqu tamata, ka tukuna, "ena vuku ni cava dou sa sega ni tara kina vei au e dua na vale sa caka e na sitari?" "ia oqo, mo na tukuna vua na noqu tamata o tevita, 'sa tukuna vakaoqo o jiova ni lewe vuqa: "au a kauti iko tani mai na qele ni sipi, mai na nomu vakamuri ira voli na sipi, mo mai tui vei ira na noqu tamata na isireli. "ka'u sa tu vata kei iko ena veivanua kecega o lakova, ka tamusuki ira kecega na kemu meca mai matamu, ka vakayacani iko ena dua na yaca e tautauvata kei na yacadra na tamata qaqa era sa tiko e vuravura. "e dina au na lesia e dua na vanua vei ira na noqu tamata na isireli, au na tei ira, ka me ra na tiko vakadua e na dua na vanua e nodra ka sega tale ni veitokiyaki; se me ra mai vakararawataki ira tale o ira na luve ni valavala ca, me vaka e liu, "me tekivu mai na gauna au a vakaroti ira kina na daunilewa mera liutaki ira na noqu tamata na isireli. au na vakamalumalumutaki ira talega na kemudou meca. ia au sa tukuna talega vei iko ni na tara vei iko o jiova e dua na vale. "ia ena yaco, ni sa oti na nomu veisiga, ni o sa na lako vakaidina vei ira na na tamamu, ni'u na vakatubura na nomu kawa me kemui sosomi, ena dua ga o koya vei ira na luvemu; ia au na vakadeitaka na nona matanitu. "ena tara vei au o koya e dua na noqu vale, ia au na vakadeitaka na nonai tikotiko vakaturaga me sega ni mudu. "au na tamana, ka na luvequ o koya; ia na noqu yalololoma au na sega ni kauta tani mai vei koya, me vaka au a kauta tani mai vei koya sa liu vei iko. "ia au na vakadeitaki koya ena noqu vale kei na noqu matanitu me sega ni mudu; kei na nonai tikotiko vakaturaga me sega ni mudu." "me vaka na vosa kecega oqo ka me vaka na raivotu kecega oqo, sa vosataka o necani vei tevita. sa qai curu yani ki loma o tevita ka la'ki dabe sobu ena matai jiova; ka tukuna o koya: "o cei o au i jiova na kalou? se cava mada na noqu vuvala, mo ni kauti au mai kina me yacova mai oqo? "ia sa dina ni sa ka lailai ga oqo ena matamuni, noqu kalou: ka o ni sa vosa oti tale tikoga me baleta na nona vuvala na nomuni tamata me yacova na veigauna maimuri, ka sa raici au me vaka e dua vei ira na turaga dokai, i jiova na kalou. "na cava tale me tukuna vei kemuni o tevita me baleta na nomuni dokai koya na nomuni tamata? ni o ni sa kilai koya na nomuni tamata. "i jiova, ena vukuna na nomuni tamata, ka me vaka talega na lomamuni, o ni sa cakava na ka cecere oqo, ni o ni sa vakatakila na veika cecere oqo. "i jiova, e sega tale ni dua e tautauvata kei kemuni, se dua tale me tu e yasamuni, me vaka na ka kecega keimami sa dau rogoca ena daligai keimami. "ia o

cei e tautauvata kei ira na nomuni tamata na isireli, na matanitu duadua ga e vuravura ka a lako mai na kalou me mai volia lesu me ra nona tamata â€œ" me cakava vei kemuni e dua na yaca rogo ena vuku ni cakacaka cecere ka veivakurabitaki, ena nodra vakasavi tani na veimatani e matadra na nomuni tamata o ni a voli ira lesu tale mai jipita? "ni o ni sa vakayacori ira na nomuni tamata na isireli mera nomuni tamata sega ni mudu; ia oi kemuni jiova, sa yaco me nodra kalou. "ia oqo, i jiova, na vosa o ni sa cavuta me baleti koya na nomuni tamata ka baleta na nona vuvala, me vakadeitaki ka sega ni mudu, ka mo ni vakayacora me vaka na ka o ni a tukuna. "ia me vakadeitaki mada, me sa vakacaucautaki na yacamuni ka sega ni mudu, ka vaka, "o jiova ni lewe vuqa, na kalou nei isireli, sa kalou ni isireli." ka vakayacora na vuvala i tevita me tudei e matamuni. "ni oi kemuni, na noqu kalou, sa vakatakila vua na nomuni tamata ni o ni na tara e dua na vale me nona. o koya oqo sa kunea kina e lomana na nomuni tamata me masu vei kemuni. "ia oqo, jiova, o ni sa noqu kalou, ka o ni sa yalataka na veivakalouvinakataki oqo vua na nomuni tamata. o ni sa marautaka e daidai mo ni vakalouvinakataka na vuvala ni nomuni tamata, ka me tu ga e matamuni me sega ni mudu; ni o ni sa vakalouvinakataka, i jiova, ka na vakalouvinakataka me sega ni mudu."

18

ni sa oti oqo sa yaco ni sa valuti ira tale na kai filisitia o tevita, vakamalumalumutaki ira, ka tauri kaca kei na kena veikoro mai na ligadra na kai filisitia. sa qai vakadrukai moape, ka ra sa yaco na kai moape me tamata cakacaka i tevita, ka kauta mai nai vakacavaca. ka sa vakadrukai adadesa na tui so me yacovi emaci, ni sa lako me la'ki vakadeitaka na nona kaukauwa mai na bati ni uciwai na uferetisi. sa taura mai vua o tevita e dua na udolu na qiqi ni valu, vitu na udolu na dauvodo ose, kei na ruasagavulu na udolu na sotia taubale. sa sereki ira talega na ose o tevita, vakavo ga o ira sa maroroya o koya me baleta na qiqi ni valu e dua na udolu. ni ra sa lako mai na kai siria mai tamasiko mera mai vukeyi adadesa na tui soba, o tevita sa vakamatei ira e lewe ruasagavulu na udolu na kai siria. sa qai biuta mai siria o tevita eso na mataivalu vakatawa; ka ra sa yaco me tamata i tevita na kai siria ka soli vakacavaca ki vua. ia oqo sa maroroi tevita o jiova e na vanua kecega e lakova. ia o tevita sa taura nai sasabai koula e tu vua na tamata i adadesa, ka kauta mai i jeruselemi. mai tibaca talega kei kuni, na veikoro i adadesa, sa kauta mai kea o tevita e dua nai wiliwili varasa levu, o koya e a cakava kina o solomoni na taqe varasa levu, na veiduru, kei na veiyaya varasa. ia oqo ni sa rogoca o tou na tui emaci ni sa vakadruka na mataivalu kecega i adadesa na tui soba, sa talai adorama na luvana vei tevita na tui, me kidavaki koya ka vosa vakalouvinakataki koya, baleta ni sa veivala kei adadesa ka sa vakadrukai koya (ni o adadesa e a dauvala voli kei tou); ka sa kauta o adorama na veimatatani yaya koula kecega, na siliva kei na varasa. na tui o tevita sa vakacabora kecega talega oqori vei jiova, vakakina na siliva kei na koula e a kauta mai na veivanua oqo o mai it-

omi, mai moape, mai vei ira na tamata i amoni, mai vei ira na kai filisitia, kei ira talega na ameleki. e dina o avaisi na luve i seruwaia e a vakamatea e tinikawalu na udolu na kai itomi mai na buca ni masima. sa biuta talega o koya eso na mataivalu vakatawa mai itomi, ka sa yaco mera tamata cakacaka kecega i tevita o ira na kai itomi. ia o jiova sa maroro'i tevita ena vanua kecega e lakova. e dina sa tui tiko o tevita e isireli, ia sa tuvana vinaka na nona lewa ka vakatauca na lewa dodonu vei ira kecega na nona tamata. o joave na luve i seruwaia tagane sa lewa na mataivalu taucoko; o josevata luve i ailude tagane sa dauvola nai tukutuku; e rau sa bete o setoki na luve i aitube tagane kei avimeleki na luve i avaiata tagane; o savisa na vunivola; o penaia na luve i jioiada tagane sa lewai ira na kereci kei na pelec; ia o iratou na luve i tevita tagane e ratou sa ena veiqaravi liu e voleka vua na tui.

19

sa yaco ni sa oti ogo sa mate o neasi na nodra tui na kai amoni, ka tui me kenai sosomi na luvena tagane. sa qai tukuna o tevita, "au na vakaraitaka na yalololoma vei anani na luve i neasi tagane, baleta ni a vakaraitaka o tamana kivei au na yalololoma." sa mani tala eso na nona mata o tevita mera la'ki vakacegui koya ena vukui tamana. ia era sa lako vei anani na tamata i tevita me vakacegui koya. ia era sa tarogi anani o ira era turaga vei ira na nona tamata, "o sa nanuma li ni dokai tamamuni dina o tevita ni sa talai ira mai na nona tamata mera mai vakacegui iko? era sega beka ni lako mai na nona tamata mera mai rai vanua ka qara se me vuaviritaka vakacava na noda vanua?" o koya ogo sa mani tauri ira na tamata i tevita o anani, sa tasia, ka sedrutia na nodra i sulu e lomadonu, kei na mudratou, ka vakatalai ratou tani yani. era sa qai lako eso vei tevita ka tukuna na veika sa caka vei iratou na tamata; ka sa tala o koya eso mera tavaki iratou, ni ratou sa madua vakalevu sara. ka sa tukuna na tui, "dou wawa tiko mai jeriko me yacova ni sa tubu tale na kumimudou, dou qai lesu mai." ni ra sa raica na kai amoni ni ra sa velavela e na matai tevita, sa vakauta o anani kei ira na kai amoni e dua na udolu na taledi na siliva me voli kina eso na qiqi ni valu kei na so na dauvodo ose mai mesopotemia, mai meaka e siria, kei soba. ia era sa voli rawa e tolusagavulu ka rua na qiqi-ni-valu, vata kei tui meaka kei ira na nona tamata, era sa na tuvai valu mai medeba. o ira talega na kai amoni era sa soqoni vata mai na nodra veikoro, ka lako mai ki nai valu. ia ogo ni sa rogoca o tevita, sa talai joave kei ira kecega na mataivalu qaqa. era sa qai lako mai na kai amoni ka tuvai valu ena mata ni matamata kina koro, ka ra mai tu vakai ira e na rara ni valu o ira na tui era a lako vata mai. ni sa raica o joave ni tuva nai valu e matana ka tu talega mai dakuna, sa digitaka o koya eso na tamata e uasivi cake vei ira kecega na isireli, ka biuti ira mera veivala kei ira na kai siria. ia o ira kecega na kena vo sa solia o koya vei avaisi na tacina me liutaka, ka ra sa tuvai valu vei ira na kai amoni. sa qai tukuna o koya, "kevaka era sa gumatua vei au na kai siria, mo na qai vukei au; ia kevaka era sa gumatua vei iko na kai amoni, au na qai vukei iko. "mo yaloqaqa, ka me daru kaukauwa ena vukudra na nodaru tamata

kei na veikoro ni noda kalou. ka me na cakava o jiova na ka sa dodonu e matana." ia sa toro voleka vei ira na kai siria o joave kei ira na tamata era tikovata tukuna me veivala, ka ra sa dro e matana o ira na kai siria. ni ra sa raica o ira na kai amoni ni sa dro o ira na kai siria, era sa dro talega ena matai avaisi na tacina, ka curu ki na koro. sa mani lako i jerusalemi o joave. ia ogo ni ra sa raica na kai siria ni ra sa druka vei isireli, era sa talai ira na dau ni tukutuku mera kau mai na kai siria era tu mai na tai kadua ni uciwai, kei sovaki na turagani-valu liu i adadesa me lako mai ki matadra. ni sa mai tukuni vei tevita, sa vakasoqoni ira vata na isireli, era takosova na joritani ka valuti ira, ka tuvai valu vei ira. ia ni sa tuvai valu o tevita vei ira na kai siria, era sa qai veivala kei koya. era sa qai dro na kai siria e matadra na isireli; ka sa vakamatea o tevita e vitu na udolu na dauvodo qiqi-ni-valu kei na vasagavulu na udolu na sotia taubale, ka vakamatei sovaki talega na turagani-valu liu. ia ni ra sa raica na dauveiqaravi i adadesa ni ra druka vei isireli, era sa vakaveivinakatitaki ira kei tevita ka yaco mera nona dauveiqaravi. era sa mani sega ni via vukei ira tale vakadua na kai amoni o ira na kai siria.

20

sa yaco ena gauna ni vula i tubutubu, ena gauna era dau lako kina na tui ki nai valu, sa liutaka na mataivalu o joave ka ra vakacacana na nodra vanua na kai amoni, ia era lako mai ka kabai rava ka vaqeaavutaka. ia sa tiko ga mai jerusalemi o tevita. ka sa vakadrukai rava o joave ka vaqeaavutaka. o tevita e sa qai luvata nai sala vakatui (nei tui rava) mai uluna, ka kunea ni kena bibi e dua na taledi koula (vitusagavulu-kalima na paudi koula), ka sa tu talega kina na vatu talei. ia sa mani vakaisala koro o tevita. sa ka levu talega na ka sa kauta mai na koro me i toki ni valu. ka sa kauta tani mai o koya na tamata era tiko kina, ka lesi ira mera dauvarovaro, mera dauqivaqiva e nai qiva kaukamea, ka ra dau tata e nai matau. oqori na ka kecega sa cakava o tevita kina nodra veikoro na kai amoni. o tevita kei ira na tamata kecega era sa qai lesu tale ki jerusalemi. era sa vakamatei na tuwawa ni filisitia ogo sa yaco ni sa oti o ya sa kacabote nai valu kei ira na kai filisitia mai kesa, tuwawa tagane. ka ra sa vakamalumalumutaki. tubu tale nai valu kei ira na kai filisitia, sa vakamatei lamai na taci kolaiaici na itaiti o elianani na luve i jaire tagane, ia na dia ni nona moto sa vaka na nodra kukamea na dautalitali. sa baci tubu tale nai valu mai kaca, sa tiko kina e dua na tamata levu, e ruasagavulu kava nai qaqalo ni ligana kei na yavana, e tauya ono taucoko nai qaqalo ni ligana kei na yavana; sa sucu talega o koya ka luvena na tuwawa. ni sa bole'i ira tiko na isireli, o jonacani na luve i simea tagane, na tuakai tevita, sa vakamatei koya. o iratou ogo na luve i koya na tuwawa mai kaca, ka ra a vakamatei ena ligai tevita kei ira na nona tamata.

21

ogo sa tucake o setani me coqai isireli, ka vakauqeti tevita me wiliki isireli. sa mani tukuna o tevita vei

joave kei ira sa liu vei ira na tamata, "dou lako ka wiliki ira na isireli me tekivu mai pierisepa me yaco ki tani, ka kauta mai na kedra i wiliwili vei au me'u kila." sa sauma o joave, "me na vakayacori ira na nona tamata o jiova me vaka dua na drau taki na kedra i wiliwili. ia, noqu turaga na tui, era sega li ni sa nomuni tamata kecega na noqu turaga? ena vuku ni cava sa gadreva kina na noqu turaga na ka oqo? na cava me vu kina o koya ni nodra madua na isireli?" sa gumatua ga na vosa ni tui ki vei joave. sa mani tukace o joave ka lakova na vanua taucoke o isireli ka lesu tale mai i jerusalemi. sa qai mai solia o joave vei tevita nai wiliwili taucoke ni tamata. e isireli taucoke e ra tiko kina e dua na milioni dua na drau na udolu na tamata era vakai-seleiawau, ia e juta era tiko kina e va na drau vitusagavulu na udolu na tamata era vakaiseleiawau. e sega ni wiliki ira kina na livai kei ira na penijamini, ni sa velavela vei joave na ka sa tukuna na tui. sa sega ni marautaka na kalou na ka oqo; ka sa mani ravuti isireli. sa tukuna o tevita vua na kalou, "au sai valavala ca vakalevu, baleta ni'u sa cakava na ka oqo; ia oqo, au sa masu, mo ni kauta laivi na nonai valavala ca na nomuni tamata, ni'u sai valavala vakalialia sara." qai tukuna o jiova vei kata, na parofita i tevita, ka vaka, "lako ka la'ki tukuna vei tevita, ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo o jiova: 'au sa solia oqo vei iko e tolu na ka; digitaka ga e dua vei iratou, me'u na vakayacora vei iko.'" sa lako o kata ki vei tevita ka tukuna vua, "sa tukuna vakaoqo o jiova: 'digitaka e dua vei iratou, 'e tolu na yabaki ni dausiga, se tolu na vula mera na vakadrukai iko tiko kina na kemu meca ena nodra i seleiawau ni ra sa toboki iko, se tolu na siga me yaviti iko voli nai seleiawau i jiova â€" na mate ca ena nomu vanua, ia na agilosu i jiova me na vakacaca ena vanua taucoke o isireli.' ia oqo mo ni tukuna nai sau ni taro me'u kauta lesu tale vei koya sa talai au mai." sa tukuna vei kata o tevita, "au sa rarawa vakalevu. yalo vinaka mo laiva me'u lutu ki na liga i jiova, ni sa ka levu na nona yalololoma; ia me'u kakua ga ni lutu ki na liga ni tamata." sa mani tauca o jiova na mate ca e isireli, ka sa bale kina e vitusagavulu na udolu tagane e isireli. ka sa tala e dua na agilosu o jiova ki jerusalemi me vakarusu. ni sa vakarusu tiko, sa raica o jiova ka veivutunitaka na vakacaca, ka sa tukuna vua na agilosu sa veivakarusai tiko, "sa rauta oqori; ia oqo mo sa tarova na ligamu." ia na agilosu i jiova sa la'ki tukace tu ena yasa ni vanua ni buturaki sila nei orinani na jesusaiti. sa qai mata cake o tevita ka raica na agilosu i jiova ni sa tukace tu ena maliwa ni vuruvura kei na lomalagi, sa taura tu e ligana e dua nai seleiawau ka vagoalea tu vaka ki jerusalemi. ia o tevita kei ira na qase, era sa vakaisulu taga, ka ra sa cuva vakatoboicu. ka sa tukuna o tevita vua na kalou, "e sega li ni oi au a vakarota mera vilivili mai na tamata? au sa i valavala ca dina ka sa cakava na ka ca oqo; ia o ira na sipi oqo, na cava era a cakava? laiva na ligamuni, au masu, i jiova na noqu kalou, me tarai au kei na vuvale i tamaqu, ka me kakua ga ni tarai ira na nomuni tamata oqo me yacovi ira kina na mate ca." o koya oqo, sa vakaroti kata kina na agilosu i jiova me tukuna vei tevita me la'ki cakava e dua nai cabocabo ni soro vei jiova, ena vanua ni buturaki sila i orinani na jesusaiti. sa mani lako cake o tevita me vaka na

vosa i kata, sa cavuta o koya ena yaca i jiova. ia oqo sa vuki mai o orinani ka raica na agilosu; ka ratou sa vunitaki iratou na luvena tagane e va e ratou a tiko vata tukuna, ia o orinani e tomana tikoga na buturaki sila. ia sa lako mai o tevita kivei orinani, ka sa rai cake o orinani ka raici tevita. sa lako tani mai na vanua ni buturaki sila, ka sa cuva vakatoboicu ki na qele e matai tevita. sa qai tukuna o tevita vei orinani, "mo solia vei au na vanua ni buturaki sila oqo, me'u cakava kina e dua nai cabocabo ni soro vei jiova. mo na solia vei au me'u sauma na kenai voli dodonu, de na mani muduki na mate ca vei ira na tamata." ia sa tukuna o orinani vei tevita, "taura me nomu, ka laiva na noqu turaga na tui me cakava na ka sa vinaka e matana. raica, au sa solia talega vei kemuni na bulumakau mei soro kama, nai yaya ni buturaki sila me kena buka, kei na sila mei madrali laukana, au sa solia taucoke." sa qai tukuna o tevita vei orinani, "e sega, ia au na volia ena kenai sau dodonu, ni'u na sega ni kauta na ka sa nomu vua na kalou, se me'u vakacabora nai soro e sega ni'u volia." sa mani solia o tevita vei orinani e ono na drau na sikele na kena bibi ni koula me baleta na vanua o ya. ka sa cakava mai kea o tevita e dua nai cabocabo ni soro vei jiova, ka sa vakacabora nai soro kama kei nai soro ni veivinakati, ka masuti jiova; ka sa vosa o koya vua ena bukawaqa mai lomalagi e nai cabocabo ni soro. sa mani vakarota o jiova na agilosu, ka sa vakasuka na nonai seleiawau ki na kena taga. ena gauna o ya, ni sa raica o tevita ni sa sauma o jiova na nona masu mai na vanua ni buturaki sila i orinani na jesusaiti, sa vakacaboi soro mai kea o koya. ni sa tiko ena gauna o ya na vale i jiova kei nai cabocabo ni soro kama, ka a cakava o mosese mai na veikau, mai na vanua cecere mai kipioni. ia sa sega ni lako volekata rawa o tevita me taroga na kalou, ni sa rerevaka nai seleiawau ni agilosu i jiova.

22

sa qai tukuna o tevita, "oqo na vale i jiova na kalou, ia sai koya oqo nai cabocabo ni soro kama me baleti isireli." sa mani vakarota o tevita mera kau kece mai na vulagi era tiko e na vanua o isireli; ka sa lesia o koya eso na matai ni vatuu me ra taya mai na vatuu me tara kina na vale ni kalou. ka sa vakarautaka o tevita e levu sara na kaukamea mei vako ni katuba ni matamata kei nai sema, ka levu sara na varasa e sega ni vakarautaki rawa, ka levu talega na vu-ni-sitari; ni ra sa kauta mai vakalevu na sitari vei tevita o ira na kai saitoni kei na kai taira. ia sa tukuna vakaoqo o tevita, "i solomoni na luevuq tagane e se gone ga ka sega ni kila e levu na ka, kei na vale ena tara me nei jiova e dodonu me vakaitamara, kilai ka vakaiukuuku ena veivuna kecega. au sa na vakarautaka rawa oqo na ka kecega e baleta na vale." sa mani vakarautaka vakalevu na ka kecega o tevita ni bera na nona mate. sa qai kacivi solomoni na luvena tagane, ka vakaroti koya me tara e dua na vale i jiova na kalou i isireli. ka sa tukuna o tevita vei solomoni: "na luevuq, io vei au, a sa tu e lomagu me'u tara e dua na vale ki na yaca i jiova na noqu kalou; ia sa yaco mai vei au na vosa i jiova, ka vaka, 'sa rui levu na dra o vakadavea ka sa levu talega na nomui valu; o na sega ni tara e dua na vale ki na yacaku, baleta ni

sa rui levu na dra e vuravura o vakadavea e mataqu. 'raica, ena sucu mai e dua na luvemu tagane, o koya ena tamata ni sautu; ia au na solia vua na sautu mai vei ira na kena meca kecega era tu wavolita. ena vakatokai me yacana o solomoni, ni'u na solia na vakacegu kei na sautu vei ira na isireli ena nona gauna. 'ena tara o koya e dua na vale ki na yacagu, ia ena luvuqu o koya, au na tamana oi au; ia au na vakataudeitaka na nonai tikotiko vakatui ena nona matanitu e isireli me sega ni mudu.' "ia ogo, na luvuqu, me tiko vata kei iko o jiova; ka mo gumatua, ka tara na vale i jiova na nomu kalou, me vaka sa tukuna vei iko o koya. "ia me solia vei iko o jiova na vuku kei na yalomatua, ka solia vei iko nai vakaro me baleti isireli, ka mo maroroya nai vunau i jiova na nomu kalou. "o na qai gumatua, kevaka o na qarauna mo vakayacora kece sara nai vakaro kei na lewa ka cakava o jiova vei mosese ena vuku i isireli. mo kaukauwa ka qaqa; kakua ni rere se yalolailai. "e dina au a oca ni vakarautaka na ka me yaga ki na vale i jiova e dua na drau na udolu na taledi na koula kei na dua na milioni na taledi na siliva, na varasa kei na kaukamea e sega ni vakaraautaki rawa, baleta ni sa rui levu. au sa vakarautaka talega na kau kei na vatu, o na rawa ni qai vakuria. "ia ogo sa lewe vuqa talega na tamata cakacaka era tu vata kei iko: o ira na matai ni kau kei na matai ni vatu, era kena dau dina ni veicakacaka kecega. "ena vuku ni koula kei na siliva kei na varasa kei na kaukamea e na sega ni yalani. mo tucake ka tekivutaka na cakacaka, ena qai tiko vata kei iko o jiova." sa vakaroti ira talega nai liuliu vei ira na isireli me ra vukei solomoni na luvuena tagane, ka vaka, "e sega li ni tiko vata kei kemudou o jiova na nomudou kalou? ia e sega li ni solia vei kemudou na vakacegu ena veiyasana kecega? ni sa soli ira oti o koya na lewe ni vanua ki na ligaqu, ka sa vakamalumalumutaka na vanua ena matai jiova kei na matadra na nona tamata. "ia ogo me vakadeitaka na lomamudou kei na yalomudou me vakasagarai jiova na nomudou kalou. o koya ogo mo dou ia ka tara na vale i jiova na kalou, ka mo na kauta mai na kato ni veiyalayalati i jiova kei nai yaya tabu kecega ni kalou ki na loma ni vale ena tara ki na yacai jiova."

23

ia ni sa qase mai o tevita ka sa vuqa na nona veisiga, sa buli solomoni na luvuena me tui vei ira na isireli. ia o koya sa vakasoqoni ira vata mai nai liuliu kecega e isireli, kei ira kecega na bete kei ira na livai. ia ogo sa tauri na kedra i wiliwili na livai me tekivu mai vua sa yabaki tolasagavulu se sivai; ia na kedra i wiliwili na tagane e tolasagavulu ka walu na udolu. vei ira ogo, e lewe ruasagavulu kava na udolu mera vakaraica na cakacaka ena vale i jiova, e ono na udolu mera ovisa kei na turaganilewa, e va na udolu mera i vakatawa ni matamata, e va na udolu era dauhere ni vakavinavinaka vei jiova kei nai vakatagi, "o koya au a cakava," e tukuna o tevita, "me ka ga ni vakavinavinaka." sa wasei ira talega o tevita kivei iratou na luve i livai: o keresoni, koaca, kei merari. vei ira na luve i keresoni tagane: o leadani kei sime. na luve i leadani tagane: na kenai matai o jeieli, sa qai tarava o secame kei joeli á€" e lewe tolu taucoko. na luve i sime tagane: o

selomici, asieli, kei arana á€" e tolu taucoko. o iratou ogo na ulu ni vuvala i leadani na tamadrato. kei na luve i sime tagane: o jeaca, sina, jeusi, kei veraia. o iratou ogo na luve i sime tagane. o jeaca na ulumatua kei sisa na kenai karua. ia o jeusi kei veraia e sega ni levu na luvudrau tagane; o koya ogo sa lesi kina vei rau me dua ga na vuvala. na luve i koaca tagane: o amirami, isari, epironi, kei usieli á€" e ratou lewe va taucoko. oi rau na luve i amirami: o eroni kei mosese; ka sa tawasei tani o eroni, o koya kei ira na luvuena tagane me sega ni mudu, me vakasavasavatata o koya na veika sa tabu sara, me vakama na veika boi vinaka e na matai jiova, me veiqaravi ki vua, ka me solia na veivakalouvvinakataki e na yacana me sega ni mudu. ia ogo oi rau na luve i mosese na tamata ni kalou e rau sa wili vata kei ira na yavusa i livai. oi rau na luve i mosese tagane o keresoni kei iliesa. vei ira na luve i keresoni tagane, e ulumatua o sevueli. vei ira na kawa i iliesa, e ulumatua o riavaia. ia e sega tale ni dua na luve i iliesa tagane, ia era lewe levu sara na luve i riavaia tagane. vei ira na luve i isari tagane, e ulumatua o selomici. vei ira na luve i epironi tagane, e ulumatua o jeaia, kenai karua o amaraia, ai katolu o jeasieli, kei jekameami na kenai kava. vei ira na luve usieli, e ulumatua o maika kai karua o jesaia. oi rau na luve i merari tagane o mali kei musu. na luve i mali o iliesa kei kisi. ia sa mate oiliesa, ka sega na luvuena tagane, ia sa vakaluvuena yalewa ga; ia o ira na wekadra, na luve i kisi tagane, era sa tauri ira mera watidra. na luve i musu tagane o mali, eta, kei jeremoce á€" e ratou lewe tolu taucoko. ogo o ira na luve i livai mai na dui nodra vuvala na tamadra á€" na ulu ni veivuvala i tamadra me vaka era sa wiliki yadudua mai na veitaravi ni yacadra, o koya sa cakava na cakacaka ni vale i jiova, me tekivu mai vei koya sa yabaki ruasagavulu ka lako cake. ni sa tukuna o tevita, "o jiova na kalou i isireli sa solia na vakacegu vei ira na nona tamata, ka me ra na tiko e jerusalemi ka sega ni mudu"; ia vei ira talega na livai, "era na sega tale ni kauta tiko na valenisoro, se dua vei ira nai yaya ni veiqaravi." ia mai nai otioi ni vakaro i tevita sa wili na kedra levu na livai me tekivu vei ira na yabaki ruasagavulu ka lako cake; baleta ni nodra i tavi me ra vukei ira na luve i eroni ena veiqaravi ena vale i jiova, ena valenisoro kei na kena vei tikini vale e loma, ena kena vakasavasavatata na ka tabu kecega kei na cakacaka ni veiqaravi ena vale ni kalou, me baleta ruarua na madrai dauraici kei na valawa qaqa vakamatailalai me ka ni soro sulutana, vata kei na keke sega ni vakai á€" vakatubu kei na ka sa vavi e nai tavuteke, kei na ka e veiwakitaki me vaka na kenai vakarau kei na kena levu yadua; me ra tucake tu ena veimatakaka mera vakavinavinaka ka vakalavelaveti jiova, ka vaka talega kina ena veiyakavi; kei na veigauna taucoko ni vakacaboi soro kama vei jiova ena veisiga ni vakacegu kei na veivula vou kei na veigauna ni kana magiti vakarautaki, ena kedra i wiliwili me vaka na veitaravi ni lewa vei ira, me caka ena veigauna kecega ena mata i jiova; ka mera na dau qarava na ka kecega e gadrevi ena veigauna kece ni soqoni ena vale ni soro, na ka e gadrevi ena vale tabu, kei na ka era gadreva na luve i eroni era wekadra ena cakacaka ni vale i jiova.

ia oqo na nodra i wasewase na luve i eroni. o iratou na luve i eroni tagane o netava, avaiu, iliesa, kei icama. ia e rau a mate o netava kei aviu e na matai tamadrau ni se sega na luvedrau; o koya oqo e rau sa qarava kina na cakacaka vakabete o iliesa kei icama. o tevita kei setoki mai vei ira na luve i iliesa tagane, kei aimeleki mai vei ira na luve i icama tagane, e ratou sa qai wasei ira ki na nodra dui gauna ni veiqaravi. e lewe levu cake nai liuliu e kunei vei ira na luve i iliesa tagane mai vei ira na luve i icama tagane, ka ra sa mani wasei me vaka oqo. vei ira na luve i iliesa tagane e tinikaono na ulu ni vei vuvale i tamadra, ka walu na ulu ni vei vuvale i tamadra mai vei ira na luve i icama tagane. era sa wasei vakaoqo ena vakawiri madigi, e dua nai wase mai na duatale, e tu o ira na liutaka na qaravi ni vale tabu kei ira na liutaka na qaravi ni vale ni kalou, mai vei ira na luve i iliesa tagane kei ira na luve i icama tagane. kei na vunivola, o semaia na luve ni nacanili tagane, e dua vei ira na livai, sa vola ena i vola, e na mata ni tui, o ira nai liuliu, o setoki na bete, aimeleki na luve i avaiaca, kei ira na ulu ni vei vuvale i tamadra na bete kei na livai, e dua na vuvale i tamana e wili vei iliesa ka dua e wili vei icama. ia oqo sa dusi jioiarivi nai matai ni madigi, na kenai karua vei jedaia, nai katolu vei arimi, nai kava vei seorimi, nai kalima vei malakia, nai kaono vei mijamini, nai kavitu vei akoso, nai kawalu vei avaitia, nai kaciwa vei jesua, nai katini vei sekanai, nai katini-kadua vei iliasivi, nai katini-karua vei jakimi, nai katini-katolu vei upa, nai katini-kava vei jesepeavi, nai katini-kalima vei biliqa, nai katini-kaono vei imara, nai katini-kavitu vei esira, nai katini-kawalu vei apisea, nai katini-kaciwa vei pecaia, nai karuasagavulu vei jiesekeli, nai karua-sagavulu kadua vei jakini, nai karua-sagavulu karua vei kamule, nai karua-sagavulu katolu vei delaia, nai karua-sagavulu kava vei measaia. oqo nai tuvatuva ni nodra veiqaravi ni ra sa lako mai ki na vale i jiova me vaka na veitabaki ni ligai eroni na tamadra, ni sa vakaroti koya kina o jiova na kalou nei isireli. ia o ira na vo ni luve i livai tagane: vei ira na luve i amirami tagane, suvaele; vei ira na luve i suvaele tagane, jedeia. me baleti riavaia, vei ira na luve i riavaia tagane, nai matai o isaia. vei ira na luve i isari tagane, o selomoci; vei ira na luve i selomoci tagane o jevaci. vei ira na luve i epironi tagane, jeraia nai matai, amaraia nai karua, nai katolu o jeasieli, kei nai kava o jikamiama. vei ira na luve i usieli tagane, o maika; vei ira na luve i maika tagane, o semira. na taci maika, o isaia; vei ira na luve i isaia, o sakaraia. oi rau na luve i merari tagane o mali kei musi; na luve i jeasaia tagane, o peno. na luve i merari tagane vei jeasaia o peno, soama, sakuri, kei iveri. vei mali: o iliesa, o koya e sega na luvena tagane. vei kisi: na luve i kisi tagane, o jeramieli. o iratou talega na luve i musi tagane o mali, eta, kei jerimoce. oqo o ira na luve i livai me vaka na vei vuvale i tamadra. o ira talega oqo era vakawiri madigi me vakataki ira na wekadra na luve i eroni, ena mata i tevita na tui, o setoki, aimeleki, kei na veilulu ni vei vuvale i tamadra na bete kei na livai. o ira na tamadra era sa liu era sa tautauvata kei ira na tacidra era sa gone.

sa tawasea talega o tevita kei ira na kavetani ni mataivalu ki na veiqaravi eso na luve i esava, kei emani, kei jeducuni, mera na dauparofisai e na api, kei nai vakatagi vakawa kei na sibili. ia na kedra i wiliwili na tagane era vakaitavi ena veiqaravi oqo: vei ira na luve i esava tagane: o sakuri, joseva, necanaia, kei asarela, o ira na luve i esava era vakarorogo ki na veiliutaki i esava, o koya sa parofisai me vaka nai tuvatuva ni tui. vei jeducuni, na luve i jeducuni tagane: o kidalaia, seri, jesaia, simei, asavaia, kei maticia, e ono, ena veiliutaki i jeducuni na tamadrato, o koya e parofisai e na api me vakavinavinaka ka vakalevulevu i jiova. vei emani, na luve i emani tagane: o bukaia, matanaia, usieli, sevueli, jerimoce, ananaia, ananai, josevakasa, maloci, ocire, kei measioci. o ira kece oqo na luve i emani tagane na nona parofita na tui ena vosa ni kalou, me vakalevulevuya na nonai leu. ni sa solia na kalou vei emani e tinikava na luvena tagane kei na tolu na luvena yalewa. o ira kece oqo era vakarorogo vei tamadra ena vuku ni vakatagi ena vale i jiova, ena sibili, nai vakatagi vakawa, kei na api, ena kena qaravi na vale ni kalou. o iratou o esava, jeducuni, kei emani e ratou vakarorogo ki na lewa ni tui. ia na kedra i wiliwili, vata kei ira na wekadra ka ra sa vakaroti e na vuku ni sere i jiova, o ira kece na kena dau dina, e rua na drau walusagavulu ka walu. ka ra sa vakawirimadigi ena vuku ni nodra dui tavi, o koya e lailai kei koya e levu, na qasenivuli kei na gonevuli. ia oqo nai matai ni madigi i esava sa dusi joseva; na kenai karua vei kidalaia, o koya kei ira na tacina kei na dui luvedra tagane, e tinikarua; nai katolu vei sakuri, iratou na luve tagane kei ira na tacina, e tinikarua; nai kava vei jisiri, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai kalima vei necanaia, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai ka ono vei bukaia, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai kavitu vei jisarela, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai ka walu vei jesaia, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai kaciwa vei matanaia, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai katini vei simei, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai katini-kadua vei asareli, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai katini-karua vei asavaia, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai katini-katolu vei suvaele, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai katini-kava vei maticia, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai katini-kalima vei jerimoce, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai katini-kaono vei ananaia, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai katini-kavitu vei josevakasa, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai katini-kawalu vei ananai, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai katini-kaciwa vei maloci, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai ka ruasagavulu vei elaiaca, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai ka ruasagavulu kadua vei ocira, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai ka ruasagavulu karua vei kidaliti, iratou na luvena tagane kei na tacina, e

tinikarua; nai ka ruasagavulu katolu vei miasioi, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua; nai ka ruasagavulu kava vei romamiti-esira, iratou na luvena tagane kei na tacina, e tinikarua.

26

ena vuku ni nodra i wasewase nai vakatawa ni matamata: mai vei ira na luve i kora, o miselemaia na luve i kore tagane, vei ira na luve i esava tagane. ia o iratou na luve i miselemaia tagane o sakaraia e ulumatua, nai karua o jediale, o sevatai nai katolu, jaciniei nai kava, o elami ei kalima, jioanani nai kaono, kei elioe-nai na kenai kavitu. o iratou oqo na luve i opeti-itomi tagane o semaia e ulumatua, o josevata na karua, joa na katolu, saka na kava, necanieli na kalima. o amieli nai kaono, isakari nai kavitu, kei piuletai na kenai kawalu; ni sa vakalouvinakataki koya na kalou. vei semaia talega na luvena tagane sa sucu eso na luvena tagane era sa lewa ena vuvaile i tamadra, baleta ni ra sa tamata gugumatua. o iratou na luve i semaia tagane o oeni, ravale, opeti, kei ilisavati, oi rau na tacidratou o ilaii kei semakaia era sa tamata gugumatua. o iratou kecega oqo na luve i opeti-itomi tagane, oira-tou kei ira na luvedratou kei na tacidratou, era tamata gugumatua ni tu vei ira na kaukauwa me ra cakava na cakacaka: era lewe onosagavulu karua na kawa i opeti-itomi. ia o ira na luve i miselemaia tagane kei ira na tacina, e tinikawalu na tamata gugumatua. o osa talega, mai vei ira na luve i merari, e vakaluvani tagane: o simiri sa liu (e dina ga ni sega ni ulumatua o koya, ia sa lewa o tamana me liu o koya), o ilikaia na kenai karua, o tivalaia na kena i katolu, o sakaraia ei kava: o ira na luve i osa kei ira na tacina era sa lewe tinikatolu taucoko. sa wasei vei ira oqo nai tavi ni veiqaravi vakai-vakatawa ni matamata, vei ira nai liuliu, sa lesi na nodra i tavi me vakataki ira na wekadra, me ra veiqaravi ena vale i jiova. ia era sa vakawiri madigi e na vuku ni matamata yadua, na ka lalai kei na ka lelevu talega, me vaka na dui vuvaile i tamadra. na madigi ni matamata ki na tokalau sa dusi selemaia. era sa qai vakawiri madigi me baleti sakaraia na luvena tagane, e dua na daunivakasala vuku, ka sa dusi koya na madigi ni matamata ki na vualiku; kivei opeti-itomi na matamata ki na ceva, ia kivei ira na luvena tagane na vale ni yau. kivei rau o supimi kei osa sa nodrau na madigi ni matamata ki na ra, vata kei na matamata o salojoci ena sala e cakea[€]era veibasai na yadra. me lewe ono na livai ena tokalau, me lewe va ena vualiku e na veisiga yadua, e lewe va ena ceva e na veisiga yadua, kei na vale ni yau sa tauya rua. ia ki na pariba ena ra, e lewe va ena sala cecere kei na lewe rua ena pariba. oqo na nodra i wasewase nai vakatawa ni matamata mai vei ira na luve i kora tagane kei ira na luve i merari tagane. vei ira na livai, o aija e lewa na vale ni yau e na vale ni kalou kei na vale ni yau e vakatabui. o ira na luve i liadani tagane, na kawa i keresoni na luve i liadani, era ulu ni vei vuvaile i tamadra, vei liadani na luve i keresoni: o jeieli. na luve i leieli tagane, o secame kei joeli na tacina, e rau lewa na vale ni yau e na vale i jiova. vei ira na kawa i amirami, i isiri, i epironi, kei usieli: o sevueli na luve i keresoni

tagane, na luve i mosese, sa lewa na vale ni yau kecega. kei iratou na tacina mai vei iliesa o revaia na luvena tagane, jesaia na luvena tagane, jorame na luvena tagane, sikiri na luvena tagane, kei selomeci na luvena tagane. o selomeci oqo kei ira na tacina era maroroya nai yau e vakatabui ka vakacabora o tevita na tui kei ira na ulu ni vei vuvaile i tamadra, na kavetani ni lewe udolu kei na vei yadrau, kei na kavetani ni mataivalu raraba. eso nai toki ni valu e kau mai na buca ni valu era sa vakatabuya me maroroi ena na vale i jiova. kei nai yau kecega sa vakatabuya o samuela na parofita, o saula na luve i kisi tagane, apineri na luve i neri tagane, kei joave na luve i seruwaia tagane, na veika kecega e vakatabui sa tu ena ligai selomeci kei ira na tacina. vei ira na luve i isari, o kenanaia kei ira na luvena tagane era qarava nai tavi vakaovisa kei na turaga-ni lewa e isireli ena taudaku kei jerusalemi. vei ira na luve i epironi, o asavaia kei ira na tacina, e dua na udolu vitu na drau na tamata nuitaki, era raica na vanua o isireli vaka ki na ra ni joritani ena vuku ni cakacaka kecega i jiova, kei na veiqaravi vua na tui. vei ira na luve i epironi, o jerija e ulu ni vuvaile i epironi me vaka na nodra i tuvatuva ni kawa na tamadra. e nai ka vasagavulu ni yabaki ni lewa i tevita era sa vakasagarai, ka sa kunei vei ira eso na tamata nuitaki ka ra tiko mai jaseri e kiliasi. kei na tacidra e rua na udolu vitu na drau na tamata nuitaki, era ulu ni vei vuvaile i tamadra, o ira ka vakatikora o tevita na tui me ra veiqaravi vei ira na yavusa i rupeni, na yavusa i kata, kei na veimama ni yavusa i manasa, ena vuku ni ka kecega me baleta na kalou kei na ka e kecega e baleta na tui.

27

ia o ira na luve i isireli, ena kedra i wiliwili, o ira na ulu ni vei vuvaile i tamadra, na kavetani ni lewe udolu kei na vei yadrau kei ira na kena dauveiqaravi, era qarava na tui ena ka kecega me baleta na veiwasewase ni mataivalu. o ira nai wasewase kecega oqori era lako mai ka ra lako yani mai na dua na vula ki na dua tale ena veivula kece ni yabaki, nai wasewase yadua e tauya ruasagavulu kava na udolu. ki nai matai ni wasewase e nai matai ni vula o jasoviama na luve i savetiale tagane, ia era lewe ruasagavulu kava na udolu ena nonai wasewase; o koya e dua vei ira na luve i veresi ka nodra i liuliu na kavetani kecega ni mataivalu e nai matai ni vula. vei ira nai wasewase e nai karua ni vula o todai na aoaite, ia ena nonai wasewase e veiliutaki talega kina o mikiloci; ena nonai wasewase era lewe ruasagavulu kava na udolu. nai katolu ni kavetani ni mataivalu e nai katolu ni vula o penaia na luve i jioadi na bete, o koya e turaga; ena nonai wasewase era lewe ruasagavulu kava na udolu. o penaia ga oqo ka sa kaukauwa cake vei ira na lewe tolasagavulu, ia sa liu vei ira na lewe tolasagavulu; e tiko ena nonai wasewase o amisavati na luvena tagane. nai kava ni kavetani e nai kava ni vula o asaeli na taci joave, kei sevataia na luvena tagane o koya ea qai sosomitaki koya; ena nonai wasewase era lewe ruasagavulu kava na udolu. nai kalima ni kavetani e nai kalima ni vula o semiuci na isiraite; ena nonai wasewase era lewe ruasagavulu kava na udolu.

nai kaono ni kavetani e nai kaono ni vula ira na luvu e ikesi na tekoite; ena nonai wasewase era lewe ruasagavulu kava na udolu. nai kavitu ni kavetani e nai kavitu ni vula o elesi na pelonaite, mai vei ira na luvu e ifereimi; ena nonai wasewase era lewe ruasagavulu kava na udolu. nai kawalu ni kavetani e nai kawalu ni vula o sivekai na luvu e usa, mai vei ira na sariaite; ena nonai wsewase era lewe ruasagavulu kava na udolu. nai kaciwa ni kavetani e nai kaciwa ni vula o aviesa na anacoci, mai vei ira na luvu e penijamini; ena nonai wasewase era lewe ruasagavulu kava na udolu. nai katini ni kavetani e nai katini ni vula o mearai na netofaci, mai vei ira na sariaite; ena nonai wsewase era lewe ruasagavulu kava na udolu. nai katini kadua ni kavetani e nai katini kadua ni vula o penaia na piraconaite, mai vei ira na luvu e ifereimi; ena nonai wasewase era lewe ruasagavulu kava na udolu. nai katini karua ni kavetani e nai katini karua ni vula o elidai na netofaci, mai vei ocenieli; ena nonai wasewase era lewe ruasagavulu kava na udolu. ia oqo, kivei ira na vei yavusa e isireli: sa lewai ira na rupeni o iliesa na luvu i sikiri tagane; vei ira na simione, o sevataia na luvu i meaka tagane; vei ira na livai, o asavaia na luvu i kemueli tagane; vei ira na luvu i eroni, o setoki; vei juta, o ilaiu, e dua vei ira na tuakai tevita; vei isakari, o omeri na luvu i maikali tagane; vei sevuloni, oisi-maia na i opetaia tagane; vei navitalai, o jerimoce na luvu i asirieli tagane; vei ira na luvu e ifereimi, o osea na luvu i asasaia tagane; na veimama ni yavusa i manasa, o joeli na luvu i vetaia; ki na veimama ni yavusa i manasa mai kiliati, o ito na luvu i sakaraia tagane; vei penijamini, o jiasieli na luvu i apineri; vei tani, o asareli na luvu i jeroame tagane. oqo o ira nai liuliu ni vei-yavusa e isireli. ia o tevita e sega ni taura na kedra i wiliwili na yabaki ruasagavulu se lailai sobu, baleta ni tukuna o jiova ni na vakalewevuqataki isireli me vaka na kalokalo ni lomalagi. o joave na luvu i seruwaiia tagane sa tekivuna na wili lewe ni vanua, ia e a sega ni vakotia, ni sa yacovi isireli na cudruvi ena vuku ni wili lewe ni vanua; e sega talega ni maroroi e nai vula ni tukutuku i tevita na tui. ia o asamaveci na luvu i atieli tagane sa lewa na vale ni yau ni tui; kei jonacani na luvu e usaia tagane sa lewa na vale ni maroroi yaya mai na veiwere, veikoro lelevu, veikoro lalai, kei na veikoro ni valu. o eseri na luvu i keluvi tagane sa liutaki ira era cakava na cakakani ni kena cukiraki na qele e vanua. ia o sime i na ramaci sa lewa na veiwere ni vaini, ia o savati na sivimaite sa lewa na vuveni vaini mai na veivaini me caka kina na waini. o peali-anani na kederaitesa lewa na veivuni olive kei na veivuni lolo era bula tu e na vei vanua lolovira, ia o joasi sa lewa na vale ni maroroi waiwai. ia o sitirai na saronaita sa lewa na qele ni manumanu era kakana voli mai saroni, ia o savati na luvu i adilai tagane sa lewa na qele ni manumanu era tiko ena veibuca. o ovili na isimeli sa lewa na kameli kecega, o jedeia na meronoci sa lewai ira na asa, ia o jasisi na akiraite sa lewa na qele ni sipi kecega. o ira kece oqo nai liuliu era qarava na ka kecega sa nei tevita na tui. o jonacani talega, na tamai tevita lailai, sa dua na daunivakasala, e tamata vuku, e dau ni vola tabu; ka sa dauitoko vata kei iratou na luveni tui tagane o jeieli na luvu i akimoni tagane. o aicoveli sa nona daunivakasala na tui,

kei usai na arikaite sa nonai tokani na tui. ni sa cegu o aicoveli, sa vuke o penaia, sa tarava o aviaca. ia sa liutaka na mataivalu raraba ni tui o joave.

28

ia oqo o tevita sa vakasoqoni ira vata mai ki jerusalemi nai liuliu kecega e isireli: o ira nai liuliu ni vei yavusa kei na kavetani ni veiwasewase ni mataivalu era qarava na tui, na kavetani ni lewe udolu kei na kavetani ni veiyadrau, kei ira na dauniyau ka sa lewa na veika kecega sa nona na tui kei na nodratou na luvena tagane, kei ira na daveigaravi liu, na tamata qaqa, kei ira kecega na tamata kaukauwa ni valu. sa qai tucake o tevita na tui ka tukuna, "mo ni rogoci au, na wekaqu kei na noqu tamata: au sa nakita e lomaqu me'u tara e dua na vale me vakacegu kina na kato ni veiyalayalati i jiova, ka mei tutu ni yava ni noda kalou, au sa vakarau tu me'u tara. "ia sa tukuna vei au na kalou, 'o na sega ni tara na vale ki na yacagu, ni o sa tamata ni valu ka sa dauvakadave dra.' "ia sa digitaki au o jiova na kalou ni isireli mai vei ira kecega ena vale i tamaqu me'u tui e isireli ka sega ni mudu, ni sa digitaki juta o koya me lewa. ia ena yavusa i juta, ena vuvale i tamaqu, kei ira na luvu i tamaqu tagane, sa marautaki au o koya ka sa vakatikori au me'u tui e isireli taucoko. "ia vei ira kecega na luvequ tagane (ni sa solia vei au o koya e vuqa na luvequ tagane) sa digitaka o koya na luvequ o solomoni me dabeca nai cewacewa vakatui ena matanitu i jiova na kalou i isireli. "ia sa tukuna vakaoqo o koya vei au, 'sai solomoni na luvumu tagane ena tara na noqu vale kei na noqu rara vakabai; ni'u sa digitaki koya me luvequ, ia au na tamana. 'o koya oqo au na vakadeitaka na nona matanitu me sega ni mudu, kevaka sa tudei o koya me maroroya na noqui vakaro kei na noqu lewa, me vaka ena siga oqo.' "ia oqo, ena matai isireli taucoko, nai soqosoqo i jiova, kei na nona rogoci na noda kalou, mo ni qaraua mo ni vakasagara kece sara nai vakaro i jiova na nomuni kalou, ka maroroya tu me nodra na luvumuni me sega ni mudu. "ia vei iko, solomoni na luvequ, mo kila na kalou i tamamu, ka qaravi koya ena yalo e dinata kei na loma e vinakata; ni sa vakasagara o jiova na yalo kecega ka kila na nanuma ni lomada. kevaka o na vakasagaraia koya, o na kunei koya; ia kevaka o na biuti koya, ena biuti iko o koya ka sega ni mudu. "mo nanuma mada oqo, ni sa digitaki iko o jiova mo tara e dua na vale me vale tabu; mo kaukauwa ga, ka cakava. "sa qai solia o tevita kivei solomoni na luvena na droini ni varada, na kena veivale, na veivale ni yau, na veitaba vale e cake, na kena veivale e loma, kei na vanua me tiko kina nai cewacewa ni loloma; kei na droini ni veika kecega e tukuna vua na yalo, na rara vakabai ni vale i jiova, na veivale kecega e vakavolivolita, na veivale ni yau kecega ni vale ni kalou, kei na veivale kecega ni yau vakatabui; ena vuku ni nodra i wasewase kece talega na bete kei na livai, ena vuku ni cakakana ni veiqaravi ni vale i jiova, kei nai yaya ni veiqaravi kecega ena vale i jiova. e solia o koya na koula sa vakarauteki na kena bibi me baleta nai yaya koula, ena vuku ni yaya taucoko e vakayagataki ki na veimataqali veiqaravi kecega; na kena bibi talega na siliva me baleta nai yaya

siliva kecega, ena vuku ni yaya taucoko e yaga ki na veiqaravi kecega; na bibi ni tutu ni cina koula, kei na kena kena cina koula, na kena bibi nai tutu ni cina yadua kei na kena veicina; e na vuku ni tutu ni cina siliva sa vakarautaki na kena bibi, na bibi ni tutu ni cina kei na kena cina, me vaka na kena vakayagataki na veitutu ni cina yadua. sa solia talega o koya na koula sa vakarautaki na kena bibi me baleta na teveli ni madrai dauraici, ena vuku ni teveli yadua; kei na siliva me baleta na teveli siliva; na koula dina talega me baleta nai cula, na beseni, na bilo e koula dina kei na sedre koula â€” sa solia o koya nai vakarau koula me baleta na sedre yadua; kei na sedre siliva, me baleta na sedre siliva yadua; kei na koula sa vakatovolei oti sa vakarautaki na kena bibi me baleta nai cabocabo ni ka boi vinaka, kei na kena caka na qiqi, o ya, na jerubimi koula e rau tevuka na tabadrau me vakaruguta na kato ni veiyalayalati i jiova. "na veika kecega oqo," sa tukuna o tevita, "o jiova sa vakataki-ila vei au e nai vola, ni sa tabaki au ena ligana, na cakacaka ni droini kecega oqo." ka sa tukuna o tevita vei solomoni na luvena, "mo kaukauwa ka mo yalo doudou, ka cakava; kakua ni o rere se taqaya: o jiova na kalou â€” noqu kalou â€” ena tiko vata kei iko. o koya ena sega ni biuti iko se lako tani mai vei iko, me yacova sara ni o sa vakaoitia na cakacaka kecega ni veiqaravi ena vale i jiova. "oqo na nodra i wase-wase yadua na bete kei na livai ena vuku ni veiqaravi kecega ena vale ni kalou; ia o ira kecega na matai yalodina era na tu vata kei iko ena vuku ni cakacaka vakamatai kecega, ena vuku ni veiqaravi kecega; o ira talega nai liuliu kei ira na tamata taucoko era na vakarorogo vakatabakidua ki na nomui vakaro."

29

sa tukuna talega o tevita na tui kivei ira nai soqosoqo taucoko: "na luvequ o solomoni, o koya taudua ga sa digitaki koya na kalou, e se gone ga ka lecaika; ia na cakacaka oqo sa rui ka vakaitamera, baleta na vale oqo e sega ni nona na tamata ia sa nei jiova ga na kalou. "ia oqo na vale ni noqu kalou au a vakarautaka e na noqui gu taucoko: na koula me baleta nai yaya e caka ena koula, siliva me baleta nai yaya siliva, varasa me baleta nai yaya varasa, kaukamea me baleta nai yaya kaukamea, kau me baleta nai yaya kau, na vatu onikisa, na vatu me vonoti, vatu tatalivaliva ena kena duiroka, na veimataqali vatu talei, kei na vatu mavole e ka levu sara. "o koya oqo, ni'u a gadreva dina e yaloqu na vale ni noqu kalou, au sa solia kina ki na vale ni noqu kalou e levu ka sivia na ka au vakarautaka me tara kina na vale tabu, na noqu koula kei na siliva vakamareqeti: "e tolu na udolu na taledi na koula, [dua na drau ka mani tinikarua na tani] na koula mai ofira, kei na vitu na udolu na taledi na siliva sa vakatovolei [rua na darau onosagavulu na tani], me botani kina na lalaga ni veivale; "na koula me baleta nai yaya koula kei na siliva cakava na ligadra na matai. ia o cei mada ena yalo me baleta nai yaya siliva, kei na cakacaka kecega e rawarawa me vakacabori koya ena siga oqo vei jiova?" era sa qai yalo rawarawa mera vakacabori ira nai liuliu ni vei vuvale i tamadra, liuliu ni vei yavusa e isireli, kavetani ni lewe udolu kei

na veiyadrau, vata kei ira sa lewa na nona cakacaka na tui. era sa solia ki na cakacaka ni vale ni kalou e lima na udolu na taledi [dua na drau walusagavulu ka vitu na tani] kei na tini na udolu na darika na koula, e tini na udolu na taledi [tolu na drau vitusagavulu ka lima na tani] na siliva, e tinikawalu na udolu na taledi [ono na drau vitusagavulu ka lima na tani] na varasa, kei na dua na drau na udolu na taledi [tolu na udolu vitu na drau limasagavulu na tani] na kaukamea. ia o koya ga sa tu vau na vatu talei sa solia ki na vale ni yau ni vale i jiova, ki na ligai jeieli na luve i keresoni. era sa qai reki na tamata, ni ra soli ena yalo vinaka, ena yalo e dina era sa solia kina e na yalo rawarawa vei jiova; ia o tevita na tui sa reki vakalevu talega. o koya oqo sa ia o tevita na vakavinavinaka vei jiova ena matadra nai soqosoqo taucoko; ka sa tukuna o tevita: "o ni sa kalouvinaka, i jiova na kalou i isireli, na tamai keimami, me sega ni mudu. sa nomuni, i jiova, na cecere, na kaukauwa kei na lagilagi, na qaqa kei na ka vaka-turaga; ni sa nomuni na ka kecega mai lomalagi kei vuravura; sa nomuni na matanitu, i jiova, ka o ni sa laveti cake me ulu ni veika kecega. e rau sa lako mai vei kemuni nai yau kei na vakarokoroko, ia o ni sa lewa na ka kecega. sa tu e ligamuni na kaukauwa kei na gumatua; e ligamuni sa caka kina me rawa na ka levu ka solia na kaukauwa vei ira kecega. "o koya oqo, neimami kalou, keimami vakavinavinaka vei kemuni ka vakacaucautaka na yacamuni lagilagi. ia o cei oi au, o cei talega o ira na noqu tamata, me rawa ni keimami soli vakaoqo ena yalo vinaka? ni sa vu mai vei kemuni na ka kecega, ni keimami sa solia vei kemuni na ka ga e nomuni. ni keimami sa vulagi ka dau veitokiyaki voli e matamuni, me vakataki ira na tamai keimami; na neimami veisiga e vuravura sa vaka ga na yaloyalo, ka sa yali nai nuinui. "i jiova na neimami kalou, nai yau vakaitamera keimami sa vakarautaka tu oqo me keimami tara kina vei kemuni e dua na vale ki na yacamuni tabu sa mai na ligamuni, ka sa nomuni kecega. "au sa kila talega, noqu kalou, ni o ni sa dauvakatovolea na yalo ka sa dauvinakati ira na yalododonu. io oi au, ena dodonu ni yaloqu au sa solia kina ena yalo rawarawa na veika oqo; ia oqo au sa qai reki ni'u sa raici ira na nomuni tamata, ni ra sa tu eke mera solia ena yalovinaka vei kemuni. "i jiova na kalou i eparaama, aisake, kei isireli, o iratou na tamai keimami, mo ni vakadeitaka me sega ni mudu na nodra lomadei e na vakanananu ni yalodra na nomuni tamata, ka me ra vagolea na yalodra vei kemuni. "ka solia vei solomoni na luvequ na yalo e dina me maroroya kina na nomuni i vakaro kei na nomuni i vakadinadina, kei na nomuni lesilesi, me na cakava kina na ka kecega oqo, ka me na tara na vale tabu au sa vakarautaka oti tu na kenai yaya." sa qai tukuna o tevita vei ira nai soqosoqo taucoko, "ia oqo mera vosa vakalouvinakataki jiova na kalou" tamadra o ira kecega na isireli, era sa qai vakacuva ulu ka vakarokoroko ena matai jiova kei na tui. era sa ia na vakacabori soro vei jiova ka cabora nai soro kama vei jiova ena siga e tarava: e dua na udolu na bulumakau tagane, e dua na udolu na sipi tagane, e dua na udolu na lami, kei nai madrali gunuvi; kei nai madrali e vuqa me rauti ira kecega na isireli. ia era sa kana ka gunu kecega ena matai jiova ena marau levu ena siga o ya.

ka ra sa vakatikori solomoni e nai karua ni gauna me tui, ka lumuti koya ena matai jiova me nodra i liuliu, kei setoki me bete. sa qai dabeca o solomoni nai cewacewa i jiova me sa tui ni sa sosomitaki tevita na tamana, ka sa tamata yaco; era sa talairawarawa vua na isireli kecega. o ira nai liuliu kece sara kei ira na tamata qaqa, kei ira talega na luve i tui o tevita tagane, era sa soli ira kivei solomoni na tui. ia sa vakalevulevui solomoni vakalevu o jiova ena matadra na isireli taucoko, ka solia vua na ka vakaturaga e se bera ni bau soli kivua e dua na tui sa liu vei koya. ia o tevita na luve i jese tagane sa lewa e isireli taucoko. ia na gauna taucoko ni nona lewa sa vasagavulu na yabaki; e lewa mai epironi me vitu na yabaki, ka tolusagavulu katolu na yabaki na nona lewa mai jerusalemi. ia sa mate o koya ni sa qase sara, sa levu na nona veisiga vinaka kei na yau kei na vakarokoroko; ka sa lewa me kenai sosomi o solomoni na luvena. ia oqo na caka-caka kecega i tevita na tui, kenai matai ki na kenai otioti, io era sa volai kecega e nai vola i samuela na parofita, e nai vola i necani na parofita, kei nai vola i kata na parofita. kei na nona lewa kecega kei na nona kaukauwa, kei na veika e yacovi koya, kei isireli, kei ira na veimatanitu kecega ni veivanua.

o solomoni na luevi tevita sa vakaukauwataki ena nona matanitu, ka sa tiko vata kei koya o jiova na nona kalou ka sa vakacerecerei koya sara vakalevu sa vosa vei ira na isireli o solomoni, vei ira na turaganivalu ni yaya udolu, na turaganivalu ni yaya drau, vei ira na turaga-ni-lewa, vei ira kece nai liuliu nodra na isireli o solomoni kei ira kece na isireli era sa lako cake ena tikina cecere mai kipioni ena valevakacevaceva na vanua ni sota kei na kalou, oqo sa cakava oti o mosese na tamata ni kalou mai na vanua liwa. ia, o tevita sa kauta cake mai na kato ni kalou mai kirijaci jerimi, ki na vanua sa vakarautaka oti tu vakatabakidua ena vuku ni kato. ni sa vakarautaka oti tu o koya e dua na vale laca ena vuku ni ka oqo mai jeruselemi. nai cabocabo ni soro varasa sa cakava o baseleli na luevei uri na luevi ora, sa biuta ena mata ni valevakacevaceva i jiova; o solomoni kei ira kece nai vosaqosoqo ni isireli, era sa vakasaqarai koya mai kea. sa lako cake o solomoni mai kea ki nai cabocabo ni soro varasa oqo, ki na mata i jiova - sa tiko ena vanua ni veitavaki, ka vakacabora e udolu nai soro kama. na kalou sa rairai vei solomoni ena bogi o ya ka tukuna vua, "mo kerea mai, se cava me'u solia vei iko?" sa sauma o solomoni vua na kalou: "o ni sa vakaraitaka vei tevita na tamaqu na nomuni loloma levu, ka o ni sa vakaturu au me tui, me kena i sosomi." "oqo, kemuni jiova na kalou, mo ni vakayacora na nomuni vosa ni yalayala vei tevita na tamaqu, ni kemuni sa cakava me'u tui vei ira na tamata oqo, sa vaka na kuvunisoso na kedra lewe levu. "oqo, mo ni solia vei au na yalomatua kei na vuku, me rawa ni'u lako yani ka lako mai e matadra na tamata oqo; o cei sa rawata me lewai ira na nomuni lewe vuqa oqo?" sa vosa tale na kalou vei solomoni ka vaka: "baleta ni sa tiko oqori e lomamu ka o sa sega ni kerea na i yau kei na vutuniyau, se na dokai, se na nodra bula na kemu meca, se mo kerea na bula balavu á€" ia, o sa vinakata ga na yalomatua kei na vuku me nomu, me rawa ni o lewa vinaka vei ira na tamata era sa noqu, o ira ga au sa buli iko kina mo tuiá€" "sa soli vei iko na yalomatua kei na vuku, vutuniyau, na dokai, na kena mataqali e se sega ni kune vei ira na tui sa liu se vei ira na tui era na muri mai." sa lako mai na veitikina cecere mai kipioni o solomoni ki jeruselemi mai na matanivale ni veitavaki ka sa mai lewa e isireli. sa vakasoaqona mai o solomoni na qiqi vakavale kei ira na dau vodoka na ose; sa taukena o koya e dua na drau va na udolu na qiqi vakavale kei na tinikarua na udolu na dau vodo ose. o ira oqo era sa tiko ga ena koro ni qiqi vakavale, kei na tui sa tiko e jeruselemi. sa cakava na tui me ra sa kabuwacara tu ga e jeruselemi, na siliva kei na koula, me vaka ga na vatu lalai, sa vakatalega kina na sitari me vaka ga na vunilolo era sa sinai tu mai na buca. sa tu talega vei solomoni na ose era sa voli mai iijipita, kei kera. o ira na dauveivoli ni tui era sa volivoli mai kea e nai sau dodonu ni veivoli. sa rawati ka voli mai iijipita, e dua na qiqi vakavale me va na drau na dola kei na dua na ose me dua na drau na dola, era sa volitaki kece oqo vei ira na tui ni itaiti kei na tui siria.

sa nakita o solomoni me tara na vale-ni-soro ki na yaca i jiova kei na dua na vale me nona ga. sa digitaki ira e vitusagavulu na udolu na tamata me ra lomao-caocataka na veika oqo, me walusagavulu na udolu na dau ta vatu ena veiulunivanua kei ira me tolu na drau onosagavulu me ra veiilitaki vakaiwasewase. sa tatala vei irami na tui taia ka vaka: me vaka ni drau a cakacaka vata kei tevita na tamaqu, ka vakauta mai vua na sitari mo cakacaka vaka kina vei au. mo kila, au sa tara tiko oqo e dua na valenisoro kina yacai jiova na kalou ka me vakacabori vua. me vakamai e matana nai soro boi vinaka ka kamikamica, me tiko talega kina na madrai vakaraitaki, nai soro kama ena mataka kei na yakavi, ena veisiga ni vakacegeu kei na vula vou kei na veisolevu lavaki vei jiova na noda kalou. oqo nai lesilesi vei isireli me sega ni mudu. na valenisoro au sa na tara oqo ena dua na ka e cecere - ni sa cecere o koya na noda kalou mai na kalou kecega. o cei sa rawata me tara vei koya e dua na valenisoro, o lomalagi kei na lomalagi kei na lomalagi e sega ni tawani koya rawa mada ga? o cei oi au, me'u tara vua e dua na valenisoro - ni'u sa tamata ga ni vakacaboisoro vua! o koya oqo mo ni tala mai e dua sa matai ena cakacaka ni koula kei na siliva kei na kaukamea, ena varasa, ena kaukamea, ena varasa, ena ka lokaloka, ena ka damudamu buto kei na ka karakarawa, o ira sa dau ceuceu ka liga matau vei ira sa tiko e juta kei jeruselemi, o ira sa vakarautaki oti mai vei tevita na tamaqu. me vakau talega mai vei au na sitari, na damanu kei na kau talei mai lepanoni. ni'u sa kila, ni sa tu vei ira na nomuni tamata na kila vinaka ni kena ta na kau ni lepanoni io, era na tiko vata na noqu tamata kei na nomu tamata, ena kena vakarautaki vakalevu na kau me noqu, me ka talega ni valenisoro sa vakarau tara tiko, ni na levu ka rairai vinaka. io, au na solia vei ira na nomu tamata, o ira sa dau vakarautaka na kau e: ruasagavulu na udolu na taga falawa ruasagavulu na udolu na taga sila ruasagavulu na udolu na saqa waini ruasagavulu na udolu na saqa waiwai. o irami na tui taia sa sauma mai ena i vola nei solomoni ka vaka:baleta ni sa lomani ira na nona tamata o jiova, sa vakaturi ira cake kina mo tui vei ira. sa tukuna talega o irami, me vakalou-vinakataki o jiova na nodra kalou na isireli, o koya sa bulia na lomalagi kei vuruvura, ni sa solia vei tevita na tui e dua na luvena yalomatua ka sa vakasinaiti ena yaloqaseqase kei na kila deivaki, o koya ena tara e dua na valenisoro vei jiova kei na vale vakatui me nona! oqo, au sa vakatala yani e dua na kena dau ka sa tu vua na kila kecega, o urami na noqu daunituvatuva matau (o koya na luve ni dua na yalewa mai tani ka sa tamana mai taia). sa kena dau ni koula, siliva, varasa, kaukamea, vatu kei na kau talega na dau ni roka lokaloka, karakarawa, na lineni matai lalai, kei na damudamu kata buto á€" sa dau ceuceu talega ka dauvakayacora na veika kecega, sa tataunaka vata kei ira na matai ni noqu turaga o tevita na tamamuni á€" o koya oqo, na falawa, na sila, na waiwai kei na waini e sa tukuna tiko o noqu turaga me vakauta vei ira na nona tamata. keimami na taya na kau mai lepanoni, me vaka na kena levu o ni vinakata. keimami

na kauta mai vei kemuni ena vatavata mai wai ki jopa á€“ mo ni na qai kauta vaka ki jerusalemi. sa wiliki ira kece na tamata o solomoni ena vanua oisireli ni oti na nodra a wiliki mai vei tevita na tamana, ka era sa lewe dua na drau limasagavulu ka tolu na udolu ka mani ono na drau na tamata. sa vitusagavulu na udolu me dau colata nai colacola, walusagavulu na udolu me dau ni vatu ni veiulunivanua, tolu na udolu ono na drau na veiiliutaki ena veiwasewase lelevu kei na veiwasewase lalai.

3

sa vakatekivu me tara o solomoni na vale i jiova mai jerusalemi ena ulunivanua o moraia, na vanua sa basika kina o jiova vei tevita na tamana, na vanua sa vakarautaka o tevita ena vanua ni butu sila e onani e jepusate. sa tekivu tara na vale ena i karua ni siga ni karua ni vula ni kava ni yabaki ni nona veiiliutaki. oqo na yavu sa vakadavora o solomoni me tara kina na vale i jiova. na kena balavu e onosagavulu na kiupiti (kiupiti ena kenai vakarau e liu) ka ruasagavulu na liupiti na kena raba. na varada e tolusagavulu na fiti na kena balavu ka tolusagavulu na fiti talega na kena raba, na kena cere e dua na drau walusagavulu na fiti á€“ ka sa ubi ena koula na lomana. na loma ni vale levu sa taqavi rua taki ena damanu ka ubi ena koula dina. sa ceuti kina na vuni niusawa kei na wa semasema. sa ukutaki na vale ena veivatu talei me vakarairavinakataka, na koula sa koula mai parivaimi. sa taqaviruataki na vale taucoko e loma á€“ na kau vakababa, na duru ni katuba, na lalaga kei na katubaoe koula, ka sa ceuti na jerupi ena lalaga. sa caka talega na tikina tabu sara. sa tautauvata na kena balavu kei na kena raba ni ruasagavuluna kiupiti. sa taqaviruataki na tikina tabu sara oqo ena koula dina e ono na drau na taledi. na bibi ni kena i vako koula e limasagavulu na sikele ka sa qai ubi tale yani ena koula. ena tikina tabu sara oqo, sa caka kina e rua na jerupi sa ceuti vakamatau sara ka boroi ena koula. na tabadrau na jerupi oqo sa sema vata me tolusagavulu na fiti, sa tara na yasa ni rumu ka dua kei na yasa ni rumu tale kadua. na balavu ni dua na taba ni jerupi sa vitu veimama na fiti; ni sa semasema na tabadrau na jerupi oqo, sa tolusagavulu na fiti, ka sa tara na lalaga e dua ki na lalaga ka dua. e rau sa tucake tu na jerupi oqo ka rau sa veiraici tu á€“ ni rau sa matana vata ki loma. na latilati sa caka ena i sulu karakarawa, nai sulu lineni lokaloa, kei na kena roka damudamu buto, sa ubi kina na jerupi. sa caka talega na mata ni valenisoro e rua na duru me limasagavulu karua veimama na fiti na kena cecere á€“ kei nai ukuuku me toka e delana me vitu veimama na fiti. sa caka talega na i ukuuku vaka na salusalu ena loma ni valenisoro ka biu talega ena ulu ni duru. e dua na drau na pomekaraneti sa semasema vata ka sa vivi vata vakasalusali i sulu sa ukutaki kina na loma ni vale. sa vakaduri na duru ena mata ni valenisoro, e dua e nai matau ka dua e nai mawi. na yaca ni duru e nai matau o jakini kei na kena e nai mawi o poasa.

4

sa cakava e dua nai cabocabo ni soro varasa: me tolusagavulu na fiti na kena balavu, tolusagavulu na fiti na kena raba ka tinikalima na fiti na kena cere. sa cakava e dua na taqi ni wai, sa mokimokiti me tinikalima na fiti mai na dua na yasana ki na dua tale na yasana. ka sa vitu veimama na fiti ni duri tu, ka qai vasagavulu ka lima na fiti vakacowiri kece. na taqi ni wai oqo sa dabe tiko ena dakudra e rua nai yatu bulumakau buli ena kaukamea, ka sema vata kece. e tinikarua taucoko na bulumakau buli oqo ka sa mudra vata kece e loma á€“ e tolu e vuki vaka ki na vualiku, tolu vaka ki na ra, tolu vaka ki na ceva ka tolu vaka ki na tokalau. sa caga dua na vavaku ni taqi, ka sa vaka e dua na viafia ni sa se tiko. sa sega rawa ena taqi oqo e tolu na udolu na saqa wai. sa caka talega e tini na beseni lelevu ni vuluvulu á€“ e lima sa tiko ena yasana mai ra ka lima ena yasana mai cake. oqo me ra dau sava kina na veika ni soro kama e na taqi, me ra dau vuluvulu kina na bete. sa caka e tini nai tutu ni cina koula me vaka na kenai tuvatuva, ka sa biu yani ena loma ni valenisoro, e lima ena yasana i matau ka lima ena yasana i mawi. sa caka talega e tini na teveli ka biu ki na lomani valenisoro, lima e nai matau ka lima e nai mawi. sa caka talega e dua na drau na beseni lalai ena koula. sa caka talega na nodra tikina na bete, na rumu levu kei na veikatuba ni wasewase kece ni vale. sa varasa kece nai butubutu ni katuba. sa tiko na taqi ni wai levu duadua ena yasana e muri ni valenisoro. o urami sa cakava na kuro, nai takitaki kei na beseni lalai. sa vakaotia o urami na cakacaka sa cakava vua na tui o solomoni me baleta na vale ni kalou: e rua na duru vakauluna, sa ukutaki vakamatau na uluna; sa ukutaki e na va na drau na pomekaraneti (yatu yaru me ubi kina na ulu ni duru e rua oqo); sa vaka i dadedabe vinaka talega na beseni lelevu kei na taqi levu; dua na taqi sa dabe toka e na dela ni tini karua na bulumakau buli; na kuro, na beseni lalai, nai cula kei na veika kece sa bulia o urami, sa caka vakamاقosa ka sa caka ena varasa sa rairai caudre tu me nei solomoni na tui kei na veika ni vale ni kalou. e na buca ni joritani, sa biuta kina na tui na qele buli ena kedrau maliwa o sakoca kei sereta. sa tu vei solomoni na veika oqo, ka sa rui levu sara, nai vakarau bibi ni yaya varasa kece oqo, sa sega ni kilai. sa tu vei solomoni na veiyaya kece oqo me baleta na vale ni kalou, nai cabocabo koula kei na teveli ni madrai; nai tutu ni cina e koula dina sara, me dau waqa me vaka na kenai valavala, e na tikina e loma ni vale ni soro; vata kei na senikau, na cina kei na kena i vakawaqa e koula dina sara; nai vakawaqa, na beseni lalai, na veika me dabe kina na cina e koula dina. ena tikina e loma ni vale ni soro, nai curucuru ki na loqi tabu sara, kei na katuba ena rumu levu sa koula kece.

5

na cakacaka kecega sa cakava o solomoni e na vuku ni vale ni kalou sa qai oti; sa qai kauta mai o solomoni na veika kece e a biuta tu o tamana me vakacabori ki na vale ni kalou: na siliva, na koula kei vei yaya kece ni vale ni kalou. sa biu kece oqo ki na lololo ni yau ni

vale ni kalou. sa vakasoqoni ira na qase e isireli, o ira kece nai liuliu ni veiyavusa, o ira nai liuliu ni veivu-vale ni luvudra na isireli e jerusalemi, o solomoni, me ra kauta mai na kato ni veiyalayalati i jiova ki na koro i tevita, o saioni. era sa soqoni kece mai vei solomoni ena kana vata, sai koya e nai ka vitu ni vula. era sa lako kece nai na qase ni isireli, ka ra sa colata mai na kato ni kalou o ira na livai. era sa kauta cake mai na kato ni kalou ki na vale ni veitavaki, era sa tu kina nai yaya tabu e na vale ni soro. o ira na bete kei na livai era sa kauta cake mai. o solomoni na tui kei ira kece na isireli era sa soqoni kece mai ena mata ni kato ni kalou, ka ra sa vakacabora na sipi kei na bulumakau e sega ni wili rawa na kena levu. era sa kauta mai na bete na kato ni veiyalayalati i jiova ki na kenai tutu, ki na vanua tabu e loma, na tikina tabu sara, ena ruku ni tabadrau na jerupi. e rau sa tevuka tu na tabadrau oirau na jerupi ki na dela ni vanua sa tu kina na kato ni kalou, ka rau sa vakaruguta na kato ni kalou kei na kena i lavelave. e balavu sara na kenai lavelave ka rawa ni laurai na muana mai na loqi tabu. e sega tale na ka e tiko e na loma ni kato ni kalou, na vatu ga e rua ka biuta kina o mosese mai orepi, e na gauna e a cakava kina o jiova na veiyalayalati kei ira na luve i isireli, ni ra sa biuti ijipita oti mai. ia sa yaco ni ra sa lako tani mai na tikina tabu sara o ira na bete (o ira kece na bete era tu e kea era sa vakasavasavataki ira oti, ni sega ni ra tiko ga ena nodra dui yasana), kei ira na livai era daunisere, o ira kece na nei esafa kei emani kei juducani, kei ira na dui luvudra, kei ira kece na veiwekani, era sa tu e na tokalau ni cabocabo ni soro, ka vakaisulu vulavula tu, sa tu vei ira na sibili, na bitu ni vakatagi vakawa, na api, sa tu talega vata kei ira e dua na drau ruasagavulu na bete dau uvu dauvui⁶” sa qai yaco ni ra sa duavata na dau uvu dauvui kei ira na lagasere, me duavata na domo e rogo ni ra vei vakacerecerei kei na vakavinavinaka vei jiova, ia ni ra sa laveta cake na domodra vata kei na davui kei na sibili kei na veiyaya kece ni vakatagi, ka vakavinavinaka vei jiova, ka vaka: "sa vinaka o koya, ka sa sega ni mudu na nona yalololoma," a yaco na vale, na vale i jiova, me vakasinaiti e na o, era sa sega ni tomana rawa tale o ira na bete na nodra veiqaravi baleta na o; ni sa vakasinaita tu na vale ni kalou nai serau i jiova.

6

sa qai tukuna o solomoni: "sa tukuna o jiova ni tiko ena vei o butobuto. au a tara vakaidina vei kemuni e dua na vale e vakacerecerei, kei na vanua moni tiko kina ka sega ni mudu." sa vuki yani na tui ka vosa vakalouvvinakataki ira na isireli, ni ra tucake kece tu na isireli. ka tukuna: "me vakacerecerei o jiova na kalou ni isireli, o koya sa vakayacora e ligana na ka e a cavuta e gusuna vei tevita na tamaqu, ka vaka, "mai na siga au a kauti ira tani kina noqu tamata mai ijipita, au a sega ni digitaka e dua na koro e isireli me'u tara kina e dua na vale, me tiko kina na yacau, se me'u digitaka e dua na tamata me lewa vei ira na noqu tamata na isireli. 'ia, au sa digitaki jerusalemi ga me tiko kina na yacau; au sa digitaki tevita talega me lewa vei ira na noqu tamata.' "oqo, sa tiko e lomai tamaqu o tevita me tara e dua na vale ni soro ki na

yaca i jiova na kalou ni isireli. "ia o jiova e a tukuna vei tevita na tamaqu, 'me vaka ni sa tiko e lomamu mo tara e dua na vale ki na yacau, o sa caka vinaka, ni sa tiko oqori e lomamu. 'mo kila deivaki ni o na sega ni tara na vale, ia na luvemu ga o koya e na lako mai vuremu, o koya oqori e na tara na vale ki na yacau.' "sa vakayacora o jiova na nona vosa e a tukuna, au sa mani taura nai tutu nei tevita na tamaqu, ka dabeca nai dabadabe vakatui e isireli me vaka e a yalataka o jiova; ka'u a tara na vale ni soro ki na yaca i jiova na kalou ni isireli. "o koya au sa biuta kina na kato, e tiko kina na veiyalayalati i jiova e a cakava vei ira na luve i isireli." sa qai tucake o solomoni e na mata ni cabocabo ni soro i jiova ena matadra kece nai soqosoqo ni isireli, ka dodoka yani na ligana (ni sa cakava o solomoni e dua na vatavata varasa e vitu veimama na fiti na kena balavu, vitu veimama na fiti na kena raba, kei na va veimama na fiti na kena cecere, ka sa biu e na loma donu ni vale; sa tucake kina o koya, sa tekiduru e matadra kecega nai soqosoqoi isireli, ka dulaka cake na ligana vaka ki lomalagi); ka tukuna o koya: "i jiova na kalou ni isireli, e sega tale ni dua na kalou mai lomalagi, se e vuravura me vakataki kemuni, oi kemuni o ni sa maroroya na nomuni veiyalayalati kei na nomuni yalololoma vei ira na nomuni tamata era lako e matamuni e na yalodra taucoko. "o ni sa maroroya na veika o ni sa yalataka vua na nomuni tamata o tevita na tamaqu; o ni sa tukuna ena gusumuni, ka vakayacora ena ligamuni, me vaka ena siga oqo. "o koya oqo, i jiova na kalou ni isireli, mo ni maroroya na veika o ni sa yalataka vua na nomuni tamata o tevita na tamaqu ena nomuni tukuna, 'ena sega ni yali vei kemuni e dua na tamata me dabeca tiko nai dabadabe vakatui e mataqu, kevaka walega era na qarauna na nodra i valavala, me ra muria na noqui vunau ni ra lako voli e mataqu.' "ia oqo, kemuni jiova na kalou ni isireli, laiva na nomuni vosa me yaco mai vakaidina, o koya o ni sa vosa kina vei tevita na nomuni tamata. "ia ena tiko vakaidina beka na kalou kei ira na tamata e vuravura? mo ni raica, o lomalagi kei na lomalagi ni lomalagi e sega ni rauti kemuni. sa qai wacava na lailai ni vale oqo au sa tara! "ia mo ni nanuma na masu ni nomuni tamata kei na nona vakatakekere, i jiova na noqu kalou, ka rogoca na tagi kei na masu ni nomuni tamata sa caka tiko yani oqo vei kemuni: "me na rai tiko na matamuni ki na vale oqo ena siga kei na bogi, ki na vanua o ni a tukuna ni o ni na biuta kina na yacamuni, mo ni na rogoca kina na masu sa vakacabora na nomuni tamata e na vuku ni vanua oqo. "mo ni rogoca talega na nona vakatakekere na nomuni tamata kei na nomuni tamata na isireli, ni ra sa masu e na vanua oqo. mo ni rogoca mai lomalagi na nomuni tikotiko, ia ni o ni sa rogoca, mo ni vosota. "kevaka e dua sa i valavala ca vua na wekana, ka sa vakasaurarataki me cakava e dua na bubului, ka sa lako mai ka cakava na nona bubului ena mata ni nomuni cabocabo e na vale oqo, "mo ni qai rogoca mai lomalagi, ka cakacaka, ka lewa vei ira na nomuni tamata, me saumi vakadodonu na daucaka ca me vaka na nonai valavala ena uluna, ka vakadonui nai valavala dodonu ka soli vei koya me vaka na nonai valavala dodonu. "se kevaka era sa vakadrukai na nomuni tamata e na matadra na meca baleta ni ra sai

valavala ca e na matamuni, ka lesu mai ka vakatusa na yacamuni, ka masu ka cakava na vakatakekere e matamuni ena vale ni soro oqo, "mo ni qai rogoca mai lomalagi ka vosota na nodra i valavala ca na nomuni tamata na isireli, ka kauti ira lesu mai ki na vanua o ni sa solia vei ira kei na nodra qase. "ni sa tasogo na lomalagi me kua ni vakatauca mai na uca baleta ni ra sai valavala ca vei kemuni, ni ra sa vagolea na nodra masu ki na vanua oqo, ka vakatusa na yacamuni, ka saumaki mai na nodra i valavala ca baleta ni o ni sa vakararawataki ira, "mo ni qai rogoca mai lomalagi, ka vosota na nodra i valavala ca na nomuni tamata, na nomuni tamata na isireli, mo ni na vakavulica vei ira na sala vinaka me ra na lako kina; ka vakatauca mai na uca ki na nomuni vanua, o koya o ni sa solia vei ira na nomuni tamata me nodra i votavota. "ni sa yaco na lauqa ena vanua, sa yaco mai na mate ca se ca mai na i tei se malai na veikau, na vodore kei na yavato; ni ra sa vakacibi i valu mai na meca ki na nodra vanua ena nodra veikoro; se mataqali ca vakacava se tauvi-mate cava ga; na masu cava ga, se na vakatakekere cava ga sa cakava yani e dua se o ira kecega na nomuni tamata na isireli, ni ra sa dui kila yadua na nona i colacola kei na nona rarawa, ka sa dodoka cake yani na ligana ki na vale oqo: "mo ni qai rogoca mai lomalagi na nomuni i tikotiko, ka vosoti ira, ka solia vei ira yadua me vaka nonai valavala, me vaka na yalodra o ni sa kila (ni sai kemuni duadua ga o ni kila na yalodra na lue ni tamata), "me ra na rerevaki kemuni kina ka muria na nomuni sala ena gauna kecega era sa bula kina ena vanua o ni sa solia vei ira na neimami qase. "e vakakina, ena vukuna e dua na vulagi, o koya e sega ni dua vei ira na nomuni tamata na isireli, ia e lako sara mai na dua na vanua yawa e na vuku ni yacamuni cecere kei na ligamuni qaqa kei na ligamuni e dodo tikoga, ni ra lako mai ka masu ena vale ni soro oqo; "mo ni qai rogoca mai lomalagi na nomuni i tikotiko, ka cavaka me vaka era sa kerei kemuni kina na vulagi oqo, me ra kilai kemuni kina kei na yacamuni, ka rerevaki kemuni, me vakataki ira na isireli, me ra na kila kina ni vale ni soro oqo au a tara sa vakayacani ki na yacamuni. "ni ra sa lako yani na nomuni tamata me vala kei ira na meca, ena vanua kecega o ni sa talai ira kina, ia ni ra sa masu vei kemuni ena vanua oqo, o ni sa digitaka kei na vale ni soro au sa tara kina na yacamuni, "mo ni qai rogoca mai lomalagi na nodra masu kei na nodra vakatakekere ka maroroya na nodra i lakolako. "kevaka era sai valavala ca vei kemuni (ni sa sega ni dua e sega ni valavala ca), ka o ni sa cudrui ira ka soli ira kivei ira na meca, ka ra sa kauti ira vakavesu kina vanua vakayawa se vakavoleka; "ia ni ra sa kilai yalodra e na vanua era sa kau vakavesu kina, ka veivutuni, ka vakatakekere vei kemuni mai na vanua era sa tu vakavesu kina ka tukuna, 'keimami sai valavala ca vei kemuni, keimami sa caka cala, ka cakava na ka ca sara'; "ia ni ra sa lesu tale vei kemuni ena yalodra taucoko kei na lomadra kecega e na vanua era sa tu vakavesu kina, ka ra a kau kina vakavesu, ka masu vaka ki na nodra vanua o ni sa solia vei ira na nodra qase, ki na koro o ni sa digitaka, kei na vale au sa tara kina na yacamuni: "mo ni qai rogoca mai lomalagi na nomuni i tikotiko na nodra masu kei na nodra vakatakekere, ka maroroya na nodra i lakolako,

ka vosoti ira na nomuni tamata era sa i valavala ca vei kemuni. "oqo, na noqu kalou, au sa masu, me rai tiko na matamuni ka me tadola tikoga na daligamuni ki na masu e vakacabori ena vanua oqo. "ia oqo, mo ni tu- cake, jiova na kalou, ki na nomuni vanua ni vakacegu, oi kemuni kei na kato ni nomuni kaukauwa. o ira na nomuni bete, i jiova na kalou, me ra vakaisulu ena bula, kei ira na nomuni tamata me ra rekitaka na nomuni vinaka. "i jiova na kalou, mo ni kakua ni vuki tani mai vua na nomuni lumu; mo ni nanuma na yalololoma ni nomuni tamata o tevita."

7

ni sa masu oti o solomoni, sa lako sobu mai na bukawaqa caudaudre mai lomalagi ka kania nai soro e vakamai kei nai soro; ka sa vakasinaita na vale ni soro nai serau i jiova. era sa sega ni curu rawa na bete ki na loma ni vale i jiova, baleta nai serau i jiova sa vakasinaita tu na vale i jiova. ni ra sa raica na lue i isireli na kena sa lako sobu mai na bukawaqa caudaudre, kei nai serau i jiova ki na vale ni soro, era sa cuva vakatobuicu ki na qele, ka lotu ka vakacerereci jiova, ka vaka: "ni sa vinaka o koya, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma." sa qai vakacabora na tui kei ira kecega na tamata nai soro e na mata i jiova. na tui o solomoni sa vakacabora mei soro e ruasagavulu ka rua na udolu na bulumakau kei na dua na drau ruasagavulu na udolu na sipi. sa mani vakatabuya na tui kei ira kecega na tamata na vale ni kalou. era sa qarava na bete na nodra i tavi; o ira talega na livai nai vakatagi ni sere vei jiova, o koya sa cakava o tevita me vakacerereci kina o jiova, ka tukuna, "ni sa sega ni mudu na nona yalololoma," ena veigauna kecega sa dau vakacabora kina o tevita na vakavinavina. era sa uvuca na davui na bete era veibasai, ni ra sa tucake na tamata kecega. sa vakatabuya talega o solomoni nai karua ni wasewase ni vale ni soro sa tiko yani e liu. sa vakacabora nai soro kama kei na uro ni soro ni veivinakati. baleta nai cabocabo ni soro varasa sa cakava o solomoni sa sega ni rawa ni ciqoma kece nai soro kama, nai soro sila kei na uro. sa maroroya na solevu o ya o solomoni me vitu na siga, o ira na isireli vata kei koya, sa dua na soqoni vinaka mai nai curucuru kei amaci ki na bati ni uciwai mai iipita. e nai kawalu ni siga sa dua na soqoni tabu me ra vakananuma kina na vakatabui ni cabocabo ni soro ena vitu na siga kei na kana vata ni vitu na siga. e nai ka ruasagavulu ka tolu ni siga ni ka vitu ni vula, sa vakatalai ira na tamata ki na nodra dui vale laca, ni ra sa marau ka reki e na vuku ni ka vinaka sa cakava o jiova vei tevita, vei solomoni, vei ira talega na isireli. sa vakaotia na vale i jiova o solomoni kei na vale ni tui; ka sa vakaotia vakavinaka o solomoni na veika e tubu e lomana me cakava ena vale i jiova kei na nona loma ni vale talega. sa qai basika mai o jiova vei solomoni e na bogi ka tukuna vua: "au sa digitaka talega na vanua oqo me noqu me vale ni soro. "ni'u sa sogoti lomalagi me kakua ni tau na uca, se vakarota na vodore me vakarusu na vanua, se vakatala yani na vei mataqali mate ca vei ira na noqu tamata, "o ira na noqu tamata era sa vakayacani e na yacaqu kevaka era sa vakamalumalumutaki ira, ka masu ka

vakasaqara na mataqu, ka vuki tani mai na nodra i valavala vakasisila, au na qai rogoca mai lomalagi, ka vosota na nodra i valavala ca ka vakabula na nodra vanua. "ia oqo na mataqu e na rai tiko kei na daligaqu ena vakatu daliga tiko ki na masu kecega e na vakacabori e na vanua oqo. "ni'u sa digitaka ka vakatabuya e daidai na vale oqo, me tiko kina na yacau me sega ni mudu; na mataqu, na yaloqu e na tiko kina ka me sega ni oti rawa. "ia o iko, kevaka o na lako voli e mataqu me vakataki tevita na tamamu, ka cakava na veika kecega au sa vakarota oti vei iko, kevaka o na maroroya na noqui lesilesi kei na noqu lewa, au na qai vakataudeitaka na nomu i tikotiko vakaturaga me vaka au a yalataka vei tevita na tamamu ka vaka: 'ena sega ni mudu na tamata me lewa e isireli.' "ia kevaka o na vuki tani ka biuta na noqu i lesilesi kei na noqu i vakaro o koya au sa biuta e matamu, ka lako mo qaravi ira na kalou tani ka lotu vei ira, 'au na qai cavuti ira laivi mai na vanua au a solia vei ira, kei na vale oqo au sa vakatabuya ki na yacau au na kauta tani e mataqu, ka vakayacora me ka ga ni veitalanoa wale vei ira na tamata. "ia na vale oqo, ka dau vakacerecerei, o ira kecega era lako sivita era na kidroa ka tukuna, 'na cava e cakava kina o jiova na ka vakaoqo ki na vanua oqo kei na vale oqo?' "era na qai sauma, 'baleta ni ra biuti jiova na kalou ni nodra qase, o koya ka kauti ira tani mai na vanua o ijipita, ka kabiti ira na kalou tani, ka lotu vei ira ka qaravi ira; o koya oqo sa kauta mai kina o jiova vei ira na veika ca lelevu oqo."

8

ia sa yaco ni sa oti e ruasagavulu na yabaki, ni a tara o solomoni na vale i jiova kei na nona vale talega, na veikoro e a solia o irami vei solomoni, sa tara cake o solomoni ka vakatikori ira kina na luve i isireli. ka sa lako o solomoni ki amaci-soba ka taura vakaukauwa. sa tarai tadimori talega e na vanua liwa, kei ira kece na veikoro ni maroroi yaya e emaci. e tara na veikoro e beci-oroni e cake kei na veikoro e beci-oroni e ra, na vei koro ni drodro e vakalalaga, vaka matamata ka vakabai, o baleci talega kei na veikoro ni mamaroroi e nei solomoni, na veikoro ni qiqi vakavale kei na vei koro ni maroroi ese, kei na veika kecega sa vinakata o solomoni me tara cake e jerusalemi, e lepanoni, kei na veivanua kecega e vakarurugi ki na nona lewa. o ira kece na tamata sa vo vei ira na itaiti, na amoraiti, na perisaiti, na ivaiti kei ira na jepusaiti â€œ o ira sa sega ni isireliâ€œ oqo o ira na kawa tamata era a valuti vakavo tu ena vanua â€œ o ira era a sega ni vakarusai mai vei ira na isireli. o solomoni sa vakatubura mai vei ira oqo me ra tamata daucakacaka tu ga me yacova na siga oqo. na tui o solomoni sa sega ni vakatarata me ra nona tamata daucakacaka na luve i isireli. era sa tamata i valu ga, era i liuliu ni vei liuliu, era i liuliu ni veiqiqi ni valu, na i liuliu ni mataivalu ose. o ira na kena vo, era sai liuliu ni mata cakacaka nei solomoni na tui: era lewe rua na drau limasagavulu era sa lewa vei ira na tamata. o somone sa kauta cake mai na luve i fero goneyalawa ki na koro i tevita, ki na vale sa tara oti me nona ga, ni sa tukuna, "na watiq ena sega ni tiko ena vale i tevita na tui isireli, baleta na vanua sa mai tiko kina na kato ni kalou sa vakatabui kece." sa

vakacabora o solomoni nai soro kama vei jiova ena i cabocabo nei jiova, e a tara ga o koya ena mata ni varada, me vaka na kena i vakarau ena veisiga, nai soro me vaka sa vakarota o mosese, me ka ni siga ni vakacegegu, na vula vou, kei na tolu na solevu ni kanavata ni veiyabakiâ€œ na solevu ni kana madrai sega ni vakaleveni, na solevu ni veimacawa, kei na solevu ni vale vakacevaceva. me vaka nai tuvatuva nei tevita na tamana, sa digitaka nai wasevase vakabete ena nodra dui veiqaravi, o ira na livai kei na nodra i tavi â€œ (me ra dau vakacerecerea na kalou ka lotu vua ena matadra na bete), me vaka sa gadrevi ena veisiga yadua, kei ira talega na dau vakatawa na matamata kei na nodra i tavi â€œ me vaka sa vakarota o tevita na tamata ni kalou. era sa sega ni lako tani mai nai vakaroi tevita vei ira na bete kei ira na livai me baleta e dua tale na ka, se, me baleta na i yau. na cakacaka kece i solomoni sa tuvai vakavinaka mai na siga sa yavutaki kina na vale ni kalou me yacova ni sa oti. sa qai vakaoti na vale i jiova. sa qai lako ki esioni â€œ keberi o solomoni, e elaci talega ena baravi ena vanua nei itomi. o irami sa vakauta vua eso na waqa ena ligadra na nona tamata, kei ira na nona tamata era sa kila na wasawasa. era sa lako vata kei ira na tamata i solomoni ki ofira, ka kauta mai e tinikato lu na milioni na koula mai kea, ka kauta mai vei solomoni na tui.

9

ia oqo ni sa rogoca na ranadi mai sipa nai rogorogo kei solomoni, a sa lako mai ki jerusalemi o koya me vakatovolei solomoni ena veitaro dredre, era lewe levu era sala vata kei koya, na kameli era usana tu na ka boi vinaka, na koula e levu sara, kei na vatu talei; ni sa lako mai vei solomoni, sa tukuna vua na veika kece e tu e lomana. sa mani sauma kece o solomoni na nona taro; e sega na ka e dredre vei solomoni me sega kina ni rawa ni vakamacalataka vua. ia ni sa raica na ranadi mai sipa na vuku i solomoni, na vale e a tara o koya, na kakana e na nona teveli, na nodra i dabadabe na nona tamata, na nodra veiqaravi na nona tamata dauveiqaravi kei na nodra i sulu, o ira na dau tu mena kei na nodra i sulu, na katuba ni sala me lako cake kina ki na vale i jiova, sa yali vakadua sara ga na yalona. sa qai tukuna vua na tui o koya: "sai tuku-tuku dina au a rogoca mai na noqu vanua me baleta na nomu vosa kei na nomu vuku. "ia au a sega ni vakabauta na nodra vosa me yacova ni'u sa lako mai ka raica ena mataqu dina; e dina sara ni a sega ni tukuni vei au na veimama ni kena cecere na nomu vuku. o sa usavias cake sara nai rogorogo au a rogoca. "me ra sautu na nomuni tamata ka me ra sautu talega o ira oqo na nomuni dauveiqaravi, o ira era sa tu ga e mata-muni e na veigauna ka rogoca na nomuni vuku! "me vakacaucautaki o jiova na nomuni kalou, o koya sa ka levu na nona taleitaki iko, e vakadaberi iko ena nonai tikotiko vakaturaga mo tui e na vuku i jiova na nomu kalou! baleta na nomu kalou e a lomani isireli, me vakataudeitaki ira kina ka sega ni mudu, sa vakatikori iko kina mo tui vei ira, me tau kina na lewa dina kei na yalododonu talega." sa mani solia o koya vua na tui e sivia na dua na milioni na dola e na koula, na ka boi

vinaka e levu sara, kei na vatu talei; e sega ni dua tale na ka boi vinaka me tautauvata kei na kena e solia oqo na ranadi mai sipa vei solomoni na tui. o ira talega, na tamata nei irami kei na tamata nei solomoni, o ira era kauta mai na koula mai ofira, era sa kauta talega mai na kau boi vinaka kei na veivatu talei. ia na tui sa cakava nai curucuru ki na vale i jiova kei na vale ni tui ena kau boi vinaka, na api kei nai vakatagi vakawa talega me nodra na dauni sere; e a sega mada ni bau kune na ka vakaoqo e na gauna e liu e na vanua o juta. sa qai solia na tui o solomoni vua na ranadi mai sipa na veika kece e gadreva, na veika e kerea, me uasivia na veika e a kauta mai o koya vua na tui. sa mani vuki o koya ka lesu tale ki na nona vanua, o koya kei ira na nona tamata dauveiqaravi. nai vakarau bibi ni koula e dau kau mai vei solomoni e na veiyabaki e tinikaciwa na milioni ciwa na drau walusagavulu na udolu na dola vakailavo, e sega ni wili kina na veika era kauta mai na dauveivoli. o ira kece talega na tui mai arapea kei ira na kovana ni veivanua era kauta mai na koula kei na siliva vei solomoni. ia na tui o solomoni sa cakava e rua na drau nai sasabai lelevu mai na koula sa tuki, na kenai sau vakailavo e rua na drau walusagavulu na udolu na dola dua nai sasabai levu. sa cakava talega o koya e tolu na drau nai sasabai lalai e na koula sa tuki; e tinikava na udolu na dola na kenai sau ni dua nai sasabai lailai. na tui sa biuta nai sasabai kece oqo e na vale ni veikau mai lepanoni. sa cakava talega na tui e dua nai tikotiko vakaturaga ena lase, ka boro na delana e na koula dina. nai cewacewa vakaturaga e ono na kenai kabakaba, ka koula na kenai butubutu, sa dregati ki nai cewacewa vakaturaga; nai dabadabe ni liga e tiko e na yasa ruarua ni dabadabe vakaturaga, ka rau tucake tu e na yasa ni dabadabe e rua na laione. e tini karua na laione era tucake tu e kea, era sa yadua tu na yasa ni kabakaba e ono oqo; e sega ni dua na ka vakaoqo me bau caka e na dua tale na matanitu. na nona bilo ni gunu kece o tui solomoni e koula, kei na veiyaya kece ni vale ni veikau e lepanoni e caka e na koula dina. e sega ni dua na siliva, baleta ni sega tu ni wiliki me dua na ka na siliva e na gauna i solomoni. era sa lako na waqa ni tui ki tasisi kei ira na tamata nei irami. vakadua ena vei á€“ yatolu na yabaki era sa dau lako mai na waqa ni veivoli, era kauta mai na koula, siliva, lase, na maqe qase kei na maqe gone. sa uasiviti ira kece na tui e vuravura na tui o solomoni e nai yau kei na vuku. era sa vakasaqara mai kina na vei tui ni vuravura oqo me ra sota kei solomoni ka rogoca na nona vuku, o koya sa biuta oti tu na kalou e yalona. era sa doi kauta mai na nodra ka ni loloma na tamata: na siliva kei na koula, nai sulu tali, nai yaragi ni valu, na veika boi vinaka, na ose, na meule (luve ni ose), e na kenai vakarau ga e na veiyabaki. sa tu vei solomoni e na va udolu na vale ni ose kei na kena qiqi vakavale, e tinikarua na udolu na dauvodo ose sa vakatikori ira o koya e na veikoro ni qiqi vakavale vata kei na tui talega e jerusalemi. ia sa lewa o koya vei ira kecega na tui mai na ucivai (uferetisi) ki na vanua vaka á€“ filisita, me yacova sara nai yalayala kei ijipita. sa cakava na tui na siliva me rawarawa e jerusalemi me vaka ga na qereqere, ka sa cakava na vuni sitari me levu me vaka na vuni lolo ka ra sinai tu e na buca. era sa kauta talega mai

vei solomoni na ose mai ijipita kei na veivanua kecega. na vo ni veika kecega sa cakava o solomoni, nai matai kei na kenai otioiti, era sa sega beka ni volai e nai vola i nacani na parofita, e na parofisai nei eaija na kai siloni, kei na raivotu nei ito na daurai me baleti jeropoame na luve i nabati? sa lewa mai jerusalemi vei ira kecega na isireli me vasagavulu na yabaki. sa qai vakacegu o solomoni vata kei ira na tamana, ka sa bulu e na koro i tevita na tamana. ka sa tui o reopoame na luvena me kenai sosomi.

10

sa lako ki sikemi o reopoame, ni ra sa lako kece kina na isireli me ra buli koya me tui. sa yaco, ni sa rogoca o jeropoame na luve i nabati (e a tiko mai ijipita, ni a dro mai vei solomoni na tui), sa biuti ijipita ka lesu tale mai o jeropoame. era sa qai talatala vei koya ka kacivi koya. o jeropoame kei ira kecega na isireli era sa lako mai ka vosa vei reopoame, ka vaka, "o tamamu e a vakabibitaka na neimami i colacola; ia oqo, mo vaka-mamadataka na veiqaravi oca kei nai colacola bibi e tauca tu vei keimami o tamamu, ka keimami na qaravi iko." sa tukuna vei ira o koya, "mo ni lesu tale mai vei au ni oti e tolu na siga." era sa lako yani na tamata. sa qai veivosaki na tui o reopoame kei ira na qase era a tu e na matai solomoni na tamana ni se bula tiko, ka tukuna, "o ni na vakasalataki au vakacava me'u sauma kina na veika era a tukuna vei au na tamata oqo?" era sa vosa vua, ka vaka, "kevaka o sa yalovinaka vei ira na tamata oqo, ka vakalomainakataki, ka tukuna na vosa vinaka vei ira, era na nomu tamata me sega ni mudu." ia e sega ni via ciqoma nai vakasala era sa solia vua na qase, ka la'ki veivosaki kei ira na cauravou era a tubu vata cake mai, era tu e matana. ka sa tukuna vei ira, "nai vakasala cava o ni na solia vei au? me da na sauma vakacava vei ira oqo era sa tukuna vei au, ka vaka, 'mo vaka-mamadataka nai colacola ka biuta tu vei keimami o tamamu?'" era sa qai tukuna vua o ira na cauravou ka tubu vata mai kei koya, ka vaka, "mo vosa vakaoqo vei ira na tamata era a vosa vei iko, ka vaka, 'o tamamu e vakabibitaka na neimami i colacola, mo vakamamadataka o iko' á€“ mo qai tukuna vei ira: 'nai qaqalo ni ligaqu lailai e vakavu cake mai na toloi tamaqu! 'ia oqo, ni sa bibi na veika e biuta vei kemuni o tamaqu, au na vakaikuritaka na nomuni i colacola; o tamaqu e a vakanakuitataki kemuni e na dali, ia au na vakanakuitataki kemuni e na wa qaliquali!" ia o jeropoame kei ira kecega na isireli era sa lako mai vei reopoame e nai katolu ni siga, me vaka e a vakarota na tui, ka vaka, "mo ni lesu tale mai e nai katolu ni siga." sa qai sauma vakaukauwa vei ira o koya na tui. na tui o reopoame e a sega ni via rogoca na nodra i vakasala na qase, k a vosa vei ira me vaka na nodra i vakasala na cauravou, ka vaka, "o tamaqu e a vakabibitaka na nomuni i colacola, ia au na vakaikuritaka; o tamaqu e a vakanakuitataki kemuni e na dali, ia au na vakanakuitataki kemuni e na wa qaliquali!" ia na tui sa sega ni via rogoci ira na tamata; ni sa vu mai vua na kalou na veisau ni veika e yaco oqo, me vakayacorori kina na vosa i jiova, o koya sa cavuta o koya e na ligai eaija na kai siloni vei jeropoame na luve i nabati.

ni ra sa kila kecega na isireli ni sega ni via rogoci ira o koya na tui, era sa sauma vua na tui, ka vaka: "na cava sa neimami mai vei tevita? sa sega na neimami i votavota mai vua na luve i jese. na tamata kecega ki na nona vale laca, kemuni na isireli! ia oqo mo qai raica na nomu vuvale, o iko tevita!" ia era sa dui lako na isireli ki na nodra dui vale laca. ia o reopoame sa lewa vei ira na luve i isireli era tiko e na veikoro vaka á€" juta. o reopoame na tui sa qai talai etorami yani, o koya e qarava tiko nai yau; ia era sa vakaviriki koya e na vatu o ira na luve i isireli, ka sa mate. sa mani vodoka vakatotolo na nona qiqi o reopoame na tui me dro yani ki jerusalemi. sa yaco me ra vuki tani tiko na isireli mai na vale i tevita me yacova na siga oqo.

11

ni sa lako mai ki jerusalemi o reopoame, sa vakasogoni ira vata na juta kei ira na penijamini e lewe dua na drau walusagavulu na udolu na tamata digitaki era tamata i valu, me ra veivala kei ira na isireli, de rawa ni vakadeitaki tale na matanitu vei reopoame. ia na vosa i jiova sa yaco mai vei semaia na tamata ni kalou, ka vaka, "mo vosa vei reopoame na luve i solomoni na tui juta, kei ira kece talega na isireli e juta kei penijamini, ka vaka, 'sa tukuna vakaoqo o jiova: "mo ni kakua ni lako cake ka veivala kei ira na tacimuni! me ra dui lesu na tamata yadua ki na nona vale, ni lewa oqo sa vu mai vei au." " era sa mani talairawarawa ki na vosa i jiova, ka vuki tani mai na nodra via valuti jeropoame. sa tiko e jerusalemi o reopoame, ka sa tara cake na veikoro ni tataqomaki e juta. ka sa tarai peceliema, itama, tekoa, beci á€" suri, soko, etulama, kaca, maresa, sipi, etoraimi, lakisi, aseka, sora, aijaloni, kei epironi, era sa tiko e juta kei penijamini, era koro vakabai. sa vakaukauwataka o koya na bai cecere, ka biuti ira kina na kavetani, kei na lololo ni kakana, waiwai, kei na waini. e na veikoro kece talega oqo sa biuta kina nai sasabai kei na moto, ka cakava me ra kaukauwa vakalevu sara, ni tokoni koya tu o juta kei penijamini. o ira na bete kei na livai mai na veiyasana kecega ka ra tiko e na veivanua e isireli era sa mai vakadeitaki ira ki vua. ni ra sa biuta na livai na nona vei á€" vanua kei na ka era taukena ka lako mai ki juta kei jerusalemi, ni sega ni ciqomi ira o jeropoame kei ira na luvena me ra veiqaravi tiko vakabete vei jiova. sa qai digitaki ira ga na nona bete me baleta na veivanua cecere, me baleti ira na tevoro, kei na matakau bulumakau sa bulia oti o koya. ni ra sa lako oti yani na livai, o ira mai na vuvale kece i isireli, era sa nakita oti tu me ra vakasagarai jiova na kalou nei isireli, era sa lako ki jerusalemi me ra vakacaboi soro vei jiova na kalou ni nodra qase. era sa qai vakaukauwataka na matanitu e juta, ka cakava me tamata kaukauwa o reopoame na luve i solomoni me tolu na yabaki, baleta ni lako e na sala i tevita kei solomoni me tolu na yabaki. sa qai taura o reopoame me watina o maelaci na luve i jeremoci na luve i tevita, kei avieli na luve i elia na luve i jese. sa vakasucuma o koya vua na luvena: jeusi, samaria, kei saemi. ni sa oti o koya sa qai tauri maeka na makubui apisalome yalewa; ka sa vakasucumi apaitia, atai, sisa,

kei selomeci. ia o reopoame sa domoni maeka na makubui apisalome yalewa vakalevu cake vei ira kece sara na watina kei na watina lalai; ni sa tinikawalu na watina ka onosagavulu na watina lalai, e ruasagavulu kawalu na luvena tagane ka onosagavulu na luvena yalewa. ka sa digitaki apaitia na luve i maeka o reopoame me turaga, me i liuliu vei ira na tacina; ni sa nakita o koya me na lesia me tui. sa cacacaka sara vakavuku, ka veibiuyaki ira na luvena tagane eso ki na veivanua e juta kei penijamini, ki na veikoro vakabai kecega; ka wasea vei ira nai votavota e levu sara. sa vakaraica talega me levu sara na dui watidra.

12

ia ni sa oti o ya, ni sa vakadeitaka o reopoame na matanitu ka vakaukauwataka koya vakai koya, sa vuki tani mai na i vunau i jiova, kei ira vata kece talega na isireli. ka sa yaco e nai kalima ni yabaki i tui reopoame ni sa lako mai o sisake na tui iijipita ka valuti jerusalemi, baleta ni ra sa caka cala vei jiova, e dua na udolu rua na drau na qiqi ni valu, onosagavulu na udolu era vodo ose, kei na tamata e sega ni wiliki rawa era lako vata mai kei koya mai iijipita o na lubumi kei na sukimi kei ira na kai iciopea. sa taura o koya na veikoro vakabai e juta ka sa lako mai ki jerusalemi. sa qai lako mai o semaia na parofita kivei reopoama kei ira nai liuliu e juta, era sa sogoni vata mai jerusalemi baleti sisake, ka tukuna vei ira, "sa tukuna vakaoqo o jiova: 'o ni sa biuti au, ia oqo au sa soli kemuni talega ki na ligai sisake.'" o ira nai liuliu e juta kei na tui era sa qai vakamalumalumutaki ira ka tukuna, "sa yalododonu o jiova." ia ni sa raica o jiova ni ra sa vakamalumalumutaki ira, sa lako tale mai na vosa i jiova vei semaia na parofita, ka vaka, "era sa vakamalumalumutaki ira; o koya oqo au na sega ni vakarusai ira, ia au na vakayacora vei ira na veisereki. na noqu cudru ena sega ni sovaraki yani ki jerusalemi e na ligai sisake. "ia era na nona bobula ga, me ra na kila kina na duidui ni noqu veiqaravi kei na veiqaravi ni veimatanitu ni vevanua kecega." sa mani mai valuti jerusalemi o sisake na tui iijipita, ka kauta tani nai yau mai na vale i jiova kei nai yau mai na vale ni tui; e kauta na ka kecega. e kauta talega nai sasabai koula e a cakava o solomoni. e qai cakava o reopoame na tui nai sasabai varasa me kenai sosomi, ka solia vei ira na kavetani ni valu ni mata yadra, era sa yadrava na matamata ki na vale ni tui. ia ni sa dau curu yani na tui ki na vale i jiova, na yadra sa dau lako me kauti ira ki tuba; sa oti era sa qai dau kau tale ki loma ni vale ni yadra. ni sa vakamalumalumutaki koya o koya, sa lako tani mai vua na cudru ni kalou, me kakua ni vakacacani koya vakadua sara; ka sa vinaka talega na ka kecega e juta. na tui o reopoame sa vakaukauwataka koya vakai koya e jerusalemi ka vakatulewa kina. ia oqo sa yabaki vasagavulu kadua o reopoame ni sa yaco me tui; ka sa vakatulewa tiko e jerusalemi me tinikavitu na yabaki, na koro sa digitaka o jiova mai vei ira na vei yavusa kecega e isireli me biuta kina na yacana. na yaca i tinana o neama, na yalewa ni amoni. sa cakava na ka ca, baleta ni a sega ni vakarautaka na yalona me vakasagarai jiova. na cacacaka i reopoame, kenai tekivu kei na kenai otioiti, era

sa sega beka ni volai e nai vola i semaia na parofita kei na nei ito na daurai me baleta nai tukutuku ni kawa? e rau sa dau vala voli ga o reopoame kei jero poame e na nodrau veisiga. ia sa vakacegu o reopoame vata kei ira na tamana, ka sa bulu e na koro i tevita. sa qai tui o apaitia na luvena tagane me kenai sosomi.

13

ena i ka tinikawalu ni yabaki ni lewa nei tui jero poame, sa tui kina e juta o apaitia. sa lewa me tolu na yabaki e jerusalemi. na yaca i tinana o mikaia na luvei urieli mai kipea. e rau sa dauvala o apaitia kei jero poame. sa dau tuvana vinaka na nona i valu o apaitia, ka era sa tamata qaqa na nona tamata i valu, era sa lewe va na drau na udolu na nona tamata digitaki. sa kauta talega mai o jero poame na nona tamata digitaki ni valu, ka era tamata qaqa talega e walu na drau na udolu na tamata. sa tucake tu ena ulunivanua o semaraimi ena veiulunivanua e ifereimi o apaitia ka kacivaka yani, "mo ni rogoca na isireli kei jero poame: "e sega ni dodonu mo ni lecava ni o jiova na nodra kalou na isireli, ni sa solia na lewa e isireli taucoko vei tevita me sega ni mudu, vei tevita kei ira na luvena, na veiyalayalati sa vakamasimataki. "ia o jero poame na luvei nabati, na dauveiqaravi i solomoni na luvei tevita, sa tucake me vuki tani mai vua na nona turaga. "era tokoni koya na tamata sega ni yaga, me ra vakaukauwataki ira vei reopoame na luvei solomoni, baleta ni se gone ga o reopoame ka lecaika, sa sega ni gumatua rawa kina vei ira. "oqo o ni sa vinakata mo ni kauta tani na matanitu ni kalou, o koya sa tiko ena ligadra na luvei tevita, o ni sa lewe levu, sa tiko vata kei kemuni na bulumakau koula sa bulia o jero poame vei kemuni me nomuni kalou. "o ni sa sega beka ni kauti ira tani na bete i jiova, o ira na luvei eroni kei ira na livai, ka bulia ga vakai kemuni na bete me vakataki ira na veimatanitu tani, ni sa lako mai e dua me vakacabora vei koya e dua na bulumakau gone kei na luve ni me e vitu me bete kina o koya ena ka e sega ni vakalou? "ia, vei keimami, o jiova sa neimami kalou, keimami sa sega ni biuti koya: o ira na bete me veiqaravi vei jiova era luvei eroni kei ira na livai era sa dui qarava na nodra i tavi. "era sa dau vakama vei jiova nai soro kama ena veimataki kei na veiyakavi kei na vakamai ni veika boivinaka; sa dau tu talega na madrai vakaraautaki ena teveli koula, ka sa dau waqa tiko ga na cina ena i tutu ni cina koula mai na veiyakavi: ni keimami se maroroya tikoga nai vakaroi jiova na neimami kalou, ia, oi kemuni sa biuti koya vakatikitiki. "oqo mo ni raica, na kalou vakataki koya sa tiko vata kei keimami ka sa neimami liuliu, kei ira na nona bete era sa vakadavui tiko me ra uvuca yani veikemuni nai vakaro. kemuni na luvei isireli i €" mo ni kua ni vala vata kei jiova na kalou ni nomuni qase, ni kemuni na sega ni rawata!" sa cakava o jero poame e dua na buki vere me ra lako mai e dakudra na juta. era sa tu e liu vei ira na juta, ka lako talega mai muri. ni ra sa veiraiyaki na juta, era sa raica nai valu sa tiko ruarua ena yasana e liu kei na yasana e muri. era sa tagi vei jiova, ka ra sa uvuca na davui na bete. era sa qai kaila na juta; ia ni ra sa kaila tiko na juta, sa yaco ni sa ravuti jero poame kei ira kecega na isireli na kalou

e na mata i apaitia kei juta. era sa dro na isireli e na mata i juta, ka sa soli ira na kalou ki na ligadra na juta. o apaitia kei ira na nona tamata era sa qai cakava e dua na veivakamatei levu; e lima na drau na udolu na tamata digitaki nei isireli era vakamatei. sa yaco me ra vakamalumalumutaki na luve i isireli e na gauna o ya; ka ra sa qaqa na luve i juta, baleta ni ra vakararavi vei jiova na kalou ni nodra qase. ka sa vakacemuri jero poame o apaitia ka taura mai vua na veikoro eso: o peceli kei na kena veikoro lai, o jesana kei na kena veikoro lai kei ifereimi kei na kena veikoro lai. sa sega ni kaukauwa tale o jero poame ena gauna nei apaitia, sa vakamatei jero poame o jiova. sa tubu na kaukauwa nei apaitia, ka sa vakawatitaka e tinikava na yalewa, ka sa vakasucumi vua e ruasagavulu na luvena tagane kei na tinikaono na luvena yalewa. na vo ni tukutuku kei apaitia kei na veika sa cakava, sa volai ena i vola nei ito na parofita.

14

sa vakacegu vata kei ira na tamana o apaitia ka era sa buluti koya ena koro i tevita. o esa na luvena sa veiuitaki ena vukuna. sa cegu na vanua me tini na yabaki ena nona gauna. sa cakava na ka e vinaka ka dodonu ena mata i jiova na nona kalou o esa, sa talaraka na i cabocabo ni soro ni kalou tani kei na veitikina cecere, sa cavaraka na vei-duru vakatabui ka taya sobu na vei-matakau kau. sa vakaroti juta o esa me ra vakasaqarai jiova na kalou ni nodra qase ka vakamuria nai vunau kei na lewa. sa vakagalalataka o koya na veitikina cecere kei nai cabocabo ni ka boivinaka mai na veikoro kece e juta, ka sa sautu tiko na vanua ena ruku ni nona lewa. sa tara na bai ni koro ni valu e juta, ni sa cegu tiko na vanua; sa sega nai valu ena nona gauna baleta ni sa solia vei ira o jiova na sautu. sa tukuna kina o koya vei juta, "me da tara na veikoro oqo kei na kena bai vakavilivilita, na nodra tikina nai vakatawa na matamata kei na kenai tatarovi ni se tiko e matada na vanua. eda sa tarogi jiova na nodra kalou, ka sa solia vei keda na vakacegu mai na veiyasana kecega." era sa vakacokotaki ka tamata yaco tiko. o esa sa tolu na drau na udolu na nona sotia mai juta era sa dau taura na moto kei nai sasabai, ka rua na drau walusagavulu na udolu na sotia mai penijamini era sa taura nai sasabai kei na dakai titi. o ira kece oqo era sa tamata qaqa ni vala. o sera, na kai iciopea sa mai valuti ira na juta, sa lako vata mai e dua na milioni na sotia kei na tolu na drau na qiqi ni valu, ka sa lako mai i mavesa. sa lako yani o esa me vala vata kei sera, sa caka na vakarau vakaivalu ena buca mai se vaca e maresa. sa tagi vei jiova na nona kalou o esa ka vaka: "i jiova sa sega ni dua na ka vei kemuni na veivuke, vei ira na lewe levu se vei ira sa sega kina na kaukauwa; mo ni vukei keimami. i jiova na neimami kalou, keimami sa mai cegu vei kemuni, ena yacamuni keimami na lakovi ira kina na lewe vuqa oqo, sai kemuni na kalou i €" me kua ni vakayaco lomana vei kemuni na tamata!" sa ravuti ira na iciopea ena matai esa kei ira na juta o jiova, ka era sa veidroyaki na iciopea. o esa vata kei ira na nona, era sa cici muri ira na iciopea me yaco sara i kerari, era sa vuaviritaki na iciopea ka era sa sega ni rawa ni ra kumukumuni

tale ni ra sa musuki vakadua mai vei jiova kei na nona mataivalu. era sa kauta mai nai toki ni valu levu. era sa vakadruga kece na veikoro vakavolivoliti kerari; ka sa tarai ira na rerevaka na kalou, era sa curuma kece yani na koro kecega ka soqona mai e dua nai toki ni valu levu. era sa taura talega na manumanu susu na sipi, na kameli e levu sara, ka lesu ki jerusalemi.

15

na yalo ni kalou sa lako mai vei asaraia na luvei oteti. sa lako yani me sotavi esa na tui, ka tukuna vua, "mo rogoci esa kei juta kei penijamini, sa tiko vata kei kemuni o jiova, ni kemuni sa tiko vata kei koya. ke vaka o ni na vakasaqarai koya ena kune vei kemuni o koya â€" kevaka o ni na biuti koya, ena biuti kemuni o koya. "ena dua na gauna balavu sa sega kina na kalou dina e isireli, sa sega na bete me veivakavulici ka sa sega na i vunau; "ia, ni sa yaco ga na leqa era sa vuki vei jiova na kalou ni isireli, era sa vakasaqarai koya, ka sa kune vei ira o koya. "ena gauna talega o ya sa sega na vakacegu vei koya sa lako yani â€" vei koya talega sa lako mai, sa tiko ga na yavavala levu vei ira kece sa tiko ena vanua. "e dua na matanitu sa vakarusa e dua tale na matanitu, na koro ki na dua tale na koro, ni sa vakaleqai ira tiko na kalou ena veidredre kecega. "ia, o iko, mo kaukauwa tikoga ka me kua ni malumalumu na ligamu, baleta ni na saumi na cakacaka vinaka ni ligamu!" ni sa rogoca o esa na veivosa oqo kei na parofisai nei luvei oteti na parofita, sa vakaukauwatiki koya ka kauta tani na matakau mai na vanua kece o juta kei penijamini kei na veikoro kece ena veikulivanua e ifereimi, ka sa vakavinakataka tale nai cabocabo ni soroi jiova ka tui ena mata i jiova. sa vakasoqoni ira kece mai na juta kei na penijamini kei ira sa tiko ena vanua vaka ifereimi, manasa kei simione ni ra sa lako vakalewe levu mai vua o ira na isireli â€" ni ra sa raica ni sa tiko vata kei koya na kalou o jiova. era sa soqoni vata mai e jerusalemi ena i katolu ni vula, nai ka tinikailima ni yabaki ni lewa nei esa. era sa vakacabora vei jiova ena siga o ya e vitu na drau na bulumakau, e vitu na udolu na sipi mai na i toki ni valu era sa kauta mai. era sa vakadonuya me dua na veiyalayalati me ra vakasaqarai jiova na kalou ni nodra qase ena yalodra taucoko kei na lomadra taucoko; o koya vakayadua ena sega ni vakasaqarai jiova na kalou ni isireli, ena vakamatei, se gone se qase, se yalewa se tagane. era sa cakava na bubului ena mata i jiova ena domo rogo levu, ena kaikaila kei na uvu davui, kei na davui caka ena i leu ni me. era sa marau kece na juta ena bubului oqo, ni ra sa yalalay ena yalodra taucoko ka vakasaqarai jiova ena lomadra taucoko; ka sa kune vei ira na kalou, ka sa solia talega vei ira o jiova na vakacegu ena veiyasana kecega. sa vakagalalataki maeka, na tinai esa na tui, mai na nona i tutu vaka tinani tui baleta ni sa cakava e dua na matakau luvawale kei asera; sa taya sobu na matakau oqo o esa ka vakama mai na mata ni wai e kitironi. ia, na veitiki-ina cecere sa sega ni kau tani mai isireli. sa dei tikoga na yaloi esa vei jiova ena nona bula taucoko. sa kauta talega mai ki na vale ni kalou na veika kece sa vakacabora oti o tamana kei na veika talega sa vakacabora

ga o koya, na siliva, na koula, kei na i yaya tale eso. sa sega nai valu me yacova na i ka tolusagavulu ka ciwa ni yabaki ni lewa nei esa.

16

ena i ka tolusagavulu ka ono ni yabaki nei esa, o baesa na tui isireli sa lako cake mai me valuti juta, sa tarai rama me kua ni dua e curu mai se me dua e curu yani vei esa na tui juta. sa kauta mai o esa nai yau mai na vale i jiova (na siliva kei na koula) mai na vale ni tui talega ka vakauta vei penititi na tui siria, o koya sa tiko mai tamasaki ka vaka, "me dua na veidinadinati vei iko kei au, me vaka vei tamamu kei tamaqu. raica, au sa vakauta yani vei iko na siliva kei na koula; lako mai ka tamusuka na nomu veiyalayalati kei baesa na tui isireli, me vakasuka tani kina mai vei au." sa vakarogoci tui esa o peniatati ka talai ira na nona liuliu ni mataivalu ki isireli. era sa valuti ijoni, tani, epeli, maimi, kei na veikoro kece ni maroroi yaya e navitalai ni sa rogoca oqo o baesa, sa tarova na tarai rama cake, ka sa tuvakadua na cakacaka. sa kauti ira kece na juta o esa na tui ka kauta tani na vatu kei na kau e a sa tarai cake kina o rama, ka sa la'ki tarai keba kei misipa kina. ena gauna o ya sa lako mai kina o enani na daurai vei esa na tui juta ka tukuna vua: "baleta ni o sa vakararavi vei tui siria ka sega ni vakararavi vei jiova na kalou â€" oqo era sa na dro kina na mataivalu nei tui siria mai na ligamu. "era sa sega beka ni mataivalu levu na iciopea, na lubimi, ka sa tu vei ira e levu na qiqi ni valu kei na mataivalu ose? io, baleta ni o sa vakararavi vei jiova sa soli ira o koya ki na ligamu. "ni sa veiciyaki tiko na mata i jiova e vuravura taucoko, me vakaraitaki koya ena kaukauwa vei ira sa dina tiko na yalodra vei koya. ena ka oqo, o sa cakacaka kina vakaca sara vei au; o koya oqo sa na tekivu sara ga oqo, nai valu vei iko." sa cudru sara o esa vei koya na daurai ka biuti koya sara ki vale ni veivesu ena vuku ni nona cudru katakata. o esa sa vakatekivu veivakaocari vei ira eso ena gauna o ya. na i tukutuku kei esa mai na kena tekivu ka yacova na kena oti, sa volai ena kedra i vola na tui e juta kei isireli. ena i ka tolusagavulu ka ciwa ni nona lewa, sa tauvimate kina o esa ena yavana, ka sa vuvu ca sara, ia, ena nona tauvimate sa sega kina ni vakasaqara na kalou, ia, sa lako ga vei ira na vuniwai. sa vakacegu vata kei ira na tamana o esa, sa mate e nai ka vasagavulu ka dua ni yabaki ni nona lewa. era sa buluti koya ena nona i bulubulu ga, sa cakava ga o koya ena koro i tevita, era sa vakadavori koya ena i davodavo sa sinai kina na veika boivinaka sa vakarautaki vakavinaka. sa dua na veivakamai vinaka sa caka vua.

17

o josevata na luvena sa lewa ena vukuna, ka sa vakaukauwatiki koya ena vukudra na isireli. sa biuti ira na mata sotia ena veikoro kece e juta kei na i vakaruru ni valu ena vanua e juta kei na veikoro vaka ifereimi e a kovea mai o esa na tamana. sa tiko vata kei josevata o jiova, baleta ni sa muria na sala i tevita

na tamana, sa sega ni via muri peali, ia, sa vakasaqara na kalou i tamana ka muria na nonai vakaro ka sega ni vaka na nodra i valavala na isireli. oqo na vuna, sa vakadeitaki kina na matanitu ena ligana; o ira kece na juta, era sa soli ka ni loloma vei josevata, ka sa rui levu sara tu vua na i yau kei na dokai. na yalona sa rekitaka na sala i jiova; ni sa talaraka na veitikina cecere kei na veimatakau e juta. ena i katolu talega ni yabaki ni nona veiliutaki, sa vakatalai ira na dauveivuke vua, o penieli, o opetaia, o sakaraia, o nacanieli kei maikaia, me ra veivakavulici ena veikoro e juta. sa vakatalai ira vata kei na livai o semaia, o necanaia, o sebadaia, o aseli, o semiramoci, o jeonacani, o atonaija, kei tobadonaija áĈ" o ira oqo na livai, kei na rua na bete o elisama kei jorame. era sa veivakavulici e juta, ni sa tiko vei ira nai vola ni vunau i jiova; era sa lako yani ki na veikoro kece e juta ka vakavulici ira na tamata. sa lutuka na matanitu kei na vanua taucoko na rerevaki jiova áĈ" oqo na veivunua vakavolivoliti juta, ka sa vakavuna na nodra sega ni via valuti josevata. eso vei ira na filisitia era sa kauta mai na i loloma vei josevata, na siliva kei ira na kai arapea era sa kauta mai e vitu na udolu vitu na drau na me tagane. sa tubu cake tiko ga na kaukauwa i josevata ka sa tara na koro ni valu kei na koro ni maroroi yaya e juta. sa levu na veika e taukena ena veikoro e juta, kei na tamata qaqa, na tamata i valu era sa tiko e jerusalemi. oqo na kedra i wiliwili áĈ" me vaka nai wiliwili ni vu-vale i tamadra e juta, na turaganivalu ni veiyaulodu: o adena na turaganivalu, sa tiko vei koya e tolu na drau na udolu na tamata qaqa ni vala; taravi koya, o joanani na turaganivalu, sa tiko vata kei koya e rua na drau walusagavulu na udolu na tamata qaqa ni vala; o amasai na luvei sikiri áĈ" o koya sa soli koya vei jiova, sa tiko vua e rua na udolu na tamata qaqa ni valu. vei penijamini; o eliada na tamata qaqa ni vala, sa tiko vua e rua na udolu na tamata vaka dakai ka vaka i sasabai talega; sa taravi eliada o jeosapate ni sa tiko vua e dua na drau walusagavulu na udolu sa vakarautaki oti tu me vala. o ira oqo sa vakarau tu vua na tui, sa sega ni wili kina o ira sa biu tu ki na veikoro ni qaqa e juta taucoko.

18

sa levu sara na nona dokai kei na nona i yau o josevata, ena vuku ni vakawati talega, sa veiwekani kina kei eapi. ena so na yabaki sa dau lako sobu kina vei eapi i samaria, sa dau vakamatea na sipi kei na bulumakau e levu sara o eapi vei josevata kei ira sa tiko vata kei koya, ka sa dau vakauqeti koya o eapi me rau dau lako vata ki ramoci kiliani. sa tukuna o eapi na tui isireli vei josevata na tui juta, "e rawa beka ni o lako vata kei au, me valuti kina o ramoci kiliani." sa sauma o koya ka vaka, "o kedaru, e daru duavata ga, na noqu tamata kei na nomu tamata erau na tovata enai valu." sa tukuna o josevata vua na tui isireli, "mo vakataroga mada na vosa ni kalou ena vuku ni siga oqo." sa vaka-soqoni ira mai na parofita o tui isireli, e vanadrau na tamata ka tukuna vei ira, "e dodonu beka me da lako cake ki ramoci kiliani ka vala kei ira, se me kua?" era sa tukuna vua, "mo lako cake, na kalou ena solia ki na ligana na tui." o josevata sa taroga, "e se vo tale tiko

beka e dua na parofita nei jiova eke, me da tarogi jiova mada?" sa tukuna na tui isireli vei josevata, "e se vo tiko e dua me vakatarogi ena vuku i jiova: au sa dau cati koya vakalevu, baleta ni sa dau sega ni tukuna na veika vinaka me baleti au, sa veika ca kecega. o koya o maikaia na luvei imila". sa tukuna yani o josevata, "me kua ni tukuna na tui e dua na ka vakaoqori!" sa qai kaciva mai e dua na nona dauveiqaravi o tui isireli, ka tukuna, "me kau mai vakatotolo eke o maikaia na luve i imila!" na tui isireli kei josevata na tui juta e rau sa qai daramaka na nodrau i ubi ka dabe ena nodrau i dadedabe vakatui, oqo e nai butubutu ni sila, ena matamata ni koro e samaria; era sa parofisai kece na parofita ena matadrau. o setekaia na luvei je-naena sa cakava na davui kaukamea me nona ga: ka sa tukuna, "sa tukuna vaka oqo o jiova, 'o na suasuaraki ira na kai siria ena ka oqo, me yacova ni ra sa vakarur-sai.'" era sa parofisai kece na parofita ka vaka, "mo ni lako cake ki ramoci kiliani, ni o jiova ena solia ki na ligana na tui." o koya nai talai sa talaki vei maikaia sa vosa vua ka vaka, "mo rogoca, na nodra vosa na parofita sa duavata ena kena vakauqeti na tui. o koya oqo na nomu vosa me vaka na nodra, mo tukuna na veivakayaloqataki." sa tukuna o maikaia, "me vaka sa bula o jiova, na veika ga sa tukuna na noqu kalou, au na tukuna." sa qai lako mai o koya ki vua na tui; ka sa tukuna vua o koya na tui, "maikaia, me da lako cake beka meda vala kei ramoci kiliani, se me kakua?" e sauma o koya, "mo ni lako cake ka qaqa, ni ra na soli ki na ligamuni!" sa mani tukuna vua na tui, "me vakav-ica beka na noqu cakava mo bubuluaitaka vei au ni o na sega ni tukuna tale vei au e dua na ka tani ia na ka dina ga e na yaca i jiova?" sa qai tukuna o koya, "au a raici ira na isireli ni ra sa veiseyaki e na veilunivanua, me vaka na sipi sa sega na kenai vakatawa." ka sa tukuna o jiova, 'o ira oqo sa sega na nodra i vakatawa. me ra dui lesu tale ki na nodra vale e na vakacegu.'" sa qai tukuna na tui isireli vei josevata, "au a sega beka ni tukuna vei iko, ni na sega ni parofisaitaka o koya e dua na ka vinaka me baleti au, na ka ca ga?" sa qai tukuna o maikaia, "o koya oqo mo rogoca na vosa i jiova: au a raici jiova ni tiko e na nona i cewacewa vakaturaga, kei ira kecega na lewe i lomalagi era tu e na yasana i matau kei na yasana i mawi. "ka sa tukuna mai o jiova, 'o cei e na vakauqeti eapi na tui isireli me lako cake, ka me na bale e ramoci kiliani?' sa mani dua e tukuna mai vakaoqo. "sa qai lako mai e dua na yalo ka mai tu e na mata i jiova, ka tukuna, 'au na vakauqeti koya.' sa tukuna vua o jiova, 'e na sala cava?' "sa tukuna o koya, 'au na lako cake ka yaco me dua na yalo dauلاس ki na gusudra na nona parofita.' sa tukuna o jiova, 'o na vakauqeti koya ka na gumatua talega; mo lako yani ka cakava sara.' "o koya oqo mo raica! o jiova sa biuta na yalo dauلاس oqo e na gusudra na nomu parofita, ka sa vakaraitaka o jiova na ka ca levu e na yacovi iko." sa qai lako voleka vei maikaia o setekaia na luve i ke-naena na sabica na baluna, ka tukuna, "na sala cava e muria na yalo mai vei jiova me lako tani mai vei au me vosa vei iko?" sa tukuna o maikaia, "e dina o na raica e na siga o ya ni o na lako kina dua na loqi e loma sara mo vunil!" sa qai tukuna na tui isireli, "kauti maikaia, ka vakasukai koya vei amoni na kovana ni koro kei joasi na luve ni tui; 'ka tukuna, 'sa tukuna vakaoqo na

tui: "me biu na tamata oqo ki na vale ni veivesu, ka vakani koya e na madrai ni veivakararawataki kei na wai ni veivakararawataki, me yacova ni'u sa lesu mai e na vakacegu." "ia sa tukuna o maikaia, "kevaka o na lesu mai e na vakacegu, ka e sega ni bau tukuna vei au o jiova." ka sa tukuna o koya, "mo ni rogoca, oi kemuni kecega na tamata!" e rau sa mani lako cake o tui isireli kei josevata na tui juta ki ramoci kiliati. sa tukuna o tui isireli vej josevata, "au na vakalecalecavi au ka lako cake ki nai valu; ia o iko mo daramaka tikoga na nomui ubi." sa mani vakalecalecavi koya o tui isireli, ka rau lako cake ki nai valu. ia oqo o tui siria sa vakaroti ira na kavetani ni qiqi ni valu era a tiko kei koya ka vaka, "dou kakua ni vala kei na dua e lailai se levu, ia o tui isireli duadua ga." sa qai yaco, ni ra sa raici josevata na kavetani ni qiqi ni valu, era sa tukuna, "oqo o tui isireli!" era sa vakavoliti koya me ra valuta; ia o josevata sa kaci yani, ka sa vukeyi koya o jiova, ka sa vagolei ira tani mai vua na kalou. sa vakakina, ni ra sa raica na kavetani ni qiqi ni valu ni sega ni o koya na tui isireli, era sa gole tani mai na nodra cemuri koya. ia e dua na tamata e vanataka tu ga vakaveitalia na nona dakai titi, ka lautu tui isireli e na maliwa ni sema ni nona i yaragi. sa mani tukuna vua na draiva ni nona qiqi ni valu, "saumaki lesu ka kauti au tani mai nai valu, ni'u sa lau gasau ka mavoa." sa tubu cake tiko nai valu e na siga o ya, ka sa vakaukauwataki koya o tui isireli me tauri koya cake voli e na nona qiqi ka rai vaka ki siria me yacova na yakavi; ia ena gauna sa dromu sobu kina na siga sa mate o koya.

19

sa qai lesu vakavinaka o josevata na tui juta ki na nona vale i jerusalemi. o jeu na luve i anani na dau-rai sa lako yani me sotavi koya, ka tukuna vei tui josevata, "e dodonu beka mo vukeyi ira na dau caka ka lomani ira era cati jiova? o koya oqo sa tiko kina kei iko na cudru i jiova. "sa dina sara ni sa kune vei iko na veika vinaka, o ya ni o sa talaraka kecega na matakau mai na vanua, ka vakarautaka na yalomu mo vakasaqara na kalou." sa tiko ga e jerusalemi o josevata; ka sa lako tale vei ira na tamata mai perisepe ki na veilulunivanua vaka ifereimi, ka kauti ira lesu mai vei jiova na kalou ni nodra qase. sa qai vakatikori ira na turaganilewa ena vanua taucoko e na loma ni vei koro kecega e juta, mai na dua na koro ki na dua tale, ka tukuna vei ira na turaganilewa, "mo ni qarauna na veika o ni sa cakava, ni o ni sega ni na lewa e na vuku ni tamata ia e na vuku i jiova ga, o koya sa tiko vata kei kemuni e na nomuni lewa. "o koya oqo, me tiko vei kemuni na rerevaki jiova; mo ni qarauna ka cakava sara, ni sa sega na caka ka vei jiova na nodra kalou, se na veivakaduiduitaki, se taura nai lavo ni veivaqumi." ia e jerusalemi, e na vuku ni vakatulewa i jiova kei na vei duidui eso, sa lesia eso mai vei ira na livai kei na bete o josevata, kei na so vei ira era veiliutaki e isireli, ni ra sa lesu i jerusalemi. ka sa vakaroti ira, ka vaka, "mo qai kakacaka e na rerevaki jiova, e na yalodina kei na yalo e vakarorogo: "na mataqali leqa cava ga era kauta na tacimuni era tiko e na nodra veikoro, na vakadave dra se dua na ka e veicoqacoqa kei nai vuanau se nai vakaro, nai lesilesi se na lewa, mo ni qai

vakasalataki ira, de ra na qai cala vei jiova ka lakovi kemuni kina kei ira na tacimuni na cudru ni kalou. mo ni cakava oqo, o ni na qai sega ni beitaki kina. "mo ni kila oqo: o amaraia na bete levu na nomuni liuliu e na veika kecega ni kalou; kei sadaia na luve i isimeli, nai liuliu ena vuvali i juta, e na vuku ni veika kecega me baleta na tui; era na nomu daniveiqaravi o ira na livai. mo yalo qaqa, ena qai tiko vata kei ira kece na vinaka."

20

ni oti oqori era sa lako mai ka vakacibi i valu o ira na moape kei ira na amoni, kei ira tale eso ka ra to vata kei ira na amoni, me ra mai valuti josevata. era sa qai lako mai eso ka tukuna vei josevata, ka vaka, "e dua nai wiliwili levu era sa lako tiko mai oqo vei iko mai na tai kadua ni wasawasa, mai siria, ka ra sa tiko mai esasoni tamari" (oqori o eniketi). sa rere o josevata, ka sa vakarautaki koya me vakasaqarai jiova, ka kaci-vaka me ra lolo taucoko na tamata e juta. era sa mani soqoni taucoko na juta me ra kerea na veivuke mai vei jiova; era sa lako kece talega mai na veikoro kece e juta me ra mai vakasaqarai jiova. sa qai tucake tu o josevata e na kedra maliwa na juta kei jerusalemi, e na loma ni vale i jiova, e na mata ni butu rara vou, ka tukuna: "isa i jiova na nodra kalou na neimami qase, o ni sega li ni kalou ni lomalagi, o ni sega li ni lewa na veimataniitu kei na veivanua, ka sega li ni tu e ligamuni na kaukauwa kei na qaqa, me sega kina ni rawa ni duri e dua e matamuni? "o ni sega li ni neimami kalou, o koya ka vakacemuri ira tani nai taukei ni vanua oqo e matadra na nomuni tamata na isireli, ka solia vei ira na kawa i eparaama na nomuni i tokani me sega ni mudu? "ka ra sa vakaitikotiko kina, ka tara kina vei kemuni e dua na vale e na yacamuni, ka tukuna, "kevaka e na yacovi keimami na a â€"nai seleiwau, na veicudruvi, mate ca, se dausiga â€"keimami na mai tu e na mata ni vale ni soro oqo kei na matamuni talega (ni sa tiko na yacamuni e na vale ni soro oqo), ka tagi yani vei kemuni e na neimami rarawa, ka o ni na rogoca ka veivakabulai." "ia oqo, era sa tu oqo na amoni, moape, kei na ulunivanua o sia, o ira o ni sega ni vinakata me valuti ira o isireli e na gauna era lako tani kina mai na vanua o ijpita, ia era a vuki tani mai vei ira ka sega ni vakarusai ira â€"era sa tu oqo, me ra sauma vei keimami nira lako mai me vakasavi keimami tani mai na nomuni vanua o ni a solia vei keimami me keimami taukena. "isa na neimami kalou, o ni na sega li ni lewai ira? ni sega vei keimami na kaukauwa me keimami vorata rawa kina nai soqosoqo levu oqo era sa lako mai vei keimami; se me keimami kila na ka me keimami na cakava, ia na matai keimami sa rai matua vei kemuni." ia oqo o ira kecega na juta, o ira talega na nodra lalai, na watidra, kei ira na luvudra, era sa mai tucake tu e na mata i jiova. na yalo i jiova sa qai curumi jeasieli na luve i sakaraia, na luve i venaia, na luve i jieli, na luve i mataanaia, e dua na livai na luve i esava, ni tucake tu e na kedra maliwa nai vavakoso. sa tukuna o koya, "mo ni rogoca, oi kemuni kecega na juta kei kemuni kecega na kai jerusalemi, kei kemuni josevata na tui! sa vakaqo na vosa i jiova vei kemuni:

'mo ni kakua ni rere se taqaya e na vukudra nai soqosoqo levu oqo, ni sa sega ni nomuni nai valu, ia sa nona ga na kalou. 'ni matakaka mo ni na lako sobu ka veivala kei ira. era na lako cake vakaidina mai ki na delana o sisi, ka o ni na kunei ira e na bati ni mataniwai vaka ki na vanua liwa e jerueli. 'o ni na sega ni gadrevi mo ni vala e nai valu oqo. mo ni tuvai kemuni vinaka ga, tu vakadua ka raica na veivakabulai i jiova, o koya sa tiko vata kei kemudou, i juta kei jerusalemi!' mo ni kakua ni rere se taqaya; ni matakaka mo ni lako yani ka vorati ira, ni sa tiko vata kei kemuni o jiova." sa vakacuva sobu na uluna o josevata ka matana sobu ki na qele, kei ira kecega na juta kei na kai jerusalemi era sa cuva sobu e na matai jiova, ka lotu vei jiova. o ira na livai mai vei ira na luve i koaca kei ira na luve i kora era sa tucake ka vakavinavinaka vei jiova na kalou ni isireli e na domo e rogo levu ka kaukauwa. era sa mani yadra vakamatataka ilailai ka lako yani ki na vanua liwa e tekoa; ia ni ra sa lako yani, sa tucake o josevata ka tukuna, "mo ni rogoci au, i juta kei kemuni na kai jerusalemi: mo ni vakabauti jiova na nomuni kalou, o ni na vakataudeitaki kina; mo ni vakabauti ira na nona parofita, o ni na vakasaututaki kina." ni sa veivosaki oti kei ira na tamata o koya, sa lesi ira me ra na lagasere vei jiova, kei ira me ra na vakavinavinakataka na totoka ni yalosavasava, ni ra sa lako e mataadra na mataivalu ka tukuna: "me vakavinavinakataki o jiova, ni sa sega ni mudu na nona yalololoma." ia oqo ni ra sa tekivu me ra lagasere ka vakavinavinaka, sa cakava o jiova nai lawaki ni valu vei ira na amoni, na moape kei na ulu-nivanua o sia, o ira sa tuvai valu vei juta; ka ra sa vakadrukai. baleta ni o ira na amoni kei na moape era sa veivorati kei ira nai taukei ni ulu-ni-vanua o sia me ra vakamatei ira ka vakarusai ira vakadua sara. ni rau sa vakaoti ira nai taukei ni ulu-nivanua o sia, e rau sa qai veivakamatematei ga vakairau. ni ra sa yaco mai na juta ki na dua na vanua cecere ka irova sobu na veikau, era sa rai yani vaka vei ira nai soqosoqo levu; era sa raica walega na yago ni tamata mate ni ra sa veidavoci tu. e sega ni dua e dro bula. ni sa lako yani o josevata kei ira na nona tamata me ra kauta mai nai toki ni valu, era sa kunea ni sa ka levu sara nai yau e yaga ka tu vei ira na mate, kei nai ukuuku sau levu, era sa dui luvata tani me nodra, e sivia na ka era rawa ni kauta yani; era sa soqona vata tiko me tolu na siga baleta ni sa rui levu. e nai kava ni siga era soqoni vata mai ki na buca e beraka, maikaea era sa cavuta kina na vosa ni veivakacaucautaki vei jiova; o koya oqo sa vakatokai kina na vanua o ya me buca e beraka me yacova mai na siga oqo. era sa qai lesu tale, o ira kecega na juta kei na kai jerusalemi, e liutaki ira o josevata, ni ra lesu tale i jerusalemi e na reki, ni sa vakavuna o jiova na nodra reki e na vuku ni ka e yacovi ira na kedra meca. era sa mani lako mai ki jerusalemi, kei nai vakatagi vakawa, na api kei na bitu ni vakatagi, ki na vale i jiova. ia na rerevaka na kalou sa kani ira kecega na veimatanitu ni veivanua oqori ni ra sa ro-goca ni sa vala o jiova kei ira na meca i isireli. sa qai malumu na veiliutaki i josevata, ni sa solia vua o jiova na vakacegu e na veika kecega. o josevata e a tui e na vanua o juta. e sa yabaki tolusagavulu ka lima o koya ni sa tekivu me tui, ka sa lewa mai jerusalemi

me ruasagavulu ka lima na yabaki. na yaca i tinana o asuva na luve i sili. sa muria o koya nai valavala i esa na tamana, ka sega ni lako tani mai kina, ka cakava na ka e dodonu e na mata i jiova. ia e a sega ga ni kauta tani na veivanua cecere, ni se vo tiko ga vei ira na tamata me ra vakadodonutaka na yalodra vua na kalou ni nodra qase. ia oqo na vo tale ni veika e cakava o josevata, na kenai tekivu ki na kenai otioti, era sa volai vakaidina e nai vola i jeu na luve i anani, ka sa cavuti e na kedra i vola na tui e isireli. ni sa oti oqori sa vakaveiwekanitaki koya o josevata kei esaia na tui isireli, o koya e dua na tui i valavala ca. ka rau sa dua-vata me rau taya eso na waqa me ra soko ki tasisi, ka rau sa taya na waqa kecega oqori mai esioni keveri. ia o iliesa na luve i totava mai maresa sa parofisai e na vuku i josevata, ka vaka, "baleta ni o soli iko mo drau cakacaka vata kei esaia, sa vakarusaka kecega o jiova na nomu cakacaka." era sa voca kecega na waqa ka vakacacani me ra kakua ni soko rawa ki tasisi.

21

sa vakacegu vata kei ira na tamana o josevata, ka sa bulu vata kei ira na tamana e na koroi tevita. sa qai veiliutaki o jeorame na luvena me kenai sosomi. eso na tacina, era luve i josevata: o asaraia, jeieli, sakaraia, asariau, mikaele, kei sevataia; oiratou oqori na luve i josevata na tui isireli. e solia vei ira o tamadra na siliva kei na koula kei na veika talei e ka levu me i loloma, kei na veikoro vakabai e juta; ia e solia ga na matanitu vei jeorame, baleta ni ulumatua vei ira. ia oqo ni sa vakadeitaka o jeorame na matanitu nei tamana, sa vakaukauwataki koya ka vakamatei ira kecega na tacina e nai seleiwau kei ira talega na vei turaga eso e isireli. o jeorame e sa yabaki tolusagavulu karua ni sa tekivu me tui, ka sa lewa me walu na yabaki e jerusalemi. sa muria na nodra i valavala na tui isireli, me vaka ga sa cakava na vale i eapi, ni sa watina e dua na luve i eapi; ka sa cakava na ka ca e na mata i jiova. ia o jiova e sega ga ni via vakarusaka na vale i tevita, baleta na veiyalayalati sa cakava vata kei tevita, ka ni a yalataka me solia e dua na cina vua kei ira na luvena me sega ni mudu. ena nona gauna sa talaidredre o itomi ki na lewa i juta, ka bulia e dua me tui vei ira. sa mani lako o jeorame kei ira na nona turaganivalu, kei na qiqi kecega ni valu. sa tucake e na bogi ka valuti ira na itomi o ira sa vakavolivoliti koya kei ira na kavetani ni qiqi ni valu. era sa talaidredre tikoga na itomi ki na lewa i juta me yacova mai na siga oqo. ena gauna o ya sa talaidredre o livina ki na lewa i jeorame, baleta ni o koya e sa biuti jiova na nodra kalou na nona qase. sa cakava tale na veitikina cecere e na vei ulu nivanua e juta, ka sa vakavuna o koya me ra volitaki ira me dautagane na kai jerusalemi, ka liutaki ira vakatani na juta. ka sa yaco mai vua e dua nai vola mai vei ilaijia na parofita ka vaka, sa tukuna vakaoqo o jiova na kalou i tevita na tamamu: "baleta ni o sega ni muria na sala i josevata na tamamu, se na sala i esa na tui juta, ia o sa muria ga na nodra sala na tui isireli ka vakavuna e juta kei ira sa tiko e jerusalemi me ra dauvolitaki ira me vaka na vale i eapi, o sa vakamatei ira talega na tacimu, o ira mai na vale i tamamu, era sa vinaka cake vei iko, raica, o jiova e na samuti iko kei

ira na nomu tamata e na veivakararawataki levu á€" o ira na luvemu, o ira na watimu, kei na veika kecega o taukena; ena yaco mo tauvimate vakaca sara e na dua na mate ni nomu wawa, me yacova sara ni sa lutu mai na nomu wawa e na vuku ni kemu mate, e na veisiga veitarataravi." o jiova sa vakauqeta na yalodra na kai filisitia kei ira na arapea era tiko volekati iciopea me ra valuti jeorame. era sa mani lako cake mai ka kabai juta vakavalu, ka kauta yani na veika vinaka kecega e kune e na vale ni tui, kei ira na luvena tagane kei ira na watina, me sega tale ni dua na luvena e vo vei koya o jeoeasi ga, na luvena tagane e gone duadua. ni sa oti kece oqo sa vakatauva o jiova e na nona wawa e dua na mate e sega ni dua na kenai wali. sa qai yaco e na kena gauna, ni sa oti e rua na yabaki, sa qai lutu mai tuba na nona wawa e na vuku ni tauvimate; sa mani mate o koya e na dua na mosi levu. ka ra mani sega ni vakamai koya na nona tamata, me vaka na nodra dau vakamai na tamana. e a sa yabaki tolusagavulu karua o koya e na gauna sa tui kina. sa lewa e jerusalemi me walu na yabaki, ka sega e rarawataka na nona mate. ia era sa mani buluti koya ga e na koro i tevita, ia e sega e na nodra i bulubulu na tui.

22

era sa qai vakatikori esaia na luvena gone duadua me tui me kenai sosomi o ira nai taukei e jerusalemi, ni ra sa vakamatei taucoko na vo ni luvena e na ligadra na nodra i to na arapea. sa yabaki vasagavulu ka rua o esaia e na gauna sa tui kina. sa veiliutaki me dua na yabaki e jerusalemi. na yaca i tinana o atalaia na makubui omeri. sa muria talega o koya na sala e lakova na vuvala e eapi, ni sa vakasalataki koya talega o tinana me cakava na veika vakasisila. o koya oqo, sa cakava kina o koya na ka ca e na mata i jiova, me vaka na vuvala e eapi; ni ra sa nona daunivakasala talega ni sa mate oti o tamana, me yacova na nona vakarusai. sa muria talega o koya na nodra i vakasala, ka lako vata kei jeorame na luve i eapi na tui isireli me veivala kei asaeli na tui siria e ramoci; kiliati; era sa vakamavoataki jorame na kai siria. sa qai lesu tale ki jesereli me la'ki vakaceguya mada na nona mavoa e a yaco vua mai rama, ni a vala vata kei asaeli na tui siria. o asaraia na luve i jeorame na tui juta, sa lako sobu me sikovi jeorame na luve i eapi e jesereli, baleta ni sa tauvimate tiko. na nona lako vei jorame sai tuvatuva ni kalou vei esaia e na nona vakabalei sobu; ni sa yaco yani, e rau sa lako vata sara kei jeorame me rau valuti jeu na luve i nimisai, o koya sa lumuta o jiova me muduka tani na vuvala e eapi. ia sa yaco, ni sa vakatauca tiko o jeu na lewa e na vuvala e eapi, sa raici ira na turaga ni juta kei na luvedra na taci esaia ka ra a veiqaravi vei esaia, ka vakamatei ira. sa qai vakasaqarai esaia; ka ra toboki koya (e vuni tiko o koya mai samaria), ka kauti koya mai vei jeu. ni ra sa vakamatei koya, era sa buluti koya, "baleta," era tukuna, "e luve i josevata o koya, o koya e a vakasaqarai jiova e na yalona taucoko." sa yaco me sega ni dua e na vuvala e esaia e tiko me taura nai tutu ni veiliutaki ena matanitu. ia oqo o atalaia na tinai esaia ni sa raica sa mate na luvena, sa tucake ka vakamatei ira kecega era kawa vakatui e na yavusa i juta. ia

o jeosabeci, na luvena yalewa na tui, sa tauri joasa na luve i esaia tagane ka butakoci tani mai vei ira na luve ni tui era sa vakamatei, ka biuta kei na nona meimei e na dua na rumu ni moce. o jeosabeci, na luve i jeorame yalewa, na wati jeoiada na bete (ni sa gane i esaia na tui o koya), sa vunitaki koya mai vei atalaia me kakua kina ni vakamatei koya. sa vunitaki o koya vata kei ira e na vale ni kalou me ono na yabaki, ni lewa tiko o atalaia na vanua.

23

e nai kavitu ni yabaki sa vakaukauwataki koya o jeoiada, ka cakava e dua na veiyalayalati kei ira na kavetani ni yadrau: o asaraia na luve i jeroame, oisimeli na luve i jeonani, o asaraia na luve i opeti, o measeia na luve i adaia, kei ilisavate na luve i sikiri. era sa lako yani e juta taucoko ka vakasoqoni ira kece mai na livai mai na veikoro kecega e juta, kei ira nai liuliu kecega e isireli, ka ra lako mai ki jerusalemi. era sa qai cakava e dua na veiyalayalati nai soqosoqo levu kei na tui e na vale ni kalou. ka sa tukuna vei ira o koya, "raica, na luve ni tui e sa na veiliutaki, me vaka sa tukuna o jiova e na vukudra na luve i tevita. "oqo na veika mo ni na cakava: me dua nai katolu vei kemuni me na curu yani e na siga ni vakacecegu, mai vei ira na bete kei na livai, me ra yadrava na katuba; "dua nai katolu me na tiko ena vale ni tui; kei na dua nai katolu e na matamata ni yavu. na tamata kecega me ra tiko e na loma ni bai ni vale i jiova. "ia me kakua ni dua e lako mai ki na vale ni kalou ka vakavo ga o ira na bete kei ira na livai era mai veiqaravi. edodonu me ra curu i loma ni ra sa savasava; ia na tamata kecega me yadravi jiova tikoga. "o ira na livai me ra vakavolivolita na tui e na yasana kecega, na tamata yadua me tiko e ligana na nonai yaragi; o koya vakayadua e na curu mai e vale, me na vakamatei. mo ni na tiko vata kei na tui e na nona curu mai kei na nona curu yani." o ira na livai kei ira kecega na juta, era sa cakava me vaka sa vakarota o jeoiada na bete. o ira nai liuliu era sa dui tauri ira na nona tamata me ra na veiqaravi e na siga ni vakacecegu, vata kei ira era na sega ni veiqaravi e na siga ni vakacecegu; ni a sega ni vakasukai ira na veivawesewase o jeoiada. o jeoiada sa solia vei ira na kavetani ni yadrau na moto kei nai sasabai lelevu kei nai sasabai lalai e a nei tevita na tui, era a tu e na vale ni kalou. sa qai tuvai ira na tamata kecega, na tamata yadua e taura tu na nonai yaragi e ligadra, mai na yasa i matau ni vale ni soro ki na yasa i mawi ni vale ni soro, era tuva e na yasa ni cabocabo ni soro kei na vale ni soro, vakavolivolita na tui. era sa qai kauta mai na luve ni tui, ka vakaisalataki koya e nai sala vakatui, ka solia vua nai vakadinadina, ka buli koya me tui. sa qai lumuti koya o jeoiada kei ira na luvena, ka tukuna, "me bula balavu na tui!" ia oqo ni sa rogoca o atalaia na domodra na tamata ni ra cici ka vakacerecereya tiko na tui, sa lako mai vei ira na tamata ki na vale i jiova. ni rai yani, sa raica na tui ni sa tucake tu e na duru ni nona duru ni matamata; kei ira nai liuliu kei ira na dauuvu davui ni ra sa tu e yasa ni tui. o ira na tamata kecega e na vanua era sa reki vakalevu ka uvu davui, kei ira talega na dau la-gasere kei na nodra i vakatagi, kei ira na veiliutaki e na

vakavinavinaka. sa mani bsuka na nonai sulu o atalaia ka tukuna, "na vuaviri! na vuaviri!" ia o jeoiada na bete sa kauti ira mai na kavetani ni yadrau era sa lesi me liutaka na mataivalu, ka tukuna vei ira, "kauti koya yani ka yadravi koya, ka vakamatei ira kecega e nai seleiwau na tamata era muri koya." ni sa tukuna o koya na bete, "kakua ni vakamatei koya e na vale i jiova." era sa qai vesuki koya; ka sa lako yani o koya e na sala vaka ki na matamata ni ose me basika ki na vale ni tui, ka ra vakamatei koya mai kea. sa qai cakava o jeoiada e dua na veiyalayalati e na kedra maliwa, o koya, o ira na tamata, kei na tui, me ra sa na tamata ga i jiova. era sa lako na tamata kecega ki na vale ni soroi peali ka basuka sobu. era sa basuraka vakalalai na kenai cabocabo ni soro kei na kena matakau ka vakamatei maatani na bete i peali e na mata ni cabocabo ni soro. sa lesia talega o jeoiada na kena yadravi na vale i jiova ki na ligadra na bete, na livai, o ira ka lesia o tevita ki na vale i jiova, me ra vakacabora nai soro kama vei jiova me vaka sa volai e nai vunau i mosese, ena yalo mamarau kei na lagalagasere, me vaka e a tauyavutaka o tevita. ka sa lesi ira nai vakatawa ni matamata me ra yadrava na matamata ni vale i jiova, me kakua ni dua e dukadukali me na curu kina. sa qai tauri ira na kavetani ni yadrau, o ira na tamata turaga, o ira na kovana ni tamata, kei ira kecega na tamata e na vanua, ka kauta sobu mai na tui mai na vale i jiova; era sa lakova yani na matamata e cake ki na vale ni tui, ka vakatikora na tui e nai dabedabe vakatui. era sa reki vakalevu na tamata kecega e na vanua; sa vakanomodi na koro, ni ra sa vakamatei atalaia e nai seleiwau.

24

e se qai yabaki vitu o joasa e na gauna sa tui kina, ka sa lewa e jerusalemi me vasagavulu na yabaki. na yaca i tinana o sibia mai perisepa. sa cakava o jeoiada na veika sa dodonu e na mata i jiova e na veisiga kece i jeoiada na bete. sa kauta vua o jeoiada na bete e rua na yalewa me watina, ka sa so kina na luvena tagane kei na luvena yalewa. sa yaco ni sa oti oqo sa vagolea na yalona o joasa me vakavinakataka na vale i jiova. sa vakasoqoni ira mai na bete kei na livai ka tukuna vei ira, "mo ni lako ki na veikoro kecega e juta ka kumuna mai vei ira na isireli kecega nai lavo me vakavinakataka kina na vale ni nomuni kalou, mai na yabaki oqo ka lako yani, ka mo ni raica me caka vakatotolo." ia era mani sega ni cakava vakatotolo na nodra i tavi na livai. sa mani kaciwi jeoiada na bete levu na tui, ka tukuna vua, "na cava o a sega ni vakaroti ira kina na livai me ra kauta mai vei ira na juta kei jerusalemi na veika sa kumuni rawa, me vaka nai vakaro i mosese nai talatala i jiova kei na nai soqosoqo ni isireli, me baleta na vale ni veidinadinati?" ni o ira na luvei atalaia, na yalewa i valavala ca o ya, era sa basuka na vale i jiova ka sa vakacabora na veika tabu ni vale i jiova vei peali. e nai vakaro ni tui era sa qai cakava e dua na kato, ka biuta tiko e na matamata ni vale i jiova. era sa vakauta e juta kei jerusalemi taucoke nai tukutuku me ra kauta mai vei jiova nai lavo sa kumuni me vaka e a vakarota o mosese nai talatala ni kalou vei ira na isireli mai na vanua liwa. era sa qai reki vakalevu nai liuliu kei ira kecega na tamata, era sa kauta mai na

nodra i solisoli, ka mai biuta e na loma ni kato vakaurautaki me yacova ni ra sa soli na tamata kecega. sa mani yaco, e na gauna o ya, ni sa kau mai na kato ki vei ira na dauveiqaravi ni tui e na ligadra na livai, ka ra raica ni sa rui levu nai lavo, e rau sa qai lako mai na vunivola ni tui kei na dauveiqaravi ni bete levu ka sova nai lavo mai na kato, ka kauta lesu tale ki na kenai tokatoka. oqo era cakava tiko e na veisiga veitaravi, ka kauta mai vakalevu nai lavo me sivia. e rau sa solia na tui kei jeoiada ki vei ira era cakava na cakacaka ni veiqaravi e na vale i jiova; e rau sa saumi ira na matai ni vale kei na dauta i yaya me ra vakavinakataka na vale i jiova, kei ira talega na matai ni kaukamea kei na varasa me ra vakavinakataka tale na vale i jiova. ra sa mani cakacaka na matai, ka ra sa vakaotia na cakacaka; era sa vakalesuya tale na vale ni kalou kina kenai tutu e liu ka vakataucokotaka. ni ra sa vakaoitia na cakacaka, era sa vakalesuya tale na vo ni lavo ena mata ni tui kei jeoiada; e rau sa cakava kina nai yaya eso ni vale i jiova, nai yaya ni veiqaravi kei na vakacaboi soro, nai taki kei na bilo koula kei na siliva. ka ra sa vakacabora nai soro kama e na vale i jiova e na veisiga kecega sa bula tiko kina o jeoiada. ia sa qase sara o jeoiada ka sa levu na nona veisiga, ka sa mate; sa yabaki dua na drau tolusagavulu o koya e na gauna sa mate kina. era sa buluti koya e na koro i tevita e na kedra maliwa na tui, baleta ni sa cakava na ka vinaka e isireli, ruarua ki vau na kalou kei na nona vuvala talega. ia oqo ni sa mate oti jeoiada era sa lako mai nai liuliu e juta ka cuva vua na tui. sa vakarorogo vei ira o koya na tui. o koya oqo era sa biuta na vale i jiova na nodra kalou na tamadra, ka qarava na matakau kei nai vakatakarakara; ka sa yacovi juta kei jerusalemi na cudru katakata ni kalou baleta na nodra talaidredre. ia o koya sa talai ira na parofita kivei ira, me kauti ira lesu tale mai vei jiova; ka ra sa beitaiki ira e na nodra i valavala, ia era sa sega ga ni via vakarorogo. sa qai lako mai na yalo ni kalou vei sakaraia na luve i jeoiada na bete, o koya sa tu e matadra na tamata, ka tukuna vei ira, "sa tukuna vakaoqo na kalou: 'na cava dou sa talaidredre kina ki nai vakaro i jiova, mo dou sega kina ni rawata na vinaka? baleta ni dou sa biuti jiova, sa biuti kemudou vaka talega kina o koya.'" era sa mani bukiveretaki sakaraia, ia e nai vakaro ni tui era sa vakaviriki koya e na vatu e na loma ni vale i jiova. ia na tui o joasa sa sega tale ni nanuma na veika vinaka sa cakava vua o jeoiada na tamana, ia sa vakamatea ga na luvena; ia ni sa voleka ni mate o koya, sa tukuna, "sa raica o jiova, ka na saumal!" sa qai yaco e na vulai tubutubu e na yabaki o ya sa lako mai na mataivalu ni siria me veivala kei koya; ka ra lako mai ki juta kei jerusalemi, ka vakamatei ira kecega nai liuliu ni tamata e na kedra maliwa na tamata, ka vakauta kecega nai toki ni valu vua na tui e tamasiko. ni sa lako mai na mataivalu ni siria kei na dua nai wase lailai ga ni tamata; ia o jiova sa soli ira e dua na mataivalu levu ki na ligadra, baleta ni ra sa biuti jiova na kalou ni nodra qase. era sa mani tauca na lewa me baleti joasa. ni ra sa vakasuka mai vua (era sa biuti koya ni sa mavoa vakaca sara), era sa bukiveretaki koya lo na nona tamata e na vuku ni nodra dra na luve i jeoiada na bete, ka vakamatei koya e na nonai davodavo. sa mani mate o koya.

era sa buluti koya e na koro i tevita, ia era sega ni buluti koya e na nodra i bulubulu na tui. o ira oqo era a bukiveretaki joasa, o sabati na luve i simeci na yalewa ni amoni, kei jeosavati na luve i simirici na yalewa ni moape. oqo me baleti ira na luvena kei na veika me baleti koya vakai koya, kei na vakavinakataki ni vale ni kalou, e dina era sa volai e na kedra i tukutuku na tui. sa qai tui o amasaia na luvena me kenai sosomi.

25

sa yabaki ruasagavulu ka lima o amasaia e na gauna sa tui kina, ka sa lewa me ruasagavulu kaciava na yabaki e jerusalemi. na yaca i tinana o joadani na yalewa ni jerusalemi. sa cakava o koya na veika e dodonu e na mata i jiova, ia e sega ena yalo e dina. ia sa yaco, ni sa vakadetaki na matanitu kivua, sa vakamatei ira na nona dauveiqaravi era a vakamatei tamana na tui. ia e sega ga ni vakamatei ira na luvedra, ia sa cakava me vaka vunau sa volai e nai vola i mosese, e na vanua sa vakarota kina o jiova, ka vaka, "o ira na tama era na sega ni mate e na vuku ni luvedra, se o ira na luvedra era na sega ni mate e na vuku ni tamadra; ia na tamata yadua ena mate ga e na vuku ni nonai valavala ca." sa vakasoqoni ira vata na juta o amasaia ka lesia vei ira na kavetani ni veiudolu kei na kavetani vei yadrau, me vaka na veivuale ni dui tamadra, e na vanua tau-coko o juta kei penijamini; sa taura o koya na kedra i wiliwili mai na yabaki ruasagavulu ka lako cake, ka sa kunea ni ra lewe tolu na drau na udolu na tamata digi-taki, era vakarau tu ki nai valu, era rawa ni tauri moto kei nai sasabai. sa saumi ira talega e dua na drau na udolu na tamata qaqa ni valu mai vei isireli e nai lavo e rua na drau tinikawalu na udolu na dola. ia sa lako mai vua e dua na tamata ni kalou ka tukuna, "kemuni na tui, me ra kakua ni lako vata kei kemuni na isireli, ni sa sega ni tiko vata kei isireli o jiova á€" e sega ni tiko vata kei na dua vei ira na luve i ifereimi. "kevaka o na lako ga, mo lako ga! mo qaqa e nai valu! e dina ga, ni kalou ena cakava mo ni druka e na matadra na meca; ni sa tu vua na kalou na kaukauwa me vukea se me vakadruka." sa qai tukuna o amasaia vua na tamata ni kalou, "ia na cava me keimami cakava e na vuku ni lavo au sa solia oti vei ira na mataivalu nei isireli?" sa sauma mai na tamata ni kalou, "na kalou e rawa ni solia vei iko me levu cake mai na ka oqo." sa mani vakasukai ira na mataivalu era a lako mai kivua mai ifereimi, ka tukuna me ra dui lesu ki na nona vale. o koya oqo era sa cudru sara kina vakalevu vei juta, ka ra sa lesu i vale e na cudru levu. sa vakaukauwataki koya o amasaia, ka liutaki ira na nona tamata, ki na buca ni masima ka vakamatei ira e tini na udolu na tamata mai sia. o ira na luvei juta era sa kauta lesu tale vakavesu e tini na udolu ki na ulu-ni-vanua veivatu, ka viritaki ira sobu mai na ulunivanua veivatu oqo, me ra dasila vakamatailalai. ia o ira na sotia ka vakatala o amasaia, me ra kua ni lako vata kei koya ki nai valu, era sa valuta na veikoro e juta mai samaria ki beci oroni, ka ra vakamatea e tolu na udolu na tamata, ka kauta vakalevu nai toki ni valu. ia sa vakaoqo, ni sa lesu mai o amasaia e na nona valuti ira na itomi, sa mani kauta mai o koya na nodra kalou na kai sia, e vakaturi ira cake me ra nona kalou, ka cuva sobu vei

ira ka vakama na ka boi vinaka vei ira. o koya oqo sa tubu vakalevu sara kina na cudru i jiova vei amasaia, ka vakatala o koya e dua na parofita ki vua me tukuna, "na cava o sa vakasaqara kina na nodra kalou na tamata oqo, ni ra sega mada ga ni rawa ni vakabulai ira na nona tamata mai na ligamu?" ia sa yaco, ni se vosa tikoga o koya, sa tukuna vua o koya na tui, "keimami a sa lesia beka mo nona daunivakasala na tui? sa rauta! na cava mo na vakamatei kina?" sa qai cegu na parofita, ka tukuna, "au sa kila ni sa nakita na kalou me vakarusai iko baleta ni o sa cakava oqo ka sega ni via rogoca na noqu i vakasala." ia oqo sa kerea nai vakasala o amasaia na tui juta ka talatala vei joasa na luvei joasi, na luve i jeu, na tui isireli, ka vaka, "mo lako mai me daru mai veiqaravi mada e nai valu." o joasa na tui isireli sa talatala vei amasaia na tui juta, ka tukuna, "na soni ka tu mai lepanoni sa kau kina sitari mai lepanoni, ka tukuna, 'mo solia na luvemu yalewa me watina na luvuqe tagane'; ka sa lako mai e dua na manumanu kila mai lepanoni ka butuka na veisoni. "e dina ga o sa tukuna ni o sa vakadraki itomi, o sa dokadoka sara kina. tiko vakadua e nomu vale nikua; na cava o via vakayavalata kina na leqa, mo lutu ga kina o iko á€" o iko kei juta taucoko vata kei iko?" ia e sega ni via rogoca o amasaia, ni sa lako mai vua na kalou, me soli ira kina ki na ligadra na meca, baleta ni ra sa vakarogoci ira na kalou ni itomi. sa lako yani o joasa na tui isireli ka rau sa sota kei amasaia na tui juta e beci semesi, na vanua nei juta. sa vakadrukai juta o isireli, ka ra sa dui dro na tamata kecega ki na nodra vale laca. o joasa na tui isireli sa qai vesuki amasaia na tui juta, na luve i joasa, na luve i jeoasa, e beci semesi; ka kauti koya mai ki jerusalemi, ka basuka sobu na bai kei jerusalemi mai na matamata nei ifereimi ki na matamata e tutu á€" e rua na drau nai yate. sa taura kece o koya na koula kei na siliva, nai yaya kece sara e na vale ni kalou vata kei opeti á€" itomi, nai yau kecega ena vale ni tui, kei ira na kaivesu, ka lesu i samaria. o amasaia na luve i joasa, na tui juta, e bula tiko me tinikalima na yabaki ni sa mate oti o joasa na tui isireli. na vo ni veika kece sa cakava o amasaia, mai na kenai tekivu ki na kenai oti-oti, e dina era sa sega beka ni volai e na kedra i vola na tui e juta kei jerusalemi? ni sa oti na gauna e a vuki tani kina o amasaia mai vei jiova, era sa bukia na kena vere mai jerusalemi, ka sa dro o koya ki lakisi ka vakamatei koya mai kea. era sa vakavodoki koya mai ena ose ka mai buluti koya vata kei ira na nona qase e na koro i juta.

26

ia oqo na tamata kecega e juta era sa tauri usaia ni se qai yabaki tinikaono ga ka buli me tui mei sosomi kei amasaia na tamana. sa tarai elaci cake ka vakalesuya tale vei juta, ni sa vakacegu oti na tui vata kei ira na tamana. o usaia e se qai yabaki tinikaono ni sa yaco me tui, ka sa lewa me limasagavulu ka rua na yabaki e jerusalemi. na yaca i tinana o jekolai na yalewa ni jerusalemi. sa cakava na ka e dodonu e na mata i jiova o usaia, me vaka na ka kecega sa cakava o amasaia na tamana. sa vakasaqara na kalou e na gauna kecega i sakaraia, o koya e kila vinaka na raivotu e baleta na

kalou; ka me vaka ga na balavu ni nona vakasagara na kalou, sa vakasaututaki koya na kalou. ia oqo sa lako yani na tui me vala kei ira na filisitia, ka basuraka sobu na bai ni koro o kaca, na bai kei javena, kei na bai kei asidodo; ka tara na veikoro era vakavolivoliti asidodo e na kedra maliwa na filisitia. sa vukei koya na kalou mai vei ira na bai filisitia, vei ira na kai arapea era tiko mai quru peali, kei ira na maoni. era sa kau ka ni loloma talega mai vei usaia o ira na amoni. sa tubu na kenai rogorogo me yaco sara ki ijipita, ka ni sa yaco o koya me kaukauwa sara vakalevu. ka sa tara o usaia na veivale cecere e jerusalemi e na matamata mai na tutu kei na matamata mai na buca, kei nai gole ni bai ni koro; ka vakaukauwataka. sa tara talega o koya na veivale cecere mai na vanua liwa. sa kelia e levu na tobu ni wai, ni sa rui levu na nona manu-manu e na buca kei na vanua lolovira; sa levu talega na nona dauteitei kei ira na dau qarava na vaini e na veilunivanua, mai kameli talega, ni sa dau taleitaka vakalevu na vakayagataki qele. sa levu talega na sotia nei usaia ka ra sa lako yani vakalewe levu ki nai valu, me vaka na kedra i wiliwili sa vakarautaka o jejeli na dau ni vosa ni kalou kei measeia na vunivola, e na ruku ni ligai ananaia, e dua vei ira na nona kavetani na tui. na kedra i wiliwili na turaganivalu ni mata sotia qaqa oqo e rua na udolu ono na drau taucoko. ena ruku ni nodra veiliutaki e tiko kina e tolu na udolu ka vitu ka mani lima na drau na sotia qaqa, era sa dau vala ka gumatua, me ra vukea na tui e na nodra valuti na meca. sa qai vakarautaka vei ira o usaia na tui, vei ira kece na mataivalu, nai sasabai, na moto, nai sala kaukamea, na kote ni vala, na dakai titi, kei nai rabo me rabotaki kina na vatu. ka sa cakava o koya eso na vanua ni vanavana e jerusalemi, era cakava na kena dau, me tiko e na veivale cecere kei na tutu, me ra na dau vanataki mai kina na gasau ni dakai kei na vatu lelevu. sa kuruseti na veivanua taucoko na kenai rogorogo, ni sa vukei vakalevu me yacova ni sa yaco me tamata kaukauwa. ia ni sa kaukauwa mai, sa tubu talega na nona dokadoka, me yacova na nona vakarusai, ni sa talaidredre vei jiova na kalou, e na nona curu ki na vale ni soro i jiova ka vakama na veika boi vinaka e na kenai cabocabo. sa muri koya yani o asaraia na bete, kei ira e lewe walusagavulu tale na bete i jiova à€" era tamata qaqa. era mai tu e na mata i usaia na tui, ka tukuna vua, "e sega ni nomui tavi, usaia, mo vakama na ka boi vinaka vei jiova, e nodra i tavi na bete, na luve i eroni, o ira sa vakatabui me ra vakama na ka boi vinaka. mo lako tani mai na vale ni soro, ni o sa lako sivia mai na nomuiyalayala! o na sega ni dokai mai vei jiova na kalou." sa qai cudru vakalevu o usaia; ka sa taura tu e ligana e dua na bilo ni vakama ka boi vinaka. ia ni se cudruvi ira tikoga na bete, sa basika mai na vukavuka mai na buradelana ka lako sobu, e matadra na bete e na loma ni vale i jiova, e na yasa ni cabocabo ni ka boi vinaka. o asaraia na bete levu kei ira kecega na bete era sa vakaraici koya, ka raica, ena buradelana, sa vukavuka o koya; era sa mani biliraki koya tani mai ki tautuba. e dina ni sa lako vakatotolo ga yani o koya ki tautuba, baleta ni sa togotitaki koya o jiova. sa vukavuka o usaia me yacova sara na nona mate. sa la'ki tiko vakatikitiki e na dua vale, baleta ni sa vukavuka; ni sa vakatabui mai na

vale i jiova o koya. sa qai lewa na vale ni tui o jocame na luvena, me vakatulewa tiko vei ira na tamata e na vanua. na kena vo ni veika sa cakava o usaia, mai na kenai matai me yacova na kenai otioti, sa vola o aisea na parofita na luve i emosi. sa vakacegu vata kei ira na tamana o usaia, ka sa bulu vata kei ira na tamana e na kedra i bulubulu na tui, ni ra sa tukuna, "sa vukavuka o koya." sa qai lewa o jocame na luvena me kenai sosomi.

27

sa yabaki ruasagavulu kalima o jocame e na gauna sa tui kina. sa lewa me tinikaono na yabaki e jerusalemi. na yaca i tinana o jerusa na luve i setoki. 2 ka sa cakava na veika e dodonu e na mata i jiova me vaka na veika kece sa cakava o usaia na tamana (e dina ga ni sega ni curuma na vale ni soro i jiova). ia na tamata era se cakacaka ga vakailawaki. 3 sa tara cake na matamata e cake ni vale i jiova, ka sa tara vakavinaka sara na bai kei ofeli. 4 sa tara talega na veikoro e na veilunivanua e juta, ka sa tara talega nai drodro ni valu kei na vale cecere mai veikau. 5 sa valuti koya talega na tui amoni ka vakadrukai ira. o ira na amoni era sa solia vua e na yabaki o ya e rua na drau na udolu na dola e na siliva, e tini na udolu na taga valawa, kei na tini na udolu na taga sila. 6 sa yaco me tamata qaqa o jocame, baleta ni sa vakarautaka na nonai lakolake e na mata i jiova na nona kalou. 7 na kena vo ni veika sa cakava o jocame, kei na nonai valu kei na nona sala kecega, e dina era sa volai e na kedra i vola na tui e isireli kei juta. 8 sa yabaki ruasagavulu kalima e na gauna sa tekivu tui kina, ka sa lewa me tinikaono na yabaki e jerusalemi. 9 o jocame sa vakacegu vata kei ira na tamana, ka ra sa buluti koya e na koro i tevita. sa qai lewa o easi na luvena me kenai sosomi.

28

sa yabaki ruasagavulu o easi e na gauna sa tui kina, ka sa lewa e jerusalemi me tinikaono na yabaki; ka sa sega ni cakava na ka sa vinaka e na mata i jiova, me vaka e a cakava o tevita na tamana. ni sa muria ga na nodra sala na tui isireli, ka sa bulia na matakau ceuti vei ira na peali. sa vakama na ka boi vinaka e na buca e nodra na luve i inomi, ka vakamai ira na luvena e na bukawaqa, me vaka na nodra vakasisila na veimatani tu ka sa vakasava tani o jiova e matadra na luve i isireli. sa vakacabora ka vakama na ka boi vinaka e na veitikina cecere, e na veidelana kei na vei ruku ni vunika kecega. o koya oqo sa soli koya kina o jiova na nona kalou ki na ligai tui siria. era sa vakadrukai koya, ka ra sa kauta vakavesu e dua nai wiliwili levu vei ira, ka kauti ira mai ki tamasiko. sa soli talega ki na ligai tui isireli, ni sa vakadrukai e na dua na veivakamatei levu. ni o peka na luve i ramalia sa vakamatea e dua na drau ruasagavulu na udolu e juta e na dua ga na siga, era tamata qaqa kecega, balet ni ra sa biuti jiova na kalou ni nodra qase. o sikiri, na tamata qaqa ni ifereimi sa vakamatei measeia na luve ni tui, o asirikama nai liulu ni vale, kei elikana o koya sai karua vua na tui. o ira na luve i isireli era sa

kauti ira vakabobula na tacidra e lewe rua na drau na udolu, o ira na yalewa, na luvedra tagane, na luvedra yalewa, era sa kauta talega e levu sara nai toki ni valu me nodra, era sa kauta kece mai oqo ki samaria. ia sa tiko mai samaria e dua na parofita i jiova, na yacana o oteti; ka sa lako e na matadra na mataivalu era sa lako mai ki samaria, ka tukuna vei ira: "raica, baleta ni sa cudru vei juta o jiova na nodra kalou na nomuni qase, sa soli ira kina ki na ligamuni; ia o ni sa vakamatei ira sara vakaca e na cudru levu ka sa tarai lomalegi. "ia oqo o ni sa vakasaurarataki ira na luve i juta kei jerusalemi me ra nomuni bobula tagane kei na bobula yalewa; ia o ni a sega li ni beitaki talega e na mata i jiova na nomuni kalou?" oqo mo ni rogoci au, mo ni vakalesui ira kece sara na vesuki, o ira o ni a kauta mai vakabobula mai vei ira na tacimuni, ni sa tau vei kemuni na cudru waqawaqa i jiova." eso vei ira nai liuliu ni yavusa i ifereimi, o asaraia na luve i joanani, o berekaia na luve i mesiemeko, o jeisikaia na luve i salumi, kei amasa na luve i adalai, era sega ni duavata kei ira na lesu mai nai valu, ka tukuna vei ira, "mo ni kakua ni kauti ira mai ki ke na vesuki, ni da sa caka cala oti tu vei jiova. o ni sa vinakata mo ni vakaikuritaka na noda beitaki kei na noda ii valavala ca, ni sa levu tu mada ga na noda beitaki, ka sa levu talega na cudru katakata e na vuku i isireli." o ira na sotia era sa mani biuti ira na kaivesu kei nai toki ni valu e matadra nai liuliu kei nai soqosoqo taucoko. o ira kecega sa kacivi na yacadra era sa qai tuace ka tauri ira na vesuki, ka kauta mai nai toki ni valu eso nai sulu ka vakasulumi ira kina era luvawale e na kedra maliwa, ka vakaivavataki ira, ka solia vei ira na kakana kei na gunu, ka lumuti ira e na waiwai; ka vakavodoki ira sa malumalumu e na asa. era sa kauti ira mai ki vei ira na tacidra e jeroko, na koro ni vei niusawa. era sa qai lesu tale ki samaria. e na gauna vata ga o ya, o easi na tui sa talatala vei ira na tui ni veiwanua e asiria me ra vukey koya. ni ra sa lako tale mai na itomi, era valuti juta, ka kauti ira tani na bobula. o ira talega na filisitia era sa curuma na veikoro e na vanua lolovira kei na ceva kei juta, ka tauri beci semesi, aijaloni, kederoci, soko kei na kena veikoro lalai, o kimiso kei na kena veikoro lalai, ka ra sa mai tiko kina. o jiova sa kauti juta sobu ki ra baleti easi na tui e isireli, ni sa vakauqeta o koya na bula toro sobu e juta, ka sa vakuria tikoga na nona sega ni yalo dina vei jiova. o tikilaci-pilesa na tui asiria sa lako mai vei easi ka vakayalocataki koya, ka sega ni via vukey koya. ni sa taura o easi eso nai yau mai na vale i jiova, mai na vale talega ni tui, mai vei ira na veiliutaki, ka solia yani vei tui asiria; ia e a sega ga ni vukey koya. e na gauna sa tarai easi kina na lomaleqa sa tubu vakalevu cake na nona sega ni yalodina vei jiova. oqo o koya na tui o easi. ni sa vakacaboi soro tiko ki vei ira na kalou ni tamasiko, o ira ka vakadrukai koya, ka tukuna, "baleta na nodra kalou na tui mai siria sa vukey ira, au na vakacaboi soro ki vei ira, me rawa ni ra vukey au." ia era sa vu ga ni vakaloloma vei koya kei ira na isireli. o easi sa vakasoqona na veiyaya kece ni vale ni kalou, ka vorovorolaka vakalalai na veiyaya kece ni vale ni kalou, ka sogota kece na katuba ni vale ni kalou, ka cakava nai cabacabo ni soro e na yasana kece e jerusalemi. ena veikoro kece e juta sa cakava

na veitikina cecere me vakama kina na ka boi vinaka vei ira na kalou tani ka vakavuna me cudru kina o jiova na nodra kalou na nodra qase. na vo ni veika sa cakava o koya kei na nonai valavala, mai na kenai matai ki na kenai otioiti, e dina era sa volai e na kedra i vola tukutuku na tui e juta kei isireli. sa vakacegu vata kei ira na tamana o easi, ka ra sa buluti koya e na koro, e jerusalemi; ia era sa sega ni kauti koya mai ki na nodra i bulubulu na tui e juta kei isireli. sa qai tui o esekaia me kenai sosomi.

29

sa tui o esekaia ni se qai yabaki ruasagavulu kalima, ka lewa e jerusalemi me ruasagavulu kaciwa na yabaki. na yaca i tinana o avaija na luve i sakaraia. sa cakava na veika e dodonu e na mata i jiova, me vaka na veika kecega sa cakava o tevita na tamana. sa vakasavasavataka na vale ni soro o esekaia e nai matai ni yabaki ni nona lewa, e nai matai ni vula, sa dolava na katuba ni vale i jiova ka vakavinakataka. sa kauti ira mai na bete kei na livai ka vakasoqoni ira vata e na tikina e tuba, ka tukuna vei ira, "mo ni rogoci au, na livai! moi vakasavasavataki kemuni, mo ni vakasavasavataka na vale i jiova na nodra kalou na nomuni qase, ka kauta tani na benu mai na tikina tabu. "ni ra sa caka cala na noda qase ka cakava na ka ca e na mata i jiova na noda kalou; era sa biuti koya, ka vagolea tani na matadra mai na vanua sa tiko kina o jiova, ka vuki tani mai vua. "era sa sogota na katuba e nai curucuru ki loma, ka bokoca na cina, sa sega ni vakamai tiko na ka boi vinaka se me ra vakacabora tiko nai soro kama e na tikina tabu, vua na kalou ni isireli. "oqo sa tarai juta kei jerusalemi tiko kina na cudru i jiova, ka sa soli ira yani ki na veileqa, me ra vakararawataki ka vakidacalataki, me vaka o ni sa raica e matamuni. "ena vuku ni veika oqo, era sa bale kina e nai selei-wau na tamada; o ira na luveda tagane kei na luveda yalewa kei ira na watida era sa vakabobulataki. "oqo sa yaloqu kina me'u cakava na veiyalayalati kei jiova na kalou ni isireli, me lako tani kina vei keda na nona cudru waqawaqa. "kemuni na luequ, me da kakua ni vakawelewele, ni sa digitaki kemuni o jiova mo ni tu e matana, mo ni qaravi koya, ka mo ni lotu vua ka vakama na ka boi vinaka." era sa qai tuace na livai: maeca na luve i amasai kei joeli na luve i asaraia, mai vei ira na luve i koaca; mai vei ira na luve i merari, o kisi na luve i abidi kei asaraia na luve i jealelieli; mai vei ira na luve i keresoni, o joa na luve i sima kei iteni na luve i joa; mai vei ira na luve i elisavani, o simiri kei jeieli; mai vei ira na luve i esava, o sakaraia kei matanaia; o ira na luve i emani, o jeieli kei simeji; kei ira na luve i seducani, o semaia kei usieli. era sa soqoni ira mai na tacidra, ka vakasavasavataki ira vakai ira, ka caka me vaka na nonai vakaro na tui, mai na vosa i jiova, me vakasavasavataki na vale i jiova. o ira na bete era sa lako e na tikina ni vale sara e loma ni vale i jiova ka vakasavasavataka. era sa kauta tani mai tuba na duka kecega era sa kunea mai na vale ni soro i jiova ki na bai e tauaku ni vale i jiova. o ira na livai era sa kauta tani sara ki na mata ni wai mai kitironi. sa vakatekivu me ra vakasavasavataka e nai matai ni siga ni matai ni vula. e nai kawalu ni siga ni vula, era

sa lako mai e nai curucuru ni tikina e loma ni vale i jiova. era sa mani vakasavasavataka na vale i jiova e na walu na siga, ia e nai ka tinikaono ni siga e nai matai ni vula era sa vakaotia. era sa qai lako vei esekaia na tui ka tukuna, "keimami sa vakasavasavataka oti na vale i jiova, nai cabocabo ni soro kei na kenai yaya kecega, na teveli ni madrai e dauraici kei na kena yaya kecega. "nai yaya kece talega sa vakacacana o easi na tui e na gauna ni nona lewa keimami sa vakarautaka ka vakasavasavataka; ka ra sa tu mai kea, e na mata ni cabocabo ni soro i jiova." sa sou e na mataka o esekaia na tui, ka vakasoqoni ira vata mai na veiliutaki e na koro, ka sa lako cake ki na vale i jiova. era sa kauta mai e vitu na bulumakau yadru, e vitu na sipi yadru, kei na vitu na sipi gone, kei na vitu na me yadru me i soro ni valavala ca ni matanitu, me i soro talega ni vale ni soro, me i soro talega i juta. sa qai vakaroti ira na bete na luve i eroni me ra vakacabora e nai cabocabo ni soro i jiova. era sa vakamatea na bulumakau yadru, o ira na bete era sa taura na kena dra ka kureitaka e nai cabocabo ni soro, sa vaka kina ki na dra ni sipi yadru kei na dra ni sipi gone, era sa kureitaki kece ki nai cabocabo ni soro. sa qai kau mai na me yadru e na mata ni tui mei soro ni valavala ca, e na matadra talega nai soqosoqo levu, e na ligadra era sa tabaka kina na me e vitu oqori. o ira na bete era sa vakamatea, era sa vakacabora na kena dra e nai cabocabo ni soro me i soro ni valavala ca, na ka me ra sorovaki kina na isireli kecega, ni sa vakarota na tui, ni soro kama kei nai soro ni valavala ca me caka e na vuku i isireli taucoko. sa vakatikori ira na livai e na vale i jiova vata kei na nodra sibali, na qita, na api, me vaka nai vakaro i tevita na tui, e na vuku i kaata na dau-rai ni tui, kei nacani na parofita, ni oqo sai vakaro ni kalou mai vei koya na nona parofita. o ira na livai era sa tu vata kei nai yaya ni vakatagi nei tevita, o ira na bete era sa taura tiko na davui. o esekaia sa vakarota me ra vakacabora nai soro kama e nai cabocabo ni soro. ni sa tekivu na kena vakamai nai soro, sa tekivu talega na sere vei jiova, sala vata kei na davui kei nai yaya ni vakatagi nei tevita na tui isireli. era sa lotu vei jiova nai soqosoqo kecega, era sa lagasere na dau-nisere, sa rorogo mai na davui, sa caka tiko vakaoqo me yacova ni sa kama kece nai soro kama. ni sa oti na veika e vakacabori, era sa qai cuva sobu ka lotu vei jiova na tui kei ira kece sa tu vata kei koya. o esekaia na tui kei ira na veiliutaki era sa vakaroti ira na livai me ra lagata na veivakacerecerei vei jiova e na reki, era sa vakacuva sobu na uludra ka lotu vei jiova. sa qai sauma yani o esekaia ka tukuna, "oqo ni kemuni sa vakatabui kemuni tale vei jiova, ni toro voleka mai, ka kauta mai nai soro kei nai madrali ni vakavinavinaka ki na loma ni vale i jiova." era sa kauta mai nai soro kei nai madrali ni vakavinavinaka o ira nai soqosoqo, me vaka na lewe levu ni tamata era vinakata e yalo-dra era sa kauta mai nai soro kama. na levu ni soro kama era sa kauta mai nai soqosoqo e vitusagavulu na bulumakau yadru, dua na drau na sipi yadru, rua na drau na sipi gone; oqori me vakacabori kece me i soro kama vei jiova. na ka sa vakatabui e ono na drau na bulumakau yadru kei na tolu na udolu na sipi. ia era sa lewe lailai ga na bete, era sa sega ni rawata na drudruga kece nai soro kama; era sa mani mai vukei

ira o ira na tacidra na livai me yacova sara ni sa oti na cakacaka ka ra sa vakasavasavataki ira oti talega na vo ni bete, ni ra sa yalo dina na livai e na nodra vakasavasavataki ira mai vei ira na bete. sa levu sara nai soro kama kei na kena uro mei soro ni veivinakati, kei nai soro laugunu e nai soro kama kecega oqori. na veigaravi ni vale i jiova sa tuvai vakamatau kece. o esekaia na tui kei ira na tamata kecega, era sa reki vakalevu cake baleta ni sa vakarautaki ira na tamata na kalou, e dina mada ga ni sa rui yaco vaka-totolo na veika oqo.

30

o esekaia sa tukutuku vei ira kece na isireli kei ira na juta, ka vola talega nai vola vei rau oifereimi kei manasa, me ra lako kece mai ki na vale i jiova e jerusalemi, me ra maroroya na "lako sivia i jiova na kalou ni isireli." ni o koya na tui kei ira kecega na nona veiliutaki kei ira kecega sa tiko e jerusalemi era sa duavata me ra maroroya na lako sivia e nai karua ni vula. ni ra sa sega ni maroroya rawa e na kena gauna dodonu, baleta ni dua nai wase levu ni bete era se bera ni vakasavasavataki ira, ka se bera talega ni ra soqoni mai ki jerusalemi na tamata kecega. na veika oqo sa vakalomavinakataka na tui kei ira nai soqosoqo kece. era sa duavata me dua na vakatutu e isireli taucoko mai perisepa ki tani, me ra lako mai ki jerusalemi me ra maroroya na "lako sivia" ki vei jiova na nodra kalou, baleta ni ra sa sega tu ni cakava na kenai valavala dina mai na dua na gauna balavu. era sa qai cici yani vakatotolo na dau kau i tukutuku ki na veivanua taucoko e isireli kei juta ni ra kauta nai vola mai vua na tui kei ira na veiliutaki, ka vosa me vaka nai vakaro ni tui: "kemuni na luve i isireli, mo ni lesu vei jiova na kalou i eparama, aisake, kei isireli; ena qai lesu mai vei kemuni nai vovo vei ira kece sa dro bula mai na ligadra na tui asiria. "mo ni kakua ni vakataki ira na tamamuni kei ira na tacimuni, o ira oqo sa talaidredre vei jiova na kalou ni nodra qase, ka sa soli ira o koya me ra vakaloloma me vaka o ni sa raica. "mo ni kakua ni vakalomaqatataki kemuni, me vakataki ira na nomuni qase, ia mo ni soli kemuni ga vei jiova ka curu yani ki na nona vale tabu, sa vakatabuya o koya me sega ni mudu, ka qaravi jiova na nomuni kalou, me na lako tani kina vei kemuni na nona cudru waqawaqa. "kevaka o ni sa lesu tale vei jiova, o ira na luvemuni kei ira na makubumuni era sa kune loloma mai vei ira sa kauti ira vakavesu, me rawa ni ra na lesu tale mai ki na vanua oqo, ni sa rui yalololoma ka dauloloma o jiova na nomuni kalou, ka na sega ni vagolea tani na matana mai vei kemuni kevaka o ni sa lesu tale vua." era sa lako yani na dau tukutuku ki na veikoro kece e ifereimi kei manasa me yaco sara i sevuloni; ia era sa dredrevaki ira ka vakalialiai ira. ia eso mai esa, manasa, kei sevuloni era vakamalumalumutaki ira ka ra lako mai ki jerusalemi. na ligai jiova talega sa tiko e juta me solia vei ira na yalovata me ra muria nai vakaro ni tui kei ira na veiliutaki, me vaka na vosa ni kalou. ia oqo sa lewe levu sara na tamata, sa dua nai soqosoqo levu, era sa soqoni mai jerusalemi me ra maroroya na kana vata ni madrai sega ni vakai vakatubu (sega ni vakaleveni) e nai karua ni vula. era

sa tucake ka basuraka nai cabocabo ni soro kecega sa tu e jerusalemi, ka kauta tani kecega nai cabocabo ni ka boi vinaka ka viritaka yani kina wai mai kitironi. era sa vakamatea na lami ni lako sivia e nai ka tinikava ni siga ni karua ni vula. o ira na bete kei ira na livai era sa madu, ka a ra sa vakasavasavataki ira, ka ra sa kauta mai nai soro kama ki na vale i jiova. era sa tu ena nodra i tutu me vaka na kenai vakarau, me vaka na lewa i mosese na tamata ni kalou; era sa kureitaka na dra o ira na bete e na nodra taura mai na ligadra na livai. ni levu vei ira e nai soqosoqo era se bera ni vakasavasavataki ira; oqo era sa liutaka kina na kena vakamatei na lami ni lako sivia o ira na livai ena vukudra kecega na sega ni savasava, me ra vakasavasavataki kina vei jiova. e dua nai wase levu ni tamata mai vei ira na ifereimi, manasa, isakari, kei sevuloni era se bera ni vakasavasavataki ira, ia era sa kania ga na lako sivia ka sega ni vaka na ka e volai. ia sa masulaki ira o esekaia, ka vaka, "me vakarautaka na turaga vinaka o jiova na veisorosorovi vei ira vakayadua oqo. "o koya sa vakarautaka na yalona me vakasagara na kalou, o jiova na kalou ni nodra qase, e dina ga ni se sega ni savasava me vaka na veivakasavasavataki ni vale tabu." sa rogoci esekaia o jiova, ka vakabulai ira na tamata. o ira kece na luve i isireli era sa tiko e jerusalemi, era sa vakaitavi e na magiti ni kanavata ni madrai sega ni vakaleveni me vitu na siga, e na marau levu; o ira na livai kei ira na bete, era sa vakacerecerei jiova e na veisiga ka ra sa lagasere vei jiova e na kena vakayagataki nai yaya ni vakatagi rogo levu. sa solia na veivakauqeti o esekaia vei ira na livai ka era sa dau vakavulica na veikilai vinaka i jiova; era sa kana e na solevu taucoko me vitu na siga, ka vakacabora nai soro ni veivinakati ka vakatutusa tiko vei jiova na kalou ni nodra qase. era sa duavata nai soqosoqo kece me toso na solevu oqo me vitu tale na siga, ka era sa tosoya me vitu tale na siga ena marau levu. o esekaia na tui juta sa solia vei ira nai soqosoqo levu e dua na udolu na bulumakau yadru, vitu na udolu na sipi, ka ra sa solia nai liuliu e dua na udolu na bulumakau yadru, kei na tini na udolu na sipi; e dua nai wase levu ni bete era sa vakasavasavataki ira. era sa mamarau nai soqosoqo taucoko e juta, o ira talega na bete kei na livai, o ira kece nai soqosoqo era sa lako mai isireli, o ira na vulagi era tiko e isireli kei ira kece era tiko e juta. sa qai yaco e dua na reki levu e jerusalemi, mai na gauna i solomoni na luve i tevita, na tui isireli, e sega ni yaco tale e dua na ka me vakaoqo e jerusalemi. o ira na bete, na livai, era sa qai tucake ka vosa vakalouvinkataki ira na tamata, ka sa rogoci na domodra; kei na nodra masu sa lako cake mai ki na nonai tikotiko lagilagi, ki lomalagi.

31

ni sa oti kece na veika oqo, era sa lako kecega na isireli era a tiko e kea ki na veikoro kecega e juta ka vorovorolaka nai cabocabo ni soro, era taya sobu na vei matakau kau, ka vakarusu na veitikina cecere kei na kenai cabocabo ni soro o e juta taucoko, penijamini, ifereimi, manasa o me yacova ni ra sa vakarusai kece sara. era sa qai dui suka lesu tale na luve i isireli kecega ki na nodra veikoro, na tamata yadua

ki na nonai votavota. o esekaia sa digitaki ira na dui mata bete kei na livai me vaka na nodra dui wasewase na tamata yadua ki na nonai tavi, na bete kei na livai e na vuku ni soro kama, kei nai soro ni veivinakati, me ra veiqaravi, me ra vakavinavinaka, ka vakacerecerei jiova e na matamata ni tikotiko i jiova. sa vakarautaka talega na tui e dua nai wasewase ni nonai yau me ka ni soro kama; me baleta nai soro kama ni mataka kei nai soro kama ni yakavi, nai soro kama ni siga ni vakacecegu kei na vula vou kei na vei solevu tale sa volai e nai vola ni vunau i jiova. sa vakaroti ira talega na tamata era tiko e jerusalemi me ra kauta mai nai katini me ra tokoni kina na bete kei na livai, me ra na vakadetaki ira tikoga ki nai vunau i jiova. ena gauna ga sa tarai ira yani kina na luve i isireli kei juta nai vakaro oqo, era sa kauta mai vakalevu nai sevu ni vuata kecega, nai sevu ni waini, waiwai, nai sevu ni de-ni-o ni kei na veika kecega sa solia mai na vana, ka ra sa kauta mai vakalevu nai katini ni veika kecega. o ira na luve i isireli kei juta, o ira sa tiko e na veikoro e juta, era sa kauta mai nai katini ni bulumakau kei na sipi, nai katini ni veika tabu sa vakatabui me nei jiova na nodra kalou ka sa cere tu na kenai binibini. e nai katolu ni vula, era sa tekivu binia vata, ka taura e va na vula na kena caka tiko na cakacaka oqo. ni sa lako mai o esekaia kei ira na veiliutaki ka raica na veika sa bini tu oqo, era sa vakacerecerei jiova ka vakalouvinkataki ira na nona tamata na isireli. sa qai tarogi ira na bete kei na livai o esekaia na tui me baleta na veika sa bini tu oqo. ia o asaraia na bete, mai na vale i setoki, sa sauma mai ka vaka, "me tekivu mai na gauna era sa kauta mai kina na tamata nai soro (solisoli) ki na vale i jiova, sa qai levu na keimami kakana ka levu talega e vo, ni sa vakalouvinkataki ira na nona tamata o jiova; ka sa ka levu na ka sa vo tu oqo." sa vakaroti ira na tamata o esekaia me vakarautaki na veitikina e na vale i jiova, ka ra sa vakarautaka. era sa kauta mai e na yalodina na nodra i soro, nai katini, kei na veika kece sa vakacabori; o kononaia na livai sa nodra i liuliu, kei sime i na tacina sa taravi koya. o jeieli, amasaia, neaci, asaeli, jerimoce, josevate, ilieli, isimakiaia, meaci, kei venaia era sa vakaraica na veika oqo e na ligai kononaia kei sime i na tacina, e nai vakaroi esekaia na tui kei asaraia nai liuliu e na vale ni kalou. o koa na luve i imina na livai, nai vakatawa ni matamata e na tokalau, sa vakaraica na soli ka ni loloma vei jiova, na kena wasei nai solisoli vei jiova kei na veika e tabu sara. sa tiko e rukuna o iteni, o miniamini, josua, semaia, amaraia, kei sekanai, o iratou na nonai vukevuke yalodina e na veikoro ni bete, me ra dau wasea nai votavota vei ira na tacidra e na nodra dui wasewase, vei ira na lelevu kei ira na lalai. e yasadra na tagane mai na yabaki tolu me yacovi ira sara sa volai na yacadra e nai vola ni kawabula, era sa wasea vei ira yadua era curuma yani na vale i jiova na kedra i votavota ni veisiga e na vuku ni nodra veiqaravi, e na nodra dui wasewase, kei ira talega na bete era sa volai e na nodra dui vola ni kawa me vaka na vuvala i tamadra, kei ira na livai era sa yabaki ruasagavulu ka lako cake ka me vaka na nodra cakacaka, e na nodra dui wasewase, kei ira kece sa volai e nai vola ni kawa o na nodra lalai kei na dui watidra, na luvudra tagane kei na luvudra yalewa, na nodra i wasewase taucoko o

e na nodra yalodina, era sa tawasei ira me ra ka tabu sara. vei ira talega na luve i eroni na bete, era sa tiko e na vanua mai na nodra veikoro, e na veikoro yadua, sa tu kina o ira sa digitaki na yacadra ka lesi me ra dau wasea nai votavota, vei ira na tagane kece era bete kei ira kecega na livai sa tu na yacadra e nai vola ni kawa. sa cakava oqo o eseakaia e juta taucoko, ka sa cakava na veika e vinaka, e dodonu ka dina e na mata i jiova na nona kalou. e na cakacaka kecega sa tekivuna e na kena qaravi na vale ni kalou, e nai vunau kei nai vakaro, me vakasaqara na nona kalou, e cakava e na yalona taucoko. sa tamata yaco kina o koya.

32

ni sa oti na cakacaka ni yalodina, o senarivi na tui asiria, sa lako mai ka curumi juta; sa mai tuvai valu vei ira na veikoro vakabai ni valu kaukauwa, e na vakanananu ni na rawai ira me ra nona. ni sa raica o eseakaia ni sa lako mai o senikarivi, ka sa nakita talega me mai valuti jerusalemi, sa qai veivosaki kei ira na nona veiliutaki kei ira talega na nona kavetani ni valu me ra tarova na wai mai na kenai drodrodro e na taudaku ni koro; ka ra sa vukeyi koro. era sa soqoni mai na tamata era a tarova na drodro ni wai e na vanua taucoko, ka tukuna, "na cava me ra na lako mai kina na tui asiria ka raica ni sa levu tu na wai?" sa vakaukauwataki koya o eseakaia, sa tara cake na bai kecega sa basuki sobu, vakaduria cake ki na veivale cecere, ka tara tale e dua na bai ni koro e taudaku; sa vakavinakataki milo talega e na koro i tevita, ka bulia e levu sara nai yaragi kei nai sasabai. sa wasewasei ira na kavetani ni valu vei ira na tamata ka kauti ira mai ki na rara ni koro ka vakayaloqataki ira, ka vaka, "mo ni kaukauwa ka qaqa, mo ni kakua ni rere se yalolailai e na matana na tui asiria kei ira na nonai lawalawa, ni sa levu e tiko kei keda mai vei ira sa tiko kei koya." e tu vata kei koya na mataivalu yago walega; ia vei keda o jiova na noda kalou, me vukeyi keda ka me vala ena vukuda." era sa qai vakaukauwataki na tamata e na vosa i eseakaia ni tui juta. ni sa oti oqo, o senikarivi na tui asiria sa tala yani eso na nona tamata ki jerusalemi (ia o koya kei na nona mataivalu kece era sa tuvai valu vei lakisi), vei eseakaia na tui juta, vei ira kece talega na juta era sa tiko mai jerusalemi, ka tukuna, "sa tukuna vakaoqo o senikarivi na tui asiria: 'o vakararavi beka ki na cava mo tiko voli kina vakailaile e jerusalemi?' 'sa vakauqeti kemuni beka o eseakaia mo ni mate e na viakana kei na viagunu, ni tukuna, "o jiova na noda kalou e na vakabulai keda mai na ligana na tui asiria?" 'e sega beka ni o eseakaia vata ga oqo sa basuraka na nona veitikina cecere kei na nonai cabocabo ni soro, ka vakaroti juta kei jerusalemi, ka vaka, "mo ni veiqaravi e na dua ga nai cabocabo ni soro ka vakama kina na ka boi vinaka?" 'o ni sega beka ni kila na veika au a cakava kei ira na tamaqu ki na veivanua kecega oqo? era sa bau rawata li na kalou ni veivanua oqori me ra sereka na nodra veivanua mai na ligaqu? 'o cei na kalou ni veivanua kecega oqori ka sa vakadraka vakaca oti o ira na tamaqu me rawa ni vakabulai ira na nona tamata mai na ligaqu? 'o koya oqo me kakua ni vakaisini kemuni se vakauqeti kemuni vakaoqo o eseakaia, ni kakua ni

vakabauti koya; ni sega ni dua na kalou ni veivanua se matanitu me rawa ni sereki ira na nona tamata mai na ligaqu se ligadra na tamaqu. e vakacava na lailai ni nona rawa ni vakabulai kemuni na nomuni kalou mai na ligaqu?" o ira na tamata era sa vosavakacacataka vakalevu na kalou o jiova kei na nona tamata o eseakaia. sa vola talega o koya nai vola me veicoqacoqa kei jiova na kalou ni isireli, ka vosavakacacataki koya, ka vaka, "me vaka ni ra sega ni rawata na kalou ni veimatani ni veivanua tale eso me sereki ira na nodra tamata mai na ligaqu, sa vakakina na kalou nei eseakaia, ni na sega ni rawa ni vakabulai ira na nona tamata mai na ligaqu." era sa qai kaci yani vakadomoilevu e na vosa vaka-iperiu vei ira na tamata e jerusalemi ka ra tu e na bai ni koro, me vakarerei ira ka vakaleqai ira, me rawa ni ra taura kina na koro. era sa vosavakacacataka na kalou i jerusalemi, me vaka vei ira na veikalou ni tamata e vuruvura â€" na cakacaka ni liga ni tamata. ena vuku ni ka oqo o eseakaia na tui kei aisea na parofita, na luvei emosi, e rau sa masu ka tagi cake kina ki lomalagi. o jiova sa qai tala mai na nona agilosu o koya sa vakamatei ira yadua na tamata qaqa, nai liuliu, kei ira na kavetani e na veivale laca nei tui asiria. sa mani lesu o koya e na madua levu ki na nona vanua. ni sa lako o koya ki na vale ni nona kalou, eso vei ira na nona kawa era sa vakamatei koya mai kea e nai seleiwau. o jiova sa vakabulai eseakaia kei ira mai jerusalemi mai na ligai senikarivi na tui asiria, kei na ligadra tale eso, ka sa liutaki ira e na veiyasana kecega. era lewe levu era sa kauta nai solisoli loloma vei jiova ki jerusalemi, ka solia vei eseakaia na tui juta, me laveti cake kina o koya e na matadra kecega na veimatani e na gauna o ya. ena dua na siga o ya sa tauvimate o eseakaia ka voleka sara ni mate, ka sa masu vei jiova; ka sa vosa vua o koya ka vakaraitaka vua e dua nai vakatakilakila. ia o eseakaia e a sega ni sauma me vaka na veitotaki e a caka vua, ena vuku ni sa vakalevulevu koya e yalona; o koya oqo sa toso vakavoleka mai kina vei koya kei jerusalemi na vecudruvi. sa qai vakamalumalumutaki koya o eseakaia mai na dokadoka ni yalona, o koya kei ira kecega era tiko e jerusalemi, me kakua kina ni yacovi ni mate, ka sa cudru i jiova e na veisiga i eseakaia. sa levu sara na dokai kei nai yau nei eseakaia. sa cakava vei koya na lololo ni siliva, ni koula, na lololo ni veivatu talei, na veikaboivinaka, nai sasabai kei na veika kecega e taleitaki. sa cakava talega na lololo ni vuata sa tamusuki mai, na lololo ni waini kei na waiwai, na bai ni manumanu susu kecega kei na vanua me ra susugi kina na manumanu. sa vakarautaka talega na veico vei koya sa tu talega vua na veimanumanu sa levu sara; ni sa solia vua o jiova na veika me taukena sa levu sara. o eseakaia vata ga oqo, sa tarova na drodro ni wai mai kioni ka vagolea kece na wai ena dua na qara me curu yani kina loma ni koro i tevita ena yasana kina. sa tamata yaco sara o eseakaia ena nona cakacaka. ia, me baleta na mata, nodra na turaga ni papiloni, o koya sa talai mai me vakataroga na veika lelevu sa cakava o koya ena vanua, na kalou sa yali mai vua me vakatovolei koya â€" me kila kina na veika kece sa tu e lomana. na vo ni veika kece sa cakava o eseakaia kei na nona vinaka kece, era sa volai ena raivotu nei aisea na parofita, na luvei emosi kei na kedra i vola na tui e juta kei isireli.

sa vakacegu o esekaia vata kei ira na tamana ka era sa buluti koya ena tikina e cake ni nodra i bulubulu na luvei tevita. o ira kece na juta kei ira mai jerusalemi era sa doka ka vakakorokotaka na nona mate. sa tui o manasa na luvena me kena i sosomi.

33

e se qai yabaki tinikarua ga o manasa ena gauna sa tui kina. sa lewa tiko me yabaki limasagavulukalima e jerusalemi. sa cakava na ka ca ena mata i jiova, me vaka na nodra i valavala na veimatanitu sa vakasavi ira o jiova mai na matadra na luvei isireli. sa tara cake tale na veitikina cecere e se qai basuka sobu ga o esekaia na tamana; sa tara cake na i cabocabo ni soro vei peali, ka vakaduria tale na kalou matakau, sa lotu talega kina kalokalo ni lomalagi ka qaravi ira. sa tara talega o koya, na i cabocabo ni soro ena vale i jiova, o koya e a tukuna kina o jiova, "me tiko e jerusalemi na yacau me sega ni mudu." sa tara na i cabocabo ni soro vei ira na veika buli ni lomalagi, ena rua nai wase-wase ena vale i jiova. sa vakavuna talega vua na luvena me lako curuma na buka waqa ena buca nei luvei inomi, sa daurairai, sa dauvakatevoro, dauvakacuru, sa taroga nai vakasala vakatevoro ka vakataroga na veiyalo. sa cakava na veika ca lelevu me vakacudrui jiova kina. sa yaco sara ena nona vakaduria e dua na kalou bulumakau matakau, sa cakava oqo ena vale ni kalou, ena vanua sa vosa kina na kalou vei tevita kei solomoni na luvena ka vaka: "ena vale oqo kei jerusalemi o koya au sa digitaka mai e isireli taucoko, me'u biuta kina na yacau me sega ni mudu; "au na sega ni kauta tani na yacai isireli mai na vanua au sa digitaka vei tamadra o kevaka walega era sa qaraina na nodra maroroya na veika au sa vakarota vei ira, me vaka nai vunau, nai lesilesi kei nai vakaro ena ligai mosese." o manasa sa bacani ira na juta kei ira sa tiko e jerusalemi me ra cakava vaka levu na veika e ca sara, mai vei ira na veimatanitu á€" o ira sa vakarusai ira o jiova ena matadra na luvei isireli. o jiova sa vosa vei manasa kei ira na nona tamata, ia, era sa sega ni via vakarorogo. oqo sa kauta mai kina vei ira o jiova nai valu nei tui asiria, o koya sa tauri manasa, ka vesuki koya ka kauti koya sara i papiloni. ni sa vakararawataki tiko sa nanumi jiova na kalou, sa vakamalumalumutaki koya vakalevu sara ena matai jiova na kalou ni nodra qase, ka masu vei koya; sa rogoci koya o jiova ka sauma na nona masu, ka kauti koya lesu tale mai i jerusalemi ki na nona matanitu. sa qai kila o manasa ni sa kalou o jiova. sa tara o manasa na bai ni koro mai na yasana vakara ni koroi tevita e kioni mai na buca ena i curucuru, na matamata ni ika; ka voleka e ofeli, ka sa vakaceceretaka sara. sa biuti ira na turaganivalu ena veikoro ni vale kece e juta. sa kauta laivi na vei kalou tani kei na matakau mai na vale i jiova kei na veicabocabo ni soro kece mai na ulunivanua ni vale i jiova kei jerusalemi talega; ka sa kauta tani sara mai na koro. sa vakavinakataka na i cabocabo ni soro i jiova, sa vakacabora nai soro i jiova, sa vakacabora nai soro ni veivinakati kei na i soro ni vakavinavinaka. ka sa vakaroti juta me ra qaravi jiova na kalou ni isireli. ia na tamata era se vakacaboi soro tikoga ena veitikina cecere, ia ki vei

jiova ga na kalou ni isireli. na vo ni veika sa cakava o manasa, na nona masu vei jiova kei na nodra vosa na daurai era sa dau vosa vua e na yaci i jiova na kalou ni isireli, era sa volai ena kedra i vola na tui isireli. na nona masu talega kei na nona ciqoma na kalou na nona kerekere, kei na nonai valavala ca kei na caka cala kecega, kei na veivanua sa tara kina o koya na veitikina cecere ka biuta kina nai vakatakarakara kau kei na matakau ceuceu, ni se bera ni vakamalumalumutaki, e dina era sa volai vata kei na veivosa i osai. sa vakacegu o manasa vata kei ira na nona qase, ka ra sa buluti koya e na nona vale. sa qai tui o amoni na luvena me kenai sosomi. sa yabaki ruasagavulu ka rua o amoni e na gauna sa tui kina, ka sa lewa me rua na yabaki e jerusalemi. sa cakava na veika ca e na mata i jiova, me vaka sa cakava o manasa na tamana; ni sa vakacabora nai soro ki na matakau ceuceu kecega e a cakava o tamana, ka qaravi ira. sa sega ni via vakamalumalumutaki koya vei jiova, me vakataki manasa na tamana e na nona a vakamalumalumutaki koya; ia o amoni sa cakava na caka cala vakaveitarataravi e na veisiga. era sa buki veretaki koya na nona tamata, ka vakamatei koya e na nona vale dina ga. o ira na tamata e na vanua, era sa vakamatei ira kecega era sa buki veretaki amoni na tui. era sa qai buli josaia na luvena me tui, me kenai sosomi.

34

e se qai yabaki walu o josaia, sa buli me tui, ka sa lewa me tolusagavulukadua na yabaki e jerusalemi. sa cakava na veika e dodonu ena mata i jiova ka sa muria na sala i tevita na tamana, ka sa sega ni lako tani mai kina, se ki nai matau se ki nai mawi. ena i kawalu ni yabaki ni nona lewa, ni se gone tiko ga o josaia, sa vakatekivu me vakasagara na kalou i tevita na tamana; e nai ka tinikarua ni yabaki ni nona lewa, sa kauta tani na veitikina cecere e juta kei jerusalemi, na matakau kau, na matakau ceuti kei na veimatakau tale eso. era sa basuraka talega nai cabocabo ni soro nei peali e matana, kei na veicabocabo ni veika boiv-inaka era toka e cake, sa talaraki sobu talega; na matakau kau sa basuraki vakalalai sara ka qai kaburaki yani ena nodra i bulubulu o ira sa dau cuva vei ira me vaka na kuvu ni varovaro ni kau. sa vakamai talega na suidra na kena bete ena nodra i cabocabo ni soro, ka sa vakasavasavataki juta kei jerusalemi. sa cakava talega vakakina ena veikoro nei manasa, ifereimi, simione, me yaco sara i navitalai kei na vanua vakavolivolita e nai matau ni ta kau. ni sa taya sobu na vei cabocabo ni soro kei na kena matakau kau ka vorovorolaka me kuvu sara, nai cabocabo talega ni ka boiv-inaka ena vanua taucoko e isireli, sa qai lesu tale ki jerusalemi. ena i katinikawalu ni yabaki ni nona lewa, ena gauna sa vakasavasavatataki oti kina na vanua kei na vale ni soro, sa talai sefani na luvei asalaia, maesaia na kovana ni koro, kei joa na luvei joasi ka daumaroroya na i tukutuku (vunivola) me ratou vakavinakataka na vale i jiova na kalou. ni ratou sa lako mai vei ilikaia na bete levu, e ratou sa solia nai lavo sa dau kau mai ki na vale ni kalou, sa dau soqona mai o ira na livai mai na ligadra na manasa kei ifereimi, kei ira kece na vo ni isireli mai juta kei peni-

jamani ka era sa kauta lesu mai ki jerusalemi. ni ra sa biuta oqo kina ligadra na daukakacaka era sa dauvakaraica na vale i jiova; o ira oqo, era sa solia yani vei ira na cakacaka, o ira sa cakava na cakacaka ni vakavinakataki ni vale i jiova ena kena vakavoutaki. era sa solia vei ira na kena matai me ra volia na vatu kei na kau me taura vata na vale kei na kena buturara â€" era a vakacacana na vei tui e liu kei juta. era sa cakava ena yalodina na cakacaka o ira na tamata. o ira na dauraicakacaka oqo, o jaeci, o opetaia na li-vai na luvei merari o sakaraia kei mesulame na luvei koata, me rau daunivakaraica na cakacaka. na kena vo vei ira na livai, era sa kena dau ni vakayagataka na i yaya ni qiriqiri, era sa tu me veivuke ena kena colati nai colacola ka dauvakaraica na veicakacaka kecega sa caka tiko, ka so talega vei ira na livai era sa daunivolatabu, era dauveiqaravi vakaiwasewase, ka dauvakatawa ni matamata. ni ra sa kauta mai nai lavo, ena kena kau tani mai na vale i jiova, o ilikaia na bete levu sa kunea nai vola ni vunau nei jiova, e a solia mai o mosese. o ilikaia sa sauma ka tukuna vei sefani na daunivolatabu, "au sa kunea nai vola ni vunau ena vale i jiova." sa solia nai vola o ilikaia vei sefani na daunivunau (vola tabu). sa kauta o sefani nai vola vua na tui, ka kauta talega mai na nona vosa na tui ka vaka: "na veika kecega sa tukuni vei ira na nomuni tamata, era sa cakava ga. "era sa soqona mai nai lavo sa kune ena vale i jiova, ka soli yani vei ira na dauraica na cakacaka kei ira sa cakacaka." o sefani na daunivolatabu sa tukuna vua na tui ka vaka: "o ilikaia na bete sa solia vei au e dua nai vola." sa qai wilika nai vola o sefani vua na tui. ena gauna sa rogoca kina na vosa ni vunau na tui â€" sa basuraka na nona i sulu. sa vakaroti ilikaia, aikami na luvei sefani, abigoni na luvei maika, o sefani na daunivolatabu kei esaia na dauveiqaravi, na tui ka vaka, "dou lako ka vakatarogi jiova ena vukuqu, kei ira sa vo mai isireli kei juta me baleta na vosa ni vola sa qai kune; ni sa levu na cudru katakata i jiova sa sovaraki vei keda â€" baleta ni o ira na tamada era sa sega ni maroroya na vosa i jiova, me ra cakava me vaka sa volai ena i vola." o ilikaia kei ira sa digitaki ira oti na tui era sa lako vei aluda na parofita yalewa, na wati salumi na luvei toka, o koya sa dau raica na i sulu. (e tiko mai jerusalemi ena karua ni tikina). era sa vosa vua ena vuku ni veika oqo. sa sauma mai vei ira na parofita yalewa ka vaka: "sa tukuna vaka oqo o jiova na kalou e isireli, 'tukuna vua na tamata sa talai kemudou mai vei au, "sa tukuna vaka oqo o jiova: 'raica au na kauta mai na dredre ni bula ki na vanua oqo kei ira sa tiko kina, na veirukaki kece sa volai ena i vola oqo, o koya o sa wilika ena mata ni tui juta, 'baleta ni ra sa biuti au ka vakama na veika boivinaka ki vei ira na kalou tani, me ra vakacudrui au kina me'u cudru ena vuku ni cakacaka kece ni ligadra. o koya oqo au na sovaraka na noqu cudru kece ena vanua oqo ka sega ni vakavotaka." "vua na tui juta, o koya sa talai kemudou mai vei au, me vakatarogi jiova, mo dou vosa vaka oqo vua, 'sa tukuna vaka oqo o jiova na kalou ni isireli: "me vaka na vosa o sa rogoca â€" "baleta ni sa rui malumu na yalomu ka o sa vakamalumalumutaki iko vei jiova na kalou ena gauna o sa rogoca kina na vosa me baleta na vanua oqo kei ira na lwenwa, o sa vakamalumalumutaki iko kina ka basuraka na nomu

i sulu ka tagi e mataqu, au sa rogoci iko vakatalega kina," sa tukuna o jiova. "io, au na kauti iko vei ira na tamamu, ka o na lako ki nai bulubulu ena vakacegu, na matamu ena sega ni raica na veika ca kece oqo, o koya au na kauta mai kina na vanua oqo kei ira kece na lwenwa." era sa kauta lesu mai na vosa vua na tui. o josaia sa vakatikora lesu na lotu dina sa talatala na tui me ra vakasoqoni kece mai na qase e juta i jerusalemi. sa lako cake na tui ki na vale i jiova kei ira kece na tagane e juta kei ira sa tiko e jerusalemiâ€" o ira na bete kei na livai, o ira na lelevu kei ira na lalai; ka sa wilika ena nodra vakarorogo tu na tamata na vosa ni vola ni veiyalayalati e a kune ena loma ni vale i jiova. sa tucake tu na tui ena nona i tutu ka cakava na yalayala ena mata i jiova, o ya, me muri jiova ka maroroya na nona i vakaro kei na nona i tukutuku kei na nona i lesilesi ena yalona taucoke kei na lomana taucoke me cakava na vosa ni vola ni veiyalayalati sa volai ena i vola. sa cakava vei ira kecega sa tiko e jerusalemi kei penijamini me ra tu ena veika o ya. o ira sa tiko e jerusalemi era sa cakava me vaka na veiyalayalati ni kalou, na kalou ni nodra qase. o josaia na tui, sa kauta tani na veika caca kece ena vanua sa nodra na luvei isireli, ka cakava vei ira kecega sa tiko e isireli me ra qaravi jiova vakavinaka na nodra kalou, ena gauna taucoke sa sega ni lako tani mai na nona muri jiova na kalou ni nona qase.

35

sa cakava na kanavata ni lako sivia i jiova o josaia na tui e jerusalemi, era sa vakamatea kina na lami ni lako sivia ena i katinikava ni siga ni matai ni vula. sa vakatikori ira na bete ena nodra i tavi ka vakauqeti ira ena vuku ni veiqaravi ena vale i jiova. sa tukuna talega vei ira na livai na dauniveivakavuluci vei ira na isireli, "o ira sa tawasei vei jiova, ni biuta na kato tabu ena vale sa tara o solomoni na luvei tevita na tui isireli. me kakua ni ka ni oca tale ki na domomuni. mo ni qaravi jiova na nomuni kalou kei ira na nona tamata na isireli. "mo ni vakavakarautaki kemuni me vaka na dui vuvale nei tamamuni, me vakatalega na nomuni dui wasewase, me vakamuria nai dusidusi volai nei tevita na tui isireli kei nai dusidusi volai nei solomoni na luvana. "ka tucake ena tikina tabu me vaka nai wasewase ni vale nei tamadra o ira na dauveivuke na tacimuni, me vaka talega nai wasewase ni vale nei tamadra na livai. "ni vakamatea nai soro ni lako sivia ka vakasavasavataki kemuni ka vakarautake vei ira na tacimuni, me ra cakava kina me vaka na vosa i jiova ena ligai mosese." o josaia na tui, sa solia vei ira na dauveivuke na lami kei na me gone mai na qeleni manumanu, me ka ni lako sivia kece, me nodra i soro o ira kece era tiko. e tolusagavulu kece na udolu kei na tolu na udolu na bulumakau, oqo kece mai na veika e taukena na tui. o ira na nona veiliutaki era sa solia vakayalovinaka vei ira na tamata, vei ira na bete, vei ira talega na livai. o ilikaia o sakaraia kei jeieli na veil-iutaki ena vale i jiova, era sa solia vei ira na bete nai soro ni lako sivia e rua na udolu ono na drau na manumanu kei na tolu na drau na bulumakau; o konania kei ira talega na tacina, o semaia, o necanili, o asabaia, o jeieli kei josafati, na nodra i liuliu na livai, era sa so-

lia vei ira na livai mei soro ni lako sivia e lima na udolu na manumanu kei na lima na drau na bulumakau. sa vakarautaki na veiqaravi, era sa tu na bete ena nodra i tutu kei ira na livai ena nodra i wasewase, me vaka na nona i vakaro na tui. era sa vakamatea nai soro ni lako sivia era sa kureitaka na dra o ira na bete ena ligadra, ni ra sa drudruga tiko na manumanu o ira na livai era sa kauta tani nai soro kama, me rawa ni ra solia ki na dui wasewase ni vuvale nei tamadra na dauveivuke me ra vakacabora vei jiova me vaka sa volai ena i vola i mosese. era sa cakava vakakina ena bulumakau. era sa tavuna na i soro ni lako sivia ena buka me vaka na i lesilesi; na vo ni soro tabu sa vakasaqari ena kuro ka wasei vakatotolo sara vei ira na dauveivuke. ni sa oti oqo, era sa vakarautaka ga na i votavota me kedra ga, kei ira talega na bete, baleta ni o ira na bete na luvei eroni era sa dau osooso ena kena vakacabori nai soro kama kei na kena uro me yacova na bogi. oqo era sa vakarautaka kina na livai nai votavota vei ira kei ira talega na bete na luvei eroni. o ira na daulagasere na luvei esava era sa tu ga ena nodra tikina me vaka na i vakaroi tevita, nei esava, nei emani kei jeducani na daurai ni tui. o ira talega nai vakatawa ni matamata era sa dui tiko ena nona matamata; era sa sega ni lako tani mai na nodra i tavi, baleta ni o ira na tacidra na livai era sa vakarautaka nai votavota vei ira. na veiqaravi kece ena vuku i jiova sa qaravi ena siga o ya, me vakayacori kina na lako sivia kei na i soro kama ena i cabocabo ni soroi jiova, me vaka nai vakaro nei josaia na tui. o ira na luvei isireli era basika mai, era sa vakaitavi ena lako sivia ena gauna o ya, ena kanavata talega ni madrai sega ni vakaleveni me vitu na siga. ea se vakayacori ga na kanavata ni lako sivia vaka oqo e isireli, ena gauna sara i samuela na parofita; e se sega ni dua na tui e isireli me vakaitavi mada ena kanavata ni lako sivia me vaka sa qai cakava oqo o josaia, vata kei ira na bete kei na livai. era sa tiko kece kina na isireli kei na juta kei ira kece sa tiko e jerusalemi. sa vakayacori na kanavata ni lako sivia oqo ena i katinikawalu ni yabaki ni nona lewa o josaia na tui. ni sa oti kece oqo, ni sa vakarautaka na vale ni soro o josaia, o niko na tui jipita sa lako cake mai me vala kei kakemisi ena uferetisi; sa lako yani o josaia me vala. sa vakau i tukutuku mai o niko ka vaka: "na cava o au vei iko na tui juta? au sa sega ni lako mai vei iko ena siga oqo, ki na vale ga au sa veivala vata; ni sa vakaroti au na kalou me'u vakatotolotaka kua ni o via vakatatao vua na kalou, ni sa tiko vata kei au o koya, de qai vakamatei iko." sa sega ga ni via gole tani o josaia, sa vakalecalecai koya ga ka lako yani me vala, sa sega ni via rogoca na vosa nei niko mai na gusu ni kalou. sa lako ga mai me vala ena buca e mekito. e dua na dauvanataka na dakai titi sa vanai tui josaia; sa qai tukuna na tui vua e dua na nona tamata, "kauti au tani, ni'u sa rui mavoa vakalevu." sa kauti koya mai na nona duaveiqaravi mai na qiqi ni valu ki na dua tale na qiqi, era sa kauti koya mai ki jerusalemi. sa mate o josaia na tui, ka sa bulu ena dua nai bulubulu nei tamana. era sa vakaloloku kece na juta kei jerusalemi ena vuku i josaia. o jeremaia talega sa tagi vakalevu ena vuku i josaia. me yacova na siga oqo, o ira kece na daulagasere, ira na tagane kei na yalewa, era sa daucauti josaia ena nodra tagi. oqo sa dau kena i vakarau e isireli, ka sa

volai talega ena i vola ni tagi. na kena vo ni veika sa cakava o josaia kei na nona vinaka me vaka sa volai ena i vunau ni kalou, kei na nona i valavala talega mai na i vakatekivu ka yacova nai otioti, era sa volai ena kedra i vola na tui isireli kei juta.

36

o ira na tamata ena vanua era sa tauri jeoasi na luvei josaia ka bulia me tui, me sosomitaki tamana e jerusalemi. sa yabaki ruasagavulu katolu o jeoasi ena gauna sa tui kina, ka sa lewa ga e jerusalemi me vula tolu. sa vuaviritaki koya e jerusalemi o tui jipita, ka sa lewa me dau soli nai vakacavacava ni vanua e rua na drau limasagavulu na udolu na dola ki jipita. na tui jipita sa vakatikori tacina oiliakimi me tui e juta kei isireli, ka sa veisautaka na yacana me o joakimi. o niko sa tauri jeoasi ka kauti koya tani ki jipita. na veiliutaki kei na kau vakavesu nei joakimi sa yabaki ruasagavulu kalima o joakimi ena gauna sa tui kina, ka sa veiliutaki me tinikadua na yabaki e jerusalemi. sa cakava na ka e ca ena mata i jiova na nona kalou. o nebukanasa na tui papiloni sa lako mai me valuti joakimi ka vesuki koya, ka kauti koya yani i papiloni. o nebukanasa talega sa kauta yani, eso nai yaya mai na vale i jiova ki papiloni, ka la'ki biuta sara ena nona vale ni lotu e papiloni. na vo ni veika sa cakava o joakimi, na veika ca sa cakava o koya, kei na veika ca sa daubeitaki kina o koya, io, era sa volai ena kedra i vola na tui e isireli kei juta. o jeoiakini na luvena sa veiliutaki ena vukuna, me kena i sosomi. e se qai yabaki walu o joakini ena gauna sa tui kina, ka sa lewa e jerusalemi me tolu na vula ka tini na siga. sa cakava o koya na ka e ca ena mata i jiova. ena mua ni yabaki, sa lewa mai o nebukanasa na tui vei joakimi me lako yani ki papiloni vata kei na veiyaya sau levu era tu ena vale i jiova, ka sa lewa talega me tui o setekaia na taci joakimi e juta kei isireli. e sa yabaki ruasagavulukadua o setekaia ena gauna sa tui kina, ka sa veiliutaki e jerusalemi me tinikadua na yabaki. sa cakava talega na ka e ca ena mata i jiova na nona kalou, ka sa sega ni vakamalumulumutaki koya ena mata i jeremaia na parofita, o koya sa vosa mai na gusu ni kalou. e sa vuki tani talega mai vei tui nebukanasa, o koya e cakava vua me bubului ena mata ni kalou. ia sa vakaukauwataka ga na domona kei na yalona me kua ni lesu vei jiova na nodra kalou na isireli. o ira kece na nodra i liuliu na bete kei ira na tamata era sa qai talaidredre vakalevu cake ga me vaka na nodra i valavala na veimatanitu kecega, ka era sa vakaduka na vale ni kalou, o koya sa vakatabui oti mai jerusalemi. o jiova na kalou ni isireli sa vakauta nai vakaro mai vua na nona tamata nai talai vei ira na isireli, sa tucake vakamataka ka vakatala yani vei ira baleta ni sa rui lo-manu ira na nona tamata kei na nona i tikotiko. era sa mokuta nai talai ni kalou, ka beca sara na nona vosa ka vakalialia na nona parofita, me yacova ga ni tarai ira na tamata na cudru katakata i jiova, me yacova ni sa sega ni wali rawa. o jiova sa kauta mai na tui kalitia me vakamatei ira na nodra cauravou se goneyalewa, o ira na qase se malumalumu; o jiova sa soli ira kece vei tui kalitia. na i yaya kece mai na vale i jiova, lelevu kei na ka lalai nai yau talei ni tui kei na nodra na veil-

iutaki, sa kauta kece ki papiloni. e ra sa vakama na vale ni kalou, era sa basuka na bai kei jerusalemi, ka sa vakamai kece na nona veivale na tui kei na veiyau taleitaki kecega. o ira sa dro bula mai nai seleiwau, era sa kau vakabobula ki papiloni, me ra la'ki dauveiqar-avi vei koya na tui kei ira na luvena me yacova ni sa veiliutaki o perisia, me vakayacori kina na vosa ni kalou ena gusui jeremaia, me yacova ni sa marautaka na vanua na siga ni vakacecegu. ena veigauna kecega era vakaloloma tiko kina, era sa maroroya na siga ni vakacecegu me vakayacori kina na vitusagavulu na yabaki. ena i matai ni yabaki nei sairusi na tui perisia me vakayacori kina na vosa i jiova mai na gusu i jeremaia na parofita, o jiova sa vakayavalata na yaloi sairusi na tui perisia, me vakauta kina nai tukutuku ena nona matanitu taucoko ka sa vakaivola talega ka vaka, sa tukuna o sairusi na tui perisia: "na matanitu kece e vuravura sa solia vei au o jiova na kalou, ka sa vakaroti au o koya me'u tara vua e dua na vale mai jerusalemi e juta. o cei sa tiko oqori kei kemuni na nona tamata? me tiko vata kei koya o jiova na nona kalou, me lako cake o koya!

oi au o paula, nai talatala i jisu karisito, sa kacivi mei apositolo, ka tawasei me'u tukuna nai tukutuku vinaka ni kalou. ni sa yalataka sara tu mai liu o koya, ena gusudra na nona parofita, ka sa volai tu mai ena i vola tabu, me baleti koya na luvena o jisu karisito na noda turaga, ka mai sucu vakatamata mai na kawa i tevita, e mai vakaraitaka ni o koya na lue ni kalou, ena kaukauwa ni yalo tabu, ena nona tucake mai na mate. mai vua keitou sa rawata kina na loloma kei na cacakaka vaka i apositolo, me keitou tukuna kina vei ira na veimatanitu tani, me ra talairawara ka vakabauta na vosa ena vukuna, oi kemudou talega dou sa tiki tiko ni kaci oqo, ni dou sa digitaki oti vei jisu karisito; vei kemudou mai roma, oi kemudou na ka lomani vua na kalou, na nona tamata digitaki me nomudou na loloma kei na vakacegu ni kalou na tamada kei na noda turaga o jisu karisito. taumada au vakavinavinaka vua na noqu kalou, ena vuku i jisu karisito me baleti kemudou kecega, ena vuku ni nomudou vakabauta ni sa roboti vuravura taucoko na kena i tukutuku. na noqu i vakadinadina na kalou, au sega ni dau cegu ni masulaki kemudou ena vuku ni dredre dou dau sotava, ni'u sa qaravi koya ena yaloqu dina, ena vuku ni tukutuku vinaka nei koya na luvena. au sa dau kerea tiko, me dua na gauna vinaka me vakarautaka vei au ena nona lewa ga na kalou, me'u rawa ni lako yani kina vei kemudou. au sa dau gadreva makawa sara tiko mai me'u raici kemudou, me'u vakatikora vei kemudou eso nai solisoli vakayalo, me rawa ni dou tauyavutaki vinaka kina. ka me rawa talega ni veivakaukauwataki na nomudou vakabauta vei au, kei na noqu vakabauta vei kemudou. au vinakata mo dou kila na veivekani, ni sa noqui nakinaki makawa tiko mai me'u raici kemudou (ia au sa dau tarovi tiko me yacova mai oqo) ni'u sa vinakata me'u tamusuka mai na vua ni nomudou cacakaka, me vakataki ira na veimatanitu tani. oi au na tamata lewai vei ira na kai kirisi kei ira na lewe ni veivanua wale, vei ira na vuku kei ira na sega ni vuku. ni'u sa vinakata dina, me vaka ni'u sa vakarautaki au oti tu, me'u lako yani i roma vei kemudou, ka vunautaka nai tukutuku vinaka. au sa sega ni maduataka nai tukutuku vinaka i karisito, ni sai koya oqo, na kaukauwa ni kalou me veivakabulai vei ira kecega sa vakabauta, sa liu vei ira na jiu kei ira talega na kai kirisi. ni sa vakaraitaki mai kina, na dodonu ni kalou mai na vakabauta kina vakabauta; ni sa volai, "na yalododonu ena bula ena vakabauta." na cudru ni kalou vei ira na sega ni dodonu na nona cudru na kalou sa vakatakilai mai lomalagi, me baleti ira na tamata sega ni savasava kei ira na sega ni dodonu, era sa kila vinaka sara tu ga na dina ni kalou, ni sa vakaraitaka oti vei ira na kalou. ena sega ni dua na nodra i ulubale, ni kalou sa vakaraitaka na nona i valavala mai nai vakatekivu, ena veika e bulia kei na nona kaukauwa va kalou ena veika bula e raici rawa. o ira oqo era sa kila oti tu na kalou, ka ra sega ni bau via vakarokorokotaki koya me vaka ni sa kalou, era sega ni via vakavinavinaka, na nodra vakasama era vakanananutaka tu ga na veika dukadukali, ka sa yaco kina me vakabutobutotaki ka lialia na nanuma ni lo-

madra. era via vakaraitaka tiko ni ra tamata vuku, sa qai tukuni ira tikoga mai na levu ni nodra lialia, ena nodra vakaisosomitaka na qaravi ni kalou bula, ena nodra kauta mai na vatu kei na kau, me ra bulia kina na manumanu vuka, na manumanu yava i va, na manumanu qasi voli, kei na i vakatakarakara ni tamata. o koya oqo, na kalou sa qai solia vei ira na yalo, me ra sega ni kila na vinaka kei na ca kei na nodra sa cakava ga na dodomo ca ni yalodra, me vaka na ka era sa vinakata, era veisautaka na dina ni kalou mai na ka lasulasu, era cuva ka qarava na ka sa buli, ka sa sega ni o koya na dauveibuli, o koya sa dodonu me vakalagilagi ka sega ni mudu. emeni. oqori na vuna, sa solia ga kina vei ira na kalou, me ra sa cakava na veika vakasisila me vaka nodra gagadre. o ira na kena yalewa era sa domona tale na yalewa ka sega ni tagane. o ira talega na tagane era sa besetaka na yalewa, era sa qai domona tale na tagane, me ra sa veiwatini ga vakatagane, o koya oqo sa saumi kina vei ira nai sau dodonu ni nodra i valavala. ia kevaka me ra sega ni via vakarokorokotaka tikoga na kalou, na kalou ena solia vei ira na vakasama cala, me ra cakava kina na veibasai ni bula vakatamata. me ra vakasinaiti tu ena veika dukadukali, na veibutakoci, na yalo e ca, na kocokoco, na veivakacacani, dauvuvu, daulaba, dauveiqati, dauveivakaisini, dauvakanananutaka na ca, dau vosa kudrukudru lo, me ra dauveikaseti, me ra sega ni taleitaka na kalou, me ra i valavala kaukauwa, era dau dokadoka. era dau viaivalevu, era dau segata me yaco na tiko veicati, era dau talaidredre vei ira nodra i tubutubu, sa sega vei ira na yalo ni vakatulewa vinaka, sa sega ni ra tamata me vakabauti, sa sega ni tu vei ira na yalo ni loloma, sa sega na veivosovosoti vei ira, sa yali ena nodra bula na veikawaitaki; ni ra sa kila vinaka na nona lewa dodonu na kalou, o ira kece era bulataka tiko nai valavala sa vakaoqo, nai totoqi duadua ga ena vakayacori vei ira me vakamatei, era sega walega ni cakava, era vakauqeta na tamata me ra cakava talega.

2

o koya oqo, sa sega ni qai dua na nomui ulubale, o iko na tamata, sa dau levu nomu veivakalewai, na nomu vakalewai koya o sa vakaleqai iko tikoga, ni tautautava vinaka sara tikoga na ka drau cakava tiko. ia eda kila na nona lewa dodonu na kalou, ena vakayacori vei ira na kitaka tiko na bula vakaoqori. o iko na tamata o nanuma beka ni kalou ena lewai ira ga na tamata o ya, ka sega ni na ia na veilewai kei iko ni'o cakava tiko? se o beca beka na nona loloma levu, na nona vosota vakadede, kei na nona cudru vakamalu, ka o sega ni vakasamataka ni sa tuberi iko kina veivutuni na loloma ni kalou? ia o iko me vaka nomu yalokaukauwa kei na nomu lomaga, o sa binia tikoga vei iko na cudruvi kina siga ni veicudruvi, ena vakaraitaka kina na kalou nona lewa dodonu, "me na saumi kina vua na tamata nai sau ni nona i valavala. na bula sega ni mudu vei ira era kitaka tiko na loma ni kalou, ka dau gadreva na vanua vakaiuku ka lagi-lagi e na vanua e sega kina na mate; ia ena cudruvi ira vakararawa o ira era sega ni via muria nai vakavuvuli dina, ka muria lako ga nai vakavuvuli cala, na veika

rarawa kei na yaluma vei koya na tamata e caka ca, sa liu vei ira na jiu ka vakatalega kina na kai matanitu tani. ia ena vakaiukuukutaki, ka vakalagilagi ena kune vakacegu na tamata e caka vinaka tiko, e liu vei ira na jiu ka muri vei ira na kai matanitu tani. na kalou e sega ni dau veitovaki. o ira era i valavala ca ni sega na vunau, ia ni ra sa cakava era sa vesuki ira tikoga vakai ira, ka ra sega tiko ni kila, ni o ira era dau rogoca walega na vunau era na sega ni dodonu ena mata ni kalou, ia o ira ga era cakava era na vakadonui; o ira na kai matanitu tani era sega ni kila nai valavala ni vunau, ia ni ra sa cakava era sa vesuki ira tikoga vakai ira, ka ra sega tiko ni kila, na nodra cakacaka e vakaraitaka ni sa volai tu e yalodra na vunau, ka sa vakadinadinataka talega na nodra lewa e loma, ena ka era cakava ni sa veicalati). me vaka na dina ni noqu i tukutuku vinaka, ni na yaco na siga me na veilewaitaki ira kina na tamata, ena nodra bula i valavala ca na kalou, e na vuku i jisu karisito. kemudou na jiu dina, dou bula tiko e nai vunau, ka dou dokadoka tiko ena vuku ni kalou, dou sa kila nona lewa, dou sa rawa ni vakaduiduitaka talega na ka vinaka, mai na nomudou kila na vunau, sa rawa ni dou vakadeitaka ni dou sa tubera kina na mataboko, ka dou sa rarama talega vei ira era tiko ena butobuto, mo dou dau ni veivakavulici vei ira na lecaika, mo dou nodra douniveituberi na gone lalai, ni dou buta vinaka tu ena vunau, o koya nai yaloyaloga ni ka dina kei na kila ka. dou via vakavulici ira sara tiko na tamata, oi kemudou mada ga dou sega ni rawa ni vakavulici kemudou? dou vunauca sara tiko na tamata me kakua ni butako, vakacava oi kemudou dou sega ni butako? o ni cavuta, "me kakua na veibutakoci," dou tarogi kemudou mada, dou sa cakava oti se sega? dou cata tiko na matakau, dou sega beka ni butakoca tiko na yaya ni vale ni soro? sa dua na ka nomudou dokadokataka na nomudou kila tu na vunau ni kalou, ia oi kemudou sara ga dou sega ni dokai koya ena nomudou bula talaidredre? sa rauta me tukuna nai vola tabu, "ni o ira na kai matanitu tani era vosa vakacacataka na kalou," ka vakavuna oi kemudou. na cilivi e yaga kevaka me se maroroi tikoga na vunau; ia ni dou sa tawase tani mai ena vunau, na nomudou cilivi sa yaco me sega cili. o koya oqo, kevaka me dua na sega cili me maroroya vinaka na bula ni vunau, e rawa ni da tukuna, o koya sa cilivi, ka dina mada ga ni se sega cili? o koya oqo, o ira na sega cili era muria na vunau, era na vakalewai kemudou na maroroya tiko nai vola kei nai dusidusi ni vunau ka qai talaidredre tiko? e sega ni o jiu dina baleta ni o sucu ena kawa vaka jiu, se nomu vakatakilakitaki iko ena yagomu; na jiu dina o koya e qarava na kalou ena yalona, ka sega ni via vakasaqara na kalou, o koya e vakaraitaka na ka e caka ena yagona, o koya ga e veisau na yalona kei na nona vakasama.

3

cava na kena vinaka na jiu, se cava e kauta mai na veicilivi? e levu na ka ena rawati kina! ni kalou e solia vei ira na vunau, me rawa ni ra kila ka cakava na loma ni kalou. vakacava ni so vei ira e sega vakabauta? me kauta tani kina na nona yalayala, sa yalataka tu mai na kalou vei ira? ena sega ni rawa! na kalou ena dina

tikoga, ia na tamata taucoko ga e lasulasu. ni sa volai: "ena sega ni rawa me lasu vakadua na vosa ni kalou, se mani vakacava sara na veika e cavuti kina." (au na vosa mada vakatamata) ni so era nanuma tiko na noda i tovo vakasisila me basika kina na bula vakalou, me rawa ni ra qai kila kina na tamata na vinaka ni kalou, mai na noda bula vakasisila, e rawa ni vaka oqo? ena sega ni rawa! ena qai rawa vakacava vua na kalou me lewai ira na tamata e vuravura? kevaka na noqu lasulasu, me vakatuburi cake kina na dina ni kalou, ka me vakarokorokotaki kina o koya, ena cava ka'u sa cudruvi tiko kina me vaka na tamata i valavala ca? vakacava ga me da sa tukuna, "me da sa i valavala ca ga me yaco kina na vinaka?" eso era tukuna tiko mai na vosa oqo, e dodonu me da kila ni kalou ena veisaumi vakadodonu ena nona veicudruvi. e vakaevei? eda sa uasivi beka na jiu mai vei ira? e sega sara, ni'u sa tukuna oti, oi keda na jiu kei ira na kai matanitu tani eda tautauvata vinaka, ni da a vesuki tu ena bula i valavala ca. me vaka na ka sa volai; "sa sega e dua sai valavala dodonu, sa sega sara e dua; sa sega e dua sa kila, sa sega e dua me bau vakasaqara na kalou. era sa lesu tani kecega; era na sega ni yaga vata kecega; sa sega e dua me caka vinaka, sa sega sara e dua." "na nodra vosa e boica ka vakasisila, me vaka nai bulubulu sa tadola tu, na yamedra sa yame ga ni veivakaisini," "sa tu ena bele ni gusudra na nodra weli, sa vaka na weli gaga ni gata daukata," "na gusudra sa lako tu ga mai kina na veirukaki kei na vosa ni veivakasewasewani." "e totolo na yavadra me veivakamatei; sa tu ena nodra sala na veilecayaki kei na mate; era sega sara tu ga ni kila na sala ni kune vakacegu." "sa sega vei ira na rerevaka na kalou." oqo eda sa kila, na ka kece e vosa kina na vunau e tukuna tikoga vei ira na bula tiko ena vunau, me rawa ni galu kina na gusu ni tamata taucoko, ka me beitaki ena mata ni kalou na tamata kecega. o koya oqo, ena valavala ni vunau ena sega ni dua na tamata me vakadonui kina, ni sai koya na vunau sa kilai kina nai valavala ca. ia oqo, sa qai vakatakilai mai na ka sa veivakadonui kina na kalou, ka sega ni yaco ena gauna ni vunau, sa vakadinadina tikoga mai kina na vunau kei ira na parofita, na nona veivakadonui na kalou, sa rawa duadua ga ena vakabauti jisu karisito, vei ira vakaadua na tamata sa vakabauta. ni sa basuki nai lati ni veivakaduiduitaki; ni sai valavala ca o ira kecega na tamata, ka ra sega ni yacova na ka e vakarokorokotaki kina na kalou. na loloma walega eda vakadonui kina ena nona mai mate ena vukuda o jisu karisito, ni sa lesi koya na kalou, me bokoca tani na noda caka cila ena nona dra, ni da sa vakabauta, me vakaraitaka kina na nona yalododonu, nai valavala ca sa caka mai liu sa vosota na kalou, ka sa waraka tikoga mai na gauna oqo. ena nona via vakaraitaka vei keda na nona yalododonu, ni dua sa vakabauti jisu, sa yalododonu o koya ni o koya sa vakadonui. sa sega ni qai yaga na dokadoka? sa oti na kena gauna. vunau cava tale? cakacaka cava tale? sa oti na kena gauna, ia oqo, na vunau ga ni vakabauta. au via vakadeitaka vei kemudou oqo, ni tamata ena vakadonui ena vuku ni vakabauta, ka sega mai na cakacaka ni vunau. na kalou oqo e nodra ga na jiu? ka sega ni nodra na kai matanitu tani? io ena nodra talega na kai matanitu tani, ni sa dua ga na

kalou, sa vakadonui ira sa cili ena vuku ni vakabauta, kei ira talega na sega ni cili ena vuku ni vakabauta. sa keitou beca beka na vunau, ni keitou sa mai vakabauta? e sega sara! keitou sa qai tokona sara ga na vunau.

4

a cava meda tukuna sa rawata o eparaama na tamada, ena i valavala vakayago? kevaka sa vakadonui o eparaama ena vuku ni cakacaka, oqori e dua na ka me dokadoka kina o koya, ia ka sega ga ena mata ni kalou. a cava e tukuna nai vola tabu? "sa vakabauta na kalou o eparaama, sa yaco kina o koya mei valavala dodonu." na tamata e cakacaka, na kena i sau e sega ni soli me vaka nai loloma, ia e soli vua ni cakacakataka. ia, o koya sa sega ni cakacaka, sa vakabauti koya ga sa vakadonui ira na tamata i valavala ca, na nona vakabauta sa yaco kina me i valavala dodonu, sa vaka talega kina o tevita, ni sa tukuna na kena kalouvinaka na tamata, sa vakayacori koya na kalou mei valavala dodonu, ia ka sega ga ena vuku ni cakacaka: "sa kalouvinaka o ira sa bokoci na nodra i valavala ca, a sa buluti na nodra caka cala; sa kalouvinaka na tamata sa sega ni beitaka vua nai valavala ca o jiova." vakadonui o eparaama ni se bera na veicili na veivakalouvinakataki oqo baleta na cilivi, se baleti ira talega na sega cili? ni da tukuna na nona vakabauta o eparaama sa yaco kina mei valavala dodonu. e yaco vua ena gauna cava? na gauna sa cilivi oti kina, se na gauna se bera kina ni cilivi? e sega ni sa cilivi oti, ia ena gauna se sega cili kina. ea qai cilivi mei vakatakilakila ni sa yalododonu, ena vuku ni vakabauta ena gauna se sega ni cili tu kina. na kenai naki me yaco o koya me tamadra kecega era sa vakabauta, kevaka mada ga se sega ni cili tiko, ka me ra yaco kina mera yalododonu. ka tamadra talega vakayalo na cili, ni ra sa qai raica ni kalou e vakadonui eparaama e liu, ka yaco kina o koya mei valavala dodonu, ia era qai sasaga me ra biuta nai valavala ni bula makawa, me ra sa taurivaka ga nai valavala ni bula nei eparaama. soli na vosa yalayala ena vuku ni vakabauta ni sa sega ni yalataki vei eparaama, se vei ira na nona kawa, mei taukei ni vuravura ena vuku ni vunau, ena vuku ga ni yalododonu sa rawa ena vakabauta. kevaka era gone ni kawa o ira era bula ena vunau, sa qai sega ni yaga na vakabauta kei na vosa yalayala e sega na betena. baleta na vunau e kauta mai na veicudruvi; ni sega na vunau, e sega nai valavala ca. o koya oqo, na vakabauta ga eda lomani kina, me rawa ni vakaivotavota kece na vei kawa ena vosa ni yalayala, sa sega ni o ira ga na bula tu ena vunau, o ira talega sa tu vei ira na vakabauta i eparaama, o koya na tamada kecega. (me vaka sa volai, "au sa vakayacori iko mo tamadra na veimatanitu") ni tucake tu e matana o koya sa vakabauta Æ" na kalou, o koya sa vakabulai ira tale na mate, a sa kaciva na veika sa sega ni kune, me vaka sa kune tu; ia ni sa sega na ka me nuinui kina, sa vakabauta tikoga o koya, ka vakanuinui ni na yaco me tamadra na veimatanitu, me vaka na vosa e cavuti vua, "na nomu kawa ena vaka kina." e sega ni bau malumalumu vakadua na nona vakabauta, se me vakasamataka ni yagona dina, sa mate oti (ni sa yacova tiko yani o koya na yabaki

dua na drau), kei na kete i sera talega sa mate tu. e sega ni qai lomatarotarotaka na vosa yalayala ni kalou, me sega ni via vakabauta, ia na nona vakabauta sa qai kaukauwa ga ka sa vakalagilagia tikoga na kalou. a sa vakadeitaka tu e yalona, na veika sa vosa yalayalataki oti tu vua, ena rawata. o koya oqo, "sa yaco kina o koya mei valavala dodonu." na vosa ka tau vua, e sega ni volai ena vukuna duadua ga, ia ena vukuda talega, ni da vakabauta na vosa yalayala ni kalou, ena nona vakatura cake na noda turaga o jisu karisito mai na mate, ena soli yani me vakamatei ena vuku ni noda i valavala ca, ka qai vakaturi cake tale me da vakadonui kina.

5

o koya oqo, ni da sa vakadonui ena vakabauta, eda sa qai veivinakati kei na kalou, ena vuku ni noda turaga o jisu karisito, ena vuku ni noda vakabauta, eda sa mai vakadaberi ena dua nai cewacewa vakaturaga, me vaka eda sa tu kina ni kua, me da reki tiko, ni sa noda tu na vanua lagilagi ni kalou. e sega ni o koya ga oqori, ni da vakararawataki eda qaqa kina, eda kila na veika rarawa e yaco vei keda e vakatubura na dauvosota; na dauvosota e vakatubura nai tovo e vinaka; kei nai tovo e vinaka e vakatubura me da dau vakanuinui. ni sa tu vei keda nai nuinui eda na vagalegalei keda, ena noda sa vakila tu na loloma ni kalou ena noda bula, ni sovaraka tu vei keda na nona yalo tabu o koya sa soli vei keda. ni da se vakaloloma sara tu ga, sa mai mate o karisito ena gauna dodonu baleta na tamata i valavala ca. baleta ni sega ni rawa me mate e dua, ena vukuna nai valavala dodonu, ia me baleta na tamata me vinaka sara, e dodonu kina me dua na tamata me soli koya me mate. ia na kalou sa qai vakaraitaka vei keda na nona loloma, ena gauna sara ga eda se bula i valavala ca tu kina, sa mai mate na karisito. ka sa yaco kina vei keda meda vakadonui ena vuku ni nona dra, eda sa vakabulai talega mai na veicudruvi ni kalou. ni da a meca tiko vua, na nona mai mate na luvana eda sa qai mai veivinakati kina kei na kalou, eda vakabulai duadua ga ena nona mai mate. e sega ni o koya ga o ya, me da dau reki tiko vua na kalou ena vuku ni noda turaga o jisu karisito, ni o koya e mai vakavinakataka na noda veiweikani kei na kalou. o koya oqo, sa curu ki vuravura nai valavala ca, ena vuku ni tamata e dua kei na mate ena vuku ni valavala ca, a sa yaco kina na mate kina tamata kecega, baleta ni sai valavala ca tauoko na tamata- se bera ni soli mai na vunau sa tu rawa e vuravura nai valavala ca, ia nai valavala ca e sega ni kilai tu me dua na ka, ni se bera na vunau. o mate e vakacolasau tiko mai ena gauna i atama me yaco mai vei mosese, vei ira talega era sega ni valavala ca ena talaidredre i atama, oqori sai yaloyalo kei koya ena qai lako mai. ia nai solisoli loloma e sega ni tautauvata na caka cala, na nona caka cala e dua na tamata era mate tauoko kina na tamata, na loloma ni kalou sa sega ni yalani rawa kei na nona i solisoli loloma, o koya sa vakabulai ira na tamata kecega, oqori e dua talega na tamata o jisu karisito. nai solisoli loloma e sega ni tautauvata, na veika e yacovi koya na lewe dua e valavala ca. na lewe dua e valavala ca eda mai cudruvi kina ni da sa cala

kece, ia ena vuku ni solisoli loloma eda sa vakadonui kina mai na noda caka cala. ia kevaka sa lewa tiko na tamata o mate, ena vuku ni nona caka cala e dua na tamata, o ira talega na ciqoma nai solisoli loloma ni yalododonu, era na vakaiukuutaki ka serauni kei na bula e sega ni mudu, ena vukuna na le dua o jisu karisito). o koya oqo, me vaka sa lewai me cudruvi na tamata kecega ena vuku ni dua walega na cala, sa vaka talega kina ena vuku ni dua walega nai valavala dodonu, sa rawa me ra vakadonui na tamata kecega mera bula. ena vuku ni nona talaidredre e dua walega na tamata, era mai valavala ca taucoko kina na tamata kece, ia na nona mai talairawarawa e dua na tamata, era mai vakadonui kece tale kina na tamata. a sa kau mai na vunau me uasivi kina nai valavala ca, ia ni sa uasivi mai nai valavala ca, sa qai uasivi vakalevu cake sara na loloma, ni sa vakaveitaliataka tu na tamata o mate, ena vuku ni valavala ca, na loloma e qai mai vakacokotaka vinaka na tamata, me vakadonui kina bula sega ni mudu, ena vuku i jisu karisito na noda turaga.

6

a cava meda qai tukuna? me da tomata tikoga na bula i valavala ca, ka me lomani keda vakalevu tikoga na kalou? ena sega ni rawa! ena rawa vakacava oi keda sa mate ki nai valavala ca, me da bulutaka tale tiko nai valavala ca? dou sega tiko beka ni kila, oi keda kece sa papitaisotaki vei jisu karisito, eda sa papitaisotaki kina nona mate? o koya oqo, eda sa bulu: vata kina kei koya ni da papitaisotaki kina nona mate, me vaka sa vakaturi cake tale mai na mate, na karisito e na kaukauwa nei tamana, meda sai valavala vaka talega kina ena bula vou. kevaka me da sa duavata meda vakataki koya e na nona mate, eda na tautauvata talega kei koya, ena nona tucake tale mai na mate, meda kila, ni rau sa lauvako vata, kina kauveilatai na noda tamata makawa, ka sa mate na gagadre ca ni tovo vakayago, me kakua ni qai mai vakabobulataki keda tiko na i valavala ca. ni o koya sa mate sa galala mai e na i valavala ca. ia kevaka eda sa mate vata kei karisito, eda vakadinata ni da sa bula vata talega kei koya, ni da sa kila ni sa vakaturi cake tale mai e na mate na karisito, e na sega ni mate tale, o mate e na sega ni rawa me na kaukauwa tale vau. na nona mate, e baleta nai valavala ca ni tamata kecega, ia ni sa bula, sa bula vau na kalou. oi kemudou talega, mo dou mate ki nai valavala ca, ia mo dou bula vau na kalou, e na vuku i jisu karisito na noda turaga. o koya oqo, me kakua ni vakatulewa tiko ena yalomudou nai valavala ca, de qai tuberi kemudou ka liutaki kemudou na kena gagadre ca. dou kakua ni solia na veitiki ni yagomudou ki nai valavala ca, me caka kina na ka ca, dou soli kemudou ga vau na kalou, ni dou sa bula mai na mate kei na veitikimudou vau na kalou, me caka kina na ka dodonu. nai valavala ca sa oti nona kaukauwa vei kemudou, ni dou sa sega ni lewai tale tiko mai na i vunau, ia e na loloma ga. sa qai cava oqo? me da sa i valavala ca tikoga ni da sa sega ni lewai mai na vunau ia e na loloma ga? e sega sara! dou sa sega beka ni kila, vei koya dou sa soli kemudou kina sa nomudou turaga mo dou talairawarawa vau, kemudou sa yaco mo dou

bobula vei koya sa liutaki kemudou sa yaco kina na mate, se talairawarawa kina sa yaco kina na bula? ia me vakavinavinakataki na kalou, ni dou a bobula tu e liu ni valavala ca, oqo sa qai veisau na yalomudou mo dou talairawarawa kina i vakarau e vinakata na kalou vei kemudou, me vaka na nona i vakavuvuli. ni dou sa sereki mai e nai vesu ni veivakabobulataki ni valavala ca, sa yaco mo dou bobula tale ena vuku ni yalo dodonu. au vakayagataka e so na vosa rawarawa sara, me rawa ni dou ciqoma, na cava au via tukuna tiko, na nomudou dau yalodina tu ena vanua dou a bobula tu kina e liu, mo dou yalodina vaka kina oqo, e na nomudou sa bobula e na vuku ni yalododonu kei na vanua vakaiukuuku. e na gauna dou se bobula kina ena ca, e sega ni tu vei kemudou na yalododonu. na ka vinaka cava mada, dou sa rawata mai na nomudou bobula tu e liu, mo dou qai mai madua tiko kina oqo? ni kenai tinitini taucoko na ka o ya na mate. ia oqo, ni dou sa qai sereki mai ena i valavala ca, dou sa bobula ni kalou, sa yaco na vuana vei kemudou na veivakasavasavataki, ka kena i tinitini na bula sega ni mudu. ni sa kena i sau ni valavala ca na mate, ia sa i solisoli walega ni kalou na bula sega ni mudu, e na vuku i jisu karisito na noda turaga.

7

dou sega tiko beka ni kila, na veiwekani, (ni'u vosa tiko vei ira era sa kila na vunau), ni vunau e vauca tiko na tamata ena gauna taucoko ni nona bula voli? na yalewa vakawati sa vauci koya na vunau vau na watina, ni sa bula tiko o koya. ia kevaka sa mani mate na watina tagane, sa qai sereki kina na yalewa mai na vunau, ni sa galala mai vau na watina. e na cala na yalewa me vakawati tale kevaka se bula tiko na watina tagane, e na vakatokai kina me dau tagane, ia kevaka sa mate na tagane, sa galala o koya mai na vunau, ka sa tu kina vau na dodonu me vakawatitaka tale e dua na tagane. e tautauvata sara ga oi kemudou na veiwekani, e na vuku ni yagoi karisito sa mate kina na vunau, ka dou sa galala mai kina, sa rawa mo dou vakawati tale kei na dua "o koya ga sa vakaturu cake mai na mate, me rawa ni da vuataka kina na vau e vinaka vau na kalou. ni da se bulutaka tiko na bula makawa, na vei gagadre ca vakavuravura e dau vakauti keda, e vakayavalata tiko vakalevu na vunau, me rawa ni vuataki tiko kina na vau sa yaco kina na mate. ia oqo eda sa sereki mai na vunau, ni sa mate na ka eda vauci tu kina, eda sa sega tale ni veiqaravi mai na ka sa volai, ia eda sa veiqaravi e na yaloda ni sa vakavouci. a cava meda na tukuna? na vunau e i valavala ca? e sega sara! au na sega ni kila nai valavala ca, ke sega ni'u kila na vunau, au na sega ni kila na daukocokoko kevaka me sega ni tukuna na vunau, "kakua ni kocokoko". ia nai valavala ca, ni sa kaukauwa ena vuku ni vunau, sa vakatubura e lomaqu na vei gagadre ca kecega. kevaka e sega na vunau na bula i valavala ca e mate. e totoka sara tu ga noqu bula ni sega na vunau, ia ni'u sa mai kila nai vakaro e tini, au sa qai kila ni'u tamata i valavala ca, ka sa dodonu me'u na mate e na vuku ni noqu bula ca. nai vakaro e tini me vakaraitaka vei au na bula, e qai tukuna tiko mai vei au ni'u na mate. na i valavala

ca e qai laki ceuraki au mai ena i vakaro, e na nona vakaisini au me vakamatei au. o koya oqo, sa yaco kina na i vunau kei na i vakaro me ka tabu, ka dodonu, ka vinaka. na ka vinaka oqori e kauta mai vei au na mate? e sega sara! na i valavala ca ga, sa vakaraitaka tiko na bula ca, e vakayagataka tiko mai na vinaka, me rawa ni'u mate kina, nai lawaki ni valavala ca me curu tu ena i vakaro tabu, me rawa ni vakayacori au tu ga e na bula i valavala ca. ni da kila na vunau e ka vakayalo, ia oi au, na noqu bula e vakayago sara tu ga, ni noqu bula sa voli oti tu kina i valavala ca. na veika au kitaka tiko, au sega ni vinakata, ia na ka au sa vinakata, au sega ni kitaka, ia na ka au cata, au sa qai kitaka tiko. kevaka me'u kitaka tiko na ka e sega ni dodonu me'u kitaka, au sa tukuna ni vinaka tikoga na vunau. ia oqo, sa qai sega ni oi au dina sa kitaka, ia na i valavala ca ga sa tiko vei au. ni'u kila e sega ni dua na ka vinaka e tu vei au, sa sega ni qai tu ena yagoqu e dua na kaukauwa, me'u vakatulewa vinaka kina, me'u rawa ni kitaka na ka au vinakata. na ka vinaka au vinakata me'u kitaka, au sega ni kitaka rawa, ia na ka ca au sega ni taleitaka me'u kitaka, au sa qai kitaka tiko. oqo, kevaka au sa kitaka na ka au sa sega ni taleitaka, sa qai sega ni oi au dina sa kitaka, nai valavala ca ga sa tiko vei au. au sa qai raica ni oqo e dua na vunau, ni gauna au gadreva me'u vinaka kina, au sa qai kitaka tiko na kena veibaisai. e na vuni yaloqu mai loma au taleitaka na vunau ni kalou. ia au sa qai raica ni so tale na vunau e tu e na noqu bula sa veivala tiko kei na lomaqu e veisiga, au sa qai ca, au sa vinakata na veisau, ia na kaukauwa ni tamata makawa e loma e taleitaka tiko nai valavala ca. a tamata vakaloloma oi au! o cei e rawa ni mai sereki au e na yago ni mate oqo? au sa vakavinavinaka vua na kalou e na vuku i karisito na noda turaga! ka sa vakaoqo, au sa qarava na vunau ni kalou e na lomaqu dina, ia na vunau ni valavala ca e na noqui tovo vakayago.

8

o koya oqo era sa sega kina ni lewai me cudruvi o ira era sa tuvata kei karisito jisu, ni ra sa sega ni muria tiko na i tovo vakayago, ia era sa muria ga na yalo tabu. ni sa sereki au mai na vunau ni valavala ca kei na mate, na vunau ni yalo i karisito jisu o koya sa bula. na ka e sega ni rawata na vunau ena vuku ni tovo vakayago ni tamata, na kalou vakaiikoya sa qai tala mai na luvena dina ena yago vakatamata, me saumi vua nai valavala ca: e mai colata taucoko e na yagona nai sau ni valavala ca, meda sa qai cakava dodonu kina na i valavala ni vunau, ni da sa sega ni qai muria nai tovo vakayago, e da sa muria ga na yalo tabu. ni ra sa gadreva na i tovo vakayago o ira era sai tovo vakayago, ia na veika vakayalo, o ira era sai tovo vakayalo. ni sa vuni mate na gadreva na i tovo vakayago, ia sa vuni bula kei na vakacegu na gadreva na i tovo vakayalo. baleta nai tovo vakayago e rau veimecaki kei na kalou, e sega ni dau via vakarorogo me rogoca na vunau ni kalou, ka sega ni rawa vakadua me rau na cakacaka vata. o ira kece, era bulataka tu ga nai tovo vakayago, ena dredre me ra cakava rawa na ka sa vinakata na kalou. ia oi kemudou sa sega ni vakayago ia dou sa vakayalo ga, kevaka sa tiko dina

e na yalomudou na yalo ni kalou, o koya sa sega vua na yalo i karisito, sa sega ni nona. kevaka sa tiko vata kei kemudou yadudua na karisito, na yagomudou sa dodonu me mate ena vuku ni valavala ca, ia na yalomudou sa qai bula ena vuku ni veivakadonui. ia kevaka sa tiko vakadua e na lomamudou na yalo i koya sa vakaturi jisu cake tale mai na mate, o koya sa vakaturi karisito tale mai na mate, ena vakavouya tale na yagomudou mai na mate, ena yalona sa tiko vakadua ena lomamudou. o koya oqo na veiwekani, eda sa sega kina ni vauci ki nai tovo vakayago, meda muria tiko kina nai tovo vakayago. kevaka mo dou na bulataka tiko nai tovo vakayago dou na mate, ia kevaka me kaukauwa vei kemudou na yalo tabu mo dou na vakamatea kina nai tovo vakayago, dou na bula. o ira kecega sa tuberi ira tiko na yalo ni kalou, sai ira oqo na luve ni kalou. sa sega tale ni qai tiko vei kemudou na yalo mo dou tukuna ni dou se bobula, mo dou rere tiko kina, ia dou sa rawata na yalo tabu mo dou wili me luvena, o koya eda sa kaci kina, "apa tamaqu." na yalo tabu oqo sa tukuna mai kina yaloda, ni da sa luve ni kalou, kevaka eda sa luvena, eda kawa-ka kawa ni kalou kei na luvena o karisito, kevaka meda vosota vata kei koya na veika rarawa, eda na taukena vata na nona i uukuuku vakaturaga. mai na vakararawataki ki na vakaukuukutaki na veika rarawa eda sotava tiko oqo e vakalailai walega, me vakatautauvatani kei na veika lagilagi eda na laki taukena ni sa cava na bula eke. na veika buli mai nai vakatekivu, era sa waraka tiko ka nanamaki ena gauna cava, mera na vakaraitaki ira kina na luve ni kalou ena nodra bula. na veika rarawa kei na dredre e yaco e sega ni nakiti me vaka kina mai nai vakatekivu, ia baleti koya ga e talairarawa me nuitaka na ka o ya. na veika buli taucoko ena yaco talega vei ira na veivakavouvi vou mai na vei vakatotogani ena vuku ni talaidredre, mera na wasea vata talega kei ira na luve ni kalou na galala kei na lagilagi ni veivakaiukuukutaki. ni da sa kila o vuravura taucoko e vutugu ka kune rarawa tiko mai me yacova mai oqo. e sega ni o koya ga o ya, oi keda talega na taura nai sevu ni ka vinaka mai vua na yalo tabu, eda vutugu ka kune rarawa talega ena veisiga, ena noda waraka tiko na gauna ni noda vakadonui meda luvena, kei na vakabulai ni yagoda. oi keda eda vakabulai ena nuinui oqo, ia nai nuinui e raici rawa tu e sega ni nuinui; a cava me nuitaki tiko kina e dua na ka eda raica tu ga? ia kevaka eda nuitaka e dua na ka eda sega ni raica, eda na vosota meda waraka tikoga. na yalo tabu talega sa vukea na noda malumalumu. ni da sega tu ni kila na ka dina e yaga vei keda meda kerea, ia na yalo tabu sa masulaki keda ena vutugu e sega ni cavuti rawa. na kalou sa daudikeva na yalo ni tamata sa kila na loma ni yalo tabu, ni sa masulaki ira na tamata yalododonu me vaka na loma ni kalou. meda kila ni ka kece e yaco mai, me rawa kina na ka vinaka vei ira sa lomana na kalou, o ira era sa kacivi me vaka na ka sa nakiti oti. o ira oqo sa kilai ira e liu o koya, sa lesi ira mera tautauvata sara ga kei na luvena, me ulumatua kina o koya vei ira na tacina taucoko. ia o ira sa lesia e liu o koya, sa qai kacivi ira, o ira sa kaciva o koya, a qai vakadonui ira, o ira sa vakadonui, sa qai vakaiukuukutaki ira o koya. a cava tale meda na tukuna ena veika oqo? kevaka sa noda i to na kalou,

o cei tale me keda meca? ni o koya mada ga e sega ni bureitaka na luvena dina, ia sa soli koya me mate ena vukuda kecega, ena sega ni dua na dredre vua me vukei keda ena ka eda vinakata? o cei me beitaki ira sa digitaka na kalou? ni sa vakadonui ira na kalou. o cei me na cudruvi? o karisito ga ni sa mai mate, sa qai tucake tale, ka sa tiko ena liga i matau ni kalou, ka sa veimasulaki tiko e na vukuda. o cei me na tawasei keda mai na loloma i karisito? na veivakararawataki, se veivakaleqai, se dauveivakacalai, se na dausiga, se nai seleiwau? me vaka na ka sa volai: "e na vukumuni keitou sa vakamatei kina ena siga taucoko ka bogi; keitou sa vaka na sipi sa vakarau me vakamatei". e na veika oqo eda sa qaqa tikoga kina ena vuku i koya sa lomani keda. ni'u sa kila dina sara, ni sa sega ni rawata na mate, se na bula, se o ira na agilosu, se o ira sa lewa, se o ira sa kaukauwa, se na veika sa yaco e daidai, se na veika ena yaco mai muri, se na ka cecere, se na ka titobu, se dua tale na ka ni vuravura oqo me na tawasei keda mai na loloma ni kalou, sa yaco ena vukui jisu karisito na noda turaga.

9

au tukuna oqo ena matai karisito e dua na ka dina, au sega ni lasu tiko, sa vakadinadina talega vei au na noqu lewa e loma na yalo tabu, au sa rarawa sara vakalevu ka vutugu na yaloqu. ni ka'u sa daugadreva me ni tawase tani vei karisito e na vukudra na wekaqu, o ira era sa wekaqu dina vakayago, oqo o ira na isireli, na luve ni kalou, era sa vakaiukuukutaki, era gone ni veiyalayalati, sa soli vei ira na vunau, era kila na bula ni vunau, era kila na ka sa yalataki; na nomuni qase oi ratou na patereaki e drodro mai kina na kawa ka mai basika kina na karisito, ka sa tu vua na lewa kecega, ka me nona kina na kalou na vakarokoroko me sega ni mudu. emeni. e vaka me sega ni vakayaco ka na vosa ni kalou. ni so vei ira na isireli e sega ni isireli dina, e sega, ni kawa kecega i eparaama o ira na isireli, ia, "o aisake ga na nomu kawa ena vakatokai kina." e kenai balebale ni sega ni luvei eparaama kece me vakatokai me luve ni kalou; ia o koya ga na luve i eparaama ka yalataki, oqo na nona kawa dina. ni sa vakaoqo na vosa yalayala ni kalou: "ena gauna vakaoqo au na lako mai, me na sucu vei sera e dua na gonetagane". e sega ni koya walega o ya, o repeka e vakasucuma e rua na gone mai na dua na tagane, sai koya oqori na tamada o aisake. e dina ni se bera ni rau sucu mai me rau cakava na ka ca se na ka vinaka, ia nai naki ni kalou sa davo oti tu ena i vakarau ni nona veidigitaki, ka sega ni vakatau tiko mai ena cacakaka, ia ena nona veikacivi ga. sa tukuna oti vua na kalou, "o koya na qase (iso) ena qaravi koya sa gone (jekope) me vaka na ka sa volai, "au sa lomani jekope, ia au sega ni taleitaki iso." cava me da na tukuna? na kalou beka sa sega ni dodonu? e sega sara! e tukuna vei mosese, "au na lomani koya ka'u sa lomana, ia ka'u na yalovinaka vua ka'u sa yalovinaka kina." na veivakalouvinakataki ni kalou e sega ni soli ki vua e dua e vinakata me cacakakataka me rawa ni qai taukena, ia e solia sara ga na kalou ena nona lomana na tamata. ni cavuta nai vola tabu vei fero, "ena vuku ni ka oqo ka'u sa vakaturi iko cake kina, me'u vakaraitaka vei iko na

noqu kaukauwa, me tukuni kina na yacuqa ki vuravura taucoko." o koya oqo, sa yalololoma o koya vei ira sa yalona kina, e rawa ni solia talega vua na tamata, na yaloqa kevaka e vinakata me vaka kina. mo qai tarogi au mai, "na cava e beitaki ira tikoga kina ena nodra cala? e rawa beka ni ra sega ni via cakava na ka e vinakata?" ia o cei o iko na tamata, mo via vakalewa ena ka e cakava tiko na kalou? e rawa beka ni dua na ka e buli, me tukuna vei koya e bulia, "na cava o buli au tu kina vakaoqo?" e sega beka ni tu vua na dau tuli kuro na kaukauwa, me vakayagataka na qele cava ga e vinakata, me tulia kina eso me bilo vinaka ka so talega me bilo ca ka sega ni talei? vakacava kevaka sa vinakata tiko na kalou, me vakaraitaka nona cudru katakata kei na nona kaukauwa, vei ira e dodonu me rusa, ni sa vosoti ira dede tiko mai na kalou, ka me vakaraitaka talega na levu ni nona loloma kina veibilo sa yalololoma kina o koya, o ira sa vakarautaka makawa tu mai o koya kina nona vunau lagilagi, oi keda talega ni da sa kacivi, sega ni o ira ga na jitu, ia o ira talega na kai matanitu tani. ni sa tukuna talega o koya ena i vola i ose: "o ira sa sega ni noqu tamata, au na kacivi ira me noqu tamata, kei ira sa sega tu ni lomani, au na kacivi ira me noqu ka lomani." "ena vanua e cavuti kina vei ira, oi kemuni sa sega ni noqu tamata, ena vakatokai kina vei ira oi kemuni na luve ni kalou bula." e a kacivaka talega mai o aisea na veika baleti isireli: "era na vaka na wiliwili ni nuku e wasawasa o ira na isireli, ia ena wiliwili lailai sara era na vakabulai. me vaka na dina ni nona vosa na turaga, ena vakalekalekataka na gauna me qai vakaoitia na vuravura." sa tukuna oti talega o aisea: "kevaka me sega ni biuta tiko mai o jiova ni lewe vuqa e so na gone me noda kawa, eda na vakataki sotoma, eda na tautauvata talega kei komora." a cava tale me da na tukuna? o ira na kai matanitu tani, ni ra sa sega ni vakadonui mai vua na kalou, oqo era sa yaco me vakadonui, na veivakadonui ena vuku ni vakabauta; ia na isireli, era sa dinata na veivakadonui ena vuku ni vunau me ra vakadonui kina, ka sa dredre sara me ra vakadonui. baleta na cava? ni ra sasaga tikoga ena nodra kaukauwa ka sega ena vakabauta, era sa tarabe kina ena vatu ni veivakatarabetaki. ni sa volai: "raica, au sa vakadavora mai saioni na vatu me ra na tarabe kina na tamata, na vatu qiwa me ra bale kina (jisu); ia o ira era vakabauti koya (jisu), era na sega ni vakamaduataki,"

10

kemudua na veiwekani, sa luvuci vakaidina na yaloqu ena vukudra na isireli, au sa masu kina vua na kalou mera vakabulai. ni'u sa kila ni sa dua na ka, na levu ni nodra lomakatakata tiko vua na kalou, ia sa sega ga ni tiko vei ira na yalomatua. ni ra sa sega ni kila na veivakadonui sa vakayacora na kalou, ia era sa sasaga tikoga vagumatua me ra caka vinaka vua na kalou, ena nodra maroroya vinaka na vunau mera vakadonui kina. era sega ni kila na ka kece me baleta na vunau sa mai vakaoitia vakadua na karisito, na veivakadonui mai vua na kalou e yaco ni sa vakabauti na luvena. sa tukuna oti mai o mosese na veivakadonui sa yaco ena vuku ni vunau, "na tamata e

cakacakataka me vakadonui kina me bula tiko kina." ia na veivakadonui sa rawa ena vuku ni vakabauta sa vakaoqo, "mo kakua ni tukuna e yalomu, o cei me na lako cake ki lomalagi?" (ka me kauti karisito sobu mai) se, "o cei me na lako ena vanua sa nodra na mate?" (ka me, vakaturi karisito cake mai na mate) ia na cava sa tukuni? "sa volekati iko sara tu ga na vosa, sa toka sara ga ena gusumu ka tiko sara e yalomu" (oqori na vosa ni vakabauta, o koya keitou sa vunautaka) o ya kevaka mo vakatusa ena gusumu na turaga o jisu, ka vakadinata mai na vu ni yalomu ni sa vakaturi koya cake tale mai na mate na kalou, o na qai bula. ni sa vakadinata na tamata mai na vuni yalona ena vakadonui kina, ni sa vakatusa ena gusuna ena vakabulai kina. ni sa tukuna nai vola tabu, "ena sega ni rawa me vakamaduatiki o koya sa vakabauti karisito." e ke e sega ni vakaduiduitaka na jiu se kai matanitu tani, ni dua ga na turaga era qarava vata, o koya e vakarorogo tu ena nodra masu me sova vakayauyau vei ira, ke vaka me ra masuti koya. ni, "o koya ga e masuta na yacai jiova ena vakabulai." ena rawa vakacava mera masuti koya, ni ra sega tu mada ga ni vakabauti koya? ena qai rawa vakacava mera vakabauti koya, ni ra se bera tu mada ga ni se rogoci koya? ena rawa vakacava mera rogoca kevaka e sega ni dua me vunautaka? ena rawa vakacava me dua me la'ki vunautaka vei ira, kevaka e sega na veitokoni ena nona talai? ni sa volai: "sa ka talei vakaidina na yavadra era sa kauta na kospeli ni veika vinaka!" ia era sega ni via rogoca taucoko na kospeli, ni sa tukuna o aisea, "i jiova o cei sa vakabauta na neitou i tukutuku?" ni vakabauta sa rawa ena ka eda rogoca, na ka eda rogoca mai na vosa ni kalou. ia au qai taroga, era sa rogoca oti beka na vosa ni kalou? io era sa rogoca oti: "ni sa rogoci na vosa mai na veivanua taucoko e vuravura, na vosa ni kalou sa tukuni taucoko me yacova nai yalayala kei vuravura." ia au qai taroga tale, o ira na isireli era sega tiko beka ni kila? ni a tukuna taumada o mosese: na kalou ena solia vei kemudou na yalo e vuvu ena vukudra na kai tani, ena solia vei kemudou na yalocudrudrudru, ena vukudra na veimataniitu lecaika, ia sa qai tukuna vakadoudou o aisea: "era sa kunei au o ira era a sega ni vakasagarai au; au vakaraitaki au vei ira era sega sara ga ni via kilai au." ia sa tukuni ira na isireli, ka sa vakaoqo: "ena veisiga kecega ka'u sa dodoka yani na ligaqu, ki vei ira na tamata dau talaidredre ka dauvakatitiga."

11

au sa qai taroga, sa sega ni qai via ciqomi ira nona tamata na kalou? e sega sara! oi au talega na isireli mai na kawa i eparaama, ena yavusa i penijamini. na kalou e sega ni biuti ira tani na nona tamata, o ira sa digitaka e liu o koya. dou sa sega beka ni kila na ka e tukuna nai vola tabu baleti ilaijia, na nona tukuni ira vakaca na isireli vua na kalou, ka vaka, "i jiova, era sa vakamatei ira nomuni parofita, era qai basubasuraka sobu na nomuni cabocabo ni soro, oi au duadua ga sa vo tiko, era sa vakasagarai au mera vakamatei au?" ia na cava sa qai sauma mai vei koya na kalou? "au sa maroroya tiko me noqu e lewe vitu na udolu na tamata, era sa sega ni cuva me tekiduru vei peali." sa

tautauvata talega ena gauna oqo, e vo tiko e vica na jiu era sa digitaki ena nona yalololoma na kalou. ia kevaka sa yaco ena vuku ni loloma, sa qai ka walega na cakacaka, ke sega sa na maumau ga na loloma, ia kevaka ena vuku ni cakacaka, sa qai ka walega na loloma; ke sega sa na maumau ga na cakacaka. sa qai vaka oqo? sa qai sega ni rawa me taura o ira na isireli na ka era sasagataka tiko mai; ia sa mai nodra na digitaki, e so vei ira se dredre tikoga me raica na dina oqo. me vaka na ka sa volai: "na kalou sa solia vei ira na yalo ni moce, kei na mata me kua ni raica rawa kei na daliga me kua ni rogoca rawa, me yacova mai na siga ni kua." sa tukuna talega o tevita na ka vaka oqo: "na nodra teveli ga ni kana mera vakaweilei kina ka coriti, mei tatao vei ira ena nodra raica na ka vinaka. me vakabutobutotaki na matadra me kakua kina ni dua na ka mera raica rawa, ka me vakalairoro tu ga na bula ena vuku ni colacola bibi." e sega ni ka e tudei na sega ni ciqomi na isireli au sa qai taroga, era tarabe mera bale kina? e sega sara! ia me rawa ni ra vakabulai kina na kai matanitu tani, ka me vakacudrudru ira mera yalovuvu. oqo kevaka sa mai vutuniyau o vuravura taucoko ena vuku ni nodra sa mai bale sobu, na nodra malumalumu sa vuni qaqa vei ira na kai matanitu tani, e na duatani tale nai rairai ni bula ena kena uasivi cake, kevaka mera sa kila na dina o ira na jiu! au vosa tiko vei kemudou na kai matanitu tani; ni'u sai apositolo vei ira na kai matanitu tani, au rui doka vakalevu na cakacaka au sa lesi kina. au vinakata me'u vosa tonotonomata vei ira na wekaqu, me rawa kina me'u solia vei ira na yalo ni vuvu, me so vei ira me vakabulai mai. na nodra sa biu tani e yaco kina na veivinakati vei ira na kai vuravura, ni ra sa na ciqomi tale, ena vaka beka na tamata sa bula tale mai na mate? kevaka sa ka tabu o ira na tamada, era tekivuna mai, sa dodonu me ka tabu talega oi keda na luvuna, me vaka na bulabula ni wakana ena bulabula talega vaka kina na veitabana. ia kevaka sa musuki sobu eso na tabana, o iko na taba ni olive ni veikau, o qai mai sema vata kei ira, mo na vakaivotavota talega ena nona veivakalouvinakataki na kalou. mo kakua ni viavialevu ni o sa mai sema mo tabana, mo beca kina na vei tabana tale eso, ia kevaka o viavialevu, nanuma, o iko o sega ni vuni kaukauwa ni wakana, na nomu bula e vakatau tiko mai ena wakana. o na rawa ni tukuna, "sa musuki sobu na veitabana, me'u rawa ni mai sema kina ka vakalouvinakataki." e dina oqori. era musuki laivi baleta na nodra sega ni vakabauta, ia o iko sa mai dei ena vuku ni vakabauta, mo kakua ni dokadoka, mo vakamalumalumutaki iko, ka rere tiko. kevaka sa sega ni vosoti ira na veitabana dina na kalou, ena sega ni dua na kena dredre vua me cakava talega vei iko. o koya oqo mo qai raica vakavuku na loloma kei na cudru ni kalou: na nona cudru vei ira na sega ni tudei; ia na yalololoma ni kalou, vei iko ni o tudei tiko vua, ke sega o na tautauvata talega kei ira sa musuki laivi. o ira talega na jiu, kevaka mera biuta tani na sega vakabauta, na kalou ena veisematitaki ira tale kina vuna dina, e sega ni dua na ka me dredre vua na kalou. kevaka sa rawa vua na kalou, me musuki iko tani mai ena vuni olive ni veikau o a tu mai kina, me qai mai semati iko kina vuni olive dina sa samaki vinaka tu, ena rawa talega vua na kalou me semati ira

tale na jiu kina vuna dina, ni ra a tabana dina tu ga e liu? au vinakata na veiwekani, mo dou kila tiko na ka vuni oqo, ka dou raica tiko vakavuku, ena so vei ira na isireli era na vakayaloqa tiko, ka vakavo ga kevaka mo ni lesu taucoko mai na kai matanitu tani. era na qai vakabulai taucoko kina na isireli, me vaka na ka sa volai: "ena lako mai saioni o koya nai vakabula, ena qai mai veisautaki ira na jekope mai na nodra i tovo ca, ni sa noqu veiyalayalati oqo vei ira, ni'u na kauta tani na nodra i valavala ca." ena kosipeli era sa meca vua na kalou era cata, ia sa vuni nomudou vinaka, ia na kalou se lomani ira tikoga, ena vuku ni nona vosa yalayala mai vei ira nodra qase. ena sega ni rawa me veisautaki tale nai solisoli kei na veikacivi ni kalou. oi kemudou dou a sega vakabauta tu na kalou e liu, ia oqo, dou sa mai lomani ena vuku ni nodra sega vakabauta, ia era se sega vakabauta tikoga oqo, oi kemudou sa mai lomani, na loloma oqo era na lomani talega kina. ni kalou e vakayacora taucoko vei ira na tamata mera talaidredre, me rawa ni yalololoma vei ira kecega na tamata. sa dua na ka, na titobu ni nona vuku kei na nona rai yawa na kalou! sa dredre sara me da kila rawa na nona lewa kei na sala e dau muria! "o cei e rawa ni kila na vakanananu ni kalou? se dua e rawa me vakavulici koya? se o cei me solia taumada vua, me na qai sega ni saumi tale vei koya. ni ka kecega sa vakavuna o koya, ena vukuna duadua ga, ka me kilai kina na nona kaukauwa, me vakarokorokotaki tikoga o koya ka sega ni mudu. emeni.

12

o koya oqo, au sa vakamamasu vei kemudou na veiwekani, ena vuku ni nona loloma levu na kalou, mo dou cabora na yagomudou mei madrali bula, me ka tabu, me rawa ni ciqoma na kalou, ka me nomudou i soro vakayalo. dou kakua ni vakatatamuria na bula vakavuravura, ia mo dou veisau ga ni sa vakavoui tiko na nomudou vakasama, ka mo dou kila kina na loma ni kalou, sa yaga, ka vinaka, ka uasivi sara. ena loloma sa soli mai vei au, au sa vosa yani kina vei kemuni taucoko, me kakua ni dua e nanuma ni o koya sa dua na ka, me vakasamataka vakayalomatua na cakacaka levu sa mai vakayacora na kalou ena vuku ni vakabauta. me vaka sa dua ga na yago, ka sa levu na kena veitikina, ia na veitikina kece oqori e duidui nai tavi era dui qarava. oi keda eda duidui veitikina, ia eda sa dua ga na yagoi karisito, ka veisemati vakavinaka na veitikina kecega. sa sofia vei keda nai solisoli e duidui me vaka na nona yalololoma vei keda, ka me da vakayagataka sara: kevaka e dua sa parofisai, me da parofisai sara me vaka nai vakarau ni noda vakabauta; kevaka nai solisoli ni dauveiqaravi, me da veiqaravi sara ena kena cecere; o koya sa dauveivakavulici, me veivakavulici sara vaka vinaka; kevaka e dua sa dauvunau, mo raica ni nomu vunau me veivakayadrati ka veitairacake; kevaka mo dau solisoli, mo dau soli ena yalo e galala; kevaka mo veiliutaki, mo qaseqase ka lewa matau; kei koya sa dau loloma vei ira na bikai, me cakava ena yalo e reki. me ka dina na loloma, mo dou cata sara nai tovo ca. mo dou kukuva matua na ka e vinaka. mo dou veilomani vakai kemudou ena veilomani me vaka na veitacini, dou veiasiviti ena

veivakarokorokotaki; me kakua ni luluqa nomui tavi vakalotu vua na turaga, mo gugumatua tikoga; dou reki ena i nuinui, vosota na ka rarawa, ka dou masu tikotikoga. dou vukei ira na vakaloloma tu ena i soqosoqo lotu, dau sureti ira na vulagi ena nomudou veivale. dou vosa vakalouvinkatiki ira sa vakacacani kemudou; dou vosa vakavinaka vei ira ka kakua ni rukaka. dou reki vata kei ira sa reki, ka tagi vata kei ira sa tagi. dou dau cakacaka vata ka lomavata, dou kakua ni dau via rogo, dou veitokani vata kei ira na sega ni rawa ka. dou kakua ni via vaka vukuvukui kemudou. me kakua ni dou sauma na ca ena ca. na nomudou bula ga me rakorako ena matadra na tamata. dou tovolea, me kua ni dua mo dou veivala vata, dou segata na tiko veisaututaki kei ira na tamata kecega. oi kemudou na wekaqu lomani, dou kakua ni via sauma lesu na ca vei kemudou, ia mo dou laiva ga vua na kalou; ni sa volai, "sa noqu i tavi me'u na vala kina, au na sauma lesu vei ira," sa tukuna na turaga. o koya oqo, "kevaka sa viakana na kemu meca, mo vakani koya; kevaka sa via gunu wai, mo vagunuvi koya ena wai; ni o sa cakava oqo, o sa binia tiko kina, ki na uluna na qilaiso sa waqa tu." me kakua ni rawai iko na ca, ia mo rawai koya ena nomu gumatua taka na caka vinaka.

13

me talairawarawa na tamata kecega vei ira sa liutaka na matanitu. e sega ni dua na matanitu me veiliutaki e sega ni lewa va kalou, o ira taucoko na veiliutaki e lewa va kalou. o koya sa beca na veiliutaki oqo, sa saqata na nonai lesilesi na kalou, ena cudruvi koya na kalou ni saqata na nona i lesilesi. o ira na veiliutaki oqo era sega ni i vakarerere vei ira na tamata vinaka, vei ira ga na tamata ca. o vinakata mo kakua ni rerevaki ira na veiliutaki? mo cakava sara na ka vinaka, o na marautaki kina mai vei ira. o ira oqo sa talai mai vua na kalou mera vukei iko, ia kevaka mo caka cala tiko, sa dodonu mo rere, ni tiko nai naki ni seleiwau vei koya, ni sa talai mai vua na kalou me vakaoti ira na dau caka ca. o koya oqo sa dodonu mo dou talairawarawa mai, sega walega baleta na cudru ni kalou, ia ena vuku talega ni lewa e loma. sa dodonu kina mo dou solia nomudou soli vakacavacava, me baleti ira oqo, ni ra talai mai vua na kalou ena vukumudou. o koya oqo mo dou saumi ira e dodonu mera saumi: na soli vakacavacava vei koya e dodonu me nona, ai sigana vei ira sa nodra nai sigana, (mera rerevaki o ira e dodonu me ra rerevaki), ka vakarokorokotaki o ira e dodonu mera vakarokorokotaki. mo sauma na ka e dodonu me saumi kakua ni dinau tiko, me maroro'i tikoga kina na veilomani, o koya sa lomana na kai nona sa vakataucokotaka tiko na vunau. nai vakaro e tukuna, "mo kakua ni veibutakoci," "mo kakua ni bubului vakailasu," "mo kakua ni kocova nai yau ni kai nomu," na veivakaro tale e so e umani vata ga ena vosa oqo, "mo lomana na kai nomu me vaka o sa lomani iko." na loloma e sega ni rawa me cakava e dua na ka ca vua na kai nona; o koya oqo na loloma e vakataucokotaka na vunau. mo dou kila, ni sa lekaleka sara tiko na gauna, sa kena gauna oqo mo dou sa yadra kina mai na moce; sa voleka sara na

sigā ni noda vakabulai, ka yawa na sigā eda a tekivu vakabauta mai kina. sa oti yani na bogi, sa kida na sigā vou. o koya oqo meda sa biuta tani nai valavala ni butobuto, ka me da sa vakaivalavalataki keda ena i valavala ni rarama. me kilikili na noda bula, nida sa bula ena rarama, dou kakua ni guta na lasa vakalialia kei na mateni, me kakua na veibutakoci kei nai tovo vakasisila, me kakua na veivala kei na veilomacataki. ia dou vakaisulu ena turaga o jisu karisito, mo dou bulataka kina nai tovo dina ni tamata, me kakua kina ni rawai kemudou na gagadre ca ni yago.

14

mo dou ciqomi koya se malumalumu na nona vakabauta e tiko vata kei kemudou, ke mani duidui na nona rai mai vei kemudou dou kakua ni vakacacani koya. na nona vakabauta e dua e rawa ni kania kina na ka kecega e laukana, ia o koya e malumalumu ena rawa ni kania ga na kakana draudrau. me kakua ni beci koya e sega ni kana o koya sa kana, kei koya sa sega ni kana, me kakua ni vakalewai koya sa kana, ni sa ciqomi koya na kalou. o cei o iko mo via lewa e dua na tamata ni dua na turaga tani? ena saumi taro ga vua na nona turaga, ka sega vei iko, ni kalou sa rawa ni vakatucaketaki koya. eso e nanuma me dokai eso na sigā vakatabui mai na so tale na sigā, eso e tukuna ni tautauvata kecega na sigā vua na kalou. ni vakaoqori na vakasama, na tamata yadudua me vakatulevata vakavinaka na nanuma ni lomana. o koya sa doka na sigā, sa doka na turaga sa lewa na sigā; o koya sa sega ni doka na turaga, sa sega ni doka na sigā, o koya sa kania na kakana cabori, sa kania ni vakavinavinakataka na kalou ni doka na kalou; sa doka na turaga, ena nona vakavinavinakataka na kalou ena nona sega ni kana. ni sa sega e dua vei keda sa bula ena vukuna ga, se dua sa mate ena vukuna ga. kevaka eda bula, eda sa bula ena vuku ni turaga; kevaka eda sa mate, eda mate ena vuku ni turaga. o koya oqo, se da bula, se da mate, eda sa nona na turaga. o ya na vuna e mate ka tucake tale kina o karisito, me nodra turaga na bula kei na mate talega. ia na cava o via lewa tiko kina na wekamu? na cava o via beci koya tiko kina? ni da na tu kecega ena mata ni tikotiko ni veilewai nei karisito. ni sa volai: "me vaka au sa bula, sa tukuna na turaga, ena tekiduru vei au na duru vakayadua ga, kei na yame kecega ena vakatutusa vua na kalou." oi keda yadudua eda na dui solia nai tukutuku, ni veika eda cakava ena vukuna vua na kalou. o koya oqo meda sa kakua ni via vakalewa na bula ni dua na tamata, meda sa qarauni keda ga meda kakua ni i tatau ni bula vei ira na wekada, me vakavuna na nodra suka tale kina bula makawa. au sa kila, ka'u vakadeitaka ena noqu veiwekani kei na turaga o jisu, ni sa sega tale ni dua na kakana e dodonu me laukana se sega savasava tiko; ia, o koya ga e tukuna tiko ni sega savasava o koya sara ga e sega savasava tiko. kevaka e dua na wekamu e vakaleqai koya ni raica na kakana o kania tiko, o sa vakaraitaka tiko ni sega vei iko na loloma, ni kakana o kania tiko ena vakavuna vua na nona mate, ni o koya sara ga, e mai mate kina o karisito. o koya oqo mo dou kakua ni cakava na ka dou nanuma ni vinaka, mera vosacataki kemudou kina na tamata; ni sa sega ni ka

ni kakana se ka ni gunu na matanitu ni kalou, sa ka ni yalododonu, na vakacegu kei na reki ena yalo tabu. ena veika kece oqo me liu tikoga o karisito, na kalou ena marautaka, ka vaka talega kina o ira na tamata. o koya me da veilomani vakai keda, ka veivakatataki cake. ena vuku walega ni kakana, mo dou kakua ni vakatawayagataka kina na cakacaka ni kalou. e sega ni dua na kena leqa na kakana, na leqa ga kevaka e dua me kana, ka la'ki vakaleqa tale kina e dua. sa vinaka cake ga me sa kakua ni kania na kakana cabori se gunuva na waini, baleta me kakua ni leqa tiko kina na wekamu ena nona lotu. e tiko nomu vakabauta? mo taura dei, ni sa raica na kalou. sa lagilagi sara na tamata e sega ni beitaki koya me cala, ni vakadeitaka e yalona na ka e cakava e dodonu vinaka. ia o koya sa sega ni vakadinata me kakua ga ni kania ena cala tale kina, baleta ni sega ni kania e na vakabauta; na ka kece eda cakava kevaka e sega ni tukuna mai e yaloda ena noda vakabauta, meda kakua ga ni cakava, ni da na cala tale kina.

15

vei keda sa kaukauwa, meda vosoti ira sa mai malumalumu, meda kakua ni veikawaitaki tikoga vakai keda. me da veivakacegui vaka mata veiwekani, me rawa ni kune kina vua na vinaka, ka i dola ni veivakatataki cake. o karisito e sega ni cakava na ka e vinakata; ia sa volai, "sa mai tau vei au na veika rarawa, ena vukudra na vakacacani kemuni jiova." nai vola ka volai sara mai ena gauna e liu, sa baleta na noda vulica na vosota vakadede kei na noda tudei e nai vola tabu, ni da sa nuitaka tu na vosa yalayala. na kalou sa dauvosota, ka dauveivakacegui, me vauci kemudou vata ena lomavata vakai kemudou, me vaka sa tu vei karisito jisu, sa na rawa kina mo dou duavata ka domovata, ena nomudou vakalagilagi koya na kalou ka tama i jisu karisito na noda turaga. o koya oqo, mo dou lomavinaka ka dou dau veiciqomi, me vakataki karisito ena nona dau ciqomi keda, ka me nona kina na kalou na lagilagi. oqo me'u tukuna vei kemudou o jisu karisito sa nodra i talatala talega na cili, me vaka na dina ni kalou, me tokona kina ni ka dina na vosa yalayala vei ira noda qase, sa mai rawa kina vei ira na kai matanitu tani, mera vakarokorokotaka na kalou ena vuku ni nona loloma, me vaka sa volai: "ena vuku ni ka oqo au na vakatusai iko kina ena kedra maliwa na matanitu tani, ka seretaka na yacamuni." a sa tukuna tale: "dou kaila ena vakavinavinaka na kai matanitu tani, vata kei ira na nona tamata!" ka baci tukuna tale: "dou ia na vakavinavinaka vei jiova, oi kemuni kece na kai matanitu tani! kei kemuni kecega na tamata mo ni vakalagilaga na nomuni kalou!" sa tukuna takega o aisea: "ena dua mai na kawa i jese; ena tubu cake mai me na lewai ira na kai matanitu tani, o koya ena nodra i nuinui na kai matanitu tani." ia oqo na kalou na vuni nuinui, me conaka vakavinaka na nomudou bula, ena reki kei na vakacegu ena vuku ni nomudou vakabauta, ka mo dou vualale sara, ni dou sa vakataudeitaki tu ena kaukauwa ni yalo tabu. oi au na veiwekani au sa kilai kemudou, ni sa tu vei kemudou na vuku vakayalo, mo dou veiciqomi ka veivosvosoti vakai kemudou. ni dou

raica na noqu volavola vei kemudou, eso na tikina au via vakabibitaka vei kemudou, baleta duadua ga na loloma ni kalou vei au. me'u yaco kina me i talatala nei jisu karisito vei ira na kai matanitu tani, ena cakacaka ni kena vakatetei na kospeli ni kalou, me rawa ni vakadonui na nodra i soro na kai matanitu tani, ena nodra sa vakavoui ena kaukauwa ni yalo tabu. ena vuku i jisu karisito, eso na ka au sa bau dokadoka toka kina ena noqu cakacaka vua na kalou. au na sega ni tukuna e dua na ka au sega ni vakadinadinataka vei au, ia na ka ga e vakayagataki au kina o karisito, ena nodra vakalesui mai na kai matanitu tani, mai na vosa au cavuta ka salavata kei na noqui valavala - ka vaka talega kina na vei cakacaka mana veiavakurabuitaki ena kaukauwa ni yalo tabu ni kalou, au sa vunautaka oti nai tukutuku i karisito mai jerusalemi ka yaco sara i ilirikomi. au sa mai rawata kina na ka au sa nakita oti mai lomaqu, o ya me'u vunautaka nai tukutuku vinaka, ka sega ni o ira sa kilai jisu tu, de'u la'ki teivaka kina e dua na sore ni kau sa teivaki oti tu mai kea. ia me vaka sa volai: "o ira se bera ni tukuni vakadua vei ira era na raici koya; kei ira se bera ni rogoci koya era na kilai koya." ogo na vuna e tao tiko kina noqu via lako mai vei kemudou. ia ogo sa oti tu na noqu cakacaka eke, na noqu gagadre tu mai ena dua na gauna balavu me'u raici kemudou, sa vakarau yaco ogo. ena noqu na lako ki sipeni, au vinakata me'u na la'ki cegu vakalailai e ker, medatou na veisotari mada, ke rawa ni dou veivuke vei au vakalailai, se medatou sota mada ga veimaraudaki. ia ogo au sa vakarau biubiu sara tu ga me'u lakoi jerusalemi, ena noqu kauta na ka ni loloma vei ira nai soqosoqo lotu. e dua na veivuke levu era solia mai masitonia kei akaia, ena nodra dodoliga ena ka ni loloma, mera vukei kina o ira nai soqosoqo lotu mai jerusalemi era dravudravua tu. era dodoliga ni marautaka na ka era cakava, ni ra kila e sega tu ni bau dua na ka mera yaga kina vei ira na lewe ni lotu mai jerusalemi, na nodra mai kilai karisito era kila tu ni o ira ga na soqosoqo lotu mai jerusalemi kei na nodra mai vakaiyautaki vakayalo, e sega kina ni dua na ka vei ira na nodra i yau era solia kei jerusalemi. ni'u sa laki solia oti vei ira nai solisoli loloma me baleti ira, au sa na qai lako ki sipeni ena noqui lakolako oqori, au na tovolea me'u na yaco kina vei kemudou. ia au sa kila tu ni'u na lako yani vei kemudou, au na kauta yani na veivakalouvinaakataki vakayalo kecega ka tu ena vosa i karisito. au sa vakamamasu yani vei kemudou na veiwekani, ena vuku ni noda turaga o jisu karisito, kei na vuku talega ni loloma ni yalo tabu, medatou na veitokonitaka vata na masulaki au vua na kalou. me'u rawa ni vakabulai mai vei ira na sega lotu mai jutia, mera ciqoma talega ena yalo e marautaka o ira na lewe ni lotu mai jerusalemi, na ka ni loloma au solia vei ira, baleta medatou qai sota, au sa marau tiko ena vuku ni lewa ni kalou, medatou na qai wasea vata na vinaka ni kalou e ker. ia me tiko vata kei kemudou kecega na kalou ni veivakacegui. emeni.

16

e dua na tacida marama o fipe, o koya sa dauqarava nai soqosoqo lotu mai kenikiria, au via tataunaki

koya vei kemudou, mo dou dau raici koya ka soli ka vua ena vuku ni turaga, me vaka nona dau veivuke o koya, o au e dua vei ira na vukei. me tukuni yani na noqu i loloma vei rau o pirisila kei akuila, rau vukei au sara vakalevu ena vuku ni cakacaka i jisu karisito, e rau sega ni bau wilika nodrau bula me dua na ka, rau vinakata ga me'u bula vinaka tiko, ka sega kina ni o au ga e vakavinavinakataki rau, o ira kece na veisoqosoqo lotu ni kai matanitu tani, era vakavinavinakataki rau. au sa loloma yani vei ira na lewe ni lotu era tiko e nodrau vale. au sa loloma vei epenito o koya au sa daulomana, na matai ni tamata me vakabulai mai vei karisito ena yasayasa vaka akaia. dou tukuna talega vei meri na noqui loloma, ni sa dau oga vakalevu ena vukuda. au sa loloma vei anariko kei junia rau na wekaqu voleka keitou sa vesu vata, era dau dokai ira sara nai apositolo, rau se lotu sara i liu ni bera me'u qai lotu mai. au sa loloma talega vei abalia, o koya au sa daulomana ena vuku ni turaga. au sa loloma talega vei ubana e dua noda i tokani ena cakacaka vei karisito, kei setaia o koya au sa dau lomana. au sa loloma vei epeli, o koya sa dau caka vinaka vei karisito. au sa loloma talega ki na matavuvale nei arisitopulu. au sa loloma vei erotioni, na wekaqu dina. au sa loloma ki na matavuvale nei nasoso era sa nona na turaga. au sa loloma vei taravina kei taravosa, oi rau na liga ni cakacaka ni turaga. au sa loloma talega vei veresi, o koya sa dau oca sara vakalevu ena cakacaka ni turaga. au sa loloma vei rafa, na nona digitaki na turaga, kei na marama tinana, e dua sa vaka ga e tinaqu dina. au sa loloma vei sikiriti, vei filioni, vei ima, vei verosa, vei ema, kei ira na veiwekani era tiko vata kei ratou. au sa loloma vei filoko kei tulia, vei nerekei na ganena kei oliva kei ira kecega sa lotu era tiko vata. dou lululu ka veiruguci ena yalo savasava kei ira kece nai soqosoqo lotu i karisito era sa vakauta yani na nodra i loloma vei kemudou. ni bera ni'u tinia, au sa kerei kemudou sara vakabibi, mo dou kakua ni veivolekati kei ira sa dau vakavuna na bula ni veitovaki kei na nodra kauta tani na vakabauta, ena nodra cavuta eso nai vakavuvuli ka sega ni vaka dou sa vakatavulici kina, dou vakayawaki kemudou mai vei ira. o ira sa vakaoqori era sega ni lotu vua na noda turaga o jisu karisito, ia na nodra lotu baleti ira me sega kina na ketedra, na gusudra e kamikamica ka veirawai, era sikalutru kina o ira se gone vakayalo. o ira na tamata kecega era sa kila vinaka na bula ni nomudou talairawarawa. sa dua na ka noqu marautaki kemudou; ia au vinakata mo dou raica vakayalomatua na ka ga e vinaka, ka mo dou kakua ni vakaleqai ena ka e ca. o koya na kalou ni veivakacegui ena butuvoroki setani me dasila ena ruku ni yavamudou. me na tiko vata kei kemudou na loloma ni noda turaga o jisu karisito. emeni. sa loloma yani o timoci na noqui tokani vakacacacaka, o lusia, jesoni, kei sosiveta, ratou na wekaqu ogo ratou sa loloma yani. oi au o teretiu, ka vola nai vola ogo, au sa loloma yani vakabibi, ni'u tacimudou talega ena vuku ni turaga. sa tukuna o keio me'u vakamose yani ena vukuna, o au kei ira na soqosoqo lotu keimami soqoni tiko ogo ena nona vale era sa loloma taucoko tu yani, o erasito na dauniyau ni koro ogo sa loloma yani, kei kanito e dua na tacida sa loloma talega yani.

me sa tiko vata ga kei kemudou kecega na yalololoma ni noda turaga o jisu karisito. emeni. ni o koya sa vakataudeitaki kemudou ena i tukutuku vinaka i jisu karisito au vunautaka vei kemudou, sa qai vakatakilai mai kina na ka vuni a vunitaki sara tu mai ni se qai tekivu o vuravura. me dina kina na parofisai era cavuta na parofita mai nai vola tabu, ni na yaco na gauna era na vakabauta kina na lewei vuravura kecega na dina ni vosa ni kalou. na kalou duadua ga sa vuni vuku, me vakarokorokotaki tikoga o koya ena vuku i jisu karisito, ka sega ni mudu. emeni.

oi au o paula, sa kacivi me apositolo i jisu karisito, ena lewa ni kalou kei sosiceni e dua ga na wekada, kivei ira nai soqosoqo lewe ni lotu sa nona na kalou era tiko mai koronica, o ira sa kacivi me nona digitaki ni sa vakasavasavataki ira o jisu karisito, ka vaka talega kina na lewe ni lotu ena veivanua kecega, era masuta na yaca ni noda turaga o jisu karisito na noda turaga ka nodra talega: me tiko vei kemudou na loloma kei na nona vakacegu na kalou o tamada kei na turaga o jisu karisito. au sa vakavinavinakataka tikoga na kalou, baleta na nona loloma sa tiko vei kemudou ena vukui karisito jisu o koya sa solia, ni dou sa vakasaututaki sara vakalevu, ena vosa matua mo dou cavuta kei na vuku mo dou kila kina na dina, dou sa kila oti ka vakadinadinataka vei kemudou na ka sa cakava o karisito, au marau ni dou gumatua tikoga ena nomudou waraka na nona rairai mai na noda turaga, o jisu karisito kei na kena sega ni yali tani mai vei kemudou e dua nai solisoli vakayalo, oqori sara ga ena tauri kemudou tiko kina i otioti, ena siga ni nona rairai mai na noda turaga o jisu karisito ni dou sa sega cala tu. na kalou e dina, o koya ga sa kacivi kemudou mai, mo dou veitokani vata kei na luvana, na noda turaga o jisu karisito. au sa kerei kemudou sara ga oqo na veiwekani, ena yaca ni noda turaga o jisu karisito, mo dou veirogoci ka cakacaka vata, me kakua ni tiko ena kemudou maliwa na veitovaki ena yaco kina na tawase, ia mo dou veiyaloni ka loma-vata ena dua ga nai naki. na nomudou bula na veiwekani, era mai tukuna vei au o ira na lewe ni vuvale nei kiloi, ni sa tiko vei kemudou e dua na duidui ka dou veivala tiko kina. na ka au via tukuna, ni so vei kemudou e cavuta tiko, "oi au sa nei paula," eso "oi au sa nei apolosa," eso "oi au sa nei kifa," eso "oi au sa nei karisito." e tu beka vei karisito na bula ni veiweisei? e vakoti beka o paula ena kauveilatai ena vukumudou? se dou sa papitaisotaki beka ena yaca i paula? au vakavinavinaka vua na kalou ni sega saraga ni dua vei kemudou me'u papitaisotaka, ka vakavo ga o kirisipo kei kaio au papitaisotaki rau, me kakua ni dua e bai nanuma ni'u via tekivuna tiko e dua na vakabauta vou mo dou muri au. o ira talega na matavuvale nei sitavana au papitaisotaki ira, ka sega tale e dua au nanuma ni'u papitaisotaka. o karisito e sega ni talai au me'u vei papitaisotaki, ia me'u vunautaka ga nai tukutuku vinaka, ka sega ni'u vunau me'u vakayagataka na kila ka vakatamata, de'u qai vakatawayagataka kina na kaukauwa ni kauveilatai i karisito. ni sa ka lialia vei ira sa rusa na kena vunautaki na kauveilatai, ia sa vakaraitaka kina na kalou na nona kaukauwa vei keda sa vakabulai. ni sa volai: "au na vakarusa na nodra vuku na tamata, ka vakatawayagataka na ka vinaka era vulica rawa." era sa tu mada e vei na tamata vuku? era tu mada e vei na vunivola lelevu? era tu mada e vei na vuni lawa ni gauna oqo? na vuku ni vuravura sa vakamadualaka na kalou me rairai vakalialia tu? ena nona vuku na kalou, e kila tu mai liu ni sega ni rawata na vuku vaka tamata me kila na kalou, sa qai yaco na veivakabulai ena kena vunautaki na nona vosa, era sa qai tukuna na vuku vakatamata ni ka lialia. o ira na jiu era via raica sara e

dua na cakacaka mana mera qai vakadinata, o ira na kai matanitu tani era rogoca ga era vakabauta, oqo na yalomatua. ia keitou vunautaka na mate i karisito ena kauveilatai, e mai tarovi ira tale na jiu, era qai tukuna na kai matanitu tani ni ka lialia, ia vei ira sa kacivii, ira na jiu kei ira na kai kirisi, na karisito sa kaukauwa ni kalou kei na vuku na kalou. baleta na lialia ni kalou e vuku cake mai vei ira na tamata, kei na malumalumu vakalou e kaukauwa mai vei ira na tamata. dou dikeva mada na nomudou kacivi na veiwekani, e sega ni levu vei kemudou e tu vua na vuku vakavuravura, se me dua sa bau rogo, se dua vei kemudou e tamata vutuniyau, e sega sara. ia na kalou sa dau vakayagataka na ka e nanuma o vuravura ni lialia, me vakamadualaka kina na vuku vakavuravura, kei na nona digitaka na ka e raica o vuravura ni malumalumu, me vakamadualaka kina na kaukauwa e tu e vuravura; na kalou e digitaki ira sara ga na tamata beci, kei ira eda nanuma ni sega sara ga ni dua na ka e rawa ni ra rawata, me vakamalumalumutaki kina na ka e cakava o vuravura. me kakua sara kina ni dua na tamata me dokadokai koya ena mata ni kalou. ia na kalou duadua oqo, o koya sa vuni bula sa yaco ena vuku i jisu karisito eda sa mai vuku kina vakalou kei na noda vakadonui kei na noda vakasavasavataki kei na noda sa vakabulai - me vaka na ka sa volai: "kevaka e dua me dokadoka, me dokadokataka ga na ka sa cakava vua na turaga."

2

ena gauna au lako yani kina vei kemudou na veiwekani, au sega ni vosataka na vosa vakavuku, se me rogorogo vinaka na kenai tautau vei kemudou me baleta na cakacaka ni kalou. au sa vakadeitaka tu e yaloqu me'u kakua ni kila ena kemudou maliwa e dua na ka tani, o jisu karisito duaduaga kei na nona lauvako kina kauveilatai. au sa duavata tiko kei kemudou ena yalo lailai kei na rere kei na sautanini. na noqu vosa ni'u vunau sa sega ni'u vosa ena kila ka vakatamata me'u veirawai kina, ia au vunau ena kaukauwa duadua kei ni yalo tabu, mo dou qarauna mo dou kakua ni vakabauta e dua e vosa tiko ena vuku vakatamata, ia o koya ga e tu vua na kaukauwa ni kalou. keitou vinakata tiko na yalomatua me tiko vei ira sa matua tiko, ka sega ni yalomatua e solia o vuravura na nona i cavacava e sega ni kila. ia keitou tukuna tiko e dua na ka vuni ni vuku ni kalou, ena nona vunitaka tu mai ena dua na gauna balavu na veika eda mai lagilagi kina oqo. ka sega sara ga ni bau dua na noda i liuliu me kila rawa, kevaka mera kila, ko ira era sega ni vakota na noda turaga kina kauveilatai. me vaka sa tukuna oti nai vola tabu: "sa sega na mata sa kunea, se na daliga sa rogoca, ka sa sega ni curu kina yalo ni tamata, na veika sa vakarautaka na kalou me nodra o ira sa lomani koya." ia na kalou sa vakatakila mai vei keda ena yalo tabu. na yalo tabu e kila ka vakadikeva vakavinaka na ka titobu ni kalou, qai vakatakila mai vei keda. e sega ni rawa me dua na tamata me rawa ni laki kila na bula ni dua tale na tamata, na tamata ga vakataki koya e kilai koya, e sega ni rawa talega me dua na tamata me kila na vakanananu ni kalou, vakavo duadua ga na yalo tabu ni kalou. na noda bula o keda, e sega ni tiko vei keda na yalo ni vuravura,

ia na yalo tabu ga ni kalou, o koya sa tukuna tiko ki yaloda ni sa noda nai solisoli loloma ni kalou. na vosa keitou dau vosataka tiko, e sega ni ka ni vuku vakatamata, na vosa oqori mai na kaukauwa ni yalo tabu, ni keitou wasea tiko na veika vakayalo sa rawata ga na kaukauwa vakayalo. ia na tamata vakayago e sega ni rawa me kila na cakacaka ni yalo tabu, ena rairai ka vakalialia vua ni lecaika tu kina, ena nona bula tu vakayago, ena dredre vua me siqema rawa na ka e cakava tiko na yalo tabu. ia o koya sa vakayalo e matata vinaka tu vua na veika kece e yaco tiko, ka sega kina ni rawa me moici koya o vuravura. o cei "sa kila rawa na vakanananu ni kalou, me rawa ni rau veivosaki vata?" ia oi keda ga, ni sa tiko vei keda na mona i karisito.

3

ia oi au, na veiwekani, au sega ni vosa vei kemudou me vaka vei ira na matua vakayalo, ia vei ira ga sa vakayago, ka vagonegonea tu na nodra bula vei karisito. au se vagunuvi kemudou tikoga ena wai ni sucu ka sega ena kakana dina; ni se sega ni rawa tiko vei kemudou mo dou kania na kakana dina, me yacova tiko mai oqo; ni dou se vakayago tikoga: ka tiko na veivuvutaki kei na veivala, me yaco tiko kina vei kemudou na tatawasewase, oqori e vakaraitaka ni dou sega ni tamata lotu dina. ni dua me tukuna tiko, "o au sa nei paula," ka dua tale me tukuna, oi au sa nei apolosa," e sega beka ni vakaraitaka oqo, ni dou sega sara ga ni tubu tiko vakayalo? o cei mada o paula, kei apolosa, me da mai vakabauta tiko, oi rau e dua ga nai talatala e rau kacivi me vukea cake nomudou veiqaravi? noqui tavi me'u tea ga, o apolosa me qai vakasua-suataka, ia na kalou ga, sa qai vakatubura cake. o koya e tea kei koya sa vakasua-suataka, e sega ni dodonu meda laveti rau ni sega ni rau vakatubura, ia na kalou ga e dodonu me laveti ni o koya e vakatubura. e rau tautauvata vinaka sara ga o koya e tea kei koya e vakasua-suataka, ia na tamata yadua ena rawata na kena i sau me vaka na nona cakacaka. ni o keda kece eda sa dau cakacaka vata kei na kalou; oi kemudou na nona i teitei na kalou, ka dou sa vale ni kalou. me vaka na loloma ni kalou, sa solia kina vei au na vuku, me'u vakayavutaka vakavinaka na yavu me'u tara cake kina. me da qarauna ka dikeva vinaka nai valavala ni noda tara cake tiko. ni sa sega ga ni rawa vua e dua na tamata me tara cake ena dua na yavu cala, o koya ga na kena yavu dina o jisu karisito. kevaka me dua vei keda me tara cake na nona yavu ena koula, na siliua, na veivatu talei, na kau, na co malai se na vu ni sili, ena siga ni nona lesu mai na turaga, ena qai laurai na cakacaka ni tamata yadua, baleta na ka e yavutaki koya kina na tamata, ena vakamai ena bukawaqa, me laurai kina o koya e ka dina. kevaka e dua e sega ni kama yavu na nona cakacaka, mai na yavu e tara cake kina, ena taura na nona i cocovi. ni sa kama yavu na cakacaka, sa na maumau na levu ni yau e vakayagataki, o koya ena bula mai ena kama, ia na yagona ga, ena vakacacana na bukawaqa. dou sa sega beka ni kila ni dou sa vale ni kalou, ka sa tiko vei kemudou na yalo ni kalou? kevaka e dua na tamata me vakadukadukali taka na vale ni kalou, ena vakarusai koya na kalou.

ni sa ka tabu ka savasava na vale ni kalou, sai kemudou sara ga na nona vale na kalou. me kakua ni dua e vakaisini koya vakataki koya. kevaka e dua vei kemudou sa bau nanuma tu ni sa dua na ka, na levu ni vuku vakavuravura e tu vua, e vinaka cake vua me lialia me rawa ni vuku kina. ni vuku vakavuravura sa ka lialia vua na kalou. ni sa volai, "sa coriti ira na vuku ena nodra qaseqase." kei na duatale, "ni sa kila vinaka tu na kalou na ka e tu ena nona vakasama na vuku, ka raica ni sa sega ni dua na kena yaga." o koya oqo me kakua ni dua me sakitaka na vuku vakatamata. ni kalou sa solia taucoko vei kemudou na veika kece oqo. sa solia taucoko vei kemudou na kalou na veika kece me nomudou modou lewai ira, o paula, o apolosa se o kifa, se o vuravura, se na bula se na mate, se na ka sa yaco tiko ni kua, se na veika ena yaco mai muri. ni dou sa tuvata kei karisito dou sa nei karisito, sa kalou o karisito.

4

mo dou raici keitou mai, ni o keitou e dua ga na liga ni cakacaka, ka i talatala ena vuku i karisito me baleta na ka vuni ni kalou. sa ka bibi kina vua e dua sai talatala me dau tukuna na ka dodonu kei na nona bulataka na dina. e sega ni dua na ka vei au nomudou nanuma kei na nodra nanuma tale eso me baleti au, baleta ni o au mada ga vakataki au, au kila ni levu sara na vanua au luluqa kina. e sega sara ga ni dua na cala au kila me rawa ni'u beitaki au kina; baleta na kalou ga ena lewai au ena ka kece au cakava. o koya oqo, mo dou se kakua mada ni kalasitaka na tamata, dou waraka na lesu mai ni turaga, ena qai vakacilavi na nona rarama me vakavotui cake kina, na veika butobuto ka vunitaki tu ena yalo ni tamata. eda na qai raica kina nai naki dina ni noda cakacaka vua na turaga, me na qai soli kina na ka e dodonu meda vakavinavinakataki kina. o ya na vuna veiwekani, au vakayagataki kina na yacagu kei na yaca i apolosa vei kemudou, ena noqu via vakaraitaka tiko me kua na bula ni veitovaki, me kua ni dua mo dou raica cake, me kua ni dua mo dou raica sobu. o cei e vakayacori iko mo duatani duadua mai vei ira tale eso? e dua na ka e dodonu me tiko vei iko ka sega ni tiko vei iko? ni ka kece oqori vei iko sa solia taucoko na kalou, mo kakua ni vakacererecei iko me vaka ni o iko ga o cakava. kemudou sa vakaisinaiti oti tu! dou sa vakavutunijautaki oti tu! sa tu oqori vei kemudou na kaukauwa vakatui ka sega vei keitou! au sa nuitka ni dou na dabeca tikoga nai tutu vakatui, me yacova na siga o ya nidatou na qai laki lewa vata! au kila ni kalou e biuti keitou sara ena boto ni tuitui mei apositolo, me vaka e dua na tamata sa tau vua nai totogi mate, me qai kau wavoki i vuravura mera vakasaravi koya na tamata kei ira na agilosii. keitou na lialia ena vuku i karisito, ia oi kemudou dou sa mai vuku ena vuku i karisito! keitou sa mai malumalumua, ia oi kemudou sa kaukauwa! oi kemudou sa mai vakaturagataki, ia oi keitou sa mai vakaisitaki! me yacova mai oqo keitou sa walolokai ka karamaca, ka sega nai sulu me keitou veisau kina, keitou mokulaki wavoki tu ga ka sega na vale me keitou bau toka kina. keitou sa cakacaka sara ga vakaukauwa ena liga i keitou me

keitou bau kana kina, keitou vosa vakalouvvinakataki ira sa vosa ruru vei keitou, ni keitou sa vakacacani sara vakalevu keitou sa vosoti ira ga; keitou sauma na veika ca kece e vakayacori vei keitou ena caka vinaka, me yacova mai oqo keitou sa vaka tuga e dua na taga ni butubutu vei ira na tamata. au sega ni vola yani oqo me'u vakamadualaki kemudou kina, ia au via vakasalataki kemudou ga yani ni o kemudou na noqu ka lomani. e dina ni rawa me ra lewe tini na udolu na tamata mera vakavulici karisito vei kemudou, mo dou nanuma vinaka ga, ena dua ga na tamamudou oqori ga o au, ni o au ga au kauta mai vei kemudou nai tukutuku vinaka. o koya oqo au sa vakamasuti kemudou kina, mo dou vakadadamuri au ena ka au cakava. oqo sara ga na vuna au talai timoci yani kina vei kemudou, o koya e dua dau yalodina vua na turaga ka noqu gone ni toko, ena laki vakananumi kemudou o koya ena noqui valavala vei karisito, me vaka na ka au dau vakatavulica ena veivanua kecega ena veisoqosoqo lotu kecega. au kila ni so vei kemudou ena viavalevu ni nanuma au sa rere ni'u lako yani vei kemudou me'u valia na leqa oqo. ia au na lako yani ena dua na gauna lekaleka mai oqo, kevaka sa lewa ni kalou, me'u na laki raica sara kina na kaukauwa ni gusumudou, se dou vosa tiko ena kaukauwa ni kalou. ni sa sega ni kani vosa walega na matanitu ni kalou, sa ka ga ni kaukauwa. cava dou vinakata? me'u lako yani vei kemudou ni'u sa taura na kuita, se me'u lako ena loloma, kei na yalomalua?

5

e lewe levu sa veitalanoataka tiko na kemudou i rogorogo, ni veibutakoci sa yaco tiko vei kemudou, nai rogorogo vaka oqori e sega mada ga ni da rogoca vei ira na sega ni lotu, e dua na nomudou lewe ni lotu e rau sa tikovata tale kei na wati tamana. dou sa qai via vakalecalecava ena nomudou via vakayalo tiko, ka sega mada ga ni dou via rarawatata, mo dou biuti koya tani mai vei kemudou. e dina ni'u sega ni tiko kei kemudou, ia na yaloqu sa tiko kei kemudou, ena noqu sa lewai koya e cakava na ka oqo me vaka ga au tiko kei kemudou. ena yaca ni noda turaga o jisu karisito vua na tamata sa cakava nai tovo ca oqo, ni dou sa soqoni vata na yaloqu ena tiko kei kemudou, ena kaukauwa ni noda turaga o jisu karisito. dou biuta tani na tamata oqo mai na nomudou i soqosoqo lotu, me tarai koya na liga i setani me rusa kina, me rawa ni tu kina na vakaniuni me na vakabulai ena siga ni nona lesu mai na turaga o jisu. dou kakua ni dokadokataka nomudou vakayalo. dou sega beka ni kila, ni sa dauvakalevenitaka me vakatubura nai buli madrai taucoko, na tiki ni leveni lailai? o koya mo dou kauta tani na leveni makawa, mo dou yaco kina me i buli vou, oi kemudou dou sega ni vakatuburi ena leveni. ni o karisito na noda i soro sa mai cabori koya oti meda vakadonui kina. o koya me da dei tikoga ena noda siga ni solevu, ia me sa kua na leveni makawa, ni yalo ca kei nai tovo ca, ia na madrai ga sa sega ni vaka leveni, ena yalosavasava kei na dina. au sa vola oti ena noqu i vola vei kemudou, mo dou kakua ni veitokani vata kei ira na dauyalewa kei na dautagane. au sega ni tukuni ira tiko na sega ni lotu ena i tovo ca oqo me

vaka na daukocokoco, daubutako, dauveibutakoci kei na so tale, ena sega ni rawa ni dou tiko vinaka e vuravura kevaka mo dou tiko vata kei ira oqo. ia oqo au sa volavola yani kina vei kemudou, mo dou kakua ni veitokani vakavoleka kei na dua na lewe ni lotu, e tu vua na bula vaka oqo, me vaka na dauyalewa, dautagane, daukocokoco, dauqaravi matakau, se dauveivakacacani, se daumateni, se daubutabutako á€“ me kakua mada ga ni dou kana vata na tamata vaka oqo. cava na betena vei au me'u via lewai ira kina na sega ni lotu? ka sa dodonu meda lewai na noda lewe ni lotu era vakayacora tiko nai tovo ca oqo? na kalou duadua ga ena lewai ira na sega ni lotu. o koya oqo, mo dou vakatala tani mai vei kemudou, na tamata sa cakava tiko nai tovo ca o ya.

6

a cava ni dua na duidui vei kemudou, mo dou kauta sara na leqa oqori kina mataveilewai vei ira na sega ni lotu, ni tu ga nai soqosoqo lotu na vanua vinaka vei kemudou, mo dou kauta kina nomudou leqa? dou sega tiko beka ni kila na vuravura oqo eda na lewa na tamata lotu? kevaka dou na lewa na vuravura oqo, a cava dou qai sega ni vakavinakinakata rawa kina na leqa lalai vakaoqo? dou sega beka ni kila eda na lewai ira na agilosu? ka sa dodonu vei kemudou mo dou sa raica vakayalomatua na nomudou dui leqa dou sotava tiko oqo? a cava sa rui bibi kina vei kemudou na mataveilewai vakavuravura, ka sega ni dou kauta kina matabose ni soqosoqo lotu, me dikeva ka vakatulewa kina? au vosa vakaoqo mo dou madualaki kemudou, sa sega beka ni dua e tiko vei kemudou, me tu vua na vuku kei na yalomatua, me vakavinakataka na nomudou leqa vakaveiwekani? ia oqo na tacimu sara ga mo qai kauti koya kina mataveilewai, mera qai laki valia tu nomudrau leqa na sega ni lotu! o koya oqo, sa sega ni qai dua nai vakaraitaki vinaka dou vakaraitaka tiko vei ira na sega ni lotu, ena nomudou kauta tiko nomudou leqa kina mataveilewai, na cava e sega ni dou ciqoma rawa kina mo dou vakacacani? na cava sega ni dou taura rawa kina mo dou vakaisini? ia oi kemudou mada ga dou cala tiko, ka dou vakaisina tiko na wekamudou vakayalo! dou sega tiko beka ni kila o ira kece na sega ni yalododonu, era na sega ni rawata na matanitu ni kalou? dou kakua ni vakallailai kemudou: o ira sa tiko vata ni se bera na vakawati, o ira na dauqaravi matakau, o ira na veibutakoci (dauyalewa, dautagane) o ira na veiwatini vakatagane kei na veiwatini vakayalewa, o ira na veilasami ga vakatagane, o ira na daubutako, o ira na daukocokoco, o ira na daumateni kei ira na dau veivakasesewesewani, o ira sa vaka oqo, era na sega ni rawata na matanitu ni kalou. na nomudou bula e vaka tu o ya e liu. ia oqo dou sa vakasavasavatiki ka vakavoui mai, ia dou sa qai vakadonui ena vuku ni yaca i jisu na noda turaga kei na yalo tabu ni kalou. e sega ni dua na ka me tabu vei au, ia e levu na ka e sega ni yaga vei au. e dina mada ga ni'u rawa ni vakayagataka kece, ia au sega ni vinakata ga me dua na ka oqo me mai lewai au. na kakana me baleta na kete kei na kete me baleta na kakana, sega ni tukuni mo veitaliatiki iko kina, ni kalou ena vakarusai rau ru-

arua. e sega ni buli na yago mo tiko vata kina ni se bera na vakawati, na yagomu me vakarokorokotaki kina na kalou, ni yagomu sa vale ni kalou. na kalou ena vakaturi keda cake ena nona kaukauwa me vaka e vakayacora vua na turaga. dou sega beka ni kila, o koya sa veitikini yago vata kei karisito? me'u na taura na veitikiniyagoi karisito ka laki veisematitaka vata me dua kina na yalewa dautagane? ena sega ni rawa! dou sega tiko beka ni kila, o koya sa veitikini yago vata kei na yalewa dautagane e rau sa na dua ga na yago vata? ni oi rau na lewe rua, sa tukuni, "e rau sa dua ga na yago." ia o koya sa duavata me veikabiti vata kei na turaga, e rau na yalo e dua bau ga, o ya na vuna au tukuna kina, mo dou dro yawa tani mai, ena tiko vata se bera na vakawati kei na veibutakoci ena loma ni vakawati. ni o valavala ca ena i valavala ca oqo, o sa vakaleqa tikoga vakai iko na yagomu. e sega beka ni dou sa kila oti, ni yagomudou sa vale ni yalo tabu ka sa dau curumi kemudou, ni o koya na kalou sa vakatikora e yalomudou, e sega ni dodonu kina mo dou veitaliataka na yagomudou? ni kalou sa mai voli kemudou ena dua nai sau e sau levu sara, o koya mo dou vakarokorokotaka na kalou ena yagomudou kei na yalomudou, ni oi keda sa nona tu na kalou.

7

na taro dou a tarogi au tiko yani kina ena nomudou i vola: me'u tukuna vei kemudou, na tagane me kua ni tara e dua na yalewa. ia me vaka nai valavala ca ni veibutakoci, e na daumaka ga me sa vakawati na tagane kei na yalewa me dua talega na watina. me cakava kina na ka dodonu me vaka nai vakarau dina ni veiwatini na tagane vua na watina, ka vaka talega kina na yalewa vua na watina. ni sa vakawati na yalewa sa sega ni qai tu vua na kaukauwa me veitalitaka na yagona, na kena lewa sa tu vua na watina tagane. sa vaka talega kina na tagane sa sega ni qai tu vua na kaukauwa me vakaveitaliataka na yagona, ni sa lewa tu na watina. kua ni sogoti iko mai vua na watimu, me tikoga nomudrau veidinadinati ena vuku ni lolo kei na masu, mo drau tiko vata tale me tarovi kina nona veitemaki o setani, ena vuku ni dau tarovi vakadredre na tikovata. oqo nai vakasala ga ka sega ni vakaro. au diva moni vakataki au ia eda sega ni tautauvata kece, ni duidui nai solisoli e soli vei keda, eso me vakataki au. ia vei kemuni na sega tu ni vakawati kei kemuni na yada: ena uasivi kei kemuni mo ni tikoga me vakataki au. ia kevaka era sa sega ni tarovi ira rawa, sa vinaka cake ga mera vakawati, ni sa vinaka mera vakawati ka sa qai ca sara, na garogaro lo se na wainidiva tu ga. oqo vei kemuni na vakawati au sa vakaroti kemuni, sega ni o au, ia mai vua na turaga: na yalewa me kakua ni biuta na watina. ia kevaka me sa lako me kakua ni laki vakawati, me tatau vinaka me vakavinakataki kina nodrau veiwekani. na tagane me kakua ni sereka nai vesu ni vakamau vua na watina. ia vei ira tale eso, sega ni tukuna na turaga, oi au ga, e vaka oqo, kevaka e dua na tuakada e lotu tiko ka sega ni lotu tiko na watina, ka sa lomasoli tu na watina me rau bula vata, me kakua ni biuta o koya na watina. kevaka e dua na yalewa me sega ni lotu na watina, ka sa lomasoli na watina me rau bula vata, me

kakua ni biuti watina o koya. na yalewa e vakasavasa-vataka na watina sega ni lotu, kei koya na yalewa sega ni lotu e vakasavasavataki mai vua na watina; ke sega era na sega ni savasava na luvemudou, ia oqo era sa savasava tu. ia kevaka me sa lako o koya na sega ni lotu, laivi koya me lako; vei keda sa lotu na tagane kei ne yalewa, meda kakua ni vesuki tiko kina bula vaka oqo. ia sa kacivi keda na kalou meda loma vakacegu. ena rawa vakacava mo kila, o iko na yalewa, na watimu mona vakabulai koya tale? se o iko na tagane, ena rawa vakacava mo kila, na watimu mo vakabulai koya tale? ia na kalou sa vota vei ira yadua, me vaka nona kaciva na tamata yadua na turaga, mera bula vaka kina, oqo na lewa au sa vinakata me muria na veisoqosoqo lotu kece. e dua sa kacivi ni sa cilivi? me kakua tale ni qai sega cili. e dua sa kacivi ni sega cili? me kakua tale ni qai cilivi. na cili kei na sega cili e sega sara ga ni dua na kena yaga, ia na kena maroro ga nai vakaro ni kalou oqori e ka bibi. me tikoga na tamata yadua ena ka e kacivi kina me vaka nona kacivi. dou a sega beka ni kacivi ni dou a bobula tu? kua ni dou via lomaleqataka; ia ni dou sa mai vagalalataki, dou bulataka na kena bula. ni o koya sa kacivi mai vua na turaga ni a bobula tu, sa tamata sereki ni turaga, ka tautauvata ni sa kacivi me tamata sereki sa nona bobula na turaga. ni dou sa voli ena dua nai sau levu, mo dou kakua ni bobula vei ira na tamata. na veiwekani, me tiko na tamata yadua kei na kalou, ena i tutu sa tiko kina ni sa kacivi. vei ira na dawai kei na yada me baleti kina na sega ni vakawati: e sega ni dua nai vakaro mai vua na turaga e tiko vei au; ia me vaka na loloma ni turaga vei au kei na nona veivakabauti, au na tukuna kina noqui vakasala. au nanuma ni rairai daumaka cake na tagane me sa bula tu mada ga vakaoqori, ena vuku ni leqaleqa eda dau sota e veisiga. e dua na yalewa drau sa veiwatini? kakua ni o via veisere. e sega ni dua na yalewa drau veiwatini tiko? kakua ni vakasagara tale e dua na yalewa me watimu. ia kevaka o sa vakawati, o sa qai sega ni valavala ca; kevaka me sa vakawati e dua na goneyalewa, e sa na sega ni valavala ca. ni vakawati ena levu na dredre ena sotavi kina, au sega ni vinakata me'u tukuna rawa oqo vei kemudou. ia oqo au tukuna vei kemudou na veiwekani, sa lekaleka sara na gauna, vei kemudou sa vakawati mo dou kakua ni vakadredretaki kemudou, mo dou vakarawarawataki kemudou tiko. o ira sa tagi mera vakataki ira na sega ni tagi, o ira sa reki mera vakataki ira na sega ni reki, o ira sa volivoli me vaka ga e dua e sega ni dua na ka e tu vua. kei ira na rui ogaogataka na ka ni vuravura oqo mera rawata taucoko. na vuravura sara ga oqo ena vakarusai laivi. ia au vinakati kemudou me kakua soti ni dou lomaocaoca. o koya e sega ni vakawati sa dua na ka nona qarauna na cakacaka ni turaga, ena nona tovolea tiko me cakava na loma ni turaga. ia na tagane vakawati sa rui kauwaitaka vakalevu na ogaoga vakavuravura "ena qai rawa vakacava vua me vakalomavinakataka na watina yalewa. e tiko e dua na duidui vua na yalewa sa vakawati kei na dua se goneyalewa. o koya e sega ni vakawati e dau kauwaitaka vakalevu na cakacaka ni turaga, me rawa kina ni savasava tu na yagona kei na yalona. ia o koya sa vakawati e rui kauwai tu ga vakalevu ena vei ogaoga

vakavuravura â€“ ena rawa vakacava vua me vakalo-mavinakataka na watina tagane. ia au tukuna oqo mo dou vinaka kina, sega ni dou ca kina me'u via tarovi kemudou, ia au via vaqacacotaka tikoga nomudou qarava na turaga me dei ka kaukauwa ni tu nai tatao eso. ia kevaka e dua na tagane sa sega ni tarovi koya rawa tiko ni sa via vakawatitaka e dua na goneyalewa, sa ganiti koya vinaka ga mesa vakawati, me sa kua tale ni tarovi sa soli sara ga vua na ka sa gadreva. e sega ni dua na kena valavala ca; me rau sa vakamau ga. kevaka e dua me sa vakadeitaka ni sa lewa oti tu e lomana ni na sega ni vakawati, ena uasivi nona cakacaka. ena vaka oqo, o koya sa vakawati ena vinaka nona cakacaka, ia o koya sa sega ni vakawati ena vinaka cake sara na nona cakacaka. na yalewa vakawati ena vauci koya tu na lawa ena gauna tau-coko e bula tiko kina na watina; ia kevaka sa na mate na watina, sa tu vua na galala me vakawatitaka tale e dua sa vinakata o koya, me qarava na turaga. ia kevaka me'u lewa ena noqu rai, ena vinaka cake me bula tuga vaka o ya, ni levu na gauna ena mamarau tu ga kina â€“ ena vakasama o ya, e solia duadua vei au na yalo ni kalou.

8

oqo me baleta na kakana cabori kina matakau: eda kila ni sa tu taucoko vei keda na kila ka. na noda kila ka ena kauta mai na viavialevu, ia na loloma e dau kauta mai na veivakatatataka cake. kevaka e dua sa nanuma ni tu vua na kila ka kecega, e sega sara ga ni dua na kila ka e tu vua, ena ka e dodonu me kila. ia kevaka e dua sa lomana na kalou ena kilai ena nona bula. o koya oqo me baleta na kakana sa cabori kina matakau, meda kila ni matakau e sega ni dua na ka e vuravura, ka sega tale ni dua e kalou, ia e dua ga. kevaka mada ga era vakatokai mera kalou, mai loma-lagi se i vuravura (ni sa levu na veimataqali kalou kei na vei mataqali turaga) io vei keda e dua ga na kalou, na tamada ka vu mai vua na ka kecega, oi keda eda sa nona, e dua ga na turaga o jisu karisito, sa bulia o koya na ka kecega, eda sa bula ena vukuna. e sega ni levu vei keda me kila tiko na dina oqo, eso era nanuma tiko ni ka bula na matakau, kei na kakana e cabori kina e cabori dina kina kalou, na ka qai yaco ni ra sa kania sa qai leqa nodra lewa e loma, me malumalumu ni sa beitaki. e sega ni da taucoko vua na kalou ena vuku ni kakana; meda kana sa qai yaco kina na taucoko, se me kua na kana meda sega kina ni taucoko. ia mo dou qarauna vinaka nomudou galala de qai yaco mei tatao vei ira se malumalumu. kevaka e dua sa raici kemudou, oi kemudou sa bau kila toka ni dou kana tiko ena bure kalou ni matakau, ena sega beka ni solia vua sa malumalumu e dua na yalo doudou, ni rawa talega vua me kania na kakana sa cabori kina matakau? ena vuku ni ka o sa kila, ena la'ki rusa kina na tacimu e malumalumu, ni tacimu oqori e mai mate kina o karisito? o na valavala ca vei karisito, ni o vakaleqa na tacimu ena nomu vakamavootaka na nona lewa e loma, ni se malumalumu, ena nomu vakatara e dua na ka e nanuma o koya ni cala. o koya oqo, kevaka au vakaleqa na taciqa ena lewe ni manumanu, au na sega tale vakadua ni kania na lewe ni manumanu, baleta au

sega ni vinakata me leqa na taciqa.

9

koronica 9 nai valavala ni noda guilecavi keda 1 au sega beka ni apositolo? au sega beka ni sa vagalalataki oti? au sega beka ni raici jisu na noda turaga? na nomudou bula a sega beka ni noqu cakacaka vua na turaga? kevaka au sega ni apositolo vei ira tale eso, au sa nomudou i apositolo dina ga, na nomudou mai vakabulai sa rawa duadua ga ni'u apositolo ni turaga. oqo nai sau ni taro me'u na sabaya kina na nodra tarogi au eso me baleta na noqu dodonu: e sega beka ni dua na dodonu e tu vei keda meda kana ka gunu kina? e sega beka ni dua na dodonu e tu vei keda meda kauta kina na watida ni da lotu vata, me vakataki ira nai apositolo, kei iratou na tuakana na noda turaga, kei kifa? se oi au kei panapasa me sa kua ni keirau cakacaka me keirau bula kina? e rawa ni dua na so-tia me saumi koya vakaikoya ena nona la'ki valu? o cei me tea e dua na loga ni vaini me qai sega ni kan-nia na vuana? o cei sa vakania na qele ni sipi me qai sega ni gunuva na wai ni sucu ni qele ni sipi? au vosataka na veika oqo ena kaukauwa vaka tamata, se tukuna ka vakadinadinataka na vunau? me vaka na ka e cavuti ena vunau i mosese, "mo kakua ni vauca na gusu ni bulumakau ni sa buturaka tiko na vei sila." na kalou e rui kauwaitaka vakalevu beka na bulumakau ena nona tukuna na veika oqo? se tukuna na veika oqo o koya me baleti keda? io ena vukuda sara ga, ni sa volai, o koya sa taura nai siyiyara me cucikuci me vakanuinui tiko ni sa cucikuci, kei koya sa buturaki sila me vakanuinui tiko ni na vakaiivotavota ena ka e nuitaka. keitou a kaburaka vei kemudou na veika vakayalo, ena vinaka beka me keitou tamusuka na veika vakavuravura mai vei kemudou? kevaka eso e via wasea vata kei kemudou me vakaiivotavota ena veika oqo, e sega beka ni o keitou e dodonu me levu cake? io vei keitou se bera ni matau vei keitou na vakayagataki ni dodonu vakaoqo, ia keitou sa vosota na veika kecega, me kakua kina ni vakatawayagataki nai tukutuku vinaka i karisito. dou sega beka ni kila o ira era cakacaka ena vale ni kalou, kei ira era qarava nai cabocabo ni soro, era na vakaiivotavota mai na ka e cabori ena cabocabo ni soro? ni sa dina sara, sa vakarota oti na turaga o ira era vunautaka nai tukutuku vinaka mera bula ena i tukutuku vinaka. ia au sega ni vola oqo, me dua kina na ka mo dou solia vei au, e vinaka cake vei au me'u mate ni sega ni dua na ka me tu vei au, me kakua kina ni dua me dusi au ni'u dokadoka taki au. kevaka au sa vunautaka tiko nai tukutuku vinaka, cava me'u dokadokataka, ni oqo na ka au lesi kina; io, ena ca vei au, kevaka me'u sega ni vunautaka nai tukutuku vinaka! kevaka au cakava tiko na ka oqo ena yalo e taleitaka, au na saumi kina; ia kevaka me sega ni vaka na lomaqa, sa qai soli vei au nai tavi me vakataki ira na vakaitutu. a cava sa qai kenai sau vei au? ni'u vunautaka tiko nai tukutuku vinaka, e sega ni dua na ka au saumi kina ena noqu vunautaka tiko nai tukutuku i karisito, me'u kakua ga ni via cakava e dua na ka e sega ni dodonu vei au me'u cakava, ena vuku ni tukutuku vinaka. e dina sara au sa galala vei ira na tamata kecega, na ka au sa

qai cakava, me'u sa nodra dauveiqaravi na tamata kecega, me rawa ni'u rawai ira mai kina na lewe vuqa. ni'u tiko kei ira na jiu au vaka na jiu, me rawa ni'u rawai ira kina na jiu; vei ira na vauci ena vunau, me rawa ni'u rawai ira kina na vauci ena vunau; vei ira na sega ni vauci ena vunau, au vaka na sega ni vauci ena vunau, (e sega ni'u voroka kina na vunau ni kalou, ni'u sa vauci tu ena vunau vei karisito), me rawa ni'u rawai ira kina na sega ni vauci ena vunau; vei ira sa malumalumu ka'u vakatalega e dua sa malumalumu, me rawa ni'u rawai ira na malumalumu. au vakatautauvatataki au kei ira na tamata kecega, na duidui ni bula kece o ya, de rawa kina vei au me'u vakabula eso. au cakava oqo ena vuku ni tukutuku vinaka, me rawa kina ni dua noqui votavota vata kei kemudou. dou sega beka ni kila o ira kece era veitau cici mera na veicivivi, ia ena dua ga vei ira ena taura nai cocovi? mo dou cici talega vaka kina mo dou taukena. vei koya e via veitau cici me vakai cocovi, me lewa vakamatau na nona bula mai na vuqa na ka. o ira oqori era veitaucitika ga nai sala e ca rawarawa, ia oi keda e dua nai sala sa sega ni ca rawa. o koya oqo au cici me vakakina: au sega ni via lomalomarua taka noqu cici. ni'u kolotaka noqui vacu; au sega ni vaka e dua me vacu cagi ga. ia au vakavakarautaki au vakavinaka ena noqu qarauna na yagoqu mai na ka au na vakayacora, ena gauna me'u vunau kina vei ira na tamata, me kua tale ni dua na ka mena vakataotaki au.

10

au vinakata mo dou kila na veiwekani, o ira noda qase era lako ena ruku ni o, ka ra lako curuma talega na loma ni wasawasa. ena nodra lako ena ruku ni o kei na nodra lako curuma na loma ni wasawasa era papitaisotaki kina vei mosese, a ra sa kania vata kecega na kakana vakayalo, kei na nodra gunuva talega na wai vakayalo. ni ra sa gunu mai na vatu vakayalo sa muri ira tiko, sai karisito na vatu o ya. ia sa lewe vuqa vei ira sa sega ni vinakati ira na kalou, ka ra sa mai bale koto kina ena vanua dravuisiga. na veika oqo sai vakaraitaki vei keda, meda kakua ni vakayacora nai valavala butobuto me vaka na ka era dau gadreva. dou kakua ni qarava na matakau me vakatake eso vei ira. ni sa volai, "o ira na tamata era dabe sobu mera kana ka gunu, era qai tucake ka vei qitori." meda kakua ni veibutakoci me vaka eso vei ira e dau cakava, ni ra mate kina e lewe ruasagavulu katolu na udolu na tamata ena dua ga na siga; me kakua ni da via vakatovolei karisito, ni so vei ira e vakatovolea, e qai kati ira mate na gata; me kakua na vusa kudrukudru, me vaka ni so vei ira e dau vosa kudrukudru, era qai vakarusai mai vei koya na dauveivakarusa. na ka taukoko era vakayacora mei vakaraitaki vei keda, ka sa volai me da vuli mai kina, ni sa roro tiko mai nai vakataotioti. o koya oqo me qaraini koya o koya sa nanuma ni sa kaukauwa tu, de qai yaco me malumalumu ena veika oqo. e sega ni dua na veivakatovolei me yaco vei kemudou me se bera mada ni tarai kemudou; ia sa yalodina na kalou, ena sega ni rawa ni dou rawata, ia na veivakatovolei kece ena dau vakarautaka o koya na kena sala, me lako curumi kina ena bula e vosota. o koya oqo, kemudou sa lomani, dou dro tani mai ena

qaravi matakau. au vosa vei ira sa vuku; dou vakalewa vakavinaka sara na ka au na cavuta yani. na bilo ni veivakalouvakinakataki eda sa kalouvina tiko kina, e sega beka ni da sa duavata ena dra i karisito? vaka talega kina na madrai sa dovi, e sega beka ni da sa duavata ena yagoi karisito? oi keda, eda lewe levu, sa dua nai buli madrai kei na dua na yago; eda sa vakai votavota kecega mai dua nai buli madrai. dou raici isireli mada: era kania na manumanu cabori, era vakai votavota talega mai na cabocabo ni soro? cava au via tukuna tiko? na matakau e ka walega, se na ka e cabori kina matakau e ka walega? na ka era cabori na sega ni lotu era sega ni cabora vua na kalou era cabora vua na tevoro, au sega ni vinakati kemudou mo dou veitokani kei na tevoro. e sega ni rawa mo dou gunuva na bilo ni turaga kei na nodra bilo na tevoro; e sega ni rawa mo dou vakai votavota mai na teveli ni turaga kei na nodra teveli na tevoro. eda sega beka ni vakararawataka na turaga me cudru? se da sa kaukauwa cake beka mai vua? sa tara vei au na ka kecega, ia e sega ni ka kece e yaga; ka kece e tara tu vei au, ia na ka kece sa sega ni veivakatataki cake. me kakua e dua me vakasaqara na ka me nona ga, ia dou veivuke ni colata nomudou leqa. na kakana sa volitaki tu ena makete dou volia ka kania, kakua ni dou via taroga e tara se sega; ni "vuravura oqo e nona na turaga, kei na veika kece sa tu kina." ke-vaka e dua na sega ni lotu me sureti kemudou kina vakayakavi, ka dou vinakata mo dou lako, na kakana kece e biu e matamudou dou kania kece, me kakua ni dou via taroga me laukana se sega. ia kevaka e dua me tukuna vei kemudou, "na kakana oqo sa cabori tu kina matakau," dou kua ni kania ena vukuna o koya e tukuna vei kemudou kei na vuku ni lewa e loma vei keda; na "vuravura oqo e nona na turaga, kei na veika kece e tu kina." "lewa e loma," sega ni o iko ga, mo nanumi koya tiko. na cava na noqu galala o au, me vakatao tiko kina nona vakatulewa e dua tale? ia kevaka au sa duavata ena vakavinakataka na kakana, a cava me'u qai vosa vakacacataka kina na kakana au sa vakavinavinakataka? o koya oqo, ni dou kana se gunu, se so tale na ka dou cakava, mo dou cakava me vakalagilagi kina na kalou. dou kakua ni vakaleqa e dua vei ira na jiu se dua na kai kiriki se vei ira nai so-qosoqo lotu ni kalou, me vaka na ka au dau cakava ena veika kecega, mera taleitaka na tamata, sega ni'u cakava na ka au taleitaka, ia na veika kece e yaga ka taleitaka na tamata kece, me rawa ni ra vakabulai kina.

11

dou vakatotomuri au, ni'u sa vakatotomuri karisito tiko. au vakavinavinakataki kemudou na veiwekani, ena nomudou nanumi au ena ka kecega, mo dou maroroya tiko nai tovo au laki vakaraitaka yani vei kemudou. ia au vinakata mo dou kila ni sa ulu ni tamata kece o karisito, sa ulu ni yalewa na tagane, kei na ulu i karisito na kalou. ni masu se parofisai na tagane kevaka e ubi tiko na uluna, e vakaraitaka ni sega ni doka na uluna. ia kevaka me dua na yalewa e masu se parofisai qai sega ni ubi tiko na uluna, e vakaraitaka ni sega ni doka na uluna, ena tautauvata

kevaka me tasi taucoko na nona qavokavoka. kevaka e sega ni ubi na uluni yalewa me koti tasi. ia kevaka e madualaki koya na yalewa ni koti tasi, me sa ubi ga na uluna. na tagane e sega ni dodonu me ubi na uluna, ni o koya nai yaloyalo kai ukuuku ni kalou; ia na yalewa nai ukuuku ni tagane. sa sega ni buli mai vua na yalewa na tagane, ia na yalewa ga e buli mai vua na tagane. e sega ni buli na tagane me baleti koya na yalewa, ia na yalewa e buli me baleti koya sara ga na tagane. oqo na vuna me ubi tiko kina na ulu ni yalewa mei vakatakilakila ni sa lewai tu, ena vukudra na agilososi mera marau kina. na lewa ni turaga, na tagane kei na yalewa me rau dau veiorogorogoci ka veitarai cake. ni yalewa e buli mai vua na tagane, kei na nona tadu mai e dua na tagane e tadu mai vua na yalewa; ia na veika kece e vu mai vua na kalou. dou lewa vakai kemudou mada. ena rairai rakorako beka ke dua na yalewa, me masu vua na kalou me qai sega ni ubi tiko na uluna? e sega beka ni da sa vulvika mai na noda i vakarau ni bula na tamata, kevaka e mani balavu sivia na drau ni ulu ni tagane e sa na vakamaduataki koya tale? ia nai ukuuku ni yalewa na drau ni ulu balavu, ni kena tiko na drau ni ulunabalavu me rawa ni nona i ubi. kevaka e dua me via veiletitaka na ka oqo, sa sega ni neitou i valavala oqo, se na nodra na vei soqosoqo lotu ni kalou. au sega ni marautaki kemudou ena noqu solia yani nai vakasala oqo, ena gauna mo dou dau soqoni vata kina, e sega ni dau basika na vinaka vei kemudou, dou sa qai ca ga vakalevu. nai matai mada ga, ni dou dau soqoni vata vakai soqosoqo lotu, au rogoca ni dou sa dui tatawasewase tu, eso nai tukutuku oqo au sa vakadinata. ena sega ni yali na veiba me sega ni caka ena kemudou maliwa, me rawa ni ra laurai kina na tamata dina. o koya oqo ni dou soqoni vata ena dua na yasana, dou sa sega ni ia dina nai vakayakavi ni turaga. ena gauna mo dou kania kina, sa sega tale ni dou qai veivarakani sa dui nanumi koya ga, na tamata, eso e via kania ni ra sa sega ni kana, eso sa laki mateni tale ni sa rui sivia na ka e gunuva. e cava! sa sega nomudou vale mo dou laki kana kina ka gunu kina? sa rui dou beca nai soqosoqo lotu ni kalou, ka vakamadualaki ira na sega ni rawa ka ni sega ni dua na ka era kauta mai? a cava tale me'u tukuna vei kemudou? me'u dokai kemudou i ena ka oqo? au sa sega ni dokai kemudou. ni'u a rogoca mai vua na turaga na ka ka'u a tukuna talega vei kemudou: ni sa taura nai buli madrai na turaga o jisu ena bogi sa soli yani kina o koya; ni sa vakavinavinakataka oti, sa dovia ka tukuna, "dou taura, ka kania; oqo na yagoqu sa doviraki ena vukumudou; dou kitaka oqo mo dou vakananumi au kina." sa vakatalega kina na bilo, ni sa kania oti nai vakayakavi o koya, sa tukuna, "na bilo oqo na veiylalalati vou ena noqu dra. dou kitaka oqo mo dou vakananumi au kina, ena gauna kecega dou gunuva kina." ena gauna kecega dou kania kina na madrai oqo ka gunuva na bilo oqo, dou tukuna tiko na nona mate na turaga me yacova ni lesu tale mai. o koya oqo, o koya vakayadua ga sa kana mai na madrai oqo ka gunu mai na bilo ni turaga oqo, ka sega ni doka ena vakadinadinataki ni sa cala ena vuku ni yago kei na dra i karisito. ia me dikevi koya na tamata vakai koya, me qai kania na madrai ka gunuva na bilo. o koya e kania ka gunuva ka sega ni doka, e kania ka

gunuva tiko na nona cudruvi vakai koya, nona sega ni kauwaitaka na bibi ni nona mai mate na turaga. o ya na vuna e lewe levu sa malumalumu ka tauvi mate kina vei kemudou, ka lewe levu talega sa mate. kevaka meda dikevi keda vinaka, eda na sega ni cudruvi. ia ni da sa cudruvi, eda sa cudruvi mai vua na turaga, meda kakua kina ni lewai me cudruvi vata kei ira na kai vuravura. o koya oqo, kemudou na wekaqu, ni dou sa mai soqoni vata mo dou kana, dou tovolea mo dou dau veivarakai. ia kevaka e dua sa via kana, me kana rawa mai nodratou, me kakua ni yaco ena nomudou soqoni vata me cudruvi kina o koya. na veika tale sa vo tiko, au na qai la'ki vakadodonutaka ni'u sa yaco yani.

12

oqo ena vuku ni solisoli vakayalo, oi kemudou na veiwekani; au sega ni vinakata mo dou sega ni kila: mo dou kila ena gauna se bera kina ni dou mai lotu, dou a vakacalai tu kina veimatakau kara sega ni vosa rawa, ena nomudou veikauyaki voli. o koya oqo, au vakaraitaka vei kemudou ena sega ni rawa me dua e vosa ena yalo ni kalou, me qai vosa vakacacataki jisu, ena sega talega ni rawa vua e dua me tukuna ni sa turaga o jisu, ke sega ni vakavuna vua na yalo tabu. sa duidui nai solisoli, ia e dua ga na yalo tabu. sa duidui talega na tiki ni vei qaravi e vakayacori, ia e dua ga na turaga. e duidui na cacakaca e cakava na turaga vei keda, ia e dua ga na kalou sa cakava tiko na veika kece oqori, ena noda dui bula kecega. ia sa vakataki-lai na yalo tabu vei ira na tamata yadua me baleti ira kece. na yalo tabu sa solia vua e dua na vosa vaka yalomatua, vua tale e dua na vosa ni kila ka, ena cacakaca talega na yalo tabu. vua tale e dua na vakabauta ena cacakaca tikoga ni yalo tabu, vua tale e dua nai solisoli ni veivakabulai ena cacakaca tikoga ni yalo tabu, vua tale e dua me cakava na ka e veivakakurabitaki, vua tale e dua me parofisai, vua tale e dua me dau kila na yalo, vua tale e dua me vosataka na vosa tani, vua tale e dua me vakadewataka na vosa tani, ia na yalo tabu e dua bauga sa cakava na ka kecega oqo, ni sa vota vei ira na tamata yadua me vaka sa vinakata o koya. me vaka sa dua ga na yago ka sa levu na kena veitiki-na, ia na veitiki ena dua na yago oqori e levu sara, ka sa dua ga na yago, sa vaka talega kina na karisito. na yalo tabu e dua bau ga eda sa papitaisotaki kina ena yago e dua bau ga á€" se jiu se o ira na kai kiriki, se bobula se tamata sereki á€" eda sa vagunuvi kecega ena yalo tabu e dua bau ga. ni yago e sega ni dua walega na tikina, ia e levu na kena vei tikina. kevaka me tukuna mai na yago, "baleta ni'u sega ni liga, oi au sa sega ni tiki ni yava," ena sega beka ni vakila tiko o koya e dua na ka ena yago? kevaka me qai tukuna tale na daliga, "baleta ni'u sega ni mata, oi au sa sega ni tiki ni yago," ena sega beka ni vakila tiko o koya e dua na ka ena yago? kevaka me sa mata taucoko na veitiki ni yago kece, ena qai rawa vakacava me rogoci na ka? kevaka me sa daliga taucoko na veitiki, sa na qai sega na ucuda meda boi kina? ia oqo sa cakava na veitiki ni yago kece oqori na kalou, ena yago me vaka na nona lewa. kevaka na veitiki oqori me dua ga na tikina, ena vakacava tu mada na yago? o ya na

vuna e cakava kina na kalou me levu na veitikina e na dua na yago. na mata ena sega ni rawa me tukuna ena liga, "o iko e sega ni yaga vei au," se na ulu ena yava, "o iko e sega ni yaga vei au." na veitiki ni yago e sega ni dau kauwaitaki vakalevu ni o koya e sega tu ni dua na ka, o koya e dua nai tavi bibi e vakayacora tiko. na veitiki ni yagoda eda sega ni dau doka o koya e sega ni raici; veitikida ga e laurai eda doka vakalevu cake, na veitikida e laurai me kua soti ni vakasakiti. ia na kalou sa biuta tu na veitikini yago kece oqori, eso me laurai ka so me sega ni laurai, me kakua kina ni veisei na yago, ia na veitikina kece me veitaraicake ka cakacaka vata. kevaka sa sotava tiko na rarawa e dua, na veitikina kecega me vakila na rarawa o ya; se dua na tikina me laveti cake, mera marau vata na veitikina kece. oqo oi kemudou na yagoi karisito, ka dou veitikina yadudua vua. ena i soqosoqo lotu sa vakatikora eso na kalou, ai matai na apositolo, ai karua na parofita, ai katolu na qasenivili ni volatabu, ni oti o ya na veivakurabuitaki, nai solisoli ni vakabula na tauvimate, o ira na dauveivuke, o ira na dauvatuva ka, kei ira na dauvosataka na veivosata tani eso. era sa apositolo kece li? era sa parofita kece li? era sa qasenivili ni volatabu kece li? era sa daucakava kece li na cakacaka e veivakurabuitaki? sa tiko kece beka vei ira nai solisoli ni vakabula na tauvimate? era sa vosataka kece tiko li na vosatani eso? era sa dauvakavakadewa kece tiko li? ia oqo, mo dou dui gadreva nai solisoli e uasivi sara. au na vakaraitaka vei kemudou e dua ena vinaka cake na kena sala.

13

koronica 13 kevaka au sa vosataka na nodra dui vosavosa na tamata kei na vosa ni agilosu, ia ka sega vei au na loloma, au sa vaka walega na kaukamea sa rorogo, kei na veleti varasa sa tataqirigiri. kevaka sa tiko vei au nai solisoli ni parofisai kei na kila na veika kecega, kevaka sa tu vei au na vakabauta kecega me rawa ni'u tosoa kina na ulunivanua, ia ka sega vei au na loloma, au sa ka walega. kevaka au solia kece na noqui yau me ra kana kina na dravudravua, kevaka au solia na yagoqu me'u vakamai, ia ka sega vei au na loloma, sa sega sara ga ni dua na ka e yaga me'u na rawata mai kina. na loloma sa dauvosota vakadede ka dau yalovinaka; na loloma e sega ni dau vuvu; na loloma sa sega ni vosa doudou se me viavialevu; sa sega ni sabalia tu nona i tovo, sa sega ni qara na ka baleti koya, sa sega ni dau vakavuca, sa sega ni dau vakanananu ca; sa sega ni rekitaka na ka ca, ia sa rekitaka ga na dina; sa dau ciqoma ena galu na ka kecega, sa vakadinata na ka kecega, sa vakanuinitaka na ka kecega, sa vosota na ka kecega. na loloma ena sega ni oti. na parofisai ena oti mai, na vosatani eso ena oti mai, na kila ka ena seavu yani. na noda kila ka kei na noda parofisai e sega ni ka e taucoko. ia ni sa qai yaco mai na ka e taucoko, na vakamumuri esa na yali tani. ni'u a gone, au vosa me vaka na gone, au kila ka me vaka tu ga na gone, au vakanananu me vaka na gone; ia ni'u sa qase cake mai, au biuta laivi kece na bula vagonegonea. ena gauna oqo, na noda rai e vaka na noda tirovi keda ena iloilo buwawa, ia ena qai yaco mai na gauna meda na veisotari mata kina ena

matanavotu. na noqu kila se bera ni taucoko, ia ena yaco mai na gauna me'u na kila kina na ka e dodonu me'u kila deivaki. e tolu na ka oqo, sai koya na vakabauta, nai nuinui, na loloma; ia vei ratou oqo, e uasivi duadua na loloma.

14

dou cicimuria na loloma, ka mo dou gadreva nai solisoli vakayalo, ia dou saga vakaukauwa mo dou parofisai. vei koya e vosataka na vosa tani e sega ni vosa vei ira na tamata, ia vua ga na kalou, ena sega ni dua me kila na ka e cavuta tiko; ni cavuta na veika vuni me vaka sa solia vua na yalo tabu. ia o koya sa parofisai, e veivakatatakiace e veivakavulici e veivakacegui vei ira na tamata. o koya e vosataka na vosa tani e vakatataki koya ga, ia o koya sa parofisai e vakatataki ira nai soqosoqo lewe ni lotu. au vinakati kemudou mo dou vosataka na vosa tani, ia ke dua na ka me uasivi sara vei kemudou modou parofisai; ni o koya e parofisai e bibi cake mai vei koya e vosataka tiko na vosa tani eso, na vosa tani me vakadewataki me rawa ni vakatataki kina nai soqosoqo lewe ni lotu. ia oqo, na veiwekani, kevaka me'u lako mai vei kemudou ena noqu tukuna na vosa tani, ena sega sara ga ni dua na ka dou na taura rawa mai vei au, dou na taura ga kevaka me'u tukuna nona veivakatakilai na kalou, se na ka au kila, se na noqu parofisai, se na noqu veivakatavulici? nai yaya mada ga ni vakatagi e ka mate, na api, na bitu ni vakatagi e tu vei ira na veimataqali rorogo mera dau solia, ena rawa vakacava me kilai na duidui ni rorogo ni vakatagi, kevaka me sega ni dua e kila na qiria? kevaka me sega ni uvuci vinaka me vaka na kenai vakarau na davui ni valu, ena qai rawa vakacava mera vakavakarau kina i valu? sa vakakina oi kemudou, kevaka mo dou sa sega ni qai tukuna tiko na vosa eda kila rawa, ena qai tauri rawa vakacava na ka dou via tukuna tiko? na nomudou vosa dou sa na vosa tuga kina cagi. o vuravura era tu kina na veimataqali vosa duidui, e sega ni dua na vosa oqori me sega ni kilai na kena i balebale. o koya oqo, kevaka me'u sega ni kila nai balebale ni vosa e cavuti, oi au e dua na vulagi vei koya e cavuta tiko e vulagi vei au. ena nomudou rui gadreva vakalevu nai solisoli vakayalo, dou kerea o koya e uasivi sara na kena vakatataki cake nai soqosoqo lotu. o koya oqo, vei koya e vosataka na vosa tani eso me masulaka me rawa ni kila na kena vakadewataki. kevaka me'u masu ena dua na vosa au sega ni kila ka masu tiko na yaloqu, au na sega ni kila na ka au cavuta tiko ni na veilecayaki noqu vakasama. na cava me'u na cakava? au na masu ena yaloqu kei na noqu vakasama, au na lagasere talega ena yaloqu kei na noqu vakasama. kevaka mada mo vakavinavinaka ena nomu cavuta na vosa e sega ni kilai, ena qai rawa vakacava vei koya e sega ni lotu me vaka emeni ena ka o tukuna tiko, ni sega sara tu ga ni bau kila o koya na ka o tukuna tiko. na nomu vakavinavinaka o kila tiko na kena talei, ia o koya e toka tikivi iko ka sega ni lotu, e sega ni vakatataki koya cake. au vakavinavinaka vua na noqu kalou, ni'u uasivi vei kemudou kecega ena vosa ni veivanua tani; ena gauna ni lotu ena vinaka me'u cavuta e lima na veimataqali vosa e rawa ni kilai, me'u

vakavulici kemudou kina, ka ca ga me'u cavuta e tini na udolu na vosa mai na vosa tani. oi kemudou na veivekani, dou kakua ni vagonegonei tiko; modou na lecaya kina na cakacaka ni butobuto me vaka na gone lalai, ia me tubu cake nomudou kila ka mo dou matua kina. ena vunau sa volai tu kina: "au na vosa vei ira na tamata oqo mai na nodra vosa ni gusudra na tamata mai na veivanua eso; io era na sega ga ni via rogoci au mai," sa tukuna na turaga. o koya oqo na vosa tani eso sai vakatakilakila, vei ira na sega ni lotu ka sega ni vei ira na lotu; ia na parofisai baleti ira na lotu ka sega ni vei ira na sega ni lotu. vakacava mada kevaka mo dou soqoni ena nomudou lotu, ka dou qai vosataka kece na vosa ni veivanua tani, mera lotu tale tikoga kei kemudou na sega ni lotu kei ira na sega vei ira nai solisoli oqo, era na sega beka ni tukuna ni sa ca na ulumudou; ia kevaka mo dou parofisai taucoko, qai curu mai e dua na sega ni lotu ka sega ni vakabauta nai solisoli oqo, esa na ciqoma taucoko o koya ni kila na nona cala, na nona lewa e loma ena beitaki koya mai na ka e rogoca. sa na vakaraitaki ga mai na ka e vuni tu e yalona; mena tekiduru sobu kina ena vakarokoroku vua na kalou, me tusanaka ni sa tiko vakaidina kei kemudou na kalou. sa qai vakaevei, kemudou na veivekani? ni dou sa soqoni vata dou sa dui taura yadua na sere, nai vakavuvuli, na veivakatakilai ni kalou, na vosatani eso, na vakadewataki ni vosa. me caka na ka kecega oqo modou vakatataki kina. kevaka e dua sa vosa ena vosa tani, ke levu me tolu se rua ga, me veitaravi yadua, me dua e tiko me vakadewataka. ia kevaka sa sega ni dua e tiko me vakadewataka, me kakua ni vosacake me rogoca taucoko na tamata, me vosa toka ga i ra ni o koya ga kei na kalou. me lewe rua se tolu na parofita me vosa, na kena vo mera dabe ka vakalewa vinaka. ia kevaka sa vakatasila vua na kalou, e dua na ka vei koya e dabe voleka tiko, o koya e tucake tiko me dabe sobu ka galu. ni sa rawa vei kemudou mo dou parofisai veitaravi yadudua, me yaco kina na veivakatavulici kei na veivakayaloqagataki. na yalo ni parofita sa vakarorogo ki vua na parofita. sa sega ni dau vakavuna na kalou na veilecayaki, ia na tiko sautu ga, me vaka sa yaco ena i soqosoqo lotu ni tamata sa vakabulai. ena nomudou vei soqosoqo lotu mera galu tiko na yalewa, ni sa sega ni vakatarai vei ira mera vosa; ia mera dau vakarorogo, ni sa tukuna talega na vunau. kevaka e dua na ka era vinakata mera kila, mera qai laki taroga ga i vale vua na watidra; ni ka vakamadua me vosa tiko e dua na yalewa ena i soqosoqo lotu. sa vu li mai vei kemudou na vosa ni kalou? se na vukumudou li sa yaco mai kina? kevaka e dua sa nanuma ni o koya e dua na parofita se tamata vakayalo, me kila sara ni sai vakaro ni turaga na veika au vola tiko yani oqo. ia kevaka e dua e sega ni via kila oqo, ena sega tu ga vua na kila ka. o koya oqo, mo dou gadreva vakalevu mo dou parofisai, ia na vosa ni veivanua tani eso, mo dou kakua ni tarova. na ka kecega me caka vaka rairai vinaka ka vakamatau talega.

15

oqo me'u vakananumi kemudou na veivekani, nai tukutuku vinaka au vunautaka vei kemudou, o koya dou sa vakabauta ka dou sa tudei talega kina, nai

tukutuku vinaka oqo dou vakabulai mai kina, kevaka modou taura dei tiko na vosa ni kalou au vunautaka vei kemudou â€" kevaka mo dou kua ni vakawale-taka na nomudou sa mai vakabauta. au wasea tau-mada vei kemudou na ka e vakaraitaki vei au: ni sa mate na karisito ena vuku ni noda i valavala ca me vaka nai vola tabu, ni sa bulu talega, ka ni sa tucake talega ena i katolu ni siga, me vaka nai vola tabu, ni sa rairai talega vei kifa, vei ira e muri na lewe tinikarua. ni sa oti o ya sa qai rairai vei ira na mate veivekani era lewe lima na drau ka vakacaca, e lewe levu vei ira se bula tiko me yacova mai oqo, ia eso vei ira sa moce. ni oti o ya sa rairai vei jemesa, ka qai rairai vei ira tau-coko na apositolo. e qai mai rairai talega vei au e muri, ena noqu qai mai sucu berata na veika oqo. oi au e lailai sobu mai vei ira nai apositolo, ka sega ni gan-iti au me'u vakatokai mei apositolo, baleta ena noqu dau vakararawataki ira nai soqosoqo lotu ni kalou. ia na loloma ga ni kalou au sa yaco kina ena noqu tiko e daidai, na nona yalololoma vei au e sega ni ka wale; au gumatua ena noqu cakacaka mai vei ira kecega, e sega ni o au, ia na loloma ga ni kalou o koya sa tiko vei au. o koya oqo, oi au se o ira, e sega ni dua na ka, e bibi ga na neitou i vunau modou vakabauta. sa noda i nuinui, na karisito tucake tale kevaka sa vunautaki na karisito ni sa vakaturu cake tale mai na mate, era sa tukuna vakacava eso vei kemudou ni sa sega na tucake tale mai na mate? ia kevaka sa sega ni tucake tale o ira na mate, sa qai sega ni tucake tale mai na karisito. kevaka sa sega ni tucake tale mai na karisito, sa sega ni yaga neitou i vunau ka sega ni yaga talega nomudou vakabauta. io keitou na laurai kina ni keitou mai lasutaka tiko nai tukutuku ni kalou, ni keitou mai tukuna tiko ni vakaturu karisito cake na kalou, e sega ni tucake dina mai o koya â€" kevaka mera sega ni tucake mai o ira na mate. kevaka me sega ni tucake tale o ira na mate, ena sega talega ni tucake tale na karisito. kevaka sa sega ni vakaturu cake tale na karisito, e maumau walega nomudou vakabauta; dou se vesuki tu ga ena i valavala ca! kei ira talega na tamata lotu era sa mate, era na rusa. kevaka eda sa vakanuinui me yaga vei keda na karisito ena bula oqo, eda sa qai vakaloloma vakalevu cake vei ira kecega na tamata. ia oqo na karisito sa tucake mai na mate, ka sa yaco mei sevu ni tucake tale vei ira sa moce tu. ni sa qai vuni mate na tamata, sa qai vuni tucake tale mai na mate na tamata talega, ni sa qai mate kecega ena vuku i atama, ena vakabulai kece talega ena vuku i karisito. ia eda na dui muria ga nai tuvatuva: o karisito sa kenai sevu, era na muri o ira sa tu vata kei karisito ena nona na rairai mai. ni oti o ya sa qai yaco nai vakataotioti, ena solia lesu na matanitu ni kalou vei tamana, ni sa vakarusai tau-coko na vei vuni kaukauwa, na lewa kecega, kei ira sa lewa. ena qai yaco o koya me vakatulewa, ni ra sa vakamalumalumutaki taucoko na kena meca mera tu ena ruku ni yavana. na kena meca mena qai vakarusai tauada e muri oqori o mate. "ni sa vakamalumalumutaka na ka kecega sa tu ena ruku ni yavana," ia ni sa tukuna, "na ka kecega sa tu ena ruku ni yavana," sa na uasivi sara o koya e vakamalumalumutaki koya ena ruku ni yavana ena ciqomi. ni vakamalumalumutaki koya na tamata kecega vei koya, o koya (jisu) ena qai vakamalumalumutaki koya vei tamana ni so-

lia vua na lewa kecega, me nona tikoga kina na kalou na lagilagi kei na vakarokoroko kecega. a cava na betena vei ira na papitaiso ena vukudra na mate, kevaka me ra sega ni tucake tale na mate? cava mera papitaiso tiko kina ena vukudra na mate? ka cava me keitovu bolealevaka kina na mate ena vei auwa kecega? au via tukuna dina, na veiwekani, ni sa dua na ka noqu rekitaki kemudou, ena vuku i jisu karisito na noda turaga, ena veisiga au sa mate tikoga. kevaka sa vakatamata ga na noqu veivala kei ira na manumanu daukata mai efeso, a cava na kena yaga vei au? kevaka mera sega ni tucake tale o ira na mate, "meda sa kana ga, ka gunu yani ni da na mate ni matakai!" dou kakua ni vakaisini kemudou tiko vakai kemudou: "na dau veitokani kei ira nai valavala vakabutobuto, ena vakayalia vakadua nai valavala uasivi." dou yadrava tiko na bula dodonu, dou kakua ni valavala ca tiko; ni so vei kemudou se bera ni se kila vinaka tiko na kalou. au vosa vakaoqo modou rawa ni madua kina. ia ena dua ena baci tukuna, ena vakatari cake rawa vakavei na mate? ena vakacava na yagodra ni ra sa tucake mai? o iko e dua na lialia, na ka o kaburaka kina qele, kevaka me sega ni mate mada ena sega ni rawa me bula. na ka o kaburaka, ni sa tubu cake mai o sega ni kaburaka na yago o ya, ia ena basika mai na sila - se witi se so tale na sila tani. ia na kalou ena tokara vua e dua na yago vou me vaka sa vinakata o koya, na vei sore ni tei taucoko, era na tokara na yago vou ni ra sa bula cake mai. e vaka talega kina na vei lewe ni ka, ia na tamata e tautauvata taucoke na lewedra, na manumanu yava i va e dua tani na lewedra, na ika e duatani tale na lewedra, na manumanu vuka e duatani talega na lewedra. e tiko na yago vakalomalagi ka tiko na yago vakavuravura, nai ukuuku ni yago vakalomalagi e duatani, nai ukuuku ni yago vakavuravura e duatani. sa duatani nai ukuuku ni matanisiga, ka sa duatani nai ukuuku ni vula, ka sa duatani nai ukuuku ni veikalokalo, ka duatani talega nai serau era solia na veikalokalo yadudua. sa vaka talega kina na tucake tale mai na mate. ni sa biu sobu na yago sa vuca ka luca yani, ia ni sa tucake tale mai sa yago e vakaiukuukutaki vakalomalagi. ni sa tei, sa vakasisilataki, ni sa vakatari cake sa vakaiukuukutaki, ni sa tei sa malumalumu, ni sa vakatari cake sa tu vua na kaukauwa. ni sa tei sa yago dina ga vakatamata, ni sa qai vakatari cake tale, sa yago vakayalo. e tiko na yago dina vakatamata, ka tiko na yago dina vakayalo. ni sa volai, "nai matai ni tamata o atama sa soli vua na yago dina vakatamata." na atama qai muri mai sa yaco o koya me yalo sa solia na veivakabulai. ia sa sega ni liu o koya sa vakayalo, e liu o koya sa vakayago, sa qai tarava mai o koya sa vakayalo. nai matai ni tamata e buli mai ena kuvu ni qele; nai karua ni tamata sai koya na turaga sa lako sobu nai lomalagi. me vakataki koya sa buli mai ena kuvu ni qele, era na vaka talega kina o ira era ucui koya; me vakataki koya sa lako sobu nai lomalagi, era na vakatalega kina o ira era ucui koya. ni da sa tautauvata kei koya sa buli ena kuvu ni qele, meda segata meda tautauvata sara kei koya sa lako mai lomalagi. me'u tukuna vei kemudou na veiwekani na ka oqo, ena dredre sara me curu kina matanitu vakalomalagi na lewe kei na dra; na yago vucavuca rawarawa oqo ena sega ni rawa me bulabula

tikoga me sega ni mudu. raica, au na tukuna vei kemudou e dua na ka vuni: eda na sega ni moce kece, ia eda na veisautaki ka vakamataliataki. ena vakasauri sara, me vaka na sauriva ni mata, ena kena uvuci nai otioti ni davui. na davui mera na tucake mai kina o ira sa mate tu vata kei jisu, mera na sega ni mate tale, kei keda sa bula tiko meda veisautaki ka vakamataliataki vata talega. sa na vakavou na yago vuca oqo me kakua tale ni vuca rawa, ka sa na vakavou na yago mate oqo me kakua tale ni mate rawa. ia ni sa vakavou oti na yago vuca oqo me kakua tale ni vuca rawa, ka sa na vakavou oti na yago mate oqo me kakua tale ni mate rawa, ena qai vakayacori kina na vosa sa volai: "na qaqa ni tucake tale sa vakaoti vakadua kina o mate" "o iko mate, sa e vei na nomu batigaga? o iko bulubulu, sa e vei nomu qaqa? nona batigaga o mate nai valavala ca, kei na nona kaukauwa nai valavala ca na vunau. ia me vakavinavinakataki ga na kalou, o koya sa solia vei keda na qaqa ena vuku ni noda turaga o jisu karisito. o koya oqo, oi kemudou na wekaqu lomani, dou tudei tiko, kakua ni dou rawai rawarawa tu, me uasivi cake tikoga nomudou cakacaka vua na turaga, ka modou kila sara, sa sega ni ka wale na nomudou cakava na cakacaka ni turaga.

16

me baleta na kumuni ka ni loloma vei ira sa lotu, me vaka au sa vakaroti ira kina na veisoqosoqo lotu mai kalatia, kei kemudou talega modou cakava. e nai matai ni siga ni veimacawa, modou kumuna ka binia vata nai yau modou na sautu kina, me kakua tale kina ni dua na kumukumuni ni'u sa yaco yani. ni'u sa lako yani, au na talai iratou sara ki jerusalemi me ratou kauta nomudou i loloma, oiratou ga na yaca dou sa vakaraitaka tiko yani e nai vola. ia kevaka ena vinaka me'u lako talega, e ratou na lako vata kei au. au na mai raici kemudou ni'u sa yaco ki masitonia (au na lakovi masitonia). e rairai tiko ni'u na laki tiko vakalailai vata kei kemudou, ke sa donumaka na gauna ni batabata au sa na tikoga vata kei kemudou, me rawa ni dou qai vakauti au ena vei vanua eso au na lakova. au se sega ni vinakata me'u raici kemudou mada oqo; ia au sa nuitaka tiko ni na dua na gauna vinaka medatou na qai sota vinaka, kevaka sa lewa ni kalou. ia au na tiko mada i efeso me yacova na siga ni penitiko. e levu na katuba vinaka ni cakacaka sa tadola vei au, sa levu vata talega kei na kena meca. kevaka sa lako yani o timoci, dou vakai taukeitaki koya me kua kina ni rere; ni sa cakava talega o koya na cakacaka ni turaga, me vakataki au. o koya oqo me kua ni dua me beci koya, ia dou vakauti koya mai ena yalo marau vei au; ni'u sa waraki koya tiko kei ira vata na veiwekani. ena vuku i apolosa na wekada, au sa kerei koya vakabibi me lako yani vei kemudou vata kei ira na veiwekani, ia sa dredre sara ga vua me lako yani ena gauna oqo; ena qai lako yani ni sa donu vinaka na kena gauna. dou vakatawa, dou tu dei ena vakabauta, dou yaloqaqa, dou tu vakatagane. na ka kece dou cakava me caka ena loloma. kemudou na veiwekani, dou kila vinaka na matavuvale nei sitavana, ratou nai seu sara ga ni lotu mai akaia, nodratou bula taucoko ratou sa musuki ratou sara ga ena nodra qaravi ka vukeyi na

tamata lotu- dou talairawarawa kina bula sa vakaoqo, ka vaka kina vei ira e mai colata vata kei keda nai vua ni cakacaka oqo. au sa marau ena nodratou lako mai o sitavana, fotunatu kei akaiko, ni ratou na mai solia na ka e sega ni rawa mo dou solia. e ratou mai solia vei au e dua na yaloqaqa vei kemudou talega. o ira na tamata sa vakaoqo meda kakua ni dau lako siviti ira. sa loloma yani vei kemudou na veisoqosoqo lotu mai esia. o akuila kei pirisila vata kei ira na soqosoqo lotu e nodratou vale era sa loloma vakabibi sara tu ga yani ena turaga. o ira taucoko na veiwekani era sa loloma yani. dou veireguci vakai kemudou ena veireguci e savasava sara. oi au o paula, oqo na mawe dina ni noqu volavola ni vakamoce vei kemudou. kevaka e dua me sega ni lomana na turaga o jisu karisito ena cudruvi o koya. ni lako mai turaga! na yalololoma ni noda turaga o jisu karisito me tiko kei kemudou. au sa loloma yani vei kemudou kecega ena vuku i karisito jisu. emeni.

oi au o paula, nai apositolo i jisu karisito ena lewa ni kalou, kei timoci na wekaqu kivei ira nai soqosoqo lotu ni kalou sa tiko mai koronika, kei ira kece sa lotu ena yasana vaka akaia: me nomudou na loloma kei na vakacegu mai vua na kalou o tamada kei na turaga o jisu karisito. me vakavinavinakataki na kalou o koya na tama ni noda turaga o jisu karisito, na tama ni loloma ka kalou ni veivakacegui, o koya sa vakacegui keitou ena neitou rarawa kecega, me keitou vakacegui ira sa rarawa ena dua na ka, ena veivakacegui keitou sa vakacegui kina mai vua na kalou. me vaka ni sa ka levu sara na veika rarawa keitou sotava ena vuku i karisito, keitou sa sinai vua-bale talega ena vakacegu mai vei karisito. kevaka keitou sa vakararawataki, oqori mo dou vakacegui ka vakabulai kina, ka sa yaco oqo ni dou sa vosota na veika rarawa sa yaco vei keitou, kevaka keitou sa vakacegui dou sa vakacegui vaka talega kina mo dou vakabulai. na neitou nuitaki kemudou e dei tu ga, ni keitou kila dou sa vakaiivotavota vata kei keitou ena veika rarawa, dou na vakaiivotavota vata talega kei keitou ena veivakacegui. keitou sega ni vinakata mo dou sega ni kila na veiwekani, na veikala dredre keitou sotava mai esia: keitou a vakamavoataki sara vaka ca, ka vakamalumalumutaki na neitou kaukauwa, keitou sa nanuma ni keitou na sega ni bula tale. io, sa tau oti na keitou i totogi me keitou mate, ia keitou sega ga ni via nuitaki keitou vaka i keitou, keitou sa nuitaka ga na kalou, o koya sa vakaturi ira cake na mate. o koya, sa vakabulai keitou mai nai sole ni mate, ia sa vakabulai keitou; ena tu ga vua na neitou vakanuinui ni o koya ga ena vakabulai keitou tiko, oi kemudou talega, mo dou vukei keitou ena veimasulaki, me levu me ra vakavinavinaka ena vukui keitou, ni sa vakavotukanataki tiko na veikala vivinaka sa yaco vei keitou, mai na nomuni veitokoni. oqo na ka keitou sa boletaka tu ga: na veika keitou vakaraitaka yani ki vuravura o ya na neitou lewe e loma e vinaka ka savasava vakalou, ka keitou sega ni tukace ena vuku vakatamata ia ena loloma duadua ga ni kalou, ka vakauasivi ki vei kemudou. keitou sega ni vola yani vei kemudou e dua na ka, dou sega ni wilika rawa se sega ni kila. au sa nuitaka ni dou na taura dei tiko me yacova nai vakataotioti. (me vaka ni dou se bera sara ni tauri au vakavinaka), ia au sa vakanuinui tikoga ni da na la'ki marau vata ena siga namaki o ya, na siga ni noda turaga o jisu. au sa vakadeitaka yani oqo, ni'u sa lako yani medatou na la'ki sota. me rawa ni so na ka vinaka mo dou na taura kina â€œ ena noqu i lakolako ki masitonia au na yaco mada vei kemudou, ni'u suka lesu tale mai masitonia au na yaco tale yani vei kemudou, mo dou na qai vukei au ena noqu i lakolako ki jutia. ia oqo, e a mamada wale beka na noqu tuva na ka me caka? se na noqui tuvutava vakayago beka? se'u sa tautauvata beka kei ira eso ni ra tukuna na sega e dodonu me io? ia, vei au na io ga na io, ka sega ga na sega. ia me vaka na yalodina ni kalou, na neitou vosa vei kemudou ena io na io, ka sega na sega. ena neitou vunautaki jisu karisito na luve ni kalou, o timoci, o silivenusi kei au, e sega kina na io kei na sega, ia vei koya sa io tu ga. na ka kece e yalataka na

kalou ena vukuna sa io tu ga, o ya na vuna e cavuti kina vua na emeni, me vakacaucautaki na kalou ena vuku i keitou. na kalou sa vakatikori keda vata vei karisito ka lumuti keda vata. ka dregati keda kei na nona vakatikora e yaloda na yalo tabu ni sa yalataka tu. ia au sa kaciva na kalou me noqu i vakadinadina vei au, kevaka au sega ni dina, na noqu lomani kemudou ena bera kina vakalailai noqu lako ki koronika. neitou na lako yani e sega ni baleta nomudou i vakarau ni vakabauta, keitou na la'ki vukea cake ga na nomudou rekikata na turaga; e na vuku ni vakabauta dou sa tudei kina.

2

ia au sa vakadeitaka tiko ena lomaqu, me sa kakua mada ni'u lako yani mo dou kune rarawa. kevaka me'u na vakararawataki kemudou tikoga, o cei me dauvakamarautaka na yaloqu ia oi kemudou ga ka'u sa dauvakararawataki? au vola oqo vei kemudou, de yaco ni'u sa lako yani, me kakua ni rarawa tiko na yaloqu vei ira e dodonu me'u rekikata tiko, au sa vakataudeitaka ena vukumudou na noqu reki me nomudou reki talega. sa rui luluvu vakalevu na yaloqu, ka lomabibi, ena noqu vola yani vei kemudou nai vola oqo, e ka levu na noqu tagi, e sega ni ka mo dou rarawa kina, ia mo dou kila ga na levu ni noqu lomani kemudou. ia kevaka e dua me dau veivakararawataki tiko, e sega ni cakava vei au na veivakararawataki oqori, ia mo dou kakua ni via kauwai kina. nai totogi era tauca na lewe vuqa sa rauta vinaka na tamata vakai koya, na kisi vaka oqo ena uasivi mo dou ciqomi koya ka vakacegui koya vinaka, de na qai uasivi cake sara nona ca. o koya oqo, au sa kerei kemudou kina mo dou vakaraitaka vua na nomudou lomani koya. na ka talega oqo au volavola yani kina, me'u vakatovolei kemudou, dou na rawata se sega, mo dou talairawarawa tikoga ena ka kecega. kevaka sa rawa vei kemudou mo dou vosota e dua sa caka cala, au sa veivosoti oti tu, au na vosoti koya dina ena vukumudou ena matai karisito. me kakua ni mai rawai keda tiko o setani; ni da lecaikataka tu na nona i vadi qaseqase. ena noqu lako ki tiroa me'u laki vunautaka kina nai tukutuku vinaka i karisito, e a qai dolava vei au e dua na katuba na turaga. e sega ni cegu na yaloqu, ni'u sega ni raici taitusi kina na wekaqu, ia au sa mani biubiu mai kina, ka lako ki masitonia. ia oqo me vakavinavinakataki na kalou ni sa tuberi kedi ki na qaqa ena vuku i karisito, ka sa vakayagataki keitou me kuruseta na loma ni vanua nai tukutuku vinaka me vaka na waiwai vakaisaluwakitaki vinaka. ena vukui karisito eda sa boi kamikamica kina vei ira sa lotu kei ira sa rusa tiko, ka vakauasivi sara vua na kalou. vei ira na sega ni lotu (mate) eda boibo'i ni mate vei ira, ia vei ira sa lotu (bula) eda sa boibo'i vinaka ni bula vei ira. o cei e kilikili kaya na veikao oqo? oi keitou e sega, keitou sega ni vakataki ira na dauveivakaisini ni ra vakauta na vosa e vakatanitaki kina na vosa ni kalou, ia keitou sa vunautaka nai tukutuku vinaka ena loma e vinaka sara, ena mata ni kalou me baleti karisito.

keitou sa baci tekivu tukuni keitou tale? se me keitou vakataki ira eso, me keitou vola li e dua nai vola mei vakadinadina vei kemudou se me dua li nai vola mai vei kemudou, mei vakadinadina? oi kemudou ga na neitou i vola sa volai ena yaloi keitou, era sa kila ka wilika o ira na tamata kecega; e matata vinaku tu ni dou sai vola i karisito, dou rawata mai vei keitou, sa sega ni volai ena wai ni volavola, ia ena vola ga ni kalou bula, sa sega ena dela ni vatu ni volavola, ena vatu ga ni yagomudou, oqori, na yalomudou. a sa vakaoqo na neitou vakararavi vua na kalou ena vuku i karisito. keitou sa sega ni rawata vakai keitou me vakasamataka ni keitou rawa ni rawata e dua na ka, ia sa vu ga mai vua na kalou neitou kaukauwa, o koya ga sa vakayacori keitou me keitou sa i vota mate ni veiyalayalati vou, sa sega ni ka e volai ia ena yalona ga; na vosa volai sa ka mate, ia na yalo ni kalou sa solia na bula. ia kevaka e se yaco sara na cakacaka sa yaco kina na mate o koya sa volai ka ceuti ena vatu me serau, me dredre kina vei ira na luvei i isireli me ra raica rawa na mata i mosese, baleta nai serau ni matana, o koya sa takali rawarawa. ena sega li ni uasivi cake sara nai serau ni cakacaka ni yalo tabu? kevaka sa laurai nai serau ena cakacaka ni veicudruvi, na cakacaka ni veivakadonui oqo sa uasivi sara na kenai serau mai na kena o ya. e sega sara ga ni wili me dua nai serau nai serau o ya, ni serau sa qai tu oqo e uasivi cake sara na kenai serau. kevaka me uasivi nai serau o koya sa takali yani; o koya e sega ni takali e uasivi sara na kenai serau lagilagi. o koya oqo, ni sa tu vei keitou nai nuinui oqo, keitou sa doudou tiko kina ni vunau a€“ keitou sega ni vakataki mosese, me ubia na matana ena i ubi, me ra kakua kina ni raica na luve i isireli e dua na ka sa takali vakamalu tiko yani. ni se butobuto na nodra vakasama. me yacova mai na siga oqo e se sega ga ni kautani nai ubi o ya, ni dau wiliki nai veiyalayalati makawa, baleta o karisito duadua ga sa qai mai kauta tani. me yacova mai na siga oqo ni wiliki nai tukutuku kei mosese, e tu nai ubi e yalodra. ia kevaka e dua me sa veisau vua na turaga, ena kautani vua nai ubi o ya. na turaga sai koya ga oqo na yalo tabu; ni sa tiko na yalo tabu ni turaga, sa na yaco na bula sereki. ia oi keda kecega, ni sa sega ni ubi na matada, eda sa raica tiko nai serau ni turaga me vaka na titiro tiko e nai iloilo, ka sa yaco kina vei keda na veisau mai na lagilagi ki na lagilagi, me vaka sa cakava tiko na yalo tabu.

o koya oqo, me tekivu mai na gauna keitou sa cakacaka kina vakaitalatala, me vaka na loloma sa yaco vei keitou, e sega ni bau dua na gauna me keitou guce kina. na neitou i tukutuku vei ira na tamata e sega ni muria na gaunisala ni veivakaisini, keitou sega ni vakatavuvulitaka e dua na ka e sega ni tukuna na vosa ni kalou, keitou sega ni via kauta cake talega mai na ka sa oti ka dau veivakamaduataki, ia ni keitou tukake tu ena mata ni turaga me keitou tukuna tikoga na dina, ni ra rogoca o ira na tamata me laucoka na yalodra. ia kevaka e buwawa na neitou kosipeli, ena

buwawa ga vei ira sa lako tiko ki na rusa, ni sa vakabutobutotaka na nodra vakasama na veika ni vuvurava oqo, me dredre kina ni ra raica na rarama ni kosipeli sa serauni tu i karisito, ni sai koya nai yaloyalo ni kalou, me vakararamataka na yalodra. keitou sega ni vunautaki keitou tiko, o karisito jisu na turaga, na uto ni neitou i tukutuku, oi keitou na bobula ga i jisu. na kalou e vakarota me cila yani na rarama ki na vanua butobuto, o koya sa mai vakararamataka kina na yaloda, meda kila kina nai serau ni kalou, sa kunei ena mata i jisu. ia nai yau talei oqo e mai ukutaka na yago qele, me vakaraitaka kina na kalou na cakacaka veivakurabuitaki e vakayacora ena nona kaukauwa, ka sega ni o keitou. ena vei yasana vava kecega keitou vakacacani mai kina, e sega ga ni mai rawai keitou, e vakatataro vakalevu sara na loma i keitou, ia keitou sega ni via suka i muri. vakacacani sara vakaca, ia sega ni keitou guilecavi; viritaki sobu, ia sega ni keitou mate kinaa€“ keitou sa colata tikoga e veisiga na veika rarawa me vakataki koya na turaga o jisu, me rawa ni laurai talega ena yagoi keitou na mawe ni mavoa me vakataki jisu. ni da se bula tikoga meda soli keda yani ki na mate ena vukui jisu, ni na veisau na yago oqo me tautauvata kei jisu. o mate sa cakacaka tiko oqo vei keitou, ia na bula sa tu vei kemudou. ni sa duavata ga na yalo ni nodra vakabauta, me vaka na ka sa volai, "au sa vakabauta kau sa vosa kina," oi keda eda sa vakadinata talega, o koya eda sa vosa kina, eda sa kilai koya ka vakatura cake na turaga o jisu ena vakaturi keda cake vata kei jisu, meda rairai vata e matana. na ka kecega e yaco oqo me baleti kemudou, o ira na tamata era na raica mai ka vakacerecerea na kalou ena nona i serau, ni sa tubu cake nomudou loloma. o koya oqo me da kua ni yalolailai. e dina ni yagoda e sau sa salulu ka na vuca yani, ia na tamata e loma sa vakavoui tikoga mai ena veisiga kecega. na nodra rawa e lailai sara ka lekaleka walega, sa vakaraautaki keda tikoga ki na dua na bula e uasivi cake ka sa sega ni mudu na kena lagilagi, ni da sa sega ni raica tiko na ka e laurai; eda raica na ka e sega ni rairai. ia na ka e laurai e sega ni ka tudei, ia na ka sa sega ni rairai esega ni mudu.

ni keitou sa kila kevaka sa mani vuca na neitou vale vakavuravura, o koya sa vakacevaceva walega, sa dua na neitou vale, mai vua na kalou, sa sega ni tara ena liga, ka sa tu me sega ni mudu mai lomalagi. na ka oqo e mositi keitou, keitou sa gadreva sara ga kina vakalevu me keitou daramaka nai sulu vakalomalagi, me sa kua nai sulu vakavuravura e kauta mai na mosi, kevaka me sa daramaki dina nai sulu oqo, eda na sega ni kune me luwaiwale. na vale vakacevaceva oqo e kauta mai na vutugu kei na veivakatotogani, ena sega ni rawa ni da luvata tani, ena qai luvati koya tani ga ni sa veisau na yago vuca oqo kina yago e vakamataliataki. na kalou ga sa veivakarautaki tiko mai me baleta sara ga na ka oqo, ka solia vata na yalo tabu mei vakadinadina. ena ka oqo keitou sa nuidei tiko kina, ni keitou se curu tiko ena vale vakayago oqo, keitou se sega ni tiko tukuna na turaga. keitou lako tiko ena vakabauta, ka sega ena raica. keitou nuidei, io na ma-

rau vakalevu cake me keitou sa lako tani mai na yago oqo, me keitou sa tiko vata ga kei na turaga. o koya oqo se keitou tiko ena yago oqo, se keitou sa takali mai kina, ena sega ni kauta tani na ka keitou sa navuca tu mai, me keitou caka vinaka tikoga e matana. ni oi keda kece eda na rairai ena mata ni tikotiko ni veilewai nei karisito, me da na la'ki tauca kina na vua ni veika eda cakava ena yago oqo, se ka vinaka se ka ca. o koya oqo, meda kila ka rerevaka na turaga, sa dua na ka noda sasaga meda rawati ira na tamata, ia sa kilai keda tu na kalou, au nuitaka ni na sega ni beitaki na lomamudou. keitou sega ni via tukuni keitou tale vei kemudou, keitou solia ga vei kemudou na ka mo dou qoro'i keitou mai kina, ena nomudou rawa ni veidutaitaka vata eso na yalo e veivakaisini ka dau lako voli yani vei kemudou. kevaka me keitou vaka na lialia, oqori me baleta na kalou; se me keitou rakorako ga matau, oqori me baleti kemudou. na loloma ga i karisito sa lewai keitou tiko, me yacova tiko mai oqo: kevaka sa mate e dua ena vukudra na tamata kecega, sa mate na tamata kecega; o koya e mate ena vuku ni tamata kecega, o ira sa bula tiko mera kakua ni bula ena vukudra ga, ia ena vukui koya ga e mai mate ena vukudra ka sa tucake tale. o koya oqo, e na gauna oqo ka lako yani keitou sa sega ni doka e dua na tamata. e dina ni keitou a dokai karisito ena rai ga vakatamata, ena gauna oqo sa sega ni vaka na rai e liu. o koya oqo, kevaka sa tuvata kei karisito e dua na tamata, o koya sa buli vou; sa lako tani na veika makawa; raica, sa yaco me vou na ka kecega. sa taka mai vua na kalou na ka kecega, o koya sa vakaveivinatitaki keda vua ena vuku i jisu karisito, sa solia mai vei keda na cakacaka ni vakaveivinatitaki oqo. oqori, na kalou sa tu vei karisito me vakaveivinatitaki koya kei vuravura. sa sega ni wilika na nodra caka cala ka sa solia vei keda nai tukutuku ni veivinatiki oqo. oqo e da sa mata i karisito, me vaka sa vakamamasu na kalou ena vukuda, keitou sa vakamamasu kina ena vuku i karisito, mo ni veivinatiki kei na kalou. ena vukuda sa mai yaco kina me valavala ca o koya ka e sega ni bau valavala ca, me rawa kina vei keda me da vakadonui vua na kalou ena vukuna.

6

keitou sa dau cakacaka vata kei koya, ka keitou sa kerekere sara vakabibi, mo dou kakua ni vakawale-taka na loloma ni kalou. ni tukuna o koya: "au a ro-goci iko ena gauna ni vinakati, kei na gauna ni veivakabulai au a vukei iko." raica, oqo na gauna ni vinakati; raica, oqo na siga ni veivakabulai. keitou sega ni vinakata me dua e tarabe ena dua na ka, de qai beitaki kina na neitou cakacaka vakai talatala. ena ka kecega e yaco, keitou na dau vakaraitaka ni oi keitou nai talatala ni kalou: keitou vosota na veivakararawataki, sega ni vakani, na gauna ni vei butuki sobu, ena veivakanakuitatiki, e na biu ki vale veivesu, vacu-laki mai na lewe vuqa, vakasaurarataki me cakacaka, moce vakaca, waloloi; keitou sauma ena yalo vinaka, ena kila na ka, ena vosota vakadeda, ena yalo loloma, ena yalo tabu, ena loloma dina, ena vosa ni dina, ena kaukauwa ni kalou, e nai yaragi ni yalododonu ena ligai matau kei na ligai mawi, ni keitou dokai se beci,

se talanoataki vakavinaka se talanoataki vaka ca, se keitou vakaisini; keitou na dina tu ga; keitou sega ni bau kilai, keitou sa kilai ga mai cake; keitou sa vaka na tamata mate, keitou sa bula ga, vakararawataki na yagoi keitou, ia keitou sa sega ni mate. keitou sa dau kune ka rarawa, keitou sa qai dau reki tikoga; keitou vakadravudravuatiki, keitou sa vu ni nodra vutuniyau na lewe vuqa; sega ni keitou liga lala, ia keitou sa qai taukena na veika kecega. kemudou na kai koron-ica! keitou vosa vakadodonu vei kemudou ena yalo e vinaka. na nomudou vakaleqai tiko sa baleti kemudou ga, ka sega, ni vuna oi keitou. au vosa oqo vei kemudou (me vaka vei ira na gone lailai), me tiko vei kemudou na yalo e rawa ni vakatavulici. dou kakua ni vakaiuvua vata kei ira na sega ni vakabauta. a cava sara mada na kena yaga vua na tamata yalododonu me veitokani kina kei na sega yalododonu? ena rawa vakacava vua na rarama me veiwekani kei na buto-butou? e rau sa duavata vakaeei o karisito kei piliali? se rau na cakacaka vata vakaeei, o koya sa vakabauta kei koya sa sega vakabauta? e rau sa lomavata vakaeei na vale ni kalou kei na veimatakau? ni sai kemudou na vale ni kalou bula. me vaka sa tukuna na kalou: "au na tiko vei ira ka lako voli ena kedra maliwa. au na qai nodra kalou, era na qai noqu tamata." o koya oqo: "dou lako tani mai vei ira ka tawasei tu, sa tukuna na turaga. dou kakua ni tara na ka sa sega ni savasava, au na qai ciqomi kemudou." "au na yago me tamamudou, oi kemudou dou na qai luvequ tagane kei na luvequ yalewa, sa tukuna na turaga kaukauwa sara."

7

o koya oqo, na veiwekani, ni sa noda na vosa yalayala oqo, meda vakasavasavatiki keda mai na dukadukali ni yago kei na yalo, ka meda torova na kalou ena rere, ni da sa ka tabu. dou dolava mada na yalomudou vei keitou. keitou sega ni cala vua e dua, e sega ni dua me keitou vakacacana, e sega ni dua me keitou vakaisina. e sega ni i naki ni vosa oqo, me'u veivakacacani kina; ni'u sa tukuna oti ni dou sa tu ena yalo'i keitou, medatou na mate vata ka bula vata. sa ka levu na noqu doudou ni'u vosa vei kemudou, sa ka levu talega noqu marautaki kemudou. sa sobuti au tu e dua na vakacegu. au sa reki vakalevu ena veivakararawataki sa yaco vei au. ni keitou sa yaco yani ki masinitia, e sega mada ga ni dua na vanua me keitou bau cegu kina, keitou sa vakararawataki ga mai ena veiyasana taucoko. na veicoqacoqa mai taudaku, na rere sa yaco e loma. sa dina na kalou sa dauvakacegui ira na dau butuki sobu, sa vakacegui keitou talega ena nona lako mai o taitusi, a sa sega walega e na nona lako mai, ena veivakacegui talega sa sotava mai vei kemudou o koya, ni sa mai tukuna vei keitou na nomudou gagadre titobu, na nomudou tagi kei na nomudou loma katakata ena vukuqu, au sa qai reki vakalevu cake ga kina. kevaka mada ga au vakararawataki kemudou e na noqui vola, au sega ni na veivutunitaka, e dina ni'u qai veivutunitaka, ni'u sa qai raica. ni'u sa nanuma ni sa vakararawataki kemudou nai vola, ia e na dua walega na loma ni gauna lekaleka. ia oqo au sa reki, e sega ni baleta nomu-

dou vakararawataki, ena vuku ga ni nomudou rarawa sa yaco kina mo dou veivutuni. ni kena yaco vei kemudou mo dou rarawa e i tuvatuva va kalou, me kakua kina ni ka wale na nomudou vosota na neitou veivunauci. na rarawa e vakalou ena basika ga kina na veivutuni, me rawati kina na bula, na ka oqo me kakua ni qai veivutunitaki tale; baleta na rarawa e solia o vuravura sa yaco ga kina na mate. dou raica mada oqo ni dou sa rarawa me vaka na lewa vakalou: e vakatubura vei kemudou na gugumatua, dou galala kina, dou via biuta tani kina nai valavala ca, dou rere, ka dou gagadre vakalevu, dou lomakatakata, dou via sauma na ca! ena ka kecega oqori dou sa vakadinadinataki ni dou sa savasava mai kina. o koya oqo, ena noqu volavola yani vei kemudou, e sega ni baleti koya e caka cala, e sega talega ni baleti koya e beitaki ni cala, ia me vakaraitaki ga kina vei kemudou, na nomudou dau nanumi keitou vua na kalou. o koya oqo keitou sa mai vakacegui ena nomudou veivakacegui. ka keitou sa reki vakalevu e na reki i taitusi, baleta ni sa vakauqeti vakalevu na yalona ena vukumudou. kevaka e dua na ka au vakacerecerei kemudou kina vua, au sega ni maduataka ia ni keitou sa vosataka vei kemudou na ka dina, na neitou vakacerecerei kemudou talega vei taitusi e ka dina. sa dua na ka na nona rui lomani kemudou, ena nona nanuma na nomudou talairawarawa oi kemudou kecega, ena nomudou ciqomi koya ena rere kei na sautanini. o koya oqo, au sa reki ni sa tu na noqu vakanuinui vei kemudou ena ka kecega.

8

keitou vinakata, mo dou kila na veiwekani, me baleta na loloma ni kalou, sa vakaraitaki vei ira na veisoqosoqo lewe ni lotu mai masitonia: ni ra sa vakatoveliki tiko ena ka rarawa sara, sa qai levu ga nodra reki, sa sega ni dua na ka me tu ena levu ni nodra dravudravua, ia sa qai uasivi vakalevu sara na nodra loloma soli ena soli ka. au sa tu oqo me kena i vakadinadina, ni ra sa solia me vaka na ka era sa rawata, io, sa sega ni taqei rawa na ka era sa solia, ni ra solia ena yalo e marautaka, era cikevi keitou matua me keitou ciqoma na i solisoli kei na veitokani ni vei qaravi vei ira era sa lotu. sa sega ni vaka walega na ka keitou sa nuitaka, ia era sa cabori ira taumada vua na turaga, emuri ki vei keitou me vaka na lewa ni kalou. ia keitou sa uqeti taitusi kina, me vaka ni a tekivuna o koya, me vakaotia vinaka talega na cakacaka loloma oqo vei kemudou. ia me vaka sa levu sara vei kemudou na ka kecega â€œ na vakabauta, sa tu na vosa matua, sa tu na kila ka, na gugumatua kecega kei na nomudou loloma vei keitou â€œ dou raica mo dou uasivi talega ena cakacaka loloma oqo. au sega ni vosa me vaka na vei vakaroti, ia au via raica na kena dina ni nomudou loloma, mai na nodra gugumatua o ira tale eso. ni dou sa kila na loloma ni noda turaga o jisu karisito, e dina sa vutuniyau o koya, ka sa mai dravudravua ena vukumudou, me rawa kina vei kemudou, mo dou vutuniyau mai ena nona dravudravua. ena vuku ni ka oqo au sa vakasalataki kemudou kina: e vinaka vei kemudou ni sega ni dou cakava tikoga na ka dou a tekivuna ka dou a gadreva

tiko mo dou cakava ena dua na yabaki sa oti; ia oqo mo dou qai vakaoitia sara, na kena cakacaka; me vaka dou a gumatua ena via cakava, me tini vinaka sara na cakacaka dou sa tekivuna oqo. kevaka sa tu vei kemudou na loma e vinakata, sa vinakati me vaka na ka sa tu vua, ka sega ni vaka e sega ni tu vua. au sega ni tukuna me ra vagalalataki eso mai nai tavi ka me vakabibitaki kina na nomudou i colacola; ia me tau-tauvata ga, ena gauna oqo na nomudou i yau me sotava na nodra dravudravua, kei na nodra i yau talega mera solia mai me sotava na nomudou dravudravua-me rawa kina ni tautauvata. me vaka sa volai, "o koya sa kumuna vakalevu sa sega na ka e vo vua, kei koya sa lailai na ka e kumuna sa sega na ka e yali mai vua." ia me vakavinavinakataki na kalou, o koya sa vakatubura ena yaloi taitusi na daunanumi kemudou vakaoqo. e sega walega ni taura na neitou i vakavuvuli, ia ena nona gumatua ga o koya, sa lako rawa yani kina kivei kemudou ena nona lewa ga. keitou sa mani talai koya yani kei na dua na wekada, o koya sa rogo vinaka vei ira kecega na vei soqosoqo lewe ni lotu ena vuku ni tukutuku vinaka, sa sega ni koya walega oqo, ia sa digitaki koya o ira na soqosoqo lewe ni lotu me kauta vata kei keitou na ka ni loloma, o koya keitou sa vakatulewataka me vakakorokotaki tikoga kina na turaga, ka me vakaraitaki talega kina vei keitou na nomudou yalo rawarawa. keitou sa qarauna vinaka; me kua ni dua me beitaki keitou ena vuku ni solisoli loloma levu keitou sa vakatulewataka tiko oqo - me keitou solia na veika e vakaturaga, sega walega ena mata ni kalou, ena matadra talega na tamata. keitou sa talai iratou me ratou lako vata kei na wekada o koya keitou sa raica ni tamata gugumatua ena ka kecega, ia oqo sa levu cake sara na gugumatua baleta na levu ni neitou vakadinati kemudou. kevaka e dua e via kila nai tukutuku me baleti taitusi, o koya na noqui tokani ka keirau dau cakacaka veivolekati sara ena vukumudou. kevaka e dua e via kilai rau na rua na wekada, oi rau nai talai mai vei ira nai soqosoqo lotu, nai ukuuku i karisito. o koya oqo mo dou vakaraitaka vei iratou oqo kei nai soqosoqo lotu, nai vakadinadina ni nomudou loloma kei na neitou dauvakadokadokai kemudou voli ga.

9

ena vuku ni nodra qaravi o ira sa lotu, e bibi vei au me'u vola vei kemudou oqo; ni'u sa kila na nomudou yalorawarawa, na ka oqo au vakadokadokai kemudou kina vei ira mai masitonia, o ira mai akaia era se vakarau tu mai ena yabaki sa oti; ia na nomudou loma katakata ena cakacaka e la'ki vei vakauqeti vei ira. ia au sa talai iratou yani na veiwekani, me kakua ni ka wale na neitou vakadokadokai kemudou, ia me vaka au sa tukuna, mo dou vakarau tu; de mani so vei ira na kai masitonia ena lako vata yani kei au, ka ra qai laki raica ni dou sega tu ni vakarau, keitou(na sega ni rawa ni vunia lo!) de keitou na qai mata madua ena ka keitou dau vakadokadoka. o koya oqo, au sa nanuma kina me ratou sa liu yani vei au o iratou oqo, me ratou sa na vakarautaka rawa nai solisoli loloma, dou sa kumuna rawa me vaka nomudou yalayala, vakarautaki tu ena yalo dina ni lomasoli ka sega ena vosakudruku-

dru kei na voraki. ia au sa tukuna vaka oqo: o koya sa kaburaka vakalailai, ena tamusuka talega vakalailai, kei koya sa kaburaka vakalevu, ena tamusuka talega vakalevu. me sa nakita rawa mai yalona na tamata yadua na ka me mai solia, me kakua ni vosa kudruku-drutaka se me voraki; ni sa vinakata na kalou na soli ka ena yalo e mamarau. e sega ni dredre vua na kalou, me vakasaututaki kemudou ena veiyau talei kecega mo dou vutuniyau tu kina, ka vakauasivi mo dou uasivi ena cakacaka vinaka kecega. me vaka na ka sa volai: "sa veiwayeyaka yani o koya, ka sa solia vei ira na dravudravua; na nonai valavala dodonu ena tudei tu me sega ni mudu." ia oqo, o koya sa vakarautaka na sore ni sila vua na daukabukaburaki, kei na madrai me kakana, me vakarautaka ka vakatubura nai tei dou kaburaka, me vuai yadrau mo dou na sega ni taqea rawa na vua ni nomudou i valavala dodonu, ni dou sa vakavutuniyautaki vakalevu ena ka kecega ena vuku ni nomudou lomasoli, o koya sa vakavuna me vakacautautaki vakalevu na kalou ena vukuda. ena qaravi ni cakacaka oqo e sega walega ni sotavi kina na nodra gagadre na tamata lotu, ia eda sa vakasinaiti talega ena vakavinavinaka vua na kalou. ni sa laurai na vakavotukana ni nomudou cakacaka vua na turaga, era na vakakorokotaka na kalou ena ka dou vakaraitaka mai na nomudou talairawarawa ki nai tukutuku vinaka kei karisito, vakatalega kina nomudou wasea na nomudou i yau kivei ira kei ira na tamata kecega, era na dau nanumi kemudou ena masu, ka na dau mositi ira tu na nomudou bula, ena nodra raica ka vakadinadinataka na loloma ni kalou vei kemudou. me ia na vakavinavinaka vua na kalou, ena vuku ni nonai solisoli loloma, e dredre me vakamacalataki rawa!

10

oi au oqo, o paula, au sa vakamamasu vei kemudou ena yalo vaka turaga kei na yalo e malumalumu sara i karisito á€" ni'u tiko kei kemudou au na veidokai ka vakamalumalumutaki au, ia ni'u sa tiko tani au sa doudou ni vosa vei kemudou. ia au sa kerei kemudou ni na sega ni rogo kaukauwa vaka o ya na noqu vosa ni'u sa tiko vata kei kemudou, ni so vei kemudou, e nanuma tiko ni ka vakayago na neitou cakacaka. e dina ni keitou bula tiko vakatamata e vuravura, ia keitou sega ni vakayagataka nai yaragi e vakayagataka o vuravura ena i valu oqo. na neitou i yaragi ena i valu vakayalo oqo e sega ni ka vakayago me vakatamata, ia ena kaukauwa ni kalou me talaraki kina na bai kaukauwa, me buturaka sobu na duidui kei na veika cecere kece e vakalevulevui koya me veicoqacoqa kei na vuku ni kalou, me vesuka mai na vakanananu kecega me talairawarawa vei karisito, ka keitou sa vakarau me totogitaka na talaidredre kecega, ni dou sa vakayacora na bula ni talai rawarawa. na nomudou rai beka dou raica tikoga na ka e tau-daku? kevaka e dua sa vakadeitaka ni sa tu vata kei karisito, me nanuma oqo o koya, me vaka ga sa nei karisito o koya, keitou sa tu vaka talega kei karisito. kevaka au vakalavelaveta vakalevu tiko na lewa sa soli mai vei keitou o koya sa solia vei keitou na turaga, mo dou vakatatacaketaki kina ka sega ni dou vakaru-

sai kina, ena sega ni rawa me'u na madua kina. de na rairai beka ni'u, vakarerei kemudou ena noqu i vola. "ni ra tukuna, me kakua ni kauwaitaki na nona i vola, e sa rui bibi ka kaukauwa, ni sa yaco mai eke eda na raica ni sega ni dua na ka vinaka me tu vua, oqo e dua na dauvunau vakasisila." me ra kila o ira na vosa tiko oqori, ni rau sa tautauvata ga na neitou i vakarau keitou vola tiko e nai vola, kei na neitou i tovo ni keitou sa tiko vata kei kemudou. ena dredre vei keitou me keitou vakatautauvatataki keitou kei ira na dau tukutukuni ira, na nodra leqa ni ra vakatautauvatataki ira tikoga vakataki ira oqo e sega ni vakaraitaki ni vuku. ia oi keitou na ka keitou tukuna ena sega ni rui sivia sara vaka o ya, ia keitou na qarauna me toka ga ena iyalayala e vakatara na kalou me keitou yacova á€" o koya dou sa okati talega kina. keitou sega ni via sivia na neitou iyalayala (me nanumi kina ni sega ni yaco vei kemudou na neitou lewa), keitou a kauta yani vei kemudou nai tukutuku vinaka i karisito; keitou sega ni via vakadokadokataka na cakacaka gumatua ni dua na tamata, oqori sa sivia tale, ia keitou naitaka, ni na tubu me levu na nomudou vakabauta, dou na vakarabailevutaka kina na neitou iyalayala, me keitou vunautaka kina na kosipeli ena veivanua yawa siviti kemudou, ia me keitou kakua ni dokadoka e na vuku ni nona rawa ka kei na nona iyalayala e dua tale na tamata. ia, "o koya sa vosa doudou, me vosa doudou ena vuku ni turaga," ni sa sega ni vakabau o koya sa tukuni koya, sa vakabau ga o koya sa tukuna na turaga.

11

isa, au kerea mo dou vosoti au mada ga vakalailai á€" au kerea mo dou vosoti au. au vuvutaki kemudou ena vuvu e vakalou. ni'u a musuki kemudou vua e dua me watimudou, me'u vakaraitaki kemudou kina ena mata i karisito ni dou sa savasava sara. ia ka'u sa rere, de dua na ka ena vakacalai kina na lomamudou mai na kena dina kei na kena savasava vei karisito, me vaka nona vakacalai ivi e liu na gata ena nona i lawaki ca. de mani lako mai e dua, ka mai vunautaka vei kemudou e dua tani na jisu, sega ni o koya keitou dau vunautaka, se dou ciqoma e dua tani na yalo tabu ka sega ni koya na yalo tabu sa yaco mai vei kemudou e liu, se duatani na kosipeli mai na kosipeli dou sa vakabauta á€" dou tovolea mo dou vosota oqori. au tukuna oqo vei kemudou, o ira nai apositolo oqori era sega ni uasivi mai vei au. e dina ni'u sega ni vulica vinaka na vosa, ia au kila na ka au tukuna tiko, ka dou sa raica na kena vakamatatataki vei kemudou na kecega. au sa caka cala beka li ni'u vakamalumalutaki au mo dou vakalevulevui kina. baleta ni sega ni'u lavaka vei kemudou me saumi na noqu vunautaka nai tukutuku ni kalou? au butakoca beka mai vei ira na veisoqosoqo lotu, nai solisoli, me rawa ni'u veiqaravi kina vei kemudou? ni'u tiko ekeri, ni dua na ka au vinakata au sega ni vakaraitaka vei kemudou me'u vakaogai kemudou kina, ni'u leqa oiraitou ga na lako mai masitonia era vukey au mai kina. e sega ni dua bulu mada na sa sede me'u lavaka vei kemudou, ena sega ni rawa ga vei au. me vaka na dina i karisito ena noqu bula, ena sega ni rawa me dua e tarovi au, ena

noqu vosa doudou ena ka oqo ena yasana vaka akaia. ena vuku ni cava? baleta ni'u sega beka ni lomani kemudou? na kalou ga sa kilai! ia, na ka au cakava, au na cakava tikoga, me'u musuki ira laivi kina o ira era vakadokadokataka tiko na nodra cakacaka vua na kalou, ni ra tukuna era tautauvata kei keitou ena cakacaka. o ira oqo nai apositolo vakailasu, na nodra cakacaka e veivakaisini, ka ra qai vukici ira tu me vaka nai apositolo i karisito. sega ni da qai kurabui ena ka oqo! o setani e vukici koya tu me vaka na agilosoi ni rarama. o koya oqo, e sega kina ni dua na ka levu sara, me vukici koya na nona i talatala me ra vakatataki ira nai talatala ni valavala dodonu, ni nodra i tinitini e vakatau mai na nodra cakacaka. au na cavuta tale, me kakua ni dua e nanuma ni'u lialia, kevaka sa vaka kina vei kemudou, ia dou ciqomi au ga me vaka na lialia, me rawa ni'u tukuna tale kina eso na ka. na ka au tukuna tiko, sa sega ni nona lewa na turaga, ia sa vosa ga ni lialia ni'u sa vakalevulevui au ena doudou. eda raica ni levu era vakaqoroqoro'i ena veika vakavuravura, oi au talega au rawa ni uasivi cake sara kina. sa dua na ka nomudou dokai ira na lialia, oi kemudou sa vuku tu. ka dou sega ni bau via kauwai ena nodra vakasaurarataki kemudou kei na nodra butakoci kemudou, se na nodra lawak-itaki kemudou, se na nodra vosa vakaviavialevui, se na nodra sabica na balumudou. na neitou madua au sa tukuna kina ni keitou sa malumalumu vaka levu ena ka oqo! ia kevaka e dua sa doudou ena dua na ka â€œ oi au talega e rawa ni vosa vakalialia â€œ ni'u rawa me'u vosa doudou. o ira beka era iperiu? au sa vakakina. era sa luvei isireli beka? au sa vaka kina. era sa kawa beka i eparaama? au sa vaka kina. era talatala li i karisito? â€œ au sa vosa me vaka na lialia â€œ ni'u uasivi cake: e levu sara na cakacaka au cakava, au a warolaki ena kuita ka sega ni wili rawa, e levu cake na gauna au tu kina ena vale ni veivesu, ka levu na gauna e dodonu me'u sa mate kina. e vaka lima na gauna me ra kuitalaki au kina na jiu, ena nodra i kuita vaka tolusagavulu ka ciwa me tau e yagoqu. au a mokulaki vakatolu ena kau; au a vakaviriki'oti ena vatu; ena noqu veisokoyaki au a voca vakatolu; e dua na bogi taucoko ka dua na siga taucoko au ve-iciriyaki voli ena loma ni wasa liwa; au taubaletaka e vuqa na sala dredre, au takosova na veivacaiwai waluvu, era butakoci au na daubutako, era vakacacani au na kai matanitu tani, au a vaculaki ena loma ni koro, au a vakalolomataki ena vanua dravuisiga, au voleka ni mate ena loma ni wasawasa, au kune ka rarawa mai vei ira na veiwekani vakailasu; au a dauoca ka dau-rarawa, ena levu na gauna au sega ni daumoce, au a dauviakana ka dauviagunu, e levu na gauna e sega ni dua na kakana me tu e ketequ, edau curumi au na batabata ni lailai nai sulu e yagoqu â€œ ni sa yaco tiko na veika oqori, na cava tale e tarai au tu ena veisiga; e mosita tu na yaloqu na veisoqosoqo lotu. o cei sa malumalumu, ia au sa sega ni malumalumu? o cei sa vakacalai, au sega ni via yalokatakata kina? kevaka me'u vaqoroqoro'ya e dua na ka, au na vaqoroqoro'ya na veika sa yaco vei au, me'u vakamalumalumutaki au kina. na kalou ka tama ni noda turaga o jisu karisito, o koya sa vakarokorokotaki me sega ni mudu, sa kila ni'u sa sega ni vosa lasu. mai tamasiko na kovana nei

tui o arita, sa yadrava tiko na koro o tamasiko, e saga tiko me vesuki au; ia au a biu ena dua na sova, qai tukuci sobu mai e na katuba leka, ka vakalutututu-taki mai ena yasa ni lalaga ni vale, au dro bula rawa mai kina ena ligana.

12

sa dina sara, sa sega ni yaga vei au me'u dokadoka taka e dua na ka. au na kauta mai vei kemudou na raiv-otu kei nai vakatakila mai vua na turaga: au sa kila e dua na tamata sa tuvata kei karisito ena tini ka va na yabaki sa oti â€œ ena yagona se sega, se vakayalo se sega, au sa sega ni kila, na kalou duadua ga sa kila â€œ o koya oqo sa kaucake ki nai katolu ni taba lomalagi. au sa kila na tamata o ya â€œ se vakayago se sega au sa sega ni kila, na kalou duadua ga sa kilaâ€œ sa kaucake ki parataisi ka sa rogoca na vosa e sega ni vakamaca-lataki rawa, o koya e sega ni vakadonui vakalawa vua me vosataka. o koya oqo au na tukuna kina; oi kivei au, au na sega ni dokadokataka vakavo ke yaco ena noqu lecaika. e dina au na gadreva me'u talanoataka, ia au na sega ni lialia kina; au na tukuna ga na ka dina, ia au na sega ni via tukuna, de dua na tamata sa nanuma ni'u sa cecere mai na ka e raica ka rogoca mai vei au. ia, de'u na vakadokadokai vakalevu ena levu ni ka sa vakatakilai vei au, sa qai dua na voto ni kau sa mai votoka na yagoqu, e dua nai talai i setani me vakararawataki au, me'u kakua ni dokadoka kina. ena vuku ni ka oqo au masu vakatolu vua na turaga me kau tani vei au. sa qai tukuna mai vei au o koya, "sa rauti iko ga na noqu loloma ni sa qai taucoko na noqu kaukauwa vua e dua e malumalumu." o koya oqo e ka marautaki vei au me'u dokadokataka ga na noqu malumalumu, me tiko kina vei au na kaukauwa i karisito. o koya oqo sa ka ni marau tale vei au me'u sotava na mosi, na vakasesewesewani, na vakadravudravuataki, na vakararawataki, na vakacacani, ena vuku i karisito. ni'u sa malumalumu, au sa qai kaukauwa. na noqu mai vaka tu oqo na lialia, oi kemudou ga dou vakavuna. e dodonu mo dou vosav-inakataki au; e dina ni'u ka walega, ia au sega ni lailai sobu mai vei ira nai apositolo, ni veika e tu vei ira e tu talega vei au. e dina na ka e kilai kina e dua nai aposi-tolo sa laurai e na kemudou maliwa, ena bula ni dau-vosota, na veivakatakilakila eso e veivakurabuitaki kei na cakacaka mana. e na cava beka dou sa uasivi cake kina vei ira na veisoqosoqo lotu tale eso, au a vakacolacolataki kemudou li? dou vosoti au ena cala oqo! sai katolu ni gauna oqo me'u via lako yani vei kemudou. au sega ni vinakata mo dou vakacolacola mai kina; au sega ni gadreva na nomudou yau, na nomudou bula ga. na gone e se bera ni dodonu me vakarautaka na kakana vua nona i tubutubu, ia nai tubutubu ga me vakarautaka na kakana vua na lu-vena. e na ka rekitaki vei au me'u solia me vakaya-gataki na noqu bula se me'u mate ena vukumudou; na kena levu ga ni noqu lomani kemudou na kena lailai sobu tiko na nomudou lomani au. ia e sa na vaka tu ga o ya, au a sega ni vakacolacolataki kemudou.dou tukuna ni'u qaseqase ni'u cakacaka vakailawaki vei kemudou! au a vakaiyau beka mai vei kemudou mai na ka era vota vei au o ira au a tala vei kemudou? au

masuti taitusi, me, rau lako vata yani kei na dua ga na wekada. e dua li na ka sa taura mai vei kemudou? e sega sara, e sega beka ni dua ga na yalo tabu keirau sala vata voli kina? e sega beka ni dua na mawe ni yava keirau muria tiko? dou nanuma beka me keitou na la'ki vakavinakataki keitou vei kemudou? keitou sa vosa ena mata ni kalou ena vuku i karisito. ia ena ka kecega keitou cakava me baleti kemudou na lomani, mo dou vakatataki cake kina. au rui rere vakalevu, deu qai lako yani ka raica vei kemudou na veibasai ni ka au namaka me kune vei kemudou, kei na nomudou sega ni namaka na ka dou na raica vei au; de sa tiko vei kemudou na veileti, kei na veilomacataki, kei na veicudruvi vakai kemudou, kei na beca na tamata, kei na veikaseti, kei na veivakasolokakanataki, kei na veivakacererei vakatamata kei na veitovaki vaka tamata; deu na lako tale yani vei kemudou, ena qai vakamalumalumutaki au na noqu kalou e matamudou, me'u na tagicaki ira kina sai valavala ca e liu ka ra sega ni via veivutunitaka nodra cala, na dauyalewa kei na dautagane, kei na daugagano lo me vaka era sa dau cakava.

13

oqo e sa na kena i katolu ni noqu na lako yani vei kemudou. "mai na gusu ni lewe rua se lewe tolu, me ratou vakadinadinataka e dua na ka e ratou raica ni cala ni se bera ni vakatulewataki." au sa tukuna oti vei kemudou ka ia tiko nai valavala ca e liu kei kemudou kece na kena vo, au sa vakasalataki kemudou rawa yani oqo, me vaka noqu a tiko e keru e nai karua ni noqu veisiko, au sa vola yani oqo, ni'u na lako yani au na sega ni veivosoti tale tiko, sa na yaco na veivakadodonutaki. me vaka ni dou gadreva mo dou raica nai vakadinadina ni o karisito e vosa dina tiko vei au, o koya e sega ni malumalumu vei kemudou, ia sa tu ga vei kemudou na nona kaukauwa levu. e dina ni a vakoti o koya ena kauveilatai ena malumalumu, ia sa tu vua na kaukauwa ni kalou. oi keitou talega sa malumalumu vaka kina, ia keitou na bula vata kei koya ena kaukauwa ni kalou vei kemudou. dou dikevi kemudou mada ka raica dou se taura dei tikoga na vakabauta. dou vakatovolei kemudou. dou sega ni kilai kemudou tiko li, ni sa tiko vei kemudou o jisu karisito? á€" de dou na sega ni vakadonui. ia sa dei na yaloqu ni dou sa rawa ni kila, ni keitou sa vakatovolei oti ka sega ni lutu tani. au sa masu oqo vua na kalou mo dou kakua ni caka cala, sega ni baleta me da vakadonui kina, ia mo dou kitaka na ka e vaka turaga, e dina ga ni na rairai me vaka eda sega ni vakadonui. ena sega ni rawa me keitou saqata na dina ena ka keitou cakava, ia keitou na totaka ga na dina. ia keitou sa marau ga ni keitou sa malumalumu dou sa qai kaukauwa. ia oqo sa na neitou qaqani masu mo dou na matua sara. ia au sa vola tiko yani nai vola oqo ni'u tiko yawa mai vei kemudou, au ririkotaka tiko de'u qai yaco yani au qai cebuceburaki kemudou, me vaka na lewa sa vakatauca oti tu vei au na turaga ena vukumudou, mo dou na vakatataki cake kina ka sega ni basuraki kemudou sobu. au sa na mai tinia na noqu i vola na veiwekani ena vica na mala ni vosa oqo: mo dou marau tiko, dou tubu cake vei karisito,

dou rogoca vinaka na ka au sa cavuta vei kemudou, dou lomavata ka cakacaka vata, ena dau tiko vata kei kemudou na kalou ni loloma kei na vakacegu. dou veireguci vakai kemudou ena yalo e savasava. era sa loloma tu yani, o ira kece sa lotu tiko eke. me tiko vei kemudou kecega na yalololoma ni turaga o jisu karisito, kei na loloma ni kalou kei na veitokani ni yalo tabu. emeni.

oi au o paula, nai apositolo (e sega ni mai vei ira na tamata, se ena i lesilesi vakatamata, ia ena i lesilesi ga i jisu karisito kei na kalou na tamana, o koya ka vakaturi jisu cake tale mai na mate), kei ira taucoko na mata veiwekani era tiko vata oqo kei au, ki na so-qosoqo lotu mai kalatia me nomudou na nona loloma kei na vakacegu ni kalou o tamada kei na noda turaga o jisu karisito, o koya ka mai soli koya ena vuku ni noda i valavala ca, me vakabulai keda kina mai na vuravura ca oqo, me vaka na nona lewa na kalou o tamada, me nona tikoga na vakarokoroko me sega ni mudu. emeni. au rui kurabui vei kemudou, ena nomudou biuti koya ka kacivi kemudou, ena loloma vakarisito, ka dou qai goleva e dua tani tale nai tukutuku, e sega ni duatani tale, ia sa so ga era vinakata mera vakaleqai kemudou, ena nodra kauta vakatani nai tukutuku vinaka kei karisito. ia kevaka mada ga e dua vei keitou, se dua na agilosu mai lomalagi, me la'ki vunautaka yani e dua tani nai tukutuku vinaka, ka sega ni vaka keitou dau vunautaka, dou taura ka vakarusa. me vaka na ka keitou sa dau tukuna oti vei kemudou, au na baci tukuna tale, kevaka e dua me laki vunautaka vei kemudou e dua tani nai tukutuku vinaka, ka sega ni vaka keitou a vunautaka vei kemudou, dou taura ka vakarusa. o cei au via vakalomav-inakataka na tamata se na kalou? se mera taleitaki au ga na tamata? kevaka me'u vakalomav-inakataka na tamata, au sa qai sega ni talatala i karisito. ia ka mo dou kila na veiwekani, nai tukutuku vinaka au vunautaka e sega ni ka vakatamata. e sega ni solia vei au e dua na tamata, se me dua e vakatavulica vei au, ia e yaco ga mai, ena nona vakatakila vei au o jisu karisito. dou sa rogoca ka kila vinaka, nai valavala ni noqu lotu vaka jiu e liu, ena noqu dau saga vakaukauwa, mera vakararawataki vakaca ka vakarusai vakadua, nai soqosoqo lotu ni kalou. e sega ni dua vei ira na kai noqu me siviti au rawa, ena muria nai vakarau ni lotu vaka jiu, sa dua na ka na noqu taura vakabibi nai tovo ni nodra lotu na noqu qase. ia ni sa vinaka vua na kalou, o koya sa tawasei au mai na kete i tinaqu, ka qai kacivi au ena nona loloma, sa qai vakaraitaka na luvana vei au me'u raica, me'u na vunautaki koya vei ira na kai matanitu tani, e sega ni'u lako tale kina matabose, mera solia mai na veivakadeitaki ena ka au raica, e sega ni'u lako cake ki jerusalemi, vei ira sai apositolo e liu vei au; ia au lako ga ki arapea, ka lesu tale ki tamasiko. ni oti vinaka e tolu na yabaki, au sa qai lesu cake tale ki jerusalemi, me'u laki raici pita, kau mani tiko vata kei koya e kea me tinikalima na yabaki. ia e sega ni bau dua mada ga nai apositolo me'u raica, ka vakavo ga o jemesa, na tuakana na noda turaga. (oqo me baleta na veika au vola yani vei kemudou, ena mata ni kalou, me'u tukuna vei kemudou, ni'u sega ni lasu). ni oti o ya, au sa qai lako kina vei yasana vaka siria kei silisia. vei ira nai soqosoqo lotu mai jutia era tu vata kei karisito, era se bera ni taura vakavinaka tiko na kequi rairai. ia era sa rogoca tikoga, "ni o koya e a dau vakararawataki keda vakaca, sa vunautaka tale tiko na vakabauta ka a dau via vageavutaka." ara sa vakarokorokotaka na kalou ena vukuqu.

ni oti e tinikava na yabaki, au sa qai lesu cake tale ki jerusalemi vata kei panapasa, au sa kauti taitusi talega. au a lako ena veika sa vakatakilali vei au, me'u la'ki tukuna vei ira, nai tukutuku vinaka au vunautaka vei ira na kai matanitu tani, ia sa vuni ga vei ira sa rogo, de sega ni yaga noqu cici tiko oqo kei na noqu cici tiko mai liu. o taitusi na kai kirisi e tiko vata kei au, e sega ni vakasaurarataki me cilivi. e yaco tiko oqo, baleta ni so vei kemudou na veiwekani e i to tiko ni veisaqa, (era lako vakavuni mai ka vakalecaleca, mera mai via vakadikeva na neitou galala ena vuku i karisito jisu, me rawa ni ra beitaki keitou kina me keitou vesuki), keitou na sega ni via solia vei ira e dua mada ga na auwa mera vosa kina, me rawa ni keitou tukuna kece na dina ni tukutuku vinaka vei kemudou. ia o ira era dau via vakalevulevui ira â€ se vakacava na ka e tu vei ira, era sega ni dua na ka vei au, ni kalou e sega ni dau veitotaki â€ o ya na vuna e sega ni dua tu kina na ka vei au, kevaka e dua me via vakalavelaveti koya cake. ia na duidui ga ni nodra rai, ena nodra raica ni'u sa lesi me'u vunautaka nai tukutuku vinaka vei ira sa sega ni cili, ia na i tukutuku vinaka i pita vei ira sa cili. (o koya e kacivi pita mei apositolo vei ira na cili, e kacivi au talega me i apositolo vei ira na sega ni cili), o jemesa, o kifa kei joni, oirato ka dau kilai tu ni ratou duru, e ratou kila na loloma e soli vei au, ka ratou sa duavata kina kei na nodratou vakanuiui vinaka, me keirau lako kina kei panapasa vei ira na kai matanitu tani, oirato vei ira na cili. na nodratou gadadre mera nanumi na vakaloloma tu, oqori sara ga na ka au sa bucina oti tu, me'u na raica e liu. ia ni sa yaco mai anitioki o pita, au sa vosataki koya vakadodonu e matana, baleta ni o koya e dodonu me beitaki; ni ra se bera ni lako mai eso na tamata vei jemesa, e sa dau kana vata o koya kei ira na kai matanitu tani; ia ni ratou sa lako mai, sa qai via tawasei koya me vakatatabu ni rerevaki ira na cili. ka lewe levu vei ira na jiu, era bulataka tiko na bula ni veivakaisini vakaoqo, sa mai yacovi panapasa talega na kedra mate na dauveivakaisini. ia ni'u sa mai raica na nodra sega ni bulataka vakadodonu na dina ni tukutuku vinaka, au sa tukuna vei pita ena matadra kecega, "a cava, ni dou sa jiu, dou qai bulataka tiko nai valavala ni kai matanitu tani, oi kemudou na jiu, ka dou qai vakasaurarataki ira tiko na kai matanitu tani, mera bulataka na bula vaka jiu? oi keda, na kawa dina vaka jiu, ka sega ni tamata i valavala ca, mai vei ira na matanitu tani, ka meda kila ni na sega sara ga ni vakadonui e dua na tamata ena vuku ni cakacaka ni vunau, ia ena vuku ga ni vakabauti jisu karisito, e dina ni da sa vakabauti karisito jisu, meda sa vakadonui kina ena vuku ni noda vakabauti karisito, ka sega ga ena vuku ni cakacaka ni vunau; ia kevaka meda vakasaqara na veivakadonui vei karisito, eda na valavala ca tikoga, o karisito beka nai talatala baleta nai valavala ca? e sega sara! kevaka au tara cake tale na ka au sa vakarusa, au sa buli au tikoga me'u tamata ca. ni sai koya na vunau, au sa mate kina ki na vunau, me'u bula kina vua na kalou. keirau sa vakoti vata kei karisito; sa sega ni oi au sa bula, ia o karisito ga sa bula vei au; na noqu bula tiko me ya-

cova mai oqo, sa rawa duadua ga ena vuku ni vakabauta na luve ni kalou, o koya sa lomani au, ka solia talega nona bula ena vukuqu. "au sa sega ni qai via vakawaletaka na loloma ni kalou; kevaka sa rawa na veivakadonui ena vuku ni vunau, sa sega ni qai yaga na mate i karisito."

3

kemudou na kai kalatia lialia! o cei e mai veisautaki kemudou mai na nomudou muria tiko na dina, dou sa vakadinadinataka ka kila, ni o jisu karisito e mai vakoti ena kauveilatai? e dua ga na ka oqo au vinakata me'u kila mai vei kemudou; dou a rawata beka na yalo tabu ena cakacaka ni vunau, se mai na nomudou rogoca ka vakabauta? na cava dou sa rui lialia kina vaka oqo? ni dou a tekivu ena yalo tabu, oqo dou sa mai bula tale tu ena ka vakayago? e levu na ka dredre dou sa sotava mai â€œ na cava sa sega ni rawa kina oqo? ena vuku ni ka oqo, o koya e solia vei kemudou, na veivakakaaukawataki ni yalo tabu kei na vei cakacaka mana ena kemudou maliwa, e rawati ena cakacaka ni vunau, se ena rogoci ni vakabauta? "me vaka nona vakabauta na kalou o eparaama, sa okati vua mei valavala dodonu." o koya mo dou kila, ni o ira ga era sa vakabauta era luvei eparaama. ni sa tukuna makawa nai vola tabu, ni na yaco na gauna, ena vakadonui na kai matanitu tani na kalou ena vuku ni vakabauta, e a vunautaki talega vei eparaama nai tukutuku vinaka ka vaka, "ena vakalouvvinakataki na veimatanitu ena vukumu." o koya oqo, o ira ga sa vakabauta, era na vakalouvvinakataki vata kei eparaama. o ira kece era se bula tiko ena i vunau, era sa cudruvi oti, ni sa volai; "ena cudruvi vakayadua o ira sa sega ni muria tiko na veika sa volai e nai vunau â€œ me ra cakava." ia ena mata ni kalou, e sega ni rawa me dua e vakadonui ena i vunau, ni sa volai, "ena bula na tamata yalododonu ena vuku ni vakabauta." nai vunau e sega kina na vakabauta, "ia o koya e muria me bulataka tiko." o karisito e vakabulai keda mai na cudru ena vuku ni vunau, e mai mate ena vukuda (ni sa volai, "ena cudruvi o ira kece sa vakaliligi ena kau") me nodra kina na kai matanitu tani na veivakalouvvinakataki mai vei eparaama ena vuku i karisito jisu, meda rawata talega na yalo tabu sa yalataki ena vuku ni vakabauta. kemudou na veiwekani, au vosa tiko oqo vei kemudou ena noda bula vakatamata, e dina ni veiyalayalati oqo e vakaitavi kina na tamata, kevaka sa yaco na kena veivakadeitaki, ena sega ni rawa me kau tani se vakaikuritaki. na yalayala e vakayacorori vei eparaama kei ira na nona kawa, e sega ni tukuni, "na veikawa tale eso," oqori na veikawa taucoko, ia e dua ga na kawa, "na nomu kawa ga," sai koya na karisito. au tukuna vei kemudou, nai vunau e qai soli mai ni sa oti e va na drau ka tolusagavulu na yabaki, ka sega kina ni rawa me mai kauta tani na veiyalayalati sa vakayacorora tu mai na kalou ena vuku i karisito, e sega kina ni rawa me mai vakamalumalumutaki kina, na yalayala sa vosa tu mai kina na kalou. kevaka sa noda nai votavota ena vuku ni vunau, sa qai sega yaga na yalayala; ia na kalou sa solia vei eparaama, ia sa vosa yalayala vua. na cava mada nai naki ni vunau? e soli mai baleta na talaidredre ni tamata, me yacova

na gauna sa lokuci tu, me basika mai kina na kawa ka yalataki; a ra sa tusanaka o ira na agilosu ena ligana na dauveisorovaki. na dauveisorovaki e sega ni sorovaka ga e dua, ia na kalou sa dua ga. e veicoqa-coqa beka na vunau kei na vosa yalayala ni kalou? e sega sara! kevaka sa rawa ena vunau na bula, e dina sara na yalododonu sa rawa ena vunau. ia nai vola tabu e tukuna ni da sa tamata i valavala ca kece, na ka sa yalataki me soli ga vei ira era vakabauti jisu karisito, ena nodra vakabauta. ia ni se bera mai na vakabauta, na vunau e taqomaki keda tu, me yacova na gauna ni vakabauta sa lokuci tu. o koya oqo, na vunau e noda dauveivakavulici tiko mai, me da mai sota kina kei karisito, me rawa kina ni da vakadonui ena vuku ni vakabauta. ia ni da sa mai vakabauta, sa sega ni qai yaga tale vei keda na vunau me noda qasenivili tiko. oi kemudou sa luve ni kalou kece ena vuku ni vakabauti karisito jisu. vei kemudou kece ni dou sa papitaisotaki vei karisito, ka dou sa tokara na bula va karisito. sa sega ni qai dua me jiu se kai kirisi, sa sega ni dua me bobula, se nai taukei, sa sega na tagane se yalewa; ni dou sa dua ga ena vuku i jisu karisito. kevaka sa tu vei kemudou o karisito dou sa kawa dina i eparaama, ka sa nomudou dina na vanua yalataki me vaka na vosa ni yalayala.

4

me'u tukuna, sa kawa ni kalou, me vaka nodra gauna ni gone, e sega ni duidui mai o koya vua e bobula, dina ni sa lewa tu na veika kece, ia e liutaki ka tuberi tiko ena dua nai vakavuvuli, me yacova na gauna sa lokuca o tamana. oi keda eda a vaka kina, ni da se gone eda liutaki ka vakatotogani ena kaukauwa ni butobuto kei vuravura. ia ni sa yaco dina sara na kena gauna, na kalou sa qai tala na luvena, me sucu mai vua e dua na yalewa, ka sucu me vaka na vunau, me rawa ni ra sereki kina o ira era vesuki tu ena vunau, ka solia talega vei keda na dodonu meda wili me luve ni kalou. ena vuku ni dou sa luve ni kalou, sa tala mai kina na kalou na yalo ni luvena kina yalomudou, o koya eda sa kaci kina "apa, tamada!" o koya oqo dou sa sega tale ni qai bobula, ia dou sa luve ni kalou, dou sa kawa ni kalou ena vuku i karisito. mai na gauna dou se bera ni kila kina na kalou, dou a dau qarava tu e dua e sega ni kalou. ia oqo ni dou sa kila na kalou, ka sa kilai kemudou na kalou, ka dou sa qai vuki lesu tale mo dou qarava e dua e sega ni tu vua e dua na bula, mo dou lesu tale kina bula vesuki? dou sa laki vakatatabu taka tale na siga kei na veivula eso kei na veigauna eso kei na veiyabaki eso. au sa rui ririkotaki kemudou sara vakalevu, ni'u raica na noqu cakacaka vei kemudou e maumau walega. oi kemudou na veiwekani, au vakamasuti kemudou mo dou tautauvata mai kei au, ni'u sa tautauvata tiko kei kemudou. oi kemudou dou sega ni bau vakamavoataki au vakadua. nai matai ni gauna au vunautaka kina vei kemudou nai tukutuku vinaka, dou kila vinaka na malumalumu ni yagoqu e tarai au tu. ka dou sega ni vakatalai au se vakasisilataki au, ena vuku ni we ni mavoa e tu ena yagoqu, ia dou qai ciqomi au me vaka e dua na agilosu ni kalou, ka vakataki jisu karisito na noqu bula vei kemudou. sa qai tu e vei na nomudou marau e liu? ni'u sa vakad-

inadina vei kemudou, kevaka sa rawarawa mo dou leuta tani na yaloka ni matamudou, ka dou solia mai vei au. me'u sa nomudou meca kina ni'u vosataka na ka dina vei kemudou? o ira oqori era vakalomav-inakataki kemudou mo dou gole tikoga kina vei ira, era vinakata me ra tarovi au mai vei kemudou, mo dou taleitaki ira tikoga. ia e vinaka meda vosota ka gumatua tikoga ena ka vinaka, ka sega ena gauna au tiko kina vei kemudou. oi kemudou na luvuqu au na vosota me'u taratara tale baleti kemudou, me yacova ni sa buli na karisito e lomamudou. au sa vinakata me'u na veisautaka nai vakarau ni noqu vosa; ni'u sa sega ni vakabauti kemudou tiko. dou tukuna mada vei au, na cava dou via vesuki tale tiko kina ena vunau, dou se bera ni rogoca beka na vunau? ni sa volai o eparaama e rua na luvena tagane, e dua mai na yalewa bobula ka dua mai na yalewa e galala. ia o koya sa sucu mai vua na yalewa bobula, e sucu me vaka na lewa ni tamata, kei koya sa sucu mai vua na yalewa e galala, e sucu ena vuku ni vosa ni yalayala, na veika sa vakatakilakilataki kina, ni oqo na rua na veiyalay-alati: o koya mai na ulunivanua o sainei e sucu mai kina na veivakabobulataki, oqori o eka - o eka oqo na ulunivanua, sainei mai arapea, e tautauvata kei jerusalemi ena siga ni kua, ena nona bobula tu kei ira na luvena - ia o jerusalemi ka tiko mai cake sa vakagalalataki tu, na tinada kecega. ni sa volai: "mo reki o iko na yava, sa sega ni vakaluvoni! ka kailavaka mai vakadomoilevu, o iko sa sega ni taratara! ni sa levu na luvena o koya e galala mai vei koya e vakawati." oi keda na veiwekani eda vakataki aisake, eda gone ni yalayala. mai na gauna o ya e tautauvata talega ena siga ni kua na ka e caka, ni o koya e sucu vakayago ena dau vakararawataki koya e sucu vakayalo. me da raica mada na cava e tukuna nai vola tabu? "me rau vakatalai tani na yalewa bobula kei na luvena, ni rau sega ni kawa vata na luve ni yalewa bobula kei na luvena na yalewa vakagalalataki." ka mo dou kila na veiwekani, oi keda eda sega ni luvena na yalewa bobula, ia eda luvena na yalewa vakagalalataki.

5

o koya mo dou sa tudei ena galala sa mai sereki kemudou kina o karisito, ka mo dou kakua ni baci vesuki tale e nai vua ni veivakabobulataki. oi au o paula, au sa tukuna vei kemudou, kevaka dou na lesu tale kina veicilivi, ena sega ni dua na ka vinaka dou na rawata mai vei karisito. au tu me'u vakadinadinataka vei ira taucoko sa cilivi, ni dodonu me ra talairawarawa tiko kina vunau taucoko. ena sega ni yaga vei kemudou o karisito, kevaka dou nanuma mo dou vakadonui ena vunau, sa na yali tani kina vei kemudou na loloma. oi keda ena veivuke ni yalo tabu, eda sa waraka na nuitkai ni yalododonu ena vakabauta. sa sega ni qai yaga na cili kei koya e sega ni cili, ni da sa tu vata kei karisito jisu, ia na noda vakabauta ga sa cakacakataki ena loloma. dou sa cici vinaka tiko mai, o cei e mai tarovi kemudou me kakua kina ni dou muria na dina? e sega ni kitaka o koya sa kacivi kemudou nai vakarau oqo. ena dua ga na tiki ni leveni lailai, ena vakacacana nai buli madrai taucoko. sa tu na noqu vakabauti kemudou ena vuku ni turaga, sa sega ni rawa mo dou

qai lomalomarua tale; ia o koya ga e via vakaleqai kemudou tiko, ena taura na kena i sau. oi au, na veiwekani, kevaka me'u vunautaka tiko na veicilivi, a cava me'u qai sotava tiko kina na veivakararawataki? me sa oti na veivakacacani ena vuku ni kauveilatai. au vinakata o ira era via vakaleqai kemudou tiko, mera sa vakatalai tani mai vei kemudou! ni dou sa kacivi na veiwekani mo dou galala; dou kakua ni vakayagataka na nomudou galala me vakayacori kina nai tovo vakayago, ia mo dou bulataka ga na loloma, ka dou veivukei tiko. nai vunau taucoko sa vakataucokotaki ga ena dua walega na yatu vosa, me vaka oqo, "mo lomana na kai nomu me vakataki iko." ia kevaka dou sa veikati ka veivakacacani tiko vaka i kemudou, dou qarauna de dou na veivakarusaiki tikoga vakai kemudou! me'u tukuna vei kemudou: mo dou lako voli ena yalo tabu, dou na sega ni cakava kina na gagadre ca ni tovo vakayago. nai tovo vakayago e sega ni veiriti kei na yalo tabu, kei na yalo tabu talega e sega ni veiriti kei na tovo vakayago; oi rau oqo, e rau sega ni rawa me rau bula vata, ka sega kina ni rawa mo dou cakava na ka ga dou vinakata. ia kevaka sa tuberi kemudou tiko na yalo tabu, ena sega ni lewai kemudou na vunau. nai valavala ni tovo vakayago ena basika ga mai, me vaka na: dauveibutakoci, dautagane kei na dauyalewa, nai valavala vakasisila, na daudara, na dauqaravi matakau, na dauvakadraunikau, na dauveicati, na dauveileti, na daulomaca, na daucudru katakata, na dau nanumi koya ga, na dauveivakalewai, na dauveitovaki, na dauvuvu, na daulaba, na daumateni, na daumarau vakalialia, kei na veika sa vaka kina; na veika oqo au sa tukuna oti vei kemudou, ni o ira kece era cakava tiko na veika oqo, era na sega ni rawata na mataniti ni kalou. ia na vua ni yalo tabu na loloma, na reki, na vakacegu, na dauvosota vakadede, na dauyalololoma, na dauyalovinakula, na vakabauta, na dauyalomalua, na dauyalomalumalum. na veika oqori sa sega ni ia kina na cudruvi ena vunau. o ira kece era sa nei karisito era sa vakota tiko kina kauveilatai, na nodra gagadre ca ni tovo vakayago kei na kena veilasa ca kece sara. kevaka eda sa bula ena yalo tabu, meda lako voli talega ena yalo tabu. meda kakua ni vakasaqara na dokai kei nai rogorogo, eda na veicacati ga kina ka veilomacataki.

6

oi kemudou na wekaqu, kevaka e dua sa beitaki ni cala, dou lako voleka vua oi kemudou sa matua vakayalo, mo dou raici koya ka tuberi koya kina sala dina me muria, ka mo dou nanuma tiko, de dou na yaco talega me vaka kina. dou dauveivukei ni colata nomudou leqa, dou sa vakayacora sara tikoga na vunau i karisito. kevaka e dua e nanuma ni o koya sa bau dua na ka, ni o koya e sega tu ni dua na ka, na tamata oqori e vakacalai koya tikoga vakai koya. ia, mo dou dui vakatovolea vakavinaka mada na nomudou dui cakacaka, ena solia kina vei kemudou e dua na yalo e reki ena vuku ni nomudou cakacaka, ka sega ena vukuna tale e dua. ni na dui colata na tamata yadua na nona i colacola. vei kemudou sa vakavuluci ena vosa, mo dou caka vinaka ena soli ka vua na nomudou qasenivuli. mo dou kakua ni vakaisini kemudou,

na kalou ena sega ni vakalialiai; na ka kece e kaburaka e dua na tamata, ena tamusuka talega o koya. ke dua e kaburaka tiko na nona i tovo vakayago, ena tamusuka na mate mai nai tovo vakayago, ia o koya sa kaburaka na veika vinaka mai na yalo tabu, e na tamusuka na bula sega ni mudu mai na yalo tabu. meda kakua ni guce ena caka vinaka, ni da na tamusuka dina ga ena kena gauna, kevaka eda sega ni guce. o koya oqo, ni se tiko nai cegu ni bula, meda sa sasaga sara ga meda caka vinaka vei ira na tamata kecega, ka vakauasivi vei ira eda sa vakabauta vata. dou raica, ena mawe ni ligaqu dina, au sa volavola tiko yani vei kemudou ena mata ni vola lelevu! o ira era vakaraitaki ira tiko oqori ni ra sa bau totoka, o ira sara ga oqori era saga tiko vakaukauwa mo dou cilivi, me rawa kina me kakua ni tarai ira mai, na veivakararawataki ena vuku ni kauveilatai i karisito. o ira mada ga sa cilivi oti tu, era sega sara ga ni bau bula tiko ena vunau, ia era vinakata tiko mo dou cilivi, mera vakaraitaka kina vei ira na tamata, ni sa bau dua na ka levu era cakava, ni sa dou cilivi. ia sa kila ga na kalou, ni sega tale ni dua na ka tani me lagilagi vei au, me vaka na kauveilatai ni noda turaga o jisu karisito, o koya au sa vakota taucoko ena kauveilatai na veika vakavuravura e bula tu vei au, kei na veika e tu e vuravura au dau gagadre kina. e sega ni bibi vei jisu karisito, na cili se me sega ni cili, ia o koya ga sa sucu vou. me yaco na vakacegu kei na loloma, vei ira kecega era vakaitovotaki ira e nai tuvatuva ni bula oqo, vei ira talega na isireli ni kalou. me tekivu oqo ka lako yani, au kerea me kua ni dua e via mai vakararawataki au ena vuku ni ka oqo, ni sa tu ga e yagoqu na mawe ni noqu mavoia, ena vuku ni turaga o jisu. vei kemudou na veiwekani. na yalololoma ni noda turaga o jisu karisito me tiko ena yalomudou. emeni.

oi au o paula, nai apositolo i jisu karisito, ena lewa ni kalou, vei ira na lewe ni lotu mai efeso, ka sa yalo dina vei jisu karisito: me nomudou na loloma kei na vakacegu, mai vua na kalou o tamada kei na turaga o jisu karisito. me vakarokorokotaki na kalou, na tamai jisu karisito na noda turaga, o koya sa vakalouvinaakataki keda ena ka ni veivakalouvinakataki vakayalo kecega, e na vei yasana vakalomalagi ena vuku i karisito. ena nona digitaki keda e liu ena vukuna, sa qai tauyavutaki e muri o vuravura, me da yalosavasava ka sega ni cala e matana e na loloma. ni sa nona i tuvatuva makawa tu mai, me da wili me luvena ena vuku i jisu karisito, ena nona lewa savasava, ka me vakavinavinakataki na cecere ni nona loloma, ena nona ciqomi keda meda ka lomani. sa mai vakabulai keda o koya ena nona dra, ka sa vosoti kina na noda i valavala ca, me vaka na nona loloma levu. o koya sa vakalevutaka vei keda na yalomatua kei na yaloqaseqase, ni sa vakatakila vei keda na nona lewa ka vuni tu, me vaka na ka sa vinakata, ni sa nakita oti tu mai e lomana, na kena yaco na siga dina sa lokuci tu, me na vakasoqoni vata kina vei karisito, na veika kece mai lomalagi kei vuravura. sa mai vakayacori keda o koya meda vakaiivotavota vata, ni da sa nakiti oti tu mai liu, ena nonai tuvatuva me vaka nona lewa, ka sa dodonu vei keitou sa liu ena vakabauti karisito, me keitou vakacaucakutaki koya sa lagilagi. oi kemudou talega, dou sa mai cabo bula vua, e na nomudou a rogoca na vosa ni vakavuvuli dina, nai tukutuku vinaka ni nomudou vakabulai; sa yaco kina mo dou vakabauta, ka dou sa dregati kina ena yalo tabu sa yalataki, na yalo tabu ena mai vakadeitaka tiko vei keda ni da sa luve ni kalou, me yacova na siga ni noda vakabulai, me dokai na nona vinaka. ena vuku ni ka oqo, oi au talega, ni'u sa rogoca oti na nomudou vakabauta na turaga o jisu, kei na nomudou loloma talega, vei ira kecega era sa lotu, au sa sega ni qai cegu me'u dau vakavinavinakataki kemudou, ena noqu dau cavuti kemudou yadudua ena noqu masu: vua na kalou ni noda turaga o jisu karisito, na tamada vakaiukuuku, me solia vei kemudou na yalo ni yalomatua kei na veivakatakilai vakayalo, mo dou kilai koya vinaka kina, ni sa qai tadola na matamudou vakayalo; mo dou kila kina nai nuinui sa kacivi kemudou kina o koya, kei na kena talei nai ukuuku sa tu vua, me baleti ira na nona yalosavasava, kei na nona dau vakaraitaka na nona kaukauwa levu vei keda sa vakabauta, me vakaraitaka kina na nona kaukauwa vakaidina, me vaka na nona vakaturi karisito cake tale mai na mate, ka vakatikori koya ena ligana i matau, e na veiyasana vakalomalagi, me uasivi cake kina vei ira kecega sa liu, kei ira sa lewa, kei ira sa kaukauwa, kei ira sa turaga, kei na yaca kecega sa cavuti ena gauna oqo, kei na gauna mai muri. a sa vakamalumalumutaka na ka kecega me tu ena ruku ni yavana, ka solia vua na kaukauwa me lewai ira kecega, sai koya nai soqosoqo lotu, o koya na yagona, na kena i vakataucokotaki, sa vakasinaiti ena ka kecega, sa vakasinaita na ka kecega ena ka kecega.

o koya sa vakabulai kemudou, ni dou a mate tu ena caka cala kei nai valavala ca. dou a dau bula tu ena i valavala vakavuravura e liu, ena nona kaukauwa na turaga ni maliwa lala, na yalona sa cacacaka tiko ena loma ni tamata me talaidredre kina, oi keda talega eda sa bulataka tu nai tovo vakayago e liu, ena noda vakayacora, ka talairawarawa tu ga, ena gagadre ca ni noda i tovo vakayago, ka sa yaco kina vei keda na cudruvi, kei ira talega na lewe i vuravura. ia na kalou, sa sinai ena yalololoma, ena vuku ni nona loloma levu sa lomani keda kina, e dina mada ga ni da a mate tu ena caka cala, o koya sa vakabulai keda vata kei karisito, (na loloma ga dou sa vakabulai kina), a sa vakaturi keda cake vata, ka vakatikori keda vata kei karisito jisu, ena veiyasana vakalomalagi, me rawa ni vakaraitaka tiko, ena vei gauna mai muri, na nona loloma levu kei na nona yalovinaka vei keda, ena vuku i karisito jisu. ni sa yalo loloma walega dou sa vakabulai kina, ena vuku ni vakabauta, sega ni baleta ni dodonu me nomudou; oqori nai solisoli loloma ga ni kalou, e sega ni baleta na nomudou caka-caka vinaka, me kakua kina ni dua me vakadokadokai koya ena ka e cakava. oi keda eda sa cacacaka ni ligana, eda sa buli vou vei karisito me baleta na cacacaka vinaka, o koya sa vakarautaka oti tu mai e liu na kalou meda na muria. o koya oqo mo dou nanuma vinaka, ni oi kemudou na kai matanitu tani, dou a vakatokai na sega cili, ka sega ni dou cilivi ena veicilivi dau vakayacori ena liga - ka sega talega ni tu vei kemudou o karisito, dou sega ni matanitu vata kei isireli, a sa sega ni nomudou na ka sa yalataki ena veiyalayalati, a sa sega vei kemudou nai nuinui, ka sa sega ni nomudou na kalou e vuravura. ia oqo, ni dou sa tu vata kei karisito jisu, oi kemudou ka yawa e liu, dou sa qai voleka mai ena vuku ni dra i karisito, ni sai koya na vuni noda veivinakati tale, sa vakaduavatataki rau na rua me sa dua ga, a sa basuraka sobu na bai sa ia kina na veivakaduiduitaki, ni sa vakaotia ena yagona na ka eda a veitawasei kina, oqori na vunua sa vakarota na valavala ni lotu, ia sa veisautaka vou o koya na tamata, me ia nai valavala vou ni noda veiqaravi, ni sa qai veivinakati e, e vakaduavatataka na tamata kei na kalou ena kauveilatai, ena nona vakoti ka vakamatei me bokoci kina na caka cala. a lako mai, o koya me vunautaka na veivinakati vei kemudou sa yawa kei ira talega sa voleka. ena vukuna, eda rawa ni torova doudou nai tikotiko ni kalou na tamada, ena yalo e dua bauga. o koya, oqo, dou sa sega tale ni qai vulagi se kai tani, ia dou sa korovata kei ira na yalosavasava, ka dou sa lewe ni matavuvale vata kei na kalou, ka dou sa taracake ena nodra yavu nai apositolo kei ira na profita, o jisu karisito sara ga na kena i vakadei dina, kivei koya, sa sema vata kina na vale taucoko, sa vakatuburi me uasivi, ka me laurai kina ni dua na vale savasava ni turaga, kivei koya talega, dou sa tara vata kece kina, mo dou nonai tikotiko tudei na kalou ena nona yalo tabu.

ena vuku ni ka oqo, oi au o paula, na bobula i karisito jisu vei kemudou na kai matanitu tani - dou sa ro-goca oti beka, ni oqo na gauna ni nona yalololoma na kalou vei kemudou, me vaka sa solia vei au, ni sa vakaraitaki vei au ena veivakatakilai vakayalo, na ka vuni oqo (me vaka na noqu a vola mada yani e liu, na gauna dou na wilika kina nai vola o ya, dou sa na rawa ni kila kina, na veika au kila, me baleta na ka vuni i karisito) na ka vuni oqori, a sega ni vakatak-ilai vei ira na tamata lotu ena gauna e liu, ia oqo, sa qai vakatakila na yalo tabu, vei ira nona apositolu yalosavasava kei na parofita; o ira na kai matanitu tani era sa taukena vata, ni da sa dua ga na yago, era na taukena talega na vanua yalataki e na vuku i karisito, mai nai tukutuku vinaka, o koya au sa lesi kina me kena i talatala, me vaka nai solisoli loloma ni kalou, sa solia vei au, ena nona cakacaka veivakurabitaki. oi au e dua e lailai sara, mai vei ira na tamata rogo ni kalou, au qai digitaki ena nona loloma, me i ta-latala vei ira na kai matanitu tani, me'u vunautaka kina na i yau vuni talei e tu vei karisito, me'u tukuna, me ra raica na kena totoka ni ka vuni oqo, ena nona a vunitaka tu mai na kalou, ka tekivu sara mai nai vakatekivu, ia sa qai vakatakila mai oqo, ena vuku i jisu karisito. ni sa nakita oti tu mai na kalou, ena nona rai yawa vakayalomatua, nai soqosoqo lotu me na tucake, ka vakaraitaka na nona kaukauwa, vei ira sa turaga kei ira sa kaukauwa ena veimaliwa lala, oqo na nona i naki sara na kalou mai na i tekitekivu, ni na qai mai vakavotukanataka na ka kece, na noda turaga o jisu karisito. ena noda vakabauti koya, sa solia kina vei keda, na yalo e qaqa kei na doudou, me da torova kina nai tikotiko tabu ni kalou. o koya oqo, au sa kerei kemudou kina, mo dou kakua ni guce, ena noqu vakararawataki ena vukumudou, ni oqo dou na lagi-lagi kina. ena vuku ni ka oqo, au cuva sobu kina me'u tekiduru, vua na tama ni noda turaga o jisu karisito, ni o koya sa vakayacani kece kina na mata vuvale mai lo-malagi kei vuravura, me solia vei kemudou o koya, me vaka na noda i yau levu e tu vua, me vakaukauwataki kemudou ena yalona, ka mo dou kaukauwa e loma, me tikoga ena yalomudou na karisito ena vakabauta; mo dou vakaukauwa ka tauyavutaki ena loloma, ka rawata kina, mo dou kila vata kei ira kecega era sa lotu, se cava na kena rabailevu, kei na kena balavu, kei na kena titobu, kei na kena cecere - ka mo dou kila na loloma i karisito, o koya sa uasivia na kila ka vakatamata, ka mo dou sinai ena ka kecega sa sinai kina na kalou. o koya e rawa ni cakava ga na ka e via cakava, ka sega ni da vakasamataka rawa, me vaka na kaukauwa e tu vua, ni rawa me cakava vei keda, me vakakorokotaki o koya e nai soqosoqo lotu, ena vuku i karisito jisu, ena vei tabatamata kecega me sega ni mudu. emeni.

o koya oqo, oi au, sa vesu tu ena vuku ni turaga, au sa vakamamasu vei kemudou, mo dou ia tiko nai valavala sa kilikili, e nai tutu dou sa kacivi kina, mo dou yalomalumalumu sara ka yalomalua, mo dou

vosota tiko vakadede ka veivosoti vakai kemudou ena loloma, dou tovolea me maroro'i tikoga na lomavata ni yalo tabu, ni dou sa yau'i vata ena veivinakati. ni dua ga na yago ka dua na yalo, sa dua ga nai nuinui dou sa kacivi kina; sa dua ga na turaga, sa dua na vak-abauta, sa dua na veipapitaisotaki; sa dua ga na kalou ka tamada kecega, o koya sa lewa na ka kecega, sa vakavuna na ka kecega, ka sa tiko kei kemudou ke-cega. ia vei keda yadudua, na nona loloma sa solia vei keda, me vaka nai vakarau ni nona solisoli o karisito. o koya oqo sa tukuna kina o koya: "ni'u sa lako cake, ena levu ena vakabobulataki me ra bobula, ena so-lia nai solisoli vei ira na tamata." (ia, "sa lako cake o koya" - ia na cava na kena i balebale na nona lako sobu mada o koya e liu ki na ruku i vuravura era? o koya ga sa lako sobu mai, sai koya talega sa lako cake me yawa sivita na lomalagi, me vakasinaita kina na ka kecega). ni o koya sa solia e so me apositolu (dauka-tolu), ka so me parofita (domo ni kalou), ka so me dau-vunau (veivakalotutaki), ka so mei vakatawa (tubera nai soqosoqo lotu), ka so me qasenivuli (vakatavulica nai vola tabu) mera vakayaragitaki kina o ira nai so-qosoqo lotu ki na cakacaka ni kalou, me ra vakay-alomatutaki nai soqosoqo lotu, me rawa ni da du-avata kina ena vakabauta, kei na noda kila na luve ni kalou, me mada matua vakayalo sara ka vakataucoko-taki ena vuku i karisito; me oti kina na vagonegonea kei na veitosoyaki ena vuku ni vakavuvuli vou e dau veivakacalai ena vuku ni veivakaisini; ia me ra dau vosataka na dina ena loloma, mada tubu cake kina ena ka kecega, vei koya na ulu ni soqosoqo lotu na karisito - o koya na ulu sa sema mai kina na yago taucoko, sa veisemasemati kina na i sema taucoko, ni ra sa dui cakacaka vakavinaka na veitikina, sa tubu kina na yago ka veitarai cake ena veilomani. o koya oqo au sa kerei kemudou kina ena vuku ni turaga, mo dou kakua ni vakamurimuri ira na sega ni lotu, ena nodra i valavala vakalialia, ni sa butobuto na nodra vakasama, ka sa sega ni dua nai vakaraitaki ni bula mai vua na kalou me laurai vei ira, ena vuku ni nodra lecaika kei na lomaqai ni yalodra; na ka era cakava, era sa qai veitaliataki ira ena veika vakasisila kei na nodra domona, mera bulataka nai valavala vakabutobuto. e sega ni dua na bula vaka o ya, dou a vulica mai vei karisito, ni dou a vakavulici ka tuberi sara ga mai, ena veika dina me baleta na bula i jisu: mo dou luvata tani, nai valavala ni tamata makawa kei na kena gagadre ca taucoko, e kauta mai vei kemudou na lutu sobu, ia mo dou vakavou'ia tiko na nomudou vakasama, ka mo dou qai vakaisulu tiko me vaka na tamata vou ni kalou, ena yalododonu kei na savasava. o koya oqo, mo dou biuta tani na lasulasu, "me dina na nomudou vosa vei ira na wekamudou," ni da sa dua ga na vu-vale oi keda. "kevaka dou sa cudru katakata, tauri ke-mudou vakamalua, de dou qai valavala ka kina." me kakua ni sa laki dromu na matanisiga, mo dou se cudru tikoga, dou kakua ni vakararawataki kemudou vua na tevoro. o koya sa daubutako me sa rauta na butako, ia me dua na nona cakacaka, me rawa mai kina eso na ka vinaka, ka me vukea kina eso era vakaloloma tu. na vosa ni veirukaki vakasisila me kakua ni lako mai ena gusumudou, me lako ga mai na vosa ni veivakatataki cake kei na vosa ni loloma, me

rawa ni ra kila kina o ira era rogoca, na yalo ni loloma vei kemudou. dou kakua ni vakararawataka na yalo tabu, o koya dou sa dregati vata, me yacova na siga ni bula. dou biuta tani kece vei kemudou, na yaloca, na cudru katakata, na cudru, na veiba kei na veivosa vakalialia mai na gusumudou, mo dou dau veilomani vakaemudou, ena yalo e savasava, ka dou veivosoti vakaikemudou, ni sa vosoti kemudou oti na kalou ena vuku i karisito.

5

o koya oqo mo dou qai vakadamurimuria na kalou me vakataki ira na gone ni toko. ka dou bulataka tikoga na loloma, me vakataki karisito, ena nona solia nona bula me mai mate e na vukuda, ni lomani keda, mei madrali kai soro vua na kalou, me ka boi vinaka. ia na dauyalewa kei na dautagane kei na ka kecega sa sega ni vakalou kei na kocokoco, me kakua ni cavuti ena kemudou maliwa, ni sa sega ni kilikili me vaka kina vei kemudou na tamata lotu; me kakua na bula ni wakia vata, se veivosaki lialia se na veiuali ca, ni sega ni salavata kei na noda i tutu, ia me laurai tiko vei keda na bula ni dauvakavinavinaka. ka mo dou kila, e sega ni rawa vua e dua na tamata dauyalewa kei na dautagane, se dua na dauwakia vata se dua na daukocokoco, se dua na dauveibutakoci, me vakai votavota ena matanitu i karisito kei na kalou. me kakua ni dua me mai rawai kemudou ena vosa kamikamica, baleta ni dau yaco kina na cudru ni kalou ena veika oqo, ni talaidredre na tamata. o koya oqo, mo dou kakua ni veitokani vata kei ira. oi kemudou dou a butobuto ti e liu, ia oqo dou sa qai rarama ena vuku ni turaga, mo dou vakaitovotaki kemudou me vaka na gone ni rarama, (ni sa vua ni yalo tabu nai valavala vinaka kecega, nai valavala dodonu kei na dina). mo dou vakasaqara ka kila na veika e vinakata na turaga. dou kakua ni veitokani vata kei ira na gone ni butobuto, ia mo dou tukuna vakadodonu vei ira na nodra leqa. ena vakamadua kevaka mo dou veitokoni ena ka era cakava vuni tiko. baleta na ka kece eda na tukuna, ena vakaraitaki me vakavotui ena rarama, na veika kece e vakayacori vuni ena vakaraitaki mai ena rarama. o koya oqo sa tukuna kina o koya: "dou yadra oi kemudou sa moce, ka tucake mai ena mate, o karisito ena vakaramataki kemudou." dou tu mada ka dikevi kemudou, mo dou kakua ni vakataki ira na lialia, ia mo dou vakataki ira na vuku, mo dou volia na gauna, baleta na ca e tiko ena veisiga oqo. o koya oqo mo dou kua ni bula tu vaka lecaika, ia mo dou kila tiko se cava na loma ni turaga. dou kakua ni mateni ena waini, dou na cakava kina eso nai tovo vakasisila; ia mo dou vakasinaiti ga ena yalo tabu, ka dou veivosaki vakai kemudou ena same kei na sere, na sere e vakayalo, ka dou lagata na sere e rogorogo vinaka e loma-mudou vua na turaga, dou dau vakavinavinaka tikoga vua na kalou o tamada, ena yaca ni noda turaga o jisu karisito, dou veirokorokovi ka dau veirogoci vakai kemudou, ena rere vua na kalou. oi kemudou na yalewa vakawati, dou soli kemudou taucoko vua na watimudou, me vaka vua na turaga. ni tagane sa ulu ni watina yalewa, me vakataki karisito sa ulu ni soqosoqo lotu; o koya talega sa bula kina na yago tau-

coko. me vaka na nona soli koya taucoko nai soqosoqo lotu vei karisito, me vaka talega kina o ira na yalewa vakawati, vei ira na watidra ena ka kecega. oi kemudou na tagane vakawati, dou lomani ira na watimudou, me vakataki karisito ena nona lomana nai soqosoqo lotu, a sa soli koya taucoko ena vukuna, me vakatabui koya, ka vakasilimi koya, ena veivakasavasavataki ni wai mai na vosa ni kalou, me rawa kina vei koya, me vakaraitaka nai soqosoqo lotu kivei koya ga ni sai soqosoqo lotu e uasivi, sa sega vua na duka, se na veika sa vakakina, ia sai soqosoqo lotu tabu ka sega ni cala. oi kemudou na tagane vakawati, dou lomana na watimudou ni sa yagomudou dina; o koya sa lomana na watina yalewa sa lomani koya vakataki koya. e sega ni rawa me dua e cata na yagona dina, ena vakamareqeta ka qarauna vinaka, me vakataki karisito ki nai soqosoqo lotu. oi keda eda sa tiki ni yagona ena lewe kei na sui. "ena vuku ni ka oqo, na tagane ena biuta kina na tamana kei na tinana, ka kabita na watina, e rau sa na yaco me duabau ga." oqo e dua na ka vuni levu, au cavuta tiko oqori na veika, me baleti karisito kei na i soqosoqo lotu. io vei kemudou na tagane, dou lomani ira na watimudou, me vaka ga na nomu lomana na yagomu, vei kemudou na yalewa vakawati, dou dau vakarokorokotaka tiko na watimudou.

6

oi kemudou na gone, dou talairawarawa vei ira na nomudou i tubutubu, me vaka vua na turaga, ni sa ka dina oqo. "mo vakarokorokotaki rau na tamamu kei na tinamu," ni oqo nai matai ni vunau levu, sa tiko kina na vosa ni yalayala. "ena totoka kina na nomu bula, o na bula balavu talega kina." oi kemudou na tama, dou kakua ni vakacudru ira na luvemudou me ra rarawa kina, ia dou tuberi ira cake e nai vakavuvuli e vakalou. oi kemudou na dauveiqaravi, dou talairawarawa vei ira na nomudou turaga vakayago, ena rere kei na sautaninini kei na yalo e savasava, me vaka vei karisito, dou kakua ni cakacaka vakarairai me ra qoroi kemudou kina, ia dou cakacaka me vaka na dauveiqaravi dina i karisito, sa cakava na loma ni kalou mai na vuni yalona, e vakayacora vakavinaka na nona cakacaka, me vaka e cakava tiko vua na kalou, ka sega ni vei ira na tamata, ni kila tiko na cakacaka vinaka taucoko e vakayacori, ena solia na kenai sau na turaga, se da bobula se da galala. oi kemudou na turaga, dou caka vinaka vei ira, me sa kakua na veivakasaurarataki tiko, ka mo dou kila ni tiko mai lomalagi na nomudou turaga e levu cake, e sega vua na veivakaduiduitaki. me'u tinia, oi kemudou na wekaqo, mo dou kaukauwa tiko ena turaga, kei na kena levu ni nona kaukauwa vakaidina. dou tokara ka daramaka tiko nai yaragi ni kalou, me rawa ni dou tucake qaqa tiko kina, ka vorata nai lawaki makawa ni tevoro. ni da sa sega ni veivala walega kei ira na tamata, ia eda veivala sara tikoga kei na dua nai tuvatuva ni bula vakatamata, kei na kaukauwa, kei koya sa lewa na kaukauwa ni butobuto, kei nai vakavoko yaloca ena veiyasana vakalomalagi. o koya oqo mo dou sa vakayagataka sara ga nai yaragi kecega ni kalou, me rawa ni dou tudei tiko ni yaco mai

na veisiga ca, ni dou sa kitaka oqo, dou na qai tudei. o koya oqo mo dou tukake, dou vauca ena tolomudou na dina, ka vakaisasabai na lomaseremudou ena i valavala dodonu, ka vakaivava ena yavamudou ena cakacaka ni tukutuku vinaka ni veivinakati; vakauasivi sara, mo dou kauta voli e veisiga nai sasabai ni vakabauta, o koya, mo dou sabaya kina na nona gasau vanataki na tevoru. dou tokara e ulumudou nai sala ni bula, ka taura matua nai seleiwau ni yalo tabu, oqori na vosa ni kalou; dou masu tikoga ena masumasu kecega kei na daukerekere ena yalo tabu, dou yadrava tiko ka gumatua nomudou veinanumi ena masu, ena vukudra na tamata lotu - kivei au talega, me soli vei au na galala me'u vosa, me rawa kina ni'u tukuna vakadoudou me kilai na ka vuni ni tukutuku vinaka, ena ka oqo au sa vesuki tu kina; me rawa ni'u vosa doudou, me vaka ni sa dodonu me'u vosa. ia mo dou na kila, nai tuvaki ni noqu bula, kei na cakacaka au sa cakava, ena la'ki tukuna taucoko vei kemudou o tikiko na taciqu lomani, a i talatala yalodina ni turaga; o koya au na talai koya yani vei kemudou, ena vuku ni veika au sotava, me rawa ni dou kila kina nai tuvaki ni bula eke, ka me vakaceguya talega na yalomudou. me nodra na vakacegu kei na loloma ena vakabauta na veiwekani, mai vua na kalou o tamada kei na turaga o jisu karisito. vei ira kece sa lomana na noda turaga o jisu karisito, ena yalodra taucoko, me nodra na yalololoma ni kalou. emeni.

oi keirau o paula kei timoci nai talatala i jisu karisito, vei ira kecega nai soqosoqo lotu i jisu karisito, era tiko mai filipai; kei ira nai talatala qase kei ira na tuirara: me nomudou na loloma kei na vakacegu ni kalou na tamada kei na turaga o jisu karisito. au dau vakavinavinaka vua na noqu kalou, ena gauna kecega au dau nanumi kemudou kina; dau reki na yaloqu ena veigauna kece au dau cavuti kemudou kina ena noqu masu, ena nomudou lomavata ena i tukutuku vinaka, ka vakatekivu mai na matai ni siga me yacova tiko mai oqo, au via vakadeitaka na ka oqo, o koya e tekivutaka na cakacaka vinaka vei kemudou, ena vakacavara vinaka, me yacova nona lesu tale mai o jisu karisito. ni sa dodonu me'u dau namuni kemudou ena ka oqo, baleta ni dou na sega ni taqusi mai yaloqu, dou sa duavata kei ena noqu vesuki tu, kei na kena taqomaki ka vakadeitaki nai tukutuku vinaka, eda sa wasea vata kina na loloma. sa kila ga na kalou na noqu dau vakasamataki kemudou, ena veika dredre dou sotava ena vuku i jisu karisito. sa noqu masu, me tikoga vei kemudou na loloma, kei na nomudou kila, ena kila ka vakayalo kecega. me rawa ni dou kabita kina na ka vinaka, mo dou savasava ka sega ni cala, me yacova nona lesu mai o karisito. ka mo dou qai vakasinaiti tu ena vua ni yalododonu ena vuku i jisu karisito, me vakalagilagi ka vakavinavinakataki kina na kalou. ia oqo na veiwekani au sa vinakata mo dou kila, ni veika taucoko e vakayacori vei au, sa qai tete ga kina nai tukutuku vinaka, e vunautaki vei ira na sotia dau yadrava na vale ni tui, kei ira taucoko na vei qaravi tu kina, me ra kila ni vesuki tiko ena vuku i karisito; na ka au cakava e solia e dua na yalo ni bolebole vei ira na wekada sa lotu tiko, me ra vunau ka sega ni rere. e dina ga sa so era vunautaki karisito, ni ra sa dauvuvu ka dauveileti, eso talega ni ra sa lomavinaka; eso vei ira na dauvunau tiko mai era vunau tu ga vakaviavalevu ka sega na yalomatua, ka ra sega ni kila na ka era cakava ni mai tarai au na kena bibi; ia eso ena loloma, ena nodra kila noqu tu oqo me baleta ga nai tukutuku vinaka. me cava tale? sa muri na gaunisala kece, me veirairai walega se laurai na dina, sa vunautaki oti o karisito; oqo na ka e vakamarautaki au, io au sa dau reki tikoga kina. au sa kila na veika taucoko oqo ena yaco kina na noqu sereki, o ya na nomudou masu kei na veivuke ni yalo i jisu karisito, me vaka na ka au sa namaka ka vakanuinitaka, ni sega na ka me'u madua kina, ia au doudou me caka e yagoqu na veika e vakarokorokotaki kina o karisito, me'u bula se me'u mate ga. kivei au, me'u bula, o karisito ga, sa uasivi sara ke yaco na mate. ia kevaka e vakayago tiko noqu bula, oqori sai vakaraitaki ni vua ni noqu cakacaka; ni ka au digitaka ena sega ni rawa me'u tukuna. e dua ga vei rau me'u na taura, au sa daugadreva tu ga me'u lako yani vei karisito, ni sa vinaka cake mai na bula oqo. ena vinaka talega vei kemudou me'u tiko vata mada ga kei kemudou. au sa vakadeitaka vei au, me'u tiko mada ka veitomani vata kei kemudou ena nomudou vakatuburi cake kei na reki ni vakabauta, na nomudou marautaki au ena noqu na lesu tale yani vei kemudou, me sa uasivi cake sara ena vuku i jisu karisito.

nai tukutuku vinaka i karisito me rau salavata tiko kei na nomudou i valavala, ni'u tiko me'u raici kemudou se'u yali mai vei kemudou, au vinakata ga me'u rogoca ni dou tudei ka yalovata, qai gumatua ena lomavata, ka vakabauta tiko nai tukutuku vinaka, dou kua ni rere ena nodra vei vakarerei mai tuba, oqori sa vakaraitaka tiko na nodra na rusa, ia vei kemudou oqori na nomudou vakabulai, ni sa yaco tiko na nona lewa na kalou. e sega ni vakacalaka na veika e yacovi kemudou ena vuku i karisito, e sega ni nomudou mai lewena ga nai soqosoqo lotu, ia mo dou na mai sotava sara ga na veika rarawa ena vukuna, dou sa raica ka vakadinadinataka na veika rarawa e tarai au, ia oqo au sa mai rogoca ni dou sotava talega.

2

o koya oqo, kevaka sa mani tiko na veivakacegui i karisito, kevaka sa tiko na veimositi ni loloma, kevaka sa tiko na lomavata ni yalo tabu, kevaka sa tiko na yalololoma kei na yalovinaka, mo dou vakayacora sara na ka au rekitaka ni dou sa duavata ena vakanananu, dou sa tautauvata ena loloma, ka dou qai yalovata ka lomavata. me kua ni caka e dua na ka ena dela ni qaciqacia kei na dokadoka, ia mo dou kauti kemudou sobu, me ra uasivi cake kina vei kemudou o ira na tamata dou kua ni dau nanumi kemudou tikoga, dou tovolea mo dou raici ira na kolaiciba tu e yasamudou. me tiko vei kemudou na vakanananu oqo ka tu talega vei karisito. o koya, nai rairai dina ni kalou, e sega ni vakasama ni sa butako ena nona vakatautauvatani kei na kalou, ia sa kauti koya sobu me kua ni dokai, ka kauta vua nai tovo ni tamata dauveqaravi, e tautauvata sara ga kei na tamata. e laurai ena nona bula ni vaka dina na tamata, e vakamalumalumutaki koya ka talairawarawa me mate, io me mate ena kauveilatai. o koya oqo, sa vakalevulevu koya cake kina na kalou, ka solia vua e dua na yaca, sa uasivi cake ena yaca kecega, ki na yaca i jisu, me tekiduru kina na duru vakayaduaga, mai lomalagi kei vuravura, kei na botoi vuravura. me vakatusa talega na vei yame kecega, ni sa turaga o jisu karisito, me vakarokorokotaki kina na kalou o tamada. o koya oqo, oi kemudou sa lomani, me vaka nomudou talairawarawa tikoga, ka sega walega ena gauna au tiko kina kei kemudou, e vakauasivi sara na noqu yali mai vei kemudou, mo dou cakacaka taka na nomudou vakabulai, ena rere dina sara. ni sa cakacaka vei kemudou na kalou, mo dou kila nona lewa kei na nomudou cakava na ka sa vinaka vua. ena nomudou cakacaka kecega, me kakua na vosa kudrukudru se vakaduduleiti, me kakua ni dua na ka mo dou beitaki kina ni dou cala, oi kemudou na luve ni kalou, me kua ni dua na malumalumu mo dou na vakamelei kina, ni dou bula veimaliwai tiko kei ira nai tabatamata veiveveyaki ka lomavakatani, enakedra maliwa mo dou rarama, ka cina e vuravura, dou maroroya dei tiko na vosa ni bula, ka me'u sa reki ga ena siga i karisito ni'u a sega ni cici wale se vakaogai walega. io, kevaka au sovaraki yani me'u i madrali sa cabori, ena vuku ni nomudou vakabauta, au na reki kina ka marau vata kei kemudou. ka sa dodonu talega vei kemudou e na vuku ni ka oqo, mo dou reki vata talega

kei au. au sa vakanuinui vua na turaga o jisu, ni dua na gauna lekaleka ga mai oqo, au sa na talai timoci yani, me rawa ni mai tukuna vei au na kemudou i tukutuku me'u vakayaloqataki kina. e sega tale ni dua au nanuma rawa me na lako yani, me vukei kemudou ena nomudou vakararawataki. ni levu era vakasaqara mada ga na veika me ra bula kina, ka sega ni veika baleti jisu karisito. ia dou sa kila vinaka na nonai valavala, o koya e vaka e dua na gone vei tamana ena neirau cakacaka vata tiko e na vuku ni tukutuku vinaka. o koya oqo, au sa nuitaka ni'u na talai koya yani vei kemudou, ena dua na gauna totolo ga mai oqo ni'u sa raica rawa ga na ka e baleti au. ia au sa nuitaka tikoga na turaga, ni'u na lako yani me datou la'ki sota. ia au sa nanuma mada ga me'u sa talai epafiro-taito yani vei kemudou, o koya e dua na taciqa, ka noqu i tokani ni valu vakayalo, ia o koya na nomudou i talatala ka dau tu tikivi au ena gauna ni noqu galili; sa dua na ka na nona via raici kemudou kecega, e via yalolailai ni sa mai kila ni dou sa rogoca na nona a tauvi mate. e tauvi mate dina ka voleka sara kina ni mate; ia na kalou sa lomani koya, sega ni o koya ga, oi au talega, de vakaikuritaki na noqu rarawa, ena dua tale na ka rarawa. o koya oqo au sa sasaga sara ga kina me'u sa talai koya yani, me rawa ni dou reki kina ni dou sa raici koya tale, ena vakaruruya sobu talega na noqu yalo rarawa. mo dou ciqomi koya ena yalo e veidokai ena vuku ni turaga, na tamata vaka oqo mo dou dau vakakorokotaka; levu na gauna e dau voleka ni mate ena vuku ni cakacaka i karisito, e sega ni wilika tu me dua na ka vua na nona bula, sa gu ga na yalona me cakava na cakacaka ni turaga, me vaka na ka au tukuna vua.

3

me'u tinia, oi kemudou na wekaqu, dou reki ena turaga. noqu vakarau vola yani vei kemudou na veika oqo, e sega ni ka rawarawa vei au, ia ena vinaka vei kemudou. dou qarauni kemudou mai vei ira na koli, dou qarauni kemudou mai vei ira nai to ni tevoro, dou qarauni kemudou mai vei ira na dau vei vakacacani. oi keda eda sa cilivi, na noda lotu vua na kalou e sa vakayalo, eda sa reki tikoga vei karisito jisu, ka sega ni da vakararavi tiko ena ka vakayago, oi au e dua, me'u vakararavi ena ka vakayago. kevaka e dua e nanuma tiko me vakararavi ena ka vakayago, oi au e dua ni'u uasivi cake kina: au a cilivi ena i ka walu ni siga, au a sucu me luvei isireli, mai na yavusa i penijamini, oi au na iperiu dina; ena ka ni vunau, oi au na farisi; oi au e dua na dau lomakatakata, au dau vakararawataki ira nai soqosoqo lotu; me baleta na yalododonu sa rawa mai nai vunau, au sa sega ni cala ena dua na tikina. ia e sega sara ga ni dua na ka vinaka e kauta mai vei au, na ka kece oqori au sa biuta tani e na vuku i karisito, io e dina ga ni'u sa biuta tani taucoko na ka kecega, me rawa ni uasivi cake kina na noqu veikilai kei na noqu turaga o jisu karisito, e na vukuna au sa vosota kina, me yali vei au, na ka kecega au vakararavi kina, au sa wiliki ira me vaka na benu e mataqu, me'u rawati karisito ga kina me noqu. me laurai vei au o koya, me kakua ni tu vei au na veivakadonui sa rawa mai nai vunau, ia o koya ga sa rawa e na vuku

ni vakabauti karisito, kei na veivakadonui mai vua na kalou, e na vuku ni vakabauta; ka me'u kilai koya kei na kaukauwa ni nona tucake tale mai na mate, ka me keirau veitokani vata ena ka rarawa, ka me'u vakatautauvatani ena nona mate, au na rawata kina, na noqu tucake tale mai na mate. au se sega sara ni rawata kece, se me'u sa rawata taucoko; ia au sa sasaga tikoga, me'u yacova yani na veika sa vakarautaka vei au o karisito jisu. oi kemudou na veiwekani, au sa sega ni vakasamataki au ni'u sa taura oti; ia sa dua ga na ka'u sa cakava, au sa guilecava na ka sa oti, ka'u sa kakavaki me'u rawata ga na ka ki liu, au sa ciciva tikoga na cere, me'u rawata nai sala mai cake, o koya sa kacivi au kina na kalou ena vuku i karisito jisu. o koya oqo, ni da sa yacova na matua vakayalo me da vakasamataka na veika oqo; kevaka dou na lomatarotaro kina, na kalou ena vakatakila vei kemudou na kena dina. ena vanua cecere eda sa mai yacova tiko oqo, meda tomana tikoga me vaka na kena i vakarau, meda maroroya tikoga na lomavata. oi kemudou na veiwekani, dou mai muria na noqui vakarau, ka dou wanonova matua nai valavala ni tamata lotu, keitou sai vakarau vei kemudou. ni levu era muri tiko, au sa dau tukuna tiko vakawasoma vei kemudou, oqo mada ga au sa baci tagi ni'u cavuta tiko, ni ra sa meca ni kauveilatai i karisito. ena kedra i tinitini na rusa, e nodra kalou na ketedra, era na vakamaduataki ena ka era lagilagi kina- era dau vakananuma tu ga na veika vakavuravura. eda sa lewe ni koro mai lomalagi, o koya oqo eda sa waraka tiko kina na noda i vakabula, na turaga o jisu karisito, o koya ena mai veisautaka na yago vuca oqo me yago e vakamataliataki, me vaka na kaukauwa e tu vua, ena nona vakamalumalumutaka na ka kecega.

4

o koya oqo, oi kemudou na wekaqu, au sa daulomani kemudou vakalevu, oi kemudou na noqui tekiteki, mo dou tudei vua na turaga, oi kemudou au sa daulomana. au vakamamasu vei otaia au vakamamasu vei senitiki, me rau monavata mada ena turaga. au vakamasuti kemudou talega, noqui tokani dina, mo dou vukei rau mada na yalewa oqo, ni rau sa daucakacaka vata kei au ena i tukutuku vinaka, kei kelemedi talega, kei ira talega na noqu i tokani sa tu na yacadra ena i vola ni bula. dou reki tiko ga vua na turaga, au na tukuna tale, dou reki! me ra kila na tamata kecega na nomudou yalomalumumu, sa voleka sara na turaga. dou kakua ni lomaocaocataka e dua na ka, ia ena ka kecega, mo dou vakaraitaka tiko vua na kalou, ena nomudou kerekere ena masu kei na cikekice kei na vakavinavinaka; na nona vakacegu na kalou, sa uasivita na ka kecega e kilai rawa, ena maroroya ka vakataudeitaka na yalomudou kei na lomamudou, ena vuku i karisito jisu. me'u tinia na veiwekani, a ka kecega sa dina, na ka kecega e vakaturaga, na ka kecega e dodonu, na ka kecega e savasava, na ka kecega e talei, na ka kecega e yaco kina na rogorogo vinaka, kevaka e dua na ka e vinaka, se na ka e dau dokai á€" dou dau vakananuma na veika oqo. na veika dou sa vakatavulici kina, ka vakabauta ka rogoca ka raica vei au, dou kitaka sara, na kalou ni

veivakacegui ena qai tiko vata kei kemudou. ia au sa reki vakalevu vua na turaga ena vukumudou, ena nomudou nanumi au, ni'u raica ni sa qai vaka me toso cake tale; sa dua na ka nomudou dau via soli ka, ia e sega tikoga ni dua na gauna vinaka mo dou cakava kina ena vuku ni osooso. au sega ni vosa me'u tukuna na leqa e tarai au tu, ia au sa vakavulici au ga, me'u vakacegu tiko, ena ka kecega sa yaco vei au: au sa kila na vakadravudravuataki, au sa kila na vakavutuniyautaki. ena veivanua kei na ka kecega sa yaco, au sa vakatavulici kina me'u mamau, me'u viakana talega, ka me'u vutuniyau, me'u dravudravua talega. au sa rawa ni cakava na ka kecega ena vuku i karisito o koya sa vakaukauwataki au. sa dua na ka vinaka dou vakayacora, ena nomudou dodoliga mai ena gauna ni noqu leqa. oqo vei kemudou mai filipai, dou kila vinaka na kena a tekivu nai tukutuku vinaka, ni'u sa biuti masitonia mai, e sega sara ga ni bau dua nai soqosoqo lotu, me vukei au ena i lavo se kakana, ia oi kemudou duaduaga. ena noqu tiko mai cesalonaika, dou a vakauta yani kina vakadua ka vakarua talega eso nai loloma me baleti au. au sega ni vakasaqara na ka ni loloma, ia au gadreva vakalevu na vua me tiko vei kemudou. sa mai levu na ka sa tu oqo vei au, sa sega tale ni'u qai leqa. au sa mai vakaiyautaki ena ka ni loloma dou solia mai vei epafirataito, nai solisoli boi kamikamica, ai madrali sa vakadonui, sa vinakata vakalevu na kalou. o koya na noqu kalou, ena solia me na sotava nomudou dui leqa kecega, me vaka na nonai yau vakaiukuuku ena vuku i karisito jisu. ia me soli tikoga vua na kalou o tamada na vakarokoroko ka sega ni mudu. emeni. au sa loloma yani vei ira sa lotu, era tu vata kei karisito jisu. o ira na veiwekani era tiko oqo kei au, era sa loloma tu yani. o ira kece sa lotu tu eke era sa loloma tu yani, ia ka vakabibi na nodra loloma tiko yani, na lewe ni vuvale i sisa. na yalololoma ni noda turaga o jisu karisito me sa nomudou kecega. emeni.

oi au o paula nai apositolo i jisu karisito ena lewa ni kalou, kei timoci e dua talega na tacida, kivei ira na veiveikani yalosavasava ka yalodina tu vei jisu era lotu tiko mai kolosa: me nomudou na loloma kei na vakacegu ni kalou o tamada kei na turaga o jisu karisito. keirau vakavinavinaka vua na kalou o tamada kei na noda turaga o jisu karisito, keirau sega ni dau cegu ni masulaki kemudou e vei siga. ni keirau mai rogoca na nomudou vakabauti karisito jisu, kei na nomudou loloma vei ira na wekamudou vakayalo. ena vuku ni ka dou sa vakanuinitaka ka sa maroroi tiko mai lomalagi mo dou taukena, dou sa rogoca oti mai na dina ni vosa ena i tukutuku vinaka. sa yaco rawa mai vei kemudou ka sa yaco talega yani kina yiveisai vuravura, ka sa laurai votu na vuana, me vakataki kemudou ena siga dou rogoca kina, dou sa qai kila na dina kei na loloma ni kalou. me vaka na nomudou sa vulica oti mai vei epafira, e dua na neirau i tokani vinaka, o koya e dua nai talatala yalodina i karisito, ka dau qaravi kemudou vinaka. o koya e mai tukuna vei keirau na nomudou loloma ena yalo tabu. ena vuku ni ka oqo, ka tekivu sara mai na siga keirau sa rogoca kina, ka keirau sa sega ni qai cegu ni masulaki kemudou, na neirau qaqa ni masu mo dou vakasinaiti ena nomudou kila na lomana, e na yalomatua kei na kila ka vakayalo kecega. na nomudou lotu me lako vata tiko kei na nomudou bula, me marau kina na turaga, me laurai tiko na vua ni nomudou cakacaka vinaka, ka dou vakatubura cake tiko na nomudou kila na kalou. mo dou tu vakatagane ka vakaukauwataki kemudou tiko, ena nona kaukauwa levu, mo dou dau vosota ena vosota vakadede ka me laurai tiko na nomudou reki. mo dou vakavinavinaka vua na tamada, ni sa vakayacori keda meda vakavivotavota vata kei ira na yalosavasava kina matanitu ni rarama. o koya sa vakabulai keda mai na i vesu kaukauwa ni butobuto, ka qai vakatikori keda kina matanitu nei koya na luvana sa dau lomana. na luvana oqo sa mai noda kina na bula ena vuku ni nona dra, kei na vosoti ni noda i valavala ca. na kalou e sega ni laurai rawa, o koya ga sai vakaraitaki ni kalou, se bera na ka bula kecega sa bula tu mai o koya. o koya ga e bulia na ka kecega mai lomalagi kei na ka e tu e vuravura, na kena e laurai kei na kena e sega ni laurai, na veitikitiko vakaturaga na veimataniitu, o ira na lewa tu na butobuto kei na kaukauwa kecega. e bulia na ka kecega oqori o koya, ka lewa talega. sa bula e liu o koya sa muri na ka kecega, na vakavotukanataki ni ka kecega e yaco ena vukuna. nai soqosoqo lotu sai koya na yagona, o koya na ulu ni soqosoqo lotu, o koya nai vakatekivu, kai matai ni tucake tale mai na mate, ena veika kecega o koya e cecere ka uasivi mai vei ira kece. sa vakatara vua o tamana o koya me sai dewardewa ni ka vinaka kecega, na vakayacori ni veivosovosoti me ciqomi ena vukuna duadua ga, se vakayacori e vuravura se mai lomalagi, ni nona dra mai na kauvelatai eda sa qai vinakati kina. oi kemudou, dou a sega sara tu ni wili me dua na ka ena vuku ni nomudou i valavala ca, o koya sa qai cakava na veivosovosoti mo dou ciqomi kina. ena nona soli koya me mai mate, me cabori kemudou kina e mata

i tamana ni dou sa savasava tu ka sega ni cala. ke-vaka mo dou tomana tikoga nomudou vakabauta ka yavutaki kemudou vinaka mo dou tudei; ka sega ni gole tani mai ena dina ni tukutuku vinaka dou sa rogoca, ni sa vunautaki oti vei ira na tamata kecega e vuravura, oi au o paula au sa kena i vota mate ni tukutuku vinaka. au sa marau niu vakararawataki ena vukumudou, ka vakatautauvatataka vei au na veika rarawa e vakayacori vei karisito, ena vuku ni yagona sai koya nai soqosoqo lotu. o koya au sa lesi kina mai vua na kalou ena vukumudou me kenai talatala, ka meu dau vunautaka na vosa ni kalou, na ka vuni e vunitaka vakamaqosa mai vei ira nai tabatamata e liu, ia oqo sa qai vakaraitaki mai vei ira nona tamata yalosavasava. ena nona sa qai dolava vei ira na kai matanitu tani na kalou, mera raica na kena totoka kei na kena talei ni ka vuni oqo: oqori na karisito ena yalomudou, nai nuinui ni bula sega ni mudu. oqori na vuna keitou vunau tiko kina, veivakasalataki ka vakavulica na tamata taucoke mera yalomatua mai, me rawa ni keitou veivakaleleci tiko vei jisu karisito, ni taucoke tu na bula. au sega ni bau cegu noqu cakava tiko na cakacaka au lesi kina, ena noqu raica na kena bibi ni veika e mai vakayacori vei au.

2

au vinakata mo dou kila na levu ni noqu lomaleqataki kemudou kei iratou mai leotisea, kei ira talega keimami se bera ni bau sota vata, me bole ni yalodra, me kua na datuvu, mera yalovata ka veilomani, ka mera kila sara ni sa nodra tu na bula kei na talei ni ka vuni, mai vei tamada kei karisito. ni sa tu taucoke vua nai yau talei ni yalomatua kei na vuku. na ka oqo au sa tukuna rawa vei kemudou me kakua ni dua e mai rawai kemudou ena vosa ni veicavilaki. e dina ni datou sega ni tiko vata, io na yaloqo ga sa dau tiko kei kemudou, au mai marau ena nomudou taura dei ka tudei ena vakabauti karisito. ni dou sa mai vakabauta na turaga o jisu karisito, dou bulataka sara na kena bula. dou tauyavutaki ka tara cake vua, ka vakataudeitaki ena nomudou vakabauta, me vaka dou sa vakatavulici kina, ka mo dou uasivi cake ena vakavinavinaka. dou qarauna de dua e mai veisautaki kemudou ena nona kila ka vakavuravura ena vosa vakavukuvukuya, ka sega ni yaga, e yavutaka tiko nona vosa ena vakasama vakatamata kei na i vakavuvuli vakavuravura, ka sega ni vaka nai vakavuvuli karisito. o koya sai sosomi ni kalou e vuravura ena nona mai bula vakatamata, ka sa vakasinaiti tu vua na kaukauwa ni kalou kecega. ena sega ni dua na ka me na yali vei kemudou ni dou sa tu vua, ni lewai ira taucoke tu nai vakavoso yaloca kei ira sa kaukauwa. dou sa cilivi oti oi kemudou, ena veicilivi ka sega ni caka ena liga, nomudou sa luvata tani nai valavala ca ni yago, mai na veicilivi nei karisito. ni dou sa buluta yawa ena nomudou papitaio, na kalou sa qai vakaturi kemudou cake ena vuku ni nomudou vakabauta, me vaka nona vakaturi cake mai na mate na turaga. oi kemudou ni dou a mate tu ena vuku ni valavala ca, ena vuku talega ni ygomudou sa sega ni cili, sa qai vakabulai kemudou cake o koya mo dou bula vata, ka vosoti kemudou ena nomudou caka cala kecega. ka sa

bokoca kece na veika ca e volai tu me baleti keda, ni tukuna tiko noda ca. e taura tani mai me laki vakoti vata kei koya ena kauveilatai. e vakamalumalumutaki ira taucoko na vei vakakoso ena veiyasana vakalo-malagi kei ira na kaukauwa ena nona tucake mai ka vakaraitaki koya vei ira kece, ni sa nona na qaqa. me kua ni dua e via lewa vei kemudou na kakana, se na memudou wai ni gunu, se nomudou dau soqo vata, se na vula vou, se na siga tabu, ni oqori sai yaloyalo ga ni veika ena yaco mai, ia o karisito ga na ka dina. ni sa waraki kemudou tu na kemudou i sau, me kua ni dua e mai vakaleqai kemudou, me kamikamica nona vosa ka olifa ca e loma, ni o koya e masuta tiko na agilosí, ena ka e sega ni rawa me raica, ka vakasinaita tu nona bula nai tovo vakayago. e sega ni rawa mada ga ni vakabauta tiko na ulu, ni yago taucoko era veisemati vakavinaka, na veivalalai kei na viciko era vakaroro-go taucoko kina ulu, ni yago taucoko e vakatuburi tiko mai vua na kalou. o koya oqo, kevaka dou sa mate vata kei karisito ni dou muria tiko nai dusidusi ni bula vakavuravura; cava dou via vakavuravura tiko kina ka muria tiko na kena lawa - "kua na vakataratara, dou kua ni tovolea, dou kua ni taura", na ka taucoko oqori e sega ni ka tudei ena gauna e vakayagataki kina áe" e tautauvata sara ga nai vakasala kei na vakavu-vuli vakatamata? na veika oqo ena rairai tu me vaka e vakalotu ka rakorako, qai vakaturaga, e sega ni dua na ka meda vakamelea rawa kina, ia e sega sara ga ni dua na ka e yaga kina, e vakabulabulataka ga nai tovo vakayago.

3

kevaka dou sa vakaturi cake vata kei karisito, mo dou vakasaqara na veika mai cake, sa dabe tiko kina na karisito ena liga imatau ni kalou. dou dau nanuma na veika mai cake, kakua ga na veika e vakavuravura. ni dou sa mate, na nomudou bula sa vuni vata kei karisito vua na kalou. ni na rairai mai na karisito, na noda vuni bula, dou na qai rairai vata kei koya ena i ukuuku. o koya oqo, mo dou vakamatea na veitikimudou sa vakavuravura tiko: a dauveibutakoci, nai valavala sega savasava, na garogaro, na garogaro ca, na daukocokoco na ka oqo sa tautauvata kei na qaravi matakau. ena vuku ni veika oqo, na cudru ni kalou ena tarai ira era sa cakava tiko, ni oi kemudou dou a dau cakava tu e liu ena gauna dou se butobuto tu kina. ia ena gauna oqo, sa dodonu mo dou sa luvata tani na veika kece oqo: na cudrucudru, na ruru, na dau naki ca, dau vosa veivakasewasewani, kei na vosa vakalialia mai na gusumudou. me kakua vei kemudou na veilasutaki, ni dou sa luvata tani taucoko nai valavala makawa, ni dou sa daramaka nai sulu ni tamata vou, ka vakavoui tikoga ena nomudou veiwekani kei koya, mo dou na vakaraitaka tiko kina na nona cakacaka na dauveibuli. sa sega tale ni dua me kai kirisi se jiu, se cilivi se sega ni cili, se kai matanitu tani sei taukei, bobula se turaga, ia sa o karisito ga, io, me vakarisito na ka kecega. o koya oqo, ni dou sa tamata digitaki ni kalou, sa savasava ka daulomani, dou bulataka na loloma ni kalou, na yalovinaka, na yalomalumalumu, na yalomalua, na vosota vakadede; dou veivuke ni colata nomudou i

colacola, dou veivosoti vakai kemudou, ke dua na ka cala e beitaki kina e dua vei kemudou; ni sa vosoti kemudou oti o karisito, e dodonu mo dou dau veivosoti. ia na veika kece oqo, na loloma ga me yavu tiko ni nomudou bula, ni loloma e vakataucokotaka na ka kecega. na vakacegu ni kalou me lewa na yalomudou, me rawa ni da vakavinavinaka kina, ni o keda eda sa dua ga na yago. me vakavale vei kemudou na vosa i karisito, mo dou vakasinaiti kina ena vuku kecega, dou veivakatauvulici ka veivunauci vakai kemudou ena same kei na sere ena sere vakayalo, ka dou lagasere mai na vuni yalomudou ni dou lomana na turaga. ena ka kece dou cakava ena vosa se cakacaka, me caka kece ena yaca ni turaga o jisu, dou dau vakavinavinaka vua na kalou o tamada ena yukuna. oi kemudou na yalewa vakawati, dou dau vakarorogo vua na watimudou, ni sa vinakata na turaga. oi kemudou na tagane vakawati, dou lomana na watimudou kakua ni dou dau vakatotogana. oi kemudou na gone, dau muria na vosa ni nomudou i tubutubu ena ka kecega, ni turaga sa dau vinakata me vaka oqo. vei kemudou na tama, dou kakua ni vakacudruí ira na luvemudou, de ra qai yalolilai. vei kemudou na tamata dauveiqaravi, dou talairawarawa vei ira nomudou turaga sa liutaki kemudou, dou kakua ni cakava me ra qoroí kemudou kina na tamata, ia ena yalodina ga kei na rerevaka na kalou. ena ka kece dou cakava, mo dou cakava ena yalomudou dina, ni dou cakava tiko vua na turaga, ka sega ni vei ira na tamata. ka mo dou kila na turaga ena solia na kemudou i sau me noda i vota vota; ni dou sa qarava na turaga o karisito. ia o koya ga sa caka ca ena taura na kenai sau ni ka e cakava, ena sega ni dua na veitovaki me caka.

4

oi kemudou na turaga, me caka vakadodonu ka vakasavasava na veiqaravi vei ira nomudou tamata, ka mo dou kila ni tiko tale e dua nomudou turaga e levu cake vei kemudou. dou masu tikoga vagumatua, ka yadrava tiko ena vakavinavinaka. ka mo dou dau masulaki keitou tale tikoga, me rawa ni dolava vei keitou na kalou e dua na katuba me curumaki yani kina na nona vosa, ka wasei yani kina na veika vuni baleti karisito, me vaka au vesu tu kina oqo. au sa kena tamata me'u vakaraitaka na ka oqo, ni'u rawa ni tukuna vakadodonu. na nomudou bula me kilikili vei ira na sega ni lotu, ka mo dou volia na gauna. na vosa me lako mai gusumudou me vosa ga ni loloma, e vaka na kakana vakamasima vinaka, me rawa kina vei kemudou mo dou dau veirogoci vinaka kina. o tikiko e dua na taciqu lomani, ka i talatala yalodina e noqui tokani ena vuku ni turaga, ena laki tukuna taucoko vei kemudou na ka me baleti au. o ya sara ga na vuna au talai koya yani kina vei kemudou, me rawa ni laki raica mai o koya na dredre dou sotava tiko, ka me solia vei kemudou na vosa ni vakacegu. o koya kei onisimo e dua talega na taciqu yalodina, e rau na lako vata yani. e rau na vakaraitaka vei kemudou na veika sa mai vakayacori tiko eke. sa loloma tiko yani vei kemudou o arisitako e dua keirau vesuki vata tiko, kei marika na tavalei panapasa (sa vakau oti

yani na kenai tukutuku: kevaka sa lako yani vei kemudou, dou maroroi koya) kei jisu na yacana talega o jasato. o iratou qo na noqui tokani e ratou dau vukei au ena kena vakatetei na matanitu ni kalou, ena vuku ni sa cilavi tu na yalodratou, edau vakamarautaki au na nodratou bula. o epafira e dua ga vei kemudou sa loloma tu yani, e sega ni dau cegu nona dau nanumi kemudou ena nona qaqā ni masu, ka masu mo dou tudei ka cakava tiko na loma ni kalou. e dua na ka au raica vua ena nona lomakatakata tiko ena vukumu-dou, kei ira mai leotisea kei iarapoli talega. o luke na vuniwai lomani kei timasa rau sa loloma tu yani vei kemudou. au sa loloma yani vei ira na veiwekani mai leotisea, vei nemisa kei nai soqosoqo lotu era lotu tiko e nona vale. ni sa wili oti vei kemudou nai vola oqo ni dou sa rogoca oti, au kerea me kau ki leotisea me laki wiliki talega vei ira. dou tukuna vei akipo, "me nanuma vinaka tiko na cakacaka sa solia vei kemudou na turaga, ka mo dou cakava sara. au sa loloma yani ka vola ena ligaqu dina â€œ o paula. dou nanumi au ena noqu vesu tiko. me nomudou na loloma. emeni.

1

oi au o paula, o silivenusi, kei timoci, ki na nodra i soqosoqo lotu na kai cesolonaika, o ira sa tu vua na kalou o tamada kei na turaga o jisu karisito. me nomudou na loloma kei na vakacegu ni kalou na tamada kei na noda turaga o jisu karisito. keitou sa dau vakavinavinakataki kemudou tikoga vua na kalou, ena neitou dau masulaki kemudou. ena neitou dau vakananuma na nomudou dau cakacaka ena vakabauta, kei na nomudou dau oca ena loloma, kei na nomudou vosota nai nuinui, vua na noda turaga o jisu karisito ena mata ni kalou o tamada. kei na nomudou kila na veiwekani lomani ni kalou e digitaki kemudou. nai tukutuku dou a rogoca mai vei keitou a sega ni tarai kemudou ena vosa ga, ia ena kaukauwa kei na yalo tabu me vaka sa vakadinadinataki, ni dou sa kila na neitou i valavala ena vukumudou ni keitou a tiko kei kemudou. ka dou sa yaco kina mo dou muri keitou kei na turaga, ni dou muria tikoga na vosa ni kalou ena dela ni vakararawataki, dou sa qai reki tikoga ena yalo tabu. dou sa nodra i vakarau vei ira na lotu mai masitonia kei akaia. e toso vakatototo na vosa ni turaga ena vukumudou, sega walega mai masitonia kei akaia, ia ena veiyasana kegega. na nomudou vakabauta na kalou sa rogo ka teteva na veivanua, sa sega tale ni dua na kena yaga vei keitou me keitou vosa ena dua na ka. ni ra sa tukuna ga o ira ena vuku i keitou nai valavala ni neitou la'ki tiko vei kemudou, ni dou sa vuki tani mai na veimatakau, ka qarava na kalou dina. dou waraka na luvena sa tiko mai loma-lagi o koya sa vakaturi cake mai na mate, sai jisu ga, ni o koya ena vakabulai keda mai na veicudruvi sa roro tiko mai.

2

dou sa kila vinaka na mata veiwekani ni sega ni ka wale na neitou a lako yani. dou sa kila vinaka talega na levu ni veika rarawa keitou a sotava mai filipai, ia e solia tiko vei keitou na kalou na yalo e qaqa, me keitou vunautaka vei kemudou nai tukutuku vinaka, e dina ni tu na veisaqasaqa. e sega ni vuni neitou la'ki vunau yani baleta na leqa e yaco tiko, se nai valavala ca, se na veilawakitaki. ia ena vuku ga ni sa digitaki keitou na kalou me keitou tawasei ena vuku ni tukutuku vinaka, dou raica ga ena neitou vunau ni keitou sega ni via vakalomavinakataka e dua na tamata, na kalou duadua ga ni kila tiko na yalo keitou. e sega vakadua ni keitou vunau me veimari se vunau me tawa kina neitou taga à€” na kena vakadinadina na kalou. keitou sega ni cakava oqori mera qoro'i keitou kina na tamata, se mo dou dokai keitou se o ira tale na so, keitou sa kitaka tikoga ni keitou sa i aposi-tolo i karisito. ia keitou sa rui kawaitaki kemudou vakalevu, me vaka nona rui kawaitaka na luvena e dua na tina ni gone. keitou sa moce tatadrataki kemudou tu ga, keitou sega walega ni solia vei kemudou na vosa ni tukutuku vinaka, keitou gadreva me keitou sa solia taucoko na neitou bula vei kemudou, ena vuku ni nomudou caka vinaka vei keitou. me kakua ni kani oca vei kemudou na neitou vakasosataki kemudou tiko, ena siga kei na bogi ena neitou

cakacaka, keitou na cakava tikoga na kena vunautaki nai tukutuku vinaka. na kalou, kei kemudou sa kenai vakadinadina, ni keitou cakava sara tu ga vei kemudou sa lotu, ena yalo e vakalou, e dodonu ka savasava. dou kila tiko neitou i tatau vei kemudou, neitou vakamamasa kei na neitou i vakaro, me vaka e dua na tama ni gone vei ira na luvena. sai koya mo dou bulataka nai valavala sa kilikili me vaka na luve ni kalou, ni dou sa digitaki mo dou taukena na nona matanitu vakaiukuuku. ena vuku ni ka oqo keitou sega ni dau cegu kina ena neitou vakavinavinakataki kemudou vua na kalou, ena nomudou maroroya na vosa ni kalou dou a rogoca vei keitou, ka sega ni dou vakawelewetaka ni sa vosa dina, ka sa vakayaco bula tiko vei kemudou ni dou sa vakabauta. vei kemudou na veiwekani, dou tautauvata sara ga kei na soqosoqo lotu ni kalou mai jutia era tu vata kei karisito jisu. ena nodra a vakararawataki mai vei ira ga na wekadra, me vaka sara ga e yaco tiko vei kemudou. era vakamatea na turaga o jisu kei ira nodra parofita, era mai vakararawataki keitou; na kalou e sega ni taleitaki ira vata kei ira kegega na tamata. era mai tarova na neitou vunau vei ira na kai matanitu tani de ra qai vakabulai, era sa vakaiuritaka tikoga nodra i valavala ca; na veicudruvi ena yaco vei ira ena kena i vakatagedege sara e cake. ia e dina ni datou sega ni veiraici tiko ena dua na gauna lekaleka oqo, io na yalo sa veivolekati, sa dua na ka na neitou gadreva tiko me datou veisotari mada. keitou via lako tiko yani à€” oi au mada ga o paula sa vakalevu na noqu sasaga yani à€” ia o setani sa qai vakataotaka tiko noqu lako yani. cava keitou nuitaka, ka rekitaka, se cibitaka tiko? sa sega li ni oi kemudou ena mata ni turaga ena nona rairai mai? ni o kemudou sa vuni neitou lagilagi kei na reki.

3

o koya oqo, ni keitou sa sega ni qai vosota rawa, keitou sa mani nanuma me keitou sa tiko mada ga mai aceni. ka talai timoci yani o koya e dua na tacida, ka i talatala ni kalou noqu i tokani ena vuku ni tukutuku vinaka i karisito, me la'ki vakayavutaki kemudou vinaka ka vakataudeitaki kemudou, e na vuku ni nomudou vakabauta. me rawa kina vei kemudou mo dou kua ni yalalailai ena veika rarawa; ka mo dou kila talega ni oqo sara ga na veika e dodonu meda na sotava tiko. keitou sa vakaraitaka oti tiko vei kemudou ni keitou se tiko mai keri, ni da na vakacacani ena vuku i jisu. oqo na vuna au veitalai tiko yani kina, niu sega ni kila na nomudou vakabauta, de dou sa rawai beka mai vei ira nai to i setani, sa qai sega ni yaga na neitou veiqaravi ena vukumudou. ni sa lesu mai o timoci ena nona tiko mai vei kemudou, e dua nai tukutuku vinaka e kauta mai ena vuku ni nomudou vakabauta kei na loloma, kei na vuku ni nomudou gadreva mo dou raici keitou, me vaka ga na neitou via raici kemudou sa dua na ka na levu ni neitou marau ena vuku ni nomudou vakabauta e dina mada ga ni keitou vakacacani ka kune ka rarawa. kevaka mo dou na tudei tiko vua na turaga, keitou sa marau ka bula vinaka. sa kila vinaka na kalou na neitou marau ena vukumudou, ni sega tale e dua me na yavalata nai tikotiko ni kalou ena vakavinavinaka oi keitou ga ena vukumudou. keitou

sega ni cegu ni masulaki kemudou ena siga kei na bogi me keitou raici kemudou, me rawa ni keitou la'ki vakavinakataka yani na vanua dou malumalumu tiko kina. ia na noda kalou ka tamada talega, kei na noda turaga o jisu karisito me liutaki keitou me keitou lako yani vei kemudou. me vakalevutaka vei kemudou na turaga na loloma, mo dou veilomani kina vakai kemudou ka lomani ira kecega na tamata, me vaka dou sa raica mai vei keitou. ka me rawa kina ni maroroi na yalomudou me kua ni tawani tu kina na veika ca, mo dou savasava sara ena mata ni kalou o tamada, ka waraka tiko kina na nona rairai mai na turaga o jisu karisito, kei ira vata na nona yalosavasava.

4

ena vuku ni turaga o jisu, keitou sa kerekere ka vakaroti kemudou na veiwekani, mo dou sasaga ki na bula e uasivi cake, ia dou a ciqoma na neitou i vakavuvuli e na sala mo dou lakova ka vinakata na kalou; ni dou sa kila vinaka nai vakaro keitou a solia vei kemudou ena vuku ni turaga o jisu. ni sai koya oqo na loma ni kalou, mo dou savasava sara, ka kakua ni ia na gagadre ca ni tovo vakayago; sa dodonu mo dou kila vakayadua na noda maroroya na yagoda me savasava tiko ka me dokai, me kakua ni vakataki ira na matanitu tani era sega ni kila na kalou, ena nodra veitaliataki ira ena gagadre ni yagodra; me kua ni dua me vakatautaukeni koya ena veika oqo ka la'ki vakaleqa kina na tacina, baleta na turaga ena sauma vua, na veika oqo keitou sa tukuna oti vei kemudou. ni sa sega ni kacivi keda na kalou meda dukadukali, ia meda sa savasava ga. o koya sa besetaka oqo e sega ni besetaka na tamata, e besetaka sara ga na kalou, o koya sa solia tu vei keda na nona yalo tabu. sa sega tale ni qai yaga vei kemudou me'u vola yani na veilomani vakaveitacini, ni sa vakavulici kemudou oti na kalou mo dou veilomani vakataki kemudou; ka ni dou sa vakayacora tiko vei ira na tacimudou era tu ena vanua vaka masitonia. ia keitou sa kerei kemudou mo dou tomana tikoga vakalevu na bula vaka oqo; sa vinaka nomudou sasaga ki na bula sautu, ka dou sa cakava, ka vakayagataka na ligamudou ki na qele, me vaka neitou i vakaro vei kemudou, mo dou lako vakadodonu e matadra na sega ni lotu, me kua ni dua na gauna mera dusi kemudou ni dou dravudravua. ia au sa sega ni vinakata mo dou sega tu ni kila na veiwekani, baleti ira sa moce, ka mo dou kakua soti ni rarawataki ira me vakataki ira sa sega tu na noda i nuinui. kevaka eda sa vakabauta ni a mate o jisu ka sa tucake tale, io na kalou e na kauti ira vata mai kei koya o ira sa moce ni ra tu vata kei jisu. keitou tukuna na vosa oqo vei kemudou mai na vosa dina ni turaga, ni da na sega ni liu vei ira sa moce tu oi keda eda bula tiko, ni na lako sobu mai lomalagi o koya na turaga ena kaila, kei na domo ni agilosu turaga, kei na rorogo ni davu ni kalou. era na tucake e liu o ira na mate era tu vata kei karisito. eda sa qai muri ira cake yani oi keda na bula tiko, meda na lako cake vata ena vei o ka sota vata kei na turaga ena loma ni maliwa lala. ni oti eda sa na qai tiko vata kei na turaga. o koya oqo, mo dou ia tiko na veivakacegui vaka i kemudou ena vosa oqo.

5

ia me baleta nai vakataotioti ni gauna kei na ka ena yaco kina, sa sega tale ni qai yaga vei kemudou na veiwekani me'u vola yani, ni dou sa kila vinaka tu. sa matata vinaka tu vei kemudou ni siga ni turaga, ena lako mai me vaka na daubutako ena bogi. ni ra na tukuna na tamata, "me da vakacegu ga ni da sa tiko vinaka!" ena qai yaco vakasauri mai na ka dau-veivakarusa, ena yacovi ira kina na mosi vaka na yalewa sa taratara. era na sega ni dro bula rawa. ia oi kemudou na wekaqu, dou sa sega ni tiko ena butobuto, me rawati kemudou kina na siga oqo me vaka na dau butako. oi kemudou kecega na gone ni rarama, kei na gone ni siga. eda sa sega ni nona na bogi, se nona na butobuto. o koya oqo meda sa kua ni moce, me vaka era cakava tu eso, ia meda sa yadrava ka yalomatua tiko. o ira era moce tiko, era moce ena bogi, kei ira sa mateni era mateni ena bogi. ia oi keda, sa cilavi keda tu na rarama me da sa yalomatua mada, meda sa tokara nai sasabai ni lomasereda na vakabauta kei na loloma, me daramaki talega ni i tataqomaki ni ulu sai koya noda vakanuinitaka tiko na bula. ni sa sega ni digitaki keda na kalou me da na mate, ia me da rawata na bula ena vuku ni noda turaga o jisu karisito, ka mai mate ena vukuda, se da yadra se moce eda na bula vata ga kei koya. o koya oqo mo dou dau veivakacegui vaka i kemudou, ka dou veitarai cake tiko, me vaka ga dou sa dau cakava tiko. keitou sa kerei kemudou na veiwekani mo dou dau nanumi ira na veiqaravi tu ena vukumudou, ni ra dau masulaki kemudou tiko vua na turaga ka vakavulici kemudou. me ra dau raici ena mata loloma ena vuku ni cakacaka dredre era vakayacora tiko. dou veivakati vakai kemudou. keitou sa kerei kemudou, na veiwekani, me ra vosataki tiko vakadodonu na talaidredre, o ira na yalolailai me ra dau vakayaloqataki, maroroi ira na malumalumu, dou vosoti ira kece na tamata. dou raica me kua ni dua e sauma na ca ena ca vua e dua, ia dou sasaga mo dou veivakati kei ira na tamata kecega. mo dou dau reki tikoga, nomudou masu me kua ni dua na gauna me cegu kina, dou vakavinavina ena vuku ni ka kecega; ni sa loma ni kalou oqo vei kemudou ena vuku i karisito jisu. dou kakua ni tabonaka se vakalailaitaka na cakacaka ni yalo tabu. dou kua ni vakawaletaka na parofisai. vakatovolea na ka kecega; o koya ga e vinaka qai taura dei. dou kua ni la'ki tiko ena vanua ni lasa vakavuravura. vakalouvinkataki kei na veivakasalatiki oqo me vakasavasavataki kemudou sara na kalou ni veivakacegui; ka me sa maroroi me kua ni tauvi duka na yalomudou na lomamudou kei na yagomudou me yacova na gauna e lesu mai kina na noda turaga o jisu karisito. o koya sa kacivi kemudou ena kitaka ni sa yalodina o koya. na veiwekani, dou masulaki keitou tiko mai. keitou sa loloma yani vei kemudou ka salavata neitou vakanuini vinaka ena i regu savasava. au sa vakarota yani ena vuku ni turaga me wiliki nai vola oqo me rawa ni ra rogoca taucoko na veiwekani yalosavasava. me nomudou na nona yalololoma na noda turaga o jisu karisito. emeni.

1

o paula, silivenusi, kei timoci, kivei ra na i soqosoqo lewe ni lotu mai cesalonaika era sa tu vua na kalou o tamada, kei na turaga o jisu karisito: me nomudou na nona yalololoma kei na vakacegu ni kalou o tamada, kei na turaga o jisu karisito. keitou sa sega ni cegu ni vakavinavinaka vua na kalou ena vukumudou, na veiwekani, ni sa dodonu me vaka kina, ena vuku ni kena tubu cake na nomudou vakabauta, kei na nomudou sa veilomoni tiko vaka i kemudou, sa dua na ka na neitou mai dokadoka tiko ena vukumudou, ena loma ni soqosoqo lotu ni kalou, ena nomudou vosota ka tudei tiko ena vakabauta, ena gauna dou dau vakararawataki kina kei na nomudou vakacacani dou sa dau gumatua ga. ena qai vakaraitaka mai na kalou na nona vakayacora na lewa dodonu, na nona madigi na kalou ena dusi kemudou mo dou na taukena na nona matanitu, ena vuku ni nomudou vakararawataki; na kalou ena nona dodonu, ena sauma vakaidina vei ira era sa vakararawataki kemudou. ena gauna e rairai mai kina na turaga o jisu kei ira vata tukuna na nona agilosu kaukauwa, vei kemudou na vakararawataki, dou na vakacegui vata kei keitou. vei ira era sega ni via kila na kalou ena kani ira na yameyame ni bukawaqa, kei ira era sega ni via rogoca nai tukutuku ni turaga o jisu karisito. era na vakararawataki tiko me sega ni oti rawa, mai vua na turaga vakaiukuuku sa kaukauwa sara. ena siga o ya ena nona lako mai, o ira na yalosavasava era na vakalagilagi koya, kei ira sa vakabauta era sa qai raici koya dina, ena vuku ga ni nomudou vakabauta na neitou i tukutuku. o koya oqo keitou sa masulaki kemudou tiko kina vua na kalou, mo dou yaga ena ka dou sa kacivi kina, ena nomudou cakava ga na ka sa vinaka vua na kalou, ena vakabauta kei na kaukauwa. me rawa ni vakacaucautaki kina na yaca ni noda turaga o jisu karisito ena vukumudou, oi kemudou vei koya, me vaka na loloma ni noda kalou kei na turaga o jisu karisito.

2

vei kemudou na veiwekani; me baleta tiko ga na nona lako mai na noda turaga o jisu karisito kei na noda veisotavi kei koya, keitou kerei kemudou kina, mo dou qarauna na nomudou vakasama me kua ni moici rawarawa, se dua na ka me yavalati kina na yalomudou se dua e vosa vei kemudou se dua e volavola vei kemudou, (me vaka sa mai vei keitou) me vaka ni sa lako mai na siga i karisito. me kua ni dua na ka mo dou na vakaisini kina; ni na sega ni yaco na siga o ya, ka vakavo me so e vuki tani mada, ena qai vakaraitaki mai na tamata i valavala ca, na luve ni dauveivakarusa. na dauveisaqasaqa ka vakacerereci koya vei ira kecega, me vaka sa kalou ka me qaravi talega, ena dabe tu me vaka sa kalou ena vale ni kalou, ka tukuni koya ni o koya na kalou. dou se nanuma tiko beka ni'u sa tukuna oti tiko vei kemudou na veika oqo se dou sa guilecava tale? oqo dou sa qai kila na ka sa tarova tiko, me qai vakaraitaki ga mai ena kena gauna. na ka vuni ni basu lawa (lewalewa i koya ga) sa cakacaka tiko ena gauna sara ga oqo. o koya ga sa tarova tiko á€“ me ya-

cova ni sa kau tani yani o koya sa na qai vakaraitaki koya mai na dau basu lawa oqo á€“ na turaga ena qai vakamai koya ena i cegu ni gusuna, ka vakarusai koya ena rarama ni nona lako mai. na lako mai nei koya na daubasu lawa oqo á€“ sa cakacaka ga i setani ena kaukauwa, ena i vakatakilakila kei na veika mana lasutaki, era na rusa o ira kecega sa vakacalai ka sega ni yalododonu á€“ ni ra sa sega ni lomana na dina me ra bula kina. oqo na vuna sa tala kina vei ira na kalou na veika mana vakailasu á€“ me ra vakabauta kina na ka e sega ni dina. me ra na rusa kece kina o ira sa besetaka na dina, ka marautaka ga na veika e sega ni dodonu. keitou sa vakavinavinaka tikoga oqo vua na kalou ena vukumudou, oi kemudou na veiwekani sa kune loloma tiko mai vua na turaga, baleta na kalou sa digitaki kemudou sara mai na i vakatekivu, mo dou vakabulai ka vakasavasavataki ena nona yalo tabu, ni dou sa vakabauta na dina. nai tukutuku keitou vunautaka vei kemudou, sa yaco kina na nomudou kacivi kei na kena taukeni na i serau ni noda turaga o jisu karisito. o koya oqo, na veiwekani, mo dou tudei ka taura matua nai vakavuvuli keitou sa vakatavulica oti, mai na vosa keitou tukuna, se nai tukutuku keitou vola yani. sai koya na turaga o jisu karisito kei na kalou o tamada, sa lomani keda ka vakaiyautaki keda ena i yau e sega ni ca rawa, ka qai solia vei keda e dua na i nuinui ena nona loloma. dou veivakacegui ka veivakadeitaki kemudou vakai kemudou ena vosa kei na cakacaka vinaka kecega.

3

ni bera ni'u tinia, dou masulaki keitou tiko mai na veiwekani, me rawa ni vakaleleci vinaka tiko na vosa ni turaga ka vakarokorokotaki, me vaka na kena yacovi kemudou. me rawa talega ni keitou vakabulai mai vei ira na tamata dau naki ca, ni ra se sega ni lotu taucoko tiko na tamata. ia na turaga sa yalodina, ena vakataudeitaki kemudou ka maroroí kemudou mai vei ira na tamata dau naki ca. na veika keitou vakaroti kemudou kina, keitou sa kila ni keitou vakabauta tiko na turaga, ni dou na cakava ka dou na cakava vakavinaka sara. me tubera na yalomudou na turaga ki na nona loloma na kalou, kei na dauvosota i karisito. ia keitou sa vakaroti kemudou tiko na veiwekani, ena yaca ni noda turaga o jisu karisito, mo dou lako tani mai vua na wekamudou e sega ni vakalou tu na nona bula, ka sega ni sala vata na neitou i vakavuvuli vei kemudou. ni dou sa kila vinaka na sala keitou a muria tiko, ni sega ni dua na i tukuni se i yaloyalo ca keitou boroya vei kemudou; ni keitou via kana madrai keitou sa volia ga ka sega ni kana wale, ia keitou sa cakacaka vagumatua tiko ena siga kei na bogi, me kakua kina ni dua na ka keitou vakaoacai kemudou tale kina, e tu vei keitou na kaukauwa me keitou vakatulewa ga yani, ia keitou sega ni via cakava, baleta me rawa ni keitou dusia tiko vei kemudou e dua nai vakarau ni bula mo dou vakadamurimuria. ni datou a dau tiko vata mai, keitou sa dau veivakaroti tiko ena veika vakaoqo, o ya, kevaka e dua sa sega ni cakacaka, me kua sara ga ni vakani. ni keitou sa mai rogoca eso dou bula vata tiko ekeri, era se cakava tiko ga na bula i valavala ca, levu

nodra vucesa, qai vakauasivi sara ni ra madila ena vosa walega, ka ra dau vaka vu ca. o ira sa vakaoqori, keitou sa vakaroti kemudou kina ka vakamamasu ena vuku ni noda turaga o jisu karisito, me ra cakacaka ka kania na kedra madrai. ia vei kemudou na veiwekani, dou kakua ni guce ena caka vinaka. kevaka e dua vei kemudou sa sega ni via muria nai tukutuku oqo, dou wanonovi koya matua ka tawasei koya tani mai na nomudou i soqosoqo, me rawa kina vua me madu-alaki koya. mo dou kakua sara ni tabaki koya sobu me vaka e dua na kemudou meca, ia dou tuberi koya ga ka vakavulica ni sa tacimudou dina o koya. me solia tiko vei kemudou na nona vakacegu, na kalou ni veivakacegui oqo. me tiko vata kei kemudou kecega na turaga. mo dou qaqa, oi au o paula, na we ni ligaqu dina dou sa wilika tiko, me vaka ga na vei i vola tau-coko au vola, ena dau volai kina na yacagu me kena i vakadinadina. na loloma rairai vinaka ni noda turaga o jisu karisito, me sa tiko vata ga kei kemudou ena veivanua kecega. emeni.

oi au o paula, na apositolo i jisu karisito, ena lewa ni kalou na noda i vakabula kei na turaga o jisu karisito, na noda i nuinui, vei timoci na luevuq dina ena vakabauta: me nomu na loloma, na yalololoma, kei na vakacegu mai vua na kalou o tamada kei jisu karisito na noda turaga. me vaka ni'u na lako ki masitonia, au sa kerei iko kina mo tikoga e efeso, me rawa ni o vakaroti ira eso me ra kakua ni vakatavuvulitaka tiko nai vakavuvuli tani. mo qarauna vinaka eso nai tukutuku lasutaki kei nai vola ni kawa sa volai; ni sa yaco ga kina na duidui kei na veibasuraki, ka sega ni tara cake na vakabauta kei na bula e vakalou. nai naki ni vakaro oqo na loloma mai na yalo e savasava, kei na lewa e loma vinaka, kei na vakabauta dina, ni so era vakacalai walega tu ga ena vosa kamikamica ni veirawai, era vinakata mera qasenivuli ni vunau, ka sega tu mada ga ni kilai na ka era vakatavuvulitaka se na ka era vakadeitaka. ia eda kila nai vunau e vinaka, kevaka me muri me vaka na kena i vakaro, ni'u sa kila: ni vunau e sega ni buli me baleta na tamata yalododonu, ia vei ira sara ga na dau basu lawa kei na talaidredre, vei ira na sega ni lotu kei na i valavala ca, vei ira na dukadukali kei na dauvakacaca, vei ira na labati tamadra, kei ira na labati tinadra, kei ira na dauvakavuvala, vei ira na dauveibutakoci, kei ira na dauveimoceri vakatagane, vei ira na dauvesuka vakavuni na tamata, kei ira na dau lasulasu, vei ira na dau bubului vakailasu, kei na so tale na bula e vakayacori ka sega ni lako vata kei na i vakavuvuli dina, me vaka na lagilagi ni tukutuku vinaka mai vua na kalou ka vu ni sautu, sa lesi au kina me'u kena i talatala. au vakavinavinaka vei jisu karisito na noda turaga, ena nona digitaki au me'u nona i talatala ena vuku ni sa wiliki au me yalodina. e dina ni oi au e dua na dauvosacataka na lotu i jisu, ka dau vakararawataki ira na soqosoqo lotu, oi au e dua na tamata dau coqa na lotu; ia au sa lomani ga, ni'u vakayacora tu oqori, ena sega ni vakabauta kei na lecaika. na loloma ni noda turaga sa sega ni yalani rawa, na vakabauta kei na yalololoma sa tu vei jisu karisito duadua ga. oqo na vosa dina ka dodonu me vakabauti, ni sa lako mai ki vuravura o jisu karisito, me vakabulai o ira nai valavala ca, me vaka taki au. sa dina, oqo na vuna, au sa rawata kina na loloma, me liu vei au na nona vakatakila o jisu karisito nai valavala ni dauvosota, me rawa ni dusidusi vei ira era na vakabauti koya ena kena rawati na bula sega ni mudu. o koya na tui sa sega ni mudu, ka sega ni rawai koya o mate, na kalou oqo sa sega ni kune, e vuku ka rai yawa, me nona na lagilagi kei na vakarokoroko me sega ni mudu. emeni. oqo nai vakaro au sa vakaroti iko kina na luevuq timoci, me vaka na parofisai sa vakayacori toti vei iko, mo vakarau tu ki na i valu vinaka, me tudei na nomu vakabauta, kei na nomu lewa e loma me tokota tu, ni so, era sa biuta ka sega ni dei kina, sa yaco kina me voca ka kasere vakadua na nodra bula. me vakataki emenio kei alikisada, au sa soli rau vei setani, me rawa ni rau vulica me rau kakua ni dauvosavakacaca.

o koya oqo au sa kerea vakabibi me caka mada e liu na masumasu, na veinanumi ena masu, na masu e sega ni cavuka, kei na vakavinavinaka me ia ena vukudra na tamata kecega. ena vukudra talega na tui kei ira na veiutiaki tiko, me rawa ni da vakavotuya cake tikoga kina na bula dina vakalou sai koya na bula dina me bulataki. ni ka oqo sa vinaka ka dodonu ena mata ni kalou na noda i vakabula. ni sa gadreva o koya me vakabulai na tamata kece ka kila sara na dina. ni sa dua ga na kalou ka dua na dauveisorovaki ena maliwa ni tamata kei na kalou, sa i koya oqori o jisu karisito. sa soli koya me kedra i voli na tamata kecega, ena vakaraitaki koya ena gauna sa lokuci tu. na ka oqo au sa lesi kina me'u kena dauvunau ka i apositolo talega á€" au sega ni tukuna tiko e dua nai tukutuku lasutaki, au tukuna tiko nai tukutuku dina baleti karisito á€" oi au na qasenivuli vei ira na kai matanitu tani ena vakabauta kei na dina. au vinakata vei ira na tagane me ra daumasu ena vanua kecega, me ra laveta cake na ligadra savasava, me kua ni ra yalo ca tiko se ra vakatitiqu. me vaka talega kina o ira na yalewa, mera dau daramaka nai sulu e rakorako, kei na bula e kilikili kei na yalo e malumalumumu, me kua soti ni vakavukivukitaki na ulu se va koula se na veimataniciva eso, se na veiveisau ni daramaki nai sulu sau lelevu, ia vei ira na yalewa lotu e vinaka na bula e kilikili era sa vakaraitaka tiko, io me vakadinadinataki ena nodra cakacava. me dau vulica na yalewa me dau vakamalumalumutaki koya, ka me dau sogota tiko na gusuna ena levu na gauna. au sega ni vakatara e dua na yalewa me veivakavulici se me liutaka na tagane, ia me dabe ka galu tiko. ni o atama e buli e liu, qai buli e muri o ivi. o atama e sega ni rawai, na yalewa ga e a rawai ka vakavuna me rau talaidredre. ena vueti cake tale kevaka me na vakaluvani ka bula taka tiko na vakabauta, na loloma, na yalosavasava kei na yalomatua.

na vosa oqo e dina: kevaka e dua sa gadreva me cakacaka vakaitalatala, esa gadreva tiko e dua na cakacaka vinaka. o koya me i talatala e dodonu me kua ni dua na ka ca me beitaki kina, me dua ga na watina, me mamakutu, me yalomatua, me i valavala vinaka, me dauyalovinaka, me dauveivakavulici vakayalomatua; me kakua ni dau gunuva na waini kaukauwa, me kakua ni dau vakavuna na veisei, me kakua ni dau kocova nai lavo, ia me yalomatua, me kakua ni dau cudrucudru, me kakua talega ni dau kocokoco; me vakavulici ira vinaka na nona vuvala, me rawa ni ra gone talairawarawa ka dau vakarorogo. (kevaka me sega ni vakatulewataki ira rawa na nona matavuvale, ena qai rawa vakacava me la'ki qaravi ira vinaka nai soqosoqo lotu ni kalou?); me kakua ni dua e se qai lotu ga mai, de qai yaco kina vua na dokadoka, ena tautauvata kina kei setani ena nona biu sobu ki na rusa. e dua talega na ka me tiko vua o ya na kena i rogorogo vei ira na sega ni lotu me vinaka, de qai bale sobu ena kena i rogorogo kei na nona i lawaki na tevoro. o ira na tuirara mera dau vakarokoroko,

mera kakua ni dau veivosayaki, mera kakua ni dau gunuva na waini kaukauwa, mera kakua ni dau kovova vakalevu nai lavo, ena lewa e loma e savasava me ra taura dei na ka vuni ena vakabauta. ia o ira oqo mera vakatovolei mada e liu; oti mera qai mai tuirara, ni sa vakadinadinataki ni sega ni dua na ka era beitaki kina. o ira na watidra mera dauyaloyalo vinaka, me ra kakua ni dau vakauvosa, me ra yalomatua ka yalodina e na ka kegega. o ira na tuirara me ra yadua ga na watidra, me ra lewai ira vinaka na luvudra kei na nodra matavuvuale. o ira sa qarava vinaka na cakacaka vaka tuirara era na tubu cake ka tamata qaqa e na vakabauta i jisu karisito. au sa vola mada ga yani vei iko eso na veika oqo, au sa vakanuinui tiko ni na dua na gauna lekaleka ga mai oqo daru na sota kina. ia kevaka au na berabera tiko yani, au sa vola tiko yani oqo nai valavala ni nomu tiko ena vale ni kalou, oqori nai soqosoqo lotu ni kalou bula, na duru kei na yavu ni dina. sa sega ni tabonaki rawa na ka vuni levu ni kalou, ka tabu oqo: sa yaco me tamata na kalou, sa vakadonui vakayalo, sa raica o ira na agilosu, sa vunautaki vei ira na matanitani tani sa vakabauti e vuravura, sa ciqomi lesu tale ki nai ukuuku ni kalou.

4

esa tukuna oti tiko mai na yalo tabu ni so ena vuki tani mai na vakabauta ena gauna e muri, ena nodra sa tamoi ni ra via rogoci ira na yalo ni dauveivakacalai, kei na nona i vakavuvuli na tevoro, era vosa vakamikamica ni veitemaki ka yaco kina na nodra lewa e loma me kama vaka na kaukamea katakata. era sega ni taleitaka me yaco na vakawati, era tarova ka sega ni duavata ena kakana sa solia mai na kalou, me laukana vei ira sa vakabauta me ra vakavinavinakataka kina na dina ni kalou. nai bulibuli taucoko ni kalou e vinaka, me da ciqoma taucoko nai solisoli ni kalou ena vakavinavinaka ka me kakua ni da biliga tani; ni ka oqori sa vakasavasavatata oti tu na vosa ni kalou kei na masu. kevaka mo dau vakamatatataka vei ira na veiwekani na ka oqo, o na qai dua na i talatala vinaka i jisu karisito. mo tuberi ira vakamalu ena vosa ni vakabauta kei na vakavuvuli dina, me vaka na nomu a tuberi mai kina. ia mo kakua ni galeleta na vosa ni veivakasesewani kei na nodra vosa ni veiwali ca na yalewa sa vakawati, ka mo maroroi iko tikoga mo savasava tiko. ni sa yaga vakalailai ga na ogaoga vakavuravura, ia na ogaoga e na ka ni bula vakayalo sa yaga ena ka kegega, e yalataki kina na ka me baleta na bula oqo, ka qai vakauasivi na bula se bera mai. oqo na vosa sa cecere ka vinaka vakaoti ka sa dodonu me ciqomi. ena ka oqo eda na vosota kina na veika rarawa, ka vakabauta tikoga na kalou bula, o koya nai vakabula ni tamata kegega, ka vakauasivi vei ira na vakabauta. mo dau vakatavuvuli taka ka vakarota tiko na veika oqo. me kakua ni dua e beci iko ni o se cauravou tikoga, ia na nomu i vosavosa, nomu i tovo, ena nomu loloma, nomu yalodina, nomu vakabauta, kei na nomu maroroya na savasava. me yacova na noqu lako yani, mo dau vakaogai iko vakalevu ena wilika nai vola, ka mo dau veivakasalataki tiko, ka tukuna tiko nai vakavuvuli dina. mo kakua ni vakamocera nai solisoli e tiko vei iko, ni sa yaco vei

iko ena parofisai kei na veitabaki ni liga mai vei ira nai talatala qase. dau vakanananu ki na veika oqo; ka soli iko taucoko kina, me rawa ni levu na ka o kila mai vei ira kece. vakaraici iko vinaka kei nai vakavuvuli. mo bulatata sara, ni o sa cakava oqo o sa vakadewa tiko kina vei ira era rogoci iko na bula, ka vakauasivi sara ga vei iko.

5

mo kakua ni vunauca vakaukauwa e dua sa qase sara, ia mo tuberi koya vakamalu me vaka sa tamamu, vei koya talega sa cauravou me vaka sa tuakamu, vei ira na yalewa qase, me vaka sa tinamu, ira na goneyalewa me vaka sa ganemu, ena yalosavasava dina sara. mo doka na yada sa yada dina. ia kevaka e dua na yada e vakaluvuni se vakamakubuni, me ra tuberi me ra maroroya na nodra vuvuale, ka me ra vulica na dauloloma ni ra sa vukeya na nodra i tubutubu, me ra sauma lesu kina na nodra susugi mai; ni sa vinakati ka vakadonuya na kalou me vaka oqo. na yada dina, o koya sa tiko duadua ga ka sega e dua me raici koya, ia sa nuitaka tikoga na kalou ena nona dau masumasu, ka dau veinanumi ena masu e na siga kei na bogi. ia o koya na yada sa dau marautaka na veilasa kei vuravura, sa mate ga ni se bula tiko. mo vakarota vakaukauwa vei ira, me ra kakua ni beitaki ena dua na ka e ca. ia kevaka e dua me sega ni qarauni koya, ka vakauasivi sara na nona matavuvuale me sega ni qarava, e dusia tiko na nona cakitaka na vakabauta, ka vinaka cake o ira na sega ni lotu mai vei koya. me kua ni dua na yada e lailai mai na onosagavulu na nona yabaki me kau cake mai na yacana, ka vaka vo ga o koya sa vakawati tiko kei na dua ga na tagane. na kena i rogorogo me vinaka: kevaka edau ni veisusu vinaka vei ira na gone, kevaka edau kauwaitaki ira na vulagi, kevaka me sa vuya oti na yavadra na yalosavasava, kevaka me sa vadretitaki ira na mavoa, kevaka sa dau yalodina ni dau cakava na cakacaka vinaka kegega. ia mo kakua ni vakatara mai e dua na yada gone; era na sega ni yalodina e na cakacaka i karisito, baleta ni tiko vei ira na via vakawati. era sa na ca ga e na vuku ni ra sa biuta nai matai ni nodra vakabauta. kenai kuri era na wele ka vucesa ka sa nodra cakacaka tu ga na gade ki na veivalevale, era sega ni vucesa ga era dau kakase ka daulelewa, me ra vakalewa kece na veika e vakayacori tiko. o koya oqo au sa gadreva kina vei ira na yada gone mera vakawati, ka vakaluvuni, mera qarava sara nodra matavuvuale, me kakua kina ni dua na vanua me cicila, me rawa ni ra dusia mai na dauveivakasesewani. ni sa so era sa lesu tale me ra muri setani. ni dua na vuvuale me lewena tiko na yada, sa kerei vei rau nai liliu ni vuvuale me rau vukeya nona leqa, me rawa ni galala mai kina nai soqosoqo lotu ka me vakarautaki koya ki na nodra vukeya na yada era leqa dina tu. mera dau rokovi vakalevu na qase ni dau tu vei ira na lewa e matau, ka vakauasivi sara vei ira na dau vakavulica nai vakavuvuli dina kei na vosa bula ni kalou. ni sa tukuna nai vola tabu, "mo kakua ni vesuka na gusu ni bulumakau ni sa tu ena loma ni vei sila," ni sa dodonu me soli vau na daucakacaka na kena i sau." mo kakua ni ciqoma e dua na ka e beitaki kina e dua na qase, ka vakavo ga me lewe rua se lewe

tolu me vakadinadinataka. o ira sai valavala ca mo cudruva ena matana votu ni ra rai tu na tamata kecega, me rawa ni ra rere kina na tamata. au sa vakaroti iko ena mata ni kalou kei na noda turaga o jisu karisito kei ira na agilosu digitaki, mo qarauna me vakayacori vakatautauvata na veika oqo, mo kakua ni totaka e dua. mo qarauna na veitabaki ni liga vua e dua, qarauni iko mai na i valavala ca ni tamata, mo maroroi iko tiko mo savasava. sa rauta mada na nomu gunuva tikoga na waidroka, ia mo tovolea talega vakalailai na waini, ena vuku ni leqa ni ketemu kei na malumalumu edau yacovi iko tiko. nai valavala ca ni so na tamata sa laurai levu tu, era na lewai dina kina, e so talega era se bera ni vakavotui mai. e sega ni dua na ka e da cakava meda na vunitaka rawa, na veika kece eda kitaka, se vinaka se ca, ena qai vakatakilai ga mai.

6

o ira kecega na tamata era sa tiko bobula, me ra kilai ira nodra turaga ka vakarokorokotaki ira vakalevu, me kakua kina ni vosavakacacataki na kalou kei na nona i vakavuvuli. o ira era sa mai vakabauta na nodra turaga, me ra kakua ni beci ira baleta ni ra sa veitacini kei keda, ia me ra qaravi ira ga baleta ni na tamusuka na kena vinaka nai soqosoqo lotu. mo vakavulica ka dau tukuna tiko vei ira na ka oqo. kevaka e dua e vakatavuvuli tiko ka veicalati kei na nona bula, ka sega ni lako vata kei na vosa ni noda turaga o jisu karisito, se nai vakavuvuli sa vakalou, sa dokadoka ka vakaraitaka ni sega na ka e kila, ia sa dau vinakata me vaka vu veileti ka veibataka vakaukauwa na vosa me vakavuna na lomaca, na veivala, na vosavakacaca kei na dau vakanananu ca, na nodra veileti sega ni yaga na tamata lomaca e vakayalia nai vakavuvuli dina, era nanuma ni lotu me ra mai rawa ka kina. na bula vaka oqori mo dro tani mai kina. na bula savasava kei na lomavinaka sa rui yaga vakalevu vei keda. ni sega sara ga ni dua na ka eda a kauta mai ki vuravura, e da na sega ni kauta lesu talega e dua na ka. mo vakacegu tiko ena i sulu kei na kakana sa tiko oqori. ia o ira sa gadreva me ra vutuniyau, era na sikalutu ki na i cori ni veitemaki, ka lewe levu sa mai tamusuki koso kina na nodra bula ka sega ni qai lamata cake tale. ni sa waka tu ni veika ca kecega na lomana nai lavo, e so ena lomakocokoko ni lomadra era sa mai yali tani kina ena vakabauta, ka sa qai bikai ira tu na veilecayaki kei na nuiqawaqawa. ia o iko na tamata ni kalou, mo dro tani mai na veika oqo, ka segata na yalododonu, na savasava vakalou, na vakabauta, na loloma, na vosota, na yalomalua. mo vala ena i valu vinaka ni vakabauta, taura dei na bula sega ni mudu, o koya o sa kacivi kina ka vakatutusa kina ena vakatutusa vinaka ena matadra nai i soqosoqo lotu. au sa vakamasuti iko ena mata ni kalou sa vu ni bula, kei na mata i jisu karisito o koya sa tu- cake ena matai ponitio pailato, ka tusanaki koya ena vakatutusa vinaka, mo taura matua nai vakaro oqo ka mo kakua ni tauvi duka, ka sega ni beitaki ena cala me yacova na nona lesu tale mai na noda turaga o jisu karisito, ni na qai vakaraitaki koya ga mai ena gauna sa lokuci tu, sai koya na vu ni sautu ka vuni qaqa, na nodra tui na tui ka nodra turaga na turaga, sai koya

na vu ni bula sega ni mudu, sa sega ni tabonaki rawa na nona rarama, sa sega ni dua na tamata me raica rawa, me nona na vakarokoroko kei na kaukauwa me sega ni mudu. emeni. vakarota vei ira era sa vutuniyau tiko me ra kakua ni dokadoka, se vakararavi ena nodra i yau ni sa ca rawarawa, ia vua ga na kalou bula ni sa solia tu vei keda me da vutuniyau e nai solisoli vinaka kecega, sa kauta mai vei keda na yalo e tavarekireki. tukuna vei ira mera cakava na caka- caka vinaka me rawa ni ra vakavutuniyautaki kina, me ra lomarawarawa ni dau soli ka, ka dauveivuke vei ira na gadreva na veivuke. era sa vakayacora tiko kina na kena conaki na yavu ni nodra bula ena veisiga sa tu mai liu, ka vakauasivi sara o ya na bula sega ni mudu. i timoci! mo maroroya na ka o sa nuitaki kina, vakayawaki iko mai ena veitalanoa ca sa sega na betena, kei nai vakavuvuli tani sa yaco tiko kina na veivakacalai, sa tukuni tiko ni vakavuvuli ni kila ka â€œ era sa muria e so ni ra sa vakadinata, ia, era sa lako sese kina mai na vakabauta. me tiko vei iko na yalololoma. emeni.

oi au o paula nai apositolo i jisu karisito ena lewa ni kalou, ena vuku ni bula ka yalataki sa tu vei karisito jisu. vei timoci, na noqu gone ni toko: me yaco na loloma, na yalololoma, kei na vakacegu mai vua na kalou o tamada kei karisito jisu na noda turaga. au vakavinavinaka vua na kalou, o koya au sa qarava ena loma e savasava, me vaka era a dau cakava na noqu qase, sa sega talega ni'u dau cegu me'u dau nanumi iko tiko ena noqu masu ena veisiga kei na veibogi, au rui gadreva dina vakalevu, me'u raici iko, ni'u dau vakasamataka na tuturu ni wai ni matamu ena vuku ni dredre o sotava tiko, me rawa ni solia tale vei au e dua na reki kei na marau, na gauna au vakananumi iko kina ena vuku ni vakabauta dina sa tu vei iko, au sa qai taura rawa ni a tu e liu vei loi na bumu kei unaisi na tinamã°, ka sega ni qai vakataratutu tale vei au ni sa tu talega vei iko. o koya oqo au sa vakananumi iko tiko kina mo vakayadrata nai solisoli ni kalou sa tiko vei iko, mai na veitabaki ni ligaqu. ni sa sega ni solia vei keda na kalou na yalo meda rere, ia na yalo ga ni qaqa, na loloma kei na taucoko ni yalo matua. o koya mo kua kina ni madualaka nai tukutuku ni noda turaga, o iko o sega ni vesu vakataki au, ia mo wasea vata ga kei au na veika rarawa, ena vuku ni tukutuku vinaka ena kaukauwa ni kalou. ni o koya sa vakabulai keda ka kacivi keda ena kaci e savasava, a sa sega ena vuku ni noda kakacaka, ia ena nona lewa ga kei na loloma, ka sa qai mai vakavotuya vei keda o jisu karisito, sa nakiti sara tu mai ni se bera ni tekivu o vuravura. ia ka sa sega ni rawa me tabonaki, sa yaco ga mai na noda i vakabula o jisu karisito, sa mai vakaoti mate vakadua ka solia na bula kei na sega ni mate rawa ena rarama ni tukutuku vinaka, ena ka oqo au sa tawasei kina me'u dau vunautaka, ka i apositolo, ka dauvakatavu-vuli vei ira na kai matanitu tani. oqo sara ga na vuna au sa vosota kina na veika rarawa; ka sega ni'u madua kina, ni'u sa kilai koya o koya au sa qarava, au sa kila talega ni na dina o koya vei au, ena ka au sa yalataki au kina vua, me yacova na siga sa lokuci. nai valavala ni noqu dau voso o a dau rogoca vei au, oqori mo taura dei, ni lako tiko mai ena taucoko ni vakabauta kei na loloma sa tu vei karisito jisu. na ka vinaka o sa lesi kina oqori, mo maroroya ni na vukei iko kina na yalo tabu sa tiko kei keda. ni o sa kila vinaka, ni o ira kece mai esia era biuti au, ka sega ni dua me taleitaki au, ka dua vei ira o pijila kei erimojini. me nodratou na loloma mai vua na turaga na matavuvale nei onisivoro, ni ratou dau sotava noqu leqa, ka ratou sega ni dau madualaka noqu vesu tu. ena nona a yaco yani i roma, e la'ki vakasaqarai au me kunei au, keirau a qai sota. sa yalataka vua na turaga ni na kune loloma mai matana ena siga dina o ya à€" o kila vinaka na nona dau veivuke vei au ena noqu a tiko mai efeso.

o koya oqo, o iko na luevuq mo tamata qaqa ena loloma sa tu vei karisito jisu. kei na veika o a dau rogoca mai vei au ena kedra maliwa na lewe vuqra, mo solia ga vei ira na tamata yalodina o ira e rawa ni vakavulici ira tale eso. mo tamata vosota na veika

dredre me vaka na sotia vinaka i jisu karisito. e sega ni rawa ni dua me sa vakaisulu tu ni valu me la'ki vala, me qai vakaogai koya tale tiko ena so na cakacaka, e sega ni sotia vinaka na tamata vakaoqo. ena sega talega ni dua me nona na koula ena veitauici, kevaka me sega ni vakamuraia vaka vinaka na kena lawa. o ira na dauteitei era teitei vagumatua mera na kania na vuana. mo nanuma vinaka na ka au tukuna tiko vei iko, me na solia vei iko na turaga na kila ka, mo kila kina na veika kecega oqo. mo kila ni o jisu karisito, mai na kawa i tevita, e a vakaturi cake mai na mate, me vaka na dina ni tukutuku vinaka au dau vunautaka. ena vuku ni ka oqo au sa dau vakararawataki tu kina me vaka e dua na tamata dau basu lawa, au qai vesuki tale tu ena senicodo, ia na voso ga ni kalou e sega ni rawa ni ra vesuka. o koya oqo au na vosota kina na ca kecega ena vukudra na digitaki, me rawa kina ni ra vakabulai ka rawata na bula sega ni mudu ena vuku i karisito jisu. oqo na voso dina: kevaka eda mate vata kei koya, e da na bula vata talega kei koya. kevaka meda dau vosota, eda na lewa vata kei koya. kevaka meda na cakitaki koya, ena cakitaki keda o koya. kevaka meda sega ni yalodina, o koya ena dau yalodina tu ga; e sega ni dau tu vua na veidabui. mo dauvakananumi ira ena veika oqo, ena vuku ni turaga mo vakaroti ira tiko, me ra kua ni dau veiletitaka na voso, ni sega ni dua na ka vinaka e kauta mai vei ira, era na vakaleqai ira ga na vakarorogo tiko. gumatua sara mo vakaraitaki iko mo vinaka ena mata ni kalou, na tamata daucaakacaka ena sega ni dua na ka me madua kina, mo wasea vakadodonu nai vakavuvuli dina. ia na dautalanoa vakasisila ka sega ni yaga, mo drotaka, ni sa vakatubura ga nai valavala e sega ni kilikili. ia na nodra voso ena kakana tiko me vaka na mate ca sa sega na kena i wali, e dua na kena i vakaraitaki o ime-neo kei filito. e rau sa lako sese tani mai ena i vakavuvuli dina, era dau tukuna ni tucake tale mai na mate sa oti na kena kaukauwa; ka so vei ira na vakabauta sa rawai kina. ia na yavu dei ni kalou sa tudei ga, ka sa vakaoqo: "na turaga sa kilai ira ga na nona tamata," kei, "ira kece sa lotu va-karisito mera lako tani mai nai valavala ca." ia ena dua na vale levu e sega ni tu ga kina na veibilo koula kei na veibilo siliva, ia eso talega era bilo kau e so era bilo qele, e so era cecere eso era lolovira. kevaka e dua na tamata sa vakasavasavataki koya mai ena veika oqo, ena yaco me bilo talei, ni sa savasava ka yaga vua na turaga, ka na vakarau yani kina cakacaka vinaka kecega. mo dro tani mai ena vei gadagre ca vakacauravou; segata na bula dodonu, na vakabauta na loloma, kei na veivinakati kei ira sa masuta na yaca ni turaga ena yalosavasava. ia mo qaraina tiko eso na veivosaki vakayalowai edau yaco kina na duidui, mo kila tiko eso era dau nakita me tubu kina na veivala. nai talatala ni turaga e sega ni dodonu me dau vakavu veisei, ia me tamata yalo vinaka vei ira taucoko na tamata, me dau vakavuvuli vakavuku ka yalomalua. me ra vakavulici o ira na dauveisigaqasaqa ena yalo e malumalumu, me rawa ni na tara kina na kalou na nodra loma kaukauwa ka veivutuni sara, ka kila na dina. sa na qai ra kilai yalodra ka raica ni ra coriti tu ena nona tudai qaseqase na tevoro, ena nodra a vakabobulataki tu vua mera talairawarawa tiko ena nona lewa.

ia mo kila oqo, ena i vakataotioti ni gauna ena dua na gauna vakarerevaki sara: ni o ira na tamata era na dau lomani ira ga vakalevu, era na lomana vakalevu na i lavo, era na tukutukuni ira, era na dokadoka, era na dauvosavakacaca, era na talaidredre vei ira nodra i tubutubu, era sega ni dau via vakavinavinaka, era na tamata dukadukali, esa na yali na veilomani dina, sa na sega na veivosovosoti, ena levu na veikaseti, sa yali na veirokorokovi, tamata esa vaqara tu ga na veivala, era na cata na ka me yaco kina na vinaka, ena levu na dau buki vere, ena levu na viavia turaga, ena levu na viavialevu, ena levu e taleitaka na vakayago ka vakalailai na vakayalo (kalou). era na rairai tu vaka mera tamata lotu dina, ia na kena bula dina sa yali. o ira na tamata vaka oqo mo kua ni vakailala vata kei ira. o ira qo ena tu vei ira na doudou, mera curuma na nodra veivale na yalewa i valavala ca, ka veilasami vata kei ira. o ira oqori era na sega ni guce ena vuli, io ena sega ga ni dua na dina mera na kila rawa. o jani kei jabiri e rau a veisagaqa kei mosese, o ira talega oqo era na saqata na dina: ka tamata lomaca, nodra vakabauta ena leqa tu ga; ena sega ni dua na tubu vakayalo me na laurai vei ira, era na vakadinadinataka na tamata ni ra raica tiko, me vakatiki rau sara ga na lewe rua oqori. ia o iko o sa muria vinaka tiko mai na noqu i vakavuvuli, noqu i valavala ni bula, na noqu i naki, noqu vakabauta, noqu vosota vakadede, noqu loloma, noqu dau gumatua, na veivakacacani, na veivakarawataki, e a yaco vei au mai anitioki, mai ikoniona, mai lisitira â€“ mo raica ni veika kece oqori, au qai vosota ga. na ka au via tukuna oqo, na turaga qai vakabulai au. io, o ira kece era na via muri karisito jisu era na sotava na veivakacacani. ia o ira na tamata caka ca kei ira na veitokoni kina, era na qai ca ga vakalevu, kei na nodra dauveivakaisini era na qai vakaisini tale kina. ia o iko mo veituberi tikoga ena ka o sa kila tiko, kei na ka o sa vakadinadinataka tiko, me vaka sara ga na ka o vulica mai vei koya e vakavulici iko kina. na digidigi vakayalomatua o a vakayacora mo vakabulai kina ena nomu vakabauti karisito jisu, e a tekivu sara mai ena nomu se gone voli, ena nomu susugi ka tuberi ena vosa ni kalou. sa vakavuna ka ceguva na kalou na vei vosa ni vola tabu kecega, sa yaga me i vakavuvuli, me vunauca na ca, me ia kina na veivakadodonutaki, me ia kina na veivakarautaki kina bula e dodonu. me rawa kina vua na tamata ni kalou, me conaki vakamaqosa ena vuku ni cacakaca vinaka sa kacivi kina.

au sa vakaroti iko ena mata ni kalou kei na turaga o jisu karisito, o koya ena lewai ira na bula kei na mate, ena nona na rairai mai vakaiukuuku. mo vunautaka na vosa! mo vakarau tu, ena gauna ni vinaka se gauna e ca kina na ka kece, tukuna na ka e ca, vunauca ira sa cala, dauveivakaroti tiko ena veivakavulici, ka mo vosota tiko vakadede. ena yaco na gauna era na sega ni vosota rawa na taucoko ni vakavuvuli dodonu, ia era na murimuri lomadra, ni sa sega ni tiko vei ira na daliga e rogo kei na nodra sa bulia ga eso me

nodra qasenivuli. era na vagolea tani na daligadra mai na ka dina, ka qai rogoca ga na i tukutuku buli. ia mo yadrava tiko na veika kece oqo, vosota tiko na veivakarawataki, gumatua tikoga ni vunautaka na vosa kei nai tavi o sa lesi kina. au sa vakarau oti tu, me'u sa liviraki, ka sa voleka mai na siga me'u sa gole yani. au sa vala oti ena valu vinaka, sa oti na noqu a ciciva tiko mai na cere, au sa taura dei tu ga na vakabauta. au sa kila tu, ni sa maroro'i me noqu na i sala vakaturaga ni valavala dodonu, o koya ena solia vei au na turaga ni lewa dodonu ena siga o ya, ka sega ni o au duadua ga, vei ira kece talega era nuitaka tiko na nona rairai mai. mo sasaga vakaukauwa mo lako vakatotolo mai vei au; ni o timasa sa biuti au, ni sa rui lomana tale vakalevu na vuravura oqo, ka sa lako sara ki cesalonaika â€“ kirisiki ki kalatia sara, o taitusi ki talimetia. o luke duadua ga sa qai tiko vei au, mo raici marika ka kauti koya mai vei au, ni na mai vukei au vakalevu ena cacakaca qo. o tikiko au sa talai koya ki efeso. mo kauta mai nai tutuvi au solia tiko vei kario mai tiroa â€“ nanuma na i vola ka vakabibi nai vola kuli ni sipi. e vakarawataki au vakalevu o alekisada na matai ni varasa. me na qai sauma ga vua na turaga me vaka na ka e cakava, mo qarauni iko tiko mai vua, ni o koya e dua sa bau coqa vakalevu na ka keitou tukuna. ena noqu matai ni veilewai e sega sara ga ni dua me tokoni au, era a biuti au kece me kakua ni dua na ka mera beitaki kina. ia sa tu vata kei au na turaga me vakayaloqataki au, me'u rawa ni tukuna tikoga na dina ni tukutuku vinaka, me ra rogoca na kai matanitu tani, sa vakabulai au talega mai na gusu ni laione. na turaga sa vakabulai au mai na ligadra na dau naki ca, me vakacurumi au kina nona matanitu vakalomalagi. me nona tikoga na vakarokoroko me sega ni mudu. emeni! au sa loloma yani vakalevu vei varasiko kei akuila, vaka talega kina na matavuvale nei onisivoru. o erasito sa tiko e korinica, ia o tirofimo au sa biuti koya tiko mai milito ena vuku ni tauvimate. mo sasaga ena nomu i gu taucoko mo lako mai ni se bera tiko na draki batabata. sa loloma tiko yani o apolosi, vaka talega kina o putena, o lino, kei kelotia, vata kei ira kece na veivekani. me sa tikoga ena yalomudou na turaga o jisu karisito. me nomudou na loloma. emeni.

oi au o paula, na i talatala ni kalou kei na apositolo i jisu karisito, ena vuku ni nodra vakabauta na sa digitaki ira na kalou, kei na vakatusa na i vakavuvuli dina ka vakalotu. me vakanuinuitaki na bula sega ni mudu o koya sa yalataka e liu na kalou, o koya sa sega ni lasu rawa ea qai vakatekivu e muri o vuravura. ia sa vakaraitaka ena nona vosa ena kena gauna ni sa vunautaki, ka'u sa lesi kina me'u ia me vaka na nona vosa na kalou na noda i vakabula; vei taitusi na luevequ dina, me vaka na vakabauta sa tu vei keda kecega: me sa nomu na loloma, na yalololoma, na vakacegu, mai vua na kalou o tamada kei na turaga o jisu karisito na noda i vakabula. au a laivi iko mai kiriti mo rawa ni vakadodonutaka na veika sa vo tiko, ka mo lesia na qase era vakadonui ki na vei koro yadudua, me vaka ka'u a vakarota vei iko. kevaka e dua sa sega ni cala ka sa vakawati ga vakadua, a ra sa vakabauta o ira na luvena, ka sa sega ni beitaki vei ira na i valavala vakatani se na talaidredre. ni sa dodonu me sega ni cala na qase, me vaka sa i talatala ni kalou, me kakua ni domoqa, me kakua ni daucudrucudru me kakua ni daugunu yaqona, me kakua ni dauveiba, me kakua ni daudomona na i lavo. ia me dauvakacegui ira na vulagi, me daulomani na tamata vinaka, me yalomatua, me yalododonu, me yalosavasava, me dau taura na yalona. taura matua na i vakavuvuli dina o sa vakatavulici kina, me rawa kina ni o vakarota na i vakavuvuli sa vinaka ka vunauci ira talega era sa vosa vakatani. ni ra sa lewe vuqa era sa i valavala vakatani, era dautalanooa walega ka dauveivakaisini, ka vakauasivi vei ira sa cilivi. ka sa dodonu me vagalui na gusudra, ni ra sa vakacalai ira kece na lewe ni vale e so, ni ra sa vakatavulica na ka sa sega ni kilikili, ena vuku ni yau vakasisila. e dua vei ira, a nodra parofita, sa tukuna, "a nodra i tovo ga na kai kiriti me ra daulasu, ka i tovo vakamanumanu, era sa daukana ka vucesa." sa dina na i tukutuku oqo. o koya oqo mo qai vunauci ira vakaukauwa me vinaka kina na nodra vakabauta. mera kakua ni nanuma na i tukuni walega vaka jiu, se na nodra vei vakaro na tamata era sa lesu tani mai ena i vakavuvuli dina. sa savasava na ka kecega vei ira sa yalosavasava, ia vei ira sa dukadukali ka sega ni vakabauta sa sega na sa savasava, ia sa dukadukali na nodra lewa e loma kei na nodra vakanananu. era tukuna ni ra kila na kalou, ia ena nodra i valavala era sa cakitaka ni ra sa tamata vakasisila, ka talaidredre, ka sega ni yaga kina dua na cacacaka vinaka.

ia o iko, mo tukuna tiko na veika sa kilikili kei na i vakavuvuli dina: me ra yalomamakutu o ira na qase, me ra yaloqaseqase, me ra dauyalomatua, me vinaka na nodra vakabauta, me ra daulomasoli, me ra dauvosota vakadede; o ira talega na yalewa qase, me ra dau ia na i valavala sa kilikili kei ira e ra sa yalosavasava, me ra kakua ni dauveibeitaki vakailasu, me ra kakua ni daugunu yaqona me ra vakatavulica na ka vinaka â€œ me ra tuberi ira na yalewa gone me ra lomani ira na watidra, ka me ra lomani ira talega na luvedra. me ra lomavutiki, me ra lomasavasava, me

ra dautiko vakadua mai nodratou, me ra dauyalovinaka, me ra dauvakamalumulumutaki ira vei ira na watidra me ra dautalairawarawa talega, me kakua kina ni vosavakacacataki na vosa ni kalou. vakarota talega vei ira na cauravou me ra yalomatua. ena ka kecega mo sa i vakarau, ena cacacaka vinaka; me kakua ni cala na nomu i vakavuvuli, mo yalomatua ka yalosavasava. na vosa vakadodonu ena sega ni lewai me ca, me rawa ni madua kina o koya e veisaqa, me kakua kina ni dua na ka me ra dusi iko kina. me ra talairawarawa vei ira na nodra turaga o ira na tamata, me ra cakava na ka kecega sa vinaka vei ira, ka me ra kakua ni dauvosa lesu tale. ka me ra kakua sara ni daubutako, me ra vakatakilai ira ni ra sa lomadinia, ka vinaka me ra vakaraitaka na i vakavuvuli dina ni kalou na noda i vakabula ena ka kecega. ni sa rairai na loloma ni kalou, o koya sa vuni bula vei ira kecega na tamata. a sa vakavulici keda, meda biuta na i valavala sa sega ni vakalotu kei na gagadre ca vakavuravura, meda ia na i valavala vakayalomatua, ka yalododonu, ka vakalotu ena vuravura oqo. ni da waraka na i nuinui bulabula kei na nona rairai vakaiukuuku, na kalou levu ka noda i vakabula o jisu karisito, o koya sa soli koya ena vukuda, me voli keda mai na bula i valavala ca kecega, me vakasavasavataki keda vua meda nona tamata talei, ka meda lomakatakata ena cacacaka vinaka. a veika oqo mo vosataka ka vakarota ka vunautaka vakabibi sara. me kakua ni dua me beci iko.

vakananumi ira me ra dautalairawarawa vei ira na i liuliu kei ira na turaga, me ra dautalairawarawa, me ra vakarau tu me ia na i valavala kecega e vinaka. me ra kakua ni vosavakacacataki e dua na tamata, me ra kakua ni dauveiba, me ra yalomatua me ra yalomalumumu sara vei ira kecega na tamata. nida a lialia e liu oi keda talega, eda a dautalaidredre, eda a dauvakacalai, eda a dauvakayacora na gagadre ca kei na marau vakalialia, e da a dauloma ca ka vuvu, e da a bulataka na bula e vakasisila, e da sa dauveicati vakataki keda. ia ni sa rairai mai vei keda na tamata na yalovinaka kei na yalololoma ni kalou na noda i vakabula. sa qai vakabulai keda o koya, sa sega ga ena vuku ni cacacaka dodonu e da sa kitaka, ena vuku ga ni nona loloma, ena i silisili ni sucu tale, kei na veivakavoui ni yalo tabu, o koya sa sovaraka vakalevu vei keda ena vuku i jisu karisito na noda i vakabula. meda vakadonui kina ena nona loloma walega, ka meda yaco meda i taukei ni bula sega mudu sa vakanuinuitaki. sa dina na vosa, ka'u sa vinakata mo vakadinadinataka tikoga na ka oqo, me ra gumatua ni kitaka tiko na i valavala vinaka o ira era sa vakabauta na kalou, sa vinaka na ka oqo, ka yaga vei ira na tamata. ia na ka lialia sa dauveiletitaki mo biuta ga, kei na i vola ni kawa, kei na veiba, kei na dauveiletitaka na vunau; ni sa sega ni yaga oqo, ka sa ka walega. a tamata sa dauvakavuvuli vakatani mo biuta ni sa vunauci mada e liu vakadua ka vakarua, na tamata vaka oqori sa veivakacalai ka i valavala ca, ka beitaki koya vakataki koya. ni'u sa talai aritema vei iko, se o tikiko, mo gumatua mo lako mai vei au ki nikopoli, ni'u sa nanuma me'u

na tikoga kina ena vula i liliwa. gumatua mo kauti
sina na vu ni vunau, kei apolosa, ena nodrau i lako-
lako, ka me kakua na ka e yali vei rau. mera vakavulici
talega na i soqosoqo lotu ena cakacaka vinaka, me
rawa ni ra sotava kina na leqa tubu koso, de ra na qai
sega ni yaco mera vuavuai. o ira kecega sa tiko kei au
era sa loloma tu yani vei iko. au sa loloma vei ira e ra
sa lomani keitou ena vuku ni vakabauta. me nomu-
dou kecega na loloma. emeni.

oi au o paula, sa vesu tu ena vuku i jisu karisito, kei timoci na wekada, vei filimoni o koya keirau sa daulomana, na neirau i tokani, vei afia talega na wekada yalewa, vei akipo talega na neirau i tokani ena i valu oqo, vei ira talega na i soqosoqo lewe ni lotu era sa tiko ena nomu vale: me nomudou na loloma, kei na vakacegu, mai vua na kalou o tamada, kei na turaga o jisu karisito. au sa vakavinavinaka vua na noqu kalou, ni'u sa cavuti iko ena veisiga ena noqu qaqā ni masu, ni'u sa rogoca na nomu loloma kei na nomu vakabauta vua na turaga o jisu, kivei ira kece talega sa lotu, me kaukauwa na vakabauta sa tu vei iko, me vakatakilai kina na ka kecega e vinaka sa tu vei kemudou, ena vuku i karisito jisu. ni sa levu na neitou reki kei na vakacegu ena vuku ni nomu loloma, na wekaqu, ni o sa vakaceguya na lomadra era sa lotu. o koya oqo au sa doudou kina ena vuku i karisito, me'u vakarota vei iko na ka e dina, ena vuku ni nodaru veilomani ga ka'u sa vinakata kina me'u sa vakamamasu ga, ni oi au o paula na qase, ka'u sa vesu talega e daidai ena vuku i jisu karisito. au sa vakamasuti iko ena vuku ni luequ o onisimo, o koya ka'u sa susuga cake ni keirau a vesu tu. o koya sa sega ni yaga e liu vei iko, ia oqo sa qai yaga vei iko, vei au talega. au sa vakatalai koya lesu tale yani vei iko. o koya oqo mo vakacegui koya e na loloma ni sa vaka ga e tiki ni yagoqu dina sara. au vinakata me sa tikoga vei au, me kemu i sosomi me sa qaravi au e na noqu vesu tu, e na vuku ni tukutuku vinaka. ia ni'u se sega ni kila na lomamu, au se sega ni via cakava e dua na ka, me kakua ni vaka na ka ni vakasaurara na nomu loloma, me sa yalomu ga kina. o koya beka oqo sa lako tani yani kina vakalekaleka, mo tauri koya vakadua. me kakua ni vaka e dua e bobula vei iko, me uasivi cake mai vei ira na bobula me tacimu ka wekamu voleka, e vakalevu sara vei au ia ka vakacava mada vei iko, ni sa wekamu vakayago ena vuku ni turaga. kevaka o wiliki au tiko me nomu i tokani, mo ciqomi koya me vakataki au. ia kevaka e dua na ka e cala kina vei iko se tu na nona i dinau vei iko, mo vola vei au. oi au o paula, au sa vola ena ligaqu dina. au na sauma lesu ka'u na sega ni na tukuna vei iko ni sa dodonu ga mo noqu talega o iko. io, taciqu, me'u rekitaki iko mada ena turaga; vakaceguya na lomaqu ena vuku i karisito. ni ka'u sa vakadinata ni o na talairawarawa kina, ena ka au sa vola yani oqo vei iko, ni'u sa kila o na vakayacora me uasivi sara. ia mo vakarautaka talega e dua na vale me'u moce kina, ni'u sa vakabauta ni nomudou masu au na sauma lesu tale vei kemudou. o epafira na noqu i tokani keirau vesu vata tu ena vuku i jisu karisito, sa loloma yani, vaka talega kina o marika, o arisitako, o timasa kei luke oi iratou oqo na noqu i tokani. na loloma ni noda turaga o jisu karisito me tiko ena yalomudou. emeni.

1

na kalou, ena veitaba gauna kei na kena i valavala e duidui, sa vosa kina vei ira na qase mai vei ira na parofita, sa vosa talega vei keda ena gauna e muri oqo mai vua na luvana, o koya sa lesia o koya mei taukei dodonu ni veika kecega, o koya talega na luvana oqo sa caka kina o vuravura; o koya na rarama serau ni nona i ukuuku, kei na kena veicui dina kei na kalou kei na kena maroroi kei na kena laveti cake tiko na ka kece, ena kaukauwa ni nona vosa, o koya ga vakai koya sa kauta tani na noda i valavala ca, ka sa qai dabe tiko oqo ena yasana i matau i koya sa cecere sara. sa qai yaco me uasivi sara mai vei ira na agilosu, ni sai koya me vaka na vanua sa vu mai kina, sa rawata na yaca sa uasivita na yaca kecega. o cei vei ira na agilosu sa cavuta kina o koya: (kalou) "o iko na luvuqe, ena siga oqo au sa vakatabui iko?" sa tukuna tale: "oi au na tamana ki vua, ka na luvuqe o koya ki vei au?" ni sa kauti koya mai na ulumatua o koya ki vuravura ka sa tukuna kina: oi kemuni kece na agilosu mo ni lotu vei koya. ki vei ira na agilosu sa tukuna kina o koya: o cei sa cakava me ra yalo o ira na agilosu kei ira na nona dauveiqaravi me yameyame ni bukawaqa? ia, ki vua na luvana sa tukuna kina o koya: "na nomuni tikotiko na kalou sa sega ni mudu;" nai tutu ni dodonu sai tutu ni nomuni matanitu." "o ni sa lomana na dodonu ka cata na vakaveitalia; o koya oqo na kalou, na nomuni kalou sa lumuti kemuni ena waiwai ni mamarau me siviti ira na nomuni tokani." "oi kemuni na kalou, mai nai vakatekivu, o ni sa vakayavutaki vuravura, o lomalagi sa cakacaka ni ligamuni; era na rusa kece, ia oi kemuni ena tudei tu ga; era na madra mai me vaka nai sulu; me vaka nai sulu e tuba, era na lobi ka veisau mai, ia oi kemuni sai koya koya tikoga kei na nomuni veiyabaki ena sega ni mudu." o cei vei ira na agilosu e sa bau tukuna kina o koya: "mai dabe ena ligaqu i matau me yacova ni sa vakayacori ira na kemuni meca mei tutu ni yavamuni?" era sa sega li ni yalo e dauveiqaravi, era sa talai me qaravi ira sai taukei ni bula sa mai vua na kalou?

2

o koya oqo, meda qai gu ka soli keda vakalevu sara, ki na veika eda sa rogoca, de da qai lako tani mai kina. kevaka sa tudei na veika era sa dau tukuna na agilosu, kei na caka cala kece kei na talaidredre kece sa saumi vakadodonu, eda na qai dro vakaeevi, kevaka eda sa na vakaweleweletaka na veivakabulai levu oqo, o koya sa vakatekivuna me vosa kina na kalou ka sa vakadeitaka vei keda o ira sa rogoci koya, na kalou talega sa vakadinadinataka ena i vakatakilakila kei na veika lelevu kei nai solisoli ni yalo tabu, me vaka ga sa vinakata o koya? o koya sa sega ni biuta rawa mai na vuravura ena lako tiko mai, o koya e da sa tukuna tiko, me vakarurugi vei ira na agilosu. e dua ga sa vakatusa ena dua na vanua ka vaka: "na cava na tamata, mo ni dau nanumi koya kina, se na luveni tamata mo ni dau kawaitaki koya kina?" o ni sa buli koya me lailai sobu mai vei ira na agilosu o ni sa vakaisalataki koya ena i ukuuku kei na vakarokoroko, ka vakaraudaka vua na cakacaka ni ligamuni. o ni sa biuta na ka kecega ena

ruku ni yavana." ena ka kece o ya, na kalou sa laiva me vakarorogo vua na ka kecega, sa sega na ka e vo me sega ni vakarorogo vua. ia, oqo eda se sega ni raica kece na veika e dodonu me vakarorogo vua. eda sa raici jisu ga, o koya sa caka me lailai sobu ga mai vei ira na agilosu, na rarawa ni mate sa vakaisalataki ena i ukuuku kei na vakarokoroko, me rawa kina vua ena loloma ni kalou me tovolea kina na mate ena vukudra kece na tamata. sa tokari donu vua ni sai koya na ka kecega, ni sa mai vei koya na ka kecega, sa kauti ira mai e levu na luvana ki na vanua vakaiukuuku, me yaco kina me vu ni vakabulai e vakataucokotaki ena vakararawataki. ni o ira sa vakabulai ira o koya kei koya sa veivakabulai, sa dua ga ena vuku ni ka oqo, sa sega kina ni madua o koya me kacivi ira me ra tacina, ka vaka: "au na vakaraitaka na yacamuni ki vei ira na taciqu; ena kedra maliwa nai soqosoqo levu au na sere vei kemuni." "au na solia na noqu vakararavi vua." "sai au oqo kei ira na gone sa solia mai vei au na kalou." ena veigauna ni ra sa vakaitavi na gone ena lewe kei na dra, sa vakaitavi talega kina o koya, ena mate, sa vakarusai kina o koya sa tu vua na kaukauwa ni mate, o ya na tevoro, ka sereki ira kina o ira sa vesuki tu ena kaukauwa ni rerevaka na mate ena nodra bula taucoko. sa dina, sa sega ni solia na veivuke vei ira na agilosu, sa dausolia ga na veivuke ki vei ira na luvu eparama. o koya oqo, ena ka kecega, sa yaco o koya me vakataki ira na tacina, na yalololoma na yalodina, na bete levu ena veika kecega ni kalou, me cakava na veisorovaki ena vuku ni nodra i valavala ca na tamata. ni sai koya vakataki koya sa vakararawataki ni sa vakatovolei. sa yaco kina o koya me vukei ira sa vakatovolei.

3

o koya oqo oi kemuni na veiwekani dina, kei kemuni sai taukei ni veikacivi vakalomalagi, mo ni raica mada na apostolo, na bete levu ni noda vakatutusa, o jisu karisito, sa rui dina o koya vei koya sa kacivi koya, me vaka sa dina o mosese ena nona vuvale taucoko. o koya oqo, sa wiliki vua me kilikili, me uasivi na nona i ukuuku, mai vei mosese, ni sai koya sa tara na vale sa uasivi mai na vale. na veivale kece sa tara e dua na tamata, ia, na kalou sa tara na veika kecega. o mosese sa dina ena nona vakabauti, ena nona vuvale taucoko na kalou, me vaka e dua na dauveiqaravi, mei vakadinadina ena veika ena qai dau tukuni e muri. o karisito, na gone e dua ga ena nona lomanivale, sai keda na vale o ya, kevaka, eda sa taura matua na kena vakadeitaki kei na kena rekitaki nai nuinui dei ki nai vakataotiti. me vaka sa tukuna na yalo tabu: ena siga oqo, kevaka o sa rogoca na domona, kua ni vakaukauwataka na yalomudou, me vakataki ira na dauvukitani, ena gauna ni veivakatovolei ena vanua liwa, na vanua era sa vakatovolea kina na kalou o ira na tamamuni, ka ra sa vakadinadinataka na cakacaka ni kalou ena vasagavulu na yabaki. o koya oqo, au a cudruvi ira kina nai taba tamata o ya ka tukuna kina, "o ira oqo, sa dau lako sese na yalodra, ka ra sa sega ni kila na noqu sala." au sa bubului kina ena noqu cudru, "era na sega ni curu ki na noqu i vakavakacegu." mo ni qarauni ke-

muni vinaka, de dua vei kemuni sa tiko vua na yaloca, na sega vakabauta, me lako tani mai kina vua na kalou bula; mo ni dui veivakatakatai kemuni vakai kemuni ena veisiga, me vaka na ka sa tukuni, "ena siga oqo, de dua veikemuni sa vakaukauwataka na yalona ena veivakaisini ni valavala ca." ni keimami sai taukei vata kei karisito, kevaka keimami sa taura matua nai vakatekivu ni bula vakadeitaki me yacova nai otioi, ni a sa tukuni: ena siga oqo kevaka o ni sa via rogoca na domona, "mo ni kua ni vakaukauwataka na yalomuni me vakataki ira na dauvukitani." o cei sa rogoca, qai vuki tani? sa sega beka ni o ira kece sa lako mai ijipita, ni ra liutaki mai vei mosese? sa cudruvi cei beka o koya me vasagavulu na yabaki? sa sega beka vei ira sai valavala ca? na yagodra mate sa tu mai na vanua liwa? ki vei cei sa yalayala kina o koya ni ra na sega ni curu ki na nona i vakavakacegu, o ira beka sa sega ni rogoca ka talairawarawa ki na nona vosa? keimami sa kila ni ra na sega ni curu ena vuku ni sega vakabauta.

4

o koya oqo, ni sa soli tu na vosa ni yalayala me da curu ki na nona i vakavakacegu, me da qai rere, de qai dua e sega ni yaco dina kina. ni sa vunautaki ki vei keda na kosipeli, sa vaka talega kina ki vei ira; ia na vosa era rogoca sa sega ni yaga vei ira, ni ra sa sega ni rogoca na vakabauta. vei keimami sa vakabauta, sa curu ki nai vakavakacegu oqo, me vaka na ka sa tukuni: "au sa bubului ena noqu cudru katakata, era na sega ni curu ki na noqu i vakavakacegu," e dina ga ni sa vakaoti na cakacaka mai na kena yavutaki o vuravura. ni a sa cavuta o koya ena dua na vanua ena i kavitu ni siga, me vaka oqo: "sa vakacegu na kalou ena i kavitu ni siga mai na nona cakacaka kecega," vakarua tale ena vanua oqo: "era na sega ni curu ki na noqui vakavakacegu." ia, oqo sa vo tiko e so me curu, ia, ki vei ira sa vunautaki e liu vei ira nai tukutuku oqo, era na sega ni curu baleta na nodra talaidredre, sa qai lewa tale o koya e dua tale na siga, sa tukuna kina vei tevita, "ena siga oqo" ni sa oti e dua na gauna balavu, me vaka sa tukuni kina: "ena siga oqo, kevaka dou sa via rogoca na domoqu, dou kua ni vakaukauwataka na yalomudou me vaka taki ira na dauvuki tani. kevaka sa solia vei ira o josua na vakacegu, ena sega ni tukuna tale o koya e dua tale na kena siga. sa qai vo tiko oqo e dua nai vakavakacegu me nodra na tamata ni kalou. ni o koya sa curu ki na nona i vakavakacegu sa cegu talega mai na nona cakacaka me vaka sa cegu na kalou mai na nona cakacaka. o koya oqo me da qai doudou sara me curu ki na nona i vakavakacegu, de qai dua e bale ni sa talaidredre vakakina. sa bula tiko na vosa ni kalou, sa kaukauwa, sa gata cake mai nai selebati-rua, me suaka na i lati ni lomada kei na yaloda, nai lati ni sui kei na uto ni sui, ka sa vakalewa vinaka sara na vakanananu kei na i naki ni lomada. sa sega na ka e vunitaki rawa mai matana, sa luvaiwale na veika kecega ka tadola tu e matana, o koya e da na soli tukutuku vua ni sa dua na noda bete levu sara, o koya sa lako siviti lomalagi, o jisu na luve ni kalou, o koya oqo me da taura matua kina na noda vakatutusa. ni sa sega ni dua na noda bete levu sa sega ni rawa

ni lomana na noda malumalu, ena veigauna kecega sa temaki me vakataki keda, ia sa sega ga ni valavala ca. me da toro doudou mai kina i tikotiko ni loloma, me da taura kina na loloma ka kunea na veivuke ena gauna eda vinakata kina.

5

o ira kece na bete levu sa tauri mai vei ira na tamata, sa lesi vei ira na tamata na ka ni kalou, me dau vakacabora kina nai solisoli kei na i soro ni valavala ca. sa rawa ni yalololoma vei ira sa lecaika se dau lako sese, ni o koya talega sa dau tarai koya na malumalumu. ena vuku ni ka oqo, sa gadrevi kina vua, me vaka vei ira na tamata, vei koya talega, me vakacabori ena vuku ni valavala ca. me kua kina ni dua na tamata me taura na kena qoro se dokai me nona ga, o koya ga sa kacivi koya na kalou, me vakataki eroni. o karisito talega sa sega ni vakacerecerei koya me yaco kina me bete levu, ia, o koya ga sa tukuni koya: "o iko na luvu, ena siga oqo au sa vakatuburi iko." me vaka sa dau tukuna talega o koya: "o iko sa bete ka sega ni mudu me vaka nai tuvatuva mai vei melikesateki," o ya ena gauna ni nona tiko vakayago, ni sa dau vakacabora na nona masu kei na vakamamasu ena tagi sa sega ni dula rawa kei na drodro ni wainimatana vei koya, sa rawa vua me vakabulai koya mai na mate, sa rogoci ga me vaka na rere vakalou sa tiko vua. e dina ga ni sa luvuena o koya, ia, sa vuluca ga na talairawarawa mai na veika sa vakararawataki kina. sa vakataucokotaki, sa yaco kina me vu ni vakabulai e sega ni mudu ki vei ira kece sa talairawarawa vua, sa kacivi koya na kalou me bete levu me vaka nai tuvatuva i melikesateki, vei koya, sa levu kina na ka me keimami tukuna, ia sa dredre me vakamacalataki, ni sa bibi na daligamuni me rogoca. e dina ga, ni gauna oqo e dodonu mo ni sa dauveivakavulici kece, oqo, sa dodonu mo ni vakavulici tale e nai vakatekivu ni vakavuvuli ni kalou; e gadrevi vei kemuni na sucu ka sega na kakana dina. o ira kecega sa gunuva tiko na sucu, era se sega ni matua ena vosa kei nai vakavuvuli ni yalododonu, ni se gone lailai dina o koya. na kakana dina sa kedra ga na tamata sa matua, oqori o ira sa dau vakayagataka na nodra mona me cakacakataki ena nodra kiladeivaki na veika vinaka kei na veika ca.

6

me da biuta nai vakatekivu ni vakavuvuli ni bula va karisito, me da toso ka tubu cake me matua ka taucoko sara, me da kakua ni tiko ga ena yavu ni veivutuni ena cakacaka sa yaco kina na mate kei na vakabauta na kalou, nai vakavuvuli ni papitaiso, na veitabaki ena liga, na tucake tale mai na mate kei na veilewai levu. oqo, ena vakayacori ga kevaka sa vakatara na kalou. sa na sega sara ni rawa vei ira sa vakararamataki oti, o ira sa tovolea oti nai solisoli vakalomalagi, o ira sa vakaitavi vata kei na yalo tabu. o ira sa tovolea oti na vosa vinaka ni kalou, kei na kaukauwa ni veiyabaki sa roro tiko mai, ka ra sa qai lutu tani; mera vakavouvi tale ena veivutuni, ni ra sa

vakota tiko vakataki ira na lue ni kalou ka vaka-maduataki koya ena matana votu. na qele sa gunuva tiko na uca sa lako wasoma tiko kina, sa qai dau vakatubura na kau kakana sa yaga vei ira sa vakarautaki vei ira, era sa vakalouvinakataki mai vua na kalou; kebaka sa vakatubura mai na votona kei na veika ca, ena cati ka rulaki ka sa tuga me kama. kemuni sa loman, keimami sa nuidei ena vuku ni veika vinaka me baleti kemuni, ia na veika e lakovata na vakabulai e dina ga ni keimami vosa tiko vakaoqo. ni sa sega ni dau lasu na kalou me guilecava na nomuni cakacaka, kei na nomuni dauoca ena loloma o ni sa dauvakaraitaka ki na yacana, o ni sa dauveiqaravi yani vakakina ki vei ira na tamata ni kalou, ka o ni sa daucakava tiko ga. keitovu sa gadreva vei kemuni yadudua mo ni vakaraitaka tikoga na gugumatua ki na taucoko ni vakaniuini me yacova nai vakataoti-oti, mo ni kua ni malumalumu kina, ia mo ni vakamurimuri ira ga o ira sa nodra na veika sa yalataki ena vakabauta kei na dauvosota. ni sa cakava na kalou na nona yalayala vei epaarama, baleta ni sa sega ni bubului vua e dua tale e levu cake mai vua, sa bubului ga vei koya, sa tukuna kina, "au na vakalouvinakataki iko ena kalouvinaka ka vakalewevuqataki iko ena lewe vuqa," ni sa vosota tiko vakalevu sara, sa qai rawata na vosa ni yalayala. na tamata sa bubului vei koya sa levu cake vua, na bubului sai vakadei ni sa mai cava na veika era duidui kina. na kalou sa nakita me vakaraitaka vakalevu sara ki vei ira na lue ni yalayala na dina ni nona vosa ni sa vakadeitaka ena dua na bubului, ni rua na veika ena sega ni cala rawa, na kalou e sega ni daulasu rawa, me dua kina na vanua kaukauwa me ravi kina, o ira sa dro ki nai vakaruru, me ra taura matua nai nuinui sa tu e matadra. nai nuinui oqo sa noda i kelekele, sa dina ka tudei, sa curu yani kina nona i serau ena i lati e loma. kelea kina na yalomu, sa curu oti kina o jisu ena vukuda, sa liu oti vei keda, sa yaco kina me bete levu ka sega ni mudu, me vaka nai tuvatuva nei melikesateki.

7

o melikesateki oqo, na tui salemi, na bete i koya na kalou cecere sara, sa sotavi epaarama ni sa lesu tiko mai ena nona valuti ira na tui, ka sa qai vakalouvinakataki epaarama. o epaarama talega sa solia vei melikesateki nai katini ni ka kecega, ni sai balebale ni yacana na "tui ni yalododonu," ka sa tui salemi talega, se "tui ni veivakacegui!" sa sega na tamana se tinana, sa sega talega na nona kawa, sa sega ni tekivu na nona bula sa sega talega ni cava na nona bula, sa bula ga me vakataki jisu na lue ni kalou ka sa tiko ga me bete ka sega ni mudu. mo ni raica mada na cecere ni tamata oqo, ni sa solia vua o epaarama nai takini ni veika kecega. sa dina sara, vei ira na luvei livai, ni sa nodra na cakacaka vakabete, sa nodra talega nai vakaro me ra taura nai katini mai vei ira na tamata me vaka nai vunau, oqori mai vei ira na tacina, e dina ni ra lako kece mai na toloi eparama; ia, o koya na nona kawa sa sega ni lako mai vei ira sa taura nai katini mai vei eparama, me vakalouvinakataki o ya sa nona na vosa ni yalayala oqo. na veika oqo sa sega ni rawa ni veibataki, se vakatitiquataki, ni o koya sa lailai

me vakalouvinakataki mai vei koya sa levu. eke na tamata vakalewe sa taura nai katini, mai kea sa taura o koya, o koya sa vakadinadinataki ni sa bula. o livai sa taura na i katini, sa sauma nai katini me vakayagataki kina o epaarama me vaka sa tukuni, ni se tiko ga o koya ena toloi tamana ena gauna rau sa sota kina kei melikesateki. o koya oqo, kebaka sa yaco na bula vakataucokotaki ena vukudra na livai ena cakacaka vakabete (mai vei ira, sa taura kina na tamata nai vunau), na veika sa gadrevi eke, o ya me dua na bete me vaka nai tuvatuva mai vei melikesateki ka sega ni kacivi me vaka nai tuvatuva mai vei eroni. sa veisau na cakacaka vakabete, ni sa yaga oqo, sa veisau talega nai vunau. o koya sa tukuni tiko kina na veika oqo sa basika tale mai ena dua tale na yavusa, sa sega ni dua na tamata mai kea sa soli kina vua na cakacaka vaka bete me qarava nai cabocabo ni soro. sa i vakadinadina ni sa basika na turaga, mai vei juta, na yavusa sa sega ni tukuna kina o mosese e dua na ka me baleta na cakacaka vakabete. oqo sa valadeitaka sara, me vakataki melikesateki sa tubu cake mai kina e dua tale na bete, sa lako mai, sa sega ni vaka nai vunau ena i vakaro vakayago, sa vaka ga na kaukauwa ni dua na bula e sega ni cava rawa. sa tukuna kina o koya: "o iko na bete sega ni mudu, me vaka nai tuvatuva nei melikesateki." ena dua na yasana, sa yali kina nai vakaro makawa, baleta ni sa malumalumu ka sega ni tudei na kena tiko, ni vunau sa sega ni cakava rawa e dua na ka me taucoko; ena dua tale na yasana na kena kau mai nai nuinui e vinaka cake, o koya oqo e da sa toso voleka kina vua na kalou. sa vakalevu sara ni sa sega ni bete o koya, kebaka sa sega ni vakatikori, o ira kece sa bete oti era sa sega ni vakatikori, ia o koya sa vakatikori, ia o koya sa vakatikori mai vei koya sa tukuna yani vei koya: "sa bubului o jiova, ka ena sega ni vakasuka, o iko na bete me sega ni mudu me vaka nai tuvatuva nei melikesateki." sa qai vakalevu sara, ni sai jisu ga nai vakadei ni dua na veiyalayalati e vinaka cake. era a lewe levu na bete, baleta ni sa tarova na nodra cakacaka tikoga vakabete na mate. ia, o koya, baleta ni sa cakacaka vakabete tikoga ka sega ni mudu, sa sega ni veisau kina na nona i tutu. o koya oqo sa rawa kina vua me vakabulai ira kecega sa lako mai vua na kalou mai vei koya, baleta ni sa bula tiko o koya ka sega ni mudu me cakava tiko kina na cakacaka ni veisorovaki. sa vinaka sara vei keda na bete levu oqo, ni sa ka tabu, sa sega ni dau veivakamavotaki, sa sega ni cala, sa wasei tani mai vei ira nai valavala ca, sa yaco me cecere cake mai na lomalagi; sa sega na ka e vinakata e veisiga, me vakataki ira na vei bete lelevu, me vakacabora nai soro ni nona i valavala ca mada e liu, qai muri me nodra na tamata, oqo sa cakava kece vakadua ga o koya ni sa vakacabori koya ga vakai koya, nai vunau sa digitaki ira na bete levu, na tamata sa malumalumu, ia na vosa ni veivakatikori sa lako mai nai vunau, sa digitaki na luvana, o koya sa taucoko sara me sega ni mudu.

8

oqo na usutu ni veika keitovu sa tukuna tiko. sa dua na noda bete levu, o koya sa dabe tiko ena liga i matau i koya sa cecere sara ena yasana vakalomalagi,

ena nona i tikotiko vakaturaga, na dauveiqaravi ena i tikotiko tabu ni vale ni soro dina, sa tara na kalou ka sega ni tamata. o ira na bete levu kece era sa dig-itaki me ra vakacabora na ka ni loloma kei nai soro talega. sa dodonu kina me vakacabora o koya oqo e dua na ka. kevaka sa tiko e vuravura o koya, sa sega ni bete o koya, ni ra sa tiko na bete mera vakacabora nai soro me vaka nai vunau; o koya sa qarava nai yaloyalo ni veika vakalomalagi, me vaka sa vakasalataki kina vakalou o mosese ni sa vakarau tara na vale vakacevaceva. ni sa tukuna, "mo raica me caka na veika kecega me vaka na i tuvatuva sa vakaraitaki vei iko mai na ulunivanua." oqo, sa rawata o koya e dua na veiqaravi vinaka sara, ni sai koya talega e lewa na veiqaravi ni veiyalayalati e vinaka cake, o koya sa vakatekivutaki ena yalayala e vinaka cake. kevaka sa sega ni cala nai matai ni veiyalayalati, ena sega ni yaga na kenai ka rua. ni sa kune tiko na cala vei ira, sa tukuna kina o koya, "sa lako tiko mai na siga sa tukuna na turaga, ni'u na cakava kina e dua na ka vou vei ira na isireli, na juta talega, sa sega ni vaka na veiyalayalati au a caka vata kei ira na nodra qase, ena noqu a taura mai na ligadra ka kauti ira tani mai na vanua oijipita; baleta ni ra sa sega tiko ni muria na noqu veiyalayalati. au sa besetaki ira kina, sa tukuna o jiova. oqo na veiyalayalati au na cakava vei ira na vale ni isireli, ni sa oti na veisiga oqo, sa tukuna o jiova. au na biuta na noqu i vunau ki na nodra mona ka vola ki yalodra; ena yaco me'u nodra kalou ka mera noqu tamata. ena sega e dua me vakavulica na wekana se na tacina me tukuna vaka oqo, "mo kila na kalou," ni ra na kilai au kecega, o koya sa lailai sara kei koya sa cecere sara. "au na yalololoma ki na nodra tawadodonu kei na nodra i valavala ca kei na nodra caka ca kecega, au na sega ni via nanuma tale." ena veika oqo, sa tukuna kina o koya, "ena veiyalayalati vou" sa cakava kina o koya na i matai ni veiyalayalati, me sa mai cava. oqo, na veika sa mai cava ka sa qase mai sa vakarau me yali yani vakadua.

9

sa tiko nai matai ni veiyalayalati kei nai lesilesi ni veiqaravi vakayalo kei na valenisoro. sa vakarautaki e dua na vale vakacevaceva nai matai ni yasana, sa tiko kina na i tutu ni cina, na teveli kei na madrai vakarautaki, sai koya oqo na tikina tabu; nai karua ni yasana, ena daku ni i lati sa yacana oqo, na "tikina tabu sara," sa tiko eke nai cabocabo ni ka boi vinaka, na kato ni veiyalayalati e tiko kina na mana, na i titoko nei eroni sa tubu mai, kei na vatu ni veiyalayalati; sa toka e delana na jarupi vakaiukuuku sa vakaruruga yani nai dabadabe ni loloma ni kalou. na veika oqo keitou sa sega ni rawa ni vosa kina vakamatailalai sara. ni sa vakarautaki na veika oqo, na bete sa dau lako ki na i matai ni wasewase me vakayacora na veiqaravi. ena i karua ni wasewase, sa dau lako duadua ga kina na bete levu vakayadua ena veiabaki, kei na dra, sa vakacabora o koya ena vukuna kei ira talega na tamata ena vuku ni nodra i valavala ca, era sa vakayacora ena lecai ka; sa tukuna na yalo tabu ena ka oqo, ni sa gaunisala ki na tikina tabu sara, e se bera ni vakaraitaki mai, kevaka e se tiko ga na vale vakace-

vaceva. sa qai i yaloyalo ena gauna oqo, ena vuku ni solisoli loloma kei nai soro sa vakacabori sa sega ni rawa me vakataucokotaki koya sa vakacabora kevaka e raica na nona lewa e loma. ni oqo sa ka ga ni kakana, sa ka ga ni gunu, na veivakasavasavataki ena rai ga e vakayago, sa soli kina na kena i lesilesi me yacova na gauna ni veivakavou. na karisito sa lako mai me vaka e dua na bete levu ni veika vivinaka ena lako tiko mai, kei na vale vakacevaceva e levu ka cecere cake sa sega ni tara ena liga, oqori sa sega ni ka ni vuravura oqo. sa sega ni dra ni me se dra ni luvu ni bulumakau, ia, ena nona dra ga sa curu kina ki na tikina tabu sara, sa vakadua ena vukuda kecega ni sa rawata na veivakabulai e sega ni mudu. kevaka sa veivakasavasavataki me savasava kina na yago, na dra ni bulumakau, na dra ni me kei na dravusa ni bulumakau tagane oqori na kaburaki ni veika dukadukali, sa qai vakacava sara na kena kaburaki na dra i jisu karisito, o koya ena vuku ni yalo e sega ni mudu, sa soli koya kina vua na kalou ni sa sega na tikina e ca, dou vakasavasavataki na nomudou lewa e loma mai na cacacaka sa mate ka qarava na kalou bula? ena vuku ni ka oqo, sa yaco kina me i taukei ni veiyalayalati vou, ena vuku ni nona mate me ra vakabulai kina na caka cala mai na i matai ni veiyalayalati, me yaco kina o ira sa kacivi, me rawata na yalayala ni vakaivotavotataki ena vei ka e sega ni mudu. na vanua sa tiko kina na veiyalayalati, sa tiko talega kina na nona mate o koya sa yalayala. sa qai dina na veiyalayalati ni sa mate na tamata, ni sa sega na kena kaukauwa kevaka era sa bula tikoga na yalayala. o koya oqo sa sega ni vakadeitaki nai matai ni veiyalayalati kevaka e sega na dra. ni o mosese sa vakadewataka nai lesilesi kece vei ira na tamata me vaka nai vunau, sa taura kina na dra ni luvu ni bulumakau kei na me, kei na wai, na vuti ni sipi lokaloka kei na isopi, ka kaburaka ki nai vola ki vei ira talega na tamata. sa tukuna kina oqo na dra ni veiyalayalati, o koya sa vakarotua vei kemuni na kalou," sa vaka kina ni sa kaburaka na dra ena vale kei na kena yaya ni caka-caka kecega. me vaka nai vunau, sa voleka ni ka kecega sa boroi ena dra, ni sa sega ni vosoti nai valavala ca kevaka sa sega ni vakadavei yani na dra. ni sa yaga nai yaloyalo ni veika vakalomalagi me vakasavasavataki oqo, ia na veika ga vakalomalagi vakataki koya kei nai soro e vinaka cake mai na kena oqo. ni sai karisito sa sega ni curu ki na tikina tabu sara sa caka ena liga, o koya sa i vakatakarakara ga ni ka dina, ia, ki lomalagi sara ga, na gauna oqo me vakaraitaki o ya vua na kalou ena vukuda; e sega ena nona soli koya tikoga me vaka na bete levu sa dau curu ki na tikina tabu sara ena veiabaki ena nona dra tale e dua â€" me oca ka rarawa kina vakavuqa me vaka mai nai vakatekivu kei vuravura, ia, oqo, ena i cavacava ni gauna sa basika o koya me kauta tani nai valavala ca, ni sa vakacabori koya mei soro. ni sa lesi na tamata me mate, ni sa oti oqo na veilewai, o karisito sa soli me colata nai valavala ca ni lewe vuqa. ki vei ira na gumatua ka nanamaki tiko ga vua, ena basika mai vei ira ena i karua, ni gauna, sega ena vuku ni valavala ca, me vakabulai ira ga.

sa tiko ena i vunau nai yaloyalo ni veika vivinaka ena lako tiko mai, sa sega ni o koya dina na ka o ya, sa sega ni rawa ena i soro vata tiko ga, o koya sa dau vakacabori tikoga ena veiyabaki me vakataucokotaki ira sa vakacabora. me sa dau vakacabori tikoga nai soro? o ira sa vakasavasavataki sa sega ni dodonu me ra nanuma tiko ga nai valavala ca. o ira sa vakacabora nai soro, sa tiko ga na vakananumi ni valavala ca ena veiyabaki. ni sa sega sara ni rawata na dra ni bulumakau kei na dra ni me, me kauta tani nai valavala ca. ni sa lako mai o koya ki vuravura, sa tukuna o koya: "nai soro kei nai madrali o ni sa sega ni vinakata, e dua na yago o ni sa vakaraitaka vei au. nai soro kama kei nai madrali ni valavala ca o ni sa sega ni marauataka." au sa qai tukuna, "raica au sa lako mai, nai vola kece oqo sa volai me baleti au, me'u cakava na ka o ni sa lewa na kalou." sa tukuni e liu, "nai soro kei na madrali na i soro kama kei nai madrali ni valavala ca o ni sa sega ni gadreva ka sega ni marautaka," ni ra sa vakacabori me vaka nai vunau, sa qai tukuna o koya, "raica, au sa lako mai me'u vakayacora na lomamuni na kalou." sa kauta laivi o koya nai matai ka vakadeitaka nai karua. ena lewa o ya e da sa vakasavasavataki ena kena vakacabori vakadua na yagoi jisu karisito. na bete kece, sa tucake tiko ena veisiga me vakacabora tiko nai soro, sa sega ni rawa ni kauta tani nai valavala ca. ia, o koya oqo, ni sa vakacabora oti e dua nai soro ni valavala ca me vakaoitia vakadua, sa qai dabe na liga i matau ni kalou. mai na gauna o ya, e se wawa tikoga, me yacova ni sai butubutu ni yavana o ira na meca. ni sa dua ga nai soro, sa vakataucokotaki ira kina me sega ni mudu o ira kece sa vakasavasavataki tiko. sa vakadinadina talega kina vei keda na yalo tabu, ni sa dau tukuna, oqo na veiyalayalati au na vakayacora vei ira ni sa oti na veisiga oqo, sa tukuna na turaga: au na vakatikora na noqu vunau kina yalodra, au na vola ki na nodra mona," sa vakuria tale o koya," na nodra i valavala ca kei na nodra caka cala kecega, au na sega ni nanuma tale: o koya oqo, ena vanua sa tiko kina nai sosomi ni veika oqo, sa sega ni gadrevi nai soro ni valavala ca. o koya oqo na veiwekani, me da doudou ni curu kina tikina tabu sara ena vuku ni dra i jisu, ena sala, sa vou ka bula, sa vakatara vei keda o koya, ena i lati. oqori na yagona, sa dua talega kina na kena bete levu ena vale ni kalou, me da qai toro voleka yani ena yalodina, ena veivakadeitaki ni vakabauta, ni sa kaburaki tani mai na yaloda na veika ca kei na yagoda sa savati ena wai savasava sara. me da taura matua sara na vakatusa ni veika eda sa nuitaka ka me kua talega ni yavala, baleta, ni o koya sa yalataka sa dau dina tikotikoga. me da dau veinanumi vakaikedu ka vakatubura na nodra veilomani kei na cakacaka vinaka, me da kakua ni biuta na vaka-soqoni vata, me vaka na nodra i valavala e so, me da veivakatataki cake ga, ka vakalevu ni da sa raica, ni sa toro voleka tiko mai na siga. kevaka eda sa i valavala ca tale ni da sa kila oti nai vakavuvuli ni ka dina, sa qai sega tale nai soro ni valavala ca oqori. sa qai vo ga, na noda waraka ena rere levu, na veilewai kei cudru waqawaqa sa dau kani ira na talaidredre. o koya

sa cata nai vunau i mosese, sa vakamatei ka sega tale ni lomani, ena i vakadinadina e rua se tolu. ena qai vakacava sara na ka ni totagi ena soli vei ira sa butuka sobu na luve ni kalou ena yavadra, ka vakatawayagataka na dra ni veiyalayalati sa vakasavasavataki ira oti ka beca ena matana votu na yalo ni loloma? ni, oi keda, eda sa kilai koya sa dau tukuna tiko," sa noqu na veisausaumi vakadodonu, au na sauma oi au, sa tukuna na turaga, vakarua tale, na turaga ena lewai ira na nona tamata." sa ka rerevaki sara me da lutu ki na liga ni kalou bula. dou vakananuma mada na nomudou veisiga e liu, dou a vakararamataki kina, dou sa vosota ga na dredre e veivakararawataki, dou sa vakavotoki, dou sa vakalailiai ka vakararawataki, dou sa vosota tiko ga ni dou sa tiko vata kei ira talega sa caka tiko vei ira oqori. dou sa lomani au ena noqu vesuki tu, ena reki dou sa ciqoma na vakacacani ni nomudou i yaya, ni dou sa kila sa tiko e so na veika vivinaka sara, na veika sa tudei, sa tiko mai lomalagi me nomudou. dou kua ni viritaka laivi na nomudou tudei, sa levu dina na kena i sau. sa yaga veikemudou na vosota vakadede ni dou sa cakava oti na lewa ni kalou, dou na rawata na ka sa yalataki. io, vakalailai mada, o koya sa lako tiko mai, ena lako dina mai ka na sega ni berabera. oqo, o ira sa vakadonui era na bula ena vakabauta; ia, oi keda sa sega ni vakataki ira sa lesu tale yani, meda sa vakataki ira ga sa vakabauta tiko me vakabulai na yalo.

11

na vakabauta sa vakarairaitaki kina na veika eda sa nuitaka tiko, sa vakadinadinataka na veika sa sega ni kunei. na vakabauta era sa rawata kina na rogorogo vinaka o ira na qase. ena vakabauta eda sa kila kina ni sa buli na vuravura ena vosa ni kalou, na veika sa kune tu oqo, sa sega ni buli mai na veika sa tu oti. ena vakabauta sa vakacabora kina o epeli nai soro e vinaka vakalevu sara mai nai soro nei keni, oqo sa rawata kina o epeli nai vakadinadina ni sa yalododonu, sa dau tukuna tiko na kalou na nona i solisoli; e dina ga sa mate o epeli, ia e se vosa tikoga na veika e cakava. ena vakabauta "sa kau bulubula yani kina oinoke ka sa sega ni raica na mate, sa sega ni laukune o koya baleta ni sa kauti koya na kalou," ni se bera ni kau yani, sa tu ga vua nai vakadinadina ni sa vinakati koya na kalou. kevaka sa sega na vakabauta, sa sega ni rawa vua e dua me vakaloma-vinakataka na kalou. o koya sa via lako mai vua na kalou, e dodonu me vakabauta ni sai koya ga, sa dau saumi ira talega sa dau vakasaqara vakagumatua na kalou. ena vakabauta o noa, ni sa vakasalautaki koya oti na kalou, ena veika sa sega tiko ni yaco, sa toso ena rerevaka na kalou, sa vakarautaka na waqa me ra bula kina na nona vu-vale, sa qai vunaua kina na vuravura, sa qai yaco mei taukei ni yalododonu me vaka ga na vakabauta. ena vakabauta, o eparama, sa talairawarawa, ni sa kaciwi me lako ki na vanua e a qai nona i votavota e muri. sa lako ga o koya, e dina ga ni sa sega ni kila na vanua ko ya. ena vakabauta, sa lako ki na vanua sa yalataki, na vanua sa vulagi vua, sa tiko ga ena valealeva tati kei aisale kei jekope, oi rau na kena kawa ni vosa ni yalayala; ni sa waraka tiko o koya e dua na koro levu

sa vakayavu, sa tara ka cakava na kalou. ena vakabauta, o sera vakataki koya sa rawata na kaukauwa me kunekunetaki na kawa, sa vakasucuma na gone ni sa sivia na gauna me kunekunetaki kina e dua baleta o sera sa vakadinati koya sa yalataka oti. o koya oqo, mai vua ga e dua na tagane, sa vinaka ga me vaka e dua sa mate, era sa qai sucu mai vua na lewe vuqa me vaka na kalokalo ni lomalagi, sa sega ni wili rawa, e vaka na veinuku ni matasawa. era sa mate kece oqo ena vakabauta ni se bera ni ra taura na vosa ni yalayala, ia era sa raica vakayawa tiko ga yani ka sa vakadeitaki vei ira, ka ra sa taura matua, era sa vakatusa voli ena vuravura oqo. o ira sa cavuta tiko na veika oqo, era sa tukuna tiko ga vakamatata ni ra sa vakasagara tiko e dua tale na vanua. sa dina sara, kevaka era sa vakananuma tiko ga na vanua era sa lako tani mai kina, sa na tiko vei ira e so na galala me ra lesu take kina. oqo, era sa gadreva e dua na vanua e vinaka cake, na vanua vakalomalagi. sa sega ni madua kina na kalou, me kacivi me nodra kalou, ni sa vakarautaka tiko o koya e dua na koro levu me nodra. ena vakabauta, o eparama ni sa vakatovolei, sa soli aisake, o koya ni sa rawata na yalayala, sa vakacabora na luvena tagane e duabau ga, o koya sa tukuni kina, mai vei aisake ena tubu mai kina na nomu kawa; sa kilai kina ni na vakatubura cake na kalou, io, kevaka mada ga sa mate, sa tauri koya talega ena vakasama ni dua nai vakaraitaki. ena vakabauta, o aisake sa vosa vakalouvina kati jekope kei iso ena vuku ni veika sa lako tiko mai. ena vakabauta, o jekope ni sa mate tiko, sa vakalouvina kati iratou na luvei joseva, ka lotu ni sa taura matua tiko ena nona i titoko. ena vakabauta o joseva, ni sa mate tiko, sa tukuna rawa na nodra sa mai na lako tiko na isireli ka sa solia rawa tiko na i vakasala me baleta na nona sui. ena vakabauta ni sa sucu o mosese sa vunitaki me tolu na vula vei na nona i tubutubu, baleta ni rau sa raica ni gone rairai totoka; ni rau sa sega ni rerevaka nai vakaro ni tui. ena vakabauta, o mosese ni sa matua mai, sa besetaka ni cavuti vua me luvena na luvei fero yalewa, sa digitaki me vosota na rarawa vata kei ira na tamata ni kalou, mai na nona via marautaka na veika ni valavala ca ni vuravura, sa kila na veivakacacani ena vuku i karisito sai yau levu ka lailai nai yau kece mai ijipita, oqori na kena i sau sa raica tiko o koya. ena vakabauta, sa biuti ijipita kina o koya, sa sega ni rerevaka na nona cudru waqawaqa na tui; ni sa dei tikoga na nona raici koya sa sega ni laurai. ena vakabauta, sa maroroya na lako sivia kei na kureitaki ni dra, de qai tarai ira o koya sa dau vakamatei ira na ulumuta. ena vakabauta, era sa lako curuma kina na wasawasa damu-damu me vaka na vanua mamaca, ia ni ra sa lakova yani na kai ijipita, era sa luvu ga. ena vakabauta sa kabasu kina na bai kei jeriko ni sa oti e vitu na siga na kena lako wavokiti. ena vakabauta, o reapi na yalewa dautagane sa sega ni rusa vata kei ira sa sega ni vakabauta, ni sa ciqomi rau na yamata ena marau. na cava tale me'u tukuna? ena sega na gauna kevaka au sa tukuni kitione kei beraki kei samisoni, kei jevica, o tevita talega kei samuela ke ira na parofita: o ira oqo, ena vakabauta era sa vakamalomalumutaka na veimataniitu, era sa cacakaca vakadodonu, era sa rawata na veika sa yalataki, era sa sogota na gusu ni

laioni, era sa bokoca na katakata ni bukawaqa, era sa qaqa mai na yame ni seleiwau, era sa qaqa mai na malumalumu, era sa yatedei ena i valu, era sa vukici ira na meca me ra veidrovaki. o ira na yalewa era sa taura lesu mai na mate ni ra sa vakabulai tale, eso era sa vakararawataki, era sa sega ni vinakata me ra sereki me ra rawata kina na veika e vinaka cake, o ya na tucake tale mai na mate. o ira tale e so era sa vakacacani, era sa vakalolomataki, io, era sa vesuki ena senicodro. era sa vakaviriki, ena vatu, era sa varoti rua ena i varo, era sa temaki vakalevu, era sa vakamatei vakadua ena i sele. era sa veilakoyaki voli ena kuli ni sipi kei na kuli ni me, era sa biu ka guilecavi tu ka vakalolomataki vakaca sara a€" sa sega ni yaga vei ira o vuravura, era sa dauveilakoyaki voli ena veivanua dravuisiga ena veilunivanua ena veiqara vatu walega. ena veika kecega oqo, ni ra sa rawata na veitukuniyalo vinaka ena vuku ni vakabauta, era se bera ga ni rawata na vosa ni yalayala. na kalou sa vakarautaka e dua na ka e vinaka cake vei keda, me da vakataucokotaki vata, me kua ni o ira duadua ga.

12

o koya oqo, oi keda talega, ni ra sa vakavolivoliti keda o ira na lewe vuqa, sai vakadinadina, me da sa biuta sara na veika e dauveivakataotaki kei nai valavala ca e dauveicoriti, me da ciciva sara na cere sa tu e matada ka me da ciciva na cere oqo ena vosota, me da vakaraici jisu tikoga, o koya sa tekivuna ka na tinia talega na noda vakabauta, o jisu ena vuku ni reki sa tu e matana, sa vosota na kauveilatai, na veivakamaduatiki, ka sa la'ki dabe tiko oqo ena liga i matau ni kalou ena nona i tikotiko vakaturaga. me da vakaraici jisu mada, ni sa vosota na nodra veivakacacani nai valavala ca vei koya, de na qai tubu na yalolailai ena lomamuni. ni kemuni se bera tiko ni vakatovolei me yacova na vakadavei ni dra ena nomuni veivala tiko kei nai valavala ca. o ni sa guilecava talega na veivoso ni veibolei me vaka ki vei ira na gone: "na luevequ mo kua ni beca ni sa vunauici iko o jiova, se mo ni yalolailai ni o ni sa vakavulici mai vua; ni sa lomana e dua o jiova ena vakavulica ka sa dau vakadodonutaki ira na gone me ra vinaka kina. kevaka o sa vosota na nona veivakavulici, sa cacakaca vei iko na kalou me vaka vei ira na luvena; sa gone vakacava oqori kevaka o sa sega ni vakadodonutaki mai vua na tamamuni? kevaka o ni sa sega ni vakadodonutaki, ni dodonu me vaka kece vei kemuni kecega, o ni sa gone ni sala ka sega ni loma ni vale. eda sa vakatamani kece, ka da sa dau vakadodonutaki, eda sa dokai ira kina vakalevu. sa sega beka ni dodonu me da sa dau tu vakarau ena noda vakarorogo vata na tama ni yaloda me da bula kina? eda sa dauvakavulici me vinaka kina vei ira sa vakavulici keda, ia o jisu, me vinaka kina vei keda, me rawa ni da i taukei ni nona yalosavasava. sa sega na veivakadodonutaki e ka ni reki ni sa dau caka, sa ka mosi sara, ia, ni sa oti oqori sa vakabasikata na vua ni veivakacegu ni yalododonu vei ira sa dau vakavulici kina. mo ni qai vakaukauwataka na ligamuni kei na yavamuni sa wadamele, ka vakadodonutaka na sala ki na yavamuni, me yaco kina na veika sa damele me kua ni lutu

sara, me vakabulai ga. vakasaqara na veivakacegui vei ira na tamata kecega kei na yalosavasava, kevaka sa sega na veika oqo, ena sega ni dua e raica rawa na kalou; me rai tiko vakadodonu na tamata, de dua e bale mai na loloma ni kalou, de dua talega e kabiti koya na waka tu ni yaloca sa vakasucuma mai na leqa ka sa veivakacalai dina; de dua talega na dauveirawai kei koya sa rawai me vakataki iso, sa volitaka na nona i tutu ena dua na tiki ni madrai ga. o ni sa kila vinaka, ni sa oti oqo sa qai, vinakata me vakalouvinakataki, sa qai sega ni rawata, ni sa sega ni rawa me veivunitaka, e dina ga ni vakasaqara matua sara, ni sa drodro vakalevu na wai ni matana. ni kemuni sa sega ni lako mai ki na ulunivanua sa tarai ka vakamai ena bukawaqa, ena loaloa ca sara kei na butobuto kei na rorogo ni davui kei na rorogo ni vosa, ni o ira sa rogoca, era sa kerea me ra kua tale ni rogoca na kena tukuni tale vei ira na veivosa oqori. ni ra sa sega ni vosota rawa na veika sa vakaroti, "kevaka mada ga sa vakalevu me vaka e dua na manumanu ni veikau sa tara na ulunivanua, ena lauviri ena vatu se me laucoka ena moto." sa rui rerevaki na kenai rairai sa tukuna kina o mosese "au sa rui rerevakalevu ka au sa sautaninini sara." oqo o ni sa lako mai ki na ulunivanua o saioni ki na nona koro na kalou bula, na jerusalem vakalomalagi, ki na nodra i soqosoqo na agilosu e sega ni wili rawa, ki nai soqosoqo levu ni soqosoqo lotu ni ulumatua, o ira sa volai na yacadra mai lomalagi, ki vua na kalou na turaga ni lewa levu, ki na yalodra na tamata sa vakadonui era sa vakataucokotaki. ki vei jisu na dauveisorovaki ni veiyalayati vou, kei na dra sa dau kureitaki, sa tukuna na veikavivinaka mai na kena vei epeli. mo ni raica, mo ni kua ni bese vei koya sa vosa, kevaka sa sega ni dua sa dro rawa vei koya ni sa vosa ni se tiko e vuravura, eda na qai dro vakacava kevaka ena sa vuki tani mai vua sa vosa tiko mai lomalagi, na domona sa yavalati na vuravura; oqo sa yalayala kina koya ka tukuna, vakadua tale, au na sega ni vakayavalati vuravura ga, o lomalagi talega. sa vakaqo, "vaka dua tale," sa tukuna na kau tani ni veika sa yavalati oti, me vaka na veika sa oti, me tudei kina na veika sa sega ni yavalati rawa. o koya oqo, ni da sa rawata na matanitu sa sega ni yavalati rawa, me tiko vei keda na yalololoma, me da qarava kina na kalou vakavinaka ena vakarokoroko kei na rerevaka na kalou, na noda kalou sa bukawaqa caucandre.

13

me ia tikoga na veilomani vakaveitacini kakua ni guilecava na vakamarautaki ira na vulagi, ni cakava oqo, e so era sa dau vakacegui ira na agilosu, ni ra sega tu ni kila. dau nanumi ira na kaivesu me vaka sara ga dou sa vesuki vata tu; kei ira sa vakamavoataki, ni oi kemudou kei ira o ni sa yago e duabau. sa ka vakarokorokotaki na bula vakawati vei keda kecega, kei nai davodavo e sega ni vakadukadukalitaki; na kalou, ena lewai ira vakadodonu na dauyalewa kei na dauveibutakoci. me kua ni kokokoco na nomudou i valavala, mo dou yalovinaka ga ena veika sa tu vei kemudou. ni sa tukuna oti o koya, "au na sega ni biuti kemudou se weletaki kemudou." sa rawa kina vei keda

meda tukuna; "sa noqu i vukevuke na kalou, au na sega ni rerevaka na cava ena rawa ni cakava vei au na tamata? mo ni nanumi ira sa liutaki kemuni, era sa vakavulici kemuni ka vunautaka vei kemuni na vosa ni kalou, vakamuria na nodra vakabauta ni kemuni sa raica matua na nodra i valavala. o jisu sa sega ni veisau rawa, mai na veisiga sa oti, e daidai kei na veisiga ni mataka. mo ni qarauna, mo ni kakua ni kau vakatani, ena vuku ni vakavuvulu vou e vuqa. sa vinaka mo ni vakadeitaki tikoga ena loloma ka sega ena kakana, ni sa sega ni yaga vei ira sa dau cakava tiko. sa dua tiko na noda i cabocabo ni soro, o ira mada ga sa veiqaravi ena vale ni soro sa sega ni dodonu mera kana kina. na yago ni manumanu sa kau mai na kena dra ki na vale ni soro mai vua na bete levu, sa vakamai mai na taudaku ni bai. 12sa vakatalega kina o jisu, me rawa ni vakasavasavataki ira kina na tamata ena nona dra, ni sa vakararawataki ena taudaku ni bai. o koya oqo me da lako sara yani vua ki na taudaku ni tikotiko, ni da sa colata tiko na nona cudruvi. ni sa sega ni dua na noda koro ni vakai tikotiko eke, eda sa vakasaqara tikoga e dua sa lako tiko mai. o koya oqo, ena vukuna, me da sa vakacabora tikotiko ga ena vukuna nai soro ni vakacerecerea na kalou. oqori na vua ni tebenigusuda sa vakavinavina tikoga vua. me kua ni guilecavi na caka vinaka kei na veiwasei ena ka sa tu vei keda, ni soro sa vakaqo sa rui loma vinaka kina na kalou. mo ni talairawarawa vei ira sa liutaki kemuni, mo ni vakarorogo vei ira ni ra sa dau yadrava tiko na yalomuni, me vaka, ni ra na soli tukutuku kina vua na kalou. me ra cakava sara ena reki ka me kua ena rarawa, ni sa sega ni yaga vei kemuni oqo. mo ni masulaki keitou vakalevu, ni keitou sa doudou, ka sa galala na neitou lewa e loma, ena veika kecega keitou sa via bula ga vakavinaka. au sa kerei kemuni vakabibi sara mo ni vakayacora oqo, me keitou vakatikori lesu kina veikemuni ena kena gauna totoo sara. na kalou ni veivakacegui, o koya sa vakaturi jisu cake tale mai na mate, nai vakatawa levu ni sipi, ena dra ni veiyalayati ka sega ni mudu, me vakataucokotaki kemuni ena cakacaka vinaka kecega na veika sa vinaka e matana, ena vuku i jisu karisito, o koya sa nona na lagilagi kei nai ukuuku, me sega ni mudu, emeni. au sa vakamasuti kemuni, na veiwekani me noda vata na vosa ni veivakatataki cake, au sa vola vei kemuni ena vosa e vica ga. mo ni kila, ni o timoci na tacida sa sereki, keirau na lako yani veikemuni kevaka sa lako mai vakatoto. mo ni kauwaitaki ira sa liutaki kemuni, kei ira kece sa vakabauta. era sa vakabula tiko yani o ira mai itali. na loloma rairai vinaka ni kalou, me sa tiko vakayadua kei kemuni. emeni.

oi au o jemesa, na i talatala ni kalou kei na turaga o jisu karisito. ki na yavusa e tinikarua e ra sa dui veiseiyaki tur: ni sa bula vinaka. oi kemudou na wekaqu, dou nanuma me ka ni reki sara ni dou sa lutu ki na ka e vuqa sa dauveivakatovolei, mo dou kila kina, ni sa dauvakatubura na dauvosota na vakatovolei ni nomudou vakabauta. ia me tini vinaka na cakacaka ni dauvosota, mo dou vinaka taucoko sara, me kakua ni dua na ka me vakayali vei kemudou. kevaka sa lailai na vuku vua e dua vei kemudou, me kerea vua na kalou, o koya sa solia vakalevu kivei ira kecega na tamata, a sa sega ni dauveivakadirideini, e na solia ga vua o koya. ia me kerekere e na vakabauta, ka me kakua ni vakatitiqa, o koya e vakatitiqa sa vaka na uti waitui sa veicaginyaki e na cagi kecega. me kakua sara ni nanuma na tamata o ya ni na rawata e dua na ka mai vua na turaga; o koya na tamata lomamarua, sa yamekemeke na nona i valavala kecega. me reki na tamata dravudravua e na nona laveti cake: ia o koya e vutuniyau e na nona vakamaduataki, e na takali ga o koya me vaka na se ni co. ni sa cabe cake na siga kei na cagi katakata sa vakaraqosataka sara na co, a sa mira na sena, a sa takali na kena rairai vinaka. e na takali yani vaka kina na tamata vutuniyau e na nona i valavala. sa kalouvinaka na tamata sa vosota ni sa vakatovolei; e na gauna sa vakatovolei oti kina, e na rawata na i sala ni bula o koya sa yalataka na turaga kivei ira sa lomani koya. ni sa vakatovolei tiko e dua, me kakua ni tukuna, sa "dauveretaki au na kalou" e sega ni veretaka na kalou na vuni ca, a sa sega ni dauveretaka e dua na tamata na kalou. sa dauveretaki na tamata yadua, ni sa vakaleqai koya ga na nona garogaro ka ka vu ni nona leqa. na garogaro ni sa kunekunetaki, sa vakasucuma nai valavala ca, ni sa tubu me taucoko nai valavala ca, sa kauta mai na mate. dou kakua ni vakacalai, oi kemudou na wekaqu lomani. sa lako mai cake na i solisoli vinaka kecega kei na i solisoli e yaga sara vei keda, a sa lako sobu mai vei koya na tama ni rarama, ka sa sega vua na veivukiyaki, se i yaloyalo ni veigoleyaki. e na nona lewa sa vakatuburi keda kina o koya ena vosa ni dina, me da vaka na i sevu ni veika sa bulia o koya. o koya oqo, oi kemudou na wekaqu lomani, mo dou tototalo ni vakarorogo mo dou berabera ga ni vosa, mo dou berabera talega ni cudru: baleta na cudru ni tamata ena sega ni vakatubura na yalododonu ni kalou. o koya oqo mo dou qai biuta na ka ca kei na veika vakasisila, ka vakabauta e na yalomalumalumu na vosa sa tei e na lomamudou, o koya sa vakabula talega na yalomudou. ia dou muria na vosa, ka kakua ni rogoca walega ka vakaisini kemudou kina vakai kemudou. ia kevaka e dua sa rogoca walega na vosa ka sega ni muria, sa tautauvata kei na tamata sa la'ki ilovi koya e na iloilo; ni sa la'ki ilovi koya ka sa qai lako tani, a sa guilecava tale vakasauri se sa vakaevei na i rairai dina ni matana. ia o koya e raica na i vunau dina ni veisereki ka bula kina, sa sega ni daurogoca ka qai guilecava, sa vakayacora talega na cakacaka e na vakalouvinkataki koya kina. kevaka e dua vei kemudou sa nanuma sa lotu dina, ka sega ni tarova rawa na yamena, sa dauvakaisina na yalona, sa ka walega

na nona lotu na tamata oqo. na lotu savasava ka sega ni cala e na mata ni kalou o tamada sa vaka oqo, me sa dauraici ira na luvuniyali kei ira na yada, ni ra sa rarawa. me sa qarauni koya talega me kakua ni tauvi koya e dua na duka vakavuravura.

2

oi kemudou na wekaqu, dou kakua ni taura vata na digitaki ira na tamata, kei na vakabauti jisu karisito, na noda turaga sa vakaiukuukutaki. kevaka sa curuma mai na nomudou valenilotu e dua na tamata sa vakamama koula, ka vakaisulu e na i sulu vakaiukuuku, a sa curu talega mai e dua na tamata dravudravua e na i sulu ca, dou qai vakarokorokotaki koya sa vakaisulu e na i sulu vakaiukuuku, "ka tukuna vua mo laki tiko e na yasana donai oqo," dou qai tukuna vua na tamata dravudravua, "mo laki tu sara ki kea", "se mai dabe tiko e ruku ni tutu ni yavaqu." do sa sega beka ni kaburaka tiko na veivakaduiduitaki ena kemudou maliwa, ka sa daulewa ena vakanananu ca? dou rogoca, oi kemudou na wekaqu lomani, sa sega beka ni digitaki ira na kalou e ra sa dravudravua e na ka vakavuravura, me ra vutuniyau e na vakabauta, me ra taukena talega na manatini sa yalataka o koya vei ira sa lomani koya? ia dou sa beca na tamata dravudravua, e ra sa sega beka ni vakasaurarataki kemudou o ira na vutuniyau, ka yarataki kemudou kina vale ni veilewai? e ra na sega beka ni vosavakacacataka na yaca dokai dou sa vakatokai kina? kevaka dou sa muria sara na i vunau vakaturaga me vaka na i vola tabu, mo lomana na kai nomu me vakataki iko, dou na qai cakavinaka; kevaka dou sa digitaki ira na tamata, dou sa qai valavala ca, ka dou sa beitaka ena i vunau ni dou sa tamata i valavala ca. o koya sa muria na i vunau taucoko, ka sa cala ga e na dua na tikina, sa beikaki me vaka sa talaidredre ki nai vunau taucoko. ni sa tukuna vaka oqo, kakua ni dauyalewa, sa tukuna talega, kakua ni laba. kevaka o sa sega ni dauyalewa, ia o sa laba tikoga o sa qai talaidredre ki nai vunau. dou vosa vakakina ka bula vakakina, me vakataki ira e ra na lewai me vaka na i vakaro e na i vunau ni veisereki. na veilewai e sega kina na loloma vua e sega ni bulataka na loloma. na loloma e qaqa e na veilewai. e na yaga vakacava, oi kemudou na wekaqu kevaka sa tukuna e dua ni tu vua na vakabauta qai sega vua na cakacaka? e na vakabulai koya beka na vakabauta? kevaka sa dua na wegada yalewa se tagane sa sega na nona i sulu, ka sega tale na kena e na veisiga, ka dua vei kemudou me tukuna vei ira, dou lako na vakacegu dou la'ki vakaisulu ka kana me mamau; ka dou sega ni solia e dua na ka me yaga kina nodra bula, a cava na betena vei kemudou? sa vakatalega kina na vakabauta kevaka sa sega ni tu vata kei na cakacaka, sa mate ga, ni sa tu duadua ga. e na tukuna beka e dua, "sa tu ga vei iko na vakabauta, sa tu ga vei au na cakacaka." mo vakatakila mai vei au na nomu vakabauta e sega kina na nomu cakacaka, au na vakatakila vei iko na noqu vakabauta e na noqu cakacaka. o sa vakabauta ni dua tiko na kalou. o sa caka vinaka. o ira talega na tevoro era vakabauta a€" ka sautanini! o sa via kila beka o iko na tamata lialia, ni sa mate ga na vakabauta ke sa sega na cakacaka? e sega beka ni

vakadonui o eparama na tamada e na vuku ni caka-caka, ni sa vakacabora na luvana o aiseke e dela ni cabocabo ni soro? o sa raica ni sa veivuke na vakabauta kei na cakacaka, a sa taucoko sara mai na vakabauta e na vuku ni cakacaka? a sa vakayacori kina na i vola tabu ka vaka, sa vakabauta na kalou o eparama a sa wili vua me i valavala dodonu, a sa vakatokai me i tokani ni kalou. dou sa qai raica ni sa vakadonui na tamata e na vuku ni cakacaka, a sa sega ga e na vuku ni vakabauta duadua ga. sa vakatalega kina o reapi na yalewa ka dautagane, sa sega li ni vakadonui e na vuku ni cakacaka ni sa vakacegui rau na i talaki, ka qai vakatalai rau yani e na dua tani tale na sala? me vaka ni sa mate na yago ke sa takali na yalo, sa mate vakakina na vakabauta ni sa sega na cakacaka.

3

oi kemudou na wekaqu, me kakua ni lewe levu vei kemudou me dau vakavuvuli, ni da sa kila sa bibi cake kina na keda i togoti. ni da sa cala kecega e na ka e vuqa. kevaka sa sega ni cala e dua e na vosa, sa tamata uasivi sara o koya, a sa rawarawa vua me tarova na yagona taucoko. raica kevaka e da sa vakacuruma na kedra i tarovi na ose ki na gusudra, me ra talairawarawa kina vei keda, e da sa qai saumaka na yagodra taucoko. raica talega na waqa, ni sa ka levu vakaidina, a sa savu yani e na cagi kaukauwa, ia sa saumaki ga e na i uli lailai sara, ki na yasana sa vinakata o koya sa taura tiko na i uli. sa vakatalega kina na yameda ni sa tikida lailai ga, a sa vosa vakavialelevu. raica sa vakacaudreva na buka waqa levu e dua ga na tiki ni buka lailai! sa bukawaqa na yameda, sa vuravura ni ca. na yameda sa tiki ni yagoda, sa rawa ni vakacacana na yagoda taucoko, sa rawa ni vakama na noda i tosotoso; sa veivakamai vaka oqori o eli. na veimanumanu yava i va kecega kei na manumanu vuka, manumanu sa qasi voli kei na ika ni wasa liwa, a sa vakamanoataki ira tu ga o ira na tamata. ia e sega ni dua na tamata sa vakamanoataka rawa na yamena. ni sa sinai e na ca ka sinai talega e na ka e dauveivakametei. e da vakavinavinakataka kina na noda turaga ka tamada, ka da rukaki ira talega kina na tamata, e ra sa buli me tautauvata kei na kalou. e dua ga na gusu sa lako tiko mai kina na vosa vinaka kei na vosa ca. oi kemudou na wekaqu sa sega ni vinaka na veika vaka oqo. e dua beka na mata ni wai me drodro mai kina na wai vinaka kei na wai ca? oi kemudou na wekaqu, e dua beka na vuni lolo sa vuataka rawa na olive? se dua li na vaini, na lolo? sa vaka kina e dua na mata ni wai e tovore mai kina na waitui kei na wai dranu talega, e na sega ni rawa ni vaka kina. o cei vei kemudou sa vuku ka yalomatua? me vakatakila e na i valavala vinaka na nona cakacaka e na vuku sa yalomalua. ia kevaka sa tu e na lomamudou na dauvuvu kei na dauveiba, dou kakua ni vakalevulevui kemudou, se cakitaka na i vakavuvuli dina. a vuku vaka o ya sa sega ni lako mai cake, sa vakavuravura ga, sa vakayalomakawa ka vakatevoro. kevaka sa tu na vuvu kei na veiba, sa tu kina na veisei kei na cakacaka kecega e ca. ia na vuku mai cake sa savasava sara, e muri sa dau ia na veivakacegui ka yalomalua, sa vakamasuti rawarawa, sa sinai e na loloma kei na vua vinaka, sa sega ni digi-

taki ira vakatani na tamata, se dauveivakaisini. na vua ni valavala dodonu sa kaburaki e na vakacegu vei ira na dauveivakacegu.

4

sa vu mai vei na veiba kei na veivala vei kemudou? sa sega li ni vuna na nomudou gagadre ca, sa veivala e na veititi ni yagomudou? dou sa daugagano ka sega ni rawata. dou sa daulaba ka daukocokoko ka sega ni rawa ni dou taura. dou veivala ka veiraravui. sa sega ni dua na ka mo dou rawata ni sega ni dou duavata kina. dou kerekere ka sega ni soli vei kemudou ni dou sa kerea na ka ca, mo dou la'ki vakamarautaka kina na nomudou gagadre ca. oi kemudou na dauyalewa kei na dautagane, dou sa sega beka ni kila ni sa cata na kalou na veivinakati kei vuravura? sa veimecaki kei na kalou o koya sa via veiwekani kei vuravura. dou sa vakasama beka ni sa tukuna na i vola tabu, sa gadreva vakalevu sara na yalo sa tiko e lomada? ia sa solia vakalevu o koya na loloma. "o koya sa tukuna kina, o ira sa viavialevu sa vorati ira na kalou, sa solia na loloma vei ira era sa yalomalumalumu." o koya oqo mo dou qai vakamalumulumutaki kemudou vua na kalou. vorata na tevoro, e na dro tani kina vei kemudou o koya. toro voleka yani vua na kalou e na qai toro voleka mai vei kemudou o koya. vakasavasavataka na ligamudou, oi kemudou na i valavala ca; ka vakasavasavataka na yalomudou oi kemudou sa daulomalomarua. dou tagi qoqolou e na rarawa! me vuki na nomudou dredre me rarawa, kei na nomudou marau me mata veveku. dou vakamalumulumutaki kemudou e na mata ni turaga, ka na laveti kemudou cake o koya. kakua ni dou veikaseti na veiwekani. o koya sa kaseta na wekana, ka via vakalewai koya, sa kaseta talega na i vunau ka vakalewa talega na i vunau: ia kevaka o sa via lewa na i vunau o sa qai sega ni muria na i vunau o sa via lewa ga. e dua ga e lewa na i vunau, o koya sa rawata me veivakabulai, kei na veivakarusa: o cei o iko mo lewa na tani? dou lako mai oi kemudou sa dautukuna, e daidai se ni mataka e da na lako ki na koro o ya, ka tiko kina ka yabaki dua, ka veivoli kina ka rawata na i yau. dou sa sega ni kila na ka e na yaco ni mataka. na cava na nomudou bula? na kabukabu walega oi kemudou? sa rairai ka dede vakalailai ga, sa qai seavu yani. o koya oqo mo dou tukuna kina, kevaka sa vinaka vua na turaga, e da na bula, ka kitaka na ka oqo se na ka o ya. ia dou sa qai marau ka dokadokai kemudou. e ca na marau kecega sa vaka o ya. o koya sa ca kina vua sa kila me caka vinaka, ka sega ni kitaka.

5

dou lako mai, oi kemudou na vutuniyau, dou tagi ka qoqolou e na vuku ni nomudou veika rarawa e na tarai kemudou mai. na nomudou i yau sa ca, kei na nomudou i sulu talega sa kania na sarasara. na nomudou koura kei na siliva sa veveka; e na tukuni kemudou na kena veveka, ka na kania na lewemudou me vaka na bukawaqa. dou sa kumuna vata na i yau ena gauna e muri sara. e ra na tagica na ke-

dra i voli na tamata daucakacaka, e ra sa tamusuka na nomudou veiwere, o koya dou sa bureitaka, ka sa rogoca na turaga ni lewe vuqa na nodra tagi ni ra sa tamusuka. dou marau tikoga e vuravura, dou daukana tiko; dou dauvakania na lomamudou, e na siga sa vakayacori kina na veivakamatei. dou lewai koya na yalododonu, dou a vakamatea ia sa sega ni vorati kemudou o koya. o koya oqo, na veiwekani, mo dou qai vosota me yaco mada na nona lako mai na turaga. raica na i vakatawa ni teitei sa waraka na vua ni qele e talei, a sa wawa vakabalavu, me rawata mada na uca sa liu, kei na uca sa muri. dou wawa talega oi kemudou. vakataudeitaka na yalomudou, ni sa voleka mai na siga ni turaga. dou kakua ni dou veikudruvi, na veiwekani, de dou cudruvi. raica sa tu e na mata ni katuba na turaga ni lewa! oi kemudou na wekaqu, vakadamurimuri ira na parofita, e na nodra vosota na ka rarawa, kei na nodra dauvosota e ra a vosa e na yaca ni turaga. raica e da a dauvakatokai ira era sa dauvosota me ra kalouvinaka. dou sa rogoca na dauvosota nei jope, ka raica talega ni sa tinia vakaevei na turaga; ni sa yalovinaka sara na turaga ka dauloloma. ia na ka levu sara oqo, oi kemudou na wekaqu, mo dou kakua sara ni bubului, kakua ki lomalagi, se ki vuravura, se kina dua tale na ka. ia me "io" ga na "io", ka me "sega" ga na "sega" de dou cudruvi kina. e dua li vei kemudou sa vakararawataki? me masu tiko, e dua li sa marau me sere? e dua li vei kemudou sa tauvimate? me kacivi mai o ira na qase ni soqosoqo lotu me ra qai masulaki koya, ka me ra lumuti koya e na waiwai e na yaca ni turaga. na masu ni vakabauta e na vakabulai koya sa tauvimate, e na vakaturi koya cake na turaga. kevaka e i valavala ca, e na vosoti o koya. dou dui vakatusa na nomudou i valavala ca, ka veimasulaki, mo dou vakabulai kina. sa yaga vakalevu na nona masu vagumatua na tamata yalododonu. a tamata sa vakataki keda ga o ilaijia, a sa masu vagumatua sara me kakua ni tau na uca; a sa sega kina ni tau mai na uca e na vanua, me oti mada e yabaki tolu ka vulaono. sa qai masu tale, ka sa tadola mai na lomalagi me tau na uca, ka sa tubu mai na vua vinaka e na qele. oi kemudou na veiwekani, kevaka e dua vei kemudou sa butusevata na i vakavuvuli dina, dou vakalesui koya tale mai. me kila o koya oqo, o koya sa vakalesui koya tale na tamata caka cala mai na nona i valavala e cala kina sa vakabula na yalona mai na mate, ka ubia talega na levu ni valavala ca.

oi au o pita nai apositoloi jisu karisito, kivei ira sa nona na kalou ka ra dui veilakoyaki tu ki ponito, ki kalatia, ki kapatosia, ki esia kei picinia. ka era sa digitaki tu me vaka nona lewa na kalou o tamada, ka mera vakasavasavataki ena yalo tabu, ka vakamiraki tiko vei ira na dra i jisu karisito ena nodra talairawarawa. ka me vakalevutaki vei kemudou na loloma kei na vakacegu. me rokovi na kalou na tama i jisu karisito, ka noda turaga ena nona vakayacori keda me noda nai nuinui bulabula, ena kaukauwa ni tucake tale mai na mate i jisu karisito, me vaka na levu ni nona lomani keda. me noda kina nai votavota sa sega ni bau ca vakadua se me vakacacani tu, ka sega ni rawa ni kautani na kena totoka, sa vakarautaki oti tu mai lomalagi me nomudou. oi kemudou sa taqomaki tu ena kaukauwa ni kalou ena nomudou vakabauta, mo dou vakabulai kina ka waraka nai vakataotioti ni gauna. ena ka oqo mo dou reki tiko kina vakalevu sara, e dina ni vakalailai tikoga na nomudou na sotava tiko na veivakatovolei ni veika rarawa. ka me rawa ni laurai kina na vakabauta dina sara me tu vei keda, na vakabauta vaka oqo e talei mai na koula sa vakatovolei oti ena buka, ka ena vakacacautaki, ka ena dokai, ka ena lagilagi ena nona na rairai mai o jisu karisito. o koya ka sega ni rawa ni laurai, ia dou sa lomana ga. e dina ni dou sega ni raici koya, ia dou sa vakabauta ga, ka dou sa reki tiko ena reki e sega ni cavuti rawa, ka dou vakasinaiti tu ena i serau ni turaga. ka mo dou rawata kina nai tinitini ni nomudou vakabauta, sai koya na vakabulai ni yalomudou. a bula oqo era vaqaga ka via kila o ira na parofita, ena kena parofisaitaki tiko mai na loloma ena nomudou. ni ra sa vakadikeva tiko mai se gauna cava, se vakaavei na gauna sa vakatakila vei ira na yaloi karisito ka tiko yalodra, ni sa tukuni mada e liu na rarawa i karisito kei na ka vinaka sara ena qai muri mai. a sa vakatakila vei ira ni sega ena vukudra, ia vei keda ga, o ira era a vakaitavi ga mai ena kena vakaleleci mai nai tukutuku vinaka; ena kena vunautaki ena kaukauwa ni yalo tabu ka talai mai lomalagi áé" na ka oqo era via kila talega na agilosí mera raica. o koya oqo mo dou qai vauca vakaukauwa na vei sema ni lomamudou, dou yadra tiko, ka vakanuini tiko me yaco mada nai vakataotioti, mo dou rawata na loloma ena kau mai vei kemudou ena nona rairai mai o jisu karisito. me vaka na gone e talairawarawa, ka mo dou kakua ni lesu tale kina vei gagadre ca, dou a dau vakayacora e liu ni dou a se butobuto tu; ia sa yalosavasava o koya sa kacivi kemudou, dou yalosavasava talega oi kemudou ena nomudou i valavala kecega. ni sa volai tu, "dou yalosavasava, ni'u sa yalosavasava." kevaka dou sa masu vua me vaka ni sa tamamudou, o koya sa lewai ira yadua me vaka na nodra cacakaka, na nomudou i valavala me vinaka tiko, ka me salavata na nomudou rere tiko vua ena gauna lekaleka dou bula tiko kina oqo. ka mo dou kila ni dou a sega ni voli ena veika e caka wale, ena siliva, se koula, mai nai tovo vakasisila ka sa i vakarau tu ni nomudou bula, ka tekivu sara ga mai vei ira nomudou qase. ia, ena dra talei ga i karisito, me vaka na lami sa sega ni ca e dua na tikina. o koya a sa tu mai, ni se bera ni tauyavu-

taki o vuravura, ia sa qai vakaraitaki koya mai ena gauna e muri oqo ena vukumudou. ena vukuna sa vakabauti kina na kalou, ni sa vakaturi koya mai na mate ka vakaiukuukutaki koya, me rawa ni dou vakabauta ka nuitaka kina na kalou. dou sa vakasavasavataki ena yalomudou, ni dou vakabauta na vosa ni kalou ena veituberi ni yalo tabu, ka mo dou veilomani vakaweiwekani, ena loloma e vinaka sara, kei na veilomani ena yalo e savasava. ka ni dou sa sucu vou tale, ka sega ena sore ni kau mate, ka ena sore ni kau bula, oqori ena vosa bula ni kalou ka sa tudei ka sega ni mudu, baleta "na tamata kece sa vaka ga na co, kei na ka e dokai vua na tamata sa vaka na se ni co. sa dau madu na co, ka mira yani na sena. ia na vosa ni kalou sa tudei ka sega ni mudu." oqo sara ga na vosa ni tukutuku vinaka ka sa vunautaki tiko vei kemudou.

2

o koya oqo, mo dou biuta tani na lomaca kecega na veivakaisini, na daulawaki, na yalovuvu kei na vosa dukadukali mai na gusumudou. ka mo dou vaka na gone se qai sucu, ena nomudou gadreva na vosa bula, me vaka na wai ni sucu dina, mo dou tubu cake kina, dou na qai kila dina kina na kena talei na loloma ni kalou. dou lako mai vei koya na vatu bula, ka era a cati koya na tamata, ia sa digitaki koya na kalou me talei dina sara, oi kemudou talega, na vei vatu bula, dou a tara cake mo dou vale vakayalo, ka me mata bete yalosavasava, ka mo dou dau cabora nai soro vakayalo sa vinakata na kalou ena vuku i jisu karisito. o koya ka sa tu talega ena i volatabu, raica, au sa vakadabera mai saioni na vatu ni yavu ena tutu ni vale, sa digitaki, ka talei, o koya ena vakabauti koya ena sega vakadua ni na vakamaduataki." o koya oqo, vei kemudou sa vakabauta, ena talei sara o koya; ia vei ira sa sega ni vakabauta, "na vatu era a biuta o ira na matai ni vale sa yaco me kenai vakadei ena tutu ni vale," kei "na vatu era sa tarabe kina kei na vatu qiwa era sa bale kina." era tarabe, ni ra talaidredre kina vosa ni kalou, ni ra sa nakita vaka kina. ia, oi kemudou nai tabatamata digitaki, a mata bete vakaturaga, a matanitu yalosavasava, oi kemudou na nona ka vakamareqeti na kalou, ka mo dou vakaraitaka na nomudou vakavinavinakataki koya, ena nona a kauti kemudou tani mai ena butobuto ka vakatikori kemudou ena raramasese ka i qoroqoro. oi kemudou dou a sega tu ni nona na kalou, ia oqo dou sa luve ni kalou, dou a sega ni vakila tu na loloma ia oqo dou sa kila sara ga na titobu ni loloma. oi kemudou sa lomani, au sa vakamamasu vei kemudou oi kemudou sa nona na kalou, mo dou maroroi kemudou mai na gagadre ca ni yago sa veimecaki kei na yalo, ka me uasivi na nomudou i valavala ena kedra maliwa na sega ni lotu, ni ra via vosataka e dua na ka ca baleti kemudou, ena sega ni rawa, ka ni ra raica sara tu ga na uasivi ni bula dou bulataka, ena ka oqori era na vakarokorokotaka kina na kalou. dou talairawarawa kina i lesilesi kecega ni tamata ena vuku ni turaga, se vua na tui o koya sa cecere sara nona lewa, se vei ira na liuliu ni manatitu, se vei ira mada ga era talai mai mera mai veivesuki ena vuku ni cala, me ra vakavinavinakataki ni ra cakava tiko na cacakaka vinaka. sai koya oqo na loma ni

kalou, meda dau caka vinaka tikoga, ka me rawa ni sogota kina na nona vosa vakalialia na tamata lialia â€œ ni dou sa galala, dou kakua ni vunitaki kemudou ena nomudou galala, ia dou bula me vaka na tamata ni kalou. dou rokova na tamata kecega. lomanai ira na veiwekani. dou rerevaka na kalou ka doka na tui. oi kemudou na tamata lotu, dou talairawarawa vei ira na nomudou turaga ena rere, ka sega vei ira ga na turaga vinaka, se turaga yalo malumalumu, vei ira talega na turaga e voravora nona veiliutaki. ni sa uasivi sara na bula me vaka oqo, ka sa vosota na rarawa ni sa vakararawataki vaka sega dodonu, ka ni vinakata me toso vua na kalou. a ka vinaka cava dou na rawata, kevaka mo dou mokulaki ena nomudou cala, ka dou qai vei vosota? ia ni dou cakava na ka vinaka, dou qai vakararawataki, ni dou vosota, ena saumi kemudou kina na kalou. ena ka sara ga oqori dou kacivi kina, baleti karisito sa mai vosota na rarawa ena vukuda, ka laiva mai vei keda e dua nai vakarau ni bula me rawa ni da muria na mawe ni yavana. ni sa sega ni kitaka e dua nai valavala ca, ka sa sega ni vosa veicivilaki na gusuna. ni sa vakalialia, e sega ni via sauma lesu; ni sa kune ka rarawa, e sega ni vosa kudrukudru, ia sa soli koya taucoko ga vei koya sa ia na lewa dodonu; o koya sara ga e colata na noda i valavala ca me tau ena yagona kina kauveilatai; me rawa kina vei keda ni da a mate tu ena vuku ni valavala ca, meda bula vua na kalou, ia na we ni kena kuita eda sa mai vakabulai kina. ni dou sa vakataki ira na sipi sa lako sese, ia oqo dou sa lesu tale vei koya nai vakatawa o koya ka dau tiko ena yalomudou.

3

oi kemudou na yalewa dou vakamalumalumutaki kemudou vua na watimudou, ka ni so era sega ni lotu, na nodra na lotu e sega ni vinakati kina na nomu vosa, ia na nomu i valavala ga. era na raica tiko nomudou i valavala kei na nomudou yalo lokomi. dou kua ni ukutaki kemudou vakalevu e taudaku â€œ talitali na drau ni ulu, nai ukuuku koula, se daramaka nai sulu ni veitemaki â€œ me bibi ga na yalomudou, dina ni sega ni laurai, na kemudou totoka ni dou vakaiyautaki kemudou ena yalo malua, na yalomalumalumu, na bula oqo sa dau taleitaka na turaga. era sa dau vaka talega kina o ira na yalewa yalosavasava ena gauna e liu, era saumi ira tu vakavinaka, ka salavata na nodra vakamalumalumutaki ira vei ira na watidra; kei na nodra rerevaka tiko na kalou. me vakataki sera ena nona dokai eparama, ka dau kacivi koya noqu turaga, sai kemudou na nodrau kawa, mo dou dau caka vinaka, ka sega ni rerevaka e dua na ka e dauveivakarerei. oi kemudou talega na tagane vakawati, dou tiko vata kei na watimudou ena bula ni veirogorogoci, dou dau doka na watimudou, ni sa ka malumalumu sara o koya, ni dou sa tautauvata kecega ena mata ni turaga, me kua ni drau dau tarova na nomudrau masu vata. kacivi ki na veivakalouvinakataki na kenai otioti, vei kemudou kece me tautauvata na nomudou vakasama, ka dou veilomani vakai kemudou; ka dou veilomani sara ga me vaka na veitacini, ka dou dau yalovinaka, ka dau veiciqomi; dou kakua ni dau sauma na ca kina ca, se mo dou veivakasesewani ena

vuku ni veivakasesewani, ia mo dou dau vakadro-droya tikoga na veivakalouvinakataki ni dou sa kacivi me vaka kina, mo dou na taukena kina nai votavoti ni veivakalouvinakataki. o koya, "sa vinakata na bula ka me raica na veisiga vinaka, me tarova na yamena mai na ca, kei na gusuna, me kua ni vosataka na veivakaisini. me lesu tani mai o koya ena ca ka kitaka na ka vinaka; me vakasagara vagumatua na vakacegu ka muria sara. ni matana na turaga sa rai matua tikoga vei ira na yalododonu, ka sa daudadola tu ga na daligana me rogoca na nodra masu; ia o ira nai valavala ca sa cata sara ga na turaga me dau raici ira." o cei me na vakacacani kemudou ni dou sa bulataka tiko na ka vinaka? ia kevaka dou sa vakararawataki ena vuku ni bula dodonu, dou kua ni leqa, dou na kalouvinaka kina. "dou kua ni taqaya ena nodra vei vaka rerei, se mo dou druka kina." ia dou qarauna na yalomudou ni sa i tikotiki ni kalou o jiova, ka mo dou tu vakarau me sauma na vei taro ena tarogi yani vei kemudou, baleta nai nuinui dou sa vakanuini tiko kina, ena rere kei na yalomalumalumu. me vinaka na nomudou lewa e loma, ni ra na dusi kemudou ni dou tamata ca, ka me qai yaco ga mera na madua mai. e vinaka cake, mo dou vakacacani ena lewa ni kalou, ka e ca sara ke dou cakava na veika ca. sa vakararawataki oti o karisito ena vuku ni valavala ca, o koya na yalododonu ena vuku ni sega ni yalododonu; me tuberi keda lesu vua na kalou, ni sa vakamatei na yagona, ia sa bula na yalona. o koya talega sa lako ka laki vunu vei ira na yalo era vesuki tu ena vale ni veinesu â€œ ena gauna e liu e levu na talaidredre, ka ni sa waraki ira tiko na kalou mera veivutuni, ni taya tiko na waqa o noa; a qai lewe vica sara e vakabulai, oiratu ga na vuvale nei noa, mai na veivakamatei ni wai. e dua talega na vakatautauvata ni veivakabulai na papitaiso (na papitaiso e sega ni kena kau tani na i valavala ca mai na yagoda, ia ena noda vakaraitaka ga i vuravura na veivakasavasavatiki e vakayacora na kalou ena noda bula e loma), e na kaukauwa ni tucake tale i jisu karisito. a sa lako cake ki lomalagi ka la'ki tiko ena liga i matau ni kalou, ka sa lewa tu o koya na kaukauwa ni agilosu, kei na nodra kaukauwa o ira era lewa tu na veiyasana vakalomalagi.

4

o koya oqo, ni sa vakararawataki o karisito ena vuku ni noda i valavala ca, vei keda me dei tiko ena noda vakasama, o koya e vakararawataki ena yagona, ka e sega vua nai valavala ca. e sega ni mai bula tiko o koya e vuravura ena nona bula taucoko, me baleta na gagadre ca ka tu vei keda na tamata, ia ena vuku ga ni lewa ni kalou. vei keda, eda a bula tu mai ena dua na gauna ena bula vakasisila ka tekivu sara mai vei ira noda qase â€œ eda a dauvakacaca, dau gagadre ca, dau mateni, dau veivala, dau marau vakalialia, dau qarava na ka buli. na ka oqo, era vosavakacacataki kemudou kina, ni ra sega ni raica mo dou bulataka na bula era vakayacora tiko. ka era na tu taucoko, ena matai koya ena lewai ira na bula kei ira na mate, ka mera na vakatusai ira vua. ena vuku ni ka oqo, e laki vunautaki kina nai tukutuku vinaka vei ira na mate, ni ra na lewai talega ena vuku ni nodra i valavala; ka tau-

tauvata kei ira na bula tiko, ia mera bula vua na kalou ena yalodra. ia sa voleka sara nai vakataotioti; o koya mo dou gumatua sara ka dau yadrava na masumasu. na ka kece, me kua ni guilecavi mo dou dau veilomani vakaikemudou, "ni sa ubia na levu ni valavala ca na loloma." dou dau loma vinaka, ka me kakua ni dou dau veikaseti vakai kemudou. me vaka dou sa dui ciqoma nai solisoli, dou vakayagataka sara vei kemudou, me vaka na dauveiqaravi vinaka ni kila tiko na loloma ni kalou. kevaka e dua me vosa, me vosa mai ena vosa ni kalou. kevaka e dua sa via cakava na cakacaka, me kitaka sara ena kaukauwa ni kalou sa sovaraki mai, na veika kece me rokovi na kalou, ena vuku i jisu karisito, o koya sa dodonu me nona na vakarokoroko kei na lewa ena gauna kecega ka sega ni mudu. emeni. vei kemudou sa lomani, dou kakua ni leqa taka na kaukauwa ni veivakacacani vei kemudou, me vaka dou sa vakadinadinataka tiko oqori; ia ka mo dou reki ga, ni dou sa vakaitavi vata kei karisito ena vakacacani, ni na vakaraitaki mai na nona i ukuuku vei kemudou, dou na qai reki vakalevu sara kina. kevaka dou sa vakacacani ena vuku i karisito, dou sa kalouvinaka kina, ni sa tiko vei kemudou na yalo e ua-sivi, ka yalo ni kalou. na ka era cakava era vosavakacacataki koya, io vei kemudou me vakarokorokotaki tikoga o koya. me kakua ni dua vei kemudou, me laba, se butako, se vakarau kaukauwa, se me la'ki lewa tale e dua na bula ni dua na tamata. kevaka e dua sa yaco vua na ka rarawa e vinaka mo vakararawataki ena vuku i karisito, kakua ni madua kina; mo vosota ga, me rawa ni vakarokorokotaki kina na kalou. ni na yaco mai na gauna, me tekivu kina na veilewai ena vale ni kalou; kevaka me sa vakayacori vei keda, cava na nodra i tinitini o ira era sega ni via rogoca na vosa ni kalou? vakacava mada "kevaka sa rui savasava sivia na tamata lotu, me ra na qai bula vakaevei na sega ni lotu, kei ira nai valavala ca?" o koya oqo, o ira kece era vakacacani ni ra caka vinaka tiko, me vaka na lewa ni kalou, me ra solia taucoko na yalodra vua na dauveibuli, ena nona yalodina vei ira kecega.

5

au sa kerea vakabibi vei ira na qase ni lotu era tiko vei kemudou, ni'u qase ni lotu talega oi au, kau sa tu kina oqo, me'u vakadinadina bula ena vuku ni nona vakacacani o karisito, ni'u na vakaivotavota talega ena nona i ukuuku ena siga ena vakatakilai mai kina. dou vakania na qele ni sipi ni kalou era sa tiko kei kemudou, ka dou maroroi ira ni dou qaravi ira tiko, ka sega ena vuturi, ia ena yalo e taleitaka, ka sega ni sega ga kina nomudou taga, ia me lala talega kina nomudou taga. dou kakua ni via boso ni cakacaka vei ira dou liutaka tiko, ia dou i vakarau vei ira na qele ni sipi; ni na rairai mai nai vakatawa levu, ena qai mai soli kina vei kemudou na i sala vakaiukuuku ka sega ni takali rawa na kena serau. vei kemudou na cauravou, dou vakarorogo vei ira nomudou qase, io, mo dou veirogorogoci vakai kemudou, ka dou vakasulumi kemudou ena yalo malumalumu, ni sa "dau vorati ira na viavialevu na kalou, ia sa dau lomani ira na yalomalua." o koya oqo mo dou qai vakamalumalumutaki kemudou ena ruku ni liga kaukauwa ni kalou,

ena qai laveti kemudou cake o koya ena nona gauna ga. dou vakataqara vua nomudou leqa kecega, ni sa daunanumi kemudou o koya. dou tu vakarau, ka yadra tiko; ni sa veilakoyaki voli na kemudou meca na tevoro, me vaka na laione sa tagi vakadomoilevu, ni vakasaqara tiko na kena. dou vorati koya, ka me tudei nomudou vakabauta, ka mo dou kila ni sega ni o kemudou ga, dou sotava tiko na veivakacacani, o ira talega na wekamudou era tu ena veiyasai vuravura eso. ia me nomudou na loloma ni kalou, o koya sa kacivi keda ena nona bula vakai serau, ena vuku i jisu karisito, ena nomudou vosota vakalekaleka wale sara, me rawa ni dou vakataucokotaki, vakadeitaki, vakaukauwataki ka vakavinakataki. me nona tikoga na lagilagi, kei na lewa ena veigauna kecega me sega ni mudu. emeni. o silivenuse, o koya na wekada yalodina me vaka noqu kilai koya, au sa vola ka vakamacalataka yani me kauta yani vei kemudou, mo dou vakayacora ka vakaraitaka, na dina ni kalou, kei na nona loloma dou bula tiko kina. sa loloma yani vei kemudou nai soqosoqo lotu mai papiloni, o koya dou sa veiwekani vata; ka vaka talega kina o marika na luevequ. dou dui veireguci vakai kemudou ena i regu ni loloma, ka me nomudou kece na vakacegu vei kemudou sa tu vata kei jisu karisito. emeni.

oi au o saimoni pita, na i talatala kei na apositolo i jisu karisito, ki vei ira sa tu vei ira na vakabauta dina me vaka sa tu talega vei keitou, ena yalododonu ni kalou kei jisu karisito na i vakabula. me vakalevutaki vei kemudou na loloma kei na vakacegu, ena nomudou sa kila na kalou kei jisu na noda turaga. ni sa solia mai vei keda o koya ena nona kaukauwa vakalou na ka kecega sa yaga ena noda bula vakayago kei na noda bula vakayalo talega, ni da kilai koya sa kacivi keda kina vanua vakaiukuuku kei nai valavala vinaka kecega. ka sa yalataki talega vei keda na veika e levu ka talei sara, ena noda na taukena na vei yau talei vakayalo mai lomalagi, ena vuku ni noda sa tawasei keda tani mai na vei gagadre ka vaka vuravura. ia ena vuku ni ka oqo, mo dou vakaukuritaka na vakabauta e nai valavala vinaka, nai valavala vinaka e na kilaka, na kilaka e na yalomalua, na yalomalua ena vosota, na vosota ena bula vakalou. na bula e vakalou ena veilomani vakaveitacini, na veilomani vakaveitacini ena loloma. kevaka sa tu vei kemudou na veika oqo, ena nomudou kila na noda turaga o jisu karisito, ena dei ka vuavuai vinaka kina na nomudou bula. vei koya sa sega vua na bula oqo, sa sega ni rai yawa ka mataboko, sa guilecava talega ni sa vakasavasavataki oti na nona i valavala ca. o koya oqo, oi kemudou na veiwekani, dou vakataudeitaki kemudou vinaka, ena vuku ni nomudou kacivi kei na nomudou digitaki, kevaka mo dou bulataka tiko na bula e vakalou, dou na sega sara ni malumalumu se bale. dou na curu doudou talega kina matamata ni koro sega ni mudu, ena vuku ni noda turaga kai vakabula o jisu karisito. e na vuku ni ka oqo au na sega ni na cegu kina me'u na vakananumi kemudou ena vei ka oqo, e dina mada ga ni dou sa kila ka dei tu ena i vakavuvuli dina. io, au vakasamataka ni sa dodonu vinaka, ni'u bula tiko ena noqu vale vakacevaceva oqo, me'u vei vakananumi tiko yani ena vuku ni ka oqo. ni'u sa kila sa voleka noqu biuta tani na noqu vale vakacevaceva oqo, me vaka na nona vakaraitaka oti vei au o jisu karisito na noda turaga. au sa saga tiko ena noqu i gu, me'u vakota rawa e yalomudou na veika oqo, ni bera na noqu toki yani. keitou a sega ni vakadamudamuria e dua na vosa vaqaseqase ni veivakacalai mai vei ira na tamata eso, ena gauna keitou tukuna kina vei kemudou mo dou kila na kaukauwa kei na nona lako mai na noda turaga o jisu karisito, ia keitou a bula vata sara ga, ka vakadinadinataka ena mata i keitou na nona i ukuuku vaka turaga. keitou a tu ka vakadinadinataka na kena rogo mai lomalagi na domo vakaturaga ka dokai, mai vua na kalou o tamada vua na luvena, ena i ukuuku dina vakaturaga, ka vaka; "o koya oqo na noqu gone ni toko au sa dau marautaka vakalevu." keitou a rogoca dina na domo oqo ni rogo mai lomalagi, ena gauna keitou tiko vata kina kei koya, mai na ulunivanua tabu. vei keda sa vakadinadinataka koya oti tu na vei vosa ni parofisai oqo, kua tale ni dou cakitaka mo dou rarama yani ena vanua butobuto, ka dou waraka tiko kina na kena kida mai na mataka, me na cadra mai kina e yalomudou na kalokalo i volasiga; ka mo dou kila oqo, ni sega ni dua na parofisai ena i vola tabu me tukuna e dua na ka e sega ni vakadinad-

inataki, ni sa sega ni vu ni parofisai ena gauna e liu ena lewa ni tamata, sa vosa ga na tamata yalosavasava ni kalou me vaka sa liutaki ira kina na yalo tabu.

2

sa dau tu talega na parofita vakailasu vei ira na noda qase, me vaka ni kua e tu nai vakavuvuli ni veivakacalai vei kemudou, era na vakacuruma tiko mai vakamalua nai vakavuvuli me yaco kina na veitawasei, era na cakitaka mada ga na veivakabulai levu mai vua na kalou, io era sa nakita tikoga mera na rusa vakaidina kina. ena lewe levu era na muria na nodra bula vakasisila, ni ra biliga ka vosavakacacataka na i vakavuvuli dina. ena kocokoco ni nodra bula era na cavuta vakaukauwa vei kemudou na vosa ni veivacilaki; na nodra kakacaka ena veika era vakayacora, se bera ni bau vakavotukana me ra rawata e dua na ka ena vei gauna sa oti, na nodra vakarusai ena vakayacori ga. kevaka me sa rawa vua na kalou me tauri ira na agilosu era i valavala ca, ka vesuki ira ena sinucodo ka kolotaki ira yani kina butobuto mai eli, mera waraka tiko kina na nodra veilewai; ka sega talega ni lomani ira na lewe i vuravura, ia ka qai vakabulai noa ga kei iratou nona vuvale, o koya na dauvunau yalododonu, ka vunautaka tiko na waluvu me na vakarusai kece kina o ira na i valavala ca e vuravura. a sa vukica talega na koro levu o sotoma kei komora me dravusa, me kakua tale ni qai kilai, me rawa kina ni vakaraitaka tiko e dua nai dusidusi, vei ira kece na tamata i tovo ca. sa vakabulai o loti na yalododonu, ena nona sega ni taleitaka na nodra i vakarusai vakasisila na tamata i valavala ca. e laki tiko sara ga o koya vata kei ira na tamata i valavala ca, ka sotava tiko kina ena nona yalododonu, na bula ca me rogoca, ka raica tiko e veisiga. na kalou sa dau kila na sala mera na vakabulai kina o ira na tamata ni kalou, mai na veivakacacani ni vuravura, ka tauri ira tale tu ga vakamalua nai valavala ca, me ra waraka tiko kina na siga ni nodra cudruvi. ka vakauasivi vei ira na bula lako ena gagadre ka ni yagodra, ka ra kitaka tu ga na ka sa dodonu vei ira. era sega ni bau via rerevaka mera vosa vakacacataki ira na veiliutaki; o ira mada ga na agilosu, e tu vei ira na kaukauwa vakaitamera mera cakava na ka era via cakava, io e sega, ni ra via dusia e dua ena mata ni turaga ena nodra cala. ia o ira oqo, sa vaka na manumanu kila ni vakarusai vakamatei, e ra vosataka tiko na ka ca ka sega tu ni kila na kenai balebale, io, era na mate ena nodra i tovo ca. era na taura nai sau ni sega yalododonu, ena nodra vakamarautaki ira ena veimarau ca. era sa tauvi duka ka qeleqelewa mai na nodra vakacalai, era qai mai via veitokani vata kei kemudou. na matadra sa mata ga ni dauyalewa ka sega ni oti rawa nai valavala ca, era vakacalai ira na tamata sega ni kila ka. na yalodra sa matau tu mai ena veivakaisini, e ra luve ni dauveivakarusai. era sa butusevata na sala dina ka lako cala, era sa muria nai valavala i pelami na luvei posori, ena nona domona me taura nai sau, mai vua e dua na tamata sega ni yalododonu. ia sa qai vunauca vakaukauwa ena nona cala: mai vua e dua na asa galu me vosa mai ena domo vakatamata, me dusimaka vua na parofita yalowai oqo na nona leqa. sai ira oqo na tobu wai sa maca tu,

na o ka veivukayaki ena cagi kaukauwa, ni sa waraki ira tu na butobuto loaloa ka sega ni mudu. era dau cavuta eso na vosa kamikamica ka tu e loma na gaga, ka ra dauveirawai ena gagadre ni ka vakayago, vei ira era sa drovaka mai na i tovo ca, ka ra sa vinakata na bula. era sa qai yalataka tiko na sautu kei na galala, o ira mada ga era bobula tu ni veidabui ni sa vakatogana na tamata na ka e vesuki kina. kevaka era sa drovaka na veivagagai ni vuravura oqo, ena nodra sa kila nai vakabula na turaga o jisu karisito, sa qai tu tale e dua na vatu ni tarabe mera na ulabaleta, ni vinaka cake sara mai nai tekitekivu ka ca vakalevu sara na i otioiti oqo. ni sa vinaka cake vei ira me ra kakua ni kila nai valavala dodonu, ka ca mera kila mada, ka qai vuki tani tale mai, ena i vunau tabu era sa kila oti. ia sa yaco ga vei ira me vaka na dina ni vosa vakaibalebale, "sa lesuva tale na koli na nona lua," kei, "na vuaka, ni sa sili oti, sa lako tale me la'ki qiliraki koya ena soso."

3

oi kemudou na wekaqu, oqo sai karua ni noqu i vola yani vei kemudou, (nai vola ruarua oqo na noqu i vola ni veivakayadrati mo dou dau nanuma tiko). ka mo dou vakananuma na vosa era sa vosataka e liu na parofita yalosavasava, kei na neitou veivakaroti tiko, nai apositolo ni noda turaga ka noda i vakabula, mo dou kila tiko: ni ra na lako mai na dauveiveretaki ca ena i otioiti ni gauna oqo, era na vakaivalavalataki ira ena nodra gagadre ca, era dau tukuna, "e vei na vosa yalayala ni na lako mai? e ra sa mate yani na qase, e sega ni dua na veisau e yaco ka tekivu mai nai vakatekivu." era sega ni vakasamataka: ni vosa ni kalou e tekivu kina na lomalagi mai nai vakatekivu, ka tawasea talega na vanua mamaca mai na wai, ka sega ni yali na wai mai vuravura, e a vakarusai vuravura, ena kena luvuci ena waluvu mai na kaukauwa ni wai. ia o lomalagi kei na vuravura sa tu e daidai sa maroroi tu ga ena vosa vata o ya, sa maroroi ki na bukawaqa me yacova na siga ni lewa, kei na nodra vakarusai laivi na tamata i valavala ca. ia, oi kemudou na wekaqu lomani, mo dou kua sara ni guilecava e dua naka oqo, vua na kalou, e dua na siga e tau-tauvata vua ni dua na udolu na yabaki, kei na yabaki e dua na udolu, e tautauvata ga vua ni dua na siga e sega ni rawa ni daro na nona vosa yalayala na turaga, me vaka era nanuma tiko eso, ia sa vosoti keda tikoga vakamalua ni sa sega ni vinakata tiko meda rusa, me da veivutuni taucoko ga na kai vuravura. ia na siga ni turaga ena lako mai me vaka na daubutako ena bogi, ena vakarusai na maliwa lala kei na veika e tevuki tu ena vei lomalagi, ena domo levu ni rorogo ni kuru-kuru ena waicala talega na veika ka tauri vuravura tu me bula kina; ena kama yavu o vuravura kei na ka kecega sa tu kina. o koya oqo, ni dou sa raica na kena vaqevutaki o vuravura ena dua ga na loma ni gauna lekaleka, nai valavala cava dou na bula kina mo dou maroroya kina na savasava vakalou. ni dou sa dauwaraka ka daugadreva sara na kena yaco mai na siga ni turaga, ena yali kina o lomalagi ni sa kama, ena waicala talega na veika e tauri vuravura tu ni sa vakamai? ia kivei keda; me vaka nona vosa ni yalayala, eda sa waraka na lomalagi vou kei na vuravura vou, ni ra

na tiko kina nai valavala dodonu. o koya, oqo, oi kemudou na wekaqu, ni dou sa vakanuinuitaka tiko na veika oqo, dou gumatua me raici kemudou o koya, ni dou maroroi kemudou tiko mai na dukadukali kei na ka vakasisila ni vuravura. ka mo dou kila na vosota vakadede ni noda turaga eda sa vakabulai kina â€œ me vaka na nona vosota talega na wekada o paula, ena nona volavola mai ka tukuna tiko kina na veika e sotava, e vosota ena vuku vakalou e soli vua. me vaka talega ena nonai vola kecega, ni sa tukuna na veika oqo a sa tu kina na ka eso e dredre me kilai, ia o ira era sa sega so ni vuku ka sega ni lomadei, era sa kauta vakatani me vaka talega kina nai vola tabu kece, me ra na mate kina. o koya oqo, oi kemudou na wekaqu, ni dou sa kila vinaka mai liu, dou qarauni kemudou vinaka ena nomudou tudei, ni rawa mo dou rawai ena nodra veitemaki nai valavala ca; ia dou tubu cake ena loloma kei na kila sara na noda turaga o jisu karisito nai vakabula. me soli vua na rokovi ena gauna oqo ka me sega ni mudu. emeni.

na ka e se tu sara mai ena i vakatekivu, o koya keitou a rogoca, ka keitou a raica ena matai keitou, o koya keitou a vakaraica matua, ka tara sara na ligai keitou, sa i koya na vosa ni bula á€“ na bula e vakaraitaki koya mai, ka keitou sa raica, ka kena i vakadinadina, ka tukuna vei kemudou na bula e sega ni mudu, ka dau tiko vata kei tamana sa mai vakatakilai koya vei keda. o koya keitou a raica, ka rogoca ka tukuna vei kemudou, ni dodonu mo dou mai veitokani kei keitou; na neitou veitokani, keitou veitokani dina kei tamada kei na luvena o jisu karisito. na ka oqo keitou sa volavola yani kina me rawa ni vakalevutaka na nomudou reki. oqo nai tukutuku keitou rogoca mai vei koya ka tukuna vei kemudou, ni sa rarama na kalou ka sa sega sara vua na butobuto. kevaka eda tukuna tiko ni da veitokani kei koya, ka bula vakabutobuto tiko, eda sa lasu ga ka sega ni bulataka tiko na dina. ia kevaka eda bula tiko ena bula ni rarama, ni sa rarama o koya, ka da veitokani kei ira na wekada, na dra i jisu karisito na luvena sa vakasavasavataki keda oti mai na noda i valavala ca. kevaka eda tukuna ni sega na noda i valavala ca, eda vakaisini keda tikoga, a sa sega ni tu vei keda na dina. kevaka eda sa vakatusa na noda i valavala ca, sa yalodina ka yalododonu o koya me vosota ka bokoca na noda i valavala ca, ka vakasavasavataki keda mai na ka kecega sa sega ni dodonu. kevaka eda tukuna tiko ni da sega ni valavala ca, eda sa lasu tiko vua, ka sa sega ni tu vei keda na nona vosa.

vei kemudou na luvequ lomani, au sa vola vei kemudou na veika oqo, me kua kina ni dou i valavala ca. kevaka sa valavala ca e dua, sa dua na noda dau á€“ tataro vei tamada, o jisu karisito na yalododonu. o koya vakataki koya sa mai buluta na noda i valavala ca, ka sega ni noda ga, ia o ira kece talega na lewe i vuravura. ena ka oqo eda sa kila kina ni da sa kilai koya, kevaka eda muria nona i vunau. ke dua e tukuna, "au kilai koya," ka sega ni muria na nona i vunau, e tamata lasulasu, ka sega ni tu vua na dina. ia o koya sa muria na nona vosa, sa tu vakaidina vua na loloma vakalou. ena ka oqo eda sa kila kina ni da sa tuvata kei koya. o koya e tukuna ni rau sa tuvata kei koya, e dodonu me vakaivalavalataki koya me vaka na nona i valavala. oi kemudou na wekaqu, au sega ni vola vei kemudou e dua na vunau vou, ia nai vunau makawa ga mai liu dou a dau rogoca. na i vunau makawa oqo na vosa dou a rogoca mai nai vakatekivu. me'u tukuna tale, e dua nai vunau vou au vola vei kemudou, na ka oqo sa dina vua, vei kemudou talega, baleta na butobuto sa yali yani, ka sa cilavi keda tu oqo, o koya na rarama dina. o koya e tukuna ni sa tu vua na rarama, ka qai cata tiko na wekana, o koya e se tu vinaka sara tuga ena butobuto me yacova mai oqo. o koya sa lomana na wekana sa tuvata kei na rarama, ena sega ni rawa ni dua na ka ni veivakaleqai mena vakamalumalumutaki koya. ia o koya e cata na wekana e tu sara ga e na butobuto, ka bula lako ena butobuto, ena sega ni kila na vanua e lakova tiko, baleta na butobuto sa vaka matabokotaka na matana. au vola yani oqo vei

kemudou, na luvequ, baleta na nomudou i valavala ca sa bokoci ena vuku ni yacana. au vola yani oqo vei kemudou, na qase, baleta ni dou sa kilai koya ka bula mai nai vakatekivu. au vola yani oqo vei kemudou na cauravou, ni dou sa vakamalumalumutaka na vuni ca. au sa vola yani oqo vei kemudou, na gone lalai, ni dou sa kilai tamada. au vola yani oqo, vei kemudou na qase, ni dou sa kila o koya ka bula mai nai vakatekivu. au vola yani oqo vei kemudou na cauravou, ni dou sa kaukauwa, ka tu vei kemudou na vosa ni kalou, ka dou rawa ni vakamalumalumutaka na kaukauwa ni vuni ca. dou kakua ni lomani vuravura, se na veika sa vaka vuravura, kevaka e dua e lomani vuravura, na loloma i tamada sa sega ni tiko vua. na veika kece etu e vuravura á€“ na gagadre ca ni yago, na gagadre ca ni mata, kei na bula dokadoka á€“ na ka oqo e sega ni mai vei tamada, ia sa mai vuravura ga. o vuravura sa tekivu me yali tiko yani, kei na kena gagadre ca tautoko; ia o koya ga sa cakava na loma ni kalou ena tudei me sega ni mudu. oi kemudou na luvequ, sai otioi ni gauna oqo; me vaka dou sa rogoca ni sa lako tiko mai na meca i karisito, me vaka ni sa levu sara tuga oqo na meca i karisito, ka me rawa ni da kila kina, ni sai vakataotioi ni gauna oqo. era lako tani yani mai vei keda, ia era sega ga ni wili vei keda, kevaka mera a wili vei keda kera a tikoga kei keda, ia nira sa lako tani era na vakaraitaki ira ga mai, ni sega sara ga ni dua vei keda me tuvata kei ira. ia dou sa lumuti oti tu, mai vua na yalosavasava, mo dou kila kina na ka kecega. au sega ni vola yani oqo vei kemudou baleta ni dou sega ni kila na dina, ia baleta ga ni dou sa kila tiko ka sega ni dua e rawa ni lasu ni sa tiko na dina. o cei na lasulasu ia, o koya ga sa cakitaka ni o jisu e karisito? o koya na meca i karisito, e cakitaka na tamada kei na luvena. o koya e cakitaka na luvena, sa sega ni tu vua o tamada; o koya e vakatusa na luvena, sa tu vua o tamana. o koya oqo me tudei ena yalomudou, na ka dou a rogoca mai na vakatekivu kevaka me sa tiko vei kemudou na ka dou a rogoca mai nai vakatekivu, na luvena kei tamana e rau na tu vakaidina vei kemudou. kei na ka sa yalayala oti tu kina o koya me solia vei keda á€“ na bula sega ni mudu. na veika oqo au sa volavola kina vei kemudou, ena vukudra na dauveivakaisini vei kemudou. ia nai lumu dou sa lumuti tu kina mai vei koya, sa tu qori vei kemudou, e sega tale ni qai yaga me dua e vakatekivu kemudou; ia na veilumuti vata ga ka vakavulici kemudou mo dou kila kina na veika kecega, e dina taucoke, ka sega ni ka lasu, me vaka ga nonai vakavuvuli vei kemudou, mo dou tu ga vua. oqo, vei kemudou na luvequ, mo dou tu dei vua, ena gauna ena rairai mai kina, meda sa na vakarau tu ka me kakua na madua vei koya ena nona lako mai. kevaka dou kila ni sa yalododonu o koya, mo dou kila ni o ira kece era bulataka na yalododonu era vakasucumi vou mai vua.

raica na kena levu ni loloma sa vakayacori vei keda mai vei tamada, meda vakatokai kina meda luve ni kalou! o koya oqo era sega ni kilai keda kina o vuravura, ni ra sega ni kilai koya. kemudou na luvequ, eda sa luve ni kalou; e se bera ni vakatakilai mai eda

na vakaevei ena siga mai muri, ia eda sa kila tikoga ena gauna sa vakaraitaki koya mai kina, eda na qai tautauvata kei koya, ka ni da sa qai raici koya ena matada dina. o koya sa tu vua nai nuinui oqo ena vakasavasavataki koya, me vaka ni sa savasava sara tu ga o koya. o koya yadua sa i valavala ca sa talaidredre kina i vakavuvuli dina, ni sa valavala ca na talaidredre ki na i vakavuvuli dina. ni dou sa kila ni sa vakatakilai koya o koya, ena nona mai bokoca na noda i valavala ca, ka e sega tu vua na i valavala ca. o koya e tu vata kei koya ena sega ni valavala ca. o koya e valavala ca e se bera ni rogoci koya se kilai koya. oi kemudou na luevu, me kua ni dua me dabui kemudou. o koya sa i valavala dodonu, sa dodonu ga, me vaka ga na nona valavala dodonu. o koya sai valavala ca, sa lue ni tevoru, ni sai valavala ca na tevoru mai nai vakatekivu. oqo na vuna e lako mai kina na lue ni kalou, me mai vakarusa na cakacaka ni tevoru. o koya yadua e sucu vou mai vua na kalou e sega vei koya nai valavala ca, baleta ni sa sucu vou mai vua na kalou. na ka oqo ena vakatakilai koya ga na lue ni kalou kei na lue ni tevoru; ka sa sega ni lue ni kalou o koya e sega ni valavala dodonu, kei koya talega e sega ni lomana na wekana. oqo nai tukutuku dou a rogoca mai nai vakatekivu me da veilomani vakaveiwekani. ka me kua ni vakataki keni, o koya sa yaloca vua na tacina ka oti qai vakamatei koya. a cava e labati koya kina; baleta ni valavala vakatani, o tuakana e valavala dodonu. dou kakua ni kurabui, na wekaqu, kevaka e cati kemudou o vuravura. ka me da kila ni da sa vakaleleci tani mai na mate kina bula, me da lomani ira na veiwekani ka o koya e sega ni lomana na wekana sa tiko ga ena mate. o koya e cata na wekana sa daulaba, ka mo dou kila, o ira na daulaba e sega ni nodra na bula e sega ni mudu. ena ka oqo eda kila dina kina na loloma, ka ni solia na nona bula ena vukuda. ka sa dodonu vaka kina meda solia na noda bula ena vukudra na wekada. ia o koya sa tu vua nai yau ni vuravura oqo, ka raica na wekana ni vakaloloma tu, ka sega mada ga ni bau kauwaitaki koya, e rawa vaka cava me tukuna ni tiko vua na loloma ni kalou? oi kemudou na luevu, meda kua ni vakaraitaka na loloma ena vosa walega se na yamede, ia ena cakacaka kei na dina. ena ka oqo eda sa kila kina ni sa tu vei keda na dina, ka vakadinadinataka na yaloda. kevaka e beitaki na yaloda, na kalou e levu cake, mai na yaloda, ka kila na ka kecega. kemudou na luevu, kevaka e sega ni beitaki na yaloda, eda sa tu vakarau vua na kalou. na ka eda kerea vua ena solia vei keda baleta ni da maro-roya na nona i vakaro, ka cakava na ka sa vinakata o koya. oqo na nona i vakaro: meda vakabauta na yaca ni luvena o jisu karisito ka veilomani, vakalevu sara, me vaka na nona i vakaro vei keda. o koya sa muria na nonai vakaro sa tudei vei keda, o koya talega ena tu vua. ena ka oqo eda sa kila kina ni sa tu vei keda o koya, ni sa tiko vata kei keda na nona yalo tabu.

4

vei kemudou na luevu, dou kakua ni vakabauta na yalo kecega, ia dou vakatovelei ira na yalo oqori, se ra yalo mai vua na kalou se sega; baleta ni levu na parofita vakailasu era sa cowiri tu oqo e vuravura.

ena ka oqo, dou na kila kina na yalo sa mai vua na kalou; na yalo kece e vakatusa ni o jisu karisito sa yaco me mai tamata, na yalo oqo sa mai vua na kalou. kei na yalo kece e sega ni vakatusa, ni o jisu karisito e sega ni bulataka na bula vakatamata na yalo oqo, e sega ni mai vua na kalou. oqo sara ga na yalo ni meca i karisito, o koya dou sa rogoca ni na lako mai, a sa tu sara ga oqo vei keda e daidai. oi kemudou sa nona na kalou, na luevu, dou sa vakamalumalumutaki ira, baleta ni sa levu o koya sa tiko vei kemudou, ka lailai o koya sa tiko e vuravura. o ira era sa tamata vakavuravura. ka ra na vosataka tikoga na veika vakavuravura, o vuravura ena vakarogoci ira, oi kemudou na luevu sa nona na kalou. o koya e kila na kalou ena rogoci keda; o koya e sega ni nona na kalou ena sega ni rogoci keda. ena ka oqo eda na kila kina na yalo ni dina, kei na yalo ni veivakacalai. kemudou na luevu, me da veilomani vakalevu, ni loloma sa mai vua na kalou; o koya sa dauloloma sa vakasucumi vou mai vua na kalou, ka sa kila na kalou. o koya e sega ni loloma e sega ni kila na kalou, ka ni sa loloma na kalou. ena ka oqo sa vakaraitaka mai kina vei keda na loloma ni kalou, ni sa solia mai ki vuravura na luvena e dua bau ga, ka meda rawa ni bula ena vukuna. sai koya oqo na loloma, e sega ni noda lomana na kalou, ia ena nona lomani keda, ka tala mai kina na luvena me mai buluta na noda i valavala ca. kemudou na luevu, kevaka sa lomani keda tu vaka oqo na kalou, sa dodonu vakalevu cake sara meda veilomani vaka i keda. e sega ni se bau dou me raica na kalou ena dua na gauna. kevaka eda veilomani vaka i keda, na kalou ena tiko kei keda, kei na nona loloma ena tudei vei keda. ena ka oqo eda sa kila kina ni da sa tuvata kei koya, ka sa tu vei keda o koya, baleta ni sa sovaraka o koya ki yaloda na yalona. ka eda sa raica ka tusanaka ni sa tala mai o tamada na luvena mei vakabula kei vuravura. o koya yadua e vakatusa ni o jisu e lue ni kalou, ka e vakaraitaka ni kalou e tiko vua, o koya talega e tu vata kei na kalou. ka eda rawa ni kila ka vakabauta na nona lomani keda na kalou. na kalou sai koya na loloma, o koya e tu vua na loloma, e tu vua na kalou, ka rau sa dua vata kei na kalou. na loloma sa vakayacora vei keda meda yaloqaqa ena siga ni veilewai; ni sa vakakina o koya, kei na noda bula qaqa e vuravura na loloma e sega ni kila na rere; ia na loloma e taucoko e vakayalali na rere, baleta na rere edau veivakatotogani. ia o koya e se rere tikoga e sega ni tu vua na loloma. eda lomani koya baleta ni a lomani keda e liu o koya. kevaka e dua e tukuna, "au lomana na kalou," ka cata na wekana, o koya na tamata lasulasu; baleta na wekana e rau veirai tikoga e veisiga, qai rawa vakacava vua me lomana na kalou ni sega ni rawa ni raica e matana. oqo nai vakaro sa tau mai vua, me baleti keda; o koya e lomana na kalou e dodonu me lomana talega na wekana.

5

o koya yadua e vakabauta ni o jisu na karisito e sucu vou mai vua na kalou, o koya yadua sa lomana o koya sa vakatubura, sa lomani koya talega o koya sa vakatuburi. ena ka oqo eda sa kila ni da sa lomani ira na lue ni kalou, ni sa lomana na kalou ka muria na

nona i vakaro. oqo na loloma vua na kalou, me maroroi nona i vakaro. na nona i vakaro e sega ni dua na kena i colacola. ni sa rawai vuravura o koya yadua sa vakasucumi vou mai vua na kalou. sa yaco oti na qaqa ka sa vakamalumalumutaki oti kina o vuravura á€" e na noda vakabauta. o cei sa vakamalumalumutaki vuravura, o ira duadua ga era vakabauta ni sa luve ni kalou o jisu? o koya sa lako mai ena wai kei na dra; ka sega ni wai walega, ia na wai kei na dra. sai koya na yalo tabu sai vakadinadina kina, baleta na yalo tabu na vuni dina. ni ratou sa lewe tolu sa tukutuku tiko mai lomalagi: o tamada, na vosa kei na yalo tabu; ratou sa duavata na tolu oqo. ka ratou lewe tolu talega sa tukutuku tiko e vuravura: na yalo, na wai kei na dra; ratou sa dua ga na tolu oqo. kevaka eda ciqoma na i tukutuku ni tamata, nai tukutuku ni kalou e cecere sara, oqo nai tukutuku ni kalou na nona vakaraitaki koya na luvena ena veika e vakayacora. o koya e vakabauta na luve ni kalou sa i vakadinadina bula o koya; ka o koya e sega ni vakabauta na kalou e sega ni dua na dina e tu vua, baleta ni sega ni vakabauta nai tukutuku sa solia vua na luvena, na kalou. oqo nai tukutuku: sa solia vei keda na kalou, o ya na bula e sega ni mudu, ia na bula oqo sa tu vua na luvena. o koya ga sa tu vua na luvena, sa tu vei koya na bula; o koya e sega ni tu vua na luveni kalou, ena sega ni dua na bula me tu vua. au sa vola yani na veika oqo, vei kemudou sa vakabauta na luve ni kalou, mo dou kila ni sa nomudou na bula e sega ni mudu, ka mo dou gumatua tikoga ni dinata na luve ni kalou. na ka ga oqo eda sa dei kina vua, ni dua na ka eda kerea me vaka na lomana, sa rogoci keda o koya. kevaka eda kila ni sa rogoci keda o koya, e na ka eda kerea, eda na rawata dina na ka eda kerea. kevaka e dua sa raica tiko na wekana ni sa cakava tiko nai valavala ca ka sega ni na yaco kina vua na mate, me na masu o koya, ena qai solia mai na bula vei koya e valavala ca tiko ka sega ni na mate kina, e tiko nai valavala ca e yaco kina na mate. au sega ni tukuna qo mo dou masulaka na veika o ya. na ka kece e sega ni dodonu e i valavala ca, ka e tiko nai valavala ca e sega ni yaco kina na mate. eda sa kila, ni sa sega ni valavala ca o koya e vakasucumi mai vua na kalou; ia o koya sa sucu vou vua na kalou mena maroroi koya, ka ni sega ni rawa ni tarai koya na vuni ca. eda kila ni da sa nona na kalou, ia o ira na kai vuravura era tu ena ligana na tevoro. eda sa kila ni sa lako mai na luve ni kalou ka solia vei keda na vuku, me rawa ni da kilai koya kina na vuni dina; nida sa tuvata kei na vuni dina, o jisu karisito na luvena. sai koya oqo na kalou dina, kei na vuni bula e sega ni mudu. oi kemudou na luvequ, dou maroroi kemudou mai na veimatakau. emeni.

vei koya na marama sa digitaki kei ira na luvena, o ira au sa dau lomana dina, ka sega ni mai vei au duadua ga, mai vei ira talega sa kila na dina. ena vuku ni dina sa bula tu vei keda, ena tu ga vei keda ka sega ni mudu. me nomudou na loloma, na yalololoma, kei na vakacegu mai vua na kalou o tamada, kei na turaga o jisu karisito, na luvei tamada, ena dina kei na loloma. sa ka levu noqu marau ni'u raica eso na luve mudou sa muria tiko nai vakavuvuli dina, me vaka eda sa vakaroti kina mai vei tamada. ena ka oqo au sa vakamasuti iko kina, vakamarama, ni sega tale ni dua nai vakaro vou au vola yani vei iko, ia o koya ga eda sa kila oti tu mai; meda veilomani vakalevu sara. o koya oqo na loloma, meda bula ka lako me vaka na nona i vakaro. oqo nai vakaro o sa rogoca oti mai ena i vakatekivu, mo bula ka lako voli kina. ni ra sa lewe levu na dauveivakacalai sa tu e vuravura nikua, ka ra sega ni vakatusa ni o jisu karisito e mai bula vakatamata. sai ira oqo na dauveivakacalai ka ra meca i karisito. dou qarauni kemudou, me kua na guce ena ka eda sasaga tiko kina, ni da na taura na kena i sau. o koya e vukitani mai nai vakavuvuli i karisito, ena sega ni tu vei koya na kalou. ia o koya e maroroya nai vakavuvuli i karisito, e rau na tu ruarua vua na tamada kei koya na luvena. kevaka e dua e lako mai vei kemudou, ka sega ni tiko mai vua nai vakavuvuli vakaoqo, dou kakua ni vakacurumi koya ena nomudou veivale, se mo dou kidavaki koya yani; o koya ena marautaki koya yani, sa takavi koya nai valavala vakatevoro e tu vua. e levu na ka au via vola yani vei kemudou, sa sega ni rawa kina vei au me'u tukuna taucoko e na wai ni volavola kei na taqa ni pepa; ia au sa nuitaka tiko me'u na lako sara ga yani medatou na la'ki veisotari mata, me rawa nidatou reki kina vakalevu sara. o ira na luvedra na yalewa sa digitaki, era sa loloma tu yani. emeni.

o , au na qase vua na luvequ o kaio, au sa dau lomana vakaidina: na luvequ, noqu masu mo vakasaututaki ena ka kecega ka mo bula vinaka, me vaka ni sa bula vinaka na yalomu. sa dua na ka na levu ni noqu marau ni ra mai tukuna vei au na veiwekani; ena nomu maroroya tiko na dina, kei na nomu bula voli kina. ka e sega ni dua na marau vei au, me tautauvata na noqu dau marautaka me'u rogoca, ni dua na luvequ e bulataka tiko na dina. na luvequ, na ka kece mo cakava, vei ira na mata veiwekani se vei ira era vulagi, mo cakava ena yalomu dina. ni nomu loloma era na la'ki tukuna ena matadra nai soqosoqo lotu. mo dau vukei ira ena nodra kau lotu me vaka ni sa vinaka vua na kalou, o sa cakava tiko e dua na cakacaka vinaka. baleta ni ra lako tiko ena vuku ni yaca ni turaga, ka sega ni dua na ka mera saumi tiko kina. e dodonu meda vukei ira sa vakaoqo, me rawa ni da duavata tiko ena kena vakatetei na dina. au sa vola oti kina soqosoqo lotu, ia o jiotirivi o koya sa dau vinakata tu ga me liu vei ira kecega; e sega ni via ciqomi keitou. o koya oqo, kevaka au na lako yani, au na vakasamataka na ka e cakava vei keitou, ena nona vosa vakacacataki keitou ena vosa e sega ni kilikili. kenai karua ena nona sega ni taleitaki ira na mata veiwekani; kei na nona tarovi ira o ira era via toso i liu, mera biuta kina nai soqosoqo lotu. na luvequ, kakua ni vakatatumuria na ca, kitaka ga na ka vinaka. o koya e caka vinaka sa mai vua na kalou, ia o koya e cakava na ka ca e sega ni mai vua na kalou. o timitirio na kenai tukutuku e uasivi mai vei ira kecega, kei na nona dei tu ena dina. keitou sa dau ni tukutuku vaka talega kina, ka dou sa kila ni sa dina na neitou i tukutuku. sa levu na ka au via vola yani, ia au sa sega ni vinakata me'u volavola yani ena peni kei na wai ni volavola; au sa vinakata sara ga me'u raici iko ena dua na gauna lekaleka mai oqo, me rawa ni daru veivosaki ka veitalanoa ena nodaru veirai mata. me nomu tiko na vakacegu. sa loloma yani o ira na veiwekani vei iko. ciqomi ira na veiwekani ena dui yacadra.

o juta, na i talatala i jisu karisito, ka taci jemesa, vei ira sa kaci, ka vakasavasavataki mai vua na kalou na tamada, ka maroroi mai vei jisu karisito. me vakalevutaki vei kemudou na yalololoma, na vakacegu, kei na loloma. oi kemudou sa lomani, au sa saga vakaukauwa me'u vola vei kemudou ena vuku ni bula sa noda kecega, ka au raica ni vinaka cake na noqu via volavola vei kemudou, mo dou marautaka ka vakacegui ga ena vakabauta sa soli vei ira sa lotu. ni sa curu lo mai na tamata eso ka sega ni kilai, ni ra sa vakadinadinataki mai liu ena nodra bula, ka era sega ni lotu, ka era vukica vakatani na loloma ni kalou mera cakava na ka vakasisila, ka cakitaki jiova na kalou duadua ga kei na noda turaga o jisu karisito. ia au vinakata me'u vakananumi kemudou kina, e dina ni dou sa kila, ni sa vakabulai ira na tamata mai ijipita o jiova, e qai vakamatei ira na sega ni vakabauta. o ira na agilosu era sega ni dei ena nodra i tutu dina, ia ka ra biuta mai na nodra i tikotiko, ka sa vakarautaki tu vei ira na sinucodo ni veivakararawataki ena vanua butobuto, ka me yaco mada na siga ni lewa. sa vaka kina o sotoma kei komora kei ira na veikoro volivolita á€" ni ra sa soli ira ki na veidauci vakaveitalia kei na veiyago vata, oqo sai vakaraitaki ni rarawa levu kei na veivakararawataki ni bukawaqa e sega ni mudu. sa vaka kina o ira na dauvadukadukalitaka tiko na yagodra, ka ra beca na veiliutaki, ka era vosa vakacacataki ira na turaga. io, o maikeli na agilosu uasivi, e veileti kei na tevoro, ka veiletitaka na yagoi mosese, sa sega ni doudou me vosavakacacataki koya, ka vaka, "me cudruvi iko o jiova!" ia o ira oqo era vosacataka na ka era sega tu ni kila; na ka era sa kila tu, era tautauvata tu ga kei na manumanu kila rerevaki, era sa vakarusai ira tikoga vaka i ira. ena ca vei ira! ni ra sa muria nai valavala i keni, era kova na i yau me vakataki pelami, ka ra na mate me vaka na talaidredre nodra na luve i kora. oqo na lewa ena basika ena nomudou kana magiti, era na sega ni rere nira kana vata kei kemudou, era na nanumi ira ga ni ra sa kana. era na vaka na o ka sega na kena uca, era na dau veitosoyaki tu ga vaka na cagi; era vaka na vuni kau tubu vinaka ka sega tu ni dua na vuana, era mate vakarua, na wakadra e cavaraki laivi; na kaukauwa ni ua ni wasawasa, e vakavotua cake na ka mera na madua kina; na kalokalo dau veitosoyaki sa waraki ira tu, me na vakacilava vei ira na butobuto loaloa e sega ni mudu. o inoke, nai kavitu ni taba tamata mai vei atama, ka e parofisaitaka talega na nodra bula na tamata oqo, ka vaka, raica, o jiova sa lako vata mai kei ira na tini na udolu na yalosavasava. "me ia na veicudruvi vei ira kecega, ka me na lewai ira na sega ni lotu, ena nodra i valavala era vakayacora ka sega ni vakalou, kei na veivosa ca kece era tukuna vua, o ira era sa sega ni kila na kalou." sai ira oqo na dauvosakudrukudru, ka dauvakaduiduile, ka dau muria na gagadre ca ni yagodra; kei na gusudra edau cavuta na veivosa veibeci lelevu, ka vakarokoro veivakaisini vei ira na tamata, me ra veirawai kina. ia, oi kemudou, sa lomani, dou nanuma na vosa era cavuta nai apositolo ni noda turaga o jisu karisito: ni ra sa tukuna vei kemudou, ni na so na dauveivakas-

esewani ena i vakataotioti ni gauna oqo, era na dau vakaivalavalataki ira ena dodoma ca vakasisila. sai ira oqo na dau taleitaka na marau vakavuravura, ka era dau vakavu veisei, ka sa sega ni tu vei ira na yalo tabu. ia, oi kemudou, sa lomani, dou vei vakatataki cake vakai kemudou ena nomudou tara cake na vakabauta, mo dou masu tiko ena yalo tabu. dou maroroi kemudou mo dou tuga ena loloma ni kalou, ka raica na loloma ni noda turaga o jisu karisito, ena vuku ni bula sega ni mudu. dou lomani ira na tamata, ka me kune na kena duidui. 23 ia eso, ena nodra rere, ni sa vakarau tarai ira na yameyame ni buka, ka ra luvata tani nai sulu ka vakavuna tiko nodra leqa. vei koya ga sa rawata me maroroi kemudou mai na nomudou bale sobu, me vakaraitaki kemudou talega e matana vakaiukuuku, ena marau vakaidina sara ni dou sa sega ni cala. me ia vua na kalou na noda i vakabula, o koya duadua ga na vuni vuku, me nona na dokai kei na vakarokoroko, na lewa kei na kaukauwa ena gauna sa oti, e daidai, ka sega ni mudu. emeni.

nai vola ni kawa i jisu karisito na lueve i tevita, na lueve i eparama. o eparama sa vakatuburi aisake, sa vakatuburi jekope o aisake, sa vakatuburi juta kei iratou na tacina o jekope. sa vakatuburi veresi kei sera o juta ka tinadrau o tema, sa vakatuburi esiromi o veresi, sa vakatuburi rami o esiromi. o rami sa vakatuburi amenatave, ka vakatuburi nasoni o amenatave, o nasoni sa vakatuburi salimoni. sa vakatuburi poasa o salimoni, ka tinana o reapi, o poasa sa vakatuburi opeti ka tinana o ruci, o opeti sa vakatuburi jese. sa vakatuburi tevita na tui o jese. sa vakatuburi solomoni o tevita na tui ka tinana na wati uraia e liu. sa vakatuburi riopoami o solomoni, sa vakatuburi avaijia o riopoami, sa vakatuburi asa o avaijia. sa vakatuburi josafati o asa, sa vakatuburi jorami o josafati, sa vakatuburi usaia o jorami. sa vakatuburi jocame o usaia, sa vakatuburi asi o jocame, sa vakatuburi esekaia o asi. sa vakatuburi manasa o esekaia, o manasa sa vakatuburi emoni, sa vakatuburi josai o emoni. o josai sa vakatuburi jekonaia kei ira na wekana ni ra sa la'ki tiko ki papiloni. ni sa oti na tiko vakabobula mai papiloni, sa vakatuburi salaceli o jekonaia, sa vakatuburi serupepeli o salaceli. sa vakatuburi aviuta o serupepeli, sa vakatuburi eliakimi o aviuta, sa vakatuburi esa o eliakimi. sa vakatuburi setoki o esa, sa vakatuburi akimi o setoki, sa vakatuburi elita o akimi, sa vakatuburi iliesa o elita, sa vakatuburi mecani o iliesa, sa vakatuburi jekope o mecani. sa vakatuburi joseva o jekope, o joseva na wati meri o koya sa sucu mai vua o jisu sa vakatokai o karisito. nai tabatamata mai vei eparama ka yacovi tevita sa tinikava nai tabatamata, mai vei tevita ka yacova na kau vakabobula ki papiloni sa tinikava nai tabatamata, mai na kau vakabobula ki papiloni ka yacovi karisito sa tinikava nai tabatamata. sa vakaqo na sucu i jisu karisito na tinana o meri sa vosaki oti tu vei joseva, ni se bera ni rau mocevata sa kunekune o meri mai vua na yalo tabu. na watina o joseva sa tamata yalododonu, ka sega ni vinakata me voroka na veidinadinati sa maroroya me nona duadua ga. ia ni sa vakananuma tiko o koya na veikoa oqo, ka raica, sa dua na agilosini ni turaga sa rairai mai vua ena tadra, ka tukuna, "i joseva na lueve tevita, kakua ni o via lomaleqataka na nomu tauri meri me watimu, ni gone sa kunekunetaka tiko e vakatubura vua na yalo tabu. "ena sucu mai vua e dua na gonetaganene, ia mo vakayacani koya o jisu, ni o koya ena qai vakabulai ira na nona tamata mai na nodra i valavala ca." na ka oqo me vakayacori kina na vosa ni turaga ena gusudra na parofita ka vaka: "ka raica, ena bukete e dua na goneyalewa, ka na vakasucuma e dua na gonetaganene, ena vakatokai me yacana o imanueli," kena i balebale, "na kalou sa tiko vata kei keda." sa yadra mai na moce o joseva, ka sa cakava sara ga na ka, ka vakarota vua na turaga me la'ki kauti meri mai me watina, e sega ni rau veikilai yago me yacova ni sa sucu na nona ulumatua na tagane. sa vakayacani koya o jisu.

ni sa sucu oti o jisu mai peceliema e jutia ena gauna sa tui tiko kina o eroti, raica, sa lako mai eso na tamata vuku mai na tokalau ki jerusalemi. e ratou sa taroga, "e vei o koya sa sucu me nodra tui na jiu? ni keitou sa raica na nona kalokalo mai na tokalau, ka keitou sa lako mai oqo me mai vakakoroko vua." ni sa rogoa o eroti na tui, sa taqaya kei ira kece e jerusalemi. ia ni sa soqoni ira vata mai na bete levu taucoko kei ira na daunivolatabu kece, sa taroga vei ira na vanua cava ena sucu kina na karisito. era sa tukuna vua, "mai peceliema e jutia, ni sa vakaqo na ka sa vola na parofita: "ia o iko peceliema, ena vanua o juta, o sa sega ni lailai sara vei ira na veiyasana e juta; ni na tubu mai vei iko e dua na tui o koya ena mai nodra i vakatawa na noqu tamata na isireli." sa qai cakava o eroti me kacivi ira mai vakavuni na tamata vuku, ka vakaqo vei ratou na gauna cava sara mada e ratou raica kina na kalokalo. sa talai ira ki peceliema ka tukuna vei ira, "dou lako ka la'ki vakasaqara mo dou kunea na gone lailai, ni dou sa kunei koya, dou mai vakaraitaka eke vei au, me'u na lako talega yani me'u vakakoroko vua." ni sa vosa oti na tui e ratou sa qai lako; ka raica, na kalokalo era raica tau-mada mai na tokalau sa liutaki ira, me yacova ni sa laki tu vakadua donuya na tikina sa davo tiko kina na gone. ni ratou sa raica na kalokalo, sa dua na ka na levu ni nodratou reki. ena gauna e ratou sa curu kina ki vale, e ratou sa raica na gone lailai kei meri na tinana, e ratou sa tekiduru sobu ka vakakoroko vua. e ratou sa qai dolava na nodratou i yau me ratou cabora: na koula, na drega me vakamai kei na mura. ia ni vakasala oti kivei iratou na kalou ena tadra me ratou kakua ni lesu tale vei eroti, e ratou sa qai lesu tale ki na nodratou vanua ena sala tani. ia oqo ni ratou sa lako, ka raica, sa rairai vei joseva ena tadra e dua na agilosini ni turaga, ka vaka, "tucake, mo kauta na gone lailai kei tinana, mo dou dro ki ijipita, dou tiko mai kea me yacova ni'u sa vosa tale vei iko; ni sa vinakata tiko o eroti me vakamatea na gone lailai." sa cavu tu ka lako, sa kauta na gone kei tinana ena bogi tikoga o ya ki ijipita, e ratou tiko mai kea me yacova ni sa mate o eroti, me vakayacori kina na vosa ni turaga ena gusu ni parofita, ka vaka, "mai ijipita au sa kaciva kina na luevequ." ni sa qai kila o eroti, ni ratou sa vakaisini koya na tamata vuku, sa ka vakaitamera na nona cudru; sa talatala kina o koya mera vakamatea taucoko na gone tagane yabaki rua lako sobu, era tiko e peceliema kei na veiyasana volekata, me vakatekivu sara mai na siga e ratou raica kina na tamata vuku na kalokalo. sa vakataucokotaki kina na vosa i jere-maia na parofita, ka vaka: "sa rogo mai rama e dua na rorogo, na tagi vakararawa, na veitagici kei na so mate levu, sa tagicaki ira na luvana o rejeli, sa cata ni dua me vakadulai koya, baleta ni ra sa mate kece." ni sa mate o eroti, raica, sa dua na agilosini ni turaga sa rairai vei joseva ena tadra mai ijipita, sa tukuna, "mo tucake ka taura na gone lailai kei tinana, ka lako ki na nodra vanua na isireli, ni ra sa mate taucoko o ira sa vakasaqara na gone lailai mera vakamatea." ia ni sa rogoa sa tui mai juta o akeleo, ka sega ni o eroti na tamana, sa rere ni lako kikea. ia ni sa vakasalataki

koya na kalou ena tadra, sa qai gole vaka o koya ki na yasana vaka-kaleli. ia ni sa lako tiko sa tuburi koya e dua na domobula, ni sa rogoca sa tui o koya na luvei eroti o akeleo, sa sega ni vinakata ki na o koya me ratou lako kina, na kalou sa qai vakasalataki koya ena dua tale na tadra, me ratou sa lako kina yasana vaka kaleli. ratou sa qai lako ka la'ki vakaitikotiko ena koro o nasareci, me vakataucokotaki kina na nodra vosa na parofita, ka vaka, "e na vakatokai o koya me kai nasareci."

3

ena gauna o ya mai na loma ni vanua liwa e jutia, sa dauvunau tiko kina o joni na dau veipapitaisotaki, sa kacivaka, "dou veivutuni ni sa voleka na matanitu vakalomalagi!" ni o koya oqo sa tukuna mai o aisea na parofita, ka vaka: "e dua na domo sa kacikaci mai na vanua liwa: me vakarautaki na gaunisala i jiova; ka me vakadodonutaki na gaunisala ena muria." o joni oqo sa vakaisulu ena i sulu ni vuti ni kameli, ka vauci na tolona ena i vau kuli ni manumanu; sa kena kakana na vodre kei na deni oni mai veikau, o ira e jerusalemi, jutia taucoko kei na veiyasana volekata na joritani, era lako kece vua mera la'ki rogoci koya. sa paitaisotaki ira o koya ena joritani, ni ra sa vakatusa tiko na nodra i valavala ca. ia ni sa raica o koya, era sa lewe levu na farisi kei nai tokani i sedusisi era sa lako mai ki na nona papitaiso, sa tukuna vei ira, "oi kemudou na luve ni gata! o cei sa vakasalataki kemudou mo dou drovaka na cudru sa lako tiko mai?" o koya oqo mo dou vuataka na vua sa va- kalou me vaka na nomudou sa papitaiso, me kakua ni cala tiko na nomudou vakasama, mo dou se tukuna tiko ni tamamudou o eparaama, ni'u tukuna oqo vei kemudou, ni sa rawa ga vua na kalou me vakatubura na veivatu oqo mera luvei eparaama. sa davo oti tu na matau ena waka ni kau. o koya oqo na vunika vakaaudaga sa sega ni vuataka tiko na vua vinaka, ena musuki sobu me vakamai laivi. "au sa papitaisotaki kemudou ena wai ni dou sa veivutuni ia o koya ena muri au mai sa levu cake vei au, au sega mada ga ni yacova yani nai vakatagedegede me tu kina na dodonu vei au me'u tubera na nona i vava." o koya e na qai mai papitaisotaki kemudou ena yalo tabu kei na bukawaqa caucaudre. "sa tiko e ligana nai sivi ni nona veivakasavasavataki, ena samaka o koya na vanua ni nona vakasavasavataki sila, me maroroi vinaka na witi ki na kena vale; ia ena vakama taucoko na qa ni sila ena bukawaqa sa sega ni boko rawa." sa biuti kaleli mai o jisu me mai papitaisotaki vei joni ena joritani. ka sa via toveloa o joni me tarova sa tukuna vua, "o iko ga mo paitaisotaki au, o sa lako dina li mai vei au?" ia sa sauma yani vua o jisu, ka vaka, au kerei iko mo cakava sara ga oqo, ni sa kilikili vei au me'u vakaraitaka na ka dodonu." sa qai papitaisotaki koya o joni. ni sa papitaisotaki oti sa lamata cake mai ena loma ni wai, ka raica, o lomalagi sa dolavi vua, ka sa raica o koya na yalo ni kalou ni sa lako sobu mai vua me vaka na ruve ka mai toka vua. ka vakasauri sa rogo mai lomalagi e dua na domo ka vaka, "o koya oqo na noqu gone ni toka, sa dau vakamarautaki au vakalevu."

4

sa qai tuberi jisu cake na yalo tabu ki na vanua liwa me na temaki koya kina na tevoro. sa dua na ka nona viakana, ni sa oti mai na nona lolo vasagavulu na siga ka vasagavulu na bogi. sa basika tu vua o koya na dauveitemaki, ka tukuna vua, "kevaka o luve ni kalou, mo vakarota mada na veivatu sa tu oqo, me ra yaco me madrai." ia sa sauma vua, ka vaka, "ni sa volai, sa sega ni bula na tamata ena madrai duadua ga, ia ena veivosa kecega sa lako mai ena gusu ni kalou." sa qai kauti koya cake na tevoro ki na koro tabu (jerusalemi) ka vakadaberi koya ena delavuvu ni vale ni soro, sa tukuna vua, rika sobu, kevaka o luve ni kalou dina, ni sa volai: 'na kalou ena tala mai na nona agilosu mera qarauni iko, era na maroroi iko talega mo kakua ni taulaka na yavamu kina veivatu era.' e sauma vua o jisu, "sa volai talega, mo kakua ni via temaki jiova na nomu kalou." sa kauti koya tale na tevoro ki na dua na tuvuka ni ulunivanua cecere, sa qai la'ki vakaraitaka vua na veimataniitu kece e vuruvura kei na bula i ukuuku makuwaliliva kecega. sa qai tukuna vua, "na ka kece o raica tu oqori au na solia vei iko, kevaka walega mo cuva sobu ka vakarokorokotaki au." sa tukuna vua o jisu, mo lako tani eke setani! ni sa volai, 'mo vakarokorokotaki jiova na nomu kalou, ka qaravi koya ga.' sa qai laivi koya na tevoro, ka raica, sa ra qai lako mai na agilosu me ra mai qaravi koya. ni sa rogoca o jisu ni sa biu ki valeniveisu o joni, sa biuti jutia ka lako ki kaleli. sa la'ki tiko e nasareci, ka qai toso me la'ki vakaitikotiko sara i kapenaumi ena bati ni drano o kaleli, ena yasayasa vaka sevuloni kei navitalai, me vakataucokotaki kina na vosa sa tukuna mai o aisea na parofita, ka vaka, "na vanua o sevuloni kei na vanua o navitalai, sa qara ki wasawasa, ena tai kadua ni joritani, o kaleli na vanua ni veimataniitu tani: era na raica kina e dua na rarama levu o ira na tamata era tiko ena butobuto, ena vanua ni yaloyalo ni mate era tiko kina, qai kida mai na rarama." sa tekivu sara ga e kea na nona sa vunautaka o jisu, "mo dou veivutuni, ni sa voleka na matanitu vakalomalagi." sa taubale-taka o jisu na baravi mai kaleli, sa raica kina e lewe rua na veitacini, o saimoni sa vakatokai o pita, kei na tacina o adriu, e rau viritaki lawa tiko kei wasaliwa ni rau sa goneda, sa tukuna vei rau, "drau muri au mai, au na qai vakayacori kemudrau mo drau goneda ni tamata." e rau laiva vakasauri na nodrau lawa ka muri koya. ena nona taubale tale yani vakalailai ki liu, e raica tale kina e lewe rua na veitacini, o jemesa na luvei seveti kei joni na tacina, e rau oneva tiko nodratou lawa vata kei tamadrau o seveti, ena loma ni waqa. sa kacivi rau o koya, ka vakasauri e rau biuta na waqa kei tamadrau, ka muri koya. ena veivanua kece e kaleli e vakalakova o jisu, e vakatavuvuli ka dau vunautaka nai tukutuku vinaka ni matanitu ni kalou ena kena veivale ni lotu, e vakabulai ira talega kina na tamata tauvi mate kecega kei na veimate tale eso ka tu vei ira na tamata. sa kuruseti siria taucoko na kena i rogorogo, era sa kauta mai kina vua na tamata era vauci tu ena veimate ka dau veivakatotogani eso, me vaka na curumi tevoro, na cuqa, na tauvi paralase; sa vakabulai ira kece o koya. e lewe levu kina na tamata era sa muri koya mai kaleli, tikapoli, jerusalemi, jutia, kei

ni sa raici ira na lewe vuqa, sa cabe cake ki na dua na ulunivanua, era sa qai lako mai vua na nona ti-saipeli ni sa la'ki dabe sobu o koya. sa qai tekivu me dolava o koya na gusuna ena nona vakavulici ira, ka vaka: "sa kalouvinaka o ira sa yalomalumumu ni sa nodra na matanitu vakalomalagi. sa kalouvinaka o ira sa dautagi, ni ra na vakacegui. sa kalouvinaka o ira sa yalomalua, ni ra na taukena na vanua. sa kalouvinaka o ira sa via kania ka via gunuva nai valavala dodonu, ni ra na vakamamautaki. sa kalouvinaka o ira sa dauyalololoma, ni ra na lomani. sa kalouvinaka o ira sa savasava na yalodra, ni ra na raica na kalou. sa kalouvinaka o ira na dauvakayacora na veisaututaki, ni ra na vakatokai me lue ni kalou. sa kalouvinaka o ira era sa vakacacani ena vuku ni valavala dodonu, ni sa nodra na matanitu ni kalou. "dou sa kalouvinaka ni ra sa rukaki kemudou, vakacacani kemudou, ka vosavakacacataki kemudou vaka i lasu ena vukuqu. mo dou reki ka marau sara ki na vakalevu, ni kemudou i sau mai lomalagi sa talei sara, o ira talega na parofita e liu era a vakacacani me vaka oqo. oi kemudou na masima kei vuravura; ia kevaka sa yali nai kanakana ni masima, na cava me na qai vakatuituinataka tale? sa sega sara ga ni dua na kena yaga, sa vinaka ga me viritaki i tuba ka mera vakabutuka na tamata. oi kemudou na rarama kei vuravura. na koro sa tara toka ena delana sa sega ni tabonaki rawa. e na sega ni rawa me vakawaqaci na cina me qai la'ki biu ki na loma ni sova, ia ena kena i tutu ga, me rawa ni vakaramataki ira kina na tiko ena loma ni vale. na nomudou bula me vaka kina ena kena raramasese vei ira na tamata, me ra raica kina ni dou sa kilikili kaya, ka vakarokorokotaka na tamamudou sa tiko mai lomalagi. dou kakua ni nanuma ni'u lako mai me mai vakawabokotaka na vunau, se na nodra vosa na parofita. au sega ni lako mai me vakawabokotaka ia me'u vakataucokotaka ga. na ka dina oqo au tukuna vei kemudou, e na sega ni dua na mata ni vola lailai se dua na yatu vosa mai na vunau me sega ni vakayacori, era na vakataucokotaki kecega ni bera ni qai rusa o vuravura. vei koya e vakatawayagataka ka kauta vakatani ena nona i vakavuvuli vakatamata nai vakaro oqo, ena sega ni dua na ka o koya ena matanitu vakalomalagi; ia vei koya e kitaka ka veituberi kina ena vakatokai me tamata qaqa ena matanitu vakalomalagi. "au sa tukuna vei kemudou, kevaka e sega ni uasivi cake na nomudou i valavala dodonu mai na nodra dodonu na farisi kei ira nai liului ni lotu, dou na sega sara ni curu ki na matanitu vakalomalagi." dou sa rogoca ni sa tukuni vei ira na qase e liu, 'mo kakua ni laba, o koya e laba e na lewai me mate.' "ia au sa tukuna vei kemudou, o koya e cudruvi tacina walega se cudru mada ga mai nodratou, sa okati ena lewa oqo. o koya e tukuna vakaca na wekana ena lewai vei ira na matabose e cake. ia o koya e rukaka vakaca na wekana ena cudruvi mai eli ena bukawaqa." o koya oqo kevaka o sa kauta na nomu ka ni vakavinavinaka mo la'ki cabora ki nai cabocabo ni soro, o qai vakasamataka rawa ni dua na ka e beitaki iko kina e dua na wekamu, mo

biuta tu mada ena cabocabo ni soro na nomu ka ni vakavinavinaka, ka mo lako rawa mada vei koya na wekamu oqori mo drau veivinakati. saga mo drau veiyaloni rawa ni drau sa taubale tiko ki na vale ni veilewai, de qai la'ki tukuni iko vua na turaga ni lewa, na turaga ni lewa qai soli iko vei ira na ovisa, o ira na ovisa era na qai biuti iko kina vale ni veivesu. "au tukuna vei iko, ena sega ni rawa mo biu mai tuba ka vakavo mo sauma kece nai lavo o beitaki kina. "dou sa rogoca ni sa tukuni vei ira e liu, 'mo kakua ni veibutakoci.' "ia au sa tukuna vei kemudou, o ira kece ga era raica na yalewa ka qai domona, era sa dauveibutakoci oti e yalona. kevaka e vakavuna na matamu i matau mo valavala ca, leuta tani ka viritaka laivi; ni vinaka cake me kau tani e dua ga na tiki ni yagomu, ka qai ca ni biu taucoko na yagomu ki na bukawaqa mai eli. kevaka e vakavuna na ligamu i matau moi valavala ca musuka tani ka viritaka laivi; ni vinaka cake me kau tani e dua ga na tiko ni yagomu, ka qai ca sara ni biu taucoko na yagomu ki na bukawaqa mai eli. "sa tukuni oti tu mai, kevaka e dua sa via sereka na watina ia me solia vua nai vola ni rau sa veisere." ia au sa tukuna vei kemudou, ke dua na tagane sa sereka na watina ena dua tale nai ulubale, ka sega ni baleta na dautagane sa vakavuna na nona la'ki dautagane na yalewa oqo; o koya sa vakawatitaka na yalewa sa sereki mai sa dauyalewa. "dou sa rogoca oti ni sa tukuni vei ira e liu, mo kakua ni bubului vakailasu, ia na nomu bubului mo vakaraitaka vua na turaga ni ka dina nomu bubului. ia au sa tukuna vei kemudou, me sa kua sara ga na bubului: kua ni dou cavuti lomalagi ni oqori nai tikotiko vakaturaga ni kalou; "kakua ni dou cavuti vuravura, ni sai tutu ni yavana, kakua ki jerusalemi, ni nona koro na tui sa cecere sara. mo kakua ni bubului ki na ulumu, baleta e sega ni rawa ni dua na drau ni ulumu mo cakava me vulavula se me loaloa. "ia mo dou tukuna na 'io me io' ke sega me sa 'sega ga'. ke sa mani vakuri tale na nomudou vosa mai na io kei na sega, oqori sa lako mai vua na tevoro. dou sa rogoca ni sa tukuni, 'me kenai i sau ni mata na mata kei na bati me kenai sau na bati.' "ia au sa tukuna vei kemudou, kakua ni dou via sauma na ca vua e dua na tamata ca, ia ke dua e sabica na balumu i matau, solia tale na balumu i mawi. kevaka sa tukuni vei iko mo lako ki na veilewai ka sa luvati tani na nomu sote, mo luvata talega vua na nomu kote. ke dua e vakasaurarataki iko mo drau lakova e dua na maille, mo lako vata tale kei koya ena rua na maille. ke dua sa mai kerekere vei iko mo solia vua, kakua ni dau sogoti iko vei koya na dau kerekere. "dou sa rogoca oti ni sa tukuni, 'mo lomani ira sa tiko veivolekati kei iko ka sevaki koya na kemu meca.' "ia au sa tukuna vei kemudou, dou lomani ira na kemudou meca, vosa vakalouvinakataki ira sa rukaki kemudou, caka vinaka vei ira sa dau sevaki kemudou, ga masulaki ira sa dau vakasewasewani kemudou kei ira sa dau vakacacani kemudou, "mo dou luvena kina na tamamudou mai lomalagi; ni sa vakacilava o koya na mata ni siga vei ira na tamata ca kei ira na tamata vinaka, sa vakatauca talega na uca vei ira na yalododonu kei ira nai valavala ca. kevaka mo dou lomani ira sa ca caka vinaka vei kemudou, na cava ena kena i sau vei kemudou? sega li ni nodra bula na daukumuni vakacavacava na bula sa

vaka oqo? kevaka mo dou veimositi ka veikauwaitaki tikoga vakai kemudou, e na dredre sara ga kina vei ira na tamata mera yacova yani na nomudou cecere, sega li ni nodra bula na daukumuni vakacavacava na bula sa vaka oqo? "o koya oqo mo dou qai vakatoucokotaki sara, me vaka sa taucoko sara na tamamudou sa tiko mai lomalagi.

6

"dou qarauni kemudou vinaka mo dou kakua ni loloma vakarairai vei ira na tamata, me ra raici kemudou. ena sega kina na kemudou i sau mai vua na tamamudou sa tiko mai lomalagi. "o koya oqo, ni o sa soli ka ni loloma, kakua ni uvu davui me vaka era dau kitaka na dauveivakaisini ena veivale ni lotu kei na veigaunisala, mera vaqoroqoro kina mai vei ira na tamata. na ka dina au tukuna vei kemudou oqo, na kedra i sau sara ga era sa taura tiko e kea. ia ni o sa solia nomu ka ni loloma, me kakua ni kila sara ga na ligamu i mawi na ka sa solia na ligamu i matau. me kua ni dua e kila kina na nomu solia nomu ka ni loloma; ni o koya na tamamu sa raica na ka eda solia ka sega ni kilai, ena sauma vei iko o koya. ena gauna o masu kina, me kakua ni vakatiki ira na dauveivakaisini. ni ra dau vinakata mera tucake tu ena veivale ni lotu kei na veitutu ni sala, me laurai vei ira na tamata ni ra masu tu. na ka dina au tukuna vei kemudou, ni sa kedra i sau sara ga era sa taura oqori. "ia o iko, ni o sa masu, curu ki na nomu rumu, ka sogota mai na katuba qai masu vua na tamamu sa tiko ena yasana vuni; ni o koya na tamamu sa raica na ka vuni ena sauma votu vei iko. "ni dou sa masu, kakua na vakamacalavakabalavu me vaka era dau cakava na sega ni lotu. ni ra sa nanuma era na rogoci ena nodra vakayatyatu vakabalavu. "o koya oqo mo dou kakua ni tautauvata kei ira. ni o tamamudou sa kila oti tu na ka e yaga vei kemudou, ni se bera na nomudou masu. na nomudou masu me vaka ga oqo: tamai keimami mai lomalagi, me vakarokorokotaki na yacamuni. sa lako mai na nomuni matanitu. me yaco na nomuni lewa e vuravura me vaka sa yaco tiko mai lomalagi. mo ni solia mai vei keimami na kakana e rauti keimami ena siga oqo. ni kakua ni cudruvi keimami ena vuku ni neimami valavala ca, me vaka keimami - sa sega ni cudruvi ira era sai valavala ca vei keimami. mo ni kakua ni kauti keimami ki na vere, ia mo ni vakabulai keimami mai na vuni à€" ca. ni sa nomuni na matanitu kei na lewa kei na lagilagi ka sega ni mudu. emeni. "na tamamudou vakalomalagi ena vosoti kemudou kevaka dou vosoti ira sa caka cala vei kemudou. ia kevaka mo dou sega ni vosoti ira sa caka cala vei kemudou, ena sega talega ni vosota na nomudou caka cala na tamamudou. ia ni dou sa lolo kakua ni dou vakatiki ira na dauveivakaisini, ena nodra dau vakamatavevaku ni ra dau vakaraitaka vei ira na tamata ni ra sa lolo ena kedra i rairai. na ka dina au tukuna vei kemudou, ni sa kedra i sau sara ga era sa taura oqori. "ia o iko, ni o sa lolo, lumuta vinaka na ulumu ka vakasavasavataka vakavinaka - na matamu, me kakua kina ni ra raica na tamata ni o lolo tiko, ni o koya na tamamu sa raica - na ka vuni ena sauma votu vei iko. dou kakua ni binia vei ke-

mudou me nomudou nai yau vakavuravura, na vanua ena kania kina na sarasara kei na tauvi veveka kei na vanua talega era na curuma yani vakaukauwa na daubutako mera butakoca; ia dou binia ga vei kemudou me nomudou nai yau mai lomalagi, na vanua e sega ni rawa ni kania kina na sarasara se me tauvi veveka, se ra curuma vakaukauwa na daubutako mera butakoca. ni vanua ena tiko kina na nomudou i yau ena tiko talega kina na yalomudou. na cina ni yago na mata. kevaka e vinaka na mata, ena ramase kina na yagomu taucoko. ia kevaka e ca na matamu, na yagomu taucoko ena butobuto. o koya oqo sa na yaco kina na nomu rarama me butobuto, e sa na wacava na butobuto oqori! e sega ni dua me qarava rawa e rua na turaga; ni na lomani koya kadua ka cati koya kadua, se na dokai koya kadua ka dau vosa becitaki koya kadua. ena sega ni rawa mo dou qarava na kalou kei na i lavo. "o koya oqo au sa tukuna vei kemudou, mo dou kakua ni lomaocaocataka tiko na nomudou bula, na cava mo dou kania se cava mo dou gunuva; se cava me vakaisulutaki kina na yagomudou. e sega li ni bibi na bula mai na kakana, e sega li ni bibi na yagoda mai nai sulu?" dou raici ira mada na manu-manu vuka, ni ra sega ni kabukaburaki se tatamusuki, se na nodra via vakumunavata na kakana me la'ki biu kina nodra sova; sa dau vakani ira tu ga na tamamudou mai lomalagi. e sega li ni dou bibi cake oi kemudou mai vei ira? "e rawa li ni dua vei kemudou ena nona lomaocaoca me tosoya na siga ni nona bula ni sa cava? na cava ga mo dou lomaocaocataka kina nai sulu mo dou daramaka? dou vakasamataka mada na viavia era tubu tu ena buca, era bula tu mada vakacava: era sega ni culacula se vakacaucacata e dua na ka. me'u tukuna ga vei kemudou na totoka kei na lagilagi ni sulu i solomoni, e sega ni tautauvata na kedra i rairai totoka na viavia oqo. kevaka sa vaka tu oqo na kalou ena nona kauwaitaka me vakasuluma na viavia ni buca o koya sa tubu ga ni kua ka vakamai ni mataka, e sega li ni bibi cake sara ki vua mo dou vakaisulutaki, oi kenudou sa lailai na nomudou vakabauta? "o koya oqo dou kakua ni lomaocaoca, "mo dou tukuna tiko, na cava me keimami kania? 'se cava me keimami gunuva?' se cava me keimami vakaisulu kina?' "ni o ira ga na sega ni lotu era dauvakasaqara na veika oqo. o koya na tamamudou mai lomalagi sa kila tiko na nomudou gadreva na veika oqori. ia dou vakasaqara mada ga e liu na matanitu ni kalou kei na nona yalododonu, ena qai soli ga mai vei kemudou na veika kece oqo. o koya oqo dou kakua ni lomaocaocataka na veika ni mataka, me qai lomaocaocataki koya ga me baleti koya na siga ni mataka, mo vakalaiva vua na siga me leqataka nona siga.

7

"dou kakua ni daulelewa, dou na sega kina ni vakalewai. na lelewa dou vakalelewa kina, dou na vakalewai tale kina; kei na i vakarau dou vakarautaka, ena vakarautaki lesu tale vei kemudou. "na cava mo via la'ki leqataka kina na mala ni kau lailai ena matai na wekamu, ia ka o sega tiko mada ga ni vakasamataka ni tu sara ga e matamu e dua na tiki ni kau levu? "e rawa vakacava mo tukuna vua na wekamu 'me'u leuta

na mala ni kau lailai mai matamu, ni tu mada ga e matamu e dua na tiki ni kau levu? "kemudou na dauveivakaisini! leuta tani mada e liu na tiki ni kau levu mai matamu, o na qai raica vinaka kina na mala ni kau lailai mo leuta mai na matai na wekamu. dou kakua ni solia na ka tabu vei ira na koli; se biuta na nomudou mata ni civa e matadra na vuaka, de ra qai buturaka sobu e yavadra, ka sauveiki mai mera basubasuraki kemudou. kerekere, vakasaqara ka tukituki tikoga "dou kerekere, ena qai soli vei kemudou; dou vakasaqara, dou na qai kunea, dou tukituki, ena qai dolavi mai vei kemudou. ni o koya ga e kerekere ena soli vua, kei koya e vakasaqara ena kunea ga, kei koya e tukituki ena dolavi ga vua. e rawa ni dua na tama ni gone vei kemudou, kevaka sa kerea vua na luvema ena dua na kena madrai, ka qai solia tu vua e dua na vatume kena? se me kerea e dua na kena ika, me qai solia tu vua e dua na gata me kena? oi kemudou mada ga na tamata lomaqa ka dukadukali, dou solia tiko vei ira na luvemudou na veika vivinaka, e sa na uasivi ka talei sara na veika ena solia na tamamudou mai lomalagi vei koya e kerekere vua. o koya oqo, dou cakava vei ira na tamata, na ka sara ga dou vinakata mera cakava vei kemudou, na vunau kei na nodra vosa na parofita e tukuna mai. "dou curu ki na matamata raba lailai; ni sa raraba ka loma i levu na kena sala. sa lako ki na rusa, ka ra sa lewe levu era curu kina. "baleta na matamata kina bula e raba lailai ka qiqo na kena sala, e lewe lailai sara era sa kunea. "dou qarauni kemudou mai vei ira na parofita vakailasu, era sa lako mai vei kemudou ka ra vakaisulutaki ira tu mai me vaka na sipi, ia e loma sa wolifa vakarerevaki sara. "dou na kilai ira ena vuadra. e rawa li ni betia na tamata na vua ni vaini mai na veiwavakavotona se na vua ni loloma mai na soni? e vaka kina, ena vuataka na vua vinaka na vunika vinaka, ia na vunika u ca ena vuataka na vua ca. na vunika vinaka ena sega ni rawa me vuataka na vua ca, na vunika u ca ena sega ni rawa me vuataka na vua vinaka. "na vei vunika ka sega ni vuataka na vua vinaka sa musuki laivi, ka biu ki na bukawaqa. "o koya oqo na vua era na vuataka, dou na qai kilai ira kina. sega ni o ira taucoko era tukuna vei au, "turaga, turaga," me ra na curu kina matanitu vakalomalagi, ia o ira ga era cakava na loma i tamaqu sa tiko mai lomalagi. lewe levu sara era na tukuna vei au ena siga o ya, turaga, turaga e sega li ni keimami a parofisai ena yacamuni, ka cemuria na tevero ena yacamuni, kei na neimami kitaka na veika veivakurabitaki ena yacamuni? au na qai tukuna yani vei ira, au sega ni kilai kemudou; dou lako tani vei au, oi kemudou sa dau cakava na i valavala ca! o koya yadua e rogoca na noqu vosa oqo ka cakava sara, au na vakatautauvatataki koya kei na dua na tamata yalomatua sa tara na nona vale ena dela ni vatu: "ni sa tau mai na uca, ka coka na dobui, ka sa liwava vakaukauwa na vale o ya na cagi; sa sega ni kasura sobu kina, ni sa yavutaki vinaka tu ena vatu. ia o koya yadua e sa rogoca na noqu vosa oqo, ka qai sega ni cakava kina e dua na ka, ena tautauvata sara ga kei na dua na tamata yalowai e tara tu na nona vale ena dela ni nuku: "ni sa tau mai na uca, ka coka na dobui, ka liwava vakaukauwa na vale o ya na cagi; sa kasura sobu kina ka sa ka levu sara na kena kasura." ni sa mai tinia na nona vosa o

jisu, sa dua na ka na nodra qoroqoro na tamata ena vuku ni nona i vakavuvuli. ni vakavulici ira me vaka e dua e tu vua na lewa kece, ka sega ni vakataki ira na dau ni vola tabu.

8

ni sa oti mai na nona tiko ena ulunivanua, era sa muri koya na lewe vuqa. ka raica, sa dua na tamata vukavuka sa lako mai ka tekiduru sobu e matana, sa tukuna, "turaga, kevaka sa lomamuni vei au, au kerea mo ni vakasavasavataki au." sa qai dodoka na ligana o jisu ka tarai koya ka tukuna, au sa vinakata; mo savasava mai." e vakasauri ni sa vakasavasavataki na nona vukavuka. sa tukuna vei koya o jisu, "mo raica me kakua ni dua o talanoataka vua; ia lako, ka la'ki vakaraitaki iko vua na bete, ka cabora na nomu ka ni vakavinavinaka me vaka sa vakarota o mosesa, me rawa ni ra kila kina ka vakadinadinataka na tamata." ni sa curu mai ki kapenaumi o jisu, sa lako mai vua e dua na turaga ni valu, ka vakamamasu vei koya. ka tukuna, "turaga, e dua noqu dauveiqaravi sa davo tiko mai vale, sa tauvi paralase ka sa vutugu tu ga." sa tukuna vua o jisu, "au na qai lako yani me'u vakabulai koya." sa tukuna na turaga ni lako mai ka lako mai, turaga au sega ni yacova na nomuni dokai me rawa kina mo ni curuma na noqu loma ni vale. ia mo ni cavuta ga e dua na mala ni vosa, ena bula kina na noqu dauveiqaravi. "oi au e dua na tamata veilitaki vei ira na sotia. ni'u tukuna vua e dua 'me lako,' e lako, ni'u tukuna tale vua e dua 'lako mai,' e lako mai; ni'u tukuna vua noqu dauveiqaravi 'cakava oqo,' e cakava o koya." ni rogoca o jisu na vosa oqo, sa qoroqoro ka tukuna vei ira na muri koya tiko, au tukuna dina oqo vei kemudou, au se bera vakadua ni kunea e isireli e dua na vakabauta levu me vaka oqo. "me'u tukuna talega vei kemudou ena lewe vuqa era na lako mai na tokalau kei na ra, era na dabe vata kei eparaama kei aisake kei jekope ena matanitu vakalomalagi. "ia o ira na gone dina ni matanitu era na viritaki ki na butobuto mera na tagi kina ka vakasequruqu bati." sa qai tukuna o jisu vua na turaga ni valu, "mo lesu tale ki nomudou; me vaka na nomu vakabauta sa bula kina o koya." ena auwa vata ga o ya sa vakabulai kina na nona dauveiqaravi. sa lako o jisu ka curu kina vale i pita, ka raica ni sa tauvi matetaka na tinai watina. sa tara o koya na ligana, ka sa yali na tauvimate, sa duri cake ka vakarautaka na kedratou. ni sa yakavi mai e lewe levu sa qai kau mai vua ni ra curumi tevero. e cemuria tani, na yalo velavela ena nona vosa, ka vakabulai ira talega sa tauvi mate, me vakataucokotaki kina na vosa i aisea na parofita ka vaka: "sa colata o koya na nodra rarawa kei na nona kauta tani na noda tauvimate kecega." ni sa raica o jisu ni ra sa toro mai vua na lewe vuqa, sa vakarota me ratou soko yani ki tai ka dua. sa lako mai vua e dua na dau ni vola tabu ka tukuna, "qasenivuli, au na muri iko ena vanua cava ga o lako kina." sa qai tukuna vei koya o jisu, "na fokisi e tiko nona qara kei na manumanu vuka e tiko nona sova, ia na luvu ni tamata e sega ni dua na vale e tu me bau davo kina." e dua vei ira na nona tisaipeli sa tukuna vua, "turaga, me'u lako rawa mada ka buluti tamaqu." ia sa tukuna vei koya o jisu, "muri au, laivi ira

ga na mate mera buluti ira na nodra mate." ni sa la'ki vodo o koya ki na dua na waqa era sa muri koya talega na nona tisaipeli. ka vakasauri qai tubu e dua na cagi tokavuki ena loma ni wasawasa, na kena cecere cake na biau e tiko e ra na waqa. ia o koya sa moce ga. era sa qai lako mai vua na nona tisaipeli ka vakayadrati koya, era tukuna, "turaga, ni vakabulai keda mada! eda sa na mate ga!" ia sa tukuna vei ira o koya, "na cava dou sa rui rere vakalevu kina, sa rui lailai na nomudou vakabauta?" sa qai tucake mai o koya ka vunauca na cagi kei na wasawasa, ka sa maravu mai. e ratou sa kurabuitaki koya na nona tisaipeli, e ratou sa veivosaki ka vaka, o cei mada e rawa ni cakava tu na veikava oqo, ni cagi mada ga kei na wasawasa e talairawarawa vua?" ni sa yaco yani ki tai kadua ki na nodra vanua na kai katara, sa sota kaya kina e lewe rua na tamata curumi tevoro ni rau sa biuta mai nai bulubulu, e sega ni dua e rawa ni lakova na vanua e rau tiko kina ena nodrau rui rerevaki. ka vakasauri e rau sa tagi, ka tukuna, "na cala cava keirau cakava vei iko, jisu na luve ni kalou? mo lako mai kina eke mo mai vakararawataki keimami ni se bera na kena gauna?" e dua nai lala vuaka levu era vakani sara tiko mai vakayawa. era sa qai vakamasuti koya na tevoro, ka vaka, "kevaka mo vakatalai keimami, mo vakatara me keimami la'ki curumi ira na vuaka era kana tiko o ya." sa tukuna vei ira o koya, "ni lako." ni ra sa lako tani mai tuba, sa ra qai lako ka curumi ira na vuaka. e vakasauri ni ra sa ciciva sara na loma ni wasawasa ka dromu yani. era sa qai dro o ira sa vakania tiko na vuaka; ka lako ki na koro ka la'ki tukuna kina veikava e yaco vei ira na vuaka kei rau na tamata curumi tevoro. ka raica, na lewe ni koro taucoko era sa qai lako mai mera mai sota vata kei jisu. ni ra sa raici koya, era sa kerei koya sara ga vakabibi me sa vagalala tani mai ena nodra vanua.

9

sa mani vodoka o koya e dua na waqa, ka takoso ki tai kadua ki na nona koro dina. ka raica, sa kau mai vua e dua na cauravou tauvi paralase ni davo no ena nona i davodavo. ni sa raica o jisu na nodra vakabauta, sa tukuna vei koya sa tauvi paralase, "luvequ, mo vakacegu; sa bokoci na nomu i valavala ca." era veitukunitaka eso na dau ni vola tabu ka ra tu e kea, "na tamata oqo sa vosa vakacacataka na kalou!" ia o jisu ni sa kila na nodra vakanananu, sa tukuna vei ira, "na cava sa rui ka kina na nomudou vakasama? na cava e rawarawa me tukuni, sa vosoti na nomu i valavala ca; se me tukuni, "mo tucake ka lako?" "ia ka mo dou kila ni sa tu vua na luve ni tamata na kaukauwa me vosota na i valavala ca e vuravura" â€" sa qai tukuna vei koya sa paralase, "mo tucake, taura na nomu i davodavo ka lako ki nomudou." sa qai tucake o koya ka lako ki nodratou. ni ra sa raica na lewe vuqa na ka sa yaco, era sa qoroqoro kei na nodra vakarokorokotaka na kalou ni solia na kaukauwa vakaoqo vua na tamata. ni sa biuta mai na vanua o ya o jisu, sa raica e dua na tamata na yacana o maciu na dede tiko ena vale ni volavola ni soli vakacavacava. sa tukuna yani vua, "mo muri au." sa mani tucake o koya ka muri koya. ni sa la'ki dabe me kana o jisu

ena teveli, ka raica, e lewe levu vei ira na daukumuni vakacavacava kei ira na tamata i valavala ca era lako mai ka mai dabe vakavolivoliti jisu kei ira na nona tisaipeli. ni ra sa raica na ka oqo o ira na farisi, era tukuna vei iratou na nona tisaipeli, "na cava na vuna e kanavata kina kei ira na daukumuna nai vakacavacava kei ira na tamata i valavala ca o koya na nomudou qasenivuli?" ni sa rogoca oqo o jisu, sa tukuna vei ira, na vuniwai e sega ni yaga vei ira sa bula vinaka, ia vei ira ga sa tauvi mate. "ia mo dou lako ka la'ki vulica nai balebale ni vosa oqo: 'au sega ni vinakata na ka dou vakacabora, au vinakata na yalo e loloma dina.' au sega ni lako mai me'u kacivi ira sa dodonu tu, ia o ira ga sai valavala ca me ra veivutuni." era sa qai lako mai vua na tisaipeli i joni, ka mai taroga, "na cava beka keimami dau lolo kina kei ira na farisi, ia o iratou na nomu tisaipeli e sega ni ratou dau lolo?" sa tukuna vei ratou o jisu, e rawa li meratou vakaloloku na weka ni tagane sa vakawati ni se tiko o koya vata kei ratou? ia ena yaco mai na siga ena qai kau tani kina o koya mai vei ratou, e kea e ratou sa na qai lolo kina. ena sega ni rawa me botana e dua na i sulu madra mai na tiki ni sulu vou; ni na kadresu nai botani o ya ia esa na qai kadresu levu sara. "na tavaya makawa ena sega ni rawa me sova kina na waini vou, ena rawa ni kacabote na tavaya ka tasova era na waini, ka vakacacani na tavaya. ia ni sova ga na waini vou kina tavaya vou e rau na maroroi ruarua." ni se vosa tikoga o koya vei ira, raica, sa lako mai e dua na i liuliu ni vanua ka mai tekiduru sobu e matana, ka vaka, "se qai mate walega oqo na luvequ goneyalewa, ia mo lako mai ka tabaki koya ena ligamu ena qai bula tale kina." sa tucake o jisu ka muri koya, vakatalaga kina o ira na nona tisaipeli. ka vakasauri, e dua na marama tauvi turi dra balavu sa tinikarua na yabaki na kena dede, sa lako mai dakuna ka tara na tutu ni nona i sulu. ni sa tukuna lo e lomana, "kevaka walega me'u tara na nona i sulu, au sa na vakabulai." ia sa vuki o jisu, ni sa raici koya sa tukuna, "luvequ, mo yalo vakacegu, na nomu vakabauta sa vakabulai iko." na auwa vata ga o ya sa vakabulai kina na marama oqo. ni sa curu o jisu kina nona vale nai liuliu ni vanua, sa raici ira na dau-uvu-ivakatagi ni mate ni ra uvui-vakatagi kei na domo ni tagi lagalaga sa sega ni cegu rawa, sa tukuna vei ira, "dou galagala tani mada, na goneyalewa oqo e sega ni mate, ia e moce ga." era sa qai dredrevaki koya ka vakalialia. ia ni ra sa lako taucoko i tuba na lewe vuqa, sa qai lako o koya ka taura na ligana, sa duri cake na goneyalewa oqo. nai tukutuku ni ka oqo e kuruseti na vanua taucoko o ya. ni biuta mai na vanua o ya o jisu, e rau sa muri koya mai e lewe rua na tamata mataboko e rau kacivaka tiko mai, ka vaka "na luvei tevita ni yalololoma mada mai vei keirau!" ni sa la'ki curu o koya ki loma ni vale, rau sa lako mai vua na tamata mataboko. sa tarogi rau o jisu, "drau vakabauta li ni'u rawa ni vakabulai kemudrau?" e rau sauma vua, "io, turaga." sa qai tara na matadrau, ka tukuna, "me vaka na nomudrau vakabauta me yaco vaka kina vei kemudrau." sa qai rai na matadrau. sa vakaroti rau kina o jisu, ka vaka, "drau raica me kakua ni dua e kila." ia ni rau sa lako yani, e rau sa sega tale ni qai via tabonaka, ena nodrau sa vakateta na kena i tukutuku ena vanua taucoko o ya. ni ratou sa lako

tale yani i tuba, ka raica, era sa kauta mai vua e dua na tamata sa curumi tevoro ka galu. ni sa vosa na galu ka cemuri na tevoro era sa qoroqoro ga na tamata, ka vaka, "se bera ni dua na ka vaka oqo me bau laurai e isireli!" ia era sa tukuna na farisi, "sa cemuri ira tani na tevoro o koya ena kaukauwa ni nodra i liuliu levu na tevoro." sa vakalakova o jisu na vei koro lelevu kei na vei koro lalai, ena nona vakatavuvuli ena vei vale ni lotu kei na nona vunautaka na i tukutuku vinaka ni matanitu, e vakabulai ira sa tauvimate kei na veimatevakatevoro ka tu vei ira na tamata. ia ni sa raici ira na lewe vuqa, sa yavalati koya na loloma, ni ra sa oca ka talabusese tu me vaka na sipi sa sega na kena i vakatawa. sa qai tukuna vei ira na nona tisaipeli, sa levu dina na vuata e tu me tamusuki sa lewe lailai ga o ira me mai tamusuka. "o koya oqo mo dou masu vua na turaga sa nona na vuata me tamusuki, me vakalevutaka mai na tamata cakacaka me ra mai tamusuka."

10

sa qai kacivi ira mai na nona tisaipeli e tinikarua kivei koya, ka solia vei ira na kaukauwa me ra cemuria tani kina, na yalo ni butobuto kei na vakabulai ni tauvi mate kei na veimate vakatani eso. sai koya oqo na yacadra nai apositolo e tinikarua: ai matai, o saimone, sa vakatokai me o pita, kei adriu na tacina; jemesa na luvei sevelte, kei joni na tacina; filipe kei vacolomiu; tomasi kei maciu na daukumuni vakacavacava; jemesa na luvei alavio kei leva ka yacana talega o tadeo; saimone (e dua vei ira na lewe ni matabose vaka roma) kei jiuata isikarioti o koya ka qai vakaisini koya. o iratou na lewe tinikarua oqo sa vakatalai iratou yani o jisu ka vakarota vei ratou, ka vaka: dou kakua ni lako vei ira na kai matanitu tani, dou kakua talega ni curuma e dua na nodra koro na kai samaria. "ia dou lako mada ga vei ira na veimataqali i isireli na sipi lako sese. "ni dou sa lako, vunautaka vei ira, ni sa voleka mai na matanitu vakalomalagi." "dou vakabulai ira sa tauvimate, vakasavasavataki ira na vukavuka, dou vakaturi ira cake sa mate, ka dou cemuria tani na tevoro. ni sega ni dua nai lavo dou sauma kina na ka oqo, dou kakua ni lavaka nai lavo mo dou saumi kina vei ira sa vakabulai. me kakua ni sega tiko ena nomudou taga ni lavo e dua na koula se siliva, me kakua ni kau e dua na kato ni sulu kei na kakana, se dua tale nai vava se dua nomudou i titoko; na kemudou kakana ena qai vakarautaki mai ni dou sa gumatua ena veiqaravi. ni dou sa curuma e dua na koro levu se dua na koro lailai, dou vakasaqara e dua na tamata lotu mo dou tiko kina, me yacova ni dou sa lako tale kina dua na koro. ni dua na vale dou sa curu kina dou kidavaki ira ena marau. kevaka e vuvale lotu dou vakalouvvinakataka, ia kevaka me sega ni veiciqomi, dou kauta lesu na veivakalouvvinakataka. kevaka e dua e sega ni via ciqomi kemudou se via rogoci kemudou, dou kureitaka na kuvu ni qele mai na yavamudou ni dou sa biubiu mai ena vale o ya se koro o ya. na ka dina oqo, au tukuna vei kemudou, ena vinaka cake o sotoma kei komora ena siga ni lewa, ia na koro oqori ena ka vakalevu sara ni sa yaco mai na nona siga! ka raica, au sa talai kemudou yani me vaka na sipi ena kedra maliwa

na wolifa. o koya oqo mo dou qaseqase me vaka na gata ka yalomalua, me vaka na ruve. ia dou qarauni kemudou mai vei ira na tamata, ni ra na soli kemudou kina nodra mataboseni veilewai, kei na nodra vakararawataki kemudou ena nodra vei vale ni lotu. dou na kau ena matadra na kovana kei na matadra na tui ena vukuqu, e kea mo dou tukuni au kina me rawa ni ra kila talega na vei matanitu tani. ia ni dou sa vesu, dou kakua ni via loma leqataka na vosa mo dou na cavuta se na cava me tukuni, ni gauna vata o ya ena soli kina vei kemudou na vosa mo dou na cavuta. "ni dou na sega ni vosa oi kemudou, ia na yalo i tamamudou ena tukuna mai vei kemudou na ka mo dou cavuta. "na veitacini ena vakaisina tale na tuakana me mate, na tamani gone vua na luvena; o ira na gone era na duri cake me vakamatea na nodra i tubutubu. "era na sevaki kemudou na tamata kecega ena vukuqu. "o koya ga ena gumatua tiko me yacova nai vakataotioti ena vakabulai. "ni dou vakacacani mai vei ira ena koro oqo, dou dro ki na dua tale na koro. ni'u sa tukuna vei kemudou, dou na sega ni butuka kece na veikorokoro e isireli sa lesu tale mai na luve ni tamata. e sega ni rawa me uasivi cake na tisaipeli mai vua na nona qasenivuli, na dauveiqaravi talega e sega ni rawa me uasivi cake vua na nona turaga. na tisaipeli ena ucuya ga na nona qasenivuli, ka vaka kina na dauveiqaravi ena ucui koya na nona turaga. kevaka me ra sa tukuna ni sa ulu ni nodra vuvale o velisavuvi (setani), sa na qai vakacava mada na levu ni vakaveitalia ena loma ni vuvale! o koya oqo dou kakua ni rerevaki ira. ni ka kece e tabonaki ena cereki mai, kei na ka kece e vunitaki ena kilai ga mai. "na ka au tukuna mai vei kemudou ena butobuto, dou tukuna ena rarama; kei na ka dou rogoca ena daligamudou, dou vunautaka ena dela ni vale. dou kakua ni rerevaki ira sa rawa mera vakamatea na yago, ia ka sega ni rawa mera vakamatea na yalo. ia dou rerevaki koya ga sa rawa me vakarusa ruarua na yago kei na yalo mai eli. "e sega li ni volitaki e rua na separo ena dua na veni? ena sega ni dua vei rau me lutu kina qele me sega ni kila na tamamudou. ia na veidrau ni ulu kece e ulumudou e kila vinaka o koya na kenai wiliwili. o koya oqo dou kakua ni rere tiko; ni dou sa bibi cake sara mai na separo á€" e vuqa. o koya oqo vei koya ga ena tukuni au ena matadra na tamata, au na tukuni koya talega ena mata i tamaqu sa tiko mai lomalagi. ia o koya ena cakitaki au ena matadra na tamata, au na cakitaki koya talega ena mata i tamaqu sa tiko mai lomalagi. dou kakua ni nanuma na noqu lako mai ki vuravura me'u kauta mai na veivinakati, au sega ni lako mai me'u kauta mai na veivinakati ia nai seleiwau ga. ni'u lako mai me'u veitawaseitaki rau na tama vua na luvena tagane, na tina ni gone vua na luvena yalewa, kei rau na veivugoni yalewa, o ira ga na nomu matavuvale era na kemu meca tale. kevaka e dua e lomani tamana kei tinana vakalevu, ka vakalailai ga vei au sa sega ni yaga vei au. kevaka e dua e lomani luvena tagane kei na luvena yalewa vakalevu, ka vakalailai vei au, sa sega ni dua na kena yaga vei au. ke dua e sega ni colata na nona kauveilatai ka muri au, sa sega sara ga ni yaga vei au. o koya sa maroroya na nona bula ena vakayalia, kei koya sa vakayalia na nona bula ena vukuqu ena maroroi. o koya e ciqomi kemudou sa ciqomi

au, kei koya e ciqomi au sa ciqomi koya sa talai au mai. o koya e ciqoma e dua na parofita ni sa parofita ka tamata ni kalou ena taura na kena i sau, kei koya e ciqoma e dua na tamata yalododonu ni sa tamata yalododonu (tamata lotu) ena taura na kena i sau. "kei koya e solia walega e dua na bilo wai batabata vua na tamata laurai sobu oqo, baleta ni tisaipeli, au tukuna vei kemudou ena taura dina na kena i sau."

11

ni sa oti na nona vosa ni vakadre o jisu vei ratou na nona tisaipeli e tinikarua, sa biuta mai na vanua o ya ka lako ki na nodra veikoro lelevu me vunau ka vakatavuvuli kina. ni sa rogoca mai vale ni veivesu o joni na kakacaka sa kitaka tiko o karisito, sa tala e lewe rua na nona tisaipeli. sa tukuna vei rau, drau tarogi koya, "o iko beka o koya e dodonu me lako mai, se me keimami waraka tale e dua?" e sauma ka tukuna vei rau o jisu, drau lako ka tukuna vei joni na ka drau sa mai raica ka rogoca: na mataboko sa rai kei na lokiloki sa lako rawa; sa vakasavasavataki na vukavuka kei na divivara sa rogo rawa; sa vakaturci cake na mate kei na kena vunautaki nai tukutuku vinaka vei ira na dravudravua. "sa kalouvinaka na tamata e sega ni via vaka titiqataki au." ni rau sa lesu tale, sa qai tukuni joni vei ira na lewe vuqa o jisu: ni dou lako ki na vanua dravuisiga mo dou la'ki raici koya, cava dou raica? e dua na vunigasau e yavalati koya tiko na cagi? "ia cava dou namaka mo dou raica? e dina, o ira era vakaisulu ena i sulu lineni malumu era tiko ena vale ni tui. "ia cava dou namaka mo dou raica? e dua na parofita? io, au tukuna vei kemudou o koya e uasivi mai vua na parofita. ni o koya sa vola oti tu nai vola tabu: 'ka raica, au na tala na noqu i talai me liu e matamu, ena vakarautaka rawa na gaunisala vei iko. "au tukuna vei kemudou, vei ira taucoke na sucu mai ena yalewa e sega ni dua me uasivi cake mai vei joni na dauveipapitaisotaki; ia o koya sa lailai sara ena matanitu vakalomalagi ena levu cake vei koya. "tekivu mai na gauna i joni na dauveipapitaisotaki ka yacova mai oqo, e lako curuma mai kina na matanitu vakalomalagi nai tovo kaukauwa, ka ra saga o ira nai tovo kaukauwa oqo me ra cicivaka. "nai vunau kei ira na parofita era sa parofisaitaka tiko mai me yacova ni sa lamata cake o joni. "kevaka sa lomamudou mo dou ciqoma, sai koya o ilaija o koya ena lako mai. "o koya sa vakadaligana me rogoca, ka rogoca sara! ia ena cava me'u na vakatautauvatataka kina nai taba tamata oqo? era sa vaka e dua nai lala gone ka ra dabe tiko ena vanua ni veivoli ka kacivaka tiko ki vei ira na nodra i lala, "ka vaka: keitou vakatagitaka vei kemudou na sere ni marau, dou sega ni bau danisi; ni keitou vakatagitaka vei kemudou na sere ni vakaloloku, dou sega ni bau tagi. e sega ni kana se gunuva e dua na bilo wai o joni ena nona lako mai, era tukuna, ni tiko vua e dua na tevoro. na luve ni tamata ni lako mai e kana ka gunu, era tukuna, raica sa tamata dau kana ka ka na ulu na ena waini. sa dau i lala vata kei ira na daukumuni vakacavacava kei ira na tamata i valavala cai! ia na yalomatua sa vakaraitaki mai vei ira na luvena." sa tekivu me vunauca o koya na veikoro lelevu na veivanua e a vakayacora kina o koya eso na veika

veivakurabuitaki, ka ra sega ni bau veivutuni: "ena ca vei iko korasini! ena ca vei iko, veciseita! kevaka me caka mai taia kei saitoni na veika veivakurabuitaki e caka vei iko ke rau sa veivutuni makawa ena i sulu-tagata kei na dravusa. "ia au tukuna vei kemudrau o taia kei saitoni ena vinaka cake, oi kemudrau ena ca sara ena siga ni lewai. "o iko, kapenaumi, o sa laveti cake ki lomalagi, o na biu sobu ki etesi; kevaka me caka vei sotoma na veikaveivakurabuitaki e caka vei iko, ke se tu ga me yacova mai na siga ni kua. "ia au tukuna vei iko ena vinaka cake na koro o sotoma ena siga ni lewai, o iko ena ca vakalevu sara." ena gauna o ya sa vosa o jisu, ka vaka, au sa vakavinavinaka vei iko tamaqu, na turaga ni lomalagi kei vuruvura, ni o vunia na veika oqo vei ira na vuku kei na yaloqaseqase ka qai vakatakila ga vei ira na gone lalai. io tamaqu, sa yaco tikoga me vaka na nomuni lewa. "sa solia mai vei au o tamaqu na ka kecega. sa sega ni dua e kila na luvena, na tamana duaduaga. ia, sa sega ni dua e kila na tamana, na luvena duaduaga kei ira vakayadua sa vinakata na luvena me vakatakilai koya vei ira. "dou lako mai vei au, oi kemudou vakayadua ga sa oca ka colata nai colacola bibi, au na vakacegi kemudou. "dou vakataqara vei kemudou na noqu i vua ka vuli vei au, ni'u sa yalomalua ka yalomalumalumu, dou na qai kunea kina na vakacegi ni yalomudou. "ni sa rawarawa na noqu i vua ka mamada na noqu i colacola."

12

ena dua na siga ni vakacegegu sa taubale kina o jisu ena loma ni veisila. era sa via kana na nona tisaipeli ka ra doloka na sila mera kania. ni ra sa raica na ka oqo o ira na farisi, era sa tukuna vua, "raica, era sa cakava na nomu tisaipeli na ka sa vakatabui me caka ena siga ni vakacegegu!" ia sa tukuna lesu vei ira o koya, dou se sega beka ni wilika na ka e cakava o tevita kei ira na nona i lawalawa ni ra sa viakana. vakacava na kura curuma na vale ni kalou ka kania na madrai vakaraitaki, ni vakatabui vua me kania se dua vei ira na tiko vata, ia vei ira duadua ga na bete? se dou a sega beka ni wilika ena i vunau, ni ra sa vakacacana na siga ni vakacegegu o ira na bete ena vale ni soro, era sega sara ga ni valavala ka kina? "au tukuna vei kemudou e dua e ke, o koya e levu cake mai ena vale ni soro. ia kevaka mo dou a kila nai balebale ni vosa oqo, au vinakata na yalololoma mai nai soro, ke dou a sega ni vakacacana e dua e sega na nona cala. "ni sa turaga ni siga ni vakacegegu o koya na luve ni tamata." sa biuta mai na vanua o ya ka la'ki curuma na nodra vale ni lotu. ka raica, e dua na tamata sa tiko kina sa paralase na ligana, era sa qai tarogi koya, ena nodra via beitaka, e rawa beka ni vakayacori na veivakabulai ena siga ni vakacegegu? sa qai tukuna vei ira, vakacava mada ke dua vei kemuni me dua tikoga na nona sipi, ka qai lutu ki na dua na qara ena siga ni vakacegegu, ena sega beka ni rawa vua me vueta cake tale mai? "e ka yaga cake sara na tamata mai na sipi se vakavei? o koya oqo sa dodonu kina me caka na ka vinaka ena siga ni vakacegegu." sa qai tukuna o koya vua na tamata liga mate, "dodoka na ligamu. "sa qai dodoka na ligana, a sa yaco kina me vakabulai vakadua na ligana

me vaka na ligana ka dua. na ka oqo era sa curu kina ki tuba o ira na farisi mera laki bukia vata na nodra vakamatei koya. ia ni sa kila na ka oqo o jisu, sa lako tani mai kina. e lewe vuqa sa muri koya, ka sa vakabulai ira taucoko. sa vakarota vei ira mera kakua ni la'ki talanoataka, me vakataucokotaki kina na vosa sa cavuta mai o aisea na parofita, ka vaka: "ka raica! na noqu dauveiqaravi au sa digitaka, na noqu ka lomani sa dau taleitaka na yaloqu! au na solia vua na yaloqu, ena vakaraitaka o koya na lewa dodonu vei ira na veimataniitu tani. ena sega ni veivala! se me dau domolevu i cake, ena sega ni dua me rogoca tu na domona i gaunisala. ni sa mavomavoava tu e dua na gasau ena sega ni rawa vua me musuka, ena sega ni bokoca ni sa kubou tiko na kau, me yacova na gauna sa na tau kina na nona lewa dodonu me yaco kina na qaqa; na yacana ena nodra i nuinui na veimataniitu tani." sa kau mai vua e dua na tamata sa curumi tevoro, mataboko ka galu talega; a sa vakabula o koya, sa yaco kina vua na tamata mataboko oqo me rai ka vosa rawa tale. era sa qoroqoro na lewe vuqa ka tukuna, "o koya dina beka oqo na luvei tevita?" ni ra sa rogoca na farisi era sa tukuna, "na tamata oqo e sega ni rawa ni cemuria vakaveitalia na tevoro, vakavo ga ena kaukauwa nei velisavuvi na nodra turaga na tevoro." ia sa kila na nodra vakasama o jisu, ka sa tukuna vei ira; na veimataniitu e yaco kina na tawase ena sega ni dua na ka vinaka ena vakavotukanataki, na vei koro kei na veivale e yaco kina na tawase ena sega ni rawa na duavata. "kevaka me cemuri setani tale o setani, o koya sa na tawasei koya tani mai vei koya ga. ena qai rawa vakacava me kaukauwa na nona mataniitu?" "kevaka au cemuria na tevoro ena kaukauwa i velisavuvi, ena kaukauwa cava era cemuria tiko kina o ira na luvemudou na tevoro? o koya oqo me ra qai sauma ga o ira, na nomudou loma tarotaro. ia kevaka au cemuria na tevoro ena kaukauwa ni yalo ni kalou, sa qai yaco dina mai vei kemudou na mataniitu ni kalou. na nona vale na tamata kaukauwa ena sega ni rawa me dua e curuma ka taura vakaukauwa na nona i yaya, ka vakavo me vesuka ka vakamalumalumutaki koya na tamata kaukauwa, sa na qai rawa me taura na nona i yaya vakamareqeti. "o koya e saqati au sa sega ni duavata kei au, kei koya e sega ni tokoni au ena sega ni na tudei. "o koya oqo au tukuna kina vei kemudou, nai valavala ca kece kei na vosavakacaca e cakava na tamata e rawa ni vosoti, ia na vosavakacacataki ga ni yalo tabu ena sega ni rawa me vosoti. ke dua e cavuta e dua na vosa me vakacacani kina na luve ni tamata e rawa ni vosoti; ia o koya e vosa vakacacataka na yalo tabu, ena sega ni rawa me vosoti ena gauna oqo ka vaka talega ena veigauna mai muri. "ena rawa ni caka me vunika vinaka ka vinaka talega na vuana, se vunika ka na ka talega na vuana; na vunika ena kilai ga mai na vuana. "dou kawa ni gata! e rawa vakacava mo dou vosataka na ka vinaka ni dou dukadukali tu? na ka e vakasinaita tu na yalomu ena lako mai gusumu. "ena tukuna na ka vinaka na tamata vinaka ni vinaka tu na yalona, na tamata ca ena tukuna na ka e ca ni leqa tu na yalona. ia au tukuna vei kemudou, na veivosa taucoko e tukuna na tamata, ena soli tukutuku kina ena siga ni veilewai. "ni nomu vosa ga o na vakadonui kina, se o na tototogi mate ena vuku ni

vosa o vosataka." era sa qai tarogi koya eso na daunivolatabu kei na farisi ka vaka, "qasenivili, keimami via raica e dua nai vakatakilakila mai vei iko." ia sa sauma lesu vei ira ka vaka, o ira nai taba tamata i valavala ca ka dauveibutakoci era sa dauvakasaqara nai vakatakilakila, ena sega ni dua nai vakatakilakila era na raica, nai vakatakilakila ga i jona na parofita. me vaka na nona siga tolu ka bogi tolu tiko o jona ena loma ni kete ni ika levu, ena vaka talega kina na luve ni tamata ena nona siga tolu ka bogi tolu ena botoi vuravura. ena siga ni veilewai era na tucake kina na kai ninive, me ra tukuna na nodra caka cala nai taba tamata oqo, baleta ni ra a veivutuni ena vunau i jona; e dina ena siga oqo e dua e tiko eke e cecere cake mai vei jona. ena tucake na ranadi ni ceva ena siga ni veilewai, me tukuna na nodra caka cala nai taba tamata oqo, ni lako sara mai ena yasa ni vuravura kadua me la'ki rogoca na vuku nei solomoni; ena siga oqo e dua e tiko eke e cecere cake mai vei solomoni. "ni sa lako tani e dua na yalo velavela mai vua e dua na tamata, sa dau veilakoyaki ena vanua dravuisiga, ka vakasaqara e dua na vanua me vakacegu kina, ka sa sega ni kunea e dua. "sa qai tukuna e lomana, 'au na lesu tale ki na noqu vale au sa biuta mai.'ni sa lesu mai, sa raica ni se lala tu ga, sa tavrira vakavinaka ka conaka me vaka na kena i rairai e liu. "sa qai lako ka la'ki kauta mai e vitu na yalo velavela vei koya, e vakadomobula sara na nodratou rerevaki mai vei koya, era sa qai la'ki curuma me vakaitikotiko tudei kina; na tamata oqo nai valavala ni nona bula e vinaka cake e liu, sa qai ca sara na kena oqo. era na vaka kina nai taba tamata ca oqo." ratou vakasaqarai jisu na tinana kei na tacina ni se vosa tiko o koya vei ira na lewe vuqa, ka raica, e ratou sa tu e tautuba o tinana kei ira na tacina e ratou vinakata me ratou veivosaki kei koya. e dua sa tukuna vua, "la'ki raica mada, e ratou via raici iko e tautuba o tinamu kei iratou na tacimu me ratou vosa vei iko." ia sa tukuna o koya vua sa tukutuku vei koya, "o cei mada na tinaqu kei na taciqu?" sa qai dodoka o koya na ligana vei ira na nona tisaipeli, ka tukuna, "sa i ira oqo na tinaqu kei na taciqu! "o koya ga e cakava na loma i tamaqu sa tiko mai lomalagi, oqori na taciqu, ganequ kei na tinaqu."

13

ena siga tikoga o ya, sa biubiu mai kina o jisu ena vale ka la'ki dabe, toka mai matasawa. era sa toro yani vua na lewe vuqa ka vakavolivoliti koya, sa vodoka kina o koya e dua na waqa ka la'ki dabe kina; era sa qai tucake tu yani e matasawa o ira na lewe vuqa. sa wasea kina vei ira o koya e levu sara na vosa vakatautauvata, ka vaka: "raica, e dua na dau kakaburaki sa lako me la'ki kakaburaki. "ni sa kakaburaka na i tei, e so nai tei e lutu ena tutu ni sala; era raica na manumanu vuka ka tokia. "eso sa lutu ki na vanua veivatu, na vanua e lailai sara kina na qele; sega ni bera na kena sa tubu cake vakatotolo baleta ni sega so ni vavaku na kena qele. "ia ni sa cadra cake na siga sa raqosa, ni sega sara ga ni tu na wakana sa madu ka mate yani. "eso sa lutu kina veiavakavotona, sa tubu cake na veiavakavotona ka vakaruguta ni salava yani na veivanua e lutu kina. "ia eso sa lutu ki na qele bulabula vinaka a sa vakalewe

vinaka; sa yayadrau eso, sa onosagavulu eso, sa to-lusagavulu eso. "o koya sa vakadaligana me rogoca, ka me rogoca sara!" era sa qai lako mai vua na ti-saipeli ka tarogi koya, "na cava na vuna o vosa tiko kina vei ira ena vosa vakatautauvata?" e sauma vei ira o koya ka vaka, "baleta ni sa soli vei kemudou mo dou kila na veikava vuni ni matanitu vakalomalagi, ia o ira e se bera ni soli vei ira mera kila. vei koya sa tu vua e dua na ka, ena soli vakalevu vua me vuabale sara; ia vei koya e sega, ena qai kautani mai vua na ka sa bau toka rawa kina. "o koya oqo au vosa tiko kina vei ira ena vosa vakatautauvata, baleta ni ra sa raica tu ka sega ga ni kunea, era sa rogoca tu ka sega ga ni kila, se mera bau vakasamataka rawa. na parofisai i aisea sa vakataucokotaki ni tukuna tiko me baleti ira oqo, ka vaka: "dou na daurogoca tikoga ka sega ni bau vakasamataka. dou na dau raica tikoga ka sega ga ni kunea; na yalodra na tamata oqo sa rui tasogo, me ra sega ni rogoca rawa kina, sa buwawa talega kina na matadra, de dua na siga ena rai na matadra, ka rogo na daligadra, me ra na qai kila kina ka saumaki mai, au na vakabulai ira kina." ia sa vakalouvinalakataki na matamudou ni dou sa raica rawa, kei na daligamudu ni dou sa rogoca rawa; au tukuna vei kemudou oqo, ni lewe levu na parofita kei ira na tamata yalododonu era gadreva mera raica na ka dou sa raica, ia era sega ni raica, era rogoca na ka dou sa mai rogoca, ia era sega ni rogoca rawa. "o koya oqo mo dou rogoca mada na vosavakatautauvata ni daukakaburaki: ni dua e ro-goca na vosa ni matanitu ka qai sega tu ni kila. ena lako mai na vu-ni-ca ka taura tani na ka sa kaburaki oti tu e lomana, oqo o koya sa kaburaki ena tutu ni sala. "ia o koya sa kaburaki ena vanua veivatu, sai koya oqo sa rogoca na vosa ka vakasauri ga sa tuburi koya na marau ni sa ciqoma na vosa; e sega sara tu ga na wakana, ia e vakalailai walega na nona vosota tiko. ena gauna me tubu mai kina na veikararawa kei na vei vakacacani baleta na vosa ni kalou, e vakasauri sa bale sobu tale. o koya sa kaburaki ena vanua ni vei-wavakavotona sa rogoca na vosa, na ogaoga vakavu-ravura kei na kena i yau sa dauveivakaisini sa dredre kina vua me vuavuai, baleta ni sa solegi koya tu na vei-wavakavotona. "ia o koya sa kaburaki ena qele bulab-ula vinaka, sai koya sa rogoca na vosa ka kila deivaki sara, a sa yaco kina me vuavuai, ka vua i drau eso, sa vua i onosagavulu eso, ka tolusagavulu eso," e dua tale na vosa vakatautauvata sa tukuna vei ira, ka vaka: "na matanitu vakalomalagi sa vaka e dua na tamata sa kaburaka na sore ni i tei vinaka ena nona qele; "ia ena gauna me moce kina, sa lako mai na kena meca ka kaburaka na sore ni kau ca, ena maliwa ni vei witi ka sa qai lako yani. ia ni sa kadre cake mai na sila ka sa tekivu me basika mai na vuana, sa vaka kina nai tei ca ni sa basika cake talega. "na nona tamata cakacaka era sa tarogi koya, ka vaka, kemuni a sega li ni kaburaka nai tei vinaka ena nomuni teitei? e qai tubu vakacava mai nai tei ca oqo? "sa tukuna o koya vei ira, "e dua na kequ meca e cakava oqo." era tukuna na nona tamata cakacaka, o ni vinakata me keimami lako ka la'ki binia vata? "ia sa tukuna vei ira, ni dou na laki binia vata na kau ca, dou na cavuti ira talega na witi vinaka, laivi ira vata tu ga. "me rau tubu vata me yacova sara na tatamusuki, ni sa gauna

ni tatamusuki au na qai tukuna vei ira sa tamusuka, dou kumuna mada e liu na kau ca ka vesuka vakav-inaka sara me vakamai, ia na witi vinaka, dou ku-muna ka maroroya vinaka ki na kena vale." e dua tale na vosa vakatautauvata sa tukuna o koya vei ira, ka vaka: na matanitu vakalomalagi sa vaka e dua na sore ni musita, ena nona kauta e dua na tamata ka la'ki tea ki na nona qele, "na sore ni mosita oqo e ka lailai sara me vakatautauvatani kei na vei sore ni kau tale eso; ia ni sa tubu cake sa siviti ira na tei vata, ka sa yaco me dua na vuniku levu sara, era dau vakuca mai na manumanu vuka me ra mai vakasova ena veitabana." e dua tale na vosa vakatautauvata sa tukuna vei ira: na matanitu vakalomalagi sa vaka na leveni (vakatubu), sa taura e dua na yalewa ka biuta ena valawa ka qai wakia vata me tolu kina nai vakarau madrai, me ya-cova na gauna sa cakacaka kina na leveni ena loma ni valawa. na parofisai kei na vosavakatautauvata o jisu e vosa tikoga vei ira na lewe vuqa ena vosa vakatautauvata; e sega ni dua na vosa me tukuna vei ira me sega ni vosa vakatautauvata, sa vakataucokotaki kina na nona vosa na parofita, ka vaka: "au na vosa ga ena vosa vakatautauvata; au na vakamacalataka na ka sa vunitaki sara tu, mai nai vakatekivu kei vuravura." sa qai vakatalai ira yani na lewe vuqa o jisu ka curu kina loma ni vale. era sa qai lako mai vua na nona taisaipeli, ka tukuna vua, vakamacalataka mada vei keitotu na vosa vakatautauvata ni sore ni kau ca." sa tukuna vei iratou: "o koya e kaburaka na sore ni kau vinaka oqori na luve ni tamata. "o vuravura nai teitei kaburaka kina, na sore ni kau vinaka o ira na gone ni matan-itu, ia na sore ni kau ca o ira na luve ni vunica. "na meca koya e kakaburaki oqori na tevoro, nai otioti ni gauna ena qai yaco na tatamusuki, o ira na agilosu era na tatamusuki. na nodra vakasokomuni ka bini vata nai tei ca mera vakamai, ena vakayacori vaka kina ena i vakataotioti kei vuravura. na luve ni tamata ena qai talai ira na nona agilosu me kauti ira tani mai ena nona matanitu, o ira sa dau vakavuna nai valavala ca kei ira sa kitaka nai valavala ca, "me ra na biu ki na lovo bukawaqa. na vanua ni osi kei na vakasequururu bati. "o ira na yalododonu era na qai cila segosi me vaka na matanisiga, ena nona matanitu na tamadra. o koya sa vakadaligana me rogoca, ka me rogoca sara! e dua tale oqo, na matanitu vakalomalagi sa vaka e dua nai yau talei e vunitaki tu ena dua na tiki ni qele, e kunea e dua na tamata ka vunitaka matua; ia ena vuku ni reki me baleta na ka o ya, sa lako o koya, ka volia na tiki ni qele o ya. "e dua tale oqo, na matan-itu vakalomalagi sa vaka e dua na dauveivoli ena nona vakasaqara e dua na mata ni civa talei sara, o koya ni sa kunea e dua na mataniciva sa talei ka sau levu, sa lako ka volitaka kece na ka sa sa tu vua, ka volia kina na mataniciva oqo. e dua tale oqo, na matanitu vakalo-malagi sa vaka e dua na lawa ni ika, ni sa viritaki ki loma ni wasawasa sa koko kina na veimataqali ika, "ni sa sinai ena ika era sa yavia ki matasawa; mera dabe ka taura mai na ika vinaka me biu ki loma ni waba, ia na ika sa ca me biu tani e wai. "ena yaco vakak-ina ena i vakataotioti kei vuravura. era na lako mai kina na agilosu, me mai tawasei ira kina na tamata i valavala ca mai na kedra maliwa na yalododonu, "ka me ra biu ki na lovo bukawaqa, mera na dau osi tu

kina ka vakasequuruquru bati." sa tarogi iratou o jisu, "dou sa rawa ni kila li nai balebale ni oqo?" e ratou tukuna vua, "io, turaga." sa qai tukuna o koya vei iratou, "o koya oqo o ira taucoko na daunivolatabu era sa mai vakatavuvulici me ra kila na matanitu vakalomalagi, era sa tautauvata kei na dua nai taukei ni vale sa taqea dredre nai yau talei, mai na gauna makawa kei na i yau ena gauna oqo." sa yacova mai, ni sa vakaotia o jisu na veivosa vakatautauvata, sa qai biuta mai na vanua o ya. ni sa yaco mai ki nona vanua dina, sa la'ki vakatauvulici ira ena nodra vei vale ni lotu, era sa qoroqoro ka tukuna, e kauta mada mai vei na tamata qo, na vuku kei na cakacaka veivakurabuitaki levu oqo? e sega li ni luve ni tamata ga o koya? e sega li ni tinana ga o meri? e ratou sega li ni tacina o jemesa, o josesse, o saimone kei jutasa? "e sega li ni ratou tiko vata ga oqo kei keda o iratou na ganena? e kauta mada mai vei na tamata oqo na ka kece oqo?" era sa vosakadrukudrutaki koya. ia sa vosa vei ira o jisu, ka vaka, "sa dokai na parofita ena so tale na vanua, sa sega ga ni dokai ena nona vanua dina vaka kina vei ira na nona matavuvale." e sega sara ni ka cakava kina o koya e levu na veika veivakurabuitaki, baleta na nodra sega ni via vakabauta.

14

ena gauna o ya, sa rogoca o eroti na ka levu, nai tukutu kei jisu. sa tukuna vei ira na nona dauveiqaravi, "oqo o joni na dauveipapitaiso; sa tucake tale mai na mate, o koya oqo sa curumi koya tiko kina na kaukauwa oqo." ni sa tauri joni tu vakavesu o eroti ena vale ni veivesu, me baleti koya na marama o eroti asi na wati vilive na tuakana. baleta ena nona tukuna vua o joni, ni sega ni dodonu na nodrau tiko vata kei na marama oqo." sa vinakata sara ga kina o koya me sa vakamatea, sa mani rerevaki ira tale na lewe vuqa, baleta ni ra sa vakatoka tiko me parofita. ia ena soqo ni marau ni nona siga ni sucu o eroti, e mai meke kina e matadra na luvei erotiasi gone yalewa, sa dua na ka na nona marau o eroti. o koya oqo sa mani cavuta kina o koya vua na goneyalewa oqo na nona yalayala, ka vaka, na ka ga o vinakata au na vakayacora vei iko. na goneyalewa oqo sa qai mai tukuna na ka sa vakavulica mai vua o tinana, ka vaka, "mo solia ga mai vei au na ulu i joni na dauveipapitaiso ena dua na tere." sa veivutuni na tui; sa bera ni sa nona yalayala oti tu kei na vukudra talega na vei turaga era dabe vata tiko kei koya, sa mani vakarota kina me soli vua na nona kerekere. sa tala kina eso me la'ki musuka mai na domo i joni mai na loma ni vale ni veivesu. sa qai kau mai na uluna ena dua na tere, ka mai soli sara vua na goneyalewa, sa qai la'ki solia sara o koya vei tinana. era sa qai lako mai na nona tisaipeli me kauta na yagona ka la'ki buluta sara, era sa qai lako vei jisu mera vakaraitaka vua. ni sa rogoca o jisu, sa biuta mai na vanua o ya ena dua na waqa, ka soko taudua ki na dua na vanua e lala. ia ni ra sa rogoca na lewe vuqa, era sa biuta mai na nodra veikoro ka taubale muri koya. sa tu o jisu ka raici ira na lewe vuqa ni ra sa muri koya mai; sa yavalati koya na loloma ena vukudra, ka vakabulai ira kece mai na nodra tauvimate. ni sa yakavi mai, era sa lako mai vua na nona tisaipeli, ka tukuna,

"oqo na vanua dravuisiga, sa bera na ka taucoko ni sa totolo mai na karobo. mo ni vakatalai ira na lewe vuqa oqo ki na veikorokoro mera la'ki volia kina na kedra." ia sa tukuna vei iratou o jisu, "e sega ni vinaka mera lako tani. dou solia ga vei ira na kakana mera kania." e ratou sa qai tukuna vua, "e tikoga oqo vei keitou e lima walega nai buli madrai kei na rua na ika." sa tukuna o koya, "dou kauta mai ki ke vei au." sa qai vakaroti ira na lewe vuqa me ra dabe sobu ena qele. sa taura na lima nai buli madrai kei na rua na ika ka tacake ki lomalagi me vosavakalouvinaakata, sa qai dovia nai buli madrai ka solia vei ratou na tisaipeli; o iratou na tisaipeli e ratou solia sara vei ira na lewe vuqa. era sa kana kecega ka mamau, na vo ni kakana e ratou vakasinaita kina e tinikaru na ketekeke. o ira na kana e rauta ni ra lewe lima na udolu oqo na tagane ga, ka sega ni wili kina o ira na yalewa kei na gone. vakasauri na nona sa vakavodoki iratou na nona tisaipeli o jisu ena waqa, me ratou liu yani ki tai kadua, me se tei vakatalai ira lesu na lewe vuqa o koya. ni sa vakatalai ira lesu o koya, sa qai lako cake taudua o koya ki na ulunivanua me la'ki masu. ia ni sa karobo mai sa tiko duadua ga e kea o koya. ia na waqa ena gauna oqo sa taudonuya sara tu ga na loma ni wasaliwa, e dua na cagi liwa vakasauri e qai vakatubura na biau ka yavalati sara vakalevu na waqa. ni sa yacova mai nai kava ni wase ni bogi sa qai lako vei iratou o jisu, a sa taubale e dela ni wai. ni ratou sa raica na tisaipeli ni sa taubale tiko e dela ni wai e ratou sa domubula, ka tukuna, "e dua na yalo bulai" e ratou sa veitagici ena rere. ia ka vakasauri sa vosa yani vei iratou o jisu, ka vaka, "dou vakacegu! oi au ga qo; dou kakua ni rere." sa qai tukuna yani vua o pita, "turaga kevaka sai kemuni dina oqori, mo vakarota mai vei au me'u taubale yani vei kemuni e dela ni wai." sa tukuna yani o koya, "lako mai." a sa lako tani mai ena waqa o pita, ka taubale e dela ni wai me lako vei jisu. ia ni sa raica o koya na kaukauwa ni cagi, a sa rere; ka tekivu me sa dromu sobu vakamalua sa qai kaci, ka vaka, "turaga, ni vakabulai au!" e vakasauri ga ni sa dodoka yani na ligana o jisu ka tauri koya, ka tukuna vua, "tamata lailai na nomu vakabauta o iko, na cava o sega ni dei kina?" ena gauna e rau sa vodo kina i waqa, sa ruu na cagi. era sa qai lako mai ka vakarokoroko vua o ira sa tiko ena loma ni waqa, ka tukuna, "sai kemuni dina na luve ni kalou." ni ra yaco yani ki tai kadua, e ra sa lako ki na vanua vaka kenisareti. ni ra sa kila nai taukei e kea ni sa tiko o koya, era sa vakauitukutuku ki na veivanua vakavolivolita, mera lako taucoko mai vua o ira kece sa tauvimate. ka ra sa kerei koya ke rawa ni ra tara walega na bele ni nona i sulu. a ra sa bula o ira kecega sa tara.

15

era sa lako mai vei jisu na daunivolatabu kei na farisi ka ra tiko mai jerusalemi, ka tukuna vua, 'na cava na vuna era talaidredre kina na nomu tisaipeli ki na nodra i tovo vakavanua na qase? ni ra sega ni bau savata na ligadra ni ra kania na madrai.' a sa tukuna vei ira o koya, ka vaka, a cava talega dou sa talaidredre kina ki na vunau ni kalou ena vuku ni nomudou i tovo vakavanua? nai vakaro ni kalou, sa vaka oqo,

mo vakarokorokotaki rau na tamamu kei na tinamu, ke dua e vosa rurutaki tamana se tinana, me vakamatei. 'ia dou sa tukuna, o koya sa tukuna vua na tamana kei na tinana, na tubu kece ni ka drau ciqoma vei au mei loloma vua na kalou - sa qai sega kina ni dodonu me vakarokorokotaki rau na tamana kei na tinana. 'ia dou sa vakatawayagataka kina nai vakaro ni kalou ena nomudou i tovo vakavanua. 'oi kemudou na dauveivakaisini! a sa parofisaitaki kemudou oti tu mai o aisea, ka vaka: era torovi au na tamata qo mai na gusudra ga, ka vakarokorokotaki au mai na tebe ni gusudra, ia na yalodra sa yawa sara mai vei au. na nodra qaravi au sa maumau walega, ni ra vakavulica me dua nai vakavuvuli na lawa e bulia na tamata. sa kacivi ira mai na lewe vuqa, ka tukuna vei ira, 'dou rogoca ka vakasamataka vakavinaka sara: na ka e curu yani ena gusu e sega ni vakadukadukalitaka na tamata; ia na ka ga e curu mai tuba ena gusu qo e vakadukadukalitaka na tamata. a ratou sa lako mai na nona tisaipeli ka tukuna vua, 'na vosa o cavuta o kila li ni o vakacudrui ira kina na farisi?' ia sa sauma vei iratou o koya, ka vaka, na kau vakaduaga sa sega ni tea o tamagui mai lomalagi ena cavu laivi. 'dou biuti ira ga. o ira nai liului mataboko era liutaki ira na mataboko. kevaka sa tubera na mataboko na mataboko e rau na lutu ruarua ki nai keli. sa tukuna vua o pita, ka vaka, 'vakamacalataka mada mai vei keitou nai balebale ni vosa vakatautauvata oqo.' a sa tukuna o jisu, 'dou se sega ni kila rawa talega oi kemudou? 'dou se sega ni kila rawa ni ka taucoke e curu yani ena gusu e lako sara ki na kete ka lako sara yani i tuba? ia na ka e lako mai ena gusu qori e lako sara ga mai loma ena yalo, ka vakadukadukalitaka na tamata. na ka e lako mai ena lomada mai loma na vakanananu ca, na laba, na veibutakoci, na veidauci, na butako, na veibeitaki vakailasu, na vosa vakacaca. 'na veika oqo e vakadukadukalitaka na tamata, ia na kana ka se bera mada ni vakasavasavataki na liga e sega ni vakadukadukalitaka na tamata. a sa lako tani mai kea o jisu ka lako ki na yasana vaka taia kei saitoni. ka raica, e dua na yalewa ni kenani a sa lako mai ena yasana o ya ka mai tagi vua, ka vaka, 'isa ni lomani au mai, noqu turaga, na luvei tevita! na luvequ yalewa sa curumi koya tu vakaukauwa e dua na tevoro.' ia a sa galu o koya ka sega ni cavuta vua e dua na vosa. ratou lako mai vua na nona tisaipeli, ka kerei koya me 'vakatala tani na yalewa qo ni tagi muri iratou tiko.' ia sa vosa o koya ka tukuna vei iratou, 'au sa talai mai ena vukudra walega na sipi sa yali ena mataqali i isireli.' sa qai lako mai vua na yalewa qo ka vakarokoroko e matana, ka tukuna, 'turaga, ni vukei au mada!' ia sa tukuna vua o koya, ka vaka, sa sega ni vinaka me kau na kedra madrai na gone lalai ka me soli vei ira na koli lalai.' sa tukuna na yalewa, 'io turaga, o ira sara ga na koli lalai ka ra dau kania na meme ni kakana ka ra dau lutu mai ena teveli ni nodra turaga.' a sa vosa o jisu ka tukuna vua, 'yalewa sa tu vei iko e dua na vakabauta levu! me yaco vei iko me vaka na nomu gagadre.' a sa vakabulai na luvena yalewa ena auwa sara ga o ya. a sa lako tani mai kea o jisu, ka lako ravita na wasawasa o kaleli, ka cabeta cake na ulunivanua ka la'ki dabe sobu kina. e ra sa lako mai vua na lewe vuqa, ka ra kauta mai na lokiloki, na mataboko, na galu, na mavoa kei

na vuqa tale; ka ra mai vakadavora ena yava i jisu, a sa vakabulai ira o koya. e ra qoroqoro na lewe vuqa ni ra sa raici ira na galu ni ra sa vosa rawa, sa mavo na mavoa, sa lako na lokiloki, ka ra sa rai na mataboko; era sa vakalagilagiya na kalou i isireli. a sa kacivi ira mai o jisu na nona tisaipeli vei koya ka tukuna, au sa rui lomani ira na lewe vuqa baleta ni sa tolu na siga mai qo na nodra tikoga vata kei au, ka sega ni dua na kakana mera bau kania. au sega ni vinakata me'u vakatalai ira yani ni ra via kana tu, de so vei ira qai rebo e gaunisala. a ra sa tukuna vua na nona tisaipeli, 'e vei li ena vanua liwa qo me kau mai kina na madrai me rawa ni rauti ira na lewe vuqa oqo?' sa tukuna vei iratou o jisu, 'e vica nai buli madrai sa tu oqori vei kemudou?' e ratou sa tukuna, 'e vitu, kei na vica walega na ika lalai.' ia sa vakaroti ira na lewe vuqa o koya mera dabe sobu ki na qele. sa qai taura o koya na vitu nai buli madrai kei na ika ka vakavinavinakataka, a sa dovía o koya ka solia vei iratou na tisaipeli; oiratou na tisaipeli e ratou sa qai solia yani vei ira na lewe vuqa. e ra sa kana kecega ka mamau vata talega, ka vakasinaita e vitu na sova lelevu ni kakana mai na kena sa vo. e rauta ni ra lewe va na udolu na tagane era kana, ka sega ni wili kina na yalewa kei ira na gone. ia sa qai vakatalai ira yani na lewe vuqa, ka vodoka o koya e dua na waqa, me lako kina yasana vaka makitala.

16

o ira na farisi kei na sedusisi era sa lako mai vua ka tarogi koya, me vakaraitaka mada vei ira e dua nai vakatakilakila mai lomalagi, oqo ena nodra saga mera vakatovolei koya. e sauma vei ira ka vaka, ni sa la'ki kala sobu na matanisiga ka dou raica ni sa bota i ra, dou sa tukuna sara, ena draki vinaka ni matakai; 'ni matakai lailai mai, dou tukuna ni sa draki ca ni dou sa raica na matanisiga ni sa damudamu sivia, kemudou na dauveivakaisini! dou sa rawa ni siqema rawa sara na veiveisau ni lomalagi, ia nai vakatakilakila ni gauna sara e muri, dou sega ni siqema rawa tiko. 'nai tabatamata ca ka dauveibutakoci ena dau vakasaqara e dua nai vakatakilakila, ena sega ni dua nai vakatakilakila era na raica rawa, ka vakavo ga nai vakatakilakila i jona na parofita.' sa qai biuti ira o koya ka lako yani. ni ra sa yaco yani ki tai kadua na nona tisaipeli, na madrai era guilecava mera kauta. sa tukuna vei ira o jisu, 'dou rogoca vinaka, na nodra leveni na farisi kei na sedusisi mo dou qarauna.' e yavalati ratou na vosa oqo ka ratou veivosaki, 'baleta ni datou sega ni kauta mai na madrai.' ia sa kila vinaka o jisu, sa tukuna vei ratou, kemudou sa lailai na nomudou vakabauta, cava dou veitarogi kina vakai kemudou ni sega ni dou kauta mai na madrai? dou sega li ni kila, se mo dou vakasamataka na lima nai buli madrai vei ira na lewe lima udolu, e vica mada na levu ni ketekete dou tawana rawa? se na vitu nai buli madrai vei ira na lewe va na udolu e vica mada na ketekete lelevu dou tawana kina? "sa dua na ka nomudou sega ni vakasamataka rawa, ni'u sega ni vakaibalebalekata tiko na madrai vei kemudou? ia na nodra leveni ga na farisi kei na sedusisi mo dou qarauna." e ratou sa qai kila rawa ni sega ni cavuta tiko o koya me ratou qarauna na leveni ena madrai; ia me ratou qarauna na

nodra i vakavuvuli na farisi kei na sedusisi. ni sa yaco mai o jisu ena vanua vaka sisaria filipai, sa tarogi ratou na nona tisaipeli, ka vaka, "o cei era tukuna tiko na tamata me oi au, na luve ni tamata?" e ratou tukuna vua, "eso e tukuna tiko ni o kemuni o joni na dauveipapitaiso, eso e tukuna o ilaijia, eso tale era tukuna ni o jeremaia, se dua tale vei ira na parofita." sa qai tarogi iratou o koya ka vaka, "ia dou tukuna mada mai se o cei oi au?" sa sauma o saimone pita ka vaka, "oi kemuni na karisito, na luve ni kalou bula." sa tukuna vua o jisu, o sa kalouvinaka saimone ba á€ jona, ni sa sega ni vakatakila vei iko na lewe kei na dra, ia o koya ga na tamau sa tiko mai lomalagi. au tukuna talega vei iko ni o iko o pita, ia ena dela ni vatu oqo au na tara kina na noqui soqosoqo lotu, ena sega ni gumatua rawa vua na kaukauwa ni matamata mai etesi. "au na solia talega vei iko nai dola ni matanitu vakalomalagi, na veika kece o na bukia e vuravura ena buki vaka kina mai lomalagi, kei na veika kece o sereka e vuravura ena sereki vakakina mai lomalagi." sa qai vakarota vei iratou na nona tisaipeli, me ratou kakua sara ni tukuna vua e dua, ni o koya sara ga o jisu na karisito. sa tekivu me tukuna tiko o jisu ena gauna o ya vei iratou na nona tisaipeli, ni dodonu me lako ki jerusalemi, ka levu sara na veika rarawa ena sotava mai vei ira na qase ni lotu kei ira na bete levu, vaka kina vei ira na dau ni vola tabu, ena vakamatei, ka na qai tucake tale ena i katolu ni siga. sa qai kauti koya vakatikitiki o pita ka vosa vakaukauwa vua, ka vaka, "ena sega sara ga ni yaco, turaga; na ka oqo ena sega ni na vakayacori vei kemuni!" ia sa vuki vei pita o koya, ka tukuna, "mo lako ki dakuqu, setani! o iko o vakacudrui au, ni o sega ni vakasamataka na veika ni kalou, ia na veika ga vakatamata." sa qai tukuna o jisu vei iratou nona tisaipeli, "kevaka e dua sa via muri au, me kakua ni muria na lomana ia me colata ga na nona kauveilatai, ka muri au mai. "o koya sa vinakata me maroroya na nona bula ena vakayalia, ia o koya e vakayalia na nona bula ena vukuqu ena maroroi. na ka yaga cava mada ena rawata na tamata kevaka e taukeni vuravura taucoko, me mai vakayalia tu kina na yalona? e dua li na ka e rawa ni vakaisosomitaka na tamata mei sau ni yalona? ni na lako mai na luve ni tamata ena i ukuuku nei tamana kei ira vata tukuna na nona agilosii, ena qai mai solia o koya vei ira na tamata yadua na kedra i sau me vaka na i vakarau ni nodra cakacaka. "na ka dina au tukuna vei kemudou, eso era tucake tu eke era na sega ni tovolea na mate, me yacova ni ra sa raica na luve ni tamata ni sa lako sobu vata mai na nona matanitu."

17

ni sa oti e ono na siga sa qai kauti pita, jemesa kei joni na tacina, o jisu ki na dua na ulunivanua cecere ka sega tale ni dua me ratou lako vata; ka sa vakamataliatiki o koya e matadratou. na matana sa serau me vaka na matanisiga, kei na nonai sulu sa ramase ka vulavula sara. ka raica, sa rairai mai vei iratou o mosese kei ilaijia, e rau sa veivosaki kei koya. sa qai vosa o pita ka tukuna vei jisu, "turaga sa rui talei na nodatou tiko eke, kevaka o ni vinakata, e rawa ni keitou cakava sara ga oqo e tolu na vale vakacevaceva:

me dua e nomuni, dua me nei mosese, ka dua me nei ilaijia." ni se vosa tikoga o koya, raica, sa vakarurugi iratou mai e dua na o lumilumisa; ka vakasauri sa rogo mai e dua na domo nai na o, ka vaka, "oqo na luvequ, au dau rekitaki koya vakalevu. dou vakarorogo vua!" ni ratou sa rogoca na vosa oqo na tisaipeli, e ratou sa davo sobu ka rere vakalevu. ia sa lako mai o jisu ka tarai iratou ka tukuna, "dou tucake, dou kakua ni rere." ni ratou sa rai cake yani, sa sega tale ni dua me ratou raica ia o jisu duadua ga. ni ratou sa siro sobu mai e na ulunivanua, sa vakaroti iratou o jisu, ka vaka, "dou kakua sara ni tukuna vua e dua me yacova mada ni sa tucake mai na mate na luve ni tamata." e ratou sa qai tarogi koya na nona tisaipeli, ka vaka, "na cava era tukuna kina na dauni vola tabu ni dodonu me na lako mai liu o ilaijia?" e sauma vei ratou o jisu, ka tukuna, e dina sa liu mai o ilaijia, me vakavinakataki rawa na veika kece. "ia au tukuna vei kemudou ni sa lako oti mai o ilaijia, era qai sega ni kilai koya ka levu sara na ka lialia era vakayacora vua. ena vaka kina na luve ni tamata ena nodra na vakarau vakayacora vua nai tovo kaukauwa." e ratou sa qai vakasamataka rawa na tisaipeli, ni sa tukuni joni na dauveipapitaiso vei ratou. ni ratou sa yaco mai vei ira na lewe vuqa, sa lako mai vua e dua na tagane, ka mai tekiduru sobu e matana ka tukuna, "turaga, ni lomani koya mada na luvequ tagane, ni sa dau tauvi koya vakalevu na cuqa; e so na gauna e dau vakatoqiqi ki na buka, ka so na gauna e dau vakatoqiqi i wai. "ni'u kauti koya mai vei iratou na nomuni tisaipeli, ia e ratou sega ni vakabula rawa." sa tukuna o jisu, "nai tabatamata sega ni vakabauta ka sega ni macala, sa balavu na noqu tiko vata kei kemudou? a cava na dede ni noqu vosoti kemudou? dou kauti koya mai kike vei au. sa qai vunauca na tevoro o jisu ka sa lako mai vua; ena auwa o ya sa vakabulai kina o koya na gonetagane oqo. e ratou sa qai lako vuni mai na tisaipeli vei jisu ka tarogi koya, ka vaka, "na cava keitou sega kina ni rawa ni cemuria na tevoro?" sa tukuna vei iratou o jisu, baleta ga na nomudou sega ni vakabauta; au tukuna vei kemudou, kevaka na nomudou vakabauta me vaka na sore ni musita, dou na tukuna kina ulunivanua, mo toso eke ka toso ki kea, ena toso o koya; ena sega ni dua na ka e dredre vei kemudou. "na kena mataqali e vaka o koya oqo ena sega ni rawa me lako tani, ka vakavo ga ena masu kei na lolo." ni ratou tiko mai kaleli sa tukuna vei ratou o jisu, na luve ni tamata sa na vakarau me soli yani ki na ligadra na tamata, "era na vakamatei koya, ena i katolu ni siga ena qai tucake tale." sa luveni ira vakalevu na lomabibi e nai tukutuku oqo. ni ratou sa yaco mai i kapenaumi era sa lako mai vei pita o ira na daukumuni vakacavacava ni vale ni lotu, ka tukuna vua, na nomu qasenivuli e solia tiko na nona silini vakacavacava ni vale ni lotu se sega? sa tukuna o koya, "io." ni sa la'ki curu o koya i vale, sa vosa vua o jisu, ka vaka, "na cava mada na nomu nanuma, saimone? vei rau na rua oqo, o cei mada era na tauri vakacavacava mai vua o ira na tui kei vuravura, vei ira ga na luvedra se vei ira na vulagi?" e sauma o pita, "vei ira na vulagi." sa tukuna vua o jisu, sa dodonu me galala mai kina o ira na luvedra. "ia, me caka ga, me kakua kina ni da cala vei ira, mo lako i matasawa ka viritaka nomu wa ni siwa ka taura nai matai ni ika e

rawa mai. ni o sa dolava na gusuna, o na raica ni tiko kina na i lavo; mo kauta sara nai lavo oqori ka la'ki solia vei ira me nodaru soli vata."

18

era sa lako mai vei jisu ena siga o ya o ira na tisaipeli, ka taroga, "o cei mada e uasivi duadua ena matanitu vakalomalagi?" sa qai kaciva mai o jisu e dua na gone lailai vei koya, ka mai vakaduri koya ena kedra maliwa, ka tukuna, e dina, au tukuna oqo vei kemudou, kevaka dou sega ni veisau mo dou vaka na gone lailai, ena sega ni rawa mo dou curu ki na matanitu vakalomalagi. "o koya oqo ke dua e dau yalomalumu me vaka na gone lailai oqo, e uasivi duadua o koya ena matanitu vakalomalagi. "ke dua e ciqoma e dua na gone lailai vaka oqo ena yacau sa ciqomi au. ia ke dua e vakavuna me valavala ca e dua vei ira na gone lalai vakaoqo era sa vakabauti au, e vinaka me vesu e domona e dua na vatu levu, ka me qai la'ki vakalutudromutaki ki na wasa liwa titobu. "sa ca o vuravura baleta na veivakacalai! ena yaco ga mai na veivakacalai, ia na ca ena yacovi koya sa veivakacalai! kevaka sa vakavuna na nomu valavala ca na ligamu se yavamou mo musuka laivi ka biuta tani. e vinaka cake vei iko mo curu ki na bula sega ni mudu mo liga dua se yava dua, ka ca ga ni tu ruarua na ligamu kei na yavamou, ka mo qai biu kina bukawaqa sega ni boko rawa. kevaka sa vakavuna na matamou mo valavala ca tiko, leuta ka biuta tani. ni vinaka mo curu kina bula sega ni mudu ni o mata dua, ka ca ni vinaka na matamou ruarua ka o qai biu kina bukawaqa mai eli. dou qarauna me kua ni dua vei ira na gone lalai oqo mo dou beca, au tukuna vei kemudou mai lomalagi na nodra agilosu sa dau raica tikoga na i tikotikoi tamaqu mai lomalagi. "ni sa lako mai na luvu ni tamata me vakabulai koya sa yali. na cava na nomudou nanuma? kevaka e dua na tamata sa dua na drau na nona sipi, ka qai dua vei ira e lako cala ka la'ki yali sara, ena sega li ni biuta tu o koya na ciwasagavulu ka ciwa, me lakova na veilunivanua me vakasagarai koya sa yali? kevaka sa kunea, au tukuna vei kemudou, ena marautaka vakalevu na sipi ka yali mai vei ira na ciwa sagavulu ka ciwa era sega ni bau yali. "sa vaka oqo na tamamudou mai lomalagi ni sega ni vinakata me dua vei ira na gone lalai oqo me rusa. kevaka sa valavala ca vei iko na tacimu, mo lako ka la'ki tukuna vua na nona cala ni drau tiko taurua. kevaka e vakarorogo vei iko, o sa rawa lesu mai na tacimu. ia kevaka e sega ni via rogoci iko, mo qai kauta e lewe dua se lewe rua oqo me rau tu ka vakadinadinataka na ka o cavuta vua. "kevaka e sega tikoga ni via rogoca, mo vakaraitaka ki nai soqosoqo lotu. ia kevaka e sega ni qai vinakata me rogoca nai soqosoqo lotu, mo sa wiliki koya me vaka e dua na tamata sega ni kila na kalou kei na dua na daukumuni vakacavacava. "au tukuna vei kemudou, na ka dou vauca e vuravura ena vauci mai lomalagi, kei na ka dou sereka e vuravura ena sereki mai lomalagi. au tukuna tale vei kemudou kevaka e lewe rua vei kemudou me rau lomavata e vuravura me kerea e dua na ka, ena vakayacora vei rau na tamaqu sa tiko mai lomalagi. "ke lewe rua se lewe tolu me ratou soqoni vata ena yacau, au sa tiko

ena kedratou maliwa." sa qai lako mai vua o pita ka tukuna, "turaga, me vaka vica mada na nonai valavala ca vei au na taciqa, me'u vosoti koya tiko? me vakavitu beka?" sa tukuna vua o jisu, au sega ni tukuna vei iko me vakavitu, ia me vakavitutagavulutaki na vitu. o koya oqo na matanitu vakalomalagi sa vaka e dua na tui sa vinakata me kila mai vei ira na nona dauveiqaravi, na ka era sa rawata. ni sa tekivu vakadikeva sa kau mai vua e dua na tamata e tini na udolu nai lavo e dinautaka tu ka se sega ni sauma. "ia ni sa sega ni sauma rawa. sa vakarota yani na nona turaga me sa volitaki o koya, kei na watina kei ira na luvena kei na ka kece e taukena, me rawa ni saumi kina na nona dinau. sa qai lolou ka tekiduru sobu na dauveiqaravi vua na nona turaga, ka tukuna, "noqu turaga, ni yalololoma vei au, na noqu dinau au na qai sauma kece. "na turaga nei koya na dauveiqaravi oqo sa qai yavalati ena loloma, sa mani vagalalataka ka vosoti koya ena nona sega ni sauma na nona i dinau. "ia na dauveiqaravi tikoga oqo, sa lako yani me la'ki raica e dua na nona i tokani dauveiqaravi ena nona taura vei koya e dua na drau nai lavo ka sega tu ni sauma sa lako yani ka kidomoka na domona, ka tukuna, 'mo sauma mai na nomu i dinau vei au!' sa lolou ka tekiduru sobu e yavana o koya na nona i tokani dauveiqaravi oqo, ka vakamamasu vua, ka vaka, mo yalololoma vei au, na noqu i dinau au na qai sauma kece. e sega ni via rogoca o koya, ia sa kauti koya ka biuta ki na vale ni veivesu me yacova ni sa sauma na nona i dinau. ni ra sa rogoca na nodra i tokani dauveiqaravi tale so na ka sa cakava o koya, era sa rarawa sara vakalevu, era sa qai lako ka la'ki tukuna vua na nodra turaga na ka kece. sa qai kacivi koya mai na nona turaga, ka tukuna vua, o iko na dauveiqaravi loma ca! raica mada na noqu vosoti iko ena nomu mai vakamasuti au me baleta na nomu i dinau. 'sa sega sara ga ni rawa vei iko mo bau lomani koya na nomu i tokani, me vaka na noqu a lomani iko?' sa rarawataki koya sara vakalevu na nona turaga, sa tauri koya ka solia vei ira nai vakatawa ni vale ni veivesu, mera vakararawatata me yacova ni sa sauma na nona i dinau. ena cakava talega vakakina vei kemudou na tamaqu vakalomalagi, kevaka e dua vei kemudou, mai na vunialomudou, e sega ni vosota na tacimudou sa cala vei kemudou.

19

ni sa yacova mai na gauna me sa vakaotia kina o jisu na nona vosa, sa qai biubiu mai ena vanua o kaleli ka lakova yani na tai kadua ni joritani ki na vanua vaka jutia. e lewe vuqa era sa muri koya, ka sa vakabulai ira e kea o koya. era sa lako mai vua na farisi, era vakatovelele koya, ni ra tukuna vua, "e rawa li vua na tagane me sereki na watina ni vakamau ena vuku ni dua ga na ka e rawa. sa qai sauma o koya ka vaka, "dou sega beka ni wilika ni o koya e a buli rau mai nai vakatekivu sa bulia na tagane kei na yalewa." "sa tukuna, oqo na vuna ena biuti tamana kei tinana kina na tagane ka kabita na watina, oi rau na lewe rua oqo e rau sa na dua ga na yago? "o koya oqo, e rau sa na sega ni lewe rua tiko, ia sa dua ga na yago. na ka sa vauca vata na kalou, me kakua ni tawasea na tamata." era sa qai tukuna tale vua, "na cava ga e vakarota kina

o mosese me soli nai vola ni veisere, ka me biuta laivi na yalewa?" e sauma vei ira o koya ka vaka, o mosese, me vaka na kakauwa ni yalomudou, e vakadonuya vei kemudou mo dou sereka na watimudou, ia e a sega ni vaka kina mai nai vakatekivu. "au tukuna vei kemudou, ke dua sa sereka na watina yalewa ni sega ni dautagane na yalewa, me qai vakawatitaka tale e dua na yalewa, o koya sa veibutakoci; ke dua ena via vakawatitaka na yalewa sa sere mai o ya, sa wili o koya me veibutakoci." ratou tukuna vua na nona tisaipeli, "kevaka e sa vaka tu oqori na ka e vaua na tagane kei na watina, sa vinaka cake ga me sa kua na vakawati." ia sa tukuna vei iratou o koya, sa sega ni rawata na tamata kece na ka oqo, ia vei ira ga e tiko vei ira na kena i solisoli: "ni so e sucu sa sega ga ni yaga me ra vakawati, ni ra se leqa sara mai ena kete i tinadra, eso e qai mai vakavuna ga na tamata na malumalumu ni yagodra, eso e sega ni via vakawati ena vuku ni matanitu vakalomalagi. o koya sa rawata me taura na ka oqo, me taura ga." sa kau mai vei koya o ira na gone lalai me tabaki ira ka masulaka, ia e ratou sa cudruvi ira era kauti ira mai o iratou na tisaipeli. ia sa tukuna o jisu, "dou laivi ira na gone lalai mera lako mai vei au, ka dou kakua ni tarovi ira; ni o ira na lewe ni matanitu vakalomalagi era sa vaka oqo." sa qai tabaki ira ena ligana ka vosavakalouvinakataki ira ka lako tani mai kea. ka raica, sa lako mai vua e dua na tamata ka tukuna vua, "qasenivili vinaka, na ka vinaka cava mada me'u kitaka me'u na rawata kina na bula sega ni mudu?" sa qai tukuna vua o koya, "na cava mo tukuna kina ni'u vinaka? e sega ni dua e vinaka ia e dua ga, oqori na kalou. ia kevaka o vinakata mo rawata na bula sega ni mudu, mo maroroya na nona i vakaro." e tukuna o koya, nai vakaro cava soti? tukuna vua o jisu, "mo kakua ni laba, mo kakua ni veibutakoci, mo kakua ni butako, mo kakua ni lasulasu, mo dokai rau na tamamu ki na tinamu, mo mo lomana talega na kai nomu me vakataka nomu lomani iko. sa tukuna vua o koya na cauravou oqo, "na ka kece oqori au sa dau cakava tu mai ni'u se qai tubu mai. na cava tale au se sega ni cakava?" tukuna o jisu vua, kevaka o vinakata mo taucoko sara, mo lako, ka la'ki volitaka kece na i yau o taukena, na kena i lavo mo solia vei ira na dravudravua, o sa na qai vakaiyau kina mai lomalagi; oti o ya mo qai lako mai, ka muri au." ia ni sa rogoca na cauravou oqo na ka sa cavuti vua, sa lako tani ena yalo e bibi, ni sa tamata vutuniyau. sa qai tukuna o jisu vei ratou na nona tisaipeli, au tukuna vei kemudou, ena dredre vua e dua sa vutuniyau me rawata na matanitu vakalomalagi. "au tukuna tale vei kemudou, e rawarawa vua na kameli me curuma na qara ni mata ni i cula, ia na vutuniyau sa dredre me rawata na matanitu ni kalou." ni ratou sa rogoca na tisaipeli na vosa oqo, e tuburi ratou e dua na veilecayaki levu, ka ratou tukuna, "o cei beka ena qai vakabulai rawa?" ia sa vakaraici iratou tu o jisu ka tukuna, "ki vua na tamata na ka oqo e dredre, ia vua na kalou e sega ni dua na ka e dredre." sa qai tukuna vua o pita ka vaka, "ni raica, na ka kece keitou sa biuta me keitou muri kemuni. o koya oqo na cava keitou na rawata mai kina?" sa mani tukuna vei ratou o jisu, "e dina au sa tukuna vei kemudou, ena gauna sa na la'ki dabeca kina na nona i dabedabe lagilagi vaka turaga na luve

ni tamata, oi kemudou na noqu tisaipeli dou na la'ki dabeca nai tikotiko e tini karua vakaturaga, mo dou lewa na yavusa i isireli e tinikarua. vei ira vakayadua era biuta na nodra vale, biuti tuakana, ganena, tamana kei tinana biuta na watina kei na luvena, se biuta na nona vanua me muri au, ena yadrau na kena i sau ena rawata kei na bula sega ni mudu ena taukena. "ia vei ira na lewe vuqa sa liu era na muri, kei ira sa muri era na liu.

20

ni sa tautauvata na matanitu vakalomalagi kei na dua nai taukei ni qele sa sou ena mataka lailai, me la'ki voli ira mai eso na tamata cakacaka, me mai cakacaka ena nona vei loga ni vaini. sa veivosakitaka o koya vei ira mera na tauya ruasagavulu na dola dua na siga, sa qai vakatalai ira yani kina nona vei loga vaini mera la'ki cakacaka. "ni lako yani o koya ena i katolu ni auwa e raica eso ni ra duri wale tu ga ena vanua ni veivoli, sa tukuna vei ira o koya, mo dou lako ki na vei loga vaini, au na qai saumi kemudou ni sa oti e dua na siga ena ka e dodonu. ena i ka ono kei na i ka ciwa ni auwa sa lako tale o koya, me vaka ga sa cakava e liu. ena i katini ka dua ni auwa sa lako tale, e raici ira e so ni ra duri walega tu ga, ka tukuna vei ira, na cava dou tucake taka tu eke ena dua na siga taucoko ka sega ni cakava e dua na ka?" "era tukuna mai vua, baleta ni sega ni dua me saumi keimami, sa qai tukuna o koya, dou lako talega kina vei loga vaini, au na qai saumi kemudou ni sa oti e dua na siga ena ka e dodonu. "ni sa yakavi mai, sa tukuna nai taukei ni veilogava vaini vua na nona dauveiqaravi, mo kacivi ira vata mai na tamata cakacaka ka solia vei ira na kedra i sau, mo tekivu mai vei koya ka qai muri mai ka qai la'ki tini vei koya e liu duadua mai. o ira na qai la'ki kau mai mera cakacaka ena i katini kadua ni auwa era taura talega nai sau ni dua na siga o ya e ruasagavulu na dola. ia ni sa yacova na gauna me ra taura kina na kedra i sau o ira na tekivu cakacaka e liu, era namaka me levu mai na ruasagavulu na dola na kedra i sau, ia na kedra i sau e tautauvata kecega. ni ra sa taura na kedra i sau, era sa la'ki vakatubu veiba vua nai taukei ni qele. "era tukuna, o ira na qai muri mai era cakacakataka walega e dua na auwa, o sa qai mai vakatautauvatataki keimami ena i sau keimami taura, ni keimami sa vosota tu mai na katakata ni siga ena dua na siga taucoko. ia sa vosa o koya ka tukuna vua e dua, ka vaka, noqu tagane e sega ni dua na ka ca au cakava vei iko. o a sega li ni vakadonuya vata kei au mo taura e ruasagavulu na dola ena dua na siga? mo taura na kemu i sau e dodonu me nomu ka lako yani. au vinakata me'u na solia vei koya e qai lako sara mai muri na kenai sau me tautauvata ga kei iko. e sega beka ni dua na kena cala me'u cakava ga na ka au vinakata ena noqu i yau? se me na vakaleqai iko na noqu sa rui yalovinaka?" "ena vaka ga o ya o ira sa muri era na liu, o ira sa liu era na muri. ni ra lewe levu sa kacivi, ia e lailai ga sa digitaki. ia o jisu, ni sa lako cake tiko ki jerusalemi, sa kauti iratou mada vakatikitiki na tinikarua na tisaipeli ka tukuna vei ratou, "dou raica, edatou sa lako cake tiko oqo ki jerusalemi, ena soli yani na luve ni

tamata vei ira na bete levu kei ira na daunivola tabu; era na qai lewai koya me mate, "era na qai soli koya vei ira na kai matanitu tani (matanitu o roma) mera vakararawataka ka vakalialia, oti mera qai vakota ki na kauveilatai. e nai katolu ni siga ena tucake tale mai na mate." sa qai lako mai na tinadrau na luvei i sevete vata kei rau na luvena, ka mai tekiduru e matana ka kerea vua e dua na ka. sa tukuna vua, o koya, na cava o vinakata? sa tukuna na yalewa oqo, "mo vakayacori rau na luvequ me dua e dabe ena yasamu i matau, ka dua me dabe ena yasamu i mawi ena nomuni matanitu." ia sa tukuna o jisu, "o sa sega ni kila na ka o sa kerea. e rawa li ni rau na gunuva na bilo au vakarau gunuva tiko, ka papitaiso talega ena papitaiso au papitaisotaki kina?" e rau tukuna vua, "keirau na rawata." sa qai tukuna vei rau o koya, na bilo au gunu kina drau rawa ni na gunu kina, ka drau na rawa talega ni papitaisotaki ena papitaiso au papitaisotaki kina; ia mo drau na dabe ena yasaqu i matau kei na yasaqu i mawi e sega ni rawa me'u solia, ia vei ira ga sa vakarautaka o tamaqu mera na dabe kina. ni ra sa rogoca na vo ni lewe tini na ka oqo, era sega sara ga ni duavata ena ka rau cakava na veitacini oqo. ia sa kacivi iratou mai vei koya o jisu, ka tukuna, dou kila ni o ira sa turaga ena veimataniitu tani era lewa taucoko na tamata, kei ira sa kaukauwa era sa vakayaco lewa vei ira kecega. "e sega ni vaka kina vei kemudou; ia ke dua vei kemudou e vinakata me laveti cake, me vulica me nomudou dauveiqaravi. ke dua vei kemudou e vinakata me liutaki kemudou, ia me vaka mada e dua na bobula vei kemudou." me vaka na luve ni tamata nona lako mai e sega ni mai qaravi, ia e dauveiqaravi, ka mai solia na nona bula me kedra i voli e lewe vuqa." e lewe vuqa sa muri koya ni ratou sa biuti jeriko mai. ka raica, e lewe rua na tamata mataboko e rau dabe tiko ena bati ni sala, ni rau sa rogoca ni sa lako ena gaunisala o jisu e rau sa tabalaka na domodrau ena domo ni nodrau kaci, ka vaka, "isa turaga, na luvei i tevita, ni lomani keirau mai!" era tukuna vei rau na lewe vuqa me rau tiko lo; ia sa qai toso cake ga na domo ni nodrau kacikaci, ka vaka, "isa turaga, na luvei tevita, ni lomani keirau mai!" ia sa qai tu vakadua o jisu ka kacivi rau, ka vaka, "na cava drau vinakata vei au me'u cakava vei kemudrau?" e rau tukuna vua, "turaga na mata i keirau me rai rawa." sa lomani rau o jisu ka tara na matadrau. e vakasauri sa rai na matadrau, ka e rau sa muri koya sara ga.

21

ni ratou sa volekati jerusalemi mai, ka yacovi beci-vaki, ena ulunivanua ni olive, sa qai tala o jisu e lewe rua na tisaipeli, sa tukuna vei rau, drau lako kina koro ka tiko mai ena yasana kadua, vakasauri drau na raica e dua na asa ni vesu tu, kei na luvena lailai ena tu e yasana. drau sereka na kena dali ka kauta mai ki ke vei au. "kevaka e dua na tamata me tarogi kemudrau, drau tukuna vua, ni sa gadrevi mai vua na turaga, ena sega ni bera na nona vakadonua mo drau kauta mai." sa vakayacori na ka taucoko oqo me na vakataucokotaki kina na vosa ni parofita, ka vaka: tukuna vua na luvei saioni yalewa, 'raica, sa lako mai na nomu tui, sa yalomalumalumu ka vodo tiko mai ena asa, kei na dua

na luve ni asa." e rau sa lako na tisaipeli ka kitaka vaka kina na ka e tukuna vei rau o jisu. rau sa qai kauta mai na asa kei na luvena, e rau sa qai tevuka e delana na nodrau i sulu, ka qai vakadaberi koya yani kina. e lewe levu sara na tamata era tevuka na nodra i sulu e gaunisala; eso era musuka na taba ni kau ka viritaka e gaunisala. vei ira na lewe vuqa eso era muri koya ka so era liu tiko vua, ka ra kailavaka tiko, ka vaka: "osana vua na luvei tevita! sa kalouvinaka o koya sa lako mai ena yaca ni turaga! osana sa cecere sara!" ni sa curumi jerusalemi mai o koya, sa yavala na koro taucoko, ka ra tukuna, "o cei na tamata oqo?" era sa tukuna na lewe vuqa, "oqo gona o jisu, na parofita mai nasareci e kaleli." sa qai lako sobu kina vale ni soro ni kalou, ka cemuri ira tani na volivoli kei ira na volivolitaki tu ena loma ni vale ni soro, e ceburaka ka vukica sobu na teveli ni veisau i lavo kei na nodra i dadedabe na dau volitaki ruve. sa tukuna vei ira, "sa volai, na noqu vale ena vakatokai me vale ni masu, ia dou sa cakava me nodra qara na daubutako." era sa qai lako mai vua ki na vale ni soro o ira na mataboko kei ira na lolokilo, a sa vakabulai ira o koya. ia ni ra sa raica o ira na bete levu kei ira na daunivolatabu na veika veivakurabuitaki sa cakava o koya, kei na nodra kailavaka tiko na gone lalai ena loma ni vale ni soro na vosa oqo, "osana vua na luvei tevita!" sa dua na ka nodra cudru, era sa tukuna vei koya, "o sa rogoca na ka era kailavaka tiko mai?" sa tukuna vei ira o jisu, "io, se bera ga ni dou wilika, ena gusudra na gone lalai kei ira se keveta tiko ena lako mai kina na vakavinavina e uasivi sara?" sa qai biuti ira ka lako ena yasa ni koro me lako vaki ki pecani, ka la'ki moce kina. ena gauna sa lesu tiko kina o koya ki na koro ni sa mataka mai, sa qai viakana. sa raica e dua na vuni lolo ena bati ni sala, a sa lakova mai ka raica walega na drauna sa sega ni bau vua, sa tukuna kina. "mo kua tale ni vua vakadua." e vakasauri ni sa malai sobu na vuni lolo. ni ratou sa raica na tisaipeli e ratou sa qoroqoro, ka tukuna, "e vakaevi mada na malai vakasauri ni vuni lolo oqo?" sa qai tukuna vei iratou o jisu, e dina au sa tukuna vei kemudou, kevaka e tiko vei kemudou na vakabauta ka me kua vei kemudou na vakatitiqa, dou na sega walega ni cakava na ka e yaco ena vuni lolo, ia dou na rawata talega mo dou tukuna ki na ulunivanua oqo, mo toso tani ka dromu yani ena loma ni wasawasa, ena yaco vaka kina. "kei na cava ga dou kerea ena masu ni dou vakabauta, dou na rawata." era sa vakatarotaroga na vakatulewa nei jisu ni sa lako mai ki na vale ni soro o koya, era sa qai vakavosotaki koya o ira na bete levu kei ira na qase ni lotu ena gauna sa vakatavuvuli tiko kina, ka vaka, "na kaukauwa cava e tiko vei iko o cakava tiko kina na veika oqo? o cei e solia vei iko na vakatulewa oqo? ia sa vosa o jisu ka sauma vei ira, au na tarogi kemudou talega ena dua na taro, kevaka mo dou sauma mai vei au, au na qai tukuna vei kemudou na lewa i cei au cakava tiko kina na veika oqo: "e vu mai vei na veipapitaisotaki i joni? mai lomalagi se mai vua na tamata?" era sa veivosaki ka vaka, kevaka eda na tukuna mai lomalagi, ena qai tukuna o koya vei keda, na cava ga dou sega ni vakabauti koya kina? "ia kevaka eda tukuna, mai vua na tamata, meda qarauni ira tiko na lewe vuqa ni ra na tarai keda, ni ra sa wiliki joni tu ga me parofita!" era

sa qai sauma vei jisu ka vaka, "keimami sa sega ni kila." sa qai tukuna o koya, au na sega talega ni tukuna vei kemudou se lewai cei au cakava tiko kina na veika oqo. "ia na cava mada nomudou vakasama? e dua na tamata e tiko erua na luvena tagane, sa lako o koya vei koya e qase ka tukuna, luvequ mo lako sara ga ni kua ka la'ki cakacaka ena noqu veiloga ni vaini. sa tukuna na luvena, 'au na sega, e muri sa qai veivutunitaka, ka qai la'ki kakacaka. sa qai lako tale vei koya e gone vei rau ka la'ki tukuna na ka vata ga sa cavuta oti sa tukuna koya sa gone, au na lako saka, ia qai sega ni lako. "o cei vei rau oqo e cakava na loma i tamana?" era tukuna vua, "o koya e qase vei rau." sa tukuna vei ira o jisu, e dina sara, na ka oqo au tukuna vei kemudou, ni o ira na daukumuni vakacavacava kei ira na dauvolitaki ira, era na rawata na matanitu ni kalou mai vei kemudou. ni o joni e lako sara ga mai vei kemudou ena yalododonu, ka dou qai sega ni vakabauti koya; ia o ira na daukumuni vakacavacava kei ira na dauvolitaki ira era vakabauti koya; oi kemudou dou sa raica dou qai vakawaleatika, e muri dou sa qai vakabauti koya. "dou rogoca tale e dua na vosa vakatautauvata: sa dua nai taukei ni qele sa tea e dua na nona veiloga vaini ka qai viribaita wavoki, sa tara e dua na vale me baleta nai vakatawa, sa qai lisitaka vei ira nai vakatawa ni vaini ka lako o koya kina dua na vanua vakayawa. ni sa yaco mai na gauna ni tatamusuki sa qai vakatala o koya eso na nona dauveiqaravi, me ratou lako vei ira nai vakatawa ni loga vaini mera solia mai eso na nonai wasewase, era sa qai tauri ira na nona dauveiqaravi o ira nai vakatawa ni veiloga vaini, ka mokulaki e dua, e dua tale era vakamatea ka dua tale era qai vakavirika ena vatu. sa qai vakatala tale o koya, e levu cake na nona dauveiqaravi, na ka vata ga e vakayacori vei ratou nai matai e caka tale vei iratou oqo. na ka sa qai cakava o koya me sa vakatala sara ga na luvena dina, 'ni nona nanuma era na dokai koya ni sa luvena.' "ia ni ra sa raica na luvena nai vakatawa ni vei loga vaini, era sa tukuna, oqo sara ga na luvena me na sosomitaki koya e muri, meda lako, ka vakamatei koya me noda na nonai votavota.' era sa tauri koya vakaukauwa ka yarataka tani mai ena veiloga vaini, era sa qai vakamatei koya. "o koya oqo ni sa na lako mai nai taukei dina ni veiloga vaini, a cava ena kitaka o koya vei ira nai vakatawa ni veiloga vaini?" era sa tukuna vua, "me vakamatei ira na tamata ca oqo o koya, ka me lisitaka na nona veiloga vaini vei ira eso tale nai vakatawa ni veiloga vaini, o ira era rawa ni qai solia vua na nonai votavota mai na ka sa tamusuki rawa." sa tukuna vei ira o jisu, dou se bera beka ni wilika e nai vola tabu: na vatu era sa cata o ira na matai ni vale sa yaco me kena i vakadei ena tutu ni vale. oqo na kakacaka i jiova, sa ka veivakaurabitaki ni da raica? "o koya oqo au tukuna vei kemudou, ena kau tani mai vei kemudou na matanitu ni kalou ka soli vei ira eso tale na matanitu ka rawa ni ra vuataka tiko na vuana dina. "vei koya ena lutu ki na vatu oqo ena ramusu; ia ke dua e lutuki koya, ena dasila vakamatalalai." ni ra sa rogoca o ira na bete levu kei ira na farisi na nona vosa vakatautauvata, era sa siqema rawa ni vosataka tikoga na ka me baleti ira. ia era sa vinakata sara ga mera tauri koya vakaukauwa, era sa mani rerevaki ira na lewevuqa, ni ra kila ni sa parofita o koya.

sa baci vosa tale ena dua na vosa vakatautauvata o jisu vei ira ka vaka: na matanitu vakalomalagi sa vaka e dua na tui ena nona vakarautaka na soqo ni vakamau me baleti koya na luvena tagane, sa qai vakatalai ira na nona dauveiqaravi me ra lako yani, ka la'ki kacivi ira mai era sa sureti tu ki na soqo ni vakamau oqo; e sega sara ga ni dua vei ira e vinakata me lako mai. "sa oti oqo sa qai kaciva tale eso na nona dauveiqaravi ka tukuna vei ira, "dou la'ki tukuna vei ira na sureti, raica sa vakarautaki oti tu nai vakayakavi ni vakamau; na noqu bulimakau levu duadua kei ira sa urouro au sa vakamatea oti, sa vakarau tu na ka kecega, dou lako mai ki na kana ni vakamau oqo." ia ni ra sa rogoca era qai dredre ni veivakalialiai ka ra dui lako mera la'ki cakava ga na nodra cakacaka ka so era lako ki na nona veiteitei, ka so era laki cakava ga na nodra veivoli. "eso vei ira era mokulaka na nona dauveiqaravi, ka vakalialia, ka vakamatea sara. "ia ni sa la'ki rogoca na tui ni tukutuku oqo sa cudru katakata sara ga. sa vakatala na nona mataivalu, mera vakamatei taucoko na veivakamatei o ya, ka me kama yavu na nodra koro. "sa qai tukuna vei ira nona dauveiqaravi, sa vakarau tu na soqo ni vakamau, ia o ira sa sureti tu e sega ni dua vei ira sa kilikili me mai vakayagataka. 'o koya oqo mo dou qai lako ena veigaunisala, o ira kecega dou sa raica, dou sureta mai ki na soqo ni vakamau oqo.' era sa qai lako yani na dauveiqaravi e na veigaunisala kecega ka kauti ira kece mai era sa tu kina, se ra vinaka se ra ca. era sa mai vakatawana taucoko kina na loma ni vale ni soqo o ira oqo. ia ni sa curu mai na tui me raici ira sa sureti mai oqo, sa raica sara e dua na tagane ni tiko e kea, ka sega ni daramaka tiko nai ubi ka dodonu me soli vua baleta na soqo ni vakamau oqo. "sa qai tarogi koya, noqu i tau, o curu rawa mai vakacava eke ni sega na nomu i ubi ni soqo ni vakamau oqo?" sa sega ni dua na ka me cavuta rawa na tagane oqo. "sa tukuna na tui vei ira na nona dauveiqaravi, dou vesuka na ligana kei na yavana, ka kauti koya tani ki na butobuto e taububa; me na dautagi kina ka vakasequruquru bati. "ni ra lewe levu sa kacivi, ia e lewe lailai walega sa digitaki." era sa qai lako na farisi ka la'ki bukia e dua na vere, me rawa ni ra na coriti koya kina ena nona vosa. era sa qai vakatala yani vua eso na nodra tisaipeli kei na so nai tokani i eroti, me ra tukuna vua, "qasenivuli, keitou kila ni o ni dina tiko, ka ni o ni valatavuvulitaka vakadodonu na loma ni kalou; ka o ni sega ni via rerevaka e dua na tamata se na nonai tutu. mo ni tukuna mada mai vei keitou oqo, na cava sara mada na nomuni nanuma me baleti sisa? e tara li me da solia vua nai vakacavaca se sega? ia sa kila o jisu nai naki ca ni lomadra, ka tukuna, "na cava dou via vakatovolei au kina, kemudou na dauveivakaisini? "dou vakaraitaka mada mai vei au e dua nai lavo." era sa qai kauta mai vua e dua na peni. sa qai tukuna vei ira, nai vakatakarakara i cei oqo kei na yaca i cei e volai toka e rukuna? era tukuna vua, "o sisa." sa qai tukuna vei ira, "mo dou solia ga vei sisa na ka sa nei sisa, ka mo dou solia vua na kalou na ka sa nona na kalou." ni ra sa rogoca na vosa oqo, era sa qoroqoro ga, ka biuti koya ka ra dui lako yani. taro na sedusisi: vakacava

na tucake tale? ena siga tikoga o ya era sa lako mai kina vei koya na sedusisi, ni ra dau tukuna ni sega na tucake tale, ka mai tarogi koya, ka vaka: "qasenivuli, e tukuna o mosese kevaka sa mate dua na tamata, ka sega na luvena, e rawa vua na tacina me vakawati-taka na wati tuakana, na luvedrau me na qai nona nai wasewase i tuakana sa mate. "e tiko vei keda oqo e dua na matavuvale e ratou lewe vitu na veitacini tagane, sa mate o koya ka qase ni sa vakawati oti, ka sega ni dua na luvena, sa solia o koya na watina vua na tacina sa taravi koya. "sa mate talega o koya ka tarava oqo, e vaka kina vei koya nai ka katolu me yacovi koya sara na kenai kavitu. "sa oti sa qai mate na yalewa oqo. "o koya oqo, ni sa yaco na tucake tale mai na mate, o cei vei iratou na lewe vitu oqo ena qai watina? ni o koya sa vakawatitaki iratou taucoko." sa tukuna vei ira o jisu, na nomudou cala baleta na nomudou sega ni kila na vosa ni kalou kei na kaukauwa ni kalou. ni sa yaco na tucake tale sa sega kina na vakawati se na veivinakati me yaco na vakawati, ia eda sa na tautauvata kei ira na agilosai mai lomalagi. ia ena nodra tucake tale mai o ira sa mate tu, dou se sega ni wilika na ka e vosa kina vei kemudou na kalou, ni tukuna, oi au na kalou i eparaama, na kalou i aisake, kei na kalou i jekope? na kalou oqo e sega ni nodra kalou na mate, ia sa nodra ga na bula." ni ra sa rogoca na lewe vuqa na nona i vakavuvuli era sa kurabui ka qoroqoro. ia ni ra sa rogoca na farisi ni sogota o koya na gusudra na sedusisi, era sa qai lako vata mai. e dua vei ira e vunivunau, sa qai taroga vua e dua na taro, me vakatovolei koya, ka tukuna, "qasenivuli, nai vakaro cava nai vakaro levu duadua e nai vunau?" sa tukuna vua o jisu, mo lomani jiova na nomu kalou ena yalomu taucoko, ena lomamu taucoko, kei na nomu vakasama taucoko. "oqo nai matai ka i vakaro levu duadua. "na kena i karua e tautauvata talega; mo lomana na kai nomu me vaka nomu lomani iko. nai vakaro e dua oqo era sema taucoko mai kina na vo tale ni vunau kei na nodra vosa na parofita. ni ra se vakasoqoni vata tikoga na farisi sa tarogi ira yani o jisu, ka vaka, "na cava mada na nomudou nanuma baleti karisito? o koya na luvei tevita." sa tukuna vei ira o koya, ni tamata e liutaki koya tu na yalo tabu o tevita sa kaci vua, turaga, ni sa volai: "sa tukuna o jiova vua na noqu turaga, mo dabe ena ligaqu i matau, me yacova ni'u sa biuti ira na kemu meca ena rukuruku ni yavamuni." "kevaka sa kacivi koya o tevita na turaga, qai rawa vakacava me luvena tale?" sa sega ni dua me cavuta rawa vua e dua na vosa, ka tekivu mai na siga o ya ka lako yani sa sega tale ni dua me viafia vakatovolei koya ena vosa.

23

sa qai vosa o jisu vei ira na lewe vuqa kei iratou na nona tisaipeli, sa tukuna: o ira na dauni volatabu kei ira na farisi era dabeca sara tikoga nai dabedabe ni vakatulewa i mosese. o koya oqo na ka ga era tukuna mo dou muria, dou muria ka cakava, ia dou kakua ni muria nai tovo ni nodra cakacaka; ni ka era tukuna, era sega ni bulataka. ni ra vauca nai colacola bibi, e dredre sara ni colati ni sa rui bibi, era vakatauca ena usousou ni domo ni tamata; ia o ira era na sega ni bau

yavalata mada ena dua nai qaqalo ni ligadra. ia na cakacaka era cakava mera raica taucoko na tamata, era rairai me vaka era ka tabu ena ka era daramaka kei na nodra vaka i ubi ena ka wa bale e domodra ka lako sobu na tutuna. ni caka e dua na soqo era dau via dabe mai cake, ni ra curu ki vale ni lotu me duatani ga na nodra i dabedabe, era dau vinakata ni ra lakova na vanua ni veivoli, me ra dokai vei ira na tamata ka mera cavuta mai vei ira, 'rapai, rapai.' "ia oi kemudou, mo dou kakua ni kacivi na 'rapai, ni dua ga na nomudou qasenivuli, o karisito, ni dou sa tautauvata kecega na veiwekani (soqosoqo lotu). dou kakua ni kaciva e dua e vuravura me tamamudou; ni sa dua ga na tamamudou o koya sa tiko mai lomalagi. mo dou kakua talega n i kacivi tiko mo dou qasenivuli; ni dua ga na nomudou qasenivuli, oqori o karisito. "ia ke dua vei kemudou e uasivi cake, o koya me dauveiqaravi. kei koya ena nona via laveti koya cake me dua na ka, ena madua ni sa vakamalumatutaki sobu. "ia ena ka vei kemudou na daunivolatabu kei na farisi, na dauveivakaisini! ni dou sogota tiko na nodra curu kina matanitu vakalomalagi na tamata; dou sa sega mada ni curu kina kei ira talega e dodonu mera curu kina, era sa mai sega ni curu kina. "ena ca vei kemudou, na daunivolatabu kei na farisi, na dauveivakaisini! ni dou dau vakalala sara ga na nodra i yau na yada ni dou sa curu ki na nodra loma ni vale ena rorogo ni masu ni veivakaisini dou cakava. o koya oqo dou na cudruvi vakalevu sara kina. "ena ca vei kemudou, na daunivolatabu kei na farisi na dauveivakaisini! ni dou dau taubale ena veivanua ka sokota na wasawasa. mo dou rawata mai na yalo, ni sa rawai mai dou sa qai mai vakayacori koya me nonai votavota o eli me vakataki kemudou. "ena ca vei kemudou, nai liuliu mataboko, ni dou tukuna, o koya e cavuta na vosa bubului ena vale ni soro, e sega soti sara ni dua na ka; ia o koya ga e vosa bubului ena i tutu koula ena vale ni soro esa vauci koya na bubului o ya. "dou lialia ka mataboko! o cei e bibi vei rau, na koula se na vale ni soro o koya e qai mai savasava kina na koula? vei koya e vosa bubului ena i cabocabo ni soro, e sega ni dua na ka; ia o koya e vosa bubului ki na i solisoli ka tu ena i cabocabo ni soro, sa vauci koya na nona vosa ka me bula sara kina. "dou lialia ka mataboko! o cei e bibi vei rau, nai solisoli se nai cabocabo ni soro o koya e qai mai savasava kina nai solisoli? "o koya oqo ke dua e vosa bubului ena i cabocabo ni soro, sa vosa bubului ena vuku ni ka o ya kei na ka kecega sa tu kina. o koya sa vosa bubului ki na vale ni soro sa vosa bubului kina, kei koya talega sa tiko kina. e dua e bubului ki lomalagi, sa bubului ki nai tikotiko vakatui ni kalou kei koya sa dabe toka kina. ena ca vei kemudou na daunivolatabu kei na farisi, na dauveivakaisini! ni dou solia nai katini ni nomudou i teitei talei sara, ia na ka bibi e nai vunau dou qai vakawaletaka, na loloma, na bula dodonu kei na vakabauta. sa vinaka na ka dou cakava tiko, e sega ga ni dodonu mo dou vakamamadataka na ka e dodonu me bibi duadua. "kemudou nai liuliu mataboko, dou tauvulona tani na namu ka dou qai tilomi na kameli! ena ca vei kemudou na daunivolatabu kei na farisi, na dauveivakaisini! ni dou savata tikoga na taudaku ni bilo kei na disii, ia e loma sa tu kina na lomaca kei na garogaro ca. "kemudou na

farisi mataboko, dou vakasavasavataka mada e liu na loma ni bilo kei na disu, ena qai savasava talega vaka kina na kena taudaku. ena ca, vei kemudou na daunivolatabu kei na farisi, na dauveivakaisini! ni dou sa vaka nai bulubulu qara vatu boro vulavula ni sa rairai savasava e tautuba, ia e loma sa sinai ena sui ni tamata mate kei na veika vakasisila. "dou sa vaka kina vei ira na tamata, ni dou sa rairai yalododonu vei ira, ia e loma sa sinai tu vei kemudou na dauveivakaisini kei na talaidredre. "ena ca, vei kemudou na daunivolatabu kei na farisi, na dauveivakaisini! baleta ni dou tara e dua na vatu mei vakananumi vei ira na parofita ka ra vakamatea o ira na nomudou qase, dou qai biuta na senikau ena dela ni nodra i bulubulu na tamata dodonu, dou qai tukuna, kevaka me keimami a bula donumaka na gauna era bula mai kina na neimami qase, keimami na sega ni vakaitavi vata kei ira ena kena vakamatei o ira na parofita. "o koya oqo dou sa beitaki kemudou tikoga ena nodra vakamatei na parofita. "na nodra i valavala na nomudou qase dou sa cakava tiko, dou kitaka sara na kena levu. "oi kemudou na gata, a luvu ni gata gaga! ena rawa vakacava mo dou na bula mai na veivakararawataki mai eli? "o koya oqo, au na talai ira yani na parofita, eso na tamata vuku, kei na daunivolqatabu; eso vei ira dou na vakota kina kau veilatai, eso vei ira dou na vakanakuitataka ena nomudou vei vale ni lotu, era na vakararawataki ena vei korokoro. na nodra dra na tamata yalododonu e vuravura ka tekivu mai na dra i epeli ka yacova mai na dra i sakaraia na luvu i barakaa, ena beitaki taucoko vei kemudou, ni dou a vakamatei ira ena kedrau tadrui na vale ni soro kei na cabocabo ni soro. na ka dina au tukuna oqo vei kemuni, na ka kece e vakayacori mai ena mai tarai kemuni nai tabatamata oqo na kena ca. "isa jerusalemi, isa jerusalemi, ni o a vakamatei ira na parofita ka vakaviriki ira talega na talai yani ena vatui sa dau vaka vuqa na noqu vinakata me'u vakasogoni ira na luvemu, me vaka na tina ni toa sa vakasogoni ira na luvu ena ruku ni tabana, ia dou a sega ni taleitaka! dou na raica! ni nomudou vale ena vakalalai tani mai vei kemudou; au sa tukuna vei kemudou, dou na sega ni raici au tale vakadua, me yacova ni dou sa tukuna, 'sa kalouvinaka o koya sa lako mai ena yaca ni turaga!"

24

sa biuta mai na vale ni soro o jisu ka lako mai tuba, e ratou sa lako mai vua na nona tisaipeli ka vakaraitaka vua na vale e kovuta taucoko na vale ni soro. sa tukuna vei iratou o jisu "dou sa raica taucoko tiko na vale oqo se sega? au tukuna vei kemudou, ena sega ni dua na vatu ena vale oqori me na veitataqai tiko, era na talaraki sobu kece ki ra." ni sa la'ki dabe tiko o koya ena ulunivanua ni veiolive, e ratou sa lako lo mai vua na tisaipeli, ka tarogi koya, tukuna mada mai vei keitou, na gauna cava mada ena qai vakayacori kina? a cava nai vakatakilakila ni nomuni na lako mai, kei na vakataotioti kei vuravura?" sa vosa ka sauma vei ratou o jisu; dou qarauna me kua ni dua e vakaisini kemudou. ni ra na lewe levu era na kauta voli na yacagu, ni ra tukuna, 'oi au na karisito, e lewe levu era na sikalutu kina. dou na rogoca na

veivaluvaluti kei na rogorogo ni veivaluvaluti. dou kakua ni via vakaleqai kina; ni sa dodonu me yaco mada na veika oqo, ia nai vakataotioti se bera tiko. ni ra na vakacibi i valu na veimatanitu kei na veivanua eso ena yaco na dausiga, na veimateca, kei na uneune lelevu ena veivanua eso. "na veika kece oqo sai tekitekivu tiko ni veika rarawa. "dou na soli yani mo dou vakararawataki ka dou na vakamatei, era na cati kemudou o vuravura kece ena vuku ni yacagu. "ena lewe levu vei kemudou ena rawai ena i valavala ca, dou na vei volitaki tale ka dou na veicati vakai kemudou. "ena tubu cake eso na parofita vakailasu mera vakacalai kina e lewe levu. baleta na tubu cake ni valavala ca, ena batabata kina na nodra loloma e lewe levu. "ia o koya ena gumatua tiko me yacova nai vakataotioti ena vakabulai. nai tukutuku vinaka ni matanitu ni kalou ena vunautaki mada e vuravura taucoko me kua kina ni dua na nodra i ulubale, sa oti o ya sa na qai yaco mai nai vakataotioti. "o koya oqo ni dou sa raica na veika vakasisila sa tukuna oti tu mai o taniela na parofita, ni sa tu ena vanua tabu" (vei koya sa wilika, me kila deivaki sara). "mera na dro kina ulunivanua o ira sa tiko e jutia. vei koya sa tiko ena delavuvu ni vale me kua tale ni lako sobu ki na nona loma ni vale, me kauta mai kina eso nai yaya. vei koya e teitei tiko, me kua tale ni lakoi nona vale me kauta mai na nona i sulu. ia ena ca vua sa bukete kei ira se vakasucuma tiko na gone lalai ena siga o ya! "dou masulaka me kua ni dou dro ena gauna ni draki batabata se na siga tabu. na veivakararawataki levu ena yaco e se bera vakadua ni bau donumaka o vuravura, mai nai vakatekivu me yacova mai na gauna oqo. kevaka me sega ni vakalekalekataka na gauna o ya ena sega ni dua me bula rawa, ia ena vukudra ga na digitaki sa na vakalekalekataka kina na gauna o ya. "kevaka e dua na tamata me na tukuna vei kemudou, 'dou raica, o karisito ga oqo! se o karisito sa tu mai o ya!' dou kakua ni vakadinata. ni ra na tubu mai eso na karisito vakailasu kei na so na parofita vakailasu, era na vakaraitaka nai vakatakilakila lelevu kei na cakacaka mana veivakurabitaki, ena so na tamata digitaki era na rawai ena veivakacalai oqo. "dou raica, au sa vakasalataki kemudou rawa tiko yani oqo. "o koya oqo, kevaka mera tukuna vei kemudou, "dou raica sa tiko mai o koya ena vanua dravuisiga!" dou kakua ni lako kina; se sa tiko o koya ena dua na loma ni rumu! dou kakua ni vakadinata. "me vaka na tibi ni livaliva mai na tokalau ka raici mai ena ra na kena rarama, sa vaka kina na nona rairai mai na luvu ni tamata. "na vanua cava ga ena davo tu kina na yago era na kumuni vata yani kina na ikeli. ena vakasauri ni sa oti na veivakararawataki levu ena vakabutobutotaki na matanisiga, ena sega talega ni cila na vula; era na lulu sobu mai na kalokalo mai lomalagi, ena yavalati na veivunika kei lomalagi. ena qai rairai mai nai vakatakilakila nei koya na luvu ni tamata mai lomalagi, o vuravura era na qai tagi, ni ra sa raica na luvu ni tamata ni sa lako sobu mai ena o vata kei na nona i ukuuku lagilagi vakaturaga. ena qai vakatalai ira na nona agilosu me ra uvuca na davui me rogo levu sara, me na kauti ira vata mai kina na nona digitaki, ka ra dui tu ena veimatanicagi e ya, mai na boto sara ni vuravura era ki na mua ni lomalagi sara e cake. dou

vuli mada mai ena vosavakatautauvata ni vuni lolo: ni sa qai lavouvou na tabana ka sa tekivu me basika mai na drauna, dou sa rawa ni kila sara ni sa toro mai na vula i katakata. oi kemudou talega ni dou sa raica na veika kece oqo, dou sa rawa ni kila sara ni sa voleka sara tu ga o koya â€œ ena mata ni katuba! au tukuna vei kemudou, ena yaco mada na veika oqo ni se bera ni ra yali nai tabatamata oqo. "o vuravura kei lomalagi ena yali tani, ia na noqu vosa ena tudei tu ga. "ia na siga o ya kei na auwa o ya sa sega ni dua e kila, na agilosí mada ga mai lomalagi era sega ni kila, ia sa kila ga o tamaqu. "ia me vaka na gauna e bula donumaka o noa, ena vaka talega kina na nona rairai mai na luve ni tamata. "ni se bera ni yaco na waluvu, sa dua na ka na levu ni veisolevuti ena kana kei na gunu, na vakamau kei na veimusunusuki ni vakamau, me yacova sara ga ni sa vodo ki na waqa o noa, era sega sara tu ga ni kila me yacova ni sa waluvu dina ka vakamatei ira taucoko, ena vaka sara ga o ya na nona rairai mai na luve ni tamata. "ena lewe rua na tagane e rau na teitei tiko; e dua ena kautani e dua ena tu mai. "e lewe rua na yalewa e rau na qaqi sila, e dua ena kautani e dua ena tu mai. "dou yadra tiko, ni dou sa sega ni kila na auwa ena lako mai kina na nomudou turaga. ia dou kila oqo, kevaka me sa kila rawa tiko nai taukei ni vale na auwa me mai butako kina na daubutako ena nona vale, ke sa na yadrava tiko na nona vale me kua ni butakoci. "o koya oqo mo dou sa vakarautaki kemudou sara tu ga, ni na lako mai na luve ni tamata ena auwa dou sega ni namaka. o cei beka na dauveiqaravi yalomatua ka yalodina ni turaga, sa vakacolata vua nai tavi na nona turaga me qaravi ira tiko na nona lewe ni vuvale ka vakarautaka na kedra ena kena gauna dodonu? ena kalouvinaka na dauveiqaravi o ya ni na lako mai na nona turaga, ka kunei koya ni yalodina tiko ena nona i tavi. au tukuna vei kemudou, na nona turaga ena solia dina vua me lewa na nona i yau kegega. ia kevaka me tukuna e lomana na dauveiqaravi lawaki ca, 'na noqu turaga sa vakadaroa tiko na nona lako mai,' sa tekivu o koya me mokulaki ira a nonai tokani vaka dauveiqaravi, ka tabalaka na kana kei na gunu vata kei ira na daumateni. na turaga nei koya na dauveiqaravi oqori ena lako mai ena siga e sega ni namaka kei na auwa e sega ni kila. era na wasei koya vakarua ka soli vua na i votavota nodra na dauveivakaisini. ena na tagi qoqolou ka vakasequ-ruru bati.

25

ia na matanitu vakalomalagi e rawa talega ni vakatautauvatataki kei na tini na goneyalewa, e ratou kauta na nodratou dui cina me ratou na la'ki veisotari kei na tagane sa qai vakawati. "e lewe lima vei iratou sa vuku ka lewe lima sa lialia. oi iratou na lialia e ratou kauta na nodratou cina e ratou sega ni kauta vata tu kei na waiwai, "ia o iratou na vuku e ratou kauta na nodratou cina ka e ratou kauta vata tiko kei na nodratou bola ni waiwai. ia ni sa dede tiko mai na tagane sa vakawati, e ratou sa sosovu kegega ka moce. "ni sa bogi levu tutu sa rogo e dua na domo ni kacicaci: 'ka raica, na tagane sa vakawati sa lako mai oqo; dou lako ka laki sotavi koya!" e ratou sa duri cake mai na

goneyalewa ka dui vakarautaka na nodratou cina. "e ratou sa tukuna na lialia vei iratou na vuku, dou solia mada mai vei keitou eso na nomudou waiwai, ni sa boko tale na neitou cina! "ia e ratou sauma mai na vuku, ka vaka, 'sa sega ni veirauti vei kedatou na ka oqo; ia ena daumaka mo dau lako vei ira na dauvolitaka ka volia mai kina eso me nomudou.' ena gauna me ratou lako kina ka la'ki volivoli, sa lako mai na tagane sa vakawati, ia o iratou sa vakarau tu e ratou sa curu vata kei koya ki na vanua ni soqo ni vakamau; ka sa sogo na katuba. ni oti o ya e ratou sa lako talega mai na vo ni goneyalewa oqo, ka kacicaci, noqu turaga, noqu turaga ni dolava vei keitou na katuba! "ia sa vosa o koya ka sauma vei iratou, au tukuna dina vei kemudou, au sega sara ga ni kilai kemudou." o koya mo dou yadra tiko ka vakarautaki kemudou, ni dou sega ni kila na siga kei na auwa ena lako mai kina na luve ni tamata.' ni matanitu vakalomalagi sa vaka e dua na tamata sa lako ki na dua na vanua vakayawa, sa qai kacivi ira mai na nona tamata cakacaka ka solia vei ira na nona i lavo mera rawata tale mai kina eso. sa soli e lima na taledi vua e dua, lima na udolu na dola, vua tale e dua e dua, lima na udolu na dola, vua tale e dua, e dua ga na udolu na dola, sa solia ni kila na nona kaukauwa ena ka e rawa mai kina; ni sa oti sa qai lako yani. na tamata sa soli vua e lima na taledi sa lako ka la'ki veivolitaka ka sa rawata mai kina e lima tale na taledi. sa vaka talega kina o koya sa soli vua e rua na taledi ni sa rawata tale mai erua. 'ia vei koya sa soli vua e dua na taledi sa lako ka la'ki kelia na qele, me buluta kina nai lavo ni nona turaga. sa dede na nona lako tu na nodratou turaga sa qai lesu tale mai ka mai taroga na ka e ratou sa rawata. vei koya sa taura e lima na taledi sa lako mai ni sa kauta vata tiko mai kei na lima tale na taledi, sa tukuna, turaga, o ni a solia vei au e lima na taledi; raica qo au sa rawata mai e lima tale na taledi. 'sa tukuna vua na nona turaga, totoka vakaoti, o sa tamata vinaka ka dina; ni o sa dina ena ka e vica walega, au na vakayacori iko mo lewa na ka e vuqa curu ki na marau ni nomu turaga. o koya talega sa soli vua e rua na taledi sa lako mai, ka tukuna, 'turaga, o ni a solia vei au e rua na taledi; raica qo, au sa rawata tale mai e rua tale na taledi. 'sa tukuna vua na nona turaga, totoka vakaoti, o sa tamata vinaka ka dina; ni o sa dina ena ka e vica walega, au na vakayacori iko mo lewa na ka e vuqa curu ki na marau ni nomu turaga. sa lako talega mai o koya sa soli vua e dua na taledi, ka mai tukuna, turaga au sa kila rawa ni o ni sa bau dua na tamata lawaki kaukauwa, mo ni tamusuka e dua na ka o ni sega ni kaburaka, ka betia e dua na ka o ni sega ni oca kina. sa tuburi au mai kina e dua na rere, au sa lako kina ka la'ki buluta na nomu taledi me'u vunitaka ena qele. raica qo, sa soli tale vei iko na ka ga e nomu. 'ia sa vosa vua na nona turaga, ka vaka, o iko na tamata loma ca ka vucesa, o kila ni'u na tamusuka na ka au sega ni kaburaka ka betia na ka au sega ni oca kina. e dodonu mo vakacuruma na noqu i lavo ki na baqe, ni gauna me'u lesu mai kina sa rawa ni'u taura na kena tubu. o koya oqo dou taura mai vua na taledi, ka solia vei koya e tini na nona taledi e tini na udolu na dola. vei koya sa tu vua na ka ena soli vakalevu vua me vuabale; ia vei koya e sega ni dua na ka e tu vua, ena kautani tale mai vua na ka sa bau toka rawa vua.

'dou taura na tamata sega ni yaga oqo ka comolaka ki na butobuto e tautuba. me na dautagi kina ka vakasequruquru bati! ni na lako mai na luve ni tamata kei ira vata tukuna na agilosu yalosavasava, ena qai mai dabeca na nonai dabadabe lagilagi vakaturaga. 'na veimataniitu kece era na duri e matana, ena tawasei ira yadudua o koya me vaka na nona tawasea na sipi na kenai vakatawa. ena vakatikori ira na sipi mera tiko ena ligana i matau, ia na me ena ligana i mawi. ena qai tukuna na tui vei ira sa tiko ena yasana i matau, dou lako mai oi kemuni sa vakalouvinaakataki mai vei tamaqu, mo ni taukena na matanitu sa vakarautaki tiko mai me nomuni mai na gauna e tauyavutaki kina o vuravura. 'ni' u a viakana tu ka dou a vakani au; ni'u a viagunu kemudou a vagunuvi au; ni'u a vulagi yani dou a kauwaitaki au ka vakacurumi au i vale. ni'u a luwaiwale dou a vakaisulumi au; ni'u a tauvimate dou a mai sikovi au; ni'u tu ena vale ni veivesu dou a qai mai raici au.' 'era sa qai tarogi koya na yalododonu, ka vaka, 'turaga, ena gauna cava o ni a viakana kina keimami qai vakani kemuni, se viagunu kina keimami qai vagunuvi kemuni? ena gauna cava mada kemuni a vulagi mai kina, keimami qai kauwaitaki kemuni ka vakacurumi kemuni i vale, se na gauna o ni luwaiwale kina keimami qai vakaisulumi kemuni? se na gauna cava keimami sikovi kemuni kina, ena gauna ni nomuni tauvimate kei na nomuni tiko ena vale ni veivesu? sa qai sauma vei ira na tui, ka vaka, na ka dina oqo au tukuna vei kemudou, na veika kece sara dou cakava vua e dua na noqu i tokani oqo, dou sa cakava tiko vei au. 'sa qai tukuna talega o koya vei ira sa tiko ena ligana i mawi, ni lako tani mai mataqu, dou sa cudruvi ki na bukawaqa sega ni boko rawa sa vakarautaki ki vua na tevoro vata kei ira na nona agilosu: ni'u a viakana tu dou sega ni bau vakani au; ni'u a viagunu dou sega sara ga ni bau vagunuvi au; ni'u a vulagi yani dou sega sara ga ni bau kauwaitaki au mo dou vakacurumi au i vale, ni'u a luwaiwale dou sega ni bau vakaisulumi au, ni'u a tauvimate ka tiko talega i vale ni veivesu dou sega ni bau mai sikovi au.' 'era na tarogi koya talega, ka vaka, turaga ena gauna cava mada o ni a viakana kina se viagunu se vulagi mai, se luwaiwale se tauvimate se tiko e vale ni veivesu, me keimami sega ni qaravi kemuni?' 'sa qai tukuna talega vei ira o koya, ka vaka, na ka dina au tukuna oqo vei kemuni, na veika kece sara o ni sega ni via cakava vua e dua vei ira oqo, o ni sa sega ni via cakava vei au. 'o ira sa vaka oqo era na lakova yani nai totogi ni veivakararawataki sega mudu, ia o ira na yalododonu ki na bula sega ni mudu.'

26

ni sa mai oti na nona vosa tiko o jisu me baleta na veika oqori, sa tukuna vei iratou na nona tisaipeli, 'dou kila ni oti ga yani oqo e rua na siga sa yaco sara na kana vata ni lako sivia, ena qai soli yani na luve ni tamata me vakamatei.' ena gauna vata tiko o ya, era sa la'ki kumuni vata kina ena vale vakaturaga i kaiava na bete levu sara, o ira na bete levu, na daunivolatabu kei ira na qase ni lotu. ena nodra bosei jisu mera vesuka ena gaunisala vakailawaki, ka vakamatei koya. ia era sa tukuna, 'me kakua ena gauna ni

kana vata ni lako sivia, de qai yaco kina e dua na tiko yavavala mai vei ira na lewe ni vanua.' ia ni sa tiko o jisu mai pecani ena vale ni saimoni na vukavuka, sa lako mai vua e dua na yalewa ka taura tiko mai e dua na tavaya alapasita ka sega tu kina nai lumu talei ka saulevu sara, sa livia ki uluna ena gauna e dabe tiko kina ena yasani ni teveli. ia ni ratou sa raica na nona tisaipeli na ka oqo, e ratou sa cudru, ka tukuna 'na cava e vakamaumautaki kina na ka oqo? 'me volitaki nai lumu talei oqo me rawa mai kina e dua nai lavo levu, ka me soli vei ira na dravudravua.' ia ni sa rogoca o jisu, sa tukuna vei iratou na cava dou tarova kina na yalewa oqo? ni sa cakava vei au e dua na cakacaka e uasivi. ni ra sa bula vata tu ga kei kemudou o ira na dravudravua ena veisiga, ia au na sega ni tu vata kei kemudou e veisiga. ena nona livia ki na yagoqu nai lumu talei oqo, sa cakava o koya me noqu i lumu ni bulu. au tukuna na ka dina oqo vei kemudou, ena veivanua taucoke e vuravura ena vunautaki kina nai tukutuku vinaka oqo, ena tukuni talega kina na ka sa cakava na yalewa oqo me kenai divi. e dua vei ira na lewe tinikarua ka yacana o jiuasa isikarioti, a sa lako vei ira na bete levu, ka tukuna, 'e vica beka dou vinakata mo dou solia vei au kevaka mea o soli koya vei kemudou?' mai na siga o ya sa tekivu vakasaqara kina o koya e dua na gauna vinaka me na soli koya yani kina. ena i matai ni siga ni kana madrai sa sega ni vakaleveni, e ratou sa lako mai vei jisu na tisaipeli, ka tarogi koya, e vei beka na vanua o ni vinakata me keitou vakarautaka kina vei kemuni na ka mo ni na kania ena kana ni lako sivia? sa tukuna vei iratou o koya, dou lako kina koro ki vua e dua na tamata e kea, ka tukuna vua, 'sa tukuna na qasenivili, sa voleka mai na noqu gauna; 'oi au kei ratou na noqu tisaipeli me tei keitou vakayagataka mada na nomu vale ena kana ni lako sivia.' e ratou sa cakava na tisaipeli me vaka na ka sa vakarota vei iratou o jisu; e ratou sa vakarautaka na kana ni lako sivia. ni sa yakavi mai, sa dabe sobu vata o koya kei iratou na lewe tinikarua. ni ratou sa kana tiko, sa tukuna o koya, 'na ka dina oqo, au tukuna vei kemudou, ena dua ga vei kemudou ena soli au yani.' e ratou sa yalo bibi sara vakalevu, ka dui tukuna yadua vei koya, 'turaga oi au beka?' sa tukuna o koya vei iratou, o koya ga keirau na tokoca vata na ligai keirau ena dari sai koya oqo ena soli au yani. 'na luve ni tamata ena vakayacora na ka ga sa volai me baleti koya, ia na tamata ena soli koya ena ca sara! e vinaka cake vua na tamata o ya me a kua ga ni sucu mai.' o jiuasa, o koya sa soli koya, sa tukuna ka vaka, 'rapai oi au beka? sa tukuna o koya, o sa tukuna dina mai. ni ra sa kana tiko, sa taura na madrai o jisu, sa vakavinavinakataka ka dovai, sa qai solia vei iratou na tisaipeli ka tukuna, 'taura, ka kania; sai koya oqo na yagoqu.' sa qai taura na bilo, ka vakavinavinakataka, sa solia vei ira, ka tukuna, mo dou gunu kece kina. ni sai koya oqo na noqu dra ni veiyalayalati vou, sa vakadavei ena vuku ni nodra i valavala ca na lewe vuqa. 'ia au sa tukuna vei kemudou, au na sega ni na gunuva na vua ni vaini oqo ena gauna oqo, ka me yacova sara na siga me datou na qai la'ki gunuva vou tale kina ena matanitu nei tamaqu.' ni ra sa lagata oti e dua na sere, era sa qai lako yani ki na ulunivanua ni veiolive. sa qai tukuna o jisu vei ratou, ena bogi ni kua

dou na tarabe kece sara ena vukuqu, ni sa volai: "au na mokuta nai vakatawa, era na dui talabuse kina na qele ni sipi." "ia nia" sa tucake tale mai, au na litaki kemudou ki kaleli." sa tukuna vei koya o pita, 'kevaka me ratou na tarabe kece ena vukumuni oiratou oqo, au na sega ni rawa mea° tarabe." sa tukuna vua o jisu, 'au tukuna dina vei iko, ena bogi ni kua, ni se bera ni tagi na toa, o na cakitaki au vakatolu." sa tukuna vei koya o pita "keā° mani mate sara vata kei kemuni, au na sega ga ni rawa mea° cakitaki kemuni!" e ratou sa cavuta vaka tale kina na tisaipeli. sa qai lako mai o jisu vata kei iratou ki na dua na vanua sa vakatokai o kecisemani, sa tukuna vei ratou na tisaipeli, 'dou dabe tiko eke mea° lako mada ki kea mea° la'ki masu kina." a sa kauti pita kei rau na luvai sevete me ratou lako vata, ka sa tekivu me tarai koya mai na lomabibi kei na rarawa ni lomana. sa tukuna vei iratou, 'sa bikai na yaloqu ena lomabibi, me vaka ni'u na mate. dou tikoga eke ka vakatawa vata kei au." a sa toro vakalailai ki liu ka lolou sobu me vakanamata ki na qele, sa masu, ka vaka, 'isa tamaqu, kevaka sa rawa, me kau tani vei au na bilo oqo; ia me vaka ga na nomu lewa, me kakua ni noqu lewa." a sa lako mai vei iratou na tisaipeli ka raici ratou ni ratou sa moce, sa tukuna vei pita, 'vakaeei! dou sa sega li ni rawa ni vakatawa vata kei au me dua walega na auwa? 'dou vakatawa ka masu, de qai rawai kemudou na veitemaki. sa gu dina tiko na yalo, ia na yago ga sa malumalumu." sa lako tale e nai karua ni gauna, ena nona la'ki masu, ka tukuna, 'isa tamaqu, kevaka sa sega ni rawa me kau tani vei au na bilo oqo mea° sa gunuva ga, me yaco ga na nomu lewa." sa lako tale mai ka raici iratou ni ratou se moce ga, ka ni sa rui bibi na matadrato. a sa biuti ratou ka lako tale yani, me la'ki masu ena i katolu ni gauna, ka tukuna tikoga na vosa sa cavuta oti. sa qai lako mai vei iratou na nona tisaipeli ka tukuna vei ratou, dou se moce voli ga ka wele tiko? raica, sa voleka mai na auwa me na soli yani kina na luvai ni tamata ki na ligadra na tamata i valavala ca. "dou tucake, medatou lako yani. dou raica sa voleka sara ga mai oqori o koya e volitaki au." ni se vosa tikoga, ka raica, sa lako mai o jitusata, e dua vei ira na lewe tinikarua, vata kei ira na lewe vuqa era vaka i seleiwau ka vakaiwau, era talai mai vei ira na bete levu kei ira na qase ni lotu. o koya ka volitaki koya sa tukuna oti tiko mai vei ira nai vakatakilakila ena cakava, ka vaka, 'o koya ga au na reguca, sai koya sara ga oqori; dou vesuka sara.' a sa vakasauri na nona lako cake vei jisu ka tukuna, 'ni sa bula vinaka, rapai!' ka sa qai reguca. ia sa tukuna vua o jisu, 'noqu i tau, na cava na vuni nomu lako mai?' era sa qai lako mai ka taura na ligai jisu ka kauti koya. e vakasauri na nona sa tatara kina nona taga e dua vei ira na tiko vata kei jisu, ka ucuna mai na nona i seleiwau, ka taya laivi e dua na daligani tamata nei koya na bete levu. ia sa tukuna vua o jisu, mo biuta lesu tale nai seleiwau ki na kena taga, ni o ira kece era vakayagataka nai seleiwau era na mate ena i seleiwau. o nanuma beka ni'u sega ni rawa ni masuti tamaqu sara ga oqo, me vakatala mai vei au e sivia na tinikarua na udolu na agilosio? 'me qai vakataucokotaki vakacava nai vola tabu, ni dodonu me vaka oqo?' sa vosa vei ira na lewe vuqa o jisu ena auwa o yau, dou sa lakova beka mai e dua na daubutako ni dou sa vakaiseiwau

ka vakaiwau mo dou mai vesuki au? ena veisiga edatou dau dabe vata tiko ena vale ni soro ena noqu dau vakatauvuvuli, dou a sega ni bau vesuki au. 'ia na kena vakayacori na veika oqo, me rawa ni vakataucokotaki kina nai vola tabu era a tukuna mai na parofita.' a ra sa qai biuti koya kecega na tisaipeli ka dro yani. o ira na tauri jisu era sa kauti koya ki vei kaiva na bete levu, na vanua era soqoni vata tiko mai kina na daunivola tabu kei ira na qase ni lotu ia o pita e muri koya tiko ga mai vakayawa, me yacova sara na loma ni bai nei koya na bete levu. a sa curu i loma ni vale ka dabe vata kei ira na dauveiqaravi me raica na veika ena vakayacori. era sa qai vakauqeta eso me beitaki jisu vakailasu o ira na bete levu, na qase ni lotu kei na matabose ni lotu me rawa kina ni vakamatei, ia sa sega ni kune me dua nona cala. era lewe levu na dauveibeitaki era tucake mai, e sega ga ni dua na cala me kune vua. ia sa qai kenai otioi e rau tucake mai e lewe rua na dauveibeitaki vakailasu. e rau tukuna, 'na tamata oqo sa tukuna, au rawa ni talaraka sobu na vale ni soro ni kalou ka'u na tara tale ena loma ga ni tolu na siga. sa tucake mai na bete levu ka tukuna vua, 'sega ni o via sauma na taro o ya? vakacava na ka e rau tukuna tiko oi rau oqo me baleti iko?' ia sa galu ga o jisu. a sa vosa vua na bete levu ka vaka, 'mo vosa bubului mada ena mata ni kalou luvai ni kalou!' sa tukuna vua o jisu, sa dina na ka o tukuna, ia au sa tukuna vei kemudou, ena gauna mai muri dou na raica kina na luvai ni tamata ni dabe tiko ena liga i matau i koya sa kaukauwa sara, ka na lako mai ena vei o ni lomalagi.' sa qai dresulaka na nona i sulu na bete levu ka tukuna. sa vosa vakacaca o koya! nai vakadinadina cava tale eda gadreva? dou sa raica, ka rogoca sara tu ga qo na nona vosa vakacaca! 'na cava dou sa nanuma vua? era sa tukuna mai, 'sa dodonu ga me vakamatei.' era sa qai kasivita na matana ka vaculaki koya; eso vei ira era robalaki koya ena ligadra, ka ra tukuna vua, 'parofisai mada vei keimami, ni o iko na karisito! o cei sa robalaki iko?' ia oqo sa dabe tiko ena vale ni veilewai mai tuba o pita, ka sa lako mai vua e dua na yalewa dauveiqaravi ka tukuna, 'o iko talega sa dau tiko vata kei jisu na kai kaleli. ia sa cakitaka vei ira kecega, ka vaka, 'au sega sara ga ni bau kila na ka o tukuna tiko.' ni sa lako o koya me curu ki katuba, sa raici koya e dua tale na yalewa ka tukuna vei ira na tu e kea, 'na tamata qo sa dau tiko vata kei jisu na kai nasareci.' ia sa baci cakitaki koya tale ka vosa bubului, 'au sega sara ga ni kila na tamata oqori!' sega ni dede era sa lako mai na tucake tu e kea ka ra tukuna vei pita, 'o iko sara ga e dua dina vei ira, ni sa tukuni iko tikoga na nomu i vosavosa.' sa qai tekivu me ruru ca ka bubului, sa tukuna, 'au sega ni kila na tamata oqori!' vakasauri sa tagi na toa. sa qai nanuma o pita na vosa e a cavuta vua o jisu ni tukuna, 'ni se bera ni tagi na toa o na cakitaki au vakatolu.' a sa mani lako yani i tuba ka tagi vakalevu sara.

ni sa mataka mai, era sa qai bukia na vere kei jisu me sa vakamatei o ira na bete levu kei ira na qase ni lotu. ni ra sa vesuki koya, era sa qai kauta me la'ki soli ki na liga i ponito pailato na kovana. sa kunati koya ga o

jiutasa o jiutasa, o koya ka volitaki koya ni sa raica sa na vakamatei dina o jisu, sa qai veivutunitaka na ka e cakava, ka vakasuka lesu na tolusagavulu na tiki ni siliva vei ira na bete levu kei ira na qase, ka tukuna, 'au sai valavala ca niu volitaki koya na dra sega cala.' era sa tukuna vua, na cava me mai neituu kina? oqori na nomu leqa ga o iko! sa taura o koya na tolusagavulu na tiki ni siliva ka viritaka sobu ena vale ni soro ka lako yani i tuba ka la'ki kunati koya kina. ia era sa taura na tiki ni siliva na bete levu ka tukuna, 'sa sega ni vakatarai ena noda lawa me biu ki nai yau ni lotu na ka oqo, baleta ni i sau ni dra.' era sa bosea ka lomavata me sa voli kina na tiki ni qele e dau vakayagataki mai vei ira na dautuli kuro, me ra dau la'ki buluti kina na kai veimatanitu tani. o koya oqo sa vakatokai kina na qele o ya me qele ni dra ka yacova mai na siga ni kua. sa mai vakataucokotaki kina na vosa i jeremaia na parofita, ka vaka, 'era sa taura e tolusagavulu na tiki ni siliva, na kena i voli o koya sa volitaki, me vaka era a voli koya kina na luvei isireli, ka ra sa solia kina dautuli kuro mei sau ni qele, me vaka sa liutaki au kina na turaga.' o jisu ena mata i pailato sa la'ki tucake tu o jisu ena matana na kovana. ka sa tarogi koya na kovana ka vaka, 'o iko dina li na nodra tui na jiu?' sa tukuna vua o jisu, 'sa dina na ka o tukuna.' ni ra sa beitaki koya na bete levu kei ira na qase ni lotu, sa galu ga o koya. sa tukuna vua o pailato, 'o sega tiko beka ni rogoca na veika era cavuta tiko me baleti iko o ira qo?' ia sa kurabui vakalevu na kovana, ni sega sara ga ni bau dua na mala ni vosa me cavuta mai. nai sosomi kei parapa ena gauna ni kana vata ni lako sivia sa dau kenai vakarau vua na kovana me sereka vei ira na lewenivanua e dua na kaivesu era digitaka. ka dua na kaivesu kilai levu ena ca ka tiko ena gauna o ya o parapa. o koya oqo, ni ra soqoni vata mai sa tukuna vei ira o pailato, 'o cei o ni vinakata me'u sereka vei kemuni?' o parapa, se o jisu o koya sa vakatokai na karisito?' ni sa kila o koya ni ra kauti koya mai vua ena vuku ni nodra lomaca. ni se dabe tikoga o koya ena nona i dadedabe vakaturaga ni lewa, sa vakauta yani vua e dua nai tukutuku na watina, ka vaka, 'mo kakua ni via cakava e dua na ka vua na tamata yalododonu oqori, ni levu na ka rarawa e yacovi au e daidai ena noqu a tadrarai koya ena noqu tadra.' ia o ira na bete levu kei ira na qase ni lotu era sa cikevi ira na lewe vuqa, mera kerei parapa me sereki ka me vakamatei ga o jisu. sa baci tarogi ira tale na kovana, ka vaka, 'o cei vei rau na lewe rua qo o ni vinakata me'u sereka vei kemuni?' era sa tukuna, o parapa! sa tukuna vei ira o pailato, 'na cava me'u na cakava vei jisu o koya sa vakatokai na karisito?' era sa tukuna kecega mai vua 'me lauvako ga!' sa tukuna na kovana, 'na ka ca cava e cakava o koya?' ia sa qai roglevu ga mai na domodra, ka vaka, 'me lauvako ga o koyal' ni sa raica o pailato ni sa sega ni na rawati ira, ka kila ni sa vakarau kacabote e dua na veivala levu, sa kauta mai e dua na beseni wai ka vuluvulu ena matadra na lewe vuqa, ka tukuna, 'oi au me'u kakua ni beitaki ena nona dra na tamata yalododonu qo. me sa beitaki ga vei kemuni.' era sa qai tukuna mai na lewe vuqa, ka vaka, 'na nona dra me bale vei keimami kei ira na luvei keimami.' sa qai sereki parapa vei ira, ni sa vakanakuitakati jisu oti, sa qai solia yani me lauvako ena kauveilatai. era sa

vakalialiai jisu na sotia o ira na sotia ni kovana era sa qai kauti jisu ki na vale ni yadra vakavalu, ka kacivaki yani me ra sota tucoko mai na lewe ni mataivalu. era luvata kece na nona i sulu ka vakasulumi koya ena dua nai sulu balavu damudamu veiwaki. sa qai tali e dua nai sala ni tui ena wa vakavotona, a ra sa vakaisalataki koya kina, kei na dua na gasau ena ligana i matau. era sa qai tekiduru e matana mera vakalialia, ka tukuna, 'ni sa bula saka, na nodra tui na jiu!' era kasiviti koya ka taura na gasau mera mokuta kina na uluna. ni ra sa vakalialiai koya oti, era sa qai luvata tani mai nai sulu balavu, ka daramaka tale vua na nona i sulu dina, ka kauta yani me la'ki lauvako. na tui ena kauveilatai ni ra sa curu mai tuba ka lako yani, era sa raica e dua na kai kirini, na yacana o saimoni ka ra vakasaurarataki koya me colata na nona kauveilatai. ni sa yacova mai na vanua sa vakatokai o kolikoca, na kena i balebale na vanua ni qavokavoka, era sa solia vua na wai wiwi ka veiwaki vata kei na ka sa gaga sara me gunuva. ia ni sa tovolea o koya sa bese ni gunuva. era sa qai vakoti koya, ka veivotayaka na nona i sulu ena nodra vakawirimadigitaka, me vakataucokotaki kina na vosa ni parofita: "era sa veivotayaka vei ira na noqu i ubi, ka vakawirimadigitaka na noqu i sulu." era sa dabe sobu ka yadravi koya tiko e kea. kei na nodra biuta ena dela ni uluna e cake e dua na yatu vosa ka beitaki kina: "oqo o jisu na nodra tui na jiu." e lewe rua na daubutako e rau lauvako vata kei koya, e dua ena yasana i matau ka dua ena yasana i mawi. era vosavakacacataki koya ka kurekure na uludra, ni ra tavali tiko e matana na tamata. ka tukuna, 'o iko o via talaraka sobu na vale ni soro ka mo tara cake tale ena tolu ga na siga, mo vakabulai iko mada! kevaka e dina ni o sa luve ni kalou, mo kevu sobu mai ena kauveilatai.' era sa vakalialiai koya talega na bete levu, na daunivolatabu kei ira na qase ni lotu, ka tukuna. 'o koya sa dauvakabulai ira na tamata eso; e sega mada ga ni rawa me vakabulai koya. kevaka e nodra tui dina na isireli, me kevu sobu sara ga mai oqo ena kauveilatai, keimami sa na qai rawa ni vakabauti koya. 'sa dauvakararavi vua na kalou; me vakabulai koya sara mada ena gauna oqo: me vaka na nona; tukuna 'oi au na luve ni kalou.' na vosa vata talega o ya e rau cavuta vua na daubutako ka ratou vakoti vata. o jisu sa mate ena kauveilatai ka sa butobuto taucoko na vanua o ya mai nai ka ono ni auwa kina i kaciwa ni auwa. ni sa yacova mai nai kaciwa ni auwa sa kaci o jisu ena domolevu, ka vaka, 'ilai, ilai, lamasapakianai?' na kenai balebale, 'noqu kalou, noqu kalou, ena cava o ni sa dro ka vakanaadaku au kina?' e so vei ira na ni tu voleka e kea ni ra sa rogoca na vosa qo, era sa tukuna, 'na tamata qo sa kacivi ilaija tiko!' sega ni bera sa cici e dua vei ira ka taura mai e dua na tiki ni sulu, ka tonisia ena wai wiwi vakaviviga kina dua na gasau ka solia yani vua me gunuva. era sa tukuna na kena vo, 'laivi koya mada; meda raica ena lako dina mai o ilaija me mai vakabulai koya se ga.' sa qai kaci tale ena domo levu o jisu ka solia yani na yalona. ka raica, nai lati ni vale ni soro sa sei rua mai cake ki ra; ka uneune na vanua ka kakavidavida na veivatu, sa tadola na veibulubulu; ka lewe levu na tamata yalododonu era moce tu sa vakatari cake tale; ni sa lako tani mai e nai bulubulu ni sa vakatari cake tale o koya, era sa lako ki na koro tabu

ka rairai vei ira e lewe vuqa. na turaga ni valu kei ira na tiko vata kei koya, ena nodra yadravi jisu tiko, ni ra sa raica na uneune ni vanua kei na ka sa yaco, era sa rere dina, ka tukuna, 'sa dina sa luve ni kalou o koya.' e lewe vuqa na marama ka muri jisu sara mai kaleli era dau qaravi koya, era tu e kea ka vakaraica tu mai vakayawa. ka dua vei ira o meri makitalena, o meri na tinai jemesa kei josese, kei na tinadrau na luve i sevete. sa buluti o jisu ena i bulubulu nei joseva ni sa yakavi mai, sa lako mai e dua na tamata vutuniyau mai arimacea, na yacana o joseva, ka dua talega o koya na tisaipeli i jisu. na tamata oqo sa lako vei pailato ka kerea na yagoi jisu. sa qai vakarota o pailato me soli vua na yagoi jisu. ni sa kauta o joseva na yagona, sa qai la'ki solega dua nai sulu linei savasava. ka la'ki vakadavora na yagona ena nona i bulubulu vou ka taya o koya mai na veivatu; a sa vaqiqica kina e dua na vatuvatu me sogo ni qara ni bulubulu, ka sa qai lako. e rau tu e kea o meri makitalena kei na meri kadua, ka rau dabe me veibasai toka kei nai bulubulu. sa tuvani ira na mata yadra o pailato ena siga ka tarava, o ya ni oti na siga ni vakavakarau, era sa soqoni vata yani kina vei pailato o ira na bete levu kei ira na farisi. era sa tukuna, 'ia saka, keimami sa vakasamataka na nona vosa na dauveivakacalai oqo ni se bula tiko, ena nona tukuna, 'ni oti e tolu na siga au na tucake tale. 'o koya oqo mo ni vakarota me yadravi vinaka nai bulubulu me yacova ni oti e tolu na siga, de ra qai lako mai na nona tisaipeli ka butakoca na yagona ena bogi ka ra laki tukuna vei ira na tamata, ni sa tucake tale o koya mai na mate! sa na qai ka sara vakalevu na veivakacalai oqo ka se bau lailai e liu.' sa tukuna vei ira o pailato, 'sa tu oqori vei kemudou na yadra (sotia); dou lako yani ka me yadravi sara vakavinaka me vaka dou sa kila.' era sa lako ka sogota vakavinaka nai bulubulu, dregati na vatuvatu na tuvani na mata yadra ena yasa ni bulubulu.

28

ia oqo ni sa oti na siga ni vakacecegu, ka sa tekivu me kida mai nai matai ni siga ni dua na macawa, o meri makitalena kei na dua tale na meri, e rau sa lako ki nai bulubulu me rau la'ki raica. ka raica, e dua na uneune levu sa yaco oti; ni sa lako sobu mai lomalagi e dua na agilosu ni turaga, ka mai vaqiqica tani na vatuvatu mai na katuba, a sa qai mai dabe toka e delana. na matana sa vaka na livaliva, kei na nona i sulu sa vaka na uca cevata vulavula. ena nodra levu ni rerevaki koya na yadra era sa sautanini kina ka yaco me vaka na tamata mate. ia sa vosa na agilosu vei rau na yalewa ka vaka, 'drau kakua ni rere, ni'u sa kila ni drau sa vakasaqarai jisu o koya sa lauvako. sa sega eke o koya, ni sa tucake tale, me vaka na nona vosa, drau lako mai, ka raica sara na vanua sa vakadavori kina na yago ni turaga. 'drau lako sara vakatotolo ka la'ki tukuna vei ira na nona tisaipeli ni sa tucake tale mai na mate o koya, ka raica, sa liu ki kaleli o koya mai kea dou na la'ki raici koya kina. raica, au sa tukuna vei kemudou oqo. e rau sa lako tani vakatotolo mai nai bulubulu ena rere kei na yalo e tava rekireki, ka cici yani me rau laki tukuna vei ira na nona tisaipeli na vosa sa cavuti. era sa lotu na yalewa vua na turaga

nai vakabula sa tucake tale ni rau lako tiko me la'ki tukutuku vei ira na tisaipeli, ka raica, sa tavaki rau tu o jisu, ka tukuna, 'dou reki vakalevu! 'e rau sa lako vua ka tara na yavana ka lotu vua. sa tukuna vei rau o jisu, 'drau kakua ni rere. drau lako ka la'ki tukuna vei ira na wekaqu mera lako ki kaleli, mai kea era na raici au kina.' era sa vaqumi na sotia ia ni rau sa lako tiko, ka raica, eso vei ira na yadra era sa lako ki na koro ka la'ki vakaraitaka vei ira na bete levu na veika kece sa yaco. ni ra sa qai la'ki bose vata kei ira na qase ka veivakasalataki, era sa qai vaqumi ira na sotia ena dua na uma i lavo levu. ka ra tukuna, 'tukuna vei ira, era lako mai na nona tisaipeli ena bogi ka butakoca na yagona ni keimami a moce tu. 'kevaka ena rogoca na kovana, sa na neitou i tavi me keitou na vakalomavinakataka ka mo dou maroroi kina. a ra sa taura nai lavo ka cakava na ka era sa vakavulici mai kina; nai tukutuku oqo sa dau vakatetei tiko mai vei ira na jiu me yacova mai na siga oqo. nai veitalai cecere era sa qai lako yani na tisaipeli e lewe tinikadua ki kaleli, ki na ulunivanua sa tukuna o jisu me ratou la'ki sota kina. ni ra sa raici koya, era sa vakakoroko vua; ia eso era vakatitiga. sa lako mai o jisu ka vosa vei ira, ka vaka, na vakatulewa kecega sa soli mai vei au mai lomalagi e cake kei vuravura e ra. okoya mo dou lako ki na vei matanitu kecega ka vakatisaipelitaki ira, dou papitaisotaki ira ena yaca ni tamada kei na luvena kei na yalo tabu, 'dou vakatavulica vei ira mera vakaraica matua nai vakaro au a vakaroti kemudou kina; ka mo dou kila sara, au sa dau tiko vata ga kei kemudou ena veigauna kecega, ka yacova sara nai vakataotioti kei vuravura.' emeni.

nai vakatekivu ni tukutuku vinaka kei jisu karisito na lue ni kalou. me vaka sa vola na parofita: "ka raica, au sa tala na noqu i talai me liu e matamu, ena vakarautaka na nomu sala e matamu." "a domo ni dua sa kacikaci ena loma ni vanua liwa: 'sa vakarautaka na sala i jiova' ka vakadodonutaka na nona salatu." sa lako mai o joni ena vanua liwa, ka veipapitaisotaki ka vunautaka tale tikoga na veivutuni me bokoci kina nai valavala ca. a ra sa lako kece vua na vanua vakajutia, kei ira mai jeruselemi mera papitaisotaki mai vua ena uciwai o joritani, ni ra sa vakatusa na nodra i valavala ca. a sa vakaisulu o joni ena i sulu vuti ni kameli, ka sai vau ni tolona nai vesu kuli ni manumanu, ka sa dau kania na vodre kei na denioni ni veikau. sa dau tukuna ena nona i vunau, ka vaka, "e dua sa muri au tiko mai ka sa levu cake mai vei au, na wa ni nona i vava mada ga au sa sega ni yacova yani na kenai vakatagedegede me tu kina na dodonu vei au me'u sereka. oi au na papitaisotaki kemudou ena wai, ia o koya ena qai mai papitaisotaki kemudou ena yalo tabu." ena dua na siga a sa lako mai o jisu mai nasareci ena vanua vakaleli, ka mai papitaisotaki koya o joni ena joritani. ka vakasauri, ni sa lamata cake mai wai, sa raici lomalagi ni sa tadola tu ka raica ni sa rairai sobu mai vua na yalo tabu me vaka na ruve. a sa dua na vosa sa rogo mai lomalagi, "o iko na luevu na noqu ka lomani, au sa dau marau vakalevu ena vukumu." ka vakasauri nona sa kauti koya kina vanua liwa na yalo tabu, a sa tiko o koya mai na vanua liwa me vasagavulu na siga, ka dau temaki koya o setani, kei ira na manumanu kila era sa tiko vata kaya; era sa qaravi koya na agilosu. ni sa biu kina vale ni veivesu o joni, a sa lako mai ki kaleli o jisu ka vunautaka nai tukutuku vinaka. ena nona a taubale voli ena baravi mai kaleli, e a raici saimone kei adriu na tuakana ni rau viritaka tiko na nodrau lawa ki wasaliwa; ka ni rau sa gonedau. a sa tukuna vei rau o jisu, 'drau muri au, ka'u na vakayacori kemudrau mo drau gonedau ni tamata. a sa vakasauri na nodrau sa biuta na nodrau lawa ka muri koya. ni toso tale yani vakalailai ki liu mai na vanua e tu kina, e a raici jemesa na luevi seveve, kei joni na tuakana, ni rau tiko ena loma ni waqa ka oneva tiko na nodrau lawa. a sa kacivi rau yani vakasauri, ka rau sa biuti tamadrau tu mai waqa kei ira na tamata kakacaka, ka muri koya. a ratou sa lako ki kapenaumi, ka donumaki na siga ni vakacegegu, a sa lako o koya ki na vale ni lotu ka vakatavuvuli. ka ra sa kurabui ena nona i vakavuvuli, ni vakavulici ira o koya me vaka e dua sa tu vua na vakatulewa kece, ka sega ni vakataki ira na daunivolatubu. a sa dua na tamata sa tiko ena loma ni vale ni lotu ka sa curumi tu ena yalo velavela ka sa qoqolou kina, ka tukuna, "laivi keimami ga! na cava mo via sagai keimami kina, jisu na kai nasareci? o sa lako beka mai mo mai vakarusai keimami? oi au sa kilai iko vinaka â€" na nona le dua yalosavasa na kalou!" ia sa vunauici koya o jisu, ka tukuna, "mo tiko lo, ka mo lako tani mai vua!" sa qai sasakurekuretaki

koya na yalo velavela ka qolou ena domo levu, a sa qai lako tani mai vua. a ra sa qoroqoro na tamata kecega ka ra veitarogitaka vakai ira, ka vaka, "vakacava na ka sa yaco oqo? a vakavuvuli vou cava beka oqo? ni vosa ga, sa talairawarawa vua na yalo velavela." ka sa sega kina ni bera ni sa tete na kena i rogorogo kina veivanua wavolivolita na vanua va kaleli. ni ratou sa biuta mai na vale ni lotu, a ratou sa la'ki curu sara kina vale i simone kei adriu ka tomani koya o jemesa kei joni. ia na tinai wati saimone sa davo tiko ka ni tauvimate, ka ra sa tukuna vua nai tuvaki ni veiksa sa yaco tiko e vale. sa qai lako mai o koya ki yasana ka taura na ligana ka vakaduria cake, vakasauri ga na kena sa takali na tauvimate mai vua ka sa saiqaravi tale vei iratou o koya. ni sa la'ki dromu na vei ira ena yakavi, ka e lewevuqa sa kau mai vua era sa tauvimate ka so e curumi tevoro. a ra sa osota na mata ni katuba na lewe ni koro taucoko. ka lewevuqa vei ira sa tauva na veimate ca eso sa vakabulai ira o koya, ka cemuria tani e levu na tevoro; a sa sega ni vakatara o koya mera vosa na tevoro, baleta ni ra kilai koya. ni se qai mataka caca se bera ni kida mai na rarama, a sa duri cake o koya ka lako kina dua na vanua me tiko taudua ga kina; ka sa masu kina. o saimone kei ira sa tiko vata tukuna era sa vakasagarai koya. ni ra sa kunei koya, era sa tukuna vua, "o ira taucoko na tamata era sa vakasagarai kemuni." ia sa tukuna vei ira o koya, "medatou lako mada ki na koro e tarava, ka me'u rawa ni la'ki vunau kina, baleta nai naki ga oqo au lako mai kina." a sa vunau o koya ena veivale ni lotu taucoko e kaleli, ka cemuria na tevoro. a sa lako mai vua e dua na vukavuka ka vakamamasu vua ena nona tekiduru sobu, ka tukuna, "kevaka mo ni vakadonuya, oi au me'u vakasavasavataki." sa yavalati jisu na loloma, ka dodoka yani na ligana, ka tarai koya, ka tukuna, "au sa vinakata, mo savasava mai." ni sa cavuta oti na vosa, ka vakasauri na kena sa takali vua na vukavuka, ka sa vakasavasavataki tu. a sa tautauaka sara ga vakabibi vua ka vakatalai koya yani, ena nona tukuna vua, 'raica me kakua ni dua mo tukuna kina, ia mo lako yani ka la'ki vakaraitaki iko vua na bete, ka cabora na nomu i soro ni veivakasavasavataki me vaka nai vakaroi mosese, me vakadinadinataka vei ira." ni sa lako yani na tamata oqo sa sega ni qai tarovi koya rawa, ena nona sa vakatetea raraba yani na veiksa sa yaco vua, ka sa sega kina ni rawa vei jisu me curuma na loma ni koro, ia a sa la'ki tikoga ki na vanua liwa; ka ra sa lako mai vua na tamata mai na veiyasana kecega.

ni oti e vica na siga sa qai lesu tale ki kapenaumi o koya, ka sa rogovaki ni sa tiko e vale. ka vakasauri na nodra sa sota vata mai na tamata, ka sa osodrigi na loma ni vale me yaco yani ki mata ni katuba. a sa vunautaka vei ira o koya na vosa. ka lewe va na tamata, e ratou sa colata mai vua e dua na tamata tauvi paralase. ni sa dredre ni ratou toro voleka vua ena vuku ni osodrigi ni tamata, e ratou sa qai basuka mai na delavuvu ni vale me taudonui koya. ni ratou sa basuka rawa e ratou sa qai vakalutlututaka sobu nai davodavo sa davo tiko kina na paralase. ni sa raica o jisu na nodra-

tou vakabauta, sa tukuna vua sa tauvi paralase, 'na luvu, na nomu i valavala ca sa vosoti." e so vei ira na daunivolatabu ka era dabe tiko e kea era vakataroga e lomadra, "na cava e vosavakacacataka kina na kalou na tamata oqo?" o cei e rawa ni vosota nai valavala ca ia na kalou duadua ga?" ia ka vakasauri, sa siqema rawa o jisu e yalona na vakataroto na lomadra, a sa tukuna vei ira a cava dou via vakataroga kina e lomamudou na veika oqo?" "na vosa rawarawa cava me tukuni vua sa paralase, "sa vosoti na nomu i valavala ca, se me tukuni, mo tucake ka taura na nomu i davodavo ka lako?" "ia ka mo dou kila kina, ni sa tu vua na luve ni tamata na lewa kece e vuravura me vosota nai valavala ca" â€" sa qai vosa o koya vua sa paralase, "au sa tukuna vei iko mo tucake, ka taura cake na nomu i davodavo, ka lako ki nomu vale." ka vakasauri ni sa tucake, a sa taura cake na nona i davodavo, ka taubale e matadra me curu i tuba, era sa qoroqoro kece ka vakarokorokotaka na kalou, ka tukuna, "keimami se bera ni bau raica dua na ka me vakaoqo!" a sa lako tale o koya ki baravi; ka ra sa lako mai vua na lewe vuqa, a sa vakavulici ira o koya. ena nona taubale tiko, e a raici livai na luvei alivio ni dabe tiko ena vale ni volavola ni daukumuni vakacavacava ka sa tukuna vua, "mo muri au." a sa tucake o koya ka muri jisu. ni sa la'ki dabe tiko o koya me kana ena vale nei livai, ka era sa osota talega mai na vale o ya na daukumuni vakacavacava kei ira nai valavala ca mera mai kana vata kei jisu kei ratou na nona tisaipeli, ka era lewevuqa sa vakaoqo, era sa muri jisu. ni ra sa raica na daunivolatabu kei ira na farisi ni kana vata o koya kei ira na daukumuni vakacavacava kei ira nai valavala ca, era sa tukuna vei ratou na nona tisaipeli, "e rawa li vua me kana ka gunu vata kei ira na daukumuni vakacavacava kei ira na tamata i valavala ca?" ni sa rogoca o jisu, sa tukuna vei ira, "sa sega ni yaga na vuniwai vei ira sa bula vinaka, ia vei ira ga sa tauvi mate. au sega ni lako mai me'u kacivi ira na sa dodonu tu, ia o ira ga nai valavala ca, mera veivutuni." o ira na tisaipeli nei joni kei ira na farisi era dau lolo. era qai lako mai ka mai tarogi koya, 'na cava era dau lolo kina na tisaipeli nei joni kei ira na farisi, ia o ira na nomu tisaipeli era sega ni dau lolo?" sa tukuna vei ira o jisu, e rawa li vei ira na weka ni tagane sa qai vakawati mera lolo ni se tiko vata kei ira na tagane sa qai vakawati? ni se tiko vata kei ira na tagane sa vakawati era na sega ni lolo ia ena qai yaco mai na siga me na kautani kina mai vei ira na tagane sa qai vakawati, ka era sa na qai lolo kina ena siga o ya. ena sega ni rawa me dua e cula vata na tiki ni sulu vou kei nai sulu madra; na tiki ni sulu vou e na dresuka nai sulu madra, ka sa na qai kadresu vakaca sara. "ka e sega ni rawa me dua e sova kina tavaya waini makawa na waini vou; ena vakacabote-taka na tavaya waini makawa na waini vou, ka sa na tasova na waini vou ka kavoro na tavaya makawa. ia na waini vou me sova ga kina tavaya vou." ena dua na siga ni vakacegegu e a taubale kina o koya ena maliwa ni vei sila; ni ratou sa lako voli, e ratou qai doloka na sila na nona tisaipeli a ra sa tukuna na farisi vei koya, 'mo raica, na cava era sa cakava kina na ka e sega ni dodonu me vakayacori ena siga ni vakacegegu?" ia, sa tukuna vei ira o koya, 'dou se sega beka ni wilika na ka sa cakava o tevita kei ira sa tiko vata kaya, ena

gauna sa sega kina na kakana ka ra sa viakana: vakacava na nona curu kina vale ni kalou ena gauna i evaiaca na bete levu, ka kania na madrai dau raici ni sa sega ni tara me dua e kania, ka vakavo ga o ira na bete, ka sa solia talega eso vei ira sa tiko vata tukuna?" a sa tukuna vei ira, "na siga ni vakacegegu sa caka me baleta na tamata, ka sega ni buli na tamata ena vuku ni siga ni vakacegegu. "o koya oqo sa turaga talega ni siga ni vakacegegu na luve ni tamata."

3

a sa curu tale o koya ki na vale ni lotu, ka sa tiko kina e dua na tamata sa mate na ligana. ka era sa vakawanonovi koya sara vakamatua, se na vakabula o koya na tamata oqo ena siga ni vakacegegu, ka me rawa ni ra beitaki koya kina. a sa tukuna o koya vua na tamata sa mate na ligana, "kalawa mai liu." sa qai tukuna vei ira, e tara li me caka ena siga ni vakacegegu na ka vinaka se na ka, me vakabulai na tamata se me vakamatei? ia era sa vagagalu. a sa vakaraici ira ena mata cudrucudru, ni rarawataka na lomaqa ni yalodra, sa qai tukuna vua na tamata oqo, "dodoka mai na ligamu!" a sa dodoka yani o koya, ka sa vakabulai na ligana me vaka ga na ligana ka dua. a ra sa lako yani na farisi ka la'ki bosea vata kei ira nai tokani i eroti, na sala mena vakamatei kina o koya. ia o jisu kei ratou na nona tisaipeli e ratou sa mani gole vaka ki wasawasa. a sa lewevuqa mai kaleli ka yacovi jutia era sa muri koya. mai jerusalemi kei itumea ka yacova na tai kadua ni joritani; ka yacova sara yani na vanua vaka taia kei saitoni, ka sa lewevuqa sara na tamata ni ra sa rogoca na veika sa cakava o koya era sa lako mai vua. a sa tukuna vei ratou na nona tisaipeli me ratou vakarautaka rawa tiko vua e dua na waqa, dera lako mai na lewevuqa ka mai veidrigidrigi e matana. ka e lewevuqa era sa vakabulai, ka lewevuqa vei ira sa tauvimate era toso voleka vua mera bau tarai koya mada ga. ni ra sa raici koya na yalo velavela, era sa davo e matana ka qoqolou, era tukuna, "o iko na luve ni kalou." ia a sa vakarota matua vei ira mera kakua ni vakatakilai koya. a sa cabe cake kina ulunivanua ka kacivi ira mai vua o ira sa vinakata o koya. ka ra sa lako mai vua. sa lesia e lewe tinikarua o koya, me ra na dau tiko vata tukuna ka me vakatalai ira talega ena kena vunautaki na vosa. ka me tiko talega vei ira na kaukauwa ni vakabula na tauvi mate kei na cemuri ni tevoro. o saimone sa vakayacana me o pita; o jemesa na luvei seveite kei joni na tuakai jemesa, a sa vakayacani rau me o boanesi, ka kenai balebale, 'na luve ni kurukuru;" o adriu, filipi, vacolomiu, maciu, tomasi, jemesa na luvei alivio, tadeo kei saimone na kenaiti; kei jutasa isikarivoti, o koya ka qai soli koya yani, ka ratou sa lako kina dua na vale. a ra sa lako mai na lewevuqa ka sa sega ni ratou kania rawa na kedratou madrai. ia ni ra sa rogoca na wekana voleka na ka sa yaco era sa lako mai ka tauri koya, ka era tukuna, "ni sa vaka e ca na uluna." o ira na daunivolatabu ka era lako mai jerusalemi sa tukuna, ni sa curumi koya tiko o pielisipuni na nodra turaga na tevoro, o koya ka cemuri ira rawa tiko kina na tevoro. sa qai kacivi ira mai vua ka tukuna vei ira e dua na vosa vakatautauvata: "e rawa vakacava vei setani me cemuri setani tale?" "ke-

vaka e dua na matanitu mera sa veisei vakai ira, ena sega ni rawata na matanitu o ya me tudei. kevaka sa dui tawase na lewe ni vuvale, na vale o ya ena sega ni rawa ni tudei. kevaka me tucake mai o setani ka valuti koya ga e sa na yaco kina na tawase ka sega ni tudei rawa, ia ka sa na oti vakadua o koya. ena sega ni rawa e dua me curuma vakaukauwa na vale ni tamata qaqa ka yanaraka na nona i yaya ni vale, ka vakavo ga kevaka me vesuka mada e liu na tamata qaqa. sa na qai rawa ni yanaraka na nona i yaya ni vale. na ka dina au tukuna vei kemudou, nai valavala ca kece era cakava na luve ni tamata, kei na nodra vosa kece era vosacataka kina na kalou; "ia ke dua ga e vosavakacacataka na yalo tabu ena sega ni vosoti, ia sa na kenai totoji me lako kina rusa sega ni mudu." baleta ni ra tukuna, "sa curumi koya tiko e dua na yalo velavela" e ratou lako mai vei jisu na tinana kei na tacina ka ratou mai tucake e tautuba, ka ratou vakauta e dua nai tukutuku vei jisu ni ratou vinakati koya. era lewevuqa na tamata era sa dabe wawoliti i koya; ka ra tukuna vua, "raici iratou na tacimu kei na tinamu e ratou sa tu e tautuba ni ratou vakasagari iki." ia sa tukuna vei ira o koya, ka vaka, "o cei li na tinaqu kei na taciqu?" sa qai raici ira yani na dabe wawoliti koya tiko, ka tukuna, sai koya oqo na tinaqu kei na taciqu!" "o koya ga sa cakava na loma ni kalou sai koya oqo na taciqu, ganeku ka tinaqu."

4

a sa la'ki vakatavuvuli tale o koya ena bati ni baravi ka lewevuqa na tamata sa soqoni vata mai vua, a sa vodoka kina o koya e dua na waqa ka sa dabe kina ka tiko mai wai; o ira na lewevuqa era sa qai tucake tu e bati ni baravi ka vakarorogo yani ni sa tiko mai wai o koya. a sa vakatavulica vei ira e levu na ka ena vosa vakatautauvata, vakatavuvuli tiko vei ira. "dou vakarorogo! ka raica, e dua na daukakaburaki sa la'ki kabukaburaki. "ena gauna sa kakakaburaki tiko kina, ka eso nai tei sa lutu ena tutu ni sala; a ra sa vuka mai na manumanu vuka ka mai kania. "ka e so sa lutu kina vanua veivatu, ka sega ni levu kina na qele; sega ni bera na kena tubu cake vakatotoalo ka ni sega ni vavaku na kena qele. "ia ni sa cila mai na siga a sa malai, ka raqosa ni sa sega ni lako sobu na wakana. "ka eso nai tei sa lutu ki na veiwa vakavotona; a sa tubu cake na veiwa vakavotona ka solega, ka sa sega ni vua rawa kina. "ia eso nai tei sa lutu kina qele vinaka a sa tubu cake ka vusataka na vua vinaka, a sa vuavuai vakalevu: sa vuai tolusagavulu eso, sa vua i onosagavulu eso, ka vua i drau eso." a sa tukuna vei ira, "o koya sa vakadaligana me rogoca, ka rogoca sara!" ia ni sa tiko duadua o koya, ka era sa taroga eso sa dau volekati koya kei iratou na lewe tinikarua ena vuku ni vosa vakatautauvata. a sa tukuna vei ira o koya, "sa soli vei kemudou mo dou kila na ka vuni ni matanitu ni kalou; ia vei ira mai taudaku, ena tukuni na ka kecega ena vosa vakatautauvata, "e dina 'ni ra raica tiko ka era sega ga ni kila, era na rogoca ka sega ni taura rawa; ka ra sega ni bau via veisau, me vosoti kina na nodra i valavala ca." sa qai tukuna vei ira, dou se sega li ni taura rawa na vosavakatautauvata oqo? mo dou na qai kila vakacava na vosa vakatautauvata

kece? "na daukakaburaki sa kakaburaka na vosa. "sai ira oqo ena tutu ni sala ka kaburaki kina na vosa. ni ra sa rogoca, ka vakasauri na nona lako mai o setani ka mai kauta tani na vosa sa kaburaki e yalodra. "sa vaka talega kina o ira sa kaburaki kina vanua vei vatu, ni ra sa rogoca na vosa, e sega ni bera nodra ciqoma ena yalo e vakavinavinaka; ka sega ni vakawakana tu na nodra bula, e ka ni dua ga na gauna lekaleka na nodra gumatua tiko. ni sa tarai ira na veika rarawa se na veivakacacani ena vuku ni vosa, a ra sa bale sobu kina. sai ira oqo ka kaburaki ki na veiwa vakavotona; era sa rogoca vinaka na vosa, "na nodra rui kauwaitaka na veika vakavuravura nai yau e veivakacalai kei na nodra gadreva na veika tale eso, ka sa yaco kina me solegi na vosa, ka sa sega ni vuavuai rawa kina. "ia sai ira oqo ka kaburaki kina qele vinaka, era sa rogoca na vosa, ka tugana, sara a ra sa vuavuai: sa vua i tolusagavulu eso, sa onosagavulu eso, ka vua i drau eso." sa tukuna talega vei ira, sa kau beka mai na cina me mai biu ena ruku ni sova, se e ruku ni loga? se me mai biu ena kenai tutu ni cina dina ga? ni na sega ni rawa me vunitaki e dua na ka me na sega ni vakatakilai, se me dua na ka me tabonaki tikoi ena cereki ga mai. "kevaka e dua e vakadaligana me rogoca, ka me rogoca sara." a sa tukuna vei ira, "dou qarauna na ka dou dau rogoca. nai vakarau ga dou vakarautaka, ka ena vakarautaki tale vei kemudou, ka ena soli vakalevu vei kemudou, ke dou rogoca sara. "ke dua sa tu vua e dua na ka, ena soli vakalevu vua; ia ke dua e sega ni dua na ka e tu vua, ena kautani tale mai vua na ka sa bau tu rawa vua." a sa tukuna o koya, na matanitu ni kalou sa vaka e dua na tamata sa kaburaka kina qele na i tei. "sa moce ena bogi ka yadra cake ena siga, a sa tubu nai tei oqo ka sa babasika na kena coke, a sa sega ni kila o koya na kena vakatuburi. "na qele e vakatubura cake nai tei, ka sa basika mai liu na drauna motomoto, ka tarava na kena sola, ka tarava na vuana ena sola." ia ni sa matua na vuana, sa kauta mai na nona i sele ni tatamusuki ka tamusuka, baleta ni sa gauna ni tatamusuki." a sa tukuna o koya, na matanitu ni kalou sa vakatautauvatani ena cava? se na vosa vakatautauvata cava me rawa ni da kila kina? esa vaka na sore ni musita, ka sa kaburaki kina qele, ka sore ni i tei somidi dauvua vei ira kece na i tei sa kaburaki; "ia ni sa kaburaki, a sa tubu cake me yaco me vu ni kau vakaitamera duadua vei ira nai tei era kaburaki, a ra sa dui tubu na vei tabana mera tebaraka yani, ka ra dau mai vakaruru ka vakasova kina na manumanu vuka." sa dau vosataka ga e levu na vosa vakatautauvata vei ira me rawarawa na nodra taura. ia na nona vosa vei ira e vosa tikoga ena vosa vakatautauvata. ni ratou sa la'ki tiko vaka iratou ga, sa qai vakamacalataka na veika kece vei iratou na nona tisaipeli. ni sa yakavi mai ena siga vata tikoga o ya, a sa tukuna vei iratou, "medatou lako ka takoso mada yani ki tai kadua." a ratou sa vakavodoki koya sara ena dua na waqa me vaka ni ratou dau vakaliuci koya, ka ra sa biu mai na lewe vuqa. ka so tale na waqa lai e veito-mani kaya vei koya. ka sa tubu e dua na cagi tokavuki kaukauwa sara, ka sa tekivu me sega na waqa ena wai, mai na kaukauwa ni biau ni sevuka na loma ni waqa. ia sa davo mai mua i muri o koya, ka davoca tiko e dua nai lolokolo ka, e ratou sa mai vakayadrati koya

ka tukuna, "qasenivuli o sega ni bau kauwaitaka li ni da na mate?" a sa tucake mai o koya ka vunauca na cagi, ka tukuna ki na wasawasa, "mo maravu mai, ka tu vakadua!" a sa ruru na cagi ka sa yaco e dua na maravu levu. ia sa tukuna vei ira o koya, "a cava dou sa rui domobula kina?" sa sega li na nomudou vakabauta?" sa dua na ka na levu ni nodratou qoroqoro ka veitukuniyaka vakairatou, o cei oqo, me talairawarawa tu vua na cagi kei na wasawasa!"

5

a ra sa qai yaco yani ki tai kadua ni wai, kina nodra vanua na kai katara. ni se qai sobu tiko mai o koya i waqa, ka vakasauri ni sa lako mai vua e dua na tamata mai nai bulubulu ni curumi koya tu na yalo velavela. a sa dau vakaitikotiko tu ga ena vei bulubulu; a sa sega ni dua me vesuka rawa, se na sinucodo. baleta ni sa dau vesu vakavuqa ena i qamu ni liga kei na sinucodo edau vakacavukataka na sinucodo ka vorolaka vakamatalalal nai qamu ni liga; ka sa sega kina ni rawa me dua e vakamanoataki koya rawa. ena veisiga kei na bogi sa dau tu o koya mai na veilunivanua kei na veibulubulu me dau qoqolou ka tavatavai koya ena vatu. a sa raici jisu ni se tu mai vakayawa, a sa cici mai ka vakarokoroko e matana. ka mai tagi vaka domoilevu ka tukuna, "a cava o na cakava vei au, i jisu, na luve ni kalou cecere sara? au sa kerekere vakabibi ena yaca ni kalou mo kakua ni mai vakatotogani au." ni sa tukuna oti vua o koya, "mo lako tani mai vua, o iko na yalo velavela!" sa qai tarogi koya, "o cei na yacamu?" sa tukuna, o vakakoso ni keimami sa lewe levu. a sa kerei koya talega vakabibi me kakua ni vakatalai ira tani mai ena vanua o ya. ena yasa ni ulunivanua voleka e kea era kana tiko kina e dua na qele ni vuaka levu. a ra sa masuti koya nai lala tevoro oqo, ka vaka, "mo vakatalai keimami ga vei ira na vuaka, ka me keimami la'ki curumi ira!" a sa vakadonuya vei ira o jisu. ka ra sa qai lako na yalo velavela taucoko oqo, ka la'ki curumi ira na vuaka (e rauta tiko ni rua na udolu na vuaka) ara sa cici vakaukauwa ka vakamuria sobu na baba ki waitui, ka ra sa luvu kece kina. o ira ka vakania tiko na vuaka era sa dro ka la'ki tukuna ki na koro kei na veivanua mai na taudaku ni koro. ka ra sa qai lako yani mera raica na ka levu sa yaco. ena gauna era sa yaco yani kina vei jisu, ka raica, na tamata ka curumi koya tu na vakakoso tevoro, ni sa dabe tiko, sa vakaisulu ka sa vinaka na nona vakasama. a ra sa rere. o ira ka raica na veika sa yaco vua na tamata curumi tevoro kei ira na vuaka a ra sa tukuna na ka era sa raica. ka ra sa kerei koya me sa vagalala tani mai ena nodra vanua. ni sa vodoi waqa o koya, sa qai kerekere vua o koya ka a curumi koya tu na tevoro, me lako vata talega kei koya. a sa sega ni vakadonua vua o jisu, ia sa tukuna ga vua, "mo lakoi nomudou vei ira na wekamu ka tukuna vei ira na ka levu sa cakava vei iko na turaga, kei na nona a lomanai iko." sa qai lako yani o koya ka tekivu me tukuna e tikapoli na veika taucoko sa cakava vua o jisu; a ra sa qoroqoro kecega. a sa soko tale yani ki tai kadua ena waqa o jisu, ka ra sa osodrigi mai vua na lewevuqa, a sa tu o koya e baravi. ka raica, sa lako mai vua e dua sa lewa na vale ni lotu, na yacana o jairo. ni sa raici

koya, a sa vakarokoroko sobu ka cuva ki na yavana. ka vakamasuti koya, ka vaka, "na noqu goneyalewa lailai sa davo tu ka sa voleka ni mate. mo ni lako mai ka tabaki koya ena ligamuni, me bula kina, ena vakabulai o koya. a sa lako vata kei koya o jisu, ka ra sa muri koya na lewevuqa ena nodra veidrigidrigi yani vua. ka sa dua na yalewa sa tauvi koya tiko na turu dra me tinikarua na yabaki, kai kuri ni rarawa vua ni levu na vuniwai e a vakalakova ka vakayagataka kina na nona i yau kece, ka sa sega ga ni bula rawa kina, ia na mate e tiko vua sa qai toso cake ga na kena ca. ni sa rogoca o koya nai tukutuku kei jisu, sa lako mai e dakuna ena kedra maliwa na lewevuqa ka tara na nona i oro. ni sa tukuna o koya, "kevaka walega me'u na tara rawa na nona i sulu, au na vakabulai." ka sa vakasauri na kena mudu na turu ni dra mai na kena i drodrodoro, ka sa vakila e yagona ni sa takali tani mai vua na mate oqori. ka vakasauri na nona sa kila o jisu ni sa lako tani mai vua na kaukauwa, a sa vuki vei ira na lewevuqa ka tukuna, "o cei e tara na noqu i sulu?" ia sa tukuna vua oiratou na nona tisaipeli, "ni raici ira na lewevuqa ena nodra veidrigidrigiti mai veikemuni mo ni qai tukuna, o cei e tarai au?" ena nona veiraiyaki sa qai raici koya sa kitaka na ka o ya. ia na yalewa, ni sa kila na ka sa yaco vua sa rere ka sautanini, a sa lako mai e matana ka cuva sobu ena vakarokoroko ka sa tukuna kece vua na nona bula. sa tukuna vua o jisu, "na luvuqa yalewa, na nomu vakabauta sa vakabulai iko. mo lako ena vakacegu, ka bula mai ena mate ca oqori." ni se vosa tikoga o koya, sa lako mai e so na tamata mai na vale nei koya ka lewa tu na vale ni lotu ka era tukuna, "na luvemu yalewa sa mate a cava tale se o cikeva tiko kina na qasenivuli oqori?" ni rogoca o jisu na vosa era tukuna, sa tukuna vua na turaga sa lewa na vale ni lotu, "kakua ni o via yalolailai; o iko mo vakabauta ga." a sa sega ni vinakata o koya me dua e muri koya ka vakavo ga o pita, jemesa kei joni na taci jemesa. sa qai lako mai o koya ki na nona vale o koya sa lewa na vale ni lotu, sa kosakosa ena domo ni veiosivi kei na tagi qoqolou. ni sa curu yani i loma, sa tukuna vei ira, "a cava dou sa rui kosakosa ka veiosivi kina?" na gone e sega ni mate, ia sa moce ga." era sa vakalialiai koya, ia sa tukuna me ra lako taucokoi tuba, sa qai kauta na tama ni gone kei na tina ni gone, kei iratou na tiko vata kei koya ena vanua sa davo tiko kina na gone. a sa taura o koya na liga ni gone, ka tukuna, "talica, kumi," na kenai balebale, "gone yalewa lailai, au sa tukuna vei iko, mo tucake mai." a sa tucake mai vakasauri na goneyalewa oqo ka veilakoyaki, sa yabaki tinikarua na nona bula. ka e ratou sa luvuci ka sega ni vosa rawa ena levu ni nodratou qoroqoro. ia sa vakaroti ratou sara vakabibi me kakua ni dua e kila, sa tukuna, me dua na kakana me soli vua na goneyalewa oqo me kania.

6

a sa lako tani mai e kea o koya ka lako kina nona vanua dina, ka ratou sa muri koya mai na nona tisaipeli. ni sa yaco na siga ni vakacegu, a sa tekivu o koya me veivakavulici ena loma ni vale ni lotu. ka lewe levu vei ira sa kurabui ni ra sa rogoci koya, a ra sa tukuna, e kauta mada mai vei na tamata qo na ka oqo? kei na

nona vuku e rawata vakacava, me cakava rawa kina e ligana na cakacava veivakurabuitaki vaka oqo! "e sega li ni o koya ga qo na matai, na luvei meri ka ratou tuakana o jemesa, josese, jutasas kei saimone? e sega li ni oiratou ga na ganena eda bula vata tiko oqo?" a ra sa vosa becitaki koya. ia sa tukuna vei ira o jisu, "na parofita ena dokai ena veivanua tale eso, na nona vanua ena sega ni rawa me dokai kina, mai vei ira na wekana kei ira na nona matavuvuale." a sa sega kina ni rawa vua me cakava eso na cakacava veivakurabuitaki e kea, ka lewe vica ga na tauvimate sa tabaki ira ena ligana ka vakabulai ira. sa kurabui ni ra sega ni via vakabauta ka sa mani lako o koya ki na veikorokoro tale eso ena nona veivakavulici. a sa kacivi ira mai na lewe tinikarua vua, ka vakatekivu me talai ira ena nodra lako yarua, kei na nona solia vei ira na kaukauwa me ra cemuri kina na yalo velavela. sa vakarota vei ira me kakua ni dua na ka me ra kauta ka vakavota ga nai titoko áe" me kakua na taga ni vaqa, me ka kua na madrai; me kakua ni tawani tiko ena taga nai lavo- ia me daramaki nai vava, me kakua ni daramaki e rua na kote. sa tukuna talega vei ira, ni dou sa curuma e dua na vale, mo dou tikoga kina me yacova ni dou sa biubiu tale mai. "kevaka me dua e sega ni via ciquimi kemudou se sega ni vinakata me rogoci kemudou, ni dou sa biubiu mai kina dou kure-itaka na kuvu ni qele mai na yavamudou mei vakadinadina vei ira. ka au tukuna na ka dina vei kemudou, ena vinaka cake o sotoma kei komora ka na ca vakalevu sara na koro oqori ena siga ni lewai!" a ra sa qai lako yani ka vunautaka ni dodonu me veivutuni na tamata. ka lewe levu sara na tevoro e ratou cemuria tani, kei na nodratou lumuti ira sa tauvimate ena waiwai, a ra sa vakabulai kina. ni sa rogoca na tui o eroti na kena kuruvaki tiko na yacana. sa tukuna, "o joni na dauveipapitaiso sa tucake tale mai na mate, o koya oqo sa curumi koya tu kina na kaukauwa oqori. ka e so sa tukuna, "oqori o ilaija." e so tale sa tukuna, "oqori e dua na parofita, se dua e vaka ga na parofita." ia o eroti sa tukuna ni sa rogoca, "oqo o joni ka'u a musuka na domona; sa tucake tale mai na mate!" ka ni o eroti e a veitalai me vesuki mai o joni, ka me biu ena vale ni veivesu, ena vuku i erotiasa na wati vilive na tuakana; ni rau sa mai veiwatini tiko. baleta na nona tukuna vei eroti o joni, "ni tabu vei iko mo drau veiwatini kei na wati tuakamu." o koya oqo e sevaki koya kina o erotiasa ka vinakata me vakamatei koya, ia ka sa sega ni rawata; o eroti sa rui dokai joni, ni kila tu sa tamata yalododonu ka yalosavasava, sa maroroi koya kina. ena gauna me dau rogoci koya kina, e levu na ka edau cakava, ka dau rogoci koya ena yalo e marau. a sa qai yaco e dua na siga me nona siga ni sucu o eroti, a sa cakava kina e dua na magiti levu vei ira na nona turaga bale, kei ira na turaga ni valu kei ira na veimata turaga e kaleli. na luvei erotiasa goneyalewa sa qai lako mai ka meke e matadra, a sa vakayalovinakataki eroti kei ira na dabe vata tiko kei koya, ka sa tukuna na tui vua na goneyalewa, "mo tukuna mai vei au na cava ga o vinakata, ka'u na solia vei iko." a sa cavuta na nona vosa bubului vua, "a cava ga o vinakata me'u cakava, ka'u na solia vei iko e rawa mada ga ni veimama ni noqu matanitu." sa lako yani na goneyalewa ka tarogi tinana, "na cava li me'u

na tukuna vua?" a sa tukuna o tinana, "na ulu i joni na dauveipapitaiso!" ka vakasauri sa curu tale yani na goneyalewa ena ka me tukuna vua na tui, ka vaka, "au vinakata mo solia mai vei au ena gauna oqo, na ulu i joni na dauveipapitaiso ena dua na tere." a sa rarawa na tui; ena vuku ni nona vosa bubului kei na vukudra talega na dabe vata tiko kei koya, ka ni na sega ni veisautaka na nona vosa vua na goneyalewa. sa lako yani na goneyalewa ka tarogi tinana, "na cava li me'u na tukuna vua?" a sa tukuna o tinana, "na ulu i joni na dauveipapitaiso!" vakasauri sa curu tale yani na goneyalewa ena ka me tukuna vua na tui, ka vaka, "au vinakata mo solia mai vei au ena gauna qo, na ulu i joni na dauveipapitaiso ena dua na tere." a sa loma rarawa sara ga vakalevuna tui; ena vuku ni nona vosa bubului kei na vukudra talega na dabe vata tiko kei koya, a sa sega kina ni bureitaka vua na goneyalewa. vakasauri sa tala e dua na sotia yadra o koya na tui, ka vakarota vua me kau mai na uluna, mai na vale ni veivesu, a sa kau mai ena dua na tere, ka solia vua na goneyalewa; a sa qai solia sara vei tinana na goneyalewa oqo. ni ra sa rogoca na nona tisaipeli na ka sa yaco, era sa lako ka kauta tani yani na yagona ka la'ki vakadavara kina dua nai bulubulu. a ra sa lesu tale nai apositolo vei jisu ka tukuna vua na veika tau-coko, ena ka era cakava kei na veika era vakatavuvulitaka. sa tukuna o koya vei ira, "dou lako mada mai oi kemudou ga vakai kemudou kina dua na vanua lala, ka mo dou vakacegu vakalailai." ni sa lewe levu era lako mai ka lako yani, ka sega mada ni dua na gauna me ra kana kina. a ratou sa vodoka yani e dua na waqa vakairatou ga, ka lako kina dua na vanua lala. ia ni ra sa raica na lewe vuqa ni ratou sa lako tani, ka ni ra sa kilai koya e ra sa cici mai na lewe ni veikorokoro me ra muri e baravi. ka ra sa liu e kea ka tavaki koya mai. ni sa sobu mai o jisu, a sa raici ira na lewe vuqa, ka sa tarai koya e dua na loloma levu ena vukudra, baleta ni ra sa vaka na sipi sega na kenai vakatava. ka tekivu me vakatavuvulitaka vei ira e levu na ka. ia ni sa yakavi mai, e ratou sa lako vua na nona tisaipeli ka tukuna, "na vanua lala oqo, ka sa bera na ka kece ni sa yakavi. "mo ni sa vakatalai ira ga yani me ra lako kina veivanua voleka kei na veikorokoro me ra la'ki volia kina na kedra madrai; ka ni sega na kakana e tu mera kania." ia sa tukuna vei iratou o koya, ka vaka, "dou solia vei ira eso na ka mera kania." e ratou tukuna vua, "me keitou lako ka la'ki voli madrai mai ena i sau e limasagavulu na dola ka e rawa li ni ra kana kina? ia sa tukuna vei iratou, e vica nai buli madrai sa tiko oqori veikemudou? dou lako ka vakaraica, "ni ratou sa kunea, e ratou sa tukuna, "e lima, ka rua na ika." a sa vakaroti ira o koya me ra dabe sobu ena veico drokadroka ka mera dabe vakaiwasewase. a ra sa qai dabe sobu vakaiwasewase, ka eso me yayadraka ka so me yayalimasagavulu. ni sa taura o koya na lima nai buli madrai kei na rua na ika, a sa tacake ki lomalagi ka masulaka sa qai dovai nai buli madrai; ka solia vei iratou na tisaipeli me ratou wasea vei ira; a sa wasei talega na ika e rua vei ira kecega. a ra sa kana taucoko ka mamau. ka sa tinikarua na sova era vakasinaita kina nai vovo ni madrai kei na ika. ka e rauta tiko ni ra lewe lima na udolu na tagane era a kania nai buli madrai. e vakasauri ni sa tukuna vei iratou na nona

tisaipeli mera tou vodoka na waqa ka liu yani ki tai kadua ki veciseita, o koya me vakatalai ira mada na lewe vuqa. ni sa vakatalai ira oti, a sa qai lako cake kina ulunivanua me masu. ni sa la'ki karobo na vanua, a sa tiko na waqa ena loma donu ni wasawasa; ka sa tiko duadua ga o koya i vanua. ka sa raici iratou ni ra sa oca sara ga ena voce, ka ni tadravi ratou tiko mai na mata ni cagi. ni sa yacova nai kava ni wase ni bogi, a sa lako mai vei iratou ni taubale ena dela ni wasawasa, ka lako siviti ratou. ni ratou sa raici koya ni taubale tiko ena dela ni wasawasa, a ratou sa veiqloulvaki ka ni ratou nanuma ni dua na tevoro; e ratou raici koya kece ka domobula. ia vakasauri sa vosa mai vei iratou ka vaka, "dou yalo vakacegu! oi au ga qo; dou kua ni taqaya." sa qai vodo ki waqa, ka sa ruru na cagi. e ratou sa kurabui ka qoroqoro kina vakalevu. e ratou sega ni cakacakataka rawa ena nodratou vakasama na ka e yaco ena i buli madrai, baleta ga na nodratou loma. ni ratou sa lako ki tai kadua, e ratou sa la'ki keke sara kina vanua o kenisareti. ni ratou sa sobu mai i waqa, ka vakasauri nodra kila na tamata ni sai koya. a ra sa cici kina veivanua volekata, ka colati ira mai na tauvimate ena i davodavo, ka kauti ira vei koya. na veikorokoro na veikoro lelevu kei na veiyasana e curu kina o koya, era kauta mai na tauvimate kina vanua ni veivoli ka me ra mai davo kina, a ra sa qai masuti koya ke rawa ni ra bau tara walega na tutu ni nona i sulu. ka lewe levu era tarai koya, era sa vakabulai.

7

a ra sa lako mai vua na farisi kei na so vei ira na dau-nivolatabu, era lako mai jerusalemi. era mai vakacala ni so na nona tisaipeli era a raica, ni ra kana madrai ka duka tu na ligadra ni ra a sega ni savata. ni o ira na farisi kei ira na jiu taucoke era dau qarauna sara mera dau savata na ligadra ni bera na nodra kana, oqo na nodra maroroya na nodra i tovo na qase. ni ra lesu mai ena vanua ni volivoli era na savata na ligadra ni bera na nodra kana. e levu nai tovo makawa vaka o ya era maroroya ka vakamareqeta, me vaka na kena sava na bilo, na kuro, na bilo varasa kei na davodavo. a ra sa qai tarogi koya na farisi kei na daunivolatabu, ka vaka, "a cava na vuna era sega ni muria tiko kina na nomu tisaipeli na nodra i tovo na qase, ia ni ra sa kania na madrai era sega ni savata, na ligadra? a sa sauma vei ira o koya, ka vaka, o aisea sa parofisaitaki kemudou oti tu mai oi kemudou na dau-veivakaisini, ni sa volai: 'o ira na tamata oqo era sa vakarokorokotaki au ena tebenigusudra walega, ia na yalodra sa yawa tani vei au. na nodra lotu e sega ni yaga, ni ra vakatavuvulitaka me caka nai vakavuvuli vakatamata.' "ka dou biuta vakatikitiki nai vakaro ni kalou, dou qai maroroya nai vakavuvuli vakatamata-na kena sava na kuro, na bilo kei na vuqa tale na veika vaka o ya dou dau cakava." a sa tukuna vei ira, dou sa buturaka sobu sara ga nai vakaro ni kalou ka sega ni via ciqoma, dou qai vakamura tikoga na nomudou i tovo vakavanua. "ni sa tukuna o mosese, 'mo dokai rau na tamamu kei na tinamu; ke dua e vosa rukaka na tamana se tinana, me vakamatei!' "ia dou tukuna, kevaka e dua me tukuna vei tamana se tinana, na ka e dodonu mo drau rawata mai vei au sa kori-

vani" (kenai balebale, sa soli vua na kalou), dou sa qai tarova me kua ni dua na ka me cakava vei tamana se vei tinana. "dou sa beca kina na vosa ni kalou ena nomudou maroroya dei tikoga mai na nomudou i tovo. e levu na veika vaka oqo dou cakava tiko." a sa kacivi ira mai na lewe vuqa vua, ka tukuna vei ira, "dou ro-goci au kece mai, ka vakasamataka mada: "sa sega ni vakadukadukalitaka na tamata na ka e lako yani e tuba vua; ia na ka ga e lako mai loma, sai koya oqori e vakadukadukalitaka na tamata. "kevaka e dua sa vakadaligana me rogoca, ka me rogoca sara!" a sa la'ki curu kina dua na vale ka me rawa ni lako tani mai kina vei ira na lewe vuqa, a ratou sa tarogi koya na nona tisaipeli ena vuku ni vosa vakatautauvata. sa tukuna vei iratou, dou se sega li ni kila talega oi kemudou? dou raica na ka e curu yani vua na tamata e sega ni vakadukadukalitaki koya. "baleta ni sega ni lako ki yalona ia ki ni nona wawa, ka lako tale yani i tuba, e sega li ni sava-sava na kakana?" sa tukuna tale ga, "na veika ga e lako mai loma sa vakadukadukalitaka na tamata. "na ka e lako mai loma ni tamata, e lako sara ga mai na vuni yalona, na vakananau ca, na veibutakoci, na veidauci, na laba, "na butako, na koco-coko, nai tovo vakasisila, na veivakaisini, na garogaro ca, na mata i valavala ca, na dauvosavakacaca, na dokadoka, nai tovo lialia. "na veika ca kece oqo e lako mai loma ni tamata ka e vakadukadukalitaki koya." a sa tucake ka lako tani mai kea me lako kina yasana o taia kei saitoni. a sa curu kina dua na vale me kua ni dua e kila, ia a sa sega ga ni vuni rawa. a sa rogoci koya e dua na yalewa ka sa dau curuma tiko na luvana goneyalewa e dua na yalo velavela, a sa lako mai vua ka cuva e yavana. ka masuti koya me la'ki cemuria na yalo velavela vua na luvana goneyalewa, o koya na yalewa ni kiriki, ka sucu mai sairo-finisia. ia sa tukuna vua o jisu, "me ra kana mada e liu na gone lalai, ni sa sega ni vinaka me kau na kedra madrai na gone lalai, ka me la'ki soli vei ira na koli lalai." a sa sauma na yalewa vua, "e dina turaga, na meme ni kakana ka dau lulutu mai na nodra teveli na gone lalai era dau kania na koli lalai." sa tukuna o koya vua na yalewa, "ena vuku ni vosa o cavuta mo lesu tale yani; ni sa lako tani na tevoro mai vua na luvemu yalewa." ni sa yaco yani o koya ki nona vale, a sa raica ni sa yali na tevoro ka sa davo tiko ena nona i davodavo na luvana yalewa. a sa lako tani tale mai ena yasana o saitoni kei taia, ka lako curuma yani na yasana o tikapoli kina wasawasa o kaleli. a ra sa qai kauta mai vei koya e dua sa didivara ka sega ni vosa rawa, ka era masuti koya ke rawa ni tabaki koya ena ligana. a sa kauta vakatikitiki tani mai vei ira na lewe vuqa, tabaka na daligana ena ligana, kasivita na ligana ka tabaka na yamena. sa qai tacake ki lomalagi, ka vutugu, sa tukuna vua, "e vaca," na kenai balebale, "me tadola mai." ka vakasauri sa rogo na daligana, ka tasere na yamena ka sa matata na nona vosa. sa qai vakaroti ira o koya me ra kakua ni tukuna vua e dua; ia na levu ga ni nona vakaroti ira na kena levu cake talega ni nodra tukuni koya. ka sa dua na ka na levu ni nodra qoroqoro, a ra sa tukuna, "sa totoka dina na ka kecega sa cakava. sa rogo na didivara ka vosa na galu ni tara o koya."

ena dua na siga ni gauna o dua, era sa lewe levu sara ga kina na tamata ka sega ni dua na kakana me ra kania, a sa kacivi iratou mai na nona tisaipeli o jisu, ka tukuna vei iratou, au sa rui lomani ira na lewe vuqa, baleta ni ra sa mai tikoga oqo vata kei au me tolu mai oqo na siga ka sega ni ra bau kana. "kevaka me'u na vakatalai ira kina nodra dui veivale ni lala tu na ketedra, ena so vei ira ena rebo e gaunisala; ka ni so era lako sara mai vakayawa." e ratou sa tukuna vua na nona tisaipeli, "e rawa li vakacava ni sa vanua liwa oqo mera mamau o ira ena madrai?" a sa tarogi iratou o koya, "e vica nai buli madrai sa tiko vei kemudou?" e ratou sa tukuna, "e vitu." sa qai vakaroti ira na lewe vuqa mera dabe sobu ena qele. a sa taura na vitu nai buli madrai ka vakavinavinakataka, sa qai dovía ka solia vei iratou na tisaipeli meratou solia yani; ka ratou sa wasea vei ira na lewe vuqa. ka so talega na ika lalai sa kau mai, a sa masulaka o koya, ka tukuna vei iratou me ratou solia yani vei ira. a ra sa kana ka mamau kecega, sega tale e vitu na ketekete lelevu na kena e vo. o ira na kana oqo e rauta tiko ni ra lewe va na udolu. sa qai vakatalai ira yani o koya. ka vakasauri sa vodoi vuqa kei ira na nona tisaipeli, ka lako ki na yasana o talimanuca. a ra sa lako mai na farisi ka mai vakavu veileti vua, ena nodra via vakatovolei koya, ka me ra raica e dua nai vakatakilakila mai lomalagi. ia sa tara vakabibi na yalona, ka tukuna, "na cava era via raica kina e dua nai vakatakilakila nai taba tamata oqo? au tukuna vei kemudou na ka dina, ena sega ni dua nai vakatakilakila ena soli vei ira nai tabatamata oqo." a sa biuti ira tu, ka vodoka na waqa me lako tale yani ki tai kadua. ka ratou guilecava na tisaipeli me ratou kauta na madrai, sa dua bauga nai buli madrai e tiko ena loma ni waqa. a sa tataunaka vei iratou, ka vaka, "dou rogoca vinaka, mo dou qarauna tiko na nodra leveni na farisi kei na nona leveni o eroti." e ratou sa veivosaki vaka iratou ga, ka vaka, "e rairai baleta ni sega vei kedatou na madrai." ia ni sa kila o jisu, sa tukuna vei iratou, "a cava dou veivosakitaka kina baleta na sega ni madrai? dou se sega ga ni vakasamataka mo dou kila rawa? e se tiko beka ga vei kemudou na lomaqa? e se sega ga ni dou rai rawa li, ni sa tiko na matamudou? e se ga sega ni dou rogoca rawa li, ni sa tiko na daligamudou? e se sega tikoga ni dou vakasamataka rawa li? ni'u dovía na lima nai buli madrai vei ira na lewe lima na udolu, ka e vica li na ketekete dou vakasinaita ena kena vo?" e ratou tukuna vua, "e tinikarua." vaka talega kina na vitu nai buli madrai ena noqu dovía vei ira na lewe va na udolu, e vica li na ketekete dou vakasinaita ena kena vo?" e ratou tukuna, "e vitu!" sa tukuna o koya vei iratou, a cava ga dou veinanuyaka kina ka sega ni vakasamataka rawa? a sa lako mai o koya ki veciseita; ka ra sa kauta mai vua e dua na tamata mataboko ka masuti koya me bau tara. sa qai taura o koya na liga i mataboko ka tubera kina i bili ni koro. ni sa kasivita na mata i mataboko ka tabaka ena ligana ruarua, a sa tarogi koya se sa bau raica e dua na ka. a sa rai cake o koya ka tukuna, "au sa raica na tamata ni ra sa vaka na vunikau, sa veilakoyaki." sa tabaka tale na matana ena ligana ka cakava me rai cake. a sa vakasukai tale vua na nona raica vinaka na veika kecega.

a sa vakatalai koya ki nona vale, ka tukuna vua, "mo kua tale ni lako kina koro, se mo tukuna vua e dua e nakoro." e ratou sa lako kina veikorokoro vaka sisaria filipai o jisu kei iratou na nona tisaipeli; a sa tarogi iratou na nona tisaipeli e gaunisala, ka vaka, "o cei era tukuna na tamata me baleti au?" e ratou tukuna vua, "o joni na dauveipapitaiso; ia eso sa tukuna, o ilaijia; eso tale era tukuna, ni dua vei ira na parofita." sa tukuna o koya vei iratou, "ia o cei dou tukuna oi kemudou me baleti au?" a sa vosa o pita ka tukuna vua, "oi kemuni na karisito." a sa vakadreti iratou sara vakabibi o koya, ka me ratou kakua ni tukuni koya vua e dua. sa qai tekivu me vakatavuvulitaka vei iratou, ni na sotava na luve ni tamata e vuqa na veika rarawa, ka ena besetaki mai vei ira na qase kei ira na bete levu kei ira na daunivolatabu, ena qai vakamatei ka tucake tale ni oti e tolu na siga. sa tukuna vakamatata vei iratou na vosa oqo. a sa kauti koya vakatikitiki o pita ka cudruvi koya. ia sa vuki vua ka raici iratou na tisaipeli, ka vunauci pita, ka vaka, "lako tani ki dakuqu setani! ni o sa sega ni tu ena yasa ni kalou, ia ena yasa e vakamatata." sa qai kacivi ira mai na lewe vuqa kei iratou talega na nona tisaipeli vua, ka tukuna vei ira, o koya yadua sa gadreva me muri au mai me kakua ni nanuma na ka me baleti koya, me colata na nona kauveilatai, ka muri au. o koya sa via maroroya na nona bula ena vakayalia, ia o koya sa vakayalia na nona bula ena vukuqu ena maroroya. "a cava na betena vua na tamata kevaka e rawati vuravura tau-coko, ka me vakayalia kina na nona bula?" "e dua li na ka e rawa ni solia na tamata me veisau vata kei na bula?" vei koya ena madualaki au kei na noqu vosa, vei ira nai tabatamata i valavala ca ka dauveibutakoci oqo, ena madualaki koya talega na luve ni tamata ena gauna ni nona lako mai ena i ukuuku nei tamana kei ira na agilosi yalosavasava.

9

a sa tukuna vei ira, "au tukuna vaka i dina vei kemudou, eso eke ka tucake tu oqo ni se bera ni ra na mate era na raica na matanitu ni kalou ni na lako mai ena kaukauwa levu." ni oti e ono na siga sa qai kauti pita, jemesa kei joni o jisu kina dua na dela ni ulunivanua cecere ka sega tale e dua; a sa vakamataliatiki o koya e matadratou. ka sa serau ka makaresese vulavula na nona i sulu me vaka na uca cevata, ka sa sega sara ga ni dua na dausavasava e vuravura me savata nai sulu me vaka na vulavula oqo. a sa rairai mai vei iratou oilaijia kei mosese ka rau sa veivosaki vata kei jisu. sa tukuna o pita vei jisu ka vaka, "rapai, sa bau dua dina na ka totoka na nodatou tiko eke, ka me keitou sa tara e tolu na vale vakacevaceva: me dua e nomuni, dua me nei mosese, kei na dua me nei ilaijia." ena nodratou levu ni rere, a sa sega ni kila kina o koya na cava me tukuna. a sa dua na o sa vakarurugi iratou; ka rogo mai e dua na vosa mai na loma ni o, ka vaka, "sai koya oqo na luvequ lomani. dou rogoci koya!" a ratou sa kurabui ka veiraiyaki, ka sa sega tale ni qai dua me ratou raica, ia o jisu ga kei ratou. ni ratou sa siro mai ena ulunivanua a sa vakadreti ratou o koya me ratou kakua ni tukuna na ka e ratou a raica, ka me yacova mada ni sa tucake mai na mate na luve ni

tamata. a ratou sa maroroya na vosa o ya vei ratou, ka veinanuyaka vaka i iratou nai balebale ni tucake tale mai na mate. e ratou tarogi koya ka vaka, "na cava na vuna era tukuna kina na daunivolatabu ni dodonu me liu mai oilaijia?" a sa tukuna vei ratou o koya, ka vaka, io, sa lako oti dina mai oilaijia ena nona mai vakasuka lesu na veika kece. vakacava mada na kena volai tu mai, ni na levu na veika rarawa ena sotava na luve ni tamata ka ra na sega ni dokai koya? "ia ka'u tukuna vei kemudou ni o ilaijia sa lako oti mai, ka era qai cakava vua na ka ga era vinakata mera cakava, ka me vaka na ka sa volai oti tu me baleti koya." ni sa yaco mai o koya vei iratou na tisaipeli, a sa raici ira na lewe vuqa ni ra sa osodrigi vei iratou, kei na nodra veileiti tiko vei iratou na daunivolatabu. ka era kidacala ni ra sa raici koya ka kurabui taucoko na tamata, era sa cicivi koya, ka kidavaka. a sa tarogi ira na daunivolatabu o koya, "a cava dou vosataka tiko vei iratou?" a sa vosa mai e dua vei ira na lewe vuqa ka vaka, "qasenivili, au kauta mai vei kemuni na luequ tagane ka tiko vua e dua na levu ni galu. "ena gauna me dau curumi koya kina, edau viritaki koya sobu ira ka vuso na gusuna ka vakasequququ bati, ka qai wakakau na yagona. au a tukuna vei iratou na nomu tisaipeli meratou cemuria tani, ia ka sega ni ratou rawata." a sa vosa vei ira o koya ka vaka, "ai tabatamata lailai ena vakabauta, ka e ka wale tu ga vei kemudou na nodatou bula vata? me kau mai vei au o koya." era sa qai kauta mai vei koya na gonetagane. ni sa raici koya ka, vakasauri sa bitabitalaki koya na yalo ca oqo ka davo qiliraki koya ena qele, ka vuso na gusuna. sa tarogi tamana o koya, a ca-va na dede ni gauna sa tauvi koya tiko mai kina? sauma o tamana, mai na gauna sara ga se gone kina. "e levu na gauna edau biuti koya na yalo oqo, kina buka waqa se ki na loma ni wai me vakamatei koya. ia ke dua na ka moni cakava, ni lomani keirau ka vukei keirau mai." a sa tukuna vua o jisu, "kevaka walega o rawa ni vakabauta, ni sa rawa na ka kecega vua sa vakabauta." vakasauri sa qolou i cake na tama ni gone ka vosa tagitagi ka vaka, "turaga, au sa vakabauta; ni vukei au ena noqu sega ni vakabauta." ni sa raica o jisu ni ra sa cici vata mai na lewe vuqa, sa vunauca na yalo velavela ka vaka, "o iko na yalo ni galu kei na didivara, au sa vakaroti iko mo lako tani mai vua na ka mo kakua ni curumi koya tale vakadua!" a sa qoqolou na yalo oqo ka bitabitalaki koya me yacova ni sa lako tani mai vua. ka sa vaka kina o koya e dua sa mate, e lewe levu sa tukuna, "ni sa mate." ia sa taura na ligana o jisu ka dreti koya cake, sa tucake mai. ni sa la'ki tiko o koya i vale e ratou sa tarogi koya lo na nona tisaipeli, ka vaka, "na cava keitou sega kina ni cemuria rawa?" a sa tukuna vei iratou o koya, "na mataqali vaka o ya sa sega ni cemuri wale, ia sa rawa ga ena masu kei na lolu." a ratou sa biuta tale mai na vanua o ya ka lako siviti kaleli, ena nona vinakata me kua ni dua e kila. a sa nona vakatavuvuli tiko vei iratou na nona tisaipeli, ka tukuna, "ena soli yani na luve ni tamata ki na ligadra na tamata, ka era na vakamatei koya. ni sa vakamatei, ka ena qai tucake tale ena i katolu ni siga." ia e ratou sa sega ni kila nai balebale ni vosa oqo, ka ratou sa rere talega ni taroga. a sa lako mai o koya ki kapenaumi. ni sa tikoi vale sa qai tarogi iratou, "na cava mada dou veiletitaka tiko mai e

gaunisala?" ia e ratou sa vagagalu taucoko, ni ratou sa veiletitaka tiko mai vaka iratou ena gaunisala, se o cei e cecere duadua. sa qai dabe sobu i ra o koya ka vakacivi ira mai na lewe tinikarua, ka tukuna vei ira, "kevaka e dua sa vinakata me vakaliuci, o koya me tiko sara mai ra vei kemudou kece, ka me nomudou dauniveiqar-avi talega." a sa taura e dua na gone lailai ka vakaturi koya e matadratou. sa qai keveta ka tukuna vei iratou, "o koya yadua sa ciqoma e dua na gone lailai vaka oqo ena vuku ni yacaqu sa ciqomi au, o koya sa ciqomi au e sega ni ciqomi au walega ia sa ciqomi koya sa talai au mai." sa sega ni vakatara o jisu na dui toto a sa tukuna vua o joni, ka vaka, "qasenivili keitou raica e dua ni cemuria na tevoro ena yacamuni, ka keitou sa tarovi koya baleta ni sega ni muri kedatou tiko." ia sa tukuna o jisu, dou kakua ni tarovi koya, ni sa sega ni rawa me dua e cakava na ka e veivakarubuitaki ena yacaqu, me qai vosavakacacataki au e muri. "e sega ni kedatou meca o ira na tokona na cakacaka. o koya e solia vei kemudou e dua na bilo wai ena vuku ni yacaqu, baleta ni dou sa nei karisito, au tukuna vakaidina vei kemudou, ena sega ni rawa me kautani mai vua na kena i sau. ia o koya yadua ena vakavuna me bale e dua vei ira na gone lailai sa vakabauti au, ena vinaka cake vua me vesu e domona e dua na vatu ni qagaqi levu, qai vakalutudromutaki ki loma ni wasawasa. kevaka e vakavuna na ligamu nomu valavala ca, mo taya laivi. ka ni vinaka cake vei iko mo curu kina bula ka liga dua, ka ca ga ni tu na ligamu ruarua, mo qai lakoi eli kina bukawaqa sa sega ni boko rawa- "na vanua ena sega kina ni mate nona i valavala ca kei na bukawaqa e sega ni boko rawa." kevaka e vakavuna na yavamu nomu valavala ca, mo taya laivi. ni vinaka cake vei iko mo curu kina bula ka gera yani, ka ca ga ni o lako yani ena yavamu ruarua ka o qoi viritaki ki eli, kina bukawaqa e sega ni boko rawa. "na vanua ena sega kina ni mate na nona i valavala ca kei na bukawaqa e sega ni boko rawa." kevaka e vakavuna na matamu na nomu valavala ca, mo leuta tani. ka ni vinaka cake vei iko mo curu kina matanitu ni kalou ka mata dua, ka ca ga ni vinaka na matamu ruarua, ka o qai viritaki ki na drano bukawaqa. "na vanua ena sega kina ni mate nona i valavala ca kei na bukawaqa e sega ni boko rawa." ka ni na vakamasimataki na tamata yadua ena bukawaqa, kei na vakacabo i soro taucoko ena vakamasimataki. "na masima e vinaka, ia kevaka sa yali na tuituina mai na masima, o na vakatuituinataka tale ena cava? mo dou tuituina tiko, ka veivakacegui vakai kemudou."

10

a sa biubiu mai kea o koya ka lako kina yasana vaka jutia ena tai kadua ni joritani. a ra sa soqoni vata tale maivua na lewe vuqa, me vaka sa dau nona i valavala, a sa vakavulici ira tale. era sa lako mai vua na farisi, ka tarogi koya, "e tara li vua na tagane me sereka na watina?" ka era vakatovolei koya. a sa sauma o koya vei ira, ka vaka, "na cava e vakaroti kemudou kina o mosese?" ena tukuna, "o mosese e vakatara vua na tagane me vola e dua nai vola ni veisere, ka me qai biuta na yalewa." a sa tukuna vei ira o jisu, baleta na lomaqa ni yalomudou e vola kina o koya veikemudou

na lawa buli oqori. "ia mai nai vakatekivu ni veibuli, a sa bulia na tagane kei na yalewa na kalou. oqo na vuna ena biuti tamana kei tinana kina na tagane ni sa sema vua na watina, 'ka e rau sa na yaco kina na lewe rua me rau sa dua ga na yago; ka sa sega kina ni rua tiko oi rau, ia rau sa dua bau ga. "o koya oqo na ka sa semata vata na kalou, me kakua ni tawasea na tamata." ni ratou sa la'ki tikoi vale e ratou sa tarogi koya tale na nona tisaipeli ena vuku ni ka oqori. a sa tukuna vei iratou, "o koya yadua sa sereka na watina yalewa ka la'ki vakawatitaka tale dua na yalewa sa dauveibutakoci. "kevaka sa sereka na watina o koya na yalewa, ka la'ki vakawatitaka tale dua na tagane sa dauveibutakoci." a ra sa kauta mai na gone lalai vua, ka me rawa ni tarai ira o koya; e ratou sa vunauai ira na veikau tiko mai na tisaipeli. ia ni sa raica o jisu, sa rarawataki iratou sara vakalevu, ka tukuna, "dou laivi ni na gone lalai mera lako mai vei au, ka dou kakua ni tarovi ira; ni sa vaka oqo o ira na lewe ni matanitu ni kalou. "au tukuna vakaidina veikemudou, o koya ena sega ni ciqoma na matanitu ni kalou, me vaka na gone lailai ena sega ni curu rawa kina." sa qai keveti ira cake, ka tabaki ira, ka vosa vakalouvainakataki ira. jisu sa vakasalataka na cauravou vutuniyau ni sa taubale tiko o koya e gaunisala, sa cici mai vua e dua ka tekiduru e matana, ka tarogi koya, "qasenivuli vinaka, na cava beka me'u cakava me'u rawata kina na bula sega ni mudu?" a sa tukuna vua o jisu, "na cava o tukuna kina vei au ni'u vinaka? sa sega ni dua e vinaka ia e dua ga, sai koya na kalou. o iko sa kila tiko nai vakaro: mo kakua ni veibutakoci, mo kakua ni laba, 'mo kakua ni butako,' 'mo kakua ni dau lawaki, 'mo dokai rau na tamamu kei na tinamu.' sa qai vosa mai o koya ka tukuna vua, "qasenivuli na ka kece oqo ni'u se gone au sa taura matua tu mai. a sa vakaraici koya tu o jisu kei na nona lomana, sa qai tukuna vua, "e dua na ka ga o sega ni se cakava tiko: mo lako yani ka volitaka na veika o taukena tu ka solia vei ira na dravudravua, o na qai vakaiyau kina, mai lomalagi; ka lako mai, colata na kauveilatai, ka muri au." ia na vosa oqo e vaka lomabibitaki koya, ka lako yani ena mata rarawa, ka ni sa levu sara na nona i yau. sa qai rai wavoki o jisu ka tukuna vei iratou na nona tisaipeli, "o ira na vutuniyau sa dua dina na ka dredre vei ira na nodra curu kina matanitu ni kalou." e ratou sa qoroqoro na tisaipeli ena vuku ni nona vosa. ia sa vosa tale vei iratou o jisu ka tukuna, "ra gone, sa bau dredre dina vei ira na vakanuinui kina i yau mera curu kina matanitu ni kalou!" ni ka rarawawa sara vua na kameli me curuma e dua na mata ni cula, mai vei koya na vutuniyau me curuma na matanitu ni kalou." ena nodratou levu ni kidroa e ratou sa veitukunayaka vaka i ratou, "o cei ga me sa na qai vakabulai rawa?" ia sa rai yani vei iratou o jisu ka tukuna, "vua na tamata sa dredre sara, ia na kalou e sega; ni ka kecega sa rawa vua na kalou." o pita sa qai tekivu me tukuna vua, "raica, oi keitou mada ga sa biuta na veika kece ka muri kemuni." sa sauma vua o jisu ka vaka, au tukuna vakaidina vei iko, sa sega e dua na tamata me biuta na nona vale se tukana se ganena se tamana se tinana, se watina se luvana se na nona vanua ena yaduku kei nai tukutuku vinaka, me sega ni taura e yadrau na kena i sau, ka ena gauna oqo era na vakila na nodra matavuvale kei

ira na tuakana kei ira na ganena kei ira na tinadra kei ira na luvana kei na nodra vanua, ka era na sotava na veivakararawataki ia ena nodra na bula sa bera mai, oqori na bula e sega ni mudu. "ia e lewe levu vei ira sa liu era na muri, kei ira sa muri era na liu." ena gaunisala ni ratou lako cake tiko ki jerusalemi sa dua na ka na nodratou kurabui tiko, o jisu sa liu sara tikoi liu. ka vaka me yacovi iratou na rere ena gauna e ratou sa muri koya tiko kina. sa qai kauti iratou na lewe tinikarua vakatikitiki, ka tukuna tale vei iratou na veika ena vakayacori vua. "ka raica, edatou sa lako cake tiko oqo ki jerusalemi, na luve ni tamata ena soli yani kivei ira na bete levu kei ira na daunivolatabu; ka era na totogitaki koya me mate ka soli koya vei ira na kai matanitu tani; "era na vakalialiai koya, ka yavita kei na nodra kasiviti koya ka vakamatea. ena i katolu ni siga ena tucake tale." e rau mai tarogi koya na luvei sevete o jemesa kei joni, ka vaka, "qasenivuli, keirau kerei kemuni mo ni cakava vei keirau na ka keirau na kerea vei kemuni." sa tarogi rau, "na cava o drau vinakata me'u cakava vei kemudrau?" e rau tukuna vua, "mo ni solia vei keirau me keirau dabe vata kei kemuni ena nomuni ukuuku, ka e dua me dabe ena yasamuni matau ka dua me dabe enayasamuni mawi." ia sa tukuna vei rau o jisu, "drau sega ni kila tiko na ka o drau kerea. drau na rawata mo drau papaitaisotaki ena papitaiso au a papaitaisotaki kina?" e rau tukuna vua, "e rawa vei keirau." a sa tukuna o jisu vei rau, na bilo au a gunuva drau rawa ni gunu kina, ka drau rawa talega ni papaitaisotaki ena papitaiso au papaitaisotaki kina; "ia na dabe ga ena yasaqu i matau kei nai mawi e sega ni rawa vei au me'u solia, ia vei ira ga sa vakarautaki me nodra." ni ra sa rogoca na lewe tini na nodrau vosa o jemesa kei joni era sa vakacudruvi rau. ia o jisu sa qai kacivi ira vata mai vua ka tukuna, dou kila ni o ira sa turaga tu vei ira na kai matanitu tani sa turaga vei ira, kei ira sa cecere e vakacola nodra sau tu ga vei ira. "me kakua ni vaka o ya oi kemudou; ia ke dua veikemudou sa vinakata me cecere o koya me nomudou dauniveiqaravi. "ke dua vei kemudou sa vinakata me turaga o koya me nomudou bobula. "ni o koya na luve ni tamata sa sega ni lako mai me qaravi, ia me mai dauveiqaravi, ka mai solia na nona bula me ra vakabulai kina na lewe vuqa." a ratou sa qai yaco mai ki jeriko. ni sa lako tani mai o koya e jeriko kei iratou na nona tisaipeli kei ira na lewe vuqa, na tamata mataboko o patemo, na luve i temeo a sa dabe tiko ena yasa ni sala me kerekere. ni sa rogoca o koya ni sai jisu na kai nasareci, a sa tekivu me kaci yani ka vaka, "i jisu na luvei tevita, ni lomani au mai." ka e lewe vuqa vei ira sa karaci koya me tiko lo; ia ka sa qai kacikaci ga o koya i cake, "na luvei tevita, ni lomani au mai!" a sa tu vakadua o jisu ka vakarota me kacivi mai o koya. era sa qai kaciva na mataboko ka tukuna vua, "mo marau, ka tucake, ni sa kacivi iko mai o koya." a sa viritaka laivi o koya na nona kote balavu, a sa tucake ka lako vei jisu. sa tarogi koya o jisu ka vaka, "na cava o vinakata me'u cakava vei iko?" sa tukuna na tamata mataboko, "rabonai, me rai na mataqu." sa qai tukuna vua o jisu, "mo lako yani ena nomu i lakolaki ka sa vakabulai iko na nomu vakabauta." ka vakasauri ni sa rai na matana ka sa muri jisu yani e gaunisala.

ni ratou sa volekati jerusalemi ka ratou se yaco tiko mai pecivaki kei pecani mai na ulunivanua ni veiolive, sa vakatala e lewe rua na nona tisaipeli; a sa tukuna vei rau, drau lako kina koro sa tiko mai ena yasana kadua; ni drau sa curuma yani drau na raica e dua na asa lailai ni vesu tiko ka se bera ni bau dua me vodoka, drau sereka ka kauta mai. "Kevaka e mani dua me tarogi kemudrau, a cava drau sa kitaka kina na ka oqo? drau tukuna, sa gadreva na turaga, 'ena vakasuka tale mai eke o koya.' a rau sa lako yani ka kunea na asa lailai ni vesu tu ena dua na mata ni katuba ena yasa ni gaunisala, ka rau sereka sara. ia sa tu e kea eso ka tukuna vei rau, 'a cava drau sereka kina na asa lailai?' a rau sa tukuna vei ira na ka sa vakarota mai vei rau o jisu. era sa laivi rau me rau lako yani. rau kauta mai na asa lailai vei jisu ka tevuka e delana na nodrau i sulu, a sa dabe kina o koya. ka lewe vuqa sa tevuka na nodra i sulu e gaunisala, ka so era musuka na taba ni kau mera vakotora e gaunisala. o ira na liu tiko kei ira na muria tiko mai era sa kailavaka, ka vaka: "osana!" sa kalouvinaka o koya sa lako mai ena yaca ni turaga! sa kalouvinaka na matanitu nei tamada o tevita ni sa lako mai ena yaca ni turaga! osana vua sa cecere sara!" a sa curu yani ki jerusalemi o jisu ka lako sara kina vale ni soro. sa vakaraica na veika kece era tu, ka ni sa tototo tiko na gauna, sa qai lako yani ki pecani kei iratou na lewe tinikarua. ni ratou sa biuti pecani mai ena siga ka tarava, a sa via kana o koya. a sa raica mai vakayawa o koya e dua na vunilolo ka vakadrauna vinaka, sa toro voleka kina me raica na vuana. ni sa yaco kina, e sega sara tu ga ni vua, ia na drauna walega, ka ni se bera tiko na vulai lolo. sa tukuna o jisu, "na vuamu me sa cava eke na kena laukana tiko." e ratou sa rogoca na nona tisaipeli. a ratou sa lako mai ki jerusalemi. ka sa curu o jisu kina vale ni soro ka tekivu me cemuri ira tani na veivoli tiko e loma ni vale ni soro, sa vukica sobu na teveli ni veisau i lavo kei na nodra teveli na volitaki ruve. sa sega ni qai dua tale me vakatara o koya, me kauta e loma nivale ni soro na nona i voli. a sa vakavulici ira, ka vaka, "sa sega li ni a volai, na noqu vale ena vakatokai me nodra vale ni masu na veimataniitu kecega? ia dou sa cakava me qara ni daubutako." ni ra sa rogoca na daunivolatabu kei ira na bete levu era sa vakasaqara e dua na gaunisala mera vakamatei koya kina; ni ra sa rerevaki koya, baleta na nodra qoroqoro na lewe vuqa ena nona i vakavuvuli. ni sa lutu mai na karobo, a sa lako tani mai o koya ena koro. ena mataka lailai ni ratou lako sivita na vuni lolo, ka ratou raica ni sa malai sara ga mai na wakana. sa qai nanuma mai o pita, ka tukuna vua, "rapai, raica! na vuni lolo o a cudruva sa malai vakadua." sa tukuna vei iratou o jisu, ka vaka, "dou vakabauta na kalou." ni'u sa tukuna vakaidina veikemudou, ke dua e tukuna kina ulunivanua oqo, mo toso laivi ka biu kina wasawasa ka sega ni vakatitiqa e yalona, ia me vakabauta na ka e tukuna ni na yaco, ena vakayacorini na cava ga e cavuta. "o koya oqo ka'u tukuna tiko kina veikemudou, a ka kecega dou kerea ena nomudou masu, dou vakabauta, ni dou sa rawata, dou na taukena dina. "ni dou sa tucake ka masu, ke dua e caka cala veikemu-

dou dou vosoti koya, me vaka na nona vosota nomudou caka cala na tamamudou mai lomalagi. "ia kevaka dou sa sega ni rawa ni veivosoti, ena sega ni rawa vaka kina me vosoti kemudou, na tamamudou mai lomalagi ena nomudou caka cala." e ratou sa qai lako tale mai ki jerusalemi. ni sa lako tiko o koya kina vale ni soro, a ra sa lako mai vua o ira na bete levu, na daunivolatabu, kei ira na qase. a ra sa tarogi koya, ka vaka, "a lewa mai vei o cakava tiko kina na veika oqo? o cei e solia vei iko na lewa mo cakava na veika oqo?" ia sa vosa vei ira o jisu, ka vaka, "au na tarogi kemudou se o cei na nona vakatulewa au cakava tiko kina na veika oqo: "e vu mai lomalagi, se mai vei ira na tamata, na veipapitaisotaki i joni? dou sauma mai vei au." era vakasamataka, ka veivosakitaka vakai ira ka vaka, "kevaka eda na tukuna, 'e vu mai lomalagi, ena tukuna o koya, cava ga dou sega ni via vakabauti koya kina?" ia kevaka eda tukuna, 'mai vei ira na tamata' â€" ni o ira mada ga na tamata era wiliki joni tu me dua na parofita, a ra sa rerevaki ira tale kina na tamata. era sa qai saumai vei jisu, ka vaka, "keitou sa sega ni kila rawa." a sa tukuna vei iratou o jisu, "ena sega ni rawa talega vei au me'u tukuna veikemudou, se vakatulewa i cei au cakava tiko kina na vei ka oqo."

12

a sa tekivu me vosataka vei ira o koya na vosa vakatautauvata: sa dua na tamata sa tea e dua na loga vaini ka vakabaitaka wavoki, sa kelia e dua na qara me dau sova kina na waini, ka tara e dua na vale me nona nai vakatawa. sa qai lisitaka vei ira na daunivaini ka lako yani kina dua na vanua vakayawa. "ni sa yacova mai na gauna ni beti vaini sa tala o koya e dua na tamata cakacaka, me lako vua na dauvaini ka me solia mai na nona i votavota mai na vua ni vaini sa rawa. "era tauri koya ka mokulaka ka ra qai vakatalai koya lala lesu yani. "vakatala tale o koya vei ira e dua tale na tamata cakacaka, era vakaviriki koya mai ena vatu ka vakamavoatoka na uluna, ra sa qai vakatala lesu ni sa mavoa vaka ca sara. "vakatala tale o koya e dua vei ira, a ra sa vakamatea ve ira tale na so era lako yani era mokulaki ka vakamatei eso. "a sa qai dua ga sa vo na luvana, ka nona ka lomani, a sa vakatalai koya talega, ka tukuna, "na luvuqe oqo, era na dokai koya." ia era sa veivosaki vaka i ira na dauvaini ka vaka, "o koya sara ga oqo nai taukei e muri. dou lako mai, meda vakamatea me na noda kina na nona i votavota." era sa tauri koya ka vakamatea ka biuti koya tani kina taudaku ni veiloga vaini." a cava ena qai cakava nai taukei ni veiloga vaini? ena lako mai ka vakamatei ira taucoko na daunivaini, ka solia na veiloga vaini vei ira tale eso. sa dou wilika mada na tikini vola tabu oqo se sega: na vatu era a cata na matai ni vale sa yaco me kenai vakadei ena tutu ni vale. o jiova ga sa cakava tiko sa ka e veivakurabuitaki dina ni da raica? era sa vinakata mera tauri koya, ni ra kila na nona vosa vakatautauvata sa baleti ira tiko, ia era sa rerevaki ira ga na lewe vuqa. a ra sa qai biuti koya ka lako tani yani. a ra sa vakatala vua eso na farisi kei nai tokani i eroti, me ra coriti koya ena nona vosa. ni ra sa yaco yani era sa tukuna vua, "qasenivuli, keitou kila ni oi kemuni sa dina tiko ka

sega ni dua koni rerevaka; ka koni sega talega ni wilika e dua e vakaitutu o ni dau vakatavuvulitaka ga na ka dodonu. e tara li meda soli vakacavaca vei sisa, se sega? "me da solia beka, se me kakua?" ia sa kila o koya na nodra veivakaisini, sa tukuna vei ira, "a cava dou via vakatovelei au kina? dou kauta mai vei au e dua nai lavo siliva meu raica mada." era sa kauta mai ka sa tarogi ira o koya, "o cei na kena i vakatakarakara oqo kei na yaca i cei oqo "a ra sa tukuna vua, "sisa." sa tukuna vei ira o jisu, ka vaka, "mo dou solia vei sisa na ka ga sa nei sisa vua na kalou na ka ga sa nona na kalou." a ra sa qoroqoro ga. a ra sa lako mai vua eso na sedusisi, ka era dau tukuna ni sega na tucake tale, a ra sa tarogi koya, ka vaka: "qasenivuli, sa vola vei kemami o mosese kevaka e dua na tagane sa mate na tacina, ka se bula tikoga mai na watina ka sega ni rau vakaluvuni, e rawa ni vakawaitaki watina o tacina ka vakatubura ka susuga na kawa me nei tacina. "e dua na veitacini tagane e ratou lewe vitu. a sa vakawati o koya sa qase; ni sa mate, ka e sega tu ni vakaluvuni. "sa qai taura na watina o koya ka tarava, ni mate e sega talega na luvuna. sa vakatalega kina o koya sai katolu vei iratou. "e ratou vakawaitaka taucoko na yalewa oqo na veitacini vituvitu. ka oti sa qai mate na yalewa oqo. "o koya oqo, ni sa yaco na tucake tale mai na mate, o cei vei iratou na veitacini vituvitu oqo ena qai watina? ka ni ratou sa watina taucoko." sa vosa o jisu ka tukuna vei ira, e sega li ni o koya oqo dou cala tiko kina, baleta ena nomudou sega ni kila na nomudou i vola tabu kei na kaukauwa ni kalou. "ni ra sa tucake tale mai na mate, sa sega tale na veiwatini se na veimusumusuki mera vakawati, ia era sa na vaka na agilosoi mai lomalagi." "ia ena vukudra na mate, ni ra sa tucake tale, dou se sega beka ni wilika nai vola i mosese me baleta na yameyame ni bukawaqa mai na loma ni veikau lalai, ka a vosa mai kina na kalou, ka vaka, 'oi au na kalou i eparaama, na kalou i aisake kei na kalou i jekope?' "ka ni sa sega ni nodra kalou na mate o koya, ia sa nodra kalou ga na bula. dou sa vakacalai sara ga vakalevu." a sa lako mai vua e dua na daunivolatabu, ena nona rogoca ni sauma taucoko vakavinaka vei ira na mai tarogi koya na nodra taro, sa taroga ka vaka, "vei ira kece nai vakaro, o cei e bibi duadua?" sauma vei koya o jisu, ka vaka, nai vakaro bibi duadua oqo: ni rogoca na isireli, o jiova na noda kalou, sa duabau o jiova. ka mo ni lomani jiova na nomuni kalou ena yalomuni taucoko, kei na lomamuni taucoko, kei na nomuni vakasama kecega, kei na nomuni kaukauwa kecega sai koya oqori nai vakaro bibi. "na kenai karua sa tautauvata tukuna, ka vaka oqo, mo lomana na kai nomu me vaka na nomu lomani iko. sa sega ni dua nai vakaro sa cecere mai vei rau na rua oqo." sa tukuna na daunivolatabu, "totoka dina na nomu vosa, qasenivuli. na ka dina koni tukuna tiko ni dua na kalou, ka sega tale e dua, ia o koya ga. "na noda lomani koya ena yaloda taucoko kei na noda vakasama kecega, kei na lomada kecega kei na noqu lomana na kai noqu me vaka na noqu lomani au, e uasivi sara mai ena i soro kama kei na vakacaboi soro kecega." ni sa raica o jisu na nona sauma mai vakavuku na taro, sa tukuna vua, "na matanitu ni kalou o sa sega ni yawa mai kina." ia ni oti oqori sa sega ni qai dua tale, me via bolebole me tarogi koya.

ena nona vakatavuvuli tiko o jisu ena vale ni soro, sa tukuna kina, ka vaka oqo, "e rawa li vakacava vei ira na daunivolatabu me ra tukuna ni o karisito na luvu i tevita?" "ni sa vakavuna na yalo tabu vei tevita me tukuna: 'sa tukuna o jiova vua na noqu turaga, "mo dabe ena ligaqi i matau, me yacova ni'u sa tauri ira na kemu meca ka biuta ena ruku ni qeteqete ni yavamu." "o koya oqo o tevita mada ga sa vakatokai koya me turaga, qai rawa vakacava me luvuna?" a ra sa qai taleitaka ga na tamata me ra vakarogoci koya. sa tukuna ena nona vakatavuvuli tiko vei ira, ka vaka, "dou qarauni kemudou mai vei ira na daunivolatabu, ena nodra dau via veilakoyaki ka vakote balavu kei na nodra dau vinaka mera kidavaki mai na vanua ni volivoli, ka era dau la'ki dabe ena i dabadabe sara mai cake ena loma ni vale lotu, kei na ulu ni teveli ni kana magiti, "ka era vakadravudravuatana na nodra vale na yada, ka ra dau masu balabavu me veivakaisini. o ira oqo era na cudruvi vakalevu sara." a sa dabe tikiva na vanua ni tau soli o jisu, ka me raica nai valavala ni nodra soli kina veleti ni soli na tamata. e levu vei ira na vutuniyau era solia na uma i lavo levu. sa qai lako mai e dua na yada dravudravua ka solia kina e rua nai lavo lailai sara, ka rauta walega e dua nai lavo siliva lailai. a sa kacivi ira mai na nona tisaipeli me ra lako mai vua, ka tukuna vei ira, "au tukuna vakaidina vei kemudou ni yada dravudravua oqo e levu nai lavo e solia, mai vei ira kece na mai soli; "o ira na mai soli era tikika ga mai e dua na wase ni nodra i yau mera mai solia, ia na yada oqo ena nona dela ni dravudravua, sa solia kecega o koya na ka sa votu vua me bula kina."

13

ni sa lako tani mai o koya ena vale ni soro, sa tarogi koya e dua na nona tisaipeli, ka vaka, "qasenivuli, sa talei dina na veivatu sa tu oqo kei na kena vakamatalau na veivale lelevu!" a sa tukuna vua o jisu, "o sa raica na veivale lelevu oqo? na veivatu oqo ena sega ni vo e dua me vaka na kena veitaqataqi tu oqo, era na vakarusai taucokoiria." ena nona dabe tiko mai na ulunivanua ni veiolive ka veidonui vata kei na vale ni soro, e ratou sa tarogi koya lo o pita, jemesa, joni kei adriu, ka vaka, "tukuna mada veikaitou, ena qai gauna cava li ena yaco kina na veikaitou? a cava na kena i vakatakilakila ni gauna ni sa vakarau vakayacori? sa qai tukuna vei iratou o jisu, ka vaka, "dou rogoca me kua ni dua e mai lasutaki kemudou. era na lewe levu era na vakatokai ira me o au (jisu) ka ra tukuna, 'oi au o koya,' ka ena lewe levu era na rawai kina. "ia ni dou sa rogoca nai valu kei na rorogo ni veivaluvaluti, dou kakua ni taqaya; ni sa dodonu me yaco na veika vaka oqo, ia e se bera tiko nai vakataotiti. era na vakasakaukauwa na veivanua ka vakasakaukauwa na veimataniitu, na uneune ena yavalata e levu na veivanua, ka ena yaco na dauisiga kei na leqa. sai koya oqori nai tekitikivu ni veika rarawa. ia dou qarauni kemudou vinaka, ni dou na vakasaurarataki mo dou kau kina mataveilewai, dou na mokulaki ena veivale ni lotu. dou na kau vakaukauwa ena vukuqo, ka mo dou rawa ni la'ki tukuni au kina ena matadra na kovana kei na matadra na tui. "nai tukutuku vinaka mena vunautaki mada e liu ki na veivanua eso. ia ni

ra sa vesuki kemudou mo dou la'ki lewai, dou kakua ni leqataka na vosa mo dou tukuna e matadra. ia dou tukuna na vosa ka ena soli mai veikemudou ena gauna sara ga o ya, ni dou na sega ni vosa oi kemudou, ia o koya ga na yalo tabu. na veitacini ena vakamatea vakailawaki na tacina, na tamani gone ena cakava vaka kina vua na luvena; kei ira na gone era na vakayacoi tovo kaukauwa vei ira na nodra i tubutubu me rawa ni ra mate yani kina. "era na sevaki kemudou na tamata kecega ena vuku ni yacaqu. ia o koya ga e vosota tiko vakade me yacova nai vakataotioti ena vakabulai. "ni dou sa raica na veika vakasisila sa dauveikarusai ka a vosa kina o tanieli na parofita, ni sa tu ena vanua e sega ni dodonu me kune kina." (dou rogoga vinaka oi kemudou sa wilika), mo dou sa drovaki bula oi kemudou sa tiko e jutia kina vejulunivanua. ke dua e tiko ena nona delavuvu ni vale, me kua ni siro sobu ki nona loma ni vale, me taura mai kina e dua nai yaya. "ke dua e tiko ena i teitei me kua ni lesu tale i vale me la'ki taura mai na nona i sulu. ena ca vei ira sa buketi kei ira se susuga tiko na gone lalai ena gauna oqori. "ka mo dou masu me kakua ni yaco nomudou veidrovaki ena vula i liliu. "ka ena dua na veivakararawataki levu ena tarai vuravura ena gauna o ya, ka se sega ni bau yaco mada mai na gauna e a buli vuravura kina na kalou, me yacova na gauna o ya, ka ena sega tale ni dua vaka o ya me na qai yaco. "ena sega ni dua na tamata me na bula kevaka me sega ni vakalekalekataka o koya na gauna o ya. kevaka e dua e tukuna vei kemudou, 'dou rai mai o karisito oqo!' se, dou rai e kea, o ya o koya? dou kakua ni vakabauta. ka era na basika cake na parofita vakailasu kei na karisito vakailasu, me ra vakaraitaka na veivakatakilakila eso kei na veicakacaka mana eso ka lewe levu era na rawai kina, ka ena rawa sara ga ni so vei ira na digitaki. ia dou qarauni kemudou vakavinaka; raica, na veika kece ena yaco mai ka' u sa tukuna rawa tiko oqo veikemudou. na nona lako mai na luve ni tamata "ia ni sa oti na veika rarawa ena gauna o ya, ena qai vakabuto butotaki na mata ni siga, ka ena sega talega ni na cila na vula; "era na lulutu sobu mai na veikalokalo ni lomalagi, kei na veivuni na kaukauwa ni lomalagi era na yavavala. "era na qai raica na luve ni tamata ena vei o, ni sa lako mai ena nona i ukuuku kei na kaukauwa levu. "ena talai ira na nona agilosu o koya, me vakasooni ira vata mai na nona digitaki mai na veimata ni cagi e va, kina mua ni vuravura sara i ra kina mua ni lomalagi sara i cake. "oqo mo dou vulica mada na vosa vakatautauvata ni vunilolo: ni sa lavovou na tabana, ka tubu mai na drauna, dou sa kila sara ni sa toro mai na vula i katakata. "oi kemudou talega, ni dou sa raica ni sa vakayacori na veika oqo, dou kila ni sa volekata tiko mai na katuba. "au tukuna vakaidina vei kemudou, ni se bera nira na takali yani nai tabatamata oqo, na veika kece oqo ena yaco mada." "o lomalagi kei vuravura ena takali yani, ia na noqu vosa ena sega vakadua ni takali." "ia na siga oqori kei na auwa e sega sara ga ni dua e kila, o ira mada ga na agilosu mai lomalagi era sega ni kila, na luvena talega e sega ni kila, ia na tamaqu ga sa kila. "dou kua ni vakawelewele, dou yadra ka masu; ni dou sa sega ni kila na gauna ena yaco kina. "e sa vaka e dua na tamata sa lako kina dua na vanua e yawa sara, ka solia na lewa ni nona vale

vei ira na nona tamata cakacaka, kei na nodra cakava na cakacaka era sa dui lesi kina ka vakaroti koya nai vakatawa me yadrava tiko na ka kece." "o koya gona qo mo dou yadra tiko, ni dou sa sega ni kila na gauna cava ena lesu mai kina nai taukei ni vale ena rawa ni yakavi, se bogi levu tutu, se na gauna dau tagi kina na toa, se na mataka caca sara. "ni vakidacala na nona lako mai, ka kunei kemudou ni dou moce tu." na ka au tukuna oqo vei kemudou, au tukuna ki vei ira na tamata kecega: ni yadra tiko!"

14

ni se vo tiko e rua na siga me vakayacori na kana vata ni lako sivia kei na kana madrai sa sega ni vaka tubu. o ira na bete levu kei ira na daunivolatabu era se vakasaqara tikoga e dua na gaunisala, me coriti vakailawaki kina ka me na vakamatei sara kina o koya. ia era sa tukuna, "me kakua ni caka ena gauna ni kana vata, de ra qai rogoga kece na tamata." a sa tiko mai pecani o koya ena vale i saimoni na vukavuka ka dabe tiko ena yasa ni teveli, sa lako mai vua e dua na yalewa ka taura tiko mai e dua na tavaya alapasita, ai lumu sau levu ka ni narita dina. a sa voroka na tavaya i lumu talei oqo ka livia kina ulu i jisu. ka e so vei iratou sa cudru, ka tukuna, a cava me vakamaumautaki kina nai lumu sau levu oqo? e vinaka cake me a volitaki me rawa mai kina e sivia na tolnaudrau na silini, ka me soli vei ira na dravudravua. "ka ratou sa vosa vakasewasewana na yalewa oqo. ia sa tukuna o jisu, 'dou laivi koya. a cava dou vosataki koya kina? ka ni dua na cakacaka e uasivi sa cakava oqo vei au. o ira na dravudravua dou sa tu vata ga e veisiga, na ka dou via solia vei ira e rawa ni dou cakava ena gauna cava ga; ia o au edatou na sega ni bula vata tikoga vaka oqo. "sa cakava o koya e dua na ka e a nakita ka sa rawata rawa. ka sa lako mai kina me mai lumuta rawa na yagoqu ni bera ni'u bulu. "au tukuna vakaidina vei kemudou, ena veiyasai vuravura taucoko ni vunautaki kina nai tukutuku vinaka oqo, ena tukuni talega kina na ka sa cakava na a sa lako o jitusata e dua vei ira na lewe tinikarua yalewa oqo me kena i divi." kivei ira na bete levu me la'ki volitaki jisu vei ira. a ra sa marau ni ra sa rogoga, ka ra sa yalataka ni ra na solia vua nai lavo. sa qai vakasaqara o koya e dua na gauna vinaka me na soli koya kina. ena i matai ni siga edau laukana kina na madrai sa sega ni vakatubu, ka dau vakamatei kina na lami ni lako sivia, sa tukuna vua oiratou na nona tisaipeli, "na vanua cava beka koni vinakata me keitou la'ki vakarautaka kina, na kana ni lako sivia vata kei kemuni?" a sa tala e lewe rua vei ira na nona tisaipeli, ka tukuna vei rau, "drau lako kina koro, drau na sota tukuna e dua na tamata sa colata e dua na saqa wai; drau muri koya." "na vale ena la'ki curu kina drau tukuna vua nai taukei ni vale, ka vaka, sa taroga mai na qasenivili, "e vei beka na bure me'u na kana vata kina ni lako sivia kei iratou na noqu tisaipeli?" ena qai vakaraitaka vei kemudrau e dua na rumu levu ka tiko ena taba vale e cake, ka sa vakaiyayaitaki vinaka tu; drau vakarautaka e kea na ka me baleti kedatou. e rau sa lako yani na nona tisaipeli kina koro, ka rau sa sotava na veika taucoko sa tukuna oti mai o koya vei rau; a rau sa vakarautaka

na kakana ni lako sivia. ni sa yakavi sa lako mai o koya
kei iratou na lewe tinikarua. ni ra sa dabe ka kana sa
tukuna o jisu, "au tukuna vakaidina vei kemudou, e
dua ga vei kemudou na kana vata tiko oqo kei au ena
volitaki au tale," e ratou sa loma rarawa, ka dui tukuna
yadudua vua, "oi au beka oqori?" e dua tale sa tukuna,
"oi au beka oqori?" a sa tukuna vei iratou o koya, "e dua
ga na lewe tinikarua, sa tokoca vata kei au na kakana
ena tere. "na luve ni tamata ena lako yani me vaka sa
sara ka ena nona volitaka na luve ni tamata! e vinaka
cake vua na tamata oqo me se kua ga ni sucu mai." ni
ratou sa kana tiko, sa taura o jisu na madrai ka vosa
vakalouvvinakataka a sa qai dovai ka solia vei iratou,
ka tukuna, "dou taura, kania; oqo na yagoqu." sa qai
taura na bilo, ni sa vakavinavinakataka oti sa solia vei
iratou, ka era sa gunu kece kina. a sa tukuna vei ira,
"oqo na noqu dra ni veiyalayalati vou sa vakadavei ena
vukudra kecega na lewe vuqa. "au tukuna vakaidina
vei kemudou, au na sega ni na gunuva tale na waini
vou ena matanitu ni kalou." ni ra sa lagata oti e dua
na sere, a ra sa qai curu yani ki tautuba ka lako kina
ulunivanua ni veiolive. sa tukuna o jisu vei iratou,
oi kemudou taucoko ena bogi ni kua dou na tarabe
kece ena vukuqu, ni sa volai: "au na yaviti koya nai
vakatawa, ka era na talabusese kina na sipi. "ia ni'u sa
tucake tale mai, au sa na liu veikemudou ki kaleli." a
sa tukuna vua o pita, "kevaka me ratou na tarabe kece,
oi au ga ena sega ni rawa." sa tukuna vua o jisu, "au
tukuna vakaidina vei iko, e daidai ga, ena bogi sara ga
ni kua, ni se bera ni tagi vakarua na toa, o na cakitaki
au vakatolu." ia sa vosa ka quruvibati o pita, "kevaka
au mani mate sara vata kei kemuni, au na sega ni caki-
taki kemuni!" e ratou sa vosa talega vaka kina na kena
vo. e ratou sa lako kina dua na tikina sa vakatokai o
kecisemani, a sa tukuna o koya vei iratou na nona ti-
saipeli, "dou dabe tiko eke, ka me'u la'ki masu." a sa
kauti pita, jemesa kei joni o koya, ka tekiu lomabibi
kei na rarawa. a sa tukuna vei ratou, "sa luvuci na
yaloku ena rarawa, me vaka, ka'u na mate dou tikoga
eke ka yadra tiko." a sa toro tale yani o koya vakailalai
ki liu, ka cava sobu kina qele, ka masu ke rawa me
sa lako siviti koya na auwa bibi sa tu e matana. a sa
tukuna, "apa, tamaqu, sa rawa na ka kecega vei ke-
muni. me kautani vei au na bilo oqo; me kakua ni
vaka na noqu lewa, ia me nomuni lewa ga." sa lako
mai vei ratou ka raica ni ratou sa moce, a sa tukuna
vei pita, saimone, o iko se moce ga? sa sega ni rawa
li vei iko mo yadra tiko ena dua na auwa? dou yadra
ka masu tiko, e rawai kemudou na veitemaki. ka e
dina ga ni sa gu na yalo, ia sa malumalumu na yago. a
sa lako tale yani o koya me la'ki masu, ka cavuta tiko
na vosa vata o ya. ni sa lesu vei ratou sa raica ni ra-
tou sa moce tale, ka ni sa bibi na matadratou; ka e
ratou sa sega kina ni kila na vosa me ratou tukuna
lesu vua. ena i katolu ni gauna ena nona lesu mai sa
tukuna vei ratou, dou se moce ga ka vakacegu vinaka?
sa kua so? sa yaco mai oqo na auwa; ka raica, sa na
soli yani kina na luve ni tamata kina ligadra na tamata
i valavala ca. "dou tu cake, medatou lako yani. dou
raica sa voleka sara ga mai oqo na tamata sa vakaisini
au." ni se vosa tikoga o koya, ka vakasauri o juitasa
e dua vei ira na lewe tinikarua, sa lako vata tukuna

mai e lewe vuqa era sa vakaiseleiwa ka vakaiwau,
ka ra talai mai vei ira na bete levu kei ira na dauni-
volatabu kei ira na qase. na tamata ka volitaki koya
sa tukuna oti tiko mai vei ira e dua nai vakatakilakila,
ka vaka, "vei koya ga ka'u na reguca, oqori sara ga o
koya dou taura ka kauta yani vakavinaka." a sa lako
yani ka vakasauri nona sa gole vua, ka tukuna, "rapai,
rapai!" sa qai reguca. a ra sa taura sara na ligana ka
kauti koya yani. ka e dua vei ira na tu e kea sa ucuna
mai na nona i seleiwa, ka taya kina e dua na tamata
nei koya na bete levu, ka taya laivi e dua na daligana.
a sa vosa o jisu ka tukuna vei ira, "na nomudou lako
mai mo dou vesuki au, sa vaka na nomudou lakova
e dua na daubutako ena nomudou vakaiseleiwa ka
vakaiwau?" e datou dau tiko vata ga e veisiga ena vale
ni soro, ka'u vakatavuvuli tiko ka sega mada ga ni
dou vesuki au. ia na vosa ni vola tabu me vakatauc-
cokotaki." a ra sa biuti koya kece ka veidrovaki yani.
e dua ga na cauravou sa qai muri koya tiko ka sega ni
vakaisulu, a sa tutuvitaki koya tikoga ena dua nai sulu
lineni, a sa dreti jisu vakaukauwa na cauravou ni ra sa
tauri koya na sotia, a sa biuta tani kina o koya nai sulu
lineni ka dro luvaivale yani. a ra sa kauti jisu ki vua
na bâte levu sara; ka era sa soqoni vata tu mai kina o
ira na bete levu, na qase kei ira na daunivolatabu. ia
sa muri koya sara tiko mai vakayawa o pita me yaco
sara mai kina loma ni bai nei koya na bete levu. ka
mai dabe ena yasadra na dauveiqaravi ka tatalai sara
ena buka. o ira na bete levu kei na matabose ni veile-
wai oqo, era sa vakasagara mai e so nai tukutuku kei
jisu me rawa ni vakamatei kina, ia ka sa sega ni dua
nai tukutuku sa kune rawa. ka lewe vuqa era beitaka
vakailasu, ia na nodra i tukutuku sa veicalati dina. a
sa tucake mai eso ka beitaki koya vakailasu, ka vaka,
"keitou sa rogoci koya ni tukuna, 'na vale ni soro oqo
ka tara na tamata au rawa ni talaraka sobu, ka ena
loma ga ni tolu na siga au rawa ni vakaduria tale kina
e dua ka sega ni tara na tamata." ia nai tukutuku oqo e
veicalati ka sega ni dodonu. sa qai tucake mai na bete
levu ena kedra maliwa ka tarogi jisu, ka vaka, sa sega
li ni o via sauma mai? me baleta na veika era tukuni
iko tiko kina na tamata oqo? ia a sa galu o koya ka
sega ni vosa. sa tarogi koya tale na bete levu ka vaka,
"o iko beka na karisito, na luve i koya sa cecere sara?"
sa tukuna o jisu, "io, o au, ka o na raica na luve ni
tamata ni dabe tiko ena liga i koya sa kaukauwa, ena
nona na lako mai ena vei o ni lomalagi." sa qai dresu-
laka na nona i sulu o koya na bete levu ka tukuna, "a
cava tale na yaga ni vakadinadina eke?" dou sa ro-
goca na vosa vakacaca e cavuta tiko baleta na kalou!
a cava dou sa lewa?" nai totogi era tukuna ni veiganiti
tukuna me sa vakamatei." e so vei ira e kasiviti koya,
eso e vesuka na matana ka vaculaka, ka ra tukuna vua,
"parofisai mada!" o ira na yadra era sa qai vakaroba-
laka. ni se tiko o pita ena vanua ni vakarorogo veile-
wai, a sa lako mai e dua na yalewa dauveiqaravi vei
koya na bete levu, ni sa raici pita ni tatalai tiko a sa
rai vua ka tukuna, "o iko talega o a dau tiko vata kei
jisu na kai nasareci." ia sa cakitaka o koya, ni tukuna.
"au sega ni mai kila ka'u sega ni taura rawa na ka o
tukuna tiko mai." sa qai lako yani o koya kina varada
i tuba, a sa tagi sara na toa. baci raici koya tale na
goneyalewa dauveiqaravi vata tikoga o ya, ka tekiu

me tukuni koya yani vei ira na tu e kea, ka vaka, o koya sara ga ogo e dua vei ira." a sa cakitaka tale o koya. sega ni dede era sa tukuna vei pita o ira na tu e kea, ka vaka, "o iko dina sara ga e dua vei iratou; ni nomu vosa sa tukuna ni o kai kaleli." e tukuni iko na nomu vosa!" sa tekivu me ruru ka vosaca ka vaka, "au sa sega ni kila na tamata ogo, o koya dou sa tukuna tiko." a sa tagi mai ena i karua ni gauna na toa. sa qai nanuma lesu o pita na vosa e a cavuta vua o jisu, "se bera ni tagi vakarua na toa, o na cakitaki au vakatolu." a sa qai vakasamataka na ka sa cakava, a sa tagi vakalevu sara.

15

ni sa kida na mataka era sa bose na bete levu, o ira na qase, o ira na daunivolatabu kei ira na matabose ni veilewai, a ra sa qai vesuki jisu ka tuberi koya yani me soli vei pailato. sa tarogi koya o pailato, "o iko sara ga qo na nodra tui na jiu?" a sa sauma o koya, ka vaka, "io o sa cavuta dina mai." a sa vuqa na ka era sa beitaki koya kina o ira na bete levu ia sa galu ga o koya. sa tarogi koya tale o pailato, ka vaka, "e sega li ni dua na vosa o via cavuta? mo raica mada na levu ni ka era beitaki iko tiko kina!" ia a sa galu tikoga o jisu, ka sa qoro i koya kina o pailato. ena gauna ni nodra soqo ni marau me vaka ogo, sa dau kena i valavala me dau sereka mai kina o koya e dua na kaivesu, o koya era sa digitaka me sereki yani vei ira. a sa dua na tamata ka yacana o parapa, ka sa vesu vata kei ira na nona i lala dau vakavu ca; ka era a laba ena gauna ni nodra vakacaca. a ra sa kacivaka vakadomoilevu tiko mai na lewe vuqa, ka me cakava o koya na ka e dau cakava tiko ena gauna vaka oqori vei ira. ia sa tarogi ira yani o pailato, ka vaka, "o ni vinakata li vei au me'u sereka yani vei kemuni na nodra tui na jiu?" ka sa kila rawa o koya na nodra kauti koya yani na bete levu, ena vuku ni ca ni lomadra. ia era sa qai vakauqeti ira na lewevuqa o ira na bāte levu, me sereki parapa mai vei ira. sa tarogi ira tale o pailato, ka vaka, "a cava o ni vinakata me'u cakava vua o ni sa vakatoka me nodra tui na jiu?" a ra sa kailavaka tale mai, "vakoti koya kina kauveilatai!" sa tarogi ira o pailato, "e dua na ka ca li sa cakava vei kemuni?" ia era sa qai kailavaka ga mai cake, "vakoti koya kina kauveilatai!" ka sa vinakata ga o pailato me vakalo-mavinakataki ira, ka sa sereki parapa yani kina; ka ni sa vakanakuitaki koya oti sa qai solia yani me la'ki vakoti kina kauveilatai. era sa qai kauti koya yani na sotia kina nodra vale levu ni vakavakarua vakaivalu ka vakatokai na pareterio, a ra sa kacivi taucoko mai kina na lewe ni batelioni. era vakaisulutaki koya ena i sulu lokaloka; ka ra talia e dua nai sala ena wa vakavotona, ka vakaisalataki koya kina, era sa qai vakarokoro vaka i valu vua, ka tukuna, "ni sa bula saka, na nodra tui na jiu!" era mokuta na nona qavokavoka ena gasau ka qai kasiviti koya; ka tekiduru ena vakarokoro e matana. ni ra sa vakalialia oti era sa qai luvata tani mai nai sulu lokaloka, ka daramaka vua na nona i sulu dina, ka kauti koya yani me la'ki vakoti. ka ra sa vakasaurataka e dua na tamata o saimoni na ka kirini, na tamadrau o alikisada kei rufui, ena nona a taubale tiko ni se qai lesu tiko mai nakoro, ka me co-

lata nona kauveilatai. a ra sa kauti koya kina dua na vanua sa vakatokai o kolikoka, na kena i balebale, na vanua ni qavokavoka. era sa qai vagunuvi koya ena waini ka veiwaki vata tu kei na mura me gunuva, ia sa sega ni gunuva o koya. ni ra sa vakoti koya era sa qai veivotayaka na nona i sulu, ka era vakawiri-madigitaka nai votavota me dui nodra. ogo sa i ka-tolu ni auwa era sa qai vakoti koya. ka volai tu ena uluni kauveilatai na vosa sa beitaki kina, ka vaka, "na nodra tui na jiu." e rua na daubutako era a vakota vata kei koya, ka e dua ena ligana i matau ka dua ena ligana i mawi. sa mai vakataucokotaki kina na vosa ni vola tabu, ni tukuna, "sa wili vata o koya kei ira na tamata i valavala ca. vei ira na taubale tu era vosa vakacacataki koya mai, ka era kurekure ka tukuna, "maleka sara! o iko mo talaraka sobu na vale ni soro ka mo qai tara ena loma ga ni tolu na siga, "mo vakabulai iko mada mai keru, ka levu sobu mai ena kauveilatai!" o ira talega na bete levu kei ira na daunivolatabu era sa veidredrevaki vakai ira ka vakalialia, era sa tukuna, sa lai vakabulai ira sara na so; o koya mada ga e sega ni rawa ni vakabulai koya tiko. "o iko na karisito, na nodra tui na jiu, ka ogo sara ga mo levu sobu mai ena kauveilatai, ka me keimami raica ka rawa ni vakabauta." e dua veirau sa vakoti vata kei koya sa rurulaki koya. ni sa yacova mai nai ka ono ni auwa, a sa butobuto na vanua taucoko ka yacova nai ka ciwa ni auwa. ni sa ka ciwa ni auwa sa kaci ena domo levu o jisu, ka vaka, "ilai, ilai lama sa bakicanai?" ka kenai balebale, "noqu kalou, noqu kalou, a cava o ni sa biuti au kina?" ka eso vei ira na tu voleka e kea ni ra sa rogoga, era sa tukuna, "me da raica mada, sa kacivi ilaijia tiko o koya!" a sa cici e dua ka toni sua e dua nai sulu ni quisiqui ena waini gaga, ka vaka viviga kina dua na gasau ka solia yani vua me gunuva, sa tukuna, "meda waraka mada; ka meda raica se na lako mai o ilaijia me kevutaki koya sobu mai." a sa kaci tale vakadomoilevu o jisu, ka sa qai solia nai otioi ni nona i cegu, ka sa sei rua kina mai cake ka kauta ki ra nai lati ni vale ni soro. o koya na turaga ni valu ka tucake donui koya tu, ni sa raica na nona kaci oqori kei na nona solia mai nai otioi ni nona i cegu, a sa tukuna o koya, "na tamata ogo sa luve ni kalou dina ga!" e so talega na yalewa era a tu e kea ka ra raica tu mai vakayawa, ka e dua vei ira a dau muri koya voli ka ra dau qaravi koya ena nona tiko mai kaleli, ka lewe levu na yalewa era muri koya sara mai jesuralemi. a sa yakavi mai ni oqori na siga ni vakavakarua, ka ni siga ka tarava na siga ni vakacegu, ka e dua ogo o joseva na kai arimacea a tamata dokai ka lewe tu ni matabose cecere vaka jiu, e dua talega ka dau waraka tu mai na matanitu ni kalou, ka sa tu yani vakatagane o koya ka liko vei pailato me la'ki kerea mai na yagoi jisu. ka sa kurabui o pailato ni sa mate o koya; sa kaciva mai na turaga ni valu ka me taroga se sa mate dina. sa tukuna vua na turaga ni valu na ka e a yaco, a sa qai solia o koya na yagona vei joseva. a sa volia mai o koya na lineni dina matailalai; ka kevutaka sobu mai na yagona, ka solega ena lineni. sa qai la'ki vakadavora ena dua nai bulubulu qara vatu ka a tataka o koya, ka vaqigica e dua na vatu levu me kenai sogo. a rau vakaraica tu na vanua e bulu kina o

16

ni sa oti yani na siga ni vakacecegu, o meri makitalena, meri na tinai jemesa kei salome ka e ratou sa volia mai nai waiwai vakaisaluwaki boi talei, me ratou na lako ka la'ki lumuta kina na yagona. ni se qai kida mai na mataka ena i matai ni siga ni dua na macawa vou, e ratou sa lako mai ki nai bulubulu ni se malamalawa ka sa cadra mai na siga. e ratou sa tukuna tiko mai, "e dua li ena vaqiqica tani vei kedatou na watu kai sogo ni bulubulu." ia ni ratou sa rai cake, e ratou sa raica ni sa vaqiqici tani tu na watu ka ni watu oqo e bau watu levu dina. ni ratou sa curu yani i loma ni bulubulu, e ratou sa raica e dua na cauravou sa vakaisulu ena i sulu balavu vulavula lumilumisa ka dabe tiko ena yasa i matau; ka e ratou sa kurabui. ia sa tukuna mai vei ratou, dou kakua soti ni rui kurabuitaka dou mai vakasaqarai jisu na kai nasareci, o koya ka lauvako ena kauveilatai. sa tucake tale o koya! ka sa sega eke. dou raica na vanua era a vakadavori koya kina. "ia dou lako, ka la'ki tukuna vei iratou na nona tisaipeli á€" kei pita talega ni sa liu o koya ki kaleli; mai kea dou na raici koya kina, me vaka sa tukuna oti vei kemudou." e ratou sa lako vakatotoi tuba ka dro tani yani mai nai bulubulu, ni ratou sa rere vakalevu ka kurabui. e ratou sega ni tukuna vua e dua, ka ni ratou sa rere. sa tucake tale o koya ni kida mai na mataka ena i matai ni siga ni dua na macawa. ka sa rairai e liu o koya vei meri makitalena ka a cemuria vua o koya e vitu na tevoro. a sa lako o koya ka la'ki tukuna vei iratou na dau bula vata tiko mai kei koya, ka ni ratou se vakaloloku ka tagi tiko. ni ratou sa rogoca ni sa bula tale ka e raica mai o koya e matana, e ratou sa sega ni vakabauta. ni oti oqori, e veisautaka tale o koya na kena i rairai ena nona a rairai vei rau e lewe rua vei iratou, ena nodrau a taubale tiko ena loma ni vanua. a rau sa lako ka la'ki tukuna vei iratou na vo ni nodrau i tokani, ia era sa sega talega ni via vakabauti rau. sega ni dede sa qai rairai o koya vei ira na lewe tinikadua ni ra kana tiko; ka sa cudruva na nodra sega ni vakabauta kei na nodratou loma kaukauwa, baleta ni ratou sega ni via vakabauti ira na raici koya ni sa tucake tale mai na mate. sa qai tukuna vei ira, dou lako yani ki vuravura taucoko ka vunautaka nai tukutuku vinaka vei ira na tamata kecega. o koya sa vakabauta ka papitaisotaki sara ena bula; ia o koya e sega ni vakabauta ena lewai me cudruvi. "na veivakatakilakila oqo era na cakava o ira sa vakabauta: era na cemuri ira na tevoro ena yacaqu; ka era na vosataka na veivosa vovou; "era na taura cake na gata e vuqa; kevaka mera na gunuva na wai gaga ni veivakamatei, ena sega ni na vakaleqai ira; ena vakabulai o ira sa tauvimate, ni ra sa tabaki ena ligadra." ni sa vakacavara oti na nona vosa tiko vei iratou na turaga, a sa qai kaucake yani ki lomalagi, ka la'ki dabe sobu ena ligai matau ni kalou. e ratou sa lako yani ka vunau ena veivanua kecega, ka sa cakacaka vata kei ratou na turaga, ena nona vakadeitaka na vosa e ratou vunautaka ena veivakatakilakila sa muria. emeni.

era lewe levu sara era sa mai kumukumuna vata nai vola tukutuku, ni veika sa mai vakataucokotaki oti vei keda, me vaka ga o ira e liu ena nodra raica e matadra ka tawasei ira sara ga me baleta na vosa ni kalou, sa mai vakaleleci rawa kina vei keda, ena vinaka cake talega vei au me'u na vakasokumuna vata nai tukutuku ni veika a sa vakayacori oti, ka tekivu sara ga mai nai matai ni siga, me rawa kina ni'u vola yani vei kemuni e dua nai vola tukutuku matata, vei kemuni ceo-lifo sa cecere, me rawa kina mo ni kila sara na dina ni veika o sa tuberi tiko kina. ena gauna i eroti na tui jutia, a donumaka na gauna e tiko kina e dua na bete na yacana o sakaraia, ka bete ena i wasewase i avaijia. na watina o ilisapeci ka dua vei ira na luvei eroni. a rau sa yalododonu ena mata ni kalou, ka sega ni rau cala ena nodrau muria nai vakaro ni turaga kei na lawa buli tale eso. ia sa sega na luvedrau, ka ni sa yava oilisapeci. ka rau sa qase talega mai. sa yaco vaka oqo, ena nona se veiqaravi sara tikoga ena kakacake vakabete ena mata ni kalou me vaka nai wasewase vakabete e kacivi kina, ni wasewase vakabete e veiqaravi kina o koya, ea donui koya na madigi ena siga o ya, me na nona i tavi me vakama na ka boi vinaka ni sa curu kina nona valeni soro na turaga. ni sa kama tiko na ka boi vinaka o ira na lewe vuqa era sa tucake tu e tuba ka masu tiko. a sa rairai vua e dua na agilosu ni turaga, ka tucake tu ena yasana i matau ni vanua ka cabori tiko kina na ka boi vinaka. ni sa raici koya o sakaraia sa taqaya ka yacovi koya na rere. ia sa tukuna vua na agilosu, "mo kakua ni rere sakaraia, ni sa rogoci na nomu masu; na watimu o ilisapeci ena vakasucuma e dua na luvemu tagane, mo vakayacani koya me o joni. "drau na reki ka marautaka sara vakalevu, ena lewe levu era na dua vata ena reki kei kemudou ni sa sucu mai. "ni na dua o koya na tamata qaqa ena mata ni turaga, ena sega ni gunu waini se wai vu-soi kaukauwa. ena curumi koya na yalo tabu mai na keti tinana. "ena levu na luvei isireli ena veisautaki ira mai o koya ki vua na turaga ka nodra kalou. ena dau liutaki koya ka curumi koya na yalo i laiijia kei na nona kaukauwa, 'ena veisautaka na yalodra na qase me vaka na gone.' kei ira na lomaqa mera vuku ka savasava, ka me conaki ira vakavinaka na tamata ena nona na lako mai na turaga." a sa tukuna o sakaraia vua na agilosu, "ena rawa vakacava na ka oqo? ni o au mada ga qo sa qase mai, ka vaka talega kina na watiqu ni sa qase." sa tukuna vua na agilosu, ka vaka, oi au o "kavirieli, ka'u sa dau tu ena mata ni kalou, au sa talai mai kina oqo me'u mai tukuna vei iko nai tukutuku vinaka oqo. "ia ka raica, ena yacovi iko na galu mo sega ni vosa rawa me yacova ni sa vakayacori na veika oqo, baleta na nomu sega ni vakabauta na noqu vosa ni na yaco ga ena kena gauna sa lokuci tu." a ra sa waraki sakaraia na tamata e tautuba, ka ra sa kidrowataka na balavu ni nona tiko ena vale ni soro. ia ni sa curu mai ki tautuba, a sa sega ni vosa rawa vei ira; a ra sa nanuma kina ni raica o koya e dua na raivotu mai na vale ni soro, sa sega ni vosa vei ira ka sa vosa tikoga na ligana. e tiko tale o koya e kea me yacova ni sa oti na nona veiqaravi, a sa qai lako yani kina nona vale. ni sa oti na veisiga oqori a sa qai

kunekune na watina oilisapeci; e vula lima na nona vunitaki koya tiko, sa tukuna, "au sa mai taura tu oqo nai sau ni veika rarawa au lako curuma mai, sa sega ni guilecavi au na turaga, ena nona sa mai kauta tani na noqu dau butuki sobu mai vei ira na tamata." ena kena i ka ono ni vula sa talai na agilosu o kavirieli mai vua na kalou, kina dua na koro mai kaleli o nasareci na yacana, ki vua e dua na goneyalewa sa duguci oti tu vua e dua na tagane, ka yacana o joseva mai na kawa i tevita. na yaca ni goneyalewa qo o meri. a sa lako vua na agilosu, ka tukuna, "mo reki, o iko na ka vakamenemenei vua, sa tiko vata kei iko na turaga; mai vei ira kece na yalewa o iko o sa kalouvinaka dina!" ia sa kurabuitaka o koya na ka e raica kei na nona saga me vakasotara vata nai valavala e a kidavaki kina. a sa tukuna vua na agilosu, "mo kakua ni rere, meri, sa nanumi iko tiko na kalou. "ka raica, o na kunekune e ketemu ona qai vakasucuma e dua na gonetagane, mo vakayacani koya o jisu. o koya ena cecere, ka na vakatokai na luvei koya sa cecere sara; nai tikotiko vakatui nei tevita na tamana ena solia vua na kalou o jiova. "na mataqali i jekope ena lewa o koya ka sega mudu, na nona matanitu ena sega ni dua na gauna me na la'ki cava kina." a sa tukuna vua na agilosu o meri, "ena rawa na ka oqo, ni se sega sara ga ni bau dua na tagane me keirau moce vata?" sa tukuna vua na agilosu ka vaka, ena lako mai vei iko na yalo tabu, na kaukauwa i koya sa cecere sara ena vakayacora vei iko; o koya oqo na gone ena sucu e ka tabu ni sa vakatokai me luve ni kalou. ena gauna talega oqo sa kunekunetaka tiko kina o ilisapeci na wekamu e dua na gonetagane, dina ni sa qase, io oqo sai ka ono tiko ni nona vula o koya ka a kilai tu ni yava. "ni sa sega ni dua na ka me drede vua na kalou." sa qai tukuna o meri, "ka raica oi au na vada ni turaga! me yaco ga vei au me vaka na nomuni vosa, a sa qai lako tani mai vua na agilosu. ni oti na veisiga o ya sa cavu tu o meri me lako vakatotolo yani ki loma ni vanua ki na dua na koro ena vanua o jutia, a sa la'ki curu sara ena vale nei sakaraia ka kidavaki ilisapeci yani. na gauna sa rogoca kina oilisapeci na nona kidavaki koya mai o meri, sa lade na gone e ketena; a sa curumi ilisapeci na yalo tabu. ka sa tabalaka cake mai na domona vua, ka vaka, o sa vakalouvinakataki mai vei ira kecega na yalewa, ka vakasaututaki na vua ni ketemu! "ia a cava so o au, me mai sikovi au tu na tinana na noqu turaga? "e a yaco dina, na gauna vata ga ka'u rogoca kina na nomu kidavaki au, a sa lade talega kina ena reki na gone e ketequ. "sa kalouvinaka o koya ni vakadinata na veika a sa vosa kina vua na turaga, ni na yaco me na vakataucokotaki." sa qai tukuna o meri: "sa vakamuduo na lomaqu vua na turaga, kei na yaloqu sa rekitaka na kalou na noqu i vakabula. ni bau kawaitaka tu e dua na vada lolovira; ka raica, ena veigauna mai muri era na dau tukuna na veitabatamata ni'u sa kalouvinaka. ni o koya sa kaukauwa sara sa vakayacora vei au e levu na veika lelevu, na ka tabu sa vakatokai kina o koya. ena vei tabatamata era rerevaki koya na nona yalololoma ena dau maroroi ira. na nona kaukauwa sa vakaraitaka e ligana; ena nona vakasesea na nanuma ni lomadra na viaivalevu. o ira na dau via dua na ka e biuti ira sobu mai na nodra dokai; qai laveti ira cake na sega tu ni dua na ka. sa dau vakamamautaki ira na via kana

ena veika vivinaka, o ira na vutuniyanu e vakatalai ira ka sega ni dua na ka me solia vei ira. o ira na isireli na nona tamata sa vukei ira, na nona loloma ena dau nanuma tu ga. me vaka na dina ni nona vosa vei ira na na noda qase, mai vei eparaama kei ira na nona kawa me sega ni mudu." e rauta ni tolu na vula na nona tiko e kea vata kei ilisapeci o meri, sa qai lesu tale ki nona vale. sucu nei joni na dauveipapitaiso a sa yacova sara tu ga oqo na siga i ilisapeci me vakasucu kina, ka sa vakasucuma mai kina o kaya e dua na gonetagane. ni ra sa rogoca na wekana kei ira na wekana voleka sara na nona loloma cecekie na turaga vua, era sa duavata kei kaya ena nona reki. ni sa i kawalu ni siga era sa lako mai vua na wekana me sa cilivi na gone; ka mera vakatokayacataka me rau sa veiyacani kei sakaraia na tamana. a sa tukuna o tinana ka vaka, "sega, sa na vakatokai me yacana o joni." ia era sa tukuna vua, "e sega ni dua vei ira na wekamu me vakayacani ena yaca oqo." a ra sa vosa vagalu vei tamana â€"se na yaca cava me vakayacani kina. sa kerea o kaya e dua na vava ni volavola me kau mai vua, sa vola kina o kaya na vosa oqo, "na yacana o joni." a ra sa kurabui kece kina. ka sa vakasauri na kena sa tadola na gusuna ka tasere na wa ni yamena, ka sa vosa ena nona vakacaucautaka na kalou. o ira na tiko volekata nai tikotiko o ya sa tarai ira na rere; a sa kani veitalanoa ena loma ni vanua o jutia na ka oqo. vei ira na rogoca nai tukutuku oqo era sa vakananamu e lomadra, ka vaka, "ena mataqali gone vakacava mada o kaya?" ni sa laurai e matanavotu na liga ni turaga vua. na tamana o sakaraia sa curumi kaya na yalo tabu, a sa parofisai, ka vaka: "na turaga me vakarokorokotaki na kalou nei isireli, ni sa lako mai me vakabulai ira na nona tamata. a sa vakatubura e dua nai vakabula kaukauwa mai na kawa i tevita na nona tamata, me vaka sa tukuna o kaya ka ra vosataka mai o ira na nona parofita tabu, mai nai vakatekivu kei vuravura, ni da na vakabulai mai vei ira na keda meca kei na ligadra na sevaki keda, e mai vakaraitaka na nona yalololoma ni a yalataka mai vei ira noda qase, ka se nanuma tu ga nona veiyalayalati tabu. na bubului a vosa bubului kina o kaya vei eparaama na tamada: ka yalataka ni na sereki keda mai na ligadra na keda meca, ka meda qaravi kaya ena yalo e sega ni beitaki, me da savasava ka dodonu sara e matana ena veisiga kecega ni noda bula. "o iko, na luevugu, o na vakatokai mo parofita i kaya sa cecere sara; ni o na liu mo caramaka na nona gaunisala na turaga. mo tukuna vei ira na nona tamata na sala ni nodra vakabulai, o ya na vakabokoci ni nodra i valavala ca, ena vuku ni nona loloma sega yalani na noda kalou, sa na cila wavolivoliti keda mai kina na rarama mai lagi; me vakaramataki o ira sa butobuto tu kei ira sa mate ni ra se bula lako, ka me tubera na yavada kina sala ni veivinakati." a sa tubu cake na gone oqo me kaukauwa vakayalo, ka sa dau tikoga mai ena vanua liwa, me yacova ni sa qai vakaraitaki kaya mai vei ira na isireli.

2

ena gauna o ya sa vakatauca mai kina o sisa akosito na nona lawa, o ya mera vakaleweni taucoko na tamata e vuravura. nai matai ni wili lewe ni vanua

oqo e yaco tiko ena gauna a kovana tiko kina mai siria oqoriniasi. a ra sa dui lako na tamata mera la'ki vakaleweni kina nodra veikoro dina. a sa lako cake talega o joseva mai na vanua o kaleli ena koro o nasareci, me lako ki jutia kina koroi tevita ka yacana o peciliema, baleta o kaya e kawa ka vu mai vei tevita. me vakaleweni na yacadrau kei meri, ni sa musu oti tu vua me watina, a sa buketi tiko o kaya. ni rau se tikoga mai kea sa donumaka talega na siga me vakasucu kina. a sa vakasucuma na nona ulumatua sa tagane ka viviraka vua e dua nai oro balavu, ka vakadavori kaya ena dua na vale ka vakarautaki mera dau kana kina na manumanu, baleta ni ra sa oso taucoko na bure ni vulagi. ena vanua o ya era tiko kina eso na i vakatawa ni sipi, ka ra a vakatawana tiko na qele ni sipi ena bogi mai na loma ni bai. ka raica, e dua na agilosu ni turaga sa rairai vei ira, kei na i serau ni turaga sa serauni wavolivoliti ira tu, a ra sa rere vakalevu kina. sa qai tukuna vei ira na agilosu, dou kakua ni rere, dou raica, e dua nai tukutuku marautaki au kauta mai oqo vei kemudou era na reki kina na tamata kecega. "ni sa sucu vei kemudou ena siga e daidai ena koroi tevita nai vakabula, oqo sara ga na karisito na turaga. "na kena i vakatakilakila vei kemudou oqo: dou na raica na gonelailai ni viviraki tiko vua e dua nai oro balavu, ka davo tiko ena dua na vale ka ra dau kana kina na manumanu." ka vakasauri ni ra sa tu ena yasa ni agilosu, na lewe i lomalagi ena domo ni nodra vakavinavinaka, ka vaka "sa nona na kalou na vakarokoroko ena veiyasana e cake sara, me veivinakati o vuravura vei ira sa lomana o kaya!" ni ra sa lako tani mai vei ira na agilosu mera sa lesu tale ki lomalagi, era sa veivosatakataka nai vakatawa, ka vaka, "meda tou sa lako sara ga oqo ki peceliema me datou la'ki raica na veika sa yaco, me vaka sa mai vakaraitaka vei kedatou na turaga." e ratou sa lako vakatotoi yani ka kunei meri kei joseva kei na gone lailai, ni davo tiko ena vale vakarautaki me ra dau kana kina na manumanu. ni ratou sa raici kaya, e ratou sa talaucake kece yani na vosa sa tukuni mai vei iratou me baleta na gone lailai oqo. o ira sa rogoca era sa qoroqoro ena vosa e ratou cavuta nai vakatawa ni sipi. ia na vosa kece sa cavuti oqo, sa tugana kece o meri ki vuni yalona. era sa qai lesu tale nai vakatawa ni sipi ena nodra vakalagilagia kei na vakavinavinakataka na kalou, ena vuku ni veika era sa rogoca ka mai raica sara, me vaka a sa tukuni oti mai vei ira. ni oti e walu na siga a sa cilivi na gone lailai, sa yacana o jisu, na yaca sa mai vakatoka oti na agilosu ni se bera ni qai kunekunetaki. me vaka na lawa i mosese ni sa oti na siga ni nona vakasavasavataki kaya o tinani gone, e rau sa qai kauti kaya mai ki jerusalemi me cabori vua na turaga. (me vaka sa volai ena lawa i jiova, "na vei ulumatua tagane kece e sucu me vakatokai ni ka tabu vei jiova"), nai soro me cabori me vaka na lawa i jiova, "me rua na ruve se me rua na lueve ni soqe." ka raica, e tiko mai jerusalemi e dua na tamata na yacana o simione, sa tamata yalododonu ka lotu dina, a sa waraka tiko mai na nodra vakacegui na isireli, sa sobuti kaya tu na yalo tabu. a sa vakatakilala oti tiko vua na yalo tabu ni se bera ni mate ena raici karisito na turaga. ena siga o ya sa uqeti kaya na yalo tabu me lako kina vale

ni soro, nirau na kauti jisu mai na nona i tubutubu, me mai vakayacoroi vua me vaka nai valavala ni nodra lawa. a sa tauri koya cake mai ka keveta e ligana, ka vosa vinakataka na kalou, ka vaka: "turaga, oqo sara ga sa rawa mo ni kauta tani na nona bula na nomuni tamata, me lako yani ena vakacegu, me vaka ga na nomuni vosa; ni sa qai raica na mataqu nai vakabula mai vei kemuni. o koya o ni a vakarautaka me baleta na tamata kecega, na rarama me cilavi ira na veimatanitu tani, ka nodra lagilagi o ira na nomuni tamata na isireli. e rau sa qoroqoro ga o joseva kei meri ena veivosas sa cavuti vua na gone. a sa vosavakalouvinakataka rau o simione, sa qai tukuna vei meri na tinani gone, ka raica, na gone qo ena vakatau vua na nodra bale sobu kei na nodra lamata cake na isireli, na kena i vakatakilakila ni ra na cati koya. "io, o iko talega ena tara na utomu nai seleivau ni o lausua kina, me vakavotuni kina na vakanananu ni lomadra." o koya oqo e duatani, o ana, na parofita yalewa, na luvei manueli, ena mataqali i aseri. a sa qase sara o koya, se vakawati sara ni se goneyalewa ka yabaki viti na nona bula vakawati; sa qai mai yada yani me walusagavulu ka va na yabaki, a sa sega ni bau biuta vakadua na vale ni soro, ia sa qarava tikoga na kalou ena nona dau-masu ka lolo siga kei na bogi. a sa lako talega mai o koya ena gauna vata o ya ka vakavinavinakataka na turaga, ka tusanaka yani vei ira e jerusalemi, o ira na waraka tiko na veivakabulai ni o koya sa tu oqo. ni rau sa vakayacora oti na cakacaka kece me vaka na lawa i jouvo, e ratou sa lesu tale yani ki kaleli, kina nodratou koro dina o nasareci. a sa tubu cake na gone me tagane mai, a sa duatani ena yalomatua; ka sa vua-bale ena loloma vakalou. e vakurabitaki ira na dau ni vola tabu o jisu ena vei yabaki e rau dau lako ki jerusalemi na nona i tubutubu, me baleta na kana vata ni lako sivia. ni sa yabaki tinikarua o koya e ratou sa qai lako vata ki jerusalemi, me vaka nai valavala ni kana vata ni lako sivia. ni sa oti na kena cakacaka, me ratou sa lesu mai, na cauravou lailai o jisu e a lokuyara ka tiko voli ga mai jerusalemi. e rau sega ni kila o joseva kei na tinana na lokuyara qo; ia e rau sa nanuma ni sa liu mai o koya vata kei ira nai lawalawa era sa liu oti mai, e dua na siga na taubale, ni sega kina o koya e rau sa vakasaqarai koya yani, vei ira na wekadrau kei ira na nodrau i tokani. ni rau sa sega ni kunei koya, e rau sa lesu tale ki jerusalemi, merau la'ki vakasaqarai koya kina. ni oti vinaka e tolu na siga e rau sa qai kunei koya ena loma ni vale ni soro, ni a dabe tiko ena kedra maliwa na qasenivuli, ka vakarorogo tiko ka taroga talega eso na taro. o ira na rogoci koya era sa qoroqoro na vuku e tu vua kei na taro e sauma tiko. ni rau sa raici koya, e rau sa kurabui; sa tukuna vua o tinana, "luvequ, na cava mo cakava kina vaka oqo vei keirau? raica mada, o au kei tamamu keirau sa oca na vakasaqarai iko." a sa tukuna vei rau o koya, "a cava li mo drau vakasaqarai au kina? e sega beka ni drau kila ni dodonu me'u kauwai tiko ena veika me baleta na cakacaka nei tamaqu?" ia e rau sega ni taura rawa nai balebale ni nona vosa vei rau. a sa lako sobu vata kei rau ki nasareci, sa dau talairawarawa tiko vei rau, ia o tinana sa tugana kece ki yalona na veika kece oqo. a sa tubu cake o jisu ena yalomatua kei na totokina ni yagona, a sa vinakati koya vakalevu tikoga na kalou

kei ira na tamata.

3

nai katinikalima ni yabaki ni nona veiliutaki o tibariu sisa, ka sa kovana mai jutia o ponitio pailato, o eroti e veiliutaki ena vanua va kaleli, kei vilive na tacina e veiliutaki tiko ena vanua vaka uturia kei na vanua vaka drekeneti, o laisenia e veiliutaki tiko ena vanua vaka abulini, e rau a ba'te levu tiko o anasa kei ka-iava, a sa yaco yani vei joni na luvei sakaraia na vosa ni kalou ena loma ni vanua liwa. a sa lako o koya kina vanua volivolita na joritani, ka vunautaka kina na papitaiso ni veivutuni me bokoci kina nai valavala ca, me vaka sa volai ena i vola nei aisea na parofita, ka vaka: 'a domo ni dua sa kakicaki ena loma ni vanua liwa: me caramaki na sala i jiova; ka cakava me dodonu na nona gaunisala. ena vakatawani tau-coko na veibuca ka talaraki sobu na veilunivanua kei na veidelana; ena vakadodonutaki na veigaunisala veiveveyaki ka vakatautauvatatiki vinaka na veisala sukusukura; era sa na qai raica nai vakabula mai vua na kalou o ira na tamata kecega." sa qai tukuna o koya vei ira na lewe vuqa era lako mai vua mera papitaisotaki, "dou luve ni gata! o cei beka sa vakasalataki kemudou mo dou sa drovaka na cudru se bera tiko mai? o koya oqo mo dou vuataka na vua sa kilikili ni dou sa veivutuni, dou kakua ni tukuna tale tiko vei kemudou, o eparaama ga na tamai keimami. ni'u sa tukuna vei kemudou na kalou e rawa ni vakatubura na veivatu sa tu oqo mera luvei eparaama. "ni gauna sara ga oqo na matau sa toka rawa mai ena waka ni vunika. o koya oqo na veivuni kau kece era sega ni vuataka na vuana, era na viritaki kece kina bukawaqa." era sa tarogi koya na lewevuqa, ka vaka, "a cava me keimami na cakava?" a sa tukuna o koya vei ira, "ke dua e rua na nona kote, me solia vei koya e sega na nona; ke dua e tiko vua na kakana, me cakava vaka kina vei koya e sega na kena." era sa lako talega mai vua o ira na daukumuni vakacavacava, ka ra sa tarogi koya, "qasenivuli a cava me keimami na cakava?" a sa tukuna vei ira o koya, "dou kakua ni vakasaurarataka e dua mo dou beitaka ni o koya dina e cakava, ka dou lomavinaka ena i sau dou saumi tiko kina." ena nodra vakanuinitaka tiko na tamata ni na dua ena lako mai, era sa vakasamataka kina ena nodra vakanananu sai joni dina beka na karisito se sega. a sa tukuna vei ira kecega o joni, ka vaka, oi au ka'u na papitaisotaki kemudou ena wai; ia e dua sa cecere cake vei au sa lako tiko mai oqo, na wa mada ga ni nonai vava au sa sega ni yacova na kenai vakatagedegede me'u sereka. o koya ena qai mai papitaisotaki kemudou ena yalo tabu kei na bukawaqa. sa tiko mai ligana nai sivi ni veivakasavasavataki, ena mai vakasavasavataki na vanua ni samu sila, ka kumuna vata na witi sa rawa, ka vakama laivi na benu kece ni sila ena bukawaqa sega ni boko rawa. e vuqa na veivosas ni veivakasalatika vaka o ya, e wasea kina nai tukutuku vinaka vei ira na tamata. ia o eroti nai liuliu ni vanua va kaleli a sa vosataka e matana levu

o joni, ena vuku i erotiasa na wati vilive na tacina kei na nona vosataki koya me baleta na veika vakasisila sa cakava, na ka levu sa qai cakava o koya ni la'ki sotigoti joni ena loma ni vale ni veivesu. ni ra sa papitaisotaki oti na tamata kece, sa qai yaco mai na gauna me papitaisotaki talega kina o jisu; ni sa masu tiko a sa tadola o lomalagi. a sa rairai sobu mai vua na yalo tabu me vaka na ruve, ka dua na domo sa rogo mai lomalagi ka vaka, "o iko na luvuqu ka'u sa daulomana; au dau marau ena vukumu." e rauta tiko ni yabaki tolusagavulu o jisu sa tekivu kina na nona cakacaka, (a sa kilai tu) ni luvei joseva, sa tubu mai vei ili, sa tubu mai vei macata, sa tubu mai vei livai sa tubu mai vei meliki, sa tubu mai vei janai, sa tubu mai vei joseva, sa tubu mai vei mataia, sa tubu mai vei emosi, sa tubu mai vei neumi, sa tubu mai vei esili, sa tubu mai vei naqai, sa tubu mai vei macu, sa tubu mai vei mataia, sa tubu mai vei semei, sa tubu mai vei joseva, sa tubu mai vei juta, sa tubu mai vei jonasa, sa tubu mai vei risa, sa tubu mai vei serupepeli, sa tubu mai vei salacieli, sa tubu mai vei nere, sa tubu mai vei meliki, sa tubu mai vei kadi, sa tubu mai vei kosami, sa tubu mai vei ilimotama, sa tubu mai vei ira, sa tubu mai vei josa, sa tubu mai vei iliesa, sa tubu mai vei lorima, sa tubu mai vei macata, sa tubu mai vei livai, sa tubu mai vei simione, sa tubu mai vei juta, sa tubu mai vei joseva, sa tubu mai vei jonina, sa tubu mai vei ilikimi, sa tubu mai vei malea, sa tubu mai vei menani, sa tubu mai vei mataia, sa tubu mai vei necani, sa tubu mai vei tevita, sa tubu mai vei jese, sa tubu mai vei opeti, sa tubu mai vei poasa, sa tubu mai vei salimoni, sa tubu mai vei nasoni, sa tubu mai vei amenatave, sa tubu mai vei romu, sa tubu mai vei eseroma, sa tubu mai vei veresi, sa tubu mai vei juta, sa tubu mai vei jekope, sa tubu mai vei aisake, sa tubu mai vei eparaama, sa tubu mai vei tera, sa tubu mai vei neori, sa tubu mai vei seruka, sa tubu mai vei raio, sa tubu mai vei veleki, sa tubu mai vei raiberi, sa tubu mai vei sela, sa tubu mai vei kenana, sa tubu mai vei alikisi, sa tubu mai vei semi, sa tubu mai vei noa, sa tubu mai vei lemeki, sa tubu mai vei mecusela, sa tubu mai vei inoke, sa tubu mai vei jareti, sa tubu mai vei maleli, sa tubu mai vei kenana, sa tubu mai vei inosi, sa tubu mai vei seci, sa tubu mai vei atama, sa tubu mai vua na kalou.

4

o jisu ni sa tuberi koya tiko na yalo tabu ena nona lesu mai na joritani, sa qai tuberi koya yani na yalo tabu vata ga o ya kina vanua liwa, e vasagavulu na siga na nona temaki tiko mai vua na tevoro, ka sega ni bau kania ena veisiga o ya e dua na kakana, ni sa oti vinaka na veisiga oqori, a sa qai viakana. sa tukuna vei koya na tevoro, "kevaka o iko na luve ni kalou dina, na vatu oqo mo vakarota mada mei buli madrai." ia sa tukuna vua o jisu, ka vaka, "sa volai, ena sega ni bula na tamana ena madrai duadua ga, ia ena vosa kecega ni kalou." sa qai kauti koya na tevoro kina dua na ulunivanua cecere, ena loma ga ni dua na gauna lekaleka e vakaraitaka taucoko kina vei koya, na vei matanitu kecega e vuravura. sa tukuna vei koya na tevoro, o iko ga au na solia vei iko na kena lewa kei na kedra i ukuuku talei, ni'u sa lewa tu, ka'u na solia vei

koya sa lomaqu kina. "o koya oqo, kevaka walega mo cuva e mataqu na veika taucoko oqori au na solia vei iko." a sa vosa vei koya o jisu ka vaka, "mo lako tani ki dakuqu, setani! ni sa volai, mo cuva ga vei jiova na nomu kalou, ka mo qaravi koya duadua ga." a sa kauti koya ki jerusalemi ka vakatikora ena dela ni vale ni soro ecake, sa qai tukuna vua, kevaka o iko na luve ni kalou dina mo rika sobu mai keru ki ke. "ni sa volai: 'ni na vakaroti ira na nona agilosu o koya ena vukumu, me ra taqomaki iko; kei 'na ligadra me ra na ketevi iko cake, de o qai taulaka na yavamu ena vatu.'" sa tukuna vua o jisu, ka vaka, sa tukuni talega, mo kakua ni o via temaki jiova na nomu kalou ena veika vakalailia." ni sa vakaotia kece na tevoro nona veitemaki tiko, a sa lako tani mai vua ka la'ki vakavakaraotaki koya mai, me na dua tale na kena gauna. a sa lesu tale ki kaleli o jisu ena kaukauwa ni yalo tabu, ka sa kurusetatau-coko na vanua vakavolivolita na kena i tukutuku. sa dua na ka na nodra vakacaucautaki koya o ira kecega, ena nona vakatavuvulu ena nodra dui veivale ni lotu. ena nona a lako ki nasareci, na koro a susugi cake mai kina, me vaka ga na nona i valavala ena siga ni vakacecegu me dau lako kina vale ni lotu, a sa tucake me wilika nai vola tabu. sa soli vua nai vola i aisea na parofita. ni sa cereka nai vola, sa raica na tikina sa volai tu kina, ka vaka: "sa tu vei au na yalo i jiova, ni sa lumuti au o koya me'u vunautaka nai tukutuku vinaka vei ira na dravudravua; a sa talai au mai o koya me'u tavoya na wai ni mata vei ira era sa rarawa, me'u vunautaka na veisereki vei ira na bobula kei na rai tale vei ira sa mataboko, me'u vakacegui ira era sa yaluma; me'u vunautaka ni sai koya oqo na yabaki i jiova." sa viviga tale nai vola, ka solia lesu vei koya na dauveiqaravi sa qai dabe sobu era. sa coba kece ga vua na matadra taucoko na tiko ena loma ni vale ni lotu oqo. sa qai tukuna vei ira o koya, "e daidai sara ga nai vola tabu oqo sa vakataucokotaki kina, me vaka dou sa rogoca ena kena wiliki." a ra sa vakacerereci koya taucoko ka qoroqoro ena vuku ni vosa e rogorogo matau sa lako mai na gusuna. a ra sa tukuna, "sa sega li ni o koya ga oqo na luvei joseva?" sa tukuna vei ira o koya, "e dina ni dou na tukuna na vosa vakaibalebale oqo me baleti au, 'vuniwai, mo vakabulai iko mada! na ka kece keimami rogoca ni o cakava mai kapenaumi, mo cakava talega eke e nomu vanua. a sa tukuna o koya, au tukuna vakaidina vei kemudou, e sega ni dua na parofita me ciqomi ena nona vanua dina. ia na ka dina, au tukuna oqo vei kemudou, e levu na yada era tiko e isireli ena gauna i ilaijia, ena gauna e tasogo kina o lomalagi me tolu na yabaki ka vula ono, e dua na dausiga levu e a tara na vanua taucoko; 'ia e sega ni dua vei ira me talai kina o ilaijia, ki sarifaci ga ena yasayasa vaka saitoni, kivua e dua na yalewa yada. 'e lewe levu na vukavuka e isireli ena gauna i ilaisa na parofita, ka sega ni bau dua vei ira me vakasavasavataki, e dua ga na kai siria o nemanu a qai vakasavasavataki." e ra sa cudru o ira na tiko ena loma ni vale ni lotu, ni ra sa rogoca na veika oqo, a ra sa tucake mai ka cicivaki koya ki nai bili; ka ra tuiraka kina bati ni ulunivanua e dabe tiko kina na nodra koro, me ra comolaki koya sobu mai na bari ni vatu. a sa lako curuma na kedra maliwa o koya, ka lako tani yani. a sa lako sobu sara ki kapenaumi e

dua na koro ena vanua o kaleli, ka vakatavuvuli vei ira ena siga ni vakacegegu. era sa qoroqoro ena vuku ni nona veivakavulici, ni tukuna na ka era sega tu ni bau kila. e a tiko ena loma ni vale ni lotu e dua na tamata ka curumi koya tu e dua na yalo ni tevoro velavela. a sa qoqolou i cake, ka vaka, "laivi keimami mada ga! e dua beka na ka keimami a cakava vei iko, i jisu na kai nasareci? o sa lako beka mai mo mai vakarusai keimami? au kilai iko vinaka tiko â€" na nona le dua yalosavasava na kalou!" ia sa vunauici koya o jisu, ka vaka, "mo tiko lo, ka lako tani mai vua!" a sa taubitalaki koya sobu na tevoro e matadra, sega tale ni dua na ka me cakava na tevoro me mavoa kina o koya sa curumi, a sa lako tani ga yani. era sa qoroqoro kecega ka veitukunayaka, ka vaka, "kemudou sa tutu na vosa sa qai dua qo! na lewa kei na kaukauwa ni nona vosa e vakarota o koya na yalo velavela, a ra sa lako tani kece mai vua." a sa kurusea na vanua vakavolivolita taucoko na kenai tukutuku. sa tucake o koya ka lako tani mai vale ni lotu, ka la'ki curu sara ena vale i pita. ia sa tauvi mate na tinai wati pita ka tubu cake tiko na katakata ni yagona, e ratou sa mani kerei koya kina me baleti koya sa tauvimate. a sa tu e yasana o koya ka vunauca na katakata ni yagona, a sa takali tani mai vua. sa tucake mai vakasauri o koya ka vakarautaka na kedratou. ni sa la'ki dromu tiko na siga, vei ira na tauvi ira tu na veimate dauveitauvi eso era sa kau mai vua; a sa tabaki ira yadua ena ligana ka vakabulai ira. a sa cemuri talega na tevoro vei ira sa curumi tevoro, ka ra sa qoqolou i cake, ka vaka, "o iko na karisito, na luve ni kalou!" sa vunauici ira o koya me ra kakua ni cavuta e dua na vosa, ni ra sa kila ni sai koya na karisito. ni sa mataka mai, sa lako tani yani o koya kina dua na vanua vakanomodi. a ra sa vakasaqarai koya na lewe vuqa, ni ra sa kunea era sa kerei koya me se tei kua mada ni biuti ira; ia sa tukuna vei ira o koya, o au me'u na la'ki vunautaka talega na matanitu ni kalou kina veikorokoro tale eso, ni oqo sara ga na vuni noqu talai mai." a sa vunau o koya ena veivale ni lotu mai kaleli.

5

ena dua na siga ni tucake tu o koya ena bati ni drano mai kenisareti, ka ra veidrigidrigi yani vua na lewe vuqa mera rogoca na vosa ni kalou, a sa raica e rua na waqa ni rau tu ena drano; ia e ratou biuta tu na gonedau ka ratou la'ki savata vinaka tiko na nodratou lawa. na waqa nei saimoni sa mani vodoka o koya, ka kerei koya ke rawa ni tosoya vakalailai yani ki wai. sa qai dabe tiko mai waqa o koya ka vakavulici ira na lewe vuqa. ni sa oti vinaka na nona vosa, sa tukuna vei saimoni, "dou toso yani kina vanua titobu, ka dou viritaka sobu kina na nomudou lawa me so e bau rawa kina." ia sa sauma o saimoni ka tukuna vua, "kemuni saka, keitou sa kitaka mai ena bogi taucoko me bau dua e rawa e sega sara ga; sega ni dua na ka o ya, ena vuku ga ni nomuni vosa ka'u na viritaka sobu kina na lawa." ni ratou sa kitaka vakakina, sa ka vakaitamera sara na ika e ratou sa rawata, a sa bote kina na nodratou lawa. e ratou sa yalovi iratou sara ga na vo ni nodratou i tokani, mai na waqa kadua me ratou lako mai ka veivuke. a ratou sa lako mai ka vakasi-

naiti na waqa ruarua, a sa tara kina na wai na bati-bati ni waqa ruarua ka sa tekivu me dromu sobu. ni sa raica o saimoni pita, sa tekicuva sobu ki na duru i jisu, ka tukuna, "kemuni na turaga, mo ni lako tani vei au eke, ni o au e dua na tamata i valavala ca!" ni o koya kei iratou na tikovata tukuna, sa dua na ka na levu ni nodratou kurabuitaka na ika e ratou sa rawata; ena siga o ya e rau a veitomani talega kei saimoni oi rau na luvei sevete o jemesa kei joni. a sa tukuna o jisu vei saimoni, "mo kakua ni rere. e daidai ka lako yani o iko mo sa na gonedau ni tamata." ni ratou sa la'ki vakelea na waqa ruarua ki vanua, e ratou sa biuta na nodratou ka kecega ka muri koya. ena nona a tiko ena dua na koro, ka raica, sa raici jisu mai e dua na tamata tauvi vukavuka; sa mai cuva e matana ka kerei koya vakabibi, ka vaka, "turaga, kevaka walega me sa lomamuni oqo au kerea mo ni vakasavasavataki au." a sa dodoka o koya na ligana ka tarai koya, ka tukuna, "sa rawa ni sa lomagu; mo savasava mai." vakasauri ni sa takali tani mai vua na vukavuka. sa qai vakarota vua me kakua sara ni tukuna vua e dua, "ia mo lako ka la'ki vakaraitaki iko kivua na bete, ka cabora na nomu i madrali ni vakasavasavataki, me vaka nai vakaroi mosese me vakadinadinataka vei ira ni o sa vakabulai." sa tete vakatotolo sara kina na kena i tukutuku ena veivanua vakavolivolita; a ra sa tabili mai kina na lewe vuqa me ra mai rogoca, ka me vakabulai ira talega o koya ena nodra malumalumumu. ka dau wasoma na nona dau lako kina vanua liwa me la'ki masu kina. e a vakatavuvuli tiko o koya ena dua na siga, ka ra dabe tiko kina e so na farisi kei na so na qasenivuli ni vola tabu, e ra lako mai ena veikorokoro va kaleli jutia kei jeruselemi. a sa vakasinaiti koya tu na kaukauwa ni turaga ena siga o ya me na vakabulai ira. ka raica, eso na tamata e ratou sa colata e dua nai davodavo ka davo tiko mai kina e dua na tamata tauvi paralase, e ratou sasaga me ratou curumaki koya yani e matana. ni sa dredre na nodratou curumaki koya yani i loma, ena vuku ni osodrigi ni tamata, e ratou sa qai sasaga cake kina dela ni vale ka basuka na delana, e ratou sa qai vakalutulututaki koya sobu ena i davodavo me lutu yani ena kedra maliwa ka tau sara ena mata i jisu. ni sa raica o koya na nodratou vakabauta, sa tukuna vua, "tagane, sa bokoci na nomu i valavala ca." o ira na dauni volatabu kei ira na farisi era sa vakataroga e lomadra, ka vaka, "o cei na tamata oqo me vosavakacacataka na kalou? o cei li e rawa ni bokoca nai valavala na ka kalou duadua ga?" ia sa kila o jisu na vakanananu ni lomadra, a sa tukuna vei ira, "a cava e vakatarotaro kina na lomamudou?" a cava e rawarawa me tukuni, sa bokoci na nomu i valavala ca, se me tukuni, "tucake ka lako?" ia me rawa ni dou kila ni o koya na luve ni tamata ka sa tu vua na kaukauwa e vuravura me bokoca nai valavala ca â€" sa tukuna o koya vua na tamata sa tauvi paralase, au sa tukuna oqo vei iko, mo tucake, ka taura cake na nomu i davodavo, ka lako ki nomudou." vakasauri sa tucake ka tu e matadra, a sa taura cake na nona i davodavo ka a davoca tiko mai, sa qai lako ki nodratou ena vakalagilagia na kalou. era sa qoroqoro kece ka vakacaucautaka na kalou a sa tarai ira na rere, ena sa tukuna, "e dua na ka e veivakurabitaki levu keimami qai raica e daidai!" ni sa oti na veika oqo, sa qai lako yani o koya ka raica

sara e dua na daukumuni vakacavacava na yacana o livai, ni dabe tiko ena nona vale ni volavola. a sa tukuna vua o koya, "mo muri au mai." a sa biuta kece o koya na veika taucoko, ka sa cavutu, ka muri koya yani. a sa cakava vua o livai e dua na magiti levu ena nona vale ga. ka lewe levu sara na daukumuni vakacavacava kei na so tale na tamata, era a tiko talega kina me ra kana vata kei koya. era sa vakalewai iratou kina na nona tisaipeli o ira na nodra daunivolatabu kei na farisi, ka vaka, "a cava mo dou la'ki kana vata kina ka gunu vata kei ira na daukumuni vakacavacava kei ira na tamata i valava ca?" a sa tukuna vei ira o jisu, ka vaka, "na vuniwai e sega ni yaga vei ira sa bula vinaka, ia vei ira ga era sa tauvimate. "au sa sega ni lako mai me'u kacivi ira sa yalododonu tu, ia kivei ira ga nai valava ca, mera veivutuni." a ra sa qai tarogi koya, o ira na tisaipeli i joni kei na farisi talega, na cava era daumasa ka lolovaka wasoma kina, ia o ira na nomu era kana ka gunu wai tu ga? sa tukuna vei ira o koya, "e rawa li ni dou tukuna vei ira na weka ni tagane sa vakawati, me ra lolo ni se tiko vata kei ira o koya na tagane sa vakawati? "ia ena yago mai na siga me na kau tani kina mai vei ira na tagane sa vakawati; ena gauna o ya era sa na qai lolo kina." sa qai tukuna vei ira e dua na vosa vakatautauvate: e sega ni rawa me dua e cula vata na tiki ni sulu vou me cula vata nai sulu makawa, ena rawa ni kadresu tale kina nai sulu vou, e sega talega ni rawa me rau veisemati vata na tiki ni sulu vou kei nai sulu makawa. e sega talega ni dua me sova na waini vou kina tavaya waini makawa; ena rawa ga ni kavoro na tavaya waini makawa ena vuku ni waini vou, ka rau sa qai vakamaumautaki ruaru tu. ia na waini vou me sova ga kina dua na tavaya vou, e rau na maroroi riarua kina. "e sega ni rawa me dua sa dau matau tiko vua na gunu waini makawa, me qai vakasauri me karamacataka na waini vou; ni sa tukuna, e totoka ga o koya na ka makawa."

6

ena dua na siga, oqo nai karua ni siga ni vakacecegu ni oti nai matai ni siga ni vakacecegu, a sa lako voli o koya ena maliwa ni vei sila. o iratou na nona tisaipeli e ratou sa qai doloka eso na sila, vocia tani na qana ka ratou kania. ka so kina vei ira na farisi era sa tukuna vei iratou, "na cava dou cakava kina na ka sa vakatabui me caka ena siga ni vakacecegu?" ia sa vosa vei ira o jisu, ka vaka, sa dou wilika se sega na ka e cakava o tevita ena gauna e a viakana kina, o koya kei ira na nona i lawalawa; "vakacava na nona a curu kina vale ni kalou. ka kania na madrai sa vakarautaki, ka solia talega vei ira na nona i lawalawa, na ka oqo sa vakatabui dredre, ia o ira ga na bete sa tara mera kania?" a sa qai tukuna vei ira o koya, "na luve ni tamata sa turaga talega ni siga ni vakacecegu." ena dua na siga ni vakacecegu e a curu talega o koya kina dua na vale ni lotu ka vakatavuvuli. e a lotu tiko kina ena siga o ya e dua na tamata sa mate na ligana i matau. ka ra sa wanonovi koya matua na daunivolatabu kei na farisi, se na vakabulai koya oqo o koya ena siga ni vakacecegu se sega, ka me rawa ni ra beitaki koya kina. ia sa kila o koya na nodra vakasama, a sa tukuna vua na tamata sa mate na ligana, "mo tucake mai ka tu eke." a

sa tucake o koya ka la'ki tu e matadra. sa qai tukuna vei ira o jisu, "au na tarogi kemuni ena dua na ka: e tara li ni caka ena siga ni vakacecegu na ka vinaka se na ka ca, me vakabulai na tamata se me vakamatei?" a sa vakaraici ira wavoki taucoko o koya, sa qai tukuna vua na tamata qo, "dodoka mai na ligamu." sa dodoka o koya, a sa vakabulai na ligana me vaka na ligana kadua. ia sa curumi ira kina na cudru katakata, ka ra veivosakitaka vakai ira se cava mada mera sa na cakava vei jisu. ni sa qai yaco mai na gauna o ya a sa cabe o koya kina ulunivanua me la'ki masu, a sa masu tiko vua na kalou me dua na bogi taucoko. ni sa siga mai, sa qai kacivi ira mai na nona tisaipeli kivei koya; mai vei ira oqo sa qai digitaka kina o koya e lewe tinikarua ka vakatokai iratou talega me poi apositolu. saimoni sa vakayacani koya talega me o pita kei adriu na tacina; jemesa kei joni; vilivei kei vacolomiu; maciu kei tomasi; jemesa na luvei alivio, saimoni sa vakatokai na gumatua; juitasa na luvei jemesa kei juitasa isikarioti o koya e a qai yaco me veivakaisini. a sa lako sobu vata kei iratou o koya ka ra la'ki tu ena dua na buca kei ira vata na nona i lawalawa tisaipeli, ni ra sa tabili mai na lewe vuqa mai na vanua taucoko vaka jutia kei jerusalemi ka yacova yani na baravi vaka taia kei saitoni, oqo ena nodra gadreva mera rogoci koya ka me vakabulai talega na nodra veimate eso, a ra sa lako talega mai o ira na vakatotogani tu ena yalo velavela a ra sa vakabulai kece. o ira na lewe vuqa era sa sasaga ga mera tarai koya, ni sa vakadro-droya tu o koya na kaukauwa ni veivakabulai a ra sa vakabulai kecega. sa vuki o koya ka rai yani vei ira na nona tisaipeli, ka tukuna: sa kalouvinaka oi kemudou na dravudravua ni sa nomudou na matanitu ni kalou. sa kalouvinaka oi kemudou sa via kana e daidai, ni dou na vakamaumautaki. sa kalouvinaka oi kemudou sa tagi e daidai, ni dou na dredre. sa kalouvinaka oi kemudou ni o ira na tamata era sevaki kemudou, ni ra sa sogolati kemudou, ka vakasewasewani kemudou, ka wiliki kemudou me vaka dou vuni ca, ena vukuna na luve ni tamata. me gauna ni nomudou marau ena siga oqori ka lade ena reki! ni sa ka levu sara na kemudou i sau mai lomalagi, ni sa vaka talega oqo nai tovo era a cakava na nodra qase vei ira na parofita. ia ena ca vakalevu oi kemudou sa vutuniyau, ni kemudou i sau dou sa taura rawa tiko e dai. ena ca vakalevu oi kemudou sa kana ka mamau, ni dou na viakana. ena ca vakalevu oi kemudou sa veidredrevaki tiko e daidai, ni dou na rarawa ka tagi. ena ca vakalevu ke ra sa vakalavelaveti kemudou na tamata kecega, ni o ira na nodra qase era dau cakava vakakina vei ira na parofita vakailasu. ia dou rogoca na ka ka'u tukuna oqo: lomana na kemu meca, ka dou caka vinaka vei ira sa sevaki kemudou. vosa vakalouvinakataki ira sa rukaki kemudou, kei na nomudou masulaki ira o ira sa vakacacani kemudou. kevaka e dua e mai sabica na balumu golea tale vua na balumu kadua. kevaka e dua e mai kauta tani na nomu kote, kakua ni bureitaka talega vua na nomu sote. "dau solia na ka vei ira na dau mai kerekere. vei ira na kauta tani na nomu i yau kakua ni o via kawitaka mo kauta lesu mai." me vaka sara ga na ka dou vinakata me caka vei kemudou, dou cakava vaka kina vei ira na tamata. ia kevaka mo dou lomani ira ga na daulomani kemudou,

a cava ena qai kemudou i sau? ni o ira mada ga nai valavala ca era lomani ira na daulomani ira. "kevaka mo dou caka vinaka vei ira ga era caka vinaka vei kemudou, e dua li na ka vinaka dou na rawata kina? ni o ira talega na tamata i valavala ca era cakava vaka kina. "kevaka dou solia na i lavo vei ira ga dou kila ni ra na lesu tale vei kemudou? ni o ira talega na tamata i valavala ca era solia nai lavo mera taura lesu tale e levu cake. ia dou lomani ira na kemudou meca, ka caka vinaka tikoga, ni dou sa solia na ka, kakua ni dou namaka mo dou taura lesu tale; na kemudou i sau ena ka levu sara, ka dou na yaco kina mo dou luvei koya sa cecere sara. ni sa dau yalovinaka o koya vei ira sa yaloqa kei ira na tamata i valavala ca. "o koya oqo mo dou dauyalololoma, ni sa dauyalololoma na tamamudou. "kakua ni dou lelewa, ena sega kina ni dou lewai. dou kakua ni veibetaki, dou na sega kina ni beitaki. dou dau veiciqomi, dou na ciqomi talega kina. "mo dou dau soli, ena soli lesu tale vei kemudou; nai yau dou solia ena vakalesui kece tale mai vei kemudou, dou na sega ni taqea rawa na kena taladrodro mai, ena mai vuabale ka na kureitaki me lutu sobu, me rawa ni drodro tale mai vei kemudou. nai vakarau ga dou vakarautaka, ena vakarautaki tale vei kemudou." a sa tukuna vei ira e dua na vosa vakatautauvata: e rawa li ni tubera na mataboko e dua tale na mataboko? e sega li ni rau na lutu ruarua kina i keli? "e sega ni rawa me uasivi cake na tisaipeli mai vua na nona qasenivuli, ia o ira vakaaduga era vakavulici vinaka era na tautauvata kei na nona qasenivuli. na cava beka o sa rui kauwaitaka kina na malamala mai na mata i na wekamu, ka o sega ni vakasamataka ni tu mada ga e matamu na tikinikau. "e rawa vakacava vei iko mo tukuna vua na wekamu, laiva mada vei au me'u leuta tani na malamala mai na matamu, ni o iko mada ga na kau e tu e matamu o sega ni raica rawa tiko? na dauveivakaisini! mo leuta tani mai e liu na kau mai matamu, o sa na rawa ni qai raica vakavinaka kina na malamala mai na matai na wekamu. na kau vinaka e sega ni rawa me vuataka na vua e ca, se na kau ca me vuataka na vua e vinaka. ni kau kecega sa kaili ena vuana. o ira na tamata era sega ni rawa ni tauca na vua ni lolo mai na veiwavakavotona, se mera tauca na vua ni vaini mai na wa gadrogadro â€œ na tamata e savasava tu na yalona ena lako ga mai kina na ka vinaka; na tamata ca ena dau vakavurea tu na ka ca mai na dukadukali ni yalona. ena dau vosataka ga na gusuda na veika e vakasinaita tu na yaloda. ia na cava dou sa kacivi au tiko kina 'turaga, turaga', ka dou sega ni cakava na ka ka'u tukuna? vei koya e lako mai vei au, ni rogoca ka cakava na ka ka'u tukuna, au vakaraitaka vei kemudou ni o koya sa vaka: e dua na tamata sa tara na nona vale, ka kelua vakatitobu a sa vakayavutaka ena vatu dina. ni sa yaco na waluvu a sa tacoka mai na kui ni wai ka biliga na vale oqo, a sa sega ni tosoya rawa na vale ni vakayavutaki tu ena vatu dina. "ia vei koya sa rogoca ka sega ni cakava kina e dua na ka, sa vaka e dua na tamata sa tara na nona vale ena dela ni qele ka sega na kena yavu, ni sa kui mai vakaukauwa na wai ka biliga na vale oqo, sa vakasauri ni sa bale sobu. ka sa vakacacani sara vakalevu na vale oqo."

ni sa mai tinia na nona vosa o jisu vei ira na tamata, sa qai lako yani me curumi kapenaumi. sa dua na turaga ni valu sa tauvimate e dua na nona dauveiqaravi o koya sa daulomana, ka sa voleka sara tu ga ni mate. ni sa rogoca nai tukutuku kei jisu, sa tala eso na qase vei ira na jiu mera lakovi koya me lako yani vua, ka mera vakamasuti koya me la'ki vakabulai koya na nona dauveiqaravi. ni ra sa yaco vei jisu, era sa vakamasuti koya sara vakabibi, ka tukuna sa kilikili tukuna na tamata oqo mo ni lako vua, "ni sa lomana o koya na neimami vanua, ka tara talega e dua na neimami valenilotu." a sa qai lakovata kei ira o jisu. ni sa volekata yani na vale, a sa tala mai eso na nona i tokani na turaga ni valu, me tukuni vua, "turaga, mo ni kakua ni vakaocai kemuni, ni'u sega ni yacova na nomuni vakatagedegede me rawa kina mo ni curuma mai na noqu loma ni vale. "o koya oqo sa sega kina ni ganiti au me'u tu e matamuni. ia mo ni cavuta ga mai na vosa, ena mai vakabulai kina na noqu dauveiqaravi. "ena noqu i tutu mada ga oqo e tiko tale eso e cecere mai vei au, ka dina mada ga ni'u liutaki ira tiko na solia. ni'u tukuna vua e dua me 'lako', e lako o koya; kivua tale e dua, 'lako mai', e lako mai o koya; ki vei koya noqu dauveiqaravi, 'mo cakava qo', e cakava o koya." ni sa rogoca o jisu na vosa oqo, sa qoro'i koya, a sa vuki vei ira na i lala tamata era muri koya tiko, ka tukuna, "au tukuna vei kemuni, au se sega ni raica vakadua e dua na vakabauta levu me vaka oqo, i isireli mada ga e sega!" ni ra sa lesu tale ki nona vale na turaga ni valu o ira na talai mai, era sa raica na dauveiqaravi o koya ka tauvi mate ni sa bula vinaka. a sa lako o koya kina dua na koro ni oti o ya na yaca ni koro oqo o neini; e lewe levu vei ira na nona tisaipeli era lako vata kei koya, kei na lewe vuata tale. ni sa volekata yani o koya na matamata ni koro, ka raica, a sa colati tani mai ena koro e dua na tamata mate, na gonetaganane oqo e luvei tinana ka e duabulu ga; a sa yada na tinana. ka sa dua nai lakolako levu mai na koro era lako vata mai kei tinana. ni sa raici tinana na turaga, a sa lomani koya ka tukuna vua, "kakua ni tagi." a sa lako yani o koya ka tara na tavata, a ra sa tu vakadua o ira sa colata tiko. a sa tukuna o koya, "cauravou, au sa tukuna vei iko, mo tucake mai." a sa duri cake mai o koya sa mate ka tekivu vosa. sa qai soli koya lesu tale vei tinana. a ra sa rere ka vakacerecerea na kalou o ira na tamata kecega, ka tukuna, "sa cadra cake vei keda e dua na parofita levu;" "a sa talevi ira na nona tamata na kalou." a sa kuruseti kina na vanua taucoko vaka jutia kei na vanua vakavolivilota na kena i tukutuku. na veika taucoko oqo era sa la'ki tukuna kece vei joni na nona tisaipeli. a sa kaciva mai vei koya e lewe rua na nona tisaipeli o joni, me rau lako vei jisu, ka me tarogi koya, "oi kemuni beka o koya e dodonu me lako mai, se dua tale beka me keimami na namaka?" ni rau sa yaco vua oi rau na talai mai, e rau sa tukuna, "sa talai keirau mai vei kemuni o joni na dauveipapitaiso, ka vaka, oi kemuni beka o koya e dodonu me lako mai, se dua tale beka me keimami na namaka?" ena gauna vata o ya e vakabula kina o koya e levu na veimate ca, na mate veitauvi, na curumi tevoru; ka lewe vuqa na mataboko sa dolava na o koya na matadra.

a sa tukuna vei rau o jisu, ka vaka, drau lako ka la'ki tukuna vei joni na ka drau sa mai raica ka rogoca; ni sa rai na mataboko, sa lako rawa tale na lolikoki, sa vakasavasavataki na vukavuka, sa rogo rawa tale na didivara, sa vakaturi cake tale na mate, ka sa vunautaki vei ira na dravudravua nai tukutuku vinaka. "sa kalouvinaka na tamata e sega ni tauri au cala." ni rau sa lako na talai mai vei joni, sa qai tukuna vei ira na lewe vuqa na ka me baleti joni: a cava beka dou via la'ki raica kina na vanua liwa? e dua beka ga na gasau ni veisuyaki tiko ena vuku ni cagi? "ia a cava dou lakova kina mo dou la'ki raica? e sega li ni dua ga na tamata ka vakaisulu tu ga vakaloloma? o ira na daramaka tu na i sulu sau lelevu ka qaravi vinaka era tu ga ena veivale vakaturaga. ia a cava dou lakova kina mo dou la'ki raica? na parofita beka? io, ka'u tukuna vei kemudou, e dua e cecere mai vua na parofita. "sa volai vaka oqo na ka me baleti koya: 'ka raica, na noqu dau ni kacikacivaki au sa talai koya yani me liu tiko vei iko, ena la'ki vakarautaka rawa o koya e liu na sala vei iko. "au tukuna vei kemuni, vei ira kece na sucu mai na yalewa sa sega ni dua na parofita me cecere me vakataki joni na dauveipapitaio; ia o koya sa lailai duadua ena matanitu ni kalou sa cecere cake sara mai vua." ni ra sa rogoci koya taucoko na tamata era sa tukuna ni sa dina na kalou ka wili talega kina o ira na daukumuni vakacavacava, a ra sa papitaioisotaki ena veipapitaioisoi joni. ia o ira na farisi kei ira na dau-nivolatabu era besetaka ni ciqoma na lewa ni kalou vei ira, a ra sa sega ni papitaioisotaki kina mai vua. a sa tukuna na turaga, ena cava beka me'u na vakatau-tauvatani ira kina na tamata ni tabatamata oqo, era tautautava kei na cava? era sa vaka na gone lalai ena vanua ni veivoli, ka ra veikaciya kina vaka i ra, ka vaka, ni keitou uvuca na bitu ni vakatagi, dou sega ni danisi, ni keitou vakalolokutaki kemudou, dou sega ni tag-ilagalaga. "nona lako mai o joni na dauveipapitaio sa sega ni bau kana madrai se me gunu waini, dou sa tukuna, ni tiko vua na tevoro." "nona lako mai na luve ni tamata e a kana ka gunu, dou sa qai tukuna, raici koya, e tamata daukana ka daungu waini, e nodra i tokani voleka na daukumuni vakacavacava kei ira na i valavala ca!" "ia o ira kece na luvena era sa vakadonuya ena vuku ni yalomatua." a sa kerei koya e dua na farisi me rau kana vata mada. sa qai lako o koya kina nona vale na farisi, ka dabe sobu me kana. ka raica, e dua na yalewa i valavala ca ena koro o ya, ni sa kila ni dabe tiko ena teveli ni kana o jisu ena vale nei koya na farisi, a sa kauta mai na tavaya alapasita sa sega ena i lumu talei sara, a sa tucake tu e daku i jisu ka cuva sobu ki yavana ka sa tagi; ena wai ni matana e savata kina na yavana, ka quaraka ena drau ni uluna; a sa reguca na yavana ka lumuta ena i lumu talei oqo. ni sa raica na ka oqo na farisi ka veisureti, sa vosataka lo ga e lomana, ka vaka, "na tamata oqo, kevaka o koya na parofita sa dodonu me siqema rawa na mataqali yalewa vakacava ea tarai koya tiko oqo, ni sa yalewa i valavala ca." a sa vosaya yani vua o jisu ka vaka, "saimoni, au via tukuna vei iko e dua na ka." sauma o koya ka vaka, "qasenivuli, ni tukuna mai." e dua na tamata sa dinau vua e lewe rua na tamata. e dua vei rau e lima na udolu, ka dua vei rau e lima na drau. "a sa sega ni dua vei rau me sauma lesu na nona dinau, sa vosoti

rau ruarua ga o koya. tukuna mai vei au, o cei vei rau oqo ena lomani koya vakalevu sara?" a sa sauma o saimoni ka vaka, "noqu vakasama, o koya e levu nai lavo sa taura." sa tukuna vua o jisu, e donu vinaka na nomu vakasama." sa qai vuki o koya vua na yalewa ka tukuna vei saimoni, sa o raica na yalewa qo? ni'u curu mai ena nomu loma ni vale; o sega ni bau solia e dua na wai me savati kina na yavaqu, ia o koya e savata na yavaqu ena wai ni matana ka quaraka ena drau ni uluna. "o a sega ni bau reguci au, ia na yalewa qo na gauna ga au curu mai kina, sa sega ni cegu na nona reguca tiko na yavaqu me yacova mai oqo. "o a sega ni bau lumuta na uluku ena dua nai lumu, ia na yalewa qo sa lumuta na yavaqu ena dua nai lumu talei sara. "o koya oqo au tukuna vei iko, ena vuku ni loloma levu sa mai vakaraitaka, sa bokoci kina na levu ni valavala ca ka tu vua. ia o koya e lailai na ka e bokoci vua, ni nona loloma e ka lailai. sa qai tukuni vua, "sa bokoci na nomu i valavala ca." o ira ka dabe vata tiko kei koya ena teveli era sa veitukuniyaka vaka ira, ka vaka, "o cei li oqo me rawa ni bokoca tu nai valavala ca?" a sa tukuna o koya vua na yalewa, "na nomu vakabauta sa vakabulai iko. mo lako ena vakacegu."

8

ni sa oti oqori sa qai lako yani o koya kina veikoro lelevu kei na veikoro lailai kecega, sa vunau kina ka wasea talega nai tukutuku vinaka me baleta na matanitu ni kalou. a ratou sa veitomani vata kei koya na lewe tinikarua, ka so vei ira na yalewa ka vakabulai mai na daucurumi tevoro kei na veimate ca eso á€" me vakataki meri makitalena, ka cemuri tani mai vua e vitu na tevoro, kei joana na wati kusa, na matanivanua i eroti, kei susana, kei na vuqa tale na yalewa ka ra tokoni jisu tu ena veika era rawata. vosa vakatautautava ni dau kakaburaki ka lewe vuqa sara na tamata mai na veikorokoro era sa soqoni vata mai vua, a sa tukuna o koya e dua na vosavakatautautava: "e dua na daukakaburaki sa lako me kaburaka na nona i tei. ni sa kaburaka tiko sa lutu eso ena yasa ni sala; ka sa laubutu sobu, era sa vuka mai na manumanu vuka ka mai tokilaka. "e so sa lutu kina vatu; ni sa tubu mai sa qai raqosa tale ka ni sega na kena qele me vakasua-suataka. "ka so sa lutu kina loma ni veiwavakavotona, sa tubu na veiwavakavotona ka salava ka vakamatea. "ia eso sa lutu kina qele vinaka, ni sa tubu cake sa vu-ataka na vua e yadrau." ni sa tinia na nona vosa sa qai tabalaka i cake na domona, o koya sa tiko na daligana me rogoca, ka me rogoca sara?" a ratou sa tarogi koya na nona tisaipeli, ka vaka, "a cava mada nai balebale ni vosa vakatautautava?" a sa tukuna o koya, sa soli ga vei kemudou mo dou kila na veika vuni ni matanitu ni kalou, ia o ira na kena vo ena tukuni tikoga vei ira ena vosa vakatautautava, ni ra raica tiko era sega ga ni raica rawa, era sa rogoca ka ra sega ga ni kila ka rawa. "oqo nai balebale ni vosa vakatautautava: na i tei sai koya na vosa ni kalou. nai tei e lutu ena yasa ni sala oqori o ira sa rogoca; sa qai lako mai na tevoro ka kauta tani mai na vosa ni kalou e yalodra, de ra qai vakabauta ka vakabulai kina. "ia vei ira na lutu ena vatu o ira sa rogoca na vosa sa dua na ka na nodra tavarekireki; e sega sara tuga na wakadra, e vakalalai

walega na nodra dei tiko ni ra sa temaki ga era sa bale tale. o ira na lutu ena loma ni veiuvakavotona sai ira era sa rogoca, ni ra sa lako yani sa salavi ira mai na ogaoga vakavuravura, na i yau, na veilasa ni bula vakayago, ka sega ni dua na vua ni matua ni bula me laurai mai. "ia o ira na lutu kina qele vinaka, sa i ira era rogoca na vosa ka tugana sara ena yalo e malumu ka lokumi, ka ra sa kukuva matua sara, ka sa sega kina ni cegu na nodra sa vuavuai tikoga. na vosa vakatautauvata ni rarama "sa sega ni dua, ni sa vakawaqaca na cina dabe me qai ubia tale, se me la'ki biuta tiko ena ruku ni loga, ia na kena i tutu i loma ni vale me biuta kina, mera raica na kena rarama o ira na curu yani i loma. "ni sa sega ni rawa me dua na ka e vunitaki me sega ni na vakaraitaki, se dua na ka e tabonaki me na sega ni kilai ena kilai ga mai. "o koya oqo mo dou qarauna vinaka na ka dou rogoca. vei koya sa tu vua e dua na ka ena soli vakalevu vua; vei koya e sega ni tu vua ena kautani mai vua na ka sa bau toka rawa vua." ratou lako mai vei jisu na tinana kei na tacina o iratou na tuakana kei tinana e ratou sa qai lako mai vua, ka sa sega ni rawa me ratou toro volekati koya ena vuku ni lewe levu ni tamata. a ra sa tukuna vua, ka vaka. "o iratou na tuakamu kei tinamu e ratou sa tu etautuba ka ratou via raici kemuni." ia sa tukuna o koya vei ira ka vaka, "o koya na tinau kei ira na tuakauqo o koya ga oqo sa rogoca na vosa ni kalou ka cakava sara." talairawarawa vei jisu na cagi kei na biau sa yaco, ena dua na siga, a sa vodo kina o koya kei iratou na nona tisaipeli ena dua na waqa. a sa tukuna vei iratou, "medatou takoso mada ki tai kadua ni drano." a ratou sa qai cavui kekelekele yani. ia ni ratou sa soko tiko sa moce o koya. a sa liwava sobu mai na drano oqo e dua na covulaca kaukauwa, ka sa tekivu me luvu mai na waqa, ka e ratou sa vakila ni sa toro mai o mate. a ratou sa lako vua ka vakayadrati koya, ka tukuna "turaga, turaga, edatou sa mate ni kua!" a sa tucake mai o koya ka vakarota na cagi kei na voravora ni biau. a sa malumu sobu, ka sa maravu tale tu. ia sa tukuna vei iratou, "e vei na nomudou vakabauta?" a ratou sa rere, ka qoroqoro, ka ratou vei tukunitaka, "o cei li oqo? ni vakarota mada ga na cagi kei na wai, e rau talairawarawa tu vua!" vakabulai e dua na tamata curumi tevoro a ratou sa qai soko yani kina nodra vanua na kai katara ka toka veibasai kei kaleli. ni sa sobu yani o koya ki vanua a rau sa sota kei na dua na tamata mai na koro o ya, ka sa dua na gauna balavu na nodra curumi koya tu na tevoro. a sa sega ni dauvakaisulu se me dau tiko e vale ia e na vei bulubulu ga. ni sa raici jisu, sa qai tabalaka e dua na vakarekaila levu, ka teki cuva sobu e matana, ka cavuta mai ena domo levu, ka vaka, "a cava o via mai sagai au kina, i jisu na luvu ni kalou sa cecere sara? au kerei kemuni moni kakua ni vakararawataki au!" ni sa vakarota oti o koya na yalo velavela ka tu vua na tamata qo me lako tani mai. ni dau vakatotogani koya vakawasoma, ni a sa dau vesu ena sinucodo kei na waya; edau drutidrutitilaka ka qai dau vakauti koya tu na tevoro kina vanua liwa. sa tarogi koya o jisu, ka vaka, "o cei mada na yacamu?" a sa tukuna o koya, "o vavakoso," baleta sa dua nai wiliwili levu ni tevoro era sa curumi koya tu. a ra sa vakamasuti koya me kakua ni vakaroti ira mera lakoi bulu. a sa dua na qele ni vuaka levu era vaka-ni

tiko ena ulunivanua. a ra sa mani kerei koya ke rawa ni vakatara me ra curuma. a sa vakatara vei ira o koya. a ra sa lako tani mai vua na tamata oqo na tevoro ka ra la'ki curuma ira na vuaka, a ra sa ciciva sobu mai na baba oqo ni se tu mai na vutidra, ka ra ciciva taucoko yani na loma ni drano a ra sa luvu kina. ni ra sa raica na veika sa yaco o ira na vakania tiko, a ra sa cici yani kina koro kei na veivanua volekata mera la'ki tukuna kina na ka oqo. a ra sa qai lako yani mera la'ki raica na veika sa yaco, ni ra sa yaco vei jisu, ka ra raica na tamata sa lako tani vua o ira na tevoro ni sa dabe tiko ena yava i jisu, a sa vakaisulu ka tuvakavinaka tale na nona vakasama. a ra sa rere. o ira talega na raica era sa tukuna vei ira na veika e a yaco, ena nona vakabulai o koya ka curumi tevoro. o ira kece na lewe ni vanua vakavolivolita na vanua o katara, sa ra qai tukuna vua me lako tani mai vei ira, ni sa tarai ira e dua na rere levu. a sa vodo lesu tale ki waqa o koya. na tamata ga ka a cemuri tani mai vua o ira na tevoro, sa qai vakamasuti koya me lako vata kei koya. ia sa vakatalai koya lesu o jisu, ka tukuna vua, "mo lesu ki nomu vale, ka tukuna kina na veika veivakurabitaki sa cakava vei iko na kalou." a sa lako yani ka tukuna wavoki kina koro na veika veivakurabitaki sa cakava vua o jisu. rau sa vakabulai na goneyalewa lailai kei na marama ni sa lesu tale yani o jisu, era sa kidavaki koya mai na lewe vuqa, ni ra sa waraki koya taucoko tu. ka raica, a sa lako mai e dua na tamata na yacana o jairo, o koya sa lewa na valenilotu. a sa mai tekicuva sobu ena yava i jisu ka vakamasuti koya me lako ki na nona vale, ni luvena e dua ga e yalewa ka sa yabaki tinikarua, a sa voleka ni mate. ia ni sa lako yani o koya era sa veidrigidrigi mai vua na lewe vuqa. a sa dua na yalewa sa tinikarua na yabaki ka sa sega ni cegu rawa na drodro tani ni dra mai vua, a sa vakayagataka kece na nona i yau vei ira na vuniwai ka sa sega ga ni vakabulai rawa, a sa lako mai ki dakuna ka tara na bele ni nona i sulu. ka vakasauri sa cegu na drodro ni dra. sa tukuna o jisu, "o cei sa tarai au?" era tukuna kece ni sega, a sa tukuna o pita kei iratou na tiko kei koya, "turaga o ira na lewe vuqa oqo era sa veidrigidrigiti mai vei kemuni, mo ni qai tukuna, o cei sa tarai au?" ia sa tukuna o jisu, "e dua sa tarai au, ni'u sa kila ni sa lako tani mai vei au na kaukauwa. sa kila na yalewa ni sa kilai o koya, a sa lako mai vua ena sautanini; ka tekicuva sobu e matana, ka tukuna vua ni ra vakarorogo tu na tamata kecega, nai naki ni nona tarai koya kei na kena yaco vakasauri vua na veivakabulai. a sa tukuna vua o koya, "luvequ yalewa, mo qaqa tiko; sa vakabulai iko na nomu vakabauta. mo lako ena vakacegu." ni se vosa tikoga o koya sa lako mai e dua na tamata mai na vale nei koya ka lewa na vale ni lotu, ka tukuna vua, "na luvumu yalewa sa mate. kakua ni o vakaoca na qasenivuli." ia ni sa rogoca o jisu, sa tukuna vua, ka vaka, kakua ni o leqa; mo vakabauta ga, ena vakabulai kina o koya." ni sa yaco yani i vale o ya o jisu, sa sega ni qai vinakata o koya me dua tale me curu i loma ni vale, ka vaka vo ga o pita, jemesa kei joni kei rau nai tubutubu ni goneyalewa. a ra sa tagi ka osivaka kecega na goneyalewa qo; ia sa tukuna o koya, "ni kakua ni tagi; o koya e sega ni mate, ia sa moce ga." a ra sa vakadredrevaki koya, ni ra sa kila kece tu ni sa mate o koya. ia a sa vakatalai ira kece i tuba ka taura na liga i

goneyalewa, ka tukuna, "goneyalewa lailai, mo tucake mai." a sa suka lesu tale mai na yalona, ka vakasauri sa tucake mai. sa tukuna me soli mada vua eso na kakana me kania. e rau sa qoroqoro ga na nona i tubutubu, ia sa vakarota vei rau me rau kakua ni tukuna vua e dua na veika e yaco.

9

a sa kacivi ira vata mai na nona tisaipeli lewe tinikarua ka solia vei ira na kaukauwa kei na lewa vei ira kecega na tevoro, ka mera vakabula talega na veimate eso. sa vakatalai ira mera vunautaka na matanitu ni kalou kei na nodra vakabulai o ira sa tauvimate. a sa tukuna vei ira o koya, ena nomudou i lakolako oqo dou kakua ni kauta e dua na ka, me kakua na i titoko, se taga ni vaqa, se madrai se nai lavo; me kakua ni kau tiko e rua nomudou i sulu. "ni dua na vale dou sa curu kina, dou tiko e keru, me yacova ni dou sa biubiu. "vei koya e sega ni na via ciqomi kemudou, ni dou sa biuta mai na koro oqori, dou tavaraka tani na kuvu ni qele mai na yavamudou me vakaraitaki kina vei ira na nodra besetaka. a ra sa qai lako yani kina veikorokoro ka vunautaka nai tukutuku vinaka, kei na veivakabulai ena veivanua kecega. na veika kece e a vakayacora tiko o koya sa la'ki rogoca o eroti na kovana; ka lomatarotaro vaka levu, baleta ni so na tamata era sa tukuna ni sa tucake tale mai na mate o joni, ka so sa tukuna ni o ilaijia sa rairai tale mai, eso tale sa tukuna ni sa tucake mai e dua vei ira na parofita e liu. sa tukuna o eroti, "au sa musuka oti na ului joni, ia o cei tale beka oqo sa cakava tiko na veika ka'u sa rogoca?" a sa sasaga kina o koya me raici koya mada. ni ra sa lesu mai nai apositolo era sa mai tukuna taucoke vua na veika era a cakava. a sa kauti ira lo o koya kina dua na vanua lala ka qele vaka veciseita. ia ni ra sa kila na lewe vuqa, era sa muri koya; sa tavaki ira mai o koya, ka tukuna vei ira na veika me baleta na matanitu ni kalou, kei na nona vakabulai ira na gadreva. ni vakarau me la'ki dromu tiko na siga o ya, e ratou sa lako mai vua na lewetinikarua, ka tukuna vua, "mo vakatalai ira tani na lewe vuqa, me rawa ni ra lako kina veikorokoro kei na veivanua volekata na vanua oqo, mera moce kina ka kana kina; ni sa vanua lala na vanua eda tiko kina oqo." ia sa tukuna o koya vei iratou, "dou solia vei ira eso na ka mera kania." a ratou sa tukuna, "sa sega ni dua na ka e tu oqo. e lima walega nai buli madrai kei na rua na ika e tu vei keitou. ka vakavo ga me keitou lako ka volia mai na kakana me baleti ira taucoko oqo. ni tagane mada ga e rauta tiko ni ra lewe lima na udolu, sa qai tukuna o koya vei iratou na nona tisaipeli, "dou vakadaberi ira me lewe limasagavulu dua nai wasewasa." a ratou sa cakava vaka kina, ka ra sa dabe taucoko na tamata. a sa taura o koya na lima nai buli madrai kei na rua na ika, ka tacake ki lomalagi ka masulaka, a sa qai dovika ka solia vei iratou na tisaipeli me ratou wasea yani ki vei ira na lewe vuqa. a ra sa kana ka mamau taucoko, e tinikarua na sova e ratou vakatawana mai na vo ni kedra. ena dua na siga ni a masu taudua tiko o koya sa ratou qai veitomanu vua na nona tisaipeli, sa vosa vei iratou ka vaka, "era tukuna tiko na tamata se o cei beka o au?" a ratou sa sauma vua, ka vaka, "o joni na

dauveipapitaiso, ia eso sa tukuna o ilaijia; ka so tale era sa tukuna, ni sa tucake tale mai e dua vei ira na parofita e liu?" sa tarogi iratou, "ia o cei dou tukuna ni o au?" a sa tukuna vua o pita ka vaka, "na karisito ni kalou." a sa vakadreti iratou vakabibi ka vakarota me ratou kakua ni tukuna vua e dua na ka oqo. sa tukuna, "na luve ni tamata ena lako curuma e vuqa sara na veika rarawa, ena sega ni ciqomi mai vei ira na qase kei ira na bete levu kei ira na daunivolatabu, ena qai vakamatei ka e na tucake tale ena i katolu ni siga." sa qai tukuna vei iratou taucoke, kevaka e dua sa gadreva me muri au mai, me kakua ni nanumi koya me colata tikoga e veisiga na nona kauveilatai ka muri au. "vei koya sa vinakata me maroroya na nona bula, ena vakayalia, ia vei koya e vakayalia na nona bula ena vukuqu ena maroroi. "kevaka sa taukeni vuravura kece e dua na tamata, a cava na kena yaga vua, ni sa ka ni mate ga vei koya se me vakayali koya tani mai kina? "o koya e maduataki au kei na noqu vosa, ena maduataki koya na luve ni tamata ena nona na lako mai ena nona i ukuuku lagilagi vata tukuna kei tamana, kei ira vata tukuna talega na agilosu ni kalou. "ia na ka dina oqo au tukuna vei kemudou, eso era tucake tu eke e daidai ni se bera ni ra mate era na raica mada na matanitu ni kalou." ni oti e walu na siga mai na gauna e a vosataka tiko kina na veika oqori, sa qai kauti pita, joni kei jemesa kina ulunivanua me la'ki masu. ni sa masu tiko o koya, sa veisau na kena i rairai kei na nona i sulu sa tekivu me vulavula ka lumilumisa mai. ka raica, e lewe rua na tamata sa veivosaki vata kei koya, oi rau oqo o mosese kei ilaijia, rau sa rairai ena i ukuuku, ka tukuna na nona mate ka na la'ki vakayacora o koya ki jerusalemi. ia o pita kei rau na tiko vata tukuna e ratou sa moce lutu; ni ratou sa yadra vinaka mai na moce, e ratou sa raica na nona i serau kei rau vata tukuna na tamata e ratou wavu vata tu. ena gauna e rau sa tekivu biubiu tale mai vua, a sa tukuna vei jisu o pita, ka vaka, "kemuni saka, e vinaka medatou sa tikoga eke; ka me keitou na cakava e tolu na vale vakacevaceva: e dua me nomuni, e dua me nei mosese, kei na dua tale me nei ilaijia" â€œ" a sa sega ni vakasamataka na ka sa cavuta tiko. ni se vosa tikoga o koya sa lako mai e dua na o ka mai vakarurugi iratou tu; a ratou sa rere vakalevu ni sa solegi iratou na o. a sa rogo mai e dua na vosa mai na loma ni o, ka vaka, "oqo na luevuq lomanu, dou rogoci koya!" ni sa oti na vosa, sa laurai duadua ga o jisu. ia e ratou sa galuvaka, ka sega ni tukuna ena gauna o ya na veika e ratou a raica. na ka e a qai yaco ena siga ka tarava, ni ratou sa siro sobu mai ena ulunivanua, a ra sa waraki koya tu mai na lewe vuqa. ka vakasauri ni sa kaci mai e dua na tamata mai vei ira na lewe vuqa, ka vaka, "qasenivuli, au sa kerei kemuni vakabibi mo ni mai raica mada na luevuq tagane, ni sa dua bulu ga na luevuq. "ka raica, e dua na yalo e dau curu tiko vua ka vakasauri sa qoqolou; ka moqemoqe ka vuso na gusuna, sa sagasagai dredre me takali tani a sa dau vakamavoataki koya. "au a kerei iratou na nomu tisaipeli me ratou cemuria tani, ia e ratou sa sega ni rawata." a sa tukuna o jisu, ka vaka, "ai tabatamata sa sega kina na vakabauta ka dauvakaduiduileti, sa sega ni rawa me vaka tiko oqo, sa balavu mai na gauna au tiko kina kei kemudou, ka vosoti kemudou tiko? mo kauta mai kike na luvemu."

ni se lako tikoga mai sa tauri koya na tevoru ka tavu-laki koya sobu ka bitabitalaki koya. a sa vakarota o jisu na yalo ca oqo, ka vakabulai koya na gone, a sa solia lesu tale vei tamana. era sa qoroqoro kecega ena nona cecere na kalou. ia ni ra se qoroqora tu ga na veika kece e a cakava o jisu, sa tukuna o koya vei iratou na nona tisaipeli, "na vosa oqo me curusobu sara ki na daligamudou, ni o koya na luve ni tamata sa voleka mai na gauna me na soli yani kina ki na ligadra na tamata." ia era sa sega ni taura rawa na vosa oqo, ni sega ni vakavotui vei ira mera kila, a ra sa sega kina ni siqema rawa; ka era sa rere ni tarogi koya ena vuku ni vosa oqo. a sa tubu ena kedratou maliwa e dua na veileiti se o cei mada vei iratou e cecere duadua. sa kila o jisu na nanuma ni lomadratou, a sa kauta mai e dua na gone lailai ka mai biuta e matana, ka tukuna vei iratou, o koya sa ciqoma na gone lailai oqo ena vuku ni yacaqu sa ciqomi au; o koya e ciqomi au sa ciqomi koya sa talai au mai, o koya e cecere duadua vei kemudou o koya e kauti koya sobu me veiciqomi. sa qai tukuna o joni ka vaka, "kemuni saka turaga, e dua na tamata keitoutu raica ni cemuri ira tani tiko na tevoru ena yacamuni, ka keitoutu sa tarovi koya baleta ni sega mada ga ni muri kedatou tiko." ia sa tukuna vei koya o jisu, "dou kakua ni tarovi koya, ni o koya e sega ni kedatou meca, o koya edatou i to vata." ni sa yaco dina tiko mai na kena gauna me sa na vakarau kau cake yani kina o koya, a sa vakanamata sara ga na matana me sa butuki jerusalemi, a sa tala eso mera lako e liu vua. a ra sa lako ka la'ki curuma e dua na koro vaka samaria, mera la'ki vakavakarautaki koya rawa mai kina. ia era sa sega ni vinakata mera ciqomi koya se me vakacegui mada ga kina, baleta ni vakana-mata tiko o koya ena nona i lakolako ki jerusalemi. ni rau sa raica na nona tisaipeli o jemesa kei joni na veika oqo, e rau sa tukuna, "turaga, ni vakatara mada vei keirau, me keirau vakarota na buka waqa me lutu sobu mai lomalagi me vaeavutaki ira, me vaka sa cakava oilaijia?" ia sa vuki o koya vei rau ka vunauci rau, ka tukuna, oi kemudrau drau sega ni kila nai tovo ni yalo e tiko vei kemudrau. ni sa sega ni lako mai na luve ni tamata me vakarusai ira na tamata ia me vakabulai ira. a ratou sa qai lako kina dua tale na koro. ni ra sa lako tiko e gaunisala, a sa tukuna vei koya e dua vei ira, "turaga, au na muri kemuni ena vanua cava ga o ni na lako kina." a sa tukuna vua o jisu, "o ira na fokisi sa tu na nodra qara ka ra vakasova na manumanu vuka, ia na luve ni tamata sa sega ni dua na vanua me bau vakadavora rawa kina na uluna." sa tukuna tale o koya vua e dua, "mo muri au." ia sa tukuna mai o koya, "turaga, me'u se tei lako mada me'u la'ki buluti tamaqu." a sa tukuna vei koya o jisu, "laivi ira sa mate mera buluta ga na nodra mate, ia mo lako yani o iko ka vunautaka na matanitu ni kalou." sa tukuna tale mai e dua, "turaga, oi au e dua ka'u na muri kemuni, ia me'u lako mada e liu i neitou vale, me'u la'ki tatau vinaka mai kina." ia sa tukuna vei koya o jisu, "sa sega ni dua me sa taura e ligana nai siviara, me qai rai tale tikoi muri, ni sa sega ni vakarautaki kina me ganiti koya na matanitu ni kalou."

ni oti na veika oqo sa qai digitaka e lewe vitusagavulu tale na turaga, ka vakatalai ira mera lako yayarua ka mera liu rawa kina veikorokoro kei na veivanua ena qai lakova yani o koya. a sa tukuna vei ira, sa ka levu vakaidina na matua ni vuata, ia sa lewe lailai sara o ira na tamata cakacaka; o koya oqo mo dou masuta na kena i taukei; me tala tale mai ena tamata cakacaka kina vanua ni nona tatamusuki. "dou lako yani; ka raica, au sa talai kemudou yani me vaka na lami ena kedra maliwa na wolifa. dou kakua ni kauta na baosi, se nai yaya ni moce, se nai vava; me kakua ni dua mada ga mo dou vakabula kina ni dou sa lako tiko. "ia nidou sa curu kina dua na vale, taumada mo dou cavuta kina, me sobuta na vale oqo na vakacegu. kevaka e kilikili tukuna na vale oqori me sobuta na vakacegu, ena sobuta tu na vakacegu; kevaka e sega ni kilikili tukuna, ena lesu tale mai vei kemudou. mo dou tikoga ena vale oqori, dou kania ka gunuva na veika e ratou solia, ni tamata e cakacaka tiko ena soli vua na kena i sau. me kakua ni levu na vale mo dou veitokiyaki tiko kina. "ni dou sa curu kina dua na koro levu ka ra ciqomi kemudou mai, dou kania na veika era vakarautaka vei kemudou. "dou vakabulai ira sa tauvimate e kea, ka dou tukuna vei ira, na matanitu ni kalou sa lako mai ka sa voleka sara tiko mai vei kemudou. ia ni dua na koro dou sa curu kina, ka ra qai sega ni ciqomi kemudou, dou lako kina kena veigaunisala ka tukuna, na kuvu ni qele ni koro oqo ka sa kabiti keimami tu, keimami sa na tavrira tani me tarai kemuni. ka mo dou kila deivaki tiko, na matanitu ni kalou sa lako mai ka sa voleka sara tiko mai vei kemudou. ia ka'u tukuna vei kemudou, se bau vinaka cake sara na siga o ya vei sotoma mai na koro oqori. "ena ka vei iko, koroseni! ena ka vei iko, veci-seita! na cakacaka veivakaurabuitaki ka a vakayacori vei iko ke me a vakayacori vei taia kei saitoni, ke rau sa veivutuni makawa sara, ena i sulu taga ka dabe ena dravusa. "ia ena siga ni lewa o taia kei saitoni ena lailai na ka e rau na sotava mai vei kemudrau. "o iko, kape-naumi, o sa laveti cake ki lomalagi, o na biu sobu ki etesi. "o koya sa rogoci kemudou sa rogoci au, o koya e sega ni via ciqomi kemudou sa sega ni via ciqomi au, kei koya e sega ni via ciqomi au, sa sega ni via ciqomi koya sa talai au mai. sa ka levu na nodra reki na lewe vitusagavulu ni ra sa lesu mai, ka tukuna, "turaga, o ira sara mada ga na tevoru era vakarorogo vei keimami ena vuku ni yacamuni." a sa tukuna vei ira o koya, au a raici setani ni lutu sobu mai lomalagi me vaka na tibi ni livailiva. "ka raica, au sa solia vei kemuni na kaukauwa mo dou lewa na gata kei na batibasaga, kei na nodra kaukauwa kece na meca, ena sega tale ni dua na ka me rawai kemudou mo dou ca kina. "ka me kakua ni vu ni nomuni reki tiko na veika oqo, ni ra vakarorogo vei kemuni o ira na yalo velavela, ia me vuni nomuni reki tiko ni sa volai na yacamuni mai lomalagi." ena auwa vata o ya sa tarai jisu e dua na reki vakayalo ka tukuna, au vakavinavinakataki kemuni, tamaqu, na turaga ni lomalagi kei vuravura, ni o sa vunia na veika oqo vei ira na vuku kei ira na yaloqase-qase, ka o ni qai vakatakila ga vei ira na gone lalai sara. vinaka vakalevu, tamaqu, sa yaco ga me vaka kina ni

sa donu mai vei kemuni. "na veika kece sa solia mai vei au o tamaqu, e sega ni dua e kila vinaka se ocei o koya na luvena, ka vakavo duadua o tamaqu, se o cei mada o tamaqu ka vakavo duadua ga na luvena, kei koya sa vinakata na luvena me vakatakilali koya kina vua." a sa vuki vei iratou na nona tisaipeli, ka tukuna lo vei iratou, sa kalouvinaka na mata sa raica na veika dou sa raica; "me'u tukuna vei kemudou, ni lewe levu vei ira na parofita kei ira na tui era via raica na veika dou sa mai raica, ka ra sega ni raica, se me ra bau rogoca na veika dou sa rogoca, ka ra sa sega ni rogoca." ka raica, sa dua na vuni lawa sa tucake ka vakatovolei koya, ka vaka, "qasenivuli, a cava me'u kitaka me'u rawata kina na bula sega ni mudu?" a sa tukuna vua o koya, "a cava sa volai tu ena lawa? a cava o wilika ni volai tu kina?" sa sauma mai o koya ka vaka, "mo lomani jiova na nomu kalou ena yalomu taucoko, kei na lomamu taucoko, kei na nomu kaukauwa taucoko, kei na nomu vakasama kecega, kei na kai nomu me vakataki iko." a sa tukuna vua o koya, na nomu sauma mai na taro e donu vinaka sara ga; mo la'ki kitaka sara ga na ka oqo o na bula kina." ia o koya e vinakata me vakadonui koya ga, a sa tukuna vei jisu, "o cei sara mada na kai noqu?" sa tukuna vua o jisu ka vaka: a sa dua na tamata sa lako sobu tiko mai jerusalemi, ki jeriko, ka ra sa tauri koya na daubutako, a ra sa luvata tani na nona i sulu, ka vakamavoataka, a sa sa qai biuti koya laivi tu mai ni sa voleka sara ni mate, ka ra lako yani. "a sa lako sobu mai ena gaunisala sara ga o ya e dua na bete, ni sa raici koya, sa lako vakatikitiki tani ki tai kadua ni gaunisala. "sa vaka talega kina e dua na livai, ni sa lako tiko sa yaco ki na vanua o ya, ni sa raica, sa lako vakatikitiki talega ki tai kadua ni gaunisala. "ia sa dua na kai samaria, ena nona i lakolako sa yaco kina vanua sa davo tu kina na tamata oqo. ni sa raici koya, a sa lomana sara. "sa lako vua ka vadretitaka na nona mavoa, ka livia kina na waiwai kei na waini; a sa qai vakavodoki koya ki na nona manumanu, ka kauti koya kina dua na bure ni vulagi, ka qaravi koya e kea. "ena siga ka tarava, ni sa lako ena nona i lakolako lesu tale, sa qai taura mai e rua na ruasagavulu na dola, ka solia vei koya nai taukei ni bure ni vulagi, ka tukuna vua, "mo qaravi koya tiko; na i lavo kece o vakayagataka vua, ni'u sa lesu mai ka'u na qai mai sauma lesu vei iko." vei iratou na lewe tolu oqo, o cei mada o nanuma o iko, ni rau kai vata na tamata ka tauri koya vakaukauwa na daubutako?" a sa tukuna o koya, "o koya ga sa vakaraitaka vua ni lomani koya dina." sa qai tukuna vua o jisu, "mo lako ka la'ki cakava vaka kina." e a yaco ni ra sa lako tiko sa curu o koya kina dua na koro; ka sa veikidavaki tu mai e dua na yalewa o maca na yacana, a sa sureti koya sara ki nona vale. a sa dua na tacina o meri na yacana, o koya sa dabe ena yava i jisu me rogoca na nona vosa. ia sa ogaoga sara vakalevu o maca ena vei qaravi, ka la'ki tukuna vua na turaga, ka vaka, "turaga, na taciq e wele tikoga oqori ka sega mada ga moni bau kauwai kina, ni'u sa oca baleta ni'u cakava duadua tikoga? o koya oqo mo ni tukuna vua me mai vukei au." a sa tukuna vua o jisu ka vaka, "maca, maca, o sa rui lomaocaocataka ka leqataka e levu na ka. "ia na ka sa gadrevi tu e dua bau ga, na ka talei o ya sa digitaka o meri, ka na sega ni na kautani rawa mai vua."

11

ena dua na gauna ni a masu tiko o koya ena dua na yasana, ni sa tinia, a sa lako mai vei koya e dua na nona tisaipeli ka tukuna vua, "turaga, mo ni vakavulici keitou mada na cava me keitou tukuna ni keitou sa masu, me vaka na nona vakavulici iratou na nona tisaipeli o joni." a sa tukuna vei iratou, "ni dou sa masu, dou cavuta vakaqo ne: tamai keimami mai lomalagi, me vakarokorokotaki na yacamuni. me yaco mai na nomuni matanitu, me yaco na nomuni lewa e vuravura me vaka sa caka mai lomalagi. mo ni solia tikoga vei keimami na madrai e rauti keimami ena veisiga yadua. mo ni kakua ni cudruvi keimami ena vuku ni neimami valavala ca, ni keimami sa sega talega ni cudruva e dua sai valavala ca vei keimami. ka moni kakua ni kauti keimami kina vere, ia mo ni vakabulai keimami ga mai na ca." sa qai tukuna vei ira o koya, taura mada kevaka e dua vei kemudou me tiko e dua nona i tokani, ka o lako vua ena bogi levu ka tukuna vua, "noqu i tau, mo solia mada vei au e tolu nai buli madrai; ni dua na noqu i tokani e mai vakacegu vakalailai vei au ena nona i lakolako, ka sega sara ga ni dua na ka e tu vei au me'u vakarautaka vua; a sa vosa o koya mai na nona loma ni vale, ka vaka, 'kakua ni o vakasosataki au; na katuba sa sogo tu, ka ratou tiko oqo kei au na luvuq ena rumu ni moce; sa sega ni rawa vei au me'u tucake ka solia vei iko?" "au tukuna vei kemudou, e dina ni nona i tokani voleka sa sega ni rawa me tucake yani ka solia na ka sa kerea, ia ena vuku ga ni nona sa cikeva tikoga, ena tucake mai kina o koya ka solia vua na veika kece sa gadreva. "ka'u tukuna vei kemudou, dou kerekere, ena soli vei kemudou; dou vakasaqara, dou na kunea; dou tuki-tuki, ena dolavi mai vei kemudou. "vei ira vakaadua ga sa kerekere era na rawata, kei koya sa vakasaqara ena kunea, kei koya sa tukituki ena dolavi mai mai vua. "kevaka e dua na tamani gone vei kemudou me kere madrai vua na luvena, ena solia li vua e dua na vatv? se me kerea e dua na kena ika, ena solia li vua e dua na gata me i sosomi ni ika? "se me kerea e dua na kena yaloka, ena solia li vua e dua na batibasaga? "kevaka sa rawa tiko vei kemudou na tamata i valavala ca mo dou solia tiko na ka vinaka vei ira na luvemudou, sa na wacava sara na tamamudou vakalomalagi ena nona solia na yalo tabu vei ira sa kerekere vua!" a sa cemuria tani o koya e dua na tevoro, ka galu talega. ia ni sa lako tani mai na tevoro, ka vosa rawa tale na galu; a ra sa qoroqoro ga na lewe vuqa. ia eso era sa tukuna, "sa cemuria tani o koya na tevoro ena kaukauwa i velisavuvu, na nodra i liuliu na tevoro." eso tale, era via vakatovolei koya, ena nodra vinakata mera raica e dua nai vakatakilakila mai lomalagi. ia o koya, ni sa kila na nanuma ni lomadra, sa tukuna vei ira: "ke sa dua na matanitu era sa dui dre ga na lomadra o ira na lewena e sa na yaco ga kina na rusa, ke dua na vale era sa vei-sei ga vakavuvale esa na kasura sobu ga. kevaka sa sega ni duavata tiko mada ga o setani vei koya ga, ena qai rawa li vakacava me kaukauwa na nona matanitu? baleta ni dou tukuna tiko ni'u cemuria na tevoro ena kaukauwa i velisavuvu. "kevaka au cemuria tani na tevoro ena kaukauwa i velisavuvu, ia ena kaukauwa i cei era cemuria tani tiko kina na tevoro o ira na lu-

vemudou? o koya oqo e vinaka mo dou tarogi ira ga. "ia kevaka au cemuria tani na tevoro ena kaukauwa ni liga ni kalou, sai vakaraitaki dina ni sa yaco mai vei kemudou na matanitu ni kalou. "ni vakayaragitaki koya vinaka tu na tamata kaukauwa ka yadrava vinaka na nonai tikotiko, ena maroroi vinaka kece na nona i yaya. ia ni sa lako mai e dua e kaukauwa cake mai vua ka vakamalumalumutaki koya, ka taura kece mai vua na nona i yaragi ka vuni nona qaqa, ka veiwaseyaka na nona i yau kece. "o koya sa sega ni totaki au sa saqati au tiko, kei koya sa sega ni vukei au sa vakacacana tiko na ka au cakava. "ni sa lako tani mai ena tamata na yalo velavela, sa dauveilakoyaki ena veivanua dravuisiga, me vakasaqara e dua na vanua me vakacegu kina; ni sa sega ni kunea rawa, sa tukuna, au na lesu tale kina noqu vale ka'u a lako tani mai kina." "ni sa lako mai, sa raica ka tavraka vakav-inaka sa qai conaka vakamaqosa. "a sa qai lako ka la'ki kauta tale mai e ratou lewe vitu na yalo e ratou vakadomobula cake sara mai vua ena ca, a ratou sa curu ka vakaitikotiko kina; ia na tamata oqori se bau vinaka cake e liu sa qai ca vakalevu sara ena gauna oqo." ena nona vosa tiko ena vuku ni veika oqo, a sa lako mai e dua na yalewa ena kedra maliwa na lewe vuqa, ka tabalaka i cake na domona ka tukuna vua, "sa kalouvinaka na kete o a lako mai kina, kei na sucu o a sucuma!" ia sa tukuna o koya, "e uasivi sara mai vei koya oqori e dua, ni sa kalouvinaka o ira sa rogoga na vosa ni kalou ka tugana sara!" ni ra sa osodrigi vata mai na tamata, sa qai tekivu o koya me tukuna vei ira, sa dua dina nai tabatamata ca sa tu oqo. ni koni vakasaqara tiko me dua nai vakatakilakila, ena sega ni vakaraitaki e dua nai vakatakilakila vaka vo nai vakatakilakila i jona na parofita. "me vaka sai vakatakilakila o jona vei ira na kai ninive, ena vaka talega kina na luve ni tamata kivei ira nai tabatamata oqo. ena tucake na radi ni ceva ka vakadinadinataka na nodra cala nai tabatamata oqo ena gauna ni veilewai, ni o koya mada ga e lako sara mai nai yalayala kei vuravura me mai rogoga na vuku i solomoni; ia e dua sa tiko eke sa uasivi cake sara mai vei solomoni. "ena siga ni veilewai era na tucake kina na kai ninive, ka vakadinadinataka na nodra cala nai tabatamata oqo, ni o ira era veivutuni ena vunau i jona; ia e dua sa tiko eke sa uasivi cake sara mai vei jona. "sa sega ni dua me vakawaqaga na cina ka qai vunitaka me kua ni dua e raica, se me biuta ena boto ni sova, ia ena vakadaberi ena kenai tutu ga, me rawa ni ra raica na rarama o ira era curu mai. "na mata na cina ni yago. o koya oqo ni sa vinaka na matamu ena rarama kina na yagomu taucoko. ia kevaka me ca na matamu, na yagomu ena butobuto taucoko. "o koya oqo mo dikeva tiko na nomu rarama me kua ni butobuto tiko. "kevaka sa rarama taucoko tu na yagomu ka sega ni dua na tikina me butobuto, na yagomu taucoko era na ramesese me vaka na ramesese ni cina, ena nona sa caudre tu me vakararamataki iko." ena ca vei ira na farisi kei na vuni lawa ena nona se vosa tiko, sa lako mai e dua na farisi ka sureti koya me rau la'ki vakayakavi vata mada. a sa lako o koya ka curu i loma ka dabe sara me kana. ni sa raica na farisi na ka sa cakava o koya sa kurabui sara kina, baleta ni se bera mada ni vuvulu na ligana sa kana sara. a sa tukuna vua na turaga,

o kemuni na farisi o ni dau savata tikoga na taudaku ni bilo kei na taudaku ni dari, ia na lomamudou sa sinai tu ena kocokoko kei nai tovo vakasisila. "dou sa sesewa! e sega li ni o koya sa cakava na taudaku sa cakava talega na ka e loma? "ia ni dou sa solia na ka dou taukena; ena qai savasava vei kemudou na ka kecega. "ia e ca vei kemudou na farisi! e dina mada ga ni dou sa dinata na nomudou solia nai katini ni veika lalai dou a rawata, ka dou qai vakawaletaka na cudru kei na loloma ni kalou. o koya oqori e dodonu ga me caka tiko, ka me kua ni guilecavi tiko na kena vo tale. "e ca vei kemudou na farisi! ni dou dau vinakata nai dabadabe cecere duadua ena loma ni vale ni lotu, kei na nomudou dau kidavaki ira tu na tamata ena vanua ni veivoli. "e ca vei kemudou na daunivolatabu kei na farisi, a dauveivakaisini! ni dou sa vaka nai bulubulu sa sega ni kune tu, ni ra lakova ka butuka na tamata ka era sega sara ga ni bau kila." sa qai vosa vei koya e dua na vuni lawa, ka vaka, "qasenivuli, na nomuni vosataka tiko na veika oqo o ni sa beitaki keitou tale tikoga kina." a sa tukuna o koya, "sa ka vakaloloma talega oi kemudou, na vuni lawa! ni dou vakacolati ira tiko na tamata ena i colacola bibi, ka o kemudou mada ga dou sega ni cola rawa tiko nai colacola oqori ena dua na qaqaalo ni ligamudou. "e ca vei kemudou! ni dou sa taya na kedra i bulubulu na parofita, ka ra a vakamatea o ira na nomudou qase. "na dina oqo, dou sa vakaraitaka, ni dou duavata ena ka era cakava na nomudou qase; ni ra a vakamatei ira dina, ka o dou qai taya na kedra i bulubulu. "o koya oqo na nona vuku na kalou sa vosa talega kina, au na vakatalai ira yani na parofita kei na apositolo vei ira, ka na so vei ira era na vakamatea ka vakararawataka; ena tarogi kina nai tabatamata oqo ena vuku ni nodra dra tau-coko na parofita, ka se dave sara mai ena i tekivu kei vuravura, mai na dra sara i epeli kina dra i sakaraia o koya ka vakamatei ena tadrui ni cabocabo ni soro kei na vale ni soro. io, au tukuna vei kemudou, nai tabatamata oqo ena tarogi kina. "e ca vei kemudou na vuni lawa! ni dou kauta tani na i dola ni kila ka. ka o kemudou mada ga dou sa sega ni curu rawa kina, ka o dou qai tarovi ira tiko na sa curu tiko kina. ni tukuna tiko vei ira na veika oqo, a ra sa qai saqati koya vakaukauwa ena nona vosa o ira na vuni lawa kei na farisi, ka ra vakatarogi koya ena vuqa na ka, ena nodra vosa ni veicavilaki vua ka me sauma mai vei ira me rawa ni ra beitaki koya kina.

12

sega ni dede era sa osodrigi mai e udolu vaka udolu na tamata, a ra sa veibutuqai, a sa tukuna mada ga e liu vei iratou na nona tisaipeli, ka vaka, dou qarauna na nodra leveni na farisi, na dauveivakaisini. "ni sa sega ni dua na ka me tabonaki mena sega ni cereki mai, se dua na ka me vunitaki mena sega ni kilai. o koya oqo na veika dou tukuna ena vanua buto ena rogoci mai ena vanua rarama, kei na veika dou vakasolokakanataka lo e daliga mai na loma ni rumu ena kacivaki e delanivale. vakatauvuvulitaka o jisu na rerevaka na kalou "vei kemudou, na wekaqu, au sa tukuna, dou kakua ni rerevaki koya sa vakamatea na yago, ni sa oti o ya e sega tale ni dua na ka me cakava

rawa. ia au na vakaraitaka vei kemudou, o cei mo dou rerevaka? dou rerevaki koya ga sa vakamatea oti, sa tu talega vua na kaukauwa me biuta ki eli; io, au na tukuna vei kemudou, dou rerevaki koya qo! "sa sega li ni volitaki na separo e lima ena rua walega na sede? ka sa sega ni dua vei iratou me guileca e mata ni kalou. "ia oi kemudou na drau ni ulumudou sa wiliki ka kilai matata tu. o koya oqo mo dou kakua ni rere tiko, ni o kemudou dou sa ka talei sara mai vei ira na yavusa separo. "au tukuna talega vei kemudou, o koya yadua ena vakatusai au ena matadra na tamata, ena vakatusai koya talega na luve ni tamata ena matadra na agilosini ni kalou. "ia o koya ena cakitaki au ena matadra na tamata, ena cakitaki talega ena matadra na agilosini ni kalou. ke dua e vosa beca na luve ni tamata ena rawa ni vosoti; ia kedu e vosa vakasewasewana na yalo tabu ena sega sara ni vosoti. ni dou sa kau kina yeivalenilotu kina mataveilewai se matadra na turaga bale, dou kakua ni leqataka na ka mo dou tukuna se mo dou sauma vakacava se na vosa me veiganiti tukuna. "ni sai koya na yalo tabu ena vakavulici kemudou ena auwa sara ga o ya ena vosa e kilikili me veiganiti tukuna." a sa vosa mai vei koya e dua vei ira na lewe vuqa, ka vaka, "qasenivuli, tukuna mada vei koya na tuakaqu nai votavota ni yau ka maroroitu me wasea mai na noqu." ia sa tukuna vei koya o jisu, "tagane, au a sa lesi li me'u lewa na kena vakatulewataki na ka me baleti kemudrau?" a sa tukuna o koya vei ira, "dou yadrava ka qarauna na yalo e kocokoco, na levu ni i yau e tu vua e dua na tamata e sega ga ni solia vua na bula dina." sa qai tukuna vei ira o koya e dua na vosa vakatautauvata, ka vaka, "sa dua na tamata vutuniyau sa vakalewe vinaka na veika e rawa mai ena nona qele. a sa vakananuma e lomana, ka tukuna, "a cava me'u cakava tale ni sa sega na noqu lololo me'u binia kina na noqu lewe ni qele? sa qai tukuna, "oqo ga ka'u na cakava: me'u na basuka sobu na noqu lololo ka tara e dua na ka vakaitamera, o koya oqori me'u na binia taucoko kina na noqu lewe ni qele taucoko kei na noqu i yau kece. "au na qai tukuna ki yaloqu, "yaloqu, sa ka levu sara na nomu i yau sa bini tu me baleta na veitabayabaki sa tu mai liu; oqo mo sa vagegalei iko tu ga; mo kana, mo gunu, ka marau tiko." "ia sa tukuna mai vei koya na kalou, 'tamata lialia! ena bogi sara ga e daidai ena kautani kina mai vei iko na yalomu; ena qai nei cei nai yau o sa binia tu?" "io, na lialia o koya sa binia tiko na nona i yau e vuravura, mai lomalagi vua na kalou e sega kina ni vutuniyau o koya." sa qai tukuna o koya vei iratou na nona tisaipeli, o koya oqo ka'u sa tukuna kina vei kemudou, mo dou kakua ni lomaocaocataka na ka me baleta na nomudou bula, ena cava mo dou kania; se na ka me baleta na yagomodou, ena cava mo dou na vakaisulu kina. "e sega ni mai bibi na kakana se nai sulu, e bibi ga na bula. "dou raica mada na reveni, ni ra sa sega ni kabukaburaki se tatamusuki, sa sega na nodra vale ni yau se lololo; a sa vakani ira tikoga na kalou. oi kemudou dou sa ka talei sara mai vei ira na manumanu oqori? "a cava na kena yaga vei kemudou na lomaocaoca, ka ni sega mada ga ni rawa me tosoi kemudou cake me vica na idi? "ka ni sega ni cakava rawa na lomaocaoca e dua na ka lailai, a cava mo dou lomaocaocataka tiko kina e levu na ka? "dou raica mada

na viavia, se ra tubu vakacava: era sega ni cacakaca se veilakoyaki wavoki; ka'u tukuna vei kemudou, o solomoni mada ga ena nona i ukuuku e sega ga ni to-toka sara me vakataka e dua vei ira oqo. "kevaka sa vaka tu o ya na kalou ena nona conaka vinaka na co, na ka sa tubu ena vei saqata ka vakamai tale yani ena siga ni mataka, sa sega li ni dou ka talei sara me conaki kemudou vinaka, na nomudou vakabauta sa rui lailai? "dou kakua ni vakasaqara na ka mo dou kania se na ka mo dou gunuva, dou kakua ni nuiqawaqawataka e levu na ka. "sa kalouvinaka o ira na dauveiqaravi oqori. "ni veika taucoko oqo era sa vakasaqara na lewe ni veivanua kecega, ka sa kila na tamamudou ni dou sa gadreva na veika oqo. "ia dou vakasaqara tau-mada ga na matanitu ni kalou, na veika kecega oqo ena qai soli me kena i kuri vei kemudou. dou volitaka na ka dou taukena ka solia na ka ni loloma vei ira sa gadreva, dou sa vakarautaka tiko kina na taga ni lavo sa sega ni madra rawa, ka ni yau mai lomalagi sa sega ni yali ena tuga, ka sega ni butakoca rawa na daubutako kei na sasara mera kanilaka. "ni vanua sa tiko kina na nomudou i yau, ena tiko talega kina na yalomudou. "dou vauca na tolomudou ka me waqa tikoga na nomudou cina; "ka mo dou vaka na tamata sa waraka na nona turaga, ena nona na lesu mai ena kana magiti ni kawawati, ka me dolavi kakatotolo vua na katuba ni sa lako mai ka tukituki. "sa kalouvinaka o ira na dauveiqaravi oqori ni sa lako mai na turaga ni ra sa yadra tiko. au sa tukuna vakaidina vei kemudou, ena vauca na nona i sulu ka tukuna vei ira mera dabe sobu ka kana, sa qai lako mai ka qaravi ira. "kevaka sa mani lako mai o koya ena i karua ni wase ni bogi, se nai katolu ni wase ni bogi, ka kunei ira ni ra sa yadra tiko, era sa na kalouvinaka dina na dauveiqaravi oqori. "ia mo dou kila oqo, kevaka me sa kila rawa tiko nai taukei ni vale na auwa ena lako mai kina na daubutako, e sa na yadrava sara tikoga ena nona qarauna me kua ni butakoci na nona vale. "o koya oqo dou vakarau talega oi kemudou, ni na lako mai na luve ni tamata ena auwa dou sega ni namaka." sa qai tukuna vua o pita, "turaga, na vosa vakatautauvata oqo o ni tukuna ga vei keitou, se tamata taucoko?" sa tukuna na turaga, o cei beka na dauveiqaravi yalodina ka vuku, me lesia na nona turaga me lewai ira na nona lewe ni vale, ka me dau vota na kedra ena kena gauna dodonu? "sa kalouvinaka na dauveiqaravi o ya ni lako mai na nona turaga sa vakaogai koya ga ena nona i tavi. "au tukuna vei kemudou, na ka dina, ni na vakayacori koya na nona turaga me lewa na nona ka kecega. "ia kevaka ena tukuna e yalona na dauveiqaravi, na noqu turaga sa tosoya tale na nona lako mai, ka sa tekivu me mokulaki ira na dauveiqaravi yalewa kei na tagane, ka sa kana, gunu ka mateni, "na nona turaga na dauveiqaravi oqori ena lako mai ena siga sa sega ni namaka o koya, kei na auwa sa sega ni kila, ena qai vakasivoi koya tani ka lesia me votai vata kei ira na sega ni lotu. o koya na dauveiqaravi oqori ni sa kila na loma i koya na nona turaga, ka sega ni vakarautaki koya se me cakava me vaka na nona lewa, ena vakalevutaki nai kuita ena tau vua. "ia vei koya e sega ni kila, ka qai cakava tiko na ka me tau kina vua nai kuita, ena lailai ga nai kuita ena tau vua. vei koya e soli vakalevu vua, me solia mai vakalevu na ka e sa

solu vaa; kei koya sa vakacolati vaa nai tavi, na ka era vinakata mai vaa o ira na tamata na bula e soli koya taukoko. "au sa lako mai me'u biuta na bukawaqa ki vuravura, ka sa dua na ka noqu vinakata me sa waqa oti tu! "ia sa dua na papitaiso me'u na papitaisotaki kina, ka'u sa rui lomaleqa kina vakalevu me yacova ni sa vakayacorí oti! dou sa vakananuma beka me'u kauta mai na veivinakati ki vuravura? au tukuna vei kemudou, e sega, ia na veitawasei ga. "oqo ka lako yani e lewe lima ena dua na vale e ratou na veitawasei ratou na lewe tolu e ratou na saqati rau na lewe rua, kei rau na lewe rua e rau na saqati ratou na lewe tolu. "o tama ena saqata na luvena tagane, na luvena ena saqati tamana, o tina ena saqata na luvena yalewa, na luvena yalewa ena saqati tinana, oi rau na veivugoni yalewa e rau na veisaqasaqa." sa tukuna talega vei ira na lewe vuqa, ni dou sa raica ni sa kumukumuni vata na o mai na ra, sega ni bera nomudou tukuna, ni uca e sa na tau; a sa qai tau. ni dou sa raica na ceva ni sa liwa tiko, dou sa tukuna, ena vakarau dua na draki katakata; a sa qai yaco vaka kina. "na dauveivakaisini! dou sa rawa sara ni kila na ka ena yaco e vuravura kei na maliwa lala, ia a cava dou sega ni kila rawa kina na gauna oqo? "io, oi kemudou mada ga, na cava dou sega ni vakatulewataka rawa kina na ka e dodonu? ni drau sa lako vata kei koya sa beitaki iko kina vale ni veilawai, mo saga vakaukauwa sara ena nomudrau sa lako tiko mo drau dua vata rawa, ke qai kauti iko vei turaga ni lewa, ka soli iko o turaga ni lewa vaa na ovisa, ka biuti iko sara na ovisa kina vale ni veivesu. "ka'u tukuna vei kemudou, dou na sega ni lako tani rawa mai ena vanua o ya me yacova ni sa saumi taukoko nai lavo." veivutuni se rusa

13

a ra sa tu e kea eso ka ra tukuna vaa na ka e a cakava o pailato, ena nona a vakamatea eso na kai kaleli ka qai veiwakitaka vata na nodra dra kei na manumanu era cabora. a sa tukuna vei ira o jisu, ka vaka, dou sa nanuma beka na vuna e a yaco kina vei ira na kai kaleli na veika o ya mai vei ira na vo ni kai kaleli, ni sa rui vakasisila na nodra i valavala ca? "au tukuna vei kemudou, e sega; ia dou na rusa talega vaka kina kevaka mo dou sega ni via veivutuni. "se o ira na lewe tinikawalu ka ra a mate ni baleti ira na vale cecere mai sailoama, dou sa nanuma beka ni o ira qo sa rui vakasisila na nodra i valavala ca, mai vei ira tale na kena vo ka ra vakaitikitoki mai jerusalemi? "au tukuna vei kemudou, e sega; ia dou na rusa talega vaka kina kevaka mo dou sega ni veivutuni." na vosa vakatautauvata oqo sa tukuna talega o koya: a sa dua na tamata sa tei tiko ena nona vei loga vaini e dua na vuni lolo, a sa lako kina o koya me vakasaqara na vuana ka sa sega ni kunea e dua. "sa qai tukuna o koya vaa sa dauqarava na nona veilogavaini, raica, sa tolu na yabaki na noqu vakasaqara tiko ena vuni lolo oqo me bau dua na vuana, ka sega ni dua me'u kunea. mo taya sobu; sa sega li ni vakaoso vanua tu ga o koya? "ia sa tukuna mai o koya vaa, 'kemuni saka, me vakabulai tale mada me dua na yabaki, me'u cukiraka vakavolivolita mada ka biuta kina nai vakabulabula ni qele. kevaka e sa vaa, sa dua na ka talei, ia kevaka

e sa sega, mo ni qai mai taya sobu." a sa vakatauvuvuli tiko o koya ena dua na vale ni lotu ena siga ni vakacegegu. ka raica, a sa dua na yalewa sa curumi koya tu na yalo e dau veivakamalalumutaki me tinikawalu na yabaki, a sa dau vakalairoro tikoga ka sega ni bau tacake rawa. ia ni sa raici koya o jisu, sa kaciva mai ka tukuna vaa, "yalewa o sa sereki mai na nomu tauvimate." a sa tabaki koya ena ligana, ka vakasauri sa duri vakadodonu, a sa vakarokorokotaka na kalou, ia na turaga ni vale ni lotu sa vosa ena yalo e katakata, baleta nona veivakabulai o jisu ena siga ni vakacegegu; ka tukuna vei ira na tamata, e ono na siga sa soli vaa na tamata me ia kina na cakacaka; "o koya oqo moni lako mai kina me caka kina na veivakabulai, ka sega ena siga ni vakacegegu." a sa tukuna vaa na turaga, ka vaka, "na dauveivakaisini! e sega li ni dou dau sereka mai na nomudou dui bulumakau kei na asa, mai na kena vale ka dou kauta me la'ki vangunui ena siga ni vakacegegu? "na yalewa oqo me sa vaka tu ga oqo, ni o koya na luvei eparaama, mo vakasamataka mada a€€ e tinikawalu na yabaki, na nona vesuki koya tu o setani, e sega beka ni o marautaka ni sa sereki mai na kena i vesu ena siga ni vakacegegu?" ni sa tukuna oti na veika oqo o koya, era sa madua keqega na beitaki koya; ia o ira kece na lewe vuqa era sa reki ena vuku ni veika cecere sa cakava o koya. sa qai tukuna o koya, na matanitu ni kalou e vaka na cava? kei na cava beka me'u na vakatautauvatana tukuna? sa vaka e dua na sore ni musita, ena nona taura e dua na tamata kauta ka la'ki biuta kina nona iteitei; a sa tubu cake ka yaco me dua na vunika levu, a ra sa vukaca mai na manumanu vuka ka vakasova ena veitabana. na vosa vakatautauvata ni leveni a sa tukuna tale o koya, "me'u na vakatautauvatana kei na cava na matanitu ni kalou? "sa vaka na leveni, sa kauta e dua na yalewa ka vunia ena loma ni tolu nai vakarau valawa, ya yacova ni sa vakavotukanataki koya na leveni o ya ena loma ni valawa. ena nona i lakolako vaka ki jerusalemi e curuma yani kina na veikorolelevu kei na veikorolalai ena nona veivakavulici. sa qai tukuna vei koya e dua, "turaga, era sa lewe vica beka ga era sa vakabulai?" a sa tukuna o koya vei ira, "dou saga vakaukauwa mo dou curu kina matamata rabailalai, ni lewe levu, au tukuna vei kemudou, era vakasaqara mera curu kina ka sega ni rawa. na gauna me sa tucake kina mai taukei ni vale ka sogota na katuba, oi kemudou dou sa na tu etautuba ka tukituki e mata ni katuba, ka tukuna, turaga, turaga, ni dolava mada na katuba vei keimami, ena qai sauma mai o koya vei kemuni ka vaka, au sega ni kilai kemuni, o ni lako mai vei, dou sa qai tusanaki kemudou yani vaa, keimami kana ka gunu vata kei kemuni, o ni mai veivakavulici talega ena neimami veisalatú." ia ena tukuna mai o koya, au tukuna vei kemuni, ni'u sega ni kilai kemuni, e vei na vanua o ni lako tu mai kina. ni lako tani vei au, oi kemuni kece na yavu tamata dau caka ca.' ena yaco na veitagicaki levu kei na kati vei bati, ni dou sa raici eparaama, aisake kei jekope kei ira kece na parofita ni ra sa tu ena matanitu ni kalou, oi kemudou dou sa biu tani tu mai. era na lako mai o ira era tiko mai na tokalau kei na ra, mai na vualiki kei na ceva, me ra tiko sobu ena matanitu ni kalou. "o ira sa muri era na liu, kei ira sa liu era na

muri." ena siga vata tikoga o ya era lako mai kina eso na farisi, ka tukuna vua, "mo lako tani ka vagalala eke, ni o eroti sa vinakata me vakamatei iko." sa tukuna o koya vei ira, dou lako ka la'ki tukuna vei koya na fok-isi oqori, 'ka raica, au sa cemuri ira tani na tevoro ka ia na veivakabulai e daidai kei na siga ni mataka, ena i katolu ni siga sa na rawati kina na qaqa." sa dodonu me'u sa na cavutu sara ga e daidai, ni mataka kei na siga sa tarava yani; ka ni sega ni kilikili tukuna me mate e dua na parofita ena taudaku kei jerusalemi. isa jerusalemi, isa jerusalemi, na koro ka vakamatei ira na parofita kei na nomu dau vakaviriki ira e na vatu o ira na dau talai yani vei iko! sa vakavuqa na gauna noqu saga me'u vakasoqoni ira vata na luvemu, me vaka na tina ni toa ena nona dau vakasoqoni ira vata na luvema ena ruku ni tabana, ia o a sega sara ga ni vinakata! "raica! esa na lala na nomu vale, ka'u tukuna vei iko ni o sa dina o na sega ni raici au tale vakadua me yacova ni o sa tukuna, 'au sa na ciquomi koya sa lako mai ena yaca ni turaga!"

14

ena nona a lako kina vale nei koya e dua na nodra i liuliu na farisi, me la'ki kana madrai kina ena dua na siga ni vakacegegu, a ra sa tu ka vakaraici koya vinaka. ka raica, sa wavu tu e matana e dua na tamata sa tauvi koya na buketevatu. a sa vosa o jisu, vei ira na vunilava kei ira na farisi, ka vaka, "e tara li me ia na veivakabulai ena siga ni vakacegegu se sega?" ia sa sega ni dua me vosa. a sa tauri koya ka vakabula, ka laiva me lako yani. a sa tukuna vei ira, ka vaka, "ke dua vei kemudou sa lutu kina dua na toevu e dua na nona asa se bulumakau, ena sega li ni vueta cake mai ka dina mada ga ni siga ni vakacegegu?" a sa sega ni dua me sauma na nona taro me baleta na veika oqo. sa tukuna vei ira e dua na vosa vakatautauvata me baleti ira na sureti kei nai valavala ni nodra digitaka nai dabadabe dokai, a sa tukuna vei ira: ni o sa sureti mai vua e dua ena kana ni vakawati, mo kakua ni la'ki dabe vei ira sa dokai, de dua e cecere cake mai vei iko e sureta o koya; "sa qai lako mai vei iko o koya ka a sureti kemudrau ruarua ka tukuna, nai dabadabe dokai oqori me dabe kina na tamata qo, o sa na qai mata madua ni o sa kau mo dabeca nai otioi ni dabadabe sara mai ra. "ia ni o sa sureti, mo la'ki dabe sara kina i otioi ni dabadabe mai muri, ni sa lako mai o koya e sureti iko me tukuna vei iko, na wekaqu, mo lako sara i cake. o ira na dabe tiko ena kana o ya vata kei iko era sa na dokai iko kece. "ke dua e dau laveti koya cake ena vakamalumalumutaki sobu, ke dua e dau vakamalumalumutaki koya sobu ena laveti cake." a sa qai vuki o koya ka tukuna vei koya ka sureti koya mai, ni o sa cakava na vakasigalevu se na vakayakavi, mo kakua ni sureti ira na nomu i tokani, se tacimu, se o ira na wekamu, se o ira na kai nomu era vutuniyau, ni ra na sauma lesu vei iko mera sureti iko. ia ni o sa cakava e dua na magiti, sureti ira na dravudravua, na lokiloki, na paralase, na mataboko. "o na vakasaututaki kina, baleta o ira oqori e sega ni ra na sauma lesu vei iko, o na qai saumi ni ra sa tukace tale na yalododonu." ni sa rogoca e dua ka dabe vata tiko kei koya ena teveli na veika oqo, sa tukuna vua, "sa

kalouvinaka o koya ena kana madrai ena matanitu ni kalou!" sa qai tukuna vua o koya, a sa dua na tamata sa cakava e dua nai vakayakavi levu ka lewe vuqa sara sa sureta. ni sa vakarautaki oti nai vakayakavi sa talai ira nona dauveiqaravi me ra la'ki tukuna vei ira sa sureti, 'dou lako mai, sa vakarau tu na ka kecega.' "ia era sa lomavata kece mera sa soli ulubale. sa tukuna vua na kena i matai, au se qai volia oti ga oqo e dua na tiki ni qele, ka me'u lako mada ka la'ki raica, au kerea na nomuni veivosoti." sa tukuna tale e dua, au se qai volia oti ga oqo e lima na bulumakau siviya, ka'u sa vakarau sara tu ga oqo me'u vakatovolei iratou. au kerea na nomuni veivosoti." sa tukuna tale e dua, au se qai vakawati vou sara ga oqo, ka sa bau dredre toka kina na noqu lako yani. a sa lako mai na dauveiqaravi ka mai vakaraitaka nai tukutuku oqo vua na nona turaga. a sa cudru nai taukei ni vale, ka tukuna vua na dauveiqaravi, mo lako vakatotolo yani i tuba kina vei gaunisala kei na veisagata ni koro, ka kauti ira mai eke na dravudravua kei na lokiloki na paralase kei ira na mataboko." sa tukuna na dauveiqaravi, 'kemuni turaga, sa vakayacori me vaka na nomuni vakaro, ia na loma ni vale e se vakacirigalaga ga. "sa qai tukuna nai taukei ni vale vua na dauveiqaravi, mo lakova yani na veigaunisala kecega kei na taudaku ni koro, ka vakasaurarataki ira mai na tamata mera lako mai ena noqu vale me rawa ni tawani taucocko kina. ni'u sa tukuna vei kemudou sa sega ni dua vei ira sa sureti ena tovolea nai vakayakavi au vakarautaka." a sa lewe vuqa era sa lako vata kei koya, sa vuki o koya ka tukuna vei ira, kevaka e dua sa lako mai vei au ka qai sega ni besetaki tamana kei na tinana, watina kei ira na luvema, o ira na tacina kei ira na ganena, kei na nona bula talega, sa sega ni rawa me noqu tisaipeli. o koya sa sega ni colata rawa na nona kauveilatai ka me muri au sa sega ni rawa me noqu tisaipeli. "ke sa dua vei kemudou sa via tara e dua na vale cecere, ena sega beka ni dabe sobu mada e liu ka cakacakataka na kena i sau, me raica kina nai vakatawa ni nona taga kei na vale e vakarau tara e rawa ni vakacavara vakavinaka kina a€€" "de cakava ga o koya na kena yavu ka sega ni rawa me vakaotia sara, era sa na qai vakalialiai koya o ira na raica, "era tukuna, na tamata qo sa sega ni rawa vua me vakaotia na vale ka a tekivu tara." "o cei na tui, me sa cavutu ga ka la'ki vakacibi i valu sara vua tale e dua na tui, ena sega beka ni dabe sobu mada e liu ka vakasamataka vakavinaka nai walewale me ravuti kina na mata sotia lewe ruasagavulu na udolu, mai vei ira na nona sotia ka ra lewe tini na udolu walega? "se dua tale, ni se kabuyawa sara tiko mai nai lakolako, sa tala o koya eso na nona mata me ra tavaki ira ka kerea mera sa veisorosorovi ga. sa vakakina, ke dua vei kemuni sa sega ni biuta na ka kece sa tu vua, a sa sega ni rawa me noqu tisaipeli. "e ka vinaka na masima; ia kevaka sa takali tani mai na masima na kena tuituina, ena vakatuituinataki tale ena cava? sa sega sara ga ni yaga me i vakabulabula ni teitei se me dua na kena yaga kina qele, ia era sa na viritaka tani na tamata. o koya sa vakadaligana me rogoca, ka rogoca sara!"

a ra sa toro voleka vua o ira kece na daukumuni vakacavaca kei ira na tamata i valavala ca mera rogoci kaya. era sa vosakudrukudru kina o ira na farisi kei ira na daunivolatabu, ka vaka, "na tamata oqo e ciqomi ira na tamata i valavala ca ka kana vata kei ira." sa qai tukuna vei ira o koya na vosa vakatautauvata oqo, ka vaka: vakacava mada ke dua vei kemudou sa dua na drau na nona sipi, kevaka sa vakayalia e dua vei ira, ena sega beka ni biuti ira tu na ciwasagavulu ka ciwa ena vanua liwa, ka la'ki vakasaqarai koya sa yali me yacova ni sa kunea tale? e na gauna sa kunea kina, sa roqota ka reki vakalevu sara. "ni sa lako ki nona vale sa kacivi ira vata mai na nonai tokani kei ira na wekana ka tukuna vei ira, medatou mai reki vata ni'u sa qai kunea tale na noqu sipi ka yali' au tukuna vei kemudou, ni sa levu vaka kina na reki mai lomalagi ena vuku i koya ga na le dua i valavala ca sa veivutuni, mai vei ira na tamata dodonu era lewe ciwasagavulu ka ciwa, sa sega ni yaga vei ira na veivutuni. 'se dua na yalewa sa tiko vua e tini na sede, kevaka sa vakayalia e dua na sede sa sega beka ni vakawaqaca na cina ka tavrira na vale, ka vakasaqara vagumatua me yacova ni sa kunea? 'ni sa kunea o koya, sa kacivi ira vata mai na nona i tokani kei ira na wekana, sa tukuna, medatou mai marau vata ni'u sa qai kunea na dua na sede ka'u a vakayalia! 'au tukuna vei kemudou, ni sa vaka kina na reki ena vakayacori e matadra na agilosu ni kalou, ena vukuna walega na e dua nai valavala ca sa veivutuni." sa tukuna tale, "e dua na tamata sa lewe rua na luvana tagane, a sa tukuna vei tamana o koya ka gone vei rau, 'tamaqu, solia mai na noqu i votavota sa maroroi tu me baleti au.' a sa wasea na nona i yau o tamadrau vei rau. ni oti e vica na siga sa kumuna kece na nona i yau o koya ka gone, ka lako yani kina dua na vanua vakayawa, mai kea sa la'ki vakayagataka kece kina o koya na nonai lavo ena lasa kei na veimaraui vakasisila. "ia ni sa la'ki oti kece na nona i lavo, a sa qai yaco e dua na dausiga levu ena vanua o yea, a sa lala na ketena ka vakasaqara. sa lako vua e dua nai taukei ni vanua o ya ka soli koya me bau cakacaka, a sa vakatalai koya kina nona loma ni ba me dau vakani ira na vuaka. na kakana era dau kania na vuaka sa kana talega kina o koya, a sa sega ni dua me bau vakani koya. "ia ni sa qai liaci koya, sa tukuna, isa era lewe levu na tamata cakacaka nei tamaqu, era kana madrai era mamau ka vo tale tu, ia oi au sa mai kolaiciba tu oqo ena viakana! 'au na cavu tu sara ga oqo ka lako vei tamaqu, ka'u na tukuna vua, 'tamaqu, au sa i valavala ca ki lomalagi, vei kemuni talega, 'ka'u sa sega kina ni kilikili tukuna me'u vakatokai tale me luvumuni. mo sa okati au ga me vaka e dua na nomu tamata cakacaka." "a sa cavutu ka lako vei tamana. ia ni se qai lako tiko mai vakayawa, a sa raici koya o tamana ka sa lomana vakalevu, a sa cici vua ka mokoti koya, ka reguca. "a sa tukuna vua na luvana, 'tamaqu, au sai valavala ca ki lomalagi vei kemuni talega, ka'u sa sega kina ni kilikili tukuna me'u vakatokai tale me luvumuni. "ia sa tukuna o tamana vei ira na nona tamata cakacaka, nai sulu totoka duadua, dou kauta mai ka vakasulumi koya kina, ka dou vakadarama ki ligana e dua na mama kei nai vava ki yavana. dou kauta mai

na luve ni bulumakau sa uro ka vakamatea, me datou kana ka marau kina; ni o koya na luvuqu oqo a sa mate sa qai bula tale; a sa yali sa qai kune tale. a ra sa tekivu veimeketi. se cakacaka tiko mai ena i teitei na luvana o koya ka qase vei rau. ni sa lesu mai ka volekata mai na vale, sa rogoca na domo ni vakatagi kei na mauwe ni veimeketi. "a sa kaciva e dua vei ira na tamata cakacaka ka taroga vua nai balebale ni rorogo oqo. "sa tukuna vua o koya, o tacimu sa lesu tale mai, ka sa vakamatea kina o tamamudrau na luve ni bulumakau uro duadua, baleta ni a sa yali rau sa qai veikune tale ena bula vinaka. ia sa sega ni vinakata o koya me curu ki loma ni vale, ena nona cudruvaka na ka oqo, o koya oqo sa curu mai kina ki tautuba o tamana ka mai vakamasuti koya. "a sa tukuna o koya vei tamana, ka vaka, raica, na veiabaki kece mai oqo au veiqravi tu ga vei iko; e se sega vakadua ni dua na gauna me'u vakatanitaka na nomu lewa; ka sega mada ga ni o bau solia vei au e dua na luve ni me, me'u marau vata kina kei ira na noqu i tokani. ia e sega ni bera ga na nona sa lesu tale mai na luvumu oqo, na luve ni bulumakau uro duadua o vakamatea sara ga me kena, ni nomu i yau e vakayagataka taucoo o koya vei ira na yalewa era volitaki ira. a sa tukuna vua o koya, 'luvequ, na ka kece au taukena tu oqo sa nomu tu, ni o sa dau tu vata ga kei au. ia na tacimu oqo, a sa mate ka sa qai bula tale, a sa yali ka sa qai kune tale, sa dodonu kina meda kana ka veimeketi ena marau."

16

sa tukuna talega vei ira na nona tisaipeli: a sa dua na tamata vutuniyau sa tiko e dua na nona dauveiqaravi, ka sa beitaki na dauveiqaravi oqo ena nona vakasabusabutaka na nona i yau. "a sa kacivi koya mai ka tukuna vua, vakacava na veika au rogoca me baleti iko? mo sa solia mada mai e dua nai vola tukutuku ni nomu veiqravi, ni sa sega ni ganiti iko mo mai dauveiqaravi. sa tukuna e lomana na dauveiqaravi, na cava beka me'u na cakava? ni o koya na noqu turaga sa kauta tani vei au na noqu i tutu vakadauveiqaravi. sa sega ni rawa me'u teitei, au mada na la'ki kerekere. 'au sa qai kila rawa na cava me'u cakava, ni'u sa vakasivoi tani mai na dauveiqaravi me rawa ni ra ciqomi au tale na tamata kina nodra veivalevale. sa qai kacivi ira kece mai na dinau tu vua na nona turaga, ka tukuna vei koya na kena i matai, e vica sara mada o dinautaka tu vua na noqu turaga? "sa tukuna o koya, e dua na drau nai vakarau waiwai, a sa tukuna vua, 'mo taura na nomu i vola ni dinau, ka dabe vakatotoloira mo vola me limasagavulu. "sa taroga tale e dua, e vica mada o dinautaka? sa tukuna o koya, e dua na drau nai vakarau walawa. a sa tukuna vua, 'mo taura na nomu i vola ni dinau ka vola me walusagavulu. a sa vosa vakacaucataki koya kina na nona turaga, ena vuku ni cakacaka vaqaseqase sa cakava. ni ra sa qaseqase sara na gone ni vuravura ena veika vakavuravura mai vei ira na gone ni rarama. "ia ka'u tukuna vei kemudou, dou veitokani yani kei ira eso me vakayacori kina na veika e sega ni dodonu, na veika oqo sa rawa li ni dou curu kina nomudou vale sega ni mudu? "o koya sa dina ena ka lailai ena dina talega ena ka levu, kei koya sa sega ni dina ena

ka lailai ena sega ni dina talega ena ka levu. kevaka dou sa sega ni dina mada ga ena i yau vakavuravura, o cei me qai vakabauti kemudou, me soli koya ena iyau dina sa tu mai lomalagi? "kevaka mo dou sa sega ni dina ena nona i yau e duatani tale, o cei me qai solia vei kemudou na ka e dononu me nomudou? "sa sega ni dua na dauveiqaravi me qarava e lewe rua na turaga; ni na sevaka e dua ka lomana e dua, se me dina vua e dua ka lawaki vua e dua. na kalou kei nai yau e sega ni rawa ni dou qaravi rau ruarua." o ira na farisi era dau lomana sara vakalevu nai lavo, ni ra sa ro-goca na ka kecega oqo, a ra sa vakadredrevaki koya. sa tukuna o koya vei ira, oi kemudou dou sa kitaka na ka mera dokai kemudou kina na tamata, ia na kalou sa kila na yalomudou. na ka era vakaturagataka na tamata e ka vakasisila ena mata ni kalou. dou a tuberi voli mai ena i vunau kei ira na parofita, me yacova ni basika o joni. ena nona sa qai mai vunautaka ni sa voleka na matanitu ni kalou, ka lewe vuqa era sa sasaga mera rawata. "e rawa ni toso laivi o lomalagi kei vuravura mai na kena tosoi tani e dua na mala ni vosa lailai mai na i vunau. o koya sa biuta na watina yalewa ka la'ki vakawati tale kei na dua na yalewa sa dauyalewa; kei koya sa vakawatitaka na yalewa qo sa dautagane. a sa dua na tamata vutuniyau sa dau vakaisulu ena i sulu lokaloka kei na lineni matailalai, a sa dau kana, gunu, ka marau ena veisiga. ia mai na nona matamata sa dau dabe ka kerekere tiko kina e dua na tamata dravudravua, na yacana o lasarusu sa tauva kece na yagona na karokaro boica. "ena nona dabe tu e kea sa dua na ka nona mateca, me bau kania mada ga eso na meme ni kakana e lutu mai na teveli ni tamata vutuniyau. ka kenai kuri vua ena nodra dau lakovi koya mai na koli me ra mai vakadramica na nona karokaro. "a sa mate na tamata dravudravua dau kerekere oqo, ka ra sa keveti koya na agilosu kina lomasere i eparaama. a sa mate talega na tamata vutuniyau ka ra sa buluti koya. a sa lako na yalona ki etesi ka sa vakararawataki, ni sa tacake me rai yani sa raici eparaama ni tucake sara tu mai vakayawa kei lasarusu e lomaserena. "a sa kaci ka tukuna, 'isa tamaqu eparaama, ni lomani au mai, ni talai lasarusu mada mai, me tonisua walega na vuso ni nona i qaalo ena wai me mai vakabatabatataka na yamequ; ni'u sa vakararawataki ena yameyame ni buka oqo. "ia sa tukuna o eparaama, 'luveku, nanuma mada na nomu se bula voli e vuravura ni veika vinaka kecega e nomu, o lasarusu e nona kece na veika ca; ia sa mai vakayacori eke vua na veivakamenemenei o iko sa nomu na veivakararawataki. e dua talega na ka, e dua nai keli levu ka titobu e davo tu oqo ena keda maliwa, ka sa dredre kina me dua eke e rawa ni lako yani ekeri, ka vaka kina mai keri e dredre ni lako rawa mai eke.' "sa qai tukuna o koya, isa tamaqu, au sa kerei iko sara ga vakabibi, mo talai koya kina vale nei tamaqu, ni sa lewe lima na taciqu, me la'ki vakasalataka vei ratou na ka me ratou cakava, de ratou qai lako talega mai ena vanua ni veivakararawataki oqo. "sa tukuna vua o eparaama, o mosese kei ira na parofita sa tu ga vei iratou; me ratou rogoci ira ga. "sa tukuna o koya, e sega ni rawa, tamaqu eparaama; ia kevaka me dua sara ga vei ira na mate me lako vei iratou, e ratou na qai veivutuni. "ia sa tukuna vua o koya, kevaka me ra-

tou sa sega ni rawa mada ga ni rogoci mosese kei ira na parofita, me ratou qai vakabauta vakacava ke dua e sa mate me qai la'ki vunau vei iratou."

17

sa qai tukuna o koya vei iratou na tisaipeli, "na veivakacalai ni valavala ca ena yaco ga mai, ia ena ca o koya sa veivakacalai me ia kina nai valavala ca! "e vinaka cake na tamata oqo me vesu e domona e dua na vatu levu, ka me qai la'ki viritaki yani ki na loma ni wasa liwa, ka ca ga ni vakacalai ira na lalai oqo. "dou qarauni kemudou vinaka. kevaka sa caka cala vei iko na wekamu, mo vunauci koya; kevaka sa veivutuni, mo vosoti koya. "kevaka sa caka cala vei iko vaka vitu ena dua ga na siga, ka mai tukuna talega vaka vitu vei iko, ka vaka, 'au sa veivutunitaka, io mo vosoti koya." a ratou sa qai tukuna vua na turaga nai apositolo, ni vakalevutaka mada na neitou vakabauta. a sa tukuna na turaga, kevaka na nomudou vakabauta sa vaka na sore ni musita, dou sa na rawa ni tukuna kina vuni lolo oqo, mo cavu sara ga oqo ka la'ki teivaki iko ena loma ni wasawasa, e sa na muria ga o koya na nomu vosa. "e rawa ni dua beka vei kemudou, sa dua na nona dauveiqaravi sa siviya tiko, se me vakatawani ira na sipi, ni sa lesu mai ena cakacaka me tukuna vua, mo lako sara mai vale mo dabe ka kania sara? "ia ena sega li ni tukuna vua vakaoqo ne, mo vakarautaka mada e dua na kequ, vakayakavi, ka vakadretaka vakavinaka mai na nomu i sulu ka qaravi au, me yacova ni'u sa kana oti ka mateni, ni sa oti o ya sa qai rawa ni o mai kana ka gunu talega? ena vakavinavinakataki koya beka na dauveiqaravi o ya, ena vuku ni nona cakava na ka e vakarota vua? au vakabauta ni sega. "mo dou vakatalega o ya, ni dou sa cakava na ka sa vakaroti vei kemudou, dou tukuna, keitou oqo na tamata vakarorogo walega. keitou na cakava ga na ka sa vakaroti mai me keitou cakava." ena nona i lakolako ki jerusalemi e lako curuma kina na ke drau tradua o samaria kei kaleli. a sa curuma e dua na koro, ka sotava kina e lewe tini na vukavuka, a ratou sa tucake tu ga mai vakayawa. e ratou sa qai kaci mai ena domo levu ka vaka, "i jisu, na turaga, ni lomani keitou mai!" ia ni sa raici ira, sa tukuna vei iratou, "dou lako, ka la'ki vakaraitaki kemudou vei ira na bete." ena gauna e ratou sa lako tiko kina, a ra sa savasava mai. e dua vei iratou ni sa raica na nona sa vakabulai sa lesu tale, ka vakarokorokotaka na kalou ena domo levu sara, a sa cuva sobu ena yava i jisu ka vakavinavinakataki koya. na tamata oqo sa kai samaria. sa tukuna o jisu, ka vaka, e sega li ni lewe tini e ratou sa vakasavasavataki? ia e vei oiratou na lewe ciwa? "e sega sara ga ni dua vei iratou oqori me lesu mai ka me bau mai vakavinavinakataka na kalou, o koya ga na kai tani oqo?" a sa tukuna vua o koya, "tucake, ka lako, na nomu vakabauta sa vakabulai iko." ena nodra sa tarogi koya na farisi se na gauna cava ena yaco mai kina na matanitu ni kalou, a sa sauma vei ira ka vaka, na matanitu ni kalou e sega ni yaco mai me kunei rawa ni sa tiko e dua na kena i vakatakilakila; "se me tukuni vaka oqo, sa tiko oqo o koya? se sa tiko mai kea o koya? ka raica, na matanitu ni kalou sa tu e lomamudou." sa qai tukuna vei iratou na tisaipeli,

ena yaco mai na siga dou na gadreva kina mo dou a bula vata tale kei koya na luve ni tamata me bau dua mada ga na siga, sa ka ni rarawa dou na sega ni raica tale. era na tukuna vei kemudou, dou mai raica eke! se dou la'ki raica e kea! dou kakua ni lakova se muri ira. me vaka na tibi ni livaliva ka vakararamataka na mua ni lomalagi kadua kina mua ni lomalagi kadua, ena vaka kina na siga ni nona rairai mai na luve ni tamata. ia ena sotava mada e liu e vuqa na veika rarawa, ka ra na besetaki koya na i taba tamata oqo. me vaka na gauna e a bula kina o noa, ena vaka talega kina na gauna e bula kina na luve ni tamata; era kana, era gunu, era vakamaui, ka era veimusumusukitaki mera vakamaui, ka yacova na siga sa vodo kina ki waqa o noa, a sa qai lako mai na waluvu ka vakawabokotaki ira vakadua. ena vaka talega na gauna e a bula kina o loti, era kana, era gunu, era volivoli mai, era volivolitaki, era teitei, era tara vale; ia na siga sa biuta mai kina na koro o sotoma o loti, sa qai lutu sobu mai lomalagi na bukawaqa kei na sulfure, ka vakawabokotaki ira kecega. ena vaka sara ga o ya na siga ena vakaraitaki koya kina na luve ni tamata. ena siga o ya, o koya sa tiko e delavuvu ni vale ka tu na nona i yau e loma ni vale, me kakua ni siro sobu tale mai ra me kau tani. sa vaka kina o koya sa teitei tiko, me kakua ni lesu tale mai. "mo dou nanuma tiko na wati loti. o koya sa vakamenemenea na nona bula me maroroa ena vakayalitaka, kei koya sa ka wale vua na nona bula me vakayalia ena maroroi. "au tukuna vei kemudou, ena bogi o ya e rau na lewe rua ena dua na loga: e dua ena kau tani ka dua ena tu laivi mai. "ena lewe rua na yalewa e rau na qaqaqi tiko: e dua ena kau tani ka dua ena tu laivi mai. "ena lewe rua na tagane e rau na teitei tiko: e dua ena kautani ka dua ena tu laivi mai." a ra sa tukuna vua ka vaka, "turaga, e vei na vanua era na kau kina?" a sa tukuna vei ira, era na la'ki ro na ikeli ena vanua e tu kina na yago."

18

a sa vosataka vei ira e dua na vosa vakatautauvata, ka baleta tiko meda kakua ni dau guce ena masu, sa tukuna: "ena dua na koro e tiko kina e dua na turaga ni lewa, ka sega ni bau rerevaka na kalou se me dokai ira na tamata. a sa tiko ena koro o ya e dua na yada; a sa lako tikoga mai vua, ka tukuna, mo ni dikeva tale mada na kisi kei koya keirau veilewai tiko. a sa bese mada ni cakava kina e dua na ka; ia sa qai tukuna tale o koya, e lomana, oi au e sega ni dua na tamata me'u doka se me'u rerevaka na kalou, "ia ni sa mai vakasosataki au tikoga na yada oqo au sa na cakava kina e dua na ka, baleta ni sa mai vakaoacai au ena vuku ni nona lako tikoga mai." sa qai tukuna na turaga, dou sa rogoca na vosa e tukuna na turaga ni lewa sega ni dodonu o ya. me qai rawa vakacava vua na kalou oqo, me sogota na qara ni daligana vei ira na nona digitaki ena nodra masuti koya siga kei na bogi, ena rawa li vua me vakaberaberataka? "au tukuna vei kemudou ena saga o koya e dua na gaunisala totolo mena sotavi kina. ia na taro oqo, vakacava na gauna ena lesu tale mai kina na luve ni tamata, ena kunea beka na vakabauta e vuravura se sega?" a sa tukuna talega o koya na vosa vakatautauvata oqo, ni so e ra sa vakadonui

ira sara tu ga ena ka era cakava, ka ra sa qai dau raici ira sobu kina eso: e lewe rua na tamata e rau sa lako cake kina vale ni soro me masu, e dua na farisi ka dua na daukumuni vakacavacava. a sa tucake tu na farisi ena dokadoka ka vaka oqo na nona qaqa ni masu, na kalou, au vakavinavinakataki iko ni'u sega ni tautauvata kei ira na tamata era tu mai kea, era daubutabutako, era dau veivakaisini, era dauveibutakoci se me'u vakataki koya na daukumuni vakacavacava ka tu oqo. au dau lolo vakarua ena veimacawa; au dau solia nai katini ni veika kecega au rawata. ia o koya na daukumuni vakacavacava sa tucake tu ga mai vakayawa, ka sa dredre mada ga vua me tacake na matana ki lomalagi, a sa tavia na lomaserena, ka tukuna vaka oqo ne, kemuni na kalou, oi au na tamata i valavala ca, au kerea mo ni lomani au mai!" "au tukuna vei kemudou, na tamata oqo ni sa lako e nodratou sa lako ena yalo e galala ni sa vakadonui, mai vei koya na kena i karua; ke dua sa laveti koya cake ena vakamalumulumutaki sobu, ia ke dua sa vakamalumulutaki koya sobu ena laveti cake." a ra sa kauta talega mai vua na gone lalai me bau tarai ira o koya; ia ni ratou sa raica na tisaipeli na ka oqo e ratou sa vunauci ira. ia sa kacivi iratou mai vua o jisu, ka tukuna, dou laivi ira na gone lalai me ra lako mai vei au, dou kakua ni tarovi ira; ni o ira na lewe ni matanitu ni kalou sa vaka na gone lalai. au tukuna vei kemudou na ka dina, ke dua e sega ni tu vua na yalo me vaka na yalo ni gone ena dredre me curuma na matanitu ni kalou." a sa tarogi koya e dua nai liuliu, ka tukuna, "oi kemuni na qasenivuli uasivi, a cava me'u cakava me'u rawata kina na bula sega ni mudu?" sa tukuna vua o jisu, cava beka o tukuna kina ni'u sa rui uasivi? ni sega tale ni dua e uasivi, ia e dua ga, sai koya na kalou. "o iko sa kila vinaka mai vunau: mo kakua ni veibutakoci, mo kakua ni laba, mo kakua ni butako, mo kakua ni lasulasu, mo dokai rau na tamamu kei na tinamu." a sa tukuna o koya, "mai na gauna ni noqu gone ka yacova mai oqo, na veika kece oqo au muria vinaka tu mai." ni sa rogoca o jisu na nona vosa, sa tukuna vua, e dua walega na ka o se bera ni o cakava tiko. mo volitaka kece na ka o taukena ka wasea vei ira na dravudravua na kena i lavo, o sa na qai vakaiyau kina mai lomalagi; ka oti mo lako mai, ka muri au." ia ni sa rogoca o koya na vosa oqo, sa lomabibi vakalevu, ni sa tamata vutunuiyau. ni sa raica o jisu ni sa rui lomabibi vakalevu, sa tukuna, "ia na vutunuiyau sa bau dredre toka vei ira mera curu kina matanitu ni kalou!" sa rawarawa cake vua na kameli me curuma na mata ni i cula, mai vei koya na vutunuiyau me curu kina matanitu ni kalou." o ira sa rogoca na vosa sa tukuni oqo, era sa tukuna, "kevaka sa vaka tu o ya, o cei beka sa na qai bula rawa? ia sa tukuna o koya, "na ka sa dredre vua na tamata sa rawa vua na kalou." sa qai tukuna o pita, "raica, keitou sa biuta laivi na veika kece ka muri kemuni." a sa tukuna vei iratou o koya, au tukuna vei kemudou na ka dina, kevaka e dua me vakataki kemudou me biuta na nona vale, na nonai tubutubu, o ira na tacina se watina se luvena, ena vuku ni matanitu ni kalou, "e sa na sega ni taqea rawa na veivakasaututaki ni kalou vua ena bula mada ga oqo, e sa na qai duatani sara na bula sa bera mai, oqori na bula sega ni mudu." sa qai kauti iratou na lewe tinikarua vakatikitiki, ka tukuna vei iratou, "ka

raica, edatou sa na lako ki jerusalemi, na veika kece era vola na parofita, me baleti koya na luve ni tamata ena vakayacori taucoko. ena soli yani o koya vei ira na kai matanitu tani, era na qai vakalialia koya, era na vakadredrevaka ka kasiviti koya. "era na vakanakui-tataka ka vakamatea. ena i katolu ni siga ena qai tu- cake tale mai. ia na veika oqo era lecaikataka; ni ra sa sega ni kila na ka sa cavuti ni sa sesewa vei ira. a sa lako o koya ki jeriko ni sa volekata yani na koro, a sa dua na tamata mataboko sa dabe ena bati ni sala me dau kerekere. ena nona sa rogoci ira na lewe vuqa nira sa lako tiko, sa taroga se cava sa yaco. a ra sa tukuna vua ni o jisu na kai nasareci sa lako tiko o ya. sa qai kaci yani o koya, ka vaka, "i jisu, na luve i tevita, mo ni yalololoma mai vei au!" a ra sa karalaki koya mai o ira sa taubale tiko e liu vua, me galu na gusuna ka tiko lo; ia sa qai tososa cake ga o koya na domona, "na luvei tevita, ni yalololoma mai vei au!" a sa tu vakadua o jisu ka vakarota yani me kau mai vua. ni sa volekati koya mai, sa taroga, ka vaka, "a cava o vinakata vei au me'u cakava vei iko?" sa tukuna o koya, "turaga, o au me rai ga na mataqu." a sa tukuna vei koya o jisu, "me rai na matamu; na nomu vakabauta sa vakabulai iko." vakasauri sa rai na matana, ka sa muri koya sara, ka vakalagilagia na kalou. o ira taucoko na tamata ni ra sa raica na veika sa yaco, a ra sa vakavinavinaka vua na kalou.

19

a sa lako curumi jeriko o jisu. ka raica, sa dua na vu- tuniyau ka nodra i liuliu na daukumuni vakacavacava na yaca ni tamata oqo o sakiusa. a sa via raici jisu se tamata vakacava o koya, ia sa dredre ni raica ena vukudra na lewe vuqa, ni sa rui tamata lekaleka. sa qai ciciva yani e dua na vuni lolo ka tu sara mai liu, sa ka- bata cake me rawa ni raici koya kina, ni na lakova mai na vanua o ya o koya. ia ni sa donuya mai na vanua o ya o jisu, a sa rai i cake, ka raici koya, ka tukuna vua, "i sakiusa, mo siro sobu mai vakatotolo i ra qo, e daidai au na tiko kina ena nomu vale." a sa siro sobu mai vakatotolo era o koya, ka ciqomi koya ena yalo e reki. ia ni ra sa raica, era sa vosavakacacataka kece, ka vaka, "a sa lako o koya vua e dua na tamata i valavala ca me la'ki nona vulagi." a sa tucake o sakiusa ka tukuna vua na turaga, "ni raica, turaga, e veimama ni noqu i yau au solia vei ira na dravudravua; kevaka au taura vakatawa donodu na nonai yau e dua tale, e sa na sega ni caka rawa na i yau au taukena." a sa tukuna vua o jisu, e daidai sa yaco na bula ena vuvale oqo, baleta o koya talega sa luvei eparama; "ni sa lako mai na luve ni tamata me vakasaqara ka vakabulai koya na tamata sa yali tu." ni ra ni sa rogoca na veika oqo, sa vosataka tale o koya e dua na vosavakatautauvata, baleta ni sa toro volekati jerusalemi yani o koya, a ra sa nanuma kina ni na yaco mai vakasauri na matanitu ni kalou. o koya oqo sa tukuna kina o koya: a sa dua na turaga sa lako kina dua na vanua vakayawa, me la'ki vakay- acori vua na veibuli me dua na tui o koya ka oti me lesu tale mai. "a sa kacivi ira mai e lewe tini na nona dauveiqaravi, ka solia vei ira yadua e tini na paudi, ka tukuna vei ira, dou cakava kina na nomudou bisinisi me yacova na noqu lesu mai. ia era sa sega ni taleitaki

koya o ira na nona lewe ni vanua, ka ra tala e dua na mata me la'ki tukuna vua, ni ra sega ni taleitaki koya me nodra tui. ni sa lesu mai ni oti na veibuli vaka tui vua, a sa vakarota me ratou kau mai vua oiratou na dauveiqaravi ka solia kina o koya nai lavo se ratou sa cacakacataka se sega. "a sa lako mai na kenai matai, ka tukuna, noqu turaga na nomu i lavo sa rawa tale mai kina e tini na paudi. sa tukuna vua o koya, "vinaka vakalevu, o iko na dauveiqaravi vinaka, ena vuku ni nomu yalodina ena veika lai, mo lewa e tini na koro lelevu. a sa lako mai na kena i karua, ka tukuna, noqu turaga, na nomu i lavo sa rawata tale mai e lima na paudi. "sa tukuna talega vua o koya, mo lewa e lima na koro lelevu. a sa lako tale mai e dua, ka tukuna vua, noqu turaga, oqo na nomu i lavo ka'u maroroya vinaka ena noqu ologa ena i tavoi. ni'u a rerevaki ke- muni, ni o ni sa rui tamata lomaqa. ka o ni mai taura na ka o ni sega ni biuta tu, ka tamusuka na ka o ni sega ni kaburaka. "a sa qai tukuna vua o koya, na ka o cavuta mai e gusumu au na lewai iko kina, tamata viavialevu o iko. ni o sa kila ni'u tamata lomaqa ka'u taura na ka au sega ni biuta tu, ka'u tamusuka na ka au sega ni kaburaka. na cava o sega ni vakacuruma kina na noqu i lavo ena baqe, me'u na taura kina eso na kena tubu ni'u sa lesu mai oqo?" sa qai vuki yani o koya vei ira sa wavu voleka tu, ka tukuna, dou taura tani mai vua nai lavo, ka solia vei koya sa tini na paudi sa tiko rawa vua. ("ia era sa tukuna vua, kemuni saka turaga, e tini na paudi sa tu vua.) ka'u tukuna vei ke- mudou, o koya sa tu rawa vua na ka ena soli tale vua na ka; ia vei koya e sega ni tu vua, na ka sa bau toka rawa vua ena kautani tale mai vua. ia dou kauti ira mai kike na kequ meca ka ra sega ni taleitaka na noqu i tutu vaka tui, dou vakamatei ira eke e mataqu." ni sa vosataka oti na veika oqo, sa qai tomana tale na nona i lakolako cake ki jerusalemi. ni sa volekata mai o koya na koro o pecivaki kei pecani ena ulunivanua sa vakatokai na veiolive, sa qai vakatala e lewe rua na nona tisaipeli, sa tukuna vei rau, drau lako kina koro sa tu mai oqori, ni drau sa curu kina drau na raica e dua na luve ni asa ni vesu tu, ka se sega ni bau dua me vodoka. drau sereka ka kauta mai eke. "kevaka e dua sa tarogi kemudrau, a cava drau sa sereka kina? drau tukuna vua na vosata oqo, baleta na turaga sa gadreva me vakayagataki mada." a rau sa lako na lewe rua oqo, ka sotava sara ga na kece a sa tukuni mai vei rau. ia ni rau se qai tekivu me sereka tiko na luve ni asa, sa tarogi rau mai na kena i taukei, ka vaka, "a cava drau sereka tiko kina na luve ni asa oqori?" a rau sa tukuna, na turaga sa gadreva me vakayagataka mada." rau sa qai kauta mai vei jisu. e ratou sa tevuka na nodra- tou dui sulu ena dela ni asa, ka ratou vakadaberi jisu yani kina. ia ni sa lako yani o koya, e lewe vuqa sa tevuka na nodra i sulu e gaunisala. ni sa volekata yani o koya na gaunisala kina ulunivanua ni veiolive, a ra sa kailavaka mai ena domo ni reki na lewe vuqa ena nodra vakavinavinakataka na kalou, ena vuku ni cacakaka veivakarabuitaki era sa raica. era kailavaka vaka oqo: 'eda sa kalouvina ka ni sa solia mai vei keda na kalou e dua na tui, me bula balavu na tui! me reki o lomalagi, ka me vakarokorokotaki o koya sa tiko ecake sara!" sa so vei ira na farisi ka ra tu maliwai ira na lewe vuqa era sa kailavaka mai vua, "qasenivuli, mo

vunauci ira mada na nomu tisaipeli ena vuku ni vosa era cavuta tiko." ia sa tukuna mai o koya vei ira, au tukuna vei kemudou kevaka mera galuvaka o ira oqo, ena sega ni bera na nodra sa na kailavaka mai na veivatu era tu oqo." ni sa volekata yani o koya, a sa raica na koro levu oqo ka sa tagicaka, sa cavuta kina, isa ke mo a kila mada ga ni oqo na siga ni bula vei iko! ia sa bera ena vuku ni nomudou lecaika. ena yaco mai na gauna mera na vakacibi i valu waveliti iko kina o ira na kemu meca, era na mai vakacibi i valu waveliti iko me ra sogolati iko mai na veiyasana kecega, "era na y-naraki kemudou kei ira na luvemudou kina qele; ena sega mada ga ni dua na vatu me duri tale e matadra ni ra sa lako mai, baleta na nomudou lecaika taka na gauna ni bula sa solia vei kemudou na kalou." a sa lako o koya kina loma ni vale ni soro, ka cemuri ira tani na veivoli tu e loma, sa tukuna vei ira, "sa volai, na noqu vale sa vale ni masu, ia oi kemudou dou sa mai vukica me nodra qara na daubutako." ena veisiga sa dau vakatatavuvuli o koya ena vale ni soro. ia era sa segata kina o ira na bete levu, o ira na daunivolatabu, kei ira nai liuliu vakavanua mera vakamatei koya, a ra sa sega ni cakava rawa e dua na ka vua; ni ra sa cibitaki koya kecega na tamata ka ra via rogoca tiko na nonai vakavuvuli.

20

ena dua na gauna ni a vakatavulici ira tiko na tamata, kei na nona vunautaka nai tukutuku vinaka ena vale ni soro, a ra sa lako mai vua o ira na bete levu, o ira na daunivolatabu kei ira vata tukuna na qase. ka ra tukuna vua, ka vaka, "mo tukuna mai vei keitou, na lewa i cei o cakava kina na veika o ya? se o cei mada e vakatara vei iko mo cakava? ia sa tukuna vei ira o koya, ka vaka, au na tarogi kemudou talega ena dua na ka, mo dou sauma mai vei au; "na nona veipapitaisotaki tiko o joni â€" e vu mai lomalagi se mai vei ira na tamata?" a ra sa veivosakitaka vaka i ira, ka ra tukuna kevaka eda tukuna, mai lomalagi, ena tukuna o koya, a cava ga dou sega ni vakabauti koya kina? "ia kevaka eda tukuna, mai na tamata, edatou na vakaviriki ena vatu mai vei ira kece na tamata, ni ra sa vakabauta taucoko tu ni o joni na parofita." a ra sa tukuna vua ni ra sa sega ni kila se e vei na vanua e vu mai kina. sa tukuna vei ira o jisu, "au na sega talega ni na tukuna vei kemudou, se lewa i cei ka'u cakava kina na veika o ya." sa qai tekivu o koya me tukuna vei ira na tamata na vosavakatautauvata oqo: a sa dua na tamata sa tea e dua na veiloga vaini, ka lisitaka vei ira na daunivaini, ka sa qai lako kina dua na vanua vakayawa sara me la'ki tu mai kina vakadede. ni sa yaco na kena gauna me tamusuki kina na vaini, sa tala o koya e dua na dauveiqaravi vei ira na daunivaini, ke rawa mera solia mai vua eso na vua ni vaini mai na veiloganivaini. ia era sa qai mokulaka ka vakatalalai koya me kua ni kautu e dua na ka. sa tala tale o koya e dua na dauveiqaravi; na ka vata ga o ya era cakava tale vua. sa tala tale o koya na kena i katolu; na ka vata e caka vei rau na liu e caka talega vua. sa tukuna nai taukei ni veiloga vaini oqo, a cava beka me'u na cakava? au sa na tala sara ga na luequ ka'u sa daulomana. au kila ni ra na raici koya era na vakarokorokotaka. ia

nira sa raici koya mai na daunivaini era sa veitukunayaka vakai ira, ka vaka, o koya sara ga oqo ena noda i liuliu mai muri, medatou sa vakamatei koya rawa oqo ka me nodatou kina na qele. "a ra sa qai kauti koya vakatikitiki tani mai na veiloga vaini ka vakamatea. o koya oqo a cava beka sa na qai cakava vei ira nai taukei ni veiloga vaini oqo? "ena lako mai o koya ka vakamatei ira taucoko na daunivaini ka solia na veiloga vaini vei ira tale eso." nira sa rogoca na nona vosa, era sa tukuna, "me kakua sara ga!" sa qai rai yani vei ira ka tukuna, a cava sa volai oti tu oqo; na vatu era sa cata na matai ni vale sa yaco me kenai vakadei ena tutu ni vale? "ena ramusu o koya ena lutu kina vatu oqori; ia ke dua e lutuka, ena dadasilasila vaka matailalai." a ra sa siqema na bete levu kei ira na daunivolatabu ni o koya e vakaibalebaletaki ira tiko, ka ra sa via tauri koya ena gauna vata oqori, ia sa dredre ga nira rerevaki ira na tamata. a ra sa tu ka vakarai koya tiko, sa ra qai tala eso na yamata vuni me ra vaka tu na tamata lotu dina, me ra vosa vei koya ka me coriti ga ena nona vosa, me rawa ni ra biuti koya kina liga ni lawa ni matanitu vua na kovana. a ra sa tarogi koya, ka vaka, "qasenivuli, keimami sa kila kece tu ni o ni dau tukuna ka vakatatavuvulitaka na ka e dodonu, ka sega ni dau kune vei kemuni na bula ni veitovaki, ia o ni dau vakatatavuvulitaka ga na dina ni kalou: na taro, "e tara beka me soli vei sisa nai vakacavacava se me kua?" ia sa kila o koya na nodra i vadi qaseqase, a sa tukuna vei ira, "a cava dou via vakatovolei au kina? "dou vakaraitaka mai vei au e dua nai lavo siliva. nai vakatakarakara i cei kei na yaca i cei e tu kina?" a ra sa tukuna vua, "sisa" sa tukuna o koya vei ira, "mo dou solia na ka ga sa nei sisa, vua na kalou na ka ga sa dodonu me nona na kalou." ia a sa sega ni rawa mera coriti koya ena vosa sa cavuta e matadra na tamata. a ra sa qoroa na nona sauma na taro ka sa sega tale ni dua me vosa rawa. eso vei ira na sedusisi era lako mai vua, o ira oqo era tukuna ni sega na tucake tale, era tarogi koya, ka vaka, "qasenivuli, sa vola vei keimami o mosese kevaka e dua na tagane sa mate na tacina, ka bula tikoga o watina ka sega ni rau vakaluvuni, o tacina sa rawa ni tauri watina ka vakatubura na kawa me nei tacina. sa lewe vitu na veitacini tagane. sa vakawati o koya ka qase vei iratou, sa mate ka sega na luvana. sa taura na watina o koya ka tarava, sa mate talega ka sega na luvana. sa vaka kina o koya nai katolu kei koya sara nai kavitu, ni ratou sa mate e sega ni dua na luvadratou. "na kena i otiosi sa qai mate talega na yalewa oqo. "o koya oqo, o cei vei iratou oqo ena watina, ni sa tucake tale o ira na mate? ni o iratou na lewe vitu oqo e ratou a watina kece." a sa tukuna vei ira o jisu, ka vaka, o ira na gone ni gauna oqo era vakawati ka ra veimusunusuki mera vakawati. ia o ira sa kilikili mera taukena na gauna o ya kei na tucake tale mai na mate, era sa sega ni vakawati se veimusunusuki mera vakawati; era sa na sega ni mate tale, nira sa tautauvata tu kei ira na agilos kei ira na luvu ni kalou, ni ra sa luvu ni tucake tale. ia o mosese sa vakaraitaka ena kau sa kama tiko ka sega ni kama yavu ni o ira na mate era sa tucake tale, ena nona cavuta o jiova na kalou i eparaama, na kalou i aisake kei na kalou i jekope. ni o koya sa sega ni nodra kalou na mate ia sa nodra ga na bula, na bula

sa vu kece mai vua. a ra sa tukuna vua eso na daunivolatabu, "qasenivuli, e dina sara ga na ka o ni tukuna." ia sa sega ni dua me tarogi koya tale ni oti o ya. a sa tukuna vei ira o koya, e rawa vakacava mera tukuna ni o karisito na luve i tevita? ena i vola ni same e tukuna sara ga kina o tevita: 'sa tukuna o jiova vua na noqu turaga, "mo dabe tiko ena ligagu i matau, me yacova ni'u sa vakamalumalumutaki ira na kemu meca mei tutuniyavamu." "o koya oqo sa vakatokai koya kina o tevita turaga; me sa qai luvena tale tu vakacava?" ena nodra sa vakarorogo taucoko tu na tamata kece, sa qai tukuna vei iratou na nona tisaipeli o koya, dou qarauni kemudou mai vei ira na daunivolatabu, era dau vinakata ni ra sa lako tu mera daramaka na kote balavu, era dau vinakata mera vakaraitaki ira ena vanua ni veivoli, era dau la'ki dabe sara ena i dabledabe dokai ena loma ni vale lotu, kei na ulu ni teveli ni kana magiti, "era dau kana wale ena nodra vale na yada, ka ra dau vakayatyatu balavu ena nodra masu. na nodra cudruvi o ira oqo ena ka levu sara."

21

a sa rai cake na matana ka raici ira na vutuniyau, nira sa solia na nodra soli kina taga ni soli, sa raica talega e dua na yada dravudravua ena nona solia kina e rua nai lavo lalai sara. a sa tukuna o koya, au tukuna vakaidina vei kemudou ni yada dravudravua oqo e levu duadua e solia mai vei ira kece na mai soli, o ira oqo, na levu ni lavo e tu vei ira, era qai solia ga e dua na kena i wase lailai vua na kalou, ia na yada dravudravua oqo, nai lavo lalai e solia, o ya sara ga nai otioi ni lavo e toka vua me bula kina." e so era sa vakasakita na vale ni soro, na kena vakamatalau na veivatu talei era ukutaki tu kina, kei nai solisoli loloma era soli mai, sa tukuna o koya, na veika dou sa raica tu oqori á€" ena yaco mai na gauna ena sega tale ni dua na vatu me tu, me vaka dou sa raica tu oqori era na talaraki sobu kece i ra." a ra sa tarogi koya, ka vaka, "qasenivuli, na gauna cava beka ena qai yaco kina? a cava na kenai vakatakilakila ni gauna sa voleka ni yaco kina?" sa tukuna o koya: "dou qarauni kemudou me kakua ni dou rawai. ni lewe levu era na vakacavutaki au, ka tukuna, sai au o koya, ia sa toro voleka mai na gauna. o koya oqo mo dou kakua ni la'ki muri ira. ia ni dou sa rogoca nai valu kei na rorogo ni veibolebolei, dou kakua ni taqaya kina; ni dodonu me yaco mada e liu na veika oqo, ia nai vakataotioti ena sega ni lako mai vakasauri." a sa tukuna vei ira o koya, era na veivaluvaluti na veivanua eso kei na veimatanitu eso, ena yaco na uneune lelevu ena veivanua eso, kei na dausiga kei na veimate vakarerevaki, ena qai basika eso na ka vakadomobula kei nai vakatakilakila lelevu mai lomalagi. "ia ni se bera na veika kece oqo, era na tauri kemudou mada ka vakararawataki kemudou, era na soli kemudou yani kina veivale ni lotu kei na vei vale ni veivesu. dou na kau ena matadra na tui kei ira na turaga ni vanua ena vuku ni yacaqu. "ia na ka oqo me gaunisala ni nomudou tukuni au kina. "o koya oqo mo dou sa nakita rawa e lomamudou, me kakua ni dou vakasamataka na cava mo dou na la'ki tukuna, ni'u na solia vei kemudou e dua na gusu kei na vosa vakayalomatua, ka na sega kina ni

rawa vei ira na kemudou meca mera sabaya se saqata. era na vakaisini kemudou o ira na nomudou qase kei ira na tacimudou kei ira na wekamudou kei ira na nomudou i tokani; ena so vei kemudou era na vakamatea. "dou na sevaki mai vei ira na tamata kecega ena vuku ni yacaqu. ia ena sega ni na yali e dua na vuti ni drau ni ulunivanua. "dou na rawata na bula ni dou vosota tiko. ia ni dou sa raica nira sa tuvai valu na veimataivalu eso mai jerusalemi, dou kila ni sa voleka na nona vakarusai. "o ira sa tiko mai jutia me dro kina ulunivanua, ka mera dro talega o ira sa tiko e loma ni koro, kei ira sa tiko ena taudaku ni koro mera kakua ni via curu i loma ni koro. ni oqori na siga me saumi kina vua na nona i valavala, ka vakataucokotaki kina na ka kece sa volai. ia era na leqa sara o ira sa bukete kei ira era vakasucuma na gone ena gauna o ya! ni oqori ena dua na gauna ni rarawa levu vei ira, ni ra sa cudruvi na tamata oqo. "era na vakamatei ena i seleiwau, ka ra na qai kau vakabobula kina veimatanitu. ena ravuti ka talaraki sobu o jerusalemi mai vei ira na kai matanitu tani, me yacova ni sa vakataucokotaki ka sa mai cava na nodra gauna na kai matanitu tani. "na matanisiga, na vula, kei na kalokalo ena laurai kina eso na veivakatakilakila; na veimatanitu e vuravura ena sotava na veika rarawa, era na domobula ena vuku ni wasawasa voravora kei na tubu cake ni biau; "ena kani yatedra na tamata ni ra sa raica tu na veika ena tarai vuravura mai, ni na yavavala na vei vuni ka kaukauwa ni lomalagi. era sa na qai raica na luve ni tamata ni sa lako mai ena o, ena kaukauwa kei nai ukuuku levu. "na ka oqo ni sa tekivu me yaco mai, dou tacake sara ka vagelegelei kemudou, baleta na nomudou vakabulai sa voleka." a sa tukuna vei ira e dua na vosa vakatautavata: dou raica mada na vuni lolo, kei ira na kau kecega. "ni sa tubu tale mai na drauna, dou sa raica ka kila ni sa voleka na vula i katakata. "sa vaka kina oi kemudou, ni dou sa raica ni sa yaco na veika oqo, dou kila sara ni sa voleka na matanitu ni kalou. au sa tukuna vakaidina vei kemudou, ena vakayacori mada e liu na veika oqo, ni bera nira yali nai tabatamata e daidai. "o lomalagi kei vuravura ena yali tani, ia na oqo vosa ena sega vakadua ni na yali tani. "ia dou vakatawa tiko, ni dou na sega ni namaka na siga au na lako yani kina, ka mo dou qarauna na yalomudou de sa vakabibitaka na daukana, na daumateni kei na lomoaocacata na veika ni bula oqo. "ni na yaco va kidacala vei ira kecega sa tiko e vuravura taucoko. "o koya oqo mo dou yadra tiko, ka daumasu tikoga me soli kina vei kemudou na kaukauwa, mo dou drovaka kina na veika kece ena yaco mai, ka mo dou tu ena mata i koya na luve ni tamata." ena siga sa dau vakatauvuvuli o koya ena vale ni soro, ia ena bogi sa dau lako o koya kina ulunivanua ni veivole me la'ki tu kina. ia ni se mataka cata, era sa lako mai vua na tamata kina vale ni soro, mera mai vakarorogo vua.

22

a sa voleka mai na siga ni kana madrai sa sega ni vakaleveni, ena sa vakatokai na kana vata ni lako siviva. a ra sa vakasaqara e dua na sala mera na vakamatei koya vakacava o ira na bete levu kei ira na dauni-

volatabu, ni ra sa rerevaki ira tiko na tamata. sa qai curu vei jutasa o setani nai karua ni yacana o isikarioriti, ka dua talega vei iratou na lewe tinikarua o koya. a sa lako o koya vei ira na bete levu kei ira na turaga ni valu, ka la'ki veivosakitaka vata kei ira, nai walewale ni nona na vakaisini koya ka me soli koya yani vei ira. a ra sa marau kina vakalevu, ka ra sa duavata me soli vua nai lavo. sa qai yalataka ni na soli koya vei ira, me dua na gauna e tu duadua ga kina o koya ka sega o ira na lewe vuqa. sa yaco mai na siga ni kana madrai sa sega ni vakaleveni, ka me vakamatei kina na lami ni lako sivia. a sa talai pita kei joni, ka tukuna vei rau, drau lako ka la'ki vakarautaka na kana vata ni lako sivia, meda na kana kina." a rau sa tukuna vua, ka vaka, e vei na vanua koni vinakata me keirau na vakarautaka kina? sa tukuna o koya vei rau, "ka raica, ni drau sa curu yani kina koro, drau na sota tukuna e dua na tamata sa colata tiko e dua na saqa wai; drau muri koya kina vale ena curu kina. "drau tukuna sara vua nai taukei ni vale, 'sa taroga tiko mai vei iko na qasenivuli, e vei na bure ni vulagi me'u na kania vata kina na kana ni lako sivia kei iratou na noqu tisaipeli?" ena qai vakaraitake vei kemudrau e dua na bure levu, ka vakaiyayataki vinaka tu ena taba vale ecake; drau vakarautaka e kea." a rau sa lako ka sotava sara ga na ka sa tukuna mai vei rau o koya, a rau sa vakarautaka kina na kana vata ni lako sivia. ni sa qai yaco dina mai na kena gauna, a sa dabe sobu o koya, kei ira vata tukuna nai apositolo e tinikarua. sa tukuna vei ira o koya, au sa gadreva dina ka sa gu vakalevu na yaloqu, medatou vakayagataka vata na kana vata ni lako sivia, ni bera ni'u qai vakararawataki; "ni'u sa tukuna vei kemudou, au na sega ni na kania me yacova ni sa vakataucokotaki na matanitu ni kalou." sa qai taura na bilo, ka vakavinavinakataka, ka vaka, "dou taura oqo ka dou wasea vei kemudou; "ni'u sa tukuna vei kemudou, au na sega ni na gunuva na vua ni vunivaini me yacova ni sa lako mai na matanitu ni kalou." a sa taura na madrai, sa vakavinavinakataka ka dovia, sa qai solia vei iratou, ka tukuna, oqo na yagoqu sa doviraki ena vukumudou; dou cakava oqo mo dou vakananumi au kina." ni sa oti nai vakayakavi sa taura vaka kina o koya na bilo, ka tukuna, sai koya oqo na bilo ni veiyalayalati vou ena noqu dra, a sa vakadavei ena vukumudou. "ia ka raica, na liga i koya sa vakaisini au sa u na teveli vata kei au. "e dina na luvu ni tamata ena lako me vaka ni sa lokuci oti tu, ia na tamata o ya ena ca vakalevu sara, ni sa dauveivakaisini!" e ratou sa veitarogi vaka i iratou, se o cei vei iratou ena cakava nai tovo oqo. a sa yaco talega kina e dua na veileiti vei iratou se ocei e cecere duadua. sa tukuna vei iratou o koya, na tui ni veimatanitu e turaga vei ira kece kei ira na via vakatulewa vei ira era vakatokai me dau soli i lavo. "ia me kakua ni o kemudou, ke dua e vinakata me cecere duadua vei kemudou, o koya me vaka na gone, ke dua me veiliutaki o koya me dauveiqaravi mada. "o cei sa cecere, o koya e dabe mai ena ulu ni teveli, se o koya e veiqaravi? e sega ni o koya e dabe mai ena ulu ni teveli? ia dou sa raica ni o au na dauveiqaravi vei kedatou. "ia ena gauna dredre au lako curuma oi kemudou ga dou veitomani vata tiko kei au. "au sa vakatikora vei kemudou e dua na matanitu, me vaka na nona vakatikora vei au o tamaqu, "ka

mo dou na kana ka gunu ena noqu teveli mai na noqu matanitu, ka dabe ena i tikotiko cecere vakaturaga me lewai ira na yavusa e tinikarua e isireli." sa qai tukuna na turaga, "i saimoni, i saimoni! e dina ga ni sa kerei iko tiko o setani, me tavulononi iko me vaka na witi. "ia ka'u sa masulaki iko tiko, me kakua ni lutu sobu na nomu vakabauta; ni o sa na lesu tale mai au mo, mo vakataudeitaki ira na wekamu." ia sa tukuna o pita vei koya, "turaga, au sa bolela tu me'u lako vata kei kemuni kina vale ni veivesu se kina mate sara." sa qai tukuna o koya, "au sa tukuna vei iko, pita, e daidai tikoga ni se bera ni tagi na toa o na lasutaka vakatolu ni o sa kilai au oti." a sa tukuna vei iratou, "dou a vakaleqai li ena gauna ka'u a talai kemudou kina, ka sega ni dua na taga ni lavo se taga ni vaqa se ivava me'u solia vei kemudou? sa qai tukuna vei iratou o koya, ia oqo ke dua sa tiko vua na taga ni ilavo me kauta ga ka vaka kina na taga ni vaqa; kei koya sa sega na nona i seleiwau me volitaka na nonai sulu ka volia mai kina e dua. "ni'u sa tukuna vei kemudou, ni sa qai yaco dina mai na ka sa volai oti tu me baleti au mena vakataucokotaki, (sa wiliki o koya me vaka e dua na tamata dauvakavucu). io na ka kece sa volai oti tu mai ena vukuqu ena vakayacori. a ratou sa tukuna vua, "turaga, ni raica e rua nai seleiwau sa tu qo." a sa tukuna o koya vei iratou, "sa rauta." a sa curu mai tuba o koya, me vaka sa dau nona i valavala ni dau lako kina ulunivanua ni veio-live, a ratou sa muri koya talega na nona tisaipeli. ni sa yaco kina vanua o ya, sa tukuna vei ratou, "dou masu me kakua ni rawai kemudou na veibacani." a sa lako tani mai vei iratou, ka vaka na yawa ni kena viritaki e dua na vatu, a sa tekiduru sobu ka masu, ka tukuna, "tamaqu, kevaka sa nomuni lewa oqo, ni kauta tani vei au na bilo oqo; ia me kakua ni noqu lewa, na nomuni lewa ga me vakayacori." a sa dua na agilosai mai lomalagi sa rairai vua me vakaukauwataki koya. ena rarawa levu ni yalona, a sa tosoa cake tale kina o koya na nona masu. na nona buno sa masu na drodro ni dra kina qele. ni sa tucake mai ena masu, sa lako sara vei iratou na nona tisaipeli, ka raici iratou ni ratou sa moce ena loma bibi. sa tukuna vei iratou, "a cava dou moce tiko kina? dou tucake ka masu, de dou rawai ena veibacani." ni se vosa tikoga o koya vei iratou, ka raica, a sa lako mai na lewe vuqa; ka dua vei iratou na lewe tinikarua na yacana o jutasas sa liutaki ira tiko mai, a sa toro voleka vei jisu ka reguci koya. ia sa tukuna vua o jisu, "i jutasas, na nomu i regu oqori mo vakaisina kina na luvu ni tamata?" ni ratou sa raica na ka sa vakarau yaco oiratou na tu volekati koya, e ratou sa tukuna vua, "turaga, vakacava me keitou sa veisua ena i seleiwau?" ka dua vei iratou sa taya laiwi na daliga i matau nei koya na dauveiqaravi vua na bete levu. ia sa tukuna vua o jisu, ka vaka, "na ka vaka oqo me kakua ni vakayacori tale." sa qai tara na daligana ka vakabulai koya. sa tukuna o jisu vei ira na bete levu, vei ira na vakaisilesi e cake mai na vale ni soro, kei ira na qase ni lotu ka ra liutaka tiko mai na matai lakolako levu oqo, ka vaka, oi au beka e dua na daubutako, mo dou lakovi au mai ni dou vakaiseleiwau ka vakaiwau? "ni'u a dau tiko vata ga kei kemudou e veisiga ena vale ni soro ka dou sega ni vesuki au. ia oqo sa nomudou gauna kei na nona kaukauwa na butobuto." a ra sa vesuki koya, ka kauti koya kina nona vale na bete

levu. a sa muria mai o pita, ia sa muri ga vakayawa. a ra sa vakawaqaca sara na buka e tautuba ni vale, ka ra dabe vata kina mera vakatakata, a sa maliwai ira o pita. a sa dua na yalewa dauveiqaravi sa raici koya ni vakatakata tiko ena buka, sa vakawanonovi koya matua ka tukuna, "na tamata sara ga oqo sa dau tiko vata talega kei koya." ia sa cakitaki jisu o koya, ka tukuna, "yalewa, au sega sara ga ni mai kilai koya." sega ni dede sa raici koya tale e dua ka tukuna, "o iko talega e dua vei ira." ia sa tukuna o pita, "kemuni, e sega sara ga ni o au oqori!" ni oti vakalailai e dua na auwa sa lako mai e dua tale ka cavuta vakadodonu vua, ka vaka, "kemudou na tamata oqo e dua dina na dau bula vata kei koya, a kai kaleli." ia sa tukuna o pita, "kemuni, au sega sara ga ni kila na ka koni tukuna tiko!" ni se vosa tikoga, vakasauri, sa tagi na toa. a sa vuki mai na turaga ka raici pita yani. sa qai nanuma o pita na vosa ni turaga, ena ka sa tukuna oti mai vua, "ni se bera ni tagi na toa, o na cakitaki au vaka tolu." a sa lako ki tautuba o pita ka tagi ni veivutuni. o ira na yadravi jisu tiko era sa vakalailai ka mokulaka. a ra sa vesuka na matana ena dua nai sulu ka vaculaka, era sa qai tukuna vua, "tukuna mada! o cei e vaculaki iko?" a sa levu na vosa ni veivakacacani era sa tukuna me baleti koya. ni sa siga mai era sa lako mai vua o ira na qase ni vanua, o ira na bete levu kei ira na daunivolatabu ka mai kauti koya kina nodra matabose ni veilewai, ka ra tukuna vua, "kevaka o iko dina na karisito, mo tukuna mai vei keitou." ia sa tukuna o koya vei ira, "kevaka au tukuna vei kemudou, dou na sega ni vakadinata ga. "kevaka me'u na tarogi kemudou, dou na sega ni rawa talega ni sauma mai se mo dou sereki au. "ia me tekivu oqo ka lako yani ena dabe na luve ni tamata ena liga i matau ni kalou kaukauwa." a ra sa tarogi koya kece kina, "sai iko dina na luve ni kalou?" sa tukuna o koya vei ira, e donu vinaka sara ga na ka o dou tukuna mai oqori me baleti au." a ra sa tukuna, sa sega tale ni qai dau nai vakadinadina eda gadreva, se va evei li? ni da sa rogoca tu oqo na ka sa cavuta mai e gusuna dina."

23

a ra sa cavu tu kecega na lewe vuqa ka kauti koya yani kivei pailato. ka ra sa tekivu beitaki koya, ka vaka, "keimami sa kunea na tamata oqo ni vakacalai ira tiko na lewe ni vanua, sa tarova me kua ni soli vei sisa nai vakacavacava, sa tukuna, ni o koya na karisito, ka tui." sa tarogi koya o pailato, ka vaka, "o iko na nodra tui na jiu?" sa sauma o koya ka vaka, "io, sa dina na nomu vosa." sa tukuna o pailato vei ira na bete levu kei ira na lewe vuqa, "sa sega ni dua na cala au kunea vua na tamata oqo." ia era sa kailavaka vakaukauwa, ka vaka, sa dau vakavuna o koya na tiko yavavala ena veivanua kece e vakatavuvuli kina, oqo e wili kina na vanua vaka jutia ka tekivu mai kaleli ka yacovi jerusalemi. ni sa rogoci kaleli o pailato, sa taroga e kai kaleli na tamata oqo. ni sa taura rawa o koya ni kai kaleli sa tukuna me kau sara vei eroti, ni o kaleli e tiko ena ruku ni veiliutaki nei eroti, a sa tiko e jerusalemi ena gauna o ya o eroti. sa dua na ka na levu ni marau nei eroti ni sa qai raici jisu rawa; ni sa dau gadreva voli mai ena dua na gauna balavu me bau raici jisu mada,

baleta na levu ni ka sa dau rogoca me baleti koya, ka sa vakanuinui ni na raica mai vua eso na cakacaka veivakurabuitaki. sa qai vakatarogi koya ena vuqa na vei taro, ia sa sega ni sauma o koya e dua na taro. a ra sa tabalaka i cake na domodra ena nodra veibeitaki, o ira na bete levu kei ira na daunivolatabu. sa ra qai vaculaka ka vakasewasewana o ira na mata sotia nei eroti, ka vakasulumu koya ena dua nai sulu damu-damu veiwaki, e ra sa qai vakasukai koya lesu tale vei pailato. ena tiki ni siga o ya e rau sa qai veiyaloni kina o pailato kei eroti, nirau sa veimecaki tu mai e liu. a sa tu o pailato ka kacivi ira vata mai na bete levu, na turaga, kei ira na lewe ni vanua, ka tukuna vei ira, dou sa kauta mai vei au na tamata oqo ni dou a beitaka ni vakacalai ira tiko na lewe ni vanua. me'u tukuna vei kemuni ni'u sa tarogi koya tiko e matamuni, ena cala dou beitaki koya kina, ia sa sega ni cala na tamata oqo ena cala dou beitaki koya tiko kina. sa vaka kina o eroti, ni'u sa vakatalai koya vua sa dikeva ka kunea, ni tamata oqo e sega ni cala ka sega ni dodonu me mate o koya. "o koya oqo ka'u na na vakanakuitataka ga ka sereki koya." (ni sa dau kenai vakarau me dau sereka o koya e dua vei ira, ena siga ni solevu vaka oqo) ia era sa kailavaka vata kece mai, ka vaka, me vakamatei na tamata oqori, o parapa me sereki mai"ā€" ni a biu i valenivesu o koya ni a vakavuna e dua na vakacaca levu ena koro, ka laba talega. a sa vinakata o pailato me sereki jisu, ka sa tukuna tale vei ira. ia a ra sa tabalaka mai na domodra, ka vaka, "vakoti koya kina kauveilatai, vakoti koya kina kauveilatai" a sa tukuna tale vei ira o koya ena kena i katolu ni gauna, "e dua li na cala e a cakava o koya? ni'u sa sega ni kunea e dua na vuna me mate kina. o koya oqo au sa na vakanakuitataka ga ka sereki koya." ia sa qai toso cake tale na rogo levu ni nodra kailavaka mai me sa vakoti ga kina kauveilatai. a sa rogoci na nodra i le na bete levu kei ira na lewe ni vanua. sa vakatauca na nona lewa o pailato me vaka na nodra kudru. me vaka na nodra i le, sa sereki mai kina na dauvakacaca ka laba, ena nona a curu tu ena vale ni veivesu; ia sa soli jisu yani vei ira mera kitaka vua na ka era sa vinakata. ni ra sa kauti koya yani, era sa taura e dua na kai kirini o saimoni na yacana ka se qai lako tiko mai, ka ra vakataqara vua na bibi ni kauveilatai sa colata o jisu. a ra sa muri koya e lewe vuqa na tamata, kei ira talega na yalewa ena nodra lolositaka kei na nodra tagicaka. ia sa vuki vei ira o jisu, ka tukuna, "kemudou na yalewa ni jerusalemi, dou kakua ni tagicaki au, ia dou tagicaki kemudou ga kei ira na luvemudou. "ni sa lako tiko mai oqo na siga, era na tukuna kina, sa kalouvinaka o ira na yava kei na kete, sa sega ni sucu mai kina na gone kei na sucu sa sega ni sucumi!" era na tukuna kina ulunivanua, "ni lutuki keimami!" kina veidelana, "ni ubi keimami!" kevaka sa vakayacori na veika vaka oqo vua e dua na kau bulabula vinaka, sa na wacava sara na veika ena vakayacori kina kau sa mate tu?" e lewe ru na daubasulawa e kau vata talega kei koya meratou la'ki vakamatei. ni ra sa yaco kina vanua sa vakatokai o kalivari, e kea era sa vakoti koya kina, kei rau na daubasu lawa e dua ena ligana i matau ka dua ena ligana i mawi. sa qai tukuna o jisu, "tamaqu, ni vosoti ira, ni ra sa sega ni kila na ka era sa kitaka." a ra sa vakawiri madigitaka na nodra vota na

nonai sulu. a ra sa wavu tu na tamata ka sarava. ia era sa vosa ka vakasesewani koya na turaga ni vanua, ka ra tukuna, "sa la'ki vakabulai ira sara na tamata; ke- vaka e karisito ka nona digitaki na kalou, me vakabu- lai koya mada." era sa vakalialiai koya talega na sotia, ena nodra solia vua na waini gaga, a ra sa tukuna, "ke- vaka o iko na nodra tui na jiu, mo vakabulai iko mada." sa vakoti ena uluna e cake e dua nai vakatakilakila ka volai tu ena vosa vaka kiriki, vosa vaka roma, kei na vosa vaka iperiu: o koya oqo na nodra tui na jiu. e dua vei rau na daubasulawa ka vakoti e yasana sa vosa beci koya, sa tukuna, "kevaka o iko dina na karisito, mo vakabulai iko kei keirau talega." ia sa vosa mai e dua tale vei rau, ka vunauci koya, ka vaka, o sega beka ni rerevaka na kalou, ni kemu i totogi e mai wili talega kina o koya? "ni oqo na kedaru i totogi ka veiganiti tukuna nai vakarau daru a cakava; ia na tamata oqo e sega sara ga ni dua na cala e a cakava." sa qai tukuna o koya vei jisu, "turaga, ni nanumi au ni kemuni sa lako mai ena nomuni matanitu." a sa tukuna vua o jisu, "au sa tukuna vakaidina vei iko oqo, e daidai ga o na tiko kina vata kei au mai parataisi." ni sa ka ono mai ni auwa oqo, sa yaco e dua na butobuto ena vanua tau- coko ka yacova nai kaciwa ni auwa. sa yali na rarama ni matanisiga, ka sa sei rua nai lati ni vale ni soro. sa qai kaci o jisu ena domo levu, ka vaka, "tamaqu, ki na ligamuni au sa solia na yaloqu." ni sa cavuta oti na vosa oqori, sa qai solia nai otioti ni nona i cegu. ni sa raica na turaga ni valu na ka oqo, a sa vakarokorokotaka na kalou, ka tukuna, "sa tamata yalododonu dina ga na tamata oqo!" o ira kece na lewe vuqa ka ra sarava tu na kece o ya, ni ra sa raica na veikaa sa yaco a ra sa tavia ga na lomaseredra ka lesu galugalu yani. ia o ira kece na nona i tokani kei iratou na yalewa ka se muri koya mai kaleli, e ra sa tucake tuga mai vakayawa, ka vakaraica tu. ka raica, sa dua na tamata na yacana o joseva, sa dua o koya na lewe ni mataveilewai vaka jiu, ia sa tamata uasivi ka tamata dodonu. a sa sega ni duavata ena nodra i le kei nai vakarau era sa cakava. o koya na kai aramacea ka dua na nodra koro na jiu, o koya talega e dua sa waraka na matanitu ni kalou. na tamata oqo sa lako vei pilaito ka kerea na yago i jisu. a sa kevutaka sobu mai, ka solega ena dua nai sole lineni ka la'ki maroroya ena dua na bulubulu qara vatu, ka se sega ni bau dua me bulu kina e liu. o ya na siga ni vakarau, ka sa toro mai na siga ni vakace- cegu. o iratou na yalewa ka lako vata mai kei koya mai kaleli, e ratou sa muria ka raica nai bulubulu ena kena vakadavori na yagona. a ratou sa qai lesu yani ka la'ki vakarautaka na i saluwaki boi totoka kei nai lumu talei sara. ia me vaka nai vunau i mosese e ratou sa vakacegu ena siga ni vakacecegu.

24

ia ni sa matai ni siga ni dua na macawa, ni se mala- malawa na mataka o iratou kei na so tale na yalewa e ratou tiko vata, e ratou sa kauta mai nai saluwaki boi totoka e ratou sa vakarautaka kina i bulubulu. ia e ratou sa raica na vatu ni sa vaqiqici tani mai nai bulubulu. a ratou sa curu ki loma ka sega ni kunea na yago ni turaga o jisu. a ratou sa kidrowataka sara vakalevu na ka oqo, ka raica, e lewe rua na tamata sa

tucake tu e yasadrato ena i sulu lumilunisa. e ratou sa rere ka vakacuva na matadrato ki na qele, e rau sa tukuna vei iratou, a cava dou mai vakasaqarai koya sa bula ena kedra maliwa na mate? "sa sega eke o koya, ia sa tucake tale! dou nanuma na nona a tukuna vei kemudou ni se tiko mai kaleli, "ni sa tukuna, na luve ni tamata ena soli yani vei ira na tamata i valavala ca, ka na vakoti kina kauveilatai, ena i katolu ni siga ena tucake tale." a ratou sa qai nanuma na nona vosa. e ratou sa lako tani mai ena i bulubulu ka tukuna na veikaa kece oqo, vei ira na lewe tinikadua kei ira na kena vo tale. o meri makitalena, joana, meri na tinai jemesa kei na so tale na yalewa, sa i iratou oqo sa tukuna na veikaa sa yaco vei ira nai apositolo. na nodra rogoca na nodratou vosa na yalewa oqo vei ira, e vaka e dua nai talanoa ucu mai duru vei ira, a ra sa sega kina ni via vakadinata. ia sa tucake o pita ka cici kina i bu- lubulu; ni sa cuva sobu ira sa raica nai sole lineni ni sa davo duadua no ga; ka sa lesu tale yani ka kurabui ena vuku ni ka sa yaco. ka raica, ena siga tikoga o ya e lewe rua vei iratou sa taubale kina koro o emeo, e vitu na maile ki jerusalemi. ka rau veitalanoata ka veikaa kece sa yaco. ni rau se veitalanoa ka veivaseitaka tiko sa toro mai e yasadrato o jisu ka taubale vata kei rau. ia na matadrato sa vakabuwawataki me rau sega kina ni kilai koya. a sa tukuna vei rau, "na mataqali vei- wasei cava drau sa wasea tiko ni drau taubale ka lu- luvu" e dua vei rau na yacana o kaliovasa sa tukuna, ka vaka, o iko duadua beka ga o vulagi e jerusalemi, ka ni o sega tu ni kila na ka e a yaco kina. a sa tukuna o koya vei rau, "na cava e yaco?" a rau sa tukuna vua, na veikaa me baleti jisu na kai nasareci, a parofita sa levu ena cakacaka kei na vosa ena mata ni kalou kei ira kecega na tamata, a ra sa qai soli koya me vaka- matei ena nona lauvako ena kauveilatai, o ira na bete levu kei ira na neimami turaga. ia keimami sa nu- itaka tu ni o koya ga ena vakabulai ira na isireli. ka sa yacova mai oqo nai ka tolu ni siga ena ka a vakay- acori. ka so vei iratou na yalewa vei keimami e ratou sa lako ena mataka lailai kina i bulubulu, ka ratou vakidacalataki keimami. "a ratou sa sega ni raica na yagona, ka ratou tukuna, ni ra a raici ira na ag- ilosi ka ra tukuna vei iratou ni sa bula o koya. ka so keimami dau tikovata era a mani lako talega kina i bu- lubulu, ka ra vakadinadinataka na ka e ratou tukuna na yalewa; ia era sega ga ni raici koya. sa tukuna o koya vei rau, "oi kemudou na tamata lialia sa rui be- rabera na nomudou kila ka vakabauta na nodra vosa na parofita. "sa dodonu me sotava na veikaa oqo na karisito ka me qai curu kina nona i ukuuku?" tekivu mai vei mosese kei ira kece na parofita, me vakamaca- lataka vei rau na veikaa kece e tukuna nai vola tabu me baleti koya. ni ratou sa volekata yani na koro e rau lako tiko kina, sa qai lakoi liu o koya me siviti rau. ia e rau sa kerekere vua, ka vaka, mo tiko vata mada ga kei keirau, ni sa yakavi mai na vanua, ka sa kala na siga." a sa qai lako o koya me tiko vata kei rau. ia ni sa ratou dabe e na teveli me vakarau na kana, a sa taura o koya na madrai, sa masulaka ka dovia ka solia vei rau. a sa qai rai na matadrato ka rau sa ki- lai koya; ia a sa yali tani o koya mai vei rau. a rau sa veitukunitaka, a sega li ni katakata na yalodaru e na nodatou a veivosaki tiko mai gaunisala, kei na nona

a wasea vei kedaru nai vola tabu? a rau sa tucake ena auwa o ya ka lesu ki jerusalemi, ka rau kunei iratou na lewe tinikadua kei ira na kena vo ni ra se soqoni vata tikoga. a rau sa tukuna, "sa tucake dina na turaga, a sa rairai vei saimone!" rau sa qai tukuna na veika e a yaco mai gaunisala, kei nai valavala ni nodrau a qai kilai koya ni sa dovia na madrai. ni ra se veivosakitaka tiko na veika oqo, a sa tucake sara tu ga o jisu ena kedra maliwa, ka tukuna vei ira, "dou vakacegu." ia era sa domobula ka rere, ka ra nanuma ni ra raica e dua na yalo. a sa tukuna o koya vei ira, a cava mo dou taqaya kina? a cava me vakatitika tiko kina na yalomudou? "dou raica na ligaqu kei na yavaqu, sai au ga oqo. dou taura ka raica, ni sa sega ni vakalewe ka vaka suina na yalo me vaka dou sa raica tu oqo vei au. ni sa tukuna oti, sa qai vakaraitaka vei ira na ligana kei na yavana. ia ena levu ni nodra reki kei na qoroqoro era sega kina ni vakadinata, sa tukuna o koya vei ira, "se vo eke eso na kakana vei kemudou?" a ra sa solia vua e dua na tiki ni ika tavu kei na so mai na sova ni oni. a sa taura o koya ka kania e matadra. a sa tukuna o koya vei ira, "oqo na vosa au sa dau tukuna vei kemudou ni datou se bula vata, ni veika kece e volai me baleti au ka vola nai vunau i mosese, kei ira na parofita kei na same taucoko, ena vakataucokotaki." sa qai dolava o koya na nodra vakasama mera kila sara nai vola tabu. sa qai tukuna vei ira, "ni sa volai, sa kilikili kei koya na karisito me vakararawataki ka tucake mai ena mate ena i katolu ni siga. ka me vunautaki ena veivanua kecega me tekivu sara ga e jerusalemi, na veivutuni kei na vakabokoci ni valavala ca. "oi kemudou mo dou vakaraitaka yani na veika oqo. "ka raica, au sa tala vei kemudou na ka sa yalataka o tamaqu; ia mo dou wawa tikoga e jerusalemi me yacova ni sa curumi kemudou na kaukauwa mai cake." a sa kauti ira tani yani me yacovi pecani, a sa qai dodoka cake na ligana ka vosavakalouvinakataki ira. ia ni sa vosavakalouvinakataki ira tiko, sa qai kautani mai vei ira ka kau-cake ki lomalagi. a ra sa lotu vua, ka ra lesu tale ki jerusalemi ena reki, ka ra sa gumatua ena lotu kei na vakavinavinaka vua na kalou ena vale ni soro. emeni.

ena i matai ni noqu i vola, i ceofilo, au a vola na ka kecega sa vakatekivu me cakava ka vakatavuvulitaka o jisu. me yacova na siga sa kaucake kina o koya, ni sa tukuna oti na nona i vakaro ena kaukauwa ni yalo tabu vei iratou na apositolu o ira sa digitaka o koya. o ira oqo sa vakarairaitaki koya kina, me vasagavulu na siga ni sa tukace mai na mate ka sa bula tiko, e levu na kenai vakadinadina era raica, ka veitalanoataka vata kei ira na matanitu ni kalou. ena dua na nodra soqoni vata sa vakarota vei ira mera kakua ni lako tani e jerusalemi, ia me ra waraka ga na vosa yalayala i tamana, "me vaka dou sa rogoca mai vei au", sa tukuna o koya vei ira. "e dina ni sa dauveipapitaisotaki o joni ena wai, ia oi kemudou mo dou na papitaiso ena yalo tabu ena vica na siga mai oqo." ena dua na nona rairai vei ira, era tarogi koya ka vaka, "turaga, ena gauna cava me sa na dua ga na matanitu vakai koya oisireli?" sa qai tukuna vei ira, o tamaqu ga sa kila tiko na kena gauna, e sega sara ga ni dua na ka vei kemudou mo dou via kila. "ia dou na rawata na kaukauwa ni sa lako mai vei kemudou na yalo tabu; mo dou na qai yaco kina mo dou dautukuni au mai jerusalemi, mai jutia taucoko kei samaria, ka yacova sara nai yalayala kei vuravura." sega ni dede na nona vosa tiko o ya, era sa raici koya ni sa lako cake ka la'ki tabogo yani ena loma ni o. ena nodra vakararai matua tiko ki lomalagi ena nona sa lako cake me la'ki yali yani, ka raica, e lewe rua na tamata e rau tu voleka vei ira e rau vakaisulu vulavula, e rau sa tukuna, "oi kemudou na kai kaleli, na cava dou sa tukace tu kina ka vakararai ki lomalagi? o jisu ga oqo o koya sa lako cake ki lomalagi mai vei kemudou, ena lesu tale mai me vaka nai valavala ni nona lako cake ki lomalagi." era sa qai lesu tale ki jerusalemi mai na ulunivanua sa vakatokai na veio-live, ni sa voleka tikoga ki jerusalemi, me vaka nai lakolako ni dua na siga ni vakacegegu. ia ni ra sa curuma yani na koro, era sa cabe cake sara kina taba vale e cake na vanua era sa tiko kina: o pita, jemesa, joni kei adriu; o filipi kei tomasi; o pacolomiu kei maciu; o jemesa na luvei alifio kei saimoni sa vakatokai na gumatua; kei jiotasa na luvei jemesa. o ira kecega oqo era sa lomavata ka yalovata ena masumasei kei na veimasulaki, kei na so na marama kei meri na tinai jisu, kei iratou na tacina. e na siga o ya sa qai tukace o pita e na kedra maliwa na dua na drau ka rua sagavulu era tiko kina, ka tukuna; oi kemudou na veiwekani, e dodonu me vakayacori na vosa ni vola tabu oqo, sa vosa oti mai kina na yalo tabu ena gusui tevita me baleti jiotasa, o koya ka liutaki ira mai na mai vesuki jisu; "o jiotasa e vakatiki keda ga, ni a digitaki talega me i apositolu." (na tamata oqo e la'ki volia e dua na tiki ni qele mai nai sau ni nona caka cala, e a qai lutu me uluna sobu ki ra a sa kacabote na loma ni ketena me kasabura kece na nona gagacaga. o ira taucoko na tiko e jerusalemi era kila taucoko na veika oqo; era sa vakatoka kina na tiki ni qele o ya ena nodra vosa, o akelitama, na qele ni dra). "ni sa volai ena i vola ni same: me vakalalai na nona i tikotiko, ka me kakua ni dua tale me sosomitaki koya ena nona i tavi." me dua ga vei ira na tamata e dau tomani kedatou tiko, ena gauna se tiko kina na turaga o jisu ena nona dau liu-

taki kedatou voli, "ka vakatekivu sara mai ena veipapitaisotaki i joni me yacova na gauna sa mai lako cake kina vei keda a'e" me na dua vei ira na tamata oqo me digitaki ka me mai wili vata kei kedatou, ena kena vunautaki na tukace tale mai na mate." sa qai kau cake mai e rua na yaca: o joseva sa vakatokai o parisapa na vuniyacana o jusita, kei mataiasi. era sa qai masu ka cavuta, "oi kemuni na turaga, koni sa kila na yalo ni tamata kecega, mo ni vakatakila mai, o cei vei rau oqo ko ni sa digitaka. me veisosomitaki mai ena cakacaka vaka apositolu ni vakaitavi tiko mai kina o jiotasa, o koya qai caka cala ka sa lutu tani mai kina, sa mani lako o koya kina vanua e dodonu me lako kina." era sa vakawiri madigi ena vukudrau, na madigi oqo sa dusi mataiasi. sa mani wili vata kina o koya kei ira nai apositolu e lewe tinikadua.

2

ni sa qai yaco dina mai na siga ni penitiko, o ira kecega oqo era sa tiko lomavata ka yalovata ena dua na yasana. sa vakasauri e dua na rorogo sa rogo mai lomalagi, sa vaka na cagi covulaca kaukauwa, a sa vakasinaita na loma ni vale taucoko ena vanua era dabe tiko kina. sa basika vei ira na ka sa vaka na yameyame ni buka sa veisebayaki, sa mai toka vakaadua ga vei ira. era sa vakasinaiti kecega ena yalo tabu, era sa tekivu mera vosataka na veivosa tani eso, me vaka sa solia vei ira na yalo tabu mera cavuta. o ira kece na jiu era tamata lotu, ka ra tu ena veivanua kece e ruku i lomalagi, era soqoni vata yani e jerusalemi ena siga o ya. ni ra sa rogoca yani na rorogo du-atani oqo, era sa lako vata mai me ra mai raica, e ka ni kurabui vei ira ni ra rogoci ira na tisaipeli ni ra vosataka tiko na vosa mai na vanua era cavutu mai kina. era kurabui ka qoroqoro, era veitarogi vakai ira ka vaka, era sega beka ni kai kaleli o ira era vosa tiko oqo? vakacava na vosa eda sa mai rogoca tiko oqo, na vosa mai na noda vanua eda dui sucu vata mai? "o ira na kai paricia, kei mitia kei ilama kei ira sa tiko mai mesopotemia kei jutia kei kapatasia, mai ponito kei esia, mai firijia, kei pamifilia, mai ijipita, kei na yasayasa vaka lipaea e voleka ki kirini, kei ira na vulagi mai roma, o ira na jiu kei ira na sa tavuki kina lotu vaka jiu, "o ira na kai kiriti kei arepea a'e" eda rogoca taucoko ni ra cavuta tiko ena noda vosa o ira na tamata oqo, na cakacaka mana levu ni kalou." era sa tukace tu ga ena kurabui ka veilecayaki, era veitukunayaka vaka ira, "a cava nai balebale ni ka oqo?" ia sa so vei ira e vakalialia era tukuna, "era sa mateni ena waini vou." na vunai o pita ia sa qai tukace o pita, kei ira na lewe tinikadua, ka kacivaka vakadomoilevu vei ira na lewe vuqa, ka vaka, oi kemudou na kai jutia kei kemuni kece sa tiko e jerusalemi, mo dou kila na ka oqo, ka rogoca matua na noqu vosa. "o ira oqo era sa sega ni mateni, me vaka na ka dou nanuma, ni se qai ciwa ga oqo na kaloko ena mataka. "ia na ka oqo sa tukuna tiko mai na parofita o joeli: ni na yaco ena gauna mai muri, sa tukuna na kalou, au na sovaraka na yaloqu kivei ira na tamata kecega; era na parofisai kina o ira nomudou gonetagane kei na goneyalewa, era na raica na raivotu o ira nomudou cauravou, o ira nomudou qase era na tadrataka na tadra eso. io vei ira

na tagane kei na yalewa dauveiqaravi au na sovaraka vakatautauvata vei ira na noqu yalo tabu ena gauna o ya; era na qai parofisai kina. au na vakaraitaka eso na ka e veivakurabuitaki mai lomalagi e cake, kei na vuravura era eso nai vakatakilakila: na dra kei na bukawaqa kei na o kubou. ena vakabutohutotaki na matanisiga, na vula ena vaka na roka ni dra, oqo ni se bera na siga ni turaga, sa namaki ka levu vakaidina. ia ena yaco o koya yadua ena kaciwa na yaca i jiova ena vakabulai." dou rogoca mada na vosa oqo oi kemudou na isireli, o jisu na kai nasareci na tamata sa vakaraitaki koya kina na kalou ena kemudou maliwa, ena vei cacacaka mana eso, veivakurabuitaki eso kei na veivakatakilakila lelevu eso, me vaka dou sa kila vinaka á€" na tamata oqo dou qai vakotaka kina kauveilatai me wili vata kei ira na tamata cala, ia o koya sa solia vei kemudou na kalou ena nona lewa vuku kei na nona i naki; na kalou vakaiyoqa qai vakaturi koya cake, me sereki kina nai vai kaukauwa ni mate, baleta ni sega ni dodonu me vauci tiko kina o koya. "o tevita e a tukuni koya mai ka vaka: au a raici jiova tikoga ni sa tu e mataqu, ni sa tu o koya ena ligaqu i matau, au na sega kina ni rerevaka e dua na ka. o koya oqo sa reki tiko kina na yaloqu, ka vakavinavinaka tikoga kina na yamequ, ni'u sa kila kevaka sa vakacegu yani na bula ena vuravura oqo, sa tu na noqu i nuinui. o ni na sega ni biuti au kina nodra vanua na mate (etesi), se mo ni vakatara na luvemuni yalosavasava me vuca mai na yagona. o ni sa vakatakila mai vei au na sala kina bula; ka vakasinaiti au ena reki sega ni cavuti rawa, mai na nomuni serau." vei kemudou na veiwekani, me'u vakamatatataki tevita na tamada vei kemudou, o koya e mate ka bulu, na nona i bulubulu e se tu vinaka sara tu ga oqo me yacova mai na siga e daidai. "ni o koya e dua na parofita ka sa tukuna tiko mai na yalayala kei na vosa bubului ni kalou vei koya, ni na tubu mai ena nona kawa na karisito, o koya ena qai mai dabeca nai dabadabe vakaturaga (nei tevita)." e raica tu mai vakayawa o koya na ka oqo, ena nona tukuna ni o karisito ena tucake tale mai na mate, ena sega ni biu tu mai etesi, se na yagona me vuca mai." "o jisu oqo sa vakaturi koya cake na kalou, ka keitou sa tu oqo me kena i vakadinadina. ena gauna oqo sa dabe tiko kina o koya ena i dabadabe vakaturaga mai lomalagi ena yasa ni kalou, me vaka na ka sa yalataka, sa solia mai kina na kaukauwa vua o tamana me baleta na yalo tabu, ka sa sovaraka mai o koya na yalo tabu, me vaka dou sa mai raica ka rogoca. e sega ni lako cake ki lomalagi o tevita, ia sa tukuna mai o koya: "sa tukuna o jiova vua na noqu turaga, mo mai dabe ena yasaqu i matau, me'u na biuti ira sobu na kemu meca mei butubutu ni yavamuni." "o koya oqo, me kila sara kina na mataqali taucoko e isireli, o jisu oqo, o koya dou a vakota kina kauveilatai, sa lesia na kalou me turaga ka karisito talega. ni ra sa rogoca oqo, sa lausua na yalodra, era sa tukuna vei pita kei ira na vo ni apositolu, "isa kemudou na veiwekani, a cava me keimami na kitaka?" sa qai tukuna vei ira o pita, "dou veivutuni, ka papitaisotaki taucoko ena yaca i jisu karisito me bokoci kina na nomudou i valavala ca; dou na qai rawata talega kina nai solisoli ni yalo tabu. "na vosa yalayala oqo me baleti kemudou kei ira na luvemudou, kei ira era yawa tu mai, o ira vakaadua

sa kaciwa na kalou ka noda turaga. sa vosa tale tiko e na so nai vakamacala ka veivakadreti tiko vei ira, ka vaka, "mo dou solia nomudou bula, mo dou bula kina mai na tabatamata ca oqo." o ira sa vakabauta na nona i vunau, era sa papitaisotaki sara ena siga o ya; ka sa kuri kina vei ira sa lotu tiko, e rauta ni ra lewe tolu na udolu na tamata. era sa daugumatua e veisiga nodra veiwaseitaka nai vakavuvuli nodra nai apositolu kei na nodra tiko vakalomavata, ni ra dovua na madrai (sakaramede), kei na masumasu. o ira kecega oqo era sa rere ni torova na ca, sa levu kina na ka e veivakurabuitaki kei nai vakatakilakila lelevu era sa kitaka o ira nai apositolu. o ira kecega sa vakabauta sa sega ni mudu na nodra dau vakasoqoni vata, sa sega ni dua me tukuna ni sa nona nai yau, sa nodra kece na ka e nona. era volitaka na nodra qele kei na nodra i yau, era qai vota vei ira era leqa tu kei na i colacola e so. ena veisiga era lomavata mera guta na vale ni soro, era sota ena veivale mera dovi madrai, ni ra kania na kedra kakana sa dua na ka na levu ni nodra marautaka kei na vakavinavinaka. ni ra sa vakavinavinaka tiko vua na kalou era sa cici ga mai na tamata kecega ena nodra taleitaki ira. ia na kalou sa vakaikuritaka tikoga nai wiliwili ni tamata e veisiga kina i soqosoqo lotu era sa vakabulai tiko mai.

3

oqo e rau sa lako cake vata o pita kei joni kina vale ni soro, ena auwa ni masumasu, ena i kaciwa ni auwa. sa dua na tamata sa lokiloki mai na kete i tinana sa dau colati voli ga, o koya era sa vakadavara e veisiga ena mata sara ga ni katuba kina vale ni soro, sa vakatokai o lagilagi me kere ka ni loloma vei ira sa curu ki na vale ni soro; ni sa raici pita kei joni o koya ni rau sa vakarau curu kina vale ni soro, sa kerekere yani vei rau o koya me bau dua na nona ka ni loloma. e rau sa qai raici koya matua, sa qai vosa vua o pita, ka vaka, "mo raici keirau mai." sa qai vuki yani vakavinaka o koya vei rau, ni sa namaka me so na ka ni loloma me soli mai vua. sa qai tukuna vua o pita, "na siliva kei na koula e sega vei au, ia na ka ga sa tu oqo vei au, au na solia yani vei iko: ena yaca i jisu na kai nasareci, mo tucake ka lako." sa qai taura na ligana i matau, a sa tubera cake, ka sa vakasauri na kena sa vakaukauwataki na yavana kei na nona qurulasawa. sa sega ni qai wawa o koya ena nona sa lade cake ka tucake tu, a sa curu vata kei rau ki na vale ni soro á€" a sa lako, ka rika, ena nona vakavinavinakataka tiko na kalou. o ira kecega na tamata era raici koya, ni lako tiko ka vakavinavinakataka tikoga na kalou. era sa qai kila, ni o koya ga ka dau dabe tiko ena mata ni katuba o lagilagi, mai na vale ni soro me dau kere ka ni loloma; era sa kidrowa ka kurabui ena veika sa yaco oqo vua. sa sega ni qai biuti pita kei joni na tamata lokiloki sa vakabulai, o ira kecega na tamata era sa cici yani vei iratou, ena matamata ni katuba ena vale ni soro nei solomoni, ena nodra qoroqoro levu. ni sa raica na ka sa yaco o pita, sa vosa vei ira na tamata, ka vaka: "oi kemudou na mataqali isireli, na cava dou sa rui kurabui kina ena ka oqo? se cava dou sa vakasaravi keirau ga kina, me vaka sa neirau kaukauwa se yalododonu, keirau sa vakabulai koya kina na tamata oqo me lako

rawa? "na kalou i eparama, aisake kei jekope, na nodra kalou talega na noda qase, sa vakakorokotaka na luvena o jisu, dou a soli koya ka beitaka vakailasu ena mata i pailato, ni sa via sereka o koya. "dou sega ni vinakata me sereki o koya na ledua yalosavasava ka dodonu sara, dou qai vinakati koya na tamata daulaba me sereki yani vei kemudou, "dou sa vakamatei koya na bula, o koya sa vakaturi koya cake mai na mate na kalou, keirau sa kenai vakadinadina ni keirau sa raici koya ni sa bula. na yaca i jisu sa vakabulai kina na tamata oqo á€" dou kila vinaka nona lokiloki tu e liu, na yaca i jisu e vakabauti na vakabauta e solia mai na kalou vei keirau, dou sa rawa ni raica kina ka vakadinadinataka na taucoko ni veivakabulai oqo. oqo au sa kila, na veiwekani, na ka dou cakava e caka sara tu ga ena lecaika, ka vaka talega kina o ira na nomudou i liuliu. "ia na veika kece oqo sa vakatakila oti tiko mai na kalou ena gusudra na nona parofita, ni na sotava na veika rarawa o karisito, sa mai vakataucokotaka oti o koya na veika oqo. "o koya mo dou vei vutuni ka sauvuki lesu mai, me bokoci kina na nomudou i valavala ca, me na talevi kemudou lesu mai kina na veivakasaututaki ni turaga, "me na talai jisu karisito vei kemudou o koya sa mai vunautaki oti e matamudou, "ena tiko mada ga o koya mai lomalagi me yacova ni sa vakasavasavataki na ka taucoko, me vaka na nodra vosa na nona parofita yalosavasava, mai nai tekivu kei vuravura. "ea tukuna dina o mosese vei ira noda qase, ena vakatubura cake vei kemudou o jiova na nomudou kalou e dua na parofita me vakataki au, mai vei kemudou ga, mo dou dau rogoca na ka e tukuna veikemudou. vei koya e sega ni via rogoca na parofita oqori, ena vakarusai tani mai vei kemudou. mai vei samuela kei ira kece na parofita era qai muri mai, era sa tukuna oti tiko mai na ka sa mai vakavutukanataki tu ena siga e daidai. oi kemudou na luvudra sara ga na parofita, o ira noda qase sa vosa yalayala mai kina na kalou, ena nona cavuta vei eparama, ena kalouvinaka na vei kawa tamata kecega e vuravura ena vuku ni nomu kawa. "ena gauna sa vakatura cake tale mai kina na luvena o jisu na kalou, e talai koya taumada vei kemudou me veivakalouvinakataki ena nona veisautaki kemudou mai na nomudou i tovo ca."

4

ni rau se vosa tiko vei ira na tamata, sa lako mai vei rau o ira na bete, kei na turaga ni vale ni soro, kei ira na sedusisi, ena nodra cudru katakata, ni rau sa vakavulici ira na tamata ka vunautaka vei ira, na tucake tale i jisu mai na mate. era sega tale ni wawa ena nodra tauri rau, ka sogoti rau ena loma ni vale ni veivesu, me yacova na mataka baleta ni sa karobo mai na vanua. e lewe levu vei ira na rogoca nai vunau o ya era sa vakabauta; ka rauta tiko ni ra lewe lima na udolu. ni sa yaco mai na siga ka tarava, o ira nodra i liuliu, kei ira na qase, kei ira na vuni vola, sa vaka talega kina o anasa na bete levu, kei kaiava kei alekisada, kei ira kecega na wili ena vuvalu ni bete levu, era sa soqoni vata yani e jerusalemi. era sa qai biuti rau me rau tukace tu ena kedra maliwa, era sa qai tarogi rau, ena kaukauwa cava, se na yaca cava, drau sa cakava tiko kina na veika oqo? sa vakasinaiti o pita ena yalo

tabu, me tukuna vei ira "oi kemudou na nodra i liuliu na tamata kei na nodra qase na isireli." "kevaka mo dou na via vaqaqai keirau se rawa vakacava vua na tamata lokiloki o ya me vakabulai; "mo dou na kila taucoko sara kei ira kecega na mataqali i isireli, ni sa yaca i jisu karisito na kai nasareci o koya dou a vakota, na kalou qai vakaturi koya cake tale mai na mate, ena vukuna dou sa raica tu kina na tamata lokiloki ni sa veilakoyaki voli e matamudou e daidai. "sai koya na vatu dou a cata oi kemudou na matai ni vale, sa qai yaco o koya mei vakadei ni tutu ni vale." e sega ni dua e rawa me veivakabulai, ni sega tale ni dua na yaca e ruku i lomalagi e soli vua na tamata me bula rawa kina." ena nodra sa raica tiko na nodrau yalo qaqa o pita kei joni, ni ra sa kila talega e rau sega ni tamata vuli se me bau dua na ka rau kila tu, era sa kurabui sara kina. e dua ga na ka era sa qai vakasamataka rawa ni rau a dau bula vata kei jisu. ia ni ra sa raici koya tale na tamata lokiloki, o koya sa vakabulai ni tucake vata tu keirau, sa qai sega ga ni dua na ka mera cavuta rawa. ia ni ra sa vakaroti rau me rau sa vagalala tani e tuba mai na loma ni vale ni bese, era sa qai veivosaki vakai ira, era tukuna, "na cava meda na cakava vei rau na tamata oqo? ni sa kuruseta na vanua o jerusalemi nai rogorogo ni cakacaka veivakurabitaki oqo, na ka oqo sa kilai raraba ka sega ni tabonaki rawa. ia na gaunisala ga me na tarovi rawa kina nai tukutuku sa tete ka sega ni tarovi rawa tiko oqo, o ya me rau sa na vakaroti me rau kakua tale ni vakatavuvulitaka na yaca i jisu vua e dua na tamata. era sa qai kacivi rau mai, ka vakarota sara vakaukauwa vei rau, me rau kakua ni vakatavuvulitaka se cavuta mada ga na yaca i jisu. ia e rau sa vosa ka tukuna vei ira, ka vaka, mo ni lewa ga se sa dodonu se sega ena mata ni kalou, me keirau vakarorogo vei kemuni me kakua vua na kalou. "ni sa dredre sara vei keirau, me keirau galuvaka na veika keirau sa raica ka vakadinadinataka." era sa vosa vakacudrucudruva tikoga vei rau me yacova ni ra sa qai raica ni sega ni dua na ka e dodonu me rau cudruvi kina, era sa mani laivi rau me rau sereki ka lalo, ena vuku talega ni ra sa vakakorokotaka na kalou na tamata kecega ena veivakabulai sa qai caka. ni sa yabaki vasagavulu vakacaca na tamata, sa yaco vua na cakacaka veivakurabitaki levu oqo. ni rau sa lako yani e rau sa vakadodonu sara kivei ira na nodrau i tokani, e rau tukuna kece na ka era vosa-taka vei rau o ira na bete levu kei ira na qase. ni ra sa rogoca, era sa yalovata mera sa masuta na kalou, ka vaka: kemuni na turaga, oi kemuni na kalou, o ni a bulia na lomalagi kei na vuravura ka vaka talega kina na waitui, kei na ka kecega sa tu kina, o tevita na nomuni tamata o ni a tauca e gusuna me tukuna: sa daucudru na veimatanitu ena vuku ni cava, kei ira na tamata era sa bukia na ka ca? "era sa tuvai valu na tui kei vuravura, kei ira na veituraga era sa soqoni; vata mera valuti jiova kei na nonai lumuti. o eroti kei ponitio pailato vata kei ira na kai matanitu tani kei ira na isireli, era sa vakasoqoni vata mera ia dina nai valu ena nodra saga, mera valuta na luvemuni yalosavasava o jisu. era na sega ni rawa me tarova, na ka o ni sa nakita oti tu mai mera na vakayacora. "oqo, turaga, mo ni raica mada na nodra sa tuvai valu tiko mai, mo ni solia kivei ira na nomuni talatala na yalo e

qaqa, me rawa ni ra tukuna vakadoudou kina na nomuni vosa, "ka me dodo tale tikoga na ligamuni sa dau veivakabulai, me vakayacori kina na veivakakilakila eso kei na ka e veivakurabuitaki ena yaca ni luvemuni yalosavasava o jisu." ni sa oti na nodra masu, sa vakayavalati na vale taucoko era sa tiko kina; era sa duivakasinaiti kecega ena yalo tabu, era sa tukuna kina na vosa ni kalou ena yalo e qaqa. o ira kecega sa lotu tiko oqo era sa yalovata ka lomavata; sa sega ni dua me tukuna na ka e nona me nona duadua ga, ia sa nodra kece. ni ra vunautaka nai apositolo na nona tucake tale mai na mate na turaga o jisu, sa duatani na kaukauwa sa laurai vei ira, kei na kena sa sobuti ira taucoko tu na veilomani dina. sa sega ni qai dua vei ira me vakaloloma ni liga lala; vei ira na tiko nona tiki ni qele era volitaka, ka vaka talega kina eso e volitaki nona vale, na kenai sau era kauta vata mai; ka mai tauca kina yavadra nai apositolo era sa qai veiwaseyaka vei ira na vakaloloma ka liga lala. o josome era sa vakatoka nai apositolo me o panapasa, (na kenai balebale a luve ni dauveivakacegui), o koya mai na yavusa i livai ka lewe ni vanua mai na yanuyanu o saipurusi, e tiko e dua na nona qele, ka sa volitaka, na kena i lavo sa qai kauta mai ka mai biuta e yavadra nai apositolo.

5

ia sa dua na tamata na yacana o ananaiasa kei na yacai na watina o savaira, e rau sa volitaka talega na nodrau tiki ni qele. a sa vunitaka o koya e dua na kenai wase ni sau ni nona qele sa kila talega o na watina, sa qai kauta o koya na kena vo kina yavadratu nai apositolo. ia sa qai vosa vua o pita, i ananaiasa na cava me vakasinaita kina na yalomu o setani mo mai lasutaka kina na yalo tabu, ni o tukuna ni sai koya taucoko oqo nai sau ni nomu qele, ia o sa vunitaka e so me nomu ga? ni se bera ni volitaki, e sega li ni nomu na qele oqori? ia ni o sa volitaka, e sega li ni o iko ga o sa vakatulewa kina? na cava mo nakita kina nai vakarau ca oqo e lomamu? o sa sega ni lasu vua na tamata, ia vua sara ga na kalou." ni sa rogoca o ananaiasa, na vosa sa tau oqo vua, sa bale sobu ka mate sara ga. ni ra sa rogoca na tamata na ka sa yaco, sa tuburi ira vakalevu na rere. ara sa tucake yani na cauravou ka solegi koya, era sa colati koya ki nai bili, ka la'ki buluta. ni oti toka e tolu na auwa sa curu talega mai e loma ni vale na watina, ka sega tiko ni kila na veika sa yaco oti. sa tarogi koya yani o pita, "sai koya sara ga o ya nai sau drau rawata mai na nomudrau qele drau sa volitaka?" sa saumai mai na yalewa, "io, oqori dina sara ga na kenai sau." sa qai tukuna vua o pita, e rawa vakacava vei kemudrau, mo drau lomavata mai ena nomudrau via vakatovolea na yalo tabu? ena mata ni katuba e rawa ni o raica, ni ratou se tucake tu ga kina na cauravou e ratou se qai lesu mai na buluti koya na watimu, e ratou na colati iko vaka kina, ki nai bili." e vakasauri ga na nona sa bale matemate sobu kina qele. era lako mai na cauravou ka raica ni sa mate tu, era taura ka colata yani kenai bili, ka ra la'ki buluta tikiva nai bulubulu kina ni watina. era sa rere vakalevu kina o ira kece na lewe ni soqosoqo lotu, ka vaka kina o ira kecega sa rogoca nai rogorogo oqo. e levu nai vakatak-

ilakila kei na ka e veivakurabuitaki, sa yaco vei ira na tamata ena ligadra nai apositolo. ena vei siga kecega era sa dau soqoni vakalomavata ena matamata ni katuba ni vale nei solomoni. sa sega ni dua vei ira mai tuba me via volekati ira mai, ia e dua ga na ka era sa kitaka na nodra vakarokorokotaki ira nai apositolo. sa vakaikuritaki tikoga vua na turaga, na tagane kei na yalewa era sa vakabauta. era sa kauti ira yani sa tauvimate tu kina veigaunisala, mera vakadavori ena i mocemoce kei na ibe, de lakolako ena taubale mai o pita ena gaunisala o ya, me rawa ni tarai ira mada ga na kenai yaloyaloya ni sa lako tiko. era lewe vuqa talega na lako mai ena veikoro sa vakavolivoliti jerusalemi, era kauta mai na tamata eso sa tauvimate, kei ira sa vakararawataki tu ena yalo velavela eso, era sa vakabulai vakaaduaga na tamata kece sa kau mai. sa qai tucake na bete levu kei ira kece na tiko vata kei koya (o ira na sedusisi), sa tarai ira tu e dua na tama ni yaloca levu, era sa tauri iratou nai apositolo, ka biuti iratou ki na vale ni veivesu. ia ni sa bogi na vanua sa lako mai e dua na agilosu ni turaga ka dolava na katuba ni vale ni veivesu, sa qai kauti iratou kai taubuta, ka tukuna, "dou lako, mo dou la'ki tucake tu ena vale ni soro ka vunautaka vei ira na tamata me baleta na bula vou oqo." ni ratou sa taura oti nai tukutuku oqori, e ratou sa lako vakasakusa kina vale ni soro ni se qai malamalama mai na mataka ka sa tekivu sara nodratou veivakatavulici. ia na bete levu sa qai lako mai kei ira na dautiko vata kei koya, era sa vakasogoni ira na mataveilewai kei ira kecega na qase i isireli, sa qai talai eso me la'ki sereki ratou mai na vesu tiko. ia ni ratou sa curu yani na ovisa ena loma ni vale ni veivesu, ratou sa sega ni laurai nai lala oqo, e ratou sa lesu tale ka la'ki tukuna, e ratou tukuna, "e dina ni keitou sa dolava yani na katuba, sa sega ni qai dua me vesu tiko e loma!" ni sa rogoca o koya na turaga ni ovisa levu, kei na turaga bete ni vale ni soro kei na bete levu na veika sa yaco, era sa kidroa taka na ka sa yaco kei na ka ena yaco tarava mai. sa qai lako mai e dua, ka tukuna vei ira, "raica oiratou na tamata dou a biuta kina vale ni veivesu, e ratou sa tu ena vale ni soro, ka vakavulici ira tiko na tamata!" sa qai lako na turaga ni ovisa kei na vica na ovisa, me kauti iratou mai, ni ratou sa la'ki tauri mai sa sega ni ratou vesu mai vakaukauwa, ni ratou sa rerevaki ira na lewe vuqa de ra qai vakaviriki iratou ena vatu. ni ratou sa la'ki kau mai vei ira na ovisa, e ratou sa qai mai vakaturi e matadra na matabose e cake ni lotu. sa qai tarogi iratou na bete levu, ka vaka, "keitou a sega beka ni vakarota matua veikemudou, mo dou kakua ni vakatavuvuli ena yaco oqo? dou raica, o jerusalemi taucoko dou sa vakasinaita tu ena nomudou i vakavuvuli, dou sa nakita talega me keitou tarogi ena dra ni tamata oqo!" ia sa qai vosa o pita kei iratou nai apositolo ka vaka: keitou na talairawarawa ga vua na kalou, ka sega vua na tamata. na nodra kalou na noda qase sa vakaturi jisu cake mai na mate, o koya dou a vakamatea ena nomudou vakaliliga ena dua na kau. sa laveti koya cake na kalou ka vakatikori ena ligana i matau me ravouvou kai vakabula, me rawa kina vei ira na isireli mera veivutuni ena vukuna kei na veivakabokoci ni valavala ca. "keitou sai vakadinadina ni veika oqo, kei na yalo tabu talega o koya sa

solia na kalou vei ira ga sa talairawarawa vua." ena nodra sa rogoca na veika oqo, era sa cudru vakalevu ka ra bosesa vata meratou sa na vakamatei. sa qai tucake e dua na lewe ni matabose cecere oqo, a farisi, o kamelieli na yacana, o koya na qasenivili ni vunau, era dau vakakorokotaki koya na tamata kecega, a sa vakarota yani me ratou kau vakatikikitaki mada e tuba oiratou nai apositolo. sa tukuna vei ira, oi kemudou na isireli mo dou qarauna vakavinaka naka dou sa nakita me caka vei iratou na tamata oqo. ena vica na yabaki sa oti yani e a tubu cake kina e dua na tamata na yacana o ceutasa ka via vakaraitaka o koya ni sega tale ni dua me rau lewe rua tukuna e vuravura, ka rauta ni lewe va na drau na tagane era sa muri koya. sa qai vakamatei na tamata oqo, o ira kece na muri koya voli era veisebayaki ka yali sega macala tu me yacova mai oqo. e dua tale na tamata na yacana o justusa na kai kaleli e qai taravi koya mai, o koya talega e tukuna, ni o koya ga, oqo e donumaka tiko na gauna ni wili lewe ni vanua, sa dua na ka na levu ni tamata e dreto o koya. sa mate talega na tamata oqo, o ira kece na dau muri koya era veiseyaki. au sa tukuna rawa oqo veikemudou, dou kakua ni via tarai iratou na tamata oqo, dou laivi iratou ga; kevaka e ka vakatamata na cakacaka e ratou sa kitaka, ena sega ni rawa ga kina e dua na ka; "ia kevaka sa mai vua na kalou, dou na sega ni rawa mo dou vakamalumatuka â€" de dou sa yaco tale mo dou veivala kei na kalou." era sa ciqoma na ka e tukuna, sara qai kacivi iratou mai nai apositolo, me ratou vakanakuitaki ka sa vakaroti sara vakaukauwa vei iratou, meratou kakua tale ni vakatavuvulitaka na yacai jisu, a ra sa qai sereki iratou meratou lako. ni ratou sa lako tani mai ena loma ni matabose cecere oqo, sa dua na ka nodratou reki ni ratou kila, sa dodonu meratou vakacacani ka vakamaduataki ena vuku ni yacana. ena vale ni soro e veisiga, kei na nodra dui veivalevale, era sa sega ni mudu ni vakatavuvuli ka vunautaki jisu ni sai koya na karisito.

6

ena gauna o ya, sa tubu cake tikoga na kedra i wiliwili na tisaipeli era sa lotu tiko mai, ka sa basika cake talega mai e dua na kudru mai vei ira na kai matanitu tani vei ira na iperiu era lotu tiko, era kudruraka ni ra sa guilecavi tiko o ira nodra yada ena kena dau wasei na ka ni loloma. sa ratou qai kaciva e dua na bosa na lewe tinikarua me ra tiko taucoko kina, e ratou sa tukuna, sa sega ni dodonu me keitou vakatikikitaki na vosa ni kalou, ka me keitou sa qarava ga na votai ni kani loloma ena teveli. "o koya oqo, mo dou vakaraica mai vei kemudou ga e lewe vitu na tamata sa vinaka na kenai rogorogo, ka sinai ena yalo tabu kei na yalomatua, me keitou lesi iratou kina cakacaka oqo. "ia oi keitou me keitou sa na solia vakatabakidua sara ga neitou gauna, ena dau masu kei na vakatavuvuli kei na vunautaki ni vosa ni kalou." sa vinaka vei ira na ka e ratou tukuna, era sa qai digitaki sitiveni, na tamata sa sinai na vakabauta kei na yalo tabu, kei filipi, o virikoro, o nikori, o taimone, o amena kei nikolase mai anitioki e dua na kai matanitu tani e lotu vaka jiu, ia sa veisau me lotu vakarisito, era sa qai kau mai na lewe vitu oqo kina matadra nai aposi-

tolo, ni ra sa mai masulaki era sa tabaki iratou ena ligadra. sa teteve yani na veivanua na vosa ni kalou ka sa sega ni tarovi rawa na kedra i wiliwili na tisaipeli era sa vakabulai tiko mai jerusalemi, e lewe levu talega na cakacaka tu vakabete era sa talairawarawa mai kina vakabauta. o sitiveni, sa sinai vua na vakabauta kei na kaukauwa ni kalou, sa cakava o koya na ka e veivakurabuitaki lelevu kei na cakacaka mana eso vei ira na tamata. ia ena dua na siga, era sa mai veileti kina eso na tamata mai nai soqosoqo ni dua na lotu vaka jiu ka ra vakatokai (o ira sa vakagalalataki), o ira oqo era kai kirini, kai alekisadaria, ka so mai silisia kei esia sara, era sa lakovi sitiveni mai. ia era sa sega ni vorati koya rawa, ni sa rui vuku na nona vosa ka tu vata kei na kaukauwa ni kalou. era sa qai kauta mai e so na tamata mera beitaki koya ni cala, me ra tukuna, "keimami sa rogoci koya ni vosavakacacataki mosese tiko kei na kalou." na ka era sa rogoca oqo e rui vakacudrui ira sara ga vakalevu na lewe vuqa kei ira na qase kei ira na vunivola; era lako mai vua ka tauri koya vakaukauwa, era sa qai kauti koya kina matabose cecere ni lotu. sa vakarautaki tale tu ga eso me veibeitaki vakailasu, era tukuna, na tamata oqo sa sega ni bau cegu, na nona vosavakacacataki tikoga na vale ni soro oqo kei nai vunau i mosese; "ni keimami sa rogoci koya ni tukuna tiko o jisu na kai nasareci ena mai vakarusa laivi na vale ni soro oqo, ka na mai veisautaka talega nai vakarau sa biuta tu mai vei keda o mosese meda muria." o ira kecega na lewe ni matabose cecere oqo era sa vakaraici koya taucoko, ni ra sa raica na matana sa vaka nai rairai ni dua na agilosi.

7

sa qai tarogi koya na bete levu, "e dina tiko li na veika o sa beitaki tiko kina?" sa qai sauma o koya ka vaka, dou vakarogoci au mada ena veika oqo oi kemudou na mataveiwekani kei na qase, na kalou vakaiukuuku sa rairai vua na tamada o eparaama ni se tiko mai mesopotamia, ni bera nona la'ki tiko ki arana, a sa tukuna vua, "mo lako tani mai ena nomu vanua kei ira talega na wekamu ka lako kina dua na vanua au na vakatakila vei iko." sa qai biuta mai o koya na vanua o kalatia ka la'ki tiko ki arana, mai kea sa qai la'ki mate kina o tamana, na kalou sa qai kauti koya mai me mai vakatikotiko ena vanua dou sa mai tawana tu ni kua. e sega ni dua na tiki ni qele e solia vua na kalou me nona i votavota, e sega sara ga ni bau dua na tikini qele lailai me bau nona, ia sa yalataka ga vua ni na taukena na vanua taucoko na nona kawa, ka dina mada ga ni sega tu na luvena. ia sa tukuna na kalou ni na vaka oqo na kenai lakolako: ni ra na tiko vulagi na nona kawa ena vanua sa sega ni nodra era na qai kau vakabobula me ra vakararawataki me va na drau na yabaki. na matanitu era na bobula kina, au na lewa, sa tukuna na kalou, ni oti o ya era na qai sereki mai mera qaravi au ena vanua oqo. sa qai vakayacora na kalou vei eparaama na veiyalayalati ni veicilivi; sa cilivi aisake o eparaama na tamana ni oti e walu na siga; e cakava vaka kina o aisake vua na luvena o jekope, o jekope e cakava vaka kina vei ira na lewe tini karua na patereaki. o ira na patereaki, era dau vuvutaki joseva ka vakavuna nodra volitaka ki ijipita, ia na kalou sa tiko-

vata kei koya, sa vakabulai koya mai na veika rarawa taucoko e sotava, sa totaki koya na kalou ka solia vua na yalo ni vuku me tucake kina ena mata i fero, na tui ijipita, sa lesi kina o koya me kovana e ijipita taucoko, ka me lewa talega na nodra cakacaka na tiko e na vale ni tui. sa qai yaco e dua na dausiga kei na dua na gauna ni takiveiyaga ena vanua o ijipita kei kenani, sa sega ni dua na vanua mera kune kakana kina o ira noda qase. "ia ni sa rogoca o jekope ni sa tiko mai ijipita na sila, sa qai talai ira na noda qase mera lako mada e liu ki ijipita, ena kena i karua ni nodra lesu tale ki ijipita sa qai vakaraitaki koya o joseva vei ira na tuakana, ka sa vakaraitaki talega na matavuvale i joseva vei fero. sa qai veitalai o joseva me la'ki kau mai o jekope na tamana kei ira kece nona lewe ni vuvale, ka rauta tiko ni ra lewe vitusagavulu ka lima. sa qai lako sobu ki ijipita o jekope; a sa mate mai kea o koya kei ira na noda qase. na yagodra e kau lesu ki sikemi mera la'ki buluti ena i bulubulu sa volia oti tu o eparama, ena vica na tiki ni siliva vei ira na luvei emori mai sikemi. "ia ni sa qai roro tiko mai na gauna sa vosa ni yalayala ka bubului kina na kalou vei eparama, sa qai tubu cake vakatotolo na kedra i wiliwili ena nodra tiko mai ijipita, "me yacova ni sa buli tale e dua tani na tui ka sega ni kilai joseva. "na tui oqo sa qai bukia na vere me baleti ira na kai noda, sa qai vakasaurarataki ira na noda qase me ra vakacacacakataki talega o ira na gone lalai me rawa ni ra mate kina. "ena gauna vata oqo sa sucu mai kina o mosese, a sa mata vinaka sara, ka taleitaki koya na kalou sa vula tolu nona susugi cake mai ena vale nei tamana. ni sa sega ni vunitaki rawa sa biu me vakacirimi i wai ena waqa kuta, sa kunea na luvei fero goneyalewa ka susuga me luvena. sa vakavulici o mosese ena vuku vaka ijipita, sa tamata vakatulewa matau ena vosa kei na cakacaka. ni sa yacova mai na yabaki vasagavulu, sa navuca e lomana me la'ki sikovi ira mada na wekana, o ira na luve i isireli. sa raica o koya ni dua na wekana sa mokulaki tiko mai vua na kai ijipita sa vakamatea o koya na tamata sa veimoku. sa nanuma o koya ni ra sa kila na wekana ni sa yaco na viesereki ni kalou ena ligana, ia era sega sara ga ni kila. ena siga ka tarava e lako yani ka baci tarovi rau e lewe rua e rau veivala tiko, e tukuna vei rau, cava drau sa veivala kina ni drau sa veiwekani dina? ia e dua vei rau sa veivala tiko sa biligi koya tani na wekana rau sa veivala tiko, ka tukuna mai vua, o cei sa lesi iko mo mai neimami liuliu mo via lewai keimami? o baci via vakamatea au talega, me vaka na nomu vakamatea na kai ijipita ena noa? na vosa oqo. e vakavuna sara ga me dro kina o mosese ki mitiani me la'ki tiko kina, e rua na luvena e qai la'ki sucu kina. "ni sa oti e vasagavulu na yabaki, sa qai rairai vua na agilos i jiova ena yameyame ni bukawaga mai na dua na vuni kau sa kama tiko, oqori ena vanua talasiga mai na ulunivanua o sainei. ni sa raica o mosese na ka oqo, erui kidroataka vakalevu ka vinakataka me vakadikava vinaka, sa qai rogo mai na domo ni turaga, ka vaka, oi au na nodra kalou na nomu qase á€" na kalou i eparaama, na kalou i aisake kei na kalou i jekope. sa sautanini o mosese ka sega ni vinakata me raica. sa qai vosa mai vua na turaga, luvata tani na nomu i vava mai na yavamu, ni sa qele tabu na vanua

o tucake tu kina. "au sa raica dina na nodra rarawa na noqu tamata mai ijipita; au sa rogoca na nodra vutugu, au sa lako sobu mai kina oqo me'u vakabulai ira, oqo mo lako mai, au na talai iko ki ijipita." o mosese oqo era sa cata mada mai; ni ra tukuna, o cei sa lesi iko mo mai liutaki keimami? o mosese sara ga sa tala na kalou mena liutaki ira, ka me nodra i vakabula talega, ena ligana na agilos ka rairai vua mai na kau sa kama tiko. sa qai sereki ira tani mai o koya, ena nona cakava na ka e veivakarubuitaki kei na veivakatakilakila eso ena vanua oijipita, kei na loma ni wasawasa damudamu ka vaka talega ena vanua dravuisiga ena loma ni vasagavulu na yabaki. o mosese tikoga oqo sa tukuna oti vei ira na isireli, o jiova na nomudou kalou ena vakatubura cake mai vei kemudou na mataqali i isireli e dua na parofita me vakataki au, ka dou na vakarogoro vei koya. o koya dina sa dauniveisorovaki tiko kei ira vata tukuna na agilos, vei ira noda qase na isireli mai na ulunivanua o sainei, ka soli kina vua na vunau ni kalou á€" sai koya na vosa bula me noda, "o ira na noda qase era sega ni via talairawarawa vua, sa dua na ka nodra cati koya, kei na yalodra sa domodo lesu tikoga ki ijipita, "era tukuna vei eroni, me bulia e dua na nodra kalou me liutaki ira; ni o mosese na tamata e la'ki kauti ira tani mai ijipita, sa yali e sega ni macala sa lako tu kivei. era sa qai bulia ena siga o ya e dua na luve ni bulumakau, mera sa qarava kina na matakau, sa dua na ka nodra marautaka na cakacaka ni ligadra. sa gole tani mai vei ira na kalou, ka solia vei ira mera sa qarava na veika vakalomalagi, me vaka sa volai ena nodra i vola na parofita: oi kemudou na yavusa i isireli, dou sa vakacabora li vei au na i soro manumanu mai na vanua dravuisiga ena loma ni vasagavulu na yabaki? dou kauta talega na valelaka sa dau tiko kina o molohe, kei na kalokalo na nomudou kalou o remani, na kedra i vakatakarakara matakau mo dou la'ki soro kina; na ka oqo au na kauti kemudou kina vakabobula me yacovi papiloni. o ira noda qase era kauta vata tiko kei ira na valevakacevaceva ni ra lako tu ena vanua dravuisiga, sa vakaraitaki oti vei mosese nai valavala ni nodra torova na kalou ena vale vakacevaceva oqo. na gauna sa veiliutaki kina o josua, era kauta vata tikoga mai na vale vakacevaceva oqo, ena kena valuti na veimatanitu tani mai vua na kalou, ena matadra na noda qase, e tikoga me yacova sara mai na gauna i tevita, sa vakalouvinaakataki koya vakalevu na kalou, ka sa kerea kina me tara e dua na vale tudei me nona na kalou i jekope. "ia sa qai tara na vale oqo o solomoni. o koya na kalou sa cecere oqo, e sega ni mai tiko ena vale ni lotu eda tara, me vaka sa tukuna na parofita: sa noqui tikotiko vakaturaga o lomalagi, kei vuravura sai tutu ni yavaqu, na vale cava dou na tara me noqu? sa tukuna na turaga, se na vanua cava me na noqu i vakavakacegu? sa sega li ni cakava na ka kecega oqori na ligaqu? oi kemudou na lomaqa ka sega ni cili na yalomudou kei na daligamudou! dou sa dau vorata tikoga na yalo tabu; me vaka era sa dau cakava na nomudou qase, dou sa cakava tale tiko. o cei mada vei ira na parofita era sega ni bau vakararawataka o ira nomudou qase? era vakamatei ira mada ga o ira na tukuna tiko mai ni na lako mai e dua na yalododonu, o koya dou sa qai solia yani oqo me vakamatei, "oi kemudou sa taura oti

nai vunau mai na ligadra na agilos, dou qai sega ni maroroya vinaka." ni ra sa rogoca na vosa sa tukuni vei ira, sa laucoka na yalodra, era sa quru bati vua. ia o koya, ni sa vakasinaiti tu ena yalo tabu, sa rai matua ki lomalagi ka raica nai ukuuku ni kalou kei jisu ni tucake tu ena ligai matau ni kalou, sa qai tukuna vei ira, "raica! au sa raici lomalagi ni sa tadola tu kei na luve ni tamata sa tucake tu ena liga i matau ni kalou!" era sa qolouvaki koya ena domolevu ka ra sogota na qara ni daligadra, era sa qai cicivi koya yani; era sa tauri koya ka yarataka kina i bili ni koro, ka vakavirika ena vatu. o ira na matabose e cake era vakaitavi kina, era sa qai luvata na nodra kote ka vakatora kina yavana e dua na cauravou na yacana o saula. ni ra sa botolaka vei sitiveni na vatu, sa masu o koya vua na kalou ka tukuna, "turaga jisu, ni taura na yaloqu." sa qai tekiduru o koya ka vosa tagitagi ena domo levu, "turaga ni kakua ni cudruvi ira ena i valavala ca oqo." ni sa cavuta oti na vosa oqo, sa qai moce yani.

8

e duavata o saula ena nona mate oqo o sitiveni. ena gauna o ya sa qai tubu cake vakalevu sara na nodra vakararawataki nai soqosoqo lotu era tiko mai jerusalemi; ka ra sa duiveisebayaki kina ki na veiyasana i jutia kei samaria, era sa tikoga nai apositolu. sa qai mai bulu o sitiveni ka vakalolokutaki mai vei ira na lewe ni lotu. na tamata oqo o saula sa vakararawataki ira tiko nai soqosoqo lotu, sa dau curu yani ena veivalevale era soqoni kina, ka yarataki ira na tagane kei na yalewa me biuti ira ki na vale ni veivesu. o koya oqo, o ira kece sa duiveisebayaki, era sa laki vunautaka na vosa ni kalou ena veiyasana era lako kina. o filipi sa qai lako sobu kina koro levu o samaria ka vunautaki karisito vei ira. e lewe levu sara na tamata era vinakata mera rogoci filipi ena nona i vunau, ni ra rogoca ka raica sara tu ga e matadra na cakacaka veivakurabuitaki sa yaco tiko. na yalo ni tevoro ka dau curumi ira tu e lewe levu na tamata, me dau veivakatogitaki tu ka ra dau qoqolou kina sa vagalalataki; era vakabulai talega o ira sa paralase kei na lokiloki. ka sa yaco kina e dua na veimeketi levu ni marau ena koro levu o ya. ia sa dua na tamata o saimoni na yacana, sa dau cakava makawa tiko mai ena koro levu oqo na qaravi tevoro, edau vakurabuitaki ira na kai samaria o koya, ka dau tukuna ni o koya e dua etu vua na lewa kecega. na gone lalai kei ira na qase sa dua na ka nodra dau raici koya cake, ka ra tukuna, "na tamata oqo, sa tu vua na kaukauwa levu ni kalou." era sa dau vakarogoci koya ga, ni sa vakurabuitaki ira tiko mai ena dua na gauna balavu ena nona qarava na tevoro. ia ni sa vunautaka o filipi na veika me baleta na matanitu ni kalou kei jisu karisito, e lewe levu sa vakabauta na tagane kei na yalewa ka ra sa papitaisotaki sara, e dua talega vei ira sa vakabauta o saimoni; ni sa papitaisotaki oti sa vinakata me sa lako vata tikoga kei filipi, sa dua na ka nona kurabui ka qoroqoro, ni sa raica na veivakurabuitaki lelevu kei na veivakatalakila eso sa vakayacori tiko. ni ra sa rogoca nai apositolu mai jerusalemi na nodra sa vakabauta na vosa ni kalou o ira mai samaria, era sa qai talai rau mai o

pita kei joni vei ira. ni rau sa yaco mai vei ira era se qai lotu vou oqo, rau sa masulaki ira mera rawata na yalo tabu. ni ra se qai papitaisotaki oti ga ena yaca ni turaga o jisu, se bera ni tarai ira tiko na yalo tabu. e rau sa qai tabaki ira ena ligadrau, era sa rawata kina na kaukauwa ni yalo tabu. ni sa raica o saimoni ni sa rawati na yalo tabu ena vuku ni nodrau veitabaki nai apositolu ena ligadrau, sa vinakata me solia vei rau nai lavo, sa tukuna vei rau, "drau solia talega vei au na kaukauwa oqo me'u rawa ni tabaka e dua ena ligaku me rawata kina na yalo tabu." ia sa tukuna vua o pita, na nomui lavo mo drau rusa vata, baleta ni o sa nanuma nai solisoli ni kalou sa rawa ni voli ena i lavo! ena sega ni rawa mo taukena se vakaiivotavota ena ka oqo, ni yalomu e sega ni dodonu ena mata ni kalou. mo veivutuni ena nomu caka cala oqo, ka masu vua na kalou me vosoti iko, de na rawa ni ciqomi iko o koya ena nomu veivutuni. "ni'u sa raica na yalomu sa vesuki ka vakasinaiti tu na veiwaka ga ni valavala ca." sa qai tukuna vua o saimoni ka vaka, "drau masu vua na turaga ena vukuqu, me kakua ni yacovi au mai kina e dua na ka drau sa vosa kina." ni rau sa tukuna ka vunautaka oti na vosa ni turaga mai samaria, e rau sa qai lesu tale ki jerusalemi, ena nodrau lako tiko na veikoro lalai e donui rau, na koro vaka samaria e rau sa vunautaka talega kina na kosipeli. sa qai vosa vei filipi e dua na agilos ni turaga, ka vaka, "mo tucake sara ga oqo ka lako vaka kina ceva ena sala sa lako mai jerusalemi ki qasa." oqo sa vanua dravuisiga. a sa tucake o koya ka lako yani ka raica, e dua na kai iciopea, na euniki se matanivanua levu ka tamata dokai i kadasi na nodra ranadi na kai iciopea, e nona dau niyau levu, sa lako tiko mai jerusalemi. ni sa lesu tiko, sa dabe tiko o koya ena nona dela ni qiqi vakaturaga ka sa wilika tiko nai vola i aisea na parofita. sa vosa na yalo tabu vei filipi, "mo toro voleka vua ka la'ki tiko e yasana." sa toro volekati koya o filipi, ka rogoci koya ni sa wilika tiko nai vola i aisea na parofita, sa tarogi koya sara, "o sa kila beka na ka o sa wilika tiko?" e sauma mai o koya ka vaka, "e rawa vakacava vei au ni sega tu ni dua me tuberi au?" oqo nai yatu vosa ena i vola tabu sa wilika tiko: "sa tuberi o koya me vaka na sipi sa vakarau vakamatei; me vaka na lami sa galu ena matai koya sa kotiva, sa sega ni bau dalaga na gusuna. ni sa yalomalumumu sa kautani kina nona dodonu, o cei me tusanaka rawa nona kawa? ni sa kautani mai vuravura na nona bula." na euniki se matanivanua oqo sa tarogi filipi ka vaka, "me'u tarogi iko mada, se sa vosataki cei tiko na parofita, o koya ga se dua tani na tamata?" sa qai tekivu o filipi me vakamacalataka taumada vua na vosa ni kalou e taroga mai, ka veisematitaka vata na vei tiki ni vola tabu, nona vunautaki jisu vei koya. ni rau sa lako tiko ena gaunisala, rau donuya sara na wai ni to tu. sa tukuna na euniki (matanivanua), "raica, sa to tu oqo na wai. a cava tale me tarovi au, me'u kakua kina ni papitaisotaki?" sa tukuna vua o filipi, kevaka o sa vakabauta mai na vuni yalomu mai loma, sa rawa ni o papitaiso, sa tukuna o koya, "au sa vakabauta ni sa luve ni kalou o jisu karisito." sa vakarota o koya me tu vakadua mada na qiqi vakaturaga. rau sa lako sobu ruarua i wai o filipi kei na euniki (matanivanua), sa papitaisotaki sara o koya. ni rau sa cabe cake mai wai, sa tauri

filipi na yalo tabu ka vakayalitaki koya mai kea me sega ni qai raici koya tale vakadua na euniki (matani-vanua) oqo; sa lesu nai lakolako vakaturaga ena reki kei na vakavinavinaka. ia e a qai la'ki laurai o filipi mai asoto. e vunau ena veivanua e lakova mai kei na veikoro lelevu me yaco sara mai sisaria.

9

ia o saula sa tukuna tiko na vosa vakacudrucudruya kei na nona saga tiko me vakawabokotaki vakadua o ira sa lotu vua na turaga, a sa lako vua na bete levu, ka taroga vua nai vola, ki na valenisoro mai tamasiko, kevaka e kunea eso era vakabauta na sala (lotu vakarisito), se tagane se yalewa me vesuka ka kauta mai ki jerusalemi. ena nona lako oqo, sa voleka sara me yacovi tamasiko yani ka vakasauri, sa cila vakavolivoliti koya e dua na rarama ka lako vakadodonu mai lomalagi. a sa bale sobu kina o koya ki na qele, e dua na domo sa qai rogoca o koya ni vosa mai vua ka vaka, "i saula, i saula, na cava o sa vakacacani au kina?" sa tukuna o koya, "o cei oi kemuni turaga?" sa tukuna na turaga, oi au o jisu o koya o sa vakacacana. ena dredre vei iko mo caqeta tiko e dua na ka e momoto. sa tukuna yani o koya ena nona sautaninini kei na domobula, "kemuni saka turaga, na cava o ni sa vinakata me'u cakava?" e sauma mai vua na turaga, "mo tucake ka lako kina koro levu, ena qai tukuni mai vei iko na ka mo cakava." o ira na tamata era lako vata tiko kei koya, era sa wavu tu ga vakadua ka sega ni ra cavuta rawa e dua na vosa, era rogoca tiko na domo, ia na tamata ga era sega ni raica. sa qai tucake mai ena qele o saula, na gauna me dolava kina na matana sa sega ni qai dua na ka me raica rawa. ia era sa taura ga na ligana ka tuberi koya yani ki tamasiko. e siga tolu nona sega ni raica rawa e dua na ka, e sega talega ni bau kana se gunuva e dua na bilo wai. e dua na tamata ka tisaipeli dina, sa tiko mai tamasiko na yacana o ananaia, sa vosa vua na turaga ena raivotu, ka vaka, "i ananaia," sa qai sauma yani o koya, "oi au oqo turaga." sa tukuna vua na turaga, mo tucake ka lako kina gaunisala sa vakatokai o dodonu, ka la'ki raica ena vale i jutas e dua na tamata o saula na kai tarisu e masumasu tiko kina. "ena nona raivotu sa raica oti kina o koya e dua na tamata ka yacana o ananaia, sa lako mai vua sa qai tabaki koya ena ligana, sa yaco kina me rai na matana." sa tukuna o ananaia, turaga sa levu na tamata era tukuna vei au na tamata oqori, ena nona dauvakararawataki ira tiko na tamata lotu mai jerusalemi. "sa solia talega vua na dodonu o koya na bete levu, me cakava ga na ka e via cakava vei ira sa lotu tiko vei kemuni ena vanua oqo." ia sa tukuna vua na turaga, mo lakovi koya, ni sai koya na tamata au sa digitaka, mena kauta na yacaku kina veimatanitu tani, ki vei ira na tui, vaka talega kina vei ira na mataqali i isireli. "au na qai vakatakila vua na levu ni ka rarawa ena lako curuma ena vuku ni yacaku." sa qai lakovi koya o ananaia sa curu ki na vale o ya; ni sa tabaki koya ena ligana sa tukuna, "i saula na tuakaqu, na turaga o jisu, o koya sa rairai vei iko ena nomu lako tiko mai e gaunisala, sa talai au mai me rai na matamu kei na nomu vakasinaiti talega ena yalo tabu." ka vakasauri ga e dua na ka e

vaka na vari ni ika e lutu sobu mai matana, sa yaco kina vua me rai rawa tale; sa sega ni qai wawa tale sa tucake ka papitaisotaki. sa qai kana, ni sa kana oti sa kaukauwa tale na yagona, sa tiko me vica tale na siga kei ira na lewe ni lotu mai tamasiko. sa sega ni wawa tale o saula ena nona vunautaki karisito ena vei vale ni lotu, ni sai koya na luvu ni kalou. o ira na rogoci koya sa dua na ka nodra kurabui, era tukuna, "e sega ga ni o koya oqo ka dau vakatotogani ira, na dau masuta tiko na yaca e vunautaka tiko oqo mai jerusalemi, nai naki vata tikoga o ya e lako mai kina eke ena nona veivakadonui na bete levu me mai vesuki eso?" ia sa toso cake tikoga na kaukauwa ni nona i vunau kei na nona vakayavalati ira na jiu era tiko mai tamasiko, ena nona tukuna vei ira ni sa karisito o jisu. ni sa oti e vica na siga era sa bukia lo na jiu mera sa vakamatei koya. ia na buki vere oqo sa kila o saula. era sa dauyadrava na veimatamata ni koro ena siga kei na bogi, mera vakamatei koya. o ira na tisaipeli era sa qai kauti koya ena bogi ka la'ki vakalutlututaki koya sobu kina tau-daku ni bai ena dua na kato levu. ni sa lako mai me mai tiko e jerusalemi o saula, sa vakatovolea sara o koya me la'ki maliwai ira na tisaipeli; ia era sa rerevaki koya kecega, ni ra sega ni vakabauta ni sa dua talega na tisaipeli o koya. ia o panapasa sa qai maroroi koya ka kauta vei ira nai apositolo, ka vakamacalataka vei ira na nona rairai vua na turaga ena gaunisala, kei na veika sa tukuni baleti koya, vaka talega kina nona vunautaka vakadoudou na yaca i jisu mai tamasiko. era sa qai la'ki tiko vata e jerusalemi, ena veivanua era lakova e lako vata kei ira o koya. e vunautaka vakadoudou na yaca ni turaga o jisu, e vosataki ira ka veileiti vata kei ira na jiu era vosataka na vosa vakiriki, ia era sa bukia talega na vere mesa vakamatei o koya. ni ra sa rogoca nai soqosoqo lotu nai naki ca oqo, era sa qai kauti koya sobu ki sisaria me sa vakasukai lesu tale ki tarisu. era sa qai tiko sautu ka vakatataki cake, nai soqosoqo lotu taucoko mai jutia, kaleli kei samaria. era segata mera rerevaka na turaga ena nodra bula ena veivakaukauwatiki ni yalo tabu, sa qai vakaikuritaka tikoga mai kina o ira sa lotu. sa dau veilakoyaki o pita ena veiyasana me dau vakasokovi ira sa lotu, e mani la'ki sikovi ira talega sa lotu tiko mai lida. e la'ki sotava sara kina e dua na tamata na yacana o inia, e yabaki walu na nona sa davo tu ga ni tauvi paralase. sa tukuna vua o pita, "inia sa vakabulai iko o jisu karisito mo tucake ka samaka vakavinaka na nomu i davodavo." bera ni cavuka na vosa i pita sa tucake o koya ni sa vakabulai. ni ra sa raica na ka oqo o ira na kai lida kei saroni, era sa veisau taucoko me ra lotu vua na turaga. ena koro levu o jopa e tiko kina e dua na tisaipeli na yacana o tapaica, na kenai balebale o tokasa. sa dau vakaogai koya sara na yalewa oqo, ena veicakacaka vinaka kei na nodra dau vukei na dravudravua. ia ena dua na siga sa tauvi koya e dua na mate ka mani mate sara kina. era vakasavasavataki koya vakavinaka ka la'ki vakadavora sara na yagona ena taba vale ga e cake. e rau veivolekati toka ga na koro erua oqo o lida kei jopa, era rogoca na tisaipeli e keya ni tiko mai lida to pita, era sa mani tala kina e lewe rua na tagane, me rau la'ki kerei pita vakabibi ke rawa ni lako mada mai ki jopa. sa qai tucake o pita ka lako vata kei rau, ni sa yaco mai

keya era sa kauti koya sara kina taba vale e cake. ni sa curu yani era sa vakasainaita tu na loma ni rumu o ya o ira na yada kei na domo ni nodra tagi, era dusia vua nai sulu kei na kote e vakacula tu o tokasa ni se bula voli. ia sa tukuna o pita mera vagalala taucokoi tuba, a sa tekiduru ka masu. sa qai vuki kina yago sa mate tu, ka tukuna, "tapaika, mo tucake mai." sa tadola cake mai na matana, ni sa raici pita sa duri cake ka dabe. sa solia yani o pita na ligana vua ka tuberi koya cake; sa qai kacivi ira mai na lewe ni lotu taucoko kei ira na yada, ka soli koya vei ira ni sa bula tale tu. sa kuruseta na vanua taucoko vaka jopa nai rogorogo oqo, ka sa lewe levu kina era sa vakabauta na turaga. e vica vata tale na siga nona tiko mai jopa, ka rau tiko mai kea kei saimoni na dau cula laca.

10

e dua na tamata oqo sa tiko mai sisaria na yacana o konilio, e turaga ni valu levu ena mataivalu ka vakatokai na mataivalu i itali, sa tamata dau lotu ka dau rerevaka sara o koya na kalou kei ira talega nona lewe ni vuvala, e dau loma savu me vukea na tamata era vakaloloma tu, sa dau masu tikoga ena veisiga. ena i ka ciwa ni auwa sa raica kina o koya ena raivotu, ni lako mai vua e dua na agilosu ni kalou ka mai tukuna vua, "i konilio!" sa vaka me rere o kolinio ni rau sa veiraici tu, sa qai taroga yani, "cava saka o ni vinakata vei au?" sa qai tukuna mai na agilosu, na nomu masu kei nomu dauveivuke vei ira na vakaloloma e sega ni guilecava vakadua na kalou. mo tala sara ga oqo eso na tamata ki jopa mera la'ki kauti saimoni mai na yacana talega o pita. "e rau tiko mai kea kei saimoni na dau cula laca, e rau tiko ena dua na vale ka voleka e matasawa, ena tukuna vei iko na ka e dodonu mo cakava." ni sa lako na agilosu ka mai vosa tiko vua, sa qai kaciva mai e lewe tolu nona lewe ni matuvuale o konilio, e ratou sotia rerevaka na kalou ka ratou dau tu e yasana ena veigauna, ni sa vakamacalataka vakavinaka vei iratou na ka meratou la'ki cakava, sa qai vakatalai ratou yani ki jopa. ena siga ka tarava ni rau sa volekata yani na koro levu, rauta tiko nai ka ono ni auwa sa cabe cake ki na dela ni nona vale o pita me masu. sa tarai koya mai e dua na via kana levu ka vinakata sara ga me kana mada; ia ni vakarautaki oti na kena vakasigalevu, sa tarai koya tale e dua na via moce levu. a sa raica kina o koya na lomalagi ni sa tadola tu, e dua na ka e vaka nai tutuvi levu sa lako sobu tiko mai, ka tara taucoko na tutu vava kei vuravura na nona lako sobu mai. era tu mai kina na veimataqali manumanu yayai va kecega ni vuravura, na veimanumanu kila, na manumanu sa dau qasi voli kei na manumanu vuka kecega. sa vosa mai vua e dua na domo, "mo tucake, pita, vakamatea ka kania sara." ia sa tukuna o pita, "turaga ena sega ni rawa! baleta na noqu bula, au sega ni dau kania na kakana vakasisila ka sega ni savasava me vaka oqo." sa vosa tale mai vakarua vua na domo o ya, "na ka sa vakasavasavataka na kalou, mo kakua ni o nanuma ni se dukadukali tikoga mo vakatabuya tiko." e raica o koya vakatolu na raivotu oqo. ni sa oti sa qai kau cake tale ki lomalagi. ni vakataroga tiko e lomana o pita se cava mada nai balebale ni raivotu oqo, ka raica

ena gauna vata o ya, ratou sa kunea mai kina na nona vale o iratou na talai mai vei konilio, ratou sa tucake sara tu ga ena matamata ni nona vale. ratou sa kaci sara yani, se sa tiko beka e vale e dua na yacana o saimoni ka yacana talega o pita. ni se vakasamatata tiko o pita na raivotu, sa vosa vua na yalo tabu, "raica, e lewe tolu na tamata e ratou vakasaqari iko tiko mai. mo tucake sara ga oqo, ka lako yani vei iratou, mo dou la'ki lako vata sara, kakua ni o vakatitiqa tiko; ni o au ga au talai iratou mai vei iko." sa qai tucake o pita ka lakovi ratou yani ena mata ni katuba, ka tarogi ratou, "oi au sara ga oqo o koya dou sa vakasaqara. na cava sara mada na vuna dou lakovi au mai kina?" ratou tukuna vua, "e dua na turaga na yacana o konilio e turaga ni valu, e tamata yalododonu ka dau rerevaka na kalou, era taleitaki koya kecega na mataqali i isireli e a rairai vua e dua na agilosu yalosavasava ni tukuna, mo lako mada kina nona vale, me rogoca kina o koya na vosa o na tauca vua." sa qai kacivi iratou mai ki loma ni vale me ratou mai nona vulagi ena bogi o ya, ena siga ka tarava sa lako o pita vata kei iratou, era veitomanu vata kei iratou eso na lewe ni lotu mai jopa. ena siga tale ka tarava ratou sa yaco yani kina ki sisaria. sa wawa sara tu ga mai o konilio nona matavuvale kei ira na nona i tokani voleka. ni sa curu yani ki loma ni vale o pita sa tavaki koya mai o konilio, ena nona sa lako sobu me cuva kina yayai pita ka vakarokorokotaki koya. ia sa tauri koya cake o pita ka tukuna, "mo tucake; oi au e dua ga vakataki iko." ni rau sa mai veivosaki oti, sa curu sara yani ki loma ni vale ka raici ira kina e lewe levu era tiko ena vakasoqoni vata oqo. a sa tukuna vei ira dou kila ni sega ni rawa ena lawa vaka jiu, me keimami veimaliwai se lako kina dua na vale ni kai matanitu tani. ia na kalou sa vakaraitaka vei au ena raivotu, me kakua ni dua na tamata me'u wiliki koya me dukadukali se kai tani. o koya oqo, au sega ni qai lomalomaruataka na noqu lako mai oqo, dou tukuna mai, na cava dou vinakata kina me'u lako mai vei kemudou?" sa tukuna o konilio, ena va na siga sa oti ena auwa vata sara ga oqo nai kaciva ni auwa au dau lolo ka masumasu kina ena noqu vale, ka raica, e dua na tamata sa wavu tu e mataqu sa lumilumisa dina na nona i sulu. "sa tukuna vei au konilio sa rogoci na nomu masu kei na nomu dau veivuke vei ira na vakaloloma, na kalou e sega ni guilecava. mo tala mada e so ki jopa me kacivi mai o saimoni ka yacana talega o pita, e tiko e na vale nei saimoni na dau cula laca, na vale oqo e volekata na matasawa. ni sa lako mai o koya, ena qai mai vosa vei iko." sa sega tale ni qai bera noqu sa talai iratou yani vei iko, au vakavinavinakataki iko ni o sa lako mai. o koya oqo keimami sa mai vakasoqoni vata kina oqo ena mata ni kalou, me keimami rogoca ki na nai vakaro mai vua na kalou me baleti keimami mai na gusumu, sa vosa o pita, ka vaka, au sa rawa ni kila na dina ni veika oqo, ni kalou e sega ni nodra ga na jiu. o ira vakadua ga mai na veimataniitu era rerevaki koya ka caka dodonu e matana ena ciqomi ira o koya. dou kila nai tukutuku e solia o koya vei ira na mataqali i isireli, me ra vunautaka nai tukutuku vinaka ni veivinakati sa rawa ena vuku i jisu karisito â€" ni o koya sa nodra turaga kecega â€" nai tukutuku oqori sa vunautaki taucoko ena yasayasa vaka

jutia, ka tekivu mai kaleli ni oti na nona vunautaka tiko o joni na papitaio: na nona lumuti jisu na kai nasareci na kalou ena kaukauwa ni yalo tabu, me dau lako kina ena veivanua me veivakacegui ka vakabulai ira talega sa dau vakatotogani mai vua na tevoro, me vakaraitaka ni tiko vata kei koya na kalou. oi keitou sa kena i vakadinadina bula ni veika sa cakava ena nodra vanua na mataqali i isireli kei na koro o jerusalemi, ena nodra vakamatei koya ni ra vakarubeca ena dua na kau. ena i katolu ni siga sa vakaturi koya cake tale na kalou, ka dau vakaraitaki koya ki vei ira na nona, "sega vei ira na tamata kecega ia vei ira ga na nona digitaki na kalou, keitou a mai katalau vata ni oti na nona tukace mai na mate. e a vakaroti keitou me keitou vunautaka vei ira na tamata, ka vakaraitaka ni sa lesi koya na kalou me lewai ira na bula kei ira na mate. "era a tukuni koya mai na parofita, o koya ga e vakabauta na yacana ena bokoci na nona i valavala ca." ni se vosa tiko o pita sa sovaraki na yalo tabu kivei ira vakaaduaga na vakarogoci koya tiko. eso na tamata lotu era sa cilivi oti era veitomanu vata tiko mai kei pita nona lako mai jopa, ni ra sa raica na nodra sa rawata nai solisoli ni yalo tabu, ni sa sovaraki kivei ira na veimataniitu tani era sa kidroataka sara vakalevu. ka salavata nodra rogoci ira ni ra sa vosa-taka na vosa ni veimataniitu tani kei na nodra vakalag-ilagia na kalou. sa qai vosa o pita, "e dua beka me tarova na kena soli na wai me ra sa papitaio taki sara ga oqo, ni ra sa vakasinaiti talega ena yalo tabu, me vakataki keda?" a sa vakaroti ira me ra sa papitaio taki sara ga ena yaca ni turaga. era se kerei koya me tiko vata tale mada kei ira me vica tale na siga.

11

sa rogo yani i jutia vei ira nai apositolo kei ira na veiwekani, nai rogorogo ni ra sa vakabauta na vosa ni kalou o ira na veimataniitu tani. ni sa lesu cake tale mai ki jerusalemi o pita, era sa tavaki koya tu mai o ira sa cilivi me ra veileti kei koya, era tukuna vua, "o a lako vei ira na sega ni cili o qai la'ki kana vata tiko kei ira!" sa qai tekivu me vakamacalataka vei ira o pita nai talanoa taucoko, ka vaka: ena dua na siga au a masumasu tiko mai na koro levu o jopa: au qai raica e dua na raivotu, e dua nai tutuvi levu ka tara taucoko na mua ni vuravura vava, e lako sobu tiko mai lomalagi ka vakadodonu tiko mai vei au. ni'u saga me'u vakadikeva, au qai raica ni ra tu kina na manumanu yavai va taucoko ni vuravura, na manumanu kila, na manumanu sa dau qasi voli kei na manumanu vuka kecega. "e dua na domo e qai vosa mai vei au, "mo tukace, pita, vakamatea ka kania sara." "ia au sa qai tukuna, ena sega ni rawa turaga! baleta ni se bera vakadua ni tara na gusuqu, e dua na ka sega ni savasava ka vakasisila vaka oqo! "ia sa qai vosa tale mai vei au na domo o ya mai lomalagi, na ka sa vakasavasavataka na kalou mo kakua ni nanuma tiko ni se dukadukali." "au raica vakatolu na raivotu oqo, sa qai kau cake tale ki lomalagi na kece oqo. "ena gauna vata o ya, ratou sa tukace tu kina ena matamata ni noqu vale, o iratou na talai mai sisiria me ratou mai raici au. e vosa vei au na yalo tabu me'u lako vata kei iratou ka me'u kua ni vakatitiq tiko. e ratou mani

tomanu au tu e lewe ono na veiwekani, ka keitou la'ki curuma sara na vale o ya. sa qai tukuna vei keitou na tamata oqo, na nona raica na agilosu ni tukace tu ena nona mata ni vale, ka tukuna vua, me tala eso ki jopa vua e dua na tamata na yacana o saimoni, ka yacana talega o pita me lako mada mai vua, ena mai tukuna vei iko o koya, nai tukutuku mo na bula kina kei ira talega na nomu lewe ni matavuvale. ni'u se wasea tiko ga nai tukutuku vei ira, sa sovaraki mai vei ira na kaukauwa ni yalo tabu, me vakataki keda sara ga ena i matai ni gauna. "au sa qai nanuma na vosa sa cavuta na turaga, ena nona tukuna, e dina sa veipapitaio taki o joni ena wai, ia oi kemudou dou na papitaio taki ena yalo tabu. "e vakacava kevaka sa solia vei ira na kalou nai solisoli koya e a solia talega vei keda ena nodra vakabauta na turaga o jisu karisito, o cei oi au me'u via veileti tiko kei na kalou?" ni ra sa rogoca oti na vosa sa tau, e sega ni qai dua me vosa rawa; ia era sa vakarokorokotaka ga na kalou, ka tukuna, isa sa solia na kalou e dua na ka vinaka vei ira na veimataniitu, me yaco vei ira na veivutuni ka rawata kina na bula." ena nona vakamatei oti o sitiveni era dui veisebayaki kina eso vei ira na tamata lotu ka era lakovaka ki finiasi, eso ki saipurusi, eso ki anitioki, era lako ka la'ki vunautaka na vosa ni kalou vei ira ga na jiu. ia eso vei ira na lako ki anitioki era kai saipurusi ka so e kai kirini, ena nodra yaco ki anitioki era vunau sara ga vei ira na kai veimataniitu tani me baleta na turaga o jisu. sa tiko vata kei ira na liga ni turaga, e lewe vuqa kina era sa vakabauta ka ra sa veisau mai vua na turaga. nai tukutuku ni ka oqo sa la'ki rogo sara i jerusalemi vei ira nai soqosoqo lotu, era sa mani talai panapasa me lako sara ki anitioki. ni sa yaco yani kina sa raica na cakacaka loloma ni kalou, sa dua na ka nona rekitaki ira, sa qai vakayaloqaqataki ira me ra kukuva matua na turaga ena loma e dina sara. ni sa tamata vakaturaga o koya, e tamata vakasinaiti ena yalo tabu ka tamata vakabauta dina. era lewe levu kina na tamata era vakaiuritaka vua na turaga. sa qai lako o panapasa ki tarisu me la'ki vakasaqara e vei na vanua sa tu kina o saula. ni sa kunei koya, sa kauta lesu tale mai ki anitioki. e dua taucoko na yabaki nodrau tiko e kea ena nodrau vakavulici ira tiko na soli bula vou vua na turaga, sa dua na ka na kedra lewe levu mai anitioki na vanua me ra sa qai vakatokai kina na tisaipeli, me sa yacadra na lotu va karisito. ena gauna o ya sa lako mai eso na parofita mai jerusalemi ki anitioki. e dua vei ira na yacana o akapusi sa tukace ka vakaraitaka ena veivakaqueti ni yalo tabu vei koya, ni na yaco e dua na dauisiga levu e vuravura, sa qai yaco ena gauna i kilotu sisa. era sa mani lomavata kina na lewe ni lotu mera sa tausoli me kua tale ni dua na ka me tiko ena kovate kei na baosi, mera solia taucoko me baleti ira na lewe ni lotu mai jutia. era sa qai tau soli, ka ra solia vei panapasa kei saula, me rau la'ki solia sara vei ira na qase ni lotu mai jerusalemi.

12

ena gauna o ya sa kaukauwa sara kina, nona vakararawataki ira tiko eso sa lotu o eroti na tui. e a vakamatei jemesa na tuakai joni ena i seleiwau. ni raica o koya ni ra marautaka na ka o ya nai liuliu vaka

jiu, sa nakita lo e lomana me na vesuki talega o pita, me donumaka na gauna ni kana madrai sa sega ni vakaleveni. sa vesuki pita, ka biuti koya sara ki na vale ni veivesu, ka vakarota me ratou lewe tini ka ono na sotia me ratou yadravi koya, ka sa nanuma tiko o koya me qai kau mai vei ira na lewe vuqa ni sa oti na lako sivia. ena gauna taucoko e vesu tiko kina o pita ena vale ni veivesu, sa sega talega ni mudu na nodra masulaki koya tiko vua na kalou o ira nai soqosoqo lotu. ena siga sa nanuma tiko o eroti me na kauti koya mai vei ira na tamata, ena bogi o ya e moce tiko kina o pita ena kedrau tadrue e rua na sotia, ka rua na sinucodo e vesuki tiko kina, mai na mata ni katuba ni vale ni veivesu era veivalivali e keya na sotia ena nodra yadravi koya. ka vakasauri sa tucake tu e yasana e dua na agilosu kei na kena sa cila vakavolivolita na loma ni rumu ni vale ni veivesu o ya e dua na rarama, sa tavia na tutui pita, vakaduria ka tukuna, "mo tucake sara ga oqo vakatotolo!" na senicodo ka vesuki tiko kina sa taluva talega mai ligana. sa tukuna vua na agilosu, "mo vauca na tololomu ka daramaka nomui vava;" sa cakava vaka kina o koya. sa tukuna tale vua, "mo tokara mai na nomu kote. ka muri au mai." sa biuta mai o koya na rumu o ya ka muria yani na agilosu, e sega ni kila tiko o koya ni yaco dina tiko e nanuma tiko ni raivotu. ni rau sa sivi ira nai matai ni mata yadra kei na karua ni mata yadra, rau sa yaco sara mai kina matamata kaukamea levu sa vakana-mata kina koro levu, ni rau volekata mai e tadola ga vakaiakoya; e rau curu sara yani i tuba ka vakamuria sobu na gaunisala, ka vakasauri sa yali tani na agilosu. ni sa qai kila o pita na ka sa yaco, sa tukuna, "au sa kila dina oqo ni sa tala mai na nona agilosu na turaga, me mai sereki au ena liga i eroti, ka vaka talega kina mai na veikae era sa nakita mera cakava vei au o ira na isireli." ni sa vakasamataka oti, sa qai lako kina vale i meri na tinai joni ka kilai talega ena yaca marika, e lewe levu era soqoni tiko ena vale oqo ena masumasu. sa tu o koya mai na matamata ni katuba levu ka tukituki, sa qai lako mai e dua na goneyalewa na yacana o rota me mai rai se o cei. ni sa mai rogoca ka kila ni sa domo i pita, sa guilecava mada ga o koya me dolava yani na matamata ena nona sa rui marau vakalevu, sa cici tale o koya ki loma ni vale, ka kaciava vei ira ni sa tu mai matamata levu ni katuba o pita. ia era tukuna vua, "e rairai o iko sa leqa tiko beka!" e sega ni cegu nona vakarota tikoga ni o koya dina sa tucake tu o ya. era sa mani tukuna yani vua, "oqori na nona agilosu." sa sega ni cegu nona tukituki tikoga o pita; ni ra sa qai dolava na katuba era raici koya kei na nodra kurabui ni o pita dina ga. ia sa vakatabataba yani o koya mera tiko lo, sa tukuna vei ira na nona sereki koya mai na turaga mai vale ni veivesu. sa tukuna o koya. "dou lako ka tukuna vei jemesa kei ira talega na veiwekani." a sa biuti ira o koya ka lako kina dua na yasana tani. ni sa kida na mataka era sa vaqaqa na sotia na vuni nona yali sega ni macala o pita. ia o eroti sa tala eso me la'ki raici koya mai ka sa yali kina o koya, sa vakarota sara ga kina o koya vei ira taucoko na mata yadra era yadravi pita tiko mera sa vakamatei taucoko. sa mani lako sobu kina o koya (eroti) mai jutia ki sisaria, me tiko mada kina. sa cudruvi ira sara vakalevu na kai taia kei saitoni o eroti; ena nodra lako

mai me mai raici koya. na mata i lakolako mai na vanua e rua oqo sa sega ni dua na ka me caka rawa vei ira, ni ra sa rawai koya rawa na nona vunivola levu na tui, era sa mai gadreva tiko na veisaututaki, baleta na nodrau matanitu sa vukeyi tiko mai ena matanitu nona na tui. ena siga sa lokuci tu, sa qai tokara mai na nona i sulu vakatui o eroti, ka dabe ena nonai dabledabe vakatui me tauca kina na nona vosa vakatui. o ira na tamata era sa kailavaka vua, "sa domo ni kalou ka sega ni domo ni tamata!" e vakasauri ga e dua na agilosu ni turaga qai samuti koya, baleta ni sega ni solia me nona na kalou na lagilagi. sa qai kanilaka na yag-ona na ulu me yacova ni sa mate. ia na vosa ni kalou sa tubu tikoga ka tete yani, sa vakaiukuritaki tikoga na tamata sa vakabulai tiko. rau sa lesu tale mai anitioki o panapasa kei saula ni rau sa vakacavara vinaka na cakacaka rau kacivi ira ki jerusalemi, e dua na cauravou o joni ka dau kilai talega marika e rau sa kauti koya tiko mai.

13

ena i soqosoqo lotu mai anitioki era tiko kina eso na parofita ka so e qasenivili, me vakataki: panapasa, simione o koya sa dau kacivi na tamata loaloa, o lusi na kai kirini, o manaini o koya e rau susugi vata kei eroti na tui, kei saula. ena nodra veiqaravi tiko vua na turaga ka lolo tale tikoga sa vosa kina na yalo tabu ka vaka, dou tawasei rau mai oqo o panapasa kei saula me noqu, ena vuku ni cakacaka au sa kacivi rau kina. ni sa mai oti na nodra gumatua taka tiko mai na lolo kei na masumasu, era sa qai tabaki rau ena ligadra ka vakatalai rau yani. ena veiliutaki ni yalo tabu e rau sa lako sobu kina ki selusia, mai kea e rau sa qai soko tale ki saipurusu. ni rau sa butuka na koro o salamisa rau sa lako sara kina nodra vale ni qaravi kalou na jiu ka vunau kina. e veitomani vata tiko kei rau o joni marika. e ratou sa lakova taucoko na veikorokoro ena yanuyanu o ya ka yaco sara ki pafo, mai keya e ratou raica kina e dua na jiu daucaaka mana lasulasu, e parofita vakailasu ka yacana o pari-jisu, o koya e sa dau la'ki tu sara ga ena nona vale na kovana ni koro oqo o sakulusi palu, e tamata vuku ka lewa matau. na tamata oqo sa qai kacivi rau mai o panapasa kei saula ka gadreva me rogoca mai vei ira na vosa ni kalou. ia o elima na daucaaka mana lasulasu (oqori nai balebale ni yacana) sa sogoti koya na kovana me vakatoki via rogoca na nodra i vunau. ia o saula, sa vakatokai talega me o paula, ni sa vakasinati tu ena yalo tabu sa vakaraici koya matua. ka tukuna vua, o iko sa vakasinaiti ena veivakaisini kece kei na ka ca kecega, o iko na luve ni tevoro, ka meca ni ka vinaka kecega, ena sega beka ni oti na nomu dau saqata na cakacaka ni turaga? "ia oqo ena tarai iko na liga ni turaga, o na mata boko mo sega ni raica rawa na cila ni siga, me yacova mada e dua na gauna," e vakasauri ga na kena solegi na matana na butobuto me sega ni raica rawa e dua na ka, sa qai kere veivuke tu me dua me bau mai tubera na ligana. ni sa raica na ka sa yaco na kovana sa vakabauta o koya, kei na nona qoroqoro levu ni sa vakatavuvulitaki vua na vosa ni turaga. ni ra sa biuti pafo mai o paula kei ira nona i tokani ena waqa, era sa qai mai kele i perika e dua na koro ena yasana o pami-

filia; eke sa mai biuti rau kina o joni marika me sa lesu tale ki jerusalemi. ia sa biu tale mai o perika ka mai kele i anitioki e dua na koro ena yasana vaka pasitia ni sa siga tabu era sa gole ki na vale ni lotu ka dabe sobu. ni sa wiliki oti nai vunau kei ira na parofita, era sa qai kerea na liutaka tiko na lotu o ya, ka vaka, kemudou na veiwekani kevaka e tiko oqori e dua na vosa ni vakavuvuli baleti keimami, mo dou sa talau-caka sara ga oqo." sa qai tukace o paula ka kidavaki ira ena nona yaloyalo ena ligana, ka tukuna, "oi kemudou na isireli, kemudou sa rerevaka na kalou, dou vakarogoro vinaka mai: na kalou ni matanitu oqo o isireli sa digitaki ira na noda qase ka vakatuburi ira cake ena nodra a tiko vulagi ena vanua o ijipita, sa qai kauti ira tani mai kina ena ligana mana dauveimaroroi. ena loma ni vasagavulu na yabaki ena vanua dravuisiga, e vosoti ira tu ga mai ena nodra i valavala. ni sa vakarusu oti e vitu na matanitu ena vanua o kenani, sa qai vota vei ira na veivanua oqori me nodra i votavota. kei na nona solia tiko vei ira eso na turaganilewa mai na loma ni va na drau ka limasagavulu na yabaki, me yacovi samuela na parofita sara mai. sa oti oqo era sa qai vinakata me dua na nodra tui, na kalou sa soli saula na luvei kisi vei ira, mai na yavusa i penijamini me vasagavulu na yabaki. ia ni sa kauti koya tani na kalou, sa qai laveti tevita cake mai me nodra tui, sa tusanaki koya talega na kalou ka vaka, "au sa kunei tevita na luvei jese, na tamata sa kila vakavinaka na lomaqu, ena cakava kecega na noqu lewa." na nona kawa na tamata oqo, me vaka na vosa ni yalayala, ena vakatubura cake mai kina na kalou nai vakabula vei ira na isireli á€" o jisu- sa dau vunautaka tiko mai o joni ni se bera ni yaco mai o koya, mera veivutuni ka papita isotaki o ira na isireli. "ni sa mai vakarau cava tiko na nona gauna o joni, sa tukuna, o cei mada o ni nanuma oi kemuni ni oi au? oi au e sega ni mai koya. ia raica, o koya ena muri au mai oqo, na wa ni nona i vava au sa sega mada ga ni yacova yani na kenai vakatagedegede, me tu kina na dodonu vei au me'u sereka. vei kemuni na veiwekani, na kawa i eparama kei ira o ni sa mai tiko vata era rerevaka na kalou, ena vukumudou sa talai mai kina na vosa ni bula oqo. vei ira sa tiko e jerusalemi, kei ira na kena veiliutaki, era vakayacora na ka sa parofisaitaki mai ena nodra mai vakamatei jisu, baleta ni ra sega ni kilai koya, dina mada ga ni ra wilika tiko ena veisiga tabu na nodra vosa na parofita. era sa qai vakamasuti pailato me vakamatei o koya, ni ra raica tu ni sega ni dua na ka e dodonu me mate kina. ni ra sa vakayacora taucoko vua na veika sa volai me baleti koya, era sa qai biuti koya sobu mai, e na kau ka la'ki vakotora na yagona ena dua na qara vatu. ia na kalou sa vakatuburi koya cake tale mai na mate. ena vica vata na siga sa dau vakaraitaki koya vei ira na nonai lawalawa, era sa dau lako vata tiko mai kaleli me yaco ki jerusalemi, o ira sara ga oqo era tukuni koya tiko vei ira kecega na tamata. keirau sa tu sara ga kina oqo, me keirau tukuna vei kemuni nai tukutuku vinaka ka sa yalataka mai vei ira noda qase. na kalou sa mai vakataucokotaka na vosa ni yalayala o ya vei keda na nodra kawa, ena nona vakatuburi jisu cake mai na mate. me vaka sa volai ena i karua ni same: 'o iko na luequ, e daidai au sa vakatuburi iko.' sa yalataka tu mai na kalou ni

na vakatuburi koya cake mai na mate, me kakua tale ni na mate. sa tukuni oti tu ena i vola tabu: 'au na solia vei iko na, veika uasivi au sa yalataka tu vei tevita.' o koya oqo ena dua tale na same sa tukuna: 'o ni na sega ni vakatara na nomuni le dua yalosavasava me vuca mai.' vei tevita, ni sa qarava vaka vinaka na nonai taba tamata me vaka na lewa ni kalou, sa qai moce ka bulu vata kei ira na nona qase, na yagona sa vuca mai; ia o koya sa vakatara cake na kalou sa sega ni vuca mai. o koya oqo mo dou kila sara na veiwekani, ena vukuna duadua ga na tamata oqo (jisu) sa rawa me bokoci kina nomudou i valavala ca; vei ira vakayadua era vakabauti koya, era sa vakasavasavataki mai na ka kecega, na ka dukadukali e tu e noda bula ka sega ni vakasavasavataki rawa na vunau i mosese. mo ni qaruni kemuni vinaka de na vakayacori vei kemuni na nodra vosa na parofita, ka vaka: 'raica, oi kemudou sa veibeci. dou qai vakasarava tikoga, io dou na rusa! ena nomudou gauna au na cakava kina e dua na cakacaka, dou na sega ni vakabauta kevaka mada ga dou sa rogoca mai vua e dua.' era sa qai curu taucoko i tuba mai na loma ni vale ni lotu o ira na jiu, ia o ira na kai matanitu tani era sa qai vakamasuta, me vunautaki tale vei ira nai vunau oqo ena siga ni vakacecegu ka tarava. ni ra veisukayaki e lewe levu na jiu kei ira na lotu vakajiu, era sa vakamuri rau o paula kei panapasa ena gaunisala rau muria, e rau vakauqeti ira ka vosa vei ira, mera ciqoma na loloma soli wale ni kalou. ena siga tabu ka tarava e voleka me o ira kece na lewe ni koro levu o ya, era sa mai osota na vale ni lotu mera rogoca na vosa ni kalou. ia ni ra sa raica na jiu na kena osodrigi na vale ni lotu, sa ca na yalodra, era sa qai vakalasuya ka vosavakacacataka mera saqata kina na vunau i paula. sa qai tuburi rau mai o paula kei panapasa e dua, na yalo qaqa, rau sa tukuna, e dodonu me vunautaki mada e liu vei kemudou na vosa ni kalou; ia dou qai biliga tani ni dou raica ni sega ni ganiti kemudou na bula sega ni mudu. ia oqo, keitou sa na golevi ira kina na kai veimatanitu tani. na ka oqo sa vakaroti keitou kina na turaga me keitou tukuna: "au sa vakatuburi iko mo nodra rarama na veimatanitu tani, mo na la'ki tuberi ira mai na tu ena sauka kei vuravura me ra vakabulai." ni ra sa rogoca na vosa oqo na kai veimatanitu tani era sa reki ka vakarokorokotaka na vosa ni turaga. e lewe levu sa vakabauta era sa gadreva bula sega ni mudu. sa sega ni tarovi rawa na kena sa tete na vosa ni turaga kina veiyasana kecega. ia o ira na nodra i liuliu na jiu era sa vakaculai ira na yalewa lotu, kei ira na marama dokai kei ira na veiliutaki ena koro levu o ya, mera sa vakacibi i valu me rau na vakararawataki kina o paula kei panapasa, rau sa qai vakatalai tani ki nodrau vanua. ia e rau sa kuretaki na kuvu ni qele mai na yavadrau vei ira, ka rau lako ki ikonioni. era sa vakasinaiti na tisaipeli ena reki kei na yalo tabu.

14

ni rau yaco yani ki ikonioni na ka vata ga o ya e rau cakava, ena nodrau lako kina vale ni lotu nodra na jiu, ka vunautaka kina e dua na vunau katakata, e lewe levu kina na jiu kei na kai kirisi era sa vakabauta. ia o ira na jiu sega ni vakabauta, era sa so-

lia tiko na veivakauqeti vei ira na kai matanitu tani me ra sevaki rau na veiwekani oqo. o koya oqo sa bau dede toka na nodrau tiko ekeya, ka rau vunautaka vakadodonu na turaga, ka laurai votu na kena vakadinadinataki na kaukauwa ni vosa ni kalou ena veivakatakilakila kei na veika e vei vakurabuitaki e rau cakava. ia sa yaco kina ena koro levu oqo me ra sa tawase rua na lewena; e dua na yasana era sa gole vei rau nai apositolo. o ira na kai veimatanitu tani kei ira na jiu vata kei na nodra i liuliu ni vanua, era sa duavata mai vakaukauwa me ra vakavosacataki rau ka vakaviriki talega ena vatu. na ka oqo e rau sa kila ka rau dro kina koro levu ena vanua vaka likeonia, o lisitira kei tapi kei na veikorokoro vakavolivoli. mai kea e rau vunautaka kina na kosipeli. e dua na tamata e tiko mai lisitira sa malumalumu na yavana ka sa dabe voli ga, e lokiloki sara ga mai na kete i tinana, se bera vakadua ni bau lako o koya. na tamata oqo e vakarorogo tiko ena i vunau i paula, e raici koya vakadodonu mai o paula ka siqema rawa ni tiko vua na vakabauta me vakabulai kina, sa vosa yani vua ena domo levu sara, "mo tucake vakadodonu ena yavamul" a sa rika o koya ka veikakoyaki. ni ra sa raica na lewe vuqa na ka sa cakava oqo o paula, era sa tabalaka cake na domodra ka tukuna ena vosa vaka likeonia, "sa lako sobu mai vei keda na kalou ena yago vakatamata" o panapasa era sa vakatoka me jupita, o paula baleta ni o koya ga sa dau vosa tiko, era vakatokai koya me makuri. ena matamata ni koro levu oqo e dabe toka kina na vale ni soro ka dauqaravi kina o jupita, na kena bete levu sa tubera mai e dua na bulumakau tagane levu ka vakasalusalu tu mai, mera sa mai cabora kei ira na lewe vuqa e dua na vakacaboi soro. ia ni rau sa rogoca nai apositolo o panapasa kei paula, e rau sa dresulaka na nodrau i sulu ka cici yani vei ira na lewe vuqa, ena nodrau kacivaka vei ira. ka vaka, kemudou na tamata, keirau talega na tamata vakataki kemuni, na cava dou cakava kina na ka oqo? keirau vunautaka veikemuni mo dou biuta na ka mate oqo ka qarava na kalou bula, o koya ka bulia na lomalagi, na vuravura, na wasawasa, kei na ka kecega era tu kina, ena veigauna sa oti yani e liu, sa vakatara o koya mera cakava ga na ka era via cakava na veimatanitu. "e sega ni vakatara o koya me sega na ka me vakadinadinataki koya, sa vakaraitaka nona loloma ena nona vakatauca na uca mai lomalagi mera tubu ka matua kina na kakana, edau conaka vakavinaka na noda bula ena kakana kei na vakavinavinaka. e dina ni rau cavuta tiko na veivosa oqo vei ira, ia e rau sa sagasagai ira dredre ena nodra sa via vakacabora na nodra i soro vei rau. era lako sara mai kea na jiu mai anitikoki kei ikonioimi; mera mai cikevaki ira na lewe vuqa oqo, era sa vakaviriki paula ena vatu ka yarataki koya kina i bili ni koro, ni ra sa kila sa davo matemate tu o koya. ia ni ra sa mai tucake vakavolivoli koya na tisaipeli, sa tucake o koya ka lako kina koro levu o ya. ena siga ka tarava e rau sa biubiu mai keya kei panapasa ka lako ki tapi. e lewe levu e rau vakayacori ira mera tisaipeli ni rau sa vunautaka oti na kosipeli ena koro levu o ya, e rau sa qai lesu tale ki lisitira, ikonioimi kei anitioki, ena nodrau i lakolako oqo e rau veivakayaloqaqataki ka tatauana vei ira na tisaipeli mera tudei ka me tubu cake tikoga na nodra

vakabauta nira vakararawataki, e rau tukuna vei ira, "na bula sega ni mudu e rawati ni da lako curuma na veivakararawataki." rau sa qai lesia tiko eso me qase ni vei soqosoqo lotu oqori, rau dau masu ka lolovaki ira ena nodrau cabori ira tiko vua na turaga ena vuku ni nodra vakabauta. e rau sa lako siviti pisitia ka rau la'ki yaco sara ki pamifilia. ni rau sa vunautaka oti na vosa ni kalou mai perika, rau sa lako sobu ki atalia. mai keya rau sa soko lesu tale ki anitioki na vanua rau a tekivu mai kina, rau rau vakavinavinakata na loloma ni kalou vei rau, ni mai vakacavari vakavinaka na cacacaka rau a lesi kina. ia ni rau sa yaco ki anitioki e rau sa kacivi ira taucoke sara na lewe ni lotu mera soqoni vata mai, e rau sa solia na nodrau i tukutuku ni kaolutu kei na veika e cakava na kalou, ena nona dolava na katuba mera vakabauta kina na kai veimatanitu tani. e rau sa tiko tale mada vakalailai kei ira na tisaipeli mai anitioki.

15

ena nodrau tiko mai anitioki o paula kei panapasa, eso na tamata era lako sobu mai jutia ka mai vakatavuvulitaka vei ira na veiwekani, ka vaka, "kevaka mo dou na sega ni cili me vaka na vunau i mosese, ena sega ni rawa mo dou na vakabulai." e rau veileti ka veivosaki sara kina vakaukauwa kei ira o paula kei panapasa, era sa mani veilesi kina nai soqosoqo lotu me sa digitaki o paula kei panapasa kei na vica na turaga, me ratou sa na kauta cake nai vakavuvuli oqo, vei ira na apositolo kei ira na qase ni lotu mai jerusalemi, se cava na nodra vakatulewa. era sa qai mai veitalatala vei iratou o ira nai soqosoqo lotu ena nodratou i lakolako ki jerusalemi, e ratou lako curumi finiasi kei samaria mera sikovi mai kina na lewe ni lotu, e ratou tukuna vei ira ni sa levu na kai matanitu tani era sa lotu, nai tukutuku oqo sa ka ni reki sara vei ira. ni sa yaco mai nai lakolako ki jerusalemi, era sa wawa tu mai ena veikidavaki o ira nai soqosoqo lotu, irai nai apositolo kei ira na qase ni lotu; e rau vakaraitaka sara vei ira nai tukutuku ni nodrau cacacaka kei na nodrau sarava na liga ni kalou. ia eso vei ira sa mai lotu era se semati ira tu ga ena bula ni farisi, era sa tucake, ka tukuna, "o ira oqori e dodonu mera cilivi, me vakaroti vei ira me kakua ni kau tani na vunau i mosese me maroroi tikoga." na leqa oqo sa dua ga kina nodrau bosa vata nai apositolo kei na qase ni lotu me ratou dikeva matua mada. ni sa rui levu na kena veivosakitaki tiko, sa tucake o pita ka tukuna: kemudou na veiwekani, dou sa kila vinaka ni kalou e digitaki au mai vei kemudou ena gauna sa oti, me'u vunautaka nai tukutuku vinaka vei ira na veimatanitu tani, me rawa talega ni ra vakabauta. io na kalou sa kila na yalo ni tamata, ena kena vakadinadinataki ena nona solia na yalo tabu vei ira na kai matanitu tani me vaka ga na kena soli vei keda, sa sega kina ni tiko e dua na duidui vei ira vata kei keda, na yalodra sa vakasavasavataki ena vuku ni vakabauta. o koya oqo, na cava mo dou via vakatovolea kina na kalou, ena nomudou vesuka nai vua ena domodra na tisaipeli, o koya era sa sega ni rawata rawa o ira noda qase kei keda talega? dou sega beka ni vakadinata, ni oi keda kece eda vakabulai ena sala vata ga

era vakabulai kina, ena noda vakabauta na turaga o jisu karisito. ni rau sa vakamacalataka o paula kei panapasa na ka veivakurabuitaki kei na veivakatak-ilakila eso, sa kitaka na kalou vei ira na kai matanitu tani, sa sega tale ni dua vei ira me vosa. ni sa oti na nodrau i vakamacala, sa vosa o jemesa, ka vaka, kemudou na veiwekani dou vakarorogo mada mai vei au: sa tukuna oti o saimoni na nona lako na kalou vei ira na veimatani tani, ka la'ki kauta mai kina e dua na kawa tamata me vakalagilagi kina na yacana. na ka oqo era sa tukuna tu mai na parofita, me vaka sa volai: au na lesu tale mai ni sa oti oqo au na tara tale na vale ni soroi tevita, ni sa kasura sobu; au na vakavoutaka na vanua sa vakacacani, me vakacokotaki tale; me ra raica kina na turaga o ira na tamata kecega, kei ira na kai matanitu tani era sa vakatokai ena yacagu, sa tukuna na turaga o koya sa cakava tiko na ka kecega oqo. sa vakatakila na kalou na nona cakacaka kecega oqo, ka tekivu mai nai vakatekivu. o koya oqo au sa lewa kina meda kakua ni i tatao tale tiko vei ira na kai matanitu tani, ena nodra sa via veisau mai vua na kalou. ia me da sa vola vei ira mera maroroi ira mai na kakana sa cabori kina matakau, na veibutakoci (dautagane, dauyalewa), na manumanu kunati na domona nei na kena dra. "nai tukutuku kei mosese oqo, sa dau vunautaki makawa tu mai vei ira na jiu ena vei korokoro, ka dau wiliki mai ena vei vale ni lotu ena vei siga tabu." nai tukutuku oqo era sa taleitaka nai apositolo kei ira na qase ni lotu, vakatalega kina o ira taucoko na lewe ni lotu, era sa mani vakatura me sa digitaki eso mai vei ira ga, me veitomanai vei rau o paula kei panapasa ki anitioki, sa digitaki kina o jutasa sa vakatokai talega o parisapa kei sailasa, e rau vakaitutu ena i soqosoqo lotu. era sa vola e dua nai vola, me ratou kauta, ka vaka koto oqo na lewe ni vola: o iratou nai apositolo, na qase ni lotu, kei ira na lewe ni lotu kece, vei ira na veiwekani sa kai matanitu tani era sa tiko mai anitioki, siria kei silisia; keimami sa loloma tu yani. keimami sa mai rogoca ni so ga eke vei keimami era lako yani ekerei, ka la'ki vakayalolailaitaki kemudou ena vosa era cavuta, era vaka veilecayakitaki kemudou sara ga, ni ra tukuna, e dodonu mo dou cilivi me maroroi tiko kina na dina ni vunau á€" e sega ni dua nai vakaro vaka oqo keitou vakatara me tukuni á€" keimami sa mai dikeva matua ka vakatulewa sa ra kina vakamatua, ka keimami sa duavata kina me rau sa digitaki na turaga e rua oqo, merau na tomani rau na neimami gone lomanai o panapasa kei paula, oi rau oqo, sa ka wale tu vei rau na nodrau bula, ena vuku ni yaca ni noda turaga o jisu karisito. o koya oqo keimami sa talai jutasa kei sailasa, me rau na la'ki cavuta sara ga yani ena gusudrau na ka keimami sa vakadonua vata. ena marautaka na yalo tabu kei keimami talega, me kakua ni kani voraki vei kemudou na bula ena i vunau: na vakatatabu ni kania na kakana cabori kina matakau, na dra ni manumanu kunati kei na laukana ni lewena kei na vakatatabu ni veibutakoci. kevaka mo dou maroroi kemudou mai na veika oqo, ena uasivi cake nomudou bula ka dou na tamata qaqa. ni ratou sa talai yani, e ratou sa vakadodonu sara ki anitioki; ka kacivi ira vata mai na lewe ni lotu, sa qai soli vei ira nai vola. ni sa wiliki oti vei ira nai vola, era

sa reki ena vuku ni veivakayaloqataki. o jutasa kei sailasa e tiko talega vei rau nai solisoli ni vunautaka na vosa ni kalou, edau balavu na nodrau wasea vei ira na lewe ni lotu na vosa ni kalou, ena nodrau veitarai cake ka veivakaukawataki. ni oti e vica na siga nodratou tiko e kea, era sa qai cakava e dua na veitalatala na veiwekani vei iratou, ena nodratou sa lesu tale vei ira na talai ratou mai. ia sa gadreva o sailasa me sa tiko mada ga e kea. rau sa tiko talega e anitioki o paula kei panapasa, me rau veitomanai vei ira eso, ena kena vunautaki ka vakatauvuvilitaki na vosa ni turaga. ni sa oti e vica na siga sa tukuna o paula vei panapasa, "me daru sa lesu tale mada ena veikoro. daru a vunautaka mai kina na vosa ni turaga, me ra sikovi tale mada na veiwekani se ra sa vaka tu e vei." sa nanuma kina o panapasa me lako vata talega kei rau o joni sa vakatokai o marika. ia sa sega ni vinakata o paula na vakatutu nei panapasa, ni o koya mada ga na gone oqori e biuti kedaru tu vakasakasaka mai pamifilia ka sega ni vinakata me lako vata kei kedaru kina cakacaka. a sa tubu kina e dua na veileti kaukauwa sara vei rau, na duidui oqo e rau veitawasei kina. sa kauti joni marika kina o panapasa ka rau soko ki saipurusu; ia o paula sa digitaki sailasa, era sa vosa vakalouvinakataki rau ena loloma ni kalou na veiwekani, rau sa qai lako. ea lako sara ki siria kei silisia ena nona vakaukawataki ira na soqosoqo lotu.

16

nai lakolako oqo e la'ki yaco sara ki tapi kei lisitira. ka raica, e dua na tisaipeli sa tiko kina, na yacana o timoci, na tinana e jiu ka marama lotu, ia na tamana ga e kai kiriki. sa vinaka na kenai rogorogo vei ira taucoko na veiwekani mai lisitira kei ikonioni. sa taleitaka sara ga o paula me kauti koya a sa ciliva rawa e liu me baleti ira na jiu ena yasana o ya, ni ra sa kila taucoko tiko ni kai kiriki na tamana. ni rau lakova taucoko tiko na veikoro lelevu kece, e rau sa vakaraitaka sara tikoga vei ira na macala ni tukutuku ni bosa, me baleti ira na kai matanitu tani ka a bosi mai jerusalemi, vei ira nai apositolo kei ira na qase ni lotu. sa vakaukawataki kina ena vakabauta nai soqosoqo lotu, ka tubu cake talega nai wiliwili ni tamata era lotu mai e veisiga. ni ratou lakovi firijia yani kei na vanua vaka kalatia sa tarova e kea vei ratou na yalo tabu meratou kakua ni vunautaka na vosa mai esia. ratou sa sasaga meratou yaco ki misia ka lako sara ki picinia, qai vosa tale na yalo tabu me ratou sa yaco ga e kea. e ratou sa mani lako siviti misia ka lako sobu sara ki tiroa. sa raica o paula ni moce tu ena bogi e dua na raivotu. ni tucake tu e dua na kai masitonia ka vakamasuti koya tiko mai, ka vaka, "mo lako mada mai ki masitonia ka mai vukei keimami." ni sa raica oti na raivotu, vakasauri na nona sa vinakata me lako ki masitonia, ni sa qai vakadeitaka ni turaga e kacivi ratou me vunautaki mai kea nai tukutuku vinaka. o koya oqo keitou sa vodoka e dua na waqa mai tiroa ka soko vakadodonu sara ki samoceresa, ena siga ka tarava ki niapoli, mai kea ki filipai edau vakasakiti sara na koro levu oqo, ka tiko ena yasana vaka masitonia na koro oqo e qali kina matanitu levu o roma keitou tiko e kea me vica tale na siga. ia ni sa siga tabu keitou dau lako

yani ki na taudaku ni koro, ka lako sara kina bati ni uciwai ena vanua sa dau vakayacori tiko kina na masumasu; keitou veivakavulici ena vosa ni kalou vei ira na marama era dau soqoni tiko kina. e dua vei ira na yalewa sa rogoci keitou o litia. a yalewa ni ceataira ka dau volitaki sulu lokaloka, sa qarava makawa tiko mai o koya na kalou. sa dolava na yalodra na yalona me tugana kece kina o koya na vosa i paula. ni sa papitaisotaki oti o koya kei ira na nona lewe ni vuvale, sa mai vakamasuti keitou, ka vaka, "kevaka dou sa raica dina vei au ni'u dau yalodina vua na turaga, dou lako mada mai ka mai tiko ena noqu vale." sa cikevi keitou tikoga o koya me yacova ni keitou sa vakadonuya. ena dua na gauna ni keitou lako kina vanua sa dau caka kina na masumasu, keitou qai sota kei na dua na goneyalewa sa curumi koya tu e dua na yalo ni daurairai, edau vakavutuniyautaka sara vakalevu na nona turaga ena parofisai vakailasu. na goneyalewa oqo sa muri paula kei keitou tiko, ena nona kacivaka, ka vaka, "oiratou na tamata oqo e ratou sai talatala ni kalou cecere sara, e ratou mai vunautaka tiko vei keda na sala ni veivakabulai." ena veisiga taucoko sa dau kacivaka tiko vaka oqo na goneyalewa, ia sa vakararawataki paula sara vakalevu na vosa sa cavuta tiko, sa qai vuki vua na yalo ca oqo o paula ka tukuna, "au sa vakaroti iko ena yaca i jisu karisito mo lako tani mai yuo." ena auwa vata tikoga o ya sa lako tani kina na vaka ca oqo. ia ni sa raica na nona turaga na goneyalewa oqo, ni sa yali tani na ka e ratou dau vutuniyau tiko kina, e ratou sa tauri paula kei sailasa vakaukauwa, ka yarataki rau yani kina vanua ni veivoli vei ira na veiliutaki. era sa qai kauti rau kina mataveilewai, ka tukuna, oi rau na tamata oqo e rau jiu, ka rau sa vakacala vakalevu na koro levu oqo. "e rau sa mai vakavulica tale tikoga e dua nai tovo vou ka veisagaqasa kei na lawa ni matanitu levu oqo o roma." era sa tucake na lewe vuqa ka cicivi rau yani; era luvata tani na nodra i sulu o ira na turaga ni lewa, ka vakarota me rau mokulaki ena kau. ni rau sa vakanakuitaki oti vakaukauwa, era sa qai biuti rau kina loma ni vale ni veivesu, era sa vakaroti koya nai vakatawa ni vale ni veivesu, kevaka me rau dro ena vakamatei. ni tu vua na lewa, sa biuti rau sara ga ena rumu duadua ka tiko sara eloma, sa vesuka vata vakaukauwa na yavadrau kei na dua na kaukamea ni rumu o ya. ia ni sa lomaloma ni bogi na vanua sa masu ka lagasere vua na kalou o paula kei sailasa, era sa vakarogoci rau o ira na kaivesu. ka vakasauri ga sa yaco e dua na uneune levu, e yavalati sara ga na yavu e toka kina na vale ni veivesu; ka vakasauri talega na kena sa tatadoladola na vei katuba kecega kei na kena sa tasere talega na kedra i vesu kecega. a sa yadra mai na moce nai vakatawa ni vale ni veivesu, ka raica ni sa tadola kecega na katuba ni vale ni veivesu, sa kila o koya ni ra sa dro kece na kaivesu, sa sega tale ni bera nona sa ucuna mai na nona i seleiwau me sa vakamatei koya ga kina. ia sa kaci mai ena domo levu o paula, ka vaka, "mo kakua ni vakamatei iko, ni keimami se tiko taucoko ga oqo." sa kaciva o koya me kau mada mai e dua na cina, sa cici yani ena sautanini ka tekiduru sobu e matadrau o paula kei sailasa. sa kauti rau ki tuba, ka vakamamasu vei rau ka vaka, "oi kemudrau saka na turaga, a cava me'u na cakava me'u bula kina?" e rau tukuna vua, "mo vakabauta na

turaga o jisu karisito, o na vakabulai kina o iko, kei ira taucoko nomu lewe ni vuvale." e rau sa wasea vua na vosa ni turaga vei ira talega era tiko e nona vale. ena bogi tikoga o ya sa kauti rau o koya ka la'ki savata vinaka na mawe ni nodrau mavoa. ka sa papitaisotaki sara ga o koya kei ira kece nona lewe ni vuvale. sa kauti rau ki nona vale, ka cakava e dua na magiti levu vei rau, ni sa rui rekitaka vakalevu na nona sa mai vakabauta na kalou kei ira na nona lewe ni vuvale. ni sa mataka cake sa talatala yani na mataveilewai vei iratou na ovisa, ka vaka, "me rau sa sereki na tamata oqori me rau lako." sa tukuna na vosa oqo nai vakatawa ni vale ni veivesu vei paula, ka vaka, ratou sa veitalai tiko mai na mataveilewai mo drau sa sereki. o koya oqo mo drau sa lako, ka lako yani ena vakacegu. ia sa tukuna vei ira o paula, "ena sega ni rawa mera cakava vaka oqo vei keirau! ni ra mokulaki keirau ena matadra na lewe vuqa ka ra biuti keirau kina vale ni veivesu, ni se bera mada ga na veilewai keirau vola kawa bula i roma, ia oqo era sa qai via sereki keirau vuni me kua ni dua me kila? me ra lako sara ga mai, mera mai sereki keirau." na vosa oqo era la'ki tukuna na ovisa kina mataveilewai, ni ra sa rogoca ni rau kai roma era sa rere vakalevu sara. era sa lako mai, ka mai kere veivosoti vei rau kei na nodrau sa kerei vakabibi me rau sa lako ki tautuba, me rau kakua tale ni tiko ena loma ni koro. e rau sa lako tani mai vale ni veivesu ka la'ki veisiko ena vale nei litia; na vanua era dau soqoni kina na veiwekani, rau vunau ni veivakayaloqaqataki vei ira, rau sa qai lako yani.

17

e ratou lako sivita mai na koro levu o amifipoli kei apolonia, ka ratou lako sara ki cesalonaika, a sa tiko kina e dua na nodra vale ni lotu na jiu. me vaka ga sa dau i tovo tu i paula, me dau lako yani vei ira ena nodra lotu, ena tolu na siga tabu e veiwasei kina vei ira o paula ena i vola tabu, e vakamacalataka ka vakaraitaka ni o karisito e dodonu me kune rarawa, me mate, ka tucake tale mai na mate, au tukuna oqo vei kemudou, "o jisu ga au vunautaka tiko oqo vei kemudou, sai koya na karisito." e so vei ira na vakarogoro sa tarai na yalodra me ra sa muri paula kei sailasa; oqo e wili kina e lewe levu sara na tamata lotu dina era kai kiriki, kei na vica tiko na marama era vakaitutu e cake. ia o ira na jiu lomaqa sa vuvu, era vakasokumuni ira vata mai na dauvakacaca ka ra dau tu ena loma ni koro levu, me sa yaco e dua na vakacaca levu, na vakacaca oqo me basuraki kina na vale i jesonu, me rawa ni biu mai tuba o paula kei sailasa, me rau na la'ki lewai ena matana levu. ia ni rau sa sega ni laurai kina, era sa tauri jesonu kei na so na lewe ni lotu, ka yarataki iratou yani vei ira na veiliutaki ena loma ni koro levu oqo, era kacivaka tiko oiratou na tamata oqo e ratou vakatanitaka tani nai vakavuvuli kei vuruvura, e ratou sa lako mai vei keda. "o jesonu sa vakacurumi rau e nona vale, kei na ka kece e ratou cakava sa veisagaqasa sara ga kei na lawa i sisa, ni tukuni e dua tale tiko na tui á€" oqori o jisu." ni ra sa rogoca na veika oqo nai liuliu ni koro kei ira na lewe vuqa, era sa rarawa sara ga vakalevu. ni sa mai tauri taucoko nai vola tukutuku vei jesonu kei ira na

kena vo, era sa qai laivi iratou me ratou lako. na ka era cakava na lewe ni lotu, era sa vakatotolotaka na nodrau vakau ena bogi ki peria o paula kei sailasa. ni rau sa yaco yani ki keya, e rau lako vakadodonu sara kina nodra vale ni lotu na jiu. e vinaka cake sara na nodra bula vakayalo mai vei ira na kai cesalonaika, ni ra sa dau vakarautaka tu na yalodra mera ciqoma na vosa ni kalou, era sa dau vakasaqara ena i vola tabu ena i veisiga, me ra kila na dina ni vosa ni kalou. na kenai vakaraitaki ni lewe levu era sa mai lotu kina, ka so sara ga vei ira na marama ni kirisi era vakaitutu e cake ka vaka talega kina eso vei ira na turaga. ia ni ra sa kila rawa na jiu mai cesalonaika ni sa vunautaka tiko o paula na vosa ni kalou mai peria, era sa qai lako mai ka mai vakavuna e dua na tiko yavavala vei ira na lewe ni vanua. ni ra sa kila na lewe ni lotu era sa sega ni vakaberabera ena nodra sa vakauti paula me soko tani yani e wasawasa, ia o sailasa kei timoci e rau tikoga e peria. e so vei ira na veitoman kei paula era kauti koya sara ki aceni, sa qai vakauta mai kea e dua nai tukutuku o paula vei sailasa kei timoci, me rau mai tomani koya e kea, sa mani rau biubiu mai. ira na tamata vuku e aceni ni waraki rau tiko mai aceni o paula, sa vusolo na yalona ena nona rarawataka ni sa raica, na kena duri tu ena veiyasa ni koro levu oqo na kalou matakau. na ka oqo sa lako kina o koya ki na vale ni lotu vei ira na jiu, kei ira na kai matanitu tani sa lotu tiko, me wasea vei ira na cala ni matakau, ka la'ki wasea talega ena veivanua era dau osota tu na tamata, ena loma ni koro levu oqo. e sota talega kei ira na tamata e tu vei ira na vuku vakavuravura, ka ra vakatokai na epikuro kei na sitoike. ni vunautaki jisu vei ira kei na nona tucake tale, e so e tukuna, oqo e dua na tamata edau levu nona vosa, eso e tukuna e dua tale na kalou tani e usumaka tiko o koya meda taura. a ra sa tauri koya ka kauta kina vanua cecere i arepakusi, ka tarogi koya, erawa ni keimami kila nai vakavuvuli vou cava o mai vosataka tiko oqo vei keimami? "ni keimami se qai rogoca vakadua ena daligai keimami na ka oqo. o koya oqo keimami via kila nai balabale dina ni veika keimami rogoca." vei ira na kai aceni kei ira na tu vakavulagi kina, e sega ni dua na ka mera dau malele kina, ka vaka vo duadua ga ke ra rogoca e dua nai tukutuku vou. na nona vosa vei ena vale levu (aropakasi) sa qai lako o paula me tucake tu mai ena vanua cecere, ka dau nodra i sotasota na tamata vuli ka kila ka o arepakusi, ka tukuna mai, oi kemudou na kai aceni, ni'u veiraiyaki ena veisaqata ni koro, au raica rawa na levu ni lotu dou dau cakava. ni'u lakova yani na veisaqata ni koro au raica na vanua ni nomudou dau lotu, au mani raica e dua nai cabocabo ni soro sa volai koto vaka oqo: ki vua na kalou sa sega ni kilai. au tukuna vei kemuni, na cava o ni via lotu kina vua e dua na kalou o ni sega ni kila: na kalou ka bulia na vuravura kei na ka kecega sa tu kina, o koya ga sa turaga mai lomalagi kei vuravura oqo, sa sega ni tiko o koya ena vei vale ni lotu eda tara ena ligada. e sega ni qaravi o koya ena ka e bulia na tamata e ligana, ni sega vua na leqa, o koya ga e solia tiko na bula, na cagi meda ceguva kei na ka kecega. e bulia o koya nai matai ni tamata (atama) me vakai vakawataka na kawa tamata kecega i vuravura, ka sa lewa talega na nona cadra cake e dua na tamata kei na nona dromu

sobu, kei na yalayala ni vanua me taukena, sai naki kecega ni ka oqo mera vakasaqara koya ka kunei koya sara, ni sa sega ni yawa o koya mai vei keda; ni sa vu ni noda bula o koya, noda rawa ka kei na ka eda taukena, me vaka na ka e tukuna e dua nomudou dau ni serekali, 'oi keda talega na luve ni kalou.' o koya oqo ni sa luve ni kalou meda kakua kina ni nanuma ni kalou e tautauvata kei na koula se siliva se na vatu se, na ka e ceuta ga na tamata ena nona vakasama. e dina sara, na kalou sa guilecava na gauna ni lecaika vaka oqori, ia sa vakarota e daidai na tamata kecega ena veivanua kecega mera veivutuni. "baleta ni sa lokuci oti tu na siga ena lewai kina na vuravura ena nona lewa dodonu, mai vua e dua na tamata sa lesia tu o koya, me na vakayacora nai tavi oqo. ena vakadinadinataka o koya vei ira na tamata ni o koya oqo, ena nona vakaturi koya cake mai na mate." ni ra sa rogoca ni dua na tamata e tucake mai na mate, era qai vakasesei koya, e so tale era tukuna vua, "keimami na via rogoci iko tale ena ka o cavuta tiko oqo." sa biuti ira o paula ka lako tani mai vei ira. e lewe vica era tomani koya ni ra sa mai vakabauta, e dua vei ira o taionisio mai na mata bose cecere na arepakusi, e dua talega na yalewa na yacana o tamarisi kei na so tale.

18

ni sa oti na veika oqo, sa biubiu mai aceni o paula me lako ki koronica. a sa kunea kina e dua na jiu ka yacana o akuila, sa sucu mai ponito, o koya kei na watina o pirisila, e rau se qai yaco walega mai ena nodrau lako mai itali (baleta nai vakaroi kilotiu, me ra lako tani taucoko mai roma na jiu); sa lako o paula vei rau. sa la'ki tiko vata kei rau e nodrau vale o paula ka cakacaka vata kei rau, ni rau dau cula vale laca na veivatini oqo ka tautauvata talega kei paula. ena vei sigatabu sa tu o paula ena vale ni lotu me vakamacala vei ira na jiu kei ira na kai kiriki me rawai ira. ni rau sa yaco mai o sailasa kei timoci ena nodrau sa lesu mai masitonia, sa sega ni qai cegu tiko o paula, ena nona vunautaka tiko vei ira na jiu, ni sa karisito o jisu. ia ni ra saqati koya ka vosavakacacataki koya tikoga na jiu, sa kureitaki o koya na kuvu ni qele mai na nona i sulu, ka tukuna vei ira, "na nomudou mate sa na baleti kemudou ga, au sa vuluvulu mai kina. tekivu oqo, au sa na golevi ira sa na kai veimatanitu tani." a sa lako tani mai kea, ka lako kina vale ni dua na tamata ka yacana o jasitisi, e tamata lotu dina, na nona vale e toka tikiva na vale ni lotu. nai liului ni vale ni lotu o kirisipo sa vakabauta na turaga, kei ira talega nona matavuvale. e lewe levu vei ira na kai koronica ni ra sa rogoca, era sa vakabauta era sa papitaisotaki sara. ena dua na bogi a vosa kina na turaga vei paula ena raivotu, "mo kakua ni rere, ia mo vosa tikoga, me kua ni dua na gauna mo cegu kina, "ni'u sa tiko vata kei iko, ena sega ni rawa ni dua me via vala vata kei iko me vakacacani iko, ni lewe levu vei ira ena koro levu oqo sa noqu tu." sa tikoga mai kea ena nona veivakavulici tiko ena vosa ni kalou, me rauta ni dua na yabaki ka vula ono. ia ni sa mai kovana e akaia o kalio, era sa lomavata na jiu mera lako ka tauri paula vakaauka, era sa qai kauti koya kina i tikotiko ni veilewai vua na kovana, era tukuna, "na tamata oqo sa cikevaka tiko vei ira na tamata, me ra

qarava na kalou ka sega ni vaka nai valavala ni vunau." ni vakarau me vosa yani o paula, sa vuki o kalio ka vosa vei ira na jiu, kevaka e voroki na lawa ni matanitu ena kisi oqo, io, au na vakarogoci kemudou na jiu. "ia kevaka me dua ga na veiletitaki ni tutu se dua na vosa vakasabalia, se dua nomudou lawa vaka jiu, mo dou sa raica mada ga, na mataqali leqa vaka oqo au sega ni vinakata me'u vakatulewa kina." sa cemuri ira taucoko mai na i tikotiko ni veilewai. o ira kece na kai kirisi era sa tauri sosiceni o koya sa lewa na vale ni lotu, era sa qai vakamokulaki koya ena mata ni tikotiko ni veilewai. ia sa sega sara ga ni via kauwai kina o kalio. e vica tale na siga nona tiko e kea o paula sa qai tatau ni vakamoce vei ira na lewe ni lotu, ka sokota yani na baravi kei siria, e rau sa lako vata kei koya o akuila kei pirisila mai kenikiria ka la'ki koti tasi kina o koya ni cakava e dua nona bubului. ni sa yaco mai efeso nai lakolaki oqo, sa biuti rau tu e keya; ia o koya sa lako ki vale ni lotu ka veiweisei vei ira na jiu. era kerei koya me se tei tiko tale mada me vica na siga, e tukuna o koya ni sa sega ni rawa ni sa lekaleka sara tiko vua na gauna. ni sa vakarau me biuti ira, sa qai tukuna, "e dodonu me'u tiko mai jeruselemi me donuya na soqo ni marau mai oqo, ia au na lesu tale mai vei kemudou, kevaka sa lewa ni kalou." a sa cavu i kelekele mai efeso. ka la'ki kele tale na waqa ki sisaria, a sa cabe cake me sotavi ira na soqosoqo lotu, yali tale mai kea nai kelekele me soko sobu ki anitioki. ni nona tiko vakalailai mai kea, sa biubiu tale mai ka lakova yani na veikorokoro ena yasana o kalatia kei firijia, ena nona veivakayaloqataki kei na nona vukeyi ira na tisaipeli, mera tubu cake vua na turaga. e dua na jiu na yacana o apolosa, e a sucu mai alekisadaria, sa tamata dauvunau, ka qasenivuli titobu ni vola tabu, a sa lako mai o koya ki efeso. na tamata oqo e sega ni vakamelei rawa na titobu ni nona i vakavuvuli kei na nona i vunau baleta na turaga, e dina mada ga ni kila tu ga o koya e dua na tamata o joni na dauveipapitaisotaki, ka sega tale ni dua e se kila o koya. ni vosa ena loma ni vale ni lotu e sega ni dau rere, ena dua na siga e rau rogoci koya o akuila kei pirisila ni vosa tiko baleta na turaga, ni oti mai na nona vunau katakata, rau sa qai kauti koya vakatikitiki ka la'ki vakamacalataka vua na bula i karisito ni sa oti mai na gauna i joni. sa mani nanuma o apolosa me lako ki akaia, era vukeyi koya na lewe ni lotu ena nodra volavola vei ira na lewe ni lotu mai kea mera ciqomi koya, ni sa yaco yani e vakatatataki cake na lewe ni lotu ena nona talucaka nai tukutuku ni vakacegu. e sega ni lolou sobu o koya ni tu ena matadra na lewe vuqa me vakacalai ira na jiu, sa dusimaka ga vei ira nai vola tabu ni sa karisito o jisu.

19

ni se tiko mai koronica o apolosa, sa muria mai na yasana mai cake (kalatia) o paula ka yaco mai ki efeso. e kea e sotava kina eso na tisaipeli. sa tukuna vei ira, "dou sa rawata li na yalo tabu ni dou sa vakabauta?" era sa tukuna vua, "keimami se bera sara ga ni rogoca vakadua ni tiko e dua na yalo tabu." sa tukuna vei ira, "ena yaca i cei dou sa papitaisotaki kina?" era tukuna vua, "ena yaca i joni na dauveipapitaisotaki."

sa tukuna o paula, "o joni e veipapitaisotaki ena papitaiso ni veivutuni, ena nona tukuna tiko e dua ena muri au mai mo dou vakabauti koya, oqori e tukuni jisu karisito." nira sa rogoca oqo, era sa papitaisotaki sara ga ena yaca ni turaga o jisu. ia ni sa tabaki ira o paula ena ligana, sa sobuti ira na yalo tabu, era sa vosataka kina na vosa tani kei na parofisai. vei ira na tiko oqo e rauta ni ra lewe tinikarua taucoko. ena vei siga tabu rauta e vula tolu e vunau tiko kina vakadoudou o paula ena nodra vale ni lotu, e wasea ka kakaraitaka tiko vei ira na veika ni matanitu ni kalou. ia eso e yalo vakavatu ka sega ni via vakabauta, era vosacataka na ka dina me baleta na sala (lotu vakarisito), ena matadra na lewe vuqa, sa mani vakasuka mai kina o koya kei ira na tisaipeli, era sa qai la'ki soqoni tikoga ena rumu ni nona caka vuli o tirano. e rua taucoko na yabaki nona tiko e keya, ira na jiu kei ira na kai kirisi era tiko mai esia, era sa rogoca taucoko kina nai tukutuku ni turaga o jisu. sa solia na kalou ena ligai paula me cakava eso na ka veivakurabitaki, ni tauri mai na nona tavoi se dua na nona i sulu, me kau ka laki vakotori vua sa tauvi mate e yali na tauvi mate, vei koya talega sa curumi tevoro e dro na tevoro. ia sa so vei ira na jiu era dau veilakoyaki ena vei korokoro ena cemuria na tevoro, era sa vakatovolea mera na cemuria talega na tevoro ena yaca ni turaga o jisu, e ratou sa qai lako mai vua sa curumi tevoro, ka tukuna, "keitou sa vakaroti iko ena yaca i jisu o koya sa dauvunautaka o paula." e ratou lewe vitu talega na veitacini tagane, ka ratou luvei siva na nodra bete levu na jiu, e ratou via vakatovolea na ka oqo. sa qai sauma na tevoro ena gusui koya sa curumi tiko, ka vaka, "o jisu au kila, o paula talega au kila; ia o cei oi kemudou?" qai rikavi ratou mai na tamata sa curumi koya tu na tevoro, ka vaculaki ratou qai basubasuraka na nodratou i sulu, e ratou mamavoava ka cici yani i tuba ni sa sega tu na nodratou i sulu. nai rogorogo oqo e kuruseta na vanua o efeso vei ira na jiu kei ira na kai kirisi; ka salavata na nodra rere kei na nodra vakarokorokotaka na turaga o jisu. e lewe levu kina vei ira sa lotu, ka se cakava tikoga na vakatevoro era sa lako mai ka vakatusa na ka era dau cakava. era kauta mai nai vola ni veika vakatevoro kei nai yaya edau qaravi kina na tevoro, me mai vakamai ena matadra na lewe vuqa. ni cacakakataki na kenai sau taucoko ni veika sa vakamai oqo, e rauta ni tini na udolu na dola. oqo e vakaraitaka na kena sa tubu, ka dei, ka sa vakayacoka na vosa ni kalou ena vanua taucoko o ya. ni sa oti na veika oqo, sa yaco na veivakauqeti ni yalo tabu ena loma i paula, ena nona sa na lako ki jeruselemi nai lakolaki tikoga o ya me butuki masitonia mada kei akaia, sa tukuna talega, "ni oti me'u na butuki roma sara." sa tala sara ki masitonia e lewe e rua rau dau cacakaka vata kei koya, oqori o timoci kei irasito, sa tiko tale mada vakalailai mai esia o koya ena gauna vata oqori, sa tubu kina e dua na tiko yavavala levu me baleta na sala ena vuku ni lotu. na ka oqo e tekivuna e dua na tamata na yacana o timitirio, na tamata oqo edau ni caka kaukamea ka dau vakacakacakataki ira na dau ceuceu ena kena dau ceuti na matakau kaukamea levu o daiana. ena nona kacivi ira vata mai na dau ceuceu, ka tukuna vei ira, kemudou na turaga, na bisinisi oqo sa rawa tiko

kina na noda i lavo. na ka dou rogoca ka raica tiko oqo e sega ni caka tikoga e efeso, e yaco taucoko ena vanua vaka esia, na tamata oqo kopaula sa vunautaka vakaukauwa tiko vei ira kece na tamata, ni tukuna tiko, na ka eda cakava ena ligada e sega ni kalou, e lewe levu era sa vakabauti koya. e kuria ni tukuna, e sega walega ni lutu sobu na bisinisi me sega ni rawa mai nai lavo, e sa na kasura sobu talega na vale ni soro totoka i daiana me sega ni vakasakiti, na kalou yalewa o daiana nai sarasara ka ra dau raica cake mai, ka sega ni vanua ga vaka esia o vuravura taucoko. ni ra sa rogoca, sa ka levu na nodra cudru ka ra kailavaka mai, ka vaka, "sa levu vakaidina o daiana na kalou ni kai efeso!" sa tubu kina ena koro levu oqo e dua na tiko yavavala, era sa tauri keio kei arisitako vakaukauwa oi rau nai tokani i paula ka rau kai masitonia, era sa tuiraki rau kina vale ni nodra soqoni vata. sa baci vinakata o paula me curumi ira yani na lewe vuqa, ia era sa kerei koya sara ga na tisaipeli me kua ni lako. eso vei ira na vakaillesilei e cake ena yasana vaka esia ka ra nona i tokani, era vakauta mai nai tukutuku vua me maroroya nona bula me kua ni lako kina vale ni nodra soqoni vata. sa mauwe na loma ni vale o ya ena kaikaila, ia e duidui na ka era dui kailavaka mai, e vaka me sega ni matata tiko mada ga vei ira, na ka era la'ki cakava e kea. sa kau mai o alekisada, era tauri koya mai na jiu ka ra mai vakaduria koya e matadra. sa laveta o koya na ligana me ra vagagalu mada ni via cavuta o koya e dua na ka vei ira na lewe vuqa. ia ni ra sa kila ni o koya e jiu, sa qai gu cake ga na domodra ena nodra kailavaka, "ni sa levu vakaidina o daiana na kalou ni kai efeso!" era kailavaka tu ga me rua na auwa. sa vakamalumulumutaka sobu na domodra o koya na univola levu ni koro oqo, ena nona tukuna oi kemudou na kai efeso, o ira taucoko na tamata era kila tu ni o efeso duadua ga na vanua e dau mai qaravi kina na kalou yalewa levu o daiana, ai vakatakarakara i jupita ka lutu sobu mai lomalagi? na dina oqo ena sega ni rawa me tabonaki, mo dou kakua ni kitaka e dua nai tovo ca dou galu ga. ni dou sa tuiraki rau tu mai na tamata oqo eke, rau sega ni butakoca nai yaya ni vale ni soro, se me rau vosavacacata na nomudou kalou yalewa. o koya oqo, ke-vaka sa via veilewaitaka e dua o timitirio kei ira vata nona dau ceuceu sa tu na mataveilewai me walia na leqa. e kea na vanua dodonu me kau kina na kisi ni veibeitaki. ia kevaka mo dou via vaqaqa, na kena dina, sa tu na matabose ni koro me na dikeva. ena dua na leqa levu vei keda kevaka me na vaqaqa mai na matanitu o roma na vuni vakacaca levu oqo, au na sega ni rawa me'u solia nai tukutuku dodonu baleta ni sega sara ga ni matata vinaka. ni sa vosa oti, sa qai tukuna vei ira mera sa dui veisukayaki.

20

ni sa malumu sobu na mauwe sa qai kacivi ira vata mai na tisaipeli o paula me vosa ni veitatanaki kei na vakamoce, a sa biuti ira ka lako ki masitonia. ena veivanua taucoko e lakova mai e vunau ka vakayalo-qaqataki na na lewe ni lotuka, yaco sara ki kirisi. sa tiko e kea me vula tolu. era buki veretaki koya na jiu, sa vakarau biubiu kina o koya me soko ki siria,

sa mani nanuma me lako curumi masitonia. sa veit-omani kei koya ki esia o sopate na kai peria á€" kei arisitako kei sekutu na kai cesalonaika, kei keio na kai tapi, kei timoci e ratou sa lako rawa e liu nai lala oqo, meratou laki waraki keitou mai tiroa. ia sa biuti filipai mai na neitou waqa ni sa oti na kana madrai sega ni vaka levu, oti e lima na siga keitou sa qai kele yani ki tiroa, ka vitu tale na siga neitou tiko e kea. ena siga tabu ni dovi madrai era soqoni vata mai na tisaipeli ni vakarau biubiu tiko o paula me lako ena siga ka tarava, e a vunau vei ira o paula me yacova yani na bogi levu tutu. ena taba vale e cake na vanua e vakayacori kina na soqoni sa cina wavoki ga, ni sa vosa tikoga o paula me lako tikoga nona i vunau e dua na cauravou na yacana o autiko e dabe tiko ena katuba leka mai cake, ni vakarorogo tiko ena nona i vunau ka sosovu sara tiko, ka sega ni kila ni sa vakanaulu sobu mai nai katolu ni taba vale ka tau ira, ni sa keveti cake sa mate tu. ia sa lako sobu vua o paula, tauri koya cake, mokota, ka tukuna vei ira, "dou kakua ni rarawa sa bula tale o koya!" sa lako cake tale ka dovia na madrai mera kana ka gunu vata ka vunau tale vei ira me yacova na kida ni mataka, ka sa qai lako. era sa kauti koya na cauravou oqo ki nodratou ka ra sa marau kina vakalevu. e lako ga e vanua ki aso o paula, oi keitou sa soko e liu ni vinakata o koya me taubale me keitou qai laki sota ga i aso. ni keitou sa sota mai aso keitou sa soko vata sara ki mitilini. keitou soko yani ena siga ka tarava keitou sivi kio kina. na siga tale ka tarava keitou yacovi samo kina ka vakaruru e tauluma, na siga ka tarava keitou kele e milito. sa sega ni vinakata tiko o paula me kele tale na waqa i efeso ena gauna oqo, ni vakatotolotaka tiko me tiko rawa mai jerusalemi qai yaco na siga ni penitiko. era sa vakadreti na qase ni lotu mai efeso ni sa yacoi mil-ito sa talatala mera lako mada mai vua o ira na qase ni lotu mai efeso. ni ra sa yaco mai vua, sa tukuna vei ira, dou sa kila vinaka nai matai ni siga au yaco mai kina ki esia, kei na noqu i valavala ena kemudou maliwa ena veisiga kecega. "au dau tagi vakalevu ena vuku ni ka rarawa edau vakayacori vei au, mai na nodra buki vere ca na jiu, ia au sa qarava ga na turaga ena yalo e lokomi; au sega ni dau vunitaka eso na ka e yaga vei kemudou, ia au a wasea ga vei kemudou ni'u sa vunau, au dau curuma talega nomudou dui veival-evale ni'u vakavulici kemudou, au sega ni rere me'u tukuna vei ira na jiu kei ira na kai kirisi, mera veivu-tuni ka lesu vua na kalou ka vakabauta na turaga o jisu karisito. ia oqo, mo dou raica, sa baci uqeti au tiko oqo na yalo tabu me'u lako ki jerusalemi, au sega ni kila na cava au na la'ki sotava e keya, ia ena tukuna rawa na yalo tabu vei au, na veikorokoro taucoko au na vunau kina, ena waraki au tu mai kina na sinu-codo me'u vesu kina kei na veikira rarawa tale eso. ia au sega ni dau via suka i muri ena veikira walega oqo; ni noqu bula au sega ni dau wilika me ka talei vei au, me'u vakacavara ga vakavinaka na kaci oqo, ena caka-cka kei nai tavi sa solia mai vei au na turaga o jisu, me'u vunautaka nai tukutuku vinaka ni nona loloma na kalou. ka raica, dou a dau raici au ni'u dau lako voli yani vei kemudou ena noqu vunautaka ka vakatavu-vulitaka na matanitu ni kalou, ia sa na vakarau oqo mo dou sega ni raici au tale vakadua. na nomudou

mate sa baleti kemudou ga, au sa savasava mai kina. sa sega tale ni dua na ka me'u sega ni tukuna vei kemudou, au sa tukuna taucoko vei kemudou nai tukutuku ni kalou. o koya oqo, mo dou vakaraici kemudou vinaka kei ira kece na qele ni sipi, sa lesi kemudou kina na yalo tabu mo dou nodra i vakatawa, dou tubera nai soqosoqo lotu ni kalou, o ira sa volia o koya ena nona dra na luvena. au sa kila tu, ena gauna au na lako tani kina eke, era na basika mai vei kemudou eso na wolifa daukata vakarerevaki, ena sega ni tu vei ira na lomana nai soqosoqo lotu. ena so talega na tamata mai vei kemudou ga, era na tucake mai ka vakatanitaka nai vakavuvuli dina, me ra dreta kina e dua nai wase ni tisaipeli vei ira. o koya oqo, mo dou sa yadrava tiko, dou nanuma ni tolu na yabaki au sega ni cegu tiko kina noqu dau vakasalataki kemudou, ka salavata tiko na noqu dau masulaki kemudou ena tagi. ia oqo na veiwekani, au sa na cabori kemudou vua na kalou me maroro kemudou ena veimaroro ni nona vosa, me rawa ni vakatuburi cake kina nomudou vakabauta, ka mo dou vakaivotavota vata kina kei ira sa tawasei tani tu. na yaloqu e sega ni bau kocova na siliva se na koula se dua nai sulu. kemudou sa kilai au vinaka, ni liga ga oqo e sotava tiko na noqu kana kei na noqu dau veilakoyaki, e sotavi tale tikoga kina o ira era cakacaka vata tiko kei au. "au tukuna vei kemudou ni tamata e dodonu me cakacaka tiko vakataki au me rawa ni kana kina, mo dou cakacaka mera sotavi kina na dravudravua, dou nanuma na vosa ni turaga o jisu, ni tukuna, ena vakalouvinkataki vakalevu sara o koya sa solia, mai vei koya sa taura." ni sa mai tauca oti na nona vosa vei ira, sa qai tekiduru sobu, ka masu vata kei ira vakaduaga. era sa roqoti paula ka reguci koya ka ra sa veitagici sara vakalevu, era rarawa vakalevu ni tukuna o paula na nona lako o ya era na sega ni na sota tale vakadua. era sa qai kauti koya ki waqa me ra la'ki talaci koya kina.

11

ni keitou sa biuti ira mai na qase ni lotu mai efeso, keitou soko vakadodonu sara ga mai ki kosa, ena siga ka tarava ki rota, mai rota ki patara. mai kea keitou laki vodoka kina e dua na waqa sa vakavakarau tiko me soko ki finiasi. ni keitou sa soko yani keitou raica ena yasai keitou i mawi na yanuyanu o saipurusu, keitou sivita ka keitou la'ki kele sara kina toba o taia ena yasana o siria, e kea e la'ki vakasoburi kina nai usana ni waqa. keitou sobu ki vanua ka sotava kina eso na tisaipeli, ka keitou tiko e vanua me dua na macawa. a sa vosa vei ira na yalo tabu me ra tukuna vei paula me kua mada ni lako cake ki jerusalemi. ni sa oti e dua na macawa keitou mani lesu tale i waqa, era tomani keitou sobu ki matasawa o ira na qase kei na gone. ni keimami sa yaco ki matasawa keitou sa tekiduru sobu ka masu vata kei ira. ni oti na veireguci ni veitalatala, keitou vodoi waqa, era sa lesu tale ki vanua. ni keitou biuti taia keitou laki kele sara ki potamia, ka sotavi ira kina na veiwekani (lewe ni lotu) keitou tiko kina me dua na siga. ena siga ka tarava keitou sa biubiu tale ka lako ki sisaria, ka keitou la'ki curu sa ra kina vale i filipi na dauveivakalotutaki, o koya

e dua na tuirara ka digitaki, keitou sa mani tiko ena nona vale. e ratou lewe va tiko na luvena goneyalewa, e tiko vei ratou nai solisoli ni parofisai. keitou tiko e kea me vica tale na siga, e dua na parofita na yacana o akapusi e lako sobu mai jutia. e mai sikovi keitou, sa qai taura mai o koya na baleti nei paula, ka vesuka kina na yavana kei na ligana, sa vakaraitaka, ka tukuna vei keitou, "sa tukuna na yalo tabu, era na vesuka nai taukei ni beleti oqo na jiu mai jerusalemi, ka oti ena qai soli kina matanitu o roma." ni keitou sa rogoca nai tukutuku oqo, oi keitou kei ira na lewe ni vuvale, keitou sa vakamasuti koya sara ga me kua ni lako cake ki jerusalemi. sa vosa o paula, "na cava mo dou tagicaka? oi kemudou sa kauta ga mai vei au na yalo e luluvu! ni'u sa vakarau tu, ka sega walega me'u la'ki vesu ki jerusalemi me'u mate sara ga ena vuku ni yaca ni turaga o jisu." ni sa vodi na neitou vakamasu vua, keitou sa tukuna ga, "me sa yaco ga nona lewa na turaga." ni oti e vica na siga keitou sa tekivu vakasosolotaka taucoko na neitou i yaya, ka keitou sa lako cake ki jerusalemi. ka so na tisaipeli mai sisaria sa lako vata kei keitou, ni keitou sa yaco yani keitou la'ki cegu vakalailai ena vale nei nasoni e dua na kai saipurusu, ka dua talega sa tisaipeli makawa tiko mai. ni keitou sa butuki jerusalemi, era sa wawa tu mai ena mata mamarau o ira na veiwekani ena nodra kidavaki keitou. ena siga ka tarava sa kauti keitou o paula me keitou la'ki sotavata kei jemesa kei ira na qase ni lotu. ni sa oti na veikidavaki, sa tukuna vei ira o paula, na veikalevu e a vakayacora na kalou ena nona cakacaka, vei ira na kai matanitu tani. ni ra sa rogoca, era sa vakavinavinakataka na turaga. era sa qai tukuna vua, sa dina oqori ia mo kila vinaka, o iko na wekai keitou, sa dua na ka na levu ni jiu era sa vakabauta ka sa dredre tiko vei ira, mera lako tani mai ena i tovo kei na bula vaka jiu. sa tukuni tiko vei ira na jiu lotu vakarisito e ke, ni o saqata tiko nai vunai i mosese, ka vica kauti laivi tiko nai tovo vakajiu, o vakavuvulitaka talega me kua ni ra cilivi na gonetagane lalai. ia oqo ni o sa tiko, na cava mada era na tukuna? "o koya oqo, mo cakava na ka keitou tukuna vei iko: sa tiko oqo e ratou lewe va na tamata me ratou sa na bubului. mo na lako vata kei iratou kina vale ni soro ka la'ki sauma kina na kena koti tasi na uludratou kei iko talega mo koti tasi. me ra na kila kina o ira na jiu eke ni o sa mai rogoca na ka me baleti iko, ka o sa duavata na kena bulatiki tikoga na lotu vakajiu vei ira na jiu. "vei ira na veimataniitu sa vakabauta keitou sa vakauta nai vola vei ira, na neitou vakatutu mera kakua ni mai muria na lawa vakajiu, na kena vakatabui na kakana cabori kina matakau, na kana dra ni manu-manu musu na domona kei na veibutakoci." ena siga ka tarava sa cavutu o paula kei iratou na lewe va sa vakasavasavataki, ka ratou curu kina vale ni soro, me la'ki vakaraitaki kina na vosa ni bubului ka musuki ratou kina me vitu na siga. ni vakarau me mai cava na siga vitu, era raici koya eso na jiu mai esia ni tiko ena vale ni soro, era sa vakacala e kea eso na tamata mera vesuki koya, era kacivaka oi, "kemudou na isireli, dou mai vukei keitou mada! oqo na tamata ka vakatani taka tiko na noda bula na jiu, nai vunau kei na vale ni soro oqo; e vakadukadukalitaka o koya na vale ni soro ena nona vakacurumi ira kina na kai matanitu tani."

(ni siga o ya era raici paula kei tirofimo e dua na kai efeso, ena loma ni koro rau sala vata voli, era tukuna ni o paula e vakacurumi koya kina vale ni soro). ni ra rogoca na lewe ni koro taucoko, qai tuburi ira mai e dua na cudru katakata, era sa cici taucoko kina vale ni soro ka tauri paula vakaukauwa ka yarataki koya mai tuba; ka vakasauri na kena sa tasogo na katuba. ena nodra sa saga tiko me ra vakamatei koya, sa rogoca na kanala ni mataivalu, ni sa tiko yavavala o jerusalemi taucoko. sega ni bera, ni sa lako mai o koya kei na nona sotia digitaki kei na so na turaga ni valu, ka ra cici ya yani na vanua e katakata tiko kina na yavavala. ni ra sa raica na kanala kei ira na nona sotia, e vakasauri na nodra sa vakasuka mai ena nodra mokulaki paula tiko. sa lako vua na kanala ka tauri koya cake, ka vakarota me vesuki ena dua na sinucodo; sa taroga, ocei o koya, na cava e cakava. sa duidui na veika era kacivaka mai me baleti koya na lewe vuqa. e sega sara ga ni taura rawa kina o koya e dua na dina, sa mani vakatauca kina o koya na nona lewa, me sa kau kina tikotiko ni mataivalu, ni sa tuberi mai o koya me yacova nai cabecabe, era roqoti koya sara ga mai na sotia ena vukudra na lewe vuqa ni ra via basuraki koya. era sa qai muri tiko mai na lewe vuqa ka lako vata tiko mai nodra kailavaka tiko, "me kau tani, me kau tani!" ni sa vakarau me sa curu ki loma ni tikotiko ni mataivalu o paula, sa kerekere o koya vua na kanala, "e rawa ni'u vosa mada vei kemuni?" e tukuni mai vua, e rawa ni o vosa va kirisi? "e sega beka ni o iko ga na kai ijipita ka liutaka e dua na vakacaca levu ena vica na yabaki sa oti, o a kauti ira kina na dau veivakamatei rauta ni ra lewe va na udolu kina vanua dravuisiga?" ia sa tukuna o paula, oi au na jiu mai tarisu ena yasana o silisia, sega ni koro me raici sobu; au kerei kemuni mo ni vakadonuya me'u vosa mada vei ira na lewe vuqa. a sa vakatara na kanala me vosa, sa laki duri mai o koya ena dua na kabakaba ka tukuna vei ira na lewe vuqa mera vagagalu mada. sega sara ga ni qai dua na rorogo me rogo tale, a sa qai vosa o koya vei ira ena vosa vaka iperiu, ka vaka,

22

"vei kemuni na veiwekani kei kemuni na qase, dou vakarorogo me'u na tukuni au mada vei kemuni." ni ra sa rogoca ni vosa mai o koya ena vosa vaka iperiu, era sa vagagalu vakalevu sara sa qai tukuna: oi au na jiu dina, au a sucu mai tarisu ena yasana o silisia, au vuli ga ena koro oqo mai na veivakavulici nei kamalieli, au vakavulici ena i valavala kei na kena maroroi nai vunau nodra na noda qase, sa dua na ka noqu soli bula vua na kalou me vakataki kemudou e daidai. au vakararawataki ira na lotu me yacova ni ra sa mate, au vesuki ira na tagane kei na yalewa ka'u biuti ira kina vale ni veivesu. na bete levu se dua vei ira na matabose e cake e rawa ni vakadinadinataka na ka oqo, ni'u lako vei ira me soli mai kina vei au nai vola ni veivakadonui, baleta ira na lewe ni lotu era tiko mai tamasiko, me'u vesuki ira mai ena sinucodo, ka kauta mai ki jerusalemi me ra mai totogitaki. "e dua na ka e qai yaco, ni siga levu tutu ena noqu taubale tiko ka volekati tamasiko, ka vakasauri e dua na rarama e lako mai lomalagi sa cila vakavolivoliti au. "e a vaka-

davori au kina qele, e dua na domo au qai rogoca ni tukuna, saula, saula, na cava o vakacacani au tiko kina?" "au taroga, 'o cei beka oi kemuni, turaga?" qai tukuna mai vei au, oi au o jisu na kai nasareci, o koya o sa vakacacana tiko. o ira na noqui lawalawa era raica dina talega na rarama ka ra sa rere kina, ia era sega ga ni rogoca na domo i koya e vosa tiko vei au. "au a tukuna, na cava me'u cakava turaga?" sa tukuna mai, mo tucake ka lako ki tamasiko, ena qai tukuni taucoko mai vei iko e keya, na ka o sa kacivi kina. nai serau ni rarama o ya e sega sara ga ni'u rai rawa kina, o ira na noqu i lawalawa era sa qai tuberi au ki tamasiko. e dua na tamata o ananaisa na yacana, e tamata lotu dina me vaka nai vunau, era vakadinadinataki koya na jiu taucoko ena vanua o ya, sa mai tavaki au, ka tucake tu e mataqu, sa tukuna, 'saula na wekaqu, me rai na matamu.' ena auwa vata o ya au rai cake ka'u raici koya. sa tukuna vei au, sa digitaki ira na nodra kalou na noda qase mo kila na lomana, ka raici koya na mesaia, mo rogoca talega na vosa e cavuta. o iko mo na dauvunautaki koya vei ira na tamata kecega ena ka o sa raica ka rogoca. na cava tale mo waraka? mo tucake ka papitaiso, me bokoci kina na nomu i valavala ca, ni o sa masuta na yaca ni turaga. ena dua na siga ni'u sa lesu tale mai ki jerusalemi au a laki masumasu tiko kina vale ni soro, au a raica kina e dua na raivotu. au raici koya ni tukuna vei au, mo totolo biuti jerusalemi ni o ira na lewe ni vanua era sega ni vakabauta nai tukutuku au solia vei iko mo tukuni au kina. au a tukuna vua, turaga, o ira e kila tu ni'u dau vakanakuitaki ira ni ra lotu tiko, au biuti ira ena vale ni veivesu. ena gauna e vakadavei kina na dra ni nomuni tamata o sitiveni, au duri sara tu ga kina ena noqu tokona na nona mate, au la'ki maroroya talega na nodratou i sulu na vakamatei koya. "sa tukuna vei au, mo biuti jerusalemi, au na talai iko vakayawa sara ki vei ira na veimatanitu tani." era vakarogoci koya me yacova ni sa oti na nona vosa, era sa qai kailavaka, ka vaka, "me vakawabokotaki na tamata vaka oqo mai vuravura, ni sa sega ni dodonu me bula tiko!" era qoqolou ka ra dui basuraka ga na nonai sulu vakataki ira, kei na nodra kaburaka na kuvu ni qele kina mata ni cagi. sa vakarota na kanala me sa kau mada mai o paula kina i tikotiko ni mataivalu, me tau mada vua nai kuita me na rawa ni tusanaka kina, na vuna era rarawataki koya kina vakalevu na lewe vuqa. ni sa vesu tiko na ligai paula me vakarau vakanakuitaki, sa tukuna o koya vua e dua na turaga ni valu e duri volekati koya, e dodonu li vei kemudou mo dou kuitataka e dua na kai roma ni se bera na veilewai? ni rogoca na turaga ni valu na vosa oqo, sa lako sara ga vua na kanala, ka tukuna, "mo qarauna na ka o via cakava vua na tamata oqo, ni o koya e kai roma." sa lako mai na kanala ka tarogi koya, "tukuna vei au, o iko dina na kai roma?" sa sauma mai, "io." sa tukuna na kanala, "kemudou o au, e dua nai lavo levu au vakayagataka me'u wili kina me'u kai roma." sa tukuna o paula, "ia oi au, au sucu sara ga kina." e vakasauri na nodra sa dui taseba o ira vakadua sa lesi tu mera vakanakuitaki koya; o koya talega na kanala sa rere vakalevu ni sa kila o paula e kai roma, ni sa mai vesuki koya ni se bera na veilewai. ena siga ka tarava, sa sereki paula ni sa vinakata me vaqaqa se cava mada na vuna era

sevaki koya tiko kina na jiu, sa vakarota o koya, me kacivi mada mai na bete levu kei ira na matabose e cake, mera rairai mada mai vua, sa kauti paula mai ka vakatura e matadra.

23

sa raici ira vinaka na matabose cecere oqo o paula, ka tukuna, vei kemuni na mataveiwekani, me yacova mai oqo na yaloqu e vinaka sara tu ga ena noqu qarava tiko na kalou. a sa vakarota o ananaiasa na bete levu vei ira na duri tu e yasana me lausaba na gusuna. sa tukuna vua o paula, na kalou ena yaviti iko, o iko na lalaga boro vulavula! mataqali liuliu ni lotu vakacava o iko, mo voroka na vunau ena nomu tukuna me dua e sabaka na gusuqu? era tukuna vei paula na duri tu e yasana, na vosa oqori e dodonu li me tauci vua na bete levu? sa tukuna o paula, kemuni na veiwekani au sega ni kila ni o koya na bete levu; ni tukuna nai vola tabu, "mo kakua ni vosa vakacacataki ira na veilutaki ni nomu vanua." ia sa taura rawa tiko o paula, ni so e tiko e kea era sedusisi ka so e farisi, sa kacivaka yani vei ira na matabose cecere oqo, "kemuni na veiwekani, oi au na farisi, noqu kawa kece era farisi" na noqu mai lewai tu oqo baleta ni'u vakabauta na tucake tale mai na mate! ni sa vosa oti o koya, sa tubu na veileti vei ira na farisi kei ira na sedusisi; sa tawase rua kina na matabose cecere oqo. ni ra tukuna na sedusisi ni sega na tucake tale mai na mate a€" e sega na agilosu ka sega talega vei keda na yalo o koya e sega ni mudu; ia na farisi era vakatusai rau ruarua. era sa tabalaka cake na domodra ena domo ni nodra kudru. sa tucake o ira na vunivola ni sedusisi mera vakaraitaka na nodra kudru, ka vaka, keimami raica ni sega ni dua na cala vua na tamata oqo, "ia de dua na agilosu se dua na yalo e vosa tiko vua, me kakua ni da veivala tiko kei na kalou." sa tubu vakalevu cake kina na veikailavaki kei na veivosavakacacataki mai na yasana ruarua, era sa veidretaki paula sa qai vakarota na kanala mera tauri paula mai vakaukauwa na sotia, de ra basuraki koya, ka me kau sara kinai tikotiko ni mataivalu. ena bogi o ya sa tu voleka vua na turaga, ka tukuna vua, "mo yalo qaqa tiko, paula, me vaka ga na nomu tukuni au e jerusalemi, mo la'ki tukuni au talega vaka kina i roma." ni sa mataka mai, era sa bukia na kena vere o ira na jiu ka yaco na kena vosa bubului, me ra na kua ni kana se gunu wai me yacova ni sa vakamatei o paula. e sivia toka na lewe vasagavulu na tamata era bukia na vere oqo. era lako vua na bete levu kei ira na qase, ka tukuna, keimami sa yalataka ena neimami bubului, ni keimami na sega ni kana se gunu wai, me yacova ni sa vakamatei o paula. "mo dou sa vakatututaka rawa oqo kei ira na matabose e cake, me tukuni vua na kanala me kau sobu mai o koya vei kemudou ni mataka, ni so na ka mo dou vaqaqa mada vua; ia keitou sa tu vakarau me keitou vakamatei koya koso, ni se bera ni yaco mai vei kemudou." ia sa rogoca na luvena tagane na ganei paula na buki vere ca oqo, sa lako o koya kina tikotiko ni mataivalu ka tukuna vei paula na ka taucoko. sa kaciva mai e dua na turaga ni valu o paula, ka tukuna, "mo kauta na gone tagane oqo vua na kanala, ni tiko e dua nai tukutuku me tukuna vua." sa kauta me rau lako vua na kanala, a sa tukuna

vua, "na kaivesu o paula sa tukuna vei au me'u kauti koya mai vei kemuni. e tiko vua e dua nai tukutuku me tukuna vei kemuni." sa taura na ligana ka kauti koya vakatikitiki na kanala, ka tarogi koya lo, "na cava e tiko vei iko mo tukuna vei au?" sa tukuna o koya, era sa vakatututaka tiko na jiu, mo ni mai kerei me kau sobu yani o paula kina nodra matabose ni mataka, baleta ni tiko eso na ka mera vaqaqa vua. ia mo ni kakua ni vakarogoci ira, ni sivia e lewe vasagavulu na tamata era sa waraki koya tu me yaco yani, era sa yalataka ira tu ena nodra vosa bubului ni ra na sega ni kana se gunu wai, me yacova ni ra sa vakamatei paula, era sa waraka tu ga na nomuni veivakadonui." sa tukuna vua na kanala mo lako, "ia kakua sara ni tukuna vua e dua na tamata ni o sa mai vakaraitaka vei au na veika oqo." sa kaciva mai e dua na turaga ni valu na kanala, ka tukuna vei rau, drau vakarautaka e lewe rua na drau na sotia, me vitusagavulu na tamata era vodo ose, kei na rua na drau na sotia era colai yaragi, mera na lako ki sisaria ena ciwa na kaloko ena bogi. me vakarautaki e dua na ose me vodo kina o paula, ka me yaco vakavinaka sara o koya vei filikesa na kovana. sa qai vola e dua nai vola vua na kovana, ka vaka koto oqo: mai vei, kelotiasi laisiasa, ki vua, na kovana cecere o filikesa; ni sa bula vinaka saka. na tamata oqo era vakamokulaki koya na jiu ka voleka sara mera vakamatea, ke sega na neitou veivuke na mataivalu ke sa mate, au sa mai maroroi koya ni'u sa qai kila ni kai roma. au kauti koya kina nodra matabose ena noqu via kila na vuna era rarawataki koya kina. au sa qai la'ki raica rawa kina na vuni veileti me baleta tikoga na nodra vakabauta na jiu, ka sega kina ni dua na lawa e dodonu kina me vesu se me vakamatei. ni sa mai tukuni vei au ni ra sa namakiti koya tiko na jiu mera vakamatei koya, au sa vakauti koya sara ga kina vakatotolo vei kemuni, au sa vakaroti ira talega na beitaki koya tiko, me sa na la'ki rogoci taucoko na nodra kisi ni veibeitaki, ena matamuni na kovana cecere. au sa loloma tu yani. sa kauti paula o ira na sotia me vaka sa vakaroti vei ira, era sa kauti koya ena bogi ki atipatiri. ena siga ka tarava era sa suka tale mai kinai tikotiko ni mataivalu na sotia, o ira ga na mataivalu ose era sa kauti koya ki sisaria. ni ra sa yaco ki sisaria, sa soli o paula kei nai vola vua na kovana. ni sa wilika na kovana nai vola, sa taroga, na yasana cava o lako mai kina. silisia, e sauma o paula. sa tukuna, "ena qai rogoci na nomu kisi ni ra sa yaco mai o ira na beitaki iko tiko." a sa vakarota me tauri vakavesu tiko ena vale levu nei eroti na tui.

24

ni oti e lima na siga, sa basika mai o ananaiasa na bete levu kei na so na qase ni lotu, kei na dua na loya na yacana o teritulu, mera mai vakaraitaka vua na kovana na nodra i le me baleti paula. ni sa kacivi mai o paula, sa tucake o teritulu me vakamacala, ka vaka, keimami mai vakila tu oqo na vinaka sa ka ni nomuni vakatulewa, ena kena drodro vinaka tu na veiqaravi ka sa basika na bula sautu, oqo saka nomuni rai yawa na kovana, ena vuku saka ni ka oqo, sa dua na ka neimami vakamuduo levu vei kemuni na turaga cecere saka filikesa. au sa kerei kemuni saka ki na vak-

abibi, mo ni vosota vakalailai ka rogoca mada na vosa keitou na tauca e matamuni. keitou kunea vua na tamata oqo ni dua na dau vakacaca, ka dua e vakaculai ira na jiu ena veiyasai vuravura taucoko, mera dau vakavunene ena kena saqati na veiliutaki ni matanitu o roma, o koya e nodra i liuliu na nasarini. e vaka dukadukalitaka tiko o koya na vale ni soro ena gauna keitou vesuki koya kina, na neitou lawa sa rawa sara ga me keitou sa lewai koya. ia na kanala o laisiasa kei ira na nona mataivalu, era qai mai kaliraki koya vakaukauwa ena liga i keimami, ka vakarota mai o koya me keimami lako mai eke, ni o ni na dikeva vinaka na nona kisi, o ni na qai kila na dina keitou valataka tiko. ni vosa oti o teritulu era tokona kece na jiu na nona vosa ena nodra vaka io kina. ni sa gauna i paula, sa vakatara na kovana me tucake o paula ka me dua nona vosa, ka vaka, au yalo vakacegu ni'u kila ni sa dua na gauna balavu mai oqo o ni liutaka tiko kina na matanitu oqo, ka dei kina na yaloqu me'u na tusanaki au, kemuni sa rawa ni kila, se bera ni sivia e tini ka rua na siga noqu lako cake ki jerusalemi me'u la'ki lotu. era sega ni raici au me'u vakatubura tiko e dua na veivala, se dua na tiko yavavala ena loma ni vale ni lotu se loma ni koro. e sega ni dua nai vakadinadina mera kauta mai, me vakaraitaka ni cala na ka era beitaki au kina. ia au vakatusa vei kemuni saka, me vaka na nodra i valavala o ira sa musuki ira (nasarini), au sa qarava na nodra kalou na tamaqu, ka vakabauta na ka kecega sa volai ena i vunau kei na nodra i vola talega na parofita. au vakabauta na kalou kei ira talega oqo, ni ra na tucake tale mai na mate o ira na yalo dodonu kei ira nai valavala ca. ena vuku ni ka oqo au dau saga kina ena noqu kaukauwa taucoko, me donu tiko na vakatulewa ni lomaqu vua na kalou kei ira talega na tamata. ena vica na yabaki sa oti, au lesu mai kina i jerusalemi ena noqu kauta mai nai lavo me mai vukeyi ira na jiu, ka me'u mai vakacaboi soro talega vua na kalou. ni'u cakava tiko na noqu vakasavasavataki ena loma ni vale ni soro, eso na jiu mai esia era tu e kea era vakadinadinataka, ka sega mada ga ni dua nai lawalawa e tu volekati au se dua na veivala me yaco. e dodonu me so vei ira o ya mera tiko eke kevaka au cala dina. se mera tarogi na tamata oqo na cala cava sara mada era raica vei au ni'u tucake tu e matadra na nodra matabose cecere (sanidriti). ka vaka vo ga e dua na ka au tukuna ka sega ni dodonu me'u cavuta, ena noqu kailavaka ena matabose cecere o ya, ni ra na tucake tale o ira na mate. ia ni sa rogoca o filikesa na nonai vakamacala, e kila vinaka sara tu ga ni sega ni rawa vei ira sa lotu mera vakavuna na vakacaca, sa vakarubeca ga na kisi ni veilewai, ka tukuna, me sa waraki mada ga o laisiasa na kanala levu me lako mai, au na qai mai vakatataka kina na noqu lewa. sa mani vakarota vua na turaga ni valu me tauri tiko mada vakavesu o paula, ia me soli tiko vua na galala ni veika kece, ka me kakua ni tarovi e dua na wekana ni mai sikovi koya, se kau kani loloma vua. ni oti e vica na siga rau sa qai lako mai vei paula o filikesa kei na watina o rusila ka yalewa ni isireli, sa lakovi o paula ka mai wasea vei rau nai tukutuku i jisu karisito. ni sa wasea vei rau na kena bulutaki na yalododonu, na yalo e qaqaarani, kei na lewa dodonu e se bera ni yaco mai, sa domobula o filikesa ka tukuna, "mo lako tani sara

ga oqo; au na qai kacivi iko tale mai ke sa dua na gauna au galala tale kina." e vinakata tale tikoga o koya, me vaqumia vua nai lavo o paula me sereki kina, ka veitalai tikoga kina o koya, me lako mai o paula ena vuqa na gauna me rau dau veitalanoa. ni sa oti e dua na yabaki sa mai somomitaki filikesa o posese vesito; ka sa lewa kina o filikesa me sa vesu tikoga o paula, ena nona vinakata me vakalomavinakataki ira tiko kina na jiu.

25

ni oti e tolu na siga ena i tutu vou sa mai taura o vesito, sa biuti sisaria me lako cake ki jerusalemi. o ira na nodra i liuliu na jiu kei koya na bete levu era soli tukutuku vua me baleti paula; ka ra cikevi koya, e ra kerei koya me kau mai ki jerusalemi - ni ra sa bukia oti tu na kena vere me na vakamatei ga ena tolu ni sala. e tukuna o vesito ni sa vesu tikoga mai sisaria o paula, ena vakarau lesu tale kina o koya. "o koya oqo, sa tukuna kina o koya, o ira era veiliutaki tiko vei kemudou mera na lako sobu vata kei au, ka la'ki vakaraitaka na cala cava e cakava." e sivia e tini na siga mai kea, ka lako sobu tale mai ki sisaria, ena siga ka tarava sa kau mai o paula me veilewai, ena i dabadabe ni vakatulewa e dabe toka mai kina o vesito. ni sa curu mai o paula, era tucake o ira na jiu ka lako mai jerusalemi mera vosa ka beitaki koya, ka sega ni tu e dua na kena dina me tokona, e vakalasuya kece o paula, ka tukuna, "au sega ni saqata na lawa vakajiu, se vakacacana na vale ni soro, se me'u voroka na lawa i sisa, e sega ni dua na cala au cakava." ia o vesito sa vakalomavinakataki ira ga na jiu, sa tarogi paula, "o vakadonuya mo kau cake ki jerusalemi mo la'ki lewai vei au ena veika oqo?" sa tukuna o paula, kemuni sa kila vinaka, ni dodonu me'u na lewai ga ena mataveilewai nei sisa, ni kovuti au na lawa eke, ka sega ni kovuti au na nodra lawa na jiu, me'u la'ki lewai kina vei ira. "kevaka na cala au cakava e dodonu me'u vakamatei kina au sega ni rere me'u mate! ia kevaka e sega kina ni dua na dodonu me tukuni vei ira oqo mera vakamatei au. o sisa mena dikevi na lewa oqo." ni sa oti mai nodratou bose lekaleka o vesito kei ratou na nona matabose, sa tukuna, "ni o sa vinakata me la'ki rogoca o sisa na nomu lewa? mo sa kau sara ga vei sisa!" ni oti e vica na siga sa lako mai sisaria me kidavaki vesito o akariva na tui kei piniasi. e rau tiko e kea me vica tale na siga, sa mani vakamacalataka o vesito vua na tui na bula i paula, ka vaka; e dua na tamata sa mai vesu tu oqo ena lewa i filikesa, ena noqu tiko mai jeruislaemi e tukuna vei au na bete levu kei ira na qase ni lotu vaka jiu, na nona bula era kerei au kina me vakamatei. au qai tukuna vei ira, e sega ni rawa ena matanitu o roma me vakatauca na nona lewa vua e dua ni cala, kevaka me sega ni lako mai o ira era veibeitaki mera vakadinadinataka, ka me vakamacalataka koya talega na tamata beitaki. ni ra sa yaco mai au sa vakarota sara ga ena siga ka tarava, me sa kau mai na tamata beitaki me'u liutaka na veilewai. ia ni ra sa tucake me ra vosa beitaki koya, e sega sara ni vaka me dua na cala levu mai na ka au nanuma tu, e dua ga na ka me baleta na nodra lotu kei na dua na tamata o jisu o koya ka mate, e tukuna tiko o paula ni o koya sa bula

tale. e sega sara kina ni matata vei au na dina ni veika oqo, au sa mani kerei koya kina me kau ki jerusalemi me la'ki wali kina na leqa oqo. "ia sa kerea o paula me sa rogoca ga na nona vakatulewa o aqasitasi, au sa mani vakarota kina me tauri tiko mada vakavesu me yacova ni kau ena matai sisa." sa tukuna o akariva vei vesito, oi au talega au via rogoca na tamata oqori. "ni mataka", "o na rogoci koya kina," sauma o vesito. ena siga ka tarava rau sa ukucavu tu mai ena i ukuuku vaka tui o akariva kei pinaisi, ka ra veitomanu tiko mai ena i lakolako vakatui o ya o ira na turaga ni valu lelevu kei ira na vakailesilesi e cake ni matanitu, me ra mai dabe ena vale ni veilewai levu sa qai vakarota o vesito me kau mai o paula. Sa qai vosa o vesito: kemuni saka akariva na tui kei kemuni na vakailesilesi ni matanitu o ni tiko e daidai, mo ni raica na tamata ka duri tu oqo, era vakamasuti au kina o ira taucoko na jiu mai jerusalemi kei ira talega eke, era vinakata me kua ni qai vakabulai tiko. ia au raica e sega ni dua na cala e cakava ka dodonu kina me vakamatei, kei na nona vinakata me dikeva na lewa oqo o aqasitasi, o ya na vuna au kacivi koya mai kina ni kua. e sega sara ga ni dua nai tukutuku me baleti koya me'u vola rawa vua na noqu turaga. o koya oqo au kauti koya mai kina ena mata veilewai cecere oqo mo dou vakatauca nomudou lewa, ka vakauasivi na lewa cecere nei akariva na tui, ni oti nomudou dikeva nona kisi au sa na qai rawa ni vola vakaitukutuku. e sega ni vakaibalebale me dua e bala ki vale ni veivesu ka sega ni dikevi vakavinaka na cala e beitaki kina."

26

sa tukuna vei paula o akariva, "ena gauna oqo sa soli vei iko na galala, mo talaucaka mai kina na veika kece me baleti iko," sa qai dodoka na ligana o paula, ka tukuni koya: "e daidai e dua na siga marautaki vei au, kemuni akariva na tui, ni rawa me mai rogoci na noqu kisi e matamuni, ena veika era beitaki au tiko kina na jiu, "au kila ni matata vinaka tu vei kemuni, nai tovo ni nodra bula kei na lawa ni nodra lotu na jiu, "era kila taucoko na jiu noqu a susugi cake mai, kei na veika au vulica ni'u mai tiko e jerusalemi. ke-vaka mera vakamacalataki au era kila vinaka, ni o au na luvu ni farisi dina au maroroya ka'u valataka nai vunau. "ia au sa tu oqo ena noqu sa mai lewai, ni'u sa mai ciqoma ka vakabauta, na neimami i nuinui ka yalataka mai vei ira na neimami qase na kalou. na ka yalataki oqo na neimami yavusa e tinikarua, era sega ni cegu kina ena siga kei na bogi, ena nodra lotu vua na kalou mera taukena. ena vuku ni nuinui oqo kemuni akariva na tui era beitaki au tiko kina na jiu ni'u cala. "cava dou sa rui wilika kina me cake bibi nona vakatura cake na kalou na mate? na noqu rai e vaka tu o ya e liu, ena noqu dau vakararawataki ira e cavuta tiko na yaca i jisu na kai nasareci. au cakava sara ga mai jerusalemi ena noqu biuti ira kina vale ni veivesu, ena veivakadonui e solia vei au na bete levu; ni vakamatei eso au tu sara ga kina ena noqu tokona. ni ra lotu tiko ena nodra vale ni lotu au mokulaki ira ka vosa vakacacataki ira; ni'u raici ira e se na votuqu ka tuburi au na cudru katakata, au dau lakova eso tale na matanitu me'u laki vakararawataki ira kina. "ena

veivakadonui kei na veitalai nona na bete levu e soli kina vei au nai tavi me'u lako ki tamasiko," "ni siga levu tutu, kemuni na tui, ni keitou lako tiko ena gaudisala au qai raica ni dua na rarama mai lomalagi e rarama cake sara mai na matanisisa, ni cilavi keitou mai. ni keimami sa bale sobu kece ki na qele, au a rogoca e dua na domo ni vosa mai vei au ena vosa vaka iperiu, ka vaka, "saula, saula, na cava mada o vakacacani au tiko kina? ena dredre vei iko (o na mavoa walega) mo caqeta tiko e dua na ka momoto. "au taroga, 'o cei oi kemuni, turaga? qai tukuna mai, oi au o jisu, o koya o sa vakacacana. "ia mo tucake ka tu e yavam; na vuna au rairai kina vei iko me'u lesi iko moi talatala, ka dau vunautaka talega na veika kece, o raica kei na veika au na qai dau vakatakila tiko vei iko. au na taqomaki iko mai vei ira na isireli, ka vaka talega vei ira na veimatanitu tani, o koya au sa talai iko kina oqo, mo dolava na matadra me rawa ni ra lako tani mai ena i vesu kaukauwa ni butobuto o setani, ka lako vua na kalou na vuni rarama, me bokoci kina na nodra i valavala ca ka vakaiivotavota vata kei ira sa yalosavasava ena nodra vakabauti au (jisu). "o koya oqo, akariva na tui au sega ni talaidredre ki na raivotu vakalomalagi oqo, ia au vunautaka sara ga e liu vei ira mai tamasiko ka tarava mai jerusalemi kei na yasana taucoko vaka jutia ka, vaka talega kina kei vei ira na veimatanitu tani, mera veivutuni ka lesu vua na kalou, ka kitaka na cakacaka me vakaraitaka ni sa yaco na veivutuni dina. oqo na vuna era tauri au kina vakaukauwa ena loma ni vale ni soro, nodra sa vinakata mera vakamatei au. ia na kalou ga sa maroroi au tiko me yacova mai ni kua, me'u tukuna kina na dina oqo vei ira na cecere kei ira talega na lolovira, e sega ni dua na ka vou me'u cavuta o koya ga sa tukuna tiko mai o ira na parofita kei mosese ni na yaco mai á€“ni o karisito ena mate, ka yaco me kedra i sevu na tucake tale mai na mate, ena kauta mai na rarama vei ira na mataqali isireli kei ira na veimatanitu tani." ni se soli vakamacala tiko o paula, sa vosa yani ena domo levu o vesito, "paula sa rairai ca tiko beka na ulumu! ena levu ni veika o vakavulica tu!" ia sa tukuna o koya, e sega ni ca na uluqu kemuni saka vesito, au cavuta tiko na vosa sa dina ka vuku. na ka'u cavuta tiko oqo e kila vinaka sara tu ga na tui, o ya na vuna e dei kina na yaloqu ni'u cavuta tiko, baleta na vei ka kece au tukuna tiko oqo e sega ni vunitaki e kila taucoko na tamata. "akariva na tui, kemuni vakabauti ira na parofita? au kila ni kemuni vakabauti ira." sa tukuna o akariva vei paula, "sa voleka sara mo rawai au me'u lotu yani." sa tukuna o paula, "noqu masu vua na kalou sega ni o iko ga, ia o ira talega era rogoci au ni kua mo dou yaco me vakataki au, ka me kakua ena i vesu sinucodo oqo." ni sa vosa oti o koya, sa tucake na tui kei, o ira na veilitaki ni matanitu kei pinaisi kei ira na dabe vata tiko. era sa lako kina dua na tikina mera la'ki veivosaki kina vakai ira, ka vaka, "na tamata oqo e sega ni dua na cala e cakava, ka dodonu kina me mate se me vesu." sa tukuna o akariva vei vesito, "na tamata oqo sa dodonu me sereki, ia baleta ga ni vinakata me laki rogoca sara o sisa na nona lewai."

sa mani nanumi na soko ogo me na lako mada e liu ki itali, sa soli kina o paula kei na so na kaivesu kina liga i juliase e dua na turaga ni valu nei aqasitisi. keimami vodoka e dua na waqa ni aramatiu me keimami sa sokoravita na baravi kei esia. e dua na kai cesalon-aika mai masitonio o arisitato e lako vata tale tikoga kei keimami. ena siga ka tarava keitou tele yani ki saitonio, o juliase sa dua na ka nona taleitaki paula, sa solia vua na galala me gole ki vanua me la'ki veisotavi kina kei na so na wekana. ni keitou biubiu mai kea, sa tadravi keitou sara tu ga na mata ni cagi, ka dredre kina neitou tosoi liu, keitou sa mani sokota na vualiku kei saipurusu ena kedrau tadrui na yanuyanu ki na vanua. ka sokota yani na wasawasa ena baravi ni yasana vaka sisilia kei pamifilia, keitou la'ki keke sara i mira ena yasana o lisia. mai kea sa kunea kina na turaga ni valu e dua na waqa ni alekisadaria ka vakararu tiko me soko ki itali, sa mani vakavodoki keimami kina. e vica vata na siga neimami tososoto dredre sa qai yacovi o kanitu, sa liwavi keimami vakaukauwa na cagi keimami sa mani soko raviti kiriti ka soko baleti salemona. vovoleka me keimami sega ni sivita rawa na ucu ni koro ogo, keimami sa qai kele yani kina dua na toba vinaka ka volekata na koro levu o lasia. e vica tale na siga na kena kele tiko e keya na waqa, ka sa donumaka talega mai na gauna dredre ni soko, baleta sa oti na gauna ni lolo mua ni yabaki, sa tukuna na nona i vakasala o paula, ka vaka, kemuni saka, au sa siqema tiko ni na dua na ka rarawa ena tarai keda, eda na vakayalia kina e levu na noda i usana, na waqa ena vakila kei keda talega. ia na turaga ni valu sa vakarogoci koya ga na kavetani kei koya nai taukei ni waqa, ka sega ni via rogoca nai vakasala i paula. ni sega ni vinaka sara na toba o ya me kele kina na waqa ena vula i batataba, sa vaka muri kina na nodra i vakasala na lewe levu mera sa soko ga, ka mera sasaga me kele yani i finiki ka dua na toba e kiriti, ka vakanamata tu kina ceva i ra kei na vua i ra, e toba vinaka ni draki batataba. e malumu ga qai vakaliwaliwa toka ga mai vakamalua e dua na bati ni cagi mai na ceva, ka vaka me kauta mai e dua na draki vinaka ni soko, sa mani yavi vakamalua nai kelekele me soko raviti na baravi kei kiriti. ia sega ga ni dede, ni sa tubu cake vakasauri e dua na cagi kaukauwa sara ka yacana o urokilitoni. ni sa tara mai na waqa ka kauta ki wasaliwa, keimami saga me gole ki vanua sa dredre sara ga sa mani vakamuri ga na vanua e lako kina. keimami sa qai ciri volekata e dua na yanuyanu ka yacana o kuta, sa dredre mada ga neimami saga nai velovelo me lako cake mai i wai. ni sa vakarewataki mai cake, era sa qai vakasobura nai kelekele me vesuka tiko na waqa ni ra rerevaka na vatu nuku gatagata mai vanua, era sa qai vakarewataka tale na laca ka kauri ira yani. ni keimami sa rui suaigelegele vakalevu ka sega ni dei rawa ena kaukauwa ni cagi kei na ua, siga ka tarava sa viritaki i wai eso nai usana me bau mamada kina na waqa. ena katolu ni siga, na ka ga sa taura rawa na ligai keimami ena loma ni waqa sa viritaki i wai. ni sa vica mai ogo na siga na kena sega ni rairai na matanisiga se na kalokalo, ka sega ni bau malumu sobu na kaukauwa ni cagi, keimami

sa sega ni vakabauta ni keimami na bula rawa. sa bau dede vinaka na nodra sega tiko mai ni kana a, sa tucake o paula ena kedra maliwa, ka tukuna, kemudou na turaga, e dodonu mo ni a rogoci au e liu me kua mada ni da biuti kiriti, sa mai yacovi keda tu ki na leqa levu ogo kei na noda sa mai biuta kece i wai nai yaya ni waqa. au tukuna vei kemuni ni yalo vaka tagane, e na sega ni dua ena kautani na nona bula, ia na waqa ga ena kasere. ena bogi e tu kina e yasaqu e dua na agilosu ni kalou, au sa nona o koya talega au sa qarava, sa tukuna vei au, kakua ni taqaya paula; o na kau ga mo tu ena mata i sisia; ka raica sa soli ira kece vei iko na kalou o ira sa soko vata tiko oqori kei iko, o koya ogo mo ni yalo qaqa, ena noqu vakabauta na kalou o koya e sega ni dau vosa me lasu, na ka kece e tukuna vei au ena yaco. "e dua na yanuyanu eda na la'ki kasa kina." ena lomalomani bogi ena kena i katinikava ni bogi ena wasawasa levu o atiki, ni keimami veisavuyaki voli ena kaukauwa ni cagi, era sa vakila na kai waqa ni sa voleka mai e dua na vanua. era sa vakarautaka sobu na wai ka raica ni sa katu ruasagavulu; ni toso vakailai e liu na waqa era vakarautaka tale ka raica ni sa katu tinikalima. era sa taqayalaka na veivatu ni rawa me keimami na voca kina, a sa biu sobu e va nai kelekele me dre na mua e muri ni waqa, sa oti keimami sa qai masulaka me siga mai. e bukia lo na kai waqa mera sa dro ki vanua ena nodra biuta sobu tiko vakamalua na velovelo ki wai, era cakava tiko me nanumi tikoga ni ra biuta sobu tiko nai kelekele ena mua i liu ni waqa, sa tukuna o paula vua na turaga ni valu kei ira na sotia, kemuni na maula taucoko! ka vakavo me kua ni dua e biuta na waqa. sa ra qai musuka na dali ni velovelo o ira na sotia ka laiva me ciri yani. ni vakarau me kida mai na mataka, sa kerei ira o paula mera kana mada, sa tukuna, ni kua nai katini ka va ni siga nomuni wawa ka sega tiko ni kana. "au kerei kemuni mo ni kana mada, ni ogo sara ga na nomuni bula, ena sega ni lutu tani mai kina e dua na drau ni ulumudou." ni sa vosa oti vei ira sa taura nai buli madrai ka vakavinavinakataka na kalou ena matadra kecega; ni sa dovai oti sa tekivu me kania. e veivakauqeti vei ira, era sa kana talega. keimami lewe rua na drau ka vitusagavulu ka ono na tamata ka tiko e waqa. ni ra kana ka mamau, era sa qai vakamamadataka na waqa ena nodra biuta i wai na witi (falawa). ni sa rarama mai, era sega ni taura rawa tiko na vanua o ya; ia e dua na toba ka veinukunuku vinaka era sa raica rawa, era sa lomavata ke rawa me sa vakasari tani e kea na waqa. era musuka laivi na dali ni kelekele me biu laivi yani e waitui, sere na dali ni uli ka vakarewa cake na laca me rawa ni biligi ira ki vanua na cagi. sa ra gole na waqa kina gusu ni wai me kasa kina ena kena nuku cere; e sega ni bera na kena mua i liu ni sa vavaca yani na veinuku ka sega ni qai yavala rawa, ia sa tekivu me sa kasere mai na mua i muri ni waqa, ena kena roba vakaukauwa mai na ua. era sa navuca kina na sotia mera sa vakamatei na kaivesu, ni so e rawa ni qalo me dro bula ki vanua. ia na turaga ni valu sa vinakata me vakabulai paula, sa vakadaroya kina na nodra i nakinaki, a sa vakarota, o koya e rawa ni qalo me lade i wai ka me liu yani ki vanua, o ira na kena vo, mera vakasagara eso na tiki ni kauvaro, se na tiki ni caca ni waqa mera qalo kina.

ka sa vakaoqo era sa cabe bula kecega ki vanua.

28

ni ra sa lako ki vanua, era sa qai kila ni yaca ni yanuyanu o ya, o molota. era sa rui lomani keimami o ira nai taukei ni yanuyanu, era vakawaqa buka e matasawa me keimami vakatakata kina, ena vuku ni uca bi kei na batabata. ia ni sa kauta mai o paula e dua nai vau buka ka la'ki tuva kina buka sa waqa tu, qai dolo mai e dua na gata daukata gaga, ni sa tarai koya na katakata ni buka qai viviga na ligana. ni ra sa raica na ka oqo nai taukei ni sa vivigi tu na ligana, era sa veitukunitaka, "oqo sara ga e dua na tamata daulaba, sa dro bula rawa mai o koya i wasawasa, ena sega ni rawa ga me dro bula rawa eke." ia sa kureitaki na ligana o paula kina bukawaqa, sa lutu ka kama kina na gata gaga oqo, ka sega mada ga ni bau vakayagataka na batina vei paula. era sa namaka me na vuce na yagona se me davo matemate sobu i ra. ia ni ra sa waraka vakabalavu ka sega ni dua na ka e bau yaco vua, sa veisau tale nodra nanuma, era tukuna, e rairai na tamata oqo e kalou. volekata na vanua keimami tiko kina na nona i tikotiko nai liuliu levu ni yanuyanu, na yacana o babitu, e kauti keimami ki nona vale ka solevu taki keimami tiko me siga tolu. sa tauvi tamai babitu e dua na katakata ka salavata na cokadra. sa curu kina nona rumu o paula sa masulaka ka tabaka ena ligana, a sa vakabulai kina. ni sa oti oqo, era sa qai tabili mai na lewe ni yanuyanu taucoko era tauvimate, sa sega ni dua me sega ni vakabulai. sa dua na ka na levu ni veivakarokorokotaki era cakava tiko vei keimami; ni keimami sa vakarau biubiu era sa qai cakava e dua nai vakasosolevu ni waqa. ni oti e tolu na vula keimami sa qai vodo kina dua na waqa ni alekisadaria, ka mai vakaruru tiko ena vula i batabata, ka kena i vakatakilakila tiko ni waqa oqo oi rau na drua tagane. matai ni vanua keimami la'ki kele kina ki sairakiuse, keimami tolu na siga e kea. ni keimami biubiu e vakacowiritaki keimami vakalailai na kui sa qai kele yani ki rekiumi. ni oti e dua na siga sa tekivu me liwa na ceva; ena siga ka tarava keimami kele yani ki puteoli, keimami laki sotavi ira e kea na veiwekani era sureti keimami ki na nodra vale me keimami tiko kina me vitu na siga oti keimami sa qai lako ki roma. ni ra sa rogoca na veiwekani mai kea ni keitou sa tiko, era sa lako mai me mai tavaki keitou ena rara i avila kei na bure e tolu. ni sa raica ira o paula sa vakavinavinaka vua na kalou, vaka me soli tale vua e dua na yalo qaqa. oqo ni keitou sa curu ki roma, sa la'ki soli ira sara na kaivesu o koya na turaga ni valu vua na turaga ni vale ni veivesu; ia sa vakatarai ga vei paula me lewa na vanua cava ga me tiko kina, ka dua ga na sotia me dau yadravi koya tiko. ni sa oti e tolu na siga sa qai kacivi ira vata mai na nodra vei turaga na jiu o paula. ni ra sa yaco mai sa tukuna: "oi kemudou na veiwekani, e sega ni dua na ka cala au cakava vei ira na kai noda se ki na nodra i to na noda qase, ia au tauri vakavesu ga mai jerusalemi ka soli kina ligadra na kai roma, ni'u sa lewai, sa vinakati me'u sereki, baleta ni sega na noqu cala me'u vakamatei kina. era sa qai saqata na jiu, au sa vinakata kina me la'ki rogoci vei sisa, sega ni baleta noqu beca na noqu matanitu.

"oqo na vuna au kacivi kemuni mai kina meda mai veisotari ka tukuna na lomaqu vei kemuni, baleta na noda i nuinui na isireli au sa mai vesu tu kina oqo." era tukuna vua, e sega ni dua na ka me baleti iko keimami sa rogoca mada, e sega ni dua nai vola mai jutia se dua e lako mai jerusalemi me mai talanoataka nomu cala o cakava. ia keimami vinakata me rogoca sara ga na nomu vakasama kei na vanua o tu kina; ni sa dua na ka nai rogorogo ni kena sevaki na lotu va karisito oqo ena veivanua kecega. sa navuca e dua na siga, na siga o ya era sa lako mai kina e nona vale mera mai rogoci koya, sa qai tekivu me vakamacalataka vei ira o koya na matanitu ni kalou, ka dusimaka jisu vei ira mai na vunau i mosese ka yacovi ira mai na parofita, e veiwasei mai o koya ena mataka ka yacova ni sa karobo. eso sa vakabauta ka so e sega ni via vakabauta. sa yaco kina vei ira na duidui ka so sa lako sara ga kina, ni cavuta o paula na vosa oqo: "sa vosa na yalo tabu vei aisea na parofita me tukuna vei ira na noda qase, "ka vaka, mo lako vei ira na tamata oqo ka tukuna: dou na daurogoca tikoga ka sega ni kila na kenai balebale; dou na dau raica tikoga ka sega ni kunea; na yalodra na tamata oqo sa rui tasogo, sa bibi kina na daligadra mera rogoca rawa, na matadra era sa sogota, de qai rai rawa na matadra ka rogo rawa na daligadra, ka veisau me kilai yalodra ka rawa kina me'u na vakabulai kemudou." "o koya oqo mo dou kila, na veivakabulai ni kalou oqo sa soli vei ira na veimatanitu tani ni ra na talairawarawa vual" ni sa vosataka oti vei ira na vosa oqo, ni ra sa lako na jiu era sa la'ki veileti sara kina vakalevu vakai ira. sa tikoga o paula me rua vinaka na yabaki ena dua ga na nona vale sa sauma tikoga o koya, ka sa vakacegui ira kecega na lako mai vua, sa vunautaka vakadoudou vei ira na matanitu ni kalou kei na nona vakatavuvulitaka na veika me baleta na turaga o jisu karisito, ka sa sega ni rawa me dua e tarovi koya.

sa bula tiko na vosa, qai yaco na i tekitekivu, na vosa sa tiko vata kei na kalou, na vosa ga, o ya na kalou. sa tiko vata kei na kalou mai na i tekitekivu. sa buli na ka kecega mai vei koya, ke sega o koya sa sega na ka e buli me buli rawa. sa tu vua na bula, na bula oqo sa rarama kina na tamata. sa cila yani na rarama ki na butobuto, ia, na butobuto sa lecaikatakata ga. sa tala mai e dua na tamata na kalou, na yacana o joni. sa lako mai na tamata oqo mei vakadinadina, me vakadinadinataka na rarama, me rawa kina ni ra vakabauta na rarama ena vukuna. sa sega ni rarama o koya, sa talai ga mai, me mai vakadinadinataka na rarama. na rarama dina ga oqo, ni sai koya sa vakararamataka ira na tamata, o ira kece sa lako mai ki vuravura oqo. sa tiko e vuravura na rarama, sa caka o vuravura mai vua na rarama, ia na vuravura sa sega ni kila na rarama. na rarama sa lako mai vei ira na nona, o ira na nona era sa sega ni via ciqomi koya na rarama. vei ira vakayadua sa ciqomi koya na rarama, sa soli vei ira na dodonu me ra luve ni kalou, vei ira yadua sa vakabauta na yacana: o ira sa sucu, sega ena dra se ena lewa vakayago, se ena lewa ni tamata, ena lewa ga ni kalou. sa yaco me tamata na vosa, ka sa mai tiko vata kei keda, ka keitou sa raica na nona i ukuuku ni luvena e dua bauga mai vei tamana, sa sinai sara ena yalololoma kei na dina. sa vakadinadina o joni ena vukuna ka sa kaci yani ka vaka: "sai koya oqo au sa dau tukuna, o koya sa muri au mai, sai koya dina e dodonu me gadrevi, ni sai koya sa liu ka levu vei au." eda sa ciqoma na nona taucoko, mai na loloma ki na yalololoma. ni sa soli mai na i vunau ena vukui mosesese, ia na yalololoma kei na dina ena vukui jisu karisito. sa sega sara e dua sa raica na kalou, ena dua na gauna. na luvena e duabau ga, o koya sa tiko ena lomaseseri tamana, me vaka sa vosa kina o tamana ena vukuna. oqo na tukuniyalo nei joni, ni ra sa vakatalai yani na bete kei ira na livai mai jerusalemi me tarogi koya ka vaka: "o cei sara mada o iko? sa vakatusa, ia, sa sega ga ni vakacala, sa vakaraitaka ga "ni sa sega ni'u karisito." era sa tarogi koya tale? "o iko beka o ilaijia?" "sa tukuna ni sa sega." "sai iko beka na parofita?" sa sauma tale ni "sega." era sa qai tukuna vua, "o iko ga o cei?, me dua kina na ka me keitou tukuna vei ira sa talai keitou mai? na cava o na tukuna me baleti iko?" sa qai sauma: "oi au e dua na domo sa kacikaci tiko ena loma ni vanua, mo ni vakadonutaka na sala i jiova." o iratou sa vakatalai mai vei ira na farisi. e ratou sa vakatataro ka vaka: "na cava ga o sa veipapitaaisotaki tiko kina, kevaka o sa sega ni karisito, se o ilaijia, se na parofita?" sa sauma o joni ka vaka: "au sa veipapitaaisotaki ena wai, e dua sa tucake tu ena kemudou maliwa, dou sa sega ni kila. o koya ga sa muri au tiko mai oqo e dodonu mo ni gadreva ka sega ni oi au, sa rui levu o koya, na wa mada ga ni nona i vava e sega ni dodonu me'u sereka, ni'u sa rui torosobu sara. na veika oqo sa caka tiko mai becibara ena tai kadua ni joritani, na vanua sa veipapitaaisotaki tiko kina o joni. ena siga ka tarava sa raici jisu o joni ni sa lako tiko mai vua, ka tukuna, "raica na lami ni kalou, sa kauta tani na nodra i valavala ca na kai vuravura! "sa i koya ga oqo au sa dau tukuna tiko, ni sa dua sa muri tiko

mai, sa gadrevi vakalevu cake vei keirau, ni sa liu ka levu vei keirau o koya. "au sa sega ni kilai koya; ia, sa dodonu me vakaraitaki o koya vei ira na isireli, au sa lako mai kina oqo me veipapitaaisotaki ena wai." sa tukuna kina o joni, "au sa raica na yalo tabu sa lako sobu mai lomalagi me vaka na ruve ka sa mai toka ga vua. "au sa sega ni kilai koya, o koya ga sa talai au mai me'u veipapitaaisotaki ena wai sa tukuna vei au, "o koya ga o sa raica ni sa lako sobu mai vua na yalo tabu ka sa mai toka vua, sai koya oqo sa dauveipapitaaisotaki ena yalo tabu." "au sa raica ka vakatusa ni sai koya oqo na luve ni kalou. ena siga tale ka tarava, sa tucake tu o joni kei na rua na nona tisaipeli. sa vakaraici jisu ni sa lako voli, sa tukuna mai, sa dina, na "lami ni kalou." e rau sa rogoci koya na nona tisaipeli ni sa vosa tiko, e rau sa muri jisu sara. sa vuki mai o jisu ka raici rau ni rau sa muri koya tiko, sa tarogi rau, "na cava drau sa vakasaqara" e rau sa sauma, "rapai, (qasesivuli) o ni sa tiko mai vei?" sa sauma vei rau o jisu, "drau lako mai mo drau mai raica." e rau sa lako mai me rau mai raica na vanua e sa tiko kina, rau sa tiko vata kei koya ena siga o ya (oqo sai ka tini ni auwa). e dua vei rau sa rogoci joni ni vosa tiko o adriu, na taci saimone pita, sa muri jisu sara. sa raici tacina o saimone ka tukuna vua, "keirau sa raica na mesaia" (na karisito). sa kauti koya sara mai vei jisu, ni sa raici koya o jisu, sa tukuna, "o iko o saimone na luvei jona. o sa vakatokai me "kifa", na kena i balebale na "vatu". o jisu, ena siga ka tarava sa via lako ki kaleli, sa raici filipe sara ka tukuna vua, "muri au mai." o filipe oqo sa lako mai pecisaita na koro nei adriu kei saimone pita. o filipe sa kunei nacanieli ka sa tukuna sara vua, "keirau sa kunei koya sa vosa kina o mosesese ena i vunau, ka era sa volai koya talega na parofita â€" jisu na kai nasereci na luvei joseva." sa tukuna o nacanieli, "e rawa beka ni dua na ka vinaka me lako mai nasereci?" sa sauma o filipe, "lako mada ga mai mo mai raica." sa raici nacanieli o jisu ni sa lako tiko mai ka sa tukuna sara yani vua, "raica, sa dua na isireli dina oqo, ni sa sega vua na veivakaisini." sa taro yani o nacanieli, "o ni sa kilai au vakacava?" sa sauma o jisu ka vaka: "ni se bera ni kacivi iko o filipe, au sa raici iko oti ni o tiko ena ruku ni vu ni lolo." sa vosa o nacanieli ka vaka, "rapai, o ni sa luve ni kalou! o ni sa tui, ka nodra tui na isireli!" sa sauma o jisu ka tukuna vua, "baleta ga ni'u a tukuna vei iko, ni'u a raici iko ena ruku ni vu ni lolo, o sa qai vakabauta kina? o na raica na veika lelevu mai na kena oqo." sa qai tukuna tale, "sa dina taucoko oqo, au sa tukuna vei iko, ni sa na oti oqo, o na raici lomalagi ni sa tadola mai, o na raici ira na agi-ilosu ni kalou ni ra sa lako cake ka lako sobu mai vua na luve ni tamata."

2

ena i katolu ni siga, sa dua kina na vakamau mai kena e kaleli, sa tiko talega e kea na tinai jisu. o jisu kei iratou talega na nona tisaipeli era sa sureti ki na vakamau oqo. ni sa oti na waini, sa tukuna mai na tinai jisu, "sa oti na waini vakarautaki." sa tukuna vua o jisu, "yalawa, na cava oqo o sa leqataka, me mai dua kina na ka vei au? e se bera tiko ni yaco mai na noqu gauna. sa tukuna o tinana vei ira na dauveiqaravi, "na

veika ga sa tukuna vei kemudou o koya dou cakava. sa vakarautaki tu e kea e ono na saqa ni wai, me vaka na nodra i vakarau na jiu, na veisoqo vaka o ya sa dau rawa ni sega kina e ruasagavulu se tolusagavulu na qaloni na wai. sa tukuna vei ira o jisu, "me vakatawani na saqa oqori ena wai." era sa vakatawani ga me sinai vutuvutu. sa tukuna tale vei ira, dou takiva mai eso, ka kauta vua sa lewa tiko na soqo. era sa cakava sara. ni sa tovolea na wai o koya sa liutaka tiko na soqo, sa waini mai, sa sega ni kila se sa caka vakacava, o ira ga sa kauta mai, era sa kila. sa kaciva mai na tagane sa qai vakawati, na dauveiqaravi sa lewa na soqo. sa tukuna vua, "e na i vakatekivu ni soqo sa vakarautaki na waini vinaka, ni ra sa mamarau ena nodra gunu na vulagi, ia, o sa qai maroroya na waini vinaka sara e muri oqo." oqo nai vakatekivu ni veika lelevu sa cakava o jisu mai kena e kaleli, ka sa vakaraitaka na nona i ukuuku; era sa vakabauti koya na nona tisaipeli. ni sa oti oqo, sa lako sobu ki kapenaumi o jisu. o koya, na tinana, ratou na tacina kei ira nona tisaipeli; era sa sega ni tiko me dede sara. sa yaco mai na siga ni nodra lakosivia na jiu, ka sa lako cake ki jerusalemi o jisu. sa raica o koya ena valenisoro, ni ra sa volitaka tiko na bulumakau, na sipi, na ruve, na veisau i lavo kei na vaqara i lavo. sa cakava e dua na wa tali me kuita, ka qai cemuri ira kece tani mai na vale ni soro, vata kei na sipi kei na bulumakau ka qai ceburaka na i lavo kece ni veisau ka vakatoboicutaka talega na kena teveli. sa tukuna vei ira sa volitaka tiko na ruve, "dou kauta tani na veika oqo! dou kua ni cakava na vale nei tamau, me vale ni veivoli!" e ratou sa qai nanuma na tisaipeli ni sa volai tu "na loma katakata ni nomuni vale sa kani au." era sa sauma na jiu ka tukuna vua, "na i vakataki-lakila cava o ni sa vakaraitaka vei keimami, ena gauna o ni sa cakava kina oqo?" sa sauma o jisu ka tukuna vei ira, "vakarusa na valenisoro oqo, ena tolu tale na siga au na vakaduria cake tale." era sa tukuna na jiu, "e vasagavulu ka ono na yabaki e tara kina na vale oqo, ia, o sa tukuna ni ra vakaduri cake me tolu ga na siga?" ia, sa tukuna tiko ga o koya, ni, yagona sa valenisoro o ya. o koya oqo, ni sa tucake tale mai na mate o koya, era sa qai nanuma na nona tisaipeli ni sa tukuna vei ira o koya na veika oqo; era sa vakabauta kina na i vola tabu kei na vosa sa tukuna o jisu. ni sa tiko o koya mai jerusalemi ena "lakosivia," sa levu sara sa vakabauta na yacana ena vuku ni veika sa cakava. sa sega sara ni via vakadeitaki koya o jisu vei ira, baleta ni sa kilai ira vinaka, ka sa sega talega ni gadreva me dua e tukuni koya vei ira na tamata, ni sa kila na cava sa tu vei ira na tamata.

3

sa dua vei ira na farisi, sa daulewa vei ira na jiu, na yacana o nikotimo. na tamata oqo sa lako mai vei jisu ena bogi ka tukuna vua, "rapai, keimami sa kila ni kemuni sa dua na qasenivuli sa lako mai vua na kalou; ni sa sega ni dua e cakava rawa na veika o ni sa cakava, vaka vo, kevaka sa tiko vata kei koya na kalou." sa sauma o jisu, "sa dina sara, au sa tukuna vei iko, vakavo me sucu tale na tamata, ena sega ni raica na matanitu ni kalou." sa taro o nikotimo, "me sucu tale vakacava na tamata ni sa qase mai? e rawa beka

ni curu tale vakarua ki na kete i tinana me qai sucu tale mai? sa sauma o jisu, "sa dina sara, au sa tukuna oqo vei iko, vakavo kevaka sa sucu e dua ena wai kei na yalo tabu, ena sega ni rawa ni curu ki na matanitu ni kalou. "o koya sa sucu ena yago sa vakayago, o koya sa sucu ena yalo sa vakayalo. "kakua ni kidacala ni'u sa tukuna vei iko, mo sucu tale. "sa liwa na cagi ena vanua sa via liwa kina, o sa rogoca na kena rorogo, o sa sega ni kila se sa lako mai vei. sa vakakina o ira sa sucu ena yalo." sa sauma yani o nikotimo ka vaka: "sa rawa vakacava oqo?" sa sauma vua o jisu ka tukuna, o sa dua vei ira na qasenivuli e isireli, ia, o sa sega ni kila na veika vakaoqo? "sa dina sara, au sa tukuna vei iko, eda sa vosataka na veika eda kila, ka tukuniyalotaka na veika eda raica, ia, o iko, sa sega ni via ciqoma na neitou i vakadinadina. "kevaka au sa tukuna vei kemudou na veika vaka vuravura ia, dou sa sega ni via vakabauta, dou na qai vakabauta vakacava kevaka au sa na tukuna vei kemudou na veika vakayalo? "sa sega e dua sa lako cake ki lomalagi, o koya ga sa lako sobu mai lomalagi, oqori na luve ni tamata o koya sa tiko mai lomalagi. io, me vaka sa laveta cake na gata mai veikau o mosese, sa dodonu me laveti cake vakakina na luve ni tamata, ni o ira vakayadua ga sa vakabauti koya era na sega ni rusa, era sa rawata ga na bula e sega ni mudu. "ni sa lomani vuravura na kalou, sa solia kina na luvena e dua ni, ni o koya vakayadua ga sa vakabauti koya, ena sega ni rusa, sa na rawata ga na bula e sega ni mudu. "sa sega ni tala mai na luvena ki vuravura na kalou me vakarusa, me vakabula ga na vuravura ena vuku ni yacana. 'o koya sa vakabauta na luvena, sa sega ni vakarusai, ia o koya ga sa sega ni vakabauta ena rusa vakaidina baleta ni sa sega ni vakabauta na yaca ni luve ni kalou. 'oqo na nodra vakarusai, ni sa lako mai ki vuravura na rarama, na tamata era se vinakata ga na butobuto ka sega ni rarama, baleta ga ni sa ca tikoga na nodra i valavala. 'o ira vakayadua sa cakava tiko na ka ca, sa cata na rarama, ka sa bese ni lako mai ena rarama, de qai kilai na veika era cakava tiko. "ia o koya sa cakava tiko na veika e dina, sa lako mai ena rarama, sa laurai vinaka na nona bula, ni sa cakava tiko ena mata ni kalou." sa oti oqo, sa lako mai o jisu kei ira na nona tisaipeli ki jutia, ka sa mai veipapitaisotaki tiko e kea. o joni a veipapitaisotaki tale tiko ga mai aenoni voleka e salimi baleta ni sa levu kina na wai. era sa lako mai ka papitaisotaki. e se bera tiko ni biu ki vale ni veivesu o joni. sa qai yaco e dua na veileti vei ira na tisaipeli i joni kei ira na jiu me baleta na veivakasavasavataki. era sa lako mai vei joni ka tukuna vua, "qasenivuli, o koya sa tiko vata kei iko mai na tai kadua ni joritani, o koya o sa dau tukuna tiko, raica sa veipapitaisotaki tiko o koya, ka ra sa lako tiko ga mai vua na tamata kecega!" sa sauma o joni, ka vaka: "raica na tamata sa sega ni rawata e dua na ka, vakavo, ke sa soli vua mai lomalagi, o ni sa vakadinadinataka vei au, ni'u sa tukuna, ni sa sega ni oi au na karisito, ia, au sa talai ga me'u liu mai vua. "o koya sa vakawati, sa tiko na watina, nai tokani nei koya sa vakawati sa tucake tu ka me rogoci koya, sa reki vakalevu ni sa rogoca na domo i koya sa vakawati. o koya sa qai vakayacori kina na noqu reki vakalevu. "me levu tikoga o koya ka me'u lailai sobu tikoga oi au. "o koya sa lako mai cake,

sa cecere vei ira kecega; o koya sa lako mai vuravura sa vakavuravura ka sa vosataka na veika vakavuravura. o koya sa lako mai lomalagi, sa cecere vei ira kecega. "na veika sa raica, ka rogoca sa vakatusa, ia, sa sega ni dua e via ciqoma na nona i tukutuku. "o koya sa rogoca ka ciqoma na nona i tukutuku, sa vakadinata ni sa dina na kalou. "o koya sa tala mai na kalou, sa tukuna na vosa ni kalou, ni sa sega ni solia na kalou na yalo evakaiyalayala. "na kalou sa lomana na luvena, ka sa solia na ka kecega kina qeteqete ni ligana. "o koya sa vakabauta na luvena sa rawata na bula sega ni mudu; o koya sa sega ni vakabauta na luvena ena sega ni raica na bula, ka sa tu ga vua na cudru katakata ni kalou."

4

ni sa kila o jisu na nodra sa rogoca na farisi ni sa levu sa papitaistoka o jisu mai vei joni. (e dina mada ga ni sega ni veipapitaistoki o jisu, o iratou ga na nona tisaipeli) sa biuti jutia ka lako ki kaleli. ia, sa lako curumi samaria yani. sa yaco yani ki na dua na koro mai samaria o saika, voleka ki na dua na vanua sa solia o jekope vei joseva na luvena. sa tiko e kea na toevu ni wai nei jekope. sa oca sara o jisu ena nona lako voli mai, ka sa mai cegu sara ena toevu oqo, ni sa i ka ono tiko ni auwa. sa lako mai e dua na yalewa ni samaria me mai taki wai, sa vosa vua o jisu, "solia mada vei au e dua na wai, me'u gunu." e ratou se lako ki na koro oiratou na nona tisaipeli me voli kakana. sa sauma mai na yalewa ni samaria vei koya, "e rawa vakacava vei iko na jiu mo kere wai mai vei au na samaria?," ni rau sa sega ni veiwekani vinaka na jiu kei na samaria. sa vosa yani o jisu ka vaka: "kevaka walega o sa kila na i solisoli ni kalou, kei koya sa vosa tiko yani oqo vei iko, 'solia mai me'u gunu,' o na kerekere vua, ka na solia vei iko o koya na wai sa tiko kina na bula." sa vosa vei jisu na yalewa, "kemuni, sa sega na ka mo ni taki kina, ni sa rui titobu na toevu. o ni sa kauta mai vei na wai sa tiko kina na bula? "o ni sa levu cake beka vei koya na tamai keimami o jekope, o koya sa solia vei keimami na toevu oqo, ka sa gunu talega mai kina "o koya kei iratou na luvena kei na nona manumanu kecega?" sa sauma vua o jisu ka vaka: "yalewa o koya sa gunu mai na wai oqo, ena via gunu tale, 'ia, o koya vakayadua sa gunuva na wai au na solia vua, ena sega ni karamaca tale. na wai au na solia vua, ena vuki me mataniwai vure ka tovere cake tiko ga ki na bula sega ni mudu." sa vosa vei jisu na yalewa, "kemuni, ni solia mai na wai oqori, me'u kua ni karamaca tale, se me'u lako tale mai e ke me'u taki. sa tukuna vua o jisu, "lako kaciva mai na watimu ka drau lako mai." sa sauma mai na yalewa, "sa sega na watiqu." sa tukuna yani o jisu, "o sa vosa dina mai ni sa sega na watimu, sa lima oti e liu na watimu, kei koya drau sa tiko vata oqo sa sega ni watimu; o sa vosa dina sara mai." sa vosa vei jisu na yalewa, au sa qai kila, ni kemuni sa dua na parofita. era sa lotu ena ulunivanua oqo o ira na neimami qase, oi kemuni na jiu, o ni sa tukuna ni kemuni sa daulotu mai jerusalemi. sa tukuna vua o jisu, "yalewa, vakabauti au, sa lako tiko mai na gauna ni kemuni na sega ni lotu ena ulunivanua oqo se mai jerusalemi vei koya na tamada. "o ni sa lotu vua o ni sa

sega ni kila; keimami sa kila se o cei keimami sa lotu vua, na vakabulai sa neimami na jiu. "na gauna sa lako tiko mai, sai koya sara ga oqo, ni o ira na lotu dina, era na lotu vei tamada vakayalo ena dina talega; o tamada sa vakasaqarai ira tiko sa vaka oqori. "e yalo na kalou, o ira na lotu vua e dodonu me ra lotu vakayalo, ena dina talega." sa vosa vei jisu na yalewa, "au sa kila ni sa lako mai na mesaia" (na karisito). "ni sa lako mai o koya, ena tukuna vei keda na ka kecega." sa tukuna vua na yalewa o jisu, "sai au sara ga sa vosa tiko oqo vei iko, o koya o sa nanuma tiko. e ratou sa basika mai na nona tisaipeli, ka ratou sa qoroia ni rau veivosaki tiko o jisu kei na dua na yalewa; sa sega ga ni dua e vosa rawa, me taroga, "na cava o ni sa vakasaqara, se, ena cava o ni sa veivosaki tiko kina kei na yalewa oqori?" sa biuta tu na nona i takitaki na yalewa, ka sa lako yani ki na koro ka tukuna vei ira na tamata, "ni lako mai ka mai raica na tamata sa tukuna vei au na veika kecega au sa cakava. o koya beka li oqo na karisito?" era sa lako tani mai na koro ka lako mai vua. era sa vakaugeti koya na nona tisaipeli ka tukuna, "rapai ni mai kana." sa tukuna vei ira o jisu, "sa tu na kakana me'u kania, ia, dou sa sega ni kila." era sa veivosaki na tisaipeli ka vaka: "e dua beka sa kauta mai na kakana me kana kina o koya?" sa tukuna vei iratou o jisu, "na kequ kakana me'u cakava na loma i koya sa talai au mai, ka me'u vakaotia na nona cakacaka. "dou sa sega beka ni tukuna, ni se vo tiko e va na vula me qai ia na tatamusuki? raica, au sa tukuna vei kemudou, dou veiraiyaki mada ka raica na were, era sa matua tu me ra tamusuki! 'o koya sa tatamusuki sa rawata na kena i sau, ka kumuna vata na vuata ki na bula sega ni mudu. me rawa kina vei koya sa tea kei koya sa musuka me rau reki vata. "sa dina kina na veika sa dau tukuni tiko 'sa dua sa kakaburaki ka sa dua tale sa tamusuka.' "au sa talai kemudou mo dou la'ki tamusuka na ka dou sa sega ni oca kina; e so era sa cakacaka, ia, dou sa curu kina ena nodratou cakacaka" sa levu sara vei ira na kai samaria ena koro levu o ya, era sa vakabauti jisu ena vuku ni veika sa tukuna na yalewa. "ni sa tukuna o koya na veika kece au sa cakava." ni ra sa lako mai vei jisu na kai samaria, era sa kerei koya me ra tiko vata mada; sa tiko vata kei ira o jisu me rua na siga. sa levu tale era sa vakabauta ena vuku ni nona vosa. era sa qai tukuna vua na yalewa, "keimami sa vakabauta oqo e sega tale ena vuku ni nomu vosa, ni keimami sa rogoca dina oqo ka kila ni sai koya dina oqo na karisito nai vakabula kei vuravura. ni sa oti e rua na siga ena nona tiko mai kea, sa lako sara ki kaleli. sa vakatusa vakai koya o jisu ni sa sega ni dokai na parofita ena nona vanua. ni sa lako mai o koya ki kaleli, era sa ciqomi koya, ni ra sa raica na veika kece sa cakava o koya mai jerusalemi ena solevu; ni ra a tiko mai kea. sa lako tale mai o jisu e kena, mai kaleli, na vanua sa vukica kina na wai me waini. sa dua na turaga sa tauvi mate vakalevu na luvena mai kapenaumi. ni sa rogoca o koya, ni sa lako mai o jisu mai jutia ki kaleli, sa lako vua ka kerei koya me lako mada mai me vakabulai na luvena, ni sa voleka sara tu ga ni mate. sa tukuna vua o jisu, "kevaka o ni sa raica sara na i vakatakilakila kei na veivakurabitaki, o ni na sega ga ni vakabauta?" sa tukuna vei jisu na turaga ni vanua oqo, "io saka, mo ni lako mai de qai mate na luvuqu!" sa tukuna vua o jisu,

"mo lako ga, sa bula na luvemu." sa vakabauta na vosa sa tukuna o jisu na turaga oqo, ka lako yani. ni sa lako tiko yani o koya, sa sotavi koya na nona dauveiqaravi ka tukuna, "sa bula na luvemu!" sa qai vakataroga na gauna sa bula kina o koya, era sa tukuna vua, "ena siga e nanao ni rauta tiko nai ka vitu ni auwa, sa biuti koya na katakata." sa kila o tamana na gauna vata ga o ya sa vosa kina o jisu ka tukuna vua "sa bula na luvemu." sa vakabauta o koya kei na nona vuvale. oqo tale na i karua ni veika sa cakava o jisu ni sa lako tani mai o koya e jutia ki kaleli.

5

ni sa oti oqo, sa dua na nodra solevu na kai jutia, sa lako cake kina o jisu ki jerusalemi. mai jerusalemi ena matamata ni sipi, sa tiko kina na tobu o "pecisaita", ena vosa vaka iperiu ka sa lima na kena varada. era sa dau davo tu kina na tauvimate, na mataboko, na paralase, na malumalumu, ni ra sa dau waraka tu na vakayavalati ni wai. sa dau lako sobu mai na agilosia ena so na gauna me vakayavalata na wai; o koya ga sa liu ki na wai ni sa vakayavalati oti, sa dau vakabulai mai na kena mate. sa dua na tamata sa tiko e kea, sa tolusagavulu ka walu na yabaki ni nona tauvi mate. ni sa raici koya o jisu ni sa davo tiko e kea ka kila ni sa tauvi mate vaka dede tiko, sa tukuna sara vua, "o sa vinakata mo vakabulai?" sa sauma vei jisu na tamata tauvi mate, "kemuni, sa sega ni dua me biuti au ki na tobu ni sa vakayavalati; ni'u sa sasaga tiko yani, sa dua sara sa liu vei au." sa tukuna vua o jisu, "raica, tucake, taura na nomu i yaya ni moce ka lako." vakasauri sa bula vinaka na tamata, sa taura cake na nona i yaya ni moce, ka sa lako. sa siga ni vakacecegu na siga o ya. era sa vosa vua o ira na jiu ka vaka; "sa siga ni vakacecegu oqo; sa sega ni tara vei iko mo colata tiko na nomu i mocemoce." sa sauma vei ira, o koya sa vakabulai au sa tukuna, "taura cake na nomu i mocemoce ka lako." o cei oqo sa tukuna vei iko, "mo taura cake na nomui mocemoce ka lako?" o koya sa vakabulai, sa sega ni kila se o cei oqo sa veivakabulai sa yali yani o jisu ni ra sa veidrigidrigi mai na tamata ena vanua o ya. ni sa oti oqo, sa raici koya sara o jisu ena vale ni soro ka tukuna vua, "raica o sa bula vinaka, kua ni valavala ca tale, de qai yaco mo ca vakalevu sara. sa lako yani na tamata oqo ka tukuna vei ira na jiu ni sai jisu ga sa vakabulai koya. ena vuku ni ka oqo, era sa vakacacani jisu kina ka via vakamatei koya, baleta ni sa caka na veika oqo ena siga ni vakacecegu. sa sauma vei ira o jisu ka vaka, "sa cakacaka tiko o tamaqu me yacova mai oqo, au sa cakacaka tale tiko ga oqo." era sa qai sasaga vakaukauwa tikoga na jiu me ra vakamatei koya, sega ni nona voroka nai vunau ni sega ni vakacecegu, baleta talega ni sa tukuna o koya ni sa tamana na kalou, ka cakava me rau tautauvata kei na kalou. sa sauma o jisu ka tukuna vei ira, "sa dina sara, au sa tukuna vei kemuni, na luvana sa sega ni rawa ni cakava e dua na ka vakataki koya ga, na veika ga sa raica mai vei tamana ni cakava tiko; na veika ga sa cakava o tamana sa cakava talega o koya. "sa lomana na luvana o tamana, sa vakatakila talega vua na veika sa dau cakava o koya. o tamana ena vakaraitaka vua na luvana na veika lelevu mo ni kurabui kina.

"me vaka sa vakatura cake tale na mate o tamana o solia vei ira na bula, ena solia vaka kina na bula na luvana vua sa vinakata ga o koya. "sa sega ni lewa e dua o tamana, sa solia kecega na vakatulewa vua na luvana. "me ra doka kina na luvana, me vaka era sa doka na tomana. o koya sa sega ni doka na luvana, sa sega talega ni doka na tamana ni o koya ga sa talai mai na luvana. "sa dina sara, ni'u sa tukuna vei kemuni, o koya sa rogoca na vosa ka vakabauti koya sa talai au mai, sa tu vua na bula sega ni mudu, ka na sega ni lewai, ena lako mai na mate ki na bula. "sa dina sara, au sa tukuna vei kemuni, sa yaco mai na gauna ka sa tu sara ga oqo, era na rogoca na domo i koya na luvu ni kalou na mate; o ira sa rogoca, era na bula. "me vaka ga ni sa tu vua na tamana na bula, sa solia kina o tamana na bula vua na luvana, me tu na bula vua ga na luvana, "sa solia talega vua na kaukauwa ni lewa me vakatulewa kina, baleta ni sa luvu ni tamata talega o koya. "mo ni kua ni kidroa ena veika oqo, sa lako tiko mai na gauna ni o ira kece sa tu ena i bulubulu, era na rogoca na domona, "era na lako mai, vei ira sa caka vinaka ki na vakaturi cake tale ni bula, kei ira sa caka ca, ki na nodra vakaturi cake tale na vakararawataki. "au na sega ni cakava rawa e dua na ka. au na rogoca, au na vakatulewa vakadodonu baleta ni'u sa sega ni lewa ena lomaqu ga, ena lomai tamaqu ga, o koya sa talai au mai. "kevaka au sa vakadinadinatiki au ga, na noqu i vakadinadina sa sega ni dina. "sa dua tale sa vakadinadina vei au, au sa kila, ni nonai vakadinadina sa dina. "o ni sa talai joni mai, sa solia o koya na i vakadinadina e dina. "au sa sega ni ciqoma nai vakadinadina vakatamata, au sa tukuna yani oqo mo ni vakabulai kina. "sai koya na cina sa waqa caucandre tiko, ni kemuni sa vinakata ena dua na gauna lekaleka me reki tiko ena nona rarama. "ia, sa dua tale nai vakadinadina e uasivita na nei joni; ena vuku ni cakacaka sa solia vei au o tamaqu me'u vakaoitia â€" na cakacaka sara ga au sa cakava tiko â€" sa vakadinadinatiki au, ni sa talai au mai o tamaqu. "na tamaqu vakataki koya, sa vakatalai au mai, sa dautukuni au, o ni sa sega ni rogoca na domona ena dua na gauna, se raici koya: "ia, sa sega ni tu vei kemuni na nona vosa, baleti koya sa talai mai, o koya kemuni sa sega ni vakabauta. "o ni sa vakasaqara nai vola tabu, ena nanuma ni kemuni na rawata kina na bula sega ni mudu; na i vola tabu sa tukuni au (jisu) ga. "o ni sa sega ni vinakata me lako mai vei au mo ni mai rawata kina na bula, "au sa sega ni ciqoma na veidokai vakatamata "au sa kilai kemuni, ni sa sega ni tu vei kemuni na lomana na kalou, "au sa lako mai ena yaca i tamaqu, ia, o ni sa sega ni ciqomi au; kevaka e dua sa lako mai ena yacana ga, o ni na ciqomi koya. mo ni vakabauta vakacava, na tamata era sa veidokadokai wale tu ga, ka ni kemuni sa sega ni vinakata na dokai, e lako ga mai vua na kalou? "mo ni kua ni nanuma ni'u sa beitaki kemuni tiko vua na kalou na tamada; e dua sa beitaki kemuni tiko â€" o mosese ga o ni sa kila tiko. "kevaka, kemuni sa vakabauti mosese â€" e dodonu mo ni vakabauti au talega, ni sa vola o mosese na veika me baleti au. "kevaka, o ni sa sega ni vakabauta na veika sa vola, mo ni na qai vakabauta vakacava na noqu vosa?"

ni sa oti na veika oqo, sa lako ki na wasawasa mai kaleli o jisu, na wasawasa mai taiperia. era sa muri jisu e dua nai wiliwili levu ni tamata, ni ra sa raica na veika lelevu sa cakava o koya vei ira sa tauvimate. sa lako cake o jisu kina ulunivanua, ka sa tiko vata kei ira na nona tisaipeli. na lakosivia, na nodra solevu na jiu, sa voleka mai, sa rai yani o jisu, ka raici ira na lewe vuqa ni ra sa lako tiko mai vua, sa tukuna sara vei filipe, "me voli mai vei na madrai me ra kana kina oqo?" sa tukuna o jisu na veika oqo me vakatovolei filipe kina, ni sa kila oti tu ga o jisu na veika me na cakava. sa sauma vua o filipe, "me limasagavulu na dola na madrai ena sega ni veiraaurai kei ira oqo, me rawa mada ga ni ra vakalalai?" e dua vei ira na nona tisaipeli o adriu na taci saimone pita sa tukuna mai vua, e dua na gone e tiko oqo, sa tiko vua e lima na madrai kei na rua na ika lalai, na cava oqo vei ira na lewe vuqa sa wawa tu. sa qai vosa mai o jisu ka vaka: "cakava me ra dabe kece." sa levu na vanua sa tu me ra dabe kina. era sa dabe sobu, na tagane mada ga, e lima na udolu. sa taura na madrai o jisu, ni sa vakavinavinaka oti, sa wasea sara vei ira na nona tisaipeli, o ira na tisaipeli era sa wasewase sara vei ira sa dabe tiko; sa vakakina na ika me vaka na kena levu era sa vinakata. ni ra sa mamau na tamata, o jisu sa tukuna sara vei ira na nona tisaipeli, "mo ni kemuna mai na veika sa vo, me kemuni kece sara." sa soqoni kece mai na kena vo ka vakatawani ena tinikarua na sova na vovo ni lima na madrai kei na rua na ika sa laukana vakavo tu. o ira na tamata oqo, ni ra sa raica na veika sa cakava o jisu, era sa tukuna: "sa i koya dina oqo na parofita e dodonu me na lako mai ki vuravura." ni sa kila o jisu ena nodra sa via tauri koya vakaukauwa ka mera buli koya me nodra tui, sa lako yani ki na dua na ulunivanua me tiko duadua kina. ni sa yakavi mai, era sa lako na nona tisaipeli ki wai, era sa vodoka e dua na waqa ka me muri wai yani vaka ki kapenaumi. sa buto tiko mai, ka e se bera ga ni yaco mai o jisu. sa tubu cake na ua lelevu baleta ni sa liwa vakaukauwa tiko na cagi. ni ratou sa voce tiko me tolu se va na maile, e ratou sa raici jisu ni sa lako tiko mai e dela ni wai ka sa volekata mai na waqa; e ratou sa rere vakalevu sara. sa vosa mai vei iratou o jisu ka tukuna, "sai au ga oqo, dou kua ni rere. e ratou sa kacivi jisu mai ki na waqa, vakasauri sa yaco ki vanua na waqa. ena siga ka tarava, ni ra sa raica o ira na tamata sa tiko mai na tai kadua ni wai ni sa sega tale na waqa sa vo, na waqa ga e ratou sa vodo tiko kina na nona tisaipeli, ka ra sa sega ni vodo vata kei jisu, o iratou duaduaga - sa so tale na waqa era sa lako mai taiperia, volekata na vanua era sa kania kina na madrai kei na ika ni sa vakavinavinakataka oti o jisu - ni ra sa sega ni raici jisu na tamata, se ira na nona tisaipeli, era sa lako mai ki kapenaumi me vakasaqarai jisu. era sa raici koya mai na tai kadua ni wai, ka ra tarogi koya, "rapai o ni sa lako mai vakacava e ke?" sa sauma o jisu ka vaka: "sa dina sara, au sa tukuna vei kemuni, o ni sa vakasaqarai au sega ni baleta nai vakatakilakila, sa baleta ga ni o ni sa kana ka mamau. mo ni kakua ni oca ena vuku ni kakana ena oti yani, mo ni oca ga ena kakana sa tudei ka sega ni mudu, sa solia ga na luve ni tamata,

baleta ni sa solia o tamana na kena i vakadei vua na luvena. era sa tukuna vua na tamata, "na cava me keimami cakava, me keimami cakava kina na cakacaka ni kalou?" sa sauma vei ira o jisu ka tukuna, "oqo na cakacaka ni kalou, mo ni vakabauti koya sa talai mai vua na kalou." era sa tukuna vua, "na vakatakilakila cava o ni na cakava, me keimami raica ka vakabauti kemuni kina? na cakacaka cava o ni sa cakava?" "o ira na tamai keimami era sa kania na mana mai na vanua liwa; me vaka sa volai, "sa solia vei ira na madrai mai lomalagi me ra kania!" sa qai tukuna vei ira o jisu, "sa dina sara, au sa tukuna vei kemuni, o mosesa sa sega ni solia vei kemuni na madrai mai lomalagi, o tamaqu ga sa solia na madrai mai lomalagi." "ni sa madrai mai vua na kalou, o koya sa lako sobu mai lomalagi, ka sa solia na bula ki vuravura." era sa tukuna vua, "tura ga ni solia tikoga vei keimami na madrai oqori." sa tukuna vei ira o jisu, o au ga na madrai ni bula. o koya sa lako mai vei au, ena sega tale ni via kana, kei koya sa vakabauti au ena sega ni via gunu tale. "au sa tukuna oqo vei kemuni, ni kemuni sa raici au, ia, o ni sa sega ga ni vakabauti au." "na veika kece sa solia o tamaqu vei au, ena lako kece mai vei au, ena sega sara ni dua me biu laivi. "ni'u sa lako sobu mai lomalagi, sega ni'u mai cakava na lomaqu ga. na lomai koya ga sa talai au mai. "sai koya oqo na loma i tamaqu sa talai au mai, o ira kece sa solia mai vei au o koya, me kua ni dua e yali, me'u vakaturi ira cake ga ena siga mai muri. "oqo na loma i koya sa talai au mai, o ira vakayadua sa raica na luvena, ka vakabauti koya ena rawata na bula sega ni mudu, au na vakaturi koya cake ena siga mai muri. era sa vosa kudrukudru ena vukuna o ira na jiu, ni sa tukuna, "oi au na madrai sa lako sobu mai lomalagi." era sa tukuna mai, e sega beka ni o jisu ga oqo na luvei joseva kei meri, na tamana kei na tinana eda sa kila vinaka. me tukuna rawa vakacava o koya, "sai au sa lako sobu mai lomalagi?" sa sauma yani o jisu ka vaka â€" "mo ni kua ni vosa kudrukudru vakai kemuni." "sa sega ni rawa ni dua na tamata me lako mai vei au, vaka vo kevaka sa vakayarararataki koya mai o tamaqu o koya sa talai au mai, au na vakaturi koya cake talega e na siga mai muri. "era sa vola na parofita, era na vakavulici kecega mai vua na kalou. o ira kece sa rogoca ka vuli mai vei tamaqu era na lako mai vei au. "sa sega ni baleti koya ga sa raica na tamana, o koya ga sa mai vua na kalou; sai koya ga sa raica na tamana. "sa dina sara, au sa tukuna vei kemuni, o koya sa vakabauti au, sa rawata na bula sega ni mudu. "sai au ga na madrai ni bula. "era sa kania na mana na nomuni qase mai na vanua liwa, ka mate. "oqo na madrai sa lako sobu mai lomalagi, o koya sa kania na madrai oqo, ena bula me sega ni mudu; na madrai au na solia â€" na yagoqu ga â€" o koya au na solia me bula kina o vuravura. era sa veiba vakataki ira na jiu ka tukuna "ena rawa beka vakacava vua na tamata oqo me solia vei keda na yagona me da kania?" sa tukuna vei ira o jisu, "sa dina sara, au sa tukuna vei kemuni, vakavo sara ni kemuni sa kania na yagona na luve ni tamata ka gunuva na nona dra, sa sega vei kemuni na bula. "o koya sa kania na yagoqu ka gunuva na noqu

dra sa tu vua na bula sega ni mudu, au na vakatucake-taki koya ena siga mai muri. "na yagoqu sa kakana dina, ka wainigunu dina na noqu dra. "o koya sa kania na yagoqu ka gunuva na noqu dra sa tu vei au, oi au talega vua. "me vaka sa bula tiko o tamaqu, o koya sa talai au mai, au sa bula tiko ena vuku i tamaqu, sa vakakina o koya sa sucu mai vei au, ena bula ena vukuqu. "sai koya oqo na madrai sa lako sobu mai lomalagi á€" sa sega ni vaka na mana era sa kania na nomuni qase ka ra sa mate kina. o koya sa kana mai na madrai oqo, sa bula ka sega ni mudu." sa tukuna na veika oqori o jisu ena vale ni lotu sa vakavuvuli kina o koya mai kapenaumi. e vuqa na nona tisaipeli ni ra sa rogoca mai vua na veika oqo, era sa tukuna mai á€" "sa dua na ka dredre oqo, o cei ena kila rawa?" ni sa kila o jisu na nodra veivosayaki na nona tisaipeli ena vuku ni ka oqori, sa tukuna yani vei ira, "o ni sa leqa beka ena vuku ni veika oqo? "vakacava kevaka o ni sa raica na luve ni tamata ni sa lako cake ki na vanua ea tiko ga kina e liu? "sai koya na yalo sa solia na bula, sa sega ni yaga na yago. na vosa au sa vosa-taka vei kemudou sa yalo, ka vaka vu bula. "sa so vei kemuni sa sega ni vakabauta," ni sa kila o jisu mai na i vakatekivu o cei sa sega ni vakabauta kei koya ena cakitaki koya. sa tukuna o jisu, "au sa tukuna oti vei kemuni ni sega ni dua e lako rawa mai vei au, vakavou, kevaka sa vakatara vua o tamaqu. mai na gauna sara ga o ya, sa levu vei ira na nona tisaipeli sa lesu tani mai vua, ka era sa sega tale ni lako vata. sa qai tukuna vei ira na lewe tinikarua o jisu, "dou sa via lako tani talega oi kemudou?" sa sauma yani o pita, "turaga me keitou lako tale vei cei? sa tu ga vei kemuni na vosa ni bula sega ni mudu." "keitou sa yaco talega me vakabauta ka kila, ni sai kemuni na karisito na luve ni kalou bula." sa sauma vei iratou o jisu, "sa sega beka ni'u digitaki kemudou na lewe tinikarua, ka sa dua vei kemudou na tevoro?" sa vosa ena vuku i jiu-tasa isikarioti na luve-i saimone, ni sai koya ena volitaki jisu, ka dua vei ira na lewe tinikarua.

7

sa oti oqo, sa veilakoyaki voli o jisu mai kaleli; ni sa sega ni via veilakoyaki voli e jutia, baleta ni ra sa vakasaqarai koya na jiu me ra vakamatea. sa qai yaco mai na nodra solevu ni vale vakaceveceva na jiu. era sa tukuna vei jisu na tacina, "biuta na vanua oqo, ka lako ki jutia, me ra raica talega na nomu tisaipeli na veika o sa dau cakava. "ni sa sega e dua sa dau cakava vuni na ka, kevaka sa vinakata me ra kila na tamata na ka o ni sa daucakava. kevaka o sa cakava oqo, vakaraitaki iko yani ki vuravura." o iratou mada ga na tacina e ratou sa sega ni vakabauti koya. sa qai tukuna vei iratou o jisu, "e se bera ni yaco mai na noqu gauna, na nomuni gauna na tamata sa tu oqo. "o vuravura ena sega ni rawa ni cudruvi kemuni, sa cati au ga o vuravura baleta, ni'u sa tukuna tikoga na ca ni veika sa cakava tiko o koya. "dou lako cake ki na solevu, au na sega, baleta ni se sega ni yaco taucoko mai na noqu gauna." ni sa tukuna oti na veika oqo vei iratou na tacina, sa tiko ga e kaleli o koya. ena gauna e ratou sa lako cake kina na tacina, sa lako cake vakavuni talega o jisu ki na solevu, sa sega ni vakaraitaki koya.

era sa vakasaqarai jisu ena solevu o ya o ira na jiu, ka vakataroga tiko, "e vei o koya?" sa levu sara na veivosaki era sa cakava na tamata ena vukuna. era sa tukuna e so "sa tamata vinaka o koya," so tale era sa tukuna, e sega, e ca o koya, sa dau vakaisini ira na tamata. "sa sega ga ni dua e vosa ena matana votu me baleti jisu, ni ra sa rerevaki ira na jiu. ni sa vakacagau tiko na soqo, sa lako cake ki na valenisoro o jisu ka vakatavuvuli. era sa qoroqoro ka tukuna mai, "sa kila vakacava o koya na i vola tabu, ni sa sega ni vulica?" sa sauma vei ira o jisu ka vaka, "na i vakavuvuli sa sega ni noqu, sa nei koya sa talai au mai. "kevaka e dua sa via muria na lomai tamaqu, ena kila na vei ka baleta nai vakavuvuli, se sa mai vua na kalou, se mai na noqu kaukauwa ga. "o koya sa vosa ena vukuna ga, sa vakasaqara ga na nona dokai, ia o koya e vakasaqara na dokai i koya sa veitalai mai sa qai dina, sa sega sara vua na veivukiyaki! "sa sega beka ni solia vei kemuni nai vunau o mosese, ia, sa sega sara vei kemuni sa maroroya nai vunau? na cava o ni sa via vakamatei au kina?" era sa vosa mai na tamata ka vaka: "sa tiko vei iko na tevoro, "o cei sa vinakata me vakamatei iko? sa sauma vei ira o jisu, "au cakava e dua ga na ka, o ni sa qoroqoro kina. "sa cakava vei kemuni o mosese na veicilivi, (na veicilivi oqo sa mai vei ira na qase) ia, o iko sa cakava na veicilivi ena siga ni vakacecegu. "kevaka e dua sa cakava na veicilivi ena siga ni vakacecegu me kua ni voroki kina na i vunau i mosese, o ni sa cudruvi au baleta ni'u sa vakataucokotaka e dua na tamata ena siga ni vakacecegu. "mo ni kua ni via vakalewa me vaka ga na kenai rairai, mo ni lewa ena vakalelewa e dodonu." eso vei ira e jeruselemi era sa taroga, "sa sega beka ni o koya ga oqo, era sa vakasaqara tiko me ra vakamatea?" "ni raica mada, sa vosa dina tiko vakadoudou ka ra sa sega ni rawa ni tukuna e dua na ka vua. era sa kila tiko beka na veiliutaki ni sai koya dina oqo na karisito? "eda sa kila se sa lako mai vei o koya oqo, ni sa lako mai na karisito, ena sega ni dua e kila se sa lako mai vei." sa kaci vakadomo i levu o jisu ni sa veivakavulici tiko ena valenisoro ka vaka: "o ni sa kilai au, ka sa kila talega na vanua au sa lako mai kina; au sa sega talega ni lako mai vakai au ga, o koya sa talai au mai sa dina, o koya dou sa sega ni kila? "au sa kilai koya, ni'u sa lako mai vua, ka sa talai au mai o koya." era sa vinakata me vesuki koya, ia, sa sega ga e via tarai koya, ni se bera ni yaco mai na nona gauna. sa levu talega na tamata era sa vakabauti koya, ka tukuna, "ni sa lako mai na karisito, ena cakava na veika lelevu mai na veika sa cakava na tamata oqo. era sa rogoca na farisi ni ra sa vosa kudrukudru tiko na lewe ni vanua ena vuku i jisu, era sa vakatala sara yani eso na tamata me ra vesuki koya. sa tukuna vei ira o jisu, "au na tiko vata kei kemudou vakailailai ga, au na qai lako tale vei koya sa talai au mai. "o ni na vakasaqarai au, o ni na sega ni kunei au, na vanua au na lako kina, o ni na sega ni lako rawa yani kina. era sa veivosaki vakai ira na jiu ka vaka: "sa via lako tiko ki vei o koya á€" meda sega kina ni lako rawa vua? sa via lako beka vei ira na veiseyaki ki kirisi, me la'ki vakavulici ira na kai kirisi? "na cava oqo, ni sa tukuna tikoga, o ni na vakasaqarai au, o ni na sega ni lako rawa mai ena vanua au sa tiko kina?" ena i otioti ni siga ni solevu, sa tucake o jisu ka kacivaka yani, "ke-

vaka e dua sa via gunu me lako mai ka gunu. "o koya sa vakabauti au, me vaka sa tukuna na i vola tabu, ena tovore mai yalona na vei uciwai ni bula." sa tukuna tiko oqo o jisu na veika me baleta na yalo tabu vei ira era sa vakabauti koya, ni se bera tiko ni yaco mai na yalo tabu, ni se tiko oqo o jisu ka e se bera ni kau cake. era sa lewevuqa, ni ra sa rogoca na vosa i jisu, era sa tukuna, "sa dina, sa parofita o koya oqo." era sa tukuna talega eso, "o koya oqo na karisito," era sa tukuna talega eso, "me lako li mai kaleli na karisito?" "sa sega li ni tukuna na i vola tabu, ni na lako mai na karisito mai vei tevita, mai peceliema na vanua sa tiko kina o tevita?" sa kune na duidui vei ira na tamata me baleti jisu. sa so vei ira na jiu, era sa via vesuki jisu, ia, sa sega e via tarai koya. era sa lako mai na dauveiqaravi, "kivei ira na bete levu kei ira na farisi, "ena cava o ni sa sega ni kauti koya mai kina?" sa tarogi yani vei ira. era sa sauma mai na dauniveiqaravi, "sa sega ni dua e vosa me vakataki koya oqo!" "o ni sa vakacalai talega ena vukuna?" era sa taroga mai na farisi. "sa dua beka na veiliutaki se na farisi sa vakabauti koya? sa sega ni dua vei ira na lewevuqa sa kila ni sa cudruvi nai vunau. o nikotimo, e dua sa lako mai vei jisu ena bogi, sa dua talega vei ira na farisi, sa tukuna yani, "sa lewai beka e dua ena i vunau, ni bera ni rogoci o koya, me kilai kina na ka e cakava?" era sa sauma ka tukuna vua, "o iko talega mai kaleli? vakasaqara mada mo raica, ni sa sega na parofita e basika mai kaleli." era sa dui lesu tale ki na nodra veivale na tamata.

8

o jisu sa lako cake kina ulunivanua ni vei olive. ena mataka caca sa lako tale mai ki na valenisoro, era sa lako kece mai na tamata ki vua, sa dabe sobu o koya ka vakavulici ira. o ira na vunivola kei ira na farisi era sa kauta mai vua e dua na yalewa sa tobo ni sa veibutakoci tiko. era sa tukuna vei jisu, "vakavuvuli na yalewa oqo e tobo ni tiko vata sara tikoga kei na tagane. "ena i vunau sa vakarota kina o mosese ni o ira vaka oqo e dodonu me ra vakaviriki ena vatu. na cava o ni sa tukuna?" era sa tukuna oqo me ra vakatovolei koya kina ka me ra beitaki koya talega kina. sa cuva sobu o jisu ka volavola ena dela ni qele me vaka ga e sega ni rogoci ira. ni ra cikecike tikoga ena vakatatato sa tucake o jisu ka vosa vei ira, "o koya vei kemuni sa sega ni valavala ca, me viriki koya e liu ena vatu." sa cuva sobu tale ka volavola ena qele. o ira sa rogoca ka laucoka na yalodra, era sa lako tani vakayadudua, sa liu o koya e qase duadua ki vei koya sara na kenai otioti. sa qai vo ga o jisu kei na yalewa ni sa tucake tu. ni sa tucake tu o jisu ka sa sega ni raica tale e dua, na yalewa ga, sa qai tukuna vua, "yalewa e vei o ira sa mai beitaki iko tiko oqo? sa dua beka e totogitaki iko?" sa sega e dua na noqu turaga, sa sauma mai na yalewa, "oi au talega sa sega ni beitaki iko; lako, kua ga ni valavala ca tale." sa vosa tale vei ira o jisu ka vaka: "oi au na rarama kei vuravura, o koya sa muri au, ena sega ni lako ena butobuto, ia, sa tiko ga vua na rarama ni bula. era sa tukuna vei jisu na farisi, "o iko sa vakadinadinati iko ga vakai iko, na nomui vakadinadina e sega ni dina." sa sauma vei ira o jisu ka vaka: "kevaka mada ga au sa vakadinadinati au ga vakai au,

sa dina na noqui vakadinadina ni'u sa kila na vanua au sa lako mai kina kei na vanua au lako tiko kina; ia, oi kemudou sa sega ni kila na vanua au lako mai kina kei na vanua au lako tiko kina. "dou sa lewa me vaka sa vakayago, au sa sega ni beitaka e dua. "kevaka mada ga, me'u sa lewa, sa dina na noqu lelewa, ni'u sa sega ni tiko duadua au sa tiko vata kei tamaqu, o koya sa talai au mai. "sa volai talega ena nomudou i vunau ni rua na i vakadinadina sa dina. "oi au sa vakadinadinati au ga, o tamaqu sa talai au mai, sa vakadinadinati au ga." era sa tukuna vua, e vei o tamamu? sa sauma o jisu, "dou sa sega ni kilai au se o tamaqu. "kevaka dou sa kilai au, dou na kilai tamaqu talega." sa tukuna tiko o jisu na veika oqo, ni sa vakavuvuli tiko ena valenisoro; sa sega ni dua e via tarai koya, ni se sega ni yaco mai na nona gauna. sa tukuna tale vei ira o jisu, "au na lako tani yani, ia, dou na vakasa qarai au, dou na mate ga ena nomudou i valavala ca. na vanua au na lako yani kina, dou na sega ni lakova rawa. era sa tukuna na jiu, "na vakamatei koya beka, baleta ni sa tukuna, na vanua au sa lako kina, dou na sega ni lako rawa yani kina?" sa tukuna tale vei ira, "oi kemudou mai ra, oi au mai cake, oi kemudou na vuravura eke, au sa sega ni kai vuravura oqo. "oqori, au sa tukuna kina vei kemudou ni dou na mate ena nomudou i valavala ca; kevaka dou sa sega ni vakabauta ni sa i au ga, dou na mate ena nomudou i valavala ca." era sa qai tukuna vua, "o cei o iko?" sa sauma vei ira o jisu, "me vaka sara ga au sa dau tukuna tiko vei kemuni mai na i vakatekivu. "sa levu na ka me'u tukuna ka lewa me baleti kemuni, o koya sa talai au mai sa dina; au sa tukuna ki vuravura na veika ga au sa rogoca mai vua." era sa sega ni kila ni sa vosa tiko o koya vei ira me baleti tamana. sa qai tukuna vei ira o jisu, "ni dou sa laveta cake na luve ni tamata, dou na qai kila ni sai au o koya, au sa sega ni cakava e dua na ka ena vukuqu; ia, me vaka ga sa vakavulici au kina o tamaqu, au sa tukuna na veika oqo. o koya sa talai au mai, sa tiko vata kei au. o tamaqu sa sega ni laivi au duadua, ni'u sa dau cakava na veika sa vinaka ga vua. era sa lewe vuqa era sa vakabauti koya ni sa tukuna tiko na veika oqori. sa tukuna o jisu vei ira na jiu sa vakabauti koya, "kevaka o ni sa tu vata kei na noqu vosa, o ni sa qai noqu tisaipeli dina. "o ni na kila na dina, na dina oqori ena qai sereki kemuni." era sa sauma vua ka vaka: "keimami sa kawa i eparama, ka keimami se sega ni vesuki mai vua e dua tale, o sa tukuna vakacava, "o ni na sereki vakaidina?" sa sauma vei ira o jisu, "au sa tukuna vakaidina, o koya sai valavala ca sa vesuki e na i valavala ca. na bobula sa sega ni tiko vakadua e vale, o koya ga na gone ni vale sai taukei ni vale me sega ni mudu. "o koya oqo, kevaka sa sereki kemudou na luvena, o ni sa sereki vakaidina. "au sa kila ni kemuni sa kawa i eparama, ia, o ni sa vinakata mo ni vakamatei au, baleta ni sa sega na tikina ni noqu vosa vei kemuni. "au sa tukuna ni'u sa laukune vata kei tamaqu, o ni sa cakava na veika o ni sa raica vei tamamuni." era sa sauma ka tukuna vua, "sa tamai keimami o eparama." sa tukuna vei ira o jisu, "kevaka o ni sa luvei eparama, o ni na muria na veika sa cakava o eparama." "oqo, o ni sa vinakata mo ni vakamatei au, na tamata sa tukuna vei kemuni na ka dina au a rogoca mai vua na kalou. sa sega ni cakava

oqo o eparama." "o ni sa cakava na veikā sa cakava o tamamuni." era sa qai tukuna vua, "keimami sa sega ni luve ni veibutakoci, sa dua na tamai keimami ā€" na kalou." sa tukuna vei ira o jisu, "kevaka sa tamamuni na kalou, o ni na lomani au, ni'u sa tekivu ka lako mai vua na kalou; au sa sega ni basika ga mai vakataki au, o koya ga sa talai au mai. "ena cava o ni sa sega ni kila kina na noqu vosa? baleta ni kemuni sa sega ni rogoca na ka au sa tukuna. "o ni sa nei tamamuni na tevoro, ka o ni sa cakava ga na veikā sa gadreva o koya. sa daulaba o koya mai na i vakatekivu ka sa sega ni tu ena dina baleta ni sa sega vua na dina. ni sa tukuna o koya na lasu, sa vosa tiko o koya mai na nona i vurevure, ni sai koya na lasulasu ka sa tama ni lasulasu. "au sa tukuna na ka dina, ia, o ni sa sega ni via vakabauti au? "o cei vei kemuni sa beitaki au ena i valavala ca? ni'u sa tukuna tiko na ka dina, ena cava o ni sa sega ni vakabauti au kina? "o koya sa vakalou, ena rogoca na vosa ni kalou; o ni sa sega ni rogoca baleta ni kemuni sa sega ni mai vua na kalou." era sa sauma vua na jiu ka vaka: "sa sega beka ni keimami tukuna vakadodonu, ni o sa kai samaria ka sa tiko vei iko na tevoro?" sa sauma o jisu, "sa sega vei au na tevoro; au sa dokai tamaqu ia, o ni sa beci au. "au sa sega ni qara na noqu vinaka; sa dua ga sa kila ka sa lewa talega. "au sa tukuna vakadodonu sara, kevaka e dua sa maroroya ka bula ena noqu vosa, ena sega ni raica na mate" era sa tukuna vua na jiu, "oqo keimami sa qai kila ni sa tiko vei iko na tevoro! sa mate oti o eparama kei ira na parofita, ia, o sa tukuna, "kevaka e dua sa maroroya ka bula ena noqu vosa ena sega ni tovolea na mate. "o sa levu beka vei eparama na tamai keimami, o koya sa mate oti? o ira talega na parofita era sa mate oti; o sa buli iko me o cei? sa sauma mai o jisu, "kevaka au sa dokai au ga, au na qai sega ni dua na ka, o tamaqu ga sa dokai au, o koya ga o ni sa tukuna tiko qori ni sa nomuni kalou. "o ni sa sega tiko mada ga ni kilai koya, au sa kilai koya, kevaka au sa sega ni kilai koya, au sa lasulasu ga me vakataki kemuni; me'u tukuna tale, au sa kilai koya ka dau maroroya talega na nona vosa. "na tamamuni o eparama sa rekitaka ni raica na noqu veisiga; a sa raica dina ka sa marau sara." era sa sauma vua na jiu, o se sega mada ga ni yabaki limasagavulu, o sa raici eparama mai vei? sa tukuna vei ira o jisu, "na dina levu au sa tukuna yani oqo, ni se bera o eparama, oi au ga." era sa tomi vatū me vakaviriki koya, sa vunitaki koya ga yani o koya ka lako tani mai na vale ni soro, ka curu yani ena kedra maliwa ka lako sara.

9

ni sa lako tiko mai o jisu, sa raica e dua na mataboko mai na nona sucu. era sa tarogi jisu na nona tisaipeli ka vaka: "rapai, o cei sai valavala ca o koya oqo, se oi rau na i tubutubu, me sucu mataboko kina o koya oqo?" sa sauma o jisu, "sa sega ni o koya oqo se oi rau na i tubutubu sai valavala ca, eke me vakaraitaki ga kina vei koya oqo na cakacaka ni kalou. "e dodonu me'u cakava na cakacaka i koya sa talai au mai ni se siga tiko; sa lako tiko mai na bogi sa sega kina ni dua e rawa ni cakacaka. "ni'u se tiko oqo e vuravura, sai au ga na rarama kei vuravura" ni sa cavuta oti na veikā

oqo, sa qai kasivita na qele ka walia vata na qele kei na nona kasivi; ka lumuta na matai koya sa mataboko ena soso. sa tukuna vua, "lako ka tavoi ena tobu mai sailoama"(kena i balebale sa talai). sa lako ka tavoi ka lesu mai ni sa rai na matana. o ira na veiwekani kei ira sa kila ka raica ni a mataboko tu, era sa tukuna, "sa sega beka ni o koya ga oqo sa dau dabe ka kerekere voli?" eso era sa tukuna, "io sa dina, o koya sara ga oqo, "e so tale era sa tukuna, "io sa vakataki koya sara ga." sa qai vosa mai o koya a sa mataboko e liu, "io, sai au ga oqo." era sa qai tarogi koya, "o sa qai rai vakacava?" sa sauma mai ka vaka: "e dua na tamata na yacana o jisu, sa cakava na soso ka lumuta kina na mataqu ka tukuna, "lako ki na tobu e sailoama ka tavoya na matamu, au sa rai tu kina oqo. era sa tarogi koya, "sa e vei o koya?" sa tukuna mai na mataboko, "au sa sega ni kila." sa vakatabui na veivosaki kei na tamata sa sa kau mai o koya sa mataboko tu e liu vei ira na farisi sa siga ni vakacecegu oqo, sa vakabula kina na mataboko o jisu. era sa taroga talega na mataboko se cava sa caka me rai kina na matana. sa tukuna mai o koya, "sa biuta na soso e mataqu, au sa laki tavoi sara, oqo au sa rai tu" era sa tukuna e so na farisi, ni tamata oqo sa sega ni mai vua na kalou, baleta ni sa sega ni maroroya na siga ni vakacecegu. era sa tukuna tale eso, "kila rawa vakacava me dua na i valavala ca e cakava rawa na vei ka oqo?" era sa dui toto ena veikā oqo. era sa tukuna tale vei koya na mataboko, "na cava o sa tukuna me baleta na tamata oqo sa vakabulai iko?" sa tukuna, sa parofita o koya oqo. era sa sega ga ni vakabauti koya na jiu ni a mataboko tu ka sa qai rai, me yacova ni sa kacivi mai oi rau na i tubutubu nei koya e mataboko tu e liu. era sa tarogi rau ka vaka: "oqo beka na luvemudrau, drau sa tukuna ni a sucu mataboko? e rau sa sauma mai na i tubutubu, "keirau sa kila ni luvei keirau oqo, ka a sucu mataboko mai; na nona rai rawa, keirau sa sega ni kila, sa yalomatua o koya, ni tarogi koya ga, me vosa ga ena yukuna." e rau sa tukuna na veikā oqo na nona i tubutubu ni rau sa rerevaki ira na jiu, o ira na jiu era sa vakadonuya oti ni kevaka e dua sa vakatusa ni sa karisito o koya oqo, me qai biu tani mai na nodra vale ni veitavaki. e rau sa tukuna kina na nona i tubutubu, me tarogi ga o koya." era sa kaciva tale na tamata sa qai rai rawa ka tukuna vua, "solia vua na kalou na vakarokoroko! keimami sa kila ni sa tamata i valavala ca o koya oqo." sa sauma mai na tamata sa vakabulai ka vaka: "se sai valavala ca o koya se sega, au sa sega ni kila. e dua ga na ka au sa kila, au a mataboko tu, oqo au sa rai rawa." era sa tarogi koya tale, "na cava sara mada e cakava vei iko? e dolava vakacava o koya na matamu?" sa sauma vei ira ka vaka, "au sa tukuna oti vei kemuni, o ni sa sega ga ni via rogoca." era sa cudruvi koya ka tukuna, "o sa nona tisaipeli, keimami sa tisaipeli nei mosese. "keimami sa kila ni sa vosa vei mosese na kalou; ia, na tamata oqo keimami sa sega ni kila se sa lako mai vei." sa qai sauma vei ira ka vaka: "na cava, sa dua na ka vinaka oqo, ni kemuni sa sega ni kila se sa mai vei o koya, ia, sa vakavuna ga na rai ni mataqu! "oqo eda sa kila, na noda kalou sa sega ni rogoci ira na i valavala ca; kevaka e dua sa qarava na kalou ka muria na lomanā, na kalou ena rogoci koya. "ni se qai tauyavu o vuravura ka yacova oqo, e se sega ni rogoci ni dua e

vakavuna na rai ni mataboko ea sucu vata mai. "ke-
vaka sa sega ni mai vua na kalou na tamata oqo, ena
sega ni cakava rawa e dua na ka." era sa sauma vua ka
vaka: "o iko a sucu mai ena i valavala ca, ka o sa via
vakavulici keimami?" era sa tawasei koya tani yani. sa
rogoca o jisu ni ra sa wasei koya tani na jiu; ia, ni rau
sa qai mai sota, sa tarogi koya o jisu, "o sa vakabauta
na luve ni kalou?" sa sauma mai o koya, "turaga o cei
o koya, me'u vakabauti koya. sa tukuna vua o jisu, "o
sa raici koya sara tu ga oqo, o koya ga sa vosa tiko oqo
vei iko." sa qai tukuna, "au sa vakabauta turaga!" a sa
lotu vua. sa tukuna vua o jisu, "au sa lako mai ki vu-
ravura me'u mai lewa, o ira sa sega ni rai, mera rai
kei ira sa rai me ra mataboko. eso na farisi era sa ro-
goca na vosa ka taroga, "keimami sa mataboko talega
oi keimami?" sa tukuna vei ira o jisu, "kevaka o ni sa
mataboko, sa sega veikemuni na i valavala ca, ia, oqo
ni o ni sa tukuna ni "kemuni sa rai" sa tu ga kina vei
kemuni na i valavala.

10

"sa dina sara, au sa tukuna vei kemuni, "o koya sa curu
yani ki vei ira na sipi ka sega mai na katuba, sa ka kaba
yani mai na dua tale na sala, sa butako ka daubutako
e na i valavala kaukauwa. "o koya sa curu mai ena
katuba, sai vakatawa ni sipi o koya. "sa dolava vua na i
vakatawa ni katuba, era sa rogoca na domona na sipi;
sa kacivi ira na sipi ena yacadra ka tuberi ira yani ki
tuba. "ni sa kauti ira mai na nona sipi ki tuba, sa liu
tiko ka ra sa muri yani na nona sipi, ni ra sa kila na
domona. "era sa sega ni muria rawa e dua na vulagi,
era na dro mai vua, ni ra sa sega ni kila na domo ni
vulagi." sa vakayagataka o jisu na i vakaraitaki oqo,
ia, era sa sega ga ni kila na kena i balebale, ena veika
sa vosa oti kina kokoya. Sa qai tukuna tale vei ira o
jisu, "sa dina sara, au sa tukuna vei kemuni, oi au na
katuba ni sipi. "o ira sa liu mai vei au era sa butako ka
daubutako, o ira na sipi sa sega ni via rogoci ira. oi
au na katuba, o koya sa curu mai vei au, ena vakabu-
lai, ena lako yani ka lako mai ni sa kune kakana tiko.
sa lako mai na daubutako me butako, me vakamatea,
ka me vakarusa sara, au sa lako mai me ra rawata na
bula, me rawati vakalevu sara. sai au na i vakatawa
ni sipi vinaka sa solia na nona bula ena vukudra na
nona sipi. "o koya sa voli ena nona cakacaka, sa sega
ni vakatawa, sa sega ni nona na sipi, ni sa raica na olifa
ni sa lako tiko mai, sa biuti ira na sipi ka sa dro yani; sa
toboki ira na sipi na olifa ka vakatolosevi ira. "o koya
sa voli na nona cakacaka sa dro baleta ni sa sega ni
kauwaitaka na sipi. "oi au na i vakatawa ni sipi vinaka;
au sa kilai ira na noqu sipi, o ira na noqu era sa kilai
au. "me vaka sa kilai au o tamaqu, au sa kilai tamaqu
talega, au sa solia na noqu bula ena vukudra na sipi.
"sa so tale na noqu sipi era sa sega ni tiko vata kei ira
oqo; o ira talega oqori mera kau mai, era na rogoca
na domoqu. era na duabau ga na sipi, ni sa dua ga na
i vakatawa. "oqo sa lomani au kina o tamaqu, baleta
ni'u sa solia na noqu bula, ka me'u na taura tale. "sa
sega ni dua e rawa ni taura mai vei au, au sa solia ga
vakataki au. sa tu vei au na kaukauwa me'u solia sa tu
talega vei au na kaukauwa me'u taura tale. na i vakaro
oqo au sa taura mai vei tamaqu." sa basika tale e dua

na duidui vei ira na jiu ni ra sa rogoca oqo. e levu vei
ira sa tukuna, "sa tiko vua na tevoro ka sa lialia talega.
ena cava o ni sa via vakarorogo kina ki vua?" era sa
tukuna tale eso, "oqo sa sega ni nona vosa e dua sa tiko
vua na tevoro. e rawa beka vua na tevoro me dolava
na mataboko?" sa caka tiko na solevu ni veivakaca-
bori e jerusalemi ka vulai liliwa talega. sa lako yani o
jisu ki na valenisoro ena varada nei solomone. era sa
voliti koya na jiu ka tarogi koya, "me vakaeevi soti na
dede ni vakatataro sa tiko oqo? kevaka o sa karisito,
tukuna ga mai." sa sauma vei ira o jisu, "au sa tukuna
oti vei kemuni, ia, o ni sa sega ni vakabauta. na veika
kece au cakava ena yaca i tamaqu, e vakadinadinataki
au. "ia, o ni sa sega ni vakabauta baleta ni kemuni sa
sega ni noqu sipi, me vaka au sa tukuna vei kemuni.
"o ira na noqu sipi era rogoca na domoqu, au sa kilai
ira, ni ra sa muri au. "au sa solia vei ira na bula e sega
ni mudu, me ra kakua ni rusa, se me dua e kauti ira
tani mai na ligaqu. "o tamaqu, o koya ga sa soli ira oqo
mai vei au, sa cecere duadua; sa sega ni dua e rawa ni
kauti ira tani mai na liga i tamaqu. "oi au kei tamaqu
sa dua ga." era sa tomi vatu na jiu me vakaviriki jisu. sa
vosa tale vei ira o jisu, "sa levu na cakacaka vinaka au
sa vakaraitaka vei kemuni mai vei tamaqu. na caka-
caka cava vei ira oqori o ni sa via vakaviriki au kina
ena vatu?" era sa sauma vua na jiu ka vaka: "keimami
sa sega ni via vakaviriki iko ena vuku ni cakacaka
vinaka, ena vuku ni vosa vakacataka na kalou, baleta
ni o iko na tamata ka o sa tukuna ni o kalou." sa sauma
vei ira o jisu, "sa sega beka ni volai ena i vunau, au sa
tukuna, o ni sa sega kalou?" kevaka sa kacivi ira na kalou,
sa lako mai vei na vosa ni kalou, sa sega ni rawa ni
basuki na vosa ni kalou, "o ni sa vosa tiko beka ena
vuku i koya sa vakasavasavataki ka talai mai vua na
kalou ki vuravura. o ni sa vosa vakacacataka na kalou
baleta ni'u sa tukuna ni'u sa luve ni kalou? "kevaka au
sa sega ni cakava na cakacaka nei tamaqu, ni kua ni
vakabauti au; "ia, kevaka au sa cakava, e dina ni ke-
muni sa sega ni vakabauti au, mo ni vakabauta mada
ga na cakacaka, mo ni kila kina ka vakabauta ni sa tiko
vei au o tamaqu au sa tiko vua." era sa vakasaqara tale
na sala me vesuki koya kina, sa lako tani yani o koya
mai na ligadra. sa lako yani ki na joritani, ki na vanua
sa veipapita isotaki tiko kina o joni, ka tiko kina. era
sa lako mai vua na lewe vuqa ka tukuna, "sa sega ni
cakava o joni e dua nai vakatakilakila, ia, na ka kecega
e tukuna me baleta na tamata oqo, sa dina taucoko.
era lewe levu sa vakabauti koya, mai kea.

11

e dua na tamata mai pecani, o lasarusa a sa tauvimate.
o pecani na koro nei meri kei maca. o meri oqo, sa lu-
muti jisu ena waiwai boi vinaka ka qusia na yavai jisu
ena drau ni uluna, ka gane i lasarusa o koya sa tauvi-
mate. e rau sa lako cake na veitacini yalewa oqo vei
jisu ka tukuna, "turaga, mo ni rogoca, o koya o ni sa
daulomana, sa tauvimate." ni sa rogoca oqori o jisu,
sa tukuna sara, "na tauvimate oqori e na sega ni vaka-
matei koya, ena vakalagilagi ga kina na kalou ka na
laveti cake kina na luve ni kalou. o jisu sa dau lomani
iratou na veiganeni, o maca kei meri kei lasarusa. ni
sa rogoca o jisu ni sa tauvimate o lasarusa, sa tiko tale

me rua na siga e kea. sa oti oqo, sa tukuna vei ira na tisaipeli, "me da lako tale ki jutia." era sa tukuna vua o ira na tisaipeli, "rapai, sa qai oti ga oqo vakalailai ena nodra via vakaviriki iko ena vatu na jiu, o sa baci via lako tale ki kea?" sa sauma o jisu, "sa sega beka ni tinikarua na auwa ena dua na siga? kevaka e dua sa lako ena siga, ena sega ni tacake, baleta ni sa raica na rarama ni vuravura oqo. "kevaka e dua sa lako ena bogi, sa tacake, baleta na rarama sa sega ni tiko vua." sa tukuna vei ira na veika oqo, ni oti sa qai tukuna tale vei ira, "sa moce ga na wekada o lasarusa, au sa lako mada me'u vakayadrati koya." era sa tukuna na nona tisaipeli, turaga ena vinaka o koya kevaka sa moce ga." ia, sa tukuna sara o jisu ni sa mate, era nanuma ga ni sa vosa tiko o koya ena vuku ni sa vakacegu tikoga ka moce tiko. sa qai tukuna vakadodonu sara vei ira, "sa mate o lasarusa." au sa marau ena vukumuni, ni'u a sega ni tiko mai kea, mo ni vakabauti koya kina." o tomasi, o titimo talega sa tukuna vei ira na vo ni tisaipeli, "me da sa lako yani, me da mate talega vata kei koya." sa lako mai o jisu, ka kila, ni sa bogi va oti mai nai bulubulu. o pecani sa voleka e jerusalemi, ka sa rua ga na maila na kena voleka. sa levu vei ira na jiu sa soqoni yani vei maca kei meri me vakacegui rau, ena vuku ni ganedrau. o maca, ni sa rogoca na lako mai nei jisu, sa lako yani me sotavi koya, o meri sa dabe tiko ga mai vale. sa vosa o maca vei jisu, turaga kevaka o ni a tiko eke, kea sega ni mate na ganequ. oqo mada ga au sa kila, na ka o ni na kerea vua na kalou, na kalou ena solia. sa tukuna vei maca o jisu, "na ganemu ena tucake tale." sa sauma o maca, "au sa kila ni na tucake tale ena siga mai muri." sa tukuna o jisu, "oi au na tucake tale kei na bula, o koya sa vakabauti au, e dina ni na mate ia ena bula ga. "kei koya sa vakabauti au ni se bula tiko, ena sega sara ni mate. o sa vakabauta oqo?" sa tukuna vei jisu, "io turaga, au sa vakabauta ni sai kemuni na karisito, na luvu ni kalou, o koya e dodonu me lako mai ki vuravura." ni sa cavuta oti na veika oqori, sa lako yani ka kacivi meri lo mai ka tukuna vua, "sa lako mai nai vakavuvuli ka sa kacivi iko tiko." ni sa rogoca oti o koya na ka oqo, sa tucake sara ka lako mai vei jisu. e se bera tiko ni yaco mai nakoro o jisu, ni se tiko ga ena vanua rau a sota kina kei maca. o ira na jiu sa tiko vata kei meri e vale ka vakacegui koya tiko, ni ra sa raica ni sa tucake o meri ka lako yani ki tuba á€" era sa muri koya yani ena vakanananu ni sa lako ki na i bulubulu me tagi kina. ni sa lako mai o meri vei jisu, sa raici koya ka cuva ki yavana ka tukuna, "turaga kevaka o ni a tiko eke, ke a sega ni mate na ganequ." ni sa raica o jisu ni sa tagi tiko o meri kei ira na jiu era sa tiko vata tukuna, sa vutugu sara ena yalona ka rarawa vakalevu. sa tukuna sara mai, "o ni sa buluti koya e vei?" era sa tukuna sara vua, "turaga ni lako mai mo ni mai raica." sa tagi o jisu. era sa tukuna na jiu, "mo ni raica mada na levu ni nona sa rui lomani lasarusa." era sa tukuna sara mai eso, "na tamata mada ga oqo e vakavuna na nona rai na mataboko, ena rawa tale beka ga me vakavuna me kua ni mate na tamata oqo?" o jisu sa vutugu tikoga e lomana, sa lako mai ki na i bulubulu. sa dua na qara vatu ka sa vakaisogo ena dua tale na vatu. sa tukuna mai o jisu, "me kau tani na vatu." o maca na ganei lasarusa sa vosa mai vei jisu ka vaka: "turaga, oqo e dodonu me sa

bona tu na yago, ni sa oti e va na siga na nona mate." sa tukuna vua o jisu, "e sega beka ni'u a tukuna vei iko, kevaka o sa vakabauta o na raica na lagilagi ni kalou?" era sa qai vakaqiqica tani na vatu mai na vanua sa tiko kina na mate. sa rai cake o jisu ka tukuna, "tamaqu, au sa vakavinavinaka ni o ni sa rogoci au. au sa kila ni kemuni sa dau rogoca tikoga, ia, me baleti ira na tamata sa tu oqo, au sa vosa kina vakaoqo, me ra kila dina ga ni o ni sa talai au mai." ni sa tukuna tiko na veika oqo, sa kaci yani vakarogolevu, "lasarusa lako mai!" o koya sa mate oti á€" sa lako mai ni se vesuki tu ga na ligana kei na yavana ena i sulu ni veibulu, na uluna e se ubi tu ga ena i sulu, sa vosa yani o jisu, mo ni sereki koya ka laiva me lako. e levu vei ira na jiu sa lako mai vei meri, era sa raica na veika oqo á€" era sa vakabauti jisu. e so vei ira, era sa lako vei ira na farisi ka tukuna vei ira na veika sa cakava o jisu. o ira na bete levu kei ira na farisi, era sa soqona e dua na matabose ka tukuna, "na cava me keimami cakava? ni sa cakava na tamata oqo na ka lelevu. "kevaka eda na biuti koya tiko vaka oqo, na tamata era na vakabauti koya, ka ra na lako mai na kai roma era na qai mai taura na noda i tikotiko kei na noda vanua. e dua vei ira na bete levu na yacana o kaiava na bete levu ni yabaki o ya, sa tukuna vei ira á€" o ni sa sega ni kila e dua na ka, "se o ni sa kila beka, ni sa dodonu me mate e dua ena vukudra na tamata, me ra kakua ni rusa kina na veivanua kecega." sa sega ni kacivaka oqo ena nona kaukauwa ga; ni sa bete levu ni yabaki koya, sa parofisaitaka ni na mate o jisu ena vuku ni veimatani. e sega ena vuku ni vanua walega, ena vakasoqoni ira me vaka e dua ga na luveni kalou era sa veiseyaki yani ki vuravura. mai na siga o ya ka lako yani era sa bosebose vata me vakamatei koya. sa muduka o jisu na nona bula veicurumakei kei ira na jiu ka sa lako sara yani ki na dua na vanua voleka kei na vanua liwa, ki na koro o ifereimi. sa tiko mai kea kei ira na nona tisaipeli. na nodra "lakosivia" na jiu sa toro voleka tiko mai, ka ra sa lewe levu sa lako cake ki jerusalemi me tiko kina ni bera na lakosivia, me ra vakasavasavataki ira. era sa vakasaqarai jisu, era sa veivosaki vakaira ni ra sa tiko ena valenisiova. "na cava o ni sa nanuma á€" ena sega ni lako mai ena kana magiti?" o ira na bete levu kei ira na farisi era sa solia e dua na i vakaro, o ya, kevaka e dua sa kila na vanua sa tiko kina o koya á€" me qai tukuna mai á€" me rawa ni ra vesuki koya.

12

ni vo e ono na siga me vakayacori na lakosivia, sa lako mai o jisu ki pecani, na koro nei lasarusa o koya sa bula tale mai na mate. sa caka vei koya e dua na vakayakavi, sa qaravi koya kina o maca, sa dua talega vei ira sa dabe vata kei jisu o lasarusa. sa taura o meri e dua na waiwai i sau levu ka boi vinaka sara ka lumuta na yayai jisu, ka qai qua na yayai jisu ena drau ni uluna. sa botea na loma ni vale taucoko na i boi sa reguregu ni waiwai. sa dua vei ira na nona tisaipeli o jutasa isikarioti na luvei saimoni, o koya ga ena volitaki koya, sa tukuna mai, "ena cava sa sega ni volitaki kina na waiwai boi sa reguregu oqo me vitusagavulu ka lima na dola, me qai soli vei ira na dravudravua?" sa cavuta o koya na veika oqo, e sega ni baleta ni a

kauwaitaki ira na dravudravua, baleta ga ni sa daubutako, ka sa tiko vua e dua na kato ni i lavo: sa dauvakayagataka na i lavo sa dau biu tiko e loma. sa tukuna kina o jisu, "laivi koya mada ga ni sa maroroya tiko oqori o koya me baleta na siga ni noqu bulu. sa tu vata kei kemuni oqo na dravudravua, ia, oi au e sega. era sa kila e lewe levu na jiu ni sa tiko mai kea o jisu, era sa sega ni lako mai ena vukui jisu ga â€" me ra mai raici lasarusalega na tamata sa vakaturici cake mai na mate. era sa veivosaki talega na bete levu me rawa ni ra vakamatei lasarusalega. ena vuku ni rogorogo oqo, sa lewe vuqa kina na jiu, era sa lako yani ka vakabauti jisu. ena siga ka tarava, era sa lewe vuqa sa lako mai ki na solevu, ni ra sa rogoca ni sa lako mai o jisu ki jerusalemi, era sa taura na drau ni niu ka lako yani me sotavi koya ka kailavaka: "osana, sa kalouvina o koya sa lako mai ena yaca ni turaga! na tui isireli." o jisu ni sa raica na luve ni asa, sa vodafone sara, me vaka sa volai. "kua ni rere goneyalewa ni saioni, raica sa lako mai na nomu tui ka sa vodo mai ena dua na luve ni asa." o ira na nona tisaipeli era sa sega ni kila tau-mada tiko na ka oqo, ia, ni sa kau cake o jisu era sa qai nanuma ka kila, ni veika oqo sa volai oti tu, me baleti koya. o ira na tamata sa tiko vata kei koya ni sa kacivi lasarusalega mai nai bulubulu ka sa tucake mai na mate, sa vakadinadinataka na veika oqo, era sa mai sotavi koya talega na tamata, baleta ni ra sa rogoca na veika sa cakava o koya. era sa veivosaki vakai ira na farisi, ka vaka: kemuni sa sega ni rawata e dua na ka, mo ni raica oqo, o vuravura taucoke era sa lako vua. eso na kai kirisi era sa lako mai ena solevu ni kana magiti. era sa lako mai vei filipe na kai pecisaita e kaleli ka taroga, "ia saka, keimami sa via raici jisu" o filipe sa tukuna sara vei adriu, o adriu kei filipe e rau sa tukuna sara vei jisu. sa sauma vei rau o jisu, "sa lako mai oqo na auwa me vakalagilagi kina na luve ni tamata." "sa dina sara, au sa tukuna vei kemuni, kevaka sa sega ni lutu ki na qele na sila ka mate, sa tu ga vakai koya, kevaka sa mate ena vuataka na vuana e levu. o koya sa lomana na nona bula ena vakayalia, o koya sa sega ni lomana na nona bula ena vuravura oqo, a sa maroroya ki na bula sega ni mudu. o koya sa qaravi au, me muri au, na vanua au sa tiko kina â€" ena tiko talega kina o koya sa qaravi au. ni o sa qaravi au â€" o tamaqu ena dokai iku. "sa rarawa vakalevu na yaloqu, na cava me'u na tukuna rawa? tamaqu maroroi au mai na auwa oqo, ia, ni naki ga au lako mai kina ena auwa oqo. "tamaqu, mo ni vakacerecerea na yacamuni" sa rorogo mai e dua na domo mai lomalagi, "au sa vakacerecerea oti au na vakacerecerea tale." o ira na tamata sa tu voleka ka rogoca era sa tukuna, "sa vosa vua e dua na agilos. sa sauma mai o jisu, sa sega ni lako mai na rorogo oqo me baleti au, me baleti kemuni ga. "sa lewai oqo o vuravura, o koya sa lewa na vuravura ena biu tani. "oi au, kevaka, au sa laveti cake mai vuravura, au na dreti ira mai na tamata ki vei au." sa tukuna oqo o koya, na mate ena mate kina. era sa sauma vua na tamata, "keimami sa rogoca mai na i vunau ni koya na karisito ena tiko me sega ni mudu; mo tukuna rawa vakacava, "na luve ni tamata ena laveti cake? o cei o koya oqo na luve ni tamata?" sa tukuna sara vei ira o jisu, "vakalailai walega na nona tiko vata kei kemudou na rarama. mo ni toso ni se tiko na rarama de qai to-

boki kemuni na butobuto ka siviti kemuni. o koya sa lako ena butobuto sa sega ni kila na vanua e lakova. "ni se tiko vei kemuni na rarama, ni vakabauta na rarama, mo ni yaco kina me luve ni rarama." sa tukuna o jisu na veika oqo ka sa lako yani, ka sa vunui mai vei ira. e dina sa cakava o koya e levu na i vakatikilakila vei ira, era sega ga ni vakabauti koya, me vakayacori ga kina na vosa nei aisea na parofita, e a tukuna kina: "turaga o cei ena vakabauta na neitou i tukutuku? ki vei cei ena vakarautaki kina na liga ni turaga?" era sa sega kina ni vakabauta tale ni sa tukuna o aisea: "sa vakamatabokotaki ira ka vakaukauwataka na yalodra, de na qai rai na matadra ka kila mai ena yalodra ka lesu mai vei au ka me'u na vakabulai ira kina." sa tukuna na veika oqo o aisea ni sa raica na nona i uukuuku ka vosa kina ena vukuna. vei ira na veiliutaki, e levu sa vakabauti koya ia, baleti ira ga na farisi, era sa sega ga ni vakatusa ena matana votu â€" de ra qai wasei tani mai na vale ni veitavaki; ni ra sa vinakata vakalevu na veidokai vakatamata mai na kena e dokai kina na kalou. sa kaci yani vakadomoilevu o jisu ka vaka: "o koya sa vakabauti au, sa sega ni vakabauti au ga, sa vakabauti koya talega sa talai au mai. "o koya sa raici au, sa raici koya talega sa talai au mai. "au sa lako mai me vaka na rarama ki vuravura, o koya sa vakabauti au sa sega ni tiko ena butobuto. "kevaka e dua sa rogoca na noqu vosa ka sega ni vakabauti au, au sa sega ni lewai koya; ni'u sa sega ni lako mai me lewai vuravura â€" me'u vakabulai vuravura ga. "o koya sa cati au, ka sega ni via rogoca na noqu vosa, sa tu vua na veika me lewai koya kina â€" na vosa au sa cavuta e na lewai koya ena veisiga mai muri. ni'u sa sega ni vosa ena noqu lewa ga; o tamaqu ga sa talai au mai ka solia mai vei au na i vakaro ni veika meu tukuna kei na veika me'u vosa kina. au sa kila na nona i vakaro sa bula sega ni mudu o koya oqo, na veika au na tukuna â€" me vaka ga na veika sa tukuna mai vei au o tamaqu, au na tukuna.

13

ni se bera na kana ni lakosivia, ni sa kila o jisu ni sa lako mai na nona gauna me lako tani yani mai na vuravura oqo ka lako ki vei tamana, sa lomani ira na wekana ena vuravura oqo, sa lomani ira tiko o koya me yacova na i otioi. sa oti na vakayakavi, na tevoru sa biuta oti e lomai jutasa isikarioti na luvei saimoni me veretaki jisu. sa kila o jisu ni sa solia na ka kecega ki ligana o tamana, ni sa lako talega mai vua na kalou o koya, ka sa lako tale tiko yani vua na kalou, sa tucake mai na vakayakavi, sa biuta vakatikitiki na nona kote â€" taura na i oro ka vauci koya. ni sa oti oqo, sa sova na wai ki na dua na dave ka tekivu me savata na yavadratu na tisaipeli ka vakamacataka ena i oro sa vauci oti tiko e tolonga. sa qai lako mai vei saimoni pita, ka sa tarogi koya o pita, "turaga koni sa savata talega na yavaqu?" sa sauma o jisu ka vaka: "na ka au sa cakava tiko oqo, dou sa sega ni kila oqo, o ni na qai kila ni sa oti vakalailai e dua tale na gauna." sa tukuna vua o pita, "sa sega ni dodonu mo ni cakava oqo vei au," sa sauma o jisu, "kevaka au sa sega ni cakava oqo vei iko, sa sega na nomu tikina vei au." sa tukuna vua o pita, "turaga me kua ni yavaqu walega, na ligaqu kei na uluqu talega." sa tukuna vua o jisu, "o koya sa sili, e

dodonu me savata ga na yavana, sa savasava taucoko oqori, o sa savasava taucoko o iko, ia, sa sega ga ni kemuni taucoko." ni sa kila o koya se o cei ena veretaki koya; sa tukuna "dou sa sega ni savasava kece." ni sa savata oti na yavadratau ka taura tale na nona kote ka dabe sobu, sa qai tukuna vei iratau; "dou sa kila na veika au sa cakava oqo vei kemudou?" "dou sa kacivi au me'u nomudou qasenivili ka nomudou turaga, sai au dina, me vaka dou sa tukuna. "kevaka au sa nomudou turaga ka nomudou qasenivili ka sa savata talega na yavamudou, e dodonu talega mo dou dau veivuyava vakataki kemudou. "au sa vakaraitaka e dua nai vakarau, mo dou dau cakava me vaka au sa cakava vei kemudou. "sa dina sara au sa tukuna vei kemudou, na dauveiqaravi sa sega ni levu mai vua na nona turaga; se o koya sa talai me levu mai vei koya sa veitalai. "kevaka dou sa kila na veika oqo, dou na marau vakalevu kevaka dou sa dau cakava oqo. "au sa sega ni vosa ena vukumudou kece, au sa kila o cei au sa digitaka; ia, me vakayacori ga na i vola tabu, "o koya sa kana madrai vata kei au sa leqeti au. "au sa tukuna oqo ni se bera ni yaco, ni sa na qai yaco oqo, dou na qai vakabauta ni sai au ga "sa dina sara, au sa tukuna vei kemudou, o koya sa ciqomi koya au sa tala mai, sa ciqomi au. o koya sa ciqomi au, sa ciqomi koya sa talai au mai." ni sa tukuna oti na veika oqo o jisu, sa leqa vakalevu na yalona ka tukuna, "sa dina sara, au sa tukuna vei kemudou, e dua ga vei kemudou ena veretaki au." e ratou sa veiraici na tisaipeli ni ratou via kila se o cei sa vosa kina o koya. e dua sa kabi voleka sara ki vei jisu, na tisaipeli ga sa daulomana vakalevu o jisu. sa tarogi jisu o pita se o cei sa vosa tiko kina o koya. sa kabiti jisu matua sara, ka tarogi koya, "turaga o cei sara mada oqo?" sa sauma o jisu, "o koya ga au na solia vua na madrai ni'u sa tonia oti." ni sa tonia oti na madrai, sa solia sara vei jutasa isikarioti na luvei simioni. ni sa oti o ya, sa curumi koya o setani. sa vosa vua o jisu, "na ka o na cakava, cakava sara vakatotolo." sa sega ni dua ena teveli ni kana o ya sa kila na i balebale ni nona vosa vua. e so era nanuma, baleta ni tiko vei jutasa na kato ni i lavo, sa tukuna kina vua o jisu, "volia mai na vei ka e gadrevi ena solevu" se na veika e dodonu me soli vei ira na dravudravua. ni sa taura oti na madrai, sa lako yani vakatotolo ki tuba. sa bogi sara mai. ni sa lako ki tuba, sa tukuna o jisu, "sa qai vakarokorokotaki na luve ni tamata, ia na kalou sa vakarokorokotaki vata kei koya. kevaka sa vakalavelaveti na kalou mai vua, na kalou talega ena laveti koya cake vakai koya vakatotolo sara. "kemudou na gone, au na tiko vata kei kemudou vakalailai ga. dou na vakasaqarai au, me vaka au sa tukuna vei ira na jiu, "na vanua au sa na lako kina, dou na sega ni lako rawa yani kina," au sa tukuna vei kemudou oqo." nai vakaro vou au sa solia vei kemudou, "mo dou veilomani vakai kemudou; me vaka au sa lomani kemudou, dou veilomani vakakina. ena ka oqori, era na kila kecega ni dou sa noqu tisaipeli, kevaka sa tu vei kemudou na veilomani vaka i kemudou. o jisu sa yalataka na veicakitaki nei pita sa taro o pita, "turaga o ni sa lako ki vei?" "sa sauma o jisu, "na vanua au na lako kina sa sega ni rawa mo lako yani kina ni oti oqo." sa vosa mai o pita, "turaga na cava au sega ni rawa ni muri kemuni koya oqo? au na solia na noqu bula ena vukumuni." sa sauma vua

o jisu, "o na solia dina na nomu bula ena vukuqu? sa dina sara, au sa tukuna vei iko, ena sega mada ni tagi na toa, o na cakitaki au vakatolu.

14

"dou kua ni vakatara me leqa na yalomudou; dou vakabauta na kalou, dou vakabauti au talega. "sa levu na tikina ena vale nei tamaqu; kevaka e sega, au sa tukuna oti vei kemudou, au na lako me'u vakarautaka na tikina me nomudou. "kevaka au sa lako me'u vakarautaka na tikina me nomudou, au na lesu tale mai me'u ciqomi kemudou ki vei au; na vanua au sa na tiko kina, dou na tiko talega kina. "na vanua au na lako kina dou sa kila, na kena sala talega dou sa kila." sa tukuna vua o tomasi, "turaga keitou sa sega ni kila na vanua kemuni sa lako kina, keitou na kila vaka e vei na kena sala?" sa sauma vua o jisu, "oi au ga na sala, na dina, na bula. sa sega ni rawa na lako vua na kalou, (tamaqu) vakavo ke lako mai vei au. "kevaka dou sa kilai au, dou sa kilai tamaqu talega; mai na gauna sara ga oqo dou sa kilai koya ka raici koya." sa tukuna sara vua o filipe, "turaga mo ni vakaraitaka vei keitou na tamamuni (dina), sa na qai rauti keitou." sa sauma vua o jisu, "au sa tiko vakadeke kei kemudou, ia, dou se sega ga ni kilai au, filipe? o koya sa raici au, sa raica na tamaqu; dou tukuna rawa vakacava vei au, me'u vakaraitaka na tamaqu?" dou sa sega ni vakabauta ni'u sa tu vei tamaqu, o tamaqu sa tu vei au? na vosa au sa vosa kina vei kemudou, au sa sega ni vosa vakai au ga, o tamaqu sa tiko vei au sa cakava na cakacaka oqo. "dou vakabauti au baleta ni'u sa tu vei tamaqu kei tamaqu sa tu vei au, se, dou vakabauti au ena vuku ni veika sa caka oti." "sa dina sara. au sa tukuna vei kemudou, o koya sa vakabauti au, na veika au sa cakava ena cakava talega o koya; na cakacaka lelevu mai na kena oqo ena cakava o koya, baleta ni'u sa lako vei tamaqu. "na ka kecega dou na kerea ena yacagu, au na cakava, me laveti cake kina na tamana mai vei luvena. "na cava ga dou na kerea ena yacagu, au na cakava. sa yalataka o jisu e dua tale na dauniveivuke "kevaka dou sa lomani au, dou maroroya na noqu i vakaro. "au na qai masuti tamaqu ena solia vei kemudou o koya e dua na dauniveivukei, me tiko vata kei kemudou ka sega ni mudu, "sai koya na yalo ni dina, o vuravura ena sega ni rawa ni ciqoma baleta ni sa sega ni raici koya se kilai koya; ia dou sa kilai koya ni sa tiko vei kemudou o koya ka dau curumi kemudou. "au na sega ni biuti kemudou mo dou luveniyali au na lako mai vei kemudou. "vakalailai mada, ena sega ni raici au tale o vuravura, ia, dou na raici au oi kemudou, baleta ni'u sa bula, dou na bula vakatalega kina. "ena siga o ya dou na kila kina ni'u sa tu vei tamaqu, oi kemudou vei au, oi au talega vei kemudou. "o koya sa tiko vua na noqui vakaro ka maroroya tiko, sai koya ga oqo sa lomani au. o koya sa lomani au, sa na lomani koya talega o tamaqu. au na lomani koya ka au na vakatakilai au vua." o jiotasa (sega ni o isikarioti) sa tukuna vua, "turaga, ena rawa vaka cava oqo ena nomuni vakatakilai kemuni vei keimami ka sega ki vuravura?" sa sauma vua o jisu, "kevaka e dua sa lomani au, ena maroroya na noqu vosa; o tamaqu talega ena lomani koya, keirau na lako mai vua, ka keirau

na vakavale vua. o koya sa sega ni lomani au sa sega ni maroroya na noqu vosa; na vosa dou sa rogoca sa sega ni noqu vosa, sa nei tamaqu o koya ga sa talai au mai. "na veika oqo au sa tukuna vei kemudou ni'u sa dau tiko vata kei kemudou. "ia, na dauveivuke na yalo tabu, o koya ena tala mai o tamaqu ena yacaqu, ena vakavulici kemudou ena veika kecega, ka na kauta lesu mai vei kemudou na vakananumi ni veika kece au sa dau tukuna vei kemudou. au sa biuta tiko vei kemudou na veivakacegui. na noqu veivakacegui au sa solia vei kemudou; sa sega ni vaka sa solia o vuravura na veika au sa solia vei kemudou. me kua ni vakaleqai na yalomudou se mo dou rere. dou sa rogoci au, ni'u sa tukuna vei kemudou, au sa na lako, ka au na lesu tale mai vei kemudou. kevaka dou sa lomani au, dou na marau baleta ni'u sa tukuna, au sa lako vei tamaqu; ni sa levu o tamaqu mai vei au. "oqo au sa tukuna rawa vei kemudou ni se bera ni yaco mai, ni sa qai yaco oqo, dou na qai vakabauti au. "au na sega ni veivosaki vakalevu kei kemudou, ni sa lako mai na daunilewa ni vuravura oqo, sa sega na ka e nona me tu vei au. "ia o vuravura ena kila ni'u sa lomani tamaqu, me vaka sa solia mai vei au o tamaqu nai vakaro, au sa vakakina. dou tucake me da lako tani eke.

15

"oi au na vaini dina, o tamaqu sa dau raica na tubu vinaka ni vaini. "na veitaba ni vaini kece sa sega ni vuataka na vuana, sa kauta laivi o tamaqu; ia na veitabana sa vuataka na vuana, sa kotiva vakavinaka o koya, me rawa ni vua vakalevu sara. "dou sa vakasavasavataki oti mai na vosa au sa vosataka oti vei kemudou. "dou sema mai vei au, au na sema ga yani vei kemudou, na tabana ena sega ni rawa ni vua vakataki koya, vakavo ke sa sema yani ki na vaini, sa vaka kina oi kemudou kevaka dou sa sema vei au. "oi au na vaini, oi kemudou na veitabana. o koya sa sema tiko mai vei au, io au talega vei koya, sa vua vakalevu; kevaka me'u sega, dou na sega ni cakava rawa e dua na ka. "kevaka sa sega ni sema mai vei au e dua, sa biu laivi me vaka na tabanikau sa na madu yani; era na tomika yani ka viritaka yani ki na bukawaqa ka sa kama yani. "kevaka dou sa sema mai vei au, kei na noqu vosa sa curu me sema yani vei kemudou, dou na kerea na cava ga dou gadreva, ena caka vei kemudou. "na veika oqo ena vakaqoroqoro kina o tamaqu ni dou sa vuataka mai e levu na vuata; dou na qai noqu tisaipeli. "me vaka sa lomani au o tamaqu, au sa lomani kemudou vakakina; dou sema tikoga mai ena noqu loloma. "kevaka dou sa maroroya na noqu i vakaro, dou na sema tikoga ena noqu loloma, me vaka ga na noqu maroroya tiko na i vakaroi tamaqu ka sema tikoga ena nona loloma. "au sa tukuna tiko na veika oqo vei kemudou, me tikoga kina na noqu reki vei kemudou, me sinai tikoga kina na nomudou reki. "oqo na noqui vakaro, mo dou veilomani me vaka au sa lomani kemudou. "sa sega na loloma e levu cake mai na kena oqo, me dua e solia na nona bula ena vukudra na wekana. "dou sa noqui tokani voleka kevaka dou sa cakava na veika au sa vakarota vei kemudou. "au sa sega ni kacivi kemudou me tamata cakacaka, ni sa sega ni kila na tamata cakacaka na veika

sa cakava tiko na kena i taukei; au sa kacivi kemudou mo dou noqui tokani, ni veika kecega au sa rogoca mai vei tamaqu au sa vakatakila vei kemudou. "dou sa sega ni digitaki au, au sa digitaki kemudou ka lesi kemudou, me rawa ni dou lako ka vua mai, me dei na vuamudou, ni veika kecega dou na kerea vei tamada ena yacaqu me na solia vei kemudou. "na veika oqo au sa vakarota vei kemudou, mo dou veilomani vakai kemudou. "kevaka sa besetaki kemudou o vuravura, mo dou kila ga, ni ra a cati au e liu ka qai muri oi kemudou. kevaka dou sa nei vuravura, o vuravura ena lomani ira ga na nona, baleta ni dou sa sega ni nei vuravura ka au sa digitaki kemudou tani mai vuravura, oqo na vuna sa cati kemudou ka besetaki kemudou kina o vuravura. "me nanumi na vosa au sa tukuna vei kemudou, sa sega ni levu na dauveiqaravi vua na kena i taukei, kevaka era sa vakararawataki au, era na cakava vaka kina vei kemudou. kevaka era sa maroroya na noqu vosa, era na maroroya talega na nomudou vosa. "na veika kecega oqo era na cakava vei kemudou ena vuku tikoga ni yacaqu, baleta ni ra sa sega ni kilai koya sa talai au mai. "kevaka au sa sega ni lako mai ka vosa vei ira, ke a sega na nodra i valavala ca, oqo sa sega kina na i ulubale ni nodra i valavala ca. "o koya sa cati au, sa cati tamaqu talega. "kevaka me'u a sega ni cakava vei ira na cakacaka sa sega tale ni dua e rawa ni cakava, ena sega vei ira na i valavala ca; oqo, era sa raica ka cati au kei tamaqu talega. "sa yaco ga oqo me rawa ni vakayacori kina na vosa sa volai ena i vunau, "era sa cati au ni sa sega na ka e vakavuna." "ni sa lako mai na "dauniveivukei" oqo, o koya au na tala vei kemudou mai vei tamaqu, na yalo ni dina sa lako mai vei tamaqu, ena vakadinadinatiki au. "dou na dau vakadinadina talega, baleta ni dou sa tiko vata kei au mai nai vakatekivu.

16

"na veika oqo au sa tukuna vei kemudou, mo dou kua ni tarabe kina. "era na biuti kemudou tani mai na vale ni lotu; io, sa lako tiko mai na gauna o koya sa vakamatei kemudou sa nanuma ni sa cakava tiko vua na kalou e dua na veiqaravi. "era na cakava na veika oqo vei kemudou baleta ni ra sa sega ni kila na tamana se oi au. "ia, na veika oqo au sa tukuna vei kemudou, ni na lako mai na gauna, dou na kila ni'u a sa tukuna oti vei kemudou na veika oqo. au a sega ni tukuna oqo mai nai vakatekivu, baleta ni'u a tiko vata kei kemudou. "oqo, au sa na lako vei koya ga e talai au mai, qai sega ni dua vei kemudou e taroga, o sa lako ki vei? "baleta ga ni'u sa tukuna oqo vei kemudou, sa rarawa kina na yalomudou. "au sa tukuna vei kemudou na veika e dina. oqo ga na nomudou vinaka, o ya na noqu lako yani; kevaka au na sega ni lako yani, na dauniveivuke ena sega ni lako mai vei kemudou; ia, kevaka au sa lako, au na talai koya mai vei kemudou. "ni sa lako mai o koya, ena mai dusimaka ki vuravura na i valavala ca, na i valavala dodonu kei na lewa dodonu, "na i valavala ca baleta ni ra sega ni vakabauti au; "nai valavala dodonu baleta ni'u sa lako vei tamaqu ka dou na sega ni raici au tale; "na lewa dodonu baleta ni sa na lewai o koya sa dau vakaveitaliatika na vuravura oqo. "e se levu tu na veika me'u tukuna vei kemou-

dou, sa sega ni rawa vei au oqo. "ia, ni sa na lako mai o koya na yalo ni dina oqo, ena tuberi kemudou ki na veika kecega e dina. ena sega ni vosa ena nona kaukauwa, na veika ga ena rogoca ena tukuna, ena tukuna talega na veika ena yaco mai muri. "ena vakacerereci au, ni na kauta na ka e noqu ka tukuna vei kemudou. "na veika kece sa tu vei tamaqu sa noqu. oqori, au sa tukuna kina, ni na taura na ka kece e noqu ka tukuna vei kemudou. "vakalailai dou na sega ni raici au, ka vakalailai tale dou na qai raici au, baleta ni'u sa lako vei tamaqu." sa so vei ira na nona tisaipeli era sa vakataroga, "na cava oqo ni sa tukuna vei keda, vakalailai dou na sega ni raici au, ka vakalailai dou na raici au tale; io, baleta ni'u sa lako vei tamaqu?" na cava oqo ni sa tukuna, "vakalailai ga" keitou sa sega ni kila na ka e tukuna tiko." sa kila o jisu na ka oqo ka sa tukuna vei iratou, "dou sa vakataroga tiko na veika au sa tukuna, ni dou na sega ni raici au, ka vakalailai dou na raici au tale?" sa dina sara, au sa tukuna vei kemudou, ni dou na tagi ka veitagi vakalevu, o vuravura ena marau tiko, dou na rarawa vakalevu, ia, na nomudou rarawa ena vuki me ka ni reki vakalevu. "na yalewa ni sa taratara, sa rarawa tiko baleta ni sa lako mai na nona auwa; ni sa oti ga na nona vakasucuma na gone, sa sega tale ni nanuma na mosi ea tarai koya, sa reki vakalevu ga ni sa vakasucuma mai e dua ki vuravura. "oqo dou se rarawa tiko, ia, au na raici kemudou tale ka na reki vakalevu sara na yalomudou kei na nomudou reki ena sega ni kau tani rawa mai vei kemudou. "ena siga o ya dou na sega ni kerea vei au e dua na ka. sa dina sara, au sa tukuna vei kemudou, na veika dou na kerea vei tamaqu ena yacagu, ena solia vei kemudou. "me yacova oqo e se sega ni dua na ka, mo dou kerea ena yacagu. dou kerekere ka dou na rawata me levu kina na nomudou reki. "na veika oqo au sa vosataka e na vosa vakatautauvata vei kemudou; sa lako tiko mai na gauna au na sega tale ni vosa ena vosa vakatautauvata, vei kemudou, au na tukuna vakarawarawa sara vei kemudou na vei ka baleti tamaqu. 'ena siga o ya dou na kerekere ena yacagu, au sa sega talega ni tukuna vei kemudou, ni'u na kerei tamaqu ena vukumudou; 'ni o tamaqu vakataki koya sa lomani kemudou, baleta ni dou sa lomani au ka vakabauta ni'u sa lako mai vua na kalou. "au sa lako mai vua na tamada, ka lako mai ki vuravura. oqo, au sa na biuti vuravura ka lako tale vei tamada." era sa tukuna vua o ira na nona tisaipeli, "raica, o sa vosa vakarawarawa sara tiko mai oqori, ka sa sega ni vosa e na vosa vakatautauvata. "oqo keitou sa kila ni o sa kila na ka kecega, ka sa sega ni yaga me dua e taroga yani e dua na ka. oqo keitou sa kila kina, ni o sa lako mai vua na kalou." sa sauma yani o jisu, "vakacava dou sa qai vakabauta oqo?" "io, sa lako mai na auwa, io, sa lako sara tikoga mai oqo, dou na vakatolosevi, io kemudou vakayadua ga, ka au na tiko duadua. sega ni baleta ni'u na tiko duadua ga, keirau na tiko vata kei tamaqu. "au sa tukuna na veika oqo, baleta vei au dou na kunea kina na vakacegu.e vuravura dou na kunea kina na rarawa, dou marau ga, au sa vakamalumu-mutaki vuravura oti.

sa masu tiko o jisu ni sa rai cake tiko ki lomalagi ka vaka: "tamaqu sa lako mai na auwa, mo ni vakacererece na luvemuni, me vakacerereci kemuni talega na luvemuni. "ni kemuni sa solia vua na lewa kecega ena vuku ni ka vakayago kecega, me solia kina o koya na bula sega ni mudu vei ira kecega o ni sa solia vei koya. "oqo, na bula sega ni mudu, mera kilai kemuni na kalou dina duadua ga, kei jisu karisito o koya o ni a tala mai. "au sa vakacerereci kemuni mai vuravura, au sa vakaotia na cakacaka o ni a talai au mai kina me'u cakava. "ia, oqoi tamaqu, mo ni vakacerereci au vata kei kemuni, ena veivakacerereci e a tiko vei kedaru ni se bera o vuravura. "au sa vakaraitaka na yacamuni ki vei ira na tamata, o ni sa solia mai vei au mai vuravura. era sa nomuni, o ni sa soli ira mai vei au, era sa maroroya na nomuni vosa. "oqo era sa kila, ni veika kecega o ni a solia mai vei au, sa mai vei kemuni. "ni'u sa solia vei ira na vosa o ni a solia mai vei au; era sa taura na vosa ka kila talega ni'u a lako mai vei kemuni; era sa vakabauta ni kemuni sa talai au mai. "au sa masulaki ira, au sa sega ni masulaki vuravura, o ira ga koni sa solia mai vei au, ni ra sa nomuni. "na ka kece sa noqu sa nomuni, kei na ka sa nomuni sa noqu, au sa vakacerereci ena vukudra. "oqo, tamaqu au sa sega ni tiko e vuravura, o ira ga oqo sa tiko e vuravura, au sa lako mai oqo vei kemuni na tama ni yalosavasava, mo ni maroroi ira oqo o ni sa solia mai vei au ena yacamuni, me ra dua bau me vaka daru sa duabau. "ni'u a tiko vata kei ira mai vuravura, au sa maroroi ira ena yacamuni. o ira o ni sa solia mai vei au, au sa maroroi ira. sa sega ni dua vei ira sa yali, vakavo ga na luvu-ni-vuni ca, me vakayacori ga kina na i vola tabu. "oqo, au sa lako mai vei kemuni, na veika oqo au sa tukuna tiko e vuravura, me tiko kina vei ira na noqu reki ka me vakataucokotaki vei ira. "au sa solia vei ira na nomuni vosa, era sa cati mai vei ira e vuravura baleta ni ra sa sega ni vakavuravura me vaka au sa sega ni vakavuravura. "au sa sega ni masu mo ni kauti ira tani e vuravura, ia, mo ni maroroi ira ga mai vei koya na vu ni ca. "era sa sega ni kai vuravura, me vaka ga au sa sega ni kai vuravura. "mo ni tawasei ira ena nomuni dina. na nomuni vosa na dina. "ni kemuni sa talai au ki vuravura, au sa talai ira kina ki vuravura. "ena vukudra au sa tawasei au, me rawa ni ra tawasei talega kina ena dina. "au sa sega ni masulaki ira walega na tisaipeli a€" o ira talega era na vakabauti au mai ena vuku ni nodra vosa; "me yaco me ra duavata, me vakataki kemuni tamaqu sa tu vei au, kei au vei kemuni; me ra duavata kina vei kedaru, me vakabauta kina o vuravura ni kemuni sa talai au mai, "kei na lagilagi o ni sa solia mai vei au, au sa solia vei ira, me ra dua bau kina me vaka daru sa duabau. "oi au vei ira oi kemuni vei au; mera vakataucokotaki kina me dua, me kila kina o vuravura ni o ni sa talai au mai, ka o ni sa lomani ira me vaka o ni sa lomani au. "tamaqu, sa noqu gagadre me ra tiko vata kei au o ira vakayadua o ni sa solia mai vei au; ni kemuni sa lomani au ni se bera ni tauyavutaki o vuravura. "na tamaqu yalododonu! e se sega ni kilai kemuni o vuravura, oi au sa kilai kemuni; oqo era sa kila ni kemuni a talai au mai. 'au sa vakaraitaka vei ira na ya-

camuni, ka'u na vakaraitaka tiko ga, ni loloma o ni lomani au kina, me tiko vei ira, kei au vei ira."

18

ni sa vosataka na veivosa oqo o jisu, sa lako yani vata kei ira na nona tisaipeli ki na wai mai kitironi, sa tiko kina e dua na were ka ra sa lakova yani vata kei ira na tisaipeli:- o jutasa, (o koya e veretaki jisu) sa kila talega na vanua o ya; ni o jisu sa dausota vakalevu kei ira na nona tisaipeli e kea. ni sa tiko vata o jutasa kei na so nai lawalawa sotia; kei na so mai vei ira na bete levu kei na farisi, era sa lako vata mai na cina kei na yaragi. sa kila oti o jisu na veika kece ena lako mai vua á€" sa lako yani ka tarogi ira, "o ni sa vakasaqarai cei?" era sa sauma vua, "o jisu mai nasareci," sa tukuna yani o jisu, "sai au oqo." o jutasa talega sa tiko kei ira. ni sa tukuna vei ira, "sai au oqo" á€" era sa suka ki muri ka vakabalei ki ra. sa tarogi ira tale, "o cei o ni sa vakasaqara? era sa tukuna mai," o jisu na kai nasareci." sa sauma mai o jisu, "au sa tukuna oti, sai au oqo," kevaka o ni sa vakasaqarai au, me ra lako o ira oqo." "me vakayacori kina na veika sa dau tukuni, o ira o ni sa solia mai, au sa sega ni vakayalia e dua vei ira." o saimoni pita sa ucuna cake na nona i seleiwau ka cebeta na daligana i matau na nona dauveiqaravi na bete levu. na yaca ni tamata oqori o maliko. sa tukuna o jisu vei pita, "biuta lesu tale na nomui sele ki na kena taga. me'u kua beka ni'u gunu talega mai na bilo sa solia mai vei au o tamaqu?" o ira na sotia kei na nodra i liuliu na jiu era sa vesuki jisu ka vauci koya. era sa kauti koya yani ki vei anasa, ni sai koya na momo nei kaiava na bete levu ni yabaki o ya. o kaiava sa solia nai vakasala vei ira na jiu ni sa ka levu oqo, me dua na tamata me mate ena vukudra na tamata. sa muri jisu o saimoni pita kei na dua tale na tisaipeli. na tisaipeli oqo sa kilai mai vei ira na bete levu, sa lako yani vata kei jisu ki na lomanibai ni bete levu. sa tucake tu mai o pita mai na katuba e tuba. o koya na tisaipeli sa kilai tiko mai vei ira na bete levu, sa lako yani vei koya sa raica tiko na katuba, ka sa kauti pita ki loma. na goneyalewa sa dauvakatawana na katuba sa tukuna mai vei pita, "sa sega beka ni o nona tisaipeli talega na tamata oqo?" sa sauma o pita, "e sega." o ira na dauveiqaravi kei ira na tamata cacakaca era sa tatalai tiko ena bukawaqa ni sa rui batabata me ra vakatakata kina. sa tiko talega vata kei ira o pita me tatalai tiko. na bete levu sa tarogi jisu me baleti ira na nona tisaipeli kei na nona i vakavuvuli. sa sauma vua o jisu, "au sa vosa vakadoudou ki vei vuravura, au dau vakatavuvuli ena vale ni vakasqoni vata kei na valenisoro na vanua era sa dau sota kina na jiu. au sega ni dau tukuna vuni na ka. "na cava o ni sa tarogi au kina? me ra tarogi ga o ira sa rogoca na veika au sa tukuna. era sa kila na ka au sa dau tukuna." ni sa tukuna tiko na veika oqo, sa dua vei ira na tamata cacakaca sa robaki jisu ena ligana ka tukuna, "e dodonu li mo vosa vaka oqori vua na bete levu?" sa sauma o jisu, "kevaka au sa tukuna na ka ca, me dua na kena i vakadinadina; kevaka au sa cakava na ka vinaka, na cava dou sa via mokuti au kina?" ia o anasa sa vakatalai koya yani vei kaiava na bete levu. sa tucake o pita ni sa tatalai tiko. era sa tukuna vua, "sa sega beka ni o a dua talega vei ira

na nona tisaipeli?" sa cakitaka o pita ni sa tukuna ni sega. sa dua vei ira na dauveiqaravi vua na bete levu, sa wekana voleka talega na tamata sa musuki laivi na daligana mai vei pita, sa tukuna mai, "sa sega beka ni'u raici iko mai na were vata kei koya?" sa qai caki tale o pita; ka vakasauri sa tagi sara na toa. era sa qai kauti jisu mai vei kaiava kina buturara levu e vakatokai na paraetoriumi, ni se mataka lailai tikoga. ia era sega ni mani yaco rawa sara o ira kina paraetoriumi de ra qai rogorogo ca, me rawa kina vei ira mera vakaitavi talega ena lako sivia. sa lako yani ki vei ira o pailato ka tukuna, "na veibeitaki cava o ni sa kauta mai kina na tamata oqo?" era sa sauma mai ka tukuna vei pailato, "kevaka sa sega ni tamata caka ca oqo, keimami na sega ni kauti koya cake mai vei iko." sa vosa mai o pailato, "mo ni kauti koya ga ka lewai koya me vaka na i vunau" era sa tukuna mai na jiu vua, "na i vunau sa sega ni vakatarai keimami me keimami vakamatea e dua," me vakayacori ga kina na veika sa tukuna oti o jisu, me vakaraitaka kina na mate ena mate kina o koya. sa lako tale yani o pailato ka kacivi jisu, ka tarogi koya, "o sa nodra tui beka na jiu?" sa sauma yani vua o jisu, "o sa vosa tiko beka ga ena vukumu ena ka oqo, se ra sa tukuna eso tale vei iko na ka oqo me baleti au?" sa vosa mai o pailato ka vaka: "oi au beka na jiu? o ira na kai nomu, kei ira na bete levu era sa kauti iko mai vei au. na cava o sa cakava?" sa sauma mai o jisu, "na noqu matanitu sa sega ni ka ni vuravura oqo. kevaka sa ka ni vuravura oqo, era na vala na noqu tamata, me'u kua ni soli yani kina vei ira na jiu; sa sega ni ka ni vanua oqo na noqu matanitu." sa tukuna kina o pailato vei jisu, "o sa tui dina li?" sa sauma o jisu. "o sa tukuna dina mai ni'u sa tui. oqo ga au sa sucu mai kina, oqo ga au sa lako mai kina ki vuravura, me'u mai i vakadinadina ni dina. o ira vakayadua sa tiko vua na dina, sa rogoca na domoqu." sa taro tale yani o pailato, "na cava na dina?" ni sa tukuna tiko oqo á€" sa lako yani ki vei ira na jiu, ka tukuna vei ira, "au sa sega ni raica vua e dua na cala." "sa dua na nomuni i tovo á€" o ya me dau sereki e dua ena gauna ni lakosivia." "o ni sa vinakata beka me'u sereki vei kemuni na nodra tui na jiu?" era sa kaci kece yani vakadomoilevu ka tukuna, "sega ni o koya na tamata oqo, o parapa ga! sa daubutako o parapa.

19

o pailato sa tauri jisu ka vakararawataki koya. era sa vakaisalataki koya na sotia ena wa vakavotona ka biuta vakaukauwa e uluna, ka vakaiaorotaki koya ena i oro lokaloka. era sa tukuna, "io, na nodra tui na jiu!" era sa vakavacuki koya. sa lako tale yani o pailato ka tukuna vei ira. "mo ni raica, au sa kauti koya mai oqo vei kemuni, mo ni kila kina ni'u sa sega ni kunea vua e dua na cala." sa lako mai o jisu ni sa vivigi tu na uluna ena wa vakavotona kei nai ubi lokaloka, sa tukuna yani vei ira o pailato, "mo ni raica na tamata! ni ra sa raici koya na bete levu kei ira na tamata cacakaca, era sa kacivaka yani á€" dou vakota, dou vakota! sa tukuna vei ira o pailato á€" dou kauti koya ka vakota ki na kauveilatai ni'u sa sega ni raica vua e dua na cala." era sa tukuna vua na jiu, "ni sa dua tiko na i

neimami vunau oqori ni, sa dodonu kina me mate baleta ni sa tukuni koya tiko me luve ni kalou." ni sa rogoca o pailato na veika oqori, sa rere sara vakalevu. sa lako tale yani ki na buturara levu na paraetoriumi ka tukuna vei jisu, "o sa lako mai vei," sa sega ni sauma vua o jisu. sa tukuna vua o pailato, "o sa sega tiko ni vosa mai vei au? o sa sega beka ni kila ni sa tu vei au na kaukauwa me'u vakamatei iko, kei na kaukauwa me'u sereki iko? sa sauma yani o jisu, "sa sega vei iko na kaukauwa vakavo ke soli mai vei iko mai cake. o koya sa soli au vei iko, sa levu sara na nona i valavala ca." mai na gauna o ya, sa vakasaqara o pailato na ka me sereki koya kina. era sa qoqolou ga na jiu ena nodra tukuna tiko, "kevaka o sa laiva na tamata oqo me lako, o sa qai sega ni tokani nei sisa. o koya sa tukuna ni sa tui, sa meca kei sisa." ni sa rogoca o pailato na veika o ya, sa qai kauti jisu mai, sa qai dabeca na nona i dabedabe ni vakatulewa, ena vanua sa vakayacani vaka iperiu o "kapaca." oqo sa siga ni vakavakarau ni lakosivia ka sa i ka ono ni auwa. sa tukuna yani vei ira na jiu, "ni raica na nomuni tui!" era sa vosa yani vakado-moilevu, "kauti koya tani, kauti koya tani, vakota ki na kauveilatai." sa tukuna o pailato, "me'u vakamatea na nomuni tui?" era sa sauma mai na bete levu, "sa sega na neimami tui o sisa ga." sa soli koya yani me vakamatei. era sa tauri jisu ka kauti koya yani. o koya ni sa colata tiko na nona kauveilatai, sa lako yani ki na vanua sa vakatokai na vanua ni qavokavoka ka yacana vaka iperiu o "kolikoca." era sa vakamatei koya mai kea kei na rua tale vata kei koya. rau sa yadua na yasana kei jisu e loma. sa vola o pailato e dua na ulutaga ka vakota ena ulu ni kauveilatai. sa volai kina oqo: "jisu mai nasereci â€" nodra tui na jiu. sa levu vei ira na jiu, sa wilika na i ulutaga baleta na vanua oqo sa voleka ki na koro. sa volai oqo vaka iperiu, vaka kirisi, ka vaka latina talega. o ira na bete levu kei ira na jiu, era sa tukuna vei pailato, "kua ni vola â€" nodra tui na jiu, ia, sa tukuna ga "oi au na nodra tui na jiu." sa sauma tale o pailato, "na veika au sa vola, au sa vola." o ira na sotia, ni ra sa vakoti jisu, era sa wasea va talega na nona i sulu, me ra yadua na sotia. sa sega ni wasei rawa na nona i oro, ni sa dua ga na tikina mai cake ki ra. era sa veitalanoataka ga me sa kua ni basu nai oro ka me sa caka ga na vaka wiri madigi â€" me sa nona ga o koya sa donui koya. oqo me vakayacori ga kina nai vola tabu ni sa tukuna, "era sa wasea na noqui sulu â€" era sa vaka wiri madigi ena vuku ni noqui oro," era sa cakava na sotia oqo. sa tucake tu ena yasa ni kauveilatai i jisu o tinana, na taci tinana, o meri na wati kilopa kei meri makitalena. ni sa raici tinana o jisu kei ira na nona tisaipeli sa dau lomana vakalevu ni ra sa tu voleka, sa tukuna yani vei tinana "yalawa raica na luvemu!" sa qai tukuna vua na nona tisaipeli "o raica na tinamu!" mai na auwa o ya na tisaipeli oqo sa kauti tinana ki nona vale. ni sa oti oqo, sa kila o jisu ni sa vakayacori kece na ka oqo me vakadinadinataki kina na i vola tabu, sa qai tukuna, "au sa karamaca!" sa dua na bilo sa sinai ena waini wiwi, sa tiko e kea, era sa tonia na i sulu ena waini wiwi oqo ka biuta yani ki gusuna. ni sa gunuva o jisu na waini wiwi oqo sa qai tukuna mai, "sa oti". sa bale na aluna ka solia yani na yalona. baleta ni sa siga ni vakavakarau, sa tabu ni tiko tale na yago ena kauveilatai ni sa roro tiko mai

na siga ni vakacegegu. era sa kerei pailato na jiu ke rawa ni musuki na yavadratou, me ratou kau tani yani kina. era sa lako mai na sotia ka musuka na yavadrau na lauvako ena yasai jisu. ni ra sa yaco mai vei jisu, era sa raica ni sa mate oti tu, era sa sega ni musuka na yavana. e dua ga vei ira na sotia sa suaka yani na sarisarina, vakasauri sa lako mai na dra kei na wai. o koya sa raica sa vakatusa, ka sa dina na nona vakatutusa; sa kila o koya ni sa tukuna tiko na ka dina, me rawa kina ni o ni vakabauta. sa vakayacori na veika oqo me dina kina na i vola tabu, "sa sega ni musuki na suina." sa tukuna talega nai vola tabu, "era na rai vei koya sa laucoka na sarisarina." o joseva mai arimaceae, sa dua talega na tisaipeli i jisu, baleta ni sa rerevaki ira na jiu, sa lako vakavuni mai me kerei pailato me ratou kauta na yagoi jisu ka la'ki buluta. o pailato sa solia na veivakadonui. sa lako mai o joseva ka kauta na yagoi jisu. o nikotimo, o koya a lako mai vei jisu ena bogi, sa lako talega mai kei na mura sa veiwiki kei na aloe sa dua na drau beka na paodi bibi. e ratou sa kauta na yagoi jisu ka solega ena i sulu ka lumuta ena ka boi vinaka me vaka na kena i vakarau ni veibulu vei ira na jiu. ena vanua sa lauvako kina o jisu, sa tiko kina e dua na were ni bulubulu vou, e sega ni vakayagataki. era sa biuti jisu kina baleta tiko na nodra siga ni vakavakarau na jiu. ni sa tiko voleka ga na i bulubulu.

20

ena i matai ni siga ni macawa, sa lako mai ki na i bulubulu vakamataka lailai o meri makitalena, ka sa raica na i sogo vatu ni bulubulu sa vakaqiqici tani tu. sa cici sara mai vei saimoni pita kei iratou tale na vo ni tisaipeli sa dau lomana vakalevu o jisu ka tukuna vei iratou, "era sa kauta na yago ni turaga mai na i bulubulu, sa sega ga ni kilai se ra sa biuta ki vei." e ratou sa lako mai ki tuba o pita kei ira na vo ni tisaipeli ka ra sa lako ki nai bulubulu. e ratou sa veitau cici yani ki na i bulubulu ka sa bera tale o pita ni ra sa liu na kena vo. e dua sa vakalakala sobu ka iro yani, sa raica ga na i sulu sa sole kina o jisu, e dina ga ni sega ni curu yani ki loma sara. sa muri koya sara yani o pita ka yaco ki na i bulubulu, sa raica talega na i sulu ni sa lutu tu. nai tavoi sa vesu tiko kina na uluna, sa lobi tani tiko ga mai na i sulu ka solegi kina. o koya na tisaipeli ka dua, o koya a liu yani, sa curu sara ki loma ka raica ka vakabauta. e se bera tiko ni kila nai vola tabu o ira oqo, ni sa mate o jisu ka sa na tucake tale mai na mate. era sa dui lako tale ki nona vale na tisaipeli. sa tucake tu ga ena taudaku ni bulubulu o meri ka tagi tiko. ni sa tagi tiko, sa iro yani ki loma ni bulubulu. sa raica e rua na agilosii vakaisulu vulavula, ni rau sa dabe tiko, e dua ena uluna ka dua e yavana ena vanua sa vakadavori tiko kina o koya. e rau sa tukuna yani vua na yalewa, "na cava o sa tagi kina?" sa tukuna sara vei rau, "era sa kauta tani na noqu turaga ka'u sa sega ni kila se ra sa laki biuta ki vei?" ni sa tukuna tiko na veika oqo, sa vuki sara ka raici jisu ni sa wavutu, ka sa sega ni kila ni sai jisu o ya. sa tukuna vua o jisu, "yalawa na cava o sa tagi tiko kina, o cei o sa vakasaqara?" sa nanuma tiko ga o koya ni sa dua beka ga na tamata sa dau raica na were â€" sa tukuna sara

yani, "kemuni, kevaka o ni sa kauti koya tani yani, mo ni tukuna mai se o ni sa biuti koya e vei, me'u lako ka kauti koya tani mai. sa vosa mai o jisu, "meri," sa vuki mai o koya ka tukuna, "raponai" (kenai balebale "qasenivuli") sa tukuna vua o jisu, "kua ni tarai au mai baleta ni'u se bera ni lako cake vei tamaqu, lako ki vei ira na taciqu ka tukuna vei ira. ni au sa lako cake vei tamaqu, na tamamudou talega, na noqu kalou na nomudou kalou talega. sa lako mai o meri makitalena ka tukuna vei ira na tisaipeli ni sa raica na turaga, ka sa tukuna talega na veika oqo vei koya. ena siga tikoga o ya, ni sa karobo mai, ni sai matai ni siga ni macawa ni sa sogo tu na katuba ena vanua era sa soqoni kina na tisaipeli â€" ni ra sa rerevaki ira tiko na jiu, sa basika mai o jisu ka tu ena kedra maliwa ka tukuna vei ira, "me tiko vata kei kemudou na vakacegu." ni sa tukuna oti na veika oqo, sa qai vakaraitaka vei ira na ligana kei na nona sarisari. era sa marau ni ra sa raica na nodra turaga. sa tukuna tale vei ira o jisu, "me tiko kei kemudou na vakacegu, me vaka sa talai au mai o tamaqu, au sa talai kemudou vakakina." ni sa tukuna oti na veika oqo, sa ceguvi iratou ka tukuna vei iratou, "dou ciqoma na yalo tabu." kevaka dou sa vosota na nodra i valavala ca na tamata, era na vosoti; kevaka dou sa sega ni vosota, era na sega ni vosoti." o tomasi na yacana talega o titimo e dua vei iratou na tinikarua sa sega ni tiko vata kei ira ni lako mai o jisu. era sa tukuna vua na vo tale ni tisaipeli "keitou sa raica na turaga." sa tukuna mai o tomasi, "vakavo kevaka au na raica sara na ligana kei na mawe ni i vako ka tara sara na kena mawe kei na sarisarina talega, au na qai vakabauta." ni sa oti e walu na siga, era sa tiko vata tale na tisaipeli, sa tiko talega vata kei ira o tomasi. sa basika e loma ni vale o jisu ni sogo tu na katuba, ka tucake tu ena kedra maliwa ka tukuna yani, "me tiko vei kemudou na vakacegu." sa qai tukuna vei tomasi, "tara mai oqo ka raica na ligaqu; ka tara tale mai oqo, ka biuta sara mai e yasaqu. mo kua ni tamata sega vakabauta, mo vakabauta ga." sa sauma o tomasi, "noqu turaga na noqu kalou." sa qai tukuna vua o jisu, "tomasi baleta ni o sa raici au, o sa vakabauti au kina. sa kalouvina ka o ira sa sega ni raica ka vakabauta ga." sa cakava vakaidina o jisu e levu na veika mana ka veivakurabuitaki ena matadratou na nona tisaipeli sa sega ni volai eke. sa volai ga oqo mo ni vakabauti jisu karisito na luve ni kalou. ni vakabauta o ni sa na bula kina ena yacana.

21

sa oti oqo, sa vakaraitaki koya tale o jisu vei ira na nona tisaipeli ena wasawasa mai taiperia, sa vakaraitaki koya vakaoqo; o saimoni pita, o tomasi (titimo), o nacanieli mai kena e kaleli na luvei sepete kei na rua tale na tisaipeli e ratou sa tiko vata. sa tukuna vei iratou o saimoni pita, "au sa lako mada ki siwa." e ratou sa tukuna talega mai, "keitou na lako talega vata kei iko." e ratou sa lako yani ena waqa ka sega ni rawata e dua na ka ena bogi o ya. ni sa kida mai na mataka, sa tucake tu mai baravi o jisu; e ratou sa sega ni kila na tisaipeli ni sai jisu o ya. sa tukuna yani vei iratou o jisu, "ragone sa tiko beka e dua na kakana?" e ratou sa sauma vua, "e sega sara ga." sa tukuna vei iratou, "dou viritaka na lawa ena ya-

sai matau ni waqa, dou na kunea kina e so." e ratou sa cakava vakakina ka ratou sa sega ni drete rawa na lawa ni sa levu sara na ika. na tisaipeli sa daulomana vakalevu o jisu sa tukuna vei pita, "sai koya na turaga oqo!" ni sa rogoca o pita ni sa turaga o ya, sa vakaisulu ka rika yani ki wai. era sa lako mai na vo ni tisaipeli ena waqa (ni ra sa sega ni yawa sara mai vanua) rauta ni ruanadrau na i yate â€" era sa yarataka mai na lawa ni sa rui levu na ika. ni ratou sa lako sara mai ki vanua, e ratou sa raica ni ra sa waqa tu na qilaiso, sa tavu tale tu ga na ika kei na madrai. sa tukuna sara yani o jisu, "me kau mai e so na ika dou se qai rawata ga." sa lako yani o pita ka drete sara na lawa ki vanua, sa sinai sara ena ika, sa duanadrau limasagavulu katolu na malea, e dina ga sa levu sara na malea, ia, sa sega ga ni bote na lawa. sa tukuna vei iratou o jisu, "dou lako mai ka mai kana." sa sega ni dua vei ira na tisaipeli e via tarogi koya me vaka: "o cei sara mada o iko" â€" ni ratou sa kila ni sai jisu ga oqo. sa taura na madrai o jisu ka solia vei iratou, sa vakatalega kina na ika. oqo, sai katolu ni gauna sa vakaraitaki koya kina o jisu vei iratou na nona tisaipeli ni sa tucake tale mai na mate. ni ratou sa katalau tiko, sa tukuna o jisu vei pita, "saimoni na luvei jona o sa lomani au vakalevu mai na ka kece oqo?" sa sauma mai, "io turaga, o ni sa kila ni'u sa lomani kemuni." sa dina pita, "-vakani ira na noqu lami." sa tukuna tale vua ena i katolu ni gauna, "saimoni na luvei jona, o sa lomani au se sega?" sa tukuna o koya, io turaga, o ni sa kila ni'u sa lomani kemuni. sa sauma mai o jisu â€" "vakaraica na noqu sipi." sa tukuna tale vua ena i katolu ni gauna, "saimoni na luvei jona, o sa lomani au?" sa sauma mai o koya ka vaka: "turaga, o ni sa kila na ka kecega. o ni sa kila ni'u sa lomani kemuni." sa tukuna vua o jisu, "vakani ira na noqu sipi." sa dina sara, au sa tukuna vei iko, ni o a gone, o dau vakarautaki iko ka veilakoyaki ena vanua o sa vinakata ga, ni o sa qase mai â€" ona dodoka na ligamu ka na dua tale ena vesuki iko ka kauti iko ki na vanua o sa sega ni vinakata." sa tukuna oqo o koya na mate ena laveti kina na kalou. ni sa vosa oti sa tukuna vua, "muri au mai." sa vuki yani o pita ka raica na tisaipeli sa daulomana o jisu ni sa muri tiko. o koya talega oqo sa dau ravi tiko ena serei jisu ena vakayakavi ka dau taroga tiko, "turaga o cei ena vere-taki kemuni?" o pita, ni sa raici koya tiko, sa tukuna vei jisu, "turaga sa na vakacava na tamata oqo?" sa tukuna vua o jisu â€" kevaka au sa lewa me bula tiko me yacova na noqu lesu mai, a cava oqo vei iko? o iko ga mo muri au mai." sa lako yani na vosa oqo vei ira kece na veitacini â€" ni na sega ni mate na tisaipeli oqo, ia o jisu ea sega ni tukuna vua ni na sega ni mate â€" ia, "kevaka au sa lewa me bula tiko me yacova na noqu lesu mai, a cava oqo vei kemudou?" sai koya oqo na tisaipeli sa vakadinadinataka na veika oqo, ka vola talega na veika oqo ka keimami sa kila ni sa dina na nona i vakadinadina. sa levu tale na veika sa cakava o jisu â€" kevaka era sa volai vakayadudua, au sa kila ni o vuravura oqo ena sega ni rawata â€" ni na osota na vuravura na kena i vola ena volai kina. emeni.

na i vakatakila i jisu karisito, ka solia vei koya na kalou me vakaraitaka vei ira na nona i talai, na ka sa voleka ni yaco mai; a sa tala o koya na nona agilosu me tukuna vei joni na nona i talai. e tukuna na ka e vakadinadinataka na vosa ni kalou, kei na ka taucoko e mai vakayacora na turaga o jisu karisito, kei na ka e raica sara tu ga e matana. sa kalouvinaka o koya sa wilika kei ira sa rogoca na vosa ni parofisai oqo, ka vakabauta na ka sa volai kina; ni sa voleka mai na gauna me yaco kina. o joni,vei ira na i soqosoqo lotu e vitu mai esia: me nomudou na loloma, kei na vakacegu, mai vei koya sa bula e daidai, ka bula e liu, ena bula talega mai muri, mai vei iratou na yalo e vitu e ratou sa tiko ena mata ni nona i tikotiko vakaturaga. mai vei jisu karisito, na i talai yalodina, kai sevu ni tucake tale mai na mate, ka lewai ira taucoko na vei tui e vuravura. o koya sa lomani keda ka vakasavasa-vataki keda mai na noda i valavala ca, ena nona dra dina. a sa vakayacori keda me da tui ka bete vua na kalou ka tamana, me nona na vakarokoroko kei na lewa ena veigauna kecega me sega ni mudu. emeni. raica, sa lako mai o koya ena vei o, ena raici koya na mata kecega, o ira mada ga na suaki koya era na raica. era na tagicaki koya na veimataqali kece e vuravura. me vaka ga oqo, emeni. "oi au na alifa kei na omeka, nai vakatekivu kei nai vakataotioti," sa tukuna na turaga, "o koya ka bula e liu, e bula e daidai, ena bula talega mai muri, o koya sa kaukauwa sara." oi au, o joni na tacimudou kai tokani vata kei kemudou ena vuku ni veika rawa, ena vuku ni nona matanitu, kei na vuku ni nona mai vosota o jisu karisito, au a tiko ena yanuyanu o patimo, ena vuku ni vosa ni kalou kei na veika e mai cakava o jisu karisito. keirau a tiko kei na yalo tabu ena siga ni turaga au a qai rogoca mai dakuqo e dua na domo levu, sa vaka na rorogo ni davui. ka cavuta mai, "oi au na alifa kei na omeka, nai vakatekivu kai vakataotioti," ena ka o sa raica, mo vola ena dua nai vola ka vakauta kina i soqosoqo lotu e vitu ka tiko mai esia: o efeso, o simurina, o perikamo, o caetaira, o sariti, o filitelifia kei leotisea." au qai rai vuki me'u raica o cei e vosa tiko mai vei au. ni'u sa vuki yani au qai raica e voutu nai tutu ni cina koula, ena maliwa ni tutu ni cina koula e vitu, sa duri tu kina e dua sa vaka taki koya na luve ni tamata, ka vakaisulu me yacova na yavana, ka vauci tu na loma serena ena i vau koula. na alunu kei na drau ni alunu sa vaka na vutika ni sipi, ka vaka talega na vulavula ni uca cevata, na matana sa vaka na yameyame ni bukawaqa; na yavana sa vaka na varasa makuliliva, ni sa vakamai oti, kei na rorogo ni domona sa vaka na kere ni dua na savu levu; sa qumia tu ena ligana i matau e vitu na kalokalo, sa lako tu mai gusuna nai seleiwa gata ruarua na yasana, na matana sa vaka na matanisiga ni sa cila vakaukauwa. ni'u sa raici koya, au sa bale vakasauri e matana vaka na tamata mate. ia sa qai tarai au ena ligana i matau, ka vaka, "mo kakua ni rere; oi au nai vakatekivu kei nai vakataotioti." oi au o koya sa bula, sa mate mada, ka raica, au sa bula tale ka sega ni mudu. emeni. sa tu vei au nai dola kei etesi kei mate talega. "mo vola na veika o raica, kei na veika sa yaco tiko, kei na veika ena yaco, ia e se bera

tiko. "na ka vuni ni kalokalo e vitu o raica ena ligaqu i matau, kei nai tutu ni cina koula e vitu: na kalokalo e vitu sai koya na agilosu ni soqosoqo lotu e vitu, kei na tutu ni cina koula e vitu o raica, sai koya nai soqosoqo lotu e vitu.

2

mo vola oqo vei koya nai talai ni soqosoqo lotu mai efeso, ka vaka, o koya sa taura na kalokalo e vitu ena ligana i matau, kei koya sa lako voli ena maliwa ni tutu ni cina koula e vitu, au kila vinaka nomu cakacaka, nomu dauvosota, kei na nomu sa dauoca, kei na nomu sa sega ni dauvosoti ira rawa era i valavala vakasisila. o sa kila oti eso era i apositolo lasulasu, ena nomu a vakatovolei ira; "ia o sa lomavinaka ga, ka dauvosota, o dau bole mate ena vuku ni yacagu ka sega ni o dau vakacauoca. "ia na ka ga oqo au raica vei iko, o leqa tiko kina, ni o sa biuta laivi, nai matai ni nomu loloma ka a tu vei iko e liu. mo nanuma ga na ka o sa lutu tani mai kina, mo veivutuni ka taura lesu tale nai matai ni nomu katakata ni veiqaravi, de'u na qai lako mai vakatotolo sara vei iko, ka kauta tani na nomu i tutu ni cina, mai na kena tikina à€" ke-vaka o sega ni veivutuni. "ia na ka oqo sa tu vei iko, ni o sa cata nanodra i valavala na nikola, oi au talega au cata. o koya sa vakadaligana, me rogoca sara na ka sa tukuna na yalo tabu vei ira na i soqosoqo lotu. vei koya sa rawa ni gumatua vua, au na solia vei koya me kania na kau ni bula, o koya ka tu e loma ni nona parataisi na kalou." "mo vola oqo vei koya nai talai ni soqosoqo lotu mai simurina, ka vaka, sa tukuna na veika oqo, o koya nai vakatekivu kai vakataotioti, o koya ka mate, sa qai bula tale. "au sa kila nomu cakacaka, nomu vakararawataki, kei na nomo dravudravua (ia o sa vutuniyau ga); au kila na nodra vosa vakacaca o ira era tukuna tiko ni ra jiu ka ra sega ni jiu, ia era lewe ni soqosoqoi setani. "mo kakua ni o rerevaka na ka o vakarau sotava. ni na so vei kemudou ena vesuki koya vakaukauwa na tevoro, me vakatovolei kemudou kina, ena qai tini na siga dou na vakararawataki tiko kina. io, mo dou yalodina tikoga me yacova na mate, au na qai solia vei kemudou nai sala ni bula. "o koya sa vakadaligana, me rogoca sara na ka sa tukuna na yalo tabu vei ira nai soqosoqo lotu. o koya sa gumatua vua ena sega ni na vakaleqai koya nai karua ni mate." "mo vola oqo vei koya na i talai ni soqosoqo lotu mai perikamo, ka vaka, sa tukuna na veika oqo o koya sa taura nai seleiwa batirua. "au sa kila na nomu cakacaka, kei na vanua o tiko kina, sa tiko talega kina nona i tikotiko vakaturaga o setani. o sa dei tu ga ena nomu vakabauta na yacagu, ka sega vakadua ni o cakitaka nomu vakabauta, e dina mada ga ni a vakamatei e keru o anitipasa, ena vuku ni nona vakabauta na kalou. ia sa so ga na ka vei iko o leqa tiko kina, baleta ni so ekeri vei kemudou era se bulataka tiko nai vakavuvuli i pelami, o ya ena nona vakavulici pelaki me biuta na veivakacalai ena matadra na gone ni isireli, mera kania na ka sa cabori kina matakau, kei na nodra veilasami ena tau daku ni vakawati. "e tiko talega eso vei kemudou, era se bulataka tikoga nai vakavuvuli nodra na nikola, o koya au sa cata sara ga. "mo veivutuni, ke sega au na lako vakatotolo mai

vei iko, ka valuti ira oqori ena i seleiwau ni gusuqu. "o koya sa vakadaligana me rogoca sara na ka sa tukuna na yalo tabu vei ira na i soqosoqo lotu. o koya ga sa gumatua, au na solia vei koya na ka mana ka vunitaki tu me kania. au na qai solia talega vua na vatu vulavula, ena dela ni vatu oqo ena dua na yaca vou ena volai kina, ka sega ni dua mena kila, vakavo ga o koya sa taura." "mo vola oqo vei koya nai talai ni soqosoqo lotu mai caetaira, ka vaka, sa tukuna na veika oqo na luve ni kalou, o koya sa vaka na yameyame ni buka na matana, kei na yavana sa vaka na varasa tatalivaliva. "au sa kila na nomu cakacaka, na nomu loloma, nomu veiqaravi, nomu vakabauta, kei na nomu dauvosota; na nomu cakacaka oqo e ca vakalevu sara, ka vinaka mai na nomu se qai tekivu. "e so na ka e tiko vei iko o leqa tiko kina, baleta ni o vakatara tiko mai na yalewa o ya o jesepele, ni sa wiliki koya me vaka na parofita, ena nona vakavuluci ira ka rawai ira noqu tamata, mera veidauci ka kania na kakana sa vakacabari kina matakau. "au a solia vua e dua na gauna, me rawa ni veivutuni kina mai na nona domodo ca, e qai sega ni vinakata me veivutuni. o koya oqo, au na biuti koya kina nona i davodavo ni tauvimate, kei ira vata era cakava na veidomoni sega savasava, mera na curuma na veivakararawataki, ka vakavo ga ke ra veivutuni mai. 23 au na vakamatei ira mera mate na luvana, me rawa ni ra kila kina nai soqosoqo lotu, ni o au sa dikeva na vakanananu kei na yalo ni tamata. au na sauma vua na tamata me vaka nodra i valavala. "oqo au sa tukuna rawa vei kemudou, mai caetaira, ni levu e sega ni kila tiko na i vakavuvulu oqo, ka ra sega sara ga ni kila tu na veika titobu me baleti setani, era dau tukuna, ena sega ni dua nai colacola tani mena vakacolati yani. "ia dou tudei ena ka dou sa vakabauta me yacova noqu lesu yani. o koya sa daugumatua vua, ka yalodina tiko ena noqu cakacaka me yacova na i vakataotioti, au na solia vua me lewa na veimataniitu â€œ" ena vakatulewa o koya ena i titoko kaukamea; era na vorovorolaki vakalalai, me vaka na bilo ena ligana na dautulibilo â€œ" me vaka na nona vakaroti au kina o tamaqu. "au na qai solia vua na kalokaloi volasiga. "o koya sa vakadaligana, me rogoca na ka sa cavuta na yalo tabu kina i soqosoqo lotu."

3

"mo vola vei koya nai talai ni soqosoqo lotu mai sariti, ka vaka, "sa tukuna vaka oqo, o koya sa tiko vua na yalo ni kalou e vitu ni kalou kei na kalokalo e vitu. au sa kila na nomu cakacaka, ni sa yacamu walega na bula ia sa mate ga. "mo yadra tiko, ka vakaukauwataka na veika sa vo vei iko, ni sa vakarau mo mate tale, ni nomu cakacaka au raica, ni sega ni yacova tiko nai vakatagedegede e vinakata na kalou. "nanumu mada na nomu a rogoca ka talairawarawa kina; mo tudei kina ka veivutuni sara. kevaka mo sega ni na yadra tiko, au na lako mai me vaka na daubutako, o na sega ni kila se gauna cava au na lakovi iko mai kina. e tiko eso vei kemudou e sariti era maroroya tu nodra i sulu me kua ni dukadukali; era na lako vata tiko kei au ni ra sa savasava tu, ni sa kilikili mera vaka kina. "o koya sa gumatua sara ena vakaisulutaki ena i sulu vulavula, na yacana au na sega ni na bokoca tani

mai nai vola ni bula; ena vukuna au na tucake me'u vakatusai koya ena mata i tamaqu, kei na matadra talega nona i talai. "o koya sa vakadaligana, me rogoca sara na ka sa cavuta na yalo tabu ki na i soqosoqo lotu." "mo vola oqo vei koya nai talai ni soqosoqo lotu mai filatelifia, ka vaka, "sa tukuna na veika oqo o koya na yalosavasava, o koya sa dina, o koya sa tiko vua nai dola i tevita "o koya, e na sega ni dua me na sogota ni sa dolava." "au sa kila na nomu cakacaka ka mo raica, ni'u sa dolava vei iko e dua na katuba, ena sega ni dua mena sogota rawa; ni kaukauwa lailai ga sa vo tiko vei iko ia o rawa tikoga: ni maroroya na noqu vosa, ka o sega ni bau cakitaka na yacaqu. "o ira taucoko nai soqosoqo setani, ka ra tukuna tiko ni ra jiu, ia era sa lasu ga, au na cakava vei ira mera lako mai ka mai cuva e yavamu, me rawa ni ra kila, ni'u lomani iko tiko. "ena vuku ni nomu vosota mo rawa ni maroroya tikoga kina na noqu i vakaro, au na taqomaki iko talega mai vuravura, ena gauna era na vakatovolei kina na lewe i vuravura ena veika rarawa. "raica, au na lako mai vakatotolo! mo taura dei tiko nomu dinata nomu i tavi, me kua ni dua me na taura tani nomu i sala vakaturaga. "o koya sa gumatua sara, au na vakayacori koya me duru ena loma ni vale ni noqu kalou, ena sega tale ni na curu i tuba, na yaca ni noqu kalou, kei na yaca ni koro ni noqu kalou, o jerusalemi vou ka lako sobu mai lomalagi mai vua na noqu kalou, ena taukena taucoko. ena vakatokai vua na yacaqu vou. "o koya sa vakadaligana, me rogoca sara na ka sa cavuta na yalo tabu kina i soqosoqo lotu." "mo vola oqo vei koya nai talai ni soqosoqo lotu mai leotisea, ka vaka, sa tukuna na veika oqo o koya na emeni, na yalodina ka dau tukutuku vakadodonu, ka bula ni se bera ni buli na vuravura: "au sa kila nomu cakacaka, ni o sega ni katakata se batabata. au a diva me dua ga vei rau mo batabata se mo katakata. "ena nomu digitaka na bula oqori, mo veilaroi tiko, mo sega ni katakata sara, ka sega ni batabata sara, au na luaraki iko tani mai na gusuqu. "baleta ena nomu dau tukuna, 'oi au sa vutuniyau, sa ka vakaitamera sara na noqu i yau, cava tale me'u leqataka â€œ" o qai sega tiko ni kila ni o sa biu tani tu, ka bula tu vakaloloma, o dravudravua, na matamu sa boko tu, ka sega mada ga ni dua nai sulu me tu e toloomu â€œ" "au sa vakaraitaka oti vei iko mo mai volia vei au na koula sa vakatovolei oti ena bukawaqa, mo vutuniyau kina; mo rawa ni tokara kina nai sulu vulavula sara, me tabonaka nomu luvaiwale mai vei ira na tamata; na matamu talega mo lumuta ena i lumu ni mata, me rawa ni o rai rawa. "oi ira kecega au sa lomana, me vunauca ka kana kuitataka, o koya oqo mo dikevi iko ka veivutuni. "raica, au sa tu ena mata ni katuba ka tukituki. kevaka e dua e rogoca na domoqu ka dolava na katuba, au na curu yani vei koya ka vakayakavi vata, o koya keirau na dua vata. "o koya sa gumatua sara au na solia nai dabedabe ni tikotiko vakaturaga me keirau na dabe vata kina, me vaka na noqu a gumatua vaka kina, ka keirau dabe vata kina kei tamaqu ena nona i tikotiko vakaturaga. "o koya sa vakadaligana, me rogoca na ka sa tukuna na yalo tabu kina i soqosoqo lotu."

sa oti oqo au sa qai rai tale, ka raica, sa dua na katuba sa tadola tu mai lomalagi. nai matai ni domo au rogoca sa vaka na vadugu ni davui na nona vosa vei au, sa tukuna, "lako cake mai ike, au na vakaraitaka vei iko na veikā ena yaco ni sa oti na bula eke." sega ni dede sa vakauti au sara na yalo tabu; ka raica, ni sa uku tu nai tikotiko vakaturaga mai lomalagi, ena i cewacewa vakaturaga e dua sa dabe tiko kina. o koya e dabe tiko kina sa vaka na vatu jasipa kei na vatu satiusa na kena i rairai; sa vakavolivolita tu nai tikotiko vakaturaga oqo na drodrolagi, sa vaka na emeralita na kena i rairai. a sa ruasagavulu ka va nai tikotiko sa vakavolivolita nai dadedabe vakaturaga, ka ruasagavulu ka va na qase era dabe vakavolivolita tiko, a ra daramaka tu nai ubi balavu vulavula, era qai tokara tiko e uludra na i sala koula dina. mai na i tikotiko vakaturaga, na rorogo e lako tiko mai kina e salavata mai na kurukuru, kei na tibi ni liva. e vitu nai tutu ni cina e ratou waqa tiko ena mata ni tikotiko vakaturaga, ka vakaraitaka tiko na yalo ni kalou e vitu. ena mata ni tikotiko vakaturaga e tatalivalilva tu kina na wasa i iloilo, sa vaka na karisitala. ena loma ni tikotiko donu, kei na vei tutuna kece, e ratou duri tu kina e va na ka bula na yagona kece sa yaloka ni mata kecega, e na matadra kei na dakudra. nai matai ni ka bula oqo sa vaka na laione, nai karua ni ka bula sa vaka na luve ni bulumakau, nai katolu ni ka bula na matana sa vaka nai rairai ni tamata, kei na i kava ni ka bula sa vaka na ikeli vakatabana. na va na ka bula oqo, e ono na tabadratou ka sinai vutuvutu e loma ka wakovita na yaloka ni mata. e ratou sega ni bau cegu ena siga se bogi, me ratou tukuna tiko: "sa ka tabu, sa ka tabu, sa ka tabu, na turaga na kalou kaukauwa sara, o koya sa bula e liu, sa bula e daidai ena bula talega ena gauna mai muri!" ena gauna kece me ratou vakalagilagia ka vakarokoroko kina, vei koya sa bula ka sega ni mudu, na va na ka bula oqo, oi ira talega na qase era lewe ruasagavulu ka va, era cuva ena vakarokoroko ena i tikotiko vakaturaga vei koya sa bula ka sega ni mudu, era sa qai luvata nodra i sala koula i ra, era sa qai tukuna, "sa dodonu mo ni rokovi, na kalou, me nomuni na dokai na rokovi kei na kaukauwa; ni sai kemuni sa bulia na ka kecega, ena nomuni lewa sa buli kina ka sa vakavotukana tu."

5

au sa qai raici koya sa dabe ena i tikotiko vakaturaga, ena liga i matau ni taura tiko e dua nai vola vivigi, sa volai tu e loma kei na dakuna, ka dregati ena drega e vitu. au qai raica e dua na agilosī momoqa ni kaci-vaka tiko vakadomoilevu, "o cei sa dodonu me dedeka nai vola vivigi ka cecega talega na drega?" ka sa sega ni dua mai lomalagi, se i vuravura se na botoi vuravura, me rawa ni dedeka me wilika nai vola vivigi, se me raica mada ga. au sa rarawa ka tagi vakalevu sara, ni sa sega ni kune e dua me rawa ni dedeka, se wilika, se bau raica mada ga nai vola vivigi. ia sa vosa mai vei au e dua vei ira na qase "mo kua ni tagi, raica, na laione ni yavusa o vakatakila, na waka i tevita, sa gumatua me na dedeka nai vola vivigi ena cecega talega

na kena drega e vitu." ni'u rai yani, ka raica, ena tadrua ni tikotiko vakaturaga kei na ka bula e va, kei na kedra tadrua na qase, e duri tu kina na lami sa vaka ni sa vakamatei oti, e vitu na nona i leu ka vitu na matana, sai koya oqori na yalo ni kalou e vitu sa vakatalai yani ki vuravura taucoko. a sa lako mai o koya ka taura nai vola vivigi ena ligana i matau nei koya ka dabe tiko ena i tikotiko vakaturaga. ni sa taura cake o koya nai vola vivigi, oiratou na va na ka bula, kei ira na qase lewe ruasagavulu ka va era sa qai cuva sobu ka vakarokoroko ena mata i koya na lami, ka ra taura yadua ena ligadra na api, kei na bilo koula sinai ena ka boi vinaka, sai koya na nodra masu na yalosavasava. era sa qai lagata e dua na sere vou, ka vaka: "kemuni sa dodonu ga mo ni taura na i vola vivigi, ka cecega na kena drega; ni kemuni a vakamatei, ena nomuni dra o ni a voli keimami kina me nona na kalou mai na veiyavusa, kei na duivosavosa, mai na veimatatamata kei na veimataniitu, o ni qai vakayacori keimami, me keimami tui ka bete vua na neimami kalou; ka keimami na veiliutaki e vuravura." ni'u rai tiko, au qai rogoca tu na domodra na agilosī taucoko sara ena nodra vakavolivolita tu nai tikotiko tabu, o ira na ka bula, kei ira na qase; na kedra i wil-iwili e tini na udolu ka mani tini na udolu, e udolu ka vakaudolu. era tukuna tiko mai ena domo e levu sara: "vei koya na lami sa vakamatei, sa dodonu me soli vua na kaukauwa na ka talei kece na vuku, na qaqa, na rokovi, na dokai kei na vosavinakataki!" 13 na veikā bula kece mai lomalagi kei vuravura kei na ruku i vuravura kei ira talega era tiko e waitui, na veikā kece era tu kina, au rogoca ni ra cavuta tiko: "na vosavinakataki na dokai na vakarokoroko kei na kaukauwa, me soli kece vei koya sa dabe tiko ena i tikotiko vakaturaga, vua na lami, sa bula ka sega ni mudu. o iratou na va na ka bula, e ratou sa qai tukuna mai, "emeni!" kei ira talega na qase lewe ruasagavulu ka va, era sa cuva sobu ka vakarokoroko vei koya sa bula ka sega ni mudu.

6

au qai raica ni sa cecega tani e dua na drega o koya na lami, ka'u sa rogoca sara na domona e dua vei iratou na va na ka bula, sa vaka na rorogo ni kurukuru na domona ena nona cavuta tiko, "lako mai ka raica." ena noqu rai tiko, ka raica, e dua na ose vulavula kei koya e dabe toka kina e taura tiko e dua na dakai titi; sa qai soli vua me dara nai sala koula vakaturaga, sa qai lako yani me ravuti ira na veivanua ka ia na veiraravui. ni sa dolava me cecega na i karua ni drega, au rogoca na domona na i karua ni ka bula ka vaka, "lako mai ka raica." e dua na ose damudamu ka vakarerevaki au raica ni sa cici tiko. sa soli vei koya sa vodoka tiko me nona i tavi me kauta tani na bula sautu e vuravura, o ira na lewe i vuravura mera veivakamatematei; ka dua nai seleiwau levu sa soli vua me vakayagataka. ni sa dolava me cecega na i katolu ni drega, au rogoca na domo i koya nai katolu ni ka bula ka vaka, "lako mai ka raica," ni'u rai yani, ka raica, e dua na ose loaloa, kei koya sa vodoka tiko sa taura tiko e ligana e dua nai vakarau ni bibi. au qai rogoca e dua na domo mai na kedratou maliwa na va na ka bula ka vaka, me volitaki

e dua nai luku lailai ni witi ena dua na peni, "kei na tolu nai luku lailai parile ena dua na peni; me kakua ni vakacacani na waiwai kei na waini." ni sa dolava me cecega nai ka va ni drega, au rogoca na domo i koya nai ka va ni ka bula ka vaka, "lako mai ka raica." ni'u rai yani, ka raica, e dua na ose rairai malumalumu. na yaca i koya e vodoka tiko o mate, o etesi e muri koya tiko yani sa soli tu vua na kaukauwa me lewa e sivia na veimama ni vuravura, me cakava na veivakamatei ena i seleiwau, ena via kana, mate nakicatakai, mate mai vei ira na manumanu kila. ni sa dolava me cecega nai ka lima ni drega, au raica ena ruku ni cabocabo ni soro, na yalodra o ira era vakamatei ena vuku ni vosa ni kalou, kei na nodra vakadinadinataka tiko na kalou ena nodra bula. era kailavaka tiko mai ena domo levu sara, ka vaka, "ena vakacava na balavu, na turaga yalododonu ka dina, ena nomuni lewa dodonu mo ni sauma lesu na neimami dra sega cala vei ira era tiko e vuravura?" sa qai soli vei ira mera yadua nai ubi balavu vulavula; sa qai tukuni vei ira ni na balavu vakalailai na nodra na wawa tiko, me yacova ni sa qai vakaoti vakadua na nodra vakamatei o ira nodra i tokani kei ira na wekadra. au raica ni sa dolava me cecega na i ka ono ni drega, ka raica, sa dua na uneune kaukauwa; ka sa butobuto na matanisiga me vaka na taga vutivutia loaloa, ka sa vaka tu nai rairai ni dra na vula. 13 na kalokalo ni lomalagi era lutu sobu mai ki vuravura, me vaka na qeqera ni vua ni lolo sa matua ena gauna ni cagi kaukauwa. e qai vivigi cake na lomalagi, ka wili vata kina na veilunivanua kei na veiyanuyan, ena kena cavuvuvutaki na yavu ni vanua era dabe tiko kina. o ira na tui kei vuravura, kei ira na tamata rogo, o ira na vutuniyau, kei ira na turaga ni valu, o ira na dau vala, kei ira na bobula kei na tamata kecega, era vuni ena vei qara vatuu kei na vei ruku ni vatuu lelevu ena veilunivanua, era tukuna kina veilunivanua kei na veivatu lelevu, "lutuki keimami, ka vunitaki keimami mai na mata i koya sa tiko ena i tikotiko vakaturaga, mai na nona cudru talega na lami!" "ni sa qai yaco dina mai na siga ni nona cudru, o cei me yaloqqa rawa me tudei?"

7

ni oti na veika oqori, au raica e lewe va na agilosu ni ratou tucake tu, ena vei tutu vava ni vuravura, ka ratou taura tu na mata ni cagi e va kei vuravura, me kakua kina ni liwa yani e vuravura, ena loma ni wasawasa, se na veivunikau na cagi. au raica tale dua na agilosu ni basika mai vaka kina tokalau, sa tiko mai vua na drega nei koya na kalou bula. sa qai kacivaka yani ena domo levu, vei iratou na agilosu e va; oiratou sa soli tu me ratou vakacacani vuravura, kei na kena waitui. ka vaka, "dou se kua mada ni tarai vuravura, se na kena waitui, se na kena veikaukau, me yacova ni sa dregati o ira na tamata ni noda kalou e yadredra." na kedra i wiliwili o ira sa dregati. sa lewe dua na drau ka vasagavulu ka va, o ira oqo sa dregati mai na vei yavusa e isireli: vei ira na yavusa i vakatakila sa dregati e lewe tinikarua na udolu; mai na yavusa i rupeni e tinikarua na udolu sa dregati; mai na yavusa i kata e tinikarua na udolu sa dregati; mai na yavusa i aseri e tinikarua na udolu sa dregati;

mai na yavusa i navitalai e tinikarua na udolu sa dregati; mai na yavusa i manasa e tinikarua na udolu sa dregati; mai na yavusa i simione e tinikarua na udolu sa dregati; mai na yavusa i livai e tinikarua na udolu sa dregati; mai na yavusa i isakari e tinikarua na udolu sa dregati; mai na yavusa i sevuloni e tinikarua na udolu sa dregati; mai na yavusa i joseva e tinikarua na udolu sa dregati; mai na yavusa i penijamini e tinikarua na udolu sa dregati. ni sa oti yani na veika o ya, ka'u rai yani, ka raica, e dua na i wiliwili levu ka sega ni qai wili rawa, mai na veimatani, na veimataqali, veimatatamata, na duivosavosa era tucake tu ena mata ni tikotiko vakaturaga ki vua na lami, era vakaisulu tu ena i ubi balavu vulavula, ka ra taura tu ena ligadra e dua na taba ni niu sawa, era qai kacivaka tiko ena domo levu, ka vaka, "sa vuni bula na noda kalou, o koya ka dabe tiko ena i tikotiko tabu kei koya talega na lami!" o ira na agilosu, o ira na qase, kei na ka bula e va, era tu ena mata ni tikotiko vakaturaga ka ra cuva sobu tiko ena vakarokoroko vua na kalou, era cavuta tiko: "emeni! me vakaturagataki kei na dokai kei na vuku, me vakacaucautaki ka me rokovi me nona na kaukauwa kei na qaqa, vua na noda kalou me sega ni mudu emeni!" 13 sa qai tarogi au mai e dua vei ira na qase, "o cei o ira nai lala tamata qo ka ra tokara tu nai ubi vulavula, era a lako mai vei?" au qai tukuna vua, "kemuni, sa kila vinaka saka," sa qai tukuna mai vei au, "o ira oqo era a bula mai ena veivakararawataki levu, ka sa vakasavasavataka na nodra i ubi oqori me vulavula vinaka, na nona dra na lami. "o koya oqo era tucake tu kina ena mata ni tikotiko ni kalou, ka qaravi koya ena nona vale tabu ena siga kei na bogi. o koya ka tiko ena i tikotiko vakaturaga ena dau tiko vata kei ira. era na sega tale ni viakana se viagunu wai; era na sega ni na vakila na kaukauwa ni cila ni siga, se na katakata, "ena vakani ira tiko na lami ka tiko ena loma ni tikotiko vakaturaga, ena tuberi ira kina mata ni wai bula ka sa tovore tu ga. na kalou vaka i koya, ena tavoya tani na vei drodro ni wai ni mata mai na matadra kecega."

8

ni sa dolava me cecega nai ka vitu ni drega, sa qai yaco e dua na vakanomodi mai lomalagi ka rauta ni veimama ni aua. au raici iratou na agilosu e vitu ka ratou duri tu ena mata ni kalou, ni sa soli vei iratou e vitu na davui. sa qai lako mai e dua tale na agilosu, ka taura tu e ligana na miqa koula, ka mai duri sara tu ena mata ni cabocabo ni soro. sa soli vakalevu vua na ka boi vinaka, me laki cabora ena mata ni cabocabo ni soro koula, ka ia vata na veimasulaki ena vukudra na yalosavasava. mai na ligana na agilosu sa lako cake vua na kalou na kubou ni ka boi vinaka, kei na masu me baleti ira na yalosavasava. sa qai taura na agilosu na miqa, sa qai tawana ena bukawaqa mai nai cabocabo ni soro, ka qai viritaki sobu mai vuravura. ni tau sobu e rogo mai na domo ni veiosi, na kurukuru, na tibi ni livaliva kei na uneune. e ratou sa qai tucake tu na agilosu e vitu, ni ratou sa vakarau uvuca na davui e vitu. sa qai uvuca nai matai ni agilosu: ka vakasauri na kena sa lutu mai na uca cevata kei na buka waqa, ka vei waki vata tu mai kei na dra. e dua nai katolu

ni veikaukau kei na veico drokadroka ni vuravura e kama yavu vakadua. sa qai uvuca nai karua ni agilos: ka dua na ka sa vaka e dua na ulunivanua sa caudre tu sa lako sobu ki wasawasa, ka vukica kina e sivia na dua nai katolu ni wasawasa me vaka na roka ni dra. ka sivia na dua nai katolu ni veika bula era tu ena loma ni waitui era mate, ka sivia na dua nai katolu talega ni waqa era vakarusai. sa qai uvuca nai katolu ni agilos: ka sa lutu sobu mai kina e dua vei ira na kalokalo levu, ka caudre me vaka na cina, ka lutuka e sivia na dua nai katolu ni veiuciwai, kei na vei vurevure ni wai. na yaca ni kalokalo qo o duvagaga. e sivia ni dua na i katolu ni uciwai era sa vagagai tu mai vua na duvagaga. ka lewe levu sara na tamata era sa mate ena vuku ni gaga ni wai. sa qai uvuca nai ka va ni agilos: e sivia ni dua nai katolu ni matanisiga, na vula kei na kalokalo e vakacacani, ka ratou sega ni cila vinaka kina. na matanisiga sa sega ni rarama vinaka ena siga, ka vaka talega kina na vula kei na kalokalo ena bogi. 13 au qai raica ni dua na agilos ni vuka tiko, ka'u rogoca na domona ni kailavaka tiko ena domo levu ni tukuna tiko, "ena ca, ena ca, ena ca, o ira na lewe i vuravura, baleta na davui e tolu mai vei iratou na agilos e tolu, e se bera tiko ni uvu!"

9

sa qai uvuca nai kalima ni agilos: au a raica ni dua na kalokalo sa lutu sobu mai lomalagi ki vuravura. sa soli tiko mai vua nai dola ni qara sega na botona. sa qai dolava na qara sega na botona, ka sa lako cake mai ena loma ni qara na kubou loaloa ka sa vaka na kubou ni dua na lovo levu. a sa vakabutobutotaki na matanisiga kei na loma ni maliwa lala ena vuku ni kubou loaloa. ena loma ni kubou loaloa mai na loma ni qara, era qai babasika mai kina na vodore, me ra lakova na vuravura. ka sa tu vei ira e dua na kaukauwa levu, me vaka na nodra kaukauwa na batibasaga kei vuravura. sa vakaroti tu yani vei ira mera kua ni vakamatea na veico kei vuravura, se dua na ka e drokadroka, se dua na vunika, ia mera vakararawataki ga o ira na tamata, ka sega ni vakatakilakitaki tu, e yadredra na drega ni kalou. e sega ni soli vei ira na kaukauwa mera veivakamatei, ia mera veivakatotogani ga me vula lima, na nodra veivakatotogani sa vaka na kena kata mosi e dua na batibasaga, ni katie e dua na tamata. ena siga o ya era na vakasaqarai mate na tamata ka sega ni kunea; era na gadreva mera mate, o mate sa qai dro yawa vei ira. na kedra i rairai na vodore sa vaka na ose masi ni vakarau tu me la'ki vala. sa toka e uludra na i sala vakaturaga ka vaka na koula, na matadra sa vaka dina na i rairai ni mata ni tamata. na i rairai ni drau ni uludra sa vaka na ulu ni yalewa, na batidra sa vaka na bati ni laione. nai sasabai ni lomaseredra sa vaka nai sasabai kaukamea, kei na caca robaroba ni tabadra, sa vaka na rorogo ni qiqi ose ni sa laki valu. na buidra sa vaka na batibasaga, ka sa tiko e buidra na ka mera veivakararawataki kina. na nodra kaukauwa me vakatotogana tu na tamata me vula lima. na agilos ka tiko ena qara sega na botona e nodra tu tiko ka lewai ira, na yacana ena vosa vaka iperiu o apatoni, ia ena vosa vaka kiriki o apoloni. sa oti e dua

na ca. raica, e se vo tiko e rua tale ni oti yani o koya oqo. 13 sa qai uvuca nai ka ono ni agilos: au a rogoca e dua na domo mai na muana vava ni cabocabo ni soro koula ena mata ni kalou, ka tukuna mai vei koya nai ka ono ni agilos sa uvu davui, "mo sereki ratou na agilos e va, ka ratou vesu tiko ena uciwai na uferetisi." 15 sa ratou qai sereki mai na agilos ka ratou vesu tu, ni ratou sa waraka tu mai, na aua na siga, na kena vula, kei na kena yabaki, mera na vakamatei kina e sivia na dua na i katolu na lewe i vuravura. na kedra i wiliwili na mataivalu ose sa rua na drau na milioni; au rogoca na i wiliwili oqori. ena noqu raivotu au sa raica oti kina nai valu ose oqo: o ira na vodoka tiko era vakai sasabai ena lomaseredra sa vaka na damudamu ni vatu katakata, ka vaka na kau karakarawa, kei na kasi gaga sa dromodromo; na uludra na ose sa vaka na ulu ni laione; sa lako tiko mai gusudra na yameyame, na kubou kei na sulifure. ena tolu na ka ni veivakararawataki qo era mate kina e sivia na dua nai katolu ni tamata á" mai na yameyame ni buka, na kubou kei na sulifure, ka lako tiko mai ena gusudra. na nodra kaukauwa sa tiko ena gusudra kei na buidra; na buidra sa vaka na gata ni sa toka talega kina na uluna ka rawa ni veivakamatei. 20 o ira na vo ni lewe i vuravura, ka rau sega ni mate ena veivakararawataki, era sega ni bau via veivutuni, mai na caka ca ni ligadra, kei na nodra qarava na tevoro, na matakau koula, na siliva, na varasa, na vatu kei na kau ceuti, o ira oqo era sega ni vakadaliga, se bau rai se me lako. era sega ni bau via veivutunitaka na nodra daulasa, se na nodra qaravi tevoro, se na nodra veidauci kei na nodra butabutako.

10

au raica e dua tale na agilos kaukauwa ni sa lako sobu tiko mai lomalagi, sa vakaisulu ena o. sa vaka na drodrolagi sa toka e uluna, na rairai ni matana sa vaka na matanisiga, na yavana sa vaka na duru bukawaqa. e dua nai vola lailai sa toka e ligana ka sa dola tu. ka sa tucake tu na yavana i matau ena loma ni wasawasa, kei na yavana i mawi ena vanua mamaca, sa qai kaci mai vakadomoilevu, sa vaka na tagi ni laione. ni sa kaci tiko sa rorogo mai na domo ni vitu na kurukuru. ni sa rorogo tiko na domo ni kurukuru e vitu, au sa vakarau tu me'u volavola; ia, au sa qai rogoca e dua na domo mai lomalagi ni tukuna mai, "mo dregata sara na veika e ratou cavuta tiko na domo ni kurukuru e vitu, ka mo kakua ni vola." ni'u rai yani au sa raica na agilos ka dua na yavana e butu tu e loma ni wasawasa, ka dua na yavana e butu ena loma ni vanua mamaca, ni sa dulaka cake tu na ligana ki lagi. ka bubului tiko vei koya sa bula ka sega ni mudu, o koya ka bulia na lomalagi kei na ka kece sa tu kina, vaka talega kina e vuravura, kei na ka kece e tu e watui, ena vakayacori kecega na ka sa nakiti kina. ia na siga ena rogo kina na domo ni ka vitu ni agilos, na gauna me sa na vakarau me uvuca kina, na nona ka vuni na kalou esa yali kina, me vaka sa tukuna oti tu vei ira na nona i talai o ira na parofita. sa qai vosa tale vei au na domo mai lomalagi ka vaka, "mo loko, ka taura nai vola lailai sa dola tu ena ligana na agilos ka duri tu, ena vanua mamaca kei na wasawasa." au sa qai lako vua na ag-

ilosio o ya ka tukuna, "mo solia mai vei au nai vola lailai." sa qai cavuta mai o koya, "mo taura ka kania; ena gaga toka e ketemu, ia ena kamikamica ga vaka na denioni e gusumu." au sa qai taura mai ena ligana na agilosio ka tekivu kania sara, ka sa kamikamica dina sara ga me vaka na o ni ena gusuqu. ia ni'u sa kania oti sa tekivu vakila mai na keqegu na kena gaga. sa qai tukuni mai vei au, "mo na parofisai tale ena vukudra na dui kaikai, na vei matanitu, vei ira na duidui vakabauta kei na vei tui ni matanitu."

11

sa qai soli vei au e dua na gasau sa vaka na wa i vakarau. sa qai tucake tu na agilosio, ka tukuna vei au, "mo tucake ka vakarautaka na vale ni kalou, nai cabocabo ni soro, kei ira kece era lotu tiko kina. "ia mo kakua ni vakarautaka na taudaku ni vale ni kalou, ni sa soli tiko vei ira na kai matanitu tani. era na qai mai butuka ka buturaka sobu na koro tabu, me vula vasagavulu ka rua. "au na solia na kaukauwa vei rau na noqu i talai, me rau na parofisai me siga e dua na udolu ka rua na drau ka onosagavulu, ka me rau na vakaisulu ena taga." sai rau oqo na vuni olive e rua, kei na tutu ni cina e rua, ka duri tu ena mata ni kalou ni vuravura oqo. kevaka e dua e via tarai rau, na yameyame ena lako mai gusudrau me veivakamatei. kevaka e dua e via naki ca vei rau, ena mate ga ena katakata ni yameyame. e tiko vei rau na kaukauwa me rau sogota na lomalagi, me rawa ni kua ni tau na uca ni rau sa ia tiko na parofisai; e tiko talega vei rau na kaukauwa me vukika na wai me dra, e rau rawa talega ni tarai vuravura ena vei mate ca, kei na veivakararawataki, kevaka e rau vinakata me vaka kina. ni sa oti na nodrau vunau voli, era sa qai lako mai na manumanu kila, ka ra tu ena qara sega na botona, era qai valuti rau ka rau sa vakamalumulutaki, me yacova sara ni rau vakamatei. na yagodrau ena qai vakotori tu ena loma ni gaunisala ena koro levu, ka dau kilai tu na kena i balebale. o sotoma kei ijipita, na vanua talega e qai mai vakoti kina na noda turaga. o ira na veimatamata, na veimatani tu kei na duivosavosa, era na dau raica tu na yagodrau sa mate me tolu veimama na siga, e ra sega ni vinakata me rau sa buluti sara. o ira na tiko e vuravura era sa marau, ka veimeketi, ka veisoliyaka na nodra i yau ni rau sa mate na i talai oqo, ena vuku ni nodrau dau vakararawataki ira. ni sa oti e tolu veimama na siga sa qai ceguvi rau nai cegu bula ni kalou, ka rau sa tucake tu e yavadrau, era sa sautanini ena rere o ira era raica na veika oqo. rau sa rogoca e dua na domo mai lomalagi ni tukuna mai, "drau lako cake mai." rau sa qai kau cake ena waqa o, o ira na nodrau meca era tu sara ga i kea ka ra vakadinadinakata tu. ena gauna vata tikoga o ya e qai yaco e dua na uneune levu, ka qeqera sobu kina e sivia na dua nai katini ni koro levu o ya. na uneune o ya e mate kina e sivia na vitu na udolu na tamata, o ira na kena vo, era sa rere ka vakarokorokotaka na kalou. sa oti o ya nai karua ni ca. ka raica, sa toro voleka tale tiko mai nai katolu ni ca. sa qai uvuca nai kavitu ni agilosio: sa qai rogo mai na domo levu mai lomalagi, ka vaka, "na matanitu ni vuravura oqo sa yaco me matanitu ni noda turaga kei na nona karisito, ena lewa tiko o koya

me sega ni mudu!" o ira na qase lewe ruasagavulu ka va, ka ra dabe vakavolivolita tu nai tikotiko tabu ni kalou, era cuva sobu ka vakarokorokotaka na kalou, era tukuna tiko: keimami sa vakavinavinakataki kemuni na neimami turaga na kalou kaukauwa, o ni a bula ena gauna sa oti e daidai kei na veisiga mai muri, ena vuku ni nomuni sa taura lesu tale na nomuni kaukauwa levu, mo ni ia tiko kina na lewa. era cudru na veimatani tu, ka sa qai vakayacorosi sara na nomuni cudru, era na lewai kina o ira sa mate, mo ni qai saumi ira na nomuni tamata yalosavasava kei ira nomuni parofita, o ira na lalai kei ira na lelevu era rerevaka na yacamuni, o ni na qai vakarusai ira na dauveivakarusa mai vuravura." sa qai dola na vale ni lotu ni kalou mai lomalagi, nai vola ni veiyalayalati e a laurai ni tu ena vale ni kalou. ka sa yaco kina e dua na rorogo levu, ni kurukuru, tibi ni livaliva, na uneune kei na lutu ni uca cevata lelevu.

12

sa qai dua na i vakatakilatakila levu e laurai mai lomalagi: sa dua na yalewa sa vakaisulu ena matanisiga, ka butuka tu na yavana na vula, ka viriviri tu ena uluna e tinikarua na kalokalo. sa buketu ka, ka tagi ni mosi ena nona sa taratara tiko, ni sa vakarau sucu. ka sa baci laurai tale mai lomalagi e dua nai vakatakilakila: ka raica, sa dua na gata levu damudamu vakayavana, e vitu na uluna ka tini na nona i leu, ka vitu nai sala vakaturaga ena uluna. na buina mada ga e yavalata e dua nai katolu ni kalokalo ka biuta sobu e vuravura sa qai lako mai na gata levu qo, ka mai duri tu ena mata ni yalewa sa vakarau sucu, me waraka kina na gone me sucu mai me vakamatea. sa vakasucuma na yalewa qo e dua na gone tagane, o koya ena lewa na veimatani tu kece ena i titoko kaukamea. sa qai kau yani na gone oqo vua na kalou kina nona i tikotiko vakaturaga. sa qai dro na yalewa oqo kina loma ni veikau, kina dua na vanua sa vakarautaka na kalou, ena dau vakani tiko mai kea me dua na udolu ka rua na drau ka onosagavulu na siga, sa kacabote e dua na i valu mai lomalagi: o maikeli kei ira nona agilosio era sa vale kei na gata levu oqo; na gata levu kei ira nona agilosio era sa vakarau talega mai me vala, era sa sega ni kaukauwa nai lala ni gata levu, ka sa sega ni qai dua na tikina me nodra mai lomalagi. sa biu tani mai na gata levu damudamu vakayavana oqo, sai koya oqo na gata makawa sara, ka dau kilai tu me tevoro se o se tani, sa dau lasutaki ira taucoko na lewe i vuravura; sa biu tani mai vuravura kei ira nona i vavakoso agilosio. au qai rogoca e dua na domo levu mai lomalagi, ka vaka, "sa yaco na bula, na kaukauwa ena matanitu ni noda kalou, kei na kaukauwa ni nona i lumuti, ni sa biu tani o koya ka daubeitaki ira tiko, na noda i tokani ena mata ni kalou, ena siga kei na bogi. era sa vakamalumulutaki koya ena nona dra na lami kei na vosa era tusanaka, era sega ni via wilika nodra bula me ka talei vei ira, era boleka kina na mate. "o koya oqo, me reki na lomalagi, kei ira sa tiko kina! ena ca na lewe i vuravura kei na wasawasa! ni sa lako sobu mai vei kemudou na tevoro, ena cudru vakalevu, baleta ni sa kila tiko, ni soli tikoga vua e dua na gauna lekaleka." ni sa kila na gata levu damudamu vakayavana ni sa biu

tani ki vuravura, sa qai vakararawataka na yalewa ka vakasucuma mai na gonetagane. ia na yalewa qo sa qai soli vei koya e rua na taba ni ikeli levu, me rawa ni vuka kina ki veikau kina nona i tikotiko, me rawa ni vakacegu vinaka tu mai kina, me dua na gauna ka dua tale na gauna ka me veimama tale ni gauna, mai vei koya na gata levu oqo. sa qai kaburaka tani mai na wai na gata levu mai na gusuna, ka sa vaka na kena tacoka mai na dobui vua na yalewa, me rawa ni kuitaki tani yani kina. ia na vuravura sa qai vukea na yalewa, ena nona dalaga me tiloma taucoko na wai ka tasova mai ena gusu ni gata levu. sa qai cudru vakalevu na gata levu vua na yalewa, ka sa lako yani vei ira na kawa ni yalewa me vala kei ira, o ira era maroroya tu na veiyalayalati kei na kalou, kei ira era taura dei tiko nai tukutuku kei jisu karisito.

13

au tucake tu ena veinuku ena bati ni baravi. au qai raica e dua na manumanu yava i va ni sa tubu cake mai wasawasa, sa vitu na uluna, ka tini na nona i leu, ena nona i leu e toka kina e tini nai sala vakaturaga, ena uluna na yaca ni dauvosavakacaca. na manumanu au raica qo sa vaka na lepatu, na yavana sa vaka na yava ni pera, na gusuna sa vaka na gusu ni laione. na gata levu damudamu vakayavana sa solia vua me taukena na nona kaukauwa, nona i tikotiko tabu, kei na kaukauwa levu ni vakatulewa. au raica ni dua vei ira na uluna e vaka sa mavoa sara tiko vakaca, ka vakalailai ga sa mavo mai na mavoa levu o ya. sa dua na ka na nodra qoroqoro na lewe i vuravura, ka tekivu me ra sa muri koya. era doka ka cuva vua na gata levu damudamu vakayavana ena nona solia na kaukauwa vua na manumanu; era cuva talega kina na manumanu, era tukuna, "o cei me tau-tauvatata kei na manumanu? o cei me rawa ni tu e matana?" a sa soli vua na gusu me dau vosataka na veika lelevu kei na vosa vakaviavialevu, sa soli vua na kaukauwa me cakava ga na ka e vinakata, me vula vasagavulu ka rua. a sa dolava yani na gusuna vua na kalou, ka vakadiloa vakaca sara, e vakadiloa na yacana, e vakadiloa nona vale ni soro, ka vakadiloa ira na tiko mai lomalagi. a sa soli vua me valuti ira na yalosavasava ka me vakamalumalutaki ira. na kaukauwa sa soli vua, o ya me lewai ira na veiyavusa kece, na duivosavosa, kei na veimatanitu. o ira kece na tiko e vuravura era na cuva vua, o ira ga sa yali na yacadra ena i vola ni bula ni lami sa vakamatei, mai na i vakatekivu kei vuravura. kevaka e dua sa vakadaligana, me rogoca ka rogoca sara. o koya sa dau veivakasaurarataki ena vaka bobulataki; o koya sa veivakamatei ena i seleiwau ena mate talega ena i seleiwau. sai koya qo na nodra vosota kei na nodra vakabauta na yalosavasava. au qai raica tale ni dua na manumanu yava i va sa lako cake mai vuravura, sa toka mai vua e rua nai leu sa vaka nai leu ni sipi, ka vosa me vaka na gata levu vakayavana. a sa tu vua na kaukauwa kecega ni manumanu sa liu vua, ka vakasaurarataki vuravura me ra cuva vua nai matai ni manumanu, ka sa mavo tu na nona mavoa. e vakaraitaka e levu nai vakatakilakila lelevu, e vakalutuka i vuravura na bukawaqa ena matadra na tamata.

a sa temaki ira na tiko e vuravura ena vuku ni caka-caka mana sa kitaka o koya, ena mata ni manumanu, ka tukuna vei ira sa tiko e vuravura, me ra cakava e dua na i vakatakarakara ni manumanu, o koya ka mavoa ena i seleiwau ka sega ni mate. sa tu vua na kaukauwa me solia nai cegu ki vua nai vakatakarakara ni manumanu, na i vakatakarakara ni manumanu oqo e rawa ni vosa kaukauwa, ka rawa talega vua me veivakamatei kevaka era sega ni via cuva vua. e vakasaurarataki ira kecega, na tamata sega vanua kei ira na turaga, o ira sa lutuniyau kei ira na dravudravua, ai taukei kei ira na bobula, me biu e dua nai vakatakilakila ena ligadra i matau se na yadredra, me kakua kina ni dua me veivoli, se me volivoli, ka vakavo ga o koya sa tu vua nai vakatakilakila, se na yaca ni manumanu, se nai vakatakilakila ni yacana. oqo na vuku, o koya sa tu vua na kila me soqona mada nai vakatakilakila ni manumanu, ni sa vakatakilakila ni dua na tamata: na nonai wiliwili sa ono na drau onosagavulu ka ono.

14

noqu rai tiko, ka raica, e dua na lami sa tucake tu ena ulunivanua o saioni, ka ra lewe dua na drau ka vasagavulu ka va na udolu era tucake vata tu, e volai tu ena yadredra na yaca i tamana. au qai rogoca e dua na domo mai lomalagi, ka sa vaka na rorogo ni kere ni savu, kei na lutu ni kurukuru. au rogoca talega na nodra domo ni qiri api na kena dau, ena nodra sa vakatagitaka tiko. era lagasere ka vaka na rorogo ni dua na sere vou ena mata ni tikotiko vakaturaga, vei iratou na va na ka bula, kei ira na qase; e sega ni dua e rawa ni kila na sere o ya, vaka vo ga o ira na lewe dua na drau ka vasagavulu ka va na udolu, ka ra a vakabulai mai vuravura. o ira oqo era sega ni bau cala kei na dua na yalewa, ni ra se sega ni tiko vata kei na tagane. sai ira oqo era dau muria tu ga na lami ena veivanua e lakova. ka ra vakabulai mai ena kedra maliwa na wekadra, ka ra i sevu ni bula vua na kalou kei na lami. ena gusudra sa sega kina na vosa ni vere, ka sa sega ni dua na cala me kunei vei ira mai na mata ni tikotiko ni turaga. au qai raica yani ni dua tale na agilosu sa vuka voli ena maliwa lala ni lomalagi, sa tiko vua nai tukutuku vinaka ka sega ni mudu, me vunautaki vei ira sa tiko e vuravura â€“ na veimatanitu, na veiyavusa, na duivosavosa, kei na tamata kecega â€“ sa kaciava tiko mai vakadomoilevu, "dou rerevaka na kalou ka vakacaucataki koya, ni sa toro tiko mai na nona gauna ni veilewai; mo dou dokai koya sa bulia na lomalagi kei na vuravura, na wasawasa kei na vei waivure kecega." sa taravi koya tale mai e dua na agilosu, ka tukuna, "o papiloni sa bale sobu, sa bale sobu, na koro levu, ena vuku ni nona vagunuvi ira na veimatanitu ena waini ni cudruvi ni nona dautagane. a sa muri rau nai katolu ni agilosu, sa tukuna tiko ena domo levu, kevaka e dua sa laki cuva vua na manumanu kei na nona i vakatakarakara, ka sa biu mai vua na nona i vakatakilakila ena ligana i matau se na yadrena, "ena gunuva o koya na waini ni cudru ni kalou, sa livi oti tu kina nona bilo ni cudru na kalou. ena vakararawataki ena bukawaqa kei na sulfure, ena matadra na agilosu savasava kei na mata ni lami. "na

kubou ni veika rarawa e caka vei ira ena sega ni mudu rawa; ena sega ni dua na gauna me na cegu kina, siga se bogi na rarawa vei ira na cuva kina manumanu kei na vakatakarakara, kei ira talega sa biu tu vei ira na i vakatakilakila ni yacana." oqo na nodra vosota na yalosavasava; sai ira oqo era maroroya tikoga na veiyalayalati kei na kalou kei na vakabauti jisu. au qai rogoca e dua na domo mai lomalagi ni cavuta mai vei au, "mo vola: sa kalouvinaka na mate ni ra mate era tuvata kei na turaga ena gauna oqo." "io, sa tukuna na yalo tabu, ni ra sa vakacegu mai ena nodra cakacaka, ena muri ira ga na nodra i valavala." ena noqu rai, ka raica, e dua na o vulavula, e qai dabe toka kina e dua sa vaka na lue ni tamata, ka daramaka tiko na i sala koula vakaturaga, e uluna ka taura tiko e ligana na i sele ni tatamusuki sa vagatari vinaka tu. ka sa baci dua tale na agilosu e curu mai tuba mai na vale ni soro, ka kacivaka mai vaka domo i levu vua sa dabe toka ena o, ka vaka, "mo tamusuka yani ena nomu i sele ni tatamusuki moia na tatamusuki moia na tatamusuki ni sa kena gauna oqo vei iko mo tatamusuki, ni sa matua vinaka tu o vuravura." sa qai taura na nona i sele ni tatamusuki o koya ka dabe tiko ena o, ka tamusuka yani na vuravura. baci dua tale na agilosu e curu mai tuba mai na vale ni kalou mai lomalagi, sa taura tale tikoga e dua nai sele ni tatamusuki sa gata vinaka sara, ka sa dua tale na agilosu e lako mai ena i cabocabo ni soro, na buka waqa e tu vua na kena lewa, ka kacivaka mai vaka domo i levu sara, vei koya sa taura tiko nai sele gata ni tatamusuki, ka tamasuka mai na i soro vua ni vaini kei vuravura, ni sa matua vinaka tu na vaini." sa qai taura nona i sele ni tamamusuki na agilosu, ka ia na tamusuki vaini kei vuravura, ni oti sa qai viritaki yani ki na ikeli ni waini levu ni nona cudru na kalou. a sa butuki nai keli ni waini ena i bili ni koro, a sa lako mai ena i keli ni waini na dra, na kena levu e yacova na wa ena gusu ni ose me dau tarovi kina, me rua na drau na maile.

15

au qai raica e dua tale nai vakatakilakila mai lomalagi, e vakadomobula ka veivakakidrowataki: e lewe vitu na agilosu sa taura e vitu na mate ca me sa kenai otioiti, ni sa vakatauca vei ira na kalou nai otioiti ni nona cudru. e dua na ka e vaka na wasawasa tatalivaliva au raica ni veiwiki vata tu kei na bukawaqa, kei ira na gumatua mai vua na manumanu, kei na kena i vakatakarakara, kei na kenai vakatakilakila kei nai wiliwili ni yacana, era tucake tu ena wasawasa tatalivaliva o ya, ka ra taura tiko na i vakatagi na api, ka nona na kalou. ka ra lagata tiko na sere kei mosese, na i talai ni kalou, kei na nona sere na lami, ka vaka: "sa ka levu dina ka veivakurabuitaki na nomuni cakacaka, na turaga ka kalou kaukauwa! e dodonu ka dina na nomuni valavala, oi kemuni na nodra tui na yalosavasava! o cei me sega ni rerevaki kemuni, na turaga, me rokovi na yacamuni? ni kemuni sa yalosavasava. o ira na veimataniitu era na lako mai ka mai cuva e matamuni, ni sa qai vakaraitaki mai na nomuni na ia na veilewai." ni oti yani oqo au qai rai yani, ka raica, ni sa dolavi mai o lomalagi, ena loma ni vale ni soro me vakaraitaki mai, na ka mena vakayacori.

ratou sa qai curu mai oiratou na agilosu e vitu, ka ratou taura tu na mate ca e vitu, e ratou vakaisulu ena lineni vulavula ka savasava, ka vauci tu ena lomasere-dratou na i vau koula. a sa dua vei iratou na va na ka bula, sa solia vei ratou na agilosu e vitu na bilo koula, sa vakasinaiti tu kina na nona cudru na kalou, o koya ka bula me sega ni mudu. ena loma ni vale ni soro sa solega tu na o kubou, ni sa vakasinaita tu na loma ni vale na kaukauwa kei na lagilagi ni kalou, ka sa sega ni rawa ni curumi na vale ni soro, me yacova ni ratou sa vakacavara na agilosu e vitu na mate ca e vitu.

16

au a qai rogoca mai na vale ni soro, e dua na domo sa rogolevu dina, ni tukuna mai vei iratou na agilosu e vitu, "dou lako yani ka sovaraka na bilo ni nona cudru na kalou ki vuravura." sa qai lako mai na kena i matai, ka sovaraka na nona bilo ki vuravura, ka sa tauvi ira na tamata na vidikoso ca ka vakasisila, vei ira sa biu tu kina nai vakatakilakila ni manumanu, kei ira na cuva tiko kina kena i vakatakarakara. nai karua ni agilosu sa qai sovaraka na nona bilo kina wasawasa, ka sa vuki kina me dra ni dua na tamata mate; era mate kece kina na ka bula era tu e waitui. nai katolu ni agilosu sa qai sovaraka na nona bilo kina veiuciwai kei na veiwaivure; ka ra sa vuki kina me dra. au rogoca na domona na agilosu ni veiwai ni tukuna: "o ni sa yalododonu, na turaga, o koya sa bula e daidai, ka bula ena gauna sa oti, ena bula ena siga ni mataka, na veika kece oqo o ni lewa. o ira oqo era vakadavea na dra ni tamata yalosavasava kei ira na parofita. o ni qai solia vei ira na dra mera na gunuva ni sa dodonu me yaco vaka kina vei ira." au qai rogoca tale e dua mai nai cabocabo ni soro ka vaka, "sa dina, oi kemuni na turaga sa kalou kaukauwa, na nomuni lewa e yavu-taki ena dodonu kei na savasava. sa qai taura na nona bilo nai ka va ni agilosu ka sovaraka kina matanisiga, sa soli tu vua na kaukauwa me vakamai ira na tamata ena bukawaqa. era sa kama vakaca na tamata ena kaukauwa ni katakata, era sa qai vosa vakacacataka na yaca ni kalou, ni o koya ga sa lewa na mate ca sa tarai ira tiko; ka ra sega ni bau via veivutuni se ra doka na kalou. sa qai taura na i kalima ni agilosu na nona bilo, ka sovaraka yani kina nona i tikotiko na manumanu, ka sa vakabutobutotaki na nona matanitu; e ra kati yamedra ena vuku ni rarawa mosimosi. ka ra vosavakacacataka na kalou ni lomalagi ena vuku ni nodra kune ka rarawa, era sega ni bau via veivutunitaka na nodra i valavala. sa qai taura nai ka ono ni agilosu na nona bilo ka sovaraka yani kina uciwai levu na uferetisi, ka sa maca kina na kena wai, me rawarawa kina vei ira na veitui mai na tokalau mera lakova mai. au qai raica e tolu na yalo ni tevoro, e ratou vaka nai rairai ni boto, e ratou sa lako mai ena gusu ni gata levu vakayavana, kei na gusu ni manumanu, kei na gusu talega ni parofita vakailasu. e ratou yalo dina ni tevoro, ka ratou vakaraitaka tiko eso na veivakatakilakila, vei ira na veitui kei vuravura, ka ratou lako wavoki tiko e vuravura, me vakaraitaki ira na veimataniitu, kina nona siga ni valu na kalou kaukauwa. "raica, au na lako mai me vaka na daubutako. sa kalouvinaka o koya sa vakatawa, ka tokara

tiko na nona i sulu ena veivanua e lakova, ni'u na yaco yani vakasauri me vakai sulu tiko, de qai kune ni luvaivale." e ratou sa vakasoqoni ira vata na veimatanitu, ena dua na vanua ka yacana ena vosa vaka iperiu, o amaketoni. sa qai taura nai kavitu ni agilosu na nona bilo ka sovaraka kina mata ni cagi, sa qai rogo mai e dua na domo mai na vale ni soro mai lomalagi, mai na loma ni tikotiko vakaturaga, ka vaka, "sa caka oti!" a sa yaco na rorogo tatamosamosa na kurukuru kei na tibi ni livaliva; kei na sasakurekure ni vanua, e se sega vakadua ni dua na uneune levu me yaco e vuravura me vaka na kena oqo. a sa tawasei tolu kina na koro levu, me tolu na tikina, ka ra babale sobu na veikoro levu ni veimatanitu. sa vakanananutaki tu na koro levu o papiloni ena mata ni kalou, me na soli vua na bilo waini ni nona cudru katakata na kalou. ka sega tale ni qai dua na yatu yanuyanu me laurai, kei na kena sa yali talega na veilunivanua. a sa lututu mai na uca cevata lelevu me lutuki ira na tamata. dua na tiki ni uca cevata e vaka na bibi ni dua na tani. era sa qai vosacataka na kalou ena vuku ni uca cevata, ni ra sa sega ni taura rawa na kena rarawa mosimosi.

17

sa qai lako mai vei au e dua vei iratou na agilosu e vitu ka taura tiko na bilo e vitu, ka mai tukuna, "mo lako mai, au na vakaraitaka vei iko na cudruvi ena vakayacori vua na yalewa, sa dautagane sara vakalevu, o koya ka dau tiko ena vei wai kecega. "vei ira kece na tui kei vuravura era ia na veilasami kei koya, o ira na lewe i vuravura e vagunuvi ira mera mateni ena waini ni nona veilasami." sa qai kauti au o koya ena veiliutaki ni yalo tabu kina loma ni veikau. au a raica ni dua na yalewa e dabe tiko ena dua na manumanu damudamu, ka sa yacana kecega sa yaca ni dauvosavakacaca, na manumanu qo e vitu na uluna ka tini na nona i leu. e darama tiko na yalewa e dua nai sulu lokaloka ka mata damudamu buto, ka ukutaki koya ena koula, na veivatu talei kei na mata ni civa, sa taura tiko e ligana na bilo koula sa sinai tu ena veika vakasisila, kei na dukadukali ni nona veibutakoci. ena yadrena e volai kina e dua na yaca ka vaka oqo: na ka vuni, papiloni na qaqa, na tinadra na dautagane kei na veika vakasisila kei vuravura. au qai raica na yalewa, ni sa mateni ni gunuva na nodra dra na yalododonu, kei na nodra dra na bale mate ena vuku i jisu. na veika au raica vua na yalewa, au sa rui kurabui vakalevu kina. nai balebale ni yalewa kei na manumanu levu rerevaki ia sa tukuna vei au na agilosu, "na cava o sa kurabui kina? au na vakaraitaka vei iko na ka vuni baleti koya na yalewa kei na manumanu e vodoka tiko, ka vitu na uluna kei na nona i leu e tini. "sai koya oqo na manumanu o sa raica, sa bau dua na ka, ia sa ka walega, ena tauri ka viritaki kina qara sega na botona me na vakararawataki me sega ni mudu. o ira na tiko e vuravura era na kurabui, ni sega ni volai na yacadra ena i vola ni bula ka tekivu sara mai na gauna ni vakatekivu, ni ra raica na manumanu era tukuna o koya qo, sa dua na ka, sa bula tiko o koya. "na vakasama ka vuku tiko kina: ni uluna e vitu sai koya na ulunivanua e vitu ka dabeca toka na yalewa oqo. "e vitu tale tikoga na tui. e lima sa bale oti, e

dua se bula tiko, ka dua tale se bera tiko ni basika mai. na gauna ena yaco mai kina, ena soli ga vua e dua na gauna lekaleka. "na manumanu e vakacolasau mai, qai mai yali o koya ena kenai kawalu vei iratou, o koya vata kei ratou na lewe vitu ena nodratou i votavota na rarawa sega ni mudu. "na tini nai leu o a raica ena tini na tui, na nodratou matanitu e se bera ni duri tiko, ia sa soli tu vei iratou na kaukauwa, me ratou na veiliutaki vata kei na manumanu me dua ga na aua. "e ratou na lomavata, me ratou sa solia taucoko ga nodratou kaukauwa, kei na nodratou lewa kece vei koya na manumanu. "e ratou na vala vata kei na lami, ena vakamalumalumutaki iratou na lami, ni sa turaga vei ira na turaga o koya, ka nodra tui na tui; o ira na to vata kei koya, era vakatokai ni o ira na digitaki, ka tamata yalodina." sa qai vosa vei au o koya, ka vaka, na veiwai kece o raica tiko, ka dabe toka kina na yalewa dautagane, sai ira oqori na lewe ni vanua, na mata tamata, na veimatanitu, kei na duivosavosa. kei na tini nai leu o raica vua na manumanu, e ratou na cudruvaka na yalewa dautagane, e ratou na vakamavoataka ka vakama ena bukawaqa. "ni sa nakita na kalou vei iratou me ratou cakava me rawati kina na nona i naki, ena nona solia vei ratou na yalo e duavata, me ratou volia kina vua na manumanu na nodratou kaukauwa ni matanitu, me yacova ni sa rawati na nona i naki na kalou. "na yalewa o a raica, sa i koya na koro levu ka lewai ira tu na tui kei vuravura."

18

ni oti yani na veika oqo, au raica tale e dua na agilosu ni lako sobu mai lomalagi, ka sa ka levu na kaukauwa e tu mai vua, sa roboti vuravura na nona i serau. ka kacivaka tiko mai vakadomoilevu, ka vaka, "sa bale o papiloni na koro levu, sa bale, sa caka me nodra i tikotiko tudei na tevoro, kei na veiyalo ca kecega, era na vaqara talega kina na vei manumanu vuka sega ni savasava kecega. o ira na veimatanitu e vuravura, era sa vakasesei ena waini ni nona cudruvi ni veidauci, e vakayacora na cakacaka vakasisila oqo vata kei ira na tui kei vuravura, o ira na dauveivoli ni veiyasai vuravura era sa mai vutuniyau ena nona tiko sautu. au qai rogoca e dua tale na domo mai lomalagi ka vaka, "dou lako tani mai vua oi kemudou na noqu tamata, de qai takavi kemudou mai na nona i valavala ca, me qai tau kina vei kemudou na veika ca me baleti iratou. "ni sa yaco sara ga ki lomalagi na nona i valavala ca, ka sa nanuma kina na kalou na nona caka cala. "sa cudruvi o koya me vaka na nomudou cudruvi, ka vakarautaka na veika e caka vua, me vaka nona i valavala; nai valavala ga e kaburaka sa saumi lesu tale vua. "nai vakarau e cakava ena nona vakacerecerei koya, ka vakavutuniyautaki koya, nai vakarau vata talega o ya, ena saumi kina vua na veivakatoto-gani kei na ka rarawa; ni sa tukuna e yalona, "au na tiko ena noqu i tikotiko me vaka na ranadi, au sega ni yada, au sega ni bau kila na cava na rarawa! "o koya oqo na mate ca ena yacovi koya ga ena dua na siga a€" o ya na mate, na tagi kei na dausiga. ena qai vakamai kina bukawaqa, ni sa lewa o jiova na kalou kaukauwa. o ira na tui kei vuravura era veibutakoci vata, ka ra wasea vata nona vutuniyau, era na rarawa ka tagicaki

koya, ni ra sa raica ni sa kuvu cake na kubou ni nona vakamai. era tucake tu mai vakayawa kei na nodra rere, ena vuku ni veivakatogani sa vakayacori, era qai tukuna, 'isa, isa, na koro levu o papiloni! na nomu cudruvi e vakayacori ena loma ni dua ga na aua.' "o ira na dauveivoli kei vuravura era na tagi ka lolositaki koya, ni sa sega ni qai dua tale me na volivoli vei ira. "nai yaya ni veivoli na koula, na siliva, na vatu talei, na mata ni civa, na lineni matai lalai ka lokaloka, nai sulu silika kata damudamu buto, nai saluwaki boi talei, na bilo tabua, kei na kau dredre ni kunei, na varasa, na kaukamea kei na vatu lalai veivolavolai; 'na sinamoni kei na macou, na waiwai boi yawa kei na kau salusalu kecega, na waini kei na waiwai, na witi kei na witi sa saqa oti, na bulumakau kei na sipi, na ose kei na kena qiqi tui, na yago kei na yalo ni tamata. "na vua ni kau sa gadreva na lomamu sa kau tani mai vei iko, na i yau talei kei na ka makuwaliliva sa yali tani mai vei iko, o na sega ni na qai kunea tale. "o ira na dauveivoli ka ra sa mai vutuniyau ena vukuna, era na tucake ka raica tu mai ena rere na nona vakararawataki, era na tagi ka veitagicaki, "era na tukuna, 'isa, isa, na koro levu ena dua na gauna, edau sulumaki koya ena lineni dina ka kulakula mata buto, sa dau vakaiukuuku ena koula na vatu talei kei na mata ni civa! 'ena loma ga ni dua na aua e vakarusai taucoko kina na ka sa dau domoni kina.' na kavetani tauoko, o ira na lewe ni waqa, o ira na kaimua ni waqa, kei ira era lako voli e wasawasa mera veivoli, era tucake ka vakasarava tu mai na veika sa yaco. 'ni ra sa raica na kena kuvu cake na kubou ni nona kama era sa oqoolu, ka vaka, ena cava beka mena vakatautauvatani kei na koro levu oqo?' "era sa qai kaburaka na kuvu ni qele ki uludra, ka tagi lagalaga vakararawa sara, ena nodra tukuna, isa, isa na koro levu o ya, era sa mai vutuniyau na dau veisokoyaki ena vuku ni yau e taukena! ka dua ga na aua na kena vakarusai." "mo dou reki ena vukuna, na lomalagi, kei kemudou na apositolo yalosavasava kei na parofita, baleta ena vukumudou e taralaki ira vaka ca sara ga kina na kalou!" sa qai taura cake e dua na agilosiki kaukauwa na vatu loa levu ka viritaka kina wasawasa, ka tukuna, ena talaraki sobu kaukauwa ki ra, na koro levu o papiloni me sega ni qai laurai tale. na domo ni dauqiri api, kei ira na dau ni vakatagi, kei na dauvu bitu ni vakatagi, kei na dau ni biukila era na sega ni qai rogoci tale vei iko. sa sega ni qai dua na matai ni cacacaka me tiko vei iko, se na rorogo ni veivatu lelevu me na rogoci tale vei iko ena dua na gauna. 23 "sa sega ni qai waqa vei iko na cina ena dua na gauna mo rarama, na domodrau na tagane sa vakawati, kei na yalewa sa vakawati ena sega ni na rogoci tale vei iko. o ira nomu tamata dauvakabisinisi era tamata kilai e vuravura, ena nomu caka mana lalusula o vakacalai ira kina na veimatani e vuravura. "e laurai ni tu vei iko na nodra dra na yalosavasava kei ira na parofita, kei ira kecega na vakamatei mai vuravura."

19

ni oti na veika oqo, au qai rogoca e dua na rorogo levu na domo ni mamaue nodra na lewe i lomalagi, era cavuta tiko, "aleluya! me ia vei jiova na noda kalou, na

lagilagi na vakarokoroko kei na kaukauwa ni veivakabulai! "ni nona lewa e dina ka dodonu, ni sa cudruva o koya me rusa na yalewa ka dautangane ena vuku ni nona vakacacani vuravura ena veibutakoci; ka sa saumi kina vei koya na nodra dra na i talai ni kalou." sega ni cegu nodra tukuna tiko, "aleluya! sa lako cake tikoga na kuvu ni nona kubou me sega ni mudu rawa!" o ira na qase lewe ruasagavulu ka va kei na va na ka bula, era cuva sobu ka vakarokoroko vua na kalou ena nona i tikotiko, era tukuna, "emeni! aleluya!" sa qai dua na domo e rogo mai ena i tikotiko tabu, ka vaka, "me vakacaucautaki na noda kalou, vei kemudou na nona tamata kei kemudou sa rerevaki koya, vakatalega kina o ira na cecere kei ira sa lolovira!" au sa rogoca e dua na rorogo, sa rorogo dina ni lewe levu na tamata, sa vaka na rogo ni lutu ni wai mai na savu kei na rogo ni kurukuru, era tukuna, "aleluya! o jiova na kalou kaukauwa sa vakatulewa tiko!" "meda reki ka mai marau vata me soli tikoga vua me nona na lagilagi, ni sa na yaco na vakawati ni lami, na watina yalewa sa vakarautaki koya vinaka tu mai." vua na watina yalewa ena daramaka mai nai sulu lineni matailalai, sa savasava ka serau, na lineni matailalai, sai vakaraitaki ni bula dodonu nodra na yalosavasava. sa qai tukuna vei au o koya, vola: "sa kalouvina o ira era sa kacivi ki na vakayakavi ni vakawati ni lami!" baci vosa tale vei au, me tukuna, "oqo sara ga na vosa dina ni kalou." au sa cuva sobu sara ki yavana ka vakarokoroko vua. ia sa qai vosa mai vei au, mo kakua ni cakava na ka oqori! oi au na nomu i tokani, ka dua talega na wekamu ena vuku ni tukutuku vinaka. mo qarava na kalou! na yalo ni parofisai sa dau kacivaka na i tukutuku kei jisu. ia oqo au sa raici lomalagi ni sa dolavi tu, ka raica e dua na ose vulavula. o koya e vodo toka e delana sa vakatokai o yalodina ka dina, ena nona lewa dodonu e vakayacora kina nona vakatulewa kei na vakayacoi valu. na matana sa vaka na yameyame ni buka, ka daramaka tiko e uluna e levu nai sala vakaturaga. sa volai tiko na yacana ka sega ni dua me kila, vakavo duadua ga o koya. e dara tiko e dua nai ubi balavu ka toni sua oti tu ena dra, ka yacana na vosa ni kalou. o ira na mataivalu mai lomalagi, ka ra daramaka tu na lineni matailalai, e vulavula ka savasava, era yadua na ose vulavula era vodo kina, era sa qai muri koya tu. sa lako tiko mai gusuna nai seleiwa gata, ka rawa kina vua me valuta na veimatani. o koya ena liutaki vuravura ena i titoko kaukamea. ena vakasavasavataka na i keli waini ni cudru katakata ni kalou kaukauwa. e na nona i ubi balavu kei na sagana, e dua na yaca e volai tiko kina, ka vaka oqo: nodra tui na tui kei na nodra turaga na turaga e dua na agilosiki au raica ni tu ena matanisiga; sa kaci tiko ena domo levu, "me tukuna vei ira kece na manumanu vuka ka ra vuka tiko e maliwa lala, me ra vakaroro vata mai, ka vakarau mai vakayagataka na nona vakayakavi na kalou kaukauwa. "dou na rawa ni mai kania kina na lewedra na tui, kei na lewedra na turaga ni valu, na lewedra na tamata qaqa, na lewe ni ose kei na lewedra na vodo tiko kina, kei na lewedra na tamata kecega, ira na bobula kei nai taukei, lewedra na kaukauwa kei na malumalumu," au a raica na manumanu, kei ira na tui kei vuravura, kei na kena mataivalu, ni ra

sa duavata mai, mera na valuti koya ka vodo tiko ena ose, kei na nona mataivalu. e a vesu na manumanu, kei ira na parofita vakailasu ka ra tokona tiko na manumanu ena vei vakatakilakila lasulasu, nona veivakacalai mera cuva kina vakatakarakara, kei na kena volai vei ira na i vakatakilakila ni manumanu. oi rau ruarua oqo e rau na viritaki sobu bulabula, kina drano sa caudre ena yameyame ni bukawaqa kei na sulifure, o ira sa vo mai, era na qai mai mate ena i seleiwau ka lako tiko mai ena gusu i koya, sa vodo tiko ena ose. era na kana ka mamau ena lewedra na manumanu vuka.

20

e dua na agilosu au raica ni lako sobu tiko mai lomalagi, sa taura tiko nai dola ni qara sega na botona, kei na dua na senicodo levu. a sa taura cake tu na gata levu damudamu vakayavana, oqo na gata sara mai liu, na tevoro ga o setani, sa qai tauri tu vakavesu me dua na udolu na yabaki. ia ni sa oti na veiyabaki oqo, sa na qai sereki tale mada mai vakalailai. au raica eso na i tikotiko vakaturaga, era sa dabeca tiko eso me na vakayacori vei ira na veilewai. au raica na yalodra na vakamatei ena vuku ni vakabauti jisu kei na vosa ni kalou, kei na nodra sega ni via cuva kina matakau kei na kenai vakatakarakara, era sega talega ni vakatakilakilataki ena yadredra se ligadra. era na bula vata ka lewa vata kei karisito me dua na udolu na yabaki. ia o ira na i vovo ni mate era na sega ni bula tiko me yacova ni sa oti na yabaki e dua na udolu. sa i koya oqo na i matai ni tukace tale. o koya ena oka e nai matai ni tukace tale, ena kalouvina ka na vakatokai me ka tabu. ena sega ni gumatua vei ira na i karua ni mate, ia era na bete ni kalou kei karisito, era na lewa vata kei koya me dua na udolu na yabaki. na gauna me sa vakacavari vinaka kina na yabaki e dua na udolu, ena qai sereki tani mai ena vanua e vesuki tiko kina o setani. me lako yani kina veimatanitu, ena yasa i vuravura vava me dau lasutaki ira tale, ena laki vakasqoni koki kei mekoki me ratou i to vata ena i valu, ni sa vaka na nuku ni matasawa na kedra i wiliwili. era lakova na raba ni vuravura me rawa ni ra vakavolivolita kina na nodra i tikotiko na yalosavasava, kei na koro sa dau lomani. ena qai lutu sobu mai lomalagi na bukawaqa ni kalou me vaqevutaki ira. na tevoro, o koya ka lasutaki ira ena biu kina drano bukawaqa kei na sulifure, na vanua sa tiko rawa mai kina na manumanu kei ira na parofita vakailasu. era na vakararawataki tiko kina ena siga kei na bogi me sega ni mudu. au a raica e dua nai tikotiko levu vakaturaga ka vulavula kei koya sa dabe kina, o vuravura kei lomalagi rau sa yali mai kina, ka sega ni qai dua tale na vanua me rau kune kina. au raici ira na mate, na turaga kei na tawa vanua ni ra duri tu ena mata ni kalou, sa qai dolavi eso nai vola. sa dua tale nai vola sa qai dolavi, oqo nai vola ni bula. na mate era lewai me vaka ga nodra i valavala, nai valavala kece sa volai taucoko tu ena vei i vola. o wasawasa sa soli ira

mai na mate era a tu kina, o mate kei bulu e rau soli ira talega na mate era tiko kina. era sa lewai yadudua, me vaka na nodra i valavala. o mate kei bulu e rau sa biu ruarua kina drano bukawaqa. sa i koya oqo nai karua ni mate. ni sega ni volai e dua ena i vola ni bula, ena nona i votavota ga na drano bukawaqa.

21

au a qai raica na lomalagi vou kei na vuravura vou, ni sa yali na i matai ni lomalagi kei na i matai ni vuravura. sa sega talega ni qai dua na wasawasa me tu kina. oti o ya oi au, o joni, au a raica na koro tabu, o jerusalemi vou, sa lako sobu mai me vaka na goneyalewa sa uku ena i ukuuku me lako vua na watina. au qai rogoca e dua na domo levu mai lomalagi ni tukuna, "raica, na vale ni kalou sa tu vei ira na tamata, ena tiko vata kei ira o koya, o ira era na qai nona tamata na kalou vakataki koya ena dau tiko vata kei ira me nodra kalou. "na kalou ena qai tavoya tani na wai ni matadra kecega; sa na sega tale kina na mate se rarawa, se na tagi ena sega talega e kea na mosi, na veika kece edau yaco tu e liu sa oti vakadua." sa qai vosa mai o koya sa dabe tiko ena i tikotiko vakaturaga, "raica, au sa cakava vou na veika taucoko." sa qai cavuta mai vei au, "vola oqo, na vosa kece oqo e dina ka dodonu." a sa cavuta vei au, "sa caka oti! oi au na alifa kei na omeka, na i vakatekivu ka kena i vakataotioti. na vuvuvure ni wai ni bula, au na solia walega vei koya sa karamaca dina. "o koya sa gumatua sara ena taukena na bula oqo. oi au, au na nona kalou ka na luvuqu talega o koya. "ia o ira na daurere, kei ira na dau vakatitiqa, kei ira na vakasisila, kei ira na daulaba, kei ira na dauveibutakoci, kei ira na dau qaravi tevoro, kei ira na dau cuva kina matakau, kei ira na daulasulasu, o ira sa vaka oqo, era na bala taucoko kina drano sa caudre kina na bukawaqa kei na sulifure, oqo nai karua ni mate." sa qai lako mai vei au e dua vei iratou na agilosu e lewe vitu, ka ratou taura na bilo e vitu sa sinai ena mate ca ena qai muri mai, ka mai tukuna vei au, "lako mai, me'u vakaraitaka vei iko na goneyalewa me na watina na lami." sa qai kauta cake o koya na yaloqu kina dua na ulunivanua levu ka cecere, sa qai vakaraitaka vei au na koro levu o ya, o jerusalemi tabu, a sa lako sobu mai lomalagi mai vua na kalou, ka sa vakaserautaka tu na i ukuuku ni kalou. na rarama e tu kina sa vaka na veivatu talei, me tautauvata kei na vatuu jasipa kei na karisitala dina. na kena bai sa bau cecere dina, ka tinikarua na kena matamata, e tini karua na agilosu era duri yadua tu ena matamata, na yaca e volai tiko vei ira, na yacadra na yavusa e tinikarua ni isireli: ena yasa e qara vaka kina tokalau e tolu kina na kena matamata, kina vualiku e tolu na kena matamata, ki na ceva e tolu na kena matamata, kina ra e tolu na kena matamata. na bai ni koro oqo e yavutaki ena yavu e tinikarua, na yaca e volai tu ena yavu oqo na yacadratou na nona i apositolu na lami. o koya e vosa tiko vei au, e taura tiko e dua na gasau koula, me na vakarautaka kina na balavu ni koro levu oqo, na kena matamata, kei na kena bai. na koro oqo na kena balavu kei na kena raraba e rau veiraurau vinaka. sa qai vakarautaka na loma ni koro ena gasau: ka dua na udolu lima na drau na

maile vakarivirivi, na kena balavu na kena raraba, kei na kena cecere. sa qai vakarautaka o koya na vavaku ni bai, ka ruanadrau tini ka ono na fute vakababa, oqo nai vakarau e kacivaka mai vei au na agilosu, ni vaka na i vakarau kina tamata. na bai e buli ena vatu jasipa; na koro e koula dina sara, vaka na iloilo makere sese. na yavu ni bai ni koro e vakaiukuukutaki ena vei-vatu talei kecega: na yavu e conaki ena jasipa, e qai veitarataravi yani me ra veimuri na vatu safairi, na vatu kalisetoni, na vatu emeralita, na vatu satonikisa, na vatu satiusa, na vatu karisolita, na vatu perili, na vatu topasa, na vatu karisopiraso, na vatu janisi, ka kena i ubi sara i cake me kenai otioti na vatu amecisita, ka kena i katinikarua ni vatu talei. na matamata e tinikarua e mata ni civa dina: dua na matamata, dua na mata ni civa. na koro oqo na kena gaunisala sa koula dina vaka na iloilo makere sese. ia e sega sara ga ni dua na vale ni lotu me'u bau raraka kina, ni o koya sara ga na turaga ka kalou kaukauwa kei na lami, sa qaravi sara tu ga ni veirai ena matanavotu. 23 na koro oqo sa sega ni yaga me cila kina na matanisiga se vula, ni sa serauna tu nai serau ni kalou na lami sa kena rarama. o ira na lewe ni veimatanitu era sa vakabulai mai, era na lako voli ena kena rarama, na nodra i ukuuku kei na nodra ka dokai na veitui kei vuruvura, era na mai tauca kece ena koro oqo. na kena matamata ena dola tu ga ena veisiga (na koro oqo e sega kina na bogi) ena kau mai me biu taucoko ena koro oqo, na i ukuuku kei na ka dokai ni vei matanitu. ia sa dredre sara me curu kina e dua sa dukadukali, se dua sa dau vakasisila se na lasulasu, ia o ira ga sa volai tu na yacadra ena i vola ni bula nona na lami.

22

sa qai vakaraitaka mai vei au o koya, na uciwai ni bula sa savasava ka makare dina, me vaka na karisitala, sa drodro tiko mai ena i tikotiko ni kalou kei na lami. ena kena loma donu kei na bati ni uciwai ruarua e duri tu kina na kau ni bula, ka dau vuataka tiko e tinikarua na vuana, ena vei vula edau vuataka tiko e duidui na vuana. na drau ni vunika oqo sa medra wai ni bula na veivanua kecega. e kea sa na vakaotivi vakadua na cudruvi, ni sa tu sara ga kina nai tikotiko tabu ni kalou kei na lami, o ira na nona tamata era sa vakayacora tu ga na veiqaravi vua na kalou. ni ra sa veiqaravi tu era sa veirai sara tu ga kei koya ena matanavotu, ka sa volai tale tu ga e yadredra na yacana. e sega kina na bogi: na rarama ni matanisiga kei na rarama ni cina e sega talega ni yaga kina, ni sa vakararamataka tu na rarama ni kalou o jiova. era sa na bula vata ka lewa vata me sega ni mudu. sa qai cavuta vei au o koya, "na vosa oqo e dina ka dodonu." o jiova na nodra kalou na parofita tabu, sa tala mai na nona agilosu me vakatakila vei ira nona i talai; na veika sa vakarau yaco. "raica, na noqu lako mai ena yaco vakatotolo! sa kalouvinaka o koya e taura dei tiko na vosa ni parofisai ena i vola oqo." oi au o joni,

au a raica ka rogoca dina na veika oqo. ni'u sa raica ka rogoca, au tekiduru ka cuva sobu vua na agilosu sa vakaraitaka vei au na veika oqo. sa qai tukuna vei au o koya, "mo kakua ni cakava vei au nai tovo oqori. ni daru i talai ruarua, kei ira talega na nodrau i tokani na parofita, kei ira talega na tudei tu ena vosa sa volai ena i vola oqo. vakarokoroko ga vua na kalou." e tukuna vei au, "mo kakua ni se tei dregata mada na vosa ni parofisai ena i vola oqo, ni sa voleka na kena gauna. "o koya sa sega ni dodonu, me sega ni dodonu tikoga; o koya sa dukadukali, me sa dukadukali tikoga; o koya sa dodonu, me dodonu tikoga; o koya sa ka tabu, me sa ka tabu tikoga." "ka raica, ena totolo ka sega ni bera noqu lako yani, sa tu oqo vei au na kemudou i sau me'u na solia vei kemudou, me vaka na dina ni nomudou kacacaka. "oi au na alifa kei na omeka, nai vakatekivu kei na i vakataotioti, o koya sa liu ka sa muri talega." sa kalouvinaka o koya sa talairawarawa kina nona i vakaro, ni sa tu kina vua na dodonu me taukena na kau ni bula, ka rawa talega vua me curuma doudou na matamata kina loma ni koro. ia o ira ga na koli era dau tu e tuba, kei ira na dau vakatevoro kei ira na dauveibutakoci, na dau laba kei ira na qaravi matakau, kei ira era marautaka tiko na bula ni lasulasu. "oi au, o jisu, sa tala yani na noqu agilosu me vakadinadinataka na veika oqo kina vei soqosoqo lotu. oi au na wakatu kei na coke mai na kawa i tevita, ka kalokalo i volasiga sa serau tu." sa qai tukuna na yalo tabu kei na yalewa sa vakawati, "lako mai!" o koya e rogoca me tukuna, "lako mai!" ia o koya ga sa karamaca dina me lako mai. kei koya sa tu vua na yalo ni gagadre, me mai gunuva na kena levu ga ni wai ni bula e rawa ni gunuva. au sa vakadinadinataka vei ira kecega era rogoca na vosa ni parofisai ka tu ena i vola qo: kevaka ena dua e vakaikuritaka, ena qai vakuria vua na kalou na mate ca era volai tu ena i vola oqo. kevaka e dua mena kauta tani na dina ni vosa mai na vosa ni parofisai ka tu ena i vola oqo, na kalou ena bokoca tani na yacana mai nai vola ni bula, ena sega ni dua na nona tikina mai na koro tabu, ena sega talega ni taukena na veiyau talei. sa tukuna o koya sa vakadinadinataka na veika oqo, "au na lako vakatotolo dina mai. "emeni. iu, turaga jisu, ni lako mai! na yalololoma ni noda turaga o jisu karisito me nomudou vata kecega. emeni.

